כל אגדות ישראל

י. ב. לבנר.

כָּל אַגָּדוֹת יִשְׂרָאֵל.

קובץ כל אגדות ישראל

מן בריאת העולם עד העת החדשה.

ערוכות על פי המקורים הראשונים וכתובות בלשון המקרא בסדר הזמנים.

חלק ראשון: מן בריאת העולם עד הולדת משה.

מהדורא חמישית.

שְׁמוֹת הָאֲגָדוֹת.

ZBIÓR LEGEND ŻYDOWSKICH.

C. Szalkowicz,
Wydawnictwo „T u s z y j a".
Nowolipki 17/3, WARSZAWA.

Drukarnia „Rozenkranc i Szryftzecer"
Wilno
Printed in Poland.

א. אוֹתִיּוֹת הָאָלֶף־בֵּית.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָפֵץ יְיָ לִבְרוֹא אֶת הָעוֹלָם וַתֵּרַדְנָה כָּל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם הָאוֹתִיּוֹת הַחֲרוּתוֹת בְּעֵט שַׁלְהֶבֶת עַל כִּתְרוֹ, וַתִּתְיַצֵּבְנָה לְפָנָיו. וַתִּגַּשׁ הָאוֹת תּ וַתֹּאמַר: אָנָּא, יְיָ! בְּרָא נָא אֶת עוֹלָמְךָ בִּי, כִּי נִמְצָאָה אָנֹכִי בְּרֹאשׁ הַמִּלָּה „תּוֹרָה" אֲשֶׁר אַתָּה אוֹמֵר לְתִתָּהּ לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים וְצִוִּיתִי לְהַתְווֹת אֶת הָתָו עַל מִצְחוֹת אֲנָשִׁים צַדִּיקִים; וְהָיָה כְּבוֹא הַמַּשְׁחִית לְהַכּוֹת אֶת הַחַטָּאִים, וְרָאָה אֶת מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים הַצַּדִּיקִים וְסָר מֵהֶם וְלֹא יַעֲשֶׂה לָהֶם כָּל רָע! וַתִּתְעַצֵּב הָאוֹת תּ וַתֵּצֵא מֵאֵת פְּנֵי יְיָ. וַתָּבֹאנָה יֶתֶר הָאוֹתִיּוֹת וַתִּפְצַרְנָה בַיְיָ וַתִּתְחַנֵּנָּה אֵלָיו לֵאמֹר: אָנָּא בְּרָא נָא אֶת עוֹלָמְךָ בָּנוּ! וְלֹא עָשָׂה יְיָ אֶת בַּקָּשָׁתָן, עַד אֲשֶׁר בָּאָה הָאוֹת בּ וַתֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! בָּנֶיךָ יְשַׁבְּחוּךָ בִי יוֹם יוֹם כִּי יֹאמְרוּ: בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן! וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הָאוֹת בּ: בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ! וַיִּקָּחֶהָ וַיִּבְרָא בָהּ אֶת הָעוֹלָם וַיִּכְתֹּב: בְּרֵאשִׁית בָּרָא. וְהָאוֹת א עָמְדָה בְּכָל הָעֵת הַזֹּאת עַל מְקוֹמָהּ וַתַּחֲרֵשׁ. וַיִּקְרָא יְיָ אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ אַתְּ מַחֲרִישָׁה וְאֵינֵךְ מְבַקֶּשֶׁת מִמֶּנִּי דָּבָר? וַתַּעַן הָאוֹת א וַתֹּאמַר: אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמִים! הִנֵּה אָנֹכִי הַדַּלָּה בְּכָל הָאוֹתִיּוֹת וּמִסְפָּרִי אֶחָד הוּא וְאֵיךְ אָהִין א) לָגֶשֶׁת אֵלֶיךָ, יְיָ אֱלֹהַי, וּלְדַבֵּר דָּבָר? וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת דִּבְרֵי הָאוֹת א וַיִּיטְבוּ בְעֵינָיו מְאֹד וַיֹּאמַר: יַעַן כִּי נִקַלּוֹת בְּעֵינַיִךְ מְאֹד, עַל כֵּן רִאשׁוֹנָה תִּהְיִי לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, כִּי מִסְפָּרֵךְ אֶחָד וַאֲנִי אֶחָד וְהַתּוֹרָה אֶחָת; וְהָיָה בְתִתִּי אֶת הַתּוֹרָה לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי בָּךְ: אָנֹכִי אֲדֹנָי אֱלֹהֶיךָ!

ב. הָאוֹר.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא יְיָ אֶת הַתּוֹרָה וְאֶת כִּסֵּא הַכָּבוֹד ב) וְאַחַר אָמַר לִבְרֹא אֶת אַבְרָהָם, אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב, אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאֶת שֵׁם הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. וְאוֹרָה גְדוֹלָה יָצְאָה מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ וַתַּעַטְגּ) אֶת יְיָ. וַיִּבְרַק הָאוֹר הַזֶּה מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ.

ג. כִּסֵּא כְבוֹד יְיָ.

וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ, הֶעָשׂוּי אֶבֶן יְקָרָה וּמַרְגָּלִיּוֹת ד) הַמְּאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם, תָּלוּי בָּאֲוִיר כִּסֵּא הַכָּבוֹד. וַיְיָ יוֹשֵׁב עַל כִּסְאוֹ הָרָם וְהַנִּשָּׂא וַעֲטָרָה נְתוּנָה בְרֹאשׁוֹ וְכֶתֶר שֵׁם „יְהוָֹה" עַל מִצְחוֹ. צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן ה) כִּסְאוֹ, חַיִּים מִימִינוֹ; מָוֶת מִשְּׂמֹאלוֹ, וְשַׁרְבִיט ו) אֵשׁ בְּיָדוֹ, וַהֲדֹם ז) רַגְלָיו אֵשׁ וּבָרָד, וּמִתַּחַת לַכִּסֵּא כְּאֶבֶן סַפִּיר ח). וְאֵשׁ גְּדוֹלָה מִתְלַקַּחַת מִסָּבִיב לוֹ וְשִׁבְעַת עַנְנֵי אֵשׁ וּבָרָק סוֹבְבִים אוֹתוֹ. וּמִקּוֹל זַעֲקַת גַּלְגַּלֵּי הַמֶּרְכָּבָה ט) יוֹצְאִים בְּרָקִים וּרְעָמִים, וְנִרְאִים

א) אָעִיז. ב) כְּבוֹד יְיָ. ג) וַתַּעֲטֹף. ד) פְּנִינִים: פערלען, Жемчугъ ה) מַעֲמָד. ו) שֵׁבֶט: צעפטער, Скипетръ ז) שׁעמעל, Подножіе ח) אֶבֶן יְקָרָה: סאַפיר, Сапфиръ ט) וואַגען, Колесница

רְצוֹנְךָ שֶׁתַּכִּיר אֶת מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם לְמוֹד הַגָּדָה, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ אַתָּה מַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמְדַבֵּק בִּדְרָכָיו (סִפְרִי, דברים מ״ט).

וְדַם עֵנָב תִּשְׁתֶּה חָמֶר, אִלּוּ הַהַגָּדוֹת שֶׁמּוֹשְׁכוֹת לֵב אָדָם כַּיַּיִן (שם שיז).

וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם אִלּוּ הָאַגָּדוֹת (קהלת רבה).

אוֹר הַיָּרֵחַ כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי הַיָּרֵחַ וַיָּבֹא וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמִים! הִנֵּה אַתָּה בָרָאתָ אוֹתִי וְאֶת הַשֶּׁמֶשׁ וַתִּתֵּן לִשְׁנֵינוּ אוֹר גָּדוֹל מְאֹד עַד כִּי לֹא יַכִּירֻנוּ כָל רוֹאֵינוּ וְלֹא יֵדְעוּ מִי מִשְּׁנֵינוּ הַשֶּׁמֶשׁ וּמִי – הַיָּרֵחַ... הַאִם לֹא טוֹב הָיָה לוּלֵא דָמָה אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹרִי?! וַיֹּאמֶר יְיָ: שָׁמַעְתִּי אֶת דְּבָרֶיךָ... מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָמַעְלָה יִקְטַן אוֹרְךָ וְיֵדַע כָּל בָּשָׂר כִּי הַמָּאוֹר הַקָּטֹן הוּא הַיָּרֵחַ, וְהַמָּאוֹר הַגָּדוֹל הוּא הַשֶּׁמֶשׁ.

ז. אָדָם הָרִאשׁוֹן.

בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי יָשַׁב יְיָ עַל כִּסֵּא קָדְשׁוֹ וְרִבּוֹא רִבְבוֹת מַלְאָכִים עָמְדוּ מִמַּעַל לוֹ. וַיֹּאמֶר יְיָ: נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וּמָשַׁל בְּכָל מַעֲשֵׂי יָדַי, וְהָיָה מוֹרָאוֹ עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמָיִם. וַתָּבוֹא הָאֱמֶת וַתִּשְׁתַּחוּ אֶל יְיָ וַתִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: „אַל נָא תִבְרָא אֶת הָאָדָם כִּי יָצִיק לִי בִּשְׁקָרָיו וּבִכְזָבָיו. וַיָּבֹא הַחֶסֶד וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: אָנָּא יְיָ! בְּרָא נָא אֶת הָאָדָם כִּי עָשֹׂה יַעֲשֶׂה חֶסֶד עִם יְצוּרֶיךָ! וַיָּבֹא הַשָּׁלוֹם וַיֵּבְךְּ וַיִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: לָמָּה תִבְרָא אֶת הָאָדָם וְלִבּוֹ רַק רַע יִהְיֶה כָּל הַיָּמִים וְהֵרַע לְכָל מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ! וַיָּבֹא הַצֶּדֶק וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: „תִּפָּל־נָא תְחִנָּתִי לְפָנֶיךָ וּבָרָאתָ אֶת הָאָדָם כִּי צְדָקוֹת יֶאֱהַב וְרִחֵם כָּל עָנִי וְכָל דַּל וְהוֹשִׁיעָם בַּצַּר לָהֶם..!" וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּשְׁלֵךְ אֶת הָאֱמֶת אָרְצָה. וַיֹּאמְרוּ הַמַּלְאָכִים: לָמָּה, יְיָ, עָשִׂיתָ כָּכָה לָאֱמֶת? הֲלֹא הִיא חוֹתָמְךָ א)! וַיֹּאמֶר יְיָ: הָלֹךְ יֵלֵךְ הָאָדָם בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת וְאָהַב אֹתָהּ בְּכָל לִבּוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ וְשָׁבָה וְעָלְתָה שֵׁנִית אֵלָי!.. וְעוֹד הַמַּלְאָכִים נְדוֹנִים ב) אִישׁ בְּאָחִיו וַיִּקַּח יְיָ עָפָר מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּיצֶר מִמֶּנּוּ אֶת הָאָדָם וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה וַיַּעֲמֹד עַל רַגְלָיו וַיַּרְא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם וַיִּשְׁתָּאֵה וַיִּשְׁתּוֹמֵם וַיֹּאמַר: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ!! וַיֹּאמְרוּ הַמַּלְאָכִים: לָמָּה בָרָאתָ אֶת הָאָדָם? הֲלֹא הוּא עָפָר וָאֵפֶר וְהָיוּ כָל יָמָיו מַכְאוֹבִים וְעִנְיָנוֹ ג) כַּעַס וְרָגְזָה? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: לוּלֵא יָצַרְתִּי אֶת הָאָדָם, כִּי עַתָּה לֹא בָרָאתִי גַם אֶת הַצֹּאן וְאֶת הָאֲלָפִים ד) וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדַי וְצִפֳּרֵי הַשָּׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם! וְעַתָּה יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי לְמַעַן הָאָדָם נִבְרְאוּ כָל אֵלֶּה, וּמֵרוּחִי אָצַלְתִּי עָלָיו וּמָשֹׁל יִמְשׁוֹל בְּכָל מַעֲשֵׂי יָדַי! וַיְצַו יְיָ וַיַּעֲבִירוּ לִפְנֵי הַמַּלְאָכִים אֶת הַבְּהֵמָה וְאֶת הַחַיָּה וְאֶת הָעוֹף שְׁנַיִם שְׁנַיִם, אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ. וַיִּשְׁאַל יְיָ אֶת הַמַּלְאָכִים לֵאמֹר: הַגִּידוּ נָא אִם יְדַעְתֶּם אֶת שְׁמוֹת הַיְצוּרִים הָאֵלֶּה! וַיַּעֲנוּ הַמַּלְאָכִים אֶת יְיָ וַיֹּאמְרוּ: לֹא יָדָעְנוּ!.. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הָאָדָם: הַגִּידָה אַתָּה אֶת שְׁמוֹת כָּל אֵלֶּה! וַיַּעַן הָאָדָם וַיֹּאמַר: שֵׁם הַיָּצוּר הַזֶּה: שׁוֹר וּשְׁמוֹת הַיְצוּרִים הָאֵלֶּה: חֲמוֹר, סוּס, גָּמָל.... וַיֹּאמֶר יְיָ: וּמַה שְּׁמֶךָ? וַיַּעַן הָאָדָם וַיֹּאמַר: אָדָם שְׁמִי, כִּי מִן הָאֲדָמָה נוֹצָרְתִּי. וַיּוֹסֶף יְיָ לְדַבֵּר אֶל הָאָדָם וַיֹּאמַר: וּמַה שְּׁמִי? וַיֹּאמֶר הָאָדָם: שִׁמְךָ אֲדֹנָי כִּי אֲדוֹן כָּל הַיְצוּרִים אָתָּה! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה הָאָדָם לַעֲנוֹת אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! בְּכָל הַחַיָּה וְהָעוֹף אֲשֶׁר הֶעֱבַרְתָּ לְפָנַי רָאִיתִי אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ –, וְעַתָּה הַגְדֵּל נָא אֶת חַסְדְּךָ עִמָּדִי וְנָתַתָּ גַּם לִי אִשָּׁה וְהָיְתָה עֵזֶר כְּנֶגְדִּי! וַיִּשְׁמַע יְיָ בְּקוֹל תַּחֲנוּנֵי הָאָדָם וַיַּפֵּל עָלָיו תַּרְדֵּמָה וַיִּישָׁן; וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו וַיִּבֶן אוֹתָהּ לְאִשָּׁה וַיְבִיאֶהָ אֶל הָאָדָם. וַיִּיקַץ מִשְּׁנָתוֹ וַיַּרְא אֶת הָאִשָּׁה הָעוֹמֶדֶת לְפָנָיו וַיִּשְׂמַח בָּהּ שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: בְּרוּכָה זֹאת לַיְיָ. לָךְ יִקָּרֵא אִשָּׁה, כִּי מֵאִישׁ לֻקָּחַתְּ..!

א) זיעגעל, Печать ב) מִתְוַכְּחִים: בעאורטהײלען, Разсуждають ג) עֲמַל נֶפֶשׁ: מיהע, Хлопоты

ד) בְּנֵי בָקָר אֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲבוֹד בַּשָּׂדֶה.

וְנִשְׁמָעִים מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ, וְאַרְבַּע מַחֲנוֹת מַלְאָכִים עוֹמְדִים וּמְהַלְלִים אֶת שֵׁם יְיָ. מַחֲנֵה מִיכָאֵל עוֹמֶדֶת מִיְמִינוֹ וּמַחֲנֵה גַבְרִיאֵל מִשְּׂמֹאלוֹ וּמַחֲנֵה אוּרִיאֵל מִלְּפָנָיו וּמַחֲנֵה רְפָאֵל מֵאֲחוֹרָיו. וּפָרֹכֶת אַחַת נִפְלָאָה מְאֹד פְּרוּשָׂה לִפְנֵי יְיָ וְהָיְתָה כְּחַיִץ א) בֵּינוֹ וּבֵין אַרְבַּעַת גְּדוּדֵי הַמַּלְאָכִים. וְשִׁבְעַת מַלְאָכִים מְשָׁרְתֵי אֱלֹהֵינוּ בָּאִים לִפְנִים מִן הַפָּרֹכֶת (פַּרְגּוֹד) לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ; וְהָיָה בְּשַׁלַּח יְיָ אוֹתָם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, וְנֶהֶפְכוּ לְרוּחוֹת, וּבְשׁוּבָם לְשָׁרֵת אֶת יְיָ וְשָׁבוּ לִהְיוֹת אֵשׁ כְּבָרִאשׁוֹנָה. וּשְׁנֵי שְׂרָפִים ב) עוֹמְדִים מִימִין יְיָ וּמִשְּׂמֹאלוֹ; שֵׁשׁ כְּנָפַיִם, שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד; בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָנָיו לְבִלְתִּי הַבִּיט אֶת פְּנֵי יְיָ וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו לְבִלְתִּי הֵרָאוֹתָן וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפְפוּ וְקָרְאוּ זֶה אֶל זֶה וְאָמְרוּ: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת — מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְכָל הַחַיּוֹת וְכָל הַמַּלְאָכִים וְהַשְּׂרָפִים וְהַכְּרוּבִים ג) הָאֹחֲזִים אֶת רַגְלֵי כִּסֵּא הַכָּבוֹד אֵינָם יוֹדְעִים אֶת מְקוֹם כְּבוֹד יְיָ, וּכְשָׁמְעָם אֶת דִּבְרֵי הַשְּׂרָפִים וְעָנוּ וְאָמְרוּ: בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ.

ד. הַמַּיִם וְגַרְגְּרֵי ד) הַחוֹל.

וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד וַיָּבוֹאוּ עַד כִּסֵּא כְּבוֹד יְיָ, וַתְּרַחֵף עַל פְּנֵיהֶם רוּחַ אֱלֹהִים. וַיֹּאמֶר יְיָ: יִקָּווּ הַמַּיִם! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ הָאָרֶץ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתּוֹצֵא הָרִים וּגְבָעוֹת וַתְּהִי עֲמָקִים עֲמֻקִּים, וַיֵּרְדוּ הַמַּיִם אֲלֵיהֶם וַיְמַלְאוּ אוֹתָם. וְאַחַר גָּבְרוּ הַמַּיִם שֵׁנִית וַיִּתְגָּאוּ מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אֵין גִּבּוֹרִים מִמֶּנּוּ בְּכָל הַבְּרִיאָה! הָבָה נְכַסֶּה אֶת כָּל הָאָרֶץ כִּי צַר לָנוּ הַמָּקוֹם פֹּה! וַיִּגְעַר יְיָ בָּהֶם וַיֹּאמַר: אַל תִּתְהַלְלוּ בִּגְבוּרַתְכֶם! הִנֵּה אָנֹכִי שׁוֹלֵחַ אֶת הַחוֹל וְשַׂמְתִּי אוֹתוֹ גְּבוּל לָכֶם וְלֹא תַעַבְרֻהוּ! וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמַּיִם אֶת גַּרְגְּרֵי הַחוֹל וְהִנֵּה קְטַנִּים הֵמָּה וְדַקִּים עַד מְאֹד וַיָּבוּזוּ לָהֶם לֵאמֹר: הֲיוּכְלוּ אֵלֶּה וְעָשׂוּ לָנוּ? הֵן יַעֲבוֹר עֲלֵיהֶם הַקָּטָן בְּגַלֵּינוּ וּשְׁטָפָם וּגְרָפָם ה). וַיְהִי כִּרְאוֹת הַגָּדוֹל בְּגַרְגְּרֵי הַחוֹל אֶת אֶחָיו נִבְהָלִים וַיִּקְרָא אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: אַחַי אַל תִּירָאוּ! אָמְנָם קְטַנִּים וְדַקִּים אֲנַחְנוּ מְאֹד וְכָל אֶחָד מֵאִתָּנוּ בִּשְׁכְנוֹ לְבָדָד אַיִן וְאֶפֶס הוּא! יַשֵּׁב בּוֹ רוּחַ קָטֹן וְעָף אֶל קַצְוֵי אָרֶץ... אוּלָם נֵאָסֵף נָא כֻּלָּנוּ יַחַד וְהִתְחַבַּרְנוּ וְחָיִינוּ בְּשָׁלוֹם אִישׁ עַל יַד רֵעֵהוּ וְלֹא נִפָּרֵד אִישׁ מֵעִם אָחִיו כָּל הַיָּמִים — אָז יִרְאוּ הַמַּיִם הַגֵּאִים אֶת כֹּחֵנוּ וּגְבוּרָתֵנוּ וְלֹא יָבוּזוּ לָנוּ עוֹד! וַיִּשְׁמְעוּ גַרְגְּרֵי הַחוֹל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּעוּפוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּתְאַחֲדוּ וַיַּחֲנוּ עַל חוֹף הַיַּמִּים חֳמָרִים חֳמָרִים צִבֳּרִים צִבֳּרִים וַיִּגְבְּלוּ אוֹתָם. וַיִּרְאוּ הַמַּיִם אֶת הַחוֹל וְהִנֵּה רַב הוּא וְעָצוּם מְאֹד וַיֶּחֶרְדוּ וַיִּסֹּגוּ אָחוֹר. וַיֹּאמֶר שַׂר הַיָּם אֶל הַמַּיִם: שִׂימוּ אֶת לִבְּכֶם עַל מַעֲשֵׂי הַחוֹל וִידַעְתֶּם כִּי גַם כֹּחוֹת קְטַנִּים מְאֹד יֵהָפְכוּ לְכֹחַ גָּדוֹל וְעָצוּם אִם יִתְלַכְּדוּ וְיִתְחַבְּרוּ וְהָיוּ אֶחָד!

ה. הָעֵצִים וְהַבַּרְזֶל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹצִיאָה הָאָרֶץ אֶת הָעֵצִים וַיְהִי גַנִּים וּפַרְדֵּסִים וִיעָרִים. וַיִּירְאוּ הָעֵצִים מֵאֵת הַבַּרְזֶל יִרְאָה גְּדוֹלָה, כִּי אָמְרוּ: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְעָשָׂה הָאָדָם קַרְדֻּמּוֹת בַּרְזֶל וְכָרַת אוֹתָנוּ וְכִלָּנוּ! וַיִּשְׁמַע הַבַּרְזֶל אֶת דִּבְרֵי הָעֵצִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: אִם תִּחְיוּ בְשָׁלוֹם יַחְדָּו וְלֹא תִבְגְּדוּ אִישׁ בְּרֵעֵהוּ, לֹא אוּכַל עֲשׂוֹת לָכֶם כָּל רָעָה, — כִּי אֵיפֹה אֶקַּח עֵץ לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ יָד ו)?

ו. אַל תְּקַנֵּא.

וַיִּבְרָא יְיָ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וַיְהִי

א) מְחִיצָה, קִיר: שֵׁידעוַאנד, Перегородка ב) מַלְאֲכֵי אֵשׁ. ג) מַלְאָכִים. ד) קָארנכען, Крупинка
ה) זוּענשוועמטען, Смывать ו) אקסם סטיעל Топорище

עבודתם בבית ובשדה ולהביא אליהם מקצוי הארץ אבני שהם וברקת וספירים וכל כלי חמדה. וירא הנחש את אדם וחוה חיים חיי ענג בגן העדן ויקנא בהם עד מאד. ויגש אל חוה ויאמר: מדוע אינך אכלת מפרי העץ אשר בתוך הגן? ותענהו חוה ותאמר: יי צונו לבלתי אכל מפרי העץ הזה ולבלתי געת בו, פן נמות! ועודנה מדברת ותעבר לפני העץ הזה, וימהר הנחש ויגש אליה ויהדף אותה ותגע בענפיו. ויאמר הנחש: ראי הנה נגעת בעץ ולא מת, לכן דעי כי לא תמותי גם אם תאכלי מפריו. וירא הנחש כי לא שתה חוה לב לדבריו ויוסף לדבר אליה ויאמר: ידע תדעי כי אכל יי מהעץ הזה ויחכם ויגדל ויחזק ויברא את התבל ומלאה... על כן צוה לך ולאישך לבלתי אכל מן העץ הנפלא הזה, כי ירא הוא פן תאכלו והייתם כאלהים ובראתם עולמות אחרים!.. ויהי כראות הנחש כי לא נפתתה האשה גם באלה ויצר לו ויאמר: הנה את ואישך נבראתם באחרונה ועל כן חכמתם ומשל תמשלו בכל היצורים אשר נבראו לפניכם... והיה אם לא תמהרו לאכל מפרי העץ הזה וברא יי אחריכם בריאה חדשה אשר תחכם מכם ותגבר עליכם ואבדתם מהרה מעל הארץ הזאת!... ותשמע חוה את הדברים האלה ותפת א) ותאכל ותתן גם לאדם אישה ולבהמה ולחיה ולעופות; ויהי כאשר נגשה אל החול ותאמר לו: הא לך מפרי העץ אשר בתוך הגן ואכלת אותו כאשר אכלו כל הצפרים אשר בגן. ויאמר החול: חלילה לי מעשות את הדבר הרע הזה -- לעבור את מצות יי; ותוסף חוה לדבר אליו ולא שמע לדבריה ולא נפתה לה. ויאמר יי: עקב אשר עשה החול את הדבר הזה, על כן יחיה לעולם!

וכל אלף ואלף שנים תצא אש מקנו ושרפה אותו ולא ישאר בכל גופו בלתי אם כביצה. ונהפכה מאחרי כן והיתה לצפור קטנה והלכה הלך וגדל הלך וחזק עד אשר יחדשו נעוריו והיה בו כח לחיות עוד אלף שנים. ואל הנחש אמר יי: אנכי הטיבותי עמך ותלך קוממיות ב) ומאכלך היה כמאכל בני האדם ותבא היום ותעש את הרעה הגדולה הזאת, לכן -- על גחונך תלך ועפר תאכל כל ימי חייך. ויהי ברגע ההוא וירדו מלאכי יי מן השמים ויקצצו את רגלי הנחש וידיו. ויצעק הנחש צעקה גדולה ומרה ותשמע מקצה הארץ ועד קצה. ואל האדם אמר יי: לו שמעת בקולי, כי עתה הוציאה לך האדמה עצי פרי כעצי גן העדן; אולם עתה תאכל את עשב השדה. ויהי כשמוע האדם את הדבר הרע הזה ויחרד חרדה גדולה עד מאד ונטפי זעה גדולים כסו את פניו ויקרא: אהה ה' אלהים! הכבהמה אוכלת עשב אהיה? ויען יי ויאמר: יען כי התעצבת אל לבך ותצעק אלי, לכן זאת אעשה לך: „בזעת אפיך תאכל לחם".

יב. האש הראשונה.

ויגרש האדם ואשתו מגן העדן ביום הששי בערב ויבא יי לענש את האדם כאשר אמר. ותבוא השבת ותתיצב לפני יי ותתחנן אליו לאמר: אדני אלהי השמים והארץ! בששת הימים אשר בראת את עולמך, לא ענשת כל יצור ועתה כי בא היום השביעי אשר ברכתהו ותקדש אותו מכל הימים, -- אתה אומר לענש בו את האדם? הכזאת תהיה מנוחתי וקדשתי? אנא יי רחם נא את האדם ונתת אותו לנוח ביום שבת קדשך! וישמע יי את דברי השבת וירף מן האדם ויתנהו לנוח

א) ותאות. ב) אויפרעכט, Стоймя

ח. הַצֵּלָע.

וַיְיָ לֹא בָרָא אֶת הָאִשָּׁה מֵרֹאשׁ הָאָדָם או מֵעֵינָיו או מֵאָזְנָיו, לְבִלְתִּי יָרוּם לִבָּהּ וְלֹא תַחְמֹד לִרְאוֹת וְלִשְׁמוֹעַ אֶת הַכֹּל; גַּם לֹא בְרָאָהּ מִפִּי הָאָדָם וְלִבּוֹ אוֹ מִיָּדָיו וְרַגְלָיו לְבִלְתִּי תַפְשִׂק א) שְׂפָתֶיהָ וְלֹא תְקַנֵּא וְלֹא תִגַּע בְּכָל דָּבָר אֲשֶׁר לֹא לָהּ וְלֹא תָרוּץ אָנֶה וָאָנָה כָּל הַיּוֹם. וַיִּבְרָא יְיָ אֶת הָאִשָּׁה מִן הַצֵּלָע, לְמַעַן הֱיוֹתָהּ מַצְנִיעָה לֶכֶת ב) כָּל הַיָּמִים וְעָשְׂתָה אֶת הַטּוֹב וְאֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם.

ט. מַעֲנֵה בַת מֶלֶךְ.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ אֶחָד מִמַּלְכֵי הַגּוֹיִם הָעוֹבְדִים אֱלִילִים, אֶל אַחַד מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: מַדּוּעַ גָּנַב אֱלֹהֵיכֶם אֶת הַצֵּלָע מִן הָאָדָם? וַתִּשְׁמַע בַּת הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי אָבִיהָ וַתֹּאמַר: אָבִי הַטּוֹב: צַוֵּה נָא וְהָבִיאוּ אֵלַי אֶת אַחַד הַשּׁוֹפְטִים הָרָדִים בָּעָם! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: לָמָּה לָךְ הַשּׁוֹפֵט? וַתַּעֲנֵהוּ בִתּוֹ לֵאמֹר: כִּי יָבֹא הַשּׁוֹפֵט—, וְשָׁאַלְתִּי מִמֶּנּוּ לְיַסֵּר אֶת הַגַּנָּב אֲשֶׁר בָּא הַלַּיְלָה אֶל הָאַרְמוֹן! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַגִּידִי נָא לִי, בִּתִּי, מָה גָּנַב הָאִישׁ הַהוּא? וַתַּעֲנֵהוּ בִתּוֹ וַתֹּאמַר: כַּאֲשֶׁר נָפְלָה עָלֵינוּ תַּרְדֵּמָה וַנִּישַׁן, וַיָּבוֹא הָאִישׁ הָאַרְמוֹנָה וַיִּגְנֹב גְּבִיעַ כֶּסֶף וַיָּשֶׂם תַּחְתָּיו גְּבִיעַ זָהָב! וַיִּשְׁתָּאֵה הַמֶּלֶךְ לְדִבְרֵי בִתּוֹ וַיֹּאמַר: מִי יִתֵּן וּבָאוּ גַנָּבִים כָּאֵלֶּה הָאַרְמוֹנָה בְּכָל לַיְלָה וָלַיְלָה...! וַתֹּאמֶר הַנַּעֲרָה: יָשִׂים נָא עַתָּה אָבִי אֶת לִבּוֹ לְמַעֲשֵׂה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים: הֵן הוּא לָקַח מִן הָאָדָם הַיָּשֵׁן צֵלָע וַיִּתֵּן לוֹ תַּחְתֶּיהָ אִשָּׁה! וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת מַעֲנֵה בִתּוֹ וַיָּבֶן כִּי לֹא מֵחָכְמָה דִּבֶּר אֶת דְּבָרָיו

י. גַּן הָעֵדֶן.

וּלְגַן הָעֵדֶן אֲשֶׁר לְאָרְכּוֹ וּלְרָחְבּוֹ אֵין קֵצֶה וְאֵין תַּכְלִית – שְׁנֵי שְׁעָרִים עֲשׂוּיִם שֹׁהַם ג) וְיָשְׁפֵה ד) וְכָל אֶבֶן יְקָרָה. וְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף מַלְאָכִים הַמַּזְהִירִים כְּזֹהַר הָרָקִיעַ עַל הַשְּׁעָרִים הַנִּפְלָאִים הָהֵם. וּבַגַּן בְּתוֹךְ – עֵץ הַחַיִּים, וַעֲנָפָיו הַנֶּחְמָדִים נְטוּשִׁים מִקְּצֵה הַגַּן וְעַד קָצֵהוּ. וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלֶף טְעָמִים וְרֵיחוֹת שׁוֹנִים אִישׁ מֵרֵעֵהוּ בָּעֵץ הַנִּפְלָא הַזֶּה. וְחֻפּוֹת וּכְתָרִים עֲשׂוּיִם שֹׁהַם וּבָרֶקֶת ה) וּזְהַב פַּרְוָיִם ו) שְׁטוּחִים עַל פְּנֵי כָל הַגָּן. וּבֵין כָּל חֻפָּה וְחֻפָּה, – חַיִץ עָשׂוּי עַנְנֵי נֹגַהּ וּבְרָקִים וְלִפְנִים מִן כָּל חַיִץ וְחַיִץ – שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשֶׂרֶת עוֹלָמוֹת נֶחְמָדִים וְנִפְלָאִים עַד בִּלְתִּי קֵץ וְתַכְלִית. וְנַהֲרֵי נַחֲלֵי דְבַשׁ וְחָלָב וְיַיִן וְשֶׁמֶן הַטּוֹב וְעֵינוֹת ז) מַיִם שׁוֹשַׁנִּים נוֹתְנוֹת רֵיחוֹת נִפְלָאִים שׁוֹטְפִים וְעוֹבְרִים בֵּין הָעֵצִים. וּבְכָל אַחַת מִפִּנּוֹת הַגָּן שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת אֶלֶף עֲצֵי בְשָׂמִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף מַלְאָכִים הַמְזַמְּרִים בְּקוֹל נָעִים וְעָרֵב עַד מְאֹד. וְהַשֶּׁמֶשׁ, הַמְּאִירָה שָׁם שִׁבְעָתַיִם, לֹא תֶחְדַּל מִזְרֹחַ גַּם רֶגַע; וְיָצְאוּ קַרְנֵי זְהָבָהּ וּבָאוּ וּפָגְשׁוּ אֶת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת הַבָּרְקוֹת וְאֶת הַיָּשְׁפֶה הַמְּלֵאוֹת אֶת הַגָּן וְהִגְדִּילוּ אֶת נָגְהָם וְאֶת זָהֳרָם וּמִלֵּא כָל הַמָּקוֹם הַהוּא אוֹרָה גְדוֹלָה וְנִפְלָאָה עַד מְאֹד. וּמִמַּעַל לְעֵץ הַחַיִּים יִנָּשְׂאוּ עֲנָנִים מַזְהִירִים וּמְאִירִים עַד מְאֹד וְהֵפִיחוּ אֶת הַגָּן מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם וְנָזְלוּ בְשָׂמָיו וְעָלָה רֵיחָם הַנִּפְלָא מִקְּצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ.

יא. הַנָּחָשׁ וְחַוָּה וְהַ„חוֹל" ח).

וְהַנָּחָשׁ הָלַךְ עַל שְׁתַּיִם כְּאַחַד הָאָדָם; כִּי בְרָאוֹ יְיָ לְשָׁרֵת אֶת בְּנֵי הָאָדָם וְלַעֲשׂוֹת אֶת

א) תַּרְחִיב שְׂפָתֶיהָ לְדַבֵּר הַרְבֵּה. ב) בעשיידען, Скромна. ג) אֶבֶן יְקָרָה. אָניקס, Оникс. ד) אֶבֶן חֵן. יאַספּיס, Яшма. ה) סמאַראַגד, Изумрудъ. ו) מָקוֹם נוֹדָע בִּזְהָבוֹ הַטּוֹב. ז) מַעְיָנִים. ח) פֿהאָניקס, Жаръ-птица.

מִמֶּנּוּ. וַיָּקָם קַיִן וַיִּתְנַפֵּל פִּתְאוֹם עַל הֶבֶל אָחִיו וַיִּפְצָעֵהוּ וַיִּמְחָצֵהוּ וַיְדַקְרֵהוּ – בְּרַגְלָיו וּבְיָדָיו וּבְעָרְפּוֹ, כִּי לֹא יָדַע אֵיפֹה יִפְצַע אֶת אָחִיו וָמֵת; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵרִיץ אֶת גֻּלְגָּלְתּוֹ א) וַיָּמֹת. וַיַּרְא קַיִן כִּי מֵת אָחִיו וַיַּךְ אוֹתוֹ לִבּוֹ ב) וְלֹא יָדַע מַה יַּעֲשֶׂה עַתָּה עִם הֶהָרוּג. וַיַּקְרֶה יְיָ לִפְנֵי קַיִן שְׁנֵי עוֹרְבִים ג) נֶאֱבָקִים וּמַכִּים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּחָזְקָה. וַיִּגְבַּר הָאֶחָד עַל הַשֵּׁנִי וַיַּכֵּהוּ וַיְמִיתֵהוּ, וַיַּחְפֹּר בְּחַרְטֻמּוֹ בּוֹר וַיָּשֶׂם בּוֹ אֶת הָעוֹרֵב הֶהָרוּג וַיִּקְבְּרֵהוּ, וַיָּקָם קַיִן וַיִּקַּח אֶת הֶבֶל אָחִיו וַיִּקְבְּרֵהוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִקְבַּר הֶבֶל וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל לִבּוֹ: הָבָה אֶבְרְחָה מִפְּנֵי אָבִי וְאִמִּי, כִּי יֹאמְרוּ: רַק יָדֶיךָ שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה! ... וַיְהִי הוּא מִתְבּוֹנֵן לִבְרֹחַ וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ פִּתְאוֹם וַיֹּאמֶר: הֲגַם מִפָּנַי תִּבְרַח כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ לִבְרֹחַ מִפְּנֵי אָבִיךָ וְאִמֶּךָ? אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ? .. וַיּוֹסֶף ה' לְדַבֵּר אֶל קַיִן וַיֹּאמַר: אֵי הֶבֶל אָחִיךָ? וַיַּעַן קַיִן אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: הֲשׁוֹמֵר כָּל הַיְצוּרִים, יְבַקֵּשׁ אֶת הֶבֶל מִיָּדִי? וַיֹּאמֶר יְיָ: מֶה עָשִׂיתָ? קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צוֹעֲקִים אֵלַי מִן הָאֲדָמָה! וַיִּתְמַהּ קַיִן מְאֹד וַיֹּאמַר: אֵיכָה יָדַעְתָּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה? הֲלֹא אָבִי וְאִמִּי בָּאָרֶץ וְהֵם אֵינָם יוֹדְעִים אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי, וְאַתָּה, יְיָ, בַּשָּׁמַיִם הַאֻמְנָם יֵשׁ לְךָ שָׁם הוֹלְכֵי רָכִיל – מְגַלֵּי סוֹד? וַיֹּאמֶר יְיָ: הֲלֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא וְאֵין דָּבָר נֶעְלָם וְאֵין דָּבָר נִסְתָּר מִמֶּנִּי! וַיֹּאמֶר קַיִן: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל אַתָּה, יְיָ, וְגָדוֹל שְׁמֶךָ! אָנָּא סְלַח נָא לַעֲוֹנִי כִּי נִחַמְתִּי, כִּי עָשִׂיתִי אֶת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן כִּי נִחַמְתָּ עַל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, עַל כֵּן אֲחַסֵּר מְעַט מֵעָנְשֶׁךָ; צֵא מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהָיִיתָ נָע וָנָד כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְיָ וַיִּפְגְּשֵׁהוּ אָבִיו וַיֹּאמַר: הִנֵּה נוֹדַע לִי, כִּי עָשִׂיתָ אֶת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה וַתָּקָם עַל אָחִיךָ וַתַּהַרְגֵהוּ; וְעַתָּה הַגִּידָה נָּא לִי: מַה־נִּגְזַר עָלֶיךָ? וַיֹּאמֶר קַיִן: יְיָ צִוַּנִי לָצֵאת מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת וְלִהְיוֹת נָע וָנָד כָּל הַיָּמִים. וַיֹּאמֶר הָאָדָם: מַה־גְּדוֹלָה חַטָּאתְךָ וּמַה קָּטֹן עָנְשְׁךָ!! וַיֹּאמֶר קַיִן: לוּלֵא נִחַמְתִּי עַל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְלוּלֵא הִתְחַנַּנְתִּי אֶל יְיָ הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ, כִּי עַתָּה הָיָה עָנְשִׁי גָדוֹל מִנְּשֹׂא! וַיִּשְׁמַע הָאָדָם אֶת דִּבְרֵי קַיִן וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיִּסְפֹּק כַּפָּיו ד) וַיֹּאמַר: אוֹיָה לִי! מַדּוּעַ לֹא נִחַמְתִּי גַּם אֲנִי עַל עָבְרִי אֶת פִּי יְיָ בְּשִׁבְתִּי בַּגָּן וְלֹא הִתְחַנַּנְתִּי אֵלָיו?! הֵן הֶרְאֵיתִי עַתָּה לָדַעַת כִּי קָרוֹב יְיָ לְכָל קוֹרְאָיו!

וַיֵּלֶךְ קַיִן הָלוֹךְ וְהַרְחִיק מֵאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ תַּחְתָּיו, וַיָּנַע קַיִן בְּלֶכְתּוֹ וַיָּנָד. וַיִּרְאֻהוּ הַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמוֹת וַתִּתְהַמֶּינָה ה) עָלָיו וַתַּחֲרֹקְנָה ו) שִׁנֵּיהֶן וַתֹּאמַרְנָה: הִנֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר רָצַח אֶת נֶפֶשׁ אָחִיו ... ! הָבָה נֵאָסֵף כֻּלָּנוּ וּבָאנוּ אֵלָיו וּטְרַפְנֻהוּ .. ! וַיִּשְׁמַע קַיִן אֶת דִּבְרֵיהֶם וַיִּתְחַלְחַל עַד מְאֹד. אוּלָם כָּל הַבְּהֵמוֹת וְהַחַיּוֹת לֹא נָגְעוּ בוֹ לְרָעָה, כִּי רָאוּ אֶת הָאוֹת אֲשֶׁר שָׂם לוֹ יְיָ וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו.

טו. „תְּשׁוּבַת“ הָאָדָם.

וְהָאָדָם יָרַד בְּמֵי גִיחוֹן וַיָּבֹאוּ הַמַּיִם עַד צַוָּארוֹ. וַיֵּצֶא שָׁם שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת ז) יָמִים וַיִּרְזֶה מִשְׁמַן בְּשָׂרוֹ עַד מְאֹד. וְאַחַר אָמַר אֶל יְיָ: הַעֲבֶר־נָא אֶת חַטָּאתִי אֲשֶׁר חָטָאתִי לְךָ בִּהְיוֹתִי בְּגַן הָעֵדֶן! ... אָנָּא, יְיָ! קַבֵּל נָא אֶת „תְּשׁוּבָתִי“ וְיֵדְעוּ אָז כָּל בָּאֵי עוֹלָם כִּי קָרוֹב אַתָּה לְכָל הַשָּׁבִים אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם! וַיִּשְׁמַע יְיָ לְקוֹל תַּחֲנוּנָיו וַיֹּאמַר: סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ! וַיַּעַל הָאָדָם אֶל חוֹף הַנָּהָר וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אִם „הַלּוּחוֹת“ אֲשֶׁר יִכְתְּבֵם יְיָ בְּאֶצְבָּעוֹ הָאַחַת יְקַדְּשׁוּ

א) מְקוֹם הַמֹּחַ: שאַרעל, Черепъ ב) נִחַם עַל מַעֲשֵׂהוּ; הִתְחָרֵט, ג) רַאבֶּע, Воронъ ד) יָדָיו הִכָּה זוֹ בְּזוֹ. ה) הָמוּ. ברומטען, Ворчали ו) שָׁרְקוּ בְּשִׁנֵּיהֶם: קנירשען מיט דען צאֶהנען, Скрежетали ז) שְׁנַת.

ביום הקדוש הזה. וירא אדם את המעשה הגדול אשר עשתה השבת ויפתח את פיו ויאמר: מזמור שיר ליום השבת! ותאמר השבת אליו: לא לי, לא לי, כי אם לה' טוב להודות, — לשמו נאה לזמר! ויהי כאשר רד א) היום הקדוש ותבוא השמש והחשך החל לכסות את הארץ... והאדם לא ראה את החשך ולא ידע מה הוא, כי בשבתו בעדן גן אלהים ראה בו את האורה הגדולה אשר יביט בה איש מקצה העולם ועד קצהו; — ויחרד האדם חרדה גדולה ויצא לבו ויאמר: אויה לי! עתה כאשר ישופני ב) החשך, יבא הנחש וישופני עקב!! וירא ה' את מכאובי לב האדם ויחמל עליו ויתן לו אבן אפל ואבן צלמות. ויקח אדם את שתי האבנים ויך את האחת בשנית ותצא מהן אש ותאר את הלילה. וישמח האדם על האש שמחה גדולה, ויקרא: ברוך ה' בורא מאורי האש!

יג. הדמעה הראשונה.

וה' ראה ללב אדם ואשתו וידע כי נחמו על המעשה הרע אשר עשו ויחמל עליהם ויאמר: ילדים אמללים! אנכי שפטתיכם ואשב לכם גמול ידכם ואגרשכם מהמקום הנחמד — מגן העדן — אשר ישבתם בו ותתענגו על רב טוב. ועתה הנכם באים אל מקום רעות וצרות רבות אשר לא ידעתם אותו עד היום הזה... אולם דעו כי בכל אלה לא תמו חסדי עוד, ואהבתי אתכם לא תחדל לעולם. ועתה הנה נא ידעתי, כי תמצאנה אתכם רעות וצרות רבות וכבדו עליכם ומררו את חייכם; על כן אנכי מוציא לכם מאוצרי את המרגלית הזאת — הלא היא הדמעה. והיה כאשר יקרכם אסון והמר לכם עד מאד, ולבבכם יכאב ונפשכם עליכם תאבל, — וירדו אז עיניכם דמעה והקלה את משא צרתכם ורוח לכם.

ויהי כדבר ה' את הדברים האלה ותרדנה עיני אדם וחוה דמעות ותתגלגלנה מעל לחייהם ותפלנה ארצה. ותהיינה הדמעות ההן הראשונות אשר הרטיבו את האדמה. וכאשר הוסיף אדם ואשתו להוריד דמעות כן רוח וכן הונח להם, וכן שבה אליהם תקותם. ויורישו את הדמעות לבניהם ולבני בניהם עד דור אחרון. ועל כן אין יצור בכל העולם בכה ומוריד דמעה כאדם. מקור הדמעה הצפון בעיני כל איש נכון תמיד להקל את מכאובי לבו הנשבר; אפס כי בהבליג ג) היגון על האדם ומקור דמעתו יחרב ויבש, — אז תקומנה ד) העינים ולא תרדנה גם דמעה אחת, ואין דבר בעולם ואין תנחומים אשר יקלו את ענות הנפש האמללה הזאת.

יד. קין והבל.

ויהי כאשר פנה ה' אל מנחת הבל ואל מנחת קין לא פנה, ויקצף עליו קין ויתאנה לו ויבקש המיתו. ויהי היום ויאמר קין אל הבל אחיו: הבה נחלק יחדו את העולם! ויאמר הבל: יהי כדברך! ויקח לו קין את האדמה לעבדה ולהבל נתן את הצאן, ויאמר: ראה אני לקחתי לי את חלקי ואתה לקחת לך את חלקך, ועתה חלילה לך מבוא בנחלתי! ויחל קין לעבוד את האדמה והבל נהג את צאנו ויביאן השדה לרעותן. וירא קין את הדבר הזה ויחר אפו ויאמר: הלא אמרתי לך אל תגע בנחלתי! וישמע הבל את דברי קין וינס מפניו. וימהר קין וירדף אחריו וישיגהו. ויאבקו שניהם ויגבר עליו הבל ויתקפהו ה) ויפילהו ארצה. ויצעק אליו קין לאמר: אל נא, אחי, תרע לי! וישמע הבל לקול תחנוניו ויחמל עליו וירף

א) ירד. ב) יתפש, יחטף: שנאפען, Схватывать, ג) בהתגבר. ד) אינן נעות. ה) וינצחהו

וְהִתְבּוֹנֵן אֵלָיו וַיַּרְא אֶת הָאוֹת בְּמִצְחוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אָבִי! לֹא חַיָּה נֶהֶרְגָה, כִּי אִם אִישׁ אֲשֶׁר אוֹת בְּמִצְחוֹ! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ לֶמֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה לֵאמֹר: אוֹיָה לִי! הֲלֹא אֶת קַיִן הָרַגְתִּי! וְתוּבַל קַיִן עָמַד בָּעֵת הַהִיא בֵּין יְדֵי לֶמֶךְ אָבִיו; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִכָּה לֶמֶךְ כַּף אֶל כַּף וַיַּךְ אֶת תּוּבַל קַיִן וַיֵּהָרֵג גַּם אוֹתוֹ. וְלֶמֶךְ לֹא יָכֹל לָשׁוּב לְבַדּוֹ לְבֵיתוֹ וַיֵּשֶׁב עַל יַד שְׁנֵי הַהֲרוּגִים. וַתֵּרֶאיןָ עָדָה וְצִלָּה נָשָׁיו כִּי בוֹשֵׁשׁ א) אִישָׁן לָשׁוּב וַתֵּלַכְנָה הַשָּׂדֶה וַתְּבֹאֶינָה אֶל לֶמֶךְ וַתִּרְאֶינָה אֶת קַיִן וְאֶת תּוּבַל קַיִן מֵתִים. וַתֹּאמַרְנָה אֶל לֶמֶךְ: הַאַתָּה הֲרַגְתָּ אוֹתָם? וַיַּעַן לֶמֶךְ וַיֹּאמַר: אַתֶּן יְדַעְתֶּן כִּי כָבְדוּ עֵינַי מִזֹּקֶן וְאֵינֶנִּי יָכוֹל לִרְאוֹת, וָאַעַשׂ אֶת הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה בְּלֹא אֵיבָה! וַתִּשְׂנֶאנָה אוֹתוֹ נָשָׁיו וַתִּפָּרַדְנָה מֵעָלָיו. וַיִּפְצַר ב) בָּהֶן לֶמֶךְ וְלֹא אָבוּ שְׁמוֹעַ בְּקוֹלוֹ. וַיָּבֹאוּ שְׁלָשְׁתָּם אֶל אָדָם וַיִּשְׁמַע אֶת דִּבְרֵי רִיבוֹתָם וַיַּעַשׂ שָׁלוֹם בֵּין לֶמֶךְ וּבֵין נָשָׁיו.

יט. אוֹר מֵאֵל.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַחֲרוֹן אַף יְיָ הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְגָדֵל, כִּי עָשָׂה כָל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו וַיַּכְעֵס אֶת יְיָ בְּמַעֲשָׂיו הָרָעִים. וַיַּרְא חֲנוֹךְ בֶּן יֶרֶד אֶת דַּרְכֵי בְּנֵי הָאָדָם הָרָעִים וַיִּמְאַס בָּהֶם וַיִּשְׁטְ ג) מֵעֲלֵיהֶם. וַיַּעַשׂ לוֹ בַיִת בְּמָקוֹם נִסְתָּר, וַיִּתְגּוֹרֵר־בּוֹ יָמִים רַבִּים. וַיַּעֲבוֹד אֶת יְיָ בְּכָל לִבּוֹ וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ, בְּרָא נָא לִבְנֵי הָאָדָם לֵב טָהוֹר אוֹהֵב טוֹב וְשׂוֹנֵא רָע וַעֲבָדוּךָ וְעָשׂוּ אֶת הַטּוֹב וְאֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ! וַיְהִי הַיּוֹם וַחֲנוֹךְ עוֹמֵד וּבֹכֶה וּמִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וּמְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל בְּנֵי דוֹרוֹ, — וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְיָ לֵאמֹר: חֲנוֹךְ! חֲנוֹךְ! וַיַּעַן חֲנוֹךְ וַיֹּאמַר: הִנֵּנִי! וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמַּלְאָךְ: כֹּה אָמַר יְיָ: קוּם צֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נִסְתַּרְתָּ בּוֹ וְהָלַכְתָּ אֶל כָּל

א) הִתְמַהְמַהּ, אֵחַר. ב) בִּקֵּשׁ הַרְבֵּה. ג) וַיָּסַר.

בְּנֵי דוֹרְךָ וְהוֹרֵיתָ אוֹתָם אֶת הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ. וַיֵּצֵא חֲנוֹךְ מִמַּחֲבֹאוֹ וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֶל בְּנֵי הָאָדָם וַיְלַמְּדֵם אֶת דַּרְכֵי הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה וְהָרַחֲמִים. וַיְהִי כִּרְאוֹת חֲנוֹךְ אֶת הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלָיו מַקְשִׁיבִים לְקוֹלוֹ, וַיִּשְׂמַח בָּהֶם שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיִּשְׁאַל מֵהֶם לְהַעֲבִיר קוֹל בְּכָל הָאָרֶץ לֵאמֹר: מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ לִשְׁמוֹעַ דְּבַר יְיָ, — יָבֹא אֶל חֲנוֹךְ הַמִּתְהַלֵּךְ אֶת הָאֱלֹהִים! וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו אֲנָשִׁים הַרְבֵּה מְאֹד וַיִּשְׁמְעוּ אֶת דְּבָרָיו הַטּוֹבִים וַיִּרְאוּ כִּי חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ וַיְכַבְּדֻהוּ וַיֶּאֱהָבֻהוּ וַיַּמְלִיכֻהוּ עֲלֵיהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָלַךְ שָׁמְעוֹ בְּכָל הָאָרֶץ וַיָּבוֹאוּ אֵלָיו כָּל מַלְכֵי בְּנֵי הָאָדָם לִשְׁמוֹעַ אֶת דִּבְרֵי חָכְמָתוֹ, וַיִּשְׁמְעוּ וַיֶּחְכְּמוּ וַיַּעַבְדוּ אֶת יְיָ וַיְצַוּוּ לְעַבְדֵיהֶם לֵאמֹר: הֱיוּ גַם אַתֶּם כָּמוֹנוּ וַעֲבַדְתֶּם אֶת אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ! בָּעֵת הַהִיא הִתְקַבְּצוּ כָל מַלְכֵי הָאָרֶץ כִּשְׁלֹשִׁים וּמֵאָה אִישׁ וַיָּבוֹאוּ אֶל חֲנוֹךְ וַיִּשְׁתַּחֲווּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: רָאֹה רָאִינוּ כִּי יְיָ עִמְּךָ וְחָכְמָתוֹ בְּקִרְבֶּךָ. עַל כֵּן אָמַרְנוּ הוֹאֶל נָא וּמְלֹכָה עָלֵינוּ! וַיִּפְצְרוּ בוֹ וַיֵּאוֹת לָהֶם, וַיִּמְלֹךְ עֲלֵיהֶם וַיּוֹדִיעֵם אֶת דַּרְכֵי יְיָ וַיַּעַשׂ שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. וַיְהִי שָׁלוֹם בְּכָל הָאָרֶץ כָּל יְמֵי חֲנוֹךְ. וַיִּמְלֹךְ חֲנוֹךְ עַל כָּל בְּנֵי הָאָדָם מָאתַיִם שָׁנָה וְאַרְבָּעִים שָׁנָה וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיַּעַשׂ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל הָעָם וַיַּדְרִיכֵם בְּדַרְכֵי יְיָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה כִּי הֵחֵל הָעָם לִדְבֹּק בַּיְיָ וּלְעָבְדוֹ בֶּאֱמֶת, וַיֹּאמֶר חֲנוֹךְ אֶל לִבּוֹ: הָבָה אֶפָּרֵד שֵׁנִית מֵהָעָם וְנִכְחַדְתִּי מֵהֶם וְעָבַדְתִּי אֶת יְיָ כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָדַע כִּי הִסְכִּין ד) עִמּוֹ הָעָם מְאֹד וּבִרְאוֹתָם כִּי נֶעְלַם פִּתְאוֹם וְהִתְעַצְּבוּ אֶל לִבָּם, וַיַּעַשׂ בְּחָכְמָה וַיִּסָּתֵר בְּחֶדְרוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת. וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הָרְבִיעִי אֶל הָעָם וַיְלַמְּדֵם לַעֲשׂוֹת אֶת הַטּוֹב וְאֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְיָ כְּמִשְׁפָּטוֹ כָּל הַיָּמִים. וַיַּעַשׂ חֲנוֹךְ כַּדָּבָר הַזֶּה

ד) הִתְרַגֵּל.

וְיִטְהֲרוּ מְאֹד, — אַף כִּי נוּפִי אֲשֶׁר עָשׂוּהוּ שְׁתֵּי יָדָיו! עַל כֵּן הָבָה אֶחְצֹב לִי מְעָרָה לָגוּר בָּהּ. וְחָצַבְתִּי בָהּ מְעָרָה עֲמֻקָּה וְנִסְתָּרָה, וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יִקְרְבוּ יָמַי לָמוּת וְיָרַדְתִּי אֶל תּוֹכָהּ וְנִסְתַּרְתִּי מֵעֵינֵי כָּל חַי וְלֹא יָבֹאוּ הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים לְהִשְׁתַּחֲווֹת לְעַצְמוֹתַי וּלְעָבְדָן!

טז. הַצַּיָּר הָרִאשׁוֹן.

וַיְהִי שֵׁת בֶּן מֵאָה שָׁנָה וְחָמֵשׁ שָׁנִים וַיּוֹלֶד אֶת אֱנוֹשׁ. וַיְהִי אֱנוֹשׁ אִישׁ יוֹדֵעַ לְתָאֵר בַּשֶּׂרֶד א) תַּבְנִית כָּל חַיָּה וְכָל עוֹף וְלַעֲשׂוֹת כָּל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת. וַיֶּחְדַּל אֱנוֹשׁ מֵעֲבוֹד אֶת יְיָ וַיְדַבֵּר עַל לֵב בְּנֵי דוֹרוֹ לַעֲבוֹד אֶת הַתְּמוּנוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לָהֶן. וַיִּשְׁמְעוּ רַבִּים לְקוֹלוֹ וַיַּעַזְבוּ אֶת יְיָ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָעֵץ וְלָאָבֶן. וַיִּחַר אַף ב) יְיָ וַיַּעַל עֲלֵיהֶם אֶת מֵי נְהַר גִּיחוֹן וַיַּשְׁחִיתוּ עַם רָב. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא שָׁתוּ הַחַטָּאִים לֵב לָזֹאת וַיּוֹסִיפוּ לַחֲטֹא וַיִּתֵּן ג) יְיָ אֶת הֶהָרִים אֲשֶׁר זָרְעוּ עֲלֵיהֶם בְּנֵי הָאָדָם כַּנְּחֹשֶׁת וְלֹא הִצְמִיחָה הָאֲדָמָה בִּלְתִּי אִם קוֹצִים וְדַרְדָּרִים ד), וַיְהִי הָרָעָב בָּאָרֶץ גָּדוֹל מְאֹד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא נוֹסְרוּ ה) גַּם בְּאֵלֶּה וַיּוֹסֶף יְיָ לְיַסְּרָם וַיָּסַר מֵעֲלֵיהֶם אֶת צַלְמוֹ — צֶלֶם הָאֱלֹהִים, — וַיִּמָּשְׁלוּ כְּקוֹפִים ו), וַיִּרְאוּם חַיְתוֹ יַעַר וַיֶּחְדְּלוּ מִירֹא אֹתָם וַיַּשְׁחִיתוּ מֵהֶם רָב. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִבְאִישׁוּ ז) הַמֵּתִים וַתְּהִי רִמָּה בְּגוּפוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁתָּאוּ הָאֲנָשִׁים הַחַטָּאִים מְאֹד וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו לֵאמֹר: מַה־זֹּאת?! הֵן לֹא הִבְאִישׁוּ מֵתֵינוּ וְרִמָּה לֹא הָיְתָה בָהֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה!! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא חָדְלוּ הָאֲנָשִׁים מֵהַקְצִיף אֶת יְיָ בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, וַיֹּאמֶר: אֶמְחֶה אֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי!

יז. הַמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן.

וַיְהִי אֱנוֹשׁ בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת קֵינָן. וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיֶּחְכַּם וַיַּרְא אֶת מַעֲשֵׂי אָבִיו וַיָּשֶׂם עַל לֵב ח) וַיֵּדַע כִּי רָעִים הֵמָּה מְאֹד. וַיְמַלֵּא אוֹתוֹ רוּחַ חָכְמָה וָדַעַת וַיֶּחְכַּם וַיַּשְׂכֵּל מְאֹד וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו אֲנָשִׁים רַבִּים וַיּוֹרֵם וַיְלַמְּדֵם לַעֲשׂוֹת אֶת הַטּוֹב בְּעֵינֵי יְיָ. וַיִּשְׁמְעוּ הָאֲנָשִׁים אֶת דִּבְרֵי חָכְמָתוֹ וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וַיֹּאמְרוּ: הָבָה נַמְלִיכֵהוּ עָלֵינוּ! וַיַּעֲשׂוּ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמָרוּ, וַיִּמְלֹךְ קֵינָן עַל כָּל הָאָרֶץ. וַיַּעַבְרוּ יָמִים רַבִּים וַיֶּחְדְּלוּ הָאֲנָשִׁים מִשְּׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ וַיֵּלְכוּ בִּשְׁרִירוּת ט) לִבָּם וַיַּקְצִיפוּ אֶת יְיָ. וַיֵּדַע קֵינָן בְּחָכְמָתוֹ אֵת אֲשֶׁר יִקְרֶה לְהַחַטָּאִים בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. וַיִּקַּח לוּחוֹת אֶבֶן וַיִּכְתֹּב עֲלֵיהֶם בְּעֵט בַּרְזֶל כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְהֵבִיא יְיָ מַבּוּל מַיִם וּמָחָה אֶת כָּל הַיְקוּם! וַיִּקַּח קֵינָן אֶת הַלּוּחוֹת וַיְשִׂימֵם בְּאוֹצְרוֹתָיו. בְּיָמָיו הֶעֱלָה יְיָ אֶת מֵי אוֹקְיָנוּס הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים וַיְצִיפוּ עַל פְּנֵי שְׁלִישׁ הָאֲדָמָה.

יח. אַחֲרִית קָיִן.

וַיְהִי כִּי זָקֵן לֶמֶךְ וַתִּכְהֶיןָ עֵינָיו מֵרְאוֹת וַיֹּאמֶר אֶל תּוּבַל קַיִן בְּנוֹ: נְהַג אוֹתִי הַשָּׂדֶה וְצַדְתִּי שָׁם צָיִד. וַיֹּאחֶז תּוּבַל קַיִן בִּימִין אָבִיו וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאוּ הַשָּׂדֶה וַיֹּאמֶר לֶמֶךְ: הַבִּיטָה נָא, בְּנִי, בְּכָל הַמָּקוֹם הַזֶּה; אוּלַי תִּרְאֶה חַיָּה הוֹלֶכֶת לִקְרָאתֵנוּ וְהִגַּדְתָּ לִי וְיָרִיתִי בָהּ חֵץ. בָּעֵת הַהִיא הָלַךְ קַיִן הַשָּׂדֶה וַיִּרְאֵהוּ תּוּבַל קַיִן כִּרְאוֹת פְּנֵי חַיָּה וַיֹּאמֶר אֶל לֶמֶךְ אָבִיו: הַרְכֵּב נָא אֶת יָדְךָ עַל הַקֶּשֶׁת וְיָרִיתָ קֵדְמָה, כִּי כְחַיָּה נִרְאָה לִי שָׁם. וַיּוֹר לֶמֶךְ אֶל הַמָּקוֹם הַהוּא וַיַּהֲרֹג אֶת קָיִן. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָלֹךְ הָלַךְ וְקָרֵב אֶל הַחַיָּה הַנּוֹפֶלֶת אָרְצָה, וַיַּרְא תּוּבַל קַיִן וְהִנֵּה אִישׁ הָרוּג שׁוֹכֵב בַּמָּקוֹם הַהוּא

א) צײכענשטיפט, Чертильникъ ב) כַּעַס. ג) וַיִּפָּק. ד) דיסטלען, Волчецъ ה) לָקְחוּ מוּסָר. ו) אַפֶּען, Обезьяна ז) נָתְנוּ רֵיחַ רָע. ח) הֵבִין. ט) בְּחֵפֶץ, בְּרָצוֹן.

כְּנָפַיִם מִשְּׂמֹאלוֹ וַיְהִי אֹרֶךְ כָּל כָּנָף וְרָחְבָּהּ מִקְּצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ; וַיָּשֶׂם בּוֹ יְיָ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים עֵינַיִם הָרֹאוֹת אֶת הָאוֹרָה הַגְּדוֹלָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו: הִנֵּה נָגַעְתִּי בְךָ וָאֲקַדֶּשְׁךָ וָאֲגַדֶּלְךָ וְהָיִיתָ מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה לְמַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת.

וַיֵּלְכוּ הַמְּלָכִים לְבַקֵּשׁ אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אַחֲרֵי חֲנוֹךְ וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה כָל הָאָרֶץ מְלֵאָה שֶׁלֶג וְאַבְנֵי בָרָד א) גְּדוֹלוֹת מְאֹד וַיְבַקְּעוּ אֶת הָאֲבָנִים וַיִּמְצְאוּ בָהֶם אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ; וַיְבַקְשׁוּ אֶת חֲנוֹךְ וְלֹא מְצָאֻהוּ, כִּי לָקַח אוֹתוֹ הָאֱלֹהִים הַשָּׁמַיְמָה. וַיָּשׁוּבוּ הַמְּלָכִים וַיַּמְלִיכוּ אֶת מְתוּשֶׁלַח בְּנוֹ עֲלֵיהֶם. וַיֵּלֶךְ מְתוּשֶׁלַח בְּדֶרֶךְ חֲנוֹךְ אָבִיו וַיְהִי צַדִּיק תָּמִים וַיִּדְבַּק בַּיְיָ וַיְמַלֵּא פִיו תְּהִלָּתוֹ כָּל הַיּוֹם, וַיְלַמֵּד אֶת הָעָם לַעֲשׂוֹת אֶת הַטּוֹב וְאֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְיָ. וַיַּעַבְרוּ יָמִים רַבִּים וַיָּסוּרוּ בְּנֵי הָאָדָם מֵאַחֲרֵי יְיָ וַיִּמְרְדוּ בוֹ וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת דַּרְכָּם עַד מְאֹד. וַיַּרְא יְיָ אֶת מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם וַיִּנְאַץ ב), וַיַּסְתֵּר מֵהֶם אֶת פָּנָיו. וַתַּצְמַח לָהֶם הָאֲדָמָה קוֹץ וְדַרְדַּר וַיִּרְעֲבוּ הָאֲנָשִׁים וַיֶּחֱלְשׁוּ וַיִּעָנוּ מְאֹד. בְּכֹל זֹאת לֹא שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיּוֹסִיפוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ.

כ. הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר בַּיָּמִים הָהֵם.

וְהָאֲנָשִׁים בַּיָּמִים הָהֵם בְּטֶרֶם חָטְאוּ לַיְיָ, הָיוּ כֻלָּם אַנְשֵׁי מִדּוֹת ג) וְגִבּוֹרִים אֲשֶׁר כָּמוֹהֶם לֹא הָיָה וְאַחֲרֵיהֶם לֹא יִהְיֶה עוֹד. וַיִּהְיוּ קַלִּים כַּנְּשָׁרִים לָלֶכֶת בִּרְגָעִים מְעַטִּים מִקְּצֵה הָאָרֶץ וְעַד קָצֶהָ; וּבְעָבְרָם עַל אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן הַגְּדוֹלִים וְהַחֲזָקִים וְעָקְרוּ אוֹתָם וְשֵׁרְשׁוּם כַּאֲשֶׁר יְשָׁרֵשׁ אִישׁ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה. וּבְקוּם עֲלֵיהֶם אֲרָיוֹת וּנְמֵרִים וְדֻבִּים וְנָשְׁכוּ אוֹתָם וַתְּהִי נְשִׁיכָתָם לִבְשָׂרָם כִּנְשִׁיכַת הַכִּנָּם. וּנְשֵׁי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הָיוּ יוֹלְדוֹת שִׁשָּׁה יְלָדִים גְּדוֹלִים בְּפַעַם אֶחָת. וּבְהִוָּלְדָם וְעָמְדוּ עַל רַגְלֵיהֶם וְדִבְּרוּ בִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְכִרְכְּרוּ וּפִזְּזוּ בְּכָל כֹּחָם. וְהָיָה בְּלֶדֶת הָאִשָּׁה אֶת יְלָדֶיהָ בַּיּוֹם וְאָמְרָה לְאֶחָד מֵהֶם: מַהֲרָה לְכָה וְהָבִיאָה לִּי צוּר ד) וְכָרַתִּי אֶת שָׁרְךָ ה); וְאִם בַּלַּיְלָה יָלְדָה וְצִוְּתָה לְאֶחָד מִיְלָדֶיהָ לְהַעֲלוֹת ו) אֶת הַנֵּר.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַתֵּלֶד אִשָּׁה אֶת יְלָדֶיהָ בַּלַּיְלָה וַתֹּאמֶר לְאֶחָד מֵהֶם: לֵךְ וְהַעֲלֵה אֶת הַנֵּר! וַיְמַהֵר הַיֶּלֶד וַיֵּלֶךְ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוַּתּוּ אִמּוֹ. וַיְהִי בְלֶכְתּוֹ וַיִּפְגְּשֵׁהוּ שַׂר הַשֵּׁדִים ז) וַיִּכּוֹן ח) לַהֲרֹג אֶת הַיֶּלֶד... אוּלָם בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה קָרָא הַתַּרְנְגֹל, וַיֶּאֱסֹף הַשֵּׁד אֶת יָדָיו וַיֹּאמֶר אֶל הַיֶּלֶד: לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל אִמְּךָ לֵאמֹר: תְּבָרֵךְ נָא אֶת הַתַּרְנְגוֹל אֲשֶׁר חָשַׂךְ אוֹתִי מֵהֲמִית אוֹתְךָ, כִּי לוּלֵא קָרָא בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה, כִּי עַתָּה הֲרַגְתִּיךָ!.. וַיָּבֹא הַיֶּלֶד לְשַׂר הַשֵּׁדִים וַיְמַלֵּא פִיו שְׂחוֹק וַיֹּאמַר: שׁוּב נָא אַתָּה אֶל אֵם אִמְּךָ וְאָמַרְתָּ אֵלֶיהָ לֵאמֹר: תְּבָרֵךְ נָא אֶת אִמִּי אֲשֶׁר לֹא כָרְתָה אֶת שָׁרִי, כִּי לוּלֵא זֹאת, כִּי עַתָּה שָׁלַחְתִּי אָנֹכִי. אֶת יָדִי וְאַשְׁמִידְךָ מִתַּחַת שְׁמֵי יְיָ.

כא. הַמַּחֲרֵשָׁה וְהַמַּגָּל ט) הָרִאשׁוֹנִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹלַד נֹחַ וַיִּרְאֻהוּ הוֹרָיו וַיִּתְמְהוּ מְאֹד, כִּי לֹא הָיוּ אֶצְבְּעוֹת יָדָיו מְחֻבָּרוֹת יַחַד כְּאֶצְבְּעוֹת כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בַּיָּמִים הָהֵם. וַיִּגְדַּל נֹחַ וַיַּרְא כִּי נִפְלָה י) הוּא מִכָּל הָאֲנָשִׁים בְּאֶצְבְּעוֹת יָדָיו הַמְּפֹרָדוֹת וַיָּשֶׂם עַל לֵב וַיֹּאמַר: לֹא לְתֹהוּ בָּרָא לִי יְיָ אֶת הַיָּדַיִם הָאֵלֶּה הַמְמַהֲרוֹת לַעֲשׂוֹת כָּל מְלָאכָה! הָבָה

א) שטײנהאַגעל, Каменный градъ ב) צירנטע, Вознегодовалъ ג) גִּבְהֵי קוֹמָה. ד) אֶבֶן חַדָּה. ה) נאַבעל, Пупъ ו) לְהַדְלִיק. ז) „רוּחַ" מַשְׁחִית: טײפעל, Бѣсъ ח) וַיְהִי נָכוֹן ט) זיכעל, Серпъ י) נִבְדָּל.

שָׁנִים רַבּוֹת מְאֹד. אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֵחֵל חֲנוֹךְ לְהִגָּלוֹת אֶל בְּנֵי הָאָדָם אַחַת לְשִׁבְעַת יָמִים. וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ יָמִים רַבִּים נִסְכַּן הָעָם לִרְאוֹתוֹ אַחַת בַּשָּׁבוּעַ, וַיָּחֶל חֲנוֹךְ לְהִגָּלוֹת אֲלֵיהֶם אַחַת בַּחֹדֶשׁ; וְכַאֲשֶׁר הִסְכִּינוּ עִם מַעֲשֵׂהוּ זֶה וַיִּגָּלֶה אֲלֵיהֶם רַק אַחַת בַּשָּׁנָה. וּבְצֵאתוֹ אֶל הָעָם וְלִמַּד אוֹתוֹ לֶאֱהֹב אֶת הַטּוֹב וְאֶת הַחֶסֶד וְאֶת הַשָּׁלוֹם. וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיף חֲנוֹךְ לְהִסָּתֵר וְלַעֲבוֹד אֶת יְיָ כֵּן יִקְדַּשׁ וְכֵן יִקְרַן א) עוֹר פָּנָיו עַד כִּי יָרֵא הָעָם מִגֶּשֶׁת אֵלָיו. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּתְקַבְּצוּ כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְשָׂרֵיהֶם וְשׁוֹפְטֵיהֶם וְשׁוֹטְרֵיהֶם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָשַׁב בּוֹ חֲנוֹךְ כִּי יָדְעוּ אֲשֶׁר יִגָּלֶה בַּיּוֹם הַזֶּה לְכָל הָעָם וְהוֹדִיעָם אֶת דַּרְכֵי יְיָ. וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם חֲנוֹךְ וַיִּרְאֵהוּ הָעָם וַיָּרִיעוּ תְּרוּעַת שִׂמְחָה לֵאמֹר: יְחִי הַמֶּלֶךְ! יְחִי הַמֶּלֶךְ! וַיְבָרְכֵם חֲנוֹךְ בְּשֵׁם יְיָ וַיָּחֶל לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כְּמִשְׁפָּטוֹ ב) כָּל הַיָּמִים. וַיְהִי הוּא מְדַבֵּר, וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְיָ: הִנְנִי וְהַעֲלִיתִיךָ הַשָּׁמָיְמָה! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ חֲנוֹךְ אֶת דְּבַר יְיָ וַיְצַו לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר: הִקָּבְצוּ נָא כֻּלְּכֶם אֵלַי וְלִמַּדְתִּיכֶם וְהִשְׁמַעְתִּיכֶם אֶת דִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים בְּטֶרֶם אֵלֵךְ וְאֵינֶנִּי. וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל אַנְשֵׁי הָאָרֶץ וַיָּשֶׂם לָהֶם חֻקִּים טוֹבִים וּמִשְׁפְּטֵי צֶדֶק וַיֹּאמֶר לָהֶם: אִם תִּחְיוּ כֻּלְּכֶם בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו וַעֲשִׂיתֶם חֶסֶד אִישׁ עִם רֵעֵהוּ וַעֲבַדְתֶּם אֶת יְיָ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם – וַאֲהֵבְכֶם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַכְכֶם וְהִרְבָּה אֶתְכֶם וִהְיִיתֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב. וַיֵּשֶׁב חֲנוֹךְ אִתָּם יָמִים אֲחָדִים וַיְשַׁנֵּן אֶת דְּבָרָיו לְכָל הָאֲנָשִׁים. וַיְהִי הוּא מְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אֶת דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים וַיִּרְאוּ הָאֲנָשִׁים וְהִנֵּה סוּס אֵשׁ יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם הָלֹךְ וְיָרֹד אַרְצָה. וַיַּגִּידוּ לַחֲנוֹךְ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: דְּעוּ כִּי בָאָה הָעֵת לְעָזְבְכֶם וְלַעֲלוֹת הַשָּׁמָיְמָה. וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר, – וַיֵּרֶד הַסּוּס וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי חֲנוֹךְ. וַיָּקָם חֲנוֹךְ וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל הָעָם וַיַּשְׁבִּיעֵם לַעֲבוֹד אֶת יְיָ וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִחְיוֹת בְּשָׁלוֹם, – וַיַּעַל עַל הַסּוּס וַיִּרְכַּב מִשָּׁם וָהָלְאָה. וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו כָּל הָעָם כִּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ. וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד וַיִּשְׁמְעוּ אֶת דְּבָרָיו וַיָּשִׂימוּ עַל לֵב. וַיֹּאמֶר חֲנוֹךְ: שׁוּבוּ נָא לְאָהֳלֵיכֶם! וַיָּשׁוּבוּ אֲנָשִׁים רַבִּים וַיֵּלְכוּ לְאָהֳלֵיהֶם; אוּלָם הַדְּבֵקִים אַחֲרָיו בְּכָל לִבָּם אָמְרוּ: רַק הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּינֵינוּ וּבֵינֶךָ! וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי מִתְאַמְּצִים הָאֲנָשִׁים הַנּוֹתָרִים לָלֶכֶת עִמּוֹ וַיֶּחְדַּל מִדַּבֵּר אֲלֵיהֶם וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיֵּרְדוּ כוֹחֵי אֵשׁ וְרֶכֶב אֵשׁ וּמַלְאָכִים וַיַּעֲלוּ אֶת חֲנוֹךְ הַשָּׁמָיְמָה. וּבִהְיוֹת בֵּין חֲנוֹךְ וּבֵין כִּסֵּא כְבוֹד יְיָ מַהֲלַךְ שֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף פַּרְסָה –, וַיָּרִיחוּ הַשְּׂרָפִים וְהַכְּרוּבִים וּמַלְאֲכֵי אֵשׁ אֹכְלָה ג) אֵשׁ, אֶת רֵיחַ הֶעָפָר וְהָאֵפֶר הַהוֹלֵךְ הָלֹךְ וְקָרֵב אֲלֵיהֶם וַיָּנוּעוּ וַיָּזוּעוּ ד) וַיִּקְרְאוּ אֶל יְיָ לֵאמֹר: אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמִים! אֵיכָה יִהְיֶה כַּדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה, אֲשֶׁר יִתְעָרֵב בָּנוּ יְלוּד אִשָּׁה וְעָלָה הַשָּׁמַיְמָה לְשָׁרְתֶךָ?! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמֶר: דְּעוּ נָא, מְשָׁרְתַי וּצְבָאוֹתַי וּכְרוּבַי וּשְׂרָפַי, כִּי בְנֵי הָאָדָם עֲזָבוּנִי וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָעֵץ וְלָאֶבֶן וַיַּרְחִיקוּנִי כָּהֶם בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, וְרַק חֲנוֹךְ לְבַדּוֹ הֶאֱמִין בִּי וַיְגַדֵּל אֶת שְׁמִי וַיְשַׁבַּח אֶת מַעֲשַׂי וַיַּגֵּד אֶת צִדְקָתִי וַיָּשֶׁב רַבִּים מֵעָוֹן... וַיִּקַּח יְיָ אֶת חֲנוֹךְ וַיִּפְתַּח לוֹ אַלְפֵי שַׁעֲרֵי חֶסֶד וְחָכְמָה וָדַעַת וְחַיִּים וְאַהֲבָה וּגְבוּרָה וְתוֹרָה. וַיְחַכְּמֵהוּ וַיְבוֹנְנֵהוּ וַיְמַלְּאֵהוּ רוּחַ דֵּעָה וּגְבוּרָה וְחֵן וָחֶסֶד; וַיְאַמְּצֵהוּ וַיְחַזְּקֵהוּ וַיִּתֵּן לוֹ זֹהַר וְהוֹד וְיֹפִי; וְרַחֲמִים וְאַהֲבָה וַעֲנָוָה שָׂם בְּלִבּוֹ וַיִּטַּע בְּתוֹכוֹ חַיֵּי עוֹלָם. וַיִּטַּהֵר חֲנוֹךְ וַיִּכָּבֵד וַיִּפָּאֵר וַיִּרוֹמֵם וַיִּגָּבֵר וַיִּגְדַּל וַיִּקְדַּשׁ מְאֹד מְאֹד. אָז שָׂם יְיָ אֶת יָדוֹ עָלָיו וַיְבָרְכֵהוּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים בְּרָכוֹת וַיִּבְרָא לוֹ שְׁלֹשִׁים וָשֵׁשׁ כְּנָפַיִם מִימִינוֹ וּשְׁלֹשִׁים וָשֵׁשׁ

א) יָאוֹר. ב) כְּהֶרְגֵּלוֹ. ג) שׂוֹרֶפֶת. ד) וַיִּרְגְּזוּ

משם, — ולקחנו מטילי א) ברזל ארכים ורחבים וצפינו ב) אותם את כל פני האדמה!.. עוד האנשים הרשעים האלה מדברים והגבורים אנשי השם נגשו אל נח ויאמרו אליו בגאוה ובגדל לבב: שמענו את דבריך אשר אתה מדבר אל העם ליראם ולבהלם ונבוא אליך להגידך לאמר: הביטה נא וראה את גבה קומתנו וידעת, כי גם שטף מים רבים ועצומים, אלינו לא יגיעו... ואם תבקע האדמה והמים יחלו לעלות מן התהומות ושמנו עליהן את כפות רגלינו הגדולות והרחבות וסתמנו אותן... וישמע נח את הדברים האלה ויצר לו מאד ויאמר אליהם: המיי בורא שמים וארץ וכל צבאם יפלא ג) כל דבר?... שובו, שובו אל יי ורחם אתכם ולא תמותו!... ויהי כדבר אליהם נח יום יום ולא שמעו אליו, ויוסיפו לעשות את הרע בעיני יי, וירא יי וינאץ ויאמר: אמחה את כל היקום, אשר בראתי מאדם ועד בהמה וחיה ועוף, כי השחיתו כלם את דרכם ד) על הארץ.

כג. שמחזאי ועזאל.

בעת ההיא התיצבו שני מלאכים (שמחזאי ועזאל) לפני יי ויאמרו: אדון כל העולמים! הלא התחננו אליך לאמר: אל נא תברא את האדם! ויאמר יי: מה היה להארץ וכל צבאה לולי בראתי עליה את האדם?... ויוסיפו המלאכים לדבר אל יי ויאמרו: לו נתת אותנו לשבת עם בני האדם כי עתה ראית את מעשינו הטובים ואת תם דרכינו! ויאמר יי: ידעתי גם ידעתי, כי ברדתכם ארצה תחטאו לי ועשיתם את הרע בעיני. ויאמרו שני המלאכים: הורידנו ארצה וראית כי לא נלמד אל דרכי החטאים. ויאמר יי לשני המלאכים: רדו ושבו עם בני האדם!... ויהי כאשר ירדו משמים ארצה, וישכחו מהר כי מלאכים המה ויחלו לחטא. וירא שמחזאי נערה אחת יפת תאר וטובת שכל איסטהר שמה ויאמר לה: אמצא נא חן בעיניך והיית לי לאשה; ואנכי היטב איטיב עמך וכל אשר תאמרי אלי אעשה, כי מלאך אנכי וידי לא תקצר לעולם! ותדבר אליו הנערה בערמה ותאמר: בזאת אאות לך אם תגיד לי במה כחך גדול לעוף השמימה? ויען שמחזאי ויאמר: ברצותי לעוף השמימה — והוצאתי מפי את „השם המפרש". ותאמר אליו איסטהר: הואל נא ולמדת אותי לדעת את השם הקדוש ההוא! ויעש שמחזאי את בקשתה וילמדנה. ויהי אך ידעה איסטהר את הדבר הגדול ההוא ותוצא אותו מפיה ותרום מעל הארץ ותעף השמימה... ויאמר יי: יען אשר היה הדבר הטוב הזה עם לבבך ותמאסי את האדמה אשר ישבת עליה ותמאני להיות למלאך לאשה ותבחרי לך מכל אלה לעלות השמימה: על כן ידע תדעי כי איטיב עמך. ויצו יי וישימו את איסטהר בשבעת כוכבי השמים הזורעים אור יפה ונחמד עד מאד, — ותהפך גם איסטהר לכוכב אשר יפי לו ונגה לו. ויהי כראות שמחזאי ועזאל את הדבר הזה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו. ויולדו להם בנים וישימו ה) את שמם היווא והייא. ויהי אחר הדברים האלה וישלח מטטרון ו) המלאך אל שמחזאי לאמר: ידע תדע כי מביא יי מבול לשחת את הארץ אשר אתה יושב עליה! ויבך שמחזאי בדבר אליו מלאך מטטרון את הדברים האלה, כי אמר:

א) חתיכות. ב) וכסינו. ג) יהיה כבד לעשות. ד) את מעשיהם. ה) ויקראו... ו) תתוך.

אֶעֱשֶׂה בָּהֶן עֲבוֹדָה. וַיָּחֶל נֹחַ לַעֲשׂוֹת כֵּלִים לַחֲרֹשׁ בָּהֶם אֶת הָאֲדָמָה וְלִקְצֹר אֶת תְּבוּאָתָהּ.

כב. דֹּר הַמַּבּוּל.

וַיּוֹסִיפוּ הָאֲנָשִׁים לַחֲטֹא לַיְיָ וַתִּמָּלֵא כָּל הָאָרֶץ חָמָס. וַיֹּאמֶר יְיָ לְנֹחַ: רַק אוֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה. וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמְרוּ: מַה צִּדְקַת נֹחַ כִּי מָצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: כַּאֲשֶׁר הוֹלִיד שֵׁת אֶת אֱנוֹשׁ בְּנוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הַאֲכֵל אֶת אָבִיךָ וְשֵׁרַתָּ אוֹתוֹ וְהָיוּ כָּל מַחְסוֹרָיו עָלֶיךָ וַיֹּאמֶר אֱנוֹשׁ: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לוֹ: הַאֲכֵל גַּם אֶת אָדָם אֲבִי אָבִיךָ! וַיַּעַן אֱנוֹשׁ: מַה לִּי וָלוֹ? הַמְעַט הֶאֱכִילִי אֶת אָבִי וְהַאֲכַלְתִּי גַּם אֶת אֲבִי אָבִי? וְגַם קֵינָן וְגַם מַהֲלַלְאֵל וְיֶרֶד וַחֲנוֹךְ וּמְתוּשֶׁלַח וְלֶמֶךְ לֹא הֶאֱכִיל אִישׁ מֵהֶם בִּלְתִּי אִם אֶת אָבִיו, עַד בּוֹא נֹחַ לָעוֹלָם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לְנֹחַ: הַאֲכִילָה אֶת אֲבִי אָבִיךָ, וַיֹּאמַר: הַגִּידוּ נָא לִי אַיָּם אֵיפֹה כָּל קְרוֹבַי וְגוֹאֲלַי, הֵמָּה וַאֲבוֹתֵיהֶם וַאֲבוֹת אֲבוֹתֵיהֶם וְכִלְכַּלְתִּי אֶת כֻּלָּם וְשֵׁרַתִּי אוֹתָם וְהָיוּ כָּל מַחְסוֹרֵיהֶם עָלָי! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ הַמַּלְאָכִים אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיֹּאמְרוּ: אֵין כְּנֹחַ צַדִּיק תָּמִים עוֹשֵׂה צְדָקָה וָחֶסֶד; וְעַתָּה תַּצִּיל נָא אוֹתוֹ צִדְקָתוֹ כִּמָּוֶת.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל נֹחַ: לֵךְ וְקָרָאתָ בְּאָזְנֵי כָּל הָאֲנָשִׁים הַחַטָּאִים לֵאמֹר: שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְאַל תַּקְצִיפוּ אֶת יְיָ; פֶּן יָבִיא עֲלֵיכֶם מַבּוּל וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ..! אוּלַי יִשְׁמְעוּ לִדְבָרֶיךָ וְשָׂמוּ עַל לֵב וְעָזְבוּ אֶת דַּרְכֵיהֶם הָרָעִים וְנִחַמְתִּי עַל הָרָעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי אוֹמֵר לְהָבִיא עֲלֵיהֶם. וַיֵּלֶךְ נֹחַ אֶל מְתוּשֶׁלַח הַצַּדִּיק וַיַּגֵּד לוֹ אֶת דִּבְרֵי יְיָ. וַיֵּלְכוּ שְׁנֵי הַצַּדִּיקִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרְאוּ אֶל הָאֲנָשִׁים הַחוֹטְאִים לַיְיָ לֵאמֹר: שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים, לָמָּה תָמוּתוּ? וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא שָׂמוּ הַחַטָּאִים אֶת לִבָּם לְדִבְרֵי נֹחַ וּמְתוּשֶׁלַח וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל נֹחַ: עֲשֵׂה לְךָ תֵּבָה גְדוֹלָה וְשַׂמְתָּ אוֹתָהּ בִּמְקוֹם רֹאִים, כִּי בְעוֹד עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵאָה שָׁנָה אָנֹכִי מֵבִיא מַבּוּל לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר. וַיִּטַּע נֹחַ אֲרָזִים וַיְגַדְּעֵם וַיַּעֲשֵׂם קְרָשִׁים רַבִּים. וַיִּרְאוּ הַחַטָּאִים אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר נֹחַ עֹשֶׂה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: זָקֵן נִבְזֶה! מָה הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת לָךְ? וַיַּעֲנֵם נֹחַ לֵאמֹר: חִדְלוּ הָרֵעַ! עִזְבוּ אֶת דַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְשַׁבְתֶּם אֶל יְיָ בְּכָל לְבַבְכֶם פֶּן יָבִיא עֲלֵיכֶם מַבּוּל וְהֶאֱבִידְכֶם מִן הָאָרֶץ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים אֶת דִּבְרֵי נֹחַ וַיִּלְעֲגוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ: לֹא יָבִיא יְיָ מַבּוּל בִּלְתִּי אִם עָלֶיךָ וְעַל בֵּיתֶךָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע דְּבַר בִּנְיַן הַתֵּבָה לְאַנְשֵׁי הַדּוֹר הַהוּא וַיִּרְבּוּ לָבוֹא אֶל נֹחַ לְשָׁאֲלוֹ וּלְחָקְרוֹ. וַיְדַבֵּר נֹחַ עַל לִבָּם לָשׁוּב אֶל יְיָ, כִּי חַנּוּן וְרַחוּם הוּא וּמַרְבֶּה לִסְלֹחַ, וְהָיָה אִם יֶחְדְּלוּ מֵחֲטֹא לוֹ וּמֵהַקְצִיפוֹ וְסָלַח לָהֶם אֶת עֲוֹנוֹתֵיהֶם וְלֹא יַשְׁחִיתֵם כַּאֲשֶׁר אָמָר. כִּשְׁמוֹעַ הָאֲנָשִׁים אֶת דִּבְרֵי נֹחַ וַיֹּאמְרוּ: מַה יַּעֲשֶׂה לָנוּ הָאֱלֹהִים?... אִם יַעֲצוֹר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר, — וְשָׁאַבְנוּ לָנוּ מַיִם מֵהַנְּחָלִים וְהַנְּהָרוֹת הָרַבִּים אֲשֶׁר לָנוּ!... וְעַד אֵלֶּה מְדַבְּרִים וַיָּבוֹאוּ אֲנָשִׁים אֲחֵרִים וַיֹּאמְרוּ אֶל נֹחַ: יָדֹעַ תֵּדַע כִּי אֵינֶנּוּ יְרֵאִים אֶת הָאֱלֹהִים וְאֶת הַמַּבּוּל אֲשֶׁר הוּא אוֹמֵר לְהָבִיא עָלֵינוּ!... הֵן אִם יַמְטֵר עָלֵינוּ אֵשׁ, — וּמָשַׁחְנוּ אֶת בְּשָׂרֵנוּ בְּדַם סַלַמַנְדְרָא[א], וְאַתָּה הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי לֹא תוּכַל הָאֵשׁ לַעֲשׂוֹת מְאוּמָה לַאֲשֶׁר סָךְ[ב] אֶת בְּשָׂרוֹ בְּדַם הַנִּפְלָא הַזֶּה! וְאִם אֶת אֲרֻבּוֹת[ג] הַשָּׁמַיִם יִפְתַּח לְהָבִיא עָלֵינוּ מַבּוּל מַיִם וְלָקַחְנוּ אֶת הַסְּפוֹגִים[ד] הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר לָנוּ וְכָבַנוּ[ה] אֶת כָּל הַמַּיִם הָרַבִּים.... וְהָיָה כִּי יִבָּקַע אֶת תְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ לְהַעֲלוֹת אֶת הַמַּיִם

א) חַיָּה אַגָּדִית. ב) מָשַׁח. ג) שלייזען, Schleusen. ד) מִין צֶמַח יְמֵי הַמּוֹשֵׁךְ אֶל תּוֹכוֹ כָּל דָּבָר לַח. ה) וּמִצִּינוּ.

אָמַרְתָּ? וַיְצַו יְיָ וַיֵּרְדוּ הַמַּלְאָכִים הַמְּמֻנִּים עַל הַבְּהֵמָה וְהַחַיָּה וְהָעוֹף לְמִינֵיהֶם וַיְקַבְּצוּם וַיְבִיאוּם אֶל נֹחַ.

כה. רְאֵם א) בֶּן יוֹמוֹ.

וּבְתוֹךְ הַחַיּוֹת אֲשֶׁר אָמַר יְיָ לְהָבִיא אֶל הַתֵּבָה בָּא רְאֵם בֶּן יוֹם אֶחָד. וַיַּרְא נֹחַ וְהִנֵּה אֹרֶךְ כָּל גּוּפוֹ כְּאַרְבָּעִים וְאַרְבַּע פַּרְסוֹת וָחֵצִי וַיֵּדַע כִּי לֹא תֵבָה כְּתֵבָתוֹ תְכַלְכֵּל אֶת הַחַיָּה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת. וַיִּקֹּב נֹחַ חוֹר בְּקִיר הַתֵּבָה וַיָּשֶׂם בּוֹ אֶת חֹטֶם הָרְאֵם, וְאֶת קַרְנָיו קָשַׁר בַּתֵּבָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר גָּבְרוּ הַמַּיִם וַיָּשֶׁט הָרְאֵם עַל פְּנֵיהֶם, וְאֶת חָטְמוֹ שָׂם בְּחוֹר הַקִּיר וַיִּשְׁאַף רוּחַ בְּכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ.

כו. עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן.

וְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן בָּא אֶל נֹחַ וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: רַחֶם נָא עָלַי וַהֲבִיאֵנִי אֶל תּוֹךְ הַתֵּבָה! וַיַּבֵּט נֹחַ אֶל מַרְאֵה עוֹג וְאֶל גֹּבַהּ קוֹמָתוֹ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אַךְ פַּחַד שָׁוְא יִפְחַד הָעֲנָק הַזֶּה, כִּי גַּם אִם יִגְבְּרוּ מֵי הַמַּבּוּל וְיַעַצְמוּ עַד מְאֹד, — לֹא יַגִּיעוּ בִּלְתִּי אִם עַד קַרְסֻלָּיו... וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּצַר עוֹג בְּנֹחַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו נֹחַ: הִשָּׁבְעָה נָּא לִי אִם תָּרַע לִבְנֵי כֹל יְמֵי חַיֶּיךָ! וַיִּשָּׁבַע עוֹג עַל הַדָּבָר הַזֶּה. וַיִּתֵּן נֹחַ אֶת עוֹג לָשֶׁבֶת עַל אַחַד הָעֵצִים הַמְחֻבָּרִים לַתֵּבָה, וַיִּקֹּב חוֹר בְּדַלְתָּהּ וַיַּמְצִיא לוֹ אֶת מַאֲכָלוֹ וּמַשְׁקֵהוּ יוֹם יוֹם:

כז. הַשֶּׁקֶר בַּתֵּבָה.

וַיַּרְא הַשֶּׁקֶר כִּי קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא, וַיָּבֹא אֶל נֹחַ וַיֹּאמַר: אָנָּא הֲבִיאֵנִי אֶל הַתֵּבָה! וַיַּעַן נֹחַ וַיֹּאמַר: הֵן רָאִיתָ כִּי לֹא יִהְיוּ בְּתוֹךְ הַבָּאִים בִּלְתִּי אִם שְׁנַיִם שְׁנַיִם... לֵךְ לְךָ וּמָצָאתָ אֶת מִינֶךָ. וַיָּסַר הַשֶּׁקֶר מֵעַל הַתֵּבָה וַיֵּלֶךְ וַיִּפְגֹּשׁ אֶת הָאָוֶן. וַיֹּאמֶר הָאָוֶן: מֵאַיִן אַתָּה הוֹלֵךְ? וַיָּאֶלֶץ הַשֶּׁקֶר לְדַבֵּר הַפַּעַם אֱמֶת וַיְסַפֵּר לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד וַיֹּאמַר: בָּאתִי אֶל נֹחַ וָאֶשְׁאַל מֵאִתּוֹ לָקַחַת אוֹתִי אֶל הַתֵּבָה וַיֹּאמֶר לִי: לֹא תָבוֹא אֵלַי בִּלְתִּי אִם הֲבִיאֲךָ אִתְּךָ אֶת מִינֶךָ... עַל כֵּן אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְהִתְחַבַּרְתָּ לִי וּבָאנוּ שְׁנֵינוּ אֶל הַתֵּבָה. וַיֹּאמֶר הָאָוֶן: מַה־תִּתֶּן לִי כִּי אֶעֱשֶׂה אֶת בַּקָּשָׁתֶךָ? וַיֹּאמֶר הַשֶּׁקֶר: שְׂכָרְךָ יִהְיֶה הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי נָתֹן אֶתֵּן לְךָ אֶת כָּל הָרְכוּשׁ אֲשֶׁר אֶרְכֹּשׁ לִי בִּכְזָבַי. וַיֵּאוֹת לוֹ הָאָוֶן וַיָּבֹאוּ שְׁנֵיהֶם וַיִּתְּנֵם נֹחַ לָבוֹא אֶל הַתֵּבָה. וַיָּחֶל הַשֶּׁקֶר לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂי כְזָבָיו וַיִּרְכֹּשׁ לוֹ רְכוּשׁ גָּדוֹל בֵּין בָּאֵי הַתֵּבָה. וְהָאָוֶן הָלַךְ בְּעִקְּבוֹתָיו וַיִּקַּח לוֹ אֶת הָרְכוּשׁ וַיַּטְמִינֵהוּ. וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיֹּאמֶר הַשֶּׁקֶר: אַיֵּה הָרְכוּשׁ אֲשֶׁר רָכַשְׁתִּי לִי בַּעֲמַל כַּפַּי? וַיַּעַן הָאָוֶן וַיֹּאמַר: אָנֹכִי לְקַחְתִּיו לִי! וַיֹּאמֶר הַשֶּׁקֶר: מַדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ? וַיַּעַן הָאָוֶן וַיֹּאמַר: הֲלֹא אָמַרְתִּי לְךָ: רַק בְּזֹאת אֵאוֹת לְךָ לְהִתְחַבֵּר אֵלֶיךָ אִם תִּתֶּן לִי אֶת כָּל רְכוּשְׁךָ אֲשֶׁר תִּרְכֹּשׁ לָךְ... וַיִּשְׁמַע הַשֶּׁקֶר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּדֹּם, וַיֵּדַע, כִּי לֹא יֵלֵד שֶׁקֶר לְדֹבְרוֹ בִּלְתִּי אִם שֶׁקֶר וּמַפַּח נֶפֶשׁ ב).

כח. אַחֲרִית רְשָׁעִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי מוֹת מְתוּשֶׁלַח וְהָאֲנָשִׁים הַחַטָּאִים הוֹסִיפוּ לְהַכְעִים אֶת ה׳ וּלְהַקְצִיפוֹ וַיּוֹרֶד ה׳ מָטָר עַל הָאָרֶץ כִּי אָמַר: אִם יַעַזְבוּ הַחַטָּאִים אֶת דַּרְכָּם הָרָעָה, וְהָיָה הַמָּטָר הַזֶּה לִבְרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה; וָלֹא —, וְגָבְרוּ הַמַּיִם וְהִשְׁחִיתוּם וְהֶאֱבִידוּם מֵעַל הָאָרֶץ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא שָׁתוּ הַחַטָּאִים לֵב לְזֹאת, וַיּוֹצֵא יְיָ שְׁנֵי כֹּכָבִים מִכִּימָה ג) וַתִּהְיֶינָה שָׁם שְׁתֵּי אֲרֻבּוֹת גְּדוֹלוֹת

א) בִּיפֶפֿלָאָס, Буйволъ ב) עֶצְבּוֹן. ג) צֶמֶד שִׁבְעַת כֹּכְבֵי אוֹר בְּמַזַּל שׁוֹר בְּיַרְכְּתֵי צָפוֹן: זיעבען געשטירן, Семизвѣздіе

הֵן בָּנַי אוֹכְלִים יוֹם יוֹם אֶלֶף גְּמַלִּים וְאֶלֶף סוּסִים וְאֶלֶף שְׁוָרִים... וְעַתָּה כִּי יָבִיא יְיָ מַבּוּל עַל הָאָרֶץ לְשַׁחֲתָהּ וְגָוְעוּ בָרָעָב..!! וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיַּחֲלֹם הִיְוָא חֲלוֹם וְהִנֵּה אֶבֶן גְּדוֹלָה אֲשֶׁר תַּבְנִית שֻׁלְחָן לָהּ, — לְפָנָיו. וְעָלֶיהָ מְפֻתָּחָה הָאָרֶץ וְכָל צְבָאָהּ: הַיַּמִּים וְהַשָּׂדוֹת וְהַחַיָּה לְמִינָהּ וְהָעוֹף לְמִינֵהוּ וְכָל הַשֶּׁרֶץ הַשּׁוֹרֵץ עַל הָאֲדָמָה, וּמַלְאַךְ יְיָ יוֹרֵד מִשָּׁמַיִם אַרְצָה וְשַׂכִּין חַד בְּיָדוֹ. וַיִּקְרַב הַמַּלְאָךְ אֶל הָאֶבֶן וַיָּשֶׂם שַׂכִּינוֹ עַל פָּנֶיהָ וַיְגָרֵד א) אֶת כָּל הַיְקוּם ב) וַיְקַצְּצֵהוּ ג) וַיִּמַח אוֹתוֹ וְלֹא נִשְׁאַר בּוֹ בִּלְתִּי אִם אַרְבַּע מִלִּין... וְהִיְּא גַּם הוּא חָלַם בַּלַּיְלָה הַהוּא וְהִנֵּה פַּרְדֵּס נֶחְמָד לְפָנָיו. וּבַפַּרְדֵּס כָּל עֲצֵי פְּרִי אֲשֶׁר כָּמֹהֶם לֹא רָאָה מִיָּמָיו... וְעוֹדֶנּוּ מִתְעַנֵּג עַל הֲדַרַת הַפַּרְדֵּס, וְהִנֵּה מַלְאָכִים רַבִּים יוֹרְדִים מִשָּׁמַיִם הַפַּרְדֵּסָה וְקַרְדֻּמּוֹת חַדִּים בִּידֵיהֶם. וַיָּחֵלּוּ לְגַדֵּעַ אֶת הָעֵצִים וּלְכָרְתָם וּלְשַׁבְּרָם עַד כִּי לֹא נִשְׁאַר בְּכָל הַפַּרְדֵּס הַנֶּחְמָד בִּלְתִּי אִם עֵץ אֶחָד בַּעַל שָׁלֹשֶׁת עֲנָפִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵקִיצוּ מִשְּׁנָתָם וַתִּתָּפֶעם ד) רוּחָם מְאֹד וַיָּרוּצוּ אֶל אֲבִיהֶם וַיְסַפְּרוּ לוֹ אֶת חֲלוֹמוֹתָם. וַיֹּאמֶר לָהֶם אֲבִיהֶם: יָדֹעַ תֵּדְעוּ, בָּנַי, כִּי מֵבִיא יְיָ מַבּוּל מַיִם לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר וְנִשְׁאַר אַךְ נֹחַ וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו... וַיְהִי כִּי שָׁמְעוּ אֶת הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם בִּבְכִי ה), וַיֹּאמֶר לָהֶם אֲבִיהֶם: אַל תִּירָאוּ! שְׁמוֹתֵיכֶם לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּי בְּנֵי הָאָדָם לְעוֹלָם... וְהָיָה בַּעֲשׂוֹתָם עֲבוֹדָה קָשָׁה, כִּי יְסַבְּלוּ ו) אֲבָנִים וְיִשָּׂאוּן לַעֲמוֹס עַל אֳנִיּוֹת, וְהִשְׁמִיעוּ אָז אֶת שְׁמוֹתֵיכֶם לֵאמֹר: הִי-ווֹא! הִיְיָ-א!... וַיִּשְׁמְעוּ הַבָּנִים אֶת דִּבְרֵי אֲבִיהֶם וַיִּתְנֶחָמוּ.

אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֵחֵל שַׁמְחֲזַאי לָשׁוּב מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה... וַיִּתָּלֶה בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ וַיְהִי רֹאשׁוֹ לְמַטָּה וְרַגְלָיו לְמָעְלָה; אוּלָם לֹא נִרְצָה עֲוֹנוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְעוֹדֶנּוּ נָתוּן מֵאָז וְעַד עַתָּה בֵּין הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ...

כד. מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרְבוּ יְמֵי הַמַּבּוּל לָבוֹא וַיִּרְאוּ הָאֲנָשִׁים חֲדָשָׁה אֲשֶׁר כָּמוֹהָ לֹא הָיְתָה וְאַחֲרֶיהָ לֹא תִהְיֶה עוֹד, כִּי יָצְאָה הַשֶּׁמֶשׁ מִמַּעֲרָב וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא לְמִזְרָח, וַיֶּחֶרְדוּ הַחַטָּאִים וַיִּפְחֲדוּ עַד מְאֹד וַיִּתְחַלְחָלוּ. וַיָּשִׂימוּ עַל לֵב וַיָּבִינוּ, כִּי מֵבִיא יְיָ אֶת הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד נֹחַ וַיִּתְעַצְּבוּ אֶל לִבָּם מְאֹד. בָּעֵת הַהִיא מֵת מְתוּשֶׁלַח הַצַּדִּיק וַיִּשְׁמְעוּ כָּל הָאֲנָשִׁים קוֹל רַעַשׁ בַּשָּׁמַיִם וְקוֹל בְּכִיָּה וַתְּהִי חִתַּת ז) אֱלֹהִים עֲלֵיהֶם. וַיְהִי בִּרְאוֹת הַחוֹטְאִים אֶת הַחַיּוֹת הוֹלְכוֹת אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר מֵת שָׁם מְתוּשֶׁלַח וְהִנָּה בֹּכוֹת וּמְיַלְלוֹת, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: הָבָה נִסְפְּדָה לִמְתוּשֶׁלַח פֶּן נִהְיֶה שְׁפָלִים וּנְבְזִים מֵהַחַיּוֹת הָאֵלֶּה. וַיִּתְקַבְּצוּ אֶל מְתוּשֶׁלַח וַיִּבְכּוּ אוֹתוֹ. וַיַּרְא יְיָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו וַיְנַדֶּה ח) אֶת הַמַּבּוּל עוֹד לְשִׁבְעַת יָמִים. וַיִּפְתַּח יְיָ לָהֶם אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ וַיַּשְׁמִינוּ וַיִּתְעַדְּנוּ. וַיְיָ עָשָׂה אֶת הַדָּבָר הַטּוֹב הַזֶּה לְמַעַן יָשִׂימוּ עַל לֵב וְאָמְרוּ: הָבָה נָשׁוּבָה אֶל יְיָ וְלֹא נְאַבֵּד לָנוּ טוֹבָה הַרְבֵּה! אוּלָם כְּטוֹב לָהֶם הוֹסִיפוּ לְהָרֵעַ וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת דַּרְכָּם וַיַּכְעִיסוּ אֶת יְיָ. וַיֹּאמֶר יְיָ לְנֹחַ: קַח לְךָ מִכָּל מַאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל, וְאָסַפְתָּ אֵלֶיךָ מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטָּהוֹר שִׁבְעָה שִׁבְעָה וּמִן הַבְּהֵמָה וּמִן הָעוֹף אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרִים הֵם שְׁנַיִם שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ. וַיֹּאמֶר נֹחַ: יְיָ אֱלֹהָי! מִיָּמַי לֹא הָיִיתִי אִישׁ צַיִד וְאֵיכָכָה אוּכַל וְהֵבֵאתִי אֶל תּוֹךְ הַתֵּבָה אֶת כָּל הַחַיָּה וְהָעוֹף אֲשֶׁר

א) גָּרֵד — שַׁאבְּן, Скоблить ב) אֶת כָּל הַנִּבְרָא. ג) הִקְצָה — אַבְּקְרַאצְן, Оскабливать ד) וַיִּבָּהֵל.
ה) וַיִּבְכּוּ ו) יַחְצְבוּ. ז) פַּחַד. ח) וַיִּדְחֶה.

מַה־בֶּצַע א) בָּךְ ? הֵן צִפּוֹר מְמֵאָה אַתְּ אֲשֶׁר לֹא יַקְרִיבוּ אוֹתָהּ קָרְבָּן לַיְיָ וְלֹא יֹאכְלוּ אֶת בְּשָׂרָהּ ! וַיְהִי כִּי חָזְקוּ דִבְרֵי נֹחַ עַל הָעוֹרֵב וַיָּעַף מִן הַתֵּבָה וַיַּרְא וְהִנֵּה נוֹפֶלֶת אִישׁ מֻשְׁלֶכֶת עַל רֹאשׁ עֵץ, — וַיַּעַט ב) אֵלָיו וַיֹּאכַל אֶת בְּשָׂרוֹ... וְלֹא אָבָה נֹחַ לְקַבֵּל אֶת הָעוֹרֵב הַשָּׁב אַחֲרֵי כֵן אֶל הַתֵּבָה, כִּי נִבְזֶה בְּעֵינָיו וְנִמְאָס מְאֹד. וַיֹּאמֶר יְיָ לְנֹחַ: הָבֵא אֶת הָעוֹרֵב אֵלֶיךָ, כִּי אֶמְצָא בוֹ חֵפֶץ בַּיָּמִים הַבָּאִים. וַיֹּאמֶר נֹחַ: מָתַי יִהְיֶה הַדָּבָר הַזֶּה? וַיַּעַן יְיָ אֶת נֹחַ וַיֹּאמַר: בְּעוֹד אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְתֵשַׁע שָׁנִים יַעֲצֹר צַדִּיק אֶחָד אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר, וְשִׁלַּחְתִּי אָז אֶת הָעוֹרְבִים לְכַלְכְּלֵהוּ.

וַיְשַׁלַּח נֹחַ אֶת הַיּוֹנָה וַתָּשָׁב אֵלָיו כִּי לֹא מָצְאָה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלָהּ. וַיַּעַבְרוּ שִׁבְעַת יָמִים וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה שֵׁנִית וַתְּמַהֵר וַתָּעָף וַתָּבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; וַיִּפָּתְחוּ לָהּ שַׁעֲרֵי גַן הָעֵדֶן וַתֵּרֶא אֶת הַפְּרִי הַנִּפְלָא אֲשֶׁר בּוֹ וְאֶת הַבְּשָׂמִים וְאֶת שֶׁמֶן הַמּוֹר ג) וְאֶת כָּל דָּבָר הַנֶּחְמָד לְמַרְאֶה וְהַטּוֹב לְמַאֲכָל, וְלֹא לָקְחָה מִשָּׁם בִּלְתִּי אִם עָלֶה זַיִת טָרָף, כִּי הָיָה עִם לְבָבָהּ לְהַגִּיד לְנֹחַ לֵאמֹר: טוֹב מַאֲכָל מַר מִיַּד יְיָ הַמְּלֵאָה וְהַפְּתוּחָה מִמַּמְתַּקִּים וּמִגְרָנוֹת הַנְּתוּנִים בִּידֵי הָאָדָם.

לא. חַסְדֵי נֹחַ וּבָנָיו.

וְנֹחַ וּבָנָיו לֹא נָחוּ בַתֵּבָה כָּל יְמֵי שִׁבְתָּם בָּהּ. כִּי הָיָה בֵין הַחַיָּה וְהָעוֹף אֲשֶׁר לֹא אָכְלוּ בִּלְתִּי אִם בַּלַּיְלָה אוֹ כַיּוֹם. וַיְהִי לְנֹחַ וּלְבָנָיו גַּם הַלַּיְלָה גַּם הַיּוֹם עֲבוֹדָה... וַיְהִי כִּרְאוֹת נֹחַ כִּי הַזִּקִּית ד) אֵינֶנָּה אוֹכֶלֶת מְאוּמָה וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד כִּי לֹא יָדַע מַה יַּאֲכִילֶנָּה. וַיִּתֵּן לָהּ יְרָקוֹת וְלֹא אָכְלָה וַיַּגֵּשׁ לָהּ פְּרִי עֵץ וְלֹא שָׁתָה אֲלֵיהֶם לֵב. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּפָּצֵל ה) נֹחַ רִמּוֹן ו) וַיֶּחֱצֵהוּ לִשְׁנַיִם וַתִּפֹּל מִמֶּנּוּ תוֹלַעַת וַתִּרְאֵהוּ הַזִּקִּית וַתֹּאכְלֶנָּה. וַיָּשֶׂם נֹחַ עַל לֵב וַיֵּדַע כִּי מַאֲכַל הַזִּקִּיוֹת תּוֹלָעִים. וַיַּאֲכֵל אוֹתָהּ מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמַעְלָה אֶת הַיְרָקוֹת אֲשֶׁר הָיְתָה בָהֶם רִמָּה. וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבָּע, וַיִּשְׂמַח נֹחַ שִׂמְחָה גְדוֹלָה.

לב. הַצִּפּוֹר הַחַי לָעוֹלָם.

וּמִדֵּי לֶכֶת נֹחַ לְהַאֲכִיל אֶת הַחַיָּה וְאֶת הַבְּהֵמָה וְאֶת הָעוֹף, — וְהָיָה קוֹל רַעַשׁ וּשְׁאָגָה וְהֶמְיָה וְצִפְצוּף וּשְׁרִיקָה בַּתֵּבָה לְהַחֲרִיד כָּל לֵב. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּלֶךְ נֹחַ לְהַאֲכִיל אֶת הַחַיָּה וְאֶת הַבְּהֵמָה וְאֶת הָעוֹף אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּרְא וְהִנֵּה הָאוּרְשִׁנָה ז) שׁוֹכֶבֶת בְּיַרְכְּתֵי הַתֵּבָה וְלֹא תַשְׁמִיעַ קוֹלָהּ וְלֹא תְצַפְצֵף כְּמַעֲשֵׂי כָל הַצִּפֳּרִים, וַיִּשְׁתָּאֶה אֵלֶיהָ מְאֹד וַיֹּאמַר: הַגִּידָה נָּא לִי מַדּוּעַ אֵינֵךְ מְבַקֶּשֶׁת מִמֶּנִּי אָכְלֵךְ? וַתַּעַן הָאוּרְשִׁנָה וַתֹּאמַר: הִנֵּה רָאִיתִי אֶת עֲמָלְךָ הָרַב אֲשֶׁר עָמַלְתָּ בְּהַאֲכִילְךָ אֶת יוֹשְׁבֵי הַתֵּבָה, וָאֶתְאַפַּק וָאֹמְרָה אֶל לִבִּי: טוֹב שְׂאֵתִי רָעָב מֵהוֹסִיפִי עֲבוֹדָה עַל עֲבוֹדָתְךָ הָרַבָּה וְהַכְּבֵדָה! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ נֹחַ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמַר: יַעַן כִּי עָשִׂית אֶת הַדָּבָר הַטּוֹב הַזֶּה וַתַּחְמְלִי עָלַי וְלֹא הֱצִיקוֹת לִי בִּדְבָרַיִךְ כַּאֲשֶׁר הֵצִיקוּ לִי כָּל אֵלֶּה, עַל כֵּן אֲבָרְכֵךְ בְּאֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד! וַיִּשְׁמַע יְיָ לְקוֹל נֹחַ וַיָּשֶׁשׂ לָאוּרְשִׁנָה כַּבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרֵךְ אוֹתָהּ.

לג. אַחֲרֵי הַמַּבּוּל.

וַיְהִי לִתְקוּפַת הַשָּׁנָה וַיָּסַר נֹחַ אֶת מִכְסֵה הַתֵּבָה וַיַּרְא וְהִנֵּה יָבְשָׁה הָאָרֶץ. וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: עַל פִּי יְיָ בָּאתִי אֶל הַתֵּבָה

א) אֵיז תֵּיעֶלְט. ב) [illegible]. ג) מירהע, Мирра ד) חאַמֶעלְעאָן, Хамелеонъ ה) [illegible].
ו) גראַנאַטאֶפּעל, Гранатовое яблоко ז) פהאֶניקס, Фениксъ

וַיָּחֵלּוּ הַמַּיִם לָרֶדֶת אַרְצָה בְּרַעַשׁ. וַיְהִי קוֹלוֹת וּבְרָקִים, וַתֶּחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ, וַיִּרְגְּזוּ מוֹסְדֵי תֵבֵל וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וַתִּתְנוֹדֵד כִּמְלוּנָה א) וַיִּבָּקְעוּ מַעְיְנוֹת הַתְּהוֹם וַיָּחֵלּוּ הַמַּיִם לַעֲלוֹת מֵהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאוּ הַמַּיִם עַד קַרְסֻלֵּי נֹחַ וַיָּבֹא הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ אֶל הַתֵּבָה. וְהַמַּיִם הָלְכוּ הָלוֹךְ וְגָבֹר, וַיִּרְאוּ הַחַטָּאִים כִּי כֵן וַיֵּאָסְפוּ כְּשֶׁבַע מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ וְאִשָּׁה וַיָּבוֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁם הַתֵּבָה. וַיָּקוּמוּ הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר בָּהֶם וַיָּשִׂימוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם וְאֶת רַגְלֵיהֶם שָׂמוּ עַל הַתְּהוֹמוֹת לִסְתּוֹם אוֹתָן וְלֹא יָכְלוּ... וַיִּקְחוּ הָרְשָׁעִים אֶת יַלְדֵיהֶם וַיַּשְׁלִיכוּם אֶל תּוֹךְ הַתְּהוֹמוֹת לִסְתּוֹם אוֹתָן. וְהַמַּיִם נֶעֶצְרוּ כִּמְעַט רֶגַע וְאַחַר הֵחֵלּוּ לִגְבֹּר שֵׁנִית. וַיּוֹסִיפוּ הָאַכְזָרִים לְהַשְׁלִיךְ אֶת יַלְדֵיהֶם אֶל עִמְקֵי הַתְּהוֹמוֹת... וַיַּרְא יְיָ אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר הָאָבוֹת עוֹשִׂים לְטַפָּם וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם מַבּוּל אֵשׁ. וַיָּרוּצוּ כָּל הָאֲנָשִׁים אֶל הַתֵּבָה וַיֹּאמְרוּ לָבֹא אֵלֶיהָ בְּחָזְקָה. וַיְהִי אַךְ נָגְעָה כַּף רַגְלָם בַּתֵּבָה וַתֵּצֵא אֵשׁ מֵאֵת יְיָ וַתִּכָּוֶינָה רַגְלֵיהֶם וַיִּסֹּגוּ אָחוֹר וַיַּעַמְדוּ מֵרָחוֹק.

כט. חֲרָטָה לְאַחַר זְמַן.

אָז יִצְעֲקוּ כָּל הָאֲנָשִׁים אֶל נֹחַ לֵאמֹר: לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶיךָ? פְּתַח אֶת הַתֵּבָה וּבָאנוּ אֵלֶיהָ! וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם נֹחַ לֵאמֹר: הֵן דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם בְּשֵׁם יְיָ מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, לֵאמֹר, שׁוּבוּ, שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים, לָמָּה תָמוּתוּ כֻּלְּכֶם? וַיְהִי כְּדַבְּרִי אֲלֵיכֶם יוֹם יוֹם וַתֹּאמְרוּ אֵלָי: אֵינֶנּוּ יְרֵאִים אֶת הָאֱלֹהִים! מַה יַּעֲשֶׂה לָנוּ וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ גִּבּוֹרִים...!? וַיֹּאמְרוּ הַחַטָּאִים אֶל נֹחַ: הִנֵּה אֲנַחְנוּ שָׁבִים עַתָּה אֶל יְיָ, אַךְ פְּתַח נָא לָנוּ אֶת הַתֵּבָה וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת.

וַיֹּאמֶר נֹחַ: מַדּוּעַ לֹא שַׁבְתֶּם אֶל יְיָ עַד עֵת בּוֹא דְבָרוֹ לְהַשְׁחִיתְכֶם? הַכְּהֶתֶל בֶּאֱנוֹשׁ תְּהַתֵּלּוּ בוֹ? וְעַתָּה דְּעוּ כִּי יָבִיא יְיָ עֲלֵיכֶם אֶת הָרָעָה אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָכֶם, כִּי לֹא בֶן אָדָם הוּא וְיִתְנֶחָם! ב). וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַחַטָּאִים אֶת דִּבְרֵי נֹחַ וַיִּקְצְפוּ מְאֹד וַיִּגְּשׁוּ לִשְׁבּוֹר אֶת הַתֵּבָה וַיְשַׁלַּח יְיָ בָּהֶם חַיּוֹת רָעוֹת וַיִּטְרְפוּם וַיִּנַשְּׁכוּם וַיַּבְרִיחוּם מֵעַל הַתֵּבָה. וַיֵּרֶד הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה. וַיִּקַּח יְיָ שְׁנֵי כֹכָבִים וַיָּשֶׂם אוֹתָם בָּאֲרֻבּוֹת כִּימָה הַפְּתוּחוֹת וַיִּכָּלֵא ג) הַגֶּשֶׁם. וַיִּמַּח כָּל הַיְקוּם וַיִּשָּׁאֶר אַךְ נֹחַ וַאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה. וְהַמַּיִם הָלְכוּ הָלוֹךְ וְגָבֹר וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ וַתָּנַע עַל פְּנֵי הַמַּיִם הָלוֹךְ וָנוֹעַ עַד אֲשֶׁר חִשְּׁבָה ד) לְהִשָּׁבֵר, וַתֶּחֱרַד כָּל הַחַיָּה וְהָעוֹף אֲשֶׁר בַּתֵּבָה וַיִּנְהֲמוּ הָאֲרָיוֹת וַיִּגְעוּ הַשְּׁוָרִים וַיֶּהֱמוּ הַזְּאֵבִים וַתְּצַפְצֵפְנָה הַצִּפֳּרִים וַתִּשְׁרֹקְנָה וַתְּיַלֵּלְנָה וַתְּהִי כָּל הַתֵּבָה לְחֶרְדַּת אֱלֹהִים.... וַיִּצְעַק נֹחַ וּבָנָיו אֶל יְיָ וַיִּבְכּוּ בַּצַּר לָהֶם וַיִּתְחַנְּנוּ אֵלָיו לֵאמֹר: אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא!... וַיִּשְׁמַע יְיָ בְּקוֹל תְּפִלָּתָם וַיַּעֲבֵר רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם.

ל. הָעֹרֵב וְהַיּוֹנָה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָפֵץ נֹחַ לָדַעַת הֲקַלּוּ הַמַּיִם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֶל הָעֹרֵב וַיֹּאמֶר לוֹ: עוּף נָא דֶּרֶךְ הַחַלּוֹן אֲשֶׁר פָּתַחְתִּי וְרָאִיתָ הֲקַלּוּ הַמַּיִם אִם לֹא! וַיֹּאמֶר הָעֹרֵב: הִנֵּה רָאִיתִי, כִּי יְיָ שׂוֹנֵא לִי, כִּי לֹא צִוָּה לְהָבִיא מִמִּינִי בִּלְתִּי אִם שְׁנָיִם... וְגַם אַתָּה חָפֵץ בְּרָעָתִי, כִּי לֹא תִשְׁלַח צִפּוֹר אַחֶרֶת בִּלְתִּי אִם אוֹתִי. וְעַתָּה אָנֹכִי אֵלֵךְ מֵעִמְּךָ וּפְגָשַׁנִי שַׂר צִנָּה ה) יֵשׁ שַׂר חַמָּה וֶהֱמִיתַנִי, — וְחִסַּרְתָּ מֵהַתֵּבֵל אֶת מִינִי?! וַיֹּאמֶר נֹחַ: הָעוֹלָם לֹא יִתְעַצֵּב בְּחָסְרוֹ אוֹתְךָ, כִּי

א) הַאנגַעבֶּעט, Подвѣсная койка. ב) וַיִּתְחָרֵט. ג) וַיֶּחְדַּל. ד) הָיְתָה קְרוֹבָה לְהִשָּׁבֵר. ה) קֹר.

אֵלָיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו אָרְצָה. וַיְהִי כִּרְאוֹת אַנְשֵׁי דוֹרוֹ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וַיֹּאמְרוּ: אֵין זֶה כִּי אִם גִּבּוֹר הוּא נִמְרֹד אֲשֶׁר לֹא הָיָה עוֹד כָּמֹהוּ בְּכָל הָאָרֶץ, וְעַל כֵּן יָחִילוּ א) מִפָּנָיו חַיְתוֹ יָעַר!.. הָבָה נַמְלִיכֵהוּ עָלֵינוּ וְיָשַׁבְנוּ לָבֶטַח בְּאַרְצֵנוּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מָלַךְ נִמְרֹד וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ: עוֹד מְעַט וְנָמוֹטוּ ב) הַשָּׁמַיִם וְנָפְלוּ עָלֵינוּ... עַל כֵּן הָבָה נִבְנֶה אַרְבָּעָה מִגְדָּלִים וְהִגַּעְנוּ אֶת רָאשֵׁיהֶם לַשָּׁמַיִם, וְנִשְׁעַנּוּ עֲלֵיהֶם וְלֹא יָמוּטוּ... וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ הָאֲנָשִׁים אֶת דִּבְרֵי מַלְכָּם וַיֹּאמְרוּ: טוֹב דְּבָרְךָ! הִנְנוּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר אָמָרְתָּ. וְיֵשׁ אֲשֶׁר אָמְרוּ: הֵן הָיוּ הַשָּׁמַיִם רַק לַיְיָ וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם; אוּלָם בְּהִבָּנוֹת הַמִּגְדָּלִים הַגְּבוֹהִים וְעָלִינוּ הַשָּׁמַיְמָה וְנִלְחַמְנוּ בַיְיָ וְהֶעֱבַרְנוּ שָׁם אֶת אֱלִילֵינוּ וְיָשַׁבְנוּ שָׁם וְהָיִינוּ כֵּאלֹהִים. וּבְהֵעָצֵר הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְלָקַחְנוּ אֶת קַרְדֻּמּוֹתֵינוּ וּבִקַּעְנוּ אֶת הַשָּׁמַיִם וְזָבוּ מֵימָיו... וְלָקַחְנוּ אֱלִיל אֶחָד חֶרֶב חַדָּה וְשַׂמְנֻהוּ עַל רֹאשׁ אַחַד הַמִּגְדָּלִים. וְהָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לְאוֹת כִּי מִלְחָמָה לָאֱלִילִים בַּיְיָ כָּל הַיָּמִים... וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא הָיָה לָהֶם אֲבָנִים לִבְנוֹת אֶת הַמִּגְדָּלִים וַיִּלְבְּנוּ לְבֵנִים וַיִּשְׂרְפוּ אוֹתָן כַּאֲשֶׁר יִשְׂרֹף הַיּוֹצֵר אֶת כְּלֵי חֲרָשָׂיו וַיָּבֹא כָל הָעָם בְּאִישׁ אֶחָד לִבְנוֹת אֶת הַמִּגְדָּלִים.

לו. אַחֲרִית הַמִּגְדָּל וּבוֹנָיו.

וַתִּצְלַח הַמְּלָאכָה בִּידֵיהֶם עַד מְאֹד כִּי עֲשׂוּהָ יוֹמָם וָלַיְלָה בְּחֵפֶץ לֵב. וַיִּגְבַּהּ הַמִּגְדָּל מְאֹד. וַיַּבִּיטוּ מֵעָלָיו אָרְצָה, וַיִּהְיוּ הָעֵצִים הַגְּבוֹהִים בְּעֵינֵיהֶם כְּעִשְּׂבוֹת שָׂדֶה. בְּכָל זֹאת לֹא חָדְלוּ מִבְּנוֹתוֹ וַיַּעֲשׂוּ מַעֲלוֹת מִמִּזְרַח הַמִּגְדָּל וּמִמַּעֲרָבוֹ וְעָלוּ הַנּוֹשְׂאִים לְבֵנִים בְּמִזְרָחוֹ וְיָרְדוּ בְּמַעֲרָבוֹ. וְהָיָה בִּנְפֹל אִישׁ מֵעַל הַמִּגְדָּל וָמֵת, — לֹא שָׂמוּ אֵלָיו לֵב; אוּלָם בִּנְפוֹל לְבֵנָה אָרְצָה, וְהִתְאַסְּפוּ הַבּוֹנִים וּבָכוּ לָהּ וְסָפְדוּ לָהּ כַּאֲשֶׁר יִסְפְּדוּ לַמֵּת וְאָמְרוּ: אוֹיָה לָנוּ! מָתַי תַּעֲלֶה לְבֵנָה אַחֶרֶת תַּחְתֶּנָּה? וַיַּרְא יְיָ אֶת מַעֲשֵׂי הַדּוֹר הַהוּא וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אָמְנָם הֵרֵעוּ אֲשֶׁר עָשׂוּ; אֶפֶס כִּי לֹא אַשְׁמִידֵם יַעַן נִמְצָא בָהֶם דָּבָר טוֹב, כִּי יֶאֱהָבוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיִּחְיוּ כֻלָּם בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו... וַיָּבֶל ג) יְיָ אֶת שְׂפָתָם וְלֹא הֵבִין אִישׁ מֵהֶם אֶת הַלָּשׁוֹן הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ בָהּ. וַיְהִי כֶּאֱמוֹר אִישׁ לְרֵעֵהוּ: לֵךְ וְהָבֵא לִי מַיִם, — וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ עָפָר; וְקַרְדּוֹם שָׁאַל, רַחַת ד) נָתַן לוֹ... וַתְּהִי מְרִיבָה בֵּינֵיהֶם וַיֶּחְדְּלוּ מִבְּנוֹת אֶת הַמִּגְדָּל וַיְפִיצֵם יְיָ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא. וְאֶת רָאשֵׁי הַבּוֹנִים אֲשֶׁר אָמְרוּ לְהִלָּחֵם בַּיְיָ, — הָפַךְ לְקוֹפִים וַיִּהְיוּ לְלַעַג וּלְקֶלֶס וּלְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה ה). וְאֵשׁ יָצְאָה מֵאֵת יְיָ וַתִּשְׂרֹף שְׁלִישׁ הַמִּגְדָּל, וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע גַּם הִיא שְׁלִישׁ, וְיֶתֶר הַבִּנְיָן הַגָּדוֹל הַזֶּה עוֹדֶנּוּ עוֹמֵד שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

לז. הַכֹּכָב הַגָּדוֹל.

בֶּן שִׁבְעִים שָׁנָה הָיָה תֶּרַח בְּהִוָּלֵד לוֹ אַבְרָם בְּנוֹ. וַיַּעַשׂ תֶּרַח מִשְׁתֶּה גָדוֹל וַיִּקְרָא לְכָל עֲבָדָיו וּלְכָל חַרְטֻמֵּי ו) מְקוֹמוֹ וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ עִמּוֹ. וַיְהִי בַּלַּיְלָה וַיֵּלְכוּ לָשׁוּב אִישׁ אִישׁ לְבֵיתוֹ. וַיִּרְאוּ בַדֶּרֶךְ וְהִנֵּה כֹּכָב גָּדוֹל מְאֹד הֵאִיר אֶת הַשָּׁמַיִם, וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֶל הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל הַזֶּה. וַיְהִי הֵם מַבִּיטִים הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה עָף הַכֹּכָב מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ לְאֹרֶךְ הַשָּׁמַיִם וַיִּבְלַע אַרְבָּעָה כֹּכָבִים וְלֹא נוֹדַע מְקוֹמָם.

א) יֶחֶרְדוּ וְיִירְאוּ. ב) יֶהֶרְסוּ. ג) בָּלַל. ד) כַּף עֵץ. ה) שמאכעלרעדע, Острота. ו) בילדערשריפטקעננער, Тайнописецъ

וְעַל פִּיו אֵצֵא מִמֶּנָּה! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר יְיָ לְנֹחַ: צֵא אַתָּה וְכֹל אֲשֶׁר אִתְּךָ מִן הַתֵּבָה וַיֹּאמֶר נֹחַ: יְיָ אֱלֹהָי! הִנֵּה אָנֹכִי וּבָנַי יוֹצְאִים מִן הַתֵּבָה, וְהָיָה בְּהִוָּלֵד לָנוּ בָּנִים וּבָנוֹת וּפָרוּ בָאָרֶץ וְרָבוּ בָהּ, — וְהֵבֵאתָ שֵׁנִית מַבּוּל מַיִם וְשִׁחַתָּ אוֹתָם... עַל כֵּן אָנֹכִי מְחַלֶּה אֶת פָּנֶיךָ, יְיָ, לֵאמֹר: אַל נָא תָבִיא עוֹד מַבּוּל! וַיֹּאמֶר יְיָ: בִּי נִשְׁבַּעְתִּי, כִּי לֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר! וַיִּשְׁמַע נֹחַ אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיִּשְׂמַח וַיֵּצֵא הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ מִן הַתֵּבָה, — וַיֹּאמַר: הִנֵּה עָשָׂה לִי יְיָ אֶת הַחֲסָדִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה וַיַּצִּילֵנִי מִמָּוֶת, עַל כֵּן אֶזְבְּחָה לוֹ זִבְחֵי תוֹדָה! וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאחֶז בִּימִין נֹחַ וַיְטַיֵּל עִמּוֹ, וַיְהִי הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה לְנֹחַ לְעֹנֶג וּלְכָבוֹד אֲשֶׁר כְּמוֹהֶם לֹא הָיָה עוֹד לְאִישׁ מִיּוֹם בָּרָא יְיָ שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

וַיִּזְרְעוּ בְנֵי נֹחַ בַּיָּמִים הָהֵם וְלֹא נָתְנָה הָאָרֶץ, אֲשֶׁר הָיְתָה כֻלָּהּ מַשְׁקֶה א), אֶת יְבוּלָהּ, כִּי לֹא הָיוּ מֵי הַמַּבּוּל אֲשֶׁר הִשְׁקוּ אֶת הָאֲדָמָה בִּלְתִּי אִם לִקְלָלָה עַל פָּנֶיהָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָבְשָׁה הָאֲדָמָה כֻּלָּהּ וְעִקְּבוֹת מֵי הַמַּבּוּל לֹא נוֹדְעוּ עוֹד וַיּוֹרֶד יְיָ מָטָר עַל הָאָרֶץ וַיַּרְוֶהָ וַיַּשְׁקֶהָ, — וַיִּזְרְעוּ בְנֵי נֹחַ וַתּוֹצֵא הָאֲדָמָה אֶת תְּבוּאָתָהּ וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבָּעוּ.

לד. מַעֲשֵׂה הַשָּׂטָן.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָלַךְ נֹחַ לָטַעַת כֶּרֶם וַיָּבֹא הַשָּׂטָן וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו וַיֹּאמַר: הַגִּידָה נָּא לִי מָה אַתָּה נוֹטֵעַ? וַיַּעַן נֹחַ וַיֹּאמַר: כֶּרֶם אָנֹכִי נוֹטֵעַ! וַיִּשְׁאַל הַשָּׂטָן אֶת נֹחַ לֵאמֹר: מַה מִּשְׁפַּט הַכֶּרֶם וּמַה חֶפְצְךָ בּוֹ? וַיַּעַן נֹחַ וַיֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדַע כִּי פִּרְיוֹ גַּם הַלַּח וְגַם הַיָּבֵשׁ טוֹבִים מְאֹד לְמַאֲכָל, וְאַף גַּם זֹאת בְּאַוָּתִי אוֹצִיא מֵהַפְּרִי יַיִן הַמְשַׂמֵּחַ לְבָבוֹת. וַיֹּאמֶר הַשָּׂטָן: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וּנְתַתָּנִי לַעֲזֹר אוֹתְךָ בְּמַטָּעֵי כַרְמֶךָ. וַיֹּאמֶר נֹחַ: טוֹב! עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר אָמָרְתָּ. וַיְמַהֵר הַשָּׂטָן וַיָּבֵא טְלֵה וַאֲרִי וַחֲזִיר וַיִּשְׁחָטֵם וַיַּשְׁקְ אֶת דָּמָם אֶת הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָטַע שָׁם נֹחַ אֶת כַּרְמוֹ. וְהַשָּׂטָן עָשָׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לְבַעֲבוּר הַרְאוֹת לְנֹחַ כִּי לֹא טוֹב שְׁתוֹת יַיִן רָב: כִּי בִשְׁתוֹת הָאָדָם רַק כּוֹס אֶחָד ב), נִמְשַׁל כִּטְלֵה אֲשֶׁר לֹא יָרֵעַ וְלֹא יַשְׁחִית; וְאִם שְׁתֵּי כוֹסוֹת יִשְׁתֶּה וְאִמֵּץ לִבּוֹ וְגָבַר כָּאֲרִי; אוּלָם אִם יוֹסִיף לִשְׁתּוֹת וְיִשְׁכַּר, יִדְמֶה כַּחֲזִיר הַמִּתְגּוֹלֵל בְּרֶפֶשׁ וָטִיט. וְכַאֲשֶׁר כִּלָּה הַשָּׂטָן אֶת מַעֲשֵׂהוּ, נִפְרַד מֵעִם נֹחַ וַיֵּלֶךְ לוֹ. וַיַּשְׂגְשֵׂג ג) בַּיּוֹם הַהוּא פְּרִי הַכֶּרֶם וַיּוֹצִיא נֹחַ מִמֶּנּוּ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ וַיִּשְׁכַּר וַיְהִי לָבוּז.

לה. נִמְרֹד וְדוֹר הַהַפְלָגָה.

וַיִּקַּח לוֹ כוּשׁ בֶּן חָם בֶּן נֹחַ אִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ בֵן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נִמְרֹד. וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וְאָבִיו אֲהֵבוֹ מְאֹד כִּי בֶן זְקֻנִים הוּא לוֹ; וַיִּתֵּן לוֹ כוּשׁ אֶת כָּתְנוֹת הָעוֹר אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ בְּהִגָּרְשָׁם מִגַּן הָעֵדֶן. — וַיְהִי בְּמוֹת אָדָם וְחַוָּה וַיִּתְּנוּ אֶת הַכָּתְנוֹת לַחֲנוֹךְ בֶּן יֶרֶד וּבְהִלָּקַח חֲנוֹךְ אֶל אֱלֹהִים וַיִּתֵּן אוֹתָן לִמְתוּשֶׁלַח בְּנוֹ; וּבְמוֹת מְתוּשֶׁלַח לְקָחָן נֹחַ וַיְבִיאֵן אִתּוֹ אֶל הַתֵּבָה וַתִּהְיֶינָה שָׁם עַד צֵאתָם מִן הַתֵּבָה. אָז גָּנַב חָם אֶת הַכָּתְנוֹת וַיַּסְתִּירֵן מֵאֶחָיו וּבְהוֹלִידוֹ אֶת כּוּשׁ בְּנוֹ וַיִּתֵּן אוֹתָן לוֹ בַּסֵּתֶר וַתִּהְיֶינָה בִּידֵי כוּשׁ יָמִים רַבִּים; וַיְהִי כִּי הוֹלִיד אֶת נִמְרֹד בְּנוֹ וַיִּתֵּן לוֹ אֶת הַכָּתְנוֹת הָהֵן בְּאַהֲבָתוֹ אוֹתוֹ. וַיִּגְדַּל נִמְרוֹד וַיְהִי בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וַיִּלְבַּשׁ אֶת „הַבְּגָדִים" הָהֵם וַיִּרְאוּהוּ הַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמוֹת וְהָעוֹפוֹת וַיָּרוּצוּ

א) רְתֻנָּה מִמָּטָר. ב) „כּוֹס" בְּמ"י — מִין זָכָר וּבְמ"ר מִין נְקֵבָה; וְסִמָּנוֹ: כּוֹס רִאשׁוֹן מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת.

ג) הערואַכסען, Возрастать

וְאֵין דָּבָר נִסְתָּר מִמֶּנּוּ . . וַיִּשְׁמַע אַבְרָם אֶת דִּבְרֵי הַמַּלְאָךְ וַיִּכְרַע וַיִּשְׁתַּחוּ וַיִּתְפַּלֵּל לַיְיָ בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ .

לח. אַבְרָם לִפְנֵי נִמְרֹד.

אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שָׁב אַבְרָם לְתֶרַח אָבִיו וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתוֹ . וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר תֶּרַח : הִנֵּה אָנֹכִי יוֹצֵא מִבֵּיתִי וְאַתָּה תֵּשֵׁב תַּחְתַּי וּמָכַרְתָּ אֶת הַפְּסִילִים א) אֲשֶׁר עָשִׂיתִי . וַיֹּאמֶר אַבְרָם : לֵךְ לְשָׁלוֹם ! וַיֵּלֶךְ תֶּרַח לְדַרְכּוֹ . וַיָּבֹא אִישׁ אֶל אַבְרָם וַיֹּאמַר : מִכְרָה נָא לִי אֶת הַפֶּסֶל הֶחָדָשׁ הַזֶּה . וַיֹּאמֶר אַבְרָם : הַגִּידָה נָא לִי כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר : בֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם . וַיֹּאמֶר אַבְרָם : אִיָּה לָךְ ! אִישׁ בֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה אוֹמֵר לְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפֶסֶל בֶּן יוֹמוֹ ? ! וַיֵּבוֹשׁ הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ . וַתָּבוֹא אִשָּׁה זְקֵנָה אֶל אַבְרָם וַתֹּאמַר : הוֹאֶל נָא וּבְחַרְתָּ לִי פֶּסֶל גָּדוֹל וְטוֹב וְעָבַדְתִּי אוֹתוֹ וַאֲהַבְתִּיו . וַיֹּאמֶר אַבְרָם : שִׁמְעִי נָא , זְקֵנָה , לִדְבָרַי יָדַעַתְּ כִּי גַם הַפְּסִילִים הַגְּדוֹלִים וְגַם הַקְּטַנִּים לֹא יוֹעִילוּ . וַתּוֹסֶף הַזְּקֵנָה לְדַבֵּר וַתֹּאמַר : אֶתְמוֹל הָיִיתִי בְּבֵית הָרַחְצָה וַיָּבֹאוּ גַנָּבִים לְבֵיתִי וַיִּרְאוּ כִּי אֵין אִישׁ וַיִּגְנְבוּ אֶת אֱלֹהָי ! וַיֹּאמֶר אַבְרָם : הִנֵּה פְּסִילַיִךְ לֹא הִצִּילוּ אֶת נַפְשָׁם בְּבוֹא גַנָּבִים לְקַחְתָּם . וְאַתְּ אֹמֶרֶת לִקְנוֹת פְּסִילִים וּלְעָבְדָם ?! וַתִּשְׁמַע הַזְּקֵנָה אֶת דִּבְרֵי אַבְרָם וַתָּשֶׂם עַל לֵב וַתֹּאמַר : אָמְנָם צָדְקוּ דְבָרֶיךָ מְאֹד . . . וְעַתָּה הַגִּידָה נָא לִי : אֶת מִי אֶעֱבוֹד ? וַיֹּאמֶר אַבְרָם : עִבְדִי לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי ! וַיּוֹסֶף אַבְרָם לְדַבֵּר אֵלֶיהָ וַיּוֹרֶה אוֹתָהּ אֶת דַּרְכֵי יְיָ וַיְסַפֵּר לָהּ אֶת חֲסָדָיו וְאֶת גָּדְלוֹ וַתִּשְׁמַע הַזְּקֵנָה וַתֹּאמַר : בָּרוּךְ אַתָּה לֵאלֹהֶיךָ , כִּי פָּקַחְתָּ אֶת עֵינַי ! וְעַתָּה יָדֹעַ תֵּדַע כִּי אֶעֱבוֹד רַק אֶת בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ . וַיְבָרֶךְ אַבְרָם אֶת הַזְּקֵנָה וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ . וַיִּרְאוּהָ הַגַּנָּבִים אֲשֶׁר גָּנְבוּ אֶת פְּסִילֶיהָ וַיְשִׁיבוּם לָהּ . וַתִּקָּחֵם וַתְּסַחֲבֵם בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר וַתְּשַׁבְּרֵם וַתְּנַפְּצֵם . . וַתִּקְרָא בְחָזְקָה אֶל הָאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים לִקְרָאתָהּ : שָׁוְא עֲבוֹד אֶת הַפְּסִילִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם ! עִבְדוּ אֶת יְיָ אֲשֶׁר בָּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ ! וַאֲנָשִׁים וְנָשִׁים רַבִּים שָׁמְעוּ אֶת קוֹל קְרִיאָתָהּ וַיִּגְּשׁוּ אֵלֶיהָ וַיִּשְׁאָלוּהָ : מַה־זֶּה וְעַל מַה־זֶּה ? וַתְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם כְּכֹל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיהָ אַבְרָם וַיָּשִׂימוּ עַל לֵב וַיֶּחְדְּלוּ גַם הֵמָּה מֵעֲבוֹד אֶת אֱלִילֵי הָעֵץ וְהָאָבֶן . וְאִשָּׁה אַחַת בָּאָה וַתֹּאמֶר אֶל אַבְרָם : הִנֵּה הֵבֵאתִי מִנְחָה לִפְסִילֵי אָבִיךָ, — וְגַשׁ נָא הַגִּישָׁה לָהֶם ! וַיֹּאמֶר אַבְרָם : לְכִי לְבֵיתֵךְ ; אָנֹכִי אָשִׂים אֶת מִנְחָתֵךְ לִפְנֵי הַפְּסִילִים . וַתֵּצֵא הָאִשָּׁה וַיִּקַּח אַבְרָם מַקֵּל , וַיְשַׁבֵּר אֶת פְּסִילֵי אָבִיו וַיְנַפְּצֵם וַיַּךְ אֶת עֵינֵיהֶם וְלֹא נִשְׁאַר בָּהֶם בִּלְתִּי אִם הַפֶּסֶל הַגָּדוֹל . וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת הַמַּקֵּל וַיָּשֶׂם אוֹתוֹ בְּיַד הַפֶּסֶל הַנִּשְׁאָר וַיֵּצֵא הַחוּצָה . וַיָּשָׁב תֶּרַח וַיַּרְא אֶת הַפְּסִילִים הַשְּׁבוּרִים וַיִּקְצֹף מְאֹד וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם : לֹא הָיָה זוּלָתְךָ אִישׁ בַּבַּיִת ! אַתָּה שִׁבַּרְתָּ אֶת פְּסִילַי וַתְּנַפְּצֵם ! ! וַיֹּאמֶר אַבְרָם : אִשָּׁה אַחַת הֵבִיאָה מִנְחָה לִפְסִילֶיךָ וָאַגֵּשׁ אוֹתָהּ לָהֶם . וַיָּקוּמוּ הַפְּסִילִים הַקְּטַנִּים לֶאֱכֹל אֶת אֲשֶׁר הוּבָא לָהֶם וְלֹא חִכּוּ לְהַפֶּסֶל הַגָּדוֹל עַד קַחְתּוֹ אֶת חֶלְקוֹ בָּרִאשׁוֹנָה וַיִּקְצֹף עֲלֵיהֶם קֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁחִיתֵם . . . עוֹדֶנּוּ עוֹמֵד וּמַקְלוֹ בְּיָדוֹ . . . ! וַיֹּאמֶר תֶּרַח : לָמָּה תְדַבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה ! הַפְּסִילִים הָאֵלֶּה אֵינָם אוֹכְלִים וְאֵינָם שׁוֹתִים וְאֵינָם יוֹדְעִים מְאוּמָה , פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ , עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ , רַגְלַיִם — וְלֹא יְהַלֵּכוּ . . . וַיֹּאמֶר אַבְרָם : אֱמֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ , אָבִי ! מוֹתַר הַפְּסִילִים מִן הָעֵץ וּמִן הָאֶבֶן אָיִן ; אֲבָל מַדּוּעַ תִּשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְתַעֲבֹד אוֹתָם ? וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדְעוּ מַעֲשֵׂי אַבְרָם לְנִמְרֹד וַיִּחַר אַפּוֹ וַיְצַו

א) נאַצצענבילד , Eстукаn

אז נדברו החרטמים איש אל רעהו לאמר: אין זאת בלתי אם בן תרח הנולד לו עתה. הוא יגדל מאד והרג גוים רבים וגדולים וזרעו יירש את כל הארץ. ויהי בבקר וילכו החרטמים ויגידו לנמרוד מלכם את הדבר אשר ראו בלילה ואת פתרונו ויתחלחל נמרד מאד ויאמר: מה תאמרו לי אעשה? ויענהו החרטמים לאמר: קנה את הילד מיד תרח אביו ונתת אותו בידנו והמתנהו. ויאמר נמרד: טובה העצה אשר יעצתם! ועתה ילך נא אחד מעבדי וקרא לתרח. ויבא תרח ויתיצב לפני המלך. ויאמר המלך: הגד הגד לי כי בנך אשר הולדת, ישחית עמים רבים ויירש את כל הארץ... על כן קח לך זהב וכסף מחירו בכל אשר תאוה נפשך ונתת אותו בידי והרגתיו! ויאמר תרח: ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני המלך! ויאמר נמרד: דבר כי שומע אנכי. ויאמר תרח: אתמול בא אלי אחד מעבדיך ויאמר לי: מכרה נא לי את סוסך הטוב אשר נתן לך המלך ונתתי לך כמחירו תבן ומספא מלא הארוה א) ואמר: לא אעשה את הדבר הזה עד אם שאלתי את פיך, אדוני המלך. ועתה יואל נא אדוני המלך והגיד לעבדו: היעשה כדבר אשר אמר לו האיש אם לא? וישמע נמרד את דברי תרח ויקצף עליו מאד ויאמר: הוי, כסיל! מה בצע בתבן ובמספא — וסוס אין לך? ויאמר תרח: אהה, אדוני המלך: מה־בצע בכסף ובזהב ובן יורש זהבי וכספי אין לי?.. ויהי בראות תרח כי הקציפו הדברים האלה את המלך ויאמר: לך אני וכל אשר לי. יעשה המלך כטוב בעיניו.. הנה בני בידיך; קחהו בלא כסף ובלא מחיר! ויאמר נמרד: לא, כי קנה אקנה אותו במחיר כאשר אמרתי! ויוסף תרח לדבר אל המלך ויאמר: הרף לי שלשת ימים ונחמתי את אמתלאי אשתי השמחה על בנה שמחה גדולה, ואחר תשלח את עבדיך ולקחו את בני! ויאמר המלך: שאלתך נתנה לך, כי מצאת חן בעיני. ויצא תרח מאת פני המלך וישב לביתו ויגד לאשתו את כל הדברים האלה. ותבך אמתלאי הרבה בכה ולא אכלה לחם ולא שתתה מים ותקרא: מי יתן, בני, מותי תחתיך! ויהי ביום השלישי וישלח המלך את עבדיו אל תרח לאמר: תנה את בנך כאשר אמרת ואם אין מות תמות אתה וכל אשר לך. ויהי כי האיצו העבדים בתרח מאד, ויקח את אחד מילדי עבדיו אשר נולד ביום הלדת את אברם ויתן להעבדים וילכו: ויסתר תרח את אברם בנו ויחביאהו במערה. וירעב אברם ויבך וישלח יי את גבריאל המלאך לחיותו. ויוציא המלאך חלב מאצבע ידו הימנית ויניקהו. ויהי אברם כבן שלש שנים ויעל מהמערה בלילה וירא את הככבים ויאמר אל לבו: מה יפים ונחמדים הנקדות המאירות האלה! אין זאת, כי אלהים המה; הבה אשתחוה להם! ויהי כי עלה השחר ויאור הבקר ויעלמו הככבים, — ויאמר אברם: לא אעבוד את אלה, כי אינם אלהים! ויצא השמש ויאר את כל הארץ ויאמר אברם: אך זה הוא אלהים! ויהי כי בא השמש ויהי חשך וירא את הירח ויאמר בלבו: אולי — זה הוא אלהים?! ועודנו חושב את הדבר הזה וירד גבריאל המלאך ויביאהו אל מעין מים ויאמר לו: רחץ וטהר! ויעש אברם כן. ויגד לו גבריאל כי יי ברא שמים וארץ וכל צבאם והוא מחיה את כל היקום ואין דבר נעלם

א) שטאַלל, Стойло

לוֹ וְעָזַבְתִּי אֶת נִמְרֹד מַלְכִּי וְדָבַקְתִּי בֵּאלֹהֵי אַבְרָם! וַיִּשְׁמַע נִמְרֹד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְצַו וַיִּקָּרְאוּ לְהָרָן וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר נִמְרֹד: הַגִּידָה נָּא: אֶת מִי מֵהָאֱלֹהִים אַתָּה יָרֵא עַתָּה? וַיַּעַן הָרָן: אֶת אֱלֹהֵי אַבְרָם אָנֹכִי יָרֵא, כִּי קְדוֹשִׁים הֵמָּה וְאַדִּירִים מְאֹד..! וַיְצַו נִמְרֹד וַיַּשְׁלִיכוּ אֶת הָרָן אֶל תּוֹךְ הָאֵשׁ וַיִּשָּׂרֵף.

בָּעֵת הַהִיא בָּאוּ עַבְדֵי נִמְרֹד אֶל תֶּרַח וַיִּתְקַלְּסוּ בוֹ לֵאמֹר: הִנֵּה שְׁמַעֲנוּךָ מִתְהַלֵּל בְּאַבְרָם בִּנְךָ לֵאמֹר: יְיָ מוֹרִישׁוֹ אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה וְגַם אֶת „הָעוֹלָם הַבָּא" יִתֶּן לוֹ, — וְעַתָּה לֵךְ רְאֵה — הִנֵּה הוּא מֻשְׁלָךְ הַכִּבְשָׁנָה וְעוֹד מְעַט וְנִשְׂרָף! וַיָּרָץ תֶּרַח אֶל הַכִּבְשָׁן וַיַּרְא וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ וַעֲבָדָיו עוֹמְדִים שָׁמָּה וּמִשְׁתָּאִים אֶל הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר רָאוּ בַּכִּבְשָׁן, וַיִּשְׂמַח שִׂמְחָה גְדוֹלָה. וְהַמֶּלֶךְ יֹאמַר אֶל אַבְרָם: צֵא מִתּוֹךְ הַכִּבְשָׁן! אָנֹכִי לֹא אֶעֱשֶׂה לְךָ כָּל רָע! וַיֵּצֵא אַבְרָם וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי נִמְרֹד. וַיֹּאמֶר נִמְרֹד: הַגִּידָה נָּא לִי מַדּוּעַ לֹא נָגְעָה בְךָ הָאֵשׁ? וְאֵיךְ נֶהֶפְכוּ הַגֶּחָלִים לְעֵצִים וַיִּהְיוּ לְפַרְדֵּס נֶחְמָד אֲשֶׁר לֹא רָאִיתִי כָּמוֹהוּ? וַיַּעַן אַבְרָם וַיֹּאמַר: אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם אֲשֶׁר לוֹ אָנֹכִי עוֹבֵד וּבוֹ אֲנִי בוֹטֵחַ שְׁמָרַנִי וַיַּצִּילֵנִי מִמָּוֶת! וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ אֶל אַבְרָם. וַיִּרְאוּ הַשָּׂרִים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁתַּחֲווּ גַם הֵם. וַיֹּאמֶר אַבְרָם: אַל נָא תִשְׁתַּחֲווּ אֵלַי, וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לַיְיָ בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, כִּי בְיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי! עִבְדוּהוּ בְּכָל לְבַבְכֶם וְשָׁמַר אֶתְכֶם מִכָּל רָע! וַיִּתֵּן נִמְרֹד בַּיּוֹם הַהוּא לְאַבְרָם מַתָּנוֹת וְאֶת עֵינִי וְאֶת אֱלִיעֶזֶר נָתַן לוֹ לַעֲבָדִים. וַיִּרְאוּ שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתְּנוּ גַם הֵם לְאַבְרָם כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים יְקָרוֹת. וַיֵּצֵא אַבְרָם מֵאֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו כִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וַיִּדְבְּקוּ בוֹ וַיֹּאמְרוּ: עֲבָדֶיךָ אֲנָחְנוּ! אֶל כָּל אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵנוּ נֵלֵךְ, וְאֶת כָּל אֲשֶׁר תְּצַוֵּנוּ נַעֲשֶׂה.

מ. חֲלוֹם נִמְרֹד.

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וְנִמְרֹד חוֹלֵם חֲלוֹם וְהִנֵּה הוּא וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ יוֹרְדִים בָּעֵמֶק לָבוֹא אֶל הַכִּבְשָׁן אֲשֶׁר הֻשְׁלַךְ אַבְרָם בּוֹ. וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ אֲשֶׁר תָּאֳרוֹ כְּתֹאַר פְּנֵי אַבְרָם יוֹצֵא מִתּוֹךְ הַכִּבְשָׁן וְהוֹלֵךְ הָלֹךְ וְקָרֵב אֵלָיו וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ. וַיֶּחֱרַד נִמְרֹד וַיָּנָס מִפָּנָיו. וַיַּשְׁלֵךְ הָאִישׁ עַל רֹאשׁ הַמֶּלֶךְ בֵּיצָה וַתִּבָּקַע וַתְּהִי לְנָהָר וַיִּטְבְּעוּ בוֹ אַנְשֵׁי חֵילוֹ. וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לָרוּץ הוּא וּשְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָרוֹאִים אֶת פָּנָיו, וַיַּבֵּט אֲלֵיהֶם נִמְרֹד וַיִּשְׁתָּאֵה מְאֹד כִּי הָיוּ פְּנֵיהֶם וּבִגְדֵיהֶם כְּאֶחָד מִמַּלְכֵי הָאָרֶץ... וַיְהִי הֵם בּוֹרְחִים וַיָּשָׁב פִּתְאוֹם הַנָּהָר וַיְהִי לְבֵיצָה כְּרִאשׁוֹנָה. וַיֵּצֵא מִמֶּנָּה אֶפְרֹחַ וַיָּעַף וַיַּעֲמֹד עַל רֹאשׁ הַמֶּלֶךְ וַיְנַקֵּר אֶת עֵינָיו.... וַיִּיקַץ נִמְרֹד מִשְּׁנָתוֹ וַתִּתְפָּעֶם רוּחוֹ וַיִּירָא יִרְאָה גְדוֹלָה מְאֹד. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיְצַו נִמְרֹד וַיַּבְהִילוּ אֵלָיו אֶת מְכַשְּׁפָיו וַיְסַפֵּר לָהֶם אֶת חֲלוֹמוֹ. וַיֹּאמֶר אַחַד הַמְכַשְּׁפִים, אֲנוּקִי שְׁמוֹ: זֶה פִּתְרוֹן חֲלוֹמְךָ! הָאֶפְרוֹחַ אֲשֶׁר נִקֵּר אֶת עֵינֶיךָ — אַבְרָם הוּא וְהַנָּהָר אֲשֶׁר טָבְעוּ בוֹ אֲנָשֶׁיךָ — בָּנָיו וּבְנֵי בָנָיו הֵמָּה... הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְהִשְׁמִידוּ בְּנֵי אַבְרָם אֶת כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וִירֵשׁוּהָ! וְעַתָּה, דַּע, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, כִּי כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן תֶּרַח חַי, לֹא תִכּוֹן אַתָּה וּמַלְכוּתֶךָ! וַיִּשְׁמַע נִמְרֹד אֶת פִּתְרוֹן חֲלוֹמוֹ וַיֹּאמַר: מַהֲרוּ אֶת אַבְרָם וַהֲמִיתֻהוּ. וֶאֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָם שָׁמַע אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיְמַהֵר וַיַּגֵּד לְאַבְרָם לֵאמֹר: אִם אֵינְךָ מְמַלֵּט עַתָּה אֶת נַפְשְׁךָ — אַתָּה מוּמָת! וַיְמַהֵר אַבְרָם וַיִּמָּלֵט וַיָּבֹא אֶל שֵׁם בֶּן נֹחַ וַיִּסָּתֵר בְּבֵיתוֹ. וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ בִּקְשֻׁהוּ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר הִתְהַלֵּךְ שָׁמָּה וַיִּרְאוּ כִּי אָיִן, וַיָּשׁוּבוּ אֶל הַמֶּלֶךְ וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר: נִמְלַט אַבְרָם וְאֵינֶנּוּ! וַיָּבֹא תֶרַח לִרְאוֹת אֶת שְׁלוֹם אַבְרָם בְּנוֹ וַיֹּאמַר: בְּנִי! הָבָה נֵצֵא מֵאֵת הָאָרֶץ

וַיָּבִיאוּ אֵלָיו אֶת אַבְרָם. וַיֹּאמֶר נִמְרֹד: מָה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וַתְּדַבֵּר עַל לֵב עֲבָדַי לַחְדֹּל מֵעֲבֹד אֶת הַפְּסִילִים...? מַהֵרָה יְהִשְׁתַּחֲוֶה לָהָאֵשׁ כִּי אֵין אֱלֹהִים טוֹבִים נַחֲזָקִים מִמֶּנָּה! וַיֹּאמֶר אַבְרָם: הָבָה אֶשְׁתַּחֲוֶה לַמַּיִם, כִּי מְכַבִּים הֵמָּה אֶת הָאֵשׁ! וַיֹּאמֶר נִמְרֹד: יְהִי כִדְבָרֶיךָ! מַהֵרָה וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לַמַּיִם! וַיֹּאמֶר אַבְרָם: הָעֲנָנִים חֲזָקִים מֵהַמַּיִם, כִּי הֵמָּה מְכִילִים א) אֶת הַמַּיִם; אֶשְׁתַּחֲוֶה לָעֲנָנִים! וַיֹּאמֶר נִמְרֹד: יְהִי כִדְבָרֶיךָ: הִשְׁתַּחֲוֶה לָעֲנָנִים! וַיֹּאמֶר אַבְרָם: הָרוּחַ גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה מֵהָעֲנָנִים כִּי הִיא תְפַזְּרֵם וּתְפִיצֵם; וּכְעָבְרָה וְטִהֲרוּ הַשָּׁמָיִם! וַיֹּאמֶר נִמְרֹד: מַהֵרָה וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָרוּחַ! וַיַּעַן אַבְרָם וַיֹּאמַר: אֶשְׁתַּחֲוֶה לָאָדָם הַמּוֹשֵׁל בְּרוּחוֹ וְלֹא יִתְּנֵהוּ לָצֵאת מִמֶּנּוּ! וַיִּקְצֹף נִמְרֹד וַיֹּאמַר: אַל תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי דִּבְרֵי הָבֶל! הָבָה אֶתֶּנְךָ בִּידֵי הָאֵשׁ אֲשֶׁר אָנֹכִי מִשְׁתַּחֲוֶה אֵלֶיהָ וְרָאִיתִי הֲיַצִּילְךָ אֱלֹהֶיךָ מִידֵי אֱלֹהַי?

לט. בְּכִבְשַׁן ב) הָאֵשׁ.

וַיְצַו נִמְרֹד וַיָּבֹאוּ אֵלָיו שָׂרֵי מַלְכוּתוֹ וְיוֹעֲצָיו וְחַרְטֻמָּיו וַיֹּאמֶר לָהֶם: אַבְרָם בֶּן תֶּרַח שִׁבֵּר אֶת פְּסִילֵי אָבִיו וַיְדַבֵּר עַל לֵב עֲבָדַי לַחְדֹּל מֵעֲבוֹד אֶת הַפְּסִילִים. וַיִּוָּדְעוּ לִי מַעֲשָׂיו הָרָעִים וָאֲצַו לַהֲבִיאוֹ אֵלַי. וָאֲדַבֵּר אֵלָיו לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָאֵשׁ וְלֹא אָבָה וַיְהַתֵּל בִּי וַיַּכְלִימֵנִי! וְעַתָּה הַגִּידוּ נָא לִי כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת בָּאִישׁ הַזֶּה? וַיַּעֲנֻהוּ הַשָּׂרִים וְהַיּוֹעֲצִים וְהַחַרְטֻמִּים לֵאמֹר: אַחַת דָּתוֹ לְהִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ! וְעַתָּה יְצַוֶּה נָא הַמֶּלֶךְ וְהִשִּׂיקוּ ג) אֶת הַכִּבְשָׁן שְׁלֹשָׁה יָמִים לַיְלָה וָיוֹם וְאַחַר נַשְׁלִיךְ אֶת בֶּן תֶּרַח אֶל תּוֹךְ הַכִּבְשָׁן, וְיִשָּׂרֵף. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לַעֲבָדָיו לַעֲשׂוֹת כֵּן. וַיַּעַבְרוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיּוֹלִיכוּ אֶת אַבְרָם אֶל הַכִּבְשָׁן. וְכָל עַבְדֵי נִמְרֹד וְשָׂרָיו וְשׁוֹפְטָיו וְחַרְטֻמָּיו וְנָשִׁים וָטַף הַרְבֵּה מְאֹד כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם נֶאֶסְפוּ לִרְאוֹת בְּהִשָּׂרֵף אַבְרָם. וַיְהִי כַּעֲבוֹר אַבְרָם לִפְנֵי הַחַרְטֻמִּים וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: הֲלֹא זֶה הָאִישׁ אֲשֶׁר נִרְאָה הַכּוֹכָב הַגָּדוֹל בְּיוֹם הֻלַּדְתּוֹ!.. וַיִּקְחוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֶת אַבְרָם וַיַּאַסְרוּ אֶת יָדָיו וְאֶת רַגְלָיו וַיִּשָּׂאֻהוּ וַיַּשְׁלִיכֻהוּ אֶל תּוֹךְ הַכִּבְשָׁן. בְּרֶגַע הַזֶּה עָף גַּבְרִיאֵל הַמַּלְאָךְ אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אָנָּא יְיָ! תְּנֵנִי לָבוֹא אֶל תּוֹךְ הַכִּבְשָׁן וְכִבִּיתִי אֶת הָאֵשׁ, וְהִצַּלְתִּי אֶת אַבְרָם אוֹהַבְךָ! וַיֹּאמֶר יְיָ: אֵין כָּמוֹנִי בַּשָּׁמַיִם וְאֵין כְּאַבְרָם בָּאָרֶץ; עַל כֵּן אַצִּיל אָ נֹ כִ י אוֹתוֹ מִמָּוֶת! וְאֶל גַּבְרִיאֵל אָמַר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר הָיָה הַדָּבָר הַטּוֹב הַזֶּה עִם לְבָבְךָ, עַל כֵּן אֶתֶּנְךָ לְהַצִּיל מֵאֵשׁ שְׁלֹשֶׁת צַדִּיקִים אֲחֵרִים!.. וַתָּבוֹא הַצְּדָקָה וַתִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא הַצִּילָה אֶת אַבְרָם מִמָּוֶת, כִּי אֵין אִישׁ זוּלָתוֹ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה צְדָקָה, וְאִם הוּא יָמוּת מִי יַעֲשֶׂה אוֹתִי? וַיִּשְׁלַח יְיָ אֶת דְּבָרוֹ וַתִּכְבֶּה הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה. וַיֵּהָפְכוּ הַלַּפִּידִים ד) לְעֵצִים, וַיּוֹצִיאוּ עָלִים וַיָּצִיצוּ צִיץ וַיַּעֲשׂוּ פְּרִי נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל. וַיַּעַמְדוּ עֲצֵי הַפְּרִי טוּרִים, טוּרִים וַיְהִי דִמְיוֹנָם כְּגַן רָוֶה ה). וַיִּתְהַלֵּךְ אַבְרָם בְּתוֹךְ הַכִּבְשָׁן שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת וַיָּשַׁר שִׁירֵי תוֹדָה לַיְיָ וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו לֵאמֹר: אָ נָּ א יְיָ רַחֶם נָא אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים הַחֲפֵצִים רָעָתִי! בְּרָא נָא לָהֶם לֵב טָהוֹר וַעֲינַיִם פְּקוּחוֹת וְעָשׂוּ אֶת הַטּוֹב וְאֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ!

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָשְׁלַךְ אַבְרָם אֶל תּוֹךְ הַכִּבְשָׁן וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי נִמְרֹד לֵאמֹר: הִנֵּה שָׁמַעְנוּ אֶת הָרָן בֶּן תֶּרַח מְדַבֵּר אֶל כָּל הַקָּהָל לֵאמֹר: אִם יִשָּׂרֵף אַבְרָם כִּי לֹא יַצִּילוֹ אֱלֹהָיו, — וְהֶאֱמַנְתִּי בְּנִמְרוֹד מַלְכֵּנוּ וְעָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר לִי; אוּלָם אִם לֹא תִגַּע הָאֵשׁ בְּאַבְרָם — וְיָדַעְתִּי כִּי אֱלֹהִים אַדִּירִים

א) ענטהאלטען, Содержать въ себѣ   ב) ציגעלאָפען, Калильня   ג) הייצן, топить
ד) פאַקעל, Факелъ   ה) רייכליך געטרענקט, Богато орошаемый

אַדְמָתָם וְזוֹרְעִים אוֹתָהּ וְקוֹצְרִים אֶת תְּבוּאָתָהּ... וַיִּשְׂמַח אַבְרָם עַל הַמַּרְאֶה הַזֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיְבָרְכֵם בְּשֵׁם יְיָ וַיֹּאמַר: מִי יִתֵּן וְהָיִיתִי גַּם אֲנִי כְּמוֹהֶם! וַיְהִי בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עָבַר אַבְרָם וַיִּתֵּן יְיָ טַל וּמָטָר לִבְרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וַיְבֹרְכוּ כָּל הַשָּׂדוֹת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע אַבְרָם לְיוֹשְׁבֵי הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עָבַר בָּהֶם וַתָּבֹאנָה אֵלָיו נָשִׁים עֲקָרוֹת א) וַתִּשְׁאַלְנָה מֵאִתּוֹ לֵאמֹר: הִתְפַּלֶּל נָא בַּעֲדֵנוּ אֶל יְיָ וְנָתַן לָנוּ פְּרִי בֶטֶן ב). וַיַּעַשׂ אַבְרָם אֶת בַּקָּשׁוֹתֵיהֶן וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַתֵּלַדְנָה. וְחוֹלִים רַבִּים מְאֹד בָּאוּ אֵלָיו וַיַּבִּיטוּ אֶת הָאֶבֶן הַטּוֹבָה הַתְּלוּיָה בְּצַוָּארָיו וַיֵּרָפְאוּ, וְגַם יוֹרְדֵי הַיָּם בָּאֳנִיּוֹת יֵלְכוּ אֶל אַבְרָם לֵאמֹר: הִתְפַּלֵּל נָא בַּעֲדֵנוּ אֶל יְיָ וְעָבְרוּ אֳנִיּוֹתֵינוּ אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל בְּשָׁלוֹם. וַיִּתֵּן אַבְרָם לָהֶם אֶת שֶׁאֱלָתָם וַיִּתְפַּלֵּל בַּעֲדָם אֶל יְיָ וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר שָׁאַל מֵאִתּוֹ. וַיִּוָּדַע אַבְרָם בְּכָל הָאָרֶץ וַיְהִי לִבְרָכָה, לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה.

מג. שָׂרַי בַּתֵּבָה.

וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם עַד לִפְנֵי גְבוּל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרַי אִשְׁתּוֹ: הָבָה אַחְבִּיאֵךְ בַּתֵּבָה הַזֹּאת וְלֹא יִרְאוּךְ הַמִּצְרִים וְלֹא יִקְחוּ אוֹתָךְ מִמֶּנִּי! וַתֵּחָבֵא שָׂרַי בַּתֵּבָה וַיָּבֹא אַבְרָם מִצְרָיְמָה. וְשׁוֹטְרֵי הָעִיר בָּאוּ אֶל אַבְרָם וַיֹּאמְרוּ: עַשֵּׂר ג) אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הֵבֵאתָ! וַיֹּאמֶר אַבְרָם: כְּכֹל אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֶתֵּן לָכֶם! וַיֹּאמְרוּ הַשּׁוֹטְרִים: אוּלַי יֵשׁ בְּתֵבָתְךָ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת שְׂעוֹרִים וְנָתַתָּ לָנוּ מַעֲשֵׂר! וַיֹּאמֶר אַבְרָם: הִנְנִי לָתֵת לָכֶם מַעֲשַׂר הַשְּׂעוֹרִים. וַיֹּאמְרוּ הַשּׁוֹטְרִים: אוּלַי חִטִּים בַּתֵּבָה הַזֹּאת? וַיֹּאמֶר אַבְרָם: קְחוּ מִמֶּנִּי מַעְשַׂר הַחִטִּים! וַיּוֹסִיפוּ הַשּׁוֹטְרִים לְדַבֵּר וַיֹּאמְרוּ: הֵן יוּכַל הֱיוֹת כִּי שַׂמְתָּ בַתֵּבָה פִּלְפְּלִים ד)? וַיֹּאמֶר אַבְרָם: הִנְנִי וְנָתַתִּי לָכֶם מַעֲשַׂר פִּלְפְּלִים. וַיִּשְׁתָּאוּ לוֹ הַשּׁוֹטְרִים וַיֹּאמְרוּ: מִי יוֹדֵעַ — שַׂמְתָּ בַתֵּבָה הַזֹּאת שִׁקְלֵי זָהָב? וַיֹּאמֶר אַבְרָם: הִנְנִי וְנָתַתִּי לָכֶם זָהָב כְּכֹל אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלָי...! וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ הַשּׁוֹטְרִים עַל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְחוּ אֶת הַתֵּבָה וַיְפַתְּחוּהָ, וַיָּאִירוּ פְּנֵי שָׂרַי אֶת כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם!

מד. הַמַּלְאָךְ וְשַׁרְבִיטוֹ

וַתִּקַּח שָׂרַי בֵּיתָה פַרְעֹה וַתִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וְעַתָּה נִפְרַדְתִּי גַּם מֵאִישִׁי! אָנָּא יְיָ! רַחֵם אוֹתִי וַהֲשִׁיבֵנִי בְשָׁלוֹם אֶל אַבְרָם. וַיִּשְׁמַע יְיָ בְּקוֹל תְּפִלָּתָהּ וַיֵּרֶד מַלְאָךְ מִשָּׁמַיִם אַרְצָה וְשַׁרְבִיט בַּרְזֶל בְּיָדוֹ. וַיְהִי אַךְ אָמַר פַּרְעֹה לָגֶשֶׁת אֶל שָׂרַי, וַיַּךְ אוֹתוֹ הַמַּלְאָךְ בְּשַׁרְבִיטוֹ מַכָּה רַבָּה. וְלֹא יָכְלָה שָׂרַי נְשֹׂא אֶת צָרוֹת פַּרְעֹה הַמֻּכֶּה, וַתֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ: הֶרֶף! וַיִּרֶף מִמֶּנּוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוּנַח מְעַט לְפַרְעֹה וַיֹּאמֶר לָגֶשֶׁת עוֹד הַפַּעַם אֶל שָׂרָי. וַתִּתֵּן אוֹת לַמַּלְאָךְ וַיַּךְ אֶת פַּרְעֹה הַכֵּה וּפָצֹעַ; וַיְמַהֵר פַּרְעֹה וַיָּשֶׁב אֶת שָׂרַי לְאַבְרָם וְאֶת הָגָר בִּתּוֹ נָתַן לָהּ לְשִׁפְחָה כִּי אָמַר: טוֹב הֱיוֹתֵךְ שִׁפְחָה בְּבֵית הָאִישׁ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה מִהְיוֹתֵךְ גְּבִירָה בְּבֵיתִי.

מה. רוֹעֵי לוֹט.

וְגַם לְלוֹט הַהוֹלֵךְ אֶת אַבְרָם הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֹהָלִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁב אַבְרָם. וַיֵּשֶׁב בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעָי. וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל רוֹעָיו: הִנֵּה לָכֶם כֶּסֶף וּקְנִיתֶם מִרְעֶה לַצֹּאן וְלַבָּקָר מֵאֵת אֲדוֹנֵי הָאָרֶץ; וְהָיָה כֶּאֱכֹל הַצֹּאן וְהַבָּקָר לְשָׂבְעָה, וַחֲסַמְתֶּם ה) אוֹתָם לְבִלְ[ת]י יֹאכְלוּ אֶת מִרְעֵה הַשָּׂדוֹת

א) אֲשֶׁר לֹא יָלְדוּ בָנִים, ב) יְלָדִים. ג) תֵּן אֶת הַחֵלֶק הָעֲשִׂירִי. ד) פפעפפער, Перецъ
ה) וּסְגַרְתֶּם אֶת פִּיהֶם.

הַזֹּאת וְלֹא תְאֻנֶּה א) עוֹד אֵלֶיךָ כָּל רָעָה! וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי יְיָ. וַיַּאֲרֵךְ אֶת יְמֵי תֶרַח וַיַּרְא בִּגְדֻלַּת אַבְרָם בְּנוֹ וּבְתִפְאַרְתּוֹ שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנִים.

מא. מַעֲשֵׂי אַבְרָם וְשָׂרָי.

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל תֶּרַח אָבִיו וַיֵּצֵא הוּא וְשָׂרַי אִשְׁתּוֹ וְאָבִיו וְלוֹט בֶּן הָרָן וְכָל נַפְשׁוֹת בֵּיתָם וַיָּבֹאוּ חָרָנָה. כִּי הָיְתָה הָאָרֶץ הַהִיא טוֹבָה וּפוֹרִיָּה וַתִּתֵּן לְעוֹבְדֵי אֲדָמָה לֶחֶם לָשֹׂבַע. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשַׁב אַבְרָם בְּחָרָן וַיַּעַשׂ טוֹב וָחֶסֶד לְכָל אָדָם וַיַּעַשׂ שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ וַיִּרְדֹּף צְדָקָה וַיְהִי שְׁמוֹ מְבֹרָךְ וּמְהֻלָּל בְּפִי כֹל. וַיָּבֹאוּ אֵלָיו יוֹשְׁבֵי הַמָּקוֹם וַיֹּאמְרוּ: רָאֹה רָאִינוּ, כִּי כָל אֲשֶׁר אַתָּה עוֹשֶׂה יְיָ מַצְלִיחַ בְּיָדֶךָ, עַל כֵּן בָּאנוּ אֵלֶיךָ לֵאמֹר: לַמְּדֵנוּ נָא לַעֲשׂוֹת אֶת הַטּוֹב וְאֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם! וַיְהִי בִּשְׁמֹעַ אַבְרָם אֶת דִּבְרֵיהֶם וַיִּשְׂמַח עֲלֵיהֶם שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיְבָרְכֵם בְּשֵׁם יְיָ וַיִּנַּשֵּׁק לָהֶם וַיְחַבֵּק אוֹתָם וַיִּפְצַר בָּהֶם לֶאֱכֹל אִתּוֹ לָחֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשְׁבוּ הָאֲנָשִׁים אֶל הַשֻּׁלְחָן וַיָּקָם אַבְרָם וַיְשָׁרֶת אוֹתָם כַּאֲשֶׁר יְשָׁרֵת הָעֶבֶד אֶת אֲדוֹנָיו. וַיְהִי אַחֲרֵי אָכְלָם וְאַחֲרֵי שְׁתוֹתָם וַיֹּאמֶר לָהֶם: אִם תֹּאבוּ וּמְצָאתֶם חֵן בְּעֵינֵי יְיָ, — וַאֲהַבְתֶּם אֶת הַשָּׁלוֹם וְאֶת הָאֱמֶת וַעֲזַרְתֶּם לְכָל אִישׁ בַּצַּר לוֹ וַחֲמַלְתֶּם עַל עָנִי וְאֶבְיוֹן וְהֶחֱזַקְתֶּם בָּהֶם, וַחֲדַלְתֶּם מֵעֲבוֹד אֱלִילֵי עֵץ וָאֶבֶן וְהֶאֱמַנְתֶּם בַּיְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ! וַיִּשְׁמְעוּ הָאֲנָשִׁים אֶת דִּבְרֵי אַבְרָם וַיָּשׁוּבוּ לְבֵיתָם וַיָּחֵלּוּ לִחְיוֹת בְּשָׁלוֹם וַיֶּאֱהָבוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיַּחְמְלוּ עַל עָנִי וָדָל, וַיִּתְמְכוּם וַיַּאֲכִילוּם וַיַּשְׁקוּם... וַיַּצְלַח יְיָ אֶת מַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם וַיַּעֲשִׁירוּ וַיִּגְדְּלוּ וַיִּהְיוּ לִבְרָכָה, לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה. וַתֵּרֶא שָׂרַי אֶת מַעֲשֵׂה אַבְרָם אִישָׁהּ וַתְּלַמֵּד אֶת שִׁפְחוֹתֶיהָ

א) יִקְרֶה.

לְהַאֲמִין בַּיְיָ. וַתֵּרָאֶינָה הַשְּׁפָחוֹת אֶת מַעֲשֵׂי צִדְקָתָהּ וְאֶת תֹּם דְּרָכֶיהָ וְאֶת אַהֲבָתָהּ אֶת הָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם וַתֶּאֱהַבְנָה אוֹתָהּ בְּכָל לִבָּן וּבְכָל נַפְשָׁן. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר סִפְּרוּ הַשְּׁפָחוֹת לִנְשֵׁי הַמָּקוֹם אֶת מַעֲשֵׂי שָׂרָה, וַתָּבֹאנָה אֵלֶיהָ נָשִׁים רַבּוֹת לִשְׁמוֹעַ אֶת דְּבָרֶיהָ. וַתִּשְׂמַח שָׂרָה לִקְרָאתָן וַתְּבָרְכֵן וַתְּלַמֵּד אוֹתָן דַּעַת יְיָ וַתִּשְׁמַעְנָה הַנָּשִׁים אֶת דְּבָרֶיהָ הַטּוֹבִים וַתִּדְבַּקְנָה בָהּ וַתַּאֲמֵנָּה בַּיְיָ וַתֵּלַכְנָה בִּדְרָכָיו. וַיְהִי מִסְפַּר הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הֶאֱמִינוּ בַּיְיָ רַב מְאֹד וַיְבָרְכוּ אֶת אַבְרָם וְשָׂרַי לֵאמֹר: בְּרוּכִים תִּהְיוּ לַיְיָ כִּי פְקַחְתֶּם אֶת עֵינֵינוּ וְהַדְרַכְתֶּם אוֹתָנוּ לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב וְהַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה!

מב.

כִּבּוּד אָב; עֲבוֹדָה וּבַטָּלָה; תְּפִלָּה.

וַיְיָ אָמַר אֶל אַבְרָם: לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ וְנוֹדַע שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ! וַיֹּאמֶר אַבְרָם: יְיָ אֱלֹהַי! אֵיךְ אֵלֵךְ וְעָזַבְתִּי אֶת אָבִי הַזָּקֵן לְבַדּוֹ? מִי יַאֲכִילֵהוּ וְיַשְׁקֵהוּ וְיוֹצִיאֵהוּ וִיבִיאֵהוּ? וַיֹּאמֶר יְיָ: לֶךְ לְךָ וְאָנֹכִי אֶדְאַג לְאָבִיךָ. וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל יְיָ וַיֵּלֶךְ הוּא וְשָׂרַי אִשְׁתּוֹ וְלוֹט בֶּן אָחִיו וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנָעַן. וַיְהִי בְּלֶכְתּוֹ וַיִּזְרַח לוֹ הַכֹּכָב צֶדֶק בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר עָבַר בָּהּ. וַיַּעֲבוֹר אַבְרָם בַּאֲרַם נַהֲרַיִם וּבַאֲרַם נָחוֹר וַיַּרְא וְהִנֵּה יוֹשְׁבֵי הַמְּקוֹמוֹת הָהֵם לֹא יַעֲשׂוּ מְאוּמָה בִּלְתִּי אִם יֹאכְלוּ וְיִשְׁתּוּ וְיָחֹגּוּ! וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי אַבְרָם מְאֹד וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! הַגְדֶּל נָא אֶת חַסְדְּךָ עִמִּי וּשְׁמַרְתַּנִי וְחִזַּקְתַּנִי כָּל יְמֵי חַיַּי לְבִלְתִּי הֱיוֹתִי כְּאַחַד מֵהֶם! וַיַּעֲבוֹר אַבְרָם מִשָּׁם וַיַּגַּע אֶל צוֹר וַיַּרְא אֶת יוֹשְׁבֶיהָ וְהִנֵּה לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם עוֹשִׂים עֲבוֹדָה וְחוֹרְשִׁים אֶת

וְאֶת נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, עַל כֵּן הָבָה נַמְלִיכֵהוּ עָלֵינוּ וְהָיָה לָנוּ לֵאלֹהִים וָמֶלֶךְ! וַיִּקָּבְצוּ הַמְּלָכִים אֲרָזִים וַיַּעֲשׂוּ בִּימָה א) גְּדוֹלָה וַיְחַכּוּ לָבוֹא אַבְרָם. וַיְהִי כִּי בָא, וַיִּשְׁתַּחֲווּ אֵלָיו וַיּוֹשִׁיבֻהוּ עַל הַבִּימָה וַיְהַלְלוּהוּ וַיְשַׁבְּחֻהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ! אַתָּה הוּא נְשִׂיאֵנוּ! אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ! וַיַּעַן אוֹתָם אַבְרָם וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִּי מִהְיוֹת מַלְכְּכֶם וְאַף כִּי אֱלֹהֵיכֶם! דְּעוּ כִּי אֵינֶנִּי בִּלְתִּי אִם עָפָר וָאֵפֶר כְּכָל הָאָדָם! וְעַתָּה אִם טוֹב אֲנִי בְּעֵינֵיכֶם וַחֲפַצְתֶּם לַעֲשׂוֹת עִמָּדִי חֶסֶד, — וַאֲהַבְתֶּם אִישׁ אֶת אָחִיו וִחְיִיתֶם בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו, וּפְתַחְתֶּם אֶת דַּלְתוֹת בָּתֵּיכֶם לֶעָנִי וְלַגֵּר וּלְעוֹבֵר אֹרַח וְהֶאֱמַנְתֶּם כִּי יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ וַעֲבַדְתֶּם אוֹתוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם! וַיְכַל אַבְרָם לְדַבֵּר וַיִּפָּרֵד מֵעִם הַמְּלָכִים וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וָהָלְאָה. וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ שֵׁם בֶּן נֹחַ וַיַּרְא אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה, כִּי פָּדָה אֶת הַשְּׁבוּיִם מִיַּד צָר וַיְשִׁיבֵם בְּשָׁלוֹם לְבָתֵּיהֶם וַיָּשֶׁב לָהֶם אֶת רְכוּשָׁם וְלֹא לָקַח לוֹ גַם חוּט וְגַם שְׂרוֹךְ נָעַל ב) וַיִּשְׁתָּאֵה לוֹ וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד. וַיְהִי בְּרֶגַע הַהוּא וַיָּקָם אַבְרָם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמִים! לֹא בְּכֹחַ יָדִי וְלֹא בִגְבוּרָתִי עָשִׂיתִי אֶת כָּל אֵלֶּה, כִּי אִם בְּכֹחַ יְמִינְךָ וּבִגְבוּרָתֶךָ! אַתָּה, יְיָ, שָׁמַרְתָּ אוֹתִי בִּדְרָכַי אֲשֶׁר הָלַכְתִּי בָהּ וַתְּהִי מָגֵן לִי! וְאַךְ כִּלָּה אַבְרָם לְהִתְפַּלֵּל, — וַיִּשְׁמַע קוֹל מַלְאֲכֵי יְיָ הַמְשׁוֹרְרִים בַּשָּׁמַיִם לֵאמֹר: בָּרוּךְ אַתָּה, יְיָ, מָגֵן אַבְרָם!

מז. אַרְבַּע הַתְּמוּנוֹת.

וַיְיָ לָקַח אֶת אַבְרָם וַיַּעֲלֵהוּ לְמַעְלָה מִכִּפַּת ג) הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לוֹ: הַבֵּט נָא וּרְאֵה אֶת הַכּוֹכָבִים אֲשֶׁר אֵין לָהֶם מִסְפָּר, וְיָדַעְתָּ כִּי כֹה יִהְיֶה זַרְעֶךָ! וַיַּאֲמֵן אַבְרָם בַּיְיָ וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה. וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא ד) וְתַרְדֵּמָה נָפְלָה עַל אַבְרָם, וַיְהִי דְבַר יְיָ אֵלָיו בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר: מָה אַתָּה רֹאֶה? וַיַּעַן אַבְרָם וַיֹּאמַר: אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף אֲנִי רוֹאֶה וְהֵמָּה הוֹלְכִים וּקְרֵבִים אֶל יָם גָּדוֹל... וְשָׁם תֵּרָאֶינָה עֵינַי חַיִל גָּדוֹל וְרֶכֶב וְסוּס וּפָרָשִׁים רוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם... וְרַעַם מִלְחָמָה וְרַעַשׁ תֻּפִּים ה) וְקוֹל תְּרוּעָה תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי... וּמֵי הַיָּם נִבְקָעִים וְהָיוּ לְחוֹמָה מִיָּמִין וּמִשְּׂמֹאל וְהַנִּרְדָּפִים הוֹלְכִים בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה... וְרוֹדְפֵיהֶם בָּאִים הַיָּמָּה וְצוֹלְלִים כַּעֹפֶרֶת בַּמַּיִם הָאַדִּירִים!... וַיֹּאמֶר יְיָ: הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף אֲשֶׁר רְאִיתָם עוֹבְרִים אֶת הַיָּם בְּשָׁלוֹם, בָּנֶיךָ הֵם, אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמֵּעֶיךָ! וַתַּעֲבוֹר הַתְּמוּנָה וַתָּבוֹא אַחֶרֶת וַתְּהִי לְנֶגֶד עֵינָיו, וְהִנֵּה — אִישׁ אֲשֶׁר פָּנָיו מְאִירִים כַּשֶּׁמֶשׁ עוֹמֵד עַל רֹאשׁ הָר, וַאֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף עוֹמְדִים בְּתַחְתִּיתוֹ, וְהָהָר בּוֹעֵר בָּאֵשׁ וְקוֹלוֹת וּבְרָקִים וְלַפִּידִים יוֹצְאִים זֶה אַחַר זֶה וְאוֹתִיּוֹת אֵשׁ עָפוֹת בָּרוּחַ, וַיֶּחֱרַד הָהָר וַיָּנַע הָעָם וַיַּעַמְדוּ מֵרָחוֹק... וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל יְיָ: מַה־זֹּאת? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: בָּנֶיךָ מְקַבְּלִים אֶת תּוֹרָתִי! וַיְהִי כַּעֲבוֹר הַתְּמוּנָה הַנִּפְלָאָה וְהַנּוֹרָאָה הַזֹּאת וַתְּהִי תְּמוּנָה שְׁלִישִׁית לְנֶגֶד עֵינָיו. וְהִנֵּה יָצְאָה הַשֶּׁמֶשׁ וַתִּזְרַע אֶת אוֹרָהּ הַגָּדוֹל וְהַנָּעִים עַל עִיר גְּדוֹלָה וְנֶחְמָדָה עַד מְאֹד. וַיִּתְבּוֹנֵן אַבְרָם אֵלֶיהָ וַיַּרְא וְהִנֵּה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף שְׂמֵחִים וַעֲלִיזִים מְלֵאִים אֶת כָּל הָרְחוֹבוֹת... וְהֵיכַל כְּלִיל יֹפִי בָּנוּי אַבְנֵי גָזִית ו) וַעֲצֵי אֶרֶז וּבְרוֹשִׁים וּמְפֹאָר בְּזָהָב וָכֶתֶם פָּז ז) עוֹמֵד עַל הָר... וַאֲנָשִׁים לְבוּשִׁים בְּגָדִים לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת מְחַלְּלִים בַּחֲלִילִים וּמְשׁוֹרְרִים שִׁירוֹת נִפְלָאוֹת מְאֹד... וְכֹהֲנִים מַקְרִיבִים

א) בָּמָה, אַנְהאָרְע, Возвышеніе   ב) עוֹהבּאַנְד, Башмачная завязка   ג) גְעוֶואָלְבּע, Сводъ
ד) לִשְׁקוֹעַ. ה) טְראָממעל, Барабанъ   ו) אֲבָנִים פְּסוּלוֹת.   ז) זָהָב טוֹב.

אשר לא לי הם. וישמעו רועי אברם את הדברים האלה ויעשו כאשר צוו; ויראו רועי אברם את רועי לוט מוליכים את צאנו ואת בקרו אל שדה זרים לרעותם שם, ויאמרו רועי אברם: למה תעשו את הרעה הגדולה הזאת ותחטאו אל יי. ויענו רועי לוט לאמר: הלא אמר יי לאברם: לך ולזרעך אתן את כל הארצות האלה! ואברם עקר והיה במותו וירש לוט את כל אשר לו! וישמע אברם את דברי הריבות ויאמר אל לוט: אחי! אל נא תהי מריבה בינינו והלכת לך אל מקום אחר אשר ייטב בעיניך והלכתי גם אני כזה והלאה; וישמע לוט את דברי אברם ויאמר: הנני והלכתי לי ממך, כי אין לי חפץ גם בך וגם באלהיך!.. ויפרד לוט מעל אברם ויעבור בערי סדום וירא את יושבי המקום ההוא והיה הם רעים וחטאים מאד ויאהל א) לוט עד סדום.

מז. גדלת אברם וענותנותו ב)

ושמע אברם הלך בכל הארץ ויתברכו בו רבים. ויקנאו בו כל המלכים ויאמרו איש אל רעהו: הבה נהרג את אברם ושבחו אותו עבדינו וחדלו מדבר בו. ויאמר אחד מהם: אם נבוא אל אברם להרגו,— ונאספו כל אוהביו הרבים והצילו אותו מידינו; על כן אין טוב לנו בלתי אם נלך סדומה ולקחנו את לוט בן אחיו והולכנהו שבי. והיה כי יודע הדבר הזה לאברם ובא אלינו לקחתו מידינו, — וקמנו עליו ונהרגנהו. ותיטב העצה הזאת בעיני המלכים ויבואו סדומה ועמורה וישבו אנשים ונשים וטף, וילך גם לוט שבי. ויקחו את רכושם ואת אכלם וילכו; ויבא מיכאל המלאך ויגד לאברם לאמר: נפלו המלכים על סדום ועמורה וישבו שבי גדול וגם את לוט לקחו. וישמע אברם את הדבר הזה ויצר לו על הנשים ועל הטף אשר הלכו שבי ויקרא לחניכיו ויאמר להם: קומו ונלכה להציל את השבויים מידי שוביהם! ויאמרו חניכיו: כל אשר תאמר אלינו הננו עבדיך! ויאמר אברם: הנה נא ידעתי, כי תעטו אל השלל הרב אשר תראו במלחמה ולא תשימו לב להשבוים להצילם מרעתם; על כן אנכי נותן לאיש איש מכם כסף וזהב ואבני שהם בכל אות נפשכם; אפס כי תשבעו לי לבלתי תשעו ג) אל השלל אשר תראו במלחמה, כי אם אל הנשים והטף להצילם מידי שוביהם! וישבעו נעריו על הדבר הזה. וימהר אברם ויתן לאיש איש מהם כסף וזהב ואבני שהם וברקות ויקומו וילכו. ויפליא יי לעשות ויהי כל צעד אשר צעד אברם שלשת מילין ד) ויהפך יי את הדרך הארכה לקצרה, ויבא אברם וחניכיו מהרה אל המלכים. ויהי כראותם את אברם וימהרו וישליכו אליו את חרבותיהם החדות; ויהפך יי את החרבות לעפר. ויראו המלכים כי כן וישלחו באברם את חציהם, ויהפך אותם יי לקש. ויהי כראותם את הפלאות האלה ויאמרו: הבה נקרבה אל אברם ואחזנו אותו! וירא אברם כי הולכים המלכים וקרבים אליו ויקח את העפר ואת הקש אשר השליכו עליו,— ויזרק אליהם; ויהפך העפר והקש לחרבות וחצים. ויראו המלכים כי כן וינוסו ויפוצו ויעזבו את השבוים ואת רכושם. ויקח אברם ונעריו את כל העם אשר נשבה ואת רכושם וילך לשוב לביתו. והמלכים מהרו ויעברו את אברם ויבאו אל עמק שוה ויאמרו: הנה ראינו את גבורת אברם

א) עשה את אהליו. ב) החשבו בעיניו לשפל ונקלה. ג) תשימו לב, תפנו. ד) מילע, Maas

אוֹתָהּ, כִּי אֵין כָּמוֹהָ אִשָּׁה עֲנָוָה א) וּתְמִימַת דָּרֶךְ! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ הַנָּשִׁים אֶת דִּבְרֵי שָׂרַי וַתִּשְׁתָּאֶינָה לָהּ לֵאמֹר: הֲנִשְׁמַע כַּדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה, כִּי תְכַבֵּד כָּכָה גְבִירָה אֶת שִׁפְחָתָהּ ?! וַתֵּלַכְנָה הַנָּשִׁים אֶל הָגָר וַתְּבָרֵכְנָה אוֹתָהּ וַתִּשְׁאַלְנָה לָהּ לְשָׁלוֹם. וְהָיָה מִדֵּי שֶׁבֶת הַנָּשִׁים בְּאָהֳלָהּ וְאָמְרָה אֲלֵיהֶן הָגָר: אַל תֹּאמַרְנָה טוֹבָה שָׂרַי בְּעֵינֵי יְיָ! כִּי מַדּוּעַ לֹא בֵרַךְ אוֹתָהּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה נִמְנַע מִמֶּנָּה פְּרִי בָטֶן ב) ?

מט. תְּחִנַּת הַ„יוֹד״.

וַיִּקְרָא יְיָ לְאַבְרָם אַבְרָהָם וּלְשָׂרַי — שָׂרָה; וַתֵּרֶא הָאוֹת „י״ כִּי לֻקְּחָה מִשֵּׁם הָאִשָּׁה הַצַּדִּיקָה הַזֹּאת, וַיֵּצֶר לָהּ מְאֹד וַתָּעָף אֶל יְיָ וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדוֹ וַתֹּאמַר: אָמְנָם, יְיָ אֱלֹהַי, לֹא לִי לַעֲמֹד בִּמְקוֹם גְּדוֹלִים, כִּי הַקְּטַנָּה בְּכָל הָאוֹתִיּוֹת אָנִי! אוּלָם אַתָּה, יְיָ, הִגְדַּלְתָּ אֶת חַסְדְּךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי לְשׂוּמֵנִי בְּשֵׁם הָאִשָּׁה הַצַּדִּיקָה, הַמְבֹרֶכֶת אַלְפֵי פְעָמִים בְּכָל יוֹם! וְעַתָּה לֻקַּחְתִּי פִּתְאֹם מֵהַשֵּׁם הַמְבֹרָךְ הַזֶּה וְהִנְנִי נָעָה וָנָדָה!! הֲכָכָה עָשִׂיתָ לִּי יְיָ אֱלֹהַי, יַעַן כִּי הַקְּטַנָּה בָּאוֹתִיּוֹת אָנֹכִי? וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹל תַּחֲנוּנֵי הָאוֹת „י״ וַיֹּאמַר: יַעַן דִּבַּרְתְּ אֶת דְּבָרַיִךְ בְּנַחַת, עַל כֵּן אוֹסִיף אַגְדִּיל אֶת חַסְדִּי עִמָּךְ וְתַחַת הֱיוֹתֵךְ בְּשֵׁם שָׂרַי הָאוֹת הָאַחֲרוֹנָה, תִּהְיִי בְּשֵׁם אִישׁ צַדִּיק וְגִבּוֹר חַיִל הָאוֹת הָרִאשׁוֹנָה.

נ. יְגוֹן אַבְרָהָם וְשִׂמְחָתוֹ.

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי אַחֲרֵי הִמּוֹל אַבְרָהָם, וַיֵּשֶׁב בְּאָהֳלוֹ הַפָּתוּחַ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם לִקְרֹא אֶת הָאֲנָשִׁים הָעוֹבְרִים עָלָיו, לָסוּר אֶל אָהֳלוֹ וְלֶאֱכֹל אִתּוֹ לָחֶם. וַיַּרְא אֵלָיו יְיָ וַיַּגְדֵּל אֶת חֹם הַיּוֹם מְאֹד, כִּי אָמַר: יֵשֵׁב הַיּוֹם כָּל אִישׁ בְּבֵיתוֹ וְלֹא יַעַבְרוּ לִפְנֵי אַבְרָהָם וְלֹא יְיַגְּעוּ אוֹתוֹ, כִּי חֹלֶה הוּא, וְכֹחַ אֵין בּוֹ לְשָׁרֵת אֶת אֹרְחָיו כְּדַרְכּוֹ ג) תָּמִיד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה אַבְרָהָם כִּי אֵין עוֹבֵר וָשָׁב וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד מְאֹד. וַיֹּאמֶר אֶל אֱלִיעֶזֶר עַבְדּוֹ: הִנֵּה אָנֹכִי חוֹלֶה וְלֹא אוּכַל צֵאת מִפֶּתַח אָהֳלִי, וְעַל כֵּן הוֹאֶל נָא וְהָלַכְתָּ אַתָּה לִרְאוֹת אִם יֵשׁ עוֹבְרִים וְשָׁבִים בַּמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה. וְהָיָה כִּי תִרְאֶה אוֹתָם וְהִתְחַנַּנְתָּ אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: סוּרוּ נָא אֶל בֵּית אַבְרָהָם וּמְצָאתֶם שָׁם מָנוֹחַ אֲשֶׁר יִיטַב לָכֶם! וַיְמַהֵר אֱלִיעֶזֶר וַיֵּלֶךְ וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה, וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיָּשָׁב וַיַּגֵּד אֶל אַבְרָהָם לֵאמֹר: לֹא רָאִיתִי כָּל עוֹבֵר וְכָל שָׁב! וַיִּגְדַּל יְגוֹן אַבְרָהָם וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מִי יוֹדֵעַ — הֶעָשָׂה אֱלִיעֶזֶר אֶת בַּקָּשָׁתִי בְּכָל לִבּוֹ? הָבָה אֵלְכָה אָנֹכִי וְרָאִיתִי: הַאָמְנָם אֵין עוֹבֵר וָשָׁב הַיּוֹם הַזֶּה? וַיִּתְחַזֵּק אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ וַיַּבֵּט קֵדְמָה וָנֶגְבָּה וָיָמָּה וְצָפוֹנָה וְלֹא רָאָה כָּל אִישׁ עוֹבֵר בַּמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה וַיִּתְאַבֵּל מְאֹד. וַיַּרְא יְיָ כִּי יְגוֹן אַבְרָהָם הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְגָדֵל, וַיִּשְׁלַח אֵלָיו שְׁלֹשֶׁת מַלְאָכִים וַיִּרְאֵם אַבְרָהָם כִּרְאוֹת אֲנָשִׁים וַיִּשְׂמַח עֲלֵיהֶם שִׂמְחָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד. וְאַבְרָהָם אָמֹר יֹאמַר תָּמִיד בְּלִבּוֹ בִּרְאוֹתוֹ אֲנָשִׁים זָרִים: אִם יְכַבֵּד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ, אוֹת הוּא כִּי נִכְבָּדִים הֵמָּה וִישָׁרִים וְטוֹבִים בְּעֵינֵי יְיָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה אֶת שְׁלֹשֶׁת „הָאֲנָשִׁים״ מְכַבְּדִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וּמַשְׁמִיעִים אֶת דִּבְרֵיהֶם בְּנַחַת, וַיֵּדַע כִּי הִקְרָה יְיָ לְפָנָיו אֲנָשִׁים טוֹבִים מְאֹד, וַיְמַהֵר וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה. וְאֶל יְיָ אָמַר: הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי הַחֶסֶד אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לְאָדָם טוֹב בְּעֵינֶיךָ, יְיָ, וְגָדוֹל עַד מְאֹד, וְעַל כֵּן מִתְחַנֵּן אָנֹכִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר: אַל נָא

א) בעשיידען, Скромна ב) בָּנִים. ג) כְּהֶרְגֵּלוֹ.

קָרְבָּנוֹת — , וְכוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמִתְפַּלְּלִים... וַיֹּאמֶר אַבְרָם: מָה הֵמָּה אֵלֶּה, יְיָ? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: בָּנֶיךָ עוֹבְדִים לִי בְּבֵית מִקְדָּשִׁי!.. וַיִּשְׁמַע פִּתְאוֹם קוֹל רַעַם וְקוֹל שְׁבָרִים בַּגַּלְגַּל א) —, וַתֵּעָלֵם הַתְּמוּנָה הַנֶּחְמָדָה הַזֹּאת... וַיָּחֵלּוּ לַעֲלוֹת עֲנָנִים כְּבֵדִים וּשְׁחוֹרִים וְעָבֵי חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה נִכְסוּ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ... וַיֵּצְאוּ בְּרָקִים כְּמַרְאֵה אֵשׁ אֲדֻמָּה מִתּוֹךְ חֶשְׁכַת הַשָּׁמַיִם וַיָּעוּפוּ מִקְּצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם, וַיְהִי קוֹלוֹת מַרְגִּיזֵי לֵב וְנֶפֶשׁ וַתָּנָט ב) הָאָרֶץ... וְאֵימָה חֲשֵׁכָה גְדוֹלָה נָפְלָה עַל אַבְרָם וַיִּפְקַח אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף נִרְדָּפִים עַל צַוְּארֵיהֶם וְשׁוֹטְרִים וְשׁוֹפְטִים מַכִּים אוֹתָם וְרוֹדִים ג) בָּהֶם... וְהָאֲסַפְסוּף ד) מְעַפְּרִים ה) לְעֻמָּתָם בֶּעָפָר, וְיוֹרְקִים בִּפְנֵיהֶם וְשָׂמִים אוֹתָם לַעַג וָקֶלֶס... וַיְהִי קוֹל צְחוֹק וְלַעַג וְנֶאָצָה ו) מֵעֵבֶר מִזֶּה, וְקוֹל תַּחֲנוּנִים וְקוֹל בְּכִיָּה וְקוֹל אֲנָחוֹת מֵעֵבֶר מִזֶּה!... וַיִּצְעַק אַבְרָם אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! מַה־זֹּאת? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: גָּלוּת!......

• •

וְהַחֹשֶׁךְ הָלַךְ הָלוֹךְ וְגָדֵל וְהָאֲפֵלָה תֶּחֱזַק מֵרֶגַע לְרֶגַע וְקוֹלוֹת וּבְרָקִים וְאֵשׁ שְׁחוֹרָה וְאֵשׁ כְּמַרְאֵה דָם לֹא יֶחְדָּלוּ... וְנַהֲרֵי נַחֲלֵי אֵשׁ וְתַנּוּרֵי עָשָׁן וְלַפִּידִים וְהַרְרֵי שֶׁלֶג וּבָרָד וּמַלְאֲכֵי זַעַם וּנְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים וּשְׂרָפִים —, יַעַבְרוּ לִפְנֵי אַבְרָם. וְרוּחַ אֲנָחוֹת וּנְאָקוֹת וּצְעָקוֹת וְקוֹלוֹת פְּחָדִים וּמוֹרָאִים גְּדוֹלִים יִתְלַכְּדוּ יַחַד וְהָיוּ לְסוּפָה וּסְעָרָה הַמְפָרֶקֶת הָרִים וּמְשַׁבֶּרֶת כְּלָעִים... וַיִּצְעַק אַבְרָם אֶל יְיָ לֵאמֹר: אֲהָהּ יְיָ אֱלֹהִים: מַה־זֹּאת? וַיַּעַן יְיָ אֶת אַבְרָם מִתּוֹךְ הַסְּעָרָה לֵאמֹר: גֵּיהִנֹּם!...

וַיְצַו יְיָ וַתַּחֲלֹף הַתְּמוּנָה וַתֵּלֶךְ מֵעֵינֵי אַבְרָם וַיָּנַח וַיִּשְׁקֹט. וַיֹּאמֶר יְיָ: הִנֵּה הֶרְאֵיתִי אוֹתְךָ אֶת מַתַּן הַתּוֹרָה וְאֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאֶת הַגָּלוּת וְאֶת הַגֵּיהִנֹּם... וְהָיָה אִם יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ אֶת תּוֹרָתִי הַקְּדוֹשָׁה וַעֲבָדוּנִי בְּבֵית מִקְדָּשִׁי וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים וְהֵטִיבוֹתִי עִמָּם וְהָיוּ לִבְרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ... אוּלָם, יָדַעְתִּי גַם יָדַעְתִּי — הֵמָּה יֶחֶטְאוּ לִי וְשָׁכְחוּ אֶת כָּל הַחֲסָדִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמָּהֶם וְהִקְצִיפוּנִי, — עַל כֵּן הֶרְאֵיתָ שְׁתֵּי הַתְּמוּנוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת לְבַעֲבוּר תִּבְחַר לְבָנֶיךָ בְּאַחַת מֵהֶן!.. וַיִּשְׁמַע אַבְרָם אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיֹּאמַר: אֲהָהּ יְיָ! טוֹב לֶכְתִּי עֲרִירִי ז) מֵהוֹלִיד בָּנִים אֲשֶׁר יַכְעִיסוּךָ. וַיֹּאמֶר יְיָ: אַחַת דִּבַּרְתִּי וְלֹא אֲשַׁנֶּה: בָּנֶיךָ יִהְיוּ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב, — וְאַתָּה, אַבְרָם עַבְדִּי בְּחַר לְךָ בְּאַחַת מִשְׁתֵּי הַתְּמוּנוֹת אֲשֶׁר רָאִיתָ! וַיֵּשֶׁב אַבְרָם כָּל הַיּוֹם וַיַּרְבֶּה לַחְשֹׁב וַיִּתְעַצֵּב מְאֹד. וַיְהִי בָּעֶרֶב וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: לֹא אֶבְחַר בְּגֵיהִנֹּם אֲשֶׁר כָּל הַבָּא אֵלָיו לֹא יָשׁוּב עוֹד, וּבָחַרְתִּי לְבָנַי בְּגָלוּת. וְהָיָה אִם יִגְלוּ, כִּי יֶחֶטְאוּ לַיְיָ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְהֵצִיק אוֹתָם הַגּוֹי אֲשֶׁר יֵשְׁבוּ בְּאַרְצוֹ וְעִנָּה אוֹתָם, — וְזָכְרוּ אֶת יְיָ וְשָׁבוּ אֵלָיו — וְרִחֲמָם וֶהֱשִׁיבָם שֵׁנִית לְאַרְצָם וְאֶל בֵּית מִקְדָּשָׁם! וַיְהִי כֶּאֱמוֹר אַבְרָם לַיְיָ: בְּגָלוּת בָּחַרְתִּי, — וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הֵטִיבוֹתָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי הַדָּבָר הַזֶּה!

מח. שָׂרַי וְהָגָר.

וְהַנָּשִׁים הַכְּבוּדוֹת אֲשֶׁר בִּמְקוֹם שָׂרַי תֵּלַכְנָה מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ אֵלֶיהָ לִשְׁאָל לָהּ לְשָׁלוֹם. וְכִרְאוֹת שָׂרַי אוֹתָן וְאָמְרָה לָהֶן: מַדּוּעַ מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵיכֶן לָבֹא אֵלַי יוֹם יוֹם? הַאֻמְנָם אֵין בַּמָּקוֹם הַזֶּה אִשָּׁה טוֹבָה מִמֶּנִּי? הִנֵּה הָגָר בַּת פַּרְעֹה יוֹשֶׁבֶת בְּאָהֳלָהּ, — לֵכְנָה אֵלֶיהָ, גְּבִירוֹתַי, וּבֵרַכְתֶּן

א) בִּתְקוּפָתָם עַל קְצוֹת הַשָּׁמָיִם. ב) וַתִּתְנוֹדֵד. ג) מַכְנִיעִים תַּחְתֵּיהֶם: אונטעריאכן, אונטערדריק
ד) געזינדעל, Чернь ה) מַשְׁלִיכִים צְרוֹרוֹת אֲדָמָה. ו) שמאהונג Поруганіе ז) בְּלִי בָנִים.

אִם לָשׁוּב אֶל יְיָ, הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ. וְלֹא שָׂמוּ הַחַטָּאִים הָאֵלֶּה לֵב לְזֹאת, וַיּוֹסִיפוּ לַחֲטֹא לַייָ וּלְהַקְצִיפוֹ... וְהָיָה כִּרְאוֹתָם אִישׁ עָשִׁיר, אֲשֶׁר כִּיסָיו מְלֵאִים זָהָב וְהוֹשִׁיבֻהוּ עַל יַד קִיר נָטוּי וְהִפִּילוּ עָלָיו אֶת הַקִּיר וְהָרְגוּ אוֹתוֹ וְלָקְחוּ לָהֶם אֶת כַּסְפּוֹ. וַיִּזָּהֲרוּ הָעֲשִׁירִים מְאֹד וַיִּשָּׁמְרוּ לְנַפְשׁוֹתָם וַיַּסְתִּירוּ אֶת זְהָבָם וְאֶת אַבְנֵיהֶם הַיְקָרוֹת בְּאוֹצְרוֹתֵיהֶם הַנִּסְתָּרִים. וַיִּתְחַכְּמוּ אוֹהֲבֵי הַכֶּסֶף לְבַעֲלֵי הָאוֹצְרוֹת וַיָּבִיאוּ אֲלֵיהֶם בַּקְבּוּקִים מְלֵאִים שֶׁמֶן, נוֹתֵן רֵיחַ טוֹב מְאֹד, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם: הוֹאִילוּ נָא וַעֲשִׂיתֶם עִמָּנוּ חֶסֶד וּצְפַנְתֶּם אֶת בַּקְבּוּקֵי הַשֶּׁמֶן הַיָּקָר הַזֶּה בִּמְקוֹמוֹת סִתְרְכֶם, כִּי יְרֵאִים אֲנַחְנוּ פֶּן יִגָּנְבוּ מִמֶּנּוּ. וַיֵּאוֹתוּ לָהֶם הָעֲשִׁירִים וַיָּשִׂימוּ אֶת בַּקְבּוּקֵי הַשֶּׁמֶן בְּאוֹצְרוֹתֵיהֶם... וּבִהְיוֹת הַלַּיְלָה וּבָאוּ בַּעֲלֵי הַשֶּׁמֶן וְסָבְבוּ אֶת בֵּית הֶעָשִׁיר אֲשֶׁר טָמַן אֶת הַבַּקְבּוּקִים וְהֵרִיחוּ כִּכְלָבִים אֶת קִירוֹת הַבַּיִת. וְהָיָה בַּהֲרִיחָם אֶת הַשֶּׁמֶן, — וְיָדְעוּ כִּי נִמְצָא בַּמָּקוֹם הַזֶּה אוֹצְרוֹת אֲדוֹנֵי הַבַּיִת וְקָמוּ וְחָתְרוּ א) בַּקִּיר וּבָאוּ אֶל הָאוֹצָר וְהֵרִיקוּ אוֹתוֹ וְלֹא יַשְׁאִירוּ בוֹ גַּם אֲגוֹרַת כֶּסֶף אֶחָת. וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיָּשִׂימוּ לָהֶם הַסְּדוֹמִים אֶת דּוֹבֵר־שֶׁקֶר וְאֶת כַּזְּבִי וְאֶת לוֹקֵחַ־שֹׁחַד וְאֶת בֶּן בְּלִיַּעַל וְאֶת גּוֹנֵב־נֶפֶשׁ שׁוֹפְטִים בְּאַרְצָם. וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר שָׂמוּ הַשּׁוֹפְטִים הָאֵלֶּה לִפְנֵי יוֹשְׁבֵי אַרְצָם: כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ שׁוֹר, — יִרְעֶה אֶת בֶּהֱמַת הָעִיר יוֹם אֶחָד, וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ, כִּי דַל הוּא, — וְרָעָה יוֹמָיִם. וְכִי יַעֲבוֹר אִישׁ אֶת הַנָּהָר בְּסִירָה ב), יִתֵּן זוּז ג) לְבַעַל הַסִּירָה, וַאֲשֶׁר יַעֲבוֹר אֶת הַנָּהָר בָּרֶגֶל, וְנָתַן לְבַעַל הַסִּירָה שְׁנֵי זוּזִים. וְכִי יָקֹץ ד) אִישׁ אֶת אֹזֶן חֲמוֹר רֵעֵהוּ וְלָקַח אוֹתוֹ בְּעָלָיו וֶהֱבִיאֵהוּ אֶל בֵּית הָאִישׁ אֲשֶׁר נָתַן בּוֹ אֶת הַמּוּם, וְהָיָה בְּבֵיתוֹ עַד תִּצְמַח אָזְנוֹ. וְכִי יַכֶּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ עַד זוֹב דָּמוֹ, שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמֻּכֶּה לַאֲשֶׁר הִכָּהוּ; כֶּסֶף יָשִׁיב לוֹ תַּחַת הַדָּם אֲשֶׁר זָב ה) מִמֶּנּוּ. וְכִי יַעֲשֶׂה אִישׁ מִשְׁתֶּה בְּיוֹם חֲתֻנַּת בְּנוֹ אוֹ בְּיוֹם כְּלוּלוֹת ו) בִּתּוֹ וְקָרָא לְאִישׁ זָר לָבוֹא אֶל הַמִּשְׁתֶּה, וְהִפְשִׁיטוּ אֶת בִּגְדֵי בַעַל הַמִּשְׁתֶּה מֵעָלָיו וְהוֹצִיאוּהוּ מִן הַבַּיִת עָרֹם בְּלִי לְבוּשׁ; וְאִם אֶחָד מֵהַקְּרוּאִים יִקְרָא לְאִישׁ זָר לָבוֹא אִתּוֹ אֶל הַמִּשְׁתֶּה, וְעָשׂוּ גַם לוֹ כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ הַשּׁוֹטְרִים אֶל בֶּן אִשָּׁה אַלְמָנָה וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הֵן דַּל אַתָּה וַחֲסַר כֹּל, עַל כֵּן תִּרְעֶה אֶת הַשְּׁוָרִים יוֹמָיִם. וַיַּרְא הַנַּעַר כִּי חֲזָקִים הָאֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ וַיְמַהֵר וַיֵּלֶךְ הַשָּׂדֶה לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוַת הַשֹּׁטְרִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִבִּיט כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיָּקָם וַיִּשְׁחַט אֶת כָּל הַשְּׁוָרִים. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְאַנְשֵׁי סְדוֹם וַיָּרוּצוּ הַשָּׂדֶה אֶל בֶּן הָאַלְמָנָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָם וַיֹּאמַר: כֹּל אֲשֶׁר הָיָה לוֹ שׁוֹר, — יִקַּח עוֹר אֶחָד וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ, כִּי דַל הוּא וְלָקַח שְׁנֵי עוֹרוֹת! וַיָּרִיבוּ אִתּוֹ בַּעֲלֵי הַשְּׁוָרִים וַיֹּאמְרוּ: מַדּוּעַ כָּכָה אָמַרְתָּ? הַמְעַט שֶׁשָּׁחַטְתָּ אֶת שְׁוָרֵינוּ, — וַתֹּאמֶר לָקַחַת גַּם אֶת עוֹרוֹתָם וּלְתִתָּם לָאֶבְיוֹנִים הָרַבִּים?.. וַיֹּאמֶר בֶּן הָאַלְמָנָה: אַל יֵרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵיכֶם, כִּי בְּחֻקּוֹתֵיכֶם אָנֹכִי הוֹלֵךְ וָאַעַשׂ לָכֶם כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לִי: הֵן שָׂמוּ הַשּׁוֹפְטִים מִשְׁפָּט לֵאמֹר: כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ שׁוֹר, — יִרְעֶה אֶת הָעֲדָרִים יוֹם אֶחָד, וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ וְרָעָה יוֹמָיִם; עַל כֵּן אָנֹכִי אוֹמֵר: כֹּל אֲשֶׁר הָיָה לוֹ שׁוֹר יִקַּח עוֹר אֶחָד וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ וְלָקַח שְׁנֵי עוֹרוֹת... וַיֵּבוֹשׁוּ הַסְּדוֹמִים וַיִּכָּלְמוּ מְאֹד וַיִּרְקוּ בִּפְנֵי הַנַּעַר וַיֵּלְכוּ לָהֶם.

בַּיָּמִים הָהֵם בָּא כּוֹבֵס מֵאֶרֶץ נָכְרִיָּה סְדוֹמָה וַיִּקָּהֲלוּ אֵלָיו הַסְּדוֹמִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ: תְּנָה אַרְבָּעָה זוּזִים לְבַעַל הַסִּירָה אֲשֶׁר הֶעֱבִירְךָ אֶת הַנָּהָר! וַיַּעַן הַכּוֹבֵס וַיֹּאמַר: הֶרֶף מִמֶּנִּי, אֲדוֹנַי, כִּי עָבַרְתִּי אֶת הַנָּהָר

א) וְהָפְרוּ. ב) אֳנִיָּה קְטַנָּה. ג) מַטְבֵּעַ קְטַנָּה. ד) יְקַצֵּץ. ה) נָזַל. ו) יוֹם הִלָּקְחָהּ לְאִישׁ.

תַּעֲבוֹר מֵעָלַי עַד אִם כִּלִּיתִי לְהַאֲכִיל אֶת שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים וּלְהַשְׁקוֹתָם! וַיִּתֵּן אַבְרָהָם לְהָאֲנָשִׁים מַיִם לִרְחוֹץ רַגְלֵיהֶם, הַמְּכֻסּוֹת אָבָק, וַיְבַקֵּשׁ מֵהֶם לְהִשָּׁעֵן תַּחַת הָעֵץ. וְלֶחֶם נָתַן לָהֶם לִסְעֹד אֶת לִבָּם. וַיְמַהֵר אֶל שָׂרָה וַיִּשְׁאַל מֵאִתָּהּ לְמַהֵר שְׁלֹשׁ סְאִים קֶמַח סֹלֶת וְלַעֲשׂוֹת עֻגוֹת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׂמַח אַבְרָהָם בְּאֹרְחָיו וַיִּשְׁכַּח יֹאת כָּל מַכְאוֹבָיו וַיָּרָץ אֶל הַבָּקָר. וַיַּרְא בֶּן הַבָּקָר אֶת אַבְרָהָם רָץ אֵלָיו, וַיְמַהֵר וַיִּבְרַח מִפָּנָיו וַיִּסָּתֵר בִּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה. וַיָּבֹא אַבְרָהָם אַחֲרָיו אֶל הַמְּעָרָה וַיַּרְא וְהִנֵּה אָדָם וְחַוָּה שׁוֹכְבִים מֵתִים וְדִמְיוֹנָם כַּאֲנָשִׁים הַיְשֵׁנִים שֵׁנָה מְתוּקָה. וַיַּרְא אֶת הַנֵּרוֹת הָרַבִּים הַזּוֹרְעִים שָׁם אוֹר נָעִים וְנֶחְמָד, וַיָּרַח בְּרֵיחַ הַמְּעָרָה אֲשֶׁר הָיָה לְאַפּוֹ כְּרֵיחַ גַּן הָעֵדֶן וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: כַּאֲשֶׁר יִקְרְבוּ יָמַי לָמוּת, — וְקָנִיתִי אֶת הַמְּעָרָה הַזֹּאת וְנָתַתִּי בִּמְחִירָהּ כְּכֹל אֲשֶׁר יָשִׁיתוּ עָלָי.. ! וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת בֶּן הַבָּקָר וַיּוֹלִיכֵהוּ לְאָהֳלוֹ וַיִּתְּנֵהוּ לְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ מַטְעַמִּים לְאֹרְחִים, כִּי אָמַר: יִסְכֶּן א) נָא הַנַּעַר לְשָׁרֵת אֶת הָאֹרְחִים וּלְהֵיטִיב עִמָּהֶם. וַיַּרְא יְיָ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אַבְרָהָם וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד וַיֹּאמַר: אִם לֹא יֹאכְלוּ הַמַּלְאָכִים וְלֹא יִשְׁתּוּ, וְהֵמַר הַדָּבָר הַזֶּה לְאַבְרָהָם מְאֹד, — עַל כֵּן אֶפְתְּחָה אֶת פִּיהֶם וְאָכְלוּ הַפַּעַם כִּבְנֵי אָדָם וְשָׂמַח אַבְרָהָם בָּהֶם. וַיַּעַשׂ יְיָ כַּאֲשֶׁר אָמַר, וַיֹּאכְלוּ הַמַּלְאָכִים וַיִּשְׁתּוּ. וַיַּעֲמֹד אַבְרָהָם עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיְהִי נָכוֹן בְּכָל רֶגַע וָרֶגַע לְשָׁרְתָם. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַבְרָהָם: עֵקֶב אֲשֶׁר נָתַתָּ לְאֹרְחִים מַיִם, וַתִּשְׁאַל מֵהֶם לַחֲסוֹת בְּצֵל הָעֵץ וַתַּגֵּשׁ לָהֶם בָּשָׂר וְלֶחֶם, וְחֶמְאָה וְחָלָב נָתַתָּ לָהֶם וַתַּעֲמוֹד עֲלֵיהֶם לְשָׁרְתָם, עַל כֵּן זֹאת אֶעֱשֶׂה לְבָנֶיךָ: בְּלֶכְתָּם בַּמִּדְבָּר וְהָלְכָה אַחֲרֵיהֶם בְּאֵר מַיִם, וְעָנָן אֶפְרֹשׂ עֲלֵיהֶם וְהָיָה לָהֶם לְמַחֲסֶה מִשֶּׁמֶשׁ, וּמָן אַמְטִיר לָהֶם מִן הַשָּׁמַיִם וְאַעֲלֶה לָהֶם שַׂלְוִים ב); וּבְבוֹאָם אֶל אַרְצָם וְהָיוּ לָהֶם שָׁם עֲיָנוֹת וּתְהוֹמוֹת וְצֹאנָם וּבְקָרָם יִרְבְּיוּן וּמָלְאוּ בָתֵּיהֶם כָּל טוּב! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ הַמַּלְאָכִים לֶאֱכֹל וַיֹּאמֶר אֶחָד מֵהֶם: יָדֹעַ תֵּדַע כִּי בַּשָּׁנָה הַבָּאָה תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה אִשְׁתְּךָ בֵּן. וּכְדַבְּרוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּבֵּט אַחֲרָיו אֶל הָאֹהֶל אֲשֶׁר עָמְדָה שָׁם שָׂרָה וַיַּרְא וְהִנֵּה מָלֵא כָּל הָאֹהֶל אוֹרָה גְדוֹלָה. וְאַךְ כִּלָּה הַמַּלְאָךְ לְדַבֵּר אֶת דְּבָרוֹ, — וַיָּשׁוּבוּ אַבְרָהָם וְשָׂרָה לִנְעוּרֵיהֶם. וַיְהִי כִּרְאוֹת אַבְרָהָם כִּי נְכוֹנִים אֹרְחָיו לָלֶכֶת וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ לְשַׁלְּחָם.

נא. סְדוֹם.

וְאַנְשֵׁי סְדוֹם הָיוּ עֲשִׁירִים מְאֹד וּבָתֵּיהֶם מָלְאוּ כָּל טוּב, כִּי הָיְתָה אַרְצָם טוֹבָה וּשְׁמֵנָה וּבְבִטְנָהּ הָיָה זָהָב וָכֶסֶף וְאֶבֶן יְקָרָה וּמַרְגָּלִיּוֹת ג). וְהָיָה בֶּאֱמֹר סְדוֹמִי לְעַבְדּוֹ: לֵךְ הַגִּנָּה וְהֵבֵאתָ לִי מִשָּׁם יְרָקוֹת, וְהָלַךְ הָעֶבֶד וְקָטַף ד) אֶת הַיֶּרֶק וּמָצָא תַחְתָּיו זָהָב. וַיַּעֲשִׁירוּ הַסְּדוֹמִים וַיִּתְגָּאוּ וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת יְיָ הַמְמַלֵּא בָתֵּיהֶם כָּל טוּב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ וַיַּעַבְדוּם, וַיְגָרְשׁוּ אֶת הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים הַבָּאִים אֲלֵיהֶם לְבַקֵּשׁ אוֹכֶל וַיְקַצְּצוּ אֶת עֲצֵי פִּרְיָמוֹ לְבִלְתִּי הֱיוֹתָם מַאֲכָל גַּם לְעוֹף הַשָּׁמָיִם... וַיָּשִׂימוּ לָהֶם שׁוֹפְטֵי שֶׁקֶר וְשׁוֹטְרֵי עָוֶל, וְהָיָה כִּי סָר סְדוֹמָה אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יָדַע כִּי אֶל אֶרֶץ דָּמִים ה) הוּא בָא, — וְקָמוּ עָלָיו הַסְּדוֹמִים וְעָשְׁקוּ אוֹתוֹ וְהוֹצִיאוּהוּ עָרֹם בְּלִי לְבוּשׁ. וַיֵּשְׁבוּ הַסְּדוֹמִים שְׁלֵוִים וְשַׁאֲנַנִּים ו) וְלֹא יָדְעוּ רָע. וְקוֹל הֶעֱבִירוּ בְּאַרְצָם לֵאמֹר: מוֹת יוּמַת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה, אֲשֶׁר יִתְּנוּ מִלַּחְמָם לַדָּל. וַיַּרְא יְיָ כִּי רַבָּה רָעָתָם וַיּוֹצֵא מֵאוֹצְרוֹתָיו רוּחוֹת סְעָרָה גְּדוֹלוֹת וַחֲזָקוֹת וַתַּרְעֵשְׁנָה אֶת סְדוֹם, וַיְהִי הָרַעַשׁ הַזֶּה לְאוֹת כִּי רָעִים מַעֲשֵׂיהֶם מְאֹד וְאֵין טוֹב לָהֶם בִּלְתִּי

א) יִתְרַגֵּל. ב) וואַכטעל, Перепелъ ג) פּערלע, Жемчугъ ד) וְעָקַר. ה) שׁוֹפְכֵי דָם. ו) בִּמְנוּחָה.

לְפָנָיו וַיַּרְא אֶת הָאִישׁ הָאֹרֵחַ בִּרְחוֹב הָעִיר וַיֹּאמֶר לוֹ: בֹּא בְּרוּךְ יְיָ אֵלַי וּמָצָאתָ בְּבֵיתִי מָנוֹחַ אֲשֶׁר יִיטַב לָךְ! וַיְבָרְכֵהוּ הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו. וַיִּקַּח הַיְּדוֹד אֶת הַשְּׂמִיכָה וְאֶת הַחֶבֶל וַיָּבֵא אִתּוֹ הַבָּיְתָה, וְאֶת הַחֲמוֹר הוֹבִיל אֶל הָאֻרְוָה וַיָּבֶל לוֹ. וַיָּלֶן הָאִישׁ הָאוֹרֵחַ בְּבֵית הַיְּדוֹד וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמַר: אֵלְכָה לִי אֶל דַּרְכִּי! וַיֹּאמֶר הַיְּדוֹד: סְעָד לִבְּךָ פַּת לֶחֶם וְאַחַר תֵּלֵךְ. וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כֵּן וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיֹּאמֶר אֶל הַיְּדוֹד: בָּרוּךְ אַתָּה לַיְיָ כִּי עָשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וַתַּאַסְפֵנִי אֶל בֵּיתְךָ וַתַּאֲכִילֵנִי וַתַּשְׁקֵנִי! וַיְהִי כִּרְאוֹת הַיְּדוֹד כִּי נָכוֹן הָאוֹרֵחַ לָלֶכֶת לְדַרְכּוֹ וַיֹּאמַר: הַיּוֹם בּוֹעֵר כַּתַּנּוּר וְלֹא טוֹב לְךָ לָצֵאת עַתָּה לְדַרְכֶּךָ, וְיָשַׁבְתָּ בְּבֵיתִי עַד בּוֹא הַשָּׁמֶשׁ. וַיִּפְצַר א) בּוֹ הַיְּדוֹד וַיֵּשֶׁב הָאוֹרֵחַ בְּבֵיתוֹ עַד הָעָרֶב. וַיֹּאמֶר הַיְּדוֹד: הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ מְכַסֶּה אֶת הָאָרֶץ וְהָיָה כִּי תֵצֵא עַתָּה לְדַרְכְּךָ וְתָעִיתָ, וְקָרְךָ אָסוֹן... הוֹאֶל נָא וְלִין בְּבֵיתִי גַּם הַלַּיְלָה הַזֶּה! וַיְהִי בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיַּשְׁכֵּם הָאֹרֵחַ בַּבֹּקֶר וַיֵּלֶךְ לַחֲבוֹשׁ אֶת חֲמֹרוֹ. וַיִּגַּשׁ אֵלָיו הַיְּדוֹד וַיֹּאמַר: סְעָד נָא לִבְּךָ פַּת לֶחֶם וְאַחַר תֵּלֵךְ. וְלֹא אָבָה הָאוֹרֵחַ לִשְׁמוֹעַ עוֹד בְּקוֹלוֹ וַיַּחֲבֹשׁ אֶת הַחֲמוֹר! וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַתֹּאמֶר אֵשֶׁת הַיְּדוֹד: הֵן יָשַׁב הָאִישׁ בְּבֵיתֵנוּ וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ, וְאֶת מְחִיר מַאֲכָלוֹ וּמַשְׁקֵהוּ לֹא נָתַן לָנוּ וְעַתָּה הוּא הוֹלֵךְ מֵעִמָּנוּ, — וּמִי יוֹדֵעַ הֲיָשׁוּב? וַיֹּאמֶר הַיְּדוֹד אֶל אִשְׁתּוֹ: הַחֲרִישִׁי! אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה אֲשֶׁר שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם לָנוּ! וַיְהִי אַךְ כִּלְּתָה הָאִשָּׁה לְדַבֵּר וַיָּבֹא הָאִישׁ הָאֹרֵחַ הַבַּיְתָה וַיֹּאמֶר אֶל הַיְּדוֹד: הוֹאֵל נָא וַהֲשֵׁבוֹתָ לִי אֶת הַשְּׂמִיכָה וְאֶת הַחֶבֶל אֲשֶׁר הָפְקְדוּ ב) אִתְּךָ! וַיַּעַן הַיְּדוֹד וַיֹּאמַר: זֶה פִּתְרוֹן חֲלוֹמְךָ: הַחֶבֶל אֹרֶךְ יָמִים הוּא, וְהַשְּׂמִיכָה—גַּן נֶחְמָד הוּא. וְעַתָּה יָדֹעַ תֵּדַע כִּי אֲהֵבְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּבַחֲלוֹמְךָ הִגִּיד

לְךָ כִּי גַן יִהְיֶה לְךָ וְנָטַעְתָּ בּוֹ עֵץ כָּל פֶּרִי, וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים רַבִּים עַל הָאָרֶץ. וַיֹּאמֶר הָאֹרֵחַ: לָמָּה תְדַבֵּר אֵלַי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה? לֹא חֲלוֹם חָלַמְתִּי, כִּי בְּהָקִיץ נָתַתִּי לְךָ אֶת הַשְּׂמִיכָה הַיָּפָה וְאֶת הַחֶבֶל! וַיֹּאמֶר הַיְּדוֹד: הִנֵּה הִגַּדְתִּי לְךָ אֶת חֲלוֹמְךָ, וְעַתָּה תְּנָה לִי בִּמְחִיר פִּתְרוֹנוֹ שְׁלֹשֶׁת שְׁקָלִים! וַיִּצְעַק הָאִישׁ צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיָּרָץ אֶל הַשּׁוֹפְטִים וַיְסַפֵּר לָהֶם אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְעַד הוּא מְדַבֵּר וַיָּבֹא גַם הַיְּדוֹד אֶל הַשּׁוֹפְטִים וַיֹּאמַר: חֲלוֹם חָלַם הָאִישׁ הַזֶּה וָאֶפְתָּר־לוֹ וָאֹמַר: תְּנָה לִּי אֶת שְׂכָרִי וַיְמָאֵן לָתֵת! וַיֹּאמְרוּ הַשּׁוֹפְטִים: תֵּן לְהָאִישׁ הַזֶּה אֶת שְׂכָרוֹ! וַיָּרֶב הָאוֹרֵחַ אֶת הַיְּדוֹד בְּחָזְקָה, וַיְצַוּוּ הַשּׁוֹפְטִים לֵאמֹר: גָּרְשׁוּ אֶת הָאִישׁ הַנָּכְרִי הַזֶּה מִבֵּיתֵנוּ! וַיִּזְעַק הָאִישׁ זְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַתִּשָּׁמַע צַעֲקָתוֹ בְּכָל הָעִיר, וַיָּבֹאוּ אֵלָיו אֲנָשִׁים רַבִּים וַיְקַלְלֻהוּ וַיְחָרְפֻהוּ וַיּוֹצִיאוּהוּ מִחוּץ לָעִיר.

וַיְהִי הַיּוֹם וַתֵּרַדְנָה שְׁתֵּי נְעָרוֹת אֶל הָעַיִן לִשְׁאֹב מָיִם. וַתֹּאמֶר הָאַחַת אֶל הַשֵּׁנִית: הַגִּידָה נָּא לִי, רְעוּתִי, מַדּוּעַ אַתְּ כָּכָה דַלָּה ג)? וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר: כָּלָה הַלֶּחֶם בְּבֵית אָבִי, וְזֶה שְׁנֵי יָמִים לֹא אָכַלְנוּ מְאוּמָה! וַתַּחְמוֹל עָלֶיהָ הַנַּעֲרָה הָרַחֲמָנִיָּה וַתֹּאמַר: שְׁבִי לָךְ פֹּה עַד שׁוּבִי! וַתֵּשֶׁב הַנַּעֲרָה הָרְעֵבָה וַתְּחַכֶּה לְבוֹא רְעוּתָהּ. וַיַּעַבְרוּ רְגָעִים אֲחָדִים וַתָּשָׁב וַתֹּאמַר: הֵא לָךְ כַּדִּי וְנָתַתְּ לִי אֶת כַּדֵּךְ! וַתַּעַשׂ הַנַּעֲרָה הָרְעֵבָה כֵּן, וַתָּשָׁב לְבֵיתָהּ וַתֵּרֶא וְהִנֵּה מְלֵאָה הַכַּד קֶמַח. וַתְּמַהֵר וַתָּלָשׁ ד) וַתַּעַשׂ עֻגוֹת. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְאַנְשֵׁי סְדוֹם וַיּוֹצִיאוּ אֶר הַנַּעֲרָה הָרַחֲמָנִיָּה וַיִּשְׂרְפוּהָ בָּאֵשׁ.

וּפְלִיתִית בַּת לוֹט רָאֲתָה בִּרְחוֹב הָעִיר וְהִנֵּה עָנִי גֹּוֵעַ בָּרָעָב, וַיְמָרֵר אוֹתָהּ הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד. וַתַּעַשׂ בְּחָכְמָה וַתָּשֶׂם בְּבַדָּהּ לֶחֶם וַתַּעֲבוֹר לִפְנֵי הֶעָנִי וַתִּתֵּן לוֹ

א) קַשׁ הַרְבֵּה. ב) הַנִּשְׁבָּרִים. ג) פָּנַיִךְ רָעִים. ד) קנעטען, Мѣсить

ברגל! — ויאמרו הסדומים: אם כן מהרה ושלם לבעל הסירה שמונת זוזים! ויהי כשמוע הכובס את הדברים האלה ויחר אפו ויאמר: סורו ממני, פעלי און א)! ויקצפו הסדומים עליו ויכהו ויפצעהו עד זוב דמו. ויהר הכובס וירץ אל השופטים ויספר להם את כל אשר עשתה לו העדה הרעה. וישמעו השופטים את דבריו ויאמרו: הוי, נבל! מהר ושלם שמונת זוזים לבעל הסירה ונתת כסף להאנשים אשר עמלו ויוציאו דם מבשרך!... ויהי כאשר הלך אליעזר לראות את שלום לוט כי שלחו אברהם, ויבא סדומה, וירא והנה סדומי נאבק עם איש נכרי הבא העירה. ויגש אליעזר ויאמר אל הסדומי: מה עשה לך רעה האיש כי התנפלת עליו? ויאמר הסדומי: כי אדבר אליו פשט את בגדיך ונתתם לי — וימאן!! ויאמר אליעזר: הרף ממנו ואל תעש לו מאומה! ויקצף הסדומי על אליעזר ויכהו באבן ויצק דם המכה על פניו. ויהי כראות הסדומי את הדם וירץ אל אליעזר ויחזק בו ויאמר: דם רב הוצאתי ממך, ועתה תן לי את שכרי! ויאמר אליעזר: ההכה תכה וגם שכר תבקש!! ויען הרשע ויאמר: אין זאת כי לא סדומי אתה, כי על כן לא ידעת את חקי ארצנו! ובדברו את הדברים האלה וימשך אחריו את אליעזר ויביאהו אל השופט ויאמר: אנכי הוצאתי את דם האיש הזה ממצחו ואבקש שכרי, ויאמר: לא אתן! ויאמר השופט: מהרה ושלם לאיש הזה את פעלו! ויקצף אליעזר ויך את השופט באבן על ראשו, ויאמר: דמך בראשך! ועתה שלם נא לי את פעלי ושלמתי לאיש הזה את פעלו! ויצא אליעזר מבית השופט וירחץ את פניו ויבא אל אחד הבתים, ויאמר: שברו ב) לי מעט אכל! ויגערו בו האנשים ויוציאוהו מן הבית. ויבא אל בית אחר וישאל מהם אכל ויענהו דבר כדבר הראשון. ויהי כי הציק ג) לו הרעב ויבא אל בית איש אשר עשה משתה ביום חתנת בנו וישב בקצה הקרואים. ויאמרו לו אנשים אחדים: מי קראך לבוא הלום? ויען אליעזר ויאמר: האיש אשר אנכי יושב מצדו קרא לי לאכל לחם. ויהי כשמע האיש את דברי אליעזר ויחרד ויבהל וינס החוצה, כי אמר: אקדם לברח פן יפשיטו אותי את בגדי! וישב אליעזר מצד האיש השני ויאמר: ברוך אתה לי כי קראתני לבוא הלום לאכל לחם!.. וישמע האיש את דברי אליעזר ויחרד חרדה גדולה וינס גם הוא החוצה. וידבר אליעזר כדברים האלה לכל האנשים היושבים בבית המשתה וינוסו כלם ויותר אליעזר לבדו בבית, ויאכל וישת וייטב את לבו ויברך את ה' ויצא מן הבית.

וארבע מטות, ארכות וקצרות, העמדו ברחוב העיר; והיה כי בא סדומה איש כארץ נכריה ואמרו לו: לך שכב על המטה אשר תיטב בעיניך. והיה כי שכב הארח על מטה קצרה וקצצו את רגליו, ואם על מטה ארכה ישכב ונגשו אליו ששה אנשים והחזיקו בראשו וברגליו ומתחו ד) אותו מזה ומזה בכח וחלצו ה) את עצמותיו וענו אותו מאד. ויהי כעבור אליעזר לפני „מטות סדום" ויאמרו אליו העומדים שם: הואל נא ועלית על אחת המטות! ויאמר אליעזר: נדר נדרתי ביום מות אמי לאמר: לא אעלה על מטה כל ימי חיי! ויהי כשמעם את דברי אליעזר ויחדלו מדבר אליו בדבר הזה.

ואיש אחד מארץ עילם בא סדומה ועמו חמור ושמיכה ו) יפה וחבל ארך, וישב ברחוב העיר ואין איש מאסף אותו הביתה. והנה איש סדומי, הידוד שמו, עבר

א) עושי רע. ב) מכרו. ג) ענה. ד) ומשכו. ה) שלפו ממקומן. ו) מעפפיך,

לִקְרָאתָם וַיִּשְׁתַּחוּ אַפַּיִם אָרְצָה וַיֹּאמַר: הוֹאִילוּ נָא, אֲדוֹנַי, וְסַרְתֶּם אֶל בֵּיתִי וּמְצָאתֶם בּוֹ מָנוֹחַ אֲשֶׁר יִיטַב לָכֶם! וַיַּעֲנֻהוּ הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ: לֹא! כִּי בָרְחוֹב נָלִין. וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו. וְלוֹט אָמַר בְּלִבּוֹ: לֹא אֶתֵּן לָהֶם מַיִם לִרְחוֹץ רַגְלֵיהֶם, וְהָיָה בִּרְאוֹת הַסְּדוֹמִים מָחָר בַּבֹּקֶר אֶת הָאָבָק עַל רַגְלֵי הָאֲנָשִׁים וְאָמְרוּ: עַתָּה זֶה בָּאוּ!.. וְעִדִית אֵשֶׁת לוֹט רָאֲתָה אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים וּקְרֵבִים אֶל הַבַּיִת, וַתִּקְרָא אֶל לוֹט וַתֹּאמַר: אַל תִּתֵּן אֶת הָאֲנָשִׁים לָבֹא בְּצֵל קוֹרָתֵנוּ! וּכְדַבְּרָהּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּקַּח יְרִיעָה א) וַתַּבְדֵּל ב) בַּבַּיִת בֵּינָהּ וּבֵין לוֹט אִישָׁהּ וַתֹּאמַר: אִם טוֹבוּ הָאוֹרְחִים בְּעֵינֶיהָ וְחָפַצְתָּ בָּם, — וְהֲבֵאתָם בְּצֵל קוֹרָתְךָ אַתָּה! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לוֹט מִשְׁתֶּה לַמַּלְאָכִים, וַיַּרְא כִּי אֵין מֶלַח בַּבַּיִת, וַיֵּלֶךְ אֶל אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמַר: עֲשִׂי נָא עִמָּדִי חֶסֶד וְהַגִּשְׁתְּ לָאוֹרְחִים מֶלַח! וַתִּגְעַר בּוֹ עִדִית וַתֹּאמַר: הַאֻמְנָם תֹּאבֶה לָשִׂים אֶת „הַמִּנְהָג" הָרַע הַזֶּה גַּם בִּסְדוֹם?? חָדֵל מִמֶּנִּי! כִּי לֹא אֶתֵּן לְךָ אֶת הַשְּׁאֵלָה הַזֹּאת! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָזְקוּ דִבְרֵי לוֹט עַל אִשְׁתּוֹ וַתָּקָם וַתֵּלֶךְ אֶל כָּל הַשְּׁכֵנוֹת וַתֹּאמֶר לָהֶן: תֵּנָּה לִי מֶלַח, כִּי אוֹרְחִים בָּאוּ אֵלֵינוּ וַיִּשְׂמַח עֲלֵיהֶם אִישִׁי שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיְבִיאֵם אֶל בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וְלֹא חָסְרוּ מְאוּמָה בִּלְתִּי אִם מֶלַח, וַיִּשְׁלָחֵנִי לְ,בִי!... וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְאַנְשֵׁי סְדוֹם וַיָּסֹבּוּ עַל בֵּית לוֹט מִנַּעַר וְעַד זָקֵן, כָּל הָעָם מִקָּצֶה; כִּי לֹא הָיָה בְּכָל הָעִיר גַּם אֶחָד אֲשֶׁר יֹאמַר: מָה עָשׂוּ לָכֶם הָאֲנָשִׁים הָאוֹרְחִים, כִּי נֶאֱסַפְתֶּם כֻּלְּכֶם עֲלֵיהֶם לְהָרַע אוֹתָם? וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִגְּשׁוּ הַסְּדוֹמִים לִשְׁבּוֹר אֶת הַדֶּלֶת הַסְּגוּרָה וַיֻּכּוּ בַסַּנְוֵרִים ג) וַיִּלְאוּ ד) לִמְצֹא הַפָּתַח. וַיֹּאמְרוּ הַמַּלְאָכִים אֶל לוֹט: הוֹצֵא אֶת כָּל אֲשֶׁר לְךָ בָּעִיר מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה, כִּי שִׁלַּח יְיָ אוֹתָנוּ לְשַׁחֵת אֶת כָּל הָעִיר. וַיֶּחֱרַד לוֹט חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיְמַהֵר וַיָּבֹא אֶל חֲתָנָיו וַיֹּאמַר: מַהֲרוּ צְאוּ מִן הַמָּקוֹם, כִּי שָׁלַח יְיָ מַלְאָכִים לְהַשְׁחִיתוֹ! וַיְמַלְאוּ הַחֲתָנִים אֶת פִּיהֶם צְחוֹק וַיֹּאמְרוּ: הַאָבְדָה חָכְמָתְךָ ה)? הִנֵּה כָל הָעִיר צָהֳלָה ו) וְשָׂמֵחָה, וְאַתָּה אוֹמֵר: נֶהְפָּכֶת!.. וַיָּסַר לוֹט מֵעֲלֵיהֶם וַיָּרָץ אֶל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם אֶת כַּסְפּוֹ בְּנֶשֶׁךְ.... וַיָּאִיצוּ בוֹ הַמַּלְאָכִים וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ וַיָּחֶל לֶאֱסֹף אֶת כָּל אֲבָנָיו הַיְקָרוֹת וְאֶת זְהָבוֹ וְאֶת כַּסְפּוֹ, וַיִּתְמַהְמָהּ, וַיַּחֲזִיקוּ הַמַּלְאָכִים בְּיָדוֹ וּבְיַד אִשְׁתּוֹ וּבְיַד שְׁתֵּי בְנוֹתָיו וַיְפַנּוּ לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ וַיּוֹצִיאֻהוּ וַיַּנִּחֻהוּ מִחוּץ לָעִיר. וַיְצַוּוּ עָלָיו לֵאמֹר: אַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ וְאַל תַּעֲמֹד בְּכָל הַכִּכָּר. הָהָרָה הִמָּלֵט ז) פֶּן תָּמוּת! וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לוֹט וַיֹּאמַר: אִמָּלְטָה נָּא אֶל הָעִיר הַקְּטַנָּה, הַקְּרוֹבָה לָנוּס שָׁמָּה! וַיִּזְכֹּר לוֹ הַמַּלְאָךְ אֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה בַּהֲבִיאוֹ אוֹתוֹ אֶל בֵּיתוֹ —, וַיַּעַשׂ לוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִבִּיטָה אֵשֶׁת לוֹט מֵאַחֲרָיו, — וַתְּהִי נְצִיב ח) מֶלַח... עוֹדֶנּוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה עַל יַד נַחַל קִדְרוֹן. וְהַשְּׁוָרִים בָּאִים אֵלָיו יוֹם יוֹם וּמְלַקְקִים אוֹתוֹ וְלֹא יַשְׁאִירוּ בוֹ עַד הָעֶרֶב בִּלְתִּי אִם הָרַגְלַיִם. וּבִהְיוֹת הַבֹּקֶר וְצָמַח מִתַּחְתָּיו וְהָיָה לִנְצִיב מֶלַח כְּבָרִאשׁוֹנָה.

נד. הָעוֹבְדִים לַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע בִּסְדוֹם, כִּי צָרָה קְרוֹבָה, וַיֹּאמְרוּ הָעוֹבְדִים לַשֶּׁמֶשׁ: מִי יִתֵּן בֹּקֶר וְיָצְאָה הַשֶּׁמֶשׁ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עוֹבְדִים לָהּ וְהִצִּילַתְנוּ מִיְּדֵי הָאֱלֹהִים הָאוֹמְרִים לְהַשְׁחִיתֵנוּ! וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָעוֹבְדִים לַיָּרֵחַ: מִי יִתֵּן וְלֹא יָבֹא בֹקֶר וְהִצִּילָנוּ הַיָּרֵחַ מִכָּל רָע. וַיֵּדַע יְיָ אֶת מַחְשְׁבוֹת אַנְשֵׁי

א) טעפפיך, Коверъ ב) וַתַּגֵּשׁ מְחִיצָה. ג) בְּעִוָּרוֹן. ד) וַיִּיעָפוּ וַיִּיגְעוּ. ה) הַהִשְׁתַּגַּעַתְּ. ו) וויעהרען, יובעלן, Ржать, ликовать ז) הִנָּצֵל. ח) שטאנדזיילע, Столбъ

יוֹם יוֹם אֶת אֲרֻחָתוֹ. וַיְהִי כִּי רָאוּ הַכְּדוֹמִים אֶת הֶעָנִי מַאֲרִיךְ יָמִים וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וַיֹּאמְרוּ: עַל מָה יִחְיֶה הֶעָנִי הַזֶּה? וַיִּדְרְשׁוּ וַיַּחְקְרוּ הֵיטֵב וַיִּוָּדַע לָהֶם מַעֲשֵׂה פְּלִיטִית וַיָּבֹאוּ וַיַּגִּידוּ לַשּׁוֹפְטִים אֶת פִּשְׁעָהּ. וַיִּקְצְפוּ הַשּׁוֹפְטִים קֶצֶף גָּדוֹל וַיֹּאמְרוּ: הוֹצִיאוּהָ וְתִשָּׂרֵף!

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא הֵלֶךְ כְּדוֹמָה וַיֵּשֶׁב בִּרְחוֹב הָעִיר. וַתִּרְאֵהוּ נַעֲרָה וַתֹּאמֶר לוֹ: מֵאַיִן אַתָּה וְאָנָה תֵלֵךְ? וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: מִדֶּרֶךְ רְחוֹקָה אָנֹכִי בָא, וַתָּבֹא לִי הַשֶּׁמֶשׁ א) בָּעִיר הַזֹּאת וָאֹמְרָה אֶל לִבִּי: הָבָה אָלִינָה פֹּה וְהִשְׁכַּמְתִּי בַבֹּקֶר וְיָצָאתִי לְדַרְכִּי. וַיּוֹסֶף הָאִישׁ לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: תְּנִי נָא לִי מְעַט מַיִם כִּי צָמֵאתִי מְאֹד וַתִּדְבַּק לְשׁוֹנִי אֶל חִכִּי! וַתּוֹצֵא הַנַּעֲרָה לָאִישׁ הַבָּא לֶחֶם וּמַיִם וַיֵּשְׁתְּ וַיֹּאכַל וַיְבָרְכֶנָּה בְּשֵׁם יְיָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר לְשׁוֹפְטֵי הָעִיר וַיְצַוּוּ לְהָבִיא אֶת הַחֹטֵאת אֲלֵיהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוּבָאָה וַיִּמְשְׁחוּ אוֹתָהּ בִּדְבַשׁ וַיְשִׂימוּהָ לִפְנֵי עֲדַת ב) דְּבוֹרִים. וַתָּבֹאנָה הַדְּבוֹרִים וַיְנַשְּׁכֻהָ וַיְעַקְצֻהָ ג). וַתִּצְעַק הַנַּעֲרָה צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַתַּעַל שַׁוְעָתָהּ אֶל הָאֱלֹהִים!

נב. תְּפִלַּת אַבְרָהָם וְתַחֲנוּנָיו.

וַיְיָ אָמַר: הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אוֹהֵב אַבְרָהָם וְאָהוּב לְכָל הָאֲנָשִׁים וְעַתָּה כִּי אַשְׁחִית אֶת כְּדוֹם וְנוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְאַבְרָהָם פִּתְאוֹם, וְהִתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד; לָכֵן לֹא אֲכַסֶּה מִמֶּנּוּ אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי עֹשֶׂה לְאַנְשֵׁי כְדוֹם, וְהִגַּדְתִּי לוֹ, כִּי צַעֲקַת הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר יִסְּרוּהָ בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל, לֹא תִתְּנֵנִי לְהַאֲרִיךְ עוֹד אַפִּי! וַיְהִי כִּי הִגִּיד יְיָ לְאַבְרָהָם לֵאמֹר: כָּלָה ד) אָנֹכִי עֹשֶׂה אֶת הַכְּדוֹמִים, וַיִּתְעַצֵּב אַבְרָהָם אֶל לִבּוֹ מְאֹד וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: אֲדֹנָי אֱלֹהִים! אַתָּה יָצַרְתָּ אֶת הָאָדָם וַתִּתֵּן לְפָנָיו דֶּרֶךְ הַחַיִּים וְדֶרֶךְ הַמָּוֶת. אֶת דֶּרֶךְ הַחַיִּים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אַךְ טוֹב וָחֶסֶד וְאָהַב לְרֵעֵהוּ כָּמוֹהוּ; וְדֶרֶךְ הַמָּוֶת אִם יֶחֱטָא לְךָ וְהִקְצִיפֶךָ, כִּי יָרֵעַ וְיַשְׁחִית. וַתֹּאמֶר לִבְנֵי הָאָדָם: עֲשׂוּ חֶסֶד וּצְדָקָה לְמַעַן תִּחְיוּ אַתֶּם וְזַרְעֲכֶם! אוּלָם יָדַעְתָּ יְיָ, כִּי לֵב הָאָדָם אֲשֶׁר יְצַרְתָּהוּ עָפָר מִן הָאֲדָמָה, רַק רַע כָּל הַיּוֹם, וְיִצְרוֹ יַשִּׁיאֵהוּ ה) לַחֲטֹא לָךְ; לָכֵן אָנֹכִי אוֹמֵר: אָנָּא הֲפָךְ נָא לִבְנֵי הָאָדָם לְבָבוֹת אֲחֵרִים אוֹהֲבֵי טוֹב וְשׂוֹנְאֵי רָע וְהָיוּ כְּמַלְאֲכֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ רַק טוֹב וְלֹא יֶחֶטְאוּ..! וְאִם לֹא תַעֲשֶׂה כָּכָה וְיִסַּרְתָּם בַּחֲמָתֶךָ — וְאָבַד כָּל הַיְקוּם ו) אֲשֶׁר בָּרָאתָ!.. וְעַתָּה יִגְדַּל נָא חַסְדְּךָ, אֲדֹנָי, וְיִסַּרְתָּ אֶת בְּנֵי הָאָדָם כַּאֲשֶׁר יְיַסֵּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ, וְלַמָּוֶת אַל נָא תִתֵּן אוֹתָם! וַיַּעַן יְיָ אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: יָדַעְתִּי גַם יָדַעְתִּי, כִּי מָלֵא לִבְּךָ רַחֲמִים וְחֶסֶד וַחֲנִינָה, וְעַל כֵּן הִתְפַּלַּלְתָּ בְּעַד הַכְּדוֹמִים אֶת כָּל הַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה הַזֹּאת; אוּלָם לֹא אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם אֶת בַּקָּשָׁתֶךָ, כִּי גָדְלָה צַעֲקָתָם אֶת פָּנַי מְאֹד, וְאִם אוֹסִיף אַאֲרִיךְ אֶת נַפְשָׁם, וּמָלְאָה כָל הָאָרֶץ חָמָס! וַיְכַל יְיָ לְדַבֵּר וַיַּעַל מֵעַל אַבְרָהָם. וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמַּלְאָכִים הַהוֹלְכִים לְהַשְׁחִית אֶת סְדוֹם, כִּי לֹא פָנָה יְיָ אֶל תְּפִלַּת אַבְרָהָם וַתֵּצֶר לָהֶם וַיֵּלְכוּ וַיָּבוֹאוּ כְּדוֹמָה.

נג. לוֹט וְאִשְׁתּוֹ.

בַּיּוֹם הַהוּא נָתְנוּ ז) שׁוֹפְטֵי סְדוֹם אֶת לוֹט לְרֹאשׁ לָהֶם, כִּי חָדַל מֵהוֹכִיחַ בָּהֶם ח) וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם דְּבָרִים אֲשֶׁר טוֹבוּ בְּעֵינֵיהֶם. וַיְהִי כְּשִׁבְתּוֹ בְּשַׁעַר סְדוֹם וַיַּרְא אֶת שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים וַיִּזְכֹּר אֶת מַעֲשֵׂי אַבְרָהָם דּוֹדוֹ הַמְקַבֵּל אֶת כָּל אָדָם בְּשִׂמְחָה וּבְאַהֲבָה, וַיָּקָם

א) שְׁקִיעַת הַשֶּׁמֶשׁ וַיְהִי עֶרֶב. ב) הַרְבֵּה. ג) שטעכען, Жалить ד) כִּלָּיוֹן. ה) יְפַתֵּהוּ ו) הַחַיִּים וְהַקַּיָּמִים. ז) מִנּוּ. ח) מִדַּבֵּר אֲלֵיהֶם קָשׁוֹת.

בְּנִי, אֶת דְּרָכֶיךָ וּמָצָאתָ חֵן בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם. וְלֹא שָׁמַע יִשְׁמָעֵאל לְדִבְרֵי שָׂרָה וַיֵּלֶךְ בִּשְׁרִירוּת לִבּוֹ. וַתֹּאמֶר שָׂרָה בְּלִבָּהּ: הָבָה אֶשְׁמֹר אֶת יִצְחָק בְּנִי וְשַׂמְתִּי עָלָיו עֵינִי, פֶּן יִלְמַד אֶל דַּרְכֵי יִשְׁמָעֵאל וְהָיָה כָמוֹהוּ. וַיְהִי הַיּוֹם וַתֵּרֶא שָׂרָה וְהִנֵּה הֵבִיא יִשְׁמָעֵאל פֶּסֶל א) וַיְצַחֵק אִתּוֹ לִפְנֵי יִצְחָק. וַתִּגְעַר בּוֹ שָׂרָה וַתֹּאמַר: אַל תַּעֲשֶׂה עוֹד כַּדָּבָר הַזֶּה, פֶּן תְּגֹרַשׁ מִן הַבָּיִת!.. וַיָּקָם יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת הַפֶּסֶל וַיּוֹצִיאֵהוּ מִן הַבַּיִת וַיַּטְמִינֵהוּ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר יִשְׁמָעֵאל אֶל יִצְחָק: הָבָה נֵלְכָה הַשָּׂדֶה לָשׂוּחַ! וַיֹּאמֶר יִצְחָק: טוֹב! אָנֹכִי אֵלֵךְ. וַיְהִי בְּבוֹאָם הַשָּׂדֶה וַיִּקַּח יִשְׁמָעֵאל חִצִּים וַיּוֹר אֶל יִצְחָק. וַיֹּאמֶר יִצְחָק: אָחִי! מַדּוּעַ תַּעֲשֶׂה לִי כָּכָה? וַיַּעַן יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמַר: הֲלֹא מְצַחֵק אָנִי! וְיִשְׁמָעֵאל עָשָׂה אֶת הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה בִּצְדִיָּה כִּי אָמַר: אֲהַרְגָה אֶת יִצְחָק וְיָרַשְׁתִּי אֲנִי לְבַדִּי אֶת אָבִי!... וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְשָׂרָה וַתִּתְחַנֵּן אֶל יִשְׁמָעֵאל לֵאמֹר: שׁוּבָה, בְּנִי, מִדַּרְכְּךָ הָרָעָה וְחָיִיתָ אַתָּה וְיִצְחָק בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו וְהֵטִיבוֹתִי עִמְּךָ וַאֲהַבְתִּיךָ כַּאֲשֶׁר תֶּאֱהַב הָאֵם אֶת בְּנָהּ! וְלֹא שָׁמַע יִשְׁמָעֵאל בְּקוֹל תַּחֲנוּנֶיהָ וְלֹא לָקַח אֶת דְּבָרֶיהָ הַטּוֹבִים בְּלִבּוֹ וַיָּצַד ב) אֶת נֶפֶשׁ יִצְחָק לְקַחְתָּהּ. וַתֶּחֱרַד שָׂרָה מְאֹד וַתָּבֹא לְאַבְרָהָם וַתֹּאמַר: גָּרֵשׁ אֶת יִשְׁמָעֵאל, כִּי אוֹמֵר הוּא לַהֲרֹג אֶת יִצְחָק בְּנֵנוּ! וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדוֹת בְּנוֹ; וַיֹּאמֶר יְיָ: כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה אִשְׁתְּךָ שְׁמַע בְּקוֹלָהּ!

נט. צֶדֶק וּמִשְׁפָּט.

וַיִּתֵּן אַבְרָהָם לְהָגָר לֶחֶם וְחֵמַת ג) מַיִם וַיָּשֶׂם אֶת יִשְׁמָעֵאל עַל שִׁכְמָהּ וַתֵּלֶךְ הָגָר הַמִּדְבָּרָה; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָלְכָה לְבַקֵּשׁ פְּסִילִים לְהִשְׁתַּחֲווֹת לָהֶם וַיִּכְלוּ פִּתְאוֹם הַמַּיִם מִן הַחֵמֶת וְלֹא הָיָה לַנַּעַר לִשְׁתּוֹת וַיֵּבְךְּ בְּכִי גָדוֹל. וַתַּשְׁלֵךְ אוֹתוֹ הָגָר תַּחַת אַחַד הַשִּׂיחִים וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד, כִּי אָמְרָה אַל אֶרְאֶה בְּמוֹת הַיָּלֶד! וַיִּתְפַּלֵּל יִשְׁמָעֵאל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא הַשְׁקֵנִי נָא וְאַל אָמוּת בַּצָּמָא, כִּי אֵין מַר מֵהַמָּוֶת הַזֶּה! וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת תְּפִלַּת יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמֶר לְהַעֲלוֹת לוֹ בְּאֵר מָיִם! וַיְהִי בָּרֶגַע הַהִיא וַיִּתְיַצְּבוּ הַמַּלְאָכִים לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמְרוּ: אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמִים! לָמָּה תַגְדִּיל אֶת חַסְדְּךָ עִם יִשְׁמָעֵאל? הֵן יָרֵעַ מְאֹד לְבָנֶיךָ וִימִיתֵם בַּצָּמָא כַּאֲשֶׁר יִגָּלוּ ד) מֵאַרְצָם? וַיֹּאמֶר יְיָ: הַגִּידוּ נָא לִי: כֹּה הוּא יִשְׁמָעֵאל עַתָּה,— הֲצַדִּיק אִם רָשָׁע? וַיַּעֲנוּ הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ: צַדִּיק הוּא יִשְׁמָעֵאל, כִּי עוֹדֶנּוּ נַעַר וְלֹא יָדַע מְאֹם בָּרָע וּבָחֹר בַּטּוֹב! וַיֹּאמֶר יְיָ: לָכֵן תֵּדְעוּ, כִּי לֹא יִשְׁפֹּט יְיָ אֶת בְּנֵי הָאָדָם כְּמַעֲשֵׂיהֶם אֲשֶׁר הֵם נְכוֹנִים לַעֲשׂוֹת, כִּי אִם כְּמַעֲשֵׂיהֶם אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים עַתָּה!

ס.

חַסְדֵי אַבְרָהָם וְשָׂרָה, וּמַעֲשֵׂי צִדְקָתָם.

בַּיָּמִים הָהֵם בָּנָה אַבְרָהָם בְּכָל הַדְּרָכִים מְלוֹנוֹת אֹרְחִים וַיָּשֶׂם בָּהֶם מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה. וַיְהִי הַמְּלוֹנוֹת לְעוֹבְרֵי הַדֶּרֶךְ לָנוּחַ בָּהֶם וְלָלִין, וְהַמַּאֲכָל לֶאֱכֹל הָרָעֵב וּלְהֵיטִיב אֶת לִבּוֹ, וְהַמַּשְׁקֶה לִשְׁתּוֹת הֶעָיֵף וְהַצָּמֵא. וְהָיָה כִּי עָבַר אִישׁ בַּדֶּרֶךְ וְכֹחוֹ עָנָה, כִּי הִכָּהוּ הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּיעַף וַיִּצְמָא,— וְסָר אֶל הַמָּלוֹן הַקָּרוֹב וּמָצָא בוֹ מִטּוֹת וְשֻׁלְחָנוֹת עֲרוּכִים וְכִסְאוֹת, וְיָשַׁב וְנָח מֵעֲמַל דַּרְכּוֹ וְאָכַל וְשָׁתָה לְכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ וְהוֹדָה לֵאלֹהֵי אַבְרָהָם וּבֵרַךְ אֶת שְׁמוֹ. אָז יִבְנֶה אַבְרָהָם בִּבְאֵר שֶׁבַע בַּיִת גָּדוֹל וּרְחַב יָדַיִם, וַיָּשֶׂם בּוֹ אַרְבַּע דְּלָתוֹת לְאַרְבַּע

א) גאָטצענבילד, Идолъ ב) וַיֶּאֱרַב ג) שְׁלוּחָךְ, Мѣхъ ד) יְגֹרְשׁוּ.

סְדוֹם וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם אֵשׁ וְגָפְרִית א) בְּעֶצֶם הָרֶגַע אֲשֶׁר עָמְדוּ בָּרָקִיעַ גַּם הַשֶּׁמֶשׁ וְגַם הַיָּרֵחַ. וְהַמַּלְאָךְ שָׁלַח אֶת יָדוֹ בַּצּוּר ב) אֲשֶׁר נִבְנוּ עָלָיו חָמֵשׁ עָרֵי סְדוֹם וַיַּהֲפֹךְ וַיַּשְׁחִיתֵן וַיִּבּוֹל ג) עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה וְכָל הַצֶּמַח וַתֵּשַׁם ד) כָּל הָאָרֶץ הַהִיא.

נה. אַבְרָהָם בִּגְרָר.

וַיְדַבֵּר מַהְפֵּכַת סְדוֹם נוֹדַע בְּכָל הָאָרֶץ, וַתְּהִי חִתַּת ה) אֱלֹהִים עַל הָעוֹבְרִים וְהַשָּׁבִים וַיֶּחְדְּלוּ מֵעֲבוֹר בַּמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה וַיִּרְחֲקוּ מֵהֶם. וַיַּרְא אַבְרָהָם, כִּי חָדְלוּ עוֹבְרֵי אֹרַח מִבּוֹא אֵלָיו וְכַסְפּוֹ וּזְהָבוֹ לֹא יִמְעַט וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: אוֹיָה לִי, כִּי חָדְלוּ הָאֲנָשִׁים הַטּוֹבִים מִבּוֹא אֵלַי! מִי יוֹדֵעַ מָתַי יָבוֹאוּ אֵלַי שֵׁנִית וְהַאֲכַלְתִּים וְהִשְׁקִיתִים כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי כָּל הַיָּמִים? וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ יָמִים אֲחֵרִים וְלֹא נִרְאָה כָּל עוֹבֵר וָשָׁב וַיְמַהֵר אַבְרָהָם וַיִּסַּע מִשָּׁם וַיֵּשֶׁב בִּגְרָר.

נו. הוּלֶּדֶת יִצְחָק.

וַיְהִי בְּיוֹם הוּלֶּדֶת יִצְחָק וַתִּגְדַּל הַשִּׂמְחָה בָּאָרֶץ מְאֹד. כִּי הִפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּפְקֹד ו) נָשִׁים עֲקָרוֹת ז) רַבּוֹת וַתֵּלַדְנָה; וַיִּפָּקַח עֵינֵי עִוְרִים. וַתִּשָּׁמַעְנָה אָזְנֵי חֵרְשִׁים וַיֶּחְכַּם כָּל פֶּתִי וְכָל מְשֻׁגָּע וַיִּשָּׁמַע בְּכָל בַּיִת קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה. וְכָל הַנָּשִׁים הַכְּבוּדוֹת אֲשֶׁר הָלְכוּ אֶל שָׂרָה לִשְׁאֹל לָהּ לְשָׁלוֹם תָּמְהוּ אִשָּׁה אֶל רְעוּתָהּ לֵאמֹר: הַאֻמְנָם יָלְדָה שָׂרָה וְהִיא זְקֵנָה מְאֹד? וַתָּבֹאנָה אֶל שָׂרָה וַתְּבָרֵכְנָה אוֹתָהּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעָה שָׂרָה אֶת קוֹל בִּכְיַת יוֹנְקֵיהֶן, וַתֹּאמַר: הַגֵּשְׁנָה נָא אֶת יוֹנְקֵיכֶן אֵלַי וְהֵינַקְתִּי אוֹתָם! וַתַּעֲשֶׂינָה הַנָּשִׁים כִּדְבַר שָׂרָה וַתַּגֵּשְׁנָה אֵלֶיהָ אֶת יַלְדֵיהֶן וַתֵּינֶק אוֹתָם וַיֶּחְדְּלוּ מִבְּכוֹת, וַתִּרְאֶינָה הַנָּשִׁים אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וַתַּאֲמֵנָּה בַּיְיָ וַתְּזַמֵּרְנָה: עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת!

נז. הַמִּשְׁתֶּה וְהַשָּׂטָן.

וַיִּגְדַּל יִצְחָק וַיִּגָּמַל ח) וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָדוֹל וַיָּבֹא שֵׁם וָעֵבֶר וְכָל גְּדוֹלֵי הָאָרֶץ וַאֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים וּפִיכֹל שַׂר צְבָאוֹ; גַּם תֶּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וְנָחוֹר אָחִיו בָּאוּ מֵחָרָן עִם כָּל אֲשֶׁר לָהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׂמָחוּ. וַיַּרְא הַשָּׂטָן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיָּבֹא אֶל בֵּית אַבְרָהָם וַיְהִי דִמְיוֹנוֹ כְּעָנִי הַבָּא לְבַקֵּשׁ אֹכֶל, וַיַּעֲמֹד בְּפֶתַח הַבָּיִת. וְאַבְרָהָם לֹא רָאָהוּ, כִּי עָמַד בְּכָל הָעֵת הַהִיא וַיְשָׁרֵת אֶת אוֹרְחָיו, וְלֹא קָרָא לֶעָנִי הַזֶּה לֶאֱכֹל לָחֶם. וַיִּשְׂמַח הַשָּׂטָן עַל הַדָּבָר הַזֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: אַתָּה, יי. נָתַתָּ לְאַבְרָהָם אֶת כָּל תַּאֲוַת לִבּוֹ וַיָּרָם ט) וַיֶּחְדַּל מֵעֲשׂוֹת חֶסֶד לָעֲנִיִּים. הַיּוֹם נִסִּיתִי אָנֹכִי אוֹתוֹ וָאֶעֱמוֹד כְּעָנִי בְּפֶתַח בֵּיתוֹ וְלֹא שָׂם לִבּוֹ אֵלַי וְלֹא קָרָא לִי לֶאֱכֹל לָחֶם? וַיַּעַן יְיָ אֶת הַשָּׂטָן וַיֹּאמַר: אֵין כְּאַבְרָהָם יְרֵא יְיָ וְרוֹדֵף צְדָקָה וָחֶסֶד בְּכָל הָאָרֶץ, וַאֲנִי יָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי, כִּי גַּם אֶת בְּנוֹ יְחִידוֹ אֶת יִצְחָק לֹא יַחְשֹׂךְ י) מִמֶּנִּי בְּיוֹם אָמְרִי לוֹ: הַעֲלֵהוּ לִי לְעוֹלָה! וַיֹּאמֶר הַשָּׂטָן: לֹא יַעֲשֶׂה אַבְרָהָם אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה! וַיֹּאמֶר יְיָ: אַתָּה תִרְאֶה, הֲיִקְרְךָ דְבָרִי אִם לֹא!

נח. יִשְׁמָעֵאל וְיִצְחָק.

וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת מַעֲשֵׂי יִשְׁמָעֵאל וְהִנֵּה הֵם רָעִים מְאֹד וַתֹּאמֶר אֵלָיו: הֵיטִיבָה

א) שׁוּעפֶעל, Сѣра ב) בָּאֶבֶן. ג) וַיִּיבַשׁ. ד) וַתְּהִי שְׁמָמָה. ה) פַּחַד. ו) וַיִּזְכֹּר. ז) אֵינָן מוֹלִידוֹת. ח) חָדַל מֵהֵינִיק. ט) וַיִּתְגָּאֶה. י) יַעֲצוֹר, יִמְנַע.

הָאֶחָד לְהַשֵּׁנִי וְנָשַׁק אִישׁ לְרֵעֵהוּ. וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיָּבֹאוּ אֵלָיו שְׁנֵי אֲנָשִׁים וַיִּתְיַצְּבוּ לְפָנָיו וַיֹּאמֶר אֶחָד מֵהֶם: שְׁנֵינוּ עָשִׂינוּ מִקְנָה וְקִנְיָן יָמִים רַבִּים, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חִשַּׁבְנוּ א) אִישׁ עִם רֵעֵהוּ וָאֶרְאֶה כִּי שָׁאֲרָה בִידֵי רֵעִי מֵאָה כֶסֶף מִקִּנְיָנִי, וָאֹמַר לוֹ: הָשִׁיבָה לִי אֶת כַּסְפִּי וַיְמָאֵן, וָאֶתְחַנֵּן אֵלָיו וְלֹא שָׂם עַל לֵב..! וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶת דִּבְרֵי הַנֹּשֶׁה ב) וַיּוֹצֵא מִכִּיסוֹ מֵאָה כֶסֶף וַיִּתֵּן לוֹ וַיֹּאמַר: שְׁבָה נָא אָחִי לְכִסֵּא וְקָם רֵעֲךָ וְדִבֵּר, וְשָׁמַעְתִּי מַה יְדַבֵּר וּמַה יִּצְטַדָּק. וַיָּקָם הָאִישׁ הַשֵּׁנִי וַיֹּאמַר: שְׁמָעֵנִי אֲדוֹנִי אַבְרָהָם! הָאִישׁ אֲשֶׁר נָשָׁה בִי, לֹא הִשְׂכִּיל לַחְשֹׁב, עַל כֵּן דָּרַשׁ לְהָשִׁיב לוֹ אֲשֶׁר לֹא גָזַלְתִּי. וַיִּשְׁאַל אַבְרָהָם לְדִבְרֵי מִסְחָרָם וַיְבַקֵּשׁ חֶשְׁבּוֹן וַיַּרְא וַיֵּדַע כִּי צַדִּיק הַשֵּׁנִי מֵהָרִאשׁוֹן וְנַהֲפֹךְ הוּא, אֲשֶׁר חַיָּב הַנֹּשֶׁה לַאֲשֶׁר נָשָׁה בוֹ מֵאָה כָסֶף. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: שְׁמָעֵנִי נָא אָחִי! אִם לֹא תוֹכִיחַ לְפָנַי צִדְקָתְךָ, — וַהֲשֵׁבוֹתָ לְרֵעֲךָ אֶת מְאַת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ. וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ וַיִּקְרָא לְעֵדִים וַיַּעֲמִידֵם לִפְנֵי אַבְרָהָם. וַיַּחְקֹר אַבְרָהָם וַיִּדְרשׁ הֵיטֵב וַיַּרְא כִּי שָׁגוּ שְׁנֵיהֶם בְּחֶשְׁבּוֹנָם וְאֵין הָאֶחָד חַיָּב לְהַשֵּׁנִי גַּם אֲגוֹרָה אֶחָת, וַיַּעֲרֹךְ לִפְנֵיהֶם אֶת דִּבְרֵי הָרִיב וַיְבִינֵם לָדַעַת אֶת שִׁגְגָתָם, — וַיֹּאמְרוּ: בָּרוּךְ אַתָּה לַיָי כִּי פָּקַחְתָּ אֶת עֵינֵינוּ וַנֵּרֶא כִּי שָׁגָגְנוּ! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: אַחַי! הִתְחַלְּקוּ נָא אֶת מְאַת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר נָתַתִּי וַהֲלַכְתֶּם לְשָׁלוֹם לְדַרְכְּכֶם וַאֲהַבְתֶּם אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ, — וַאֲהֵבְכֶם יְיָ וּבֵרַכְכֶם כָּל הַיָּמִים!

כב. „מוּסָר” שַׁדַּי.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וְאַבְרָהָם יֹשֵׁב פֶּתַח אָהֳלוֹ כְּבוֹא הַשָּׁמֶשׁ. וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן עָיֵף וְיָגֵעַ הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְקָרֵב אֵלָיו. וַיָּקָם אַבְרָהָם וַיָּרָץ לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמַר: בִּי אֲדוֹנִי אַל נָא תַעֲבוֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ וְלַנְתָּ פֹּה הַלַּיְלָה וְנַחְתָּ, וְהִשְׁכַּמְתָּ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ בְּשָׁלוֹם לְדַרְכֶּךָ. וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: לֹא, כִּי פֹה אָלִין תַּחַת הָעֵץ. וַיִּפְצַר בּוֹ אַבְרָהָם מְאֹד וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו וַיָּסַר הַזָּקֵן לְאָהֳלוֹ. וַיִּקַּח אַבְרָהָם חֶמְאָה וְחָלָב וַיָּשֶׂם לְפָנָיו, וּמַצּוֹת אָפָה וַיֹּאכַל וַיִּשְׂבָּע. וַיְהִי אַחֲרֵי אָכְלוֹ וְאַחֲרֵי שָׁתוֹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם: בָּרֵךְ נָא, אֲדוֹנִי אֶת אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הַנּוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר! וַיֹּאמֶר הַזָּקֵן: לֹא יָדַעְתִּי אֶת אֱלֹהֶיךָ וְלֹא אֲבָרֵךְ בִּלְתִּי אִם אֶת אֱלֹהַי אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶצְבְּעוֹתָי! וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם לְדַבֵּר אֶל הַזָּקֵן וַיְסַפֵּר לוֹ אֶת חַסְדֵי יְיָ וְאֶת גָּדְלוֹ וְאֶת גְּבוּרָתוֹ וַיָּבֶן לוֹ אֶת דִּבְלֵי הַפְּסִילִים אֲשֶׁר לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ אֶת הַבּוֹטֵחַ בָּהֶם, וַיְדַבֵּר עַל לִבּוֹ לְהַאֲמִין בַּיָי וּלְהוֹדוֹת לוֹ אֶת חֲסָדָיו אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה יוֹם יוֹם. וַיִּשְׁמַע הַזָּקֵן אֶת דִּבְרֵי אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: מַה לִּי וָלָךְ, כִּי בָאתָ לְהָסִיר אוֹתִי מֵאַחֲרֵי אֱלֹהָי? חֲדַל מִמֶּנִּי. כִּי לֹא אֶשְׁמַע לִדְבָרֶיךָ, אֲשֶׁר אַתָּה מְדַבֵּר אֵלָי! וַיִּקְצֹף אַבְרָהָם עַל הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: צֵא כְּרֶגַע מִבֵּיתִי! וַיְמַהֵר הַזָּקֵן וַיֵּצֵא מִן הַבַּיִת, וַיֵּלֶךְ בְּחֶשְׁכַת הַלַּיְלָה הַמִּדְבָּרָה. וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי יְיָ עַל אוֹדוֹת הַזָּקֵן וַיֵּרָא אֶל אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: אַיֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּא אֵלֶיךָ הַלָּיְלָה? וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: קָשֶׁה הָיָה הָאִישׁ הַזָּקֵן מְאֹד וָאֲדַבֵּר עַל לִבּוֹ לְהַאֲמִין בְּךָ, יְיָ, לְטוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים וְלֹא אָבָה שְׁמוֹעַ לִי, וַיַּקְצִיפֵנִי מְאֹד וַיְמָרֵר אוֹתִי וָאֲגָרְשֵׁהוּ מִבֵּיתִי....! וַיֹּאמֶר יְיָ: הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ אֶל הַדָּבָר אֲשֶׁר עָשִׂיתָ?.. רְאֵה נָא גַם רְאֵה, — הִנֵּה אָנֹכִי נָשָׂאתִי ג) אֶת פִּשְׁעַ הַזָּקֵן הַזֶּה שָׁנִים רַבּוֹת מְאֹד וָאַלְבִּישֵׁהוּ וָאֲכַלְכְּלֵהוּ וַיְהִי כָל מַחְסוֹרָיו

א) עָשִׂינוּ חֶשְׁבּוֹן. ב) הַדּוֹרֵשׁ אֶת חוֹבוֹ. ג) סָבַלְתִּי.

רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם, כִּי אָמַר: אַל יִלְאֶה כָל עוֹבֵר וְכָל שָׁב וְכָל אוֹרֵחַ לִמְצֹא אֶת הַדֶּלֶת בְּבוֹאוֹ אֵלָי! וַיִּטַּע מִסָּבִיב לַבַּיִת גַּן וּבוֹ עֵץ כָּל פֶּרִי. וּבַגָּן בַּמָּבוֹא הָיָה עֵץ נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ לֹא הָיָה וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה עוֹד; כִּי בְגֶשֶׁת אֵלָיו אִישׁ יָשָׁר וּמַאֲמִין בַּיְיָ, וּפָרַשׂ הָעֵץ עָלָיו אֶת עֲנָפָיו וְהֵצֵל א) עָלָיו וְהִסְתִּירָהוּ מֵחַמַּת ב) הַשָּׁמֶשׁ; אוּלָם בֶּאֱמוֹר עוֹבֵד פְּסִילִים לָגֶשֶׁת אֵלָיו, וְסָר הָעֵץ הַנִּפְלָא מִמְּקוֹמוֹ וְהֵרִים אֶת עֲנָפָיו לְמָעְלָה וַיֵּדַע אַבְרָהָם אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי הָאָדָם הַבָּאִים אֵלָיו מִקָּרוֹב וּמֵרָחוֹק, כִּי הִבִּיט אֶל הָעֵץ וַיַּרְא אֶת נִפְלְאוֹתָיו. וְהָיָה בִרְאוֹתוֹ כִּי הֵרִים הָעֵץ אֶת עֲנָפָיו לְמַעְלָה, וְקָם אַבְרָהָם מְהֵרָה וְנִגַּשׁ אֶל הָאִישׁ הַבָּא וּבֵרֲכֵהוּ. וְשָׂם לוֹ כִּסֵּא וְעָרַךְ לוֹ שֻׁלְחָן וְהִתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: שְׁתֵה, אֲדוֹנִי, וֶאֱכֹל לְכָל אַוַּת נַפְשֶׁךָ. וְעָמַד אַבְרָהָם בְּכָל הָעֵת הַהִיא לִפְנֵי הָאִישׁ וְשֵׁרֵת אוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר יְשָׁרֵת עֶבֶד אֶת אֲדוֹנוֹ, וְסִפֵּר לוֹ אֶת גְּדֻלַּת יְיָ וְאֶת טוּבוֹ וְאֶת חֲסָדָיו וְאֶת נִפְלְאוֹתָיו. וְלֹא יָסוּר מִמֶּנּוּ עַד אִם פָּקַח אֶת עֵינָיו וְיָדַע כִּי אֵין כַּיְיָ בְּכָל הָאָרֶץ — לְהַאֲמִין בּוֹ וּלְדָבְקָה אַחֲרָיו. וְשֵׁמַע ג) אַבְרָהָם הָעִבְרִי וּמַעֲשֵׂי צִדְקָתוֹ הָלַךְ בְּכָל הָאָרֶץ וַיִּנָּהֲרוּ ד) אֵלָיו אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ, וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל אִישׁ מָצוֹק ה) וְכָל אִישׁ מַר נֶפֶשׁ וַיְקַבְּלֵם אַבְרָהָם בְּשִׂמְחָה וּבְאַהֲבָה, וַיַּאֲכִילֵם וַיַּשְׁקֵם וַיְנַחֲמֵם מִיגוֹנָם וַיִּמַח דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים. וַתֵּרֶא שָׂרָה בֵּין הַנָּשִׁים הַבָּאוֹת — לְבוּשׁוֹת קְרָעִים ו), וַתָּשֶׂם עַל לֵב וַתָּחֶל לְהָכִין לָהֶן שְׂמָלוֹת. וַיְהִי לָהּ גַּם הַיּוֹם וְגַם הַלַּיְלָה עֲבוֹדָה. כִּי בַיּוֹם עָזְרָה אֶת אַבְרָהָם אִישָׁהּ לְהַאֲכִיל אֶת הָאֲנָשִׁים הָאוֹרְחִים וּלְהַשְׁקוֹתָם וְלָתֵת לָהֶם נִדְבוֹת כֶּסֶף וְצֵדָה לַדָּרֶךְ; וּבַלַּיְלָה בַּעֲלוֹת הָאוֹרְחִים עַל הַמִּטּוֹת לִישׁוֹן, וְיָשְׁבָה לִתְפּוֹר שְׂמָלוֹת לְהַנָּשִׁים הָעֲנִיּוֹת וּלְיַלְדֵיהֶן וַיְהִי נֵרָהּ דָּלוּק ז) מִלֵּילֵי שַׁבָּת עַד לֵילֵי שַׁבָּת. וַיַּרְא יְיָ אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל אֲשֶׁר הִיא עֹשָׂה בְּאַהֲבָתָהּ אֶת הָעֲנִיִּים וּבְחֶמְלָתָהּ עֲלֵיהֶם, וַיְשַׁלַּח בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיהָ וַיַּקֵּף ח) אֶת אָהֳלָהּ הַפָּתוּחַ לִרְוָחָה עַנְנֵי נֹגַהּ ט) וַיִּהְיוּ לָהּ לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת וּלְשֵׁם טוֹב וְלִתְהִלָּה. וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיף אַבְרָהָם וְשָׂרָה לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וּצְדָקָה כֵּן יִגְדַּל שְׁמָם וְכֵן יִבָּרְכוּ בָם כָּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה. וְהָיָה בֶּאֱמוֹר הָאֲנָשִׁים הָאוֹרְחִים לְאַבְרָהָם: בָּרוּךְ אַתָּה לָנוּ כִּי עָשִׂיתָ עִמָּנוּ חֶסֶד, וְעָנָה אוֹתָם לֵאמֹר: אַל תְּבָרְכוּ בִּלְתִּי אִם אֶת הָאָדוֹן הַנּוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר וְהַמְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם! וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ הָאֹרְחִים: אַיֵּה הָאָדוֹן אֲשֶׁר אָמַרְתָּ? — וְעָנָה אוֹתָם אַבְרָהָם וְאָמַר: מָלֵא הוּא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, לוֹ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וּבְיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חַי, הוּא זָן י) אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטוּבוֹ וּבַחֲסָדָיו וּבְרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים. וְשָׁמְעוּ הָאֲנָשִׁים אֶת דִּבְרֵי אַבְרָהָם וְתָמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וְאָמְרוּ: גָּדוֹל הָאָדוֹן אֲשֶׁר אָמַרְתָּ וּמְהֻלָּל מְאֹד וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע אֵיכָה נְבָרֵךְ אוֹתוֹ וְעַל כֵּן אֲנַחְנוּ שׁוֹאֲלִים מִמְּךָ לֵאמֹר: לַמְּדֵנוּ נָא לְבָרֵךְ אוֹתוֹ וּנְבָרְכֵהוּ! וְהָיָה כִּשְׁמֹעַ אַבְרָהָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְשָׂמַח בָּהֶם שִׂמְחָה גְדוֹלָה וְאָמַר: אַחַי הַטּוֹבִים! אִמְרוּ: בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד!

סא. מִשְׁפָּט וּצְדָקָה.

וְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִהְיֶה לָהֶם דִּבְרֵי רִיבוֹת יָבוֹאוּ אֶל אַבְרָהָם וְאָמְרוּ לוֹ: הֱיֵה נָא לְדַיָּן וְשָׁפַטְתָּ בֵּינֵינוּ וְעָשִׂינוּ כְּכֹל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֵינוּ! וְשָׁמַע אַבְרָהָם אֶת דִּבְרֵי רִיבוֹתָם וְלֹא יִרְפֶּה מֵהֶם עַד אִם הִשְׁלִים כ)

א) וְעָשָׂה צֵל. ב) מֵחֹם. ג) וְהַשְּׁמוּעָה עַל אדות. ד) וַיִּתְקַבְּצוּ. ה) אֻמְלָל. ו) בְּגָדִים קְרוּעִים. ז) ברענגען, Горѣть ח) וַיְסוֹבֵב. ט) זֹהַר. י) מַאֲכִיל. כ) עָשָׂה שָׁלוֹם:

אַבְרָהָם. וְאֶל פַּטִּימָה אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל אָמַר: כַּאֲשֶׁר יָשׁוּב יִשְׁמָעֵאל אִישֵׁךְ וְאָמַרְתְּ אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: בָּא הֲלוֹם אִישׁ זָקֵן מֵאֶרֶץ כְּנַעַן וַיִּשְׁאַל לְךָ וַיֵּרָא כִּי אֵינְךָ וַיֹּאמֶר לִי: כֹּה תֹאמְרִי לְיִשְׁמָעֵאל: טוֹב הַמִּפְתָּן הֶחָדָשׁ אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּאָהָלֶךָ, — אַל תְּסִירֵהוּ מִמְּקוֹמוֹ כִּי לְכָבוֹד הוּא לָךְ! וַיָּשָׁב יִשְׁמָעֵאל לְבֵיתוֹ וַתַּגֶּד לוֹ אִשְׁתּוֹ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: יְהִי שֵׁם אָבִי מְבֹרָךְ, כִּי לֹא עָזַב אֶת חַסְדּוֹ אִתִּי וְלֹא שְׁכֵחַנִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה!

סד. הַנִּסָּיוֹן הַגָּדוֹל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹסִיף אַבְרָהָם לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂי צִדְקָתוֹ וַיִּרְבּוּ הָאֲנָשִׁים לָבוֹא אֵלָיו וְלִשְׁמוֹעַ אֶת דְּבָרָיו הַטּוֹבִים, וַיַּעַזְבוּ אֶת אֱלִילֵיהֶם וַיַּאֲמִינוּ בַיְיָ וַיַּעֲשׂוּ חֶסֶד וּצְדָקָה וַיִּחְיוּ בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו וַיִּהְיוּ לִבְרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מַלְאָכָיו: הֲלֹא אַתֶּם אֲמַרְתֶּם לִי: עַל מַה שָּׁוְא בָּרָאתָ בְּנֵי אָדָם?.. וְעַתָּה רְאוּ אֶת צִדְקַת אַבְרָהָם עַבְדִּי וְאֶת מִסְפַּר הַנְּפָשׁוֹת הָעוֹשׂוֹת טוֹב וָחֶסֶד וִידַעְתֶּם כִּי הִגְדִּיל אַבְרָהָם לַעֲשׂוֹת! וַיָּבֹא שַׂפְטִיאֵל הַמַּלְאָךְ וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: אָמְנָם גָּדְלוּ מְאֹד מַעֲשֵׂי אַבְרָהָם עַבְדְּךָ וְאֵין כָּמוֹהוּ יְרֵא אֱלֹהִים וְעֹשֶׂה אֶת כָּל מִצְוֹתֶיךָ! אוּלָם נַס נָא אוֹתוֹ, — וְיַעֲלֶה לְךָ אֶת בְּנוֹ הַנּוֹלָד לִזְקֻנָיו, — וְרָאִיתָ כִּי לֹא יַעֲמוֹד בַּנִּסָּיוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה! וַיָּבֹא הַשָּׂטָן וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: הַחִנָּם יָרֵא אַבְרָהָם אֱלֹהִים? הֲלֹא אַתָּה נָתַתָּ לוֹ אֶת כָּל תַּאֲוַת לִבּוֹ וַתְּגַדֵּל שְׁמוֹ וַיְהִי לִבְרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ. וּבֵן נָתַתָּ לוֹ לִזְקֻנָיו וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אוֹתוֹ, וְלֹא הִקְרִיב לְךָ גַּם תֹּר א) אֶחָד, גַּם גּוֹזָל ב) אֶחָד, כִּי רָם לְבָבוֹ ג) וַיִּשְׁכָּחֶךָ...! וַיֹּאמֶר יְיָ: יָדַעְתִּי, כִּי אֵין כְּאַבְרָהָם אִישׁ תָּם וְיָשָׁר וִירֵא אֱלֹהִים וְרֹדֵף צְדָקָה וָחֶסֶד וְהָיָה בְּאָמְרִי לוֹ הַעֲלֵה אֶת יִצְחָק בִּנְךָ לְעוֹלָה, וְעָשָׂה אֶת מִצְוָתִי בְּלֵב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה! וַיֹּאמֶר הַשָּׂטָן: אִם יַעֲשֶׂה אַבְרָהָם גַּם אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וְיָדַעְנוּ, כִּי אֵין כָּמוֹהוּ בְּכָל הָאָרֶץ! וַיְהִי דְבַר יְיָ אֶל אַבְרָהָם לֵאמֹר: קַח נָא אֶת בִּנְךָ וְהַעֲלֵהוּ לִי לְעוֹלָה: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: הֵן שְׁנֵי בָנִים לִי וְלֹא יָדַעְתִּי אֶת מִי מִשְּׁנֵיהֶם אֶקָּח! וַיֹּאמֶר יְיָ: קַח אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: גַּם יִצְחָק גַּם יִשְׁמָעֵאל יְחִידִים הֵמָּה לְאִמּוֹתָם! וַיֹּאמֶר יְיָ: קַח אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ! וַיַּעַן אַבְרָהָם אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: גַּם יִצְחָק גַּם יִשְׁמָעֵאל אֲהוּבִים לִי יָחַד! וַיֹּאמֶר יְיָ: קַח אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ, אֶת יִצְחָק, וְהַעֲלֵהוּ לִי עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ אַבְרָהָם אֶת דְּבַר יְיָ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אִם אַגִּיד לְשָׂרָה אִשְׁתִּי אֶת דִּבְרֵי יְיָ, וּמֵתָה מֵרֹב צָרָה וְיָגוֹן, וְאִם אֶקָּחֵהוּ מִמֶּנָּה בְּהֵחָבֵא ד), וְהִתְאַבְּלָה אֵלָיו כָּל הַיָּמִים וּבִקְשַׁתּוּ בְּכָל הָאָרֶץ וְיָרְדָה אֵלָיו אֲבֵלָה שְׁאוֹלָה ה); עַל כֵּן אֵין טוֹב לִי כִּי אִם אֶעֱשֶׂה הַפַּעַם בְּעָרְמָה וְהִגַּדְתִּי לָהּ לֵאמֹר: יוּבָא נָא יִצְחָק בְּנֵנוּ אֶל אַחַד הַמְּקוֹמוֹת לִלְמוֹד שָׁם מוּסָר ו) וּבִינָה, לְמַעַן אֲשֶׁר יַשְׂכִּיל בְּכָל דְּרָכָיו. וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם כַּאֲשֶׁר חָשַׁב וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרָה: עֲשִׂי נָא לָנוּ מַטְעַמִּים וְהַגִּישִׁי לָנוּ יַיִן וְאָכַלְנוּ וְשָׁתִינוּ וְהָיִינוּ שְׂמֵחִים! וַתִּשְׁמַע שָׂרָה אֶת דִּבְרֵי אַבְרָהָם אִישָׁהּ וַתִּשְׁתָּאֶה לוֹ מְאֹד וַתֹּאמַר: מַדּוּעַ דִּבַּרְתָּ אֵלַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. — הֵן לֹא שַׁבָּת וְלֹא חֹדֶשׁ הַיּוֹם?! וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: כִּי אֶזְכְּרָה אֶת יִצְחָק בְּנֵנוּ אֲשֶׁר נְתָנוֹ לָנוּ יְיָ לִזְקֻנֵינוּ, אָמַר תָּמִיד

א) טורטע: טויבע, Горлица ב) יונגער פאָגעל, Птенецъ ג) הִתְגָּאָה. ד) בַּסֵּתֶר. ה) הַקְּבֻרָה. ו) זיטטענלעהרע, Наставленіе

עָלַי, — וַיָּבֹא אֵלֶיךָ הַלַּיְלָה הַזֶּה וַתְּלֶא כַלְכֵּל אוֹתוֹ וַתִּשְׁכַּח בְּרֹגֶז רַחֲמִים וַתְּגָרְשֵׁהוּ מֵעַל פָּנֶיךָ!! וַיִּתְחַנֵּן אַבְרָהָם אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אָנָּא יְיָ, סְלַח נָא הַפַּעַם וְהַעֲבֵר אֶת חַטָּאתִי! וַיֹּאמֶר יְיָ: לֹא אֶסְלַח לְךָ עַד אִם הִתְרַפַּסְתָּ א) לִפְנֵי הַזָּקֵן אֲשֶׁר הֲרֵעוֹתָ לוֹ, וְנָשָׂא הוּא לַעֲוֹנֶךָ! וַיְמַהֵר אַבְרָהָם וַיָּרָץ הַמִּדְבָּרָה וַיְבַקֵּשׁ אֶת הָאִישׁ וַיִּמְצָאֵהוּ וַיִּפֹּל לִפְנֵי רַגְלָיו וַיֵּבְךְּ וַיִּתְחַנֶּן אֵלָיו לֵאמֹר: אָנָּא שָׂא נָא לְפִשְׁעִי אֲשֶׁר פָּשַׁעְתִּי בָךְ! וַיִּשְׁמַע הַזָּקֵן לְקוֹל תַּחֲנוּנֵי אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ! וְלֹא הִרְפָּה אַבְרָהָם מֵהַזָּקֵן עַד אִם הֱשִׁיבוֹ אֶל בֵּיתוֹ וַיַּאֲכִילֵהוּ וַיַּשְׁקֵהוּ וַיֵּיטֶב עִמּוֹ מְאֹד, וַיִּתֵּן לוֹ צֵדָה לַדָּרֶךְ. וַיְהִי דְבַר יְיָ אֶל אַבְרָהָם שֵׁנִית לֵאמֹר: יַעַן עֲשׂוֹתְךָ אֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינַי גַּם אָנֹכִי אֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי לְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ, — אֲשֶׁר בְּהַעֲווֹתָם ב) וְהוֹכַחְתִּים ג) בְּשֵׁבֶט אֲנָשִׁים; אוּלָם אֶת בְּרִיתִי לֹא אָסִיר מֵאִתָּם עַד עוֹלָם!

כג. הַמִּפְתָּן בְּאֹהֶל יִשְׁמָעֵאל.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל שָׂרָה אִשְׁתּוֹ: הִנֵּה עָבְרוּ שָׁלשׁ שָׁנִים מִיּוֹם צֵאת יִשְׁמָעֵאל בְּנִי מִבֵּיתִי וַיֵּשֶׁב בַּמִּדְבָּר, — עַל כֵּן אֵלְכָה לִי אֵלָיו וְרָאִיתִי אֶת שְׁלוֹמוֹ. וַתְּצַו שָׂרָה וַיַּחְבְּשׁוּ לְאַבְרָהָם אֶת גְּמַלּוֹ, וַיִּרְכַּב הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי אֹהֶל יִשְׁמָעֵאל. וְיִשְׁמָעֵאל לֹא הָיָה בָּעֵת הַהִיא בְּבֵיתוֹ, כִּי הָלַךְ הוּא וְאִמּוֹ לְהָבִיא תַּפּוּחִים וְרִמּוֹנִים ד) וּתְמָרִים ה). וַיַּרְא אַבְרָהָם אֶת אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל יוֹשֶׁבֶת בְּפֶתַח הָאֹהֶל וַיְבָרֶךְ אוֹתָהּ בְּשָׁלוֹם וְלֹא עָנְתָה אוֹתוֹ הָאִשָּׁה דָבָר וְלֹא שָׁתָה אֵלָיו לֵב. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: אַיֵּה אִישֵׁךְ? וַתַּעַן וַתֹּאמַר: אֵינֶנּוּ בְּבֵיתוֹ, כִּי הָלַךְ בְּדַרְכּוֹ. וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם לְדַבֵּר אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר: הוֹאִילִי, בִּתִּי, וּתְנִי לִי מְעַט מַיִם כִּי צָמֵאתִי! וַתַּעַן הָאִשָּׁה בְּקֶצֶף לֵאמֹר: אֵין לֶחֶם וְאֵין מַיִם... סוּר לְךָ מִזֶּה! וַתָּבוֹא הָאִשָּׁה הָאֹהֱלָה וַתְּקַלֵּל אֶת יְלָדֶיהָ וַתַּכֵּם וַתְּחָרֵף גַּם אֶת יִשְׁמָעֵאל אִישָׁהּ. וַיִּקְרָא לָהּ אַבְרָהָם שֵׁנִית וַיֹּאמַר: עֲשִׂי נָא עִמָּדִי חֶסֶד וְשִׁמְעִי אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְדַבֵּר אֵלָיִךְ. וַיַּרְבּוּ דִּבְרֵי אַבְרָהָם הַטּוֹבִים אֶת לֵב הָאִשָּׁה הַקָּשָׁה וַתֵּצֵא וַתֹּאמַר: דַּבֵּר כִּי שׁוֹמַעַת אָנֹכִי! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: כְּשׁוּב יִשְׁמָעֵאל אִישֵׁךְ מִדַּרְכּוֹ וְאָמַרְתְּ אֵלָיו לֵאמֹר: בָּא הֵנָּה אִישׁ זָקֵן מֵאֶרֶץ כְּנַעַן וַיִּשְׁאַל לְךָ, וַיַּרְא כִּי אֵינְךָ וַיֹּאמַר: הַגִּידִי לְיִשְׁמָעֵאל: הָסֵר אֶת הַמִּפְתָּן ו) הָרַע אֲשֶׁר בְּאָהָלְךָ וְשַׂמְתָּ תַּחְתָּיו מִפְתָּן אַחֵר, הַטּוֹב מִמֶּנּוּ!... וַיְכַל אַבְרָהָם לְדַבֵּר וַיִּפֶן וַיִּרְכַּב לְדַרְכּוֹ. וְיִשְׁמָעֵאל שָׁב מִדַּרְכּוֹ וַתַּגֶּד לוֹ אִשְׁתּוֹ אֶת דִּבְרֵי אַבְרָהָם. וַיָּבֶן יִשְׁמָעֵאל כִּי לֹא טוֹבָה אִשְׁתּוֹ בְּעֵינֵי אָבִיו הַזָּקֵן, וַיִּקָּחֶנָּה וַיַּרְכִּיבֶהָ עַל הַחֲמוֹר וַיְשַׁלַּח אוֹתָהּ בְּשָׁלוֹם אֶל אָבִיהָ. וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת. וַיְהִי מִקֵּץ שָׁלשׁ שָׁנִים וַיָּבֹא אַבְרָהָם שֵׁנִית הַמִּדְבָּרָה לִרְאוֹת אֶת שְׁלוֹם יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ. וַיְהִי כְּבוֹאוֹ עַד לִפְנֵי הָאֹהֶל וַתֵּצֵא אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל לִקְרָאתוֹ וַתְּבָרְכֵהוּ. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: הַגִּידִי נָא לִי, בִּתִּי, אַיֵּה יִשְׁמָעֵאל אִישֵׁךְ? וַתַּעַן וַתֹּאמַר: אֵינֶנּוּ בָּאֹהֶל כִּי הָלַךְ לָצוּד צָיִד. וַתּוֹסֶף הָאִשָּׁה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וַתֹּאמַר: סוּרָה נָא אֲדוֹנִי הָאֹהֱלָה וְנַחְתָּ וְשָׁתִיתָ וְאָכַלְתָּ כְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ. וַיְמָאֵן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: בְּרוּכָה אַתְּ, בִּתִּי, לַיְיָ! אוּלָם לֹא אֹכַל וְלֹא אֶשְׁתֶּה, כִּי מְמַהֵר אָנֹכִי לָשׁוּב לְבֵיתִי. וַתִּפְצַר בּוֹ הָאִשָּׁה מְאֹד וַיֵּרֶד אַבְרָהָם מֵעַל גְּמַלּוֹ וַיָּבֹא הָאֹהֱלָה וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ, וַיֵּיטֶב אֶת לִבּוֹ. וַיְכַל לֶאֱכֹל וַיָּקָם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ, מַלֵּא נָא אֶת הָאֹהֶל הַזֶּה טוּב! וַיִּשְׁמַע יְיָ לְקוֹל אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֶת בֵּית יִשְׁמָעֵאל כִּדְבַר

א) תִּכְנַע. ב) בְּהֶחְטְאָם. ג) וְיִסַּרְתִּים. ד) גראַנאַטאַפּפעל, Гранатовое яблоко ה) Финикъ
ו) שוועללע, Порогъ

הַשָּׂטָן אֶת דִּבְרֵי אַבְרָהָם וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיָּסַר מֵעַל אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּנֶּה שֵׁנִית וַיְהִי דִמְיוֹנוֹ כְּעֶלֶם א) יְפֵה תֹאַר וַיִּגַּשׁ אֶל יִצְחָק וַיֹּאמַר: הַגִּידָה נָּא לִי עֶלֶם נֶחְמָד: אָנָה אַתָּה הוֹלֵךְ? וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמַר: הוֹלֵךְ אָנֹכִי לִלְמוֹד מוּסָר וּבִינָה לְטוֹב לִי כָּל הַיָּמִים! וַיֹּאמֶר הַשָּׂטָן: הוֹאֶל נָא וְהִגַּדְתָּ לִי מָתַי תִּלְמַד? הַבְּחַיֶּיךָ אִם אַחֲרֵי מוֹתֶךָ? וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמַר: לָמָּה תְדַבֵּר אֵלַי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאַתָּה הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי לֹא יִלְמַד אִישׁ בִּלְתִּי אִם בְּחַיָּיו! וַיּוֹסֶף הַשָּׂטָן לְדַבֵּר אֶל יִצְחָק וַיֹּאמַר: צַר לִי מְאֹד לְהַגִּידְךָ כִּי הוֹלֵךְ אַתָּה לָמוּת...! וְעַתָּה מַה תַּעֲשֶׂה אִמְּךָ בְּהִוָּדַע לָהּ דְּבַר מוֹתֶךָ? הֵן יָמִים רַבִּים מְאֹד צָמָה ב) הָאֻמְלָלָה וַתֵּבְךְּ וַתִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: רְאֵה נָא בְעָנְיִי וְנָתַתָּ לִי בֵּן. וַיִּשְׁמַע יְיָ בְּקוֹל תַּחֲנוּנֶיהָ וַיִּתֵּן לָהּ אֶת שְׁאֶלָתָהּ וַתּוֹלֶד אַתָּה לִזְקֻנֶיהָ, וַתְּגַדֵּל וַתִּיף ג) וַתָּכֶן לְךָ הָרֵצִים יְקָרִים וְנֶחֱמָדִים מְאֹד, וַתְּהִי שַׁעֲשֻׁעֶיהָ יוֹם יוֹם... וַתֹּאבַד פִּתְאֹם חָכְמַת אָבִיךָ הַזָּקֵן וַיִּקָּחֲךָ לְשָׁחֳטֶךָ...! וְעַתָּה הֲלֹא יִירַשׁ יִשְׁמָעֵאל אוֹיִבְךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר לְךָ!? וַיִּשְׁמַע יִצְחָק אֶת דִּבְרֵי הָעֶלֶם וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, — וַיִּתְחַזֵּק וַיֹּאמַר: הֵן לֹא יַעֲשֶׂה אָבִי קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה וַיְיָ לֹא צִוָּהוּ; עַל כֵּן חָלִילָה לִּי מֵעֲבוֹר אֶת פִּי אָבִי, הָעוֹשֶׂה אֶת כָּל דְּבָרָיו בְּמִצְוַת יְיָ! וַיֹּאמֶר הַשָּׂטָן: עוֹדְךָ צָעִיר לְיָמִים וְאִם תִּנָּצֵל מִידֵי אָבִיךָ הַמּוֹלִיכְךָ לָמוּת, וְחָיִיתָ עוֹד יָמִים רַבִּים וְהִתְעַנַּגְתָּ עַל רֹב טוּב! וַיַּעַצְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת יִצְחָק מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל אַבְרָהָם: אָבִי הַטּוֹב וְהָרַחוּם! הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים, וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעוֹלָה? וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: יְיָ יַמְצִיא לָנוּ שֶׂה, וְאִם לֹא —, וְהָיִיתָ אַתָּה בְּנִי לְעוֹלָה! וַיַּגֵּד יִצְחָק לְאָבִיו אֶת כָּל דִּבְרֵי הָעֶלֶם. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: אַל תִּשְׁמַע בְּנִי לִדְבָרָיו כִּי שָׂטָן הוּא וַיָּבוֹא לַחְשֹׂךְ ד) אוֹתָנוּ מֵעֲשׂוֹת אֶת מִצְוַת יְיָ!

סו. הַנָּהָר הַגָּדוֹל בַּדֶּרֶךְ.

וַיַּרְא הַשָּׂטָן כִּי לֹא הִצְלִיחוּ דְּבָרָיו וַיַּעֲבוֹר לִפְנֵי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וַיְּהִי לְנָהָר גָּדוֹל וַיַּעֲלוּ גַלָּיו וַיֶּהֱמוּ וַיָּשִׂימוּ אֶת הַנָּהָר כַּמֶּרְקָחָה. וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם אֶל הַנָּהָר וַיֵּרֶד בּוֹ הוּא וְיִצְחָק בְּנוֹ; וַיֵּרְדוּ אַחֲרָיו גַּם הַנְּעָרִים, כִּי צִוָּה לָהֶם לָרֶדֶת אַחֲרָיו. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹסִיפוּ לָלֶכֶת וַיָּבוֹאוּ הַמַּיִם עַד צַוְּארֵיהֶם, וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו אֶל הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! מִי יָקִים ה) אֶת דְּבָרְךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי אִם נִטְבַּע בְּמֵי הַנָּהָר הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים הָאֵלֶּה? וַיִּגְעַר יְיָ בְּהַשָּׂטָן וַיֶּחֱרַב הַנָּהָר פִּתְאֹם וַיִּיבָשׁ, וַיֵּלְכוּ מִשָּׁם וָהָלְאָה. וַיַּרְא הַשָּׂטָן שֵׁנִית אֶל אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: אָמְנָם דִּבַּרְתִּי אֵלֶיךָ עַד הֵנָּה כְּזָבִים; אוּלָם עַתָּה אַגִּיד לְךָ דְּבַר אֱמֶת לֵאמֹר: עַתָּה זֶה הָיִיתִי בַּשָּׁמַיִם וָאֶשְׁמַע מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְגּוֹד ו) לֵאמֹר: „לֹא יִצְחָק, כִּי אִם שֶׂה יִהְיֶה לְעוֹלָה!" וְעַתָּה שׁוּבָה בְשָׁלוֹם לְבֵיתֶךָ! וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: הַאֻמְנָם לֹא יָדַעְתָּ כִּי לֹא יַאֲמִינוּ לְדוֹבֵר שְׁקָרִים גַּם אִם אֱמֶת יְדַבֵּר?... וַיַּרְא הַשָּׂטָן כִּי שָׁוְא הָיָה כָל עֲמָלוֹ וַיֶּחְדַּל מֵאַבְרָהָם וּמִיִּצְחָק, וַיֵּעָלַם ז)

סז. בְּכִיַּת הַמַּלְאָכִים.

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה בִקְעָה ח) גְדוֹלָה לְפָנָיו וְהָרִים גְּבוֹהִים סָבִיב לָהּ. וַיָּנוּעוּ הֶהָרִים וַיָּמוּשׁוּ ט) מִמְּקוֹמָם וַיִּתְקַבְּצוּ כֻלָּם אֶל מָקוֹם

א) כְּנַעַר. ב) פַּאסְטְעַן, Поститься ג) הָיִיתָ נַעַר יָפֶה. ד) לַעֲצֹר. ה) יְקַיֵּם. ו) עַיֵּין לְמַעְלָה: „כִּסֵּא כָּבוֹד יְיָ". ז) וַיִּסָּתֵר. ח) עֵמֶק. ט) וַיָּסוּרוּ.

אֶל לִבִּי: נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ! וַתֵּלֶךְ שָׂרָה וַתַּעַשׂ אֶת הַמַּטְעַמִּים וַתַּגֵּשׁ יַיִן וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת. וַיְהִי בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: שִׁמְעִי נָא שָׂרָה, אִשְׁתִּי הַבְּרוּכָה, אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְדַבֵּר אֵלָיִךְ! וַתֹּאמֶר שָׂרָה: דַּבֵּר כִּי אָזְנַי קַשֻּׁבוֹת לְכָל דְּבָרֶיךָ. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: בֶּן שָׁלֹשׁ שָׁנִים הָיִיתִי וָאֵדַע אֶת יְיָ בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ; וְיִצְחָק בְּנֵנוּ כְּבָר גָּדֵל וְלֹא לָמַד עוֹד דַּעַת יְיָ; עַל כֵּן אָמַרְתִּי: הָבָה אֶקְחָה אֶת הַנַּעַר וַהֲבֵאתִיו אֶל אַחַד הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר יְלַמְּדוּ שָׁם אֶת הַנְּעָרִים מוּסָר וּבִינָה, — וְלָמַד וְהִשְׂכִּיל וְהָיָה אִישׁ מַצְלִיחַ! וַתַּעַן שָׂרָה אֶת אַבְרָהָם וַתֹּאמַר: טוֹבִים דְּבָרֶיךָ, אִישִׁי, וּנְכוֹחִים! קַח נָא אֶת יִצְחָק בְּנֵנוּ, הַיָּקָר לִי מֵחַיַּי, וְהֵבֵאתָ אוֹתוֹ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַרְתָּ! אֶפֶס כִּי שׂוּם תָּשִׂים אֶת לִבְּךָ עָלָיו בְּלֶכְתְּךָ אִתּוֹ בַּדֶּרֶךְ וְאַל תִּשְׁכָּחֵהוּ רָגַע. וְהַאֲכַלְתָּהוּ לֶחֶם כַּאֲשֶׁר יִרְעַב וְהִשְׁקִיתָהוּ מַיִם כַּאֲשֶׁר יִצְמָא וְאַל תִּתְּנֵהוּ לָלֶכֶת בְּרַגְלָיו, וְהִסְתַּרְתָּ אוֹתוֹ מֵחֲמַת א) הַשֶּׁמֶשׁ וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר לְךָ הַנַּעַר, — אַל תִּקְצֹף עָלָיו וְאַל תִּגְעַר בּוֹ! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתְּ אֵלַי אֶעֱשֶׂה! וַתָּקָם שָׂרָה וַתּוֹצֵא בְּגָדִים יָפִים וְנֶחֱמָדִים וַתַּלְבֵּשׁ אֶת יִצְחָק בְּנָהּ וַתִּצְנְפֵהוּ מִצְנֶפֶת יָפָה וַתָּשֶׂם בָּהּ אֶבֶן יְקָרָה וַתִּתֶּן צֵדָה לַדָּרֶךְ. וַתִּגַּשׁ אֶל יִצְחָק וַתֵּבְךְּ עַל צַוָּארָיו הַרְבֵּה בָכֹה. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: הַרְגִּעִי נָא מְעַט וַעֲלִית עַל יְצוּעֵךְ ב) וְהָלַךְ גַּם יִצְחָק לִישׁוֹן, כִּי יָצֹא נֵצֵא לְדַרְכֵּנוּ בַּעֲלוֹת הַשָּׁחַר. וַתִּשְׁמַע שָׂרָה בְּקוֹל אַבְרָהָם וַתְּחַבֵּק אֶת יִצְחָק וַתִּשַּׁק לוֹ וַתֹּאמַר: אֲהָהּ, בְּנִי מַחֲמַדִּי! הִנְּךָ הוֹלֵךְ מֵעִמִּי לְדֶרֶךְ רְחוֹקָה, — מִי יוֹדֵעַ מָתַי תָּשׁוּב וּרְאִיתִיךָ בְּטֶרֶם אָמוּת. וַתֵּבְךְּ שָׂרָה כָּל הַלַּיְלָה וַתִּישַׁן בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר, וַיַּרְא אַבְרָהָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אַשְׁכִּימָה ג) בַּלָּט וְלֹא תָקִיץ וְלֹא תְאַחֵר ד) אוֹתִי לַעֲשׂוֹת אֶת דְּבַר יְיָ!

וַיַּעַשׂ כֵּן וַיָּעַר ה) אֶת יִצְחָק בְּנוֹ. וַיְמַהֵר אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ לַחֲבֹשׁ אֶת הַחֲמוֹר, וַיָּקוּמוּ נְעָרָיו לַעֲזוֹר אוֹתוֹ. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: שְׁבוּ לָכֶם נְעָרַי! אָנֹכִי לְבַדִּי אֶחְבְּשָׁה אֶת הַחֲמוֹר! וַיַּחְבְּשֵׁהוּ אַבְרָהָם, וַיִּקַּח אֶת שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת יִצְחָק בְּנוֹ, וַיְבַקַּע עֲצֵי עוֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים:

סה. תַּחְבּוּלוֹת הַשָּׂטָן וּמְזִמּוֹתָיו.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְחִיק אַבְרָהָם לָלֶכֶת וַתִּיקַץ שָׂרָה, וַיָּבֹא הַשָּׂטָן וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ: הַגִּידִי נָא לִי אַיֵּה אִישֵׁךְ? וַתַּעַן שָׂרָה וַתֹּאמַר: אִישִׁי הָלַךְ לְדַרְכּוֹ! וַיּוֹסֶף הַשָּׂטָן לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: וְיִצְחָק בְּנֵךְ הַנֶּחְמָד אַיֵּהוּ? וַתֹּאמֶר שָׂרָה: יִצְחָק בְּנִי הָלַךְ עִם אַבְרָהָם אִישִׁי אֶל אַחַד הַמְּקוֹמוֹת לִלְמוֹד שָׁם מוּסָר וּבִינָה! וַיֹּאמֶר הַשָּׂטָן: מַדּוּעַ נְתַתִּיהוּ לָלֶכֶת עִם אַבְרָהָם אִישֵׁךְ? הֵן לֹא תִרְאִי עוֹד אֶת בְּנֵךְ לְעוֹלָם! וַיְמָרְרוּ דִּבְרֵי הַשָּׂטָן הָאֵלֶּה אֶת שָׂרָה מְאֹד וַתֹּאמַר: הַתְאֻנֶּה ו) לְאָדָם רָעָה בִּלְתִּי אִם חָפֵץ יְיָ? יֵלֵךְ נָא בְּנִי אֶל דַּרְכּוֹ וַיְיָ יַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינָיו! וַיֵּמַר הַמַּעֲנֶה הַזֶּה לְהַשָּׂטָן מְאֹד וַיֵּצֵא מֵאֵת פְּנֵי שָׂרָה וַיָּבֹא אֶל אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּנֶּה ז), וַיְהִי דִּמְיוֹנוֹ כְּאִישׁ זָקֵן וַיֹּאמַר: הוֹי זָקֵן וּכְסִיל! הִנֵּה נָתַן לְךָ יְיָ בֵּן נֶחְמָד וַתִּקָּחֵהוּ וַתֵּלֶךְ אִתּוֹ לְשָׁחֲטוֹ! הַאָמְנָם אָבְדוּ עֶשְׁתּוֹנוֹתֶיךָ?.. ח) וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: אָנֹכִי שַׂמְתִּי הֵיטֵב אֶת לִבִּי אֶל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר אָנֹכִי עֹשֶׂה, וְאֵין דָּבָר אֲשֶׁר יַעַצְרֵנִי עוֹד מֵעֲשׂוֹת אֶת מִצְוַת יְיָ אֱלֹהָי! וַיּוֹסֶף הַשָּׂטָן לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: מַה־תַּעֲשֶׂה כִּי יִפְקֹד ט) יְיָ עָלֶיךָ אֶת עֲוֹנְךָ בְּיוֹם מָחָר וְאָמַר: מַדּוּעַ שָׁפַכְתָּ דָּם נָקִי? וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: גַּם אִם יֹאמַר לִי יְיָ מָחָר: שָׁפַכְתָּ דָּם נָקִי, לֹא אֶעֱבוֹר הַיּוֹם אֶת מִצְוַת פִּיו! וַיִּשְׁמַע

א) מֵחֹם. ב) מִטָּתֵךְ. ג) אָקוּם. ד) תַּעֲצֹר. ה) וועקקען, Будить. ו) הֲיִקָּרֶה. ז) שִׁנָּה אֶת מַרְאֵהוּ. ח) מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. ט) יִזְכֹּר

הוּא מוֹצִיא אֶת קַרְנָיו מִסְּבַךְ אֶחָד וְנֶאֱחָז בִּסְבַךְ שֵׁנִי... וַיֹּאמֶר יְיָ: כָּכָה יֵאָחֲזוּ בְנֵי יִצְחָק בַּאֲרָצוֹת רַבּוֹת וְהִתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה אֶל עַם אַחֵר עַד הַיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר אֶקַּח בּוֹ אֶת קֶרֶן הָאַיִל הַזֶּה וְתָקַעְתִּי בָהּ לְחֵרוּתָם א) וְנִגְאֲלוּ וְשָׁבוּ לְאַרְצָם!...

כח. גִּידֵי הָאַיִל וְעוֹרוֹ וְקַרְנָיו.

וְהָאַיִל מִהֵר וַיֵּצֵא מִן הַסְּבָכִים אֲשֶׁר נֶאֱחַז בָּהֶם וַיִּגַּשׁ אֶל אַבְרָהָם וַיִּגַּע בְּרֹאשׁוֹ אֶל בִּגְדוֹ. וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה לְאוֹת כִּי שָׂמֵחַ הוּא עַל צֵאתוֹ מִן הַסְּבָכִים לִהְיוֹת לְעוֹלָה תַּחַת יִצְחָק. וַיִּקָּחֵהוּ אַבְרָהָם וַיַּעֲלֵהוּ לְעוֹלָה תַּחַת בְּנוֹ. וַתֹּאכַל ב) הָאֵשׁ אֶת הָאַיִל וְלֹא נוֹתַר מִמֶּנּוּ בִּלְתִּי אִם עֲשֶׂרֶת גִּידִים ג) וְעוֹרוֹ וּשְׁתֵּי קַרְנָיו. וַיִּהְיוּ הַגִּידִים לְמֵיתָרִים ד) בְּכִנּוֹר ה) הַנִּפְלָא אֲשֶׁר לְדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְהָעוֹר לְאֵזוֹר ו) אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא, וְהַקֶּרֶן הַשְּׂמָאלִית לִתְקוֹעַ בָּהּ עַל הַר סִינַי בְּיוֹם תֵּת יְיָ אֶת תּוֹרָתוֹ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַקֶּרֶן הַיְמָנִית צְפוּנָה ז) עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וְהָיָה בְּשׁוּב יְיָ אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן, וְנִלְקְחָה הַקֶּרֶן הַהִיא וְיִתָּקַע בָּהּ וְהָלַךְ קוֹלָהּ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קְצֵה הָאָרֶץ. וְשָׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל אֶרֶץ מוֹלַדְתָּם!

כט. יְרוּשָׁלַיִם.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה אַבְרָהָם לְהַעֲלוֹת אֶת הָעוֹלָה וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַזֶּה "יִרְאֶה". וַיֹּאמֶר יְיָ: אִם אָקִים אֶת דְּבַר אַבְרָהָם עַבְדִּי אֲשֶׁר קָרָא לַמָּקוֹם הַזֶּה יִרְאֶה, — הֲלֹא יִתְעַצֵּב מְאֹד שֵׁם בֶּן נֹחַ הַצַּדִּיק, אֲשֶׁר קָרָא לַמָּקוֹם הַזֶּה "שָׁלֵם"; וְאִם יִקָּרֵא הַמָּקוֹם הַזֶּה בַּשֵּׁם אֲשֶׁר קָרָא לוֹ שֵׁם בֶּן נֹחַ וְהִתְעַצֵּב אַבְרָהָם, — עַל כֵּן אֶקְרָא לַמָּקוֹם הַזֶּה "יְרוּשָׁלַם" לֵאמֹר "יִרְאֶה־שָׁלֵם" וְשָׂמְחוּ שְׁנֵי הַצַּדִּיקִים הָאֵלֶּה וְרָאוּ כִּי הֲקִימוֹתִי אֶת דִּבְרֵי שְׁנֵיהֶם. וַיַּעַשׂ יְיָ כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר, וַיְהִי שֵׁם הַמָּקוֹם יְרוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

ע. יִצְחָק בְּבֵית שֵׁם.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק בְּנוֹ: יָדֹעַ תֵּדַע, בְּנִי, כִּי כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ עִמָּנוּ וַיְבָרְכֵנוּ וַנִּהְיֶה בְּרָכָה, — בָּא אֵלֵינוּ בִּגְלַל ח) הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לִמַּד אוֹתִי שֵׁם לַעֲשׂוֹתָהּ, וְעַל כֵּן לֵךְ נָא, בְּנִי, אֶל הַצַּדִּיק הַהוּא וְלָמַדְתָּ וְחָכַמְתָּ וְהִשְׂכַּלְתָּ וְהָיִיתָ מְבֹרָךְ וְלִמַּדְתָּ גַּם אֶת בָּנֶיךָ וְעָשִׂיתָ אֲשֶׁר לֹא תָסוּר הַתּוֹרָה מִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ עַד עוֹלָם! וַיִּשְׁמַע יִצְחָק לְדִבְרֵי אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּשַּׁק לוֹ וַיֵּלֶךְ אֶל שֵׁם.

עא. בֶּהָלָה וְשִׂמְחָה וּמָוֶת.

וַיְהִי כִּרְאוֹת הַשָּׂטָן אֶת אַבְרָהָם הוֹלֵךְ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ וַיְמַהֵר וַיִּשְׁתַּנֶּה וַיְהִי דְמוּתוֹ כְּאִישׁ זָקֵן וַיָּבֹא לְבֵית שָׂרָה וַיֹּאמֶר לָהּ: אֲהָהּ, שָׂרָה הָאֵם הָאֻמְלָלָה! הַאֻמְנָם לֹא שָׁמַעַתְּ וְלֹא הֻגַּד לָךְ הַדָּבָר אֲשֶׁר נַעֲשָׂה בְּיִצְחָק בְּנֵךְ? כִּי לָקַח אוֹתוֹ אַבְרָהָם וַיְבִיאֵהוּ אֶל אַחַד הֶהָרִים וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ וַיִּשְׁחַט עָלָיו אֶת יִצְחָק. וַיִּצְעַק הַנַּעַר אֶל אָבִיו וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: רַחֵם נָא אוֹתִי! וְלֹא שָׂם אַבְרָהָם לֵב לְדִבְרֵי תַחֲנוּנָיו וַיִּשְׁחָטֵהוּ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ שָׂרָה אֶת

א) גְּאֻלָּתָם: בעפרייאונג, Освобожденіе ב) וַתִּשְׂרֹף. ג) אֲדֶער, Жилы ד) נַאִיטֶע, Струна ה) ציטהער, Цитра ו) חֲגוֹרָה. ז) טְמוּנָה. ח) בַּעֲבוּר.

אֶחָד וַיִּתְחַבְּרוּ וַיִּהְיוּ לְהַר גָּדוֹל מְאֹד. וַיֵּרֶד עַמּוּד אֵשׁ וַיַּעֲמֹד עַל הָהָר וַיַּגִּיעַ רֹאשׁוֹ הַשָּׁמַיְמָה. וְעָנָן עָלָה וַיְכַס אֶת הָהָר וַיֵּרָא כְבוֹד יְיָ בֶּעָנָן וַיְהִי הַמָּקוֹם הַזֶּה נוֹרָא וְנֶחְמָד עַד מְאֹד. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם לְיִצְחָק: הַגִּידָה נָּא לִי, בְּנִי, מָה אַתָּה רוֹאֶה שָׁם? וַיֹּאמֶר יִצְחָק: עַמּוּד אֵשׁ וְעָנָן כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אָנֹכִי רוֹאֶה! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל נְעָרָיו: הַגִּידוּ נָא לִי מָה אַתֶּם רוֹאִים שָׁם? וַיַּבִּיטוּ הַנְּעָרִים וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לָהֶם אַבְרָהָם וַיֹּאמְרוּ: הָרִים אֲנַחְנוּ רוֹאִים! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר, וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם! וַיֵּלְכוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק וַיָּבוֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם הַהוּא. וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וַיַּסְתִּירֵהוּ מִפְּנֵי הַשָּׂטָן כִּי אָמַר: אַל יִתֵּן בְּיִצְחָק מוּם א) וְנִרְצָה ב) לְעוֹלָה! וַיִּבֶן אַבְרָהָם אֶת הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת הָעֵצִים וַיִּגַּשׁ אֶל יִצְחָק לְעָקְדוֹ ג). וַיֹּאמֶר יִצְחָק: הוֹאֶל נָא, אָבִי, וַעֲקַדְתַּנִי בְּכֹחַ, פֶּן יִפּוֹל עָלַי פַּחַד פִּתְאוֹם בִּרְאוֹתִי אֶת הַמַּאֲכֶלֶת וְהִתְנוֹדַדְתִּי הֵנָּה וָהֵנָּה, וְיִקְשֶׁה מִמְּךָ לְשָׁחֲטֵנִי! וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם כְּדִבְרֵי יִצְחָק וַיָּחֶל לַעֲקוֹד אוֹתוֹ. וַיִּתֵּן יִצְחָק אֶת יָדָיו וְאֶת רַגְלָיו אֶל אָבִיו לַעֲקֹד אוֹתָן, וַיֹּאמַר: אַל נָא תַגִּיד לְאִמִּי אֶת דְּבַר מוֹתִי בִּרְאוֹתְךָ אוֹתָהּ עוֹמֶדֶת עַל הַגַּג אוֹ עוֹבֶרֶת עַל פְּנֵי בוֹר, פֶּן תִּבָּהֵל וְקָרָה אוֹתָהּ אָסוֹן!.. וַיְכַל אַבְרָהָם לַעֲקֹד אֶת יִצְחָק וַיָּשֶׂם אוֹתוֹ מִמַּעַל לָעֵצִים, וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ לָקַחַת אֶת הַמַּאֲכֶלֶת. וַיְהִי לֵב אַבְרָהָם שָׂמֵחַ לַעֲשׂוֹת אֶת דְּבַר יְיָ וְעֵינָיו יָרְדוּ דִמְעָה, כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו עַל יִצְחָק הֶעָנֹג וְהָרַךְ ד). בָּעֵת הַזֹּאת נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וְהַמַּלְאָכִים נִקְבְּצוּ מַחֲנוֹת מַחֲנוֹת, וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְיָ לֵאמֹר: לָמָּה צִוִּיתָ אֶת אַבְרָהָם בְּחִירְךָ ה) לַעֲשׂוֹת כָּכָה? וַיִּבְכּוּ הַמַּלְאָכִים וַתִּפֹּלְנָה שָׁלֹשׁ דְּמָעוֹת בְּעֵינֵי יִצְחָק... וְאַךְ נָגְעָה הַמַּאֲכֶלֶת בְּצַוַּאר יִצְחָק וַתֵּצֵא נַפְשׁוֹ וַתָּעַף הַשָּׁמַיְמָה. אָז יִשָּׁמַע קוֹל מִמָּרוֹם לֵאמֹר: אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנָּעַר! וּכְהִשָּׁמַע קוֹל הָאֱלֹהִים, וַתָּשָׁב נֶפֶשׁ יִצְחָק עַל קִרְבּוֹ וַיֶּחִי וַיִּפְקַח אֶת עֵינָיו וַיִּשָּׂא אוֹתָן הַשָּׁמַיְמָה וַיִּקְרָא: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל הַקּוֹל הַקּוֹרֵא מִן הַשָּׁמַיִם: מִי אַתָּה קָרָאתָ לִי? וַיַּעַן אוֹתוֹ הַקּוֹל לֵאמֹר: מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת אָנִי! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: לֹא אָמוּשׁ ו) מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה עַד אִם יֹאמַר לִי יְיָ: הוֹרִידָה אֶת בִּנְךָ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ! וְעַתָּה הָבָה אוֹצִיאָה טִפַּת דָּם אַחַת מִבְּנִי יְחִידִי..! וַיִּקְרָא הַמַּלְאָךְ שֵׁנִית אֶל אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: כֹּה אָמַר יְיָ: אַל תַּעַשׂ לַנַּעַר מְאוּמָה! וַיְהִי בָּרֶגַע הַזֶּה וַיִּוָּרֵא אַיִל וַיּוּשַׂם בֵּין הַשִּׂיחִים, הוּא הָאַיִל אֲשֶׁר נִבְרָא בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי בָּעֶרֶב וַיִּרְעֶה בְּגַן הָעֵדֶן תַּחַת עֵץ הַחַיִּים וַיֵּשְׁתְּ מִמֵּימֵי הַגָּן וַיְהִי רֵיחוֹ מָלֵא אֶת כָּל הָעוֹלָם. בָּעֵת הַהִיא הוֹרִיד אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק בְּנוֹ מֵעַל הָעֵצִים וַיִּשָּׂא עֵינָיו אֶל הַשָּׁמַיִם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: יְיָ אֱלֹהָי! הִנֵּה אָנֹכִי לֹא חָשַׂכְתִּי מִמְּךָ אֶת בְּנִי יְחִידִי הַיָּקָר לִי בְּחַיָּי, עַל כֵּן אָנֹכִי מִתְחַנֵּן אֵלֶיךָ לֵאמֹר: רַחֶם נָא אֶת בְּנֵי יִצְחָק כִּי יֶחֶטְאוּ לָךְ, וְכָבַשְׁתָּ ז) אֶת כַּעַסְךָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנָם וְהוֹשַׁעְתָּם בַּצַּר לָהֶם! וַיֹּאמֶר יְיָ: יָדַעְתִּי, כִּי יֶחֶטְאוּ לִי בְּנֵי יִצְחָק וְעָשׂוּ אֶת הָרַע בְּעֵינַי וּשְׁפַטְתִּים בְּרֵאשִׁית כָּל שָׁנָה; וְהָיָה כִּי יַחְפְּצוּ בִסְלִיחָתִי וְהִתְפַּלְּלוּ אֵלַי, וְתָקְעוּ לִי בְּשׁוֹפַר אַיִל, כָּאַיִל הָעוֹמֵד מֵאַחֲרֶיךָ! וַיַּבֵּט אַבְרָהָם אַחֲרָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל נֶאֱחָז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו. וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלָיו אַבְרָהָם וַיַּרְא וְהִנֵּה

א) געברעכען, Повреждение ב) וְרָצָה יְיָ אוֹתוֹ. ג) לֶאֱסוֹר. ד) הַמְגֻדָּל מִנְּעוּרָיו בִּנְעִימוֹת הַחַיִּים.
ה) אֲשֶׁר בָּרַרְתָּ גו'. ו) אָסוּר. ז) וְעָצַרְתָּ.

עג. הַלְוָיַת הַמֵּת.

וְכָל אַנְשֵׁי הָעִיר שָׁבְתוּ א) מִמְּלַאכְתָּם בַּיּוֹם הַהוּא, כִּי אָמְרוּ: הִנֵּה מֵתָה הָאִשָּׁה הַצַּדִּיקָה וְהָרַחֲמָנִיָּה וּנְדִיבַת הַלֵּב, אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה כָּמוֹהָ מִיּוֹם בְּרוֹא יְיָ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, עַל כֵּן נִהְיֶה כֻּלָּנוּ נְכוֹנִים לְלַוֹּתָהּ. וַיַּעַזְבוּ כָּל אַנְשֵׁי הָעִיר אֶת בָּתֵּיהֶם הַסְּגוּרִים וַיָּבֹאוּ הֵמָּה וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם עַד לִפְנֵי הַבַּיִת אֲשֶׁר מֵתָה בּוֹ שָׂרָה וַיַּעַמְדוּ. וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי שָׂרָה וַיֹּאמֶר אֶל בְּנֵי חֵת: הוֹאִילוּ ב) נָא וּתְנוּ לִי אֲחֻזַּת קֶבֶר וְקָבַרְתִּי אֶת מֵתִי מִלְּפָנָי! וַיַּעֲנוּ בְנֵי חֵת אֶת אַבְרָהָם לֵאמֹר: הוֹאֶל נָא אֲדוֹנֵינוּ וְלַקַחְתָּ מִמֶּנּוּ אֶת מִבְחַר קְבָרֵינוּ! וַיִּשְׁתַּחוּ אַבְרָהָם לִבְנֵי חֵת וַיּוֹדֶה לָהֶם אֶת חַסְדָּם וַיֹּאמַר: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֵיכֶם וּפְגַעְתֶּם ג) לִי בְּעֶפְרוֹן בֶּן צֹחַר וְיִתֶּן לִי אֶת מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לוֹ, כִּי אוֹתָהּ רָאִיתִי לִי אֲחֻזַּת קָבֶר. וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ בְּנֵי חֵת אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: הָבָה נָשִׂים אֶת עֶפְרוֹן לְרֹאשׁ לְכֻלָּנוּ, כִּי אֵיכָה יְדַבֵּר אַבְרָהָם נְשִׂיא הָאֱלֹהִים עִם עֶפְרוֹן, וְהוּא אִישׁ רָשׁ ד) וְנִקְלֶה! וַיְמַהֲרוּ הָאֲנָשִׁים וַיָּבֹאוּ אֶל עֶפְרוֹן וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הֱיֵה לָנוּ לְרֹאשׁ! וַיִּתְמַהּ עֶפְרוֹן מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מָה רָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי שָׂמוּ לִי פִּתְאוֹם אֶת הַכָּבוֹד הַגָּדוֹל הַזֶּה? וַיַּגִּידוּ לוֹ בְּנֵי עִירוֹ אֶת חֵפֶץ אַבְרָהָם. וַיֵּדַע עֶפְרוֹן וַיָּבֶן כִּי בְּשֶׁל ה) אַבְרָהָם הַמְהֻלָּל וְהַמְבֹרָךְ נַעֲשָׂה לוֹ כָּל הַכָּבוֹד הַזֶּה, וַיְמַהֵר וַיָּבֹא אֶל אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: הוֹאֶל נָא אֲדוֹנִי וְלָקַחְתָּ אֶת שָׂדִי וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ בְּלֹא כֶסֶף וּבְלֹא מְחִיר! וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִי מִקַּחַת דָּבָר מִיַּד אִישׁ חִנָּם! הוֹאֶל נָא וְלָקַחְתָּ אֶת מְחִיר שָׂדְךָ! וַיִּקַּח עֶפְרוֹן אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף בִּמְחִיר שָׂדֵהוּ וַיְהִי לְאַבְרָהָם לַאֲחֻזַּת קָבֶר.

וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָמְרוּ: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְיָרְשׁוּ בְּנֵי אַבְרָהָם אֶת כָּל הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לוֹ יְיָ וְלָכְדוּ גַם אֶת יְרוּשָׁלַיִם עִירֵנוּ, עַל כֵּן הָבָה נִשְׁאֲלָה מֵאֵת אַבְרָהָם וְכָרַת אִתָּנוּ בְּרִית לֵאמֹר: לֹא יִירְשׁוּ בָנַי אַחֲרַי אֶת יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר תִּהְיֶה לִבְנֵי חֵת יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ הַיְבוּסִי! וַיִּיטְבוּ דִבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי אַנְשֵׁי הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ אֶל אַבְרָהָם: אַל נָא תִקְבּוֹר אֶת מֵתְךָ עַד אִם כָּרַתָּ לָנוּ בְרִית לֵאמֹר: לֹא יִלְכְּדוּ בָנַי אֶת יְרוּשָׁלַיִם לְעוֹלָם! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: אָנֹכִי אֶכְרוֹת לָכֶם אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת. וַיְמַהֲרוּ בְּנֵי הָעִיר וַיַּאַסְפוּ אֶת כָּל פְּסִילֵי נְחָשְׁתָּם הַפִּסְחִים וְהָעִוְרִים וַיִּכְתְּבוּ עֲלֵיהֶם אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית וְהַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם אַבְרָהָם וַיָּשִׂימוּ אוֹתָם בִּרְחוֹבוֹת יְרוּשָׁלַיִם וַיִּהְיוּ שָׁם עַד יוֹם בּוֹא דָוִד לִלְכֹּד אֶת הָעִיר. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְּׂאָה שָׂרָה אֶל הַמְּעָרָה לְהִקָּבֵר בָּהּ וַיֵּלְכוּ כָּל הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף אֲשֶׁר בָּעִיר וַיִּסְפְּדוּ לָהּ לֵאמֹר: הוֹי רַחֲמָנִיָּה! הוֹי נְדִיבַת הַלֵּב! וְגַם הַנָּשִׁים הָאַלְמָנוֹת וְהַיְלָדִים הָרַבִּים אֲשֶׁר הֵיטִיבָה עִמָּהֶם שָׂרָה בָּאוּ לִבְכּוֹתָהּ וַיְהִי הָאֵבֶל כָּבֵד מְאֹד. וְאַבְרָהָם בָּא אֶל הַמְּעָרָה וַיָּסַר אֶת מִכְסֵה הָאֶבֶן אֲשֶׁר חָצַב בָּהּ קֶבֶר לְשָׂרָה. וַיָּקָם אָדָם וְחַוָּה וַיֹּאמְרוּ: אֵיךְ נוּכַל וְהָיִינוּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּהְיֶה בּוֹ שָׂרָה קְבוּרָה? הֵן לֹא חָדַלְנוּ מִבּוֹשׁ עַד הַיּוֹם מֵחַטָּאתֵנוּ אֲשֶׁר חָטָאנוּ בְּגַן הָעֵדֶן וַתָּבֵא הַיּוֹם אֶת הָאִשָּׁה הַצַּדִּיקָה וְהַמְבֹרָכָה הַזֹּאת הֲלֹם לְהַגְדִּיל אֶת בָּשְׁתֵּנוּ וּכְלִמָּתֵנוּ! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: שׁוּבוּ נָא לִמְקוֹמְכֶם! כִּי אֶתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם אֶל יְיָ וְלֹא תֵבוֹשׁוּ עוֹד וְלֹא תִכָּלְמוּ לְעוֹלָם. וַיִּשְׁמַע אָדָם וַיָּשָׁב לְקִבְרוֹ; אוּלָם חַוָּה מֵאֲנָה לָשׁוּב עַד אִם פָּצַר ו) בָּהּ אַבְרָהָם וַיִּקָּחֶהָ וַיָּשֶׂם אוֹתָהּ בְּקִבְרָהּ. אַחֲרֵי כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ וַיְשַׁלַּח אֶת יִצְחָק בְּנוֹ אֶל שֵׁם לִלְמוֹד דַּרְכֵי יְיָ וּמוּסָרוֹ. וַתִּתְקַדֵּשׁ מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמַעְלָה וַתִּכָּבֵד בְּעֵינֵי כֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

א) חָדְלוּ. ב) הֵיטִיבוּ. ג) וּבַקְּשׁוּתֶם. ד) עָנִי. ה) בִּגְלַל. ו) הִרְבָּה לְבַקֵּשׁ.

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֶּחֱרַד חֲרָדָה גְּדוֹלָה וַתִּבָּהֵל וַתֶּחְשַׁכְנָה עֵינֶיהָ וַתִּצְעַק צְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה וַתִּפֹּל עַל פָּנֶיהָ אַרְצָה וַתִּזְרֹק א) עָפָר עַל רֹאשָׁהּ. וַתִּתֵּן אֶת קוֹלָהּ בִּבְכִי וַתִּקְרָא: בְּנִי יִצְחָק, בְּנִי בְנִי! מִי יִתֵּן מוּתִי אֲנִי תַחְתֶּיךָ הַיּוֹם! אֲהָהּ, בְּנִי מַחֲמַדִּי! אָנֹכִי רִבִּיתִיךָ ב) וְטִפַּחְתִּיךָ ג) וַתִּיקַר נַפְשְׁךָ בְּעֵינַי מִנַּפְשִׁי וָאֹהַב אוֹתְךָ בְּכָל לִבִּי וּבְכָל נַפְשִׁי וַתְּהִי כָּל שִׂמְחָתִי וְנֶחָמָתִי... וְעַתָּה — טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי! וַתִּתֵּן שָׂרָה אֶת רֹאשָׁהּ בְּחֵיק אַחַת הַשְּׁפָחוֹת אֲשֶׁר מִהֲרוּ לְנַחֲמָהּ, — וַתִּדּוֹם ד) כָּאָבֶן. וַתָּקָם אַחֲרֵי כֵן וַתֵּלֶךְ לָבוֹא חֶבְרוֹנָה. וַתִּשְׁאַל אֶת כָּל הוֹלְכֵי עַל הַדֶּרֶךְ לִבְנָהּ וְלֹא עָנוּ אוֹתָהּ הָאֲנָשִׁים דָּבָר כִּי לֹא יָדְעוּ מַה־נַּעֲשָׂה לְיִצְחָק. וַתָּבוֹא עִם שְׁפָחוֹתֶיהָ וַעֲבָדֶיהָ לְקִרְיַת אַרְבַּע וַתֵּשֶׁב שָׁם כִּי חָלְשָׁה מְאֹד וְלֹא הָיָה עוֹד בָּהּ כֹּחַ לָלֶכֶת מִשָּׁם וָהָלְאָה. וַתֹּאמֶר שָׂרָה אֶל עֲבָדֶיהָ: עֲשׂוּ נָא עִמָּדִי חֶסֶד וַהֲלַכְתֶּם לְבַקֵּשׁ אֶת אַבְרָהָם וְאֶת יִצְחָק! וַיֵּלְכוּ הָעֲבָדִים וַיְבַקְשׁוּ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת וְלֹא מְצָאוּם וַיִּתְעַצְּבוּ אֶל לִבָּם מְאֹד וַיֵּלְכוּ לָשׁוּב אֶל קִרְיַת אַרְבַּע. וַיַּרְא הַשָּׂטָן אֶת עֱנוּת ה) נֶפֶשׁ שָׂרָה וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹל בִּכְיָתָהּ וַיִּרְגַּז תַּחְתָּיו וַיְמַהֵר וַיִּשְׁתַּנֶּה וַיְהִי דִמְיוֹנוֹ כְּיִצְחָק. וַיְהִי בִּרְאוֹתָהּ פִּתְאוֹם אֶת פְּנֵי יִצְחָק בְּנָהּ יְחִידָהּ וַתִּגְדַּל שִׂמְחָתָהּ עַד מְאֹד וַתֵּצֵא נַפְשָׁהּ מֵרֹב שִׂמְחָה וָגִיל וַתָּמֹת.

עב. אֵבֶל יִצְחָק וְאַבְרָהָם.

וְאַבְרָהָם הָלַךְ לָשׁוּב אֶל בְּאֵר שֶׁבַע וַיְהִי בְּקָרְבוֹ אֶל בֵּיתוֹ וַיַּרְא וְהִנֵּה סְגוּרוֹת דַּלְתוֹת אֹהֶל שָׂרָה וַיִּתְמַהּ מְאֹד. וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין הָעֲנָנִים הַמַּזְהִירִים הַמַּקִּיפִים אֶת הָאֹהֶל וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד. וַיִּגַּשׁ אֶל הָאֹהֶל וַיַּשְׁקֵף בְּעַד הַחַלּוֹן וַיַּרְא וְהִנֵּה כָּבָה נֵר הַתָּמִיד!! וַיֵּרַע לִבּוֹ וַיָּבֶן כִּי אָסוֹן קָרָה אֶת שָׂרָה, וַיָּרָץ אֶל שְׁכֵנָיו וַיִּשְׁאַל אוֹתָם לְשָׂרָה וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: הֻגֵּד הֻגַּד לְהָאֵם הָרַחֲמָנִיָּה — לְשָׂרָה — כִּי נִשְׁחַט יִצְחָק בְּנָהּ וַתֵּלֶךְ לְבַקְּשׁוֹ וַתָּבוֹא חֶבְרוֹנָה. וַיְמַהֵר אַבְרָהָם וַיָּבֹא חֶבְרוֹנָה הִיא קִרְיַת אַרְבַּע וַיִּמְצָא אֶת שָׂרָה מֵתָה וַיֵּבְךְּ אוֹתָהּ הַרְבֵּה בָּכֹה וַיְקוֹנֵן ו) אֶת הַקִּינָה הַזֹּאת עַל שָׂרָה לֵאמֹר: „יְתוֹמוֹת וְאַלְמָנוֹת" אֶל שָׂרָה בְּכֶינָה! הַמַּאֲכִילַתְכֶן לֶחֶם לִרְעַבְכֶן, הַמַּשְׁקָה אֶתְכֶן מַיִם לִצְמַאֲכֶן, הַמַּלְבִּישָׁה אֶת מַעֲרֻמֵּיכֶן! אֵיךְ נֶאֶלְמָה הַלָּשׁוֹן הַמְדַבֶּרֶת תַּנְחוּמִים, וַתֵּעָצַמְנָה ז) הָעֵינַיִם הַמְּפִיקוֹת ח) חֶמְלָה וַתֶּחֱלַשְׁנָה הַיָּדַיִם הַמּוֹחוֹת דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים!... וַיִּשְׁמַע כָּל הָעָם אֶת הַמִּסְפֵּד עַל שָׂרָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם בִּבְכִי וַיִּבְכּוּ עַד אֲשֶׁר לֹא הָיָה בָם כֹּחַ לִבְכּוֹת. בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַהוּא נוֹדַע דְּבַר מוֹת שָׂרָה לְיִצְחָק וַיְמַהֵר הוּא וְשֵׁם לָבוֹא קִרְיַת אַרְבַּע. וַיִּפֹּל יִצְחָק עַל פְּנֵי אִמּוֹ וַיֵּבְךְּ עָלֶיהָ וַיִּשַּׁק לָהּ. וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ וַיִּקְרָא לֵאמֹר: אוֹיָה לִי, אִמִּי הָרַחֲמָנִיָּה, כִּי עֲזַבְתִּנִי פִּתְאוֹם! אָמֹר אָמַרְתִּי עוֹד אֶרְאֶה אֶת פָּנַיִךְ אֲשֶׁר הֵאִירוּ לִי כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם, עוֹד אֶשְׁמַע אֶת דְּבָרַיִךְ הַטּוֹבִים הַמְשַׂמְּחִים לֵב, הַמְשִׁיבִים ט) נֶפֶשׁ! וְעַתָּה הָהּ! חָשַׁךְ שִׁמְשִׁי וַיִּשָּׁבֵר לִבִּי! אֵיכָה אֶנָּחֵם וְנֶחָמָתִי אָבְדָה מִמֶּנִּי. אֵיכָה אֶשְׂמַח וְשִׂמְחָתִי עָרְבָה י)...? וַיֵּבְךְּ יִצְחָק עַד אֲשֶׁר לֹא הָיָה בוֹ כֹּחַ לִבְכּוֹת וַיֵּשֶׁב לָאָרֶץ וַיּוֹרֶד רֹאשׁוֹ וַיִּדֹּם כָּאָבֶן.

א) וַתַּשְׁלֵךְ. ב) גִּדַּלְתִּיךָ. ג) גלאֶטטען, Ласкать ד) וַתַּחֲרִישׁ. ה) צָרוֹת. ו) קלאגענעזאנג אַנשטימען. ז) וַתִּסָּגַרְנָה. ח) אֲשֶׁר מֵהֶן נִשְׁקָפוֹת. ט) הַמְּחַיִּים. י) נֶהֶפְכָה לְחשֶׁךְ, לָעֶרֶב. Жалобно пѣть

אַבְרָהָם אֲרוֹנָיו. וַיְהִי כְּצֵאת אֱלִיעֶזֶר וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶל שֵׁם לְהָשִׁיב אֶת יִצְחָק אֶל בֵּיתוֹ! וַיְמַהֵר יִצְחָק וַיָּשָׁב אֶל אַבְרָהָם.

וַיְיָ קָרָא לִשְׁנֵי מַלְאָכִים וַיְצַוֵּם לֵאמֹר: יֵלֶךְ נָא אֶחָד מִכֶּם אֶת אֱלִיעֶזֶר וּשְׁמָרוֹ בְּדַרְכּוֹ אֲשֶׁר הוּא הוֹלֵךְ עָלֶיהָ; וְהַשֵּׁנִי יַקְרֶה אֶת רִבְקָה לִפְנֵי אֱלִיעֶזֶר בְּעֶצֶם הָרֶגַע אֲשֶׁר יָבוֹא אֶל עֵין הַמָּיִם! וַיְמַהֲרוּ הַמַּלְאָכִים לַעֲשׂוֹת אֶת דְּבַר יְיָ. וַיְהִי בְּלֶכֶת אֱלִיעֶזֶר וַיִּשְׁלַח יְיָ בְּרָקִים וּנְגֹהוֹת א) וְזִקִּים ב) וַיָּאִירוּ לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ. וְעוֹדֶנּוּ מִשְׁתָּאֶה אֶל הַמַּרְאוֹת הַנִּפְלָאוֹת הָאֵלֶּה וְהִנֵּה הוּא נִצָּב עַל עֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר בְּחָרָן; וַיִּשְׁתּוֹמֵם אֱלִיעֶזֶר מְאֹד וַיֹּאמַר: מַהֲלַךְ שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם מִבֵּית אֲדוֹנִי עַד הָעִיר הַזֹּאת! וְאֵיכָה נִהְיָה הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה, כִּי עָבַרְתִּי אֶת הַמֶּרְחָק הָרַב בְּיוֹם אֶחָד?? וַיֵּדַע אֱלִיעֶזֶר וַיָּבֶן כִּי מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת וַיִּתְעוֹדֵד ג) וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהֵי אֲדוֹנִי אַבְרָהָם! הַקְרֵה נָא לְפָנַי הַיּוֹם נַעֲרָה יְשָׁרָה אוֹהֶבֶת לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וּצְדָקָה וְהָיְתָה לְיִצְחָק אִישׁ הַחֶסֶד לְאִשָּׁה! וַיְהִי בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה וַיָּבֹא הַמַּלְאָךְ וַיּוֹצִיא אֶת רִבְקָה מִבֵּיתָהּ וַיִּתֵּן בְּלִבָּהּ לָרֶדֶת הָעַיְנָה. וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת כַּדָּהּ וַתָּשֶׂם עַל שִׁכְמָהּ וַתֵּרֶד אֶל הָעָיִן. וַיְהִי כִּרְאוֹת אֱלִיעֶזֶר וְהִנֵּה עוֹלִים הַמַּיִם לִקְרָאתָהּ, וַיִּתְמַהּ מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אָשִׂים עֵינִי עַל הַנַּעֲרָה הַזֹּאת וְרָאִיתִי אֶת מַעֲשֶׂיהָ וְיָדַעְתִּי עַל מָה עָשָׂה יְיָ כָּכָה לְמַעֲנָהּ. וַיַּרְא וְהִנֵּה נִגְּשָׁה אֶל יֶלֶד בֹּכֶה וַתִּשְׁאָלֵהוּ בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים לֵאמֹר: מַה־לְּךָ כִּי תִבְכֶּה? וַיַּעַן הַיֶּלֶד וַיֹּאמַר: נָגַפְתִּי בְאֶבֶן רַגְלִי וַיָּזָב ד) דָּמָהּ. וַתְּמַהֵר רִבְקָה וַתּוֹרֶד אֶת כַּדָּהּ מֵעַל שִׁכְמָהּ וַתַּרְחֵץ אֶת הָרֶגֶל הַפְּצוּעָה וַתָּסַר אֶת מִטְפַּחְתָּהּ מֵעַל רֹאשָׁהּ וַתַּחְבֹּשׁ ה) אֶת הַפֶּצַע; וַתְּנַחֵם אֶת הַיֶּלֶד וַתְּדַבֵּר עַל לִבּוֹ לֵאמֹר: שׁוּבָה נָא אֶל אִמְּךָ וְאַל תִּדְאַג עוֹד לְרַגְלְךָ, כִּי בִמְהֵרָה תֵּרָפֵא! וַיִּשְׂמַח הַיֶּלֶד עַל דִּבְרֵי רִבְקָה וַיָּקָם וַיֵּלַךְ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְחִיקָה מְעַט מִן הַמָּקוֹם הַהוּא וַתָּבֹא לִקְרָאתָהּ אִשָּׁה אֲשֶׁר עֵינֶיהָ כֵּהוֹת, וַתַּחְמוֹל עָלֶיהָ רִבְקָה וַתֹּאמַר: הַגִּידִי נָא לִי: הֲתוּכְלִי לָשׁוּב לְבַדֵּךְ אֶל בֵּיתֵךְ? וַתַּעַן וַתֹּאמַר: אִם אֶתְעֶה, — וְלַנְתִּי בַשָּׂדֶה, כַּדָּבָר אֲשֶׁר עָשִׂיתִי שִׁלְשׁוֹם! וַתֹּאמֶר רִבְקָה: הַגִּידִי נָא לִי אַיֵּה בֵּיתֵךְ וַהֲבֵאתִיךְ אֵלָיו! וַתַּגֶּד לָהּ הָאִשָּׁה וַתְּבָרֵךְ אוֹתָהּ וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶן עַד בּוֹאָן אֶל הַבָּיִת. וַתְּמַהֵר רִבְקָה לָשׁוּב וַתִּיעַף מְאֹד. וַיְהִי כְּגִשְׁתָּהּ עַד הָעֵמֶק אֲשֶׁר תֵּרֵד מִשָּׁם הָעַיְנָה וַתֵּשֶׁב עַל קְצָפָה ו) לָנוּחַ. וַתֵּרָא רִבְקָה וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן עָיֵף וְיָגֵעַ בָּא לִקְרָאתָהּ וַתְּמַהֵר וַתָּקָם וַתְּבָרְכֵהוּ וַתֹּאמַר: הוֹאֵל נָא, אֲדוֹנִי, וְיָשַׁבְתָּ עַל הַקְּצָפָה וְנָחְתָּ! וַיּוֹדֶה לָהּ הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: בְּרוּכָה אַתְּ בִּתִּי, לַיְיָ, כִּי עָשִׂיתָ עִמָּדִי אֶת הַחֶסֶד הַזֶּה. וַתֵּרֶד רִבְקָה הָעַיְנָה וַתְּמַלֵּא כַדָּהּ וַתָּעַל. וַיְהִי כִּרְאוֹת אֱלִיעֶזֶר אֶת מַעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: רַק לְנַעֲרָה רַחֲמָנִיָּה כָּזֹאת נָאֲוָה לִהְיוֹת אִשָּׁה לְבֶן אֲדֹנִי! וַיָּרָץ לִקְרָאתָהּ וַיֹּאמַר: הַגְמִיאִינִי נָא מְעַט מַיִם מִכַּדֵּךְ! וַתֹּאמֶר: שְׁתֵה אֲדוֹנִי! וַתְּמַהֵר וַתּוֹרֶד כַּדָּהּ עַל יָדָהּ וַתַּשְׁקֵהוּ. וַתְּכַל לְהַשְׁקוֹתוֹ וַתֹּאמֶר גַּם לִגְמַלֶּיךָ אֶשְׁאָב עַד אִם כִּלּוּ לִשְׁתּוֹת. וַתְּמַהֵר וַתְּעַר ז) כַּדָּהּ אֶל הַשֹּׁקֶת וַתָּרָץ עוֹד אֶל הַבְּאֵר לִשְׁאֹב וַתִּשְׁאַב לְכָל גְּמַלָּיו. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ הַגְּמַלִּים לִשְׁתּוֹת וַיִּקַּח אֱלִיעֶזֶר נֶזֶם ח) אֲשֶׁר הָיְתָה אֶבֶן יְקָרָה מִלּוּאָתוֹ ט) וּשְׁנֵי צְמִידִים י) וַיִּתֵּן לָהּ וַיֹּאמַר: בַּת מִי אַתְּ הַגִּידִי נָא לִי? הֲיֵשׁ בֵּית אָבִיךְ מָקוֹם לָנוּ לָלִין הַלַּיְלָה הַזֶּה? וַתֹּאמֶר אֵלָיו: בַּת בְּתוּאֵל אָנֹכִי בֶּן מִלְכָּה אֲשֶׁר יָלְדָה לְנָחוֹר. וַתֹּאמֶר אֵלָיו גַּם תֶּבֶן גַּם מִסְפּוֹא יא) רַב עִמָּנוּ, גַּם מָקוֹם לָלוּן בְּכָל הָעֵת אֲשֶׁר יִיטַב בְּעֵינֶיךָ לָשֶׁבֶת בְּבֵיתֵנוּ!

א) װעטשע־ליכטען , Зарница ב) לְשׁוֹנוֹת אֵשׁ . ג) וַיִּתְחַזֵּק . ד) נָזַל . ה) פערבינדען , Перевязывать
ו) כְּרוּתַת עֵץ : אַבגעהויענעס , Обрубокъ ז) הֵרִיקָה . ח) אָהר־רינג , Кольцо ушное ט) איינפאַסונג .
Виравка י) אַרמבאַנד , Зарукавье יא) פיהעפוטטער , Кермъ

עד. שׁוֹשַׁנָּה בֵּין חוֹחִים א).

בָּעֵת הַהִיא נוֹלְדָה בַּת לִבְתוּאֵל בֶּן נָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָהּ רִבְקָה. וַתִּגְדַּל הַנַּעֲרָה וַתִּיף וַתִּמְצָא חֵן בְּעֵינֵי כָּל רוֹאֶיהָ. וַתֵּרֶא אֶת מַעֲשֵׂי אָבִיהָ וְאָחִיהָ וְהִנֵּה הֵם רָעִים מְאֹד, וַתָּשֶׂם עַל לֵב לָסוּר מִדַּרְכֵיהֶם הָרָעִים וְלַעֲשׂוֹת אַךְ טוֹב וָחֶסֶד. וַתַּאֲכֵל אֶת הָעֲנִיִּים הַבָּאִים לְבַקֵּשׁ לֶחֶם וַתַּשְׁקֵם וַתִּתֵּן לָהֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֶעֱמִיד בְּתוּאֵל לְפָנֶיהָ שְׁפָחוֹת לְשָׁרְתָהּ, וַתֹּאמַר: חָלִילָה לִּי מִשֶּׁבֶת בְּטֵלָה כָּל הַיּוֹם! הִנְנִי לַעֲשׂוֹת לְבַדִּי אֶת כָּל הָעֲבוֹדָה אֲשֶׁר בַּבָּיִת! וַתַּעַשׂ רִבְקָה כַּאֲשֶׁר אָמְרָה וַתְּבַשֵּׁל וַתֹּאפֶה וַתִּשְׁאַב מַיִם וַתַּשְׁקְ אֶת הַגְּמַלִּים. וְהָיָה בְּצֵאתָהּ הַחוּצָה לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָה, — וְרָאֲתָה אֶת מַעֲשֵׂי אַנְשֵׁי הָעִיר הַמְרַמִּים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְשָׁמְעָה אֶת דִּבְרֵי רִיבוֹתָם וְאֶת גִּדּוּפֵיהֶם אֲשֶׁר יְגַדֵּף הָאֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, וְהִתְעַצְּבָה אֶל לִבָּהּ מְאֹד וְאָמְרָה בְלִבָּהּ: מִי יִתֵּן וְיָכֹלְתִּי לָצֵאת אֶת הָעִיר הַזֹּאת לְבִלְתִּי רְאוֹת עוֹד אֶת כָּל הַתֹּעֵבוֹת ב) הָאֵלֶּה! וַיְהִי כָּל הָעֲנִיִּים הַבָּאִים חָרָנָה הַיּוֹדְעִים אֶת רֹעַ אַנְשֶׁיהָ וְאֶת הַכֹּבֶד רִבְקָה וְטוּב לִבָּהּ, וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה שׁוֹשַׁנָּה בֵּין חוֹחִים!

עה. הַגְּדוֹלָה בְּשִׂמְחוֹת אַבְרָהָם.

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק שָׁלשׁ שָׁנִים וַיִּלְמַד מוּסָר וּבִינָה וַיֶּחְכַּם וַיַּשְׂכֵּל מְאֹד, וַיֶּאֱהַב עָנִי וָרָשׁ לָתֵת לָהֶם לֶחֶם וְשִׂמְלָה, וַיַּעַשׂ שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ וַיְנַחֵם אֶת כָּל אֻמְלָל וְאֶת כָּל מַר נֶפֶשׁ וַיַּעֲזָר־לָהֶם כְּכֹל אֲשֶׁר הִשִּׂיגָה יָדוֹ ג) וַיְהִי אָהוּב לְכָל יוֹדְעָיו וַיִּגְדַּל שְׁמוֹ וַיְהֻלַּל מְאֹד. וְהָיָה כִּי בֵרַךְ אִישׁ אֶת בְּנוֹ בַּיָּמִים הָהֵם וְאָמַר: יְשִׂימְךָ יְיָ כְּיִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם! וַיְהִי כְּבוֹא שְׁמוּעַת יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם וַיָּרֶם אֶת יָדוֹ הַשָּׁמַיְמָה וַיֹּאמַר: אֱלֹהֵי חַסְדִּי! מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי! כִּי נָתַתָּ לִי אֹרֶךְ יָמִים וְגַם עֹשֶׁר וָשֵׁם טוֹב חַנֹּתָ אוֹתִי; וַתָּשֶׂם לִי כָבוֹד אֲשֶׁר לֹא נַעֲשָׂה כָּמוֹהוּ לְאִישׁ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, כִּי נָתַתָּ בְּלֵב מַלְכֵי הָאָרֶץ לָבוֹא אֵלַי בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר לִשְׁאָל לִי לְשָׁלוֹם וְלִשְׁמוֹעַ אֶת דְּבָרָי; וַאֲנִי עַבְדְּךָ הֵן לֹא גָדַלְתִּי מִכָּל אִישׁ וְלֹא רוֹמַמְתִּי מֵהֶם, כִּי עָפָר וָאֵפֶר אָנֹכִי כְּאַחַד הָאָדָם! וַתִּקְטַן עוֹד זֹאת בְּעֵינֶי — וַתִּתֵּן שִׂמְחָה בְּלִבִּי אֲשֶׁר לֹא שָׂמַחְתִּי כָמוֹהָ בְּכָל הַיָּמִים, כִּי נָתַתָּ לְיִצְחָק בְּנִי לֵב טוֹב מָלֵא רַחֲמִים וְחֶמְלָה וַיְהִי לִבְרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ! בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עַל חַסְדְּךָ זֶה הַגָּדוֹל מִכָּל הַחֲסָדִים אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי!

עו. אֱלִיעֶזֶר וְרִבְקָה.

וַיִּקְרָא אַבְרָהָם לֶאֱלִיעֶזֶר עַבְדּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: הִנֵּה הִמְשַׁלְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר לִי, כִּי רָאִיתִי אוֹתְךָ עוֹשֶׂה צְדָקָה וָחֶסֶד וּמְלַמֵּד דַּעַת אֱלֹהִים לְכָל הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ, וּבְךָ בָּטַח לִבִּי כִּי תַעֲשֶׂה תָמִיד כְּכֹל אֲשֶׁר אֶשְׁאַל מִמְּךָ! וַיֹּאמֶר אֱלִיעֶזֶר: כֹּל אֲשֶׁר יֹאמַר לִי אֲדוֹנִי הִנְנִי עַבְדֶּךָ! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: לְכָה אֶל אַרְצִי וְאֶל מוֹלַדְתִּי וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי לְיִצְחָק. וַיַּעַן אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: לֹא אָסוּר מִדְּבָרֶיךָ יָמִין וּשְׂמֹאל! וַיִּכְתֹּב אַבְרָהָם סֵפֶר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: כֹּל אֲשֶׁר לִי נָתוּן לְיִצְחָק בְּנִי! וַיַּחְתֹּם אֶת הַסֵּפֶר וַיִּתְּנֵהוּ לֶאֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: יְהִי הַסֵּפֶר הֶחָתוּם בְּיָדְךָ וְהַרְאִיתָהוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר יוֹכִיחַ ד) יְיָ לְיִצְחָק! וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גְמַלִּים וַיַּחְסֹם ה) אוֹתָם לְבִלְתִּי יֹאכְלוּ אֶת הַקָּמָה ו) אֲשֶׁר בִּשְׂדוֹת זָרִים וְאֶת הַסֵּפֶר אֲשֶׁר כָּתַב אַבְרָהָם לָקַח בְּיָדוֹ וַיָּקָם לָלֶכֶת אֶל עִיר נָחוֹר אֲחִי

א) קוֹץ. ב) הַמַּעֲשִׂים הָרָעִים. ג) בְּכֹל אֲשֶׁר יָכֹל. ד) בעשטיממען, Определить ה) וַיִּסְגֹּר אֶת פִּיהֶם. ו) הַשִּׁבֳּלִים.

עה. רבקה ויצחק.

ויוצא אליעזר כלי כסף וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה ומגדנות נתן לאחיה ולאמה. ויהי כאשר אכלו ושתו, ויצעק בתואל צעקה גדולה ומרה לאמר: מר א) לי מאד! בא קצי! כי אכל בתואל מהקערה אשר שם לפני אליעזר ויבוא הרעל בקרבו וימרר אותו מאד וימיתהו. ויהי בבקר ויצא אליעזר החוצה ויאמר לו המלאך: אל נא תעצרני במקום הזה ומהרת לשוב עם רבקה לבית אדוניך. ויבוא אליעזר הביתה ויאמר: אנא שלחוני לאדוני! ויאמר לבן ואמו: תשב נא רבקה בביתנו עד מלאת שבעת ימי האבל ואחר נתן לה כסף וזהב ונתנה לצורף ב) לעשות עדיים ג) ותפרה לה את בגדי כלולותיה ד); ובצאת ה) השנה ולקחת אותה והבאת לבן אדוניך! ויוסף אליעזר לדבר ויאמר: יגדל נא חסדכם ושלחתם אותי היום לאדוני למה תאחרו ו) אותי ויי הצליח דרכי? ויקראו לרבקה ויאמרו אליה: התלכי עם האיש הזה אל בית אברהם דוד אביך והיית ליצחק בנו לאשה? ולרבקה באה שמועת אברהם ויצחק זה פעמים רבות, ותדע כי שמם מהלל ומבורך בפי כל; ותען לאמר: בכל לבי ובכל נפשי הנני ללכת אל בית אברהם ברוך יי ואהוב כל בני האדם! ותאמר אמה: איך תלכי ולא הכינות עוד את עדיך? ותען רבקה ותאמר: אל נא יעצרוני הקטנות ז) האלה! ויהי כראותם את רבקה מתאמצת ללכת ויתעצבו אל לבם ויאמרו: על כן לא נתן לה, בלתי אם את ברכת פינו בצאתה עם אליעזר עבד אברהם! וישלחו את רבקה ואת עבד אברהם ואת אנשיו ויברכו אותה לאמר: היי לאלפי רבבה! ותקם רבקה ונערותיה ותרכבנה ותלכנה אחרי אליעזר. ויהי כאשר באו עד לפני באר שבע ותשא רבקה את עיניה ותרא והנה איש הדור בלבושו עומד בשדה וכפיו פרושות השמים ומלאך יי עומד עליו לשמרו. ותתמה מאד ותאמר: הבה אשאלה את אליעזר אולי ידע והגיד לי מי הוא האיש הגדול הלז. ותשאל את אליעזר ויגד לה. ויהי ברגע הזה ותהי רוח יי אלהים עליה ותדע כי יבא יום וילדה בן רע ליצחק, ותחרד חרדה גדולה עד מאד ותפול מעל הגמל. ויהי כבוא רבקה אל בית אברהם ותרד מעל הגמל ויספר אליעזר ליצחק את כל הנפלאות אשר עשה לו יי בדרכו. בעצם הרגע הזה נפתחו דלתות אהל שרה ועננים מזהירים ירדו מן השמים ויקיפו את האהל. ויבא יצחק את רבקה האהלה וירא והנה דולק הנר ואורו המתוק זרוע בכל הבית וידע כי הגדיל יי את חסדו עמו ויתן לו אשה טובה וברוכה וינחם אחרי אמו.

עט.

אבני שהם וברקות ח) המאירות כשמש.

בעת ההיא לקח לו אברהם אשה ושמה קטורה ותלד לו ששה בנים. ויהי כאשר גדלו ויבן להם אברהם עיר גדולה וישת ט) מסביב לה חומת ברזל בצורה בשמים י) ויבא אותם שמה ויאמר: שבו לכם בעיר הגדולה הזאת ורחקתם מיצחק בני, כי לא ינקה יא) כל הנוגע בו! ויאמרו בני קטורה: אמנם טובה ויפה העיר הזאת ולא נחסר בה דבר. אולם חומת הברזל הגדולה מכסה את

א) איבעל, Дурно ב) עושה כלי זהב. ג) שמוקק, Украшенiе ד) אשר תלבש ביום הלקחה לאיש.
ה) ומקץ. ו) תעצרו. ז) קליינינקייט, Мелочь ח) אבנים יקרות המזהירות. ט) ויעש.
י) גבוהה מאד. יא) ינצל.

וַיִּשְׁמַע אֱלִיעֶזֶר אֶת דִּבְרֵי הַנַּעֲרָה וַיִּשְׂמַח מְאֹד וַיְבָרֶךְ אֶת יְיָ אֲשֶׁר לֹא עָזַב חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ מֵעִם אַבְרָהָם וַיַּנְחֵהוּ א) בֵּית אֲחֵי אֲדוֹנָיו!

עז. נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת; לָבָן וּבְתוּאֵל.

וַתָּרָץ רִבְקָה וַתַּגֵּד לְבֵית אִמָּהּ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיְהִי כִּרְאוֹת לָבָן אֶת הַנֶּזֶם הַיָּקָר וְאֶת הַצְּמִידִים הַנֶּחְמָדִים עַל יְדֵי רִבְקָה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֵין זֹאת כִּי עָשִׁיר מְאֹד הָאִישׁ הַבָּא! אָרוּצָה אֵלָיו וְאַהַרְגֵהוּ וְלָקַחְתִּי אֶת זְהָבוֹ וְאֶת כַּסְפּוֹ. וַיָּרָץ לָבָן אֶל הָעַיִן וַיַּרְא אֱלִיעֶזֶר וְהִנֵּה אִישׁ רָץ לִקְרָאתוֹ. וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל פָּנָיו וְהִנֵּה הֵם פְּנֵי רוֹצֵחַ. וַיַּזְכֵּר אֱלִיעֶזֶר אֶת „הַשֵּׁם" ב) וַיֵּרֹמּוּ הַגְּמַלִּים וַיַּעַמְדוּ בָּאֲוִיר. וַיַּזְכֵּר עוֹד הַפַּעַם אֶת „הַשֵּׁם" וַיָּרוּם הוּא בָּאֲוִיר מִמַּעַל לִגְמַלָּיו, וַיִּשְׁתּוֹמֵם לָבָן מְאֹד וַיִּירָא מֵאֵת אֱלִיעֶזֶר יִרְאָה גְדוֹלָה, וַיִּקְרָא אֵלָיו לֵאמֹר: בּוֹא בְּרוּךְ יְיָ! לָמָּה תַעֲמֹד בַּחוּץ וְאָנֹכִי פִּנִּיתִי הַבַּיִת וָאוֹצִיא אֶת כָּל הַפְּסִילִים מִמֶּנּוּ, כִּי יָדַעְתִּי אֲשֶׁר לֹא תָבֹא אַתָּה לְבַיִת וּפְסִילִים בּוֹ! וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּשָּׁמַע קוֹל שָׁאוֹן גָּדוֹל וַיִּשָּׂא אֱלִיעֶזֶר אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אֲנָשִׁים רַבִּים רָצִים אֶל הָעָיִן. כִּי רָאוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת הַצְּמִידִים הַנֶּחְמָדִים אֲשֶׁר נָתַן אֱלִיעֶזֶר לְרִבְקָה וַיָּרוּצוּ לְהָרְגוֹ וְלָקַחַת אֶת זְהָבוֹ; אֶפֶס כִּי בִּרְאוֹתָם אֶת אֱלִיעֶזֶר לוֹקֵחַ אֶת גְּמַלָּיו תַּחַת אַצִּילוֹת ג) יָדָיו וּמַעֲבִירָם אֶת הָעַיִן וַיִּבָּהֲלוּ מִפָּנָיו וַיִּסֹּגוּ אָחוֹר. וַיָּבֹא אֱלִיעֶזֶר אֶל בְּתוּאֵל הַבַּיְתָה וַיְפַתַּח אֶת פִּיּוֹת גְּמַלָּיו וַיִּתֵּן לָהֶם לָבָן תֶּבֶן וּמִסְפּוֹא וּמַיִם לִרְחֹץ רַגְלָיו וְרַגְלֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׂמוּ לִפְנֵי אֱלִיעֶזֶר לֶאֱכֹל וַיָּשֶׂם בְּתוּאֵל רַעַל ד) בַּקְּעָרַת הַמָּרָק אֲשֶׁר נָתְנוּ לֶאֱלִיעֶזֶר, כִּי אָמַר בְּלִבּוֹ: יֹאכַל וָמֵת, וִירַשְׁתִּי אוֹתוֹ! וֶאֱלִיעֶזֶר אָמַר: לֹא אֹכַל עַד אִם דִּבַּרְתִּי דְּבָרִי. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּקַּח הַמַּלְאָךְ הַשּׁוֹמֵר אֶת אֱלִיעֶזֶר אֶת הַשֻּׁלְחָן וַיַּסֵּב ה) אוֹתוֹ וַתְּהִי קַעֲרַת אֱלִיעֶזֶר מִמּוּל בְּתוּאֵל וְקַעֲרַת בְּתוּאֵל מִמּוּל אֱלִיעֶזֶר. וְאִישׁ מִכָּל הַיּוֹשְׁבִים אֶל הַשֻּׁלְחָן לֹא רָאָה אֶת מַעֲשֵׂה הַמַּלְאָךְ הַנֶּעְלָם וְלֹא יָדַע מְאוּמָה. וַיְהִי כֶּאֱמֹר בְּתוּאֵל לֶאֱלִיעֶזֶר: דַּבֵּר אֶת דְּבָרֶיךָ, וַיֹּאמֶר אֱלִיעֶזֶר: אַל תַּחְשְׁבוּנִי לְאִישׁ גָּדוֹל וְנִכְבָּד, כִּי אֵינֶנִּי בִּלְתִּי אִם עֶבֶד אַבְרָהָם. וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אֲדוֹנִי מְאֹד וַיְמַלֵּא אֶת בֵּיתוֹ טוּב. וַתֵּלֶד שָׂרָה אֵשֶׁת אֲדוֹנִי בֵּן אַחֲרֵי זִקְנָתָהּ וַיִּתֶּן לוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ. הִנֵּה הַסֵּפֶר הֶחָתוּם לִפְנֵיכֶם קְחוּהוּ וְקִרְאוּ בוֹ וּרְאִיתֶם כִּי כֵנִים ו) דְּבָרַי. וַיַּשְׁבִּיעֵנִי אֲדוֹנִי לֵאמֹר: לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי בִּלְתִּי אִם מִבְּנוֹת בֵּית אָבִי וּמִמִּשְׁפַּחְתִּי! וָאָבֹא הַיּוֹם אֶל הָעָיִן וָאֶתְפַּלְּלָה אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא הַקְרֵה לְפָנַי נַעֲרָה יְשָׁרָה, אֹהֶבֶת חֶסֶד וּצְדָקָה לַעֲשׂוֹתָם! וַיִּתֵּן לִי יְיָ אֶת שְׁאֵלָתִי וַיַּקְרֶה לְפָנַי אֶת רִבְקָה בְּתָּכֶם וָאֵרֶא אֶת מַעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים וָאֹמַר: הִיא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הוֹכִיחַ יְיָ לְבֶן אֲדוֹנִי! וְעַתָּה אִם יֶשְׁכֶם עֹשִׂים חֶסֶד וֶאֱמֶת אֶת אֲדוֹנִי הַגִּידוּ לִי, וְאִם לֹא, — הַגִּידוּ לִי וְאֶפְנֶה אֶל לוֹט אוֹ אֶל יִשְׁמָעֵאל. וַיְהִי כְּכַלּוֹת אֱלִיעֶזֶר לְדַבֵּר וַיְמַהֵר לָבָן לַעֲנוֹת אֶת אֱלִיעֶזֶר וְלֹא חִכָּה אֶת אָבִיו בִּדְבָרִים, וַיֹּאמַר: הִנֵּה רִבְקָה לְפָנֶיךָ קַח וָלֵךְ! וַיֹּאמֶר אֱלִיעֶזֶר בְּלִבּוֹ: אַךְ זֶה בֵּן מֵבִישׁ וְסָר־טַעַם ז)! אָנֹכִי לֹא אָשִׂים לֵב לִדְבָרָיו וְשָׁמַעְתִּי מַה־יַּעֲנֵנִי בְּתוּאֵל אָבִיו. וַיְהִי כֶּאֱמֹר בְּתוּאֵל לֶאֱלִיעֶזֶר: מֵיְיָ יָצָא הַדָּבָר, קַח אֶת רִבְקָה וּתְהִי אִשָּׁה לְבֶן אֲדוֹנֶיךָ, — וַיִּשְׁתַּחוּ אֱלִיעֶזֶר אַרְצָה לַיְיָ.

א) וַיַּנְהִגֵהוּ. ב) יְיָ. ג) זְרֹעוֹת. ד) גיפט, Ядъ, одуръ ה) אומווענדען, Поварачиватъ ו) נֶאֱמָנִים. ז) גראַביאַן, Грубіянъ

קָשִׁים הָאֲנָשִׁים מְאֹד וְלֹא הוֹדוּ עוֹד עַל פִּשְׁעֵיהֶם. וַיֹּאמֶר עֵשָׂו: הָבִיאוּ נָא אֵלַי אֶת הַגַּנָּב וְעָשִׂיתִי אֲשֶׁר יוֹדֶה עָלַי פִּשְׁעוֹ. וַיְצַו שַׂר בֵּית הַסֹּהַר וַיַּעֲמִידוּ אֶת הַגַּנָּב לִפְנֵי עֵשָׂו. וַיֹּאמֶר עֵשָׂו: תֵּן תּוֹדָה כִּי גָנַבְתָּ! וַיַּעַן הַגַּנָּב וַיֹּאמַר: לֹא גָנַבְתִּי! וַיֹּאמֶר עֵשָׂו: רוֹאֶה אָנֹכִי כִּי נָקִי וְצַדִּיק אַתָּה וְלֹא לְאִישׁ כָּמוֹךָ יֵאָמֵר גַּנָּב; אוּלָם הַגִּידָה נָּא לִי: מַה־שֵּׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר חָלַק עִמְּךָ אֶת הַגְּנֵבָה. וַיַּעַן הַגַּנָּב וַיֹּאמַר: גַּם הַנָּבָל הַהוּא וַיִּקַּח אֶת חֶלְקִי! וַיִּשְׁמַע שַׂר בֵּית הַסֹּהַר אֶת דְּבָרָיו וַיְצַו וַיָּשִׂימוּ אוֹתוֹ בַּכֶּלֶא א). וַיָּבִיאוּ אֶת הָרוֹצֵחַ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי עֵשָׂו. וַיֹּאמֶר עֵשָׂו: הַגִּידָה נָּא לִי מַדּוּעַ הִכָּה אוֹתְךָ הַנִּרְצָח עַל הַלְּחִי פַּעַם וּשְׁתָּיִם? וַיִּשְׁמַע הָרוֹצֵחַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְצֹף מְאֹד וַיֹּאמַר: שֶׁקֶר הַדָּבָר! הַאִישׁ כָּמוֹנִי יֻכֶּה בִּידֵי רְפֵה כֹחַ וּמוּג־לֵב ב) כְּהָאִישׁ אֲשֶׁר רָצַחְתִּי? שְׁאַל אֶת אַנְשֵׁי עִירִי וְיַגִּידוּ לְךָ, כִּי אֵין כָּמוֹנִי גִּבּוֹר כֹּחַ בְּכָל הָאָרֶץ...! וַיְצַו שַׂר בֵּית הַסֹּהַר וַיָּשִׂימוּ אֶת הָרוֹצֵחַ בְּבֵית הַכֶּלֶא וַיֹּאמַר: עַתָּה יִשָּׁפְטוּ שְׁנֵיהֶם כִּי הוֹדוּ עַל פִּשְׁעֵיהֶם! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדְעָה עָרְמַת עֵשָׂו לְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וַיִּקְרְאוּ לוֹ: „צַיִד בְּפִיו" לֵאמֹר: צָ ד אֲ נָ שִׁ י ם בְּ דִ בְ רֵ י פִּ י ו.

וְעֵשָׂו יָדַע כִּי אִישׁ קָדוֹשׁ הוּא יִצְחָק אָבִיו וְאֵת אֲשֶׁר יְבָרֵךְ, יְבֹרָךְ, וַיִּתְאַמֵּץ לִמְצֹא חֵן בְּעֵינָיו וַיָּבֵא לוֹ הַטּוֹב בַּיַּיִן וְהַשָּׁמֵן בַּבָּשָׂר. וּכְבוֹאוֹ אֶל אָבִיו לְשָׁרְתוֹ – וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו הַנֶּחֱמָדִים כִּי אָמַר: יִרְאֶה אָבִי אֶת הַכָּבוֹד הַגָּדוֹל אֲשֶׁר אָנֹכִי שָׂם לוֹ וּבֵרְכֵנִי! וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי לֹא שָׂם יִצְחָק אָבִיו אֶת לִבּוֹ לְזֹאת וַיֹּאמַר: חָשַׁבְתִּי לִקְנוֹת אֶת לִבּוֹ בַּיַּיִן וּבְבָשָׂר לְאַהֲבָה אוֹתִי; אוּלָם הַיּוֹם רָאִיתִי, כִּי שָׁוְא הָיָה עֲמָלִי! הָבָה אַעֲרִים לוֹ וְאֵרָאֶה בְעֵינָיו כְּאִישׁ עוֹשֶׂה חֶסֶד וּצְדָקָה! וַיַּעַשׂ עֵשָׂו כַּאֲשֶׁר חָשַׁב וַיָּבֹא אֶל יִצְחָק אָבִיו וַיֵּשֶׁב לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק: אֵיפֹה הָיִיתָ, בְּנִי? וַיַּעַן עֵשָׂו וַיֹּאמַר: הָלַכְתִּי לִשְׁמוֹעַ דְּבַר יְיָ! וַיִּשְׂמַח יִצְחָק מְאֹד וַיֹּאמַר: הֵטִיבוֹתָ, בְּנִי אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה! וַיּוֹסֶף עֵשָׂו לְשַׁקֵּר וַיֹּאמַר: הִנֵּה אָנֹכִי נוֹתֵן לָעֲנִיִּים מַעֲשֵׂר מִכֹּל אֲשֶׁר יַקְרֶה יְיָ לְפָנָי, וְעַתָּה אָמַרְתִּי: הָבָה אֶשְׁאָלְךָ אָבִי וְהִגַּדְתָּ לִי אֵיךְ נוֹתְנִים מַ עֲ שֵׂ ר מִ מֶּ לַ ח וּ מִ תֶּ בֶ ן? וַיִּשְׁמַע יִצְחָק אֶת דִּבְרֵי עֵשָׂו וַיֹּאמַר: אַךְ זֶה נַעַר אוֹהֵב לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וּצְדָקָה, כִּי שְׁאָלַנִי גַּם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה! וַיַּרְא יְיָ וַיֵּדַע כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת עֵשָׂו וַיֹּאמַר: תִּכְהֶינָה ג) עֵינֵי יִצְחָק וְלָקַח יַעֲקֹב הַנַּעַר הַתָּם אֶת בִּרְכַּת עֵשָׂו.

פב. דִּבְרֵי אַבְרָהָם הָאַחֲרוֹנִים.

וַיְהִי אַבְרָהָם בֶּן מֵאָה שָׁנָה וְשִׁבְעִים שָׁנָה וְחָמֵשׁ שָׁנִים וַיִּקְרָא לְיִצְחָק בְּנוֹ וַיֹּאמַר: הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ. הוּא לְקָחַנִי מִבֵּית אָבִי וּמֵאֶרֶץ מוֹלַדְתִּי וַיְבִיאֵנִי אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיַּצִּילֵנִי מִיְּדֵי נִמְרוֹד וּמֵעֲצַת רְשָׁעִים כִּי בָטַחְתִּי בוֹ. וְעַל כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ בְּנִי לֵאמֹר: עֲבוֹד אֶת יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְאָהַבְתָּ אוֹתוֹ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ; וְשָׁמַרְתָּ אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וְאֶת כָּל חֻקָּיו וַהֲ טִ י בוֹ תָ עִם כָּ ל בְּ נֵ י הָ אָ דָ ם, וְרִחַמְתָּ אוֹתָם וַאֲהַבְתָּם בְּכָל לְבָבְךָ. וְכִי תִרְאֶה עָרוֹם וְכִסִּיתוֹ ד) וְכִי יָבוֹא אֵלֶיךָ רָעֵב וְהַאֲכַלְתָּהוּ וְהִשְׁקִיתָהוּ וְנָתַתָּ לוֹ צֵדָה לַדָּרֶךְ. וְכִי תִרְאֶה אֲנָשִׁים אֻמְלָלִים –, וְקֵרַבְתָּם אֵלֶיךָ וְנִחַמְתָּם וְהִתְפַּלַּלְתָּ בַּעֲדָם אֶל יְיָ; וּבָאוּ עָלֶיךָ בִּרְכוֹת הָאוֹבְדִים ה) וְהִתְבָּרְכוּ בְךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ. וְלִמַּדְתָּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת בָּנֶיךָ וְהָיוּ גַם הֵמָּה עֹשֵׂי טוֹב וָחֶסֶד וּצְדָקָה וְאֹהֲבֵי אֱמֶת וְשָׁלוֹם! וַיְכַל אַבְרָהָם לְצַוּוֹת אֶת יִצְחָק וַיֹּאמַר:

א) בֵּית הָאֲסוּרִים. ב) יְרֵא מִכֹּל. ג) לֹא תִרְאֶינָה הֵיטֵב. ד) וְהִלְבַּשְׁתּוֹ. ה) הָאֻמְלָלִים.

עֵין הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׂמָה אוֹתָנוּ לְיוֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: אַל תִּירָאוּ! אָנֹכִי אֶתֵּן לָכֶם אֲבָנִים יְקָרוֹת וְהֵאִירוּ אֶת הָעִיר. וַיִּתֵּן לָהֶם אַבְרָהָם אַבְנֵי שֹׁהַם וּבָרְקוֹת גְּדוֹלוֹת עַד מְאֹד וַיְהִי אוֹרָן מָלֵא אֶת כָּל הָעִיר. וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְכָבוּ שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים – הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ – וְהֵאִירוּ אָז הָאֲבָנִים הַיְקָרוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי נוֹתֵן לָכֶם לְכָל בָּאֵי עוֹלָם.

פ. הֻלֶּדֶת יַעֲקֹב וְעֵשָׂו.

וְרִבְקָה אֵשֶׁת יִצְחָק עֲקָרָה בַּיָּמִים הָהֵם אֵין לָהּ וָלָד א). וַיֵּשֶׁב יִצְחָק אֶת אַבְרָהָם אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן; וַיְהִי יְיָ אֶת יִצְחָק וְאֶת אַבְרָהָם אָבִיו. וַיְהִי כַּעֲבוֹר עֶשְׂרִים שָׁנָה וְרִבְקָה עוֹדֶנָּה עֲקָרָה וַתֹּאמֶר אֶל יִצְחָק: הֲלֹא שָׁמַעְתִּי, כִּי גַּם שָׂרָה אִמְּךָ הָיְתָה עֲקָרָה וַיִּתְפַּלֵּל בַּעֲדָהּ אַבְרָהָם אָבִיךָ וַתַּהַר לוֹ. וְעַתָּה עֲמֹד נָא וְהִתְפַּלֵּל אֶל הָאֱלֹהִים גַּם אַתָּה, וְשָׁמַע אֶת תְּפִלָּתְךָ וְנָתַן לִי הֵרָיוֹן. וַיִּשְׁמַע יִצְחָק בְּקוֹל רִבְקָה אִשְׁתּוֹ וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם אֶל הַר הַמּוֹרִיָּה וְהִתְפַּלֵּל שָׁם אֶל יְיָ. וַיָּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נֶעֱקַד שָׁם וַיִּתְפַּלֵּל יִצְחָק לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! אַתָּה לָקַחְתָּ אֶת אַבְרָהָם אָבִי וַתְּבִיאֵהוּ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת וַתֹּאמֶר לוֹ: הַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל הַיָּם וְנָתַתִּי לָהֶם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת, וְעַתָּה יָבוֹאוּ נָא דְבָרֶיךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, יְיָ! וְרִבְקָה הִתְפַּלְּלָה גַּם הִיא לַיְיָ וַתִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: תֶּן לִי זֶרַע אֲנָשִׁים וְהָיוּ לִבְרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ. וַיִּשְׁמַע יְיָ בְּקוֹל תַּחֲנוּנֵי יִצְחָק, וַתַּהַר רִבְקָה, וַיְהִי תְאוֹמִים בְּבִטְנָהּ. וַיְהִי הַיּוֹם וַתֵּלֶךְ רִבְקָה וַתַּעֲבוֹר לִפְנֵי בֵּית פְּסִילִים וַתָּחַשׁ ב) פִּתְאוֹם כְּאֵב גָּדוֹל בְּבִטְנָהּ, וַתָּסַר מֵהַמָּקוֹם הַהוּא וַתֵּלֶךְ מִשָּׁם וָהָלְאָה וַתַּעֲבוֹר לִפְנֵי בֵּית מִדְרַשׁ יְיָ, וַתָּחַשׁ שֵׁנִית כְּאֵב נוֹרָא וַיִּמָּרֵר הַדָּבָר הַזֶּה אוֹתָהּ מְאֹד וַתֵּלֶךְ אֶל שְׁכֵנוֹתֶיהָ וַתִּשְׁאָלֵן לֵאמֹר: הַחֲשַׁתֶּן גַּם אַתֶּן כְּאֵב בְּעָבְרְכֶן לִפְנֵי בֵּית מִדְרַשׁ יְיָ וְלִפְנֵי בֵּית הַפְּסִילִים? וַתַּעֲנֶינָה אוֹתָהּ הַנָּשִׁים לֵאמֹר: לֹא קָרָנוּ כַּדָּבָר אֲשֶׁר אָמַרְתְּ! וַתֵּלֶךְ רִבְקָה אֶל בֵּית מִדְרַשׁ שֵׁם וָעֵבֶר וַיֹּאמְרוּ לָהּ עַל פִּי יְיָ: שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֵךְ, וּבְהִוָּלְדָם יִפָּרֵדוּ: וְהָיָה לְאֶחָד תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וְלַשֵּׁנִי נְעִימוֹת הָעוֹלָם הַבָּא! וַתֵּלֶד רִבְקָה תְּאוֹמִים ג) וַיִּקְרְאוּ לָרִאשׁוֹן עֵשָׂו וְלַשֵּׁנִי קָרְאוּ יַעֲקֹב.

פא. תֻּמַּת יַעֲקֹב וְעָרְמַת עֵשָׂו.

וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם אֶת מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ: הָרִאשׁוֹן קוֹץ ד) עוֹשֶׂה חוֹחַ וְהַשֵּׁנִי פֶּרַח נוֹתֵן רֵיחַ. כִּי הָיָה עֵשָׂו אִישׁ מְזִמּוֹת וְעָרוּם וּמְלַמֵּד יָדָיו לָצוּד צַיִד, וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם אוֹהֵב שָׁלוֹם וְדוֹרֵשׁ אֶת יְיָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָיוּ הַנְּעָרִים בְּנֵי שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיֶּחְדְּלוּ מִלֶּכֶת לְבֵית הַסֵּפֶר. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: הָבָה אֵשְׁבָה בְּאָהֳלֵי שֵׁם וָעֵבֶר וְהוֹסַפְתִּי לִלְמוֹד מוּסָר וּבִינָה! וְעֵשָׂו אָמַר: טוֹב לִי, כִּי הֵסִירוּ מֵעָלַי אֶת הָעֹל הַקָּשֶׁה! אֵלְכָה לִי הַשָּׂדֶה וְצַדְתִּי לִי שָׁם צַיִד וְאָחַזְתִּי צִפֳּרִים וְכִלִּיתִי אֶת עִתִּי בִּנְעִימִים! וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּגֵּד לְעֵשָׂו לֵאמֹר: נִתְפְּשׂוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים אֶחָד גַּנָּב וְאֶחָד רֹצֵחַ וְלֹא יִשָּׁפְטוּ עַד אִם יִתְוַדּוּ ה). וַיָּבֹא עֵשָׂו אֶל בֵּית הַסֹּהַר וַיִּשְׁאַל אֶת הַשַּׂר לֵאמֹר: הֲנִתְוַדּוּ הָאֲסִירִים תּוֹדָה אִם לֹא? וַיַּעַן הַשַּׂר וַיֹּאמַר:

א) יֶלֶד. ב) וַתַּרְגֵּשׁ. ג) שְׁנֵי יְלָדִים. ד) דָארְנְשְׁטְרוֹיךְ, Терновникъ ה) יִתְוַדּוּ.

תְּעוּדָתוֹ א) אֲשֶׁר שָׂם לוֹ יְיָ, וַיִּשְׂמַח וַיָּגֶל מְאֹד. וַיֵּלְכוּ הַזְּקֵנִים וַיְבִיאֻהוּ אֶל שְׂפָתֵי חֻפּוֹתָיו הָעֲשׂוּיוֹת אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ, וַיַּרְא אַבְרָהָם וְהִנֵּה חַיִץ ב) בְּרָקִים בֵּינֵיהֶן. וַיַּעֲבוֹר אֶת הַחַיִץ וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה עוֹלָמוֹת נִפְלָאִים וְנֶחְמָדִים עַד בִּלְתִּי קֵץ וְעַד בִּלְתִּי תַכְלִית לְנֶגֶד עֵינָיו, וַיַּבֵּט אֲלֵיהֶם אַבְרָהָם וַיַּרְא כִּי אֵין קָצֶה לְאָרְכָּם וְאֵין גְּבוּל לְרָחְבָּם! בְּרֶגַע הַזֶּה הֵפִיחוּ ג) עַנְנֵי הַנֹּגַהּ אֶת הַגַּן וַיַּעֲלוּ רִבּוֹא רִבְבוֹת רֵיחוֹת, שׁוֹנִים זֶה מִזֶּה, בְּאַף אַבְרָהָם וַיָּחַשׁ ע ֹנֶ ג אֵ י ן קֵ ץ. וּדְבַר יְיָ הָיָה אֶל אַבְרָהָם שֵׁנִית לֵאמֹר: אֶפֶס קְצֵה גַּן עֲדָנֶיךָ הָרְאֵיתָ עַתָּה, כִּי לֹא תִרְאֵהוּ כֻּלּוֹ בִּלְתִּי אִם עֵין יְיָ! וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: אָנָּא יְיָ קַח נָא אֶת נַפְשִׁי וְהָשִׁיבָה אוֹתָהּ לִמְנוּחָתָהּ. וַיִּקַּח יְיָ אֶת נִשְׁמַת אַבְרָהָם וַיַּעַל אוֹתָהּ אֵלָיו הַשָּׁמַיְמָה. וַיִּגְוַע אַבְרָהָם וַיָּמֹת. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַתָּרוֹם הָאֶבֶן הַיְקָרָה הַתְּלוּיָה בְּצַוָּארוֹ וַתָּעָף הַשָּׁמַיְמָה, וַיִּקָּחֶהָ יְיָ וַיָּשֶׂם אוֹתָהּ בַּשֶּׁמֶשׁ. וַיְהִי שְׁמָהּ שֶׁמֶשׁ צְ דָ קָ ה בְּכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

פד. אֵבֶל כָּבֵד.

וּדְבַר מוֹת אַבְרָהָם הָרַחֲמָן וְהַצַּדִּיק נוֹדַע כְּרֶגַע בִּבְאֵר שֶׁבַע וַיִּשָּׁמַע קוֹל נְהִי וּמִסְפֵּד בְּחוּצוֹתֶיהָ. וַתָּבוֹא הַשְּׁמוּעָה לְיוֹשְׁבֵי הֶעָרִים הַקְּרוֹבוֹת וְהָרְחוֹקוֹת וַיִּשְׁמַע גַּם יִשְׁמָעֵאל הַיּוֹשֵׁב בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר וַיְמַהֵר וַיָּבֹא לִסְפֹּד לְאָבִיו וְלִבְכּוֹתוֹ. וַיִּתְקַבְּצוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף מִכָּל הֶעָרִים וַיֵּלְכוּ הָלֹךְ וּבָכֹה עַד בּוֹאָם בְּאֵרָה שָׁבַע. וְגַם כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְשָׂרֵיהֶם וְשׁוֹפְטֵיהֶם עָזְבוּ אֶת עָרֵיהֶם וַיָּבֹאוּ לִבְכּוֹת אֶת אַבְרָהָם וְלִסְפֹּד לוֹ; וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כָּבֵד ד) מְאֹד. וַיְהִי כִּרְאוֹת יִצְחָק בֵּין הַבָּאִים לִסְפּוֹד לְאָבִיו גַּם אֶת כָּל הַזְּקֵנִים וְהַזְּקֵנוֹת אֲשֶׁר סָפְדוּ לְשָׂרָה אִמּוֹ וַיִּשְׁתָּאֵה מְאֹד וַיֹּאמַר: אֵיכָה נִהְיָה הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה, כִּי לֹא מֵתוּ עֲדֶנָּה ה)! וַיִּגַּשׁ אֲלֵיהֶם יִצְחָק וַיֹּאמַר: הַגִּידוּ נָא לִי, אַחַי, הַאַתֶּם סְפַדְתֶּם לְאִמִּי לִפְנֵי שְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנָה שָׁנִים? וַיַּעֲנֻהוּ הַזְּקֵנִים לֵאמֹר: מִיּוֹם בּוֹאֵנוּ לִסְפּוֹד לְאִמְּךָ, הוֹסִיף לָנוּ יְיָ כֹּחַ וְעָצְמָה וַיְחַזְּקֵנוּ וַיְאַמְּצֵנוּ וַיַּגִּיעֵנוּ ו) לַזְּמַן הַזֶּה! עַתָּה יָדַעְנוּ, כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ הַחֶסֶד וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם עִם הַמֵּתִים! וַיָּסַר יִצְחָק מֵהֶם וַיָּבֹא הַבַּיְתָה וַיָּשֶׂם אֶת אָבִיו עַל הַמִּטָּה אֲשֶׁר יִשָּׂאֻהוּ בָהּ אֶל מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה. וַיּוֹצִיאֻהוּ מִן הַבַּיִת וַיִּנָּשֵׂא עַל כַּפַּיִם. וַיֵּלֶךְ יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל וְשֵׁם וְעֵבֶר לִפְנֵי הַמִּטָּה וַיִּקְרְאוּ: פַּנּוּ דֶרֶךְ ז)! וַיַּרְא כָּל הָעָם אֶת אַבְרָהָם מֵת וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם בִּבְכִי לֵאמֹר: אֲהָהּ! נָגַע אָבִינוּ הָרַחֲמָן! וּמַלְכֵי הָאָרֶץ נִגְּשׁוּ אֶל הַמִּטָּה וַיֹּאמְרוּ לְנוֹשְׂאֶיהָ: עִמְדוּ כִּמְעַט רֶגַע, וַיַּעֲמֹדוּ. וַיַּרְא הָעָם אֶת, הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּתְאַפְּקוּ וַיִּדֹּמוּ ח). וַיַּעַמְדוּ הַמְּלָכִים בְּשׁוּרָה ט) וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם בִּבְכִי לֵאמֹר: אוֹי לָךְ אֶרֶץ כִּי אָבַד מַנְהִיגֵךְ הַצַּדִּיק הַמַּרְבֶּה שָׁלוֹם! וְאוֹיָה גַּם לָנוּ מוֹשְׁלֵי הָאָרֶץ! לִיתוֹמִים אֵין אָב הָיִינוּ, לָאֳנִיָּה בְּלֶב יָם אֲשֶׁר אָבַד חֹבְלָהּ י) דָּמִינוּ! וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּגְדִּילוּ לִבְכּוֹת וַיְהִי כָּל הַמָּקוֹם הַהוּא לְחֶרְדַּת אֱלֹהִים. וַיָּבֹאוּ שֵׁם וְעֵבֶר וְיִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל אֶל מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה וַיִּמְצְאוּ אֶת הַמָּקוֹם אֲשֶׁר בָּחַר לוֹ אַבְרָהָם וַיִּקְבְּרֻהוּ. וַיָּשָׁב כָּל הָעָם אַחֲרֵי הִקָּבֵר אַבְרָהָם אִישׁ לְבֵיתוֹ וַיִּבְכּוּ אוֹתוֹ שָׁנָה תְמִימָה. וְלֹא קָם עוֹד יְרֵא אֱלֹהִים וְרַחֲמָן כְּאַבְרָהָם אֲשֶׁר הִתְהַלֵּךְ אֶת יְיָ וַיַּעַשׂ אַךְ טוֹב וָחֶסֶד מֵעוֹדוֹ עַד יוֹם מוֹתוֹ וַיְהִי שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ לִבְרָכָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

א) בעשטיממונג, Назначеніе ב) מְחִיצָה. ג) נָשְׁבוּ. ד) מִסְפָּר גָּדוֹל. ה) עוד. ו) וַיְחַיֵּנוּ. ז) תְּנוּ לַעֲבוֹר. ח) וַיַּחֲרִישׁוּ. ט) רייהע, Рядъ י) מַנְהִיגָהּ.

שְׁלַח נָא אֶת שְׁנֵי בָנֶיךָ אֵלַי וַאֲבָרְכֵם לִפְנֵי מוֹתִי. וַיִּשְׁלַח יִצְחָק וַיִּקְרָא לָהֶם וַיָּבֹא יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר יִצְחָק: וְאַיֵּה עֵשָׂו אָחִיךָ? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: הָלַךְ הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד וְלֹא שָׁב עוֹד. וַיְבָרֶךְ אַבְרָהָם אֶת יַעֲקֹב בֶּן בְּנוֹ לֵאמֹר: יְשִׂימְךָ יְיָ לִבְרָכָה וּלְשֵׁם וְלִתְהִלָּה!

פג. עֹנֶג אֵין קֵץ.

וַיִּגַּע א) הַיּוֹם אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ אַבְרָהָם. וַיִּתְקַבְּצוּ שִׁשִּׁים וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וַחֲמֵשֶׁת הַיָּמִים אֲשֶׁר חַי אַבְרָהָם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וַיָּעוּפוּ הַשָּׁמַיְמָה וַיִּתְיַצְּבוּ כֻלָּם לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמְרוּ: אֲדוֹן הָעוֹלָמִים! אֲנַחְנוּ כֻלָּנוּ בָאנוּ הַיּוֹם לְהָעִיד בֵּינְךָ וּבֵין אַבְרָהָם, כִּי לֹא עָשָׂה בָנוּ בִּלְתִּי אִם חֶסֶד וּצְדָקָה וַיְגַדֵּל אֶת שִׁמְךָ וַיָּרֶב שָׁלוֹם וֶאֱמֶת בְּעוֹלָמֶךָ! וַיְהִי בְרֶגַע הַזֶּה דִּבֶּר יְיָ אֶל אַבְרָהָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר: פְּקַח אֶת עֵינֶיךָ וּרְאֵה אֶת שְׂכָרְךָ הַנָּכוֹן לְפָנֶיךָ! וּכְדַבֵּר אֲדֹנָי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּחָשׁ ב) אַבְרָהָם כִּי נָשׂוּא הוּא עַל כַּנְפֵי רוּחַ לְמָעְלָה. וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיף לָעוּף מַעְלָה מָעְלָה, כֵּן יִגְדַּל הָאוֹר וְכֵן יִרְבֶּה עֹנֶג נַפְשׁוֹ. וּפִתְאוֹם בָּא אֶל מְקוֹם אוֹרָה גְדוֹלָה אֲשֶׁר הִבִּיט בָּהּ מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קְצֵה הָעוֹלָם, וּשְׁנֵי שַׁעֲרֵי כַּדְכֹּד ג) נִפְתְּחוּ לְפָנָיו — וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו רִבּוֹא רִבְבוֹת מַלְאָכִים מַזְהִירִים כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וַיַּפְשִׁיטוּ אוֹתוֹ אֶת בְּגָדָיו וַיִּקְחוּ עַנְנֵי נֹגַהּ וַיַּעֲשׂוּ אוֹתָם שְׁמוֹנַת בִּגְדֵי אוֹר וַיַּלְבִּישֻׁהוּ וְאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת רֵיחוֹת גַּן הָעֵדֶן יָצְאוּ וַיְנוֹפְפוּ ד) אֶת הַבְּגָדִים אֲשֶׁר לָבַשׁ וַיְהִי רֵיחָם נִפְלָא עַד בִּלְתִּי קֵץ וְעַד בִּלְתִּי תַכְלִית. וַיִּקְחוּ הַמַּלְאָכִים שְׁנֵי כְתָרִים עֲשׂוּיִם אַבְנֵי שֹׁהַם וְכֶתֶם פָּז ה) וַיִּתְּנוּם עַל רֹאשׁוֹ וּשְׁמוֹנָה הֲדַסִּים ו) נָתְנוּ בְּיָדוֹ וַיְהִי רֵיחָם מָלֵא אֶת כָּל הָעוֹלָם. וַיָּבִיאוּ אֶת אַבְרָהָם אֶל מְקוֹם נַחֲלֵי מַיִם טְהוֹרִים אֲשֶׁר לֹא רָאָה כְמוֹהֶם בְּכָל יְמֵי חַיָּיו, וַיַּרְא אֶת הַשּׁוֹשַׁנִּים וְהַהֲדַסִּים הַסּוֹבְבִים אוֹתָם וַיָּרַח בְּרֵיחָם וַתִּמָּלֵא נַפְשׁוֹ עֲדָנִים ז) וּנְעִימוֹת אֵין קֵץ. וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וָהָלְאָה וַיָּבֹא אֶל הַחֻפָּה הַנִּפְלָאָה אֲשֶׁר הוּכְנָה לוֹ וַיִּשְׁתָּאֶה וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד. וַיַּרְא אֶת אַרְבַּעַת הַנְּחָלִים הַהוֹלְכִים לְפָנֶיהָ וְהִנֵּה הֵם נַחֲלֵי דְבַשׁ וְיַיִן וְשֶׁמֶן הַטּוֹב וַאֲפַרְסְמוֹן ח). וַיִּשָּׂא עֵינָיו לְמַעְלָה וַיַּבֵּט אֶל גֶּפֶן הַזָּהָב וְאֶל הַמַּרְגָּלִיּוֹת הַמְּאִירוֹת כְּנֹגַהּ ט) הַתְּקוּעוֹת בָּהּ הַמְרַחֲפוֹת י) מִמַּעַל לַחֻפָּה וַיִּתְעַנֵּג מְאֹד. וַיָּבֹא אַבְרָהָם אֶל תּוֹךְ הַחֻפָּה וְהִנֵּה שֻׁלְחָן שֹׁהַם בָּהּ וּמַלְאָכִים עוֹמְדִים לְשָׁרֵת, וְעוֹדֶנּוּ עוֹמֵד וּמִשְׁתָּאֶה אֶל הֶהָדָר וְאֶל הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר לְפָנָיו, — וַיֵּהָפֵךְ פִּתְאוֹם לְיֶלֶד קָטֹן שָׂמֵחַ וְעָלֵז מְאֹד. וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה וַיַּרְא וְהִנֵּה יְלָדִים רַבִּים נֶחְמָדִים וַעֲלִיזִים הוֹלְכִים לִקְרָאתוֹ. וַיְצַחֵק אִתָּם אַבְרָהָם וַיִּשְׂמַח בָּהֶם שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיָּרָץ אִתָּם לִשְׁמוֹעַ אֶת זִמְרַת יא) הַמַּלְאָכִים הַנִּפְלָאָה וַיֵּלֶךְ לָשׂוּחַ בֵּין עֲצֵי הַבְּשָׂמִים וַיֵּשְׁבוּ וַיָּנוּחוּ תַּחַת עֵץ הַחַיִּים. וַתַּעֲבוֹר הַיַּלְדוּת וַיָּבֹאוּ יְמֵי הַנְּעוּרִים. וַיַּעַלְמוּ הַיְלָדִים וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּחוּרִים נֶחְמָדִים לְמַרְאֶה מְאֹד וַיָּשִׂישׂ יב) אִתָּם אַבְרָהָם אֶת מְשׂוֹשׂ הַנְּעוּרִים וַיִּתְהַלֵּךְ אִתָּם לְאֹרֶךְ הַגָּן וּלְרָחְבּוֹ וַיַּרְא הֲמוֹן יג) נִפְלָאוֹת וַחֲמוּדוֹת וַתִּשְׂבַּע נַפְשׁוֹ עֹנֶג וּנְעִימוֹת אֲשֶׁר אֵין לָהֶם גְּבוּל, וְתַכְלִית יד) אֵין לָהֶם. וַיַּעַבְרוּ יְמֵי הַנְּעוּרִים וַיָּבֹאוּ יְמֵי הַזִּקְנָה וַיֵּצְאוּ לִקְרָאתוֹ זְקֵנִים נִכְבָּדִים עַד מְאֹד וַיְדַבֵּר אִתָּם אַבְרָהָם עַל הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה וְהַחֲנִינָה וְהָרַחֲמִים וַיִּשְׁמַע אֶת דִּבְרֵיהֶם הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ עַל חַיֵּי הָאָדָם וְעַל

א) וַיָּבֹא. ב) וַיַּרְגֵּשׁ. ג) אֶבֶן יְקָרָה: פינקעלנדער עדעלשטיין, Искристый камень ד) איינפארפיומירען (משלי ז י״ז: נַפְתִּי מִשְׁכָּבִי מוֹר) Надушать ה) זָהָב יָקָר מְאֹד. ו) עֵץ בֹּשֶׂם: מירטהע, Миртъ ז) עֹנֶג. ח) באלזאם, Бальзамъ ט) כּוֹכָב מֵאִיר מְאֹד. י) הֶחָפּוֹת. יא) שִׁירַת. יב) וַיִּשְׂמַח. יג) הַרְבֵּה. יד) קֵץ.

יִרְאוּ וְכֵן יַעֲשׂוּ גַּם הֵמָּה. וַיִּשְׁמַע יִצְחָק בְּקוֹל יְיָ וַיִּפְתַּח אֶת יָדוֹ לְכָל עָנִי וָרָשׁ וַיְכַלְכְּלֵם וַיְהִי כָּל מַחְסוֹרָם עָלָיו. וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת מַעֲשֵׂי יִצְחָק וַיַּצְלַח בְּכֹל אֲשֶׁר פָּנָה; וַיִּזְרַע יִצְחָק בַּשָּׁנָה הַהִיא אֶת שָׂדֵהוּ וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם: לָרִיק יָגַע יִצְחָק כִּי אַדְמַת שָׂדֵהוּ קָשָׁה כִּנְחֹשֶׁת וְלֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ א) גַּם אִם תְּמֻטַּר מְאֹד! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נֶעֶצְרוּ הַשָּׁמַיִם וְלֹא הָיָה מָטָר, וַיּוֹסִיפוּ הָאֲנָשִׁים לְדַבֵּר עַל שְׂדֵה יִצְחָק וַיֹּאמְרוּ: עַתָּה יָבוֹאוּ דְבָרֵינוּ אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ. וַיַּפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת וַיְהִי תְּבוּאַת הַשָּׂדֶה רַב מְאֹד; וַיִּקַּח יִצְחָק אֵיפָה וַיָּמָד אֶת תְּבוּאָתוֹ וַיִּתֵּן מִמֶּנָּה מַעֲשֵׂר לַעֲנִיֵּי הָאָרֶץ.

פז. קִנְאַת אֲבִימֶלֶךְ.

וַיְהִי כְּשֶׁבֶת יִצְחָק בִּגְרָר וַיִּרְאוּ עַבְדֵי אֲבִימֶלֶךְ כִּי כָל אֲשֶׁר יִצְחָק עוֹשֶׂה יְיָ מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: טוֹב זֶבֶל ב) פִּרְדּוֹת ג) יִצְחָק מִזְּהַב אֲבִימֶלֶךְ! וְיֵשׁ אֲשֶׁר אָמְרוּ: נָתַן לָנוּ אֲבִימֶלֶךְ כֶּסֶף וְזָהָב וְצֹאן וּבָקָר וַנְּהִי דַלִּים וְרָשִׁים, וַיִּתֵּן לָנוּ יִצְחָק אֲגֹרַת כֶּסֶף אַחַת —, וַיְבָרְכֵנוּ יְיָ וַנֶּעְשַׁר וַנִּגְדַּל וַנִּכְבַּד!... וַיִּשְׁמַע אֲבִימֶלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְקַנֵּא בְיִצְחָק וַיֹּאמַר: בַּעֲדֶר צֹאן אֶחָד בָּאתָ גְרָרָה, וְעַתָּה עָשַׁרְתָּ מְאֹד וַתְּגַנֵּב אֶת לִבּוֹת עֲבָדַי לְאַהֲבָה אוֹתְךָ, עַל כֵּן לֵךְ מֵעִמָּנוּ! וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיִּחַן בְּנַחַל גְּרָר וַיֵּשֶׁב שָׁם. וַיְהִי מִיּוֹם צֵאת יִצְחָק מִגְּרָר וַתְּבֹאנָה עַל אֲבִימֶלֶךְ צָרוֹת וְרָעוֹת רַבּוֹת וַיֵּדַע כִּי בְּשֶׁל ד) יִצְחָק בָּאַתְהוּ כָּל זֹאת וַיֹּאמַר: אֵלְכָה לִּי אֶל יִצְחָק וְכָרַתִּי עִמּוֹ בְּרִית. וַיֹּאמְרוּ לוֹ יוֹעֲצָיו: אֵיךְ תֵּלֵךְ אֶל יִצְחָק אֲשֶׁר שָׂנֵאתָ אוֹתוֹ וַתְּשַׁלְּחֵהוּ מֵאִתְּךָ? הֵן יִנְקוֹם מִמְּךָ אֶת נִקְמָתוֹ!

וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ: הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי, כִּי אוֹהֵב יִצְחָק אֶת הָעוֹשִׂים טוֹב וָחֶסֶד, עַל כֵּן יֵלֵךְ אִתִּי גַּם פִּיכֹל שַׂר צְבָאִי הָאָהוּב לְיִצְחָק עַל עֲשׂוֹתוֹ חֶסֶד וּצְדָקָה עִם אַנְשֵׁי חֵילִי, — וְנָשָׂא ה) יִצְחָק גַּם לִי בַּעֲבוּרוֹ! וַיַּעַשׂ אֲבִימֶלֶךְ כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ גַּם פִּיכֹל. וַיַּרְא יִצְחָק אֶת אֲבִימֶלֶךְ וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ בָּאתָ אֵלַי וְאַתָּה שְׂנֵאתַנִי וַתְּשַׁלְּחֵנִי מֵאִתָּךְ!? וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ: רָאִיתִי כִּי הָיָה יְיָ עִמְּךָ בִּגְלַל טוּבְךָ וַחֲסָדֶיךָ וָאֹמַר: יְהִי נָא שָׁלוֹם בֵּינֵינוּ! וַיְהִי בָּרֶגַע הַזֶּה וַיַּרְא יִצְחָק אֶת פִּיכֹל אוֹהֵב עֲבָדָיו וַאֲהוּבָם, וַיָּאוֹרוּ פָנָיו וַיִּשְׁכַּח אֶת הַחֶרְפָּה אֲשֶׁר נָשָׂא עָלָיו אֲבִימֶלֶךְ וַיַּעַשׂ לוֹ וְלָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אִתּוֹ מִשְׁתֶּה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיָּלִינוּ בְּבֵיתוֹ וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיְשַׁלְּחֵם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאִתּוֹ בְּשָׁלוֹם.

פח. נְשֵׁי עֵשָׂו.

וַיֵּרָא יְיָ אֶל יִצְחָק וַיֹּאמַר: קוּם צֵא מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה וְשׁוּב אֶל אַרְצְךָ אֶרֶץ כְּנָעַן. וַיָּקָם יִצְחָק וַיָּבֹא חֶבְרוֹנָה וַיֵּשֶׁב שָׁם הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יְיָ. וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב וְאֶל עֵשָׂו: לְכוּ נָא, בָּנַי, בֵּיתָה שֵׁם וָעֵבֶר וּלְמַדְתֶּם אֶת מוּסַר יְיָ. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לִי אָבִי אֶעֱשֶׂה. וְעֵשָׂו אָמַר: הִנֵּה יָדַעְתִּי אֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לִמְּדוּנִי בְּבֵית הַסֵּפֶר וְלֹא שְׁכַחְתִּיהָ עוֹד, עַל כֵּן אֵשֵׁב אִתְּךָ וְהֵבֵאתִי לְךָ מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהָבְתָּ! וַיֹּאמֶר יִצְחָק: טוֹב לִי תּוֹרַת יְיָ מֵאַלְפֵי מַטְעַמִּים וּמַעֲדַנִּים ו)! וְלֹא שָׁמַע עֵשָׂו לְקוֹל אָבִיו וַיֵּלֶךְ יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּשֶׁב בְּבֵית שֵׁם וָעֵבֶר כִּשְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה. וְעֵשָׂו הָלַךְ יוֹם יוֹם הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד וַיְהִי אִישׁ מִרְמָה וְעָרוּם כְּנָחָשׁ.

א) תְּבוּאָתָהּ. ב) טִיט. Навозъ. ג) בַּת חֲמוֹר וְסוּסָה. ד) בִּגְלַל. ה) וְסָלַח. ו) מַאֲכָלִים טוֹבִים.

פה. נִמְרֹד וְעֵשָׂו וּנְזִיד הָעֲדָשִׁים.

בַּיּוֹם הַהוּא הָלַךְ עֵשָׂו הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד וַיַּרְא אֶת נִמְרֹד וְאֶת גִּבּוֹרָיו מֵרָחוֹק. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי הִתְקַבְּצוּ אֶל נִמְרֹד חַיּוֹת וְעוֹפוֹת הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי מָשְׁכָה אוֹתָם אֵלָיו תַּבְנִית כָּל חַיָּה וָעוֹף הַמְּצֻיָּרִים עַל בְּגָדָיו, וַיְקַנֵּא בוֹ עֵשָׂו וַיַּחְמֹד אֶת הַבְּגָדִים. וַיֶּאֱרֹב עֵשָׂו לְנִמְרֹד וַיַּרְא כִּי הָלְכוּ גִּבּוֹרָיו הַיַּעְרָה לָצוּד צַיִד וְלֹא נִשְׁאֲרוּ עִמּוֹ בִּלְתִּי אִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים. וַיִּתְגַּנֵּב עֵשָׂו לָבוֹא אֶל נִמְרֹד וַיִּפֹּל עָלָיו פִּתְאוֹם וַיַּכֵּהוּ בְּחַרְבּוֹ וַיִּכְרֹת אֶת רֹאשׁוֹ מֵעָלָיו. וַיָּרוּצוּ אֵלָיו שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּאָבֵק עֵשָׂו עִמָּהֶם וַיִּתְקְפֵם א) וַיַּכֵּם וַיְמִיתֵם. וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת בִּגְדֵי נִמְרוֹד הַחֲמֻדוֹת וַיִּכּוֹן לָלֶכֶת; וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה גִּבּוֹרֵי נִמְרֹד רָצִים לִקְרָאתוֹ, כִּי שָׁמְעוּ אֶת קוֹל הַצְּעָקָה וַיָּרוּצוּ לָדַעַת מַה־זֶּה וְעַל מַה־זֶּה. וַיֶּחֱרַד עֵשָׂו וַיִּבָּהֵל וַיָּנָס לְבֵיתוֹ וַיַּחְבִּיא אֶת הַבְּגָדִים. וְהַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר נִלְחַם עֵשָׂו עִם נִמְרֹד וְעִם שְׁנֵי גִּבּוֹרָיו הוֹגִיעָה אוֹתוֹ עַד מְאֹד וַתַּחְלִישֵׁהוּ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֵין זֹאת כִּי הוֹלֵךְ אָנֹכִי לָמוּת! וַיְהִי כִּי צַר לוֹ מְאֹד וַיִּגַּשׁ אֶל יַעֲקֹב וַיַּרְא וְהִנֵּה פָנָיו חֳמַרְמְרוּ ב) מִבֶּכִי וַיִּתְמַהּ אֵלָיו מְאֹד וַיֹּאמַר: מַה לְּךָ, כִּי בָכִיתָ, וְאַף גַּם זֹאת מַדּוּעַ לֹא עָשִׂיתָ הַיּוֹם מַטְעַמִּים וַתָּזֶד ג) אֶת נְזִיד הָעֲדָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יֹאכְלֻהוּ בִּלְתִּי אִם הָעֲנִיִּים ?! וַיֵּאָנַח יַעֲקֹב בִּמְרִירוּת וַיֹּאמַר: אֲהָהּ, אָחִי הַטּוֹב! הַאֻמְנָם לֹא יָדַעְתָּ וְלֹא שָׁמַעְתָּ, כִּי לָקַח יְיָ מֵאִתָּנוּ אֶת אַבְרָהָם אֲבִי־אָבִינוּ אֲשֶׁר הָיָה לָנוּ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת ?? וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא לֵאמֹר: אִם גַּם הַזָּקֵן הַזֶּה מֵת כְּאַחַד הָאָדָם, לָמָּה זֶּה הֶאֱמִין בַּיְיָ וּבִשְׂכָרוֹ אֲשֶׁר יִתֵּן לְעוֹשֵׂי טוֹב וָחֶסֶד ? עַתָּה רְאֵה נָא גַּם רְאֵה, כִּי אֵין אֱלֹהִים וְאֵין מַתַּן שָׂכָר לַצַּדִּיקִים וְכַאֲשֶׁר יֵרְדוּ שְׁאוֹלָה ד) לֹא יַעֲלוּ עוֹד! וַיּוֹסֶף עֵשָׂו לְדַבֵּר אֶל יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: הִנְּךָ רוֹאֶה אוֹתִי עָיֵף וְיָגֵעַ מְאֹד וְכֹחַ אֵין בִּי לֶאֱכֹל, עַל כֵּן הֵיטִיבָה נָא עִמִּי וְהַלְעִיטֵנִי ה) נָא מִן הַנָּזִיד אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: אִם תִּמְכֹּר לִי אֶת בְּכוֹרָתְךָ וְנָתַתִּי לְךָ אֶת שְׁאֵלָתֶךָ! וַיֹּאמֶר עֵשָׂו: הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה זֶּה לִי בְּכוֹרָה ? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: הִשָּׁבְעָה לִּי. וַיִּשָּׁבַע לוֹ. וַיִּפְתַּח עֵשָׂו אֶת פִּיו וַיַּרְחִיבֵהוּ, וַיִּצֹק יַעֲקֹב אֶת הָעֲדָשִׁים אֲשֶׁר בַּסִּיר —, בְּפִי עֵשָׂו. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָכַל עֵשָׂו אֶת הָעֲדָשִׁים וַיָּשָׁב לוֹ כֹּחוֹ, וַיְמַלֵּא פִּיו שְׂחוֹק וַיֹּאמַר: הוֹי כְּסִיל! הֵן קָנִיתָ הַיּוֹם דָּבָר אֲשֶׁר לֹא יִשְׁוֶה גַּם בַּאֲגוֹרָה ו) אֶחָת! וְלֹא עָנָה יַעֲקֹב אֶת עֵשָׂו דָּבָר, כִּי הַסְכֵּן הִסְכִּין ז) לִשְׁמֹעַ אֶת חֶרְפָּתוֹ מִפִּי עֵשָׂו אָחִיו וְלִדּוֹם ח). וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה עֵשָׂו לְדַבֵּר וַיָּרָץ הַחוּצָה וַיִּקְרָא לְרֵעָיו הַפּוֹחֲזִים ט) וְהָרֵיקִים וַיָּבֹאוּ אֵלָיו. וַיִּקָּחֵם וַיְבִיאֵם הָאֹהֱלָה אֶל יַעֲקֹב וַיְסַפֵּר לָהֶם אֶת דְּבַר מִמְכַּר בְּכוֹרָתוֹ, וַיִּתְהַתְּלוּ י) כֻּלָּם בְּיַעֲקֹב וַיִּשְׂחֲקוּ עָלָיו וַיִּלְעֲגוּ לוֹ עַד אֲשֶׁר לֹא הָיָה בָהֶם עוֹד כֹּחַ לִשְׂחֹק, וַיַּעַזְבוּ אֶת יַעֲקֹב וַיֵּצְאוּ לְדַרְכָּם

פו. צִדְקוֹת יִצְחָק וּבִרְכַּת יְיָ.

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן שִׁבְעִים שָׁנָה וְחָמֵשׁ שָׁנִים וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: עַד הֵנָּה עֲזָרַנִי יְיָ וַיֵּיטֶב עִמִּי בַּעֲבוּר אַבְרָהָם אָבִי הַצַּדִּיק וְעַתָּה כִּי מֵת, מִי יָגֵן בַּעֲדִי ? וַיֵּרָא יְיָ אֶל יִצְחָק וַיֹּאמַר: אַל תִּירָא אָנֹכִי מָגֵן לָךְ! וְעַתָּה גּוּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְלִמַּדְתָּ אֶת בְּנֵי הָאָדָם לְהַאֲמִין בַּיְיָ וְלַעֲשׂוֹת טוֹב וָחֶסֶד וְלִמַּדְתָּ אוֹתָם לֶאֱהֹב אֶת הָעֲבוֹדָה וְלִשְׂנֹא אֶת הַבַּטָּלָה; וְזָרַעְתָּ אֶת שָׂדְךָ וְנָטַעְתָּ לְךָ גַּנִּים וְהָיִיתָ לְמוֹפֵת יא) לְאַנְשֵׁי הָאָרֶץ וּמִמְּךָ

א) וַיִּתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם. ב) אײַפּשװוּלעלען, Пухнуть ג) וַתְּבַשֵּׁל. ד) לַקֶּבֶר. ה) מַלֵּא אֶת גְּרוֹנִי. ו) בְּרוּטָה. ז) הָיָה רָגִיל. ח) וּלְהַחֲרִישׁ. ט) נִמְהָרִים, Шарлатаны י) לִעֲגוּ. יא) מוּסטער, Образецъ

הָבָה אֶמְנַע א) אֶת עֵשָׂו מֵהַבְּרָכָה אֲשֶׁר אָמַר יִצְחָק אִישִׁי לְבָרְכוֹ, וְיָדַע כִּי לֹא עָמְדָה לוֹ ב) עָרְמָתוֹ אֲשֶׁר הֶעֱרִים לְיִצְחָק וַיֵּרָא לוֹ כְּעֹשֶׂה חֶסֶד וּצְדָקָה! וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנָהּ וַתֹּאמֶר לוֹ: לְכָה נָא בְנִי וְהֵבֵאתָ לִּי מֵעֶדְרִי שְׁנֵי גְּדָיֵי עִזִּים וַעֲשִׂיתִים מַטְעַמִּים לְאָבִיךָ וְהֵבֵאתָם לוֹ וּבֵרַכְךָ תַּחַת עֵשָׂו אָחִיךָ. וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵי אִמּוֹ וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: אֲהָהּ אִמִּי הַטּוֹבָה! אַל נָא תְּצַוִּינִי לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה! וַתֹּאמֶר רִבְקָה: עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ וְאַל תַּמְרֶה אֶת פִּי ג)! וַיֵּלֶךְ יַעֲקֹב אֶל הָעֵדֶר וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוְּתָה עָלָיו אִמּוֹ וַיֵּלֶךְ הָלֹךְ וּבָכֹה כָּל הַדֶּרֶךְ עַד שׁוּבוֹ הַבָּיְתָה! וַתֹּאמֶר רִבְקָה: מַה־לְּךָ, כִּי תִבְכֶּה, בְּנִי, וַתֵּלֶךְ קְדֹרַנִּית ד)? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: צַר לִי מְאֹד לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתְּ אוֹמֶרֶת לִי לַעֲשׂוֹתוֹ, עַל כֵּן הִתְעַצַּבְתִּי וָאֵבְךְּ. וַתֹּאמֶר רִבְקָה: אַל יֵרַע הַדָּבָר בְּעֵינֶיךָ, כִּי יָדַעְתִּי אֲשֶׁר טוֹב אַתָּה בְּעֵינֵי יְיָ וְלֹא יִקְרְךָ כָּל חֵטְא בַּדָּבָר הַזֶּה. וַיּוֹסֶף יַעֲקֹב לִבְכּוֹת וַתַּהַס ה) אוֹתוֹ רִבְקָה וַתֹּאמַר: לֵךְ כִּי צִוִּיתִיךָ! וַתְּתַפֵּר רִבְקָה אֶת עוֹרוֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים וַתַּלְבִּישֵׁם עַל יָדָיו וְעַל חֶלְקַת צַוָּארָיו וַתַּלְבֵּשׁ אוֹתוֹ אֶת בִּגְדֵי עֵשָׂו הַחֲמֻדוֹת וַתִּתֵּן לוֹ אֶת הַמַּטְעַמִּים אֲשֶׁר עָשָׂתָה, וַיֵּלֶךְ לָבֹא אֶל יִצְחָק, כַּאֲשֶׁר צִוַּתּוּ רִבְקָה. וַיְהִי כִּי בָא אֶל יִצְחָק אָבִיו וַיִּמָּלֵא כָל הַבַּיִת רֵיחַ גַּן הָעֵדֶן וַיִּתְעַנֵּג יִצְחָק מְאֹד וַיֹּאמַר: מִי אַתָּה בְּנִי? מָה הֵבֵאתָ לִּי? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: קוּם נָא, אָבִי הַטּוֹב, וְאָכְלָה מֵהַמַּטְעַמִּים אֲשֶׁר הֵבֵאתִי לָךְ! וַיְהִי בְרֶגַע הַזֶּה וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן דִּבֶּר יַעֲקֹב רַכּוֹת וְתַחֲנוּנִים לְאָבִיו, עַל כֵּן אָקוּם לְבָנָיו בְּעֵת צָרָה וְאָפִיץ ו) אֶת אוֹיְבֵיהֶם! וַיֹּאמֶר יִצְחָק: מַדּוּעַ זֶה מִהַרְתָּ לִמְצֹא בְּנִי! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, כִּי הִקְרָה יְיָ לְפָנָי! וַיְהִי כְּהַזְכִּיר יַעֲקֹב אֶת שֵׁם יְיָ וַיִּתְמַהּ יִצְחָק מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מַה־זֹּאת? הַאֻמְנָם עֵשָׂו לְפָנָי? הֵן הוּא לֹא יִשָּׂא ז) אֶת שֵׁם יְיָ עַל שְׂפָתָיו!! וַיֹּאמֶר יִצְחָק: גְּשָׁה נָא, בְּנִי, אֵלַי וַאֲמֻשְׁךָ? ח) וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתֶּחְשַׁכְנָה עֵינָיו וַיִּמַּס לְבָבוֹ ט) וַתִּכָּשַׁלְנָה בִּרְכָּיו. וַיִּשְׁלַח לוֹ יְיָ שְׁנֵי מַלְאָכִים וַיִּתְמְכוּ אֶת יַעֲקֹב מִזֶּה וּמִזֶּה לְבִלְתִּי יִפּוֹל. וַיּוֹלִיכֻהוּ אֶל יִצְחָק, וַיְמֻשֵּׁהוּ וַיֹּאמַר: הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו. וַיֹּאכַל יִצְחָק אֶת הַמַּטְעַמִּים וַיִּטְעֲמוּ לְחִכּוֹ י) מְאֹד וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו, וַיַּפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת וַיַּהֲפֹךְ אֶת רֵיחַ הָעוֹרוֹת הָרָע לְרֵיחַ גַּן עֵדֶן וַיָּשִׁיבוּ אֶת נַפְשׁוֹ יא) וַיְשַׂמְּחוּ אֶת לִבּוֹ וַיֹּאמַר: רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְיָ. הַמְשַׂמֵּחַ לֵב וְהַמֵּשִׁיב נָפֶשׁ! וַיָּשֶׂם יִצְחָק אֶת יָדָיו עַל רֹאשׁ יַעֲקֹב וַיְבָרְכֵהוּ:

צא. בְּכִיַּת עֵשָׂו וְרַחֲמֵי יִצְחָק.

וְעֵשָׂו בָּא אֶל הָעֵץ אֲשֶׁר קָשַׁר בּוֹ אֶת הַצְּבִי הַשְּׁלִישִׁי וַיַּרְא כִּי אֵינֶנּוּ וַיִּפְרֹשׂ בְּיָדָיו יב) וַיֹּאמַר: הַאֻמְנָם אָבוֹא בְּיָדַיִם רֵיקוֹת אֶל אָבִי?? וְעֵשָׂו לֹא יָדַע כִּי מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת לְבַעֲבוּר הָסֵב יג) אֶת בִּרְכָתוֹ לְיַעֲקֹב, — וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד וַיָּצַד עוֹד צִפּוֹר אַחַת וַיְמַהֵר וַיָּבֹא אֶל יִצְחָק בְּעֶצֶם הָרֶגַע, אֲשֶׁר יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פָּנָיו, כִּי כִלָּה לְבָרֵךְ אוֹתוֹ, וַיָּבֹא עֵשָׂו בְּרַעַשׁ אֶל יִצְחָק אָבִיו וַיָּזוּעוּ יד) קִירוֹת הַבַּיִת וַיִּתְנוֹדְדוּ; וַיִּקְרָא בְחָזְקָה אֶל יִצְחָק: יָקוּם אָבִי!.. בְּרֶגַע הַזֶּה נִרְאָה לְיִצְחָק מַרְאֶה נוֹרָא עַד מְאֹד: וְהִנֵּה אֵשׁ גְּדוֹלָה כְּאֵשׁ הַגֵּיהִנֹּם מִתְלַקַּחַת טו) לְפָנָיו וְעֵשָׂו בְּנוֹ עוֹמֵד עָלֶיהָ וְשָׁם בָּהּ

א) אֶעֱצוֹר. ב) לֹא הוֹעִילָה. ג) אוּנגעהאָרכזאַם זיין, Ослушаться ד) בְּעִצָּבוֹן. ה) צִוְּתָה לְהַחֲרִישׁ. ו) וַאֲגָרֵשׁ. ז) אויסשפּרעכען, Произносить ח) וַאֲמַשֵּׁשׁ. ט) וַיֶּחֱרַד. י) טָעֲמוּ לוֹ מְאֹד. יא) הֵיוּ לוֹ עֹנֶג גָּדוֹל. יב) נָטָה אֶת יָדָיו כְּמִתְיָאֵשׁ. יג) הַעֲבִיר. יד) וואַקקעלן. Всколебаться טו) בֹּעֶרֶת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא עַד שְׂדֵה אֱדוֹם וַיַּרְא שָׁם אֶת בְּנוֹת הָאָרֶץ וְהִנֵּה רָעוֹת הֵן לַיְיָ מְאֹד, כִּי מִשְׁתַּחֲווֹת לָעֵץ וְלָאֶבֶן וּמְקַטְּרוֹת א) לָהֶן. וַיִּקַּח לוֹ עֵשָׂו שְׁתֵּי נָשִׁים וַיְבִיאֵן חֶבְרוֹנָה אֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו וַיֵּשֶׁב שָׁם. בָּעֵת הַהִיא מֵת שֵׁם מוֹרֵה יַעֲקֹב, וַיָּשָׁב יַעֲקֹב חֶבְרוֹנָה אֶל יִצְחָק אָבִיו. וַיְהִי כְּשֶׁבֶת נְשֵׁי עֵשָׂו בְּבֵית יִצְחָק וַתְּחִלֶּינָה לַעֲבוֹד לֶאֱלִילֵיהֶן וּלְקַטֵּר לָהֶן. וַיִּרְאוּ יִצְחָק וְרִבְקָה אֶת הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה וַיִּתְעַצְּבוּ אֶל לִבָּם מְאֹד. וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל לִבּוֹ: הָבָה אֵצֵא לָשׂוּחַ יוֹם יוֹם וְאֶעֶזְבָה אֶת בֵּיתִי וְהוּנַח ב) לִי לְשָׁעָה וְלִשְׁתָּיִם! וַיַּעַשׂ יְיָ אֲשֶׁר תִּכְהֶינָה עֵינֵי יִצְחָק וְלֹא יֵצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ, פֶּן יִשְׁמַע אֶת הַחֶרְפָּה אֲשֶׁר יִשְׂאוּ עָלָיו אַנְשֵׁי הָעִיר בְּצֵאתוֹ מִבֵּיתוֹ — , לֵאמֹר: הִנֵּה אֲבִי עֵשָׂו הָרָשָׁע הַמַּשְׁחִית אֶת כָּל הָאָרֶץ! וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וְרִבְקָה כָּל הַיּוֹם בְּבֵיתָם וַתִּהְיֶינָה בְּנוֹת עֵשָׂו מֹרַת רוּחַ ג) לָהֶם וַתַּעֲצִיבוּם מְאֹד.

פט. עֵשָׂו וְהַשָּׂטָן.

וַיְהִי בְּלֵיל הַפֶּסַח וַיִּקְרָא יִצְחָק לְעֵשָׂו בְּנוֹ וַיֹּאמַר: שְׁמַע נָא בְּנִי אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְדַבֵּר אֵלֶיךָ. וַיֹּאמֶר עֵשָׂו: דַּבֵּר כִּי שׁוֹמֵעַ אָנֹכִי! וַיֹּאמֶר יִצְחָק: בַּלַּיְלָה הַזֶּה נִפְתָּחִים אוֹצְרוֹת הַטָּל וְהַמַּלְאָכִים מְשׁוֹרְרִים לַיְיָ וְשׁוֹאֲלִים מִמֶּנּוּ לָתֵת טַל וּמָטָר לִבְרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וַיְיָ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל תַּחֲנוּנֵיהֶם וְעוֹשֶׂה אֶת בַּקָּשָׁתָם, כִּי עֵת רָצוֹן הִיא לְפָנָיו; עַל כֵּן לְכָה בְּנִי הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד וְעָשִׂיתָ לִי מַטְעַמִּים וּבֵרַכְתִּיךָ, בְּנִי, בְּעֵת רָצוֹן הַזֹּאת! וַיֹּאמֶר עֵשָׂו: אָנֹכִי אֵלֵךְ! וַיּוֹסֶף יִצְחָק לְדַבֵּר אֶל עֵשָׂו וַיֹּאמַר: קַח אֶת חַרְבְּךָ וְאֶת קַשְׁתְּךָ וְצוּדָה לִי צָיִד; אוּלָם חָלִילָה לְךָ מֵהָבִיא לִי גָּנוּב אוֹ גָּזוּל! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָצָא עֵשָׂו מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אִם לֹא יַצְלִיחַ חֶפְצִי בְּיָדִי לָצוּד צַיִד, וְהָלַכְתִּי אֶל אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וְגָנַבְתִּי שֶׂה אוֹ עֵז וְעָשִׂיתִי מַטְעַמִּים לְאָבִי! וַיְהִי כִּי בָא עֵשָׂו הַשָּׂדֶה וַיְשַׁלַּח בּוֹ יְיָ אֶת הַשָּׂטָן לְחַבֵּל ד) אֶת מַעֲשֵׂי יָדָיו וּלְאַחֲרוֹ ה) בַּשָּׂדֶה. וַיָּצַד עֵשָׂו צְבִי וַיַּעַקְדֵהוּ וַיָּשֶׂם אוֹתוֹ עַל יַד אַחַד הָעֵצִים וַיֵּלֶךְ לָצוּד עוֹד צְבִי. וַיָּבֹא הַשָּׂטָן וַיְנַתֵּק ו) אֶת מוֹסְרוֹתָיו ז) וַיַּרְא הַצְּבִי כִּי הָיְתָה הָרְוָחָה ח) וַיָּנָס וַיִּסָּתֵר בַּיָּעַר. וְעֵשָׂו הוֹלִיךְ אֶת הַצְּבִי הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר צָד אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָקַד אֶת הַצְּבִי הָרִאשׁוֹן. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי אָיִן וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד וַיֹּאמַר: אֵיכָה נִהְיָה הַדָּבָר הַזֶּה? הַאֻמְנָם לֹא הִשְׂכַּלְתִּי לְעָקְדוֹ? וַיִּתְעַצֵּב עֵשָׂו אֶל לִבּוֹ וַיַּעֲקֹד אֶת הַצְּבִי הַשֵּׁנִי בְּכֹחַ וַיַּעַזְבֵהוּ וַיֵּלֶךְ לָצוּד צְבִי שְׁלִישִׁי. וַיְהִי אַךְ סָר מִן הַצְּבִי הֶעָקוּד, וַיְמַהֵר הַשָּׂטָן וַיָּסַר אֶת הַחֲבָלִים מֵהַצְּבִי וַיְשַׁלְּחֵהוּ לַחָפְשִׁי, — וַיִּבְרַח הַצְּבִי וַיִּמָּלֵט גַּם הוּא. וַיָּשָׁב עֵשָׂו מִצֵּידוֹ וַיּוֹלֶךְ אֶת הַצְּבִי הַשְּׁלִישִׁי. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי הַצְּבִי הֶעָקוּד אָיִן וַיִּסְפֹּק כַּפָּיו ט) וַיִּקְרָא: הַאֻמְנָם הֲכֵּיתִי בַּסַּנְוֵרִים וָאֶעֱקֹד אֶת שְׁנֵי הַצְּבָאִים בַּחֲבָלִים י) אֲשֶׁר לֹא יִצְלְחוּ עוֹד לַכֹּל? וַיִּקַּח עֵשָׂו עֲבֹתִים חֲדָשִׁים וַיֶּאֱסֹר אֶת רַגְלֵי הַצְּבִי וַיִּקְשְׁרֵהוּ בָּעֵץ וַיֹּאמַר: לֹא יִנָּצֵל הַצְּבִי הַזֶּה מִיָּדִי! וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו לָצוּד צִפֳּרִים. וַיְנַתֵּק הַשָּׂטָן אֶת מוֹסְרוֹת הַצְּבִי הַשְּׁלִישִׁי וַיְנִיסֵהוּ יא) הַיַּעְרָה. וַיַּרְעֵשׁ יב) אֶת הַצִּפֳּרִים וַיַּפְחִידֵן וַתְּעוֹפֶינָה מִשָּׁם וָהָלְאָה, וְלֹא צָד עֵשָׂו בִּלְתִּי אִם צִפּוֹר אַחַת, וַיֵּלֶךְ לָשׁוּב אֶל הַצְּבִי הַקָּשׁוּר בָּעֵץ — לַהֲבִיאוֹ הָעִירָה וְלַעֲשׂוֹתוֹ מַטְעַמִּים לְאָבִיו...

צ. רִבְקָה וְיַעֲקֹב.

בָּעֵת הַהִיא אָמְרָה רִבְקָה בְּלִבָּהּ:

א) רֵייכֶערְן, Кадить ב) וְהָיְתָה מְנוּחָה. ג) מַכְעִיסוֹת. ד) לְהַשְׁחִית. ה) וּלְעָצְרוֹ. ו) צערייסען, Разорвать ז) פעססעל, Узы ח) הַצָּלָה. ט) הִכָּה יַד אֶל יָד. י) בַּעֲבֹתִים. יא) גֵּרֵשׁ. יב) הִרְגִּיז.

צג. בִּרְכַּת יִצְחָק וְרִבְקָה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדְעָה לְיִצְחָק מַחֲשֶׁבֶת עֵשָׂו וַיִּקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנוֹ וַיְצַוֵּהוּ לֵאמֹר: לֹא תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן וְלָקַחְתָּ לְךָ אִשָּׁה מִבְּנוֹת לָבָן אֲחִי אִמֶּךָ. וְעַתָּה, בְּנִי, הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהִתְחַבַּרְתָּ לְאַנְשֵׁי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ אֵלֶיהָ וְרָדַפְתָּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל, וְהֵבֵאתָ עָלֶיךָ רָעָה גְדוֹלָה. עַל כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם בְּנִי לֵאמֹר: בְּבוֹאֲךָ אֶל הָאָרֶץ הַהִיא וְעָבַדְתָּ שָׁם אֶת יְיָ לְבַד; תָּסוּר מִן הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה יָמִין וּשְׂמֹאל. וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לְךָ אֶת בִּרְכַּת אַבְרָהָם אָבִיךָ לְךָ וּלְזַרְעֲךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ; וֶהֱשִׁיבְךָ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת בְּבָנִים וּבְעֹשֶׁר רָב וּבְשִׂמְחָה וּבְשֵׁם טוֹב! וַיְכַל יִצְחָק לְצַוּוֹת אֶת יַעֲקֹב וּלְבָרְכוֹ, וַיִּתֵּן לוֹ מַתָּנוֹת וְכֶסֶף וְזָהָב כְּכֹל אֲשֶׁר יוּכַל שְׂאֵת. וַתִּגַּשׁ רִבְקָה אֶל יַעֲקֹב וַתִּפּוֹל עַל צַוָּארָיו וַתִּשַּׁק לוֹ וַתֹּאמַר: יְצַוֶּה נָא יְיָ אֶת מַלְאָכָיו לִשְׁמָרְךָ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ עָלֶיהָ! וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וַיֵּצֵא מִבֵּיתָם לָלֶכֶת חָרָנָה.

צד. הַשּׁוֹדֵד בַּדֶּרֶךְ

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְחִיק יַעֲקֹב לָלֶכֶת מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיִּקְרָא עֵשָׂו לֶאֱלִיפַז בְּנוֹ הַבְּכוֹר וַיְדַבֵּר אֵלָיו לֵאמֹר: מַהֵר וְקַח חַרְבְּךָ וּרְדוֹף אַחֲרֵי יַעֲקֹב וְהָרַגְתָּ אוֹתוֹ וְלָקַחְתָּ לְךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ וּבָאתָ! וֶאֱלִיפַז נַעַר מָהִיר וְיוֹדֵעַ לִמְשֹׁךְ בַּקֶּשֶׁת וְלָצוּד צַיִד וְגִבּוֹר חָיִל. וַיַּעַשׂ אֱלִיפַז אֶת מִצְוַת אָבִיו וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים אִתּוֹ וַיִּרְדּוֹף אַחֲרֵי יַעֲקֹב. וַיַּדְבִּיקֵהוּ א) בִּגְבוּל אֶרֶץ כְּנַעַן מוּל שְׁכֶם. וַיַּרְא יַעֲקֹב אֶת אֱלִיפַז רוֹדֵף אַחֲרָיו הוּא וַאֲנָשָׁיו וַיְחַדֵּל יַעֲקֹב מִלֶּכֶת וַיַּעֲמֹד. וַיִּשְׁלֹף ב) אֱלִיפַז אֶת חַרְבּוֹ וַיֵּלֶךְ הָלֹךְ וְקָרֵב הוּא וַעֲשֶׂרֶת אֲנָשָׁיו אֶל יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: הֲשָׁלוֹם? וַיִּגַּשׁ אֱלִיפַז אֶל יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: אָבִי צִוַּנִי לַהֲמִיתְךָ וְלָקַחַת אֶת כָּל אֲשֶׁר לְךָ וְעַתָּה הִכּוֹן ג) לִקְרַאת הַמָּוֶת, כִּי חָלִילָה לִּי מֵעֲבוֹר אֶת פִּי ד) עֵשָׂו אָבִי! וַיִּתְחַנֵּן יַעֲקֹב אֶל אֱלִיפַז וְאֶל אֲנָשָׁיו אֲשֶׁר אִתּוֹ לֵאמֹר: חָנּוּנִי ה) נָא וְאַל נָא תְּמִיתוּנִי. קְחוּ נָא אֶת כַּסְפִּי וְאֶת זְהָבִי אֲשֶׁר נָתַן לִי אָבִי וּלְכוּ מֵעָלַי לְשָׁלוֹם; וְחָשַׁב לָכֶם יְיָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה צְדָקָה וְשִׁלַּח אֶת בִּרְכָתוֹ בְּכָל מַעֲשֵׂי יְדֵיכֶם! וַיִּקַּח אֱלִיפַז אֶת כָּל הַכֶּסֶף וְאֶת כָּל הַזָּהָב אֲשֶׁר הָיָה לְיַעֲקֹב דּוֹדוֹ וַיֹּאמַר: הֵרַכּוּ ו) דְּבָרֶיךָ הַטּוֹבִים אֶת לִבִּי, וְעַל כֵּן לֹא אֶגַּע בְּךָ וְשַׁבְתִּי אֶל אָבִי! וַיֵּלְכוּ מֵעָלָיו אֱלִיפַז וַאֲנָשָׁיו וַיָּשׁוּבוּ בְּאֵרָה שָּׁבַע אֶל עֵשָׂו וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר: הִתְחַנֵּן יַעֲקֹב אֵלֵינוּ וַנַּחְמֹל עָלָיו וַנִּקַּח אֶת כַּסְפּוֹ וְאֶת זְהָבוֹ וַנֵּלֶךְ מֵעָלָיו. וַיִּקְצֹף עֵשָׂו עַל אֱלִיפַז בְּנוֹ וְעַל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיִּקַּח אֵת אֲשֶׁר לָקְחוּ מִיַּד יַעֲקֹב וַיָּשֶׂם בְּאוֹצְרוֹתָיו.

צה. אֶרֶץ הַפְּלָאוֹת.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְחִיק אֱלִיפַז וַאֲנָשָׁיו לָלֶכֶת וַיִּתְפַּלֵּל יַעֲקֹב אֶל יְיָ לֵאמֹר: אֵלֶיךָ יְיָ אָנֹכִי נוֹשֵׂא אֶת עֵינַי וַעֲזַרְתַּנִי בַּצַּר לִי! לֶאֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם הָיוּ גְמַלִּים וְכֶסֶף וְזָהָב בְּבוֹאוֹ חָרָנָה וַאֲנִי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי! מִי יְרַחֵם עָלַי וּמִי יַאַסְפֵנִי ז) אֶל בֵּיתוֹ?.. וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְהִתְפַּלֵּל וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ וַיֹּאמַר: שָׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וּרְאֵה אֶת שְׁנֵים עָשָׂר הַכּוֹכָבִים הַזּוֹרְעִים ח) אוֹר נֶחְמָד בַּשָּׁמַיִם וְיָדַעְתָּ, כִּי שְׁנֵים עָשָׂר בָּנִים תּוֹלִיד וְעָשַׁרְתָּ וְנִכְבַּדְתָּ וְהָיָה שִׁמְךָ עַד עוֹלָם! וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב אֶת עֵינָיו וַיַּבֵּט הַשָּׁמַיְמָה וַיַּרְא אֶת הַכּוֹכָבִים הַמְּאִירִים וַיִּתְמַהּ מְאֹד וַיֹּאמַר: אֵיכָה נִהְיָה

א) וַיַּשִּׂיגֵהוּ. ב) הוֹצִיא. ג) הֱיֵה נָכוֹן. ד) אונגעהאָרכזאם זיין, Ослушаться ה) עֲשׂוּ עִמִּי חֶסֶד. ו) הֵעִירוּ רַחֲמִים. ז) יְקָרְאֵנִי לָבוֹא. ח) הַמְּמִיצִים.

אש ועצים הרבה להגדיל את המדורה א)... ויחרד יצחק חרדה גדולה עד־מאד ויאמר: מי אתה? ויען עשו ויאמר: אני בנך בכורך עשו. ויאמר יצחק מי אפוא הוא הצד ציד ויבא לי ואכל ואתענג מאד ואברכהו, — גם ברוך יהיה! ויאמר עשו: הגידה נא לי: מה האכילך? ויאמר יצחק: לא ידעתי! אולם דע, בני, כי מטעמים כאלה לא אכלתי מעודי עד היום! כשמוע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד ויאמר: רק יעקב עשה את הדבר הזה! הן רמה אותי בנזיד עדשים, ואף כי אותך במעדנים! ויאמר יצחק: הגידה נא מה לקח מידך במחיר העדשים אשר אמרת? ויאמר עשו: את בכורתי לקח! ויהי כשמוע יצחק את הדבר הזה ותשב נפשו למנוחתה ב) ויאמר בלבו: עתה נאוה ג) ברכתי ליעקב; יהי נא ברוך מעתה ועד עולם! ויחרף עשו את יעקב ויגדפהו ויירק פעם ושתים וישא את קולו ויבך. וישמע יצחק את קול בכיתו ויחמל עליו ויאמר לברך גם אותו. ויאמר יי אל יצחק: אל תברכהו, כי כרב לעשרו ירבה להרע, כהוסיף לשלותו ד) יוסיף להשחית! וידבר יצחק תחנונים אל יי לאמר: אנא יוחן ה) נא עשו! ויאמר יי: רשע הוא! ויוסף יצחק לדבר אל יי ויאמר: הן כבדני עשו תמיד וישרתני ויעמוד לפני! ויאמר יי: על כן יצליח במלחמותיו את בני יעקב ושלח את ידו במקדש יי להשחיתו! ויאמר יצחק אל נא יחר אפך אדני, ואדברה אך הפעם: הרבה נא את תענוגי עשו בעולם הזה ולא יראה את רוממותך „בעולם הבא"! ויען יי ויאמר: יען בכה עשו מאהבתו את ברכת אביו כי יקרה בעיניו מאד. על כן אתן־לו את הר שעיר לנחלה ולא יחדלו גשמי ברכתו לעולם!.. ויהי כי התחנן עשו מאד לאמר: ברכני גם אני אבי! ויאמר יצחק: בארץ טובה ומברכה יהיה מושבך ולא תחסר דבר, והיה בעשות יעקב בני את מצות יי והלך בתורתו, — ועבדתהו, — ולא, ואבדתהו!

צב. מחשבה נוראה.

וישנא עשו את יעקב שנאה גדולה ויאמר בלבו: אם אהרגה את יעקב, — ונשפטתי; והיתה אחריתי רעה ומרה! על כן אלכה לי אל ישמעאל דודי ולקחתי לי את בתו לאשה ואסיתהו ו) לריב עם יעקב את ריב בכורתי וסכסכתי ז) את ישמעאל ביעקב, וחרה אפו והרגהו; או אז אקצף על ישמעאל ואמר לו: מדוע הרגת את אחי ותשפך את דמו? ועתה דע כי גואלו אנכי ואת דמו אדרוש מידך... ובדברי את הדברים האלה, — אקום עליו והמתי אותו, וירשתי את שניהם יום אחד...! וידע יי את מחשבות עשו ויפירן, כי הגד הגד לרבקה בדבר יי לאמר: מתנחם עשו להרג את יעקב וכבר הקהיל אליו את מרעיו הריקים והפוחזים ויקח כוס וימלאהו יין ויאמר: כוס תנחומין ח) אנכי שותה על יעקב אחי הנחשב בעיני כחלל אשר כבר קבר ואיננו עוד! ותשלח רבקה ותקרא ליעקב ותאמר: הנה עשו אחיך חשב עליך רעה; ועתה, בני, שמע בקולי וקום ברח לך חרנה אל לבן אחי וישבת שם עד שכחו את אשר עשית לו, ושלחתי ולקחתיך משם; למה אשכל גם שניכם יום אחד כאשר ינבא ט) לי לבי?..

א) האלצשטאס. Кастеръ ב) זיך בערוהיגען, Успокоиваться ג) עס געציעמט. Подобаетъ ד) מנוחתו.
ה) ירחם. ו) ואפתהו. ז) רייצען, Раздражать ח) נחמה. ט) יגיד מראש.

אוֹרִידֵהוּ! בְּרֶגַע הַזֶּה קִפֵּל א) יְיָ אֶת כָּל הָאָרֶץ וַיִּתְּנָהּ תַּחַת יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ! וַיּוֹסֶף יְיָ לְדַבֵּר אֶל יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: וְאַתָּה דַע כִּי זַרְעֲךָ יִהְיוּ כַּעֲפַר הָאָרֶץ! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: מַדּוּעַ לֹא בֵּרַכְתָּם יְיָ לֵאמֹר: כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם יִהְיוּ? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: כַּאֲשֶׁר לֹא תְבֹרַךְ הָאֲדָמָה בִּלְתִּי אִם יָרַד עָלֶיהָ הַמָּטָר וְנָזַל ב) עָלֶיהָ הַטָּל, כֵּן לֹא יְבֹרְכוּ בָנֶיךָ בִּלְתִּי אִם יִשְׁמְעוּ לְלִקְחִי אֲשֶׁר יַעֲרֹף ג) עֲלֵיהֶם כַּמָּטָר וְיַעֲשׂוּ אֶת אִמְרָתִי אֲשֶׁר תִּזַּל עֲלֵיהֶם כַּטָּל. וְהָיָה בְּשָׁמְעָם לְקוֹלִי וְעָשׂוּ אֶת מִצְוֹתַי, וְהָיוּ אָז כַּעֲפַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֵין מִסְפָּר לְאֹרֶךְ שְׁנוֹתָיו; אוּלָם אִם יֶחֶטְאוּ לִי וְהִקְצִיפוּנִי, וְגֵרַשְׁתִּים מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבָאוּ אֶל אֲרָצוֹת נָכְרִיּוֹת, — וְהָיוּ שָׁם כַּעֲפַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּדוּשֶׁהָ ד) רֶגֶל כָּל עוֹבֵר...! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: אַתָּה, יְיָ אֱלֹהַי, הִגַּדְתָּ לִּי אֶת מִשְׁפַּט בָּנַי אֲשֶׁר תִּשְׁפְּטֵם כִּי יֶחֶטְאוּ לָךְ, וְלֹא הֶרְאִיתַנִי עוֹד אֶת טוּבְךָ וַחֲסָדֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עִמָּהֶם! וַיֹּאמֶר יְיָ: הִנֵּה אֲצַלְתִּי ה) אַחַת מִקַּרְנַי ו) אוֹרִי עָלֶיךָ וְנִפְקְחוּ עֵינֶיךָ וְרָאִיתָ אֵת אֲשֶׁר יִקְרֶה לְבָנֶיךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשִׁוִּיתִי ז) לְנֶגְדְּךָ אֶת גָּדְלָם וְאֶת תִּפְאַרְתָּם וְאֶת מַפַּלְתָּם וְאֶת תְּקוּמָתָם. וַיִּפְקַח יַעֲקֹב אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה הַר בּוֹעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב ח) הַשָּׁמַיִם וְאִישׁ אֲשֶׁר כְּמַלְאַךְ יְיָ תָּאֳרוֹ עַל הָהָר וְעַם רַב עוֹמֵד בְּתַחְתִּיתוֹ. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: מָה הַמָּה אֵלֶּה יְיָ? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: סִינַי בַּקֹּדֶשׁ, מֹשֶׁה בָּהָר וּבָנֶיךָ מְקַבְּלִים אֶת תּוֹרָתִי! וַתֵּעָלֵם הַמַּרְאָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, וַיַּרְא יַעֲקֹב וְהִנֵּה אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ לְפָנָיו; וְעַם רַב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם, חוֹרְשִׁים אֶת שְׂדוֹתֵיהֶם וְזוֹרְעִים אוֹתָם, נוֹטְעִים גַּנִּים וְאוֹכְלִים אֶת פִּרְיָם וּשְׂמֵחִים וְחוֹגְגִים. וַיֹּאמֶר יְיָ: הִיא הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת אוֹתָהּ לְבָנֶיךָ! וַיִּשְׂמַח יַעֲקֹב עַל הַמַּרְאֶה הַנֶּחְמָד הַזֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיּוֹסֶף לְהִתְבּוֹנֵן אֵלָיו וַיַּרְא אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וַיִּשְׁתָּאֵה אֶל יָפְיוֹ וְאֶל הֲדָרוֹ; וַיְהִי הוּא מַשְׁגִּיחַ ט) אֵלָיו וְהִנֵּה עַמּוּדֵי עָשָׁן וְלַפִּידֵי אֵשׁ עוֹלִים מִמֶּנּוּ כָּרוּחַ, וַתִּתְלַקַּח י) הָאֵשׁ וַתֹּאחֶז בְּאַרְבַּע פִּנּוֹתָיו וַתֵּצֶאנָה לֶהָבוֹת אֵשׁ גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת וַיָּפוּצוּ אַלְפֵי אֲלָפִים שְׁבִיבִים וְנִיצוֹצוֹת יא) וַיָּעוּפוּ הֵנָּה וָהֵנָּה וַיַּבְעִירוּ אֶת הַבָּתִּים וְאֶת הַמִּגְדָּלִים וְאֶת הָאַרְמוֹנוֹת וַתִּתְלַכַּדְנָה יב) כָּל הַלֶּהָבוֹת מִקְצֵה הָעִיר וְעַד קְצֵה הָעִיר וַתִּהְיֶינָה לְלֶהָבָה אַחַת גְּדוֹלָה וְנוֹרָאָה עַד מְאֹד... וַיִּצְעַק יַעֲקֹב אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אֲהָהּ יְיָ אֱלֹהִים? מַדּוּעַ יִבְעַר הַבַּיִת הַנֶּהְדָּר הַהוּא וַתֵּצֵא מִמֶּנּוּ אֵשׁ גְּדוֹלָה וַתַּצֵּת יג) אֶת כָּל הָעִיר הַנֶּחְמָדָה? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: בָּנֶיךָ אֲשֶׁר גִּדַּלְתִּים וְרוֹמַמְתִּים פָּשְׁעוּ יד) בִי! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: הַלְעוֹלָם תִּהְיֶה הָעִיר הַזֹּאת וּבֵית מִקְדָּשָׁהּ חֲרֵבִים וַעֲזוּבִים? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הַבִּיטָה שֵׁנִית אֶל הַמָּקוֹם הַהוּא. וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה עַם רַב בָּאִים מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת טו) הָאָרֶץ אֶל תּוֹךְ הָעִיר הַשְּׂרוּפָה וְהֶחָרֵבָה וַיִּבְנוּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וַיְכַלְלוּ טז) אֶת יָפְיוֹ וַיְהִי נֶהְדָּר לְמַרְאֶה כְּבָרִאשׁוֹן... וַתֵּעָלֵם הַתְּמוּנָה הַזֹּאת וַתֵּלֶךְ מֵעֵינֵי יַעֲקֹב וַיַּרְא וְהִנֵּה מַלְאָכִים רַבִּים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בַּסֻּלָּם וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵיהֶם לֵאמֹר: שָׁם בְּכִסֵּא הַכָּבוֹד חֲקוּקָה יז) דְּמוּת הָאִישׁ הַיָּשֵׁן פֹּה עַל הָאֲדָמָה! מַה גָּדוֹל וְנִשָּׂא הוּא שָׁם וּמַה שָׁפָל וְנִקְלֶה הוּא עַל הָאֲדָמָה!... וְעוֹד הַמַּלְאָכִים הָאֵלֶּה מְדַבְּרִים וַיָּבֹאוּ גְּדוּדֵי

א) צוזאממענראללען, Свертывать ב) נָטַף. ג) נָזַל. ד) תִּרְמְסֶהָ. ה) חֲלַקְתִּי. ו) שטראהל, Луч.
ז) וְשַׂמְתִּי. ח) תּוֹךְ, ט) מַבִּיט. י) וַתִּבְעַר. יא) פונקען, Искра יב) וַתִּתְחַבֵּרְנָה.
יג) וַתַּבְעֵר. יד) חָטְאוּ. טו) קְצוֹת. טז) פערפאללקאממנען, Усовершенствовать יז) חֲרוּתָה.

הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה כִּי רָאִיתִי כּוֹכָבִים בַּיּוֹם ?! אֵין זֹאת כִּי הֵחֵל יְיָ לְהַרְאוֹתֵנִי אֶת נִפְלְאוֹתָיו הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי וָאֵדַע, וַאֲבוֹתַי סִפְּרוּ לִי ? וְעוֹדֶנּוּ מִשְׁתָּאֵה אֶל הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל הַזֶּה וַיַּרְא וְהִנֵּה רַגְלָיו עוֹמְדוֹת עַל הַר הַמּוֹרִיָּה וַיּוֹסֶף לְהִשְׁתָּאוֹת וּלְהִשְׁתּוֹמֵם וַיֹּאמַר: מִבְּאֵר שֶׁבַע עַד הַר הַמּוֹרִיָּה מַהֲלַךְ שְׁנֵי יָמִים, וְאֵיךְ עָבַרְתִּי אֶת כָּל הַדֶּרֶךְ הָרְחוֹקָה הַזֹּאת בְּשָׁעוֹת אֲחָדוֹת?! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר יַעֲקֹב לַהֲלֹךְ א) מִשָּׁם וָהָלְאָה וַיְכַבֶּה יְיָ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וַיְהִי לָיְלָה, וַתֵּרוֹם ב) כָּל הָאָרֶץ וַתְּהִי לְקִיר גָּבוֹהַּ עַד מְאֹד וַיִּגְדּוֹר ג) בַּעֲדוֹ וְלֹא יָכֹל לַעֲבוֹר מִשָּׁם וָהָלְאָה. וַיַּרְא יַעֲקֹב אֶת כָּל הַנִּפְלָאוֹת הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: הָבָה אָלִינָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה! וַיִּקַּח שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים מֵהַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר נֶעֱקַד ד) עָלָיו יִצְחָק אָבִיו וַיָּשֶׂם אֲחָדוֹת מֵהֶן סְבִיבוֹתָיו כִּי אָמַר: לֹא תִתֵּנֶּינָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֶת הַחַיּוֹת הָרָעוֹת לָגֶשֶׁת אֵלַי! וְאֶת הָאֲבָנִים הַנּוֹתָרוֹת לָקַח וַיָּשֶׂם אוֹתָן מְרַאֲשׁוֹתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. וַתְּהִי מְרִיבָה בֵּין הָאֲבָנִים אֲשֶׁר שָׂם יַעֲקֹב מְרַאֲשׁוֹתָיו כִּי כָל אַחַת מֵהֶן אָמְרָה: עָלַי יַנִּיחַ ה) הַצַּדִּיק הַזֶּה אֶת רֹאשׁוֹ! וַיַּרְא יְיָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמַר: זֶה שָׁנִים רַבּוֹת מְאֹד לֹא יָשֵׁן יַעֲקֹב בַּלַּיְלָה, כִּי הָגָה בְּתוֹרַת הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה וְעַתָּה שָׂם אֲבָנִים מְרַאֲשׁוֹתָיו וְהֵן רַבּוֹת אִשָּׁה בִּרְעוּתָהּ, — עַל כֵּן אֲצַוֶּה אוֹתָן לַחְדֹּל מֵרִיב וְאַהַפְכֵן לִכְסָתוֹת ו) רַכּוֹת וַעֲרֵבָה ז) לְיַעֲקֹב שְׁנָתוֹ! וַיַּעַשׂ יְיָ כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר וַתֶּחְדַּלְנָה הָאֲבָנִים מֵרִיב וַתַּשְׁלֵמְנָה ח) אִשָּׁה אֶת רְעוּתָהּ וַתִּדְבַּק הָאַחַת בַּשֵּׁנִית וַתִּהְיֶינָה לְאֶבֶן אַחַת, וַתֵּהָפֵךְ הָאֶבֶן לְכֶסֶת רַכָּה וַתִּיטַב לְיַעֲקֹב וַיִּישָׁן.

צז. מַרְאוֹת אֱלֹהִים.

וַיַּחֲלֹם יַעֲקֹב וְהִנֵּה סֻלָּם, שְׁמוֹנַת אֲלָפִים פַּרְסָה ט) רָחְבּוֹ, מֻצָּב י) אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה. וְאַרְבַּעַת מַלְאָכִים אֲשֶׁר דְּמוּת אָדָם לָהֶם הֵחֵלּוּ לַעֲלוֹת בַּסֻּלָּם, וַיִּתְבּוֹנֵן אֲלֵיהֶם יַעֲקֹב וַיַּרְא וְהִנֵּה עַל מֵצַח הָאֶחָד כָּתוּב „שַׂר בָּבֶל" וְעַל מִצְחוֹת הַשְּׁלֹשֶׁת הַנּוֹתָרִים: — שַׂר מָדַי וְשַׂר יָוָן וְשַׂר אֱדוֹם. וַיַּבֵּט יַעֲקֹב אַחֲרֵיהֶם וַיַּרְא וְהִנֵּה עָלָה הָרִאשׁוֹן עַל הַמַּעֲלָה יא) הַשִּׁבְעִים וְהַשֵּׁנִי עַל הַמַּעֲלָה הַחֲמִשִּׁים וְהַשְּׁלִישִׁי עַל הַמַּעֲלָה הַמֵּאָה וַיָּחֵלּוּ לָרֶדֶת, וְשַׂר אֱדוֹם עָלָה הָלוֹךְ וְעָלוֹת עַד אֲשֶׁר נֶעֱלַם מֵעֵינֵי יַעֲקֹב... וַיִּקְרְאוּ שְׁלֹשֶׁת הַשָּׂרִים הָרִאשׁוֹנִים אֶל שַׂר אֱדוֹם לֵאמֹר: הָבָה נִתְחַבֵּר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ וְהָרַגְנוּ אֶת יַעֲקֹב וְהִשְׁמַדְנוּ אוֹתוֹ וְלֹא יִירַשׁ זַרְעוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ!! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּפְתַּח פִּתְאוֹם אֶת שִׁבְעַת הָרְקִיעִים וַיְמַלֵּא אוֹרוֹ אֶת כָּל הָעוֹלָם וַיֵּרָא לְיַעֲקֹב בִּכְבוֹדוֹ וּבְכִסְאוֹ וּבְכִתְרוֹ יב) וּבַהֲדָרוֹ יג) וַיֵּעָלְמוּ אַרְבַּעַת הַשָּׂרִים מֵהֲדַר גְּאוֹן יד) יְיָ וַיָּעוּפוּ וַיִּסָּתְרוּ! וַיַּעֲמֹד יְיָ עַל יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב, כִּי אֶהְיֶה עִמְּךָ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: מִי הֵמָּה אַרְבַּעַת הַשָּׂרִים אֲשֶׁר רָאִיתִי עוֹלִים בַּסֻּלָּם? וַיַּעַן יְיָ אֶת יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: אֵלֶּה הֵמָּה אַרְבַּעַת הַמְּלָכִים אֲשֶׁר יִמְשְׁלוּ בְּבָנֶיךָ..! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: אֲהָהּ יְיָ אֱלֹהִים! אֶת שְׁלֹשֶׁת הַשָּׂרִים הָרִאשׁוֹנִים רָאִיתִי עוֹלִים וְיוֹרְדִים וְאֶת שַׂר אֱדוֹם לֹא רָאִיתִי בְּרִדְתּוֹ... הַאֻמְנָם לֹא יֵרֵד עוֹד הַשַּׂר הַהוּא מֵעַל הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר עָלָה עֲלֵיהֶן, — וְהָיוּ בָנַי עֲבָדָיו לְעוֹלָם?! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: גַּם אִם יַגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים יָשִׂים קִנּוֹ טו) מִשָּׁם

א) לַעֲבוֹר. ב) וַתִּתְרוֹמֵם. ג) הָיָה לִמְחִיצָה. ד) נֶאֱסַר. ה) יָשִׂים. ו) קיססען, Падушка ז) וְתִהְיֶה מְתוּקָה. ח) עָשׂוּ שָׁלוֹם. ט) מיילע, Верста י) עוֹמֵד. יא) הַמַּדְרֵגָה. יב) בַּעֲטַרְתּוֹ. יג) בְּיָפְיוֹ. יד) גְּדֻלַּת. טו) מוֹשָׁבוֹ.

וַיַּעֲנוּ וַיֹּאמְרוּ: שָׁלוֹם! וַיִּשְׂמַח יַעֲקֹב עַל הַדָּבָר הַזֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיּוֹסֶף לִשְׁאֹל אוֹתָם לִשְׁלוֹם לָבָן וּבְנֵי בֵיתוֹ. וַיַּעֲנוּהוּ הָרוֹעִים לֵאמֹר: מַגֵּפָה הָיְתָה הַיּוֹם בְּצֹאן לָבָן וַתִּשָּׁאַרְנָה מְעַט מֵהַרְבֵּה וַיִּתֵּן לָבָן אֶת הַצֹּאן בְּיַד רָחֵל בִּתּוֹ לִרְעוֹתָן, — עוֹד מְעַט וְתָבֹא הֲלוֹם וְשָׁאַלְתָּ אוֹתָהּ אֵת כָּל אֲשֶׁר תַּחְפֹּץ לָדַעַת. וַיְהִי כִּרְאוֹת יַעֲקֹב כִּי טוֹבִים הָאֲנָשִׁים אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: אַחַי! מַדּוּעַ אֲסַפְתֶּן אֶת הַצֹּאן אֶל הַבְּאֵר? הַאֻמְנָם תֹּאמְרוּ לְהָנִיםא) אוֹתָן הַבָּיְתָה? הֵן אִם נִשְׂכַּרְתֶּם בְּכֶסֶף לִרְעוֹת אֶת הַצֹּאן — לֹא בָאָה עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ וְלֹא עָבַר הַיּוֹם, וְאִם הַצֹּאן הָאֵלֶּה צֹאנְכֶם הֵן, מַדּוּעַ לֹא תַחְמְלוּ עֲלֵיהֶן וְלֹא תִתְּנוּ אוֹתָן לָרוּץ וּלְהִתְעַנֵּג בִּירַק הַדֶּשֶׁא? רַחֲמוּ נָא, אַחַי, עַל מִקְנֵכֶםב) וּרְעִיתֶם אוֹתָן בַּשָּׂדֶה עַד בּוֹא הָעָרֶב! וַיֹּאמְרוּ הָרוֹעִים: לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת כִּדְבָרֶיךָ עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָל הָרוֹעִים וְעֶדְרֵיהֶם וְגָלֲלוּג) אֶת הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקִינוּ אֶת הַצֹּאן וְהָלַכְנוּ אָז לִרְעוֹתָן! עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרָחֵל בָּאָה עִם הַצֹּאן אֲשֶׁר לְאָבִיהָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת רָחֵל וַיִּגַּשׁ אֶל הָאֶבֶן וַיָּסַר אוֹתָהּ מֵעַל פִּי הַבְּאֵר, כַּאֲשֶׁר יוּסַר כָּכָרד) מִפִּי בַקְבּוּקה) וַיִּרְאוּ הָרוֹעִים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו מְאֹד. וַיַּשְׁקְ יַעֲקֹב אֶת צֹאן לָבָן אֲחִי אִמּוֹ וַיִּשַּׁק לְרָחֵל וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ; כִּי עָבַר עָלָיו בְּרֶגַע הַזֶּה רוּחַ יְיָ וַיַּרְא אֲשֶׁר תָּמוּת רָחֵל בַּדֶּרֶךְ וְלֹא תִקָּבֵר בִּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה! אַחֲרֵי כֵן הִגִּיד יַעֲקֹב לְרָחֵל מָה הוּא לָהּ, וַתָּרָץ וַתַּגֵּד לְאָבִיהָ. וַיִּשְׁמַע לָבָן אֶת דִּבְרֵי רָחֵל וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הֵן הֵבִיא אֱלִיעֶזֶר אִתּוֹ כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים יְקָרוֹת וְאַף כִּיו) יַעֲקֹב אֲהוּב רִבְקָה וְיִצְחָק! וַיָּרָץ לָבָן לִקְרָאתוֹ וַיַּרְא כִּי לְיַעֲקֹב אֵין גְּמַלִּים וְאֵין עֲבָדִים וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֵין זֹאת כִּי הֵבִיא אִתּוֹ זָהָב וָכֶסֶף וְכָל אֶבֶן יְקָרָה וְהִנָּם טְמוּנִים בְּכִיסֵי בְגָדָיו! הָבָה אֲחַבְּקֶנּוּ וַאֲמַשֵּׁשׁ אֶת בְּגָדָיו. וַיְחַבֵּק לָבָן אֶת יַעֲקֹב וַיְמַשֵּׁשׁ אֶת בְּגָדָיו וַיֵּדַע כִּי אֵין בָּהֶם מְאוּמָה. וַיַּחְשֹׁב בְּלִבּוֹ לֵאמֹר: אוּלַי הֵבִיא יַעֲקֹב אִתּוֹ מַרְגָּלִיּוֹתז) יְקָרוֹת וַיַּכְחִידֵןח) תַּחַת לְשׁוֹנוֹ, הָבָה אֲנַשְּׁקָה לּוֹ וְרָאִיתִי מַה בְּפִיו. וַיִּשַּׁק לָבָן לְיַעֲקֹב וַיַּרְא כִּי גַם שָׁם אֵין מְאוּמָה וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד. וַיְסַפֵּר יַעֲקֹב לְלָבָן אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ אֱלִיפַז בַּדָּרֶךְ. וַיֹּאמֶר לָבָן: כָּעֶצֶם אֲשֶׁר הֵסִירוּ מִמֶּנָּה אֶת הַבָּשָׂר הִנְּךָ בְעֵינַי הַיּוֹם! אָמֹר אָמַרְתִּי לְכַבֶּדְךָ מְאֹד וַעֲתָּה שֵׁב בְּבֵיתִי יָמִים אֲחָדִים!

צט. בְּכִיַּת לֵאָה.

וְיַעֲקֹב לֹא יָשַׁב בְּבֵית לָבָן דּוֹדוֹ בְּחִבּוּק־יָדַיִםט), כִּי אִם עָשָׂה כָל עֲבוֹדָה בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה, כִּי אָמַר: אַל אֹכַל אֶת לֶחֶם דּוֹדִי חִנָּם! וַיַּרְא לָבָן אֶת מַעֲשֵׂי יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: הֲכִי אָחִי אַתָּה וַעֲבַדְתַּנִי חִנָּם, — הַגִּידָה לִּי מַה מַּשְׂכֻּרְתֶּךָ? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל, כִּי הִיא יְשָׁרָה בְּעֵינָי! וַיֹּאמֶר לָבָן טוֹב תִּתִּי אוֹתָהּ לָךְ מִתִּתִּי אוֹתָהּ לְאִישׁ אַחֵר. בָּעֵת הַהִיא שָׁאַל יַעֲקֹב אֶת מַכָּרָיו לֵאמֹר: מַדּוּעַ עֵינֵי לֵאָה רַכּוֹתי) הֵן? וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: הֻגֵּד הֻגַּד לְלֵאָה, כִּי תִלָּקַח לְעֵשָׂו הָרָשָׁע לְאִשָּׁה וַתֵּבְךְּ יָמִים רַבִּים וַתִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: אַל נָא אֶפֹּלָה בִּידֵי עֵשָׂו! וַתִּדְמַעְנָה עֵינֶיהָ יוֹמָם וָלַיְלָה וַתִּהְיֶינָה רַכּוֹת! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: קָרוֹב יְיָ לְנִשְׁבְּרֵי־לֵביא) וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם! וַיָּבֹא הַיּוֹם אֲשֶׁר יָחֵל בּוֹ יַעֲקֹב לַעֲבוֹד אֶת לָבָן בְּרָחֵל בִּתּוֹ, וַיָּבֹא אֶל לָבָן וַיֹּאמֶר לוֹ: הִנֵּה רָאִיתִי אֶת אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם עֲרוּמִים מְאֹד וְשָׁוְא יְדַבֵּר אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ. עַל

א) לְגָרֵשׁ. ב) פִּיהָ, Скотъ ג) וְהִשְׁלִיכוּ. Сваливать ד) פראפּף, Пробка; ה) פלאשע, Бутылка
ו) עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. ז) פערלע, Жемчугъ ח) וַיַּסְתִּירֵן. ט) בְּלִי עֲבוֹדָה. י) רָפוֹת וְחוֹלוֹת. יא) לָאֻמְלָלִים.

מַלְאָכִים אֲחֵרִים וַיִּלְעֲגוּ א) לְיַעֲקֹב וַיֹּאמְרוּ: אַל יִפָּלֵא הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵיכֶם, כִּי הָאִישׁ אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת כְּבוֹדוֹ וְאֶת גָּדְלוֹ בַּשָּׁמַיִם אֵינֶנּוּ בִלְתִּי אִם עָפָר וָאֵפֶר...! וַיְהִי דְּבַר יְיָ אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר: הַבִּיטָה אֶל רֹאשׁ הַסֻּלָּם הַמַּגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת שַׁעַר הַשָּׁמַיִם וְיָדַעְתָּ כִּי פָתוּחַ הוּא לְךָ וּלְצַדִּיקִים כָּמוֹךָ! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיֵּאָנַח בִּמְרִירוּת. וַיֹּאמֶר יְיָ: עַל מָה אַתָּה נֶאֱנָח? וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: שַׂמְתִּי אֶת לִבִּי אֶל כָּל הַמַּרְאוֹת אֲשֶׁר הֶרְאִיתַנִי וָאֵרֶא כִּי רַבּוּ צָרוֹת בָּנַי וְרָעוֹתֵיהֶם עַד כִּי אֵין מִסְפָּר לָהֶן, וְטוּבָם וְשַׁלְוָתָם ב) וְשִׂמְחָתָם מְעַט מְאֹד! וַיֹּאמֶר יְיָ: גְּמוּל ג) יְדֵיהֶם נַעֲשָׂה לָהֶם! וַיּוֹסֶף יַעֲקֹב לְדַבֵּר אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וְהֵסִיר מֵעָלָיו אֶת קִצְפֶּךָ? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: בְּרַחֲמִים וּצְדָקָה יְכֻפַּר עָוֹן! וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיַּחְלְפוּ ד) עַל פְּנֵי יַעֲקֹב שָׂדוֹת אֲשֶׁר לֹא כִלּוּ הַקּוֹצְרִים לִקְצוֹר אֶת פְּאוֹתֵיהֶם ה) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל יְיָ: מָה הֵמָּה אֵלֶּה? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הַשִּׁבֳּלִים הַמְעַטּוֹת הָאֵלֶּה הָעֲזוּבוֹת בִּקְצֵה כָּל שָׂדֶה לַגֵּר וְלַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה הֵן הֵן צִדְקַת בָּנֶיךָ! וְהָיָה כִּי יְרַחֲמוּ תָמִיד אֶת הָעֲנִיִּים וְאֶת הַיְתוֹמִים וְאֶת הָאַלְמָנוֹת, — וְהֵיטַבְתִּי עִמָּהֶם וְהִגְדַּלְתִּי אֶת חַסְדִּי אִתָּם וְהָיוּ לְשֵׁם וְלִבְרָכָה וְלִתְהִלָּה!

צז. אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה ו).

וַיִּקַץ יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ וַיָּקָם בַּחֲרָדָה וַיֹּאמַר: אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית יְיָ וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם! לוּ יָדַעְתִּי זֹאת כִּי עַתָּה לֹא יְשַׁנְתִּי בַּמָּקוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. וַיִּזְכֹּר יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר דִּבֶּר עַל דְּבַר מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה וַיִּדַּר נֶדֶר לֵאמֹר: אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ וְשַׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, — וְנָתַתִּי לֶעָנִי וּלְאֶבְיוֹן מַעֲשֵׂר מִכֹּל אֲשֶׁר יִהְיֶה לִי וְהָיָה יְיָ לִי לֵאלֹהִים! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: אָנֹכִי יְיָ אֶהְיֶה לְּךָ לֵאלֹהִים! עַל כֵּן יָדֹעַ תֵּדַע כִּי אָמֹר אֹמַר לְבָנֶיךָ: אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּיוֹם תִּתִּי לָהֶם אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַנֶּחָמוֹת. וַיִּשְׂמַח יַעֲקֹב עַל דִּבְרֵי יְיָ וַיֹּאמֶר לֶאֱסֹף אֶת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר שָׂם מְרַאֲשׁוֹתָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה נֶהֶפְכוּ כֻלָּן לְאֶבֶן אַחַת. וַיִּתְמַהּ ח) עַל הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד. וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה וַיְשִׂימֶהָ מַצֵּבָה. וְשֶׁמֶן יָרַד לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וַיִּקָּחֵהוּ יַעֲקֹב וַיִּצֹק עַל רֹאשָׁהּ. וַיִּגַּע יְיָ בָּאֶבֶן וַתִּטְבַּע ט) עַד עִמְקֵי הַתְּהוֹם וַתִּתְחַבֵּר לָאָרֶץ וַיְהִי שְׁמָהּ אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה עַד הַיּוֹם הַזֶּה. הִיא הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה אֲשֶׁר נִבְנָה עָלֶיהָ הֵיכַל י) יְיָ.

צח. לָבָן וְיַעֲקֹב.

וְדִבְרֵי יְיָ הַטּוֹבִים נָתְנוּ שִׂמְחָה בְּלֵב יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא כְּרֶגַע עַד לִפְנֵי חָרָן. וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר. בַּשָּׂדֶה וּשְׁלֹשָׁה עֶדְרֵי צֹאן רוֹבְצִים עָלֶיהָ וְעַל פִּי הַבְּאֵר אֶבֶן גְּדוֹלָה עַד מְאֹד, לֹא יְזִיזוּ יא) אוֹתָהּ מִמְּקוֹמָהּ בִּלְתִּי אִם אַרְבָּעִים אִישׁ. וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל הָרוֹעִים וַיֹּאמֶר לָהֶם: אַחַי, מֵאַיִן אַתֶּם? וַיֹּאמְרוּ מֵחָרָן אֲנָחְנוּ. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: הַיְדַעְתֶּם אֶת לָבָן בֶּן בְּתוּאֵל? וַיֹּאמְרוּ: יָדָעְנוּ. וַיּוֹסֶף יַעֲקֹב לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וַיֹּאמַר: הַגִּידוּ נָא לִי, אַחַי, הֲשָׁלוֹם בֵּינֵיכֶם וּבֵין לָבָן?

א) וַיִּצְחֲקוּ. ב) וּשְׁלוֹמָם. ג) פערדיענסט, Заслуга ד) וַיַּעַבְרוּ. ה) רַאנד, Край ו) הַיְסוֹד. ז) אֶת הַחֵלֶק הָעֲשִׂירִי. ח) וַיִּתְפַּלֵּא. ט) הִינֵיינזינקען, Втыкаться י) טעמפעל, Храмъ יא) יָנִיעוּ.

הַבְּכִירָה... וְעַתָּה עֲבָדֵנִי עוֹד שֶׁבַע שָׁנִים וְנָתַתִּי לְךָ בִּמְלֹאת שִׁבְעַת יָמִים גַּם אֶת רָחֵל. וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם בָּאוּ אֶל לָבָן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לֵאמֹר: הָבָה לָּנוּ אֶת כְּלֵי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר נָתַנּוּ לְךָ אֶתְמוֹל! וַיַּגֵּד לָהֶם לָבָן אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה בִּכְלֵי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר הֵבִיאוּ לוֹ; וַיִּקְצְפוּ מְאֹד עַל לָבָן וַיִּגְאָלוּ בְּכֶסֶף אֶת הַחֲפָצִים מִידֵי מוֹכְרֵי הַבָּשָׂר וְהַשֶּׁמֶן וְהַיַּיִן וַיֹּאמְרוּ: לֹא יִקָּרֵא שְׁמוֹ לָבָן בֶּן בְּתוּאֵל, וְהָיָה שְׁמוֹ לָבָן הָאֲרַמִּי, כִּי עַל כֵּן רִמָּה אֶת כָּל אַנְשֵׁי מְקוֹמוֹ.

קא. הַנִּסָּיוֹן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָמַד בּוֹ הַיֶּלֶד רְאוּבֵן.

אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָמַר יְיָ: יַעַן כִּי הִתְאַבְּלָה לֵאָה וַתָּצָם א) וַתֵּבְךְּ וַתִּתְפַּלֵּל אֵלַי לֵאמֹר: אַל נָא אֶהְיֶה לְעֵשָׂו הָרָשָׁע לְאִשָּׁה; עַל כֵּן אֵיטִיב עַתָּה עִמָּהּ וְהָפַכְתִּי אֶת אֶבְלָהּ לְשִׂמְחָה וְיָלְדָה לְיַעֲקֹב בָּנִים! וַתֵּלֶד לֵאָה בֵּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ רְאוּבֵן, לֵאמֹר: רָאָה יְיָ בְּעָנְיִי נִרְחַם עָלַי וַיְשַׂמְּחֵנִי! וַתַּהַר לֵאָה עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן, לֵאמֹר: שָׁמַע יְיָ כִּי צַר לִי וַיְרַחֵם עָלָי; וַתּוֹסֶף לָלֶדֶת אֶת לֵוִי וְאֶת יְהוּדָה. וַתִּשְׂמַח מְאֹד. וְרָחֵל לֹא יָלְדָה עוֹד לְיַעֲקֹב וַיְמָרֵר הַדָּבָר הַזֶּה אוֹתָהּ מְאֹד, וַתֹּאמֶר בְּלִבָּהּ: אֵין זֹאת כִּי טוֹבָה לֵאָה אֲחוֹתִי מִמֶּנִּי עַל כֵּן שָׁמַע יְיָ בְּקוֹלָהּ וַתֵּלֶד אַרְבָּעָה בָנִים; הָבָה אֶתְבּוֹנְנָה אֶל מַעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים וְעָשִׂיתִי כָמוֹהָ טוֹב וָחֶסֶד וְחָמַל יְיָ גַּם עָלָי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָרְכוּ הַיָּמִים וְלֹא יָלְדָה עוֹד וַתֹּאמֶר אֶל יַעֲקֹב הָבָה לִי בָנִים וְאִם אַיִן מֵתָה אָנֹכִי! וַיִּחַר אַף יַעֲקֹב בְּרָחֵל וַיִּגְעַר בָּהּ. וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יַעֲקֹב אֲשֶׁר לֹא חָמַלְתָּ עַל רָחֵל אִשְׁתְּךָ וְהִיא מָרַת נֶפֶשׁ ב) וְלֹא נִחַמְתָּ אוֹתָהּ וְלֹא דִבַּרְתָּ עַל לִבָּהּ. וַתִּקְצוֹף עָלֶיהָ, — לָכֵן יָדֹעַ תֵּדַע כִּי יָבֹא יוֹם וְקָמוּ כָּל בָּנֶיךָ מִפְּנֵי הַבֵּן אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ רָחֵל וְכִבְּדֻהוּ כַּאֲשֶׁר יְכַבֵּד עֶבֶד אֶת מַלְכּוֹ!.. וַתִּתֵּן רָחֵל אֶת בִּלְהָה לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ שְׁנֵי בָנִים אֶת דָּן וְאֶת נַפְתָּלִי; וְלֵאָה נָתְנָה לְיַעֲקֹב אֶת זִלְפָּה לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד גַּם הִיא שְׁנֵי בָנִים אֶת גָּד וְאֶת אָשֵׁר. וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן לָשׂוּחַ וַיֵּצֵא מִן הָעִיר וַיָּבֹא אֶל גַּנִּים וּפַרְדֵּסִים. וַיַּרְא שָׁם הֲמוֹן ג) תַּפּוּחִים וְרִמּוֹנִים ד) וַאֲגַסִּים ה) נֶחְמָדִים לְמַרְאֶה וְטוֹבִים לְמַאֲכָל וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מַה־יָּפֶה כָּל הַפְּרִי הַזֶּה וּמַה־טּוֹב טַעְמוֹ! מִי יִתֵּן וְהָיוּ גַם לְאָבִי גַנִּים וּפַרְדֵּסִים ו) כָּאֵלֶּה!.. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹסִיף רְאוּבֵן לָלֶכֶת וַיִּצְמָא מְאֹד כִּי בָעַר הַיּוֹם כַּתַּנּוּר וַיִּיעַף וַיִּשָּׁעֵן תַּחַת עֵץ תַּפּוּחֵי־זָהָב ז); וּבְכָל הַגַּן הָיְתָה דְמָמָה: גַּם הַצִּפֳּרִים הָעַלִּיזוֹת חָדְלוּ מִצַּפְצֵף, וּמֵהִתְעוֹפֵף מֵעָנָף אֶל עָנָף, כִּי נִסְתְּרוּ מֵחֲמַת הַשֶּׁמֶשׁ הַלּוֹהֶטֶת ח) בְּלִי הֶרֶף, גַּם כָּל יְלוּד אִשָּׁה ט) לֹא נִרְאָה בְּכָל הַמָּקוֹם הַזֶּה, כִּי יָצְאוּ לְפָעֳלָם וְלַעֲבוֹדָתָם — לִקְצוֹר אֶת הַחִטִּים... וְצִמְאַת רְאוּבֵן הוֹלֶכֶת הָלוֹךְ וְגָדֵל הָלוֹךְ וְעַנּוֹת אֶת נַפְשׁוֹ עַד כִּי דָּבְקָה לְשׁוֹנוֹ אֶל חִכּוֹ וַיֵּחַר י) גְּרוֹנוֹ וַתִּזַּל יא) אֶת זֵעָתוֹ כַּמָּיִם. וְרוּחַ חַמָּה בָּאָה וַתִּפַּח יב) בְּתַפּוּחֵי הַזָּהָב הַנּוֹתְנִים רֵיחַ נִיחֹחַ וַתְּנִיעֵם וַתְּטַלְטְלֵם יג) וַתְּגִיעֵם אֶל פִּי רְאוּבֵן הֶעָיֵף וַתּוֹסֶף צִמְאָה עַל צִמְאָתוֹ וַתָּצִיק לוֹ עַד מְאֹד... וַיֹּאמֶר לִשְׁלֹחַ אֶת יָדוֹ וְלָקַחַת תַּפּוּחַ זָהָב, — אֶפֶס כִּי בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה נִתַּר יד) מִמְּקוֹמוֹ וַיְהִי דִמְיוֹנוֹ כְּאִישׁ אֲשֶׁר נְשָׁכָהוּ פִּתְאוֹם הַנָּחָשׁ וַיָּסַר מֵעַל הָעֵץ וּמֵעַל פִּרְיוֹ הַנֶּחְמָד, כִּי זָכַר רְאוּבֵן אֶת דִּבְרֵי אָבִיו אֲשֶׁר צִוָּהוּ לֵאמֹר: אַל תִּגַּע בְּנִי בְּכָל דָּבָר אֲשֶׁר לֹא לְךָ הוּא, וְיָרֵאתָ מֵאֵת

א) וַתִּתְעַנֶּה. ב) אֻמְלָלָה. ג) הַרְבֵּה. ד) נארנאטאַפּפעל, Гранатъ ה) בירנע, Груша ו) גַּן תְּעֲנוּגִים. ז) אפפעלסינע, Апельсинъ Паркъ ח) הַבֹּעֶרֶת. ט) אָדָם. י) וַיִּיבַשׁ. יא) נִטְּפָה. יב) נָשְׁבָה. יג) הֵנִידָה אוֹתָם. יד) קָפַץ.

כֵּן אָמַרְתִּי הָבָה אֶשְׁאָלְךָ שֵׁנִית: מַה־תִּתֵּן בַּעֲבוֹדָתִי אוֹתְךָ שֶׁבַע שָׁנִים? וַיַּעַן לָבָן וַיֹּאמַר: הֲלֹא אָמַרְתִּי לְךָ לֵאמֹר: אֶת רָחֵל אֶתֵּן לְךָ בַּעֲבוֹדָתֶךָ. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: יֶשְׁנָן בְּתוּלוֹת רַבּוֹת בָּעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר שְׁמָן רָחֵל! וַיֹּאמֶר לָבָן: אֶת רָחֵל בִּתִּי אֶתֵּן לָךְ: וַיּוֹסֶף יַעֲקֹב לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: הֵן תּוּכַל לְשַׁנּוֹת אֶת שְׁמָן וְקָרָאתָ לְלֵאָה רָחֵל וּלְרָחֵל לֵאָה! וַיֹּאמֶר לָבָן: אֶת רָחֵל בִּתִּי הַקְּטַנָּה אֶתֵּן לְךָ בַּעֲבוֹדָתֶךָ.

ק. לָבָן מְרַמֶּה אֶת יַעֲקֹב וְאֵת כָּל אַנְשֵׁי מְקוֹמוֹ

וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב אֶת לָבָן שֶׁבַע שָׁנִים וַיַּעַשׂ אֶת עֲבוֹדָתוֹ בְּכָל לִבּוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ וַיִּרְעֶה אֶת הַצֹּאן וַיִּשְׁמְרֵן גַּם בַּיּוֹם וְגַם בַּלָּיְלָה; וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו לֵאמֹר: הֲנִמְצָא כְּיַעֲקֹב עֶבֶד אֲשֶׁר יִתְמַכֵּר א) לַעֲבוֹד כָּכָה אֶת אֲדוֹנָיו? וַתִּכְלֶינָה שֶׁבַע הַשָּׁנִים, וַיָּבוֹא הַיּוֹם אֲשֶׁר תִּנָּתֵן בּוֹ רָחֵל לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה, וַיֶּאֱסֹף לָבָן אֶת כָּל אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וַיֹּאמֶר לָהֶם: אַחַי! הַיְדַעְתֶּם כִּי בֵרַךְ יְיָ אֹתָנוּ בִּגְלַל יַעֲקֹב בֶּן אֲחוֹתִי? וַיַּעֲנֵהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: אָמְנָם בֵּרְכָנוּ יְיָ בַּכֹּל מִיּוֹם בּוֹא יַעֲקֹב אֵלֵינוּ, כִּי שָׁלַח בְּרָכָה בְּמֵי הַבְּאֵר וַיִּמְצְאוּ ב) לָנוּ וְלִבְהֶמְתֵּנוּ! וַיּוֹסֶף לָבָן לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וַיֹּאמַר: הַיְדַעְתֶּם כִּי כָלוּ עַתָּה שֶׁבַע הַשָּׁנִים אֲשֶׁר עֲבָדַנִי בְּרָחֵל בִּתִּי, וְעַתָּה בְּתִתִּי אוֹתָהּ לוֹ וְלָקַח אוֹתָהּ וְשָׁב אִתָּהּ לְאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ, — וְשָׁבוּ אֵלֵינוּ הַיָּמִים הָרָעִים שֵׁנִית וְהָיִינוּ חֲסֵרִים כֹּל כְּבָרִאשׁוֹנָה! וַיִּתְעַצְּבוּ הָאֲנָשִׁים אֶל לִבָּם וַיֹּאמְרוּ אֶל לָבָן: מָה אַתָּה אוֹמֵר וְעָשִׂינוּ לְמַעַן יִיטַב לָנוּ? וַיֹּאמֶר לָבָן: אִם טוֹב בְּעֵינֵיכֶם שֶׁבֶת יַעֲקֹב בְּתוֹכֵנוּ, — הִנְנִי וְרִמִּיתִי אוֹתוֹ וְנָתַתִּי לוֹ אֶת לֵאָה תַּחַת רָחֵל וַעֲבָדַנִי עוֹד שֶׁבַע שָׁנִים אֲחֵרוֹת! וַיִּשְׂמְחוּ הָאֲנָשִׁים עַל דִּבְרֵי לָבָן שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ: טוֹבָה הָעֵצָה אֲשֶׁר יָעַצְתָּ הַיּוֹם; עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיֹּאמֶר לָבָן: אִם בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים דִּבַּרְתֶּם אֵלַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, יִתֶּן נָא לִי כָּל אִישׁ מִכֶּם עֵרָבוֹן ג) — כְּלֵי כֶסֶף אוֹ כְלֵי זָהָב, וְיָדַעְתִּי כִּי לֹא תְגַלּוּ אֶת סוֹדִי לְיַעֲקֹב וְלֹא אֵבוֹשׁ וְלֹא אִכָּלֵם! וַיַּעֲנֵהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: אֲנַחְנוּ נִתֵּן. וַיְמַהֲרוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וַיָּבִיאוּ אֶל לָבָן כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וַיֵּלְכוּ וַיָּשׁוּבוּ אִישׁ אִישׁ לְבֵיתוֹ. וַיִּקַּח לָבָן אֶת הַחֲפָצִים הַיְקָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתְּנֵם בַּיַּיִן וּבַשֶּׁמֶן וּבַבָּשָׂר וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה גָדוֹל. וְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לֹא יָדְעוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיָּבֹאוּ אֶל לָבָן לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמּוֹ וְלִשְׂמוֹחַ. וַיְהִי בָעֶרֶב וַיִּקַּח לָבָן אֶת לֵאָה וַיְבִיאֶהָ הַחַדְרָה לְיַעֲקֹב. וְיַעֲקֹב יָשַׁב אֶל הַשֻּׁלְחָן עִם הַקְּרוּאִים הָעַלִּיזִים ד) וַיְבָרְכֵם לֵאמֹר: בְּרוּכִים תִּהְיוּ לַיְיָ כִּי חֲמַלְתֶּם עָלַי וַתָּבֹאוּ כֻלְּכֶם לְשַׂמְּחֵנִי בַּיּוֹם הַזֶּה! וַיַּעֲנֵהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: בָּרוּךְ תִּהְיֶה גַם אַתָּה כִּי הֵבֵאתָ לָנוּ אֶת בִּרְכַּת יְיָ וַתְּהִי בְּכָל מַעֲשֵׂי יָדֵינוּ מִיּוֹם בּוֹאֲךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שִׂמַּח הַיַּיִן אֶת לְבַב הָאֲנָשִׁים וַיָּחֵלּוּ לְזַמֵּר וּלְשׁוֹרֵר לֵאמֹר: הָא לִיאֶ! הָא לִיאֶ! (זוּ לֵאָה! זוּ לֵאָה!) וַיְהִי כִּרְאוֹתָם כִּי לֹא שָׂם יַעֲקֹב עַל לֵב וַיּוֹסִיפוּ לִקְרֹא כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַד אֲשֶׁר נִחַר ה) גְּרוֹנָם. וְלֹא יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲרוּמִים הָאֵלֶּה כִּי תָמַּת ו) יַעֲקֹב נָתְנָה לוֹ מְנוּחָה שְׁלֵמָה וַתְּנֶם ז) מִלִּבּוֹ כָּל חֶשֶׁד ח) וְכָל דְּאָגָה.

וַיְהִי בַבֹּקֶר וְהִנֵּה הִיא לֵאָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: לָמָּה רִמִּיתָנִי? וַיַּעַן לָבָן: לֹא יֵעָשֶׂה כֵן בִּמְקוֹמֵנוּ לָתֵת אֶת הַצְּעִירָה לִפְנֵי

א) יִמְכּוֹר אֶת נַפְשׁוֹ. ב) וַיִּהְיוּ דַיִּם. ג) מַשְׁכּוֹן, Залогъ ד) הַשְּׂמֵחִים. ה) יָבֵשׁ. ו) יִשְׁבַּת לִבּוֹ.
ז) וַתִּגָּרֵשׁ. ח) פערדאַכט, Подозрѣніе

אֲשֶׁר תֵּלַדְנָה צֹאן יַעֲקֹב רַק נְקֻדִּים וַעֲקֻדִּים א) וּבְרֻדִּים ב) וַיֶּעְשַׁר יַעֲקֹב מְאֹד וַיְהִי לוֹ מְאַת אֶלֶף רִבּוֹא וְעֶשְׂרִים וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וּמָאתַיִם עֶדְרֵי צֹאן וְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף כְּלָבִים וּשְׁפָחוֹת וַעֲבָדִים וּגְמַלִּים וַחֲמוֹרִים רַבִּים מְאֹד. וַיִּתֵּן יַעֲקֹב מַעֲשֵׂר מִכֹּל אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלֹהִים לָהָעֲנִיִּים אֲשֶׁר בִּמְקוֹמוֹ וַיַּעֲשִׁירוּ גַּם הֵם וַיֶּחְדַּל אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ הַזֹּאת:

קד. מַעֲשֵׂה הַתְּרָפִים וּמְנוּסַת יַעֲקֹב.

וַיַּרְא יַעֲקֹב אֶת פְּנֵי לָבָן וּבָנָיו כִּי אֵינָם אִתּוֹ כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל יַעֲקֹב שׁוּב אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ, כִּי אִמְּךָ וְאָבִיךָ מְחַכִּים לָךְ. וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב בְּקוֹל יְיָ וַיֹּאמֶר לְרָחֵל וּלְלֵאָה: יְיָ צִוַּנִי לָצֵאת מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת. וַתַּעַן רָחֵל וְלֵאָה וַתֹּאמַרְנָה: כֹּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֵלֶיךָ עֲשֵׂה! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְכּוֹנֵן ג) יַעֲקֹב לָצֵאת מִבֵּית לָבָן וַתֹּאמֶר רָחֵל בְּלִבָּהּ: הָבָה אֶקְחָה אֶת הַתְּרָפִים אֲשֶׁר בְּבֵית אָבִי וְהֶחְדַּל מֵהִשְׁתַּחֲווֹת לָהֶם וּמֵעָבְדָם! וַתִּקַּח רָחֵל וַתִּצְפְּנֵם בֵּין שִׂמְלוֹתֶיהָ. וְזֶה מַעֲשֵׂה הַתְּרָפִים בַּיָּמִים הָהֵם: כִּי יִקְחוּ עוֹבְדֵי הָאֱלִילִים ד) אִישׁ בְּכוֹר וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ וּמְלָחוּהוּ בְּמֶלַח וְנָפוּ ה) אוֹתוֹ בִּבְשָׂמִים ו). וְלָקְחוּ מֵאַחֲרֵי כֵן צִיץ ז) זָהָב וְכָתְבוּ עָלָיו שֵׁם אַחַד הַשֵּׁדִים וְשָׂמוּ אוֹתוֹ תַּחַת לְשׁוֹן הַבְּכוֹר הַשָּׁחוּט, וְהֶעֱמִידוּ אוֹתוֹ עַל יַד הַקִּיר וְהִדְבִּיקוּהוּ אֵלָיו בְּמַסְמְרִים ח); וְנֶאֶסְפוּ כָּל עוֹבְדָיו וְהֶעֱלוּ ט) לוֹ נֵרוֹת וּמִשְׁתַּחֲוִים אֵלָיו וּמְדַבְּרִים אֵלָיו בַּלָּט... וַתִּשְׂמַח רָחֵל כִּי בִעֲרָה י) אֶת הַתּוֹעֵבָה יא) הַזֹּאת מִבֵּית אָבִיהָ וַתֹּאמֶר לְיַעֲקֹב: הָבָה נֵצְאָה מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת! וַיָּקָם יַעֲקֹב וַיִּשָּׂא אֶת בָּנָיו וְאֶת נָשָׁיו עַל הַגְּמַלִּים. וַיִּנְהַג אֶת כָּל מִקְנֵהוּ וְאֶת כָּל רְכוּשׁוֹ – לָבוֹא אֶל יִצְחָק אָבִיו אַרְצָה כְּנָעַן.

קה. עֲבוֹדָה תַּצִּיל מִמָּוֶת.

וַיֻּגַּד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב, וַיְמַהֵר וַיָּרָץ לְבֵיתוֹ וַיְבַקֵּשׁ אֶת תְּרָפָיו, כִּי אָמַר: אֶשְׁאָלֵם וְהִגִּידוּ לִי אָנָה בָּרַח יַעֲקֹב; וַיַּרְא כִּי אֵינָם וַיִּקַּח אֶת אֶחָיו עִמּוֹ וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי יַעֲקֹב דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וַיַּדְבֵּק יב) אוֹתוֹ בְּהַר הַגִּלְעָד וַיְהִי עִם לְבָבוֹ יג) לָקַחַת אֶת כָּל רְכוּשׁוֹ וּלְהָרְגוֹ. בָּעֵת הַהִיא הִתְיַצֵּב שַׁפְטִיאֵל הַמַּלְאָךְ לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: אַל תָּחֹן אֶת יַעֲקֹב, כִּי חָטָא נֶגְדְּךָ וַיַּעֲזֹב אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלֹא עֲבָדָם וְלֹא שֵׁרְתָם כַּאֲשֶׁר יְשָׁרֵת הַבֵּן אֶת הוֹרָיו... וַיָּבֹא הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה וַיִּתְיַצְּבוּ גַּם הֵמָּה לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹד יְיָ וַיֹּאמְרוּ: יוּחַן יד) נָא יַעֲקֹב לְמַעַן צִדְקוֹת אַבְרָהָם וְיִצְחָק אֲבוֹתָיו! וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ שַׁפְטִיאֵל: שׁוֹפֵט כָּל הָאָרֶץ! לִפְנֵי שֵׁשׁ שָׁנִים שָׁלְחָה רִבְקָה אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר: שׁוּב אֶל אֶרֶץ מוֹלַדְתֶּךָ וְלֹא שָׁמַע בְּקוֹלָהּ וַיֵּאוֹת טו) לְלָבָן לִרְעוֹת אֶת צֹאנוֹ לְבַעֲבוּר הַרְבּוֹת לוֹ צֹאן וּבָקָר וּשְׁפָחוֹת וּגְמַלִּים! וַיִּשְׁמְעוּ הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּדֹּמּוּ טז), כִּי יָדְעוּ אֲשֶׁר יֶחֱטָא הָאָדָם מְאֹד לַיְיָ אִם לֹא יִשְׁמַע בְּקוֹל הוֹרָיו. וַיְהִי בְּרֶגַע הַנּוֹרָא הַזֶּה וַתָּבוֹא הָעֲבוֹדָה אֲשֶׁר עָבַד יַעֲקֹב בְּיֹשֶׁר לְבָבוֹ וַתִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַתֹּאמַר: עֶשְׂרִים שָׁנָה עָבַד יַעֲקֹב אֶת לָבָן בְּכָל כֹּחוֹ וַיֹּאכְלֵהוּ יז) הַחֹרֶב יח) בַּיּוֹם וְהַקֶּרַח יט) בַּלָּיְלָה וַתִּדַּד שְׁנָתוֹ מֵעֵינָיו וַיִּשְׁמֹר אֶת הַצֹּאן אֲשֶׁר נִתְּנוּ לוֹ לִרְעוֹתָן כַּאֲשֶׁר יִשְׁמֹר אִישׁ אֶת בָּבַת כ) עֵינוֹ וַיָּשֶׂם אֶת נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ כא) וַיַּצִּילֶן

א) געבאֶנדערט, Полосатый ב) כְּתָמִים כְּמַרְאֵה הַבָּרָד. ג) הָיָה נָכוֹן. ד) גאָטצענבילד, Идолъ
ה) איינבאַרזאַמירען, Надушать ו) צְמָחִים נוֹתְנֵי רֵיחַ נִיחוֹחַ. ז) פֶּרַח מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם. ח) נאָגעל, Гвоздь
ט) וְהִדְלִיקוּ. י) הֵסִירָה. יא) הַדָּבָר הַנִּמְאָס. יב) הִשִּׂיג. יג) וַיַּחְפֹּץ. יד) יִמְצָא נָא חֵן וִירֻחַם. טו) וַיַּסְכֵּם.
טז) וַיַּחֲרִישׁוּ. יז) וַיְעַנֵּהוּ. יח) הַחֹם. יט) הַקֹּר. כ) אויגאפפעל, Зрачекъ כא) שָׂם אֶת חַיָּיו בְּסַכָּנָה.

יְיָ אֱלֹהֶיךָ הָרוֹאֶה וְיוֹדֵעַ אֶת הַכֹּל..! וַיִּבְלַג א) רְאוּבֵן עַל צִמְאָתוֹ וְלֹא נָגַע בְּתַפּוּחֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בַּגָּן וַיֵּצֵא מִשָּׁם לָשׁוּב הַבָּיְתָה. וַיְהִי בְּעָבְרוֹ בַשָּׂדֶה וַיִּמְצָא דוּדָאִים ב) נוֹתְנֵי רֵיחַ וַיִּתְבּוֹנֵן אֲלֵיהֶם וַיַּרְא וְהִנֵּה דִמְיוֹנָם כְּתַפּוּחִים קְטַנִּים וְעֵינָם ג) כְּעֵין הַזָּהָב וַיֹּאמַר: אֶת אֵלֶּה אוּכַל לָקַחַת לִי; כִּי בַשָּׂדֶה מְצָאתִים; וַיִּקָּחֵם רְאוּבֵן וַיָּרַח בְּרֵיחָם הַנֶּחְמָד וַיִּתְאַפֵּק וְלֹא טָעַם אוֹתָם עַד אֲשֶׁר הֱבִיאָם אֶל לֵאָה אִמּוֹ וַתִּתֵּן הִיא לוֹ דוּד אֶחָד.

קב. לֵאָה מִתְפַּלֶּלֶת עַל רָחֵל אֲחוֹתָהּ.

אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה יָלְדָה לֵאָה עוֹד שְׁנֵי בָנִים אֶת יִשָּׂשכָר וְאֶת זְבוּלוּן וַתַּהַר עוֹד וַתִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אֵל מָלֵא רַחֲמִים! הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי, כִּי שְׁנֵים עָשָׂר בָּנִים יִוָּלְדוּ לְיַעֲקֹב אִישִׁי וָאֵלֵד אָנֹכִי שִׁשָּׁה בָנִים וְזִלְפָּה וּבִלְהָה יָלְדוּ גַּם הֵן שְׁנַיִם שְׁנַיִם וְהָיָה כִּי אֵלֵד עַתָּה בֵּן שְׁבִיעִי לְיַעֲקֹב וְהָיְתָה רָחֵל אֲחוֹתִי גְּרוּעָה ד) גַּם מִזִּלְפָּה וּמִבִּלְהָה שִׁפְחוֹתֵינוּ! עַל כֵּן אָנֹכִי מִתְחַנֶּנֶת אֵלֶיךָ יְיָ לֵאמֹר: רַחֵם נָא עַל רָחֵל אֲחוֹתִי וְיָלְדָה גַם הִיא שְׁנֵי בָנִים, וְאִם יָדַעְתָּ יְיָ כִּי הַיֶּלֶד אֲשֶׁר בְּמֵעַי ה) בֵּן הוּא, וַהֲפַכְתּוֹ לְבַת! וַיִּשְׁמַע יְיָ בְּקוֹל תַּחֲנוּנֵי לֵאָה וַיַּהֲפֹךְ אֶת הַבֵּן אֲשֶׁר בְּבִטְנָהּ לְבַת, וַתֵּלֶד אוֹתָהּ לֵאָה וַתִּקְרָא אֶת שְׁמָהּ דִּינָה לֵאמֹר: יְרַחֵם יְיָ עַל רָחֵל אֲחוֹתִי וְהָפַךְ אֶת דִּינָהּ ו) הַקָּשֶׁה לְטוֹב! וְאֶת רָחֵל זָכַר יְיָ וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יוֹסֵף, לֵאמֹר: יוֹסִיף לִי יְיָ בֵּן אַחֵר!

קג. עֹשֶׁר יַעֲקֹב.

בָּעֵת הַהִיא שָׁלְחָה רִבְקָה אֵם יַעֲקֹב מֵאֶרֶץ כְּנַעַן אֶת דְּבוֹרָה בַּת עוּץ מֵינִקְתָּהּ וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים מֵעַבְדֵי יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב. וַיָּבֹאוּ אֵלָיו חָרָנָה וַיֹּאמְרוּ לוֹ: רִבְקָה אִמְּךָ שְׁלָחַתְנוּ אֵלֶיךָ לֵאמֹר: שׁוּבָה אֶל בֵּית אָבִיךָ אַרְצָה כְּנָעַן! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: הִנְנִי אָשׁוּב אֶל אָבִי וְאִמִּי וְרָאִיתִי אֶת שְׁלוֹמָם. וְהָיָה בְקוּם עָלַי עֵשָׂו אָחִי בַּדֶּרֶךְ לְהָרַע אִתָּנוּ וְיָצְאָה לֶהָבָה ז) מֵאֵת יוֹסֵף בְּנִי וְאָכְלָה ח) אֶת עֵשָׂו וְכִלְּתָה אוֹתוֹ, כִּי שָׁמַעְתִּי אֶת דִּבְרֵי יְיָ לֵאמֹר...וְהָיָה בֵּית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ...! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לָבָן חוֹתְנוֹ: תְּנָה אֶת נָשַׁי וְאֶת יְלָדַי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ בָּהֶם וְהָלַכְתִּי לִי! וַיֹּאמֶר לָבָן הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי, כִּי בֵרְכַנִי יְיָ בִּגְלָלְךָ וַיַּעֲשִׁירֵנִי מְאֹד, וְעַל כֵּן הַרְבֵּה עָלַי מַשְׂכֻּרְתְּךָ ט) וְנָתַתִּי לָךְ! וַיְמָאֵן יַעֲקֹב וַיִּפְצַר בּוֹ לָבָן עַד מְאֹד. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: אִם תִּתֶּן לִי אֶת הַנָּקֹד י) וְהַטָּלוּא יא) בָּעִזִּים וְהַחוּם יב) בַּכְּשָׂבִים אֲשֶׁר תֵּלַדְנָה הַצֹּאן וְשַׁבְתִּי וְרָעִיתִי אֶת צֹאנְךָ. וַיֹּאמֶר לָבָן הֵן! לוּ יְהִי כִדְבָרֶךָ! וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב אֶת לָבָן בְּכָל כֹּחוֹ וַתִּדַּד שְׁנָתוֹ מֵעֵינָיו יג) וַיְעַנֵּהוּ הַקֹּר בַּלַּיְלָה וְהַחֹרֶב יד) בַּיּוֹם. וַיַּרְא יְיָ אֶת לָבָן מַחֲלִיף אֶת מַשְׂכֹּרֶת יַעֲקֹב יוֹם יוֹם וַיֵּרַע הַדָּבָר בְּעֵינָיו וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָכִים: הָבִיאוּ מֵעֶדְרֵי לָבָן עִזִּים וּכְבָשִׂים וְשִׂימוּ אוֹתָם בְּעֶדְרֵי יַעֲקֹב, כִּי עָשַׁק אוֹתוֹ לָבָן וַיְרַמֵּהוּ זֶה פְּעָמִים רַבּוֹת! וַיַּעֲשׂוּ הַמַּלְאָכִים כֵּן וְיֵשׁ אֲשֶׁר הוֹרִידוּ גֶּשֶׁם סוֹחֵף טו) אַרְצָה וַיָּנוּסוּ צֹאן לָבָן וַיָּפוּצוּ וַיָּבוֹאוּ אֶל עֶדְרֵי יַעֲקֹב וַיִּתְעָרְבוּ טז) בָּהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא חָדַל לָבָן מֵרַמּוֹת אֶת יַעֲקֹב וַיַּעֲשׂוּ הַמַּלְאָכִים

א) וַיִּתְחַזֵּק. ב) מִין תַּפּוּחִים קְטַנִּים אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ בַּשָּׂדוֹת בְּאַרְצוֹת הַקֶּדֶם (ליעבעסאפפעל). ג) וּמַרְאֵיהֶם. ד) שְׁפָלָה. ה) בְּקִרְבִּי. ו) מִשְׁפָּטָהּ. ז) לַפִּיד אֵשׁ. ח) וְשָׂרְפָה. ט) דְּרוֹשׁ מִמֶּנִּי שָׂכָר גָּדוֹל. י) פּונקטיערט, Крапчатый יא) כְּתָמִים גְּדוֹלִים. יב) דונקעל ברוין, Смуглый יג) לֹא יָכֹל לִישׁוֹן כָּל הַלַּיְלָה. יד) הַחֹם. טו) שטראָמענד. Проливной טז) וַיִּתְבּוֹלְלוּ.

כָּל נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ שִׁשִּׁים אִישׁ וַיֵּלֶךְ וַיִּקְבֹּץ אֶת כָּל בְּנֵי שֵׂעִיר וְכָל אַנְשֵׁיהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים אִישׁ וַיֵּלֶךְ אִתָּם אֶל יַעֲקֹב לְהַכּוֹת אוֹתוֹ. וּמַלְאֲכֵי לָבָן יָצְאוּ מֵאֵת עֵשָׂו וַיֵּלְכוּ אַרְצָה כְּנַעַן וַיָּבוֹאוּ בֵּית רִבְקָה אֵם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו וַיַּגִּידוּ לָהּ לֵאמֹר: עֵשָׂו בְּנֵךְ יוֹצֵא לִקְרַאת יַעֲקֹב לְהִלָּחֵם אִתּוֹ, וְעִמּוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ. וַיִּמָּרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת רִבְקָה מְאֹד, וַתְּמַהֵר וַתִּשְׁלַח מֵאַנְשֵׁי יִצְחָק שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם אֲנָשִׁים אֶל יַעֲקֹב. כִּי אָמְרָה: יִהְיוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה לִישׁוּעַת יַעֲקֹב בְּעֵת צָרָה! וַיֵּלְכוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וַיָּבוֹאוּ אֶל יַעֲקֹב וַיַּרְאֵם יַעֲקֹב וַיַּכִּירֵם וַיִּשַּׁק לָהֶם וַיְחַבְּקֵם וַיִּשְׁאַל אוֹתָם לִשְׁלוֹם אָבִיו וְאִמּוֹ, וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם. וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים: כֹּה אָמְרָה לָנוּ אִמֶּךָ. כִּי תִפְגְּשׁוּ אֶת יַעֲקֹב בְּנִי וַאֲמַרְתֶּם לוֹ בִּשְׁמִי לֵאמֹר: כִּי יָבוֹא עֵשָׂו אֵלֶיךָ, וְהִתְחַנַּנְתָּ אֵלָיו וְנָתַתָּ לוֹ מַתַּת א) אוּלַי יִרְפּוּ ב) דְּבָרֶיךָ הַטּוֹבִים אֶת לִבּוֹ וְיָשׁוּב מֵחֲרוֹן אַפּוֹ ג) וְנִצַּלְתָּ מִיָּדָיו. וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ בְּכִי גָּדוֹל וַיֹּאמַר: כְּכֹל אֲשֶׁר אָמְרָה לִי אִמִּי אֶעֱשֶׂה. וַיְהִי כִּי בָא עַד לִפְנֵי נַחַל יַבּוֹק וַיַּרְא יַעֲקֹב וְהִנֵּה מֵאָה וְעֶשְׂרִים רִבּוֹא מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים הוֹלְכִים לִקְרָאתוֹ וַיִּקַּח מֵהֶם כְּכֹל אֲשֶׁר יָשַׁר בְּעֵינָיו לְשַׁלְּחָם אֶל עֵשָׂו אָחִיו.

קח. חֶרְדַּת עֵשָׂו וּמַכּוֹתָיו הַגְּדוֹלוֹת.

וַיְצַו יַעֲקֹב אֶת הַמַּלְאָכִים לֵאמֹר: בְּדַבֶּרְכֶם אֵלָיו בִּשְׁמִי וּקְרָאתֶם לוֹ „אֲדוֹן", כִּי מֶלֶךְ הוּא בְּשֵׂעִיר וְעָלַי לְכַבְּדוֹ, וַאֲמַרְתֶּם אֵלָיו: כֹּה אָמַר אָחִיךָ יַעֲקֹב: עֶשְׂרִים שָׁנָה עָבַדְתִּי אֶת לָבָן הָאֲרַמִּי בְּכָל כֹּחִי וַיִּתֵּן לִי יְיָ עֹשֶׁר וְכָבוֹד; וְאִם אָמְנָם רִמַּנִי לָבָן וַיַּחֲלֵף אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי מֵאָה פְּעָמִים, בְּכָל זֹאת לֹא חִסֵּר מֵרְכוּשִׁי דָּבָר כִּי רָאָה יְיָ אֶת יְגִיעַ כַּפַּי וַיּוֹשִׁיעֵנִי. וְעַתָּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ אֶל אָבִי וְאִמִּי לִרְאוֹת אֶת שְׁלוֹמָם, וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לְךָ אֲדֹנִי לֵאמֹר: אַל נָא תֹאמַר: בִּרְכַּת יִצְחָק אָבִי הֶעֱשִׁירָה אוֹתִי! וְלֹא תִקְצֹף עָלַי וְלֹא תַעֲשֶׂה עִמָּדִי רָעָה! וַיַּעַן עֵשָׂו אֶת מַלְאֲכֵי יַעֲקֹב בְּגַאֲוָה וָבוּז לֵאמֹר: הֲלֹא שָׁמַעְתִּי אֲשֶׁר עָשָׂה יַעֲקֹב לְלָבָן דּוֹדוֹ, כִּי לָקַח אֶת בְּנוֹתָיו וַיִּנְהָגֵן כִּשְׁבוּיוֹת חֶרֶב וַיִּקַּח אֶת כָּל רְכוּשׁוֹ וַיִּבְרַח, וְלֹא זָכַר אֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה לָבָן עִמּוֹ, כִּי גִּדְּלוֹ וַיְרוֹמְמֵהוּ וַיֵּיטֶב עִמּוֹ...! עַל כֵּן אָנֹכִי הוֹלֵךְ לִקְרַאת יַעֲקֹב וְנִקַּמְתִּי מִמֶּנּוּ אֶת נִקְמָתִי וְאֶת נִקְמַת לָבָן אֲחִי אִמִּי! וַיָּשׁוּבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב וַיֹּאמְרוּ לוֹ: בָּאנוּ אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר אָמַרְתָּ אָחִיךָ הוּא וַנְּדַבֵּר אֵלָיו כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ. וַנִּשְׁמַע אֶת דְּבָרָיו אֲשֶׁר עָנָה אוֹתָנוּ וַנִּירָא, כִּי לֹא כְּאָח יִתְהַלֵּךְ אִתְּךָ, כִּי אִם כְּעֵשָׂו הָרָשָׁע הַשּׁוֹאֵף ד) לִשְׁפֹּךְ דַּם נְקִיִּים ה). כִּי אָסַף אֵלָיו אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְהוֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ. וַיֵּצֶר לְיַעֲקֹב מְאֹד פֶּן יֵהָרֵג בְּמִלְחַמְתּוֹ עִם עֵשָׂו אֶת אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָמְנָם יְיָ אֱלֹהַי הִבְטַחְתַּנִי לֵאמֹר: הֵיטֵב אֵיטִיב עִמְּךָ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ! אוּלָם שָׁנִים רַבּוֹת עָבְרוּ מֵהָעֵת הַהִיא וּמִי יוֹדֵעַ אִם לֹא חָטָאתִי נֶגְדְּךָ וְאֶת הָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי? וְהָיָה בְּקוּם עָלַי עֵשָׂו, — וּנְתַתַּנִי בְיָדָיו לַעֲשׂוֹת עִמָּדִי כַּטּוֹב בְּעֵינָיו! עַל כֵּן אָנֹכִי מִתְחַנֵּן אֵלֶיךָ יְיָ: עֲשֵׂה נָא עִמָּדִי חֶסֶד חִנָּם וְחָשַׂכְתָּ ו) אֶת עֵשָׂו מֵהִלָּחֵם בִּי וּמִשְּׁפָךְ־דָּם!.. וַיִּשְׁמַע

א) מַתָּנָה. ב) יְעוֹרְרוּ רַחֲמִים. ג) יַחְדַּל מִקְּצֹף. ד) הֶחָפֵץ מְאֹד. ה) אֲנָשִׁים צַדִּיקִים. ו) וְעָצַרְתָּ.

גם מפי הזאב וגם מפי האריה, ולא נגע בכל אשר ללבן ולא לקח מאשר לו גם מחוט ועד מחט ... למה יומת יעקב? מה־פשעו ומה חטאתו? וישמע שפטיאל המלאך את הדברים האלה ויסג א) אחור ויצא מאת פני יי. ויבוא יי אל לבן בחלום הלילה ויאמר לו: השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע! את עני ב) יעקב ואת יגיע כפיו ראיתי, על כן אנכי חשך ג) אותך מהרע לו.

קן. בשת נכדי לבן.

ויבא לבן אל יעקב בהר הגלעד ויאמר: מה־זאת עשית לי כי ברחת מביתי ותנהג את בנותי ואת בניהן כשבויות חרב ולא נטשתני ד) לנשק להם ולשלחם בשמחה? ויהי המעט עשותך את הדבר הזה, — ותגנב גם את אלהי!! ובדבר לבן את הדברים האלה ויבט את פני יעקב ואת פני ילדיו וירא כי הורידו הילדים את ראשיהם לארץ ופניהם אדמו פתאום מבשת. ויאמר בלבו: שמעו הילדים הישרים את דבר הגנבה ויבשו מאד. ויאמר לבן: נכדי הנחמדים! הגידו לי ואל תכחדו: מדוע אדמו פניכם ברגע אמרי לאביכם: אתה גנבת את אלהי? ויענו הילדים את לבן ויאמרו: אהה אבי־אמנו! אתה הובשתנו היום מאד! ויאמר לבן: הגידו נא לי במה הובשתי אתכם? ויענהו הילדים לאמר: הן כבר זקנת ושבת ה) ובכל זאת כאחד הילדים אשר אינם יודעים בין ימינם לשמאלם תדבר היום... לו היו תרפיך אשר אתה עובד אותם ומשתחוה להם, — אלהים, — היכול יוכל איש לגנבם? ועתה אתה ראית כי נגנבו וגם את נפשם לא הצילו, — ותאמר היום באזנינו אל אבינו: למה גנבת את אלהי?.. וישמע לבן את דברי בני יעקב ויבוש מאד וידם ו).

קז. מחשבת נקם.

ויהי כאשר לא מצא לבן את התרפים אשר בקש בכל האהלים אשר ליעקב ולנשיו ויכרות ברית שלום עם יעקב וישק לבנותיו ולבניהן וילך לארצו. ויהי כי בא לביתו וירא והנה נגנבו כל כלי הבית ויצר לו מאד ויאמר: בצאת יעקב מביתי יצאו אתו גם השלוה ז) והברכה! וימהר לבן וישלח את בנו בעור ועמו עשרה אנשים אל עשו ארצה שעיר לאמר: כה אמר לבן אחי אמך: השמעת את אשר עשה לי יעקב אחיך אשר בא אלי לפני עשרים שנה ערום וחסר כל ואצא לקראתו ואביאהו אל ביתי ואגדלהו ואתן לו את שתי בנותי לנשים. ויברך אלהים אותו לרגלי ח) ויהי לו צאן ובקר וגמלים וחמורים וכסף וזהב הרבה מאד. ויהי כי הלכתי לגזז ט) את צאני ויברח בחחבא ויקח את נשיו ואת בניו ואת כל הרכוש אשר רכש בארצי וישם את פניו ללכת ארצה כנען, ולא נתנני לנשק לבני ולבנותי ויגנוב גם את אלהי...! ועתה לך לקראתו ועשית לו ככל אשר יישר י) בעיניך. וישמע עשו את הדברים האלה ויזכר את אשר עשה לו יעקב בקחתו את ברכתו ויקצף מאד. וימהר ויקח את בניו ואת עבדיו ואת

א) סר. ב) ענות. ג) עוצר. ד) נתתני. ה) שערותיך הפכו לבן. ו) ויחרש. ז) השלום. ח) בעבורי. ט) שעערן, Стричь. י) ייטב.

ויאמר יעקב: כן אעשה כאשר דברת! ויהי אך כלה יעקב לדבר ויקח הרועה את כלי יעקב ויעבירם ברגע את הנחל. ויגש יעקב אל עדר הצאן אשר להרועה ויקח כבשים מכל אשר יכול שאת ויעבירם את הנחל. וישב שנית ויעבר עוד כבשים. ויעש יעקב כדבר הזה פעמים רבות מאד וירא והנה לא מעטו הכבשים אשר בעדר הרועה וישתאה מאד. ויוסף יעקב להעביר את הצאן ויתבונן אל העדר וירא והנה הוא הולך וגדל הולך ורב וימלא את כל העמקים והגבעות א) והשדות, וישתומם יעקב מאד ויאמר אל הרועה: האמנם קוסם ב) אתה? ויענהו הרועה לאמר: עוד מעט וראית מי אני! וכדברו את הדברים האלה וישם את אצבעו על האדמה, ותתגעש ג) ותצא ממנה אש גדולה ותלהט ד) את כל המקום! ויאמר יעקב: הבזאת אתה אומר להפחיד את האיש אשר אמר עליו יי: והיה ביתו אש ולהבה? קרב לך ה) אל תגע בי! וישמע הרועה את דברי יעקב, וירא אליו כמלאך יי ויאבק עמו עד עלות השחר. ויהי כאשר התבונן ו) להפיל את יעקב ארצה, ויאמר יי: הן לולא היתה ליעקב בלתי אם צדקתו אשר עשה הוא, — לא יכלת ז) לו, ואף כי באה אלי צדקת אברהם ושרה ויצחק ורבקה ותעמדנה לפני להתחנן על נפש יעקב! ויהי כראות המלאך כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו ותקע ח) ממקומה. ויאחז יעקב את המלאך ולא נתנהו לסור ממנו. ויאמר המלאך: אנא שלחני, כי עלה השחר! ויאמר יעקב: הגנב אתה, כי תירא מאור היום? ויאמר המלאך: בעלות השחר יבאו המלאכים לשורר לפני יי; על כן הואל נא ושלחני ועליתי השמימה! ויאמר יעקב: לא אשלחך, — וישוררו המלאכים היום בלעדיך! ויאמר המלאך: אם לא אשורר היום ואמרו לי מחר חברי המלאכים: כאשר לא שוררת אתמול, לא תשורר גם היום! ויאמר יעקב: לא אשלחך כי אם ברכתני! הן גם אל אברהם אבי אבי נראו מלאכים ולא נפרדו מעמו עד אם ברכוהו. ויאמר המלאך: המלאכים אשר אמרת שלחו לברך את אברהם, ואנכי לא לברכך באתי אליך. ויהי ברגע הזה וירדו מלאכים גדודים גדודים מן השמים ויעופו אל המלאך העומד לפני יעקב ויאמרו לו: עת הזמיר ט) הגיעה, מהר ועלית השמימה, פן תעבור העת! ויהי כאשר לא הרפה יעקב מהמלאך, — ויחל לזמר ליי, וישמעו המלאכים אשר בשמים זמירות מכנף י) הארץ ויזמרו גם הם וישוררו., וישמע יעקב ותחי רוחו. ויאמר יי להמלאך: מדוע נתת מום יא) בכהני ביעקב? ויען המלאך את יי ויאמר: הן יש לך, יי, מלאכים רבים המכהנים יב) לך בשמים! ויאמר יי: אולם אין בארץ איש אשר יכהן לי כיעקב! ויקרא המלאך לרפאל ויתחנן אליו לאמר: אנא רפא נא ליעקב! וירד רפאל המלאך וירפא לו!

בעת ההיא אמר המלאך ליעקב: הנה אתה נדרת נדר לאמר: מכל אשר יתן לי יי אתן מעשר, ולא עשרת יג) עד היום את בניך אשר נולדו לך! וישמע יעקב את הדברים האלה ויגש אל בניו ויקח את ראובן ואת דן ואת גד ואת יוסף יד) ויציגם לבד; ואחר לקח את יתר בניו ויצג גם אותם לבד וימנה אותם לאמר: שמעון לוי יהודה נפתלי אשר יששכר זבולון ובנימין, שמעון לוי. ויקרא אל המלאך ויאמר: העשירי יהיה קדש ליי! ויהי אך

א) ההרים הגבוהים. ב) מכשף. ג) צישען, Шипѣть ד) ותאחז. ה) גש הלאה. ו) היה נכון. ז) נצחת. ח) ותתדף. ט) השירה. י) מקצות. יא) מגרעת, Повреждение יב) המשרתים. יג) נתת את החלק העשירי. יד) ארבעת הבנים האלה היו בכורים לאמותם ואין קדש מוציא קדש.

יְיָ אֶת קוֹל תְּפִלַּת יַעֲקֹב וַיִּשְׁלַח אַרְבַּעַת אֲלָפִים רִבּוֹא מַלְאָכִים לִקְרַאת עֵשָׂו וַיִּהְיוּ בְעֵינָיו כְּאַנְשֵׁי חַיִל מְלֻבָּשִׁים בִּגְדֵי בַרְזֶל וְרוֹכְבִים עַל סוּסִים אַבִּירִים א) וְיוֹשְׁבִים בְּמֶרְכָּבוֹת יָפוֹת . . . וַיֶּחֱרַד עֵשָׂו וַיִּבָּהֵל וַיִּשְׁאָלֵם לֵאמֹר: לְמִי אַתֶּם? וַיַּעֲנוּהוּ לֵאמֹר: לְיַעֲקֹב אֲנָחְנוּ! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ עֵשָׂו אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּבֹא בוֹ יִרְאָה וָרַעַד וַיִּפּוֹל מֵעַל סוּסוֹ וַיָּפוּצוּ מֵעָלָיו כָּל אֲנָשָׁיו. וַיִּצְעַק עֵשָׂו אֲלֵיהֶם וַיִּקְרָא לָהֶם וַיָּבוֹאוּ אֵלָיו. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיָּבֹא אֵלָיו גְּדוּד מַלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ לְעֵשָׂו וְלַאֲנָשָׁיו: מִי אַתֶּם? וַיַּעַן עֵשָׂו וַיֹּאמַר: אֲנִי עֵשָׂו וְאֵלֶּה אֲנָשַׁי! וַיֹּאמֶר אֶחָד מֵהַמַּלְאָכִים: הַכּוּ אֶת עֵשָׂו וְאֶת אֲנָשָׁיו, אַל תַּחְמְלוּ עֲלֵיהֶם! וַיְמַהֲרוּ הַמַּלְאָכִים וַיַּכּוּ אֶת עֵשָׂו וְאֶת אֲנָשָׁיו וַיִּפְצָעוּם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבַר הַגְּדוּד הַזֶּה וַיָּבוֹא גְּדוּד שֵׁנִי וַיֹּאמְרוּ לְעֵשָׂו וַאֲנָשָׁיו: לְמִי אַתֶּם? וַיַּעַן עֵשָׂו וַיֹּאמַר: נֶכֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי! וַיְצַו אַחַד הַמַּלְאָכִים לְהַכּוֹת אֶת עֵשָׂו וְאֶת אֲנָשָׁיו הַכֵּה וָפָצֹעַ וַיַּעֲשׂוּ כֵּן. וַיַּעֲבוֹר הַגְּדוּד הַשֵּׁנִי וַיָּבֹא גְּדוּד מַלְאָכִים שְׁלִישִׁי וַיֹּאמְרוּ לְעֵשָׂו: לְמִי אַתָּה? וַיַּעַן עֵשָׂו וַיֹּאמַר: לְיִצְחָק אֲשֶׁר נֶעֱקַד עַל הַר הַמּוֹרִיָּה. וַיְהִי אַךְ כִּלָּה לְדַבֵּר וַיִּקְרָא אַחַד הַמַּלְאָכִים לֵאמֹר: הַכּוּ אֶת עֵשָׂו וְאֶת אֲנָשָׁיו אַל תַּחְמְלוּ עֲלֵיהֶם! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבַר הַגְּדוּד הַזֶּה וַיָּבוֹא גְּדוּד רְבִיעִי וַיִּשְׁאֲלוּ אֶת עֵשָׂו לֵאמֹר: לְמִי אַתָּה? וַיַּעַן עֵשָׂו וַיֹּאמַר: לְיַעֲקֹב אָחִי! זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה לֹא רְאִיתִיו וָאֵלֵךְ הַיּוֹם לִרְאוֹתוֹ וְלִשְׁאָל לוֹ לְשָׁלוֹם. וַיַּעֲנוּ הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ: חַי יְיָ כִּי לוּלֵא יַעֲקֹב אֲשֶׁר אָמַרְתָּ אָחִיךָ הוּא, לֹא הִשְׁאַרְנוּ מִמְּךָ וּמֵאֲנָשֶׁיךָ שָׂרִיד ב)! וַיַּרְא עֵשָׂו אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשׂוּ לוֹ שְׁלֹשֶׁת הַגְּדוּדִים וַיִּירָא מִפְּנֵי יַעֲקֹב יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִּי מֵהִלָּחֵם עִמּוֹ כִּי עַתָּה רָאִיתִי אֲשֶׁר לֹא יִנָּקֶה ג) כָּל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ!

קט. עֵדֶר הַקְּסָמִים ד).

וַיַּעֲקֹב לָקַח מִן הַבָּא בְיָדוֹ ה) מִנְחָה לְעֵשָׂו: עִזִּים וּתְיָשִׁים וּרְחֵלִים ו) וְאֵילִים וּגְמַלִּים וּפָרִים וּפָרוֹת וַעֲיָרִים ז) וַאֲתוֹנוֹת וַיִּתֵּן בְּיַד עֲבָדָיו עֵדֶר עֵדֶר לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר עִבְרוּ לְפָנַי וְרֶוַח ח) תָּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר. וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לְבַעֲבוּר הַפְלִיא אֶת עֵשָׂו בַּעֲדָרִים רַבִּים וְיֹאמַר: אָמְנָם מִנְחָה גְדוֹלָה שָׁלַח אֵלַי יַעֲקֹב! וַתַּעֲבוֹר הַמִּנְחָה עַל פָּנָיו וְהוּא לָן בַּמַּחֲנֶה בַּלַּיְלָה הַהוּא. וַיָּקָם בַּלַּיְלָה וַיִּקַּח אֶת נָשָׁיו וְאֶת יְלָדָיו וַיַּעֲבִירֵם אֶת מַעֲבַר ט) יַבּוֹק. וְאַחַר הֵחֵל לְהַעֲבִיר אֶת צֹאנוֹ וְאֶת בְּקָרוֹ וְאֶת אֹהָלָיו. וַיִּזְכֹּר יַעֲקֹב כִּי שָׁאֲרוּ לוֹ בְּעֵבֶר הַנַּחַל כֵּלִים אֲחֵרִים וַיֵּלֶךְ לְבַדּוֹ לְקַחְתָּם, כִּי אָמַר: הִרְבּוּ עֲבָדַי לַעֲבוֹר בַּלַּיְלָה הַזֶּה וַיִּיגְעוּ וַיִּעָפוּ, עַל כֵּן אֵלְכָה אָנֹכִי וְלָקַחְתִּי אֶת הַכֵּלִים וְהַעֲבַרְתִּים אֶת הַנָּחַל. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵחֵל יַעֲקֹב לְקַבֵּץ אֶת הַכֵּלִים וַיֵּרֶד בְּרֶגַע הַזֶּה הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אֶת עֵשָׂו מִכָּל רָע — הוּא הַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר נִבְרָא בְיוֹם כַּבֵּד עֵשָׂו אֶת יִצְחָק אָבִיו — וַיֵּרָאֶה יַעֲקֹב כְּמַרְאוֹת רוֹעֵה צֹאן וַיְבָרְכֵהוּ בְשָׁלוֹם. וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ אֶל יַעֲקֹב רוֹעֵה צֹאן אָנֹכִי וָאַעַשׂ הַיּוֹם עֲבוֹדָה גְדוֹלָה וָאִיעַף וָאֶחֱלַשׁ מְאֹד, עַל כֵּן אָנֹכִי שׁוֹאֵל מִמְּךָ לַעֲשׂוֹת עִמָּדִי חֶסֶד וּלְהַעֲבִיר אֶת עֵדֶר צֹאנִי אֶת הַנַּחַל, — וְהַעֲבַרְתִּי אָנֹכִי אֶת הַכֵּלִים אֲשֶׁר בְּיָדֶיךָ!

א) חֲזָקִים. ב) לֹא נִשְׁאַר גַּם אֶחָד. ג) יִהְיֶה חָפְשִׁי מֵעֹנֶשׁ. ד) צויבעריש, Волшебный. ה) מִכָּל אֲשֶׁר הָיָה לוֹ. ו) כְּבָשׂוֹת כִּבְנוֹת שָׁנָה אַחַת. ז) חֲמוֹר צָעִיר לְיָמִים. ח) רָאוּם, Промежутокъ. ט) בריקקע, Мостъ.

יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לָךְ! כִּי יָרֵאתִי לָקַחַת מִיָּדְךָ דָּבָר, פֶּן אֻכֶּה שֵׁנִית מַכּוֹת גְּדוֹלוֹת כַּאֲשֶׁר הֻכֵּיתִי אֶמֶשׁ. וַיִּפְצַר בּוֹ יַעֲקֹב עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: קַח נָא אֶת מִנְחָתִי, כִּי רָאִיתִי אֶת פָּנֶיךָ כִּרְאוֹת פְּנֵי אֱלֹהִים. וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּחֱרַד וַיִּבָּהֵל עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מִי יוּכַל וְהִתְיַצֵּב נֶגֶד יַעֲקֹב אַחֲרֵי אֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה אֶת פְּנֵי הָאֱלֹהִים? וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת הַמִּנְחָה אֲשֶׁר הֵבִיא לוֹ יַעֲקֹב וַיְהִי נָכוֹן לָשׁוּב לְדַרְכּוֹ שֵׂעִירָה; וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה וַיַּרְא וְהִנֵּה לֹא נִשְׁאֲרוּ בַאֲנָשָׁיו בִּלְתִּי אִם בְּנֵי בֵיתוֹ, וַיִּתְמַהּ מְאֹד וַיֹּאמַר: וְאַיֵּה בְּנֵי שֵׂעִיר אֲשֶׁר הָלְכוּ עִמִּי? וַיַּעֲנוּהוּ בָנָיו לֵאמֹר: נָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד פִּתְאוֹם וַיָּנוּסוּ, כִּי אָמְרוּ: נִרְחַק מִיַּעֲקֹב וְלֹא נָמוּת! וַיִּפָּרֵד עֵשָׂו מֵעִם יַעֲקֹב בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּשָׁב לְדַרְכּוֹ שֵׂעִירָה. וְיַעֲקֹב בָּא עִיר שְׁכֶם וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר. וַתֵּרָפֵא יְרֵכוֹ אֲשֶׁר צָלַע א) עָלֶיהָ וַתְּהִי חֲזָקָה כְּבָרִאשׁוֹנָה, וַיִּסְפֹּר אֶת שִׁקְלֵי זְהָבוֹ וְכַסְפּוֹ וַיַּרְא כִּי אֵינֶנּוּ חָסֵר גַּם אֲגוֹרָה אַחַת, וַיַּעַל עַל לֵב ב) אֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לָמַד וְהִנֵּה לֹא שָׁכַח גַּם דָּבָר אֶחָד מִכָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר לִמְּדוּהוּ וַיִּשְׂמַח יַעֲקֹב מְאֹד מְאֹד.

קיא. הַמּוֹנִיטוֹת ג) הָרִאשׁוֹנוֹת.

וַיְהִי כִּרְאוֹת יַעֲקֹב אֶת אַנְשֵׁי שְׁכֶם הָעֲשִׁירִים לוֹחֲצִים אֶת עֲנִיֵּי עִירָם וְלֹא יִתְּנוּם לָבוֹא לְבָתֵּי הָרַחְצָה לִרְחֹץ אֶת בְּשָׂרָם וְלֹא יִמְכְּרוּ לָהֶם בָּשָׂר לֶאֱכֹל וַיַּחְמֹל יַעֲקֹב עֲלֵיהֶם וַיִּבֶן בָּתֵּי רַחְצָה ד) גְּדוֹלִים וְטוֹבִים וַיַּעֲבֶר קוֹל לֵאמֹר: יָבוֹא נָא כָל עָנִי וְכָל אֶבְיוֹן אֶל בָּתֵּי הָרַחְצָה אֲשֶׁר בָּנִיתִי וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם חִנָּם אֵין כָּסֶף! אַחֲרֵי כֵן בָּנָה יַעֲקֹב בֵּית מִטְבָּחַיִם ה), וַיִּזְבַּח צֹאן וּבָקָר וַיִּמְכֹּר בָּשָׂר בִּמְחִיר אֲשֶׁר גַּם יַד דַּל וְאֶבְיוֹן הִשִּׂיגָה ו) לִקְנוֹת. וַיִּשְׂמְחוּ הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים עַל הַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּהֶם יַעֲקֹב וַיּוֹדוּ לוֹ וַיְבָרְכוּ אֶת שְׁמוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְבּוּ הָעֲנִיִּים לָבוֹא אֶל יַעֲקֹב וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר: מְרַמִּים אוֹתָנוּ עֲשִׁירֵי הָעִיר וְנוֹתְנִים לָנוּ בַּעֲבוֹדוֹתֵינוּ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עוֹבְדִים לָהֶם, שְׁקָלִים, חֲסֵרִים מִמִּשְׁקָלָם, תַּחַת שְׁקָלִים שְׁלֵמִים, הָעוֹבְרִים לַסֹּחֵר; וְלָנוּ אֵין מֹאזְנַיִם ז) לִשְׁקֹל אֶת הַכֶּסֶף הַנָּתוּן לָנוּ, עַל כֵּן דַּלֹּנוּ וַנִּוָּרֵשׁ ח) מְאֹד. וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּבוֹא אֶל רָאשֵׁי עִיר שְׁכֶם וַיֹּאמַר: לָמָּה תַעֲשׂוּ כָכָה לָהָאֲנָשִׁים הָעוֹבְדִים לָכֶם לְעָשְׁקָם וּלְהוֹנוֹת אוֹתָם? הֵן תִּגְעַל ט) נַפְשָׁם אֶתְכֶם וַעֲזָבוּ אֶת הָעִיר וְהָלְכוּ לָהֶם, וּמִי יַעֲשֶׂה אָז אֶת עֲבוֹדַתְכֶם? וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי שְׁכֶם: הַגִּידָה נָּא לָנוּ מַה דִּבְּרוּ הָעֲנִיִּים בָּנוּ? וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב עַל דְּבַר הַשְּׁקָלִים הַחֲסֵרִים, הַנְּתוּנִים לָעֲנִיִּים בַּעֲבוֹדָתָם! וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי שְׁכֶם לֵאמֹר: גַּם לָנוּ נִתְּנוּ שְׁקָלִים כָּאֵלֶּה, וַנִּתֵּן אוֹתָם לְעוֹשֵׂי עֲבוֹדָה בְּבָתֵּינוּ וּבִשְׂדוֹתֵינוּ. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: אִם טוֹב בְּעֵינֵיכֶם וְתִקַּנְתִּי י) לָכֶם מוֹנִיטוֹת וְסָרָה תְּלֻנַּת יא) הָעֲנִיִּים מֵעֲלֵיכֶם. וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי שְׁכֶם לְדִבְרֵי יַעֲקֹב וַיָּבִיאוּ אֵלָיו אֶת כַּסְפָּם; וַיִּשְׁקְלֵהוּ יַעֲקֹב בְּמֹאזְנֵי צֶדֶק וַיַּתֵּךְ יב) אוֹתוֹ וַיִּצֹק אֶל תּוֹךְ דְּפוּסֵי יג) הַגֵּרוֹת יד) וְהַשְּׁקָלִים וּמַחֲצִיּוֹת הַשֶּׁקֶל וְהַקְּשִׂיטוֹת טו), וַיָּשֶׁב אֶת כָּל הַמּוֹנִיטוֹת לְבַעֲלֵי הַכָּסֶף. וַיִּקְחוּ אָז הָעֲנִיִּים בִּשְׂכָרָם שִׁקְלֵי צֶדֶק הָעוֹבְרִים לַסּוֹחֵר וְלֹא נִשְׁמַע עוֹד בִּרְחוֹבוֹת שְׁכֶם כָּל צְוָחָה טז) וְכָל תְּלוּנָה.

קיב. לִפְנֵי הַמִּלְחָמָה הַגְּדוֹלָה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָשָׂה שְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר

א) הינקען, Хромать ב) הִזְכִּיר. ג) (בר"ר ל"י) מינצע, Монета ד) מֶרְחָץ. ה) מְקוֹם שְׁחִיטַת הַמִּקְנֶה. ו) יָכְלָה. ז) וואַגע, Вѣсы ח) הָיִינוּ דַלִּים וְרָשִׁים. ט) תִּמְאַס. י) אֶעֱשֶׂה. יא) צַעֲקַת חָמָס. יב) צערשמעלצען, Расплавлять יג) גוססּפאָרם, Форма יד) מַטְבֵּעַ נ.ט.ה. טו) מַטְבֵּעַ וְעָלֶיהָ דְמוּת רֹאשׁ כֶּבֶשׂ. טז) צְעָקָה.

הוציא יעקב את הדבר הזה מפיו, וירד מיכאל המלאך מן השמים ויקח את לוי ויעלהו השמימה וישם אותו לפני הדום א) כסא כבוד יי, ויאמר: יי אלהי השמים והארץ! הנה חלק מעשרך! וישלח יי את יד ימינו ויברך את לוי ויאמר: בניך אשר יולדו לך יקדשו ושרתו לפני בארץ כאשר ישרתוני מלאכי בשמים! ויוסף מיכאל המלאך לדבר אל יי ויאמר: הנה אתה יי ברכת את לוי לאמר: שרת תשרתני כל הימים! והיה בעשותו תמיד את עבודת הקדש, — לא יוכל לעבוד את שדותיו וירעב ללחם!? ויען יי ויאמר: לא יהיה לכהנים הלוים — כל שבט לוי — חלק ונחלה ב) בקרב אחיו, — אשי ג) יי ונחלתו ד) יאכלון!

והמלאך הגואל את עשו עמד עוד לפני יעקב ויתחנן אליו לאמר: אנא שלחני! ויאמר יעקב: אחת דברתי אותה אקים: לא אשלחך כי אם ברכתני! ויאמר המלאך: יתן יי והיו בניך כלם צדיקים וטובים לפני יי כמוך! ויאמר יעקב: ועתה הגידה נא לי את אשר יקרני בימים הבאים! ויאמר המלאך: איככה אוכל וגליתי את סוד יי? הלא אגרש מלפניו והייתי נע ונד מאה שנה ושלשים שנה ושמונה שנים כאשר גרשו המלאכים אשר הלכו סדומה, על אמרם: משחית יי את כל העיר!... ויהי כראות המלאך כי לא שם יעקב לב לתחנתו ולבכיתו ויאמר: בבית אל יראה אליך יי ויברכך וישם את שמך ישראל לאמר: שרית ה) עם מלאך אלהים ועם עשו ולבן ותוכל ו)!

קי. כאב שנים.

וירף יעקב מהמלאך ויעבור את הנחל אחרי עלות השחר ויבא עד המקום אשר היו שם נשיו וילדיו ומקנהו וילכו כלם עד חצות היום. ויהי הם הולכים והמחנה עוברת לפניהם וירא יעקב והנה עשו בא מרחוק ועמו אנשים רבים, — וישא את עיניו השמימה ויאמר: אנא יי הושיעה נא! ויחץ ז) יעקב את הילדים על נשיו וישם את דינה בתבה ויסגר אותה, כי אמר: אל יראה עשו ולא יקחה לו לאשה! וישם את זלפה ואת בלהה ואת ילדיהן ראשונה ואת לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים. ויאמר יוסף אל רחל אמו: הואילי נא ועמדת אחרי וחתמתי ח) בעדך ולא יראך עשו! ויעקב אמר בלבו: הבה אעבור לפני בני ונשי ונפלתי בידי עשו ראשונה; והיה בשפכו עלי את כל חמתו, לא יעשה אחרי כן רעה עמהם והיו המה לפליטה ט)! ויעבור יעקב לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. ויהי כראות עשו את יעקב ויזכר את המכות אשר הכה בדרך ויקצף מאד ויחשב בלבו לאמר: לא אהרג את יעקב בחצים ובקשת, — ונשכתי אותו בכל כחי וחנקתיו בשני ומצתי י) את דמו ממנו! ברגע הזה הפליא יי לעשות ויהי צואר יעקב קשה כאבן שיש. וירץ עשו לקראתו ויפל על צוארו. ויהי אך שם עשו את שניו החדות בו, — ותשברנה כלן ותהרסנה בפיו, — ויבך עשו על צואר יעקב כי גדל כאב שניו עד מאד. ויהי כאשר הונח לו מעט ויאמר אל יעקב: מי לך כל המחנה אשר פגשתי? ויען יעקב ויאמר: שלחתי לך את המחנה ההיא למצא חן בעיניך! ויאמר עשו: אל נא תשלח עוד כמוה אלי כי הכו אותי ואת אנשי שוק על ירך! ויאמר יעקב: הואל נא ולקחת את מנחתי אשר הובאת אליך! ויאמר עשו:

א) שרפרף, Подножie ב) נחלת שדה וכרם. ג) קרבנות. ד) התרומות. ה) נאבקת ונלחמת.
ו) ותנצח. ז) ויחלק. ח) פערדעקקען, Заслонять ט) לשריד. י) וינקתי.

צִבְאוֹתָם כַּשָּׂדֶה, — עַם רַב מְאֹד כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל שִׁמְעוֹן וְאֶל לֵוִי: הִתְחַזְּקוּ וִהְיִיתֶם לִבְנֵי חַיִל א), כִּי יְיָ אֱלֹהֵינוּ אִתָּנוּ —, אַל תִּירָאוּם! עִמְדוּ וְחִגְרוּ אִישׁ אִישׁ אֶת כָּל כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וְהִתְיַצְּבְנוּ בִּפְנֵי מַלְכֵי הָאָרֶץ וַייָ אֱלֹהֵינוּ יוֹשִׁיעֵנוּ! וַיָּקוּמוּ אַחַד עָשָׂר בְּנֵי יַעֲקֹב וַעֲבָדָיו וַיַּחְגְּרוּ אִישׁ אִישׁ אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ. וְגַם כָּל עַבְדֵי יִצְחָק אֲשֶׁר עִמּוֹ בְּחֶבְרוֹן בָּאוּ חֲמֻשִׁים ב) לְעֶזְרַת בְּנֵי יַעֲקֹב. וַיֵּלְכוּ לִקְרַאת הַמְּלָכִים שְׁנֵים עָשָׂר וּמֵאָה אִישׁ, וַיֵּלֶךְ גַּם יַעֲקֹב עִמָּהֶם. וְאֶל יִצְחָק שָׁלַח יַעֲקֹב לֵאמֹר: הִתְפַּלֵּל נָא בַּעֲדֵנוּ אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִצִּילֵנוּ מִידֵי הַקָּמִים עָלֵינוּ. וַיִּתְפַּלֵּל יִצְחָק אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ, תֵּן פַּחַד בְּלֵב כָּל הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וּבְלֵב אַנְשֵׁי חֵילָם וְיָשׁוּבוּ מֵעַל בָּנָי! וַיִּתְפַּלֵּל גַּם יַעֲקֹב בְּלֶכְתּוֹ וַיֹּאמַר: אָנָּא יְיָ אֱלֹהָי! הַחֲרֵד ג) נָא אֶת הַמְּלָכִים וְאֶת מַחֲנוֹתֵיהֶם וְהִצַּלְתָּ אֶת כָּל הַבּוֹטְחִים בַּחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים, כִּי אֵין כָּמוֹךָ בָּאֱלֹהִים, אֲדוֹנָי, וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ! וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶל תְּפִלַּת יִצְחָק וְיַעֲקֹב וַיִּתֵּן פַּחַד גָּדוֹל בְּלֵב כָּל יוֹעֲצֵי הַמְּלָכִים וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: הִסְכַּלְנוּ מְאֹד עֲשׂה ד), כִּי יָצָאנוּ לַמִּלְחָמָה עַל יַעֲקֹב הָעִבְרִי וּבָנָיו הַגִּבּוֹרִים! שְׁנַיִם מֵהֶם בָּאוּ בֶטַח עַל עִיר שְׁכֶם הַגְּדוֹלָה וַיַּהַרְגוּ אֶת כָּל יוֹשְׁבֶיהָ וְאִישׁ לֹא עָמַד בִּפְנֵיהֶם וְאֵיךְ נוּכַל אֲנַחְנוּ לְהִלָּחֵם עִם כָּל בְּנֵי יַעֲקֹב? הֲלֹא יְדַעְתֶּם כִּי חָפֵץ אֱלֹהֵיהֶם בָּם מְאֹד וַיַּעַשׂ לָהֶם נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת. הֲלֹא הוּא הִצִּיל אֶת אַבְרָהָם הָעִבְרִי מִיַּד נִמְרוֹד וּמִיַּד כָּל אֲנָשָׁיו אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ לַהֲמִיתוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת, וַיְנַגַּע ה) אֶת פַּרְעֹה וְאֶת אֲבִימֶלֶךְ עַל קַחְתָּם אֶת שָׂרָה וְאֶת רִבְקָה, וְעַתָּה רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ, כִּי הִצִּיל יְיָ אֶת יַעֲקֹב מִידֵי עֵשָׂו אָחִיו וַיִּפֹּל אֵימָתוֹ וּפַחְדּוֹ עָלָיו וְעַל אֲנָשָׁיו... וּמִי פֶּתִי ו) וְלֹא יָבִין כִּי לֹא יָכְלוּ שְׁנֵי הַנְּעָרִים לְהָמִית אֶת אַנְשֵׁי שְׁכֶם לוּלֵא הִסְגִּירָם ז) יְיָ אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר בָּטְחוּ בוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם אֶת הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת! וְעַתָּה הֲלֹא תֵדְעוּ וְתָבִינוּ, כִּי לוּ נוֹסְפוּ עָלֵינוּ אֲנָשִׁים כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה לֹא נוּכַל ח) לִבְנֵי יַעֲקֹב, כִּי לֹא עִמָּהֶם אֲנַחְנוּ נִלְחָמִים כִּי אִם בֵּאלֹהֵיהֶם הָאַדִּירִים וְהַנּוֹרָאִים הַמַּפְלִיאִים לַעֲשׂוֹת! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּמַּס לְבָבָם ט) וַיִּירְאוּ מֵאֵת יַעֲקֹב וּבָנָיו יִרְאָה גְדוֹלָה וַיָּשׁוּבוּ כֻלָּם עִם אַנְשֵׁי חֵילָם אִישׁ לְעִירוֹ וּלְאַרְצוֹ וְלֹא נִלְחֲמוּ עִם בְּנֵי יַעֲקֹב. כִּי שָׁמַע יְיָ אֶל תְּפִלַּת יִצְחָק וְיַעֲקֹב וַיַּחְשֹׁב לָהֶם אֶת הַבִּטָּחוֹן אֲשֶׁר בָּטְחוּ בוֹ צְדָקָה! וַיְהִי כִּרְאוֹת יַעֲקֹב וּבָנָיו אֶת הַמְּלָכִים וְאֶת אַנְשֵׁי חֵילָם שָׁבִים לְאַרְצָם, וַיּוֹדוּ לַייָ וַיְבָרְכוּ אֶת שְׁמוֹ.

קיג. קְבוּרָה בַּסֵּתֶר.

אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִרְאָה יְיָ לְיַעֲקֹב וַיֹּאמַר: קוּם עֲלֵה בֵית אֵל וְשֶׁב שָׁם וַעֲשֵׂה מִזְבֵּחַ לָאֵל הַמַּצִּיל אוֹתְךָ וְאֶת כָּל בָּנֶיךָ מִצָּרָה. וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים וַיָּקָם הוּא וּבָנָיו וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיַּעֲלוּ וַיָּבוֹאוּ בֵית אֵל כִּדְבַר יְיָ. בָּעֵת הַהִיא מֵתָה דְבוֹרָה מֵינֶקֶת רִבְקָה אֲשֶׁר הָיְתָה עִם יַעֲקֹב וַיִּקְבּוֹר אוֹתָהּ יַעֲקֹב מִתַּחַת לְבֵית אֵל תַּחַת הָאַלּוֹן וַיִּתְאַבֵּל עָלֶיהָ. בָּעֵת הַהִיא בָּאוּ עַבְדֵי יִצְחָק וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר: מֵתָה אִמְּךָ הָרַחֲמָנִיָּה וַתִּקָּבֵר. וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶת הַשְּׁמוּעָה הָרָעָה הַזֹּאת וַיֵּבְךְּ מְאֹד אֶת אִמּוֹ וַיַּעַשׂ לָהּ מִסְפֵּד גָּדוֹל וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא אַלּוֹן בָּכוּת. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לָאֲנָשִׁים הַמַּגִּידִים לוֹ אֶת דְּבַר מוֹת אִמּוֹ לֵאמֹר:

א) גִּבּוֹרִים וּמְהִירִים בְּמִלְחָמָה. ב) חֲגוּרִים כְּלֵי מִלְחָמָה. ג) הַפְחֵד. ד) עָשִׂינוּ סִכְלוּת. ה) הִכָּה.
ו) כְּסִיל. ז) מָסַר אוֹתָם. ח) נְנַצַּח. ט) פָּחֲדוּ מְאֹד.

נְבָלָה נוֹרָאָה עִם דִּינָה בַּת יַעֲקֹב וַיִּקְצְפוּ שִׁמְעוֹן וְלֵוִי מְאֹד וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח א) וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר וַיִּקְחוּ אֶת שְׁלָלָהּ וַיָּשׁוּבוּ אֶל יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וַיַּרְא יַעֲקֹב אֵת אֲשֶׁר עָשׂוּ שְׁנֵי בָנָיו אֵלֶּה וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד. וַיֹּאמַר: אֲהָהּ מָה עֲשִׂיתֶם? מַדּוּעַ לֹא שְׁאַלְתֶּם אֶת פִּי וַתְּמַהֲרוּ לִשְׁפֹּךְ דָּם?! הֵן יֵאָסְפוּ עָלֵינוּ הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְהִכּוּנוּ וְהִשְׁמִידוּ אוֹתָנוּ מֵעַל הָאָרֶץ! וַיַּעַן שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וַיֹּאמְרוּ: יֵדְעוּ נָא עַתָּה כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי לֹא יִנָּקֶה ב) כָּל הַנּוֹגֵעַ בָּנוּ!

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ שִׁמְעוֹן וְלֵוִי מִן הָעִיר וַיָּקוּמוּ שְׁנֵי נְעָרִים אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ מֵאַנְשֵׁי שְׁכֶם אֲשֶׁר הִתְחַבְּאוּ בְּאַחַת הֶחֳרָבוֹת ג) וַיֵּלְכוּ אֶל עִיר תַּפּוּחַ וַיַּגִּידוּ לְיוֹשְׁבֶיהָ אֵת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתָם וְאֵת אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּנֵי יַעֲקֹב לְעִיר שְׁכֶם. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְיָשׁוּב מֶלֶךְ תַּפּוּחַ וַיִּשְׁלַח אֶת עֲבָדָיו שְׁכֶמָה לִרְאוֹת הַאֻמְנָם הֶחֱרִיבוּ שְׁנֵי נְעָרִים עִיר גְּדוֹלָה כִּשְׁכֶם. וַיֵּלְכוּ עַבְדֵי יָשׁוּב שְׁכֶמָה וַיָּשׁוּבוּ וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר: בָּאנוּ אֶל הָעִיר וַנֵּרֶא וְהִנֵּה הִיא חֲרֵבָה, אֵין בָּהּ בִּלְתִּי אִם נָשִׁים אֲחָדוֹת בּוֹכוֹת אֶת בַּעֲלֵיהֶן. גַּם צֹאן וּבָקָר אֵין שָׁם, כִּי אֶת הַכֹּל לָקְחוּ לָהֶם בְּנֵי יַעֲקֹב! וַיִּשְׁתָּאֵה יָשׁוּב וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד וַיֹּאמַר: הֲנִשְׁמַע כַּדָּבָר הַזֶּה, כִּי יָקוּמוּ שְׁנֵי נְעָרִים וְהֶחֱרִימוּ עִיר גְּדוֹלָה וְלֹא יִמָּצֵא בָהּ אִישׁ אֲשֶׁר יִתְיַצֵּב בִּפְנֵיהֶם? וַיֹּאמֶר יָשׁוּב מֶלֶךְ תַּפּוּחַ אֶל כָּל עַמּוֹ: חִזְקוּ וְנֵלְכָה אֶל הָעִבְרִים הָהֵם וְנִלָּחֲמָה עִמָּם וְעָשִׂינוּ לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ לִשְׁכֶם וּלַאֲנָשֶׁיהָ! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו יוֹעֲצָיו: הִנֵּה שָׁמַע אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי עֲבָדָיו שְׁנֵי נְעָרִים עִבְרִים כִּבְנֵי שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הֶחֱרִיבוּ אֶת כָּל הָעִיר; וְעַתָּה אָמַר הַמֶּלֶךְ לָצֵאת בְּחֶרֶב לִקְרַאת כָּל הָעִבְרִים הַחוֹנִים ד) אֶת פְּנֵי הָעִיר, וְהָיָה כִּרְאוֹתָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְקָמוּ כֻלָּם עָלֵינוּ וְהָרְגוּ גַּם אוֹתָנוּ! עַל כֵּן אֵין טוֹב לַמֶּלֶךְ כִּי אִם יִשְׁלַח אֶל כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְהוֹדִיעַ לָהֶם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּנֵי יַעֲקֹב הָעִבְרִי וְהִתְקַבְּצוּ כֻלָּם אֵלֵינוּ וְהָלַכְנוּ עִמָּהֶם יַחַד וְנִלְחַמְנוּ בִּבְנֵי יַעֲקֹב וְיָכֹלְנוּ לָהֶם! וַיִּיטְבוּ דִּבְרֵי הַיּוֹעֲצִים בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וּבְעֵינֵי כָּל עַמּוֹ וַיַּעַשׂ כֵּן. וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ תַּפּוּחַ אֶל כָּל מַלְכֵי הָאֱמוֹרִי אֲשֶׁר סְבִיבוֹת שְׁכֶם וְתַפּוּחַ לֵאמֹר: עֲלוּ אֵלַי וְעִזְרוּנִי וְנַכֶּה אֶת יַעֲקֹב הָעִבְרִי וְאֶת כָּל בָּנָיו וְנַשְׁמִידֵם, כִּי כָזֹה וְכָזֶה עָשׂוּ לְעִיר שְׁכֶם! וַיִּשְׁמְעוּ מַלְכֵי הָאֱמוֹרִי אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וַיִּקְצְפוּ עֲלֵיהֶם קֶצֶף גָּדוֹל. וַיִּתְקַבְּצוּ שִׁבְעַת מַלְכֵי הָאֱמוֹרִי הֵמָּה וְכָל מַחֲנוֹתֵיהֶם כַּעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים, אִישׁ שׁוֹלֵף חֶרֶב, וַיָּבֹאוּ לְהִלָּחֵם בִּבְנֵי יַעֲקֹב. וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב כִּי הִתְקַבְּצוּ כָּל הַמְּלָכִים לְהִלָּחֵם עִם בָּנָיו וַיִּירָא וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד. וַיֹּאמֶר אֶל שִׁמְעוֹן וְאֶל לֵוִי: רְאוּ נָא כִּי בָאוּ דְבָרַי אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם! וַיַּעַן יְהוּדָה אֶת יַעֲקֹב אָבִיו לֵאמֹר: הַחִנָּם הָרְגוּ שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֶת אַנְשֵׁי שְׁכֶם? הֲלֹא עַל עֲשׂוֹת שְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר אֶת הַנְּבָלָה הַגְּדוֹלָה עִם דִּינָה אֲחוֹתֵנוּ לְעֵינֵי אַנְשֵׁי הָעִיר, וְאִישׁ מֵהֶם לֹא כִהָה ה) בוֹ וְלֹא אָמַר לוֹ: מַדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ? וְעַתָּה אַל תִּירָא אָבִי מִכָּל הָאֲנָשִׁים הָרַבִּים הַקָּמִים עָלֵינוּ! הֲלֹא כַּאֲשֶׁר נָתַן יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת אַנְשֵׁי שְׁכֶם בִּידֵי אַחַי, כֵּן יִתֵּן בְּיָדֵינוּ גַּם אֶת כָּל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי הַבָּאִים אֵלֵינוּ לְהָרְגֵנוּ! וַיּוֹסֶף יְהוּדָה לְדַבֵּר אֶל יַעֲקֹב אָבִיו וַיֹּאמַר: הִתְפַּלֶּל נָא בַּעֲדֵנוּ אֶל יְיָ וְנָתַן בָּנוּ כֹּחַ לַעֲמוֹד נֶגֶד כָּל הַחַיִל הָרַב וְהֶעָצוּם הַזֶּה! וַיְהִי כְּכַלּוֹת יְהוּדָה לְדַבֵּר אֶל אָבִיו וַיִּקְרָא אֶל אֶחָד מֵעַבְדֵי אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ: לֵךְ נָא רְאֵה אֵיפֹה חוֹנִים הַמְּלָכִים וְאַנְשֵׁי חֵילָם הַבָּאִים לְהִלָּחֵם בָּנוּ. וַיֵּלֶךְ הָעֶבֶד וַיַּבֵּט מֵרָחוֹק וַיַּעַל אֶל נֶגֶד הַר סִיחוֹן וַיַּרְא אֶת כָּל מַחֲנוֹת הַמְּלָכִים עוֹמְדִים בַּשָּׂדֶה, וַיָּשָׁב וַיֹּאמַר: רָאִיתִי אֶת הַמְּלָכִים וּמַחֲנוֹת

א) בְּלִי מוֹרָא ב) יִהְיֶה חָפְשִׁי מֵעֹנֶשׁ. ג) טרוממער, Развалина ד) הַשּׁוֹכְנִים. ה) נָעַר.

עֲמָלֵק אֲשֶׁר יֻלְּדוּ לוֹ בָּנִים רַבִּים וַיִּהְיוּ הָרִאשׁוֹנִים לְהִלָּחֵם עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם .

קטז . חַיּוֹת מְשֻׁנּוֹת .

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּלֶךְ עֲנָה (מִבְּנֵי שֵׂעִיר הַחוֹרִי) לִרְעוֹת אֶת הַחֲמוֹרִים אֲשֶׁר לְצִבְעוֹן אָבִיו . וַיּוֹלִיכֵם עַד שְׂפַת יַם סוּף , עַד מִדְבַּר הָעַמִּים . וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה מְאֹד בָּאָה מֵעֵבֶר הַיָּם מִן הַמִּדְבָּר וַתַּחֲרֵד אֶת הַחֲמוֹרִים הָרוֹעִים שָׁם וַיַּעַמְדוּ כֻּלָּם . וְאַחַר יָצְאוּ מֵעֵבֶר הַיָּם מִן הַמִּדְבָּר כְּעֶשְׂרִים וּמֵאָה חַיּוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת מְאֹד וַתָּבֹאנָה אֶל הַחֲמוֹרִים וַתִּתְיַצֵּבְנָה שָׁם . וַיַּבֵּט עֲנָה אֶל הַחַיּוֹת וַיַּרְא וְהִנֵּה מֵחֶצְיָן וּלְמַטָּה כְּתֹאַר בְּנֵי אָדָם וּמֵחֶצְיָן וּלְמַעְלָה , — מֵהֶן כִּדְמוּת דֻּבִּים וּמֵהֶן כִּדְמוּת סוּסִים וַחֲמוֹרִים וּזְנָבוֹת לָהֶן כִּזְנַב הַדּוּכִיפַת א) וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד . וְהַחַיּוֹת הַמְשֻׁנּוֹת הָאֵלֶּה עָלוּ עַל הַחֲמוֹרִים וַתִּרְכַּבְנָה עֲלֵיהֶם וַיּוֹלִיכוּם מִשָּׁם וָהָלְאָה . וַתִּגַּשׁ אַחַת מֵהַחַיּוֹת הָאֵלֶּה אֶל עֲנָה וַתַּךְ אוֹתוֹ בִּזְנָבָהּ וַתִּבְרַח מִן הַמָּקוֹם הַהוּא . וַיָּשָׁב עֲנָה לְאָבִיו לְצִבְעוֹן וַיְסַפֵּר לוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ וַיֵּלְכוּ אֲנָשִׁים רַבִּים לְבַקֵּשׁ אֶת הַחֲמוֹרִים וְלֹא מְצָאוּם . וְלֹא יָסַף ב) עוֹד עֲנָה לָלֶכֶת אֶל הַמָּקוֹם הַהוּא כִּי יָרֵא לְנַפְשׁוֹ מְאֹד

קיז . שְׂכַר הַכְנָסַת אוֹרְחִים .

וַיְיָ זָכַר לִבְנֵי שֵׂעִיר הַחוֹרִי אֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשׂוּ לְעֵשָׂו בְּבוֹאוֹ לָשֶׁבֶת בְּאַרְצָם , כִּי קִבְּלֻהוּ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵב וַיֹּאמְרוּ לוֹ : בְּחַר לְךָ מָקוֹם בְּתוֹכֵנוּ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ וְיָשַׁבְתָּ אִתָּנוּ וְהֵיטַבְנוּ לָךְ . וַיִּיטַב

א) מִין עוֹף: ווערנהאהן , Глухарь ב) הוֹסִיף .

הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ מְאֹד וַיְבָרֶךְ אֶת אַדְמָתָם וַיִּתֵּן לָהֶם אֶת גִּשְׁמֵיהֶם בְּעִתָּם וַתִּתֵּן הָאָרֶץ אֶת יְבוּלָהּ ג) וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ וַיַּעֲשִׁירוּ . וַיְהִי כִּרְאוֹתָם אֶת הָאָרֶץ כִּי נָעֵמָה וַיַּעַבְדוּ אוֹתָהּ בְּחֵפֶץ לֵב וַיְלַמְּדוּ גַם אֶת בְּנֵיהֶם לִזְרֹעַ וְלִנְטֹעַ . וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיפוּ לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה , כֵּן יֶחְכְּמוּ בָּעֲבוֹדָה הַזֹּאת וְכֵן יַשְׂכִּילוּ עַד כִּי יָדְעוּ לְפִי טַעַם עֲפַר אַדְמָתָם וְרֵיחָהּ אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַטּוֹבִים לְנִטְעֵי הַזֵּיתִים וְהַגְּפָנִים וְהַתְּאֵנִים וַיֵּדְעוּ גַם אֶת הָרֶוַח ד) אֲשֶׁר יָשִׂים אִישׁ בֵּין שְׂדוֹתָיו וּבֵין שְׂדוֹת רֵעֵהוּ לְבִלְתִּי יִינַק הַשָּׂדֶה הָאֶחָד אֶת מִשְׁמַן הַשָּׂדֶה הַשֵּׁנִי וְהוֹסִיף לָתֵת כֹּחוֹ וּתְבוּאָתוֹ לִבְעָלָיו .

קיח . הַמִּלְחָמָה הַגְּדוֹלָה .

וַיְהִי בִּשְׁנַת מֵאָה וְחָמֵשׁ שָׁנִים לְחַיֵּי יַעֲקֹב הִיא הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית לְשֶׁבֶת יַעֲקֹב וּבָנָיו בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבוֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם . וַיִּסַּע יַעֲקֹב וּבָנָיו בַּיָּמִים הָהֵם מֵחֶבְרוֹן וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ עִיר שְׁכֶם וַיֵּשְׁבוּ בְּחֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה מֵאֵת חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם לִפְנֵי הַכּוֹת שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֶת הָעִיר . וַיִּשְׁמְעוּ כָּל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי וְהָאֱמוֹרִי כִּי שָׁב יַעֲקֹב וּבָנָיו שְׁכֶמָה וַיֵּשְׁבוּ בָהּ . וַיֹּאמְרוּ הַמְעַט הַכּוֹתָם אָז אֶת יוֹשְׁבֵי הָעִיר כִּי שָׁבוּ לְרִשְׁתָּהּ וּלְהַכּוֹת אֶת שְׁלשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה הַיּוֹשְׁבִים בָּהּ וּלְרִשְׁתָּם ? וַיִּתְקַבְּצוּ כָּל מַלְכֵי כְנַעַן וַיָּבֹאוּ כֻלָּם יַחַד לְהִלָּחֵם עִם יַעֲקֹב וּבָנָיו . וַיִּשְׁלַח יָשׁוּב מֶלֶךְ תַּפּוּחַ גַּם אֶל כָּל הַמְּלָכִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָיו אֶל אֵילוֹן מֶלֶךְ גַּעַשׁ וְאֶל פְּסוּסִי מֶלֶךְ סַרְטָן וְאֶל לָבָן מֶלֶךְ בֵּית חוֹרוֹן וְאֶל שָׁבִיר מַחֲנָיְמָה לֵאמֹר : עֲלוּ אֵלַי וְעִזְרוּנִי וְנַכֶּה אֶת יַעֲקֹב הָעִבְרִי

ג) תְּבוּאָתָהּ , ד) רַאוּם , Промежутокъ .

הַגִּידוּ נָא לִי: מָה הָיוּ דִּבְרֵי אִמִּי הָאַחֲרוֹנִים? וַיַּעֲנֻהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: כַּאֲשֶׁר בָּא הַיּוֹם אֲשֶׁר תָּמוּת בּוֹ, נִתְקְרָא לָנוּ וַתֹּאמַר: אֲהָהּ! יַעֲקֹב בְּנִי הַצַּדִּיק אֵינֶנּוּ בַּבַּיִת, וְיִצְחָק לֹא יוּכַל לָצֵאת כִּי כָהוּ עֵינָיו, וְהָיָה אִם תִּקְבְּרוּנִי בַּיּוֹם וְנוֹדַע דְּבַר מוֹתִי לְעֵשָׂו וּבָא לִקְבֹּר אוֹתִי, — וְרָאוּהוּ אַנְשֵׁי הָעִיר וְקִלְּלוּ אוֹתִי וְאָמְרוּ עָלַי: מֵתָה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הֵינִיקָה אֶת הַבֵּן הַפָּרִיץ א) הַזֶּה! . . עַל כֵּן אָנֹכִי שׁוֹאֶלֶת מִכֶּם אֶת הַשְּׁאֵלָה הַזֹּאת: אַל תִּשְׂאוּ אוֹתִי אֶל קְבוּרָתִי בִּלְתִּי אִם בַּלַּיְלָה וּקְבַרְתּוּנִי חֶרֶשׁ ב) וְלֹא יֵדַע לְאִישׁ וְלֹא יְקַלֵּל שְׁמִי בְּיוֹם מוֹתִי! וַנַּעַשׂ לָהּ כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוְּתָה לָנוּ וַנִּשָּׂא אוֹתָהּ בַּלַּיְלָה אֶל מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה. . .! וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיַּגְדִּיל ג) לִבְכּוֹת! וַיַּרְא יְיָ אֶת יְגוֹן ד) יַעֲקֹב כִּי גָדוֹל הוּא מְאֹד וַיֵּרָא אֵלָיו וַיְנַחֵם אוֹתוֹ וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ: לֹא יִקָּרֵא עוֹד שִׁמְךָ יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וּפְרֵית וְרָבִית וְיָצְאוּ מְלָכִים מִמֶּךָּ. וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ, וַיַּצֵּב שָׁם יַעֲקֹב מַצֵּבָה וַיִּצֹק עָלֶיהָ שֶׁמֶן, וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֵל.

קיד. מוֹת רָחֵל וּקְבוּרָתָהּ בַּדֶּרֶךְ.

וַיִּסַּע יַעֲקֹב וְכָל אֲשֶׁר לוֹ מִבֵּית אֵל לָבוֹא אֶל יִצְחָק אָבִיו חֶבְרוֹנָה וַיְהִי עוֹד כִּבְרַת ה) אֶרֶץ לָבֹא אֶפְרָתָה וַתֵּלֶד רָחֵל וַתְּקַשׁ בְּלִדְתָּהּ ו); וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה וַתִּקְרָא שֵׁם הַבֵּן אֲשֶׁר יָלְדָה בֶּן־אוֹנִי ז) וְיַעֲקֹב קָרָא לוֹ בִנְיָמִין. וְיַעֲקֹב יָדַע כִּי יָבוֹא יוֹם מַר וְגָלוּ ח) הַיְּהוּדִים מֵאַרְצָם וְעָבְרוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה הָלֹךְ וּבָכֹה וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: אֶקְבְּרָה אֶת רָחֵל אִשְׁתִּי הָרַחֲמָנִיָּה בַּמָּקוֹם הַזֶּה, וְהָיָה בַּעֲבוֹר הַבָּנִים הָאֻמְלָלִים בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת וְשָׁמְעָה אֶת קוֹל בִּכְיָתָם וְהִתְפַּלְּלָה בַּעֲדָם לַיְיָ וְרַחֲמֵם וֶהֱשִׁיבֵם לִגְבוּלָם. וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן כַּאֲשֶׁר חָשַׁב וַיִּקְבְּרֶהָ בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת הִיא בֵּית לָחֶם וַיַּצֵּב מַצֵּבָה עַל קְבוּרָתָהּ; הִיא מַצֶּבֶת קְבוּרַת רָחֵל עַד הַיּוֹם.

קטו. תִּמְנַע בַּת הָאַלּוּף לוֹטָן.

וַיִּסַּע יַעֲקֹב וּבָנָיו וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיָּבֹא מַמְרֵא קִרְיַת הָאַרְבַּע אֲשֶׁר בְּחֶבְרוֹן אֲשֶׁר גָּרוּ שָׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב וּבָנָיו וְכָל אֲשֶׁר לוֹ עִם יִצְחָק אָבִיו בְּחֶבְרוֹן. וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַתָּבֹא תִמְנַע בַּת הָאַלּוּף ט) לוֹטָן חֶבְרוֹנָה אֶל יַעֲקֹב וַתֹּאמַר: דָּבָר לִי אֵלֶיךָ, אֲדוֹנִי! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב דַּבֵּר כִּי שׁוֹמֵעַ אָנֹכִי! וַתֹּאמַר תִּמְנַע: הַגֵּד הִגַּד לִי כִּי גָדוֹל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר אַתָּה עוֹבֵד לוֹ וְאָבוֹא הַיּוֹם אֵלֶיךָ לֵאמֹר: קָחֵנִי לְךָ לְאִשָּׁה וְעָבַדְתִּי אֶת אֱלֹהֶיךָ! וַיְמָאֵן יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשַׁת תִּמְנַע וַתֵּצֵא מֵאִתּוֹ וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא אֶל בְּנֵי יַעֲקֹב וַתְּדַבֵּר גַּם אֲלֵיהֶם כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא אָבוּ וְלֹא שָׁמְעוּ לָהּ. וַתִּפֶן מִשָּׁם וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא שֵׂעִירָה אֶל אֱלִיפַז וַתֹּאמַר: טוֹב הֱיוֹתִי שִׁפְחָה בְּבֵית צֶאֱצָאֵי י) אַבְרָהָם הָעִבְרִי מִהְיוֹתִי גְבִירָה בְּבֵית הָאַלּוּפִים יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ! וַיֹּאמֶר לָהּ אֱלִיפַז: מָה רָאִית כִּי אָמַרְתְּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַתַּעַן תִּמְנַע וַתֹּאמַר: כִּי בֵרַךְ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֶת כָּל בָּנָיו וַיִּתֵּן לָהֶם עֹשֶׁר וְכָבוֹד וּגְדֻלָּה וְשֵׁם טוֹב! וַיִּקַּח אֱלִיפַז אֶת תִּמְנַע וַתֵּלֶד לוֹ אֶת עֲמָלֵק. הוּא

א) אִישׁ חֲמָסִים. ב) בְּסֵתֶר. ג) נִיוֹסֵף. ד) עִצָּבוֹן. ה) מֶרְחָק קָטָן. ו) יָלְדָה בִּכְבֵדוּת. ז) צַעַר. ח) וְיִגֹּרְשׁוּ. ט) נָגִיד, פִּירְסְט, Князь. י) נַאכְקָאמֶע, Потомокъ.

מְאֹד וַיִּפּוֹל מֵעַל סוּסוֹ וְהַמָּגֵן אֲשֶׁר הִכָּה בוֹ יְהוּדָה בְּאֶבֶן נִשְׁמַט א) מִידֵי יָשׁוּב וַיִּשָּׁלֵךְ מִכֹּבֶד הַמַּכָּה חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וַיִּפֹּל לִפְנֵי הַמַּחֲנֶה הַשֵּׁנִית. וַיִּרְאוּ הַמְּלָכִים אֶת מַעֲשֵׂה יְהוּדָה הַגָּדוֹל וַיִּבָּהֲלוּ מְאֹד וַיִּתְקַבְּצוּ אֶל מַחֲנֵה יָשׁוּב לְהַבְהִיל אֶת יְהוּדָה וּלְיָרְאוֹ ב). וַיִּשְׁלֹף ג) יְהוּדָה אֶת חַרְבּוֹ וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה יָשׁוּב אַרְבָּעִים הָאִישׁ אֲשֶׁר סְבָבוּהוּ וַתִּפֹּל אֵימַת יְהוּדָה עַל מַחֲנֵה יָשׁוּב וַיָּנוּסוּ וַיָּפוּצוּ. וַיַּרְא יָשׁוּב כִּי עָזוּב הוּא וַיְאַמֵּץ אֶת כֹּחוֹ וַיִּתְיַצֵּב בִּפְנֵי יְהוּדָה לְהִלָּחֵם בּוֹ. וַיָּטֶל ד) אֶת כִּידוֹנוֹ הַמְּלֻטָּשׁ ה) אֶל יְהוּדָה לְהַכֹּתוֹ עַל רֹאשׁוֹ. וַיְמַהֵר יְהוּדָה וַיָּשֶׂם מָגִנּוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְלֹא נָגַע הַכִּידוֹן בִּלְתִּי אִם בְּמָגִנּוֹ לְבַדּוֹ וַיְבַקְּעֵהוּ לִשְׁנָיִם. וַיַּרְא יְהוּדָה, כִּי נִכְרַת מָגִנּוֹ וַיְמַהֵר וַיִּשְׁלֹף אֶת חַרְבּוֹ וַיַּךְ אֶת יָשׁוּב בְּקַרְסֻלֵּי ו) רַגְלָיו וַיִּמְחָצֵן וַיְפַצְּעֵן כִּמְאֹד וַיִּפֹּל יָשׁוּב אַרְצָה וְכִידוֹנוֹ נָפַל מִיָּדוֹ. וַיְמַהֵר יְהוּדָה וַיִּקַּח אֶת כִּידוֹן יָשׁוּב וַיִּכְרֹת בּוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וַיַּשְׁלֵךְ אוֹתוֹ אֵצֶל רַגְלָיו הַפְּצוּעוֹת. וַיְהִי כִּרְאוֹת בְּנֵי יַעֲקֹב אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוּדָה לְיָשׁוּב וַיָּרוּצוּ כֻלָּם אֶל מַעַרְכוֹת הַמְּלָכִים הָהֵם וַיִּלָּחֲמוּ אִתָּם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה ז) וּבְחָרֵף נֶפֶשׁ ח) וַיִּגְזְרוּ ט) עַל יָמִין וְעַל שְׂמֹאל וַיַּפִּילוּ מֵהֶם כַּחֲמֵשֶׁת עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ. וַיְהִי בְּהַפְשִׁיט יְהוּדָה אֶת שִׁרְיוֹן י) יָשׁוּב מֵעָלָיו וַיָּבֹאוּ תִּשְׁעַת שָׂרֵי יָשׁוּב לְהִלָּחֵם עִם יְהוּדָה. וַיְמַהֵר יְהוּדָה וַיִּקַּח אֶבֶן וַיַּךְ בָּהּ אֶת הָרִאשׁוֹן הַקָּם עָלָיו וַתִּבָּקַע אֶת רֹאשׁוֹ וַיִּפּוֹל מֵעַל סוּסוֹ אָרְצָה. וַיִּרְאוּ הַנּוֹתָרִים אֶת גְּבוּרַת יְהוּדָה וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיָּנוּסוּ וַיִּרְדְּפֵם יְהוּדָה וַיַּדְבִּיקֵם יא) וַיַּכֵּם. וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי חֵיל הַמְּלָכִים אֶת גְּבוּרַת יְהוּדָה וְאֶחָיו וַיִּמַּס לְבָבָם יב) וַיָּחֵלּוּ לַחֲלִיק יג) מֵהַמַּעֲרָכָה וְלָנוּס; וַיִּקְרְאוּ לָהֶם מַלְכֵיהֶם וְשָׂרֵיהֶם וַיְצַוּוּם לַעֲמֹד עַל עָמְדָם, וְלֹא שָׁמְעוּ לָהֶם, כִּי הָאֵימָה וְהַפַּחַד וְהַמּוֹרָאִים הַגְּדוֹלִים הֲמָמוּ יד) אוֹתָם עַד מְאֹד, וְלֹא יָדְעוּ אֶת נַפְשָׁם טו)! וַיָּשׁוּבוּ בְּנֵי יַעֲקֹב אַחֲרֵי הַכּוֹתָם בְּמַחֲנוֹת הַמְּלָכִים וַיָּבוֹאוּ עַד לִפְנֵי יְהוּדָה וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת דִּבְרֵי הַיְשׁוּעָה אֲשֶׁר עָשָׂה לָהֶם יְיָ בְּמִלְחַמְתָּם עִם אַנְשֵׁי חֵיל הַמְּלָכִים. וַיַּרְא לֵוִי וְהִנֵּה אֵילוֹן מֶלֶךְ גַּעַשׁ הוֹלֵךְ וְקָרֵב אֵלָיו עִם אַנְשֵׁי צְבָאוֹ; וַיָּרָץ לֵוִי לִקְרָאתוֹ וְעִמּוֹ שְׁנֵים עָשָׂר אִישׁ מֵעַבְדֵי יַעֲקֹב אָבִיו, וַיִּלָּחֵם עִם אֵילוֹן וַיִּתְגַּבֵּר עָלָיו וְעַל אַנְשֵׁי צְבָאוֹ וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה רַבָּה. בָּעֵת הַהִיא מִהֵר זִירוֹרִי מֶלֶךְ שִׁילֹה לָבוֹא לְעֶזְרַת אֵילוֹן וַיַּרְא יַעֲקֹב כִּי הָיְתָה הַמִּלְחָמָה לְלֵוִי מֵאָחוֹר, וַיִּמְשֹׁךְ בַּקֶּשֶׁת אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיַּךְ בַּחֵץ אֶת זִירוֹרִי, וַיְמִיתֵהוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵת זִירוֹרִי מֶלֶךְ שִׁילֹה וַיָּנוּסוּ אַרְבַּעַת הַמְּלָכִים הַנּוֹתָרִים, הֵמָּה וְשָׂרֵי צִבְאוֹתָם, כִּי אָמְרוּ: מִי יוּכַל עַתָּה לַעֲמוֹד בִּפְנֵי הָעִבְרִים אֲשֶׁר הִכּוּ אֶת שְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים וְשָׂרֵיהֶם הַגִּבּוֹרִים? וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵיהֶם בְּנֵי יַעֲקֹב עַד שַׁעַר עִיר חָצוֹר וַיַּכּוּ בַּמְּלָכִים וּבְשָׂרֵיהֶם מַכָּה רַבָּה וַיִּמְשֹׁךְ יַעֲקֹב בַּקֶּשֶׁת וַיַּךְ אֶת הַמְּלָכִים הַנָּסִים—, אֶת פִּרְעָתוֹן מֶלֶךְ חָצֹר וְאֶת פְּסוּסִי מֶלֶךְ סַרְטָן וְאֶת לָבָן מֶלֶךְ בֵּית חוֹרוֹן וְאֶת שָׁבִיר מֶלֶךְ מַחֲנָיִם.

קב. הַתְּעָלָה טז) הָעֲמוּקָה וְהָרְחָבָה.

וַיִּפְּלוּ בַּיּוֹם הַהוּא מֵעַבְדֵי יַעֲקֹב שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, וַיִּחַר אַף יְהוּדָה מְאֹד וַיַּעֲרֹךְ מִלְחָמָה עִם אַנְשֵׁי חֵיל הַמְּלָכִים אֲשֶׁר נִמְלְטוּ יז) בְּתוֹךְ הָעִיר חָצוֹר. וַיָּרָץ יְהוּדָה וְאֶחָיו וַיִּגְּשׁוּ אֶל חוֹמוֹת הָעִיר הַהִיא. וַיֵּצְאוּ לִקְרַאת יְהוּדָה וְאֶחָיו אַרְבָּעָה גִּבּוֹרִים מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה וַיַּעַמְדוּ בְּפֶתַח הַשַּׁעַר וְחַרְבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם, וְלֹא נָתְנוּ אֶת בְּנֵי יַעֲקֹב לָבוֹא

א) נִדְחָה. ב) לְהַפִּיל עָלָיו פַּחַד. ג) וַיּוֹצִיא. ד) וַיַּשְׁלֵךְ. ה) הַשָּׁנוּן. ו) פוסס־קנאכעל, Лодыжка. ז) בְּכָל כֹּחָם. ח) Самоотверженіе. ט) וַיִּכְרְתוּ. י) מָגֵן: פאנצער, Панцырь. יא) וַיַּשִּׂיגֵם. יב) וַיִּפָּחֲדוּ. יג) ענטווישען, Ускользать. יד) בעטויבען, Оглушать. טו) הָיוּ כִּמְשֻׁגָּעִים. טז) גראבען, Ровъ. יז) בָּרְחוּ.

וְאֶת בָּנָיו וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ, כִּי בָא שְׁכֶמָה לְרִשְׁתָּהּ וְלַהֲרֹג אֶת יוֹשְׁבֶיהָ. וַיָּבֹאוּ כָּל הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה עִם מַחֲנֵיהֶם, עַם רַב מְאֹד כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם, וַיַּחֲנוּ כֻלָּם נֶגֶד תַּפּוּחַ. וַיֵּחָלְקוּ לְשֶׁבַע מַחֲנוֹת וַיִּשְׁלְחוּ סֵפֶר אֶל יַעֲקֹב וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר. צְאוּ אֵלֵינוּ וְהִתְרָאִינוּ פָנִים א) וְנִקַּמְנוּ מִכֶּם אֶת נִקְמַת אַנְשֵׁי שְׁכֶם אֲשֶׁר רְצַחְתּוּם גַּם יְרִשְׁתּוּם וַתָּבוֹאוּ עַתָּה לַהֲרֹג אֶת יֶתֶר יוֹשְׁבֶיהָ וְלָבֹז בָּז. וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵי הַסֵּפֶר וַיִּחַר אַפָּם וַיַּחְגְּרוּ אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתָּם וַיִּקְחוּ אִתָּם אֶת עַבְדֵיהֶם מֵאָה וּשְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ וַיֵּלְכוּ לִקְרַאת הַמְּלָכִים אֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ עֲלֵיהֶם וַיֵּלֶךְ גַּם יַעֲקֹב עִמָּהֶם, וַיַּעַמְדוּ כֻלָּם בְּתֵל ב) שְׁכֶם. וַיַּרְא יַעֲקֹב אֶת הַמְּלָכִים וְאֶת אַנְשֵׁי חֵילָם הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהִים, אָבִינוּ אַתָּה וּמַעֲשֵׂי יָדְךָ אֲנָחְנוּ! וְעַתָּה יִגְדַּל נָא חַסְדְּךָ, אֱלֹהִים, וְהִצַּלְתָּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מִיַּד אוֹיְבֵינוּ הַבָּאִים לְהִלָּחֵם אִתָּנוּ, כִּי לְךָ יְיָ הַכֹּחַ וְהַגְּבוּרָה וְאֵין לְךָ מַעֲצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט; אוּלָם אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ, יְיָ, לָקַחַת אֶת נַפְשׁוֹתֵינוּ, — קַחֶן נָא בְּיַד מַלְאָכֶיךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, — וּבְיַד מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אַל נָא נִפּוֹלָה! וַיְהִי כְּכַלּוֹת יַעֲקֹב לְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וַיִּתְקַדְּרוּ ג) הַשָּׁמַיִם עָבִים ד) וַתֶּחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְהִי קוֹלוֹת וּבְרָקִים; וַיֶּחֶרְדוּ הַמְּלָכִים וַיִּבָּהֲלוּ וַתְּהִי בָהֶם מְהוּמַת מָוֶת. וְעוֹדָם עוֹשִׂים הֵנָּה וָהֵנָּה וַיַּשְׁמִיעֵם יְיָ קוֹל רֶכֶב וְקוֹל סוּס עָצוּם וְקוֹל מַחֲנוֹת צָבָא רַב בְּלֶכְתָּם, וַיִּירְאוּ הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִבְּנֵי יַעֲקֹב יִרְאָה גְדוֹלָה וַיַּעַמְדוּ עַל עָמְדָם וְלֹא פָקְדוּ ה) אֶת אַנְשֵׁי חֵילָם כַּאֲשֶׁר יַעֲשׂוּ הַנְּכוֹנִים לִקְרַאת מִלְחָמָה. בְּרֶגַע הַזֶּה הָלְכוּ בְּנֵי יַעֲקֹב הָלֹךְ וְקָרֵב אֶל מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה ו) וַיִּרְאוּם הַמְּלָכִים וַיִּגְדַּל פַּחְדָּם מְאֹד מְאֹד, וַיֹּאמְרוּ לָשׁוּב מֵעַל בְּנֵי יַעֲקֹב; אֶפֶס כִּי נִכְלְמוּ וַיֵּבוֹשׁוּ מְאֹד לָשׁוּב מֵעַל הָעִבְרִים זֶה פַּעֲמָיִם. וַיִּקְרְבוּ בְּנֵי יַעֲקֹב עַד לִפְנֵי הַמְּלָכִים וּמַחֲנוֹת צִבְאוֹתָם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עַם רַב מְאֹד כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם. וַיִּקְרְאוּ בְּנֵי יַעֲקֹב אֶל יְיָ וַיֹּאמְרוּ: הוֹשִׁיעָה לָּנוּ יְיָ וַעֲנֵנוּ, כִּי בְךָ בָטָחְנוּ, וְלֹא נִנָּתֵן בְּיַד הַקָּמִים עָלֵינוּ הַיּוֹם:

קיט. גְּבוּרַת יְהוּדָה וְאֹמֶץ לִבּוֹ.

וַיַּחְגְּרוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתָּם וַיִּקְחוּ אֶת חַרְבוֹתָם וְאֶת כִּידוֹנֵיהֶם ז) וַיִּגְּשׁוּ לְהִלָּחֵם. וַיִּקַּח יְהוּדָה עֲשָׂרָה עֲבָדִים וַיָּרָץ אִתָּם לִפְנֵי אֶחָיו. וַיַּרְא יָשׁוּב מֶלֶךְ תַּפּוּחַ אֶת יְהוּדָה רָץ אֶל הַמַּעֲרָכָה וַיֵּצֵא הוּא עִם חֵילוֹ רִאשׁוֹנָה לִקְרַאת יְהוּדָה, וַיִּרְאֵהוּ יְהוּדָה וַתִּבְעַר בּוֹ חֲמָתוֹ וַיָּרָץ לִקְרָאתוֹ לְהִלָּחֵם אִתּוֹ. וְיָשׁוּב אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מְאֹד מִתְכַּסֶּה מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו בְּמָגִנֵּי בַרְזֶל וּנְחֹשֶׁת רוֹכֵב עַל סוּס אַבִּיר ח) וּמוֹרֶה ט) חִצִּים בִּשְׁתֵּי יָדָיו —. לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו כְּמִשְׁפָּטוֹ י) בְּכָל מִלְחֲמוֹתָיו, וְלֹא יַחֲטִיא יא) אֶת הַמַּטָּרָה יב). וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵחֵל יָשׁוּב לִירוֹת אֶת חִצָּיו הַשְּׁנוּנִים יג) אֶל יְהוּדָה, וַיַּפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת וַיָּשׁוּבוּ הַחִצִּים וַיִּפְּלוּ בְּלִבּוֹת אַנְשֵׁי צְבָאוֹ. וַיַּרְא יָשׁוּב כִּי כֵן, וַיִּתְמַהּ מְאֹד וַיֹּאמַר אֶקְרְבָה אֶל יְהוּדָה וַהֲמִתִּיו בְּחַרְבִּי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָיָה בֵּינוֹ וּבֵין יְהוּדָה מֶרְחַק שְׁלֹשִׁים אַמָּה וַיָּרָץ אֵלָיו יְהוּדָה בַּחֲמַת כֹּחוֹ וַיָּרֶם אֶבֶן גְּדוֹלָה וּכְבֵדָה עַד מְאֹד וַיַּךְ אֶת יָשׁוּב בְּכֹחַ עַל מָגִנּוֹ. וַיֶּחֱרַד יָשׁוּב חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד

א) וְגָלְהֶם. ב) היגעל, Возвышенность ג) הִתְכַּסּוּ בְּחשֶׁךְ. ד) עֲנָנִים. ה) סְפָרוּ. ו) רייהע, Строй
ז) וואורפשפיעז, Бросальное копье ח) חָזָק. ט) וּמַשְׁלִיךְ. י) כְּהֶרְגֵּלוֹ. יא) פעהלשלאגען,
יב) ציעל, Цѣль יג) הַחַדִּים.

אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. וַיֵּלֶךְ יַעֲקֹב עִם נַפְתָּלִי אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נִלְחֲמוּ שָׁם הַגִּבּוֹרִים, וַיּוֹר יַעֲקֹב שְׁלֹשָׁה חִצִּים וַיָּמֶת שְׁלֹשָׁה גִבּוֹרִים וַיִּפְנוּ שְׁמוֹנָה הַגִּבּוֹרִים הַנִּשְׁאָרִים וְהִנֵּה הַמִּלְחָמָה לָהֶם פָּנִים וְאָחוֹר וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיָּנוּסוּ. וַיְהִי בְּנוּסָם וַיִּפְגְּשׁוּ אֶת דָּן וְאֶת אָשֵׁר בָּאִים לִקְרָאתָם וַיִּפְּלוּ עֲלֵיהֶם דָּן וְאָשֵׁר פִּתְאוֹם וַיַּהַרְגוּ מֵהֶם שְׁנֵי אֲנָשִׁים. וַיִּרְדּוֹף יְהוּדָה וְאֶחָיו אַחֲרֵי הַנִּשְׁאָרִים וַיַּכּוּ אוֹתָם מַכָּה רַבָּה וַיָּמוּתוּ גַּם הֵם.

קכב. מִלְחֶמֶת יְהוּדָה עַל חוֹמַת גַּעַשׁ.

וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב כִּי הִתְקַבְּצוּ עֲלֵיהֶם אַנְשֵׁי גַעַשׁ לַמִּלְחָמָה, וַיַּחְגְּרוּ אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתָּם וַיֵּלְכוּ לְהִלָּחֵם עִם בְּנֵי גָעַשׁ. וְגַעַשׁ עִיר גְּדוֹלָה וּבְצוּרָה וְלָהּ שָׁלֹשׁ חוֹמוֹת. וַאֲנָשֶׁיהָ כֻּלָּם גִּבּוֹרִים. וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יַעֲקֹב גַּעְשָׁה וַיִּמְצְאוּ שַׁעֲרֵי הָעִיר סְגוּרִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ נִצָּבִים א) עַל הַחוֹמָה הַחִיצוֹנָה ב). וְעַם רַב מְאֹד כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם אָרְבוּ ג) לִבְנֵי יַעֲקֹב מִחוּץ לָעִיר מֵאַחֲרֵיהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִגְּשׁוּ בְּנֵי יַעֲקֹב לִפְתֹּחַ אֶת שַׁעַר הָעִיר וַיְמַהֲרוּ הָאוֹרְבִים וַיָּסֹבּוּ אוֹתָם וַתְּהִי לָהֶם הַמִּלְחָמָה פָּנִים וְאָחוֹר. וְגַם כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עַל הַחוֹמָה מַשְׁלִיכִים עַל בְּנֵי יַעֲקֹב אֲבָנִים וּמוֹרִים עֲלֵיהֶם חִצִּים. וַיַּרְא יְהוּדָה כִּי כָבְדָה הַמִּלְחָמָה מְאֹד וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע כָּמוֹהָ וַיִּבָּהֲלוּ כָּל אַנְשֵׁי גַעַשׁ וַיִּפְּלוּ אֲנָשִׁים רַבִּים מֵעַל הַחוֹמָה. אָז נִגְּשׁוּ בְּנֵי יַעֲקֹב לִשְׁבּוֹר דַּלְתוֹת הָעִיר. וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי גַעַשׁ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּתְחַזְּקוּ וַיַּשְׁלִיכוּ עַל בְּנֵי יַעֲקֹב אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת וּכְבֵדוֹת וַיַּבְרִיחוּם מֵעַל הַשָּׁעַר. וַיָּסַר יְהוּדָה מֵעַל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמְדוּ שָׁם הָאֲנָשִׁים עַל הַחוֹמָה וַיֵּלֶךְ עִם אֶחָיו אֶל חוֹמַת הָעִיר מִזְרָחָה, וַיְהִי אַךְ נִגְּשׁוּ בְּנֵי יַעֲקֹב אֶל הַמָּקוֹם הַהוּא וַיְמַהֲרוּ הַגִּבּוֹרִים הָעוֹמְדִים עַל הַחוֹמָה וַיַּשְׁלִיכוּ אֲבָנִים רַבּוֹת עַל יְהוּדָה וְאֶחָיו וַיַּבְרִיחוּם גַּם מִשָּׁם, וַיָּסַר יְהוּדָה וְאֶחָיו מִן הַמָּקוֹם הַהוּא וַיִּגְּשׁוּ אֶל שַׁעֲרֵי הָעִיר נֶגְבָּה, וַיָּרוּצוּ הָאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים עַל הַחוֹמָה אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם יְהוּדָה וְאֶחָיו וַיּוֹסִיפוּ לְהַשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת וְלִשְׁפֹּךְ ד) עֲלֵיהֶם עָפָר וָאֵפֶר. וַיִּרְאוּ בְּנֵי גַעַשׁ כִּי לֹא יָכְלוּ לָהֶם הָעִבְרִים וַיְחָרְפוּ אֶת בְּנֵי יַעֲקֹב וַיֹּאמְרוּ: הַאֻמְנָם תֹּאמְרוּ לַעֲשׂוֹת לְגַעַשׁ וּלְיוֹשְׁבֶיהָ כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לְיֶתֶר הֶעָרִים? סוּרוּ מִמֶּנּוּ אִם חֲפֵצִים אַתֶּם חַיִּים כִּי לֹא לַאֲנָשִׁים כְּמוֹכֶם לְהִלָּחֵם עִם גִּבּוֹרֵי כֹחַ כְּאַנְשֵׁי גַעַשׁ. וּכְדַבְּרָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמַלְאוּ פִּיהֶם צְחוֹק וַיּוֹרוּ בִּבְנֵי יַעֲקֹב חִצִּים וַיַּשְׁלִיכוּ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים רַבּוֹת מְאֹד. וַיִּשְׁמַע יְהוּדָה אֶת דִּבְרֵי גִבּוֹרֵי גַעַשׁ וַיִּחַר לוֹ מְאֹד וַיָּרָץ בְּכָל כֹּחוֹ וַיְדַלֵּג עַל הַחוֹמָה הַבְּצוּרָה וַיִּקְרָא: לַיְיָ הַיְשׁוּעָה! אֶפֶס כִּי בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה נָפְלָה חַרְבּוֹ מִיָּדוֹ אָרְצָה. וַיִּשְׁאַג ה) יְהוּדָה שְׁאָגָה גְדוֹלָה כְּשַׁאֲגַת אַרְיֵה וַיִּבָּהֲלוּ הַגִּבּוֹרִים הָעוֹמְדִים עַל הַחוֹמָה וַיִּפְּלוּ רַבִּים אֶל תּוֹךְ הָעִיר. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִשְׂגִּיחוּ ו) הַגִּבּוֹרִים אֶל יְהוּדָה וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֵין חֶרֶב בְּיָדוֹ וַיִּתְחַזְּקוּ וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו לְהַפִּילוֹ מֵעַל הַחוֹמָה אָרְצָה. וַיְכַתְּרוּ ז) עֶשְׂרִים אִישׁ אֶת יְהוּדָה וַיִּשְׁלְפוּ אֶת חַרְבוֹתֵיהֶם, וַיִּצְעַק יְהוּדָה שֵׁנִית וַיִּקְרָא: יְיָ! עָזְרֵנוּ וְחַלְּצֵנוּ ח) מִצָּרָה! וַתֶּחֱרַד הַצְּעָקָה אֶת הַגִּבּוֹרִים הַקָּמִים עָלָיו וַיָּנוּסוּ מִפְּנֵי יְהוּדָה וַתִּפֹּלְנָה חַרְבוֹתֵיהֶם מִידֵיהֶם. וַיְמַהֵר יְהוּדָה וַיִּקַּח לוֹ חֶרֶב וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם וַיַּפִּילֵם מֵעַל הַחוֹמָה. וַיְהִי בָּרֶגַע הַזֶּה וַיַּעֲלוּ עַל הַחוֹמָה כִּשְׁמוֹנִים אִישׁ לְהִלָּחֵם עִם יְהוּדָה וַיָּסֹבּוּ אוֹתוֹ וַיִּשְׁלְפוּ אֶת חַרְבוֹתָם וַיִּתְכּוֹנְנוּ לְהָרְגוֹ. וַיִּתֵּן יְיָ פַּחַד יְהוּדָה בְּלִבָּם וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו; בָּעֵת הַהִיא עָלָה עַל הַחוֹמָה

א) עוֹמְדִים, ב) אויסערליך, Внѣшній ג) לויערן Подстерегать ד) שטרייען, Сыпать ה) וַיִּצְעַק. ו) הִבִּיטוּ. ז) וַיְסוֹבְבוּ. ח) וּגְאָלֵנוּ.

הָעִירָה. וַיָּרָץ אֲלֵיהֶם נַפְתָּלִי וַיַּעֲמֹד בְּתוֹכָם וַיַּךְ בְּחַרְבּוֹ שְׁנַיִם מֵהֶם וַיְמִיתֵם. וַיִּפֶן אֶל הַשְּׁנַיִם הַנּוֹתָרִים וְהִנֵּה נָסוּ, וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם וַיַּשִּׂיגֵם וַיַּכֵּם וַיְמִיתֵם. וַיָּשָׁב נַפְתָּלִי מֵהַכּוֹת אֶת שְׁנֵי הַגִּבּוֹרִים וַיֵּלֶךְ עִם אֶחָיו וַיָּבוֹאוּ אֶל תּוֹךְ הַשַּׁעַר וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה חוֹמָה שְׁנִיָּה לָעִיר וַיְבַקְשׁוּ אֶת הַמָּבוֹא א) וְלֹא מְצָאוּ, וַיְדַלֵּג ב) יְהוּדָה וַיַּעַל עַל הַחוֹמָה, וַיַּעֲלוּ אַחֲרָיו שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וַיֵּרְדוּ שְׁלָשְׁתָּם מֵעַל הַחוֹמָה אֶל תּוֹךְ הָעִיר, וַיִּלָּחֲמוּ עִם יוֹשְׁבֶיהָ. וַתַּעַל צַעֲקַת הַנּוֹפְלִים בַּמִּלְחָמָה אֶל בְּנֵי יַעֲקֹב הַנּוֹתָרִים וַיְדַלֵּג דָּן וְנַפְתָּלִי וַיַּעֲלוּ גַּם הֵם עַל הַחוֹמָה לִרְאוֹת מָה קוֹל הַצְּעָקָה, וַיִּשְׁמְעוּ אֶת אַנְשֵׁי הָעִיר דּוֹבְרִים לֵאמֹר: כָּל אֲשֶׁר בָּעִיר קְחוּ וּלְכוּ אַךְ הֶמֶת אַל תְּמִיתוּנוּ! וַיִּרְפּוּ יְהוּדָה וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי מֵאַנְשֵׁי הָעִיר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנָּה. וַיְהִי בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיֵּלְכוּ בְּנֵי יַעֲקֹב סַרְטָנָה, כִּי שָׁמְעוּ אֲשֶׁר אַנְשֵׁי סַרְטָן נֶאֱסָפִים לְהִלָּחֵם אִתָּם. וְסַרְטָן עִיר גְּבוֹהָה מְאֹד וּבְצוּרָה ג), וּמִסָּבִיב לָהּ תְּעָלָה, אַרְבָּעִים אַמָּה רָחְבָּהּ וַחֲמִשִּׁים אַמָּה עָמְקָהּ. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יַעֲקֹב אֶת הַתְּעָלָה וַיְבַקְשׁוּ בָהּ דֶּרֶךְ לַעֲבוֹר וְלֹא מָצְאוּ כָּל גֶּשֶׁר וְכָל מַעֲבָר ד), כִּי יָרְאוּ אַנְשֵׁי סַרְטָן מֵאֵת בְּנֵי יַעֲקֹב וַיָּסִירוּ בַּלַּיְלָה אֶת הַגֶּשֶׁר וַיִּשָּׂאֻהוּ הָעִירָה. וְיוֹשְׁבֵי הָעִיר עָלוּ בָּעֵת הַהִיא עַל הַחוֹמָה וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה בְּנֵי יַעֲקֹב מְבַקְשִׁים אֶת מְבוֹא הָעִיר. וַיְהַתְּלוּ ה) יוֹשְׁבֵי סַרְטָן בִּבְנֵי יַעֲקֹב וַיְחָרְפוּם וַיְקַלְּלוּם. וַיְהִי כְּשָׁמְעָם אֶת הַחֶרְפָּה וְאֶת הַלַּעַג וְהַקֶּלֶס; וַיִּקְצְפוּ מְאֹד וַיְדַלְּגוּ כֻלָּם וַיַּעַבְרוּ אֶת אַרְבָּעִים הָאַמָּה רֹחַב הַתְּעָלָה בִּגְבוּרָתָם הַגְּדוֹלָה. וַיִּרְאוּ יוֹשְׁבֵי סַרְטָן אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וַיִּירְאוּ וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ מְאֹד כִּי לֹא הָיָה עוֹד כַּדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר יָעוּף אִישׁ כְּצִפּוֹר מֶרְחַק אַרְבָּעִים אַמָּה. וַיִּגְּשׁוּ בְּנֵי יַעֲקֹב אֶל שַׁעֲרֵי הָעִיר וְהִנֵּה הֵם סְגוּרִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵחֵלּוּ לִשְׁבּוֹר אֶת דֶּלֶת הַבַּרְזֶל וַיַּשְׁלִיכוּ עֲלֵיהֶם יוֹשְׁבֵי סַרְטָן אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת מֵעַל הַחוֹמָה וַיּוֹרוּ ו) בָם חִצִּים. וַיַּרְא יְהוּדָה כִּי כֵן וַיְדַלֵּג עַל הַחוֹמָה מִזְרָחָה הָעִירָה, וַיַּעַל אַחֲרָיו גָּד מִפְּאַת הָעִיר יָמָּה וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי עָלוּ צָפוֹנָה וְדָן וּרְאוּבֵן נֶגְבָּה. וַיִּרְאוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עַל הַחוֹמָה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּבָּהֲלוּ מְאֹד וַיֵּרְדוּ הָעִירָה וַיִּתְחַבְּאוּ בָהּ. בָּעֵת הַהִיא נִגְּשׁוּ יִשָּׂשכָר וְנַפְתָּלִי וַיִּשְׁבְּרוּ אֶת דֶּלֶת הַבַּרְזֶל וַיָּבוֹאוּ הָעִירָה וַיִּלָּחֲמוּ עִם יוֹשְׁבֶיהָ וַיַּכּוּ אֶת כֻּלָּם וְלֹא עָמַד אִישׁ בִּפְנֵיהֶם.

קכא. שְׁנֵים עָשָׂר גִּבּוֹרִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ בְּנֵי יַעֲקֹב לָצֵאת מִן הָעִיר וַיַּעַבְרוּ לִפְנֵי מִגְדָּל ז) גָּבוֹהַּ עַד מְאֹד. וַיֵּצְאוּ מִן הַמִּגְדָּל שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים גִּבּוֹרִים וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה כְבֵדָה עִם שִׁמְעוֹן וְלֵוִי. וַיַּכּוּ הַגִּבּוֹרִים בְּמָגִנֵּי שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וַיִּשַׁבְּרוּם. וְאַחַד הַגִּבּוֹרִים הִכָּה בְּחַרְבּוֹ עַל רֹאשׁ לֵוִי, וַיְמַהֵר לֵוִי וַיָּשֶׂם אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְכּוֹנֵן הַגִּבּוֹר לְהַכּוֹת אֶת לֵוִי וְלִמְחֹץ אֶת יָדוֹ וְרֹאשׁוֹ, וַיְזַנֵּק ח) לֵוִי אֶל הַגִּבּוֹר וַיִּגְזוֹל מִמֶּנּוּ אֶת חַרְבּוֹ וַיַּךְ בָּהּ בְּכֹחַ עַל רֹאשׁ הַגִּבּוֹר וַיְמִיתֵהוּ. וְאַחַד עָשָׂר הַגִּבּוֹרִים הַנּוֹתָרִים נִגְּשׁוּ לְהִלָּחֵם עִם לֵוִי לִנְקוֹם מִמֶּנּוּ אֶת נִקְמַת הַגִּבּוֹר הַמֵּת; וַיְמַהֵר שִׁמְעוֹן וַיָּבֹא לְעֶזְרַת לֵוִי. וַיְהִי כִּרְאוֹת שִׁמְעוֹן כִּי הַגִּבּוֹרִים מִתְגַּבְּרִים עֲלֵיהֶם וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה עַד מְאֹד, וַיַּכֵּר יְהוּדָה מֵרָחוֹק אֶת קוֹל צַעֲקַת שִׁמְעוֹן אָחִיו וַיָּרָץ הוּא וְנַפְתָּלִי אֶל שִׁמְעוֹן וְלֵוִי. וַיְהִי כִּרְאוֹתָם כִּי נִשְׁבְּרוּ מָגִנֵּיהֶם וַיִּקַּח שְׁנֵי מָגִנִּים מִידֵי עֲבָדָיו וַיִּתְּנֵם לְשִׁמְעוֹן וּלְלֵוִי. וַיִּלָּחֲמוּ אַרְבַּעְתָּם עִם אַחַד עָשָׂר הַגִּבּוֹרִים עַד הָעֶרֶב וְלֹא יָכְלוּ לָהֶם. וַיָּרָץ נַפְתָּלִי אֶל יַעֲקֹב אָבִיו וַיַּגֶּד לוֹ

א) איינגאַנג, Входъ ב) וַיְקַפֵּץ. ג) כָּבֵד לָגֶשֶׁת אֵלֶיהָ. ד) בריקקע, Мостъ ה) לָעֲגוּ. ו) וַיַּשְׁלִיכוּ.
ז) בְּהוּרם, Башня ח) וַיְקַפֵּץ בִּמְהִירוּת גְּדוֹלָה.

הָאֵלֶּה. וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶל תְּפִלָּתָם וַיָּשֶׂם מַאֲפֵל א) בֵּין בְּנֵי יַעֲקֹב וּבֵין אַנְשֵׁי בֵּית חוֹרוֹן וַיְכַס הַחֹשֶׁךְ אֶת כָּל הָאָרֶץ; וַיְהִי בְּעֵת הַמִּלְחָמָה וַיִּלָּחֲמוּ אַנְשֵׁי בֵּית חוֹרוֹן אִישׁ בְּרֵעֵהוּ וַתִּשָּׁמַע צַעֲקָתָם עַד לְמֵרָחוֹק וַתִּבָּקַע הָאָרֶץ לְקוֹלָם. וּבְנֵי יַעֲקֹב יָדְעוּ כִּי נִלְחָמִים אוֹיְבֵיהֶם אִישׁ בְּרֵעֵהוּ וַיֵּלְכוּ עַד מוֹרַד הָהָר וַיָּלִינוּ שָׁם עִם נַעֲרֵיהֶם. וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי עָרֵי הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי אֶת קוֹלוֹת הַצְּעָקָה וַיֹּאמְרוּ: קוֹל הָעִבְרִים בְּהִתְגַּבְּרָם עַל אַנְשֵׁי מִלְחַמְתָּם אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים! אָמְנָם מִי יוּכַל לַעֲמֹד בִּפְנֵיהֶם וְהֵמָּה כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וַיְיָ אֱלֹהֵיהֶם נִלְחָם לָהֶם!

קכה. עֲצַת שָׁלוֹם.

וַיָּבֹאוּ יַעֲקֹב וּבָנָיו בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לְעִיר שְׁכֶם אֶל בֵּיתָם וַיָּנוּחוּ מֵהַמִּלְחָמָה. וַיִּוָּעֲדוּ ב) שִׁבְעַת מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי לְהַשְׁלִים ג) עִם בְּנֵי יַעֲקֹב כִּי יָרְאוּ לְנַפְשׁוֹתָם מְאֹד. וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיִּשְׁלַח יָפִיעַ מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶל מֶלֶךְ הָעַי וְאֶל מֶלֶךְ גִּבְעוֹן וְאֶל מֶלֶךְ שָׁלֵם וְאֶל מֶלֶךְ עֲדוּלָם וְאֶל מֶלֶךְ לָכִישׁ וְאֶל מֶלֶךְ חָצוֹר לֵאמֹר: עֲלוּ אֵלַי וְנָבוֹאָה אֶל בְּנֵי יַעֲקֹב וְהִשְׁלַמְנוּ אִתָּם. וְהָיָה בְּבוֹאֲכֶם אֵלַי אַל תָּבוֹאוּ עִם אַנְשֵׁי חֵילְכֶם הָרַבִּים, וְלָקַח לוֹ כָּל מֶלֶךְ אֶת שְׁלֹשֶׁת שָׂרָיו הַגְּדוֹלִים, וְכָל שַׂר יִקַּח עִמּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲנָשִׁים מְשָׁרְתָיו. וְהָלַכְנוּ יַחַד אֶל בְּנֵי יַעֲקֹב וְהִתְחַנַּנּוּ אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: הַשְׁלִימוּ אִתָּנוּ וְכִרְתוּ לָנוּ בְּרִית! וַיַּעֲשׂוּ כָּל הַמְּלָכִים כְּכֹל אֲשֶׁר יָעַץ אוֹתָם מֶלֶךְ חֶבְרוֹן וַיִּתְקַבְּצוּ לָלֶכֶת אֶל בְּנֵי יַעֲקֹב. וְיַעֲקֹב וּבָנָיו יָשְׁבוּ בָּעֵת הַהִיא בְּחֶלְקַת ד) הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה מֵאֵת שְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר בְּמֵאָה קְשִׂיטָה וַיְהִי מִסְפַּר הַמְּלָכִים וְהַשַּׁלִּיטִים אֲשֶׁר בָּאוּ לְהַשְׁלִים עִם יַעֲקֹב עֶשְׂרִים וְאֶחָד אִישׁ. וּבְנֵי יַעֲקֹב שָׁמְעוּ כִּי הִתְקַבְּצוּ מַלְכֵי כְנַעַן וַיַּחֲנוּ בְּחֶבְרוֹן, — וַיִּשְׁלְחוּ מְרַגְּלִים ה) לֵאמֹר: לְכוּ חֶרֶשׁ ו) וּסְפַרְתֶּם אֶת הַמְּלָכִים וְאֶת אַנְשֵׁיהֶם וְשַׁבְתֶּם וְהִגַּדְתֶּם לָנוּ. וַיַּעֲשׂוּ הָעֲבָדִים הַמְרַגְּלִים כְּכֹל אֲשֶׁר צֻוּוּ וַיָּשׁוּבוּ אֶל בְּנֵי יַעֲקֹב וַיֹּאמְרוּ: בָּאנוּ אֶל הַמְּלָכִים הָהֵם וְהִנֵּה הֵם מְתֵי מִסְפָּר ז), נִסְפַּרְנוּם וְהִנֵּה מָאתַיִם וּשְׁמוֹנִים וּשְׁמוֹנָה אִישׁ בְּחֶבְרוֹן. וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יַעֲקֹב: מְתֵי מִסְפָּר הֵם וְלֹא נֵצֵא אֲלֵיהֶם כֻּלָּנוּ. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיָּקוּמוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וַיִּבְחֲרוּ מֵאַנְשֵׁיהֶם שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם אִישׁ וַיֵּצְאוּ עִמָּהֶם לַמִּלְחָמָה, כִּי לֹא יָדְעוּ כִּי לְשָׁלוֹם בָּאוּ מַלְכֵי כְנַעַן וְשָׂרֵיהֶם. וַיֵּצְאוּ בְּנֵי יַעֲקֹב עִם עַבְדֵיהֶם אֶל שַׁעַר שְׁכֶם לִקְרַאת הַמְּלָכִים וְיַעֲקֹב אֲבִיהֶם אִתָּם. וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה מֶלֶךְ חֶבְרוֹן וְשָׂרָיו בָּאִים לִקְרָאתָם וַיַּעַמְדוּ בְּנֵי יַעֲקֹב עַל עָמְדָם וַיִּרְאוּ אֶת מֶלֶךְ חֶבְרוֹן הוֹלֵךְ וְקָרֵב אֲלֵיהֶם וּכְקָרְבוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם אַרְצָה. וַיֵּשֶׁב מֶלֶךְ חֶבְרוֹן וְשָׂרָיו לִפְנֵי יַעֲקֹב וּבָנָיו. וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ חֶבְרוֹן: בִּי ח) אֲדוֹנִי יַעֲקֹב! הַשְׁלִימָה אִתָּנוּ וּכְרֹת לָנוּ בְּרִית שָׁלוֹם וְנַעַבְדְךָ לָךְ! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אִם בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים אַתָּה חָפֵץ לְהַשְׁלִים אִתָּנוּ, וְאָמַרְתָּ לְיֶתֶר הַמְּלָכִים אֲשֶׁר הִתְקַבְּצוּ אֵלֶיךָ: יָבֹאוּ נָא עַד הֲלוֹם וְדִבְּרוּ גַּם הֵם אִתָּנוּ, אֶפֶס כִּי לֹא יָשִׂים אִישׁ מֵהֶם אֶת חַרְבּוֹ וְאֶת חֲנִיתוֹ בְּבוֹאוֹ לִכְרוֹת בְּרִית שָׁלוֹם. וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ חֶבְרוֹן לְהַגִּיד לְמַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת דִּבְרֵי יַעֲקֹב. וַיָּסִירוּ מֵהֶם אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתָּם וַיֵּלְכוּ וַיָּבוֹאוּ אֶל יַעֲקֹב וַיִּשְׁתַּחֲווּ אֵלָיו וַיִּתְחַנְּנוּ גַם הֵמָּה לֵאמֹר: אַל תִּגַּע בָּנוּ כַּאֲשֶׁר לֹא נָגַעְנוּ אֲנַחְנוּ בָּךְ! וַיִּשָּׁבַע לָהֶם יַעֲקֹב וּבָנָיו לְבִלְתִּי נְגֹעַ בָּהֶם, וְגַם מַלְכֵי

א) חֹשֶׁךְ. ב) הִתְאַסְּפוּ. ג) לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם. ד) בַּאֲחֻזַּת. ה) שְׁפִּיאָן, Шпіонъ. ו) בַּלָּט. ז) אֲנָשִׁים מְעַטִּים. ח) מְבַקֵּשׁ אָנֹכִי.

הַגִּבּוֹר בְּאַנְשֵׁי גָעַשׁ עָרוּד שְׁמוֹ, וַיָּרָץ אֶל יְהוּדָה לְהַכּוֹתוֹ וַיְמַהֵר יְהוּדָה וַיָּשֶׂם אֶת מָגִנּוֹ עַל רֹאשׁוֹ, וַיַּךְ עָרוּד בַּמָּגֵן וַיְשַׁבְּרֵהוּ וַיִּמְחַץ רֹאשׁ יְהוּדָה. וַיִּצְעַק יְהוּדָה צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיֶּחֱרַד עָרוּד עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר לָנוּס וַתִּמְעַדְנָה א) רַגְלָיו וַיִּפּוֹל מֵעַל הַחוֹמָה אַרְצָה, בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמְדוּ שָׁם יֶתֶר אַחֵי יְהוּדָה, וַיָּקוּמוּ עָלָיו וַיַּהַרְגֻהוּ. וִיהוּדָה צָעַק עוֹד הַפַּעַם צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה, כִּי גָדַל כְּאֵב רֹאשׁוֹ מֵרֶגַע לְרָגַע; וַיִּשְׁמַע דָּן קוֹל צַעֲקַת יְהוּדָה וַיְאַמֵּץ אֶת כֹּחוֹ וַיְדַלֵּג גַּם הוּא וַיַּעַל עַל הַחוֹמָה אֶל יְהוּדָה. וַיִּבְרְחוּ מִשָּׁם כָּל הַגִּבּוֹרִים הַנִּלְחָמִים עִם יְהוּדָה וַיְמַהֲרוּ וַיַּעֲלוּ עַל הַחוֹמָה הַתִּיכוֹנָה ב), וַיּוֹסִיפוּ לְהַשְׁלִיךְ מִשָּׁם עַל יְהוּדָה וְאָחִיו אֲבָנִים רַבּוֹת וְלִירוֹת בָּהֶם חִצִּים. וַיַּכְאִיבוּ הַחִצִּים וְהָאֲבָנִים אֶת יְהוּדָה וְאֶת דָּן עַד מְאֹד וַיָּסוּרוּ מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמְדוּ שָׁם וַיְמַהֲרוּ לָבֹא אֶל מָקוֹם אַחֵר; אֶפֶס כִּי גַּם שָׁם לֹא הוּנַח ג) לָהֶם וַיְהִי כְּפֶשַׂע ד) בֵּינָם וּבֵין הַמָּוֶת. וּפִתְאוֹם הִתְחַזֵּק יְהוּדָה וַיִּשְׁאַג שְׁאָגָה גְדוֹלָה וַיִּנְהֹם ה) כְּנַהֲמַת גַּלֵּי הַיָּם וַיְדַלֵּג מֵעַל הַחוֹמָה הַחִיצוֹנָה אֶל הַחוֹמָה הַתִּיכוֹנָה אֲשֶׁר עָמְדוּ שָׁם הַגִּבּוֹרִים וַיַּפְחִידֵם פִּתְאוֹם וַיְמַהֲרוּ לָרֶדֶת מֵעַל הַחוֹמָה הָעִירָה לְהִתְחַבֵּא בָהּ. וַיְמַהֵר דָּן וַיְדַלֵּג גַּם הוּא אֶל יְהוּדָה וַיֵּרְדוּ שְׁנֵיהֶם מֵעַל הַחוֹמָה אֶל תּוֹךְ הָעִיר לְהַכּוֹת אֶת יוֹשְׁבֶיהָ; וַתְּהִי בָעִיר מְהוּמָה גְדוֹלָה וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב וּבָנָיו וַיִּרְאוּ כִּי אֵין יְהוּדָה וְדָן עַל הַחוֹמָה וַיִּדְאֲגוּ לָהֶם מְאֹד. וַיַּעַל נַפְתָּלִי עַל הַחוֹמָה הַחִיצוֹנָה לִרְאוֹת מַה קּוֹל הַצְּעָקָה אֲשֶׁר שָׁמְעוּ בָעִיר; וַיְדַלֵּג נַפְתָּלִי מֵהַחוֹמָה אֲשֶׁר עָמַד עָלֶיהָ אֶל הַחוֹמָה הַתִּיכוֹנָה וַיִּתְבּוֹנֵן הֵיטֵב וַיַּרְא אֶת יְהוּדָה וְאֶת דָּן מַכִּים בְּאַנְשֵׁי הָעִיר, וַיֵּרֶד גַּם הוּא אֲלֵיהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאוּ יֶתֶר בְּנֵי יַעֲקֹב כִּי חָדְלוּ אַנְשֵׁי גָעַשׁ מֵהַשְׁלִיךְ אֲבָנִים וּמִירוֹת חִצִּים מֵעַל הַחוֹמָה וַיְשַׁבְּרוּ אֶת דַּלְתוֹת הַשַּׁעַר וַיָּבֹאוּ כֻלָּם הָעִירָה וַיִּלְכְּדוּהָ.

קכג. חֶרְדַּת זְבֻלוּן.

וַיְהִי כְּצֵאת יַעֲקֹב וּבָנָיו מִגָּעַשׁ וַיִּפְגְּעוּ בָם שְׁלשֶׁת גִּבּוֹרִים אֲשֶׁר נֶחְבְּאוּ בָעִיר. וַיַּרְא אֶחָד מֵהֶם אֶת זְבֻלוּן וְהִנֵּה הוּא נַעַר קָטֹן וּקְצַר קוֹמָה וַיָּרָץ אֵלָיו פִּתְאוֹם וַיִּתְפְּשֵׂהוּ ו) וַיַּפִּילֵהוּ אַרְצָה בְּכֹחַ. וַיֶּחֱרַד זְבֻלוּן מְאֹד וַיָּרֶם אֶת קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ. וַיָּרָץ יַעֲקֹב אֶל הַגִּבּוֹר הַהוּא וַיַּכֵּהוּ בְחַרְבּוֹ מִתַּחַת לְמָתְנָיו וַיְמִיתֵהוּ. וַיִּגַּשׁ הַגִּבּוֹר הַשֵּׁנִי אֶל יַעֲקֹב וַיָּקָם עָלָיו לְהַפִּילוֹ אָרְצָה. וַיִּצְעַק יַעֲקֹב וַיִּשְׁמְעוּ שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וַיְמַהֲרוּ לְעֶזְרַת אֲבִיהֶם וַיַּכּוּ אֶת הַגִּבּוֹר אֶל הַשּׁוֹקַיִם ז) וַיַּפִּילוּהוּ אָרְצָה. וַיִּתְנַשֵּׂא הַגִּבּוֹר וַיִּקַּח אֶת חַרְבּוֹ וַיָּרָץ אֶל שִׁמְעוֹן, וַיִּרְדּוֹף יְהוּדָה אַחֲרָיו וַיַּכֵּהוּ בְחַרְבּוֹ וַיְבַקַּע אֶת רֹאשׁוֹ וַיָּמֹת. וַיָּנָס הַגִּבּוֹר הַשְּׁלִישִׁי וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יַעֲקֹב. וַיְהִי בְנוּסוֹ וַיִּמְצָא בַדֶּרֶךְ חֶרֶב וַיְרִימֶהָ וַיָּשֶׂם אֶת פָּנָיו אֶל יְהוּדָה לְהַכּוֹתוֹ, וַיְמַהֵר נַפְתָּלִי וַיִּקַּח אֶת מָגִנּוֹ וַיָּשֶׂם אוֹתוֹ עַל רֹאשׁ יְהוּדָה וַתַּךְ הַחֶרֶב בַּמָּגֵן נַפְתָּלִי וַיִּנָּצֵל יְהוּדָה מִמָּוֶת. בָּרֶגַע הַזֶּה בָּאוּ שִׁמְעוֹן וְלֵוִי לְעֶזְרַת יְהוּדָה וַיַּכּוּ אֶת הַגִּבּוֹר וַיְמִיתֻהוּ.

קכד. חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ.

וְאַנְשֵׁי בֵּית חוֹרוֹן גִּבּוֹרִים מְאֹד וּמְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה. וַיְהִי כְּשָׁמְעָם אֶת אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּנֵי יַעֲקֹב לְאַנְשֵׁי גָעַשׁ וַיִּחַר אַפָּם מְאֹד וַיֵּרְדוּ לְהִלָּחֵם עִמָּם. וַיִּרְאוּם בְּנֵי יַעֲקֹב וַיִּירָאוּם מְאֹד וַיִּתְפַּלְלוּ אֶל יְיָ לֵאמֹר: הוֹשִׁיעֵנוּ יְיָ וְלֹא נִפְּלָה בִּידֵי הַגִּבּוֹרִים

א) וַתִּכָּשַׁלְנָה. ב) הָאֶמְצָעִית. ג) הָיְתָה מְנוּחָה. ד) צַעַד. ה) הִשְׁמִיעַ קוֹל גָּדוֹל. ו) תְּפָסָהוּ אוֹתוֹ.
ז) אוּנטער־שענקעל, Голень

סָרָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד וַיִּקְחוּ אֶת אֲבִיהֶם הַחֹלֶה וַיִּבְרְחוּ עִמּוֹ אַרְצָה שֵׂעִיר. וַיָּנוּחוּ בְּנֵי יַעֲקֹב בַּיּוֹם הַהוּא, כִּי עָיְפוּ מְאֹד לְכֹבֶד הַמִּלְחָמָה וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי עֵשָׂו וַאֲנָשָׁיו הַנִּמְלָטִים. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיַּחְגְּרוּ אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתָּם וַיֵּלְכוּ שֵׂעִירָה וַיָּצוּרוּ אֶל הָהָר אֲשֶׁר יָשַׁב שָׁם עֵשָׂו וּבָנָיו וַיֵּצְאוּ בְּנֵי עֵשָׂו לִקְרַאת בְּנֵי יַעֲקֹב עִם אַנְשֵׁי צְבָאָם הַנִּמְלָטִים וַיִּתְחַנְּנוּ אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: חִדְלוּ מִמֶּנּוּ, כִּי לֹא נוֹסִיף נָבוֹא אֲלֵיכֶם לְהִלָּחֵם אִתְּכֶם! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ בְּנֵי יַעֲקֹב אֶת תַּחֲנוּנֵיהֶם, וַיַּשְׁלִימוּ אִתָּם וַיֵּלְכוּ וַיָּשׁוּבוּ חֶבְרוֹנָה אֶל יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמַעְלָה לֹא בָא עוֹד עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב וְלֹא הִרְגִּיזָהוּ וְלֹא הִתְאַנָּה א) לוֹ עַד יוֹם מוֹת יִצְחָק אֲבִיהֶם.

קכז. אָסְנַת.

וְדִינָה יָלְדָה בַּת וַתִּקְרָא אֶת שְׁמָהּ אָסְנַת לֵאמֹר: לְאָסוֹנִי יְלִדְתִּיהָ לִשְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר אֲשֶׁר לְקָחַנִי בְחָזְקָה לְבֵיתוֹ. וַיַּרְא יַעֲקֹב אֶת בָּנָיו עוֹיְנִים ב) אֶת אָסְנַת וַיִּקַּח צִיץ ג) זָהָב וַיִּכְתֹּב עָלָיו שֵׁם „קָדְשָׁה" וַיְשִׂימֵהוּ עַל צַוָּארָהּ וַיֹּאמֶר לָהּ: לְכִי, בִּתִּי, אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה רוּחֵךְ ד), כִּי צַר לָךְ הַמָּקוֹם בְּבֵיתִי! וַתֹּאמֶר אָסְנַת: אֵיכָכָה אֵלֵךְ לְבַדִּי וַאֲנִי נַעֲרָה קְטַנָּה? וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: יְיָ יִשְׁמְרֵךְ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵכִי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְחִיקָה אָסְנַת לָלֶכֶת וַיֵּרֶד מִיכָאֵל הַמַּלְאָךְ בִּדְבַר יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם וַיִּקַּח אֶת אָסְנַת וַיְבִיאֶהָ מִצְרַיְמָה אֶל זְלֵיכָה אֵשֶׁת פּוֹטִיפַר. וּזְלֵיכָה הָיְתָה עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלָד ה) וַתֵּרֶא אֶת הַנַּעֲרָה הַנֶּחְמָדָה הַבָּאָה אֵלֶיהָ וַתַּאַסְפֶהָ ו) אֶל בֵּיתָהּ וַתְּהִי לָהּ לְבַת.

קכח. יוֹסֵף.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת רָחֵל וַתֹּאמֶר בִּלְהָה בְּלִבָּהּ: הָבָה אֲנַחֲמָה אֶת יוֹסֵף וְרִחַמְתִּי אוֹתוֹ וְהָיִיתִי לוֹ לְאֵם תַּחַת אִמּוֹ אֲשֶׁר נִלְקְחָה מִמֶּנּוּ. וַתַּעַשׂ בִּלְהָה כַּאֲשֶׁר חָשְׁבָה וַתְּגַדְּלֵהוּ וַתַּאֲכִילֵהוּ וַתַּשְׁקֵהוּ וַתַּלְבִּישֵׁהוּ וַיְהִי לָהּ כְּאַחַד כְּבָנֶיהָ. וַיּוֹדַע לָהּ יוֹסֵף אֶת חֲסָדֶיהָ וְאֶת חֶמְלָתָהּ אֲשֶׁר חָמְלָה עָלָיו, וַיִּתְהַלֵּךְ תָּמִיד עִם בָּנֶיהָ וְעִם בְּנֵי זִלְפָּה, וְלֹא בַז ז) לָהֶם וְלֹא הִכְלִימָם כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ בְּנֵי לֵאָה לָהֶם. בַּיָּמִים הָהֵם הֵחֵל יַעֲקֹב לְלַמֵּד אֶת יוֹסֵף אֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לָמַד בְּבֵית שֵׁם וָעֵבֶר וַיַּרְא וְהִנֵּה יוֹסֵף מַאֲזִין לִדְבָרָיו וְשׁוֹמֵעַ לָהֶם בְּכָל לִבּוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ, וַיִּשְׂמַח יַעֲקֹב עַל הַדָּבָר הַזֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיֶּאֱהַב אֶת יוֹסֵף וַיְהִי שַׁעֲשׁוּעָיו ח) יוֹם יוֹם. וַיַּרְא יוֹסֵף אֶת אַהֲבַת אָבִיו אוֹתוֹ הוֹלֶכֶת הָלוֹךְ וְגָדֵל וַיִּתְנַשֵּׂא ט) עַל אֶחָיו, בְּנֵי לֵאָה, וַיִּלְבַּשׁ אֶת בְּגָדָיו הַטּוֹבִים וַיִּתְיַפֶּה לְעֵינֵיהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָם לְבָבוֹ י) עַד מְאֹד וַיִּשְׁכַּח אֶת דִּבְרֵי אָבִיו אֲשֶׁר לִמְּדָהוּ לֵאמֹר: לֹא תֵלֵךְ רָכִיל יא), וַיָּבֹא אֶל יַעֲקֹב אָבִיו וַיַּלְשֵׁן יב) אֶת אֶחָיו אֵלָיו. וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב אֶת אֶחָד מֵעֲבָדָיו הַשָּׂדֶה לִקְרֹא אֶת בָּנָיו אֵלָיו וַיָּבֹאוּ וַיִּתְיַצְּבוּ לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: הִנֵּה זָקַנְתִּי וְשַׂבְתִּי יג) לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי, עַל כֵּן אָמַרְתִּי אֲדַבְּרָה נָא אֲלֵיכֶם אֶת דְּבָרַי הָאַחֲרוֹנִים; וַיְדַבֵּר יַעֲקֹב אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: בְּמוֹתִי וִירִשְׁתֶּם אֶת בָּתַּי וְאֶת שְׂדוֹתַי וְאֶת כְּרָמַי וְאֶת צֹאנִי וּבְקָרִי וְאֶת כַּסְפִּי וּזְהָבִי וִהְיִיתֶם עֲשִׁירִים מְאֹד; אוּלָם חָלִילָה מִכֶּם לְהִתְנַשֵּׂא יד) עַל אֲחֵיכֶם בְּנֵי בִלְהָה וְזִלְפָּה לֵאמֹר בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת הֵנָּה! כִּי תוֹעֲבַת יְיָ כָּל גְּבַהּ לֵב טו) וְאַף גַּם זֹאת בְּאַוָּתְכֶם טז) לֶאֱכֹל בָּשָׂר לֹא תְעַנּוּ אֶת הַצֹּאן וְהַבָּקָר וְלֹא תֹאכְלוּ אֶת בְּשָׂרָם עַד אִם

א) אַנְלַאסֶס זוּכֶען, Придираться ב) שׂוֹנְאִים. ג) חֲתִיכַת זָהָב כִּדְמוּת פֶּרַח. ד) רְצוֹנֵךְ. ה) יֶלֶד. ו) וַתִּקָּחֶהָ. ז) בָּזָה. ח) תַּעֲנוּגָיו. ט) וַיִּתְגָּאֶה. י) הִתְגַּדֵּל. יא) פֶערְלֵיימְדֶען, Клеветать יב) אַנְקְלַאגֶען, Доносить יג) שַׂעֲרוֹתַי הָפְכוּ לָבָן. יד) לְהִתְגָּאוֹת. טו) נִמְאָס בְּעֵינֵי יְיָ כָּל מִתְגָּאֶה. טז) בְּחֶפְצְכֶם.

הָאָרֶץ נִשְׁבְּעוּ לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת כָּל רָעָה לְיַעֲקֹב וּבָנָיו כָּל הַיָּמִים. וַיְשַׁלַּח יַעֲקֹב אֶת הַמְּלָכִים וַיֵּלְכוּ מֵאִתּוֹ בְּשָׁלוֹם. וְשָׁלוֹם הָיָה בֵּין בְּנֵי יַעֲקֹב וּבֵין מַלְכֵי כְּנַעַן עַד בֹּא בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ כְּנַעַן לְנַחֲלָה.

קכו. עֵשָׂו נוֹטֵר א) וְנוֹקֵם.

וַיְהִי לִתְקוּפַת ב) הַשָּׁנָה וַתָּמָת לֵאָה, וַתֵּרֶב בְּבֵית יַעֲקֹב תַּאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה ג). וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת דְּבַר מוֹת לֵאָה וְאֶת הָאֵבֶל הַכָּבֵד אֲשֶׁר עָשָׂה לָהּ יַעֲקֹב, וַיֹּאמַר: בָּא הַיּוֹם שֶׁקִּוִּיתִיהוּ! עַתָּה אֵצֵא פִּתְאוֹם עָלָיו לַמִּלְחָמָה וְהָרַגְתִּי אוֹתוֹ. וַיֶּאֱסֹף עֵשָׂו אֵלָיו אַרְבָּעִים אֶלֶף אִישׁ וַיִּתֵּן לָהֶם מָגִנֵּי בַרְזֶל וּרְמָחִים ד) וּקְשָׁתוֹת וַיֵּלֶךְ עִמָּהֶם וַיָּבֹא חֶבְרוֹנָה וַיָּצַר ה) עַל הַבִּירָה ו) אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהּ יַעֲקֹב וּבָנָיו וַעֲבָדָיו. וְיַעֲקֹב וּבְנֵי בֵיתוֹ יָשְׁבוּ בָּעֵת הַהִיא לָאָרֶץ וַיִּתְאַבְּלוּ עַל לֵאָה וְלֹא הֶאֱמִינוּ כִּי יָבֹא עַתָּה עֲלֵיהֶם צַר וְאוֹיֵב לְהַרְגִּיזָם וּלְהִלָּחֵם אִתָּם. וְעֵשָׂו מִהֵר וַיַּעַל עַל הַחוֹמָה הַבְּנוּיָה מִסָּבִיב לַבִּירָה וַיָּחֶל לִירוֹת חִצִּים. וַיַּרְא יַעֲקֹב אֶת עֵשָׂו וַיַּעַל עַל הַחוֹמָה נֶגְדּוֹ וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ בָּאתָ אֵלַי, אָחִי, לְהִלָּחֵם בִּי, וְאָנֹכִי לֹא הֲרֵעוֹתִי לְךָ וְלֹא חָטָאתִי נֶגְדֶּךָ! וְלֹא עָנָה עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב דָּבָר, כִּי אִם כּוֹנֵן ז) אֶת קַשְׁתּוֹ לִירוֹת בְּיַעֲקֹב, וַיְצַו גַּם לַאֲנָשָׁיו הָעוֹמְדִים עַל הַחוֹמָה לֵאמֹר: מָה רְאִיתֶם עָשִׂיתִי, — מַהֲרוּ עֲשׂוּ כָמוֹנִי! וַיְהִי כִּרְאוֹת יְהוּדָה אֶת מַעֲשֵׂי עֵשָׂו וּכְשָׁמְעוֹ אֶת דְּבָרָיו וַיִּקְצֹף מְאֹד, וַיֹּאמֶר אֶל יַעֲקֹב אָבִיו: עַד מָתַי יִהְיֶה עֵשָׂו לָנוּ לְמוֹקֵשׁ ח). אַתָּה מְדַבֵּר אֵלָיו שָׁלוֹם וְהוּא — לַמִּלְחָמָה! וַיַּהַס ט) יַעֲקֹב אֶת יְהוּדָה וַיּוֹסֶף לְדַבֵּר אֶל עֵשָׂו דִּבְרֵי שָׁלוֹם. וְלֹא שָׁעָה י) עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב וְלֹא פָּנָה אֵלָיו, כִּי אִם הוֹסִיף לִירוֹת וּלְצַוּוֹת אֶת אֲנָשָׁיו לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה. וְלֹא יָכֹל עוֹד יְהוּדָה לְהִתְאַפֵּק וַיּוֹר חֵץ בְּעֵשָׂו וַיִּפְצָעֵהוּ. וַיִּרְאוּ בָנָיו כִּי נִפְצַע עֵשָׂו וַיְמַהֲרוּ אֵלָיו וַיִּקָּחֻהוּ עַל זְרוֹעוֹתֵיהֶם וַיִּשָּׂאֻהוּ מִשָּׁם וָהָלְאָה. וַיְצַו עֵשָׂו אֶת אַנְשֵׁי צְבָאוֹ לֵאמֹר: הִנֵּה אָנֹכִי הָחֳלֵיתִי יא) וְלֹא אוּכַל עוֹד הִלָּחֵם, עַל כֵּן אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם לֵאמֹר: אַל תָּסוּרוּ מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה עַד אִם הִכִּיתֶם אֶת יַעֲקֹב אָחִי וְאֶת בָּנָיו. וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ יְהוּדָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיַּזְעֵק יב) אֶת אֶחָיו וְאֶת עַבְדֵי אָבִיו וַיֵּצְאוּ דֶּרֶךְ שַׁעַר הָעִיר וַיָּחֵלּוּ לְהִלָּחֵם בְּאַרְבָּעִים אֶלֶף אַנְשֵׁי הַחַיִל. וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי עֵשָׂו אֶת בְּנֵי יַעֲקֹב יוֹצְאִים עֲלֵיהֶם לַמִּלְחָמָה וַיּוֹרוּ בָם חִצִּים וַיַּשְׁלִיכוּ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים. וְאַלְפֵי הַחִצִּים וְהָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִשְׁלִיכוּ עֲלֵיהֶם אַנְשֵׁי עֵשָׂו כִּסּוּ אֶת עֵין יג) הַשֶּׁמֶשׁ וַיֶּחְשַׁךְ הַיּוֹם. וַיְדַבֵּר יְהוּדָה אֶל אֶחָיו וְאֶל עַבְדֵי אָבִיו לֵאמֹר: נִבְטַח בַּיְיָ וְשָׁלַח לָנוּ עֶזְרָתוֹ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בְּנֵי יַעֲקֹב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּחֶזְקוּ וַיֶּאֶמְצוּ וַיִּלָּחֲמוּ עִם אוֹיְבֵיהֶם הָעֲצוּמִים וַיַּכּוּ בָהֶם מַכָּה רַבָּה. וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי עֵשָׂו כִּי נָפַל מֵהֶם רַב וַתִּבְעַר בָּם חֲמָתָם יד) וַיָּחֵלּוּ לְהִלָּחֵם בְּכָל כֹּחָם עִם יְהוּדָה וְאֶחָיו. וַיַּרְא יְהוּדָה כִּי חָזְקָה הַמִּלְחָמָה מְאֹד וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו הַשָּׁמַיְמָה וַיִּקְרָא: יְיָ אֱלֹהֵינוּ, הוֹשִׁיעֵנוּ הַפַּעַם הַזֹּאת כִּי אֵין בָּנוּ כֹּחַ לַעֲמוֹד בִּפְנֵי אוֹיְבֵינוּ הָרַבִּים! וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶל תְּפִלַּת יְהוּדָה וַיַּעֲבֵר רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה וַתַּךְ בְּסַנְוֵרִים טו) אֶת אַנְשֵׁי עֵשָׂו. וַיַּךְ בָּהֶם יְהוּדָה מַכָּה רַבָּה וּגְדוֹלָה וַיַּבְרִיחֵם וַיְפִיצֵם. וַיִּרְאוּ בְנֵי עֵשָׂו אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֶּחֶרְדוּ

א) שׁוֹמֵר וְזוֹכֵר אֶת שִׂנְאָתוֹ לְרֵעֵהוּ. ב) כַּעֲבוֹר. ג) בְּכִי וּמִסְפֵּד. ד) שְׁפִיעוֹ, Копье ה) הֶעֱמִיד אֶת אֲנָשָׁיו מִסָּבִיב. ו) שְׁלאָסס, Замокъ ז) הֵכִין. ח) לְמִכְשׁוֹל. ט) וַיְצַו לְהַחֲרִישׁ. י) פָּנָה. יא) חָלִיתִי. יב) הִקְהִילָם בְּקוֹלוֹ. יג) זְרִיחַת, יד) קָצְפוּ מְאֹד. טו) בְּעִוָּרוֹן.

שְׁלוֹם הַצֹּאן וַהֲשִׁבוֹתַנִי דָבָר א)! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף בְּלִבּוֹ: אֲהָהּ! אֵיכָה אֶעֱשֶׂה? אִם לֹא אֵלֵךְ, — וְהִכְאַבְתִּי אֶת לֵב אָבִי הַטּוֹב, וְכִי אֵלֵךְ אֶל אַחַי בַּשָּׂדֶה לְבַדִּי, וְקָמוּ עָלַי וְהֵרֵעוּ לִי מְאֹד, כִּי רָאִיתִי אֶת שִׂנְאָתָם אוֹתִי הוֹלֶכֶת הָלֹךְ וְגָדֵל יוֹם יוֹם! אוּלָם יְהִי מָה! אָנֹכִי אֵלֵךְ, כִּי טוֹבָה לִי מְנוּחַת אָבִי וְשַׁלְוָתוֹ, וִיקָרָה לִי גַּם מֵחַיָּי!

קל. בֵּין נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים.

וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף וַיָּבוֹא שְׁכֶמָה וְלֹא מָצָא שָׁם אֶת אֶחָיו וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר אֵצֶל שְׁכֶם וַיִּתַע. וַיִּמְצָאֵהוּ גַבְרִיאֵל הַמַּלְאָךְ תּוֹעֶה בַּשָּׂדֶה. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶת אַחַי אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ, אוּלַי תֵּדַע וְהִגַּדְתָּ לִי אֵיפֹה הֵם רוֹעִים. וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים נֵלְכָה מִזֶּה דּוֹתָיְנָה. וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף לָבֹא דוֹתָיְנָה.

וַיְהִי בָּעֵת הַזֹּאת וַיִּתְכּוֹנְנוּ אֲחֵי יוֹסֵף לֶאֱכֹל אֶת לֶחֶם הַצָּהֳרָיִם. וַיֹּאמֶר יִשָּׂשכָר: הִנֵּה אָנֹכִי רֹאֶה אֶתְכֶם, אַחַי, נְפוֹצִים עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, הִקָּבְצוּ נָא כֻלְּכֶם וְעָשִׂינוּ גַל ב) וְאָכַלְנוּ עָלָיו, כִּי מַה־טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים יָחַד! וַיֹּאמֶר שִׁמְעוֹן: טוֹבִים דְּבָרֶיךָ, אָחִינוּ, וּנְכוֹחִים ג); אוּלָם מַה־נַּעֲשֶׂה לְיוֹסֵף, אֲהוּב אָבִינוּ, הַמַּלְשִׁין אוֹתָנוּ אֵלָיו, יוֹם יוֹם? וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: מְגַנֵּב יוֹסֵף אֶת לֵב אָבִינוּ ד) לְבַעֲבוּר יְבָרֵךְ אוֹתוֹ לִפְנֵי מוֹתוֹ וְהִנְחִילֵהוּ אֶת כָּל רְכוּשׁוֹ, כִּי בְלֶכְתִּי לְשָׁרֵת אֶת אָבִי וָאֵרֶא וְהִנֵּה פָּנָיו אֵינָם אֵלַי כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם! וְעַתָּה, אַחַי הִגַּדְתִּי לָכֶם אֶת לִבִּי, וְאַתֶּם דְּעוּ מַה־תַּעֲשׂוּ! וַיַּעַן שִׁמְעוֹן וַיֹּאמַר: לוּ נִקְרָה עַתָּה יוֹסֵף אֵלַי כִּי עַתָּה לֹא חָמַלְתִּי עָלָיו וָאֲשַׁסַּע ה) אוֹתוֹ כְּשַׁסַּע הַגְּדִי! וַיֹּאמֶר יִשָּׂשכָר: גַּם אָנֹכִי שְׂנֵאתִיהוּ מְאֹד אוּלָם אֶת חֲלוֹמוֹתָיו הַנִּפְלָאִים אָנֹכִי יָרֵא! וַיֹּאמֶר שִׁמְעוֹן: כַּאֲשֶׁר יַחֲלוֹם הָרָעֵב וְהִנֵּה אוֹכֵל כֵּן חֲלוֹמוֹת יוֹסֵף בְּעֵינָי! הִנֵּה הוּא חוֹשֵׁב כָּל הַיּוֹם מִי יִתֵּן וּמָשַׁלְתִּי בְּאַחַי, עַל כֵּן חָלַם אֶת חֲלוֹמוֹתָיו! וַיְהִי הֵם מְדַבְּרִים בְּיוֹסֵף וַיִּשָּׂא שִׁמְעוֹן אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְקָרֵב אֲלֵיהֶם וַיִּמְחָא כָף ו) וַיֹּאמַר: רְאוּ נִכַּר ז) אוֹתוֹ אֱלֹהִים בְּיָדֵינוּ. וְיוֹסֵף לֹא יָדַע כִּי עַתָּה חָשְׁבוּ עָלָיו אֶחָיו רָעָה וַיִּגַּשׁ אֲלֵיהֶם בְּשִׂמְחָה וַיָּאֶר אֲלֵיהֶם אֶת פָּנָיו ח) וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם. וְלֹא עָנוּהוּ שָׁלוֹם, כִּי אִם אָמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: לְכוּ וְנַהַרְגֵהוּ וְנַשְׁלִיכֵהוּ בְּאַחַד הַבּוֹרוֹת! וַיִּשָּׁמַע בָּעֵת הַהִיא קוֹל בַּמָּרוֹם ט) לֵאמֹר: לֹא יָמוּת יוֹסֵף כִּי יִחְיֶה וּבָאוּ י) כָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָרְאָה בַחֲלוֹם לָיְלָה! וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן אֶת דִּבְרֵי אֶחָיו וַיֹּאמַר: אַחַי: אַל נָא תָרֵעוּ וְלֹא תִשְׁפְּכוּ דָם, הַשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ אֶל הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר! וּרְאוּבֵן אָמַר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְבַעֲבוּר הַצִּיל אֶת יוֹסֵף מִידֵי אֶחָיו — לַהֲשִׁיבוֹ אַחֲרֵי כֵן אֶל אָבִיו. וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב יא) אֲשֶׁר עָשָׂה רְאוּבֵן אֶת הַדָּבָר הַטּוֹב הַזֶּה וַיַּצֵּל אֶת יוֹסֵף מִידֵי אֶחָיו עַל כֵּן אֲצַוֶּה אֶת יְהוֹשֻׁעַ לְהַבְדִּיל רִאשׁוֹנָה מֵאֲחֻזַּת רְאוּבֵן עָרֵי מִקְלָט יב) וְהָיוּ לָנוּס שָׁמָּה רוֹצֵחַ מַכֵּה נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֲחֵי רְאוּבֵן אֶת דְּבָרָיו לֵאמֹר: אַל תִּשְׁפְּכוּ דָם! וַיָּקוּמוּ עָלָיו וַיַּפִּילֻהוּ אַרְצָה. וְשִׁמְעוֹן הֵרִים אֶת קוֹלוֹ וַיִּקְרָא: מַה לְּךָ וּלְשָׁלוֹם? — אֵין שָׁלוֹם לָרְשָׁעִים! וַיִּגְּשׁוּ יֶתֶר אֶחָיו וַיֹּאמְרוּ: בּוֹר כָּרִיתָ יג) לָנוּ, — וַתִּפּוֹל בְּשַׁחַת יד) פָּעָלְתָּ טו)! וַיַּפְשִׁיטוּ טז) אֶת יוֹסֵף אֶת כֻּתָּנְתּוֹ וְאֶת כְּתֹנֶת הַפַּסִּים וַיֶּחֱרַד יוֹסֵף חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: הוֹי אַחַי! מַה־פִּשְׁעִי וּמַה

א) וְהֵבֵאתָ לִי תְּשׁוּבָה. ב) צִבּוּר אֲבָנִים. ג) יְשָׁרִים. ד) מִשְׁתַּדֵּל לִקְנוֹת לוֹ אַהֲבַת אָבִינוּ. ה) וַאֲבַקְּעַ. ו) הִכָּה יָד בְּיָד לְאוֹת שִׂמְחָה. ז) מָסַר. ח) הִבִּיט עֲלֵיהֶם בְּאַהֲבָה. ט) בַּשָּׁמַיִם. י) וִיקֻיְּמוּ. יא) יַעַן. יב) מַחֲסֶה. יג) חָפַרְתָּ. יד) בּוֹר. טו) עָשִׂיתָ: הָרָעָה אֲשֶׁר חָפַצְתָּ לְהָבִיא עָלֵינוּ, — תָּבוֹא עָלֶיךָ. טז) הֵסִירוּ

שֶׁחַטְּתוּם בָּרִאשׁוֹנָה.... וְלֹא תִהְיוּ כַּגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם הָאוֹכְלִים בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ־דָמוֹ, כִּי לֹא יֶאֱהַב יְיָ וְלֹא יְרַחֵם בִּלְתִּי אִם אֶת הָאוֹהֲבִים לַעֲשׂוֹת טוֹב וָחֶסֶד וּמְלֵאִים רַחֲמִים! וַיֵּצְאוּ בְּנֵי יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי אֲבִיהֶם וַיְדַבְּרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו לֵאמֹר: יְיָ יְבָרֵךְ אֶת אָבִינוּ בְּשָׁלוֹם וְהֶאֱרִיךְ יָמָיו וְהוֹסִיף לְהַשְׂכִּילֵנוּ וּלְהַחְכִּימֵנוּ. אוּלָם עַל זֹאת אֶשְׁתּוֹמֵם מְאֹד, כִּי קְרָאָנוּ אָבִינוּ פִּתְאוֹם לָבֹא אֵלָיו וְלֹא חִכָּה לָנוּ עַד בּוֹאֵנוּ מִן הַשָּׂדֶה. אֵין זֹאת כִּי בָּא אֵלָיו אִישׁ וַיַּךְ אוֹתָנוּ בִּלְשׁוֹנוֹ א) וַיִּשְׁמַע אָבִינוּ וַיִּקְרָא לָנוּ וַיְדַבֵּר אֵלֵינוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיַּעַן נַעַר אֶחָד מֵעַבְדֵי אֲבִיהֶם וַיֹּאמַר: אָנֹכִי שָׁמַעְתִּי אֶת יוֹסֵף מְדַבֵּר בָּכֶם אֶל אֲבִיכֶם לֵאמֹר: כָּזֹאת וְכָזֹאת עָשׂוּ אַחַי! וַיִּשְׁמְעוּ אֶת דִּבְרֵי הַנַּעַר הָעֶבֶד וַיִּקְצְפוּ עַל יוֹסֵף קֶצֶף גָּדוֹל.

וְיַעֲקֹב עָשָׂה לְיוֹסֵף כְּתֹנֶת דַּקָּה וְקַלָּה נֶחְמָדָה לְמַרְאֶה מְאֹד וַיַּלְבִּישֵׁהוּ וַתְּהִי לְיוֹסֵף לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת. וַיִּרְאוּ אֶחָיו כִּי אוֹתוֹ אָהַב אֲבִיהֶם מִכָּל אֶחָיו וַיִּשְׂנְאוּ אוֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם כִּי אָמְרוּ: אַל נַעֲשֶׂה שֶׁקֶר בְּנַפְשֵׁנוּ ב) לְדַבֵּר בְּפִינוּ שָׁלוֹם וְלִבֵּנוּ לֹא כֵן יַחְשֹׁב!

קכט. כִּבּוּד אָב.

וַיַּחֲלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וְהִנֵּה הוּא וְאֶחָיו מְאַלְּמִים אֲלֻמּוֹת ג) בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָה אֲלֻמּוֹתֵיהֶם לַאֲלֻמָּתוֹ. וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶחָיו: גָּבַהּ לִבְּךָ מְאֹד וַתֹּאמֶר לִמְלֹךְ עָלֵינוּ וַיַּרְאוּךָ מַחְשְׁבוֹת לִבְּךָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה! וַיּוֹסִיפוּ אֶחָיו לִשְׂנוֹא אוֹתוֹ עַל דְּבָרָיו וְעַל חֲלוֹמוֹתָיו. וַיַּחֲלֹם עוֹד חֲלוֹם וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ. וַיְסַפֵּר אֶל אָבִיו וְאֶל אֶחָיו, וַיִּתְמַהּ יַעֲקֹב מְאֹד עַל חֲלוֹם יוֹסֵף וַיֹּאמַר: הַאֻמְנָם יַעֲשֶׂה יְיָ עַתָּה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת וְחִיָּה אֶת הַמֵּתִים לְבַעֲבוּר תֵּלֵךְ רָחֵל אִמְּךָ עִמִּי וְעִם אַחֶיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אָרְצָה? וַיִּגְעַר יַעֲקֹב בְּיוֹסֵף בְּנוֹ לְמַעַן הָסִיר אֶת קִנְאַת בָּנָיו וְשִׂנְאָתָם מִמֶּנּוּ. וּדְבַר יְיָ הָיָה אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר: שְׁמוֹר אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ יוֹסֵף בִּנְךָ וְזָכַרְתָּ כִּי בוֹא יָבוֹאוּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ אַתָּה וּבָנֶיךָ לְיוֹסֵף בִּנְךָ, כִּי אֲגַדְּלֵהוּ וַאֲרוֹמְמֵהוּ מְאֹד; וְהִשְׁתַּחֲוְתָה אֵלָיו גַּם בִּלְהָה אִשְׁתְּךָ הַמִּתְהַלֶּכֶת אִתּוֹ כְּאֵם אֶת בְּנָהּ! וַיְקַנְאוּ בְיוֹסֵף אֶחָיו וְיַעֲקֹב אָבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר וַיְחַכֶּה לְבוֹאוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּקְרָא יַעֲקֹב לְיוֹסֵף בְּנוֹ וַיֹּאמַר: זֶה יָמִים אֲרֻכִּים לֹא שָׁמַעְתִּי אֶת שְׁלוֹם אַחֶיךָ וְאֶת שְׁלוֹם הַצֹּאן וָאֶדְאַג לָהֶם מְאֹד. וַיְמָרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת יוֹסֵף מְאֹד וַיְדַבֵּר עַל לֵב אָבִיו לֵאמֹר: אַל נָא תִּתְעַצֵּב, אָבִי הַטּוֹב, אֶל לִבְּךָ כִּי לֹא קָרָה כָּל אָסוֹן! פְּעָמִים רַבּוֹת אֵחֲרוּ אַחַי לָבֹא וַיָּשׁוּבוּ בְשָׁלוֹם אֵלֶיךָ! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: חֲלוֹם חָלַמְתִּי וַתִּפָּעֶם רוּחִי ד) מְאֹד. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: סַפְּרָה נָא לִי אֶת חֲלוֹמְךָ וּפְתַרְתִּיו לְטוֹבָה. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה אָנֹכִי וְאַחֶיךָ מוּבָלִים ה) מִצְרָיְמָה. וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה מַלְאַךְ יְיָ נִצָּב לְנֶגְדִּי. וָאֹמַר אֵלָיו: הַגִּידָה נָּא לִי הַאָשׁוּב לְאֶרֶץ מוֹלַדְתִּי? וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ אוֹתִי וַיֹּאמַר: שָׁם תָּמוּת! וָאִיקַץ וָאֶחֱרַד חֲרָדָה גְּדוֹלָה, כִּי אָמַרְתִּי: שׂוֹנְאִים אוֹתָנוּ הַמְּלָכִים אֲשֶׁר נִלְחַמְנוּ אִתָּם, וּמִי יוֹדֵעַ אִם לֹא הִתְיָעֲצוּ עָלֵינוּ לָקַחַת אוֹתָנוּ שְׁבִי וּלְמָכְרֵנוּ לַעֲבָדִים לְמִצְרָיִם... וְעוֹדֶנִּי חוֹשֵׁב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וָאֶזְכֹּר אֶת דִּבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר אָמַר לְאַבְרָהָם אָבִי אָבִי: גֵּר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אוֹתָם... וָאֹמַר אֶל לִבִּי: אוּלַי הֵחֵלָּה הַגֵּרוּת ו)! וְעַתָּה מַהֵרָה בְנִי וְלֵךְ אֶל אַחֶיךָ הָרוֹעִים בִּשְׁכֶם וְרָאִיתָ אֶת שְׁלוֹמָם וְאֶת

א) סִפֵּר עָלֵינוּ דְּבָרִים רָעִים. ב) לֹא נִהְיֶה אַנְשֵׁי מִרְמָה, ג) קְשָׁרִים שֶׁל שִׁבֳּלִים לַאֲגֻדָּה אֶחָת. ד) וָאֶפְחַד. ה) נְהוּגִים. ו) הַיָּמִים אֲשֶׁר נָגוּר בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה.

לְמִינֵהוּ. כִּי שָׁלַח יְיָ אֶת הַצִּפֳּרִים אֶל הַבּוֹר הַהוּא וַיִּהְיוּ סוֹכְכִים א) בְּכַנְפֵיהֶם עַל יוֹסֵף וַיַּסְתִּירוּהוּ מֵחֲמַת הַשֶּׁמֶשׁ. וַיֹּאמְרוּ הַמִּדְיָנִים: אֵין זֹאת כִּי מַיִם בַּבּוֹר הַהוּא וְעַל כֵּן נִקְבְּצוּ שָׁמָּה הַצִּפֳּרִים לִשְׁתּוֹת. וַיָּרוּצוּ אֶל הַבּוֹר וַיִּשְׁמְעוּ קוֹל אִישׁ בּוֹכֶה, וַיִּגְּשׁוּ אֶל הַבּוֹר וַיַּשְׁקִיפוּ אֵלָיו וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה נַעַר יְפֵה תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה שׁוֹכֵב שָׁם. וַיִּקְרְאוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ: מִי אַתָּה וּמִי הֱבִיאֲךָ הֲלוֹם? וְלֹא יָכֹל יוֹסֵף לַעֲנוֹתָם כִּי כָבְדָה לְשׁוֹנוֹ מֵרֹב בְּכִיָּה וּצְעָקָה. וַיִּמְשְׁכוּ אֶת יוֹסֵף מִן הַבּוֹר וַיִּקָּחֻהוּ וַיֵּלְכוּ לְדַרְכָּם וַיַּעַבְרוּ לִפְנֵי אֶחָיו. וַיִּרְאוּ אֶת יוֹסֵף בִּידֵי הַמִּדְיָנִים וַיָּרוּצוּ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ: לָמָּה תַעֲשׂוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לָקַחַת אֶת עַבְדֵּנוּ מֵאִתָּנוּ וַתֵּלְכוּ לָכֶם? הֵן שַׂמְנוּ אֶת הַנַּעַר הַזֶּה בַּבּוֹר כִּי מָרַד ב) בָּנוּ וַתָּבוֹאוּ וַתִּקָּחֻהוּ, וְעַתָּה תְּנוּ לָנוּ אֶת עַבְדֵּנוּ וְהָלָכְנוּ! וַיַּעֲנוּ הַמִּדְיָנִים אֶת בְּנֵי יַעֲקֹב וַיֹּאמְרוּ: לָמָּה תְדַבְּרוּ אֵלֵינוּ כְּזָבִים? הַאִתְּכֶם יְשָׁרֵת נַעַר יָפֶה וְנֶחְמָד כָּזֶה, אִם כָּמוֹהוּ יִהְיֶה עַבְדְּכֶם? לוּ חֲכַמְתֶּם וַתֹּאמְרוּ עָלָיו: אֲדוֹנֵינוּ הוּא וַאֲנַחְנוּ עֲבָדָיו, כִּי עַתָּה הֶאֱמַנּוּ לָכֶם! וְעַתָּה חִדְלוּ מִמֶּנּוּ כִּי לֹא נִתֵּן לָכֶם אֶת הַנַּעַר אֲשֶׁר מְצָאנוּהוּ בַּבּוֹר וַנִּמְשְׁכֵהוּ מִשָּׁם! וַיִּגְּשׁוּ אֲלֵיהֶם בְּנֵי יַעֲקֹב וַיֹּאחֲזוּ בָהֶם וַיֹּאמְרוּ: הָשִׁיבוּ לָנוּ אֶת עַבְדֵּנוּ פֶּן תְּמוּתוּן! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ הַמִּדְיָנִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמַהֲרוּ וַיִּשְׁלְפוּ כֻלָּם אֶת חַרְבוֹתֵיהֶם וַיִּגְּשׁוּ לְהִלָּחֵם בִּבְנֵי יַעֲקֹב. וַיִּזְנֵק ג) אֲלֵיהֶם שִׁמְעוֹן וַיַּרְעֵם עֲלֵיהֶם בְּקוֹלוֹ ד) וַיָּהָם אוֹתָם וַתֶּחְשַׁכְנָה עֵינֵיהֶם וַתִּכָּשַׁלְנָה בִּרְכֵּיהֶם וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו אָרְצָה! וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שִׁמְעוֹן: הֲלֹא אָנֹכִי שִׁמְעוֹן אֲשֶׁר הֶחֱרַבְתִּי אֶת עִיר שְׁכֶם וָאַךְ מַכָּה גְדוֹלָה בְּיוֹשְׁבֵי כְנָעַן! וְעַתָּה מַהֲרוּ וְהָשִׁיבוּ אֶת הַנַּעַר אֲשֶׁר לְקַחְתֶּם פֶּן אֶתֵּן אֶת בְּשַׂרְכֶם לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ. וַיָּקוּמוּ הַמִּדְיָנִים וַיְדַבְּרוּ תַחֲנוּנִים לֵאמֹר: הֲלֹא אֲמַרְתֶּם: מָרַד הַנַּעַר בָּכֶם וְאֵינֶנּוּ שׁוֹמֵעַ עוֹד בְּקוֹלְכֶם, עַל כֵּן מִכְרוּ נָא אוֹתוֹ לָנוּ וְנָתַנּוּ לָכֶם אֶת כֶּסֶף מְחִירוֹ. וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יַעֲקֹב: מַה־תִּתְּנוּ לָנוּ בִּמְחִירוֹ? וַיֹּאמְרוּ הַמִּדְיָנִים: רַךְ ה) הַנַּעַר וְעָנֹג ו) מְאֹד וַתַּשְׁחֵת בִּכְיָתוֹ אֶת פָּנָיו הַיָּפִים וַתַּחֲלִישֵׁהוּ עַד מְאֹד, עַל כֵּן לֹא נִתֵּן לָכֶם בִּמְחִירוֹ בִּלְתִּי אִם עֶשְׂרִים שֶׁקֶל כָּסֶף. וַיִּשְׁמְעוּ אֲלֵיהֶם בְּנֵי יַעֲקֹב וַיִּמְכְּרוּ אֶת יוֹסֵף בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וַיִּתְחַלְּקוּ אֶת הַמְּחִיר וַיֹּאמְרוּ: בְּכֶסֶף הַזֶּה יִקְנֶה לוֹ כָּל אֶחָד מִמֶּנּוּ מִנְעָלִים ז)! . . .

קלד. עַל קֶבֶר רָחֵל.

וַיִּקְחוּ הַמִּדְיָנִים אֶת יוֹסֵף וַיֵּלְכוּ לָהֶם לְדַרְכָּם. וַיְהִי הֵמָּה הוֹלְכִים וַיִּנָּחֲמוּ ח) כִּי קָנוּ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: הִסְכַּלְנוּ עֲשׂה, כִּי קָנִינוּ אֶת הַנַּעַר הַיָּפֶה הַזֶּה מִידֵי הָעִבְרִים. מִי יוֹדֵעַ, גָּנְבוּ אוֹתוֹ, וְהָיָה כִּי יְבֻקַּשׁ וְנִמְצָא בְּיָדֵינוּ וָמָתְנוּ! וַיְהִי בְּדַבְּרָם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֹרְחַת יִשְׁמְעֵאלִים בָּאָה לִקְרָאתָם וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: לְכוּ וְנִמְכֹּר אֶת הַנַּעַר לַיִּשְׁמְעֵאלִים וְנֶחֱלָצְנוּ ט) מִצָּרָה. וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיִּמְכְּרוּ אֶת יוֹסֵף לַיִּשְׁמְעֵאלִים בְּעֶשְׂרִים כָּסֶף וַיֵּלְכוּ לְדַרְכָּם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב. וַיִּקְחוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים אֶת יוֹסֵף וַיַּרְכִּיבוּ אוֹתוֹ עַל אַחַד מִגְּמַלֵּיהֶם. וַיְיָ הִשִּׁיב י) אֶת רוּחוֹ וַיִּתְּנוּ הַבְּשָׂמִים אֲשֶׁר נָשְׂאוּ אוֹתָם הַגְּמַלִּים רֵיחַ נִיחוֹחַ וַיְשִׁיבוּ יא) אֶת נֶפֶשׁ יוֹסֵף. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף בְּלִבּוֹ: מָה הָיָה לַיִּשְׁמְעֵאלִים כִּי שָׂמוּ הַיּוֹם עַל גְּמַלֵּיהֶם בְּשָׂמִים וְלֹא

א) פּוֹרְשִׂים. ב) לֹא שָׁמַע בְּקוֹלֵנוּ. ג) מִהֵר לִקְפֹּץ. ד) הִשְׁמִיעַ קוֹל גָּדוֹל כְּקוֹל הָרַעַם. ה) צָעִיר. ו) פערצָארטעלט, ז) Изнѣженъ נְעָלִים. ח) וַיִּתְחָרְטוּ. ט) וְנִגְאַלְנוּ. י) הֵפִּיחַ. יא) וַיְעַנְגוּ.

חַטֹּאתִי, כִּי כֻלְּכֶם קְשַׁרְתֶּם א) עָלָי? וַיַּרְא רְאוּבֵן כִּי חַם מְאֹד ב) לֵב אֶחָיו וַיִּגַּשׁ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמַר: הַשְׁלִיכֻהוּ בְּאַחַד הַבּוֹרוֹת וְיָד אַל תִּשְׁלְחוּ בוֹ ג). וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו וַיִּקָּחֻהוּ וַיִּשָּׂאֻהוּ אֶל הַבּוֹרוֹת לְהַשְׁלִיכֵהוּ. וַיַּעַבְרוּ לִפְנֵי בוֹר מָלֵא צְרוֹרוֹת ד) עַד הַחֲצִי, וְלֹא הִשְׁלִיכֻהוּ לְתוֹכוֹ, וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל בּוֹר אֲשֶׁר נְחָשִׁים וַעֲקְרַבִּים ה) בּוֹ, וַיַּשְׁלִיכֻהוּ שָׁמָּה. וַיִּירָא יוֹסֵף מִפְּנֵי הַנְּחָשִׁים וְהָעַקְרַבִּים וַיִּצְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל, וַיִּסְתֹּר יְיָ אֹתָם בְּיַרְכְּתֵי ו) הַבּוֹר וְלֹא הֵרֵעוּ לוֹ.

קלא. תְּחִנַּת יוֹסֵף.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשְׁבוּ לֶאֱכֹל וַתַּעַל שַׁוְעַת יוֹסֵף אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: חָנּוּנִי, אַחַי, וְהוֹצִיאוּנִי מִן הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר שַׂמְתֶּם אוֹתִי בּוֹ! הֲלֹא בְּנֵי יַעֲקֹב אַתֶּם וַאֲנִי עַצְמְכֶם וּבְשַׂרְכֶם וְאֵיךְ לֹא תָחוּסוּ ז) עָלָי? וְאִם חָטָאתִי לָכֶם הֲלֹא בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב אַתֶּם אֲשֶׁר לִמְּדוּכֶם לְרַחֵם עַל יָתוֹם וּלְהַאֲכִיל אֶת הָרָעֵב וּלְהַשְׁקוֹת אֶת הַצָּמֵא וּלְהַלְבִּישׁ אֶת הֶעָרוֹם! וְאִם לֹא לְמַעֲנִי תַעֲשׂוּ, וַעֲשִׂיתֶם עִמָּדִי חֶסֶד בַּעֲבוּר יַעֲקֹב אָבִינוּ! וַיְמָרְרוּ תַחֲנוּנֵי יוֹסֵף אֹתָם וַיֵּלְכוּ וַיִּרְחֲקוּ מִן הַבּוֹר לְבִלְתִּי שְׁמוֹעַ אֶת קוֹל תַּחֲנוּנָיו; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְחִיקוּ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא וְלֹא נִשְׁמַע עוֹד קוֹל צַעֲקָתוֹ, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: כַּאֲשֶׁר נְכַלֶּה לֶאֱכֹל וְהָלַכְנוּ אֵלָיו וַהֲרַגְנֻהוּ! וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיֹּאמְרוּ לְבָרֵךְ אֶת יְיָ. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: הֲיִשְׁמַע יְיָ בְּקוֹל אֲנָשִׁים הַנְּכוֹנִים לִשְׁפֹּךְ דָּם? חָלִילָה לָּנוּ מֵעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הַנּוֹרָא הַזֶּה וְהָיִינוּ חַטָּאִים כָּל הַיָּמִים! וַיֹּאמְרוּ אֶחָיו: אִם נָשִׁיב אֶת יוֹסֵף לְאָבִינוּ וְהִגִּיד לוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשִׂינוּ לוֹ, וְקִלְּלָנוּ אָבִינוּ כְּקִלְלַת נֹחַ אֶת כְּנַעַן בֶּן חָם! וַיְהִי הֵם מְדַבְּרִים וְהִנֵּה אֹרְחַת ח) יִשְׁמְעֵאלִים בָּאָה מֵרָחוֹק. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: הָאוֹרְחָה הַקְּרֵבָה אֵלֵינוּ הוֹלֶכֶת דֶּרֶךְ מִצְרָיִם; עַל כֵּן נִמְכֹּר נָא אֶת יוֹסֵף לַהַיִּשְׁמְעֵאלִים וְהוֹלִיכוּ אוֹתוֹ אֶל קְצֵה הַמִּדְבָּר וְלֹא יָשׁוּב עוֹד לְבֵית אָבִינוּ כָּל הַיָּמִים! וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי אֶחָיו וַיֹּאמְרוּ: כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלֵינוּ, אָחִינוּ!

קלב. מַחֲשֶׁבֶת רְאוּבֵן.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָשְׁלַךְ יוֹסֵף הַבּוֹרָה, וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן: אֵלְכָה לִּי אֶל אַחַד הֶהָרִים וְנִסְתַּרְתִּי שָׁם, וּבְכַסּוֹת הַחֹשֶׁךְ אֶת הָאָרֶץ וְהִתְגַּנַּבְתִּי לָבֹא אֶל הַבּוֹר וְהוֹצֵאתִי אֶת יוֹסֵף מִשָּׁם וַהֲשִׁיבוֹתִיו בְּשָׁלוֹם אֶל יַעֲקֹב אָבִי. וַיַּעַשׂ רְאוּבֵן כַּאֲשֶׁר חָשָׁב. וַיְהִי כְּלֶכְתּוֹ מֵאֵת אֶחָיו וַיֹּאמְרוּ לוֹ: אָנָה אַתָּה הוֹלֵךְ? וַיַּעַן אוֹתָם רְאוּבֵן וַיֹּאמַר: הֲלֹא יְדַעְתֶּם כִּי הַיּוֹם אֲשָׂרַת אֶת יַעֲקֹב אָבִינוּ עַל כֵּן מְמַהֵר אָנֹכִי לָלֶכֶת. וַיֵּלֶךְ מֵאִתָּם רְאוּבֵן וַיָּבֹא אֶל הָר וַיֵּשֶׁב בְּתַחְתִּיתוֹ וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתַי! הָסֵב ט) לֵב אַחַי מֵרָעַת יוֹסֵף אָחִינוּ וּתְנֵהוּ לְרַחֲמִים לִפְנֵיהֶם, וַעֲזַרְתַּנִי לְהַעֲלוֹתוֹ מִן הַבּוֹר וְלַהֲשִׁיבוֹ בְּשָׁלוֹם אֶל אָבִי וְלֹא יִפָּקֵד י) הַיּוֹם שֵׁבֶט יא) מִיִּשְׂרָאֵל אָבִינוּ.

קלג. מְכִירַת יוֹסֵף.

בָּעֵת הַהִיא עָבְרוּ בַּדֶּרֶךְ הַזֹּאת שִׁבְעָה אֲנָשִׁים מִדְיָנִים סוֹחֲרִים, וְחֹם הַיּוֹם הָלַךְ וְגָדֵל וַיִּצְמְאוּ הַמִּדְיָנִים מְאֹד. וַיִּשְׂאוּ אֶת עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ אֶת הַבּוֹר אֲשֶׁר יוֹסֵף שָׁם וְהִנֵּה עָלָיו מִלְמַעְלָה כָּל עוֹף כָּנָף

א) נַעֲשִׂיתֶם אֲגֻדָּה אַחַת לְהָרַע לִי. ב) חֲמָתָם גְּדוֹלָה. ג) וְלֹא תַכֻּהוּ. ד) גְּזָרֵי עֵץ קְטַנִּים. ה) מִין עַכָּבִישׁ בַּעַל קַרְנַיִם; סְקָארְפְּיָאן, Скорпіонъ ו) בִּפְנוֹת. ז) תְּרַחֲמוּ. ח) חֲבַר נוֹסְעִים בַּמִּדְבָּר; רייזעגעזעלשאפט Караванъ ט) הָסֵר. י) יֶחְסַר. יא) פֿאַלקסשטאַמם, Колѣно

וַתָּבוֹא רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וַיְהִי כָּל הַמָּקוֹם לְחֶרְדַּת אֱלֹהִים. וַיִּבָּהֲלוּ הָאֲנָשִׁים וּגְמַלֵּיהֶם וְלֹא יָדְעוּ אֶת הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ. וְהַגְּמַלִּים חָדְלוּ מִלֶּכֶת וַיַּעַמְדוּ; וַיַּכּוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים וְלֹא מָשׁוּ א) מִמְּקוֹמָם. וַיֹּאמְרוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: מַה־זֹּאת עָשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ? וַיַּעַן אֶחָד מֵהֶם וַיֹּאמַר: אוּלַי בְּשֶׁל ב) הָעֶבֶד אֲשֶׁר הִכִּינוּ הָיָה כָּל הַסַּעַר הַזֶּה? וְעַתָּה נְחַלֶּה נָא אֶת פָּנָיו ג) וּפָצַרְנוּ בוֹ לֵאמֹר: סְלַח נָא לָנוּ, כִּי חָטָאנוּ לְךָ וְלֹא נוֹסִיף עוֹד! וְהָיָה בִּסְלֹחַ לָנוּ הַנַּעַר וְהַקּוֹלוֹת וְהַסְּעָרָה יֶחְדָּלוּן —, אֱלֹהֵי הַנַּעַר עָשָׂה לָנוּ אֶת הַדָּבָר הַנּוֹרָא הַזֶּה, וְאִם לֹא, — וְיָדַעְנוּ כִּי לֹא יָדוֹ נָגְעָה בָנוּ, — מִקְרֶה הוּא הָיָה לָנוּ! וַיַּעֲשׂוּ הָאֲנָשִׁים כֵּן וַיִּתְחַנְּנוּ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר: סְלַח נָא לָנוּ, כִּי הֲרֵעוֹנוּ לְךָ וַיִּקְצֹף יְיָ עָלֵינוּ וַיַּעַשׂ אֶת הַנּוֹרָאוֹת הָאֵלֶּה! וְעַתָּה חַל נָא אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְקָמָה הַסְּעָרָה לִדְמָמָה! וַיַּעַשׂ יוֹסֵף כְּדִבְרֵיהֶם וַיִּתְפַּלֵּל בַּעֲדָם אֶל יְיָ, וַיִּשְׁמַע יְיָ לְקוֹל תְּפִלָּתוֹ וַיִּטְהֲרוּ הַשָּׁמַיִם, וַתִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וַתַּעֲבוֹר הַסְּעָרָה מִשָּׁם וָהָלְאָה וַיָּקוּמוּ הַגְּמַלִּים אֲשֶׁר רָבְצוּ ד) עַל הָאָרֶץ וַיִּכּוֹנוּ לָלֶכֶת. וַיֵּדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי מֵאֵת יְיָ הָיְתָה כָּל זֹאת וַיֶּחְדְּלוּ מִדַּבֵּר אֶל יוֹסֵף קָשׁוֹת ה) וַיֹּאמֶר אֶחָד מֵהֶם: הָבָה נָשִׁיב אוֹתוֹ אֶל אָבִיו וְהֵשִׁיב לָנוּ אֶת הַמְּחִיר אֲשֶׁר נָתַנּוּ בִּקְנוֹתֵנוּ אוֹתוֹ. וַיַּעֲנוּהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: טוֹבָה הָעֵצָה אֲשֶׁר יָעַצְתָּ, אֶפֶס כִּי רָחֹק רָחַקְנוּ מְאֹד מֵאֶרֶץ כְּנַעַן וְלֹא נוּכַל לְהִתְמַהְמֵהַּ בַּדֶּרֶךְ, עַל כֵּן נִמְכְּרֶנּוּ בְּמִצְרַיִם וְנִצַּלְנוּ מֵרָעָתֵנוּ! וַיִּקְחוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים אֶת יוֹסֵף וַיֵּלְכוּ עִמּוֹ מִצְרָיְמָה.

קלו. הַרָטָה וּמְרִיבָה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִמְכַּר יוֹסֵף וַיִּנָּחֲמוּ אֶחָיו כִּי עָשׂוּ אֶת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וַיַּךְ אוֹתָם לִבָּם ו) וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי הַמִּדְיָנִים לְהָשִׁיב אֶת יוֹסֵף וְלֹא הִשִּׂיגוּם. בָּעֵת הַהִיא בָּא רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר אֲשֶׁר הָשְׁלַךְ שָׁם יוֹסֵף וַיַּשְׁקֵף אֵלָיו וַיִּקְרָא: יוֹסֵף יוֹסֵף! וְאֵין עוֹנֶה וְאֵין דּוֹבֵר דָּבָר. וַיֶּחֱרַד רְאוּבֵן חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מִי יוֹדֵעַ, נָשַׁךְ נָחָשׁ אֶת יוֹסֵף וַיְמִיתֵהוּ. וַיֵּרֶד רְאוּבֵן הַבּוֹרָה וַיְבַקֵּשׁ אֶת יוֹסֵף וְלֹא מְצָאָהוּ. וַיַּעַל רְאוּבֵן וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו וַיֹּאמַר: הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וְאָנָה אֲנִי בָא? ז) וַיָּבֹא רְאוּבֵן אֶל אֶחָיו וַיַּרְא אֶת צָרַת נַפְשָׁם וַיָּבֶן כִּי הֵרֵעוּ לְיוֹסֵף, וַיֹּאמֶר לָהֶם: אַיֵּה יוֹסֵף? וַיְסַפְּרוּ לוֹ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֵּבְךְּ רְאוּבֵן הַרְבֵּה בֶכֶה וַיֹּאמַר: אֵיכָה לֹא חַסְתֶּם עַל אָבִינוּ הַזָּקֵן וְלֹא שַׂמְתֶּם עַל לֵב כִּי קְשׁוּרָה נַפְשׁוֹ בְּנֶפֶשׁ יוֹסֵף! ח) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֶחָיו: אָשֵׁם אָשַׁם ט) יְהוּדָה אָחִינוּ בַּדָּבָר הַזֶּה: הוּא אָמַר לָנוּ: מִכְרוּהוּ וְנִמְכְּרֵהוּ, וְלוּ אָמַר לָנוּ הֲשִׁיבוּהוּ אֶל אָבִינוּ כִּי עַתָּה שָׁמַעְנוּ לוֹ וְנַעַשׂ כִּדְבָרָיו! בָּעֵת הַהִיא אָמַר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוּדָה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָמַל עַל אָחִיו, עַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ וְלֹא הֱשִׁיבָהוּ לְאָבִיו, עַל כֵּן תָּמוּת עָלָיו אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר יִקַּח, וְיָמוּתוּ בָנָיו אֲשֶׁר תֵּלֶד לוֹ! וַיָּקוּמוּ כֻלָּם וַיֹּאמְרוּ אִישׁ לְאָחִיו לֵאמֹר: מוֹת יוּמַת הָאִישׁ אֲשֶׁר יַגִּיד לְאָבִינוּ אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר עָשִׂינוּ! וַיִּשָּׁבְעוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ לְהַסְתִּיר אֶת הַדָּבָר וּלְבִלְתִּי הַגִּידוֹ לְאִישׁ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם. וַיְיָ אָמַר: הִנֵּה יָדַעְתִּי כִּי לֹא יֵרֵד יַעֲקֹב בִּרְצוֹנוֹ מִצְרַיְמָה בְּבוֹא עִתּוֹ לָרֶדֶת שָׁמָּה עִם בָּנָיו; וְאָז הֲלֹא יָקוּמוּ יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְאָסְרוּ אוֹתוֹ וְאֶת בָּנָיו בְּכַבְלֵי י) בַרְזֶל וְהוֹרִידוּם שָׁמָּה בְּחָזְקָה לְמַעַן יָבֹא דְבָרִי אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל אַבְרָהָם עַבְדִּי לֵאמֹר: גֵּר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם...! עַל כֵּן אֲכַסֶּה יא) גַּם אֲנִי מִיַּעֲקֹב אֲשֶׁר עָשׂוּ בָנָיו

א) סָרוּ. ב) בִּגְלַל. ג) נִתְחַנֵּן. ד) שָׁכְבוּ. ה) דְּבָרִים קָשִׁים. ו) הִתְחָרְטוּ מְאֹד. ז) אָנָה אֵלֵךְ עַתָּה?
ח) הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ מְאֹד. ט) הַחֵטְא תָּלוּי בּוֹ. י) פעססעל, Оковы יא) אַסְתִּיר.

עָמְסוּ א) עֲלֵיהֶם עוֹרוֹת וְשֶׁמֶן נוֹתֵן רֵיחַ רָע כְּדַרְכָּם תָּמִיד ? וְלֹא יָדַע יוֹסֵף כִּי מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת, לְבַעֲבוּר הַצִּילוֹ הַפַּעַם מֵרֵיחַ הָעוֹרוֹת וְהַשֶּׁמֶן הָרָעִים מְאֹד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע יוֹסֵף אֶת הַיִשְׁמְעֵאלִים מְדַבְּרִים אִישׁ אֶל אָחִיו לֵאמֹר: עוֹד מְעַט וּבָאנוּ מִצְרָיְמָה, וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ בְּכִי גָּדוֹל. וַיִּגַּשׁ אֵלָיו אֶחָד מֵהַיִשְׁמְעֵאלִים וַיּוֹרִידֵהוּ מֵעַל הַגָּמָל, וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף בְּרַגְלָיו וַיֵּבְךְּ וַיִּצְעַק: אָבִי, אָבִי! וַיִּקְצוֹף עָלָיו הַיִשְׁמְעֵאלִי וַיַּכֵּהוּ עַל הַלְּחִי, וַיּוֹסֶף לִבְכּוֹת. וַיֵּלֶא ב) יוֹסֵף בַּדֶּרֶךְ וְלֹא יָכוֹל לָלֶכֶת כִּי חָלַשׁ מְאֹד מֵרֹב בְּכִיָּה וּצְעָקָה. וַיִּחַר לְהַיִשְׁמְעֵאלִים מְאֹד וַיַּכּוּ אֶת יוֹסֵף וַיְיָרְאוּ ג) אוֹתוֹ מְאֹד וַיְעַנֻּהוּ. וַיַּרְא יְיָ אֶת עֱנוּת יוֹסֵף וַיּוֹרֶד עַל מְעַנָּיו חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה וַתִּיבַשׁ ד) יַד כָּל מַכֵּהוּ. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: מָה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשׂוּ אֱלֹהֵינוּ לָנוּ? וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי בִגְלַל יוֹסֵף קָרָה לָהֶם הָאָסוֹן הַזֶּה. וַיֵּלְכוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּעַבְרוּ בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת אֲשֶׁר שָׁם קְבוּרַת רָחֵל. וַיְמַהֵר יוֹסֵף וַיָּרָץ אֶל קֶבֶר אִמּוֹ וַיִּפֹּל עָלָיו וַיֵּבְךְּ וַיִּצְעַק לֵאמֹר: אִמִּי אִמִּי! עוּרִי עוּרִי נָא וְקוּמִי וּרְאִי אֶת בְּנֵךְ הַנִּמְכָּר לְעֶבֶד! הָקִיצִי אִמִּי וּבְכִי עִמִּי יַחְדָּו עַל צָרָתִי אֲשֶׁר בָּאָה עָלַי פִּתְאוֹם! אֲהָהּ! נִפְרַדְתִּי מֵאָבִי הַצַּדִּיק וְהָרַחֲמָן וְאִנָּתֵן בִּידֵי אֲדוֹנִים קָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יֵדְעוּ רַחֵם! קוּמִי אִמִּי וְהָקִיצִי! עִמְדִי לִפְנֵי אֱלֹהִים וְהַעְתִּירִי ה) בַּעֲדִי אֵלָיו! אוּלַי יְרַחֵם וֶהֱשִׁיבֵנִי אֶל אָבִי לְבִלְתִּי יֵרֵד בְּיָגוֹן ו) שְׁאוֹלָה ז). וְלֹא יָכֹל יוֹסֵף לְדַבֵּר עוֹד וַיְחַבֵּק אֶת קֶבֶר אִמּוֹ וַיִּדֹּם ח) כָּאָבֶן. וַיִּשְׁמַע פִּתְאוֹם קוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו מִתַּחַת הָאָרֶץ לֵאמֹר: בְּנִי בְּנִי, יוֹסֵף בְּנִי! שָׁמַעְתִּי אֶת קוֹל בִּכְיָתְךָ וָאֵרֶא אֶת דִּמְעוֹתֶיךָ.

יָדַעְתִּי בְּנִי אֶת צָרָתְךָ וַתֵּצַר לִי מְאֹד וַתּוֹסֶף יָגוֹן עַל יְגוֹנִי; וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע נָא לְדִבְרֵי אֲשֶׁר אָנֹכִי דוֹבֶרֶת אֵלֶיךָ וְיִיטַב לָךְ! בְּטַח בַּיְיָ, סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב, וְהָיָה יְיָ עִמְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ. תִּקְרָא אֵלָיו וְיַעַנְךָ תִּתְחַנֵּן —, וְנָתַן לְךָ אֶת שְׁאֵלָתֶךָ. רְאֵה, בְּנִי, עַד הַיּוֹם רָאִיתָ חַיִּים טוֹבִים בְּבֵית אָבִיךָ וַתִּתְעַנַּג עַל רֹב טוּב וְלֹא יָדַעְתָּ מַחְסוֹר וְלֹא הָיָה דָבָר אֲשֶׁר הֶעֱצִיבְךָ וַיְמֵר לְךָ, וְעַתָּה קָרְךָ הָאָסוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה וַיְמָרֵר אֶת חַיֶּיךָ מְאֹד. לָכֵן, בְּנִי, בָּרֵךְ אֶת יְיָ כִּי הֵבִיא עָלֶיךָ אֶת הַצָּרָה הַזֹּאת וַיַּרְאֲךָ עֹנִי וּמַחְסוֹר וַתָּחֹשׁ ט) הַיּוֹם אֵת אֲשֶׁר יָחוּשׁ כָּל עָנִי וְכָל אֶבְיוֹן וְכָל עֶבֶד וְכָל מַר נָפֶשׁ. וְהָיָה בְּבוֹא הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר חָשַׁב עָלֶיךָ יְיָ וְגָדַלְתָּ וְרוֹמַמְתָּ, — וְזָכַרְתָּ אֶת עֱנוּת י) הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים וְשַׂמְתָּ אֶת לִבְּךָ אֶל מְצוּקוֹת יא) הָעֲבָדִים הַמְּכוּרִים, וְרִחַמְתָּם וְהֵיטַבְתָּ עִמָּם וַאֲהֵבְךָ יְיָ וִיבָרֶכְךָ, וְהִצְלִיחֲךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה.

קלה. קוֹלוֹת וּבְרָקִים.

וַיִּרְאֻהוּ הַיִשְׁמְעֵאלִים שׁוֹכֵב עַל קֶבֶר וּבוֹכֶה וַיִּקְצְפוּ עָלָיו קֶצֶף גָּדוֹל וַיְגָרְשֻׁהוּ מִשָּׁם וַיְקַלְלֻהוּ וַיִּבְעֲטוּ יב) בוֹ בְּרַגְלֵיהֶם. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל מַכָּיו: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֵיכֶם וַהֲשִׁיבוֹתֶם אוֹתִי אֶל אָבִי וְהֶעֱשִׁיר אֶתְכֶם עֹשֶׁר רָב! וַיַּעֲנֻהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: הוֹי מְשֻׁגָּע! לוּ הָיִיתָ בֶן עֲשִׁירִים כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, הֲנִמְכַּר מְכָרוּךָ לְעֶבֶד בְּעֶשְׂרִים כָּסֶף? וַיַּכּוּ הַיִשְׁמְעֵאלִים אֶת יוֹסֵף וַיְיַסְּרוּ אוֹתוֹ עַל אָמְרוֹ: אֵינֶנִּי עָבֶד! וַיֵּבְךְּ יוֹסֵף בְּכִי גָדוֹל וַתַּעַל שַׁוְעָתוֹ אֶל הָאֱלֹהִים. וַיַּחְשֵׁךְ יְיָ עַל הָאֲנָשִׁים אֶת הָאָרֶץ וַיְהִי קוֹלוֹת וּבְרָקִים

א) לַאֲדֹנָן, Навьючить ב) הָיָה עָיֵף. ג) וַיַּפְחִידוּ. ד) געלעהמט, Парализованъ ה) הִתְפַּלְּלִי. ו) בְּעִצָּבוֹן.
ז) לַקֶּבֶר. ח) שָׁתַק. ט) וַתַּרְגִּישׁ. י) צָרוֹת. יא) עִנּוּיִם. יב) רָמְסוּ.

עֵשָׂו אֶת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה וַיִּבְכּוּ בְּכִי גָדוֹל. וַיִּגַּשׁ יְהוּדָה אֶל אָבִיו וַיֵּשֶׁב אֶצְלוֹ וַיָּשֶׂם אֶת רֹאשׁוֹ בֵּין בִּרְכָּיו וַיִּמַח דִּמְעָה מֵעַל פָּנָיו וַיֵּבְךְּ הַרְבֵּה בָּכֹה. וַיָּקוּמוּ כָּל בְּנֵי יַעֲקֹב וַעֲבָדָיו וּבְנוֹתָיו לְנַחֲמוֹ וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם, כִּי אָמַר אֵרֵד אֶל בְּנִי אָבֵל שְׁאוֹלָה א) וַיִּשְׁמַע יִצְחָק אֶת דְּבַר הָאָסוֹן אֲשֶׁר קָרָה אֶת יַעֲקֹב בְּנוֹ וַיָּבֹא אֵלָיו לְנַחֲמוֹ. וַיַּרְא אֶת צָרַת נֶפֶשׁ יַעֲקֹב וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹל בִּכְיָתוֹ וַיֵּמַר לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד, וַיֵּבְךְּ אוֹתוֹ. וְיִצְחָק יָדַע כִּי לֹא מֵת יוֹסֵף וְכִי עוֹדֶנּוּ חָי. כִּי עָבַר עָלָיו רוּחַ יְיָ וַיֵּדַע אֶת כָּל הַקּוֹרוֹת אֶת יוֹסֵף. אוּלָם לֹא הִגִּיד לְיַעֲקֹב בְּנוֹ, כִּי אָמַר: אִם לֹא הִגִּיד לוֹ יְיָ הַנִּרְאָה אֵלָיו פְּעָמִים רַבּוֹת, אֵיכָה אַגִּיד אָנֹכִי לוֹ?

קלט. הַזְּאֵב הַמְדַבֵּר.

וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיָּקָם יַעֲקֹב מֵעַל הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר אֶל בָּנָיו: קְחוּ אֶת חַרְבוֹתֵיכֶם וְקַשְּׁתוֹתֵיכֶם! וּצְאוּ הַשָּׂדֶה וּבַקְּשׁוּ אוּלַי תִּמְצְאוּ אֶת גּוּפַת בְּנִי יוֹסֵף וַהֲבֵאתֶם אוֹתָהּ אֵלַי וּקְבַרְתִּיהָ. וְצַדְתֶּם לִי אֶת הַחַיָּה אֲשֶׁר תָּבוֹא לִקְרַאתְכֶם בָּרִאשׁוֹנָה וַהֲבֵאתֶם אוֹתָהּ לִי. מִי יוֹדֵעַ יַרְא יְיָ בְּעָנְיִי הַיּוֹם וְהִקְרָה ב) לִפְנֵיכֶם אֶת הַחַיָּה אֲשֶׁר אָכְלָה אֶת בְּנִי וְהָיְתָה בִמְנָתָהּ בְּעֵינַי כְּקֶבֶר בְּנִי! וַיְמַהֲרוּ בָנָיו לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּם יַעֲקֹב וַיֵּצְאוּ הַשָּׂדֶה לָצוּד חַיּוֹת. וְיַעֲקֹב עוֹדֶנּוּ צוֹעֵק וּבוֹכֶה וּמַכֶּה כַּף אֶל כַּף וְאוֹמֵר: יוֹסֵף בְּנִי, בְּנִי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאוּ אֲחֵי יוֹסֵף הַמִּדְבָּרָה וְהִנֵּה זְאֵב לִקְרָאתָם וַיָּצוּדוּ אוֹתוֹ וַיְבִיאוּהוּ אֶל יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: אֶת זֶה מָצָאנוּ בָּרִאשׁוֹנָה וַנָּבֵא אוֹתוֹ אֵלֶיךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ; וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל הַזְּאֵב וַיֹּאמֶר בִּמְרִירוּת מַדּוּעַ אָכַלְתָּ אֶת יוֹסֵף בְּנִי אֲשֶׁר

א) עַד יוֹם מוֹתִי אֶבְכֶּה עָלָיו. ב) וְיִשְׁלַח לְנֶגְדְּכֶם.

לֹא עָשָׂה לְךָ כָּל רָע וְלֹא יָצָא לִקְרָאתְךָ בְּחֶרֶב וּבְחִצִּים? וַיִּפְתַּח יְיָ אֶת פִּי הַזְּאֵב, לְבַעֲבוּר יְנַחֵם אֶת יַעֲקֹב בִּדְבָרָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו: חַי יְיָ אֲשֶׁר בְּרָאַנִי בָּאָרֶץ, וְחֵי נַפְשְׁךָ אֲדוֹנִי, — לֹא רָאִיתִי אֶת בִּנְךָ וְלֹא טְרַפְתִּיהוּ. אַךְ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאתִי לְבַקֵּשׁ אֶת בְּנִי גַם אָנִי. כִּי זֶה יָמִים רַבִּים אָבַד מִמֶּנִּי בְּנִי וְלֹא יָדַעְתִּי אַיֵּהוּ וְאִם חַי הוּא אוֹ מֵת. וָאָבוֹא הַיּוֹם בַּשָּׂדֶה לְבַקְּשֵׁהוּ. וַיִּמְצָאוּנִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וַיָּצוּדוּ אוֹתִי וַיְבִיאוּנִי אֵלֶיךָ וַיּוֹסִיפוּ לִי יָגוֹן עַל יְגוֹנִי. וְעַתָּה, בֶּן אָדָם, הִנְנִי בְיָדֶיךָ לַעֲשׂוֹת לִי כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ, אוּלָם חַי הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בְּרָאַנִי, — לֹא רָאִיתִי אֶת בִּנְךָ וְלֹא טְרַפְתִּיהוּ וְלֹא בָא אֶל פִּי בְּשַׂר אָדָם כָּל יְמֵי חַיָּי! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵי הַחַיָּה וַיִּתְמַהּ מְאֹד וַיִּשְׁתָּאֶה לָהּ וַיְשַׁלְּחֶנָּה מֵאִתּוֹ וַתֵּלֶךְ לְדַרְכָּהּ.

קמ. יוֹסֵף בְּבֵית פּוֹטִיפַר.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים עַד לִפְנֵי גְּבוּל מִצְרַיִם וַיִּפָּגְשׁוּם אַרְבָּעָה אֲנָשִׁים מִבְּנֵי מְדָן בֶּן אַבְרָהָם. וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם הַיִּשְׁמְעֵאלִים: הִנֵּה יֵשׁ לָנוּ עֶבֶד יְפֵה תֹאַר וּנְבוֹן דָּבָר ג) לִמְכֹּר! הִתְבּוֹנְנוּ ד) אֵלָיו אוּלַי יִישַׁר בְּעֵינֵיכֶם וּקְנִיתֶם אוֹתוֹ מִיָּדֵינוּ. וַיִּרְאוּ הַמְּדָנִים אֶת יוֹסֵף וְהִנֵּה הוּא נַעַר נֶחְמָד עַד מְאֹד וַיֹּאמְרוּ אֶל הַיִּשְׁמְעֵאלִים: מַה־תִּקְחוּ מִיָּדֵינוּ וְהָיָה הַנַּעַר הָעֶבֶד לָנוּ? וַיַּעֲנוּהוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים לֵאמֹר: תְּשִׁעַת שְׁקָלִים תְּנוּ לָנוּ וּקְחוּ לָכֶם אֶת הַנַּעַר הָעֶבֶד. וַיִּתְּנוּ הַמְּדָנִים אֶת הַכֶּסֶף וַיִּקְחוּ אֶת יוֹסֵף וַיֵּלְכוּ לָהֶם. וַיִּשְׂמְחוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים כִּי מָכְרוּ אֶת יוֹסֵף וַיֵּרְדוּ מִצְרָיְמָה. וַיִּוָּדַע לַמְּדָנִים כִּי חָפֵץ פּוֹטִיפַר סְרִיס פַּרְעֹה לִקְנוֹת לוֹ עֶבֶד יָפֶה וְחָכָם אֲשֶׁר יְשָׁרְתֵהוּ וַאֲשֶׁר יִמְשֹׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ ה), וַיִּקְחוּ אֶת יוֹסֵף וַיְבִיאֻהוּ אֶל פּוֹטִיפַר

ג) חָכָם. ד) הַבִּיטוּ. ה) שֶׁכָּל עֲסָקָיו יִהְיוּ מְסוּרִים בְּיָדוֹ.

לְיוֹסֵף. וְהָיָה בְּבוֹא הַיּוֹם הַהוּא וְיָרַד יַעֲקֹב מִצְרַיְמָה בְּשִׂמְחָה לִרְאוֹת אֶת יוֹסֵף בְּנוֹ הַשַּׁלִּיט בְּכָל הָאָרֶץ, וְהָיָה בוֹאוֹ שָׁמָּה לְכָבוֹד לוֹ, וּלְתִפְאֶרֶת לְיוֹסֵף.

קלז. עֲבֵרָה גוֹרֶרֶת עֲבֵרָה.

וַיִּיעַץ יִשָּׂשכָר אֶת אֶחָיו לֵאמֹר: קְחוּ לָכֶם אֶת כְּתֹנֶת יוֹסֵף אֲשֶׁר הִפְשַׁטְנוּהָ אוֹתוֹ וּשְׁחַטְתֶּם שְׂעִיר עִזִּים וּטְבַלְתֶּם אוֹתָהּ בְּדָמוֹ. וּקְרַעְתֶּם אוֹתָהּ לִקְרָעִים רַבִּים וּרְמַסְתּוּהָ בֶּעָפָר וּנְקַבְתֶּם א) אוֹתָהּ בְּכִידוֹן. וְשָׁלַחְנוּ אֶת הַכְּתֹנֶת הַקְּרוּעָה וְהַמְּגֹאָלָה ב) בְּדָם אֶל יַעֲקֹב אָבִינוּ לֵאמֹר: זֹאת מָצָאנוּ! הַכֶּר נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִיא אִם לֹא? וְהָיָה בִּרְאוֹתוֹ אֶת הַכְּתֹנֶת וְאֶת דַּם שְׂעִיר הָעִזִּים הַדּוֹמֶה לְדַם אָדָם, וְאָמַר חַיָּה רָעָה אֲכָלָה אֶת בְּנִי! וְסָרָה תְלוּנַת ג) אָבִינוּ מֵעָלֵינוּ. וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן: אֲהָהּ, אַחַי! רְאוּ נָא וְשִׂימוּ לֵב לְכֹל אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם וִידַעְתֶּם כִּי רַבָּה רָעַתְכֶם עַד מְאֹד: הַמְעַט לָכֶם אֶת עֲוֹנְכֶם הַגָּדוֹל כִּי לֹא חֲמַלְתֶּם עַל אֲחִיכֶם וַתִּמְכְּרוּהוּ מִמְכֶּרֶת עֶבֶד, כִּי תוֹסִיפוּ עוֹד חֲטָאָה גְדוֹלָה עַל חַטֹּאתְכֶם לְדַבֵּר כָּזָב וּלְהוֹנוֹת אֶת אָבִינוּ וּלְהַחֲרִידוֹ פִּתְאוֹם לֵאמֹר: טָרֹף טֹרַף בִּנְךָ!? וַיַּעֲנוּהוּ אֶחָיו לֵאמֹר: אָמְנָם צָדַקְתָּ, אֲבָל מַה־נַּעֲשֶׂה הַיּוֹם וְאֵין עֵצָה וְאֵין תַּחְבּוּלָה לְהָסִיר אֶת חֲרוֹן אַף אָבִינוּ וְאֶת כַּעְסוֹ מֵעָלֵינוּ בִּלְתִּי אִם עֲשׂוֹתֵנוּ כַּעֲצַת יִשָּׂשכָר?!

וַיַּעֲשׂוּ כְּדִבְרֵי יִשָּׂשכָר וַיִּקְחוּ אֶת הַכְּתֹנֶת וַיִּתְּנוּהָ לְנַפְתָּלִי וַיְצַוֻּהוּ לֵאמֹר: כְּבוֹאֲךָ אֶל אָבִינוּ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר: אֲנַחְנוּ אָסַפְנוּ אֶת הַמִּקְנֶה וַנָּבוֹא עַד דֶּרֶךְ שְׁכֶם וַנִּמְצָא אֶת הַכְּתֹנֶת הַקְּרוּעָה וְהַמְּגֹאָלָה בְּדָם הַזֹּאת בַּדֶּרֶךְ, וְעַתָּה הַכֶּר נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִיא אִם לֹא? וְנַפְתָּלִי קַל בְּרַגְלָיו כְּאַחַד הַצְּבָאִים ד) וּבְרוּצוֹ עַל פְּנֵי הַשִּׁבֳּלִים אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לֹא תִכָּפֶפְנָה ה) וְלֹא הִשָּׁבַרְנָה מִתַּחַת לְכַפּוֹת רַגְלָיו. וַיְמַהֵר נַפְתָּלִי וַיָּבֵא אֶת הַכְּתֹנֶת לְיַעֲקֹב וַיְדַבֵּר אֵלָיו כְּכֹל אֲשֶׁר צִוֻּהוּ אֶחָיו. וַיַּרְא יַעֲקֹב אֶת הַכְּתֹנֶת וַיַּכִּירָהּ — וַתֶּחְשַׁכְנָה עֵינָיו וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּדֹּם כָּאָבֶן. וַיָּקָם אַחֲרֵי כֵן וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיֵּבְךְּ הַרְבֵּה בֶּכֶה וַיִּקְרָא: אֲהָהּ! כְּתֹנֶת בְּנִי הִיא. אוֹיָה לִי טָרֹף טֹרַף יוֹסֵף, הַנֶּחְמָד בְּבָנִים וְאֵינֶנּוּ!

קלח. בְּכִיָּה וּמִסְפֵּד.

וַיְהִי בָעֶרֶב וַיָּשׁוּבוּ אֲחֵי יוֹסֵף אֶל אֲבִיהֶם וּבִגְדֵיהֶם קְרוּעִים וַאֲדָמָה עַל רֹאשָׁם וַיִּמְצְאוּ אֶת יַעֲקֹב צוֹעֵק וּבֹכֶה בְּקוֹל גָּדוֹל, וְסוֹפֵק ו) כַּפָּיו. וַיִּרְאֵם יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: הַגִּידוּ נָא לִי אֵיפֹה מְצָאתֶם אֶת כְּתֹנֶת יוֹסֵף? וַיַּגִּידוּ לוֹ כַּדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׂמוּ בְּפִי נַפְתָּלִי. וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵיהֶם וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה וַיִּקְרָא: אוֹיָה לִי! חַיָּה רָעָה אֲכָלַתְהוּ. אָנֹכִי שְׁלַחְתִּי אוֹתוֹ לִרְאוֹת שְׁלוֹמְכֶם וּשְׁלוֹם הַצֹּאן וַיֵּלֶךְ לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיהוּ וַתִּקְרֶינָה אוֹתוֹ כָּאֵלֶּה הַיּוֹם הַזֶּה. וַיִּקְרַע יַעֲקֹב אֶת שִׂמְלוֹתָיו וַיָּשֶׂם שַׂק בְּמָתְנָיו וַיֵּבְךְּ בְּכִי גָדוֹל וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ וַיִּקְרָא: אֲהָהּ בְּנִי מַחֲמַדִּי! מִיָּדִי הָיְתָה זֹּאת לָךְ! לוּלֵא שְׁלַחְתִּיךָ הַיּוֹם כִּי עַתָּה לֹא קָרָה הָאָסוֹן הַזֶּה נַתְּחִי כָּמוֹנִי הַיּוֹם וַתְּהִי שַׁעֲשׁוּעַי עַד יוֹם מוֹתִי! אֲהָהּ! מַה מָּתַקְתָּ לִי, בְּנִי, בְּחַיֶּיךָ וּמָה הֵמַרְתָּ לִי בְּמוֹתְךָ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא הָיָה בוֹ כֹחַ לִבְכּוֹת וַיִּפֹּל שֵׁנִית אַרְצָה וַיִּדֹּם. וַיִּרְאוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֶת צָרַת נֶפֶשׁ אֲבִיהֶם וַיִּנָּחֲמוּ מְאֹד כִּי

א) וַעֲשִׂיתֶם נְקָבִים. ב) הַמְּלֻכְלֶכֶת. ג) תַּרְעוּמוֹת. ד) צְבִי. ה) תִּהְיֶינָה כְּפוּפוֹת. ו) מַכֶּה יָד אֶל יָד כְּבַ״ב צַעַר.

הרקח! ויאמר יוסף: ישתה נא עתה ארוני מהיין אשר בכוס והיה טעמו כיין אפסינתין. וישת פוטיפר והנה כדברי יוסף כן הוא. ויאמר פוטיפר: לך הבא לי יין מבשל! ויאמר יוסף: ישתה נא אדוני מהכוס אשר לפניו וראה כי יין מבשל בה. וישת פוטיפר וירא כי כן הוא! וידע פוטיפר כי יי את יוסף וכ"ל אשר הוא עושה יי מצליח בידו, ויקח את כל מפתחות אוצרותיו ויתנם אל יוסף ויאמר: משל בכל אשר לי! ויהי יוסף המושל בכל אשר לפוטיפר אדוניו ויברך יי את ביתו בגללו. ויאמר פוטיפר: ברוך יי היום אשר קניתי בו את יוסף. וירא יוסף כי הטיב עמו אדוניו וישמח מאד ויחל לאכל מטעמים ולהתיפות א) ויאמר: ברוך יי אשר לא עזב חסדו אתי ויביאני עד הלום! ויאמר יי: עקב אשר החל יוסף להתעדן ולהתענג ב) נישכח את אביו המתאבל עליו יומם ולילה, על כן אשליח בו את זליכה אשת אדוניו ומררה את חייו וזכר את אביו ואת ארץ מולדתו!..

קמב. סכינים, אתרוגים ג) ודם.

ויהי היום ותעש זליכה משתה גדול ותבאנה רעותיה אל המשתה, כי קראה להן. ותצו את יוסף לערך את השלחנות ולהכין את הכל. ויעש יוסף כדברי גברתו ויערך את השלחנות וישם עליהם אתרוגים וסכינים וימלא את הבקבוקים יין וישם בקערות אגוזים ובטנים ד) ושקדים ה). ותשבנה הנשים הקרואות אל השלחן ותקחנה את השכינים לפצל ו) את האתרוגים. ויהי ברגע הזה ותקרא זליכה את יוסף לעמוד לפניה ולשרתה. וימהר יוסף ויבא ותראינה אותו הקרואות ותשתאינה אליו מאד כי לא ראו כיפי הנער העבד הזה מעודן עד היום הזה. ולא יכלו לגרע ז) את עיניהן מפני יוסף הנחמדים ותפצענה ח) את אצבעות ידיהן בסכיניהן ולא התבוננו, וייצק דם הפצעים על שמלותיהן היפות ולא ידעו. ותרא זליכה את הדבר הזה ותאמר: רעותי! ראינה את אשר עשיתן לכן, כי פצעתן את ידיכן עד זוב ט) דם ותגאלנה י) שמלותיכן! ותאמרנה הנשים: יכי עבדך ונעימות פניו הסבו יא) בדבר הזה, כי כי יראה פנים נחמדים כאלה והתאפק ולא יביט אליהם?

קמג. פסל יב) זליכה.

בימים ההם החלה זליכה אשת פוטיפר לפתות את יוסף לעשות נבלה יג) וימאן. ותדבר אליו יום יום ותתן לו אלף ככר יד) זהב ולא שמע אליה. ויהי במלאת נחל מצרים (נילוס) על כל גדותיו טו) ויצא פרעה מלך מצרים וכל שריו ועבדיו הפימה לשמוע בקול שרים ושרות טז) ולראות בהמון יז) החוגג. ויאמר פוטיפר אל אשתו: קומי והלכת עמי אל הנחל ושמחת על המים הרבים אשר נתנו לנו אלהינו! ותאמר זליכה: חולה אני! על כן לא אצא אנה ואנה וישבתי בביתי! וילך פוטיפר לבדו וזליכה אשתו התחלתה יח) ותעל על מטתה. ויהי כראותה כי אין איש בבית ותצו את יוסף לעשות את הנבלה, ויאמר: חדלי ממני, גברתי, ואל תדברי אלי עוד בדבר הזה, כי איך אעשה את הרעה אשר אמרת וחטאתי לאלהים! ותאמר זליכה: אל

א) להתקשט. ב) לבקש לו תענוגים. ג) פאראדיעזאפפעל, Райское яблоко ד) פיסטאציע, Фисташки ה) מאנדעל, Миндаль ו) אבישאלען, Слупить ז) להסיר. ח) עשו פצעים. ט) נזל. י) לכלכו. בעשמוצט ווערדען, יא) היו הסבה. יב) אליל אבן. יג) תועבה. Мерзость יד) כל ככר הוא שלשת אלפים שקל. טו) קצותיו. טז) משוררים ומשוררות. יז) העם. יח) התראתה כחולה.

ויאמרו: קנה לך את העבד הזה, כי יפה תאר הוא ומהיר במלאכתו. וישגיח אליו פוטיפר וישתאה אל מראה יוסף הנחמד ויאמר: הכזה ימכר ממכרת עבד? היום רבו הגונבים בני חורים א) למכרם לעבדים; והיה אני אקנה אותו מידכם, — ובא אבי הנער ולקח אותו ממני בחזקה! לכן לא אקנה את העבד עד אם הבאתם אלי את האנשים אשר מכרוהו לכם. וילכו המדנים ויבקשו את הישמעאלים במצרים וימצאום ויביאום אל פוטיפר ויאמר פוטיפר: איפה לקחתם את העבד הזה? ויענהו הישמעאלים: קנה קנינו אותו מידי מדינים סוחרים! וישמע פוטיפר את דבריהם ויקן את יוסף מידי המדנים בעשרים שקל כסף. ויהי יוסף בבית פוטיפר וישרתהו. ויוסף אמר בלבו: עתה אחדלה מבכות ומהתעצב ושמעתי בקול אדוני ועשיתי את עבודתי בלב שלם ובנפש חפצה אולי יראה יי את עניי ואת יגיע כפי ב) ורחם עלי והושיעני! ויעבד יוסף את פוטיפר בכל לבו ותהיינה אזניו קשבות ג) לכל דבריו ולא סר מהם ימין ושמאל. ד) וישם יוסף על לבו אשר לא ישכח את הלקח ה) הטוב אשר נתן לו יעקב אביו. והיה מדי בואו לעשות את עבודת אדוניו, — והתפלל אל יי לאמר: אדון כל העולמים! היה נא אתה מגן ו) לי כי בך בטחתי ונתתני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ובעיני פוטיפר אדוני! וככלותו להתפלל ושנה את הדברים הטובים אשר למדהו יעקב אביו. ככה יעשה יוסף כל הימים.

ויהי כהיום הזה ויוסף עושה את עבודתו בבית אדוניו. וירא פוטיפר והנה שפתיו נעות וקולו לא ישמע ויחשבהו למכשף. ויאמר פוטיפר: הגידה נא מדוע נעות שפתיך תמיד בעשותך מלאכה? ויען יוסף ויאמר: מתפלל אנכי אל אלהי לאמר: אנא, יי, תנני נא לחן ולחסד לפני פוטיפר אדוני! ויאמר פוטיפר: הראני נא את אלהיך אשר אתה מתפלל אליו! ויאמר יוסף: יפקח נא אדוני את עיניו והביט השמימה אל השמש. ויעש פוטיפר כדברי יוסף וישם את עיניו להביט אותה ולא יכול. ויאמר יוסף: הן אל אחד ממעשי אלהי הביט אדוני ולא יכול, — ואיככה יוכל וראה את האלהים אשר ברא את השמים ואת הארץ ואת כל צבאם?

קמא. כוס הפלאות.

ויהי היום ויאמר פוטיפר אל יוסף לך הבא לי כוס מים רותחים ז) וימהר יוסף ויבא לפוטיפר כוס מים רותחים. ויקח פוטיפר את הכוס ויאמר: אנכי שגיתי ח) ואצו אותך להביא מים רותחים תחת מים פושרים ט)! ויאמר יוסף: המים פושרים הם כדברי אדוני! וישם פוטיפר את אצבעו בכוס וירא והנה כדברי יוסף כן הוא ויתמה מאד ויאמר: לא מים פושרים צויתיך להביא, כי אם יין הרקח י)! ויאמר יוסף: ישתה נא אדוני מהכוס אשר לפניו וראה, כי יין הרקח בה! ויעש פוטיפר כדברי יוסף וישת וירא והנה יין הרקח בכוס ויוסף להשתאות ולהשתומם יא) ויאמר: מה אהבתי לשתות יין אפסנתין יב) אחרי יין

א) שרים. ב) עמל ידי. ג) אויפמערקזאם, Внимательный ד) לא עשה בהם גם שנוי קטן. ה) תורת חסד. Поученіе ו) מחסה. ז) חמים מאד. ח) טעיתי. ט) חמים מעט. י) בלול בסמי נפת. יא) להתפלא. יב) יין מרקח בעשב לענה: ווערמוטה Полынъ (ירושלמי ע"ז פ"ג).

יְיָ אֶת גֵּרִים! וַיְהִי כִּרְאוֹת זְלִיכָה, כִּי לֹא יָכְלָה לְפַתּוֹת אֶת יוֹסֵף לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הָרָע וַתִּתְחַבֵּל מִמֶּנּוּ!

קמה. זְבוּב וּשְׂבָב א).

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיֵּשֶׁב פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם מִבֵּית הָרַחְצָה וַיֹּאמֶר לְשַׂר הַמַּשְׁקִים: הַגִּישָׁה לִּי כּוֹס יֵין הָרֶקַח! וַיְמַהֵר שַׂר הַמַּשְׁקִים וַיְמַלֵּא אֶת הַכּוֹס יַיִן וַיִּתֵּן עַל כַּף פַּרְעֹה; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵחֵל פַּרְעֹה לִשְׁתּוֹת וַיַּרְא וְהִנֵּה זְבוּב בְּכוֹס הַיַּיִן וַיִּקְצֹף עַל שַׂר הַמַּשְׁקִים קֶצֶף גָּדוֹל. בְּרֶגַע הַזֶּה הִגִּישׁ שַׂר הָאוֹפִים לְפַרְעֹה לֶחֶם, וַיִּקַּח פַּרְעֹה פַּת לֶחֶם לֶאֱכֹל וְהִנֵּה שְׁבָבִים דַּקִּים בּוֹ וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד וַיְצַו לְיַסֵּר אֶת שַׂר הַמַּשְׁקִים וְאֶת שַׂר הָאוֹפִים וּלְתִתָּם בְּבֵית הַסֹּהַר. וַיִּפְקֹד שַׂר הַטַּבָּחִים אֶת יוֹסֵף לְשָׁרֵת אֹתָם וַיִּהְיוּ שָׁם שָׂרֵי פַרְעֹה בְּמִשְׁמָר שָׁנָה תְּמִימָה. וַיְהִי מִקֵּץ הַשָּׁנָה וַיַּחַלְמוּ שְׁנֵיהֶם חֲלוֹמוֹת בְּלַיְלָה אֶחָד. וַיַּרְא שַׂר הַמַּשְׁקִים בַּחֲלוֹמוֹ וְהִנֵּה הוּא עוֹמֵד לִפְנֵי פַרְעֹה וְנוֹתֵן אֶת כּוֹס הַיַּיִן עַל כַּפּוֹ וְרֵעוֹ שַׂר הָאוֹפִים נִתְלָה. וְשַׂר הָאוֹפִים חָלַם וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סַלִּים עַל רֹאשׁוֹ וּבָהֶם מִכֹּל מַאֲכַל פַּרְעֹה וְהָעוֹף אוֹכֵל אוֹתָם מִן הַסַּל מֵעַל רֹאשׁוֹ, וַיַּרְא בַּחֲלוֹמוֹ אֶת רֵעֵהוּ אֶת שַׂר הַמַּשְׁקִים מוּשָׁב אֶל מַשְׁקֵהוּ וְנוֹתֵן כּוֹס פַּרְעֹה בְּיָדוֹ. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יוֹסֵף לְשָׁרְתָם וַיַּרְא אוֹתָם וְהִנֵּה פְּנֵיהֶם רָעִים וְזוֹעֲפִים ב). וַיֹּאמְרוּ אֶל יוֹסֵף: חֲלוֹם חָלַמְנוּ וּפוֹתֵר אֵין אוֹתוֹ. וְעַתָּה דַּבֶּר נָא בְּאָזְנֵי שַׂר בֵּית הַסֹּהַר לֵאמֹר: הוֹאֶל נָא וְשָׁלַחְתָּ לְשַׂר הַמַּשְׁקִים וְהָאוֹפִים אֶת אֶחָד מִן הַחַרְטֻמִּים לִפְתּוֹר לָהֶם אֶת חֲלוֹמוֹתֵיהֶם! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: מַה־לָּכֶם לִדְרוֹשׁ בַּחַרְטֻמִּים? סַפְּרוּ נָא לִי אֶת חֲלוֹמוֹתֵיכֶם! מִי יוֹדֵעַ, יִתֵּן יְיָ בִּינָה בְּלִבִּי וּפָתַרְתִּי אֲנִי אֶת חֲלוֹמוֹתֵיכֶם. וַיִּקְצֹף שַׂר הַמַּשְׁקִים עַל יוֹסֵף וַיֹּאמַר: הֲלֹא עֶבֶד אַתָּה לְשַׂר הַטַּבָּחִים וּמִי שָׂמְךָ לְפוֹתֵר חֲלוֹמוֹת? הֲיֶחֱזֶה ג) חֲמוֹר בַּכֹּכָבִים אִם יִהְיֶה פֶּרֶד ד) מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ? ה) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: הֲשָׁמַעְתָּ אֲדוֹנִי אֶת שֵׁמַע הֶחָכָם הָרוֹפֵא כְּמִטָּם? וַיַּעַן שַׂר הַמַּשְׁקִים: שָׁמַעְתִּי כִּי לֹא קָם כָּמוֹהוּ רוֹפֵא חָכָם בְּכָל הָאָרֶץ. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: אִם טוֹב בְּעֵינֵי אֲדוֹנִי וְסִפַּרְתִּי לְךָ אֵת אֲשֶׁר קָרָהוּ בִּימֵי חַיָּיו. וַיַּעַן שַׂר הַמַּשְׁקִים: סַפֵּר בְּאָזְנֵינוּ וְשָׁמָעְנוּ.

קמו. אַל תְּהִי בָז ו) לְכָל אָדָם.

וַיְסַפֵּר יוֹסֵף כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: גָּדוֹל הָיָה וּמְהֻלָּל הָרוֹפֵא כְּמִטָּם וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל הָאֲרָצוֹת. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אֵלְכָה לַאֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת, אוּלַי אֶמְצָא שָׁם רוֹפְאִים טוֹבִים וַחֲכָמִים מִמֶּנִּי, — וְלָמַדְתִּי מֵהֶם וְהוֹסַפְתִּי דַעַת עַל דַּעְתִּי! וַיַּעַשׂ כְּמִטָּם כַּאֲשֶׁר חָשַׁב וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמוֹרוֹ וַיְמַלֵּא אֶת אַמְתַּחְתּוֹ סַמֵּי מַרְפֵּא ז) וַיִּרְכַּב מֵעִירוֹ וָהָלְאָה וַיַּעֲבוֹר בֶּעָרִים רַבּוֹת וּבַאֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת וַיְרַפֵּא אֶת הָעֲנִיִּים הַחוֹלִים חִנָּם אֵין כֶּסֶף, וַיִּיקַר שְׁמוֹ וַיִּכָּבֵד מְאֹד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא עַד לִפְנֵי אַחַת הֶעָרִים הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן וַיִּיעַף מְאֹד. וַיֵּרֶד מֵעַל חֲמוֹרוֹ וַיֵּשֶׁב עַל הָאָרֶץ לָנוּחַ וַיָּשֶׂם אֶת אַמְתַּחְתּוֹ מְרַאֲשׁוֹתָיו וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם. וְהִנֵּה אִישׁ בְּלִיַּעַל ח) עוֹבֵר וַיַּרְא אֶת כְּמִטָּם יָשֵׁן, וַיַּפְשֵׁט אֶת בְּגָדָיו הַקְּרוּעִים וְהַמְטֻלָּאִים וַיְשִׂימֵם עַל הָאֲדָמָה, וְאַחַר הִפְשִׁיט אֶת כְּמִטָּם אֶת בְּגָדָיו הַחֲמוּדוֹת וַיִּקַּח אֶת הַחֲמוֹר וַיִּרְכַּב עָלָיו

א) זאַנגעשפּאָנע, זעגאפפאל. ב) עֲצוּבִים. ג) הֲיִרְאֶה. ד) בֶּן חֲמוֹר וְסוּסָה: מוילעזעל Мулъ ה) מְכַשֵּׁף. ו) אַל תָּבוּז. ז) היילמיטל, Лекарство ח) רַע.

תִּירָא אֶת יְיָ כִּי אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה אֲשֶׁר לֹא יִרְאֶה אֶת חַטָּאתֶךָ! וּבְדַבֵּר זְלֵיכָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתָּבֵא אֶת יוֹסֵף חֶדֶר בְּחֶדֶר וַתַּעֲמִידֵהוּ לִפְנֵי פִּסְלָהּ וַתֹּאמַר: הִנֵּה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר אַתָּה יָרֵא מִמֶּנּוּ! אָמְנָם קַנָּא א) וְנוֹקֵם ב) הוּא בִּרְאוֹתוֹ אֶת הָאֲנָשִׁים חוֹטְאִים אֵלָיו, אוּלָם אֲכַסֶּה הַפַּעַם אֶת עֵינָיו בִּשְׂמִיכָה ג) וְלֹא יִרְאֶה וְלֹא יֵדַע מְאוּמָה! וְעַד הִיא מְדַבֶּרֶת וַתִּקַּח שְׂמִיכָה עָבָה וַתַּשְׁלֵךְ עַל פְּנֵי הַפֶּסֶל וַיְכֻסֶּה כֻלּוֹ — מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֳדוֹ ד). וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל זְלֵיכָה: אֶת עֵינֵי הַפֶּסֶל הַזֶּה יָכֹלְתְּ לְכַסּוֹת כִּי לֹא אֱלֹהִים הוּא, — אוּלָם הֲתוּכְלִי לַעֲשׂוֹת כָּכָה גַּם לֵאלֹהַי, אֲשֶׁר עֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת ה) בְּכָל הָאָרֶץ וְכָל חֹשֶׁךְ לֹא יַחְשִׁיךְ מִמֶּנּוּ?? וַתֵּרֶא זְלֵיכָה אֶת יוֹסֵף מוֹרִיד רֹאשׁוֹ לָאָרֶץ בְּדַבְּרוֹ עִמָּהּ וַתִּקְצֹף מְאֹד וַתֹּאמַר: הַכָכָה נְקַלֹּתִי ו) בְּעֵינֶיךָ עַד כִּי תְמָאֵן לְדַבֵּר עִמִּי פָּנִים אֶל פָּנִים? וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: לֹא אַבִּיטֵךְ גְּבִרְתִּי וְלֹא אֶרְאֶה אֶת פָּנַיִךְ עַד אִם חָדַלְתְּ מִמֶּנִּי! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ זְלֵיכָה אֶת דִּבְרֵי יוֹסֵף וַתְּמַהֵר וַתִּקַּח חֲנִית ז) וַתָּשֶׂם אוֹתָהּ מִתַּחַת לַזָּקָן ח) יוֹסֵף וַתֹּאמַר: הַבִּיטָה אֵלַי וּשְׁמַע אֶת דְּבָרַי! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: הַרְגִינִי נָא הָרֹג, אַךְ אַל תְּאִיצִי ט) בִּי לַעֲשׂוֹת דָּבָר רָע וְלַחֲטֹא לֵאלֹהִים! וַיְהִי כִּרְאוֹת זְלֵיכָה כִּי לֹא נִפְתָּה י) יוֹסֵף עַל דְּבָרֶיהָ וַתִּקְצֹף עָלָיו קֶצֶף גָּדוֹל וַתַּלְשֵׁן יא) אוֹתוֹ אֶל פּוֹטִיפַר אִישָׁהּ. וַיִּשְׁמַע פּוֹטִיפַר אֶת דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמַר: מוֹת יוּמַת יוֹסֵף! וַתֹּאמֶר זְלֵיכָה: אַל תְּמִיתֵהוּ, — וְשַׂמְתָּ אוֹתוֹ בַּבּוֹר! וּבְלִבָּהּ אָמְרָה: בְּשֶׁבֶת יוֹסֵף בְּבֵית הַסֹּהַר וְרַבּוּ צָרוֹתָיו, — לֹא יַקְשֶׁה יב) עוֹד אֵלַי וְעָשָׂה כְּכֹל אֲשֶׁר אֲצַוֵּהוּ!.. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׂמוּ אֶת יוֹסֵף בְּבֵית הַסֹּהַר וַיֹּאמַר: צַדִּיק אַתָּה יְיָ עַל כָּל הַבָּא עָלָי! הַלְשֵׁן הִלְשַׁנְתִּי אֶת אַחַי אֶל אָבִי וְלֹא שַׂמְתִּי לִבִּי אֶל צָרַת נַפְשָׁם, עַל כֵּן יִסְּרַנִּי יָהּ וַתִּכַּנִּי אֵשֶׁת אֲדוֹנִי בִּלְשׁוֹנָהּ יג) וַתַּקְרִינָה אֹתִי כָּאֵלֶּה הַיּוֹם!

קמד. מוֹרָאִים גְּדוֹלִים.

וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַיִּזְכֹּר פּוֹטִיפַר אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמַר: יוֹצִיאוּ נָא אֶת יוֹסֵף מִן הַבּוֹר יוֹם יוֹם וּבָא אֵלַי לְשָׁרְתֵנִי, כִּי אֵין כָּמֹהוּ עֶבֶד יוֹדֵעַ לְהַדִּיחַ יד) אֶת הַכּוֹסוֹת וְיַעֲרֹךְ אֶת הַשֻּׁלְחָנוֹת וּלְרַפֵּד טו) אֶת הַמִּטּוֹת. וַיְהִי כִּרְאוֹת זְלֵיכָה אֶת יוֹסֵף בָּא יוֹם יוֹם הַבַּיְתָה אֶל אִישָׁהּ, וַתִּגַּשׁ אֵלָיו וַתֹּאמַר: אִם תִּשְׁמַע בְּקוֹלִי וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵלֶיךָ, — וְהוֹצֵאתִיךָ מִן הַבּוֹר! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: טוֹב לִי לָמוּת בַּבּוֹר מֵחֲטֹא לֵאלֹהִים! וַתֹּאמֶר זְלֵיכָה: אִם תּוֹסִיף לְהַקְשׁוֹת אֵלַי וְהַחִלּוֹתִי לְעַנּוֹתְךָ וְצִוִּיתִי לְהַרְעִיבְךָ! וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמַר: אֶבְטַח בַּיְיָ וְלֹא אֶפְחָד, כִּי נוֹתֵן הוּא לֶחֶם לָרְעֵבִים! וַתֹּאמֶר זְלֵיכָה: אִם לֹא תִשְׁמַע לִי, — וְצִוִּיתִי לֶאֱסָרְךָ בִּנְחֻשְׁתַּיִם טז). וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּטַחְתִּי בּוֹ מַתִּיר יז) אֲסוּרִים! וַתּוֹסֶף זְלֵיכָה לְיָרֵא יח) אֶת יוֹסֵף וַתֹּאמַר: אִם תַּמְרֶה אֶת פִּי יט) וְנִקַּרְתִּי כ) אֶת עֵינֶיךָ! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: אֱלֹהַי פֹּקֵחַ עִוְרִים! וַתֹּאמֶר זְלֵיכָה: אָמֹר אָמַרְתִּי תִּשְׁמַע בְּקוֹלִי לְמַעַן יִיטַב לָךְ, אוּלָם עַתָּה דַּע כִּי מָכֹר אֶמְכָּרְךָ לַאֲנָשִׁים הַבָּאִים מֵאֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת וְהָיִיתָ גֵר בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ וְלֹא שָׁמַעְתָּ אֶת שִׁמְעָהּ מֵעוֹדְךָ כא) עַד הַיּוֹם הַזֶּה!! וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמַר: גַּם כִּי אֵלֵךְ לְאֶרֶץ רְחוֹקָה, לֹא אִירָא רָע כִּי שׁוֹמֵר

א) מְקַנֵּא לִכְבוֹדוֹ. ב) וְעוֹשֶׂה נְקָמוֹת. ג) טעפפיך, Ковёръ ד) רֹאשׁוֹ. ה) מִתְהַלְּכוֹת. ו) הָיִיתִי שְׁפָלָה. ז) שְׁפִּיז, Копье ח) קִינְן, Подбородокъ ט) צווינגען. Заставлять י) פערלייטעט ווערדען, Соблазняться יא סִפְּרָה עָלָיו דְּבָרִים רָעִים. יב) הארטנאָקקיג זיין, Упрямиться יג) הִלְשִׁינָה אוֹתִי. יד) שְׁפִּילֶען, Полоскать טו) הַצִּיעַ. Стлать טז) בְּכַבְלֵי נְחֹשֶׁת. יז) לָאסבינדען, Развязывать יח) לְהַפִּיל פַּחַד. יט) לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹלִי. כ) אֶעֱקֹר: דורכשטעכען, Проколоть כא) מִיּוֹם הֱיוֹתְךָ.

וצדיק אנכי אשר למדני חכמה ודעת! ואגנב מארץ מולדתי ואמכר ממכרת עבד וגם פה לא עשיתי מאומה, כי שמו אותי בבור! ויהי כשמוע שר המשקים ושר האופים את דברי יוסף המחכמים ויספרו לו את חלומותיהם ויפתרם יוסף לאמר: בעוד שלשת ימים יתלה שר האופים, ושר המשקים יושב על כנו א).

קמז. בטחון בבן אדם.

ויהי כשמע שר המשקים את דברי יוסף וישמח מאד. ויאמר יוסף: כאשר ייטב לך אדוני ועשית עמדי חסד והוצאתני מן הבור הזה. ויען שר המשקים את יוסף לאמר: אם היטב ייטיב לי המלך ועשה לי כאשר פתרת, ועשיתי לך בכל אשר אמרת אלי. ויאמר יוסף: בוטח אני בך אדוני כי תוציאני מן הבור הזה. ויאמר יי: עקב ב) אשר בטח יוסף בבן אדם ולא שם את מבטחו ג) בי, לכן ישכחהו שר המשקים ולא יצא מן הבור הזה עד עת בוא דברי לאמר: בגלל חלומותיו נמכר לעבד ובגלל חלומות פרעה יחלץ ד) מצרה וגדל ונשא ה) מאד. ויהי ביום ההוא ותלד אשת פרעה בן, וישמחו פרעה ועבדיו שמחה גדולה. ויעש פרעה ביום השלישי משתה גדול לכל שריו ועבדיו חיל ארץ צען וארץ מצרים. ויהי במשתה היין ויאמר פרעה: יושב שר המשקים על כנו, כי חקרתי ודרשתי היטב ויודע לי כי עף הזבוב פתאום אל תוך הכוס ולא יכל שר המשקים לראותו! ואת שר האופים צוה פרעה לתלות, כי אמר: נעצל ו) העבד הזה להניע את הקמח בכברה ז) על כן נמצאו שבבים בכל כברי הלחם אשר אפה ביום ההוא! ושר המשקים לא זכר את יוסף וישכחהו; וישב יוסף עוד שנתים ימים בבית הסהר

קמח. מות יצחק.

ויקרבו ימי יצחק למות וישמע עשו ויבא הוא ובניו ארצה כנען אל יצחק אביו. ויעקב ובניו באו מחברון אל יצחק וימצאו את עשו ובניו באהל. ויאמר יצחק אל יעקב: הביאה אלי את בניך ואברכם. ויגש יעקב את אחד עשר ילדיו אל יצחק אביו, וישם את ידיו על ראשיהם ויברכם ויחבקם וינשקם. ויאמר: אלהי אבותיכם יברך אתכם וירבה זרעכם ככוכבי השמים לרב. וגם את בני עשו ברך יצחק לאמר: יפל יי את אימתכם ואת פחדכם על כל אויביכם! ויהי כאשר כלה יצחק לברך את בני עשו, ויאמר אל יעקב ואל בניו: גשו נא אלי ודברתי אליכם את דברי האחרונים, — ויגשו. ויאמר יצחק: יי אלהי כל הארץ דבר אלי לאמר: לזרעך אתן את הארץ הזאת לרשתה אם ישמרו בניך את חקותי ואת תורותי והקימותי להם את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך. ועתה, בני, למדה את בניך ואת בני בניך ליראה את יי ולעשות אך טוב וחסד — לרחם על עני ויתום ולהושיעם בצר להם, למען ישמור לכם יי את בריתו והיטיב לכם ולזרעכם כל הימים! ויכל יצחק לצוות את יעקב ואת בניו ויגוע ויאסף אל עמיו.

א) שטעללע, Должность ב) יען. ג) בטחונו. ד) יפדה. ה) וירומם. ו) התעצל. ז) זיעב, Сито

לְדַרְכּוֹ. וַיִּיקַץ כְּמִתָּם וְהִנֵּה הוּא עָרוֹם וְיָחֵף וּלְפָנָיו בְּגָדִים קְרוּעִים וּמְטֻלָּאִים, וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה וְהִנֵּה גַּם הַחֲמוֹר אֵינֶנּוּ! וַיָּבֶן כְּמִתָּם כִּי בָּא אֵלָיו אַחַד הַנְּבָלִים א) בְּעֵת אֲשֶׁר נָפְלָה עָלָיו הַתַּרְדֵּמָה הַגְּדוֹלָה וַיַּפְשֵׁט אֹתוֹ אֶת בְּגָדָיו וַיִּנְהַג אֶת חֲמוֹרוֹ! וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: עַתָּה יְקָרוּנִי דִּבְרֵי הֶחָכָם הָאוֹמֵר: קְרָעִים תַּלְבִּישׁ נוּמָה ב)! וַיִּלְבַּשׁ כְּמִתָּם אֶת הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים ג) וַיִּקַּח אֶת אַמְתַּחְתּוֹ וַיָּבֹא הָעִירָה. וַיַּעֲבוֹר לִפְנֵי בַּיִת גָּדוֹל וְנֶחְמָד וַיִּשְׁמַע קוֹל בּוֹכִים וַתִּגַּע הַבְּכִיָּה עַד נַפְשׁוֹ, וַיָּבֹא הַבַּיְתָה וַיַּרְא וְהִנֵּה עֶלֶם חוֹלֶה שׁוֹכֵב בְּמִטָּה וְאָבִיו וְאִמּוֹ עוֹמְדִים עָלָיו וּמִתְחַנְּנִים אֶל שְׁלֹשֶׁת הָרוֹפְאִים אֲשֶׁר בַּבַּיִת לֵאמֹר: הַצִּילוּ אֶת בְּנֵנוּ הַיָּחִיד מִמָּוֶת! וַיַּבֵּט כְּמִתָּם אֶל הַנַּעַר הַחוֹלֶה וַיִּתְבּוֹנֵן עָלָיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ: שְׁמָעוּנִי נָא וּתְנוּ אֶת הַחוֹלֶה עַל יָדַי וּרְפָאתִיו בְּסַמֵּי הַמַּרְפֵּא אֲשֶׁר בְּאַמְתַּחְתִּי! וַיַּשְׁקִיפוּ אֵלָיו הָרוֹפְאִים וַיִּבְזָהוּ כִּי אָמְרוּ: הֲכָזֶה יִהְיֶה רוֹפֵא חוֹלִים? וַאֲבִי הָעֶלֶם הַחוֹלֶה קָצַף מְאֹד וַיֹּאמַר: הַלְהָתֵל ד) כִּי אַתָּה אוֹמֵר, אִישׁ רָשׁ ה) וְנִקְלֶה? ו) וּבְדַבְּרוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּרָץ אֶל כְּמִתָּם וַיִּקָּחֵהוּ בְּצִיצִית ז) רֹאשׁוֹ וַיֶּהְדְּפֵהוּ וַיּוֹצִיאֵהוּ מִבֵּיתוֹ וַיִּסְגֹּר הַדֶּלֶת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָלְכוּ לָהֶם שְׁלֹשֶׁת הָרֹפְאִים וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה לְאִישָׁהּ: הֲרֵעוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ כִּי גֵרַשְׁתָּ אֶת הֶעָנִי מִבֵּיתֵנוּ וְלֹא שַׂמְתָּ לֵב לִדְבָרָיו! אוּלַי רָפָא לִבְנֵנוּ וַיַּצִּילֵהוּ מִמָּוֶת! וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: לָמָּה תְדַבְּרִי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה? הֲלֹא רָאִית אֶת בְּגָדָיו הַקְּרוּעִים וְאֶת אַמְתַּחְתּוֹ אֲשֶׁר לֹא יִמָּצֵא בָהּ בִּלְתִּי אִם לֶחֶם יָבֵשׁ וּנְעָלוֹת בָּלוֹת! אֵין זֶה כִּי אִם מְשֻׁגָּע הֶעָנִי וַיָּבֹא לְהִשְׁתַּגֵּעַ עָלֵינוּ!

וַיְהִי הֵם מְדַבְּרִים וַיָּמָת בְּנָם הַיָּחִיד וַיֵּבְךְּ אוֹתוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ עַד אֲשֶׁר לֹא הָיָה בָהֶם עוֹד כֹּחַ לִבְכּוֹת. וּכְמִתָּם אָמַר בְּלִבּוֹ: חָשֹׁב חֲשָׁבַנִי הָאִישׁ לִמְשֻׁגָּע עַל כֵּן גֵּרְשַׁנִי בְחֶרְפָּה מִבֵּיתוֹ. הָבָה אַגִּידָה לְאַנְשֵׁי הָעִיר מִי אֲנִי וּמַה מַּעֲשַׂי וּבָאוּ אֵלַי הַחוֹלִים וּרְפָאתִים! וַיְהִי מִמָּחֳרַת וַיֵּלֶךְ כְּמִתָּם בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר הָלֹךְ וְקָרֹא לֵאמֹר: מִי חוֹלֶה יִגַּשׁ אֵלַי וּרְפָאתִיו, כִּי כְּמִתָּם הָרוֹפֵא אָנִי! וַיְהִי כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת דְּבָרָיו וַיַּחְשְׁבֵהוּ לִמְשֻׁגָּע וַיֵּשְׁטְ ח) מֵעָלָיו. וַיַּרְא כְּמִתָּם כִּי אֵין שׁוֹמֵעַ לוֹ מֵאֵת הָאֲנָשִׁים וְאֵין אִישׁ מֵהֶם פּוֹנֶה אֵלָיו וַיֵּשֶׁב לָאָרֶץ וַיּוֹצִיא מֵאַמְתַּחְתּוֹ אֶת סַמֵּי הַמַּרְפֵּא וַיְשִׂימֵם אֶצְלוֹ. וַיִּתְּנוּ הַסַּמִּים אֶת רֵיחָם הַטּוֹב וַיַּעַל בְּאַף ט) כָּל עוֹבֵר וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו אֲנָשִׁים וְנָשִׁים הַרְבֵּה מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אִם אֱמֶת בְּפִיךָ כִּי כְמִתָּם אַתָּה הֲלֹא תַגֵּד לָנוּ מַדּוּעַ נִגְלֵיתָ י) אֵלֵינוּ כְּאַחַד הָעֲנִיִּים הַמְבַקְשִׁים נִדְבַת כָּסֶף? וַיְסַפֵּר לָהֶם כְּמִתָּם אֶת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ בַּדֶּרֶךְ, וַיָּבֹאוּ אֵלָיו חוֹלִים וְחוֹלוֹת וַיְרַפְּאֵם וַיַּחֲלִימֵם יא) וַיֶּחֶזְקוּ וַיֶּאֱמָצוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לָאִישׁ אֲשֶׁר מֵת עָלָיו בְּנוֹ יְחִידוֹ וַיִּקְרַע אֶת שִׂמְלוֹתָיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה לֵאמֹר: אָנֹכִי הֵמַתִּי אֶת בְּנִי יְחִידִי! לוּלֵא בָזִיתִי לֶעָנִי אֲשֶׁר בָּא אֵלַי, כִּי עַתָּה נִרְפָּא בְנִי וַיְחִי כָמוֹנִי הַיּוֹם!... עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי לֹא לְפִי בְגָדָיו וּמַרְאֵה פָנָיו יְהֻלַּל אִישׁ כִּי אִם לְפִי שִׂכְלוֹ וּמַעֲשָׂיו אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה! וַיְכַל יוֹסֵף לְסַפֵּר וַיֹּאמֶר אֶל שַׂר הַמַּשְׁקִים: חָשֹׁב חֲשָׁבַנִי אֲדוֹנִי לְעֶבֶד עַל כֵּן בַּז לִי וַיֹּאמֶר הֲגַם עֶבֶד בְּפוֹתְרֵי חֲלוֹמוֹת? אוּלָם יֵדַע נָא אֲדוֹנִי כִּי לֹא עֶבֶד וְלֹא בֶן עֶבֶד, כִּי אִם בֶּן אִישׁ חָכָם

א) אֲנָשִׁים רָעִים. ב) הַיָּשֵׁן הַרְבֵּה יִלְבַּשׁ בְּגָדִים קְרוּעִים. ג) הַמְלֻכְלָכִים. ד) הֲלִלְעֹג. ה) דַּל. ו) וְשָׁפָל. ז) בְּשַׂעֲרוֹת: האַארבישעל, Косма ח) וַיָּסַר. ט) בְּחָטְמָם. י) נִרְאֵיתָ. יא) הֵשִׁיב לָהֶם אֶת בְּרִיאוּתָם.

וְנָבֵהַּ מְאֹד וְשִׂמְחָה הַגְּדֹלָה וְהַכָּבוֹד אֲשֶׁר יִהְיוּ לוֹ אַת כָּל עָנוּתוֹ א) בְּבֵית הַסֹּהַר! וַיַּחֲלֹם פַּרְעֹה בָּעֵת הַהִיא וְהִנֵּה הוּא עוֹמֵד עַל שְׂפַת הַיְאֹר. וְשֶׁבַע פָּרוֹת בְּרִיאוֹת בָּשָׂר וְשֶׁבַע פָּרוֹת דַּקּוֹת בָּשָׂר עוֹלוֹת מִן הַיְאֹר. וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת דַּקּוֹת הַבָּשָׂר אֶת שֶׁבַע הַפָּרוֹת בְּרִיאוֹת הַבָּשָׂר וַיִּיקַץ פַּרְעֹה. וַיִּישָׁן וַיַּחֲלֹם שֵׁנִית וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים דַּקּוֹת בָּלְעוּ אֶת שֶׁבַע שִׁבֳּלִים בְּרִיאוֹת וְטוֹבוֹת וַיִּיקַץ שֵׁנִית וְהִנֵּה חֲלוֹם. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּזְכֹּר פַּרְעֹה אֶת חֲלוֹמוֹתָיו וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ ב).

וַיְיָ אָמַר: אִם עַתָּה יִקָּרֵא יוֹסֵף לְפַרְעֹה וּפָתַר לוֹ אֶת חֲלוֹמוֹ, — וְאָמְרוּ חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם וַחֲכָמֶיהָ: לוּ קָרָא לָנוּ הַמֶּלֶךְ וְסִפֵּר לָנוּ אֶת חֲלוֹמוֹתָיו, כִּי עַתָּה פָּתַרְנוּ אֲנַחְנוּ אוֹתָם, עַל כֵּן יָבֹאוּ חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם בָּרִאשׁוֹנָה וְהָיָה כַּאֲשֶׁר לֹא יֵדְעוּ לִפְתֹּר לוֹ אֶת חֲלוֹמוֹתָיו, — וְנִקְרָא אָז יוֹסֵף וְיֵדַע פַּרְעֹה כִּי אֵין כָּמֹהוּ חָכָם וְנָבוֹן. וַיִּקָּרְאוּ חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם וַחֲכָמֶיהָ אֶל פַּרְעֹה וַיִּתְיַצְּבוּ לְפָנָיו וַיְסַפֵּר לָהֶם אֶת חֲלוֹמוֹתָיו וַיֹּאמְרוּ לוֹ: זֶה פִּתְרוֹן חֲלוֹמוֹתֶיךָ: שֶׁבַע הַפָּרוֹת הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר רָאִיתָ, — שֶׁבַע בָּנוֹת תּוֹלַדְנָה לְךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשֶׁבַע הַפָּרוֹת הָעוֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן וַתִּבְלַעְנָה אוֹתָן, אוֹת הוּא כִּי מוֹת תָּמוּתֶנָה שֶׁבַע הַבָּנוֹת בְּחַיֶּיךָ. וַאֲשֶׁר רָאִיתָ בַּחֲלוֹם שֶׁבַע שִׁבֳּלִים דַּקּוֹת בָּלְעוּ אֶת שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַבְּרִיאוֹת, — שֶׁבַע אֲרָצוֹת תִּכְבּוֹשׁ וְשֶׁבַע מְדִינוֹת תִּמְרֹדְנָה ג) בָּךְ. וַיְהִי כְּכַלּוֹתָם לְדַבֵּר וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה: לֹא הֵיטַבְתֶּם לִפְתֹּר לִי אֶת חֲלוֹמוֹתַי וְעַתָּה דְּעוּ, כִּי מוֹת תָּמוּתוּ אִם לֹא תִפְתְּרוּ אוֹתָם בְּהַשְׂכֵּל וָדַעַת. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּקָּרְאוּ עוֹד חֲכָמִים אֲחֵרִים וַיָּבֹאוּ וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיְסַפֵּר לָהֶם חֲלוֹמוֹתָיו וַיִּפְתְּרוּ לוֹ כַּפִּתְרוֹן הָרִאשׁוֹן. וַיִּחַר אַף פַּרְעֹה וַיִּקְצֹף מְאֹד וַיֹּאמַר: שֶׁקֶר פִּתְרוֹנְכֶם! וַיְצַו פַּרְעֹה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל ד) בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: כָּל אִישׁ חָכָם הַיּוֹדֵעַ חֲלוֹם לִפְתֹּר אוֹתוֹ יָבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וְהִגִּיד לוֹ, וַאֲשֶׁר יְמָאֵן לָבֹא וְהָיְתָה אַחַת דָּתוֹ ה) לְהָמִית. וַיָּבֹאוּ כָּל חַכְמֵי מִצְרַיִם וְכָל הַחַרְטֻמִּים וְכָל הַמְכַשְּׁפִים אֲשֶׁר בְּגֹשֶׁן וּבְתַחְפַּנְחֵס וּבְצֹעַן וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיְסַפֵּר הַמֶּלֶךְ לָהֶם אֶת חֲלוֹמוֹתָיו. וַיֹּאמְרוּ אֲחָדִים מֵהַמְכַשְּׁפִים לֵאמֹר: שֶׁבַע פָּרוֹת הַטּוֹבוֹת שִׁבְעָה מְלָכִים הֵם אֲשֶׁר יָבֹאוּ לְהִלָּחֵם בְּמִצְרַיִם, וְשֶׁבַע הַפָּרוֹת הָרָעוֹת שֶׁבַע שָׂרוֹת הֵן אֲשֶׁר תֵּצֶאנָה לַמִּלְחָמָה עַל שִׁבְעַת הַמְּלָכִים וְגָבְרוּ ו) עֲלֵיהֶם. וְיֵשׁ אֲשֶׁר אָמְרוּ לְפַרְעֹה: שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַבְּרִיאוֹת שִׁבְעַת שָׂרֵי מִצְרַיִם הֵם וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקּוֹת שִׁבְעָה שָׂרִים רְפֵי כֹחַ הֵם, וְהָיָה כִּי תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְגָבְרוּ הַשָּׂרִים הַחַלָּשִׁים עַל שִׁבְעַת שָׂרֵי מִצְרַיִם הַחֲזָקִים. וַיְהִי מְכַשְּׁפִים אֲשֶׁר אָמְרוּ: שִׁבְעַת מַלְכֵי כְנַעַן יָבֹאוּ אֶל שִׁבְעַת עָרֵי מִצְרַיִם הַבְּצוּרוֹת וְלָכְדוּ אוֹתָן, וְשָׁבוּ אַחֲרֵי כֵן שֶׁבַע הֶעָרִים הַנִּלְכָּדוֹת וְהִתְחַזְּקוּ וְרָדוּ ז) בְּשֹׂנְאֵיהֶם... וְלָקַח לוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁבַע נָשִׁים וּמֵתוּ כֻלָּן עַל פָּנָיו וְנִלְחֲמוּ אַרְבָּעָה עָשָׂר בָּנָיו אִישׁ עִם רֵעֵהוּ וְגָבְרוּ שִׁבְעָה הַקְּטַנִּים עַל שִׁבְעַת הַגְּדֹלִים... וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: חִדְלוּ מִדַּבֵּר עוֹד אֶת דִּבְרֵיכֶם כִּי לֹא יָשְׁרוּ בְּעֵינָי! וַיְצַו פַּרְעֹה וַיּוֹצִיאוּם מִבֵּיתוֹ בְּחֶרְפָּה וַיְשִׂימוּם לַעַג וָקֶלֶס ח). וַיַּרְא שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶת פַּרְעֹה הוֹלֵךְ קְדֹרַנִּית ט) וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אִם לֹא יִפָּתֵר חֲלוֹם פַּרְעֹה, וּמֵת בְּצָרַת נַפְשׁוֹ וְקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ, מִי יוֹדֵעַ הַאִיטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ הֶחָדָשׁ לְשׁוּמֵנִי לְשַׂר הַמַּשְׁקִים? עַל כֵּן אֵין טוֹב לִי, כִּי אִם אֲגַלֶּה אֶת אָזְנוֹ י) לֵאמֹר: יֵשׁ אִישׁ הַיּוֹדֵעַ חֲלוֹם לִפְתֹּר אוֹתוֹ! וַיָּבֹא שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶל פַּרְעֹה וַיֹּאמַר: יְחִי אֲדוֹנִי

א) עֲנוּיָיו. ב) פַּחַד מְאֹד. ג) תִּבְגֹּדְנָה. ד) הִשְׁמִיעוּ. ה) חֻקּוֹ. ו) וְנִצְּחוּ. ז) וּמָשְׁלוּ. ח) לָעֲגוּ לָהֶם וְהִתְקַלְּסוּ בָהֶם. ט) בְּעַצְבוּת. י) אֲסַפֵּר.

קמט. הַיְרֻשָּׁה.

וַיִּפְּלוּ יַעֲקֹב וְעֵשָׂו עַל פְּנֵי יִצְחָק אֲבִיהֶם וַיִּסְפְּדוּ לוֹ וַיִּבְכּוּ אוֹתוֹ, וַיִּשְׁמְעוּ כָּל מַלְכֵי כְנַעַן כִּי מֵת יִצְחָק וַיָּבֹאוּ לִסְפּוֹד לוֹ. וַיִּשְׂאוּ יַעֲקֹב וְעֵשָׂו אֶת יִצְחָק אֲבִיהֶם אֶל מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת. וַיִּקָּבֵר יִצְחָק בְּכָבוֹד גָּדוֹל אֲשֶׁר לֹא נַעֲשָׂה כָמוֹהוּ גַּם לַמְּלָכִים בַּיָּמִים הָהֵם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁב עֵשָׂו וְיַעֲקֹב מִקְּבוֹר אֶת יִצְחָק אֲבִיהֶם וַיֹּאמֶר עֵשָׂו: הָבָה נִתְחַלְּקָה אֶת רְכוּשׁ אָבִינוּ! וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶת כָּל הַבְּהֵמָה וְאֶת כָּל הָרְכוּשׁ וַיַּחַץ אוֹתָם לִשְׁנַיִם א) וַיֹּאמַר: בְּחַר לְךָ כַּאֲשֶׁר תַּחְפֹּץ. וַיּוֹסֶף יַעֲקֹב לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: אַתָּה יָדַעְתָּ, כִּי נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבוֹתֵינוּ לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק לֵאמֹר: לְזַרְעֲכֶם אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ עַד עוֹלָם, וְעַתָּה אִם אֶת כָּל הָאָרֶץ הַזֹּאת תַּחְפֹּץ לָקַחַת —, קַח וְהָיְתָה לְךָ וּלְבָנֶיךָ עַד עוֹלָם, — וְלָקַחְתִּי אֲנִי אֶת כָּל הָרְכוּשׁ אֲשֶׁר רָכַשׁ לוֹ יִצְחָק אָבִינוּ, וְאִם תְּמָאֵן לָקַחַת אֶת הָאָרֶץ, — וְלָקַחְתִּי אֲנִי אוֹתָהּ, וְהָיָה לְךָ כָּל רְכוּשׁ אָבִינוּ! וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת דִּבְרֵי יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ לְהִוָּעֵץ עִם נְבָיוֹת בֶּן יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמֶר לוֹ: כָּזֹה וְכָזֶה דִּבֶּר אֵלַי יַעֲקֹב, וְעַתָּה עוּצָה עֲצָתְךָ וְשָׁמָעְתִּי! וַיֹּאמֶר נְבָיוֹת: אַל תַּאֲמֵן לְדִבְרֵי יַעֲקֹב וְאַל תָּשִׂים אֲלֵיהֶם לֵב! רְאֵה נָא כִּי עַז ב) הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּאָרֶץ הַזֹּאת, — וְאֵיךְ יִכְבֹּשׁ ג) אוֹתָהּ אֱלֹהֵי יִצְחָק וּנְתָנָהּ לְבָנָיו לְרִשְׁתָּהּ? עַל כֵּן לֵךְ אֶל יַעֲקֹב וְלָקַחְתָּ אֶת כָּל הָעֹשֶׁר אֲשֶׁר בְּבֵית יִצְחָק אָבִיךָ, — וְהָיְתָה הָאָרֶץ לְיַעֲקֹב לִירֻשָּׁה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר; וַיַּעַשׂ עֵשָׂו אֶת עֲצַת נְבָיוֹת וַיִּקַּח לוֹ אֶת כָּל עֹשֶׁר יִצְחָק וּרְכוּשׁוֹ וְלֹא נָתַן מִמֶּנּוּ לְיַעֲקֹב מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נָעַל. וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב: קַח לְךָ אֵת כָּל אֶרֶץ כְּנַעַן מִנַּחַל מִצְרַיִם וְעַד נְהַר פְּרָת, אֶפֶס כִּי לֹא תִקַּח לְךָ אֶת כָּל מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה כִּי יְרֻשָּׁה הִיא לָנוּ מֵאֵת אַבְרָהָם אֲבִי אָבִינוּ! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב בְּלִבּוֹ: אֵיכָכָה אוּכַל וְנָתַתִּי אֶת עֵשָׂו לְהִקָּבֵר בִּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה? הֵן רֹגֶז יִרְגְּזוּ ד) לִקְרָאת בּוֹאוֹ כָּל אֲבוֹתַי הַיְשֵׁנִים שָׁם שְׁנַת עוֹלָמִים! עַל כֵּן אֲעַוֵּר אֶת עֵינָיו בְּכֶסֶף וְזָהָב ה) אֲשֶׁר אֶתֵּן לוֹ וְחָדַל מְדַבֵּר עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה! וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶת כָּל זְהָבוֹ וְאֶת כָּל כַּסְפּוֹ וַיְבִיאֵם עַד לִפְנֵי מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה וַיַּעֲשֵׂם גַּל גָּדוֹל וְאַחַר לָקַח אֶת עֵשָׂו וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ אֶל הַמְּעָרָה וַיֹּאמַר: הִנֵּה הַמְּעָרָה, וְהִנֵּה גַל הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף לְפָנֶיךָ, וְעַתָּה בְּחַר לְךָ כַּאֲשֶׁר יִיטַב בְּעֵינֶיךָ! וַיֹּאמֶר עֵשָׂו: תְּהִי כָל הַמְּעָרָה הַזֹּאת לְךָ לְנַחֲלָה עַד עוֹלָם, וְהָיָה לִי גַל הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה! וַיִּכְתֹּב יַעֲקֹב אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה ו) וַיַּחְתֹּם וַיָּעַד עֵדִים נֶאֱמָנִים וַיִּקַּח אֶת הַסֵּפֶר וַיִּתְּנֵהוּ בִּכְלִי חֶרֶשׂ לְמַעַן יַעֲמֹד ז) יָמִים רַבִּים וַיִּתְּנֵהוּ בְּיַד בָּנָיו. וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל אֶרֶץ שֵׂעִיר הַחֹרִי וַיֵּאָחֶז בָּהּ. וַתְּהִי כָל אֶרֶץ כְּנַעַן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה, וְעֵשָׂו וְכָל בָּנָיו יָרְשׁוּ אֶת הַר שֵׂעִיר.

קנ. שְׂכַר כִּבּוּד אֵם.

וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְשֶׁבֶת יוֹסֵף בְּבֵית הַסֹּהַר וַיֹּאמֶר יְיָ: נִמְחוּ פִּשְׁעֵי יוֹסֵף! וְעַתָּה הָבָה אֶזְכְּרָה לּוֹ אֶת הַחֶסֶד הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה בְּצֵאת אָבִיו מִבֵּית לָבָן. כִּי בִּרְאוֹתוֹ אֶת עֵשָׂו הוֹלֵךְ וְקָרֵב וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ, — וַיַּעֲמֹד עַל רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹת רַגְלָיו וַיְכַס בְּגוּפוֹ אֶת רָחֵל אִמּוֹ מֵעֵינֵי עֵשָׂו בְּאָמְרוֹ: תְּהִי יַד עֵשָׂו בִּי וְאַל תְּהִיֶה בְּאִמִּי! לָכֵן יִגְדַּל עַתָּה יוֹסֵף

א) חָלֵק לִשְׁנֵי חֲלָקִים. ב) חָזָק. ג) יַכְנִיעַ. ד) יֶחֱרָדוּ. ה) פערבלענדען, Помрачать разумъ.
ו) קויפבריעף, Купчая запись. ז) יִתְקַיֵּם.

צַל הַמַּעֲלָה הָרְבִיעִית לְדַבֵּר עִם יוֹסֵף.

קנג. אות ומופת.

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף חֲלוֹם חָלַמְתִּי וּפוֹתֵר אֵין אוֹתוֹ וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר: תִּשְׁמַע חֲלוֹם לִפְתֹּר אוֹתוֹ. וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אָמְנָם סִפְּרוּ לִי חֲלוֹמוֹת וָאֶפְתְּרֵם וַיְהִי כֵן כַּאֲשֶׁר פָּתַרְתִּי; אוּלָם אַל יַחְשֹׁב אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי חָכַמְתִּי וּנְבוּנוֹתִי מְאֹד עַל כֵּן הִשְׂכַּלְתִּי לִפְתֹּר אֶת הַחֲלוֹמוֹת! יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתַי הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב חָנַן אוֹתִי מְעַט בִּינָה וְיָדַעְתִּי לְהַגִּיד אֶת פִּתְרוֹן הַחֲלוֹמוֹת אֲשֶׁר סִפְּרוּ לִי, וְעַתָּה יַגֵּד נָא הַמֶּלֶךְ אֶת חֲלוֹמוֹ וְשָׁמַעְתִּי, אוּלַי יְרַחֵם יְיָ אוֹתִי עוֹד הַפַּעַם וְהִגַּדְתִּי לְפַרְעֹה אֶת פִּתְרוֹן חֲלוֹמוֹ. וַיְסַפֵּר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף אֵת כָּל אֲשֶׁר רָאָה בַּחֲלוֹמוֹ וַיְכַל לְדַבֵּר. וְרוּחַ יְיָ לָבְשָׁה אֶת יוֹסֵף א) בָּעֵת הַהִיא וַיֵּדַע אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יִקְרוּ אֶת פַּרְעֹה מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה, וַיֹּאמַר: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ הָפַךְ **אֶת** דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹ לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אוֹתִי וַיֹּאמֶר לִי: רָאִיתִי שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת תֹּאַר וְשֶׁבַע פָּרוֹת רַקּוֹת בָּשָׂר, תַּחַת אֲשֶׁר רָאָה בַחֲלוֹמוֹ פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה וְדַקּוֹת בָּשָׂר וַאֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ הוֹסִיף לַהֲפֹךְ אֶת דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹ וַיֹּאמֶר לִי: שֶׁבַע שִׁבֳּלִים מְלֵאוֹת וְשֶׁבַע שִׁבֳּלִים צְנֻמוֹת ב) רָאִיתִי בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה, תַּחַת אֲשֶׁר רָאָה אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ שִׁבֳּלִים בְּרִיאוֹת וְשִׁבֳּלִים שְׁדוּפוֹת קָדִים! וַיִּשְׁתָּאֶה פַּרְעֹה מְאֹד וַיֹּאמַר: הַאָמְנָם עָמַדְתָּ אַחֲרַי בַּחֲלֹמִי אֶת הַחֲלוֹמוֹת וַתֵּרֶא אֶת כָּל זֹאת? וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: הֲלֹא אָמַרְתִּי לַאֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ: יְיָ חָנַן אוֹתִי וַיּוֹדִיעֵנִי אֶת כָּל זֹאת! וַיִּפְתֹּר יוֹסֵף לְפַרְעֹה אֶת חֲלוֹמוֹתָיו לֵאמֹר: שֶׁבַע הַפָּרוֹת וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַטּוֹבוֹת שֶׁבַע שְׁנֵי שָׂבָע גָּדוֹל הֵן וְשֶׁבַע הַפָּרוֹת וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הָרָעוֹת שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב כָּבֵד הֵן; וְעַתָּה אִיעָצְךָ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ עֵצָה וּמִלַּטְתָּ ג) אֶת נַפְשְׁךָ וְאֶת נַפְשׁוֹת עֲבָדֶיךָ בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב. יְבַקֵּשׁ נָא הַמֶּלֶךְ אִישׁ חָכָם וְנָבוֹן וִישִׁיתֵהוּ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִפְקִיד הָאִישׁ הַהוּא פְּקִידִים עַל הָאָרֶץ וְחִמֵּשׁ ד) אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע. וְיִקְבְּצוּ אֶת כָּל אֹכֶל הַשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת הַבָּאוֹת וְצָבְרוּ ה) בֶּעָרִים וְשָׁמָרוּ. וּבְבוֹא שֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב וְנָתַן הַמֶּלֶךְ אֶת הָאֹכֶל הָרָב הַצָּבוּר לַעֲבָדָיו וְלֹא תִכָּרֵת ו) הָאָרֶץ בָּרָעָב. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמַר: אֵיכָה אֵדַע כִּי נֶאֱמָן פִּתְרוֹן חֲלוֹמִי? וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: הַיּוֹם תֵּלֶד לְךָ אִשְׁתְּךָ הַמַּלְכָּה בֵּן וְשָׂמַחְתָּ בוֹ; אֶפֶס כִּי בְּרֶגַע הִוָּלְדוֹ יָמוּת עָלֶיךָ בִּנְךָ בְּכוֹרְךָ אֲשֶׁר הוֹלַדְתָּ זֶה שְׁתֵּי שָׁנִים. וְנִחַמְתָּ אַחֲרָיו בְּבִנְךָ הַנּוֹלָד לְךָ הַיּוֹם. וְהָיָה כְּבוֹא הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְיָדַע אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי כֵנִים ז) דְּבָרַי, וְנֶאֱמָן פִּתְרוֹן חֲלוֹמוֹ. וַיְכַל יוֹסֵף לְדַבֵּר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ וַיֵּצֵא. וַיְהִי בְּצֵאת יוֹסֵף וַתָּבֹאנָה הָאוֹתוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל הַמֶּלֶךְ כַּיּוֹם הַהוּא. וַתֵּלֶד הַמַּלְכָּה בֵּן וַיִּתְבַּשֵּׂר הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׂמָח. וְאַךְ יָצָא הַמְבַשֵּׂר מֵאֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּרְאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְהִנֵּה בְנוֹ בְכוֹרוֹ נוֹפֵל אַרְצָה מֵת. וַתְּהִי צְעָקָה וּמְהוּמָה בְּבֵית הַמֶּלֶךְ. וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹל הַצְּעָקָה וְהַשָּׁאוֹן וַיֹּאמַר: מַה־זֶּה וְעַל מַה־זֶּה? וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר: בִּנְךָ בְּכוֹרְךָ מֵת פִּתְאוֹם! וַיֵּדַע אָז הַמֶּלֶךְ כִּי דִבֶּר אֵלָיו יוֹסֵף נְכוֹנָה וַיִּנָּחֵם ח) בִּבְנוֹ הַנּוֹלַד לוֹ בַּיּוֹם הַהוּא.

קנד. יְהוֹסֵף.

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לַעֲבָדָיו: אַתֶּם שְׁמַעְתֶּם

א) רוּחַ חָכְמָה מִלֵּא אֶת יוֹסֵף. ב) יְבֵשׁוֹת. ג) וְהִצַּלְתָּ. ד) וְיִקַּח לְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ אֶת הַחֵלֶק הַחֲמִישִׁי. ה) וְאָסְפוּ. ו) תֹּאבַד. ז) יְשָׁרִים. ח) וַיִּתְנַחֵם.

הַמֶּלֶךְ לְעוֹלָם וּמֹשֵׁל בַּכֹּל! אַתָּה קָצַפְתָּ עָלַי וְעַל שַׂר הָאוֹפִים וַתִּתְּנֵנוּ בְּבֵית הַסֹּהַר וַנַּחֲלֹם שְׁנֵינוּ וַנִּתְעַצֵּב אֶל לִבֵּנוּ מְאֹד. וְשָׁם בְּבֵית הַסֹּהַר הָיָה אִתָּנוּ נַעַר נִקְלֶה א) אֶחָד מִיַּלְדֵי הָעִבְרִים הַשּׂוֹנְאִים אֶת בְּנֵי עַם נֵכָר עֶבֶד מָכוּר בְּעֶשְׂרִים שֶׁקֶל כֶּסֶף, וַנַּגֶּד אֶת חֲלוֹמֹתֵינוּ וַיִּפְתָּר לָנוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר כֵּן הָיָה לֹא נָפַל מִכֹּל דְּבָרָיו אַרְצָה ב)! וְעַתָּה יִסְלַח נָא לִי הַמֶּלֶךְ אֶת חֲטָאַי אֲשֶׁר חָטָאתִי, כִּי הִתְאַפַּקְתִּי עַד הַיּוֹם וְלֹא הִזְכַּרְתִּי אֶת הַנַּעַר אֶל הַמֶּלֶךְ הַמִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ, — וְשָׁלַח וְקָרָא לָעִבְרִי הַהוּא וּפָתַר לוֹ אֶת חֲלוֹמוֹת הַמֶּלֶךְ וְשָׁבָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ לִמְנוּחָתָהּ!

קנא. כְּבוֹד מֶלֶךְ.

וַיְצַו פַּרְעֹה אֶת עֲבָדָיו לְהָבִיא אֶת יוֹסֵף וּלְהַעֲמִידוֹ לְפָנָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: לְכוּ אֶל הַנַּעַר הָעִבְרִי הַיּוֹשֵׁב בְּבֵית הַסֹּהַר וְדִבַּרְתֶּם אֵלָיו לֵאמֹר: הַמֶּלֶךְ קֹרֵא לְךָ לָבוֹא אֵלָיו לִפְתֹּר לוֹ אֶת חֲלוֹמוֹ; אֶפֶס כִּי תְדַבְּרוּ אֵלָיו בְּחָכְמָה וּבְהַשְׂכֵּל לְבִלְתִּי יִבָּהֵל הַנַּעַר פִּתְאֹם. וַיֹּאמְרוּ הָעֲבָדִים: כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֵינוּ הַמֶּלֶךְ נַעֲשֶׂה. וַיְמַהֲרוּ עַבְדֵי פַרְעֹה וַיָּבֹאוּ אֶל יוֹסֵף וַיְרִיצֻהוּ ג) מִן הַבּוֹר וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת דִּבְרֵי פַרְעֹה. וַיִּשְׁמַע יוֹסֵף אֶת דִּבְרֵיהֶם וַיֹּאמַר: הוֹאִילוּ נָא אֲדוֹנַי וּתְנוּנִי לְגַלֵּחַ וּלְחַלֵּף אֶת שִׂמְלוֹתַי ד) כִּי אֵיךְ אָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וְהִתְיַצַּבְתִּי לְפָנָיו, — וְלֹא גִלַּחְתִּי עוֹד וְלֹא חִלַּפְתִּי אֶת שִׂמְלוֹתַי הַמְגֹאָלוֹת ה)? וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הָעֲבָדִים: הַמֶּלֶךְ לֹא יָשִׂים לֵב לְשַׂעֲרוֹת רֹאשְׁךָ וְלִבְגָדֶיךָ הַקְּרוּעִים, כִּי אִם לִדְבָרֶיךָ אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אֵלָיו אַחֲרֵי שָׁמְעֲךָ אֶת חֲלוֹמוֹ. וַיִּתְחַנֵּן יוֹסֵף אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: חָנּוּנִי נָא ו) אַךְ הַפַּעַם וּתְנוּ אוֹתִי לְכַבֵּד אֶת הַמֶּלֶךְ כִּי עַבְדּוֹ אָנֹכִי וְהוּא מַלְכִּי וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה אֶת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְהִתְיַצַּבְתִּי לְפָנָיו בְּבִגְדֵי הָאֲסִירִים אֲשֶׁר לִבְשָׂרִי? וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו עַבְדֵי פַרְעֹה וַיֹּאמְרוּ מַהֵר וַעֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וַיְגַלַּח יוֹסֵף וַיְחַלֵּף אֶת שִׂמְלוֹתָיו וַיָּבֹא אֶל אַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ:

קנב. כִּסֵּא פַרְעֹה.

וּפַרְעֹה יָשַׁב בָּעֵת הַהִיא עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת חָגוּר אֵפוֹד ז) זָהָב נֶחְמָד לְמַרְאֶה מְאֹד וְהַנֵּזֶר ח) הַנָּתוּן עַל רֹאשׁוֹ עָשׂוּי בָּרֶקֶת ט) וְאֹדֶם י) וְנֹפֶךְ יא) וְכָל אֶבֶן יְקָרָה וּבִזְרֹחַ עֲלֵיהֶם הַשֶּׁמֶשׁ וְנִרְאוּ אַלְפֵי מְאוֹרֵי אֵשׁ נִפְלָאִים וְנֶחְמָדִים בְּנִזְרוֹ וְהָיוּ מָשׂוֹשׂ יב) כָּל רוֹאֵיהֶם. וְהַכִּסֵּא אֲשֶׁר יָשַׁב עָלָיו הַמֶּלֶךְ מְצֻפֶּה זָהָב וָכֶסֶף וּמְפֹאָר בְּאַבְנֵי שֹׁהַם וְיָשְׁפֵה יג) וְשִׁבְעִים מַעֲלוֹת יד) לוֹ עֲשׂוּיוֹת לַעֲלוֹת בָּהֶן וְלָשֶׁבֶת עֲלֵיהֶן. וְהָיָה בְּבוֹא אִישׁ לְדַבֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ וְנִגַּשׁ אֶל הַכִּסֵּא וְעָלָה בְּהַמַּעֲלָה הַתַּחְתּוֹנָה וְעָמָד. וְהָיָה אִם יָדַע הָאִישׁ שִׁבְעִים לְשׁוֹנוֹת וְעָלָה בְּמַעֲלוֹת הַכִּסֵּא הָלֹךְ וַעֲלוֹת עַד הַמַּעֲלָה הַשִּׁבְעִים. וְאִם שְׁתַּיִם לְשׁוֹנוֹת אוֹ שָׁלֹשׁ יָדַע, — וְעָלָה בְּמַעֲלָה הַשֵּׁנִית אוֹ הַשְּׁלִישִׁית וְיָשַׁב. אָז יֵרֵד הַמֶּלֶךְ וְיָשַׁב בְּמַעֲלָה הָרְבִיעִית וְדִבֶּר עִמּוֹ; וְאִם עֶשְׂרִים אוֹ שְׁלֹשִׁים לְשׁוֹנוֹת יָדַע, וְעָלָה בַּמַּעֲלוֹת לְפִי מִסְפַּר הַלְּשׁוֹנוֹת אֲשֶׁר יָדַע. וְיָרַד אֵלָיו הַמֶּלֶךְ אֶל הַמַּעֲלָה הָאַחַת וּשְׁלֹשִׁים אוֹ הָאַחַת וְעֶשְׂרִים וְדִבֶּר אִתּוֹ. וַיְהִי כְּבוֹא יוֹסֵף עַד לִפְנֵי פַרְעֹה וַיַּרְא אֶת כָּל הַהוֹד וְהֶהָדָר וַיִּשְׁתָּאֵה מְאֹד וַיְמַהֵר וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ אַרְצָה וַיַּעַל בְּמַעֲלָה הַשְּׁלִישִׁית וַיֵּשֶׁב. וַיֵּרֶד פַּרְעֹה אֵלָיו וַיֵּשֶׁב

א) שָׁפָל. ב) לֹא הָיָה דָּבָר אֲשֶׁר לֹא נִתְקַיֵּם. ג) הוֹצִיאוּהוּ בִּמְהֵרָה. ד) לִלְבּוֹשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים. ה) הַמְטֻנָּפִים.
ו) עֲשׂוּ נָא חֶסֶד. ז) שולטערקלייד, Облаченіе ח) הָעֲטָרָה. ט) Бриллiантъ י) אֶבֶן יְקָרָה אֲדֻמָּה.
יא) סמאראגד, Изумрудъ יב) שִׂמְחַת. יג) אֶבֶן יְקָרָה עֲגֻלָּה: יאשפיס, Ашма יד) מַדְרֵגָה. Ступени

בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם! וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף: רְאֵה אָנֹכִי נוֹתֵן אֹתְךָ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם, וּבִלְעָדֶיךָ לֹא יַעֲשֶׂה אִישׁ קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה א) בְּכָל הָאָרֶץ, וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד שִׁמְךָ יוֹסֵף וְהָיָה שִׁמְךָ צָפְנַת פַּעְנֵחַ לֵאמֹר: מְגַלֶּה נִסְתָּרוֹת! וַיָּסַר פַּרְעֹה אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אוֹתָהּ עַל יַד יוֹסֵף וַיַּלְבִּישֵׁהוּ לְבוּשׁ מַלְכוּת וַיִּתֵּן עֲטֶרֶת זָהָב עַל רֹאשׁוֹ וַיָּשֶׂם רְבִיד ב) הַזָּהָב עַל צַוָּארוֹ, וַיְצַו אֶת עֲבָדָיו וַיַּרְכִּיבוּ אֶת יוֹסֵף בְּמֶרְכַּבְתּוֹ הַשֵּׁנִית וְהִיא רְתוּמָה ג) לְסוּס אַבִּיר ד) וְנֶחְמָד עַד מְאֹד. וַיְהִי בְּצֵאת מֶרְכֶּבֶת יוֹסֵף מֵחֲצַר הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ לְפָנָיו חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וְחַרְבוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר הָיָה לָהֶן בָּרָק ה) שְׁלוּפוֹת ו) בִּידֵיהֶם, וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ מִגְּדוֹלֵי הַמֶּלֶךְ חֲגוּרִים אֵזוֹרֵי ז) עוֹר מְצֻפִּים זָהָב הוֹלְכִים לִימִינוֹ וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ לִשְׂמֹאלוֹ, וְהַמְנַגְּנִים וְהַתּוֹקְעִים וְהַמְחַלְּלִים בַּחֲלִילִים ח) וּמְשׁוֹרְרִים וּמְשׁוֹרְרוֹת וְיוֹצְאִים בִּמְחוֹלוֹת הוֹלְכִים אַחֲרֵי יוֹסֵף לְהַרְנִין אֶת לִבּוֹ וּלְשַׂמְּחֵהוּ. וְכִרְאוֹת הָעָם אֶת יוֹסֵף רוֹכֵב בְּמֶרְכַּבְתּוֹ וַיִּשְׁטְחוּ ט) בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יַעֲבָר בָּהּ מֹר י) וַאֲהָלוֹת יא) וַיַּקְטִירוּ לְפָנָיו לְבֹנָה יב) וְקִדָּה יג) וְכָל רָאשֵׁי בְשָׂמִים. בְּרֶגַע הַזֶּה יָצְאוּ מִתּוֹךְ עַבְדֵי פַּרְעֹה עֶשְׂרִים אִישׁ וַיִּקְרְאוּ בְחָזְקָה: הִנֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ הַמֶּלֶךְ לָשִׁית אוֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם! אֲשֶׁר יַמְרֶה אֶת פִּיו יד) וַאֲשֶׁר לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ אַרְצָה יוּמָת, כִּי מָרַד בַּמֶּלֶךְ וּבְמִשְׁנֵהוּ! וְאַךְ כִּלּוּ עֶשְׂרִים הָאִישׁ לִקְרֹא אֶת הַקְּרִיאָה הַהִיא וַיִּפּוֹל כָּל הָעָם הֶעָצוּם הַזֶּה עַל פְּנֵיהֶם אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְיוֹסֵף וַיִּקְרְאוּ: יְחִי הַמֶּלֶךְ! יְחִי מִשְׁנֵהוּ! בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה הֵעִיף טו) יוֹסֵף עֵינוֹ עַל כָּל הַנַּעֲשֶׂה סְבִיבוֹתָיו וַיַּרְא אֶת הָעָם הָרַב וְהֶעָצוּם הַמִּשְׁתַּחֲוֶה אֵלָיו וְאֶת אַנְשֵׁי הַחַיִל וְאֶת בְּרַק חַרְבוֹתֵיהֶם וְאֶת הַמְנַגְּנִים וְאֶת הַנְּעָרוֹת הָעוֹמְדוֹת עַל הַגַּגּוֹת וְעַל הַחוֹמוֹת הַמַּשְׁלִיכוֹת אֵלָיו אֶת טַבְּעוֹתֵיהֶן, טַבְּעוֹת הַזָּהָב וְאֶת כָּל הַהוֹד וְהֶהָדָר, — וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו אֶל הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמַר: מֵקִים יְיָ מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפּוֹת טז) יָרִים אֶבְיוֹן. יְיָ צְבָאוֹת! אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ! וַיַּעֲבוֹר יוֹסֵף עִם שָׂרֵי פַרְעֹה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיַּרְאֻהוּ אֶת כָּל הָאָרֶץ וְאֶת כָּל אוֹצְרוֹתֶיהָ. וַיָּשָׁב יוֹסֵף אֶל פַּרְעֹה, וַיִּתֶּן לוֹ הַמֶּלֶךְ שָׂדוֹת וּכְרָמִים וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים כִּכְּרֵי כֶסֶף וְאֶלֶף כִּכַּר זָהָב וְאַבְנֵי שֹׁהַם וּבְדֹלַח נָתַן לוֹ לְמִנְחָה. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לְכָל עַמּוֹ לְהָבִיא אֶל יוֹסֵף מְנָחוֹת אִישׁ אִישׁ כְּכֹל אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲשׂוּ בָמָה יז) גְדוֹלָה בִּרְחוֹב הָעִיר וַיִּפְרְשׂוּ בְגָדִים וַיַּשְׁלִיכוּ שָׁמָּה אִישׁ נֶזֶם יח) זָהָב אֶחָד וְאִישׁ קְשִׂיטָה יט) אַחַת וְטַבַּעַת וַעֲגִילִים כ) וְכָל כְּלִי מַעֲשֵׂה זָהָב וָכֶסֶף וְאַבְנֵי שֹׁהַם וּבְדֹלַח. וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת כָּל אֵלֶּה וַיָּשֶׂם בְּאוֹצְרוֹתָיו. וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקַּח אֶת אָסְנַת וַיִּתְּנֶהָ לְיוֹסֵף לְאִשָּׁה. וַיִּתֵּן פַּרְעֹה לְיוֹסֵף מֵאָה עֲבָדִים לְשָׁרְתוֹ וְגַם יוֹסֵף שָׁלַח וַיִּקֶן לוֹ עֲבָדִים רַבִּים וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת גָּדוֹל מְאֹד כְּבָתֵּי הַמְּלָכִים וַיַּעַשׂ לוֹ כִּסֵּא נֶחְמָד וַיְצַף כא) אוֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וַיְפָאֲרֵהוּ בְּאַבְנֵי חֵן וַיַּעַשׂ בּוֹ תַּבְנִית כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם וְתַבְנִית נִילוּס יְאוֹרָהּ הַמַּשְׁקֶה אֶת כָּל הָאָרֶץ. וַיְיָ הוֹסִיף לְיוֹסֵף חָכְמָה עַל חָכְמָתוֹ וַיֶּאֱהָבֵהוּ פַּרְעֹה בְּכָל לִבּוֹ וַיְנַשְּׂאֵהוּ עַד מְאֹד, וְגַם כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲהֵבוּהוּ וַיְבָרְכוּהוּ עַל טוּב לִבּוֹ וְעַל חֶמְלוֹ

א) דָּבָר קָטֹן אוֹ דָּבָר גָּדוֹל. ב) האלזשמיקק, Шейное украшеніе ג) אִסוּרָה. ד) חָזָק. ה) וְחַרְבוֹתֵיהֶם הַמַּבְרִיקוֹת. ו) הַמּוּצָאוֹת מִתַּעְרֵיהֶן. ז) גורט, Поясъ ח) פלאֶטע, Флейта ט) וַיְפַזְּרוּ. י) מירהע, Мирра יא) מִין עֵץ בֹּשֶׂם. יב) וויירויך, Ладанъ יג) צימט, Корица יד) אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע בְּקוֹלוֹ. טו) הינבליקקען, Взглянуть טז) מִדֹּמֶן. יז) אנהאֶהע, Возвышенность יח) רינג, Кольцо יט) מַטְבֵּעַ וְעָלֶיהָ מְצֻיָּרָה תְּמוּנַת כֶּבֶשׂ. כ) אָהררינג, Сережка כא) וַיְכַס.

אֶת כָּל דִּבְרֵי הָאִישׁ הָעִבְרִי וַתִּרְאוּ כִּי בָאוּ כָּל הָאוֹתוֹת אֲשֶׁר הִגִּיד וְלֹא נָפַל מִכָּל דְּבָרָיו אַרְצָה וְעַתָּה הֲלֹא תֵדְעוּ וְתָבִינוּ, כִּי בוֹא יָבוֹאוּ א) כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֵּר אֵלַי אַחֲרֵי סַפְּרִי לוֹ אֶת חֲלוֹמוֹתַי! עַל כֵּן אָמַרְתִּי: אִם נְהַלֵּךְ מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ לֹא נִמְצָא כָמוֹהוּ חָכָם וְנָבוֹן וְאֵין טוֹב לָנוּ בִּלְתִּי אִם אַשְׁלִיטֵהוּ ב) עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם לְבַעֲבוּר יְמַלֵּט אוֹתָהּ בְּחָכְמָתוֹ. וַיַּעֲנוּ עַבְדֵי פַרְעֹה וַיֹּאמְרוּ: אָמְנָם חָכָם הָעִבְרִי מְאֹד וַעֲצָתוֹ אֲשֶׁר יָעַץ טוֹבָה לָנוּ; אוּלָם אֵיךְ יְשִׁיתֵהוּ אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם, — וּבְדָתֵינוּ ג) כָּתוּב אֲשֶׁר לֹא יִמְלֹךְ אִישׁ וְלֹא יִהְיֶה מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ בִּלְתִּי אִם יֵדַע אֶת כָּל שִׁבְעִים הַלְּשׁוֹנוֹת? וְהָיָה אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ יַשְׁלִיטֵהוּ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבָאוּ אֵלָיו עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר אִתּוֹ וְלֹא יֵדַע אֶת שְׂפָתָם! וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר קִנְאוּ בְיוֹסֵף מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אֲהָהּ אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ! הַאָמְנָם תַּמְשִׁיל בָּנוּ עֶבֶד הַנִּמְכָּר בְּעֶשְׂרִים כָּסֶף? וַיַּעַן אוֹתָם פַּרְעֹה וַיֹּאמַר: לוּ הִתְבּוֹנַנְתֶּם אֵלָיו כָּמוֹנִי וַתִּשְׁמְעוּ אֶת דְּבָרָיו הַמְחֻכָּמִים וַתַּשְׁגִּיחוּ אֶל שִׁבְתּוֹ וְאֶל קוּמוֹ, כִּי עַתָּה אֲמַרְתֶּם גַּם אַתֶּם: בֶּן חוֹרִים ד) הוּא! וַיִּשְׁמְעוּ שָׂרֵי פַרְעֹה אֶת דְּבָרָיו וַיֹּאמְרוּ: שְׁלַח נָא אֵלָיו וְיִתְיַצֵּב לְפָנֶיךָ שֵׁנִית וְנִסִּיתָ אוֹתוֹ בְּכָל דָּבָר אֲשֶׁר תַּחְפֹּץ וְכַאֲשֶׁר יִיטַב בְּעֵינֶיךָ תַּעֲשֶׂה. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֵעָשׂוֹת כֵּן לְמַהֵר, וַיֵּצְאוּ כָּל הַשָּׂרִים מֵאֵת פְּנֵי פַרְעֹה. וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיִּשְׁלַח יְיָ אֶת הַמַּלְאָךְ גַּבְרִיאֵל אֶל יוֹסֵף לְלַמְּדוֹ אֶת שִׁבְעִים הַלְּשׁוֹנוֹת. וַיָּבֹא הַמַּלְאָךְ וַיַּעֲמֹד עַל יוֹסֵף הַשּׁוֹכֵב בְּבֵית אֲדוֹנָיו בַּבּוֹר, וַיִּגַּע בּוֹ וַיְעִירֵהוּ מִשְּׁנָתוֹ. וַיָּקָם יוֹסֵף וַיַּעֲמֹד עַל רַגְלָיו וְהִנֵּה מַלְאַךְ יְיָ עוֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְאוֹרוֹ מָלֵא אֶת כָּל הַבּוֹר. וַיָּחֶל הַמַּלְאָךְ גַּבְרִיאֵל לְלַמְּדֵהוּ אֶת הַלְּשׁוֹנוֹת הָרַבּוֹת וַיַּרְא כִּי קָשֶׁה מְיוֹסֵף לִלְמוֹד אֶת כֻּלָּן בְּלַיְלָה אֶחָד, וַיֹּאמֶר גַּבְרִיאֵל: רְאֵה אָנֹכִי מוֹסִיף אוֹת אַחַת מֵהָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת עַל שִׁמְךָ לְבַעֲבוּר תּוֹסִיף לְחָכְמָה וּלְהַשְׂכִּיל וְהָיָה שִׁמְךָ יְהוֹסֵף! וַיְהִי אַךְ הוֹצִיא הַמַּלְאָךְ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה מִפִּיו וַתָּאֹרְנָה עֵינֵי יוֹסֵף וַיֶּחֱזַק כֹּחַ זִכְרוֹנוֹ וַיִּזְכֹּר הֵיטֵב אֶת כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת אֲשֶׁר דִּבֵּר אֵלָיו הַמַּלְאָךְ וַיֵּדַע אוֹתָן כַּאֲשֶׁר יָדַע אֶת לְשׁוֹן אֲבוֹתָיו — לְשׁוֹן קֹדֶשׁ —! וַיֵּלֶךְ מַלְאַךְ יְיָ מֵאִתּוֹ וַיֵּעָלֵם ה) מֵעֵינָיו וְיוֹסֵף שָׁב וַיִּשְׁכַּב בְּמִשְׁכָּבוֹ עַד אוֹר הַבֹּקֶר!

קנה. גְּדֻלַּת יוֹסֵף.

וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לְהָבִיא אֶת יוֹסֵף וַיֵּלְכוּ עֲבָדָיו וַיְבִיאוּהוּ אֶל פַּרְעֹה. וַיַּעַל יוֹסֵף בְּמַעֲלוֹת הַכִּסֵּא עָלֹה וְדַבֵּר בְּכָל הַלְּשׁוֹנוֹת עַד עֲלוֹתוֹ בַּמַּעֲלָה הַשִּׁבְעִים. וַיְהִי כְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פַרְעֹה וַיָּחֶל לְדַבֵּר אִתּוֹ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְלֹא יָדַע פַּרְעֹה אֶת הַשָּׂפָה הַזֹּאת וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף: מַה שֵּׁם הַשָּׂפָה אֲשֶׁר אַתָּה מְדַבֵּר בָּהּ אֵלַי? וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמַר: שֵׁם הַשָּׂפָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְדַבֵּר בָּהּ אֶל אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ לְשׁוֹן קֹדֶשׁ. וַיֶּחֱרַד פַּרְעֹה חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הֵן יְסִירוּנִי בְּנֵי עַמִּי מִמֶּלֶךְ בְּהִוָּדַע לָהֶם כִּי אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ אֶת הַשָּׂפָה הָעִבְרִית! וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה בַלָּט: הַשְׁבְּעָה לִּי לְבִלְתִּי גַלּוֹתְךָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לַעֲבָדַי! וַיִּשָּׁבַע יוֹסֵף לֵאמֹר: חָלִילָה לִּי מֵהַגִּיד לַעֲבָדֶיךָ לֵאמֹר: פַּרְעֹה אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ אֶת כָּל שִׁבְעִים הַלְּשׁוֹנוֹת! וַיָּנִיחוּ ו) לוֹ דִּבְרֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרָיו: הָאִישׁ הַזֶּה יָעֲצֵנִי לְהַפְקִיד בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם אִישׁ חָכָם אֲשֶׁר יְמַלֵּט בְּחָכְמָתוֹ אֶת הָאָרֶץ מֵרָעָב וְעַתָּה אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אוֹתוֹ אֱלֹהִים אֶת כָּל זֹאת אֵין חָכָם וְנָבוֹן כָּמוֹהוּ בְּכָל הָאָרֶץ! וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים: גַּם אֲנַחְנוּ כָּמוֹךָ אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ נְדַבֵּרָה: אֵין טוֹב לָנוּ בִּלְתִּי אִם הַפְקִידְךָ אֶת הָאִישׁ לְשַׁלִּיט

א) יְקוּמוּ. ב) אַמְשִׁילֵהוּ. ג) וּבְחֻקֵּינוּ. ד) שָׂרִים. ה) וַיִּסָּתֵר. ו) נָתְנוּ לוֹ מְנוּחָה.

יַחְפֹּץ לִשְׁבֹּר בָּר בְּמִצְרָיִם, — אַל יִשְׁלַח עֲבָדָיו מִצְרַיְמָה כִּי אִם אֶת בָּנָיו, וְכָל אִישׁ מִצְרִי אוֹ כְנַעֲנִי אֲשֶׁר יָבוֹא מִכָּל הָאֲרָצוֹת לִשְׁבּוֹר בָּר וְהָלַךְ וּמְכָרוֹ בְּכָל הָאָרֶץ, — עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ, וְלֹא יָבוֹא אִישׁ הָלוֹם וּשְׁנֵי חֲמוֹרִים עִמּוֹ, כִּי אִם אִישׁ אִישׁ וַחֲמוֹרוֹ יֵרֵד מִצְרָיְמָה. וַיָּשֶׂם יוֹסֵף שׁוֹמְרִים בְּשַׁעֲרֵי מִצְרַיִם וַיְצַוֵּם לֵאמֹר: כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יָבוֹא לִשְׁבָּר אֹכֶל, אַל תִּתְּנֻהוּ לָבוֹא הָעִירָה בִּלְתִּי אִם כָּתַב אֶת שְׁמוֹ וְאֶת שֵׁם אָבִיו וְאֶת שֵׁם אֲבִי אָבִיו. וּבִהְיוֹת הָעֶרֶב וַאֲסַפְתֶּם אֶת שְׁמוֹת כָּל הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֲשֶׁר כְּתַבְתֶּם וּנְתַתֶּם לִמְנַשֶּׁה בְּנִי וְקָרָא לְפָנַי וְיָדַעְתִּי אֶת שְׁמוֹתָם! וַיַּפְקֵד יוֹסֵף פְּקִידִים וַיְצַוֵּם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיַּשְׁמִיעוּ אַנְשֵׁי יוֹסֵף בְּכָל מִצְרַיִם כְּכָל הַדְּבָרִים וְהַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה לָהֶם יוֹסֵף. וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ מִזְרָח וּמַעֲרָב אֶת הַחֻקִּים אֲשֶׁר שָׂם יוֹסֵף בְּמִצְרָיִם. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף בְּלִבּוֹ: עַתָּה אֵדַע בְּבוֹא אַחַי הֲלוֹם לִשְׁבּוֹר בָּר!

קנט. אַחֵי יוֹסֵף בְּמִצְרָיִם.

וַיַּרְא יַעֲקֹב כִּי יֶשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֶל בָּנָיו: הֵן חָזַק הָרָעָב גַּם עָלֵינוּ וְאַתֶּם יוֹשְׁבִים בַּבַּיִת וְאֵינְכֶם הוֹלְכִים לִשְׁבּוֹר בָּר כְּדֶרֶךְ א) כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם: עָשִׁיר יַעֲקֹב מְאֹד וְאוֹצְרוֹתָיו מְלֵאִים בָּר... הָבָה נִפְּלָה עָלָיו וַהֲרַגְנוּהוּ וַהֲרִיקוֹנוּ אֶת כָּל אוֹצְרוֹתָיו? עַל כֵּן בָּנַי רְדוּ גַּם אַתֶּם מִצְרַיְמָה וְשִׁבְרוּ ב) לָנוּ מְעַט אֹכֶל וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת. וַיַּעֲנוּ בְּנֵי יַעֲקֹב אוֹתוֹ לֵאמֹר: הִנֶּנוּ וְיָרַדְנוּ מִצְרָיְמָה! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: בְּבוֹאֲכֶם עַד לִפְנֵי שַׁעֲרֵי הָעִיר, אַל תָּבוֹאוּ כֻלְּכֶם יַחַד בְּשַׁעַר אֶחָד, פֶּן יִרְאוּ אֲנָשִׁים רָעִים אֶת יְפִי תָּאֳרְכֶם וְאֶת גֹּבַהּ קוֹמַתְכֶם וְאֶת כֹּחֲכֶם הַגָּדוֹל, — וְהָיְתָה עֵינָם רָעָה בָּכֶם! וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב לְקוֹל אֲבִיהֶם וַיִּפָּרְדוּ מֵעִמּוֹ וַיֵּלְכוּ לָבוֹא מִצְרָיְמָה. וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּדֶּרֶךְ וַיִּזְכְּרוּ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ: מִי יִתֵּן וּמָצָאנוּ אוֹתוֹ בְּמִצְרַיִם וּפְדִינוּ ג) אוֹתוֹ מִידֵי אֲדוֹנָיו! וַיֹּאמֶר אֶחָד מֵהֶם: בְּבוֹאֵנוּ הָעִירָה וְהָלַכְנוּ בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר וּבִקַּשְׁנוּהוּ. וַיַּעֲנוּהוּ אֶחָיו לֵאמֹר: כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיְהִי כְּבוֹאָם עַד לִפְנֵי שַׁעֲרֵי הָעִיר וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ מֵעִם אָחִיו וַיָּבוֹאוּ בַּעֲשָׂרָה שַׁעֲרֵי הָעִיר. וַיִּגְּשׁוּ אֲלֵיהֶם הַשּׁוֹעֲרִים וַיִּכְתְּבוּ אֶת שְׁמוֹתָם וַיִּתְּנוּ בָּעֶרֶב לִמְנַשֶּׁה. וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת הַשֵּׁמוֹת וַיַּרְא וְהִנֵּה בָּאוּ אֶחָיו בַּעֲשֶׂרֶת שַׁעֲרֵי הָעִיר. וַיְצַו יוֹסֵף לְשׁוֹמְרֵי הָאוֹצָרוֹת לֵאמֹר: לֹא יִפָּתַח מָחָר בִּלְתִּי אִם אוֹצָר אֶחָד וְהָיוּ יֶתֶר הָאוֹצָרוֹת סְגוּרִים וְלֹא יִפָּתְחוּ כִּי אִם לְפִי דְבָרִי! ד) וַיַּעֲשׂוּ פְּקִידֵי הָאוֹצָרוֹת כְּדִבְרֵי יוֹסֵף. וַיִּתֵּן יוֹסֵף לָאִישׁ אֲשֶׁר עַל הָאוֹצָר הַפָּתוּחַ אֶת שְׁמוֹת אֶחָיו וַיֹּאמֶר: כֹּל אֲשֶׁר יָבוֹא לִשְׁבּוֹר בָּר יַגִּיד לְךָ אֶת שְׁמוֹ; וְהָיָה בְּבוֹא אֵלֶיךָ אַנְשֵׁי הַשֵּׁמוֹת הָאֵלֶּה וּתְפַשְׂתָּם וּשְׁלַחְתָּם אֵלָי. וּבְנֵי יַעֲקֹב הִתְהַלְּכוּ בְּתוֹךְ הָעִיר לְבַקֵּשׁ אֶת יוֹסֵף טֶרֶם יִשְׁבְּרוּ אֹכֶל וַיְבַקְשֻׁהוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְלֹא מְצָאֻהוּ. וַיִּשְׁלַח פְּקִיד הָאוֹצָר הַפָּתוּחַ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר: זֶה שְׁלֹשָׁה יָמִים לֹא בָאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ לִי אֶת שְׁמוֹתֵיהֶם. וַיִּקַּח יוֹסֵף שִׁבְעִים גִּבּוֹרִים מִגִּבּוֹרֵי פַרְעֹה וַיְשַׁלְּחֵם לְבַקֵּשׁ אֶת אֶחָיו. וַיָּפוּצוּ בְּכָל הָעִיר וַיְבַקְשׁוּם וַיִּמְצָאוּם וַיְבִיאוּם אֶל יוֹסֵף.

קס. מְגַלֶּה נִסְתָּרוֹת.

וְיוֹסֵף יָשַׁב בְּהֵיכָלוֹ עַל כִּסְאוֹ הַנֶּחְמָד

א) כְּמַעֲשֵׂה. ב) וּקְנוּ. ג) וְגָאַלְנוּ. ד) לְפִי מִצְוָתִי.

עַל עָנִי וְאֶבְיוֹן וּמַר נֶפֶשׁ וַיְהִי שְׁמוֹ לִבְרָכָה בְּכָל הָאָרֶץ .

קנו . מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם .

וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לַמֶּלֶךְ יוֹסֵף עַל מִצְרַיִם וַיִּתֵּן יְיָ שָׂבָע גָּדוֹל בְּכָל הָאָרֶץ וַיֹּאכְלוּ הַמִּצְרִיִּים וַיִּשְׂבְּעוּ מְאֹד . וַיְצַו יוֹסֵף וַיִּקְבְּצוּ אֶת כָּל אֹכֶל שֶׁבַע הַשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת וַיָּשֶׂם בְּאוֹצְרוֹתָיו וַיַּפְקֵד עֲלֵיהֶם שׁוֹמְרִים . בַּיָּמִים הָהֵם יָלְדָה אָסְנַת שְׁנֵי בָנִים תְּאוֹמִים וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה וְאֶת שֵׁם הַשֵּׁנִי קָרָא אֶפְרָיִם . וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְלַמְּדֵם יוֹסֵף לַעֲשׂוֹת טוֹב וָחֶסֶד וַיִּשְׁמְעוּ לִדְבָרָיו הַטּוֹבִים וַיֵּלְכוּ בִדְרָכָיו וְלֹא סָרוּ מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר לִמְּדָם יָמִין וּשְׂמֹאל . וַיְהִי יְיָ אֶת הַנְּעָרִים וַיֵּלְכוּ הָלֹךְ וְגָדֵל וָטוֹב וַיָּבִינוּ וַיַּשְׂכִּילוּ בְּכָל חָכְמָה וּבְכָל דִּבְרֵי הַמְּלוּכָה . וַיְהַלְלוּם שָׂרֵי פַּרְעֹה אֵלָיו לֵאמֹר : טוֹבִים בְּנֵי יוֹסֵף וּנְבוֹנִים . וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו וַיְגַדְּלוּ בְּקֶרֶב בָּנָיו .

קנז . קְלָלָה וּבְרָכָה .

וַתִּכְלֶינָה שֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע וַתְּבֹאנָה אַחֲרֵיהֶן שֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף . וַיִּפְתְּחוּ כָּל מִצְרַיִם אֶת אוֹצְרוֹת הַבָּר אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה בָא רָקָב א) בְּכָל הַתְּבוּאוֹת אֲשֶׁר שָׂמוּ בְּאוֹצְרוֹתֵיהֶם וְלֹא תִצְלַחְנָה ב) לֶאֱכֹל . וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים אֶל פַּרְעֹה וַיֹּאמְרוּ לוֹ : הִנֵּה לַעֲבָדֶיךָ אֹכֶל וְלֹא נָמוּת וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה : מַדּוּעַ לֹא צְבַרְתֶּם בָּר בְּאוֹצְרוֹתֵיכֶם בִּשְׁנוֹת הַשָּׂבָע כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יוֹסֵף ? וַיַּעֲנוּהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר : אָסַפְנוּ אֶת כָּל אֹכֶל שְׂדוֹתֵינוּ בִּשְׁנוֹת הַשָּׂבָע וַנָּשֶׂם אוֹתוֹ בְּאוֹצְרוֹתֵינוּ . וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵחֵל הָרָעָב וַנִּפְתַּח אֶת הָאוֹצָרוֹת וַנִּרְאֶה וְהִנֵּה רָקְבָה הַתְּבוּאָה וְלֹא תִצְלַח לַכֹּל ! וַיֶּחֱרַד פַּרְעֹה חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ : אִם אֲצַוֶּה אֶת יוֹסֵף לָתֵת לְכָל הָעָם הָרָב הַזֶּה מֵהָאֹכֶל אֲשֶׁר שָׂם בְּאוֹצְרוֹת הַמֶּלֶךְ . וְנֶאֶכְלָה כָּל הַתְּבוּאָה , — וּמָתַי בָּרָעָב ! עַל כֵּן אֲצַוֵּהוּ לְבִלְתִּי תֵת לָהֶם מְאוּמָה וְחָיְתָה נַפְשִׁי וְנַפְשׁוֹת אַנְשֵׁי בֵיתִי ! וַיַּעַשׂ פַּרְעֹה כַּאֲשֶׁר חָשַׁב וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף : אֱסֹף אֶת כָּל הַתְּבוּאָה אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּאוֹצְרוֹתַי וְטָמַנְתָּ אוֹתָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר לְבִלְתִּי יִוָּדַע לְעַמִּי הָרָעֵב . וַיִּשְׁמַע יוֹסֵף אֶת דִּבְרֵי פַרְעֹה וַיִּתְחַלְחַל ג) כִּי צַר הָיָה לוֹ עַד מְאֹד לִרְאוֹת בְּאָבְדַן עַם רָב , — וַיֹּאמַר : חָלִילָה לִּי מֵעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הָרַע הַזֶּה ! וַיִּפְתַּח אֶת הָאוֹצָרוֹת וַיִּתֵּן לָהֶם לָרְעֵבִים כְּכֹל אֲשֶׁר שָׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ . וַיִּוָּדַע בְּמִצְרַיִם הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה לְיוֹסֵף מֵאֵת פַּרְעֹה , וַיִּקְצֹף הָעָם מְאֹד וַיֹּאמַר : יְהִי שֵׁם פַּרְעֹה לְאָלָה ד) וְלִקְלָלָה , — וְהָיָה שֵׁם יוֹסֵף רוֹעֵנוּ ה) לִבְרָכָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם !

קנח . חֻקִּים חֲדָשִׁים .

וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ כְּנַעַן וּפְלִשְׁתִּים וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וּבְנֵי קֶדֶם וְכָל יוֹשְׁבֵי הֶעָרִים הַקְּרוֹבוֹת וְהָרְחוֹקוֹת כִּי יֶשׁ שֶׁבֶר ו) בְּמִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ כֻלָּם מִצְרַיְמָה לִשְׁבֹּר אֹכֶל , כִּי חָזַק הָרָעָב מְאֹד . וַיִּפְתַּח יוֹסֵף אֶת כָּל הָאוֹצָרוֹת וַיָּשֶׂם עֲלֵיהֶם פְּקִידִים וַיִּשְׁבְּרוּ לְכָל הַבָּאִים יוֹם יוֹם . וַיֵּדַע יוֹסֵף כִּי גַם אֶחָיו יֵרְדוּ מִצְרַיְמָה לִשְׁבֹּר בָּר וַיְצַו אֶת עֲבָדָיו וַיַּעֲבִירוּ קוֹל ז) בְּכָל מִצְרַיִם לֵאמֹר : אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר

א) וואורמפראַסס, Червоточина ב) וְלֹא תִכְשַׁרְנָה . ג) חָרַד מְאֹד . ד) לְקִלְלַת אֱלֹהִים . ה) מְכַלְכְּלֵנוּ .
ו) מָזוֹן . ז) הוֹדִיעוּ .

וַיְצַו לְהַאֲכִילוֹ וּלְהַשְׁקוֹתוֹ וַיַּעֲמֵד לְפָנָיו אֶת אֶחָד מֵעֲבָדָיו לְשָׁרְתוֹ. וְאַחַר בָּא יוֹסֵף אֶל אֶחָיו וַיֹּאמַר: קְחוּ לָכֶם שֶׁבֶר רַעֲבוֹן בָּתֵּיכֶם וְהָבִיאוּ אֶל בֵּית אֲבִיכֶם וּלְקַחְתֶּם אֶת אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם וַהֲבֵאתֶם הֲלוֹם וְיֵאָמְנוּ דִבְרֵיכֶם וְהוֹצֵאתִי לָכֶם אֶת אֲחִיכֶם אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּמִשְׁמָר. וַיַּעֲנוּ כֻלָּם וַיֹּאמְרוּ: כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲדוֹנֵינוּ, כֵּן נַעֲשֶׂה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אָרְצָה. וַיִּשְׂאוּ אִישׁ אִישׁ אֶת שִׁבְרוֹ עַל חֲמוֹרוֹ וַיֵּצְאוּ לָבוֹא אַרְצָה כְּנָעַן. וַיִּפְתַּח לֵוִי אֶת שַׂקּוֹ לָתֵת מִסְפּוֹא לַחֲמוֹרוֹ בַּמָּלוֹן וַיַּרְא אֶת כַּסְפּוֹ וְהִנֵּה הוּא בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ. וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי צִוָּה יוֹסֵף בַּלָּט לְהָשִׁיב כַּסְפֵּיהֶם אִישׁ אֶל שַׂקּוֹ, וַיֶּחֱרַד לֵוִי חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיֹּאמֶר אֶל אֶחָיו הוּשַׁב כַּסְפִּי! וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: מַה זֹּאת עָשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ וַיַּעֲזֹב אֶת חֲסָדָיו אִתָּנוּ וַיִּתְּנֵנוּ בְּיַד מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהִתְנַפֵּל עָלֵינוּ? וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: הֲיַעֲשֶׂה יְיָ חֶסֶד לַאֲנָשִׁים רָעִים וְחַטָּאִים כָּמוֹנוּ אֲשֶׁר מָכְרוּ אֶת אֲחִיהֶם, עַצְמָם וּבְשָׂרָם, מִמְּכֶּרֶת עָבֶד? וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן: הֲלֹא אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם אַל תֶּחֶטְאוּ בַיֶּלֶד וְלֹא שְׁמַעְתֶּם לִי, עַל כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת! וַיָּלִינוּ בַּמָּקוֹם הַהוּא וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אַרְצָה כְּנַעַן בֵּית אֲבִיהֶם. וַיֵּצֵא יַעֲקֹב וּבֵיתוֹ לִקְרָאתָם וַיַּרְא וְהִנֵּה אֵין שִׁמְעוֹן אֲחִיהֶם אִתָּם וַיֹּאמַר: אַיֵּה שִׁמְעוֹן אֲחִיכֶם? וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתָם בְּמִצְרָיִם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַח אִישׁ שַׂקּוֹ וְהִנֵּה אִישׁ צְרוֹר א) כַּסְפּוֹ בְּשַׂקּוֹ וַיִּירְאוּ מְאֹד הֵמָּה וַאֲבִיהֶם. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: מַה־זֹּאת עֲשִׂיתֶם לִי? שָׁלֹחַ שְׁלַחְתִּי אֶת יוֹסֵף אֲחִיכֶם לִרְאוֹת אֶת שְׁלוֹמְכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי: חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ.

וַיֵּלֶךְ שִׁמְעוֹן בְּנִי אִתְּכֶם לִשְׁבּוֹר בָּר וַתֹּאמְרוּ לִי: מֶלֶךְ מִצְרַיִם שָׂמָהוּ בַבּוֹר וְעַתָּה אַתֶּם אוֹמְרִים: תֵּן לָנוּ גַם אֶת בִּנְיָמִין? וְהָיָה בְּקַחְתְּכֶם גַּם אֶת זֶה מִמֶּנִּי וְקָרָהוּ אָסוֹן וְהוֹרַדְתֶּם אֶת שֵׂיבָתִי בְּיָגוֹן שְׁאוֹלָה? ב) וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן: אֶת שְׁנֵי בָנַי תָּמִית אִם לֹא אֲבִיא אֶת בִּנְיָמִין אֵלֶיךָ! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: לָמָּה תְדַבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה, — הַאֵין בָּנֶיךָ אֲהוּבִים לִי כְּבָנַי? וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן אֶת דִּבְרֵי אָבִיו וַיִּדֹּם ג), כִּי יָדַע אֲשֶׁר לֹא הִשְׂכִּיל לְדַבֵּר הַכַּעַס עִם אָבִיו, וַיֵּבוֹשׁ מְאֹד. וִיהוּדָה אָמַר אֶל אֶחָיו: אַל נָא נְדַבֵּר עַתָּה לְאָבִינוּ בַּדָּבָר הַזֶּה, כִּי אִם נְחַכֶּה לַיּוֹם אֲשֶׁר נְכַלֶּה בוֹ לֶאֱכֹל אֶת הַשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵבֵאנוּ... וְהָיָה בִּרְאוֹתוֹ אֶת נְכָדָיו הַקְּטַנִּים מְבַקְשִׁים לֶחֶם וָאַיִן, לֹא יִתְאַפֵּק עוֹד וְנָתֹן יִתֵּן לָנוּ אֶת שְׁאֵלָתֵנוּ!.. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלָה הַלֶּחֶם וַיָּבֹאוּ נֶכְדֵי יַעֲקֹב אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: אָבִינוּ, תֶּן לָנוּ לָחֶם! וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵיהֶם וַיַּבֵּט אֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים, וַתֵּרַדְנָה עֵינָיו דִּמְעָה וַיֹּאמֶר אֶל בָּנָיו: שׁוּבוּ שִׁבְרוּ לָנוּ מְעַט אֹכֶל! וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: הָזֵהַר הִזְהִירָנוּ ד) הַשַּׁלִּיט ה) בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: לֹא תִרְאוּ אֶת פָּנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אִתְּכֶם! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: לָמָּה הֲרֵעוֹתֶם לִי לְהַגִּיד כִּי יֵשׁ לָכֶם עוֹד אָח? וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֵלָיו: אֵין דָּבָר נִסְתָּר מֵהָאִישׁ הַהוּא, וְגַם אֶת שְׁמוֹת הָעֵצִים אֲשֶׁר עָשִׂינוּ אוֹתָם עֲרִיסוֹת ו) לְיַלְדֵינוּ הִגִּיד לָנוּ. וְעַתָּה אָבִינוּ הוֹאֶל נָא וְשִׁלְחָה אֶת בִּנְיָמִין אִתָּנוּ; אָנֹכִי אָנֹכִי אֲבִיאֶנּוּ וְהִצַּגְתִּיו ז) לְפָנֶיךָ; וְהָיָה בְּשׁוּבֵנוּ אֵלֶיךָ וְהַנַּעַר אֵינֶנּוּ אִתָּנוּ וְחָטָאתִי אֲנִי לְךָ כָּל הַיָּמִים ח) כִּי לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ ט) כִּי עַתָּה כְּבָר שַׁבְנוּ עִם שִׁמְעוֹן אָחִינוּ אֵלֶיךָ. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: אִם

א) אֲגֻדָּה. ב) וְהִתְאַבַּלְתִּי עָלָיו עַד יוֹם מוֹתִי. ג) וַיַּחֲרִישׁ. ד) וואָרנען, Предостерсгать ה) הַמּוֹשֵׁל.
ו) מִטּוֹת הַיְלָדִים: וויגע, Колыбель ז) וְהֶעֱמַדְתִּיו. ח) וְנֶחְשַׁבְתִּי כְּחוֹטֵא אֲשֶׁר אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא". ט) אֵחַרְנוּ.

מלבש בבגדי בוץ א) וארגמן ב) ועטרת זהב גדולה בראשו ועבדיו ומשרתיו עומדים לפניו. וירא יוסף את אחיו ויכירם, כי לא שנה מראה פניהם ותארם אז כתארם עתה; אולם הם לא הכירו את יוסף כי בן שבע עשרה שנה היה בהמכרו וזקנו טרם יחל לצמח בעת ההיא, ועתה כבר היה זקנו מגדל ופניו כפני איש בא בימים ג). ויקח יוסף את גביעו גביע הכסף ויך בו ויאמר: גביעי מגיד לי כי מרגלים אתם ותבואו לחפר ד) את כל ארץ מצרים! ויאמרו אליו אחיו: כנים ה) אנחנו, לא היינו מרגלים. ויאמר יוסף: אם כנים אתם, מדוע באתם בעשרת שערי העיר? ויענוהו אחיו לאמר: אבינו צונו לפני רדתנו מצרימה לאמר: אל תבואו כלכם יחד העירה! ויאמר יוסף: אם כדבריכם כן הוא, מדוע לא מהרתם לשבר אכל ותלכו שלשת ימים בעיר? ויענהו אחיו לאמר: דבר אבד לנו ונבקשהו במקומות האלה! ויאמר יוסף: למה תדברו את דבריכם — וגביעי הגיד לי לאמר: שנים מכם נפלו על עיר שכם ויהרגו את כל יושביה ויהי המעט מכם עשותכם את הרעה הגדולה הזאת, — ותמכרו את אחד מאחיכם לעבד! ויהי כשמוע אחי יוסף את הדברים האלה ויחרדו חרדה גדולה עד מאד וירגזו תחתיהם ויאמרו: שנים עשר אנחנו בני איש אחד! ויאמר יוסף: ואיה השנים הנותרים? ויענהו לאמר: האחד איננו, והקטן את אבינו היום! ויאמר יוסף: יובא נא הנה אחיכם הקטן אשר אמרתם ויבחנו דבריכם האמת אתכם!

קסא. שבעים גבורי פרעה ושמעון.

ויאמר יוסף בלבו הבה אפריד את שמעון מעם לוי, פן יתיעצו שניהם על מצרים לצאת עליה למלחמה! ויהי כאשר אמר יוסף לאסור את שמעון ולתתו במשמר ויגשו אחיו להוציאו מידי יוסף. ויאמר שמעון אליהם: עמדו על מקומכם ואל תעזרוני, כי אנכי לבדי אוכל לו! ו) וישמע יוסף את דברי שמעון וישלח אל פרעה לאמר: הואל נא ושלחת אלי שבעים איש מגבוריך! וימהר פרעה וישלח שבעים גבורים מלמדי מלחמה אל יוסף. ויאמר יוסף תפשו את האיש הזה ואסרתם אותו ונתתוהו במשמר. וישלפו ז) הגבורים את חרבותם המרוטות ח) וירוצו אל שמעון. ויהי כראות שמעון את הדבר הזה וירם את קולו ויצעק צעקה גדולה עד מאד ויבהלו שבעים הגבורים ויפלו על פניהם ארצה ותתרסקנה ט) שניהם בפיהם. ואימה גדולה ופחד נפל על כל עבדי יוסף וייראו לנפשותם מאד וינוסו וישאר אך יוסף ומנשה בנו במקום ההוא. וירא מנשה את גבורת שמעון ויקם וירץ אליו ויכהו באגרופו י) מכה רבה ויהם יא) אותו. ואחר אחז בו ויאסרהו להביאהו אל בית הסהר. ויאמר שמעון אל אחיו: אל תאמרו מכת מצרים הכיתי הפעם, כי אם מכת בית אבינו היא, על כן המכה אותי נתחלשני יב)!

קסב. קסת, מנחה ותפלה.

וישימו את שמעון במשמר ויבא אליו יוסף וינחם אותו וידבר על לבו

א) צמר גפן טוב. ב) פורפור, Пурпуровая ткань ג) כאיש אשר חי ימים רבים. ד) לרגל. ה) אנשים ישרים. ו) אנצח אותו. ז) ויוציאו. ח) השנונות והמבריקות. ט) ותשברנה. י) פויסט, Кулакъ. יא) ויבלבלהו. יב) עשתה אותי לחלש ורפה כח.

הַיּוֹם עִם אָחִי וְשִׂמַּחְתִּי אֶת לִבִּי אַחֲרֵי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי כִּי שָׁלוֹם לְיַעֲקֹב אָבִי הַזָּקֵן. וַיְצַו יוֹסֵף וַיָּבִיאוּ יַיִן וַיָּשִׂימוּ לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֶחָיו: הוֹאִילוּ נָא וּשְׁתוּ אֶת הַיַּיִן אֲשֶׁר שַׂמְתִּי לִפְנֵיכֶם! וַיֵּאָנְחוּ אֶחָיו וַיֹּאמְרוּ: מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר אָבַד מֵאִתָּנוּ אָחִינוּ יוֹסֵף לֹא שָׁתִינוּ כָּל יַיִן וְשֵׁכָר וְלֹא שִׂמַּחְנוּ אֶת לִבֵּנוּ, עַל כֵּן לֹא נִשְׁתֶּה גַּם הַיּוֹם! וַיִּפְצַר א) בָּם יוֹסֵף מְאֹד וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ ב) עִמּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא.

קכד. שְׁמוֹת בְּנֵי בִנְיָמִין.

וַיְהִי בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל בִּנְיָמִין: הֲיֵשׁ לְךָ אִשָּׁה וּבָנִים? וַיַּעַן בִּנְיָמִין וַיֹּאמַר: יֵשׁ לִי אִשָּׁה וַעֲשָׂרָה בָנִים. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: מַה שְּׁמוֹת בָּנֶיךָ? וַיַּעַן בִּנְיָמִין וַיֹּאמַר: בֶּלַע, בֶּכֶר, אַשְׁבֵּל, גֵּרָא, נַעֲמָן, אֵחִי וָרֹאשׁ, מֻפִּים וְחֻפִּים וָאָרְדְּ! וַיִּשְׁתָּאֶה ג) יוֹסֵף וַיֹּאמַר: הַגִּידָה לִי מֶה מִשְׁפַּט הַשֵּׁמוֹת הַזָּרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא שָׁמַעְתִּי כְּמוֹהֶם מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה? וַיַּעַן בִּנְיָמִין וַיֹּאמַר: בְּיוֹם אָבַד אָחִי קָם יַעֲקֹב אָבִי וַיֵּלֶךְ אֶל הֶהָרִים וַיַּחְצֹב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים וַיִּכְתֹּב עֲלֵיהֶן אֶת שְׁמוֹת כָּל בָּנָיו וַיֹּאמַר: עֲמֹדְנָה אֲבָנִים וּכְרַעְתֶּן לִפְנֵי רְאוּבֵן בְּנִי הַבְּכוֹר, וְלֹא קָמוּ הָאֲבָנִים וְלֹא זָעוּ ד). וַיּוֹסֶף אָבִי לְדַבֵּר אֶל הָאֲבָנִים וַיֹּאמַר: כְּרַעְנָה לִפְנֵי שִׁמְעוֹן! וְלֹא שָׁמְעוּ הָאֲבָנִים לְקוֹלוֹ וְלֹא נָעוּ וְלֹא זָעוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר: קוּמְנָה וּכְרַעְתֶּן לִפְנֵי יוֹסֵף וַתָּקוֹמְנָה כֻּלָּן וַתִּכְרַעְנָה לִפְנֵי הָאֶבֶן אֲשֶׁר נִכְתַּב עָלֶיהָ שֵׁם יוֹסֵף אָחִי. וַיָּשָׁב אָבִי מִשָּׁם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא הַשָּׂדֶה וַיִּקַּח שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲלֻמּוֹת וַיִּקְרָא לָהֶן שֵׁמוֹת כִּשְׁמוֹת כָּל בָּנָיו וַיֹּאמַר: הִשְׁתַּחֲוֶינָה לְלֵוִי, כִּי גָדוֹל וְנִכְבָּד יִהְיֶה! וְלֹא שָׁמְעוּ הָאֲלֻמּוֹת לְקוֹלוֹ. וַיּוֹסֶף לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: הִשְׁתַּחֲוֶינָה לִיהוּדָה, כִּי מְלָכִים מִמֶּנּוּ יֵצֵאוּ! וְלֹא עָשׂוּ הָאֲלֻמּוֹת כְּדִבְרֵי אָבִי! וַיְהִי בְּאָמְרוֹ הִשְׁתַּחֲוֶינָה לְיוֹסֵף, וַתְּמַהֵרְנָה הָאֲלֻמּוֹת וַתָּקוֹמְנָה כֻּלָּן וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ, לָאֲלֻמָּה אֲשֶׁר שֵׁם יוֹסֵף אָחִי הָאוֹבֵד, נִקְרָא עָלֶיהָ! וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמָאֵן אָבִי הָאֻמְלָל לְהִתְנַחֵם וַיֵּבְךְּ הַרְבֵּה בְכֶה, וָאֶשְׁמַע אֶת אַנְשֵׁי בֵיתִי מְדַבְּרִים לֵאמֹר: אֵין יוֹסֵף מֵת, כִּי חַי, עַל כֵּן יְמָאֵן לִבּוֹ לְהִתְנַחֵם! וָאָשִׂים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לִבִּי וָאֹמְרָה: מִי יוֹדֵעַ אֵיפֹה יוֹסֵף אָחִי? אוּלַי נִשְׁבָּה וְגֵר הוּא בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה וָאֵבְךְּ מְאֹד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹלְדוּ לִי בָנִים וָאֶקְרָא אֶת שְׁמוֹתָם עַל שֵׁם **אָחִי הָאוֹבֵד** לֵאמֹר: **אָחִי** (אֵחִי) **הַבְּכוֹר** (בֶּכֶר) **הַנָּעִים** (נַעֲמָן) **וְהַיָּפֶה** (מֻפִּים) **כְּוֶרֶד** ה) (אָרְדְּ) אֲשֶׁר הָיָה **לְרֹאשׁ** (רֹאשׁ) לִי **נִבְלַע** (בֶּלַע) בַּגּוֹיִם אוֹ **נִשְׁבָּה** (אַשְׁבֵּל) לִהְיוֹת **גֵּר** (גֵּרָא) בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה... אֲהָהּ! אָנֹכִי לֹא רָאִיתִי אֶת **חֻפָּתוֹ** (חֻפִּים) וְהוּא לֹא רָאָה אֶת חֻפָּתִי וְלֹא שָׂמַחְנוּ שְׁנֵינוּ בְּיוֹם שִׂמְחָתֵנוּ! וַיִּשְׁמַע יוֹסֵף אֶת דִּבְרֵי בִנְיָמִין וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אֲמַהֵר וְהִתְוַדַּעְתִּי לְאָחִי בִנְיָמִין וְשִׂמַּחְתִּי אֶת לִבּוֹ וְנִחַמְתִּיו מִיגוֹנוֹ! ו)

קכה. מַעֲשֵׂה סְתָרִים.

וַיְדַבֵּר יוֹסֵף בַּלָּט אֶל אֶחָד מֵעֲבָדָיו לֵאמֹר: לֵךְ הָבֵא לִי אֶת תַּבְנִית הַכּוֹכָבִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לִי. וַיְמַהֵר הָעֶבֶד וַיַּעַשׂ אֶת מִצְוַת יוֹסֵף. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל בִּנְיָמִין לְכָה אַחֲרַי הַחַדְרָה וַיֵּלֶךְ בִּנְיָמִין אַחֲרֵי יוֹסֵף. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים: הָעִבְרִים יוֹדְעִים בְּכָל חָכְמָה וְעַתָּה הַגִּידָה נָּא לִי הֲתוּכַל לָדַעַת עַל־פִּי הַתַּבְנִית הַזֹּאת אֵיפֹה נִמְצָא יוֹסֵף אָחִיךָ אֲשֶׁר חָשְׁבוּ עָלָיו אַחֶיךָ

א) הִרְבָּה לְבַקֵּשׁ. ב) שָׁתוּ הַרְבֵּה מְאֹד. ג) וַיִּתְפַּלֵּא. ד) לֹא נָעוּ. ה) שׁוֹשַׁנָּה, רָאזֶע, Poза ו) מֵעִצְּבוֹנוֹ

כֵּן קְחוּ מִטּוּב אֶרֶץ כְּנַעַן וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מִנְחָה וְכֶסֶף מְחִיר הַשֶּׁבֶר קְחוּ בְיֶדְכֶם וְאֶת הַכֶּסֶף הַמּוּשָׁב בְּפִי אַמְתְּחוֹתֵיכֶם תָּשִׁיבוּ בְיֶדְכֶם וְאֶת אֲחִיכֶם קָחוּ, וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל הָאִישׁ! וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם וַיִּקְחוּ אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת בִּנְיָמִין לָקְחוּ אִתָּם וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי אֲבִיהֶם. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: אֶת אֲחִיכֶם וְאֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַמִּנְחָה לְקַחְתֶּם וּמַה לָּכֶם עוֹד? וַיַּעֲנוּהוּ בָנָיו לֵאמֹר: אֵינֶנּוּ חֲסֵרִים מְאוּמָה בִּלְתִּי אִם תְּפִלָּתְךָ, אָבִינוּ הַטּוֹב! וַיִּיטְבוּ דִבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: הָאֵל הָרַחוּם וְהַמַּרְבֶּה לְהֵיטִיב הָאוֹמֵר לְצָרוֹת בְּנֵי הָאָדָם דַּי א), הוּא יְרַחֵם עָלַי וְיֹאמַר גַּם לְצָרוֹתַי דָּי, וְנָתַן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ וְהֵשִׁיב אֶת כָּל בָּנַי אֵלַי בְּשָׁלוֹם!

קסג. עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת.

וַיָּקוּמוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וַיֵּרְדוּ מִצְרַיְמָה וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יוֹסֵף. וַיַּרְא אֶת בִּנְיָמִין אָחִיו וַיִּשְׂמַח עָלָיו שִׂמְחָה גְדוֹלָה. וַיָּבֹאוּ כֻלָּם בֵּיתָה יוֹסֵף וַיְצַו לַאֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ לִטְבֹּחַ לָהֶם טֶבַח לֶאֱכוֹל. וַיְהִי בַּצָּהֳרַיִם וַיִּשְׁלַח יוֹסֵף וַיִּקְרָא לְאֶחָיו לֶאֱכָל לָחֶם. וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יַעֲקֹב אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל בֵּית יוֹסֵף לֵאמֹר: בִּי אֲדוֹנִי ב)! בְּטֶרֶם הָיָה הָרָעָב יָשַׁבְנוּ בְּאַרְצֵנוּ וַנִּתֵּן מִלַּחְמֵנוּ לַדָּל וְלָאֶבְיוֹן וַיְהִי כָל מַחְסוֹרָם עָלֵינוּ; וְעַתָּה בָּאוּ שְׁנֵי רָעָב וַנֵּרֶד מִצְרַיְמָה לִשְׁבָּר אֹכֶל. וַיְהִי כִּי בָאנוּ אֶל הַמָּלוֹן וַנִּפְתְּחָה אֶת אַמְתְּחוֹתֵינוּ וְהִנֵּה כֶסֶף אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ וַנֹּאמֶר אֶל לִבֵּנוּ: חָלִילָה לָּנוּ מִקַּחַת אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר מָצָאנוּ בְּאַמְתְּחוֹתֵינוּ, כִּי לֹא לָנוּ הוּא, — וַנָּשֶׁב אוֹתוֹ בְּיָדֵינוּ! וַיַּעַן אוֹתָם הָאִישׁ וַיֹּאמַר: שָׁלוֹם לָכֶם אַל תִּירָאוּ! אֱלֹהֵיכֶם רָאָה אֶת מַעֲשֵׂי הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בִּהְיוֹת לְאֵל יֶדְכֶם ג) וַיִּתֵּן לָכֶם מַטְמוֹן ד) בְּאַמְתְּחוֹתֵיכֶם, — כַּסְפְּכֶם בָּא אֵלָי! וַיּוֹצֵא אֲלֵיהֶם אֶת שִׁמְעוֹן וַיִּרְאֻהוּ וְהִנֵּה יָפוּ פָּנָיו וַיִּשְׁמַן מְאֹד וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוֹן: הֵיטֵב הֵיטִיב עִמִּי הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׂמַנִי בַּבּוֹר וַיִּדְאַג לִי כַּאֲשֶׁר יִדְאַג אָב לִבְנוֹ! וַיִּקַּח יְהוּדָה אֶת בִּנְיָמִין אָחִיו וַיָּבֵא אוֹתוֹ אֶל יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ אַפַּיִם אָרְצָה. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הֲשָׁלוֹם לַאֲבִיכֶם הַזָּקֵן? וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם. וַיִּתֵּן לוֹ יְהוּדָה אֶת הַמִּנְחָה אֲשֶׁר שָׁלַח לוֹ יַעֲקֹב: וַיָּשֶׂם יוֹסֵף אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ בִּנְיָמִין וַיֹּאמֶר לוֹ: אֱלֹהִים יָחְנְךָ ה) בְּנִי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְבּוֹנֵן אֵלָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה דָּמוּ ו) פְּנֵי בִנְיָמִין לִפְנֵי יַעֲקֹב אָבִיו, וַיְבַקֵּשׁ לִבְכּוֹת וַיָּבֹא הַחַדְרָה וַיֵּבְךְּ שָׁמָּה, וַיִּרְחַץ אֶת פָּנָיו וַיֵּצֵא וַיִּתְאַפַּק וַיֹּאמֶר שִׂימוּ לָחֶם! וַיִּקָּרְאוּ כָל אֶחָיו לֶאֱכָל לֶחֶם וַיָּבֹאוּ הַבַּיְתָה אֶל יוֹסֵף. וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת הַגָּבִיעַ ז) וַיָּרֶם אוֹתוֹ וַיֹּאמַר: גְּבִיעִי מַגִּיד לִי לֵאמֹר: מֶלֶךְ יִמְלֹךְ יְהוּדָה! עַל כֵּן יֵשֵׁב נָא בְּרֹאשׁ הַקְּרוּאִים. וְאֶל רְאוּבֵן אָמַר: בְּכוֹר אַתָּה וְעַל כֵּן שֵׁב לִימִין יְהוּדָה. וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָיו הַבְּכוֹר כִּבְכֹרָתוֹ וְהַצָּעִיר כִּצְעִרָתוֹ. וְאַחַר אָמַר אֶל בִּנְיָמִין: הִנֵּה הִגִּיד לִי גְּבִיעִי: יָתוֹם אֵין אֵם אַתָּה, כִּי מֵתָה בְּלִדְתָּהּ אוֹתְךָ, עַל כֵּן שְׁבָה נָא לִימִינִי, כִּי גַם עָלַי מֵתָה אִמִּי! וַיְהִי כִּרְאוֹת הָאַחִים אֶת כָּל הַנִּפְלָאוֹת הָאֵלֶּה וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ. וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף מַתָּנוֹת, לְאִישׁ אִישׁ מַתָּנָה אַחַת וּלְבִנְיָמִין נָתַן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת וַיִּרְאוּ מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם אֶת מַעֲשֵׂה אֲבִיהֶם וַיִּתְּנוּ לוֹ גַּם הֵם אֶת מַתְּנוֹתֵיהֶם. בָּעֵת הַהִיא נִגְּשָׁה אָסְנַת אֵשֶׁת יוֹסֵף אֶל בִּנְיָמִין וַתִּתֶּן לוֹ גַם הִיא אֶת מִנְחָתָהּ וַתִּהְיֶיןָ בְּיַד בִּנְיָמִין חָמֵשׁ מַתָּנוֹת. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף בְּלִבּוֹ: מִיּוֹם הִפָּרְדִי מֵעִם אָבִי לֹא שָׁתִיתִי יַיִן, הָבָה אֶשְׁתֶּה

א) גענוג, Довольно ב) מְבַקְשִׁים אֲנַחְנוּ לִשְׁמוֹעַ אֶת דְּבָרֵינוּ. ג) כַּאֲשֶׁר הָיְתָה הַיְכֹלֶת בְּיֶדְכֶם. ד) אוֹצָר.
ה) יְחוֹנֵן אוֹתְךָ. ו) דוֹמִים. ז) מִין כּוֹס.

מִמֶּנּוּ וַיִּפֹּגוּ א) אָחוֹר כִּי אָמְרוּ: מֵעוֹדוֹ ב) וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה לֹא נִשְׁבַּע בִּנְיָמִין גַּם אַחַת, וּבְכָל זֹאת הָיוּ תָמִיד דְּבָרָיו אֱמֶת וְאַף כִּי ג) נִשְׁבַּע הַיּוֹם!

קסז. קִצּוּר יָמִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאוּ בְּנֵי יַעֲקֹב הָעִירָה וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: אִם אָבוֹא בֵּיתָה הַמִּשְׁפָּט לְהִשָּׁפֵט עִם אַחַי לְעֵינֵי הַמִּצְרִים, — וְהוֹבַשְׁתִּי אֹתָם וְנִכְלְמוּ מְאֹד. עַל כֵּן אֲצַוֶּה לַהֲבִיאָם אֶל בֵּיתִי וְלֹא תִרְאֵם עֵין זָר. וַיַּעַשׂ יוֹסֵף כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיּוּבְאוּ אֶחָיו לְבֵיתוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְיַצְּבוּ לְפָנָיו, וַיֹּאמֶר לָהֶם מָה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם כִּי לְקַחְתֶּם אֶת גְּבִיעִי, גְּבִיעַ הַכֶּסֶף, וַתֵּלְכוּ לָכֶם? הַאֻמְנָם תֹּאמְרוּ לְנַחֵשׁ ד) בּוֹ לְמַעַן דַּעַת אֵיפֹה נִמְצָא אֲחִיכֶם אֲשֶׁר אָבַד מִכֶּם? וַיְהִי כְּדַבֵּר יוֹסֵף אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקַּח אֶת בִּנְיָמִין מֵאֵת אֶחָיו וַיְבִיאֵהוּ אֵלָיו הַחַדְרָה וַיִּנְעַל ה) אֶת הַדֶּלֶת. וְאֶל פְּקִיד בֵּיתוֹ אָמַר: לֵךְ אֱמוֹר לָאֲנָשִׁים: אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ יִהְיֶה לַאדוֹנִי עָבֶד, וְאַתֶּם עֲלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם! וַיִּגַּשׁ יְהוּדָה וַיִּשְׁבּוֹר אֶת הַדֶּלֶת וַיֹּאמַר: יְדַבֶּר נָא עַבְדְּךָ דָבָר בְּאָזְנֵי אֲדוֹנִי! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף דַּבֵּר! וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: מִיּוֹם בּוֹאֵנוּ אֵלֶיךָ הַחִלּוֹתָ לָשִׂים לָנוּ עֲלִילוֹת דְּבָרִים ו) וַתִּשְׁאַל לְאָבִינוּ ז) וּלְמוֹלַדְתֵּנוּ וַנִּשְׁתָּאֶה לְךָ מְאֹד כִּי אָמַרְנוּ: הַאֻמְנָם יֹאמַר אֲדוֹנֵינוּ לְהִתְחַתֵּן בָּנוּ, כִּי שְׁאָלָנוּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? אוּלָם בְּכָל זֹאת לֹא כִחַדְנוּ ח) מֵאֲדוֹנֵינוּ דָּבָר וַנַּגֶּד לוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר שָׁאַל אוֹתָנוּ. וַתִּקַּח מֵאִתָּנוּ אֶת שִׁמְעוֹן אָחִינוּ וַתֹּאמֶר לָנוּ: לֹא תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אִם אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אִתְּכֶם! וְעַתָּה הֵבֵאנוּ לְךָ אֶת בִּנְיָמִין וַתִּקָּחֵהוּ לְךָ לְעֶבֶד, כִּי גְנֵבָה נִמְצְאָה בְּיָדוֹ. אוּלָם מִדַּעְתִּי ט), כִּי קְשׁוּרָה נֶפֶשׁ עַבְדְּךָ אָבִינוּ בְּנֶפֶשׁ הַנַּעַר י) וְעַבְדְּךָ אָבִינוּ מִתְנַחֵם בּוֹ אַחֲרֵי רָחֵל אִשְׁתּוֹ וְיוֹסֵף בְּנוֹ, עַל כֵּן אֶשְׁאַל מֵאִתְּךָ אֲדוֹנִי, שְׁאֵלָה אֶחָת: אָנָּא קָחֵנִי לְעֶבֶד תַּחַת הַנַּעַר, כִּי טוֹב לִי לַעֲבוֹד עֲבוֹדַת פֶּרֶךְ יא) וְלִשְׁאֹב מֵימֶיךָ וּלְבַקֵּעַ עֵצֶיךָ וּלְהִלָּחֵם אֶת מִלְחֲמוֹתֶיךָ כָּל יְמֵי מֵרְאוֹת גַּם רֶגַע בְּצָרַת נֶפֶשׁ עַבְדְּךָ אָבִינוּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יְהוּדָה וְהִנֵּה לֹא שָׂם יוֹסֵף לֵב לִדְבָרָיו וַיּוֹסֶף לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: הוֹאֶל נָא אֲדוֹנִי, וְעָשִׂיתָ אֶת בַּקָּשָׁתִי! הַבִּיטָה נָא אוֹתִי וְיָדַעְתָּ, כִּי רַב כֹּחִי מִכֹּחַ הַנַּעַר לְשָׁרֶתְךָ כָּל הַיָּמִים וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר תְּצַוֵּנִי!...

בְּרֶגַע הַזֶּה אָמַר יְיָ: יַעַן שָׁמַע יוֹסֵף אֶת יְהוּדָה מְדַבֵּר אֵלָיו „עַבְדְּךָ אָבִינוּ" זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים, וְלֹא קִנֵּא לִכְבוֹד יב) אָבִיו וְלֹא אָמַר לִיהוּדָה: אַל תֹּאמַר: אָבִיךָ עַבְדִּי הוּא, עַל כֵּן אֲקַצֵּר יָמָיו וַאֲחַסֵּר מֵהֶן עֶשֶׂר שָׁנִים וְהָיוּ יָמָיו רַק מֵאָה שָׁנָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים.

קסח. שַׁאֲגַת יג) אַרְיֵה וְקוֹל שָׁחַל יד).

וַיַּרְא יְהוּדָה אֶת יוֹסֵף מַחֲזִיק בְּבִנְיָמִין וְאֵינֶנּוּ מַרְפֶּה מִמֶּנּוּ וַיָּחֶל לְיָרֵא טו) אֹתוֹ וַיֹּאמַר: הֲלֹא יָדַעְתָּ אֶת אֲשֶׁר עָשׂוּ שְׁנֵי אַחַי לִשְׁכֶם וּלְשִׁבְעַת עָרֵי הָאֱמוֹרִי בַּעֲבוּר דִּינָה אֲחוֹתֵנוּ וַאֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְפַרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם בְּקַחְתּוֹ אֶת שָׂרָה אֵם אֲבִי אָבִינוּ,

---

א) וַיִּסוֹרוּ. ב) מִיּוֹם הֱיוֹתוֹ. ג) עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. ד) לְכַשֵּׁף. ה) וַיִּסְגֹּר. ו) אֲבַלָאסס זוכען, Придираться ז) עַל אוֹדוֹת אָבִינוּ. ח) הִסְתַּרְנוּ. ט) יַעַן כִּי יוֹדֵעַ אֲנִי. י) הוּא אוֹהֵב אֶת הַנַּעַר יוֹתֵר מֵחַיָּיו. יא) קָשָׁה מְאֹד. יב) לֹא הִצְטַעֵר עַל כְּבוֹדוֹ הַמְחֻלָּל. יג) צַעֲקַת. יד) מִין אַרְיֵה. טו) לְהַפִּיל פַּחַד.

לֵאמֹר: לְמִצְרַיִם יָרַד? וַיַּעַן בִּנְיָמִין וַיֹּאמַר: גַּם עַבְדְּךָ יֹדֵעַ בְּכָל חָכְמָה, כִּי לִמְּדַנִי אָבִי הֶחָכָם וְהַנָּבוֹן. וַיַּגֵּשׁ יוֹסֵף לְבִנְיָמִין אֶת תַּבְנִית הַשָּׁמַיִם וְכוֹכְבֵיהֶם וְאֶת תַּבְנִית אֶרֶץ מִצְרַיִם וְעָרֶיהָ וִיאוֹרָהּ וְשׁוּקֶיהָ א) וּרְחוֹבוֹתֶיהָ וְחוּצוֹתֶיהָ, וַיֹּאמַר: בִּינָה בַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּמָצָאתָ אֶת יוֹסֵף אָחִיךָ. וַיָּבֶן בִּנְיָמִין בַּתַּבְנִיּוֹת אֲשֶׁר שָׂם לְפָנָיו וַיְחַלֵּק אֶת כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם לְאַרְבָּעָה חֲלָקִים. וַיִּתְבּוֹנֵן בָּהֶם וַיְחַלֵּק אֶת מִצְרַיִם לְחוּצוֹתֶיהָ וְלִרְחוֹבוֹתֶיהָ וּלְאַרְמְנוֹתֶיהָ, וַיִּמְצָא אֶת יוֹסֵף אָחִיו יוֹשֵׁב בְּאַחַד הָאַרְמוֹנוֹת בְּאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ, וַיְחַלֵּק אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר רָאָה בָּאַרְמוֹן לִשְׁנֵים עָשָׂר חֵלֶק וַיַּרְא וְהִנֵּה יוֹסֵף אָחִיו יוֹשֵׁב לְפָנָיו עַל הַכִּסֵּא בְּאַחַד הַחֲדָרִים, וַיִּשְׁתָּאֵה בִּנְיָמִין וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: מָה רָאִיתָ הַגִּידָה נָּא לִי בְּנִי? וַיַּעַן בִּנְיָמִין וַיֹּאמַר: רוֹאֶה אָנֹכִי אֶת יוֹסֵף אָחִי יוֹשֵׁב בַּחֶדֶר הַזֶּה לְפָנָי! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: דַּע, אָחִי, כִּי אֲנִי אֲנִי יוֹסֵף אָחִיךָ, וַיִּפֹּל עַל צַוְּארֵי בִנְיָמִין וַיִּבְכּוּ שְׁנֵיהֶם מֵרֹב שִׂמְחָה וָגִיל. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: וְעַתָּה, אָחִי, אַל נָא תְּגַלֶּה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לְאַחֵינוּ עַד יוֹם הִתְוַדְּעִי ב) אֲלֵיהֶם. וַיֹּאמֶר בִּנְיָמִין: כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לִּי אָחִי אֶעֱשֶׂה!

קסו. שְׁבוּעַת בִּנְיָמִין.

וַיְהִי בַּלַּיְלָה וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל בִּנְיָמִין אָחִיו: הִנֵּה אָנֹכִי שׁוֹלֵחַ אוֹתְךָ עִם אַחֶיךָ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן, וּבְטֶרֶם יַרְחִיקוּ מֵהָעִיר וְצִוִּיתִי לַהֲשִׁיבָם שֵׁנִית אֵלַי וּלְקַחְתִּיךָ מֵאִתָּם. וְהָיָה אִם יֵצַר לָהֶם הַדָּבָר הַזֶּה וְיִכּוֹנוּ ג) לָתֵת אֶת נַפְשָׁם בַּעַדְךָ ד) וְנִלְחֲמוּ לָךְ, וְיָדַעְתִּי, כִּי נִחֲמוּ ה) בֶּאֱמֶת עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשׂוּ לִי וַאֲחִיהֶם יָקָר בְּעֵינֵיהֶם מִנַּפְשָׁם, — וְנוֹדַעְתִּי לָהֶם וְשִׂמַּחְתִּים; אוּלָם אִם יַעַזְבוּךָ בְּיָדִי, כִּי לֹא יָקַרְתָּ בְּעֵינֵיהֶם כַּאֲשֶׁר יֵקַר אָח לְאָחִיו, וְנִלְחַמְתִּי עִמָּהֶם וְנִקַּמְתִּי מֵהֶם אֶת נִקְמָתֵנוּ. וַיְצַו יוֹסֵף אֶת פְּקִידוֹ לְמַלֵּא אֶת אַמְתְּחוֹתֵיהֶם בָּר וְלָשִׂים אֶת כֶּסֶף אִישׁ בְּאַמְתַּחְתּוֹ וְלָשִׂים אֶת הַגָּבִיעַ בְּשַׂק בִּנְיָמִין וְלָתֵת לָהֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם הַפָּקִיד כֵּן. וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיַּשְׁכִּימוּ הָאֲנָשִׁים בַּבֹּקֶר וַיִּשְׂאוּ אֶת שִׁבְרָם עַל חֲמוֹרֵיהֶם וַיֵּצְאוּ עִם בִּנְיָמִין וְעִם שִׁמְעוֹן אֲחִיהֶם לָבוֹא אַרְצָה כְּנָעַן. הֵם יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם, לֹא הִרְחִיקוּ וְיוֹסֵף צִוָּה לַאֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ לֵאמֹר: קוּם רְדֹף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים וְאָמַרְתָּ לָהֶם: לָמָּה גְּנַבְתֶּם אֶת גְּבִיעַ אֲדוֹנִי? וַיָּקָם הַפָּקִיד וַיִּרְדְּפֵם וַיַּשִּׂיגֵם וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אֶת כָּל דִּבְרֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתְחַלְחֲלוּ ו) וַיֹּאמְרוּ: חָרְפָּה הִיא לַעֲבָדֶיךָ לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה! אֲשֶׁר יִמָּצֵא הַגָּבִיעַ בְּיַד אֶחָד מֵעֲבָדֶיךָ וָמֵת, וְגַם אֲנַחְנוּ, אֶחָיו, נִהְיֶה לַאדוֹנִי לַעֲבָדִים! וַיָּחֶל הָאִישׁ לְחַפֵּשׂ בְּאַמְתְּחוֹתֵיהֶם: בַּגָּדוֹל הֵחֵל וּבַקָּטֹן כִּלָּה, כִּי אָמַר בְּלִבּוֹ: אָמְנָם יָדַעְתִּי אֵיפֹה נִמְצָא הַגָּבִיעַ; אוּלָם אִם אָחֵל לְחַפֵּשׂ בְּאַמְתַּחַת בִּנְיָמִין וְאָמְרוּ לִי: אַתָּה יָדְךָ ז) שַׂמְתָּ אֶת הַגָּבִיעַ בָּאַמְתַּחַת הַזֹּאת כִּי עַל כֵּן יָדַעְתָּ אֵיפֹה הוּא. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּאַמְתַּחַת בִּנְיָמִין וַיִּקְרְעוּ אֶת שִׂמְלוֹתָם מֵרֹב חֶרְפָּה וּכְלִמָּה וַיִּקְרְאוּ: הוֹי גַּנָּב בֶּן גֹּנֶבֶת ח)! אַתָּה הוֹבַשְׁתָּ ט) הַיּוֹם אֶת כָּל הַמִּשְׁפָּחָה הָעִבְרִית כִּי לֹא נִשְׁמַע עוֹד כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה אֲשֶׁר יִגְנֹב אִישׁ (מֵהָעִבְרִים) קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה. וַיְהִי כְּשׁוּבָם הָעִירָה וַיִּגְּשׁוּ לְהַכּוֹת אֶת בִּנְיָמִין עַל עֲשׂוֹתוֹ אֶת הַנְּבָלָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת. וַיַּרְא בִּנְיָמִין אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמַר: חֵי נַפְשִׁי! אָנֹכִי לֹא גָנַבְתִּי אֶת הַגָּבִיעַ! וַיְהִי אַךְ נִשְׁבַּע בִּנְיָמִין אֶת הַשְּׁבוּעָה הַזֹּאת וַיֶּחְדְּלוּ כְּרֶגַע

א) שׁוּק: מארקט, Рынокъ ב) אַגִּיד לָהֶם מִי אָנִי. ג) יִהְיוּ נְכוֹנִים. ד) לָמוּת לְמַעַנְךָ. ה) הִתְחָרְטוּ. ו) וַיִּפָּחֲדוּ מְאֹד. ז) בְּיָדְךָ. ח) רָחֵל גָּנְבָה אֶת הַתְּרָפִים. ט) בִּיַּשְׁתָּ.

וַיֹּאמַר: אֵין זֹאת כִּי טוֹב הָאִישׁ הַזֶּה מְאֹד בְּעֵינֵי יְיָ, עַל כֵּן אִמֵּץ כֹּחוֹ א) וַיַּעַשׂ לוֹ נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: הַאֵין בְּאַחֶיךָ אֲנָשִׁים טוֹבִים וַחֲכָמִים מִמְּךָ, כִּי נִגַּשְׁתָּ אַתָּה לְדַבֵּר אֵלַי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה? יִגְּשׁוּ נָא הֵמָּה וִידַבְּרוּ וְשָׁמָעְתִּי! וַיַּעַן יְהוּדָה וַיֹּאמַר: אָנֹכִי לְבַדִּי עָרַבְתִּי ב) אֶת בִּנְיָמִין מֵעִם אָבִי, עַל כֵּן דִּבַּרְתִּי אָנֹכִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: מַדּוּעַ לֹא עָמַדְתָּ ג) לְיוֹסֵף אָחִיךָ כַּאֲשֶׁר קַמְתָּ אַתָּה וְאַחֶיךָ עָלָיו וַתִּמְכְּרֻהוּ בְּעֶשְׂרִים כָּסֶף, וַתִּשְׁלְחוּ לְהַגִּיד לַאֲבִיכֶם לֵאמֹר: אֶת הַכְּתֹנֶת הַזֹּאת הַמְגֹאָלָה ד) בְּדָם מָצָאנוּ... וְלֹא חֲמַלְתֶּם עַל אֲבִיכֶם הַזָּקֵן וַתְּמָרֲרוּהוּ מְאֹד? עַל כֵּן לֵךְ שׁוּב אֶל אָבִיךָ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: טָרֹף טֹרַף גַּם בִּנְךָ זֶה! וַיִּצְעַק יְהוּדָה צְעָקָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַתִּרְעַשׁ כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם, וַתִּפֹּלְנָה הַחוֹמוֹת, וַתְּשַׁכֵּלְנָה ה) הַחַיּוֹת, וַיִּפֹּל יוֹסֵף מִכִּסְאוֹ, וַיֵּהָפְכוּ פְּנֵי כָּל גִּבּוֹרָיו לַאֲחוֹרֵיהֶם. וַיֶּחֱרַד פַּרְעֹה חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַיֵּרֶד מֵעַל כִּסְאוֹ וַיִּקְרָא: מֶה קוֹל הָרַעַם הַנּוֹרָא הַזֶּה בְּאָזְנָי? הֲנֶהֶפְכָה הָעִיר אִם נָפְלוּ חוֹמוֹתֶיהָ?! וְכָל אַחֵי יְהוּדָה קָצְפוּ גַּם הֵם עַל יוֹסֵף קֶצֶף גָּדוֹל וַיִּבְעֲטוּ בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר עָמְדוּ עָלֶיהָ וַתְּהִי עֲמֻקִּים עֲמָקִים. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל נַפְתָּלִי: מַהֵרָה רוּצָה וְהִגַּדְתָּ לִּי כַּמָּה שְׁוָקִים בְּכָל הָעִיר! וַיְקַפֵּץ נַפְתָּלִי וַיְדַלֵּג מִקְצֵה הָעִיר וְעַד קָצֶהָ בְּרֶגַע, וַיָּשָׁב אֶל יְהוּדָה וַיֹּאמַר: שְׁנֵים עָשָׂר שְׁוָקִים בְּכָל הָעִיר! וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל אֶחָיו: חִגְרוּ אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתְּכֶם וְהָלַכְנוּ לְהַחֲרִים אֶת כָּל הָעִיר וְלֹא נַשְׁאֵר בָּהּ גַּם צְרוֹר! ו) אָנֹכִי אַחֲרִיב שְׁלֹשָׁה שְׁוָקִים, וְהַחֲרַבְתֶּם אַתֶּם אִישׁ אִישׁ שׁוּק אֶחָד וְעָשִׂינוּ לְמִצְרַיִם כַּאֲשֶׁר נַעֲשָׂה לִשְׁכֶם! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בְּנֵי יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵי יְהוּדָה אֲחִיהֶם וַיִּתְעוֹרְרוּ ז) מְאֹד וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו וַיִּתְחַנְּנוּ לוֹ לֵאמֹר: אַל נָא, אָחִינוּ, נַעֲשֶׂה אֶת הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה, כִּי לֹא כְשִׁכֶם מִצְרָיִם! רְאֵה נָא, אָחִינוּ, אֶת אַלְפֵי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים מִקַּצְוֵי אָרֶץ — מִצְרַיְמָה לִשְׁבֹּר אֹכֶל וְזָכַרְתָּ בְּרָגְזְךָ אֶת רִבְבוֹת הָעוֹלָלִים ח) וְהַטַּף הָאוֹכְלִים מִלַּחְמָהּ יוֹם יוֹם! ... הֵן יִתַּמּוּ כֻלָּם לִגְוֹעַ ט) אִם תַּשְׁחִית אֶת כָּל הָעִיר כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי יוֹסֵף מְאֹד וַיַּשְׁכִּיחוּהוּ אֶת שִׂנְאָתוֹ אוֹתָם וְאֶת נִקְמָתוֹ אֲשֶׁר אָמַר לִנְקֹם מֵהֶם וַיֹּאמַר: עַתָּה אֶתְוַדַּע י) אֲלֵיהֶם!

קעא. שִׂמְחָה בִּבְכִיָה.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶתְכֶם מְדַבְּרִים לֵאמֹר אֶחָד מֵאֲחֵיכֶם אָבַד מִכֶּם וְאֵינֶנּוּ, וְעַתָּה תִּרְאוּ אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה, כִּי קָרֹא אֶקְרָא לוֹ, וּבָא וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵיכֶם! וַיִּקְרָא פִּתְאוֹם יוֹסֵף לֵאמֹר: יוֹסֵף בֶּן יַעֲקֹב, יוֹסֵף בֶּן יַעֲקֹב! בּוֹאָה נָא הֲלוֹם וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו אֶת קוֹל הַקְּרִיאָה הַזֹּאת וַיַּבִּיטוּ בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הַבַּיִת וְלֹא רָאוּ מְאוּמָה. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: אַל תַּבִּיטוּ כֹּה וָכֹה, וְהַבִּיטֶם אֵלַי, כִּי אָנֹכִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם!! וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּחֶרְדוּ מְאֹד וַיֵּצֵא לִבָּם יא). וַיְהִי כִּרְאוֹת יוֹסֵף כִּי לֹא הֶאֱמִינוּ לִדְבָרָיו וַיָּחֶל לְדַבֵּר עִם אֶחָיו בִּשְׂפַת עֵבֶר לֵאמֹר: אַל תֵּעָצְבוּ אַחַי, כִּי מְכַרְתֶּם אוֹתִי, כִּי מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹאת לָשׂוּם לָכֶם שְׁאֵרִית! וְעַתָּה עֲלוּ אֶל אָבִי וַהֲאִיצוֹתֶם יב) בּוֹ לָרֶדֶת מִצְרַיְמָה. וְהִגַּדְתֶּם לוֹ אֶת כָּל כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר רְאִיתֶם וְשָׂמַח לִבּוֹ. וַיִּשְׁמַע בִּנְיָמִין אֶת יוֹסֵף מְדַבֵּר אֶל אֶחָיו בְּאַהֲבָה, וַיָּבֶן כִּי סָלַח לָהֶם אֶת כָּל אֲשֶׁר

א) נָתַן לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל. ב) קִבַּלְתִּי עָלַי אֶת הָאַחֲרָיוּת. ג) לֹא הָיִיתָ מָגֵן. ד) הַמְּלֻכְלֶכֶת. ה) יָלְדוּ בְּטֶרֶם בָּאָה הָעֵת. ו) קַארנכען, Крупинка ז) הִתְנוֹדְדוּ: העפטיג בעווינט וואורדען, Волновались ח) הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים. ט) כֻּלָּם יָמוּתוּ. י) אַגִּיד לָהֶם מִי אָנֹכִי. יא) לִבָּם הִכָּה אוֹתָם. יב) וּמִהַרְתֶּם,

כִּי נָגַע א) אוֹתוֹ נְגָעִים גְּדוֹלִים וַיַּךְ אֶת אַנְשֵׁי בֵיתוֹ מַכּוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד; עַל כֵּן אִם חָפֵץ חַיִּים אַתָּה תֶּן לָנוּ אֶת אָחִינוּ וְשַׁבְנוּ אֶל אָבִינוּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא שָׂם יוֹסֵף לִבּוֹ גַּם לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁאַג יְהוּדָה שְׁאָגָה גְדוֹלָה כְּשַׁאֲגַת אֲרִי וַיֵּלֶךְ קוֹל ב) שַׁאֲגָתוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה ג) וַיִּשָּׁמַע בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. וַיַּכֵּר חֻשִׁים בֶּן דָּן אֶת קוֹל יְהוּדָה וַיִּקְפֹּץ מִכְּנַעַן וַיָּבֹא מִצְרַיְמָה וַיַּעֲמוֹד עַל יַד יְהוּדָה וַיִּשְׁאֲגוּ שְׁנֵיהֶם שְׁאָגָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַתִּרְעַשׁ אֶרֶץ מִצְרַיִם וַתֵּהָרַסְנָה שְׁתֵּי עָרִים, פִּתֹם וְרַעַמְסֵס, וַתִּהְיֶינָה לְגַלִּים ד) וַיֵּהָרֵג עַם רָב. וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר הֶחֱרִיב ה) יְהוּדָה וְחֻשִׁים בְּקִצְפָּם שְׁתֵּי הֶעָרִים הָאֵלֶּה, וְיוֹשְׁבֵיהֶן לֹא הֵרֵעוּ לָהֶם וְלֹא הִתְגָּרוּ בָם מִלְחָמָה ו), עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְהֶעֱבִידוּ הַמִּצְרִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְצִוּוּם לִבְנוֹת אֶת שְׁתֵּי הֶעָרִים הַנֶּהֱרָסוֹת — אֶת פִּתֹם וְאֶת רַעַמְסֵס.

קסט. עֲוֹנוֹת רִאשׁוֹנִים.

וְקֶצֶף יְהוּדָה הוֹלֵךְ וְגָדֵל וַיִּקַּח מְטִילֵי ז) בַרְזֶל וּנְחֹשֶׁת וַיְשִׂימֵם בְּפִיו וַיָּדֶק ח) אוֹתָם לֶעָפָר וַיִּקְרָא בַחֲמָתוֹ אֶל יוֹסֵף וַיֹּאמַר: אִם לֹא תִתֵּן לִי אֶת בִּנְיָמִין אָחִי, וְשָׁלַפְתִּי אֶת חַרְבִּי וְהָרַגְתִּי אוֹתְךָ וְאֶת פַּרְעֹה אֲדוֹנֶיךָ! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אִם תּוֹצִיא אֶת חַרְבְּךָ, וְשַׂמְתִּיהָ עַל צַוָּארֶיךָ. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן אֶפְתַּח אֶת פִּי וּבִלַּעְתִּיךָ! וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמַר: פְּתַח פִּיךָ וְסָתַמְתִּי אוֹתוֹ וּמִלֵּאתִיהוּ אָבֶן. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: הוֹי אֲדוֹנִי! הֵן לֹא בָאנוּ לְהִלָּחֵם אִתְּךָ וּלְהַחֲרִיב אֶת מִצְרָיִם — הֲשִׁיבָה נָא אֶת בִּנְיָמִין וְהָלַכְנוּ לָנוּ, כִּי אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי וּמָה אֹמַר לוֹ? וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: כֹּה תֹאמַר לְאָבִיךָ: הָלַךְ הַחֶבֶל אַחַר הַדְּלִי, לֵאמֹר: אָבַד בִּנְיָמִין כַּאֲשֶׁר אָבַד יוֹסֵף. וַיִּקְצֹף יְהוּדָה מְאֹד וַיֹּאמַר: שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: הַמּוֹכֵר אֶת אָחִיו בֶּן אָבִיו בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף יֹאמַר: חָלִילָה לִּי מִדַּבֵּר שֶׁקֶר? וַיִּשְׁמַע יְהוּדָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא: הָשִׁיבָה לָנוּ כְרֶגַע אֶת בִּנְיָמִין; פֶּן אֶצְבַּע ט) אֶת כָּל הָעִיר הַזֹּאת בְּדַם הֲרוּגֶיהָ. וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת יְהוּדָה וַיֹּאמַר: אָמְנָם אֵין כָּמוֹךָ וּכְאַחֶיךָ אֲנָשִׁים הַיּוֹדְעִים לִצְבֹּעַ... כִּי גַם אֶת כְּתֹנֶת אֲחִיכֶם צְבַעְתֶּם בְּדָם לְבַעֲבוּר יֹאמַר אֲבִיכֶם טָרֹף טֹרַף בְּנִי!...

קע. רַחֲמָנִים בְּנֵי רַחֲמָנִים.

וַיִּמָּרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת יְהוּדָה מְאֹד וַתַּאְדֵּים עֵינוֹ הַיְמָנִית כְּדָם, וַתִּקְרַעְנָה שַׂעֲרוֹת לִבּוֹ אֶת חֲמֵשֶׁת בְּגָדָיו אֲשֶׁר לָבַשׁ וַיֵּדַע יוֹסֵף כִּי גָדַל מְאֹד קֶצֶף יְהוּדָה וַיִּירָא פֶּן יַחֲרִיב אֶת מִצְרַיִם בְּאַפּוֹ, — וַיִּקְרֹץ י) בְּעֵינָיו אֶל מְנַשֶּׁה בְנוֹ, וַיָּקָם וַיִּבְעַט יא) בְּרִצְפָּה וַיָּזוּעוּ יב) קִירוֹת הָאַרְמוֹן. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאֶחָיו: אַל תֹּאמְרוּ — מַעֲשֵׂה אִישׁ מִצְרִי זֶה כִּי אִם מַעֲשֶׂה אֶחָד מִבֵּית אָבִינוּ! וְאַל יוֹסֵף הֵחֵל יְהוּדָה לְדַבֵּר תַּחֲנוּנִים וַיֹּאמַר: אָנָּא תְּנָה אֶת אָחִינוּ וְהָלַכְנוּ לָּנוּ! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: הֲלֹא אָמַרְתִּי לָכֶם: מִשְׁפַּט הַגַּנָּב לִהְיוֹת עָבֶד! וּבְדַבֵּר יוֹסֵף אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּבְעַט בְּאֶבֶן הַשַּׁיִשׁ יג) אֲשֶׁר לְפָנָיו וַתֵּהָפֵךְ לְאָבָק דָּק. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: הַיּוֹם רָאִיתִי, כִּי נִמְצָא אִישׁ גִּבּוֹר מִמֶּנִּי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָפֵץ יְהוּדָה לִשְׁלֹף אֶת חַרְבּוֹ וְהִנֵּה דְבֵקָה בְּתַעַר יד) עַד כִּי לֹא יָכֹל לְהוֹצִיאָהּ מִשָּׁם וַיִּשְׁתָּאֶה מְאֹד

א) הִכָּה. ב) נִשְׁמַע הַקּוֹל. ג) מייל, Миля ד) שוטטהויפען Груда развалины ה) הָרְסוּ. ו) לֹא בָאוּ בָרִאשׁוֹנָה לְהִלָּחֵם. ז) הֲתִיכוֹת. ח) עָשָׂה אוֹתָם דָּק. ט) צָבַע מָשַׁח: פארבען, Красить. י) רָמַז. יא) הִכָּה בְרַגְלוֹ. יב) וַיִּתְנוֹדְדוּ. יג) מַארמאָר, Мраморъ יד) תִּיק הַחֶרֶב שיידע, Ножны

ויאמר יעקב: שירי נא לי עוד בתי, שירי ונגני, בעבור תברכך נפשי. ותוסף שרח לנגן ולשורר כדברים האלה וילך קולה הלך וערב הלך ונעם וישמע יעקב ויאזן א) ותבוא שמחה בלבו ותהי עליו רוח יי. וירא שרח כי טובו מאד שירתה ונגינתה בעיני אביה הזקן ותשמח; ותוסף להרנין את לבו ולשמחהו ויקם יעקב ויגש אליה וישם את ידו על ראשה ויברכה ויאמר: עקב אשר שמחתני בתי ותחיי את רוחי על כן אנכי מברך אותך לאמר: אל ימשל בך המות עד עולם והארכת ימים כימי השמים על הארץ!

קעג. שמועה טובה.

ויהי אך כלה יעקב לברך את שרח, וירא והנה בניו הבאים אליו יושבים במרכבות נחמדות ומלבשים בלבוש מלכות ועבדים רצים לפניהם, ויתמה מאד. ויבאו בניו הביתה ויחבקו לו וינשקו לו ויאמרו: התבשר נא, אבינו הטוב, כי יוסף בנך חי וכי הוא המושל בכל ארץ מצרים. ולא האמין יעקב לדבריהם עד אם הזכירו לו את הדברים אשר למד את יוסף ביום צאתו מביתו. וירא יעקב את העגלות אשר שלח יוסף ואת כל החפצים היקרים אשר שלח למנחה לבני ביתו וישמח מאד ויברך את יי ויודה לו חסדו הגדול. ויגידו לו בניו את כבוד יוסף במצרים ואת גדלתו ואת רב עשרו, ויאמר יעקב: כל הדברים האלה אשר דברתם על גדלת יוסף בני וכבודו במצרים לא ישמחוני עד אם ספרתם לי את מעשי צדקתו וחסדיו ויראתו את יי אלהי השמים! ויהי כאשר הגידו לו בניו לאמר: אין כיוסף עשה חסד וצדקה לאלפים, עשה משפט לעשוקים ב) ונותן לחם לרעבים ועל כן שמו מברך ומהלל מאד, — ויקם יעקב מעל הכסא וישא את עיניו השמימה ויאמר: ברוך אתה יי אלהי אבותי כי נתת כח ביוסף בני לשאת ולסבול את כל הצרות אשר באו עליו ותאמץ ג) את לבו לעבדך ולעשות כתורת החסד אשר למדתיו.

וילבש יעקב ובני ביתו את הבגדים אשר שלח להם יוסף ויעש משתה גדול. וישמעו יושבי כנען את הדבר הזה ויבאו אל יעקב לברכו, וישמחו גם הם בשמחתו ויהללו את שם יי. ויאמר יעקב לכל האנשים היושבים בביתו: אתם ידעתם כי אבד יוסף בני ממני זה שנים רבות, ואבך ואתאבלה מאד ואמאן להתנחם ואמרה אל לבי: הסר לי שדי מאד! ואולם עתה התבשרתי, כי יוסף בני חי וכי הוא המושל בכל ארץ מצרים ואין קצה לגדלתו ומעשי צדקתו וחסדיו. על כן יהיו נא הדברים האלה לנו למשל ולמוסר כי צדיק יי בכל דרכיו, אל אמונה הוא ואין עול ד); את אשר אנחנו חושבים לרעה הוא חושב לטובה. יהי שמו הגדול מברך מעתה ועד עולם!

קעד. דבר יי.

אחרי הדברים האלה אמר יעקב אל לבו: איכבה אעזוב את ארץ מולדתי, את ארץ כנען ואת מקום קברות אבותי וירדתי לארץ טמאה כארץ מצרים אשר אין שם יראת אלהים? וירא יי אל יעקב ויאמר:

א) הטה את אזנו. ב) לאנשים אשר עשקו וגזלו מהם את רכושם. ג) ותחזקהו. ד) אל נאמן והוא ואיננו עשה עולה.

אָשֵׁר לוֹ וַיִּשְׂמַח מְאֹד וַיְבָרֶךְ אֶת יְיָ עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר עָשָׂה לְבֵית אָבִיו. וַיִּפֹּל יוֹסֵף עַל צַוְּארֵי בִנְיָמִין אָחִיו, וַתִּלְבַּשׁ אוֹתוֹ רוּחַ א) יְיָ וַיַּרְא כִּי יָבוֹאוּ יָמִים וְהָחֶרְבוּ שְׁנֵי בָּתֵּי הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר יִבָּנוּ בְּנַחֲלַת בִּנְיָמִין אָחִיו, וַיֵּבְךְּ הַרְבֵּה בֶּכֶה; וּבִנְיָמִין בָּכָה גַם הוּא עַל צַוְּארֵי יוֹסֵף, כִּי רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר חֲרֵבָה וַעֲזוּבָה תִּהְיֶה הָעִיר שִׁילֹה ב) מְקוֹם מִשְׁכַּן יְיָ.

וְהַקּוֹל נִשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה לֵאמֹר: הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִרְגִּיזוּ הַיּוֹם אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲחֵי יוֹסֵף הֵמָּה וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי פַרְעֹה וַיֹּאמַר: עַתָּה אָנוּחַ וְאֶשְׁקֹט כִּי יָדַעְתִּי אֲשֶׁר לֹא יַחֲרִיבוּ עוֹד הָאֲנָשִׁים אֶת אַרְצִי בַּעֲבוּר יוֹסֵף אֲחִיהֶם אֲשֶׁר הִתְוַדַּע אֲלֵיהֶם.

קעב. חַיֵּי עוֹלָם.

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף: אֱמֹר אֶל אַחֶיךָ: בֹּאוּ אַרְצָה כְּנַעַן וּקְחוּ אֶת אֲבִיכֶם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָכֶם וּבֹאוּ אֵלַי וִישַׁבְתֶּם בְּמֵיטַב אֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיְצַו יוֹסֵף לַאֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ וַיּוֹצִיא בְגָדִים נֶחֱמָדִים וַיִּתֵּן לְאֶחָיו לְאִישׁ אִישׁ חֲלִיפוֹת בְּגָדִים וּלְבִנְיָמִין נָתַן חָמֵשׁ חֲלִיפוֹת בְּגָדִים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כָּסֶף: וַיִּשְׁלַח לְדִינָה אֲחוֹתוֹ בִּגְדֵי זָהָב וָכֶסֶף וְתַמְרוּקֵי ג) נָשִׁים הַרְבֵּה מְאֹד, וְלִנְשֵׁי אֶחָיו שָׁלַח אַבְנֵי שֹׁהַם וּבָרְקוֹת. וַיְהִי כִּרְאוֹת יְהוּדָה אֶת הָעֲגָלוֹת אֲשֶׁר נָתַן פַּרְעֹה לְהָבִיא בָהֶן אֶת אַנְשֵׁי בֵּית אָבִיו וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף: לֹא טוֹבוּ הָעֲגָלוֹת הָאֵלֶּה בְּעֵינַי כִּי תַבְנִית ד) כָּל אֱלִילֵי ה) מִצְרַיִם מְצֻיָּרוֹת ו) עֲלֵיהֶן וְאֵיךְ אָבִיא אֶת הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת אֶל אָבִינוּ? וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: אָנֹכִי אֶתֵּן לְךָ עֲגָלוֹת אֲחֵרוֹת! וַיִּקַּח יְהוּדָה אֶת עֶגְלוֹת פַּרְעֹה וַיִּשְׂרְפֵן בָּאֵשׁ. וַיִּתֵּן יוֹסֵף לְאֶחָיו עֶשְׂתֵּי עָשָׂר עֲגָלוֹת נֶחֱמָדוֹת מְאֹד, וּלְאָבִיו שָׁלַח אֶת מֶרְכַּבְתּוֹ אֲשֶׁר רָכַב בָּהּ בְּיוֹם תֵּת אוֹתוֹ פַּרְעֹה עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיָּשֶׂם בָּהּ מִכָּל טוּב אֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיּוֹצֵא יוֹסֵף מִגִּנְּתוֹ ז) יַיִן יָשָׁן וַיִּתֵּן לְאֶחָיו וַיֹּאמַר: כְּבוֹאֲכֶם אֶל אָבִי וּנְתַתֶּם לוֹ אֶת הַיַּיִן הַזֶּה וְשָׁתָה וְשָׂמַח לִבּוֹ וְחָזָק! וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף קְחוּ אֶת בִּנְיָמִין אִתְּכֶם וּמִהַרְתֶּם וַעֲלִיתֶם אֶל אָבִינוּ; אֶפֶס כִּי חָלִילָה לָכֶם מֵרְגַּז בַּדֶּרֶךְ וְלָרִיב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ לֵאמֹר: בִּגְלָלְךָ נִמְכַּר יוֹסֵף... ! וַיּוֹסֶף יוֹסֵף לְצַוּוֹת אֶת אֶחָיו וַיֹּאמַר: בְּבוֹאֲכֶם אַרְצָה כְּנַעַן אֶל אָבִי אַל תַּגִּידוּ לוֹ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה פִּתְאוֹם, כִּי אִם עָשֹׂה תַעֲשׂוּ בְּחָכְמַתְכֶם וַהֲכִינוֹתֶם אֶת לִבּוֹ אֶל הַשְּׁמוּעָה הַטּוֹבָה. וַיְכַל יוֹסֵף לְדַבֵּר וַיְבָרֶךְ אֶת אֶחָיו. וַיֵּלְכוּ לָבוֹא אֶל בֵּית אֲבִיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב.

וַיְהִי כְּקָרְבָם אֶל בָּתֵּיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה שֶׂרַח בַּת אָשֵׁר יוֹצֵאת לִקְרָאתָם. וְהַנַּעֲרָה טוֹבָה עַד מְאֹד וַחֲכָמָה וְיוֹדַעַת לְנַגֵּן בְּכִנּוֹר. וַיִּקְרְאוּ לָהּ וַתָּרָץ אֲלֵיהֶם וַתִּשַּׁק לָהֶם. וַיִּקְחוּ כִנּוֹר נֶחְמָד וַיִּתְּנוּ לָהּ וַיֹּאמְרוּ: בּוֹאִי נָא אֶל יַעֲקֹב אָבִינוּ וְיָשַׁבְתְּ לְפָנָיו וְנִגַּנְתְּ בְּיָדֵךְ וְשַׁרְתְּ בְּפִיךְ לֵאמֹר: יוֹסֵף דּוֹדִי יוֹסֵף דּוֹדִי חָי! הוּא הַשַּׁלִּיט, הוּא הַמּוֹשֵׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם! וַתְּמַהֵר שֶׂרַח וַתִּקַּח אֶת הַכִּנּוֹר וַתַּעֲבוֹר לִפְנֵיהֶם וַתָּבוֹא הַבַּיְתָה אֶל יַעֲקֹב וַתֹּאמַר: שָׁלוֹם לְךָ אָבִי הַזָּקֵן! וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: שָׁלוֹם לָךְ בִּתִּי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וַתִּקַּח אֶת הַכִּנּוֹר וַתֵּיטֶב לְנַגֵּן וַתְּשׁוֹרֵר בְּקוֹלָהּ הֶעָרֵב ח) אַחַת וּשְׁתַּיִם: יוֹסֵף דּוֹדִי חַי יוֹסֵף דּוֹדִי חָי! וַיֶּעֱרַב עַל יַעֲקֹב קוֹל שִׁירָהּ וְקוֹל כִּנּוֹרָהּ הַנָּעִים וַיִּנְעֲמוּ לוֹ מְאֹד וַיָּחָשׁ ט), כִּי בָאָה מְנוּחָה נְעִימָה בְּלִבּוֹ.

א) הָיָה כְּנָבִיא הַיּוֹדֵעַ עֲתִידוֹת. ב) עִיר בְּנַחֲלַת אֶפְרַיִם בֶּן יוֹסֵף. ג) זַאלבּענאיינרייבונג, Бальзамировка
ד) דְּמוּת. ה) פְּסִילֵי. ו) מְתֹאָרוֹת: געצייכנעט, нарисованы ז) וויינקעלטער, Точило ח) הַנָּעִים. ט) וַיִּרְגַּשׁ.

הוֹצִיאוּ שְׂפָתָיו. וְיוֹסֵף נִגַּשׁ אֶל יַעֲקֹב אָבִיו בְּעֶצֶם הָרֶגַע אֲשֶׁר דִּבְּרוּ שְׂפָתָיו: „שְׁמַע יִשְׂרָאֵל.... וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ"... וַיִּתְחַזֵּק יַעֲקֹב וַיִּתְאַפַּק וְלֹא נָשַׁק לְיוֹסֵף בְּנוֹ, כִּי אִם נָפַל עַל צַוָּארָיו וַיֵּבְךְּ... וַיִּתְפַּלֵּל...! וְאַחַר אָמַר אֶל יוֹסֵף: לוּ גַּם מֵתִי אַחֲרֵי רְאוֹתִי אֶת פָּנֶיךָ, כִּי עוֹדְךָ חָי, כִּי עַתָּה אָמַרְתִּי: נִחַמְתַּנִי יְיָ אֱלֹהַי וְאֶנָּחֵם!

קעז. פֶּתַח אַרְמוֹן פַּרְעֹה.

וְהַפֶּתַח אֲשֶׁר יָבוֹאוּ בוֹ אֶל פַּרְעֹה הָאַרְמוֹנָה הָיָה שָׁפָל מְאֹד לְבַעֲבוּר יָכֹפּוּ א) כָּל הַבָּאִים הָאַרְמוֹנָה אֶת רֹאשָׁם לִפְנֵי הָאֱלִיל הָעוֹמֵד בִּמְבוֹא הַפָּתַח. וַיְהִי כְּבוֹא יַעֲקֹב לְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי פַּרְעֹה וַיָּבֹא מַלְאַךְ יְיָ וַיַּגְבַּהּ אֶת הַפֶּתַח, וַיִּשְׁתָּאֶה פַּרְעֹה מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת מְאֹד קָרָה כַּדָּבָר הַנִּפְלָא הַזֶּה בְּבוֹא אַבְרָהָם הָעִבְרִי הָאַרְמוֹנָה, — הַאֻמְנָם עוֹדֶנּוּ חַי גַּם עַתָּה? וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יַעֲקֹב: כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ? וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה! וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת פַּרְעֹה לֵאמֹר: יְיָ יְבָרֶךְ בַּעֲבוּרְךָ אֶת מֵי נִילוּס יְאֹרְךָ, וּמִדֵּי רַדְתְּךָ אֵלָיו וְעָלוּ מֵימָיו לִקְרָאתֶךָ וְהִשְׁקוּ אֶת כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם!

קעח. כַּגֵּר כָּאֶזְרָח ב).

וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם לְרַגְלֵי ג) יַעֲקֹב וַיֶּחְדַּל הָרָעָב. וַיָּבוֹאוּ הַמִּצְרִים אֶל יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: יִתֶּן נָא אֲדוֹנֵינוּ לָנוּ זֶרַע וְנִזְרַעְנוּ אֶת הָאֲדָמָה! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: נָתֹן אֶתֵּן לָכֶם אֶת שְׁאֵלַתְכֶם, אֶפֶס כִּי אַעֲבִירְכֶם לֶעָרִים אֲחֵרוֹת אֲשֶׁר לֹא יְשַׁבְתֶּם בָּהֶן, וְנָתַתִּי לָכֶם שָׂדוֹת אֲשֶׁר לֹא זְרַעְתֶּם אוֹתָם לְבַעֲבוּר תֵּדְעוּ, כִּי גֵרִים הִנְּכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְאֵין לָכֶם כָּל חֵלֶק וְכָל נַחֲלָה בָּהּ מִיּוֹם מָכְרְכֶם אֶת שְׂדוֹתֵיכֶם בְּאַרְבַּע שְׁנֵי הָרָעָב! וַיַּעֲבֵר יוֹסֵף אֶת הָעָם לֶעָרִים מִקְצֵה גְבוּל מִצְרַיִם וְעַד קָצֵהוּ וַיִּתֵּן לָהֶם שָׂדוֹת, וְזֶרַע נָתַן לָהֶם לִזְרֹעַ אוֹתָם. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: עַתָּה לֹא יִמָּצֵא בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם אִישׁ, אֲשֶׁר יִתְפָּאֵר עַל אָחִיו לֵאמֹר: גֵּרִים אַתֶּם בְּאַרְצֵנוּ!...

קעט. שְׁלֹשָׁה מַטְמוֹנִים.

וַיְלַקֵּט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר הֵבִיאוּ לוֹ הַמִּצְרִים וְיוֹשְׁבֵי כָל הָאֲרָצוֹת וַיְקַבֵּץ אֶת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְהַבְּדֹלַח וְהַבָּרְקוֹת וַיְחַלֵּק אֶת כָּל הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְאַבְנֵי הַחֵן לְאַרְבָּעָה חֲלָקִים; וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף וַיִּטְמֹן ד) שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים: בְּמִדְבַּר יַם סוּף אֶחָד, וְעַל נְהַר פְּרָת אֶחָד וּבְמִדְבַּר פָּרַס וּמָדַי אֶחָד; וְאֶת הַנּוֹתָר הֵבִיא בֵּיתָה פַּרְעֹה, וַיָּשֶׂם בְּאוֹצְרוֹתָיו. וַיֵּשְׁבוּ יַעֲקֹב וּבָנָיו בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ, וּשְׁנֵי בְּנֵי יוֹסֵף מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם יוֹשְׁבִים תָּמִיד בְּבֵית יַעֲקֹב אֲבִיהֶם הַזָּקֵן לִלְמוֹד אֶת דַּרְכֵי יְיָ וְתוֹרוֹתָיו וְלִשְׁמוֹעַ לְלִקְחוֹ ח) אֲשֶׁר הוּא נוֹתֵן לָהֶם יוֹם יוֹם.

קפ. אוֹר וָחֹשֶׁךְ.

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יַעֲקֹב לָמוּת וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִפְקִידָם יוֹסֵף לְשָׁרֵת אֶת אָבִיו וְלִהְיוֹת שׁוֹמְרִים לְרֹאשׁוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: אָבִיךָ חֹלֶה וַיְצַוֵּנוּ לֵאמֹר: לְכוּ אֶל יוֹסֵף בְּנִי וַאֲמַרְתֶּם לוֹ: בּוֹאָה אֶל אָבִיךָ כִּי דָבָר לוֹ אֵלֶיךָ! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ יוֹסֵף אֶת דִּבְרֵיהֶם וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיְמַהֵר וַיִּקַּח אֶת

א) ניעדערבאגען. Наклонять ב) תּוֹשַׁב הָאָרֶץ: בשנער, Коренной Житель ג) בַּעֲבוּר. ד) צָפַן.
ח) לְתוֹרַת הַחֶסֶד.

יַעֲקֹב יַעֲקֹב! וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי! וַיֹּאמֶר יְיָ: אַל תִּירָא מֵרְדָה מִצְרַיְמָה, כִּי לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימְךָ שָׁם. אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְהָיִיתִי עִמְּךָ! וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיִּשְׂמַח מְאֹד. וְרוּחַ יְיָ לָבְשָׁה אֶת יַעֲקֹב בָּעֵת הַהִיא וַיֵּדַע כִּי יָבֹא יוֹם וְעָשׂוּ בָנָיו מִשְׁכָּן לַיְיָ, — וַיִּסַּע הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ בְּאֵרָה שָׁבַע וַיָּבֹא אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָטַע שָׁם אַבְרָהָם אֲבִי אָבִיו אֲרָזִים וַיִּקַּח מֵהֶם אֶרֶז וְשִׁטָּה א) וַהֲדַס ב) וְעֵץ שֶׁמֶן וַיָּשֶׂם אוֹתָם בְּאַרְגָּז, כִּי אָמַר: בְּבוֹאִי מִצְרַיְמָה וְצִוִּיתִי לְבָנַי לָטַעַת אוֹתָם בְּאֶרֶץ מְגוּרֵינוּ. וַיִּסַּע יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ לָבוֹא מִצְרַיְמָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְיָ. וְאֶת יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר לוֹ: עוֹד מְעַט וּבָא אָבִינוּ מִצְרַיְמָה. עַל כֵּן הָכִינָה נָּא לוֹ בַּיִת אֲשֶׁר יְלַמֵּד שָׁם אוֹתָנוּ וְאֶת בָּנֵינוּ אֶת תּוֹרַת הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה. וַיִּשְׂמַח יוֹסֵף לַשְּׁמוּעָה, כִּי הוֹלֵךְ אָבִיו הָלֹךְ וְקָרֵב מִצְרַיְמָה וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ אָבִיו בְּיַד יְהוּדָה בְנוֹ, וַיָּשֶׂם לוֹ מָקוֹם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן.

קעה. הַמּוֹשֵׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם אֹסֵר בְּעַצְמוֹ אֶת מֶרְכַּבְתּוֹ.

וַיִּוָּדַע לְאַנְשֵׁי מִצְרַיִם, כִּי מִתְכּוֹנֵן יוֹסֵף לָצֵאת לִקְרַאת אָבִיו וַיֹּאמְרוּ: נֵלְכָה נָּא גַּם אֲנַחְנוּ וְשַׂמְנוּ כָבוֹד לָאִישׁ אֲשֶׁר הוֹלִיד בֵּן יַקִּיר וְעוֹשֶׂה חֶסֶד כְּיוֹסֵף שַׁלִּיטֵנוּ! וַיָּבֹאוּ לְיוֹסֵף כָּל גִּבּוֹרָיו וְכָל שָׂרָיו וְכָל גְּדוֹלֵי מִצְרַיִם וְנִכְבַּדֶּיהָ. וַיִּלְבְּשׁוּ אַנְשֵׁי חֵילוֹ בִּגְדֵי בוּץ, וַיָּבֹאוּ כָּל הַמְנַגְּנִים וְהַמְתוֹפְפִים וַיִּסָּפְחוּ ג) גַּם הֵמָּה אֶל הַמַּחֲנֶה הַגָּדוֹל וְהֶעָצוּם הַזֶּה. וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף אֶת עֲטֶרֶת מַלְכוּתוֹ וַיֹּאמַר: שִׂים אוֹתָהּ עַל רֹאשְׁךָ וְנִגְלֵיתָ בָהּ לְאָבִיךָ לְבַעֲבוּר תַּגְדִּיל שִׂמְחָתוֹ. וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת בִּגְדֵי מַלְכוּתוֹ וַיִּלְבָּשֵׁם וַיָּשֶׂם אֶת הָעֲטָרָה בְּרֹאשׁוֹ וַיֵּצֵא אֶל כָּל הָעָם וְהַשָּׂרִים הַבָּאִים לָשׂוּם כָּבוֹד לְאָבִיו וַיְבָרְכֵם. וַיָּרַע כָּל הָעָם לִקְרַאת יוֹסֵף תְּרוּעַת שִׂמְחָה גְדוֹלָה לֵאמֹר: יְחִי מִשְׁנֵה הַמֶּלֶךְ! יְחִי אָבִיו הַזָּקֵן! וַיְהִי בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה וַיַּרְא כָּל הָעָם הָרָב דָּבָר אֲשֶׁר לֹא יִחֲלוּ לוֹ וְלֹא פִלְּלוּ ד) לִרְאוֹתוֹ, כִּי זֶה הָאִישׁ יוֹסֵף הַמּוֹשֵׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַאֲשֶׁר אַלְפֵי עֲבָדִים וְשָׂרִים יְשָׁרְתוּהוּ, — בָּא אֶל הָאֻרְוָה ה) וַיּוֹצֵא מִמֶּנָּה סוּסִים וַיְכוֹנֵן לֶאְסֹר אֶת מֶרְכַּבְתּוֹ. וַיְמַהֲרוּ שָׂרָיו הַגְּדוֹלִים וַיָּרוּצוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: לָמָּה יַעֲשֶׂה מִשְׁנֶה לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם אֶת הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת? יִכָּבֵד נָא שַׁלִּיטֵנוּ, וְיֵשֵׁב בְּהֵיכָלוֹ, וְעָשׂוּ עֲבָדָיו אֶת עֲבוֹדָתוֹ!! וַיַּעַן אוֹתָם יוֹסֵף וַיֹּאמַר: הֵן לִקְרַאת אָבִי אֲשֶׁר לֹא רְאִיתִיו זֶה שָׁנִים רַבּוֹת אָנֹכִי עוֹלֶה הַיּוֹם הַזֶּה וְאֵיכָכָה אוּכַל וְנָתַתִּי לְאִישׁ אַחֵר לֶאְסֹר אֶת הַמֶּרְכָּבָה אֲשֶׁר תְּבִיאֵנִי אֵלָיו לִרְאוֹת אֶת פָּנָיו?? וַיִּשְׁמְעוּ הַמִּצְרִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁתָּאוּ וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אֵין כְּמִשְׁנֵה מֶלֶךְ מִצְרַיִם בֵּן מְכַבֵּד אָבִיו!

קעו. מַדּוּעַ לֹא נָשַׁק יַעֲקֹב לְיוֹסֵף?

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָסַר יוֹסֵף אֶת מֶרְכַּבְתּוֹ וַיַּעַל עָלֶיהָ וַיֵּצֵא הוּא וְכָל עֲבָדָיו וְכָל שָׂרָיו וְכָל הַמְנַגְּנִים לִקְרַאת אָבִיו. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ אֶת הַמֶּרְכָּבָה אֲשֶׁר אָבִיו יוֹשֵׁב בָּהּ וַיֵּרֶד יוֹסֵף מֵעַל מֶרְכַּבְתּוֹ וַיֵּלֶךְ בְּרַגְלָיו אֶל אָבִיו. וְיַעֲקֹב הִתְפַּלֵּל בָּעֵת הַהִיא אֶל יְיָ וַיְהִי לִבּוֹ וּמַחְשְׁבוֹתָיו נְתוּנִים אֶל דִּבְרֵי הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר

א) שטעכדארען, Акація ב) מירטע. Миртъ ג) וַיִּתְחַבְּרוּ. ד) עָלָה עַל דַּעְתָּם.
ה) שטאלל, Стойло

מִלְּפָנֶיךָ בְּבשֶׁת פָּנִים! וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת תְּפִלַּת יוֹסֵף וַיָּשֶׁב לְיַעֲקֹב אֶת שְׂשׂוֹנוֹ א) נִתְאוֹרְנָה עֵינָיו וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב אֶת יַד יְמִינוֹ וַיָּשֶׁת עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא הַצָּעִיר וְאֶת שְׂמֹאלוֹ עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה וַיֹּאמַר: אָמְנָם יִגְדַּל מְנַשֶּׁה בִנְךָ, כִּי הָאִישׁ גִּדְעוֹן אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּנּוּ יוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאוּלָם אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: הוֹאִילָה נָא אָבִי וְהִגַּדְתָּ לִּי בַּמֶּה יִגְדַּל אֶפְרַיִם מִמְּנַשֶּׁה? וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: מֵאֶפְרַיִם בִּנְךָ יֵצֵא יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן. הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר יָבִיא אֶת כָּל בְּנֵי אַרְצָה כְּנַעַן וְעָשָׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר לֹא נִרְאוּ כְמוֹהֶן וְלֹא נִשְׁמְעוּ מִיּוֹם בְּרוֹא יְיָ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. כִּי יְדַבֵּר לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עִמְדוּ בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם וְלֹא תָבוֹאוּ עַד כַּלּוֹתִי אֶת כָּל הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר אָנֹכִי נִלְחָם! וְשָׁמַע יְיָ בְּקוֹלוֹ וְעָשָׂה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר וְעָמְדוּ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְלֹא יָמֻשׁוּ ב) מִמְּקוֹמָם עַד אִם כִּלָּה אֶת מִלְחַמְתּוֹ! וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת אֶפְרַיִם וְאֶת מְנַשֶּׁה לֵאמֹר: יְיָ אֱלֹהַי יִשְׁמָרְכֶם מִכָּל רָע וּרְבִיתֶם וּפְרִיתֶם וִהְיִיתֶם כִּדְגֵי הַיָּם אֲשֶׁר לֹא תִשְׁלֹט בָּם עַיִן אִישׁ לְרָעָה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה יַעֲקֹב לְבָרֵךְ אֶת אֶפְרַיִם וְאֶת מְנַשֶּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף מֵאֵת פְּנֵי אָבִיו בְּשִׂמְחָה רַבָּה וַיִּרְאֵהוּ אֶחָיו וַיֹּאמְרוּ: יַעַן אֲשֶׁר גָּדוֹל יוֹסֵף מִמֶּנּוּ עַל כֵּן מִהַר אָבִינוּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ וַיְבָרֵךְ אֶת שְׁנֵי בָנָיו! וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵי בָנָיו וַיֹּאמַר: לֹא כֵן בָּנַי! לֹא מֵאֲשֶׁר גָּדֵל יוֹסֵף מִכֶּם בֵּרַכְתִּי אֶת בָּנָיו, כִּי אִם מֵאַהֲבָתוֹ אֶת יְיָ וּמַעֲשׂוֹתוֹ אַךְ טוֹב וָחֶסֶד, וְאַתֶּם בָּנַי יִרְאוּ אֶת יְיָ וַעֲשׂוּ חֶסֶד וּצְדָקָה וּבֵרַכְתֶּם גַּם אַתֶּם.

קפב. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל!

וַיְהִי כְּדַבֵּר יַעֲקֹב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתְיַצְּבוּ כָּל בָּנָיו לְפָנָיו וַיִּתְפַּלֵּל יַעֲקֹב אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! הִנֵּה אָנֹכִי מֵת וְעַל בָּנַי אָנֹכִי מִתְחַנֵּן אֵלֶיךָ לֵאמֹר: הֱיֵה נָא אַתָּה אֲבִיהֶם וְרַחֲמֵהֶם וְהָיִיתָ עִמָּהֶם כָּל הַיָּמִים! וּכְכַלּוֹת יַעֲקֹב לְהִתְפַּלֵּל וַיֹּאמַר אֶל בָּנָיו: יָדֹעַ תֵּדְעוּ בָּנַי כִּי מִצְרַיִם הִיא הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָמַר יְיָ לְאַבְרָהָם אֲבִי אֲבִיכֶם: גֵּר יִהְיֶה שָׁם זַרְעֲךָ וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה..! אוּלָם אַל נָא תֶּחְדְּלוּ בְּנֵי מְקַוּוֹת לַאֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם וְלֹא יִשְׁכָּחֲכֶם; כִּי אִם שָׁלֹחַ יִשְׁלַח אֶת בְּחִירוֹ לְהוֹצִיאֲכֶם מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת. וְזֶה לָּכֶם הָאוֹת! כִּי יָבֹא אֲלֵיכֶם אִישׁ וְאָמַר לָכֶם: „אָנֹכִי"... „פָּקֹד פָּקַדְתִּי"... וְצִוָּה לֶאֱסֹף אֶת זִקְנֵי הָעָם. וִידַעְתֶּם כִּי הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְיָ לְהוֹצִיאֲכֶם מִבֵּית עֲבָדִים. וְהָיָה בְּצֵאתְכֶם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת וּלְקַחְתֶּם אֶת הָאֲרָזִים אֲשֶׁר נְטַעְתֶּם וְהָיוּ אִתְּכֶם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ כִּי יָדַעְתִּי אֲשֶׁר יְצַוֶּה יְיָ לָכֶם לַעֲשׂוֹת מִשְׁכָּן לוֹ!" וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יַעֲקֹב אֵלָיו: כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ אָבִינוּ נַעֲשֶׂה! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר יַעֲקֹב לְהַגִּיד לְבָנָיו אֵת אֲשֶׁר יִקְרֶה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וַיַּעַל מֵעָלָיו כְּבוֹד יְיָ. וַיֹּאמַר יַעֲקֹב: אַבְרָהָם אָבִי אָבִי הוֹלִיד אֶת יִשְׁמָעֵאל, וְיִצְחָק אָבִי הוֹלִיד אֶת עֵשָׂו וַיִּהְיוּ שְׁנֵי הַבָּנִים הָאֵלֶּה רָעִים בְּעֵינֵי יְיָ; הַאֻמְנָם טוֹב אָנֹכִי מֵאֲבוֹתַי וַיִּתֵּן לִי בָנִים כֻּלָּם צַדִּיקִים? הָבָה אֶחְקְרָה אוֹתָם לִפְנֵי מוֹתִי וּבְחַנְתִּים וְיָדַעְתִּי אֶת מַחְשְׁבוֹתָם! וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו: הִשְׁבַּעְתִּיכֶם הַיּוֹם, בָּנַי, לְהַגִּיד לִי אוּלַי יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹּנֶה ג) מֵעִם יְיָ לָלֶכֶת לַעֲבֹד

א) שִׂמְחָתוֹ. ב) יָסוּרוּ. ג) סָר.

שְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ אֶת מְנַשֶּׁה וְאֶת אֶפְרַיִם וַיָּבֹא אֶל יַעֲקֹב אָבִיו. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי, בְּנִי, כִּי יָבוֹאוּ יָמִים וְחָיוּ הַמֵּתִים כִּדְבַר יְיָ; אֶפֶס כִּי בָרִאשׁוֹנָה יָקִיצוּ א) כָּל אֵלֶּה הַקְּבוּרִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהַקְּבוּרִים בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת יִתְגַּלְגְּלוּ בִּמְחִלּוֹת וּבִמְעָרוֹת עַד בּוֹאָם אַרְצָה יִשְׂרָאֵל וְהֵמַר לָהֶם הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד, וְאַף גַּם זֹאת בְּהִקָּבְרִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבָאוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וְהִשְׁתַּחֲווּ לְקִבְרִי כַּאֲשֶׁר יִשְׁתַּחֲוֶה אִישׁ לֵאלֹהָיו, כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי בְּעֵינֵיהֶם... וְהָיָה בְּיוֹם הֱיוֹת כָּל עֲפַר אֶרֶץ מִצְרַיִם לְכִנָּם וְעָלוּ וּבָאוּ בְגוּפָתִי, עַל כֵּן אָנֹכִי שׁוֹאֵל מִמְּךָ בְּנִי אֶת הַשְּׁאֵלָה הַזֹּאת לֵאמֹר: בְּמוֹתִי וּנְשָׂאתַנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתַּנִי בִּקְבוּרַת אֲבוֹתַי בִּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה! וְעַתָּה, בְּנִי, אִם תִּתֵּן לִי אֶת שְׁאֵלָתִי וְשִׂמַּחְתַּנִי שִׂמְחָה גְדוֹלָה, וְאִם אַיִן וְיָצְאָה נַפְשִׁי כְרֶגַע וָמֵתִּי! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: שָׁלוֹם לְךָ אָבִי! אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה לְךָ כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: הִשָּׁבְעָה נָּא לִי בְּנִי! וַיִּשָּׁבַע יוֹסֵף עַל הַדָּבָר הַזֶּה. וַיִּשְׁתַּחוּ יַעֲקֹב לְיוֹסֵף כִּי אָמַר: בְּנִי מוֹשֵׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם עַל כֵּן אָשִׂים לוֹ אֶת הַכָּבוֹד הַזֶּה. בְּרֶגַע הַזֶּה מָלֵא כָּל הַבַּיִת אוֹרָה גְדוֹלָה וַיֵּדַע יַעֲקֹב כִּי בָא אֵלָיו יְיָ וַיַּעֲמֹד מְרַאֲשֹׁתָיו. אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לָקַח יוֹסֵף אֶת מְנַשֶּׁה וְאֶת אֶפְרַיִם וַיַּגֵּשׁ אוֹתָם אֶל יַעֲקֹב אָבִיו לְבַעֲבוּר יְבָרְכֵם; אוּלָם בְּרֶגַע הַזֶּה נַעֲלָה ב) כְּבוֹד יְיָ מֵעַל יַעֲקֹב, וַתֶּחְשַׁכְנָה עֵינָיו פִּתְאוֹם וַיֶּחֱרַד יַעֲקֹב וַיִּבָּהֵל מְאֹד וַיַּרְא וְהִנֵּה מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ עוֹלֶה לִקְרָאתוֹ אֶחָד מִמַּלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּבְיָדוֹ עֶגְלֵי זָהָב וְעַם רַב מְאֹד נֶאֱסָפִים אֵלָיו וְהוּא קוֹרֵא לָהֶם בְּחָזְקָה לֵאמֹר: אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל!.. וַיְמָרֵר הַמַּרְאֶה הַזֶּה אֶת יַעֲקֹב מְאֹד כְּיוֹם אָבְדַן יוֹסֵף בְּנוֹ וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: אִם אוֹסִיף אֶרְאֶה מַרְאוֹת כָּאֵלֶּה וָמַתִּי!

וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיַּרְא יַעֲקֹב וְהִנֵּה בַּיִת, בָּנוּי אַבְנֵי אֹפֶל ג) לְפָנָיו... וְעַם רַב מְאֹד נֶאֱסָפִים אֶל הַבַּיִת וּמִשְׁתַּחֲוִים לֶאֱלִיל נִבְזֶה וְנִמְאָס וְאוֹמְרִים: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ!... וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיפוּ הָאֲנָשִׁים לַעֲבוֹד אֶת הָאֱלִיל כֵּן יְכַסֶּה הַחֹשֶׁךְ אֶת הָאָרֶץ וְכֵן יַעֲלוּ עֲנָנִים כְּבֵדִים מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְהַכּוֹת אֶת כָּל הַיְקוּם בַּסַּנְוֵרִים ד)... וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב בְּלִבּוֹ: אֵאָנְחָה הַפַּעַם וְנָגַחְתִּי נַפְשִׁי ה) בְּאַנְחָתִי, לְבִלְתִּי אֶרְאֶה עוֹד אֶת הַתֹּעֵבוֹת ו) הָאֵלֶּה! אוּלָם בְּרֶגַע הַזֶּה קָרְבוּ אֲנָשִׁים רַבִּים אֶל בֵּית הָאֱלִיל וַיָּחֵלּוּ לְנַתֵּץ ז) אוֹתוֹ. וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיפוּ לְהַכּוֹת אֶת קִירוֹת הַבַּיִת כֵּן יִמְעַט הַחֹשֶׁךְ וְכֵן יֵלְכוּ הָעֲנָנִים הָאֲפֵלִים הָלֹךְ וְחָסֹר; וַיִּשְׂמַח יַעֲקֹב עַל הַמַּרְאֶה הַזֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיַּבֵּט אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר צִוָּה לְנַתֵּץ אֶת בֵּית הָאֱלִיל וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא הוֹלֵךְ וְקָרֵב אֶל עֶגְלֵי זָהָב וּמִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וַיֵּצֶר לְיַעֲקֹב מְאֹד וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי גַם בְּנֵי הָאִישׁ הַזֶּה חוֹטְאִים וּמַחֲטִיאִים אֶת הָעָם וַיִּרְגַּז תַּחְתָּיו וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף: עַתָּה זֶה הִרְאֵיתִי לָדַעַת כִּי יֵצְאוּ מִשְּׁנֵי בָנֶיךָ — יָרָבְעָם וְיֵהוּא וּבָנָיו... וַיָּסַר רוּחַ יְיָ מֵעִמִּי וְעַל כֵּן לֹא אוּכַל לְבָרֵךְ אוֹתָם לִפְנֵי מוֹתִי!..

קפא. תְּפִלַּת יוֹסֵף וּבִרְכַּת יַעֲקֹב.

וַיִּשְׁמַע יוֹסֵף אֶת דִּבְרֵי יַעֲקֹב אָבִיו וַיִּפּוֹל עַל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אֵל מָלֵא רַחֲמִים! הֵן לֹא תִשְׁפֹּט אֶת בְּנֵי הָאָדָם כְּמַעֲשֵׂיהֶם אֲשֶׁר הֵם נְכוֹנִים לַעֲשׂוֹת כִּי אִם כְּמַעֲשֵׂיהֶם אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים עַתָּה; עַל כֵּן אָנֹכִי מִתְחַנֵּן אֵלֶיךָ יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא תָנוּחַ נָא רוּחַ קָדְשְׁךָ עַל יַעֲקֹב אָבִי לְבַעֲבוּר יְבָרֵךְ אֶת שְׁנֵי בָנַי אֲשֶׁר לֹא חָטְאוּ לְךָ, וְלֹא אֵצֵא הַיּוֹם

א) יְחִיוּ. ב) סָר. ג) חֹשֶׁךְ. ד) בְּעִוָּרוֹן. ה) אָמוּת. ו) הַמַּעֲשִׂים הָרָעִים. ז) לְשַׁבֵּר.

עוֹלָם., אַרְצְךָ תִּהְיֶה מְבֹרֶכֶת מְאֹד וְאַנְשֵׁי עִיר אַחַת לֹא יוּכְלוּ לִבְצֹר יְבוּל אַחַת הַגְּפָנִים מֵרֹב הַפְּרִי אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה שָׁנָה שָׁנָה. גַּם צֹאנְךָ וּבְקָרְךָ יִרְבְּיוּן מְאֹד, וְהָיָה בָּעֹמֶר אִישׁ עַל שֵׁן סֶלַע וְהִבִּיט אֶל הַבִּקְעָה וְנִרְאֲתָה לְעֵינָיו לְבָנָה כֶּחָלָב מֵרֹב הַכְּבָשִׂים וְהַצֹּאן אֲשֶׁר יִרְבְּצוּ בָהּ. הַיַּיִן יִנָּתֵן בְּאַרְצְךָ הַבְּרוּכָה כַּמַּיִם, כִּי רַב יִהְיֶה לְכַבֵּס בּוֹ בְּגָדִים וְלִרְחֹץ בּוֹ אֶת הַיָּדָיִם. וְהָיוּ כָל יוֹשְׁבֵי אַרְצְךָ גִּבּוֹרִים וִיפֵי תֹאַר מֵרֹב שְׁתוֹת חָלָב וָיָיִן; וְחָכְמוּ וְהִשְׂכִּילוּ וְהֶאֱרִיכוּ יָמִים וְלֹא יָמוּת אִישׁ בְּאַרְצְךָ בִּלְתִּי אִם הִלְבִּינוּ שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ וּזְקָנוֹ כֶּחָלָב! מִבָּנֶיךָ יֵצְאוּ מְלָכִים וְשׁוֹפְטִים, צַדִּיקִים וּנְבִיאִים. בְּשָׁלוֹם — יִרְבְּצוּ בָנֶיךָ בְּאַרְצָם לָבֶטַח וְעָשׂוּ חֶסֶד וּצְדָקָה, וּבְעֵת מִלְחָמָה — וְהִתְנַשְּׂאוּ כַּאֲרָיוֹת לְגָרֵשׁ אֶת הָאוֹיֵב מֵאַרְצָם. . . . מִמְּךָ בְּנִי, יֵצֵא מֶלֶךְ „הַמָּשִׁיחַ", הוּא יֶאֱסֹף אֵלָיו אֶת כָּל הַיְּהוּדִים הַמְגֹלִּים א) מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וֶהֱשִׁיבָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. לְאוֹרוֹ יֵלְכוּ כָּל הַגּוֹיִם וּלְתוֹרָתוֹ אִיִּים יְיַחֵלוּן ב).

קפו. תּוֹרָה וּסְחוֹרָה.

וְאֶל זְבוּלֻן אָמַר יַעֲקֹב: רוֹאֶה אָנֹכִי אֶת הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם חֲרֵבָה וַעֲזוּבָה . . . , סַנְהֶדְרֶיהָ ג) נָעִים וְנָדִים — מִתְהַלְּכִים מִשֵּׁבֶט אֶל שֵׁבֶט וְאֵינָם מוֹצְאִים לָהֶם מְנוּחָה בִּלְתִּי אִם בְּחֵלֶק אַרְצְךָ, עַל כֵּן אֲשִׂימְךָ, בְּנִי לִפְנֵי יִשָּׂשכָר אָחִיךָ וְקִדַּמְתִּי לְבָרֵךְ אוֹתְךָ בְּנִי! אַרְצְךָ תִּהְיֶה אֶרֶץ הָרִים וּגְבָעוֹת, יַמִּים וּנְהָרוֹת וְלֹא יִמָּצְאוּ חִלְזוֹנוֹת ד) בִּלְתִּי אִם בִּגְבוּלְךָ, וּבָאוּ כָל בְּנֵי אַסְיָה לְבָנֶיךָ לִקְנוֹת אֶת הַצִּבְעוֹנִים הַיְקָרִים הָאֵלֶּה וְהֶעֱשִׁירוּם עֹשֶׁר רָב; אוּלָם אִם הִמָּצֵא יִמָּצֵא אִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת הַחִלְזוֹנוֹת חֶרֶשׁ ה) וּבָנֶיךָ לֹא קִבְּלוּ אֶת מְחִירָם מִיָּדוֹ, — וְשִׁלַּח יְיָ אֶת הַמְּאֵרָה ו) בְּמַעֲשֵׂי יָדָיו וְלֹא יַצְלִיחוּ לוֹ, וְיָדַע, כִּי לֹא יְבָרֵךְ יְיָ בִּלְתִּי אִם אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר קָנָה אֶת הַחִלְזוֹנוֹת בִּמְחִיר.

מִיִּשָּׂשכָר אָחִיךָ יֵצְאוּ סוֹפְרִים ז) וַחֲכָמִים, כָּל בָּנָיו יִהְיוּ לִמּוּדֵי יְיָ, וְהָלְכוּ אֶל אֲחֵיהֶם וְלִמְּדוּם לְהַשְׂכִּיל וּלְהֵיטִיב, וְהָגוּ ח) בְּתוֹרַת יְיָ יוֹמָם וָלָיְלָה; וּבָנֶיךָ אַתָּה יִסְחֲרוּ אֶל אֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת וְכִלְכְּלוּ אֶת בְּנֵי יִשָּׂשכָר וְהָיוּ כָל מַחְסוֹרָם עֲלֵיהֶם, וְהָיוּ כְּעֵץ חַיִּים לִבְנֵי יִשָּׂשכָר הַמַּחֲזִיקִים בְּתוֹרַת יְיָ, וְחָשַׁב לָכֶם יְיָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה צְדָקָה וּבֵרַכְכֶם וְהִרְבָּה אֶתְכֶם. וַיְיָ יְבָרֵךְ גַּם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשְׁבוּ בָהּ בְּנֵי יִשָּׂשכָר וְהָיָה פְּרִי עֲצֵיו גָּדוֹל וְנֶחְמָד אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ לֹא יִהְיֶה בְּכָל הָאֲרָצוֹת. וְרָאוּ הָעַמִּים הָרְחוֹקִים אֶת הַפְּרִי הַנִּפְלָא, כִּי תִקְחוּ מִמֶּנּוּ בְּיֶדְכֶם, וְהִשְׁתָּאוּ וְהִשְׁתּוֹמְמוּ וְאָמְרוּ: לֹא נִרְאָה כִּפְרִי הַזֶּה מִיּוֹם בְּרוֹא יְיָ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. אָז יֵאָמֵר לָהֶם: הַאֶל הַפְּרִי הַזֶּה הִשְׁתָּאוּ, אִם עָלָיו תִּשְׁתּוֹמָמוּ? לוּ רְאִיתֶם אֶת בַּעֲלֵי הַפְּרִי הַנִּפְלָא הַזֶּה יוֹשְׁבִים תָּמִיד לִפְנֵי יְיָ וְלוֹמְדִים תּוֹרָתוֹ וְהוֹגִים בָּהּ יוֹמָם וָלַיְלָה, כִּי עַתָּה הוֹסַפְתֶּם לְהִשְׁתָּאוֹת וּלְהִשְׁתּוֹמֵם וַתֵּדְעוּ אָז כִּי אֵין כַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לְאוֹהֲבָיו וּלְשׁוֹמְרֵי פִקּוּדָיו! ט) וַאֲנִי יָדַעְתִּי, כִּי יִנָּהֲרוּ י) עַמִּים רַבִּים אֶל בְּנֵי יִשָּׂשכָר וְהָיָה בִּרְאוֹתָם אוֹתָם יוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ בְּרוּכָה אֲשֶׁר לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ וְלֹא יָשִׂימוּ לֵב אֶל תַּעֲנֻגוֹת בְּנֵי הָאָדָם, כִּי אִם בְּתוֹרַת יְיָ חֶפְצָם, — וְעָזְבוּ עוֹבְדֵי הָאֱלִילִים אֶת אֱלִילֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ יא) אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל!

א) הַמְגֹרָשִׁים. ב) יְקַוּוּ. ג) שִׁבְעִים הַשּׁוֹפְטִים הַגְּדוֹלִים. ד) מִין בְּרִיָּה אֲשֶׁר גּוּפָהּ דּוֹמֶה לְדָג וּבְדָמָהּ צוֹבְעִים תְּכֵלֶת; וּמְחִירָהּ גָּדוֹל מְאֹד, כִּי לֹא תַעֲלֶה מִן הַיָּם בִּלְתִּי אִם אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה. ה) בַּסֵּתֶר. ו) הַקְּלָלָה. ז) יוֹדְעֵי תוֹרָה. ח) וְחָשְׁבוּ. ט) מִצְוֹתָיו. י) יִתְאַסְּפוּ. יא) וְדָבְקוּ.

אֱלֹהִים אֲחֵרִים! וַיִּשְׁנְעוּ בָּנָיו וַיַּעֲנוּ כֻלָּם פֶּה אֶחָד לֵאמֹר: „שְׁמַע יִשְׂרָאֵל (אָבִינוּ) יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד! וַיִּשְׂמַח יַעֲקֹב עַל דִּבְרֵי בָנָיו שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיֹּאמֶר בַּלָּט: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד!

קפג. חֵטְא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה.

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָמַר יַעֲקֹב לִרְאוּבֵן: רְאוּבֵן בְּנִי בְּכוֹרִי! יָדַעְתִּי אֶת יֹשֶׁר לִבְּךָ וְתֹם דְּרָכֶיךָ! בְּעוֹדְךָ יֶלֶד שָׁמַעְתָּ בְקוֹלִי וְלֹא נָגַעְתָּ בְדָבָר, אֲשֶׁר לֹא לָךְ, וּבְעָבְרְךָ בְּגַנִּים וּבְפַרְדֵּסִים, לֹא לָקַחְתָּ בִּלְתִּי אִם אֶת הַדּוּדָאִים אֲשֶׁר מָצָאתָ בַּשָּׂדֶה, וָאֶשְׂמַח בְּךָ, בְּנִי, שִׂמְחָה גְדוֹלָה וָאֹמַר אֶל לִבִּי: מֵרְאוּבֵן בְּנִי בְכוֹרִי יֵצְאוּ כֹהֲנִים לְאֵל עֶלְיוֹן וּמְלָכִים... אוּלָם חֵטְא חָטָאתָ בְנִי בְּשִׁבְתֵּנוּ בָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵהָלְאָה לְמִגְדַּל עֵדֶר וַתְּמָרֵר אוֹתִי מְאֹד, לָכֵן אֶקַּח מִמְּךָ אֶת בְּכוֹרָתְךָ וְאֶת כְּהֻנָּתְךָ וְאֶת מַלְכוּתְךָ, וְהָיְתָה הַבְּכוֹרָה לְיוֹסֵף הַצַּדִּיק מִמְּךָ, וְהַכְּהֻנָּה לְלֵוִי וְהַמַּלְכוּת לִיהוּדָה...! וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן אֶת דִּבְרֵי אָבִיו וַיּוֹרֶד אֶת רֹאשׁוֹ לָאָרֶץ וַיֵּצֵא מֵאֵת פָּנָיו שְׁחוּחַ א) נֶעֱצוּב רוּחַ.

קפד. כְּלֵי זֵינוֹ ב) שֶׁל יַעֲקֹב.

וְאֶל שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אָמַר יַעֲקֹב: אֲהָהּ בָּנַי! אַתֶּם הֱיִיתֶם הָרִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר לְקַחְתֶּם חֲרָבוֹת בְּיֶדְכֶם וַתָּקוּמוּ עַל אַנְשֵׁי שְׁכֶם לְהַשְׁמִידָם! הֲרֵעוֹתֶם, בָּנַי, כִּי עֲשִׂיתֶם כְּמַעֲשֵׂי עֵשָׂו דּוֹדְכֶם. הֵן כָּל רוֹאֵיכֶם יֹאמְרוּ: הַחֲרָבוֹת אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ רוֹאִים בִּידֵי בְּנֵי יַעֲקֹב, — גְּזוּלוֹת מִידֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר אֶת בְּכוֹרָתוֹ בִּנְזִיד עֲדָשִׁים!! וְאַתֶּם, בָּנַי, יָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי כִּי בְנֵיכֶם אֲשֶׁר תּוֹלִידוּ אַחֲרֵיכֶם יִתְאַסְּפוּ בַשְּׁבָטִים וְיִקָּהֲלוּ בִּדְבַר קֹרַח לְהַכְעִיס אֶת יְיָ וּלְהַקְצִיפוֹ; אוּלָם עַל זֹאת אֶתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אַל נָא יִקָּרֵא שְׁמִי עַל הָאֲנָשִׁים הַחוֹטְאִים הָהֵם, וְאַל יֵאָמֵר כִּי בָנִים הֵם לְיַעֲקֹב...! וְעַתָּה, בָּנִים, שִׁמְעוּ לִי וְהִגַּדְתִּי אֵת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְיָ לָכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים: עֶשְׂרִים אֶלֶף וְאַרְבַּעַת אַלְפֵי אִישׁ יִפְּלוּ מִבְּנֵי שִׁמְעוֹן בַּשִּׁטִּים וְהָיוּ נְשֵׁיהֶם אַלְמָנוֹת וּבְנֵיהֶם יְתוֹמִים, וְנוֹעַ יָנוּעוּ כֻלָּם וְשִׁאֲלוּ פַּת לֶחֶם מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ! וּלְךָ לֵוִי בְּנִי לֹא יִהְיֶה כָל חֵלֶק וְכָל נַחֲלָה בְּקֶרֶב אַחֶיךָ וְהָלְכוּ בָנֶיךָ מִגֹּרֶן ג) אֶל גֹּרֶן לְבַקֵּשׁ לָהֶם מַעֲשֵׂר וְחִלַּקְתִּים בְּיַעֲקֹב וְהָיוּ נְפוֹצִים בְּיִשְׂרָאֵל! וִידַעְתֶּם הַיּוֹם בָּנַי וַהֲשֵׁבוֹתֶם אֶל לְבַבְכֶם ד) כִּי לֹא לִבְנֵי יַעֲקֹב הִלָּחֵם וְאַל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁפָךְ דָּם, — כִּי לֹא כְּכָל הַגּוֹיִם יִשְׂרָאֵל: חַרְבּוֹ הִיא תְּפִלָּתוֹ, וְקַשְׁתּוֹ הִיא תְחִנָּתוֹ!

קפה. דּוֹבֵר אֱמֶת וּשְׂכָרוֹ.

וַיִּשְׁמַע יְהוּדָה אֶת דִּבְרֵי אָבִיו וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: הָבָה אֵצֵא מֵאֵת פָּנָיו וְלֹא אֶשְׁמַע אֶת דְּבָרָיו הַקָּשִׁים אֲשֶׁר יְדַבֵּר בִּי! וַיַּרְא יַעֲקֹב אֶת יְהוּדָה נָכוֹן לַעֲזוֹב אֶת הַבַּיִת, וַיְדַבֵּר אֵלָיו רַכּוֹת וַיֹּאמַר: שְׁמַע יְהוּדָה בְּנִי אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי דוֹבֵר אֵלֶיךָ הַיּוֹם: אַתָּה בְנִי הִגְדַּלְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּאָמְרְךָ עַל תָּמָר כַּלָּתֶךָ: צָדְקָה מִמֶּנִּי! כִּי חָשַׁבְתָּ בְלִבְּךָ לֵאמֹר: טוֹב לִי, כִּי אֵבוֹשׁ וְאִכָּלֵם בִּפְנֵי קָהָל וְעֵדָה לְמַעַן אַצִּיל אֶת נֶפֶשׁ תָּמָר מִמָּוֶת! עַל כֵּן יוֹדוּךָ אַחֶיךָ וְלֹא יִקָּרְאוּ בְשֵׁם רְאוּבֵנִים, שִׁמְעוֹנִים לְוִיִּם... כִּי אִם עַל שִׁמְךָ יִקָּרְאוּ, וְהָיָה שְׁמָם יְהוּדִים מֵעַתָּה וְעַד

א) כָּפוּף. ב) וואפפען, Opyжie ג) מְקוֹם מְדוּשַׁת הַתְּבוּאָה: סענגע, Гумно ד) וְשַׂמְתֶּם לֵב.

בְּכֹל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלֵינוּ אָבִינוּ נַעֲשֶׂה! וַיִּשְׂמְחוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת יַעֲקֹב עַד מְאֹד וַתּוֹפַע א) עַל פָּנָיו הַחִוְּרִים ב) נְהָרָה ג) וַתָּאוֹרְנָה עֵינָיו, וַיִּתְחַזֵּק וַיֹּאמַר: בְּמוֹתִי וְשַׂמְתֶּם לֵב עַל גּוּפָתִי לְבִלְתִּי תִגַּע בָּהּ יַד אִישׁ זָר וְגַם בְּנֵיכֶם אַל יִגְּעוּ בִי, כִּי יֵשׁ בָּכֶם אֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִבְּנוֹת כְּנַעַן וַתֵּלַדְנָה לָכֶם בָּנִים... וְכָכָה תִשְׂאוּ אֶת מִטָּתִי: יְהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן מִמִּזְרָח, וּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְגָד מִדָּרוֹם וְדָן וְאָשֵׁר וְנַפְתָּלִי מִצָּפוֹן וּבִנְיָמִין וְאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה מִמַּעֲרָב. וְאִם כָּכָה תַּעֲשׂוּ לִי, בָּנַי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיכֶם וְנֶחֱלַקְתֶּם עַל פִּי יְיָ בַּמִּדְבָּר לְאַרְבָּעָה דְגָלִים ד), — דֶּגֶל דֶּגֶל לִשְׁלשָׁה שְׁבָטִים — וְהָיָה מַהֲלַכְכֶם קֵדְמָה וָנֶגְבָּה וְצָפוֹנָה וָיָמָּה וַייָ בַּתָּוֶךְ. וַיִּחַן יוֹסֵף וְלֵוִי אֶת קוֹלָם וַיֹּאמְרוּ אֶל יַעֲקֹב: אָבִינוּ הַטּוֹב! מַה־פִּשְׁעֵנוּ וּמַה חַטָּאתֵנוּ, כִּי הֲסִירוֹתָ אֹתָנוּ ה) מִשָּׂרֵת אוֹתְךָ? וַיַּעַן יַעֲקֹב אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמַר: אַל לַמּוֹשֵׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂאֵת מִטָּתִי! וְאַל לְלֵוִי אָמַר יַעֲקֹב: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנָשָׂאתָ בְּנִי, אֶת אֲרוֹן יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, עַל כֵּן חָלִילָה לִּי מִתֵּת אוֹתְךָ לָשֵׂאת אֶת הַמִּטָּה אֲשֶׁר גּוּפָתִי הַמֵּתָה תִּהְיֶה בָּהּ!.. וַיּוֹסֶף יַעֲקֹב לְדַבֵּר אֶל בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם: יָדֹעַ תֵּדְעוּ. בָּנַי כִּי צָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת תִּמְצֶאנָה אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים בָּאָרֶץ הַזֹּאת... אוּלָם עִבְדוּ אֶת יְיָ וְיוֹשִׁיעֲכֶם מִכָּל צָרָה וְלִמַּדְתֶּם אֶת בְּנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָדַעַת אֶת יְיָ וּלְדָבְקָה בִּדְרָכֵי אֲמִתּוֹ וַחֲסָדָיו וְרַחֲמָיו וְצִדְקוֹתָיו אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה חִנָּם לְכָל בָּאֵי ו) עוֹלָם. וְהֵקִים יְיָ לָכֶם מוֹשִׁיעַ מִבְּנֵיכֶם וְהִצִּילְכֶם יְיָ עַל יָדוֹ מִכָּל צָרָה וְהוֹצִיאֲכֶם מֵהָאָרֶץ הַזֹּאת לְהָבִיא אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֵיכֶם לֶאֱכוֹל מִפִּרְיָהּ וְלִשְׂבּוֹעַ מִטּוּבָהּ... וִידַעְתֶּם בָּנַי כִּי כָכָה יְבָרֶכְכֶם הָאִישׁ הַגָּדוֹל הַהוּא לִפְנֵי מוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר בֵּרַכְתִּיכֶם אָנֹכִי הַיּוֹם... „וְזֹאת הַבְּרָכָה" אֲשֶׁר יְבָרֶכְכֶם לֹא תָבוֹא עֲלֵיכֶם בִּלְתִּי אִם עֲשִׂיתֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַכְּתוּבִים בְּ„זֹאת הַתּוֹרָה" אֲשֶׁר יָשִׂים לִפְנֵיכֶם... וּכְכַלּוֹת יַעֲקֹב לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה וַיִּגְוָע!

קנ״ב. חֶרְדַּת פַּרְעֹה.

וַיִּפֹּל יוֹסֵף עַל פְּנֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיֵּבְךְּ הַרְבֵּה בָכֹה וַיִּקְרָא: אָבִי! אָבִי! וַיִּקְרְעוּ אֶחָיו וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם אֶת שִׂמְלוֹתֵיהֶם וַיָּשִׂימוּ שַׂקִּים בְּמָתְנֵיהֶם וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל רָאשֵׁיהֶם הַשָּׁמַיְמָה וַיְמָרְרוּ בַּבֶּכִי. וַיִּוָּדַע דְּבַר מוֹת יַעֲקֹב לְכָל אַנְשֵׁי מִצְרַיִם וַיְמַהֲרוּ וַיָּבֹאוּ לְיַעֲקֹב לִסְפֹּד לוֹ וְלִבְכּוֹתוֹ. וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיְצַו יוֹסֵף אֶת עֲבָדָיו הָרוֹפְאִים לַחֲנוֹט ז) אֶת יַעֲקֹב אָבִיו בְּכָל מִינֵי בְשָׂמִים וַיַּעֲשׂוּ הָרוֹפְאִים כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּם יוֹסֵף אֲדוֹנֵיהֶם. וַיַּעַבְרוּ שִׁבְעִים יוֹם אַחֲרֵי מוֹת יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר יוֹסֵף בְּלִבּוֹ: עַתָּה בָּאָה הָעֵת אֲשֶׁר אֶשְׁאַל מֵאֵת פַּרְעֹה לָתֵתִּי ח) לַהֲלֹךְ אַרְצָה כְּנַעַן לִקְבּוֹר שָׁם אֶת אָבִי; אֶפֶס כִּי אָנֹכִי לֹא אֵלֵךְ אֵלָיו הָאַרְמוֹנָה לְדַבֵּר עִמּוֹ, פֶּן תִּשְׁמַעְנָה אָזְנַי בְּיוֹם הַמַּר הַזֶּה בְּקוֹל שָׁרִים וְשָׁרוֹת ט) אֲשֶׁר בְּאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ... עַל כֵּן אֵין טוֹב לִי בִּלְתִּי אִם אַגִּיד אֶת שְׁאֵלָתִי אֶל הָאֹמֶנֶת י) אֲשֶׁר בְּבֵית פַּרְעֹה וְאָמְרָה לַמַּלְכָּה וְהִגִּידָה בִּשְׁמִי לַמֶּלֶךְ. וַיִּשְׁלַח יוֹסֵף וַיִּקְרָא לָאֹמֶנֶת וַיֹּאמֶר לָהּ: הוֹאִילִי נָא, וְאָמַרְתְּ לַמַּלְכָּה וְתַגִּיד לְפַרְעֹה לֵאמֹר: תְּנָה אֶת יוֹסֵף לִקְבּוֹר אֶת אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנַעַן כַּאֲשֶׁר

א) וַתִּזְרַח. ב) הַלְּבָנִים. ג) אוֹרָה. ד) פָאהנע, Знамя ה) הִרְחַקְתָּ. ו) כָּל הַבְּרוּאִים. ז) איינבאַלזאַמירען. Бальзамировать; ח) לָתֵת לִי רְשׁוּת. ט) מְשׁוֹרְרִים וּמְשׁוֹרְרוֹת. י) הָאִשָּׁה הַמְגַדֶּלֶת אֶת הַבָּנִים

קפז. דָּן.

וַיְהִי כְּבָרֵךְ יַעֲקֹב אֶת דָּן וַיַּרְא בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ וְהִנֵּה מָנוֹחַ הַדָּנִי לוֹקֵחַ לוֹ אִשָּׁה מִבְּנוֹת יְהוּדָה, וַיֵּדַע כִּי תֵלֵד הָאִשָּׁה הַזֹּאת אֶת שִׁמְשׁוֹן הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִידֵי לוֹחֲצֵיהֶם: אוּלָם בְּרֶגַע הַזֶּה רָאָה וְהִנֵּה שִׁמְשׁוֹן עוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי עַמּוּדִים, עֵינָיו מְנֻקָּרוֹת וּפְלִשְׁתִּים רַבִּים שְׂמֵחִים לְאֵדוֹ א) וַיֵּצֶר לְיַעֲקֹב מְאֹד וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: לִישׁוּעָתְךָ יְיָ אֲשֶׁר תּוֹשִׁיעַ אֶת שִׁמְשׁוֹן אָנֹכִי מְקַוֶּה. אָנָּא חַזְּקֵהוּ יְיָ, הַפַּעַם וְיִתֵּן בּוֹ כֹּחַ לִנְקוֹם אֶת נִקְמַת עֵינָיו הַמְנֻקָּרוֹת וּבִנְפֹל עָלָיו הַבַּיִת, אַל נָא יִתְעָרֵב בִּפְלִשְׁתִּים וְהִכִּירוּ אוֹתוֹ הוֹרָיו וּקְבָרוּהוּ בְּקִבְרַת אֲבוֹתָיו!

קפח. בִּקְעַת ב) גִּנּוֹסַר ג).

וְאֶל נַפְתָּלִי אָמַר יַעֲקֹב: בְּנִי! קַל הָיִיתָ תָמִיד כִּצְבִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנִי וּבְשָׁלְחִי אוֹתְךָ לַעֲשׂוֹת דָּבָר, וַתְּמַהֵר לַעֲשׂוֹת מִצְוָתִי וַתְּשַׂמְּחֵנִי מְאֹד וַתִּתְעַנַּג עָלֶיךָ נַפְשִׁי תָּמִיד, עַל כֵּן הִנְנִי וּבֵרַכְתִּיךָ בְּנִי לֵאמֹר: בִּקְעַת גִּנּוֹסַר תִּפּוֹל לְךָ לְנַחֲלָה וְלֹא יִהְיֶה בְּכָל הָאָרֶץ כְּגַנֶּיךָ הַמְמַהֲרִים לָתֵת פְּרִי נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל, וְלָקְחוּ מַלְכֵי הָאֲרָצוֹת אֶת פִּרְיְךָ הַנִּפְלָא וְהִלְלוּךָ וְנָתְנוּ לְךָ אִמְרֵי שֶׁפֶר! ד)

קפט. גָּד וְאָשֵׁר.

וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת גָּד לֵאמֹר: בָּנֶיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמְּךָ יִהְיוּ מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה וּפַחְדָּם יִפּוֹל עַל כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ וְיִירְאוּ מֵהֶם. וְאֶל אָשֵׁר אָמַר יַעֲקֹב: שְׁמֵנָה תִּהְיֶה אַרְצְךָ וְגַם לַחְמְךָ יִשְׁמַן וְיִטְעַם לְחֵךְ אוֹכְלוֹ; הַבָּנוֹת אֲשֶׁר תּוּלַדְנָה לְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ תִּהְיֶינָה יְפוֹת תֹּאַר אֲשֶׁר כְּמוֹהֶן לֹא תִמָּצֶאנָה בְּכָל הָאָרֶץ; מְלָכִים וְכֹהֲנִים יִקְחוּ אוֹתָן לָהֶם לְנָשִׁים, וּבְנֵיהֶן אֲשֶׁר תֵּלַדְנָה יְשָׁרְתוּ אֶת יְיָ בְּבֵית מִקְדָּשׁוֹ בִּשְׁמוֹנַת בִּגְדֵי כְהֻנָּה!

קצ. יוֹסֵף וּבִנְיָמִין.

וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ יַעֲקֹב אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמַר: אַתָּה בְּנִי עָמַדְתָּ בֵּין עֵשָׂו וּבֵין רָחֵל אִמְּךָ בְּצֵאתוֹ עָלֵינוּ לַמִּלְחָמָה וַתַּסְתֵּר אוֹתָהּ מֵעֵינָיו בְּגוּפֶךָ כִּי אָמַרְתָּ: תְּהִי יָדוֹ בִי וְאַל תִּהְיֶה בְאִמִּי הַיְקָרָה לִי מֵחַיַּי, עַל כֵּן אֲבָרֶכְךָ בְּנִי לֵאמֹר: אַל תִּשְׁלַט ה) עַיִן אִישׁ לְרָעָה בְּךָ וּבְזַרְעֲךָ וּבְזֶרַע זַרְעֲךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם..! וְאֶל בִּנְיָמִין אָמַר יַעֲקֹב: הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר יִמְלֹךְ בְּיִשְׂרָאֵל יֵצֵא מִמֶּךָּ... וְהַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ ו) אֲשֶׁר יִקָּרֵא עָלָיו שֵׁם יְיָ יִבָּנֶה בְּגוֹרָלְךָ ז).

קצא. דִּבְרֵי יַעֲקֹב הָאַחֲרוֹנִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה יַעֲקֹב לְבָרֵךְ אֶת בָּנָיו וַיְצַו אוֹתָם לֵאמֹר: עִבְדוּ בָנַי אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם וְאַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים ח) וְאַל תְּחַלְּלוּ אֶת שֵׁם יְיָ לְמַעַן יִיטַב לָכֶם כֹּל יְמֵי חַיֵּיכֶם. וַאֲהַבְתֶּם אִישׁ אֶת אָחִיו וְאִישׁ אֶת קְרוֹבוֹ וְצִוִּיתֶם אֶת בְּנֵיכֶם וְאֶת בְּנֵי בְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לַעֲבוֹד אֶת יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם וַאֲהַבְתֶּם אֶת הָאֱמֶת וְאֶת הַשָּׁלוֹם וְאֶת מַעֲשֵׂי הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה וְנִפְלֵיתֶם ט) מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם, — וִהְיִיתֶם לְשֵׁם וְלִבְרָכָה וְלִתְהִלָּה! וַיַּעֲנֻהוּ בָנָיו פֶּה אֶחָד לֵאמֹר:

א) לְצָרָתוֹ. ב) עֵמֶק. ג) גַּנִּים נִפְלָאִים, גַּנֵּי שָׂרִים. ד) אֲמָרִים יָפִים, תְּהִלּוֹת. ה) תִּמְשׁוֹל. ו) בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. ז) בְּחֵלֶק הָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בְגוֹרָלְךָ. ח) הַפְּסִילִים. ט) וְנִבְדַּלְתֶּם.

בִּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה. וַיְהִי כְּבוֹאָם לְקִרְיַת אַרְבַּע אֶל הַמְּעָרָה וַיָּקָם עֵשָׂו וַאֲנָשָׁיו עַל יוֹסֵף וְאֶחָיו וַיֹּאמַר: לֹא אֶתֵּן אֶתְכֶם לִקְבּוֹר אֶת יַעֲקֹב בַּמְּעָרָה הַזֹּאת! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: לָמָּה תְדַבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן עֵשָׂו וַיֹּאמַר: הֲלֹא יָדַעְתָּ, כִּי אֵין בַּמְּעָרָה הַזֹּאת מָקוֹם בִּלְתִּי אִם לִשְׁמוֹנַת אֲנָשִׁים. וְעַתָּה אַחֲרֵי אֲשֶׁר קָבְרוּ בָהּ אָדָם וְחַוָּה, אַבְרָהָם וְשָׂרָה וְיִצְחָק וְרִבְקָה, לֹא נִשְׁאֲרוּ בָהּ בִּלְתִּי אִם שְׁנֵי מְקוֹמוֹת — אֶחָד לְיַעֲקֹב וְאֶחָד לִי, אוּלָם יַעֲקֹב אָבִיךָ קָבַר אֶת לֵאָה אִשְׁתּוֹ בִּמְקוֹמוֹ וַיִּשָּׁאֵר הַקֶּבֶר הָאֶחָד לִי, וְעַל כֵּן לֹא אֶתֵּן אוֹתְךָ לִקְבּוֹר אֶת יַעֲקֹב אָבִיךָ בַּמְּעָרָה הַזֹּאת! וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת עֵשָׂו וַיֹּאמַר: מָה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ? הֲלֹא קָנָה יַעֲקֹב אָבִי אֶת הַמְּעָרָה הַזֹּאת מִיָּדְךָ בְּכֶסֶף מָלֵא א) זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה וְחָמֵשׁ שָׁנִים! וַיֹּאמֶר עֵשָׂו: שֶׁקֶר הַדָּבָר! לֹא מָכַרְתִּי אֶת הַמְּעָרָה לְיַעֲקֹב! וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: אֵיךְ תְּדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְסֵפֶר הַמִּקְנָה אֲשֶׁר כָּתַב אָבִי וַיָּעַד עֵדִים נִמְצָא בְּמִצְרָיִם? וַיַּעַן עֵשָׂו וַיֹּאמַר: יָבִיאוּ נָא הֲלוֹם אֶת הַסֵּפֶר אֲשֶׁר אָמַרְתָּ וְעָשִׂיתִי כְּכֹל הַכָּתוּב בּוֹ. וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶל נַפְתָּלִי אָחִיו וַיֹּאמֶר לוֹ: מַהֲרָה נָא, אָחִי וְרַצְתָּ מִצְרַיְמָה וְהֵבֵאתָ אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה אֲשֶׁר כָּתַב יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּיוֹם מְכֹר עֵשָׂו אֶת חֶלְקוֹ בִּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה! וַיְמַהֵר נַפְתָּלִי וַיָּשֶׂם ב) רַגְלָיו כָּאַיָּלָה ג) וַיָּרָץ לָבוֹא מִצְרַיְמָה, וַיְדַלֵּג עַל הָרִים וַיְקַפֵּץ עַל גְּבָעוֹת וְלֹא שִׁבַּר בְּלֶכְתּוֹ גַּם קָנֶה ד) שִׁבֹּלֶת... וַיַּרְא עֵשָׂו כִּי רָץ נַפְתָּלִי לְהָבִיא אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה וַיְצַו אֶת אֲנָשָׁיו לֵאמֹר: חִגְרוּ אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתְּכֶם וְנִלָּחֲמָה עִם יוֹסֵף וַאֲנָשָׁיו. — וְשָׁם אֶת אֲחֵי יוֹסֵף חוּשִׁים בֶּן דָּן וְהוּא חֵרֵשׁ שְׁתֵּי אָזְנָיו. וַיְהִי כִּי קָם שָׁאוֹן גָּדוֹל בְּמַחֲנֵה עֵשָׂו, וַיִּגַּשׁ חוּשִׁים אֶל בְּנֵי יַעֲקֹב וַיֹּאמַר: הַגִּידוּ נָא לִי —, מַדּוּעַ אֵינְכֶם קוֹבְרִים אֶת אָבִינוּ הַזָּקֵן? וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: הָאִישׁ הַשָּׂעִיר ה) הָעוֹמֵד שָׁם חוֹשֵׂךְ ו) אוֹתָנוּ מִקְּבוֹר אֶת אָבִינוּ עַד שׁוּב נַפְתָּלִי דוֹרֵךְ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ חוּשִׁים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְקַנֵּא לְאָבִיו הַזָּקֵן קִנְאָה גְדוֹלָה ז) וַיִּקְרָא בִּמְרִירוּת: חָלִילָה לִּי מִתֵּת אֶת אָבִי הַזָּקֵן לִשְׁכַּב בְּבוּז וּבְחֶרְפָּה עַד שׁוּב נַפְתָּלִי! הִנְנִי וְנִקַּמְתִּי מֵהָאִישׁ הַשָּׂעִיר הַנִּצָּב לָנוּ לְשָׂטָן! ח) וּכְדַבֵּר חוּשִׁים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקַּח מַקֵּל וַיַּךְ בְּרֹאשׁ עֵשָׂו מַכָּה אַחַת גְּדוֹלָה וַתִּפּוֹלְנָה שְׁתֵּי עֵינָיו עַל בִּרְכֵּי יַעֲקֹב... וַיָּמָת עֵשָׂו בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְחוּ בָנָיו אֶת גּוּפָתוֹ וַיִּשָּׂאוּהָ אַרְצָה שֵׂעִיר לְקָבְרָהּ שָׁם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר סָרוּ בְּנֵי עֵשָׂו וַאֲנָשָׁיו מֵעַל פִּי הַמְּעָרָה וַיִּקְבְּרוּ יוֹסֵף וְאֶחָיו אֶת יַעֲקֹב אֲבִיהֶם וַיַּעֲשׂוּ לוֹ אֵבֶל שִׁבְעַת יָמִים!

קצה. הַמּוֹדֶה לַיְיָ חַסְדּוֹ.

וַיְהִי כַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וַיִּכּוֹנוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַאֲנָשָׁיו לָשׁוּב מִצְרָיְמָה, וַיִּרְאוּ אֶחָיו וְהִנֵּה יוֹסֵף הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ הָעוֹלָה דֹתָיְנָה וַיַּבִּיטוּ אַחֲרָיו. וְיוֹסֵף מִהֵר וַיָּבֹא אֶל הַבּוֹר אֲשֶׁר הִשְׁלִיכוּהוּ אֶחָיו שָׁמָּה וַיַּעֲמֹד וַיַּבֵּט הַבּוֹרָה רְגָעִים אֲחָדִים. וְאַחַר נָשָׂא אֶת עֵינָיו הַשָּׁמַיְמָה וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! אַתָּה הֶעֱלִיתַנִי מִן הַבּוֹר הַזֶּה וַתְּחַיֵּנִי וַתְּרוֹמְמֵנִי! בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שֶׁעָשִׂיתָ לִּי נֵס ט) בַּמָּקוֹם הַזֶּה!

קצו. דְּבָרִים נִחֻמִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁב יוֹסֵף וְאֶחָיו מִצְרַיְמָה, וַיֶּחְדַּל מִקְּרֹא לְאֶחָיו לֶאֱכֹל אִתּוֹ לָחֶם, כִּי אָמַר: בְּעוֹד אָבִי חַי וַיְצַוֵּנִי תָּמִיד לָשֶׁבֶת בְּרֹאשׁ אַחַי וְאָנֹכִי לֹא מָרִיתִי אֶת

א) בִּמְחִיר שָׁלֵם. ב) הִמְשִׁיל. ג) הירשקוּה, Лань ד) שטענגעל, Стебель ה) הָאַרִיג, Волосатый ו) עוֹצֵר. ז) הִתְכּוֹנֵן לִנְקוֹם מִמְחַלֵּל כְּבוֹד אָבִיו הַזָּקֵן. ח) לְמוֹקֵשׁ. ט) דְּבַר פֶּלֶא.

הִשְׁבִּיעָהוּ לִפְנֵי מוֹתוֹ! וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה וַיִּשְׁלַח אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר לוֹ: לֹא אוּכַל תֵּת אוֹתְךָ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן לִקְבּוֹר אֶת אָבִיךָ. וַיִּשְׁלַח יוֹסֵף אֶל פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר לוֹ: אַתָּה הִשְׁבַּעְתַּנִי לְבִלְתִּי גַלּוֹת אֶת כֹּחֲךָ וְאָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לְקָבְרוֹ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן... וְהָיָה אִם לֹא תִתְּנֵנִי לְהָקִים אֶת הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר הִשְׁבִּיעַנִי אָבִי, כִּי קָטֹן הַדָּבָר בְּעֵינֶיךָ וְנִקֵּיתִי א) אָז גַּם מִן הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתַּנִי אַתָּה בַּיּוֹם הַהוּא... וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ פַּרְעֹה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַיִּשְׁלַח אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר לוֹ: אַל תְּהִי שְׁבוּעָה קַלָּה ב) בְּעֵינֶיךָ! עֲלֵה וּקְבוֹר אֶת אָבִיךָ כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעֶךָ!...

קנג. שְׁלשִׁים וְשִׁשָּׁה כְּתָרִים.

וַיְצַו יוֹסֵף וַיַּעֲשׂוּ לְאָבִיו מִטַּת זָהָב וַיְפָאֲרוּהָ ג) בְּאַבְנֵי שֹׁהַם וּבְדֹלַח ד) וַיִּקַּח יוֹסֵף מִכְסֶה נֶחְמָד מַעֲשֵׂה אֹרֵג ה), מְשֻׁבָּץ ו) אַבְנֵי שֹׁהַם וּבָרֶקֶת וַיְכַס בּוֹ אֶת יַעֲקֹב אָבִיו וַיָּשֶׂם כִּתְרוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֶת שַׁרְבִיטוֹ ז) — שַׁרְבִיט הַזָּהָב — נָתַן בְּיָדוֹ וַיַּשְׁכִּיבוּ אֶת יַעֲקֹב עַל הַמִּטָּה. וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֶת הַמִּטָּה כַּאֲשֶׁר צִוָּם וַיַּעַבְרוּ לְפָנֶיהָ גְּדוּדֵי מִצְרַיִם לְפַנּוֹת אֶת הַדֶּרֶךְ; וְיֶתֶר אַנְשֵׁי מִצְרַיִם חֲגוּרֵי חֶרֶב וּמְלֻבָּשִׁים שִׁרְיוֹנִים ח) הוֹלְכִים אַחֲרֵי הַמִּטָּה וְאַחֲרֵיהֶם עַם רַב מְאֹד מְקוֹנְנִים ט) וּבוֹכִים אֶת יַעֲקֹב. וַחֲמִשִּׁים אִישׁ מֵעַבְדֵי יוֹסֵף הוֹלְכִים לִפְנֵי הַמִּטָּה וּמְפַזְּרִים בְּכָל הַדֶּרֶךְ מוֹר וַאֲהָלוֹת י) וְכָל מִינֵי בְשָׂמִים וּבְנֵי יַעֲקֹב נוֹשְׂאֵי הַמִּטָּה הוֹלְכִים עַל הַבֹּשֶׂם בְּכָל הַדֶּרֶךְ. וַיְהִי כְּבוֹאָם עַד גֹּרֶן הָאָטָד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ לְיַעֲקֹב בַּמָּקוֹם הַהוּא מִסְפֵּד גָּדוֹל מְאֹד וַיִּשְׁמְעוּ

כָּל מַלְכֵי כְנַעַן כִּי מֵת יַעֲקֹב וַיְצַוּוּ אֶת עַבְדֵיהֶם לֵאמֹר: שִׂימוּ שְׂמִיכוֹת יא) שְׁחוֹרוֹת עַל סוּסֵינוּ וְעַל חֲמוֹרֵינוּ וְחִבְשׁוּ יב) אוֹתָם וּבָאנוּ כֻלָּנוּ אֶל יַעֲקֹב בֶּן יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם הָעִבְרִי לִסְפֹּד לוֹ וְלִבְכּוֹתוֹ. וַיַּעֲשׂוּ הָעֲבָדִים כַּאֲשֶׁר צֻוּוּ וַיִּרְכְּבוּ הַמְּלָכִים וְעַבְדֵיהֶם וַיָּבֹאוּ עַד לִפְנֵי גֹּרֶן הָאָטָד וַיֵּרְדוּ מֵעַל סוּסֵיהֶם וּמֵעַל חֲמוֹרֵיהֶם וַיַּתִּירוּ יג) אֶת אֲזוֹרֵי יד) מָתְנֵיהֶם וַיּוֹצִיאוּ אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתָּם אֲשֶׁר מִתַּחַת לְמַדֵּיהֶם טו) וַיָּשִׂימוּ אוֹתָם עַל הָאֲדָמָה, כִּי אָמְרוּ: אֵיכָה נִגַּשׁ אֶל יַעֲקֹב אִישׁ הַשָּׁלוֹם וְהָרַחֲמִים וּכְלֵי מִלְחָמָה תּוֹעֲבָתוֹ טז) נַפְשׁוֹ עָלֵינוּ?? וַיְהִי כְּגִשְׁתָּם אֶל הַמִּטָּה וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עֲטֶרֶת זָהָב גְּדוֹלָה נְתוּנָה בְּרֹאשׁ יַעֲקֹב. וַיְמַהֲרוּ וַיָּסִירוּ אֶת כִּתְרֵיהֶם מֵעַל רָאשֵׁיהֶם וַיָּשִׂימוּ אוֹתָם מִסָּבִיב לְמִטַּת יַעֲקֹב וַיְהִי מִסְפַּר כָּל הַכְּתָרִים הַמְעַטְּרִים יז) אֶת הַמִּטָּה שְׁלשִׁים וְשִׁשָּׁה. וְאַחַר זָקְפוּ יח) הַמְּלָכִים אֶת קוֹמָתָם וַיַּבִּיטוּ אֶל יַעֲקֹב בְּיִרְאַת הַכָּבוֹד וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אֵבֶל כָּבֵד זֶה לְמִצְרָיִם! וַיַּרְא יְיָ אֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי כְנַעַן לְיַעֲקֹב וַיַּחְשֹׁב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לָהֶם צְדָקָה!

קנד. חוּשִׁים בֶּן דָּן הַחֵרֵשׁ וְעֵשָׂו.

וְהַשְּׁמוּעָה בָּאָה אֶל עֵשָׂו לֵאמֹר: מֵת יַעֲקֹב אָחִיךָ בְּמִצְרַיִם וַיְבִיאוּ אוֹתוֹ בָנָיו אַרְצָה כְּנַעַן לְקָבְרוֹ בִּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה. וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְהוּא יוֹשֵׁב בְּהַר שֵׂעִיר וַיָּקָם הוּא וְכָל בָּנָיו וְכָל אֲנָשָׁיו עַם רַב מְאֹד וַיָּבֹאוּ אֶל גֹּרֶן הָאָטָד וַיִּסְפְּדוּ לְיַעֲקֹב מִסְפֵּד גָּדוֹל. וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף וְאֶחָיו מִשָּׁם וְהָלְאָה לְהָבִיא אֶת יַעֲקֹב אֲבִיהֶם חֶבְרוֹנָה לִקְבּוֹר אוֹתוֹ

א) וְהָיִיתִי חָפְשִׁי. ב) דָּבָר קַל. ג) וְיִפּוּהָ. ד) מִינֵי אֲבָנִים יְקָרוֹת. ה) וועבער, Ткать. ו) Обшито ז) שֻׁבָּץ. ח) מָגִנִּים. ט) קלאגעליעדער־זאנגער. Поющіе жалобны. י) מִינֵי בְשָׂמִים. יא) טעפּיך. Коверъ יב) זאטטעלן, Сѣдлать יג) לאסבינדען, Развязать יד) חֲגוֹרוֹת. טו) בִּגְדֵיהֶם. טז) אבשייליבעס, Мерзость; יז) הַמַּקִּיפִים. יח) גערַאדע ריכטען. Выпрямлять

אֲשֶׁר שָׂנֵא יְיָ. וַיַּבְדִּילוּ הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה מִכָּל הָעַמִּים הָרַבִּים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם.

קצח. שִׂנְאַת עוֹלָם.

וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים רַבִּים כְּשֶׁבֶת בְּנֵי עֵשָׂו בְּאַרְצָם לָבֶטַח, וַיִּתְיָעֲצוּ לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עַל בְּנֵי יַעֲקֹב הַיּוֹשְׁבִים בְּמִצְרָיִם. וַיִּשְׁלְחוּ בְּנֵי עֵשָׂו אֶל כָּל בְּנֵי קֶדֶם וַיַּשְׁלִימוּ א) אִתָּם. וַיָּבֹאוּ כָּל בְּנֵי קֶדֶם אֶל בְּנֵי עֵשָׂו וַיִּכּוֹנוּ לָצֵאת אִתָּם לַמִּלְחָמָה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְגַם אֶל בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל שָׁלְחוּ בְּנֵי עֵשָׂו וַיָּבוֹאוּ אֲלֵיהֶם לְעָזְרָם בְּמִלְחַמְתָּם. וַתְּהִי הַמַּחֲנֶה הַזֹּאת כְּבֵדָה ב) מְאֹד – כִּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי ג) וְרוֹכְבֵי סוּסִים. וַיֵּרְדוּ כָּל הַגְּדוּדִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה מִצְרַיְמָה וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי רַעְמְסֵס. וַיֵּצֵא יוֹסֵף וְאֶחָיו לִקְרָאתָם וְגִבּוֹרֵי מִצְרַיִם אִתָּם כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ, וַיִּלָּחֲמוּ אִתָּם בְּאֶרֶץ רַעְמְסֵס וַיִּנָּגְפוּ ד) בְּנֵי עֵשָׂו וּבְנֵי קֶדֶם לִפְנֵי יוֹסֵף וַיָּנוּסוּ בְּבוּשָׁה אֶל אַרְצָם. וְלֹא יָסְפוּ עוֹד בְּנֵי עֵשָׂו לְהִלָּחֵם עִם בְּנֵי יַעֲקֹב כִּי רָאוּ אֶת גְּבוּרָתָם וַיִּירְאוּ מֵהֶם כָּל הַיָּמִים; אֶפֶס כִּי מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה שׂוֹנְאִים בְּנֵי עֵשָׂו אֶת בְּנֵי יַעֲקֹב וְשִׂנְאָתָם וְאֵיבָתָם הוֹלֶכֶת הָלֹךְ וָעֹז הָלֹךְ וְגָדֹל מִדּוֹר דּוֹר עַד הַיּוֹם הַזֶּה

קצט. אֲרוֹן עֹפֶרֶת ה).

וַיְחִי יוֹסֵף בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְתִשְׁעִים שָׁנָה, וַיִּהְיוּ יְמֵי יוֹסֵף שְׁנֵי חַיָּיו עֶשֶׂר שָׁנִים וּמְאַת שָׁנָה. וַיִּקְרְבוּ יָמָיו לָמוּת וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶל אֶחָיו וְאֶל כָּל בֵּית אָבִיו וַיָּבֹאוּ כֻּלָּם וַיַּעַמְדוּ לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר לָהֶם הִנֵּה אָנֹכִי מֵת, וֵאלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד ו) אֶתְכֶם וְהֶעֱלָה אֶתְכֶם מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבוֹתֵיכֶם, – וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמוֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם. וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יוֹסֵף וַיַּחַנְטוּ אוֹתוֹ הָרוֹפְאִים. וַיִּבְכּוּ אוֹתוֹ אֶחָיו וְכָל מִצְרַיִם שִׁבְעִים יוֹם. בָּעֵת הַהִיא הִתְיַצְּבוּ יוֹעֲצֵי פַרְעֹה וַחֲכָמָיו לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הִנֵּה נָא שָׁמַעְנוּ לֵאמֹר: לֹא יוּכְלוּ אֲחֵי יוֹסֵף וְכֹל אֲשֶׁר לָהֶם לָצֵאת מֵאַרְצֵנוּ עַד אִם לָקְחוּ אִתָּם אֶת עַצְמוֹתָיו, כִּי כֵן הִשְׁבִּיעָם לִפְנֵי מוֹתוֹ; וְעַתָּה אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב וְצִוָּה לַעֲשׂוֹת אֲרוֹן עֹפֶרֶת חֲמֵשׁ מֵאוֹת כִּכָּר ז) מִשְׁקָלוֹ וְשָׂמוּ אֶת יוֹסֵף בָּאָרוֹן הַהוּא וְהִשְׁלִיכֻהוּ אֶל תּוֹךְ הַיְאֹר, וְלֹא יֵדַע אִישׁ מֵאֶחָיו אֶת קְבוּרָתוֹ. אָז יֵשְׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצֵנוּ וַעֲבָדוּנוּ לְעוֹלָם! אוֹ יְצַוֶּה הַמֶּלֶךְ וְקָבְרוּ אֶת יוֹסֵף בְּקִבְרוֹת הַמְּלָכִים וְהֶעֱמַדְנוּ בַּמָּקוֹם הַהוּא כַּלְבֵי זָהָב וְעָשִׂינוּ בִּכְשָׁפִים אֲשֶׁר יִנְבְּחוּ ח) בְּקוֹל חָזָק מְאֹד בְּגֶשֶׁת אִישׁ זָר אֲלֵיהֶם... וַיַּעַן פַּרְעֹה וַיֹּאמַר: הִנְנִי לְהַשְׁלִיךְ אֶת יוֹסֵף אֶל תּוֹךְ נִילוּס יְאוֹרִי וְעָשִׂיתִי לִי בָזֶה שְׁתַּיִם טוֹבוֹת: מֵי הַיְאֹר יְבֹרְכוּ בִּגְלַל יוֹסֵף וְהִשְׁקוּ אֶת כָּל הָאָרֶץ וְהִרְווּהָ ט), וְאֶחָיו לֹא יִמְצָאֻהוּ לְעוֹלָם, וְהָיָה הָעָם הֶחָכָם וְהַנָּבוֹן הַזֶּה עֲבָדִים לָנוּ כָּל הַיָּמִים!... וַיַּעַשׂ פַּרְעֹה כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעֲשׂוּ אֶת הָאָרוֹן וַיַּשְׁלִיכֻהוּ הַחַרְטֻמִּים וְהָאַשָּׁפִים י) אֶל תּוֹךְ הַיְאֹר.

ר. מַטֵּה הָאֱלֹהִים.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יוֹסֵף וַיְצַו פַּרְעֹה אֶת אֲנָשָׁיו לְהָבִיא אֵלָיו אֶת כָּל רְכוּשׁ

א) עֵשׂוּ שָׁלוֹם. ב) הַרְבֵּה אֲנָשִׁים הָיוּ בָהּ. ג) פוּססגֶאנגער, Пѣшiй ד) הֻכּוּ. ה) בְּלַיי, Свинецъ ו) יִזְכֹּר. ז) מִשְׁקַל כָּל כִּכָּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים שָׁקֶל. ח) בעללט, Лаять ט) פראַנְקַן, Упоять י) צויבערער, Шептунъ

פִּיו א), כִּי קְדוֹשׁוֹת הָיוּ מִצְוֹתָיו בְּעֵינַי. וְהָיָה אֲנִי אֶקְרָא עַתָּה לְאַחַי לֶאֱכֹל אִתִּי לֶחֶם וּפָצְרוּ ב) בִּי לֵאמֹר: שְׁבָה בְּרֹאשׁ כֻּלָּנוּ כַּאֲשֶׁר יָשַׁבְתָּ בְּעוֹד אָבִינוּ חָי! וְאָנֹכִי אֵיךְ אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְיָשַׁבְתִּי בְּרֹאשׁ רְאוּבֵן אָחִי הַבְּכוֹר וּבְרֹאשׁ יְהוּדָה אֲשֶׁר בֵּרְכָהוּ אָבִי לֵאמֹר: מְלָכִים מִמְּךָ יֵצֵאוּ!?.. וַיְהִי כִּרְאוֹת אֶחָיו כִּי לֹא יִקְרָא לָהֶם יוֹסֵף לָבוֹא אֶל הַלֶּחֶם וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: אֵין זֹאת כִּי שְׂטָמָנוּ ג) יוֹסֵף וְהָשֵׁב יָשִׁיב לָנוּ אֵת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמַלְנוּ אוֹתוֹ; וַיֹּאמְרוּ אֶל בִּלְהָה: לְכִי נָא אֶל יוֹסֵף וְדִבַּרְתְּ אֵלָיו בְּשֵׁם יַעֲקֹב אָבִינוּ לֵאמֹר: שָׂא נָא פֶּשַׁע אַחֶיךָ וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה גְמָלוּךָ... וְאַף גַּם זֹאת בְּקַחְתְּךָ אֶת אֶחָד ד) מֵאַחֵינוּ לְעֶבֶד אָמַרְתָּ: עֲלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם וְעַתָּה — הִנֵּנוּ כֻלָּנוּ לְךָ לַעֲבָדִים!.! וַתָּבֹא בִלְהָה וַתְּדַבֵּר אֶל יוֹסֵף אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיִּשְׁמַע יוֹסֵף כִּי חֲשָׁדוּהוּ אֶחָיו אֶת הַחֵשֶׁד הַזֶּה וַיֵּבְךְּ הַרְבֵּה בֶּכֶה וַיְנַחֵם אֶת אֶחָיו וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם לֵאמֹר: אַל נָא, אַחַי, תַּחְשְׁבוּ אֶת הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת! הַיְשֻׁלַּם תַּחַת טוֹבָה רָעָה? וְאַתֶּם הֲלֹא הֱטִיבוֹתֶם עִמִּי בְּרִדְתְּכֶם מִצְרַיְמָה, כִּי לֹא הָיִיתִי בְּעֵינֵי כָּל יוֹשְׁבֵי מִצְרַיִם בִּלְתִּי אִם עֶבֶד בֶּן בְּלִי שֵׁם אֲשֶׁר מִבֵּית הָאֲסוּרִים יָצָא לִמְלֹךְ... וַתָּבוֹאוּ אַתֶּם, אַחַי הַטּוֹבִים הֲלוֹם וַיִּוָּדַע לְכָל אַנְשֵׁי הָאָרֶץ כִּי בֶן יַעֲקֹב הָעִבְרִי הַצַּדִּיק וְהֶחָסִיד אָנִי! עַל כֵּן, אַחַי חִדְלוּ לָכֶם מִן הַמַּחֲשָׁבוֹת הָאֵלֶּה..! הֵן אַתֶּם כֻּלְּכֶם חֲזִיתֶם ה) כִּי לֹא יָכְלוּ עֲשָׂרָה כוֹכָבִים לְהָרֵעַ לְכוֹכָב אֶחָד וְאֵיךְ יוּכַל הָאֶחָד לְהָרֵעַ לַעֲשָׂרָה?.. שׁוּבוּ נָא, אַחַי, גֹּשְׁנָה וִישַׁבְתֶּם בְּשָׁלוֹם וְזִכְרוּ נָא אֶת דִּבְרֵי אָבִינוּ הָאַחֲרוֹנִים לַעֲשׂוֹתָם וּלְשָׁמְרָם, וְאִם יְיָ יִהְיֶה עִמָּכֶם, לֹא תִירָאוּ, כִּי מַה יַּעֲשֶׂה לָכֶם אָדָם?. וַיָּנִיחוּ ו) הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה לְאַחֵי יוֹסֵף וַיֵּשְׁבוּ לָבֶטַח בְּאַרְצָם.

קצז. מַעֲשִׂים טוֹבִים.

וַיְהִי בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה לָרֶדֶת יִשְׂרָאֵל מִצְרַיְמָה — הִיא שְׁנַת הַשִּׁבְעִים וְאַחַת לְחַיֵּי יוֹסֵף — וַיָּמָת פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּמְלֹךְ מִגְרוֹן בְּנוֹ תַּחְתָּיו. פַּרְעֹה צִוָּה אֶת יוֹסֵף לִפְנֵי מוֹתוֹ לֵאמֹר: הַנְחֵה תַנְחֶה ז) אֶת מִגְרוֹן בְּנִי בַּעֲצָתְךָ וְהָיִיתָ לוֹ לְאָב. וַיִּשְׁמְעוּ הַמִּצְרִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּיטְבוּ בְּעֵינֵיהֶם, כִּי אָהֲבוּ אֶת יוֹסֵף בְּכָל לְבָבָם וּבְכָל נַפְשָׁם. וַיִּקְרְאוּ הַמִּצְרִים לְמִגְרוֹן „פַּרְעֹה", כִּי כֵן יִקָּרֵא כָּל מֶלֶךְ הַמֹּלֵךְ בְּמִצְרָיִם. וַיְהִי כְּמָלְכוֹ וַיִּתֵּן אֶת כָּל דִּבְרֵי הַמְּלוּכָה בְּיַד יוֹסֵף. וַיְהִי יוֹסֵף הַשַּׁלִּיט בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיַּעַשׂ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל הָעָם. וְלֹא גָבַהּ לֵב ח) יוֹסֵף בְּמֶמְשַׁלְתּוֹ, וַיְהִי עָנָו וּשְׁפַל רוּחַ ט) בְּמָלְכוֹ כַּיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה עֶבֶד בְּבֵית פּוֹטִיפַר, וַיְהִי בְּכָל דְּרָכָיו מַשְׂכִּיל י) וַייָ עִמּוֹ. וַיּוֹסֶף יְיָ לְיוֹסֵף חָכְמָה וְהוֹד וְהָדָר וַיֶּאֱהַב וַיְכֻבַּד עַל פְּנֵי כָּל הָעָם. וְאֶחָיו בְּנֵי יַעֲקֹב אָבִיו יָשְׁבוּ שְׁלֵוִים וּשְׁקֵטִים יא) בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן כָּל יְמֵי יוֹסֵף וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד וַיַּעַבְדוּ אֶת יְיָ כָּל יְמֵיהֶם כַּאֲשֶׁר צִוָּם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְלֹא לָמְדוּ אֶל דַּרְכֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ מֵאֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת מִצְרַיְמָה לָגוּר בָּהּ, אֲשֶׁר הִתְבּוֹלְלוּ יב) בַּאֲדוֹנֵי הָאָרֶץ לִהְיוֹת כְּמוֹהֶם וּלְדַבֵּר בִּשְׂפָתָם וּלְהִקָּרֵא בִּשְׁמוֹתָם; כִּי אִם הוֹקִירוּ אֶת שְׂפָתָם — שְׂפַת עֵבֶר — וְלֹא דִבְּרוּ בִּלְתִּי אִם בָּהּ וַיְלַמְּדוּ אוֹתָהּ אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנֵי בְנֵיהֶם וַיִּקְרְאוּ לָהֶם שֵׁמוֹת עִבְרִיִּים. וַיִּחְיוּ בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו וְלֹא הָלַךְ רָכִיל יג) אִישׁ בְּרֵעֵהוּ וְלֹא עָשׂוּ כָּל דָּבָר

א) שָׁמַעְתִּי לְקוֹלוֹ. ב) וְהִרְבּוּ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי. ג) שְׂנֵאָנִי. ד) אֶת בִּנְיָמִין. ה) רְאִיתֶם. ו) הֵבִיאוּ מְנוּחָה. ז) תְּנַהֵג. ח) הִתְגָּאָה. ט) הִתְחַשֵּׁב בְּעֵינָיו לְאִישׁ קָטֹן וְנִקְלֶה. י) מַצְלִיחַ. יא) בְּשָׁלוֹם. יב) הִתְעָרְבוּ. יג) פֶּערְלֵיימְדֶען, Клеветничать

צַל כֵּן יָפֶה הוּא בָּרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם הִכּוֹתִי אֶת עַם מִצְרָיִם.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא פַּרְעֹה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם רַכּוֹת א) לֵאמֹר: עֲשׂוּ נָא עִמָּדִי חֶסֶד וַעֲזַרְתּוּנִי לִלְבּוֹן לְבֵנִים! ב)... וּכְדַבֵּר פַּרְעֹה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקַּח סַל וַיָּשֶׂם בּוֹ מֶגְרָפָה ג) וַיָּחֶל לַעֲשׂוֹת לְבֵנָה. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: אֵיכָכָה נוּכַל לְהָשִׁיב אֶת פְּנֵי ד) מַלְכֵּנוּ הָעוֹשֶׂה אֶת הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת? הָבָה נַעֲשֶׂה כְּכֹל אֲשֶׁר שָׁאַל מֵאִתָּנוּ! וְנֹגְשֵׂי פַרְעֹה נִגְּשׁוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: הַרְבּוּ לַעֲשׂוֹת לְבֵנִים, כִּי נָתֹן יִתֵּן לָכֶם הַמֶּלֶךְ שֶׁקֶל זָהָב בְּכָל לְבֵנָה אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ. וַיְהִי אֲנָשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא אָבוּ לְטַנֵּף אֶת יְדֵיהֶם בְּטִיט וּבְחֹמֶר, כִּי אָמְרוּ: לֹא הָעֲבוֹדָה וְלֹא שְׂכָרָהּ! וַיַּקְצִיפוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת הַנֹּגְשִׂים וַיֹּאמְרוּ: הָעֲנֻגִּים וְרַכִּים ה) אַתֶּם מֵהַמֶּלֶךְ הָעֹשֶׂה אֶת הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת? וַיִּשְׁמְעוּ הָאֲנָשִׁים אֶת דִּבְרֵי הַנֹּגְשִׂים וַיָּחֵלּוּ לַעֲשׂוֹת לְבֵנִים. וַיַּעַבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא בְּכָל כֹּחָם וַיִּהְיוּ מְהִירִים בִּמְלַאכְתָּם עַד מְאֹד. וַיְהִי בִּהְיוֹת הָעֶרֶב וַיְצַו פַּרְעֹה אֶת נֹגְשָׂיו לֵאמֹר: לְכוּ אֶל הָעִבְרִים וְצִוִּיתֶם אוֹתָם לִסְפּוֹר אֶת הַלְּבֵנִים אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּיּוֹם הַזֶּה, וְהָיָה כְּכַלּוֹתָם לִסְפֹּר, וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם לֵאמֹר: כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ: כָּכָה תַּלְבְּנוּ מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ וְאַל יִגָּרַע ו) מֵעֲבוֹדַתְכֶם דָּבָר, — וְלֹא תֻכּוּ וְלֹא תָמוּתוּ!..

רג. בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא אָבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל הַנּוֹגְשִׂים ז) אֲשֶׁר שָׂם עֲלֵיהֶם פַּרְעֹה, וַיַּכּוּם הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה מַכּוֹת נִמְרָצוֹת ח) וַיְאַלְּצוּם ט) לִבְנוֹת אֶת פִּתֹם וְאֶת רַעְמְסֵס. וְלֹא הִצְלִיחָה הַמְּלָאכָה בִּידֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּפְּלוּ הַקִּירוֹת אֲשֶׁר בָּנוּ בְרַעְמְסֵס וַיֵּהָרֵסוּ; וַיָּשִׁיבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת אֶת הַנֶּהֱרָסוֹת וּלְתַקֵּן שֵׁנִית וְלֹא יָכֹלוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁרֵי הֵחֵלּוּ לִבְנוֹת אֶת פִּתֹם וַתִּפְתַּח הַתְּהוֹם אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֶת כָּל הַלְּבֵנִים אֲשֶׁר שָׂמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּיסוֹדוֹתֶיהָ... וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַיִּכְבְּשׁוּ י) הַמִּצְרִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּנוֹתֵיהֶם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת. וַיַּעֲבִידוּם בְּכָל עֲבוֹדָה בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה. אַךְ בִּבְנֵי לֵוִי לְבַדָּם לֹא עָבַד, כִּי רָאָה אוֹתָם פַּרְעֹה כִּרְאוֹת פְּנֵי אֲצִילֵי יא) עַמּוֹ וַחֲכָמָיו וַיַּחְדַּל מֵהֶם. וַיְעַנּוּ הַמִּצְרִים אֶת עַבְדֵיהֶם וְשִׁפְחוֹתֵיהֶם הָעִבְרִים מְאֹד מְאֹד וַיְצַוּוּ לְהַגְּבָרִים לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶת נָשִׁים — לָלוּשׁ וְלֶאֱפוֹת לָחֶם. וּלְהַנָּשִׁים צִוּוּ לִשְׁאֹב מַיִם וּלְבַקֵּעַ עֵצִים וְלָלֶכֶת הַגַּנָּה לִלְקוֹט יְרָקוֹת לְהָבִיא. וַיִּמְעַט עֲמַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַמִּצְרִים יב), וַיְאַלְּצוּם עוֹד וַיִּשְׁלָחוּם הַשָּׂדֶה לָצוּד דֻּבִּים וַאֲרָיוֹת וּנְמֵרִים וּזְאֵבִים, כִּי אָמְרוּ: יֵלְכוּ הָעִבְרִים הַיַּעְרָה וְהָיוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּי יג) הַחַיּוֹת הָרָעוֹת! בַּיָּמִים הָהֵם צִוָּה פַרְעֹה לְכָל הַנּוֹגְשִׂים לֵאמֹר: אַל תִּתְּנוּ אֶת הָעִבְרִים הָעוֹשִׂים אֶת עֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ לָשׁוּב בָּעֶרֶב לְבָתֵּיהֶם. יָלִינוּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר הֵם עוֹשִׂים אֶת עֲבוֹדָתָם וְיָשְׁנוּ עַל הָאָרֶץ...! וַיִּמַר הַדָּבָר הַזֶּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד מְאֹד וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: לֹא יִקָּרֵא עוֹד שֵׁם מַלְכֵּנוּ מָלוּל, וְהָיָה מָרוּר שְׁמוֹ, כִּי מֵרַר אֶת חַיֵּינוּ עַד מְאֹד!

רד. חֲלוֹם רָע.

וַיְהִי בִּשְׁנַת מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים לְרֶדֶת יִשְׂרָאֵל מִצְרַיְמָה וּפַרְעֹה חוֹלֵם וְהִנֵּה יוֹשֵׁב עַל

א) דְּבָרִים רַכִּים. ב) ציעגעל, Кирпичъ ג) נוֹשׂ עָפָר, מַעְדֵּר עֵץ. ד) לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשַׁת... ה) הַמְּפֻנָּקִים אַתֶּם יוֹתֵר? ו) יֶחְסַר. ז) הַמּוֹשְׁלִים בְּיָד חֲזָקָה. ח) חֲזָקוֹת. ט) וַיַּכְרִיחוּם. י) אונטעריאָכען. יא) שָׂרֵי. יב) הַמִּצְרִים חָשְׁבוּ אֶת עֲמַל יִשְׂרָאֵל לְדָבָר קָטֹן. יג) וְטָרְפוּ אוֹתָם. Подчинять

יוֹסֵף וַיַּעֲשׂוּ כֵן. וַיַּרְא פַּרְעֹה בַּחֲפָצִים מַטֶּה גָדוֹל עָשׂוּי סַפִּיר א) נֶחְמָד לְמַרְאֶה מְאֹד וַיֹּאמֶר: שִׂימוּ אֶת הַמַּטֶּה הַיָּקָר הַזֶּה בְּאוֹצְרוֹתַי וְשִׁמְרוּהוּ, כִּי לֹא רָאִיתִי חֵפֶץ יָפֶה כָּמוֹהוּ בְּכָל יְמֵי חַיָּי. (הוּא הַמַּטֶּה אֲשֶׁר נִבְרָא בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי בָּעֶרֶב וְעָלָיו כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים דְּצַ״ךְ עֲדַ״שׁ בְּאַחַ״ב. וַיִּתְּנֵהוּ יְיָ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן בְּגַן הָעֵדֶן וְאָדָם נְתָנוֹ לַחֲנוֹךְ, וַחֲנוֹךְ — לְנֹחַ, וְנֹחַ — לְאַבְרָהָם וְאַבְרָהָם — לְיִצְחָק, וְיִצְחָק — לְיַעֲקֹב, וְיַעֲקֹב נָתַן אֶת הַמַּטֶּה הַזֶּה לְיוֹסֵף). וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וְיִתְרוֹ כֹּהֵן מִדְיָן יוֹצֵא וּבָא בְּבֵית פַּרְעֹה וַיַּרְא אֶת הַמַּטֶּה הַנִּפְלָא וַיַּחְמְדֵהוּ וַיִּקָּחֵהוּ אֵלָיו וַיְבִיאֵהוּ אֶל בֵּיתוֹ וַיִּטָּעֵהוּ בְּתוֹךְ גַּנּוֹ. מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה לֹא יָכוֹל אִישׁ לָגֶשֶׁת אֶל הַמַּטֶּה וְלָגַעַת בּוֹ, כִּי בָלַע אֶת כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֵלָיו.

רא. חַטַּאת יִשְׂרָאֵל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵתוּ כָּל אֲחֵי יוֹסֵף וְכָל הַדּוֹר הַהוּא וַיָּקָם אַחֲרֵיהֶם דּוֹר חָדָשׁ אֲשֶׁר לֹא אָבוּ ב) הָלֹךְ בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: הָבָה נֵלְכָה בְּדַרְכֵי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְהָיִינוּ כָמוֹהֶם לְבִלְתִּי הִמּוֹל לָנוּ כָּל זָכָר! וַיַּרְא יְיָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּנְאַץ ג) וַיֹּאמֶר: יַעַן הֵפֵרוּ ד) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּילָה, עַל כֵּן אָפִיר אֶת הָאַהֲבָה אֲשֶׁר יֶאֶהָבוּ אוֹתָם הַמִּצְרִים וְשָׂנְאוּ אוֹתָם וְהֵרֵעוּ לָהֶם!.. וַיָּחֵלּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהִתְעָרֵב בְּמִצְרַיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם וַיָּבוֹאוּ אֶל בָּתֵּי הַתֵּיאַטְרָאוֹת ה) וְאֶל הַקִּרְקְסָאוֹת ו) וַיְמַלְאוּם פֶּה לָפֶה עַד בִּלְתִּי הֱיוֹת עוֹד מָקוֹם לַמִּצְרִים אֲדוֹנֵי הָאָרֶץ. וַיִּלּוֹנוּ ז) עֲלֵיהֶם הַמִּצְרִים וַיִּתְאוֹנְנוּ בְּאָזְנֵי פַּרְעֹה לֵאמֹר: קַצְנוּ ח) בְּחַיֵּינוּ מִפְּנֵי הָעִבְרִים הַגָּרִים בְּאַרְצֵנוּ! וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלָיו הַמִּתְאוֹנְנִים וַיְצַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: הִבָּדְלוּ כְּרֶגַע מִתּוֹךְ הָעָם יוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְאַל תָּבוֹאוּ אֶל בָּתֵּי מְשׂוֹשָׂם ט) וְאַל תָּצֵרוּ י) לָהֶם!... וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמַעְלָה וַיָּחֵלּוּ הַמִּצְרִים לְמָרֵר אֶת חַיֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ מִיָּדָם אֶת כַּרְמֵיהֶם וְאֶת שְׂדוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יוֹסֵף. וַתֵּלֶךְ יָדָם הָלוֹךְ וְקָשָׁה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּרֵעוּ לָהֶם מְאֹד!

רב. עָרְמַת פַּרְעֹה.

וּבִשְׁנַת מֵאָה וּשְׁתַּיִם לְרֶדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִצְרַיְמָה מֵת פַּרְעֹה (מַגְרוֹן) וַיִּמְלֹךְ מָלוֹל בְּנוֹ תַּחְתָּיו. וְגַם כָּל גִּבּוֹרֵי מִצְרַיִם וְכָל הַדּוֹר הַהוּא אֲשֶׁר יָדְעוּ אֶת יוֹסֵף וְאֶת אֶחָיו מֵתוּ בַּיָּמִים הָהֵם. וַיָּקָם דּוֹר חָדָשׁ אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אֶת יוֹסֵף וְאֶת כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִצְרַיִם. וַיּוֹסִיפוּ לְמָרֵר אֶת חַיֵּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם מִסִּים יא) וַיְעַנּוּ אוֹתָם. בֶּן עֶשְׂרִים וָשֵׁשׁ שָׁנִים מָלוֹל בְּמָלְכוֹ וְתִשְׁעִים שָׁנָה מָלָךְ. וַיִּקְרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת שְׁמוֹ פַּרְעֹה, כַּשֵּׁם אֲשֶׁר יִקָּרֵא כָּל מֶלֶךְ הַמּוֹלֵךְ בְּמִצְרָיִם. וַיַּרְא פַּרְעֹה, כִּי עַם יִשְׂרָאֵל הוֹלֵךְ הָלוֹךְ וָרָב, וַיֹּאמֶר לְיוֹעֲצָיו: הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ מְאֹד! הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְנוֹסַף עַל שׂוֹנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְהִשְׁמִידָנוּ מִן הָאָרֶץ! כִּי יָעַצְתִּי: בָּנֹה יִבְנוּ הָעִבְרִים אֶת פִּתֹם וְאֶת רַעַמְסֵס, וְחָלְשָׁה אוֹתָם הָעֲבוֹדָה הַקָּשָׁה וְהִמְעִיטָה אוֹתָם! וְעַתָּה הַגִּידוּ נָא לִי, חֲכָמַי, הֲטוֹבָה עֲצָתִי אִם לֹא? וַיַּעֲנוּהוּ יוֹעֲצָיו הַחֲכָמִים לֵאמֹר: טוֹבָה מְאֹד הָעֵצָה אֲשֶׁר יָעַץ אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ בַּפַּעַם הַזֹּאת! בָּעֵת הַהִיא אָמַר יְיָ: יַעַן הָיָה פַּרְעֹה הָרִאשׁוֹן לָעוּץ עַל עַמִּי רָעָה,

---

א) אֶבֶן יְקָרָה. ב) חָפְצוּ. ג) וַיִּקְצֹף. ד) בִּטְּלוּ. ה) Театръ; ו) Циркъ ז) הִתְאוֹנְנוּ. ח) מָאַסְנוּ. ט) שִׂמְחָתָם. י) וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם צַר הַמָּקוֹם בְּגִלְלָם. יא) אַבְנֵאֲבוּ, Дань

וַתֹּאמֶר יוֹכֶבֶד אֶל הַמֶּלֶךְ: אַל נָא תִקְצֹף. אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, עַל בִּתִּי וְאַל תַּחְשֹׁב לָהּ עָוֺן, כִּי נַעֲרָה קְטַנָּה הִיא, וּבִבְלִי דַעַת דִּבְּרָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה! וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת דִּבְרֵי יוֹכֶבֶד וַתָּשָׁךְ א) חֲמָתוֹ. וּכְהִשָּׁמַע הַדָּבָר הַזֶּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְרְאוּ לְמִרְיָם פּוּעָה, לֵאמֹר: הוֹפִיעוּ ב) פָּנֶיהָ לִפְנֵי פַרְעֹה לְדַבֵּר אִתּוֹ קָשׁוֹת, וּלְיוֹכֶבֶד קָרְאוּ שִׁפְרָה לֵאמֹר: שִׁפְּרָה ג) עַל דִּבְרֵי בִתָּהּ וְהֵטִיב ד) מֵעָלֶיהָ אֶת חֲרוֹן אַף פַּרְעֹה! וּכְצֵאת הָאֵם וּבִתָּהּ מֵאֵת פְּנֵי פַרְעֹה וַתִּדַּבֵּרְנָה אִשָּׁה אֶל רְעוּתָהּ לֵאמֹר: אַבְרָהָם אֲבִי אָבִינוּ בָּנָה בָתֵּי מָלוֹן רַבִּים וַיָּשֶׂם שָׁם מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה, וַיְהִי לְמִחְיָה לְעָם רָב; וַאֲנַחְנוּ הַמְעַט לָנוּ, כִּי לֹא נוּכַל לָלֶכֶת בְּאוֹרְחוֹתָיו ה) — לְהַרְבּוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד, וְהַמִתְנוּ אֶת הַיְלָדִים אֲשֶׁר נְיַלֵּד?? אַךְ אֱוִיל ו) פַּרְעֹה, נִבְעָר ז) מְאֹד כִּי חָשַׁב בְּלִבּוֹ לֵאמֹר: אֲצַוֶּה לְהַמְיַלְּדוֹת לְהָמִית אֶת הַיִּלּוֹדִים וּמִהֲרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוָתִי!... יָקָר בְּעֵינֵינוּ הַמָּוֶת מַעֲשׂוֹת כִּדְבָרָיו! וַתֹּאמֶר מִרְיָם: עַל כֵּן נִתְחַזְּקָה נָא וְהוֹסַפְנוּ לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וּצְדָקָה עִם הָעִבְרִיּוֹת הַיּוֹלְדוֹת! וַתֹּאמֶר יוֹכֶבֶד: בְּרוּכָה אַתְּ בִּתִּי לַיְיָ, כִּי דִבַּרְתְּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה! וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמַעְלָה וַתּוֹסֵפְנָה יוֹכֶבֶד וּמִרְיָם לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וּצְדָקָה עִם הַיּוֹלְדוֹת מִכֹּל אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֵיהֶן: כִּי שִׁפְרָה שִׁפְּרָה אֶת הַנּוֹלָד וַתִּרְחָצֵהוּ וַתְּנַקֵּהוּ ח) וַתֵּיטֶב לוֹ; וּפוּעָה נִשְּׂאָה אֶת הַיְלָדִים וַתְּנַטְּלֵם וַתַּשְׁקֵט ט) לָהֶם כַּאֲשֶׁר בָּכוּ; וַתִּדְאַגְנָה לְהַנָּשִׁים הָעֲנִיּוֹת אֲשֶׁר הָלְכוּ לָלֶדֶת אוֹתָן וַתְּבֵאנָה לָהֶן לֶחֶם וָיַיִן וַתַּאֲכֵלְנָה אוֹתָן וַתַּשְׁקֵן; וַיְהִי כִּרְאוֹתָן כִּי רַב מִסְפַּר הַיּוֹלְדוֹת הָעֲנִיּוֹת, — וַתְּמַהֵרְנָה וַתֵּלַכְנָה אֶל הַנָּשִׁים הָעִבְרִיּוֹת הָעֲשִׁירוֹת וַתִּשְׁאַלְנָה מֵהֶן נִדְבוֹת מָזוֹן י) וּמִשְׁתֶּה. וְשָׁבוּ אֶל הַיּוֹלְדוֹת הָעֲנִיּוֹת וְנָתְנוּ לָהֶן אֶת כָּל אֲשֶׁר אָסְפוּ, וְחִיּוּ אוֹתָן וְאֶת יַלְדֵיהֶן. וּבִרְאוֹתָן כִּי נוֹלַד יֶלֶד פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר... וְנָשְׂאוּ אֶת עֵינֵיהֶן אֶל הַשָּׁמַיִם וְהִתְפַּלְּלוּ אֶל יְיָ לֵאמֹר: רַחֶם נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֶת הַנּוֹלָדִים וְאֶת אִמּוֹתֵיהֶם וְהָיוּ שְׁלֵמִים וּתְמִימִים!... וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת תְּחִנּוֹת יוֹכֶבֶד וּמִרְיָם וַיִּקַּח אֶת תְּפִלָּתָן וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר שָׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹסִיפוּ יוֹכֶבֶד וּבִתָּהּ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב יא) אֲשֶׁר עָשְׂתָה יוֹכֶבֶד אֶת הַדָּבָר הַטּוֹב הַזֶּה, עַל כֵּן אֶתֵּן לָהּ בֵּן; וּבְהִוָּלְדוֹ וְרָאֲתָה כִּי טוֹב גַּם הוּא, וְכַאֲשֶׁר יִגְדַּל, — וְנִתַּן עַל יָדָיו לְקָחִי הַטּוֹב יב) לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאֶת מִרְיָם בֵּרַךְ יְיָ לֵאמֹר: יַעַן עָשְׂתָה אֶת כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּחָכְמָה, עַל כֵּן יֵצֵא מִמֶּנָּה בְּצַלְאֵל, וּמִלֵּאתִי אוֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת!.. וַיְהִי כִּרְאוֹת פַּרְעֹה, כִּי לֹא עָשׂוּ הַמְיַלְּדוֹת אֶת דְּבָרָיו, וַיִּקְרָא לָהֶן וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ עֲשִׂיתֶן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתְּחַיֶּיןָ אֶת הַיְלָדִים? וַתַּעַן יוֹכֶבֶד וּמִרְיָם אֶת פַּרְעֹה לֵאמֹר: בָּרֵךְ בֵּרַךְ יַעֲקֹב אָבִינוּ אֶת בָּנָיו לִפְנֵי מוֹתוֹ לְהִמָּשֵׁל יג) כְּחַיּוֹת הַשָּׂדֶה וַיַּמְשֵׁל יד) אֶת יְהוּדָה לְאַרְיֵה וְאֶת דָּן לְנָחָשׁ וְאֶת נַפְתָּלִי לְאַיָּלָה וְאֶת בִּנְיָמִין הִמְשִׁיל לִזְאֵב... וַאֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ יוֹדֵעַ כִּי אֵין לְחַיּוֹת כָּל חֵפֶץ בִּמְיַלְּדוֹת, וְעַל כֵּן לֹא תִדְמֶינָה טו) הַנָּשִׁים הָעִבְרִיּוֹת לַמִּצְרִיּוֹת, וּבְטֶרֶם תָּבֹא אֲלֵיהֶן הַמְיַלֶּדֶת, — וְיָלָדוּ!

רז. פִּלְאֵי יָהּ.

וַיַּרְא פַּרְעֹה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל הוֹלֵךְ הָלֹךְ וָרָב וַיְצַו לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר: אֶת כָּל הַבֵּן הַיִּלּוֹד לְיִשְׂרָאֵל הַשְׁלִיכוּ הַיְאֹרָה!

א) שָׁקְטָה. ב) בֹּאוּ. ג) הֵיטִיבָה וְיִפְּתָה. ד) וַתָּסֵר. ה) בִּדְרָכָיו. ו) כְּסִיל. ז) שׁוֹטֶה. ח) מִהֲרָה. ט) הִרְגִּיעָה. י) מַאֲכָל. יא) יַעַן. יב) הַתּוֹרָה. יג) לִהְיוֹת דּוֹמִים. יד) דִּמָּה. טו) אֵינָן שָׁווֹת.

כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ. וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן עוֹמֵד לְפָנָיו וּבְיָדָיו מֹאזְנַיִם א). וַיִּקַּח הַזָּקֵן אֶת הַמֹּאזְנַיִם וַיִּתְלֵם לִפְנֵי פַרְעֹה וַיֶּאֱסֹר אֶת כָּל זִקְנֵי מִצְרַיִם אֶת שָׂרֶיהָ וּגְדוֹלֶיהָ וַיְשִׂימֵם בְּכַף ב) מֹאזְנַיִם הָאַחַת; וְאַחַר לָקַח טְלֵה ג) חָלָב וַיִּתְּנֵהוּ בְּכַף מֹאזְנַיִם הַשֵּׁנִית, — וַיַּכְרַע ד) הַטְּלֶה אֶת כֻּלָּם וַיִּתְמַהּ פַּרְעֹה אֶל הַמַּרְאֶה הַזֶּה מְאֹד וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ יַכְרִיעַ הַטְּלֶה הַקָּטֹן אֵת כָּל הָאֲנָשִׁים הַגְּדוֹלִים הָאֵלֶּה? וַיִּיקַץ פַּרְעֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְכָל עֲבָדָיו וַיְסַפֵּר לָהֶם אֶת חֲלוֹמוֹ וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה. וַיַּעַן אֶחָד מִסָּרִיסֵי ה) הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: אֵין זֶה, כִּי אִם רָעָה גְדוֹלָה תָּבוֹא עַל מִצְרַיִם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, כִּי יֶלֶד יִוָּלֵד בְּיִשְׂרָאֵל וְהֶחֱרִיב אֶת כָּל אַרְצֵנוּ. אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דְבַר מַלְכוּת מִלְּפָנָיו וְיִכָּתֵב בְּדָתֵי מִצְרַיִם אֲשֶׁר כָּל זָכָר הַיִּלּוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵהָרֵג, וְהָיָה אִם כָּכָה יַעֲשֶׂה אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, וְהִצִּיל אֶת מִצְרַיִם מֵהָרָעָה הַנְּכוֹנָה לָבוֹא עָלֶיהָ!

רה. יִתְרוֹ אִיּוֹב וּבִלְעָם.

וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּקָּרְאוּ שְׁלֹשֶׁת יוֹעֲצָיו: יִתְרוֹ וְאִיּוֹב וּבִלְעָם וַיֹּאמֶר לָהֶם: כָּזֹה וְכָזֶה חָלַמְתִּי וְעַתָּה עוּצוּ נָא עֵצָה מַה לַּעֲשׂוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַשְׁמִידָם מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ. וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ אֶת דִּבְרֵי פַרְעֹה וַיִּבְרַח אֶל אַרְצוֹ, וְאִיּוֹב לֹא עָנָה אֶת הַמֶּלֶךְ דָּבָר. וַיְהִי בְעֵינֵי פַרְעֹה כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָבְדָה חָכְמָתוֹ. וַיֹּאמֶר בִּלְעָם: אִם טוֹב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְצִוָּה לְהַמְיַלְּדוֹת הָעִבְרִיּוֹת לְהָמִית כָּל זָכָר אֲשֶׁר יִוָּלֵד לָעִבְרִים, וְהָיָה אִם גַּם בְּאֵלֶּה לֹא יִמְעֲטוּ הָעִבְרִים וְצִוָּה אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁלִיךְ כָּל עִבְרִי זָכָר הַיְאֹרָה, וֵאלֹהֵי הָעִבְרִים לֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹת לַאדוֹנִי הַמֶּלֶךְ כָּל רָעָה, כִּי כְבָר נִשְׁבַּע לְבִלְתִּי הָבִיא עוֹד מַבּוּל לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר; אוּלָם אִם יֹאמַר אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ לְכַלּוֹת אֶת הָעִבְרִים בָּאֵשׁ אוֹ בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה, — לֹא יַצְלִיחַ הַדָּבָר הַזֶּה בְּיָדָיו, כִּי הַצֵּל הִצִּיל אֱלֹהֵיהֶם אֶת אַבְרָהָם אֲבִי אֲבִיהֶם מֵאֵשׁ הַכִּבְשָׁן, וַיּוֹצִיא אֶת יַעֲקֹב הָעִבְרִי בְּשָׁלוֹם מִבֵּית לָבָן הָאֲרַמִּי אֲשֶׁר עָבְדוֹ עֶשְׂרִים שָׁנָה עֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת עַד מְאֹד! וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה: הַגִּידָה נָּא לִי אוּלַי אוּכַל וְהִכֵּיתִי אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה בֶּחָרֶב? וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמַר: לֹא יַצְלִיחַ חֵפֶץ הַמֶּלֶךְ בְּיָדוֹ, כִּי הִצִּיל אֱלֹהֵיהֶם אֶת יִצְחָק אֲבִיהֶם מִמַּאֲכֶלֶת חַדָּה וַיָּבֵא אַיִל תַּחְתָּיו! וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת דִּבְרֵי בִלְעָם, וַיֹּאמַר: הָבָה אֲצַוֶּה בָרִאשׁוֹנָה לְהַמְיַלְּדוֹת הָעִבְרִיּוֹת לְהָמִית כָּל זָכָר אֲשֶׁר תֵּלַדְנָה הַנָּשִׁים הָעִבְרִיּוֹת!

רו. חֲסָדִים גְּדוֹלִים.

וַיִּקְרָא פַרְעֹה לַמְיַלְּדוֹת הָעִבְרִיּוֹת אֲשֶׁר שֵׁם הָאַחַת יוֹכֶבֶד וְשֵׁם הַשֵּׁנִית מִרְיָם (אֵם וּבִתָּהּ) וַיֹּאמֶר לָהֶן: בְּיַלֶּדְכֶן אֶת הָעִבְרִיּוֹת וּרְאִיתֶן אִם בֵּן הוּא וַהֲמִתֶּן אוֹתוֹ וְאִם בַּת הִיא וָחָיָה! וּמִרְיָם בַּיָּמִים הָהֵם עוֹדֶנָּה נַעֲרָה קְטַנָּה וְהִיא עוֹזֶרֶת לְיוֹכֶבֶד אִמָּהּ בְּיַלְּדָהּ אֶת הַנָּשִׁים. וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ מִרְיָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמָרְרוּהָ עַד מְאֹד, וַתִּגַּשׁ אֶל פַּרְעֹה וַתַּעֲמֹד לְפָנָיו וַתֹּאמַר: אוֹי לְךָ, אַכְזָר ו), כִּי כָכָה יָעַצְתָּ עַל יְלָדִים שֶׁלֹּא חָטָאוּ! הֵן יִשְׁפָּטְךָ יְיָ כְּמַעֲשֶׂיךָ הָרָעִים וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה!... וַיִּקְצֹף פַּרְעֹה מְאֹד עַל מִרְיָם וַיִּקְרָא: בַּת מָוֶת ז) אַתְּ כִּי דִבַּרְתְּ אֵלַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה!

א) וואַגע, Весы ב) שַׁאַלע, Чашка ג) כֶּבֶשׂ רַךְ בַּשָּׁנִים, הַיּוֹנֵק עוֹד שְׁדֵי אִמּוֹ. ד) הִשְׁפִּיל. בִּכְבֵדוֹ אֶת הַכַּף אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהּ. ה) מְשָׁרְתָיו. ו) אִישׁ רָע. גרויזאמער מענש, Жестокій ז) חַיֶּבֶת מִיתָה.

י. ב. לבנר.

כָּל אֲגָדוֹת יִשְׂרָאֵל.

קובץ כל אגדות ישראל

מן בריאת העולם עד העת החדשה.

ערוכות על פי המקורים הראשונים וכתובות בלשון המקרא בסדר הזמנים.

חלק שני: מן הולדת משה עד מלוכת דוד.

מהדורא חמישית.

וַיֵּצֶר הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַתְּחִלֶּינָה נְשֵׁיהֶם לִצְפּוֹן אֶת יַלְדֵיהֶן. וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמִּצְרִים כִּי הֶחְבִּיאוּ הַנָּשִׁים הָעִבְרִיּוֹת אֶת יַלְדֵיהֶן וַיִּתְחַכְּמוּ לָהֶן וַיִּקְחוּ אֶת יַלְדֵיהֶם הַקְּטַנִּים וַיָּבֹאוּ אֶל כָּל בַּיִת אֲשֶׁר יָדְעוּ כִּי נוֹלַד שָׁם יֶלֶד עִבְרִי וַיַּעַקְצוּ א) אוֹתָם וַיַּכּוּם לְבַעֲבוּר יִתְּנוּ ב) אֶת קוֹלָם בִּבְכִי. וְהָיָה כִּשְׁמוֹעַ יֶלֶד עִבְרִי קוֹל בְּכִית יְלָדִים, — וְעָנָה לָהֶם בְּקוֹל בִּכְיָתוֹ וְנִגְלָה מִסְתָּרוֹ. וְקָמוּ אָז הַמִּצְרִים, וְלָקְחוּ בְחָזְקָה אֶת הַיֶּלֶד הָעִבְרִי וְהִשְׁלִיכֻהוּ הַיָּמָּה. וַתִּגְדַּל עֱנוּת יִשְׂרָאֵל עַד מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְיָ בַּצַּר לָהֶם וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים. וַיַּעַשׂ יְיָ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר כְּמוֹהֶן לֹא הָיָה וְאַחֲרֵיהֶן לֹא יִהְיֶה עוֹד. כִּי בְלֶכֶת הַנָּשִׁים הָעִבְרִיּוֹת לִשְׁאֹב מַיִם וַיְמַן ג) לָהֶן יְיָ דָּגִים קְטַנִּים אֲשֶׁר מָלְאוּ אֶת כַּדֵּיהֶן עַד חֶצְיָן. וְלָקְחוּ הַנָּשִׁים אֶת הַדָּגִים וּבִשְּׁלוּם וֶהֱבִיאוּם לְבַעֲלֵיהֶן וְהֶאֱכִילוּם וְהִשְׁקוּם... וְנִחֲמוּ אוֹתָם לֵאמֹר: יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לֹא יַעַזְבֵנוּ לָנֶצַח בִּידֵי מְעַנֵּינוּ! נְקַוֶּה נָא תָּמִיד אֵלָיו וְיוֹשַׁע לָנוּ! וַיְשַׁעַשְׁעוּ ד) הַתַּנְחוּמִים הָאֵלֶּה אֶת נַפְשׁוֹת בַּעֲלֵיהֶן וַיִּתְאוֹשְׁשׁוּ ה) וַיּוֹסִיפוּ לִבְטוֹחַ בַּיְיָ! — וְהָיָה בִּמְלֹאת יְמֵי הַנָּשִׁים הָעִבְרִיּוֹת לָלֶדֶת וְיָצְאוּ הַשָּׂדֶה וְיָשְׁבוּ תַּחַת הַתַּפּוּחִים ו), כִּי אָמְרוּ: אַל יִוָּדַע לַמִּצְרִים דְּבַר לִדְתֵּנוּ! וְהִפִּיל יְיָ עֲלֵיהֶן תַּרְדֵּמָה גְדוֹלָה וְיָלְדוּ בְּעֵת שְׁנָתָן; וּכַהֲקִיצָן וְרָאוּ כִּי יְלָדִים יָלְדוּ לָהֶן וְעָזְבוּ אוֹתָם בַּשָּׂדֶה מִיִּרְאָתָן אֶת הַמִּצְרִים וְהָלְכוּ לָהֶן. וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹל הַיְלָדִים הַבּוֹכִים וַיִּשְׁלַח לָהֶם אֶת מַלְאָכָיו לְשָׁמְרָם מִכָּל רָע. וּבָאוּ הַמַּלְאָכִים וְהֵחַמּוּ לַיְלָדִים וְרָחֲצוּ אוֹתָם וְסָכוּם ז), וְשָׂמוּ בִּידֵיהֶם הַקְּטַנּוֹת שְׁתֵּי חַלְּקֵי אֲבָנִים, זָבוֹת ח) חָלָב וּדְבַשׁ וַיִּנְקוּ הַיְלָדִים מֵהֶן חָלָב וּדְבַשׁ לְכָל אַוַּת נַפְשָׁם וַיִּתְעַדְּנוּ ט) וַיַּשְׁמִינוּ וַיֶּחֱזָקוּ. וַיְצַו יְיָ וַתְּקַבֵּל הָאֲדָמָה אֶת הַיְלָדִים הָעֲזוּבִים בְּקִרְבָּהּ וַיִּהְיוּ שָׁם עַד אֲשֶׁר גָּדֵלוּ. וַתִּצְמַחְנָה י) גוּפוֹתָם שְׂעָרוֹת אֲרֻכּוֹת וַתִּהְיֶינָה לָהֶם תַּחַת בְּגָדִים חַמִּים וְתַחַת כָּרִים וּכְסָתוֹת וַיִּשְׁכְּבוּ בָּאֲדָמָה וַיֵּחַם לָהֶם. וְכַאֲשֶׁר יִגְדְּלוּ הַיְלָדִים הָאֵלֶּה וְקָאָה יא) אוֹתָם הָאֲדָמָה וְשָׁבוּ עֲדָרִים עֲדָרִים אֶל הוֹרֵיהֶם... וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמִּצְרִים אֶת הַדָּבָר הַנִּפְלָא הַזֶּה וַיֵּצְאוּ כֻלָּם לַחֲרֹשׁ אֶת הָאֲדָמָה, כִּי אָמְרוּ: תִּגָּעֶנָה מַחֲרֵשׁוֹתֵינוּ בַּיְלָדִים הַטְּמוּנִים בָּאָרֶץ וְהֵמִיתוּ אוֹתָם! וַיַּעַשׂ יְיָ אֲשֶׁר לֹא נָגְעָה הַמַּחֲרֵשָׁה גַּם בְּאֶחָד מֵהֶם לְרָעָה, וַיִּרְבּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד!

א) נָשְׁכוּ. ב) יָרִימוּ. ג) הֵכִין, ד) שִׂמְּחוּ. ה) הִתְחַזְּקוּ, ו) עֲצֵי תַפּוּחִים. ז) וּמָשְׁחוּ אֶת בְּשָׂרָם בְּשֶׁמֶן. ח) טוֹלוֹת. ט) הִתְעַנְּגוּ. י) צָמְחוּ. יא) פָּלְטָה.

שְׁמוֹת הָאַגָּדוֹת.

ZBIÓR LEGEND ŻYDOWSKICH.

C. Szałkowicz,

Wydawnictwo „Tuszyja".

Nowolipki 17/3, WARSZAWA.

Drukarnia „Rozenkranc i Szryftzecer"
Wilno
Printed in Poland.

צד צד

א. אוֹר הָעוֹלָם.

אִישׁ לֵוִי הָיָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּשְׁמוֹ עַמְרָם בֶּן קְהָת בֶּן לֵוִי בֶּן יַעֲקֹב. וַיִּקַּח הָאִישׁ אֶת יוֹכֶבֶד דּוֹדָתוֹ לוֹ לְאִשָּׁה. וַתַּהַר יוֹכֶבֶד וַתֵּלֶד בַּת וַתִּקְרָא שְׁמָהּ מִרְיָם לֵאמֹר: מְמָרְרִים הַמִּצְרִים אֶת חַיֵּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ אַהֲרֹן. וַיְהִי מִקֵּץ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַתַּהַר יוֹכֶבֶד בַּפַּעַם הַשְּׁלִישִׁית.

וְרוּחַ א) יְיָ הָיְתָה עַל מִרְיָם וַתִּתְנַבֵּא בְּתוֹךְ הַבַּיִת לֵאמֹר: בֵּן יִוָּלֵד לְאָבִי וּלְאִמִּי וְהוּא יוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם: וּבִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר, בְּשִׁבְעָה יָמִים בּוֹ מָלְאוּ יְמֵי יוֹכֶבֶד לָלֶדֶת וַתֵּלֶד בֵּן. וּכְהִוָּלְדוֹ וַיִּמָּלֵא הַבַּיִת אוֹרָה גְדוֹלָה וּנְעִימָה כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, וַיִּשְׁתָּאוּ הוֹרָיו מְאֹד וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ; וַיַּבִּיטוּ הַחוּצָה וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה כָלוּ הָעֲנָנִים הַכְּבֵדִים הַמְכַסִּים אֶת הַשָּׁמַיִם וַיֵּלֵכוּ. - וְהָאוֹר הַיּוֹצֵא מִן הַבַּיִת מְמַלֵּא אֶת כָּל הָעוֹלָם מִן הַקָּצֶה אֶל־הַקָּצֶה. אָז יָדְעוּ כִּי לֹא נוֹלַד עוֹד כַּיֶּלֶד הַזֶּה מִיּוֹם בְּרוֹא יְיָ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וַיִּגַּשׁ עַמְרָם אֶל מִרְיָם בִּתּוֹ וַיִּשַּׁק לָהּ וַיֹּאמַר: אַשְׁרֵיךְ, בִּתִּי, כִּי בָא ב) דְבָרֵךְ! וַיֵּיקַר הַיֶּלֶד לָהֶם עַד מְאֹד וַתַּצְפְּנֵהוּ אִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יְרָחִים.

ב. הַמַּלְאָכִים לִפְנֵי יְיָ וּתְחִנָּתָם.

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, הוּא חֹדֶשׁ סִיוָן, בְּשִׁשָּׁה יָמִים בּוֹ, לֹא יָכְלָה עוֹד יוֹכֶבֶד הַצְפִּינוֹ, כִּי הִרְבּוּ הַמִּצְרִים לָלֶכֶת אֶל בֵּית עַמְרָם יוֹם יוֹם לְחַפֵּשׂ שָׁם אֶת הַיֶּלֶד אֲשֶׁר יֻלַּד לוֹ. וַתִּקַּח יוֹכֶבֶד תֵּבַת גֹּמֶא וַתַּחְמְרָהּ ג) מִחוּץ בַּזֶּפֶת וּמִבַּיִת חָמְרָה אֶת הַתֵּבָה בַּחֵמָר, כִּי אָמְרָה: אַל יָבֹא רֵיחַ הַזֶּפֶת הָרַע לְתוֹךְ אַף ד) בְּנִי. וַתָּשֶׂם בָּהּ אֶת הַיֶּלֶד וַתָּשֶׂם בַּסּוּף ה) עַל שְׂפַת הַיְאֹר. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיְמַהֲרוּ מַלְאֲכֵי יְיָ וַיִּתְיַצְּבוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ: אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ! רַחֶם־נָא אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה וְאַל תִּתְּנֵהוּ לָמוּת בַּמָּיִם! כִּי אַתָּה יְיָ, אָמַרְתָּ: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנָתַתִּי בְּיָדוֹ אֶת תּוֹרָתִי הַקְּדוֹשָׁה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי בְּשִׁשָּׁה יָמִים בּוֹ!! וַיְצַו יְיָ וַיִּבְעַר הַיּוֹם הַהוּא כְּתַנּוּר, וַיְמַהֲרוּ הַמִּצְרִים הֵמָּה וּנְשֵׁיהֶם לָרֶדֶת הַיְאֹרָה לִרְחֹץ, וַתֵּרֶד גַּם בַּת פַּרְעֹה הִיא וְנַעֲרוֹתֶיהָ לִרְחֹץ עַל שְׂפַת הַיְאֹר. וּמִרְיָם עָמְדָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׂמוּ אֶת אָחִיהָ הַיֶּלֶד לְדֵעָה מַה־יֵּעָשֶׂה לוֹ, וְלֹא מָשָׁה ו) מִן הַמָּקוֹם הַהוּא וְלֹא פָנְתָה כֹּה וָכֹה. וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב אֲשֶׁר עָשְׂתָה מִרְיָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה מֵחֶמְלָתָהּ עַל אָחִיהָ, – עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְחִכּוּ לָהּ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי, וְלֹא יָמוּשׁוּ הַכֹּהֲנִים וַאֲרוֹן יְיָ וְשִׁבְעַת עַנְנֵי הַכָּבוֹד ז) מִמְּקוֹמָם עַד אֲשֶׁר תֵּרָפֵא, וְהָיְתָה בָהּ כֹּחַ לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ.

ג. גּוֹמֶלֶת חֶסֶד וּשְׂכָרָהּ.

וַתֵּרֶא בַּת פַּרְעֹה אֶת הַתֵּבָה בַּסּוּף, וַתֹּאמֶר לְאַחַת מִשִּׁפְחוֹתֶיהָ: לְכִי וְהָבִיאִי לִי אֶת הַתֵּבָה הַקְּטַנָּה, אוּלַי נִמְצָא בָהּ יֶלֶד וְהִחְיִיתִיו ח). וַתֹּאמַרְנָה שִׁפְחוֹתֶיהָ אֵלֶיהָ לֵאמֹר:

א) קְדֻשַּׁת. ב) נִתְקַיֵּם. ג) מָשְׁחָה אוֹתָהּ, Высмолила ד) חֹטֶם. ה) זעעגראָס, Морская трава. ו) סָרָה. ז) הָעֲנָנִים אֲשֶׁר פִּנּוּ אֶת הַדֶּרֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּהְיוּ לָהֶם לְמַחֲסֶה. ח) וְהִצַּלְתִּיו מִמָּוֶת.

תַּגִּידוּ לִי מַה־מִּשְׁפַּט הַדָּבָר אֲשֶׁר עָשָׂה הַיֶּלֶד הַקָּטָן הַזֶּה? וַיַּעַן בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: יִזְכָּר־נָא אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת הַחֲלוֹם אֲשֶׁר חָלַם וְאֶת פִּתְרוֹנוֹ אֲשֶׁר הִגַּדְתִּי לוֹ! וְיֵדַע אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי לָקַח יִקַּח הַיֶּלֶד הַזֶּה אֶת מַלְכוּתוֹ מִמֶּנּוּ וּמָלַךְ תַּחְתָּיו, וְהִשְׁחִית אֶת כָּל הָאָרֶץ! וְעַתָּה יְצַוֶּה נָא אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ לְהָמִית אֶת הַיֶּלֶד וְלֹא יִהְיֶה לוֹ לְמוֹקֵשׁ א)! וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ: אַל נָא יִשְׁפֹּךְ הַמֶּלֶךְ אֶת דַּם הַיֶּלֶד בְּטֶרֶם לֹא נִסָּהוּ וְיֵדַע כִּי בְזָדוֹן ב) עָשָׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. וְעַתָּה אִם מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ, וְאִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב לַעֲשׂוֹת אֶת עֲצָתִי, יָבִיאוּ נָא קְעָרָה מְלֵאָה גַּחֲלֵי אֵשׁ וְאַבְנֵי שֹׁהַם ג) וְשַׂמְנוּ אוֹתָהּ לִפְנֵי הַיֶּלֶד וְאָמַרְנוּ לוֹ: קְחָה אֶת הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ! וְהָיָה כִּי יִשְׁלַח אֶת יָדוֹ וְלָקַח אֶת הָאֲבָנִים הַיְקָרוֹת וְיָדַעְנוּ כִּי מֵחָכְמָה עָשָׂה הַיֶּלֶד אֶת הַדָּבָר. — וְעָשָׂה בוֹ הַמֶּלֶךְ כִּדְבַר בִּלְעָם; אוּלָם אִם יִקַּח אֶת הַגֶּחָלִים, — וְנִקָּה ד), כִּי בֶן שָׁלֹשׁ שָׁנִים הַיֶּלֶד וַיֶּחֱטָא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּבְלִי דָעַת. וַהִיטַב עֲצַת יִתְרוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר לְהֵעָשׂוֹת כֵּן. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׂמוּ אֶת הַקְּעָרָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לוֹ: בְּחַר לְךָ כַּאֲשֶׁר תַּחְפֹּץ, — וַיְמַהֵר וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ לָקַחַת אֶת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם, וַיָּבֹא בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה גַּבְרִיאֵל הַמַּלְאָךְ, וַיֹּאחֶז בְּיַד מֹשֶׁה וַיַּטֶּהָ אֶל גַּחֲלֵי הָאֵשׁ וַיִּקַּח אוֹתָן מֹשֶׁה וַיַּגִּיעֵן עַל שְׂפָתָיו. וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא כְּבַד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן.

ז. רַחֲמִים גְּדוֹלִים.

וַיְהִי מֹשֶׁה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וַיְגַדְּלֵהוּ פַרְעֹה וַיְרוֹמְמֵהוּ — וַיִּתֵּן לוֹ לְבוּשׁ מַלְכוּת וְאֶבֶן יְקָרָה נָתַן בְּרֹאשׁוֹ. וַיַּעֲמֵד לְפָנָיו עֲבָדִים לְשָׁרְתוֹ וְלָשֵׂאת כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ, וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיִּכָּבֵד מְאֹד. בַּיָּמִים הָהֵם יָצָא מֹשֶׁה אֶל אֶחָיו הָעִבְרִים הַבּוֹנִים אֶת פִּתֹם וְאֶת רַעְמְסֵס, וַיַּרְא אֶת הָעֲבוֹדָה הַקָּשָׁה אֲשֶׁר שָׂמוּ עֲלֵיהֶם הַמִּצְרִים וְאֶת הַחֹמֶר וְהַלְּבֵנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים, וְאֶת פְּנֵיהֶם אֲשֶׁר חָשְׁכוּ מִשְּׁחוֹר ה) וְאֶת קוֹמָתָם הַכְּפוּפָה, — וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו וַיֵּבְךְּ לְמַרְאֵה עֵינָיו וַיִּקְרָא: אֲהָהּ! מִי יִתֵּן מוּתִי אֲנִי תַּחְתֵּיכֶם, אַחַי בְּנֵי עַמִּי! אוֹיָה לִי כִּי עֵינַי רֹאוֹת אֶתְכֶם עֹשִׂים אֶת מְלֶאכֶת הַטִּיט הַקָּשָׁה וְהַכְּבֵדָה עַד מְאֹד!..

וּכְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיַּעֲזֹב אֶת עֲבָדָיו הַנּוֹשְׂאִים כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ, וַיָּרָץ אֶל הָעִבְרִים לְעָזְרָם וּלְהָקֵל לָהֶם. וַיָּשֶׂם אֶת כְּתֵפָיו תַּחַת הַמַּשָּׂא הַכָּבֵד אֲשֶׁר נָשְׂאוּ הַקְּטַנִּים וְהַחַלָּשִׁים, וַיַּעַזְרֵם לָשֵׂאת אֶת הַחֹמֶר וְאֶת הַלְּבֵנִים. וַיְנַחֲמֵם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם וַיִּמַח דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים. וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ מְאֹד וַיֹּאמַר: יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַטּוֹב בְּעֵינַי, וַתַּעֲזֹב אֶת תַּעֲנוּגֶיךָ בְּבֵית פַּרְעֹה וַתֵּלֶךְ לְהוֹשִׁיעַ לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל, וַתְּרַחֵם עֲלֵיהֶם כְּרַחֵם אָח עַל אָחִיו. — לָכֵן יָבֹא יוֹם וְאָנֹכִי לֹא אָשִׂים לֵב אֶל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וּפָנִיתִי רַק אֵלֶיךָ לְדַבֵּר עִמְּךָ.

ח. יוֹם הַשַּׁבָּת בְּמִצְרָיִם.

וַיְהִי כִּרְאוֹת מֹשֶׁה אֶת פַּרְעֹה מוֹסִיף לְהַכְבִּיד אֶת הָעֲבוֹדָה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד; וַיִּתְחַכֵּם אֶל פַּרְעֹה וַיָּבֹא אֵלָיו וַיֹּאמַר: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ צִוָּה אֶת עֲבָדָיו לְלַמְּדֵנִי וּלְחַכְּמֵנִי, וְעַבְדְּךָ שָׁמַע בְּקוֹל מוֹרָיו וּמְלַמְּדָיו וַיֵּדַע אֶת כָּל הַמַּדָּע אֲשֶׁר לִמְּדֻהוּ. וְעַתָּה אִם טוֹב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְהִגַּדְתִּי לוֹ דָּבָר אֲשֶׁר לָמַדְתִּי לְבַעֲבוּר יִיטַב לוֹ. וַיַּעַן פַּרְעֹה אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: דַּבֵּר כִּי שֹׁמֵעַ

א) לְמִכְשׁוֹל. ב) בְּלֵב רָע. ג) אֲבָנִים יְקָרוֹת. ד) יִהְיֶה חָפְשִׁי מֵעֹנֶשׁ. ה) פִּיחַ, Сажа.

לָמָּה תְּצַוֵּנוּ גְּבִרְתֵּנוּ לְבִלְתִּי שְׁמוֹעַ בְּקוֹל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר אָמַר: כָּל הַבֵּן הַיִּלּוֹד לָעִבְרִים יָמוּת בַּמָּיִם? וַיֵּרְעוּ הַדְּבָרִים הָרָעִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי יְיָ, וַיִּשְׁלַח אֶת הַמַּלְאָךְ גַּבְרִיאֵל וַיְטַל א) אוֹתָן מֵעַל הַמָּקוֹם הַהוּא וָהָלְאָה. וַתִּשְׁלַח בַּת פַּרְעֹה אֶת יָדָהּ לָקַחַת אֶת הַתֵּבָה. וַיְהִי אַךְ נָגְעָה יָדָהּ בַּתֵּבָה, — וַתֵּרָפֵא פִּתְאֹם מִנֶּגַע הַצָּרַעַת אֲשֶׁר דָּבְקָה בָּהּ מֵעוֹדָהּ עַד הַיּוֹם הַהוּא, וַיָּשָׁב בְּשָׂרָהּ כִּבְשַׂר נַעַר קָטֹן וַתִּטְהָר. וַתִּשְׂמַח בַּת פַּרְעֹה שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַתִּפְתַּח אֶת הַתֵּבָה, וַתֵּרֶא וְהִנֵּה יֶלֶד בְּתוֹכָהּ וּפָנָיו מְאִירִים כַּשֶּׁמֶשׁ. וַתַּחְמֹל עָלָיו וַתֹּאמַר: מִיַּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן חָמְלָה בַּת פַּרְעֹה עַל הַיֶּלֶד, עַל כֵּן יִקָּרֵא שְׁמָהּ בִּתְיָה לֵאמֹר: בַּת הִיא לַיְיָ; וְלֹא יִמְשֹׁל בָּהּ הַמָּוֶת לְעוֹלָם וּבָאָה חַיָּה לְעֵדֶן גַּן יְיָ!

ד. שְׂכַר מִצְוָה.

וַתִּקַּח בִּתְיָה אֶת מֹשֶׁה וַתִּגַּשׁ אֶל אַחַת הַנָּשִׁים הַמִּצְרִיּוֹת וַתֹּאמֶר לָהּ: הֵינִיקִי נָא אֶת הַיֶּלֶד! וַיְמָאֵן הַיֶּלֶד לִינֹק אֶת חֲלָבָהּ; וַתֵּלֶךְ בִּתְיָה אֶל מִצְרִיּוֹת אֲחֵרוֹת וְלֹא שָׁת הַיֶּלֶד גַּם אֲלֵיהֶן לֵב, כִּי מֵאֵת יְיָ הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לְבַעֲבוּר הָשִׁיב אֶת הַיֶּלֶד אֶל אִמּוֹ, וְהָיָה זֶה שְׂכָרָהּ חֵלֶף ב) חֲסָדֶיהָ ג) אֶת יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל. וַתְּמַהֵר מִרְיָם וַתִּגַּשׁ אֶל בִּתְיָה וַתֹּאמַר: הַאֵלֵךְ וְקָרָאתִי לָךְ מֵינֶקֶת מִן הָעִבְרִיּוֹת? וַתֹּאמֶר בִּתְיָה: לֵכִי! וַתֵּלֶךְ מִרְיָם וַתִּקְרָא אֶת יוֹכֶבֶד אִמָּהּ. וַתָּבֹא יוֹכֶבֶד וַתֹּאמֶר לָהּ בִּתְיָה: הֵילִיכִי אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהֵינִיקִיהוּ לִי וַאֲנִי אֶתֵּן אֶת שְׂכָרֵךְ שְׁנֵי שְׁקָלִים לַיּוֹם! וַתֹּאמֶר יוֹכֶבֶד: כְּכֹל אֲשֶׁר אָמְרָה אֵלַי גְּבִרְתִּי אֶעֱשֶׂה! וַתּוֹסֶף בִּתְיָה לְדַבֵּר אֶל יוֹכֶבֶד וַתֹּאמַר: רְאִי נָא אֶת יְפִי הַיֶּלֶד הַזֶּה וְאֶת טוּבוֹ וּשְׁמַרְתִּהוּ וְרִחַמְתִּהוּ כָּל יְמֵי הֱיוֹתוֹ בְּבֵיתֵךְ וַהֲשֵׁבוֹתִהוּ לִי שָׁלֵם! — וַתַּעַן יוֹכֶבֶד אֶת בִּתְיָה וַתֹּאמַר: בִּטְחִי בִי, גְּבִרְתִּי, כִּי אוֹקִיר אֶת הַיֶּלֶד מִפָּז ד) וְלֹא אֶמְנַע ה) מִמֶּנּוּ דָּבָר!

ה. שִׁבְעָה שֵׁמוֹת.

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים, וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּיף ו) וַיְהִי נֶחְמָד עַד מְאֹד. וַתִּקָּחֵהוּ יוֹכֶבֶד וַתְּבִיאֵהוּ לְבִתְיָה בַּת פַּרְעֹה. וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר: כִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתִיהוּ. וַיֹּאמֶר יְיָ: לֹא יֶרֶד וְלֹא חֶבֶר וְלֹא יְקוּתִיאֵל, גַּם לֹא אֲבִיגְדוֹר וַאֲבִי סוֹכוֹ וַאֲבִי זָנוֹחַ, כַּאֲשֶׁר קְרָאוּ לוֹ הוֹרָיו וּקְרוֹבָיו וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, — יִהְיֶה שְׁמוֹ, — כִּי אִם מֹשֶׁה, כַּשֵּׁם אֲשֶׁר קָרְאָה לוֹ בִּתְיָה אֲשֶׁר מְשָׁתָהוּ אוֹתוֹ מִן הַמָּיִם! וַיְהִי מֹשֶׁה בְּבֵית פַּרְעֹה וַתֶּאֱהָבֵהוּ בִתְיָה כְּאַהֲבַת אֵם אֶת בְּנָהּ. וַיִּגְדַּל בְּאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנֵהוּ יְיָ לְחֵן וּלְחֶסֶד בְּעֵינֵי כָּל רוֹאָיו. וַיְהִי כָּל הָרוֹאֶה אֹתוֹ, — וְעָמַד וְהִבִּיט אֵלָיו וְלֹא מָשׁ מִמְּקוֹמוֹ עַד אִם שָׂבְעוּ עֵינָיו אֶת נֹעַם פָּנָיו. וַיֶּאֱהָבוּהוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים בְּאַרְמוֹן פַּרְעֹה וַיְגַדְּלֻהוּ, וַיְהִי מְבֹרָךְ וּמְהֻלָּל בְּפִי כֹל.

ו. מֹשֶׁה וַעֲטֶרֶת פַּרְעֹה.

וַיְהִי הַיּוֹם וּפַרְעֹה יוֹשֵׁב לֶאֱכֹל וְאַלְפַּרְעָנִית הַמַּלְכָּה יוֹשֶׁבֶת לִימִינוֹ וּבִתְיָה יוֹשֶׁבֶת לִשְׂמֹאלוֹ וּמֹשֶׁה יוֹשֵׁב בְּחֵיקָהּ. וּבִלְעָם בֶּן בְּעוֹר וְכָל בָּנָיו וְשָׂרֵי הַמְּלוּכָה יוֹשְׁבִים אֶל הַשֻּׁלְחָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיָּסַר אֶת הָעֲטָרָה מֵעַל רֹאשׁ פַּרְעֹה וַיִּתֵּן אוֹתָהּ בְּרֹאשׁוֹ. וַיִּרְאוּ הַשָּׂרִים וְהַמֶּלֶךְ אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו. וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל חַרְטֻמָּיו: הֲלֹא

א) הִשְׁלִיךְ. ב) בְּעַד. ג) עַיֵּן חֵלֶק רִאשׁוֹן דַּף 280 בַּפֶּרֶק „חֲסָדִים גְּדוֹלִים". ד) זָהָב טוֹב מְאֹד. ה) אֶעֱצוֹר. ו) וַיְהִי יְפֵה תֹאַר.

לִהְיוֹת לוֹ לָמַס א). וַיֹּאמֶר נִיקָנוֹס אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר וְאֶל שְׁנֵי בָנָיו לֵאמֹר: הִנֵּה אָנֹכִי יוֹצֵא לַמִּלְחָמָה עַל בְּנֵי קֶדֶם כִּי מָרְדוּ ב) בִּי, וְאַתָּה וּבָנֶיךָ תֵּשְׁבוּ בְּעִיר הַמַּמְלָכָה וּשְׁמַרְתּוּהָ לְבִלְתִּי יָבֹא בָהּ צַר וְאוֹיֵב! וַיַּעַן בִּלְעָם: כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר אֵלַי הַמֶּלֶךְ יַעֲשֶׂה עַבְדּוֹ! וַיֵּצֵא נִיקָנוֹס לַמִּלְחָמָה עַל בְּנֵי קֶדֶם כַּאֲשֶׁר אָמָר. בָּעֵת הַהִיא אָסַף בִּלְעָם אֶת זִקְנֵי הָעִיר וַחֲכָמֶיהָ וַיֹּאמֶר לָהֶם: אִם תֹּאבוּ וּשְׁמַעְתֶּם לִי, — טוּב כָּל הָאָרֶץ תֹּאכֵלוּ! וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַזְּקֵנִים וְהָעָם: מָה אַתָּה אוֹמֵר אֵלֵינוּ וְנַעֲשֶׂה? וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר: הָבָה נִסָּגֵר בָּעִיר וְלֹא נִתֵּן אֶת נִיקָנוֹס לָבֹא שְׁעָרֶיהָ, וְהִמְלַכְנוּ מֶלֶךְ אַחֵר כַּאֲשֶׁר יִיטַב בְּעֵינֵינוּ. וַיִּשְׁמְעוּ הַזְּקֵנִים וְהָעָם אֶל בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: מָלְכָה אַתָּה עָלֵינוּ! וַיֹּאמֶר בִּלְעָם: הִשָּׁבְעוּ לִי לְעָבְדֵנִי וְלִשְׁמוֹעַ בְּקוֹלִי כָּל הַיָּמִים! וַיִּשָּׁבְעוּ לוֹ כָּל הָעָם וַיַּמְלִיכֻהוּ תַּחַת נִיקָנוֹס. וַיָּשֶׂם בִּלְעָם אֶת שְׁנֵי בָנָיו שָׂרֵי צְבָאוֹת, וַיְצַוּ לְבַצֵּר ג) אֶת חוֹמוֹת הָעִיר מִקֶּדֶם וּמִיָּם ד), וּמִצָּפוֹן לָעִיר חָפְרוּ עַבְדֵי בִלְעָם בְּאֵרוֹת רַבּוֹת וַיְמַלְאוּן אֶת מֵי הַנָּהָר הַסּוֹבֵב אֶת כָּל אֶרֶץ כּוּשׁ. וּמִנֶּגֶב לָעִיר קִבֵּץ בִּלְעָם בְּלָהָטָיו ה) וּבִכְשָׁפָיו נְחָשִׁים וַעֲקְרַבִּים ו) וְצִפְעוֹנִים ז) וּשְׂרָפִים ח), — וַתְּהִי הָעִיר סְגוּרָה — אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא. וְנִיקָנוֹס הִכָּה מַכָּה רַבָּה בִּבְנֵי קֶדֶם וַיַּכְנִיעֵם ט) וַיֵּלֶךְ לָשׁוּב אֶל אֶרֶץ מַלְכוּתוֹ. וַיְהִי כְּבוֹאוֹ עַד לִפְנֵי עִיר מַמְלַכְתּוֹ. וַיַּרְא וְהִנֵּה גָבְהוּ מְאֹד שְׁתֵּי חוֹמוֹת הָעִיר. וַיִּשְׁתָּאֶה וַיִּתְּמָהֵם וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרֵי צְבָאוֹ: רְאוּ בְּנֵי הָעִיר כִּי בוֹשְׁשִׁים י) אֲנַחְנוּ לָשׁוּב וַיְבַצְּרוּ אֶת הַחוֹמוֹת וַיַּגְבִּיהוּן מְאֹד, לְבִלְתִּי תֵּת אֶת מַלְכֵי כְנַעַן לָבֹא הָעִירָה. וַיִּקְרַב נִיקָנוֹס עַד לִפְנֵי שַׁעֲרֵי הָעִיר, וַיַּרְא וְהִנֵּה הֵם סְגוּרִים. וַיִּקְרָא לַשּׁוֹעֲרִים לֵאמֹר: פִּתְחוּ שְׁעָרִים! וַיְמָאֲנוּ הַשּׁוֹעֲרִים לִפְתֹּחַ לוֹ, כִּי מִצְוַת בִּלְעָם מַלְכָּם עֲלֵיהֶם לֵאמֹר: לֹא יִפָּתְחוּ שַׁעֲרֵי הָעִיר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי! וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה בְּפֶתַח הַשַּׁעַר, וַיִּפְּלוּ מֵחֵיל נִיקָנוֹס מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים אִישׁ. וַיְהִי בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיַּעֲרֹךְ נִיקָנוֹס מִלְחָמָה מִצָּפוֹן לָעִיר. וַיָּבֹאוּ שְׁלֹשִׁים פָּרָשָׁיו יא) דֶּרֶךְ הַנָּהָר אֶל תּוֹךְ הַבְּאֵרוֹת וַיִּטְבָּעוּ. וַיְצַו נִיקָנוֹס וַיִּכְרְתוּ עֲבָדָיו רַפְסֹדוֹת יב) לַעֲבוֹר בָּהֶן אֶת הַבְּאֵרוֹת. וַיַּעַשׂ בִּלְעָם בְּלָהָטָיו אֲשֶׁר יִגְאוּ יג) הַמַּיִם וַיִּשְׁטְפוּ אֶת אַנְשֵׁי חֵיל נִיקָנוֹס. וַיַּרְא נִיקָנוֹס כִּי כֵן. וַיָּצַר עַל הָעִיר נֶגְבָּה, — וַיָּבוֹאוּ הַנְּחָשִׁים וְהָעַקְרַבִּים וְהַשְּׂרָפִים וְהַצִּפְעוֹנִים וַיִּנַּשְּׁכוּ אֶת אַנְשֵׁי חֵילוֹ וַיִּפֹּל מֵהֶם רָב. וַיֶּחְדַּל נִיקָנוֹס מֵהִלָּחֵם עִם בִּלְעָם וַיָּצַר עַל הָעִיר. בָּעֵת הַהִיא בָּא מֹשֶׁה אֶל אַנְשֵׁי נִיקָנוֹס וַיֵּשֶׁב בְּתוֹכָם. וַיִּרְאֵהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֶּאֱהָבֵהוּ, כִּי הָיָה מֹשֶׁה יְפֵה תֹאַר נַחֲכַם לֵבָב. קוֹמָתוֹ דָּמְתָה לְתָמָר יד) וּפָנָיו הֵאִירוּ כַּשֶּׁמֶשׁ וַיְהִי קַל טו) כַּנֶּשֶׁר וְגִבּוֹר כָּאֲרִי. וַיָּשֶׂם אוֹתוֹ נִיקָנוֹס לְיוֹעֵץ לוֹ וְלֹא סָר מִדְּבָרָיו יָמִין וּשְׂמֹאל. וַיַּאַרְכוּ יְמֵי הַמָּצוֹר תֵּשַׁע שָׁנִים. וַיָּחַל נִיקָנוֹס אֶת חָלְיוֹ אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ, — וַיָּמֹת. וַיַּחַנְטוּ טז) אוֹתוֹ עֲבָדָיו וַיִּקְבְּרוּהוּ מִצָּפוֹן לְעִיר מַמְלַכְתּוֹ, וַיִּבְנוּ עַל קִבְרוֹ מִגְדָּל וַיָּשִׂימוּ שָׁם אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת, וַיִּכְתְּבוּ עֲלֵיהֶן אֶת דִּבְרֵי גְבוּרוֹתָיו וְאֶת מִלְחֲמוֹתָיו אֲשֶׁר נִלְחַם, וַיִּבְכּוּ אוֹתוֹ וַיִּסְפְּדוּ לוֹ.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת נִיקָנוֹס וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי חֵילוֹ: הָבָה לָנוּ עֵצָה מַה־נַּעֲשֶׂה! אִם אָמַרְנוּ נַעֲשֶׂה מִלְחָמָה עִם בִּלְעָם, — וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב, וְאִם נוֹסִיף נָצוּר אֶל הָעִיר מַה־תְּהִי אַחֲרִיתֵנוּ? וַיַּעַן אֶחָד מֵהָעָם וַיֹּאמֶר: הָבָה נִבְחֲרָה לָנוּ מִקִּרְבֵּנוּ

א) אַבְגאַבֶּע, Давъ ב) עמפּערען, Возмущаться ג) לְחַזֵּק. ד) מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב. ה) מִינֵי כְשָׁפִים. ו) סְקאָרפּיאָן Скорпіонъ ז) נאַטטער, Аспидъ ח) מִין נָחָשׁ הַמַּזִּיק מְאֹד. ט) דעמיטהיגען, Усмирать י) מִתְמַהְמְהִים. יא) הָרוֹכְבִים עַל סוּסִים. יב) פְּלאָסס, Плотъ יג) יִגְבְּרוּ. יד) פּאַלמע, Пальма. טו) מָהִיר. טז) איינבאַלזאַמירען, Набальзамировать

אָנֹכִי! וַיֹּאמֶר משֶׁה: הֶחָפֵץ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ בְּמוֹת עֲבָדָיו עוֹשֵׂי עֲבוֹדָתוֹ? וַיַּעַן פַּרְעֹה וַיֹּאמַר: לֹא אֶחְפֹּץ בְּמוֹתָם! וַיֹּאמֶר משֶׁה: לָכֵן יֵדַע הַמֶּלֶךְ כִּי מוֹת יָמוּתוּ כָל עֲבָדָיו אִם לֹא יִתֵּן אוֹתָם לָנוּחַ יוֹם בְּשָׁבֻעַ! וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל משֶׁה: לֵךְ אֶל הָעֲבָדִים הָעוֹשִׂים בַּמְּלָאכָה וְיָעַדְתָּ א) לָהֶם יוֹם אֶחָד אֲשֶׁר יִשְׁבְּתוּ ב) בוֹ מִדֵּי שָׁבֻעַ בְּשָׁבֻעַ! וַיִּשְׂמַח משֶׁה שִׂמְחָה גְדוֹלָה, וַיָּרָץ אֶל אֶחָיו הָעִבְרִים וַיְבַשְּׂרֵם אֶת הַדָּבָר הַטּוֹב הַזֶּה, וַיְיַעֵד לָהֶם אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לָנוּחַ בּוֹ מִכָּל מְלָאכָה.

ט. הַמַּלְשִׁינִים הָרִאשׁוֹנִים.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא משֶׁה כְּפַעַם בְּפַעַם אֶל אֶחָיו לְעָזְרָם בַּעֲבוֹדָתָם, וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ עִבְרִי. וַיְמָרֵר הַדָּבָר הַזֶּה אֶת משֶׁה מְאֹד וַיֹּאמַר: הַךְ אֶת הַמִּצְרִי הַזֶּה, יְיָ! וַיְהִי כְּהַזְכִּיר משֶׁה אֶת שֵׁם יְיָ נָפַל הַמִּצְרִי מֵת. וַיִּקַּח משֶׁה וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל. וַיֵּצֵא משֶׁה בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי — וְהִנֵּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִבְרִים (דָּתָן וַאֲבִירָם) מְרִיבִים אִישׁ אֶת אָחִיו. וַיְהִי כִּרְאוֹת משֶׁה אֶת דָּתָן מֵרִים אֶת יָדוֹ לְהַכּוֹת אֶת אֲבִירָם, וַיֵּרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵי משֶׁה וַיֹּאמַר לוֹ: רָשָׁע! לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ?! וַיֹּאמֶר דָּתָן אֶל משֶׁה: מִי שָׂמְךָ לְשַׂר וְשׁוֹפֵט עָלֵינוּ. הַלְהָרְגֵנִי אַתָּה אוֹמֵר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ אֶת הַמִּצְרִי? וְעַתָּה דַע כִּי בֶן מָוֶת אַתָּה, כִּי הוֹלֵךְ אָנֹכִי אֶל פַּרְעֹה לְהַלְשִׁין ג) אוֹתְךָ אֵלָיו! וַיְשַׁבְּרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת לֵב משֶׁה וַיְמָרְרוּהוּ עַד מְאֹד, וַיַּךְ כַּף ד) אֶל כַּף, וַיִּקְרָא בִמְרִירוּת וַיֹּאמַר: בִּרְאוֹתִי אֶת אַחַי מֻכִּים וּמְעֻנִּים יוֹם יוֹם אָמַרְתִּי אֶל לִבִּי: מִי יִתֵּן וְיָדַעְתִּי תַּחַת מֶה שָׂנֵא אוֹתָם יְיָ לְרָעָה מִכָּל עַם הָאָרֶץ לְהַעֲבִידָם בְּפֶרֶךְ וּלְשׁוֹמְמָם מִרְמָס כְּטִיט חוּצוֹת? אָכֵן עַתָּה נוֹדַע הַדָּבָר כִּי גְדוֹלָה חַטַּאת הָעָם הַזֶּה, כִּי נִמְצָאִים בּוֹ רְשָׁעִים הָאוֹרְבִים אִישׁ לְאָחִיו לָדַעַת אֶת דִּבְרֵי־סְתָרָיו לְבַעֲבוּר הַכּוֹתוֹ בְלָשׁוֹן. ה) אוֹיָה לִי! בַּמֶּה יִזְכֶּה ו) הָעָם הָאֻמְלָל הַזֶּה לָצֵאת מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת? — וְדָתָן וַאֲבִירָם הָלְכוּ אֶל פַּרְעֹה וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הָרַג משֶׁה אֶת אַחַד הַמִּצְרִים וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל. וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיָּבִיאוּ לוֹ חֶרֶב חַדָּה, וַיְצַו לִכְרוֹת בָּהּ אֶת רֹאשׁ משֶׁה. וַיְהִי אַךְ נָגְעָה הַחֶרֶב בְּצַוַּאר משֶׁה וַיִּקְשֶׁה צַוָּארוֹ כְּעַמּוּד הַשֵּׁן ז). וַיְצַו פַּרְעֹה וַיָּשִׂימוּ אֶת הַחֶרֶב עַל צַוַּאר משֶׁה עֶשֶׂר פְּעָמִים — וְלֹא עָשְׂתָה לוֹ כָּל רָע. בָּעֵת הַהִיא יָרַד מַלְאַךְ יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם, וַיְהִי דִמְיוֹנוֹ כְּמשֶׁה, וַיָּבֹא תַחְתָּיו וַיִּבְרַח משֶׁה; וְאַחֲרֵי כֵן נֶעְלַם גַּם הַמַּלְאָךְ מֵעֵינֵי פַרְעֹה וַעֲבָדָיו וַיַּעַל הַשָּׁמָיְמָה. וַיִּרְגַּז ח) פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר אֶל אֲחָדִים מֵעֲבָדָיו: אַיֵּה משֶׁה? וְלֹא עָנוּהוּ עֲבָדָיו דָּבָר, כִּי נֶאֶלְמוּ שִׂפְתוֹתֵיהֶם. וַיִּסֹּב ט) פַּרְעֹה אֶל מוּל אֲחֵרִים — וַיִּשְׁאָלֵם דָּבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן, — וְלֹא עָנוּהוּ גַּם הֵם, כִּי חָרְשׁוּ אָזְנֵיהֶם וְלֹא שָׁמְעוּ אֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ. וַיִּשְׁתָּאֵה פַרְעֹה מְאֹד, וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל אַנְשֵׁי חֵילוֹ וַיְצַוֵּם לֵאמֹר: רִדְפוּ אֶת משֶׁה וְהִשַּׂגְתֶּם אוֹתוֹ וַהֲבֵאתֶם אֵלָי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל לַעֲשׂוֹת אֶת דְּבַר הַמֶּלֶךְ, — וַיֻּכּוּ פִתְאֹם בַּסַּנְוֵרִים י), עַד כֹּה וָעַד כֹּה נִמְלַט יא) משֶׁה וַיָּבֹא לְאֶרֶץ כּוּשׁ.

י. משֶׁה מֶלֶךְ כּוּשׁ.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, וּבְנֵי קֶדֶם חָדְלוּ מֵעֲבֹד אֶת נִיקָנוֹס מֶלֶךְ כּוּשׁ, וַיִּמְאֲסוּ

א) וְקָבַעְתָּ, Опредѣлить ב) יָנוּחוּ. ג) אַנקלאגען, Доносить. ד) יַד. ה) לְסַפֵּר עָלָיו דְּבָרִים רָעִים. ו) Удостоится ז) עלפֿנבײן, Слоновая кость. ח) כָּעַס. ט) וַיִּפֶן. י) בְּעִוָּרוֹן. יא) גַּם וַיִּנָּצֵל.

יְדַבֵּר אֵלֵינוּ כְּכֹל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר לָנוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ. וּבְנֵי אֶפְרַיִם הֶאֱמִינוּ בְּיִגְּנוֹן וַיִּבְטְחוּ בִגְבוּרָתָם, וַיָּשִׂימוּ אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתָּם עֲלֵיהֶם וַיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה. וְלֹא לָקְחוּ אִתָּם צֵדָה לַדָּרֶךְ, כִּי אִם אֶת כַּסְפָּם וְאֶת זְהָבָם לָקְחוּ, כִּי אָמְרוּ: אֹכֶל נִשְׁבְּרָה א) בְּכֶסֶף מֵאֵת הַפְּלִשְׁתִּים וְאִם לֹא יֹאבוּ לְהַשְׁבִּירֵנוּ, — וְלָקַחְנוּ מֵהֶם בְּחָזְקָה.

וַיֵּלְכוּ בְּנֵי אֶפְרַיִם וַיָּבוֹאוּ עַד לִפְנֵי גַת, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֲנָשִׁים רוֹעִים אֶת צֹאנָם בַּשָּׂדֶה. וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם בְּנֵי אֶפְרַיִם: מִכְרוּ לָנוּ צֹאן וְאָכַלְנוּ, כִּי רְעֵבִים אֲנָחְנוּ! וַיַּעֲנוּ אוֹתָם הָרוֹעִים לֵאמֹר: לֹא נִמְכֹּר לָכֶם, כִּי לֹא לָנוּ הַצֹּאן הָהֵנָּה. וַיִּגְּשׁוּ בְּנֵי אֶפְרַיִם אֶל הָעֲדָרִים וַיֹּאמְרוּ לָקַחַת אֶת הַצֹּאן בְּחָזְקָה. וַיִּצְעֲקוּ הָרוֹעִים צְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת. וַיִּשָּׁמַע קוֹלָם עַד לְמֵרָחוֹק, וַיְמַהֲרוּ בְּנֵי גַת וַיָּרוּצוּ וַיָּבֹאוּ לְקוֹלוֹת הַצְּעָקָה, וַיִּרְאוּ אֶת רָעַת בְּנֵי אֶפְרַיִם, וַיָּשׁוּבוּ וַיַּזְעִיקוּ ב) אֶת כָּל אַנְשֵׁי הָעִיר וַיֵּצְאוּ לַמִּלְחָמָה עַל בְּנֵי אֶפְרָיִם. וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה חֲזָקָה, וַיִּפֹּל גַּם מִבְּנֵי אֶפְרַיִם גַּם מִבְּנֵי גַת־רָב. וַיְהִי בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיִּשְׁלְחוּ הַגִּתִּים אֶל הַפְּלִשְׁתִּים לֵאמֹר: עֲלוּ אֵלֵינוּ וְעָזְרוּנוּ וְנַכֶּה אֶת בְּנֵי אֶפְרַיִם אֲשֶׁר יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם לָקַחַת אֶת מִקְנֵנוּ וּלְהִלָּחֵם אִתָּנוּ, וַאֲנַחְנוּ לֹא חָטָאנוּ לָהֶם וְלֹא הֲרֵעֹנוּ אֶת אַחַד מֵהֶם כָּל הַיָּמִים. וַיִּשְׁמְעוּ הַפְּלִשְׁתִּים אֶל הַגִּתִּים וַיְמַהֲרוּ וַיָּבֹאוּ לְעֶזְרָתָם. וַיִּתֵּן יְיָ אֶת בְּנֵי אֶפְרַיִם בִּידֵיהֶם וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים בְּבִקְעַת גַּת, וַתְּהִי הַבִּקְעָה מְלֵאָה עֲצָמוֹת עַד בּוֹא יְחֶזְקֵאל הַנָּבִיא לְהַחֲיוֹתָן בְּאִמְרֵי פִיו. וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִמְלְטוּ עַל נַפְשָׁם שָׁבוּ מִצְרַיְמָה וַיַּגִּידוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתָם. וַיִּתְאַבֵּל אֶפְרַיִם אֲבִיהֶם יָמִים רַבִּים. בַּיָּמִים הָהֵם יָלְדָה אִשְׁתּוֹ בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ בְּרִיעָה, כִּי בְרָעָה ג) הָיְתָה בְּבֵיתוֹ.

יג. מִכּוּשׁ לְמִדְיָן.

וּמשֶׁה בֶּן עַמְרָם עוֹדֶנּוּ בְּאֶרֶץ כּוּשׁ בַּיָּמִים הָהֵם. וַיַּצְלַח בְּמַלְכוּתוֹ וַיִּנְהַג אֶת כָּל עֲבָדָיו בְּמִשְׁפַּט צֶדֶק וּבְרַחֲמִים, וַיֶּאֱהָבֻהוּ אַנְשֵׁי מַמְלַכְתּוֹ בְּכָל לִבָּם וּבְכָל נַפְשָׁם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר גָּדַל מֶנֶכְרִים בֶּן נִיקָנוֹס מֶלֶךְ כּוּשׁ, וַיַּעֲזֹב משֶׁה אֶת אֶרֶץ כּוּשׁ, וַיִּמְלֹךְ מֶנֶכְרִים. וַיְשַׁלְּחֻהוּ אַנְשֵׁי כוּשׁ בְּשָׁלוֹם וַיָּשִׂימוּ לוֹ כָּבוֹד גָּדוֹל. וּמשֶׁה בֶּן שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשִּׁים שָׁנָה בָּעֵת הַהִיא. וַיֵּלֶךְ מִדְיָנָה, כִּי יָרֵא לָשׁוּב מִצְרָיְמָה. וּכְגִשְׁתּוֹ עַד לִפְנֵי מִדְיָן וַיִּגַּשׁ וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. וּבְמִדְיָן יָשַׁב בַּיָּמִים הָהֵם אִישׁ אֶחָד יִתְרוֹ שְׁמוֹ. וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא עוֹבֵד אֱלֹהֵי עֵץ וָאֶבֶן וּמִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וּמְלַמֵּד אֶת אַנְשֵׁי אַרְצוֹ לַעֲשׂוֹת כָּמוֹהוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָרְכוּ הַיָּמִים וַיַּרְא כִּי אֵין בְּכָל אֱלִילָיו הָרַבִּים מוֹעִיל ד), וַיִּקְרָא לְאַנְשֵׁי עִירוֹ וַיֹּאמַר: הִנֵּה זָקַנְתִּי וְשַׂבְתִּי ה) וְלֹא אֶצְלַח עוֹד לְשָׁרֵת אֶת הָאֱלֹהִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה, עַל כֵּן אָנֹכִי יוֹעֵץ אֶתְכֶם לֵאמֹר: בַּחֲרוּ לָכֶם בְּכֹהֵן צָעִיר לְיָמִים וְשֵׁרֵת הוּא אֶת הָאֱלֹהִים! וַיַּקְצִיפוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת הַמִּדְיָנִים עַד מְאֹד, וַיַּעֲבִירוּ קוֹל לֵאמֹר: אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יִתְרָעֶה ו) אֶת יִתְרוֹ וְיַעֲשֶׂה אֶת מְלַאכְתּוֹ וְרָעָה אֶת צֹאנוֹ! וַיְהִי כִּרְאוֹת יִתְרוֹ כִּי רָחֲקוּ מִמֶּנּוּ כָּל אַנְשֵׁי הָאָרֶץ וְלֹא נִמְצָא בָהֶם אִישׁ אֲשֶׁר יֹאבֶה לִרְעוֹת אֶת צֹאנוֹ וַיֹּאמֶר אֶל בְּנוֹתָיו: לֵכְנָה, בְּנוֹתַי, וּרְעִיתֶן אֶת הַצֹּאן! וַתְּחִלֶּינָה בְנוֹתָיו לִרְעוֹת אֶת צֹאן אֲבִיהֶן וּלְהַשְׁקוֹתָן יוֹם יוֹם. וַיִּרְאוּ הַמִּדְיָנִים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּתְיָעֲצוּ עַל בְּנוֹת יִתְרוֹ לְהָרַע לָהֶן, — וַיְגָרְשׁוּן יוֹם יוֹם מִגֶּשֶׁת אֶל הַבְּאֵר וְלֹא נָתְנוּ אוֹתָן לִרְעוֹת אֶת הַצֹּאן בַּשָּׂדֶה. וַיְהִי כִּרְאוֹת משֶׁה אֶת הַדָּבָר הָרַע אֲשֶׁר רֹעֵי מִדְיָן עֹשִׂים לִבְנוֹת יִתְרוֹ הַחַלָּשׁוֹת מֵהֶם, וַיְמָרֵר אוֹתוֹ הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד,

---

א) נִקְנֶה. ב) אָסְפוּ בְּקוֹל צַעֲקָתָם. ג) אָסוֹן.

ד) תּוֹעֶלֶת, Польза. ה) שַׂעֲרוֹתַי הִלְבִּינוּ. ו) יִתְחַבֵּר.

אִישׁ אֲשֶׁר יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ וַאֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵינוּ וְיִלָּחֵם מִלְחֲמוֹתֵינוּ. מִי יוֹדֵעַ, אוּלַי יַגְדִּיל הַמֶּלֶךְ הֶחָדָשׁ לַעֲשׂוֹת מִנִּיקָנוֹס מַלְכֵּנוּ אֲשֶׁר רָפוּ יָדָיו לְעֵת זִקְנָתוֹ! וַתִּיטַב הָעֵצָה הַזֹּאת בְּעֵינֵי כָּל הָעָם וַיִּבְחֲרוּ בְּמשֶׁה, כִּי לֹא נִמְצָא בְּכָל הַחַיִל כָּמוֹהוּ נֶאְזָר א) בִּגְבוּרָה וְרַב לְהוֹשִׁיעַ. וַיְמַהֲרוּ וַיִּפְשְׁטוּ אִישׁ אִישׁ אֶת מְעִילוֹ וַיַּשְׁלִיכוּ אַרְצָה, וַיַּעֲשׂוּ בִּימָה ב) וַיֹּשִׁיבוּ עָלֶיהָ אֶת משֶׁה, וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו: יְחִי הַמֶּלֶךְ, יְחִי הַמֶּלֶךְ! בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים משֶׁה בְּמָלְכוֹ עַל כּוּשׁ, וְאַרְבָּעִים שָׁנָה מָלָךְ.

יא. מִלְחָמָה בְּתַחְבּוּלוֹת.

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְמֶלֶךְ משֶׁה, וַיָּבוֹאוּ אֵלָיו שָׂרֵי הַצָּבָא וַיִּשְׁתַּחֲווּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: הַיּוֹם תֵּשַׁע שָׁנִים אֲנַחְנוּ צָרִים עַל הָעִיר וְלֹא רָאִינוּ עוֹד אֶת בָּנֵינוּ וְאֶת נָשֵׁינוּ הַמְּגוּרִים בָּהּ. עַל כֵּן אֲנַחְנוּ שׁוֹאֲלִים מִמְּךָ לָעוּץ לָנוּ עֵצָה טוֹבָה, כִּי חָכָם אַתָּה וְכָל אֲשֶׁר אַתָּה עוֹשֶׂה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מַצְלִיחַ בְּיָדְךָ. וַיֹּאמֶר משֶׁה: אִם תִּשְׁמְעוּן בְּקוֹלִי וַעֲשִׂיתֶם כְּכֹל אֲשֶׁר אֹמַר אֲלֵיכֶם, — יִתֵּן יְיָ אֶת הָעִיר בְּיֶדְכֶם, וְשָׁב אִישׁ אִישׁ מִכֶּם אֶל יְלָדָיו וְאֶל נָשָׁיו בְּשָׁלוֹם. וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי הַצָּבָא: דַּבֶּר־נָא אֶת דְּבָרֶיךָ וְנִשְׁמָעָה. וַיֹּאמֶר משֶׁה: עִבְרוּ בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וַאֲמַרְתֶּם אֶל כָּל הָעָם לֵאמֹר: כֹּה אָמַר משֶׁה: צְאוּ כֻלְּכֶם הַיַּעְרָה וְצוּדוּ לָכֶם חֲסִידוֹת ג), וַהֲבֵאתֶם אוֹתָן אֶל הַמַּחֲנֶה וְלִמַּדְתֶּם אוֹתָן לָצוּד צַיִד. וַיֵּצֵא כָל הָעָם הַיַּעְרָה וַיָּצוּדוּ לָהֶם חֲסִידוֹת וַיְבִיאוּן אֶל הַמַּחֲנֶה, וַיְלַמְּדוּן לָצוּד צַיִד כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר משֶׁה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָדְעוּ הַחֲסִידוֹת צַיִד, וַיְצַו משֶׁה לְהַרְעִיבָן שְׁלשֶׁת יָמִים. וַיַּעַשׂ כָּל הָעָם כֵּן. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיְצַו משֶׁה אֶת אַנְשֵׁי הַחַיִל לֵאמֹר: שִׂימוּ אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתְּכֶם עֲלֵיכֶם וַעֲלֵיהֶם עַל סוּסֵיכֶם וּלְקַחְתֶּם אִישׁ אִישׁ אֶת חֲסִידָתוֹ הָרְעֵבָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָשָׂה הָעָם כִּדְבַר משֶׁה, — וַיֵּלֶךְ לִפְנֵי אַנְשֵׁי הַחַיִל וַיְשִׂימֵם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם הַנְּחָשִׁים וְהָעַקְרַבִּים וְהַשְּׂרָפִים וְהַצִּפְעוֹנִים. וַיֹּאמֶר משֶׁה: עַתָּה תִּרְאוּ כִּי יִתֵּן יְיָ אֶת הָעִיר בְּיָדֵינוּ מִבְּלִי אֲשֶׁר נִשְׁפֹּךְ אֶת דְּמֵי אוֹיְבֵינוּ וְנַכֶּה בָּם מַכַּת חָרֶב. וַיְצַו משֶׁה וַיְשַׁלַּח הָעָם אֶת הַחֲסִידוֹת הָרְעֵבוֹת בַּנְּחָשִׁים אֲשֶׁר סְבִיבוֹת הָעִיר. וַתַּעְטֶינָה ד) אֲלֵיהֶם וַיֹּאכְלוּם וַיַּשְׁחִיתוּם עַד בִּלְתִּי הִשְׁאִיר לָהֶם שָׂרִיד. וַיַּרְא הָעָם אֶת הַתְּשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה לָהֶם משֶׁה מַלְכָּם, וַיָּרִיעוּ תְּרוּעַת שִׂמְחָה גְדוֹלָה, וַיּוֹדוּ לוֹ וַיְבָרְכוּ אֶת שְׁמוֹ. וַיִּלָּחֲמוּ בָּעִיר וַיִּלְכְּדוּהָ. וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי נִפְתְּחָה הָעִיר, וַיִּבְרַח הוּא וּשְׁנֵי בָנָיו וּשְׁמוֹנַת אֶחָיו אֶל פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם. הֲלֹא הֵמָּה הַחַרְטֻמִּים וְהַמְכַשְּׁפִים אֲשֶׁר יָשְׁבוּ תָמִיד לִפְנֵי פַרְעֹה, וַיַּעֲשׂוּ בְלַהֲטֵיהֶם ה) אֶת הָאוֹתוֹת וְאֶת הַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר עָשָׂה משֶׁה בְּמִצְרָיִם. וַיִּמְלֹךְ משֶׁה בְּכוּשׁ אַרְבָּעִים שָׁנָה, וַיַּעֲבֹד אֶת יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְלַמֵּד אֶת עֲבָדָיו לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד, וַיִּטַּע בְּתוֹכָם אַהֲבַת הָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם וְהַצֶּדֶק. וַיְהִי לָהֶם שָׁלוֹם מִכָּל עֶבְרֵיהֶם מִסָּבִיב כָּל יְמֵי מֶלֶךְ משֶׁה עֲלֵיהֶם.

יב. הַדּוֹחֲקִים אֶת הַקֵּץ.

וּבִשְׁנַת מֵאָה וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה לְרֶדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִצְרַיְמָה, וַיֹּאמֶר אִישׁ אֶחָד מִזֶּרַע אֶפְרַיִם, יִנּוֹן שְׁמוֹ, אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: יְיָ נִרְאָה אֵלַי וַיֹּאמֶר לִי: הוֹצֵא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כִּי בָא מוֹעֵד. וַיִּזְכְּרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת דִּבְרֵי יַעֲקֹב הָאַחֲרוֹנִים אֲשֶׁר דִּבֶּר לִפְנֵי מוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ: אֲנַחְנוּ לֹא נֵצֵא מֵהָאָרֶץ הַזֹּאת עַד אֲשֶׁר יָבוֹא הָאִישׁ אֲשֶׁר

א) חָזָק מְאֹד. ב) אַנהאֶהע, Возвышеніе. ג) שטאֶרכֶע, Журавли. ד) עָפוּ מַהֵר. ה) בִּכְשָׁפִים.

עִמּוֹ עֶשְׂרִים פָּרָשִׁים א) וְעֶשְׂרִים רַגְלִי ב) וַיֵּלֶךְ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גּוֹשְׁנָה. וַיְהִי בְּלֶכְתָּם וַיָּבוֹאוּ עַד קְצֵה אֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיַּעֲבוֹר סוּס הַמֶּלֶךְ בְּמָקוֹם צָר, וַיִּבָּהֵל פִּתְאוֹם וַיַּפֵּל אֶת הַמֶּלֶךְ אָחוֹר. וַתִּמְעַדְנָה ג) רַגְלֵי הַסּוּס וַיִּפּוֹל עַל הַמֶּלֶךְ הַשּׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ. וַיִּצְעַק פַּרְעֹה מִגֹּדֶל הַכְּאֵב. כִּי הָיָה כָל בְּשָׂרוֹ פְּצָעִים וְחַבּוּרוֹת וּמַכּוֹת טְרִיּוֹת ד). וַיִּרְאוּ עֲבָדָיו כִּי הָחֱלָה הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיִּשָּׂאֻהוּ עַל כַּפַּיִם וַיָּשׁוּבוּ מִצְרַיְמָה וַיַּשְׁכִּיבֻהוּ עַל מִטָּתוֹ, וַיֵּדַע פַּרְעֹה כִּי בָא קִצּוֹ. וַתָּבוֹא אַלְפַּרְעֹנִית הַמַּלְכָּה וַתֵּרֶא אֶת הַמֶּלֶךְ וְהִנֵּה אֵין מְתוֹם בִּבְשָׂרוֹ וַתֵּבְךְּ הַרְבֵּה בֶּכֶה. וַיָּבוֹאוּ כָל הַשָּׂרִים וְהָעֲבָדִים אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ פַּרְעֹה וַיִּרְאוּ אֶת כָּל עֱנוּתוֹ ה) וַיִּבְכּוּ גַם הֵם. וַיִּגְּשׁוּ הַשָּׂרִים הַיּוֹשְׁבִים רִאשֹׁנָה בַּמַּלְכוּת אֶל פַּרְעֹה וַיִּיעָצוּהוּ לְהַמְלִיךְ תַּחְתָּיו אֶת אַחַד מִבָּנָיו. וּלְפַרְעֹה שְׁלשָׁה בָנִים: שֵׁם הַבְּכוֹר עָתְרוֹ וְשֵׁם הַשֵּׁנִי אֲדִיקָם וְשֵׁם הַשְּׁלִישִׁי מוֹרִיוֹן וּשְׁתֵּי בָנוֹת בִּתְיָה וַעֲכוּזִיָּה. וַיְהִי עָתְרוֹ פֶּתִי וְנִמְהָר בְּמַעֲשָׂיו, וַאֲדִיקָם עָרוּם כְּנָחָשׁ וְיוֹדֵעַ חָכְמַת מִצְרָיִם, אוּלָם רַע הַתֹּאַר וּקְצַר קוֹמָה, כִּי הָיְתָה קוֹמָתוֹ אַמָּה וָזֶרֶת וּזְקָנוֹ יוֹרֵד עַל בִּרְכָּיו. וַיִּיטַב בְּעֵינֵי פַּרְעֹה לְהַמְלִיךְ אֶת אֲדִיקָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו. וּמַחֲלַת פַּרְעֹה הוֹלֶכֶת הָלֹךְ וְחָזֵק, וַיִּבְאַשׁ ו) בְּשָׂרוֹ כִּבְשַׂר נְבֵלָה וַיִּגְדַּל כְּאֵבוֹ עַד מְאֹד. וַיְצַו פַּרְעֹה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: מָלַךְ אֲדִיקָם! וַיְהִי מִקֵּץ שָׁלשׁ שָׁנִים וַיָּמָת פַּרְעֹה, וַיְהִי לוֹ מוֹתוֹ לְבוּשָׁה וּלְחֶרְפָּה וְלִכְלִמָּה, כִּי לֹא נֶחֱנַט כְּכֹל מַלְכֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵי אֲשֶׁר הִבְאִישׁ גּוּפוֹ, וְלֹא יָכְלוּ עֲבָדָיו הָרוֹפְאִים לָגֶשֶׁת אֵלָיו. וַיֶּחֶזְקוּ דִבְרֵי אֲדִיקָם עַל עֲבָדָיו וַיִּשְׂאוּ אֶת אָבִיו וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּקִבְרוֹת מַלְכֵי מִצְרַיִם בְּצוֹעַן מִצְרָיִם.

יז. יְלָדִים תַּחַת לְבֵנִים.

וַיִּקְרְאוּ הַמִּצְרִים לַאֲדִיקָם פַּרְעֹה כְּשֵׁם כָּל מֶלֶךְ הַמּוֹלֵךְ בְּמִצְרָיִם; אוּלָם חַכְמֵי מִצְרַיִם שָׂמוּ אֶת שְׁמוֹ אָבוּז, כִּי לִקְצַר קוֹמָה בְּעִבְרִית יִקְרְאוּ בְמִצְרַיִם אָבוּז. וַיֵּשֶׁב אֲדִיקָם עַל כִּסֵּא אָבִיו וַיִּנְהַג אֶת מַלְכוּת מִצְרַיִם בְּחָכְמָתוֹ. וַיַּרְשַׁע אֲדִיקָם מֵאָבִיו וּמִכָּל הַמְּלָכִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו וַיַּכְבֵּד מְאֹד אֶת עֻלּוֹ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֵּלֶךְ עִם עֲבָדָיו גּוֹשְׁנָה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַכְבִּיד עֲלֵיהֶם אֶת הָעֲבוֹדָה. וַיָּשֶׂם עֲלֵיהֶם שׁוֹטְרִים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְעַל הַשּׁוֹטְרִים שָׂם נוֹגְשִׂים מֵעֲבָדָיו הַמִּצְרִים. בָּעֵת הַהִיא צִוּוּ נוֹגְשֵׂי פַרְעֹה אֶת שׁוֹטְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: כֹּה אָמַר פַּרְעֹה: עִבְדוּ אֶת עֲבוֹדַתְכֶם דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, לֹא תִגְרְעוּ ז) דָבָר; אוּלָם אִם לֹא תִשְׁמְעוּ בְקוֹלִי לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיכֶם וּגְרַעְתֶּם מִלִּבְנֵיכֶם יוֹם יוֹם, – וְשַׂמְתִּי אֶת יַלְדֵיכֶם תַּחַת הַלְּבֵנִים אֲשֶׁר חִסַּרְתֶּם. וַיְהִי בְּכָל עֵת אֲשֶׁר חִסְּרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּתְכֹּנֶת ח) הַלְּבֵנִים, וְקָמוּ הַנּוֹגְשִׂים וְהָלְכוּ אֶל נְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָקְחוּ אֶת יַלְדֵיהֶן בְּחָזְקָה וְשָׂמוּ אוֹתָם בַּבִּנְיָן תַּחַת הַלְּבֵנִים הַחֲסֵרוֹת: יֶלֶד לִלְבֵנָה, יֶלֶד לִלְבֵנָה. וַתֶּחֱזַק יַד פַּרְעֹה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְאֹד וַיַּכְרִיחוּם ט) לָשׂוּם אֶת יַלְדֵיהֶם בְּקִירוֹת הַבִּנְיָנִים. וְהָיָה בְּשׂוּם אָב אֶת יַלְדּוֹ בַּקִּיר וְשָׂם עָלָיו חֹמֶר וּלְבֵנִים, וְיָרְדוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת. וְהַיְלָדִים הַקְּבוּרִים חַיִּים בֹּכִים וְצוֹעֲקִים וְאֵין חוֹמֵל עֲלֵיהֶם וְאֵין מְרַחֵם אוֹתָם. וַתְּהִי הָעֵת הַהִיא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֵת צָרָה אֲשֶׁר כָּמוֹהָ לֹא הָיְתָה עוֹד לָהֶם כָּל הַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם. וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְיָ וַיָּשׁוּבוּ אֵלָיו בְּכָל לִבָּם, וַיִּבְכּוּ וַיִּתְחַנְּנוּ אֵלָיו, וַתַּעַל שַׁוְעָתָם י) אֶל הָאֱלֹהִים. וַיְרַחֵם עֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר: עַתָּה אֲגָאֳלֵם מִיַּד פַּרְעֹה!

א) רוֹכְבִים עַל סוּסִים. ב) הוֹלְכִים בְּרַגְלֵיהֶם. ג) נָמוֹטוּ. ד) לַחוֹת. ה) עִנּוּיָו. ו) הִסְרִיחַ. ז) תַּחְסִירוּ. ח) מִמִּסְפַּר. ט) צווינגען, Заставлять. י) צַעֲקָתָם.

וַיַּחְמֹל עֲלֵיהֶן וַיּוֹשִׁיעָן וַיַּשְׁקְ אֶת צֹאנָן. וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה אֶת הַדָּבָר הַטּוֹב הַזֶּה וַיַּחְמֹל עַל הַנְּעָרוֹת הַנָּכְרִיּוֹת הָאֵלֶּה, — וְנִקְרָא עֶבֶד יְיָ, וְיָדַע אָז כָּל בָּשָׂר כִּי עוֹבְדֵי טוֹבִים לַכֹּל וְרַחֲמֵיהֶם עַל כָּל מַעֲשֵׂי יְיָ!

יד. הַטָּאת מֹשֶׁה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה מֹשֶׁה אֶת בְּנוֹת יִתְרוֹ הוֹלְכוֹת לָשׁוּב אֶל בֵּיתָן, וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵיהֶן בְּהֵחָבֵא לִשְׁמוֹר אוֹתָן עַד שׁוּבָן אֶל אֲבִיהֶן, כִּי אָמַר: כִּי יִפְּלוּ הָרֹעִים עֲלֵיהֶן, — וְהוֹשַׁעְתִּין שֵׁנִית מִיָּדָם. וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה אַחֲרֵיהֶן עַד בּוֹאָן בְּשָׁלוֹם אֶל יִתְרוֹ. וַיִּשְׁתָּאֵה יִתְרוֹ אֲלֵיהֶן מְאֹד וַיֹּאמֶר: מַדּוּעַ מִהַרְתֶּן בֹּא הַיּוֹם? וַתֹּאמַרְנָה לוֹ בְנוֹתָיו: אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרֹעִים הָרָעִים, וְגַם דָּלֹה דָלָה לָנוּ וַיַּשְׁקְ אֶת צֹאנֵנוּ. וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן כִּי הֶחֱרִישׁ מֹשֶׁה בֶּאֱמֹר עָלָיו בְּנוֹת יִתְרוֹ: אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ... וְלֹא שִׁסַּע א) אוֹתָן בִּדְבָרִים לֵאמֹר: לֹא מִצְרִי אָנֹכִי כִּי אִם אִישׁ עִבְרִי, עַל כֵּן לֹא יָבֹא אֶל אֶרֶץ הָעִבְרִים וְעַצְמוֹתָיו לֹא תִקָּבַרְנָה בָּהּ!

טו. מֹשֶׁה בְּבֵית הַסֹּהַר.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ בְּנוֹת יִתְרוֹ לְדַבֵּר, וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ: מַדּוּעַ עֲזַבְתֶּן אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר הֵיטִיב עִמָּכֶן? קְרֶאןָ לוֹ וְיֹאכַל לָחֶם! וַתִּקְרֶאנָה בְּנוֹת יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה וַיָּבוֹא אֶל יִתְרוֹ הַבָּיְתָה. וַיֹּאמֶר לוֹ יִתְרוֹ: מִי אַתָּה וּמַה מַּעֲשֶׂיךָ? וַיַּגֵּד מֹשֶׁה אֵת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ בְּמִצְרַיִם וּבְכוּשׁ. וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְּלִבּוֹ: הֲיַעֲזֹב אִישׁ אֶרֶץ אֲשֶׁר מָצָא בָהּ מְנוּחָה וְהָלַךְ אֶל אֶרֶץ נָכְרִיָּה לִהְיוֹת נָע וָנָד? אֵין זֹאת כִּי הֵרַע לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ כּוּשׁ וַיָּנָס מִפְּנֵי רוֹדְפָיו! הָבָה אַסְגִּירוֹ ב) אֶל אַנְשֵׁי אֶרֶץ כּוּשׁ וּמָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵיהֶם! וַיְצַו יִתְרוֹ וַיָּשִׂימוּ אֶת מֹשֶׁה בַּבּוֹר וַיְהִי שָׁם עֶשֶׂר שָׁנִים. וַתַּחְמֹל עָלָיו צִפּוֹרָה בַּת יִתְרוֹ וַתִּתֵּן לְמֹשֶׁה אֶת מַאֲכָלוֹ וּמַשְׁקֵהוּ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, וְיִתְרוֹ לֹא יָדַע אֶת הַדָּבָר הַזֶּה.

טז. צָרַעַת פַּרְעֹה.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וְיַד פַּרְעֹה הוֹלֶכֶת הָלוֹךְ וְכָבֵד עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיַּךְ יְיָ אֶת פַּרְעֹה בִּשְׁחִין רָע מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֳדוֹ ג). בְּכָל זֹאת לֹא הֵקַל פַּרְעֹה אֶת עֻלּוֹ מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹסֶף לְהַעֲבִידָם וּלְעַנּוֹתָם וּלְרַצּוֹתָם ד). וַיֵּלֶךְ חֳלִי פַּרְעֹה הָלוֹךְ וְחָזֵק וַיָּקָץ בְּחַיָּיו ה). וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא לְכָל חַרְטֻמָּיו וּלְכָל מְכַשְּׁפָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: עוּצוּ עֵצָה מָה אֶעֱשֶׂה וְנִרְפָּאָה צָרַעְתִּי! וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ חַרְטֻמָּיו וּמְכַשְּׁפָיו וַחֲכָמָיו לֵאמֹר: לֹא יֵרָפֵא צָרוּעַ וְכָל מֻכֵּה שְׁחִין עַד אִם רָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּדַם עִבְרִים! וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֲלֵיהֶם, וַיְצַו וַיִּקְחוּ בְחָזְקָה אֶת יַלְדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵחֵיק אִמּוֹתָם וַיִּשְׁחָטוּם. וַיְהִי הַדָּם הַזֶּה לְפַרְעֹה לִרְחֹץ אֶת גּוּפָתוֹ הַצְּרוּעָה. וְלֹא עָלְתָה לְפַרְעֹה אֲרוּכָה ו) וַיֶּחֱזַק חָלְיוֹ עַד מְאֹד. בָּעֵת הַהִיא בָּאוּ שְׁנֵי סְרִיסֵי פַּרְעֹה מֵאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֹּאמְרוּ לוֹ: נֶעֱצָלִים הָעִבְרִים וְאֵינָם עוֹשִׂים אֶת הָעֲבוֹדָה אֲשֶׁר שַׂמְתָּ עֲלֵיהֶם. וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּחַר אַפּוֹ וַיֹּאמַר: יוֹדְעִים הָעִבְרִים כִּי חָלִיתִי מְאֹד עַל כֵּן חָדְלוּ מֵעֲשׂוֹת אֶת מִצְוָתִי; וְעַתָּה מַהֲרוּ אִסְרוּ לִי אֶת מֶרְכַּבְתִּי וְהָלַכְתִּי גוֹשְׁנָה וְיִסַּרְתִּי אֶת הָעִבְרִים בַּחֲמָתִי ז). וַיַּאַסְרוּ לוֹ עֲבָדָיו אֶת הַמֶּרְכָּבָה וַיַּרְכִּיבֻהוּ עַל הַסּוּס וַיִּקַּח פַּרְעֹה

א) הִפְרִיעַ. ב) אֶמְסֹר אוֹתוֹ. ג) רֹאשׁוֹ. ד) לְעָשְׁקָם. ה) חַיָּיו נִמְאֲסוּ בְעֵינָיו.
ו) רְפוּאָה. ז) בְּקִצְפִּי.

שָׁם. וּמַרְאֵה הַסְּנֶה רַע מְאֹד; אֵין בּוֹ פְּרָחִים וְאֵין בּוֹ צִיצִים, כִּי אִם שִׁכִּים וּצְנִנִּים א) בְּעָלָיו. וַיַּבֵּט מֹשֶׁה אֶל הַסְּנֶה וְאֶל שְׁפַל קוֹמָתוֹ וַיֹּאמַר: לַסְּנֶה בַּמִּדְבָּר דָּמִיתָ עַמִּי, יִשְׂרָאֵל, כִּי כָמֹהוּ שְׁפַלְתָּ מְאֹד וְכָל רוֹאֶיךָ יִדְּדוּ ב) מִמֶּךָּ! וְעוֹדֶנּוּ חוֹשֵׁב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְדוֹאֵג לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ, — וְהִנֵּה יָצְאָה לֶהָבָה מִתּוֹךְ הַסְּנֶה! וַיִּתְעוֹרֵר מֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמַר: לַסְּנֶה הַזֶּה דִּמִּיתִי אֶת אַחַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתֵּצֵא פִּתְאֹם הַלֶּהָבָה לְכַלּוֹתוֹ... הַאֻמְנָם יֹאבַד עַמִּי? וַיְהִי כִּרְאוֹת מֹשֶׁה אֶת הַסְּנֶה בּוֹעֵר בָּאֵשׁ וְאֵינֶנּוּ אֻכָּל, וַיִּתְאוֹשֵׁשׁ ג) וַיִּשְׂמַח. וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה קוֹל דְּבָרִים לֵאמֹר: כַּאֲשֶׁר לֹא אָכְלָה הַלֶּהָבָה אֶת הַסְּנֶה הַבּוֹעֵר בּוֹ, כֵּן לֹא יִכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כָּל אֵשׁ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם תִּכְבֶּה, וְכָל צָרָה וְכָל מְצוּקָה לֹא תְכַלֵּם. וַיַּרְא יְיָ אֶת מֹשֶׁה וְהִנֵּה הוּא שָׂם אֶת פָּנָיו לְעֵדֶר הַצֹּאן אֲשֶׁר לְפָנָיו לְשָׁמְרָן וּלְרְעוֹתָן, — וַיּוֹסֶף לְהַגְדִּיל אֶת הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאָה בַּסְּנֶה לְבַעֲבוּר יֶחְדַּל מֵהַבִּיט אֶל הַצֹּאן וְשָׂם אֶת פָּנָיו אֶל הַר הָאֱלֹהִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִשְׁתָּאָה מְאֹד לַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל, וַיֶּחְדַּל מֵהַשְׁגִּיחַ אֶל הַצֹּאן, וַיֹּאמֶר יְיָ: בַּעֲשׂוֹת מֹשֶׁה אֶת מְלֶאכֶת יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ לֹא דִבַּרְתִּי עִמּוֹ כִּי לֹא חָפַצְתִּי לְהַפְרִיעֵהוּ מִמַּעֲשֵׂהוּ; אוּלָם עַתָּה, כִּי שָׁבַת הוּא מִמְּלַאכְתּוֹ, הִנְנִי אֲדַבֵּר אִתּוֹ.

כא. קוֹל עַמְרָם.

וַיַּמְשֵׁל ד) יְיָ אֶת קוֹלוֹ לְקוֹל עַמְרָם וַיֹּאמַר: מֹשֶׁה! מֹשֶׁה! וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לֵאמֹר: אָבִי הַטּוֹב, הִנֵּנִי! מַה חֶפְצְךָ בִּי? וַיֹּאמֶר יְיָ: לֹא אָבִיךָ אָנִי, כִּי אִם אֱלֹהֵי אָבִיךָ, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב. כִּשְׁמֹעַ מֹשֶׁה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיְמַהֵר וַיַּסְתֵּר אֶת פָּנָיו כִּי אָמַר: מִי אָנֹכִי כִּי אַבִּיט אֶל יְיָ בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ? וְאַחַר אָמַר: אַשְׁרֵינִי כִּי אָבִי נִמְנֶה ה) אֶת אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב, וְאַף גַּם זֹאת בֶּאֱמֹר יְיָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה שָׂם אֶת שֵׁם אָבִי לִפְנֵי כֻלָּם! וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתַּקְטֵן בְּעֵינֶיךָ עַד מְאֹד וַתֹּאמַר: קָטֹנְתִּי מֵהַבִּיט אֶת פְּנֵי יְיָ, עַל כֵּן הָיֹה תִהְיֶה עִמִּי בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, וְהִבַּטְתָּ אֶת תְּמוּנַת יְיָ וְקָרְנוּ ו) פָּנֶיךָ, וְיָרְאוּ הָאֲנָשִׁים מִגֶּשֶׁת אֵלֶיךָ!

כב. דַּאֲגוֹת מֹשֶׁה.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: לֵךְ אֶל פַּרְעֹה וְהוֹצֵאתָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: מִי אָנֹכִי, כִּי אֵלֵךְ אֶל פַּרְעֹה? וְאַף גַּם זֹאת בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, — אֵיכָכָה אוּכַל לְשָׁרֵת אֶת הָעָם הָרַב הַזֶּה? אֵיפֹה אֶקַּח דֵּי מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה לְכַלְכֵּל אֶת הָעָם בַּמִּדְבָּר? בַּמָּה אַסְתִּירֵם מֵחַמַּת הַשֶּׁמֶשׁ וּמִגֶּשֶׁם וּמָטָר? מֵאַיִן לִי לָתֵת לְהַנָּשִׁים הֶהָרוֹת וְהַיּוֹלְדוֹת וּלְיוֹנְקֵיהֶן עֻגוֹת סֹלֶת וֶאֱגוֹזִים ח) וּמַמְתַּקִּים?... וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: לֵךְ עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ וְאַל תִּדְאַג לְעַמִּי, כִּי הָיֹה יִהְיוּ כָּל מַחְסוֹרָיו עָלָי. וַיּוֹסֶף מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: הֲלֹא דִבַּרְתָּ יְיָ אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר: אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְאָנֹכִי אַעַלְךָ גַם עָלֹה, — הַעֲלֵה נָא אַתָּה יְיָ אֶת הָעָם הַזֶּה וּבְיָדִי אַל נָא תִשְׁלָח! וַיֹּאמֶר יְיָ: לֵךְ הוֹצֵא אֶת הָעָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְאַל תִּירָא מֵאֵת פַּרְעֹה וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ, כִּי אָנֹכִי אֶהְיֶה עִמְּךָ וְכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אַצְלִיחַ בְּיָדֶךָ!

כג. שֵׁם יְיָ.

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל יְיָ לֵאמֹר: הִנֵּה אָנֹכִי בָא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם בִּשְׁמְךָ,

א) שטאכעלען, Колючки. ב) יִרְחֲקוּ. ג) נִתְחַזֵּק. ד) הִשְׁוָה. ה) נֶחְשָׁב. ו) יָאִירוּ.
ז) מֵחֹם. ח) ניססע, Орѣхи.

יח. מֹשֶׁה בְּגַן יִתְרוֹ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ עֶשֶׂר שָׁנִים מִיּוֹם שָׂמוּ אֶת מֹשֶׁה בְּבֵית הַסֹּהַר וַתֹּאמֶר צִפּוֹרָה אֶל אָבִיהָ לֵאמֹר: לִפְנֵי עֶשֶׂר שָׁנִים שַׂמְתָּ אֶת אַחַד הָאֲנָשִׁים בַּבּוֹר, וַתְּצַו לְבִלְתִּי הַאֲכִילֵהוּ וּלְבִלְתִּי הַשְׁקוֹתוֹ, וְעַתָּה שְׁלַח נָא אֶת עֲבָדֶיךָ לִרְאוֹת אִם עוֹדֶנּוּ חַי אוֹ מֵת. וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ אֶל צִפּוֹרָה: כְּאַחַת הַסְּכָלוֹת א) תְּדַבְּרִי, בִּתִּי! הֲיִחְיֶה אִישׁ עֶשֶׂר שָׁנִים בְּלִי לֶחֶם וּבְלִי מָיִם? וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּצְרָה ב) צִפּוֹרָה בְּאָבִיהָ וַיֵּלֶךְ אֶל הַבּוֹר, וַיַּרְא וְהִנֵּה מֹשֶׁה עוֹמֵד עַל רַגְלָיו וּמִתְחַנֵּן אֶל אֱלֹהֵי אֲבוֹתָיו, וַיּוֹצִיאֵהוּ מִן הַבּוֹר וַיְגַלְּחֵהוּ וַיְשַׁנּוּ אֶת בְּגָדָיו וַיַּאֲכִילֵהוּ לֶחֶם, וַיִּרְאֵהוּ יִתְרוֹ וַיִּשְׁתָּאֶה לוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: אֵין זֶה כִּי אִם אִישׁ אֱלֹהִים, וְעַל כֵּן שָׁלַח אֶת מַלְאָכוֹ לְשָׁמְרוֹ וּלְכַלְכְּלוֹ וּלְהַחֲיוֹתוֹ כַּיּוֹם הַזֶּה.

וְשֵׁמַע צִפּוֹרָה הָרַחֲמָנִיָּה וִיפַת הַתֹּאַר הָלַךְ בְּכָל הָאֲרָצוֹת, וַיַּחְמְדוּ בְּנֵי מְלָכִים וּנְסִיכִים לְקַחְתָּהּ. וְהָיָה כָּל הַבָּא מְדִינָה וְאָמַר לוֹ יִתְרוֹ: לֵךְ הָבֵא לִי אֶת הַמַּטֶּה הַנִּפְלָא אֲשֶׁר בְּגַנִּי וְנָתַתִּי לְךָ אֶת צִפּוֹרָה בִּתִּי לְאִשָּׁה. וְלֹא נִמְצָא בְּכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְהַנְּסִיכִים אִישׁ אֲשֶׁר יֹאבֶה לְהִסְתַּכֵּן ג) — לָגֶשֶׁת אֶל מַטֵּה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא נִקָּה אֶת כָּל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ. וַיַּאַרְכוּ הַיָּמִים וַיִּרְבּוּ בְּנֵי הַמְּלָכִים לָבֹא אֶל יִתְרוֹ, וַיִּתְהַלְּכוּ בַגָּן וַיִּרְאוּ אֶת הַמַּטֶּה הֶעָשׂוּי סַנְפִּרִינוֹן ד) וְאֶת הָאוֹתִיּוֹת הַחֲקוּקוֹת ה) בּוֹ, וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו. וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וּמֹשֶׁה מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן וַיַּרְא אֶת מַטֵּה הָאֱלֹהִים, וַיִּגַּשׁ אֵלָיו וַיִּקָּחֵהוּ וַיַּעַקְרֵהוּ מִמְּקוֹמוֹ וַיְהִי לְמַטֶּה בְּכַפּוֹ וַיָּבוֹא אֶל יִתְרוֹ. וַיַּרְא אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד וַיֹּאמַר: עֵקֶב אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה, עַל כֵּן אֶתֵּן לְךָ אֶת צִפּוֹרָה בִּתִּי לְאִשָּׁה. אוּלָם הִשָּׁבַע לִי לְבִלְתִּי מוּלְךָ אֶת כָּל הַבָּנִים אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ צִפּוֹרָה, וְהָיְתָה מֶחֱצִיתָם עִבְרִים וּמֶחֱצִיתָם יִשְׁמְעֵאלִים! וַיִּשָּׁבַע לוֹ מֹשֶׁה עַל הַדָּבָר הַזֶּה. וַתַּהַר צִפּוֹרָה וַתֵּלֶד בֵּן וַיָּמָל אוֹתוֹ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ גֵּרְשֹׁם לֵאמֹר: גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה.

יט. מֹשֶׁה וְהַגְּדִי.

וַיְהִי הַיּוֹם וּמֹשֶׁה רֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ, וַיַּרְא וְהִנֵּה נִפְרַד גְּדִי מֵעַל הָעֵדֶר וַיִּבְרַח. וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיָּרָץ אַחֲרֵי הַגְּדִי כִּי אָמַר: אֶרְדְּפָה אַשִּׂיגָה וַהֲבֵאתִיו אֶל הָעֵדֶר לְבִלְתִּי יִתְעֶה לְבַדּוֹ בַּמִּדְבָּר וְלֹא יָמוּת בְּרָעָב וּבַצָּמָא. וַיְהִי כִּרְדֹף מֹשֶׁה אַחֲרָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה בָא הַגְּדִי אֶל מַעְיַן מַיִם וַיַּעֲמֹד וַיֵּשְׁתְּ מָיִם. וַיֵּדַע מֹשֶׁה, כִּי צָמֵא הָיָה הַגְּדִי לַמַּיִם, עַל כֵּן בָּרַח מִן הָעֵדֶר. וַיִּגַּשׁ מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר: גְּדִיִי הָאָהוּב! לוּ יָדַעְתִּי, כִּי צָמֵאתָ, כִּי עַתָּה לֹא רָדַפְתִּי אַחֲרֶיךָ. וַיְכַל הַגְּדִי לִשְׁתּוֹת וַיִּקָּחֵהוּ מֹשֶׁה בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים, וַיָּשֶׂם אוֹתוֹ עַל שִׁכְמוֹ וַיִּשָּׂאֵהוּ בְּכָל הַדֶּרֶךְ עַד שׁוּבוֹ אֶל הָעֵדֶר, כִּי אָמַר: רַךְ ו) הַגְּדִי וְרָפֶה כֹּחַ עַל כֵּן אֶקָּחֵהוּ עַל זְרֹעִי. וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד בְּעֵינֵי יְיָ, וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה: מָה רַבּוּ רַחֲמֶיךָ! אַתָּה חַסְתָּ עַל הַגְּדִי, כִּי מָלֵאתָ רַחֲמִים, עַל כֵּן תִּרְעֶה ז) אֶת יִשְׂרָאֵל עַמִּי וְהָיִיתָ רוֹעָם הַנֶּאֱמָן

כ. הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל.

וּמֹשֶׁה לֹא רָעָה אֶת הַצֹּאן בִּלְתִּי אִם אַחַר הַמִּדְבָּר לְבַעֲבוּר הַרְחִיקָן מֵרְעוֹת בִּשְׂדוֹת זָרִים. וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא מֹשֶׁה עַד הַר הָאֱלֹהִים חוֹרֵבָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה סְנֶה ח) צוֹמֵחַ

א) הַפְּתַיּוֹת. ב) הִרְבְּתָה לְבַקֵּשׁ. ג) לַעֲמֹד בִּמְקוֹם סַכָּנָה. ד) אֶבֶן יְקָרָה מְאֹד. ה) הַחֲרוּתוֹת. ו) צָעִיר. ז) תִּנְהַג. ח) דאָרנגעביש, Терновникъ.

אֶת שְׁמֶךָ וַיַּעַשׂ לְךָ נְפָשׁוֹת רַבּוֹת א)? וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹת לוֹט בֶּן אֲחִי אַבְרָהָם בְּצָרָה, שָׁלַחְתָּ אֶת מַלְאָכְךָ לְהוֹשִׁיעוֹ, וּלְהָגָר בַּמִּדְבָּר שָׁלַחְתָּ חֲמִשָּׁה מַלְאָכִים, וְעַתָּה לָמָּה יִגָּרְעוּ בְּנֵי אַבְרָהָם אוֹהַבְךָ מִבֵּן אָחִיו וּמִשְׁפַּחְתּוֹ, כִּי אָמַרְתָּ לְהוֹצִיאָם עַל יָדֵי אָנִי? וַיֹּאמֶר יְיָ: לֵךְ כִּי אָנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אַל נָא יִחַר בִּי אַפְּךָ, יְיָ, וַאֲדַבְּרָה אַךְ הַפָּעַם: הֵן גָּדוֹל מִמֶּנִּי אַהֲרֹן אָחִי וְהוּא נִבָּא לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְךָ יְיָ וּמְנַחֵם אוֹתָם מִיגוֹנָם, — וְאֵיכָכָה אָסִיר אֶת אָחִי הַגָּדוֹל מִנְּבוּאָתוֹ וּמִכְּבוֹדוֹ? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: יָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי, כִּי לֹא יִתְעַצֵּב אַהֲרֹן אָחִיךָ, כִּי אִם שָׂמֹחַ יִשְׂמַח בְּלִבּוֹ עַל הַכָּבוֹד אֲשֶׁר אָנֹכִי יְיָ שַׂמְתִּי לְךָ.

כז. מִמִּדְיָן לְמִצְרָיִם.

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיֹּאמַר: הִנְנִי אֶעֱשֶׂה כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ יְיָ, אֶפֶס כִּי לֹא אָשׁוּב מִצְרַיְמָה, בִּלְתִּי אִם בִּרְשׁוּת יִתְרוֹ חוֹתְנִי, אֲשֶׁר הֵיטִיב עִמָּדִי וַיִּתֶּן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּמָקוֹם פִּנָּה לִי בְּבֵיתוֹ לְשִׁבְתִּי! וַיֹּאמֶר יְיָ: הֲטִיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, כִּי זָכַרְתָּ לְיִתְרוֹ אֶת חֲסָדָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמְּךָ, וְעַתָּה לֵךְ וְשָׁאַלְתָּ מִמֶּנּוּ לְתִתְּךָ לַהֲלֹךְ מִצְרָיְמָה. וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל יִתְרוֹ וַיַּגֵּד לוֹ אֶת דִּבְרֵי יְיָ, וַיִּקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת שְׁנֵי בָנָיו, אֶת גֵּרְשֹׁם וְאֶת אֱלִיעֶזֶר, וַיַּרְכִּיבֵם עַל הַחֲמוֹר. וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ: אָנָה תוֹלִיךְ אֶת אִשְׁתְּךָ וְאֶת בָּנֶיךָ? וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: אִתִּי יֵלְכוּ מִצְרָיְמָה! וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ: לָמָּה תַעֲשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְאַתָּה הֲלֹא יָדַעְתָּ, כִּי רַע וּמַר גּוֹרַל ב) הָעִבְרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיִּשְׁלָחֲךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְהוֹצִיאָם מִשָּׁם, וְעַתָּה הִנְּךָ לוֹקֵחַ גַּם אֶת אִשְׁתְּךָ וְגַם אֶת בָּנֶיךָ מִצְרָיְמָה?! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אֵיכָה יִשְׁמְעוּ בָנַי וְאִשְׁתִּי אֶת קוֹל יְיָ בְּהַר סִינַי אִם אֶעֶזְבֵם בְּמִדְיָן? וְעַתָּה יֵלְכוּ נָא אִתִּי וַיְיָ יִשְׁלַח אֶת מַלְאָכוֹ וּשְׁמָרָנוּ בְּדַרְכֵּנוּ!

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה לָשׁוּב מִצְרַיְמָה, וַיִּקַּח אִתּוֹ מַטֵּה הָאֱלֹהִים. וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיָּבֹא מַלְאַךְ יְיָ לַהֲמִיתוֹ, כִּי לֹא מָל מֹשֶׁה עַד הַיּוֹם הַהוּא אֶת אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ, כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעָהוּ יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ. וַתָּמָל צִפּוֹרָה אֶת אֱלִיעֶזֶר, וַיִּרֶף הַמַּלְאָךְ מִמֶּנּוּ: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב מֹשֶׁה אֶל מִצְרַיִם, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַהֲרֹן: לֵךְ לִקְרַאת מֹשֶׁה אָחִיךָ! וַיְמַהֵר אַהֲרֹן וַיֵּלֶךְ וַיִּפְגֹּשׁ אֶת מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר בְּהַר הָאֱלֹהִים. וַיַּגֵּד מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אֵת כָּל דִּבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם. וַיִּשְׁמַע אַהֲרֹן, וַיִּשְׂמַח בְּלִבּוֹ. וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב אֲשֶׁר שָׂמַח אַהֲרֹן בְּלִבּוֹ עַל גְּדֻלַּת אָחִיו הַצָּעִיר מִמֶּנּוּ וְלֹא קִנֵּא בוֹ, עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְגִדַּלְתִּיו מֵאֶחָיו, וְשַׂמְתִּי עַל לִבּוֹ אֶת עֶדְיֵי הַחֹשֶׁן וְהָאֵפֹד וְהָיוּ לוֹ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאוּ מִצְרַיְמָה וַיַּאַסְפוּ אֶת כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַתָּבֹא גַּם סֶרַח בַּת אָשֵׁר בְּתוֹכָם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת דִּבְרֵי יְיָ לֵאמֹר: אָנֹכִי... פָּקֹד פָּקַדְתִּי... וַיֵּדְעוּ כִּי גָאֹל יִגְאָלֵם מֹשֶׁה מִיַּד פַּרְעֹה, וַיַּאֲמִינוּ בוֹ וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ.

כח. מֹרֶךְ ג) לֵב.

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָמַר מֹשֶׁה אֶל זִקְנֵי הָעָם: הוֹאִילוּ נָא וַהֲלַכְתֶּם עִמִּי וְעִם אַהֲרֹן אָחִי אֶל פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְדַבֵּר אֵלָיו אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוַּנִי יְיָ אֱלֹהֵינוּ! וַיַּרְא כָּל הָעָם אֶת הַכָּבוֹד אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לְזִקְנֵי הָעֵדָה, וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד. וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְהַזְּקֵנִים לָבֹא אֶל אַרְמוֹן פַּרְעֹה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָלְכוּ הָלֹךְ וְקָרֵב אֶל הָאַרְמוֹן, וַיֶּחֶרְדוּ הַזְּקֵנִים חֲרָדָה

א) לְמַדֵּם לְהַאֲמִין בַּיְיָ. ב) מַצָּב. ג) פַּחַד.

וְהָיָה, כִּי יִשְׁאָלוּנִי לֵאמֹר: מִי שְׁלָחֲךָ וּמַה־שְּׁמוֹ, מָה אֹמַר אֲלֵיהֶם? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: אַתָּה חָפַצְתָּ לָדַעַת אֶת שְׁמִי. עַל כֵּן אָנֹכִי אוֹמֵר לְךָ, כִּי עַל פִּי מַעֲשַׂי אָנֹכִי נִקְרָא. כִּי אֶשְׁפֹּט אֶת בְּנֵי הָאָדָם בְּכֹחִי וּבִגְבוּרָתִי, — יִקָּרֵא אֱלֹהִים שְׁמִי, וּבְתִתִּי כֹּחַ בְּאַנְשֵׁי צָבָא לְהִתְגַּבֵּר עַל אוֹיְבֵיהֶם, — וְהָיָה שְׁמִי צְבָאוֹת, וּבְרַחֲמִי אֶת יְצוּרַי, — וְנִקְרֵאתִי יְיָ, וּבִהְיוֹתִי אֲדוֹן כָּל כֹּחַ וְכָל גְּבוּרָה, — וְהָיָה שְׁמִי אֵל שַׁדָּי! וְעַתָּה לֵךְ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם: הָאֱלֹהִים הַגֹּאֵל אֶתְכֶם מִכָּל רָע, יִגְאַל אֶתְכֶם מִיַּד פַּרְעֹה וּמִכָּל הָרָעוֹת אֲשֶׁר תָּבֹאנָה עֲלֵיכֶם! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אֵיכָכָה אוּכַל וְדִבַּרְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: מֵרָעָה אַתֶּם נִגְאָלִים וְאֶל רָעָה אַתֶּם יוֹצְאִים? וַיֹּאמֶר יְיָ: לָהֶם תַּגִּיד: יְיָ פֹּדֶה אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרָיִם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: יָדַעְתִּי יְיָ כִּי כֹּל תּוּכַל וְלֹא יִבָּצֵר מִמְּךָ מְאוּמָה! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הֵיטַבְתָּ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: כִּי בִרְצוֹתִי, — פּוֹשֵׁט א) אַחַד הַמַּלְאָכִים אֶת יָדוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וּמַגִּיעַ אוֹתָהּ עַד הָאָרֶץ, וּבִרְצוֹתִי — יֵשְׁבוּ שְׁלֹשֶׁת מַלְאָכִים תַּחַת עֵץ אֶחָד וְיִשָּׁעֲנוּ תַחְתָּיו. יֵשׁ אֲשֶׁר אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אָנֹכִי מָלֵא, וְיֵשׁ אֲשֶׁר מִן הַסְּעָרָה אוֹ מִן הַסְּנֶה אָנֹכִי מְדַבֵּר!

כד. כְּבוֹד זְקֵנִים.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: לֵךְ וְאָסַפְתָּ אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְדִבַּרְתָּ בָּרִאשׁוֹנָה אֲלֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְהָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לְאוֹת, כִּי גָדוֹל כְּבוֹד זְקֵנִים בְּעֵינַי וַאֲשֶׁר יְכַבְּדֵם יְכֻבָּד. וְהָיָה כִּי תֹאמַר לָהֶם: כֹּה אָמַר יְיָ: „אָנֹכִי... פָּקֹד פָּקַדְתִּי"... וְשָׁמְעוּ לְקוֹלֶךָ, כִּי הֻגַּד לָהֶם לֵאמֹר: כָּל הַבָּא לִגְאֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְאָמַר יֹאמַר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה — הוּא הוּא הַגּוֹאֵל הַנֶּאֱמָן הַשָּׁלוּחַ אֲלֵיהֶם בִּדְבַר יְיָ. וּבִכְלוֹתְךָ לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל זִקְנֵי הָעָם, אַל תַּעַזְבֵם וְשָׁאַלְתָּ מֵהֶם לָלֶכֶת אִתְּךָ אֶל פַּרְעֹה לְהַגִּיד לוֹ אֶת דְּבַר יְיָ. וְאִם אָמְנָם יָדַעְתִּי, כִּי יוֹסִיף פַּרְעֹה לְהַכְבִּיד אֶת עֲבוֹדָתוֹ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, — אוּלָם אַל תָּשִׂים לִבְּךָ לְזֹאת, כִּי שַׁלֵּחַ יְשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם וּבְלֶכְתָּם לֹא יֵלְכוּ רֵיקָם, כִּי נָתֹן אֶתֵּן אֶת חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מְעַנֵּיהֶם וְהִשְׁאִילוּם כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וְהֶעֱשִׁירוּם עֹשֶׁר רָב. אָז יָבֹאוּ דְּבָרַי אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל אַבְרָהָם: גֵּר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אוֹתָם.... וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל!

כה. מַאֲמִינִים בְּנֵי מַאֲמִינִים.

וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּעַן אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: וְהֵן לֹא יַאֲמִינוּ לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל! וַיִּהְיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה רָעִים מְאֹד בְּעֵינֵי יְיָ, וַיֹּאמַר: הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי בָנִים הֵמָּה לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר הֶאֱמִין בַּיְיָ וְלֹא שָׁאַל מִמֶּנּוּ אוֹת וּמוֹפֵת, — לָכֵן תֵּדַע כִּי גַם בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם. וַיּוֹסֶף יְיָ לְדַבֵּר אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: הַשְׁלֵךְ אֶת מַטְּךָ אַרְצָה, יְהִי לְנָחָשׁ! וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כֵּן, וַיַּשְׁלֵךְ אֶת מַטֵּהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנָחָשׁ. וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה לְאוֹת, כִּי עָשָׂה מֹשֶׁה כְּמַעֲשֵׂה הַנָּחָשׁ אֲשֶׁר גַּם הוּא דִּבֶּר דְּבָרִים רָעִים וַיֶּחֱטָא לַיְיָ חֲטָאָה גְדוֹלָה.

כו. כְּבוֹד אַהֲרֹן.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְיָ: הִנְּךָ אוֹמֵר אֵלַי: לֵךְ וְהוֹצֵאתָ אֶת בְּנֵי אַבְרָהָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, — הַאָמְנָם אֵין טוֹב וְצַדִּיק מִמֶּנִּי אֲשֶׁר יַצִּיל אֶת בְּנֵי אַבְרָהָם עַבְדְּךָ, אֲשֶׁר גִּדֵּל

א) שָׁלַח.

נַיַּעַן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ: אֱלֹהֵינוּ נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ, קוֹלוֹ חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ, מְפָרֵק א) הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים; קַשְׁתּוֹ אֵשׁ, חִצָּיו שַׁלְהֶבֶת, רָמְחוֹ ב) לַפִּיד, מָגִנּוֹ עֲנָנִים, חַרְבּוֹ בָּרָק, יוֹצֵר הָרִים וּגְבָעוֹת, מְכַסֶּה הָרִים בָּעֲשָׁבִים מוֹרִיד גֶּשֶׁם וָטָל, מֵסִיר מְלָכִים וּמְקִימָם..! וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה: אַךְ שֶׁקֶר דִּבְרֵיכֶם! הֲלֹא אָנֹכִי אֲדוֹן הָעוֹלָם וָאִיצַר אוֹתִי ג) וְאֶת נִילוֹם יְאוֹרִי וְאֵין אֱלֹהִים זוּלָתִי! וַיְצַו פַּרְעֹה וַיִּקָּבְצוּ אֵלָיו כָּל חֲכָמָיו, וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַגִּידוּ נָא לִי: הַשְׁמַעְתֶּם אֶת שֵׁם אֱלֹהֵי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה? וַיַּעֲנוּ הַחֲכָמִים אֶת פַּרְעֹה לֵאמֹר: עַל אֱלֹהֵי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שָׁמַעְנוּ לֵאמֹר: בֶּן חֲכָמִים הוּא וּבֶן מַלְכֵי קֶדֶם. כִּשְׁמֹעַ פַּרְעֹה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן: לֹא יָדַעְתִּי אֶת יְיָ וְגַם אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלֵּחַ! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן כִּי דִבֶּר פַּרְעֹה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְאָמַר פַּרְעֹה: יְיָ הַצַּדִּיק וְאָנֹכִי חָטָאתִי לוֹ, וְאֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן יֹאמַר: קוּמוּ צְּאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַּם אַתֶּם גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל!...

ל. שׁוֹטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל.

וַיְצַו פַּרְעֹה אֶת הַנֹּגְשִׂים בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: לְכוּ מְנוּ ד) אֶת הַלְּבֵנִים אֲשֶׁר עָשׂוּ הָעִבְרִים גַּם תְּמוֹל גַּם שִׁלְשׁוֹם, וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם בִּשְׁמִי לֵאמֹר: תֶּבֶן לֹא יִנָּתֵן לָכֶם לִלְבֹּן הַלְּבֵנִים וְאֶת מַתְכֹּנֶת הַלְּבֵנִים תִּתֵּנוּ, לֹא יִגָּרַע דָּבָר! אַתֶּם לְכוּ וּקְחוּ לָכֶם תֶּבֶן מֵאֲשֶׁר תִּמְצָאוּ, וְשַׁבְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל הָעֲבוֹדָה כַּאֲשֶׁר בִּהְיוֹת הַתֶּבֶן. כָּכָה תַעֲשׂוּ מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ וְגַם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת לֹא תִשְׁבֹּתוּ וְכָבְדָה עֲלֵיכֶם הָעֲבוֹדָה מְאֹד מְאֹד! וַיָּבֹאוּ הַנֹּגְשִׂים אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְדַבְּרוּ אֲלֵיהֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּשֵׁם פַּרְעֹה, וַיַּפְקִידוּ אֶת זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹטְרִים עֲלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם: אוּצוּ ה) בַּאֲחֵיכֶם הָעִבְרִים לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר הַמֶּלֶךְ לְבִלְתִּי הֲמוּתוּ! וַיָּפֶץ הָעָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם לְקוֹשֵׁשׁ קַשׁ לַתֶּבֶן, וַיָּקוּמוּ עֲלֵיהֶם הַמִּצְרִים אֲדוֹנֵי הַשָּׂדוֹת וַיַּכּוּם וַיִּמְחָצוּם וַיְגָרְשׁוּם מִשְּׂדוֹתָם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַלּוֹת אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, וַיָּבֹאוּ הַנּוֹגְשִׂים הַמִּצְרִים אֶל הַשּׁוֹטְרִים הָעִבְרִים וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: אִמְרוּ נָא לָנוּ מִי מֵהָעִבְרִים עָשָׂה אֶת מְלַאכְתּוֹ רְמִיָּה ו) וַיִּעָצֵל וַיִּתְרַפֶּה, וַהֲרַגְנֻהוּ, לְבַעֲבוּר יִרְאֶה הָעָם וְלֹא יָזִידוּ ז) עוֹד לַעֲבוֹר אֶת פִּי הַמֶּלֶךְ! וַיֹּאמְרוּ הַשּׁוֹטְרִים בְּלִבָּם: אִם נֹאמַר לָהֶם, — וְהִכּוּ אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִם לֹא נֹאמַר, — וְהִכִּינוּ אָנוּ! אוּלָם טוֹב אֲשֶׁר נֻכֶּה אָנוּ וְלֹא יֻכּוּ אַחֵינוּ עוֹשֵׂי הָעֲבוֹדָה הַקָּשָׁה הַזֹּאת! וַיַּחֲרִישׁוּ הַשּׁוֹטְרִים וְלֹא עָנוּ אֶת הַנּוֹגְשִׂים דָּבָר. וַיִּקְצְפוּ הַנּוֹגְשִׂים עַל שׁוֹטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל קֶצֶף גָּדוֹל וַיַּכּוּם מַכָּה רַבָּה! וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב אֲשֶׁר עָשׂוּ הַשּׁוֹטְרִים אֶת הַדָּבָר הַטּוֹב הַזֶּה מֵחֶמְלָתָם עַל בָּנַי, עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְגִדַּלְתִּי אוֹתָם וְרוֹמַמְתִּים וְנָחָה עֲלֵיהֶם רוּחַ קָדְשִׁי וְיִכָּבְדוּ עַל פְּנֵי כָל הָעָם.

לא. תְּלוּנוֹת מֹשֶׁה.

וַיְהִי כִּרְאוֹת מֹשֶׁה, כִּי הוֹסִיף פַּרְעֹה לְהַכְבִּיד אֶת הָעֲבוֹדָה עַל יִשְׂרָאֵל וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: הָבָה אָשִׁיב אֶת אִשְׁתִּי וּבָנַי מִדְיָנָה אֶל יִתְרוֹ חוֹתְנִי וְיָשְׁבוּ בְּבֵיתוֹ וְנָתַן לָהֶם לַחְמָם וּמֵימָם, וְשַׁבְתִּי אַחֲרֵי כֵן מִצְרַיְמָה וְהָיָה אָז כָּל לִבִּי נָתוּן רַק לְעַמִּי הַמְעֻנֶּה וְהַמֻּכֶּה! וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת צִפּוֹרָה אִשְׁתּוֹ וְאֶת גֵּרְשֹׁם וְאֶת אֱלִיעֶזֶר בָּנָיו וַיְבִיאֵם מִדְיָנָה; וַיָּשָׁב מִצְרַיְמָה וַיַּרְא אֶת עֱנוּת עַם

א) מְשַׁבֵּר. ב) שפיעסס, Копье. ג) זיך זעלבסט, Себя. ד) סִפְרוּ. ה) אנטרייבען, Торопите.
ו) שֶׁקֶר, לֹא בֶאֱמוּנָה. ז) יַעֲשׂוּ בְּזָדוֹן.

גְּדוֹלָה, וַיָּחֵלּוּ לְהִשָּׁמֵט אֶחָד אֶחָד, שְׁנַיִם שְׁנַיִם, עַד אֲשֶׁר נִשְׁמְטוּ כֻּלָּם, וַיָּשׁוּבוּ אִישׁ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּהַחְבֵּא. וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: עֵקֶב אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, לָכֵן בַּעֲלוֹתָם עַל הַר סִינַי לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, — וְצִוִּיתִים לָרֶדֶת מִשָּׁם.

כט. בְּאַרְמוֹן פַּרְעֹה.

וְחוֹמָה גְבוֹהָה מַקֶּפֶת א) אֶת אַרְמוֹן פַּרְעֹה וּבָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת פְּתָחִים. וּבְכָל פֶּתַח וּפֶתַח אֲרָיוֹת וְדֻבִּים וּנְמֵרִים עוֹמְדִים לִטְרֹף אֶת כָּל אִישׁ הַבָּא הָאַרְמוֹנָה וְהוּא לֹא קָרוּא. וּבְבוֹא אֲנָשִׁים קְרוּאִים לָבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ, וְצִוָּה פַּרְעֹה אֶת עֲבָדָיו הַחַרְטֻמִּים לְהַכְנִיעַ ב) אֶת הַחַיּוֹת הָרָעוֹת לְבִלְתִּי נְגֹעַ בָּהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִגַּשׁ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל פִּתְחֵי הַחוֹמָה, וַתִּתְקַבֵּצְנָה כָּל הַחַיּוֹת וַתִּקְרַבְנָה אֲלֵיהֶם, וַתְּלַחֵכְנָה אֶת רַגְלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר יָלֹק הַכֶּלֶב בִּלְשׁוֹנוֹ אֶת אֲדוֹנָיו. וַיַּעַבְרוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִשָּׁם וָהָלְאָה וַיָּבֹאוּ עַד לִפְנֵי שַׁעַר הָאַרְמוֹן. וַיִּרְאוּם הַחַרְטֻמִּים וַיְשַׁלְּחוּ בָהֶם שְׁנֵי כְפִירֵי אֲרָיוֹת ג), וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת מַטֵּהוּ וַיֶּחֶרְדוּ הַכְּפִירִים וַיִּבָּהֲלוּ, וַיָּלֹקּוּ גַּם הֵם אֶת רַגְלֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, וַיִּשְׂמְחוּ בָהֶם כַּאֲשֶׁר יִשְׂמַח הַכֶּלֶב אֶל אֲדוֹנָיו בְּבוֹאוֹ מִן הַשָּׂדֶה. וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הָאַרְמוֹנָה. וַיִּרְאֵם פַּרְעֹה וַיִּבָּהֵל וַיֹּאמַר: מוֹת יוּמְתוּ שׁוֹמְרֵי הַפְּתָחִים כִּי נָתְנוּ אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה לָבֹא הָאַרְמוֹנָה. וַיִּקָּרְאוּ הַשּׁוֹמְרִים וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה: מַדּוּעַ עֲשִׂיתֶם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתִּתְּנוּ אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָנֹכִי לֹא קְרָאתִים — לָבֹא עַד הֲלוֹם? וַיַּעֲנוּהוּ עֲבָדָיו הַשּׁוֹמְרִים לֵאמֹר: חֵי נַפְשְׁךָ, אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ, כִּי לֹא רָאִינוּ אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וְלֹא יָדַעְנוּ מִי הֱבִיאָם הֵנָּה! וְלֹא הֶאֱמִין פַּרְעֹה לְדִבְרֵיהֶם וַיְצַו לַהֲמִיתָם. אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָמַר פַּרְעֹה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן: הַגִּידוּ נָא לִי מִי אַתֶּם? וַיַּעֲנֻהוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לֵאמֹר: שְׁלוּחֵי יְיָ אֲנָחְנוּ! וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה: וּמָה אַתֶּם שׁוֹאֲלִים מִמֶּנִּי? וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְיָ שַׁלַּח אֶת עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ פַּרְעֹה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְצֹף קֶצֶף גָּדוֹל וַיֹּאמַר: מִי יְיָ אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקוֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל? הַמְעַט לוֹ, כִּי לֹא שָׁלַח לִי מִנְחָה כַּאֲשֶׁר יַעֲשׂוּ כָּל יוֹדְעֵי שְׁמִי, וַיִּשְׁאַל מִמֶּנִּי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה? לֹא יָדַעְתִּי אֶת יְיָ וְגַם אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלֵּחַ! וּכְכַלּוֹת פַּרְעֹה לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים, וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיַּרְא אֶת קוֹמָתָם אֲשֶׁר דָּמְתָה לָאֶרֶז ד), וְאֶת עֵינֵיהֶם הַמְּאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַמַּטֶּה הַנִּפְלָא אֲשֶׁר בְּיַד מֹשֶׁה, וַיִּנָּחֶם עַל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֵּר בְּגַאֲוָתוֹ וַיֹּאמַר: עִמְדוּ פֹה וְהָלַכְתִּי אֶל בֵּית־סְפָרַי ה). אוּלַי אֶמְצָא בָהֶם הַדְּבָרִים אֲשֶׁר כָּתְבוּ עַל אֱלֹהֵיכֶם וְיָדַעְתִּי מִי הוּא. וַיֵּלֶךְ פַּרְעֹה וַיִּקְרָא בִּסְפָרָיו, וַיִּמְצָא כָתוּב לֵאמֹר: אֱלֹהֵי מוֹאָב וֵאלֹהֵי עַמּוֹן וֵאלֹהֵי צִידוֹן. וַיָּשָׁב וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן: בִּקַּשְׁתִּי וְלֹא מָצָאתִי זִכְרוֹן אֱלֹהֵיכֶם בֵּין אֱלֹהֵי כָּל הָאֲרָצוֹת! וַיַּעַן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לֵאמֹר: הִסְכַּלְתָּ עֲשׂה, כִּי חִפַּשְׂתָּ אֶת אֱלֹהֵי הָעִבְרִים בֵּין הָאֱלֹהִים הַמֵּתִים, כִּי אֱלֹהֵינוּ — אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם! וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה: מָה הוּא אֱלֹהֵיכֶם, הֲצָעִיר אִם זָקֵן? הַרַבּוֹת הֵן הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר כָּבַשׁ וּבֶן כַּמָּה שָׁנִים הָיָה בַּעֲלוֹתוֹ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ? וַיַּעַן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת פַּרְעֹה לֵאמֹר: כֹּחַ אֱלֹהֵינוּ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם. בְּטֶרֶם כָּל יְצִיר נִבְרָא, וְהוּא הָיָה הֹוֶה וְיִהְיֶה עַד קֵץ כָּל הָעוֹלָמִים. הוּא יְצָרְךָ וַיִּתֵּן בְּךָ רוּחַ חַיִּים! וַיּוֹסֶף פַּרְעֹה לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: וּמָה הֵמָּה מַעֲשֵׂי אֱלֹהֵיכֶם?

א) סוֹבֶבֶת. ב) בֶּאנְדִיגֶען, Усмирить. ג) אֲרָיוֹת צְעִירִים. ד) צֶעדֶער, Кедръ. ה) בִּיבְּלִיאָטֶהעק, Библіотека.

לג. אַל תְּשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה.

וַיֶּחֱזַק לֵב פַּרְעֹה וַיְמָאֵן לְשַׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: עַתָּה אָחֵל לְהָבִיא עַל פַּרְעֹה וְעַל עַמּוֹ מַכּוֹת גְּדוֹלוֹת עַד אֲשֶׁר יֵעָנֶה א) מִפָּנַי, וְשִׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתִּי. קַח אֶת הַמַּטֶּה, אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לְנָחָשׁ בְּיָדְךָ, וּבָאתָ אֶל פַּרְעֹה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בִּשְׁמִי לֵאמֹר: שַׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיַעַבְדוּנִי בַּמִּדְבָּר. וְאִם מָאֵן אַתָּה, וְהִכֵּיתִי בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדִי עַל הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר וְנֶהֶפְכוּ לְדָם, וְנִלְאוּ הַמִּצְרִים לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן הַיְאֹר!

וַיְחַנֵּן מֹשֶׁה אֶת קוֹלוֹ וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: אֵיכָכָה אוּכַל וְעָשִׂיתִי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וְשִׁלַּמְתִּי רָעָה לְמֵימֵי הַיְאֹר אֲשֶׁר לֹא הֵרֵעוּ לִי וְלֹא גְרָפוּנִי ב) בְּשִׁבְתִּי בַּתֵּבָה הַקְּטַנָּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה לִי אִמִּי! וַיֹּאמֶר יְיָ: תֵּן אֶת מַטְּךָ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ וְהִכָּה הוּא עַל הַמָּיִם! וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ, וַיִּקַּח אַהֲרֹן אֶת הַמַּטֶּה וַיַּטֵּהוּ עַל כָּל יְאֹרֵי מִצְרַיִם וְנַהֲרוֹתֶיהָ וּמִקְוֵה ג) מֵימֶיהָ, וַיְהִי דָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם.

לד. שָׂכָר טוֹב.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיְבַקְשׁוּ הַמִּצְרִים מַיִם לִשְׁתּוֹת וְלֹא מָצָאוּ, כִּי הָיָה הַדָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיְמָרֵר הַדָּבָר הַזֶּה אֶת הַמִּצְרִים מְאֹד; וַיָּבֹאוּ אֶל הָעִבְרִים וַיִּרְאוּ בִכְלֵיהֶם מַיִם, וַיְמַהֲרוּ וַיִּקְחוּ מֵהֶם בְּחָזְקָה אֶת הַכֵּלִים הַמְּלֵאִים מָיִם. וַיְהִי אַךְ נָגְעָה יָדָם בַּכֵּלִי וַיֵּהָפְכוּ הַמַּיִם לְדָם. וַיִּרְאוּ כִּי כֵן, וַיְצַוּוּ עַל הָעִבְרִים לֵאמֹר: מַלְאוּ אֶת כַּפּוֹת יְדֵיכֶם מַיִם וְהַשְׁקוּ אוֹתָנוּ. וַיַּעֲשׂוּ הָעִבְרִים כַּאֲשֶׁר צֻוּוּ; אוּלָם בִּנְגֹעַ שִׂפְתֵי מִצְרִי אֶת הַמַּיִם אֲשֶׁר בְּכַף הָעִבְרִי וַיֵּהָפְכוּ הַמַּיִם כְּרֶגַע לְדָם. וַיֵּצֶר לַמִּצְרִים מְאֹד, וַיְצַוּוּ עַל הָעִבְרִים לֵאמֹר: מַלְאוּ אֶת קְעָרוֹתֵיכֶם מַיִם וְשָׁתִינוּ מֵהֶן יָחַד! וַיְהִי כַּעֲשׂוֹת הָעִבְרִים אֶת מִצְוַת אֲדוֹנֵיהֶם הַמִּצְרִים, וַיִּהְיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר שָׁתוּ הָעִבְרִים מִן הַקְּעָרָה טוֹבִים לִשְׁתּוֹת; אוּלָם הַמַּיִם אֲשֶׁר שָׁתוּ הַמִּצְרִים מִן הַקְּעָרָה נֶהֶפְכוּ לְדָם. וַיִּכָּנַע לְבַב הַמִּצְרִים מְאֹד, וַיִּתְרַצּוּ אֶל הָעִבְרִים וַיְדַבְּרוּ אֲלֵיהֶם רַכּוֹת וַיִּתְחַסְּדוּ ד) עִמָּהֶם, וַיִּתְּנוּ לָהֶם מַתְּנוֹת כֶּסֶף וְזָהָב וַיַּעֲשִׁירוּם עֹשֶׁר רָב. וַיְהִי כַּעֲשׂוֹתָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לְהָעִבְרִים, — וַיָּבֹא הַדָּם כַּמַּיִם בְּקִרְבָּם וַיַּשְׁבֵּר ה) אֶת צְמָאָם.

לה, כּוּשׁ וּמִצְרָיִם.

בַּיָּמִים הָהֵם אֵין שָׁלוֹם בֵּין בְּנֵי מִצְרַיִם וּבֵין בְּנֵי כוּשׁ, כִּי רָבוּ עַל דְּבַר הַגְּבוּלוֹת אֲשֶׁר בֵּין אַרְצוֹתֵיהֶם. וְהָיָה בֶּאֱמֹר הַמִּצְרִים אֶל הַכּוּשִׁים: אַל תַּסִּיגוּ ו) אֶת גְּבוּלֵנוּ וְאַל תָּבוֹאוּ בִשְׂדוֹתֵינוּ, — וְעָנוּ אוֹתָם הַכּוּשִׁים לֵאמֹר: הַשָּׂדוֹת הָאֵלֶּה שְׂדוֹתֵינוּ הֵם וְאֵין לָכֶם חֵלֶק בָּהֶם! וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה אֲרֻכָּה בֵּין בְּנֵי הַכּוּשִׁים וּבֵין בְּנֵי הַמִּצְרִים, וַיִּשָּׁפֵךְ דָּם לָרֹב. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נָגַף יְיָ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם בִּצְפַרְדְּעִים, וַיֵּדְעוּ גַם הַמִּצְרִים גַּם הַכּוּשִׁים אֶת גְּבוּלוֹת אַרְצוֹתָם; וַתְּהִי כָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא עָלוּ שָׁמָּה הַצְּפַרְדְּעִים לַכּוּשִׁים לְנַחֲלָה, וְיֶתֶר הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר נִגְּפוּ בִצְפַרְדְּעִים הָיְתָה לְמִצְרַיִם. וַיַּגְבִּילוּ הַמִּצְרִים אֶת אַרְצָם וַיַּשְׁלִימוּ ז) לַכּוּשִׁים. — וְהַצְפַרְדְּעִים עָלוּ בְּבָתֵּי הַמִּצְרִים וַיָּבֹאוּ בְתַנּוּרֵיהֶם וּבְמִשְׁאֲרוֹתָם ח) וַתֹּאכַלְנָה אֶת הַבָּצֵק, וַתְּמָרֵרְנָה אֶת חַיֵּי הַמִּצְרִים מְאֹד. וַיְהִי צְפַרְדְּעִים אֲשֶׁר בָּאוּ

א) יִכָּנַע. ב) שְׁטָפוּנִי. ג) אָסֵף. ד) עָשׂוּ חֶסֶד. ה) הִשְׁקִיט. ו) תַּעַבְרוּ.
ז) עָשׂוּ שָׁלוֹם. ח) באַקקטראָג, Квашня.

יִשְׂרָאֵל, וַיְמָרֵר אוֹתוֹ הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד. וַיָּשָׁב אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אֲדֹנָי! לָמָּה הִרְבֵּיתָ לְהָרַע לָעָם הַזֶּה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה? הַעַל כֵּן עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה יַעַן כִּי אָמַר אַבְרָהָם בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשׁ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן, וַיִּשְׁאַל מִמְּךָ אוֹת וּמוֹפֵת? וַתַּעֲנֵהוּ לֵאמֹר גֵּר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אוֹתָם...! וַתָּקֶם יְיָ אֶת דְּבָרֶיךָ, וַתְּבִיאֵם מִצְרַיְמָה וַתְּשִׂימֵם כֶּעָפָר לָדוּשׁ א); וְעַל יִשְׁמָעֵאל וְעַל עֵשָׂו חַסְתָּ, וְלֹא שַׂמְתָּ לֵב כִּי גַּם הֵם זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהַבְךָ, וַתִּתְּנֵם לָשֶׁבֶת בְּאַרְצָם שְׁלֵוִים וְשַׁאֲנַנִּים ב)... וְעַתָּה רְאֵה נָא יְיָ כִּי הֵרַע פַּרְעֹה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאָז בָּאתִי אֵלָיו לְדַבֵּר בִּשְׁמֶךָ וְהַצֵּל לֹא הִצַּלְתָּם עוֹד!... וַיְהִי בְּרֶגַע הַהוּא, וַיָּבֹא שַׁפְטִיאֵל הַמַּלְאָךְ וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: הֲכָכָה יְכֻבַּד הָאִישׁ אֲשֶׁר רָאָה אֶת פִּלְאֲךָ יְיָ, וַיֵּדַע כִּי כֹּל תּוּכַל וְלֹא יִבָּצֵר ג) מִמְּךָ מְאוּמָה? אָנָּא יְיָ שָׁפְטֵהוּ כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הֵן לֹא עַל נַפְשׁוֹ הוּא מְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי, כִּי אִם עַל נַפְשׁוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמֵרֹב אַהֲבָתוֹ אוֹתָם וּמֵחֶמְלָתוֹ עֲלֵיהֶם דִּבֵּר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, עַל כֵּן לֹא אֶשְׁפְּטֵהוּ וְלֹא אוֹכִיחַ בּוֹ!

לב. פַּחַד פִּתְאֹם.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: בֹּא אַתָּה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ אֶל פַּרְעֹה וַאֲמַרְתֶּם לוֹ בִּשְׁמִי: שַׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיַעַבְדוּנִי. וְהָיָה כִּי יְדַבֵּר אֲלֵיכֶם פַּרְעֹה לֵאמֹר: תְּנוּ לָכֶם מוֹפֵת, — וְלָקַח אַהֲרֹן אֶת מַטֵּהוּ וְהִשְׁלִיכֵהוּ לִפְנֵי פַרְעֹה, יְהִי לְתַנִּין ד)! וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל פַּרְעֹה וַיִּתְיַצְּבוּ לְפָנָיו וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּם יְיָ. וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה: וּמִי יַאֲמִין לָכֶם כִּי עַל פִּי אֱלֹהֵי הָעִבְרִים בָּאתֶם אֵלָי? תְּנוּ לָכֶם מוֹפֵת וְיָדַעְתִּי, כִּי אֱמֶת דִּבְרֵיכֶם! וַיְמַהֵר אַהֲרֹן וַיַּשְׁלֵךְ אֶת מַטֵּהוּ לִפְנֵי פַרְעֹה, וַיֵּהָפֵךְ הַמַּטֶּה פִּתְאֹם וַיְהִי לְנָחָשׁ. וַיְהִי כִּרְאוֹת פַּרְעֹה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיְמַלֵּא פִיו שְׂחוֹק וַיָּבֶז לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמַר: הַבְזֹאת תֹּאמְרוּ לְהַפְחִידֵנִי וּלְהַרְאוֹת לִי אֶת מַעֲשֵׂי אֱלֹהֵיכֶם וּגְבוּרוֹתָיו? וְעַתָּה יָבֹאוּ נָא הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים הַלּוֹמְדִים בְּבָתֵּי־הַסֵּפֶר בְּמִצְרַיִם, וְעָשׂוּ גַּם הֵם מוֹפְתִים כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם אַתֶּם! וַיָּבֹאוּ יְלָדִים קְטַנִּים הָאַרְמוֹנָה, וַתָּבֹא גַּם אֵשֶׁת הַמֶּלֶךְ וְכָל חַרְטֻמָּיו, וַיַּשְׁלִיכוּ גַּם הֵם אֶת מַטּוֹתָם וַיִּהְיוּ לְתַנִּינִים. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּפְתַּח תַּנִּין אַהֲרֹן אֶת פִּיהוּ לִבְלֹעַ אֶת יֶתֶר הַתַּנִּינִים. וַיַּרְא בִּלְעָם הַקֹּסֵם ה) אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: גַּם הַדָּבָר הַזֶּה לֹא יִפָּלֵא בְּעֵינֵינוּ, יַעַן כִּי זֶה דֶּרֶךְ הַתַּנִּינִים לִבְלֹעַ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים. וְעַתָּה הָשִׁיבוּ נָא אֶת תַּנִּינְכֶם לְמַטֶּה, כַּאֲשֶׁר הָיָה בָּרִאשׁוֹנָה, וַהֲשִׁיבוֹנוּ גַּם אֲנוּ אֶת תַּנִּינֵינוּ לְמַטּוֹת, וְצִוִּיתֶם לְמַטְּכֶם לִבְלֹעַ אֶת מַטּוֹתֵינוּ, — וְיָדַעְנוּ, כִּי מַפְלִיאִים אַתֶּם לַעֲשׂוֹת. וַיִּשְׁלַח אַהֲרֹן אֶת יָדוֹ וַיַּחֲזֵק אֶת תַּנִּינוֹ בִּזְנָבוֹ וַיְהִי לְמַטֶּה, וַיַּחֲזִיקוּ גַּם הַחַרְטֻמִּים בִּזְנָבוֹת תַּנִּינֵיהֶם וַיִּהְיוּ גַּם הֵם לְמַטּוֹת כְּבָרִאשׁוֹנָה. וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּבְלַע מַטֵּה אַהֲרֹן אֶת מַטּוֹת כָּל הַחַרְטֻמִּים וְהַיְלָדִים, אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָאוֹתוֹת לְעֵינֵי פַרְעֹה. וְלֹא נוֹדַע כִּי בָאוּ אֶל קִרְבּוֹ, וַיְהִי אָרְךְ הַמַּטֶּה וְעָבְיוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה. כִּרְאוֹת פַּרְעֹה אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וַיִּבָּהֵל עַד מְאֹד, וַיֵּרֶד מֵעַל כִּסְאוֹ וַיִּקְרָא: הָבָה אֶבְרְחָה מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה, פֶּן יִבְלַע הַמַּטֶּה הַזֶּה גַּם אוֹתִי גַּם אֶת כִּסֵּא מַלְכוּתִי! וַיִּגְּשׁוּ הַחַרְטֻמִּים אֶל פַּרְעֹה וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֵאמֹר: אַל נָא יָשֶׂם הַמֶּלֶךְ אֶת לִבּוֹ לְזֹאת! עֲלֵה עַל כִּסְאֲךָ וּבְטַח בָּנוּ וְיָדַעְתָּ, כִּי שָׁמֹר נִשְׁמָרְךָ וְלֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ כָּל רָעָה!

א) לִרְמֹס. ב) בִּמְנוּחָה. ג) יִכְבַּד לַעֲשׂוֹת. ד) לְנָחָשׁ. ה) הַמְכַשֵּׁף

וַיְהִי תָּלוּי בָּאֲוִיר א) עַד עֵת בּוֹא יְהוֹשֻׁעַ לִכְבֹּשׁ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן.

לח. תִּקְוָה נִכְזָבָה.

וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיף יְיָ לְהַכּוֹת אֶת פַּרְעֹה, כֵּן יֶחֱזַק לִבּוֹ וְכֵן יַקְשֶׁה ב) לַיְיָ לְבִלְתִּי שְׁמוֹעַ בְּקוֹלוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁלַח יְיָ אֶת הָאַרְבֶּה לְהַשְׁחִית אֶת כָּל יְבוּל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַתֶּחְשַׁךְ הָאָרֶץ, כִּי כִסָּה הָאַרְבֶּה אֶת הַשֶּׁמֶשׁ מֵעֵינֵי הַמִּצְרִים. וַיָּשֶׂם ג) הָאַרְבֶּה אֶת הָאָרֶץ וְלֹא נוֹתַר בְּמִצְרַיִם מֵעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה עַד עֲלֵי הָעֵצִים. וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאַרְבֶּה וַיֹּאמְרוּ: הָבָה נָצוּדָה אוֹתוֹ וּנְבַשְּׁלֵהוּ וּמְלַחְנוּ ד) אוֹתוֹ וְהָיָה לָנוּ לְאָכְלָה. וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ, וַיָּצוּדוּ לָהֶם אַרְבֶּה לָרֹב וַיְשִׂימוּהוּ בְּחָבִיּוֹת ח) וּבְסִירוֹת ו) וַיִּשְׂמְחוּ שִׂמְחָה גְדוֹלָה. וַיְהִי כִּרְאוֹת פַּרְעֹה אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה הָאַרְבֶּה בְּאַרְצוֹ, וַיְמַהֵר וַיִּקְרָא לְמשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמַר: חָטָאתִי לַיְיָ כִּי לֹא שִׁלַּחְתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל וָאֶחֱטָא גַם לָכֶם כִּי גֵרַשְׁתִּיכֶם מִבֵּיתִי! סִלְחוּ נָא הַפַּעַם וְהִתְפַּלְּלוּ לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְיָסֵר מֵעַל אַרְצִי אֶת הָאַרְבֶּה! וַיַּעַשׂ משֶׁה אֶת בַּקָּשַׁת פַּרְעֹה וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ. וַיַּהֲפֹךְ יְיָ רוּחַ יָם וַיִּשָּׂא אֶת הָאַרְבֶּה אֲשֶׁר בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיּוֹצִיאֵהוּ גַם מֵהֶחָבִיּוֹת וּמֵהַסִּירוֹת וּמֵהַקַּלָּחוֹת ז) אֲשֶׁר שָׂמוּהוּ שָׁמָּה הַמִּצְרִים, וְלֹא נִשְׁאַר בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְבֶּה אֶחָד!

לט. הַחֹשֶׁךְ וּפֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוּנַח ח) לְפַרְעֹה מֵהָאַרְבֶּה וַיִּשְׁכַּח מַהֵר אֶת דְּבָרָיו וַיֹּאמַר: לֹא אֲשַׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל! וַיָּבֵא יְיָ חֹשֶׁךְ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ לֹא הָיָה וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה עוֹד. וְלֹא רָאוּ הַמִּצְרִים אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא יָכְלוּ הַיּוֹשְׁבִים לָקוּם. וְהָעוֹמְדִים לֹא יָכְלוּ לָשֶׁבֶת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּסָּה הַחֹשֶׁךְ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּגֹּף יְיָ אֶת פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אָמְרוּ: אַךְ טוֹב לָנוּ לָשֶׁבֶת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר רָכַשְׁנוּ בָהּ רְכוּשׁ רַב וְנִכְבַּד בָּהּ! וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יַעַן בָּטְחוּ הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה בְּכַסְפָּם וּבִזְהָבָם וְלֹא שָׂמוּ לֵב אֶל עֱנוּת אֲחֵיהֶם הַמֻּכִּים וְהַמְעֻנִּים, עַל כֵּן יָמוּתוּ בַחֹשֶׁךְ וְנִקְבְּרוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם; אוּלָם לְכָל הַבּוֹטְחִים בַּיְיָ יִהְיֶה אוֹר בְּמוֹשְׁבוֹתָם!

וַיְהִי בִּימֵי הַחֹשֶׁךְ הָאֵלֶּה וַיָּבוֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל בָּתֵּי הַמִּצְרִים אֲדוֹנֵיהֶם, וַיִּרְאוּ אֶת יוֹשְׁבֵי הַבַּיִת וְהִנֵּה פְנֵיהֶם כְּמֻכֵּי סַנְוֵרִים ט), וַיִּתְהַלְּכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל חַדְרֵי הַבָּתִּים וַיִּרְאוּ אֶת כְּלֵי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הָרַבִּים וְאֵת כָּל הַחֲפָצִים הַיְקָרִים, וְלֹא נָגְעוּ בָהֶם וְלֹא לְקָחוּם לָהֶם.

מ. הַמַּכָּה הָעֲשִׂירִית.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא נוּסַר י) פַּרְעֹה גַם בְּאֵלֶּה, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל משֶׁה: עוֹד נֶגַע אֶחָד אָבִיא עַל פַּרְעֹה וְעַל עַמּוֹ; אַחֲרֵי כֵן יְשַׁלַּח אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יוֹסִיף לְהִסְתּוֹלֵל יא) בָּכֶם. וְעַתָּה דַבֶּר־נָא בְּאָזְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁאֲלוּ מֵאַנְשֵׁי מִצְרַיִם כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וְיָצְאוּ מִמִּצְרַיִם בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל, כִּי נָתוֹן אֶתֵּן אֶת חֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי הַמִּצְרִים וְלֹא יָשִׁיבוּ אֶת פְּנֵיהֶם יב)!

וַיְדַבֵּר משֶׁה אֶת דִּבְרֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֵּלְכוּ אֶל הַמִּצְרִים וַיִּשְׁאֲלוּ מֵהֶם כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב. וְהָיָה כֶּאֱמֹר הַמִּצְרִי:

א) לופט, Воздухъ. ב) הארטנאֶקקיג וואֶר, Упрямился. ג) עָשָׂה שְׁמָמָה. ד) וְנִזְרֶה מֶלַח עָלָיו. ח) פאססער, Бочки. ו) קְדֵרוֹת. ז) קעססעל, Котлы. ח הוּקַל. ט) עִוָּרוֹן. י) לָקַח מוּסָר. יא) אונטערדריקקען, Угнетать. יב) יַעֲשׂוּ אֶת בַּקָּשָׁתָם.

גם בתוך גופות המצרים ותבאשנה אותם. וירא פרעה את הדבר הזה, וימהר ויקרא למשה ולאהרן ויאמר: העתירו א) נא אל יי ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלחה את בני ישראל. ויתפלל משה אל יי, וימותו הצפרדעים מן הבתים מן החצרות ומן השדות.

לו. נס בתוך נס.

ויהי כאשר חזק לב פרעה וימאן להענות מפני יי, ויוסף יי להכות את פרעה, ויאמר אל משה ואל אהרן: קחו מלא חפניכם ב) פיח ג) כבשן וזרקו משה השמימה והיה לשחין פרח באדם ובבהמה. ויקח משה מלא חפנו פיח, וימלא אהרן גם הוא את חפנו פיח כבשן. ואחר לקח אהרן את הפיח אשר בחפנו וישם אותו בחפן משה המלאה ולא נודע כי בא הפיח ההוא אל קרבה, כי הכילה חפן משה המלאה, גם את הפיח אשר שם בה אהרן. ויהי כזרק משה את הפיח השמימה ויהפך לשחין ויפזר על כל ארץ מצרים. ויהי השחין באדם ובבהמה ובחרטמים בכל ארץ מצרים.

לז. אש בלולה ד) במים.

ויהי כאשר לא נוסר פרעה במכות אשר הכהו יי, ויאמר יי למשה: לך העד ה) בפרעה לאמר: אם לא תשלח את עמי, את בני ישראל, מארצך, — והמטרתי כעת מחר ברד כבד מאד, אשר לא היה כמוהו במצרים למן היום הוסדה ועד עתה. וירד הברד על האדם ועל הבהמה אשר בשדה ומתו. ועתה שלח אל עבדיך לאמר: אספו את עבדיכם ואת מקניכם הביתה ולא ירד עליהם המטר ולא ימותו. ויהי כדבר משה את הדברים האלה אל פרעה, וישתאה פרעה מאד ויאמר: האמנם יתחסד יי אלהיכם גם עם האנשים אשר יחפץ במותם? הן אמר אמרת אלי בשמו: ירד ירד הברד להכות את עמי את המצרים, — ותבא להזהירם לאמר: השמרו לנפשותיכם וחיו?!

ויען משה את פרעה ויאמר: לא יחפץ יי במות הרשע, כי אם בשובו מדרכו הרשעה וחיה! ויהי ככלות משה לדבר את הדברים האלה, — ויאמר פרעה את דברי משה אל עמו, — ויהי אנשים אשר יראו את יי ויניסו את עבדיהם ואת מקנם אל הבתים. ויאמר יי אל משה: נטה את ידך על השמים ויהי ברד בכל ארץ מצרים. ויעש משה כדבר יי — ויהי קולות וברקים וירד ברד כבד על ארץ מצרים. ויהי כאמר יי לשום אש בברד, והמהר האש ותבא אל המים אשר נקבצו ויהיו לברד ותאמר: הבה נשלימה איש לרעהו לבעבור עשותינו את רצון יי אלהינו, ולא יכבו המים את האש, והאש לא תמסה ו) את הברד. וישלימו המים להאש, — ויהי ברד ואש מתלקחת בו. ויהי כראות המצרים את הדבר הגדול הזה ויאמרו: לא היה כמוהו בכל ארץ מצרים מאז היתה לגוי.

ויהי כראות פרעה כי מכה הברד בכל ארץ מצרים את כל אשר בשדה, מאדם ועד בהמה ועד עשב השדה, וימהר וישלח ויקרא למשה ולאהרן ויאמר: יי הצדיק ואני ועמי הרשעים העתירו אל יי וחדלו הקולות ולא יהיה הברד! ויתפלל משה אל יי, ויחדל הברד מרדת ארצה

א) הִתְפַּלְּלוּ. ב) קְמָצֵיכֶם. ג) רוּסס, Сажа. ד מְעֹרֶבֶת. ה) הַרְהֵה. ו) תַּתִּיךְ.

בְּךָ אוֹתְךָ בְּחַיֵּי עוֹלָם, וְעַל כֵּן אָנֹכִי שׁוֹאֵל מֵעִמְּךָ לְהַגִּיד לִי אֶת מְקוֹם קְבוּרַת יוֹסֵף. וַתִּשְׁתָּאֶה סֶרַח מְאֹד לְמֹשֶׁה אֲשֶׁר לֹא דָאַג לִרְכוּשׁוֹ וּלְקִנְיָנוֹ וְלֹא שָׂם לֵב לֶאֱסֹף אֶת כַּסְפּוֹ וְאֶת זְהָבוֹ. — וַיָּבֹא לִשְׁאֹל אוֹתָהּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַתֹּאמֶר אֵלָיו: עָשׂה עָשׂוּ הַמִּצְרִים אֲרוֹן עֹפֶרֶת וַיָּשִׂימוּ בּוֹ אֶת יוֹסֵף וַיּוֹרִידוּהוּ אֶל תּוֹךְ הַיְאֹר (נִילוּס). וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיֵּרֶד אֶל שְׂפַת הַיְאֹר, וַיֹּאמַר: יוֹסֵף, יוֹסֵף! הִנֵּה בָּאָה הָעֵת אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְהוֹצִיא אֶת עַמּוֹ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, וְעַל כֵּן הוֹאֶל־נָא וְנִגְלֵיתָ א) אֵלַי וְלָקַחְתִּי אֶת עַצְמוֹתֶיךָ לְהָבִיא אוֹתָן אַרְצָה כְּנַעַן כַּאֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּ אֶת אַחֶיךָ. וְהָיָה כִּי תִגָּלֶה אֵלַי וְעָשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ, וְאִם לֹא-וְנִקִּינוּ ב) מֵהַשְּׁבוּעָה הַהִיא! וַיְהִי כְּכַלּוֹת מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיָּצָף ג) אֲרוֹן יוֹסֵף, וַיִּקָּחֵהוּ מֹשֶׁה אִתּוֹ.

מב. עוּזָא שַׂר שֶׁל מִצְרָיִם.

וַיְהִי אַךְ נָשְׂאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת רַגְלֵיהֶם לָצֵאת מִמִּצְרַיִם, וַיָּבֹא עוּזָא הַשַּׂר הָעוֹמֵד ד) עַל מִצְרַיִם וַיִּתְיַצֵּב עַל יְיָ וַיֹּאמַר: אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ! הִנֵּה אַתָּה אָמַרְתָּ לְאַבְרָהָם בִּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים: גֵּר יִהְיֶה זַרְעֲךָ... וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אוֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וְלֹא עָבְרוּ עוֹד בִּלְתִּי אִם שְׁמוֹנִים וָשֵׁשׁ שָׁנָה מִיּוֹם הֵחֵל הַמִּצְרִים לְעַנּוֹתָם! וְעַתָּה יָבֹאוּ נָא דְבָרֶיךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, יְיָ, וְלֹא יִפּוֹל אֶחָד מֵהֶם אַרְצָה. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מִיכָאֵל הַמַּלְאָךְ הָעוֹמֵד עַל עַם יִשְׂרָאֵל: לֵךְ וְנוֹכַחְתָּ ה) אֶת עוּזָא וְהִצַּלְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיָּדוֹ. וַיָּעַף מִיכָאֵל הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמֶר אֶל עוּזָא: יָדֹעַ תֵּדַע כִּי לֹא חָטָא יִשְׂרָאֵל גַּם לְךָ גַּם לְעַמְּךָ, וְלֹא עֲבָדָם יְיָ בִּלְתִּי אִם עַל נְאֻם אַבְרָהָם אֶל יְיָ: בַּמָּה אֵדַע כִּי יִירְשׁוּ בָנַי אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן? וְאַף גַּם זֹאת בֶּאֱמֹר יְיָ לְאַבְרָהָם גֵּר יִהְיֶה זַרְעֲךָ, לֹא אָמַר: בְּמִצְרַיִם יַעַבְדוּ, כִּי אִם בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם; וְהִנֵּה אַרְבַּע מֵאוֹת הַשָּׁנָה אֲשֶׁר אָמַר יְיָ כְּבָר עָבְרוּ, כִּי מִיּוֹם הִוָּלֵד יִצְחָק, גָּרוּ בְּנֵי אַבְרָהָם בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם!

וַיִּשְׁמַע עוּזָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה— וַיִּדֹּם. וַיֵּצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְלֹא חָרַץ ו) לָהֶם גַּם כֶּלֶב לְשׁוֹנוֹ. וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב אֲשֶׁר הִתְאַפְּקוּ הַכְּלָבִים וְלֹא נָבְחוּ כְּמִשְׁפָּטָם כָּל הַיָּמִים, עַל כֵּן בְּתִתִּי אֶת תּוֹרָתִי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְצִוִּיתִי לְהַשְׁלִיךְ לַכְּלָבִים בְּשַׂר נְבֵלָה וּטְרֵפָה וְהָיָה לָהֶם לְאָכְלָה, — לְמַעַן דַּעַת כִּי לֹא יְקַפֵּחַ ז) יְיָ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה ח)!...

מג. פַּרְעֹה וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ.

וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וּמִגֹּשֶׁן וּמֵאֶרֶץ רַעְמְסֵס וַיַּחֲנוּ בְסֻכּוֹת בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ נִיסָן, וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֶת כָּל בְּכוֹרֵיהֶם אֲשֶׁר הִכָּה יְיָ וּמִתְעַצְּבִים אֶל לִבָּם. וַיְהִי כַּעֲבוֹר שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיָּקוּמוּ אֲנָשִׁים רַבִּים מִמִּצְרַיִם לָלֶכֶת אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַהֲשִׁיבָם, כִּי אָמְרוּ: מַה־זֹּאת עָשִׂינוּ, כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת הָעִבְרִים אֲשֶׁר עָבְדוּ לָנוּ אֶת כָּל עֲבוֹדוֹתֵינוּ בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה חִנָּם אֵין כָּסֶף! הָבָה נִתְאַסְּפָה כֻלָּנוּ וַהֲשֵׁבְנוּ אוֹתָם בְּחָזְקָה. וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר כָּל שָׂרֵי פַרְעֹה וְעִמָּם עַם רַב מְאֹד, וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ עַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר חָנוּ שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמִּצְרִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וְחוֹגְגִים אֶת חַג יְיָ וַיֹּאמְרוּ: הֲלֹא אֲמַרְתֶּם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר... וְשַׁבְנוּ מִצְרָיְמָה. וּמַדּוּעַ לֹא שַׁבְתֶּם עוֹד? וַיַּעֲנוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ לַמִּצְרִים: יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר הוֹצִיאָנוּ

א) וְנִרְאֵיתָ. ב) וְהָיִינוּ חָפְשִׁים. ג) הערפאָרשוואַם, Всплылъ. ד) הַמֵּגֵן. ה) וְהִתְוַכַּחְתָּ. ו) נָבַח. ז) יַעֲשֹׁק. ח) יְצוּר.

אֵין לִי מְאוּמָה, — וְאָמַר אֵלָיו הָעִבְרִי: הֲלֹא רָאִיתִי אֶת חֲפָצֶיךָ הַיְקָרִים טְמוּנִים בְּחַדְרֶךָ! וְהִשְׁתָּאָה הַמִּצְרִי מְאֹד וְאָמַר: אֵיכָה יָדַעְתָּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה? וְעָנָהוּ הָעִבְרִי לֵאמֹר: כַּאֲשֶׁר כִּסָּה הַחֹשֶׁךְ אֶת הָאָרֶץ וָאָבוֹא לְבֵיתְךָ וָאֵרֶא אֶת כָּל כַּסְפְּךָ וּזְהָבְךָ וְאֶת כָּל חֲפָצֶיךָ הַיְקָרִים הַטְּמוּנִים בְּאוֹצָרְךָ. כִּשְׁמוֹעַ הַמִּצְרִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהִשְׁתּוֹמֵם מְאֹד לְיֹשֶׁר הָעִבְרִי וּלְתֻמּוֹ א), אֲשֶׁר עֲצָרוּהוּ מִשְּׁלֹחַ אֶת יָדוֹ לָקַחַת אֶת הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְהָאֲבָנִים הַיְקָרוֹת, — וְאָמַר: אַחֲרֵי רְאוֹתִי אוֹתְךָ צַדִּיק וְיָשָׁר, — הִנְנִי אֶתֶּן לְךָ אֶת אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹאֵל מֵעִמִּי. וַיַּשְׁאִילוּ הַמִּצְרִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב. וַיִּהְיוּ הַחֲפָצִים הָאֵלֶּה שִׁלּוּמִים קְטַנִּים תַּחַת כָּל הָעֲבוֹדָה הַקָּשָׁה אֲשֶׁר עָבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּצְרִים בְּכֹל הַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם.

וּמֹשֶׁה בָּא אֶל פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר אֵלָיו: הִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ לְדִבְרֵי יְיָ עַד כֹּה, לָכֵן הוּא יוֹצֵא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה בְּמִצְרַיִם, וּמֵת כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם! וַיְהִי כְּכַלּוֹת מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה. וַיֶּחֱזַק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שִׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ.

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֵּצֵא יְיָ בְּתוֹךְ מִצְרַיִם וַיַּךְ אֶת כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם. וַיִּיקַץ פַּרְעֹה לְקוֹל הַצְּעָקָה וַיִּשְׁאַל: מַה־זֶּה? וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: אֵין בַּיִת אֲשֶׁר אֵין שָׁם מֵת! וְרַבִּים מֵעֲבָדָיו בָּאוּ אֵלָיו וַיְסַפְּרוּ לוֹ אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר נִהְיְתָה בְּמִצְרָיִם. כִּי בָאוּ הַכְּלָבִים גַּם אֶל קִבְרֵי הַבְּכוֹרִים אֲשֶׁר כְּבָר מֵתוּ וַיּוֹצִיאוּם מִקִּבְרֵיהֶם וַיְסַחֲבוּם ב) בַּחוּצוֹת הָעִיר. וַיְהִי הָעֲבָדִים מְסַפְּרִים לַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתִּשָּׁמַע צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה בְּכָל הָעִיר וַיִּתְחַלְחַל פַּרְעֹה עַד מְאֹד. וַתֵּצֵא בִּתְיָה וּפַרְעֹה אָבִיהָ בַּלַּיְלָה לְבַקֵּשׁ אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן בְּבָתֵּיהֶם,

וַיִּמְצְאוּ אוֹתָם אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וּשְׂמֵחִים עִם כָּל יִשְׂרָאֵל. וַתֹּאמֶר בִּתְיָה אֶל מֹשֶׁה: הִנֵּה אָנֹכִי עָשִׂיתִי עִמְּךָ חֶסֶד וָאֲגַדֶּלְךָ וָאֲשַׂכִּילְךָ, — וַתָּבֵא עָלַי וְעַל בֵּית אָבִי אֶת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הֲלֹא עֶשֶׂר מַכּוֹת הֵבִיא יְיָ עַל הַמִּצְרִים וּבָךְ לֹא נָגְעָה גַּם אַחַת מֵהֵן, כִּי זָכַר לָךְ יְיָ אֶת הַחֶסֶד הָאֶחָד אֲשֶׁר עָשִׂית בְּכָל יְמֵי חַיָּיִךְ! וַתֹּאמֶר בִּתְיָה: אָמְנָם שְׁמָרַנִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְלֹא אֻנְּתָה אֵלַי כָּל רָעָה; אוּלָם קַצְתִּי ג) בְּחַיַּי מִפְּנֵי הָרָעָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הֵבֵאתָ עַל הַמִּצְרִים בַּלַּיְלָה הַזֶּה! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הַזְהֵר הִזְהַרְתִּי אֶת אָבִיךְ לֵאמֹר: שַׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָבַדְתָּ אוֹתָם עֲבוֹדָה קָשָׁה וְהִתְעַנֵּם יָמִים רַבִּים מְאֹד, וַיְמָאֵן, וַיְשַׁלַּח יְיָ אֶל כָּל מַגֵּפוֹתָיו אֶל לִבּוֹ. וְלֹא דִבֶּר פַּרְעֹה דָבָר, כִּי יָדַע אֲשֶׁר צַדִּיק מֹשֶׁה מִמֶּנּוּ וְכָל דְּבָרָיו אֱמֶת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר גָּדַל קוֹל הַצְּעָקָה בָּעִיר, וַיִּגַּשׁ פַּרְעֹה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וַיִּתְחַנֵּן אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: קוּמוּ צְאוּ אַתֶּם וַאֲחֵיכֶם הָעִבְרִים וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם מֵאַרְצִי. אַךְ הַעְתִּירוּ נָא אֶל יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בַּעֲדִי! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הִנֵּה גַּם אַתָּה בְּכוֹר לְאִמֶּךָ; אוּלָם אַל תִּירָא, כִּי חָיֹה תִחְיֶה לְבַעֲבוּר רְאוֹתְךָ אֶת כֹּחַ יְיָ הַגָּדוֹל וּזְרֹעוֹ הַחֲזָקָה!

מ"א. עַצְמוֹת יוֹסֵף.

וְהַמִּצְרִים אָצוּ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: קְחוּ לָכֶם אֶת בְּקַרְכֶם וְאֶת צֹאנְכֶם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָכֶם וִיצָאתֶם מַהֵר מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֲלֵיהֶם הַמִּצְרִים וַיַּאַסְפוּ אֶת מִקְנָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּכּוֹנוּ לָלֶכֶת. בָּעֵת הַהִיא הָלַךְ מֹשֶׁה אֶל סֶרַח בַּת אָשֵׁר וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ: הִנֵּה אַתְּ נוֹתַרְתְּ לְבַדֵּךְ מִכֹּל בֵּית יַעֲקֹב אָבִינוּ אֲשֶׁר

א) לְצִדְקָתוֹ. ב) שלעפּפּטען זיא, Та-кали ихъ. ג) מָאַסְתִּי

ויאמר משה אל בני ישראל: סעו מזה והלאה נכח ים סוף, — אל תיראו! ויסעו בני ישראל ויבאו בערב עד לפני הים ויעמדו. ועמוד הענן, ההולך לפני בני ישראל לפנות את דרכם במדבר, נסע ויעמד מאחריהם, ויהי כחיץ א) ביניהם ובין המצרים, ויאר את הלילה לבני ישראל, ולכל המצרים היה חשך סביבותם! ויהי כראות המצרים את האור הגדול הזורע לישראל, וירכיבו ב) את ידיהם על קשתותיהם וישלחו את חציהם אל מחנה ישראל! ויקבל עמוד הענן את החצים ואת האבנים המשלכות, ולא נתנם לגעת בבני ישראל. אז יטה משה את ידו על הים כאשר אמר אליו יי. וירא הים את הדבר הזה ויאמר: מה־לי ולך, כי באת לבקע את מימי? ויען משה ויאמר: יי שלחני אליך לעשות את הדבר הזה. וימאנו המים להבקע, וירם משה את מטהו אשר עשה בו את האותות ויאמר אל הים: ראה את מטה האלהים אשר בידי והאמנת לדברי, ועשית ככל אשר צוך יי. ויהי כאשר הקשה הים למשה ולא אבה להבקע, וירא הדר ג) גאון ד) יי. ויהי כראות הים את יי וינס מלפניו. וישתאה משה ויאמר אל הים: הנה הרביתי לדבר אליך בשם יי ולא שמעת אלי עד כה; מה היה לך פתאום כי תנוס? ויען הים ויאמר: לא מלפניך בן עמרם, נבהלתי ואנוס, כי אם מלפני אדון חולי ה) ארץ!

מו. בתוך הים.

ובני ישראל נגשו עד לפני הים ויעמדו. ויראו בני ראובן את הטיט ואת החמר אשר על שפת הים ויאמרו אל בני שמעון: במצרים טבענו בטיט ובחמר כל הימים, ויביאנו משה אל הים הזה ויצונו לרדת בו לבעבור נוסיף נטבע בטיט גם במקום הזה, — לא נרד! וישמעו אליהם בני שמעון ויענו אותם לאמר: כמוך כמונו. לא נרד הימה! וישמע יתר העם את הדברים האלה וירגנו ו). ויהי העם מלינים על משה, וימהרו בני בנימין ויקפצו הימה. ויראו בני יהודה את הדבר הזה וירדו גם המה. ויתאוששו ז) כל בני ישראל וירדו גם הם אל תוך הים. ויאמר יי: עקב אשר עשו בני בנימין ובני יהודה את הדבר הטוב הזה, על כן יבנה בית מקדשי בחלקת ח) בנימין, ומיהודה יצאו מלכים אשר ימלכו על עמי ישראל. והמצרים הלכו הלך וקרב אל בני ישראל ויאמרו בלבם: הנם עתה בידינו! הבו לכם עצה מה־לעשות בהם. ויחלקו המצרים לשלשה ראשים; האחד אמר: נקחה נא לנו את כספם והלכנו לדרכנו; ויאמר השני: אין לנו חפץ בכסף עבדינו! נקומה נא כאיש אחד עליהם והרגנום! ויאמר השלישי: גם הרג נהרגם גם את כספם נקחה לנו! ועודם מדברים ויקריבו אל הים ויראו את משה ואת מטהו בידו, ויאמרו איש אל רעהו: הביטו נא אל משה וידעתם כי כל כחו במטהו; הלא זה אשר הפך את מימי היאורות לדם וימרר אותנו עד מאד! ויאמר יי: יען אמרו המצרים לא יד יי עשתה את כל הגדולות ההן כי אם מטך אשר בידך, — לכן אנכי אומר לך: הרם את מטך!

מז. השטן מקטרג ט).

ובדבר יי את הדברים האלה, ויבקשו

א) כמחיצה. ב) שמו מפעל. ג) יפי. ד) גדל. ה) מחולל, בורא. ו) התאוננו. ז) ויתחזקו.
ח) בחלקת האדמה. ט) מדבר דברים רעים ומעורר שנאה.

מֵאַרְצְכֶם בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל אָמַר לָנוּ: לֹא תוֹסִיפוּ לָשׁוּב עוֹד מִצְרַיְמָה, כִּי אִם אֶל אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ תֵּלְכוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתֵיכֶם! כִּשְׁמוֹעַ הַמִּצְרִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֵּצֶר לָהֶם מְאֹד, וַיָּקוּמוּ לָקַחַת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחָזְקָה. וַיִּלָּחֲמוּ עִמָּהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְגַּבְּרוּ עֲלֵיהֶם וַיַּכּוּם מַכָּה רַבָּה וַיָּנוּסוּ הַמִּצְרִים מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיָּשׁוּבוּ הַפְּלִיטִים א) מִצְרַיְמָה וַיַּגִּידוּ לְפַרְעֹה לֵאמֹר: בָּרְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַנַּשִּׂיגֵם וַנְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם לָשׁוּב מִצְרַיְמָה וַיְמָאֲנוּ, וַיִּלָּחֲמוּ אִתָּנוּ וַיַּפִּילוּ מִמֶּנּוּ רָב. וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת דִּבְרֵיהֶם, וַיִּנָּחֶם כִּי שִׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ, וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ: קוּמוּ וּלְכוּ אִתִּי אֶל הָעִבְרִים עֲבָדֵינוּ וַהֲשִׁיבוּנוּ אוֹתָם בְּיָד חֲזָקָה! וַיַּעֲשׂוּ הַמִּצְרִים כִּדְבַר פַּרְעֹה, וַיָּקוּמוּ כֻּלָּם כְּאִישׁ אֶחָד וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כָּבֵד מְאֹד, וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּשִּׂיגוּם חוֹנִים עַל יַם סוּף.

מד. משֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מַחֲנֵה פַּרְעֹה הַהוֹלֵךְ הָלֹךְ וְקָרֵב אֲלֵיהֶם, וַיֶּחֶרְדוּ חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה: מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָנוּ? הֵן יִפְּלוּ עָלֵינוּ הַמִּצְרִים וְנָקְמוּ מִמֶּנּוּ אֶת נִקְמַת בְּכוֹרֵיהֶם וְהִכּוּ בָנוּ מַכָּה רַבָּה, כִּי הִתְפָּרַצְנוּ ב) מִבָּתֵּי אֲדוֹנֵינוּ וַנֵּלֶךְ לָנוּ. וְעַתָּה אִם נֹאמַר נֵלְכָה הַמִּדְבָּרָה וּבָאָה חַיָּתוֹ מִדְבָּר לְטָרְפֵנוּ; וְאִם הַיָּמָּה נֵרֵדָה וְטָבַעְנוּ כֻלָּנוּ; וְאִם נָשׁוּב עַתָּה מִצְרַיְמָה—וְרָעָה לָנוּ זֹאת מִכָּל הָרָעָה אֲשֶׁר בָּאָה עָלֵינוּ עַד הַיּוֹם! וַיֵּחָלְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. הָרֹאשׁ הָאֶחָד בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי שִׁמְעוֹן וְיִשָּׂשכָר אָמָרוּ: טוֹב לָנוּ לִנְפּוֹל הַיָּמָּה מִנְּפוֹל בִּידֵי הַמִּצְרִים מְעַנֵּינוּ וּמַעֲבִידֵינוּ! וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה: הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת יְיָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם הַזֶּה! וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי זְבֻלוּן וּבְנֵי בִנְיָמִין וְנַפְתָּלִי: נָשׁוּבָה נָא מִצְרַיְמָה! אוּלַי יְרַחֲמוּ עָלֵינוּ אֲדוֹנֵינוּ הַמִּצְרִים וִיחַיֻּנוּ! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אַל תִּירָאוּ; כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תוֹסִיפוּ לִרְאוֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם! — כִּשְׁמוֹעַ בְּנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יוֹסֵף אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתְאוֹשְׁשׁוּ ג) וַיֹּאמְרוּ: הָבָה נֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל הַמִּצְרִים רוֹדְפֵינוּ! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: יְיָ יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. אָז יִגְּשׁוּ בְּנֵי דָן וּבְנֵי גָד וּבְנֵי אָשֵׁר אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּנוּ וּבָאנוּ בְּתוֹךְ הַמִּצְרִים לְהֻמָּם ד)! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: עִמְדוּ בִּמְקוֹמְכֶם וְקִרְאוּ אֶל יְיָ! וַיְהִי כֶּאֱמֹר מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּזְכְּרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת דִּבְרֵי יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֲשֶׁר בֵּרַךְ אֶת בָּנָיו לִפְנֵי מוֹתוֹ וַיֹּאמֶר לָהֶם: אַל לִבְנֵי יַעֲקֹב הִלָּחֵם בְּחֶרֶב וּבְקֶשֶׁת, כִּי חַרְבָּם—תְּפִלָּתָם וְקַשְׁתָּם—תַּחֲנוּנָתָם. וַיִּשְׂאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם אֶל יְיָ וַיִּצְעֲקוּ אֵלָיו לֵאמֹר: אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא!

מה. קְרִיעַת יַם סוּף.

וַיִּצְעַק מֹשֶׁה גַּם הוּא אֶל יְיָ לֵאמֹר: הוֹשִׁיעָה נָּא אֶת עַמְּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּכֹחֲךָ הַגָּדוֹל וְאַל תִּתְּנֵם בִּידֵי מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם! וַיֹּאמֶר יְיָ: מַה־תִּצְעַק אֵלָי? דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אֵיכָה יַעַבְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּם הַזֶּה הַמָּלֵא עַל כָּל גְּדוֹתָיו ה)? וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: הֵן לְמַעַן „אָדָם" אֶחָד אָמַרְתִּי: יִקָּווּ הַמַּיִם וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה! וְאַף כִּי לְמַעַן בְּנֵי הָרַבִּים בְּנֵי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב אוֹהֲבָי! וְעַתָּה הָרֵם אֶת מַטְּךָ עַל הַיָּם וּבְקַעֵהוּ וְהָלְכוּ בוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּיַּבָּשָׁה!

א) הַנִּמְלָטִים. ב) זיך לְאָסרייסען, Оторвались. ג) הִתְחַזְּקוּ. ד) לְהָבִיא בְתוֹכָם מְהוּמָה. ה) קְצוֹתָיו.

אֶת בָּנַי וְאַל תַּשְׁחִיתֵם! וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה נָעַף מִיכָאֵל הַמַּלְאָךְ מִצְרַיְמָה, וַיּוֹצֵא מֵאַחַד הַבִּנְיָנִים אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵנָה וְטִיטָהּ וְהַיֶּלֶד הָעִבְרִי הַמְּדֻבָּק בָּהּ, וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: הַאֵינְךָ תִּתְחַסֵּד א) יְיָ עִם אֵלֶּה אֲשֶׁר הָרְגוּ יְלָדִים שֶׁלֹּא חָטְאוּ?! וַיַּרְא עוּזָא אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּדֹּם ב). וַיָּבֹא שַׂפְטִיאֵל וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: הַעַל אֵלֶּה תִתְאַפַּק וְלֹא תַשְׁמִיד אֶת הַמִּצְרִים מִתַּחַת שְׁמֵי יְיָ? וַיְהִי בְּרֶגַע הַנּוֹרָא הַזֶּה וַיִּרְגְּזוּ הַמַּיִם וַיִּתְגָּעֲשׁוּ ג), וַיֶּהֱמוּ הַגַּלִּים וַיֶּחְמְרוּ ד) וַיְהִי כָל הַיָּם כַּמֶּרְקָחָה; וַעֲנָנִים שְׁחוֹרִים עָלוּ מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וַיְכַסּוּם, וַיֶּחְשְׁכוּ הַכּוֹכָבִים. וְרוּחַ סְעָרָה בָּאָה וַתְּיַלִּיל ה) וַתֶּהֱמֶה וַתִּפָּתַחְנָה הַתְּהוֹמוֹת, — וַיָּחֵלּוּ הַמִּצְרִים לִטְבֹּעַ...

וְהָעֵת אֲשֶׁר יְשׁוֹרְרוּ בָהּ הַמַּלְאָכִים לִפְנֵי יְיָ בָּאָה, — וַיֵּאָסְפוּ כֻלָּם גְּדוּדִים גְּדוּדִים. וַיְהִי אַךְ פָּתְחוּ אֶת פִּיהֶם לֵאמֹר שִׁירָה, וַיֹּאמֶר יְיָ: אַל תָּשִׁירוּ הַיּוֹם, — וְשׁוֹרַרְתֶּם מָחָר! כִּי אֵיךְ יִשָּׁמַע בְּקוֹל שִׁיר, — וּמַעֲשֵׂי יָדַי טוֹבְעִים בַּיָּם!

מט. הַיָּם וְהַיַּבָּשָׁה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר טָבְעוּ הַמִּצְרִים וַיֹּאמֶר הַיָּם: הִנְנִי וְהֵקֵאתִי ו) אֶת הַמֵּתִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה אֶל הַיַּבָּשָׁה לְבִלְתִּי יְטַמְּאוּ אֶת מֵימָי! וּכְדַבֵּר הַיָּם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּחֶל לַהֲקִיאָם אֶל הַיַּבָּשָׁה. וַתֹּאמֶר הָאֲדָמָה: חָלִילָה לִּי מִקַּבֵּל אֶת כָּל הַמֵּתִים הָאֵלֶּה! הֵן בְּקַחְתִּי אֶת דְּמֵי הֶבֶל אָמַר לִי יְיָ: אֲרוּרָה הָאֲדָמָה! וְאַף כִּי בְּקַבְּלִי אֶת דְּמֵי כָל הַמֵּתִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה! וַתַּשְׁלִיכֵם הָאֲדָמָה אֶל תּוֹךְ הַיָּם! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אָמַר פַּרְעֹה: יְיָ הַצַּדִּיק וַאֲנִי וְעַמִּי הָרְשָׁעִים, עַל כֵּן אֶתֵּן קְבוּרָה לְהַמִּצְרִים. וַיְצַו יְיָ אֶת הָאֲדָמָה לֵאמֹר: קַבְּלִי אֶת הַמֵּתִים בְּתוֹכֵכִי וְהָיְתָה לָהֶם קְבוּרָה!

נ. תְּלוּנוֹת הַמַּלְאָכִים.

וַיְהִי כְּהַבִּיט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְאוּ אֶת הַמִּצְרִים — מֵתִים עַל שְׂפַת הַיָּם, וַיֵּאָסְפוּ כֻלָּם לָשִׁיר לַיְיָ, וַיָּבֹאוּ גַם הַמַּלְאָכִים לְשׁוֹרֵר. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַמַּלְאָכִים: תְּנוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָשִׁיר בָּרִאשׁוֹנָה. וַיָּשִׁירוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת שִׁיר תּוֹדָתָם לַיְיָ. וְרוּחַ יְיָ לָבְשָׁה אֶת הָעוֹלְלִים וְאֶת הַטַּף אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם וַיֶּחְדְּלוּ הַיּוֹנְקִים מִינֹק אֶת חֲלֵב אִמּוֹתָם וְהָעוֹלָלִים נָשְׂאוּ אֶת עֵינֵיהֶם הַשָּׁמַיְמָה וַיָּשִׁירוּ גַם הֵם. וַיְהִי כְּכַלּוֹת הַגְּבָרִים לָשִׁיר, וַיִּכּוֹנוּ הַמַּלְאָכִים שֵׁנִית לֵאמֹר שִׁירָה. וַיֹּאמֶר לָהֶם יְיָ: תְּשׁוֹרַרְנָה עַתָּה הַנָּשִׁים! וַיֹּאמְרוּ הַמַּלְאָכִים: הַמְעַט שׁוּמְךָ אֶת הַגְּבָרִים לְפָנֵינוּ וְשַׂמְתָּ גַם אֶת הַנָּשִׁים לְפָנֵינוּ? וַיַּעַן יְיָ אֶת הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמַר: יָשִׁירוּ לִי בְנֵי הָאָדָם בָּרִאשׁוֹנָה פֶּן יְקַדֵּם הַמָּוֶת אֶת אֶחָד מֵהֶם וְלֹא יָשִׁיר לִי אֶת שִׁירָתוֹ — אוּלָם אַתֶּם חַיִּים וְקַיָּמִים לְעוֹלְמֵי עַד וְשַׁרְתֶּם בְּעֵת אַחֶרֶת! וַתִּקַּח מִרְיָם אֶת הַתֹּף בְּיָדָהּ אֲשֶׁר הֵכִינָה לִפְנֵי צֵאתָהּ מִמִּצְרַיִם, כִּי יָדְעָה אֲשֶׁר יָבֹא יוֹם וְעָשָׂה יְיָ לְיִשְׂרָאֵל תְּשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָצְאוּ חֵפֶץ בִּכְלֵי שִׁיר. וַתָּשַׁר מִרְיָם וַתְּתוֹפֵף ז) וַתֵּצֶאנָה אַחֲרֶיהָ הַנָּשִׁים בִּמְחוֹלוֹת!

נא. שָׁלָל רָב.

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִגְּשׁוּ אֶל הַמִּצְרִים הַשּׁוֹכְבִים עַל שְׂפַת הַיָּם לְפַשֵּׁט ח) אוֹתָם וּלְנַצֵּל ט) אֶת עֶדְיָם י). וַיִּקְחוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב וְאֶת הָאֲבָנִים

א) תַּעֲשֶׂה חֶסֶד. ב) וַיַּחֲרִישׁ. ג) ציִעשׁען, Шипѣть. ד) הֶעֱלוּ חֹמֶר, הָיוּ עֲכוּרִים.
ה) הִשְׁמִיעָה קוֹל בְּכִיָּה וִילָלָה. ו) אויסברעכען, Извергать. ז) טראָממעלן, Барабанить.
ח) לְהָסִיר מֵעֲלֵיהֶם אֶת בִּגְדֵיהֶם. ט) וּלְהָרִיק. י) תַּכְשִׁיטֵיהֶם.

הַמַּיִם וַיִּנָּתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ לַעֲבֹר בּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיַּעֲבוֹר גַּבְרִיאֵל הַמַּלְאָךְ לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֶל הַמַּיִם אֲשֶׁר מִשְּׂמֹאלָם: אַל תִּגְּעוּ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַל תַּשְׁחִיתוּם, כִּי יָבֹא יוֹם וְהֵנִיחוּ תְּפִלִּין בְּיָדָם הַשְּׂמָאלִית. וַיִּשְׁמְעוּ הַמַּיִם אֶת דִּבְרֵי גַבְרִיאֵל וַיִּסֹּגוּ אָחוֹר. וַיִּפֶן גַּבְרִיאֵל אֶל הַמַּיִם אֲשֶׁר מִימִינָם וַיֹּאמַר: הִשָּׁמְרוּ מְאֹד לְבִלְתִּי נְגֹעַ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַהוֹלְכִים לְקַבֵּל אֶת תּוֹרַת יְיָ הַנְּתוּנָה לָהֶם בִּימִין קָדְשׁוֹ! וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא, וַיָּבֹא הַשָּׂטָן וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: שׁוֹפֵט כָּל הָאָרֶץ! הֲכָכָה תַּפְלִיא לַעֲשׂוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָבְדוּ בְּמִצְרַיִם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם? וַיַּעַן יְיָ אֶת הַשָּׂטָן וַיֹּאמַר: לֹא עָבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּלּוּלֵי א) מִצְרַיִם מִטּוּב לֵב, כִּי אִם מֵרֹב עֲבוֹדַת פֶּרֶךְ וּמַעֲנוּיִים רַבִּים אֲשֶׁר הֱמִמוּ אוֹתָם כָּל הַיָּמִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה, עַל כֵּן סָלַחְתִּי לָהֶם וְלֹא אֶשְׁפְּטֵם כְּמַעֲשֵׂיהֶם הָהֵם, כִּי לְכָל הָעָם הַזֶּה בִּשְׁגָגָה! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַשָּׂטָן אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּחְדַּל מְדַבֵּר אֶת דְּבָרָיו. וַיְיָ עָשָׂה אֲשֶׁר יִהְיוּ עֲצֵי פְרִי וּמַמְתַּקִּים וּמִגְדָּנוֹת בְּחוֹמוֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר מִימִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִשְּׂמֹאלָם. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲמוֹן נִפְלָאוֹת אֲשֶׁר כָּמוֹהֶן לֹא רָאוּ גַּם יְחֶזְקֵאל גַּם יְשַׁעְיָהוּ נְבִיאֵי יְיָ. וְהַנָּשִׁים הָעִבְרִיּוֹת הוֹלְכוֹת אַחֲרֵי בַעֲלֵיהֶן וְעוֹלְלֵיהֶן ב) בִּידֵיהֶן, וְהָיָה בְּשָׁמְעָן אֶת קוֹל יַלְדֵיהֶן בּוֹכִים וְשָׁלְחוּ אֶת יְדֵיהֶן אֶל הַיָּם וְקָטְפוּ ג) לָהֶם תַּפּוּחִים וְרִמּוֹנִים, הַנֶּחֱמָדִים לְמַרְאֶה וְהַטּוֹבִים לְמַאֲכָל, וְנָתְנוּ לַיֶּלֶד הַבּוֹכֶה וְחָדַל מִבְּכוֹת.

מח. עוּזָא וּמִיכָאֵל

וַיְהִי כַּעֲלוֹת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם וַיֵּרְדוּ בוֹ כָּל הַמִּצְרִים, כִּי אָמְרוּ: הִנֵּה נָתַן מֹשֶׁה דֶּרֶךְ בַּיָּם, הָבָה נָרוּצָה אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשַּׂגְנוּם! וַיַּשְׁקֵף יְיָ אֶל מַחֲנֵה מִצְרַיִם בְּעַמּוּד אֵשׁ וְעָנָן. וַיַּהֲפֹךְ עַמּוּד הֶעָנָן אֶת מֵי הַיָּם לְטִיט וְעַמּוּד הָאֵשׁ הִרְתִּיחָם ד). וַתִּתְעַקַּרְנָה פַּרְסוֹת סוּסֵיהֶם וַיָּסֹרוּ אוֹפַנֵּי ה) הַמֶּרְכָּבוֹת וַיִּשָּׂרְפוּ, וְאַחַר הֶחֱלוּ חוֹמוֹת הַמַּיִם לְהִתְלַכֵּד ו) וְלִטְבֹּעַ אֶת הַמִּצְרִים. וַיְהִי כִּרְאוֹת עוּזָא שַׂר שֶׁל מִצְרַיִם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיָּעָף אֶל יְיָ וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו וַיֹּאמַר: אֱלֹהֵי כָל הָאָרֶץ! הֵן צַדִּיק אַתָּה וְיָשָׁר מִשְׁפָּטֶךָ: אֵין לְפָנֶיךָ לֹא עַוְלָה וְלֹא מִקַּח שֹׁחַד וּמַדּוּעַ תִּשְׁפּוֹט הַיּוֹם אֶת בָּנַי לֹא כְמַעֲשֵׂיהֶם? הֲטִבְּעוּ בָנַי אֶת בָּנֶיךָ אִם הֲרָגוּם אוֹ שְׁחָטוּם? הֵן לֹא עָשׂוּ לָהֶם מְאוּמָה בִּלְתִּי אִם שָׂמוּ עֲלֵיהֶם עֲבוֹדָה בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה, וְגַם בַּעֲבוֹדָה הַזֹּאת לָקְחוּ בָנֶיךָ אֶת שְׂכָרָם, כִּי הִשְׁאִילוּם הַמִּצְרִים כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב עַד בְּלִי דָי ז)! וַיְצַו יְיָ וַיֵּאָסְפוּ שׁוֹפְטֵי מָרוֹם וַיֹּאמֶר לָהֶם יְיָ: שִׁפְטוּ נָא בֵּינִי וּבֵין עוּזָא! בְּשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת הָיָה רָעָב בְּמִצְרַיִם, וַיָּבֹא יוֹסֵף וַיְמַלֵּט אֶת הַמִּצְרִים מִמָּוֶת וַיִּמְלֹךְ עֲלֵיהֶם וַיִּהְיוּ כָּל הַמִּצְרִים עֲבָדָיו; אוּלָם בְּבוֹא בָנַי מִצְרַיְמָה, וַיְמַהֲרוּ הַמִּצְרִים וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת מְטִיבָם וְאֶת אִישׁ חַסְדָּם, וַיַּעֲבִידוּ אֶת אֲחֵי יוֹסֵף בְּפֶרֶךְ וַיְעַנּוּם בִּמְאֹד מְאֹד עַד עֲלוֹת צַעֲקַת בָּנַי אֵלַי. וַיְהִי כִּרְאוֹתִי כִּי כֵן וָאֶשְׁלַח אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן לְהוֹשִׁיעָם. וַיֵּלְכוּ אֶל פַּרְעֹה וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו בִּשְׁמִי לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְמָאֵן, וְאַף אוֹתוֹ-וַיּוֹסֶף לְהַכְבִּיד אֶת עֻלּוֹ עֲלֵיהֶם וַיְמָרֵר אֶת חַיֵּיהֶם עַד מְאֹד. וְעַתָּה הוּא רוֹדֵף אַחֲרֵי בָנַי לְהַשִּׂיגָם וּלְכַלּוֹתָם בְּאַפּוֹ! וַיֹּאמְרוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יְיָ: צַדִּיק אַתָּה יְיָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ! וַיּוֹסֶף עוּזָא לְדַבֵּר אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אָמְנָם הֵרֵעוּ מְאֹד בָּנַי אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיֶּחֶטְאוּ לְךָ חֲטָאָה גְדוֹלָה; אוּלָם אַתָּה, יְיָ, רַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵיטִיב, — רַחֵם נָא

א) שִׁקּוּצֵי. ב) הַטַּף. ג) וְעָקְרוּ. ד) זיודען לאססען, Кипятить. ה) גַּלְגַּלֵּי.
ו) לְהִתְחַבֵּר. ז) הַרְבֵּה מְאֹד.

לָהֶם כַּמָּן וַיָּחוּשׁוּ א) עֹנֶג אֲשֶׁר לֹא חָשׁוּ כָּמֹהוּ מִימֵיהֶם, וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אַשְׁרֵי הָעָם, שֶׁכָּכָה לּוֹ!

וַיְיָ הוֹרִיד אֶת הַמָּן יוֹם יוֹם לְבַעֲבוּר יֹאכְלֻהוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעוֹדֶנּוּ חַם, וּלְבַעֲבוּר יִשְׂאוּ אֶת עֵינֵיהֶם יוֹם יוֹם אֶל יְיָ וְשָׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ לָחֶם. וַיִּשְׂמְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַמָּן הַנָּתוּן לָהֶם מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ, כִּי אָמְרוּ: לוּ יָרַד הַמָּן רַק אַחַת בַּשָּׁנָה, כִּי עַתָּה אֲסַפְנֻהוּ אֶל תּוֹךְ שַׂקִּים רַבִּים לְבַעֲבוּר יִמְצָא ב) לָנוּ לְכָל יְמֵי הַשָּׁנָה, וַיִּכְבַּד מַשָּׂאוֹ עָלֵינוּ בְּלֶכְתֵּנוּ בַּמִּדְבָּר!

נד. כִּרְצוֹן אִישׁ וָאִישׁ.

וְטַעַם הַמָּן כְּטַעַם חָלָב וּדְבַשׁ וְלֶחֶם סֹלֶת ג) בָּלוּל בְּשֶׁמֶן וּדְבָשׁ. וַיְהִי בוֹ טַעַם כָּל מַאֲכָל וְכָל מַשְׁקֶה וְכָל מִינֵי מַמְתַּקִּים וּמִגְדָּנוֹת כִּרְצוֹן אִישׁ וָאִישׁ. וְהָיָה כֶּאֱכֹל יֶלֶד אֶת הַמָּן וְאָמַר: מַה־טּוֹב הֶחָלָב אֲשֶׁר שָׁתִיתִי! וּבְשׁוּם בָּחוּר אֶת הַמָּן לְתוֹךְ פִּיו וְאָמַר: מַה־מָּתֹק הַדְּבַשׁ הַזֶּה לְחִכִּי! וְהַזְּקֵנִים וְהָעָם יֹאכְלֻהוּ בְּכָל אַוַּת נַפְשָׁם וְקָרְאוּ זֶה אֶל זֶה וְאָמְרוּ: לֹא אָכַלְנוּ כַלֶּחֶם הַזֶּה מֵעוֹדֵנוּ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה! וְרֵיחַ הָיָה לַמָּן כְּרֵיחַ מֹר וַאֲהָלוֹת ד) וְכָל רָאשֵׁי בְשָׂמִים; אוּלָם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יִיטַב רֵיחוֹ וְיִיף ה) מַרְאֵהוּ אֶלֶף מוֹנִים ו) מֵאֲשֶׁר בְּשֵׁשֶׁת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ! וְהָיָה כִּי אָמַר אִישׁ: לֹא אֵצֵא הַיּוֹם הַשָּׂדֶה לִלְקֹט אֶת הַמָּן, כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי הַדָּבָר הַזֶּה, — וְעָמַד בְּפֶתַח אָהֳלוֹ וּלְקָטוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשׁוֹ. וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נֶעֶצְלוּ לָצֵאת גַּם מִפֶּתַח אָהֳלָם וַיִּשְׁכְּבוּ עַל מִטָּתָם. וַיֵּרֶד הַמָּן אֶל תּוֹךְ הָאֹהֶל וַיִּשְׁלְחוּ הָעֲצֵלִים אֶת יְדֵיהֶם וַיִּקָּחֻהוּ וַיֹּאכְלֻהוּ!

נה. יוֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת.

וּמִסְפַּר עָמְרֵי ז) הַמָּן אֲשֶׁר יָרְדוּ יוֹם יוֹם הָיָה רַב וְעָצוּם מְאֹד, וַיְהִי דֵי לַעַמִּים רַבִּים לְאָכְלוֹ שָׁנִים הַרְבֵּה מְאֹד; בְּכָל זֹאת לֹא לָקַט מִמֶּנּוּ אִישׁ בִּלְתִּי אִם לְפִי אָכְלוֹ, — עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת ח), עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת: לֹא הֶעֱדִיף ט) הַמַּרְבֶּה וְלֹא הֶחְסִיר הַמַּמְעִיט. וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי עִבְרִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הָאֶחָד: בָּא אֵלַי שְׁכֵנִי וַיִּגְנֹב אֶת עַבְדִּי! וַיַּעַן הַשֵּׁנִי וַיֹּאמַר: שֶׁקֶר אַתָּה דוֹבֵר! לֹא גָנַבְתִּי אֶת עַבְדְּךָ, כִּי אִם קָנֹה קְנִיתִיו מִיָּדֶךָ! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: שׁוּבוּ לְאָהֳלֵיכֶם וְחִכִּיתֶם לְמִשְׁפָּטִי עַד יוֹם הַמָּחֳרָת. וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב. וַיִּסְפֹּר אֶת עָמְרֵי הַמָּן אֲשֶׁר לָקְטוּ וְאֶת מִכְסַת נַפְשׁוֹת בֵּיתָם. וַיְהִי כִּי נִמְצָא עֹמֶר הָעֶבֶד בְּבֵית אֲדוֹנָיו הָרִאשׁוֹן. וַיֵּדַע מֹשֶׁה, כִּי גָנֹב גֻּנַּב הָעֶבֶד וַיְצַו וַיּוֹשֶׁב הָעֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו!

נו. בִּרְפִידִים.

וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לִרְפִידִים וְאֵין מַיִם לִשְׁתּוֹת הָעָם. וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָמְרוּ: מַה־זֹּאת עָשׂוּ לָנוּ בְּנֵי עַמְרָם כִּי הוֹצִיאוּנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָמִיתֵנוּ בַּצָּמָא, — הָבָה נִרְגְּמָה י) אוֹתָם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ! וַיַּעַן הָעָם אֶת בְּנֵי הַבְּלִיַּעַל לֵאמֹר: חָלִילָה לָּנוּ מֵרִיב עִם אַהֲרֹן אֲחִי מֹשֶׁה וּמֵהָרֵעַ לוֹ; הֲלֹא זֶה הָעוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וּבֵין אִישׁ לְרֵעֵהוּ! אוּלָם נָקוּמָה נָּא כֻלָּנוּ וְהָלַכְנוּ אֶל מֹשֶׁה וְרַבְנוּ אִתּוֹ בְּחָזְקָה. וַיָּבֹאוּ אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיֹּאמְרוּ לִרְגֹּם אוֹתוֹ בָּאֲבָנִים! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְיָ לֵאמֹר: הוֹדִיעֵנִי נָא הֲיַהַרְגוּנִי בְנֵי

א) וַיַּרְגִּישׁוּ. ב) יִהְיֶה דַי. ג) הַקֶּמַח הַטּוֹב. ד) מִינֵי בְשָׂמִים. ה) יִהְיֶה יָפֶה. ו) עֶשֶׂר פְּעָמִים ז) עֲשִׂירִית הָאֵיפָה. ח) פֶּערְזאָן, Особа. ט) לָקַט יוֹתֵר. י) נַשְׁלִיךְ.

הַיְקָרוֹת וְאֶת הַמַּרְגָּלִיּוֹת א) אֲשֶׁר שָׂמוּ הַמִּצְרִים בְּצַוְּארֵי סוּסֵיהֶם וּבְרַעֲמוֹתֵיהֶם ב), וְהַיָּם הֵקִיא מִתּוֹכוֹ אֶת כָּל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, אֲשֶׁר טָבְעוּ בוֹ מִיּוֹם הֱיוֹתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וַיַּאַסְפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל שָׁלָל רָב. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הֵן רַב הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר לְקַחְתֶּם לָכֶם וְעַתָּה סוּרוּ מֵעַל שְׂפַת הַיָּם וִהְיִיתֶם נְכוֹנִים לָלֶכֶת מִזֶּה וָהָלְאָה! וַיְמָאֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל מֹשֶׁה וַיּוֹסִיפוּ לִשְׁלֹל שְׁלַל מִצְרָיִם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הַאֻמְנָם תַּחְשְׁבוּ כִּי יוֹצִיא אֲלֵיכֶם הַיָּם אַבְנֵי חֵפֶץ וּכְלֵי חֶמְדָּה יוֹם יוֹם? וְלֹא שָׂמוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת לִבָּם לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיַּרְא מֹשֶׁה כִּי אֵין לוֹ שׁוֹמֵעַ מִכָּל הָעָם, וַיַּסַּע אוֹתָם בְּחָזְקָה מֵהַיָּם וָהָלְאָה.

נב. מַר לְמָתוֹק.

וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִדְבָּרָה שׁוּר, הוּא הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַמָּלֵא נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים גְּדוֹלִים וַעֲצוּמִים. וַיִּסַּע עַמּוּד הֶעָנָן לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְפַנֶּה לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ וַיְיַשְּׁרֶהָ, וַיִּפֹּל אֵימָה וָפַחַד עַל הַנְּחָשִׁים וְהָעַקְרַבִּים וַיָּנוּסוּ וַיָּפוּצוּ. וְהָיָה בְּגֶשֶׁת אִישׁ יִשְׂרָאֵל פִּתְאוֹם אֶל נָחָשׁ אוֹ אֶל עַקְרָב וְרָבְצוּ ג) הַנְּחָשִׁים וְהָעַקְרַבִּים לִפְנֵיהֶם וְהִתְכַּנְּסוּ ד) לְבִלְתִּי הַפְחִיד אֶת רוֹאֵיהֶם. וַיַּעַבְרוּ שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד יוֹם מֵעֵת צֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם, וַיֵּאָזֵל ה) הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הֵכִינוּ לָהֶם בְּמִצְרַיִם, וְגַם הַמַּיִם אָזְלוּ מִכְּלֵיהֶם וַיִּצְמָאוּ; וַיֹּאמְרוּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִמָּרָה וְלֹא יָכֹלוּ. וַיֵּצְאוּ מַהֵר לָרִיב עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ: מַה־נִּשְׁתֶּה? וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיּוֹרֵהוּ עֵץ אֲשֶׁר פְּרָחָיו מָרִים כְּלַעֲנָה ו) וַיֹּאמֶר לוֹ: הַשְׁלִיכָה אֶת הָעֵץ הַזֶּה אֶל תּוֹךְ הַמַּיִם הַמָּרִים וְיִמְתָּקוּ. וַיְהִי כִּרְאוֹת הָעָם אֶת מֹשֶׁה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וּמִתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: רַחֵם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵיטִיבָה לָהֶם, וַיִּשְׁתָּאוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וַיֹּאמְרוּ: הֲנִשְׁמַע כַּדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה, כִּי לֹא שָׂם לֵב עַל כָּל הַכְּעָסִים אֲשֶׁר הִכְעַסְנֻהוּ וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיְבַקֵּשׁ טוֹב לָנוּ?? וַיִּנָּחֲמוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַדְּבָרִים הָרָעִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ: סְלַח נָא לְפִשְׁעֵנוּ וּלְחַטֹּאתֵנוּ! וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי יְיָ. וַיַּשְׁלֵךְ מֹשֶׁה אֶת הָעֵץ הַמַּר אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתָּקוּ.

נג. לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם.

וְלִפְנֵי רֶדֶת הַמָּן תֵּצֵא רוּחַ צְפוֹנִית וּבָאָה אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חוֹנִים שָׁם וְכִבְּדָה ז) אֶת הַמִּדְבָּר וְנָשְׂאָה אֶת הָאָבָק מִן הַמַּחֲנֶה וָהָלְאָה. וְיָרַד מָטָר וְכִבֵּס אֶת הָאֲדָמָה וְנִקָּה אוֹתָהּ וְטִהֲרָהּ. וְהָיָה כִּי כָבְסָה הָאֲדָמָה וַתִּטְהַר—וְיָרַד עָלֶיהָ הַטָּל. וּבָאָה הָרוּחַ וְנָשְׁבָה בוֹ וְעָשְׂתָה אוֹתוֹ שֻׁלְחָנוֹת שֻׁלְחָנוֹת אַמָּתַיִם קוֹמָתָם. וְשָׁלְחָה הַשֶּׁמֶשׁ אֶת קַרְנֵי אוֹרָהּ אֶל הַטָּל וְנִרְאוּ בוֹ אַלְפֵי מְאוֹרוֹת וּנְגָהוֹת ח) נֶחְמָדִים לְמַרְאֶה מְאֹד. וְיָרַד הַמָּן עַל הַשֻּׁלְחָנוֹת הָהֵם, וְיָרַד הַטָּל עַל הַמָּן מִלְמַעְלָה וְכִסָּהוּ וּשְׁמָרָהוּ לְבִלְתִּי יִפּוֹל עָלָיו הָאָבָק. וּבָאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַשֻּׁלְחָנוֹת וְלָקְטוּ אִישׁ אִישׁ מֵעַל שֻׁלְחָנוֹ וְלֹא יָשֹׁחוּ ט). וְעָמַד הַמָּן עַל מְקוֹמוֹ שְׁתֵּי שָׁעוֹת יוֹם יוֹם וְחַם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמֵס וְהָיָה נְחָלִים נְחָלִים, וְיָרְדוּ הַנְּחָלִים דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר וְעָבְרוּ בְּאַרְצוֹת גּוֹיִם רַבִּים. וְשָׁתוּ הַגּוֹיִם אֶת הַמָּן אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לְמַיִם וַיֵּמַר י) לְשׁוֹתָיו; אוּלָם בְּצוּדָם צְבִי אֲשֶׁר שָׁתָה מֵהַנְּחָלִים הָהֵם וּשְׁחָטֻהוּ וְאָכְלוּ אֶת בְּשָׂרוֹ וַיִּטְעַם

א) פערל, Жемчугъ. ב) שַׂעֲרוֹת הַסּוּסִים בְּצַוָּארֵיהֶם. ג) וְשָׁכְבוּ. ד) איינציעהען זיך, Съеживаться.
ה) כָּלָה. ו) מִין עֵשֶׂב מַר. ז) וועגפעגען, Сметать. ח) ליכטגלאַנץ, Озареніе.
ט) זיך בייגען, Нагнуться. י) וַיְהִי מַר

לֵאמֹר: חָלִילָה לִּי מֵהִתְעַנֵּג וּמְפַנֵּק א) אוֹתִי ב) בְּצַר לְיִשְׂרָאֵל עַמִּי! הַגִּישׁוּ אֵלַי אֶבֶן וְיָשַׁבְתִּי עָלֶיהָ. וַיַּעֲמֹד משֶׁה וַיָּרֶב אֶת יַד יְמִינוֹ הַשָּׁמַיְמָה וַיֹּאמַר: עֵדָה הַיָּד הַזֹּאת כִּי לֹא לָקְחָה מִיַּד אִישׁ גַּם מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נָעַל! וְאַחַר הֵרִים משֶׁה אֶת יַד שְׂמֹאלוֹ וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! עַל יָדִי הוֹצֵאתָ אֶת יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִפְלֵיאתָ לַעֲשׂוֹת כַּיּוֹם הַזֶּה. אָנָּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אַל תַּעַזְבֵנוּ הַיּוֹם כִּי בְּצָרָה גְדוֹלָה אֲנָחְנוּ! וַיְהִי כִּרְאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת משֶׁה מֵרִים אֶת יָדָיו הַשָּׁמַיְמָה, וַיִּפְנוּ גַּם הֵם לְמַעְלָה וַיִּתְפַּלְלוּ אֶל יְיָ וַיִּתְחַנְּנוּ אֵלָיו, וַיִּקַּח יְיָ אֶת תְּפִלָּתָם וַיִּתְגַּבְּרוּ עַל עֲמָלֵק. וַיְהִי כְּכַלּוֹת הָעָם לְהַכּוֹת אֶת עֲמָלֵק, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל משֶׁה: כְּתוֹב זֹאת בַּסֵּפֶר לְזִכָּרוֹן לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ, כִּי לֹא יְנַקֶּה ג) יְיָ אֶת כָּל הַנּוֹגְעִים בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל!

נט. יִתְרוֹ וְצִפּוֹרָה וּבָנֶיהָ.

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ אֶת כָּל הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְמשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וַיִּשְׁלַח אֶל משֶׁה לֵאמֹר: הִנֵּה אָנֹכִי יִתְרוֹ חוֹתֶנְךָ בָּא אֵלֶיךָ הַמִּדְבָּרָה, וְעַתָּה הוֹאֶל נָא וְיָצָאתָ לִקְרָאתִי וְהָלַכְתִּי אַחֲרֶיךָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה חוֹנֶה שָׁם. אוּלָם אִם תְּמָאֵן לָצֵאת לִקְרָאתִי, כִּי קָטֹנְתִּי בְּעֵינֶיךָ, — וְיָצָאתָ לִקְרַאת אִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי בָנֶיךָ הַהוֹלְכִים אִתִּי אֵלֶיךָ. וַיְיָ צִוָּה אֶל משֶׁה: צֵא לִקְרַאת יִתְרוֹ חוֹתֶנְךָ וְקֵרַבְתָּהוּ אֵלֶיךָ וְכִבַּדְתָּהוּ, כִּי הוֹלֵךְ הוּא לְהִתְגַּיֵּר ד)—וְאָהַבְתָּ גֵרִים כָּמוֹנִי! וַיֵּצֵא משֶׁה לִקְרַאת יִתְרוֹ, וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ גַּם אַהֲרֹן וְנָדָב וַאֲבִיהוּא בָנָיו וְשִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיִּגַּשׁ משֶׁה אֶל יִתְרוֹ וַיִּשְׁאַל לוֹ לְשָׁלוֹם וַיִּשַּׁק לוֹ וַיְכַבְּדֵהוּ כַּאֲשֶׁר יְכַבֵּד בֵּן אֶת אָבִיו. וַיְסַפֵּר לוֹ משֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְיִשְׂרָאֵל. וַיִּשְׂמַח יִתְרוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: אֵין כַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין כְּמַעֲשָׂיו! הֵן עַד הַיּוֹם הַזֶּה הָיְתָה מִצְרַיִם סְגֻרָה וּמְסֻגֶּרֶת וְגַם עֶבֶד אֶחָד לֹא יָכֹל לִבְרֹחַ מִמִּצְרָיִם, — וַיַּפְלִיא אֱלֹהֵיכֶם לַעֲשׂוֹת וַיּוֹצֵא עַם רַב כָּזֶה לְעֵינֵי כָל הַמִּצְרִים! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ צִפּוֹרָה אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְמִצְרַיִם בְּיַם סוּף וְאֶת דְּבַר הַשִּׁירָה אֲשֶׁר שָׁרוּ הַגְּבָרִים וְהַנָּשִׁים — וַתִּתְעַצֵּב אֶל לִבָּהּ עַד מְאֹד, כִּי לֹא הָיְתָה בָּעֵת הַהִיא בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שׁוֹרְרָה לַיְיָ! וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב אֲשֶׁר הִתְעַצְּבָה צִפּוֹרָה עַל הַדָּבָר הַזֶּה, עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְחִיְּתָה נִשְׁמָתָהּ אֶת דְּבוֹרָה אֵשֶׁת לַפִּידוֹת אֲשֶׁר הוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְתָשִׁיר גַּם הִיא שִׁיר יְשׁוּעָה וּגְאֻלָּה.

ס. לִפְנֵי מַתַּן תּוֹרָה.

וַיְהִי כַּעֲבוֹר שְׁלֹשֶׁת יְרָחִים מִיּוֹם צֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וַיֹּאמֶר יְיָ: עַתָּה אֶתֵּן אֶת תּוֹרָתִי לְיִשְׂרָאֵל עַמִּי, כִּי כְבָר רָחֲצוּ מִצֹּאַת ה) מִצְרַיִם, וַיִּטַּהֲרוּ בִּשְׁלֹשֶׁת הַיְרָחִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּים לֶחֶם הַשָּׁמַיִם וָאַעַשׂ לָהֶם נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת; אֶפֶס כִּי אֵלְכָה לִי בָּרִאשׁוֹנָה אֶל עַמֵּי הָאָרֶץ וּשְׁאֶלְתִּים: הֲיֹאבוּ לְקַבֵּל אֶת תּוֹרָתִי אִם לֹא? וְהָיָה כִּי יִמָּצֵא עַם הֶחָפֵץ בְּתוֹרָתִי, וְנִסְפַּח ו) אֶל יִשְׂרָאֵל וְהֵטִיבוֹתִי עִמּוֹ. וְלֹא יִתְאוֹנְנוּ בְּאָזְנֵי עַמִּי הָאָרֶץ לֵאמֹר: לוּ אָמַר לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים לְקַבֵּל אֶת תּוֹרָתוֹ כִּי עַתָּה קִבַּלְנוּהָ! וַיֵּרָא יְיָ אֶל בְּנֵי עֵשָׂו וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַתְקַבְּלוּ אֶת תּוֹרָתִי לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם? וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי עֵשָׂו אֶל יְיָ: הַגִּידָה לָּנוּ מַה־כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: בְּתוֹרָתִי כָּתוּב „לֹא תִּרְצָח"! וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי עֵשָׂו אֶל יְיָ: חָלִילָה לָּנוּ מִקַּבֵּל אֶת תּוֹרָתֶךָ! אַנְשֵׁי מִלְחָמָה

פערצערטעלן, Изнѣживать. ב) אֶת עַצְמִי (יחזקאל, ל"ד, ח.), Себя. ג) יַעֲשֶׂה חָפְשִׁי מֵעֹנֶשׁ. ד) לְהִתְיַהֵד. ה) מִשִּׁקּוּצֵי. ו) וְדָבַק.

יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר אָמָרוּ? וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: אַל תָּשִׂים לֵב לְדִבְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ בְּקִצְפָּם; אוּלָם הֱיֵה כְּמוֹנִי מְשַׁלֵּם טוֹבָה תַּחַת רָעָה וּמָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי! וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: תְּנָה לָעָם מַיִם וְשָׁתוּ! וַיַּרְא הָעָם אֶת מֹשֶׁה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל בַּעֲדָם אֶל יְיָ, וַיֵּבוֹשׁוּ מְאֹד עַל דִּבְרֵיהֶם הָרָעִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֶל מֹשֶׁה נִכְלָמוּ. וַיְהִי דְבַר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח אֶת מַטְּךָ בְּיָדְךָ וְהִכִּיתָ עַל הַצּוּר א) בְּחוֹרֵב וְיָצְאוּ מִמֶּנּוּ מָיִם! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: יְיָ אֱלֹהָי! הֵן הֵבִיא תָמִיד הַמַּטֶּה רָעָה, וְאֵיכָכָה תֵּצֵא עַתָּה מִמֶּנּוּ טוֹבָה? וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, לְמַעַן דַּעַת כִּי לֹא תֵצֶאנָה הַטּוֹבוֹת וְהָרָעוֹת בִּלְתִּי אִם לְפִי דְבָרִי!

נז. שִׂנְאַת חִנָּם.

וְהַמָּן יָרַד יוֹם יוֹם וְעָלָה וְגָבַהּ וְנִשָּׂא מְאֹד מְאֹד וַיֵּרָא לָעַמִּים רַבִּים בָּאֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת. וַיִּרְגְּזוּ הָעַמִּים תַּחְתֵּיהֶם וַיֹּאמְרוּ: לְכוּ וְנַכְחִידֵם ב) מִגּוֹי וְלֹא יִזָּכֵר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד! וַיֹּאמֶר יְיָ: הֵן רַבִּים הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאַרְצוֹתֵיכֶם וַיְאַשְּׁרוּכֶם ג) וַתֵּשְׁבוּ שְׁלֵוִים וְשַׁאֲנַנִּים ד) וַתִּתְעַנְּגוּ עַל רֹב טוֹב; וְלֹא קִנְּאוּ בָכֶם בָּנַי וְלֹא קָצְפוּ עֲלֵיכֶם. וַיְהִי אַךְ רְאִיתֶם אֶת עַמִּי הַמְּדֻכָּא ה) וְהַמְעֻנֶּה מֵרִים רֹאשׁוֹ, וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵיכֶם וַתִּשְׂנָאוּהוּ חִנָּם וַתַּחַרְשׁוּ ו) עָלָיו רָעָה!.. וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיִּשְׁאַל עֲמָלֵק אֶת אֱלִיפַז אָבִיו לֵאמֹר: הַגִּידָה לִּי, אָבִי, תַּחַת מֶה יַעֲשֶׂה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים לָהֶם נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר כְּמוֹהֶן לֹא נַעֲשָׂה לְעַם מִיּוֹם בְּרוֹא שָׁמַיִם וָאָרֶץ? וַיַּעַן אֱלִיפַז וַיֹּאמַר: טוֹבוּ הָעִבְרִים בְּעֵינָיו וַיֶּאֱהָבֵם וַיֹּאמַר: נָתֹן אֶתֵּן לָהֶם גַּם אֶת תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, גַּם אֶת נְעִימוֹת הָעוֹלָם הַבָּא! וְעַתָּה, בְּנִי, אִם תַּחְפֹּץ לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֵי יְיָ לְבַעֲבוּר יֵיטִיב עִמְּךָ, — וְיָצָאתָ הַמִּדְבָּרָה וְחָפַרְתָּ לָעָם הַזֶּה בְּאֵרוֹת וְיִשַּׁרְתָּ אֶת הַמְּסִלּוֹת ז) וְסִקַּלְתָּ ח) אוֹתָן מֵאֶבֶן, — וְחָשַׁב לְךָ יְיָ הַדָּבָר הַזֶּה צְדָקָה וְהֵיטִיב עִמְּךָ! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ עֲמָלֵק אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר אַפּוֹ עַד מְאֹד, וַיִּשְׁלַח אֶל עַמִּים רַבִּים לֵאמֹר: עֲלוּ אֵלַי וְיָצָאנוּ כֻלָּנוּ לַמִּלְחָמָה עַל הָעִבְרִים הָאֹמְרִים לִמְשֹׁל בְּכָל הָעַמִּים וְלִהְיוֹת אֲדוֹנֵי הָאָרֶץ! וַיַּעֲנֵהוּ הָעַמִּים לֵאמֹר: אֵיכָכָה נוּכַל וְנִלְחַמְנוּ עִם הָעִבְרִים, וַיְיָ אֱלֹהֵיהֶם עוֹשֶׂה לָהֶם נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת כַּאֲשֶׁר עֵינֶיךָ רוֹאוֹת? וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ עֲמָלֵק אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֶּאֱסֹף אֶת עַמּוֹ וַיַּעֲבוֹר אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה ט) בְּלַיְלָה אֶחָד, וַיָּבֹא לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל.

נח. בַּצַּר לְיִשְׂרָאֵל.

וַיְהִי כִּי רָאָה מֹשֶׁה אֶת עֲמָלֵק הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְקָרֵב, וַיֹּאמֶר אֶל יְהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתוֹ, בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֵם בַּעֲמָלֵק. וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל מְשָׁרְתוֹ וַיִּשְׁתָּאוּ אֵלָיו מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: רְאוּ כִּי הִשְׁוָה מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתוֹ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ לְעֵינֵי כֻלָּנוּ לֵאמֹר: בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים, אֲשֶׁר יִלָּחֲמוּ בַּעֲמָלֵק! וְעַתָּה יִהְיֶה נָא הַדָּבָר הַזֶּה לְמוֹפֵת לְבִלְתִּי יִתְגָּאֶה אִישׁ עַל מְשָׁרְתוֹ וְלֹא יִתְעַמֶּר י) בּוֹ! וַיְמַהֵר יְהוֹשֻׁעַ וַיִּבְחַר אֲנָשִׁים כַּאֲשֶׁר צֻוָּה, וַיַּעַל מֹשֶׁה עַל הַגִּבְעָה! וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר הִנְנִי וְהֵבֵאתִי לְךָ כַּר אוֹ כֶּסֶת יא) וְיָשַׁבְתָּ עֲלֵיהֶם וְיֵרַךְ לְךָ! וַיַּעַן מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ

א) הָאֶבֶן. ב) וְנַשְׁמִידֵם. ג) עָשׂוּ אֶתְכֶם לִמְאֻשָּׁרִים. ד) בְּשַׁלְוָה וּבְשָׁלוֹם. ה) הַנִּכְנָע וְהָרָצוּץ. ו) וַתַּחְשְׁבוּ. ז) הַדְּרָכִים. ח) וְהִשְׁלַכְתָּ, וְהֵסַרְתָּ. ט) מייל׳ע, Миля. י) יִתְנַשֵּׂא יא) קיססען, Подушка.

אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב יַעַרְבוּ אוֹתָנוּ לְפָנֶיךָ, יְיָ! וַיַּעַן יְיָ אֶת הָעָם לֵאמֹר: וּמִי יַעֲרֹב אֶת אֲבוֹתֵיכֶם לְפָנַי? הֵן שָׁאַל אַבְרָהָם אֲבִיכֶם מִמֶּנִּי אוֹת וּמוֹפֵת וַיֹּאמֶר לִי: בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירַשׁ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן? וְיִצְחָק אֲבִיכֶם אָהַב אֶת עֵשָׂו אֲשֶׁר שָׂנֵאתִי, וְגַם יַעֲקֹב אֲבִיכֶם אָמַר בַּצַּר לוֹ: נִסְתְּרָה דַרְכִּי מֵיְיָ! לָכֵן לֹא אֶקַּח אֶת הָעֲרֻבָּה הַזֹּאת וְשָׁאַלְתִּי מִכֶּם עֲרֻבָּה טוֹבָה מִמֶּנָּה! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ הָעָם אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: בָּנֵינוּ הַיְלָדִים לָנוּ יַעַרְבוּנוּ לְפָנֶיךָ, יְיָ! וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּיטְבוּ בְעֵינָיו עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: טוֹבָה לִי הָעֲרֻבָּה הַזֹּאת וְנֶאֱמָנָה לִי מְאֹד מְאֹד! מִיַּד יַלְדֵיכֶם אֲבַקֵּשׁ אִם תִּשְׁכַּח תּוֹרָתִי וְלֹא תֵעָשֶׂה! וַיֹּאמֶר הָעָם: לַמֵּד נְלַמֵּד אֶת זַרְעֵנוּ וְאֶת זֶרַע זַרְעֵנוּ אֶת הַתּוֹרָה וְשִׁנַּנּוּ אוֹתָהּ לָהֶם, וְדִבְּרוּ בָהּ בְּשָׁכְבָם וּבְקוּמָם וּבְלֶכְתָּם בַּדֶּרֶךְ, וְלֹא תָמוּשׁ א) מִפִּיהֶם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם!

סג. גִּלּוּי שְׁכִינָה.

וַיּוֹצֵא משֶׁה אֶת הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן הַמַּחֲנֶה, וַיֵּעָקֵר הַר סִינַי מִמְּקוֹמוֹ וַיָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ. וַיִּפָּתְחוּ הַשָּׁמַיִם וַיָּבֹא רֹאשׁ הָהָר בְּתוֹכָם. וַיַּעַל משֶׁה אֶל הָהָר וַיַּגֵּד לַיְיָ אֶת דִּבְרֵי הָעָם. וַיֹּאמֶר יְיָ: עַתָּה בָּאָה הָעֵת אֲשֶׁר אֶתֵּן בָּהּ אֶת תּוֹרָתִי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל; אוּלָם כִּי אֲגַלֶּה אֶת הָרְקִיעִים וְאָמַרְתִּי אָנֹכִי יְיָ! וּמשֶׁה עוֹמֵד עוֹדֶנּוּ עַל הָהָר, — לֹא יֵדְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי דִבֶּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: הַאָנֹכִי אִם משֶׁה? עַל כֵּן אֲצַוֶּה לְמשֶׁה לָרֶדֶת מִן הָהָר! וַיְהִי כֶּאֱמֹר יְיָ לְמשֶׁה: רֵד מִן הָהָר וְקִדַּשְׁתָּ אֶת הָעָם, וַיַּעַן משֶׁה אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: כְּבָר קִדַּשְׁתִּים! וַיְהִי דְבַר יְיָ אֶל משֶׁה שֵׁנִית לֵאמֹר: לֶךְ־רֵד וְעָלִיתָ אַתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ! וַיְהִי כְּרֶדֶת משֶׁה וַיִּפָּתְחוּ הַשָּׁמַיִם וַיִּגָּלֶה יְיָ.

סד. מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הָעָם: אַתֶּם רְאִיתֶם אֶת גָּדְלִי וְאֶת יָדִי הַחֲזָקָה וְאֶת טוּבִי וַחֲסָדַי אֲשֶׁר אָנֹכִי עוֹשֶׂה חִנָּם לְכָל יְצוּר ב) וַתֵּדְעוּ, כִּי אֵין כָּמוֹנִי וְאֵין כְּמַעֲשָׂי. וְגַם הַיּוֹם בְּהֵרָאוֹתִי אֲלֵיכֶם לֹא דָמִיתִי לְמַלְכֵי הָאָרֶץ, אֲשֶׁר עַבְדֵיהֶם מְפַנִּים ג) לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ, וְשָׂמִים יְרִיעוֹת נֶחְמָדוֹת בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף רַגְלָם, וּמַעֲלִים ד) לָהֶם אֶת הַנֵּרוֹת וּמְיַפִּים אֶת בָּתֵּיהֶם, וְנַהֲפוֹךְ הוּא, אֲשֶׁר נָטִיתִי אָנֹכִי אֶת שָׁמַי אֲשֶׁר עֵין הַתְּכֵלֶת לָהֶם עַל רָאשֵׁיכֶם, וָאַעַל אֶת נֵרִי הַגָּדוֹל – אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, וָאֶשְׁטַח ה) עַל כָּל הַדְּרָכִים וְעַל כָּל הַר וְגֶבַע וְעַל כָּל עֵמֶק אֶת יְרִיעוֹת יֶרֶק הַדֶּשֶׁא, וָאָשִׂים בָּהֶם פְּרָחִים נֶחְמָדִים לְמַרְאֶה נוֹתְנֵי רֵיחַ נִיחֹחַ... וִידַעְתֶּם הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתֶם אֶל לְבַבְכֶם, כִּי אֵין כָּמוֹנִי בְּכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָדוֹ לֹא תִקְצַר וַחֲסָדָיו לֹא יִתַּמּוּ ו) לְעוֹלָם וָעֶד.

סה. יְיָ אֶחָד.

וּבְדַבֵּר יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה – וַתִּדֹּם ז) כָּל הַתֵּבֵל כֻּלָּהּ: וַתֶּחְדַּלְנָה הַצִּפֳּרִים מִצַּפְצֵף, וַיַּעֲמֹד כָּל עוֹף כָּנָף בְּעוּפוֹ. וַתַּחֲרֵשׁ בֶּהֱמַת הָאָרֶץ וְלֹא גָעֲתָה ח). וְלֹא הִתְגַּלְגְּלוּ הָאוֹפַנִּים ט) וְהַשְּׂרָפִים י) לֹא אָמְרוּ „קָדוֹשׁ", וַיִּשְׁתְּקוּ הַיַּמִּים, וַיָּנוּחוּ הַגַּלִּים וְלֹא נָעוּ מִשְׁבְּרֵי יא) הַמַּיִם וְלֹא זָעוּ, וַיֶּחֱשֶׁה כָּל בָּשָׂר.

א) תָּסוּר. ב) נִבְרָא. ג) מְנַקִּים. ד) וּמַדְלִיקִים. ה) וָאֲפַזֵּר. ו) יִכְלוּ. ז) נִתְחָרֵשׁ. ח) לֹא הָמְתָה. ט) גַּלְגַּלֵּי מֶרְכֶּבֶת יְיָ. י) הַמַּלְאָכִים. יא) גַּלֵּי.

אֲנַחְנוּ וְעַל חַרְבֵּנוּ אֲנַחְנוּ חַיִּים! וַיָּבֹא יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַתְקַבְּלוּ אֶת תּוֹרָתִי, כִּי חַיִּים הִיא לְכָל עוֹשֶׂיהָ? וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל: הַשְׁמִיעֵנוּ נָא אֶת הַדְּבָרִים הַכְּתוּבִים בָּהּ! וַיְהִי כֶּאֱמוֹר יְיָ לֵאמֹר: בְּתוֹרָתִי כָּתוּב: „לֹא תִגְנֹב"!, וַיַּעֲנוּ בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל אֶת יְיָ לֵאמֹר: חָלִילָה לָּנוּ מִקַּבֵּל תּוֹרָה כָּזֹאת! וְגַם אֶל יוֹשְׁבֵי צֹר וְצִידוֹן וְאֶל כָּל עַמֵּי אֶרֶץ כְּנַעַן נִרְאָה יְיָ וַיֹּאמַר: הַתְקַבְּלוּ אֶת תּוֹרָתִי לְבַעֲבוּר יִיטַב לָכֶם וְהַאֲרַכְתֶּם יָמִים רַבִּים עַל אַרְצְכֶם? וַיַּעֲנוּ הַכְּנַעֲנִים אֶת יְיָ לֵאמֹר: הַגִּידָה נָּא מַה־כָּתוּב בַּתּוֹרָה הַזֹּאת? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: בְּתוֹרָתִי כָּתוּב לֵאמֹר: מֹאזְנֵי א) צֶדֶק... יִהְיֶה לָּךְ; אֶבֶן ב) שְׁלֵמָה... אֵיפָה ג) שְׁלֵמָה יִהְיֶה לָּךְ! וַיַּעֲנוּ הַכְּנַעֲנִים אֶת יְיָ לֵאמֹר: אֵין לָנוּ חֵפֶץ בַּתּוֹרָה אֲשֶׁר לָהּ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כָּאֵלֶּה! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא נִמְצָא בְּכָל עַמֵּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֹאבֶה לְקַבֵּל אֶת תּוֹרַת יְיָ, וַיָּבֹא יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָתֵת לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה.

סא. רִיב הֶהָרִים.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הֶהָרִים כִּי נוֹתֵן יְיָ אֶת הַתּוֹרָה עַל אַחַד הֶהָרִים וַיָּרִיבוּ אִישׁ בְּרֵעֵהוּ בְּחָזְקָה, כִּי אָמַר כָּל אֶחָד מֵהֶם: עָלַי יִתֵּן יְיָ אֶת תּוֹרָתוֹ! וַיֵּעָתְקוּ ד) הֶהָרִים מִמְּקוֹמָם וַיָּרוּצוּ הַמִּדְבָּרָה, כִּי יָדְעוּ אֲשֶׁר יִתֵּן יְיָ אֶת תּוֹרָתוֹ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר אֵין אֲדוֹנִים לוֹ, לְבַעֲבוּר יוּכַל כָּל הֶחָפֵץ בַּתּוֹרָה לָבוֹא אֶל הַמָּקוֹם הַהוּא לִשְׁמוֹעַ דְּבַר יְיָ, וְאִישׁ לֹא יִגְעַר בּוֹ לֵאמֹר: סוּר לְךָ מִזֶּה וְאַל תָּבוֹא בִּגְבוּלִי! וַיָּבֹא הַר תָּבוֹר מִבֵּית אֵלִים וְהַר הַכַּרְמֶל בָּא מֵאַסְפַּמְיָא.

וַיֹּאמֶר הַר תָּבוֹר: שׁוּב אֶל מְקוֹמֶךָ, כִּי לֹא קְרָאֲךָ יְיָ! וַיַּעֲנֵהוּ הַר הַכַּרְמֶל: שׁוּבָה אַתָּה אֶל מְקוֹמְךָ, כִּי גַם לְךָ לֹא קָרָא יְיָ לָבוֹא עַד הֲלוֹם! וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת רִיב הֶהָרִים וַיֹּאמַר: לָמָּה תָרִיבוּ כֻּלְּכֶם? הֵן לֹא תִדְמוּ אֶל הַר סִינַי וְלֹא תִשְׁווּ לוֹ, כִּי גַם עַל הַר תָּבוֹר, גַּם עַל הַר הַכַּרְמֶל עָבְדוּ בְּנֵי אָדָם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יָדָם! אוּלָם הַר סִינַי טָהוֹר הוּא וְקָדוֹשׁ; לֹא נָגְעָה עוֹד בּוֹ יַד אִישׁ וְלֹא הֶעֱמִידָה עָלָיו אֶת פִּסְלוֹ! הוּא הָהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ!

סב. הָעֲרֻבָּה ה) הַטּוֹבָה.

וַיְקַדֵּשׁ מֹשֶׁה אֶת הָעָם וַיְצַוֵּם לְכַבֵּס אֶת שִׂמְלוֹתֵיהֶם וְלִהְיוֹת נְכוֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הוּא שִׁשָּׁה בְּסִיוָן. וַיַּעַשׂ הָעָם כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיִּטַּהֲרוּ וַיִּתְקַדָּשׁוּ. וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל יְיָ, וַיֹּאמֶר לוֹ יְיָ: אֱסֹף אֶת כָּל הָעָם וְדִבַּרְתָּ בָרִאשׁוֹנָה אֶל הַנָּשִׁים וְהִשְׁמַעְתָּן אֶת דִּבְרֵי בְּנַחַת ו), וּבָאוּ הַדְּבָרִים בְּלִבָּן וְעָזְרוּ אֶת בַּעֲלֵיהֶן לְגַדֵּל אֶת יַלְדֵיהֶם אֲשֶׁר תֵּלַדְנָה לַתּוֹרָה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים! וְלֹא תִהְיֶינָה כְּחַוָּה אֵשֶׁת הָאָדָם אֲשֶׁר עָבְרָה אֶת פִּי יְיָ וַתִּצְטַדֵּק לֵאמֹר: לֹא לִי, כִּי אִם לְאִישִׁי צִוָּה יְיָ לְבִלְתִּי אֲכָל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע! וְהָיָה כַּהֲתִמְּךָ ז) לְדַבֵּר אֲלֵיהֶן וּפָנִיתָ אֶל הַגְּבָרִים וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם כְּכֹל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אוֹתְךָ, — לֹא תִגְרַע ח) דָּבָר! וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל כָּל הָעָם אֵת דִּבְרֵי יְיָ. וַיַּעַן הָעָם לֵאמֹר: כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ נַעֲשֶׂה! וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: בְּזֹאת אֶתֵּן לָכֶם אֶת תּוֹרָתִי, אִם תָּבִיאוּ לִי עֲרֵבִים אֲשֶׁר יַעַרְבוּכֶם לְפָנַי לֵאמֹר: מִיָּדֵינוּ יְבַקֵּשׁ יְיָ אִם לֹא יַעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה וְלֹא יִשְׁמְרוּהָ! וַיַּעֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְיָ לֵאמֹר:

א) וואגע, Вѣсы. ב) געוויכט, Гиря. ג) מִדָּה. ד) הוּסְרוּ. ה) בירגשאַפט, Ручательство.
ו) בִּנְעִימוּת. ז) כְּכַלּוֹתְךָ. ח) לֹא תַחְסִיר.

רְבוֹא מַלְאָכִים בְּרֶגַע הַזֶּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, מַלְאָךְ לְאִישׁ מַלְאָךְ לְאִישׁ וַיֹּאמְרוּ: הֱטִיבוֹתֶם מְאֹד אֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם כָּכָה אֶל מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ, וַתַּגִּידוּ הַיּוֹם כִּי הִתְכּוֹנַנְתֶּם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל אֲשֶׁר יְצַוֶּכֶם יְיָ, מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא תִשְׁאָלֻהוּ בָּרִאשׁוֹנָה אֶת הַדְּבָרִים מָה הֵם: הֲקַלִּים אִם כְּבֵדִים? עַל כֵּן נַעֲדָה א) אֶתְכֶם עֲדִי ב) אֲשֶׁר לֹא הָיָה עוֹד כָּמֹהוּ לְאִישׁ מִיּוֹם בְּרוֹא יְיָ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וּכְדַבֵּר הַמַּלְאָכִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּתְּנוּ לְאִישׁ אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל שְׁנֵי כְתָרִים וַיֹּאמְרוּ: טוֹבָה מְאֹד הַמַּתָּנָה אֲשֶׁר בְּיֶדְכֶם, וְעַל כֵּן שָׁמֹר תִּשְׁמְרוּהָ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם לְבִלְתִּי תֹאבַד מִכֶּם!

סט. מֹשֶׁה בַּשָּׁמָיִם.

וַיְהִי כַּעֲלוֹת מֹשֶׁה הַשָּׁמַיְמָה לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה וַיָּבֹא עָנָן וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו. וַיַּבֵּט מֹשֶׁה עָלָיו וְלֹא יָדַע אֵיכָה יַעֲשֶׂה: הֲיֹאחֶז בּוֹ אִם יַעֲלֶה עָלָיו. וְעוֹדֶנּוּ חוֹשֵׁב מַה לַּעֲשׂוֹת — וַיֵּחָלֵק הֶעָנָן לִשְׁנֵי חֲלָקִים וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹכוֹ. וַיִּשָּׂאֵהוּ הֶעָנָן מִשָּׁם וָהָלְאָה, וַיִּפְגְּשֵׁהוּ קְמוּאֵל הַמַּלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף מַלְאָכִים הַשּׁוֹמְרִים אֶת שַׁעַר הַשָּׁמָיִם, וַיִּגְעַר בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמַר: אֵיכָה נוֹעַזְתָּ לָבוֹא עַד הֲלוֹם וְלֹא יָרֵאתָ אֶת הַמַּלְאָכִים וְאֶת אִשָּׁם הַגְּדוֹלָה? וְעוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר—וַיִּכּוֹן לָגַעַת בְּמֹשֶׁה וּלְשָׂרְפוֹ. וַיִּקְרָא מֹשֶׁה בְּשֵׁם יְיָ. וַיֶּחֱרַד קְמוּאֵל חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיִּבָּהֵל וַיָּנָס מִפְּנֵי מֹשֶׁה, וַיִּרְחַק מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֶלֶף פַּרְסָה. וַיִּשָּׂא הֶעָנָן אֶת מֹשֶׁה מִמְּקוֹמוֹ וָהָלְאָה וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי הַדַּרְנִיאֵל הַמַּלְאָךְ, הוּא הַדַּרְנִיאֵל אֲשֶׁר כָּל מִלָּה וּמִלָּה הַיּוֹצְאָה מִפִּיו תֵּרֹב ג) שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף בְּרָקִים. וַיִּרְאֵהוּ מֹשֶׁה וַיֶּחֱרַד וַיִּבָּהֵל וַתִּדְבַּק לְשׁוֹנוֹ לְחִכּוֹ וְלֹא יָכֹל לְהוֹצִיא הֲגָה ד) מִפִּיו. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: בְּהֵרָאוֹתִי אֵלֶיךָ בַּסְּנֶה הִרְבֵּיתָ לְדַבֵּר עִמִּי וְלֹא יָרֵאתָ, וּמַדּוּעַ נִבְהַלְתָּ הַיּוֹם מִפְּנֵי אַחַד הַמַּלְאָכִים הַמְשָׁרְתִים אוֹתִי? וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת קוֹל יְיָ הַמְדַבֵּר אֵלָיו וַיֶּחֱזַק, וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְיָ. וְאַךְ הוֹצִיא מֹשֶׁה אֶת שֵׁם יְיָ מִפִּיו וַיִּרְגַּז הַדַּרְנִיאֵל תַּחְתָּיו. וַיִּגַּשׁ אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: אַשְׁרֶיךָ, מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם, וְטוֹב לְךָ כִּי בָאתָ עַד הֲלוֹם, וְעַתָּה הוֹאֶל נָא וְהָלַכְתָּ אַחֲרַי וְהוֹרֵיתִיךָ אֶת הַדֶּרֶךְ תֵּלֵךְ בָּהּ. וַיַּעֲבוֹר הַדַּרְנִיאֵל לִפְנֵי מֹשֶׁה עַד בּוֹאָם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר סַנְדַּלְפוֹן הַמַּלְאָךְ עוֹמֵד שָׁם. וַיֹּאמֶר הַדַּרְנִיאֵל אֶל מֹשֶׁה: לֹא אוּכַל לָלֶכֶת מִזֶּה וָהָלְאָה פֶּן תִּשְׂרְפֵנִי הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַיּוֹצְאָה מִסַּנְדַּלְפוֹן הַמַּלְאָךְ. כִּשְׁמֹעַ מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתְחַלְחַל עַד מְאֹד, וַתֵּרַדְנָה עֵינָיו דִּמְעָה. וַיִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא! וַיַּעֲבֵר יְיָ אֶת מֹשֶׁה עַל פְּנֵי אֵשׁ סַנְדַּלְפוֹן וַיְבִיאֵהוּ עַד לִפְנֵי נְהַר אֵשׁ אֹכְלָה אֵשׁ (הוּא הַנָּהָר אֲשֶׁר יִרְחֲצוּ בוֹ הַמַּלְאָכִים לִפְנֵי הִתְיַצְּבָם לִפְנֵי יְיָ). וַיַּעֲבֵר יְיָ אֶת מֹשֶׁה אֶת נְהַר הָאֵשׁ וַיַּגִּישֵׁהוּ אֶל הַמַּלְאָכִים הַסּוֹבְבִים אֶת כִּסֵּא כְבוֹד יְיָ. וַיַּרְאֵם מֹשֶׁה וַתִּפֹּל עָלָיו אֵימָה וָפַחַד, כִּי גְדוֹלָה שַׁלְהֶבֶת הַמַּלְאָכִים הָאֵלֶּה, וְכָמוֹהָ לֹא רָאָה עַד הָעֵת הַהִיא. וַיָּאצֶל ה) יְיָ מִזִּיו ו) כְּבוֹדוֹ עַל מֹשֶׁה וַיְחַזְּקֵהוּ, וְלֹא יָכְלָה אֵשׁ הַמַּלְאָכִים לִנְגֹּעַ בּוֹ.

ע. מֹשֶׁה וְהַמַּלְאָכִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע לְמַלְאֲכֵי יְיָ כִּי בָא מֹשֶׁה לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה וַיֵּצֶר לָהֶם הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: הוֹכַחְתָּ ז) אֶת הַמַּלְאָכִים וְהַגֵּד לָהֶם כִּי אֵין לָהֶם חֵפֶץ בְּתוֹרָתִי, וַהֲשִׁבֹּתָ ח) מֵעָלֶיךָ אֶת תְּלֻנֹּתָם! וַיַּעַן מֹשֶׁה אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: יָרֵאתִי מְאֹד פֶּן

א) נְקַשֵּׁט. ב) תַּכְשִׁיט. ג) תֵּירֶה. שׁיעסט, Стрѣляетъ. ד) הֲבָרָה. ה) וַיֶּחְלַק. ו) מִבֹּהַר.
ז) הִתְוַכַּח. ח) וְהִשְׁקַטְתָּ.

וּבִהְיוֹת הַדְּמָמָה אֲשֶׁר כָּמֹהָ לֹא הָיְתָה וְאַחֲרֶיהָ לֹא תִהְיֶה עוֹד, — וַיִּשָּׁמַע קוֹל יְיָ לֵאמֹר: „אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ!...“ וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַתִּשְׁמַע כָּל הָאָרֶץ, וַיִּשָּׁמַע לְזָקֵן וָיֶלֶד לְבָחוּר וּבְתוּלָה לְיוֹנֵק וְעוֹלָל. וַיֵּחָלֵק הַקּוֹל לְשִׁבְעִים לְשׁוֹנוֹת וַיֵּלֶךְ מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ וַיָּבֹא בְּלֵב כָּל אִישׁ, וַיְבִינוּהוּ בְּנֵי הָאָדָם אִישׁ אִישׁ לְפִי הַדַּעַת אֲשֶׁר חָנַן אוֹתוֹ אֱלֹהִים! וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא דְבַר יְיָ מִפִּיו וַתִּהְיֶינָה הַמִּלִּים לְאֵשׁ וַתְּעוֹפֶינָה בָּרוּחַ וַתֵּרָאֶינָה לְעֵינֵי כָל הָעָם. וַיֶּחֱרַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ, וַיִּטְּפוּ הַשָּׁמַיִם וַיִּזְּלוּ הֶהָרִים. וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶל אָחִיו: הָבָה נָרוּצָה נֶגְבָּה, כִּי מִשָּׁם הָלַךְ הַקּוֹל. וַיְהִי בְרוּצָם נֶגְבָּה וַיִּשָּׁמַע לָהֶם הַקּוֹל מִצָּפוֹן, וַיֵּהָפְכוּ וַיָּרוּצוּ צָפוֹנָה וַיִּשָּׁמְעוּ לָהֶם הַקּוֹלוֹת גַּם מִמִּזְרָח גַּם מִמַּעֲרָב, וַיָּרוּצוּ מִזְרָחָה וּמַעֲרָבָה וַיִּשָּׁמַע לָהֶם הַקּוֹל מִן הַשָּׁמַיִם, וַיִּשְׂאוּ אֶת עֵינֵיהֶם הַשָּׁמַיְמָה וַיֵּלֶךְ הַקּוֹל מִן הָאָרֶץ. וַיִּשְׁתָּאֶה הָעָם וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: עַתָּה הָרְאֵינוּ לָדַעַת כִּי מָלֵא יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיֵּרְדוּ מַלְאֲכֵי יְיָ וַיִּקְחוּ אֶת דְּבָרוֹ וַיְבִיאֻהוּ אֶל כָּל אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת קְדֻשַּׁת הַדָּבָר וְאֶת גָּדְלוֹ וְאֶת שְׂכָרוֹ אֲשֶׁר יִתֵּן יְיָ לְכָל עֹשֵׂהוּ, וְאֶת הָעֹנֶשׁ אֲשֶׁר יַעֲנֹשׁ יְיָ לְכָל אֲשֶׁר יְמָאֵן לְשָׁמְרוֹ וְלַעֲשׂוֹתוֹ. וּכְכַלּוֹת הַמַּלְאָכִים לְדַבֵּר אֶל הָאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי וּלְהַזְהִירוֹ, — וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ לֵאמֹר: הֲתֹאבֶה לְקַבֵּל אֶת דְּבַר יְיָ? וְעָנָה הָאִישׁ וְאָמַר: טוֹב בְּעֵינַי דְּבַר יְיָ, הִנְנִי וְקִבַּלְתִּיו. כִּשְׁמֹעַ הַמַּלְאָכִים אֶת הַמַּעֲנֶה הַזֶּה וְנָשְׁקוּ לָאִישׁ הֶחָפֵץ בִּדְבַר יְיָ. וְשָׁב הַדָּבָר שֵׁנִית לִימִין יְיָ, וְלָקַח אוֹתוֹ יְיָ וּבְרָרוֹ א) עַל הַלּוּחַ.

סו. טַל שֶׁל תְּחִיָּה.

וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיף יְיָ לְדַבֵּר כֵּן תִּגְדַּל אֵשׁוֹ וְכֵן תִּגַּע בְּיִשְׂרָאֵל. וַיֶּחֱרַד הָעָם מְאֹד עַד אֲשֶׁר לֹא נוֹתְרָה בּוֹ נְשָׁמָה. וַתָּבוֹא הַתּוֹרָה וַתִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַתֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! הֲכִי לְבַעֲבוּר יִחְיֶה בִּי הָאָדָם וּלְבַעֲבוּר יַאֲרִיךְ יָמִים אַתָּה נוֹתֵן אוֹתִי לוֹ, וּמַדּוּעַ יָצְאָה נֶפֶשׁ הָעָם בְּדַבֶּרְךָ עִמּוֹ? אָנָּא, יְיָ, חַזְּקֵם וְאַמְּצֵם וְנָתַתָּ בָּהֶם כֹּחַ לִשְׁמֹעַ אֶת דְּבָרֶיךָ וְלַעֲשׂוֹתָם! וַיִּתֵּן יְיָ עַל הָעָם מִטַּל הַשָּׁמַיִם וַיֵּרֶד עֲלֵיהֶם וַיְחַיֵּם וַיָּשֶׁב אֶת נַפְשָׁם וַיֶּחֶזְקוּ וַיֶּאֶמְצוּ.

סז. הַתּוֹרָה וְאוֹרָהּ.

וְהָאוֹרָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יָצְאָה מִדְּבַר יְיָ מָלְאָה אֶת כָּל הָאָרֶץ, וַיֵּאָסְפוּ מַלְכֵי הָאֲדָמָה אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הוֹאֶל נָא וְהִגַּדְתָּ לָנוּ: הֲמֵבִיא יְיָ שֵׁנִית מַבּוּל עַל הָאָרֶץ? וַיַּעַן אוֹתָם בִּלְעָם לֵאמֹר: הֲלֹא הֻגַּד לָכֶם כִּי נִשְׁבַּע יְיָ לְבִלְתִּי הָבִיא עוֹד מַבּוּל עַל הָאָרֶץ לְשַׁחֲתָהּ! וַיּוֹסִיפוּ הַמְּלָכִים לְדַבֵּר וַיֹּאמְרוּ אֶל בִּלְעָם: אוּלַי יָבִיא עַתָּה יְיָ מַבּוּל אֵשׁ? וַיַּעַן אוֹתָם בִּלְעָם לֵאמֹר: אֶת תּוֹרָתוֹ הוּא נוֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִמֶּנָּה יָצְאָה הָאוֹרָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נִבְהַלְתֶּם מִמֶּנָּה! וַיִּשְׁמְעוּ הַמְּלָכִים אֶת דִּבְרֵי בִלְעָם וַיָּנִיחוּ ב) לָהֶם, וַיָּשׁוּבוּ אִישׁ אִישׁ אֶל אַרְצוֹ וְאֶל מַלְכוּתוֹ.

סח. נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

וַיְהִי כִּקְרֹא מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי הָעָם אֶת סֵפֶר הַבְּרִית אֲשֶׁר בֵּין יְיָ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיַּעַן כָּל הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ: כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע! וַיֵּרְדוּ שִׁשִּׁים

א) וְחָקַק. ב) נָתְנוּ לָהֶם מְנוּחָה.

אֲהָהּ יְיָ אֱלֹהִים! הֲזֹאת הִיא הַתּוֹרָה וְזֶה שְׂכָרָהּ? וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: גַּם אָנֹכִי כָּמוֹךָ חָשַׁבְתִּי, אֶפֶס כִּי כֵן גָּזַרְתִּי אֹמֶר — וַיֶּהִי. וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים אָמַר אֶל מֹשֶׁה: עֵקֶב אֲשֶׁר קָטֹנְתָּ בְּעֵינֶיךָ וַתֹּאמַר: טוֹב הָאִישׁ הַהוּא וְגָדוֹל מִמֶּנִּי וְנָתַתָּ אֶת תּוֹרָתְךָ עַל יָדוֹ, לָכֵן אוֹסִיף אֵיטִיב עִמְּךָ וּמִלֵּאתִי אוֹתְךָ רוּחִי בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדָעַת. וּכְדַבֵּר יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּפְתַּח יְיָ אֶת חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי הַבִּינָה וַיִּתֵּן לְמֹשֶׁה אַרְבָּעִים וְתִשְׁעַת שַׁעֲרֵי בִינָה, וְלֹא נִשְׁאַר לְכָל בְּנֵי הָאָדָם בִּלְתִּי אִם שַׁעַר אֶחָד. וַיֶּחְכַּם מֹשֶׁה וַיַּשְׂכֵּל מְאֹד מְאֹד. אָז יִפְקַח יְיָ אֶת עֵינֵי מֹשֶׁה וַיַּבֵּט עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת שׁוֹפְטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת רָאשֵׁי הָעָם וּמְאַשְּׁרָיו א), וְאֶת הָרְשָׁעִים וְאֶת פֹּעֲלֵי אָוֶן וְכָל עֹשֵׂי רִשְׁעָה רָאָה מֹשֶׁה...

עב, צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו.

וַיְהִי כִּרְאוֹת מֹשֶׁה אֶת הָעָוֶל וְהַמְּרוּצָה ב) וְאֶת גֵּזֶל עָנִי וָרָשׁ וְאֶת דִּמְעַת הָעֲשׁוּקִים וְהָרְצוּצִים וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד, וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: שׁוֹפֵט כָּל הָאָרֶץ! מַדּוּעַ תָּרַע לַצַּדִּיק וְתֵיטִיב לָרָשָׁע, תַּעֲצוֹם ג) עֵינֶיךָ מֵרְאוֹת בְּרָע, תִּרְאֶה אָוֶן וְלֹא תִתְבּוֹנָן? אָנָּא, יְיָ, הֲבִינֵנִי אֶת סִתְרֵי מִשְׁפָּטֶיךָ וַאֲסַפְּרָה צִדְקָתְךָ בְּקָהָל רָב! וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: שָׁמַעְתִּי אֶת תְּחִנָּתְךָ אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתָּ אֵלָי! הִנְנִי וְהִרְאִיתִיךָ אֶת דֶּרֶךְ מִשְׁפָּטָי. אֶפֶס קָצֵהוּ תִרְאֶה, כִּי לֹא יִרְאֵהוּ כֻלּוֹ יְלוּד אִשָּׁה! פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה אֶת הַמַּרְאוֹת אֲשֶׁר תִּשָּׁוֶינָה ד) לְנֶגְדֶּךָ! וַיִּשָּׂא מֹשֶׁה אֶת עֵינָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה נַחַל קָטֹן הוֹלֵךְ בְּמוֹרַד הָר; וּמֵי הַנַּחַל טְהוֹרִים וְזַכִּים ה) כְּעֵין הַבְּדֹלַח. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיַּרְא מֹשֶׁה וְהִנֵּה אִישׁ חַיִל רוֹכֵב עַל סוּס הִקְרִיב אֶל הַנָּחַל. וַיֵּרֶד מֵעַל סוּסוֹ וַיַּשְׁקֵהוּ וַיִּכְרַע עַל בִּרְכָּיו וַיֵּשְׁתְּ גַּם הוּא. וַיְהִי הוּא עֹשֶׂה הֵנָּה וָהֵנָּה, וַיִּפֹּל צְרוֹר כַּסְפּוֹ מִכִּיס בִּגְדוֹ אַרְצָה וְלֹא הִתְבּוֹנָן. וַיַּעַל עַל סוּסוֹ וַיִּרְכַּב מִשָּׁם וָהָלְאָה לְדַרְכּוֹ.

וַיַּעַבְרוּ רְגָעִים אֲחָדִים וַיֵּרֶד אֶל הַנַּחַל נַעַר קָטֹן רֹעֵה צֹאן וַיַּשְׁקְ אֶת עֶדְרוֹ. וַיְהִי כְּהִפָּנוֹתוֹ שִׁכְמוֹ לָלֶכֶת, וַיַּרְא אֶת צְרוֹר הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָבַד לְאִישׁ הַחַיִל וַיְרִימֵהוּ מִן הָאָרֶץ, וַיִּצְפְּנֵהוּ בְּכִיס בִּגְדוֹ. וַיִּשְׂמַח הַנַּעַר שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה בוֹ! לֹא אָשׁוּב עוֹד לַאֲדוֹנִי הַמַּכֶּה אוֹתִי הַכֵּה וּפָצֹעַ יוֹם יוֹם, וְשַׁבְתִּי אֶל אִמִּי בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתִּי וְקָנִתָה בַּיִת וְשָׂדֶה וְיָשַׁבְנוּ יַחְדָּו! וַיְהִי אַךְ הִרְחִיק הַנַּעַר מִן הַנַּחַל וַיֵּלֶךְ מֵעֵינֵי מֹשֶׁה, וַיַּרְא מֹשֶׁה וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן הוֹלֵךְ וְקָרֵב אֶל הַנָּחַל; וְהָאִישׁ עָיֵף וְיָגֵעַ, בִּרְכָּיו כֹּשְׁלוֹת מֵרֹב דַּרְכּוֹ וּמֵחֹם הַיּוֹם אֲשֶׁר עִנָּה אֶת כֹּחוֹ מְאֹד. וּכְבוֹאוֹ עַד לִפְנֵי שְׂפַת הַנַּחַל וַיֵּשֶׁב עַל הָאָרֶץ וַיּוֹצֵא מִיַּלְקוּטוֹ ו) פְּתוֹתֵי לֶחֶם יָבֵשׁ וַיִּטְבְּלֵן בַּמַּיִם וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לֶאֱכֹל וַיִּשְׁכַּב עַל הָאָרֶץ וַיָּשֶׂם אֶת יַלְקוּטוֹ מְרַאֲשׁוֹתָיו וַיִּישָׁן.

וְאִישׁ הַחַיִל בְּהַרְחִיקוֹ מֵהַנַּחַל מִשֵּׁשׁ אֶת בְּגָדָיו וַיַּרְא כִּי אֵין צְרוֹר הַכֶּסֶף בְּכִיסוֹ וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד. וַיִּזְכֹּר כִּי כָרַע עַל בִּרְכָּיו לִשְׁתּוֹת מַיִם וְלֹא נִזְהַר וַיִּפֹּל הַכֶּסֶף מִכִּיסוֹ, וַיִּדְפֹּק אֶת סוּסוֹ וַיְמַהֵר לָשׁוּב אֶל הַנָּחַל. וַיִּגַּשׁ אֶל הָאִישׁ הַזָּקֵן הַיָּשֵׁן עַל שְׂפַת הַנַּחַל וַיְעִירֵהוּ מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמַר: הָשִׁיבָה לִי אֶת כַּסְפִּי אֲשֶׁר מָצָאתָ בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִהְיֶה יָדִי בָּךְ! וַיִּקַץ הַזָּקֵן מִשְּׁנָתוֹ הַמְּתוּקָה וַיֹּאמֶר אֶל אִישׁ הֶחָיִל: מַה־לְּךָ כִּי זָעָקְתָּ? וַיַּעַן אִישׁ הַחַיִל וַיֹּאמַר: אֶת כַּסְפִּי אֲשֶׁר אָבַד מִמֶּנִּי בַּמָּקוֹם הַזֶּה מָצָאתָ

א) מַנְהִיגָיו. ב) הָעֹשֶׁק. ג) תִּסְגֹּר. ד) תִּתְיַצֵּבְנָה. ה) בְּהִירִים. ו) שַׂק קָטֹן.

תֵּצֵא אֵשׁ מֵהֶם וַאֲכָלָתְנִי! וַיֹּאמֶר יְיָ: אֱחוֹז בְּכִסֵּא כְבוֹדִי וְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אֶת דְּבָרֶיךָ! וַיֹּאחֶז מֹשֶׁה בְּכִסֵּא כְּבוֹד יְיָ, וַיֶּחֱזַק וַיֶּאֱמַץ עַד מְאֹד, וַיֹּאמֶר אֶל הַמַּלְאָכִים: הֵן כָּתוּב בְּתוֹרַת יְיָ: אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם... לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים... זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ... לֹא תִרְצָח, לֹא תִגְנֹב... לֹא תַחְמֹד...! וְעַתָּה הַגִּידוּ נָא לִי: הַאַתֶּם הֱיִיתֶם בְּמִצְרַיִם וַתֵּעָבְדוּ שָׁם? הֲתִפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לָהֶם וְאַתֶּם רֹאִים אֶת כְּבֹד יְיָ וְאֶת גָּדְלוֹ וְאֶת יָדוֹ הַחֲזָקָה? הֶעָשֹׂה תַעֲשׂוּ מְלָאכָה שֵׁשֶׁת יָמִים וְהָנוּחוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת? הֲיַחְמֹד אִישׁ מִכֶּם דָּבָר וּגְנָבָהוּ מֵאֵת רֵעֵהוּ אוֹ יִרְצָחֵהוּ נָפֶשׁ?.. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמַּלְאָכִים אֶת דִּבְרֵי מֹשֶׁה וַיַּעֲנוּ כֻלָּם פֶּה אֶחָד לֵאמֹר: יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם!

עא. תַּגֵּי א) הַתּוֹרָה.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיַּרְא מֹשֶׁה וְהִנֵּה הַתּוֹרָה כְתוּבָה בְּאֵשׁ שְׁחוֹרָה עַל עוֹרוֹת אֵשׁ לְבָנָה, וַיְיָ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא וּמוֹסִיף עַל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה תַּגִּים וּכְתָרִים. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְיָ: מַדּוּעַ תּוֹסִיף עַתָּה אֶת הַתַּגִּים עַל הָאוֹתִיּוֹת וְלֹא כְתַבְתָּם בָּרִאשׁוֹנָה יַחַד עִם הָאוֹתִיּוֹת? וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנוֹלַד אִישׁ מְלֵא רוּחַ דַּעַת וְחָכְמָה וּתְבוּנָה וְנִגְלוּ תַּעֲלֻמוֹת הַתַּגִּים וְסִתְרֵיהֶם, וְיָדַע לְהַגִּיד עַל כָּל תַּג וְתַג תִּלֵּי תִלִּים ב) הֲלָכוֹת! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְיָ: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְהַרְאֵיתַנִי אֶת הָאִישׁ הַגָּדוֹל הַהוּא! וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: הַבִּיטָה אַחֲרֶיךָ! וַיַּבֵּט מֹשֶׁה וַיַּרְא וְהִנֵּה בַיִת לְפָנָיו. וַיַּרְא בַבַּיִת תַּלְמִידִים רַבִּים מְאֹד יוֹשְׁבִים שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת וְלִפְנֵיהֶם אִישׁ אֲשֶׁר תָּאֳרוֹ כְּתֹאַר מַלְאַךְ אֱלֹהִים. וַיִּגַּשׁ מֹשֶׁה אֶל שׁוּרַת הַתַּלְמִידִים הַשְּׁמִינִית וַיֵּט אָזְנוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתָם — וְלֹא הֵבִין דָּבָר מִכָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הַתַּלְמִידִים שׁוֹאֲלִים אֶת מוֹרָם לֵאמֹר: הַגִּידָה לָנוּ, מוֹרֵנוּ, אֵיכָה יָדַעְתָּ אֶת מִשְׁפַּט הַדָּבָר וְחֻקָּיו אֲשֶׁר שְׁאַלְנוּךָ וַאֲנַחְנוּ הֵן בִּקַּשְׁנוּהוּ וַנִּיגַע לִמְצֹא אוֹתוֹ וְלֹא יְדַעֲנוּהוּ עַד אֲשֶׁר הִגַּדְתָּ לָנוּ? וַיַּעַן אוֹתָם הַמּוֹרֶה וַיֹּאמַר: הַדָּבָר אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָכֶם נֶאֱמַר עַל פִּי יְיָ לְמֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם עַל הַר סִינָי! וַיָּנִיחוּ ג) הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְמֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! הִנְּךָ אוֹמֵר לִבְרֹא אֶת הָאִישׁ הַגָּדוֹל הַהוּא וּלְהַגִּיד לוֹ אֶת רָזֵי ד) תוֹרָתְךָ וְתַעֲלֻמוֹתֶיהָ, וּמַדּוּעַ תִּתֵּן אֶת תּוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה עַל יָדִי? אָנָּא יְיָ תְּנָה אֶת תּוֹרָתְךָ עַל יְדֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר יִגְדַּל מִמֶּנִּי בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת, כִּי לוֹ יָאֲתָה! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: גַּם אָנֹכִי כָמוֹךָ חָשַׁבְתִּי, אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה הַדָּבָר הַזֶּה, וְעַתָּה מֹשֶׁה הַחֲרִישָׁה וְאַל תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי בַּדָּבָר הַזֶּה. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אַל נָא יִחַר אַפְּךָ, יְיָ, וַאֲדַבְּרָה אַךְ הַפָּעַם: הִנֵּה הֶרְאִיתַנִי אֶת חָכְמַת הָאִישׁ הַגָּדוֹל הַהוּא וְאֶת תּוֹרָתוֹ וְלֹא הֶרְאִיתַנִי אֶת שְׂכָרוֹ הַנָּכוֹן לוֹ? וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: הַבִּיטָה אַחֲרֶיךָ..! וַיַּבֵּט מֹשֶׁה אַחֲרָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה נָפְלָה עֲדַת ה) מְרֵעִים עַל הָאִישׁ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ הַהוּא, וּמַסְרְקוֹת ו) בַּרְזֶל חַדּוֹת בִּידֵיהֶם וְהֵמָּה סֹרְקִים ח) אֶת בְּשָׂרוֹ וְגֹזְרִים ט) אוֹתוֹ לִגְזָרִים י)... וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיֹּאמַר

א) הַצַּעֲצוּעִים וְהַקַּוִּים אֲשֶׁר עַל הָאוֹתִיּוֹת בְּ„סֵפֶר תּוֹרָה". ב) הַרְבֵּה מְאֹד. ג) הָיוּ לִמְנוּחָה.
ד) סוֹדוֹת. ה) קָהָל. ו) אֲנָשִׁים רָעִים. ז) קַאמֶע, Гребни. ח) קַאמְמֶען, Чешут.
ט) וְכֹרְתִים. י) לִנְתָחִים.

לַמָּרוֹם וּרְאִיתֶם כִּי אֱמֶת דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם. וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם אֶל הַשָּׁמַיִם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עָנָן כָּבֵד לְנֶגְדָּם, וּבְתוֹךְ הֶעָנָן מִטָּה שְׁחוֹרָה וּפְנֵי מֹשֶׁה הַמֵּת נִשְׁקָפִים מִמֶּנָּה. וְאַרְבָּעִים אֶלֶף הָאִישׁ אֲשֶׁר עָלוּ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וּשְׁנֵי הַחַרְטֻמִּים יוֹנוֹס וְיוֹמְבְּרוֹס נִקְהֲלוּ עַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: הֵן לֹא יָשׁוּב עוֹד מֹשֶׁה וְעַל כֵּן הוֹאֶל נָא וַעֲשִׂיתָ לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ... וַיַּעַן אַהֲרֹן וְחוּר אֶת הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: עוֹד מְעַט וְיָרַד מֹשֶׁה וְשָׁב אֵלֵינוּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ לְדִבְרֵיהֶם וַיִּגְעַר בָּהֶם חוּר לֵאמֹר: אֵיכָה נוֹאַלְתֶּם א) לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר: עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְאַתֶּם הֵן רְאִיתֶם אֶת כָּל הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְיָדוֹ לֹא קָצְרָה. כִּי אֲמַרְתֶּם מֵת מֹשֶׁה וְלֹא יָשׁוּב עוֹד, — הֲתִקְצַר יַד יְיָ אֱלֹהֵינוּ, הָעֹשֶׂה לָנוּ גְדוֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר, מֵהוֹלִיךְ אוֹתָנוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה וּמֵהָבִיא אוֹתָנוּ אֶל הַמְּנוּחָה וְהַנַּחֲלָה? אַל, אַחַי, תְּדַבְּרוּ עוֹד כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא תֶחֶטְאוּ לַיְיָ! וַיִּקְצְפוּ הָאֲנָשִׁים עַל חוּר קֶצֶף גָּדוֹל וַיָּקוּמוּ עָלָיו וַיִּשְׁחָטֻהוּ. וְאַחַר נִגְּשׁוּ אֶל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים! וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן בְּלִבּוֹ: אִם לֹא אֶעֱשֶׂה אֶת בַּקָּשָׁתָם, — וְקָמוּ עָלַי וְהָרְגוּ גַם אוֹתִי וְהוֹסִיפוּ חַטָּאָה עַל חַטָּאתָם וְלֹא יֹאבֶה יְיָ סְלֹחַ לָהֶם; עַל כֵּן אֶעֱשֶׂה אֵת אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ מִמֶּנִּי. וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יִנָּחֲמוּ עַל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים וְשָׁבוּ אֶל יְיָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם וְסָלַח לָהֶם, כִּי חַנּוּן וְרַחוּם הוּא וּמַרְבֶּה לִסְלֹחַ. וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל כָּל הָאֲנָשִׁים הַנִּקְהָלִים אֵלָיו: עָשֹׂה אֶעֱשֶׂה לָכֶם אֱלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם אֵלָי! אֶפֶס כִּי אֶשְׁאַל מֵאִתְּכֶם לַעֲשׂוֹת עִמָּדִי חֶסֶד וּלְחַכּוֹת עוֹד מְעַט, כִּי יוֹדֵעַ אָנֹכִי אֲשֶׁר לֹא יַאַרְכוּ הָרְגָעִים וְשָׁב אֵלֵינוּ מֹשֶׁה. וַיַּרְא אַהֲרֹן כִּי אֵין שׁוֹמֵעַ לוֹ מֵהָעָם הַזֶּה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הִנֵּה יָדַעְתִּי, כִּי יָקְרוּ מְאֹד הַנְּזָמִים ב) בְּעֵינֵי הַנָּשִׁים וְכֹל אֲשֶׁר לָהֶן תִּתְגַּנֶּה בְעֵדֶן, עַל כֵּן אֹמַר לַגְּבָרִים הַחֲפֵצִים בֵּאלֹהִים אֲחֵרִים: פָּרְקוּ ג) אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם, בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם וְהָבִיאוּ אֵלָי! וְהָיָה כִּי תְמָאֵנָּה הַנָּשִׁים לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל בַּעֲלֵיהֶן וְנִמְשַׁךְ הַדָּבָר וּבָא מֹשֶׁה וְחָשַׂךְ ד) אֶת הָעָם מֵחֲטֹא לֵאלֹהִים. וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל הָעָם לְהָבִיא אֵלָיו אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיהֶם. וַיֵּלְכוּ הַגְּבָרִים אֶל נְשׁוֹתֵיהֶן וַיֹּאמְרוּ לָהֶן לָתֵת אֶת נִזְמֵיהֶן וְלֹא נָתָנוּ. וַיְמַהֵר הָעָם וַיִּתְפָּרְקוּ אֶת הַנְּזָמִים אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל אַהֲרֹן, וַיְהִי כִּרְאוֹת אַהֲרֹן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד, וַיִּשָּׂא עֵינָיו אֶל הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! אַתָּה יוֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת כָּל בְּנֵי הָאָדָם, וַתֵּדַע כִּי צַר לִי מְאֹד לַעֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשַׁת הָעָם הַזֶּה! וּכְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקַּח אֶת כָּל הַנְּזָמִים אֲשֶׁר הֵבִיאוּ אֵלָיו וַיַּשְׁלִיכֵם בָּאֵשׁ. וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַחַרְטֻמִּים וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַזָּהָב לְעֵגֶל וַיֵּצֵא מִתּוֹךְ הָאֵשׁ וַיְדַלֵּג וַיְקַפֵּץ אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה, וַיֹּאמְרוּ לָעָם: אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל! וַיְהִי כִּרְאוֹת אַהֲרֹן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתֶּחְשַׁכְנָה עֵינָיו וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ אַתֶּם מְמַהֲרִים לַעֲבוֹד אֶת הָאֱלִיל הַזֶּה? חַכּוּ נָא עַד יַעֲבוֹר הַלַּיְלָה, כִּי חַג לַיְיָ מָחָר! וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ מַלְאֲכֵי יְיָ: אוֹיָה לָעָם הַזֶּה! שָׁכְחוּ אֵל מוֹשִׁיעָם, עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת בְּמִצְרָיִם!

עד. לך רד

וַיְכַל יְיָ לְלַמֵּד אֶת מֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה

א) נִסְכַּלְתֶּם. ב) הָעֲגִילִים, Серьги. ג) הָסִירוּ. ד) וְעָצַר.

וַתִּקָּחֵהוּ לְךָ, – וּמַה־לִּי עוֹד? וַיֹּאמֶר הַזָּקֵן: אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לֹא רָאִיתִי וְאַךְ תּוֹאֲנָה א) אַתָּה מְבַקֵּשׁ לִי. וַיִּקְצֹף אִישׁ הַחַיִל מְאֹד וַיֹּאמַר: לֹא הָיָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה זוּלָתְךָ אִישׁ! אַתָּה מָצָאתָ אֶת כַּסְפִּי וַתִּצְפְּנֵהוּ! עַל כֵּן אָנֹכִי אֹמֵר לְךָ הָשֵׁב אֶת אֲבֵדָתִי אִם חָפֵץ חַיִּים אָתָּה! וַיַּכְעִיסוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת הַזָּקֵן, וַיַּעַן אֶת אִישׁ הַחַיִל עַזּוֹת ב) וַיִּפֶן לוֹ עֹרֶף וַיֹּאמֶר לָלֶכֶת לְדַרְכּוֹ; וַיָּקָם עָלָיו אִישׁ הַחַיִל בַּחֲמָתוֹ כִּי קָשְׁתָה וַיִּרְצָחֵהוּ. וַיְמַשֵּׁשׁ אֶת בִּגְדֵי הַזָּקֵן הַמֵּת, וַיָּרֶק אֶת יַלְקוּטוֹ וַיְחַפֵּשׂ בְּכָל הַמָּקוֹם הַהוּא. וַיְהִי כִּי לֹא מָצָא אֶת כַּסְפּוֹ וַיַּעַל עַל סוּסוֹ וַיִּרְכַּב מִשָּׁם וָהָלְאָה.

וַיְהִי כִּרְאוֹת מֹשֶׁה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּצְעַק אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אֲהָהּ יְיָ אֱלֹהִים! אָמַרְתִּי יְנַחֲמוּנִי הַמַּרְאוֹת אֲשֶׁר תִּרְאֶינָה עֵינָי, וְהִנֵּה הוֹסִיפוּ מַכְאֹב עַל מַכְאוֹבָי! הֵן עַתָּה זֶה רָאִיתִי זָקֵן נְקִי־כַפַּיִם מוּמָת מוֹת נָבָל וְנַעַר קָטֹן עָשַׁר בְּרֶגַע וְדַרְכּוֹ צָלֵחָה!... וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה אֶת מַעֲלוֹת הַסֻּלָּם הַנִּצָּב לְפָנֶיךָ. אָנֹכִי אַעַלְךָ גַּם עָלֹה בַּמַּעֲלָה הַהִיא אֲשֶׁר לֹא עָלָה עוֹד בָּהּ זוּלָתְךָ אִישׁ, וְנִפְקְחוּ עֵינֶיךָ וְרָאִיתָ כִּי צָדְקוּ כָּל מִשְׁפָּטַי יַחַד!

וַיַּעַל מֹשֶׁה בַּסֻּלָּם וַיַּעֲמֹד עַל הַמַּעֲלָה אֲשֶׁר אָמַר לוֹ יְיָ, וְהִנֵּה תְּמוּנָה לְנֶגֶד עֵינָיו. וַיְהִי דְבַר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: מָה אַתָּה רֹאֶה מֹשֶׁה עַבְדִּי? וַיַּעַן מֹשֶׁה אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: אִכָּר פִּסֵּחַ אֲנִי רוֹאֶה וְעַל יָדוֹ נַעַר קָטָן. וְאִישׁ בָּא בַיָּמִים הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְקָרֵב אֶל הָאִכָּר הַפִּסֵּחַ וְנוֹפֵל עָלָיו פִּתְאוֹם וְגוֹזֵל אֶת כַּסְפּוֹ וְרוֹצֵחַ אֶת נַפְשׁוֹ... וְשָׁם עוֹמֵד אִישׁ חַיִל רֹאֶה רֶצַח וְגֶזֶל וְלֹא יָשִׂים עַל לֵב..! וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה הֵיטַבְתָּ לִרְאוֹת! וְעַתָּה הַט אָזְנְךָ וּשְׁמַע וְהוֹדַעְתִּיךָ אֶת דֶּרֶךְ מִשְׁפָּטִי!

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: דַּבֵּר יְיָ כִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדֶּךָ! וַיֹּאמֶר יְיָ: הַזָּקֵן אֲשֶׁר נִרְצַח עַל שְׂפַת הַנַּחַל הוּא הוּא הָאִישׁ הַשָּׂב ג) רֹצֵחַ נֶפֶשׁ הַפִּסֵּחַ וְגֹזֵל כַּסְפּוֹ, אֲשֶׁר רָאִיתָ עַתָּה. וְאִישׁ הַחַיִל אֲשֶׁר רְצָחוֹ נֶפֶשׁ, הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר רְאִיתוֹ עוֹמֵד מֵרָחוֹק רוֹאֶה רֶצַח וְגֶזֶל וְלֹא יִתְעוֹרָר! אִישׁ הַחַיִל הַזֶּה מָצָא אֶת צְרוֹר הַכֶּסֶף אֲשֶׁר נָפַל מִיַּד הָרוֹצֵחַ הַזָּקֵן בְּחָפְזוֹ לָנוּס וַיִּקָּחֵהוּ לוֹ; וְיַעַן כִּי לֹא כַסְפּוֹ הוּא עַל כֵּן אָבַד מִמֶּנּוּ צְרוֹר הַכֶּסֶף הַזֶּה בְּהַשְׁקוֹתוֹ אֶת סוּסוֹ עַל הַנָּחַל. וַיִּמְצָא הַנַּעַר רֹעֵה הַצֹּאן אֶת הַכֶּסֶף, כִּי בֶּן הָאִכָּר הַפִּסֵּחַ הוּא וַיִּירַשׁ אֶת אָבִיו. וְעַתָּה מֹשֶׁה עַבְדִּי! רְאֵה נָא גַּם רְאֵה, כִּי צָדְקוּ כָּל מִשְׁפָּטַי יַחַד! אֲשֶׁר שָׁפַךְ דַּם אָדָם, – נִשְׁפַּךְ דָּמוֹ. וְאִישׁ הַחַיִל אֲשֶׁר מֵאֵן לְהָמִית אֶת הַזָּקֵן בְּקוּמוֹ עַל הַפִּסֵּחַ לְהָרְגוֹ, – הֱמִיתוֹ עַתָּה עַל שְׂפַת הַנָּחַל. גַּם אֶת כֶּסֶף הַגְּזֵלָה הִמְצֵאתִי בְּיַד הַנַּעַר הָרֹעֶה, כִּי יָחִיד הוּא לְאָבִיו הַמֵּת וְלוֹ מִשְׁפַּט הַיְרֻשָּׁה!... וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל, צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא!

עג. הַשָּׂטָן וּמַעֲשֵׂה הָעֵגֶל.

וַיַּגִּיעַ ד) הַיּוֹם אֲשֶׁר יָשׁוּב בּוֹ מֹשֶׁה אֶל הָעָם, וַיָּבֹא הַשָּׂטָן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַגִּידוּ נָא לִי אַיֵּה מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם? וַיַּעַן הָעָם אֶת הַשָּׂטָן וַיֹּאמַר: עָלָה מֹשֶׁה לַמָּרוֹם. וַיֹּאמַר הַשָּׂטָן: הֵן כְּבָר עָבְרָה גַּם הַשָּׁעָה הַשִּׁשִּׁית אֲשֶׁר יָעֲדָה ה) מֹשֶׁה לֵאמֹר: מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם בְּרֵאשִׁית הַשָּׁעָה הַשִּׁשִּׁית אָשׁוּב אֲלֵיכֶם? וְלֹא שָׂמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵב אֶל דִּבְרֵי הַשָּׂטָן וַיֹּאמְרוּ לִשְׂטוֹת ו) מֵעָלָיו. וַיֹּאמֶר הַשָּׂטָן: יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי מֵת מֹשֶׁה וְלֹא יָשׁוּב עוֹד אֲלֵיכֶם. וַיְהִי כִּרְאוֹת הַשָּׂטָן כִּי לֹא שָׂם הָעָם לֵב גַּם לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא זֶ֫ל כָּל הָעָם לֵאמֹר: שְׂאוּ עֵינֵיכֶם.

א) עֲלִילָה. ב) דְּבָרִים קָשִׁים. ג) הַזָּקֵן. ד) וַיָּבֹא. ה) קָבַע. ו) לָסוּר.

לְמשֶׁה עַבְדִּי וְהָיְתָה אִתּוֹ וּשְׁמָרַתְהוּ בְּכָל אֲשֶׁר יֵלֵךְ. וַיַּעַשׂ יְפֵהפִיָּה הַעִיר כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ. וַיִּרְאוּ מַלְאֲכֵי יְיָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּגְּשׁוּ אֶל משֶׁה וַיִּתְחַבְּרוּ לוֹ וַיְגַלּוּ לוֹ רָזֵי תוֹרָה רַבִּים. וְגַם מַלְאַךְ הַמָּוֶת נִגַּשׁ אֶל משֶׁה וַיְגַל לוֹ אֶת הַסּוֹד אֲשֶׁר עַל יָדוֹ תֵּעָצֵר מַגֵּפָה...

עה. מִכְתַּב אֱלֹהִים.

וְהַלּוּחוֹת אֲשֶׁר בְּיַד משֶׁה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה, כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם, — מִזֶּה וּמִזֶּה — הֵם נִקְרָאִים. וַיְהִי הַכְּתָב חָרוּת בַּלּוּחוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת נִשְׁקָפוֹת מִבְּעַד שְׁנֵי עֶבְרֵיהֶם. וַתִּהְיֶיןָ שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת ס ם תְּלוּיוֹת בַּלּוּחוֹת עַל פִּי יְיָ; וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה לְ„נֵס". וּכְגֶשֶׁת משֶׁה עַד לִפְנֵי הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חוֹנִים שָׁם, וַיִּכְבְּדוּ הַלּוּחוֹת פִּתְאוֹם עַל משֶׁה וַיִּהְיוּ עָלָיו לְמַשָּׂא כָּבֵד מִנְּשׂא, וַיִּשְׁתָּאֵה משֶׁה מְאֹד וַיִּתְבּוֹנֵן אֲלֵיהֶם, וַיַּרְא וְהִנֵּה הוֹלְכוֹת הָאוֹתִיּוֹת הָלֹךְ וְחָסֵר הָלֹךְ וּפָרֹחַ א) עַד אֲשֶׁר לֹא נִשְׁאֲרָה גַּם אוֹת אֶחָת. וַיַּשְׁלֵךְ משֶׁה אֶת הַלּוּחוֹת וַיְשַׁבֵּר אוֹתָם תַּחַת הָהָר!

עו. משֶׁה וְאַהֲרֹן.

וַיִּגַּשׁ משֶׁה עַד לִפְנֵי הַמַּחֲנֶה וַיַּרְא אֵת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה, וַיִּקַּח אֶת הָעֵגֶל וַיִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ וַיְהִי לְעָפָר וַיִּזֶר ב) עַל פְּנֵי הַמַּיִם וַיַּשְׁקְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֵּהָפְכוּ הַמַּיִם לִמְרוֹרוֹת פְּתָנִים ג) בְּבֶטֶן כָּל אִישׁ אֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲוָה לָעֵגֶל וַיַּעֲבֹד לוֹ, — וַיִּפֹּל מֵהָעָם רָב. אוּלָם בְּבוֹא הַמַּיִם בְּבֶטֶן אִישׁ אֲשֶׁר לֹא עָבַד לָעֵגֶל — לֹא נָגְעוּ בוֹ וְלֹא הֱמִיתוּהוּ. וְאַחַר אָמַר משֶׁה אֶל אַהֲרֹן: מֶה עָשָׂה לְךָ הָעָם כִּי הֵבֵאתָ עָלָיו חֲטָאָה גְדוֹלָה? וַיַּגֵּד אַהֲרֹן לְמשֶׁה אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר משֶׁה: וּמַדּוּעַ בָּנִיתָ לָהֶם אֶת הַמִּזְבֵּחַ? וַיַּעַן אַהֲרֹן וַיֹּאמַר: כְּצֵאת הָעֵגֶל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ אָמְרוּ הָעָם לִבְנוֹת לוֹ מִזְבֵּחַ, וָאֹמַר אֶל לִבִּי: אִם אֶתֵּן אֶת הָעָם לַעֲשׂוֹת מִזְבֵּחַ, וְעָשׂוּ מַהֵר אֶת מְלַאכְתָּם כִּי רַבִּים הֵמָּה וְנוֹסְפָה עוֹד חֲטָאָה עַל חַטָּאתָם; אוּלָם בְּאָמְרִי לָהֶם: אַל תִּבְנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וּבְנִיתִיו אָנִי — וְהִתְרַפֵּיתִי בִּמְלַאכְתִּי וְנִמְשַׁךְ הַדָּבָר לְשָׁעוֹת רַבּוֹת, כִּי חָשַׁבְתִּי מִי יוֹדֵעַ אִם יְמַהֵר משֶׁה אָחִי לָשׁוּב אֵלֵינוּ וְהֵפֵר אֶת עֲצַת הָעָם. וַיְהִי כִּרְאוֹת הָעָם אוֹתִי נֶעֱצָל בִּמְלַאכְתִּי, וַיָּאִיצוּ בִי מְאֹד לֵאמֹר: מַהֵרָה כַּלֵּה אֶת מַעֲשֶׂיךָ וְאִם אַיִן וּבָנִינוּ אֲנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ! כְּשָׁמְעִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וָאֲמַהֵר לְכַלּוֹת אֶת מְלַאכְתִּי, כִּי אָמַרְתִּי טוֹב אֲשֶׁר יַחְשֹׁב יְיָ לִי אֶת הֶעָוֹן הַזֶּה וְהָיְתָה יָדוֹ בִּי, מֵאֲשֶׁר יְכַלֶּה אֶת הָעָם וְהִשְׁמִידוֹ עַל הַרְבּוֹתוֹ לַחֲטֹא.

עז. רַחוּם וְחַנּוּן.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּמשֶׁה לָקַח אֶת אָהֳלוֹ וַיִּטֵּהוּ הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה כִּי מֵאֵן לָשֶׁבֶת עוֹד בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה כְּצֵאת משֶׁה הָאֹהֱלָה יָקוּמוּ הָעָם וְאָמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: מַה־גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ משֶׁה וּמַה נִּכְבָּד! אַשְׁרֵי יוֹלַדְתּוֹ. וַיִּמָּצְאוּ בִבְנֵי יִשְׂרָאֵל רְשָׁעִים אֲשֶׁר אָמְרוּ: הַבִּיטוּ נָא אֵלָיו וּרְאִיתֶם כִּי שָׁמַן וַיַּעַב ד) מְאֹד וִידַעְתֶּם כִּי אֶת כַּסְפֵּנוּ הוּא אוֹכֵל!.. וַיְהִי כִּרְאוֹת יְיָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲזוּבִים, וַיְרַחֵם עֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר אֶל משֶׁה: אָנֹכִי קָצַפְתִּי עַל הָעָם וָאֶעֶזְבֵם, וַתֵּרֶא אַתָּה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתִּרְחַק גַּם אַתָּה מֵהֶם, וַיִּהְיוּ כִיתוֹמִים אֵין אָב! לָכֵן, אָנֹכִי אוֹמֵר לְךָ:

א) וָעוּף. ב) וַיְפַזֵּר. ג) נְחָשִׁים מְמִיתִים בְּאַרְסָם. ד) הָיָה בָּרִיא וְעָב; Потолстѣлъ.

וַיָּאוֹרוּ פָּנָיו עַד מְאֹד, וַתֵּרָא הָאוֹרָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּכָל שִׁבְעַת הָרְקִיעִים. אוּלָם בַּחֲטֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַיְיָ, וַיִּגָּרַע א) מֵאוֹר פָּנָיו אֶלֶף חֲלָקִים וַיֶּחֱרַד מֹשֶׁה חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: אָנֹכִי גִּדַּלְתִּיךָ וְרוֹמַמְתִּיךָ לְמַעַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה כִּי חָטָא הָעָם וַיָּסַר מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה, אֵין לְךָ עוֹד חֵפֶץ בִּגְדֻלָּתֶךָ, וְהִנְנִי אוֹמֵר לְךָ: לֵךְ רֵד מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרָיִם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְיָ: לָמָּה תֹאמַר אֵלַי עַמְּךָ הֵם כַּאֲשֶׁר חָטְאוּ, וּבְשַׁלֵּחֲךָ אוֹתִי אֶל פַּרְעֹה אָמַרְתָּ אֵלַי לֵךְ וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? הֲלֹא עַמְּךָ הֵם וְנַחֲלָתְךָ גַּם בְּצִדְקָתָם גַּם בְּרִשְׁעָתָם! וַיֹּאמֶר יְיָ: הַנִּיחָה לִי וְיִחַר אַפִּי בָהֶם וַאֲכַלֵּם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל! וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: לֹא אַנִּיחַ אֶת מְקוֹמִי וְלֹא אָמוּשׁ מִמֶּנּוּ עַד אִם סָלַחְתָּ לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה. וְעַתָּה הַגִּידָה נָּא לִי יְיָ, מָה עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי קָצַפְתָּ עֲלֵיהֶם עַד מְאֹד? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמֶר: עָשׂוּ עֵגֶל מַסֵּכָה! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הֵן לֹא אָמַרְתָּ: אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם, לֹא יִהְיֶה לָכֶם אֱלֹהִים אֲחֵרִים... עַל כֵּן חָשַׁב הָעָם לֵאמֹר: לֹא צִוָּה יְיָ בִּלְתִּי אִם לְמֹשֶׁה!... וַיְהִי כִּרְאוֹת מֹשֶׁה כִּי לֹא שָׁעָה ב) יְיָ אֶל דְּבָרָיו אֵלֶּה, וַיּוֹסֶף לְדַבֵּר אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: הַהִשְׁתַּחֲוָה הָעָם לָעֵגֶל? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הִשְׁתַּחֲווּ לָעֵגֶל וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ: אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל!! וַיְמָרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת מֹשֶׁה עַד מְאֹד, וַתִּרְפֶּינָה יָדָיו וַתִּתְמַעַדְנָה רַגְלָיו וְלֹא הָיָה בוֹ כֹּחַ לַעֲמֹד עוֹד וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו אַרְצָה וַיֵּבְךְּ, וַיִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ וַיְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עַל נַפְשׁוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: אַתָּה יי אָמַרְתָּ לְאַבְרָהָם: אִם אֶמְצָא בִסְדֹם חֲמִשִּׁים צַדִּיקִים וְסָלַחְתִּי לְכָל הַמָּקוֹם בַּעֲבוּרָם; וַיְהִי כִּרְאוֹתְךָ אֶת אַבְרָהָם עוֹמֵד וּמְבַקֵּשׁ מִמְּךָ עַל נַפְשׁוֹת אַנְשֵׁי סְדוֹם וַתֹּאמַר: אִם אֶמְצָא בִסְדוֹם עֲשָׂרָה צַדִּיקִים וְנָשָׂאתִי לְכָל הַמָּקוֹם בַּעֲבוּרָם, — וְעַתָּה לָמָּה יִגָּרְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַנְשֵׁי סְדוֹם כִּי אָמַרְתָּ לְכַלּוֹתָם וְלֹא שַׂמְתָּ לֵב לִשְׁמוֹנִים הַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר בְּתוֹכָם? וַיֹּאמֶר יְיָ: וּמִי הֵם שְׁמוֹנִים הַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר אָמַרְתָּ? וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: שִׁבְעִים הַזְּקֵנִים וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְאֶלְעָזָר וְאִיתָמָר וּפִינְחָס וְכָלֵב! וַיֹּאמֶר יְיָ: הֵן לֹא מָצָאתָ בִּלְתִּי אִם שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה צַדִּיקִים וְעַתָּה הַגִּידָה נָּא לִי אַיֵּם אֵיפֹה עוֹד שְׁלֹשָׁה צַדִּיקִים? וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: זְכוֹר יְיָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ! וַיְהִי כִּרְאוֹת מֹשֶׁה כִּי גָדוֹל מְאֹד הַקֶּצֶף עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּגַּשׁ אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אָנָּא יְיָ סְלַח לָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ וְקַח אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָיָה עֵזֶר כְּנֶגְדֶּךָ! וַיֹּאמֶר יְיָ: מַה־יַּעֲשֶׂה הָעֵגֶל אִם אֶקָּחֵהוּ אֵלַי? וַיַּעַן מֹשֶׁה אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: אַתָּה יְיָ תּוֹרִיד גְּשָׁמִים וְהוּא יוֹרִיד אֶת הַטָּל, אַתָּה תוֹצִיא אֶת הָרוּחוֹת וְהוּא יְעַנֵּן ג) עָנָן עַל הַשָּׁמַיִם...! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הֲגַם אַתָּה תָּעִיתָ מִדֶּרֶךְ הַשֵּׂכֶל וַתְּדַבֵּר אֵלַי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן מֹשֶׁה אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: אָדָם אָנֹכִי וְלֹא אֵל, וְאִם אָנֹכִי שָׁגִיתִי וָאֲדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, — לָמָּה יְיָ יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ?... וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּנָּחֶם עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ. וַיְהִי כְּאֱמֹר מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הַשָּׁמַיִם וַיִּרְאֻהוּ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים וְהִנֵּה חִסַּר אֱלֹהִים מֵאוֹרוֹ אֲשֶׁר נָתַן לוֹ בָרִאשׁוֹנָה, וַיִּגְּשׁוּ לְשָׂרְפוֹ בְּאִשָּׁם הַגְּדוֹלָה, וַיֶּחֱרַד מֹשֶׁה וַיִּבָּהֵל וַיִּשְׁכַּח אֶת כָּל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לִמְּדָהוּ יְיָ. וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא! וַיִּקַּח יְיָ אֶת תְּפִלַּת מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לִיפֵהפִיָּה שַׂר הַתּוֹרָה וַיֹּאמֶר לוֹ: מְסֹר אֶת הַתּוֹרָה

א) חָסֵר. ב) פָּנָה. ג) יוֹלִיךְ.

וַיִּכְתֹּב כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְיָ. וּכְכַלּוֹתוֹ לִכְתֹּב וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל הָעֵט, וַיַּרְא וְהִנֵּה שָׁאֲרָה בוֹ טִפַּת אֵשׁ אַחַת, וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הָעֵט וַיַּעֲבִירֵהוּ עַל שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ, — וַיִּקְרַן א) עוֹר פָּנָיו.

פא. בְּצַלְאֵל וּמֹשֶׁה.

וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר וַיֹּאמֶר לוֹ: יְיָ צִוַּנִי לַעֲשׂוֹת מִשְׁכָּן. וַיִּשְׁאַל בְּצַלְאֵל אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: וּמֶה הֵפֶץ לַיְיָ בְּמִשְׁכָּן? וַיַּעֲנֵהוּ מֹשֶׁה לֵאמֹר: שֶׁכֵּן יַשְׁכֵּן יְיָ אֶת קְדֻשָּׁתוֹ בוֹ וּלְמַד שָׁם אֶת תּוֹרָתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיּוֹסֶף בְּצַלְאֵל לְדַבֵּר אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: וְאֵיפֹה נָשִׂים אֶת הַתּוֹרָה? וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: כַּאֲשֶׁר נְכַלֶּה לִבְנוֹת אֶת הַמִּשְׁכָּן וְעָשִׂינוּ אָרוֹן לַתּוֹרָה. וַיֹּאמֶר בְּצַלְאֵל: אַל נָא תֵקַל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּעֵינֵינוּ! הָבָה נַעֲשֶׂה לָהּ בָּרִאשׁוֹנָה אָרוֹן וְאַחַר נַעֲשֶׂה אֶת הַמִּשְׁכָּן. וַיַּעַשׂ בְּצַלְאֵל כַּאֲשֶׁר אָמָר. וַיְהִי כַּעֲשׂוֹתוֹ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת הַשֻּׁלְחָן וְאֶת הָאָרוֹן וַיַּעַשׂ לְכֻלָּם זֵרֵי ב) זָהָב וַיֹּאמַר: אֶת זֵר הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְחוּ בִּלְתִּי אִם כֹּהֲנִים — וְהָיָה לָהֶם כֶּתֶר כְּהֻנָּה; וְזֵר הַשֻּׁלְחָן יִקְחוּ הַמְּלָכִים אֲשֶׁר יִהְיוּ בְּיִשְׂרָאֵל — וְהָיָה לָהֶם כֶּתֶר מַלְכוּת; אוּלָם לְזֵר הָאָרוֹן אֲשֶׁר תִּהְיֶה בּוֹ הַתּוֹרָה אֵין אֲדוֹנִים: מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ בְּכֶתֶר תּוֹרָה, — יָבֹא נָא הֲלוֹם וְלָקָחֵהוּ!...

פב. חֶשְׁבּוֹן צֶדֶק.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּשְׁכָּן, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הִנֵּה נְתַתֶּם לִמְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן כֶּסֶף וְזָהָב וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן... עַל כֵּן אָמַרְתִּי הֵאָסְפוּ נָא כֻּלְּכֶם וְחִשַּׁבְתִּי ג) עִמָּכֶם. וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָיו, וַיְחַשְּׁבוּ אִתּוֹ. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִנֵּה חָסֵר מִמִּשְׁקַל הַכֶּסֶף אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל, וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה: וְאַיֵּה הַשְּׁקָלִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה? וַיֵּצֶר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: אוֹיָה לִי, עַתָּה יוֹסִיף הָעָם לְדַבֵּר בִּי לֵאמֹר: לָקַחְתִּי אֶת כֶּסֶף הַתְּרוּמָה וָאָשִׂים אוֹתוֹ בְּכֵלָי! וַיָּאֶר יְיָ אֶת עֵינֵי מֹשֶׁה וַיִּתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֶל כָּל מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן, וַיַּרְא אֶת הַוָּוִים ד) הָעֲשׂוּיִם לָעַמּוּדִים וַיֹּאמַר: הֵן לְקָחוּ הַשְּׁקָלִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה לְמַעֲשֵׂה הַוָּוִים; וְעַתָּה מְנוּ ה) אֶת הָעַמּוּדִים וְאֶת וָוֵיהֶם וּרְאִיתֶם כִּי לֹא חִסַּרְתִּי מֵהַשְּׁקָלִים גַּם אֶחָד. וַיִּשְׁקְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַוָּוִים וַיִּסְפְּרוּם, וַיִּרְאוּ כִּי נַעֲשָׂה הַכֹּל בֶּאֱמוּנָה, וַיִּכָּבֵד מֹשֶׁה עַל פְּנֵי כָל הָעָם.

פג. אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם

וַיְהִי כְּכַלּוֹת אַהֲרֹן לַעֲשׂוֹת אֶת הַחַטָּאת וְהָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים, וַיֵּרֶד מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם וַיָּבֹא אֶל מֹשֶׁה בְּאֹהֶל מוֹעֵד, וַיֵּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֵּרָא כְבוֹד יְיָ אֶל כָּל הָעָם. וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַחֲלָבִים. וַיַּרְא כָּל הָעָם אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וַיָּרֹנּוּ ו) וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם. וְנָדָב וַאֲבִיהוּא בְּנֵי אַהֲרֹן אָמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: כַּאֲשֶׁר יָמוּת אַהֲרֹן אָבִינוּ וּמֹשֶׁה דוֹדֵנוּ וְהָיִינוּ אֲנַחְנוּ רָאשֵׁי הָעָם וּמְאַשְּׁרָיו ז) וְהֵיטִיב לָנוּ הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד. יְעוֹדָם מְדַבְּרִים, וַיִּקְחוּ שְׁנֵיהֶם אִישׁ אִישׁ מַחְתָּתוֹ ח) וַיָּשִׂימוּ בָהֶן אֵשׁ כִּי אָמְרוּ: אַף כִּי יָרְדָה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם, בְּכָל זֹאת לֹא יֵרַע בְּעֵינֵי יְיָ אִם נָשִׂים עַל הַמִּזְבֵּחַ אֵשׁ זָרָה. וַיַּעֲשׂוּ כֵן כַּאֲשֶׁר דִּבְּרוּ וְלֹא שָׁאֲלוּ אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן לֵאמֹר: הַיִיטַב בְּעֵינֵי יְיָ הַדָּבָר הַזֶּה אִם לֹא? וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַתֵּצֵא אֵשׁ

א) הֵאִיר. ב) כְּתָרִים. ג) וְעָשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶשְׁבּוֹן. ד) מִינֵי יְתֵדוֹת, האָקכען, Крючки. ה) סַפְּרוּ. ו) שָׁרוּ. ז) וּמַנְהִיגָיו. ח) פפאַנע, Сковорода.

שוב אל המחנה! ויאמר משה אל יי: שובה גם אתה יי אל העם ודבקתי בך ועשיתי כאשר דברת אלי.

עח. פסלת הלוחות השניים.

ויהי כאמר יי למשה: שלח אשלח את מלאכי אשר ילך לפני העם, ויתעצב משה מאד אל לבו ויאמר: אם אין פניך יי הולכים עמנו אל תעלנו מזה! וימצא משה חן בעיני יי ויאמר: גם את הדבר הזה אשר דברת מאהבתך את בני ישראל אעשה! ויהי כראות משה את יי נותן לו את שאלתו ויוסף לדבר אל יי ויאמר: אנא יי הראני את כבודך! ויאמר יי: פקח עיניך וראה! וכדבר יי את הדברים האלה ויפתחו שערי אורה גדולה ומתוקה לעינים. ויאמר משה למי השערים האלה? ויען יי ויאמר: ללומדי תורתי. וינעלו השערים ההם ויפתחו שערי ישועה ונחמה. וישאל משה את יי ויאמר: ולמי השערים האלה? ויען יי ויאמר: לכל הבוטחים בי בצר להם. וינעלו השערים האלה, ויפתחו שערים נפלאים אשר כהן לא ראה עוד משה, ויתבונן אליהם וירא והנה מלאים השערים כתרים א), ועל כל כתר וכתר חרות באצבע אלהים „שם טוב". ויאמר משה אל יי: למי הכתרים הנפלאים האלה? ויען יי ויאמר: נתן יתנו לעושי צדקה וחסד, למכלכלי יתומים ומגדליהם ולכל אשר ידבנו לבו להיות מעוז לדל ומחסה לאביון. וככלות יי לדבר את הדברים וינעלו השערים האלה ויפתחו שערי „חסד חנם!". ויאמר משה אל יי: הלמי השערים האלה? ויען יי ויאמר: השערים האלה שערי המה, כי ברחמי על יצורי ובחמלי עליהם — אנכי עושה עמהם חסד חנם, כי מה־יתן איש ליי ומה מידו יקח?...

ויהי אחר הדברים האלה ויאמר יי אל משה: פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת. וישב משה אל אהלו ויגל יי את עיניו, וירא והנה בפנת האהל אבן יקרה עד מאד, ונגה בו לה ויפעה לה כמראה הספיר ג). ויפסל ד) משה שני לוחות מהאבן היקרה כאשר אמר יי. ואחר אסף משה את רסיסי ה) האבן היקרה ומכתותיה ו) ויקחם לו, ויעשר משה עד מאד.

עט. ארך אפים.

ויהי כעלות משה שנית אל האלהים, וירא את יי כותב „ארך אפים", ויאמר משה אל יי: מה־גדול חסדך יי כי תאריך אפך לצדיקים! ויען יי את משה ויאמר: למען שמי אאריך אפי גם לרשעים! ויאמר משה: למה תתחסד עם הרשעים, כלם בחמה ז) ואינמו! ויאמר יי: הנה ימים באים וראית כי טוב אשר יאריך יי אפו גם לטובים גם לרעים.

פ. קרני ההוד.

ויהי משה עם יי ארבעים יום וארבעים לילה. והיה כראותו את השמש שבה אל יי ומשתחוה אליו וידע כי לילה על הארץ, וכבוא הירח והכוכבים להשתחוות אל יי וידע משה כי האיר היום. ויצו יי למשה לכתוב את כל הדברים אשר דבר אליו, ויטבל משה את העט באש שחורה

א) עטרות. ב) וזהר. ג) אבן יקרה. ד) ויחצב. ה) שברי. ו) Обломки. ז) בכעס.

כִּי עֲזַבְתָּ אֶת כָּל אֲשֶׁר לְךָ וַתִּדְבַּק בַּיְיָ, וְעָשׂוּ גַּם הֵם כָּמוֹךָ וְנִסְפְּחוּ אֵלֵינוּ; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּצַר א) מֹשֶׁה מְאֹד בְּחוֹבָב, וַיֹּאמֶר חוֹבָב: מַדּוּעַ אַתָּה מַעְתִּיר ב) עָלַי אֶת דְּבָרֶיךָ? וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אָהֹב נֶאֱהַב אֶת הַגֵּר אַהֲבָה עַזָּה מְאֹד, עַל כֵּן מַר לָנוּ מְאֹד בְּאָמְרְךָ לְהִפָּרֵד מֵעָלֵינוּ!

פז. אֶלְדָּד וּמֵידָד.

וַיְיָ אָמַר אֶל מֹשֶׁה: אֶסְפָה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיִּשְׁמְעוּ אֶלְדָּד וּמֵידָד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ: לֹא לָנוּ, לֹא לָנוּ הַכָּבוֹד הַגָּדוֹל הַזֶּה, כִּי אִם לַאֲנָשִׁים טוֹבִים וְצַדִּיקִים מִמֶּנּוּ! וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב אֲשֶׁר קְטַנְתֶּם בְּעֵינֵיכֶם עַד מְאֹד, עַל כֵּן אַגְדִּיל אֶת חַסְדִּי עִמָּכֶם, וְנָחָה עֲלֵיכֶם רוּחַ קָדְשִׁי וְהִתְנַבֵּאתֶם לְעוֹלָם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִגַּשׁ מֹשֶׁה לִבְחֹר שִׁבְעִים זְקֵנִים כַּאֲשֶׁר אָמַר יְיָ, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: כִּי אֶקַּח חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה זְקֵנִים לְכָל שֵׁבֶט וְהָיָה מִסְפָּרָם רַק שִׁשִּׁים אִישׁ, וְכִי אֶקַּח שִׁשָּׁה שִׁשָּׁה וְנוֹסְפוּ שְׁנַיִם אֲנָשִׁים עַל הַמִּסְפָּר אֲשֶׁר אָמַר יְיָ; וְהָיָה כִּי אֶקַּח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים מִשֵּׁבֶט אֶחָד וְשִׁשָּׁה מִשֵּׁבֶט שֵׁנִי וְקִנְאוּ אִישׁ בְּרֵעֵהוּ וְהָיְתָה מְרִיבָה בֵּינֵיהֶם; עַל כֵּן אֵין טוֹב לִי בִּלְתִּי אִם אֶקַּח שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם פְּתָקִים, וְכָתַבְתִּי עַל הַשִּׁבְעִים „זָקֵן" וְעַל שְׁנֵי הַפְּתָקִים הַנּוֹתָרִים לֹא אֶכְתּוֹב מְאוּמָה וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יוֹצִיא אֶת הַפֶּתֶק אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי עָלָיו „זָקֵן", יַעֲמֹד לְבָד וַאֲשֶׁר יוֹצִיא אֶת הַפֶּתֶק הֶחָלָק וְעָמַד לְבָד. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמָר, וַיַּרְא הָעָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו. וַיְהִי כְּנוֹחַ רוּחַ יְיָ עַל אֶלְדָּד וּמֵידָד וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר: מֹשֶׁה מֵת – וִיהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתוֹ מֵבִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לָתֵת אוֹתָהּ לָהֶם. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיְקַנֵּא לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיָּרָץ אֵלָיו וַיַּגֶּד לוֹ אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע, וַיֹּאמַר: אָנָּא, אֲדוֹנִי מֹשֶׁה, שִׂים אוֹתָם בַּכֶּלֶא ג) וְנָתַתָּ עַל רַגְלֵיהֶם עֲבוֹתִים ד) לְמַעַן יִשְׁמַע הָעָם וְלֹא יָזִיד ה) לְדַבֵּר כְּכֹל הָעוֹלֶה עַל רוּחוֹ! וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר לוֹ: אַל יֵרַע בְּעֵינֶיךָ הַדָּבָר הַזֶּה; הֵן נָחָה רוּחַ יְיָ עַל אֶלְדָּד וּמֵידָד וַיִּתְנַבְּאוּ. וּמִי יִתֵּן וְהָיְתָה רוּחַ יְיָ עַל כָּל הָעָם וְדָמוּ ו) אֵלַי וְגָדְלוּ וְרוֹמְמוּ וּמָצְאוּ חֵן בְּעֵינֵי יְיָ!

פח. מִרְיָם וְצִפּוֹרָה

וַיֵּלְכוּ הַזְּקֵנִים וַיָּבֹאוּ אֶל אָהֳלֵיהֶם וַיְסַפְּרוּ לִנְשׁוֹתֵיהֶם לֵאמֹר: יְיָ בָּחַר בָּנוּ לִהְיוֹת זִקְנֵי הָעָם! וַתִּשְׂמַחְנָה נְשׁוֹתֵיהֶם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתַּעֲלֶינָה ז) נֵרוֹת וַיָּאִירוּ אֶת הַמַּחֲנֶה. וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַתֹּאמֶר מִרְיָם אֶל צִפּוֹרָה: הַגִּידִי נָא אִם יָדַעַתְּ מָה רָאוּ הַנָּשִׁים כִּי הֶעֱלוּ אֶת הַנֵּרוֹת הָאֵלֶּה? וַתַּעַן צִפּוֹרָה אֶת מִרְיָם לֵאמֹר: שָׁמְעוּ הַנָּשִׁים כִּי הָיוּ בַעֲלֵיהֶן זִקְנֵי הָעָם וַתִּשְׂמַחְנָה וַיְהִי לָהֶן הַיּוֹם הַזֶּה לְחָג. וַתֹּאמֶר מִרְיָם: אַשְׁרֵיהֶן ח), כִּי רָאוּ אֶת בַּעֲלֵיהֶן הוֹלְכִים הָלֹךְ וְגָדֵל. וַתֹּאמֶר צִפּוֹרָה: אוֹי לָהֶן בִּגְדֻלַּת בַּעֲלֵיהֶן! וַתִּשְׁאַל מִרְיָם אֶת צִפּוֹרָה לֵאמֹר: מַדּוּעַ כָּכָה אָמַרְתְּ? וַתַּעַן צִפּוֹרָה וַתֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדְעִי, כִּי מִיּוֹם גִּדֵּל יְיָ אֶת מֹשֶׁה אָחִיךְ, נִפְרַד מֵעָלַי וַיִּבָּדֵל לְרַעְתִּי! וַתִּשְׁמַע מִרְיָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא אֶל אַהֲרֹן וַתַּגֶּד לוֹ אֶת כָּל דִּבְרֵי צִפּוֹרָה. וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה לֵאמֹר: הֲרַק אַךְ בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר יְיָ, הֲלֹא גַּם בָּנוּ דִבֵּר, וּבְכָל זֹאת לֹא רָם לְבָבֵנוּ ט) וְלֹא הִבְדַּלְנוּ מֵחְיוֹת כְּמִשְׁפַּט כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי אֲחוֹתוֹ

א) הִרְבָּה לְבַקֵּשׁ. ב) מַרְבֶּה. ג) בֵּית הַסֹּהַר. ד) יְתָרִים. ה) יָעִיז. ו) וְהָיוּ דּוֹמִים. ז) וַתַּדְלֵקְנָה. ח) טוֹב לָהֶן. ט) הִתְגָּאִינוּ.

מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים וַתֵּחָלֵק לְאַרְבַּעַת חֲלָקִים, וַתָּבֹא בְּאַף נָדָב וַאֲבִיהוּא, וַתִּשְׂרֹף נִשְׁמָתָם וַיָּמוּתוּ לִפְנֵי יְיָ.

פד. הַמּוֹדֶה עַל הָאֱמֶת.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׂרְפוּ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר אֶת הַחַטָּאת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עַל פִּי יְיָ לְאָכְלָהּ בְּמָקוֹם טָהוֹר, וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל אֶלְעָזָר וְעַל אִיתָמָר וְעַל אַהֲרֹן וַיֹּאמַר: הֲלֹא שָׁחֹט שְׁחַטְתֶּם אֶת שְׂעִיר הַחַטָּאת וּמַדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אוֹתוֹ, וְאִם אֲמַרְתֶּם: לֹא נֹאכְלֶנּוּ, — מַדּוּעַ שְׁחַטְתֶּם אוֹתוֹ? וַיַּעַן אַהֲרֹן אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: אָחִי הַטּוֹב, אַל נָא תִקְצֹף עָלֵינוּ! הֵן קָרָה אוֹתָנוּ הַיּוֹם הָאָסוֹן הַגָּדוֹל כִּי מֵתוּ עָלַי שְׁנֵי בָנַי וָאֹמַר אֶל לִבִּי: אוּלַי לֹא יִיטַב בְּעֵינֵי יְיָ אָכְלִי אֶת הַחַטָּאת בָּעֵת הַזֹּאת! וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי אַהֲרֹן אָחִיו וַיֹּאמַר: הֲרֵעוֹתִי מְאֹד אֲשֶׁר קָצַפְתִּי! כִּי לוּלֵא חָרָה אַפִּי, כִּי עַתָּה לֹא שָׁכַחְתִּי אֶת דִּבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר אָמַר לִי: לֹא יֹאכְלֻהוּ הַכֹּהֲנִים בְּאֹנָם א). וַיַּעֲבֵר מֹשֶׁה קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר: שָׁכֹחַ שָׁכַחְתִּי אֶת אַחַד הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָמַר לִי יְיָ וָאֶשְׁגֶּה ב) הַרְבֵּה מְאֹד, וַיָּבֹא אַהֲרֹן אָחִי וַיּוֹרֵנִי!

פה. מַסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְשִׁבְעַת עֲנָנִים יָרְדוּ מִן הַשָּׁמַיִם וַיַּקִּיפוּ ג) אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ לָהֶם כְּאֹהָלִים נְטוּיִם ד) עַל רָאשֵׁיהֶם. וְעַמּוּד הֶעָנָן הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַנְחוֹתָם הַדֶּרֶךְ הִכָּה אֶת הַנְּחָשִׁים וְאֶת הָעַקְרַבִּים אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר, וַיָּשֶׂם אֶת הֶהָרִים וְהָעֲמָקִים לְמִישׁוֹר ה), וַיִּשְׂרֹף אֶת הַקּוֹצִים וְאֶת הַבַּרְקָנִים ו) וַיַּעַל עֲשָׁנָם וַיֵּרָא לְכָל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב. וְהָיָה בַּעֲמוֹד עַמּוּד הֶעָנָן מִלֶּכֶת וְקָמוּ בְּנֵי קְהָת וּבְנֵי לֵוִי וְהֶעֱמִידוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן; וְחָנוּ הַלְוִיִּם סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וַעֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵיהֶם, וְאֶצְלָם יְהוּדָה יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן. וְחָנוּ בְּנֵי קְהָת נֶגְבָּה וַעֲלֵיהֶם רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְגָד. וְחָנוּ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן יָמָּה וַעֲלֵיהֶם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וּבִנְיָמִין. וְצָפוֹנָה יַחֲנוּ בְּנֵי מְרָרִי, וַעֲלֵיהֶם דָּן וְאָשֵׁר וְנַפְתָּלִי. וּבָאָה הַבְּאֵר הַמִּתְגַּלְגֶּלֶת אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְעֵיהֶם עַד לִפְנֵי חֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד וְעָמְדָה שָׁם. וְהִקְרִיבוּ אֵלֶיהָ נְשִׂיאֵי הָעֵדָה וְאָמְרוּ לָהּ: עֲלִי בְאֵר וּתְנִי אֶת מֵימָיִךְ. וַתַּעַל הַבְּאֵר אֶת מֵימֶיהָ וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם ז). וְהָיָה כִּרְאוֹת מֹשֶׁה, כִּי נַעֲלָה ח) הֶעָנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן וְעָמַד וְקָרָא: קוּמָה יְיָ וְיָפוּצוּ ט) אוֹיְבֶיךָ! וְשָׁמַע הָעָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָיוּ נְכוֹנִים לִנְסֹעַ. וְאָסְפוּ אֶת כְּלֵיהֶם וְאֶת חֶפְצֵיהֶם וְשָׂמוּ אוֹתָם עַל בְּהֶמְתָּם; וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ בְּהֵמָה לָשֵׂאת אֶת מַשָּׂאוֹ, וְשָׂם אֶת כָּל חֲפָצָיו עַל הֶעָנָן הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי הַמַּחֲנֶה! וְתָקְעוּ בַּחֲצוֹצְרוֹת וְנָסַע יְהוּדָה וְדִגְלוֹ רִאשׁוֹנָה.

פו. וְאָהַבְתָּ אֶת הַגֵּר.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל חוֹבָב בֶּן רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי לֵאמֹר: רְאֵה הִנְּךָ נִלְוָה י) אֵלֵינוּ בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַכְנוּ, וַנֵּיטֶב עִמְּךָ וַנַּעַשׂ אֶת כָּל חֶפְצֶךָ, וְעַתָּה הִנְּךָ אוֹמֵר לַעֲזֹב אוֹתָנוּ. אַל נָא תַעֲשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וְהָלַכְתָּ עִמָּנוּ בַּאֲשֶׁר נֵלֵךְ וְהוֹסַפְנוּ לַעֲשׂוֹת עִמְּךָ חֶסֶד, וְהָיִיתָ לָנוּ כְּאַחַד מִבְּנֵי עַמֵּנוּ! וַיַּעַן חוֹבָב אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: עָזֹב עָזַבְתִּי בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתִּי אֶת מִשְׁפַּחְתִּי וְאֶת נְכָסַי יא) וְאֶת כְּרָמַי וָאָבוֹא לְשֵׁם יְיָ אֱלֹהֶיךָ; וְעַתָּה הָבָה אָשׁוּבָה אֶל אַרְצִי, וְסִפַּרְתִּי אֶת כָּל הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ אֱלֹהֵיכֶם, וַהֲסִירוֹתִי אֶת לְבוֹת בְּנֵי עַמִּי מֵאַחֲרֵי אֱלִילֵיהֶם וּפָנוּ אֶל יְיָ וַעֲבָדֻהוּ! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: שְׁבָה נָא בְּתוֹכֵנוּ, וְשָׁמְעוּ בְנֵי עַמְּךָ

א) בְּאֶבְלָם. ב) טָעִיתִי. ג) וַיְסוֹבְבוּ. ד) פְּרוּשִׂים. ה) לְמָקוֹם יָשָׁר. ו) צְמָחִים דּוֹקְרִים.
ז) וּבְהֶמְתָּם. ח) הִתְרוֹמֵם. ט) וְיִתְפַּזְּרוּ. י) מִתְדַּבֵּק. יא) רְכוּשִׁי.

הֵמָּה וְעַל כֵּן בִּצְּרוּ אֶת חוֹמוֹתֵיהֶם, וְאִם בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת הֵם יוֹשְׁבִים וִידַעְתֶּם כִּי חֲזָקִים הָאֲנָשִׁים, וְהֵמָּה בּוֹטְחִים עַל כֹּחַ יְדֵיהֶם! וַיְכַל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶל הַמְרַגְּלִים וַיֵּלְכוּ לָבוֹא אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן. וַיְהִי בְּלֶכְתָּם וַיֹּאמְרוּ עֲשֶׂרֶת הַמְרַגְּלִים אֶל יְהוֹשֻׁעַ וְאֶל כָּלֵב לֵאמֹר: אֵין טוֹב לָנוּ בִּלְתִּי אִם נָשׁוּב מִצְרַיְמָה וְיָשַׁבְנוּ שָׁם וְאָכַלְנוּ בָּשָׂר וּבְצָלִים וְקִשּׁוּאִים א). הָבָה נוֹצִיא אֶת דִּבַּת ב) הָאָרֶץ רָעָה וְשָׁמַע הָעָם אֶת דְּבָרֵינוּ וְנָמַס ג) לְבָבָם וְשָׁבוּ כֻלָּם מִצְרָיְמָה, כִּי כְבָר קָצְרָה נַפְשֵׁנוּ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ כֻלָּנוּ הוֹלְכִים עָלֶיהָ! וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת דִּבְרֵי הַמְרַגְּלִים וַיְמָרֲרוּהוּ עַד מְאֹד. וַיַּעַן אֶת הָאֲנָשִׁים הַמְּסִיתִים ד) אוֹתוֹ לְדַבֵּר רָעָה בָּאָרֶץ וַיֹּאמַר: חָלִילָה לָּנוּ מִדַּבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה! וַיְהִי כִּרְאוֹתָם אֶת יְהוֹשֻׁעַ מְמָאֵן לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלָם, וַיָּחֵלּוּ לְדַבֵּר אֶל כָּלֵב וַיְפַתֻּהוּ וַיִּפְצְרוּ בוֹ עַד מְאֹד לֵאמֹר: כְּשׁוּבֵנוּ מִתּוּר אֶת הָאָרֶץ וְדִבַּרְתָּ כְּכֹל אֲשֶׁר נְדַבֵּר אֲנָחְנוּ. וַיַּרְא כָּלֵב כִּי חָזְקוּ עָלָיו דִּבְרֵי הָאֲנָשִׁים עַד מְאֹד, וַיִּפָּרֵד מֵעִמָּהֶם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא חֶבְרוֹנָה. וַיִּתְנַפֵּל לִפְנֵי קִבְרֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וַיֵּבְךְּ וַיֹּאמַר: אֲבוֹתַי הַקְּדוֹשִׁים! בַּקְּשׁוּ נָא עָלַי רַחֲמִים וְחַזֵּק יְיָ אֶת לִבִּי לְבִלְתִּי שְׁמוֹעַ לַחֲבֵרַי הַמְּסִיתִים אוֹתִי לְהוֹצִיא אֶת דִּבַּת הָאָרֶץ רָעָה! וַיְהִי כְּכַלּוֹתוֹ לְהִתְפַּלֵּל וַיִּתְחַזֵּק בּוֹ וַיָּשָׁב אֶל הַמְרַגְּלִים וַיֵּלְכוּ כֻלָּם וַיָּבֹאוּ אֶל עָרֵי כְנָעַן.

צב. זְכוּת וְחוֹב

וַיִּגֹּף ה) יְיָ בַּיּוֹם הַהוּא אֶת רָאשֵׁי ו) הֶעָרִים אֲשֶׁר עָבְרוּ בָהֶן הַמְרַגְּלִים, כִּי אָמַר: יֵעָצְבוּ אַנְשֵׁי כְנַעַן עַל גְּדוֹלֵיהֶם וְנִכְבַּדֵּיהֶם אֲשֶׁר מֵתוּ וְלֹא יָשִׂימוּ לֵב עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַהוֹלְכִים לָתוּר אֶת הָאָרֶץ! וַיְהִי כִּרְאוֹת יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ: מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת! לְבַעֲבוּר נַעֲבוֹר בְּשָׁלוֹם בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת וְלֹא יִקְרֵנוּ אָסוֹן. וַיַּעֲנוּ אוֹתָם עֲשֶׂרֶת הַמְרַגְּלִים לֵאמֹר: שֶׁקֶר דִּבְרֵיכֶם! אֶרֶץ אוֹכֶלֶת ז) יוֹשְׁבֶיהָ הָאָרֶץ הַזֹּאת!

צג. תַּלְמַי הָעֲנָק.

וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיִּרְאוּ אֶת הַפְּרִי הַנֶּחְמָד אֲשֶׁר לֹא רָאוּ כָמוֹהוּ מֵעוֹדָם עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וַיֹּאמֶר כָּלֵב וִיהוֹשֻׁעַ: רְאוּ נָא אֶת פְּרִי הָאָרֶץ הַנֶּחְמָד לְמַרְאֶה וְהַטּוֹב לְמַאֲכָל! וַיַּחֲרִישׁוּ הַמְרַגְּלִים וְלֹא עָנוּ אוֹתָם דָּבָר! וַיּוֹסֶף כָּלֵב לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: הֵן תִּרְאוּ כִּי טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד, זָבַת הִיא חָלָב וּדְבָשׁ! וְעַתָּה קְחוּ נָא מִפִּרְיָהּ וַהֲבֵאתֶם בְּיֶדְכֶם וְרָאוּ אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָלְכוּ בְשִׂמְחָה לִכְבֹּשׁ אֶת הָאָרֶץ! וַיְמָאֲנוּ עֲשֶׂרֶת הַמְרַגְּלִים לָקַחַת אֶת הַפְּרִי. וַיִּשְׁלֹף ח) כָּלֵב אֶת חַרְבּוֹ מִתַּעְרָהּ ט) וַיֹּאמֶר אֶל הַמְרַגְּלִים: לָקֹחַ תִּקְחוּ מִפְּרִי הָאָרֶץ וַהֲבֵאתֶם אוֹתוֹ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְרָאוּ וְיָדְעוּ כִּי טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד! וַיַּעֲנוּ הַמְרַגְּלִים אֶת כָּלֵב לֵאמֹר: לֹא נִקַּח מְאוּמָה כִּי אִם שׁוֹב נָשׁוּב אֶל אַחֵינוּ בְּיָדַיִם רֵיקוֹת! וַיִּקְצֹף כָּלֵב עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: אִם לֹא תִקְחוּ מִפְּרִי הָאָרֶץ וְהֵבֵאתִי אֶת חַרְבִּי בְּלִבְּכֶם י) וַיִּירְאוּ הַמְרַגְּלִים אֶת כָּלֵב יִרְאָה גְדוֹלָה וַיִּקְחוּ אֶשְׁכֹּל עֲנָבִים אֶחָד וַיָּכֹנּוּ לָלֶכֶת מִשָּׁם וָהָלְאָה. וַיִּרְאֵם תַּלְמַי הָעֲנָק וַיָּרֶם אֶת קוֹלוֹ וַיִּגְעַר בָּהֶם. וַיְהִי קוֹל הַגְּעָרָה חָזָק מְאֹד וַיֵּצֵא לִבָּם וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם אַרְצָה וַיִּדְּמוּ כָּאָבֶן. וַיַּעַבְרוּ רְגָעִים אֲחָדִים וַיִּתְאוֹשְׁשׁוּ יא) וַיָּקוּמוּ מֵעַל הָאָרֶץ. וַיֹּאמֶר לָהֶם תַּלְמַי: מַה לָּכֶם וָלָנוּ כִּי בָאתֶם עַד הֲלוֹם? הֲלֹא כָל הָאָרֶץ לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְלַאֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִתְּנֶנָּה! וְלֹא עָנוּהוּ הַמְרַגְּלִים דָּבָר כִּי

א) מִינֵי יְרָקוֹת. ב) דְּבָרִים רָעִים. ג) וְנִבְהַל. ד) הַמַּשִּׁיאִים. ה) הֵבִיא מַגֵּפָה. ו) פְּקִידֵי. ז) מַשְׁחֶתֶת. ח) וַיּוֹצֵא. ט) שיידע, Ножны. י) וַהֲרַגְתִּיכֶם. יא) הִתְחַזְּקוּ.

וְאָחִיו וַיִּתְאַפַּק וְלֹא עָנָה אוֹתָם דָּבָר וְלֹא הוֹכִיחָם, כִּי הָיָה מֹשֶׁה עָנָיו א) מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה

פט. תְּפִלָּה קְצָרָה.

וְהַדְּבָרִים הָרָעִים אֲשֶׁר דִּבְּרָה מִרְיָם בְּמֹשֶׁה נֶהֶפְכוּ לְצָרַעַת בִּבְשָׂרָהּ. וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ, וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אֵל, נָא רְפָא נָא לָהּ! וַיַּרְא הָעָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיֵּדְעוּ כִּי יָקְרוּ לוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֲחוֹתוֹ בַּת אִמּוֹ, כִּי בִּהְיוֹתָם בְּצָרָה, נִיָּרֵב מֹשֶׁה לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדָם וּלְהִתְחַנֵּן אֶל יְיָ, וּבִרְאוֹתוֹ אֶת צָרַעַת מִרְיָם אֲחוֹתוֹ לֹא הִתְפַּלֵּל בִּלְתִּי אִם אֶת הַתְּפִלָּה הַקְּצָרָה הַהִיא. וַיְהִי כְּהִסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וַיֹּאמֶר יְיָ: זָכֹר אֶזְכֹּר לְמִרְיָם עָמְדָהּ עַל שְׂפַת הַיְאֹר לְדֵעָה מַה יֵּעָשֶׂה לְמֹשֶׁה אָחִיהָ, — וְצִוֵּיתִי לְכָל הָעָם לְבִלְתִּי נְסֹעַ מִזֶּה וָהָלְאָה שִׁבְעַת יָמִים עַד אֲשֶׁר תֵּרָפֵא מִרְיָם מִצָּרַעְתָּהּ. וַיַּעַשׂ יְיָ כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר, וְלֹא מָשׁ ב) הָאָרוֹן וְהַמִּשְׁכָּן וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל יִשְׂרָאֵל וְשִׁבְעַת עַנְנֵי הַכָּבוֹד מִמְּקוֹמָם עַד אֲשֶׁר נִרְפְּאָה צָרַעַת מִרְיָם.

צ. הַמְרַגְּלִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד לִפְנֵי גְּבוּלוֹת אֶרֶץ כְּנַעַן, וַיָּבֹאוּ אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: שְׁלַח לָנוּ אֲנָשִׁים וְיָתוּרוּ ג) אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָמַר יְיָ לָתֵת אוֹתָהּ לָנוּ! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: לֹא אוּכַל עֲשׂוֹת קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה עַד אִם שְׁאַלְתִּי אֶת פִּי יְיָ! וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיַּגֵּד לוֹ אֶת דִּבְרֵי הָעָם. וַיֹּאמֶר יְיָ: עַד אָנָה לֹא יַאֲמִינוּ בִי? הֲלֹא אָמַרְתִּי כִּי טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד, זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא, וּבְכָל אֵלֶּה לֹא הֶאֱמִינוּ בִּדְבָרַי וַיֹּאמְרוּ: הָבָה נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים לִרְאוֹת אֶת הָאָרֶץ מַה הִיא! וְעַתָּה עֲשֵׂה נָא אֶת בַּקָּשָׁתָם פֶּן יֹאמְרוּ: רָעָה הָאָרֶץ עַל כֵּן חָשַׂךְ יְיָ אוֹתָנוּ מִתּוּר אוֹתָהּ! וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל הָעָם וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו שֵׁנִית וַיֹּאמְרוּ: שְׁלַח לָנוּ אֲנָשִׁים וְיָתוּרוּ אֶת הָאָרֶץ! וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה: לָמָּה תִשְׁלְחוּ מְרַגְּלִים שָׁמָּה? וַיַּעַן הָעָם וַיֹּאמְרוּ: אָמְנָם יָדַעְנוּ, כִּי טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד וּבָתֵּי יוֹשְׁבֶיהָ מְלֵאִים כָּל טוּב; אֶפֶס כִּי נוֹדַע לָנוּ אֲשֶׁר נִבְהֲלוּ עַמֵּי הָאָרֶץ מִפָּנֵינוּ וַיִּקְחוּ אֶת זְהָבָם וְאֶת כַּסְפָּם וַיַּטְמִינוּ ד) אוֹתָם וַיַּסְתִּירוּם מִפָּנֵינוּ, עַל כֵּן אָמַרְנוּ: יֵלְכוּ נָא מִקִּרְבֵּנוּ לַחְפֹּר אֶת הָאָרֶץ וְלָדַעַת אֶת כָּל צְפוּנֶיהָ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הָעָם וַיִּיטְבוּ בְעֵינָיו. וַיִּבְחַר מֹשֶׁה שְׁנֵים עָשָׂר אִישׁ לְשָׁלְחָם מִמִּדְבַּר פָּארָן לָתוּר אֶת הָאָרֶץ. וְעַל הוֹשֵׁעַ בִּן נוּן הַהוֹלֵךְ לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ עִם יֶתֶר אַחַד עָשָׂר הָאִישׁ הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ, הוֹשִׁיעֵהוּ! וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ. וַיִּקַּח יְיָ אֶת הָאוֹת „י" אֲשֶׁר הוּסְרָה מִשֵּׁם „שָׂרַי" ה) וַיְשִׂימֶהָ בְּשֵׁם הוֹשֵׁעַ.

צא. עֲצַת הַמְרַגְּלִים.

וְלִפְנֵי צֵאת הַמְרַגְּלִים לָתוּר ו) אֶת הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה: אַל תִּתְגַּנְּבוּ לָבוֹא אֶל הָאָרֶץ, כִּי אִם בּוֹא תָבוֹאוּ לְעֵינֵי יוֹשְׁבֶיהָ. וְהָיָה כִּי יִשְׁאָלוּכֶם: מַה־לָּכֶם פֹּה? וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: אֲנַחְנוּ בָּאנוּ לָקַחַת חָמֵשׁ תְּאֵנִים וַחֲמִשָּׁה רִמּוֹנִים וְאֶשְׁכֹּל עֲנָבִים אֶחָד. וַיַּעֲנוּ הַמְרַגְּלִים אֶת מֹשֶׁה לֵאמֹר: כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיּוֹסֶף מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: כִּי תִרְאוּ אֶת אַנְשֵׁי הָאָרֶץ יוֹשְׁבִים בְּמִבְצָרִים ז) וִידַעְתֶּם כִּי חַלָּשִׁים

א) שָׁפָל בְּעֵינָיו. ב) סָר. ג) וִירַגְּלוּ. ד) וַיַּצְפְּנוּ. ה) עַיֵּן „כָּל אַגָּדוֹת יִשְׂרָאֵל" חֵלֶק רִאשׁוֹן דַּף 69, אַגָּדָה מ"ט. ו) לְרַגֵּל. ז) בֶּעָרִים אֲשֶׁר לָהֶן חוֹמוֹת.

וַיְלִילוּ. וַתִּשָּׁמַע צַעֲקָתָם בְּכָל הַמַּחֲנֶה וַתָּבֹאנָה הַשְּׁכֵנוֹת לִשְׁאֹל מַה־זֶּה וְעַל מַה־זֶּה? וַיַּגִּידוּ לָהֶן אֶת דִּבְרֵי הַמְרַגְּלִים וַתִּבְכֶּינָה גַּם הֵן וַתְּסַפֵּרְנָה לְבַעֲלֵיהֶן וַיֵּבְךְּ כָּל הָעָם, וַתְּהִי כָל הַמַּחֲנֶה לְחֶרְדַּת אֱלֹהִים.

צו. בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקִּיפָה א) הַזְּעָקָה אֶת כָּל הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן בָּכָה הָעָם אֶל חִנָּם, כִּי לֹא הֶאֱמִינוּ בִּדְבָרַי אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָהֶם לַהֲבִיאָם אֶל אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ, וַיַּאֲמִינוּ לְמוֹצִיאֵי דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה: עַל כֵּן הָיֹה יִהְיֶה לָהֶם הַלַּיְלָה הַזֶּה וְיוֹמוֹ — יוֹם הַתְּשִׁיעִי בְּאָב — יוֹם צוֹם ב) וְאֵבֶל, יוֹם צָרָה וְתוֹכֵחָה שָׁנִים רַבּוֹת!

צז. תְּפִלַּת משֶׁה וְתַחֲנוּנָיו.

וַיִּוָּעֵץ הָעָם לָשׁוּב מִצְרַיְמָה וַיֹּאמְרוּ: הָבָה נָשִׂימָה עָלֵינוּ אֶת דָּתָן וַאֲבִירָם רָאשֵׁי הָעָם וְהָיוּ לָנוּ תַּחַת משֶׁה וְאַהֲרֹן. וַיִּשְׁמְעוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרְעוּ בִגְדֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אוֹתָהּ טוֹבָה מְאֹד מְאֹד, גַּם אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ אַל תִּירָאוּ כִּי יְיָ אִתָּנוּ! וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת דִּבְרֵיהֶם וַיּוֹסִיפוּ לִקְצֹף עֲלֵיהֶם וְעַל משֶׁה וְאַהֲרֹן וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּשְׁלִיכוּן אֲלֵיהֶם כִּי אָמְרוּ: נִרְגְּמָה ג) אוֹתָם בָּאֲבָנִים וְלֹא יִהְיוּ עוֹד לָנוּ לְמוֹקֵשׁ ד)! וַיַּרְא יְיָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמַר: יֵרָאֶה נָא כְבוֹדִי בֶּעָנָן וְחָדַל הָעָם מֵעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה. וּכְהִגָּלוֹת כְּבוֹד יְיָ בֶּעָנָן וַיָּסַר הַחשֶׁךְ. — וַיַּרְא כָּל הָעָם אֶת הָאֲבָנִים תְּלוּיוֹת בֶּעָנָן. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל משֶׁה: עַד אָנָה יְנַאֲצֻנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד אָנָה לֹא יַאֲמִינוּ בִי בְּכֹל הָאוֹתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ? הָבָה אַשְׁמִידָה אוֹתָם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי־גָּדוֹל.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ משֶׁה אֶת דִּבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר אָמַר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁמִידָם, וַיִּכָּמְרוּ ה) אֵלֵיהֶם רַחֲמָיו עַד מְאֹד וַיְמַהֵר וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עַל נַפְשָׁם וַיֹּאמַר: אָנָּא, יְיָ, אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד! סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה וְאַל תַּשְׁחֵת רַחֲמֶיךָ וְעָשִׂיתָ עִמָּם חֶסֶד חִנָּם כְּדַרְכְּךָ תָּמִיד. וְאַף גַּם זֹאת בְּהַשְׁמִידְךָ אֶת הָעָם הַזֶּה לֹא יָקוּם דְּבָרְךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר: לְזַרְעֲכֶם אֶתֵּן אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן! וַיַּעַן יְיָ אֶת משֶׁה וַיֹּאמַר: הַאֵינְךָ מִבְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב? הִנְנִי אַשְׁמִיד אֶת הַגּוֹי הַחוֹטֵא הַזֶּה וְהִפְרֵיתִיךָ וְהִרְבֵּיתִיךָ וְהָיִיתָ לְגוֹי גָּדוֹל!

וַיֹּאמֶר משֶׁה: הֵן כִּסֵּא בֶּן שָׁלשׁ רַגְלַיִם ו), וְלֹא יוּכַל עוֹד עֲמֹד לְפָנֶיךָ בְּעֵת אַפֶּךָ ז) וְאַף כִּי כִסֵּא בֶן רֶגֶל אֶחָת? וַיְהִי כִּרְאוֹת משֶׁה כִּי לֹא פָנָה יְיָ אֶל תְּחִנָּתוֹ, וַיּוֹסֶף לְדַבֵּר אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: הֵן שָׁמֹעַ יִשְׁמְעוּ הַמִּצְרִים כִּי הִשְׁמַדְתָּ אֶת הָעָם אֲשֶׁר הוֹצֵאתָהוּ בְּכֹחֲךָ הַגָּדוֹל מִמִּצְרַיִם וְאָמְרוּ אֶל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: מִבִּלְתִּי יְכֹלֶת לְכַלְכְּלָם ח) וְלַהֲבִיאָם אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר! וַיֹּאמֶר יְיָ: אֵיכָה יֹאמְרוּ הַמִּצְרִים הַדָּבָר הַזֶּה וְהֵם רָאוּ אֶת כֹּחִי הַגָּדוֹל וְאֶת אוֹתוֹתַי וּמוֹפְתַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וָאָשִׂים אֶת הַיָּם לְחָרָבָה? וַיֹּאמֶר משֶׁה: אָמְנָם יָדֹעַ יֵדְעוּ אֶת פִּלְאֲךָ, יְיָ, אוּלָם יֹאמְרוּ: הִתְגַּבֵּר אֱלֹהֵי הָעִבְרִים עַל מֶלֶךְ אֶחָד, וְיָדוֹ קָצְרָה מֵעֲשׂוֹת מִלְחָמָה עִם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד מְלָכִים! וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ יְיָ בְּעֵינֵי כָל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל וְהַאֲרַכְתָּ אַפְּךָ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר הֵן רְשָׁעִים הֵם! וַיֹּאמֶר משֶׁה: הֵן זֹאת הִיא

א) סְבִיבָה. ב) תַּעֲנִית. ג) נִסְקְלָה. ד) מִכְשׁוֹל, הינדערניסס, Препятствіе. ה) הִתְעוֹרְרוּ. ו) עָם אֲשֶׁר יָצָא מֵאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. ז) כַּעַסְךָ. ח) לְפַרְנְסָם.

יִרְאַת תַּלְמַי עֲלֵיהֶם. וַיְהִי כְּשַׁלַּח תַּלְמַי אֶת הַמְרַגְּלִים בְּשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר לֹא נָגַע תַּלְמַי בָּהֶם, עַל כֵּן יַאֲרִיךְ הוּא וּבָנָיו יָמִים רַבִּים עַל הָאָרֶץ הַזֹּאת! וַיַּעַבְרוּ הַמְרַגְּלִים מִשָּׁם וָהָלְאָה וַיֵּלְכוּ לָקַחַת רִמּוֹנִים וּתְאֵנִים. וַיַּעֲלוּ בָּעֵצִים לָקַחַת אֶת הַפְּרִי וַיִּשְׁמְעוּ אֶת אַנְשֵׁי הָאָרֶץ נִדְבָּרִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: הִתְבּוֹנְנוּ נָא אֶל הַחֲגָבִים א) אֲשֶׁר בְּרָאשֵׁי הָעֵצִים וּרְאִיתֶם כִּי דְמוּת אָדָם לָהֵמָּה!

צד. הַמְרַגְּלִים לִפְנֵי מֹשֶׁה.

וַיִּקְחוּ עֲשֶׂרֶת הָאֲנָשִׁים אֶת הַפְּרִי בְּיָדָם וַיֵּלְכוּ לָשׁוּב הַמִּדְבָּרָה אֶל מֹשֶׁה לְהַגִּיד לוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר רָאוּ וְאֵת אֲשֶׁר שָׁמְעוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. וַיְהִי בְּלֶכְתָּם בַּדֶּרֶךְ וַיְדַבְּרוּ עַל לֵב יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב לֵאמֹר: יְהִי נָא פִּיכֶם כְּפִינוּ לְהוֹצִיא דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה, לְהַפִּיל אֵימָה וָפַחַד עַל אַחֵינוּ לְבִלְתִּי עֲלוֹתָם אֶל הָאָרֶץ! וְלֹא שָׁמְעוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב לְדִבְרֵיהֶם וְלֹא הֶאֱזִינוּ לָהֶם. וַיְהִי כִּי שָׁבוּ מִתּוּר אֶת הָאָרֶץ וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו אֶת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָיו. וַיָּבֹאוּ הַמְרַגְּלִים אֶל מֹשֶׁה וַיְפַנֶּה לָהֶם מָקוֹם וַיֵּשֵׁבוּ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הַגִּידוּ נָא מָה הֲבֵאתֶם? וַיַּעֲנוּהוּ עֲשֶׂרֶת הַמְרַגְּלִים לֵאמֹר: בָּאנוּ אֶל הָאָרֶץ וַנֵּרֶא אֶת יוֹשְׁבֶיהָ בּוֹכִים וּמִתְאַבְּלִים עַל בְּנֵיהֶם הַמֵּתִים יוֹם יוֹם וַנֵּדַע כִּי אוֹכֶלֶת הָאָרֶץ אֶת יוֹשְׁבֶיהָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שַׂמְנוּ לֵב אֶל הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּאָרֶץ וַנֵּרֶא כִּי כֻלָּם גִּבּוֹרִים: אֶחָד מֵהֶם יִרְדֹּף אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ מֵאִתָּנוּ רְבָבָה, כִּי לֹא הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם בִּלְתִּי אִם נְמָלִים וַחֲגָבִים אֲשֶׁר דְּמוּת אָדָם לָהֶם. וְאַף גַּם זֹאת בַּעֲלוֹתֵנוּ לָתוּר אֶת הָאָרֶץ רָאִינוּ אֶת עֲמָלֵק יֹשֵׁב בָּהָר וְהוּא כְּבָר נִלְחַם נִלְחַם בָּנוּ, וְהָיָה כְּעָבְרֵנוּ עַתָּה לְפָנָיו וְיָצָא לִקְרָאתֵנוּ בְּחֵילוֹ הַכָּבֵד וְכִלָּנוּ ב)! וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת דִּבְרֵי הַמְרַגְּלִים וַיִּמַּס לִבָּם בְּקִרְבָּם וַיֹּאמְרוּ: אֲהָהּ! אָבַדְנוּ אָבַדְנוּ! הֵן יְבִיאֵנוּ מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם אֶל מָקוֹם אֲשֶׁר נִפֹּל שָׁם כֻּלָּנוּ בֶּחָרֶב! וַיַּרְא כָּלֵב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיַּעַל עַל סַפְסָל ג) וַיַּחֲרֵשׁ אֶת הָעָם וַיֹּאמַר: הֲרַק אֶת הַדָּבָר הַזֶּה עָשָׂה לָנוּ בֶּן עַמְרָם?.. וַיֶּחֱרַשׁ הָעָם, כִּי אָמְרוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּיו אֶת דִּבַּת הָאָרֶץ רָעָה. וַיִּגַּשׁ יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרָא אֶל כָּל הָעָם וַיֹּאמַר: אָמְנָם לֹא רַק אֶת הַדָּבָר הַזֶּה עָשָׂה לָנוּ מֹשֶׁה, כִּי גַם הוֹצִיאָנוּ מִבֵּית עֲבָדִים וַיַּעֲבִירֵנוּ אֶת הַיָּם בֶּחָרָבָה וַיַּאֲכִילֵנוּ אֶת הַמָּן!... וְעַתָּה, אַחַי, אַל נָא יִמַּס לְבַבְכֶם, וּבִטְחוּ בְּכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם. וְהָיָה כִּי יֹאמַר לָנוּ: עֲשׂוּ לָכֶם סֻלָּמוֹת וַעֲלִיתֶם בָּהֶם הַשָּׁמַיְמָה, — וְשָׁמַעְנוּ וְעָשִׂינוּ וְהִצְלָחְנוּ! וַיְהִי כְּדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּרְגִּיעוּ ד) אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּלְכוּ וַיָּשׁוּבוּ אִישׁ אִישׁ לְאָהֳלוֹ.

צה. עָרְמָה וּמְזִמָּה.

וַיִּרְאוּ הַמְרַגְּלִים כִּי לֹא נֶעֶשְׂתָה עֲצָתָם וַתֵּצֶר לָהֶם מְאֹד וַיָּשׁוּבוּ לְאָהֳלֵיהֶם וַיִּתְחָלוּ ה). וַיִּלְבְּשׁוּ תַכְרִיכִים ו) כַּאֲשֶׁר יַלְבִּישׁוּ אֶת הַמֵּתִים וַיִּתְאַבְּלוּ וַיִּסְפְּקוּ ז) כַּפֵּיהֶם וַיְיֵלִילוּ. וַיְהִי כְּהִשָּׁמַע יִלְלָתָם וַיֶּחֶרְדוּ בְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכַלּוֹתֵיהֶם לִקְרָאתָם וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם בִּבְכִי וַיֹּאמְרוּ: אוֹיָה לָנוּ! מֶה הָיָה לָכֶם כִּי כָבָה תְּלִילוּ? וַיַּעֲנוּ אוֹתָם הַמְרַגְּלִים לֵאמֹר: אֵיכָה לֹא נִבְכֶּה, אֲשֶׁר זָכַרְנוּ אֶת כָּל הַנּוֹרָאוֹת אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן וְנָשֵׂם עַל לֵב וַנֵּדַע כִּי מוֹת נָמוּת כֻּלָּנוּ בְּחֶרֶב יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ כְּנָעַן! וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי הַמְרַגְּלִים וּבְנוֹתֵיהֶם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׂאוּ כֻלָּם אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ גַּם הֵמָּה

א) היישרעקקע, Саранча. ב) וְהִשְׁמִידָנוּ. ג) מִין כִּסֵּא, באנק, Скамейка. ד) הִשְׁקִיטוּ. ה) הִתְרָאוּ כְחֹלִים. ו) מאנטעל, Облаченіе. ז) הִכּוּ כַף

וְאֶת יִצְהָר וְאֶת חֶבְרוֹן וְאֶת עֻזִּיאֵל. וַיְהִי מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם הַבְּכוֹר מֶלֶךְ בִּישֻׁרוּן א) וְאַהֲרֹן בְּנוֹ הָיָה כֹהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן. וָאַחְשְׁבָה תָמִיד בִּלְבִּי לֵאמֹר: הָיֹה אֶהְיֶה אָנֹכִי נְשִׂיא מִשְׁפַּחְתִּי, כִּי אֲנִי בֶּן יִצְהָר אֲשֶׁר הוֹלִידוֹ קְהָת אָבִיו אַחֲרֵי עַמְרָם בְּכוֹרוֹ; אוּלָם כְּבוֹא מֹשֶׁה לָשִׂים נָשִׂיא בְּמִשְׁפַּחְתֵּנוּ, וַיַּעְלֵם ב) עֵינָיו מִמֶּנִּי, כִּי נְקַלּוֹתִי ג) בְּעֵינָיו מְאֹד, וַיִּשָּׂא אֶת אֱלִיצָפָן בֶּן עֻזִּיאֵל צְעִיר אֶחָיו נְשִׂיא מִשְׁפַּחְתֵּנוּ! וְעַתָּה אָרִיבָה נָא אֶל מֹשֶׁה וְהֵפַרְתִּי ד) אֶת כָּל עֲצָתוֹ אֲשֶׁר יָעַץ לְבַזּוֹתֵנִי ה)!

קא. קֹרַח וַעֲדָתוֹ.

וַיִּקַּח קֹרַח חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה וַיֵּלֶךְ אִתָּם אֶל מֹשֶׁה, וַיָּבֹאוּ אֵלָיו. וַיֹּאמֶר קֹרַח אֶל מֹשֶׁה: כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ טַלִּית ו) עֲשׂוּיָה תְכֵלֶת, הַפְּטוּרָה הִיא מִצִּיצִיּוֹת אִם לֹא? וַיַּעַן מֹשֶׁה אֶת קֹרַח וַיֹּאמַר: לֹא! וַיֹּאמֶר קֹרַח: הֵן בֶּגֶד אֲשֶׁר לֹא שָׂמוּ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹתָיו בִּלְתִּי אִם חוּט תְּכֵלֶת אֶחָד פָּטוּר מִצִּיצִית וְאַף כִּי בֶגֶד עָשׂוּי כֻּלּוֹ תְכֵלֶת?? וַיְהִי כִּי לֹא עָנָהוּ מֹשֶׁה עַל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיּוֹסֶף קֹרַח לְדַבֵּר אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: אִם יְמַלֵּא אִישׁ אֶת בֵּיתוֹ סִפְרֵי תוֹרָה, — הֲיִהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה פָּטוּר מִמְּזוּזָה? וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: לֹא! וַיִּקְצֹף קֹרַח עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: בְּכָל הַתּוֹרָה יֵשׁ מָאתַיִם וְשִׁבְעִים וְחָמֵשׁ פָּרָשִׁיּוֹת וּבְכָל זֹאת לֹא תִפְטֹרְנָה אֶת הַבַּיִת מִמְּזוּזָה, וְאֵיךְ תִּפְטְרֶהוּ רַק שְׁתֵּי פָּרָשִׁיּוֹת? אֵין זֹאת כִּי לֹא יְיָ דִּבֶּר בְּךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי מִלִּבְּךָ אַתָּה בוֹרְאָם ז)! וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד, יִשְׁמַע אֶת חֶרְפָּתוֹ וְלֹא יָשִׂים עַל לֵב וְלֹא יִקְצֹף. וַיְהִי כִּרְאוֹת קֹרַח אֶת מֹשֶׁה מַחֲרִישׁ וַיֵּשְׁט ח) מֵעָלָיו, וַיִּקַּח מָאתַיִם אִישׁ וַיַּלְבִּישֵׁם בִּגְדֵי תְכֵלֶת וַיִּזְבַּח זְבָחִים וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה. וַיָּבֹאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶל קֹרַח וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: הוֹאֶל נָא וְנָתַתָּ לָנוּ אֶת מַתְּנוֹת קָדְשֵׁנוּ — אֶת הֶחָזֶה ט) וְאֶת הַשּׁוֹק י)! וַיֹּאמֶר קֹרַח: מִי צִוָּה לָתֵת לַכֹּהֲנִים אֶת הַמַּתָּנוֹת הָאֵלֶּה? וַיַּעֲנוּ בְנֵי אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ: יְיָ צִוָּה לְמֹשֶׁה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. וַיֹּאמֶר קֹרַח: שֶׁקֶר דִּבְרֵיכֶם! וַיֵּלְכוּ בְנֵי אַהֲרֹן וַיָּשׁוּבוּ אֶל מֹשֶׁה וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת דִּבְרֵי קֹרַח. וַיָּקָם מֹשֶׁה לָלֶכֶת אֶל קֹרַח וְאֶל עֲדָתוֹ לְדַבֵּר עַל לִבָּם וּלְהָשֵׁךְ יא) אֶת חֲמָתָם

קב. צִדְקַת בְּנֵי קֹרַח.

וַיְהִי כְּלֶכֶת מֹשֶׁה הָלֹךְ וְקָרֵב אֶל אֹהֶל קֹרַח וַיִּרְאֻהוּ שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וַיּוֹרִידוּ לָאָרֶץ רֹאשָׁם וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: אֵיכָה נַעֲשֶׂה? אִם אָמַרְנוּ נָקוּם מִפְּנֵי מֹשֶׁה, — וְרָעָה זֹאת בְּעֵינֵי אָבִינוּ וְהֵמַר לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה עַד מְאֹד, וַאֲנַחְנוּ הֵן שָׁמַעְנוּ אֶת דִּבְרֵי יְיָ לֵאמֹר: כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ... אִישׁ אִישׁ אָבִיו וְאִמּוֹ תִּירָאוּ! וְאִם לֹא נָקוּם מִפָּנָיו, — הֲיִיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ, אֲשֶׁר צִוָּנוּ לֵאמֹר: מִפְּנֵי שֵׂיבָה יב) תָּקוּם וְהָדַרְתָּ יג) פְּנֵי זָקֵן?! וַיִּוָּעֲצוּ אֶחָד מֵהֶם וַיֹּאמַר: אַחַי! הָבָה נָקוּם מִפְּנֵי הָאִישׁ הַבָּא בְשָׁלוֹם, וְאַל נָשִׂים הַפַּעַם לֵב לְאָבִינוּ הַמְשַׁלֵּחַ יד) מְדָנִים טו) בֵּין כָּל הָעָם! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן יָקַר הַשָּׁלוֹם לִבְנֵי קֹרַח, עַל כֵּן אֲבָרְכֵם בַּשָּׁלוֹם, וּבְיוֹם מוֹת קֹרַח לֹא יָמוּתוּ בָנָיו!

קג. דִּבְרֵי שָׁלוֹם וֶאֱמֶת.

וַיִּגַּשׁ מֹשֶׁה אֶל קֹרַח וְאֶל עֲדָתוֹ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם רַכּוֹת טז) וַיֹּאמַר: אַחַי! מֶה

א) יְשֻׁרָאֵל. ב) הִסְתִּיר. ג) הָיִיתִי שָׁפָל. ד) אֲבַטֵּל. ה) לְהַשְׁפִּיל אֶת כְּבוֹדִי. ו) בֶּגֶד. ז) אויסזינגען, Выдумывать. ח) וַיָּסַר. ט) ברוסט, Грудь. י) אונטערשענקעל, Голень. יא) לְהַשְׁקִיט. יב) אִישׁ אֲשֶׁר שְׂעָרוֹת לְבָנוֹת בִּזְקָנוֹ. יג) וְכִבַּדְתָּ. יד) הַמֵּפִיץ. טו) מְרִיבָה. טז) דְּבָרִים רַכִּים.

תְּהִלַּת יְיָ וְתִפְאַרְתּוֹ כִּי יַאֲרִיךְ אַפּוֹ גַּם לָרָעִים גַּם לַטּוֹבִים! וַיֹּאמֶר יְיָ: סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ!

צח. אַחֲרִית מוֹצִיאֵי דִבָּה.

וְהָאֲנָשִׁים מוֹצִיאֵי הַדִּבָּה מֵתוּ בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי יְיָ, וַתִּבְאַשׁ א) גּוּפָתָם וַתָּרָם ב) לְשׁוֹנָם תּוֹלָעִים. וַיְהִי כָּל הָרֹאֶה אֶת אַחֲרִיתָם וַיֹּאמַר: הֵן לֹא הוֹצִיאוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה דִּבָּה בִּלְתִּי אִם עַל הָאָרֶץ וַיַּעַשׂ יְיָ לָהֶם כָּכָה, וְאַף כִּי יוֹצִיא אִישׁ דִּבָּה עַל רֵעֵהוּ!

צט. חֻקָּה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: הִנֵּה יָדַעְתִּי כִּי יִנָּחֲמוּ ג) מַקְצִיפַי עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשׂוּ, וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ: הִנֶּנּוּ וְעָלִינוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְיָ, עַל כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר: הַזְהֵר הַזְהִירֵם מִמֶּנִּי לְבִלְתִּי יַעְפִּילוּ ד) לַעֲלוֹת וְלֹא יִנָּגְפוּ לִפְנֵי אוֹיְבֵיהֶם, כִּי אָנֹכִי יְיָ לֹא אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרְשָׁעִים כִּי אִם בְּשׁוּבָם מִדַּרְכָּם וְחָיוּ! וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְיָ, וְלֹא שָׁמְעוּ אֵלָיו הָאֲנָשִׁים הַחַטָּאִים וַיַּעְפִּילוּ לַעֲלוֹת אֶל רֹאשׁ הָהָר. וַיֵּרֶד הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי וַיַּכּוּם וַיַּכְּתוּם וַיַּחֲרִימוּם לְפִי חָרֶב. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת חַלְלֵי הֶחָרֶב וַיִּעָצְבוּ עֲלֵיהֶם וַיִּתְאַבָּלוּ. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: לֵךְ נָא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִחַמְתָּם וְשִׁכַּחְתָּ אֶת יְגוֹנָם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: מָה אַתָּה אוֹמֵר אֵלַי, יְיָ, אֶעֱשֶׂה? וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם, — וְהִקְרַבְתֶּם לִי קָרְבַּן נְסָכִים. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְיָ וַיְלַמֵּד אֶת כָּל הָעָם אֶת דְּבַר קָרְבְּנוֹת הַנְּסָכִים לַעֲשׂוֹתָם. וַיְהִי כְּכַלּוֹת מֹשֶׁה לְהוֹרוֹת אֶת הָעָם וַיֹּאמַר: יַקְרִיב נָא עַתָּה כָּל אִישׁ קָרְבַּן נְסָכִים לַיְיָ, וְרָאִיתִי וְיָדַעְתִּי כִּי הִקְשַׁבְתֶּם ה) לִדְבָרָי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִגְּשׁוּ גַּם הַגֵּרִים אֲשֶׁר בַּעֲדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבָּנָם, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: לֹא נִתֵּן אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לָנוּ לַעֲשׂוֹתוֹ. וַתְּהִי מְרִיבָה בֵּין הַגֵּרִים וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: כֹּה תֹאמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: הַקָּהָל! חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר, תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר אִתְּכֶם.

ק. קֹרַח וְאִשְׁתּוֹ.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַתֹּאמֶר אֵשֶׁת קֹרַח אֵלָיו: עַד מָתַי יִשְׂמַח מֹשֶׁה בֶּן מִשְׁפַּחְתְּךָ לַעַג וָקֶלֶס ו) וְאַתָּה מַחֲרִישׁ? הַמְעַט הִשְׂתָּרְרוּ ז) עַל כָּל הָעָם, וַיָּשֶׂם אֶת אַהֲרֹן אָחִיו כֹּהֵן גָּדוֹל וְאֶת בָּנָיו שָׂם כֹּהֲנִים. וַתִּקְטַן עוֹד זֹאת בְּעֵינָיו, — וַיְצַו לְכָל הָעָם לָתֵת לַכֹּהֲנִים תְּרוּמָה ח) וּבִכּוּרִים ט) וּמַעֲשֵׂר י) וַיְצַו גַּם לָכֶם — לִבְנֵי לֵוִי לֵאמֹר: נָתֹן תִּתְּנוּ גַּם אַתֶּם עִשָּׂרוֹן לַכֹּהֲנִים! וְנָקֵל זֹאת בְּעֵינָיו, וַיְדַמְּכֶם יא) לְבַהֲמוֹת שָׂדַי, כִּי צִוָּה לָגֹז יב) אֶת שַׂעֲרַת רָאשֵׁיכֶם וּלְהַעֲבִיר תַּעַר יג) עַל כָּל בְּשַׂרְכֶם וְלַהֲנִיפְכֶם תְּנוּפָה, כַּדָּבָר אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה לַכְּבָשִׂים וְלָעִזִּים! וְקֹרַח הָיָה עָשִׁיר מְאֹד; לֹא נִמְצָא בְּכָל הַמַּחֲנֶה כָּמֹהוּ אִישׁ אֲשֶׁר גַּם לוֹ נְכָסִים יד) רַבִּים וְאוֹצָרוֹת כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים יְקָרוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר הָיָה לְקֹרַח, וְלֹא חָסֵר בִּלְתִּי אִם כָּבוֹד וִיקָר. וַיְהִי כְּשָׁמְעוֹ אֶת דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הֵן הוֹלִיד קְהָת אֲבִי־אָבִי אֶת עַמְרָם

א) הֶעֱלְתָה רֵיחַ רָע. ב) הוֹצִיאָה רִמָּה. ג) יִתְחָרְטוּ. ד) יִתְחַזְּקוּ. ה) שְׁמַעְתֶּם. ו) שפּאָטט, Осмѣяніе. ז) הֱיוֹתוֹ שַׂר. ח) מַתָּנָה. ט) רֵאשִׁית פְּרִי הָעֵץ וְהָאֲדָמָה. י) הַחֵלֶק הָעֲשִׂירִי מִתְּבוּאַת הָאָרֶץ. יא) הִשְׁוָה אֶתְכֶם. יב) שערען, Стричь. יג) ראזיערמעססער, Бритва. יד) רְכוּשׁ.

וְשָׁמָעְנוּ! וַיֹּאמֶר קֹרַח: אִישׁ עָנִי יָשַׁב עַל יַד אָהֳלִי וַיְהִי כָל יָמָיו רָעִים. וַיָּמָת הָאִישׁ וַתְּהִי אִשְׁתּוֹ אַלְמָנָה וּשְׁתֵּי בְנוֹתָיו יְתוֹמוֹת. וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי בֵן וַתֹּאמַר: עַתָּה אֶעֱבְדָה אָנֹכִי אֶת שָׂדִי וְהָיָה לָנוּ לֶחֶם לֶאֱכֹל. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאָה הָאִשָּׁה לַחֲרֹשׁ אֶת שָׂדֶהָ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ מֹשֶׁה: לֹא תַחַרְשִׁי בְשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו. וַתַּחֲרשׁ הָאִשָּׁה אֶת הַשָּׂדֶה בַּחֲמֹר אֲשֶׁר שָׂכְרָה לָהּ וַתֹּאמַר: עַתָּה אֶזְרְעָה אֶת שָׂדִי! וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיֹּאמַר לָהּ: לֹא תִזְרְעִי כִלְאָיִם א)! וַתְּכַל לִזְרֹעַ אֶת שָׂדָהּ וַתִּתֵּן הָאֲדָמָה אֶת יְבוּלָהּ ב) וַתִּקַּח הָאִשָּׁה חֶרְמֵשׁ ג) לִקְצֹר אֶת קְצִירָהּ. וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ מֹשֶׁה: אַל תְּכַלִּי לִקְצֹר אֶת פְּאַת ד) שָׂדֵךְ! וַתַּעַשׂ הָאִשָּׁה כִּדְבַר מֹשֶׁה וַתָּבֵא אֶת קְצִיר שָׂדָהּ הַגֹּרְנָה ה). וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: תְּנִי תְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי! וַתֵּצֶר לָאִשָּׁה מְאֹד וַתִּתֵּן כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אוֹתָהּ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר בְּלִבָּהּ: אֵין טוֹב לִי בִּלְתִּי אִם אֶמְכֹּר אֶת שָׂדִי וְקָנִיתִי לִי שְׁתֵּי כְבָשׂוֹת וְשָׁתִיתִי אֲנִי וּבְנוֹתַי אֶת חֲלָבָן, וְגַזּוֹנוּ ו) אֶת צַמְרָן ז) וְהָיָה לָנוּ בֶגֶד לִלְבֹּשׁ. וַתַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרָה וַתִּמְכֹּר אֶת שָׂדָהּ וַתִּקֶן בִּמְחִירוֹ שְׁתֵּי כְבָשׂוֹת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִבְכִּירוּ ח) כִּבְשׂוֹתֶיהָ וַיָּבֹא אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֶל הָאַלְמָנָה: הוֹאִילִי נָא וּתְנִי לִי אֶת בְּכוֹרוֹת צֹאנֵךְ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ. וַתִּתֵּן לוֹ הָאַלְמָנָה אֶת בְּכֹרוֹת צֹאנָהּ וַיִּקַּח אַהֲרֹן וַיֵּלֶךְ לוֹ. וַיְהִי בְּגֵז צֹאנָהּ וַיָּבֹא אַהֲרֹן שֵׁנִית וַיֹּאמֶר אֶל הָאַלְמָנָה: תְּנִי נָא לִי אֶת רֵאשִׁית גֵּז צֹאנֵךְ כְּמִצְוַת יְיָ עָלָיִךְ. וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי הָאַלְמָנָה וַתִּתֵּן לוֹ אֶת רֵאשִׁית הַגֵּז וַתֹּאמַר: אֶשְׁחֲטָה נָא אֶת כִּבְשׂוֹתַי וְחָדַל הָאִישׁ לְעָשְׁקֵנִי! וַיְהִי אַךְ נִשְׁחֲטוּ הַכְּבָשׂוֹת וַיָּבֹא אַהֲרֹן וַיֹּאמַר: תְּנִי נָא לִי אֶת הַזְּרֹעַ ט) וְאֶת הַלְּחָיַיִם י) וְאֶת הַקֵּבָה יא), כִּי כֹה אָמַר יְיָ: וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח, — אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָאַלְמָנָה הָעֲנִיָּה אֶת דִּבְרֵי אַהֲרֹן וַתִּסְפֹּק כַּפֶּיהָ וַתִּקְרָא: אוֹיָה לִי כִּי שֻׁדַּדְתִּי יב)! אָמֹר אָמַרְתִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד רְאוֹת אֶת פְּנֵי הַכֹּהֵן אֲשֶׁר עֲשָׁקַנִי זֶה יָמִים רַבִּים, וְהִנֵּה בָא עוֹד הַפָּעַם. וַיִּחַר לָאַלְמָנָה עַד מְאֹד וַתֹּאמֶר בְּלִבָּהּ: אִם כֵּן אֶעֱשֶׂה אֲשֶׁר גַּם לִי גַּם לוֹ לֹא תִהְיֶינָה הַמָּנוֹת יג) אֲשֶׁר דָּרַשׁ. וַתָּקָם וַתֹּאמַר: לֹא אוּכַל תֵּת לְךָ אֶת חֶלְקְךָ כִּי: הֶחֱרַמְתִּי יד) אֶת הַכְּבָשׂוֹת הַשְּׁחוּטוֹת לַיְיָ! וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן: כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לִי הוּא! וּכְדַבְּרוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקַּח אֶת שְׁתֵּי הַכְּבָשׂוֹת וַיַּעֲזֹב אֶת הָאַלְמָנָה וּבְנוֹתֶיהָ הַיְתוֹמוֹת בֹּכוֹת וַיֵּלֶךְ לְבֵיתוֹ... וַיְהִי כְּכַלּוֹת קֹרַח לְסַפֵּר וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: כָּכָה יַעֲשׂוּ הַכֹּהֲנִים תָּמִיד, וְהָיָה כִּי יִשְׁאָלֵם אִישׁ מַדּוּעַ כָּכָה עֲשִׂיתֶם? וְעָנוּ וְאָמְרוּ: יְיָ צִוָּנוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה! וַיִּשְׁמַע כָּל הָעָם אֶת דִּבְרֵי קֹרַח וַיִּחַר אַפּוֹ בְּמֹשֶׁה וּבְאַהֲרֹן עַד מְאֹד.

קו. עָרְמָה וּמְזִמָּה.

וַיָּקָם קֹרַח וַעֲדָתוֹ וַיֵּלְכוּ לָבֹא אֶל אוֹן בֶּן פֶּלֶת. וַתֵּרֶא אִשְׁתּוֹ אֶת עֲדַת הָאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים הָלֹךְ וְקָרֵב אֶל אָהֳלָהּ וַתְּמַהֵר וַתַּשְׁקְ אֶת אוֹן אִישָׁהּ יַיִן וַתְּשַׁכְּרֵהוּ טו) וַתְּיַשְּׁנֵהוּ. וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח בֵּיתָהּ וַתִּפְרַע טז) אֶת רֹאשָׁהּ וַתִּקַּח מַסְרֵק וַתְּסָרֵק יז) אֶת שַׂעֲרוֹתֶיהָ. וּכְגֶשֶׁת קֹרַח וַעֲדָתוֹ אֶל בֵּית אוֹן וַיִּרְאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹשֶׁבֶת עַל סַף יח) הָאֹהֶל וּמְסָרֶקֶת אֶת שַׂעֲרוֹתֶיהָ וַיָּסוּרוּ מִמֶּנָּה וַיֵּלְכוּ שֵׁנִית אֶל

א) זְרָעִים מִמִּינִים שׁוֹנִים. ב) תְּבוּאָתָהּ; ג) זיכעל, Серпъ. ד) קְצֵה. ה) מְקוֹם הַדַּיִשׁ, דרעשטעננע, Гумно. ו) נָגֹז. ז) שַׂעֲרָן. ח) יָלְדוּ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה. ט) אַרְם, Мышца. י) וואַנגען, Щеки. יא) מאַגען, Желудокъ. יב) נֶעֱשַׁקְתִּי אָנֹכִי. יג) הַמַּתָּנוֹת. יד) הִקְדַּשְׁתִּי. טו) הָיָה שִׁכּוֹר. טז) צערצאַוזען, Всклочивать. יז) דורכקאַממען, Расчесывать. יח) מִפְתָּן, שוועללע, Порогъ.

עָשִׂיתִי לָכֶם רָעָה כִּי רַבְתֶּם כֻּלְּכֶם אֵלָי? הַהִשְׂתָּרַרְתִּי עֲלֵיכֶם וָאֶקַּח מִיַּד אִישׁ מִכֶּם דָּבָר? וְעַתָּה שִׂימוּ נָא עַל לֵב כִּי לְמַעַנְכֶם הָלַכְתִּי מִמִּדְיָן לְמִצְרַיִם וְלֹא לָקַחְתִּי מִכֶּם גַּם חֲמוֹר אֶחָד! אָכֵן שָׁמַעְתִּי אֶתְכֶם מְדַבְּרִים לֵאמֹר: כָּל הָעֵדָה כֻּלָּם קְדוֹשִׁים וְכֻלָּם שָׁמְעוּ אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ בְּהַר סִינָי, וּבְכָל זֹאת יִתְנַשֵּׂא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אָחִיו עַל קְהַל יְיָ!! עַל כֵּן בָּאתִי אֲלֵיכֶם, אַחַי, לְהַגִּיד לָכֶם כִּי מֵאֵת יְיָ הָיְתָה כָּל זֹאת, כִּי לֹא מִלִּבִּי! יְיָ שְׁלָחַנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה, וְחָלִילָה מִמֶּנִּי לַעֲשׂוֹת בִּלְעָדָיו קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה. וַיַּעַן קֹרַח אֶת מֹשֶׁה לֵאמֹר: מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא חָסַרְנוּ בָּהּ דָּבָר הוֹצֵאתָנוּ וְאֶל אֶרֶץ כְּנַעַן לֹא הֲבֵאתָנוּ, וַתּוֹשִׁיבֵנוּ בַּמִּדְבָּר הָרַע הַזֶּה, אֲשֶׁר הִרְבָּה מֵתֵינוּ, וַתָּשֶׂם לָנוּ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים רַבִּים עַד מְאֹד, — לֹא יוּכַל עֲשׂוֹתָם אִישׁ וָחָי!.. וּכְדַבֵּר קֹרַח אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר אַף כָּל הָאֲנָשִׁים הַשּׁוֹמְעִים אֶת דְּבָרָיו וַיִּכּוֹנוּ א) לִרְגֹּם אֶת מֹשֶׁה בָּאֲבָנִים. וַיֵּצֶר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: לֹא עַל אָמְרָם לְסָקְלֵנִי מַר לִי, כִּי אִם עַל חֶטְאָם לַיְיָ בַּפַּעַם הָרְבִיעִית! מִי יוֹדֵעַ הֲיֹאבֶה יְיָ לָקַחַת אֶת תְּפִלָּתִי אֲשֶׁר אֶתְפַּלֵּל בַּעֲדָם? הֲיִסְלַח לָהֶם וְלֹא יְכַלֵּם כַּאֲשֶׁר אָמָר? וַיּוֹסֶף מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶל קֹרַח וְאֶל עֲדָתוֹ דִּבְרֵי שָׁלוֹם וְתַחֲנוּנִים, וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי אֵין לוֹ שׁוֹמֵעַ מֵהֶם וַיְבָרְכֵם בְּשָׁלוֹם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב אֶל אָהֳלוֹ.

קד. און בֶּן פֶּלֶת וְאִשְׁתּוֹ.

וְאֵשֶׁת און בֶּן פֶּלֶת אִשָּׁה חֲכָמָה וְטוֹבַת שֶׂכֶל. וַתֵּרֶא אֶת קֹרַח מְדַבֵּר אֶל אִישָׁהּ לֵאמֹר: נִקָּהֲלָה נָא כֻּלָּנוּ עַל מֹשֶׁה הַמִּתְנַשֵּׂא עָלֵינוּ וְרַבְנוּ עִמּוֹ בְּחָזְקָה וַהֲסִירוֹנוּ אוֹתוֹ מִשַּׂר וְאֶת אַהֲרֹן אָחִיו מִכַּהֵן. וַיֹּאמֶר און: טוֹבִים דְּבָרֶיךָ וּנְכוֹחִים ב)! וַיֹּאמֶר קֹרַח: עַל כֵּן אָבוֹא אֵלֶיךָ וּלְקַחְתִּיךָ אֶל בֵּיתִי וְהָיִיתָ גַּם אַתָּה בַּעֲדָתִי! וַיֹּאמֶר און: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיְהִי כְּצֵאת קֹרַח מִבֵּית און וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ: אֲבָל, אִישִׁי הַטּוֹב, לֹא טוֹבוּ דְבָרֶיךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ הַיּוֹם אֶל קֹרַח! וַיֹּאמֶר און: לֹא טוֹב בְּעֵינַי כִּי לָקַח לוֹ מֹשֶׁה אֶת כָּל הַגְּדֻלָּה וַיְיָ לֹא צִוָּהוּ! וַתַּעַן אוֹתוֹ אִשְׁתּוֹ וַתֹּאמַר: מַה־בֶּצַע ג) וּבְרִיבְךָ אַתָּה עִם מֹשֶׁה? כִּי יִגְבַּר מֹשֶׁה מִקֹּרַח וְהָיִיתָ אַתָּה עֶבֶד לִפְנֵי מֹשֶׁה, וְכִי יַצְלִיחַ קֹרַח וְגָבַר עַל מֹשֶׁה, — וְהָיִיתָ עֶבֶד לְקֹרַח! עַל כֵּן אֵין טוֹב לְךָ אִישִׁי בִּלְתִּי אִם שֶׁבֶת ד) מֵרִיב, כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֵיזֶה כִּשְׁנֵיהֶם יִכְשַׁר ה) לְךָ: הֲזֶה אוֹ זֶה? וַיִּשְׁמַע און אֶת דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמַר: אָמְנָם צָדַקְתְּ אִשְׁתִּי הַטּוֹבָה, אֶפֶס מָה אֶעֱשֶׂה בְּבוֹא קֹרַח אֵלַי לַהֲבִיאֵנִי אֶל בֵּיתוֹ וְאָנֹכִי הִבְטַחְתִּיו לַעֲשׂוֹת אֶת דְּבָרָיו וְהָיָה אִם לֹא אֵלֵךְ וְהָיִיתִי לָבוּז ו)! וַתֹּאמֶר אִשְׁתּוֹ: שָׁלוֹם לְךָ, אַל תִּירָא! עָרֹם אֲעָרִים ז) אֶל קֹרַח וְלֹא יָבֹא אֵלֵינוּ עוֹד! וַיֹּאמֶר און: אִם תִּמְנְעִי ח) אֶת קֹרַח מִבּוֹא אֶל בֵּיתֵנוּ — וְנָשָׂאת ט) בְּרָכָה מֵאֵת יְיָ!

קה, הָאַלְמָנָה הָעֲשׁוּקָה.

וְקֹרַח יָצָא מֵאָהֳלוֹ וַיֵּלֶךְ אֶל כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לְהַסִּית י) אוֹתָם בְּמֹשֶׁה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ אֵלָיו הָאֲנָשִׁים: מֶה עָשָׂה לְךָ רָעָה כִּי כָכָה תְּדַבֵּר בּוֹ? וַיַּעַן אוֹתָם קֹרַח וַיֹּאמַר: לוּ הָיְתָה יַד מֹשֶׁה רַק בִּי, הֶחֱרַשְׁתִּי; אוּלָם הוּא שָׂם לְכָל הָעָם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים לֹא טוֹבִים! וְעַתָּה שִׁמְעוּ נָא וַאֲסַפְּרָה אֵת אֲשֶׁר קָרָה אֶת הָאִשָּׁה הָאַלְמָנָה אֲשֶׁר הִתְגּוֹרְרָה עַל יַד אָהֳלִי, וִידַעְתֶּם וּרְאִיתֶם כִּי צָדְקוּ כָּל דְּבָרַי! וַיַּעַן הָעָם אֶת קֹרַח לֵאמֹר: סַפֵּר לָנוּ

א) הָיוּ נְכוֹנִים. ב) וִישָׁרִים. ג) תּוֹעֶלֶת, נוּצִיצען, Польза. ד) חָדֵל. ה) יִיטַב. ו) לְחֶרְפָּה. ז) אֶעֱשֶׂה דְּבַר עָרְמָה. ח) תַּעֲצֹרִי. ט) וְלָקַחַתְּ. י) לְהַעֲלוֹת אֶת דָּמוֹתָם.

נוֹהֶגֶת אֶת יְבוּלָהּ וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פִּרְיוֹ, וְדַיִשׁ א) מַשִּׂיג לָהֶם אֶת בָּצִיר ב), וּבָצִיר מַשִּׂיג אֶת זָרַע ג), וְהַיְקָבִים ד) מְשִׁיקִים ה) תִּירוֹשׁ ו) וְיִצְהָר ז) וְהָאֲסָמִים ח) הָרְחָבִים צָרִים מֵהָכִיל ט) אֶת כָּל הַשָּׂבָע אֲשֶׁר שָׂמוּ בָהֶם... וְעוֹד קֹרַח וַעֲדָתוֹ מִתְבּוֹנְנִים אֶל הַתְּמוּנָה אֲשֶׁר לְנֶגְדָּם וַיִּשְׁמְעוּ קוֹל יְיָ מְדַבֵּר לֵאמֹר: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל עוֹשֵׂי חֶסֶד וּצְדָקָה וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד! וַיְהִי בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתְּהִי נְקָבִים נְקָבִים וַיִּתְגַּלְגְּלוּ כְּלֵי קֹרַח וַעֲדָתוֹ וּצְרוֹרוֹת י) כַּסְפָּם וְכָל רְכוּשָׁם וַיֵּאָסְפוּ אֶל מָקוֹם אֶחָד. וַיְהִי בְּרֶדֶת קֹרַח וַעֲדָתוֹ וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאוֹלָה וַיִּקְרְאוּ בְחָזְקָה: מֹשֶׁה אֱמֶת וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאֲדָמָה וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל. וְכָל יִשְׂרָאֵל נָסוּ לְקוֹל הַנִּבְלָעִים בָּאֲדָמָה וַיִּצְעֲקוּ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: אָנָּא הַצִּילֵנוּ וְאַל נָא נֹאבְדָה כְּקֹרַח וַעֲדָתוֹ. וַיִּיקַץ אוֹן בֶּן פֶּלֶת וַיִּשְׁאַל בַּחֲרָדָה אֶת אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר: מֶה קוֹל הָרַעַשׁ הַזֶּה בְּאָזְנָי?! וַתַּגֶּד לוֹ אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר: נִבְלַע קֹרַח וַעֲדָתוֹ! וַיִּשְׂמַח אוֹן וַיֹּאמַר: בְּרוּכָה אַתְּ אִשְׁתִּי לַיְיָ כִּי מְנַעְתִּנִי מֵהִתְעָרֵב בְּרִיב קֹרַח וַעֲדָתוֹ!

קט. אַהֲבָה עַזָּה מִמָּוֶת.

וַיְהִי מִמָּחֳרָת, אַחֲרֵי שְׂרֹף יְיָ אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם אִישׁ מַקְרִיבֵי הַקְּטֹרֶת, וַיִּלּוֹנוּ יא) כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לֵאמֹר: אַתֶּם הֲמִתֶּם אֶת עַם יְיָ! וַיִּקָּהֲלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיֵּרָא כְּבוֹד יְיָ וַיְכַס הֶעָנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד, וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: הֵרֹמּוּ יב) מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה אוֹתָם כְּרָגַע! וּכְדַבֵּר יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּחֶל הַנֶּגֶף בָּעָם! וַיִּזְכֹּר מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי מַלְאַךְ הַמָּוֶת אֲשֶׁר אָמַר לוֹ מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וְעָצַר מַגֵּפָה, וַיֹּאמֶר אֶל אַהֲרֹן: קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֶן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קְטֹרֶת וְהוֹלֵךְ מְהֵרָה אֶל הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם וְתֵעָצֵר הַמַּגֵּפָה! וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה: הַלְהָרְגֵנִי אַתָּה אוֹמֵר, אָחִי? הֵן הִקְרִיבוּ שְׁנֵי בָנַי נָדָב וַאֲבִיהוּא אֵשׁ זָרָה וַיָּמוּתוּ לִפְנֵי יְיָ, וְעַתָּה אַתָּה אוֹמֵר אֵלַי: הוֹצִיאָה אֶת הַקֹּדֶשׁ הַחוּצָה!? וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: יָדֹעַ תֵּדַע, אָחִי, כִּי בְרֶגַע דַּבֶּרְךָ אֵלַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם! וַיְהִי אַךְ אָמַר מֹשֶׁה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּתְעוֹרֵר אַהֲרֹן מְאֹד וַיֹּאמַר: לֹא יָדַעְתִּי וְלֹא עָלְתָה עַל לִבִּי כִּי בִי תְלוּאִים חַיֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל! וְעַתָּה אֲמַהֲרָה לַעֲשׂוֹת כִּדְבָרְךָ, כִּי טוֹב אֲשֶׁר אָמוּת אָנֹכִי וְאֶלֶף אֲנָשִׁים כָּמוֹנִי יָמוּתוּ, וְאַל יִפּוֹל מִשַּׂעֲרַת אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָרְצָה. וַיְמַהֵר אַהֲרֹן וַיַּעַשׂ כִּדְבַר מֹשֶׁה, וַיָּרָץ אֶל תּוֹךְ הַקָּהָל וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה.

אָז נִדְבְּרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ: אָמֹר אָמַרְנוּ: מָוֶת בַּקְּטֹרֶת, כִּי עַל כֵּן נִשְׂרְפוּ שְׁנֵי בְנֵי אַהֲרֹן וּמָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים הָאִישׁ, וְעַתָּה רָאִינוּ כִּי בְהָחֵל הַנֶּגֶף וַיִּפֹּל הָעָם כְּעָמִיר יג) מֵאַחֲרֵי הַקּוֹצֵר, — וַיָּבֵא אַהֲרֹן אֶת הַקְּטֹרֶת וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה!

קי. בְּאֵר מִרְיָם.

וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מֵתָה מִרְיָם — אֲחוֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה — וַתֶּחְדַּל הַבְּאֵר לְהִתְגַּלְגֵּל אַחֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַתָּבֹא בֵּין סַלְעֵי הַמִּדְבָּר וַתִּתְעָרֵב יד) בָּהֶם. וַיִּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת

א) דאַס דרעשׁען, Молотьба. ב) זְמַן אֹסֶף הַתְּבוּאָה. ג) זְמַן הַזְּרִיעָה. ד) הַמַּרְתְּפִים. ה) איבער שטראָמען, Источать. ו) מאָסט, Виноградный морсъ. ז) שֶׁמֶן זָךְ. ח) אוֹצְרוֹת הַתְּבוּאָה. ט) ענטהאַלטען, Вмѣщать. י) אֲגֻדּוֹת. יא) הִתְאוֹנְנוּ. יב) הִבָּדְלוּ. יג) אֲגֻדַּת שִׁבֳּלִים. יד) הִתְבּוֹלְלָה.

הַמַּחֲנֶה לְסַכְסֵךְ א) אֶת הָעָם בְּמשֶׁה.

קז. תְּלוּנַּת הָעָם.

וַיִּשְׁמַע משֶׁה כִּי קָצַף עָלָיו הָעָם קֶצֶף גָּדוֹל, וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל קֹרַח לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ וּלְהָשֵׁךְ אֶת חֲמָתוֹ. וַיְהִי כְּבוֹאוֹ עַד לִפְנֵי אֹהֶל קֹרַח וַיֹּאמֶר קֹרַח אֶל עֲדָתוֹ: אַל נָא נֵצֵא לִקְרַאת משֶׁה וְלֹא נָשִׂים לוֹ אֶת הַכָּבוֹד אֲשֶׁר שַׂמְנוּ לוֹ עַד הַיּוֹם. וַיַּעֲשׂוּ הָאֲנָשִׁים כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם קֹרַח. וַיֹּאמֶר משֶׁה בְּלִבּוֹ: אוּלַי הִרְבּוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה לִשְׁתּוֹת יַיִן וַיִּשְׁתַּכְּרוּ וְעַל כֵּן לֹא נִכְלְמוּ ב) מִכֹּל אֲשֶׁר עָשׂוּ. הָבָה אִיַעַד ג) אוֹתָם לְיוֹם הַמָּחֳרָת! וְהָיָה כְּצֵאת יֵינָם וְשָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְהָשְׁלְמוּ לִי. וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיַּקְהֵל קֹרַח אֶת כָּל הָעֵדָה עַל משֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיֹּאמַר: אֲנַחְנוּ כֻלָּנוּ שָׁמַעְנוּ אֶת דִּבְרֵי יְיָ בְּהַר סִינַי וַנֵּדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּנוּ. וַתָּבֹא אֵלֵינוּ וַתֹּאמֶר לָנוּ לְהָרִים תְּרוּמָה וּלְעַשֵּׂר אֶת תְּבוּאוֹת הַשָּׂדֶה וְלַעֲשׂוֹת צִיצִת... וַיְהִי כִּרְאוֹתֵנוּ כִּי לְבַעֲבוּר הֵיטִיב לְנַפְשְׁךָ וּלְנֶפֶשׁ אָחִיךָ דִּבַּרְתָּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא יְיָ צִוְּךָ, וַנֹּאמַר: לֹא נֹאבֶה לְךָ וְלֹא נִשְׁמַע לָךְ!... וַיֹּאמֶר משֶׁה: לָמָּה תְדַבְּרוּ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה? שִׂימוּ נָא אֶת לִבְּכֶם עַל אַהֲרֹן אָחִי וּזְכַרְתֶּם כִּי לֹא הֵבִיאָה לוֹ כְהֻנָּתוֹ, אֲשֶׁר אַתֶּם מְקַנְאִים בָּהּ, בִּלְתִּי אִם יָגוֹן וָאֵבֶל! הִנֵּה בְנֵיכֶם וּבְנֵי בְנֵיכֶם חַיִּים כֻּלָּם לִפְנֵיכֶם, — וּבְנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא מֵתוּ בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי יְיָ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא הֵנִיחוּ ד) הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לָהֶם מֵרָגְזוֹ, וַיֵּרָא כְבוֹד יְיָ אֶל כָּל הָעֵדָה וַיְדַבֵּר אֶל משֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר: הִבָּדְלוּ ה) מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה אוֹתָם כְּרָגַע!

קח. משֶׁה אֱמֶת וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ משֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיִּתְחַנְּנוּ אֶל יְיָ לֵאמֹר: כִּי יֶחֶטְאוּ אֲנָשִׁים רַבִּים לְמַלְכָּם, — וְהִכָּה גַם הַצַּדִּיק גַּם הָרָשָׁע כִּי עֵינֵי בָשָׂר לוֹ וְלֹא יִרְאֶה לַלֵּבָב; אוּלָם אַתָּה יְיָ שׁוֹפֵט כָּל הָאָרֶץ, יוֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת בְּנֵי הָאָדָם! הָאִישׁ אֶחָד יֶחֱטָא וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְצֹף?

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל משֶׁה: דַּבֵּר אֶל הָעֵדָה וְיָסוּרוּ מִסָּבִיב לְמִשְׁכַּן קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם! וַיָּקָם משֶׁה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּלְכוּ אֶל דָּתָן וַאֲבִירָם. וַיֹּאמֶר משֶׁה: בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי יְיָ שְׁלָחַנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה, כִּי לֹא מִלִּבִּי. אִם כְּמוֹת כָּל הָאָדָם יְמוּתוּן אֵלֶּה לֹא יְיָ שְׁלָחָנִי; וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא יְיָ וּפָצְתָה ו) הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וּבָלְעָה אוֹתָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם וִידַעְתֶּם כִּי נִאֲצוּ ז) הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת יְיָ! וּכְדַבֵּר משֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל קֹרַח וְאֶל עֲדָתוֹ וַיָּשֶׂם יְיָ לְנֶגְדָּם תְּמוּנָה, — וְהִנֵּה בְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים בְּאַרְצָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לָתֵת לָהֶם, וְהֵמָּה עוֹבְדִים אֶת אַדְמָתָם. וְהַלְוִיִּם וְהַגֵּרִים וְהַיְתוֹמוֹת וְהָאַלְמָנוֹת וְהָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים בָּאִים אֲלֵיהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׂבֹּעַ. וְאִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר שָׂדֶה וָכֶרֶם לוֹ יוֹצֵא לִקְרַאת כָּל רָעֵב וְכָל חֲסַר לֶחֶם וְקוֹרֵא לוֹ לֵאמֹר: בּוֹאָה נָא, אָחִי, אֵלַי וְהַאֲכַלְתִּיךָ וְהִשְׁקִיתִיךָ וְשָׂמַחְנוּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ!... וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיף הָעָם לְעַשֵּׂר אֶת תְּבוּאָתוֹ וְלַעֲזֹב אֶת פְּאַת שָׂדֵהוּ וְלֶקֶט קְצִירוֹ לֶעָנִי וְלַגֵּר וְלָתֵת תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנוֹ לַכֹּהֲנִים, כֵּן יִפְתַּח יְיָ לָהֶם אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב, אֶת הַשָּׁמַיִם, לָתֵת אֶת מְטַר אַרְצָם בְּעִתּוֹ וּלְבָרֵךְ אֵת כָּל מַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם... וְהָאָרֶץ

א) לְגָרוֹת, Раздражать. ב) בּוֹשׁוּ. ג) אַזְמִין. ד) הִרְגִּיעוּ. ה) הִפָּרְדוּ. ו) וּפָתְחָה. ז) הִכְעִיסוּ.

לִפְנֵי הַסֶּלַע הַזֶּה כִּי יָדַעְתָּ אֲשֶׁר מַיִם בּוֹ; אוּלָם לֹא יְיָ דִּבֶּר בְּךָ וְלֹא עַל פִּיו נָתַן הַסֶּלַע אֶת מֵימָיו! וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: הוֹי בֹּעֲרִים! א) עַד מָתַי תִּבְעֲרוּ וְתִכְסָלוּ?! ב) וַיְהִי כְּקָצְפּוֹ מֹשֶׁה וַיִּשְׁכַּח בְּקָצְפּוֹ אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיָּרֶם אֶת מַטֵּהוּ לְשׁוּכוֹ עַל הַסָּלַע. וַיְהִי אַךְ הֵרִים אֶת הַמַּטֶּה וַיֵּצְאוּ מִן הַסֶּלַע נִטְפֵי מַיִם אֲחָדִים. וַיִּגְעַר מֹשֶׁה בַּסֶּלַע וַיִּקְרָא: לְמִי יִמְצְאוּ ג) הַמַּיִם הָאֵלֶּה, — הַלְיוֹנְקֵי שָׁדַיִם אִם לִגְמוּלֵי ד) מֵחָלָב? וַיַּךְ מֹשֶׁה אֶת הַסֶּלַע פַּעֲמַיִם וַיֵּצֵא מִמֶּנּוּ דָם! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְיָ: לֹא הוֹצִיא הַסֶּלַע בִּלְתִּי אִם דָּם! וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַסֶּלַע: מַדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ? וַיַּעַן הַסֶּלַע וַיֹּאמַר: הִכָּה הִכַּנִי מֹשֶׁה פַּעֲמַיִם! וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: מַדּוּעַ הִכִּיתָ אֶת הַסֶּלַע וְאָנֹכִי הֲלֹא צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי הַכּוֹתוֹ, כִּי אִם לְדַבֵּר אֵלָיו! וַיַּעַן מֹשֶׁה אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: לֹא הוֹצִיא הַסֶּלַע בָּרִאשׁוֹנָה בִּלְתִּי אִם נִטְפֵי מַיִם אֲחָדִים! וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: הֵן לִמַּד לִמַּדְתָּ אֶת הָעָם לֵאמֹר: בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ ח), וַתִּשְׁכַּח כָּל גְּמוּלֵי ו) הַסֶּלַע אֲשֶׁר הֵינִיק לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל דְּבַשׁ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם נַהַשְׁחֵת בְּאַף רַחֲמֶיךָ וַתַּכֵּהוּ; וְנָקַל עוֹד זֹאת בְּעֵינֶיךָ וַתָּבֶז לְבָנַי וַתֹּאמֶר עֲלֵיהֶם: עַם לֹא בִינוֹת ז) הֵמָּה! הֲרֵעוֹתָ מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה! וַיְצַו יְיָ אֶת הַסֶּלַע וַיַּהֲפֹךְ אֶת דָּמוֹ לְמַיִם וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם.

קיב. עֹנֶשׁ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן: יַעַן חִלַּלְתֶּם אֶת שְׁמִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקָּהָל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אָמְנָם, יְיָ אֱלֹהַי, נִסְכַּלְתִּי ח) וְאֶשְׁגֶּה הַרְבֵּה מְאֹד בְּהַכּוֹתִי אֶת הַסֶּלַע וְלֹא דִבַּרְתִּי אֵלָיו כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנִי; אוּלָם אַהֲרֹן מַה הוּא כִּי תִקְצֹף עָלָיו? וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: הֵן רָאֹה רָאָה אַהֲרֹן אָחִיךָ אֵת אֲשֶׁר אַתָּה אוֹמֵר לַעֲשׂוֹת וְלֹא חָשַׂךְ ט) אוֹתְךָ וְלֹא אָמַר אֵלֶיךָ: אַל נָא, אָחִי, תַּעֲבוֹר אֶת מִצְוַת יְיָ! וַיִּתְחַנֵּן מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אָנָּא יְיָ סְלַח נָא לַעֲוֹנֵנוּ! וַיֹּאמֶר יְיָ: לֹא יִסָּלַח לְךָ הַחֵטְא אֲשֶׁר חָטָאתָ לִי לְעֵינֵי כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; כִּי לוּ דִבַּרְתָּ אֶל הַסֶּלַע לְהוֹצִיא מַיִם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, כִּי עַתָּה הִקְדַּשְׁתַּנִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי יִרְאָתִי עַל פְּנֵיהֶם תָּמִיד. הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ אוֹמְרִים: הַסֶּלַע הַזֶּה אֲשֶׁר שָׂכָר אֵין לוֹ וְעֹנֶשׁ י) אֵין לוֹ, שָׁמַע בְּקוֹל יְיָ, וְאַף כִּי הָאָדָם הַחַי בְּחֶסֶד יְיָ וְהַמְּצֻוֶּה לְעָבְדוֹ וְלִשְׁמוֹר מִצְוֹתָיו! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְיָ: אִם כְּמוֹת כָּל הַדּוֹר הַחוֹטֵא נָמוּת גַּם אֲנַחְנוּ בַּמִּדְבָּר — יֹאמְרוּ עָלֵינוּ שׁוֹמְעֵי שָׁמְעֵנוּ: גַּם מֹשֶׁה גַּם אַהֲרֹן הָיוּ חַטָּאִים כַּדּוֹר הַהוּא וְעַל כֵּן הָיְתָה אַחֲרִיתָם כָּמֹהוּ! וַיֹּאמֶר יְיָ: אַל תִּירָא מֹשֶׁה עַבְדִּי! כָּתֹב אֶכְתֹּב בְּתוֹרָתִי דְּבַר חַטַּאתְכֶם וְיָדַע כָּל בָּשָׂר כִּי לֹא חֲטָאתֶם לַיְיָ בִּלְתִּי אִם בִּדְבַר מֵי מְרִיבָה לְבַדָּם!

קיג. הַקּוֹל וְהֶחָרֶב.

וּבְכָל הַכְּעָסִים אֲשֶׁר הִכְעִיסוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה, לֹא חָדַל לִדְאֹג לָהֶם וּלְהֵיטִיב עִמָּהֶם. וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים אֶל מֶלֶךְ אֱדוֹם לֵאמֹר: אַתָּה יָדַעְתָּ, כִּי אָמַר יְיָ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ: גֵּר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה... וַיְהִי כְּשָׁמְעֲךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֵּלֶךְ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיךָ, כִּי אָמַרְתָּ אֵין לִי

א) שׁוֹטִים. ב) תִּהְיוּ אֱוִילִים. ג) יַסְפִּיקוּ, יִהְיוּ דַיָּם. ד) לִילָדִים אֲשֶׁר חָדְלוּ לִינֹק. ה) רֶשֶׁךְ,
ו) חֲסָדֵי. ז) תְּבוּנָה. ח) מהאריכט האנדעלן, Поступать безразсудно. ט) עָצַר. י) שטראַפֿע,
Наказаніе.

הַדָּבָר הַזֶּה וַיָּבִינוּ כִּי בְשֶׁל א) מִרְיָם הָיְתָה לָהֶם בְּאֵר הַמַּיִם, וּבְמוֹתָהּ, — וַיֵּאָזְלוּ ב) הַמַּיִם מִמֶּנָּה וַיִּיבָשׁוּ. וּמשֶׁה וְאַהֲרֹן לֹא יָדְעוּ עוֹד אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּסְפְּדוּ לְמִרְיָם וַיִּבְכּוּ לָהּ. וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת משֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן בֹּכִים וַיִּתְאַסְּפוּ כֻלָּם לָלֶכֶת אֶל משֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן. וַיַּרְא משֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִקְהָלִים עֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר אֶל אַהֲרֹן: אוּלַי תֵּדַע וְהִגַּדְתָּ לִּי מֶה הָיָה לָעָם כִּי מִתְאַסֵּף הוּא וְהוֹלֵךְ הָלֹךְ וְקָרֵב אֵלֵינוּ!? וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן: שָׁמַע הָעָם אֶת הָאָסוֹן אֲשֶׁר קָרָנוּ וַיִּתְאַסְּפוּ לְנַחֲמֵנוּ מִיגוֹנֵנוּ ג). וַיֹּאמֶר משֶׁה: אֲבָל שָׁגִיתָ ד), אָחִי, בְּדַבֶּרְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה! הַבִּיטָה נָא וּרְאֵה אֶת פְּנֵיהֶם הַזְּעוּמִים וְאֶת שִׂפְתוֹתֵיהֶם הַמְּלֵאוֹת זַעַם וְיָדַעְתָּ כִּי לָרִיב אֵלֵינוּ הֵמָּה בָּאִים. עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִקְרִיבוּ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֶל משֶׁה: מַה לְּךָ כִּי תִבְכֶּה? וַיַּעַן משֶׁה וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ לֹא אֶבְכֶּה אֲשֶׁר מֵתָה אֲחוֹתִי הַיְחִידָה אוֹהֶבֶת הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה? וַיֹּאמֶר הָעָם: אַל תִּבְכֶּה לְנֶפֶשׁ אַחַת; וּבְכִית לְעַמְּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם כִּי תַמּוּ כֻלָּם לִגְוֹעַ! וַיֶּחֱרַד משֶׁה חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: הַגִּידוּ נָא לִי מַה קָּרָה בָּכֶם כִּי בָכָה דִּבַּרְתֶּם אֵלָי? וַיַּעַן הָעָם אֶת משֶׁה וַיֹּאמַר: בְּרֶגַע מוֹת אֲחוֹתְךָ אָזְלוּ הַמַּיִם מִן הַסֶּלַע אֲשֶׁר הִתְגַּלְגֵּל אַחֲרֵינוּ וְעַתָּה אֵין בּוֹ גַּם טִפַּת מַיִם אֶחָת! וַיֹּאמֶר משֶׁה: לְכוּ נָא אֶל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְאֶל שָׂרֵי הַמֵּאוֹת וְהִגַּדְתֶּם לָהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּשְׁאֶלְתֶּם מֵהֶם מַיִם וְנָתְנוּ לָכֶם. וַיַּעֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: לֹא נָסוּר מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא נִשְׁאַל מִשָּׂרֵינוּ דָּבָר, כִּי אַתָּה הוֹצֵאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַתְּבִיאֵנוּ אֶל הַמָּקוֹם הָרָע הַזֶּה, לֹא מְקוֹם זֶרַע וּתְאֵנָה וְגֶפֶן וְרִמּוֹן וּמַיִם אַיִן לִשְׁתּוֹת. וְעַתָּה הֲלֹא נָמוּת אֲנַחְנוּ וּבְעִירֵנוּ בַּצָּמָא!

וַיְהִי כְּהַזְכִּיר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת בְּהֶמְתָּם הַצְּמֵאָה לַמַּיִם, וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן צַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא רַק עַל נְשֵׁיהֶם וְטַפָּם הַצְּמֵאִים, כִּי אִם גַּם עַל בְּהֶמְתָּם וַיֹּאמְרוּ לַכֹּל כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֵיהֶם, עַל כֵּן אֲרַחֵם גַּם אֲנִי עֲלֵיהֶם וְהוֹצֵאתִי לָהֶם מַיִם מִסֶּלַע!

קיא. כַּעַס משֶׁה וְחֶטְאוֹ

וַיְהִי כִּרְאוֹת משֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת קֶצֶף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְגָדֵל וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיָּנוּסוּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד. וַיֵּרָא כְבוֹד יְיָ וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל משֶׁה: מַה לְּךָ עַתָּה בְּאֹהֶל מוֹעֵד? וַיַּעַן משֶׁה אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! קָמוּ עָלַי בָּנֶיךָ וַיִּקְצְפוּ עָלַי קֶצֶף גָּדוֹל וְלוּלֵא נִמְלַטְתִּי לְאֹהֶל מוֹעֵד, כִּי עַתָּה סְקָלוּנִי! וַיֹּאמֶר יְיָ: עַד מָתַי תִּתֵּן דֹּפִי ה) בְּבָנַי? הֵן גַּם בְּחֹרֵב אָמַרְתָּ: עוֹד מְעַט וּסְקָלוּנִי, — וְלֹא נָגְעוּ בְךָ וְלֹא הִפִּילוּ מִשַּׂעֲרָתְךָ אַרְצָה; וְעַתָּה עֲבוֹר אַתָּה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ לִפְנֵי הָעָם וְדִבַּרְתָּ לְעֵינֵיהֶם אֶל הַסֶּלַע וְנָתַן מֵימָיו. וַיַּעֲבֹר משֶׁה וְאַהֲרֹן לִפְנֵי הָעָם וַיִּגְּשׁוּ אֶל הַסְּלָעִים הָרַבִּים אֲשֶׁר הִתְעָרְבָה בָהֶם בְּאֵר מִרְיָם, וְלֹא יָדַע מֵאֵיזֶה סֶלַע יוֹצִיא לָהֶם מָיִם. וַיָּשֶׂם משֶׁה אֶת עֵינוֹ עַל אַחַד הַסְּלָעִים וַיֹּאמֶר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: עִמְדוּ פֹה וְהוֹצֵאתִי לָכֶם מַיִם מִן הַסֶּלַע הַזֶּה! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הֲיַד יְיָ תִּקְצַר מֵהוֹצִיא מַיִם מִכָּל סֶלַע וָסֶלַע כִּי צִוִּיתָנוּ לַעֲמֹד רַק לִפְנֵי הַסֶּלַע הַזֶּה? וַיֹּאמֶר משֶׁה: אַל תַּמְרוּ אֶת פִּי יְיָ וְאַל תְּמָרְרוּנִי בְּדִבְרֵיכֶם! וַיּוֹסִיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדַבֵּר אֶל משֶׁה וַיֹּאמְרוּ: אִם בֶּאֱמֶת יַעֲשֶׂה לְךָ יְיָ נִפְלָאוֹת, וְהוֹצֵאתָ מַיִם מִכָּל הַסְּלָעִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה — וְאִם אַיִן וְאָמַרְנוּ: רוֹעֶה הָיִיתָ אֶת צֹאן יִתְרוֹ בַּמִּדְבָּר וַתִּלָּמֵד לָדַעַת אֶת מִשְׁפַּט ו) הַסְּלָעִים הַמּוֹצִיאִים מַיִם וְהֶעֱמַדְתָּנוּ

א) בִּגְלַל. ב) אָפְסוּ. ג) מֵאֶבְלֵנוּ. ד) טָעִיתָ. ה) פעראַכטונג, Пренебреженіе. ו) אייגענשאַפט, Качество.

וְעַתָּה קוּמָה נָּא, אָחִי, וְנַעֲלֶה אֶל הֹר הָהָר!

קטו. מַעֲשִׂים טוֹבִים.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַהֲרֹן אֶת דִּבְרֵי מֹשֶׁה וַיְמַהֵר וַיִּלְבַּשׁ שְׁמוֹנַת בִּגְדֵי כְהֻנָּתוֹ וַיֵּצֵא מֵאָהֳלוֹ. וַיִּגַּשׁ מֹשֶׁה וַיַּעֲמֹד לִימִינוֹ, וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֹד לִשְׂמֹאלוֹ. וַיָּבֹאוּ הַנְּשִׂיאִים וַיַּעַמְדוּ לִימִין מֹשֶׁה, וַיִּגְּשׁוּ הַזְּקֵנִים וַיַּעַמְדוּ לִשְׂמֹאל יְהוֹשֻׁעַ, וַיֵּלְכוּ כֻלָּם מִשָּׁם וָהָלְאָה. וַיִּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אַהֲרֹן יוֹצֵא מֵאָהֳלוֹ וַיִּשְׂמְחוּ שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ: בָּרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר גִּדֵּל אֶת אַהֲרֹן אִישׁ הַשָּׁלוֹם וַיָּשֶׂם לוֹ כָבוֹד גְּדוֹלָה. וַיְהִי כַּעֲבֹר אַהֲרֹן לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיֹּאמֶר לָבוֹא אֵלָיו, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אַל נָא אָחִי נָבֹא לְאֹהֶל מוֹעֵד וְנֵצֵאנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מַבִּיטִים אַחֲרֵי אַהֲרֹן הַהוֹלֵךְ הָלוֹךְ וְקָרֵב אֶל הָהָר וְאוֹמְרִים אִישׁ אֶל אָחִיו: מָה רַבּוּ חַסְדֵי אַהֲרֹן אוֹהֲבֵנוּ וְאֹהֲבֵנוּ! וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיֹּאמְרוּ אֲנָשִׁים אֲחֵרִים אֶל כָּל הַקָּהָל: הַיְדַעְתֶּם אֶת נָבָל בֶּן בִּרְשַׁע? וַיַּעַן הַקָּהָל וַיֹּאמַר: יְדַעְנוּ אוֹתוֹ כִּי הָיָה אִישׁ רִיב וְאִישׁ מָדוֹן א) לְכָל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ וַיְמָרֵר אֶת חַיֵּיהֶם! וַיְהִי נִבְזֶה וְנִמְאָס בְּעֵינֵי כָּל יוֹדְעָיו. וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָהֵם: עַתָּה הֵיטִיב נָבָל אֶת דַּרְכּוֹ וְאֵין כָּמֹהוּ מְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרֹדֵף צְדָקָה! וְהַשּׁוֹמְעִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הִשְׁתָּאוּ עַד מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: הֲלֹא תַגִּידוּ לָנוּ: אֵיכָה נִהְיָה הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה? וַיַּעֲנוּ הָאֲנָשִׁים וַיֹּאמְרוּ: כַּאֲשֶׁר נוֹדְעוּ מַעֲשֵׂי נָבָל הָרָעִים לְאַהֲרֹן וַתֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיֵּלֶךְ אֶל נָבָל וַיְבָרְכֵהוּ בְּשָׁלוֹם, וַיִּתְחַבֵּר עִם נָבָל וַיִּתְהַלֵּךְ אִתּוֹ כְּרֵעַ כְּאָח יָמִים רַבִּים. וַיֵּיקַר בְּעֵינֵי נָבָל הַכָּבוֹד אֲשֶׁר שָׂם לוֹ אַהֲרֹן עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: חָלִילָה לִּי מֵהוֹסִיף לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי הָרָעָה פֶּן יִשְׁמַע אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אָחִי מֹשֶׁה אֶת אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה וְשָׂטָה ב) מֵעָלָי! וַיְהִי כִּרְאוֹת אַהֲרֹן אֶת נָבָל מִתְיַצֵּב עַל דֶּרֶךְ טוֹב וַיּוֹדֶה לוֹ וַיֹּאמַר: אַתָּה אָהַבְתָּ צֶדֶק וַתִּשְׂנָא רֶשַׁע עַל כֵּן בָּרֵךְ יְבָרֶכְךָ יְיָ בְּשָׁלוֹם וְנָתַן לְךָ אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת שָׁלוֹם!

אָז הִגִּישׁוּ נָשִׁים רַבּוֹת אֶל קְהַל הַמְדַבְּרִים וַתֹּאמַרְנָה לֵאמֹר: מְרִיבוֹת הָיוּ בֵינֵינוּ וּבֵין בַּעֲלֵינוּ יָמִים רַבִּים וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּינוּ עַד מְאֹד, וַנִּשְׁאַל אֶת נַפְשׁוֹתֵינוּ לָמוּת. וַיְהִי כְּהִוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְאַהֲרֹן וַיָּבֹא אֶל אָהֳלֵינוּ וַיְדַבֵּר אֶל בַּעֲלֵינוּ עַל הַשָּׁלוֹם וְהַחֶסֶד וְהַמֵּישָׁרִים. וְכַאֲשֶׁר הוֹסִיף לְדַבֵּר כֵּן הוֹסִיפוּ בַּעֲלֵינוּ לְהַקְשִׁיב ג) לִדְבָרָיו הַנִּשְׁמָעִים בְּנַחַת ד) וְלֹא יָצָא אַהֲרֹן מֵאָהֳלֵינוּ עַד אִם הִשְׁלִמוּ ה) לָנוּ בַּעֲלֵינוּ. וַיְהִי כַּעֲבוֹר יָמִים אֲחָדִים וַיִּרְאוּ בַעֲלֵינוּ אֶת הַשֶּׁקֶט ו) וְאֶת הַשַּׁלְוָה אֲשֶׁר בְּאָהֳלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ: אֵין טוֹב לָאָדָם מִשָּׁלוֹם וְשַׁלְוָה. וְלֹא חָדַל אַהֲרֹן לָלֶכֶת אֵלֵינוּ עַד רְאוֹתוֹ כִּי שָׁלוֹם אֱמֶת בֵּינֵינוּ; וְעַתָּה נוֹדֶה נָּא לְאַהֲרֹן אִישׁ הַשָּׁלוֹם וּנְבָרֵךְ אֶת שְׁמוֹ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ הַנָּשִׁים לְדַבֵּר וַיֹּאמְרוּ רַבִּים מִן הָעֵדָה: גַּם הֵיטִיב אַהֲרֹן עַד מְאֹד אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁלוֹם בֵּין מִשְׁפַּחַת הַזְּבֻלוֹנִי לְמִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי וְהָאֶפְרָתִי אֲשֶׁר מָרְדוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יָמִים רַבִּים, כִּי בָא אַהֲרֹן אֶל הַקָּרְחִים וְאֶל הָאֶפְרָתִים ז) וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם תַּחֲנוּנִים לֵאמֹר: עַצְמְכֶם וּבְשַׂרְכֶם בְּנֵי הַזְּבֻלוֹנִי, וְאַתֶּם רוֹדְפִים אוֹתָם! אַחַי אַל נָא תָרֵעוּ לַאֲחִיכֶם הַמְבַקְשִׁים טוֹב לָכֶם! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַקָּרְחִים וְהָאֶפְרָתִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁתָּאוּ מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: הַאֻמְנָם טוֹבִים לָנוּ שׂוֹנְאֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא יָדָעְנוּ! וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן: יָדַעְתִּי גַם יָדַעְתִּי כִּי בְהַשְׁלִימְכֶם אֶת הַזְּבֻלוֹנִים יִשְׂמְחוּ שִׂמְחָה גְדוֹלָה! וַיַּעֲנוּ הַקָּרְחִים וְהָאֶפְרָתִים אֶת אַהֲרֹן לֵאמֹר: יַעַן כִּי נִכְנְעוּ ח)

א) רִיב. ב) וְסָר. ג) לְהַאֲזִין. ד) בִּמְנוּחָה. ה) עָשׂוּ שָׁלוֹם. ו) הַמְּנוּחָה. ז) בְּנֵי אֶפְרַיִם.
ח) געדעמיטיגט װערדען, Смиряться.

חֵפֶץ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יִתְּנֶנָּה יְיָ לִי בִּלְתִּי אִם אַחֲרֵי הֱעָבְדִי שָׁנִים הַרְבֵּה מְאֹד, וַתֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ שֵׂעִיר. אוּלָם אֲנַחְנוּ נֶעֱבַדְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַנְּעֻנֶּה שָׁנִים רַבּוֹת, וַנִּצְעַק אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹלֵנוּ וַיּוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרָיִם. וְעַתָּה הוֹאֶל נָא וּנְתַתָּנוּ לַעֲבוֹר בִּגְבוּלְךָ לָבוֹא אֶל אֶרֶץ יְרֻשָּׁתֵנוּ. וְיָדַעְתָּ כִּי בְּעָבְרֵנוּ בְּאַרְצְךָ קָנֹה נִקְנֶה מִמְּךָ לֶחֶם וּמַיִם וְחָסַמְנוּ א) אֶת בְּהֶמְתֵּנוּ לְבִלְתִּי תֹאכַל זֵית תְּבוּאוֹת שָׂדְךָ! וַיַּעַן אֱדוֹם וַיֹּאמַר: אַל תַּעֲבוֹר בְּאַרְצִי; כִּי אֶת קוֹלְךָ אֵינֶנִּי יָרֵא! וְעַתָּה זְכָר נָא אֶת בִּרְכַּת אָבִי אֲשֶׁר בֵּרְכַנִי לֵאמֹר: עַל חַרְבְּךָ תִחְיֶה! וְהָיָה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹלִי וְאָמַרְתָּ לַעֲבוֹר בְּאַרְצִי וְיָצָאתִי בַחֶרֶב לִקְרָאתֶךָ! וַיַּעַשׂ אֱדוֹם כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְהִלָּחֶם בּוֹ. וַיְהִי דְבַר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: אַל תִּתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה, כִּי לֹא אֶתְּנֶנּוּ בְּיָדֶךָ! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְיָ: מָה הֵן צִדְקוֹת אֱדוֹם? וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: כַּבֵּד כִּבֵּד אֱדוֹם אֶת אֲבוֹתָיו וְצִדְקָתוֹ זֹאת תַּעֲמָד לוֹ לָעַד ב)!

קיד. הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן בְּחַיֵּי אַהֲרֹן.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: יֵאָסֵף ג) אַהֲרֹן אָחִיךָ אֶל עַמָּיו כִּי לֹא יָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר מְרִיתֶם אֶת פִּי לְמֵי מְרִיבָה! וְעַתָּה בּוֹא אֶל אַהֲרֹן וְהַגֵּד לוֹ כִּי קָרֵב יוֹמוֹ לָמוּת, וְנִחַמְתָּהוּ וְאָמַרְתָּ לוֹ: הִנְּךָ מֵת, אוּלָם הַנְחֵל תַּנְחִיל לִפְנֵי מוֹתְךָ אֶת כֶּתֶר ד) כְּהֻנָּתְךָ לְבָנֶיךָ! וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמָרֲרוּהוּ עַד מְאֹד וַיֵּבְךְּ כָּל הַלָּיְלָה. וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַּבֹּקֶר וַיֵּלֶךְ אֶל אַהֲרֹן וַיַּעֲמֹד בְּפֶתַח אָהֳלוֹ וַיִּקְרָא אֵלָיו לֵאמֹר: אַהֲרֹן, אַהֲרֹן! וַיֵּצֵא אֵלָיו אַהֲרֹן וַיַּרְא אֶת מֹשֶׁה אָחִיו וַיִּשְׁתָּאֵה ה) אֵלָיו מְאֹד וַיֹּאמַר: מָה רָאִיתָ אָחִי, כִּי בָאתָ אֵלַי? וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: הָגִיתִי ו) הַלַּיְלָה בְּתוֹרַת יְיָ וַיִּקָּשׁ ז) מִמֶּנִּי דָּבָר מִן הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּנוּ יְיָ וָאֹמַר: אָבֹא אֵלֶיךָ וּשְׁאֶלְתִּיךָ, — אוּלַי תֵּדַע וְהִגַּדְתָּ אָתָּה! וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן: דַּבֶּר נָא אָחִי אֵלַי אֶת הַדָּבָר הַהוּא וּשְׁמַעְתִּיו. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: שְׁנָתִי אֲשֶׁר נָדְדָה ח) בַּלַּיְלָה הַזֶּה שִׁכְּחַתְנִי ט) אֶת הַדָּבָר, אוּלָם יָדַעְתִּי כִּי מָצֹא נִמְצָאֶנּוּ בְּסֵפֶר „בְּרֵאשִׁית"! וְעַתָּה הוֹאֶל נָא אָחִי וְהֵבֵאתָ אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְקָרָאנוּ בוֹ. וַיַּעַשׂ אַהֲרֹן כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַסֵּפֶר וַיִּקְרָא לִפְנֵי אַהֲרֹן. וְאַהֲרֹן שׁוֹמֵעַ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַנִּקְרָאִים לְפָנָיו וְאוֹמֵר: יָפֶה עָשָׂה יְיָ! בְּחָכְמָה יָסַד י) אָרֶץ! בִּתְבוּנָה כּוֹנֵן יא) שָׁמָיִם!.. וַיְהִי כִּקְרֹא מֹשֶׁה לִפְנֵי אַהֲרֹן אֶת תּוֹלְדוֹת הָאָדָם בְּהִבָּרְאוֹ, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר עַל הָאָדָם אֲשֶׁר הֵבִיא מָוֶת לָעוֹלָם? וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן: גְּזֵרַת יב) יְיָ עוֹשֵׂנוּ הִיא! וְעַתָּה רְאֵה נָא גַּם רְאֵה כִּי שָׂם יְיָ אֶת הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ בְּגַן עֵדֶן וַיֵּיטֶב עִמָּהֶם כַּאֲשֶׁר לֹא הֵיטִיב עִם אִישׁ מִן הַיּוֹם הַהוּא וְעַד עָתָּה! אוּלָם כַּאֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְיָ וַיֶּחֶטְאוּ לוֹ, וַיְגֹרְשֵׁם מִן הָעֵדֶן וַיֹּאמֶר לוֹ: עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שִׂים נָא לִבְּךָ עַל אַחֲרִית הָאָדָם וְרָאִיתָ כִּי אַחֲרֵי הַחֲסָדִים אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ עִמּוֹ פָּקַד עָלָיו אֶת פְּקֻדַּת כָּל הָאָדָם. וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן: זֹאת הִיא אַחֲרִית כָּל חָי! וַיְהִי כֶּאֱמֹר אַהֲרֹן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיָּחֶל מֹשֶׁה לְדַבֵּר עַל הַמָּוֶת. וַיִּשְׁמַע אַהֲרֹן וַיָּשֶׂם עַל לֵב וַיֹּאמַר: הֲלֹא תַגֵּד לִי אָחִי: מַדּוּעַ תַּרְבֶּה לְדַבֵּר הַיּוֹם עַל הַמָּוֶת? וְלֹא עָנָהוּ מֹשֶׁה כִּי צַר הָיָה לוֹ מְאֹד עַל אַהֲרֹן אָחִיו. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּצַר יג) בּוֹ אַהֲרֹן מְאֹד וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: יְיָ צִוַּנִי לְהַגִּידְךָ דָּבָר

א) וְסָגַרְנוּ אֶת פִּיהֶם. ב) לְעוֹלָם. ג) יָמוּת. ד) עֲטָרָה. ה) הִתְפַּלֵּא. ו) לָמַדְתִּי. ז) כָּבֵד הָיָה. ח) נִגְרְשָׁה. ט) הִשְׁכִּיחַנִי. י) גרינדען, Основать. יא) הֵכִין. יב) חֹק. יג) הִרְבָּה לְבַקֵּשׁ.

הַמַּרְאֶה הַזֶּה וַיְהִי אַחַר לְנֶגְדִּי: וְהִנֵּה אָנֹכִי עוֹלֶה בָּהָר וְאַתָּה וְאֶלְעָזָר בְּנִי הוֹלְכִים עִמִּי! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: עַתָּה רְאֵה נָא אָחִי גַּם רָאֵה, כִּי טוֹב גּוֹרָלְךָ מִגּוֹרָלִי: הִנְּךָ מֵת וַאֲנִי קוֹבְרְךָ, אוּלָם מִי יִקְבְּרֵנִי בְּמוֹתִי אָנִי? וְאַף גַּם זֹאת בְּמוֹתְךָ יָבֹאוּ בָנֶיךָ וְיִרְשׁוּ מְקוֹמֶךָ, אוּלָם מִי יִירַשׁ אוֹתִי בְּמוֹתִי? וַיּוֹסֶף מֹשֶׁה לְדַבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַד עֲלוֹת אַהֲרֹן עַל הַמִּטָּה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּשַׁט אַהֲרֹן אֶת כָּל בְּגָדָיו וַיָּבֹאוּ עַנְנֵי נֹגַהּ [א] וַיַּעֲטוּ [ב] אֶת גּוּפָתוֹ וַיַּזְהִירוּהָ [ג] כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן: פְּשַׁט נָא אָחִי אֶת יָדֶיךָ וְקָמַצְתָּ [ד] אֶת פִּיךָ וְעָצַמְתָּ [ה] אֶת עֵינֶיךָ! וַיַּעַשׂ אַהֲרֹן כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה. וַיַּרְא מֹשֶׁה וְהִנֵּה הַתַּרְדֵּמָה נוֹפֶלֶת עַל אַהֲרֹן וּפָנָיו מְפִיקִים [ו] שִׂמְחָה וָעֹנֶג, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אָחִי! הַגִּידָה נָּא לִי מָה אַתָּה חָשׁ [ז] בָּרֶגַע הַזֶּה? וַיַּעַן אַהֲרֹן וַיֹּאמַר: חָשׁ אָנֹכִי כִּי נְעִימוֹת וַעֲדָנִים מָלְאוּ אֶת כָּל חַדְרֵי לִבִּי. וַיְהִי בָּרֶגַע הַזֶּה וַיִּשַּׁק יְיָ לְאַהֲרֹן וַתֵּצֵא נַפְשׁוֹ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הַגִּידָה נָּא לִי מַה־תָּחוּשׁ עַתָּה? וַיַּעַן אַהֲרֹן וַיֹּאמַר: נַפְשִׁי תָחוּשׁ עַתָּה שִׂמְחָה וָעֹנֶג אֲשֶׁר לֹא חַשְׁתִּי כָּהֵם מֵעוֹדִי וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אַשְׁרֶיךָ אַהֲרֹן אָחִי! מִי יִתֵּן וָמַתִּי גַּם אָנִי וְהָיְתָה אַחֲרִיתִי כָּמוֹךָ!

קיז. בְּכִיַּת כָּל יִשְׂרָאֵל

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אֶלְעָזָר יוֹרְדִים מִן הָהָר וְאַהֲרֹן אֵינֶנּוּ וַיָּמַר לָהֶם הַדָּבָר הַזֶּה עַד מְאֹד. וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָמְרוּ: אֵין זֹאת כִּי קִנֵּא מֹשֶׁה בִּגְדֻלַּת אַהֲרֹן אָחִיו וַיְמִיתֵהוּ שָׁם עַל הָהָר; וְיֵשׁ אֲשֶׁר אָמְרוּ: קִנֵּא אֶלְעָזָר בִּכְהֻנַּת אָבִיו הַגְּדוֹלָה וַיַּהַרְגֵהוּ וַיִּירָשֵׁהוּ! וַיְהִי הֵם מְדַבְּרִים וּמֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר יָרְדוּ מִן הָהָר וַיָּרוּצוּ אֲלֵיהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: אַיֵּה אַהֲרֹן אִישׁ הַשָּׁלוֹם וְהַחֶסֶד? וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת קוֹלוֹ בִּבְכִי וַיֹּאמַר: מֵת אַהֲרֹן! וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הַאָמְנָם קָרָה הַדָּבָר הַזֶּה אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר הִתְיַצֵּב לִפְנֵי מַלְאַךְ הַמָּוֶת וַיַּחְשֹׂךְ [ח] אוֹתוֹ מִנְּגֹף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל?... וְעַתָּה הָשִׁיבָה לָנוּ אֶת אַהֲרֹן אֲהוּבֵנוּ וְלֹא תָמוּת! וַיַּעֲמֹד מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: לֹא עַל מוֹתִי דָּוֶה לִבִּי, כִּי אִם עַל הַחֶשֶׁד [ט] אֲשֶׁר יַחְשְׁדוּנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. עַל כֵּן אָנֹכִי מִתְחַנֵּן אֵלֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי לֵאמֹר: פְּקַח נָא אֶת עֵינֵיהֶם וְרָאוּ כִּי מֵת אַהֲרֹן וְסָרָה תְלוּנָתָם [י] מֵעָלָי! וַיְצַו יְיָ וַיִּפְתְּחוּ הַמַּלְאָכִים אֶת הַמְּעָרָה וַיּוֹצִיאוּ אֶת הַמִּטָּה אֲשֶׁר אַהֲרֹן מֵת בָּהּ וַיִּשָּׂאֶהָ בַּמָּרוֹם וַיִּקְרְאוּ: תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ! יָבֹא שָׁלוֹם! יָבֹא שָׁלוֹם! וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי גָוַע אַהֲרֹן וַיִּבְכּוּ לוֹ וַיִּסְפְּדוּ לוֹ לֵאמֹר: אָבַד חָסִיד מִן הָאָרֶץ! מֵת אִישׁ הַשָּׁלוֹם! וַתִּבְכֶּינָה לוֹ הַנָּשִׁים וַתְּקוֹנֵנָּה [יא] עָלָיו לֵאמֹר: אוֹיָה לָנוּ כִּי גָוַע [יב] הָאִישׁ הַמַּרְבֶּה שָׁלוֹם בֵּיתֵנוּ!...

קיח. הַנִּלְכָּדִים [יג] בְּעָרְמָתָם.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַהֲרֹן וַיֵּעָלוּ [יד] עַנְנֵי הַכָּבוֹד [טו] מֵעַל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לִבְנֵי עֵשָׂו וַיִּשְׂמְחוּ מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אֵין זֹאת כִּי חָטָא יִשְׂרָאֵל וַיָּסַר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם. וַיִּשְׁלְחוּ בְּנֵי עֵשָׂו אֶל עֲמָלֵק לֵאמֹר: אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי רַבּוֹת צְרַרְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יָכֹלְתִּי לָהֶם. וְעַתָּה הוֹאֶל נָא וְהָלַכְתָּ עִמִּי לְהִלָּחֵם בָּם. וַיַּעַן עֲמָלֵק אֶת בְּנֵי עֵשָׂו לֵאמֹר: חָזָק הָעָם מִמֶּנּוּ וְלֹא

א) גלאַנץ, Сіяніе. ב) עָטְפוּ. ג) הֵאִירוּ אוֹתָהּ. ד) וְסָגַרְתָּ. ה) וְסָגַרְתָּ. ו) הערפאָרבריגגען Производять. ז) מַרְגִּישׁ. ח) וַיַּעֲצוֹר. ט) פֿערדאַכט, Подозрѣніе. י) תַּן עוּמָתָם. יא) סָפְדוּ. יב) מֵת. יג) הַנִּתְפָּשִׂים. יד) סָרוּ. טו) הָעֲנָנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְכָבוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

הַזְּבֻלוּנִים מִלְּפָנֵינוּ עַל כֵּן נִתֵּן לָהֶם אֶת בְּרִיתֵנוּ שָׁלוֹם! וַיִּשְׁמַע אַהֲרֹן אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְבָרְכֵם עַל אַהֲבָתָם אֶת הַשָּׁלוֹם, וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֶל הַזְּבֻלוּנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: זֶה לָכֶם יָמִים רַבִּים הֱיִיתֶם אַנְשֵׁי רִיב לַקָּרְחִים וְלָאֶפְרָתִים וַיָּרֵעוּ לָכֶם וַיִּרְדְּפֻכֶם. וַתִּרְאוּ כִּי כֵן וַתָּצִיקוּ א) גַּם אַתֶּם אוֹתָם וַתִּלְחָצוּם וַתְּקַלְלוּם וַתִּשְׂנָאוּם. וְעַתָּה דְעוּ, כִּי הַקָּרְחִים וְהָאֶפְרָתִים אוֹמְרִים לְהַשְׁלִים אִתְּכֶם! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַזְּבֻלוּנִים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׂמְחוּ מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: מִי יִתֵּן וְיֵאָמְנוּ דְבָרֶיךָ וְהָיָה שָׁלוֹם בֵּינֵינוּ וּבֵין אַנְשֵׁי רִיבֵנוּ הַחֲזָקִים מִמֶּנּוּ! וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן: קוּמוּ וּלְכוּ עִמִּי אֶל אַנְשֵׁי רִיבְכֶם וּרְאִיתֶם הֲיִקְרְבֻכֶם דְּבָרַי אִם לֹא. וַיְמַהֲרוּ הַזְּבֻלוּנִים וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אַהֲרֹן לָבֹא אֶל מַחֲנֵה הַקָּרְחִים וְהָאֶפְרָתִים. וַיְהִי כִּרְאוֹתָם אֶת בְּנֵי הַזְּבֻלוּנִי הוֹלְכִים הָלֹךְ וְקָרֵב וַיֵּצְאוּ לִקְרָאתָם וַיִּכְרְתוּ לָהֶם בְּרִית שָׁלוֹם! וְעַתָּה רְאוּ נָא מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים שֶׁבֶת הָאַחִים הָאֵלֶּה יָחַד!

קמז. פְּטִירַת אַהֲרֹן.

וַיְהִי כְּבוֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַד לִפְנֵי הֹר הָהָר, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הַזְּקֵנִים וְאֶל יְהוֹשֻׁעַ וְאֶל הַנְּשִׂיאִים לֵאמֹר: שְׁבוּ לָכֶם פֹּה וַאֲנִי וְאַהֲרֹן וְאֶלְעָזָר נַעֲלֶה הָהָרָה. וַיְהִי כַּעֲלוֹתָם אֶל הָהָר וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן: הוֹאֶל נָא אָחִי וְהִגַּדְתָּ לִי אֶת דְּבַר יְיָ אֲשֶׁר לְךָ אֵלָי. וַיַּרְא מֹשֶׁה כִּי קָרֵב הָרֶגַע אֲשֶׁר יַגִּיד בּוֹ לְאַהֲרֹן אֶת דְּבַר יְיָ וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וְלֹא יָדַע אֵיכָה יַגִּיד לוֹ אֶת הַדָּבָר הַמָּר; אֶפֶס כִּי הִתְחַזֵּק וַיֹּאמַר: הַגִּידָה נָּא לִי אָחִי מַה הוּא הַפִּקָּדוֹן ב) אֲשֶׁר הִפְקִיד יְיָ אִתְּךָ? וַיַּעַן אַהֲרֹן וַיֹּאמַר: הַפְקֵד הִפְקִיד יְיָ אִתִּי מִזְבֵּחַ וְשֻׁלְחָן וְלֶחֶם הַפָּנִים! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: יָדֹעַ תֵּדַע אָחִי כִּי דוֹרֵשׁ יְיָ מִיָּדְךָ אֶת כָּל פִּקְדוֹנוֹתָיו! וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן: מָה הֵמָּה יֶתֶר הַפִּקְדוֹנוֹת אֲשֶׁר הָפְקְדוּ אִתִּי? וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: גַּם אֶת גֵּרוֹ הִפְקִיד יְיָ אִתְּךָ! וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן: לֹא נֵר אֶחָד כִּי אִם שִׁבְעָה נֵרוֹת הָפְקְדוּ אִתִּי וְהִנָּם דֹּלְקִים ג) בְּאֹהֶל מוֹעֵד! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: לֹא עַל נֵרוֹת מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם דִּבַּרְתִּי, כִּי אִם עַל נֵר יְיָ — נִשְׁמַת הָאָדָם. וַיִּשְׁמַע אַהֲרֹן וַיִּרְגַּז תַּחְתָּיו וַיָּשַׁח ד) וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה: אֲהָהּ אָחִי! אֵימַת מָוֶת נָפְלָה עָלַי! עוֹדָם מְדַבְּרִים וּמְעָרָה נִפְתְּחָה לִפְנֵיהֶם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הֲתֹאבֶה אָחִי וּבָאתָ אֶל הַמְּעָרָה? וַיַּעַן אַהֲרֹן וַיֹּאמַר: הִנְנִי אָבוֹא! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אֵיכָה תָבֹא אֶל הַמְּעָרָה וּשְׁמוֹנַת בִּגְדֵי הַכְּהֻנָּה עָלֶיךָ? מִי יוֹדֵעַ הַטְּהוֹרָה הַמְּעָרָה אִם לֹא? וְעַתָּה הוֹאֶל נָא וְנָתַתָּ אֶת אַרְבַּעַת בִּגְדֵי כְהֻנָּתְךָ הַגְּדוֹלָה לְאֶלְעָזָר בִּנְךָ וְהָיוּ בְיָדוֹ עַד רִדְתֵּנוּ מִן הָהָר! וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן: טוֹבִים דְּבָרֶיךָ וּנְכוֹחִים ה)! וַיִּפְשֹׁט אַהֲרֹן אֶת אַרְבַּעַת הַבְּגָדִים וַיַּלְבֵּשׁ אֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ. וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל תּוֹךְ הַמְּעָרָה וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה שָׁם מִטָּה מֻצַּעַת ו) וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ וּמְנוֹרָה דוֹלֶקֶת וּמַלְאָכִים עוֹמְדִים עָלֶיהָ! וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה: אָחִי! אַל נָא תְּכַחֵד מִמֶּנִּי אֶת דְּבַר יְיָ וּשְׁמַעְתִּיו אִם טוֹב וְאִם רָע, אִם חַיִּים וְאִם מָוֶת! וַיַּעַן מֹשֶׁה אֶת אַהֲרֹן וַיֹּאמַר: אָמְנָם אָחִי דִּבֶּר יְיָ עָלֶיךָ לֵאמֹר: יָמוּת אַהֲרֹן! וַיְמָרְרֵנִי הַדָּבָר הַזֶּה עַד מְאֹד וַיַּעֲצִיבֵנִי וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהַשְׁמִיעֵהוּ אוֹתְךָ עַד הָרֶגַע הַזֶּה! וּכְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּרְא וְהִנֵּה אַהֲרֹן עוֹמֵד וּמִתְבּוֹנֵן אֶל מָקוֹם אֶחָד, — לֹא יָנוּעַ וְלֹא יָזוּעַ! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה הֲלֹא תַגֶּד לִי אָחִי מָה אַתָּה רֹאֶה? וַיַּעַן אַהֲרֹן וַיֹּאמַר: הֶרְאַנִי יְיָ אֶת מִרְיָם אֲחוֹתֵנוּ וְאֶת קְבוּרָתָהּ וָאֵרֶא כִּי אֲנִי וְאַתָּה סֹפְדִים לָהּ וְקוֹבְרִים אוֹתָהּ וְכַעֲבוּר

א) כעדראַנגען, Притѣснять. ב) הַדָּבָר הַנִּתָּן לְמִשְׁמֶרֶת. ג) בֹּעֲרִים. ד) נִכְפְּפָה קוֹמָתוֹ. ה) יְשָׁרִים. ו) Выстлано.

וְנָפַלְנוּ עֲלֵיהֶם וַהֲרַגְנוּם. וַיַּעֲשׂוּ הָאֱמוֹרִים כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמָרוּ. וַיְהִי בְּלֶכֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָלוֹךְ וְקָרֵב אֶל נַחֲלֵי אַרְנוֹן – וַאֲרוֹן בְּרִית יְיָ עֹבֵר לִפְנֵיהֶם לָשֵׂאת ב) כָּל גַּיְא ג) וּלְהַשְׁפִּיל כָּל הַר לְבַעֲבוּר יֵלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִיעָפוּ וּמִמּוּל הַמְּחִלּוֹת אֲשֶׁר הִסְתַּתְּרוּ שָׁם הָאֱמוֹרִים הַר גָּבֹהַּ וְלוֹ מְצוּקִים ד) חַדִּים ה) מְאֹד. וַיְהִי אַךְ עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הָהָר הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ לָרֶדֶת בַּגָּיְא, וַיָּבֹאוּ מְצוּקֵי הָהָר אֶל תּוֹךְ הַמְּחִלּוֹת אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בָהֶן הָאֱמוֹרִים וַיְמַעֲכוּם ו) וַיְדַקּוּם ז). וַיַּעַבְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשָּׁם וָהָלְאָה וְלֹא יָדְעוּ אֶת הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה לָהֶם יְיָ. וְשָׁם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵי מְצוֹרָעִים אֶת וָהֵב שְׁמָם וְהֵמָּה הֹלְכִים בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה דָּם רַב יוֹצֵא מֵהֶהָרִים הַדְּבֵקִים זֶה בָּזֶה וַיֵּלְכוּ וַיַּגִּידוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִנֵּה מֹעֲכוּ אוֹיְבֵיהֶם אֲשֶׁר אָרְבוּ לָהֶם, – וַיּוֹדוּ לַיְיָ חַסְדּוֹ וַיְבָרְכוּ שְׁמוֹ.

קכא. מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם.

וַיַּעַבְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת נַחַל אַרְנוֹן וַיֹּאמֶר יְיָ לְמשֶׁה: רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת סִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הָאֱמֹרִי וְאֶת אַרְצוֹ קוּם וְהִתְגָּר א) בּוֹ מִלְחָמָה. וַיֹּאמֶר משֶׁה: אָמְנָם צִוַּנִי יְיָ לְהִתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה; אוּלָם יָדַעְתִּי כִּי טוֹב הַשָּׁלוֹם בְּעֵינֵי יְיָ עַד מְאֹד וְלֹא יִקְצֹף עָלַי אִם אֶשְׁלַח בָּרִאשׁוֹנָה אֶל סִיחוֹן מַלְאָכִים דִּבְרֵי שָׁלוֹם. וַיִּשְׁלַח משֶׁה אֶל סִיחוֹן לֵאמֹר: תְּנֵנִי נָא לַעֲבֹר בְּשָׁלוֹם בְּאַרְצְךָ אֹכֶל בַּכֶּסֶף תַּשְׁבִּירֵנִי וְאָכַלְתִּי וּמַיִם בַּכֶּסֶף תִּתֶּן לִי וְשָׁתִיתִי. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל משֶׁה: יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַטּוֹב בְּעֵינַי וַתְּדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל סִיחוֹן, עַל כֵּן צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: כִּי תִקְרְבוּ אֶל עִיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וּקְרָאתֶם אֵלֶיהָ בָּרִאשׁוֹנָה לְשָׁלוֹם!

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא אָבָה סִיחוֹן שְׁמֹעַ בְּקוֹל משֶׁה וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ לַמִּלְחָמָה, וַיִּתְּנֵהוּ יְיָ בְּיַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּהוּ לְפִי חֶרֶב וַיִּירְשׁוּ אֶת אַרְצוֹ. וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי סִיחוֹן כִּי מֵת מַלְכָּם וַיַּמְלִיכוּ תַחְתָּיו אֶת בָּלָק בֶּן צִפּוֹר.

קכב. עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וְהַר בֶּן שָׁלשׁ פַּרְסוֹת.

וַיִּשְׁמַע עוֹג אֵת אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וַיֹּאמַר: אֵלְכָה נָּא וַאֲבַקְשָׁה לִי הַר שָׁלשׁ פַּרְסוֹת א) אָרְכּוֹ וַעֲקַרְתִּיו וְשַׂמְתִּיו עַל רֹאשִׁי וְהִשְׁלַכְתִּיו עַל מַחֲנֵה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמֵתוּ כֻלָּם כְּרָגַע. וַיַּעַשׂ עוֹג כֵּן כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר, וַיַּעֲקֹר הַר גָּדוֹל מְאֹד (אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ כְּאֹרֶךְ מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וְרָחְבָּהּ) וַיְשִׂימֵהוּ עַל רֹאשׁוֹ וַיַּעַל עַל חוֹמַת אֶדְרֶעִי וַיֵּשֶׁב שָׁם, וַתִּשָּׁעֵנָה רַגְלָיו לָאָרֶץ.

וּמשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאוּ עַד לִפְנֵי אֶדְרֶעִי, וַיֹּאמֶר משֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הָבָה נָלִינָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְהִשְׁכַּמְנוּ בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וְכָבַשְׁנוּ א) אֶת אֶרֶץ עוֹג. וַיָּלִינוּ בַּמָּקוֹם הַהוּא וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיָּכִינוּ לָבֹא אֶדְרֶעִי. וַיְהִי כְּקָרְבָם אֶל חוֹמַת אֶדְרֶעִי וַיִּשְׁתָּאֶה משֶׁה מְאֹד וַיֹּאמַר: הַאֻמְנָם בָּנוּ עַבְדֵי עוֹג בַּלַּיְלָה הַזֶּה חוֹמָה עַל חוֹמָתָם? וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל משֶׁה: הִתְבּוֹנֵן אֶל הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ וְרָאִיתָ כִּי לֹא חוֹמָה שְׁנִיָּה נִבְנְתָה כִּי אִם עוֹג יוֹשֵׁב עַל הַחוֹמָה וּמְכַסֶּה אֶת אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ בְּקוֹמָתוֹ. וַיִּירָא משֶׁה מְאֹד, וַיֹּאמֶר יְיָ: אַל תִּירָא אוֹתוֹ כִּי בְיָדְךָ נְתַתִּיו וְעָשִׂיתָ לוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחוֹן. וַיְהִי בְּרֶגַע הַהוּא וַיַּעַל יְיָ נְמָלִים ב) עַל הָהָר אֲשֶׁר בְּרֹאשׁ עוֹג וַתִּקַּבְנָה חֹר ג) בָּהָר, וַיִּפֹּל עַל צַוָּאר עוֹג וַיֵּשֶׁב עַל כְּתֵפָיו וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר עוֹג לְהוֹצִיא אֶת רֹאשׁוֹ

ב) לְהַגְבִּיהַּ. ג) עֵמֶק. ד) נעבורסצוויינ, ה) שְׁנוּנִים. ו) דרוקקען, ז) צערמאלמען

א) עֲשֵׂה. א) פּיילע. א) וְלָכַדְנוּ. ב) אמייזע, ג) נֶקֶם.

נוּכַל נַכֵּה בוֹ. וַיִּשְׁלַח עֵשָׂו שֵׁנִית אֶל עֲמָלֵק לֵאמֹר: יִשְׁתַּנּוּ א) נָא אֲנָשֶׁיךָ וְלָבְשׁוּ בִּגְדֵי כְנַעֲנִים וְיָצְאוּ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה. וְהָיָה כִּי יִרְאוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְפַּלְלוּ אֶל אֱלֹהֵיהֶם לֵאמֹר: הוֹשִׁיעֵנוּ נָא מִיַּד הַכְּנַעֲנִים הַקָּמִים עָלֵינוּ, וַיְיָ אֱלֹהֵיהֶם הַשּׁוֹמֵעַ תָּמִיד אֶת קוֹלָם וְעָשָׂה כְּכֹל אֲשֶׁר הֵם שֹׁאֲלִים מֵאִתּוֹ, — לֹא יִתְּנֵכֶם בְּיָדָם, כִּי אֵינְכֶם כְּנַעֲנִים בִּלְתִּי אִם עֲמָלֵקִים, וּקְרַבְתֶּם לַמִּלְחָמָה וְהִכִּיתֶם אֹתָם לְפִי חָרֶב. וַיִּישְׁרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי הָעֲמָלֵקִים וַיִּתְחַפְּשׂוּ וַיִּלְבְּשׁוּ בִּגְדֵי כְנַעֲנִים וַיִּלְמְדוּ לְדַבֵּר בִּשְׂפַת כְּנָעַן, וַיָּבֹאוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה, וַיָּשִׂימוּ אֶת חַרְבוֹתֵיהֶם מִתַּחַת לְמַדֵּיהֶם ב) וַיֹּאמְרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הִנֵּה שָׁמַעְנוּ כִּי קָרְכֶם אָסוֹן בַּדֶּרֶךְ, כִּי מֵת אַהֲרֹן אֲחִי מֹשֶׁה וַנָּבֹא אֲלֵיכֶם לְנַחֶמְכֶם. וַיְהִי כִּרְאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מַלְבּוּשָׁם וְהִנֵּה הוּא מַלְבּוּשׁ, כְּנַעֲנִים וַיִּשְׁמְעוּ אֶת שְׂפָתָם וְהִנֵּה הִיא שְׂפַת כְּנַעַן, וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֶל פְּנֵיהֶם וְהִנֵּה פְּנֵי עֲמָלֵקִים הֵם, וַיִּתְפַּלְלוּ אֶל יְיָ לֵאמֹר: זָרִים מַעֲשֵׂי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵינוּ עַד מְאֹד וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע אֵיכָה נִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ יְיָ, עַל כֵּן אָנוּ שׁוֹאֲלִים מֵאִתְּךָ יְיָ לָתֵת אֶת הָעָם הַזֶּה בְּיָדֵנוּ. וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹל תַּחֲנוּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הָעֲמָלֵקִים בְּיָדָם.

קיט. אֹכְלֵי הַמָּן וְאֹכְלֵי הֶעָפָר.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לֵאמֹר: לָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוּת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לֶחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה ג) בַּמָּן אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ אֹכְלִים יוֹם יוֹם. וַיֵּרְעוּ דִּבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי יְיָ עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: הִנֵּה הַנָּחָשׁ אֹכֵל מַאֲכָלִים רַבִּים וְלֹא יִטְעֲמוּ לְחִכּוֹ בִּלְתִּי אִם כְּטַעַם הֶעָפָר וּבְכָל זֹאת לֹא יִתְאוֹנֵן בְּאָזְנָי, וְהָעָם הַזֶּה אוֹכֵל אֶת הַמָּן אֲשֶׁר אַלְפֵי טְעָמִים טוֹבִים לוֹ וְהוּא מִתְאוֹנֵן רַע בְּאָזְנַי לֵאמֹר: קָצָה נַפְשֵׁנוּ בַּלֶּחֶם הַקְּלֹקֵל ד)! עַל כֵּן יָבֹאוּ הַנְּחָשִׁים וְנָשְׁכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיָּבֹאוּ הַנְּחָשִׁים וַיְנַשְּׁכוּ אֶת הָעָם וַיָּמָת עַם־רָב מִיִּשְׂרָאֵל. וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ: חָטָאנוּ כִּי דִבַּרְנוּ בַיְיָ וָבָךְ. הִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וְיָסֵר מֵעָלֵינוּ אֶת הַנָּחָשׁ. וְלֹא אֵחַר מֹשֶׁה וַיְמַהֵר וַיִּתְפַּלֵּל בְּעַד הָעָם. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה עַל פִּי יְיָ נְחַשׁ נְחֹשֶׁת וַיְשִׂימֵהוּ עַל נֵס. וְהָיָה, אִם נָשַׁךְ הַנָּחָשׁ אֶת אִישׁ וְהִבִּיט אֶל נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עַל הַנֵּס וְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ, וְשָׁלַח יְיָ אֶת דְּבָרוֹ וּרְפָאָהוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִרְפְּאוּ הַנְּשׁוּכִים וַיֹּאמְרוּ אֶל הָעָם לֵאמֹר: מָה רַב חֶסֶד יְיָ וְטוּבוֹ! אַךְ אָמַרְנוּ „חָטָאנוּ לַה'" — וַיִּשְׁלַח דְּבָרוֹ וַנֵּרָפֵאנוּ! וַיַּעַן הָעָם לֵאמֹר: מַה־גָּדְלוּ חַסְדֵי מֹשֶׁה רוֹעֵנוּ ה)! כַּמָּה פְעָמִים הִקְצַפְנֻהוּ וַנַּמְרֵהוּ וַנֹּאמֶר לִרְגֹּם ו) אֹתוֹ בָּאֲבָנִים וּבְכָל אֵלֶּה הוּא דוֹרֵשׁ אֶת שְׁלוֹמֵנוּ וְטוֹבָתֵנוּ בְּכָל עֵת! הִנֵּה אֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ רָאִינוּ אוֹתוֹ מְמַהֵר לְהִתְחַנֵּן אֶל יְיָ וּלְבַקֵּשׁ עַל נַפְשֵׁנוּ בְּבוֹא הַנְּחָשִׁים לַהֲמִיתֵנוּ! וְעַתָּה הָיֹה יִהְיֶה לָנוּ הַדָּבָר הַזֶּה לְמָשָׁל וּלְמוּסָר — לִסְלֹחַ מַהֵר לְכֹל אֲשֶׁר חָטָא לָנוּ וּלְבִלְתִּי נִקֹּם ז) וְנִטֹּר ח) לְכֹל אֲשֶׁר הֵרַע לָנוּ!

קכ. הַמִּצְרָעִים אֶת וָהֵב.

וַיִּשְׁמַע הָאֱמֹרִי כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֹנִים מֵעֵבֶר אַרְנוֹן הַיּוֹצֵא מִגְּבוּל הָאֱמֹרִי, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הָבָה נָרוּצָה אַרְנוֹנָה וְיָרַדְנוּ בָּעֲמָקִים אֲשֶׁר בֵּין שְׁנֵי הֶהָרִים וְהִתְחַבֵּאנוּ בַּמְּחִלּוֹת ט) אֲשֶׁר בְּמוֹרַד הָהָר. וְהָיָה כַּעֲבֹר לְפָנֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָצָאנוּ פִתְאֹם מִן הַמַּאֲרָב

א) יִתְחַפְּשׂוּ. ב) בִּגְדֵיהֶם. ג) מְאָסָה. ד) הַנִּבְזֶה. ה) מַנְהִיגֵנוּ. ו) לִסְקֹל. ז) נַעֲשֶׂה נְקָמָה. ח) נִזְכֹּר אֶת הָרָעָה אֲשֶׁר הֵרֵעוּ לָנוּ. ט) בִּמְעָרוֹת.

לֹא יָצָאתָ לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל בְּחָרֶב אֲשֶׁר אַתָּה חַי עָלֶיהָ וַתֵּלֵךְ לַהֲמִיתָם בְּרוּחַ פִּיךָ. עַל כֵּן יָצָאתִי אָנֹכִי לִקְרָאתְךָ בְּחָרֶב! וַיְהִי כְּרֶכֶב בִּלְעָם מִשָּׁם וָהָלְאָה וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי גַּל הָאֲבָנִים אֲשֶׁר שָׂם יַעֲקֹב בְּכָרְתוֹ בְּרִית שָׁלוֹם לְלָבָן; וַתֹּאמַרְןָ הָאֲבָנִים: עֵדוֹת אֲנַחְנוּ כִּי שָׁלוֹם בֵּין יַעֲקֹב וּבֵין לָבָן עַל כֵּן לֹא נִתֵּן אֶת בִּלְעָם הַהוֹלֵךְ לְהָרַע לְיִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד מִזֶּה וָהָלְאָה. וַתִּלָּחֵץ א) הָאָתוֹן אֶל גַּל הָאֲבָנִים וַתִּלְחַץ אֶת רֶגֶל בִּלְעָם. וַיַּךְ בִּלְעָם אֶת אֲתוֹנוֹ וַתִּרְבַּץ תַּחְתָּיו וַיִּקְצֹף בִּלְעָם עַד מְאֹד וַיּוֹסֶף לְהַכּוֹתָהּ בַּמַּקֵּל וַיֹּאמֶר: לוּ יֶשׁ חֶרֶב בְּיָדִי, כִּי עַתָּה הֲרַגְתִּיךְ. וַיִּפְתַּח יְיָ אֶת פִּי הָאָתוֹן וַתֹּאמֶר: הוֹי נִבְזֶה וְנִמְאָס! אֶת אֲתוֹנְךָ לֹא תוּכַל לְהָמִית בְּלִי חֶרֶב וְאֵיךְ תִּתְהַלֵּל בְּאָזְנֵי הַשָּׂרִים לֵאמֹר: כָּלָה אֶעֱשֶׂה לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל! וַיֵּבוֹשׁ בִּלְעָם וַיִּכָּלֵם וְלֹא יָדַע מַה־יַּעֲנֶה אֶת אֲתוֹנוֹ. וַיִּרְאוּ שָׂרֵי בָלָק הַהוֹלְכִים אִתּוֹ כִּי הֶחֱרִישׁוּ דִבְרֵי הָאָתוֹן אֶת בִּלְעָם וַיִּשְׁתָּאוּ אֵלָיו מְאֹד וַיֵּקַל בְּעֵינֵיהֶם. וַיַּרְא בִּלְעָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרֵי בָלָק: יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי לֹא אֲתוֹנִי הִיא עַל כֵּן דִּבְּרָה אֵלַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים: מַדּוּעַ לֹא רָכַבְתָּ עַל סוּסְךָ? וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמַר: סוּסִי רֹעֶה בַּשָּׂדֶה וְלֹא חָפַצְתִּי לַחְשֹׂךְ אוֹתוֹ מֵאֱכֹל אֶת הַמִּרְעֶה הַטּוֹב. וַתֹּאמֶר הָאָתוֹן: מַדּוּעַ דִּבַּרְתָּ שֶׁקֶר לֵאמֹר: לֹא אֲתוֹנִי הִיא? הֲלֹא אָנֹכִי אֲתוֹנְךָ! וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמַר: אָמְנָם אֲתוֹנִי אַתְּ אֲבָל לֹא לִרְכֹּב עָלַיִךְ כִּי אִם לַעֲמֹס עָלַיִךְ כָּל מַשָּׂא. וַתֹּאמֶר הָאָתוֹן: שֶׁקֶר אַתָּה דוֹבֵר: מֵעוֹדְךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה לֹא רָכַבְתָּ בִּלְתִּי אִם עָלַי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִכְלַם בִּלְעָם מְאֹד מִדִּבְרֵי אֲתוֹנוֹ וַיִּכְעַס עָלֶיהָ עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹתָהּ בַּשְּׁלִישִׁית. וַיִּגַּשׁ מַלְאַךְ יְיָ וַיֹּאמַר: לָמָּה תַכֶּה אֶת אֲתוֹנְךָ הָאֻמְלָלָה? וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמַר: מַה לְּךָ וָלָהּ? וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: יְיָ שְׁלָחַנִי לְהַצִּיל אֶת אֲתוֹנְךָ מִיָּדֶיךָ, כִּי רַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו! וַיֹּאמֶר בִּלְעָם בְּלִבּוֹ: הֵן שָׁלַח יְיָ אֶת מַלְאָכוֹ לָגֵן ב) עַל הָאָתוֹן הַזֹּאת אֲשֶׁר זְכוּת אֵין לָהּ וּבְרִית אָבוֹת אֵין לָהּ, וְאַף כִּי ג) יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבוֹתֵיהֶם לֵאמֹר: כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם יִהְיֶה זַרְעֲכֶם!! וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל מַלְאַךְ יְיָ: חָטָאתִי! וְעַתָּה אִם רַע בְּעֵינֶיךָ אָשׁוּבָה לִּי! וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְיָ: לֵךְ עִם הָאֲנָשִׁים, וְאֶפֶס אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר יְדַבֵּר אֵלֶיךָ יְיָ אֹתוֹ תְּדַבֵּר!

קכה. בִּלְעָם וּבָלָק.

וַיִּשְׁלַח בִּלְעָם מַלְאָכִים אֶל בָּלָק לְבַשְּׂרוֹ לֵאמֹר: הִנֵּה אָנֹכִי בָא אֵלֶיךָ! וַיֵּצֵא בָלָק לִקְרָאתוֹ וַיּוֹלִיכֵהוּ עַל יַד גְּבוּלוֹת אַרְצוֹ וַיֹּאמֶר: קַלֵּל תְּקַלֵּל אֶת הָעָם אֲשֶׁר צִוָּהוּ אֱלֹהָיו לְבִלְתִּי הַסִּיג ד) גְּבוּל רֵעֵהוּ! וַיֹּאמֶר בִּלְעָם: כְּכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר אֱלֹהִים כֵּן אֶעֱשֶׂה! וַיִּקַּח בָּלָק אֶת בִּלְעָם וַיְבִיאֵהוּ קִרְיַת חוּצוֹת. וַיַּרְאֵהוּ אֶת הָעָם הָרַב הָעוֹשֶׂה מִקְנֶה וְקִנְיָן וְאֶת הַטַּף וְהַיְלָדִים הַמְצַחֲקִים בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר וַיֹּאמַר: הַבִּיטָה נָא וּרְאֵה כִּי הָעָם אֲשֶׁר יָצָא מִמִּצְרַיִם אוֹמֵר לְהַשְׁמִיד גַּם אֶת הַיְלָדִים שֶׁלֹּא חָטָאוּ! הַעַל אֵלֶּה לֹא תְרַחֵם וְלֹא תְקַלֵּל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמַר: הֲלֹא אָמַרְתִּי לְךָ, אֶת אֲשֶׁר יָשִׂים יְיָ בְּפִי אוֹתוֹ אֶשְׁמֹר לְדַבֵּר. וְעַתָּה בְּנֵה לִי שִׁבְעָה מִזְבְּחוֹת וְהָכֵן לִי בָּזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים! וַיַּעַשׂ בָּלָק כִּדְבַר בִּלְעָם. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל בִּלְעָם: מָה הִנֵּה שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בָּנִיתָ? וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמַר: הִנְנִי אַקְרִיב לְךָ קָרְבָּנוֹת לְבַעֲבוּר אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וּנְתַתָּנִי לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר יְיָ: טוֹב אֲרוּחַת ה) הַיָּרָק אֲשֶׁר אָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְתָּם

א) נִדְחֲקָה. ב) לִהְיוֹת מָגֵן. ג) עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. ד) גָּזֵל. ה) מַאֲכָל.

מִתּוֹךְ הָהָר וּלְהַשְׁלִיכוֹ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּצְמַחְנָה פִּתְאֹם שִׁנָּיו וַתֶּאֱרַכְנָה מְאֹד מִזֶּה וּמִזֶּה, וַתַּעֲצֹרְנָה. הַשִּׁנַּיִם הָאֲרֻכּוֹת אֶת עוֹג מֵהוֹצִיא אֶת רֹאשׁוֹ. וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיְזַנֵּק א) אֶל עוֹג וַיַּכֵּהוּ אֶל קַרְסֻלָּיו ב) וּבִנְפֹל עוֹג חָלָל ג) וַתִּשָּׁבַרְנָה שִׁנָּיו. וַיִּפֹּל הָהָר מֵעַל כְּתֵפָיו וַיֵּחָשֵׁב ד) לִנְפֹּל עַל יִשְׂרָאֵל. וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיִּקַּח צְרוֹר ה) וַיְשִׂימֵהוּ תַּחַת הָהָר הַנֹּפֵל וַיִּמְנָעֵהוּ מִנְּפֹל עַל אִישׁ. וַיְהִי הָהָר תָּלוּי בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ. וַיְהִי כָל הָרֹאֶה אֶת הָהָר הַזֶּה וְאָמַר: אֲרוּרוֹת הַיָּדַיִם אֲשֶׁר עָקְרוּ אֶת הָהָר לְהָמִית בּוֹ עַם רָב, וּבָרוּךְ יִהְיֶה הָאִישׁ אֲשֶׁר עֲצָרָהוּ מִשְּׁפֹךְ דָּם רָב!

קכג. בָּלָק.

וַיִּשְׁמַע בָּלָק אֶת אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָאֱמֹרִי וַיָּגָר ו) מְאֹד וַיֹּאמֶר: הָבָה אַשְׁלִים ז) אֶת אַנְשֵׁי מִדְיָן וְשָׁלַחְתִּי אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: הֵן בְּאַרְצְכֶם גָּדַל מֹשֶׁה וַהֲדַעְתֶּם אֶל נָכוֹן א) בַּמֶּה כֹּחוֹ גָדוֹל. וְעַתָּה עֲשׂוּ נָא עִמָּדִי חֶסֶד וְהִגַּדְתֶּם לִי בַּמֶּה אוּכַל ב) לוֹ? וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר. וַיִּשְׁלַח מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם אֶל מִדְיָן וַיִּשְׁאָלֵם לֵאמֹר: הוֹאִילוּ נָא וְהִגַּדְתֶּם לִי בַּמֶּה גָדוֹל כֹּחַ מֹשֶׁה? וַיַּעֲנֻהוּ אַנְשֵׁי מִדְיָן לֵאמֹר: אֵין כֹּחַ הָאִישׁ הַזֶּה בִּלְתִּי אִם בְּפִיו: יִקְרָא אֶל אֱלֹהָיו וְהוּא יַעֲנֵהוּ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בָּלָק אֶת דִּבְרֵי הַמִּדְיָנִים וַיִּשְׂמַח מְאֹד וַיֹּאמֶר: אִם כְּדִבְרֵי הַמִּדְיָנִים, כֵּן הוּא — לֹא אֶעֱשֶׂה דָבָר בִּלְתִּי אִם קָרָאתִי לְבִלְעָם בֶּן בְּעוֹר אֲשֶׁר גַּם הוּא כֹּחוֹ בְּפִיו וְקִלֵּל אֶת מֹשֶׁה וְאֶת עַמּוֹ וְגָבַרְתִּי עֲלֵיהֶם וְהִשְׁמַדְתִּים. וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל זִקְנֵי מוֹאָב: לְכוּ נָא אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר וַאֲמַרְתֶּם לוֹ: לְכָה נָא אֶל בָּלָק וְקָבָה ג) אֶת הָעָם אֲשֶׁר יָצָא מִמִּצְרַיִם. וְהָיָה כִּי תְקַלְּלֵם וּכְבֵדוּךָ כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְאָמְרוּ: הַצֵּל הִצִּיל בִּלְעָם אֶת כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ מִמָּוֶת! וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב אֶל בִּלְעָם לִקְרֹא לוֹ. וּבְעֵת לֶכְתָּם וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: כִּי יֵלֵךְ בִּלְעָם אִתָּנוּ כְּרֶגַע וְיָדַעְנוּ כִּי יִגְבַּר עַל מֹשֶׁה וְאִם אַיִן — וְהָיָה לָנוּ הַדָּבָר הַזֶּה לְאוֹת כִּי קָצְרָה יָדוֹ מֵהוֹשִׁיעֵנוּ!

קכד. בִּלְעָם וַאֲתוֹנוֹ.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל בִּלְעָם: לֹא תֵלֵךְ עִם שָׂרֵי בָלָק אֵלָיו! וַיֹּאמֶר בִּלְעָם: אִם כֵּן הָבָה אֲקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל בַּמָּקוֹם הַזֶּה! וַיֹּאמֶר יְיָ: לֹא תְקַלֵּל אֶת עַמִּי! וַיֹּאמֶר בִּלְעָם: אִם לֹא טוֹב בְּעֵינֶיךָ לְקַלֵּל אֶת עַמְּךָ הִנְנִי אֲבָרְכֵם! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: לֹא מִדֻּבְשֵׁךְ וְלֹא מֵעֻקְצֵךְ א)! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בִּלְעָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרֵי בָלָק: יְיָ הֶחָפֵץ בִּכְבוֹדִי מֵאֵן לְתִתִּי לַהֲלֹךְ עִם שָׂרִים נְקַלִּים ב) כְּמוֹכֶם! וַיָּשׁוּבוּ שָׂרֵי בָלָק אֵלָיו וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת דִּבְרֵי בִלְעָם. וַיֹּסֶף עוֹד בָּלָק שְׁלֹחַ שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה, וַיֹּאמְרוּ לְבִלְעָם בְּשֵׁם בָּלָק לֵאמֹר: כַּבֵּד יְכַבֶּדְךָ מַלְכֵּנוּ וְכֹל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלָיו יַעֲשֶׂה. וַיִּשְׁמַע בִּלְעָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֶּרֶב לְבַקֵּשׁ מֵאֵת יְיָ לְתִתּוֹ לַהֲלֹךְ עִם שָׂרֵי בָלָק. וַיְיָ אָמַר: הִנֵּה חָשֹׂךְ חָשַׂכְתִּי אֶת בִּלְעָם מִלֶּכֶת אֶל בָּלָק כִּי אֵינֶנִּי חָפֵץ בְּמוֹת הָרָשָׁע וְעַתָּה כִּי הֶעְתִּיר א) עָלַי דְּבָרָיו עַד מְאֹד הִנְנִי נוֹתֵן אוֹתוֹ לָלֶכֶת, אֶפֶס כִּי אַזְהִירוֹ לֵאמֹר: דַּבֵּר תְּדַבֵּר רַק אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי יְיָ אָשִׂים בְּפִיךָ. וַיְהִי כֶּאֱמֹר יְיָ לְבִלְעָם: לֵךְ עִם הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה, וַיִּשְׂמַח מְאֹד וַיֹּאמַר: עוֹד מְעַט וְאָבַד יִשְׂרָאֵל מִן הָאָרֶץ. וַיִּשְׁלַח יְיָ אֶת אֶחָד מִמַּלְאֲכֵי הָרַחֲמִים לִהְיוֹת לְבִלְעָם לְשָׂטָן ב) בַּדָּרֶךְ. וַיִּקְצֹף הַמַּלְאָךְ עַל בִּלְעָם וַיֹּאמַר: בִּגְלָלְךָ הָיִיתִי לְשָׂטָן! וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל הַמַּלְאָךְ: לָמָּה לָקַחְתָּ חֶרֶב בְּיָדְךָ? וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ אֶת בִּלְעָם וַיֹּאמַר: יַעַן אֲשֶׁר

א) וַיִּקְפֹּץ. ב) קְנֶאכֶּעל. ג) הָרוּג. ד) הָיָה נָכוֹן. ה) עֵץ קָטֹן. ו) וַיִּירָא. ז) אֶעֱשֶׂה שָׁלוֹם.

א) בְּלִי סָפֵק. ב) אֲנַצֵּחַ ג) וְקַלֶּלֶת. א) נְשִׁיכָתֵךְ. ב) שְׁפָלִים. א) הִרְבָּה. ב) לְמַעֲצוֹת.

יֵצֵא לַמִּלְחָמָה וְלֹא יְנַחֵשׁ וְלֹא יִקְסֹם א) כִּי אִם יִשְׁאַל מֵאֵת כֹּהֲנוֹ הַגָּדוֹל לִלְבֹּשׁ אוּרָיו וְתֻמָּיו וְלִשְׁאַל בָּהֶם הֲתַצְלִיחַ דַּרְכָּם אִם לֹא! אֵין עַם וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר יַשְׁמִיעַ שֵׁם יְיָ עַל פִּיו כְּעַם יִשְׂרָאֵל: בְּשָׁכְבוֹ יַפְקִיד רוּחוֹ בְּיַד יְיָ וּבְקוּמוֹ יֹאמַר. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד! בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד! בְּצֵאתוֹ לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבוֹדָתוֹ יִתְחַנֵּן אֶל אֱלֹהָיו לֵאמֹר: בָּרֵךְ נָא אֶת מַעֲשֵׂי יָדָי! וּבְשׁוּבוֹ לְבֵיתוֹ יְבָרֵךְ אֶת אֱלֹהָיו עֶזְרוֹ וּמוֹשִׁיעוֹ! עַל כֵּן עֵינֵי יְיָ תָּמִיד בְּעַמּוֹ זֶה. לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל!

קכח. אָהֳלֵי יַעֲקֹב.

וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הָאֹהָלִים אֲשֶׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים בָּהֶם וְהִנֵּה פִּתְחֵיהֶם אֵינָם מְכֻוָּנִים ב) זֶה לְעֻמַּת זֶה. וַיֹּאמַר: אַשְׁרֵי הָעָם הָעֹשֶׂה כָּכָה! אִישׁ מֵהֶם לֹא יִרְאֶה אֶת הַנִּמְצָא בְּאֹהֶל רֵעֵהוּ וְלֹא יְקַנֵּא בוֹ וְלֹא יַחְמֹד אֶת אֲשֶׁר לוֹ. וְעַתָּה בָּלָק שָׂא עֵינֶיךָ וּרְאֵה אֶת מַעֲשֵׂי הָעָם הֶחָכָם וְהַנָּבוֹן הַזֶּה, וְהִשְׁתָּאִיתָ ג) כָּמוֹנִי וְאָמַרְתָּ גַּם אַתָּה: מִי כָמוֹךָ יִשְׂרָאֵל?!

קכט. בִּגְלַל פַּת לֶחֶם אֶחָת.

וְרוּחַ יְיָ ד) לָבְשָׁה אֶת בִּלְעָם וַיַּרְא אֶת הַקֵּינִי וְהִנֵּה בָנָיו יוֹשְׁבִים בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית ה) וְכָבוֹד גָּדוֹל יֵעָשֶׂה לָהֶם. וַיִּשְׁתָּאֶה וַיִּשְׁתּוֹמֵם עַד מְאֹד וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: תַּחַת מֶה יָשִׂים לוֹ יְיָ אֶת הַכָּבוֹד הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא יֵעָשֶׂה בִּלְתִּי אִם לַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם?! וַיְהִי הוּא מִשְׁתָּאֶה וּמִשְׁתּוֹמֵם אֶל הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר רָאוּ עֵינָיו, וַיִּשְׁמַע פִּתְאֹם אֶת קוֹל יִתְרוֹ הָאוֹמֵר אֶל בְּנוֹתָיו לֵאמֹר: אַיֵּה הָאִישׁ? מַדּוּעַ עֲזַבְתֶּן אוֹתוֹ. — קִרְאֶן לוֹ וְיֹאכַל לָחֶם! וַיֹּאמֶר בִּלְעָם: מִי יָכֹל לָדַעַת כִּי כָכָה יַעֲשֶׂה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים בִּגְלַל פַּת לֶחֶם אֶחָת??

קל. גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד אֶת דִּבְרֵי מֹשֶׁה לֵאמֹר: תֵּחָלֵק הָאָרֶץ לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל! וַתֹּאמַרְןָ אִשָּׁה אֶל רְעוּתָהּ: הָבָה נֵלְכָה אֶל מֹשֶׁה וְאָמַרְנוּ לוֹ: לָמָּה יִגָּרַע ו) שֵׁם אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֵּן; תְּנָה לָנוּ אֲחֻזָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ! וַתֹּאמַר אַחַת מֵהֶן: לֹא טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אָמַרְנוּ לָלֶכֶת בָּרִאשׁוֹנָה אֶל מֹשֶׁה; הָבָה נֵלְכָה בָּרִאשׁוֹנָה אֶל שָׂרֵי הָעֲשָׂרוֹת וְהָיָה כִּי יִקְשֶׁה ז) הַדָּבָר הַזֶּה מֵהֶם וּשְׁלָחוּנוּ אֶל שָׂרֵי הַחֲמִשִּׁים, וְאִם גַּם מֵהֶם יִקְשֶׁה הַדָּבָר וּבָאנוּ אֶל שָׂרֵי הַמֵּאוֹת. וַתַּעֲשֶׂינָה בְּנוֹת צְלָפְחָד כֵּן וַתָּבֹאןָ אֶל שָׂרֵי הָעֲשָׂרוֹת, וַתַּגֵּדְנָה לָהֶם אֶת מִשְׁפָּטָן. וַיַּעֲנוּ אוֹתָן שָׂרֵי הָעֲשָׂרוֹת לֵאמֹר: מִשְׁפַּט נַחֲלָה הוּא! לֵכְנָה אֶל שָׂרֵי הַחֲמִשִּׁים הַנְּבוֹנִים מִמֶּנּוּ! וַתֵּלַכְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד וַתָּבֹאנָה אֶל שָׂרֵי הַחֲמִשִּׁים וַתֹּאמַרְנָה: אָבִינוּ מֵת וּבָנִים לֹא הָיוּ לוֹ וְעַתָּה תְּנוּ לָנוּ אֲחֻזָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ. וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי הַחֲמִשִּׁים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: יַעַן אֲשֶׁר כִּבְּדָנוּ שָׂרֵי הָעֲשָׂרוֹת כִּי יְקָרְנוּ בְּעֵינֵיהֶם, עַל כֵּן אַל נִשְׁכַּח גַּם אֲנוּ, כִּי יֵשׁ גְּבֹהִים מֵעָלֵינוּ וְשִׁלַּחְנוּ אֶת הַנְּעָרוֹת הָאֵלֶּה אֶל שָׂרֵי הַמֵּאוֹת. וַתָּבֹאנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד אֶל שָׂרֵי הַמֵּאוֹת וַתֹּאמַרְנָה: דָּבָר הָיָה לָנוּ אֶל שָׂרֵי הָעֲשָׂרוֹת וַיְשַׁלְּחֻנוּ אֶל שָׂרֵי הַחֲמִשִּׁים וַיְהִי כִּי בָאנוּ אֲלֵיהֶם וַיְשַׁלְּחֻנוּ אֲלֵיכֶם. וַיִּשְׁמְעוּ שָׂרֵי הַמֵּאוֹת אֶת דִּבְרֵיהֶן וְאֶת מִשְׁפָּטָן וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ:

א) לֹא יְכַשֵּׁף. ב) זֶה לְעֻמַּת זֶה. ג) וְהִתְפַּלֵּאתָ. ד) רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. ה) מָקוֹם שֶׁשָּׁם הַסַּנְהֶדְרִין (הַשּׁוֹפְטִים הַגְּדוֹלִים) יוֹשְׁבִים. ו) יֶחְסַר. ז) יִכְבַּד.

בְּמִצְרַיִם שֶׁ בֶ ת אַ חִ י ם מֵהַשְּׁוָרִים הָאֲבוּסִים א) אֲשֶׁר אַתָּה מַקְרִיב אֵלַי מִשִּׂנְאָתְךָ אֶת בְּ נֵ י יִ שְׂ רָ אֵ ל וּמֵחֶפְצְךָ לְהָרַע לָהֶם! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא קִלֵּל בִּלְעָם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר בָּלָק: מַדּוּעַ אֵינְךָ מְקַלֵּל אֶת הָעָם הַזֶּה? וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדַע כִּי לוּלֵא אַבְרָהָם אֲבִי הָעָם הַזֶּה, כִּי עַתָּה לֹא נִצַּל לוֹט בַּהֲפֹךְ יְיָ אֶת סְדוֹם וְלֹא נוֹלַדְתָּ אַתָּה לִבְנֵי בָנָיו; וְלוּלֵא יַעֲקֹב כִּי עַתָּה לֹא נוֹלְדוּ בָ נִ י ם לְלָבָן וְלֹא נוֹלַדְתִּי גַם אָנִי. וְאַף גַּם זֹאת בְּבָרֵךְ יְיָ אֶת אַבְרָהָם, — אָמַר: אֲבָרֵךְ אֶת מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאוֹר. וְעַתָּה אֲנִי אֲקַלְּלֵם וְהֵבִיא יְיָ עָלַי אֶת קִלְלָתוֹ וְאָבַדְתִּי מִן הָאָרֶץ!

קכו. עֵפֶר יַעֲקֹב.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל בִּלְעָם: בְּבָרְכְךָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, — וַהֲרִימוֹתָ אֶת קוֹלְךָ וְשָׁמְעוּ כָּל הָעַמִּים אֶת הַטּוֹב וְאֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְיָ לְעַמּוֹ עַל שָׁמְרָם מִצְוֹתָיו וְדָבְקָם בִּדְרָכָיו, וְעָזְבוּ הָעַמִּים אֶת אֱלִילֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ ב) אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל! וַיִּשְׂמַח בִּלְעָם עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הִנְנִי אָרִים אֶת קוֹלִי וּבֵרַכְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבַעֲבוּר יִשְׁמְעוּ כָּל הָעַמִּים אֶת דְּבָרַי וְקִנְאוּ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנֶאֶסְפוּ כֻּלָּם לְהִלָּחֵם עִמָּהֶם וְהִשְׁמִידוּם! וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמַר: לֹא הִבִּיט יְיָ אָוֶן בְּיַעֲקֹב בְּאָמְרוֹ לְיִצְחָק אָבִיו אֲנִי עֵשָׂו בְּכוֹרֶךָ, וְלֹא הִשְׁחִית אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּעֲשׂוֹתָם עֵגֶל מַסֵּכָה! וְאַף גַּם זֹאת בִּקְצֹף יַעֲקֹב אֲבִיהֶם עַל שִׁמְעוֹן וְלֵוִי בָּנָיו, אֲשֶׁר הֵמִירוּ ג) אֶת הַתְּפִלָּה וְאֶת הַתְּחִנָּה בֶּחָרֶב, לֹא קִלֵּל בִּלְתִּי אִם אֶת אַפָּם וְעֶבְרָתָם, כִּי שׁוֹמֵר יְיָ אֶת יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וְנוֹצְרָם כְּאִישׁוֹן ד) עֵינוֹ. לְבַעֲבוּר יָבֹא אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר אָמַר לָתֵת לָהֶם. וּמִי יִמְנֶה וִיסַפֵּר אֶת כָּל הַמִּצְוֹת וְהַחֲסָדִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַמְבֹרָךְ הַזֶּה בְּשִׁבְתּוֹ בְּאַרְצוֹ וּבְעָבְדוֹ אֶת אַדְ מָ תוֹ: לֹא יַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר, לֹא יִזְרַע שָׂדֵהוּ וְכַרְמוֹ כִּלְאַיִם ה); בְּקָצְרוֹ לֹא יְכַלֶּה אֶת פְּאַת ו) שָׂדֵהוּ וְהָיָה הַלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה לֶעָנִי וְלַגֵּר וְלַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה; לֹא יַחְסֹם ז) שׁוֹר בְּדִישׁוֹ; נָתֹן יִתֵּן תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְהֵרִים רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתָיו ח) חַלָּה לַיְיָ, וּבְבֹאוֹ לֶאֱכֹל אֶת לַחְמוֹ וְרָחַץ אֶת יָדָיו וּבֵרַךְ אֶת יְיָ.

קכז. לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל.

וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל בִּלְעָם לָקֹב ט) אוֹיְבַי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ בָרֵךְ! וַיַּעֲנֵהוּ בִלְעָם וַיֹּאמַר: הֲלֹא אָמַרְתִּי לְךָ: אֵת אֲשֶׁר יָשִׂים יְיָ בְּפִי אוֹתוֹ אֶשְׁמֹר לְדַבֵּר. וַיִּלְעַג י) בָּלָק לְבִלְעָם וַיֹּאמַר: כַּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר הִנְּךָ בְּיַד יְיָ! וַיִּחַר לְבִלְעָם וַיֹּאמַר: הִנֵּה אָנֹכִי מְדַבֵּר בְּשֵׁם יְיָ וְאַתָּה יוֹשֵׁב, עַל כֵּן אָנֹכִי אֹמֵר לְךָ עֲמֹד! פֶּן יֶחֱרֶה אַף יְיָ בְּךָ וְעָשָׂה אִתְּךָ כָּלָה. וַיָּקָם בָּלָק וַיַּעֲמֹד. וַיֹּאמֶר בִּלְעָם: אֵיכָה אוּכַל וְאֵרַרְתִּי אֶת הָעָם אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהָיו לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן וְשׁוֹמְרוֹ תָּ מִ י ד! וַיֹּאמֶר בָּלָק: אִם אֵינְךָ יָכֹל לְקַלְּלֵם בִּגְלַל מֹשֶׁה וְקַלְּלֵתָם בִּגְלַל יְהוֹשֻׁעַ. וַיֹּאמֶר בִּלְעָם: גַּם הָאִישׁ הַזֶּה אַל יֵקַל בְּעֵינֶיךָ! הִנֵּה אָנֹכִי רֹאֶה אוֹתוֹ מֵרִיעַ וְתוֹקֵעַ וּמַפִּיל חוֹמָה! וַיְמָרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת בָּלָק עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: הַאָמְנָם אֵין עֵצָה וְאֵין תַּחְבּוּלָה לְהַשְׁמִיד אֶת הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר יָ צָ א מִמִּצְרָיִם? וַיֹּאמֶר בִּלְעָם: אַל תֹּאמַר: יָ צָ א הָעָם הַזֶּה, וְאָמַרְתָּ יְיָ הוֹ צִ י אָ ם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם! וַיִּתֵּן לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים וַיַּבְדִּילוּם מִכָּל הָעַמִּים; הִנֵּה הָעָם הַזֶּה

א) הַמְפֻטָּמִים, Откормленные. ב) וְדָבְקוּ. ג) הֶחֱלִיפוּ. ד) אויגאַפּפעל, Яблоко глаза. ה) זְרָעִים מִמִּינִים שׁוֹנִים. ו) קְצֵה. ז) יִסְגֹּר פִּי. ח) הַכְּלִי אֲשֶׁר יָלוּשׁוּ בוֹ הַבָּצֵק. ט) לְקַלֵּל. י) וַיִּצְחַק

אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשַׁבְתָּ אֵלַי וְנָתַתִּי לְךָ אֶת שְׂכָרֶךָ. וַיְמַהֵר בִּלְעָם וַיָּבֹא אֶל הַמִּדְיָנִים וַיָּעַף מֵעֲלֵיהֶם וַיַּעְזְרֵם. וַיַּרְא פִּינְחָס אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא אֶל יְיָ וַיָּעַף מֵעַל בָּלָק וַיַּרְאֵהוּ אֶת צִיץ הַזָּהָב. וַיֶּחֱרַד בִּלְעָם חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיֵּהָרֵג.

קלב. אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים וּרְאֵה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וָמֻתָּ כַּאֲשֶׁר מֵת אַהֲרֹן אָחִיךָ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשֶׂם לְנֶגְדּוֹ אֶת עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֶה. וַיִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: אַתָּה יְיָ הַיּוֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת בְּנֵי הָאָדָם הַפְקֶד א) נָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד שְׁפַל רוּחַ וְעָנָו אֲשֶׁר יִשָּׂא ב) אֶת טָרְחַ הָעָם הַזֶּה, אֶת מַשָּׂאוֹ וְרִיבוֹ וְלֹא יִקְצֹף עַל מַקְצִיפָיו, וְהָיָה חַנּוּן וְרַחוּם לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גַּם לַקְּטַנִּים גַּם לַגְּדוֹלִים. וְיָצָא הָאִישׁ הַהוּא לִפְנֵיהֶם, וְלֹא יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂה מַלְכֵי הָאָרֶץ הַיּוֹשְׁבִים בְּהֵיכְלֵיהֶם וּמִתְעַנְּגִים עַל רֹב טוּב וְשׁוֹלְחִים אֶת עַבְדֵיהֶם לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עַל אוֹיְבֵיהֶם.

וְהָיָה בְּהַפְקִידְךָ יְיָ עַל עַם יִשְׂרָאֵל אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם, טוֹב וּמֵטִיב רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד שְׁפַל רוּחַ וְעָנָו, וְהִגְדַּלְתָּ אֶת חַסְדְּךָ עִמּוֹ וְנָתַתָּ לוֹ אֹרֶךְ יָמִים וְחִזַּקְתָּהוּ וְהִצְלַחְתָּהוּ וְהֵבִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתָּ לָהֶם. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: הִנֵּה יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן אֲשֶׁר שֵׁרֶתְךָ יָמִים רַבִּים מְאֹד אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ יוֹצִיא אֶת עַמִּי מִן הַמִּדְבָּר וִיבִיאֵם אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן וַיַּעַל מֹשֶׁה עַל לֵב ג) אֶת מַעֲשֵׂי יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מְשָׁרְתוֹ, וַיִּזְכֹּר אֶת הַכָּבוֹד אֲשֶׁר שָׂם לוֹ כָּל הַיָּמִים וְאֶת הָאַהֲבָה הָעַזָּה אֲשֶׁר אֲהֵבָהוּ וְאֶת דָּבְקוֹ אַחֲרָיו בְּכָל עֵת, וַיֹּאמַר: אָמְנָם בְּחַנְתִּי ד) אֶת יְהוֹשֻׁעַ וָאֵדָעֵהוּ כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל הָעָם הָרָב הַזֶּה! וַיֹּאמֶר יְיָ: קַח אֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וְסָמַכְתָּ אֶת יָדְךָ עָלָיו וְנָתַתָּ מֵהוֹדְךָ ה) עָלָיו, לְמַעַן יְכַבְּדֵהוּ כָּל הָעָם וְשָׁמְעוּ בְקוֹלוֹ וְעָשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר יְצַוֵּם! וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ וַיַּגֶּד לוֹ אֶת דִּבְרֵי יְיָ. וַיֵּבְךְּ יְהוֹשֻׁעַ בְּדַבֵּר אֵלָיו מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: אֲהָהּ, אֲדוֹנִי מֹשֶׁה! מְרְרוּנִי דְבָרֶיךָ עַד מְאֹד! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה וְהִתְחַזַּקְתָּ וְהָיִיתָ לְרֹאשׁ לְכָל הָעָם! וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ: הִנֵּה אָנֹכִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: הַאֲרֶךְ נָא אֶת יְמֵי מֹשֶׁה רֹעֵנוּ וְהֵבִיא אוֹתָנוּ אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן! וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: לֹא אִישׁ אֵל וְיִתְנֶחָם ו)! הוּא דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר: לֹא תָבוֹא אֶל הָאָרֶץ! וְהֵקִים אֶת דְּבָרוֹ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: מִי אָנֹכִי כִּי אֶהְיֶה תַחְתֶּיךָ? וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ מְמָאֵן לִהְיוֹת רֹאשׁ הָעָם נִפְצַר בּוֹ עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר לוֹ: מִיּוֹם דַּעְתִּי אוֹתְךָ רְאִיתִיךָ אוֹהֵב לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד וְעַל כֵּן אָנֹכִי אוֹמֵר לְךָ: רְעֵה אֶת הָעָם הַזֶּה בֶּאֱמוּנָה וּבְלֵב תָּמִים, וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד הַזֶּה גָּדוֹל מִכָּל מַעֲשֶׂיךָ הַטּוֹבִים אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עַד הַיּוֹם

קלג. עֲצַת מֹשֶׁה.

וַיֶּחֶזְקוּ דִּבְרֵי מֹשֶׁה עַל יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּאוֹת ז) לוֹ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הִנֵּה אָנֹכִי סוֹמֵךְ אֶת יָדַי עָלֶיךָ וְחִזַּקְתִּיךָ וְנָתַתִּי מֵהוֹדִי עָלֶיךָ וְנִכְבַּדְתָּ עַל פְּנֵי כָל הָעָם וְהָיִיתָ מוֹצִיאָם וּמְבִיאָם. וְעַתָּה שְׁמַע נָא יְהוֹשֻׁעַ לַעֲצָתִי אֲשֶׁר אִיעָצְךָ לְבַעֲבוּר יִיטַב לְךָ וְלָעָם. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ:

א) מַנֵּה. ב) יִסְבֹּל. ג) זָכַר. ד) נִסִּיתִי. ה) מִזִּיוְךָ. ו) וְיִתְחָרֵט. ז) הִסְכִּים

הִנֵּה רָאִינוּ כִּי גָדוֹל כְּבוֹדֵנוּ בְּעֵינֵי שָׂרֵי הַחֲמִשִּׁים וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כְּבוֹד שָׂרֵי הָאֲלָפִים בְּעֵינֵינוּ וְאָמַרְנוּ אֶל הַנְּעָרוֹת הָאֵלֶּה: קָשֶׁה דַּבַּרְכֶן מִמֶּנּוּ! וְעַתָּה לֵכְנָה אֶל שָׂרֵי הָאֲלָפִים. וַיְהִי כִּי בָאוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד אֶל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וַתְּסַפֵּרְנָה לָהֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי הָאֲלָפִים: הֵן לֹא מֵאֲשֶׁר נֶעְלַם הַדָּבָר מֵעֵינֵי שָׂרֵי הַמֵּאוֹת שָׁלְחוּ אֶת הַנְּעָרוֹת אֵלֵינוּ כִּי אִם מְכַבְּדָם אוֹתָנוּ וּמֵחֶפְצָם בִּיקָרֵנוּ, וְעַל כֵּן נִדְבְּקָה גַּם אֲנַחְנוּ בְּדַרְכֵיהֶם וְשָׁלַחְנוּ אֶת הַנְּעָרוֹת הָאֵלֶּה אֶל הַנְּשִׂיאִים, וַתָּבֹאנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד אֶל הַנְּשִׂיאִים וַתַּקְרֵבְנָה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵיהֶם. וַיֹּאמְרוּ הַנְּשִׂיאִים: אֵין חָכָם וְנָבוֹן כְּמֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם! לֵכְנָה אֵלָיו וְהוּא יִתֵּן לָכֶן אֶת שְׁאֵלַתְכֶן. וַיְהִי כִּי בָאוּ אֶל מֹשֶׁה וַתֹּאמַר מַחְלָה: אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר! וַתַּעַן נֹעָה וַתֹּאמַר: וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעָדִים א) עַל יְיָ בַּעֲדַת קֹרַח. וַתֹּאמֶר חָגְלָה: כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת — הוּא הַמְקוֹשֵׁשׁ ב) עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת! וַתַּעַן מִלְכָּה: וּבָנִים לֹא הָיוּ לוֹ. וַתֹּאמֶר תִּרְצָה: לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ? וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: מַדּוּעַ לֹא הִקְרַבְתֶּן אֶת מִשְׁפַּטְכֶן לִפְנֵי שָׂרֵי הָעָם? וַתֹּאמַרְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד לֵאמֹר: הַקְרֵב הִקְרַבְנוּ אֶת מִשְׁפָּטֵנוּ לִפְנֵיהֶם וְגַם לִפְנֵי הַנְּשִׂיאִים וַיְשַׁלְּחוּ אוֹתָנוּ אֵלֶיךָ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּלִבּוֹ: יַעַן עָשׂוּ שָׂרֵי הָעָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה מְכַבְּדָם אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וּמֵהַרְאוֹתָם כִּי יֵשׁ לָהֶם גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ, עַל כֵּן אֲכַבֵּד גַּם אֲנִי אוֹתָם וְהֶרְאֵיתִים כִּי יֵשׁ גָּבֹהַּ גַּם מֵעָלַי. וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפַּט בְּנוֹת צְלָפְחָד לִפְנֵי יְיָ.

קלא. אַחֲרִית בִּלְעָם.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַחֲטִיא הַמִּדְיָנִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: נְקֹם אֶת נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים, — אַחַר תֵּאָסֵף ג) אֶל עַמֶּיךָ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: הַזְעֵק ד) אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָצָאתָ לַמִּלְחָמָה עַל הַמִּדְיָנִים, וְלָקַחְתָּ אִתְּךָ אֶת צִיץ הַזָּהָב אֲשֶׁר שֵׁם „יְיָ" חָרוּת ה) עָלָיו, וְהָיָה כִּרְאוֹתְךָ אֶת בִּלְעָם מִתְעוֹפֵף עַל הַמִּדְיָנִים וְעוֹזֵר אוֹתָם בְּמִלְחַמְתָּם וְהֶרְאִיתָ אוֹתוֹ אֶת שֵׁם יְיָ וְיָרֵא מִמֶּנּוּ וְנָפַל אַרְצָה. וַיָּבֹא פִּינְחָס אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם: קוּמוּ וְנֵצְאָה לַמִּלְחָמָה עַל הַמִּדְיָנִים! וַיַּעֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת פִּינְחָס לֵאמֹר: הִנֵּה שָׁמַעְנוּ אֶת יְיָ מְדַבֵּר אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: אַתָּה תֵּאָסֵף אֶל עַמֶּיךָ אַחֲרֵי מִלְחֶמֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם הַמִּדְיָנִים, עַל כֵּן אָמַרְנוּ: לֹא נֵצֵא לְהִלָּחֵם עִם הַמִּדְיָנִים וְלֹא יָמוּת מֹשֶׁה רוֹעֵנוּ ו)! וַיָּשָׁב פִּינְחָס אֶל מֹשֶׁה וַיַּגֶּד לוֹ אֶת דִּבְרֵי הָעָם. וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם: אַל נָא אַחַי תַּמְרוּ אֶת פִּי יְיָ! עֲשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר צֻוֵּיתֶם לְמַעַן יִיטַב לָכֶם! וַיַּעַן הָעָם אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: יָקְרָה נַפְשְׁךָ בְּעֵינֵינוּ עַד מְאֹד עַל כֵּן דִּבַּרְנוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְעַתָּה אִם תֵּלֵךְ אִתָּנוּ וְהָלַכְנוּ גַם אֲנוּ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אֵיכָכָה אוּכַל וְנִלְחַמְתִּי עִם אַנְשֵׁי אֶרֶץ מִדְיָן וְאָנֹכִי יָשַׁבְתִּי יָמִים רַבִּים בָּאָרֶץ הַהִיא וָאֹכַל אֶת תְּבוּאָתָהּ וָאֵשְׁתְּ אֶת מֵימֶיהָ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵאֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עַל הַמִּדְיָנִים וַיִּפְצַר מֹשֶׁה בָּם עַד מְאֹד וְלֹא הִרְפָּה מֵהֶם, עַד אֲשֶׁר יָצְאוּ לְהִלָּחֵם עִם הַמִּדְיָנִים בָּעֵת הַהִיא בָּא בִלְעָם אֶל בָּלָק וַיֹּאמַר: אַתָּה שָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי וַתַּחֲטִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּמֻת מֵאֱלֹהֵיהֶם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנַת אֶלֶף אִישׁ מֵהֶם; עַל כֵּן בָּאתִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר: תֶּן לִי אֶת שְׂכָרִי! וַיֹּאמֶר בָּלָק: לֵךְ אֶל הַמִּדְיָנִים הַנִּלְחָמִים עַתָּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיִיתָ לָהֶם לִישׁוּעָה. וְהָיָה בְּכַלּוֹתְךָ לְהַכּוֹת

א) הַנֶּאֱסָפִים. ב) מְקַבֵּץ. ג) תָּמוּת. ד) אֱסֹף. ה) חָקוּק. ו) מַנְהִיגֵנוּ.

וְאֶל עֲדָתוֹ וַתַּשְׁמִיעַ דָּבָר רָע לֵאמֹר: אִם כְּמוֹת כָּל הָאָדָם יְמוּתוּן אֵלֶּה לֹא יְיָ שְׁלָחָנִי, וְנָקֵל עוֹד זֹאת בְּעֵינֶיךָ וַתּוֹסֶף לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: אִם בְּרִיאָה יִבְרָא יְיָ וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ. וַיְהִי בְּקָצְפְּךָ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּךְ אֶת הַסֶּלַע אַחַת וּשְׁתַּיִם וַתֹּאמֶר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: **שִׁמְעוּ נָא הַמֹּרִים!** . . . אַתֶּם קַמְתֶּם תַּחַת **אֲבוֹתֵיכֶם** תַּרְבּוּת אֲנָשִׁים **חַטָּאִים!** וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הֵן פְּעָמִים רַבּוֹת חָטָא הָעָם הַזֶּה לְךָ וָאֶתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ וָאֲבַקֵּשׁ מִמְּךָ עַל נַפְשׁוֹתָם וַתֵּעָתֵר לִי וַתִּסְלַח לָהֶם. וְעַתָּה לָמָּה אֶגָּרַע לְבִלְתִּי חֲמֹל עָלָי? וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: **לֹא כְעַם כֻּלּוֹ הָאִישׁ הָאֶחָד בְּעֵינָי!**

קלה. הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם.

וַיַּרְא מֹשֶׁה כִּי לֹא שָׁמַע יְיָ לְקוֹל תַּחֲנוּנָיו, וַיֹּאמֶר אֶל הַשָּׁמַיִם וְאֶל הָאָרֶץ לֵאמֹר: רַחֲמוּ נָא אַתֶּם עָלַי וּבַקְּשׁוּ מֵיְיָ עַל נַפְשִׁי! וַיַּעֲנוּהוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ לֵאמֹר: מָה אָנוּ כִּי נְבַקֵּשׁ עָלֶיךָ רַחֲמִים, וַיְיָ אָמַר עָלֵינוּ: הַשָּׁמַיִם כֶּעָשָׁן יִמְלָחוּ א) וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה ב)! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶל הַיָּרֵחַ: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֵיכֶם וּבַקְּשׁוּ מִבּוֹרַאֲכֶם עַל נַפְשִׁי! וַיַּעֲנוּהוּ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ לֵאמֹר: הֵן אָמַר יְיָ: וְחָפְרָה ג) הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה ד)! וַנִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: אַל נָא תַעֲשֶׂה כָּכָה עִמָּנוּ, וְלֹא לָקַח אֶת תְּפִלָּתֵנוּ, וְאֵיךְ נִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ? וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת ה): תִּיקַר נָא נַפְשִׁי בְּעֵינֵיכֶם וְהִתְפַּלַּלְתֶּם בַּעֲדִי אֶל יְיָ עוֹשֵׂיכֶם! וַיַּעֲנוּהוּ הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת לֵאמֹר: מַה־כֹּחֵנוּ וּמַה־גְּבוּרָתֵנוּ כִּי נִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ אֶל הָאֱלֹהִים, אֲשֶׁר אָמַר עָלֵינוּ: **וְנָמַקּוּ** ו) **כָּל צְבָא הַשָּׁמָיִם!** גַּם אֲלָפֵינוּ וְרִבְבוֹתֵינוּ כְּאַיִן נֶגְדּוֹ! וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּבֹא אֶל הֶהָרִים וְאֶל הַגְּבָעוֹת וַיֹּאמַר: רְאוּ נָא צָרַת נַפְשִׁי וְהִתְפַּלְלוּ בַּעֲדִי אֶל יְיָ! וַיַּעֲנוּהוּ הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת לֵאמֹר: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְהֶהָרִים יָמוּשׁוּ ז) וְהַגְּבָעוֹת תְּמוֹטֶינָה ח)! וַיִּפֶן מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ מַר ט) אֶל הַיָּם וַיֹּאמַר: תִּפָּל־נָא תְחִנָּתִי לְפָנֶיךָ וְהִתְפַּלַּלְתָּ אַתָּה בַּעֲדִי אֶל יְיָ! וַיִּשְׁמַע הַיָּם אֶת דִּבְרֵי מֹשֶׁה וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: הוֹי בֶּן עַמְרָם מֶה הָיָה לְךָ?! הֲלֹא אַתָּה יָדְךָ הִכִּיתַנִי וַתְּבַקְּעֵנִי וַתְּחַלְּקֵנִי לִשְׁנֵים עָשָׂר שְׁבִילִים י) וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְיַצֵּב לְפָנֶיךָ וְעַתָּה אַתָּה בֹּכֶה וּמִתְחַנֵּן אֵלַי!? וַיְהִי כִּזְכֹּר הַיָּם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּצְעַק מֹשֶׁה וַיִּקְרָא: אֲהָהּ! מִי יִתְּנֵנִי כְּיַרְחֵי קֶדֶם יא)!

קלו. תַּחֲנוּנֵי מֹשֶׁה.

וַיִּפְרֹשׂ מֹשֶׁה כַּפָּיו אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אָנָּא, יְיָ, אֶחְיֶה נָא וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ! וַיֹּאמֶר יְיָ: לוּ טוֹבוּ חַיִּים אֲרֻכִּים לִבְנֵי אָדָם כִּי עַתָּה לֹא מֵתוּ גַּם אֲבוֹתֶיךָ! וְעַתָּה אִם תֹּאבֶה וְחָיִיתָ עוֹד אֶלֶף שָׁנִים וְנָתַתִּי לְךָ אֶת שְׁאֵלָתֶךָ, אֶפֶס כִּי לֹא יָבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַיָּמִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם! וַיִּמָּרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת מֹשֶׁה עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! הִנֵּה **אָנֹכִי** בִטַּלְתִּי יב) אֶת גְּזֵרָתְךָ אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לְהַשְׁמִיד אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה הוֹאֵל נָא וּבַטֵּלְתָּ **אַתָּה** גְזֵרָתְךָ אֲשֶׁר אָמַרְתָּ אֵלָי: לֹא תַעֲבוֹר אֶל הָאָרֶץ! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: אִם אֲבַטֵּל אֶת אֲמָרַי לֹא תַעֲבוֹר אֶל הָאָרֶץ, — **וּבִטַּלְתִּי גַם אֶת אָמְרְךָ אֵלַי: סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה!!** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים

א) צערשטיעבען, Разсыпаться. ב) תִּרָקֵב. ג) תִּכָּלֵם. ד) הַשֶּׁמֶשׁ. ה) קְבוּצַת כּוֹכָבִים רַבִּיה. ו) יֵהָרְסוּ וְיִרְקָבוּ. ז) יָסוּרוּ מִמְּקוֹמָם. ח) תִּפּוֹלְנָה. ט) בִּמְרִירוּת. י) מְסִלּוֹת. יא) בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים. יב) הֵפַרְתִּי.

בְּכֹל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: יָדֹעַ תֵּדַע כִּי נַעַר עוֹדֶנּוּ יִשְׂרָאֵל: לֹא יָדַע עוֹד מָאֹס בָּרָע וּבָחֹר בַּטּוֹב, וְעַל כֵּן לֹא תִקְצֹף עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי יַקְצִיפוּךָ; לֹא תְיַסְּרֵם כַּאֲשֶׁר יֶחֶטְאוּ לְךָ וְהָיְתָה אַהֲבָתְךָ אוֹתָם הוֹלֶכֶת הָלוֹךְ וְגָדֵל כָּל הַיָּמִים, וְזָכַרְתָּ כִּי גַם אֶת אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי, הִקְצִיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פְּעָמִים רַבּוֹת וְלֹא הִשְׁמִידָם וְלֹא כִלָּם. וְהָיָה כִּי תַבְטִיחֵנִי לֵאמֹר: כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים כֵּן אֲרַחֵם תָּמִיד אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהֵנִיחוּ א) לִי דְּרָכֶיךָ אֵלֶּה וְהִמְתִּיקוּ אֶת יְמֵי חַיַּי הָאַחֲרוֹנִים! וַיֵּבְךְּ יְהוֹשֻׁעַ בְּדַבֵּר אֵלָיו מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּשָּׁבַע לוֹ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יְעָצוֹ. וַיִּסְמֹךְ עָלָיו מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיִּתֵּן מֵהוֹדוֹ עָלָיו, וַיֶּחֱזַק יְהוֹשֻׁעַ וַיֶּאֱמַץ וַיִּכָּבֵד עַל פְּנֵי כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל!

קלד. תְּפִלָּה תְּחִנָּה וּבַקָּשָׁה.

וַיְהִי כִּי קָרְבוּ יְמֵי מֹשֶׁה לָמוּת וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי יְיָ גְּדָל חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵיטִיב, — הָבָה אֶתְחַנְּנָה אֵלָיו לֵאמֹר: אַל נָא אָמוּת וְאֶחְיֶה וּבָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתָּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. אוּלַי יִקַּח אֶת תְּפִלָּתִי וְנָתַן לִי אֶת שְׁאֵלָתִי. וַיִּתְחַנֵּן מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! אַחֲרֵי הָאוֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתַּנִי לַעֲשׂוֹת וְאַחֲרֵי הַיָּד הַחֲזָקָה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל אַתָּה אוֹמֵר לִי: הִנְּךָ מֵת! הַאֻמְנָם גַּם אַחֲרִיתִי עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה? וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: מִי גֶבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה מָּוֶת? גַּם אָדָם הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר אָנֹכִי יְצַרְתִּיו מֵת — וְאֵיךְ לֹא יָמוּת יְלוּד אִשָּׁה? וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אָדָם בְּחֶטְאוֹ מֵת. הֵן דָּבָר אֶחָד צִוִּיתָהוּ לַעֲשׂוֹת וְלֹא עָשָׂה! וַיֹּאמֶר יְיָ: אַבְרָהָם בֶּן תֶּרַח קִדֵּשׁ שְׁמִי בָּעוֹלָם וַיַּעַשׂ חֶסֶד וּצְדָקָה — וַיָּמָת גַּם הוּא! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הֵן הוֹלִיד אַבְרָהָם אֶת יִשְׁמָעֵאל וַיֵּצֵא מִמֶּנּוּ דֹּר חֹטֵא הַמַּכְעִיסְךָ בְּמַעֲשָׂיו הָרָעִים! וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: גַּם יִצְחָק אֲשֶׁר פָּשַׁט ב) אֶת צַוָּארוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ מֵת! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: גַּם יִצְחָק הוֹלִיד בֵּן פָּרִיץ ג) הָעֹשֶׂה רַק רַע כָּל הַיָּמִים! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעֲקֹב בֶּן יִצְחָק הוֹלִיד שְׁנֵים עָשָׂר בָּנִים וַיְלַמְּדֵם לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וּצְדָקָה, וַיּוֹרֵם וַיַּדְרִיכֵם בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה. וּכְבוֹא עִתּוֹ לָמוּת — וַיָּמָת גַּם הוּא כְּאַחַד הָאָדָם! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הֶעָלָה יַעֲקֹב כָּמוֹנִי לַמָּרוֹם וַיַּרְא מַרְאוֹת אֱלֹהִים וַיְקַבֵּל אֶת תּוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה, וַיְדַבֵּר עִמְּךָ, יְיָ, פָּנִים אֶל פָּנִים? וַיֹּאמֶר יְיָ: רַב לְךָ מֹשֶׁה! אַל תּוֹסֶף דַּבֵּר! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הֵן אָמֹר יֹאמְרוּ בְּנֵי הָאָדָם: לוּלֵא הֵרַע מֹשֶׁה לַעֲשׂוֹת כִּי עַתָּה לֹא הֱמִיתוֹ יְיָ! וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: כְּבָר כָּתַבְתִּי בַּתּוֹרָה: וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הֵן יֹאמְרוּ עָלַי בְּנֵי הָאָדָם לֵאמֹר: כִּי נַעַר ד) הָיָה מֹשֶׁה — וַיַּעַשׂ אֶת הַטּוֹב בְּעֵינֵי יְיָ; אוּלָם לְעֵת זִקְנָתוֹ חָטָא לוֹ וַיִּפְקֹד יְיָ עָלָיו אֶת פְּקֻדַּת כָּל הָאָדָם! וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: כְּבָר הִגַּדְתִּי אֶת פִּשְׁעֲךָ וְאָמַר: לֹא תָבוֹא אַתָּה וְאַהֲרֹן אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הֵן רַחוּם וְחַנּוּן אַתָּה יְיָ וּמַרְבֶּה לִסְלֹחַ! אָנָּא סְלַח נָא לַעֲוֹנִי הָאֶחָד! וַיֹּאמֶר יְיָ: לֹא אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם חָטָאתָ לִּי, כִּי אִם שֵׁשׁ פְּעָמִים: כַּאֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיךָ אֶל פַּרְעֹה לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וַתֹּאמֶר לִי: שְׁלַח נָא בְּיַד תִּשְׁלָח! וַיְהִי כִּרְאוֹתְךָ כִּי כָבְדָה יַד פַּרְעֹה עַל הָעָם וַתֹּאמֶר לִי: מֵאָז בָּאתִי אֶל פַּרְעֹה הוֹסִיף לְהָרַע לָעָם הַזֶּה; וּבְדַבֶּרְךָ אֶל קֹרַח

א) וְנָתְנוּ מְנוּחָה. ב) Простеръ. ג) אִישׁ הֶחָמָס, גְּעוואַלדטהאַטער. Насильникъ, ד) צָעִיר.

וַתִּתְבַּקַּעְנָה כָּל הַתְּהוֹמוֹת וַיִּזְרַח אוֹר גָּדוֹל בַּחשֶׁךְ, וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ כִּי אֵין בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בִּלְתִּי אִם גְּדֻלַּת יְיָ אֶחָד וַהֲדָרוֹ, וַיִּקְרְאוּ קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ: מִי לָנוּ בַשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בִּלְתְּךָ יְיָ? וְאַחַר קָרְאוּ זֶה אֶל זֶה וַיֹּאמְרוּ: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל! יְיָ אֱ ל הֵ י נ וּ יְיָ אֶ חָ ד!

קלח. מֵאָה מִיתוֹת וְאַל קִנְאָה אֶחָת.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר משֶׁה: הָבָה אֶכְתֹּב שְׁלשָׁה עָשָׂר סִפְרֵי תוֹרָה אֶחָד לַשֵּׁבֶט אֶחָד לַשֵּׁבֶט, וְאֶחָד יוּשַׂם בַּאֲרוֹן יְיָ. וְהָיָה כִּי יָקוּמוּ אֲנָשִׁים וְהוֹסִיפוּ עַל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה אוֹ יִגְרְעוּ א) מֵהֶם, וְלָקְחוּ בְנֵי לֵוִי אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה אֲשֶׁר בַּאֲרוֹן יְיָ וְהוֹצִיאֻהוּ וְהֶרְאוּ לַכֹּל אֶת דְּבַר יְיָ כְּכֹל אֲשֶׁר נְתָנוֹ בְּהַר סִינָי. וַיְהִי כִּכְתֹּב משֶׁה אֶת סִפְרֵי הַתּוֹרָה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הִנֵּה אָנֹכִי עוֹסֵק בְּדָבָר אֲשֶׁר חַיִּים הוּא לְכָל הַמַּחֲזִיקִים בּוֹ, עַל כֵּן לֹא אֶרְאֶה מָוֶת! וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ וַיֹּאמַר: משֶׁה עַבְדִּי! כַּלֵּה אֶת מַעֲשֶׂיךָ כִּי קָרַב יוֹמְךָ לָמוּת. וַיֹּאמֶר משֶׁה: אֶחְיֶה נָא יְיָ וְהָיָה יְהוֹשֻׁעַ רֹאשׁ לְכָל הָעָם וְאָנֹכִי מְשָׁרְתוֹ! וַיֹּאמֶר יְיָ: קוּם וְשֵׁרַתָּ אֶת יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר שֵׁרֶתְךָ הוּא! וַיְכַל משֶׁה לִכְתֹּב אֶת סִפְרֵי הַתּוֹרָה, וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֶל אֹהֶל יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֹד בַּפָּתַח. וִיהוֹשֻׁעַ יוֹשֵׁב בָּאֹהֶל וּלְפָנָיו יוֹשְׁבִים זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְשׁוֹמְעִים אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתוֹ. וַיַּעַשׂ יְיָ אֲשֶׁר לֹא יִרְאֶה יְהוֹשֻׁעַ אֶת משֶׁה עוֹמֵד בְּפֶתַח אָהֳלוֹ שְׁחוֹח ב) וּמַטֵּה אֹזֶן ג) לְדִבְרֵי פִיו. וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיֵּלְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל אֹהֶל יְהוֹשֻׁעַ וַיִּרְאוּ אֶת משֶׁה עוֹמֵד בְּפֶתַח הָאֹהֶל וִיהוֹשֻׁעַ יוֹשֵׁב. וַיִּקְרְאוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ: הוֹי מֶה הָיָה לְךָ, כִּי לֹא שַׂמְתָּ לֵב עַל משֶׁה בֶּן עַמְרָם אֲדוֹנֵינוּ וַתִּתְּנֵהוּ לַעֲמֹד בַּפֶּתַח?! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתְעוֹרֵר עַד מְאֹד וַיַּבֵּט אֶל הַפֶּתַח וַיַּרְא אֶת משֶׁה עוֹמֵד, וַיִּקְרַע אֶת שִׂמְלוֹתָיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיֹּאמַר: אוֹיָה לִי, רַבִּי רַבִּי, אָבִי וַאֲדוֹנִי! גְּשָׁה נָא הֵנָּה וְיָשַׁבְתָּ בְּרֹאשׁ הַקְּרוּאִים! וַיֹּאמֶר משֶׁה: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה שָׁרֵת אֲשָׁרֶתְךָ אָנֹכִי וְכֹל אֲשֶׁר תְּצַוֵּנִי אֶעֱשֶׂה. וְהָיָה בַּעֲשׂוֹתִי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, — וְהֶחֱיַנִי יְיָ וֶהֱבִיאַנִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיָּקָם יְהוֹשֻׁעַ וַיִּגַּשׁ אֶל משֶׁה וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם לְאֹהֶל מוֹעֵד. וַיְהִי כְּבוֹאָם שָׁמָּה וַיֵּרֶד עַמּוּד הֶעָנָן וַיַּבְדֵּל בֵּינוֹ לְבֵין משֶׁה וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל יְהוֹשֻׁעַ. וּבְהֵעָלוֹת ד) הֶעָנָן וַיֹּאמֶר משֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ: אֲדוֹנִי! מַה־דִּבֶּר בְּךָ, יְיָ? וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ: לֹא: אוּכַל הַגִּיד לְךָ אֶת דְּבַר יְיָ כִּי כֵן צִוָּנִי! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ משֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא בִמְרִירוּת לֵאמֹר: מֵאָה מִיתוֹת וְאַל קִנְאָה אֶחָת! וַיַּרְא יְיָ כִּי טוֹב בְּעֵינֵי משֶׁה לָמוּת וַיֹּאמֶר אֵלָיו: עֲלֵה רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְגִלִּיתִי אֶת עֵינֶיךָ וְרָאִיתָ אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְגַם אֶת אֲשֶׁר יִקְרֶה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים תִּרְאֶה.

קלט. תּוֹכָחָה.

וַיִּשְׁמַע משֶׁה אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אַקְהִילָה ה) אֵלַי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְדִבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם אֶת דְּבָרַי הָאַחֲרוֹנִים וְהוֹכַחְתִּים! אֶפֶס כִּי אֶשְׁאַל מֵאִתָּם לֵאמֹר: בּוֹא תָבוֹאוּ כֻּלְּכֶם לִשְׁמֹעַ אֶת דְּבָרַי לְבַעֲבוּר יִשְׁמַע כָּל הָעָם וְלֹא יִמָּצֵא בָהֶם אֶחָד אֲשֶׁר יֹאמַר: לוּ הָיִיתִי גַם אֲנִי בְּשׁוֹמְעֵי תוֹכַחַת משֶׁה, כִּי עַתָּה עֲנִיתִיו עַל דִּבְרֵי תוֹכַחְתּוֹ לֵאמֹר: לֹא צָדַקְתָּ! אַךְ מִתְאַנֶּה ו)

א) יְחַסְּרוּ. ב) כָּפוּף. ג) וְשׁוֹמֵעַ. ד) וּבְהִתְרוֹמֵם. ה) אֶאֶסְפָה. ו) מְבַקֵּשׁ אַתָּה לָנוּ עֲלִילוֹת.

האלה ויתעורר מאד ויקרא אל יי ויאמר: יי אלהי! טוב אשר אמות אנכי ומאה אנשים כמוני ימותו ואל תאנה א) אל אחד מבני ישראל כל רעה! ויוסף משה לדבר אל יי ויאמר: הכמות המרגלים אשר ראו את טוב הארץ ויוציאו דבתה ב), ימות האיש אשר לא ראה אותה ויהללה אל כל העם? הן אתה יי ידעת כי לא למען אכלי את פרי הארץ ולמען שבע מטובה אנכי שואל מעמך להביאני אליה, כי אם מחפצי לעשות את מצותיך התלויות בארץ ג)! ויען יי את משה ויאמר: ידעתי גם ידעתי את לבך הטוב המלא רחמים וחנינה, ועל כן חשבתי לך את חפצך צדקה! ויאמר משה: הלל הללתיך וארומם את שמך ואמר לבני ישראל: הן ליי אלהיך השמים ושמי השמים! ואתה אומר לי: הן קרבו ימיך למות!! ויען יי את משה ויאמר: אל נא תשכח גם את אמרך אלי על בני ישראל: הן לא יאמינו לי!... ויאמר משה: יגדל נא חסדך יי וסלחת לי הפעם הזאת וידעו כל באי עולם כי אין כמוך יי חנון וסלח ומרבה להיטיב! ויען יי את משה ויאמר: לא יסלח לך עונך למען דעת כל בשר כי לא נשא יי פנים גם לאשר דבר אתו פנים בפנים! ויתחנן משה אל יי ויאמר: אנא יי! אם לא אוכל לבוא אל הארץ כראש לבני ישראל, הנני אבוא שמה כאחד העם; ואם לא ייטב בעיניך לתת לי את השאלה הזאת והבאתני שמה דרך אחת המחלות ד). ויען יי ויאמר: לא תבוא שמה! ויאמר משה: אתה יי ידעת את עמלי הרב אשר עמלתי ואת טרח העם הזה ומשאו, אשר נשאתי עד אשר שתלתי ה) בו את מצותיך ואת תורתך הקדושה ואמר בלבי: כאשר בכיתי לענות ו) בני ישראל ואתאבלה מאד, כן אראה בטוב, אשר ייטיב להם יי. ועתה הנך אומר לי לא תעבור את הירדן! הזה הוא שכרי בעמל ארבעים שנה? ואיה דבריך יי אלהי אשר כתבתם בתורתך לאמר: ביומו תתן שכרו! ויען יי את משה ויאמר: הלא גם את הדבר הזה כתבתי בתורתי לאמר: אין מידי מציל! ויוסף משה להתחנן אל יי ויאמר: אנא יי הפך אותי לחית השדה האכלת עשב ושתה מים וראה את אור השמש המתק לעינים, ובאתי אל הארץ אשר נתת לבני ישראל וחייתי בה! ויען יי את משה ויאמר: רב לך! ויצעק משה אל יי ויאמר: אם רע בעיניך, יי, להחיותני כחית השדה, — אהפכה נא לצפור קטנה המעופפת באויר אל ארבע רוחות השמים, המלקטת מזונה יום יום באשר תמצא והשבה לעת ערב לקנה! ויאמר יי אל תוסף דבר אלי בדבר הזה! ויהי כי ראה משה כי לא עשה יי את בקשתו ויקרא ויאמר: הצור ז) תמים פעלו, כי כל דרכיו משפט!

קלז. בקשת משה האחרונה.

ויאמר משה: אל נא יחר אפך יי ואדברה אך הפעם ושאלתי מאתך שאלה אחת, והיה כי תתננה לי ומתי בשלום! ויאמר יי שאל מה אתן לך. ויאמר משה: אנא, יי, צוה ויפתחו כל שמיך ונבקעו כל התהומות וזרח אור בחשך, ונפקחו עיני בני ישראל וראו כי אין זולתך יי אלהים בשמים ובארץ. ויהי אך כלה משה לדבר, — ויפתחו שבעת הרקיעים

א) תקרה, ב) דברים רעים, ג) בעבודת האדמה, ד) המערות, ה) נטעתי, ו) לצרות, ז) האל.

הַאֱמַנְתֶּם בִּי שׁוֹמֶרְכֶם וּמְגִנְּכֶם וְלֹא אֲמַרְתֶּם: הֵן לֹא קָצְרָה יַד יְיָ מְזוּנֵנוּ א) בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר אֵין בּוֹ לֶחֶם וְאֵין בּוֹ מַיִם, — וְאַף כִּי בָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָתֵת לָנוּ! וְעַתָּה שִׂימוּ נָא לְבַבְכֶם עַל דַּרְכֵיכֶם וּדְעוּ וּרְאוּ כִּי רַבָּה רָעַתְכֶם, וְלוּלֵא הֶאֱרִיךְ יְיָ אַפּוֹ לָכֶם כִּי עַתָּה נִמְחָה זִכְרְכֶם מִתַּחַת שְׁמֵי יְיָ!.. וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיף מֹשֶׁה לְדַבֵּר כֵּן יִרְאֶה הָעָם וְיִוָּכַח לָדַעַת כִּי לֹא יְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּלְתִּי אִם מֵאַהֲבָתוֹ הָעַזָּה אֲשֶׁר יֶאֱהַב אֶת עַמּוֹ וּמֵרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר יְרַחֲמֵם, — וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אוֹיָה לָנוּ כִּי נוֹאַלְנוּ ב) וְנֶחֱטָא כָּל הַיָּמִים וַנַּקְצִף אֶת מֹשֶׁה רוֹעֵנוּ אֲשֶׁר רִחֲמָנוּ כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים! אַלְלַי לָנוּ כִּי לֹא הוֹקַרְנֻהוּ וְלֹא יָדַעְנוּ אֶת עֵרֶךְ הַכְּלִי הַיָּקָר אֲשֶׁר הָיָה לָנוּ וְהָאֳבַד עַתָּה מִמֶּנּוּ! וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֹשֶׁה: אָנָּא סְלַח נָא כִּי חָטָאנוּ לְךָ וַנַּמְרֶךָ וַנֵּלֵךְ עִמְּךָ קֶרִי! וַיִּיטְבוּ דִּבְרֵי הָעָם בְּעֵינֵי מֹשֶׁה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר סָלַחְתִּי! וְאַחַר אָמַר: אַחַי הַטּוֹבִים! סִלְחוּ נָא גַּם אַתֶּם לִי! וְהָיָה כְּזָכְרְכֶם אוֹתִי וַאֲמַרְתֶּם: לֹא בִקֵּשׁ לָנוּ מֹשֶׁה כָּל הַיָּמִים בִּלְתִּי אִם טוֹב, וַיִּטַּע בְּתוֹכֵנוּ אַהֲבַת חֶסֶד וְצֶדֶק וּמֵישָׁרִים, וַיָּרָץ לְפָנֵינוּ כְּסוּס וַתִּפָּלֶנָה עַצְמוֹתָיו בַּמִּדְבָּר!.. וַיֵּבְךְּ כָּל הָעָם בְּדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַד אֲשֶׁר לֹא הָיָה בָהֶם כֹּחַ לִבְכּוֹת!

קם. הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: הוֹכֵחַ הוֹכַחְתִּיכֶם וַתִּשְׁמְעוּ לִי, עַל כֵּן גֹּשׁוּ נָא אֵלַי וַאֲבָרֶכְתִּיכֶם. וַיִּגַּשׁ כָּל הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמַיְמָה וַיֹּאמַר: בְּתֵת יְיָ אֶת תּוֹרָתוֹ לָכֶם וַתַּעַמְדוּ עַל הָאָרֶץ וַיַּשְׁמִיעֲכֶם יְיָ אֶת קוֹלוֹ מִן הַשָּׁמַיִם, — עַל כֵּן הָיָה יִהְיוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ עֵדִים בֵּינֵיכֶם וּבֵין יְיָ אֱלֹהֵיכֶם. וְהָיָה כִּי תֶחֶטְאוּ לַיְיָ וְהֵפַרְתֶּם אֶת בְּרִיתוֹ, — וְגִלּוּ הַשָּׁמַיִם עֲוֹנְכֶם וְהָאָרֶץ תִּתְקוֹמֵם לָכֶם וְהָיְתָה בָכֶם יַד הָעֵדִים הָאֵלֶּה בָּרִאשׁוֹנָה: הַשָּׁמַיִם יֵעָצְרוּ וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן יְבוּלָהּ ג). וְעַתָּה, אַחַי, שִׂימוּ נָא לֵב וּרְאוּ: הַעָבְרוּ הַשָּׁמַיִם חֻקָּם אֲשֶׁר שָׂם לָהֶם יְיָ? וְהִתְבּוֹנְנוּ נָא אֶל הָאָרֶץ הַנּוֹצֶרֶת פְּקוּדֶיהָ וּרְאִיתֶם, כִּי לֹא הוֹצִיאָה שְׂעֹרִים תַּחַת חִטָּה וּתְאֵנִים תַּחַת עֲנָבִים, כִּי אִם עָשֹׂה תַעֲשֶׂה כְּכֹל הַחֻקִּים אֲשֶׁר שָׂם לָהּ יְיָ. וְאַתֶּם הֲלֹא יְדַעְתֶּם כִּי גַּם שָׂכָר גַּם עֹנֶשׁ אֵין לַשָּׁמַיִם וְלָאָרֶץ וְלֹא צֻוּוּ כְּכֹל אֲשֶׁר צֻוֵּיתֶם אַתֶּם. וִהְיוּ נָא לָכֶם מַעֲשֵׂיהֶם לְמָשָׁל וּלְמוֹפֵת, וַאֲמַרְתֶּם אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הֵן הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ שׁוֹמְרִים אֶת פְּקוּדֵיהֶם וְהֵם לֹא צֻוּוּ, וְאַף כִּי אֲנַחְנוּ אֲשֶׁר כָּרַת יְיָ עִמָּנוּ אֶת בְּרִיתוֹ וַיְצַוֵּנוּ לְשָׁמְרָהּ!

קמא. מָטָר וָטָל.

וַיַּמְשֵׁל מֹשֶׁה אֶת לִקְחוֹ ד) כַּמָּטָר וְאִמְרָתוֹ הִמְשִׁיל כַּטָּל. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: הֲלֹא תַגֶּד לָנוּ אֲדוֹנֵינוּ מַדּוּעַ הִמְשַׁלְתָּ אֶת תּוֹרַת יְיָ כַּמָּטָר וְכַטָּל? וַיַּעַן מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: כַּאֲשֶׁר יְגַדֵּל הַמָּטָר וְהַטָּל אֶת הָעֵשֶׂב וְהָעֵצִים וִיחַדְּשׁוּם וִיחַיּוּם וְעִדְּנוּ אוֹתָם וּפִנְּקוּם ה) וְעָשׂוּ אוֹתָם רַעֲנַנִּים ו) וְהָיוּ מְשׂוֹשׂ ז) כָּל רוֹאֵיהֶם, כֵּן הַתּוֹרָה הַזֹּאת! מַרְפֵּא הִיא לְבָשָׂר וְשִׁקּוּי ח) לַעֲצָמוֹת וְחַיִּים הִיא לְכָל הַמַּחֲזִיקִים בָּהּ! וְעַתָּה, אַחַי, שִׁמְרוּ אֶת הַתּוֹרָה וַעֲשׂוּהָ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם, וַאֲהַבְתֶּם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהִרְבָּה אֶתְכֶם וְשָׂמְכֶם לִבְרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ.

א) מִתֵּת לָנוּ מָזוֹן. ב) הָיִינוּ אֱוִילִים. ג) תְּבוּאָתָהּ. ד) לִמּוּדוֹ אֶת הָעָם. ה) צערטעלן, Нѣжить, ו) פֹּרִיִּים, Свѣжій. ז) שִׂמְחָה. ח) מַשְׁקֶה.

אַתָּה לָנוּ! וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֵלָיו אֶת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם: הִנֵּה אָנֹכִי מֵת עַל כֵּן קְרָאתִי לָכֶם לָבֹא אֵלַי וְלֵאמֹר לָכֶם: בָּאֵר אֲבָאֵר לָכֶם אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה וְחֻקֶּיהָ וּמִשְׁפָּטֶיהָ וְהִזְכַּרְתִּי לָכֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שְׁכַחְתֶּם. וְעַתָּה יַגִּיד נָא לִי אִישׁ מִכֶּם אֶת הַחֹק וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר שָׁכַח וְהִזְכַּרְתִּי לוֹ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֶחֱרִישׁ הָעָם וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: שִׁמְעוּ נָא דִּבְרֵי תוֹכַחְתִּי וְיִשְׁמַעֲכֶם אֱלֹהִים! אַרְבָּעִים שָׁנָה הוֹלַכְתִּיכֶם בַּמִּדְבָּר וָאֶשָּׂא אֶת טָרְחֲכֶם וּמַשַּׂאֲכֶם וְרִיבְכֶם! לֹא לָקַחְתִּי מִיַּד אִישׁ מִכֶּם דָּבָר וְעַל כֵּן לֹא יָרֵאתִי אֶתְכֶם וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם תָּמִיד דִּבְרֵי אֱמֶת וָצֶדֶק. הִנֵּה אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי גַּם אֶת פְּנֵי מִרְיָם אֲחוֹתִי לֹא נָשָׂאתִי בְּחָטְאָהּ לַיָי וָאֶסְגֹּר אוֹתָהּ שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה, וָאַעַשׂ לָהּ כַּתּוֹרָה וְכַחֻקָּה אֲשֶׁר צִוַּנִי יָיָ! וַיְהִי לָכֶם הַדָּבָר הַזֶּה לְאוֹת כִּי בְצֶדֶק שְׁפַטְתִּיכֶם כָּל הַיָּמִים: לֹא נָשָׂאתִי פְּנֵי אִישׁ וְלֹא הֲדַרְתִּיו א) בְּרִיבוֹ. וְאַתֶּם מֵרַרְתּוּנִי עַד מְאֹד וַתְּעַצְּבוּ אֶת רוּחִי וַתִּתְאַנּוּ לִי תָּמִיד. זָכֹר אֶזְכֹּר אֶת הַיָּמִים אֲשֶׁר שְׁפַטְתִּיכֶם בָּהֶם וְאֶרְגַּז תַּחְתָּי! כִּי בִרְאוֹתְכֶם אוֹתִי מַקְדִּים ב) לָצֵאת וַתֹּאמְרוּ: מֶה הָיָה לְבֶן עַמְרָם כִּי לֹא כִלָּה לִשְׁפֹּט אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב וַיְמַהֵר וַיֵּלֶךְ לוֹ?! דְּעוּ כִּי אֵין שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה בְּבֵיתוֹ וְעַל כֵּן עֲזָבָנוּ וַיֵּשֶׁב לְאָהֳלוֹ. וָאֵרֶא כִּי כֵן וָאֹמְרָה אֶל לִבִּי: כַּלֵּה אֲכַלֶּה לִשְׁפֹּט אֶת כָּל הַבָּאִים אֵלַי וְאֵחַרְתִּי לָשֶׁבֶת וְחִכִּיתִי לָעָם אֲשֶׁר יוֹסִיף יָבֹא אֵלַי! וַיְהִי כַּעֲשׂוֹתִי כֵן כַּאֲשֶׁר חָשַׁבְתִּי וָאֶשְׁמַע אֶתְכֶם מְדַבְּרִים עָלַי לֵאמֹר: לֹא חִנָּם יְאַחֵר בֶּן עַמְרָם שֶׁבֶת בְּאֹהֶל מוֹעֵד! אֵין זֹאת כִּי יוֹשֵׁב וְחוֹרֵשׁ ג) עָלֵינוּ רָעָה! וַיְמָרְרוּנִי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַד מְאֹד וָאֹמַר לְהַפְקִיד עֲלֵיכֶם עַל פִּי יָיָ שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרוֹת. וַיְהִי כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתִּשְׂמְחוּ מְאֹד וַתֹּאמְרוּ בִלְבַבְכֶם: הֵן רַב יִהְיֶה מִסְפַּר הַשָּׂרִים הַמָּפְקָדִים עַל הָעָם! מִי יוֹדֵעַ – יָפְקְדוּ בָנֵינוּ וּבְנֵי בָנֵינוּ, — וְהֵיטִיבוּ לָנוּ, וְנָשְׂאוּ אֶת פָּנֵינוּ וְהִצְדִּיקוּנוּ בְרִיבֵנוּ... וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה מְדַבֵּר אֲלֵיהֶם קָשׁוֹת וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: מֶה הָיָה לְבֶן עַמְרָם כִּי זָכַר לָנוּ עַתָּה עֲוֹנוֹתֵינוּ הָרִאשׁוֹנִים? אֵין זֹאת כִּי זָקֵן מְאֹד וַתֹּאבַד חָכְמָתוֹ... הָבָה נַחְקְרֵהוּ וְנֵדַע הַבְּדַעַת יְדַבֵּר אֵלֵינוּ אִם לֹא? וַיְהִי כְּהַזְכִּיר לָהֶם מֹשֶׁה אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר חָטְאוּ לַיָי בַּעֲשׂוֹתָם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: הֲלֹא תַגֶּד לָנוּ אֲדוֹנֵינוּ: מַה־שֵּׁם הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר עָשִׂינוּ בוֹ אֶת עֵגֶל הַמַּסֵּכָה? וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: בָּעֲרָבָה מוֹל סוּף. וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: אוּלַי תֵדַע וְהִגַּדְתָּ לָנוּ מַה־שְּׁמוֹת הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עַל יַד הָעֲרָבָה? וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: פָּארָן וְתֹפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרוֹת. וַיּוֹסִיפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְקֹר אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ: כַּמָּה יָמִים יֵלֵךְ אִישׁ מֵחֹרֵב עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ? וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: אַחַד עָשָׂר יוֹם! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָעָם אֶת דִּבְרֵי מֹשֶׁה וַיֵּדְעוּ וַיָּבִינוּ כִּי כְחָכְמָתוֹ אָז כְּחָכְמָתוֹ עַתָּה וַיֶּחְדְּלוּ לְשַׁסֵּעַ ד) אוֹתוֹ בְּדִבְרֵיהֶם וַיַּטּוּ אֹזֶן לְכָל דְּבָרָיו. וַיּוֹסֶף מֹשֶׁה לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: מַמְרִים הֱיִיתֶם מִיּוֹם דַּעְתִּי אֶתְכֶם! רַק תּוֹאֲנוֹת בִּקַּשְׁתֶּם כָּל הַיָּמִים וַתְּנַסּוּ אֶת יָיָ אֲשֶׁר עָשָׂה לְעֵינֵיכֶם נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת, לֹא נִרְאוּ וְלֹא נִשְׁמְעוּ כָהֵן לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא יָיָ אָדָם עַל הָאָרֶץ. וַתֹּאמְרוּ: הָבָה נִרְאֶה הֲיֵשׁ יָיָ בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן? וְאַתֶּם דִּבַּרְתֶּם אֶת הַדְּבָרִים הָרָעִים הָאֵלֶּה בְּעוֹד דְּגַן שָׁמַיִם בְּפִיכֶם וּבְשַׂר הַשְּׂלָיו בֵּין שִׁנֵּיכֶם!! וְנָקַל זֹאת בְּעֵינֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ אֵלַי: שְׁלַח לָנוּ אֲנָשִׁים וְיָתוּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָמַר עָלֶיהָ יָיָ: זָבַת הִיא חָלָב וּדְבָשׁ! כִּי לֹא

א) בְּגַדְתִּיו. ב) יוֹצֵא קֹדֶם. ג) חֹשֵׁב. ד) לְהַפְרִיעַ.

קמח. בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה.

וַיְהִי כְּכַלּוֹת מֹשֶׁה לְבָרֵךְ אֶת שְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּשֶׂם פָּנָיו אֶל כָּל הָעָם וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמַיְמָה וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם א) וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם!

קמט. הָאַחֲרוֹן בִּימֵי מֹשֶׁה.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם ב) הַהוּא לֵאמֹר: עֲלֵה אֶל הַר נְבוֹ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב וּרְאֵה אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נוֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לַאֲחֻזָּה וּמֻת בָּהָר אֲשֶׁר אַתָּה עוֹלֶה שָׁמָּה... וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ: הַמֹּשֶׁה יָמוּת אֲשֶׁר אֲהֵבָנוּ וַיּוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וַיִּקְרַע לָנוּ הַיָּם וַיָּגֶז לָנוּ שַׂלְוִים וַיּוֹרֶד לָנוּ הַמָּן וַיַּעַשׂ נִסִּים וּגְבוּרוֹת, לֹא עָשָׂה כָמֹהוּ כָּל יְלוּד אִשָּׁה! — לֹא נִתֵּן אֶת מֹשֶׁה לָמוּת! וַתָּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וַתִּשְׁתַּחוּ לַיְיָ וַתֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! לֹא אָבוֹא ג) הַיּוֹם וְלֹא יָמוּת מֹשֶׁה. וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הֲיְדַבֵּר יְיָ וְלֹא יַעֲשֶׂה, יֹאמַר וְלֹא יִהְיֶה? עַתָּה תִרְאוּ כִּי אֵין מִיָּדִי מַצִּיל! וַיִּגַּשׁ מֹשֶׁה אֶל הַר נְבוֹ וַיַּרְא כִּי שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת בּוֹ. וַיְהִי כִּי נָשָׂא רַגְלָיו לַעֲלוֹת בָּהֶן — וְהִנֵּה הוּא עוֹמֵד עַל רֹאשׁ הָהָר!

קנ. אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמַרְאוֹתֶיהָ.

א.

פַּאֲתֵי ד) קֶדֶם ה) הֶאְדִּימוּ וַיְהִי מַרְאֵה אַרְגָּמָן ו) לָהֶן. הַשָּׁמַיִם הִטָּהֲרוּ וְרַק זְעֵיר שָׁם זְעֵיר שָׁם יֵרָאוּ עָבִים ז) לְבָנִים אֲשֶׁר עֵין ח) פְּתִי ט) שֶׁלֶג לָהֶן. רוּחַ חֲרִישִׁית נוֹשֶׁבֶת וּמְבִיאָה בִּכְנָפֶיהָ רֵיחַ גַּנִּים וּפַרְדֵּסִים וְכָל רָאשֵׁי בְשָׂמִים, רֵיחַ שָׂדוֹת בְּרוּכֵי יְיָ... רֵיחַ הַלְּבָנוֹן וְהַכַּרְמֶל. וַיָּרַח מֹשֶׁה בְּרֵיחַ הַנִּיחוֹחַ הַמָּלֵא אֶת כָּל הָאֲוִיר י) וַתְּחִי רוּחוֹ וַתָּאֹרְנָה עֵינָיו וַיֶּחֱזַק וַיִּזְקֹף יא) וַתִּדְמֶה קוֹמָתוֹ לְתָמָר וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: מַה־טּוֹבָה הָאָרֶץ הַזֹּאת וּמַה־נָּעֵמָה! אֲוִירָהּ חַיֵּי נְשָׁמוֹת!

ב.

הַשֶּׁמֶשׁ יוֹצְאָה עַל הָאָרֶץ, — וְכָל בַּעֲלֵי כָנָף מְרִיעִים לִקְרָאתָהּ. עִשְׂבוֹת הַשָּׂדוֹת וְהָעֲמָקִים וִירַק הַדֶּשֶׁא מְלֵאִים טַל וְנוֹצְצִים יב) כְּעֵין בָּרֶקֶת שֹׁהַם וְיָהֲלֹם יג), וּבְנַגַּעַת אוֹתָם הָרוּחַ וְהֱנִיעָתַם, — וְנִרְאוּ בָהֶם אַלְפֵי נְגֹהוֹת וּזְהָרִים יד) נֶחְמָדִים לְמַרְאֶה עַד מְאֹד. שָׁם תְּעוֹפֵף הַחוּגָא טו); תָּרוּם מַעְלָה מַעְלָה וְתִקְטַן עַד מְאֹד. הִנֵּה הִיא נֶהְפֶּכֶת לִנְקֻדָּה קְטַנָּה הָעֹמֶדֶת בָּאֲוִיר, לֹא תָנוּעַ וְלֹא תָזוּעַ; עוֹד מְעַט וְתִתְעַלֵּם כְּלָה מֵעָיִן; אוּלָם שִׁירָתָהּ עוֹד תִּשָּׁמַע. וְהַשִּׁירָה עֲרֵבָה וּנְעִימָה, עֹנֶג לָאֹזֶן וְשִׂמְחָה לַלֵּבָב, — הֲלֹא הִיא שִׁירַת אֵם הַשְּׂמֵחָה בְּבָנֶיהָ הַיְשֵׁנִים שְׁנַת הַבֹּקֶר לָבֶטַח... וְשָׁם מֵאַחֲרֵי הַיַּעַר תְּעוּפֶינָה לְהָקוֹת לַהֲקוֹת בַּעֲלֵי כָנָף לְמִינֵיהֶם... יַעֲלוּ, יֵרְדוּ וְשִׁירָתָם וְרִנָּתָם מְלֵאוֹת אֶת הַיְעָרִים...

ג.

כְּפָרִים קְטַנִּים... גַּנִּים וּכְרָמִים וּפַרְדֵּסִים יְסָבּוּם... בְּשָׂמֵיהֶם יִזְּלוּ עַד לְמֵרָחוֹק. וְשָׁם בְּמוֹרַד הָהָר עֵינוֹת מַיִם

א) נַהֲגֵם וְכַלְכְּלֵם. ב) בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְחֹדֶשׁ אֲדָר. ג) אֶשְׁקַע. ד) הַצְּדָדִים. ה) מִזְרָח. ו) פּוּרְפּוּר, Пурпуръ. ז) עֲנָנִים. ח) מַרְאֵה. ט) חֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת. י) לוּפְט, Воздухъ. יא) גערַאדע מאכען, Выпрямиться. יב) ערגלאֶנצען, Блестѣть. יג) מִינֵי אֲבָנִים יְקָרוֹת. יד) Зарницы, сіянія. טו) לערכע, Жаворонокъ.

קמב. רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן וִיהוּדָה.

וַיְבָרֶךְ משֶׁה אֶת רְאוּבֵן וַיֹּאמַר: יְחִי רְאוּבֵן וְהָיוּ צֶאֱצָאָיו א) גִבּוֹרֵי כֹחַ בְּצֵאתָם לַמִּלְחָמָה עַל אוֹיְבֵיהֶם וְגָדְלֵי דֵעָה – בְּלָמְדָם תּוֹרַת יְיָ. וְאֶל שִׁמְעוֹן וִיהוּדָה אָמַר: יַעַנְכֶם יְיָ בְּיוֹם צָרָה: תִּקְרְאוּ לוֹ וְקָרֵב לָכֶם, תְּשַׁוְּעוּ אֵלָיו וּשְׁמָעָכֶם!

קמג. לֵוִי.

וְלִבְנֵי הַלְוִיִּם אָמַר: אַתֶּם לֹא הִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָעֵגֶל וְלֹא עֲבַדְתֶּהוּ וַתַּעֲשׂוּ הֶרֶג רַב בְּעוֹבְדָיו וְלֹא נְשָׂאתֶם פָּנִים גַּם לִקְרוֹבֵיכֶם וּלְגוֹאֲלֵיכֶם, עַל כֵּן תּוֹרוּ ב) מִשְׁפָּטֵי יְיָ לְיִשְׂרָאֵל וַעֲשַׁרְתֶּם וּגְדַלְתֶּם וְנִכְבַּדְתֶּם וִהְיִיתֶם לָעָם מוּל ג) הָאֱלֹהִים!

קמד. בִּנְיָמִין יְדִיד ד) יָהּ.

וּלְבִנְיָמִן אָמַר: אַשְׁרֶיךָ בִּנְיָמִין! בְּחֶלְקְךָ יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְשָׁכַן יְיָ בְּתוֹכְךָ כָּל הַיָּמִים! וַיִּשְׁמְעוּ יֶתֶר הַשְּׁבָטִים אֶת דִּבְרֵי משֶׁה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: הַגִּידָה נָּא לָנוּ, אֲדוֹנֵינוּ, מַה־צִּדְקוֹת בִּנְיָמִין כִּי אָמַרְתָּ לוֹ לוֹ יְדִיד יָהּ וַתִּתֵּן כָּל קְדוֹשֵׁינוּ בְּיָדָיו? וַיַּעַן משֶׁה וַיֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדְעוּ, אַחַי, כִּי לֹא כְּבִנְיָמִין יֶתֶר הַשְּׁבָטִים! אַתֶּם נוֹלַדְתֶּם בְּאֶרֶץ טְמֵאָה וְהוּא נוֹלַד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל! אַתֶּם כֻּלְּכֶם הֱיִיתֶם בְּהִמָּכֵר יוֹסֵף לְעֶבֶד, – וַיְיָ לֹא יִבְנֶה בֵיתוֹ בְּחֶלְקַת אֲנָשִׁים אֲשֶׁר שִׁחֲתוּ רַחֲמֵיהֶם! וְאַף גַּם זֹאת בִּזְקַן יַעֲקֹב אֲבִיכֶם וַיַּעַזְבֵהוּ כֹחוֹ וְלֹא יָכֹל לָצֵאת וְלָבֹא, – לֹא נִמְצָא בָכֶם אֶחָד אֲשֶׁר יְשָׁרְתֵהוּ בִּלְתִּי אִם בִּנְיָמִין צְעִיר אֶחָיו. אַתֶּם כֻּלְּכֶם פְּנִיתֶם אִישׁ אִישׁ לְעֶבְרוֹ וַתִּדְאֲגוּ לִנְשֵׁיכֶם וְלִבְנֵיכֶם לְהַאֲכִילָם וּלְהַשְׁקוֹתָם וּלְהַלְבִּישָׁם וּלְהַנְעִילָם, וְרַק בִּנְיָמִין לְבַדּוֹ לֹא עָזַב אֶת יַעֲקֹב אָבִיו הַזָּקֵן, וַיֵּשֶׁב עַל יָדוֹ וַיְיַחֵל ה) לְמִצְוַת פִּיו וַיַּאֲכִילֵהוּ וַיַּשְׁקֵהוּ וַיִּתֵּן לוֹ כָּל שְׁאֵלוֹתָיו, – עַל כֵּן אָמַר יְיָ: יַעַן נִשְׁעַן יַעֲקֹב עַל כִּתְפֵי בִנְיָמִין בְּצֵאתוֹ וּבְבֹאוֹ, לָכֵן אֲגַדֵּל אֶת בִּנְיָמִין וְרוֹמַמְתִּיו וְשָׁכַנְתִּי גַם אֲנִי בֵּין כְּתֵפָיו!

קמה. יוֹסֵף.

וּלְיוֹסֵף אָמַר: אַתָּה עָשִׂיתָ רְצוֹן מִי שֶׁנִּגְלָה לִי בִּסְנֶה ו), עַל כֵּן תְּבֹרַךְ אַרְצְךָ מִכָּל הָאֲרָצוֹת – לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ! טַל הַשָּׁמַיִם יַשְׁקֶהָ בְּכָל עֵת, מַעְיָנוֹת וּתְהוֹמוֹת יֵצְאוּ לָהּ בַּבִּקְעָה ז) וּבָהָר וְהָיְתָה כֻלָּהּ מַשְׁקֶה וּמַרְאֶהָ – כְּגַן יְיָ!

קמו. זְבֻלוּן וְיִשָּׂשכָר.

זְבֻלוּן יִסְחַר אֶל אֲרָצוֹת רַבּוֹת וְהֶעֱשִׁיר וְהִגְדִּיל וְכִלְכֵּל אֶת יִשָּׂשכָר אָחִיו הַהוֹגֶה ח) בְּתוֹרַת יְיָ. וְהָיָה כִּי יִרְאֶה יִשָּׂשכָר כִּי לַחְמוֹ נָתוּן וְהִגְדִּיל וְהוֹסִיף חָכְמָה וְהָיוּ כָל בָּנָיו לִמּוּדֵי יְיָ!

קמז. נַפְתָּלִי וְאָשֵׁר.

וְאֶל נַפְתָּלִי אָמַר: מַה יִּמְתַּק פְּרִי אַרְצְךָ וּמַה יִּטְעַם לְחֵךְ אֹכְלוֹ! אַרְצְךָ מְלֵאָה בִּרְכַּת יְיָ, יוֹשְׁבֶיהָ שְׂבֵעֵי רָצוֹן! וְאֶל אָשֵׁר אָמַר: אַחֶיךָ יַחְמְדוּ אֶת שֶׁמֶן אַרְצְךָ הַטּוֹב וְנָתְנוּ לְךָ בִּמְחִירוֹ אֶת מֵיטַב שְׂדוֹתֵיהֶם וְכַרְמֵיהֶם וְהָיִיתָ רְצוּי כָּל אַחֶיךָ.

א) יְלָדָיו. ב) תְּלַמְּדוּ. ג) שטעללפערטרעטער, Представитель. ד) אָהוּב. ה) חִכָּה ו) רְצוֹן יְיָ. ז) בָּעֵמֶק. ח) הָעָסוּק.

ובתולות הולכים על דרך: אלה באים ממזרח הארץ וממערבה ואלה מצפון ומדרום. בידיהם סלים יפים מלאים זמרת א) הארץ. שור מקרין ב) מפרים ג) הולך לפניהם; קרנותיו מצפות ד) זהב ועטרת עלי זית על ראשו. להקות מנגנים ומחללים בחלילים משלחים את המחנות. פיהם מלא שירה ולשונם תרן לאמר: שמחתי באומרים לי בית יי נלך! הנה הם באים לערים, ברחובותיהן ילינו. השחר עולה וקול קורא: קומו ונעלה ציון אל בית אלהינו!

ציון ובית יי! מה רב כח המלים השתים האלה! מה נעימים השמות היקרים האלה ללבות כל המון האנשים הרבים ההם! אך יצאו מפי הקורא, — ויקם כל הקהל כאיש אחד ויעמדו על רגליהם, וישמחו ויעלזו. פניהם מוסבים קדימה ה)... בהלך נפשם ו) יראו את העיר כלילת ז) היופי, משוש כל הארץ, את הר הבית עם הכהנים והלוים, ואזניהם תשמענה את השירה והזמרה המשמחות את הלב והמרוממות את הנפש!

הנה הם קרבים אל עיר יי! היכל בית האלהים הלך הלך והנשא לקראתם ועמו חומותיו הנשגבות ואולמי ח) עמודיו הנחמדים וחצרותיו הגדולות. קרני השמש תגענה בגג המקדש המצפה זהב, בקירותיו העשוים שיש המצפים מקלעות ט) פטורי זהב י)... מה יפה שם מגדל דוד! מה רבו הנגהות והזהרים באלף המגן ורבבות השלטים יא) התלוים עליו! מה רמו ונשגבו הארמונות והמגדלים ההולכים הלך ורב הלך והנשא! מה־יפו ראשיהם וגגותיהם הנחפים יב) בכסף ובזהב בזרח עליהם השמש! אך אורה ויפעה אך זהר ונגה! אך חמדה ללבב, אך תאוה לעינים!

הנה הם הולכים הלך וקרב אל עיר יי... שאונה והמונה הולך הלך והשמע הלך וגדל. האזן תבחן יג) קול רעש אופני מרכבות וקול אנשים רבים בדברם, קול ילדים מצחקים ברחובות ובגנים וקול סוחרים ומוכרים...

עוד מעט והנם בעיר מחמד עיניהם ומשא נפשם. ואך הצג יציגו כף רגלם על אדמת ירושלים וקראו בשמחה: עומדות רגלינו בשעריך, ירושלים!

והנה בני ציון לקראתם: שלום לכם אחינו הקרובים והרחוקים! ברוכים אתם בבואכם! קומו נא ונעלה ציון בית אלהינו! בשמחות וגיל יעלו אל הר אדוני להראות את פני יי השוכן בציון. מה ידידות יד) משכנותיך ציון! אך רנה ותרועה ברחובותיך. אך ששון ושמחה בארמנותיך! טו)

ח.

הנה איש אשר מראהו כמראה מלאך האלהים עולה אל הר הבית. רבבות לוים וכהנים לבושים בגדי משי טז) לבן ובגדי משי תכלת הולכים לפניו. אחריהם ימשכו יז) משוררים ומנגנים ותוקעים בחצוצרות וכל עושי מלאכת הקדש, ואחריהם שבעים השופטים הגדולים. מה־נהדרים האנשים ההם, מה רב החן והחסד השפוכים על פניהם! רבבות אלפי ישראל נאספים לראות את התהלוכה יח) הקדושה הזאת. הרחובות יהמו מאדם רב. מאת כהנים יפנו להולכים דרך במטות הכסף

א) מיטב הפירות. ב) בעל קרנים גדולות. ג) בעל פרסות רחבות, ד) מכסות. ה) לפניהם. ו) במחשבתם. ז) שכלה. ח) פארהאללע, Предхраміе. ט) פלעכט ווערק, Плетеніе. י) פתוחים כבוס פרח. יא) פאנציער, Панцырь. יב) המכסים. יג) תבדיל ותכיר. יד) נחמד. טו) האללע, Палата. טז) ויידע, Шелкъ. יז) ציעהען, Двигаться. יח) פראצעססיאן, Торжественный ходъ.

חַיִּים. אַוָּזִים וּבַרְבֻּרִים א) יָצוּפוּ עַל גַּלֵּיהֶם הַקְּטַנִּים... קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ נִשְׁבָּרוֹת בָּהֶם וְהַשּׁוּם לְזָהָב נִתָּךְ. הָרוּחַ חָדֵל, הַגַּלִּים יֶחֱשׁוּ וְהָיָה מַרְאֵה הָעֵינוֹת הַשֹּׁקְטִים כִּרְצָעוֹת זָהָב הַמֻּשְׁלָכוֹת אָרְצָה. שָׂדוֹת עוֹטְפִים ב) בָּר ג) הוֹלְכִים הָלֹךְ וְאָרֹךְ הָלֹךְ וְרָחֹב בְּלִי גְּבוּל וּבְלִי קֵצֶה. הַשִּׁבֳּלִים הַמְּלֵאוֹת נָעוֹת אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה הָרוּחַ. וְהָיָה דִמְיוֹנָן כְּיָם גָּדוֹל אֲשֶׁר יַכֶּה בוֹ הָרוּחַ גַּלִּים.

ד.

הָעֲמָקִים מְכֻסִּים יֶרֶק דֶּשֶׁא. עֶדְרֵי צֹאן יִתְהַלְּכוּ הֵנָּה וָהֵנָּה אוֹ יִשְׁכְּבוּ עַל הָאָרֶץ לָבֶטַח. עַל יְדֵיהֶם יִישְׁנוּ הָרֹעִים אֶת שְׁנָתָם... הִנֵּה הֵקִיץ אֶחָד מֵהֶם. הִתְנַשֵּׂא כְּאֲרִי וַיַּעֲמֹד עַל רַגְלָיו וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמַיְמָה וַיְבָרֶךְ אֶת יְיָ, וַיִּקַּח אֶת חֲלִילוֹ ד) וַיְחַלֵּל ה) וַיְזַמֵּר... וַיָּקִיצוּ כָּל הָרוֹעִים לְקוֹל הֶחָלִיל וַיָּקוּמוּ וַיְבָרְכוּ אֶת יְיָ וַיְחַלְּלוּ בַּחֲלִילֵיהֶם וַיְזַמְּרוּ כֻלָּם אֶת שִׁירַת הַבֹּקֶר... וְהֵד ו) קוֹל הַזִּמְרָה נִשְׁנָה בֶּהָרִים וּבַגְּבָעוֹת בַּקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים וַיְשַׁלֵּשׁ ז) בָּעֲמָקִים וּבַגֵּאָיוֹת, עַד אֲשֶׁר אָבַד כֻּלּוֹ בְּכֹתֶר הַיָּעַר...!

ה.

הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל הָאָרֶץ. כָּל הַיְקוּם נֵעוֹר מִשְּׁנָתוֹ... אֲנָשִׁים בְּרִיאִים וַחֲזָקִים, שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב יוֹצְאִים מַהֵר לְפָעֳלָם וְלַעֲבוֹדָתָם בְּשָׂדוֹת וּבִכְרָמִים... בּוֹא יָבוֹאוּ אֲלֵיהֶם בְּרִנָּה. מַגָּלֵיהֶם ח) וְחֶרְמֵשֵׁיהֶם ט) בִּידֵיהֶם... הַחֶרְמֵשִׁים מוּנָפִים, הַמַּגָּלִים שְׁלוּחִים אֶל הַשִּׁבֳּלִים הַבְּרִיאוֹת וְהַמְּלֵאוֹת. הָאֲלֻמִּים מִאֻלָּמוֹת י), הָעֲגָלוֹת הַמְּלֵאוֹת עָמִיר יא) מוּבָאוֹת הַגֹּרְנָה... וְשָׁם גֶּפֶן פּוֹרִיָּה, זְמוֹרוֹתֶיהָ יב) כְּפוּפוֹת מִכֹּבֶד מַשָּׂא אַשְׁכְּלוֹתֵיהֶן יג). מַה־יָּפוּ עִנְּבֵיהֶן בְּנוֹצְצָם כְּאֹדֶם סַפִּיר וּבָרֶקֶת יד)! הַתְּאֵנִים וְרִמּוֹנִים כְּלֵאֵי עָסִיס טו) יֵרָאוּ מִבַּעַד לֶעָלִים הַסּוֹבְבִים טז) אוֹתָם. מַה־נֶּחְמָד הַזַּיִת שֶׁכֻּלּוֹ דָּשֵׁן וְשֶׁמֶן וּמָלֵא יִצְהָר יז)! אַלְפֵי יְדֵי אֲנָשִׁים נָשִׁים וְטַף מְלֵאוֹת עֲבוֹדָה. בִּידֵיהֶם יִבְצְרוּ יח) יְמַלְאוּ אֶת הַסַּלִּים יִשָּׂאוּם אֶל הַיְקָבִים יט) וּבְפִיהֶם יָשִׁירוּ לָאֵל הַמֵּרִיק בִּרְכָתוֹ לְאַדְמָתָם. בַּכְּרָמִים וּבַשָּׂדוֹת יְרֻנַּן וִירוֹעַע: חַג לַיְיָ! חַג לָעָם עוֹבֵד אַדְמָתוֹ! חַג לַתּוֹלָדָה כ) כֻּלָּהּ!

וּמֹשֶׁה מַבִּיט אֶל הַמַּרְאוֹת הַנֶּחְמָדִים אֲשֶׁר שָׂם יְיָ לְנֶגְדּוֹ. עַל פָּנָיו הוֹפַע כא) נְהָרָה כב), עֵינָיו נִמְלָאוֹת דִּמְעוֹת גִּיל כג), כַּפָּיו פְּרוּשׂוֹת הַשָּׁמַיְמָה, שְׂפָתָיו הַבְּעָנָה כד) הַלֵּל לָאֵל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, — וּמִבֵּין מִפְתַּח שְׂפָתָיו יִשָּׁמַע קוֹל לֵאמֹר: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ! וְהִנֵּה קוֹל יְיָ קוֹל שַׁדַּי עוֹנֶה לוֹ: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו!

ו.

הַיַּרְדֵּן וְיָם כִּנֶּרֶת... מַה־יָּפוּ מֵימֵיהֶם הַטְּהוֹרִים בִּזְרֹחַ עֲלֵיהֶם הַשֶּׁמֶשׁ! מַה־נֶּחֱמָדִים חֻפֵּיהֶם הָעוֹטְפִים צִיצִים וּפְרָחִים וַעֲצֵי עֵדֶן! כְּגַן עֵדֶן־הָאָרֶץ הַמְבֹרֶכֶת הַזֹּאת! לֹא תִרְאֶה הָעַיִן בִּלְתִּי אִם גַּנִּים וּפַרְדֵּסִים, גְּפָנִים וּכְרָמִים, גְּבָעוֹת וְגֵאָיוֹת, עֲמָקִים וְהָרִים לְבוּשִׁים שׁוֹשַׁנִּים וַחֲבַצָּלוֹת כה) וְכָל פִּרְחֵי תִפְאָרָה! לֹא יִשָּׁמַע בִּלְתִּי אִם זְמִיר צִפֳּרִים וּשְׁרִיקוֹת כו) עֲדָרִים וְהֵד הָרִים..!

ז.

מַחֲנוֹת אֲנָשִׁים וְנָשִׁים בַּחוּרִים

א) שוואַן, Лебедь. ב) לְבוּשִׁים. ג) תְּבוּאוֹת. ד) פּפייפע, Свирѣль, ה) פּפייפען, Играть свирѣлью. ו) הֶמְיָה. ז) נִשְׁמַע בַּפַּעַם הַשְּׁלִישִׁית. ח, ט) זיעבעל, Серпъ. י) מַאֲגָדוֹת. יא) אֲלֻמּוֹת. יב) עֲנָפֶיהָ. יג) Грозди. יד) מִינֵי אֲבָנִים יְקָרוֹת. טו) זאַפט, Сокъ. טז) הַמְכַסִּים. יז) שֶׁמֶן. יח) יְקַבְּצוּ. יט) הַמַּרְתְּפִים. כ) Природа. כא) תְּזָרַח. כב) אוֹרָה. כג) שִׂמְחָה. כד) דּוֹבְרוֹת. כה) ליליע, Лилія. כו) Блеяніе.

מַה־נּוֹרָא וְאָיוֹם קוֹל יִלְלַת הָרוּחַ הַמְהַפֵּךְ עֵדֶן לְמִדְבָּר, הַשָּׂם גְּפָנִים לְשַׁמָּה א)! מִפָּנָיו תִּשַּׁח ב) כָּל קוֹמָה, תִּכְהֶה ג) כָּל רוּחַ.

הַשֶּׁמֶשׁ לֹא תֵרָאֶה בְּעַד הָעֲרָפֶל הָאָפֵל ד). נֶחְבְּאוּ בַּעֲלֵי כָנָף נָדַמּוּ ה) בְּלִי נִשְׁמַע קוֹלָם. מָטָר סוֹחֵף ו) נִתַּךְ ז) אַרְצָה, עֵינוֹת מַיִם יֶחְמְרוּ יִדָּלְחוּ ח), אַךְ רֶפֶשׁ וָטִיט אַךְ שַׁמָּה וּשְׁאִיָּה ט).

הִנֵּה גוֹי עָצוּם וְחָזָק עוֹלֶה עַל הָאָרֶץ... מִקּוֹל נַחֲרַת י) סוּסָיו וְרַעַשׁ כִּידוֹנָיו יא) וְחַרְבוֹתָיו תֶּחֱרַשְׁנָה הָאָזְנַיִם. אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּלְרַגְלָיו יָבֹאוּ שֹׁד וָשֶׁבֶר הֶרֶג וְאָבְדָן... אֵין רַחֲמִים אֵין חֲנִינָה בְּלִבּוֹת הַחַיּוֹת הָרָעוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דְּמוּת אָדָם לָהֵנָּה! הִנֵּה קָרְבוּ אֶל יְרוּשָׁלַיִם וַיָּצוּרוּ יב) עָלֶיהָ. הָרָעָב הוֹלֵךְ הָלוֹךְ וְחָזֵק הָלוֹךְ וְגָדֵל. חַלְלֵי רָעָב מְלֵאִים אֶת כָּל הַחוּצוֹת... אֵין קֵצֶה לַגְּוִיָּה יג)! עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים שׁוֹאֲלִים לֶחֶם —, וָאָיִן... בַּחוּרִים וּבְתוּלוֹת זְקֵנִים וּנְעָרִים נִכְשָׁלִים וְנוֹפְלִים בָּרְחוֹבוֹת וְנַפְשָׁם בָּרָעָב תִּתְמוֹגָג יד)... צַחֲנָה טו) בַּפְּגָרִים וּבָאָשָׁם תִּהְיֶה לְרוּחַ קֶטֶב טז) וּלְרוּחַ מַשְׁחִית וְהִדְבִּיקָה אֶת הַדֶּבֶר בָּאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא מֵתוּ עֲדֶנָּה, וְהָיְתָה מַגֵּפָה גְּדוֹלָה בָּעָם....

הִנֵּה מִקְדַּשׁ אֱלֹהִים בּוֹעֵר בָּאֵשׁ!...

זְעָקָה גְדוֹלָה מַקֶּפֶת אֶת יְרוּשָׁלַיִם מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה... קוֹל תְּרוּעַת הָאוֹיֵב הַמִּתְגַּבֵּר יז) וְקוֹל תֻּפָּיו וְרַעַשׁ שׁוֹפְרוֹתָיו מֵעֵבֶר מִזֶּה וְקוֹל נַאֲקַת שֶׁבֶר וִילָלָה וּנְהִי מֵעֵבֶר מִזֶּה. אֵלֶּה יָרִימוּ קוֹלָם וְקָרְאוּ בְחָזְקָה: שִׂימוּ אֵשׁ! הַגְדִּילוּ הַמְּדוּרָה יח)! עָרוּ עָרוּ יט) עַד הַיְסוֹד! וְאֵלֶּה רָצִים כְּנוֹאָשִׁים כ) וְקָרְאוּ בִגְרוֹנָם הַנִּחָר כא) מַיִם מָיִם! הַצִּילוּ אֶת בֵּית יְיָ!... וְהָרוּחַ נוֹשֵׂאת אֶת הַלַּפִּידִים וְאֶת הַזִּיקִים וְהַנִּיצוֹצוֹת כב) וְהִרְבִּיצָה כג) אוֹתָם עַל פְּנֵי כָל אָדָם, וְשָׁפְכָה בָם רוּחַ עִוְעִים כד) וַהֲמָמָתַם, וְהָיָה כָל הַמָּקוֹם זְוָעָה כה) וְחֶרְדַּת אֱלֹהִים!.....

מַחֲנֶה גָדוֹל הוֹלֵךְ שְׁבִי לִפְנֵי צָר... שָׁם זְקֵנִים וּנְעָרִים בַּחוּרִים וּבְתוּלוֹת כּשְׁלִים כו) נֵעִיפִים לְבוּשֵׁי קְרָעִים וִיחֵפִים. אַנְשֵׁי חַיִל קְשֵׁי לֵב וְאַכְזָרִים הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם וְדֹפְקִים כז) אוֹתָם, יִפְצָעוּם וְיִמְחָצוּם... לֹא יִשָּׁמַע בִּלְתִּי אִם קוֹל נוֹגֵשׂ כח) וְקוֹל אֲנָחוֹת וּנְאָקוֹת, קוֹל שׁוֹט כט) וְקוֹל מְחָרֵף וּמְגַדֵּף...

. . . .

וּבִהְיוֹת הַמַּרְאָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת לְנֶגֶד מֹשֶׁה, וַיֵּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיִּרְגַּז תַּחְתָּיו וַיִּצְעַק אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ חָרָה אַפְּךָ יְיָ בְּעַמֶּךָ וַתְּשַׁלַּח אֶת כָּל מַגֵּפוֹתֶיךָ אֶל לִבּוֹ? וְהִנֵּה קוֹל יְיָ, קוֹל שַׁדַּי, עוֹנֶה אוֹתוֹ לֵאמֹר: קִרְיָה נֶאֱמָנָה הָיְתָה לְזוֹנָה ל). יָתוֹם לֹא שָׁפָטוּ, דִּין אַלְמָנָה לֹא דָנוּ, יַד עָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הֶחֱזִיקוּ, כִּסְדוֹם הָיוּ, לַעֲמוֹרָה דָמוּ לא)! תַּחַת מִשְׁפָּט מִשְׂפָּח לב), תַּחַת צְדָקָה צְעָקָה. וְעַתָּה מֵשִׁיב יְיָ יָדוֹ עַל מְנַאֲצָיו וְצָרַף אוֹתָם וּבְחָנָם בְּכוּר לג) עֹנִי לד) וְהֵסִיר מֵהֶם אֶת כָּל בְּדִילֵיהֶם וְאֶת כָּל סִגֵּיהֶם לה) עַד אֲשֶׁר יֵצְאוּ כַּזָּהָב כֻּלָּם... וְנִפְדְּתָה צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט וְשָׁבֶיהָ — בִּצְדָקָה!

א) לְשַׁמָּה. ב) תִּכַּף. ג) תֵּעָצֵב. ד) הַשָּׁחוֹר. ה) שָׁתְקוּ. ו) Проливной. ז) נִשְׁפַּךְ. ח) מְעוֹרָבִים בְּחֹמֶר וּבְטִיט. ט) שְׁמָמָה. י) וויעהרן, Храпъ. יא) רְמָחִים, Копье. יב) בעלאגערן, Осаждать. יג) גוּפוֹת מֵתִים. יד) גָּוַעַת. טו) רֵיחַ רַע. טז) כִּלָּיוֹן. יז) הַמְנַצֵּחַ. יח) אֵשׁ גְּדוֹלָה. יט) הָרְסוּ. כ) כְּמִתְיָאֲשִׁים. כא) הַיָּבֵשׁ. כב) פונקען, Искры. כג) וְהֵנִיחָה. כד) פערווירונג, Суматоха. כה) פַּחַד. כו) נוֹפְלִים. כז) אָצִים בָּהֶם. כח) לוֹחֵץ. כט) פייטשע, Бичъ. ל) סָרָה מֵהַדֶּרֶךְ הַטּוֹב. לא) נִמְשְׁלוּ. לב) געזעטצלאָזיגקייט, Беззаконіе. לג) שמעלצטיעגעל, Плавильникъ. לד) צָרוֹת. לה) הַפְּסֹלֶת אֲשֶׁר בָּהֶם.

אֲשֶׁר בִּידֵיהֶם. הִנֵּה הֵם קְרֵבִים אֶל הַר בֵּית יְיָ. הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עָמַד פִּתְאֹם מִלֶּכֶת וַיַּעֲמֹד כָּל הַקָּהָל. פָּנָיו מוּסַבִּים אֶל הָעָם וּמִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא יְיָ בָּרֵךְ אֶת עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ וְאַל נָא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וּמְחוֹקֵק א) מִבֵּית דָּוִד! תְּנָה נָא לַעֲבָדֶיךָ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת שָׁלוֹם וַעֲבָדוּךָ בְּבֵית אֲשֶׁר שִׁמְךָ יְיָ נִקְרָא עָלָיו! וְכַעֲנוֹת כָּל הָעָם הָרַב הַזֶּה „אָמֵן", וְנִבְקְעָה הָאָרֶץ לְקוֹלָם וְהִתְפַּלֵּץ ב) הָאֲוִיר וְנָפְלוּ הַצִּפֳּרִים הַפֹּרְחוֹת אָרְצָה...

הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בָּא אֶל בֵּית יְיָ. מַה מָּהִיר הוּא בַּעֲבוֹדָתוֹ, עֲבוֹדַת הַיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ! אַךְ יוֹצִיא מִפִּיו אֶת שֵׁם „יְיָ" וְשָׁמַע כָּל הָעָם וְשָׁמְעוּ הַכֹּהֲנִים וְכָרְעוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ וְנָפְלוּ עַל פְּנֵיהֶם וְאָמְרוּ: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד! בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בָּאוֹת אֶל הַכְּרָמִים. לֹא נִכְּרָה ג) עֲנִיָּה לִפְנֵי עֲשִׁירָה. הַיּוֹם לֹא תִלְבַּשְׁנָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הָעֲשִׁירוֹת בִּלְתִּי אִם בְּגָדִים לְבָנִים שְׁאוּלִים ד) לְמַעַן לֹא תֵבוֹשְׁנָה הַבְּתוּלוֹת הָעֲנִיּוֹת גַּם הֵן לִשְׁאַל בְּגָדִים אִשָּׁה מֵרְעוּתָהּ. הִנֵּה הֵן יוֹצְאוֹת שָׁם בִּמְחוֹלוֹת הַמַּחֲנָיִם ה)! לֹא הוֹגִיעַן הַצּוֹם וְלֹא עִנָּה כֹחָן. בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל נֶאֱסָפִים גַּם הֵם וּבָאִים אֶל הַכְּרָמִים. פְּנֵי כֻלָּם מְפִיקִים שִׂמְחָה וָגִיל. הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם טוֹב הוּא לְכֻלָּם, בּוֹ יְטַהֲרֵם יְיָ מִכָּל חַטֹּאתֵיהֶם, בּוֹ יְבָרֵךְ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם!

הַיּוֹם רַד וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל כִּלָּה אֶת עֲבוֹדָתוֹ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. הִנֵּה הוּא יוֹצֵא מִמֶּנּוּ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ. רִבְבוֹת אַלְפֵי אֲנָשִׁים עוֹבְרִים לְפָנָיו וְנֵרוֹת דּוֹלְקִים בִּידֵיהֶם. חַלּוֹנוֹת הַבָּתִּים מְפֹאָרִים בְּכָל תִּפְאֶרֶת לִכְבוֹד הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲהוּב הָעָם וּמְכֻבָּדָם. לֹא יָשׁוּב אִישׁ לְבֵיתוֹ עַד אִם נָשַׁק אֶת יָדוֹ וַיְבָרְכֵהוּ וַיּוֹדֶה לוֹ!

ט.

בְּשַׁעַר הָעֶלְיוֹן הַיּוֹרֵד מֵעֶזְרַת ו) יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת נָשִׁים עוֹמְדִים שְׁנֵי כֹהֲנִים. אַךְ תַּעֲבוֹר מַחֲצִית הַלַּיְלָה וְלָקְחוּ חֲצוֹצְרוֹתֵיהֶם וְתָקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ. אוֹת הִיא לָרֶדֶת עֵינָה הַשִּׁלֹחַ וְלִשְׁאֹב מִמֶּנּוּ מָיִם. מַה־יָּפוּ מֵי הַשִּׁלֹחַ הַלְּבָנִים כְּכֶסֶף בִּזְרֹחַ עֲלֵיהֶם הַיָּרֵחַ! צְלֹחִית ז) זָהָב גְּדוֹלָה נִמְלֵאת מַיִם וּמוּבָאָה בֵּיתָה יְיָ. הִנֵּה הַכֹּהֵן עוֹלֶה הַמִּזְבֵּחָה, יִפְנֶה עַל שְׂמֹאל וְיִנַסֵּךְ ח) אֶת הַמַּיִם הַטְּהוֹרִים עַל הַמִּזְבֵּחַ...

אֵין חָצֵר וְאֵין בַּיִת בְּעִיר יְיָ, אֲשֶׁר לֹא יֵאוֹרוּ מְאוֹרַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַגְּדוֹלָה שָׁם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים, שְׂמֵחִים וְחוֹגְגִים מְפַזְּזִים וּמְכַרְכְּרִים ט) בְּכָל עֹז. אֵלֶּה יִקְחוּ אֲבוּקוֹת י) וְזָרְקוּן הַשָּׁמַיְמָה. בְּיָדַיִם חֲרוּצוֹת יַחְטְפוּן שֵׁנִית וְזָרְקוּן פְּעָמִים אֵין סְפוּרוֹת יא), וְאֵלֶּה יִקְחוּ גֵּרוֹת דְּלֻקִים יב) וְעוֹפְפוּם הַשָּׁמַיְמָה... מַה־יָּפוּ אַלְפֵי מְאוֹרֵי הָאֵשׁ הַמְעוֹפְפִים בְּחֶשְׁכַת הַלַּיְלָה רָצוֹא וָשׁוֹב עָלֹה וְיָרֹד! מָה עֲרֵבָה הַשִּׁירָה וְהַזִּמְרָה הַנִּשְׁמַעַת בַּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה הַמַּעֲלוֹת יג) הַיּוֹרְדוֹת מֵעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת נָשִׁים! שָׁם יַעַמְדוּ הַלְוִיִּם מְשָׁרְתֵי יְיָ וְהִשְׁמִיעוּ קוֹל כִּנּוֹרוֹת וּנְבָלִים, קוֹל מְצִלְתַּיִם יד) וַחֲצוֹצְרוֹת, קוֹל יְשׁוֹרֵר: אָנוּ לְיָהּ וְעֵינֵינוּ לְיָהּ! צַהֲלִי טו) וָרֹנִּי טז), יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן, כִּי גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל!...

קנא. זֶה לְעֻמַּת זֶה.

עֲנָנִים כְּבֵדִים מְכַסִּים אֶת הַשָּׁמָיִם. רוּחַ סְעָרָה בָּאָה, מְפָרֶקֶת הָרִים וּמְשַׁבֶּרֶת סְלָעִים, עוֹקֶרֶת עֲצֵי גַנִּים וּפַרְדֵּסִים, הוֹפֶכֶת אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן עַל פְּנֵיהֶם...

א) נוֹתֵן חֻקִּים. ב) יָרַעַד. ג) אֵין הֶבְדֵּל. ד) ענטלייהען, Занимать. ה) מַחֲנֶה לִקְרַאת מַחֲנֶה.
ו) מְקוֹם תְּפִלָּה. ז) כַּד. ח) יִיצֹק. ט) רוֹקְדִים. י) אֲגֻדַּת נֵרוֹת. יא) מִסְפָּר. יב) בֹּעֲרִים.
יג) טרעפפע, Ступень. יד) מִינֵי כְּלֵי זֶמֶר. טו) הַשְׁמִיעִי קוֹל שִׂמְחָה. טז) רַנֵּנִי.

וַיַּחְגֹּר חַרְבּוֹ וַיַּחֲרֹק שִׁנָּיו וַיֵּצֵא לִקְרַאת מֹשֶׁה. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ אֶת פְּנֵי מֹשֶׁה הַמַּזְהִירִים א) כְּזֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ וַיֶּחֱרַד וַיִּבָּהֵל וַיִּסֹּג ב) אָחוֹר. וַיִּרְאֵהוּ מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: מַה־לְּךָ פֹּה? וַיַּעַן מַלְאַךְ הַמָּוֶת אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חַי וְרוּחַ כָּל בְּשַׂר אִישׁ, שְׁלָחַנִי לָקַחַת נַפְשֶׁךָ! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: גֶּשׁ הָלְאָה! הִנֵּה אָנֹכִי עוֹמֵד לְסַפֵּר כְּבוֹד אֵל! וַיַּעַן מַלְאַךְ הַמָּוֶת אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר! הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הִנֵּה אָנֹכִי מַחֲרִישׁ ג) אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָרָקִיעַ וְסִפַּרְתִּי לְבַדִּי כְּבוֹד אֵל! וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ הַמָּוֶת: הֲלֹא כָל בָּאֵי עוֹלָם מְסוּרִים בְּיָדִי וְעַתָּה תְּנֵנִי נָא לָגֶשֶׁת אֵלֶיךָ וְלַקַחְתִּי נַפְשֶׁךָ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: בְּרַח לְךָ מִזֶּה!

וּכְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּחֱרַד מַלְאַךְ הַמָּוֶת חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד, וַיָּשָׁב אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: לֹא אוּכַל לָגֶשֶׁת אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנִי! וַיֹּאמֶר יְיָ: לֵךְ שֵׁנִית אֶל מֹשֶׁה וְהֵבֵאתָ לִּי אֶת נַפְשׁוֹ! וַיְמַהֵר מַלְאַךְ הַמָּוֶת וַיִּשְׁלֹף ד) אֶת חַרְבּוֹ מִתַּעְרָהּ ה) וַיַּעַט ו) קֶצֶף וְאַכְזְרִיּוּת כִּמְעִיל וַיָּעַף וַיַּעֲמֹד עַל מֹשֶׁה. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מַטֵּה הָאֱלֹהִים וַיִּבְרַח מֵעָלָיו אֶת מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וּכְנַגַּעַת שֵׁם „יְיָ" בְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת וַתְּפֶנָה עֵינָיו בַּסַּנְוֵרִים ז) וַתִּכְהֶה ח) קֶרֶן הוֹדוֹ. וַיְהִי בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה וַיִּשָּׁמַע קוֹל מִמָּרוֹם לֵאמֹר: לֹא נִשְׁאַר לְךָ מֹשֶׁה מִכָּל יְמֵי חַיֶּיךָ בִּלְתִּי אִם חַיֵּי רֶגַע אֶחָד!...

וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיְשַׁטַּח ט) אֶת כַּפָּיו אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! זָכְרָה נָּא לִי יוֹם הִגָּלוֹתְךָ אֵלַי בַּסְּנֶה וְאָמַרְתָּ אֵלַי: לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל פַּרְעֹה וְהוֹצֵאתָ אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם! זָכְרָה נָּא לִי, יְיָ אֱלֹהָי, יוֹם עָמְדִי עַל הַר סִינַי אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וְאַל נָא תִּמְסְרֵנִי בִּידֵי מַלְאַךְ הַמָּוֶת! וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: אַל תִּירָא מֹשֶׁה עַבְדִּי! אָנֹכִי אָנֹכִי אֲטַפֵּל י) בְּךָ וּבִקְבוּרָתֶךָ, כִּי זָכַרְתִּי לְךָ אֶת הַחֶסֶד וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִם עַצְמוֹת יוֹסֵף בְּצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם! יא)

קנה. מִיכָאֵל, גַּבְרִיאֵל וְזַגְזַגְאֵל.

וַיֵּרֶד יְיָ מִשְּׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְעִמּוֹ שְׁלֹשֶׁת מַלְאָכִים: מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל וְזַגְזַגְאֵל. וַיָּקָם מִיכָאֵל וַיַּצִּיעַ אֶת הַמִּטָּה אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ מֹשֶׁה. וְגַבְרִיאֵל וְזַגְזַגְאֵל שָׂמוּ בֶּגֶד בּוּץ יב) מְרַאֲשׁוֹתָיו וּמַרְגְּלוֹתָיו וַיַּעַמְדוּ מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ. וַיַּעַל מֹשֶׁה עַל הַמִּטָּה וַיֹּאמֶר לוֹ יְיָ: עֲצוֹם יג) אֶת עֵינֶיךָ! וַיַּעְצֵם מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ יְיָ. וַיֹּאמֶר יְיָ: שִׂים יָדֶיךָ עַל חָזֶךָ יד) וְהַקְפֵּתָ רַגְלֶיךָ אִשָּׁה עַל רְעוּתָהּ! וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ יְיָ. וַיִּקְרָא יְיָ לְנִשְׁמַת מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָהּ: בִּתִּי! מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה יָעַדְתִּי טו) לָךְ לִהְיוֹת בְּגוּפַת מֹשֶׁה, וְעַתָּה שָׁלְמוּ טז) הַיָּמִים הָאֵלֶּה וְהִנְנִי קוֹרֵא לָךְ לָצֵאת. צְאִי וְאַל תְּאַחֲרִי!

וַתַּעַן נִשְׁמַת מֹשֶׁה וַתֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! יָדַעְתִּי כִּי אֱלֹהֵי כָל הָרוּחוֹת וְכָל הַנְּפָשׁוֹת אָתָּה! אַתָּה בְּרָאתַנִי אַתָּה יְצַרְתָּנִי וַתִּתְּנֵנִי בְּגוּפַת הָאִישׁ הַטָּהוֹר וְהַקָּדוֹשׁ הַזֶּה מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה! וְעַתָּה אַתָּה אוֹמֵר לִי צְאִי מִגּוּפָתוֹ וְאַל תְּאַחֲרִי! הַאֻמְנָם מָצָאתָ יְיָ אֱלֹהַי גּוּף טָהוֹר וְנָקִי וְקָדוֹשׁ מֵהַגּוּף הַזֶּה? אָנָּא, יְיָ, אֵשְׁבָה נָא עוֹד בַּגּוּף הַזֶּה וְלֹא אֵצֵא!

קנו. מִיתַת נְשִׁיקָה.

וַיֹּאמֶר יְיָ: צְאִי, בִּתִּי, וְאַל תְּאַחֲרִי

א) הַזּוֹרְחִים. ב) וַיָּסַר. ג) מַשְׁתִּק. ד) הוֹצִיא. ה) תִּיק, Ножны. ו) הִתְעַטֵּף. ז) בְּעִוָּרוֹן. ח) הָשְׁכָה. ט) פֵּרֵשׂ. י) אֶתְעַסֵּק. יא) עַיֵּן לְמַעְלָה הַפֶּרֶק „עַצְמוֹת יוֹסֵף". יב) גלאַנצצווירן, Виссонъ. יג) סְגֹר. יד) ברוסט, Грудь. טו) קָצַבְתִּי. טז) כָּלוּ.

קנב. רגעי משה האחרונים.

וכאשר יקרבו רגעי חיי משה למות, כן ילך החשך הלך וגדל הלך והחשיך את השמים ואת הארץ. וירא משה כי קצו בא ויקח מטהו ויעג בו עוגה א) קטנה וישב בתוכה ויאמר: לא אזוז ב) מן המקום הזה ולא אסור ממנו עד אם יבטל יי את גזרת מותי היום. וילבש משה שק ויעטף בו ויעתר אל יי ויתחנן אליו תחנות רבות ויפל לפניו תחנונים גדולים, ויתפלש ג) בעפר. — ותעל שועתו אל השמים ותבקע רקיעים ותפתח שערים ותלך הלך ועלות. ויזועו השמים והארץ וכל צבאם וינועו. ויעתקו ד) הכבבים ממסלותם ויתעו המזרות ה) ותתפתחנה ו) מושכות ז) כסיל ח) ויאבדו דרך. והארץ רגזה ממקומה וימושו ההרים ותמוטינה הגבעות... ויתמהו המלאכים איש אל רעהו ויקראו זה אל זה ויאמרו: הנה בא היום אשר יהפך יי ארץ ושמים לתהו ובהו. ויהי ברגע הזה וישמע קול לאמר: עוד לא בא היום ההוא! היום יפקיד ט) משה עבד יי את רוחו ביד אדון נפש כל חי ורוח כל בשר איש! ויצו יי ויבא אכזריאל המלאך ויתיצב לפניו. ויאמר יי: מהרה והכריזה י) בכל שערי השמים ובכל הרקיעים לאמר: שתמו יא) את תפלת משה הבקעת רקיעים והפתחת שערי שמים לבלתי בואה לפני! ויעש אכזריאל את מצות יי, ויקומו כל מלאכי השרת וינעלו את שערי השמים ויסגרום. ויהי כראות גלגלי המרכבה ושרפי הלהבה כי לא נשא יי פנים למשה עבדו נאמן ביתו, ויקראו ויאמרו: ברוך כבוד יי ממקומו, אשר אין לפניו משוא פנים לא לקטן ולא לגדול.

קנג. גבריאל המלאך.

ויאמר יי לגבריאל המלאך: לך הבא לי נשמת משה! ויען גבריאל את יי ויאמר: יי אלהי! המשה ימות אשר עשה גדולות עד אין חקר?!? ויאמר יי: הן גם אדם אשר אנכי יצרתיו מת! ויאמר גבריאל: יי אלהי! אדם חטא לך והסר את זיוך יב) ממנו ותתנהו למשה כי מצא חן בעיניך! ויען יי ויאמר: הן נח אשר מצא חן בעיני על צדקתו ותמו גם הוא מת! ויען גבריאל את יי ויאמר: לא כמשה נח! הוא רק את נפשו הציל בהביאך מבול מים לשחת כל בשר ולא התפלל בעד בני דורו, — ומשה עבדך לא הרפה ממך עד אם סלחת לכל העם אשר אמרת לכלותם כרגע! ויאמר יי: גם אברהם אשר הרבה לעשות צדקה וחסד גם הוא מת כאחד האדם! ויען גבריאל המלאך את יי ויאמר: אמנם הגדיל אברהם לעשות כי זן יג) עם רב בארץ נושבת; אולם גדול ממנו משה אשר כלכל את עמך בארץ מלחה יד) אשר אין בה לחם ומים אין לשתות! ויען יי את גבריאל ויאמר: מי גבר יחיה ולא יראה מות!? וישמע גבריאל את דברי יי ויחדל לבקש על נפש משה ויאמר: בי יי אלהי! שלח נא ביד תשלח לקחת נפש משה ובידי אל נא תשלח!

קנד. מלאך המות לפני משה.

ויאמר יי אל מלאך המות: לך הבא לי את נשמת משה! ויקם מלאך המות

א) עשה עגול. ב) אסור. ג) התגלל. ד) הוסרו. ה) קבוצת הכבבים. ו) התפזרו. ז) קשורי. ח) אריאן, Орionъ. ט) ימסר. י) העבר קול. יא) עצרו. יב) הודך. יג) כלכל. יד) שממה.

חָי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁכַח יְהוֹשֻׁעַ הֲלָכוֹת רַבּוֹת וְלֹא יָדַע לַעֲנוֹת אֶת שׁוֹאֲלָיו דָּבָר. וַיִּקְצְפוּ עָלָיו מְאֹד וַיֹּאמְרוּ לְהָרְגוֹ. וַיִּתְפַּלֵּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אָנָּא, יְיָ, לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ! וַיַּעַן יְיָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: אִם אַגִּיד לְךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר שָׁכַחְתָּ לֹא יוּכַל זִכְרְךָ לַהֲכִילָם א) וְאִם לֹא אַגִּיד לְךָ וְהֵצִיקוּ לְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, — עַל כֵּן לֵךְ אֱמֹר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: הָכִינוּ לָכֶם צֵדָה, כִּי עוֹבְרִים אַתֶּם אֶת הַיַּרְדֵּן לָבֹא לָרֶשֶׁת אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֵיכֶם נוֹתֵן לָכֶם!

קס. בִּגְלַל שְׁנֵי דְבָרִים טוֹבִים.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֶת כָּלֵב וּפִינְחָס לִרְאוֹת אֶת הָאָרֶץ וְאֶת יְרִיחוֹ, וַיֹּאמֶר לָהֶם: כְּבוֹאֲכֶם יְרִיחוֹ וּקְרָאתֶם לֵאמֹר: קְדֵרוֹת ב) לָנוּ! קְדֵרוֹת לָנוּ! מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ, יָבֹא וְיִקְנֶה! וְהָיָה כִּי תַעֲשׂוּ כָּכָה לֹא יָשִׂימוּ יוֹשְׁבֵי הָעִיר אֶת לִבָּם עֲלֵיכֶם וְלֹא יִקְרְכֶם כָּל אָסוֹן! וַיַּעַשׂ כָּלֵב וּפִינְחָס כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ. וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית אִשָּׁה וּשְׁמָהּ רָחָב. וַיְהִי בַּלַּיְלָה וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל רָחָב לֵאמֹר: הוֹצִיאִי אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ לְבֵיתֵךְ כִּי לַחְפֹּר ג) אֶת כָּל הָאָרֶץ בָּאוּ! וַתִּקַּח רָחָב אֶת כָּלֵב וּפִינְחָס וַתַּעֲלֵם עַל הַגָּג וַתֹּאמֶר לִצְפֹּן אֶת שְׁנֵיהֶם. וַיֹּאמֶר לָהּ פִּינְחָס: טִמְנִי אֶת כָּלֵב לְבַדּוֹ וְאוֹתִי אַל נָא תִטְמְנִי, כִּי קִדְּשַׁנִי יְיָ אֱלֹהַי וַיַּמְשִׁילֵנִי לְמַלְאָךְ הָרֹאֶה וְאֵינֶנּוּ נִרְאֶה! וַתִּקַּח רָחָב אֶת כָּלֵב וַתִּצְפְּנוֹ. וְאַחַר אָמְרָה: הִנֵּה יָדַעְתִּי כִּי נָתַן לָכֶם יְיָ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת וְאִישׁ מֵאִתָּנוּ לֹא יִתְיַצֵּב לִפְנֵיכֶם, כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת, וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּ נָא לִי בַּייָ כִּי עָשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וַעֲשִׂיתֶם גַּם אַתֶּם עִמִּי חֶסֶד: וְהַחֲיִיתֶם אֶת אָבִי וְאֶת אִמִּי וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר אָמְרָה רָחָב: אֱלֹהִים הוּא בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְהִיא לֹא רָאֲתָה אוֹתִי, וַתּוֹקִיר אֶת אָבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ וַתְּבַקֵּשׁ עַל נַפְשָׁם, — עַל כֵּן אֶתֵּן לָהּ אֹרֶךְ יָמִים וְיָצְאוּ מִמֶּנָּה יִרְמְיָהוּ וְחִלְקִיָּה וּשְׂרָיָה וּמַעֲשֵׂיָה וּבָרוּךְ בֶּן נֵרִיָּה, חֲנַמְאֵל וְשַׁלּוּם וִיחֶזְקֵאל אֲשֶׁר יִפָּתְחוּ לוֹ הַשָּׁמַיִם וְרָאָה מַרְאוֹת אֱלֹהִים!!

קסא. מַעֲשִׂים רַבִּים בְּיוֹם אֶחָד.

וְלִפְנֵי עֲבוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן אָמַר יְהוֹשֻׁעַ אֶל הַכֹּהֲנִים: שְׂאוּ אַתֶּם אֶת אֲרוֹן הַבְּרִית וַעֲבַרְתֶּם בַּיַּרְדֵּן לִפְנֵי הָעָם לְמַעַן אֲשֶׁר יֵדְעוּ אֶת הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ. וַיַּעֲשׂוּ הַכֹּהֲנִים כִּדְבַר יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְחוּ אֶת הָאָרוֹן וַיִּשָּׂאֻהוּ. וַיְהִי אַךְ נִטְבְּלוּ כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים בְּמֵי הַיַּרְדֵּן וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם נֵד ד) אֶחָד, וַיְהִי גָבְהוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִיל, וַיִּרְאֵהוּ כָּל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב, וַיִּשְׁתָּאוּ וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ. וְכַעֲבוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן בַּיַּבָּשָׁה, וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם לֵאמֹר: בְּזֹאת מַעֲבִיר יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן אִם תָּקוּמוּ כֻּלְּכֶם כְּאִישׁ אֶחָד לְהוֹרִישׁ יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ; אוּלָם אִם נִמְצְאוּ בָכֶם אֲנָשִׁים הַמְמָאֲנִים לַעֲזוֹר אֶת אֲחֵיהֶם בְּמִלְחַמְתָּם, — וּבָאוּ מֵי הַיַּרְדֵּן וּשְׁטָפוּם!

וַיּוֹסֶף יְהוֹשֻׁעַ לְדַבֵּר אֶל הָעָם וַיֹּאמַר: שְׂאוּ לָכֶם מִזֶּה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָן עִמָּכֶם וְהִנַּחְתּוּן בַּמָּלוֹן אֲשֶׁר תָּלִינוּ בוֹ הַלָּיְלָה. וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּם יְהוֹשֻׁעַ. וַיַּעַבְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן בֶּחָרָבָה וַיָּבֹאוּ לְהַר גְּרִזִּים וּלְהַר עֵיבָל. וַיָּשִׂימוּ הַכֹּהֲנִים אֶת אֲרוֹן הַבְּרִית בָּעֵמֶק אֲשֶׁר בֵּין שְׁנֵי הֶהָרִים הָהֵם וַיַּקִּיפוּהוּ, וַיֵּלְכוּ הַלְוִיִּם וַיַּקִּיפוּ אֶת הַכֹּהֲנִים. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

א) פאססען, Вмѣщать. ב) סִירִים, Горшки. ג) לָרַגֵּל. ד) קִיר.

וְאָנֹכִי אַעֲלֵךְ לִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים וְהוֹשַׁבְתִּיךָ תַּחַת כִּסֵּא כְבוֹדִי עַל יַד הַכְּרוּבִים וְהַשְּׂרָפִים וְהַגְּדוּדִים א), וַתֹּאמֶר הַנְּשָׁמָה: יְיָ אֱלֹהַי! שְׁנֵי מַלְאָכִים יָרְדוּ מִשָּׁמַיִם אַרְצָה וַיַּחְמְדוּ בְּנוֹת הָאָדָם וַיַּשְׁחִיתוּ דַרְכָּם; אוּלָם משֶׁה, יְלוּד אִשָּׁה, קָדוֹשׁ וְטָהוֹר מִמַּלְאֲכֵי מָרוֹם; אָנָּא יְיָ הַנִּיחֵנִי לָשֶׁבֶת בְּגוּפוֹ!.. וַיִּשַּׁק יְיָ לְמשֶׁה וַיִּקַּח נִשְׁמָתוֹ וַיַּעֲלֶהָ לִשְׁמֵי הַשָּׁמָיִם. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּלְבְּשׁוּ הַשָּׁמַיִם קַדְרוּת ב) וַיֶּחְשַׁךְ הַיּוֹם וַיִּבְכּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ: אָבַד חָסִיד ג) מִן הָאָרֶץ וְיָשָׁר בָּאָדָם אָיִן! וִיהוֹשֻׁעַ קָרַע בְּגָדָיו וַיִּקְרָא: הוֹשִׁיעָה, יְיָ, כִּי גָמַר חָסִיד, כִּי פַסּוּ ד) אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם! וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּבְכּוּ אֶת משֶׁה לֵאמֹר: צִדְקַת יְיָ עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל! אָז יִשָּׁמַע קוֹל יְיָ — קוֹל שַׁדַּי — בְּדַבְּרוֹ לֵאמֹר: מִי יָקוּם לִי עִם מְרֵעִים, מִי יִתְיַצֵּב לִי עִם פֹּעֲלֵי אָוֶן? ! ה) וּכְשֹׁךְ כָּל הַקּוֹלוֹת הָאֵלֶּה וַתָּבֹא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וַתְּקוֹנֵן אֶל משֶׁה וַתֹּאמַר: וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמשֶׁה אֲשֶׁר יְדָעוֹ יְיָ פָּנִים אֶל פָּנִים!

קנז. הֱוֵה שְׁפַל רוּחַ.

וְלִפְנֵי לֶכֶת משֶׁה לְגַן עֵדֶן וַיֹּאמֶר אֶל יְהוֹשֻׁעַ: הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ מֵעִמְּךָ וְעַל כֵּן שְׁאַל נָא אוֹתִי כָּל דָּבָר הַקָּשֶׁה מִמְּךָ בְּתוֹרַת יְיָ וְהִגַּדְתִּי לָךְ! וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ אֶת משֶׁה וַיֹּאמַר: אֲדוֹנִי משֶׁה! הֵן לֹא מַשְׁתִּי מִמְּךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְלֹא הִנַּחְתִּיךָ רֶגַע וְלֹא הָלַכְתִּי לְמָקוֹם אַחֵר, וְכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ עִמְּךָ וַאֲשֶׁר הִגִּיד לְךָ יָדַעְתִּי גַם אָנִי! וַיֵּרְעוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי יְיָ, — וַיִּשְׁכַּח יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הֲלָכוֹת ו) וַיִּוָּלְדוּ לוֹ שְׁבַע מֵאוֹת סְפֵקוֹת ז) וַיִּגְמֹר לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה עַד מְאֹד.

קנח. קְבוּרַת משֶׁה.

וְקוֹל שְׁמוּעַת מוֹת משֶׁה הָלַךְ בְּכָל הָאָרֶץ. וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ אֲרָם אֶת פְּקִידָיו אֶל אֲדוֹנֵי בֵּית פְּעוֹר לֵאמֹר: הִנֵּה שָׁמַעְנוּ כִּי מֵת משֶׁה בְּאֶרֶץ מוֹאָב וַיִּקָּבֵר בַּגַּי מוּל בֵּית פְּעוֹר, וְעַתָּה הוֹאֶל נָא וְהַרְאִיתָנוּ אֶת קְבוּרָתוֹ! וַיָּקָם מוֹשֵׁל הָאָרֶץ וַיֵּלֶךְ עִם פְּקִידֵי אֲרָם וַיַּעֲלוּ אֶל הַר נְבוֹ, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה קָבוּר משֶׁה בְּתַחְתִּית הָהָר. וַיֵּרְדוּ כֻלָּם מִן הָהָר וַיָּבֹאוּ אֶל תַּחְתִּיתוֹ, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה קָבוּר משֶׁה בְּרֹאשׁ הָהָר; וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וַיֹּאמְרוּ: הָבָה נֵחָצֶה ח) לִשְׁנַיִם, וְעָלָה חֶצְיֵנוּ וְעָמַד בְּרֹאשׁ הָהָר וְהַחֲצִי הַשֵּׁנִי יַעֲמֹד בְּתַחְתִּיתוֹ; וַיַּעֲשׂוּ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמָרוּ. וַיֹּאמְרוּ הָעוֹמְדִים בְּרֹאשׁ הָהָר: הִנֵּה אֲנַחְנוּ רוֹאִים אֶת קְבוּרַת משֶׁה בְּתַחְתִּית הָהָר! וַיַּעֲנוּם הָעוֹמְדִים בְּתַחְתִּית הָהָר לֵאמֹר: לֹא! כִּי רוֹאִים אֲנַחְנוּ אֶת קְבוּרַת משֶׁה בְּרֹאשׁ הָהָר. וַיָּשׁוּבוּ פְּקִידֵי אֲרָם אֶל מַלְכָּם וַיֹּאמְרוּ: אֱמֶת הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמָעְתָּ, כִּי מֵת משֶׁה וַיִּקָּבֵר; אוּלָם אֵין אִישׁ יוֹדֵעַ אֶת קְבוּרָתוֹ!

קנט. יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת משֶׁה וַיִּשְׁבֹּת ט) הַמָּן. וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְהוֹשֻׁעַ וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ: אַל תֵּעָצְבוּ! הִנֵּה יְיָ מְצַוֶּה אֶת בִּרְכָתוֹ וּמָצָא י) לָכֶם הַמָּן אֲשֶׁר לִקַּטְתֶּם עַד בּוֹאֲכֶם אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן וַאֲכַלְתֶּם בָּהּ מֵעֲבוּר יא) הָאָרֶץ. אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בָּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ תּוֹרָה מִפִּי יְהוֹשֻׁעַ, כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ בְּעוֹד משֶׁה

א) גְּדוּדֵי הַמַּלְאָכִים. ב) חשֶׁךְ. ג) אִישׁ עֹשֶׂה חֶסֶד. ד) תַּמּוּ. ה) מִי יִתְפַּלֵּל בְּעַד הַחֹטְאִים לַיְיָ? ו) דִּינִים. ז) צְוַוייפֶעל, Сомнѣніе. ח) נֵחָלֵק. ט) חָדַל. י) וְהָיָה דַּי. יא) מִתְּבוּאַת.

אַחִים, עַל כֵּן יַעֲבֹר נָא רַק הַיּוֹם הַזֶּה; אוּלָם אֶת חֶלְקוֹ לָעוֹלָם הַבָּא לֹא אֶקַּח מִמֶּנּוּ!

קסד. אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת.

וַיְהִי כִּבְנוֹת יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַיְיָ וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: הֲלֹא תַגֶּד לָנוּ, אֲדֹנֵינוּ יְהוֹשֻׁעַ, מַדּוּעַ צִוָּה יְיָ לְבִלְתִּי הָנִיף בַּרְזֶל עַל הָאֲבָנִים אֲשֶׁר יִבָּנֶה מֵהֶן מִזְבֵּחַ? וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: כִּי יֶחֶטְאוּ אֲנָשִׁים לֵאלֹהִים וְהִקְרִיבוּ אֶת קָרְבָּנָם הַמִּזְבֵּחָה וְהִתְוַדּוּ עַל חֶטְאָם, — וְסָלַח לָהֶם יְיָ וְנָתַן לָהֶם אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת שָׁלוֹם, כִּי לֹא נִבְרָא הַמִּזְבֵּחַ בִּלְתִּי אִם לְהַאֲרִיךְ יְמֵי הָאָדָם וְלַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם וּבֵין אֱלֹהֵיהֶם; אוּלָם לֹא כֵן הַבַּרְזֶל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּהוּ חֲרָבוֹת וְקַרְדֻּמּוֹת וְכָל כְּלֵי מַשְׁחִית לְקַצֵּר אֶת יְמֵי הָאָדָם וְלָשִׁית אֵיבָה א) בֵּין עָם לְעָם וּבֵין אִישׁ לְרֵעֵהוּ! עַל כֵּן צִוָּה יְיָ לֵאמֹר: לֹא יִגַּע הַבַּרְזֶל הַמְקַצֵּר יְמֵי הָאָדָם בָּאֲבָנִים הַמַּאֲרִיכוֹת יָמָיו! וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת דִּבְרֵי יְהוֹשֻׁעַ וַיִּיטְבוּ בְּעֵינֵיהֶם עַד מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: הֵן הָאֲבָנִים שֶׁאֵינָן רוֹאוֹת וְאֵינָן שׁוֹמְעוֹת וְאֵינָן מְדַבְּרוֹת יָקְרוּ מְאֹד לַיְיָ עַל עֲשׂוֹתָן שָׁלוֹם בֵּינָיו וּבֵין בְּנֵי הָאָדָם וַיְצַו לְבִלְתִּי נְגֹעַ בָּהֶן, — וְאַף כִּי הָאָדָם הָעוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וּבֵין עָם לְעָם!

קסה. הָעֲרוּמִים כַּנָּחָשׁ.

וְיוֹשְׁבֵי גִבְעוֹן הִתְיָעֲצוּ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הִנֵּה צִוָּה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים אוֹתָם לֵאמֹר: לֹא תִכְרְתוּ לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ בְּרִית, כִּי אִם הַחֲרֵם תַּחֲרִימוּם לְפִי חָרֶב. וְעַתָּה נִקְחָה נָּא לֶחֶם יָבֵשׁ וְנֹאדוֹת מְבֻקָּעִים וְלָבַשְׁנוּ שְׂמָלוֹת בָּלוֹת וְנַעֲלַיִם

א) שִׂנְאָה. ב) תַּשְׁאִירוּ אוֹתָנוּ בַּחַיִּים.

נְעָלוֹת בָּלוֹת וּמְטֻלָּאוֹת וּבָאנוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְנוּ לָהֶם: מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה מְאֹד בָּאנוּ לְשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם, וְעַתָּה כִּרְתוּ לָנוּ בְּרִית וְנִשְׁבַּעְתֶּם לָנוּ בֵּאלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא תִגְּעוּ בָנוּ וְתִחְיִיתֶם ב) אוֹתָנוּ!.. וְהָיָה כִּי יִכְרְתוּ לָנוּ בְּרִית לְחַיּוֹתֵנוּ וְנִשְׁבְּעוּ לָנוּ, — וְחָרָה אַף יְיָ בָּהֶם עַל עָבְרָם אֶת פִּיו, וְכִי יַהַרְגוּנוּ וְהוֹסִיף אֱלֹהֵיהֶם לִקְצֹף עֲלֵיהֶם עַל אֲשֶׁר לֹא קִיְּמוּ אֶת שְׁבֻעָתָם... וְעַתָּה נְמַהֵר נָא לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ, וְהָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לְמוֹקֵשׁ ג) לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִירְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ!

קסו. הַשֶּׁמֶשׁ וְדֶגֶל יְהוֹשֻׁעַ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִלְחַם יְהוֹשֻׁעַ עִם הָאֱמֹרִי וְיוֹם הַשַּׁבָּת קָרֵב לָבֹא וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיִּירָא פֶּן יְחַלְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, וַיֹּאמֶר אֶל הַשֶּׁמֶשׁ: דֹּם וְאַל תָּאוּץ ד) לָבֹא ה) עַד כְּלוֹת הַמִּלְחָמָה! וַיֹּאמֶר הַשֶּׁמֶשׁ: לֹא אֶשְׁמַע בְּקוֹלֶךָ כִּי גָדוֹל אֲנִי מִמֶּךָּ: אַתָּה נוֹצַרְתָּ בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְאָנֹכִי נַעֲשֵׂיתִי בַּיּוֹם הָרְבִיעִי. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּפְרֹשׂ אֶת דִּגְלוֹ אֲשֶׁר כָּתוּב בּוֹ מִשְׁנֵה תּוֹרַת יְיָ לְעֵינֵי הַשֶּׁמֶשׁ וַיְצַוֵּהוּ בְּשֵׁם יְיָ לַעֲמֹד בַּחֲצִי הַשָּׁמָיִם. וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ, וְיָרֵחַ עָמַד שְׁ ל שִׁ י ם וְ שֵׁ שׁ שָׁ עוֹ ת עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, וַיִּרְאוּ כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ וַיִּשְׁתָּאוּ וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ עַד מְאֹד, כִּי לֹא הָיָה כַּיּוֹם הַהוּא לְפָנָיו וְאַחֲרָיו!

קסז. שֶׁבַע חוֹמוֹת בַּרְזֶל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה יְהוֹשֻׁעַ לִכְבּשׁ אֶת כָּל הָאָרֶץ, וַיִּשְׁלַח אֵלָיו שׁוֹבַךְ מֶלֶךְ אַרְמִינִיָּה מִכְתָּב לֵאמֹר: יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְמַלְכֵי אֶרֶץ כְּנָעַן: אֶת אַנְשֵׁיהֶם הָרַגְתָּ וְעָרֵיהֶם הֲשִׁמּוֹתָ, וְעַל כֵּן קָרָאתִי לְאַרְבָּעִים

ג) לְמִכְשׁוֹל. ד) תְּמַהֵר. ה) לִשְׁקֹעַ.

עֹמְדִים מִזֶּה וּמִזֶּה: שִׁשָּׁה שְׁבָטִים עָלוּ עַל רֹאשׁ הַר גְּרִזִּים וְשִׁשָּׁה שְׁבָטִים עָלוּ עַל הַר עֵיבָל. וַיַּסֵּבּוּ הַלְוִיִּם אֶת פְּנֵיהֶם אֶל מוּל הַר גְּרִזִּים וַיְבָרְכוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר יָקִים א) אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה. וַיַּעַן כָּל הָעָם אָמֵן. וְאַחַר הֵסַבּוּ הַלְוִיִּם אֶת פְּנֵיהֶם אֶל הַר עֵיבָל וַיְקַלְלוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה, — וַיַּעַן כָּל הָעָם אָמֵן! וּכְתֹם הַלְוִיִּם לְקַלֵּל וּלְבָרֵךְ, וַיֵּלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה וַיִּבְנוּ מִזְבַּח אֲבָנִים וַיִּכְתְּבוּ עֲלֵיהֶן אֶת תּוֹרַת יְיָ בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן, לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת תּוֹרַת יְיָ, וַיְסוּדוּ ב) אֶת הָאֲבָנִים בַּסִּיד, וַיַּעֲלוּ עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיְבָרְכוּ אֶת יְיָ, וַיָּשׁוּבוּ לִמְקוֹמָם וַיָּלִינוּ בּוֹ הַלָּיְלָה.

קסב. מוֹנִיטוֹן ג) שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ.

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיַּקִּיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְרִיחוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וַיָּרִיעוּ וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת, וַתִּבָּלַע הַחוֹמָה בָּאֲדָמָה וַתִּלָּכֵד הָעִיר. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם: שַׁבַּת קֹדֶשׁ! וַיִּשְׁבֹּת כָּל הָעָם. וַיּוֹסֶף יְהוֹשֻׁעַ לְדַבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כֹּל אֲשֶׁר כְּבַשְׁנוּ בַּשַּׁבָּת יְהִי קֹדֶשׁ לַיְיָ! וַיַּעֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וְאַחַר לָקְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּכְּרֵי כֶסֶף וְזָהָב וַיִּתִּיכוּם ד) וַיַּעֲשׂוּם מוֹנִיטוֹת מוֹנִיטוֹת וַיָּצוּרוּ מֵעֵבֶר מִזֶּה תַּבְנִית שׁוֹר וּמֵעֵבֶר מִזֶּה תַּבְנִית רְאֵם, וַתִּהְיֶינָה הַמּוֹנִיטוֹת הָהֵן לְזֵכֶר הַגְּבוּרוֹת וְהַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, — וַיְהִי שָׁמַע יְהוֹשֻׁעַ בְּכָל הָאָרֶץ.

קסג. לֹא תַחְמֹד.

וְעָכָן בֶּן כַּרְמִי בֶּן זַבְדִּי בֶּן זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה רָאָה בְשָׁלָל יְרִיחוֹ פֶּסֶל אֲשֶׁר לְשׁוֹנוֹ לְשׁוֹן זָהָב וַיַּחְמְדֵהוּ, וַיִּקַּח אֶת הַפֶּסֶל וְאֶת הָאַדֶּרֶת הַיָּפָה הַפְּרוּשָׂה לְפָנָיו וְאֶת כֶּסֶף הַנְּדָבָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ בְּנֵי יְרִיחוֹ לְפִסְלָם זֶה וַיִּטְמֹן בְּתוֹךְ אָהֳלוֹ. וַיִּחַר אַף יְיָ וַיִּנָּגְפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּלְחָמִים עִם אַנְשֵׁי הָעַי וַיֵּהָרֵג יָאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה, — וְהוּא הָיָה צַדִּיק וַחֲכַם לֵב וִירֵא יְיָ. וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרַע שִׂמְלוֹתָיו וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְיָ עַד הָעָרֶב. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל יְהוֹשֻׁעַ: קוּם לָךְ! לָמָּה זֶּה אַתָּה נוֹפֵל עַל פָּנֶיךָ? חָטָא יִשְׂרָאֵל וְלֹא יָכְלוּ לָקוּם לִפְנֵי אוֹיְבֵיהֶם אִם לֹא יַשְׁמִידוּ הַחֵרֶם מִקִּרְבָּם. וַיָּקָם יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּלֶךְ אֶל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיַּבֵּט אֶל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים הַיְקָרוֹת אֲשֶׁר בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר נָשָׂא עַל לִבּוֹ, וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּעֲמָה ה) הָאֶבֶן הַיְקָרָה אֲשֶׁר לְשֵׁבֶט יְהוּדָה וְאוֹרָהּ הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְחָסֵר הָלֹךְ וְכָבוֹת, וַיֵּדַע יְהוֹשֻׁעַ כִּי חָטָא שֵׁבֶט יְהוּדָה. וַיַּפֵּל יְהוֹשֻׁעַ גּוֹרָלוֹת בֵּין כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּכֵד עָכָן. וַיֹּאמֶר עָכָן: הֵן לֹא עָבְרוּ בִּלְתִּי אִם כְּאַרְבָּעִים יוֹם אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, — וַתִּשְׁכַּח אֶת דְּבָרָיו אֲשֶׁר אָמָר: עַל־פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת! וְעַתָּה יָבוֹאוּ נָא אֲנָשִׁים וִיעִידוּנִי כִּי אָנֹכִי לָקַחְתִּי מִן הַחֵרֶם! וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יְהוּדָה אֶת דִּבְרֵי עָכָן וַיָּרִיבוּ עִם יְהוֹשֻׁעַ בְּחָזְקָה; וַיִּרְאוּ יֶתֶר הַשְּׁבָטִים כִּי כֵן וַיָּרִיבוּ עִם בְּנֵי יְהוּדָה. וַיַּרְא עָכָן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אֶתֵּן תּוֹדָה ו) כִּי לָקַחְתִּי מִן הַחֵרֶם וְהָשְׁלְמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְלֹא אוֹסִיף חֵטְא עַל חַטָּאַי! וַיִּתֵּן עָכָן תּוֹדָה וַיָּשֶׂם כָּבוֹד לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֵּדַע כָּל הָעָם כִּי דִּבְרֵי הָאוּרִים וְהַתֻּמִּים אֱמֶת וָצֶדֶק. וַיִּרְגְּמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עָכָן אֶבֶן וַיָּמֹת. וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר שָׂם לִי עָכָן כָּבוֹד וַיִּתֵּן תּוֹדָה וַיַּשְׁבֵּת מְדָנִים ז) בֵּין

א) יָקִים. ב) מָשְׁחוּ בְסִיד. ג) מַטְבְּעוֹת. ד) צערשמעלצען, Расплавлять. ה) חָשְׁכָה. ו) אֶתְוַדֶּה. ז) מְרִיבוֹת.

כֻּלְּכֶם אֵלַי וַעֲזַרְתּוּנוּ, כִּי בְּצָרָה גְדוֹלָה אֲנָחְנוּ. וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַמִּכְתָּב וַיִּקְשְׁרֵהוּ בְּכַנְפֵי יוֹנָה וַיְשַׁלְּחֶהָ אֶל יָנִיחַ. וַתָּעָף הַיּוֹנָה וַתָּבֹא לְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְעֵת עֶרֶב אֶל יָנִיחַ. וַיִּקַּח יָנִיחַ אֶת הַמִּכְתָּב הַקָּשׁוּר בִּכְנָפֶיהָ וַיִּקְרָאֵהוּ; וַיַּעַל עַל סוּסוֹ וַיַּעֲבוֹר בָּעִירוֹ וַיִּקְרָא: הֶרֶב לַיְיָ! וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה. וַיְשַׁלַּח יָנִיחַ וַיִּקְרָא לְפִינְחָס וַיָּקוּמוּ כְּאִישׁ אֶחָד וַיְמַהֲרוּ לָבֹא לְעֶזְרַת יְהוֹשֻׁעַ. וַתֵּרֶא אֵם שׁוֹבַךְ אֶת יָנִיחַ וַאֲנָשָׁיו בָּאִים אֶל הַחוֹמוֹת וַתַּךְ כַּף אֶל כַּף וַתֹּאמֶר לִבְנָהּ: הִנֵּה אָנֹכִי רוֹאָה כֹּכָב עוֹלֶה מִמִּזְרָח וְאֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה לְנֶגֶד אֱלֹהֵי הָעִבְרִים עֹזְרָם וּמְפַלְּטָם! וַיִּשְׁמַע שׁוֹבַךְ אֶת דִּבְרֵי אִמּוֹ וַיִּקְצֹף עָלֶיהָ עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: אַתְּ עֲכַרְתִּנִי, לוּלֵא בָטַחְתִּי בְּעֶזְרָתֵךְ כִּי עַתָּה שָׁלַחְתִּי דִּבְרֵי שָׁלוֹם אֶל יְהוֹשֻׁעַ וְאֶל אֲנָשָׁיו וַיַּשְׁלִמוּ אִתִּי, כִּי שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים: הָאֲנָשִׁים הָהֵם אַנְשֵׁי חֶסֶד הֵמָּה! וַיְצַו שׁוֹבַךְ וַיַּעֲלוּ אֶת אִמּוֹ עַל הַחוֹמָה וַיַּפִּילוּהָ אַרְצָה וַתֵּהָרֵג. וַיַּעֲרֹךְ יָנִיחַ מִלְחָמָה אֶת שׁוֹבַךְ וַיִּתְגַּבֵּר עָלָיו. וַיִּגַּשׁ פִּינְחָס וַחֲצוֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ וַיָּרַע תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתִּפָּתַחְנָה הַחוֹמוֹת, וַיֵּצֵא יְהוֹשֻׁעַ וּשְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף גִּבּוֹרָיו בְּשָׁלוֹם וַיָּשׁוּבוּ כֻּלָּם לְדַרְכָּם.

קסח. הַר גָּעַשׁ.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וַיִּקְבְּרֻהוּ בִּגְבוּל א) נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת סֶרַח אֲשֶׁר בְּהַר אֶפְרָיִם. וַיִּשְׁכְּחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַחֲסָדִים הָרַבִּים אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ עִמָּהֶם, וַיְמָאֲנוּ לַעֲזֹב אֶת שְׂדוֹתֵיהֶם וְאֶת כַּרְמֵיהֶם אֲשֶׁר עֲבָדוּם וְלֹא בָאוּ לִסְפֹּד לִיהוֹשֻׁעַ וְלִבְכּוֹתוֹ. וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיִּרְעַשׁ הָהָר אֲשֶׁר בִּגְבוּל נַחֲלָתוֹ וַיִּגְעַשׁ ב). — וַיִּקָּרֵא שְׁמוֹ הַר גָּעַשׁ.

קסט. לוּז.

וּבְנֵי יוֹסֵף בָּאוּ לִלְכּוֹד אֶת בֵּית אֵל. וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה סְגוּרָה הָעִיר אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּרְאוּ בְּנֵי יוֹסֵף אִישׁ יוֹצֵא מִן הָעִיר וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הַרְאֵנוּ נָא אֶת מְבוֹא ג) הָעִיר וְעָשִׂינוּ עִמְּךָ חָסֶד! וַיִּשְׁלַח הָאִישׁ אֶצְבָּעוֹ לֵאמֹר: לְכוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָנֹכִי מַרְאֶה לָכֶם וּבָאתֶם הָעִירָה. וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יוֹסֵף כְּכֹל אֲשֶׁר הֶרְאָם הָאִישׁ וַיִּלְכְּדוּ ד) אֶת הָעִיר, וְאֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶרְאָם מְבוֹא הָעִיר וּמִשְׁפַּחְתּוֹ שִׁלְּחוּ בְשָׁלוֹם. וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ אֶרֶץ הַחִתִּים וַיִּבֶן עִיר וַיִּקְרָא שְׁמָהּ לוּז. וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר עָשָׂה הָאִישׁ הַזֶּה חֶסֶד עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, עַל כֵּן אָגֵן ה) עַל הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא יָבֹא אֵלֶיהָ כָּל צַר וְאוֹיֵב לְהַחֲרִיבָהּ וְהַאֲרַכְתִּי יְמֵי יוֹשְׁבֶיהָ עַד מְאֹד!

קע. עֵשֶׁן פֶּסֶל מִיכָה וְעֵשֶׁן הַמַּעֲרָכָה ו).

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וְאִישׁ אֶחָד, מִיכָה שְׁמוֹ. עָשָׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה בְּגָרֵב, הָרְחוֹקָה שְׁלֹשָׁה מִילִין מִשִּׁילֹה. וַיָּסוּרוּ אֲנָשִׁים רַבִּים לְבֵית מִיכָה וַיַּעַבְדוּ אֶת פִּסְלוֹ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיְקַטְּרוּ לוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא לְבֵית מִיכָה נַעַר מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה מִמִּשְׁפַּחַת יְהוּדָה וְהוּא לֵוִי וַיְהִי לְכֹהֵן בְּבֵית מִיכָה. וּבְנֵי דָן הָלְכוּ לְבַקֵּשׁ לָהֶם נַחֲלָה לָשֶׁבֶת, כִּי לֹא נָפְלָה לָהֶם עַד הַיּוֹם הַהוּא בְּתוֹךְ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל בְּנַחֲלָה, וַיָּבֹאוּ בֵּיתָה מִיכָה וַיִּרְאוּ אֶת הַנַּעַר הַלֵּוִי וַיַּכִּירֻהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הֵן יָדַעְנוּ כִּי אָבִיךָ לֵוִי וְאִמְּךָ יְהוּדִית וְכִי בֶן מִשְׁפָּחָה

א) בִּקְצֵה. ב) ציעשען, Winkel. ג) אֶת הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דֶּרֶךְ שָׁם יָבֹאוּ. ד) כָּבְשׁוּ.
ה) אֶהְיֶה מַחְסֶה. ו) הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם יַקְטִירוּ וְיִזְבְּחוּ לַיְיָ.

נַחֲמֵשֶׁת מַלְכֵי פָּרַס וּמָדַי וַאֲמַר לָהֶם: אִסְפוּ אֶת אַנְשֵׁי חֵילְכֶם הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם, וְלָקַחְנוּ גַּם אֶת יֶפֶת גִּבּוֹרֵנוּ וְיָצָאנוּ עַל יְהוֹשֻׁעַ לַמִּלְחָמָה, וְהִשְׁמַדְנוּ אוֹתוֹ וְאֶת אֲנָשָׁיו עַד בִּלְתִּי הִשְׁאִיר בָּהֶם שָׂרִיד וּפָלִיט! וְעַתָּה הָכֵן לְךָ כְּלֵי מִלְחָמָה וְהִכּוֹן לִקְרָאתֵנוּ וְלֹא תֹאמַר: נָפְלוּ עָלֵינוּ מַלְכֵי פָרַס וּמָדַי פִּתְאֹם! וַיְהִי כְּבוֹא הַמִּכְתָּב אֶל יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרָאֵהוּ וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיִּתְאַפַּק וְלֹא הִגִּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת דִּבְרֵי הַמִּכְתָּב עַד כְּלוֹת יְמֵי חַג הַשָּׁבֻעוֹת, כִּי אָמַר: אַל יֵדַע הָעָם אֶת הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה וְלֹא יֵהָפֵךְ חַגָּם לְאֵבֶל. וַיְהִי אַחֲרֵי חַג הַשָּׁבֻעוֹת, וַיַּקְהֵל אֵלָיו יְהוֹשֻׁעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְרָא לִפְנֵיהֶם אֶת מִכְתַּב שׁוֹבַךְ מֶלֶךְ אַרְמִינִיָּה וַיֹּאמַר: מִלְחָמוֹת רַבּוֹת נִלְחַמְנוּ, וַנַּךְ מְלָכִים עֲצוּמִים וַנִּלְכֹּד עָרִים גְּדוֹלוֹת וּבְצוּרוֹת, כִּי הִפִּיל יְיָ אֵימָה וָפַחַד עַל כָּל הַקָּמִים עָלֵינוּ וַיִּתְּנֵם בְּיָדֵינוּ. וְעַתָּה חִזְקוּ וְאִמְצוּ וְאַל תִּירְאוּ אֶת אַרְבָּעִים וַחֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים וְרִבְבוֹת גִּבּוֹרֵיהֶם הַבָּאִים עָלֵינוּ! נִבְטַח נָא בַּיְיָ וְיוֹשַׁע לָנוּ! וַיַּעֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: הָשִׁיבָה נָא דָבָר לְמֶלֶךְ אַרְמִינִיָּה לֵאמֹר: רַבֵּה א) צְבָאֲךָ וָצֵאָה! וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֶל שׁוֹבַךְ לֵאמֹר: בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן עֶבֶד יְיָ אֶל שׁוֹבַךְ מֶלֶךְ אַרְמִינִיָּה הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לָעֵץ וְלָאֶבֶן מִכְתָּב: הִנֵּה קָרָאתִי אֶת דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ לְיָרְאֵנִי וּלְבַהֲלֵנִי לֵאמֹר: בּוֹא אָבוֹא אֵלֶיךָ עִם מְלָכִים רַבִּים וַעֲצוּמִים לַעֲשׂוֹת אִתְּךָ כָּלָה, כִּי רַבּוּ גִּבּוֹרֵי וַעֲצוּמִים אַנְשֵׁי חֵילִי וּלְסוּסַי וּלְרִכְבִּי אֵין מִסְפָּר! וְעַתָּה דַּע לְךָ, מֶלֶךְ אַרְמִינִיָּה, כִּי אֵימָתְךָ ב) לֹא תְבַעֲתֵנִי ג)! אַתָּה בָא אֵלַי בְּרֶכֶב וּבְסוּסִים וַאֲנִי בָא אֵלֶיךָ בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה, אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם ד)! שֵׁב בְּאַרְצְךָ וְאַל תָּבֹא אֵלַי לְטַמֵּא אֶת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה בְּגִלּוּלֶיךָ וּבְשִׁקּוּצֶיךָ ה), וְיָצָאתִי אָנֹכִי לִקְרָאתְךָ בְּעוֹד שִׁבְעַת יָמִים וְעָשִׂינוּ מִלְחָמָה. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ מֶלֶךְ אַרְמִינִיָּה אֶת דִּבְרֵי יְהוֹשֻׁעַ וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד, וַיִּפֹּל מֵעַל כִּסְאוֹ אַרְצָה וַיִּקְרַע שִׂמְלוֹתָיו וַיֹּאמַר: אֲהָהּ אָבַדְנוּ אָבָדְנוּ! וְאַחַר קָרָא לַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר שָׁלַח בְּיָדוֹ אֶת מִכְתָּבוֹ לִיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר לוֹ: הַגִּידָה נָּא לִי אֵיפֹה ו) הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הֵבֵאתָ אֲלֵיהֶם אֶת מִכְתָּבִי? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וּמְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה, וְתֹאַר מַלְכָּם כְּתֹאַר מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים נוֹרָא מְאֹד, קוֹמָתוֹ חָמֵשׁ אַמּוֹת וּלְבוּשׁוֹ תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְכֶתֶר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ. אֵלָיו יָבֹאוּ אֲנָשָׁיו לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱלֹהֵיהֶם, וְהוּא מַשְׁמִיעַ אֶת דְּבָרָיו בְּנַחַת וּכְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר אֲלֵיהֶם יַעֲשׂוּ. וַיִּנָּחֶם שׁוֹבַךְ מְאֹד כִּי הִתְגָּרָה ז) בְּרָעָה, וַיְצַו לַאֲנָשָׁיו לֵאמֹר: נֵשְׁבָה בְּאַרְצֵנוּ וְלֹא נֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל יְהוֹשֻׁעַ.

וִיהוֹשֻׁעַ קָם וַיֵּלֶךְ אֶל שׁוֹבַךְ וְעִמּוֹ שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף גִּבּוֹרֵי חַיִל וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי אֶרֶץ אַרְמִינִיָּה. וַיְהִי כִּרְאוֹת שׁוֹבַךְ אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ וַיִּתְחַלְחַל עַד מְאֹד וַיִּזְעַק זְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה. וַתִּשְׁמַע אִמּוֹ אֶת בְּנָהּ בּוֹכֶה, וַתָּבֹא אֵלָיו וַתֹּאמַר: שָׁלוֹם לְךָ, בְּנִי, אַל תִּירָא! הִנֵּה אָנֹכִי כּוֹגֶרֶת בְּלָהֲטַי וּבִכְשָׁפַי הָרַבִּים אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ בְּשֶׁבַע חוֹמוֹת בַּרְזֶל וְלֹא יוּכְלוּ צֵאת מֵהֵן כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם. וַתַּעַשׂ אֵם שׁוֹבַךְ בְּלַהֲטֶיהָ, וַתִּסְגֹּר אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַאֲנָשָׁיו בְּשֶׁבַע חוֹמוֹת בַּרְזֶל כַּאֲשֶׁר אָמָרָה. וַיְהִי כִּרְאוֹת יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה, וַיִּכְתֹּב לְיָנִיחַ מֶלֶךְ רְאוּבֵן וְגָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לֵאמֹר: כְּבוֹא הַסֵּפֶר הַזֶּה לְיָדְךָ וְלָקַחְתָּ אֶת אַנְשֵׁי חֵילְךָ וְאֶת פִּינְחָס הַכֹּהֵן וַחֲצוֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה וַהֲבֵאתֶם

א) הַרְבֵּה. ב) פַּחְדְּךָ. ג) יַבְהִילֵנִי. ד) מִצְרַיִם. ה) פְּסִילֶיךָ. ו) מַה מִּשְׁפַּט הָאֲנָשִׁים וְתָאֳרָם.
ז) זיך עראייפערן, Раззадориться.

קעב. נֵר לַמָּאוֹר

בַּיָּמִים הָהֵם הָיְתָה אִשָּׁה עֲשִׁירָה מְאֹד דְּבוֹרָה שְׁמָהּ. וַיִּהְיוּ לָהּ תְּמָרִים בִּירִיחוֹ וּכְרָמִים בְּרָמָה וְזֵיתִים בְּבִקְעַת בֵּית אֵל. וְלֹא שָׂמָה הָאִשָּׁה הַהִיא לֵב אֶל עָשְׁרָהּ וְאֶל כְּבוֹדָהּ וַתֹּאמַר: אֶעֶבְדָה נָּא אֶת יְיָ וְהָלַכְתִּי אַחֲרָיו. וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ אֶת בָּרָק בַּעְלָהּ וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ תּוֹרַת יְיָ וַתֹּאמֶר לוֹ: שְׁמַע נָא בְּקוֹלִי וְהָלַכְתָּ שִׁילֹה וְהֵבֵאתָ אֶת הַפְּתִילוֹת א) אֲשֶׁר אָנֹכִי עוֹשָׂה לְמִקְדַּשׁ יְיָ וְנִמְנֵיתָ אֶת צַדִּיקָיו וְיִיטַב לָךְ. וַיִּשְׁמַע בָּרָק בְּקוֹל דְּבוֹרָה אִשְׁתּוֹ וַיֵּלֶךְ שִׁילֹה וַיָּבֵא אֶת הַפְּתִילוֹת מַעֲשֵׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּשִׂימוּ אוֹתָן בַּמְּנוֹרוֹת וְהָאֲרָנָה בֵּית יְיָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵחֵלָּה דְבוֹרָה לַעֲשׂוֹת פְּתִילוֹת עָבוֹת כִּי אָמְרָה יִגְדַּל אוֹרָן, — וַיִּיטַב בְּעֵינֵי יְיָ אֲשֶׁר עָשְׂתָה וַיֹּאמַר: יַעַן לֹא חַסְתְּ עַל עֲמָלֵךְ וַתַּרְבִּי אוֹרִי, — עַל כֵּן אַרְבֶּה גַּם אֲנִי אוֹרֵךְ בִּיהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם וְהָיָה שְׁמֵךְ וְזִכְרֵךְ עַד הָעוֹלָם. וְכַאֲשֶׁר תּוֹסִיף דְּבוֹרָה לִשְׂגּוֹת ב) בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ כֵּן הִתְחַכְּמָה וְהִשְׂכִּילָה וְכֵן יָנוּחַ עָלֶיהָ רוּחַ יְיָ — רוּחַ דַּעַת וּבִינָה. וַתִּתְנַבֵּא דְבוֹרָה וַתִּתְקַדֵּשׁ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּכָּבֵד בְּתוֹכָם, וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמִּשְׁפָּט. וַתֵּרֶא דְבוֹרָה, כִּי מַרְבֶּה הָעָם לַעֲלוֹת אֵלֶיהָ, וַתֵּצֵא מִבֵּיתָהּ וַתֵּשֶׁב תַּחַת הַתֹּמֶר ג), כִּי אָמְרָה: יֵדְעוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִרְאוּ כִּי לֹא לִכְבוֹדִי וְלִכְבוֹד בֵּית אָבִי עוֹלִים הָאֲנָשִׁים אֵלַי, כִּי אִם לְהִשָּׁפֵט וְלִשְׁמֹעַ דְּבַר יְיָ!

קעג. סִיסְרָא הַגִּבּוֹר.

וַיּוֹסִיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ וַיִּתְּנֵם בְּיַד יָבִין מֶלֶךְ כְּנַעַן, וְשַׂר צְבָאוֹ סִיסְרָא. וְסִיסְרָא אִישׁ גִּבּוֹר מְאֹד וַיִּכְבֹּשׁ אֲרָצוֹת רַבּוֹת וַיַּכְנַע ד) עַמִּים רַבִּים וְאִישׁ לֹא הִתְיַצֵּב לְפָנָיו, כִּי שְׁאָגָה ה) הָיְתָה לוֹ כַּלָּבִיא וּבְגִשְׁתּוֹ אֶל חוֹמָה וְהִפִּילָהּ בְּקוֹלוֹ. וּתְשַׁע מֵאוֹת סוּסִים הָיוּ אֲסוּרִים בְּמֶרְכַּבְתּוֹ, וּכְעָבְרוֹ בְּשָׂדוֹת וִיעָרִים וְרָאָה אֲרָיוֹת וּנְמֵרִים, — וְהִרְעִים עֲלֵיהֶם בְּקוֹלוֹ וְהָמַם אוֹתָם וְהֶחֱרִידָם עַד מְאֹד וְעָמְדוּ עַל מְקוֹמָם מִבִּלְתִּי יְכֹלֶת לָסוּר מִמֶּנּוּ וָהָלְאָה. וַתְּהִי חִתַּת ו) סִיסְרָא עַל הָאָדָם וְהַחַיָּה וְעַל עוֹף הַשָּׁמַיִם, וְגַם דְּגֵי הַיָּם יָרְאוּ מִפָּנָיו, כִּי בְרִדְתּוֹ הַמַּיְמָה לִרְחֹץ בְּשָׂרוֹ וְנֶאֶחֱזוּ דָגִים הַרְבֵּה מְאֹד בִּזְקָנוֹ הָאָרֹךְ וְהָיוּ לוֹ וְלַאֲנָשָׁיו לְאָכְלָה. וַיִּגְבַּהּ לֵב סִיסְרָא וַיֹּאמַר: מִי יִדְמֶה לִי וּמִי יִשְׁוֶה לִי? וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן רָם לְבַב סִיסְרָא וַיֹּאמֶר אֵין כָּמוֹנִי בְּכָל הָאָרֶץ, עַל כֵּן יִפֹּל בְּיַד אִשָּׁה וְהָיָה לָבוּז ז)!

קעד. תַּחַת מַיִם חָלָב.

וַיִּנָּגֵף ח) סִיסְרָא לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּנָס בְּרַגְלָיו וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי אֹהֶל יָעֵל אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי. וַתֵּצֵא יָעֵל לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלָיו: סוּרָה אֲדוֹנִי סוּרָה אֵלַי אַל תִּירָא. וַיָּסַר אֵלֶיהָ הָאֹהֱלָה וַיֹּאמַר: הַסְתִּירִינִי נָא וְהָיָה אִם אִישׁ יָבֹא וּשְׁאֵלֵךְ: הֲיֵשׁ פֹּה אִישׁ? וְאָמַרְתְּ אָיִן! וַתַּעֲנֵהוּ יָעֵל לֵאמֹר: שְׁכַב וּשְׁקוֹט ט) וְכִסִּיתִיךָ בַּשְּׂמִיכָה י). וַיֹּאמֶר סִיסְרָא: הַשְׁקִינִי נָא מְעַט מַיִם כִּי צָמֵאתִי! וַתֹּאמֶר יָעֵל בְּלִבָּהּ: הָבָה אַשְׁקֵהוּ חָלָב וְהָיָה כִּי יַחֲרִישׁ וְלֹא יֹאמַר לִי: מַדּוּעַ נָתַתְּ לִי חָלָב וְאָנֹכִי שָׁאַלְתִּי מִמֵּךְ מָיִם — וְיָדַעְתִּי כִּי נָמֵם יא) לְבָבוֹ וַיֹּאבְדוּ עֶשְׁתֹּנוֹתָיו יב). וַתַּעַשׂ לוֹ יָעֵל כֵּן כַּאֲשֶׁר חָשְׁבָה וַיֵּשְׁתְּ סִיסְרָא וַיֵּרָדַם יג). וַתֹּאמֶר יָעֵל בְּלִבָּהּ: רַבּוּ חַלְלֵי

א) צינדליכט, Фитиль. ב) לַעֲסוֹק. ג) פַּאלְמֶע, Пальма. ד) אונטעריאכען, Подчинить.
ה) קוֹל. ו) אֵימַת. ז) לְחֶרְפָּה. ח) הֻכָּה. ט) Успокойся. י) טעפפיך, Коверъ. יא) חָרַד.
יב) מַחְשְׁבוֹתָיו. יג) יָשֵׁן

עוֹבֶדֶת יְיָ אַתָּה, וּמַדּוּעַ נִשְׁבַּרְתָּ לְכַהֵן לַפֶּסֶל הַזֶּה? וַיַּעַן אוֹתָם הַנַּעַר הַלֵּוִי וַיֹּאמַר: עָנִי אָנִי, וָאֶזְכֹּר אֶת דִּבְרֵי אָבִי אֲשֶׁר אָמַר לִי לֵאמֹר: כִּי תָמוּךְ א) וְלֹא יִהְיֶה לְךָ לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ, וְעָבַדְתָּ כָּל עֲבוֹדָה וְלֹא תֵבוֹשׁ וְלֹא תִכָּלֵם, כִּי טוֹב הֱיוֹת עֶבֶד שָׂבֵעַ מִמִּתְכַּבֵּד וַחֲסַר לָחֶם. עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר וְאֶחָד מֵעוֹבְדֵי הַפֶּסֶל בָּא וַיֹּאמֶר לַנַּעַר: הַקְרִיבָה נָא לְפִסְלֵנוּ אֶת הַיּוֹנָה וְאֶת הַכֶּבֶשׂ אֲשֶׁר הֵבֵאתִי! וַיַּעַן הַנַּעַר וַיֹּאמַר: לָמָּה תַחְפֹּץ בַּדָּבָר הַזֶּה? הֵן הַפֶּסֶל אֵינֶנּוּ רֹאֶה וְאֵינֶנּוּ שׁוֹמֵעַ וְאֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ מְאוּמָה, — לֹא יוֹעִילְךָ וְלֹא יַצִּילְךָ בְּיוֹם צָרָה! וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: אֲבָל אִשְׁתִּי צִוַּתְנִי לֵאמֹר: אַל תֵּרָאֶה אֶת פְּנֵי הַפֶּסֶל רֵיקָם! וַיַּעַן הַנַּעַר הַלֵּוִי וַיֹּאמַר: אִם כֵּן אֵפוֹא זֹאת עֲשֵׂה: קַח קְעָרָה מְלֵאָה סֹלֶת ב) וְשַׂמְתָּ בָהּ עֶשֶׂר בֵּיצִים וְהֵבֵאתָ אֵלַי וְהָלַכְתָּ וְשַׁבְתָּ לְבֵיתֶךָ. וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הַנַּעַר הַלֵּוִי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁב הָאִישׁ לְבֵיתוֹ וַיִּקַּח הַנַּעַר אֶת הַסֹּלֶת וְאֶת הַבֵּיצִים וַיַּעֲשֶׂן תֻּפִינִים ג) וַיֹּאכְלֵם. כָּכָה יַעֲשֶׂה הַנַּעַר הַלֵּוִי כָּל הַיָּמִים.

וַיְהִי כְּהַרְבּוֹת הָעָם לְקַטֵּר לַפֶּסֶל וַיַּעַל עֲתַר ד) עֲנַן הַקְּטֹרֶת וַיִּתְעָרֵב ה) בְּעֶשֶׁן הַמַּעֲרָכָה אֲשֶׁר בְּשִׁילֹה, אֲשֶׁר הִקְטִירוּ שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַייָ. וַיִּרְאוּ הַמַּלְאָכִים כִּי כֵן וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמְרוּ: אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמִים! הִנֵּה עֲשַׁן שִׁקּוּץ ו) מִיכָה מִתְעָרֵב בַּעֲשַׁן הַמַּעֲרָכָה, עַל כֵּן הוֹאֶל נָא, יְיָ, וּנְתַתָּנוּ לִנְדֹּף ז) אֶת הֶעָשָׁן הַהוּא וְכַלֵּינוּ אוֹתוֹ לְבִלְתִּי הִתְעָרְבוֹ עוֹד בַּעֲשַׁן הַמַּעֲרָכָה! וַיַּעַן יְיָ אֶת הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמַר: רְאוּ נָא, הִנֵּה אֲנָשִׁים רַבִּים תּוֹעִים ח) בְּמִדְבַּר עַמּוֹן וּבְהָרֵי גִלְעָד: לְשׁוֹנָם בַּצָּמָא נָשַׁתָּה ט), עֵינֵיהֶם תֶּחְשַׁכְנָה מֵעֲלָפוֹת י) רָעָב, יֵלְכוּ וְיִכָּשְׁלוּ, יִפְּלוּ וְלֹא יוּכְלוּ קוּם, — וּפִתְאֹם יֵרָאֶה לָהֶם עַמּוּד עָשָׁן עוֹלֶה מִנֶּגֶב . . . וְהִתְחַזְּקוּ הָאֹבְדִים יא) וְאִמְּצוּ כֹחָם וְהָלְכוּ הָלֹךְ וְקָרֵב אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נִרְאָה שָׁם עַמּוּד הֶעָשָׁן, וּבְבוֹאָם אֶל בֵּית מִיכָה, — וְקָם וְהֶאֱכִילָם וְהִשְׁקָם וְנָתַן לָהֶם מָקוֹם לָנוּחַ וְהֵיטִיב עִמָּהֶם! וְעַתָּה אַל תְּקַנְאוּ לִכְבוֹדִי וְאַל תִּנְדְּפוּ אֶת עֶשֶׁן פֶּסֶל מִיכָה! יַעֲלֶה נָא וְגָבַהּ מְאֹד מְאֹד וְהָיָה תָמִיד לְאוֹת לְכָל תֹּעֶה מִדַּרְכּוֹ, לָרָעֵב וְלַצָּמֵא, כִּי יְשׁוּעָתָם קְרוֹבָה, וְהָיָה הַדָּבָר הַזֶּה גַּם לָכֶם לְאוֹת, כִּי אֵין טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ מֵהַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לְאָדָם.

קעא. שְׂכַר כָּבוֹד – כָּבוֹד.

וַיֶּחֶטְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְחַזֵּק יְיָ עֲלֵיהֶם אֶת עֶגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב וַיָּרַע לָהֶם עַד מְאֹד. וַיַּרְא אֵהוּד בֶּן גֵּרָא אֶת עֱנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת פִּשְׁעֵיהֶם וְחַטֹּאתֵיהֶם כִּי רַבּוּ, וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: הֵן יָדֹעַ יָדַע יְיָ כִּי עַמּוֹ אֲשֶׁר הוּא מוֹצִיא מִמִּצְרַיִם יַקְצִיפוּהוּ וְעָשׂוּ עֵגֶל וְהִשְׁתַּחֲווּ לוֹ, — וּבְכָל זֹאת לֹא שָׂם לֵב בִּלְתִּי אִם לֶעֱנוּתָם וַיּוֹצִיאֵם מִבֵּית עֲבָדִים וַיַּעַשׂ לָהֶם נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת, — וְעַתָּה יִהְיֶה נָא מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ מוֹפְתִי יב) — לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְדָבְקָה בוֹ. הָבָה אָקוּם אוֹשִׁיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֶעֱלַמְתִּי עֵינַי מֵחַטֹּאתֵיהֶם וּמִפִּשְׁעֵיהֶם וְלֹא אָשִׂים לֵב בִּלְתִּי אִם לֶעֱנוּתָם וּלְצָרָתָם. וַיָּקָם אֵהוּד וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֶל עֶגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב וַיֹּאמֶר לוֹ: דְּבַר אֱלֹהִים לִי אֵלֶיךָ! כִּשְׁמוֹעַ עֶגְלוֹן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיְמַהֵר וַיָּקָם מֵעַל הַכִּסֵּא! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן כִּבְּדַנִי עֶגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב כִּי שָׁמַע שְׁמִי וַיָּקָם מֵעַל כִּסְאוֹ, — עַל כֵּן תֵּצֵא מִמֶּנּוּ רוּת וְיָצָא מִמֶּנָּה בֵּן יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא יְיָ לְמֶלֶךְ.

א) כִּי תִהְיֶה עָנִי. ב) קֶמַח טוֹב. ג) אָפָה אוֹתָם. ד) מַרְבִּית. ה) הִתְבּוֹלֵל. ו) פֶּסֶל. ז) לִרְחוֹת.
ח) Блуждаютъ. ט) נֶעֱקֶרֶת. י) חֻלְשׁוֹת. יא) הַתּוֹעִים. יב) לְמָשָׁל לִי

מֵהֶם, עַל כֵּן לֵךְ בְּכֹחֲךָ זֶה וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִכַּף מִדְיָן!

קעט. צָרַת רַבִּים.

וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל יְיָ: אִם יֶשְׁךָ מוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, — הִנֵּה אָנֹכִי מַצִּיג אֶת גִּזַּת א) הַצֶּמֶר בַּגֹּרֶן; אִם טַל יִהְיֶה עַל הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל כָּל הָאָרֶץ חֹרֶב ב), — וְיָדַעְתִּי כִּי תוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּיָדִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיֹּאמֶר יְיָ: הָיֹה יִהְיֶה כֵּן; אוּלָם שְׁמִי לֹא יִקָּרֵא עַל הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה הַמַּעֲצִיב אֶת כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל! וַיְהִי כֵן. וַיַּשְׁכֵּם גִּדְעוֹן מִמָּחֳרָת וַיֹּאמֶר אֶל הָאֱלֹהִים: יְהִי נָא חֹרֶב אֶל הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל הָאָרֶץ יִהְיֶה טָל! וַיֹּאמֶר יְיָ: הֵיטִיב גִּדְעוֹן אֲשֶׁר שָׁאַל מִמֶּנִּי לָתֵת טַל עַל כָּל הָאָרֶץ לְהַרְווֹתָהּ ג) וּלְהַצְמִיחָהּ! הִנְנִי אֶעֱשֶׂה כִּדְבָרָיו, וְנִקְרָא שְׁמִי עַל הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה הַמְשַׂמֵּחַ לְבַב אֱנוֹשׁ! וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים כֵּן בַּלַּיְלָה הַהוּא!

קפ. שְׁלשָׁה דְבָרִים.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַכּוֹת גִּדְעוֹן אֶת שָׂרֵי מִדְיָן וְאֶת אַנְשֵׁיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: מְשָׁל בָּנוּ גַּם־אַתָּה, גַּם־בִּנְךָ, גַּם בֶּן־בְּנֶךָ, כִּי הוֹשַׁעְתָּנוּ מִיַּד מִדְיָן! וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם גִּדְעוֹן: לֹא אֶמְשׁוֹל אֲנִי בָּכֶם וְלֹא יִמְשׁוֹל בְּנִי בָּכֶם, — יְיָ יִמְשׁוֹל בָּכֶם! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אָמַר גִּדְעוֹן אֶת שְׁלשֶׁת הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה, עַל כֵּן יִמְלֹךְ אֶחָד מִבָּנָיו עַל יִשְׂרָאֵל עִמִּי שָׁלשׁ שָׁנִים!

קפא. מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת גִּדְעוֹן וַיִּשְׂכֹּר אֲבִימֶלֶךְ בְּנוֹ אֲנָשִׁים רֵיקִים וּפוֹחֲזִים ד) וַיָּבֹא בֵית אָבִיו וַיַּהֲרֹג אֶת אֶחָיו בְּנֵי אָבִיו שִׁבְעִים אִישׁ עַל אֶבֶן אֶחָת, כִּי אָמַר: אַל יִמְשְׁלוּ הֵמָּה בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, — וּמָשַׁלְתִּי אָנֹכִי לְבַדִּי בָּהֶם! וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יַעַן הֵרַע אֲבִימֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת, עַל כֵּן תַּשְׁלֵךְ עָלָיו אִשָּׁה אֶבֶן וְהֵרַצָּה ה) אֶת גֻּלְגָּלְתּוֹ ו) וָמֵת!

קפב. עַל הַר גְּרִזִּים.

וְיוֹתָם בֶּן גִּדְעוֹן הַקָּטָן לֹא הוּמַת, כִּי נֶחְבָּא, וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲמֹד בְּרֹאשׁ הַר גְּרִזִּים לְקַלֵּל אֶת בַּעֲלֵי שְׁכֶם עַל עָזְרָם אֶת אֲבִימֶלֶךְ לַהֲרֹג אֶת אֶחָיו. וַיֹּאמֶר יוֹתָם: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְאָמְרוּ הַכּוּתִים: לָנוּ הַר גְּרִזִּים, כִּי שָׁם נִתְּנוּ הַבְּרָכוֹת; אוּלָם לֹא כֵן הַדָּבָר, כִּי עָמְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַר עֵיבָל וַיְקַלְלוּ, וַתָּבֹא קִלְלָתָם אֶל הַר גְּרִזִּים, וְעַל כֵּן עָמַדְתִּי גַם אֲנִי עַל הַר גְּרִזִּים לְקַלֵּל אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת בַּעֲלֵי שְׁכֶם. וְאַחַר נָשָׂא יוֹתָם קוֹלוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הָלֹךְ הָלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִמְשֹׁחַ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ, וַיֹּאמְרוּ לְעָתְנִיאֵל בֶּן קְנַז מִזֶּרַע יְהוּדָה לֵאמֹר: כְּזַיִת רַעֲנָן ז) אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יְפֵה תֹאַר אַתָּה בְּעֵינֵינוּ, — אָנָּא מָלְכָה עָלֵינוּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵשִׁיב עָתְנִיאֵל אֶת פְּנֵיהֶם ח). וַיֹּאמְרוּ אֶל דְּבוֹרָה אֵשֶׁת לַפִּידוֹת: מָתְקוּ לָנוּ דְּבָרַיִךְ כִּתְאֵנָה! הוֹאִילִי נָא מָלְכִי עָלֵינוּ! וַתָּשֶׁב דְּבוֹרָה אֶת פְּנֵיהֶם. וַיֹּאמְרוּ לְגִדְעוֹן אָבִי: כַּגֶּפֶן אֲשֶׁר תִּירוֹשָׁהּ ט) יְשַׂמַּח אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ; הוֹאִילָה נָא מָלְכָה עָלֵינוּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר גַּם אָבִי מֵאֵן לִמְלֹךְ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,

א) וואָללענשור, Стриженная Шерсть, ב) יְבֹשֶׁת. ג) לְהַשְׁקוֹתָהּ. ד) אֲנָשִׁים נִמְהָרִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם. ה) וַתְּשַׁבְּרָה. ו) רֹאשׁוֹ. ז) לַח וְיָרֹק וְשָׁמֵן. ח) לֹא עָשָׂה בַּקָּשָׁתָם. ט) יֵינָהּ.

סִיסְרָא וַעֲצוּמִים א) הֲרוּגָיו, וְעַתָּה כִּי יִמָּלֵט ב) וְשָׁב לְאַרְצוֹ, — וְהוֹסִיף לַעֲרוֹץ ג) אֱנִישׁ מִן הָאָרֶץ וְלִשְׁפֹּךְ דָּם רָב, הָבָה אָבוֹא אֵלָיו בַּלָּאט וְתָקַעְתִּי אֶת יְתַד הָאֹהֶל בְּרַקָּתוֹ ד) וָמֵת. וַיֵּהָרֵג סִיסְרָא הַגִּבּוֹר וַיָּמָת מִיתָה מְשֻׁנָּה. וַיְהִי שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ לְחֶרְפָּה וּלְדִרְאוֹן ה) עוֹלָם

קעה. הַר תָּבוֹר.

וַיְהִי כִּי הֻכּוּ אַנְשֵׁי חֵיל סִיסְרָא וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים עַל הַר תָּבוֹר וַיֹּאמֶר יְיָ: זָכַרְתִּי לְהָהָר הַזֶּה יוֹם בּוֹאוּ הַמִּדְבָּרָה וּתְחִנָּתוֹ אֲשֶׁר הִתְחַנֵּן אֵלַי לֵאמֹר: תִּנָּתֵן הַתּוֹרָה עָלַי וְיֵאָמֵר עַל רֹאשִׁי: אָנֹכִי יְיָ! ו) עַתָּה אֲגַמְּלֵהוּ ז) כְּצִדְקוֹ וְעָלְתָה דְבוֹרָה בוֹ וְקָרְאָה לֵאמֹר: אָנֹכִי לַיְיָ אָנֹכִי אָשִׁירָה!

קעו. מַשְׁפִּיל גֵּאִים יְיָ.

וּבְשִׁיר דְּבוֹרָה לַיְיָ וּבְהַגִּידָהּ גְּבוּרוֹתָיו וַחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר עָשָׂה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַתִּשְׁכַּח כִּי גֵּאֶה וְגָאוֹן שָׂנֵא יְיָ, וַתֹּאמַר: מָה רַע וָמַר הָיָה גּוֹרַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד שַׁקַּמְתִּי ח) דְּבוֹרָה, שַׁקַּמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל! וַיְהִי אַךְ הוֹצִיאָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּיהָ וַתָּסַר מֵעָלֶיהָ רוּחַ יְיָ, וַיֵּלֶךְ קוֹלָהּ הָלֹךְ וְשָׁפֵל הָלֹךְ וְקָטֹן עַד כִּי לֹא נִשְׁמַע עוֹד; וַיַּחְשְׁבוּהָ שׁוֹמְעֵי שִׁירָתָהּ לִישֵׁנָה וַיִּקְרְאוּ אֵלֶיהָ וַיֹּאמְרוּ: עוּרִי ט) עוּרִי, דְּבוֹרָה, עוּרִי עוּרִי דַּבְּרִי שִׁיר!

קעז. בֵּן מְכַבֵּד אָב.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וְאַנְשֵׁי מִדְיָן הִתְגַּבְּרוּ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת יְבוּל י) הָאָרֶץ וְלֹא הִשְׁאִירוּ מִחְיָה יא) בְּיִשְׂרָאֵל. וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי מִדְיָן מְעָרוֹת וַיִּסָּתְרוּ בָהֶן וַיַּחְבְּטוּ יב) שָׁם אֶת תְּבוּאַת שְׂדוֹתֵיהֶם. וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה, וְגִדְעוֹן וְיוֹאָשׁ אָבִיו עוֹמְדִים בַּגַּת יג) לַחְבֹּט חִטִּים וּלְבָרְרָן יד), וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל אָבִיו: אָבִי הַטּוֹב! הִנֵּה זָקַנְתָּ וָשַׁבְתָּ טו) וְכֹחֲךָ עֲזָבְךָ, וְעַל כֵּן הוֹאֶל נָא אָבִי וְשַׁבְתָּ אֶל בֵּיתְךָ, פֶּן יָבֹאוּ הַמִּדְיָנִים עַד הֲלוֹם וּמְצָאוּךָ וְהֵרֵעוּ לָךְ. וַיֹּאמֶר יוֹאָשׁ אֶל גִּדְעוֹן בְּנוֹ: אֲבָל מַה־נַּעֲשֶׂה וְלֶחֶם אֵין בַּבָּיִת? וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן: אָנֹכִי אָנֹכִי אֶחְבֹּט אֶת הַחִטִּים וְבֵרַרְתִּי אוֹתָן; וְהָיָה כִּי יָקוּמוּ עָלַי הַמִּדְיָנִים, — וְנִלְחַמְתִּי עִמָּהֶם וַיְיָ יַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינָיו. וַיִּיטְבוּ דִבְרֵי גִדְעוֹן בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יַעַן אֲשֶׁר כִּבֵּד גִּדְעוֹן אֶת אָבִיו וַתִּיקַר לוֹ נַפְשׁוֹ עַד מְאֹד, עַל כֵּן אֲגַדְּלֵהוּ וַאֲרוֹמְמֵהוּ וְשַׂמְתִּיו לְאָב לְיִשְׂרָאֵל עַמִּי!

קעח. שְׂכַר סַנֵּגוֹרְיָא טז).

וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ אֶל גִּדְעוֹן וַיֹּאמֶר אֵלָיו: יְיָ עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל! וַיַּעַן גִּדְעוֹן וַיֹּאמַר: אֲדוֹנִי! אֶמֶשׁ בְּלֵיל פֶּסַח סִפֵּר לִי אָבִי אֶת הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְאָמְרָה אֶל לִבִּי: אִם צַדִּיקִים הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ וַיִּמְצְאוּ חֵן בְּעֵינָיו וַיַּעַשׂ לָהֶם נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת, תַּעֲמֹד נָא לָנוּ זְכוּתָם יז) בְּעֵת צָרָתֵנוּ וְהוֹשִׁיעָנוּ לְמַעַן שְׁמָם; וְאִם לֹא בְצִדְקָתָם וּבְיֹשֶׁר לְבָבָם כִּי אִם בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים גְּאָלָם מִיַּד צָר, — יוֹאֶל נָא יְיָ וְעָשָׂה גַם אִתָּנוּ חֶסֶד חִנָּם וְהוֹשִׁיעֵנוּ מִכַּף אוֹיְבֵינוּ! וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל גִּדְעוֹן: יַעַן אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ טוֹבָה עַל בָּנַי וַתָּשֶׁב יח) אֶת חֲמָתִי יט)

א) מְרֻבִּים. ב) יִנָּצֵל. ג) לְהַפִּיל אֵימָה וָפַחַד. ד) Високъ. ה) לְבוּשָׁה. ו) עַיֵּן פֶּרֶק ס"א, „רִיב הֶהָרִים". ז) אֲשַׁלֵּם. ח) עַד אֲשֶׁר קַמְתִּי. ט) הָקִיצִי. י) תְּבוּאַת. יא) מַאֲכָל וּמָזוֹן. יב) דָּשׁוּ. יג) דרעשטענגע, Гумно. יד) הָנִיעַ בִּכְבָרָה, בויטלען, Сѣять. טו) שַׂעֲרוֹתֶיךָ הִלְבִּינוּ. טז) פערטהיידיגונג, Защита. יז) פערדיענסט, Заслуга. יח) הֲסִירוֹתָ. יט) כַּעְסִי.

לְרָעָבָם, — וְרָשַׁשְׁתִּי א) עַד מְאֹד! הָבָה אֶעֶזְבָה אֶת עַמִּי וְאֶת אֶרֶץ מוֹלַדְתִּי וְיָצָאתִי לָגוּר בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה! וַיְהִי כְּבוֹא אֱלִימֶלֶךְ וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו אַרְצָה מוֹאָב וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ שָׁם וַתִּשָּׁאֵר נָעֳמִי וּשְׁנֵי בָנֶיהָ. וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מוֹאֲבִיּוֹת אֶת עָרְפָּה וְאֶת רוּת בְּנוֹת עֶגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב, וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים.

קפו. נָעֳמִי וְכַלּוֹתֶיהָ.

וְרוּת וְעָרְפָּה הָיוּ נָשִׁים טוֹבוֹת לֵבָב מְאֹד, וַתֶּאֱהַבְנָה אֶת נָעֳמִי חֲמוֹתָן וַתִּדְבַּקְנָה בָהּ וַתַּעֲשֶׂינָה חֶסֶד וּצְדָקָה כְּכֹל אֲשֶׁר הוֹרְתָה ב) לָהֶן נָעֳמִי. וַיָּמוּתוּ מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן וַתִּשָּׁאֵר נָעֳמִי מִשְּׁנֵי יְלָדֶיהָ וְאִישָׁהּ וַתֵּבְךְּ הַרְבֵּה בֶּכֶה. וַתְּקוֹמֵמְנָה רוּת וְעָרְפָּה לְנַחֵם אֶת נָעֳמִי וַתֹּאמַרְנָה לָהּ: אָמְנָם הֵמַר לָנוּ יְיָ עַד מְאֹד; אוּלָם נִבְטַח נָא בּוֹ וְרִחֵם עָלֵינוּ וְלֹא יוֹסִיף לְיַכְרֵנוּ! וְעַתָּה, חֲמוֹתֵנוּ הַטּוֹבָה, אַל תִּירָאִי! אֲנַחְנוּ לֹא נַעַזְבֵךְ לְעֵת כָּזֹאת וְיָשַׁבְנוּ אִתָּךְ וְהָלַכְנוּ יַחַד אֶל כָּל אֲשֶׁר תֵּלֵכִי, כִּי יָקַרְתְּ לָנוּ מְאֹד מְאֹד! וַתֹּאמֶר נָעֳמִי: בְּרוּכוֹת אַתֶּן כַּלּוֹתַי לַיְיָ כִּי נִחַמְתּוּנִי וַתְּדַבֵּרְנָה אֵלַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְעַתָּה דְּעֶנָה, בְּנוֹתַי, כִּי לֹא אוֹסִיף שֶׁבֶת בְּאַרְצְכֶן, — וְהָלַכְתִּי לְאֶרֶץ מוֹלַדְתִּי; אֶפֶס כִּי צַר לִי מְאֹד כִּי רַשְׁתִּי וּבְיָדִי אֵין גַּם אֲגוֹרָה ג) אַחַת לָתֵת לָכֶן אֶת כֶּסֶף כְּתֻבַּתְכֶן ד). וַתַּעַן רוּת וְעָרְפָּה וַתֹּאמַרְנָה: אַל נָא תָּשִׁיתִי לֵב לַדָּבָר הַזֶּה! תָּשֹׁב נָא נַפְשֵׁךְ לִמְנוּחָתָהּ, וְהָיָה הַדָּבָר הַזֶּה יָקָר לָנוּ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף!

קפז. רוּת.

בַּיָּמִים הָהֵם שָׁמְעָה נָעֳמִי אֶת הָרְכָלִים ה) הַסּוֹבְבִים בֶּעָרִים אֹמְרִים: פָּקַד יְיָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָתֵת לָהֶם לָחֶם! וַתָּקָם נָעֳמִי וְכַלּוֹתֶיהָ לָשׁוּב אֶל אֶרֶץ יְהוּדָה. וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ אֶת כַּלּוֹתֶיהָ מַרְחִיקוֹת מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם, וַתֹּאמֶר לָהֶן: שֹׁבְנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּהּ וְעָשָׂה יְיָ עִמָּכֶן חֶסֶד וְהֵיטִיב לָכֶן כַּאֲשֶׁר הֵיטַבְתֶּן לִי! וַתֹּאמַרְנָה לָהּ: כִּי אִתָּךְ נָשׁוּב לְעַמֵּךְ! וַתּוֹסֶף נָעֳמִי לְדַבֵּר אֲלֵיהֶן דָּבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן, — וַתִּשַּׁק עָרְפָּה לַחֲמוֹתָהּ וַתִּפָּרֵד מֵעִמָּהּ. וְרוּת דָּבְקָה בָּהּ. וַתֹּאמֶר נָעֳמִי אֶל רוּת: רְאִי נָא הִנֵּה שָׁבָה עָרְפָּה יְבִמְתֵּךְ ו) אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ, שׁוּבִי גַם אָתְּ! וַתֹּאמֶר רוּת: אַל נָא תִּפְגְּעִי ח) בִּי לְעָזְבֵךְ! וַיְהִי כִּרְאוֹת נָעֳמִי כִּי דָבְקָה רוּת אַחֲרֶיהָ בְּכָל לִבָּהּ וּבְכָל נַפְשָׁהּ וַתֹּאמֶר לָהּ: לָמָּה תֵלְכִי עִמִּי אֶל אַרְצִי וְשָׁם לֹא תוּכְלִי לַעֲבוֹד אֶת אֱלֹהַיִךְ? וַתֹּאמֶר רוּת: אֱלֹהַיִךְ — אֱלֹהָי! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ נָעֳמִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֹּאמֶר לָהּ: יָדֹעַ תֵּדְעִי בִּתִּי כִּי עֹל ט) כָּבֵד אַתְּ מַעֲמִיסָה עָלָיִךְ! הֵן צִוָּה יְיָ אֶת עַמִּי שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת לַעֲשׂוֹתָן! וַתַּעַן רוּת וַתֹּאמַר: עַמֵּךְ עַמִּי! וַתֹּאמֶר נָעֳמִי: דְּעִי נָא בִּתִּי כִּי בְּבוֹאֵךְ בִּבְרִית אֱמוּנָתִי לֹא תוּכְלִי עוֹד לָלֶכֶת אֶל בָּתֵּי הַתֵּיאַטְרָאוֹת י) וְהַקִּרְקְסָאוֹת יא) כַּאֲשֶׁר הִסְכַּנְתְּ יב) מִנְּעוּרָיִךְ! וַתַּעַן רוּת וַתֹּאמֶר אֶל נָעֳמִי: בַּאֲשֶׁר תֵּלְכִי אֵלֵךְ! וַתּוֹסֶף נָעֳמִי לְדַבֵּר אֶל רוּת וַתֹּאמַר: דְּעִי נָא בִּתִּי, כִּי שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים בְּאַרְצִי הַהוֹרְגִים וְכוֹקְלִים, הַעוֹרְפִים וְחוֹנְקִים יג) אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲבוֹר תּוֹרַת יְיָ! וַתֹּאמֶר רוּת: בַּאֲשֶׁר תָּמוּתִי, — אָמוּת. וַתֹּאמֶר נָעֳמִי: יָדֹעַ תֵּדְעִי בִּתִּי כִּי לֹא תָלִין בַּת יִשְׂרָאֵל בְּבַיִת אֲשֶׁר מְזוּזָה אֵין בּוֹ! וַתַּעַן רוּת וַתֹּאמַר: גַּם מִפַּחַד לַיְלָה לֹא אִירָא, — כִּי בַּאֲשֶׁר תָּלִינִי אָלִין! וַתֵּרֶא נָעֳמִי

א) וְאֶהְיֶה רָשׁ. ב) לִמְּדָה. ג) פְּרוּטָה. ד) הַכֶּסֶף שֶׁהַבַּעַל מִתְחַיֵּב לָתֵת לְאִשְׁתּוֹ בְּיוֹם הִגָּרְשָׁהּ אוֹ אַחֲרֵי מוֹתוֹ. ה) הַסּוֹחֲרִים. ו) זָכָר. ז) אֵשֶׁת אֲחִי בַּעְלֵךְ. ח) תְּבַקְשִׁי. ט) מַשָּׂא. י) Театръ. יא) Циркъ. יב) הִתְרַגַּלְתְּ. יג) תּוֹלִים.

וַיֵּלְכוּ כֻלָּם אֶל הָאָטָד א) אֲשֶׁר אֵין לוֹ בִּלְתִּי אִם קוֹצִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ: מָלְכָה אַתָּה עָלֵינוּ! וַיִּשְׁמַע הָאָטָד אֶת דִּבְרֵיהֶם וַיִּשְׁתָּאֶה מְאֹד וַיֹּאמַר: אִם בֶּאֱמֶת אַתֶּם מוֹשְׁחִים אוֹתִי לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם בֹּאוּ חֲסוּ בְּצֵל קוֹצַי!... וְעַתָּה, בַּעֲלֵי שְׁכֶם! אִם בֶּאֱמֶת עֲשִׂיתֶם עִם גִּדְעוֹן וְעִם בֵּיתוֹ, — שִׂמְחוּ בַאֲבִימֶלֶךְ וְיִשְׂמַח גַּם־הוּא בָּכֶם! וְאִם אַיִן תֵּצֵא אֵשׁ מֵאֲבִימֶלֶךְ וְתֹאכַלְכֶם, וְתֵצֵא אֵשׁ מִכֶּם וְתֹאכַל אֶת אֲבִימֶלֶךְ;

קפג. בַּת יִפְתָּח.

וְיִפְתָּח הַגִּלְעָדִי הָלַךְ לְהִלָּחֵם אֶת בְּנֵי עַמּוֹן אֲשֶׁר לָחֲצוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחָזְקָה. וַיִּדַּר יִפְתָּח נֶדֶר לַיְיָ וַיֹּאמַר: אִם נָתוֹן תִּתֵּן אֶת בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי, — וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדַּלְתֵי בֵיתִי לִקְרָאתִי בְּשׁוּבִי בְשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה לַיְיָ וְהַעֲלִיתִיהוּ עוֹלָה. וַיִּתֵּן יְיָ אֶת בְּנֵי עַמּוֹן בְּיַד יִפְתָּח וַיִּכָּנְעוּ ב) מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיָּבֹא יִפְתָּח אֶל בֵּיתוֹ, — וְהִנֵּה בִתּוֹ יוֹצֵאת לִקְרָאתוֹ בְּתֻפִּים וּבִמְחוֹלוֹת. וַיִּקְרַע יִפְתָּח אֶת בְּגָדָיו וַיֹּאמַר: אֲהָהּ, בִּתִּי יְחִידָתִי, הַכְרֵעַ הִכְרַעְתִּנִי ג)! הִנֵּה אָנֹכִי נָדַרְתִּי לְהַעֲלוֹת עוֹלָה לַיְיָ אֶת כָּל הַיּוֹצֵא לִקְרָאתִי וְלֹא אוּכַל לָשׁוּב! וַתֹּאמֶר אֵלָיו בִּתּוֹ: אָבִי! הֵן לֹא צִוָּה יְיָ לְהַקְרִיב אֵלָיו נֶפֶשׁ אָדָם. וַיַּעַן יִפְתָּח וַיֹּאמַר: אוּלָם נָדַרְתִּי לֵאמֹר: אֲשֶׁר יֵצֵא מִדַּלְתֵי בֵיתִי לִקְרָאתִי בְּשׁוּבִי בְשָׁלוֹם, — וְהָיָה לַיְיָ! וַתַּעֲנֵהוּ בִתּוֹ וַתֹּאמַר: הִנְנִי אֲמוּתָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ יְיָ נְקָמוֹת מֵאוֹיְבֶיךָ מִבְּנֵי עַמּוֹן, — אוּלָם זְכָר נָא אָבִי הַטּוֹב, כִּי גַם יַעֲקֹב אָבִינוּ נָדַר נֶדֶר לַיְיָ לֵאמֹר: כֹּל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ! וּבְכָל זֹאת לֹא הִקְרִיב לַיְיָ גַּם אֶת אֶחָד מִבָּנָיו!

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא שָׁמַע יִפְתָּח לְדִבְרֵי בִתּוֹ, וַתֹּאמֶר לוֹ: יֵעָשֶׂה נָא לִי הַדָּבָר הַזֶּה! הַרְפֵּה מִמֶּנִּי שְׁנַיִם חֳדָשִׁים וְיָרַדְתִּי עַל הֶהָרִים אָנֹכִי וְרֵעוֹתַי וְאֶבְכֶּה עַל בְּתוּלַי ד). וַיֹּאמֶר לָהּ יִפְתָּח, לֵכִי!

קפד. פִּינְחָס וְיִפְתָּח.

וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיָּבֹאוּ אֶל פִּינְחָס הַכֹּהֵן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: לְכָה נָּא אֶל יִפְתָּח וְהִתַּרְתָּ ה) לוֹ אֶת נִדְרוֹ. וַיַּעַן פִּינְחָס וַיֹּאמַר: הֲנִקְלָה ו) בְעֵינֵיכֶם לָלֶכֶת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בֶּן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶל יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי? יָבֹא הוּא אֵלַי! וַיֵּלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ: לְכָה נָּא אֶל פִּינְחָס הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְהִתִּיר לְךָ אֶת נִדְרְךָ אֲשֶׁר נָדַרְתָּ לְהַעֲלוֹת בִּתְּךָ לַיְיָ וְחָיְתָה נַפְשָׁהּ! וַיַּעַן יִפְתָּח וַיֹּאמַר: אָנֹכִי רֹאשׁ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּקְצִינָם ז)! הַאָמְנָם תֹּאמְרוּ לִי לִהְיוֹת שָׁפָל בְּעֵינַי וְלָלֶכֶת אֶל פִּינְחָס?.. וַיֵּרְעוּ דִּבְרֵי פִינְחָס וְיִפְתָּח בְּעֵינֵי יְיָ עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: הִנְנִי אַשְׁפִּיל אֶת שְׁנֵי הַגֵּאִים הָאֵלֶּה! תָּסוּר נָא רוּחַ קָדְשִׁי מֵעִם פִּינְחָס וְהָיָה כְּאַחַד הָעָם. וּמֵת יִפְתָּח בְּתַחֲלוּאִים רָעִים וְנִשַּׁל ח) גּוּפוֹ אֵבָרִים ט) אֵבָרִים וְנִקְבְּרוּ בְּעָרֵי גִלְעָד!

קפה. אֱלִימֶלֶךְ.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם רָעָב בָּאָרֶץ, וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה לָגוּר בִּשְׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו. וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֳמִי וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן. וֶאֱלִימֶלֶךְ גָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל וַיְהִי רֹאשׁ הָעָם וּמַאֲשְׁרוֹ י). וַיֶּחֱזַק הָרָעָב בָּאָרֶץ וַיֹּאמֶר אֱלִימֶלֶךְ בְּלִבּוֹ: עַתָּה יָבֹא אֵלַי כָּל עָנִי וְכָל אֶבְיוֹן וְשָׁאֲלוּ מִמֶּנִּי לָתֵת לָהֶם לֶחֶם

א) הַקּוֹץ. ב) נִכְנְעוּ. ג) עָשִׂית אוֹתִי לְאִישׁ אֻמְלָל. ד) שְׁנוֹת נְעוּרַי. ה) וְהֵפַרְתָּ. ו) הֲדָבָר קַל.
ז) וּמוֹשְׁלָם. ח) וַיִּפֹּל. ט) גליעד, Членъ. י) וּמַנְהִיגוֹ.

יַּחַר וּלְקַחְתֶּן לָהּ; אוּלָם אִם תִּמְצָא שָׁלשׁ שִׁבֳּלִים לֹא תִגַּע בָּהֶן. מַבְדִּילוּ הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה אֶת רוּת מִיֶּתֶר הַנְּעָרוֹת הַמְלַקְּטוֹת בַּשָּׂדֶה, אֲשֶׁר הִשְׁמִיעוּ קוֹל צְחוֹק וַתַּפְרַעְנָה א) אֶת הַקּוֹצְרִים מֵעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּם וַתְּלַקֵּטְנָה מִכָּל הַבָּא בְּיָדָן, — וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל נַעֲרוֹ הַנִּצָּב עַל אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם הַקּוֹצְרִים לֵאמֹר: לְמִי הַנַּעֲרָה הַצְּנוּעָה ב) הַזֹּאת? וַיַּעַן הַנַּעַר וַיֹּאמַר: נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה הִיא, הַשָּׁבָה עִם נָעֳמִי מִשְּׂדֵי מוֹאָב!

קצא. כֹּחָהּ שֶׁל צְדָקָה.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בֹּעַז אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר אֶל רוּת: לִקְטִי בִתִּי בְּשָׂדִי וְאַל תַּעֲבוּרִי מִזֶּה לְשָׂדֶה אַחֵר! וַתִּשְׁתַּחוּ רוּת אֶל בֹּעַז וַתֹּאמַר: מַדּוּעַ מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַכִּירֵנִי, — וְאָנֹכִי נָכְרִיָּה? וַיַּעַן אוֹתָהּ בֹּעַז וַיֹּאמַר: שָׁמֹעַ שָׁמַעְתִּי עָלַיִךְ גַּם בַּבַּיִת, גַּם בַּשָּׂדֶה לֵאמֹר: לֵב טוֹב נָתַן יְיָ לְרוּת וַתֶּרֶב לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד עִם נָעֳמִי חֲמוֹתָהּ, וַתִּדְבַּק אַחֲרֶיהָ בְּכָל לִבָּהּ וַתַּעֲזֹב אֶת אָבִיהָ וְאִמָּהּ וְאֶת אֶרֶץ מוֹלַדְתָּהּ לָלֶכֶת אֶל עַם אֲשֶׁר לֹא יָדְעָה מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם. וְעַתָּה דְעִי בִתִּי כִּי גְדוֹלָה אַתְּ וְגָדוֹל שְׁמֵךְ, כִּי הַחֶסֶד אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לָאָדָם יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַד מְאֹד, וְכָל עוֹשָׂיו — בְּצֵל כְּנָפָיו יֶחֱסָיוּן ג)!

קצב. עֲתִידוֹת.

וַתִּשְׂמַח רוּת מְאֹד בְּשָׁמְעָהּ אֶת דִּבְרֵי בֹעַז הַטּוֹבִים וַתְּבָרְכֵהוּ. וַיֹּאמֶר לָהּ בֹּעַז: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְגִדֵּל יְיָ אוֹתָךְ וְיָצְאוּ מִמֵּךְ רָאשֵׁי יִשְׂרָאֵל וּמְאַשְּׁרָיו ד), וְהִקְדִּישׁ אֶחָד מֵהֶם מְאַת כִּכַּר זָהָב לְבֵית יְיָ! וְאַתְּ אַל תִּשְׁתָּאִי לִדְבָרַי וְאַל תִּשְׁתּוֹמְמִי עֲלֵיהֶם לֵאמֹר: תַּחַת מֶה יַעֲשֶׂה יְיָ כָּכָה לְאִשָּׁה אַלְמָנָה וַעֲנִיָּה כָּמוֹנִי הַיּוֹם? כִּי דִבַּרְתִּי אֵלַיִךְ בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵי הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים, אֲשֶׁר לוֹ הָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד וְהַגְּדֻלָּה וְהַתִּפְאֶרֶת, וּלְכֹל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִתְּנֵם. וַתֹּאמֶר רוּת אֶל בֹּעַז: בָּרוּךְ אַתָּה, אֲדוֹנִי, לַיְיָ כִּי נִחַמְתַּנִי וְכִי דִבַּרְתָּ עַל לִבִּי

קצג. בִּגְלַל שֵׁשׁ שְׂעוֹרִים.

וַיִּתֵּן בֹּעַז לְרוּת שֵׁשׁ אֵפוֹת ה) שְׂעוֹרִים וַיָּשֶׁת ו) עָלֶיהָ וַיֹּאמַר: שׁוּבִי נָא אֶל נָעֳמִי חֲמוֹתֵךְ וּמָכְרָה אֶת הַשְּׂעוֹרִים וְנָתְנָה אֶת הַכֶּסֶף בְּלֶחֶם וְהָיָה לָכֶן לְאָכְלָה, וְלֹא תֵלְכִי עוֹד בְּשָׂדֶה לְלַקּוֹט אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים! וַיִּיטַב בְּעֵינֵי יְיָ מְאֹד הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה בֹּעַז, וַיֹּאמַר: עַל כֵּן יֵצֵא מִמֶּנּוּ אִישׁ מְבֹרָךְ בְּשֵׁשׁ בְּרָכוֹת: בְּרוּחַ חָכְמָה וּבִינָה עֵצָה וּגְבוּרָה וְרוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ!

קצד. עוֹבֵד בֶּן רוּת אֲבִי יִשַׁי אֲבִי דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.

וַיִּקַּח בֹּעַז אֶת רוּת לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן. וַתִּקַּח נָעֳמִי אֶת הַיֶּלֶד וַתְּשִׁיתֵהוּ בְחֵיקָהּ וַתְּהִי לוֹ לְאֹמֶנֶת ז) וַתְּגַדְּלֵהוּ וַתֶּאֱהָבֵהוּ כַּאֲשֶׁר תֶּאֱהַב הָאֵם אֶת בְּנָהּ. וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם לֵאמֹר: יֻלַּד בֵּן לְנָעֳמִי. וַתִּקְרֶאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד. וַיְהִי כִּי נִשְׁמַע דְּבַר הִלָּקַח רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה לְאִשָּׁה לְבֹעַז רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְדַבְּרוּ הָאֲנָשִׁים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: לְעֵינֵינוּ בְּיָמֵינוּ הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי בָאָה נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה עֲנִיָּה וַחֲסֵרַת לֶחֶם לְבֵית לֶחֶם יְהוּדָה, וַתְּכַלְכֵּל אוֹתָהּ וְאֶת חֲמוֹתָהּ בְּלֶקֶט שִׁכְחָה ח) וּפֵאָה ט) אֲשֶׁר לִקְּטָה בְשָׂדֶה אַחֲרֵי

א הִשְׁבִּיתוּ. ב) בֶּעשׁיעדען, Скромный. ג) יִמְצְאוּ אֶצְלוֹ מַחְסֶה. ד) מַנְהִיגָיו. ה) מאאס, Мѣра. ו) וַיַּעְמֵס. ז) קינדערוואַרטערין, Няня. ח) הַשִּׁבֳּלִים וְהָעֳמָרִים הַנִּשְׁכָּחוֹת בַּשָּׂדֶה. ט) הַתְּבוּאָה אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַשָּׂדֶה.

כִּי מִתְאַמֶּצֶת א) רוּת לָלֶכֶת אִתָּהּ וַתֶּחְדַּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ.

קפח. אֵשֶׁת־־בֹּעַז.

וַתֵּלֶךְ נָעֳמִי וְרוּת כַּלָּתָהּ עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם. וַיְהִי כְּבוֹאָנָה בֵּית לֶחֶם וַתֵּרֶאין, וְהִנֵּה עַם רַב נֶאֱסַף בְּחוּצוֹת הָעִיר. וַתֹּאמֶר רוּת: הֲלֹא תַגִּידִי לִי, חֲמוֹתִי הַטּוֹבָה, מַדּוּעַ נֶאֱסַף כָּל הָעָם בָּרְחוֹב? וַתֹּאמֶר נָעֳמִי: קְצִיר הָעֹמֶר ב) הַיּוֹם, וַיִּרֶב הָעָם לָבֹא בֵּית לֶחֶם מֵהֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיהָ לִקְצֹר יַחַד אֶת הָעֹמֶר! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִגְּשׁוּ אֶל הָעָם הָעוֹמֵד בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר וַתִּרְאֶינָה אֶת הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף בֹּכִים וּמְקוֹנְנִים ג). וַתֹּאמֶר נָעֳמִי אֶל אַחַת הַמְקוֹנְנוֹת: מַה־זֶּה וְעַל מַה־זֶּה? וַתַּעַן אוֹתָהּ הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אוֹיָה לָנוּ! מֵתָה הַיּוֹם אֵשֶׁת אִבְצָן (הוּא בֹּעַז) שׁוֹפְטֵנוּ וַנְּמָרֵר בַּבֶּכִי, כִּי לֹא הָיְתָה כָּמֹהָ אִשָּׁה נְדִיבַת לֵב וְרַחֲמָנִיָּה בְּכָל הָאָרֶץ. הִנֵּה שָׁם עוֹמְדִים יְתוֹמִים וִיתוֹמוֹת אֲשֶׁר כִּלְכְּלָה אוֹתָם אֵשֶׁת בֹּעַז וַתְּגַדְּלֵם וַתְּחַנְּכֵם ד) וַתְּהִי לָהֶם לְאֵם, וְשָׁם יֵשְׁבוּ לָאָרֶץ הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים, הַחוֹלִים וְהַחוֹלוֹת אֲשֶׁר דָּאֲגָה לָהֶם הָאִשָּׁה הָרַחֲמָנִיָּה וַתִּתְחַסֵּד ה) עִמָּהֶם וַתֵּיטֶב לָהֶם וַתְּדַבֵּר לָהֶם דְּבָרִים טוֹבִים, דְּבָרִים נִחֻמִים, וַתָּנֶס ו) יְגוֹנָם וְאַנְחָתָם!... אֲהָהּ! מִי יְמַלֵּל ז) חַסְדֵי הָרַחֲמָנִיָּה הַזֹּאת וְצִדְקוֹתֶיהָ, יַשְׁמִיעַ נְדִיבָתָהּ ח)??. וַתִּבְכֶּין, נָעֳמִי וְרוּת בְּדַבֵּר לָהֶן הַמְקוֹנֶנֶת וַתִּתְאַבֵּלְנָה. וְאַחַר אָמְרָה נָעֳמִי אֶל רוּת: הִנֵּה הִרְבְּתָה אֵשֶׁת בֹּעַז לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד, וַתָּמָת בְּיוֹם קְצִיר הָעֹמֶר אֲשֶׁר רַב בּוֹ מִסְפַּר הָעָם הַבָּאִים הָעִירָה, לִסְפֹּד לָהּ וְלִבְכֹּתָהּ וְלִזְכֹּר אוֹתָהּ לִבְרָכָה!

קפט. הֲזֹאת נָעֳמִי?

וְהָעָם הַבָּא לִסְפֹּד לְאֵשֶׁת בֹּעַז הוֹלֵךְ הָלוֹךְ וָרָב. וַיְהִי בֵינֵיהֶם אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִכִּירוּ אֶת נָעֳמִי, וַיִּשְׁתָּאוּ אֵלֶיהָ וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: הֲזֹאת נָעֳמִי הָעֲשִׁירָה אֲשֶׁר לָבְשָׁה מַחֲלָצוֹת ט) וַתִּתְעַנֵּג עַל רֹב טוּב? אַיֵּה מַרְכְּבוֹתֶיהָ וְסוּסֶיהָ, אַיֵּה עֲבָדֶיהָ וְשִׁפְחוֹתֶיהָ? הַבִּיטוּ וּרְאוּ אֶת פָּנֶיהָ הַחִוְּרִים י) וְהָרָזִים יא), הִתְבּוֹנְנוּ אֶל בְּגָדֶיהָ וְאֶל נְעָלֶיהָ הַקְּרוּעִים וִידַעְתֶּם הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתֶם אֶל לְבַבְכֶם, כִּי יֵרַע אִישׁ לְנַפְשׁוֹ מְאֹד בְּעָזְבוֹ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לָלֶכֶת לָגוּר בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה!

קצ. בֹּעַז וְרוּת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַתֹּאמֶר רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אֶל נָעֳמִי: הִנֵּה אֵין לֶחֶם וְאֵין קֶמַח בְּבֵיתֵנוּ וְגַם כֶּסֶף אַיִן לִקְנוֹת, הָבָה אֵלְכָה הַשָּׂדֶה וַאֲלַקֳּטָה בַשִּׁבֳּלִים! וַתֹּאמֶר נָעֳמִי: לְכִי בִתִּי! וַתֵּלֶךְ וַתָּבוֹא וַתְּלַקֵּט בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים. וַיִּקֶר מִקְרֶהָ חֶלְקַת הַשָּׂדֶה לְבֹעַז אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ. וְהִנֵּה בֹעַז בָּא מִבֵּית לֶחֶם וַיְבָרֵךְ אֶת הַקּוֹצְרִים בְּשֵׁם יְיָ. וַיַּרְא וְהִנֵּה נְעָרוֹת רַבּוֹת עֲנִיּוֹת מְלַקְּטוֹת בְּשָׂדֵהוּ אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים וַיִּתְבּוֹנֵן אֲלֵיהֶן. וַיַּרְא בֵּינֵיהֶן אֶת רוּת יוֹשֶׁבֶת וּמְלַקֶּטֶת אֶת הַשִּׁבֳּלִים הָעֲזוּבוֹת לֶעָנִי וְלַגֵּר וְלַיָּתוֹם, לֹא תְדַבֵּר אֶת הַקּוֹצְרִים וְלֹא תַשְׁמִיעַ קוֹל צְחוֹק, כִּי אִם תִּתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֶל שִׁבֳּלֵי הַלֶּקֶט. וְהָיָה כְּמָצְאָהּ שְׁתַּיִם שִׁבֳּלִים

א) מִשְׁתַּדֶּלֶת. ב) גארבע, Снопъ. ג) סֹפְדִים. ד) ערציעהען, Воспитывать. ה) עָשְׂתָה חֶסֶד. ו) נִתְגָּרֵשׁ. ז) יוּכַל לְסַפֵּר. ח) פרייגעביגקייט, Щедрость. ט) בְּגָדִים יָפִים וִיקָרִים. י) הַלְּבָנִים. יא) דַּק בָּשָׂר, מאגער, Тощій.

נִמְצָא בְּיִשְׂרָאֵל שׁוֹפֵט עָנָו וּשְׁפַל רוּחַ כָּמֹהוּ, אֲשֶׁר לֹא לָקַח מֵהֶם אֲנָשִׁים לְשָׁרְתוֹ וְלַעֲבוֹד עֲבוֹדָתוֹ. וְהָיָה כְּאֹמֶר לוֹ אִישׁ: הָיָה אֲדוֹנִי הַשּׁוֹפֵט אֵלְכָה וְהִגַּשְׁתִּי לְךָ אֶת מַקֶּלְךָ א), — וְעָנָהוּ שִׁמְשׁוֹן וְאָמַר: אַל נָא, אָחִי, תַּעֲשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה! שׁוּבָה לְבֵיתְךָ וַעֲבֹד אֶת עֲבוֹדָתְךָ, וְאֵלַי אַל נָא תָּשִׂים לֵב! וַיֶּאֱהַב שִׁמְשׁוֹן וַיְכֻבַּד וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד.

קנז. דְּלִילָה וְאַחֲרִית שִׁמְשׁוֹן.

וְהַפְּלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ אֶל דְּלִילָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ: פַּתִּי ב) נָא אֶת שִׁמְשׁוֹן וּרְאִי בַּמֶּה כֹּחוֹ גָדוֹל וּבַמֶּה נוּכַל לוֹ, וַאֲנַחְנוּ נִתֶּן לָךְ אִישׁ אֶלֶף וּמֵאָה כָּסֶף. וַיְכַזֵּב לָהּ שִׁמְשׁוֹן פַּעֲמַיִם וְשָׁלֹשׁ לֵאמֹר: אִם תַּעֲשִׂי לִי כָּזֹאת וְכָזֹאת, וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי כְּאַחַד הָאָדָם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵצִיקָה ג) לוֹ דְּלִילָה בִּדְבָרִים וַיֹּאמֶר לָהּ שִׁמְשׁוֹן: מוֹרָה ד) לֹא עָלָה עַל רֹאשִׁי, כִּי נְזִיר ה) אֱלֹהִים אָנִי. כִּשְׁמוֹעַ דְּלִילָה אֶת שֵׁם „אֱלֹהִים" יוֹצֵא מִפִּי שִׁמְשׁוֹן וַתִּשְׂמַח וַתֹּאמַר: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי הִגִּיד לִי אֶת כָּל לִבּוֹ, כִּי לֹא כִזֵּב שִׁמְשׁוֹן גַּם פַּעַם אַחַת בְּהַזְכִּירוֹ אֶת שֵׁם אֱלֹהָיו. וַתְּיַשֵּׁן דְּלִילָה אֶת שִׁמְשׁוֹן וַתְּגַלַּח אֶת רֹאשׁוֹ, וַיָּסַר כֹּחוֹ מֵעָלָיו. וַיִּקָּחֻהוּ פְלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת עֵינָיו וַיַּאַסְרֻהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם וַיְשִׂימֻהוּ בְּבֵית הָאֲסוּרִים. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּקְרְאוּ לְשִׁמְשׁוֹן מִבֵּית הָאֲסוּרִים וַיְצַחֵק לִפְנֵיהֶם וַיַּעֲמִידוּ אוֹתוֹ בֵּין הָעַמּוּדִים, וַיִּקְרָא שִׁמְשׁוֹן אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אֲדֹנָי אֱלֹהִים: זָכְרֵנִי נָא אֵת עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם הַשָּׁנָה אֲשֶׁר שָׁפַטְתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ בֶּאֱמֶת וְצֶדֶק וְחַזְּקֵנִי נָא אַךְ הַפַּעַם, וְאִנָּקְמָה נְקַם אַחַת מִשְּׁתֵּי עֵינַי. וַיִּשְׁמַע יְיָ קוֹל תַּחֲנוּנֵי שִׁמְשׁוֹן וַיְחַזְּקֵהוּ. וַיִּלְפֹּת ו) שִׁמְשׁוֹן אֶת שְׁנֵי עַמּוּדֵי הַתָּוֶךְ ז) אֲשֶׁר הַבַּיִת נָכוֹן ח) עֲלֵיהֶם, וַיֵּט בְּכֹחַ וַיִּפֹּל הַבַּיִת, וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים אֲשֶׁר הֵמִית שִׁמְשׁוֹן בְּמוֹתוֹ רַבִּים מֵאֲשֶׁר הֵמִית בְּחַיָּיו. וַיֵּרְדוּ אֶחָיו וְכָל בֵּית אָבִיהוּ לְבַקְּשׁוֹ בֵּין הַהֲרוּגִים, וַיָּקֶם ט) יְיָ אֶת דִּבְרֵי יַעֲקֹב י) וַיִּמְצָא שִׁמְשׁוֹן בֵּינֵיהֶם וַיִּקָּבֵר בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאוֹל.

קנח. אֶלְקָנָה.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן הָרָמָתַיִם צוֹפִים מֵהַר אֶפְרָיִם וּשְׁמוֹ אֶלְקָנָה. וַיַּעַשׂ אֶלְקָנָה צְדָקָה וָחֶסֶד וַיַּעֲבֹד אֶת יְיָ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד. וְעָלָה הָאִישׁ הַהוּא עִם בְּנֵי בֵיתוֹ וּקְרוֹבָיו מֵעִירוֹ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לַיְיָ בְּשִׁלֹה מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה. וּכְדֵי עָבְרוֹ בֶּעָרִים, אֲשֶׁר בֵּין רָמָתַיִם וּבֵין שִׁלֹה, וְלָן בָּרְחוֹב וְנוֹדַע הַדָּבָר לְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וְהָלְכוּ אֵלָיו וְאָמְרוּ לוֹ: אָנָה אַתָּה עוֹלֶה אֲדוֹנֵינוּ וּמַדּוּעַ תָּלִין בָּרְחוֹב? וְעָנָה אוֹתָם אֶלְקָנָה וְאָמַר: אֶל בֵּית יְיָ בְּשִׁלֹה, אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ תּוֹרָה וּדְבַר יְיָ, עוֹלֶה אָנֹכִי וּבְנֵי בֵיתִי. וְעַתָּה, אַחַי, יִמְצָא נָא בֵּית יְיָ וְתוֹרָתוֹ חֵן בְּעֵינֵיכֶם וַעֲלִיתֶם גַּם אַתֶּם עִמָּנוּ! וְהָיָה כִּרְאוֹת אֶלְקָנָה אֶת הָאֲנָשִׁים שָׂמִים לֵב לִדְבָרָיו, — וְהוֹסִיף לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וּלְהַשְׁמִיעָם דְּבַר יְיָ וְתוֹרָתוֹ, עַד אֲשֶׁר יֵהָפֵךְ לָהֶם לֵב אַחֵר, וְעָלוּ גַּם הֵם שִׁלֹה לְהִשְׁתַּחֲווֹת לַיְיָ וּלְבַקֵּשׁ תּוֹרָה מִפִּי עֵלִי הַכֹּהֵן. וְשָׂמַח אֶלְקָנָה בָּאֲנָשִׁים הָעוֹלִים אִתּוֹ וְאָמַר לָהֶם: אִם טוֹב אֲנִי בְּעֵינֵיכֶם, וְדִבַּרְתֶּם אֶל בְּנֵי עִירְכֶם הַנּוֹתָרִים לַעֲלוֹת אִתְּכֶם שִׁלֹה לִשְׁמֹעַ דְּבַר יְיָ! וְעָנוּ אוֹתוֹ הָאֲנָשִׁים וְאָמְרוּ: כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וּבֵרַךְ אֶלְקָנָה אֶת הָאֲנָשִׁים הַמַּקְשִׁיבִים יא) לְקוֹלוֹ וְשָׁב לְעִירוֹ. וּמִדֵּי עֲלוֹתוֹ עוֹד שִׁלֹה וְעָבַר בֶּעָרִים אֲחֵרוֹת וּפָנָה אֶל יוֹשְׁבֵיהֶן וְדִבֵּר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: שַׁאֲלוּ נָא אֶת אֲחֵיכֶם הַיּוֹשְׁבִים בֵּין רָמָתַיִם וּבֵין שִׁלֹה

א) מַטְּךָ. ב) הַשִּׁיאִי. ג) הֵצֵרָה. ד) תַּעַר. ה) אַבגעזאָנדערטער, Воздержникъ, назирей. ו) אָחַז. ז) הָאֶמְצָעִיִּים. ח) נִשְׁעָן. ט) קִיֵּם. י) עַיֵּן „כל אגדות ישראל" חלק ראשון דף 63–?. יא) הַשּׁוֹמְעִים.

הַקּוֹצְרִים, — וַיִּזְכֹּר לָהּ יְיָ אֶת חֲסָדֶיהָ אֲשֶׁר עָשְׂתָה וַיְּרִימֶהָ מֵאַשְׁפּוֹת א) וַיּוֹשִׁיבָהּ עִם נְדִיבִים וַתְּהִי לִבְרָכָה. עַתָּה יָדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי אֵין כַּיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אוֹהֵב עֹשֵׂי חֶסֶד וּצְדָקָה; וּבְשַׁלְּמוֹ לָהֶם גְּמוּלָם לֹא יַבְדִּיל בֵּין עַם לְעַם בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה וּבֵין קָטֹן לְגָדוֹל, כִּי טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו!

קצה. שִׁמְשׁוֹן הַגִּבּוֹר.

וְאִישׁ אֱלֹהִים בָּא אֶל צְלֶלְפּוֹנִית אֵשֶׁת מָנוֹחַ וַיֹּאמֶר לָהּ: בֵּן יִוָּלֵד לָךְ וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל. וַתַּגֵּד הָאִשָּׁה אֶת דִּבְרֵי אִישׁ הָאֱלֹהִים לְמָנוֹחַ אִישָׁהּ. וַיִּתְפַּלֵּל מָנוֹחַ לַיְיָ לֵאמֹר: בִּי ב) אֲדוֹנָי! אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ יָבוֹא נָא עוֹד אֵלֵינוּ וְיוֹרֵנוּ ג) מַה־נַּעֲשֶׂה לַנַּעַר הַיּוּלָּד? וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מָנוֹחַ, וַיָּבֹא מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל הָאִשָּׁה, וַתָּרָץ וַתִּקְרָא לְאִישָׁהּ. וַיֵּלֶךְ מָנוֹחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ: מִי שְׁמֶךָ? וַיַּעַן מַלְאַךְ יְיָ וַיֹּאמַר: לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל לִשְׁמִי וְהוּא פֶלְאִי ד), כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְיָ מַלְאָכָיו רוּחוֹת, וְיֵשׁ אֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו יִהְיוּ אֵשׁ לוֹהֵט ה), וּמִי יוֹדֵעַ מַה־יֵּעָשֶׂה בִּי יְיָ עוֹד הַיּוֹם הַזֶּה? עַל כֵּן אַל נָא תִשְׁאַל עוֹד לִשְׁמִי כִּי לֹא אוּכַל לְהַגִּידוֹ לָךְ. וַתֵּלֶד צְלֶלְפּוֹנִית בֵּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שִׁמְשׁוֹן. וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיֶּחֱזַק וַיִּגְבַּר מְאֹד, וַתִּהְיֶינָה שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ כְּכִידוֹנִים ו). וְהָיָה בַּעֲבוֹר עָלָיו רוּחַ יְיָ, — וְצָעַר צְעָדִים גְּדוֹלִים כְּמֵהַר צָרְעָה עַד הַר אֶשְׁתָּאוֹל וְהִשְׁמִיעוּ שַׂעֲרוֹתָיו קוֹל כְּקוֹל הַפַּעֲמוֹן הַנִּשְׁמָע עַד לְמֵרָחוֹק. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאחֶז שִׁמְשׁוֹן בִּשְׁנֵי הֶהָרִים הַגְּדוֹלִים, בְּצָרְעָה וּבְאֶשְׁתָּאוֹל וַיְּעַקְּרֵם מִמְּקוֹמָם וַיְשַׁחֲקֵם ז) וַיִּהְיוּ לְאָבָק בְּיָדוֹ. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גְּבוּרָתוֹ וַיְשִׂימֻהוּ לְשׁוֹפֵט עֲלֵיהֶם.

קצו. שִׁמְשׁוֹן וּמִלְחַמְתּוֹ בַּפְּלִשְׁתִּים.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה וַיַּרְא שָׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים. וַיָּשָׁב לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וַיֹּאמַר: אִשָּׁה רָאִיתִי בְתִמְנָתָה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים, וְעַתָּה קְחוּ אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה. וַיֵּרְעוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי אָבִיו וְאִמּוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הַאֵין בִּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל אִשָּׁה, כִּי אַתָּה הוֹלֵךְ אַחֲרֵי עֵינֶיךָ לָקַחַת לְךָ אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים? הֲשָׁכַחְתָּ בְנִי, כִּי צִוָּנוּ יְיָ לְבִלְתִּי תוּר ח) אַחֲרֵי לְבָבֵנוּ וְאַחֲרֵי עֵינֵינוּ? וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל אָבִיו: אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יָשְׁרָה ט) בְעֵינָי! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן לֹא שָׁמַע שִׁמְשׁוֹן בְּקוֹל אָבִיו אֹהֲבוֹ וְחָפֵץ טוֹבָתוֹ וַיַּקְשֶׁה י) לוֹ וַיֹּאמַר: לֹא! כִּי אַחֲרֵי עֵינַי אֵלֵךְ וְלָקַחְתִּי אִשָּׁה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים, עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְנָפַל שִׁמְשׁוֹן בִּידֵי פְלִשְׁתִּים וְנִקְּרוּ יא) אֶת עֵינָיו. וַיִּקַּח לוֹ שִׁמְשׁוֹן אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת לְאִשָּׁה וַיֵּשֶׁב אַחֲרֵי כֵן לְבֵיתוֹ. וַיֻּגַּד לוֹ לֵאמֹר: נִתְּנָה אִשְׁתְּךָ לְאִישׁ אַחֵר לְאִשָּׁה! וַיִּקְצֹף שִׁמְשׁוֹן קֶצֶף גָּדוֹל וַיַּעַשׂ נְקָמוֹת בַּפְּלִשְׁתִּים וַיִּלָּחֲמוּ אִתּוֹ בַּלֶּחִי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא הָיְתָה בְיַד שִׁמְשׁוֹן גַּם חֶרֶב גַּם חֲנִית וַיִּמְצָא לְחִי יב) חֲמוֹר בֶּן שְׁלֹשָׁה יָמִים וַיַּךְ בָּהּ אֶלֶף אִישׁ. וַיִּצְמָא מְאֹד, וַיִּתְפַּלֵּל שִׁמְשׁוֹן אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אַתָּה נָתַתָּ בְיָדִי אֶת הַתְּשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, וְעַתָּה אָמוּת בַּצָּמָא?! וַיַּפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת וַיֵּצֵא מַעְיַן מַיִם מִבֵּין שִׁנֵּי שִׁמְשׁוֹן וַיֵּשְׁתְּ וַתָּשָׁב רוּחוֹ וַיֶּחִי. וַיִּשְׁפֹּט שִׁמְשׁוֹן אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּימֵי פְלִשְׁתִּים עֶשְׂרִים שָׁנָה. וְלֹא

א) טִיט חוּצוֹת. ב) אָנָּא. ג) וִילַמְּדֵנוּ. ד) נֶעְלָם. ה) בֹּעֵר. ו) שְׁפִּיעסם, Копье. ז) צערריבען. ח) הַבִּיט. ט) מְצָאָה חֵן. י) האַרטנאֶקקיג זיין, Упрямиться. יא) וְדָקְרוּ. יב) קינגבאַקקען, Челюсть.

אֵלֶיהָ, נַיְחַנֵּן קוֹלוֹ א) נַיֹּאמַר: סְלְחִי נָא לִי, בִּתִּי, כִּי הִכְלַמְתִּיךְ! נַיּוֹסֶף לְדַבֵּר אֵלֶיהָ נַיֹּאמַר: לְכִי לְשָׁלוֹם לְבֵיתֵךְ וֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם יְבָרְכֵךְ בְּשָׁלוֹם וְנָתַן לָךְ אֶת שְׁאֵלָתֵךְ אֲשֶׁר שָׁאַלְתְּ מֵעִמּוֹ. וְלֹא חָדַל עֵלִי לְדַבֵּר עַל לֵב חַנָּה וּלְנַחֲמָהּ וּלְבָרְכָהּ עַד אִם רָאָה כִּי הִרְגִּיעוּ ב) אוֹתָהּ דְּבָרָיו וַתִּסְלַח לוֹ.

רב. קוֹל שַׁדַּי.

בַּיָּמִים הָהֵם נִשְׁמְעָה בַּת־קוֹל ג) הַמְבַשֶּׂרֶת וְאוֹמֶרֶת: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְקָם בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ – שְׁמוּאֵל שְׁמוֹ. וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא צַדִּיק וְיָשָׁר וַחֲכַם לֵבָב. וַתִּשְׁמַעְנָה הַנָּשִׁים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתִּקְרֶאנָה אֶת שְׁמוֹת בְּנֵיהֶן הַנּוֹלָדִים לָהֶן שְׁמוּאֵל, כִּי אָמְרָה כָּל אַחַת מֵהֶן בְּלִבָּהּ לֵאמֹר: מִי יוֹדֵעַ, – יִהְיֶה בְּנִי הָאִישׁ הַגָּדוֹל וְהַמְבֹרָךְ הַהוּא. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רַב מִסְפַּר הַיְלָדִים הַנִּקְרָאִים „שְׁמוּאֵל“, וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֲלֵיהֶם הָאֲנָשִׁים לִרְאוֹת אֶת מַעֲשֵׂיהֶם וְלָדַעַת מִי בָּהֶם הַטּוֹב אֲשֶׁר בָּחַר יְיָ בּוֹ לִהְיוֹת עֶלְיוֹן עַל כָּל הַיְלָדִים. וַיַּחְקְרוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּדְרְשׁוּ וַיֹּאמְרוּ: לֹא נוֹלַד עוֹד הַיֶּלֶד אֲשֶׁר הִתְבַּשַּׂרְנוּ עָלָיו. וַיְיָ פָּקַד אֶת חַנָּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל. וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּיף ד) וַיֶּחְכַּם מְאֹד מְאֹד. וַיַּרְא כָּל יִשְׂרָאֵל אֶת שְׁמוּאֵל בֶּן חַנָּה וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה הַיֶּלֶד אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ יְיָ!

רג. שְׁמוּאֵל וְעֵלִי.

וַיְהִי שְׁמוּאֵל בֶּן שְׁנָתַיִם יָמִים וַתְּבִיאֵהוּ חַנָּה אִמּוֹ בֵּית יְיָ שִׁלֹה. וַיַּרְא שְׁמוּאֵל וְהִנֵּה הוּבָא פַּר לִהְיוֹת קָרְבָּן לַיְיָ. וַיֹּאמֶר עֵלִי אֶל הָאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים: לְכוּ וְקִרְאוּ לְכֹהֵן וְשָׁחַט אֶת הַפָּר. וַיְהִי כִּרְאוֹת שְׁמוּאֵל אֶת הָאֲנָשִׁים הוֹלְכִים לְבַקֵּשׁ לָהֶם כֹּהֵן וַיֹּאמַר: לָמָּה לָכֶם הַכֹּהֵן וּשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה ה) בְּזָרִים ו) וּבְנָשִׁים וּבַעֲבָדִים? וַיַּגִּידוּ הָאֲנָשִׁים אֶת דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל לְעֵלִי, וַיֹּאמַר: הָבִיאוּ נָא אֶת הַיֶּלֶד אֵלָי. וַיָּבִיאוּ אֶת שְׁמוּאֵל אֶל עֵלִי. וַיֹּאמֶר עֵלִי: מַדּוּעַ דִּבַּרְתָּ אֶל הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: שְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָרִים? וַיַּעַן שְׁמוּאֵל וַיֹּאמַר: הֲכָתוּב בְּתוֹרָתֵנוּ „וְשָׁחַט הַכֹּהֵן“? וַיַּעַן עֵלִי וַיֹּאמַר: בְּתוֹרָתֵנוּ כָּתוּב לֵאמֹר: וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים... וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל: עַתָּה יִרְאֶה אֲדוֹנִי כִּי לֹא צִוָּה יְיָ לְכֹהֲנִים בִּלְתִּי אִם לְהַקְרִיב אֶת הַקָּרְבָּנוֹת, אוּלָם שְׁחִיטָתָם כְּשֵׁרָה גַּם בְּזָר! וַיֹּאמֶר עֵלִי: אָמְנָם טוֹבִים דְּבָרֶיךָ וּנְכוֹחִים ז); אוּלָם חֵטְא חָטָאתָ, כִּי הוֹרֵיתָ הֲלָכָה ח) בִּפְנֵי מִי שֶׁגָּדוֹל מִמְּךָ וַתַּכְלִימֵנִי... וַיִּקְצֹף עֵלִי עַל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר לְעָנְשׁוֹ. וַתֶּחֱרַד חַנָּה חֲרָדָה גְדוֹלָה וַתִּתְחַנֵּן אֶל עֵלִי לֵאמֹר: תִּיקַר נָא נֶפֶשׁ הַיֶּלֶד הַזֶּה בְּעֵינֶיךָ וְאַל תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה! וַיֹּאמֶר עֵלִי: הַרְפִּי נָא חַנָּה מִמֶּנִּי וְעָנַשְׁתִּי ט) אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִתְפַּלַּלְתִּי בַּעֲדֵךְ אֶל יְיָ לֵאמֹר: תֵּן נָא לָאִשָּׁה הַזֹּאת בֵּן אַחֵר טוֹב מִבְּנָהּ הָרִאשׁוֹן. וַתּוֹסֶף חַנָּה לְבַקֵּשׁ עַל נֶפֶשׁ שְׁמוּאֵל וַתֹּאמַר: אֵין לִי חֵפֶץ בְּבֵן אַחֵר, כִּי אֶל הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי וַיִּתֵּן יְיָ לִי אֶת שְׁאֵלָתִי, וְעַתָּה יָשָׁב י) נָא, אֲדוֹנִי, אַפְּךָ יא) מִבְּנִי זֶה וְרִחַמְתָּהוּ! וַיִּשְׁמַע עֵלִי קוֹל תַּחֲנוּנֵי חַנָּה וַיֵּעָתֵר יב) לָהּ.

רד. מְשַׁלֶּמֶת תַּחַת רָעָה טוֹבָה.

וַיְשָׁרֶת שְׁמוּאֵל אֶת יְיָ בְּשִׁלֹה לִפְנֵי

א) הִשְׁמִיעַ קוֹל תַּחֲנוּנִים. ב) הִשְׁקִיטוּ. ג) ווידערהאַלל, Отголосокъ, Эхо. ד) הָיָה יָפֶה.
ה) עולויבט, Дозволена. ו) בְּאֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם. ז) נֶאֱמָנִים. ח) דִּין תּוֹרָה.
ט) וְיִסַּרְתִּי. י) יָסוּר. יא) כַּעַסְךָ. יב) נֵאוֹת.

וְאָמְרוּ לָכֶם כִּי אֵין טוֹב לָאָדָם בִּלְתִּי אִם לַעֲבֹד אֶת יְיָ אֱלֹהָיו וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹתָיו. וְעַתָּה עֲלוּ נָא שִׁלֹה וְשִׁמְעוּ דִּבְרֵי הַכֹּהֵן הַמּוֹרֶה לִצְדָקָה וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְכוּ בְּתוֹרַת יְיָ, לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם! וְדִבְרֵי אֶלְקָנָה הַטּוֹבִים וְקוֹלוֹ הַנִּשְׁמָע בְּנַחַת וּפָנָיו הַמְּפִיקִים א) חֵן וָנֹעַם לָקְחוּ לִבּוֹת הָאֲנָשִׁים, וַיָּשׁוּבוּ אֶל יְיָ וַיַּעַבְדֻהוּ בְּכָל לִבָּם וּבְכָל נַפְשָׁם. וַיִּכָּבֵד אֶלְקָנָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיְהִי שְׁמוֹ מְבֹרָךְ בְּפִי כָל הָעָם.

קצט. חַנָּה וּפְנִנָּה.

וּלְאֶלְקָנָה שְׁתֵּי נָשִׁים: שֵׁם הָאַחַת חַנָּה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פְּנִנָּה. וַיְהִי לִפְנִנָּה יְלָדִים וּלְחַנָּה אֵין יְלָדִים. וְהִכְעִיסָה פְּנִנָּה אֶת חַנָּה וְהִכְלִימָה ב) אֹתָהּ עַד מְאֹד; כִּי תַשְׁכִּים פְּנִנָּה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְרָחֲצָה אֶת יְלָדֶיהָ וְהֶאֱכִילָתַם וְהִשְׁקָתָם וְאָמְרָה לָהֶם: לְכוּ נָא, יְלָדַי, אֶל בֵּית הַסֵּפֶר! וּפָנְתָה אֶל חַנָּה וְאָמְרָה לָהּ בְּלַעַג: עוּרִי, עוּרִי, חַנָּה, מִשְּׁנָתֵךְ, וְרָחַצְתְּ גַּם אַתְּ אֶת יְלָדַיִךְ וְהַאֲכַלְתְּם וְהִשְׁקִיתִם וְצִוִּיתִם לָלֶכֶת בֵּיתָה הַסֵּפֶר. כָּכָה תִלְעַג ג) פְּנִנָּה לְחַנָּה וַתְּמָרֵר אֶת חַיֶּיהָ כָּל הַיָּמִים. וַיְהִי כִּרְאוֹת הַשְּׁכֵנוֹת אֶת הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה וַתֹּאמַרְןָ לִפְנִנָּה: מֶה עָשְׂתָה לָךְ חַנָּה רָעָה כִּי תַעֲשִׂי לָהּ כָּכָה? וַתַּעַן פְּנִנָּה וַתֹּאמַר: אַל יֵרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵיכֶן! הִנֵּה הֵמַרְתִּי לָהּ וְאַכְעִיסָהּ לְבַעֲבוּר תִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וְקָרְאָה אֵלָיו וְרִחַם אוֹתָהּ!

ר. תְּפִלַּת חַנָּה.

וַיְהִי הַיּוֹם וְאֶלְקָנָה וְחַנָּה אִשְׁתּוֹ הָיוּ בְּשִׁלֹה, וַתָּקָם חַנָּה וַתִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַתֹּאמַר: יְיָ צְבָאוֹת! בְּכָל הֶהָמוֹן הָרַב וְהֶעָצוּם הַזֶּה אֲשֶׁר עָלָה שִׁלֹה רוֹאָה אָנֹכִי אָבוֹת וְאִמּוֹת שְׂמֵחִים בְּיַלְדֵיהֶם אֲשֶׁר יֻלְּדוּ לָהֶם. הַאֻמְנָם נִבְצַר ד) מִמְּךָ, יְיָ אֱלֹהַי, בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם לָתֵת גַּם לִי בֵּן אֶחָד? אָנָּא, יְיָ אֱלֹהַי, רַחֵם נָא עָלַי וְתֶן לִי בֵּן נָבוֹן וְחָכָם וְצַדִּיק. וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ שׁוֹמְעֵי תְפִלָּתָהּ לֵאמֹר: מַדּוּעַ אֵינֵךְ שׁוֹאֶלֶת מֵעִם יְיָ לָתֵת לָךְ בָּנִים יְפֵי תֹאַר וַעֲשִׁירִים? וַתַּעַן חַנָּה וַתֹּאמַר: נֶדֶר נָדַרְתִּי לַייָ לֵאמֹר: אֶת כָּל הַבֵּן הַיִּלּוֹד לִי נָתֹן אֶתֵּן ה) לַייָ כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְעַל כֵּן אֵין טוֹב לוֹ בִּלְתִּי אִם רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וְאַהֲבַת צֶדֶק וּמֵישָׁרִים! וַיִּיטְבוּ דְּבָרֶיהָ בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: מִיּוֹם בָּרְאִי שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא הָיָה אָדָם אֲשֶׁר יֹאמַר לַייָ „צְבָאוֹת" עַד אֲשֶׁר בָּאָה הָאִשָּׁה הָאֻמְלָלָה הַזֹּאת, וּכְהִתְפַּלְלָהּ אֵלַי לֵאמֹר: הָבָה לִי בָנִים! לֹא בִקְשָׁה לָהֶם עֹשֶׁר וְכָבוֹד, כִּי אִם רוּחַ דַּעַת וּבִינָה, עַל כֵּן אַפְרֶהָ וְאַרְבֶּהָ בִּמְאֹד מְאֹד, וְהָיָה בְּנָהּ הָרִאשׁוֹן הַנּוֹלָד לָהּ גָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל וְנִכְבָּד כְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

רא. הֱוֵה זָהִיר ו) בִּדְבָרֶיךָ.

וַיַּרְא עֵלִי הַכֹּהֵן אֶת חַנָּה וְהִנֵּה הִיא עוֹמֶדֶת לִפְנֵי יְיָ: שְׂפָתֶיהָ נָעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמֵעַ, וַיַּחְשְׁבֶהָ לְשִׁכֹּרָה וַיֹּאמַר: עַד מָתַי תִּשְׁתַּכָּרִין? וַיְמָרֲרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת חַנָּה עַד מְאֹד וַתַּעַן אֶת עֵלִי וַתֹּאמַר: לֹא אֲדוֹנִי! אִשָּׁה אֻמְלָלָה אָנֹכִי. וְיַיִן וְשֵׁכָר לֹא שָׁתִיתִי וָאֶשְׁפֹּךְ אֶת נַפְשִׁי ז) לִפְנֵי יְיָ! וַיִּשְׁמַע עֵלִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּךְ אוֹתוֹ לִבּוֹ מְאֹד עַל הַכְלִימוֹ אֶת הָאִשָּׁה מָרַת הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, וַיִּנָּחֵם ח) עַל הַדְּבָרִים הָרָעִים אֲשֶׁר דִּבֶּר

א) הַמּוֹצִיאִים, Производятъ. ב) בעליידיגען, Обижать. ג) תִּצְחַק. ד) כָּבֵד. ה) אַקְדִּישׁ.
ו) נִשְׁמָר. ז) הִתְפַּלַּלְתִּי מֵעֹמֶק לִבִּי. ח) הִתְחָרֵט

רז. מַכָּה שֶׁלֹּא הָיְתָה כָמוֹהָ.

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִלְחֲמוּ עִם פְּלִשְׁתִּים וַיִּנָּגְפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵיהֶם בַּמִּלְחָמָה. וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: נִקְחָה אֵלֵינוּ מִשִּׁלֹה אֶת אֲרוֹן יְיָ וְיָבֹא בְקִרְבֵּנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מִכַּף א) אֹיְבֵינוּ. וַיִּשְׁלַח הָעָם שִׁלֹה וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן יְיָ, וְשָׁם שְׁנֵי בְנֵי עֵלִי עִם אֲרוֹן יְיָ — חָפְנִי וּפִינְחָס. וַיְהִי כְּבוֹא אֲרוֹן יְיָ אֶל הַמַּחֲנֶה וַיָּרִיעוּ כָל יִשְׂרָאֵל תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתֵּהוֹם ב) הָאָרֶץ. וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים אֶת קוֹל הַתְּרוּעָה וַיֵּדְעוּ כִּי אֲרוֹן יְיָ בָּא אֶל הַמַּחֲנֶה. וַיִּמָּצְאוּ בִּפְלִשְׁתִּים אֲנָשִׁים אֲשֶׁר יָרְאוּ אֶת יְיָ וַיֹּאמְרוּ: אוֹי לָנוּ! מִי יַצִּילֵנוּ מִיַּד הָאֱלֹהִים הָאַדִּירִים ג) הָאֵלֶּה?! וַיַּעֲנוּם יֶתֶר הָאֲנָשִׁים וַיֹּאמְרוּ: אַךְ שָׁוְא פַּחְדְּכֶם! הֵן עֶשֶׂר מַכּוֹת הִכָּה אֶת הַמִּצְרִים וַיְהִי הִכָּה אֶת עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר וְלֹא נִשְׁאַר לוֹ בָהֶן מְאוּמָה לְהַכּוֹת גַּם אוֹתָנוּ... הִתְחַזְּקוּ וִהְיוּ לַאֲנָשִׁים וְהִתְגַּבַּרְתֶּם עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן דִּבְּרוּ פְלִשְׁתִּים לֵאמֹר: לֹא יוּכַל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהַכּוֹתֵנוּ, עַל כֵּן אָבִיא עֲלֵיהֶם מַכָּה אֲשֶׁר כָּמֹהָ לֹא נִרְאֲתָה עוֹד וְלֹא נִהְיְתָה מֵעוֹלָם!

רח. שָׁאוּל וְגָלְיַת.

וַיִּלָּחֲמוּ פְלִשְׁתִּים עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּגֶף יִשְׂרָאֵל, וַיִּפֹּל מֵהֶם שְׁלֹשִׁים אֶלֶף רַגְלִי וַאֲרוֹן אֱלֹהִים נִלְקַח וּשְׁנֵי בְנֵי עֵלִי מֵתוּ: חָפְנִי וּפִינְחָס. וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל בֶּן קִישׁ כִּי נִלְקַח הָאָרוֹן וּשְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר בּוֹ, וַיְקַנֵּא לָהֶם קִנְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: יְהִי מָה! אָרוּצָה אֶל הַמַּעֲרָכָה ד) וְהִצַּלְתִּי אֶת לוּחוֹת הַבְּרִית. וַיָּרָץ שָׁאוּל מִשִּׁלֹה שִׁשִּׁים מִיל עַד בּוֹאוֹ הַמַּעֲרָכָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה גָלְיַת הַגִּבּוֹר עוֹמֵד עַל יַד הָאָרוֹן וּבְיָדוֹ שְׁנֵי הַלּוּחוֹת. וְלֹא שָׂם שָׁאוּל לֵב אֶל גָּלְיַת הָעֲנָק ה) וְאֶל הֲמוֹן הַפְּלִשְׁתִּים אַנְשֵׁי חֵילוֹ הַחֲמֻשִׁים ו), וַיָּרָץ אֶל גָּלְיַת וַיַּחְטֹף ז) בְּכֹחַ אֶת שְׁנֵי הַלּוּחוֹת מִיָּדוֹ וַיָּשָׁב וַיָּרָץ שִׁלֹה. וְלֹא דָלְקוּ ח) אוֹתוֹ פְלִשְׁתִּים וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרָיו, כִּי אֹמֶץ ט) לֵב שָׁאוּל וּמַעֲשֵׂהוּ אֲשֶׁר עָשָׂה פִּתְאֹם הֲמָמָם י) עַד מְאֹד וְלֹא מָצְאוּ כָל אַנְשֵׁי הַחַיִל יְדֵיהֶם יא). וְלֵב עֵלִי הָיָה חָרֵד עַל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים הַמּוּבָא אֶל הַמַּחֲנֶה וַיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ וַיֵּשֶׁב עַל הַכִּסֵּא — עַל יַד הַדֶּרֶךְ, וַיְחַכֶּה לָאֲנָשִׁים הַשָּׁבִים מִן הַמִּלְחָמָה. וַיְהִי כְּשָׁמְעוֹ קוֹל צְעָקָה בָּעִיר, וַיֹּאמַר: מֶה קוֹל הַצְּעָקָה? וַיַּעֲנֵהוּ הָאִישׁ הַמְבַשֵּׂר: נָס יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה גְדוֹלָה הָיְתָה בָעָם וְגַם שְׁנֵי בָנֶיךָ, חָפְנִי וּפִינְחָס, מֵתוּ וַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים נִלְקָחָה. וַיְהִי כְּהַזְכִּירוֹ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַתְּמָרְרֵהוּ הַשְּׁמוּעָה הַזֹּאת מִמַּגֵּפַת הָעָם וּמִמּוֹת שְׁנֵי בָנָיו וַיִּפֹּל מֵעַל הַכִּסֵּא אֲחֹרַנִּית וַיָּמֹת!

רט. הַנִּכְנָע וְהַמַּכְנִיעַ.

וּפְלִשְׁתִּים לָקְחוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיְבִיאֻהוּ אַשְׁדּוֹדָה וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה הִכְנִיעַ דָּגוֹן אֱלֹהֵינוּ אֶת אֱלֹהֵי הָעִבְרִים, עַל כֵּן יַעֲמֹד הַנִּכְנָע לִפְנֵי הַמַּכְנִיעַ וִישָׁרְתֵהוּ. וַיַּשְׁכִּימוּ הָאַשְׁדּוֹדִים מִמָּחֳרָת וְהִנֵּה דָגוֹן נֹפֵל אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְיָ. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הָבָה נָשִׁיב אֶת דָּגוֹן לִמְקוֹמוֹ וְעָבַד לוֹ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! וַיֹּאמֶר יְיָ: הֵן רָאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי נָפַל אֱלִילָם לִפְנֵי אֲרוֹנִי וְלֹא לָקְחוּ מוּסָר וַיְשִׁיבֻהוּ עוֹד לִמְקוֹמוֹ, — עַל כֵּן יִפֹּל עוֹד דָּגוֹן לִפְנֵי אֲרוֹנִי וְרֹאשׁוֹ וּשְׁתֵּי כַּפּוֹת יָדָיו

א) מִיַּד. ב) רָעֲשָׁה. ג) הַחֲזָקִים. ד) מְקוֹם הַמִּלְחָמָה. ה) ריעזע, Великанъ. ו) בעוואפּנעט, Вооруженный. ז) ענטרייססען, Выхватать. ח) רָדְפוּ. ט) טאַפּפערקייט, Мужество. י) הֵבִיא עֲלֵיהֶם מְהוּמָה. יא) וְלֹא יָכְלוּ לְהָרִים יָד.

עֵלִי וְחַנָּה תַעֲשֶׂה לוֹ מְעִיל קָטֹן, וְהַעַלְתָה לוֹ מִיָּמִים יָמִימָה בַּעֲלוֹתָהּ אֶת אֶלְקָנָה אִישָׁהּ שִׁלֹה לְהִשְׁתַּחֲווֹת לַיְיָ. וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת חַנָּה וַתַּהַר וַתֵּלֶד שְׁלֹשָׁה בָנִים וּשְׁתֵּי בָנוֹת. וְכַאֲשֶׁר תּוֹסִיף חַנָּה לָלֶדֶת כֵּן יֶחֱלוּ א) בְּנֵי פְנִנָּה וְכֵן יָמוּתוּ. וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ כִּי הָרְתָה חַנָּה עוֹד הַפַּעַם וַתָּבֹא פְנִנָּה אֵלֶיהָ וַתֹּאמַר: יָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי כִּי טוֹבָה אַתְּ בְּעֵינֵי יְיָ וַיְבָרֶכֵךְ בָּרֵךְ. וְעָלַי פָּקַד יְיָ אֶת עֲוֹן בְּזוּתִי לָךְ וְהַכְלִימִי אוֹתָךְ וַיָּמֶת שְׁמוֹנַת בָּנַי וְלֹא נִשְׁאֲרוּ לִי עַתָּה בִּלְתִּי אִם שְׁנָיִם. וְעַל כֵּן מִתְחַנֶּנֶת אָנֹכִי אֵלַיִךְ לֵאמֹר: הִתְפַּלְּלִי נָא בַּעֲדִי לַיְיָ וְלֹא אֶשְׁכַּל ב) אֶת בָּנַי הַנּוֹתָרִים! וַתַּעַן חַנָּה אֶת פְּנִנָּה וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ: תָּשֹׁב נָא נַפְשֵׁךְ לִמְנוּחָתָהּ! אָנֹכִי אֶתְפַּלֵּל בַּעֲדֵךְ לַיְיָ בְּכָל לִבִּי וּבְכָל נַפְשִׁי, וְיָדַעְתִּי כִּי יִשְׁמַע יְיָ קוֹל תַּחֲנוּנָי, כִּי קָרוֹב הוּא לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת. וַיַּרְגִּיעוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת פְּנִנָּה וַיָּנִיחוּ לָהּ מֵעָצְבָּהּ. וְחַנָּה עָשְׂתָה כְּכֹל אֲשֶׁר אָמְרָה וַתִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: רַחֵם נָא אֶת פְּנִנָּה וְהַאֲרַכְתָּ אֶת יְמֵי בָנֶיהָ וּבֵרַכְתָּם בְּשָׁלוֹם! וַיַּעַן יְיָ אֶת חַנָּה וַיֹּאמַר: יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂית אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא נָקַמְתְּ וְלֹא נָטַרְתְּ ג) אֶת פְּנִנָּה צָרָתֵךְ וַתְּבַקְשִׁי מִמֶּנִּי עַל נַפְשׁוֹת בָּנֶיהָ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לַהֲמִיתָם, עַל כֵּן אֵיטִיב עִמָּךְ, וְחָיוּ שְׁנֵי בְנֵי פְנִנָּה וְנִקְרְאוּ עַל שִׁמֵךְ לֵאמֹר: עֲקָרָה יָלְדָה שִׁבְעָה וְרַבַּת בָּנִים אֻמְלָלָה.

רה. חַטַּאת בְּנֵי עֵלִי.

וּבְנֵי עֵלִי הָיוּ רָעִים וְחַטָּאִים לַיְיָ מְאֹד וַיַּכְעִיסֻהוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים; כִּי בְהָבִיא אִישׁ אֶת קָרְבָּנוֹ שִׁלֹה וְאָמַר לִבְנֵי עֵלִי: זִרְקוּ ד) אֶת דַּם הַקָּרְבָּן וְהַקְטִירוּ אֶת חֶלְבּוֹ וּלְקַחְתֶּם אֶת הַבָּשָׂר וַאֲכַלְתֶּם, — וְעָנוּ בְנֵי עֵלִי עַזּוּת ה) וְאָמְרוּ: לֹא נִזְרֹק אֶת הַדָּם וְלֹא נַקְטִיר אֶת חֶלְבּוֹ, — תְּנָה בָשָׂר לִצְלוֹת לַכֹּהֵן וְאִם לֹא, — לָקַחְנוּ בְחָזְקָה. וַיֹּאמֶר יְיָ: הִנֵּה שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת פְּנֵי עֵלִי וּמְכַבְּדוֹ וְהוֹדֵר ו) פָּנָיו כַּאֲשֶׁר יֶהְדַּר וִיכַבֵּד אִישׁ אֶת אָבִיו, עַל כֵּן אַגְלֶה ז) אֵלָיו וְהִשְׁמַעְתִּיו אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי עֹשֶׂה לְבֵית עֵלִי בַּעֲוֹן אֲשֶׁר יָדַע כִּי חָטְאוּ בָנָיו וְלֹא כִהָה ח) בָּהֶם.

רו. דִּבֶּר יְיָ אֶל שְׁמוּאֵל.

וַיְהִי הַיּוֹם וְעֵלִי שֹׁכֵב בְּהֵיכַל יְיָ וּשְׁמוּאֵל שֹׁכֵב בִּמְקוֹמוֹ. וַיֵּלֶךְ קוֹל יְיָ מִן הַהֵיכָל וְלֹא נִשְׁמַע בִּלְתִּי אִם לִשְׁמוּאֵל לְבַדּוֹ לֵאמֹר: שְׁמוּאֵל! וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הִנֵּנִי. וַיָּרָץ אֶל עֵלִי וַיֹּאמַר: הִנְנִי כִּי קָרָאתָ לִי! וַיֹּאמֶר עֵלִי: לֹא קָרָאתִי, בְּנִי, שׁוּב שְׁכָב. וַיֹּסֶף יְיָ קְרֹא: שְׁמוּאֵל! וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ אֶל עֵלִי וַיֹּאמַר: הִנְנִי כִּי קָרָאתָ לִי. וַיָּבֶן עֵלִי, כִּי יְיָ קוֹרֵא לַנָּעַר, וַיֹּאמֶר לִשְׁמוּאֵל לֵךְ שְׁכָב, וְהָיָה אִם יִקְרָא אֵלֶיךָ, וְאָמַרְתָּ: דַּבֵּר יְיָ כִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדֶּךָ. וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל וַיִּשְׁכַּב בִּמְקוֹמוֹ. וַיָּבֹא יְיָ וַיִּתְיַצַּב וַיִּקְרָא כְּפַעַם בְּפַעַם: שְׁמוּאֵל, שְׁמוּאֵל! וַיִּזְכֹּר שְׁמוּאֵל אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׂם עֵלִי בְּפִיו, וַיֹּאמַר: אֵיכָכָה אוּכַל וְאָמַרְתִּי: דַּבֵּר יְיָ! וְאָנֹכִי טֶרֶם אֵדַע הֲיְיָ מְדַבֵּר כִּי אִם מַלְאָכוֹ. — וַיַּעַן שְׁמוּאֵל וַיֹּאמַר: דַּבֵּר כִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדֶּךָ! וַיֹּאמֶר יְיָ: חַטַּאת בְּנֵי עֵלִי גְּדוֹלָה מְאֹד וְלָכֵן נִשְׁבַּעְתִּי לֵאמֹר: לֹא בְזֶבַח וּבְמִנְחָה יִתְכַּפֵּר עֲוֹן בֵּית עֵלִי, כִּי אִם בְּחֶסֶד וּבִצְדָקָה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ, וּבְרַחֲמִים אֲשֶׁר יְרַחֲמוּ אֶת הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים!

א) יִהְיוּ חוֹלִים. ב) אֶחְסַר. ג) שָׁמַרְתְּ בְּזִכְרוֹנֵךְ אֶת שִׂנְאָתֵךְ. ד) הַזּוּ. ה) דְּבָרִים קָשִׁים.
ו) נוֹתֵן כָּבוֹד. ז) אֵרָאֶה. ח) עָצַר.

שִׂפְתוֹתֵיהֶם א) וַיִּפְתְּחוּ אֶת אֲרוֹן יְיָ וַיִּרְאוּ בוֹ. וַיַּךְ יְיָ בְּאַנְשֵׁי בֵית שֶׁמֶשׁ מַכָּה גְדוֹלָה וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם.

ריב. עֹשֶׂה גְדֹלוֹת.

וַיַּרְא שְׁמוּאֵל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֹטְאִים לַיְיָ וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִּי מִשֶּׁבֶת עוֹד בִּמְנוּחָה בְּעִירִי! הָבָה אֵצְאָה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵי מוֹשְׁבוֹתָם וְלִמַּדְתִּים חֻקֵּי יְיָ וְתוֹרָתוֹ! וַיַּעַשׂ שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר, וַיַּעֲזֹב אֶת בֵּיתוֹ הַנֶּחְמָד וְאֶת גַּנָּיו וְאֶת כְּרָמָיו וְאֶת עֲבָדָיו הָרַבִּים וַיָּנָד וַיָּנַע ב) מֵעִיר לְעִיר וּמִכְּפָר לִכְפָר, וַיָּסָב ג) בֵּית־אֵל וְהַגִּלְגָּל וְהַמִּצְפָּה; וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹרֵם וַיְלַמְּדֵם תּוֹרַת יְיָ וּמִצְוֹתָיו וַיִּשְׁפְּטֵם וַיַּעַשׂ שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ. וַיֵּדַע כָּל יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע כִּי נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל לְנָבִיא לַיְיָ, וַיִּשְׁמְעוּ אֶת דְּבָרָיו אֲשֶׁר דִּבֶּר לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְטוֹב לָהֶם וַיָּשִׂימוּ עַל לֵב, וַיָּסִירוּ ד) אֶת הַבְּעָלִים וְהָעַשְׁתָּרוֹת ה) מִתּוֹכָם וַיַּעַבְדוּ אֶת יְיָ לְבַדּוֹ. וַיִּיקַר שְׁמוּאֵל בְּעֵינֵי הָעָם וַיִּכָּבֵד מְאֹד וַיֹּאמְרוּ לָתֶת לוֹ כֶּסֶף וְזָהָב וּשְׂעֹרִים וַהֲמוֹרִים וַיְמָאֵן לָקַחַת. וַיִּתְחַנְּנוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: הוֹאֶל נָא וְסַרְתָּ אֵלֵינוּ וְאָכַלְתָּ אִתָּנוּ לֶחֶם וְנָתַנּוּ לְךָ מָנוֹחַ אֲשֶׁר יִיטַב לָךְ. וַיַּעַן שְׁמוּאֵל וַיֹּאמַר: אַחַי! בְּרוּכִים תִּהְיוּ עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים לַעֲשׂוֹת עִמָּדִי; אוּלָם חָלִילָה לִּי מִקַּחַת מִיַּד אִישׁ מִכֶּם דָּבָר. וְעַתָּה אִם טוֹב אֲנִי בְּעֵינֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לַעֲשׂוֹת עִמִּי חֶסֶד, — עִבְדוּ נָא אֶת יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וַאֲהַבְתֶּם אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַאֲהַבְתֶּם אֶת הַשָּׁלוֹם וְאֶת הַחֶסֶד וְאֶת הַצְּדָקָה וְטוֹבָה לִי זֹאת מִכָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לְשַׁלֶּם לִי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי שָׁאַל שְׁמוּאֵל מֵעִמָּם, כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת יְיָ וּלְאַהֲבָה אוֹתוֹ וּלְדָבְקָה בִדְרָכָיו לְטוֹב לָהֶם, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: רְאוּ נָא גַם רְאוּ כִּי גָדְלוּ מַעֲשֵׂי שְׁמוּאֵל מִמַּעֲשֵׂי מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ אֶל הָעָם לְשָׁפְטָם וַיְצַוֵּם לֵאמֹר: כִּי יִהְיֶה לָכֶם דָּבָר וּבָאתֶם אֵלָי, — וּשְׁמוּאֵל נְבִיאֵנוּ עָזַב אֶת בֵּית תַּעֲנֻגָיו וּבָא אֵלֵינוּ לְשָׁפְטֵנוּ וּלְהוֹרוֹתֵנוּ! וַיִּשָּׁמַע בָּעֵת הַהִיא קוֹל מִמָּרוֹם לֵאמֹר: מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ!

וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים עָלוּ אֶל יִשְׂרָאֵל. וַיִּירְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיָּצוּמוּ וַיֹּאמְרוּ: חָטָאנוּ לְךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ. וַיִּתְפַּלֵּל שְׁמוּאֵל בַּעֲדָם אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהֵינוּ! הֵן לֹא תַחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדַּרְכּוֹ וּבְאָמְרוֹ: חָטָאתִי! וְעַתָּה שָׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּתְוַדּוּ עַל חַטֹּאתָם וַיֹּאמְרוּ: חָטָאנוּ! עַל כֵּן סְלַח־נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה וְהוֹשַׁעְתָּם בַּצַּר לָהֶם. וַיְהִי בְּגֶשֶׁת הַפְּלִשְׁתִּים לַמִּלְחָמָה וַיַּרְעֵם יְיָ בְּקוֹל גָּדוֹל בַּיּוֹם הַהוּא עַל פְּלִשְׁתִּים וַיְהֻמֵּם, וַיִּנָּגְפוּ לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

ריג. בְּנֵי שְׁמוּאֵל.

וְיוֹאֵל וַאֲבִיָּה בְּנֵי שְׁמוּאֵל הָפְקְדוּ ו) לְשׁוֹפְטִים לְיִשְׂרָאֵל. וְלֹא הָלְכוּ בְּדַרְכֵי שְׁמוּאֵל אֲבִיהֶם וְלֹא סָבְבוּ אֶת עָרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי אִם יָשְׁבוּ שְׁנֵיהֶם בִּבְאֵר שֶׁבַע וַיִּשְׂכְּרוּ לָהֶם סוֹפְרִים ז) וַהֲזָגִים ח), וַיְצַוּוּ אֶת הַבָּאִים לַמִּשְׁפָּט לָתֵת לָהֶם שְׂכָרָם, וַיָּשִׂימוּ מַס ט) עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ מֵהֶם כֶּסֶף בְּחָזְקָה... וַיִּתְקַבְּצוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וַיֹּאמְרוּ הַזְּקֵנִים: שִׂימָה לָּנוּ מֶלֶךְ לְשָׁפְטֵנוּ! עוֹד הַזְּקֵנִים מְדַבְּרִים וְעַם הָאָרֶץ נִגְּשׁוּ אֶל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמְרוּ: נִהְיֶה נָא גַם אֲנַחְנוּ כְּכָל הַגּוֹיִם וּשְׁפָטָנוּ מַלְכֵּנוּ וְיָצָא לְפָנֵינוּ!

א) דִּבְּרוּ דְבָרִים בְּטֵלִים. ב) הָיָה נָע וָנָד. ג) סִבֵּב. ד) הִרְחִיקוּ. ה) מִינֵי פְּסִילִים וְשִׁקּוּצִים. ו) הָיוּ מְמֻנִּים. ז) כֹּתְבִים. ח) שׁוֹמְרִים וּמְשָׁרְתִים. ט) שִׁלּוּמֵי כֶסֶף.

יִכְּרְתוּ אֶל הַמִּפְתָּן! וַיְהִי כִּרְאוֹת הָאַשְׁדּוֹדִים כִּי קָשְׁתָה יַד יְיָ עֲלֵיהֶם וְעַל דָּגוֹן וַיֹּאמְרוּ: לֹא יֵשֵׁב עוֹד אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּנוּ. וַיִּשְׁלְחוּ וַיַּאַסְפוּ אֶת כָּל סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים, וַיֹּאמְרוּ: גַּת יִסֹּב א) הָאָרוֹן הַזֶּה! וַיַּסֵּבּוּ אֶת אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי יַד יְיָ בָּעִיר – מְהוּמָה גְדוֹלָה מְאֹד; וַיַּךְ אֶת אַנְשֵׁי הָעִיר מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל מַכָּה אֲשֶׁר כָּמוֹהָ לֹא הָיְתָה וְאַחֲרֶיהָ לֹא תִהְיֶה עוֹד, כִּי בָאוּ בָם עַכְבָּרִים ב) וַיַּחְלוּם ג) וַיַּכְאִיבוּם וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם עַד מְאֹד.

רי. שִׁירָה.

וַיְהִי אֲרוֹן יְיָ בִּשְׂדֵה פְלִשְׁתִּים שִׁבְעָה חֳדָשִׁים. וַיִּקְרְאוּ פְלִשְׁתִּים לַכֹּהֲנִים וְלַקֹּסְמִים ד) לֵאמֹר: מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲרוֹן יְיָ? הוֹדִיעוּנוּ בַּמֶּה נְשַׁלְּחֶנּוּ לִמְקוֹמוֹ וְיָשׁוּב חֲרוֹן אַף יְיָ מִמֶּנּוּ. וַיַּעֲנוּם הַכֹּהֲנִים וְהַקֹּסְמִים לֵאמֹר: אִם אַתֶּם מְשַׁלְּחִים אֶת אֲרוֹן יְיָ, אַל תְּשַׁלְּחוּ אֹתוֹ רֵיקָם, כִּי הָשֵׁב תָּשִׁיבוּ לוֹ אָשָׁם ה) וְהֵקַל אֶת יָדוֹ מֵעֲלֵיכֶם וּמֵעַל אֱלֹהֵיכֶם וּמֵעַל אַרְצְכֶם. וְעַתָּה קְחוּ וַעֲשׂוּ עֲגָלָה חֲדָשָׁה אַחַת וּשְׁתֵּי פָרוֹת מֵינִיקוֹת אֲשֶׁר לֹא עָלָה עֲלֵיהֶן עֹל וַאֲשֶׁר לֹא הִסְכִּינוּ ו) לָשֵׂאת כָּל מַשָּׂא; וּלְקַחְתֶּם אֶת אֲרוֹן יְיָ וּנְתַתֶּם אוֹתוֹ אֶל הָעֲגָלָה וְאֵת כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הֲשֵׁבוֹתֶם לוֹ אָשָׁם תָּשִׂימוּ בָאַרְגַּז ז) מִצִּדּוֹ וְשִׁלַּחְתֶּם אֹתוֹ וְהָלָךְ. וּרְאִיתֶם אִם דֶּרֶךְ גְּבוּלוֹ יַעֲלֶה בֵּית שֶׁמֶשׁ וְהַפָּרוֹת אֲשֶׁר כֹּחַ אֵין בָּהֶן לִנְהֹג בָּעֲגָלָה, נֹהֲגוֹת בָּהּ, – אֱלֹהֵיהֶם עָשָׂה לָנוּ אֶת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, וְאִם לֹא – וְיָדַעְנוּ כִּי מִקְרֶה הוּא לָנוּ. וַיַּעֲשׂוּ הָאֲנָשִׁים כֵּן. וַיִּקְחוּ שְׁתֵּי פָרוֹת מֵינִיקוֹת וַיַּאַסְרוּן בָּעֲגָלָה, וַיָּשִׂימוּ אֶת אֲרוֹן יְיָ אֶל הָעֲגָלָה וְאֵת הָאַרְגַּז וּכְלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בּוֹ. וַתֵּלַכְנָה הַפָּרוֹת בִּמְסִלָּה ח) אַחַת עַל דֶּרֶךְ בֵּית שֶׁמֶשׁ וְלֹא סָרוּ יָמִין וּשְׂמֹאל וַתְּסֵבֶּנָה ט) אֶת פְּנֵיהֶן אֶל הָאָרוֹן; וַתַּשְׁמַע הַשִּׁירָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

רָנִּי י) רָנִּי, הַשִּׁטָּה יא)!
הִתְנוֹפְפִי יב) בְּרֹב הֲדָרֵךְ יג),
הַמְּחֻשָּׁקָה יד) בְּרִקְמֵי זָהָב טו)
הַמְּהֻלָּלָה בִּדְבִיר טז) וְאַרְמוֹן,
הַמְפֹאָרָה בַּעֲדִי עֲדָיִים יז).

ריא. שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ.

וְסַרְנֵי יח) פְלִשְׁתִּים הוֹלְכִים אַחֲרֵי הָעֲגָלָה עַד גְּבוּל בֵּית שֶׁמֶשׁ, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אַנְשֵׁי בֵּית שֶׁמֶשׁ עוֹמְדִים עֲרֻמִּים בְּלִי לְבוּשׁ וְקוֹצְרִים אֶת קְצִיר שְׂדוֹתֵיהֶם, כִּי הָיָה חֹם הַיּוֹם גָּדוֹל מְאֹד וַיִּתְפַּשְּׁטוּ אֶת בִּגְדֵיהֶם. וַיֹּאמְרוּ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים: הָבָה נִתְגַּנֵּב לָבֹא בַלָּט אֶל בִּגְדֵי אַנְשֵׁי בֵית שֶׁמֶשׁ וְהִטְמַנּוּם, וְרָאִינוּ מַה־יַּעֲשׂוּ בַּעֲבוּר לִפְנֵיהֶם אֲרוֹן יְיָ אֲשֶׁר שִׁלַּחְנֻהוּ מֵעָלֵינוּ בְּכָבוֹד. וַיַּעֲשׂוּ הַסְּרָנִים כֵּן כַּאֲשֶׁר דִּבֵּרוּ, וַיֵּלְכוּ וַיַּטְמִינוּ אֶת הַבְּגָדִים וַיַּעַמְדוּ מֵרָחוֹק לְדֵעָה מַה־יַּעֲשׂוּ מִדֵּי עֲבוֹר אֲרוֹן יְיָ עַל פְּנֵיהֶם. וַיְהִי בָּרֶגַע הַזֶּה וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְיָ עֹבֵר לִפְנֵיהֶם, וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו לֵאמֹר: רְאוּ נָא נִפְלְאוֹת יְיָ אֱלֹהֵינוּ, כִּי שָׁב אֲרוֹן בְּרִיתוֹ אֵלֵינוּ וְאִישׁ אֵין אֶצְלוֹ לִנְהֹג בַּפָּרוֹת וּלְהַטּוֹתָן אֶל דֶּרֶךְ גְּבוּלֵנוּ. וַתַּשְׁכַּח הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת אֶת אַנְשֵׁי בֵית שֶׁמֶשׁ אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִישׁ בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי אֲרוֹן יְיָ, וְלֹא נָפְלוּ לִפְנָיו אַרְצָה, וְלֹא הָלְכוּ לְבַקֵּשׁ אֶת בִּגְדֵיהֶם הַטְּמוּנִים, וַיְרַקְּדוּ וַיְפַזְּזוּ וַיְכַרְכְּרוּ וַיְפַשְּׂקוּ

א) יי־א. ב) Мышь. ג) הֵבִיאוּ עֲלֵיהֶם מַחֲלָה. ד) לַמְכַשְּׁפִים. ה) דְּבַר הַמַּרְאֶה לַכֹּל כִּי מוֹדִים אַתֶּם עַל פִּשְׁעֲכֶם. ו) הֻרְגָּלוּ. ז) בַּתֵּבָה. ח) בְּדֶרֶךְ. ט) הִפְנוּ. י) שִׁירִי. יא) הָאָרוֹן הֶעָשׂוּי עֲצֵי שִׁטִּים. יב) הִתְנַשְּׂאִי. יג) יָפְיֵךְ. יד) הַמְחֻבָּרָה. טו) הַמְצֻפָּה זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ. טז) בַּחוּרָה. יז) בְּתַבְשִׁיטִים (הַתּוֹרָה הִיא עֲדִי הָאָרוֹן). יח) וְשָׂרֵי.

לְמֶלֶךְ וְהָרָה כֵעָלָיו רוּחַ קָדְשִׁי וְלֹא יָדַע בְּמִי כָהֶם בָּחַרְתִּי!

רמז. עַנְוַת א) שָׁאוּל.

וּשְׁמוּאֵל לָקַח אֶת פַּךְ הַשֶּׁמֶן וַיִּצֹק עַל רֹאשׁ שָׁאוּל וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיֹּאמֶר: הֲלֹא כִּי מְשָׁחֲךָ יְיָ עַל נַחֲלָתוֹ לְנָגִיד. בְּלֶכְתְּךָ הַיּוֹם מֵעִמָּדִי וּמָצָאתָ בִּגְבוּל בִּנְיָמִין שְׁנֵי אֲנָשִׁים הַבָּאִים מִקְּבוּרַת רָחֵל וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ: נִמְצְאוּ הָאֲתוֹנוֹת אֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְבַקֵּשׁ! וְחָלַפְתָּ ב) מִשָּׁם וָהָלְאָה וּבָאתָ עַד אֵלוֹן תָּבוֹר וּמָצְאוּךָ שָׁם שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים עֹלִים אֶל הָאֱלֹהִים בֵּית אֵל: אֶחָד נֹשֵׂא שְׁלֹשָׁה גְדָיִים וְאֶחָד נֹשֵׂא שְׁלֹשֶׁת כִּכְּרוֹת לֶחֶם וְאֶחָד נֹשֵׂא נֵבֶל ג) יָיִן, וְשָׁאֲלוּ לְךָ לְשָׁלוֹם וְנָתְנוּ לְךָ שְׁתֵּי לֶחֶם. אַחַר כֵּן תָּבוֹא גִּבְעַת ד) הָאֱלֹהִים וּפָגַעְתָּ ה) חֶבֶל ו) נְבִיאִים — מְשׁוֹרְרִים — וְצָלְחָה ז) עָלֶיךָ רוּחַ יְיָ וְנֶהְפַּכְתָּ לְאִישׁ אַחֵר. וְהָיָה כִּי תְבֹאֶנָה הָאוֹתוֹת הָאֵלֶּה לָךְ, — וַהֲכִינוֹתָ לְךָ בִּגְדֵי מַלְכוּת וְקָרָאתָ לְאַנְשֵׁי חַיִל וְשַׂמְתָּ עֲלֵיהֶם שָׂרֵי צְבָאוֹת, כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ, וְכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה יַצְלִיחַ בְּיָדֶךָ. וְיָרַדְתָּ לְפָנַי הַגִּלְגָּל וְהוֹחַלְתָּ ח) שִׁבְעַת יָמִים עַד בּוֹאִי אֵלֶיךָ וְהוֹדַעְתִּי לְךָ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה. וַיְהִי כְּהַפְנֹתוֹ שָׁאוּל שִׁכְמוֹ לָלֶכֶת מֵעִם שְׁמוּאֵל וַיַּהֲפָךְ־לוֹ אֱלֹהִים לֵב אַחֵר וַתָּנַח עָלָיו רוּחַ גְּבוּרָה וּמַלְכוּת, וַיָּבֹאוּ כָּל הָאוֹתוֹת. וַיֵּדַע שָׁאוּל כִּי בָחַר בּוֹ יְיָ לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל. וְדוֹד שָׁאוּל אָמַר אֵלָיו וְאֶל נַעֲרוֹ: אָן הֲלַכְתֶּם? וַיֹּאמֶר — לְבַקֵּשׁ אֶת הָאֲתֹנוֹת, וַנִּרְאֶה כִּי אַיִן, וַנָּבוֹא אֶל שְׁמוּאֵל נְבִיא יְיָ. וַיֹּאמֶר דּוֹד שָׁאוּל הַגִּידָה נָּא לִי מָה־אָמַר לָכֶם שְׁמוּאֵל? וַיֹּאמֶר שָׁאוּל: הַגֵּד הִגִּיד לָנוּ כִּי נִמְצְאוּ הָאֲתוֹנוֹת, וְאֶת דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא הִגִּיד לוֹ אֲשֶׁר אָמַר שְׁמוּאֵל.

וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר גַּם עַתָּה לֹא גָאָה שָׁאוּל בְּמַלְכוּתוֹ וְלֹא הִתְהַלֵּל בָּהּ וַיְהִי שְׁפַל רוּחַ וְקָטֹן בְּעֵינָיו כְּבָרִאשׁוֹנָה, — עַל כֵּן תֵּצֵא מִמֶּנּוּ אֶסְתֵּר אֲשֶׁר יִוָּשַׁע בָּהּ יִשְׂרָאֵל, וְהָיְתָה גַם הִיא שִׁפְלַת רוּחַ וּמַצְנִיעָה לֶכֶת וְהָיָה שְׁמָהּ וְזִכְרָהּ בָּרוּךְ עַד הָעוֹלָם!

ריז. הַבֹּרֵחַ מִן הַשְּׂרָרָה ט), הַשְּׂרָרָה רֹדֶפֶת אַחֲרָיו.

וַיַּאֲסֵף שְׁמוּאֵל אֶת הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: אָנֹכִי הֶעֱלֵיתִי אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וָאַצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד כָּל הַמַּמְלָכוֹת הַלֹּחֲצִים אֶתְכֶם. וְאַתֶּם הַיּוֹם מְאַסְתֶּם אֶת אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוּא מוֹשִׁיעַ לָכֶם וַתֹּאמְרוּ לוֹ: כִּי מֶלֶךְ תָּשִׂים עָלֵינוּ. וְעַתָּה כִּתְבוּ אִישׁ אִישׁ אֶת שְׁמוֹ בְּאִגֶּרֶת י) וְשִׂימוּ בָּאַרְגָּז וְהִפַּלְתִּי גוֹרָלוֹת וְיָדַעְנוּ בְּמִי בָחַר יְיָ לְמֶלֶךְ עַל עַמּוֹ. וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לָהֶם שְׁמוּאֵל, וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל עַל שָׁאוּל בֶּן קִישׁ. וַיְבַקְשֻׁהוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נִמְצָא. וַיַּגִּידוּ לִשְׁמוּאֵל לֵאמֹר: בִּקַּשְׁנוּ אֶת שָׁאוּל וְלֹא מְצָאנֻהוּ. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל: הוֹסִיפוּ לְבַקְשׁוֹ. וַיְבַקְשֻׁהוּ עוֹד וַיִּמְצָאֻהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: נָפַל הַגּוֹרָל עָלֶיךָ לִמְלֹךְ עָלֵינוּ! וַיֹּאמֶר שָׁאוּל: מִי אָנֹכִי כִּי אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם? לְכוּ שַׁאֲלוּ בָּאוּרִים וְתֻמִּים! וַיִּשְׁאֲלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאוּרִים וְתֻמִּים וַיֹּאמֶר יְיָ: שָׁאוּל יִמְלֹךְ! וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתְחַבֵּא אֶל הַכֵּלִים יא). וַיִּשְׁאֲלוּ עוֹד בַּיְיָ: הֲבָא עוֹד הֲלוֹם אִישׁ? וַיֹּאמֶר יְיָ: הִנֵּה הוּא נֶחְבָּא אֶל הַכֵּלִים. וַיָּרֻצוּ וַיִּקָּחֻהוּ

א) Скромность. ב) וְעָבַרְתָּ. ג) שְׁלוֹיךְ, Мѣхъ. ד) הַר. ה) תִּפְגֹּשׁ. ו) הויפע, Сборище. ז) תַּעֲבֹר ח) וְחִכִּיתָ. ט) מֶמְשָׁלָה, Власть. י) מִכְתָּב, פִּתְקָא, צעטטעל, Записка.
יא) הַבְּגָדִים וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ.

וַיֵּרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵי שְׁמוּאֵל, כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ: תְּנָה לָנוּ מֶלֶךְ לְשָׁפְטֵנוּ כְּכָל הַגּוֹיִם. וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: הוֹדִיעֵנִי נָא, יְיָ אֱלֹהַי, מָה אֶעֱשֶׂה לָעָם הַשּׁוֹאֵל לוֹ מֶלֶךְ? וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שְׁמוּאֵל: שְׁמַע בְּקוֹלָם וְהִמְלַכְתָּ לָהֶם מֶלֶךְ!

ריד. מַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים.

וַיְהִי אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִבִּנְיָמִין וּשְׁמוֹ קִישׁ וְלוֹ הָיָה בֵן וּשְׁמוֹ שָׁאוּל, בָּחוּר וָטוֹב, וְאֵין אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ. וַתֹּאבַדְנָה הָאֲתוֹנוֹת לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ: בְּנִי! קַח נָא אִתְּךָ אֶת־אַחַד מֵהַנְּעָרִים וְקוּם לֵךְ בַּקֵּשׁ אֶת הָאֲתוֹנוֹת. וַיְמַהֵר שָׁאוּל לַעֲשׂוֹת אֶת דִּבְרֵי אָבִיו; וַיַּעֲבוֹר בְּהַר אֶפְרַיִם וּבְאֶרֶץ שָׁלִשָׁה וְלֹא מָצָאוּ, וַיַּעַבְרוּ בְאֶרֶץ שַׁעֲלִים וָאַיִן, וַיַּעֲבוֹר בְּאֶרֶץ יְמִינִי וְלֹא מָצָאוּ. וַיָּבֹאוּ בְּאֶרֶץ צוּף. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְעַבְדּוֹ אֲשֶׁר אִתּוֹ: לְכָה וְנָשׁוּבָה, פֶּן יֶחְדַּל אָבִי מִן הָאֲתוֹנוֹת וְדָאַג לָנוּ! וַיְהִי אַךְ הוֹצִיא שָׁאוּל מִפִּיו אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן קָטֹן שָׁאוּל בְּעֵינָיו מְאֹד וַיְשַׁוֶּה א) אוֹתוֹ אֶל עַבְדּוֹ מִקְנַת כַּסְפּוֹ וַיֹּאמֶר דָּאֹג יִדְאַג אָבִי לָנוּ, עַל כֵּן אֲגַדְּלֵהוּ וַאֲרוֹמְמֵהוּ וְהִמְלַכְתִּיו עַל יִשְׂרָאֵל עַמִּי!

רטו. אֵין מַלְכוּת נוֹגַעַת בַּחֲבֶרְתָּהּ.

וַיְיָ גָּלָה ב) אֶת אֹזֶן שְׁמוּאֵל יוֹם אֶחָד לִפְנֵי בוֹא שָׁאוּל לֵאמֹר: כָּעֵת מָחָר אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ אִישׁ מֵאֶרֶץ בִּנְיָמִין וּמְשַׁחְתּוֹ לְנָגִיד ג) עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהוֹשִׁיעָם מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. וַיִּשְׁמַע שְׁמוּאֵל כִּי קְרוֹבָה יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂמַח שִׂמְחָה גְדוֹלָה.

וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיֹּאמֶר הַנַּעַר הַהוֹלֵךְ עִם שָׁאוּל: הִנֵּה נָא אִישׁ אֱלֹהִים בָּעִיר הַזֹּאת, — כֹּל אֲשֶׁר יְדַבֵּר בּוֹא יָבוֹא! עַתָּה נֵלְכָה שָּׁם, אוּלַי יַגִּיד לָנוּ אֵיפֹה הָאֲתוֹנוֹת אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מְבַקְשִׁים. וַתִּיטַב הָעֵצָה הַזֹּאת בְּעֵינֵי שָׁאוּל וַיֹּאמַר: נָקוּמָה נָּא וְנֵלֵכָה. וַיַּרְא יְיָ אֶת שָׁאוּל מְמַהֵר לָלֶכֶת וַיֹּאמַר: אִם עַתָּה יָבֹא שָׁאוּל אֶל שְׁמוּאֵל וְנִמְשַׁח לְנָגִיד עַל יִשְׂרָאֵל, — וְחָסְרוּ רְגָעִים אֲחָדִים מִמֶּמְשֶׁלֶת שְׁמוּאֵל, — עַל כֵּן תֵּצֶאנָה עַתָּה לִקְרַאת שָׁאוּל נְעָרוֹת שֹׁאֲבוֹת מַיִם וְהִרְבּוּ לְדַבֵּר אִתּוֹ וְאֵחֲרוּהוּ ד) מְעַט וּבָא שָׁאוּל אֶל שְׁמוּאֵל בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַהוּא אֲשֶׁר כָּלְתָה בּוֹ מֶמְשַׁלְתּוֹ.

וַיְהִי שָׁאוּל וְעַבְדּוֹ עוֹלִים בְּמַעֲלֵה הָעִיר וְהֵמָּה מָצְאוּ נְעָרוֹת יוֹצְאוֹת לִשְׁאֹב מָיִם, וַיֹּאמְרוּ לָהֶן: הֲיֵשׁ בָּזֶה הָרֹאֶה (הַנָּבִיא)? וַתַּעֲנֶינָה הַנְּעָרוֹת אוֹתָם וַתֹּאמַרְנָה: יֵשׁ, כִּי הַיּוֹם בָּא לָעִיר, וְאַתֶּם תִּמְצְאוּן אוֹתוֹ בְּטֶרֶם יַעֲלֶה הַבָּמָתָה לֶאֱכֹל, כִּי לֹא יֹאכַל הָעָם עַד בֹּאוֹ... כִּי הוּא יְבָרֵךְ הַזֶּבַח וְאָמַר: בָּרוּךְ אַתָּה, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֶאֱכֹל הַזֶּבַח...! וְעַתָּה עֲלוּ הָעִירָה כִּי אֹתוֹ כְהַיּוֹם תִּמְצְאוּן אוֹתוֹ... וּבִכְלוֹת הַנְּעָרוֹת לְדַבֵּר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה וַתֵּכֶל הָעֵת אֲשֶׁר יָעֲדָה ה) יְיָ לִשְׁמוּאֵל לִהְיוֹת רֹאשׁ הָעָם, — וַיַּעַל שָׁאוּל וְעַבְדּוֹ הָעִירָה. הֵמָּה בָּאִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל יוֹצֵא לִקְרָאתָם. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שְׁמוּאֵל: הִנֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ: זֶה יִמְלֹךְ עַל עַמִּי! וַיִּגַּשׁ שָׁאוּל אֶל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמַר: הַגִּידָה נָּא לִי אֵי זֶה בֵּית הָרֹאֶה? וַיַּעַן שְׁמוּאֵל אֶת שָׁאוּל וַיֹּאמַר: אָנֹכִי הָרֹאֶה... כֹּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ אַגִּיד לָךְ! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן גָּאֹה גָּאָה שְׁמוּאֵל וְלֹא אָמַר: יְיָ יַעֲבִיר עָלַי אֶת רוּחַ קָדְשׁוֹ וְיָדַעְתִּי לְהַגִּיד לְךָ כָּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ, — עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְנִשְׁלַח שְׁמוּאֵל לִמְשֹׁחַ אֶת אֶחָד מִבְּנֵי יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי

א) דָּמָה, Сравнивалъ. ב) הִגִּיד. ג) לְרֹאשׁ. ד) וְעָצְרוּ אוֹתוֹ. ה) בעשטיממען, Определить.

מִי לָקַחְתִּי וַחֲמוֹר־־־מִי לָקַחְתִּי וְאֶת מִי עָשַׁקְתִּי אֶת מִי רַצּוֹתִי א) וּמִיַּד־מִי לָקַחְתִּי כֹפֶר ב) וְאָשִׁיב לָכֶם. וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: לֹא לָקַחְתָּ מִיַּד אִישׁ מְאוּמָה! וַיִּשָּׁמַע בְּרֶגַע הַזֶּה קוֹל בַּמָּרוֹם לֵאמֹר: אֲ נִ י יְיָ, עֵ ד בַּ דָּ בָ ר הַ זֶּ ה! וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל: עֵ ד יְיָ בָּכֶם כִּי לֹא מְצָאתֶם בְּיָדִי מְאוּמָה. וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וְאִשָּׁפְטָה אִתְּכֶם לִפְנֵי יְיָ! וַיִּתְיַצְּבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמוּאֵל: הֲלֹא קְצִיר חִטִּים הַיּוֹם וְלֹא קָרָה עוֹד כִּי יֵרֵד מָטָר בָּעֵת הַזֹּאת; אוּלָם כִּי אֶקְרָא אֶל יְיָ, — וְנָתַן קוֹלוֹת וּמָטָר וִידַעְתֶּם כִּי כֹחַ בִּי לְשַׁנּוֹת עִתִּים וּלְהַחֲלִיף זְמַנִּים. וְאַף גַּם זֹאת בְּרֶדֶת מָטָר בִּימֵי קְצִיר חִטִּים, אָמֹר יֹאמְרוּ הָאֲנָשִׁים: מָ טָ ר כָּ זֶ ה קִלְלַת יְיָ הוּא, וְאַתֶּם הֲלֹא יְדַעְתֶּם כִּי לֹא יֹ אבֶ ה יְיָ הָ בִ י א קְ לָ לַ ת חִ נָּ ם עַל הָאָרֶץ, וּבְכָל זֹאת לָקֹחַ יִקַּח יְיָ תְּפִלָּתִי וְעָשָׂה כְּכֹל אֲשֶׁר אֶשְׁאַל מִמֶּנּוּ. וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל יְיָ וַיִּתֵּן יְיָ קוֹלוֹת ג) וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא. וַיִּירָא כָל יִשְׂרָאֵל מְאֹד אֶת יְיָ וְאֶת שְׁמוּאֵל וַיֹּאמְרוּ: הֲרֵעֹנוּ מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂינוּ וַנְּבַקֵּשׁ לָנוּ מֶלֶךְ וְלֹא אָמַרְנוּ: יְיָ יִ מְ לֹ ךְ עָ לֵ י נוּ וּשְׁמוּאֵל נְבִיאוֹ יִתְפַּלֵּל בַּעֲדֵנוּ בְּעֵת צָרָתֵנוּ, כִּי קָרוֹב יְיָ לִשְׁמוּאֵל מְאֹד: יִ קְ רָ אֵ הוּ וְיַעֲנֵהוּ! וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אַל תִּירָאוּ! עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּכָל לְבַבְכֶם, אַתֶּם וּמַלְכְּכֶם אֲשֶׁר שְׁאֶלְתֶּם לָכֶם, וְלֹא אֶחְדַּל גַּם אֲנִי לְהִתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם וְהוֹרֵיתִי אֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה!

רכא. נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב.

וַיִּמְלֹךְ שָׁאוּל עַל יִשְׂרָאֵל וַיְהִי נְקִי כַפַּיִם ד) וּבַר ה) לֵבָב כְּיֶלֶד בֶּן שָׁ נָ ה; וַיִּקְטַן בְּעֵינָיו מְאֹד וַיִּירָא אֶת יְיָ וַיֶּרֶב לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד. וַיָּחָס ו) עַל נִכְסֵי ז) יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וְלֹא לָקַח אֶת שְׂדוֹתֵיהֶם וְכַרְמֵיהֶם וְלֹא עִשֵּׂר ח) אֶת צֹאנָם וְלֹא נָגַע בְּכָל אֲשֶׁר לָהֶם, וַיִּשְׂמַח בַּטּוֹבָה אֲשֶׁר הֵיטִיב יְיָ אֶת יִשְׂרָאֵל. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִלְחֲמוּ הַפְּלִשְׁתִּים עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל אֶל נַעֲרוֹ נוֹשֵׂא כֵלָיו ט): הָבָה נָ בֹ א פִּ תְ אוֹ ם אֶל מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וְהַחֲרַדְנוּם וְנִלְחַמְנוּ עִמָּם. וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: אֵיכָכָה נוּכַל שְׁנֵינוּ וְהִתְגַּבַּרְנוּ עַל הַפְּלִשְׁתִּים הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים? וַיַּעַן יוֹנָתָן וַיֹּאמַר: אֵין לַיְיָ מַעְצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט. וַיִּשְׁמַע הַנַּעַר אֶל יוֹנָתָן וַיָּרוּצוּ אֶל מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים. וַתְּהִי הַמַּכָּה הָרִאשׁוֹנָה אֲשֶׁר הִכָּה יוֹנָתָן וְנוֹשֵׂא כֵלָיו כְּעֶשְׂרִים אִישׁ. וַתְּהִי חִתַּת י) יְיָ עַל פְּלִשְׁתִּים וַתֶּחֱרַד כָּל הַמַּחֲנֶה. וַיִּרְאוּ הַצֹּפִים יא) לְשָׁאוּל אֶת חֶרְדַּת הַפְּלִשְׁתִּים וַיַּגִּידוּ לְשָׁאוּל. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל: פִּקְדוּ יב) נָא וּרְאוּ מִי הָלַךְ מֵעִמָּנוּ? וַיִּפְקְדוּ וְהִנֵּה אֵין יוֹנָתָן וְנוֹשֵׂא כֵלָיו. וַיָּבֹא שָׁאוּל וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ עַד הַמִּלְחָמָה וְהִנֵּה הָיְתָה חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ — מְהוּמָה גְדוֹלָה מְאֹד. וַיַּשְׁבַּע שָׁאוּל אֶת הָעָם לֵאמֹר: אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יֹאכַל הַיּוֹם לֶחֶם וְלֹא יָצוּם עַד הָעָרֶב. וְיוֹנָתָן לֹא שָׁמַע בְּהַשְׁבִּיעַ אָבִיו אֶת הָעָם, וַיְהִי הוּא בָא בַיַּעַר וְהִנֵּה דְבַשׁ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וַיִּשְׁלַח אֶת קְצֵה הַמַּשְׁעֶנֶת יג) אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בִּדְבַשׁ וַיָּשֶׁב יָדוֹ אֶל פִּיו וַתָּאֹרְנָה עֵינָיו. וְהָעָם הִכָּה בַפְּלִשְׁתִּים מַכָּה רַבָּה וַיִּיעֲפוּ יד) מְאֹד. וַיְהִי בָעֶרֶב וַיִּקַּח הָעָם צֹאן וּבָקָר וּבְנֵי בָקָר וַיִּשְׁחֲטוּ אַרְצָה וַיֹּאכְלוּ עַל טו) הַדָּם. וַיַּגִּידוּ לְשָׁאוּל לֵאמֹר: הִנֵּה הָעָם חֹטְאִים לֶאֱכֹל עַל הַדָּם. וַיְצַו שָׁאוּל לֵאמֹר: הַגִּישׁוּ אֵלַי אִישׁ שׁוֹרוֹ וְאִישׁ שְׂיֵהוּ טז)! וַיַּעַשׂ

א) חָמַסְתִּי וְגָזַלְתִּי. ב) כֶּסֶף. ג) רְעָמִים. ד) יָדַיִם. ה) וּטְהוֹר. ו) חָמַל. ז) רְכוּשׁ. ח) לָקַח אֶת הַחֵלֶק הָעֲשִׂירִי. ט) כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ. י) פַּחַד. יא) הָעוֹמְדִים עַל הָרִים גְּבוֹהִים לִרְאוֹת מַה־יַּעֲשֶׂה בְמַחֲנֵה הָאוֹיֵב. יב) קִרְאוּ אֶת הָאֲנָשִׁים בִּשְׁמוֹתָם, Дѣлайте перекличку. יג) הַמַּקֵּל. יד) הָיוּ יְגֵעִים. טו) עִם. טז) הַשֶּׂה אֲשֶׁר לוֹ.

מִשָּׁם, וַיִּתְיַצֵּב שָׁאוּל בְּתוֹךְ הָעָם וַיִּגְבַּהּ מִכָּל הָעָם מִשִּׁכְמוֹ וָמָעְלָה. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל כָּל הָעָם: הַרְאִיתֶם אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ יְיָ, כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל הָעָם! וַיָּרִיעוּ כָל הָעָם וַיֹּאמְרוּ: יְחִי הַמֶּלֶךְ! אוּלָם בְּנֵי הַבְּלִיַּעַל שָׁלְחוּ אֶצְבַּע וַיֹּאמְרוּ: מַה־יּוֹשִׁיעֵנוּ זֶה? וַיַּרְא שָׁאוּל כִּי בָזוּ לוֹ הָאֲנָשִׁים הָהֵם וַיְהִי כְּמַחֲרִישׁ.

ריח. מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד.

וְנָחָשׁ הָעַמּוֹנִי עָלָה וַיִּחַן עַל יָבֵישׁ גִּלְעָד. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל אַנְשֵׁי יָבֵישׁ: מֶה עָשִׂינוּ לְךָ רָעָה כִּי יָצָאתָ לַמִּלְחָמָה עָלֵינוּ? וַיַּעַן נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי וַיֹּאמַר: הִנֵּה כָתוּב בְּתוֹרַתְכֶם: לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל יְיָ! וְעַתָּה תְּנוּ לִי אֶת סֵפֶר תּוֹרַתְכֶם וּשְׂרַפְתִּיו וְשַׁבְתִּי אֶל אַרְצִי! וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי יָבֵישׁ אֶל נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי: הֶרֶף לָנוּ שִׁבְעַת יָמִים וְנִשְׁלְחָה מַלְאָכִים בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְאִם אֵין מוֹשִׁיעַ אוֹתָנוּ וְיָצָאנוּ אֵלֶיךָ. וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים גִּבְעַת שָׁאוּל וַיְדַבְּרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאָזְנֵי הָעָם, וַיִּשְׂאוּ כָל הָעָם אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ. וַיֹּאמְרוּ הַמַּלְאָכִים: הַגִּידוּ נָא לָנוּ אַיֵּה שָׁאוּל מַלְכֵּנוּ? וַיַּעֲנוּ הָאֲנָשִׁים וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה הוּא בְּשָׂדֵהוּ חוֹרֵשׁ חֲרִישׁוֹ! עוֹדָם מְדַבְּרִים וְשָׁאוּל בָּא אַחֲרֵי הַבָּקָר מִן הַשָּׂדֶה. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל מַה־לָּעָם כִּי יִבְכּוּ? וַיְסַפְּרוּ לוֹ אֶת דִּבְרֵי אַנְשֵׁי יָבֵישׁ גִּלְעָד. וַיִּקְצֹף שָׁאוּל מְאֹד כְּשָׁמְעוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְרָא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָצֵאת אַחֲרָיו וְאַחֲרֵי שְׁמוּאֵל לַמִּלְחָמָה עַל נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי. וְאֶל הַמַּלְאָכִים אָמַר: מַהֲרוּ שׁוּבוּ אֶל אֲחֵיכֶם יָבֵישָׁה וְנַחֲמוּתוּם לֵאמֹר: מָחָר תִּהְיֶה לָכֶם תְּשׁוּעָה!

ריט. מִסְפַּר הָעָם.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָפֵץ שָׁאוּל לָדַעַת אֶת מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹצְאִים לַמִּלְחָמָה עַל נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי, וַיֹּאמֶר אֶל כָּל הָעָם: הָרִימוּ אִישׁ אִישׁ מִכֶּם חֶרֶשׂ א) וּזְרַקְתֶּם ב) אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה לָכֶם וּמָנִיתִי ג) אֶת הַחֲרָשִׂים וְיָדַעְתִּי אֶת מִסְפַּר הָעָם הַיּוֹצֵא לַמִּלְחָמָה. וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר תָּמְהוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ: מַדּוּעַ לֹא יִסְפֹּר שָׁאוּל אֶת הָעָם וַיְצַוֵּם לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַחֲרָשִׂים? וַיַּעֲנוּם הָאֲנָשִׁים יוֹדְעֵי תוֹרַת יְיָ וַיֹּאמְרוּ: גַּם בַּמִּדְבָּר לֹא נִמְנוּ בִּלְתִּי אִם מַחֲצִיוֹת הַשְּׁקָלִים אֲשֶׁר נָתְנוּ אֲבוֹתֵינוּ אִישׁ כֹּפֶר ד) נַפְשׁוֹ, וְעַל כֵּן לֹא הָיָה בָהֶם נֶגֶף בִּפְקֹד אֹתָם. וַיּוֹסִיפוּ הָאֲנָשִׁים לִשְׁאֹל וַיֹּאמְרוּ: הַגִּידוּ נָא לָנוּ מַדּוּעַ רַע בְּעֵינֵי יְיָ לִמְנוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל? וַיַּעֲנוּם הַנִּשְׁאָלִים לֵאמֹר: יַעַן אָמַר יְיָ: וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד ה) וְלֹא יִסָּפֵר. וַיַּךְ שָׁאוּל אֶת עַמּוֹן מַכָּה גְדוֹלָה וַיְפִיצֵם וַיְנִיסֵם וְלֹא נִשְׁאֲרוּ בָם שְׁנַיִם יַחְדָּו. וַיַּרְא הָעָם אֶת הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁאוּל וַיֹּאמְרוּ אֶל שְׁמוּאֵל: מִי הַבָּז ו) לְשָׁאוּל וַיֹּאמַר: מַה־יּוֹשִׁיעֵנוּ זֶה, — תְּנוּ הָאֲנָשִׁים וּנְמִיתֵם! וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אַל נָא, אַחַי, תָּרֵעוּ! הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ תְּשׁוּעָה בְּיִשְׂרָאֵל, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָהּ!

רכ. מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים.

וַיַּרְא שְׁמוּאֵל אֶת הָעָם שְׂמֵחִים בְּשָׁאוּל מַלְכָּם וַיֹּאמֶר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אָנוּחָה מֵעֲבוֹדָתִי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיכֶם וְיָצָא מַלְכְּכֶם לִפְנֵיכֶם וְנִלְחַם מִלְחֲמוֹתֵיכֶם! וְעַתָּה הִנְנִי עֲנוּ ז) בִי נֶגֶד יְיָ וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ. — אֶת שׁוֹר־

א) Черепокъ. ב) וְהִשְׁלַכְתֶּם. ג) וְסָפַרְתִּי. ד) פִּדְיוֹן. ה) לֹא תִהְיֶה לוֹ מִדָּה. ו) הַבִּיט בְּבוּז; ז) הָעִידוּ.

לֵךְ וְהִכִּיתָ אֶת עֲמָלֵק וְהַחֲרַמְתֶּם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְלֹא תַחְמוֹל עָלָיו וְהֵמַתָּה מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה, מֵעוֹלֵל וְעַד יוֹנֵק מִשּׁוֹר וְעַד שֶׂה מִגָּמָל וְעַד חֲמוֹר. וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמָרְרוּהוּ עַד מְאֹד, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! אִם בְּנֵי הָאָדָם חָטְאוּ, — בְּהֵמָה מָה חָטְאָה? אִם גְּדוֹלִים חָטְאוּ, — קְטַנִּים מָה חָטְאוּ? וַיִּשְׁמַע קוֹל בַּמָּרוֹם לֵאמֹר: שָׁאוּל! אַל תִּצְדַּק הַרְבֵּה! וַיָּבֹאוּ מַלְאֲכֵי רַחֲמִים וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמְרוּ: שׁוֹפֵט כָּל הָאָרֶץ! לָמָּה יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעוֹלָלִים וְיוֹנְקִים, בְּצֹאן וּבָקָר שֶׁלֹּא חָטְאוּ? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: לוּ יִחְיוּ כָּל הָעוֹלְלִים וְהַיּוֹנְקִים הָאֵלֶּה וְיִגְדְּלוּ, כִּי עַתָּה תִּמָּלֵא כָּל הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם, עַל כֵּן אָמַרְתִּי: טוֹב מוֹתָם בְּעוֹדָם נְקִיִּים מִפֶּשַׁע מִמּוֹתָם מוֹת רְשָׁעִים וְחַטָּאִים. וַיּוֹסִיפוּ הַמַּלְאָכִים לְדַבֵּר אֶל יְיָ וַיֹּאמְרוּ: מַדּוּעַ צִוִּיתָ לְהַחֲרִים גַּם אֶת הַבְּהֵמָה? וַיֹּאמֶר יְיָ: הִנֵּה הָעֲמָלֵקִים מִשְׁתַּנִּים א) בְּכִשְׁפֵיהֶם הָרַבִּים וְנֶהְפָּכִים לְצֹאן וּבָקָר, עַל כֵּן צִוִּיתִי לְהַחֲרִים גַּם אֶת הַבְּהֵמָה. וַיַּקְהֵל שָׁאוּל אֵלָיו אֶת כָּל הָעָם וַיֹּאמַר: יִקַּח נָא אִישׁ אִישׁ מִכֶּם טָלֶה ב) מֵעֲדָרַי, וְשָׂמָהוּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה לָכֶם, וְסָפַרְתִּי אֶת הַטְּלָאִים וְיָדַעְתִּי אֶת מִסְפַּרְכֶם. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ: רְאוּ נָא אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ יְיָ אֶת שָׁאוּל מַלְכֵּנוּ! הֵן בְּרֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ פְּקָדָנוּ בַּחֲרָשִׁים וְעַתָּה עָשַׁר וַיִּגְדַּל מְאֹד וַיִּפְקְדֵנוּ בַּטְּלָאִים! וַיְהִי מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹצְאִים עַל עֲמָלֵק לַמִּלְחָמָה מָאתַיִם אֶלֶף וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ. וַיָּבֹא שָׁאוּל עַד עִיר עֲמָלֵק וַיֹּאמֶר אֶל בְּנֵי יִתְרוֹ: לְכוּ סֹרוּ רְדוּ מִתּוֹךְ עֲמָלֵקִי, פֶּן אֹסִיפְךָ ג) עִמּוֹ, וַאֲבִיכֶם עָשָׂה חֶסֶד עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרָיִם! וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת דִּבְרֵי שָׁאוּל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הֵן יָדַעְנוּ כֻלָּנוּ כִּי לֹא בָא יִתְרוֹ אֶל מֹשֶׁה הַמִּדְבָּרָה וַיַּעַשׂ לוֹ וּלְאַהֲרֹן וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁתֶּה מֵרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר רִחַם עֲלֵיהֶם וּמֵאַהֲבָתוֹ אֲשֶׁר אֲהֵבָם, כִּי אִם מֵחֶפְצוֹ לְהִכָּבֵד עַל פְּנֵי כָל הָעָם לֵאמֹר: אֲנִי חוֹתֵן מֹשֶׁה, — וּבְכָל זֹאת חֲשָׁבָהּ יְיָ צְדָקָה הָעוֹמֶדֶת ד) לוֹ וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם, וְאַף כִּי ה) יְרַחֵם אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וְהֶאֱכִילָהוּ וְהִשְׁקָהוּ וְנָתַן לוֹ מָנוֹחַ אֲשֶׁר יִיטַב לוֹ!

רכה. זִקְנָה וְשֵׂיבָה שֶׁלֹּא בִזְמַנָּן.

וַיַּחְמוֹל שָׁאוּל וְהָעָם עַל אֲגַג וְעַל מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר וְלֹא הֶחֱרִימוּם. וַיְהִי דְּבַר יְיָ אֶל שְׁמוּאֵל לֵאמֹר: נִחַמְתִּי כִּי הִמְלַכְתִּי אֶת שָׁאוּל לְמֶלֶךְ, כִּי לֹא הֵקִים ו) אֶת דְּבָרָי! וַיְמָרֵר הַדָּבָר הַזֶּה אֶת שְׁמוּאֵל מְאֹד וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! הַמֹּשֵׁל ז) הִמְשַׁלְתַּנִי לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וְעַל כֵּן אָנֹכִי שׁוֹאֵל מֵעִמְּךָ לֵאמֹר: כַּאֲשֶׁר לֹא בָטְלוּ מַעֲשֵׂי יְדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּחַיֵּיהֶם, כֵּן לֹא יִבָּטְלוּ בְחַיַּי גַּם מַעֲשֵׂי יְדֵי אָנִי! וַיֹּאמֶר יְיָ. אֵיכָה אֶעֱשֶׂה? אִם יָמוּת שָׁאוּל, יֵמַר מוֹתוֹ לִשְׁמוּאֵל, וְאִם יָמוּת שְׁמוּאֵל, — יֹאמְרוּ כָל יוֹדְעָיו לֵאמֹר: יַעַן עָשָׂה שְׁמוּאֵל אֶת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ, עַל כֵּן לֹא הֶאֱרִיךְ יָמִים וַיָּמָת בֶּן חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים; אוּלָם אִם יִחְיוּ שְׁנֵיהֶם (גַּם שְׁמוּאֵל, גַּם שָׁאוּל) וְנִמְשַׁךְ הַיּוֹם אֲשֶׁר אָמַרְתִּי: כִּי יִמְלֹךְ דָּוִד בֶּן יִשַׁי! עַל כֵּן תִּקְפֹּץ ח) — נָא זִקְנָה עַל שְׁמוּאֵל וְהָיָה מַרְאֵהוּ כְּאִישׁ זָקֵן וּמְלֵא ט) יָמִים, וְלֹא יֹאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: בְּחֶטְאוֹ מֵת שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי!

רכו. צַעֲרוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל.

וּשְׁמוּאֵל בָּא אֶל שָׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ:

א) מַחֲלִיפִים אֶת תְּכוּנָתָם, Маскаруются. ב) שֶׂה קָטָן. ג) אֲאַבֶּדְךָ. ד) הַקַּיֶּמֶת. ה) עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. ו) קִיֵּם. ז) דִּמִּיתָ. ח) תְּמַהֵר לָבֹא. ט) הַרְבֵּה.

הָעָם כֵּן. וַיִּקַּח שָׁאוּל מַאֲכֶלֶת א) בַּת אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אֶצְבָּעוֹת וַיֹּאמַר: קְחוּ גַם אַתֶּם מַאֲכָלוֹת וּשְׁחַטְתֶּם בָּזֶה ב) וַאֲכַלְתֶּם כַּמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר אָנֹכִי עֹשֶׂה לְעֵינֵיכֶם! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן חָשַׂךְ ג) שָׁאוּל אֶת הָעָם מֵחֲטֹא לִי וַיֹּאמֶר לָהֶם: כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה תִּשָּׁחֵט הַבְּהֵמָה וְתֵאָכֵל, עַל כֵּן בָּעֵת אֲשֶׁר לֹא תִמָּצֵא כָּל חֶרֶב וַחֲנִית בְּיַד כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּלְחָמָה, — יָבֹא מַלְאָכִי וְיַמְצִיא ד) חֶרֶב בְּיַד שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן בְּנוֹ!

רכב. פִּדְיוֹן נֶפֶשׁ יוֹנָתָן.

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הָעָם: נֵרְדָה אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים לַיְלָה וְלֹא נַשְׁאֵר בָּהֶם אִישׁ. וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל: נִקְרְבָה אֶל הָאוּרִים וְהַתֻּמִּים וְשָׁאַלְנוּ בֵּאלֹהִים. וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל בֵּאלֹהִים: הַאֵרֵד אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים, הֲתִתְּנֵם בְּיַד יִשְׂרָאֵל? וְלֹא עָנָהוּ יְיָ. וַיִּתְבּוֹנֵן שָׁאוּל אֶל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַבְנֵי הַחֹשֶׁן ה) אֲשֶׁר עַל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּעֲמָה ו) אֶבֶן בִּנְיָמִין, וַיֵּדַע כִּי חָטָא אִישׁ מִשֵּׁבֶט בִּנְיָמִין לַיְיָ. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל: גֹּשׁוּ הֲלֹם שָׂרֵי הָעָם וּדְעוּ וּרְאוּ בַּמָּה הָיְתָה הַחַטָּאת הַזֹּאת הַיּוֹם? כִּי חַי יְיָ הַמּוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל כִּי אִם יֶשְׁנוֹ ז) בְּיוֹנָתָן בְּנִי כִּי מוֹת יָמוּת! וַיַּחֲרֵשׁ הָעָם וְלֹא עָנָה אֶת שָׁאוּל דָּבָר. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל: אַתֶּם תִּהְיוּ לְעֵבֶר ח) אֶחָד וַאֲנִי וְיוֹנָתָן בְּנִי נִהְיֶה לְעֵבֶר אֶחָד. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל יְיָ: אָנָּא, יְיָ, תֵּן גּוֹרַל אֱמֶת, וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל עַל יוֹנָתָן וְשָׁאוּל. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל הַפִּילוּ בֵּינִי וּבֵין יוֹנָתָן בְּנִי! וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל עַל יוֹנָתָן. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל: הַגִּידָה לִּי מֶה עָשִׂיתָ? וַיַּגֶּד לוֹ יוֹנָתָן וַיֹּאמַר: טָעֹם טָעַמְתִּי בִּקְצֵה הַמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדִי מְעַט דְּבַשׁ — הִנְנִי אָמוּת!

וַיִּשְׁלֹף ט) שָׁאוּל אֶת חַרְבּוֹ וַיֹּאמֶר לַהֲרֹג אֶת יוֹנָתָן בְּנוֹ. וַיְמַהֵר כָּל הָעָם וַיִּגְּשׁוּ אֶל שָׁאוּל וַיֹּאמְרוּ: הֲיוֹנָתָן יָמוּת אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל? חָלִילָה! חַי יְיָ אִם יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ אַרְצָה! וּבְדַבֵּר הָעָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתֵּן אִישׁ אִישׁ שֶׁקֶל זָהָב כֹּפֶר י) נֶפֶשׁ יוֹנָתָן וַיַּעֲלוּ אֶת יוֹנָתָן וְאֶת שִׁקְלֵי הַזָּהָב בְּמֹאזְנַיִם יא) וַיִּשְׁקְלוּם וַיִּהְיוּ בַּד בְּבַד יב). וַיִּקְחוּ אֶת שִׁקְלֵי הַזָּהָב וַיִּתְּנוּ לְשָׁאוּל וַיֹּאמְרוּ: יְהִי הַזָּהָב הַזֶּה קֹדֶשׁ לַיְיָ! וַיִּפְדּוּ הָעָם אֶת יוֹנָתָן וְלֹא מֵת.

רכג. אוֹר בַּחֹשֶׁךְ.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיֹּאמֶר אֲבִיאֵל אֲבִי קִישׁ אֲבִי שָׁאוּל לֵאמֹר: הֵן בֵּרֵךְ בֵּרְכַנִי יְיָ וַיְמַלֵּא בֵיתִי טוּבוֹ; הָבָה אֶעֱשֶׂה דָבָר טוֹב לְיִשְׂרָאֵל וְהָיָה זִכְרִי לִבְרָכָה. וַיִּקַּח אֲבִיאֵל כֶּסֶף רַב וַיִּתֵּן לְעוֹשֵׂי עֲשָׁשִׁיּוֹת וּפָנָסִים יג) וַיֹּאמֶר לָהֶם: עֲשׂוּ נָא עֲשָׁשִׁיּוֹת וּפָנָסִים רַבִּים! וַיַּעֲשׂוּ הָאֲנָשִׁים כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לָהֶם אֲבִיאֵל. וַיִּקַּח אֲבִיאֵל אֶת הָעֲשָׁשִׁיּוֹת וְהַפָּנָסִים וַיִּתְלֵם בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר וַיַּדְלִיקֵם בַּלַּיְלָה בַּלַּיְלָה. וַיַּרְא הָעָם הַהֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ אוֹר גָּדוֹל וַיּוֹדוּ לַאֲבִיאֵל וַיְבָרְכוּ שְׁמוֹ וַיֹּאמְרוּ: לֹא אֲבִיאֵל יֵאָמֵר עוֹד שְׁמוֹ כִּי אִם נֵר, כִּי הִדְלִיק נֵרוֹת רַבִּים בִּרְחוֹבוֹת הָאֲפֵלִים וַיָּאֶר לָנוּ אֶת הַחֹשֶׁךְ.

רכד. אַל תִּצְדַּק הַרְבֵּה.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל שָׁאוּל: כֹּה אָמַר יְיָ: זָכַרְתִּי אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה עֲמָלֵק לְיִשְׂרָאֵל בַּעֲלוֹתוֹ מִמִּצְרַיִם כִּי הוּא הָיָה הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר יָצָא לְהִלָּחֵם עִמָּם וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם. וְעַתָּה

א) סַכִּין. ב) „בזה" בְּגִמַטְרִיָּא 14. ג) עָצַר. ד) וְיַגִּישׁ. ה) הָאֲבָנִים הַיְקָרוֹת. ו) חִוְּרָה. ז) יֵשׁ הַחֵטְא. ח) לְצַד. ט) הוֹצִיא. י) פִּדְיוֹן. יא) מִשְׁקָל, Вѣсы. יב) שָׁוִים בְּמִשְׁקָלָם. יג) מְנוֹרוֹת, Лампы, фонари.

בַּמָּקוֹם הַזֶּה הַר גָּדוֹל? וַיִּגַּשׁ דָּוִד אֶל הָרְאֵם וַיַּעַל עָלָיו. וַיְהִי הוּא הוֹלֵךְ עַל הָרְאֵם וּמַשְׁגִּיחַ א) אֶל צֹאן מַרְעִיתוֹ וְהִנֵּה הֵקִיץ הָרְאֵם מִשְּׁנָתוֹ וַיִּתְנַשֵּׂא מִמְּקוֹמוֹ וַתִּגְבַּהּ קוֹמָתוֹ מְאֹד. וַיֶּחֱרַד דָּוִד חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! אִם תּוֹרִידֵנִי בְשָׁלוֹם מֵעַל הָרְאֵם הַזֶּה, – וּבָנִיתִי לְךָ הֵיכָל ב) גָּבֹהַּ מֵאָה אַמָּה, כְּגֹבַהּ קַרְנֵי הָרְאֵם הַזֶּה. וַיִּשְׁמַע יְיָ קוֹל תַּחֲנוּנֵי דָוִד וַיָּבֹא אַרְיֵה לִקְרַאת הָרְאֵם. וַיַּרְא הָרְאֵם אֶת מֶלֶךְ הַחַיּוֹת וַיִּירָא מִמֶּנּוּ וַיִּכְרַע וַיִּרְבַּץ ג) עַל הָאֲדָמָה, וַיֵּרֶד דָּוִד מֵעַל הָרְאֵם וַיַּרְא אֶת הָאַרְיֵה, וַיֶּחֱרַד שֵׁנִית חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיִּקְרָא אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: הוֹשִׁיעֵנִי יְיָ אֱלֹהַי, מִפִּי אַרְיֵה, כַּאֲשֶׁר הוֹשַׁעְתַּנִי מִקַּרְנֵי רְאֵם! וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶל דָּוִד וַיְחַזְּקֵהוּ וַיְאַמְּצֵהוּ וַתְּהִי אֵימָתוֹ ד) עַל כָּל בְּנֵי שָׁחַץ ה).

רל. שֶׁמֶן הַפְּלָאוֹת.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שְׁמוּאֵל: עַד מָתַי אַתָּה מִתְאַבֵּל ו) אֶל שָׁאוּל וַאֲנִי מְאַסְתִּיו מִמְּלֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל! מַלֵּא קַרְנְךָ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלֵךְ אֶשְׁלָחֲךָ אֶל יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי, כִּי רָאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ! וַיַּעַשׂ שְׁמוּאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְיָ וַיָּבֹא בֵּית לֶחֶם וַיְמַהֲרוּ זִקְנֵי הָעִיר וַיֵּצְאוּ לִקְרָאתוֹ; וַיְבָרְכֵם שְׁמוּאֵל בְּשָׁלוֹם וַיֹּאמַר: הִתְקַדְּשׁוּ ז) וּבָאתֶם אִתִּי בַּזָּבַח. וַיְקַדֵּשׁ אֶת יִשַׁי וְאֶת בָּנָיו וַיִּקְרָא לָהֶם לַזָּבַח ח). וַיְהִי בְּבוֹאָם וַיַּרְא שְׁמוּאֵל אֶת אֱלִיאָב וְהִנֵּה הוּא גְּבַהּ קוֹמָה וִיפֵה מַרְאֶה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הִנֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ יְיָ לְהַמְלִיכֵהוּ עַל יִשְׂרָאֵל! וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שְׁמוּאֵל: אָמֹר אָמַרְתָּ לְשָׁאוּל בִּרְאוֹתְךָ אוֹתוֹ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה: אָנֹכִי הָרֹאֶה! וְעַתָּה רְאֵה כִּי שָׁגִיתָ ט) כִּי לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם, כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לָעֵינַיִם וַיְיָ יִרְאֶה לַלֵּבָב! אָמְנָם מַרְאֵה אֱלִיאָב וְתָאֳרוֹ יָפִים מְאֹד, אוּלָם קְצַר־אַפַּיִם י) הוּא עַל כֵּן מְאַסְתִּיהוּ! וַיִּקְרָא יִשַׁי אֶל אֲבִינָדָב וַיַּעֲבִירֵהוּ לִפְנֵי שְׁמוּאֵל. וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיֹּאמֶר לָצֶקֶת עַל רֹאשׁוֹ, וַיְהִי פִּתְאֹם דָּבָר אֲשֶׁר לֹא פִלֵּל יא) שְׁמוּאֵל וְלֹא יִחֵל לוֹ, כִּי נִבְלַע הַשֶּׁמֶן בַּקֶּרֶן וַיֵּעָלֵם יב) כֻּלּוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבַר אֲבִינָדָב לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ לוֹ, וַיָּשָׁב הַשֶּׁמֶן וַיְהִי מָלֵא אֶת הַקֶּרֶן כָּרִאשׁוֹנָה. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל: גַּם בָּזֶה לֹא בָחַר יְיָ. וַיַּעֲבֵר יִשַׁי שִׁבְעַת בָּנָיו וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן פַּעַם בְּפַעַם לָצֶקֶת עַל רֹאשָׁם, – וַיִּבָּלַע הַשֶּׁמֶן וַיֵּעָלַם, וַיֵּדַע שְׁמוּאֵל כִּי לֹא בָאֵלֶּה בָּחַר יְיָ. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל יִשַׁי הֲתַמּוּ יג) הַנְּעָרִים? וַיֹּאמֶר יִשַׁי: עוֹד שָׁאַר יד) הַקָּטָן וְהִנֵּה רֹעֶה בַּצֹּאן. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל יִשַׁי: שִׁלְחָה וְקָחֶנּוּ! וַיִּשְׁלַח וַיְבִיאֵהוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְיַצֵּב דָּוִד לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיַּעַל טו) הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר בַּקֶּרֶן לִקְרַאת דָּוִד. וַיֵּדַע שְׁמוּאֵל כִּי בָחַר יְיָ בַּנַּעַר הַזֶּה לְהַמְלִיכוֹ עַל יִשְׂרָאֵל.

רלא. הִמָּשַׁח דָּוִד לְמֶלֶךְ.

וַיִּתְבּוֹנֵן שְׁמוּאֵל אֶל דָּוִד, וַיַּרְא אֶת עֵינָיו הַיָּפוֹת וְאֶת טוּב תָּאֳרוֹ וְאֶת חָכְמָתוֹ הַמְּאִירָה פָּנָיו וַיִּשְׂמָח. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ אֶת לְחָיָיו הָאֲדֻמּוֹת כַּדָּם וַיֶּחֱרַד וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! גַּם זֶה אַדְמוֹנִי כְּעֵשָׂו בֶּן יִצְחָק – הַאֻמְנָם יִשְׁפֹּךְ גַּם הוּא דַּם נְקִיִּים טז)?! וַיַּעַן יְיָ אֶת שְׁמוּאֵל וַיֹּאמַר: לֹא יִשְׁפֹּךְ דָּוִד בִּלְתִּי אִם דַּם הָרְשָׁעִים אֲשֶׁר

א) וּמַבִּיט. ב) אַרְמוֹן. ג) שָׁכַב. ד) פַּחְדּוֹ. ה) הַחַיּוֹת הָרָעוֹת. ו) מִתְעַצֵּב. ז) הֱיוּ נְכוֹנִים. ח) לֶאֱכֹל אֶת בְּשַׂר הַפָּר אֲשֶׁר יִזְבַּח. ט) טָעִיתָ. י) כַּעֲסָן. יא) חָשַׁב. יב) הִסְתַּתֵּר. יג) הַאֵין עוֹד. יד) נִשְׁאַר. טו) הִתְרוֹמֵם. טז) שֶׁלֹּא חָטְאוּ.

לָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ וְלֹא הֲקִימוֹתָ אֶת דְּבָרָיו אֲשֶׁר אָמַר לְךָ לְהַחֲרִים אֶת עֲמָלֵק וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ? וַיֹּאמֶר שָׁאוּל: חָטָאתִי כִּי עָבַרְתִּי אֶת פִּי יְיָ וְאֶת דְּבָרֶיךָ! וְעַתָּה שָׂא נָא חַטָּאתִי וְשׁוּב עִמִּי וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לַייָ! וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל: לֹא אָשׁוּב עִמְּךָ כִּי מָאַסְתָּ אֶת דְּבַר יְיָ, — וַיִּמְאָסְךָ מִהְיוֹת מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל. וַיְהִי כְּהִסּוֹב א) שְׁמוּאֵל לָלֶכֶת וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! מַר לִי מְאֹד כִּי נִקְרְעָה מַמְלְכוּת יִשְׂרָאֵל מֵעַל שָׁאוּל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי בְּצִלּוֹ יִחְיֶה יִשְׂרָאֵל! וּבְדַבֵּר שְׁמוּאֵל אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיַּחֲזֵק בִּכְנַף ב) מְעִילוֹ וַיִּקָּרַע. וַיֹּאמֶר אֶל שָׁאוּל: זֶה לְךָ הָאוֹת, כִּי יָבֹא אִישׁ וְכָרַת כְּנַף מְעִילְךָ, וְיָדַעְתָּ כִּי מָלֹךְ יִמְלֹךְ הוּא תַּחְתֶּיךָ.

רכז. נִשְׁמַת דָּוִד.

וַיִּפְתַּח יְיָ אֶת שַׁעֲרֵי הַזִּמְרָה וַיִּקַּח מִשָּׁם רִנַּת צִפֳּרִים וְלַחַשׁ ג) יְעָרִים וְקוֹל נְעִימוֹת הָרוּחַ הַצַּח הַנִּשְׁמָע מִבֵּין הָעֲפָאִים ד) וְהֶמְיַת מַעְיָנִים וּנְחָלִים וְשִׁירַת נוֹשְׁעִים בַּייָ וּמִזְמוֹרֵי תוֹדָתָם וַיַּעֲשֵׂם — נְשָׁמָה, וַיִּפַּח אוֹתָהּ בְּדָוִד וַיְהִי לְנֶפֶשׁ חַיָּה. וַיָּשַׁר דָּוִד בִּמְעֵי ה) אִמּוֹ אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לֵאמֹר: בָּרְכִי, נַפְשִׁי אֶת יְיָ וְכָל קְרָבַי ו) אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ! וַיִּוָּלֵד דָּוִד וַיַּרְא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וְאֶת כּוֹכְבֵי הָאוֹר וַיַּעַן וַיֹּאמַר: בָּרְכוּ יְיָ כָּל צְבָאָיו, מְשָׁרְתָיו עֹשֵׂי רְצוֹנוֹ! וַתֵּינִיקֵהוּ נֶצֶבֶת אִמּוֹ וַתַּשְׂבִּיעֵהוּ, וַיָּשַׁר דָּוִד וַיֹּאמַר: בָּרְכִי, נַפְשִׁי, אֶת יְיָ, וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו ז).

רכח. דָּוִד הָרַחֲמָנִי וְצֹאן מַרְעִיתוֹ.

וַיִּגְדַּל דָּוִד וַיְהִי רֹעֶה בְּצֹאן אָבִיו. וַיַּרְחֵק דָּוִד לָלֶכֶת עִם עֶדְרוֹ וַיְבִיאֵהוּ הַמִּדְבָּרָה, כִּי אָמַר: אַל תִּרְעֶינָה צֹאנִי בִּשְׂדוֹת זָרִים! וַיֵּצֵא דָוִד בְּעִקְּבוֹתֵיהֶן ח), וַיַּרְא וְהִנֵּה הַגְּדָיִים וְהַטְּלָאִים ט) אוֹכְלִים בִּכְבֵדוּת אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה כִּי כֹחַ אֵין בָּהֶם לַעֲקוֹר אֶת הָעֲשָׂבִים. וַיַּחְמֹל עֲלֵיהֶם וַיְרַחֲמֵם וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיְלַקֵּט עֲשָׂבִים רַכִּים וַיָּשֶׂם לִפְנֵי הַגְּדָיִים וְהַטְּלָאִים וַיַּאֲכִילֵם בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים וַיִּשָּׂאֵם בְּחֵיקוֹ. וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ שָׁבֻעוֹת אֲחָדִים וַיֶּחֶזְקוּ הַגְּדָיִים וְהַטְּלָאִים מְעַט מְעָט, וַיֶּאֱסֹף דָּוִד אֶת כָּל צֹאנוֹ וַיְשַׁלַּח אֶת הַטְּלָאִים וְהַגְּדָיִים בָּרִאשׁוֹנָה לִרְעוֹת, כִּי אָמַר: יֹאכְלוּ נָא אֶת רָאשֵׁי הָעֲשָׂבִים הָרַכִּים; וְכַאֲשֶׁר כָּלוּ לֶאֱכֹל וַיִּשְׂבָּעוּ, וַיְשַׁלַּח אֶת הַכְּבָשִׂים וְהַתְּיָשִׁים הַזְּקֵנִים לִרְעוֹת בַּשָּׂדֶה; וְכַאֲשֶׁר כָּלוּ גַּם אֵלֶּה לֶאֱכֹל, כִּי שָׂבֵעוּ וַיְשַׁלַּח אֶת צְעִירֵי הַצֹּאן אֲשֶׁר כֹּחַ בְּשִׁנֵּיהֶם לֶאֱכֹל אֶת שָׁרְשֵׁי י) הָעֲשָׂבִים הַנִּשְׁאָרִים. וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמֶר: הִנֵּה מַעֲשֵׂי דָוִד הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה אֹמְרִים לַכֹּל כִּי אֵין כָּמֹהוּ רֹעֶה רַחֲמָנִי וְרַב חֶסֶד הַמְנַהֵל יא) אֶת צֹאן מַרְעִיתוֹ בַּחֲסָדִים וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים, עַל כֵּן אֶבְחַר בּוֹ וּלְקַחְתִּיו מִמִּכְלְאוֹת יב) צֹאנוֹ וַהֲבֵאתִיו לִרְעוֹת יג) בְּיַעֲקֹב עַמִּי!

רכט. אַרְיֵה וּרְאֵם יד)

וַיְהִי הַיּוֹם וְדָוִד רֹעֶה אֶת צֹאנוֹ בַּמִּדְבָּר, וַיִּמְצָא אֶת הָרְאֵם יָשֵׁן בְּאַחַד הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר הִתְהַלֵּךְ שָׁם דָּוִד מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ. וַיְהִי הָרְאֵם בְּעֵינֵי דָוִד כְּהַר גָּדוֹל מְאֹד וַיִּשְׁתָּאֵה וַיֹּאמַר: אֵיכָה הָיָה פִּתְאוֹם

א) כַּאֲשֶׁר פָּנָה. ב) בִּקְצֵה. ג) געבליסטער, Шепотъ. ד) הָעֲנָפִים וְהֶעָלִים. ה) בְּבֶטֶן. ו) כָּל אֲשֶׁר בְּקִרְבִּי. ז) חֲסָדָיו. ח) אַחֲרֵיהֶן. ט) לאמם, Ягненокъ. י) ווּרצעל, Корень. יא) הַנּוֹהֵג. יב) שאפהירדע, Овчарня. יג) לִמְשֹׁל. יד) ביפפעלאָכס, Буйволъ.

הָשִׁיבָה לִּי אֶת זְהָבִי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּכַדַּי! וַיַּעַן אוֹתָהּ הָאִישׁ לֵאמֹר: הַאָבְדָה חָכְמָתֵךְ? הֲלָקַחְתִּי מִמֵּךְ זָהָב וְאָשֶׁב לָךְ דְּבַשׁ? הֵן דְּבַשׁ לָקַחְתִּי וּדְבַשׁ הֲשִׁיבוֹתִי לָךְ! וְעַתָּה לְכִי וְקִרְאִי לְעֵדַיִךְ אֲשֶׁר הֵעִידוֹת בֵּינִי וּבֵינֵךְ וְשָׁמַעַתְּ מַה־יַּעֲנוּךְ? וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי קָשֶׁה א) הָאִישׁ מְאֹד, וַתֵּלֶךְ אֶל שׁוֹפֵט הָעִיר וַתְּסַפֵּר לוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לָהּ הָאִישׁ. וַיִּשְׁמַע הַשּׁוֹפֵט אֶת דִּבְרֵי הָאִשָּׁה הָאַלְמָנָה וַיֹּאמֶר לָהּ: הֲיֵשׁ לָךְ, בִּתִּי, עֵדִים כִּי הָיָה זָהָב בְּכַדֵּי פִּקְדוֹנֵךְ? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: לֹא! וַיֹּאמֶר הַשּׁוֹפֵט: קָצְרָה יָדִי מֵהוֹשִׁיעֵךְ, כִּי לֹא יִשָּׁפֵט אִישׁ בִּלְתִּי אִם יְעִידֻהוּ שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה עֵדִים! וַיְמָרֲרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת הָאִשָּׁה הָאַלְמָנָה עַד מְאֹד וַתֵּבְךְּ הַרְבֵּה בֶּכֶה. וַיֹּאמֶר לָהּ הַשּׁוֹפֵט: לְכִי אִיעָצֵךְ נָא עֵצָה וְהוֹצֵאת אֶת רְכוּשֵׁךְ מִידֵי כַּפָּרֵךְ: לְכִי וּבֹאִי אֶל הַמֶּלֶךְ שָׁאוּל וְצָעַקְתְּ אֵלָיו וְהוֹשִׁיעֵךְ, כִּי רַחוּם וְחַנּוּן הוּא! וַתַּעַשׂ הָאַלְמָנָה כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיהָ הַשּׁוֹפֵט, וַתָּבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וַתִּפֹּל לִפְנֵי רַגְלָיו וַתִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָא, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֵת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתָהּ וַיֹּאמַר: לְכִי אֶל הַסַּנְהֶדְרִין וְצִוִּיתִם בִּשְׁמִי לַחְקֹר וְלִדְרֹשׁ הֵיטֵב אֶת הַדָּבָר. וַתֵּלֶךְ הָאִשָּׁה אֶל הַסַּנְהֶדְרִין, וַיַּחְקְרוּ וַיִּדְרְשׁוּ, וַיִּשְׁלְחוּ אֶל הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: שָׁוְא עֲמָלֵנוּ, כִּי קָשֶׁה הָאִישׁ מְאֹד וְעֵדִים אַיִן לְהָעִיד כִּי הָיָה זָהָב בְּכַדֵּי הָאִשָּׁה הָאַלְמָנָה! וַתֵּעָצֵב הָאִשָּׁה מְאֹד וַתָּשָׁב לְבֵיתָהּ וַתֵּלֶךְ הָלֹךְ וּבָכֹה. וְדָוִד בֶּן יִשַׁי רֹעֶה בַּיָּמִים הָהֵם אֶת צֹאן אָבִיו וּמְצַחֵק אֶת הַנְּעָרִים אֲשֶׁר כְּגִילוֹ ב). וַיְהִי כַּעֲבוֹר הָאִשָּׁה הַבּוֹכָה לְפָנָיו וַיִּגַּע בִּכְיָהּ עַד נַפְשׁוֹ וַיַּעֲזֹב אֶת חֲבֵרָיו וַיָּרָץ אֶל הָאִשָּׁה וַיְדַבֵּר אֵלֶיהָ בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים לֵאמֹר: מַה־לָּךְ אִשָּׁה עֲנִיָּה כִּי תִבְכִּי? הַגִּידִי לִי אֶת כָּל לִבֵּךְ, אוּלַי אוּכַל הוֹעִיל ג) לָךְ! וַתְּסַפֵּר לוֹ הָאִשָּׁה אֵת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתָהּ. וַיִּשְׁמַע דָּוִד אֶת כָּל דְּבָרֶיהָ וַיָּשֶׂם עַל לֵב וַיֹּאמַר: שׁוּבִי נָא אֶל הַמֶּלֶךְ וְאָמַרְתְּ אֵלָיו לֵאמֹר: נִמְצָא נַעַר הַיּוֹדֵעַ לִשְׁפֹּט אֶת גֹּנֵב הַזָּהָב; אֶפֶס כִּי לֹא יַעֲשֶׂה קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה כִּי אִם לְפִי דְבָרֶיךָ ד)! וַתָּשָׁב הָאַלְמָנָה אֶל הַמֶּלֶךְ וַתַּגֶּד לוֹ אֶת דִּבְרֵי דָוִד בֶּן יִשָׁי. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרְאוּ לְדָוִד וַיָּבֹא וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַגִּידָה לִי אֵיכָכָה תוֹכִיחַ ה) לְעֵינֵי הַשּׁוֹפְטִים כִּי הָיָה זָהָב בְּכַדֵּי הַדְּבָשׁ? וַיַּעַן דָּוִד אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הֵן לֹא יָדַע הָאִישׁ גֹּנֵב הַזָּהָב אֶת מִסְפַּר הַשְּׁקָלִים הַטְּמוּנִים בְּכַדֵּי הַדְּבָשׁ וְגַם נֶחְפָּז לַעֲשׂוֹת אֶת הָרָעָה, כְּכָל פֹּעֲלֵי אָוֶן הָאוֹמְרִים בְּלִבָּם נְמַהֵר נָחִישָׁה מַעֲשֵׂנוּ, פֶּן נִתָּפֵשׂ בַּכָּף! וְעַל כֵּן אוֹמֵר לִי לִבִּי: שָׁאֲרוּ עוֹד שִׁקְלֵי זָהָב אֲחָדִים בְּכַדֵּי הַדְּבָשׁ, אֲשֶׁר הֵשִׁיב הָאִישׁ לָאַלְמָנָה! וְעַתָּה יְצַוֶּה נָא הַמֶּלֶךְ לִקְרֹא לְגֹנֵב הַזָּהָב וְלָאַלְמָנָה וּלְהָבִיא הֲלוֹם אֶת הַכַּדִּים הַמּוּשָׁבִים וּלְשַׁבְּרָם לְעֵינֵי הַמֶּלֶךְ, וְשׁוֹפְטָיו. וַיִּיטְבוּ דִבְרֵי דָוִד בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיְצַו לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר דָּוִד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁבְרוּ אֶת הַכַּדִּים וַיִּמָּצְאוּ שְׁנֵי שִׁקְלֵי זָהָב מְדֻבָּקִים אֶל אַחַת הַמְּכִתּוֹת ו), וַיַּרְא גֹּנֵב הַזָּהָב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: נִגְלָה עֲוֹנֶךָ! וְעַתָּה הָשִׁיבָה אֶת כָּל הַזָּהָב אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִן הַכַּדִּים! וַיִּירָא הָאִישׁ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיָּשֶׁב לָאִשָּׁה אֶת זְהָבָהּ. וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וַיֹּאמְרוּ: נָחָה רוּחַ יְיָ עַל דָּוִד בֶּן יִשָׁי!

רלג. תֹּאַר דָּוִד.

וְרוּחַ יְיָ כָּרְתָה מֵעִם שָׁאוּל, וַיְהִי אִישׁ אֹבַד עֵצוֹת וַיְהִי מְהִיר חֵמָה וַיְמָרֵר אֶת חַיֵּי

א) רַע לֵב. ב) הַדּוֹמִים לוֹ בְּשָׁנִים. ג) הָבִיא תוֹעֶלֶת. ד) אִם תְּצַוֵּהוּ. ה) תַּרְאֶה. ו) שִׁבְרֵי הַכֵּלִים.

יִשְׁפְּטוּם הַסַּנְהֶדְרִין א) וְאָמְרוּ: בְּנֵי מָוֶת הֵם! וַיּוֹסֶף יְיָ לְדַבֵּר אֶל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמַר: הִנֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי בוֹ עוֹמֵד לְפָנֶיךָ וְאַתָּה יוֹשֵׁב, — קוּם מְשָׁחֵהוּ כִּי זֶה הוּא! וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב אֶחָיו. וַתִּצְלַח ב) רוּחַ יְיָ אֶל דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמָעְלָה וַיֶּחֱזַק וַיֶּאֱמַץ וַיַּשְׂכֵּל ג) וַיַּצְלִיחוּ ד) יְיָ!

רלב. כַּדֵּי הַדְּבָשׁ.

בַּיָּמִים הָהֵם גָּר אִישׁ אֶחָד עָשִׁיר מְאֹד בְּאַחַת מֵעָרֵי יִשְׂרָאֵל. וַתְּהִי לוֹ אִשָּׁה יְפַת תֹּאַר אֲשֶׁר לֹא נִמְצְאָה כָמוֹהָ בְּכֹל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל. וַיָּמָת הָאִישׁ וַתְּהִי הָאִשָּׁה אַלְמָנָה. וַיִּשְׁלַח אֵלֶיהָ שַׂר הָעִיר לֵאמֹר: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינַיִךְ וְהָיִית לִי לְאִשָּׁה! וַתַּעַן הָאַלְמָנָה וַתֹּאמַר: לֹא אֶהְיֶה עוֹד אִשָּׁה לְאִישׁ! וַיּוֹסֶף הַשַּׂר לִשְׁלֹחַ אֵלֶיהָ אֲנָשִׁים לְדַבֵּר עַל לִבָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵשִׁיבָה אֶת פָּנָיו ה) וַיִּקְצֹף עָלֶיהָ הַשַּׂר עַד מְאֹד וַיִּתְאַנֶּה ו) לָהּ יוֹם יוֹם וַיְמָרֵר אֶת חַיֶּיהָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא חָדַל מִמֶּנָּה וַתֹּאמֶר הָאַלְמָנָה: אֵין טוֹב לִי בִּלְתִּי אִם אֵצֵא מִן הָעִיר הַזֹּאת לָגוּר בַּאֲשֶׁר אֶמְצָא! וַתְּמַהֵר וַתִּקַּח אֶת כָּל שִׁקְלֵי הַזָּהָב הָרַבִּים אֲשֶׁר הוֹרִישָׁהּ אִישָׁהּ וַתִּתְּנֵם בְּכַדִּים רֵיקִים וַתְּמַלְאֵם עַד הַחֵצִי. וְאַחַר לָקְחָה דְבַשׁ וַתִּיצֹק עַל כָּל הַכַּדִּים וַתְּמַלְאֵם; וַתָּבֹא לְאֶחָד מִמַּכָּרֶיהָ, אֲשֶׁר הִתְרָעָה ז) אֶת אִישָׁהּ בְּעוֹדֶנּוּ חַי, וַתֹּאמֶר לוֹ: עֲשֵׂה נָא עִמָּדִי חֶסֶד וְלָקַחְתָּ מִמֶּנִּי כַּדֵּי דְבַשׁ וְהָיוּ בְּיָדְךָ לְפִקָּדוֹן ח) עַד יוֹם דָּרְשִׁי אוֹתָם מִיָּדֶךָ! וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתְּ אֵלַי אֶעֱשֶׂה. וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת הַכַּדִּים וַתְּבִיאֵם אֶל מַכָּרָהּ וַתָּעַד בּוֹ עֵדִים וַתַּפְקִידֵם אִתּוֹ. וַתַּעֲזֹב הָאִשָּׁה אֶת הָעִיר וַתֵּצֵא לָגוּר בְּעִיר אַחֶרֶת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעַשׂ הָאִישׁ מִשְׁתֶּה בְּיוֹם אָרֵשׂ לוֹ בְנוֹ אִשָּׁה וַיֶּאֱזַל ט) הַדְּבַשׁ אֲשֶׁר הָיָה בְּכֵלָיו וַיִּזְכֹּר אֶת כַּדֵּי הַדְּבַשׁ אֲשֶׁר הָפְקְדוּ אִתּוֹ. וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֶקְחָה דְבַשׁ מֵאַחַד הַכַּדִּים אֲשֶׁר הִפְקִידָה אִתִּי אֵשֶׁת מַכָּרִי, וַהֲשִׁיבוֹתִי אֶת אֲשֶׁר לָקַחְתִּי אַחֲרֵי כְּלוֹת הַמִּשְׁתֶּה. וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כֵּן כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר וַיָּבֹא אֶל הַחֶדֶר אֲשֶׁר הָיָה שָׁם פִּקְּדוֹן הָאַלְמָנָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵחֵל לְהָרִיק אֶת אַחַד הַכַּדִּים וַיֵּצֵא שִׁקְלֵי זָהָב רַבִּים וַיִּשְׁתָּאֶה וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד. וַיָּשֶׂם אֶת יָדוֹ בְּכַד אַחֵר וַיִּמְצָא גַּם שָׁם זָהָב וַיְמַשֵּׁשׁ אֶת כָּל הַכֵּלִים וַיַּרְא כִּי מְלֵאִים הֵם עַד חֶצְיָם זָהָב טָהוֹר, וַיִּשְׂמַח מְאֹד וַיֹּאמַר: אַךְ עָשַׁרְתִּי! מָצָאתִי הוֹן רָב! אֶקְחָה לִי אֶת כָּל הַזָּהָב אֲשֶׁר בַּכַּדִּים הָאֵלֶּה וּטְמַנְתִּים, וּמִלֵּאתִי אֶת הַכַּדִּים דְּבַשׁ וְהָיוּ מְלֵאִים כְּבָרִאשׁוֹנָה. וַיְמַהֵר הָאִישׁ וַיָּשֶׂם אֶת יָדָיו בַּכַּדִּים וַיּוֹצֵא מֵהֶם אֶת הַזָּהָב וַיֶּחְפַּז י) מְאֹד, כִּי אָמַר: אַל יָבֹא הֵנָּה אֶחָד מֵהַקְּרוּאִים וְרָאָה אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי עֹשֶׂה!...

וַיַּעַבְרוּ יָמִים רַבִּים וַיָּמָת שַׂר הָעִיר. וַתִּשְׁמַע הָאִשָּׁה הָאַלְמָנָה כִּי מֵת הַשַּׂר וַתָּשָׁב שֵׁנִית אֶל עִיר מוֹלַדְתָּהּ. וַתָּבֹא אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר הִפְקִידָה אִתּוֹ אֶת כַּדֶּיהָ וַתֹּאמַר: הוֹאֶל־נָא אֲדוֹנִי וַהֲשֵׁבוֹתָ לִי אֶת כַּדֵּי הַדְּבַשׁ אֲשֶׁר הָפְקְדוּ אִתָּךְ! וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: לֹא אָשִׁיב לָךְ אֶת פִּקְדוֹנֵךְ עַד אִם קָרָאת לִי אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הַעִידוֹתָם לִי בְּיוֹם הַפְקִידֵךְ בְּיָדִי אֶת כַּדֵּי דִבְשֵׁךְ. וַתֵּלֶךְ הָאַלְמָנָה וַתִּקְרָא לָעֵדִים וַיָּבֹאוּ בֵּיתָה הָאִישׁ. וַיִּקַּח הָאִישׁ אֶת כָּל כַּדֵּי הַדְּבַשׁ וַיִּתְּנֵם לָאִשָּׁה הָאַלְמָנָה לְעֵינֵיהֶם. וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת כַּדֵּי הַדְּבַשׁ וַתְּבִיאֵם לְבֵיתָהּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרָה לְהוֹצִיא אֶת שִׁקְלֵי הַזָּהָב וַתֵּרֶא כִּי גָנַב הָאִישׁ אֶת הַזָּהָב וַיָּשֶׂם תַּחְתָּיו דְּבָשׁ. וַתִּצְעַק הָאַלְמָנָה צְעָקָה גְדוֹלָה וַתָּבֹא אֶל הָאִישׁ וַתֹּאמֶר לוֹ:

א) הַשּׁוֹפְטִים הַגְּדוֹלִים. ב) וַתִּתְגַּבֵּר. ג) וַיִּתְחַכֵּם. ד) עָשָׂה אֹתוֹ לְאִישׁ מַצְלִיחַ. ה) מֵאֲנָה לַעֲשׂוֹת בַּקָּשָׁתוֹ. ו) שָׂם לָהּ עֲלִילוֹת דְּבָרִים. ז) הָיָה רֵעַ. ח) לְמִשְׁמֶרֶת. ט) תַּם. י) מִהֵר.

וַיֹּאמַר: יֵשֶׁב־נָא עַבְדְּךָ תַּחַת הַנַּעַר; – עַל כֵּן אָתֵן מִקְדָּשִׁי בְּנַחֲלַת בִּנְיָמִין וִיהוּדָה, וְהֶאֱרִיכוּ לָשֶׁבֶת בְּאַרְצָם מִיֶּתֶר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר גַּם אֶחָד מֵהֶם לֹא הִתְחַנֵּן בְּעַד מַלְכּוֹ וּבְעַד אַרְצוֹ!

רלו. לֹא בְחֶרֶב וּבַחֲנִית.

וַיַּשְׁכֵּם דָּוִד בַּבֹּקֶר וַיִּטֹּשׁ א) אֶת הַצֹּאן עַל שֹׁמֵר, וַיֵּלֶךְ אֶל אֶחָיו אֶל הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יִשַׁי. וַיָּבֹא וַיִּשְׁאַל לְאֶחָיו לְשָׁלוֹם, וְהוּא מְדַבֵּר עִמָּם, – וְהִנֵּה גָלְיַת עוֹלֶה, וַיְחָרֵף אֶת מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל. וַיָּנוּסוּ מִפָּנָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּירְאוּ מְאֹד. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ דָּוִד אֶת גִּדּוּפֵי גָלְיַת וַיִּקְצֹף קֶצֶף גָּדוֹל וַיֹּאמַר: מִי הַפְּלִשְׁתִּי הֶעָרֵל הַזֶּה כִּי חֵרֵף מַעַרְכוֹת אֱלֹהִים חַיִּים וַיִּשָּׁלֵם! הִנְנִי וְקַמְתִּי עָלָיו וְהִכִּיתִיו וַהֲסִירוֹתִי חֶרְפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל! וַיִּשָּׁמְעוּ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר דָּוִד וַיַּגִּידוּ לִפְנֵי שָׁאוּל, וַיִּקָּחֵהוּ. וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל שָׁאוּל: עַבְדְּךָ יֵלֵךְ וְנִלְחַם עִם הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל: לֹא תוּכַל לָלֶכֶת אֶל הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה, לְהִלָּחֵם עִמּוֹ, כִּי נַעַר אַתָּה וְהוּא אִישׁ מִלְחָמָה מִנְּעֻרָיו. וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל שָׁאוּל: רֹעֶה הָיָה עַבְדְּךָ לְאָבִיו בַּצֹּאן. וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא אֶל הָעֵדֶר אֲרִי וּשְׁנֵי גוּרָיו ב) אִתּוֹ וַיִּשָּׂא שֶׂה מֵהָעֵדֶר וְאֵצֵא אַחֲרָיו וְהִכִּתִיו וְהִצַּלְתִּי מִפִּיו, וַיָּקָם עָלַי, וְהֶחֱזַקְתִּי בִּזְקָנוֹ וְהִכִּתִיו וַהֲמִיתִּיו. אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, בָּא דֹב וּשְׁנֵי יְלָדָיו אֶל הָעֵדֶר וָאָקוּם גַּם עֲלֵיהֶם וַהֲמִתִּים. וָאֹמַר בָּעֵת הַהִיא אֶל לִבִּי: שָׁלֹחַ שָׁלַח יְיָ אֶת הָאֲרִי וְאֶת הַדֹּב אֶל עֲדָרַי לְבַעֲבוּר אָקוּם עֲלֵיהֶם וּלְבַעֲבוּר אֶגְבַּר עֲלֵיהֶם לְמַעַן רְאוֹתִי כִּי גָדוֹל כֹּחַ יָדִי וְרַב אֹמֶץ לִבִּי. וְעַתָּה אֵלְכָה־נָּא וְנִלְחַמְתִּי עִם הַפְּלִשְׁתִּי; וַיְיָ אֲשֶׁר הִצִּילַנִי מִיַּד הָאֲרִי וּמִיַּד הַדֹּב הוּא יַצִּילֵנִי מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל דָּוִד: לֵךְ, וַיְיָ יִהְיֶה עִמָּךְ! וַיַּלְבֵּשׁ שָׁאוּל אֶת דָּוִד מַדָּיו ג), וַיִּתֵּן קוֹבַע ד) נְחֹשֶׁת עַל רֹאשׁוֹ וַיַּלְבֵּשׁ אוֹתוֹ שִׁרְיוֹן ה). וַיַּחְגֹּר דָּוִד אֶת חַרְבּוֹ מֵעַל לְמַדָּיו, – וַיְהִי כְּגִבּוֹר הוֹדוֹ. וַיַּרְא שָׁאוּל כִּי בִּגְדֵי מַלְכוּתוֹ הוֹלְמִים ו) אֶת דָּוִד וּמוֹסִיפִים לוֹ לִוְיַת ז) חֵן, וַיִּשְׁתָּאֶה מְאֹד וַיֹּאמַר: הֵן מִשִּׁכְמִי וָמַעְלָה גָּבֹהַּ אָנֹכִי מִכָּל הָעָם וְאֵין בָּהֶם אִישׁ אֲשֶׁר יִלְבַּשׁ בִּגְדֵי וְהָלְמוּ אוֹתוֹ וְהָיוּ כְּמִדָּתוֹ. וְאֵיכָה הָיָה פִּתְאֹם הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה, כִּי לְבָשָׁם דָּוִד וַיִּלְבָּשֵׁהוּ? הַאֻמְנָם יִמְלֹךְ? ... וַתֵּרַע עֵין שָׁאוּל בְּדָוִד וַיְקַנֵּא בוֹ. וַיַּרְא דָּוִד אֶת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַנִּזְעָמִים ח) וַיֵּדַע אֶת מָרַת נַפְשׁוֹ וַיֹּאמַר: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! לֹא אוּכַל לָלֶכֶת בָּאֵלֶּה כִּי לֹא נִסִּיתִי ט)! וַיִּקַּח לוֹ דָּוִד מַקְלוֹ בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ לִבְחֹר לוֹ אֲבָנִים. וַיְהִי הוּא בָא אֶל הַנַּחַל, – וְהִנֵּה נִגְּשׁוּ חָמֵשׁ אֲבָנִים אִשָּׁה אֶל רְעוּתָהּ וַתִּתְיַצֵּבְנָה לִפְנֵי דָוִד, וַיִּקָּחֵן וַיְשִׂימֵן בִּכְלִי הָרֹעִים אֲשֶׁר לוֹ וּבְיַלְקוּטוֹ י) וַיִּגַּשׁ אֶל הַפְּלִשְׁתִּי. וַיִּרְאֵהוּ דָוִד חָמוּשׁ יא) מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד רֹאשׁוֹ, וַיַּבֵּט אֶל פָּנָיו הַמַּפִּילִים אֵימָה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מִי יוּכַל יב) לַגִּבּוֹר הַנּוֹרָא הַזֶּה?! אֶפֶס כִּי בְּרֶגַע הַזֶּה שָׁמַע אֶת גָּלְיַת מְחָרֵף וּמְגַדֵּף, וַיֶּחֱזַק דָּוִד וַיְאַמֵּץ לִבּוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: אָנֹכִי אָנֹכִי אוּכַל לוֹ וְהִכִּיתִיו, כִּי הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר גָּלְיַת אֵינֶנּוּ יָרֵא אוֹתוֹ יִתְּנֵהוּ בְּיָדִי! ...

וְכִרְאוֹת שָׁאוּל אֶת דָּוִד יוֹצֵא לִקְרַאת גָּלְיַת אָמַר אֶל אַבְנֵר שַׂר הַצָּבָא: בֶּן מִי זֶה הַנָּעַר? וַיִּשְׁתָּאֶה אַבְנֵר אֶל הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיֹּאמַר: הַאֻמְנָם לֹא יַכִּיר הַמֶּלֶךְ אֶת נוֹשֵׂא כֵלָיו הָאָהוּב לוֹ וְלֹא יֵדַע אֶת אָבִיו אֲשֶׁר הֶעֱמִיד הַמֶּלֶךְ לְפָנָיו צָבָא יג) רָב לְשָׁרְתוֹ

א) וַיַּעֲזֹב. ב) יְלָדָיו הַקְּטַנִּים. ג) בְּגָדָיו. ד) מָגֵן, Шлемъ. ה) Панцырь. ו) נָאִים לוֹ. ז) הוֹסָפָה. ח) הַקּוֹצְפִים. Идутъ ему. ט) לֹא הִתְרַגַּלְתִּי. י) שַׂק קָטָן. Пастушья сумка. יא) חָלוּץ, Вооруженъ. יב) לְנַצֵּחַ. יג) חַיִל.

שָׂרָיו וַעֲבָדָיו. וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי שָׁאוּל אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: הָבָה נְדַבֵּר אֶל שָׁאוּל מַלְכֵּנוּ לֵאמֹר: קְחָה לְךָ נַעַר יוֹדֵעַ נַגֵּן וְנִגֵּן בְּיָדוֹ וְהֵנִים א) יְגוֹנְךָ וְטוֹב לָךְ. וַיְדַבְּרוּ הָעֲבָדִים אֶל שָׁאוּל וַיַּעֲנֵם לֵאמֹר: טוֹבָה עֲצַתְכֶם! וְעַתָּה רְאוּ נָא לִי אִישׁ מֵטִיב לְנַגֵּן וַהֲבִיאוֹתֶם אֵלָי! וַיִּשְׁמַע דוֹאֵג הָאֲדוֹמִי אֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הִנֵּה רָאִיתִי בֵּן לְיִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי, עֶלֶם חָכָם, יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל וְיוֹדֵעַ לַעֲנוֹת, לָמוּד יְיָ וּתְמִים ב) דָּרֶךְ. וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת דִּבְרֵי דוֹאֵג וַיְקַנֵּא בְדָוִד וַיֹּאמַר: גַּם יוֹנָתָן בְּנִי חָכָם וְנָבוֹן! וַיִּזְכֹּר דוֹאֵג לַמֶּלֶךְ אֶת הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שָׁפַט דָּוִד אֶת עוֹשֵׁק הָאַלְמָנָה, וַיֹּאמַר: לְכוּ וְקִרְאוּ לִי לְדָוִד וְהָיָה בְּבֵיתִי! וַיִּקָּרֵא דָוִד לְשָׁאוּל וַיִּקַּח כִּנּוֹרוֹ וַיָּבֹא וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיַּרְא שָׁאוּל אֶת עֵינֵי דָוִד הַיָּפוֹת אֲשֶׁר קַרְנַיִם ג) לָהֶן כְּקַרְנֵי הַקֶּשֶׁת וְאֶת מִצְחוֹ הָרָחָב וְהֶעָגֹל וְאֶת שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ הַנּוֹצְצוֹת ד) כְּזָהָב מוּפָז ה) וְאֶת קוֹמָתוֹ אֲשֶׁר הוֹד לָהּ וּגְבוּרָה לָהּ, — וַיִּשְׁתָּאֵה אֶל יָפְיוֹ וְאֶל הֲדָרוֹ, — וַיֶּאֱהָבֵהוּ מְאֹד. וְהָיָה בִּהְיוֹת רוּחַ אֱלֹהִים אֶל שָׁאוּל, וְלָקַח דָּוִד אֶת הַכִּנּוֹר וְנִגֵּן בְּיָדוֹ, וּפָקַח אֶת עֵינָיו הַנִּפְלָאוֹת וְהִבִּיט אֶל שָׁאוּל וְנִשְׁקְפוּ מֵהֶן חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְאַהֲבָה, — וְרָוַח ו) לְשָׁאוּל וְטוֹב לוֹ וְסָרָה מֵעָלָיו רוּחַ הָרָעָה.

רלד. גָּלְיַת.

וְגָלְיַת בֶּן עָרְפָּה אֲחוֹת רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אִישׁ גִּבּוֹר מְאֹד וּבוֹטֵחַ בִּגְבוּרָתוֹ וְאֹמֵר בְּלִבּוֹ: אֵין כָּמוֹנִי גִּבּוֹר כֹּחַ בְּכָל הָאָרֶץ. וַיִּשְׁלַח אֶל שָׁאוּל לֵאמֹר: בְּרוּ ז) לָכֶם אִישׁ וְנִלְחַמְתִּי עִמּוֹ, וְהָיָה כִּי יִגְבַּר עָלַי וְהִכָּנִי, — וְהָיִינוּ אֲנַחְנוּ הַפְּלִשְׁתִּים לָכֶם לַעֲבָדִים; וְאִם אֲנִי אוּכַל לוֹ וְהִכִּיתִיו, — וִהְיִיתֶם לָנוּ לַעֲבָדִים וַעֲבַדְתֶּם אוֹתָנוּ! וַיַּעֲנֵהוּ שָׁאוּל בְּיַד מַלְאָכָיו לֵאמֹר: אַל תִּתְהַלֵּל בְּרָעָה, הַגִּבּוֹר! חֶסֶד אֵל, כָּל הַיּוֹם! וַיַּעַן גָּלְיַת אֶת מַלְאֲכֵי שָׁאוּל לֵאמֹר: הַגֵּד הַגִּידוּ לַאֲדוֹנֵיכֶם הַמֶּלֶךְ: כֹּה אָמַר גָּלְיַת גִּבּוֹר הָאָרֶץ: חָזָק אָנֹכִי גַּם מֵאֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם עָלָיו „אִישׁ מִלְחָמָה“ הוּא! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן גָּאָה גָלְיַת בִּגְבוּרָתוֹ וּבְכֹחַ יָדָיו, עַל כֵּן אֲפִילוּ בְּיַד דָּוִד אֲשֶׁר יָבֹא אֵלָיו כָּבוֹא אִישׁ אֶל הַכֶּלֶב לְהַכּוֹתוֹ, — בְּמַקְלוֹת וּבָאֲבָנִים!

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא נִמְצָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֲשֶׁר יֵלֵךְ לְהִלָּחֵם עִם גָּלְיַת, וַיָּרָם ח) לִבּוֹ מְאֹד. וַיִּגַּשׁ אֶל מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב, בְּהִתְפַּלֵּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַיְיָ, וַיְחָרְפֵם וַיְנַאֵץ אֶת שְׁמָם. וְכִשְׁמֹעַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת דִּבְרֵי גָלְיַת, וְנָפְלָה עֲלֵיהֶם אֵימָה וָפַחַד וְיָרְאוּ מְאֹד וְחָדְלוּ לְהִתְפַּלֵּל וְנָסוּ מִפָּנָיו.

רלה. מְסִירַת נֶפֶשׁ.

וְדָוִד הוֹלֵךְ וָשָׁב מֵעַל שָׁאוּל לִרְעוֹת אֶת צֹאן אָבִיו בֵּית לָחֶם. וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיֹּאמֶר יִשַׁי לְדָוִד בְּנוֹ: קַח נָא לְאַחֶיךָ אֵיפַת הַקָּלִיא ט) הַזֶּה וַעֲשָׂרָה לֶחֶם הַזֶּה וְהָרֵץ הַמַּחֲנֶה לְאַחֶיךָ; וְאֵת עֲשֶׂרֶת גְּדָיֵי הָעִזִּים הָאֵלֶּה תָּבִיא לִיהוֹנָתָן שַׂר הָאָלֶף. וְרָאִיתָ אֶת שְׁלוֹם אַחֶיךָ וּבֵרַכְתֶּם בִּשְׁמִי וְשַׁבְתָּ אֵלָי. וְדָוִד שָׁמַע זֶה כְּבָר אֶת שֵׁמַע גָּלְיַת הַגִּבּוֹר וְאֶת הַחֶרְפָּה אֲשֶׁר הוּא נוֹשֵׂא פַּעֲמַיִם בְּכָל יוֹם עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל שָׁאוּל מַלְכָּם. וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד עַל אֲדוֹנָיו הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: יְהִי מָה! אָרוּצָה אֶל הַמַּחֲנֶה וְנִלְחַמְתִּי עִם גָּלְיָת! וַיֵּדַע יְיָ אֶת מַחֲשֶׁבֶת דָּוִד הַטּוֹבָה וַיֹּאמַר: יַעַן אָמַר דָּוִד לָתֵת נַפְשׁוֹ בְּעַד שָׁאוּל הַיְמִינִי וְנִדְמָה בְּמַעֲשֵׂהוּ זֶה לִיהוּדָה רֹאשׁ שִׁבְטוֹ אֲשֶׁר נָתַן נַפְשׁוֹ בְּעַד בִּנְיָמִין

א) וְגֵרֵשׁ. ב) וְיָשָׁר. ג) שטראַהלען, Лучи. ד) הַמַּזְהִירוֹת, Блестящіе. ה) זָהָב יָקָר מְאֹד. ו) וְהָיָה טוֹב. ז) בַּחֲרוּ. ח) הִתְגָּאָה. ט) גַּרְעִינִים קְלוּיִם בָּאֵשׁ.

וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּשְׁלַח יְיָ אֶת מַלְאָכוֹ לֵאמֹר: הֲדֹף אֶת גָּלְיַת וְנָפַל עַל פָּנָיו אַרְצָה, לְבַעֲבוּר יִסָּכֵר א) בֶּעָפָר הַפֶּה אֲשֶׁר גִּדֵּפַנִי וּלְבַעֲבוּר יָקוּם ב) הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי: „וְנָתַתִּי אֶת פִּגְרֵיהֶם עַל פִּגְרֵי גִּלּוּלֵיהֶם"! וְכִי הָיְתָה תַּבְנִית דָּגוֹן, אֱלִיל פְּלִשְׁתִּים מְצֻיָּרָה עַל לֵב גָּלְיַת) וְאַף גַּם זֹאת בְּנָפְלוֹ עַל פָּנָיו וְהִשְׂתַּכֵּר ג) דָּוִד שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אַמּוֹת וְזַרְתַּיִם ד) בְּלֶכְתּוֹ אֶל גָּלְיַת לִכְרוֹת אֶת רֹאשׁוֹ. וַיַּעַשׂ הַמַּלְאָךְ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְיָ, וַיַּפֵּל אֶת גָּלְיַת עַל פָּנָיו לִפְנֵי דָּוִד. וַיְהִי כִּרְאוֹת דָּוִד אֶת גָּלְיַת נוֹפֵל לְפָנָיו וּפִיהוּ נָתוּן בֶּעָפָר, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! אֶת אוֹיְבַי נָתַתָּה ה) לִּי עֹרֶף. וַיֶּחֱזַק דָּוִד מִן הַפְּלִשְׁתִּי בַּקֶּלַע וּבָאֶבֶן וַיְמִיתֵהוּ וְחֶרֶב אֵין בְּיַד דָּוִד. וַיִּשְׁלֹף אֶת חֶרֶב גָּלְיַת מִתַּעְרָהּ וַיִּכְרֹת בָּהּ אֶת־רֹאשׁוֹ, וַיִּרְאוּ אָז הַפְּלִשְׁתִּים כִּי לֹא בְחֶרֶב וּבַחֲנִית יְהוֹשִׁיעַ יְיָ — וַיָּנוּסוּ!

רלז. שִׂמְחַת שָׁוְא.

וַיִּתֵּן שָׁאוּל אֶת מִיכַל בִּתּוֹ לְדָוִד לְאִשָּׁה. וַיִּשָּׁמַע הַדָּבָר הַזֶּה לַפְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הִגִּיעַ הַיּוֹם שֶׁקִּוִּינֻהוּ! עַתָּה נֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל הָעִבְרִים וְהִכִּינוּ בָם מַכָּה רַבָּה וְלֹא נִירָא עוֹד אֶת דָּוִד גִּבּוֹרָם, כִּי לֹא יֵצֵא הַגִּבּוֹר הַזֶּה בַּצָּבָא עַד תֹּם ו) שָׁנָה אֶחָת, כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתָם לֵאמֹר: כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה, — לֹא יֵצֵא בַצָּבָא שָׁנָה אֶחָת! וַיִּשְׁמַע דָּוִד אֶת דִּבְרֵי הַפְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמַר: אַךְ שָׁוְא שִׂמְחָתָם! אָמְנָם לֹא יֵצֵא אִישׁ כָּזֶה בַּצָּבָא לְהִלָּחֵם מִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת ז), קֹרַח: לְמִלְחֶמֶת חוֹבָה לְהָגֵן עַל הָאָרֶץ וְהָיְתָה הָאוֹיֵב הַבָּא לְכָבְשָׁהּ, — יֵצֵא חָתָן מֵחֶדְרוֹ וְכַלָּה מֵחֻפָּתָהּ! וַיִּלָּחֵם דָּוִד עִם הַפְּלִשְׁתִּים וַיִּגְבַּר עֲלֵיהֶם, וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד.

רלח. שָׁאוּל וּבִתּוֹ.

וְכַאֲשֶׁר יִגְדַּל שֵׁם דָּוִד וְיִכָּבֵד, כֵּן יְקַנֵּא בוֹ שָׁאוּל וְכֵן יְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיְצַו שָׁאוּל אֶת עֲבָדָיו לֵאמֹר: לְכוּ אֶל בֵּית דָּוִד וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בֵּיתוֹ כָּל הַלַּיְלָה וַהֲמִתֶּם אוֹתוֹ בַּבֹּקֶר. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְמִיכַל אֵשֶׁת דָּוִד וַתַּזְהִירֵהוּ ח) לֵאמֹר: אִם אֵינְךָ מְמַלֵּט אֶת נַפְשְׁךָ הַלַּיְלָה, מָחָר אַתָּה מוּמָת! וַיֹּאמֶר דָּוִד: אֵיכָה אִמָּלֵט וְשׁוֹמְרֵי אָבִיךְ עוֹמְדִים לְיַד הַשַּׁעַר — לְתָפְשֵׂנִי וּלְהָרְגֵנִי? וַתִּקַּח מִיכַל חֶבֶל וַתּוֹרֶד אֶת דָּוִד בַּחַלּוֹן. וַיֵּלֶךְ וַיִּבְרַח וַיִּמָּלֵט. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַתָּשֶׂם בְּמִטַּת דָּוִד תְּרָפִים ט) וְעוֹרוֹת עִזִּים וַתְּכַסֶּם בַּבֶּגֶד וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי שָׁאוּל הַבַּיְתָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ: בָּאנוּ לָקַחַת אֶת דָּוִד בֶּן יִשַׁי! וַתַּעַן וַתֹּאמַר: חוֹלֶה הוּא! וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל אֶת הַמַּלְאָכִים לְהַעֲלוֹת אֶת דָּוִד בַּמִּטָּה! וַיַּעֲשׂוּ כֵן כַּאֲשֶׁר אָמַר. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ אֶת הַתְּרָפִים וְאֶת עוֹרוֹת הָעִזִּים, וַיִּקְצֹף מְאֹד עַל בִּתּוֹ וַיֹּאמַר: לָמָּה כָּכָה רִמִּיתִנִי? וַתַּעַן אוֹתוֹ מִיכַל וַתֹּאמַר: לוּלֵא נְתַתַּנִי לְשׁוֹדֵד י) הַזֶּה לְאִשָּׁה, כִּי עַתָּה לֹא קָרָה הַדָּבָר הַזֶּה! הֲלֹא כֹה הָיוּ דְבָרָיו אֵלַי לֵאמֹר: אִם לֹא תַצִּילִינִי מִיַּד אָבִיךְ וְהָיְתָה יָדִי בָךְ בָּרִאשׁוֹנָה!

וַיָּבֹא דָּוִד אֶל שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וַיַּגֶּד לוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ שָׁאוּל. וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁמוּאֵל לָלִין בְּנָיוֹת, הוּא הַמָּקוֹם אֲשֶׁר לִמֵּד שָׁם שְׁמוּאֵל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹרַת יְיָ וַיַּעֲמֵד תַּלְמִידִים הַרְבֵּה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא חָדַל דָּוִד לְהֵאָנֵחַ וְלִדְאֹג אֶת שָׁאוּל הֶחָפֵץ בְּמוֹתוֹ, וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל: בְּנִי! קוּמָה וְלִמַּדְתִּיךָ הַלַּיְלָה תּוֹרַת יְיָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת צָרַת נַפְשֶׁךָ! וַיַּעַשׂ דָּוִד כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ שְׁמוּאֵל, וַיִּלְמַד דָּוִד בַּלַּיְלָה הָאֶחָד הַהוּא אֵת אֲשֶׁר לֹא יוּכַל תַּלְמִיד חָרוּץ לִלְמֹד בְּמֵאָה שָׁנָה!

א) יִפָּתֵם. ב) יְקֻיַּם. ג) Выиграетъ. ד) צווייא שפאננען, «Двѣ пядени». ה) נָתַתָּ. ו) כְּלוֹת. ז) Добровольная. ח) הֵעִירָה בּוֹ, Предостерегла его. ט) צְלָמִים, Фигуры. י) גַּזְלָן.

להוציאו ולהביאו? ויען שאול את אבנר ויאמר: ידעתי גם ידעתי כי דוד בן ישי הוא, אפס כי חפצתי לדעת הפרצי הוא אם זרחי? ויוסף אבנר לדבר אל המלך ויאמר: אמצא נא חן בעיניך אדוני המלך ואמרת לי: מה־בין פרץ לבין זרח? ויען המלך ויאמר: ראה ראיתי כי הלמו בגדי מלכותי את העלם הזה ואזכרה את־אשר אמרו לי: מפרץ בן יהודה יצאו מלכים ומזרח — נכבדי העם והוריו, על כן אמרתי אשאלך אולי תדע והגדת לי בן מי זה הנער? וישמע דואג את דברי המלך, ויאמר בלבו: הבה אדבר בדוד ומצאתי חן בעיני שאול! ויעש דואג כן כאשר חשב, ויאמר אל שאול: עד א) שהמלך שואל אם הגון ב) דוד למלכות, ישאל נא אם ראוי הוא לבא בקהל יי? הן בן רות המואביה הוא וכבר צוה יי לאמר: לא יבא עמוני ומואבי בקהל יי! ויען אבנר ויאמר: כבר הורונו ג) חכמינו לאמר: עמוני ומואבי ולא עמונית ומואבית, כי לא גזר ד) יי בלתי אם על הזכרים לבד! ויאמר שאול: גם אנכי שמעתי כי בדברי אבנר כן הוא, כי לא יצא הקצף מאת יי בלתי אם על הגברים לבד, יען כי לא קדמו ה) את בני ישראל בלחם ומים; אולם הנשים מה הן כי נשת עליהן חטאת ו)? הן לא נשמע עוד כדבר הזה, אשר תקדמנה נשים את הגברים בלחם ומים! ויוסף דואג לדבר אל המלך ויאמר: אמנם ידעתי גם ידעתי כי לא תצאנה נשים לקראת גברים, אולם מדוע לא יצאו המואביות לקראת נשי ישראל ובתולותיו לשאול להן לשלום ולברכן? ולא ידע גם שאול גם אבנר לענות את דואג ויחרישו.

ויאמר המלך אל אבנר: לך ושאלת את הדבר הזה את חכמי ישראל, וילך גם דואג אתו. ויהי כאשר אמרו החכמים כי לא גזר יי בלתי אם על הזכרים בלבד, יען אשר לא קדמו את בני ישראל בלחם ומים, וישאלם דואג את כל־אשר שאל את המלך ויחרישו גם הם, כי לא ידעו מה־יענהו. ויאמר דואג: יעבירו נא קול ז) במחנה לאמר: איש מבני ישראל לא יתן בתו לדוד לאשה! ויהי כשמע עמשא בן אביגיל בת נחש אחות דוד את הדבר הזה, ויחגר חרבו ויקרא לאמר: הדקר ידקר ח) האיש אשר יעבר את פי שמואל נביא יי אשר הורנו לאמר: עמוני ומואבי, ולא עמונית ומואבית!...

ועוד הם מדברים, — ודוד הלך הלך וגשת אל הפלשתי, ויראהו גלית ויבזהו. ויהי כראותו את המקל ביד דוד ותשבר חרפה לבו ויאמר: הכלב אנכי, כי אתה בא אלי במקלות? ויקצף גלית קצף גדול על דוד ויאמר לרוץ אליו ולהכותו; אפס כי נהיה פתאום דבר אשר לא יחל ט) לו ואשר המר לו מאד, כי דבקו רגליו באדמה ולא יכל להזיז י) ממקומן. ויהי כאשר אמר גלית לקחת את כלי מלחמתו ויחש יא) פתאום משא כבד על כל גופו, כי נתן יי עליו מאתים וארבעים ושמונה כבלי יב) ברזל. ולא יכל גלית לסור ממקומו ולהניד ידו ולהניע ראשו. — ויאמר אל דוד: לכה אתה אלי ואתנה את בשרך לעוף השמים ולבהמת השדה! ויקרא דוד אל יי ויאמר: אל תתן, יי מאויי יג) רשע! וימהר דוד וישלח את ידו אל הכלי ויקח משם אבן ויקלע יד) ויך את הפלשתי אל מצחו ותטבע האבן במצחו.

א) בעת. ב) ראוי. ג) למדונו. ד) הוציא את החק. ה) פגשו. ו) נאשים אותן. ז) יכריזו, Провозглашать. ח) Заколотъ будетъ. ט) קוה, יכל לדעת מראש, Предвидѣлъ. י) להניד אותן, Двинуть. יא) הרגיש. יב) Цѣпи. יג) תאות. יד) וישלך.

לָשֶׁבֶת בּוֹ עַד אֲשֶׁר אֵדַע מַה־יַּעֲשֶׂה לִּי אֱלֹהִים! וַיָּבֹא דָוִד וְאֶחָיו וְכָל בֵּית אָבִיו אֶל מֶלֶךְ מוֹאָב וַיֹּאמֶר לוֹ: יֵשֶׁב נָא אָבִי וְאִמִּי וְאַחַי בְּאַרְצְךָ, עַד אֲשֶׁר אֶמְצָא לִי מָקוֹם לְהֵאָחֵז בּוֹ וְשַׁבְתִּי אֵלֶיךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ וְלָקַחְתִּי אֶת אַחַי וְאֶת בֵּית אָבִי אֵלָי; וּלְךָ, הַמֶּלֶךְ תִּהְיֶה צְדָקָה, כִּי הִצַּלְתָּ נִרְדָּפִים מִיַּד רֹדְפָם! וַיַּעַן מֶלֶךְ מוֹאָב: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָצָא דָוִד מִן הַמְּצוּדָה א) אֲשֶׁר הִסְתַּתֵּר בָּהּ כִּי צִוָּהוּ יְיָ, וַיָּקָם מֶלֶךְ מוֹאָב וַיַּהֲרֹג אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְאֶת אֶחָיו, לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם בִּלְתִּי אִם אֱלִיהוּ אָחִיו לְבַדּוֹ, כִּי נִמְלַט עַל נַפְשׁוֹ. וַיָּבֹא אֶל נָחָשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: עֲשֵׂה נָא עִמָּדִי חֶסֶד וְהַסְתִּירֵנִי מִפְּנֵי מֶלֶךְ מוֹאָב, הַמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתֵנִי. וַיַּחְמֹל נָחָשׁ עַל אֱלִיהוּ אֲחִי דָוִד וַיַּסְתִּירֵהוּ בְּבֵיתוֹ. וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי מֶלֶךְ מוֹאָב אֶל נָחָשׁ וַיִּשְׁאָלֻהוּ לֵאמֹר: הֲבָא אֵלֶיךָ אֶחָד מֵאַחֵי דָוִד? וַיַּעַן נָחָשׁ וַיֹּאמַר: לֹא! וַיָּשׁוּבוּ עַבְדֵי מֶלֶךְ מוֹאָב וַיֹּאמְרוּ: בִּקַּשְׁנֻהוּ וְלֹא מְצָאנֻהוּ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ דָוִד אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר עָשָׂה נָחָשׁ מֶלֶךְ עַמּוֹן וַיֹּאמַר: אֵלְכָה לִּי אֵלָיו וּבֵרַכְתִּיהוּ וְאָמַרְתִּי לוֹ לֵאמֹר: לֹא אֶשְׁכַּח אֶת חַסְדְּךָ זֶה לְעוֹלָם!

רמב. נֹב עִיר הַכֹּהֲנִים.

וְקִנְאַת דוֹאֵג בְּדָוִד הוֹלֶכֶת הָלֹךְ וְגָדֵל וַיַּךְ אֶת דָּוִד בִּלְשׁוֹנוֹ ב) וַיֹּאמֶר לְשָׁאוּל: הַמֶּלֶךְ הִמְלַכְתָּ אֶת דָּוִד בְּחַיֶּיךָ? וַיֹּאמֶר שָׁאוּל מָה רָאִיתָ, כִּי דִבַּרְתָּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן דֹּאֵג אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הֵן לֹא יִשְׁאֲלוּ הַכֹּהֲנִים בָּאוּרִים וְהַתֻּמִּים בִּלְתִּי אִם לַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ, וְהִנֵּה רָאִיתִי אֶת אֲחִימֶלֶךְ בְּנֹב שֹׁאֵל לְדָוִד בַּיְיָ וַיִּתֶּן לוֹ צֵידָה וְגַם חֶרֶב נָתַן לוֹ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָצַף שָׁאוּל עַל דָּוִד וְעַל אֲחִימֶלֶךְ קֶצֶף גָּדוֹל, וַיֹּאמֶר אַבְנֵר וַעֲמָשָׂא לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: הֵן גַּם לְבֵית־דִּין גַּם לְכָל אִישׁ אֲשֶׁר יִמָּצֵא בוֹ קְהַל יִשְׂרָאֵל חָפֵץ, יִשְׁאֲלוּ בֵּאלֹהִים! וַאֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ הֵן מָצָא בְדָוִד חֵפֶץ פְּעָמִים רַבּוֹת בְּשָׁלְחוֹ לְהִלָּחֵם עִם הַפְּלִשְׁתִּים וַיִּסְכֵּן ג) אֲחִימֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת כָּכָה לְדָוִד, — וְעַתָּה יָשֹׁב נָא אַפְּךָ ד) מֵהֶם וְאַל תַּשְׁחִיתֵם! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל דֹּאֵג: לֵךְ אֶל הַסַּנְהֶדְרִין וְשָׁאַלְתָּ אוֹתָם לֵאמֹר: הֲיִשְׁאֲלוּ בַּיְיָ רַק לַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ? וַיֵּלֶךְ דוֹאֵג וַיִּשְׁאַל אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: שָׁאֹל יִשְׁאֲלוּ בַּיְיָ גַּם לַמֶּלֶךְ, גַּם לְבֵית־דִּין גַּם לְכָל אִישׁ אֲשֶׁר תִּמְצָא בוֹ עֲדַת יְיָ חֵפֶץ! וַיִּשְׁמַע דֹּאֵג אֶת דִּבְרֵיהֶם וַיֹּאמַר: כֻּלְּכֶם שְׁגִיתֶם! וַיֹּאמֶר יְיָ: הֵן יוֹדֵעַ דֹּאֵג כִּי כָל דִּבְרֵי הַסַּנְהֶדְרִין אֱמֶת וָצֶדֶק, וּזְדוֹן ה) לִבּוֹ הִשִּׁיאָהוּ ו) לִמְרֹד בְּתוֹרָתִי; עַל כֵּן תָּבֹא נָא הַתּוֹרָה וְיִסְּרַתּוּ. וַיִּשְׁכַּח דֹּאֵג אֶת תַּלְמוּדוֹ; וְהָיָה בְּלַמְּדוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה, — וַיְטַמֵּא אֶת הַטָּהוֹר וַיְטַהֵר אֶת הַטָּמֵא, וַיִּבְזֻהוּ תַּלְמִידָיו וַיִּתְקַלְּסוּ בוֹ וַיִּשְׁטוּ ז) מֵעָלָיו. וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל וַיִּקְרָא אֶת אֲחִימֶלֶךְ בֶּן אֲחִיטוּב הַכֹּהֵן וְאֵת כָּל בֵּית אָבִיו הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּנֹב וַיָּבֹאוּ כֻלָּם אֶל הַמֶּלֶךְ. וַיְדַבֵּר שָׁאוּל אֶל אֲחִימֶלֶךְ אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הִגִּיד לוֹ דֹּאֵג. וַיְהִי כִּרְאוֹת אֲחִימֶלֶךְ אֶת שָׁאוּל קֹצֵף עָלָיו וַיֹּאמַר: וּמִי בְכָל־עֲבָדֶיךָ כְּדָוִד נֶאֱמָן וְנִכְבָּד בְּבֵיתֶךָ? הַיּוֹם הַחִלֹּתִי לִשְׁאָל לוֹ בֵּאלֹהִים? וַיִּכְעַס שָׁאוּל מְאֹד וַיֹּאמַר: הוֹי קֹשֵׁר עַל מַלְכּוֹ! פִּיךָ עָנָה ח) בְּךָ כִּי זֶה פְּעָמִים רַבּוֹת שָׁאַלְתָּ לוֹ בֵּאלֹהִים!, מוֹת תָּמוּת אֲחִימֶלֶךְ, אַתָּה וְכָל בֵּית אָבִיךָ! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָרָצִים סֹבּוּ וְהָמִיתוּ כֹּהֲנֵי יְיָ! וְלֹא נָעוּ הָרָצִים וְלֹא זָעוּ בְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם שָׁאוּל לְהָמִית אֶת הַכֹּהֲנִים! וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין שׁוֹמֵעַ לוֹ מֵהֶם וַיֹּאמֶר אֶל דֹּאֵג: לָמָּה תַּעֲמֹד מֵרָחוֹק? אַתָּה

א) מָקוֹם בָּצוּר. ב) הִלְשִׁין. ג) הִתְרַגֵּל. ד) כַּעַסְךָ. ה) וְרֹעַ. ו) פִּתָּהוּ. ז) נָסוֹרוּ. ח) הָיָ

רלט. פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ.

וַיָּבֹא דָוִד נֹבֶה – עִיר הַכֹּהֲנִים – אֶל אֲחִימֶלֶךְ הַכֹּהֵן וַיֹּאמֶר לוֹ: עֲשֵׂה נָא עִמָּדִי חֶסֶד וּתְנָה לִי לֶחֶם וְלָקַחְתִּי וְהָלַכְתִּי מִזֶּה וָהָלְאָה. וַיַּעַן הַכֹּהֵן אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: אֵין לֶחֶם חֹל א) אֶל תַּחַת יָדִי, כִּי אִם לֶחֶם קֹדֶשׁ יֵשׁ... וַיֹּאמֶר דָּוִד: הַגִּידָה נָּא לִי, הַכֹּהֵן, מַדּוּעַ אַתֶּם אֹפִים אֶת לֶחֶם הַפָּנִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת? וַיַּעַן אֲחִימֶלֶךְ וַיֹּאמַר: עֲרִיכָתוֹ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת אֲסוּרָה אֲבָל אֲפִיָּתוֹ מֻתֶּרֶת! וַיּוֹסֶף דָּוִד לְדַבֵּר אֶל אֲחִימֶלֶךְ וַיֹּאמַר: עוֹד לֹא אָכַלְתִּי מְאוּמָה וְהָרָעָב מֵצִיק אוֹתִי עַד מְאֹד! וּבְדַבֵּר דָּוִד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֶּחְשַׁכְנָה עֵינָיו מֵרְאוֹת. וַיֹּאמֶר אֲחִימֶלֶךְ: אָמְנָם קֹדֶשׁ לֶחֶם הַפָּנִים מְאֹד וְחָלִילָה לְאִישׁ כָּמוֹךָ ב) מֵאָכְלוֹ! אֶפֶס כִּי בִרְאוֹתִי אֹתְךָ גֹּוֵעַ בָּרָעָב זָכַרְתִּי אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר הוֹרוּנִי לֵאמֹר: סְפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה גַּם אֶת קְדֻשַּׁת יוֹם הַשַּׁבָּת ג); עַל כֵּן הִנְנִי וְהַאֲכַלְתִּיךָ אֶת לֶחֶם הַקֹּדֶשׁ! וַיִּתֵּן אֲחִימֶלֶךְ לְדָוִד קֹדֶשׁ וַיֹּאכַל – וַתָּאוֹרְנָה עֵינָיו וְאַחַר שָׁאַל לוֹ אֲחִימֶלֶךְ בַּיְיָ, וְצֵידָה נָתַן לוֹ וְאֶת חֶרֶב גָּלְיַת הַפְּלִשְׁתִּי נָתַן לוֹ. וַיָּקָם דָּוִד וַיִּבְרַח בַּיּוֹם הַהוּא מִפְּנֵי שָׁאוּל וַיָּבֹא אֶל אָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת.

רמ. הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה.

וַיְהִי בְּלֶכֶת דָּוִד בַּדֶּרֶךְ, וַיַּרְא וְהִנֵּה מְשֻׁגָּע הוֹלֵךְ בַּשּׁוּק, קוֹרֵעַ בְּגָדָיו מוֹרִיד רִירוֹ ד) וִילָדִים רָצִים אַחֲרָיו וּמִתְקַלְּסִים ה) בּוֹ. וַיַּחְמֹל דָּוִד עַל הָאִישׁ הָאֻמְלָל וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהִים! אֶת הַכֹּל עָשִׂיתָ יָפֶה חוּץ מֵהוֹלֵלוֹת ו) וְשִׁגָּעוֹן! וַיֹּאמֶר יְיָ: אַתָּה תִרְאֶה, כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר יִמְצָא הָאָדָם חֵפֶץ גַּם בְּשִׁגָּעוֹן וְלֹא תְדַבֵּר עוֹד עַל מַעֲשֵׂי יְיָ אֲשֶׁר בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ! וַיִּרְאוּ שׁוֹמְרֵי רֹאשׁ אָכִישׁ אֶת דָּוִד וַיֹּאמְרוּ: אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ! צַו נָא אֶת עֲבָדֶיךָ וְהָרְגוּ אֶת דָּוִד הֹרֵג גָּלְיַת אָחִינוּ! וַיַּעַן אָכִישׁ וַיֹּאמַר: אַל תִּגְּעוּ בוֹ! הֲלֹא כֹה הָיוּ דִּבְרֵי גָלְיַת: אִם יוּכַל אִישׁ מֵעַבְדֵי שָׁאוּל לְהִלָּחֵם אִתִּי וְהִכָּנִי...! וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי אָכִישׁ: אִם כֵּן עֲמוֹד, הַמֶּלֶךְ, מִכִּסֵּא מַלְכוּתְךָ וְהַמְלֵךְ אֶת דָּוִד – לְבַעֲבוּר יָבֹאוּ כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר גָּלְיָת..! וַיִּירָא דָוִד מְאֹד וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עָיִן! וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: שְׁמוֹר מִצְוֹתַי וֶחְיֵה! וַיּוֹסֶף דָּוִד לְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ מִלִּפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: עֲנֵנִי, יְיָ, וְהוֹשִׁיעֵנִי בָּרֶגַע הַזֶּה; אָנָּא תְּנָה לִי מִן הַדָּבָר הַהוּא אֲשֶׁר אָמַרְתִּי עָלָיו: לֹא יָפֶה עֲשִׂיתָהוּ! וַיְהִי אַךְ כִּלָּה דָוִד לְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ – וַתִּשְׁתַּגַּע בַּת אָכִישׁ וַתִּצְעַק צְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת בְּבֵית הַמֶּלֶךְ. וַיְשַׁנֶּה דָוִד אֶת טַעְמוֹ וַיִּצְעַק גַּם הוּא וַיִּכְתֹּב עַל דַּלְתוֹת הַשַּׁעַר לֵאמֹר: אָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת חַיָּב לִי מֵאָה רִבּוֹא ז) שֶׁקֶל זָהָב וְאִשְׁתּוֹ חַיֶּבֶת לִי חֲמִשִּׁים רִבּוֹא שֶׁקֶל זָהָב!... וַיִּשְׁמַע אָכִישׁ אֶת קוֹל צַעֲקַת בִּתּוֹ מִבַּיִת וְאֶת הַשָּׁאוֹן אֲשֶׁר הֵקִים דָּוִד מִבַּחוּץ, וַיִּקְרָא לַעֲבָדָיו וַיֹּאמַר: חֲסַר מְשֻׁגָּעִים אָנִי; כִּי הֲבֵאתֶם אֶת זֶה לְהִשְׁתַּגֵּעַ עָלָי? גָּרְשֻׁהוּ וְהָלַךְ לוֹ! וַיִּשְׂמַח דָּוִד עַל הַהַצָּלָה אֲשֶׁר עָמְדָה לוֹ פִּתְאֹם וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אֲבָרְכָה אֶת יְיָ בְּכָל עֵת!

רמא. מֶלֶךְ מוֹאָב וּמֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן.

וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם וַיִּמָּלֵט אֶל מְעָרַת עֲדֻלָּם. וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו וְכָל בֵּית אָבִיו וַיֵּרְדוּ אֵלָיו שָׁמָּה. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם דָּוִד: לְכוּ נָא אִתִּי אֶל מֶלֶךְ מוֹאָב וּבִקַּשְׁתִּי מִמֶּנּוּ מָקוֹם בְּעַרְבָם

א) פָּשׁוּט. ב) לֹא כֹהֵן. ג) מְחַלְּלִין אֶת הַשַּׁבָּת בִּשְׁבִיל לְהַצִּיל נְפָשׁוֹת מִמָּוֶת. ד) רָקּוֹ. Салюка. ה) לֹעֲגִים. ו) מְסֻבָּלוֹת. ז) עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים.

הַעֲשׂוּ אֶת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת! וַיָּקָם דָּוִד וַיֵּלֶךְ וַיִּכְרֹת אֶת כְּנַף הַמְּעִיל אֲשֶׁר לְשָׁאוּל בַּלָּט. וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן בָּזָה דָוִד בֶּגֶד מַלְכוּתוֹ וַיִּכְרְתֵהוּ, עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְכִסֻּהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יִחַם לוֹ! וְשָׁאוּל קָם מֵהַמְּעָרָה וַיֵּלֶךְ בְּדַרְכּוֹ. וַיָּקָם דָּוִד אַחֲרֵי כֵן וַיֵּצֵא מִן הַמְּעָרָה וַיִּקְרָא אַחֲרֵי שָׁאוּל לֵאמֹר: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! לָמָּה תִשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי אָדָם לֵאמֹר: הִנֵּה דָוִד מְבַקֵּשׁ רָעָתֶךָ! רְאֵה נָא גַּם רְאֵה אֶת כְּנַף א) מְעִילְךָ בְּיָדִי; כִּי בְּכָרְתִי אֶת כְּנַף מְעִילְךָ, וְלֹא הֲרַגְתִּיךָ! וַיְהִי כְּכַלּוֹת דָּוִד לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר שָׁאוּל: צַדִּיק אַתָּה מִמֶּנִּי, בְּנִי, כִּי אַתָּה גְּמַלְתַּנִי ב) הַטּוֹבָה וַאֲנִי גְּמַלְתִּיךָ הָרָעָה: הִנֵּה סִגְּרַנִי ג) יְיָ בְּיָדֶךָ, — וְלֹא הֲרַגְתָּנִי! וַיִּזְכֹּר שָׁאוּל אֶת דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ: „כּוֹרֵת כְּנַף מְעִילְךָ יִמְלֹךְ תַּחְתֶּיךָ", וַיֹּאמֶר אֶל דָּוִד: הִנֵּה יָדַעְתִּי כִּי מָלֹךְ תִּמְלוֹךְ וְקָמָה ד) בְּיָדְךָ מַמְלֶכֶת יִשְׂרָאֵל . . . וַיְקַנֵּא אַבְנֵר בְּדָוִד מְאֹד וַיֹּאמַר: אַל יַאֲמִין הַמֶּלֶךְ לְדִבְרֵי דָוִד אוֹיִבְךָ הָאֹמֵר: אָנֹכִי כָּרַתִּי אֶת כְּנַף מְעִילְךָ! הֵן עָבַר הַמֶּלֶךְ בֵּין סִירִים ה) וְקוֹצִים וַיֵּאָחֵז בָּהֶם כְּנַף מְעִילוֹ וַיִּקָּרַע וַיְמַהֵר דָּוִד וַיִּקָּחֵהוּ וַיֹּאמֶר לְךָ: סִגֶּרְךָ יְיָ בְּיָדִי וְלֹא הֲרַגְתִּיךָ! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר לֹא נָתַן אַבְנֵר אֶת שָׁאוּל לְהַשְׁלִים לְדָוִד וַיֶּאֱהַב אֶת הַמְּרִיבָה וַיִּשְׂנָא אֶת הַשָּׁלוֹם, עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְהָלַךְ אַבְנֵר אֶל דָּוִד לְהַשְׁלִים אִתּוֹ, וְקָם עָלָיו אֶחָד מֵאַנְשֵׁי דָוִד וַהֲרָגוֹ וְשָׂם דְּמֵי מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם! ו) וְעַבְדֵי שָׁאוּל כְּשָׁמְעָם אֶת דִּבְרֵי אַבְנֵר וַיֹּאמְרוּ אֶל שָׁאוּל: אַל יַחְשֹׁב הַמֶּלֶךְ לְדָוִד אֶת מַעֲשֵׂהוּ צְדָקָה! הֵן יָדֹעַ יָדַע דָּוִד כִּי דָבְקוּ ז) עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו בְּכָל לִבָּם וּבְכָל נַפְשָׁם וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: לֹא אֶשְׁלַח יָדִי בַּמֶּלֶךְ וְלֹא אַפִּיל מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ אַרְצָה פֶּן יָקוּמוּ עָלַי עֲבָדָיו וְכָלוּנִי וְהִשְׁמִידוּנִי מִתַּחַת שְׁמֵי יְיָ! וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת דִּבְרֵי אַבְנֵר וְאֶת דִּבְרֵי עֲבָדָיו וַיָּשֶׂם לָהֶם לִבּוֹ.

רמז . מִשְׁתֶּה בְּיוֹם בְּכִי וּמִסְפֵּד .

וּשְׁמוּאֵל מֵת בֶּן חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה וַיִּקָּבְצוּ כָל יִשְׂרָאֵל וַיִּסְפְּדוּ לוֹ. וַיִּזְכְּרוּ לוֹ אֶת חֲסָדָיו הָרַבִּים וְהַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל וְאֶת שִׂנְאָתוֹ אֶת הַבֶּצַע וְאֶת רַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר רִחֵם עַל כָּל מַר נֶפֶשׁ וְעַל כָּל דַּל וְאֶבְיוֹן, — וַיַּמֵּרוּ ח) עָלָיו כְּהָמֵר אִישׁ עַל בְּנוֹ יְחִידוֹ, וַתִּשָּׁמַע בְּכִיָּה וַאֲנָחָה בְּכָל רְחוֹבוֹת עָרֵי יִשְׂרָאֵל. וְרַק נָבָל הֶעָשִׁיר מְאֹד הַיּוֹשֵׁב בְּמָעוֹן לֹא בָכָה לִשְׁמוּאֵל הַצַּדִּיק וְלֹא הִתְאַבֵּל עָלָיו, כִּי אִם עָשָׂה מִשְׁתֶּה בְּבֵיתוֹ כְּמִשְׁתֵּה הַמֶּלֶךְ וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיֵּיטֶב ט) אֶת לִבּוֹ. וַיְהִי הוּא מֵטִיב אֶת לִבּוֹ וְהִנֵּה עֲשֶׂרֶת נַעֲרֵי דָוִד בָּאוּ אֶל נָבָל לְבָרְכוֹ בְּשֵׁם דָּוִד וְלִשְׁאָל לוֹ לְשָׁלוֹם וְלֵאמֹר לוֹ: אֲדוֹנֵינוּ דָוִד צִוָּנוּ לִשְׁמֹר אֵת כָּל אֲשֶׁר לְךָ בִּרְעוֹת רוֹעֶיךָ אֶת צֹאנְךָ בַּמִּדְבָּר, וַנַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּינוּ וְלֹא הִכְלַמְנוּ אֶת רוֹעֶיךָ וְלֹא נִפְקַד י) לָהֶם מְאוּמָה כֹּל יְמֵי הֱיוֹתָם עִמָּנוּ; וְעַתָּה נִמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְנָתַתָּ לָנוּ וּלְדָוִד אֵת אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדֶךָ! וַיַּעַן נָבָל אֶת עַבְדֵי דָוִד וַיֹּאמַר: מִי דָוִד וּמִי בֶן יִשַׁי כִּי שְׁלָחֲכֶם אֵלַי? הַבְזֹאת יִתְהַלֵּל כִּי לָקַח שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי שְׁתֵּי טִפּוֹת מִשְׁחַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּמְשָׁחֵהוּ? הִנֵּה מֵת שְׁמוּאֵל וְזִכָּרוֹן אֵין עוֹד לְכָל מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה! וְעַתָּה שׁוּבוּ אֶל דָּוִד אֲשֶׁר שְׁלָחֲכֶם וַאֲמַרְתֶּם לוֹ אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ נַעֲרֵי דָוִד לָצֵאת מִבֵּיתוֹ, וַיֹּאמֶר נָבָל: גְּשׁוּ אֶל שֻׁלְחָנִי וּשְׁתִיתֶם מְעַט יַיִן וְהָיָה בָכֶם כֹּחַ לָשׁוּב. וַיַּעֲשׂוּ הַנְּעָרִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם נָבָל. וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר

א) קְצֵה. ב) שִׁלַּמְתָּ לִי. ג) מְסָרַנִי. ד) וְהָיְתָה נְכוֹנָה וְקַיֶּמֶת. ה) דארן, Колючка. ו) בְּעֵת שָׁלוֹם יִשָּׁפֵךְ דָּם כְּבְעֵת מִלְחָמָה. ז) דְּבֵקִים וְנֶאֱמָנִים. ח) בָּכוּ עָלָיו מְרָה. ט) שָׂמַח. י) חָסַר.

הִכִּיתֶם בִּלְשׁוֹן הַכֶּם עַתָּה בֶּחָרֶב! וַיְהִי אַךְ הוֹצִיא שָׁאוּל אֶת הַדָּבָר הַזֶּה מִפִּיו וַיִּשָּׁמַע בְּרֶגַע הַזֶּה קוֹל בְּרָמָה לֵאמֹר: אַל תִּרְשַׁע הַרְבֵּה!

רמג. מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה.

וַיִּמָּלֵט בֵּן אֶחָד לַאֲחִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ אֶבְיָתָר וַיִּבְרַח אַחֲרֵי דָוִד; וַיַּגֵּד אֶבְיָתָר לְדָוִד כִּי הָרַג שָׁאוּל אֵת כֹּהֲנֵי יְיָ. וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאֶבְיָתָר: אָנֹכִי סַבֹּתִי בְּכָל נֶפֶשׁ בֵּית אָבִיךָ; שְׁבָה אִתִּי, אַל תִּירָא, אָנֹכִי מָגֵן לָךְ! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן חָמַל דָּוִד עַל אֶבְיָתָר אֲשֶׁר נוֹתַר לְבַדּוֹ מִכָּל בֵּית אָבִיו, עַל כֵּן בְּקוּם עֲתַלְיָה אֵם אֲחַזְיָה לְאַבֵּד כָּל זֶרַע מַמְלֶכֶת דָּוִד, אוֹתִיר אֶחָד מֵהֶם וְהָיִיתִי מָגֵן לוֹ!

רמד. סֶלַע א) הַמַּחְלְקוֹת.

וַיַּגִּידוּ לְשָׁאוּל לֵאמֹר: הִנֵּה מִסְתַּתֵּר דָּוִד בְּמִדְבַּר מָעוֹן! וַיָּקָם שָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי דָוִד מִדְבַּר מָעוֹן. וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל מִצַּד הָהָר מִזֶּה וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו מִצַּד הָהָר מִזֶּה. וַיְצַו שָׁאוּל וַיַּקִּיפוּ ב) עֲבָדָיו אֶת דָּוִד וַיְהִי כְּפֶשַׂע ג) בֵּינוֹ וּבֵין הַמָּוֶת. וַיֵּצֶר לְדָוִד מְאֹד וַיִּקְרָא אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: הֲשָׁוְא מְשָׁחַנִי שְׁמוּאֵל נְבִיאֲךָ בְּשִׁמְךָ יְיָ? וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: אַל תֹּאמַר בְּחָפְזְךָ ד) כָּל הָאָדָם כֹּזֵב! עוֹד מְעַט וְרָאִיתָ כִּי נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל; וְאַךְ כִּלָּה יְיָ לְדַבֵּר וַיָּבֹא מַלְאַךְ יְיָ לְשָׁאוּל וַיֹּאמַר: מַהֲרָה וְלֵכָה, כִּי פָשְׁטוּ פְלִשְׁתִּים עַל הָאָרֶץ! וַיַּגֵּד שָׁאוּל אֶת דִּבְרֵי הַמַּלְאָךְ לַעֲבָדָיו. וַיֹּאמְרוּ גִבּוֹרֵי הַצָּבָא: לֹא נָסוּר מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה עַד אִם תָּפַשְׂנוּ אֶת בֶּן יִשַׁי וְהִסְגַּרְנוּ ה) אוֹתוֹ בְּיָדֶיךָ, הַמֶּלֶךְ, לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ! וַיִּשְׁמְעוּ יֶתֶר עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ: אַחֵינוּ בְּנֵי עַמֵּנוּ בְּצָרָה גְדוֹלָה! נְמַהֲרָה־נָּא לָשׁוּב וְהִצַּלְנוּם מִיַּד הַקָּמִים עֲלֵיהֶם, — וְדָוִד בֶּן יִשַׁי לֹא יִמָּלֵט מִיָּדֵינוּ! כִּי נְבַקְשֶׁנּוּ מָחָר וּמְצָאנוּ אוֹתוֹ! עוֹדָם מְדַבְּרִים, — וְהַסֶּלַע נֶחֱצָה ו) לִשְׁנַיִם וַיְהִי שָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו מֵעֵבֶר מִזֶּה וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו מֵעֵבֶר מִזֶּה. וַיַּרְא שָׁאוּל אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיָּשֶׂם עַל לֵב וַיֹּאמַר: מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת! הָבָה נָשׁוּבָה לְאַרְצֵנוּ וְנִלָּחֲמָה בְּעַד עַמֵּנוּ! וַיַּרְא דָּוִד כִּי הָיְתָה כְּתֹאם הָרְוָחָה ז) וַיְמַהֵר וַיֵּרֶד מֵעַל סוּסוֹ וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו אַרְצָה וַיְבָרֶךְ אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: „בָּרוּךְ אַתָּה, יְיָ, שֶׁעָשִׂיתָ לִּי נֵס" ח) בַּמָּקוֹם הַזֶּה! וַיִּרְאוּ שֵׁשׁ מֵאוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֶת דָּוִד מִשְׁתַּחֲוֶה לַיְיָ, וּמְבָרֵךְ אוֹתוֹ, וַיְבָרְכוּ גַם הֵם אֶת יְיָ.

רמה. צִדְקַת דָּוִד וְרִשְׁעַת אַבְנֵר.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁב שָׁאוּל מֵאַחֲרֵי הַפְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר פָּשְׁטוּ עַל הָאָרֶץ וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר: הִנֵּה דָוִד בְּמִדְבַּר עֵין־גֶּדִי. וַיִּקַּח שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ בָּחוּר מִכָּל יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ לְבַקֵּשׁ אֶת דָּוִד. וַיָּבֹא אֶל גִּדְרוֹת הַצֹּאן עַל הַדֶּרֶךְ, וְשָׁם מְעָרָה, — יֹשְׁבוּ בְיַרְכְּתֶיהָ ט) דָּוִד וַאֲנָשָׁיו. וְשָׁאוּל לֹא יָדַע וַיָּבֹא בָהּ. וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד אֵלָיו: הִנֵּה הַיּוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְיָ: הִנֵּה אָנֹכִי נוֹתֵן אֶת אוֹיִבְךָ בְּיָדֶךָ. וַיַּעַן דָּוִד אֶת אֲנָשָׁיו וַיֹּאמַר: חָלִילָה־לִּי מֵיְיָ אִם אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לַאדוֹנִי — לִמְשִׁיחַ יְיָ! וַיּוֹסִיפוּ אַנְשֵׁי דָוִד לְדַבֵּר אֵלָיו לֵאמֹר: הַבָּא לְהָרְגְךָ, — הַשְׁכֵּם לְהָרְגוֹ! וַיֹּאמֶר דָּוִד: אַל תְּדַבְּרוּ לִי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה, כִּי לֹא אֶעֱשֵׂהוּ! וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים: הִנֵּה אוֹתָנוּ לָקוּם אֶל שָׁאוּל מְבַקֵּשׁ נַפְשְׁךָ וְעָשִׂינוּ בּוֹ כָלָה! וַיֹּאמֶר דָּוִד: חָלִילָה לָכֶם מֵיְיָ אִם

א) אֶבֶן. ב) סָבְבוּ. ג) צַעַד. ד) בְּמַהֶרְךָ לִשְׁפֹּט בְּלִי חֲשֹׁב הַרְבֵּה. ה) וּמָכַרְנוּ. ו) נֶחֱלַק. ז) הַצָּלָה. ח) נִפְלָאוֹת. ט) בִּפְנוֹתֶיהָ.

תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה! יִגָּפֶנּוּ יְיָ, אוֹ־יוֹמוֹ יָבֹא וָמֵת אוֹ בַמִּלְחָמָה יֵרֵד וְנִסְפָּה א)!... וַיֵּרְעוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: הַאֶת מְשִׁיחַ יְיָ אַתָּה מְקַלֵּל? הַתְּרְמָה לְשָׁאוּל יְרֵא יְיָ וּבְמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד? הֲשָׁכַחְתָּ כִּי רָץ שָׁאוּל מֵאָה וְעֶשְׂרִים מִילִין לָבֹא אֶל גָּלְיַת ב) וּלְהוֹצִיא מִיָּדוֹ אֶת לוּחוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר נִלְקְחוּ בִּימֵי עֵלִי? הֲלֹא הֻגַּד לְךָ כִּי לֹא חָמַל שָׁאוּל אֶל בְּקָרוֹ בְּצֵאתוֹ לַמִּלְחָמָה, וַיִּקַּח צֶמֶד בָּקָר וַיְנַתְּחֵהוּ וַיְשַׁלַּח בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל לְמַעַן דַּעַת כִּי בָאָה הָעֵת לְהִלָּחֵם עִם אוֹיְבֵי עַמִּי? וְאַף גַּם זֹאת בְּאֶכֹל שָׁאוּל אֶת חֻלָּיו ג) לֹא יְשִׂימֵם בְּפִיו בִּלְתִּי אִם הֵרִים בָּרִאשׁוֹנָה אֶת תְּרוּמָתָם לַיְיָ, וְאַתָּה הֵן אֶת לֶחֶם הַקֳּדָשִׁים אָכַלְתָּ כְּאֶחָד מִבְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן! וַיִּשְׁמַע דָּוִד אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין? סְלַח נָא לְעַבְדְּךָ אֲשֶׁר חָטָא לָךְ! וַיִּגַּשׁ דָּוִד אֶל שָׁאוּל וַיִּקַּח בַּלָּט אֶת הַחֲנִית אֲשֶׁר מְרַאֲשׁוֹתָיו וְאֶת צַפַּחַת ד) הַמַּיִם וַיֵּלֶךְ לוֹ. וְאֵין רֹאֶה וְאֵין יוֹדֵעַ וְאֵין מֵקִיץ, כִּי תַרְדֵּמַת יְיָ נָפְלָה עֲלֵיהֶם. וַיַּעֲמֹד דָּוִד עַל רֹאשׁ הָהָר מֵרָחוֹק וַיִּקְרָא אֶל הָעָם וְאֶל אַבְנֵר לֵאמֹר: לָמָּה לֹא שָׁמַרְתָּ אֶל אֲדוֹנֶיךָ הַמֶּלֶךְ?... הַבִּיטָה וּרְאֵה אֶת חֲנִית הַמֶּלֶךְ וְצַפַּחַת הַמַּיִם אֲשֶׁר מְרַאֲשֹׁתָיו? הַאֻמְנָם תֹּאמַר גַּם עַתָּה כִּי עָבַר הַמֶּלֶךְ בֵּין סִירִים וְקוֹצִים וַתֵּאָחֵז בָּהֶם הַחֲנִית וְהַצַּפַּחַת?.. עַתָּה יֵרֶא נָא הַמֶּלֶךְ אֶת צִדְקָתִי וֶאֱמוּנָתִי, כִּי נְתָנוֹ יְיָ הַיּוֹם בְּיָדִי וְלֹא אָבִיתִי ה) לִשְׁלֹחַ יָדִי בִּמְשִׁיחַ יְיָ. וַיַּכֵּר שָׁאוּל אֶת קוֹל דָּוִד וַיֹּאמַר: הֲקוֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד? וַיֹּאמֶר דָּוִד: קוֹלִי אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה אֲדוֹנִי רֹדֵף אַחֲרֵי עַבְדּוֹ וַיְגָרְשֵׁנִי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים? הֵן כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר לֹא דָרְכוּ כַּפּוֹת רַגְלַי בְּאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה מָאַסְתִּי חַיַּי וָאֱהִי בְּעֵינַי כְּאִישׁ אֲשֶׁר עֲזָבוֹ יְיָ לָנֶצַח! וַיַּעַן שָׁאוּל אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: חָטָאתִי! שׁוּב בְּנִי דָוִד אֶל אַרְצְךָ וְאֶל מוֹלַדְתְּךָ, כִּי לֹא אָרַע לְךָ עוֹד. וַיִּשְׁמַע אַבְנֵר אֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אַל יַאֲמִין הַמֶּלֶךְ לְדִבְרֵי דָוִד הָאֹמֵר, – נְתָנַנִי הַמֶּלֶךְ בְּיָדִי וְלֹא אָבִיתִי לָגַעַת בּוֹ! לֹא דָוִד לָקַח אֶת הַחֲנִית וְהַצַּפַּחַת אֲשֶׁר מְרַאֲשׁוֹתֵי הַמֶּלֶךְ, כִּי אִם אֶחָד מֵעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ בָּגַד בּוֹ וַיַּמְצִיא אֶת הַחֲנִית וְאֶת צַפַּחַת הַמַּיִם לְדָוִד!...

וַיֵּלֶךְ דָּוִד לְדַרְכּוֹ וְשָׁאוּל שָׁב לִמְקוֹמוֹ.

רמט. בְּיוֹם דִּין.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּקְבְּצוּ פְלִשְׁתִּים אֶת מַחֲנֵיהֶם לַצָּבָא לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל. וַיִּקְבֹּץ שָׁאוּל אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְבֹּעַ. וַיַּרְא שָׁאוּל אֶת מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּרָא וַיֶּחֱרַד לִבּוֹ מְאֹד. וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל בַּיְיָ וְלֹא עָנָהוּ יְיָ; גַּם בַּחֲלוֹמוֹת, גַּם בָּאוּרִים, גַּם בַּנְּבִיאִים. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַעֲבָדָיו: בַּקְּשׁוּ לִי אֵשֶׁת בַּעֲלַת אוֹב ו) וְאֵלְכָה אֵלֶיהָ וְאֶדְרְשָׁה־בָּהּ. וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו: הִנֵּה אֵשֶׁת בַּעֲלַת אוֹב בְּעֵין דֹּאר. וַיִּתְחַפֵּשׂ שָׁאוּל בְּגָדִים אֲחֵרִים, וַיֵּלֶךְ הוּא וְאַבְנֵר וַעֲמָשָׂא עִמּוֹ וַיָּבֹאוּ אֶל בַּעֲלַת הָאֹב – אֶל צְפַנְיָה אֵם אַבְנֵר – וַיֹּאמַר: קָסֳמִי נָא־לִי בָּאוֹב וְהַעֲלִי לִי אֵת אֲשֶׁר אֹמַר אֵלָיִךְ. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: אֶת מִי אַעֲלֶה לָּךְ? הַאֶת הָאוֹמֵר: „מִי יְיָ"? אִם הָאוֹמֵר: „מִי כָמוֹךָ, יְיָ"? וַיַּעַן שָׁאוּל וַיֹּאמַר: אֶת שְׁמוּאֵל הַעֲלִי־לִי! וַתִּקְסֹם הָאִשָּׁה לְהַעֲלוֹת אֶת שְׁמוּאֵל; וַיִּרְגַּז שְׁמוּאֵל וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: אֵין זֹאת כִּי בָא יוֹם הַדִּין וָאֶקָּרֵא לְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ לְהִשָּׁפֵט. וְעַתָּה אֵלְכָה־לִּי וְאֶקְרָא לְמֹשֶׁה בֶן עַמְרָם לִבְעָבוּר יָעִיד בֵּינִי וּבֵין יְיָ, כִּי הָלֹךְ הָלַכְתִּי

א) יֹאבַד. ב) עַיֵּן הַפֶּרֶק „שָׁאוּל וְגָלְיַת" דַּף 204. ג) אֶת לֶחֶם הַחֹל. ד) כַּד. ה) חָפַצְתִּי. ו) קֹסֶמֶת.

הֵיטִיב נָבָל לַעֲשֶׂרֶת הַנְּעָרִים הָאֵלֶּה, עַל בֵּן יִחְיֶה (נָבָל) עוֹד עֲשֶׂרֶת יָמִים!

רמז. דָּוִד וַאֲבִיגָיִל.

וְנַעֲרֵי דָוִד שָׁבוּ אֵלָיו וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת דִּבְרֵי נָבָל. וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲנָשָׁיו חִגְרוּ אִישׁ אֶת־חַרְבּוֹ. וַיַּחְגְּרוּ אִישׁ אֶת חַרְבּוֹ וַיַּחְגֹּר גַּם דָּוִד אֶת חַרְבּוֹ וַיַּעֲלוּ אַחֲרֵי דָוִד כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ. וְלַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הִגִּיד נַעַר אֶחָד מֵהַנְּעָרִים לֵאמֹר: הִנֵּה שָׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים מֵהַמִּדְבָּר לְבָרֵךְ אֶת אֲדוֹנֵינוּ וַיָּעַט א) בָּהֶם. וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו טוֹבִים לָנוּ מְאֹד וַיִּהְיוּ עָלֵינוּ חוֹמָה ב) מִ־יּוֹמָם גַּם־לַיְלָה, — כָּל יְמֵי הֱיוֹתֵנוּ עִמָּם רֹעִים הַצֹּאן. וַתְּמַהֵר אֲבִיגַיִל וַתִּקַּח לֶחֶם וָיַיִן וְצֹאן עֲשׂוּיוֹת וְקָלִי וּצְמוּקִים ג) וּדְבֵלִים ד) וַתָּשֶׂם עַל הַחֲמוֹרִים וַתֹּאמֶר לִנְעָרֶיהָ: עִבְרוּ לְפָנַי! הִנְנִי אַחֲרֵיכֶם בָּאָה. וַתִּפְגֹּשׁ אֲבִיגַיִל אֶת דָּוִד וַתֵּרֶד מֵעַל הַחֲמוֹר וַתִּפּוֹל לְאַפֵּי דָוִד עַל־פָּנֶיהָ וַתִּשְׁתַּחוּ אָרֶץ, וַתֹּאמַר: אֲדוֹנִי דָוִד! חַכֵּה נָא עַד אֲשֶׁר יֵאוֹר הַבֹּקֶר וְיָצָא הַיַּיִן ה) מִנָּבָל וּשְׁפַטְתָּהוּ! וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמַר: כָּל כּוֹרֵד בְּמַלְכּוֹ מֵת בְּלִי דִין וּדְבָרִים! וַתֹּאמֶר אֲבִיגַיִל: הֵן שָׁאוּל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עוֹדֶנּוּ חַי וְאִישׁ לֹא הִמְלִיכְךָ עוֹד עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? וַיֹּאמֶר דָּוִד: אָמַר נָבָל: אֵין אֱלֹהִים וַיִּלְעַג לִשְׁמוּאֵל נְבִיא יְיָ וַיִּבְזֵהוּ! וַתּוֹסֶף אֲבִיגַיִל לְדַבֵּר אֶל דָּוִד וַתֹּאמַר: אֲדוֹנִי דָוִד! כִּי יְשִׂימְךָ יְיָ לְמֶלֶךְ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבָא אֵלֶיךָ אֶחָד הָעֲנִיִּים וְאָמַר לְךָ: הִנֵּה בָּאתִי אֶל אֶחָד מֵעֲשִׁירֵי יִשְׂרָאֵל לִשְׁאֹל מִמֶּנּוּ פַּת לֶחֶם. וַיָּשֶׁב אֶת פָּנַי ו) וָאָקוּם עָלָיו וָאֲהַרְגֵהוּ. וַיָּקוּמוּ בָנָיו לִנְקוֹם מִמֶּנִּי אֶת נִקְמַת דַּם אֲבִיהֶם הַשָּׁפוּךְ, וָאָבֹא אֵלֶיךָ הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: שְׁמָרֵנִי נָא מִיַּד מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי. כִּי לֹא פָעַלְתִּי ז) עַוְלָה! וְעָנִיתָ אֶת הֶעָנִי הָרֹצֵחַ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: אֵיךְ תֹּאמַר לִי נָקִי אָנֹכִי! וְיָדֶיךָ שָׁפְכוּ דְמֵי אָדָם! וְעָנָה אוֹתְךָ הֶעָנִי לֵאמֹר: גַּם אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ שָׁאַל מֵאֵת נָבָל לֶחֶם וַיְמָאֵן לָתֵת, וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיַּהַרְגֵהוּ!... וַיִּשְׁמַע דָּוִד אֶת דִּבְרֵי אֲבִיגַיִל וַיִּיטְבוּ בְעֵינָיו עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלָחֵךְ הַיּוֹם הַזֶּה לִקְרָאתִי וּבָרוּךְ טַעְמֵךְ ח) וּבְרוּכָה אַתְּ, אֲשֶׁר כְּלִיתִנִי ט) הַיּוֹם הַזֶּה מִשְּׁפֹּךְ דָּם! וַיְהִי כַּעֲשֶׂרֶת הַיָּמִים וַיִּגֹּף יְיָ אֶת נָבָל וַיָּמֹת.

רמח. גַּם בְּמַדָּעֲךָ י) מֶלֶךְ אַל תְּקַלֵּל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֻגַּד לְשָׁאוּל לֵאמֹר: מִסְתַּתֵּר דָּוִד בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה וַיָּקָם שָׁאוּל וַיֵּרֶד אֶל מִדְבַּר זִיף וְאִתּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ אֶת דָּוִד. וַיָּקָם דָּוִד וַיָּבֹא אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר חָנָה שָׁם שָׁאוּל. וַיַּרְא דָוִד אֶת שָׁאוּל שֹׁכֵב בַּמַּעְגָּל יא) וְהָעָם חֹנִים סְבִיבוֹתָיו. וַיֹּאמֶר דָּוִד: מִי יֵרֵד אִתִּי אֶל שָׁאוּל הַמַּחֲנֶה? וַיַּעַן אֲבִישַׁי בֶּן צְרוּיָה אֲחִי יוֹאָב לֵאמֹר: אֲנִי אֵרֵד עִמָּךְ. וַיָּבֹא דָוִד וַאֲבִישַׁי אֶל הָעָם לַיְלָה וְהִנֵּה שָׁאוּל שֹׁכֵב יָשֵׁן בַּמַּעְגָּל וַחֲנִיתוֹ מְעוּכָה יב) בָאָרֶץ מְרַאֲשֹׁתָיו וְאַבְנֵר וְהָעָם שֹׁכְבִים סְבִיבוֹתָיו. וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי אֶל דָּוִד: סִגַּר יג) אֱלֹהִים הַיּוֹם אֶת אוֹיִבְךָ בְּיָדֶךָ. וְעַתָּה אַכֶּנּוּ נָא בַּחֲנִית פַּעַם אַחַת וְלֹא אֶשְׁנֶה לוֹ! וַיִּשָּׁבַע דָּוִד אֶת אֲבִישַׁי לֵאמֹר: חָלִילָה לְךָ מֵיְיָ אִם תִּגַּע בִּמְשִׁיחַ יְיָ! וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי: הֲבָכָה תִּתְחַסֵּד יד) עִם מְבַקֵּשׁ נַפְשֶׁךָ? וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמַר: אַל

א) קָצַף עֲלֵיהֶם. ב) מָגֵן. ג) רָאזִינֶענְקוּכֶען, Пирожное съ изюмомъ. ד) הַחֵלֶק הַרַךְ בַּפְּרִי.
ה) יֶחְדַּל לִהְיוֹת שִׁכּוֹר, Вытрезвится. ו) לֹא עָשָׂה בַקָּשָׁתִי. ז) עָשִׂיתִי. ח) דִּבְרֵי חָכְמָתֵךְ.
ט) עֲצַרְתִּנִי. י) בְּמַחְשְׁבוֹת לִבְּךָ. יא) וואַגענבּוּרג, Военный обозъ. יב) תְּקוּעָה. יג) מָסַר.
יד) תַּעֲשֶׂה חֶסֶד

יוֹשְׁבֶיהָ. וַיַּשִּׂיגֵהוּ דָוִד וְהִנֵּה נְטוּשִׁים א) עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ, אֹכְלִים וְשֹׁתִים וְחֹגְגִים בְּכָל הַשָּׁלָל ב) אֲשֶׁר הָיָה בְיָדָם. וַיִּלָּחֵם דָוִד שְׁנֵי לֵילוֹת וְיוֹם אֶחָד; וַיְיָ הֵאִיר אֶת חֶשְׁכַת הַלֵּילוֹת בְּזִיקִים ג) וּבְרָקִים, וַיַּךְ דָּוִד אֶת הַגְּדוּד וְלֹא נִמְלַט מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ כֻּלָּם יוֹצְאֵי יֶרֶךְ עֵשָׂו. כִּי זָכַר לָהֶם יְיָ חַסְדֵי אֲבוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר יָצְאוּ עִם עֵשָׂו לִקְרַאת יַעֲקֹב וְלֹא נָגְעוּ בוֹ וְלֹא הִתְגָּרוּ בוֹ מִלְחָמָה, וַיַּעַזְבוּ אַרְבַּע מֵאוֹת הָאֲנָשִׁים הָהֵם אֶת עֵשָׂו וַיָּשׁוּבוּ לְאַרְצָם. עַל כֵּן אָמַר יְיָ: יַעַן הֵיטִיבוּ אֲשֶׁר עָשׂוּ אַרְבַּע מֵאוֹת הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלְכוּ עִם עֵשָׂו, עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְהִצַּלְתִּי נַפְשׁוֹת אַרְבַּע מֵאוֹת בְּנֵי בְנֵיהֶם מִמָּוֶת ד).

וַיַּצֵּל דָּוִד אֶת כָּל הַנָּשִׁים וְאֶת כָּל הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת אֲשֶׁר הָלְכוּ שְׁבִי וְאֶת כָּל הַשָּׁלָל וְלֹא נֶעְדַּר ה) לָהֶם מִן הַקָּטֹן וְעַד הַגָּדוֹל. וַיָּבֹא דָוִד אֶל מָאתַיִם הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר מֵאֲנוּ לָלֶכֶת אִתּוֹ לְהִלָּחֵם וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם. וַיַּעַן כָּל אִישׁ רַע וּבְלִיַּעַל מֵאַרְבַּע מֵאוֹת הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלְכוּ עִם דָּוִד וַיֹּאמְרוּ: יַעַן אֲשֶׁר לֹא הָלְכוּ עִמָּנוּ, — לֹא נִתֵּן לָהֶם מֵהַשָּׁלָל אֲשֶׁר הִצַּלְנוּ, כִּי אִם אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו! וַיִּזְכֹּר דָּוִד אֶת מַעֲשֵׂי אַבְרָהָם אֲשֶׁר נָתַן חֵלֶק כְּחֵלֶק לַיּוֹשְׁבִים עַל הַכֵּלִים לִשְׁמֹר וַיֹּאמַר: לֹא תַעֲשׂוּ כֵן, אֶחָי! הֵן יָשְׁבוּ מָאתַיִם הָאִישׁ הָאֵלֶּה עַל הַכֵּלִים מִשְׁמָרוֹת, עַל כֵּן יְהִי נָא כְּחֵלֶק הַיּוֹרֵד בַּמִּלְחָמָה וּכְחֵלֶק הַיּוֹשֵׁב עַל הַכֵּלִים, — יַחְדָּו יַחֲלֹקוּ. וַיְשִׂמֶהָ דָּוִד אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לְחֹק וּלְמִשְׁפָּט לְיִשְׂרָאֵל כָּל הַיָּמִים.

רנג. גְּמִילוּת חֶסֶד.

וַיִּשְׁמְעוּ יוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד כִּי נִסְפָּה ו) שָׁאוּל וּבָנָיו בְּמִלְחַמְתּוֹ עִם פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: יְהִי מָה! נָקוּמָה וְנֵלְכָה וְנִקַּח אֶת גְּוִיַּת ז) שָׁאוּל וְאֶת גְּוִיּוֹת בָּנָיו מֵחוֹמַת בֵּית שְׁאָן אֲשֶׁר תְּקָעוּן בָּהּ פְּלִשְׁתִּים, כִּי חָלִילָה לָּנוּ מֵיְיָ, אִם נִשְׁכַּח אֶת הַחֶסֶד הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ שָׁאוּל בַּעֲלוֹת עָלֵינוּ נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי! וַיָּקוּמוּ כָּל אִישׁ חַיִל וַיֵּלְכוּ כָל הַלַּיְלָה, וַיִּקְחוּ אֶת גְּוִיַּת שָׁאוּל וְאֵת גְּוִיּוֹת בָּנָיו וַיִּקְבְּרוּ אֶת עַצְמוֹתֵיהֶם תַּחַת הָאֶשֶׁל ח) בְּיָבֵשָׁה וַיָּצֻמוּ שִׁבְעַת יָמִים! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן זָכְרוּ בְּנֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד אֶת הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁאוּל עִמָּם וַיִּגְמְלוּ לוֹ חֶסֶד, עַל כֵּן בְּיוֹם קַבְּצִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְאָמַרְתִּי: לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה, — וְקִבַּצְתִּים בָּרִאשׁוֹנָה!

רנד. קִינָה לְדָוִד.

וַיְהִי בְּשֶׁבֶת דָּוִד בְּצִקְלַג שְׁלשָׁה יָמִים וַיָּבֹא אֵלָיו בֶּן דּוֹאֵג הָאֲדוֹמִי וַיֹּאמֶר לוֹ: הַרְבֵּה נָפַל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִלְחַמְתָּם עִם הַפְּלִשְׁתִּים, וְגַם שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן בְּנוֹ מֵתוּ. וַיֹּאמֶר דָּוִד: אֵיךְ יָדַעְתָּ כִּי מֵת שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן בְּנוֹ. וַיַּעַן הַנַּעַר הַמַּגִּיד לוֹ לֵאמֹר: נִקְרֹא נִקְרֵיתִי ט) בְּהַר הַגִּלְבֹּעַ וְהִנֵּה שָׁאוּל נִשְׁעָן י) עַל חֲנִיתוֹ וְהִנֵּה הָרֶכֶב וּבַעֲלֵי הַפָּרָשִׁים הִדְבִּיקֻהוּ יא), וַיִּרְאֵנִי שָׁאוּל וַיִּקְרָא אֵלַי, וָאֹמַר: הִנֵּנִי! וַיֹּאמֶר אֵלַי: עֲמָד־נָא עָלַי וּמוֹתְתֵנִי! וָאֶעֱמֹד עָלָיו וָאֲמוֹתְתֵהוּ. וָאֶקַּח הַנֵּזֶר יב) אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ וְאֶצְעָדָה יג) אֲשֶׁר עַל זְרֹעוֹ וָאֲבִיאֵם אֵלֶיךָ. וַיִּשְׁמַע דָּוִד אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיַּחֲזֵק בִּבְגָדָיו וַיִּקְרָעֵם. וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הַנַּעַר: הַרְבֵּה דָמִים שָׁפַכְתָּ וְשֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם — בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ. וַיִּקְרָא דָוִד לְאַחַד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר: גַּשׁ פְּגַע יד)

א) נְפוֹצִים. ב) רְכוּשׁ הַשְּׁבוּיִם. ג) מְאוֹרֵי אֵשׁ. ד) עַיֵּן חֵלֶק רִאשׁוֹן דַּף 161. ה) חָסֵר. ו) מֵת. ז) גּוּפַת. ח) פַּרְדֵּס עֲצֵי אֵשֶׁל (טאַמאַריסקע). ט) בְּמִקְרֶה הָיִיתִי. י) סוֹמֵךְ. יא) הִשִּׂיגֻהוּ. יב) הָעֲטָרָה. יג) טַבַּעַת הַזְּרֹעַ. יד) הֲרֹג.

בְּתוֹרַת יְיָ וְלֹא נָטִיתִי א) מִמִּצְוֹתָיו יָמִין וּשְׂמֹאל! וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל לְמֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֶעֱלָה שְׁמוּאֵל וַתִּרְאֵהוּ בַּעֲלַת הָאוֹב וְהִנֵּה פָּנָיו לְמַעְלָה וְרַגְלָיו לְמַטָּה וַתִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד וַתֹּאמֶר בְּלִבָּהּ: הֵן כָּל הָאֲנָשִׁים הַמֵּתִים אֲשֶׁר הֶעֱלֵיתִי עַד הַיּוֹם בִּקְסָמַי לֹא עָלוּ בִּלְתִּי אִם פְּנֵיהֶם לְמַטָּה וְרַגְלֵיהֶם לְמַעְלָה, וּמַדּוּעַ נֶהֶיְתָה עַתָּה הַחֲדָשָׁה הַזֹּאת? אֵין זֹאת כִּי מֶלֶךְ בְּבֵיתִי וּלְמַעַן כְּבוֹדוֹ עָלָה בְּפָנָיו לְמַעְלָה וּבְרַגְלָיו לְמַטָּה; וַתִּזְעַק הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אֵין זֹאת כִּי שָׁאוּל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּבֵיתִי וַיָּבֹא לַהֲמִיתֵנִי, כַּאֲשֶׁר הֵמִית אֶת כָּל הָאוֹבוֹת וְאֶת הַיִּדְּעוֹנִי בְּאַרְצוֹ. וַיִּשָּׁבַע לָהּ שָׁאוּל לֵאמֹר: חַי יְיָ אִם יִקְּרֵךְ עָוֹן בַּדָּבָר הַזֶּה; וְעַתָּה הַגִּידָה נָּא לִי: מָה רָאִית? וַתֹּאמַר: אִישׁ זָקֵן עֹלֶה וְהוּא עֹטֶה ב) מְעִיל; וַיֵּדַע שָׁאוּל כִּי שְׁמוּאֵל הוּא אֲשֶׁר נִקְבַּר בִּמְעִילוֹ מַעֲשֵׂה יְדֵי חַנָּה אִמּוֹ, וַיִּקֹּד אַפַּיִם אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ.

רנ. בְּעַלְמָא ג) דִקְשׁוֹט ד).

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל שָׁאוּל: לָמָּה הִרְגַּזְתַּנִי לְהַעֲלוֹת אוֹתִי? וַיֹּאמֶר שָׁאוּל צַר לִי מְאֹד: פְּלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בִּי וֵאלֹהִים סָר מֵעָלַי וְלֹא עָנָנִי עוֹד גַּם בְּיַד הַנְּבִיאִים, גַּם בַּחֲלוֹמוֹת... וְלֹא הִזְכִּיר שָׁאוּל אֶת הָאוּרִים, כִּי נִשְׁבַּר לִבּוֹ בְּקִרְבּוֹ בְּזָכְרוֹ אֶת הַהֶרֶג אֲשֶׁר עָשָׂה בְּכֹהֲנֵי יְיָ וַיִּנָּחֶם ה) מְאֹד עַל מַעֲשֵׂהוּ הָרָע הַזֶּה. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל לָמָּה תִּשְׁאָלֵנִי, וַיְיָ סָר מֵעָלֶיךָ וַיְהִי עָרֶךָ ו)? הֵקִים ז) יְיָ אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיָדִי וַיִּקְרַע אֶת הַמַּמְלָכָה מִיָּדֶךָ וַיִּתְּנָהּ לְרֵעֲךָ לְדָוִד! וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל שְׁמוּאֵל: בִּהְיוֹתְךָ חַי וּבְשִׁבְתְּךָ בְּתוֹכֵנוּ אָמַרְתָּ לִי לֵאמֹר: קָרַע יְיָ מַמְלַכְתְּךָ וַיִּתְּנָהּ לְרֵעֲךָ הַטּוֹב מִמֶּךָּ, וְעַתָּה הִנְּךָ אוֹמֵר לִי: לְרֵעֲךָ לְדָוִד! וַיַּעַן שְׁמוּאֵל אֶת שָׁאוּל וַיֹּאמַר: אֵין יִרְאַת אִישׁ וְאֵין פַּחַד מֶלֶךְ לְנֶגֶד עֵינַי בְּעוֹלָם הָאֱמֶת, וְעַל כֵּן לֹא תִשְׁמַע מִפִּי בִּלְתִּי אִם דִּבְרֵי אֱמֶת. וַיִּזְכֹּר יְיָ לְשָׁאוּל אֶת הִנָּחֲמוֹ ח) עַל שָׁפְכוֹ דְּמֵי כֹּהֲנֵי נֹב, וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם יְיָ: מָחָר תָּמוּת אַתָּה וּבָנֶיךָ וִהְיִיתֶם כֻּלְּכֶם בִּמְחִיצָתִי ט).

רנא. מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לִפְנֵי יְיָ.

וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיִּלָּחֲמוּ פְלִשְׁתִּים בְּיִשְׂרָאֵל. וַיָּקָם שָׁאוּל וַיִּקְבֹּץ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לִשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו: קוּמוּ צְאוּ אִתִּי לַמִּלְחָמָה עַל פְּלִשְׁתִּים! וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיֹּאמֶר יְיָ: רְאֵה נָא אֶת מַעֲשֵׂי שָׁאוּל עַבְדִּי וְהִשְׁתּוֹמַמְתֶּם! הֵן יוֹדֵעַ הוּא כִּי הוּא וּבָנָיו הוֹלְכִים לָמוּת וּבְכָל זֹאת קָרָא לָהֶם לָצֵאת לַמִּלְחָמָה!... וַיְמַהֵר מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: תִּיקַר נָא נֶפֶשׁ שָׁאוּל בְּעֵינֶיךָ וְהִצַּלְתָּהוּ מִמָּוֶת! הַאֻמְנָם טוֹב בְּעֵינֶיךָ יְיָ לְהָמִית אֶת הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הִמְלַכְתָּ עַל יִשְׂרָאֵל? וַיַּעַן יְיָ אֶת מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: לֹא אֵלַי, לֹא אֵלַי תִּתְחַנֵּן, כִּי אִם לְכֹהֲנֵי נֹב הָעוֹמְדִים לְפָנַי לְשִׂטְנוֹ י).

רנב. חַסְדֵי אָבוֹת.

וַיָּבֹא דָוִד אֶל צִקְלַג — הִיא הָעִיר אֲשֶׁר נָתַן לוֹ אָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת לָשֶׁבֶת בָּהּ, — וְהִנֵּה שְׂרוּפָה בָאֵשׁ וּנְשֵׁי דָוִד וּנְשֵׁי אֲנָשָׁיו וּבְנֵיהֶם נִשְׁבּוּ יא). וַתְּהִי נֶפֶשׁ הָעָם מָרָה יב) עַל נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם, וַיִּקְצְפוּ עַל דָוִד וַיֹּאמְרוּ לְסָקְלוֹ, — וַיִּתְחַזֵּק דָּוִד בַּיְיָ אֱלֹהִים, וַיָּקָם הוּא וְשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ לִרְדֹּף אַחֲרֵי הַגְּדוּד אֲשֶׁר שָׂרַף אֶת צִקְלַג וַיִּשְׁבְּ אֶת כָּל

א) סַרְתִּי. ב) לָבוּשׁ. ג) בְּעוֹלָם, ד) הָאֱמֶת. ה) הִתְחָרֵט. ו) שׂוֹנַאֲךָ. ז) קִיֵּם. ח) חֲרָטָתוֹ. ט) בִּמְקוֹם, אֲשֶׁר אָנֹכִי שָׁם בְּגַן־עֵדֶן. י) לְקַטְרֵג עָלָיו וּלְהַאֲשִׁימוֹ. יא) לְקָחוּ בַּשֶּׁבִי. יב) מִתְאַבֶּלֶת.

י. ב. לבנר.

כָּל אַגָּדוֹת יִשְׂרָאֵל.

קובץ כל אגדות ישראל

מן בריאת העולם עד העת החדשה.

ערוכות על פי המקורים הראשונים וכתובות בלשון המקרא בסדר הזמנים.

חלק שלישי: מן מלוכת דוד עד גלות בבל.

מהדורא חמישית.

בּוֹ, כִּי פִיו עָנָה א) בּוֹ לֵאמֹר: אָנֹכִי מוֹתַתִּי אֶת מְשִׁיחַ יְיָ! וַיְקוֹנֵן ב) דָּוִד אֶת הַקִּינָה הַזֹּאת עַל שָׁאוּל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּנוֹ לֵאמֹר: בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל! אֶל שָׁאוּל בְּכֶינָה! אַל תִּשְׁכַּחְנָה אֶת גְּמוּלָיו שֶׁגָּמַל לָכֶן בְּצֵאת בַּעֲלֵיכֶן לַמִּלְחָמָה! הוּא זָן ג) אֶתְכֶן וַיַּלְבִּישְׁכֶן וַיְפַנְּקְכֶן ד) כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר בַּעֲלֵיכֶן נִלְחָמוּ, וַתִּיקַרְנָה לוֹ כַּאֲשֶׁר תִּיקַר בַּת לְאָבִיהָ! וְאַתֶּם תּוֹפְשֵׂי ה) הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ, הוֹרִידוּ כַנַּחַל דִּמְעָה עַל מוֹת שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ מוֹקִיר חֲכָמִים וְאוֹהֲבָם. הֵאָסְפוּ, חֲכָמִים יוֹדְעֵי תוֹרַת יְיָ' אֲהוּבֵי שָׁאוּל הַמְנַשְּׁקְכֶם וְהַמְחַבְּקְכֶם בְּאָמְרְכֶם לוֹ דְּבַר יְיָ, וּבְכוּ וְסִפְדוּ לוֹ, כִּי מֵת אוֹהַבְכֶם וְאֵינֶנּוּ! וְאַתָּה, אָחִי יְהוֹנָתָן, צַר לִי עָלֶיךָ מְאֹד! מִי כָמוֹנִי יוֹדֵעַ אֶת לִבְּךָ הַמָּלֵא רַחֲמִים וַחֲנִינָה וָחֶסֶד? מַה־טּוֹבוּ לִי תַּנְחוּמֶיךָ אֲשֶׁר שִׁעַשְׁעוּ נַפְשִׁי בְּצַר לִי? מַה־נִּפְלְאָה עַנְוָתְךָ וּשְׁפַל רוּחֲךָ בְּאָמְרְךָ אֵלַי: אַתָּה תִמְלֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לְךָ לְמִשְׁנֶה! הֲכָכָה יְדַבֵּר בֶּן־מֶלֶךְ לְעֶבֶד נִרְדָּף?.. הֲנִשְׁמַע כַּדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה, אִם יִשָּׁמַע עוֹד כָּל יְמֵי הֱיוֹת הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ?? וַיִּקְרְעוּ כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֶת דָּוִד אֶת בִּגְדֵיהֶם, וַיִּסְפְּדוּ וַיִּבְכּוּ וַיָּצוּמוּ עַד הָעֶרֶב — עַל שָׁאוּל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וְעַל עַם יְיָ כִּי נָפְלוּ בֶּחָרֶב!

א) הֵעִיד. ב) סָפַד. ג) כִּלְכֵּל. ד) צערטלען, Нѣжить. ה) מַחֲזִיקֵי.

שְׁמוֹת הָאַגָּדוֹת.

ZBIÓR LEGEND ŻYDOWSKICH.

C. Szalkowicz,
Wydawnictwo „T u s z y j a".
Nowolipki 17/3, WARSZAWA.

Drukarnia „Rozenkranc i Szryftzecer"
Wilno
Printed in Poland.

שמות האגדות

רנה . בֵּית דָּוִד .

וַיְהִי לְדָוִד אַרְבַּע מֵאוֹת בָּנִ"ם וַיִּהְיוּ יְפֵי תֹאַר וִיפֵי מַרְאֶה עַד מְאֹד . וַיְגַדְּלוּ שַׂעֲרוֹת רָאשֵׁיהֶן עַד הֱיוֹתָן לִקְוֻצּוֹת א) אֲרֻכּוֹת , וַיִּרְכְּבוּ בְּמַרְכְּבוֹת זָהָב וַיֵּצְאוּ לִפְנֵי הָעָם בַּמִּלְחָמָה , וַיִּפָּלוּ ב) מִיֶּתֶר הָעָם בְּאֹמֶץ ג) לִבָּם וּבִגְבוּרָתָם וּבִידֵיהֶם הַמְלֻמָּדוֹת לַמִּלְחָמָה . וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת דָּוִד יָלְדָה לוֹ בֵּן , וַיִּקְרָא שְׁמוֹ כִּלְאָב . וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיֶּחְכַּם וַיַּשְׂכֵּל מְאֹד וַתְּהִי תּוֹרַת יְיָ שַׁעֲשֻׁעָיו . וְהָיָה כִּשְׁאֹל מְפִיבֹשֶׁת (אִישׁ בֹּשֶׁת) — מוֹרֵה דָוִד — אֶת דָּוִד דָּבָר אֶחָד מִן הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בְּתוֹרַת יְיָ וְלֹא יָדַע לַעֲנוֹת , — וְנִכְלַם מְאֹד , וּבָא כִלְאָב וְשָׁאַל אֶת מְפִיבֹשֶׁת דְּבַר הַקָּשֶׁה מִמֶּנּוּ וְנִכְלַם מְפִיבֹשֶׁת ; וַיַּרְא דָוִד כִּי חֲכַם לֵב כִּלְאָב בְּנוֹ וַיִּשְׂמַח לִבּוֹ גַּם הוּא .

רנו . הַצַּפַּחַת וְהַסִּירִים .

וְאַבְנֵר שָׁלַח מַלְאָכִים אֶל דָּוִד לֵאמֹר : כָּרְתָה בְרִיתְךָ אִתִּי וַהֲסִבּוֹתִי אֵלֶיךָ אֶת מַמְלְכוּת שָׁאוּל . וַיֹּאמֶר דָּוִד : טוֹב ! אֲנִי אֶכְרֹת אִתְּךָ בְּרִית אִם תָּבִיא אֶת מִיכַל בַּת שָׁאוּל אִשְׁתִּי בְּבוֹאֲךָ לִרְאוֹת אֶת פָּנָי . וַיָּבֹא אַבְנֵר אֶל דָּוִד חֶבְרוֹן וַיַּעַשׂ לוֹ מִשְׁתֶּה , וַיְשַׁלְּחֵהוּ וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם . וַיַּגִּידוּ לְיוֹאָב לֵאמֹר : בָּא אַבְנֵר בֶּן־נֵר אֶל דָּוִד הַמֶּלֶךְ וַיְשַׁלְּחֵהוּ וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם . וַיִּשְׁלַח יוֹאָב מַלְאָכִים אַחֲרֵי אַבְנֵר לַהֲשִׁיבוֹ , וְדָוִד לֹא יָדָע . וַיָּשָׁב אַבְנֵר חֶבְרוֹן וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יוֹאָב וַיֹּאמֶר לוֹ : מַדּוּעַ הָרַגְתָּ אֶת עֲשָׂהאֵל אָחִי ? וַיַּעַן אַבְנֵר וַיֹּאמַר : רָדֹף רָדַף אָחִיךָ אַחֲרַי לְהָרְגֵנִי וָאַשְׁכֵּם וָאֶהֶרְגֵהוּ ! וַיֹּאמֶר יוֹאָב : מַדּוּעַ לֹא קִצּוֹתָ ד) אֶת כַּפָּיו ה) בְּחַרְבְּךָ אֲשֶׁר בְּיָדְךָ וְלֹא נִקַּרְתָּ ו) אֶת עֵינָיו בַּחֲנִיתֶךָ ? הֵן לוּ עָשִׂיתָ כַּדָּבָר הַזֶּה כִּי עַתָּה הָיָה עֲשָׂהאֵל אָחִי חַי וְאַתָּה נִצַּלְתָּ מִידֵי רֹדְפֶךָ ! וַיַּעַן אַבְנֵר וַיֹּאמַר : אֵיךְ יָכֹלְתִּי לִכְרֹת כַּפָּיו אוֹ לְנַקֵּר אֶת עֵינָיו , — וְאָחִיךָ הִתְנַפֵּל עָלַי בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדֹל וַיְהַמֵּנִי , וַיְהִי כִּרְאוֹתִי כִּי כְפֶשַׂע בֵּינִי וּבֵין הַמָּוֶת וָאֶחְדַּל לְבַקֵּשׁ חִשְּׁבוֹנוֹת רַבִּים ז) , וָאֲמוֹתְתֵהוּ ! . . . וַיֹּאמֶר יוֹאָב : לוּ הָיוּ דְבָרֶיךָ אֱמֶת כִּי עַתָּה הִרְבֵּיתָ לִמְחֹץ אֶת עֲשָׂהאֵל וַהֲרֹב פְּצָעָיו , כַּדָּבָר אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כָּל הַנִּצָּל מִיַּד רֹדְפוֹ הַקָּם עָלָיו ; אוּלָם אַתָּה כִוַּנְתָּ ח) אֶת יָדְךָ אֶל חָמְשׁוֹ ט) , — מְקוֹם הַמָּרָה י) וְהַכָּבֵד יא) , כִּי אָמַרְתָּ : אַכֶּנּוּ בַחֲנִית פַּעַם אַחַת וְלֹא אֶשְׁנֶה לוֹ ! וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיָּקוּמוּ הַסִּירִים וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמְרוּ : בִּכְרוֹת דָּוִד כְּנַף מְעִיל שָׁאוּל אָמַר אַבְנֵר : לֹא יְדֵי דָוִד עָשׂוּ זֹאת כִּי אִם הַסִּירִים אֲשֶׁר נֶאֶחֱזוּ בָהֶם מְעִילְךָ קָרְעוּ כְנָפוֹ , וַאֲנַחְנוּ מְעִידִים הַיּוֹם בֵּינֵינוּ וּבֵין דָּוִד כִּי אֱמֶת הָיוּ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֵּר לְשָׁאוּל . וַתָּבֹא הַצַּפַּחַת וַתֹּאמֶר

א) האַארלאָקקען , Кудры . ב) וַיִּהְיוּ נִבְדָּלִים . ג) מוּטה , Мужество . ד) קִצַּצְתָּ . ה) יָדָיו . ו) נִקַּבְתָּ . ז) חִשַּׁבְתִּי הַרְבֵּה . ח) בְּכַוָּנָה וּבְשִׂים לֵב הֲרִימוֹתָ יָדְךָ . ט) שענקעל , Ляшка . י) גאַללע , Желчь . יא) לֶעבֶּער , Печень .

דָּוִד לַעֲשׂוֹת וַיַּעַל בְּמַעֲשֵׂהוּ זֶה עַל שָׁאוּל, אֲשֶׁר עָמַד וַיִּשְׁאַל בָּאוּרִים וְתֻמִּים וַיַּרְא פִּתְאוֹם אֶת הַפְּלִשְׁתִּים בָּאִים עָלָיו וַיַּעֲזֹב אֶת הָאוּרִים וְהַתֻּמִּים וַיִּבְרַח!...

רנט. זְמִירוֹת.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵנִיחַ יְיָ לְדָוִד וַיִּזְכֹּר אֶת כָּל עֱנוּתוֹ בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי שָׁאוּל וַיֹּאמַר: כִּי אֶזְכְּרָה יְמֵי עָנְיִי וּמְרוּדַי א), הָעֲלָה עַל לִבִּי הַנֶּחָמָה אֲשֶׁר נִחֲמַתְנִי תוֹרַת יְיָ בַּצַּר לִי: זְמִירוֹת הָיוּ לִי חֻקֶּיךָ יְיָ בִּהְיוֹת לִי מָגוֹר ב) מִסָּבִיב! וַיֵּרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵי יְיָ עַל אוֹדוֹת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר אָמַר לָהּ דָּוִד: „זְמִירוֹת" וַיֹּאמַר: לֹא יִשְׁווּ חֻקַּי לַזְּמִירוֹת אֲשֶׁר יְזַמֵּן הָאָדָם לְמַעַן הָנִים ג) יָגוֹן וַאֲנָחָה! אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר יֶהְגֶּה ד) בְּתוֹרַת יְיָ בְּכָל עֵת גַּם בְּיוֹם טוֹבָה, גַּם בְּיוֹם רָעָה! עוֹד מְעַט וְרָאָה דָוִד כִּי נִשְׁכַּח מִלִּבּוֹ דָּבָר אֲשֶׁר גַּם יַלְדֵי בֵית־הַסֵּפֶר יָדְעוּ אוֹתוֹ! וַיִּבְחַר דָּוִד תִּשְׁעִים אֶלֶף אִישׁ, — יוֹדְעֵי תוֹרַת יְיָ וְלוֹמְדֶיהָ וַיְשִׂימֵם בְּרָאשֵׁי הָעָם. וַיַּרְא אֲחִיתֹפֶל כִּי לֹא שָׂם דָּוִד אֵלָיו לִבּוֹ וְלֹא בָחַר בּוֹ וַיִּחַר אַפּוֹ. וַיֵּלֶךְ דָּוִד וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ לְהַעֲלוֹת אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִבֵּית אֲבִינָדָב. וַיְצַו דָּוִד לְהַרְכִּיב אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל עֲגָלָה. וַיְהִי אַךְ נִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים אֶל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים, — וַיֹּאחֶז בָּהֶם וַיָּנֶף ה) אוֹתָם תְּנוּפָה וַיַּשְׁלִיכֵם אָרְצָה; כָּכָה עָשָׂה הָאָרוֹן לְכֹל הַנִּגָּשִׁים אֵלָיו לְהַרְכִּיבוֹ אֶל הָעֲגָלָה. וַיַּרְא דָּוִד אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיְכַהֵר וַיִּשְׁלַח לַאֲחִיתֹפֶל וַיֹּאמֶר לוֹ: הֲלֹא הַגֵּד לִי מַה־לַּעֲשׂוֹת לַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים? וַיַּעַן אֲחִיתֹפֶל וַיֹּאמַר: אַל נָא יִשְׁאָלֵנִי הַמֶּלֶךְ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וְשָׁאַל אֶת תִּשְׁעִים אֶלֶף הַחֲכָמִים אֲשֶׁר בָּחַר בָּהֶם! וַיֹּאמֶר דָּוִד: הָאִישׁ הַיּוֹדֵעַ אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר שְׁאִלְתִּיהוּ וְלֹא יַגֶּד לִי, — לֹא יָמוּת כְּמוֹת כָּל הָאָדָם כִּי אִם חָנֹק יֵחָנֵק. וַיִּשְׁמַע אֲחִיתֹפֶל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אֶל דָּוִד: הַאֻמְנָם שָׁכַח הַמֶּלֶךְ אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר גַּם יַלְדֵי בֵית־סֵפֶר יוֹדְעִים אוֹתוֹ? אַל תַּרְכִּיב אֶת הָאָרוֹן בָּעֲגָלָה כִּי אִם תְּצַוֶּה לָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אוֹתוֹ בְּכָתֵף ו)!

רס לֹא הָאָרוֹן הֵמִית כִּי אִם הַחֵטְא.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאוּ עַד גֹּרֶן ז) נָכוֹן, וַיַּרְא עֻזָּה כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר הָאֲסוּרִים בָּעֲגָלָה, וַיְמַהֵר וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ אֶל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֹּאחֶז בּוֹ כִּי אָמַר: אַל יִפֹּל אֲרוֹן יְיָ אַרְצָה! וַיֹּאמֶר יְיָ: נוֹאַל ח) עֻזָּה וַיֶּחֱטָא לִי מְאֹד! הֵן יָדֹעַ יָדַע כִּי גַם אֶת נוֹשְׂאָיו יִשָּׂא הָאָרוֹן, וְאַף כִּי אֶת עַצְמוֹ ט)! וַיָּמָת שָׁם עֻזָּה עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים. וַיִּירָא דָוִד אֶת יְיָ בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמַר: אֵיךְ יָבֹא אֵלַי אֲרוֹן יְיָ? וְלֹא אָבָה דָוִד לְהָסִיר י) אֵלָיו אֶת אֲרוֹן יְיָ וַיַּטֵּהוּ בֵּית עֹבֵד אֱדֹם הַגִּתִּי. וְעוֹבֵד אֱדוֹם הַגִּתִּי מְרַבֵּץ יא) יוֹם יוֹם לִפְנֵי אֲרוֹן יְיָ וּמְטַאטֵא יב) אֶת הַבַּיִת אֲשֶׁר עָמַד שָׁם הָאָרוֹן, — וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת עוֹבֵד אֱדוֹם וְאֶת־בֵּיתוֹ וַתֵּלֶד אִשְׁתּוֹ וּשְׁמוֹנָה כַלּוֹתָיו שִׁשָּׁה שִׁשָּׁה בָנִים וַיִּהְיוּ אַנְשֵׁי חַיִל בְּכֹחַ לַעֲבוֹדָה. וַיְהִי כְּהִשָּׁמַע הַדָּבָר הַזֶּה וַיְדַבְּרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: עַתָּה יָדַעְנוּ כִּי לֹא הָאָרוֹן הֵמִית אֶת אַנְשֵׁי בֵית שֶׁמֶשׁ וְלֹא הִכָּה אֶת עֻזָּה, כִּי בְחֶטְאָם מֵתוּ הָאֲנָשִׁים הָהֵם! וְעַתָּה

א) צָרוֹתַי. ב) פַּחַד. ג) גָּרֵשׁ. ד) יעסק וִידַבֵּר; ה) הרים. ו) עַל שִׁכְמָם. ז) מִישׁוֹר. ח) הִכְסִיל לַעֲשׂוֹת. ט) זיך זעלבסט, себя. י) לְהָבִיא. יא) זֹרֵק מַיִם. יב) פעגט, Мететъ.

גַּם הִיא: שֶׁקֶר דִּבְרֵי אַבְנֵר אֲשֶׁר אָמַר לְשָׁאוּל: בָּגַד בְּךָ אַחַד מֵעֲבָדֶיךָ וַיַּמְצִיא אֶת צַפַּחְתְּךָ לְדָוִד. חָלִילָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת בּוֹגְדִים בְּמַלְכָּם מְשִׁיחַ יְיָ! אָז קָמוּ נַפְשׁוֹת הַנְּעָרִים אֲשֶׁר נֶהֶרְגוּ עַל בְּרֵכַת גִּבְעוֹן, כִּי עָשָׂה אַבְנֵר דָּמָם שְׂחוֹק בְּאָמְרוֹ לְיוֹאָב: יָקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וִישַׂחֲקוּ לְפָנֵינוּ, — וַיֹּאמְרוּ: הַעַל אֵלֶּה תִתְאַפַּק יְיָ?! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא עָנָה אַבְנֵר אֶת יוֹאָב, וַיַּעֲרֵם אֵלָיו וַיֹּאמַר: הַגִּידָה לִּי אִם יָדַעְתָּ אֵיךְ תַּחֲלֹץ א) יְבָמָה ב) גְּדֶמֶת ג) נַעַל יְבָמָהּ ד)? וַיַּעַן אַבְנֵר וַיֹּאמַר: הִנְנִי וְהֶרְאִיתִיךָ אֵיךְ תַּחֲלֹץ יְבָמָה כָּזֹאת נָעַל. וּבְדַבְּרוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּכֹף ה) רֹאשׁוֹ עַד רַגְלָיו וַיֹּאמֶר לַחֲלֹץ נַעֲלוֹ בְּשִׁנָּיו. וַיְמַהֵר יוֹאָב וַיִּקַּח חֲנִיתוֹ וַיַּכֵּהוּ הַחֹמֶשׁ, וַיָּמָת אַבְנֵר בְּדַם עֲשָׂהאֵל!

רנז. בְּרוֹשׁ ו) רַעֲנָן ז).

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מָלַךְ דָּוִד עַל כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֵּלֶךְ הוּא וַאֲנָשָׁיו יְרוּשָׁלַיִם אֶל הַיְבוּסִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ. וַיִּקְרָא דָוִד וַיֹּאמַר: כָּל מַכֵּה יְבוּסִי בָּרִאשׁוֹנָה יִהְיֶה לְרֹאשׁ וּלְשָׂר. וַיִּשְׁמַע יוֹאָב אֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ וַיְמַהֵר וַיָּבֵא בְּרוֹשׁ רַעֲנָן וַיִּתְקָעֵהוּ עַל יַד הַחוֹמָה הַבְּצוּרָה וְהַגְּבוֹהָה, וַיָּכֹף רֹאשׁ הַבְּרוֹשׁ וַיַּגִּיעֵהוּ וַיַּשְׁפִּילֵהוּ עַד יְדֵי דָוִד. וַיֹּאחֶז דָּוִד בְּרֹאשׁ הַבְּרוֹשׁ וַיְדַלֵּג יוֹאָב עַל רֹאשׁ דָּוִד וַיֹּאחֶז בְּרֹאשׁ הַבְּרוֹשׁ בְּחָזְקָה. וַיֶּרֶף דָּוִד יָדָיו מֵהַבְּרוֹשׁ וַיַּעַל אֶת יוֹאָב עַל הַחוֹמָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר דָּוִד לַעֲלוֹת גַּם הוּא בַּחוֹמָה, וַיִּקְצֵר יְיָ אֶת גָּבְהָהּ וַיַּעַל דָּוִד אַחֲרֵי יוֹאָב וַיַּעֲמֹד עַל יָדוֹ וַיִּקְרָא: בְּךָ, יְיָ, אָרוּץ גְּדוּד וּבֵאלֹהַי אֲדַלֶּג שׁוּר ח)!

רנח. שׁוֹמֵר מִצְוָה.

וַיֵּצְאוּ פְלִשְׁתִּים לַמִּלְחָמָה עַל דָּוִד וַיִּנָּטְשׁוּ ט) בְּעֵמֶק רְפָאִים. וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיְיָ, — וַיֹּאמַר: לֹא תַעֲלֶה לִקְרָאתָם וְלֹא תִגַּע בָּהֶם עַד רְאוֹתְךָ אֶת רָאשֵׁי הַבְּכָאִים י) נָדִים. וַיְהִי כִּרְאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפְּלִשְׁתִּים הוֹלְכִים אֲלֵיהֶם הָלֹךְ וְקָרֵב וַיִּתְעוֹרְרוּ מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ! הַצָּרָה קְרוֹבָה וְאַתָּה מַחֲשֶׁה יא)? צַו אֶת עַמְּךָ וְנִקְרְבוּ לַמִּלְחָמָה! וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמַר: צַוֵּה צִוַּנִי יְיָ לֵאמֹר: לֹא תִגַּע בָּם וְלֹא תִלָּחֵם עִמָּם עַד רְאוֹתְךָ אֶת רָאשֵׁי הַבְּכָאִים נָדִים. וְעַד דָּוִד מְדַבֵּר וְהַפְּלִשְׁתִּים קָרְבוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָיָה הַמֶּרְחָק בֵּינֵיהֶם בִּלְתִּי אִם אַרְבַּע אַמּוֹת. וְאֵימַת יב) מָוֶת נָפְלָה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ אֶל דָּוִד וַיֹּאמְרוּ: צַו נָא אֶת עֲבָדֶיךָ וְעָמְדוּ בִּפְנֵי הַפְּלִשְׁתִּים הַקָּמִים עָלֵינוּ! וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמַר: טוֹב מוֹתֵנוּ בְּצִדְקָתֵנוּ, מֵחְיוֹת וְלַעֲבוֹר אֶת פִּי יְיָ! — וְעַתָּה, אַחַי, אַל נָא נִוָּאֵשׁ יג) מִישׁוּעַת יְיָ! נִשָּׂא נָא עֵינֵינוּ אֶל יְיָ וְחִכִּינוּ לְעֶזְרָתוֹ! וַיְהִי אַךְ נָשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֵינֵיהֶם לַיְיָ, — וַיָּנוּעוּ רָאשֵׁי הַבְּכָאִים, וַיֵּדַע דָּוִד כִּי יָצָא יְיָ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל לְהַכּוֹת בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים. וַיָּקוּמוּ כָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּ אֶת פְּלִשְׁתִּים מִגֶּבַע עַד גָּזֶר. אָז אָמַר יְיָ לְמַלְאֲכֵי מָרוֹם: הִגְדִּיל הַיּוֹם

א) תָּסִיר. ב) אֵשֶׁת אָח. ג) שֶׁאֵין לָהּ יָדַיִם. ד) אֲחִי הַבַּעַל. ה) הֵשַׁח. ו) עֵץ מִמִּינֵי הָאֶרֶז, קיפרעססע, Кипарисъ. ז) פְּרִישׁ, בייגזאַם, свѣжій, Гибкій. ח) עַל הַחוֹמָה. ט) וַיָּפוּצוּ. י) באַלזאַמטאַננע, Бальзамная сосна. יא) מַחֲרִישׁ וְאֵינְךָ עֹשֶׂה מְאוּמָה. יב) וּפַחַד. יג) נִתְיָאֵשׁ נֶחְדַּל לְקַוּוֹת.

תְּבָה אֶבֶן יְקַר א) לְבַיִת אֲשֶׁר יִבְנֶה בְנִי.
וַיָּקָם דָּוִד וַיַּחְפֹּר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבָּנֶה הֵיכַל יְיָ
חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וַיִּמְצָא עֲצִיץ וַיֹּאמֶר
לַהֲסִירוֹ מִמְּקוֹמוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נָגַע בּוֹ דָוִד,
וַיֹּאמֶר הָעֲצִיץ לֹא תוּכַל הֲסִירֵנִי מִמְּקוֹמִי!
וַיֹּאמֶר דָּוִד: בַּמֶּה כֹּחֲךָ גָּדוֹל כִּי דִבַּרְתָּ
אֵלַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן הָעֲצִיץ
וַיֹּאמַר: שׂוּם שָׂמַנִי יְיָ עַל פִּי הַתְּהוֹם, וְהָיָה
כִּי תְסִירֵנִי מֵעָלֶיהָ וְגָבְרוּ הַמַּיִם וְשָׁטְפוּ אֶת
כָּל הַתֵּבֵל. וַיּוֹסֶף דָּוִד לְדַבֵּר אֶל הָעֲצִיץ
וַיֹּאמַר: הַגִּידָה לִּי מָתַי שָׂמְךָ יְיָ עַל פִּי
הַתְּהוֹם? וַיַּעַן הָעֲצִיץ וַיֹּאמַר: בְּיוֹם הַשְׁמִיעַ
יְיָ אֶת דְּבָרוֹ: אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ — רָגְזָה הָאָרֶץ
וַתִּתְמוֹטֵט, וַיִּקָּחֵנִי יְיָ וַיְשִׂימֵנִי עַל פִּי הַתְּהוֹם
וְלֹא סַרְתִּי מִמְּקוֹמִי מֵאָז וְעַד עָתָּה!...
וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא שָׁמַע דָּוִד לְדִבְרֵי הָעֲצִיץ
וַיְסִירֵהוּ מִמְּקוֹמוֹ, — וַתִּפָּתַח הַתְּהוֹם הָרַבָּה
וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיַּעֲלוּ הָלוֹךְ וְעָלוֹת הָלוֹךְ וְרָב
עַד הֱיוֹתָם לְיָם גָּדוֹל, — וַיֶּחֱרַד דָּוִד חֲרָדָה
גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַיִּקְרָא אֶל כָּל הַנִּצָּבִים
עָלָיו וַיֹּאמַר: מִי הָאִישׁ הַיּוֹדֵעַ לְהָשִׁיב אֶת
הָעֲצִיץ אֶל מְקוֹמוֹ וְלֹא יְשִׁיבֶנּוּ, — וְנֶחְנַק
בִּגְרוֹנוֹ. וַאֲחִיתֹפֶל כְּשָׁמְעוֹ אֶת דִּבְרֵי הָאָלָה
הַזֹּאת וַיֶּחֱרַד וַיִּתַּר מִמְּקוֹמוֹ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ:
לוּלֵא דִבֶּר דָּוִד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי
עַתָּה הֶחֱרַשְׁתִּי וְלֹא עָשִׂיתִי מְאוּמָה עַד אִם
שָׁטְפוּ הַמַּיִם אֶת דָּוִד וְ אֶ מְ ל ֹ ךְ אֲ נִ י
תַּ חְ תָּ י ו; אוּלָם עַתָּה יָרֵא אָנֹכִי אֶת דְּבָרָיו
אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאַפּוֹ; הָבָה אַשְׁבִּיחַ אֶת גַּלֵּי
הַתְּהוֹם וְחָשַׂכְתִּי אֶת מֵימֶיהָ הָרַבִּים
וְהָעֲצוּבִים מַעֲלוֹת מִמֶּנָּה וּמִשְׁטֹף אֶת הַתֵּבֵל
וּכְדַבֵּר אֲחִיתֹפֶל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקַּח
חֶרֶשׂ וַיֹּאמֶר לִכְתֹּב עָלָיו שֵׁם „הויה״
וּלְהַשְׁלִיכוֹ הַתְּהוֹמָה לְבַעֲבוּר יָשֹׁכּוּ ב) מֵימֶיהָ.
וַיֹּאמֶר דָּוִד: הֲיִיטַב בְּעֵינֵי יְיָ כָּתְבְךָ אֶת
שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ עַל חֶרֶשׂ וְהַשְׁלִיכְךָ אוֹתוֹ אֶל
תּוֹךְ הַמָּיִם? הֵן יַעַבְרוּ הַמַּיִם הָרַבִּים עַל
הַחֶרֶשׂ וּמָחוּ שֵׁם יְיָ! וַיַּעַן אֲחִיתֹפֶל וַיֹּאמַר:
הֵן לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ אָמַר יְיָ:
שְׁמִי שֶׁנִּכְתַּב בִּקְדֻשָּׁה יִמָּחֶה עַל מָיִם, —
וְאַף כִּי לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ!
וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמַר: רַבִּי אַלּוּפִי ג) וּמְיֻדָּעִי!
בָּרוּךְ אַתָּה לַיְיָ עַל דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר לִמַּדְתָּנִי!
וְעַתָּה הוֹאֶל־נָא וַעֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר יָעַצְתָּ. וַיִּרְאוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַכָּבוֹד הַגָּדוֹל אֲשֶׁר שָׂם דָּוִד
לַאֲחִיתֹפֶל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הֵן דָּוִד
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֹא לָמַד מֵאֲחִיתֹפֶל בִּלְתִּי אִם
שְׁנֵי דְבָרִים בִּלְבָד, — קְרָאוֹ: רַבִּי אַלּוּפִי
וּמְיֻדָּעִי! וַיְכַבְּדֵהוּ נֶגֶד כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַף
כִּי בִלְמֹד אֶ חָ ד מֵ אִ תָּ נ וּ דָּבָר מֵרַבּוֹ!

וַיְמַהֵר אֲחִיתֹפֶל וַיִּכְתֹּב שֵׁם „הויה״
עַל חֶרֶשׂ וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אֶל תּוֹךְ הַתְּהוֹם, —
וַיֵּרְדוּ פִתְאוֹם מֵימֶיהָ שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף אַמָּה.
וַיֹּאמֶר דָּוִד: הִנֵּה הַמַּיִם הֶעֱמִקוּ לָרֶדֶת מְאֹד
וְעַתָּה תִּיבַשׁ הָאָרֶץ וְלֹא תוֹסִיף עוֹד תֵּת
כֹּחָהּ וְאֻמְלְלוּ כָּל יוֹשְׁבֵי בָהּ! הָבָה אַעֲלֵם!
וַיֹּאמֶר דָּוִד חֲמִשָּׁה עָשָׂר שִׁירֵי הַ מַּ עֲ ל וֹ ת.
וַיַּעֲלוּ הַמַּיִם חֲמִשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף אַמָּה!

רסד. עֲשֵׂה, — וּבֵרַכְתִּיךָ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְפַּלֵּל דָּוִד אֶל יְיָ וַיֹּאמַר
לוֹ: הוֹאֶל־נָא, יְיָ, וּבָרֵךְ אֶת בֵּית עַבְדֶּךָ,
וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: כַּאֲשֶׁר לֹא תִמָּלֵא
הַבְּאֵר מֵהַמַּיִם אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ, כִּי אִם בְּהָבִיא
אֵלֶיהָ מַיִם מִמָּקוֹם אַחֵר, כֵּן לֹא יְבֹרַךְ הָאִישׁ
אֲשֶׁר יָדָיו לֹא תַעֲשֶׂינָה מְאוּמָה בִּלְתִּי אִם
יִתְפַּלֵּל בְּפִיו לַיְיָ! וְעַתָּה אִם תַּחְפֹּץ בְּבִרְכַּת
יְיָ, וְ עָ בַ דְ תָּ עֲ ב וֹ דָ ה וּבֵרַכְתִּיךָ בְּכֹל
אֲשֶׁר תַּ עֲ שֶׂ ה!

א) פונדאמענט, Фундаментъ. ב) יִשְׁקְטוּ. ג) מוֹרִי וְאַדּוֹנִי.

שִׂימוּ נָא לִבְּכֶם וִידַעְתֶּם מַה־יָּקְרוּ לַיָי מַעֲשֵׂי הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה! הֵן לֹא הֶאֱכִיל עוֹבֵד אֱדוֹם אֶת הָאָרוֹן וְלֹא הִשְׁקָהוּ כִּי אִם רִבֵּץ וַיְכַבֵּד א) לְפָנָיו וּבְכָל זֹאת בֵּרְכָהוּ יָיָ בְּרָכָה גְדוֹלָה, וְאַף־כִּי יֵיטִיב אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְהֶאֱכִילֵהוּ וְהִשְׁקָהוּ וְנָתַן לוֹ צֵדָה לַדָּרֶךְ:

רסא. לִפְנֵי יְיָ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֶעֱלָה דָוִד אֶת אֲרוֹן יְיָ מִבֵּית עוֹבֵד אֱדוֹם אֶל עִיר־דָּוִד, וַתִּרְאֵהוּ מִיכַל אִשְׁתּוֹ מְכַרְכֵּר וּמְפַזֵּז ב) לִפְנֵי יְיָ וַתִּבֶז לוֹ בְּלִבָּהּ. וַיַּעַל דָּוִד עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים וַיְבָרֶךְ אֶת הָעָם בְּשֵׁם יְיָ. וַיְחַלֵּק לְכָל הָעָם לְמֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה חַלַּת לֶחֶם אַחַת, וּבָשָׂר – אֶחָד מִשִּׁשָּׁה בְּפָר – וַיֵּלֶךְ כָּל הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ. וַיָּשָׁב דָּוִד לְבֵיתוֹ וַתֵּצֵא מִיכַל בַּת שָׁאוּל לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמַר: מַה־שְּׁפַלְתָּ הַיּוֹם וּמַה־נִּקְלוֹתָ! הֵן מֶלֶךְ אַתָּה עַל יִשְׂרָאֵל, וּבְכָל זֹאת נִגְלֵיתָ הַיּוֹם לְעֵינֵי אַמְהוֹת עֲבָדֶיךָ כְּהִגָּלוֹת נִגְלוֹת אַחַד הָרֵיקִים! עַתָּה רֹאֶה אָנֹכִי כִּי מִשְׁפַּחַת אָבִי הָיְתָה נָאָה מִמֶּךָּ: מֵעוֹדָם לֹא נִרְאָה פַּס־יָדָם ג) וְרַגְלָם וַעֲקֵבָם מְגֻלִּים, וַיִּהְיוּ כָל בְּנֵי בֵית אָבִי מְכֻבָּדִים מִמֶּךָּ! וַיַּעַן דָּוִד אֶת מִיכַל אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמַר: אַנְשֵׁי בֵית אָבִיךְ רָדְפוּ אַחַר הַכָּבוֹד וְלֹא שָׂמוּ לֵב לִכְבוֹד יְיָ וּלְתִפְאַרְתּוֹ; אוּלָם אָנֹכִי לֹא אֶרְדֹּף אַחַר הַכָּבוֹד, וְלֹא אָשִׂים אֵלָיו לִבִּי! טוֹב לִי כְּבוֹד יְיָ וַהֲדָרוֹ מֵאַלְפֵי תְהִלּוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֲשֶׁר יְשַׁבְּחוּנִי בְּנֵי הָאָדָם בִּרְאוֹתָם אוֹתִי מִתְכַּבֵּד וּמִתְהַדֵּר!

רסב. נָתָן הַנָּבִיא וְדָוִד.

וַיִּבֶן לוֹ דָוִד בֵּית־אֲרָזִים וַיֵּשֶׁב בּוֹ, וַיְיָ הֵנִיחַ ד) לוֹ מִסָּבִיב מִכָּל אוֹיְבָיו. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל נָתָן הַנָּבִיא: הִנֵּה דָוִד אֹמֵר לִבְנוֹת לִי בַיִת וְעַל כֵּן מַהֲרָה וּלְכָה אֵלָיו וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: אַתָּה בָנִיתָ לְךָ בַּיִת בָּרִאשׁוֹנָה וְאַחַר כֵּן תֹּאמַר לִבְנוֹת לִי בָּיִת. עַל כֵּן מְצַוְּךָ יְיָ לֵאמֹר: לֹא אַתָּה תִּבְנֶה לִי בַיִת כִּי אִם בִּנְךָ אֲשֶׁר יַקְדִּים כְּבוֹדִי ה) מִכְּבוֹדוֹ, יִבְנֶה לִי בַיִת בָּרִאשׁוֹנָה וְאַחֲרֵי כֵן יִבְנֶה בֵיתוֹ. וַיָּבֹא נָתָן אֶל דָוִד וַיְדַבֵּר אֵלָיו אֶת דִּבְרֵי יְיָ לֵאמֹר: אַל תְּיַגַּע ו) אֶת עֲבָדֶיךָ לְהָבִיא עֵצִים וַאֲבָנִים לְבִנְיַן בֵּית יְיָ, כִּי לֹא תִבְנֶה בַּיִת לַיָי! וַיְמָרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: הַגִּידָה נָא לִי מַדּוּעַ לֹא טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי אוֹמֵר לַעֲשׂוֹת? וַיַּעַן נָתָן הַנָּבִיא אֶת דָּוִד וַיֹּאמֶר לוֹ עַל דְּבַר הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה לוֹ בָרִאשׁוֹנָה וְעַל דְּבַר הַדָּמִים הָרַבִּים אֲשֶׁר שָׁפַךְ בְּמִלְחֲמוֹתָיו... וַיִּשְׁמַע דָּוִד אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיֵּעָצֵב מְאֹד. וַיִּשְׁלַח יְיָ אֶת נָתָן שֵׁנִית אֶל דָּוִד לֵאמֹר: אַף כִּי שְׁלֹמֹה בִנְךָ יִבְנֶה אֶת בֵּית־יְיָ, בְּכָל זֹאת יֵאָמֵר: מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת ז) הַבַּיִת לְדָוִד!

רסג. תְּהוֹם רַבָּה.

וַיִּשְׁמַע דָּוִד אֶת דִּבְרֵי נָתָן הַנָּבִיא לֵאמֹר: בִּנְךָ אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ יִבְנֶה בַיִת לַיָי, וַיִּשְׂמַח עַל חַסְדֵי יְיָ אֲשֶׁר גָּבְרוּ עָלָיו וַיֹּאמַר: מִי אָנֹכִי, יְיָ אֱלֹהִים, וּמִי בֵיתִי כִּי הֲבִיאוֹתַנִי עַד הֲלֹם! וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת דִּבְרֵי דָוִד אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּעַנְוָתוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ. אַל יֵצַר לְךָ עַל אֲמָרַי: אַתָּה לֹא תִבְנֶה בֵיתִי! הֵן בִּנְךָ אֲשֶׁר יָלַד לְךָ לֹא יִבְנֶה בֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּלְתִּי אִם לְהַקְרִיב בּוֹ קָרְבָּנוֹת לַיָי; אוּלָם טוֹבִים לִי מַעֲשֵׂי מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ מִכָּל הַקָּרְבָּנוֹת, כִּי עוֹשֵׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחָר לַיָי מִזָּבַח! וַיֹּאמֶר דָּוִד בְּלִבּוֹ:

א) טַאטְא. ב) טאַנצען, Плясать. ג) האַנדפלאַך, Ладонь. ד) נָתַן לוֹ מְנוּחָה. ה) יְכַבֵּד אוֹת קוֹדֶם. ו) תַּטְרִיחַ. ז) אײַנװײַהונג, Освященіе.

אֲרָם וְהֵרַע הַדָּבָר הַזֶּה לִי וְלַאֲנָשַׁי, כִּי בְשׁוּבֵנוּ אַחֲרֵי מִלְחַמְתֵּנוּ בַּאֲרָם, לֹא נִמְצָא עוֹד בֶּאֱדוֹם גַּם לֶחֶם גַּם מַיִם, עַל כֵּן לֹא אֶלָּחֵם עִם בְּנֵי אֱדוֹם עַד כָּבְשֵׁנוּ אֶת אֲרָם וְשַׁבְנוּ אַחֲרֵי כֵן אֶל בְּנֵי אֱדוֹם וַהֲכִינוֹנוּ לָנוּ לֶחֶם וּמַיִם וְנִלְחַמְנוּ עִמָּהֶם!

רסז. רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ אַל תַּעֲזֹב!

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּמְלֹךְ חָנוּן בְּנוֹ תַּחְתָּיו. וַיִּזְכֹּר דָּוִד אֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן לְאָחִיו. וַיֹּאמֶר: אֶעֱשֶׂה חֶסֶד עִם־חָנוּן בֶּן־נָחָשׁ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו עִמָּדִי. וַיִּשְׁלַח דָּוִד לְנַחֲמוֹ בְּיַד עֲבָדָיו, וַיָּבֹאוּ אַרְצָה בְּנֵי עַמּוֹן. וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי בְנֵי עַמּוֹן אֶל חָנוּן אֲדֹנֵיהֶם: הַמְכַבֵּד דָּוִד אֶת אָבִיךָ בְּעֵינֶיךָ, כִּי שָׁלַח לְךָ מְנַחֲמִים? הַאֻמְנָם תֹּאמַר: כִּי שָׁכַח דָּוִד אֶת הַכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ עָלֵינוּ לֵאמֹר: לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי... בִּקְהַל יְיָ! לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלוֹמָם וְטוֹבָתָם..! הֲלֹא בַּעֲבוּר חֲקוֹר אֶת־הָעִיר וּלְרַגְּלָהּ וּלְהָפְכָהּ שָׁלַח דָּוִד אֶת עֲבָדָיו אֵלֶיךָ! וַיֹּאמֶר חָנוּן אֶל עֲבָדָיו: מַה־תֹּאמְרוּ לִי אֶעֱשֶׂה? וַיַּעֲנֻהוּ עֲבָדָיו לֵאמֹר: הַכְלֵם תַּכְלִים אֶת עֲבָדָיו הַשְּׁלוּחִים אֵלֶיךָ, לְבַעֲבוּר יֵדַע מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כִּי נִגְלוּ לְפָנֶיךָ כָּל מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ הָרָע. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָשָׂה חָנוּן כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלָיו שָׂרָיו, וַיִּשָּׁמַע קוֹל בָּרָמָה א) לֵאמֹר: חָנוּן רָשָׁע! רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ אַל תַּעֲזֹב!

רסח. כִּנּוֹר דָּוִד.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נָכוֹנָה ב) הַמְּלוּכָה בְּיַד דָּוִד וַיְיָ הֵנִיחַ לוֹ מִכָּל אוֹיְבָיו מִסָּבִיב, וַיָּשֶׂם דָּוִד לִבּוֹ לְהוֹדוֹת לַייָ וּלְבָרְכוֹ עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר עָשָׂה עִמּוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא יָכֹל לְהָקִים אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ הַטּוֹבָה יוֹמָם, כִּי עָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ, וַיַּעַשׂ לָיְלָה. וַיְהִי כִּנּוֹרוֹ הַנִּפְלָא תָּלוּי לְמַעְלָה מִמִּטָּתוֹ מוּל חַלּוֹנוֹת הֵיכָלוֹ ג)—וּבִהְיוֹת חֲצִי הַלַּיְלָה וּבָאָה רוּחַ צְפוֹנִית וְנָשְׁבָה ד) בְּכִנּוֹר וְנָגְעָה בְּמֵיתָרָיו ה) וְהוֹצִיא הַכִּנּוֹר קוֹל זְמִירוֹת נְעִימוֹת, קוֹל מְסַפֵּר כְּבוֹד אֵל וּגְדֻלָּתוֹ וְטוּבוֹ וַחֲסָדָיו. וְהִתְלַכְּדוּ ו) הַקּוֹלוֹת הָעֲרֵבִים ז) הָאֵלֶּה וְהָיוּ לְשִׁירָה אַחַת נִפְלָאָה וּנְעִימָה. וְהֵעִירָה אֶת דָּוִד מִשְּׁנָתוֹ אֲשֶׁר יָשֵׁן מְעַט; וְקָם דָּוִד מְהֵרָה וְיָרַד מֵעַל מִטָּתוֹ וְעָלָה הַגַּגָּה ח) וְרָאָה אֶת הַיָּרֵחַ וְאֶת הַכּוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנֵן יְיָ, וְאֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר קָצֶה אֵין לָהֶם וּגְבוּל אֵין לָהֶם – וְשָׂם עַל לֵב כִּי כָל בְּנֵי הָאָדָם יַחַד כְּאַיִן הֵמָּה נֶגֶד גְּדֻלַּת יְיָ וּמַעֲשָׂיו – מֵאֶפֶס וָתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ לוֹ, – וְלָקַח דָּוִד כִּנּוֹרוֹ וְנִגֵּן בְּיָדוֹ וְקָרָא וְאָמַר:

גָּדוֹל אֲדֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ;
לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר...
מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ
וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ! ?...
הַלְלוּיָהּ!! הַלְלוּ אֶת יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם!
הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים!
הַלְלוּהוּ כָל מַלְאָכָיו,
הַלְלוּהוּ כָּל צְבָאָיו,
הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ,
הַלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אוֹר...
הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם
וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם!
יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ –
כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ!!

וְנֹגַהּ ט) הַכּוֹכָבִים הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְהֵאָסֵף י) הָלֹךְ וְכָהֹה יא) וְהַמִּזְרָח הוֹלֵךְ וָאוֹר הָלֹךְ וְאָדֹם. וְהָיוּ עֵינֵי דָוִד נְשׂוּאוֹת אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר

א) בַּשָּׁמַיִם. ב) חָזְקָה וְהִתְקַיְּמָה. ג) בֵּית מַלְכוּתוֹ. ד) בלאזען, Дуть. ה) זאיטע, Струны. ו) וְהִתְחַבְּרוּ. ז) הַנְּעִימִים. ח) Балконъ. ט) זְרִיחַת. י) הִסְתַּתֵּר וְהֵעָלֵם. יא) וְחָשַׁךְ.

רסה. לֵצָנֵי הַדּוֹר.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע לַכֹּל, כִּי לֹא דָוִד יִבְנֶה בֵּית יְיָ, – וַיִּשְׂמְחוּ שׂנְאֵי דָוִד עַל הַדָּבָר הַזֶּה וַיָּבֹאוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: הֲלֹא תַגִּיד לָנוּ, דָּוִד, מָתַי תִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בֵּית יְיָ?... וְלֹא קָצַף דָּוִד עַל שׂטְנָיו וְלֹא נָעַר בָּהֶם וְלֹא גֵרְשָׁם, כִּי אָמַר: אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי לְבַעֲבוּר הַמַּר לִי יְדַבְּרוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. אוּלָם אֵיכָה אֶקְצֹף עֲלֵיהֶם וְיִסַּרְתִּים – וְלִבִּי שָׂמֵחַ בָּאוֹמְרִים לִי: בֵּית יְיָ נֵלֵךְ...

רסו. פְּלִשְׁתִּים, אֲרָם, אֱדוֹם וּמוֹאָב.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא דָוִד לְהִלָּחֵם עִם פְּלִשְׁתִּים וַיִּשְׁלְחוּ אֶל דָּוִד לֵאמֹר: הַאֵינְךָ מִבְּנֵי יִצְחָק אֲשֶׁר כָּרַת אַמָּה אַחַת מִמֶּתֶג א) חֲמוֹרוֹ אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו וַתְּהִי לְאוֹת בְּרִית שָׁלוֹם בֵּינֵינוּ וּבֵינוֹ עַד הָעוֹלָם? וַיִּקַּח דָּוִד אֶת מֶתֶג הָאַמָּה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים וַתֻּפַר ב) הַבְּרִית וַיָּבֹא אֶל אַרְצָם. וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּלֶךְ יוֹאָב לְהִלָּחֵם עִם אֲרָם. וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו בְּנֵי אֲרָם לֵאמֹר: הַאֵין אַתָּה וּמַלְכְּךָ מִבְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר כָּרַת בְּרִית עִם לָבָן הָאֲרַמִּי וַיִּקַּח אֶבֶן וַיְרִימֶהָ מַצֵּבָה? וְלֹא יָדַע יוֹאָב מַה־יַּעֲשֶׂה, וַיָּסַר מֵעֲלֵיהֶם וַיֵּלֶךְ אֶל בְּנֵי אֱדוֹם לַעֲשׂוֹת אִתָּם מִלְחָמָה. וַיִּרְאוּ בְּנֵי אֱדוֹם אֶת יוֹאָב נִקְרָב אֲלֵיהֶם לַמִּלְחָמָה וַיְמַהֲרוּ וַיִּשְׁלְחוּ אֶל יוֹאָב לֵאמֹר: הֲשָׁכַחְתָּ אֶת דִּבְרֵי אֱלֹהֶיךָ הַכְּתוּבִים בְּתוֹרָתוֹ לֵאמֹר: „רַב לָכֶם סֹב אֶת הָהָר"!.. וַיָּשֶׂם יוֹאָב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לִבּוֹ וַיָּסַר מֵעַל אֱדוֹם וַיַּעַל עַל מוֹאָב. וַיִּרְאוּ הַמּוֹאָבִים כִּי כֵן וַיִּשְׁלְחוּ אֶל יוֹאָב לֵאמֹר: כֹּה תֹאמַר לְדָוִד מַלְכְּךָ אֲשֶׁר שְׁלָחֲךָ: אַל תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים הַכְּתוּבִים בְּתוֹרָתְךָ לֵאמֹר: אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב! וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ! וַיִּכְתֹּב יוֹאָב אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר וַיִּשְׁלַח אֶל דָּוִד לֵאמֹר: כְּכֹל אֲשֶׁר תֹּאמַר לִי, – הִנְנִי עַבְדֶּךָ! וַיִּקְרָא דָוִד אֶת הַסֵּפֶר אֲשֶׁר שָׁלַח לוֹ יוֹאָב וַיֹּאמֶר אֵלְכָה לִּי אֶל הַסַּנְהֶדְרִין וְשָׁאַלְתִּי אוֹתָם דְּבַר יְיָ. אֶפֶס כִּי אָסִיר בָּרִאשׁוֹנָה מֵעָלַי אֶת פָּרְפִּירָתִי ג) וְאֶת כִּתְרִי, וְלָבַשְׁתִּי בְּגָדִים כְּאַחַד הָעָם לְמַעַן דַּעַת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי אֵין מֶלֶךְ וְאֵין שַׂר לְנֶגֶד תּוֹרַת יְיָ, כִּי חֻקָּה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד לְכֻלָּם. וַיַּעַשׂ דָּוִד כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמָר, וַיָּבֹא אֶל הַסַּנְהֶדְרִין וַיֹּאמַר: רַבּוֹתַי! ד) לֹא בָאתִי הֲלוֹם בִּלְתִּי אִם לִלְמֹד, וְאִם תִּתְּנוּ לִי רְשׁוּת וְחִוִּיתִי ה) דֵעִי בִּדְבַר בְּנֵי אֱדוֹם וּבְנֵי מוֹאָב! וַיַּעֲנוּ הַסַּנְהֶדְרִין אֶת דָּוִד לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶת דְּבָרֶיךָ; וְהָיָה כִּי נִרְאֶה כִּי טוֹבִים הֵם וּנְכוֹחִים ו) וְאָמַרְנוּ לְךָ: עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר אָמָרְתָּ! וַיְדַבֵּר דָּוִד אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר כָּתַב אֵלָיו יוֹאָב בְּסִפְרוֹ וַיֹּאמַר: לֹא צָדְקוּ כָּל הָעַמִּים הָאֵלֶּה בְּרִיבָם! כְּבָר הֵפִירוּ הֵם אֶת הַבְּרִית הַכְּרוּתָה בֵּינֵיהֶם וּבֵין אֲבוֹתֵינוּ! הַאִם לֹא שָׂכַר מֶלֶךְ מוֹאָב אֶת בִּלְעָם לְקַלֵּל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? וּמִי לֹא יֵדַע כִּי נֶאֶסְפוּ בְּנֵי עַמּוֹן וַעֲמָלֵק וַיַּכּוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בִּימֵי אֵהוּד בֶּן גֵּרָא? וְעַתָּה הֲנָשִׂים לֵב לְדִבְרֵיהֶם כַּאֲשֶׁר צַר לָהֶם וַיִּירָאוּנוּ, – וַיַּזְכִּירוּ לָנוּ אֶת הַבְּרִית אֲשֶׁר הוּפָרָה? וַיִּשְׁמְעוּ הַסַּנְהֶדְרִין אֶת דִּבְרֵי דָוִד וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: צַדִּיק אַתָּה בְּרִיבֶךָ! לֵךְ וְהִלָּחֵם עִם הָעַמִּים הָאֵלֶּה וַעֲשֵׂה לָהֶם כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ. וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת דְּבָרוֹ לְיוֹאָב לֵאמֹר: מָצְאוּ הַסַּנְהֶדְרִין כִּי לָנוּ הַצְּדָקָה לְהִלָּחֵם עִם הָעַמִּים הָאֵלֶּה, וְעַתָּה קוּם וְהִלָּחֲמָה עִם אֱדוֹם וַאֲרָם וְעָשִׂיתָ לָהֶם כְּכֹל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדֶךָ! וַיֹּאמֶר יוֹאָב בְּלִבּוֹ: אִם אֵצֵא בָּרִאשׁוֹנָה לַמִּלְחָמָה עַל אֱדוֹם וְאַחֲרֵי כֵן עַל

א) רֶסֶן, Узда. ב) בָּטְלָה. ג) בֶּגֶד מַלְכוּת. ד) מוֹרַי. ה) וְהִגַּדְתִּי. ו) וִישָׁרִים

אֶת הָאֲרִי וְאֵין הַבּוֹר מָלֵא מֵחֻלְיָתוֹ א) ! . . כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמַר : פִּשְׁטוּ יְדֵיכֶם בַּגְּדוּד . . . וּכְהַשְׁמִיעַ הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה , – וְהָלְכוּ הַחֲכָמִים אֶל אֲחִיתֹפֶל וְאָמְרוּ לוֹ : עוּצָה עֵצָה וְהוֹרֵיתָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ נֵלֵךְ בָּהּ וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה ! וְהָלְכוּ אַחֲרֵי כֵן אֶל הַסַּנְהֶדְרִין וְאָמְרוּ לָהֶם : הוֹאִילוּ נָא , אַחֵינוּ , וּתְנוּנוּ לָצֵאת לַמִּלְחָמָה וְהִתְפַּלַּלְתֶּם בַּעֲדֵנוּ אֶל יְיָ . וּבִהְיוֹת הָעָם נָכוֹן לָצֵאת לַמִּלְחָמָה וְשָׁאַל אֶבְיָתָר בַּיְיָ לֵאמֹר : הֲנַעֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה ? הֲתִתֵּן אוֹיְבֵיהֶם בְּיָדָם ? וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יַעֲנֵם יְיָ לֵאמֹר : עֲלוּ וְהִצְלַחְתֶּם , – וּבָטַח לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּיְיָ וְחָזְקוּ וְאָמְצוּ וְהִצְלִיחוּ !

רע . מִשְׁפָּט לָזֶה וּצְדָקָה לָזֶה .

וּבִהְיוֹת עִירָא הַיָּאִירִי – מוֹרֵה דָוִד – חַי , וְהָלַךְ דָּוִד יוֹם יוֹם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יֵשֵׁב שָׁם עִירָא לְלַמֵּד אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה . וְיָשַׁב עִירָא עַל כָּרִים וּכְסָתוֹת וְנִשְׁעַן עֲלֵיהֶם . אוּלָם דָּוִד הַמֶּלֶךְ יָשַׁב עַל הָאֲדָמָה כְּאַחַד הָעָם . וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵת עִירָא וַיְלַמֵּד דָּוִד תַּחְתָּיו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה . וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו שׁוֹמְעֵי תוֹרָתוֹ : יֵשֶׁב־נָא , הַמֶּלֶךְ , עַל כָּרִים וּכְסָתוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה עִירָא הַיָּאִירִי ! וַיַּעַן אוֹתָם דָּוִד לֵאמֹר : מִי אָנֹכִי כִּי אֶדַּמֶּה לְמוֹרִי וְיָשַׁבְתִּי כָּמוֹהוּ עַל הַכַּר וְהַכֶּסֶת ? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמֶר : יַעַן קָטֹנְתָּ בְּעֵינֶיךָ עַל כֵּן רִאשׁוֹן תִּהְיֶה לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיָה שִׁמְךָ וְזִכְרְךָ חַי וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד !

וְהָיָה בְּשֶׁבֶת דָּוִד לְלַמֵּד אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה וּבָאוּ כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם רִיב וּמִשְׁפָּט וְהִתְיַצְּבוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְאָמְרוּ לוֹ : אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ , שָׁפְטֵנוּ ! וְהָיָה כִּי יִרְאֶה דָּוִד כִּי חַיָּב עָנִי לְשַׁלֵּם לְעָשִׁיר כֶּסֶף , וְדָן אוֹתוֹ דָּוִד בְּכָל חֻמְרֵי ב) הַדִּין וְלֹא הָדַר אוֹתוֹ . וְכִרְאוֹת הֶעָנִי כִּי שְׁפָטָהוּ הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת וּבְצֶדֶק וְקָרָא לַמֶּלֶךְ וְאָמַר : מִשְׁפָּטְךָ , אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ , אֱמֶת וָצֶדֶק ; אָמְנָם פָּעַלְתִּי עַוְלָה , – לֹא אוֹסִיף עוֹד ! אוּלָם אֵיפֹה אֶקַּח כֶּסֶף לְשַׁלֵּם וּבְבֵיתִי אֵין לֶחֶם וְאֵין שִׂמְלָה ? וְהוֹצִיא הַמֶּלֶךְ כֶּסֶף מִכִּיסוֹ וְשִׁלֵּם לַאֲשֶׁר חַיָּב הֶעָנִי לְשַׁלֵּם ! וְכָל הָעָם הָרֹאִים אֶת מַעֲשֵׂה הַמֶּלֶךְ וְקָרְאוּ זֶה אֶל זֶה וְאָמְרוּ : מִשְׁפָּט לָזֶה כִּי הוּשַׁב לוֹ כַּסְפּוֹ , וּצְדָקָה לָזֶה , כִּי שִׁלֵּם מִכִּיסוֹ !

רעא . הַשָּׂטָן בִּדְמוּת צִפּוֹר .

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יְיָ : אַתָּה אָמַרְתָּ עָלַי : בִּקַּשְׁתִּי אִישׁ כִּלְבָבִי וָאֶמְצָא אֶת דָּוִד , וְעַל כֵּן אֶשְׁאָלְךָ יְיָ וְהוֹדִיעֵנִי : מַדּוּעַ לֹא יֵאָמֵר אֱלֹהֵי דָוִד כַּאֲשֶׁר יֵאָמֵר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם , אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב ? וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר : לֹא תִדְמֶה לָהֶם , כִּי הֵם נֻסּוּ וְאַתָּה לֹא נֻסֵּיתָ ! וַיִּתְחַנֵּן דָּוִד אֶל יְיָ וַיֹּאמַר : בְּחָנֵנִי יְיָ וְנַסֵּנִי ! וַיֹּאמֶר יְיָ : אֶת אַבְרָהָם , יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֹא הוֹדַעְתִּי כִּי מְנַסֶּה אָנֹכִי אוֹתָם וּלְךָ אָנֹכִי אֹמֵר : הִכּוֹן לִקְרַאת הַנִּסָּיוֹן ! וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּבַת שֶׁבַע הַיָּפָה בַּנָּשִׁים עָמְדָה תַּחַת כַּוֶּרֶת ג) וְהֶחָף ד) רֹאשָׁהּ . וַיָּבֹא הַשָּׂטָן וַיִּשְׁתַּנֶּה וַיְהִי בְעֵינֵי דָוִד כְּצִפּוֹר קְטַנָּה . וַיִּקַּח דָּוִד אֶת קַשְׁתּוֹ וַיּוֹר בָּהּ חֵץ . וַיָּעַף הַשָּׂטָן מִשָּׁם וְהָלְאָה וַיַּעֲמֹד עַל הַכַּוֶּרֶת , אֲשֶׁר עָמְדָה שָׁם בַּת שָׁבַע . וַיּוֹר דָּוִד בַּפַּעַם הַשֵּׁנִית וַיַּךְ בַּכַּוֶּרֶת וַיַּהַפְּכֶהָ , וַתִּגָּל בַּת־שֶׁבַע אֵשֶׁת אוּרִיָּה הַחִתִּי , וַיַּרְא דָּוִד כִּי אֵין כָּמוֹהָ לְיֹפִי בְּכָל נְשֵׁי עַמּוֹ . וַיִּשְׁלַח וַיִּדְרֹשׁ לָאִשָּׁה .

א) מֵהֶעָפָר אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמֶּנּוּ בְּעֵת הֶחָפְרוֹ . ב) Строгость . ג) מְקוֹם מוֹשַׁב הַדְּבוֹרִים , Улей . ד) Расчесала .

יִבָּקַע א) מִשָּׁם הַשַּׁחַר וּמָלְאָה נַפְשׁוֹ עֹנֶג וַעֲדָנִים, לֹא יַבִּיעַם אִישׁ בְּאֹמֶר וּדְבָרִים וְנִמְשְׁכָה יָדוֹ אֶל כִּנּוֹרוֹ וְנִגֵּן:

עוּרָה, הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר,
אָעִירָה שָּׁחַר!...
לַשְׁמִיעַ בְּקוֹל תּוֹדָה
וּלְסַפֵּר כָּל נִפְלְאוֹת יְיָ!

וְהַשֶּׁמֶשׁ יוֹצְאָה עַל הָאָרֶץ וְרִבְבוֹת קַרְנֵי זַהֲבָהּ מְאִירוֹת לָהּ וְלַדָּרִים ב) עָלֶיהָ... וְנִשְׁקְפָה ג) לְדָוִד יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה וְהַבְּצוּרָה ד) – וְזָכַר אֶת בָּנֶיהָ בְּרוּכֵי יְיָ וְאֶת הַשָּׁלוֹם אֲשֶׁר לָהֶם מִכָּל עֲבָרֵיהֶם, וְרָאָה אֶת הַשָּׂדוֹת וְהָעֲמָקִים הָעוֹטְפִים ה) בָּר ו), אֶת הָרֹעִים וְעֶדְרֵיהֶם אֲשֶׁר בֵּין הָרִים וּמַעְיָנוֹת יְהַלֵּכוּן, – וְעָבַר זֶרֶם ז) שָׂשׂוֹן ח) בְּגוּפוֹ וְרָעֲדוּ יָדָיו וְרָעֲדוּ מֵיתְרֵי כִנּוֹרוֹ וְנִגֵּן:

הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל
וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ...
לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם
וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ
יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח...
מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ
מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ!...

— — — — — — — —

הַלְלוּ אֶת יְיָ מִן הָאָרֶץ!
הֶהָרִים וְכָל גְּבָעוֹת,
עֵץ־פְּרִי וְכָל אֲרָזִים,
הַחַיָּה וְכָל בְּהֵמָה,
רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף,
מַלְכֵי אֶרֶץ וְכָל לְאֻמִּים,
שָׂרִים וְכָל שׁוֹפְטֵי אָרֶץ,
בַּחוּרִים וְגַם בְּתוּלוֹת
זְקֵנִים עִם נְעָרִים!...
שַׁבְּחִי, יְרוּשָׁלַיִם, אֶת יְיָ!
הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ, צִיּוֹן;
כִּי חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ
בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ!..
הַשָּׂם גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם,
חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ!..

וּבְנַגֵּן דָּוִד, – וְשָׁמְעוּ אָזְנָיו קוֹלוֹת נִפְלָאִים שׁוֹנִים זֶה מִזֶּה: יֵשׁ אֲשֶׁר יִשָּׁמַע לוֹ קוֹל רִנַּת צִפֳּרִים מִבֵּין עֳפָאִים ט), קוֹל יְלָדִים וִילָדוֹת מְשַׂחֲקִים, קוֹל עַם שָׂמֵחַ בְּאַרְצוֹ הַבְּרוּכָה, – וְהָיָה לוֹ הַקּוֹל הַזֶּה: קוֹל יְיָ בֶּהָדָר! אוּלָם יֵשׁ אֲשֶׁר יִשָּׁמַע לוֹ קוֹל אַדִּיר וְחָזָק כְּקוֹל הָרַעַם בַּגַּלְגַּל, כְּקוֹל הַיָּם אֲשֶׁר הָמוּ מֵימָיו–וְהָיָה לוֹ הַקּוֹל הַזֶּה: קוֹל יְיָ בַּכֹּחַ! וְיֵשׁ אֲשֶׁר תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָיו קוֹל שִׁירָה וְזִמְרָה גַּם מֵעֲצֵי הַיַּעַר, גַּם מֵהַשָּׂדוֹת וְגַם מִכָּל מָקוֹם אֲשֶׁר יֵלֵךְ שָׁמָּה, וְלָקַח דָּוִד כִּנּוֹרוֹ וְנִגֵּן בְּיָדוֹ וְקָרָא בְּמוֹ פִיו:

כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ, הַלְלוּיָהּ!

וְהָיָה כָּל אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שָׁמַע אֶת הַמֶּלֶךְ נוֹתֵן זְמִירוֹת בַּלַּיְלָה בַּלַּיְלָה, וְאָמַר בְּלִבּוֹ: הֵן הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לוֹ הַגְּדֻלָּה וְהַתִּפְאֶרֶת, לוֹ הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְלֹא יֶחְסַר כֹּל, – יָקוּם בַּחֲצוֹת לַיְלָה לְהוֹדוֹת לַיי, וְאַף כִּי אָנֹכִי אֶחָד מִקְּטַנֵּי עֲבָדָיו!

רכט. דָּוִד וְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל.

וְאַךְ יְכַלֶּה דָּוִד לְהוֹדוֹת לַיי וּלְזַמֵּר לוֹ, וּבָאוּ אֵלָיו הַחֲכָמִים וּבֵרְכוּ אוֹתוֹ בְּשֵׁם יְיָ וְאָמְרוּ לוֹ: אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ! עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים פַּרְנָסָה! וְעָנָה אוֹתָם הַמֶּלֶךְ וְאָמַר: יֵלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְפַּרְנְסוּ זֶה מִזֶּה! וְאָמְרוּ אֵלָיו הַחֲכָמִים: אָמְנָם יָדַעְנוּ אֶת הַמַּחֲשָׁבָה הַטּוֹבָה אֲשֶׁר חָשַׁב הַמֶּלֶךְ עַל עַמּוֹ לֵאמֹר: יְכַלְכְּלוּ הָעֲשִׁירִים אֶת הָעֲנִיִּים; אוּלָם יָשִׂים נָא הַמֶּלֶךְ לִבּוֹ, כִּי אֵין הַחָגָב מַשְׂבִּיעַ

א) יִזְרַח. ב) לַיּוֹשְׁבִים. ג) וְנִרְאֲתָה. ד) הַחֲזָקָה. ה) הַמְּכֻסִּים. ו) תְּבוּאוֹת. ז) שֶׁטֶף. ח) שִׂמְחָה.
ט) עֲנָפִים.

הַמֶּלֶךְ. וַיִּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם שֵׁנִית לִקְרֹא לְיוֹאָב וַיְמָאֵן לָבֹא. וַיִּחַר אַף אַבְשָׁלוֹם בְּיוֹאָב וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדָיו: לְכוּ אֶל שְׂדֵה יוֹאָב וְהַצִּיתוּהוּ[א] בָאֵשׁ, וְהָיָה כִּי יֵצֶר לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה, — וּמִהַר לָבֹא. וַיַּעֲשׂוּ עַבְדֵי אַבְשָׁלוֹם כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּם אַבְשָׁלוֹם אֲדוֹנֵיהֶם, וַיַּצִּיתוּ אֶת הַקָּמָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה יוֹאָב. וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר עָשָׂה אַבְשָׁלוֹם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיַּשְׁחֵת אֶת תְּבוּאַת הַשָּׂדֶה עַד בִּלְתִּי הַשְׁאִיר בְּשִׁבֳּלָיו גַּם זֶרַע[ב] לִזְרֹעַ אוֹתוֹ שֵׁנִית, עַל כֵּן לֹא אֶתֵּן גַּם לוֹ זֶרַע[ג] וּמֵת עֲרִירִי[ד]!

רעה. בֵּן קָם בְּאָבִיו.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתֵּן דָּוִד אֶת אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ לָבֹא אֵלָיו. וַיָּבֹא אַבְשָׁלוֹם וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ עַל אַפָּיו אַרְצָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשַּׁק הַמֶּלֶךְ לְאַבְשָׁלוֹם. וַיַּעַשׂ לוֹ אַבְשָׁלוֹם מֶרְכָּבָה וְסוּסִים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ נְטוּלֵי טְחוֹל וַחֲקוּקֵי כַּפּוֹת הָרַגְלַיִם רָצִים לְפָנָיו. וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא אַבְשָׁלוֹם אֶל דָּוִד אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ, אָבִי הַטּוֹב, וְנָתַתָּ לִי אִגֶּרֶת, כָּתוּב בָּהּ לֵאמֹר: הִנֵּה אַבְשָׁלוֹם בְּנִי הוֹלֵךְ חֶבְרוֹנָה לְשַׁלֵּם[ה] אֶת נִדְרוֹ אֲשֶׁר נָדַר בִּגְשׁוּר, וְעַל כֵּן מְצַוֶּה אָנֹכִי עַל כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִפְנֶה אֲלֵיהֶם אַבְשָׁלוֹם, — לָלֶכֶת עִמּוֹ חֶבְרוֹנָה! וַיַּעַשׂ דָּוִד אֶת־בַּקָּשַׁת אַבְשָׁלוֹם וַיִּתֵּן לוֹ אֶת הָאִגֶּרֶת. וַיֵּלֶךְ אַבְשָׁלוֹם אֶל רָאשֵׁי הַסַּנְהֶדְרִין אֲשֶׁר בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּרְאֵם אֶת אִגֶּרֶת דָּוִד אָבִיו וַיִּקְבֹּץ מָאתַיִם אִישׁ. וַיִּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם מְרַגְּלִים בְּכָל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר וַאֲמַרְתֶּם: מָלַךְ אַבְשָׁלוֹם בְּחֶבְרוֹן! וַאֲחִיתֹפֶל יוֹעֵץ דָּוִד סִכְסֵךְ[ו] אֶת הָעָם בְּדָוִד וַיְהִי הַקֶּשֶׁר[ז] אַמִּיץ[ח] הָעָם הוֹלֵךְ וָרָב אֶת־אַבְשָׁלוֹם. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ מָאתַיִם הַזְּקֵנִים הַהוֹלְכִים אֶת אַבְשָׁלוֹם לֵאמֹר: אֵין טוֹב מֵאַבְשָׁלוֹם וְיָפֶה מִמֶּנּוּ; הָבָה נַעַזְבָה אֶת דָּוִד וְהִמְלַכְנוּ אֶת אַבְשָׁלוֹם. — וַיֵּצֶר לָהֶם מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אָנָּא, יְיָ, שְׁמַע־נָא בְּקוֹל תְּפִלָּתֵנוּ וְהַפְלִיטֵנוּ בִּידֵי דָוִד, וְאַל נָא יִפֹּל דָּוִד מַלְכֵּנוּ בְּיָדֵינוּ!

רעו. תַּחַת קִינָה[ט] מִזְמוֹר.

וּמַגִּיד[י] בָּא אֶל דָּוִד וַיֹּאמֶר לוֹ: הָיָה לֵב אִישׁ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם! וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָל עֲבָדָיו אֲשֶׁר אִתּוֹ בִּירוּשָׁלַיִם: קוּמוּ וְנִבְרָחָה, פֶּן יְמַהֵר וְהִשִּׂגָנוּ וְהִכָּה הָעִיר לְפִי חָרֶב. וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ: כְּכֹל אֲשֶׁר יִבְחַר אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, — הִנֵּה עֲבָדֶיךָ! וַיָּשֶׂם דָּוִד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּלְבּוֹ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי[יא] אֵל, מִשְׁפָּטְךָ — תְּהוֹם[יב] רַבָּה! וַיִּשְׁתָּאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ לוֹ וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה הֵקִים יְיָ עָלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתְךָ וַיָּסֶת בְּךָ אֶת בִּנְךָ וַתֹּאמַר הַיּוֹם רְאָזְנֵינוּ כִּי צְדָקָה עָשָׂה עִמְּךָ יְיָ?! וַיַּעַן דָּוִד אֶת עֲבָדָיו וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ שַׂמְתֶּם לֵב רַק עַל מִשְׁפַּט יְיָ אֲשֶׁר יִשְׁפְּטֵנִי הַיּוֹם, וְתַעֲלִימוּ[יג] עַיִן מֵחַסְדֵי יְיָ אֲשֶׁר גָּבְרוּ עָלַי מְאֹד? הֲטוֹב אָנֹכִי מִיַּעֲקֹב אָבִינוּ אֲשֶׁר בָּרַח מֵעֵשָׂו אָחִיו, אִם צַדִּיק אֲנִי מִמֹּשֶׁה בֶּן עַמְרָם אֲשֶׁר בָּרַח מִפְּנֵי פַרְעֹה בְּהַלְשִׁין[יד] אוֹתוֹ אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ? וְאַתֶּם הֲלֹא תֵדְעוּ כִּי גַם יַעֲקֹב גַּם מֹשֶׁה בָּרְחוּ וְאִישׁ לֹא הָיָה אִתָּם לְשָׁמְרָם וּלְנַחֲמָם מִיגוֹנָם; וְעַתָּה רְאוּ נָא גַם רְאוּ כִּי כָל עֲבָדַי אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם עֹבְרִים עַל יָדִי, וְכָל הַכְּרֵתִי וְכָל הַפְּלֵתִי וְכָל הַגִּתִּים..! וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי דָוִד אֵלָיו לֵאמֹר: אָמְנָם טוֹבִים דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ וּנְכוֹחִים[טו], אֶפֶס כִּי צַר לָנוּ מְאֹד

[א] הַדְלִיקֻהוּ. [ב] גַּרְעִינִים. [ג] בָּנִים. [ד] בְּלִי בָנִים. [ה] לְקַיֵּם. [ו] הִמְרִיד, Возстановилъ. [ז] מֶרֶד, Бунтъ. [ח] חָזָק וְגָדוֹל. [ט] שִׁיר אֵבֶל וּבְכִיָּה. [י] מְבַשֵּׂר. [יא] גְּדוֹלָה כֶּהָרִים. [יב] עָמוֹק וּמְחֻכָּם [יג] תַּסְתִּירוּ. [יד] בְּסַפְּרָם עָלָיו דְּבָרִים רָעִים. [טו] וִישָׁרִים.

רעב. פֶּשַׁע אֲשֶׁר לֹא יִמָּחֶה.

וַיִּקַּח דָּוִד אֶת בַּת־שֶׁבַע אֵשֶׁת אוּרִיָּה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה. וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד בְּעֵינֵי יְיָ וַיִּקַּח מִמֶּנּוּ רוּחַ קָדְשׁוֹ. וַיִּנָּחֶם דָּוִד עַל הָרָעָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיֵּבְךְּ יוֹם יוֹם הַרְבֵּה בָּכֹה וַיִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: הֲשִׁיבֵנִי יְיָ אֱלֹהַי אֵלֶיךָ וְאָשׁוּבָה! וַיְמָאֵן יְיָ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל תַּחֲנוּנֵי דָוִד. וַיּוֹסֶף דָּוִד לְהִתְחַנֵּן אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אִם תְּשִׁיבֵנִי יְיָ אֱלֹהַי אֵלֶיךָ, וְאָמְרוּ פוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל: הֵן דָּוִד אֲשֶׁר הֵרַע מְאֹד בְּעֵינֵי יְיָ בְּכָל זֹאת הֱשִׁיבָהוּ אֵלָיו יְיָ, כִּי נִחַם עַל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה, — וְאַף כִּי אֲנַחְנוּ! וְהָיָה כִּי תִשְׁמַע, יְיָ, בְּקוֹל תַּחֲנוּנַי וְהִרְבָּה הָעָם לָשׁוּב אֵלֶיךָ! וַיָּשֶׂם יְיָ עַל דָּוִד תַּחֲלוּאִים גְּדוֹלִים וְרָעִים וַיַּכֵּהוּ בִּשְׁחִין רָע וַיְמָרְקוּ א) כָּל הַיִּסּוּרִים הָאֵלֶּה אֶת עֲוֹן דָּוִד, וַיִּשְׁמַע אֵלָיו יְיָ וַיְשִׁיבֵהוּ אֵלָיו. וַיּוֹסֶף דָּוִד לְהִתְחַנֵּן אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: הַגְדֶּל־נָא חַסְדְּךָ, יְיָ, וְאַל יִכָּתֵב עֲוֹנִי בַּסֵּפֶר. וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: הֵן הָאוֹת „יוד" אֲשֶׁר לְקַחְתִּיהָ מִשֵּׁם שָׂרַי לֹא נָחָה וְלֹא שָׁקְטָה דוֹרוֹת רַבִּים מְאֹד וַהֲמָאֵן לְהִתְנַחֵם עַד אֲשֶׁר שַׂמְתִּיהָ בְּשֵׁם יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, וְאַף כִּי כָּל הָאוֹתִיּוֹת הָרַבּוֹת הָאֵלֶּה?.. וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יְיָ: אַל נָא יִחַר אַפְּךָ בִּי וַאֲדַבְּרָה אַךְ הַפָּעַם: שִׂימָה אוֹת כִּי טִהַרְתַּנִי מֵחַטָּאתִי וְיִרְאוּ שׂוֹנְאַי וְחָדַלְתִּי לִהְיוֹת לָהֶם לְמִלָּה ב)! וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר בְּחַיֶּיךָ לֹא תֵעָשֶׂה בַקָּשָׁתְךָ, וְרַק בִּימֵי שְׁלֹמֹה בִנְךָ אֲשֶׁר יִמְלֹךְ תַּחְתֶּיךָ יִהְיֶה הָאוֹת הַזֶּה.

רעג. דָּוִד וְשׂוֹנְאָיו.

וְכָל הַיָּמִים אֲשֶׁר שָׁכַב דָּוִד עַל עֶרֶשׂ דְּוָיו ג), שָׂמְחוּ אוֹיְבָיו וַיֹּאמְרוּ: כַּאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לָקוּם! וַיִּשְׁמַע דָּוִד אֶת אוֹיְבָיו מְקַלְלִים אוֹתוֹ וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אָנָּא, יְיָ, חָנֵּנִי וַהֲקִימֵנִי וַאֲשַׁלְּמָה לָהֶם! וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל דָּוִד: הֲתֹאמַר לְשַׁלֵּם לָהֶם רָעָה? וַיַּעַן דָּוִד אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִּי מֵעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה! בַּחֲלוֹתָם אֶלְבַּשׁ שָׂק וְעִנֵּיתִי בַצּוֹם ד) נַפְשִׁי, וְהִתְפַּלַּלְתִּי אֵלֶיךָ, יְיָ, לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ, רְפָא־נָא לָהֶם! וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי יְיָ עַד מְאֹד, וַיִּחֵן אֶת דָּוִד וַיְקִימֵהוּ. וַיַּחֲלֵא ה) יְיָ אֶת שׂוֹנְאֵי דָוִד וַיִּפְּלוּ לְמִשְׁכָּב. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְדָוִד וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיִּלְבַּשׁ שַׂק וַיִּתְפַּלֵּל בַּעֲדָם אֶל יְיָ לֵאמֹר: שְׁלַח־נָא, יְיָ, דְּבָרְךָ וּרְפָאֵם, וְהָיָה לָהֶם שָׁלוֹם עַד הָעוֹלָם! וַיִּרְאוּ שׂוֹנְאֵי דָוִד אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה בַּחֲלוֹתָם, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: הֲלֹא תַגִּיד לָנוּ, דָּוִד, מַה־מִּשְׁפַּט הַשַּׂק הַזֶּה שֶׁלָּבַשְׁתָּ וּמִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה מִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ? וַיֹּאמֶר דָּוִד: אָמְנָם יָדַעְתִּי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תַּחְשְׁבוּ עָלַי לֵאמֹר: מִתְפַּלֵּל דָּוִד אֶל יְיָ וְאוֹמֵר: נְקֹם אֶת נִקְמָתִי וְהוֹסַפְתָּ לָהֶם מַכְאוֹב עַל מַכְאוֹבָם!... עַל כֵּן שִׁמְעוּ נָא אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְדַבֵּר אֶל יְיָ: תְּשׁוּב־נָא תְּפִלָּתִי עַל חֵיקִי ו)!

רעד. שְׂרֵפַת שָׂדֶה.

וַיְהִי כְּשׁוּב אַבְשָׁלוֹם בֶּן דָּוִד מִגְּשׁוּר וַיֹּאמֶר דָּוִד: יִסֹּב ז) אַבְשָׁלוֹם אֶל בֵּיתוֹ וּפָנַי לֹא יִרְאֶה, כִּי אֵיכָה אֶרְאֶה אֶת פְּנֵי רוֹצֵחַ אַמְנוֹן בְּנִי וְלֹא אֲיַסְּרוּ כְּדֵי ח) רִשְׁעָתוֹ! וַיִּסֹּב אַבְשָׁלוֹם אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא רָאָה אֶת פְּנֵי אָבִיו. וַיַּעַבְרוּ יָמִים אֲחָדִים וַיִּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם בְּיַד עֲבָדָיו אֶל יוֹאָב לֵאמֹר: לְכָה נָא אֶל דָּוִד אָבִי וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: יִמְצָא נָא אַבְשָׁלוֹם בִּנְךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וּנְתַתֵּהוּ לָבֹא אֵלֶיךָ לִרְאוֹת פָּנֶיךָ! וְלֹא שָׁמַע יוֹאָב לְקוֹל אַבְשָׁלוֹם וְלֹא הָלַךְ אֶל

א) נִקּוּ. ב) וְחָדְלוּ לְדַבֵּר בִּי. ג) חָלְיוֹ. ד) אָצוֹם. ה) שָׂם מַחֲלָה. ו) יְקֻיְּמוּ דִּבְרֵי תְּפִלָּתִי בִּי. ז) יִפָּנֶה. ח) לְפִי.

רעט. צָדוֹק הַדִּין.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא דָוִד עַד רֹאשׁ הַר הַזֵּיתִים וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲנָשָׁיו: בַּקְּשׁוּ לִי אֱלִיל וַהֲבֵאתֶם לִי! וַיֵּלְכוּ עַבְדֵי דָוִד לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוָתוֹ וַיִּפְגְּשֵׁם חוּשַׁי הָאַרְכִּי רֵעֶה דָוִד וַיִּשְׁאָלֵם לֵאמֹר: אָנָה תֵּלְכוּ? וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ לֵאמֹר: שָׁלֹחַ שְׁלָחָנוּ אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ לְהָבִיא לוֹ אֱלִיל. — וַיְמַהֵר חוּשַׁי וַיָּבֹא אֶל דָּוִד וַיֹּאמֶר לוֹ: הֲלֹא תַגִּיד לִי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, מַדּוּעַ צִוִּיתָ אֶת עֲבָדֶיךָ לְהָבִיא אֵלֶיךָ אֱלִיל? וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמַר: כִּי יְבִיאֻהוּ הֲלוֹם, וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי אֵלָיו. וַיִּקְרַע חוּשַׁי אֶת כֻּתָּנְתּוֹ וַיִּזְרֹק עָפָר עַל רֹאשׁוֹ וַיִּקְרָא: הַאִישׁ כָּמוֹךָ יִשְׁתַּחֲוֶה לֶאֱלִיל מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם?? וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת חוּשַׁי הָאַרְכִּי וַיֹּאמַר: אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי גָדוֹל שְׁמִי בְּכָל הָאָרֶץ וְכָל שֹׁמְעֵי שִׁמְעִי יֹאמְרוּ עָלָי: אֵין כְּדָוִד צַדִּיק מוֹשֵׁל בְּיִרְאַת אֱלֹהִים, רַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵיטִיב, עֹשֶׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט יְרֵא יְיָ וּבְמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד. וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת אַחֲרִיתִי הָרָעָה, כִּי קָם עָלַי בְּנִי וַיַּהַרְגֵנִי וְאָמְרוּ: אַךְ שָׁוְא עֲבֹד אֱלֹהִים! אֵין מִשְׁפָּט וְאֵין שׁוֹפֵט! עַל כֵּן אָמַרְתִּי אֶשְׁתַּחֲוֶה לֶאֱלִיל וְחִלַּלְתִּי שְׁמִי; לְבַעֲבוּר יֹאמְרוּ כָּל בְּנֵי הָאָדָם:

אָכֵן יֵשׁ אֱלֹהִים שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ...
מִשְׁפְּטֵי יְיָ אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו...

רפ. אֵשֶׁת שִׁמְעִי

וְדָוִד עָבַר מְעַט מֵהָרֹאשׁ א) וְהִנֵּה צִיבָא נַעַר מְפִיבֹשֶׁת לִקְרָאתוֹ וְצֶמֶד ב) חֲמוֹרִים חֲבֻשִׁים וַעֲלֵיהֶם מָאתַיִם לֶחֶם וּמֵאָה צִמּוּקִים ג) וּמֵאָה קַיִץ ד) וְנֵבֶל ה) יָיִן. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מָה אֵלֶּה לָּךְ? וַיֹּאמֶר צִיבָא: הַחֲמוֹרִים לְבֵית הַמֶּלֶךְ לִרְכֹּב וְהַלֶּחֶם וְהַקַּיִץ לֶאֱכֹל הַנְּעָרִים וְהַיַּיִן לִשְׁתּוֹת הַיָּעֵף בַּמִּדְבָּר. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: וְאַיֵּה מְפִיבֹשֶׁת בֶּן שָׁאוּל אֲדוֹנֶיךָ? מַדּוּעַ עֲזַבְתָּ אוֹתוֹ בְּעֵת צָרָה וַתָּבֹא עַד הֲלוֹם? וַיַּעַן צִיבָא אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הִנֵּה מְפִיבֹשֶׁת שָׁכַח אֶת כָּל חֲסָדֶיךָ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר אֲסַפְתּוֹ ו) אֶל בֵּיתְךָ וַתַּאֲכִילֵהוּ וַתַּשְׁקֵהוּ וַתֵּיטֶב עִמּוֹ, וַיֹּאמַר: אֵשְׁבָה בִירוּשָׁלַיִם! הַיּוֹם יָשִׁיבוּ לִי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת מַמְלְכוּת שָׁאוּל אָבִי... וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: צִיבָא! הִנֵּה לְךָ כָּל אֲשֶׁר לִמְפִבֹשֶׁת! וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד בְּעֵינֵי יְיָ כִּי הֶאֱמִין דָּוִד לְדִבְרֵי עֶבֶד מְפִיבֹשֶׁת אֲשֶׁר רִגֵּל ז) בּוֹ וְלֹא חָקַר וְלֹא דָרַשׁ הֵיטֵב לָדַעַת: הַאֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו צִיבָא; וַיְהִי כְּבוֹא דָוִד עַד בַּחוּרִים וְהִנֵּה מִשָּׁם אִישׁ יוֹצֵא מִמִּשְׁפַּחַת בֵּית שָׁאוּל וּשְׁמוֹ שִׁמְעִי בֶּן גֵּרָא, — יוֹצֵא יָצֹא וּמְקַלֵּל. וַיְסַקֵּל ח) בָּאֲבָנִים אֶת דָּוִד וְאֶת עֲבָדָיו. וְכֹה אָמַר שִׁמְעִי בְּקַלְלוֹ: צֵא צֵא אִישׁ הַדָּמִים וְאִישׁ הַבְּלִיַּעַל! הֵשִׁיב עָלֶיךָ יְיָ כֹּל דְּמֵי בֵית שָׁאוּל אֲשֶׁר מָלַכְתָּ תַּחְתָּיו, — וְהִנְּךָ בְּרָעָתֶךָ, כִּי אִישׁ דָּמִים ט) אָתָּה! וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי בֶּן צְרוּיָה: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! אֶעְבְּרָה נָּא וְאָסִירָה אֶת רֹאשׁוֹ! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: חָלִילָה לְּךָ מֵיְיָ אִם תַּעֲשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה! הֵן לֹא תַעֲשֶׂה קְטַנָּה וּגְדוֹלָה כִּי אִם לְפִי דְבַר יְיָ, וְעַתָּה כִּי בָא שִׁמְעִי רֹאשׁ הַסַּנְהֶדְרִין לְקַלְלֵנִי וּלְסַקֵּל בָּאֲבָנִים לְעֻמָּתִי וּלְעַפֵּר י) בֶּעָפָר אֵין זֹאת כִּי טוֹב הַדָּבָר בְּעֵינֵי יְיָ! וְעַתָּה הַנַּח לוֹ וִיקַלֵּל, כִּי אָמַר לוֹ יְיָ.

וִיהוֹנָתָן בֶּן אֶבְיָתָר וַאֲחִימַעַץ בֶּן צָדוֹק הָלְכוּ בָּעֵת הַהִיא לְהַגִּיד לְדָוִד לֵאמֹר: אַל תָּלֶן הַלַּיְלָה בְּעַבְרוֹת הַמִּדְבָּר וְעָבַרְתָּ אֶת הַיַּרְדֵּן! וַיַּרְא אוֹתָם נַעַר וַיַּגֵּד לְאַבְשָׁלוֹם. וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם מְהֵרָה; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִבִּיטוּ אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אַנְשֵׁי אַבְשָׁלוֹם רֹדְפִים

א) מֵרֹאשׁ הָהָר. ב) שְׁנֵי. ג) עֲנָבִים מְיֻבָּשִׁים. ד) פְּרִי קַיִץ. ה) נֹאד, Мѣхъ. ו) לְקַחְתּוֹ. ז) הִלְשִׁין. ח) זָרַק. ט) שֹׁפֵךְ דָּמִים. י) לְהַשְׁלִיךְ.

בְּזָכְרֵנוּ כִּי הֵקִים יְיָ בֵּן בְּאָבִיו!
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: לוּ הֵקִים בִּי יְיָ אֶת אֶחָד מֵעֲבָדַי, כִּי עַתָּה אָמַרְתִּי אָבְדָה תִקְוָתִי! אוּלָם בְּקוּם עָלַי בְּנִי – עַצְמִי וּבְשָׂרִי – אֹמַר אֶל לִבִּי: אַךְ יִרְאֶה פָּנַי וְזָכַר אֶת חַסְדֵי אָבִיו אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ מֵעוֹדוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְנִכְמְרוּ א) רַחֲמָיו עָלַי וְלֹא יִגַּע בִּי! וַיִּבְרַח דָּוִד וַעֲבָדָיו מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם וַיְזַמֵּר לַיְיָ לֵאמֹר: צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא ב) וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא:

יְיָ! מָה רַבּוּ צָרָי!
רַבִּים קָמִים עָלָי...
לֹא אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם,
אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי ג),
קוּמָה, יְיָ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ, אֱלֹהַי!
כִּי הִכִּיתָ אֶת כָּל אוֹיְבַי לֶחִי
שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ!
לַיְיָ הַיְשׁוּעָה! עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה!

רעז. קוּמָה יְיָ.

וַיַּעֲבֹר הַמֶּלֶךְ בְּנַחַל קִדְרוֹן וְכָל הָעָם עֹבְרִים עַל פְּנֵי דֶרֶךְ אֶת־הַמִּדְבָּר וְצָדוֹק וְכָל הַלְוִיִּם אִתּוֹ נֹשְׂאִים אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִצִּיגוּ ד) אֶת אֲרוֹן יְיָ, וַיִּשְׁאַל אֶבְיָתָר בָּאוּרִים וְלֹא עָנָהוּ יְיָ, וַיְכַהֵן ה) צָדוֹק תַּחְתָּיו. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצָדוֹק: הָשֵׁב אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים הָעִיר; אִם אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֵי יְיָ וֶהֱשִׁבַנִי וְהִרְאַנִי אֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ ו), וְאִם לֹא יַחְפֹּץ בִּי, – הִנְנִי! יַעֲשֶׂה־לִּי כַּאֲשֶׁר טוֹב בְּעֵינָיו. וַיָּשֶׁב צָדוֹק וְאֶבְיָתָר אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים יְרוּשָׁלַיִם וַיֵּשְׁבוּ שָׁם. וְדָוִד עֹלֶה בְּמַעֲלֵה הַזֵּיתִים, עֹלֶה וּבֹכֶה וּמִתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: קוּמָה, יְיָ, הוֹשִׁיעֵנִי! קוּמָה, יְיָ, בְּאַפֶּךָ ז)! קוּמָה יְיָ אַל יָעֹז ח) אֱנוֹשׁ! קוּמָה, יְיָ, קַדְּמָה ט) פָנָיו! קוּמָה יְיָ, אֵל! נְשָׂא יָדֶךָ! י) וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר! גַּם כִּי תִקְרָא לִי אֶלֶף פְּעָמִים: קוּמָה, יְיָ, לֹא אֶשְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֶיךָ! וַיֹּאמֶר דָּוִד: חָנֵּנִי, יְיָ, חָנֵּנִי, כִּי אֻמְלַל אָנִי! חוּסָה, יְיָ, עָלַי וְהוֹדִיעֵנִי מָתַי תָּקוּם, יְיָ! וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: מִשֹּׁד יא) עֲנִיִּים מֵאַנְקַת יב) אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר יְיָ!

רעח. אֲחִיתֹפֶל בַּקֹּשְׁרִים.

וַיַּרְא אֲחִיתֹפֶל כִּי הַקֶּשֶׁר אַמִּיץ מְאֹד וַיִּשְׂמַח לִבּוֹ וַיֹּאמַר: אַפִּית יג) אֶת אַבְשָׁלוֹם לַהֲרֹג אֶת דָּוִד וְלַעֲשׂוֹת כָּל תּוֹעֵבָה, וְקָשַׁרְתִּי עַל אַבְשָׁלוֹם וּתְפַשְׂתִּיו וְחָרַצְתִּי עָלָיו מִשְׁפַּט מָוֶת עַל הַכּוֹתוֹ אֶת אָבִיו וְעַל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה בְּעֵינֵי יְיָ וּמָלַכְתִּי תַּחְתָּיו. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֻגַּד לְדָוִד לֵאמֹר: גַּם אֲחִיתֹפֶל בַּקֹּשְׁרִים, וַיֵּרַע לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה מִכָּל הָרָעָה אֲשֶׁר בָּאָה עָלָיו עַד הַיּוֹם. וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: הַאֲזִינָה אֱלֹהִים תְּפִלָּתִי וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתִי! הַקְשִׁיבָה לִי וַעֲנֵנִי... מִקּוֹל אוֹיֵב מִפְּנֵי עָקַת יד) רָשָׁע! וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: הֵן אָמַרְתָּ: אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי!... לֹא אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם!... וַיֹּאמֶר דָּוִד: הַשְׁלִיחָה בִּי יְיָ אֶת הָאֲנָשִׁים הָהֵם, וְרָדַפְתִּים וְאַשִּׂיגֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד כַּלּוֹתָם; אוּלָם לֹא אוֹיֵב יְחָרְפֵנִי הַפַּעַם וְאֶשָּׂא טו), – כִּי אִם אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי טז) אַלּוּפִי יז) וּמְיֻדָּעִי! וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: שָׁלוֹם לְךָ אַל תִּירָא! הִנֵּה הָעָם אֲשֶׁר אֶת אַבְשָׁלוֹם הוֹלֵךְ וָרָב וְגַם אֲחִיתֹפֶל אִתּוֹ. וְנוֹתַרְתָּ אַתָּה לְבַדֶּךָ, – הַשְׁלֵךְ עַל יְיָ יְהָבְךָ יח)!

א) וְהִתְעוֹרְרוּ. ב) אַף עַל פִּי שֶׁתָּבֹא עָלַי צָרָה וְיָגוֹן. ג) סְבָבוּנִי. ד) הֶעֱמִידוּ. ה) וַיְהִי כֹהֵן. ו) מְעוֹנוֹ, מְקוֹם קָדְשׁוֹ. ז) בְּכַעַסְךָ עַל שׂוֹנְאַי. ח) אַל יָעִיז פָּנָיו. ט) צֵא לִקְרָאתוֹ. י) הַרְאֵה כֹּחֲךָ וּגְבוּרָתֶךָ. יא) מִגְזֵלַת. יב) מִצַּעֲקַת. יג) אֲפַתֶּה. יד) לַחַץ. טו) וְאֶסְבֹּל. טז) הַדּוֹמֶה לִי. יז) מוֹרִי. יח) כָּל צְרָכֶיךָ.

רפג. קָשֶׁה לִכְעֹס וְנוֹחַ א) לִרְצוֹת ב).

וַיִּוָּדַע לַמֶּלֶךְ דָּוִד כִּי מֵת אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ וַיֵּעָצֵב עָלָיו מְאֹד, וַיֵּבְךְּ וַיִּתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ לַיְיָ לֵאמֹר: סְלַח־נָא לַעֲוֹן אַבְשָׁלוֹם בְּנִי וְהַעֲלִיתָ אוֹתוֹ מִשִּׁבְעַת מְדוֹרֵי ג) גֵיהִנֹּם וְהָיְתָה מִיתָתוֹ כַּפָּרָתוֹ, וְעָשִׂיתָ עִמּוֹ חֶסֶד חִנָּם כְּדַרְכְּךָ, יְיָ אֱלֹהַי, תָּמִיד וְהָיְתָה בְּגַן־עֵדֶן מְנוּחָתוֹ. וַתְּהִי הַתְּשׁוּעָה אֲשֶׁר נוֹשַׁע דָּוִד מִיַּד אַבְשָׁלוֹם לְאֵבֶל לְכָל הָעָם, כִּי שָׁמְעוּ כָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: הַמֶּלֶךְ זָעַק קוֹל גָּדוֹל: בְּנִי אַבְשָׁלוֹם! אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי.

וְשִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא שָׁמַע כִּי מֵת אַבְשָׁלוֹם וְהָעָם לֹא יֹאמַר עוֹד קָשֶׁר! וַיְמַהֵר וַיֵּרֶד לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְהִתְרַצּוֹת אֵלָיו. וְכָל הָאֲנָשִׁים הָרֹאִים אֶת שִׁמְעִי יוֹרֵד לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ אֹמְרִים לוֹ: הַאָבְדָה חָכְמָתְךָ? מַהֵר הִמָּלֵט עַל נַפְשֶׁךָ פֶּן יִרְאֲךָ הַמֶּלֶךְ וְעָשָׂה אִתְּךָ כָלָה עַל קַלֶּלְךָ אוֹתוֹ קְלָלוֹת נִמְרָצוֹת וְעַל סַקֶּלְךָ בָּאֲבָנִים לְעֻמָּתוֹ. וְלֹא שָׁמַע שִׁמְעִי בְּקוֹלָם וַיָּבֹא אֶל דָּוִד וַיֹּאמֶר לוֹ: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! אַחֵי יוֹסֵף עָצְמוּ וּבְשָׂרוֹ הֵרֵעוּ לוֹ וּבְכָל זֹאת סָלַח לָהֶם וַיֵּיטֶב עִמָּם, וְעַל כֵּן אֶשְׁאַל מִמְּךָ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: אַל תַּחֲשָׁב־לִי עָוֹן וְאַל תִּזְכֹּר אֵת אֲשֶׁר הֶעֱוֵיתִי בְּיוֹם צֵאתְךָ מִירוּשָׁלָיִם. וְאַף גַּם זֹאת בְּסָלְחַ הַמֶּלֶךְ לִי וְאָמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: הֵן הִרְבָּה שִׁמְעִי לְנָאֵץ אֶת הַמֶּלֶךְ וּלְבַזּוֹתוֹ וּבְכָל זֹאת סָלַח לַעֲוֹנוֹ, וְעַתָּה יִהְיֶה נָא הַדָּבָר הַזֶּה לָנוּ לְאוֹת, כִּי גַם לַעֲוֹנֵנוּ יִסְלַח הַמֶּלֶךְ וְיִשְׁכַּח אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשִׂינוּ לוֹ. וַיֹּאמֶר דָּוִד: סָלַחְתִּי כִּדְבָרְךָ. וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יַעַן הִגְדַּלְתָּ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת וַתִּסְלַח לַעֲוֹן שִׁמְעִי, עַל כֵּן יִקָּרֵא מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק, אֲשֶׁר יֵצֵא מִשִּׁמְעִי, עַל שֵׁם שִׁבְחֶךָ!

רפד. קַבָּלַת לְשׁוֹן הָרָע.

וַיְהִי כִּי בָא דָוִד יְרוּשָׁלַיְמָה וַיָּבֹא מְפִיבֹשֶׁת לִקְרָאתוֹ; וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ: לָמָּה לֹא הָלַכְתָּ עִמִּי, מְפִיבֹשֶׁת? הַאֻמְנָם חָשַׁבְתָּ כִּי יָשִׁיבוּ לְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מַמְלְכוּת שָׁאוּל אָבִיךָ? וַיַּעַן מְפִיבֹשֶׁת אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: עַבְדִּי צִיבָא רִמָּנִי וַיְרַגֵּל בִּי אֵלֶיךָ וְאוּלָם, חֵי נַפְשִׁי, אָנֹכִי נֶעֱצַבְתִּי עָלֶיךָ מְאֹד וְלֹא כִבַּסְתִּי ד) אֶת בְּגָדַי וָאֶתְאַבֵּל עָלֶיךָ לְמִן הַיּוֹם לֶכֶת הַמֶּלֶךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה! וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ: לָמָּה תְדַבֵּר עוֹד דְּבָרֶיךָ? אָמַרְתִּי: אַתָּה וְצִיבָא תַּחְלְקוּ אֶת הַשָּׂדֶה! וַיֹּאמֶר מְפִיבֹשֶׁת: גַּם אֶת הַכֹּל יִקַּח־נָא צִיבָא אַחֲרֵי אֲשֶׁר בָּא אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, — מְטִיבִי וְאִישׁ חַסְדִּי — בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּיתוֹ! וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה, וַיֹּאמֶר יְיָ: הֵן יָדַע דָּוִד כִּי שֶׁקֶר דִּבֵּר צִיבָא בְּאָמְרוֹ כִּי יוֹשֵׁב מְפִיבֹשֶׁת בִּבְלוֹ־דָבָר ה), וּבְכָל זֹאת הֶאֱמִין הַיּוֹם לִדְבָרָיו וַיֹּאמֶר לִמְפִיבֹשֶׁת: אַתָּה וְצִיבָא תַּחְלְקוּ הַשָּׂדֶה! עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וּרְחַבְעָם וְיָרָבְעָם יַחְלְקוּ מַלְכוּת בֵּית דָּוִד!

רפה. סֶרַח בַּת אָשֵׁר

וְאִישׁ בְּלִיַּעַל וּשְׁמוֹ שֶׁבַע בֶּן בִּכְרִי אִישׁ יְמִינִי תָּקַע בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמַר: אֵין־לָנוּ חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא נַחֲלָה־לָנוּ בְּבֶן־יִשַׁי! אִישׁ לְאֹהָלָיו, יִשְׂרָאֵל. וַיַּעַל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי דָוִד אַחֲרֵי שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי. וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יוֹאָב: קַח אֶת־עַבְדֵי וּרְדֹף אַחֲרָיו. וַיַּעַשׂ יוֹאָב כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ דָוִד. וַיַּעֲבֹר

א) קַל. ב) לְהִתְפַּיֵּס, לִמְחֹל לְכָל מִי שֶׁחָטָא לוֹ. ג) מוֹשְׁבוֹת. ד) לֹא נִקֵּיתִי אוֹתָם בַּמַּיִם. ה) כְּשֶׁשָּׁאַל דָּוִד אַחֲרֵי מוֹת שָׁאוּל אַיֵּה מְקוֹם מְפִיבֹשֶׁת, עָנָה צִיבָא וְאָמַר: הוּא יוֹשֵׁב בִּבְלוֹ דָבָר וּבֶאֱמֶת יָשַׁב בִּמְלוֹ דָבָר.

אַחֲרֵיהֶם. וַיְמַהֲרוּ וַיָּרוּצוּ וַיִּרְאוּ דֶּלֶת בֵּית שִׁמְעִי בְּבַחוּרִים פְּתוּחָה וַיָּבֹאוּ הַבַּיְתָה. וַיִּירְאוּ מְאֹד לָשֶׁבֶת בַּבַּיִת, כִּי אָמְרוּ הֵן רָאוּ רוֹדְפֵינוּ כִּי נִסְתַּרְנוּ בַּבַּיִת הַזֶּה, וַיֵּצְאוּ וַיָּבֹאוּ הֶחָצֵרָה וַיִּרְאוּ שָׁם בְּאֵר וַיֵּרְדוּ שָׁם. וַתִּקַּח אֵשֶׁת שִׁמְעִי מָסָךְ א) וַתִּפְרְשֵׂהוּ עַל פְּנֵי הַבְּאֵר וַתִּשְׁטַח ב) עָלָיו הָרִיפוֹת ג) וַתֵּשֶׁב עָלֶיהָ וַתִּפְרַע ד) רֹאשָׁהּ — וַיְהִי דְמוּיָהּ כְּאִשָּׁה הַשּׁוּגָה ה) מְאֹד בַּעֲבוֹדָה. וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי אַבְשָׁלוֹם וַיִּמְצָאוּהָ יוֹשֶׁבֶת עַל פְּנֵי הַבְּאֵר מִמַּעַל לַמָּסָךְ, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הַאֻמְנָם יָרְדוּ אֲחִימַעַץ וִיהוֹנָתָן הַבְּאֵרָה? וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְבּוֹנְנוּ אֶל אֵשֶׁת שִׁמְעִי וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שֹׁגָה בַּעֲבוֹדָה, לֹא תִתְנוֹדֵד וְלֹא תָשִׂים לֵב לָהֶם וַיֹּאמְרוּ: הָבָה נָשׁוּבָה וְאָמַרְנוּ לְאַבְשָׁלוֹם: בִּקַּשְׁנוּ אֶת בֶּן אֶבְיָתָר וְאֶת בֶּן אֲחִימַעַץ וְלֹא מְצָאנוּם! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ מִבֵּית שִׁמְעִי וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב אֲשֶׁר הִצִּילָה אֵשֶׁת שִׁמְעִי בְּחָכְמָתָהּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים, עַל כֵּן יֵצֵא מִמֶּנָּה מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר אֲשֶׁר יִפְדּוּ ו) אֶת יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרוֹתֵיהֶם, וְהָיוּ לְכָבוֹד מִשְׁפַּחְתָּהּ וּלְתִפְאַרְתָּהּ.

רפא. אַחֲרִית אֲחִיתֹפֶל וּדְבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים.

וַאֲחִימַעַץ וְאֶבְיָתָר עָלוּ מֵהַבְּאֵר וַיֵּלְכוּ וַיַּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ דָּוִד אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָהֵם לֵאמֹר: קוּמוּ וְעִבְרוּ מְהֵרָה אֶת הַמָּיִם! וַיָּקָם דָּוִד וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּעַבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן עַד אוֹר הַבֹּקֶר. וַיַּרְא אֲחִיתֹפֶל כִּי לֹא נֶעֶשְׂתָה עֲצָתוֹ אֲשֶׁר יָעַץ עַל דָּוִד, וַיַּחֲבֹשׁ ז) אֶת הַחֲמוֹר וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל בֵּיתוֹ, אֶל עִירוֹ וַיִּקְרָא לְבָנָיו וַיְצַוֵּם לֵאמֹר אַל תָּרִיבוּ אֶת אִישׁ כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם וַאֲהַבְתֶּם אֶת הַשָּׁלוֹם וּרְחַקְתֶּם מִמָּדוֹן וּמְרִיבָה. אַל תִּקְשְׁרוּ עַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד וִהְיִיתֶם נֶאֱמָנִים לָהּ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם. אַל תְּבַקְשׁוּ לָכֶם גְּדוֹלוֹת וִישַׁבְתֶּם עַל נַחֲלַתְכֶם וַעֲבַדְתֶּם אֶת הָאֲדָמָה וּזְרַעְתֶּם אוֹתָהּ. וְהָיָה בִּרְאוֹתְכֶם יוֹם חַג הָעֲצֶרֶת בָּרוּר ח), וּזְרַעְתֶּם חִטִּים, — וּרְאִיתֶם בְּרָכָה בַּעֲמַלְכֶם. וַיְכַל לְצַוֹּת אֶת בָּנָיו, — וַיֵּחָנַק ט) וַיָּמָת וַיִּקָּבֵר בְּקֶבֶר אָבִיו.

רפב. שְׁלֹשָׁה לְבָבוֹת.

נִלְחֲמוּ אַבְשָׁלוֹם עִם עַבְדֵי דָּוִד בְּיַעַר אֶפְרָיִם; וַיְשַׁלַּח יְיָ חַיּוֹת רָעוֹת בְּעַבְדֵי אַבְשָׁלוֹם וַתַּשְׁחֶתְנָה בָּהֶם רָב. וַיְהִי בִּרְכֹב אַבְשָׁלוֹם עַל הַפֶּרֶד תַּחַת שׂוֹבֶךְ י) הָאֵלָה הַגְּדוֹלָה וַיֶּחֱנַק רֹאשׁוֹ בָּאֵלָה וַיִּתַּן יא) אַבְשָׁלוֹם בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ וְהַפֶּרֶד יב) אֲשֶׁר תַּחְתָּיו עָבָר. וַיִּשְׁלֹף יג) אַבְשָׁלוֹם אֶת חַרְבּוֹ מִתַּעְרָהּ יד) וַיֹּאמֶר לְקֹץ טו) אֶת שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ הָאֲחוּזוֹת בָּאֵלָה; אֶפֶס כִּי בְרֶגַע הַזֶּה נִבְקְעָה הָאָרֶץ וְאֵשׁ גְּדוֹלָה כְּאֵשׁ הַתֹּפֶת טז) יָצְאָה מִמֶּנָּה. וַיִּירָא אַבְשָׁלוֹם וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: טוֹב אֲשֶׁר אֶהְיֶה תָלוּי בָּאֵלָה מִנְּפֹל אֶל הַלֶּהָבָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר תַּחְתָּי! וַיְהִי בְרֶגַע הַזֶּה וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן הֶעֱרִים יז) אַבְשָׁלוֹם וַיִּגְנֹב אֶת לֵב יח) אָבִיו וְאֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֵב הַסַּנְהֶדְרִין, — עַל כֵּן יִתָּקְעוּ יט) שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בְּלִבּוֹ. וַיְהִי כֵן. וַיָּבֹא יוֹאָב אֶל אַבְשָׁלוֹם הַתָּלוּי בָּאֵלָה וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ וַיִּתְקָעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם, וְאַחַר סַבּוּהוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים נֹשְׂאֵי כְּלֵי יוֹאָב וַיַּכֻּהוּ וַיְמִיתֻהוּ.

א) כְּמִטְפַּחַת. ב) וַתְּזָרֶה. ג) גַּרְעִינִים. ד) גִּלְּחָה. ה) הָעֲסוּקָה. ו) יִגְאֲלוּ וְיַצִּילוּ. ז) שָׂם עָלָיו מַרְדַּעַת. Осѣдлалъ. ח) יוֹם צַח. ט) תָּלָה אֶת עַצְמוֹ. י) עָנָף. יא) וַיִּתָּלֶה. יב) וְהַחֲמוֹר הַצָּעִיר. יג) וַיּוֹצִיא. יד) מִתִּיקָהּ Изъ ноженъ. טו) לְקַצֵּץ. טז) הַגֵּיהִנֹּם. יז) עָשָׂה בְעָרְמָה. יח) דַּעַת. יט) יֵחָדְרוּ.

מְעַט וּבָאוּ אַנְשֵׁי חֵיל יוֹאָב וְהָרְגוּ אֶת כֻּלָּנוּ וְלֹא יִשָּׁאֲרוּ בָּנוּ שָׂרִיד וּפָלִיט, כִּי יֹאמְרוּ: אַתֶּם חִזַּקְתֶּם אֶת יְדֵי שֶׁבַע הַמּוֹרֵד בַּמֶּלֶךְ וַתַּסְתִּירֻהוּ בְּעִירְכֶם! עַל כֵּן אָמַרְתִּי: כְּבָר חַיָּב שֶׁבַע רֹאשׁוֹ לַמֶּלֶךְ וְאִם לֹא יֵהָרֵג עַתָּה, — וְעָבְרוּ רְגָעִים אֲחָדִים וְהוּמַת בִּידֵי יוֹאָב וְגַם אִתָּנוּ יַעֲשֶׂה כָלָה, וְעַתָּה יוּמַת הַמֵּת וַאֲנַחְנוּ כֻלָּנוּ נִצָּלִים כַּמָּוֶת.

רפו. הָסְפֵּד כַּהֲלָכָה א).

וַתַּעֲבֹרְנָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים אַחֲרֵי מוֹת שָׁאוּל וּבָנָיו וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. וַיֹּאמֶר דָּוִד בְּלִבּוֹ: הֵן כָּתוּב בְּתוֹרַת יְיָ לֵאמֹר: כִּי תַעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. — וְחָרָה אַף יְיָ בָּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ ב). הָבָה אֶחְקְרָה וְאֶדְרְשָׁה הֵיטֵב וְאֵדַע הֲנִמְצָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֹבְדֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים? וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד וְלֹא מָצָא. וַתַּעֲבוֹר שְׁנַת הָרָעָב הָרִאשׁוֹנָה וַתְּהִי גַם הַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית שְׁנַת רָעָב. וַיֵּצֶר לְדָוִד מְאֹד וַיֹּאמַר: מִי יוֹדֵעַ — יֵשׁ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים הַמַּקְצִיפִים אֶת יְיָ בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים! הָבָה אֲבַקְשָׁה אֶת הַחַטָּאִים וּבִעַרְתִּים ג) מִן הָאָרֶץ! וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד וְלֹא מָצָא, כִּי הָיוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמִימֵי דֶרֶךְ וְהוֹלְכִים בְּתוֹרַת יְיָ. וַתֵּכֶל ד) הַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית וַתָּחֶל ה) שְׁנַת הָרָעָב הַשְּׁלִישִׁית. וַיֹּאמֶר דָּוִד: אֶחְקְרָה וְאֶדְרְשָׁה הֵיטֵב לָדַעַת, תַּחַת־מֶה קָצַף יְיָ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעְצֹר אֶת הַשָּׁמַיִם זֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים! מִי יוֹדֵעַ — הֲפָכָם הָרָעָב לְאַכְזָרִים, וַיִּמְנְעוּ מֵעֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים לָחֶם! וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד וַיַּרְא כִּי רַבִּים רַחֲמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְבוֹא עָנִי לְאִישׁ אֲשֶׁר אֵין לוֹ בִּלְתִּי אִם פַּת לֶחֶם אַחַת, וְחָלַק עִמּוֹ. וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: חוּסָה, יְיָ, עַל עַמְּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: לֹא אָחוּס וְלֹא אֲרַחֵם עַד סָפְדְךָ לְשָׁאוּל בְּחִיר יְיָ כַּהֲלָכָה וְעַד כַּפֶּרְךָ פְּנֵי הַגִּבְעוֹנִים אֲשֶׁר הִכָּם שָׁאוּל. וַיֹּאמֶר דָּוִד: הַאֻמְנָם הִכָּה שָׁאוּל אֶת הַגִּבְעוֹנִים וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי וְלֹא שָׁמַעְתִּי בִּלְתִּי הַיּוֹם? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הַגִּבְעוֹנִים הָיוּ חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לְבֵיתִי וַיְשָׁרְתוּ אֶת כֹּהֲנֵי נֹב. וַיִּתְּנוּ לָהֶם הַכֹּהֲנִים לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וַיִּחְיוּ הֵמָּה וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם; אוּלָם כַּאֲשֶׁר קָצַף שָׁאוּל עַל אֲחִימֶלֶךְ וַיַּהֲרֹג אֶת כָּל הַכֹּהֲנִים וַיֵּעָזְבוּ הַגִּבְעוֹנִים וַיְבַקְשׁוּ לֶחֶם וַיִּרְעָבוּ. וַיִּשְׁמַע דָּוִד אֶת דִּבְרֵי יְיָ וַיָּשִׂימֵם בְּלִבּוֹ. וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו אֶת זִקְנֵי הָעָם וּגְדוֹלָיו וַיַּעַבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן וַיָּבֹאוּ יָבֵשָׁה. וַיּוֹצִיאוּ אֶת עַצְמוֹת שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן בְּנוֹ מִקִּבְרָם וַיָּשִׂימוּ אוֹתָן בָּאָרוֹן, וַיָּשׁוּבוּ וַיַּעַבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן וַיַּעֲבִירוּ אֶת הָאָרוֹן בְּכָל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל; וּבְכָל מָקוֹם וּמָקוֹם אֲשֶׁר הָאָרוֹן עָבַר שָׁם, יוֹצְאִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם לָשִׂים כָּבוֹד לְשָׁאוּל. וַיִּקְבְּרוּ אֶת עַצְמוֹת שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן בְּנוֹ בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן בְּצֵלָע בְּקֶבֶר קִישׁ אָבִיו.

רפז. לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב כִּי אִם דָּם.

וַיִּקְרָא דָוִד לַגִּבְעוֹנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: מָה אֶעֱשֶׂה לָכֶם וּבַמָּה אֲכַפֵּר וּבָרְכוּ אֶת נַחֲלַת יְיָ? וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַגִּבְעוֹנִים: לֹא נִקַּח כֶּסֶף וְזָהָב כִּי אִם שִׁבְעָה אֲנָשִׁים מִבְּנֵי שָׁאוּל הֻנָּה לָנוּ לִתְלוֹתָם עַל עֵץ. וַיִּתְחַנֵּן אֲלֵיהֶם דָּוִד וַיֹּאמַר: מַה־בֶּצַע כִּי תַהַרְגוּ שִׁבְעָה אֲנָשִׁים וּשְׁפַכְתֶּם דָּמָם? הוֹאִילוּ וְשִׁתּוּ עֲלֵיהֶם כֹּפֶר ו) וְנָתַתִּי לָכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר יוּשַׁת עֲלֵיהֶם. וַיַּעֲנוּ הַגִּבְעוֹנִים וַיֹּאמְרוּ: לֹא! כִּי שִׁבְעָה אֲנָשִׁים מִבָּנָיו תִּתֶּן לָנוּ וְהוֹקַעֲנוּם ז)! וַיַּרְא דָּוִד כִּי קָשִׁים ח) הַגִּבְעוֹנִים

א) כִּיאוּר. לְאִישׁ כְּכֹחוֹ. ב) תְּבוּאָתָהּ. ג) וְהִשְׁבַּדְתִּים. ד) כָּלְתָה. ה) הִתְחִילָה. ו) פִּדְיוֹן כֶּסֶף Выкупъ. ז) וְתָלִינוּ אוֹתָם. ח) אַכְזָרִים.

שֶׁבַע בְּכָל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: אָבֵלָה וּבֵית מַעֲכָה וְכָל הַבֵּרִים וַיִּקָּהֲלוּ וַיָּבֹאוּ אַף הֵם אַחֲרָיו. וַיָּבֹא יוֹאָב וַיָּצַר עַל שֶׁבַע בְּאָבֵלָה וַיִּשְׁפְּכוּ סוֹלְלָה א) אֶל הָעִיר וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אֶת יוֹאָב מַשְׁחִיתִים לְהַפִּיל הַחוֹמָה. וְשָׁם בָּעִיר סֶרַח בַּת אָשֵׁר אֲשֶׁר בֵּרְכָהּ יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּאֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאָה הָעִיר בְּמָצוֹר וַתִּקְרָא מִן הָעִיר: שִׁמְעוּ, שִׁמְעוּ! אִמְרוּ נָא אֶל יוֹאָב קְרַב עַד הֵנָּה וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ. וַיִּקְרַב יוֹאָב וַתֹּאמֶר אֵלָיו סֶרַח: הַאַתָּה יוֹאָב הַיּוֹשֵׁב בְּשֶׁבֶת תַּחְכְּמוֹנִי ב)? הֲלֹא קָרָאתָ בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְיָ לֵאמֹר: כִּי תִקְרַב אֶל עִיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ, — וְקָרָאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם! מַדּוּעַ עָבַרְתָּ אֶת פִּי יְיָ וַתִּקְרַב אֶל הָעִיר לְשַׁחֲתָהּ? וַיֹּאמֶר יוֹאָב: הַגִּידִי־נָא לִי מִי אָתְּ? וַתַּעַן וַתֹּאמַר: סֶרַח בַּת אָשֵׁר בֶּן יַעֲקֹב אָנֹכִי. וַיַּעַן יוֹאָב וַיֹּאמַר: הֻגֵּד הֻגַּד לִי כִּי שִׂמַּחַתְּ אֶת לֵב יַעֲקֹב אָבִינוּ בִּבְשׂוֹרָתֵךְ הַטּוֹבָה וּבְכִנּוֹרֵךְ הַנָּעִים וַיְבָרְכֵךְ בְּאֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד, וַתַּרְאִי אֶת מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם אֶת מְקוֹם קְבֻרַת יוֹסֵף וּמֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ אַתְּ יוֹשָׁבֶת! וַתַּעַן סֶרַח וַתֹּאמַר: אֱמֶת הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ עָלַי, וְעַתָּה בִּרְאוֹתִי כִּי נִכְבַּדְתִּי בְּעֵינֶיךָ אָמַרְתִּי אֶשְׁאָלֶךָ: מַדּוּעַ אַתָּה מְבַקֵּשׁ לְהָמִית עִיר וְאֵם בְּיִשְׂרָאֵל? וַיַּעַן יוֹאָב וַיֹּאמַר: חָלִילָה לְדָוִד, חָלִילָה לְמַלְכוּתוֹ אִם יְבַלַּע ג) וְאִם יַשְׁחִית! לֹא כֵן הַדָּבָר; כִּי אִישׁ מֵהַר אֶפְרַיִם, שֶׁבַע בֶּן בִּכְרִי שְׁמוֹ, נָשָׂא ד) יָדוֹ בַּמֶּלֶךְ בְּדָוִד, תְּנוּ אוֹתוֹ לְבַדּוֹ וְאֵלְכָה מֵעַל הָעִיר. וַתֹּאמֶר סֶרַח אֶל יוֹאָב: הִנֵּה רֹאשׁוֹ מֻשְׁלָךְ אֵלֶיךָ בְּעַד הַחוֹמָה. וַתָּבֹא סֶרַח אֶל כָּל הָעָם בְּחָכְמָתָהּ וַתֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי יוֹאָב וְכָל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים מִבַּחוּץ לַהֲרֹג אוֹתָנוּ וּבָנֵינוּ וּבְנוֹתֵינוּ. וַיֶּחֱרַד כָּל הָעָם וַיֹּאמְרוּ: שַׁאֲלִי נָא אֹתוֹ: מַה־נִּתֵּן לוֹ וְיָסוּר מֵעָלֵינוּ. וַתַּעַן סֶרַח וַתֹּאמַר: שְׁאֶלְתִּיהוּ וַיֹּאמֶר לִי: תְּנוּ לִי אֶלֶף אִישׁ וְהָלַכְתִּי לִי. וַיַּעֲנוּהָ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: כֹּל אֲשֶׁר לְאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ! וַתֹּאמַר: אֵלְכָה לִי שֵׁנִית אֶל יוֹאָב וּבִקַּשְׁתִּי מִמֶּנּוּ לֵאמֹר: קַח חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְנָשָׂאתָ לְכָל הָעִיר בַּעֲבוּרָם. וַתֵּלֶךְ וַתָּשָׁב וַתֹּאמַר: מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵי יוֹאָב וַיֵּאוֹת ה) לָקַחַת חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵכִינוּ יוֹשְׁבֵי הָעִיר חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ וַתֹּאמַר: אֵלְכָה לִי עוֹד הַפַּעַם וְאֶתְחַנֵּן אֶל יוֹאָב לֵאמֹר: מַה־בֶּצַע ו) כִּי תַהֲרֹג חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְשָׁפַכְתָּ דָּם רָב? קַח לְךָ אִישׁ אֶחָד וְסַרְתָּ מֵעָלֵינוּ! וַיַּעֲנוּ בְנֵי הָעִיר וַיֹּאמְרוּ: יִתֵּן יְיָ וְשָׁמַע יוֹאָב לְקוֹל תַּחֲנוּנַיִךְ וְנָתַן לָךְ שְׁאֵלָתֵךְ! וַתֵּלֶךְ סֶרַח וַתָּשָׁב וַתֹּאמַר: בָּרְכוּ אֶת שֵׁם יְיָ אֲשֶׁר לֹא עָזַב חַסְדּוֹ אִתָּנוּ וַיִּתֵּן בְּלֵב יוֹאָב לַעֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשָׁתִי, וַיֹּאמֶר לִי: יִתֵּן לִי אֶת שֶׁבַע בֶּן בִּכְרִי לְבַדּוֹ וְאֵלְכָה מֵהָעִיר. וַיִּגַּשׁ אִישׁ אֶחָד אֶל סֶרַח הָעֹמֶדֶת בֵּין כָּל הַקָּהָל וַיֹּאמַר: שְׁמָעִינִי נָא, אִשָּׁה חֲכָמָה, וְיִשְׁמָעֵךְ אֱלֹהִים! הִנֵּה אָמַרְתְּ בְּאָזְנֵינוּ: נַהַרְגָה אֶת שֶׁבַע לְבַדּוֹ וְנִצַּלְנוּ כֻלָּנוּ מִמָּוֶת, וַיִּיטְבוּ דְבָרַיִךְ בְּעֵינֵי כָל הָעָם. וְעַתָּה אֲנַחְנוּ נִשְׁפֹּךְ דָּמוֹ וְרָעָה זֹאת בְּעֵינֵי יְיָ הַטּוֹב לַכֹּל וְהַמֵּטִיב לַכֹּל כִּי יֹאמַר: מִי הִגִּיד לָכֶם כִּי דַם שֶׁבַע בֶּן בִּכְרִי כַּמַּיִם הַנִּגָּרִים אַרְצָה בְּעֵינַי וְדִמְכֶם יָקָר לִי מְאֹד, וְחָלִילָה לְאִישׁ מִשְׁפֹּךְ גַּם־נֵטֶף ז) אֶחָד מִמֶּנּוּ? וַתַּעַן סֶרַח וַתֹּאמַר: אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי לֹא תִדָּחֶה נֶפֶשׁ מִפְּנֵי נֶפֶשׁ ח) וְאֵין יִתְרוֹן לְדַם הַשַּׂר מִן דַּם הָרָשׁ וְאֵין יִתְרוֹן לְדַם הָאֶחָד מִן דַּם הָרַבִּים; אֶפֶס כִּי אָמַרְתִּי בְלִבִּי: לוּ הָיָה שֶׁבַע בֶּן בִּכְרִי בָּעִיר וַאֲנַחְנוּ מִחוּץ לָעִיר כִּי עַתָּה אָמַרְנוּ: חָלִילָה לָנוּ לְהַצִּיל אֶת נַפְשׁוֹתֵינוּ בְּנֶפֶשׁ שֶׁבַע בֶּן בִּכְרִי, — יִמָּלֵט נָא עַל נַפְשׁוֹ וְנִצַּל מִמָּוֶת! אוּלָם עַתָּה בָּאָה הָעִיר בַּמָּצוֹר וְחוֹמוֹתֶיהָ נֶהֱרָסוֹת! עוֹד

א) Валъ, насыпь. ב) בִּמְקוֹם מוֹשַׁב הַחֲכָמִים. ג) יָרֵעַ. ד) הִתְקַשֵּׁר. ה) נִסְכַּם. ו) אֵיזוֹ תוֹעֶלֶת. ז) טִפָּה. ח) כָּל הַנְּפָשׁוֹת שָׁווֹת בְּעֵינֵי יְיָ וְאֵין לְאִישׁ לְהִנָּצֵל בְּשֶׁפֶךְ דַּם רֵעֵהוּ.

ורגזת תחתיה. ויאמר אבישי: נמשלו א) בני ישראל כיונה!... אין זאת כי באה היונה להגיד לי, כי דוד מלך כל ישראל בצרה גדולה! הבה אלכה וראיתי את שלומו! וימהר אבישי ויבא אל ארמון המלך ויאמרו לו: אין המלך בביתו! ויצו אבישי וילך אחד העבדים ביתה המדרש לבקש את דוד ויענהו לאמר: לא היה פה המלך היום! ויקם אבישי וילך ביתה המדרש אל חכמי ישראל ויאמר להם: אמנם ידעתי כי אין לאיש כמוני לרכב על סוס המלך ולשבת על כסאו ולקחת שרביטו; אולם הואילו נא והגידו לי: היש לעשות את ב) מאחד מאלה למען הציל את המלך ממות! ויענהו החכמים לאמר: עשה וברכך יי! וימהר אבישי ויקח פרדת ג) המלך וירכב עליה. ויפלא יי לעשות ותרץ הפרדה כחץ מקשת ותקצר הדרך ויבא אבישי מהרה ארצה פלשתים, וירא את ערפה אם ישבי יושבת וטוה ד). ותראהו ערפה ותנתק ה) את החוט אשר בידיה ותקח את הפלך ו) ותשליכהו על ראש אבישי ותאמר לרץ ז) גלגלתו ח). ויפל הפלך לפני רגלי אבישי ולא נגע בו. ותאמר ערפה: הואל־נא, העלם, והמצאת לי את פלכי! וימהר אבישי וירם את הפלך ויך בו את ערפה! וירא ישבי את אבישי ויאמר בלבו: עתה נוסף על דוד עוד איש אחד; מי יודע, יתגברו עלי והכוני! הבה אוציא את דוד מתחת הקרש והמתיו כרגע! וירד ישבי מעל הקרש וירימהו, וירא והנה יושב דוד בבור וישתומם מאד; ויעלהו משם ויזרקהו השמימה וישם חניתו בארץ: — נציבה ט) מעוך י) באדמה וחדה יא) למעלה, — כי אמר: יפל דוד עליה ונדקר ומת. וירא אבישי את הדבר הזה ויקרא בשם יי, ויתן דוד בין השמים ובין הארץ ולא נפל ארצה. ויאמר אבישי לדוד: הלא תגד לי אדוני המלך מי הביאך עד הלום? ויען דוד את אבישי ויאמר: יי אמר לי: שתים אנכי נוטל עליך בחר לך אחת מהן: הימותו בניך ואם תפל אתה בידי אויבך, ואמר אליו: אפלה נא אנכי בידי מבקשי נפשי ואל נא תאנה לבני כל רעה! ויאמר אבישי: ינחם יב) נא המלך על הדבר אשר אמר ליי והתפלל אליו לאמר: הצילני ממות ועשה לבני כטוב בעיניך! כן יאמר משל הקדמוני יג):

מכרי דונג יד) יהיו בני בניך —
ואתה תבא בשלום אל אבותיך טו)!

ויפתה אבישי את דוד ויוכל לו, ויתפלל דוד אל יי ככל אשר אמר לו אבישי. ויקרא אבישי שנית בשם יי וירד דוד ארצה. וירא ישבי כי כן וירדף אחרי דוד ואבישי עד בואם לכפר קובי. ויהי כבאם הכפרה ויאמר דוד אל אבישי: נתיצבה נא לפני ישבי, — אולי נוכל נכה בו! וירם ישבי מגנו להכות את דוד ויזנק דוד אחרנית שמונה עשרה אמה. ויירא ישבי מפני דוד כי אמר: הן יכל האיש הזה לקפץ שמונה עשרה אמה אחריו ואף כי לפניו; ודוד גם הוא ירא את הפלשתי ואת זרעו הנטויה ויאמר אל אבישי: ננוסה מזה והלאה! ויהי כבאם אל המקום הנקרא בי־תרי ויאמר אבישי: היוכלו שני הגורים לארי? ויאמר דוד: שובה, ישבי, לביתך ומצאת את אמך

א) דמים. ב) דבר אחד. ג) בת חמור וסוסה. ד) שפיננען, Прясть. ה) צערייססען, Разорвать. ו) שפינדעל, Веретено. ז) לשבר. ח) ראשו. ט) ידה, Рукоять. י) תקוע, Воткнуть. יא) שפיטצע, Остріе. יב) יתחרט. יג) ישן. יד) שעוה, Воскъ, ועפ"י הרב יסחרו בה אנשים עניים שאין להם כסף לקנות סחורה טובה מזו. טו) אל תשים לב לבניך ואל תדאג להם גם אם יהיו עניים.

וְאַכְזָרִים מְאֹד וַיֹּאמַר: הַיּוֹם הֲרָאוּ הַגִּבְעוֹנִים לָדַעַת כִּי לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה! אֵין בָּהֶם גַּם אַחַת מִשְּׁלֹשֶׁת הַמִּדּוֹת א) הַטּוֹבוֹת, רַ חֲ מָ נִ י ם בַּיְשָׁנִים ב) וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים, אֲשֶׁר בָּהֵן יִתְפָּאֵר יִשְׂרָאֵל; יִבָּדְלוּ־נָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵהֶם וְאַל יִתְּנוּם לָבוֹא בִּקְהַל יְיָ! וַיִּקַּח דָּוִד אֲנָשִׁים מִבְּנֵי שָׁאוּל וַיַּעֲבִירֵם לִפְנֵי אֲרוֹן יְיָ; וַיְהִי כָּל אִישׁ אֲשֶׁר מְשָׁכוֹ הָאָרוֹן לוֹ וַיַּדְבִּיקֵהוּ אֵלָיו, וַיֵּדַע דָּוִד כִּי בֶן־מָוֶת הוּא וַיִּתְּנֵהוּ בִּידֵי הַגִּבְעוֹנִים; אוּלָם בְּבוֹא עַבְדֵי דָוִד לְהַעֲבִיר אֶת מְפִיבֹשֶׁת לִפְנֵי אֲרוֹן יְיָ, וַיָּקָם דָּוִד וַיִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: רַחֶם־נָא עַל בֶּן יְהוֹנָתָן וְאַל תִּתְּנֵהוּ לַמָּוֶת. וַיִּשְׁמַע יְיָ קוֹל תַּחֲנוּנֵי דָוִד וַיָּבֹא אִישׁ אַחֵר מִבְּנֵי שָׁאוּל תַּחְתָּיו. וַיִּתֵּן דָּוִד שִׁבְעָה אֲנָשִׁים מִבְּנֵי שָׁאוּל בְּיַד הַגִּבְעוֹנִים, וַיֹּקִיעֻם בָּהָר לִפְנֵי יְיָ וַיִּהְיוּ תְלוּיִם מֵחֹדֶשׁ נִיסָן עַד חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי. וַיְהִי כָּל אִישׁ נָכְרִי הָרֹאֶה אֶת הַמּוּקָעִים ג), — וְעָמַד וְשָׁאַל לֵאמֹר: מִי הֵמָּה אֵלֶּה? וְעָנוּ אוֹתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: בְּ נֵ י מְ לָ כִ י ם הֵ מָּ ה! וְהִשְׁתָּאֵה ד) הָאִישׁ הַנָּכְרִי וְהוֹסִיף לִשְׁאֹל לֵאמֹר: מַה־פִּשְׁעָם וּמַה חַטָּאתָם כִּי נִתְלוּ עַל עֵץ? וְעָנוּ אוֹתָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: כָּכָה נַעֲשָׂה לָהֶם עַל הָ ר ָע ם לַ גֵּ רִ י ם ה) אֲשֶׁר נִסְפְּחוּ ו) אֵלֵינוּ. וְהִשְׁתָּאָה הָאִישׁ הַנָּכְרִי לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְשָׁב אֶל אַרְצוֹ וְהִגִּיד לִבְנֵי עַמּוֹ לֵאמֹר: אֵין עַם כְּיִשְׂרָאֵל וְאֵין תּוֹרַת אֱמֶת כְּתוֹרַת אֱלֹהֵיהֶם, אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יֶהְדַּר ז) גַּם מְלָכִים בַּמִּשְׁפָּט! וַיִּגְדַּל שֵׁם יִשְׂרָאֵל בְּעַמֵּי הָאֲרָצוֹת וַיְּכֻבַּד מְאֹד. וַיִּלָּווּ ח) בַּיָּמִים הָהֵם עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף גֵּרִים!

רפח. דָּוִד וַאֲחִי גָּלְיַת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל דָּוִד: עַל יָדְךָ נֶהֶרְגוּ כֹּהֲנֵי נֹב וַיֹּאבַד דֹּאֵג הָאֲדוֹמִי וְשָׁאוּל וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו מֵתוּ; לָכֵן שְׁתַּיִם אָנֹכִי נוֹטֵל עָלֶיךָ; בְּחַר לְךָ אַחַת מֵהֶן: הֲיָמוּתוּ בָנֶיךָ וְאִם תִּפֹּל בְּיַד אוֹיִבְךָ מְבַקֵּשׁ נַפְשֶׁךָ? וַיַּעַן דָּוִד אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: אֶפְּלָה נָא בִּידֵי אוֹיְבַי וְאַל יָמוּתוּ בָנַי! וַיֵּצֵא דָוִד מִירוּשָׁלַיִם וַיָּבֹא לִכְפָר שְׂכַר־בְּזָאִי לָצוּד צָיִד; וַיָּבֹא הַשָּׂטָן וַיִּשְׁתַּנֶּה וַיְהִי דִמְיוֹנוֹ כִּצְבִי; וַיּוֹר דָּוִד חֵץ וַיַּחֲטִיא ט) אֶת הַמַּטָּרָה י). וַיָּרָץ הַצְּבִי מִשָּׁם וָהָלְאָה וַיִּרְדֹּף דָּוִד אַחֲרָיו לְהַשִּׂיגוֹ וַיִּרְחַק מִן הַכְּפָר מְאֹד. וְהַשָּׂטָן לֹא חָדַל לָרוּץ עַד בּוֹאוֹ אַרְצָה פְּלִשְׁתִּים, וְדָוִד לֹא שָׂם לֵב אֶל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַךְ בָּהּ וַיִּדְלֹק יא) אֶת „הַצְּבִי” וַיָּבֹא לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּשְׁמַע דָּוִד קוֹל אִישׁ מְדַבֵּר אֵלָיו לֵאמֹר: אוֹי לְךָ הוֹרֵג גָּלְיַת אָחִי! הִנְנִי אֵלֶיךָ וְכִלִּיתִיךָ. וַיַּבֵּט דָּוִד אַחֲרָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה יִשְׁבִּי אֲחִי גָּלְיַת הוֹלֵךְ וְקָרֵב אֵלָיו. וַיְמַהֵר יִשְׁבִּי וַיֹּאחֶז אֶת דָּוִד וַיַּאַסְרֵהוּ וַיְשִׂימֵהוּ תַּחַת אַחַד הַקְּרָשִׁים אֲשֶׁר יִכְבְּשׁוּ יב) בָּהֶם זֵיתִים וַיֵּשֶׁב עַל הַקֶּרֶשׁ מִמַּעַל וַיֹּאמַר: אֶשְׁחַק יג) אֶת דָּוִד כֶּעָפָר! וַיַּפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת וַיְמַן יד) לְדָוִד פַּחַת טו) בַּמָּקוֹם הַהוּא וַיִּפֹּל בְּתוֹכוֹ וְלֹא אֻנְּתָה טז) אֵלָיו כָּל רָעָה. בַּיּוֹם הַהוּא — יוֹם הַשִּׁשִּׁי בַּשָּׁבוּעַ — עָמַד אֲבִישַׁי בֶּן צְרוּיָה בְּבֵיתוֹ וַיָּחָף יז) רֹאשׁוֹ, וַיָּצוּ וַיִּתְּנוּ לוֹ אַרְבַּעַת סִפְלֵי יח) מַיִם לִרְחֹץ בָּהֶם אֶת פָּנָיו וְיָדָיו. וַיְהִי הוּא שָׂם יָדָיו בְּסִפְלֵי הַמַּיִם וְהִנֵּה כִּתְמֵי יט) דָם רַבִּים בָּהֶם, וַיִּשְׁתָּאֶה לַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד. וְעַד הוּא עֹשֶׂה הֵנָּה וָהֵנָּה וְהִנֵּה יוֹנָה עֹמֶדֶת לְפָנָיו הֹגָה כ) וּמֹרֶטֶת כא) כְּנָפֶיהָ

א) אייגענשאפט, Качество. ב) הַמִּתְבַּיְּשִׁים. ג) הַתְּלוּיִם. ד) וְהִתְפַּלֵּא. ה) לַאֲנָשִׁים זָרִים. ו) הִתְחַבְּרוּ. ז) יְכַבֵּד. ח) נוֹסְפוּ. ט) Промахнулся. י) ציעל, Цѣль. יא) וַיִּרְדֹּף. יב) אויסדריקקען, Выжимать. יג) צעררייבען, Растирать. יד) הֵכִין. טו) בּוֹר. טז) קָרָה. יז) קאָמטען, Чесать. יח) בעקקען, Тазъ. יט) פלעקקען, Пятна. כ) מַשְׁמִיעָה קוֹל הוֹגָה. כא) עֲקֶרֶת.

אַת! וְלֹא אָבָה דָוִד לִשְׁתּוֹתָם וַיַּסֵּךְ אוֹתָם לַיְיָ!

רצב. בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע.

וְלֹא נִמְצָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבּוֹר כִּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, אֲשֶׁר הִפִּיל אֵימָה וָפַחַד עַל כָּל הַיּוֹצְאִים לְהִלָּחֵם אִתּוֹ. וְכַאֲשֶׁר גָּדַל כֹּחוֹ, כֵּן גָּדְלָה אַהֲבָתוֹ אֶת יְיָ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּרֶד בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע בְּתוֹךְ הַבּוֹר בְּיוֹם שֶׁלֶג וַיְשַׁבֵּר אֶת הַקֶּרַח א) וַיִּרְחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וַיִּטְהָר, וַיַּעַל וַיִּלְמַד תּוֹרַת יְיָ.

רצג. שְׁנֵי מִסְפָּרִים.

וַיְהִי בִּמְנוֹת דָּוִד אֶת גִּבּוֹרָיו וַיִּמְנֶה אוֹתָם גַּם אֶת אוּרִיָּה הַחִתִּי. וַיִּחַר אַף יְיָ בְּדָוִד וַיְסִיתֵהוּ ב) אֶחָד מֵעֲבָדָיו לִמְנוֹת אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְהוּדָה. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל יוֹאָב: שׁוּט ג) נָא בְּכָל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע וּפִקְדוּ אֶת הָעָם וְיָדַעְתִּי אֶת מִסְפַּר הָעָם. וַיֹּאמֶר יוֹאָב אֶל דָּוִד: לָמָּה חָפֵץ הַמֶּלֶךְ בַּדָּבָר הַזֶּה? יוֹסֵף יְיָ אֶל הָעָם כָּהֵם וְכָהֵם מֵאָה פְעָמִים וְעֵינֵי אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ רֹאוֹת! וַיַּעַן דָּוִד אֶת יוֹאָב וַיֹּאמַר: לֵךְ וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ! וַיּוֹסֶף יוֹאָב לְדַבֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הֵן יֹדֵעַ הַמֶּלֶךְ כִּי מִנְיָן אֲשֶׁר אֵין חֵפֶץ בּוֹ, רַע בְּעֵינֵי יְיָ, וּמַדּוּעַ יְצַוֵּנִי הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת דְּבָרוֹ זֶה? וַיִּגְעַר דָּוִד בְּיוֹאָב וַיֹּאמַר: הַאַתָּה מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲנִי שַׂר צְבָאֲךָ, כִּי הִקְשֵׁיתָ ד) לִי וַתְּדַבֵּר אֵלַי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיֶּחֱזַק דְּבַר דָּוִד אֶל יוֹאָב וַיֵּצֵא יוֹאָב וְשָׂרֵי הַחַיִל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לִפְקֹד אֶת יִשְׂרָאֵל. וַיָּבֹא יוֹאָב אֶל בְּנֵי גָד בָּרִאשׁוֹנָה כִּי אָמַר: קָשִׁים הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה, יִטְרְפוּ זְרוֹעַ אַף קָדְקֹד! מִי יִתֵּן וְקָמוּ עָלַי וְעַל שָׂרֵי הַחַיִל וְזָרְקוּ עָלֵינוּ אֲבָנִים וְהוֹדַעְתִּי אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: אָמַרְתִּי לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתַנִי אֶפֶס כִּי קָשִׁים הָאֲנָשִׁים מִמֶּנִּי וַיֹּאמְרוּ לִרְגֹּם ה) אוֹתִי בָּאֲבָנִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא נָגַע בּוֹ אִישׁ מֵהֶם לְרָעָה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֵלְכָה לִי אֶל שֵׁבֶט דָּן: אוּלַי יֵשׁ בָּהֶם מִשְׁפָּחָה אֲשֶׁר לְבוֹת אֲנָשֶׁיהָ פוֹנִים מֵעִם יְיָ אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם וְקָצְפוּ עָלַי עַל בּוֹאִי לִמְנוֹתָם וְגֵרְשׁוּנִי! וַיַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיָּבֹא אֶל שֵׁבֶט הַדָּנִי; אוּלָם אִישׁ מֵהֶם לֹא קָצַף עָלָיו וְלֹא גָעַר בּוֹ. וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיָּבֹא אֶל יֶתֶר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: כָּל אָב אֲשֶׁר בָּנִים לוֹ, — יֵלֵךְ נָא וְהִטָּמֵן ו) הוּא וּבְנֵי בֵיתוֹ וְסָפַר אֶת סוּסָיו וְאֶת חֲמוֹרָיו וְאֶת כָּל דְּבַר הַטּוֹב בְּעֵינָיו לִמְנוֹתוֹ, וְהוֹצִיא לִי מִכְפָּרוֹ. וַיַּעַבְרוּ תִּשְׁעָה יְרָחִים וְעֶשְׂרִים יוֹם וַיָּכֶן יוֹאָב שְׁנֵי מִסְפָּרִים, — קָטֹן וְגָדוֹל, כִּי אָמַר: אַרְאֶה אֶת הַמֶּלֶךְ אֶת הַמִּסְפָּר הַקָּטָן, וְאִם לֹא יִיטַב בְּעֵינָיו וְהֶרְאִיתִיו אֶת הַמִּסְפָּר הַגָּדוֹל. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לוֹ שָׂרֵי הַחַיִל: מַדּוּעַ לֹא סָפַרְתָּ אֶת שֵׁבֶט הַלֵּוִי? וַיַּעַנֵם יוֹאָב לֵאמֹר: גַּם מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם לֹא סְפָרָם! וַיּוֹסִיפוּ לְדַבֵּר אֶל יוֹאָב וַיֹּאמְרוּ לוֹ: מַדּוּעַ לֹא מָנִיתָ אֶת שֵׁבֶט בִּנְיָמִין? וַיַּעַן יוֹאָב וַיֹּאמַר: לֹא מְנִיתִיו יַעַן כִּי בְּחֶלְקוֹ יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ!

רצד. נָקִי ז) מִיִּשְׂרָאֵל.

וַיַּךְ לֵב דָּוִד אוֹתוֹ אַחֲרֵי סָפְרוֹ אֶת הָעָם וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: חָטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְעַתָּה יְיָ הַעֲבֶר ח) נָא אֶת עֲוֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד! וַיָּשֶׂם יְיָ דְּבָרוֹ בְּפִי גָד הַנָּבִיא, וַיָּבֹא בַבֹּקֶר אֶל דָּוִד וַיֹּאמֶר לוֹ: יְיָ אָמַר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: לֹא יִסָּפְרוּ מֵרֹב! וְאַתָּה קַמְתָּ וַתִּסְפֹּר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אַפּוֹ וְעַל

א) כְּפוֹר, Ледъ. ב) נִיפְּתֵהוּ. ג) עֲבוֹר מַהֵר. ד) Заупрямился. ה) לְהַשְׁלִיךְ. ו) וְיִסָּתֵר. ז) נָקִי מֵחֶשְׁד. ח) הָסֵר.

בְּקִבְרָהּ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יִשְׁבִּי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתִּרְפֶּינָה יָדָיו וַיַּעַזְבֵהוּ כֹחוֹ. וַיַּרְא כִּי דָוִד וַאֲבִישַׁי נְכוֹנוּ לְהָרְגוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הֲיָקוּמוּ שְׁנַיִם עַל הָאֶחָד? וַיַּעֲנֵהוּ דָוִד וַאֲבִישַׁי לֵאמֹר: כִּי נַהַרְגֶךָּ, וְשַׁבְתָּ לְעִירְךָ וְאָמַרְתָּ: עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים קָמוּ עָלֶיךָ וַיַּכּוּךָ! וַיָּשָׁב דָּוִד יְרוּשָׁלַיְמָה וַיִּשְׂמַח כָּל הָעָם עָלָיו וַיֹּאמְרוּ לוֹ: אַל נָא תֵצֵא עוֹד, הַמֶּלֶךְ, וְלֹא תְכַבֶּה נֵר א) יִשְׂרָאֵל!...

רפט. בְּנֵי עָרְפָּה וּבְנֵי רוּת.

וַיִּשְׁמְעוּ שְׁלֹשֶׁת אֲחֵי יִשְׁבִּי כִּי נָפַל אֲחִיהֶם בִּידֵי דָוִד וַיִּחַר אַפָּם מְאֹד, וַיֹּאמְרוּ לִנְקוֹם אֶת נִקְמַת דַּם אֲחִיהֶם הַשָּׁפוּךְ. וַיִּלָּחֲמוּ עִם דָּוִד גַּם בְּגֹב גַּם בְּגַת וַיְחָרְפוּ אֶת יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר יְיָ: יִפְּלוּ בְּנֵי הַנְּשׁוּקָה ב) בִּידֵי בְּנֵי הַדְּבוּקָה ג)! וַיִּפְּלוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי עָרְפָּה: סַף וְגָלְיַת הַגִּתִּי וּבַעַל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע הָאֶצְבָּעוֹת בִּידֵי בְּנֵי דָוִד!

רצ. חַסְדֵי דָוִד.

וַיִּלָּחֶם דָּוִד עִם הַפְּלִשְׁתִּים וַיָּנוּסוּ וַיִּסְתַּתְּרוּ בְּחֶלְקוֹת ד) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לָהֶם שָׁם שְׂעוֹרִים. וַיַּגִּידוּ לְדָוִד לֵאמֹר: הֲלֹא הַפְּלִשְׁתִּים הִתְחַבְּאוּ בִּשְׂדוֹת יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲלִיפוּ ה) כֹחַ וַיֶּחֶזְקוּ וַיֶּאֱמָצוּ. וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶל הַסַּנְהֶדְרִין וַיִּשְׁאַל אוֹתָם לֵאמֹר: הֲיִיטַב בְּעֵינֵי יְיָ שָׂרְפִי אֶת הַשָּׂדוֹת לְבַעֲבוּר אִנָּצֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים? וַיַּעֲנֵהוּ הַסַּנְהֶדְרִין לֵאמֹר: אֵין לְאִישׁ לְהִנָּצֵל בְּנֵזֶק רֵעֵהוּ! וַיּוֹסֶף דָּוִד לִשְׁלֹחַ אֶל הַסַּנְהֶדְרִין לִשְׁאֹל אוֹתָם לֵאמֹר: הֲיִיטַב בְּעֵינֵי יְיָ כִּי אֶקַּח הַשְּׂעוֹרִים אֲשֶׁר בְּחֶלְקַת יִשְׂרָאֵל וְהַאֲכַלְתִּין אֶת בְּהֶמְתִּי אֲשֶׁר אִתִּי בַּמִּלְחָמָה וְנָתַתִּי לְיִשְׂרָאֵל בִּמְחִירָן הָעֲדָשִׁים אֲשֶׁר אֶקַּח מִידֵי הַפְּלִשְׁתִּים? וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ הַסַּנְהֶדְרִין לֵאמֹר: לֹא טוֹבִים שְׁלָמִים כָּאֵלֶּה בְּעֵינֵי יְיָ; אוּלָם מֶלֶךְ אַתָּה וּלְךָ הַצְּדָקָה לִפְרֹץ גָּדֵר ו) וְאִישׁ לֹא יֹאמַר לְךָ: מַה־תַּעֲשֶׂה? וַיַּעַן דָּוִד אֶת הַסַּנְהֶדְרִין וַיֹּאמַר: יָדַעְתִּי גַם יָדַעְתִּי, כִּי כָזֹה וְכָזֶה יַעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ וְלֹא יֵרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵי יְיָ! אוּלָם קְדוֹשִׁים לִי דִּבְרֵי יְיָ אֱלֹהַי וְחָלִילָה גַם מִמֶּנִּי לַעֲשׂוֹת דָּבָר אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֵׂהוּ אִישׁ אַחֵר זוּלָתִי!

רצא. שְׁלֹשָׁה גִבּוֹרִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִלְחַם דָּוִד עִם פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמֶר דָּוִד לַעֲבָדָיו: אָמַרְתִּי לְהַסִּיךְ ז) נְסָכִים לַיְיָ, כִּי חַג הַיּוֹם! אֶפֶס כִּי מַיִם אֵין לָנוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה! וַיַּעֲנוּ שְׁלֹשָׁה גִּבֹּרֵי דָוִד אוֹתוֹ לֵאמֹר: בְּנֵה לְךָ בָּזֶה בָּמָה ח) וַאֲנַחְנוּ נָבִיא לְךָ מָיִם! וַיֹּאמֶר דָּוִד אֵיפֹה תִקְחוּ מָיִם? וַיַּעֲנֵהוּ הַגִּבֹּרִים לֵאמֹר: נִבְקַע ט) בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וְשָׁאַבְנוּ מַיִם! וַיִּקְחוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבּוֹרִים צְלֹחִית י) וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ עַד לִפְנֵי מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים. וַיִּרְאוּם הַפְּלִשְׁתִּים וַיִּבְזוּ יא) לָהֶם, כִּי אָמְרוּ: הֲיַעַמְדוּ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים בִּפְנֵי מַחֲנֶה כָבֵד כְּמַחֲנֵנוּ. וְלֹא שָׂמוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים לֵב לַפְּלִשְׁתִּים הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים וַיִּבְקְעוּ בַּמַּחֲנֶה, וַיְהִי אֶחָד מִגִּבֹּרֵי דָוִד מַפִּיל מִצִּדּוֹ מֵאָה וּמָאתַיִם מִימִינוֹ, וְהַשֵּׁנִי מְפַנֶּה יב) אֶת הַחֲלָלִים וְנוֹתֵן דֶּרֶךְ לַשְּׁלִישִׁי, אֲשֶׁר בְּיָדוֹ הַצְּלֹחִית. וַיִּשְׁאֲבוּ מַיִם וַיְבִיאוּ אֶל דָּוִד. וְדָוִד הָיָה צָמֵא מְאֹד, כִּי חֹם הַיּוֹם הָלַךְ וְגָדֵל וַיִּבְעַר כַּתַּנּוּר. וַיֹּאמְרוּ הַגִּבּוֹרִים: יִשְׁתֶּה־נָּא הַמֶּלֶךְ וְשָׁבָה רוּחוֹ. וַיֹּאמֶר דָּוִד חָלִילָה לִי מֵיְיָ אִם אֶעֱשֶׂה

א) תִּפְאֶרֶת. ב) בְּנֵי עָרְפָּה אֲשֶׁר נָשְׁקָה לְנָעֳמִי וַתַּעַזְבֶהָ. ג) רוּת אֲשֶׁר דָּבְקָה בְנָעֳמִי. ד) בִּשְׂדוֹת. ה) חִדְּשׁוּ. ו) לַעֲבֹר לִפְעָמִים חֹק. ז) לָצֶקֶת. ח) אנהאהע, Возвышеніе. ט) נִתְפָּרֵץ, Ворвемся. י) כּוֹס. יא) הִבִּיטוּ עֲלֵיהֶם בְּבוּז. יב) מֵסִיר אֶת הַהֲרוּגִים מִן הַדֶּרֶךְ.

גְּדוֹלָה וַיֹּאמַר: מִמְּךָ יְיָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ נָתַנּוּ לָךְ! לְךָ, יְיָ, הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד; לְךָ, יְיָ, הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ. וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל! וְעַתָּה, רֹאשִׁי, אֲשֶׁר דִּשְּׁנְךָ א) יְיָ בַּשֶּׁמֶן וַיִּתֵּן עָלֶיךָ כֶּתֶר מַלְכוּת, הִכָּף ב) בְּאַגְמוֹן ג) לִפְנֵי יְיָ עֹשֶׂךָ! וְגַם אַתֶּן, עֵינַי, אֲשֶׁר תָּמִיד הֱיִיתֶן אֶל יְיָ, אַל תְּרוֹמַמְנָה ד) וְאַל תְּבַקֵּשְׁנָה לָכֶן גְּדוֹלוֹת וְיִרְאֶתֶן מֵאֱלֹהִים אֲשֶׁר עֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת ה) בַּכֹּל! יְסַפֶּר נָא פִּי צִדְקַת יְיָ וּלְשׁוֹנִי גַם הִיא תֶּהְגֶּה ו) צִדְקָתוֹ, תְּרַנֵּנָּה שְׂפָתַי וּתְשַׁבַּחְנָה מַעֲשֵׂי אֱלֹהֵי חַסְדִּי וְלִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ אֶל אֵל חָי, וְאָמְרוּ כָּל עַצְמוֹתַי מִי כָמוֹךָ, יְיָ?!.. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא הִנִּיחַ ז) דָּוִד אֵבֶר ח) אֲשֶׁר לֹא שִׁבַּח בּוֹ אֶת יְיָ, — וַיֹּאמֶר אֶל נַפְשׁוֹ:

אַתְּ, בַּת־אֵל, אֲשֶׁר תִּרְאִי וְלֹא תֵרָאִי
אֶל אֲבִי־עַד ט) אֵל נֶעְלָם י) הֲלֹא תִקְרָאִי!
אַתְּ אֲשֶׁר גֵּו יא) דּוֹמֵם יב) תְּחַיִּי תְּפַעֲמִי יג)
אֶת־כְּנֵי אָב, חַי בַּכֹּל, הֲלֹא תְּקַדְּמִי.
אַתְּ אֲשֶׁר בְּשַׂר־אִישׁ תִּסְעֲדִי תְכַלְכְּלִי
שֵׁם אָב, זָן יד) אֶת הַכֹּל, הֲלֹא תְהַלֲּלִי!
אַתְּ בַּת אֲשֶׁר מְאֹד נְקִיָּה וַתִּטְהָרִי
פְּנֵי אָב טְהוֹר עוֹלָמִים הֲלֹא תֶהְדָּרִי!
אַתְּ בַּת אֲשֶׁר שְׁכוּן בְּקֶרֶב תַּעֲמִיקִי טו)
עִם אָב, דָּר טז) סֵתֶר, סוֹד הֲלֹא תַמְתִּיקִי!

רכז. מוֹנִיטוֹן יז) שֶׁל דָּוִד.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יָצָא שְׁמוֹ בְּכָל הָאֲרָצוֹת, צִוָּה לִשְׁקֹל כֶּסֶף בְּמֹאזְנֵי צֶדֶק וּלְהַתֵּךְ יח) אוֹתוֹ וְלַעֲשׂוֹתוֹ כְּמַטְבֵּעוֹת. וַיָּבֹאוּ שָׂרֵי דָוִד וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: הֲלֹא תַגִּיד לָנוּ הַמֶּלֶךְ מַה־דְּמוּת נַעֲרוֹךְ לְמַטְבְּעוֹתֶיךָ? וַיַּעַן אוֹתָם הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: דְּמוּת מַקֵּל וְיַלְקוּט יט) רֹעִים מֵעֵבֶר מִזֶּה וּדְמוּת מִגְדָּל מֵעֵבֶר מִזֶּה! וַיַּעֲשׂוּ הַשָּׂרִים כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ. וַיְהִי כָל הָאִישׁ הָרֹאֶה אֶת מוֹנִיטוֹן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: דָּוִד מַלְכֵּנוּ, אֲשֶׁר גַּם בְּמַלְכוּתוֹ לֹא גָאָה וַיִּזְכֹּר כִּי מֵאַחַר עָלוֹת כ) הֱבִיאוֹ יְיָ לִרְעוֹת כא) בְּיַעֲקֹב, יְהִי נָא לָנוּ לְמָשָׁל כב) וּלְמוּסָר לְדָבְקָה בִדְרָכָיו וְלִהְיוֹת כָּמוֹהוּ עָנָו כג) וּשְׁפַל רוּחַ.

רכח. עֶבֶד וַאֲדוֹנָיו.

אִישׁ הָיָה בִּימֵי דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵצֶר שְׁמוֹ. וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא עָשִׁיר מְאֹד. וַיְהִי לוֹ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וּנְכָסִים רַבִּים מְאֹד. וַיִּקֶן אֵצֶר סְחוֹרָה הַרְבֵּה וַיִּתְּנָהּ בְּיַד בְּנוֹ יְחִידוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: רְדָה, בְּנִי, בָּאֳנִיָּה וּבָאתָ לַאֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת וּמָכַרְתָּ אֶת כָּל הַחֲפָצִים הַיְקָרִים אֲשֶׁר קָנִיתִי וְשַׁבְתָּ. וַיֹּאמֶר בְּנוֹ: כֵּן אֶעֱשֶׂה, אָבִי, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיִּקַּח אֵצֶר אֶת כָּל סְחוֹרַת יָדוֹ וַיָּשֶׂם אוֹתָהּ בָּאֲרָגָזִים וַיִּתְּנֵם בְּיַד בְּנוֹ. וַיָּבִיאֵם הַבֵּן אֶל הָאֳנִיָּה וַיִּשַּׁק לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאַחְיוֹתָיו וַיְבָרְכֵם בְּשָׁלוֹם וַיֵּרֶד בָּאֳנִיָּה. וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַיִּקְרְבוּ יְמֵי אֵצֶר לָמוּת, וַיִּקְרָא לְכָזְבִּי עַבְדּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: הִנֵּה אָנֹכִי מֵת וּבְנִי יְחִידִי לֹא שָׁב עוֹד מִדַּרְכּוֹ הָרְחוֹקָה, וְעַל־כֵּן הִנְנִי נוֹתֵן כָּל יֶשׁ־לִי בְּיָדְךָ וּמְשַׁלְתָּ בְּכָל אֲשֶׁר לִי עַד שׁוּב בְּנִי מִדַּרְכּוֹ. וַיַּעַן כָּזְבִּי וַיֹּאמַר: בָּרוּךְ יִהְיֶה אֵצֶר אֲדוֹנִי לַיְיָ עַל בָּטְחוֹ בִי וְעַל דַּבְּרוֹ אֵלַי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה! וְעַתָּה יוֹאֶל נָא אֲדוֹנִי וְקָרָא לִבְנֵי בֵיתוֹ וְצִוָּם לֵאמֹר: עֲשׂוּ תַעֲשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם כָּזְבִּי עַבְדִּי, אַל תָּסוּרוּ מִדְּבָרָיו

א) הִשְׁמִין אוֹתְךָ. ב) שְׁחֵה, наклонись. ג) כְּקָנֶה רַךְ. ד) אַל תִּתְגָּאֶינָה. ה) רָצוֹת. ו) תְּדַבֵּר. ז) הִשְׁאִיר. ח) גליעד, Членъ. ט) הַנִּצְחִי. י) הַנִּסְתָּר. יא) גּוּף. יב) דּוֹמֵם. יג) בעגייסטערן, Вдохновлять. יד) מְכַלְכֵּל. טו) יוֹשֶׁבֶת בַּסֵּתֶר. טז) יוֹשֵׁב. יז) מינצע, Монета. יח) צערשמעלצען, Расплавлять. יט) Сумка. כ) צֹאן. כא) לִהְיוֹת רֹעֵה יִשְׂרָאֵל וּמַנְהִיגָם. כב) מוסטער, Образецъ. כג) הַנֶּחְשָׁב בְּעֵינָיו לְקָטֹן וָדָל.

חֲמָתוֹ, וְאַף גַּם זֹאת בְּרָדְפְּ אַחֲרֶיךָ שָׁאוּל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אָמַרְתָּ עָלָיו: יְיָ יִגָּפֶנּוּ אוֹ יוֹמוֹ יָבֹא, אוֹ בַמִּלְחָמָה יֵרֵד וְנִסְפֶּה א), עַל כֵּן נָטַל עָלֶיךָ יְיָ שְׁלֹשָׁה; בְּחַר לְךָ אַחַת מֵהֶן וְיֵעָשֶׂה לָּךְ. וַיֹּאמֶר דָּוִד: מָה הֵנָּה הַשָּׁלֹשׁ אֲשֶׁר נָטַל עָלַי יְיָ? וַיַּעֲנֵהוּ גָּד לֵאמֹר: הֲתָבוֹא לְךָ שֶׁבַע שָׁנִים רָעָב בְּאַרְצֶךָ, וְאִם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נֻסְךָ לִפְנֵי צָרֶיךָ וְהוּא רֹדְפֶךָ, וְאִם הֱיוֹת שְׁלֹשִׁים וָשֵׁשׁ שָׁעוֹת דֶּבֶר ב) בְּאַרְצֶךָ? וַיֹּאמֶר דָּוִד: כִּי אֶבְחַר בִּשְׁנֵי רָעָב וְאָמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אַל יִפָּלֵא הַדָּבָר בְּעֵינֵיכֶם כִּי בָחַר הַמֶּלֶךְ בִּשְׁנֵי רָעָב; הֵן אוֹצְרוֹתָיו מְלֵאִים בָּר ג) וּמָצְאוּ לוֹ וְלִבְנֵי בֵיתוֹ גַּם כִּי תִרְבֶּינָה שְׁנוֹת הָרָעָב פִּי שְׁנָיִם... וְכִי אֶבְחַר בִּמְנוּסַת ד) חֶרֶב וְאָמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: בּוֹטֵחַ הַמֶּלֶךְ בְּגִבּוֹרָיו הַשּׁוֹמְרִים רֹאשׁוֹ, — וַיִּבְחַר בַּדָּבָר הַזֶּה; וְעַל כֵּן אֵין טוֹב לִי בִּלְתִּי אִם בָּחֲרִי בְּמָוֶת אֲשֶׁר לֹא יָשִׂים פְּדוּת ה) בֵּין בְּנֵי הָאָדָם וְלֹא יָחֹן ו) מֶלֶךְ וָשָׂר וְזָקֵן וָנָעַר! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר יְיָ לָתֵת דֶּבֶר בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹשָׁה יָמִים, וַיָּבֹאוּ שִׁבְעַת יְמֵי הַשַּׁבָּת וּשְׁמוֹנַת יְמֵי הַמִּילָה וַחֲמֵשֶׁת חֻמְשֵׁי הַתּוֹרָה וּשְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת וַעֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְיָ וַיִּתְחַנְנוּ אֵלָיו לֵאמֹר: רַחֶם־נָא יְיָ אֶת יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְאַל תַּשְׁחִיתֵם! וַיֵּעָתֵר לָהֶם יְיָ וַיֹּאמַר: שָׁמַעְתִּי קוֹל תַּחֲנוּנֵיכֶם! הִנְנִי וְגָרַעְתִּי ז) מִמִּסְפַּר הַשָּׁעוֹת שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ וְהָיָה הַדֶּבֶר רַק שָׁעָה אֶחָת! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵחֵל הַנֶּגֶף בְּיִשְׂרָאֵל וַיֵּצֶר לְדָוִד מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: הִנֵּה אָנֹכִי חָטָאתִי וְאָנֹכִי הֶעֱוֵיתִי וְאֵלֶּה הַצֹּאן מֶה־חָטְאוּ? תְּהִי נָא יָדְךָ, יְיָ, בִּי וּבְבֵית אָבִי! וַיִּשָּׂא דָוִד אֶת עֵינָיו הַשָּׁמַיְמָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים גְּדוּדִים מִן הָאָרֶץ וְעַד הָרָקִיעַ.

וַיִּקְרַע דָּוִד בְּגָדָיו וַיּוֹסֶף לְהִתְפַּלֵּל בְּעַד הָעָם. וַיְיָ צִוָּה וַיִּשְׁלַח מַלְאַךְ הַמָּוֶת יָדוֹ אֶל אֲבִישַׁי בֶּן צְרוּיָה וְאֶל גָּד הַחֹזֶה וְאֶל אַרְבַּעַת בְּנֵי דָוִד וְהַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הָיוּ עִמּוֹ וַיְמוּתוּ. וְאַחַר מֵת מִן הָעָם מִדָּן וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ. וַיִּקַּח הַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית כָּעֵם אֶת חַרְבּוֹ וַיְקַנְּחָהּ ח) בִּמְעִיל דָּוִד, וַיְהִי בְּגָדוֹ מְאָדָּם ט) בְּדַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיַּרְא דָּוִד אֶת חֶרֶב הַמַּלְאָךְ וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וְלֹא סָרָה חֶרְדָּתוֹ מִמֶּנּוּ עַד יוֹם מוֹתוֹ.

רצה, בִּרְכַּת הֶדְיוֹט.

וַיֵּלֶךְ דָּוִד לְהָקִים מִזְבֵּחַ לַייָ בְּגֹרֶן י) אֲרַוְנָה הַיְבוּסִי כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יְיָ. וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה הִנֵּה הַבָּקָר לָעוֹלָה וְהַמֹּרִגִּים יא) וּכְלֵי הַבָּקָר לָעֵצִים, — יִקַּח־נָא הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו! וַיֹּאמֶר דָּוִד: לֹא, כִּי קָנוֹ אֶקְנֶה מֵאוֹתְךָ בִּמְחִיר וְלֹא אַעֲלֶה לַייָ אֱלֹהַי עֹלוֹת חִנָּם. וַיִּקַּח דָּוִד שֵׁשׁ מֵאוֹת שֶׁקֶל, חֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל לְשֵׁבֶט, וַיִּקֶן אֶת הַגֹּרֶן וְאֶת הַבָּקָר מֵאֵת אֲרַוְנָה. וַיְבָרֶךְ אֲרַוְנָה אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהֶיךָ יִרְצְךָ יב)! וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לַייָ וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים. וַיֵּעָתֵר יְיָ לָאָרֶץ וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל. אָז נִדְבְּרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: אַל תְּהִי בִּרְכַּת הֶדְיוֹט יג) קַלָּה בְעֵינֵינוּ! הֵן בֵּרַךְ אֲרַוְנָה הַיְבוּסִי אֶת הַמֶּלֶךְ וַתָּבֹא בִרְכָתוֹ, — וַיִּרְצֵנוּ יְיָ!

רצו, מִזְמוֹר תּוֹדָה

וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד. וַיִּשְׂמַח דָּוִד שִׂמְחָה

א) וְיָמוּת. ב) מַגֵּפַת הַמָּוֶת. ג) תְּבוּאָה. ד) לָנוּס מִפְּנֵי הָאוֹיֵב הָרֹדֵף וְחַרְבּוֹ בְּיָדוֹ. ה) הֶבְדֵּל.
ו) וְלֹא יִתְנַהֵג בְּחֵן וּבְחֶסֶד. ז) וְחִסַּרְתִּי. ח) אַבְּווִישְׁעֶן, Обтирать, ט) אָדֹם. י) מְקוֹם דִּישַׁת תְּבוּאָה.
יא) דרעשוואַלצע, Молотильный катокъ, יב) יְקַבֵּל בְּרָצוֹן תְּפִלָּתְךָ. יג) אִישׁ פָּשׁוּט.

וּשְׁמַעְתֶּם מַה יְדַבֵּרוּ, וְשַׁבְתֶּם עַד מְהֵרָה אֵלָי. וַיְמַהֲרוּ שְׁלֹשֶׁת עַבְדֵי שְׁלֹמֹה לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה וַיֵּצְאוּ בְעִקְּבוֹת כָּזְבִּי וּבֶן־אֵצֶר. וְהָעֶבֶד וַאֲדוֹנָיו בָּאוּ אֶל קֶבֶר אֵצֶר וַיַּעַמְדוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר כָּזְבִּי לִפְתֹּחַ אֶת קֶבֶר אֵצֶר, וַיֹּאמֶר בֶּן־אֵצֶר: אוֹי לְךָ, עֶבֶד מֵבִישׁ, הַמְעַט רִשְׁעָתְךָ אֶת אֲדוֹנֶיךָ וְהִרְגַּזְתָּ אֹתוֹ גַּם אַחֲרֵי מוֹתוֹ? וַיְחָרֵף כָּזְבִּי אֶת בֶּן־אֵצֶר וַיְקַלְלֵהוּ קְלָלָה נִמְרֶצֶת א). וְלֹא עָנָה עוֹד בֶּן־אֵצֶר אֶת כָּזְבִּי דָּבָר וַיֵּלֶךְ לָשׁוּב אֶל שְׁלֹמֹה. וְכָזְבִּי מִהֵר וַיִּפְתַּח אֶת קֶבֶר אֲדוֹנָיו וַיִּקַּח אַחַת מֵעַצְמוֹתָיו וַיְשַׁבְּרֶנָּה וַיְבִיאֶהָ אֶל שְׁלֹמֹה. וּשְׁלֹשֶׁת עַבְדֵי שְׁלֹמֹה שָׁבוּ גַּם הֵם וַיַּגִּידוּ לוֹ אֵת אֲשֶׁר רָאוּ וְאֵת אֲשֶׁר שָׁמֵעוּ. וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אֶל בֶּן־אֵצֶר: וְאַיֵּה הָעֶצֶם הַשְּׁבוּרָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי לְךָ לְהָבִיא? וַיַּעַן בֶּן־אֵצֶר וַיֹּאמַר: אִם יִתֶּן לִי אִישׁ מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב וְאָמַר לִי: הָקֵל אָבִיךָ בְּעֵינֶיךָ וּפָתַחְתָּ אֶת קִבְרוֹ וְשָׁבַרְתָּ עַצְמוֹתָיו, לֹא אֹבֶה וְלֹא אֶשְׁמַע לוֹ! וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לְכֹל הַנִּצָּבִים עָלָיו: אַתֶּם רְאִיתֶם מִי מִשְּׁנֵי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הֵקִים אֶת דְּבַר יְיָ אֲשֶׁר צִוָּנוּ לֵאמֹר: „כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ"! וַיֹּאמֶר לַכֹּל: טוֹב לִי, כִּי אֶהְיֶה עָנִי וַחֲסַר־לֶחֶם מִהְיוֹת עָשִׁיר וְהָקֵל אָבִי! יָקוּם נָא הַבֵּן הַמְכַבֵּד אָבִיו עַל נַחֲלָתוֹ וְהֻכָּה הָעֶבֶד כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ! וַיִּשְׁמְעוּ כָל הָאֲנָשִׁים אֶת דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה וַיִּתְמְהוּ ב) אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ: אָכֵן חָכָם שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד אֲדוֹנֵינוּ כְּחָכְמַת מַלְאַךְ אֱלֹהִים! וַיּוֹסֶף שְׁלֹמֹה לְדַבֵּר אֶל הָאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים לְשָׁרְתוֹ וַיֹּאמֶר לָהֶם: קִרְאוּ לָרֹפֵא וְהִקִּיז ג) דָּם לְבֶן־אֵצֶר וּלְעַבְדּוֹ. וַיָּבֹא הָרֹפֵא וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ שְׁלֹמֹה. וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לְכָזְבִּי: קַח אֶת עֶצֶם אֲדוֹנֶיךָ הַשְּׁבוּרָה וְטָבַלְתָּ אוֹתָהּ בְּדָמְךָ! וַיַּעַשׂ כָּזְבִּי כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ שְׁלֹמֹה. וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: הָרֵם אֶת הָעֶצֶם וּרְאוּ אוֹתָהּ כָּל הָעוֹמְדִים בְּבֵיתִי. וַיָּרֶם כָּזְבִּי אֶת הָעֶצֶם וַיַּרְא כָּל הָעָם וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ מְאֹד, כִּי לֹא דָבַק בָּהּ דַּם הָעֶבֶד וַתְּהִי לְבָנָה כְּבָרִאשׁוֹנָה! וְאַחַר צִוָּה שְׁלֹמֹה אֶת בֶּן־אֵצֶר לִטְבֹּל אֶת עֶצֶם אָבִיו בְּדָמוֹ. וַיַּעַשׂ בֶּן־אֵצֶר כִּדְבַר שְׁלֹמֹה וַתִּבְלַע הָעֶצֶם אֶת הַדָּם וַתַּאְדִּים. וַיִּרְאוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּקְרְאוּ פֶּה אֶחָד: זֶה בֶּן אֵצֶר —, עַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ הוּא! וַיִּירַשׁ בֶּן־אֵצֶר אֶת אָבִיו וַיִּקְרָא לְכָזְבִּי וַיֹּאמֶר לוֹ: אִם תִּשְׁמַע בְּקוֹלִי וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר אֲצַוְּךָ וְכִלַּחְתִּי לְךָ וְשִׁלַּחְתִּיךָ לְחָפְשִׁי! וַיֹּאמֶר כָּזְבִּי: מַה־תֹּאמַר לִי, אֲדוֹנִי, אֶעֱשֶׂה? וַיַּעַן בֶּן־אֵצֶר וַיֹּאמַר: לְכָה וּמָצָאתָ לִי אֶת אִמִּי וְאֶת אַחְיוֹתַי וַהֲשֵׁבוֹתָן אֵלָי! וַיְמַהֵר כָּזְבִּי וַיֵּלֶךְ לְבַקְּשָׁן וַיִּמְצָאֵן וַיְשִׁיבֵן אֶל בֶּן־אֵצֶר. וּבֶן אֵצֶר הֵקִים ד) אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר לְכָזְבִּי וַיַּעֲנֵק ה) לוֹ מִגָּרְנוֹ ו) וּמִיִּקְבוֹ ז) וַיְשַׁלְּחֵהוּ לַחָפְשִׁי וַיֵּלֶךְ לוֹ לָגוּר בְּעִיר אַחֶרֶת.

רצ״ט. שְׁבָאֵל בֶּן־גֵּרְשֹׁם.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, וַיֵּלֶךְ אִישׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ יוֹנָתָן בֶּן־גֵּרְשֹׁם אֶל שֵׁבֶט הַדָּנִי לָשֶׁבֶת בְּתוֹכָם. וַיַּרְא אֶת הַדָּנִים מִשְׁתַּחֲוִים לָאֱלִיל מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם וַיֹּאמֶר לָהֶם: הוֹאִילוּ וְשִׂימוּ אוֹתִי כֹהֵן לֶאֱלִילְכֶם. וַיִּיטְבוּ דְבָרָיו בְּעֵינֵי הָאֲנָשִׁים וַיְהִי יוֹנָתָן כֹּהֵן לָאֱלִיל. וְהָיָה כְּבוֹא אִישׁ אוֹ אִשָּׁה לָאֱלִיל וְאָמַר לָהֶם: בְּנֵי כַמָּה שָׁנִים אַתֶּם? וְעָנוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: בְּנֵי חֲמִשִּׁים אוֹ שִׁשִּׁים שָׁנָה אֲנָחְנוּ. וְאָמַר לָהֶם יוֹנָתָן: בֹּשׁוּ וְהִכָּלְמוּ כִּי בָאתֶם לְהִשְׁתַּחֲווֹת לֶאֱלִיל בֶּן שָׁנָה אוֹ שְׁנָתַיִם! וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא אֵלָיו אִישׁ רֵיק וּפֹחֵז ח) וַיֹּאמֶר לוֹ: אִם אֵין מוֹעִיל בָּאֱלִיל וַתִּבְזֵהוּ בְּעֵינֵי כָל הַבָּאִים לְהִשְׁתַּחֲווֹת אֵלָיו, מַדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב

א) עַזָּה וַחֲצוּפָה. ב) הִתְפַּלְּאוּ. ג) Пускать кровь. ד) קִיֵּם. ה) הִרְבָּה לָתֵת. ו) מִתְּבוּאָתוֹ אֲשֶׁר בַּגֹּרֶן. ז) מִיֵּינוֹ וּמִשַּׁמְנוֹ אֲשֶׁר בַּיֶּקֶב, Точило. ח) נִמְהַר לֵב.

יָמִין וּשְׂמֹאל! וַיִּקְרָא אֵצֶר לִבְנֵי בֵיתוֹ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּגְוַע וַיָּמֹת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָרְכוּ הַיָּמִים וּבֶן־אֵצֶר לֹא שָׁב עוֹד, וַיָּחֶל כָּזְבִּי לְמָרֵר אֶת חַיֵּי בְנֵי בֵית אֵצֶר וַיְעַנֵּם וַיַּרְעִיבֵם וַיָּצֶק לָהֶם; וַיָּקוּצוּ מִפָּנָיו וַיַּעַזְבוּ אֶת בֵּית אֵצֶר וַיֵּלְכוּ לָהֶם לָגוּר בַּאֲשֶׁר יִמְצָאוּ. וַתַּעֲבֹרְנָה שָׁנִים אֲחָדוֹת וַיָּשָׁב בֶּן־אֵצֶר מִדַּרְכּוֹ וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא לְבֵית אָבִיו. וַיִּרְאֵהוּ כָּזְבִּי וַיֹּאמֶר לוֹ: מַה־לְּךָ פֹה וּמִי לְךָ פֹה? וַיַּעַן בֶּן־אֵצֶר לֵאמֹר: מַדּוּעַ תִּתְנַכֵּר א) לִי, כָּזְבִּי עֶבֶד אָבִי? וַיִּקְצֹף כָּזְבִּי מְאֹד וַיֹּאמַר: הוֹי בֶּן־בְּלִיַּעַל! בְּרַח לְךָ מִזֶּה פֶּן תֵּצֵא כָאֵשׁ חֲמָתִי ב) וְצִוִּיתִי לַעֲבָדַי לְהַכּוֹתְךָ שׁוֹק עַל יָרֵךְ! וַיִּחַר לְבֶן־אֵצֶר מְאֹד וַיִּקְרָא: הַיְגֹרֵשׁ עֶבֶד נִקְלֶה אֶת אֲדוֹנָיו מִבֵּיתוֹ? הַאַתָּה תִירַשׁ אֶת אָבִי הַמֵּת וְתֹאמַר: שָׁלוֹם יִהְיֶה לִי; אֵין שׁוֹפְטִים בָּאָרֶץ?! וַיִּקַּח בֶּן אֵצֶר אֶת מַקְלוֹ וַיַּךְ אֶת כָּזְבִּי. וַיִּקְרָא כָזְבִּי לַעֲבָדָיו וַיְצַוֵּם לֵאמֹר: גָּרְשׁוּ אֶת הַמְשֻׁגָּע הַזֶּה מִבֵּיתִי! וַיָּקוּמוּ הָעֲבָדִים וַיּוֹצִיאוּ אֶת בֶּן־אֵצֶר וַיַּכֻּהוּ הַכֵּה וּפָצֹעַ. וַיָּבֹא בֶּן־אֵצֶר אֶל דָּוִד הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הַמֶּלֶךְ, לְעוֹלָם יִחְיֶה! וַיֹּאמֶר דָּוִד: מִי אַתָּה, בְּנִי, וּמַה חֶפְצְךָ בְּבֵיתִי? וַיְסַפֵּר בֶּן־אֵצֶר אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ כָּזְבִּי עֶבֶד אָבִיו. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרְאוּ לְכָזְבִּי וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מִי אָתָּה? וַיַּעַן כָּזְבִּי וַיֹּאמַר: בֶּן־אֵצֶר אָנֹכִי! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְבֶן אֵצֶר וּלְעַבְדּוֹ: קִרְאוּ לָעֵדִים אֲשֶׁר יָעִידוּ בֵינֵיכֶם וַהֲבֵאתֶם אוֹתָם אֵלָי. וַיֵּצֵא בֶן־אֵצֶר וְכָזְבִּי מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וַיָּבֹא כָזְבִּי אֶל עֲבָדָיו וְאֶל גָּרֵי בֵיתוֹ וַיָּשֶׂם דְּבָרָיו בְּפִיהֶם וַיְבִיאֵם אֶל הַמֶּלֶךְ. וַיִּשְׁאַל אוֹתָם הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: הַגִּידוּ לִי: הֲזֶה בֶּן־אֵצֶר? וַיַּעֲנֻהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: כֵּן דִּבַּרְתָּ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ; זֶה בֶּן־אֵצֶר יוֹרֵשׁ כַּסְפּוֹ וְנַחֲלָתוֹ! וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לַחְקֹר אֶת הָעֵדִים וַיֹּאמֶר לָהֶם: אֵיכָה תֵדְעוּ כִּי כֵן הַדָּבָר?

וַיַּעֲנֻהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: לֹא הָיָה לְאֵצֶר בִּלְתִּי אִם בֵּן אֶחָד. הוּא הָאִישׁ הָעוֹמֵד בָּזֶה לְפָנֶיךָ הַמֹּשֵׁל ג) בְּכָל אֲשֶׁר לְאָבִיו זֶה שָׁנִים רַבּוֹת מְאֹד. וַיְהִי הֵם מְדַבְּרִים וּבֶן אֵצֶר בָּא. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: וְאַיֵּה עֵדֶיךָ? וַיַּעַן בֶּן אֵצֶר אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לַמֶּלֶךְ: גֵּר הָיָה עַבְדְּךָ בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה שָׁנִים רַבּוֹת מְאֹד, וְעַתָּה כַּאֲשֶׁר שַׁבְתִּי וָאֵפֶן אֶל מַכָּרֵי אָבִי וָאֹמַר אֲלֵיהֶם: לְכוּ הָעִידוּ בֵינִי וּבֵין כָּזְבִּי עֶבֶד אָבִי! וַיַּעֲנוּנִי לֵאמֹר: נַעַר הָיִיתָ בְּעָזְבְךָ אֶת אֶרֶץ מוֹלַדְתְּךָ וְעַתָּה בָּאתָ בַיָּמִים ד), וְלֹא הִכַּרְנוּךָ עוֹד; וְאַף גַּם זֹאת בְּהַעִידֵנוּ בֵינְךָ וּבֵין כָּזְבִּי וְהֶעֱלִינוּ אֶת חֲמָתוֹ ה) עָלֵינוּ, כִּי קָשֶׁה ו) הָאִישׁ הַזֶּה מְאֹד. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְבֶן־אֵצֶר: לֹא אוּכַל הוֹעִיל ז) לְךָ עַד אִם הֲבִיאֲךָ אֵלַי עֵדִים כִּי אֱמֶת דְּבָרֶיךָ. וַיֵּצֵא כָזְבִּי וּבֶן־אֵצֶר מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר לִשְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִד וַיֹּאמֶר אֶל אָבִיו הַמֶּלֶךְ: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ, אָבִי, וּנְתַתָּנִי לָרִיב רִיב בֶּן־אֵצֶר! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: עֲשֵׂה, בְּנִי, כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ! וַיְצַו שְׁלֹמֹה וַיִּקְרְאוּ לוֹ אֶת בֶּן־אֵצֶר וְעַבְדּוֹ וַיֹּאמֶר לָהֶם: זֶה אֹמֵר אֲנִי בֶּן־אֵצֶר! בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט יְרִשְׁתִּיו, וְזֶה אֹמֵר: לֹא! כִּי עֶבֶד אֵצֶר אַתָּה וַאֲנִי בְנוֹ יְחִידוֹ אֲשֶׁר אָהֵב! עַל־כֵּן מַהֲרוּ לְכוּ אֶל קֶבֶר אֵצֶר וְהוֹצֵאתֶם אַחַת מֵעַצְמוֹתָיו וּשְׁבַרְתֶּם אוֹתָהּ וַהֲבֵאתֶם לִי, וְהִגִּידָה לִי עֶצֶם אֵצֶר הַשְּׁבוּרָה מִי הָעֶבֶד וּמִי אֲדוֹנָיו. וְאַךְ כִּלָּה שְׁלֹמֹה לְדַבֵּר, וַיּוֹצִיאוּ עַבְדֵי שְׁלֹמֹה אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב וַיָּאִיצוּ בָם לְמַהֵר לַעֲשׂוֹת דְּבַר שְׁלֹמֹה. וּבְטֶרֶם הִרְחִיקוּ מִבֵּית שְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר לִשְׁלֹשָׁה עֲבָדִים הָעוֹמְדִים לְפָנָיו: הִתְחַפְּשׂוּ וּלְבַשְׁתֶּם בְּגָדִים אֲחֵרִים וּצְאוּ בְּעִקְּבוֹת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים לִשְׁבֹּר עַצְמוֹת אֲבִיהֶם, וְהִתְבּוֹנַנְתֶּם אֶל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ וְהִקְשַׁבְתֶּם אָזְנֵיכֶם

א) תִּתְחַשֵּׁב כְּזָר. ב) אֶקְצֹף מְאֹד. ג) הָעוֹשֶׂה כִּרְצוֹנוֹ. ד) זָקַנְתָּ. ה) וְהִקְצַפְנֻהוּ. ו) אַכְזָר. ז) לְהוֹשִׁיעַ.

לֵאמֹר: צַו אֶת עֲבָדֶיךָ לִרְחֹץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וּלְסוּכוֹ א) בְּשֶׁמֶן, אֶפֶס כִּי הַזְהֵר תַּזְהִירֵם לְבִלְתִּי הֲזִיזָם ב) גַּם אֶחָד מֵאֲבָרָיו, כִּי שַׁבַּת הַיּוֹם לַיָי! וְהָיָה כִּי יְכַלּוּ עֲבָדֶיךָ לְסוּכוֹ וּלְרַחֲצוֹ וְאָמַרְתָּ לְהַסְתִּירוֹ מֵחַמַּת הַשֶּׁמֶשׁ, — וְצִוִּיתָ אֶת עֲבָדֶיךָ לָשִׂים עַל גּוּפַת אָבִיךָ כִּכַּר לֶחֶם אוֹ יֶלֶד וְנִשָּׂא אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִיטַב בְּעֵינֶיךָ. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּשְׁמַע קוֹל יִלְלַת ג) כְּלָבִים. וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: כַּלְבֵי בֵית אָבִי רְעֵבִים, וְהַנְּבֵלָה אֲשֶׁר הֵכִינוּ אֶתְמוֹל לֹא נִתְּחָה ד) לִנְתָחֶיהָ, וְאֵין לְהִתָּנָהּ כָּכָה לַכְּלָבִים! וַיֹּאמְרוּ הַסַּנְהֶדְרִין: מַהֵר אֶת עֲבָדֶיךָ וְנִתְּחוּ אֶת הַנְּבֵלָה וְהִשְׁלִיכוּ אֶת נְתָחֶיהָ לַכְּלָבִים, יֹאכְלוּ וְיִשְׂבָּעוּ... וְכִי הָרָעֵב בְּהֶמְתְּךָ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, — וְצִוִּיתָ לְחַתֵּךְ לָהּ דְּלָעִים ה) וְאָכְלָה לָשֹׂבַע! וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: אָבִי הָיָה מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל. וְכַאֲשֶׁר מֵת וָאֹמַר לְשֵׂאתוֹ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מִמָּקוֹם זֶה אֶל מָקוֹם אַחֵר וַיַּעֲנוּנִי הַסַּנְהֶדְרִין לֵאמֹר: אַל יִנָּשֵׂא מִמְּקוֹמוֹ עַד אִם שָׂמוּ עַל גּוּפָתוֹ כִּכַּר לֶחֶם אוֹ יֶלֶד; אוּלָם בְּשָׁמְעָם כִּי רְעֵבִים כַּלְבֵי בֵית אָבִי וַיֹּאמְרוּ לִי: עֲשֵׂה בְיוֹם הַשַּׁבָּת לְמַעֲנָם כְּכֹל אֲשֶׁר תּוּכַל וְהִשְׂבַּעְתָּם וְלֹא יִרְעֲבוּ עוֹד! הַיּוֹם הָרְאֵיתִי לָדַעַת: כִּי לְכֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן הָאַרְיֵה הַמֵּת!

שב. שָׁלֹשׁ טְעֻיּוֹת ו).

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יוֹאָב כִּי צִוָּה דָוִד לִפְנֵי מוֹתוֹ לְהָרְגוֹ, וַיָּנָס יוֹאָב אֶל אֹהֶל יְיָ וַיַּחֲזֵק בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ. וַיֻּגַּד הַדָּבָר לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא לִבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע וַיֹּאמֶר לוֹ: הֶחֱזִיק יוֹאָב בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: עַתָּה לֹא יוּכַל אִישׁ לְהָרְגֵנִי! אוּלָם שָׁגָה יוֹאָב הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי אָחַז בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא עָלָה עַל גַּגּוֹ, וַיִּשְׁכַּח כִּי לֹא כֹהֵן הוּא וַעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ בְּיָדוֹ וְלֹא שָׂם לֵב כִּי הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר הֶחֱזִיק בְּקַרְנוֹתָיו אֵינֶנּוּ מִזְבַּח בֵּית־עוֹלָמִים ז). וְעַתָּה לֵךְ אֶל יוֹאָב וּפְגַעְתָּ ח) בּוֹ! וַיֵּלֶךְ בְּנָיָהוּ אֶל יוֹאָב לְהָרְגוֹ. וַיֹּאמֶר יוֹאָב אֶל בְּנָיָהוּ: לֶךְ־נָא אֶל הַמֶּלֶךְ וְאָמַרְתָּ לוֹ: אַל תְּדִינֵנִי בִּשְׁנֵי דִינִים: אִם תַּהַרְגֵנִי, תָּחֹלְנָה הַקְּלָלוֹת אֲשֶׁר קִלְּלַנִי אָבִיךָ עַל רֹאשֶׁךָ; וְאִם לֹא תַחְפֹּץ בָּהֶן וְאָמַרְתָּ: תָּבֹאנָה הַקְּלָלוֹת הָהֵן עַל רֹאשׁ יוֹאָב, אַל תַּהַרְגֵנִי! וַיָּשֶׁב בְּנָיָהוּ אֶת הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר: כֹּה דִבֶּר יוֹאָב וְכֹה עָנָנִי! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: תָּבֹאנָה קִלְלוֹת אָבִי אֲשֶׁר קִלֵּל אֶת יוֹאָב עָלָיו! וְעַתָּה עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר וּפְגַע בּוֹ וּקְבַרְתּוֹ. וַיֵּלֶךְ בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע וַיִּקַּח אֶת יוֹאָב מֵעִם הַמִּזְבֵּחַ לְהִשָּׁפֵט. וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: מַדּוּעַ הָרַגְתָּ אֶת אַבְנֵר? וַיַּעַן יוֹאָב וַיֹּאמַר: גּוֹאֵל ט) דַּם עֲשָׂהאֵל אָחִי הָיִיתִי! וַיּוֹסֶף שְׁלֹמֹה לְדַבֵּר אֶל יוֹאָב וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ הָרַגְתָּ אֶת עֲמָשָׂא. וַיַּעַן יוֹאָב וַיֹּאמַר: צַוֵּה צִוָּה אָבִיךָ אֶת עֲמָשָׂא לְהַזְעִק י) אֶת יְהוּדָה בִּשְׁלֹשֶׁת יָמִים, וַיִּמְרֹד עֲמָשָׂא בְּמַלְכּוֹ וַיּוֹחֶר מִן הַמּוֹעֵד. וַיַּעַן שְׁלֹמֹה אֶת יוֹאָב וַיֹּאמַר: עֲמָשָׂא הוּחַר מִן הַמּוֹעֵד, יַעַן כִּי מָצָא אֶת בְּנֵי יְהוּדָה לוֹמְדִים תּוֹרַת יְיָ, וַיְחַכֶּה לָהֶם עַד כַּלּוֹתָם אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר לָמְדוּ, וְלֹא מָרַד בְּמַלְכּוֹ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא יָכֹל יוֹאָב לְהִצְטַדֵּק וַיַּעַשׂ לוֹ בְנָיָהוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִד.

שג. אַדְמַת רוֹמִי.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵת שִׁמְעִי בֶּן גֵּרָא מוֹרֵה שְׁלֹמֹה, וַיִּתְחַתֵּן שְׁלֹמֹה אֶת פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּקַּח אֶת בִּתּוֹ וַיְבִיאֶהָ אֶל עִיר דָּוִד.

א) לְמָשְׁחוֹ. ב) בעוועגען, Двинуть. ג) געהעיל, Вой. ד) נִגְזְרָה. ה) מִינֵי יְרָקוֹת. ו) שְׁגִיאוֹת. ז) בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. ח) וַהֲרַגְתָּהוּ. ט) נוֹקֵם. י) לֶאֱסֹף.

בְּזֶה וּמְכַהֵן לוֹ? וַיַּעַן יוֹנָתָן וַיֹּאמַר: אֲנִי אֲנִי וְאֶשָּׂכֵר בְּלֶחֶם! וְעַתָּה, לוּ בָאוּ הַדָּנִים וַיֹּאמְרוּ לִי: גַּם כִּי תְנַקֵּר עֵינֵי הָאֱלִיל, וְנָתַנּוּ לְךָ שְׂכָרֶךָ, כִּי עַתָּה נִקַּרְתִּי עֵינָיו וְאַשְׁחִית מַרְאֵהוּ! וַיִּשְׁמַע הַדָּבָר לְדָוִד וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא לוֹ. וַיָּבֹא יוֹנָתָן בֶּן־גֵּרְשֹׁם אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ: הַאַתָּה יוֹנָתָן בֶּן גֵּרְשֹׁם בֶּן מְנַשֶּׁה? וַיַּעַן וַיֹּאמַר: אֲנִי יוֹנָתָן בֶּן גֵּרְשֹׁם בֶּן מֹשֶׁה! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מִזֶּרַע מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אַתָּה! וַתִּשְׁכַּח כָּל אֵלֶּה וַתַּעֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה?! וַיַּעַן יוֹנָתָן וַיֹּאמַר: הַגֵּד הִגִּיד לִי בְּשֵׁם אֲבִי־אָבִי לֵאמֹר: הִתְמַכֵּר א) לַעֲבוֹדָה זָרָה וְאַל תְּהִי מָנוּן! ב) וַיַּעַן דָּוִד אֶת יוֹנָתָן וַיֹּאמַר: חָלִילָה מֵאֲבִי אָבִיךָ לְדַבֵּר כָּכָה! לֹא כֵן הַדָּבָר; הוּא אָמַר: הִתְמַכֵּר לַעֲבוֹדָה, הַזָּרָה מִמְּךָ אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אוֹתָהּ כָּל יָמֶיךָ, וְאַל תְּהִי מָנוּן! וַיְשִׂימֵהוּ דָוִד נָגִיד עַל אוֹצְרוֹתָיו וַיָּשָׁב יוֹנָתָן אֶל יְיָ בְּכָל לִבּוֹ. וַיֹּאמֶר דָּוִד: לֹא יוֹנָתָן יִקָּרֵא עוֹד שְׁמֶךָ, וְהָיָה שִׁמְךָ שְׁבוּאֵל, כִּי שַׁבְתָּ לָאֵל וַתַּעַבְדֵהוּ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים!

ש. מַלְאַךְ הַמָּוֶת בְּגַן דָּוִד.

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי דָוִד לָמוּת וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: הוֹדִיעֵנִי, יְיָ, אֶת אֲשֶׁר יִקְרֵנִי בְּאַחֲרִית יָמַי! וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: גְּזֵרָה ג) הִיא מִלְּפָנַי שֶׁאֵין מוֹדִיעִים קֵץ יְלוּד אִשָּׁה! וַיֹּאמֶר דָּוִד: הוֹאֶל־נָא, יְיָ, וְהוֹדִיעֵנִי מִדַּת ד) יָמָי! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: גַּם עַל הַדָּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי לִהְיוֹתוֹ נֶעְלָם מֵעֵינֵי כָּל חָי! וַיּוֹסֶף דָּוִד לְהִתְחַנֵּן אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אִם מָצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ, יְיָ, וְהִגַּדְתָּ לִי בְּאֵיזֶה יוֹם אָמוּת? וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: בְּשַׁבַּת תָּמוּת! וַיֹּאמֶר דָּוִד: אָמוּתָה נָא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן בְּשָׁבוּעַ! וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: הוֹעַדְתִּי ה) אֶת קְרֻבַת הַשַּׁבָּת הַהִיא לְרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת שְׁלֹמֹה בִּנְךָ וְלֹא תוּכַל לְמַלֵּךְ תַּחְתָּיו גַּם רֶגַע! וַיֹּאמֶר דָּוִד: אַל יִחַר בִּי אַפְּךָ, יְיָ, וַאֲדַבְּרָה אַךְ הַפָּעַם: יַקְדִּימֵנִי נָא הַמָּוֶת יוֹם אֶחָד לִפְנֵי הַשַּׁבָּת וּמַתִּי בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי בְּשָׁבוּעַ וְנִקְבַּרְתִּי בַּיּוֹם הַהוּא! וַיַּעַן יְיָ אֶת דָּוִד וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִּי מֵחַסֵּר יוֹם אֶחָד מִשְּׁנוֹת חַיֶּיךָ, כִּי טוֹבָה לִי תְּפִלָּה אַחַת שֶׁאַתָּה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל לְפָנַי מֵאֶלֶף עוֹלוֹת אֲשֶׁר יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה בִנְךָ לְפָנָי. וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמַעְלָה וַיִּלְמַד דָּוִד תּוֹרַת יְיָ מִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ כָּל הַיּוֹם וְלֹא מָשׁוּ ו) מִפִּיו דִּבְרֵי יְיָ גַּם רֶגַע. וַיָּבֹא הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ דָוִד וַיָּבֹא מַלְאַךְ הַמָּוֶת לָקַחַת נַפְשׁוֹ, וַיַּרְא אֶת דָּוִד יוֹשֵׁב וְהֹגֶה ז) בְּתוֹרַת יְיָ וַיֹּאמֶר לָגֶשֶׁת אֵלָיו וְלֹא יָכֹל; וַיַּעֲמֹד מַלְאַךְ הַמָּוֶת מֵרָחוֹק וַיַּשְׁגַּח אֵלָיו וַיֹּאמַר: לֹא אֶגְרַע ח) מִמֶּנּוּ עֵינַי עַד אִם רָאִיתִי אוֹתוֹ מַחֲשֶׁה ט) מִתּוֹרַת יְיָ וְלָקַחְתִּי נַפְשׁוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ שָׁעוֹת אֲחָדוֹת וְדָוִד לֹא חָדַל גַּם רֶגַע לִלְמוֹד תּוֹרָה, וַיִּתְחַכֵּם לוֹ מַלְאַךְ הַמָּוֶת: וַיָּבֹא הַגִּנָּה אֲשֶׁר לְדָוִד וַיַּעַל בְּעֵצָיו וַיְנִיעֵם וַיְנִידֵם וַיָּקָם שָׁאוֹן י) גָּדוֹל בַּגָּן. וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיֹּאמַר: אֵרְדָה הַגִּנָּה וְרָאִיתִי מַה־קּוֹל הָרַעַשׁ הַגָּדוֹל הַזֶּה. וַיְהִי בְּרִדְתּוֹ וַתִּשָּׁבֵר מַדְרֵגָה יא) אַחַת מִתַּחַת רַגְלָיו וַיֶּחְדַּל כִּמְעַט רֶגַע לִלְמוֹד, — וַיָּמֹת!

שא. צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים.

וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לַסַּנְהֶדְרִין וַיֵּאָסְפוּ כֻלָּם וַיֵּלְכוּ לְהֵרָאוֹת אֶת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. וַיִּרְאֵם הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לָהֶם: אָבִי הַמֵּת מֻטָּל יב) בַּחַמָּה יג), — מָה אֶעֱשֶׂה? וַיַּעֲנֵהוּ הַסַּנְהֶדְרִין

א) מֹכֵר עַצְמְךָ. ב) מְבַקֵּשׁ נִדְבוֹת כֶּסֶף: חַי עַל חֶשְׁבּוֹן זוּלָתוֹ, Попрошайка. ג) חֹק. ד) בַּמָּה שָׁנִים אֶחְיֶה. ה) בעשטיממען, Определять. ו) סָרוּ. ז) עָסוּק. ח) אָסִיר. ט) מַחֲרִישׁ. י) רַעַשׁ, Шумъ. יא) שטופע, Степень. יב) שׁוֹכֵב. יג) נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ.

לֹא יִהְיֶה! וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הֲלֹא לְבַעֲבוּר דַּעַת מִי מִשְּׁתֵּיהֶן תַּחְמֹל עַל הַיֶּלֶד צִוִּיתִי לִגְזֹר אֶת הַיֶּלֶד לִשְׁנָיִם, וְעַתָּה כִּי אַחַת רִחֲמָה אֶת בְּנָהּ כְּרַחֵם אֵם עַל בָּנִים וְהַשֵּׁנִית אֲשֶׁר לֹא בְנָהּ הוּא אָמְרָה: גַּם לִי גַּם לָךְ לֹא יִהְיֶה, — נוֹדַע לִי מִי מִשְּׁתֵּיהֶן אֵם הַיֶּלֶד הַזֶּה, — תְּנֻהוּ לָהּ! וַיָּשֶׂם הָעָם אֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ עַל לֵב וַיִּשְׁתָּאוּ לָהֶם וַיֹּאמְרוּ: אַשְׁרֵיךְ, אֶרֶץ, שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִים א)!

שו. חָכְמָה וּתְבוּנָה וּמֶמְשָׁלָה.

וַיַּמְלֵךְ יְיָ אֶת שְׁלֹמֹה עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל גּוֹיִם רַבִּים, — מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קְצֵה הָעוֹלָם, וַיִּתֵּן לוֹ חָכְמָה וּתְבוּנָה הַרְבֵּה מְאֹד וַיֶּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם. וַיּוֹדִיעֵהוּ יְיָ רָזֵי ב) עוֹלָם וַיְגַל אֶת עֵינָיו וַיַּרְאֵהוּ נִפְלָאוֹת רַבּוֹת עַד אֵין חֵקֶר. וַיֵּדַע תַּעֲלֻמוֹת לֵב בְּנֵי הָאָדָם וְכִתְרֵי כָל חָי. גַּם אֶת הָאֵימִים ג) וְאֶת הָרְפָאִים ד), גַּם אֶת הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת אֲשֶׁר בִּשְׁאוֹל מִתַּחַת שָׂם יְיָ לוֹ לַעֲבָדִים, וַיִּתֵּן בְּיָדוֹ אֶת חַיַּת הַשָּׂדֶה וְרֶמֶשׂ הָאֲדָמָה וּדְגֵי הַיָּם. וַיֵּלֶךְ שָׁמְעוֹ בְּכָל הָאָרֶץ, וַיִּתְקַבְּצוּ עַמֵּי הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ לִשְׁאֹל לוֹ לְשָׁלוֹם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ, וְהֵבִיאוּ לוֹ שָׂרֵי הָאֲרָצוֹת אֶת בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְהִתְחַנְנוּ אֵלָיו לֵאמֹר: הַגְדֶּל־נָא חַסְדְּךָ עִמָּנוּ וְלַקַחְתָּ אֶת בָּנֵינוּ וּבְנוֹתֵינוּ וְהָיוּ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת בְּבֵיתֶךָ! וְאַךְ יִפְתַּח שְׁלֹמֹה פִּיו לְדַבֵּר דִּבְרֵי חָכְמָתוֹ — וְכָרְעוּ כָל הַנִּצָּבִים עָלָיו וְהִשְׁתַּחֲווּ אֵלָיו וְאָמְרוּ: יְחִי הַמֶּלֶךְ יְדִידְיָהּ ה) לְעוֹלָם! וַיַּעַזְבוּ מַלְכֵי הָאָרֶץ וְשָׂרֵיהֶם אֶת אַרְמְנוֹת תִּפְאַרְתָּם וְאֶת עָרֵי מַמְלַכְתָּם וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלַיְמָה, לִרְאוֹת אֶת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּיָפְיוֹ וְלִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי חָכְמָתוֹ אֲשֶׁר עָרְבוּ ו) לָהֶם מְאֹד מְאֹד! וְהָיָה כִּרְאוֹת שְׁלֹמֹה אֶת הַמְּלָכִים הָרַבִּים וַאֲחֻזַּת מֵרֵעֵיהֶם הַבָּאִים מִקַּצְוֵי אֶרֶץ לָשִׂים לוֹ כָּבוֹד וְעָמַד לְהוֹדוֹת לַיְיָ וּלְרוֹמְמוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ וּלְהַלְלוֹ. וּבָאוּ הַמְנַגְּנִים וְנִגְּנוּ בְּיָדָם וְחִצְּרוּ בַּחֲצוֹצְרוֹת וְחִלְּלוּ בַּחֲלִילִים, וְנֶאֶסְפוּ הַצִּפֳּרִים לָתֵת זְמִרוֹתֵיהֶן וְרִנְּנוּ הַיְּעָרִים — וְנִשְׁמְעָה זִמְרָה וְרִנָּה נִפְלָאָה וּנְעִימָה מְאֹד. וַיַּרְא שְׁלֹמֹה כִּי הָעָם הַבָּא יְרוּשָׁלַיְמָה הוֹלֵךְ וָרָב יוֹם יוֹם, וַיָּשֶׂם מַס עַל הַיַּמִּים וְעַל עוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַל חַיּוֹת הָאָרֶץ. וַיַּעֲלוּ דְגֵי הַיָּם יוֹם יוֹם וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּית הַמִּטְבָּחַיִם אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ, וַתְּעוֹפֶפְנָה אַחֲרֵיהֶם הַצִּפֳּרִים. וַתֵּלַכְנָה חַיּוֹת הָאָרֶץ וַיְמַלְאוּ אֶת הַבַּיִת אֲשֶׁר שָׁם יְבֻשְּׁלוּם וְיִצְלוּם פֶּה לָפֶה. וְאָכַל כָּל הָעָם הָרַב הַזֶּה לְשָׂבְעָה וּבֵרְכוּ אֶת מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים ז), — וְיָצָא הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מִחוּץ לָעִיר לִרְאוֹת בַּגַּנִּים וּבַפַּרְדֵּסִים ח) וְלָנוּם עַל יֶרֶק דֶּשֶׁא. וּבָאוּ אַיְלוֹת ט) הַשָּׂדֶה וּצְבָאִים וְרָצוּ לְפָנָיו, וְקָרְבוּ אֵלָיו אֲרָיוֹת וּנְמֵרִים וְהָיוּ נֹשְׂאֵי כֵלָיו, וְעָפוּ צִפֳּרִים וּנְשָׁרִים, גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, וְעָמְדוּ מִמַּעַל לְרֹאשׁוֹ וְהֵגֵנּוּ י) עָלָיו בְּכַנְפֵיהֶם וְהִסְתִּירֻהוּ מֵחַמַּת הַשֶּׁמֶשׁ, וְנִפְנְפוּ יא) בְּאֶבְרוֹתֵיהֶם יב) וְהֵפִיגוּ יג) אֶת חֹם הַיּוֹם הַבֹּעֵר כַּתַּנּוּר וְהֵשִׁיבוּ יד) נַפְשׁוֹ.

שז. עַל הָאֶרֶז וְעַל הָאֵזוֹב טו), עַל הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף עַל הָרֶמֶשׂ וְהַדָּגִים.

וּבְשֶׁבֶת שְׁלֹמֹה עִם הַסַּנְהֶדְרִין וְהֵבִיאוּ אֵלָיו אֶת כָּל דָּבָר הַקָּשֶׁה מֵהֶם. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁאָלֻהוּ הַסַּנְהֶדְרִין לֵאמֹר: מַדּוּעַ לֹא יִטַּהֵר הַמְּצוֹרָע בִּלְתִּי אִם בְּקַחְתּוֹ עֵץ מֵהָאֶרֶז הַגָּבֹהַּ בָּעֵצִים, וְאֵזוֹב הַשָּׁפָל בַּצְּמָחִים? וַיַּעַן שְׁלֹמֹה וַיֹּאמַר: יַעַן גָּבַהּ הָאִישׁ וַיַּכֵּהוּ יְיָ בְּצָרַעַת, וַיִּכָּנַע מִפְּנֵי יְיָ וַיִּשְׁפַּל,

---

א) בֶּן שָׂרִים. ב) סוֹדוֹת. ג) שֵׁדִים וְרוּחוֹת. ד) מֵתִים. ה) אָהוּב. ו) הָיוּ מְתוּקִים. ז) אֶת יְיָ. ח) גַּן תַּעֲנוּגִים, Паркъ. ט) הירשקוּה, Лань. י) וְהָיוּ לְמַחְסֶה. יא) פאכן, Махать. יב) בְּכַנְפֵיהֶם. יג) וְהִקְטִינוּ. יד) וְהֵבִיאוּ עֹנֶג לְנַפְשׁוֹ. טו) הָאֵזוֹב (Мохъ) הוּא הַקָּטֹן בַּצְּמָחִים.

וַיֵּרֶד גַּבְרִיאֵל מַלְאַךְ יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם אַרְצָה וַיָּשֶׂם קָנֶה א) בַּיָּם, וַיִּבָּקְעוּ הַמַּיִם וַיֶּחֱמָרוּ ב) וְרַגְבֵי ג) עָפָר עָלוּ מִקַּרְקַע הַיָּם וַיִּדָּבְקוּ אֶל הַקָּנֶה וַיִּהְיוּ לְכִכַּר ד) רַחֲבַת יָדַיִם, הוּא הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אִוּוּ ה) לָהֶם הָרוֹמָאִים לְהֵאָחֵז בּוֹ.

שד. הַדָּבָר אֲשֶׁר כָּל יָקָר כְּאַיִן נֶגְדּוֹ.

וַיֵּרָא יְיָ בְּגִבְעוֹן אֶל שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ: שְׁאַל מָה אֶתֶּן־לָךְ? וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה בְּלִבּוֹ: הַאֶשְׁאַל כֶּסֶף וְזָהָב, אִם אֶשְׁאַל נֶפֶשׁ אוֹיְבַי וְהָיִיתִי עָשִׁיר וְכֹבֵשׁ אֲרָצוֹת רַבּוֹת? הֵן לוּ אֶשְׁאַל מִיָּי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְנָתַן לִי, — וְדָמִיתִי לְיֶתֶר מַלְכֵי הָאָרֶץ, אֲשֶׁר לָהֶם כֶּסֶף וְזָהָב הַרְבֵּה מְאֹד וַעֲמִים רַבִּים מְבִיאִים לָהֶם מַס! אוּלָם אֶשְׁאַל דָּבָר אֲשֶׁר כֶּסֶף וְזָהָב וְכָל סְגֻלּוֹת מְלָכִים כְּאַיִן נֶגְדּוֹ! וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אֶל יְיָ: תְּנָה לִי חָכְמָה וּמַדָּע לְהָבִין בֵּין טוֹב לְרָע וְיָכֹלְתִּי לִשְׁפֹּט אֶת עַמְּךָ הַכָּבֵד הַזֶּה. וַיֹּאמֶר יְיָ: מַדּוּעַ אָמַרְתָּ כִּי כָבֵד עַמִּי וְקָשֶׁה לְשָׁפְטוֹ? וַיַּעַן שְׁלֹמֹה אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: הֵן בֶּן עַמְרָם אֲשֶׁר הוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וַיַּעֲבִירֵם אֶת הַיָּם בֶּחָרָבָה וַיּוֹרֶד לָהֶם הַמָּן וַיָּגֶז לָהֶם הַשְּׂלָו וַיַּעַל לָהֶם בְּאֵר מַיִם אָמַר: אֵיכָה אֶשָּׂא לְבַדִּי טָרַח הָעָם הַזֶּה מַשָּׂאוֹ וְרִיבוֹ? וְאַף כִּי אָנֹכִי הַנַּעַר הַקָּטֹן שֶׁאֵינֶנִּי יוֹדֵעַ צֵאת וָבֹא? וְעַל כֵּן שֹׁאֵל אָנֹכִי מֵעִמְּךָ, יְיָ, לִפְתֹּחַ לִי שְׁעָרֶיךָ, שַׁעֲרֵי הַבִּינָה, וְנָתַתָּ לִי רֹחַב לֵב וְחָכְמָה וּמַדָּע לְבַעֲבוּר אֶרְאֶה לְלִבּוֹת בְּנֵי הָאָדָם וְיָדַעְתִּי מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם; וְהָיָה כִּי יוּבָא אֵלַי אִישׁ עָשׁוּק ו) בְּדַם רֵעֵהוּ וְעֵדִים אַיִן אֲשֶׁר רָאוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה — וּשְׁפַטְתִּיו גַּם בְּלִי עֵדִים! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר! וַיּוֹסֶף שְׁלֹמֹה לְדַבֵּר אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: שׁוֹפֵט עוֹבֵד אֱלִילִים בְּשִׁבְתּוֹ עַל כִּסֵּא־דִין לֹא יְבַקֵּשׁ וְלֹא יִדְרֹשׁ וְלֹא יַחְקֹר הֵיטֵב וְצִוָּה לַהֲרֹג וְלִשְׂרֹף וְלַחֲנֹק וְלִסְקֹל כְּכֹל הָעֹלֶה עַל רוּחוֹ וּדְמֵי הַנִּשְׁפָּטִים לֹא יְבֻקְשׁוּ מִיָּדוֹ; אוּלָם כִּי יְעַוֵּת ז) שׁוֹפֵט עִבְרִי מִשְׁפָּט, וְנָתַתָּ נֶפֶשׁ תַּחַת כֶּסֶף וְקָבַעְתָּ ח) אֶת כָּל הַקֹּבֵעַ דַּל נָפֶשׁ! וַיַּרְא יְיָ כִּי לֹא שָׁאַל שְׁלֹמֹה אֶת הַחָכְמָה לְבַעֲבוּר עֲשׂוֹת מִלְחָמָה בְּתַחְבּוּלוֹת וְלָרֶשֶׁת אֲרָצוֹת לֹא לוֹ וַיִּשְׁאַל לֵב מֵבִין לִשְׁפֹּט אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֶדֶק, וַיִּיטַב בְּעֵינָיו וַיֹּאמַר: הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ לֵב חָכָם וְנָבוֹן, אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ לֹא הָיָה לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא יָקוּם כָּמוֹךָ; וְגַם אֲשֶׁר לֹא שָׁאַלְתָּ נָתַתִּי לָךְ: גַּם עֹשֶׁר גַּם כָּבוֹד אֲשֶׁר לֹא הָיָה כָמוֹךָ אִישׁ בַּמְּלָכִים כָּל יָמֶיךָ!

שה. מֶלֶךְ־נַעַר וּמֶלֶךְ בֶּן־חוֹרִין.

וַתְּבֹאנָה שְׁתֵּי נָשִׁים וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי שְׁלֹמֹה. וַתֹּאמֶר הָאַחַת: אֲנִי וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת יֹשְׁבוֹת בְּבַיִת אֶחָד וָאֵלֵד עִמָּהּ בַּבָּיִת. וַתִּשְׁכַּב הָאִשָּׁה הַזֹּאת עַל בְּנָהּ וַיָּמָת, וַתִּקַּח בַּלַּיְלָה אֶת־בְּנִי מֵאֶצְלִי וַאֲנִי יְשֵׁנָה וַתַּשְׁכִּיבֵהוּ בְּחֵיקָהּ וְאֶת בְּנָהּ הַמֵּת הִשְׁכִּיבָה בְחֵיקִי, וָאָקֻם בַּבֹּקֶר וָאֶתְבּוֹנֵן וְהִנֵּה לֹא הָיָה בְּנִי אֲשֶׁר יָלָדְתִּי! וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאַחֶרֶת: לֹא כִּי בְּנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הֶחָי! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: קְחוּ לִי חָרֶב וּגְזַרְתֶּם ט) אֶת הַיֶּלֶד הַחַי לִשְׁנָיִם, וּתְנוּ אֶת הַחֲצִי לְאַחַת וְאֶת הַחֲצִי לְאֶחָת! וַיִּשְׁמַע כָּל הָעָם הַנִּצָּבִים עַל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הַמְעַט כִּי מֵת הָאֶחָד וַיְצַו לְהָמִית גַּם אֶת הַשֵּׁנִי? אוֹי לְאַרְצֵנוּ שֶׁמַּלְכָּהּ נָעַר! וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה, אֲשֶׁר בְּנָהּ הַחַי, אֶל הַמֶּלֶךְ: יָחוּס נָא הַמֶּלֶךְ עַל הַיֶּלֶד הַקָּטָן! תְּנוּ לָהּ אֶת הַיָּלוּד הַחַי, וְהָמֵת אַל תְּמִיתֻהוּ! וְזֹאת אֹמֶרֶת: גַּם לִי גַּם לָךְ

א) שִׁילְפְרָאהְר, Тростникъ. ב) טריבע ווערדן, Мутнѣть. ג) קלוּמפּפען, Глыбы. ד) חֶלְקַת אֲדָמָה. ה) הִתְאַוּוּ. ו) נֶאֱשַׁם. ז) יְעַקֵּל. ח) וְהִכְרַעְתָּ. ט) וּכְרַתֶּם.

הַמֶּלֶךְ: אִם תִּשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְהִגַּדְתֶּם לִי אֶת מְקוֹם הַשָּׁמִיר, בְּשָׁלוֹם אֲשַׁלַּחֲכֶם מִזֶּה, וְאִם תְּמָאֲנוּ וְהִקְשִׁיתֶם לִי, דָּבָר יֵצֵא מִפִּי וְנִשְׁמַדְתֶּם וְנִכְרַתֶּם לְעוֹלָם! וַתֶּחֱרַד כָּל הַמַּחֲנֶה הַטְּמֵאָה הַהִיא וַיַּעֲנוּ אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: חֵי נַפְשְׁךָ, אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ, אִם יָדָעְנוּ! אוּלָם יְצַוֶּה נָא הַמֶּלֶךְ אֶת אַשְׁמְדַאי, אֲשֶׁר הָיָה לְפָנִים מֶלֶךְ עָלֵינוּ, וּבָא וְהִתְיַצֵּב לְפָנֶיךָ וְשָׁאַלְתָּ אוֹתוֹ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְהִגִּיד לָךְ, כִּי הוּא יוֹדֵעַ אוֹצְרוֹת חֹשֶׁךְ, וּמַטְמֻנֵי מִסְתָּרִים נִגְלִים לוֹ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַגִּידוּ לִי אִם יְדַעְתֶּם אַיֵּה מְקוֹמוֹ. וַיַּעֲנוּ הָרוּחוֹת וַיֹּאמְרוּ: בְּאֵר כָּרָה לוֹ בְּמוֹרַד „הַרְרֵי חֹשֶׁךְ" וַיָּשֶׂם אֶבֶן עַל פִּיהָ וַיַּחְתְּמָהּ בְּטַבַּעְתּוֹ. וּמִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ יַעֲלֶה הַשָּׁמַיְמָה לִשְׁמֹעַ דְּבַר יְיָ וְיָרַד אַרְצָה וּבָא אֶל הַחֲכָמִים יוֹדְעֵי תוֹרַת יְיָ וְהִטָּה אָזְנוֹ לְדִבְרֵיהֶם, וְשָׁב אֶל בְּאֵרוֹ וְהִתְבּוֹנֵן אֶל חוֹתַמְתּוֹ וְהָיָה כִּרְאוֹתוֹ כִּי כָל מִגְרַעַת וְכָל פְּחֶתֶת א) אֵין בָּהּ, — וְגָלַל אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְשָׁתָה מִן הַמַּיִם אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ וְהֵשִׁיב אֶת הָאֶבֶן לִמְקוֹמָהּ וְחָתַם אוֹתָהּ בְּטַבַּעְתּוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְהָלַךְ לוֹ.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ כַּבְלֵי ב) בַרְזֶל אֲשֶׁר שֵׁם אֱלֹהִים מְפֻתָּח ג) עֲלֵיהֶם, וְטַבַּעַת זָהָב אֲשֶׁר שֵׁם אֱלֹהִים מְפֻתָּח עָלֶיהָ וְגִזֵּי ד) צֶמֶר וְנֹאדוֹת יַיִן, וַיִּתֵּן בְּיַד בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וַיֹּאמֶר לוֹ: אֶת אֵלֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ וְעָלִיתָ אֶל הַרְרֵי חֹשֶׁךְ, מְקוֹם אֲשֶׁר אַשְׁמְדַאי יוֹשֵׁב שָׁם וַהֲבֵאתוֹ אֵלַי אָסוּר בָּאזִקִּים ה). וַיַּעַשׂ בְּנָיָהוּ כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ, וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְנָסֹעַ הָלוֹךְ וְהַרְחֵק מִירוּשָׁלַיִם עַד בֹּאוֹ אֶל הַרְרֵי הַחֹשֶׁךְ. וַיַּחְפֹּר בְּנָיָהוּ גּוּמָּץ ו) מִתַּחַת לַקַּרְקַע ז) בְּאֵר אַשְׁמְדַאי, וַיִּקֹּב חֹר ח) בַּקַּרְקַע וַיֵּרְדוּ הַמַּיִם מִן הַבְּאֵר אֶל הַגּוּמָּץ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוּרְקוּ הַמַּיִם מִבְּאֵר אַשְׁמְדַאי, וַיִּקַּח בְּנָיָהוּ אֶת גִּזֵּי הַצֶּמֶר, אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הַמֶּלֶךְ, וַיִּסְתֹּם אֶת הַחֹר אֲשֶׁר בְּקַרְקַע הַבְּאֵר הָרֵיקָה. וַיַּחְפֹּר גּוּמָּץ אַחֵר מִמַּעַל לִבְאֵר אַשְׁמְדַאי, וַיִּקֹּב בּוֹ חֹר, וַיְפַתַּח אֶת הַנֹּאדוֹת וַיִּצֹק בּוֹ אֶת הַיַּיִן וַתִּמָּלֵא בְּאֵר אַשְׁמְדַאי יָיִן. וַיְמַהֵר בְּנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וַיִּסְתֹּם גַּם אֶת הַחֹר הַשֵּׁנִי בְּגִזֵּי הַצֶּמֶר וַיְמַלֵּא אֶת שְׁנֵי הַגּוּמָּצִים אֲשֶׁר חָפַר עָפָר; וְלֹא נוֹדַע כִּי נַעֲשָׂה בַּמָּקוֹם הַהוּא דָבָר.

שי. בְּכַבְלֵי בַרְזֶל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה בֶּן־יְהוֹיָדָע אֶת מַעֲשֵׂהוּ וַיַּעַל בָּעֵץ וַיֵּחָבֵא. וְהִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה בָּאָה מֵעֵבֶר הַמִּדְבָּר וַיְהִי רַעַשׁ גָּדוֹל — וַיֵּדַע בֶּן יְהוֹיָדָע כִּי אַשְׁמְדַאי בָּא, וַיָּשֶׂם פָּנָיו אֶל הַבְּאֵר וַיַּשְׁגַּח ט) אֵלֶיהָ. וַיַּרְא וְהִנֵּה אַשְׁמְדַאי הִקְרִיב אֶל בְּאֵרוֹ וַיִּתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֶל הַחוֹתֶמֶת. וְאַחַר גָּלַל אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּיהָ לִשְׁתּוֹת מַיִם כִּי הָיָה צָמֵא מְאֹד, וְהִנֵּה יַיִן תַּחַת מָיִם. וַיִּרְגַּז אַשְׁמְדַאי מְאֹד וַיֹּאמַר: „לֵץ הַיַּיִן י), הוֹמֶה שֵׁכָר יא), וְכָל שֹׁגֶה־בּוֹ יב) לֹא יֶחְכָּם" כָּתַב אִישׁ רִיבִי, אֲשֶׁר הֱסִירַנִי מִמֶּלֶךְ וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּי; וּדְבַר אֱמֶת וּמוּסַר הַשֵּׂכֶל אֶקַּח גַּם מִפִּי אוֹיְבִי, — לֹא אֶשְׁתֶּה! וּצְמָאתוֹ הוֹלֶכֶת הָלֹךְ וְגָדֵל וַתְּצִיקֵהוּ עַד מְאֹד, וַתִּדְבַּק לְשׁוֹנוֹ אֶל חִכּוֹ וַיֵּחַר יג) גְּרוֹנוֹ וַתֶּחְשַׁכְנָה עֵינָיו. וְלֹא יָכֹל עוֹד אַשְׁמְדַאי לִמְשֹׁל בְּרוּחוֹ יד) וַיֵּשְׁתְּ וַיִּשְׁכַּר וַיֵּרָדַם. וַיֵּרֶד בֶּן־יְהוֹיָדָע אֵלָיו כְּלָט וַיָּשֶׂם עָלָיו אֶת כַּבְלֵי הַבַּרְזֶל וַיֹּאחֶז בִּקְצֵיהֶם וַיֵּשֶׁב מִנֶּגֶד. וַיִּקַץ אַשְׁמְדַאי מִשְּׁנָתוֹ וַיַּרְא כִּי אָסוּר הוּא, וַיִּקְצֹף קֶצֶף גָּדוֹל וַיֹּאמֶר לְנַתֵּק אֶת הַכְּבָלִים. וַיִּגְעַר בּוֹ בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וַיֹּאמַר: הַאֶת הָאֱלֹהִים אֵינְךָ יָרֵא וַתֹּאמַר לְשַׁבֵּר אֶת הַכְּבָלִים אֲשֶׁר שֵׁם קָדְשׁוֹ חָרוּת

א) חִסָּרוֹן וּמוּם. ב) שַׁלְשְׁלָאוֹת, Цѣпи. ג) חָרוּת. ד) וַחֲתִיכוֹת. ה) בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת. ו) חֲפִירָה, בּוֹר קָטֹן. ז) בָּארדען, Дно. ח) עָשָׂה נֶקֶב. ט) הִבִּיט. י) הַיַּיִן מְהַפֵּךְ אֶת שֹׁתֵהוּ לְלֵץ. יא) הַשְּׁתִיָּה שֵׁכָר מַשְׁמִיעַ קוֹלוֹת מְשֻׁנִּים. יב) רֹדֵף אַחֲרֵי מַשְׁקָאוֹת. יג) יָבֵשׁ. יד) לְהִתְאַפֵּק.

וַיֵּרָפֵא־לוֹ. וַיּוֹסִיפוּ הַחֲכָמִים לְדַבֵּר אֶל שְׁלֹמֹה וַיֹּאמְרוּ: מַדּוּעַ נִתֶּרֶת א) בְּהֵמָה בִּשְׁנֵי סִמָּנִים ב) וְעוֹף בְּסִמָּן אֶחָד? וַיַּעַן שְׁלֹמֹה וַיֹּאמַר: הַבְּהֵמָה נִבְרְאָה מִן הַיַּבָּשָׁה וְהָעוֹף נִבְרָא גַּם מֵאֲדָמָה גַּם מִמָּיִם. וַיֹּאמְרוּ הַסַּנְהֶדְרִין: יוֹאֶל־נָא הַמֶּלֶךְ וְאָמַר לָנוּ: מַדּוּעַ צִוָּה יְיָ עָלֵינוּ לְבִלְתִּי צוּד שְׁמוֹנַת הַשְּׁרָצִים הַנִּזְכָּרִים בַּתּוֹרָה וּלְבִלְתִּי חַבְּלָם, וְאֶת יֶתֶר הַשְּׁרָצִים נָתַן בְּיָדֵינוּ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כַּטּוֹב בְּעֵינֵינוּ? וַיַּעֲנֵם שְׁלֹמֹה וַיֹּאמַר: יַעַן כִּי שְׁמוֹנַת הַשְּׁרָצִים הָהֵם נִבְדָּלִים מִיֶּתֶר הַשְּׁרָצִים בָּעוֹר אֲשֶׁר לָהֶם! וַיֹּאמְרוּ הַסַּנְהֶדְרִין: הִנֵּה הוֹאֵל הַמֶּלֶךְ לַעֲנוֹת אוֹתָנוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר שְׁאַלְנֻהוּ, וְעַתָּה עוֹד שְׁאֵלָה אַחַת נִשְׁאָלֵהוּ וְאַחַר נֶחְדָּל! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: שַׁאֲלוּנִי כְּכֹל אֲשֶׁר יִיטַב בְּעֵינֵיכֶם! וַיֹּאמְרוּ הַסַּנְהֶדְרִין אֶל הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: מַדּוּעַ צִוָּה יְיָ לִשְׁחֹט אֶת הַבְּהֵמָה וְהַחַיָּה וְהָעוֹף, וְלֹא צִוָּה לַעֲשׂוֹת כָּכָה גַּם לְדָגִים? וַיַּעֲנֵם שְׁלֹמֹה לֵאמֹר: זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ וְהַעֲלִיתֶם עַל לֵב דְּבָרָיו אֲשֶׁר אָמַר אֶל יְיָ: הֲצֹאן וּבָקָר יִשָּׁחֵט לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם!

שח. מֵתִים וְתַכְרִיכֵיהֶם ג).

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת בֵּית יְיָ וַיִּשְׁלַח אֶל פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לֵאמֹר: הוֹאֶל־נָא שְׁלָחָה לִי אֲנָשֶׁיךָ חַכְמֵי הַחֲרָשִׁים הַיּוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת בְּכָל מְלָאכָה וְנָקַבְתָּ ד) עָלַי שְׂכָרָם וְאֶתְּנָה! וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא לְחַרְטֻמָּיו וְלִמְכַשְּׁפָיו וּלְכָל הַחֹזִים ה) בַּכּוֹכָבִים וַיֹּאמֶר לָהֶם: בַּחֲרוּ לִי בְּלָטֵיכֶם ו) אֲנָשִׁים אֲשֶׁר יָמוּתוּ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת וַהֲבִיאוּם אֵלָי! וַיַּעֲשׂוּ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר לָהֶם פַּרְעֹה מַלְכָּם. וַיִּקַּח פַּרְעֹה אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים לָמוּת וַיְשַׁלְּחֵם אֶל שְׁלֹמֹה לֵאמֹר: אֵלֶּה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בִּקַּשְׁתָּ מִמֶּנִּי, קָחֵם וְהָיוּ לִמְלַאכְתֶּךָ ז)! וַיְהִי כְּבֹאָם אֶל שְׁלֹמֹה וַיִּרְאֵם וַיֵּדַע כִּי חֲרוּצִים ח) יְמֵיהֶם, וַיְמַהֵר וַיְצַו לַעֲבָדָיו לְהָכִין לְכָל הָאֲנָשִׁים עֶרֶךְ תַּכְרִיכֵיהֶם, וַיִּתֵּן לְאִישׁ אִישׁ תַּכְרִיכָיו וַיְשִׁיבֵם מִצְרַיְמָה לֵאמֹר לְפַרְעֹה: הֲמִבְּלִי אֵין קְבָרִים וְתַכְרִיכִים בְּמִצְרַיִם שָׁלַחְתָּ אֶת אֲנָשֶׁיךָ לָמוּת בְּאֶרֶץ הָעִבְרִים? וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה וַיִּשְׁתָּאֶה אֲלֵיהֶם מְאֹד וַיֹּאמַר: אָכֵן חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקֶרֶב שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל!

שט. אַשְׁמְדַי מֶלֶךְ הַשֵּׁדִים.

וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לַחֲכָמָיו וּלְיוֹעֲצָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם; יְיָ אָמַר לִי: קוּם וּבְנֵה לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכוֹ, אֶפֶס כִּי חָלִילָה לְּךָ מֵהָנִיף ט) בַּרְזֶל עַל עֵצָיו וְעַל אֲבָנָיו פֶּן תְּחַלְּלֵהוּ! וְעַתָּה עִצוּ־נָא וְדַבֵּרוּ: אֵיךְ יִבָּנֶה בַיִת בְּלִי גַרְזֶן י) וּבְלִי מַקָּבוֹת יא)? וַיַּעֲנוּ הַחֲכָמִים אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ: בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת יב) בָּרָא יְיָ אֶבֶן, אֲשֶׁר כְּקַשׁ נֶחְשְׁבוּ לָהּ בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת, וַיִּקְרָא שְׁמָהּ „שָׁמִיר“, וַיַּנִּיחֶהָ לְמִשְׁמֶרֶת בְּמָקוֹם לֹא יָדַע אֱנוֹשׁ. וְעַתָּה יְצַוֶּה נָא הַמֶּלֶךְ וְנִקְבְּצוּ אֵלָיו כָּל הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת וְהִגִּידוּ לַמֶּלֶךְ אֶת הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר שָׁם הָאָבֶן! וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא: הִקָּבְצוּ אֵלַי, שֵׁדִים וְרוּחוֹת וְלִילִין, סִינַי וְסַנְסִינַי וְסַמַּנְגְּלֹף יג) — אִישׁ אַל יִפָּקֵד יד)! וְאַךְ כִּלָּה הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר — וַיֵּעוֹר טו) סַעַר גָּדוֹל מִיַּרְכְּתֵי טז) אֶרֶץ וַיָּבֹא כָּל שָׂעִיר יז) לְמִינוֹ וְכָל שֵׁד לְמִינֵהוּ וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם! וַיֹּאמַר

א) כְּתֶּרֶת לַאֲכִילָה. ב) מַעֲלַת גֵּרָה וּמַפְרֶסֶת פַּרְסָה. ג) בִּגְדֵי מֵתִים. ד) וְיָעַדְתָּ. ה) הָרֹאִים.
ו) בְּכִשְׁפֵיכֶם. ז) לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתֶּךָ. ח) קְצוּצִים וּקְצוּבִים. ט) מֵהָרִים. י) אַקְסט, Топоръ.
יא) האַמֶּער, Молотъ. יב) בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה. יג) כָּל אֵלֶּה שְׁמוֹת שֵׁדִים. יד) יֶחְסַר.
טו) הִתְעוֹרֵר. טז) מִקְּצֵוֵי. יז) שֵׁד.

וְהָיוּ בָּם חֲגָוִים א) חֲגָוִים. וּכְבָלוּהוּ אֶת מַעֲשֵׂהוּ זֶה וְאָגַר ב) חַרְצַנֵּי־פְּרִי ג) וְשָׂמָם בְּחַגְוֵי הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת וְהִצְמִיחוּ עֲצֵי־פְרִי לְמִינֵיהֶם וְהָיָה פְּרִיָם לוֹ לְאָכְלָה! עַל כֵּן יִקְרְאוּ בְּנֵי הָאָדָם לְתַרְנְגֹל־הַבָּר „נַגַּר־טוּרָא", לֵאמֹר: פֹּלֵחַ ד) הָרִים!

שיב. קַן תַּרְנְגֹל־הַבָּר וְהַשָּׁמִיר.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ שְׁלֹמֹה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּתֵּן בְּיַד אֶחָד מֵעֲבָדָיו לוּחוֹת זְכוּכִית ה) וַיֹּאמַר: אֶת אֵלֶּה תִּקַּח וְהָלַכְתָּ וּמָצָאתָ אֶת תַּרְנְגֹל הַבָּר וְהֵבֵאתָ לִי אֶת הַשָּׁמִיר. וַיְמַהֵר הָעֶבֶד וַיֵּלֶךְ וַיְבַקֵּשׁ אֶת תַּרְנְגֹל הַבָּר. וַיְהִי בַּדֶּרֶךְ וַיִּקָּרֵא ו) לְפָנָיו קַן תַּרְנְגֹל־בָּר, וַיַּרְא וְהִנֵּה אֶפְרֹחִים בּוֹ וְאִמָּם אֵין אִתָּם. וַיָּשֶׂם אֶת לוּחוֹת הַזְּכוּכִית עַל־פִּי הַקֵּן וַיֵּשֶׁב מִנֶּגֶד לִרְאוֹת מַה־יֵּעָשֶׂה שָׁם. וַיַּרְא וְהִנֵּה בָּאָה אֵם הָאֶפְרֹחִים ז) אֶל הַקֵּן וַתֹּאמֶר לְהַטּוֹת ח) לְאֶפְרֹחֶיהָ אֹכֶל וְלֹא יָכֹלָה. וַיִּמָּרֵר הַדָּבָר הַזֶּה אוֹתָהּ מְאֹד וַתִּתְנַקֵּר בַּלּוּחַ וַתַּךְ בּוֹ אַחַת וּשְׁתַּיִם וְלֹא נִבְקַע וְלֹא נִשְׁבָּר. וַתֵּרֶא אֶת הָאֶפְרֹחִים הָרְעֵבִים מְשַׁטְּחִים ט) אֵלֶיהָ רָאשָׁם וְחַרְטוּמֵיהֶם י) הַקְּטַנִּים פְּתוּחִים, וַתֵּדַע כִּי מֵצִיק אוֹתָם הָרָעָב מְאֹד. וַתַּעַל מֵעַל הַקֵּן וַתָּעָף וַתִּתְעַלַּם. וְלֹא אָרְכוּ הָרְגָעִים וַתָּשָׁב שֵׁנִית אֶל קִנָּהּ וְאֶבֶן נוֹצֶצֶת יא) בְּפִיהָ וַתַּנַּח עַל הַלּוּחַ וַיִּבָּקַע לִשְׁנָיִם. וַיֵּדַע הָעֶבֶד כִּי שָׁמִיר הוּא וַיַּרְעֵם בְּקוֹלוֹ יב) וַיַּחֲרֵד אֶת אֵם הָאֶפְרֹחִים וַתִּבָּהֵל וַתַּפֵּל אֶת הַשָּׁמִיר מִפִּיהָ. וַיְמַהֵר הָעֶבֶד וַיָּרָץ אֵלָיו וַיִּקָּחֵהוּ וַיָּשָׁב אֶל הַמֶּלֶךְ יְרוּשָׁלַיְמָה. וַתֵּרֶא תַּרְנְגֹלֶת־הַבָּר כִּי לֻקַּח הַשָּׁמִיר וְאֵינֶנּוּ — וַתֵּחָנַק.

שיג. בֶּן־יְהוֹיָדָע שׁוֹאֵל וְאַשְׁמְדַי מֵשִׁיב.

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וּבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע שָׁאַל אֶת אַשְׁמְדַי לֵאמֹר: מַדּוּעַ זֶה הִדְרַכְתָּ אֶת הָעִוֵּר לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ. וַיַּעַן אַשְׁמְדַי וַיֹּאמַר: שָׁמַעְתִּי אֶת הַקּוֹל אֲשֶׁר הֶעֱבִירוּ עָלָיו בַּשָּׁמַיִם לֵאמֹר: תָּם וְיָשָׁר הָעִוֵּר הַהוּא, וַאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לוֹ חֶסֶד, — וּבֵרַךְ יְיָ אֹתוֹ בְּחַיֵּי עוֹלָם וָעֶד! וַיֹּאמֶר בֶּן־יְהוֹיָדָע: וּמַדּוּעַ עָשִׂיתָ כָּכָה גַּם לַשִּׁכֹּר הַתֹּעֶה מִדַּרְכּוֹ? הֲגַם עָלָיו שָׁמַעְתָּ לֵאמֹר: תָּם וְיָשָׁר הוּא? וַיַּעַן אַשְׁמְדַי וַיֹּאמַר: עָלָיו שָׁמַעְתִּי בַּשָּׁמַיִם לֵאמֹר: רָשָׁע הוּא! וָאֹמַר בְּלִבִּי: הֲלֹא אֵין רָשָׁע בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה רַק רַע כָּל יָמָיו וְלֹא יֵיטִיב גַּם פַּעַם אֶחָת! הָבָה אֶעֱשֶׂה־לוֹ חֶסֶד וְהִטִּיתִיו אֱלֵי־אֹרַח וְהָיָה לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה שִׁלּוּמִים תַּחַת חַסְדּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה בִּימֵי חַיָּיו... וְהָיָה כִּי יָמוּת, — וְלֹא יִמָּצֵא לוֹ גַּם מַלְאָךְ מֵלִיץ יג) אֶחָד אֲשֶׁר יֹאמַר: יוּחַן יד) נָא הָרָשָׁע הַזֶּה! כִּי גַם תַּחַת חַסְדּוֹ הָאֶחָד אֲשֶׁר עָשָׂה בִּימֵי חַיָּיו שִׁלַּמְתִּי לוֹ. וַיּוֹסֶף בֶּן־יְהוֹיָדָע לְדַבֵּר אֶל אַשְׁמְדַי וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ בָּכִיתָ לִשְׁמֹעַ קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה? וַיַּעַן אַשְׁמְדַי וַיֹּאמַר: בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם יָמוּת הָאִישׁ וּשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה תֵּשֵׁב הָאִשָּׁה אַלְמָנָה עַד אֲשֶׁר יִגְדַּל אֲחִי הַמֵּת וִיבַמָּהּ טו). וַיֹּאמֶר בְּנָיָהוּ: הַגִּידָה נָּא לִי מַדּוּעַ צָחַקְתָּ בְּשָׁמְעֲךָ אִישׁ אֹמֵר לְתֹפֵר נְעָלִים טז): עֲשֵׂה לִי נְעָלִים לְשֶׁבַע שָׁנִים?! וַיַּעַן אַשְׁמְדַי וַיֹּאמַר: יָדַעְתִּי כִּי גַם שִׁבְעַת יָמִים לֹא יִחְיֶה הָאִישׁ הַהוּא וְעַל כֵּן לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק וָאֶצְחַק בְּאָמְרוֹ: שֶׁבַע שָׁנִים אֶנְעֲלֵן וְלֹא תִקָּרַעְנָה! וַיֹּאמֶר בְּנָיָהוּ: הוֹאִילָה נָּא וְהַגִּידָה לִי, מַדּוּעַ צָחַקְתָּ בִּרְאוֹתְךָ אֶת הַקֹּסֵם וְאֶת קְסָמָיו בְּיָדָיו? וַיַּעַן אַשְׁמְדַי וַיֹּאמַר:

א) בְּקִיעִים. ב) וְקִבֵּץ. ג) פרוכטקערן, Косточка. ד) בֹּקֵעַ. ה) גְּלַאס, Стекло. ו) נִקְרָה. ז) הַצִּפֳּרִים הַקְּטַנּוֹת. ח) לָתֵת. ט) פּוֹרְשִׂים. י) שְׁנַאבֶּעל, Клювъ. יא) מַזְהִירָה, Блестящая. יב) הִשְׁמִיעַ קוֹל חָזָק דּוֹמֶה לְרַעַם, יג) מְדַבֵּר עָלָיו טוֹבוֹת. יד) יְרֻחַם. טו) וְיִקָּחֶנָּה לְאִשָּׁה. טז) לְסַנְדְּלָר.

עֲלֵיהֶם? ! וְעַתָּה לְכָה אַחֲרַי אֶנְהָגְךָ אֲבִיאֲךָ אֶל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ כִּי דָבָר לוֹ אֵלֶיךָ. וַיָּקָם אַשְׁמְדַי, וַיִּנְהַג בּוֹ בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע. וַיַּעֲבֹר אַשְׁמְדַי לִפְנֵי עֵץ וַיַּעֲמֹד לְהִתְגָּרֵד א) בּוֹ וַיִּשְׁבְּרֵהוּ, לִפְנֵי בַיִת וַיַּהַפְכֵהוּ; וַיְהִי כְּבוֹאוֹ עַד לִפְנֵי אֹהֶל דַּל וַתֵּצֵא אִשָּׁה אַחַת לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמַר: אִשָּׁה אַלְמָנָה אָנֹכִי וְאָהֳלִי אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ הוּא כָּל רְכוּשִׁי וְהוֹנִי; רַחֶם־נָא עָלַי וְאַל תַּהַפְכֵהוּ! וַיְרַכְּכוּ דִּבְרֵי הָאִשָּׁה הָאַלְמָנָה אֶת לֵב אַשְׁמְדַי הַקָּשֶׁה, וַיְמַהֵר לִנְטוֹת מֵעַל הָאֹהֶל, וַתִּשָּׁבֵר אַחַת מֵעַצְמוֹתָיו. וַיִּצְעַק אַשְׁמְדַי מִכְּאֵב וַיֹּאמַר: עַתָּה בָּאוּ עָלַי דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה אוֹיְבִי אֲשֶׁר אָמַר: לָשׁוֹן רַכָּה תִּשְׁבָּר־גָּרֶם! וַיְנַהֲגֵהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע מִשָּׁם וָהָלְאָה, וַיַּרְא אַשְׁמְדַי וְהִנֵּה אִישׁ עִוֵּר תֹּעֶה מִדֶּרֶךְ וַיְמַהֵר אַשְׁמְדַי וַיַּדְרִיכֵהוּ לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ. וַיַּרְחִיקוּ מִשָּׁם וָהָלְאָה, וַיַּרְא אַשְׁמְדַי וְהִנֵּה שִׁכּוֹר תֹּעֶה מִדֶּרֶךְ וַיִּקְרַב אֵלָיו וַיַּטֵּהוּ אֶל הַדָּרֶךְ. וַיְהִי כְּהוֹסִיפָם לָלֶכֶת, וַיַּרְא אַשְׁמְדַי וְהִנֵּה כַלָּה וְחָתָן מוּבָלִים אֶל חֻפָּתָם וְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וּשְׂמֵחִים. — וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ; וַיֵּט אָזְנוֹ וַיִּשְׁמַע וְהִנֵּה אִישׁ אֹמֵר לְרֵעֵהוּ: עֲשֵׂה לִי נְעָלִים חֲזָקוֹת מְאֹד: שֶׁבַע שָׁנִים אֶנְעָלֵן ב) וְלֹא תִקָּרַעְנָה! וַיִּצְחַק אַשְׁמְדַי צְחוֹק גָּדוֹל; וַיְנַהֲגֵהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע מִשָּׁם וָהָלְאָה, וַיַּרְא אַשְׁמְדַי וְהִנֵּה קֹסֵם לְפָנָיו: קְסָמָיו ג) בְּיָדָיו וְעֵינָיו בִּקְצֵה תֵבֵל ד), וַיִּצְחַק אַשְׁמְדַי עוֹד הַפָּעַם. וַיּוּבָא אַשְׁמְדַי יְרוּשָׁלַיְמָה וַיֵּשֶׁב שָׁם שְׁלֹשֶׁת יָמִים. וַיִּשְׁאַל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר: מַדּוּעַ זֶה לֹא נִקְרֵאתִי הַיּוֹם לָבוֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ? וַיַּעֲנֻהוּ הַסָּרִיסִים לֵאמֹר: שָׁתָה הַמֶּלֶךְ יַיִן וַיִּשְׁכָּר; וַיְמַהֵר אַשְׁמְדַי וַיָּשֶׂם לְבֵנָה ה) עַל לְבֵנָה. וַיֻּגַּד לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: שָׁמַע אַשְׁמְדַי אֶת דְּבָרֵינוּ וַיָּשֶׂם לְבֵנָה עַל לְבֵנָה! וַיַּעַנֵם הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: זֶה פִּתְרוֹנוֹ ו): הוֹסִיפוּ לְמַלְכְּכֶם יָיִן: יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּר עוֹד! וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיִּשְׁאַל אַשְׁמְדַי שֵׁנִית לֵאמֹר: מַדּוּעַ לֹא הִצַּבְתּוּנִי הַיּוֹם לִפְנֵי מַלְכְּכֶם? וַיַּעֲנֻהוּ הַסָּרִיסִים לֵאמֹר: הַמֶּלֶךְ אָכַל הַיּוֹם לָשָׂבְעָה וַיִּיעַף מְאֹד. וַיְמַהֵר אַשְׁמְדַי וַיָּסַר אֶת הַלְּבֵנָה מֵעַל הַלְּבֵנָה וַיִּתְּנָהּ עַל הָאָרֶץ. וַיָּבֹאוּ הַסָּרִיסִים וַיַּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ. וַיַּעַן שְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר זֶה פִּתְרוֹנוֹ: אַל תַּאֲכִילוּ אֶת מַלְכְּכֶם לְמַכְבִּיר ז).

שיא. אַשְׁמְדַי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה.

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיּוּבָא אַשְׁמְדַי בֵּיתָה הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו. וַיִּקַּח אַשְׁמְדַי מַטֶּה וַיְמַדֵּד ח) אַרְבַּע אַמּוֹת וַיִּזְרְקֵהוּ אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: זֹאת מִדַּת אֲחֻזַּת קִבְרְךָ בְּאַחֲרִיתֶךָ, וְלָמָּה לְךָ לָרֶשֶׁת אֲרָצוֹת לֹא לָךְ וּלְהַרְגִּיז גַּם אֹתִי לָבֹא אֵלֶיךָ מִקְצֵה הָאָרֶץ? וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: לֹא לְכָבְשְׁךָ וְלֹא לְהִתְעַמֶּר ט) בְּךָ קְרָאתִי לְךָ לָבֹא אֵלַי כִּי אִם לִשְׁאֹל אוֹתְךָ אַיֵּה הַשָּׁמִיר, אֲשֶׁר בִּלְתּוֹ לֹא אוּכַל לִבְנוֹת בַּיִת לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם כַּאֲשֶׁר צִוָּנִי! וְעַתָּה הוֹאֶל־נָא וְהַמְצֵא לִי אֶת הָאֶבֶן הַזֹּאת וְשִׁלַּחְתִּיךָ בְּשָׁלוֹם! וַיַּעַן אַשְׁמְדַי וַיֹּאמַר: לֹא בְיָדִי הַשָּׁמִיר, כִּי אִם בְּיַד שַׂר הַיָּם וְהוּא הִפְקִידָהוּ בְּיַד תַּרְנְגֹל־הַבָּר י) וַיַּשְׁבִּיעֵהוּ לֵאמֹר: חָלִילָה לְךָ מִיָּד אִם לֹא תִשְׁמֹר אֶת הַשָּׁמִיר וְאִם תַּעֲלִים עֵינֶיךָ מִמֶּנּוּ רָגַע! וַיִּשָּׁבַע תַּרְנְגֹל־הַבָּר עַל הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר אֶל שַׂר הַיָּם: שָׁמֹר אֶשְׁמְרֵהוּ כָּל יְמֵי חַיַּי, וּבַיּוֹם דָּרְשְׁךָ אוֹתוֹ מִיָּדִי וַהֲשִׁיבוֹתִיהוּ לָךְ! וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: מַה־יַּעֲשֶׂה תַּרְנְגֹל־הַבָּר בַּשָּׁמִיר? וַיַּעַן אַשְׁמְדַי וַיֹּאמַר: נָשֹׂא יִשָּׂאֵהוּ אֶל הָרִים וּגְבָעוֹת אֲשֶׁר לֹא יֵעָבְדוּ וְלֹא יִזָּרֵעוּ וְשָׂמֵהוּ בְרֹאשָׁם וְנִבְקְעוּ הֶהָרִים

א) לְהִתְחַכֵּךְ. ב) אֶשְׁחֲקֵן בְּרַגְלָי. ג) הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יְנַחֵשׁ בָּהֶם. ד) יָשִׂים לִבּוֹ לַחֲפָצִים הַנִּמְצָאִים בִּקְצוֹת תֵּבֵל. ה) ציגעל, Кирпичъ. ו) הוֹרָאַת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה. ז) יוֹתֵר מִדַּי; אונגעמיין, Чрезмѣрно. ח) מָדַד. ט) לְהִתְנַהֵג עִמְּךָ כְּאָדוֹן עִם עַבְדּוֹ. י) בערגהאהן, Глухарь.

יִשְׂרָאֵל לְכָל קֹרְאָיו, – לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת!

שטז. בַּת פַּרְעֹה וּמִצְהֲלוֹתֶיהָ א).

בַּלַּיְלָה הַהוּא עָשָׂה שְׁלֹמֹה מִשְׁתֶּה גָדוֹל, כִּי אָמַר: שֶׁבַע הַשָּׁנִים, אֲשֶׁר בָּנִיתִי אֶת בֵּית יְיָ לֹא שָׁתִיתִי כָּל יַיִן וְכָל שֵׁכָר, וְעַתָּה כַּאֲשֶׁר שָׁלְמָה ב) הַמְּלָאכָה אֲשַׂמַּח לִבִּי בַּיַּיִן, וְקָרָאתִי אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֶת זִקְנֵי עַמִּי וַחֲכָמָיו וְשִׂמַּחְנוּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לִי יְיָ. וַתֵּרֶא בַּת פַּרְעֹה אֶת הַמֶּלֶךְ אֹכֵל וְשֹׁתֶה וְשָׂמֵחַ, וַתְּצַו לְהָבִיא מְנַגְּנִים וְשָׁרִים וְשָׁרוֹת וַתִּקְרָא לִשְׁלֹמֹה וַיָּבֹא אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשָׂתָה. וַתֵּצֵא בַת פַּרְעֹה בִּמְחוֹלוֹת וַתִּצְהַל וַתָּרֹן, וַיִּשָּׁמַע קוֹלָהּ עַד לְמֵרָחוֹק. וְלֹא נִכַּר קוֹל הַשְּׂמֵחִים בְּבִנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְקוֹל הַתְּרוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁמַע בְּבֵית בַּת פַּרְעֹה. וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ כִּי מָצְאוּ מְחוֹלוֹתֶיהָ חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ, וַתַּשְׁקְ אֶת הַמֶּלֶךְ יַיִן, וַתְּרַקֵּד ג) לְפָנָיו שְׁמוֹנִים מִינֵי רִקּוּדִים וַתְּעַצְּרֵהוּ אֶת בִּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאֶת הָעָם הַשָּׂמֵחַ בּוֹ, וַיְהִי לִבּוֹ נָתוּן רַק לָהּ וְלִמְשׁוֹשׂ הַתֻּפִּים וְהַכִּנּוֹרוֹת אֲשֶׁר לֹא חָדְלוּ לְהַרְנִין ד) לִבּוֹ גַּם רָגַע. וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: עַל אַפִּי וְעַל חֲמָתִי הָיְתָה לִּי הָעִיר הַזֹּאת! הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְחָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם, וּבֵית מִקְדָּשָׁהּ יִהְיֶה לְמַאֲכֹלֶת ה) אֵשׁ!

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיָּעַף ו) הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם. וַתְּמַהֵר בַּת פַּרְעֹה וַתִּקַּח יְרִיעָה נֶחְמָדָה מְאֹד, אֲשֶׁר תַּבְנִיתָהּ כְּתַבְנִית הָרָקִיעַ בַּלַּיְלָה עִם כֹּכָבָיו וּמַזָּלָיו ז) וִירֵחוֹ ח) הַזֹּרֵעַ אוֹר כֵּהֶה, וַתְּחַבְּרֶהָ אֶל סִפּוּן ט) הַבַּיִת, וְאַחַר צִוְּתָה וַיֵּצְאוּ כָל הַמְנַגְּנִים וְהַשָּׁרִים וְהַשָּׁרוֹת וַיַּעַזְבוּ אֶת הַבַּיִת, וַיְהִי שֶׁקֶט וּדְמָמָה בוֹ. וַתְּצַו לְאַמְהוֹתֶיהָ וַתְּמַהֵרְנָה וַתִּסְתֹּמְנָה אֶת חַלּוֹנוֹת הַבַּיִת, כִּי אָמְרָה: אַל יָאִיר הַבַּיִת מֵאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ! וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּיקַץ הַמֶּלֶךְ מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמַר: אָקוּמָה מִמִּשְׁכָּבִי וְנָתַתִּי לַכֹּהֲנִים אֶת מַפְתְּחוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר צָפַנְתִּי מְרַאֲשֹׁתַי, וְהָלְכוּ וְהִקְרִיבוּ אֶת מִנְחַת הַתָּמִיד לַיְיָ; אוּלָם כִּפְקֹחַ הַמֶּלֶךְ אֶת עֵינָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה נָטוּי הָרָקִיעַ עַל רֹאשׁוֹ וְהַכֹּכָבִים וְהַיָּרֵחַ מְאִירִים אֶת הַחֹשֶׁךְ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: עוֹד הַלַּיְלָה גָדוֹל! לֹא עֵת קוּם מִמִּשְׁכָּבִי! וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁכַּב וַיִּישַׁן שֵׁנִית.

שיז. תְּלוּנַת י) הָעָם וְיָרָבְעָם בֶּן נְבָט.

וְהַשֶּׁמֶשׁ יָצְאָה עַל הָאָרֶץ, וַיִּתְאַסֵּף הָעָם וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ עַד לִפְנֵי בֵית יְיָ, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה נְעוּלוֹת יא) דַּלְתוֹתָיו. וַיִּשְׁאֲלוּ אֶת הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר: מַדּוּעַ אֵינְכֶם פֹּתְחִים אֶת הַבַּיִת וְאֵינְכֶם מַקְרִיבִים אֶת קָרְבַּן הַתָּמִיד? וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ: הַמֶּלֶךְ עוֹדֶנּוּ יָשֵׁן וּמַפְתְּחוֹת הַבַּיִת מְרַאֲשֹׁתָיו. וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי הָעָם מְאֹד וַיִּלּוֹנוּ עַל שְׁלֹמֹה לֵאמֹר: אֶת הָאֱלֹהִים אֵינֶנּוּ יָרֵא וַיָּקֶל יב) אֶת מִקְדָּשׁוֹ. וַתִּשְׁמַע בַּת שֶׁבַע אֶת הָעָם מַלִּינִים וַיְמָרֵר אוֹתָהּ הַדָּבָר הַזֶּה וַתִּקְצֹף עַל שְׁלֹמֹה בְנָהּ, וַתְּמַהֵר וַתָּבֹא אֶל חֲדַר מִשְׁכָּבוֹ וַתְּעִירֵהוּ וַתְּעוֹרְרֵהוּ מִשְּׁנָתוֹ; וַתַּךְ אוֹתוֹ בְּנַעֲלֶיהָ אֲשֶׁר בְּיָדָהּ וַתֹּאמַר: אַל לַמְּלָכִים שְׁתוֹ יָיִן! מַהֲרָה וְקוּמָה מִמִּשְׁכָּבְךָ וּבָאתָ אֶל בֵּית יְיָ וּפָתַחְתָּ דְּלָתָיו. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת אִמּוֹ וַיֹּאמַר: בְּרוּכָה אַתְּ לַיְיָ, אִמִּי, כִּי לֹא נָשָׂאתְ פָּנַי וַתְּיַסְּרִינִי בַּחֲמָתֵךְ! אָמְנָם נִסְכַּלְתִּי וָאֶשְׁגֶּה הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי שָׁתִיתִי לְשָׁכְרָה וָאֶשְׁמַע לְקוֹל בַּת פַּרְעֹה אִשְׁתִּי וָאָבֹא אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשָׂתָה.

א) יַאוּכצען, Ликованie. ב) כָּלְתָה. ג) טאַנצען, Танцевать. ד) לְשַׂמֵּחַ. ה) לִשְׂרֵפַת. ו) הָיָה עָיֵף. ז) פלאַנעטען, Планета. ח) הַלְּבָנָה. ט) Потолокъ. י) הִתְאוֹנְנוּת. יא) סְגוּרוֹת. יב) יַחְשֹׁב לְקַל.

מְבַקֵּשׁ לוֹ הַכְּסִיל הַהוּא אוֹצְרוֹת בִּקְצֵה הָאָרֶץ, וְלֹא יָדַע כִּי עַל אוֹצְרוֹת זָהָב וּסְגֻלּוֹת א) מְלָכִים עֹמְדוֹת רַגְלָיו!

שיד. בּוֹנֵי בֵּית יְיָ.

וּבְכֹל שֶׁבַע הַשָּׁנִים אֲשֶׁר נִבְנָה בֵּית יְיָ לֹא חָלָה גַּם אֶחָד מֵעַבְדֵי שְׁלֹמֹה, הַבּוֹנִים אֶת הַבַּיִת, וְלֹא נִשְׁבְּרוּ כְּלֵי הַמְּלָאכָה וְלֹא אָבַד לָהֶם דָּבָר. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁלְמָה כָּל הַמְּלָאכָה וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת קָדְשֵׁי דָוִד אָבִיו, אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב וַיִּתְּנֵם בְּאוֹצְרוֹת בֵּית יְיָ. וַיִּשְׁאֲלוּ אֶת הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לֵאמֹר: מַדּוּעַ לֹא לָקַח הַמֶּלֶךְ לְבִנְיַן בֵּית יְיָ מֵהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר הָיוּ בְּאוֹצְרוֹת דָּוִד אָבִיו? וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הִתְפַּלֵּל אָבִי אֶל יְיָ לֵאמֹר: הוֹאֶל נָא, יְיָ, וְהִרְבֵּיתָ אֶת אוֹצְרוֹת שְׁלֹמֹה בְּנִי וּבָנָה לְךָ אֶת בֵּיתְךָ מִכַּסְפּוֹ וּמִזְּהָבוֹ, וְאַל נָא תַּצְרִיכֵהוּ לַכֶּסֶף וְלַזָּהָב אֲשֶׁר קִבַּצְתִּי אָנֹכִי מִגּוֹיֵי הָאֲרָצוֹת, אֲשֶׁר נִלְחַמְתִּי עִמָּהֶם וָאֶקַּח שְׁלָלָם. וַיּוֹסִיפוּ לִשְׁאַל אֶת שְׁלֹמֹה וַיֹּאמְרוּ: מַדּוּעַ לֹא חָפֵץ אָבִיךָ בְּבִנְיַן הַבַּיִת מִכֶּסֶף הָעַמִּים הַנָּכְרִים וּזְהָבָם? וַיַּעַן שְׁלֹמֹה וַיֹּאמַר: רוּחַ ב) יְיָ הָיְתָה עַל אָבִי וַיֵּדַע כִּי יָמִים יָבֹאוּ וְנִלְכְּדָה יְרוּשָׁלַיִם וְחָרַב הַבַּיִת וְהָיָה לִמְשִׁסָּה ג); עַל כֵּן הִתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: אַל יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִכֶּסֶף עַם נָכְרִי וּמִזְּהָבוֹ, פֶּן יֹאמְרוּ: לֹא יָכְלוּ עוֹד אֱלִילֵי כַּסְפֵּנוּ וּזְהָבֵנוּ לְהִתְאַפֵּק עַל כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה דָוִד וַיִּנָּעֲרוּ ד) וַיִּנָּקְמוּ אֶת נִקְמָתָם מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

שטו. שַׁעֲרֵי קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים, תְּפִלַּת הַנָּכְרִי וּתְפִלַּת בֶּן יִשְׂרָאֵל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר שְׁלֹמֹה לְהָבִיא אֶת אֲרוֹן יְיָ אֶל קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים — וַיִּדְבְּקוּ שְׁעָרָיו אִישׁ בְּרֵעֵהוּ, וַיְנַסּוּ עַבְדֵי דָוִד לְפָתְחָם וְלֹא יָכֹלוּ. וַיֶּעְתַּר שְׁלֹמֹה אֶל יְיָ וַיֹּאמֶר עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע רְנָנוֹת ה) וְלֹא עָנָהוּ יְיָ. וַיִּקְרָא שְׁלֹמֹה וַיֹּאמַר: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. וַיָּרוּצוּ הַשְּׁעָרִים אֶל שְׁלֹמֹה לִבְלֹעַ אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ: מַהֵר וְאָמַרְתָּ לָנוּ: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד? וַיַּעַן שְׁלֹמֹה וַיֹּאמַר: יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר סָרוּ מִמֶּנּוּ הַשְּׁעָרִים וַיּוֹסֶף לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וַיֹּאמַר: שְׂאוּ, שְׁעָרִים, רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. וְאִם תִּשְׁאָלוּנִי: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד? וְאָמַרְתִּי לָכֶם: יְיָ צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה! וְלֹא שָׁמְעוּ לוֹ הַשְּׁעָרִים וְלֹא נִפְתָּחוּ. אָז יִשָּׂא שְׁלֹמֹה אֶת עֵינָיו אֶל יְיָ וַיִּקְרָא: יְיָ אֱלֹהִים! אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ ו), זָכְרָה לְחַסְדֵי דָּוִד עַבְדֶּךָ! וַיְהִי אַךְ הוֹצִיא מִפִּיו אֶת שֵׁם דָּוִד אָבִיו, — וַיִּפָּתְחוּ שַׁעֲרֵי קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים, וַיּוּבָא הָאָרוֹן וַיּוּשַׂם בִּמְקוֹמוֹ. וַיִּרְאוּ שֹׂנְאֵי דָוִד כִּי נַעֲשָׂה הַדָּבָר הַזֶּה לְמַעַן דָּוִד, וַיֵּדְעוּ כִּי נִמְחֲתָה חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בִּדְבַר אוּרִיָּה הַחִתִּי וַיְמָרֵר אוֹתָם הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד. וּשְׁלֹמֹה כָּרַע עַל בִּרְכָּיו וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמַיְמָה וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ בְּעַד כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: כִּי יִתְפַּלֵּל עִבְרִי אֵלֶיךָ, יְיָ, וְשָׁאַל מִמְּךָ עֹשֶׁר וְכָבוֹד אוֹ בָּנִים וּבָנוֹת אוֹ כֹּחַ וּגְבוּרָה, — וְיָדַעְתָּ יְיָ, כִּי לֹא יְרַחֵם הָעִבְרִי עָנִי וְאֶבְיוֹן וְלֹא יַחְמֹל עֲלֵיהֶם, וּבָנָיו וּבְנוֹתָיו יָרֵעוּ כָּמֹהוּ, וּבְכֹחוֹ וּבִגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר תִּתֶּן־לוֹ יַשְׁחִית וְיַרְשִׁיעַ, אַל־נָא תִּקַּח תְּפִלָּתוֹ וְאַל תִּשְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנָיו; אוּלָם בְּבוֹא אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הוּא לְהִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ יְיָ, — אַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן ז) שִׁבְתֶּךָ, וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא אֵלֶיךָ, לְמַעַן יֵדְעוּן כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי קָרוֹב יְיָ אֱלֹהֵי

א) חֲפָצִים יְקָרִים וְיָפִים מְאֹד. ב) רוּחַ נְבוּאָה. ג) לָבַז. ד) הִתְעוֹרְרוּ. ה) תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת. ו) עֲשֵׂה נָא בַּקָּשַׁת הָאִישׁ הַנִּמְשָׁח לְמֶלֶךְ. ז) מְקוֹם.

אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב וְאִיּוֹב, מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן א)׃ וְשִׁבְעַת קָנִים יוֹצְאִים מִצִּדָּהּ הַשֵּׁנִית וַעֲלֵיהֶם מְפֻתָּחוֹת ב) תְּמוּנוֹת שִׁבְעַת חֲסִידֵי ג) הָעוֹלָם, וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם: לֵוִי קְהָת עַמְרָם משֶׁה אַהֲרֹן אֶלְדָּד וּמֵידָד. וְכַד זָהָב מְלֵאָה שֶׁמֶן זַיִת זָךְ ד) נְתוּנָה בְּרֹאשׁ הַמְּנוֹרָה וְהָיָה הַשֶּׁמֶן לְהַעֲלוֹת ה) מִמֶּנּוּ נֵר תָּמִיד בְּמִקְדַּשׁ יְיָ; וּמִתַּחַת לַכַּד אַגַּן ו) זָהָב גָּדוֹל מָלֵא שֶׁמֶן זַיִת לְהַעֲלוֹת אֶת הַמְּנוֹרָה, וְעָלָיו מְפֻתָּחָה תְּמוּנַת עֵלִי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. וּשְׁתֵּי שִׁבֳּלֵי זָהָב יוֹצְאוֹת מִן הָאַגָּן וַעֲלֵיהֶן כִּפְתָּחוֹת תְּמוּנוֹת שְׁנֵי בְּנֵי עֵלִי חָפְנִי וּפִנְחָס. וּמִבֵּין שְׁתֵּי שִׁבֳּלֵי הַזָּהָב תֵּצֶאנָה שְׁנֵי צַנְתְּרוֹת ז) זָהָב וַעֲלֵיהֶן מְפֻתָּחוֹת תְּמוּנוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא. וּשְׁנֵי מוֹשָׁבוֹת לַכִּסֵּא: לְכֹהֵן גָּדוֹל אֶחָד וּלְמִשְׁנֵהוּ אֶחָד; וְשִׁבְעִים כִּסְאוֹת זָהָב מִמַּעַל לְרֹאשׁ הַכִּסֵּא לְשִׁבְעִים הַסַּנְהֶדְרִין הַשּׁוֹפְטִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ; וּשְׁנֵי דְּגֵי הַיָּם, אֲשֶׁר לָהֶם דְּמוּת אֲרָיוֹת, עוֹמְדִים עַל יַד שֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ מִזֶּה וּמִזֶּה וְאָחֲזוּ אֶת הָעַמּוּדִים אֲשֶׁר הַכִּסֵּא נִשְׁעָן עֲלֵיהֶם לְבִלְתִּי יָנוּעַ הֵנָּה וָהֵנָּה. וּמִמַּעַל לְרֹאשׁ הַכִּסֵּא עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע גְּפָנֵי זָהָב לִהְיוֹת לְצֵל לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. אֶל כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ יְשָׂאֵהוּ הַכִּסֵּא עַל יְדֵי הַמְּכוֹנָה ח) אֲשֶׁר תַּחְתָּיו. וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יַעֲלֶה הַמֶּלֶךְ עַל מַעֲלוֹת הַכִּסֵּא וְרַגְלוֹ תִדְרֹךְ עַל הַמַּעֲלָה הָרִאשׁוֹנָה — וְנִגַּשׁ אֵלָיו שׁוֹר זָהָב וְהֶעֱלָהוּ עַל הַמַּעֲלָה הַשְּׁנִיָּה וּמִן הַשְּׁנִיָּה אֶל הַשְּׁלִישִׁית וּמִמֶּנָּה עַל הָרְבִיעִית וּמִמֶּנָּה עַל הַחֲמִישִׁית וּמִן הַחֲמִישִׁית יַעֲלֵהוּ עַל הַשִּׁשִּׁית. אָז יֵרְדוּ הַנְּשָׁרִים וְלָקְחוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וּנְשָׂאֻהוּ עַל הַכִּסֵּא עַד הַשָּׁבֶת. וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּכוֹנָה אֲשֶׁר עַל פִּיהָ יֵצְאוּ כָּל כְּלֵי הַכִּסֵּא לְפָעֳלָם: דְּמוּתָהּ כִּדְמוּת תַּנִּין ט) זָהָב וּדְמוּת גַּלְגַּל לוֹ וְדִמְיוֹנוֹ כְּאוֹפָן י) בְּתוֹךְ הָאוֹפָן.

וּכְשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ, — וְקָם הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל וְלָקַח כֶּתֶר הַמַּלְכוּת וְשָׂמָהוּ בְּרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ, וְאַחֲרָיו יָקוּם הַתַּנִּין הַגָּדוֹל וְהִסּוֹב כְּאוֹפָן בְּתוֹךְ הָאוֹפָן, — וְהֵרֹמּוּ הָאֲרָיוֹת וְהַנְּשָׁרִים וְהֵצַלּוּ יא) עַל הַמֶּלֶךְ. אָז תֵּרֵד יוֹנַת הַזָּהָב וּפָתְחָה אֶת אֲרוֹן הַבְּרִית וְלָקְחָה מִשָּׁם אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה וְהִמְצִיאַתּוּ יב) אֶל הַמֶּלֶךְ. וְיָשַׁב הַמֶּלֶךְ לִשְׁפֹּט אֶת הָעָם וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְזִקְנֵי הָעָם יוֹשְׁבִים מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ. וְהָיָה כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ כִּי יֵשׁ עִם לְבַב יג) הָעֵדִים לְשַׁקֵּר, וְנָגַע בְּאֶחָד מִכַּפְתּוֹרֵי הַתַּנִּין, — וְחָרְדוּ כָּל הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת אֲשֶׁר בַּכִּסֵּא, — וְגָעוּ הַשְּׁוָרִים וְשָׁאֲגוּ הָאֲרָיוֹת, וְהֵילִילוּ הַזְּאֵבִים וּפָעוּ הַכְּבָשִׂים וְנָהֲמוּ הַנְּמֵרִים וּבָכוּ הַגְּמַלִּים וְנָהוּ הֶחָתוּלִים וְיִבְּבוּ הַתֻּכִּיִּים וְקָרְאוּ הַתַּרְנְגוֹלִים וְשָׁרְקוּ הַנִּצִּים וְצִפְצְפוּ הַצִּפֳּרִים, — וְהָיָה קוֹל רַעַשׁ וְשָׁאוֹן וְהֶמְיָה וּשְׁאָגָה וּשְׁרֵקָה וִילָלָה, — וְהָיְתָה חִתַּת יד) אֱלֹהִים עַל הָעֵדִים, — וְאָמְרוּ זֶה אֶל זֶה: נַרְחִיקָה נָּא מִדְּבַר שֶׁקֶר פֶּן נִכָּחֵד טו) וְנֹאבַד מֵעַל הָאָרֶץ!

שיט. תַּרְנְגֹל הַבָּר לִפְנֵי שְׁלֹמֹה.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּקָּבְצוּ אֵלָיו חַיַּת הָאָרֶץ וְרֶמֶשׂ הָאֲדָמָה וְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְשֵׁדִים וְרוּחוֹת לְמִינֵיהֶם וַיְכַרְכְּרוּ וַיְפַזְּזוּ טז) לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְשָׂרֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר בָּאוּ יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ וְהִנֵּה אֵין תַּרְנְגֹל־הַבָּר בְּתוֹךְ הָעוֹפוֹת וַיִּחַר אַפּוֹ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: יוּבָא נָא תַּרְנְגֹל־הַבָּר וְיִסַּרְתִּיו בַּחֲמָתִי עַל מָאֲנוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלִי וְלַעֲשׂוֹת

א) קינסטלער, Художникъ. ב) חֲרוּתוֹת. ג) צַדִּיקֵי. ד) טָהוֹר. ה) לְהַדְלִיק. ו) בעקקען, Тазъ. ז) גיעסראָהרע, Сточная трубка. ח) מעכאַניזמוס, Механизмъ. ט) זעעשׁ אנגע, Морская змѣя. י) ראַד, Колесо. יא) וְעָשׂוּ צֵל. יב) וְהִגִּישָׁה אוֹתוֹ. יג) בְּמַחֲשֶׁבֶת. יד) פַּחַד. טו) נִכְרַת. טז) וַיְרַקְּדוּ.

בַּעַר אָנֹכִי מֵאִישׁ א) וְלֹא בִינַת אָדָם ב) לִי! וַתַּעַן בַּת שֶׁבַע וַתֹּאמַר: לוּ יָדַעְתָּ, בְּנִי, עַד כַּמָּה מֵרַרְתַּנִי הַיּוֹם! הֵן בְּעוֹד דָּוִד אָבִיךָ הָיָה חַי — בָּא נָתָן הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר לוֹ עַל פִּי יְיָ: הִנֵּה בֵן נוֹלָד לָךְ וּשְׁלֹמֹה יְהִי שְׁמוֹ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ נְשֵׁי אָבִיךָ אֶת דְּבַר יְיָ וַתִּדֹּר כָּל אַחַת מֵהֶן נֶדֶר לֵאמֹר: אִם אָנֹכִי אֵלֵד אֶת שְׁלֹמֹה, וְהִקְרַבְתִּי לַיְיָ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה! וָאֶדֹּר גַּם אָנֹכִי נֶדֶר לַיְיָ לֵאמֹר: אִם אָנֹכִי אֵלֵד אֶת שְׁלֹמֹה, — וְגִדַּלְתִּיו וַחֲנַכְתִּיו ג) לְהַרְבּוֹת חֶסֶד וּצְדָקָה וְשָׁלוֹם בָּעוֹלָם, וְשָׂמַח הוּא בְּעַמּוֹ, וְעַמּוֹ יִשְׂמַח בּוֹ; וְעַתָּה כִּי בָאָה ד) שְׁאֵלָתִי אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי מֵעִם יְיָ וַיִּתְּנֵךְ לִי, וַיִּתֶּן־לְךָ חָכְמָה וּמַדָּע נִתְקַם ה) אֶת דְּבָרוֹ וַתִּבֶן לוֹ בַיִת, — וַתִּשְׁכַּח מַהֵר אֶת אֱלֹהֵי חַסְדֶּךָ, וַתָּמֵר ו) לְעַמְּךָ אֲשֶׁר מָלַכְתָּ עָלָיו, וַתֵּלֶךְ אַחַר הַהֶבֶל ז) וַתֶּהְבָּל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָזַב שְׁלֹמֹה אֶת בֵּית בַּת פַּרְעֹה, וַיַּרְא וְהִנֵּה יָרָבְעָם בֶּן נְבָט עוֹמֵד בְּרֹאשׁ שְׁמוֹנִים אֶלֶף אִישׁ מִשִּׁבְטוֹ. וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לְיָרָבְעָם: מַה־לְּךָ כִּי נִקְהַלְתָּ עָלָי? וַיַּעַן יָרָבְעָם בֶּן נְבָט לֵאמֹר: הֵן מֶלֶךְ אַתָּה עַל יִשְׂרָאֵל וְעֵינֵי כָל הָעָם עָלֶיךָ, לְהִתְבּוֹנֵן אֶל דְּרָכֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֶׂיךָ. וְאִם אַתָּה הֵקַלּוֹתָ אֶת בֵּית יְיָ וְאֶת קֳדָשָׁיו וַתְּאַחֵר ח) אֶת קָרְבַּן הַתָּמִיד עַד מַחֲצִית הַיּוֹם, — מַה־תּוּכַל תִּדְרֹשׁ מֵעֲבָדֶיךָ?! וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל יָרָבְעָם: עוֹד מְעַט וּמָלַכְתָּ גַּם אַתָּה עַל יִשְׂרָאֵל, וְרָאִיתָ הֲצָדַקְתָּ אַתָּה בְּהוֹכִיחֲךָ אֶת שְׁלֹמֹה אִם לֹא!

שיח. כִּסֵּא שְׁלֹמֹה.

וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה וַיִּקְרָא לְחִירָם מִצּוֹר וַיֹּאמֶר לוֹ: הִנֵּה יָדַעְתִּי כִּי חָרָשׁ ט) חָכָם אַתָּה, וְעַל כֵּן קְרָאתִיךָ אֵלַי לַעֲשׂוֹת לִי כִּסֵּא מַלְכוּת, אֲשֶׁר לֹא נַעֲשָׂה כָמֹהוּ כֵּן לְכָל מַמְלָכוֹת. וַיַּעַן חִירָם וַיֹּאמַר: יְצַוֶּה נָא הַמֶּלֶךְ לָתֶת לִי כֶּסֶף וְזָהָב וְאַבְנֵי חֵן י) כְּכֹל אֲשֶׁר אֶשְׁאַל וְעָשִׂיתִי לוֹ אֶת הַכִּסֵּא אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּפְתְּחוּ לְחִירָם אֶת אוֹצְרוֹתָיו הַמְּלֵאִים זָהָב טוֹב וְכָל אֶבֶן יְקָרָה, וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּסֵּא וַיְפָאֲרֵהוּ וַיְיַפֵּהוּ יא) וַיְהִי תַאֲוָה לָעֵינָיִם.

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַכִּסֵּא: שֵׁשׁ מַעֲלוֹת יב) לוֹ, וּשְׁנֵים עָשָׂר אֲרָיוֹת זָהָב וּשְׁנֵים עָשָׂר נִשְׁרֵי יג) זָהָב עוֹמְדִים עַל הַמַּעֲלוֹת מִזֶּה יד) וּמִזֶּה — אַרְיֵה לְעֻמַּת טו) נֶשֶׁר, וְנֶשֶׁר לְעֻמַּת אַרְיֵה: מְקַבִּילִים טז) אִישׁ אֶל אָחִיו. כַּף יז) הָאַרְיֵה הַיְמָנִית לְעֻמַּת כְּנַף הַנֶּשֶׁר הַשְּׂמָאלִית, וּכְנַף נֶשֶׁר הַשְּׂמָאלִית לְעֻמַּת כַּף אַרְיֵה הַיְמָנִית. מִסְפַּר הָאֲרָיוֹת שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם, וְהַנְּשָׁרִים — שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם. וְרֹאשׁ עָגֹל לַכִּסֵּא מִמַּעַל לִמְקוֹם מוֹשַׁב הַמֶּלֶךְ וְשֵׁשׁ מַעֲלוֹת לוֹ: עַל הַמַּעֲלָה הָרִאשׁוֹנָה רֹבֵץ שׁוֹר זָהָב וּלְעֻמָּתוֹ אַרְיֵה זָהָב, עַל הַמַּעֲלָה הַשֵּׁנִית רֹבֵץ זְאֵב זָהָב וּלְעֻמָּתוֹ — כֶּבֶשׂ זָהָב, עַל הַמַּעֲלָה הַשְּׁלִישִׁית רוֹבֵץ נָמֵר יח) זָהָב וּלְעֻמָּתוֹ גָּמָל זָהָב, עַל הַמַּעֲלָה הָרְבִיעִית רֹבֵץ נֶשֶׁר זָהָב וּלְעֻמָּתוֹ תֻּכִּי יט) זָהָב, עַל הַמַּעֲלָה הַחֲמִישִׁית רֹבֵץ חָתוּל כ) זָהָב וּלְעֻמָּתוֹ תַּרְנְגֹל זָהָב וְעַל הַמַּעֲלָה הַשִּׁשִּׁית עֹמֵד נֵץ כא) זָהָב וּלְעֻמָּתוֹ יוֹנַת זָהָב. וְעַל רֹאשׁ הַכִּסֵּא נִצֶּבֶת יוֹנַת זָהָב אֹחֶזֶת נֵץ זָהָב. וּמִמַּעַל לְרֹאשׁ הַכִּסֵּא עוֹמֶדֶת מְנוֹרַת זָהָב טָהוֹר עֲרוּכָה בְּנֵרוֹתֶיהָ, בְּכַפְתּוֹרֶיהָ כב) בִּגְבִיעֶיהָ כג) וּפְרָחֶיהָ בְּמַלְקָחֶיהָ כד) מַחְתּוֹתֶיהָ, — הַכֹּל זָהָב טָהוֹר. וְשִׁבְעַת קָנִים כה) יוֹצְאִים מִצִּדָּהּ וַעֲלֵיהֶם תְּמוּנַת שִׁבְעִים אֲבוֹת הָעוֹלָם: אָדָם נֹחַ שֵׁם

א) מִנֹּחַ אִישׁ הָאֲדָמָה שֶׁשָּׁתָה לְשִׁכְרָה. ב) אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁשָּׁמַע לְאִשְׁתּוֹ וְאָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת. ג) אֲלַמְּדֵהוּ. ד) נִתְקַיְּמָה. ה) אַתָּה קִיַּמְתָּ. ו) הֶעֱצַבְתָּ. ז) אַחֲרֵי דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּם תּוֹעֶלֶת. ח) עִכַּבְתָּ. ט) עֹשֵׂה מְלָאכָה. י) אֲבָנִים יְקָרוֹת. יא) עֲשָׂהוּ יָפֶה. יב) מַדְרֵגוֹת. יג) אַדלער, Орелъ. יד) מִצַּד זֶה. טו) נֹכַח. טז) עוֹמְדִים נֶגֶד. יז) רֶגֶל. יח) טיגער, Тигръ. יט) פָּפָּגַי, Павлинъ. כ) קאַטצע, Кошка. כא) האַביכט, Ястребъ. כב) פרוכטקנאָטען, Завязь. כג) בלומענקעלך, Цвѣточная чашечка. כד) ליכטשנאַוצע, Щипцы. כה) ראָהרע, Вѣтвь свѣтильника.

חֲכָמֶיהָ, וַתִּקְרָא הָאִגֶּרֶת לִפְנֵיהֶם. וַיִּשְׁמְעוּ הַזְּקֵנִים וְהַחֲכָמִים אֶת דִּבְרֵי הָאִגֶּרֶת וַיֹּאמְרוּ: לֹא יָדַעְנוּ אֶת שְׁלֹמֹה וּמַלְכוּתוֹ לֹא נֶחְשְׁבָה לָנוּ לִמְאוּמָה! וְלֹא שָׁמְעָה הַמַּלְכָּה לְדִבְרֵי חֲכָמֶיהָ, וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְכָל חוֹבְלֵי א) הַיָּם וַתִּתֵּן בְּיָדָם כָּל אֶבֶן יְקָרָה וְזָהָב וָכֶסֶף הַרְבֵּה מְאֹד. וַתִּקַּח שֵׁשֶׁת אַלְפֵי נְעָרִים וּנְעָרוֹת יְפֵי תֹאַר, אֲשֶׁר קוֹמָה ב) אַחַת, מַרְאֶה אֶחָד. שָׁנִים אֲחָדוֹת וּלְבוּשׁ אֶחָד לְכֻלָּם, וַתְּשַׁלְּחֵם בָּאֳנִיּוֹת אֶל שְׁלֹמֹה. וַתָּשֶׂם דְּבָרָהּ בְּפִיהֶם לֵאמֹר: אִמְרוּ אֶל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל: כֹּה אָמְרָה מַלְכַּת שְׁבָא: הֵן מַהֲלַךְ שֶׁבַע שָׁנִים מִקִּיטוֹר אַרְצִי עַד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; אוּלָם לְמַעַן שְׁמוֹעַ חָכְמָתְךָ הַגְּדוֹלָה, לֹא אָנוּחַ בְּדַרְכִּי וְלֹא אֶשְׁקֹט וְלֹא אֶחֱשֶׁךְ ג) נַפְשִׁי מִכָּל עָמָל וּבָאתִי אֵלֶיךָ מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים.

שׁבא. אַרְמוֹן הַבְּדֹלַח ד).

וַיַּגַּע הַיּוֹם אֲשֶׁר תָּבוֹא בוֹ מַלְכַּת שְׁבָא יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶת בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע לִקְרַאת ה) פָּנֶיהָ וְלַהֲבִיאָהּ אֶל הֵיכָלוֹ. הִיא בָּאָה בְּמֶרְכַּבְתָּהּ וַתֵּרֶא מֵרָחוֹק וְהִנֵּה כְּשׁוֹשַׁנָּה ו) תַּאֲוָה לָעֵינַיִם צוֹמַחַת עַל פַּלְגֵי ז) מָיִם; וַתִּקְרַב לָבֹא וְהִנֵּה הַשּׁוֹשַׁנָּה נֶהְפֶּכֶת לְכֹכַב נֹגַהּ ח) הַנֹּצֵץ ט) בֵּין הַכֹּכָבִים, וְכַאֲשֶׁר הוֹסִיף לָגֶשֶׁת כֵּן יִרְבֶּה יְפִי הַכֹּכָב וְזָהֳרוֹ י) וְנִדְמָה כְּאַיֶּלֶת־הַשַּׁחַר יא) לְעֵת בֹּקֶר. וַיִּקַּח הַמַּרְאֶה הַנֶּחְמָד הַזֶּה אֶת לִבָּהּ, וַתָּאֶץ יב) בְּרַכָּבָהּ לֵאמֹר: מַהֵר אֶת הַסּוּסִים וַהֲבִיאוּנִי עַד מְגֻרָהּ אֶל הַמַּרְאָה הַנִּפְלָאָה הַהִיא. וַיַּעַשׂ הָרַכָּב כְּדִבְרֵי הַמַּלְכָּה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיבָה לָבֹא עַד לִפְנֵי הַתְּמוּנָה הַנֶּחְמָדָה, — וְהִנֵּה דְּמוּת פְּנֵי אָדָם נִצָּב בֵּין הֲמוֹן שָׂרִים וְסָרִיסִים יג) לְבוּשֵׁי מַלְכוּת, וַתֹּאמֶר אֶל עֲרֶיהָ הַיּוֹשְׁבִים אִתָּהּ בַּמֶּרְכָּבָה: אֵרֲדָה־נָּא מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי, כִּי אֶת שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ כָּל הָאָרֶץ רָאוּ עֵינָי! וַתְּמַהֵר וַתֵּרֶד מֵעַל מֶרְכַּבְתָּהּ וַיֵּרְדוּ שָׂרֶיהָ אַחֲרֶיהָ. וַיִּגַּשׁ בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ יָרַדְתְּ מֵעַל מֶרְכַּבְתֵּךְ? וַתַּעַן מַלְכַּת שְׁבָא וַתֹּאמַר: הֲןַ שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אָתָּה, עַל כֵּן מִהַרְתִּי לָרֶדֶת מֵעַל מֶרְכַּבְתִּי לְכַבֶּדְךָ. וַיַּעַן בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וַיֹּאמַר: שׁוּבִי מַלְכַּת שְׁבָא וַעֲלִי עַל מֶרְכַּבְתֵּךְ, כִּי לֹא אֶת הַמֶּלֶךְ רָאוּ עֵינַיִךְ, כִּי אִם אֶת אַחַד עֲבָדָיו הָעוֹמְדִים לְפָנָיו לְשָׁרְתוֹ. וַתַּעַל הַמַּלְכָּה וַיַּעֲלוּ אַחֲרֶיהָ הַשָּׂרִים וַיֵּשֵׁבוּ. וַתֹּאמֶר לָהֶם הַמַּלְכָּה לֵאמֹר: בְּטֶרֶם רָאִינוּ אֶת הָאַרְיֵה בְּהוֹדוֹ, הִרְאֵינוּ אֶת גְּאוֹן רִבְצוֹ יד), וּבְטֶרֶם נִרְאֶה אֶת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּיָפְיוֹ, נִגְלָה לְפָנֵינוּ אֶחָד מֵעֲבָדָיו אֲשֶׁר לֹא רָאִיתִי כָּמוֹהוּ יְפֵה תֹאַר בְּכָל יְמֵי חַיָּי! וַיֹּאמֶר בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע: אָנֹכִי אֶעֱבֹר לְפָנַיִךְ וַאֲבִיאֵךְ אֶל הַמֶּלֶךְ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִגִּיד לִשְׁלֹמֹה לֵאמֹר: עוֹד מְעַט וּמַלְכַּת שְׁבָא בָּאָה, וַיָּקָם וַיָּבֹא אֶל אַרְמוֹן הַבְּדֹלַח אֲשֶׁר לוֹ וַיֵּשֶׁב עַל כִּסְאוֹ. וַתָּבֹא הַמַּלְכָּה וַתֵּרֶא אֶת הַמֶּלֶךְ יֹשֵׁב עַל כִּסְאוֹ הַנִּפְלָא, וַתֹּאמַר: אֵין זֹאת כִּי אִם עַל פְּנֵי הַמַּיִם צָף טו) הַמֶּלֶךְ בְּכִסְאוֹ; הָבָה אֶחְשֹׂף טז) שׁוּלַי יז) שִׂמְלוֹתַי וְקָרַבְתִּי אֵלָיו. וַתַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמָרָה. וַיִּרְאֶהָ הַמֶּלֶךְ וַיְבָרְכֶהָ וַיְהַלֵּל יָפְיָהּ וְיָצוּ וַיָּשִׂימוּ לָהּ כִּסֵּא וַתֵּשֶׁב לִימִינוֹ.

שׁבב. מַלְכַּת שְׁבָא וְחִידוֹתֶיהָ יח).

וַתֹּאמֶר מַלְכַּת שְׁבָא: אָחוּדָה־נָּא לְךָ, הַמֶּלֶךְ, חִידוֹתַי, וְאִם תַּגִּיד אוֹתָן לִי וְיָדַעְתִּי

א) כ נְהִיגֵי אֳנִיָּה, Капитанъ. ב) הָאֶהְע, Ростъ, вышина. ג) אֶעֱצֹר. ד) קריסטאַלל, Хрусталь. ה) לָצֵאת לִקְרַאת. ו) רָאזֶע, Роза. ז) בַּאךְ, Потокъ. ח) זֹרֵחַ. ט) מַבְרִיק. י) וּזְרִיחָתוֹ. יא) מארגענראֶטהע, Утренняя заря. יב) דָּפְקָה. יג) עֲבָדִים. יד) מִשְׁכָּבוֹ. טו) שָׁחָה, Плыветъ. טז) אָרִים. יז) קְצוֹת. יח) רֶאטהזעל, Загадка.

כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה. וַיְמַהֲרוּ הַנְּשָׁרִים וַיָּעוּפוּ לְבַקֵּשׁ אֶת תַּרְנְגֹל־הַבָּר וַיִּמְצָאֻהוּ וַיְבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר תַּרְנְגֹל הַבָּר: אַל־נָא יִחַר אַפְּךָ בִּי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, כִּי לֹא בָאתִי אֵלֶיךָ בְּיוֹם הִקָּבֵץ כָּל הָעוֹפוֹת, כִּי לֹא בְמֶרֶד וּבְמַעַל עָשִׂיתִי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אֵיפֹה הָיִיתָ כָּל הַיָּמִים הָאֵלֶּה? דַּבֵּר וְהִצְטַדֵּק כִּי שׁוֹמֵעַ אָנֹכִי! וַיַּעַן תַּרְנְגֹל הַבָּר וַיֹּאמַר: זֶה שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶל לִבִּי: הָבָה אָעוּפָה אֶל קַצְוֵי א) אֶרֶץ וְחָקַרְתִּי וְדָרַשְׁתִּי, הֲיֵשׁ גּוֹי אוֹ מַמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא שָׁמַע אֶת שֵׁמַע אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ וְלֹא יַעַבְדֵהוּ וְלֹא יָבִיא לוֹ מַס. וָאַעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר חָשַׁבְתִּי וָאָעוּף תִּשְׁעִים יוֹם וְתִשְׁעִים לַיְלָה, לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי עַד בּוֹאִי עִירָה קִיטוֹר, אֲשֶׁר בִּקְצֵה תֵבֵל מִזְרָחָה. וָאֶתְבּוֹנֵן אֶל הָאָרֶץ הַהִיא וָאֵרֶא וְהִנֵּה אַדְמָתָהּ זָהָב טוֹב, וְכֶסֶף לָרֹב יִתְגַּלְגֵּל בְּחוּצוֹת הָעִיר וְאֵין אִישׁ שָׂם אֵלָיו לֵב. וָאֵרֶא שָׁם גַּנִּים וּפַרְדֵּסִים נֶחֱמָדִים לְמַרְאֶה מְאֹד, נְטוּעִים בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹתָם וְנָתְנוּ הָעֵצִים פְּרִי נֶחְמָד וְרֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁר כָּמֹהוּ לֹא הָיָה בְּכָל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר רָאִיתִי. וָאֶתְבּוֹנְנָה אֶל אַנְשֵׁי הָאָרֶץ וָאֵרֶא כִּי שְׁלֵוִים וְשֹׁקְטִים הֵמָּה, אִישׁ יוֹשֵׁב תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ, אֵין לָהֶם כְּלֵי מִלְחָמָה וְאֵין אִישׁ מְלַמֵּד יָדָם לַקְרָב ב). וָאוֹסֵף לַחְקֹר וְלִדְרֹשׁ וַיִּוָּדַע לִי, כִּי אִשָּׁה אַחַת, וּשְׁמָהּ מַלְכַּת שְׁבָא, מֹלֶכֶת עֲלֵיהֶם זֶה יָמִים רַבִּים, וְכָל הָעָם לְמִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל שׁוֹמְעִים בְּקוֹלָהּ, וּבִלְעָדָהּ לֹא תֵעָשֶׂה בָּאָרֶץ קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה. וְעַתָּה אִם טוֹב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְשַׁבְתִּי אֶל הָאָרֶץ הַהִיא וְאָסַרְתִּי שָׂרֶיהָ בְּזִקִּים ג) וְנִכְבָּדֶיהָ בְּכַבְלֵי בַרְזֶל וְהֲבֵאתִים אֶל אֲדוֹנִי.

שכ. בְּאֶרֶץ קִיטוֹר.

וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי שְׁלֹמֹה וַיְצַו וַיַּגִּישׁוּ לוֹ סֵפֶל זָהָב מָלֵא זֵרְעוֹנִים ד) וּמִזְרָק ה) זָהָב מָלֵא מַיִם וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַתָּשָׁב רוּחוֹ אֵלָיו, וַיֹּאמַר: הִנְנִי שְׁלָחֵנִי! וַיִּקְרָא שְׁלֹמֹה לְסוֹפְרָיו וַיִּכְתְּבוּ אִגֶּרֶת לְמַלְכַּת שְׁבָא לֵאמֹר: שָׁלוֹם לָךְ מַלְכַּת שְׁבָא וְשָׁלוֹם לְכָל עֲבָדַיִךְ הָעוֹמְדִים לְפָנַיִךְ! יָדֹעַ תֵּדְעִי כִּי אוֹתִי נָתַן יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל גּוֹיֵי הָאֲרָצוֹת. וַיִּתֵּן בְּיָדִי אֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה, אֶת הַדָּגָה וְאֶת הָעוֹף וְאֶת הָרֶמֶשׂ; וְגַם אֶת הָרוּחוֹת נָתַן בְּיָדִי וַיַּמְשִׁילֵנִי בָּהֶן וַיֹּאמֶר לִי: עֲשֵׂה בָהֶן כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ! וְעַתָּה אִם תָּבֹאִי לִי לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי, — וְכִבַּדְתִּיךְ וְרוֹמַמְתִּיךְ מִכָּל הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתִּי; אוּלָם אִם תְּמָאֲנִי, — וְהִשְׁלַחְתִּי בָךְ אֶת כָּל חֵילִי הַגָּדוֹל וְעָשׂוּ אִתָּךְ כָּלָה. וְכִי תֹאמְרִי אֵלַי: מִי הֵם חֵילְךָ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר אָמַרְתָּ? וְאָמַרְתִּי לָךְ: עוֹף הַשָּׁמַיִם פָּרָשַׁי הֵמָּה וְחַיּוֹת הָאָרֶץ חֵיל רַגְלִי הֵמָּה לִי! אַךְ יֵצֵא דָבָר מִפִּי, — וּבָאוּ וְעָלוּ עַל אַרְצֵךְ וְהֵרִיפוּ וְרִכְסוּ, וְאֵין מִיָּדָם מַצִּיל. וַיְכַלּוּ הַסּוֹפְרִים לִכְתֹּב וַיַּחְתְּמוּ אֶת הָאִגֶּרֶת וַיִּקְשְׁרוּהָ בִּכְנַף ז) תַּרְנְגֹל הַבָּר. וַיָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ וַיָּעָף, וַיִּקְרָא לַצִּפֳּרִים וַתְּמַהֵרְנָה וַתְּעוּפֶינָה אַחֲרָיו. וַיָּבֹא תַּרְנְגֹל־הַבָּר לְעֵת בֹּקֶר, וְהִנֵּה מַלְכַּת שְׁבָא יוֹצֵאת לְהִשְׁתַּחֲוֹת אֶל הַשָּׁמֶשׁ. וַיַּרְאֶהָ וַיֶּאֱסֹף אֶת כָּל הַצִּפֳּרִים וַיֹּאמֶר לָהֶן: אַל תְּפוּצֶינָה לְכָל רוּחַ וְהֱיִינוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה יָחַד. וַתֵּאָסֵף עֲדַת הַצִּפֳּרִים אֶל מָקוֹם אֶחָד וַיְכַסּוּ אֶת עֵין הָאָרֶץ וַתֶּחְשַׁךְ הַשָּׁמֶשׁ. וַתִּתְחַלְחַל הַמַּלְכָּה מְאֹד וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: אוֹי מֶה הָיָה לִי כִּי חָשְׁכוּ עֵינַי פִּתְאֹם מֵרְאוֹת אֶת הָאוֹר הַמָּתוֹק?! וַיֵּרֶד תַּרְנְגֹל הַבָּר אֶל הַמַּלְכָּה וַיִּשָּׂא כְנָפוֹ. וַתֵּרֶא הַמַּלְכָּה אֶת הַסֵּפֶר וַתִּקָּחֵהוּ וַתִּקְרָאֵהוּ, וַתֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה. וַתִּקְרָא לְכָל זְקֵנֶיהָ

א) קְצוֹת. ב) לַמִּלְחָמָה. ג) פעססעל, Цѣпь; ד) גַּרְעִינִים. ה) שאַלע, Чаша. ו) רֹכְבִים. ז) פליגעל; Крыло.

וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם : רַחֲצוּ יְדֵיכֶם וּפְנֵיכֶם ; וְאַלּוּנְטִיּוֹת א) אַל תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם. וַיַּעַשׂ הַסָּרִים כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ שְׁלֹמֹה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ הַנְּעָרִים וְהַנְּעָרוֹת לִרְחֹץ יְדֵיהֶם וּפְנֵיהֶם וַיְבַקְשׁוּ אַלּוּנְטִיּוֹת וְלֹא מָצָאוּ, — וַתִּקַּחְנָה הַנְּעָרוֹת אֶת סִנְרֵיהֶן ב) וַתְּנַגֵּבְנָה ג) אֶת יְדֵיהֶן וּפְנֵיהֶן, וְהַנְּעָרִים אֲשֶׁר לֹא נִסּוּ ד) בְּאֵלֶּה לֹא יָדְעוּ מַה־יַּעֲשׂוּ, וַיִּהְיוּ עֹמְדִים כָּל הָעֵת הַהִיא וּפְנֵיהֶם וִידֵיהֶם רְטֻבִּים ה) מֵהַמַּיִם אֲשֶׁר רָחֲצוּ. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ שֵׁנִית וַיָּשִׂימוּ לְפָנָיו כֵּלִים גְּדוֹלִים מְלֵאִים אֱגוֹזִים וְתַפּוּחִים וְרִמּוֹנִים, וַיִּקְמֹץ מְלֹא קֻמְצָיו ו) וַיִּתֵּן לַנְּעָרִים וְלַנְּעָרוֹת. וַיְהִי כָּל אֲשֶׁר לֹא בוֹשׁ לְהָרִים אֶת סִנָּרוֹ וְלָשִׂים בּוֹ אֶת הַפְּרִי אֲשֶׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ וַיַּצֵּג אוֹתוֹ מִימִינוֹ לְבָד, וַאֲשֶׁר לֹא עָשָׂה כָּכָה וַיִּפְתַּח יָדוֹ וַיָּשֶׂם בּוֹ אֶת מַתְּנַת הַמֶּלֶךְ וַיַּצֵּג גַּם אוֹתוֹ מִשְּׂמֹאלוֹ לְבָד. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ : הַזְּכָרִים מִימִינִי וְהַנְּקֵבוֹת מִשְּׂמֹאלִי ! וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה אֶל חַרְטֻמֶּיהָ וְאֶל קוֹסְמֶיהָ : אַתֶּם בְּהַרְתֶּם בְּלַהֲטֵיכֶם אֶת שֵׁשֶׁת הָאֲלָפִים הַנְּעָרִים וְהַנְּעָרוֹת הָאֵלֶּה, וְסִמָּנִים ז) נִסְתָּרִים וְנַעֲלָמִים שַׂמְתֶּם בָּהֶם לְבַעֲבוּר תַּכִּירוּ וְתַבְדִּילוּ בֵּין זָכָר לִנְקֵבָה, עַל כֵּן אָנֹכִי שׁוֹאֶלֶת אֶתְכֶם לֵאמֹר : הַאֻמְנָם דִּבְרֵי חָכָם מִכָּל אָדָם ? וַיַּעֲנוּהָ קוֹסְמֶיהָ וְחַרְטֻמֶּיהָ לֵאמֹר : אֱמֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ ! חָכָם הוּא כְּחָכְמַת מַלְאַךְ אֱלֹהִים !

שכג. יֶתֶר מִשְׁלֵי מַלְכַּת שְׁבָא וְחִידוֹתֶיהָ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה הַמֶּלֶךְ לַעֲנוֹת אֶת הַמַּלְכָּה עַל כָּל אֲשֶׁר שְׁאֵלַתּוּ, וַתּוֹסֶף לְדַבֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ וַתֹּאמַר : עוֹד לִי חִידוֹת לָחוּד לְךָ, הַמֶּלֶךְ, וְעַתָּה אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ גַּם אוֹתָן. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר : חוּדִי לִי אֶת כָּל חִידוֹתַיִךְ וְאֶשְׁמָעֵן.

וַתִּשָּׂא מַלְכַּת שְׁבָא מְשָׁלָהּ וַתֹּאמַר :

תִּשְׁעָה אַךְ יָצָאוּ
וּשְׁמוֹנָה הֵן בָּאוּ,
שְׁנַיִם יִסְכּוּ נֶסֶךְ
אֶחָד שׁוֹתֶה מֶסֶךְ...

וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר :

יַרְחֵי לֵדָה כָּלָיו
וִימֵי מִילָה אָתָיו,
וּשְׁדֵי אֵם שְׁנֵיהֶם יַחַד
יָנִיקוּ יֶלֶד אֶחָד.

וַתִּשָּׂא מַלְכַּת שְׁבָא מְשָׁלָהּ וַתֹּאמַר :

בֶּעָפָר נוֹצֶרֶת ח)
וּבָאֵשׁ בּוֹעֶרֶת,
כַּשֶּׁמֶשׁ מַזְהֶרֶת ט),
כַּמַּיִם נִגֶּרֶת י).

וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר :

הַנֵּפְט יא) מֵעָפָר לֻקַּחַת
וּבָאֵשׁ קֹדַחַת יב),
כַּשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת,
כַּמַּיִם מִתְקַלַּחַת יג).

וַתֹּאסֶף הַמַּלְכָּה שְׂאֵת מְשָׁלָהּ וַתֹּאמַר :

וּמִי זֹאת הַגְּבֶרֶת
בְּרוּחַ סוֹעֶרֶת ?
בְּשַׂר הַמֵּת מְשַׁפֶּרֶת יד),
רֶגֶל חַי אוֹסֶרֶת,
בַּר לָעוֹף מְשַׁבֶּרֶת טו)
וְדָג בְּחֶרְמָהּ טז) גּוֹרֶרֶת יז).

וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לַעֲנוֹת וַיֹּאמַר :

הַפִּשְׁתָּה הִיא גְּבִירָה נִכְסֶפֶת יח),
בְּיוֹם סַעַר מְנַפְנֶפֶת יט),

א) Полотенце. ב) שירצע, Фартухъ. ג) קִנְּחוּ, Обтирали. ד) הָיוּ רְגִילִים. ה) לַחִים. ו) מְלֹא כַּפָּיו, Горсть. ז) אוֹתוֹת. ח) נִבְרָאָה. ט) זוֹרַחַת. י) נוֹזֶלֶת. יא) Смола, нефть. יב) בּוֹעֶרֶת. יג) נוֹזֶלֶת. יד) עוֹשָׂה יָפֶה. טו) מוֹכֶרֶת וּמוֹסֶרֶת. טז) בְּרִשְׁתָּהּ. יז) מוֹשֶׁכֶת. יח) מְבֻקֶּשֶׁת. יט) נָעָה וָנָדָה.

כִּי אֱמֶת הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר: חָכָם שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִד מִכָּל הָאָדָם. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: חוּדִי חִידוֹתַיִךְ וְאֶשְׁמָעֵן!

וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה:

הַגֵּד לִי, אִם תֵּדַע, אֵיפֹה הֵם הַמַּיִם
אֲשֶׁר לֹא יֵרְדוּ וְלֹא יִזְּלוּ מֵרוּם שָׁמַיִם,
וְגַם לֹא כִּסְּלָעִים א) וְנִקְרוֹת ב)
צוּרִים ג)?
פַּעַם יִמְתְּקוּ מִדְּבַשׁ וּפַעַם כְּלַעֲנָה ד)
מָרִים,
אַף כִּי מִמָּקוֹר אֶחָד מְפַכִּים ה) הֵמָּה
וְנִגָּרִים ו)?

וַיַּעַן שְׁלֹמֹה וַיֹּאמַר:

הַדִּמְעָה לֹא תִזַּל מִמְּרוֹמֵי שָׁמַיִם,
גַּם לֹא מִצּוּר סֶלַע תֵּרֵד עַל
הַלְּחָיַיִם ז):
בְּשִׂמְחַת לֵב אָדָם תִּמְתַּק לָעֵינַיִם
וּבְמַכְאֹב וְצָרָה תֵּמַר ח) שִׁבְעָתַיִם.

וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה:

אִמִּי אֲשֶׁר אֲהֵבַתְנִי נָתְנָה לִי לְמִנְחוֹת
שְׁתֵּי חֲמוּדוֹת ט), אֲשֶׁר בְּאַרְגָּז י) אֶחָד
הָיוּ מוּנָחוֹת:
בְּאַחַת נָקוּב חוֹר, — מְלֶאכֶת
מַחֲשֶׁבֶת יא),
וְהַשֵּׁנִית תִּקּוֹב חוֹר בְּכָל דָּבָר
כַּמַּקֶּבֶת יב);
הָאַחַת בְּלֵב יַמִּים נוֹלְדָה, בְּגַלִּים
וּמִשְׁבָּרִים יג),
וְהַשֵּׁנִית מַחְצַבְתָּהּ בְּמַעֲמַקֵּי הָאֲדָמָה,
בֶּהָרִים?

וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר:

טַבְּעוֹת הַזָּהָב שֶׁעַל אֶצְבְּעוֹת יָדַיִךְ
וַחֲרוּזֵי הַפְּנִינִים יד) שֶׁעַל צַוָּארֵךְ —
יַגִּידוּ לְלִבָּתֵךְ,
כִּי מָצָאתִי טו) חִידָתֵךְ!

וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה:

הַגִּידָה־נָּא לִי, אִם יָדַעְתָּ, מִי הוּא
הָאֻמְלָל,
שֶׁבְּטֶרֶם מוֹתוֹ — בָּאֲדָמָה יִטְמְנֻהוּ,
רוּחוֹ טז) לֹא יָצְאָה, — בְּכָל זֹאת יִקְבְּרֻהוּ,
יִשְׁכַּב יִרְקַב, יוֹסִיף עָצְמָה, יִרְבֶּה
חַיִּים.
קוֹבְרָיו יִמְצְאוּ שָׂכָר — רִבּוֹא רִבּוֹתַיִם.

וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר:

הַגַּרְעִינִים יז) שֶׁבָּאֲדָמָה,
הַשִּׁבֳּלִים — הַקָּמָה
יַגִּידוּ לְדוֹרַשְׁתִּי יח):
הִידָתָהּ מָצָאתִי.

וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה:

הַגִּידָה־נָּא לִי, הַמֶּלֶךְ, מִי הוּא
צַח וְנָקִי יט) בְּרִדְתּוֹ מִשָּׁמַיִם,
אַחַר יִהְיֶה לְטִיט, לְרֶפֶשׁ בִּדְרָכַיִם
יָשׁוּב בְּבוֹא עִתּוֹ לְמוֹלַדְתּוֹ, — לָעֲנָנִים,
אָז יִטְהַר וְצַח יִהְיֶה כְּמוֹ לְפָנִים?

וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר:

מַה־לָּבָן מִשֶּׁלֶג בְּרִדְתּוֹ מִשָּׁמַיִם,
מַה נִּמְאָס מֵרֶפֶשׁ שֶׁעַל דְּרָכַיִם?
הָעֲנָנִים יְלָדֻהוּ, אַרְצָה הוֹרִידֻהוּ,
יַחַם הַשֶּׁמֶשׁ, — אֲלֵיהֶם שֵׁנִית יְשִׁיבֻהוּ.

וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה: יוּבָאוּ נָא הֵנָּה שֵׁשֶׁת אַלְפֵי הַנְּעָרִים וְהַנְּעָרוֹת אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי לַמֶּלֶךְ, וְהִגִּיד לִי מִי בָהֶם הַזְּכָרִים וְהַנְּקֵבוֹת. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיָּבִיאוּ אֶת הַנְּעָרִים וְהַנְּעָרוֹת, אֲשֶׁר מַרְאֶה אֶחָד וְקוֹמָה אַחַת וּלְבוּשׁ אֶחָד לְכֻלָּם, וַיַּעַמְדוּ לְפָנָיו. וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְאֶחָד מִסָּרִיסָיו: הַגִּישָׁה לְכָל אֶחָד מֵהֶם סֵפֶל מַיִם

א) כַּאֲבָנִים. ב) מִבְּקִיעִים. ג) אֲבָנִים קָשׁוֹת. ד) ווערמוט, Полынь. ה) יוֹצְאִים. ו) נוֹזְלִים.
ז) וואַנגען, Щеки. ח) הִיא מָרָה. ט) חֲפָצִים יָפִים. י) בְּתֵבָה. יא) בִּידֵי מַשְׂכִּיל בַּמְּלָאכָה.
יב) שפיטצהאַמער, Клевецъ. יג) Морскія волны. יד) פערלע, Жемчугъ. טו) פָּתַרְתִּי. טז) נִשְׁבְּרָה.
יז) הַזֶּרַע. יח) לָאִשָּׁה שֶׁבָּאָה לִדְרֹשׁ שְׁלוֹמִי. יט) בָּהוּר.

אִשְׁתּוֹ וַיִּשְׁלֹף א) חַרְבּוֹ מִתַּעְרָהּ וַיִּגַּשׁ בַּלָּט אֶל הַמִּטָּה. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ אֶת אִשְׁתּוֹ הַנֶּאֱמָנָה לוֹ כָּל הַיָּמִים וְאֶת יְלָדָיו הַקְּטַנִּים אֲשֶׁר גִּדְּלָתַם בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: חָלִילָה־לִּי מֵיְיָ אִם אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלַי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ! וַיְמַהֵר וַיָּסַר מֵעַל הַמִּטָּה וַיָּשֶׁב חַרְבּוֹ לְתַעְרָהּ וַיַּעַל עַל יְצוּעוֹ ב) לִישֹׁן. וַיַּעַבְרוּ רְגָעִים אֲחָדִים וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אָמְנָם טוֹבָה לִי נוֹעָה אִשְׁתִּי, — אֵם יְלָדַי הַקְּטַנִּים, אוּלָם טוֹבָה מִמֶּנָּה שִׁבְעָתַיִם בַּת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי עָלֶיהָ לֵאמֹר: לֹא נִמְצָא כָּמוֹהָ אִשָּׁה יָפָה וַחֲכְמַת לֵב בְּכָל הָאָרֶץ! הָבָה אַכְרִת רֹאשׁ אִשְׁתִּי וְהֵבֵאתִי לַמֶּלֶךְ וְשָׂמַנִי לְבֶן־מֶשֶׁק ג) בֵּיתוֹ וְהֶעֱשִׁירַנִי עֹשֶׁר רָב, וְנָתְנוּ לִי כָּל הָאֲנָשִׁים כָּבוֹד וִיקָר וְגָדַלְתִּי וְרוֹמַמְתִּי וְנִכְבַּדְתִּי מְאֹד! וַיֵּרֶד אֲמִתַּי מֵעַל יְצוּעוֹ וַיּוֹצֵא חַרְבּוֹ מִתַּעְרָהּ וַיִּגַּשׁ שֵׁנִית אֶל אִשְׁתּוֹ הַיְשֵׁנָה וַיֹּאמֶר לִכְרוֹת רֹאשָׁהּ; אוּלָם בְּרֶגַע הַזֶּה רָאָה וְהִנֵּה יְלָדָיו הַקְּטַנִּים יְשֵׁנִים וִימִינָהּ וּשְׂמֹאלָהּ תְּחַבְּקֵם, — וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אִם יִתֶּן לִי הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ, לֹא אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה וְלֹא אֶהֱרֹג אֶת אִשְׁתִּי הַטּוֹבָה וְהָרַחֲמָנִיָּה! וַיָּסַר מֵעַל הַמִּטָּה וַיַּעַל עַל יְצוּעוֹ וַיִּישַׁן כָּל הַלָּיְלָה. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֶל אֲמִתַּי וַיֹּאמְרוּ: מַהֲרָה וּלְכָה אִתָּנוּ אֶל הַמֶּלֶךְ כִּי קָרָא לָךְ. וַיֵּלֶךְ אֲמִתַּי עִם עַבְדֵי שְׁלֹמֹה וַיָּבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: וְאַיֵּה רֹאשׁ אִשְׁתְּךָ, אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לְהָבִיא אֵלָי? וַיַּעַן אֲמִתַּי וַיֹּאמַר: יְרַחֶם־נָא הַמֶּלֶךְ עָלַי וְאַל יוֹסֵף לְדַבֵּר אֵלַי עוֹד כַּדָּבָר הַזֶּה! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַאֵין כֶּסֶף וְזָהָב וְכָבוֹד וּגְדֻלָּה לֹא נֶחְשְׁבוּ לְךָ לִמְאוּמָה? וַיַּעַן אֲמִתַּי וַיֹּאמַר: פַּעַם וּשְׁתַּיִם נִגַּשְׁתִּי בַּלַּיְלָה הַזֶּה אֶל הַמִּטָּה אֲשֶׁר שָׁכְבָה אִשְׁתִּי בָהּ וָאֹמַר לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, אוּלָם נִכְמְרוּ נִחֻמַּי ד) עַל הָאִשָּׁה הַטּוֹבָה אֲשֶׁר הוֹכִיחַ לִי יְיָ וָאֹמַר: תְּהִי נָא אֵם לִילָדֶיהָ הַקְּטַנִּים וְאִשָּׁה לְבַעְלָהּ. וְעַתָּה יְהִי נָא שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ אֲשֶׁר לֹא עָזַב חַסְדּוֹ אִתִּי וַיֶּרֶב רַחֲמַי וַיִּמְנַע חַרְבִּי מִדָּם! וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לַסַּנְהֶדְרִין: שִׂימוּ־נָא אֶת הַדָּבָר הַזֶּה בְּלִבְּכֶם, — אַל־נָא תִשְׁכָּחֻהוּ. וַיָּשָׁב אֲמִתַּי לְבֵיתוֹ שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב. וַיַּעַבְרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם, וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לְנוֹעָה אֵשֶׁת אֲמִתַּי וַתָּבֹא הָאַרְמוֹנָה וַתִּתְיַצֵּב לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ: הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ, וָאֹמַר: אֶקָּחֲךָ אוֹתָךְ לִי לְאִשָּׁה וְהִלְבַּשְׁתִּיךְ בִּגְדֵי מַלְכוּת וְנָתַתִּי עֲטֶרֶת זָהָב בְּרֹאשֵׁךְ וְהִמְלַכְתִּיךְ תַּחַת נְשֵׁי הַמְּלָכוֹת וְהָיִית לְרֹאשָׁה לְכֻלָּן! וַתִּשְׁתַּחוּ נוֹעָה לַמֶּלֶךְ וַתֹּאמַר: לְךָ אֲנִי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, וְכַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: שׁוּבִי אֶל בֵּיתֵךְ וְהָרְגִי אֶת אִישֵׁךְ, כִּי לֹא אוּכַל קַחַת לְאִשָּׁה בְּעֻלַת בָּעַל ה). וַתֹּאמֶר נוֹעָה: עוֹד בַּלַּיְלָה הַזֶּה אָבִיא אֶת רֹאשׁ אִישִׁי אֵלֶיךָ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹ: אִם לֹא אָשִׁית לָאִשָּׁה הַזֹּאת מוֹקֵשׁ ו), תְּמַהֵר לָשׁוּב לְבֵיתָהּ וְשָׁפְכָה דָּם נָקִי, — הָבָה אֶתֶּן לָהּ חֶרֶב אֲשֶׁר לֹא תָרֵעַ וְלֹא תַשְׁחִית! וַיִּתֵּן לָהּ הַמֶּלֶךְ חֶרֶב דַּקָּה עֲשׂוּיָה בְדִיל ז) וַיֹּאמַר: בַּחֶרֶב הַמְּרוּטָה ח) הַזֹּאת תָּסִירִי אֶת רֹאשׁ אִישֵׁךְ מֵעָלָיו, — פַּעַם אַחַת תַּכִּי וְלֹא תִשְׁנִי לוֹ. וַיָּשֶׂם הַמֶּלֶךְ אֶת חֶרֶב הַבְּדִיל בְּתַעַר וַיִּתֵּן לְנוֹעָה וַתְּמַהֵר וַתָּשָׁב לְבֵיתָהּ. וַתָּבֹא אֶל אֲמִתַּי אִישָׁהּ וַתַּחֲלֵק לְשׁוֹנָהּ ט) וַתְּשַׁכְּרֵהוּ וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם. וַיְהִי בַּלַּיְלָה וַתִּקַּח נוֹעָה אֶת הַחֶרֶב אֲשֶׁר נָתַן לָהּ הַמֶּלֶךְ, וַתִּגַּשׁ אֶל בַּעְלָהּ הַנִּרְדָּם וַתְּמַהֵר וַתַּךְ בָּהּ עַל צַוָּארוֹ — וַתִּכַּף הַחֶרֶב, וַיִּיקַץ אֲמִתַּי מִשְּׁנָתוֹ וַיַּרְא וְהִנֵּה אִשְׁתּוֹ עוֹמֶדֶת עָלָיו וְחֶרֶב כְּפוּפָה בְּיָדָהּ, וַיִּקְצֹף עָלֶיהָ קֶצֶף גָּדוֹל וַיֹּאמַר: הַגִּידִי לִי מִי נָתַן לָךְ אֶת הַחֶרֶב וּמַדּוּעַ קַמְתְּ עָלַי לְהָרְגֵנִי.

א) וַיּוֹצִיא. ב) מִטָּתוֹ. ג) מוֹשֵׁל. ד) רַחֲמַי. ה) אֲשֶׁר בַּעְלָהּ חַי. ו) מַעְצוֹר. ז) צִינְן, Олово.
ח) הַחַדָּה. ט) דִּבְּרָה דְּבָרִים טוֹבִים.

פְּאֵר פֶּגֶר עוֹטֶפֶת,
חַי בְּחַבְלָהּ הוֹטֶפֶת,
עוֹף בְּפִרְיָהּ מְטָרֶפֶת,
דָּג בְּרִשְׁתָּהּ סוֹחֶפֶת א)!

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמַּלְכָּה אֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ וַתֵּרֶא, כִּי אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּנּוּ וַתִּשְׁתָּאֶה וַתִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד, וַתֹּאמֶר: הַפַּעַם יָדַעְתִּי כִּי אֵין חָכָם וְנָבוֹן כָּמוֹךָ בְּכָל הָאָרֶץ וְלֹא הֻגַּד לִי אַף הַחֵצִי מִכֹּל אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אָזְנָי. וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה גָדוֹל לְמַלְכַּת שְׁבָא וּלְכָל הַשָּׂרִים וְרַבֵּי ב) הַמְּלוּכָה הַהוֹלְכִים עִמָּהּ, וַתֵּרֶא אֶת מַאֲכַל שֻׁלְחָנוֹ וּמַעֲמַד מְשָׁרְתָיו וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם וַתִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד מְאֹד. וַיַּעֲבִירֶהָ אֶת כָּל חַדְרֵי בֵיתוֹ וְאֶת אוּלַמָּיו וַיַּרְאֶהָ אֶת עֲלִיָּתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית יְיָ, וְלֹא הָיָה עוֹד בָּהּ רוּחַ!

שכד. שְׁנֵי נִסְיוֹנוֹת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי, וְאִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי! וַיִּשְׁמְעוּ הַסַּנְהֶדְרִין וַיִּשְׁמַע הָעָם וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: הַאָמְנָם כְּדִבְרֵי הַמֶּלֶךְ כֵּן הוּא, כִּי לֹא תִמָּצֵא אִשָּׁה חֲכָמָה וְטוֹבָה בֵּין אֶלֶף נָשִׁים? וַיִּשְׁמְעוּ דִבְרֵי הַסַּנְהֶדְרִין וְהָעָם לַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר: בַּקְּשׁוּ לִי אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ מִנִּכְבַּדֵּי הָעָם וּגְדוֹלָיו וְנִסִּיתִים, וּרְאִיתֶם הֲיִקְרְכֶם דְּבָרִי אִם לֹא. וַיֵּלְכוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּדְרְשׁוּ וַיְבַקְשׁוּ, וַיָּשׁוּבוּ לַמֶּלֶךְ וְלַסַּנְהֶדְרִין וַיֹּאמְרוּ: יְנַסֶּה נָא הַמֶּלֶךְ אֶת אֲמִתַּי וְאֶת נוֹעָה אִשְׁתּוֹ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מָה רְאִיתֶם כִּי אֲמַרְתֶּם לִי לְנַסּוֹת אֶת הָאִישׁ הַהוּא וְאֶת אִשְׁתּוֹ? וַיַּעֲנוּ הָעֲבָדִים אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ: דָּרַשְׁנוּ לָהֶם וַיֻּגַּד לָנוּ, כִּי בֵרַךְ יְיָ אֶת הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וַיְמַלֵּא בֵיתָם טוּבוֹ וְלֹא יַחְסְרוּם דָּבָר; וְאַף גַּם זֹאת הֻגַּד לָנוּ, כִּי אוֹהֵב הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּכָל לִבּוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ, וְהִיא גַּם הִיא תְּבָרֵךְ אֶת יְיָ יוֹם יוֹם עַל הַלְקָחָהּ לְאִישׁ יָשָׁר וְתָם כַּאֲמִתַּי וְנַפְשָׁהּ קְשׁוּרָה בְנַפְשׁוֹ. וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי הָעֲבָדִים וַיֹּאמַר: הַסְתֵּר הַסְתִּירוּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים, אַל תַּגִּידוּם לָאִישׁ עַד אִם כִּלִּיתִי לְנַסּוֹת אֶת הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ! וַיַּעֲנוּ הָעֲבָדִים וַיֹּאמְרוּ: כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ! וַיֵּצְאוּ הָעֲבָדִים מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיֵּצוּ וַיִּקְרְאוּ לַאֲמִתַּי, וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הִנֵּה שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר: חָכָם וְנָבוֹן אַתָּה! עַל כֵּן קְרָאתִיךָ לָבוֹא אֵלַי וְלֵאמֹר לְךָ: שַׂר הָאַרְמוֹן תִּהְיֶה לִּי וְאֶת בִּתִּי אֶתֶּן־לְךָ לְאִשָּׁה. וַיִּשְׁתַּחוּ אֲמִתַּי וַיֹּאמֶר: בָּרוּךְ תִּהְיֶה לִי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, כִּי דִבַּרְתָּ אֵלַי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה; עַבְדְּךָ אָנִי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, וְכֹל אֲשֶׁר תְּצַוֵּנִי אֶעֱשֶׂה! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: לֹא אֲשִׂימְךָ לְשַׂר וְלֹא אֶתֶּן־לְךָ אֶת בִּתִּי לְאִשָּׁה עַד אִם הֲבֵאתָ לִי אֶת רֹאשׁ נוֹעָה אִשְׁתְּךָ בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְיָדַעְתִּי, כִּי תִמְצָא בִתִּי מְנוּחָה בְּבֵיתְךָ וְלֹא תַכְעִיסֶנָּה צָרָתָהּ ג). וּכְדַבֵּר הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּעֲבֹר לִפְנֵי אֲמִתַּי שַׂר הָאַרְמוֹן, וַיַּרְא אֲמִתַּי אֶת לְבוּשׁ הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר עָלָיו וְאֶת הַכָּבוֹד הַגָּדוֹל אֲשֶׁר שָׂמוּ לוֹ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וַיְקַנֵּא בוֹ וַיֹּאמַר: הִנְנִי אָבִיא לְךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, אֶת רֹאשׁ נוֹעָה אִשְׁתִּי! וַיְבָרֶךְ אֲמִתַּי אֶת הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ וַיֵּצֵא וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ.

וַתֵּרֶא נוֹעָה אֶת אִישָׁהּ מִתְנוֹדֵד וַתִּגַּשׁ אֵלָיו וַתֹּאמַר: מַה־לְּךָ, אִישִׁי הַטּוֹב, כִּי סָרָה רוּחֲךָ וְאֵינְךָ אֹכֵל לָחֶם? וַיַּעַן אֲמִתַּי אֶת נוֹעָה אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמַר: דְּאָגָה בְלִבִּי, עַל כֵּן לֹא אֹכַל וְלֹא אֶשְׁתֶּה. וַיַּמְרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: הַגִּידָה נָּא לִי צָרָתֶךָ, אוּלַי אוּכַל הוֹעִיל. וַיַּעַן אֲמִתַּי וַיֹּאמַר: הַנִּיחִי לִי וְאַל תְּצִיקִינִי בִּדְבָרַיִךְ כִּי מַר לִי מְאֹד. וַיְהִי בָעֶרֶב וַתַּשְׁכֵּב נוֹעָה אֶת יְלָדֶיהָ בְּמִטָּתָהּ וַתַּעַל גַּם הִיא עַל הַמִּטָּה וַתִּשְׁכַּב וַתִּישַׁן. וַיַּרְא אֲמִתַּי כִּי יְשֵׁנָה נוֹעָה

א) מוֹשֶׁכֶת. ב) גְּדוֹלֵי. ג) הָאִשָּׁה הַשְּׁנִיָּה הַצּוֹרֶרֶת.

לִקְרָאתָם, וַתִּשְׁתַּחוּ אֲלֵיהֶם וַתֹּאמַר: סוּרוּ נָא אֵלַי בְּרוּכֵי יְיָ, וְנַחְתֶּם מֵעֲמַל דַּרְכְּכֶם וְנִסְתַּרְתֶּם מֵחֲמַּת א) הַשֶּׁמֶשׁ! וַיְבָרֶךְ אוֹתָהּ הַמֶּלֶךְ בְּשָׁלוֹם. וַיָּסַר הָאֹהֱלָה, וַתֵּלֶךְ גַּם מַלְכַּת שְׁבָא אַחֲרָיו. וְהָאִשָּׁה מִהֲרָה וַתָּרָץ אֶל הָעַיִן הַיּוֹרֵד מִן הָהָר וַתְּמַלֵּא כַדָּהּ מַיִם קָרִים וַתָּשָׁב וַתָּשֶׂם לִפְנֵי שְׁלֹמֹה וְהַמַּלְכָּה וַיִּשְׁתּוּ, וְאַחַר הִגִּישָׁה לָהֶם חָלָב וְחֶמְאָה וְעֻגוֹת וַתִּפְצַר בָּהֶם לֶאֱכֹל וַיֹּאכֵלוּ. וַתֹּאמֶר מַלְכַּת שְׁבָא: מֵרָחוֹק שָׁמְעוּ אָזְנַי קוֹל שִׁירָתֵךְ וַיְהִי עָרֵב לִי מְאֹד; עַל כֵּן אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינַיִךְ וְהִשְׁמַעְתִּנִי אֶת קוֹלֵךְ עוֹד הַפָּעַם! וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר:

לוּ כְמִלְּפָנִים
כְּחַוָּה בְּגַן־עֲדָנִים
אָנֹכִי הָיִיתִי, —
וְכָמֹהָ כַּטּוֹב רָאִיתִי, —
בְּחַיֵּי רֹאשִׁי אָנֹכִי נִשְׁבַּעַת
כִּי בְּקוֹל מְסִיתִים ב) לֹא הָיִיתִי
שֹׁמַעַת;

וְלוּ נְחָשִׁים אֲלָפִים
וְרִבְבוֹת שְׂרָפִים ג)
יָבֹאוּ לְהַשִּׁיאֵנִי, —
וַיֹּאמְרוּ לְהַחֲטִיאֵנִי, —
עֲלֵיהֶם הָיִיתִי גֹּבֶרֶת.
וּמִצְוַת יְיָ הָיִיתִי שֹׁמֶרֶת!...

וַתְּכַל הָאִשָּׁה לָשִׁיר וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה:

אַחַת מֵאֶלֶף מָצָאתִי בַנָּשִׁים
אִישׁ בְּכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי
בָּאֲנָשִׁים!..

וַיִּצְחַק הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְמַלְכַּת שְׁבָא: אַל־נָא תַפְרִיעִי ד) עוֹד אֶת הָאִשָּׁה מֵעֲבוֹדָתָהּ: שַׁלְּחִיהָ מֵעַל פָּנַיִךְ וְהָלְכָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּהּ. עוֹד מְעַט וְשָׁב אֲבִיעֶזֶר וּבְנוֹ מִן הַשָּׂדֶה רְעֵבִים וּצְמֵאִים... תֵּלֶךְ־נָא הָאִשָּׁה וְהֵכִינָה לָהֶם אֶת אֲרוּחָתָם! וּכְדַבֵּר הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּקָם וַיֵּצֵא הוּא וּמַלְכַּת שְׁבָא מִן הָאֹהֶל וַיֵּלְכוּ לִרְאוֹת בְּגַן אֲבִיעֶזֶר. וַיְהִי בְּלֶכְתָּם, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: רְאֵה אָנֹכִי, כִּי טוֹב בְּעֵינַיִךְ לְנַסּוֹת אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת! הִנְנִי אֶעֱשֶׂה כִּדְבָרֵךְ, אֶפֶס כִּי צַר לִי מְאֹד לְהָבִיא מְבוּכָה בְּלֵב הַמִּשְׁפָּחָה הַשְּׁלֵוָה וְהַשְּׁקֵטָה הַזֹּאת! וַתַּעַן מַלְכַּת שְׁבָא וַתֹּאמַר: לֹא כְּאֵשֶׁת מָנוֹחַ יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַיִם אֵשֶׁת אֲבִיעֶזֶר יוֹשֵׁב בַּלְּבָנוֹן! נַס־נָא אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת וְרָאִיתָ כִּי צָדְקוּ דְּבָרַי. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁבִי־לָךְ פֹּה וְאָנֹכִי אָשׁוּב הַיַּעְרָה וְהוֹצֵאתִי אַרְגָּז קָטֹן מֵאַמְתַּחְתִּי וַהֲבֵאתִיו עַד מְהֵרָה הֲלוֹם. וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר, וַיָּשָׁב עַד מְהֵרָה אֶל מַלְכַּת שְׁבָא וְאַרְגָּז קָטֹן בְּיָדוֹ. וַיִּקַּח אֶת הַמַּפְתֵּחַ וַיִּפְתָּחֵהוּ וַיַּרְאֵהוּ לְמַלְכַּת שְׁבָא, וַתֵּרֶא וְהִנֵּה עַכְבָּר לָבָן בְּתוֹכוֹ, וּלְפָנָיו תֵּבָה קְטַנָּה מְלֵאָה פְּתוֹתֵי לֶחֶם וּפְרֻדוֹת ה). וַיִּסְגֹּר הַמֶּלֶךְ אֶת הָאַרְגָּז וַיֹּאמֶר לַמַּלְכָּה: בְּאֵלֶּה אֲנַסֶּה אֶת הָאִשָּׁה, וְאִם תַּעֲמֹד בְּנִסְיוֹנִי, אוֹדֶה וְלֹא אֵבוֹשׁ כִּי שָׁגִיתִי. וַיָּשָׁב שְׁלֹמֹה וּמַלְכַּת שְׁבָא מִן הַגָּן וַיָּבֹאוּ שֵׁנִית הָאֹהֱלָה. וַאֲבִיעֶזֶר וּבְנוֹ שָׁבוּ מִן הַשָּׂדֶה וַתַּגֵּד לָהֶם הָאִשָּׁה לֵאמֹר: אִישׁ וְאִשָּׁה לְבוּשִׁים בִּגְדֵי מַלְכוּת יוֹשְׁבִים בָּאֹהֶל. וַיְמַהֵר אֲבִיעֶזֶר וַיָּבֹא הָאֹהֱלָה וַיִּשְׁתַּחוּ עַל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּקְרָא: יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְעוֹלָם! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אֵיךְ יָדַעְתָּ כִּי שְׁלֹמֹה אָנִי? וַיַּעַן אֲבִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: רְאִיתִיךָ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ פַּעֲמַיִם וְשָׁלֹשׁ בַּעֲלוֹתִי יְרוּשָׁלַיְמָה לָחֹג אֶת חַגֵּי יְיָ! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: קְרָא נָא לְאִשְׁתְּךָ לָבֹא הָאֹהֱלָה כִּי דָבָר לִי אֲלֵיכֶם. וַיְמַהֵר אֲבִיעֶזֶר וַיָּרָץ אֶל אִשְׁתּוֹ וַיִּקְרָא לָהּ וַיֹּאמַר: דְּעִי כִּי שְׁלֹמֹה מַלְכֵּנוּ יוֹשֵׁב בְּאָהֳלֵנוּ וַאֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ נִקְרָאִים אֵלָיו לִשְׁמֹעַ אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר יְצַוֶּה לָנוּ. וַיָּבֹא אֲבִיעֶזֶר וְאִשְׁתּוֹ הָאֹהֱלָה וַיִּשְׁתַּחוּ עוֹד הַפָּעַם. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אֶת הַתֵּבָה הַסְּגוּרָה הַזֹּאת אָנֹכִי מַפְקִיד אִתְּכֶם

א) מֵחֹם. ב) מְפַתִּים. ג) נְחָשִׁים אַרְסִיִּים. ד) תְּבַטְּלִי. ה) גַּרְעִינִים.

אַל תְּכַחֲדִי מִמֶּנִּי דָבָר! וַתֵּרֶא נוֹעָה כִּי כֵן, וַתְּסַפֵּר לוֹ אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיהָ הַמֶּלֶךְ. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי שְׁלֹמֹה וַיִּקְרְאוּ לַאֲמִתַּי וּלְאִשְׁתּוֹ לָבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ. וַיָּבֹאוּ וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ וְהַסַּנְהֶדְרִין יֹשְׁבִים לְפָנָיו. וַיִּרְאֵם הַמֶּלֶךְ וַיִּצְחַק, וַיֹּאמֶר לַאֲמִתַּי: סַפֶּר־נָא בְאָזְנֵינוּ אֵת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתְךָ בַּלַּיְלָה הַזֶּה. וַיַּעַן אֲמִתַּי וַיֹּאמַר: יָשַׁנְתִּי בַלַּיְלָה הַזֶּה וּשְׁנָתִי עָרְבָה א) לִי, וְהִנֵּה פִתְאוֹם הֱקִיצוֹתִי וָאֵרֶא וְהִנֵּה אִשְׁתִּי עוֹמֶדֶת עָלַי וְחֶרֶב בְּיָדָהּ, וָאֶבֶן וָאֵרַע כִּי לוּ הָיְתָה חֶרֶב בַּרְזֶל בְּיָדָהּ כִּי עַתָּה הֲרַגְתָּנִי. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: עַל כֵּן נָתַתִּי לָהּ חֶרֶב אֲשֶׁר לֹא תָרַע וְלֹא תַשְׁחִית! וַיֹּאמֶר אֲמִתַּי: גַּם אוֹתִי נִסָּה הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְגַדְּלֵנִי וּלְרוֹמְמֵנִי וּלְהַעֲשִׁירֵנִי עֹשֶׁר רָב; אוּלָם אָנֹכִי חַסְתִּי עַל אִשְׁתִּי וָאֶבֶז ב) אֶת הָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד וְהַגְּדֻלָּה וְהַתִּפְאָרֶת... וַיִּשְׁמְעוּ הַסַּנְהֶדְרִין וַיִּשְׁמַע הָעָם וַיֹּאמְרוּ: צָדְקוּ דִבְרֵי מַלְכֵּנוּ אֲשֶׁר אָמַר: אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי וְאִשָּׁה בְכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי!

שכה. הָאַרְגָּז הַסָּגוּר.

וַיְהִי הַיּוֹם וַתֹּאמֶר מַלְכַּת שְׁבָא: יַחְבְּשׁוּ נָא לִי סוּס וְרָכַבְתִּי עָלָיו וְיָצָאתִי לְיוֹם אוֹ לְיוֹמַיִם אֶל הַיְּעָרִים וְהוּנַח לִי מִשְּׁאוֹן הָעִיר וְהֶמְיָתָהּ! וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: אֵלְכָה גַם אָנֹכִי אִתָּךְ וְנִלְוֵיתִי ג) עָלַיִךְ בְּדַרְכֵּךְ. וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה: בָּרוּךְ אַתָּה לִי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, עַל אָמְרְךָ לְהֵיטִיב עִמָּדִי. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּחְבְּשׁוּ לוֹ סוּסוֹ וַיֵּצֵא הוּא וּמַלְכַּת שְׁבָא מִירוּשָׁלָיִם. וַיְהִי הֵם רֹכְבִים צְמָדִים וַיַּרְחִיקוּ מִן הָעִיר וַיָּבֹאוּ לְבְנוֹנָה, וַיֵּרְדוּ מֵעַל סוּסֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ עַל הַדֶּשֶׁא לָנוּחַ. וַיְהִי כְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּשָּׁמַע לָהֶם קוֹל אִשָּׁה מְשׁוֹרֶרֶת לֵאמֹר:

אִישִׁי אֲבִיעֶזֶר עוֹבֵד שָׂדֵהוּ,
בְּגַנּוֹ אֲחִיעֶזֶר רֹעֶה עֶדְרֵהוּ;
אָנֹכִי צוֹפִיָּה ד) הֲלִיכוֹת הַבַּיִת
אַשְׁקֶה הַגָּן, אֶחְבֹּט ה) הַזַּיִת..
תְּבוּאַת הַשָּׂדֶה — לַחְמֵנוּ,
צֶמֶר הַכְּבָשִׂים — לְבוּשֵׁנוּ;
גַּנֵּנוּ הַנֶּחְמָד, מַה־מָּתֹק פִּרְיֵהוּ!
כַּרְמֵנוּ הַיָּקָר, מַה־דָּשֵׁן זֵיתֵהוּ!
כָּל דָּבָר לֹא חָסַרְנוּ מִיָּמֵינוּ.
הֶאָח! מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ,
מְאֻשָּׁרִים אֲנַחְנוּ מִשְּׁלֹמֹה מַלְכֵּנוּ,
(יְחַיֵּהוּ יְיָ וְהֶאֱרִיךְ מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ);
לוֹ הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הַגְּדֻלָּה וְהַתִּפְאֶרֶת
הָאַרְמוֹנוֹת, הַחַיִל, הַכָּבוֹד וְהָעֲטֶרֶת...
לָנוּ אֹהֶל דַּל שָׂדוֹת וַעֲדָרִים,
חֲמוֹרִים וַאֲתוֹנוֹת גְּמַלִּים וּשְׁוָרִים...
אוּלָם אַרְמוֹנוֹ, — קֵן הַקִּנְאוֹת
שָׁם גְּבִיעֵי זָהָב מְלֵאִים דְּמָעוֹת...

וַתֹּאמֶר מַלְכַּת שְׁבָא: אָמֹר אָמַרְתָּ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי וְאִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי, וְעַתָּה הַגִּידָה־נָּא לִי מָה הָאִשָּׁה הַזֹּאת בְּעֵינֶיךָ? הֵן בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ כִּי גְּדוֹלוֹת לֹא תְבַקֵּשׁ לָהּ: אֵין טוֹב לָהּ מֵהַמְּנוּחָה אֲשֶׁר מָצְאָה בֵּית אִישָׁהּ, כֶּסֶף וְזָהָב וּסְגֻלּוֹת ו) מְלָכִים לֹא יִקְחוּ לִבָּהּ, וְנַהֲפֹךְ הוּא אֲשֶׁר בּוּז תָּבוּז לָהֶם; וְעַל כֵּן אָנֹכִי אֹמֶרֶת: הַפַּעַם הוֹצֵאתָ מִשְׁפָּט מְעֻקָּל: לוּ נִסִּיתָ אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת, כִּי עַתָּה אָמַרְתָּ: שָׁגִיתִי הַרְבֵּה מְאֹד. וַיַּעַן שְׁלֹמֹה וַיֹּאמַר: קוּמִי וְנֵלְכָה וְנָבוֹאָה אֶל אֹהֶל אֲבִיעֶזֶר עוֹבֵד הָאֲדָמָה, וְאִם יִיטַב בְּעֵינַיִךְ לְנַסּוֹת אֶת הָאִשָּׁה „הַמְאֻשָּׁרָה" הַהִיא, יִנָּתֵן לָךְ גַּם חֶפְצֵךְ זֶה! וַיָּקָם שְׁלֹמֹה וּמַלְכַּת שְׁבָא וַיַּעֲלוּ עַל סוּסֵיהֶם וַיִּרְכְּבוּ מִשָּׁם וָהָלְאָה וַיֵּרְדוּ מִן הָהָר וַיָּבֹאוּ עַד לִפְנֵי אֹהֶל אֲבִיעֶזֶר וַיַּעַמְדוּ. וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה וְהִנֵּה אִישׁ וְאִשָּׁה לְבוּשִׁים בִּגְדֵי מַלְכוּת הוֹלְכִים וּקְרֵבִים אֶל הָאֹהֶל וַתְּמַהֵר וַתָּרָץ

א) נָעֲמָה. ב) וַיִּקְטַן בְּעֵינַי. ג) וְהִתְחַבַּרְתִּי. ד) מַשְׁגַּחַת. ה) אָדוּשׁ. ו) הַדְּבָרִים הַיְקָרִים.

לָגֶשֶׁת אֶל הָאַרְגָּז וּלְהַשְׁגִּיחַ אֵלָיו, אֶפֶס כִּי נָפְלָה עָלַי אֵימַת מָוֶת וָגַ֫סּוֹג א) אָחוֹר פְּעָמַיִם וְשָׁלשׁ. אֵין זֹאת, כִּי הוֹשִׁיב בּוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת אַחַד הַשֵּׁדִים הַמַּפִּילִים אֵימָה וָפַחַד!.. וַיֶּחֶזְקוּ דִבְרֵי הָאִשָּׁה עַל אִישָׁהּ וַיֹּאמַר: אוֹי לִי אִם אֶתֵּן־לָךְ חֶפְצֵךְ וְאוֹי לִי אִם לֹא אֶתְּנֵהוּ לָךְ! רְדִי נָא מֵעַל מִטָּתֵךְ וְהָלַכְנוּ שְׁנֵינוּ אֶל הָאַרְגָּז, אֶפֶס כִּי חָלִילָה־לָּךְ מִמֶּנִּי אִם תִּשְׁלְחִי יָדֵךְ אֵלָיו וְאִם תִּגְּעִי בוֹ! וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: שָׁלוֹם לָךְ, אַל־תִּירָא! אָנֹכִי לֹא אֶגַּע בּוֹ... וְלוּ גַּם נָגַעְתִּי בוֹ, — לֹא קָרָנוּ כָּל עָוֹן בַּדָּבָר הַזֶּה, כִּי צִוָּה צִוָּה עָלֵינוּ הַמֶּלֶךְ לְבִלְתִּי הָנִיד אֶת הָאַרְגָּז מִמְּקוֹמוֹ, אוּלָם לֹא אָמַר אֵלֵינוּ: אַל תִּגְּעוּ בוֹ!... וַתֵּרֶד אֵשֶׁת אֲבִיעֶזֶר מֵעַל מִטָּתָהּ, וַתֵּלֶךְ הִיא וְאִישָׁהּ אֶל פִּנַּת הַבַּיִת אֲשֶׁר עָמַד שָׁם הָאַרְגָּז, וַתָּשַׂח ב) וַתַּבֵּט בְּעַד חוֹר הַמַּנְעוּל וַתַּט אָזְנָהּ וַתַּקְשֵׁב — וְלֹא רָאֲתָה כָּל תְּמוּנָה וְלֹא שָׁמְעָה כָּל קוֹל. וַיֵּצֶר לָהּ מְאֹד וַתֵּאָנַח בְּשִׁבְרוֹן מָתְנַיִם וַתֹּאמַר: שָׁוְא עֲמָלְתִּי! הִכְתִּיר הַמֶּלֶךְ סוֹדוֹ מִמֶּנּוּ וְלֹא יְגַלֶּה לְאִישׁ עַד אִם יִפָּתַח הָאַרְגָּז וְנִבְעוּ ג) מַצְפֻּנָיו! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֲבִיעֶזֶר אֶת דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: סוּרִי־נָא מֵעַל הָאַרְגָּז אִם חֲפֵצָה חַיִּים אָתְּ! לָמָּה תֹאמְרִי: יִפָּתַח הָאַרְגָּז...!? הֲשָׁכַחַתְּ כִּי בְנַפְשֵׁנוּ נַעֲשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה?! וַיֹּאחֶז אֲבִיעֶזֶר בְּיַד אִשְׁתּוֹ וַיּוֹלִיכֶהָ מִמְּקוֹמָהּ וָהָלְאָה וַיְבִיאֶהָ אֶל חֲדַר מִשְׁכָּבָהּ וַיֹּאמַר: עֲלִי עַל יְצוּעֵךְ וְיָשַׁנְתְּ, וְנַחַתְּ מֵעָצְבֵּךְ וּמֵרָגְזֵךְ, וְהִשְׁכַּמְתְּ בַּבֹּקֶר, כַּאֲשֶׁר עָשִׂית יוֹם יוֹם, וְעָבַדְתְּ אֶת עֲבוֹדָתֵךְ, — וְשָׁכַחַתְּ אֶת הָאַרְגָּז וְלֹא תָשִׂימִי עוֹד לִבֵּךְ אֵלָיו. וְלֹא עָנְתָה אוֹתוֹ הָאִשָּׁה דָבָר וַתַּעַל עַל יְצוּעָהּ. וַיַּרְא אֲבִיעֶזֶר כִּי שָׁמְעָה אִשְׁתּוֹ בְּקוֹלוֹ, — וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אַף כִּי רָעֵב אָנֹכִי מְאֹד כִּי עָבַדְתִּי הַיּוֹם עֲבוֹדָה גְדוֹלָה, בְּכָל זֹאת לֹא אַפְרִיעַ אֶת אִשְׁתִּי מִמְּנוּחָתָהּ וְלֹא אֹמַר לָהּ: הָכִינִי לִי לֶחֶם הָעֶרֶב! תָּנוּחַ בְּשָׁלוֹם עַל מִשְׁכָּבָהּ וְקָמָה בַבֹּקֶר שְׂמֵחָה וְטוֹבַת לֵב! וַיִּשְׁכַּב אֲבִיעֶזֶר עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיְמַהֵר וַיָּקָם וַיִּרְחַץ פָּנָיו וְיָדָיו וַיְבָרֶךְ אֶת יְיָ, וַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה לַעֲבוֹדָתוֹ. וְלֹא אָרְכוּ הַשָּׁעוֹת וַיָּבֹא אֵלָיו אֲחִיעֶזֶר בְּנוֹ וַיֹּאמַר: מַהֲרָה אָבִי שׁוּבָה לְבֵיתֵנוּ, כִּי חָלְתָה אִמִּי מְאֹד וַתִּשְׁאַל נַפְשָׁהּ לָמוּת, וַתִּקְרָא לִי וַתֹּאמֶר לִי: יָשׁוּב־נָא אֲבִיעֶזֶר אָבִיךָ הַבַּיְתָה, וְשָׁת יָדָיו עַל עֵינָי...

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֲבִיעֶזֶר אֶת הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה וַיִּסְפֹּק כַּפָּיו ד) וַיֹּאמַר: שָׁלֵו ה) הָיִיתִי וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וַיְעַכְּרֵנִי! ו) וְלֹא אֵחַר אֲבִיעֶזֶר לַעֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשַׁת אִשְׁתּוֹ וַיְמַהֵר וַיָּרָץ לְבֵיתוֹ. וַיַּרְא וְהִנֵּה אִשְׁתּוֹ שֹׁכֶבֶת בְּמִטָּתָהּ אֲשֶׁר עָלְתָה עָלֶיהָ אֶמֶשׁ, וַיִּגַּשׁ אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר: הִתְחַזְּקִי־נָא וּשְׁבִי עַל הַמִּטָּה! וַתַּעַן אִשְׁתּוֹ וַתֹּאמַר: זֶה שְׁנֵי יָמִים לֹא אָכַלְתִּי לֶחֶם וְלֹא שָׁתִיתִי מַיִם וַיִּרֶף כֹּחִי מְאֹד.. וְאַף גַּם זֹאת בְּשָׁכְבִי עַל מִטָּתִי וָאִישַׁן, וָאֵרֶא בַּחֲלוֹמִי שֵׁדִים וְרוּחוֹת יוֹצְאִים מֵאֵת הָאַרְגָּז הַסָּגוּר וַיְמַלְאוּ אֶת בֵּיתֵנוּ פֶּה לָפֶה, וַיְרַקְּדוּ וַיְפַזְּזוּ וַיְכַרְכְּרוּ וַיְיֵלִילוּ וַיַּחַרְקוּ שֵׁן... וְאֶחָד מֵהֶם קָפַץ עַל מִטָּתִי וַיֹּאמַר: אִם לֹא תִפְתְּחִי אֶת הָאַרְגָּז וְלֹא תִקְרְאִי לָנוּ דְרוֹר — וּבָאנוּ בַּלַּיְלָה הַשֵּׁנִי וְחִנַּקְנוּךְ וּקְרַעֲנוּךְ לִגְזָרִים וּשְׂרַפְנוּם וְטָחַנּוּ אוֹתָם וְהָיוּ לְעָפָר וְזֵרִינוּם ז) לְכָל עֵבֶר. וּכְכַלּוֹת הַשֵּׁד לְהַזְהִירֵנִי וַיָּרֶק בְּפָנַי וַיֵּעָלֵם. וָאֶחֱרַד וָאִיקַץ וָאֶקְרָא לְךָ לֵאמֹר: אֲבִיעֶזֶר אִישִׁי, הַצִּילֵנִי וְלֹא עֲנִיתָנִי!.. וַתּוֹסֶף הָאִשָּׁה לִבְכּוֹת וַתֹּאמַר: עוֹד מְעַט יָבֹאוּ הַשֵּׁדִים וְחִנְּקוּנִי... עַל כֵּן קְרָאתִיךָ לָבֹא אֵלַי וְלֵאמֹר לָךְ: לֵךְ כְּרֵה ח) לִי קָבֶר!.. וַיֹּאמֶר אֲבִיעֶזֶר אֶל אִשְׁתּוֹ: לָמָּה תְדַבְּרִי אֵלַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר: חֲלוֹם חָלָמְתִּי!.. מַדּוּעַ לֹא שַׂמְתְּ עַל לֵב כִּי הַחֲלוֹמוֹת שָׁוְא

א) וְאֶסוֹג. ב) כָּפְפָה רֹאשָׁהּ. ג) וְיִגָּלוּ. ד) הִכָּה כַּף אֶל כָּף. ה) שָׁלוֹם הָיָה לִי. ו) הֵבִיא עָלַי צָרָה.
ז) וּפִרַשְׂנוּ אוֹתָם. ח) חֲפַר־לִי.

וְהָיְתָה בְּבֵיתְכֶם שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת; כֹּה בְּפִנַּת הַבַּיִת תַּעֲמֹד, לֹא תְנִידוּהָ מִמְּקוֹמָהּ וְלֹא תִפְתָּחוּהָ; וְהָיָה כִּי תַעֲשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיכֶם וּנְשָׂאתֶם מֵאֵת פְּנֵי מַשְׂאֵת א) כְּיַד הַמֶּלֶךְ, וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וַעֲבַרְתֶּם אֶת פִּי, – וְחִיַּבְתֶּם ב) רֹאשְׁכֶם לַמֶּלֶךְ! וּכְכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְצַוּוֹת אֶת אֲבִיעֶזֶר וְאִשְׁתּוֹ, וַיִּקַּח אֶת הַמַּפְתֵּחַ וַיַּגִּישֵׁהוּ לַאֲבִיעֶזֶר וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ וְאִשְׁתּוֹ וּבְנוֹ, וַיַּעֲזֹב הוּא וּמַלְכַּת שְׁבָא אֶת הָאֹהֶל וַיַּעֲלוּ הָהָרָה וַיִּרְכְּבוּ וַיָּשׁוּבוּ יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיְהִי כַּאֲכִילַת לֶחֶם הָעֶרֶב, וַתֹּאמֶר אֵשֶׁת אֲבִיעֶזֶר אֵלָיו: מִי יוֹדֵעַ מַה־נִּמְצָא בָּאַרְגָּז הַסָּגוּר? הֲמִלְאָהוּ הַמֶּלֶךְ אַבְנֵי חֵן אוֹ שָׂם בּוֹ קְסָמִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בָהֶם הָאוֹתוֹת?... וַיַּעַן אֲבִיעֶזֶר אֶת אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמַר: מַה־לָּנוּ וְלִצְפוּנוֹת הַמֶּלֶךְ? אַל־נָא נָשִׂים לִבֵּנוּ לָאַרְגָּז וּמְלֹאוֹ, לֹא נָשִׂיחַ בּוֹ וְלֹא נִתְבּוֹנֵן עָלָיו, לֹא נִגַּשׁ אֵלָיו וְלֹא נִגַּע בּוֹ וְעָמַד בְּפִנַּת הַבַּיִת עַד שׁוּב הַמֶּלֶךְ אֵלֵינוּ בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים! וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: הֲיֵחָשֵׁב לָנוּ הַמֶּלֶךְ עָוֹן, כִּי נִזְכֹּר אֶת פִּקְדוֹנוֹ וְהֶעֱלֵינֻהוּ ג) עַל לִבֵּנוּ וְדִבַּרְנוּ בוֹ?... וַיַּעַן אֲבִיעֶזֶר אֶת אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמַר: מַה־בֶּצַע כִּי נְדַבֵּר דְּבָרִים אֵין מוֹעִיל בָּם? נַחְשֶׁה נָא מֵהַדָּבָר הַזֶּה וְנִתְּנוּ שְׁנָת לְעֵינֵינוּ וְנָחְנוּ מֵהָעֲבוֹדָה הָרַבָּה אֲשֶׁר הָיְתָה לָנוּ כָּל הַיּוֹם, וְקַמְנוּ בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר לַעֲבוֹד אֶת עֲבוֹדָתֵנוּ. וַתֵּרָא הָאִשָּׁה, כִּי אֵין לֵב אִישָׁהּ הוֹלֵךְ אַחֲרֵי שִׂיחָתָהּ, וַתִּתְאַפַּק וַתֶּחְדַּל לְדַבֵּר אֵלָיו.

וַאֲבִיעֶזֶר עָלָה עַל יְצוּעוֹ וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן. וַיַּשְׁכֵּם בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיֵּצֵא לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבוֹדָתוֹ עֲדֵי מַחֲצִית הַיּוֹם. וַיָּשָׁב אֶל בֵּיתוֹ לֶאֱכֹל אֶת לֶחֶם הַצָּהֳרָיִם. וַתַּגֵּשׁ לוֹ אִשְׁתּוֹ לֶחֶם וְחָלָב וְחֶמְאָה וַתֹּאמַר: אַל־נָא תְחַכֶּה לִי וְאָכַלְתָּ אֶת פִּתְּךָ לְבַדֶּךָ! וַיִּתְעוֹרֵר אֲבִיעֶזֶר מְאֹד וַיֹּאמֶר לְאִשְׁתּוֹ: הַגִּידָה־נָּא לִי, שֶׁאֲהֻבָה נַפְשִׁי, מַדּוּעַ אֵינֵךְ אֹכֶלֶת הַיּוֹם לֶחֶם? הַחֹלָה אַתְּ, אִם שְׁמוּעָה רָעָה בָּאָה אֵלַיִךְ מִבֵּית אָבִיךְ? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אָרוּר הָרֶגַע אֲשֶׁר הִפְקִיד בּוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת אַרְגָּזוֹ הַסָּגוּר אִתָּנוּ! כָּל הַלַּיְלָה נָדְדָה שְׁנָתִי ד) מֵעֵינַי וְלִפְנֵי עֲלוֹת הַשַּׁחַר נָפְלָה עָלַי תַּרְדֵּמָה וָאִישַׁן כִּמְעַט רֶגַע, וַיְבַהֲלוּנִי חֲלוֹמוֹת רָעִים וָאֶבְהַל וָאִיקַץ מִשְּׁנָתִי... הָהּ! לוּ יָדַעְתִּי מַה־צָּפַן הַמֶּלֶךְ בְּאַרְגָּזוֹ!? וַיִּקְצֹף אֲבִיעֶזֶר עַל אִשְׁתּוֹ וַיִּגְעַר בָּהּ וַיֹּאמַר: הֲשָׁכַחַתְּ אֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר אָמַר אֵלֵינוּ בְּצֵאתוֹ מִבֵּיתֵנוּ: אִם לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וַעֲבַרְתֶּם אֶת פִּי, – וְחִיַּבְתֶּם רֹאשְׁכֶם לִי!.. וְעַתָּה הַחֲרִישִׁי, אִשְׁתִּי, וְאַל תּוֹסִיפִי לְדַבֵּר עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה פֶּן יִקְרָאֵנוּ אָסוֹן ה)!.. וַיְהִי כְּכַלּוֹת אֲבִיעֶזֶר לְדַבֵּר אֶל אִשְׁתּוֹ וּלְהַזְהִירָהּ, וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיִּשְׂבַּע וַיְבָרֶךְ אֶת יְיָ, וַיֵּצֵא שֵׁנִית הַשָּׂדֶה לַעֲבוֹד עֲבוֹדָתוֹ. וַיְהִי בָעֶרֶב וַיָּשָׁב אֲבִיעֶזֶר לְבֵיתוֹ וַיַּרְא וְהִנֵּה אִשְׁתּוֹ שֹׁכֶבֶת בְּמִטָּתָהּ וְיָדֶיהָ עַל רֹאשָׁהּ. וַיִּגַּשׁ אֵלֶיהָ וַיֵּט אָזְנוֹ וַיִּשְׁמַע אוֹתָהּ נֶאֱנַחַת וְנֶאֱנֶקֶת. וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיֹּאמַר: מַה־לָּךְ, אִשְׁתִּי הַטּוֹבָה, כִּי תֵאָנְחִי וְתֵאָנְקִי? וַתַּעֲנֵהוּ אִשְׁתּוֹ וַתֹּאמֶר לוֹ: הֶרֶף מִמֶּנִּי וְאַל תִּשְׁאַל לִי לְשָׁלוֹם! עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי הָאַרְגָּז הַסָּגוּר יָקָר לְךָ מֵחַיֵּי אִשְׁתְּךָ וּמִשְּׁלוֹמָהּ!... וַיְמָרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת אֲבִיעֶזֶר מְאֹד וַיַּשְׁגִּיחַ אֶל אִשְׁתּוֹ וַיַּרְא וְהִנֵּה חֳמַרְמְרוּ ו) פָּנֶיהָ מִבֶּכִי וְעֵינֶיהָ אֲדֻמּוֹת כַּדָּם, – וַיִּנָּחֵם וַיְדַבֵּר אֵלֶיהָ טוֹבוֹת, וַיַּזְכֵּר לָהּ אֶת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ וַיִּתְחַנֵּן אֵלֶיהָ לֵאמֹר: תִּיקַר־נָא נַפְשֵׁךְ וְנַפְשִׁי בְּעֵינַיִךְ וְחָדַלְתְּ לָךְ מֵהָאַרְגָּז וּמִצְּפוּנוֹתָיו. וַתִּתֵּן הָאִשָּׁה אֶת קוֹלָהּ בִּבְכִי וַתֹּאמַר: אִם בֶּאֱמֶת אַתָּה חָפֵץ בִּשְׁלוֹמִי וְנַפְשִׁי יָקְרָה בְּעֵינֶיךָ, – הוֹאֶל־נָא וְלֵךְ עִמִּי אֶל הָאַרְגָּז וּנְתַתָּנִי לְהַבִּיט אֶל תּוֹכוֹ בְּעַד חוֹר הַמַּנְעוּל... לֹא אֲאַחֵר מִמְּךָ, כִּי בִּהְיוֹתְךָ בַּשָּׂדֶה, אָמַרְתִּי

א) כֻּתֳּנוֹת. ב) יוּסַר רֹאשְׁכֶם מֵעֲלֵיכֶם עַל פִּי מִצְוַת הַמֶּלֶךְ. ג) וְהִזְכַּרְנֻהוּ. ד) לֹא יָכֹלְתִּי לִישֹׁן.
ה) מִקְרֶה רָע. ו) חָשְׁכוּ וְנֶהֶפְכוּ שְׁחוֹר.

ויהי ביום השלישי ואביעזר ואשתו ישבים בביתם נדהמים א) ושוממים, והמלך ומלכת שבא באו הביתה. ותתעורר אשת אביעזר מאד ותפל לרגלי המלך ותאמר: חי נפשך, אדוני המלך, כי לא אנכי פתחתי את הארגז... חוסה־נא עלי ואל תמיתני!... ויאמר המלך אל אביעזר: מדוע עברת את פי ותפתח את הארגז?! ספרה לי איכה היה הדבר! ויען אביעזר ויאמר: בי, אדוני המלך, העון, כי נפתיתי לדברי אשתי ואעש את הדבר הזה! ועתה יכמרו ב) נא רחמיך על אשתי וחיית ג) אותה, והיתה ידך רק בי! הנני אמות! ויאמר המלך: שלום לכם, אל תיראו! אנכי לא אעשה לכם מאומה רעה, כי רק לבעבור נסותכם דברתי אליכם את כל הדברים האלה!... ותאמר מלכת שבא אל אביעזר: הואל נא וספר־לי את כל הדברים אשר דברה אליך אשתך מיום הפקיד המלך את ארגזו אתך עד הפתחו. ותשמע אשת אביעזר את דברי מלכת שבא ותאמר: אלכה־לי אל הכירים ועשיתי מטעמים למלך ולמלכה...

ותעש האשה כן כאשר אמרה, ותמהר ותצא מן הבית ותקח גדי עזים ותחל לעשותו. ויספר אביעזר למלכת שבא את כל הדברים האלה, עליהם לא הוסיף ומהם לא גרע. ויהי כאשר כלה אביעזר לדבר ויאמר המלך: אדם אחד מאלף מצאתי, ואשה בכל אלה לא מצאתי!...

שכו. שלשה אחים.

ושלשה אנשים בני איש אחד באו אל שלמה ויאמרו אליו: נמצא־נא חן בעיניך, אדונינו המלך, והעבדתנו לפניך ושרתנוך, ושמענו תמיד את דברי חכמתך והיה זה שכרנו! וייטבו דבריהם בעיני המלך ויאמר: כן אעשה כאשר דברתם. וישימם המלך שרי פרגד ד) ויהיו בארמון המלך שלש עשרה שנה. ויהי היום ויאמרו איש אל רעהו: מה־זאת עשינו כי עזבנו את בתינו ואת כל אשר לנו ונבא עד הלום לקנות חכמה, — והמלך לא שם לב אלינו וישכחנו, ולא השמיענו גם אחת את דבריו המחכמים! אין טוב לנו בלתי אם נשאל מאת המלך לתתנו ה) לשוב לבתינו. וילכו שלשת האחים ויבאו ויעמדו לפני המלך ויאמרו: זה שלש עשרה שנה עזבנו את נשותינו ואת בתינו ונבא אליך לשרתך, ועתה יגֻּכל נא חסדך המלך ושלחתנו לבתינו. ויצו המלך ויקרא פקיד אוצרותיו ויאמר לו: לך הביאה לי שלש מאות שקלי זהב. וימהר הפקיד ויעש כדבר המלך, ויבא את השקלים וישימם לפני המלך וישתחו ויצא. ויאמר המלך אל שלשת האחים: בחרו לכם אחת משתים: האתן לאיש איש מכם מאת שקלי זהב ואם אלמדהו שלשה דברי חכמה? ויאמרו האחים איש אל רעהו: נקח־נא את הזהב והלכנו לנו. ויאמרו למלך: יואל־נא אדונינו המלך, ונתן לאיש מאתנו מאת שקלי זהב! ויעש המלך כאשר אמרו: ויברכו את המלך וילכו לשוב איש איש לביתו. ויהי כאשר הרחיקו מעט מירושלים, ויאמר הצעיר באחיו: הסכלנו עשה כי מאסנו בדברי חכמה ונחליפם בשקלי זהב! הבה, אחי, נשובה למלך והשיבונו לו את שקלי הזהב אשר נתן לנו ושמענו את דברי חכמתו. ויענהו אחיו ויאמרו: לא נשוב למלך ולא נשיב לו את שקלי הזהב ולא נשוב לביתנו בידים ריקות! ויאמר

א) פערשטוממט, Онѣмѣлый. ב) יתעוררו. ג) והשארתה בחיים. ד) שיידע וואנד, Перегородка.
ה) לתת לנו רשות.

ידברון? לו היו שדים כלואים א) בארגז הסגור ולו חפצו לצאת ממנו, כי עתה באו רק אלי להפיל עלי אימות מות יען כי המפתח בידי הוא... עתה דעי נא וראי כי מחשבות לבך היו לחלומות, לא ירעו ולא ייטיבו. ותרא האשה כי כבד לב אישה מאד: מאן לפתח את הארגז, תרד מעל מטתה ותפל ארצה לפני רגלי אביעזר, ותבך ותתחנן אליו לאמר: עשה לי הדבר הזה: תנה לי את המפתח ופתחתי את הארגז אך מעט והבטתי אליו רגע וסגרתיו שנית, — ולא יודע הדבר לאיש! ויאמר אביעזר: קומי לך, אשתי הטובה, למה־זה את נופלת על פניך? סעדי לבך פת לחם ושבה נפשך למנוחתה; והיה כאשר תאכלי ותשתי והונח לך מרגזך, — וזכרת את דברי המלך אשר צונו, — וחדלת לדבר אלי כדברים האלה! ויאחז אביעזר ביד אשתו ויקימה מעל הארץ ויושיבה אל השלחן וישם לפניה לחם ויתחנן אליה לאמר: אכלי נא ואורו עיניך! ויחזקו עליה דברי אביעזר ותקח פת לחם ותאכל. ויהי ככלותה לאכל, ותשא קולה ותבך לאמר: אביעזר, אישי הטוב! רחם־נא עלי ופתח לי מעט את הארגז! הדבר הזה לא יודע למלך כי נזהר מאד במעשנו, ואנכי נשבעתי לך כי רק רגע אחד אביט אל תוכו!... אל תאמר בלבך: שכחה אשתי את מצות המלך ואת דבריו אשר הזהירנו... גם אנכי כמוך זכרת את דברי המלך אשר אמר: „אם תעברו את פי וחיבתם לי ראשכם"... אפס כי ידעתי אשר לא יודע הדבר הזה למלך לעולם, כי על כן נזהר מאד מאד בפתחנו את הארגז!... ותבך עליו האשה עד הערב ותציקהו עד מאד ותאלצהו ותקצר נפשו

למות ב), — ויקם ויאמר: קומי ונלכה אל הארגז ופתחנהו מעט כאשר אמרת!... ויגשו אביעזר ואשתו אל הארגז וישם בו את המפתח... ויהי כאשר הסב המפתח אחת ושתים, — ויפתח הארגז ויחרד העכבר אשר בתוכו וידלג ויך בגבו ג) את מכסה ד) הארגז ויפתח כלו ויקפץ מן הארגז וינס ויעלם ולא נודע מקומו. ויעמד אביעזר ואשתו מרעידים ומשוממים כי בפתע ה) היה הדבר... ויהי כאשר עברה החרדה הראשונה, ותקרע האשה שמלותיה ותצעק צעקה גדולה ומרה לאמר: אתה, אביעזר הסבת בנפש שנינו!... לו נזהרת במעשך, כי עתה לא ברח העכבר! הוי! עד כמה פעמים הזהרתיך לאמר: אך מעט נפתח את הארגז, ולא שמת לב אל דברי ותפתחהו כלו.... ויאמר אביעזר: לו שמעת לדברי אשר דברתי אליך השכם ודבר: חדלי לך מן הארגז, אל תשימי אליו לבך ואל תשיחי ו) בו, — כי עתה לא קרנו כל אסון!.. ותאמר האשה: הן בידך היה המפתח... ולו היה לבך לב גבר, אשר לא ינוע מפני כל רוח ז), כי עתה לא שמעת בקולי ולא היינו היום בכל רע!... וכדבר האשה את הדברים האלה ותעזב את אביעזר בבית ותצא החוצה ותמרר בבכי. וירא אביעזר את הדבר הזה ויצא אחריה ויקרא לה ויאמר: אשתי הטובה! מה־בצע כי נבך ונמרר את רגעי חיינו האחרונים? הנתקון בבכיתנו את מעותנו ח)? הן יאמר משל קדמוני: הבכה בטרם יכה, יבכה פעמים! הבה נקרא אל יי עושנו, אולי יחוס אולי ירחם! וישקיטו ט) הדברים האלה לאשה ותבא הביתה...

* *

א) סגורים. ב) מאס חייו. ג) בערפו. ד) דעקעל, Крышка. ה) פתאום. ו) תדברי. ז) לב איש קשה העומד על דעתו. ח) שגיאתנו. ט) וירגיעו.

הַנָּהָר כִּי מָלֵא הוּא עַל כָּל גְּדוֹתָיו! וְלֹא שָׂמוּ הָעֲבָדִים לִבָּם לִדְבָרָיו וַיַּעֲלוּ עַל סוּסֵיהֶם וַיָּחֵלּוּ לַעֲבוֹר אֶת הַנָּהָר, – וַיִּטְבָּעוּ. וַיֵּשֶׁב הָאִישׁ שְׁנֵי יָמִים וּשְׁנֵי לֵילוֹת עַל שְׂפַת הַנָּהָר, וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי הוֹלְכִים הַמַּיִם הָלוֹךְ וְחָסוֹר, – וַיִּרְכַּב עַל סוּסוֹ וַיִּקַּח אֶת הַשַּׂקִּים הַמְלֵאִים זָהָב וַיָּבֹא לְבֵיתוֹ שָׁלֵם. וַיֶּעְשַׁר הָאִישׁ הַזֶּה מְאֹד, וַיִּקֶן לוֹ שָׂדוֹת וּבָתִּים לָרֹב, וְלֹא נִמְצָא כָמוֹהוּ עָשִׁיר בְּכָל הַמָּקוֹם הַהוּא. וַיְהִי הַיּוֹם וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ: אֶמְצָא־נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאָמַרְתָּ לִי: אֵיפֹה לָקַחְתָּ אֶת הַזָּהָב הָרַב אֲשֶׁר הֵבֵאתָ בְּשׁוּבְךָ מִירוּשָׁלַיִם? וַיִּזְכֹּר הָאִישׁ אֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הִזְהִירוֹ לֵאמֹר: אַל תְּגַלֶּה סוֹדְךָ גַּם לְאִשְׁתְּךָ. וַיֹּאמַר: אַל תְּדַבְּרִי אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה, כִּי לֹא אַגִּידוֹ לָךְ. וַתֵּבְךְּ עָלָיו הָאִשָּׁה יָמִים רַבִּים וַתְּאַלְּצֵהוּ וַתְּצִיקֵהוּ וַיְפַת א) לָהּ וַיְגַּר לָהּ אֶת כָּל לִבּוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם וַתְּהִי מְרִיבָה בֵּינוֹ וּבֵין אִשְׁתּוֹ, וַתָּרָץ הָאִשָּׁה הַחוּצָה וַתָּרֶם קוֹלָהּ וַתִּצְעַק לֵאמֹר: הַלְהָרְגֵנִי אַתָּה אֹמֵר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ אֶת שְׁנֵי אַחֶיךָ? וַיִּשְׁמְעוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לִנְשֵׁי אָחִיו הַמֵּתִים, וַתְּמַהֵרְנָה וַתַּעֲלֶינָה יְרוּשָׁלַיְמָה וַתִּתְיַצֵּבְנָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַתֹּאמַרְנָה: הוֹשִׁיעָה אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ, הוֹשִׁיעָה! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: סַפֵּרְנָה־לִּי מַה־קָּרָכֶן! וַתַּגֵּדְנָה הַנָּשִׁים לַמֶּלֶךְ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיְצַו וַיָּבִיאוּ אֶת הָאִישׁ לְהִשָּׁפֵט. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָרַץ עָלָיו הַמֶּלֶךְ מִשְׁפַּט מָוֶת, וַיִּפֹּל הָאִישׁ לִפְנֵי רַגְלֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: יְדַבֶּר־נָא עַבְדְּךָ דָבָר בְּאָזְנֵי אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: דַּבֵּר! וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: יִזְכָּר־נָא, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, אֶת שְׁלֹשֶׁת הָאַחִים אֲשֶׁר עָמְדוּ לְפָנָיו לְשָׁרְתוֹ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה... הֲלֹא אָנֹכִי הַצָּעִיר בָּהֶם אֲשֶׁר הֱשִׁיבוֹתִי לַאדוֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת מְאַת שִׁקְלֵי הַזָּהָב וָאֶקֶן בִּמְחִירָם שְׁלֹשָׁה דִּבְרֵי חָכְמָה... וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הִזְכַּרְתָּ לִי אֶת הַדְּבָרִים וָאֶזְכֹּר. וַיְסַפֵּר הָאִישׁ לַמֶּלֶךְ אֶת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ בַּדֶּרֶךְ בְּשׁוּבוֹ מִירוּשָׁלַיִם לְבֵיתוֹ, – לֹא כִחֵד דָּבָר. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: שָׁלוֹם לְךָ אַל תִּירָא! דִּבְרֵי הַחָכְמָה אֲשֶׁר קָנִיתָ הֵמָּה הֶעֱשִׁירוּךָ; וְלוּלֵא גִּלִּיתָ סוֹדְךָ לְאִשְׁתְּךָ כַּאֲשֶׁר הִזְהַרְתִּיךָ, כִּי עַתָּה לֹא עָמַדְתָּ לְמִשְׁפָּטִי הַיּוֹם! וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר אֶל כָּל הַיְּבִים עָלָיו לֵאמֹר: עַתָּה רְאוּ נָא גַם רְאוּ כִּי קְנֹה חָכְמָה מַה־טּוֹב, מֵחָרוּץ ב) וּמִפָּז!

שבז. אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְיָ. (משלי כא ל).

I.

וּקְצִיעָה בַּת שְׁלֹמֹה, בְּתוּלָה יָפָה מֵאֵין כָּמֹהָ בְּכָל הָאָרֶץ. וַיֶּאֱהָבֶהָ הַמֶּלֶךְ מְאֹד עַל יָפְיָהּ וְחָכְמָתָהּ וַיֹּאמַר: מִי יִתֵּן וְיָדַעְתִּי אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר יוֹכִיחַ ג) לָהּ יְיָ! וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַכֹּהֵן: יִשְׁאַל נָא הַמֶּלֶךְ בָּאוּרִים וְתֻמִּים וְנוֹדַע לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה! וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: טוֹבִים דְּבָרֶיךָ וּנְכוֹחִים! וְעַתָּה שְׁאַל־נָא לִי בֵּאלֹהִים וְהִגַּדְתָּ לִי אֵת אֲשֶׁר יַעַנְךָ! וַיַּעַשׂ הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁאַל בָּאוּרִים וְתֻמִּים, וַיַּעֲנֵהוּ יְיָ לֵאמֹר: עֶלֶם עָנִי וַחֲסַר לֶחֶם יִקַּח אֶת קְצִיעָה בַּת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ לְאִשָּׁה! וַיָּבֹא הַכֹּהֵן וַיֹּאמַר אֶל הַמֶּלֶךְ: כֹּה שָׁאַלְתִּי לְךָ בַּיְיָ וְכֹה עָנָנִי! וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ וַיֹּאמַר: הָבָה אַרְחִיק אֶת קְצִיעָה בִּתִּי מִירוּשָׁלַיִם וְהוֹשַׁבְתִּיהָ בְּמָקוֹם לֹא עָבַר בּוֹ אָדָם, וְרָאִיתִי אֶת הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְיָ בְּיוֹם הֲקִימוֹ אֶת דְּבָרָיו! וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לַחֲמִשִּׁים אִישׁ מֵעֲבָדָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם: הִשְׁבַּעְתִּיכֶם בֵּאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אִם תְּגַלּוּ לְאִישׁ אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְדַבֵּר אֲלֵיכֶם! וַיַּעֲנֻהוּ הָעֲבָדִים לֵאמֹר: תִּדְבַּק לְשׁוֹנֵנוּ לְחִכֵּנוּ אִם נְגַלֶּה אֶת סוֹד הַמֶּלֶךְ וְאִם נַגִּידֵהוּ לִילוּד אִשָּׁה!

א) שָׁמַע בְּקוֹלָהּ. ב) פיינסטעס גאָלד, Чистое золото. ג) הֵזְמִין.

הַקָּטֹן בְּאֶחָיו: לְכוּ לְשָׁלוֹם. וְאָנֹכִי אָשׁוּב יְרוּשָׁלַיְמָה וְהֶחֱלַפְתִּי אֶת שִׁקְלֵי זְהָבִי בְּדִבְרֵי חָכְמָה. וַיָּנוּדוּ לוֹ אֶחָיו וַיֵּלְכוּ לְדַרְכָּם. וַיָּבֹא הַצָּעִיר בְּאֶחָיו אֶל הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ אֵלָיו וַיֹּאמַר: נִחַמְתִּי א) כִּי לָקַחְתִּי אֶת מְאַת שִׁקְלֵי הַזָּהָב! יוֹאֶל־נָא, הַמֶּלֶךְ, וּלְקָחָם לוֹ מִיָּדִי וְלִמְּדַנִי שְׁלֹשָׁה דִבְרֵי חָכְמָה. וַיִּיטְבוּ דִבְרֵי הָאִישׁ בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הֵטִיבוֹתָ בְּנִי אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, וְעַתָּה שְׁמַע־נָא אֵת אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ. וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: יְדַבֵּר, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, כִּי שׁוֹמֵעַ אָנֹכִי! וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אַל תֵּצֵא לַדֶּרֶךְ בִּלְתִּי אִם בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וּבִרְאוֹתְךָ כִּי הַשֶּׁמֶשׁ הוֹלֶכֶת הָלֹךְ וָבוֹא, וְעָבַדְתָּ ב) מְלָאכֶת; וְהָיָה כִּי תָבֹא אֶל נָהָר וְרָאִיתָ אוֹתוֹ מָלֵא עַל כָּל גְּדוֹתָיו ג),— וְהִתְאַפַּקְתָּ וְעָמַדְתָּ עַל שְׂפָתוֹ עַד אֲשֶׁר יָשׁוּבוּ הַמַּיִם וְהָלְכוּ הָלֹךְ וְחָסֹר. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל הַמֶּלֶךְ: טוֹבִים מְאֹד וּנְכוֹחִים שְׁנֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר לִמַּדְתַּנִי הַמֶּלֶךְ; וְעַתָּה יוֹאֶל־נָא וְהִגִּיד לִי גַם אֶת הַדָּבָר הַשְּׁלִישִׁי וּשְׁמַעְתִּיו וּלְקַחְתִּיו בְּלִבִּי. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: סוֹדְךָ אַל תְּגַלֶּה גַּם לְאִשְׁתֶּךָ!... וַיְהִי כְּכַלּוֹת הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר וַיְשַׁלַּח אֶת הָאִישׁ לְשָׁלוֹם. וַיִּרְכַּב הַצָּעִיר בְּאֶחָיו עַל סוּסוֹ וַיַּשֵּׂג אֶת אֶחָיו עַל עֵין מַיִם. וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶחָיו: מַה־לִּמֶּדְךָ הַמֶּלֶךְ? וַיַּעַן וַיֹּאמַר: מַה־לָּכֶם וְלִדְבַר הַמֶּלֶךְ? הֵן בְּחַרְתֶּם בְּשִׁקְלֵי זָהָב וַיִּיקְרוּ לָכֶם מִדִּבְרֵי חָכְמָה! וַיִּלְעֲגוּ לוֹ אֶחָיו וַיֹּאמְרוּ: עַתָּה יָדַעְנוּ כִּי בָעַרְתָּ וַתִּכְסַל ד) מְאֹד! וְלֹא עָנָם הָאָח הַקָּטֹן דָּבָר וַיֵּלְכוּ שְׁלָשְׁתָּם מֵעֵין הַמַּיִם וָהָלְאָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רַד הַיּוֹם, וַיֹּאמֶר הָאָח הַקָּטֹן: הָבָה נָלִינָה בָּעֵמֶק הַזֶּה! וַיַּעֲנֻהוּ אֶחָיו לֵאמֹר: הַאָבְדָה חָכְמָתְךָ? הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל וְעַד בֹּא הַלַּיְלָה נִרְחַק מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה מֶרְחָק רָב! וַיּוֹסֶף הָאָח הַקָּטֹן לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וַיֹּאמַר: וּמִי הִגִּיד לָכֶם כִּי מָצֹא תִמְצְאוּ בַּלַּיְלָה מָקוֹם אֲשֶׁר יִיטַב לָכֶם? רְאוּ נָא אֶת הַיַּעַר בְּמוֹרַד הָהָר הַזֶּה וְאֶת הַנַּחַל הַמָּלֵא מַיִם וְאֶת הַמִּרְעֶה הַטּוֹב לְסוּסֵינוּ,— וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי וְלַנְתֶּם בַּמָּקוֹם הַזֶּה! וַיִּלְעֲגוּ אֶחָיו לִדְבָרָיו וַיֵּלְכוּ לָהֶם. וַיִּוָּתֵר הָאָח הַקָּטֹן לְבַדּוֹ בָּעֵמֶק, וַיֵּרֶד מֵעַל סוּסוֹ וַיַּשְׁקֵהוּ וַיְשִׂימֵהוּ בִּמְקוֹם מִרְעֶה טוֹב, וַיֹּאכַל הַסּוּס וַיִּשְׂבַּע וַיִּשְׁכַּב עַל הָאֲדָמָה לָנוּחַ, וַיִּגַּשׁ אֵלָיו בְּעָלָיו וַיֵּשֶׁב מִמּוּלוֹ וַתִּפֹּל עָלָיו תַּרְדֵּמָה וַיִּישַׁן כָּל הַלַּיְלָה וּשְׁנָתוֹ עָרְבָה לוֹ.

וְאֶחָיו הִרְחִיקוּ לָלֶכֶת וַיִּתְעוּ בַדֶּרֶךְ וַיִּיגְעוּ וַיִּיעֲפוּ מְאֹד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָמְדוּ מִלֶּכֶת, כִּי הַחֹשֶׁךְ כִּסָּה אֶת הָאָרֶץ וְהַקֹּר גָּבַר מְאֹד, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אָכֵן נִסְכַּלְנוּ מְאֹד כִּי לֹא שָׁמַעְנוּ לְקוֹל אָחִינוּ הַקָּטֹן אֲשֶׁר יְעָצָנוּ לְטוֹב לָנוּ! אֵיפֹה נִקַּח עֵצִים לְהַבְעִירָם,— לְהָחֵם אֶת בְּשָׂרֵנוּ בַּמָּקוֹם הַשֹּׁמֵם הַזֶּה? וַיְהִי הֵם מְדַבְּרִים— וַיֵּרֶד שֶׁלֶג רַב מִשָּׁמַיִם וְהַקֹּר הָלֹךְ וְגָבַר עַד כִּי גָבַר מְאֹד, וַתִּפֹּל תַּרְדֵּמָה גְדוֹלָה עַל שְׁנֵי הָאַחִים הָרְעֵבִים וְהָעֲיֵפִים וַיִּישְׁנוּ הַמָּוֶת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָלָה הַשַּׁחַר, וַיַּשְׁכֵּם הַצָּעִיר בְּאֶחָיו וַיַּעַל עַל סוּסוֹ וַיִּרְכַּב מִשָּׁם וָהָלְאָה וַיָּבֹא כַּחֲצוֹת הַיּוֹם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר מֵתוּ שָׁם אֶחָיו. וַיֵּצַר לוֹ מְאֹד וַיְקַחֵם וַיִּקְבְּרֵם וַיִּקַּח אֶת שִׁקְלֵי זְהָבָם וַיִּרְכַּב לְדַרְכּוֹ. וְהַשֶּׁלֶג אֲשֶׁר יָרַד כָּל הַלַּיְלָה בַּמָּקוֹם הַהוּא נָמֵס וַיְהִי לְמַיִם ה), וַיְמַלְאוּ אֶת כָּל הַנְּהָרוֹת עַל גְּדוֹתָם. וַיְהִי כְּבוֹאוֹ עַד לִפְנֵי אַחַד הַנְּהָרוֹת וַיֵּרֶד מֵעַל סוּסוֹ וַיַּעֲמֹד, כִּי אָמַר: אֲחַכֶּה יוֹם אוֹ יוֹמַיִם עַד רֶדֶת הַמָּיִם. וַיְהִי בְּעָמְדוֹ עַל שְׂפַת הַנָּהָר, וַיַּרְא וְהִנֵּה עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ שָׂמוּ שַׂקִּים מְלֵאִים זָהָב עַל סוּסֵיהֶם וַיִּכּוֹנוּ ו) לַעֲבוֹר אֶת הַנָּהָר וַיֹּאמֶר לָהֶם: אַחַי, אַל־נָא תַּעֲשׂוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי בְנַפְשְׁכֶם הוּא! רְאוּ נָא אֶת

א) מִתְחָרֵט אָנֹכִי. ב) וְחָדַלְתָּ. ג) קְצוֹתָיו. ד) כִּי בַעַר וּכְסִיל אַתָּה. ה) נֶהְפַּךְ לְמַיִם. ו) וַיִּהְיוּ נְכוֹנִים.

הַהוּא שֶׁקִּוִּיתִיהוּ וָאֲיַחֵל לוֹ, – עַל כֵּן שִׂמְחָה אָנֹכִי שִׂמְחָה גְדוֹלָה. וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ, וַיִּנַּשֵּׁק לִקְצִיעָה וַיְבָרֶךְ אוֹתָהּ לֵאמֹר: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלַיִךְ וְיָשֵׂם לָךְ שָׁלוֹם. וַיְהִי כְּצֵאת קְצִיעָה וְעֶבֶד הַמֶּלֶךְ מִן הָאַרְמוֹן וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּיתָהּ, וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת הַמְּלֻתָּחָה וַיִּשָּׂאֶהָ עַל כְּתֵפוֹ וַיֵּלֶךְ לָבֹא אֶל הָאֳנִיָּה וַתֵּרֶד קְצִיעָה אַחֲרָיו. וְעַד מְהֵרָה יָרְדוּ אֶל חוֹף הַיָּם וַיָּבֹאוּ בָּאֳנִיָּה, וַתְּהַלֵּךְ הָאֳנִיָּה מִשָּׁם וָהָלְאָה וַתָּבֹא עַד לִפְנֵי הַמִּגְדָּל וַתַּעֲמֹד מִלֶּכֶת. וַיַּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים אֶל הָאִי וַיַּעֲלוּ אֶת קְצִיעָה בַּסֻּלָּם אֶל עֲלִיַּת הַקִּיר וַיָּסִירוּ אֶת הַסֻּלָּם וַיִּקָּחֻהוּ אֲלֵיהֶם, וַיִּבְנוּ אֶת הַגָּדֵר בְּבִצְרוּהָ א), וַיָּשׁוּבוּ יְרוּשָׁלַיְמָה וַיָּבֹאוּ וַיֹּאמְרוּ לַמֶּלֶךְ: עָשִׂינוּ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: לְכַמָּה יָמִים תִּמְצָא ב) הַמַּכֹּלֶת ג) אֲשֶׁר שַׂמְתֶּם לְבִתִּי בַּעֲלִיָּה? וַיַּעֲנוּ הָעֲבָדִים אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ: לְאַרְבָּעָה יְרָחִים תִּמְצָא לָהּ מַכָּלְתָּהּ. וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ לַחֲמִשִּׁים הָאִישׁ מַתָּנוֹת וַיְשַׁלְּחֵם מֵעַל פָּנָיו. וְאַחַר קָרָא לַנֶּשֶׁר גְּדָל־הָאֵבֶר ד) וַיְצַוֵּהוּ לֵאמֹר: מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ תָּבֹא אֶל הַכִּירַיִם וְהוֹצֵאתָ מִשָּׁם אֶת אֲרוּחַת קְצִיעָה בִתִּי, אֲשֶׁר מִנִּיתִי לָהּ מִפַּתְבַּגִי וּמִיֵּין מִשְׁתַּי, וְהֵבֵאתָ לָהּ אֶל עֲלִיָּתָהּ אֲשֶׁר בָּנִיתִי לָהּ בְּלֶב הַיָּם! וַיֹּאמֶר הַנֶּשֶׁר: כְּכֹל אֲשֶׁר יְצַוֵּנִי אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ הִנְנִי עַבְדֶּךָ.

II.

בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם יָשַׁב אִישׁ בְּעַכּוֹ וּשְׁמוֹ אֲבִיָּם וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא עָנִי וַחֲסַר לָחֶם. וַתֵּלֶד לוֹ אִשְׁתּוֹ בֵּן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן – לֵאמֹר: יֵרָא יְיָ בְּעָנְיִי וַעֲזָרָנִי! וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד נֵיף וַיִּמְצָא חֵן בְּעֵינֵי כָל רֹאָיו. וַיְלַמְּדֵהוּ אֲבִיָּם אָבִיו תּוֹרַת יְיָ, וַיֶּחְכַּם רְאוּבֵן וַיַּשְׂכֵּל וַיְהִי שַׁעֲשׁוּעֵי הוֹרָיו יוֹם יוֹם. וַיַּרְא רְאוּבֵן כִּי צַר לוֹ הַמָּקוֹם בְּבֵית אָבִיו הֶעָנִי, וַיֹּאמַר: אֵלְכָה לִי אֶל עִיר אַחֶרֶת. אוּלַי אֶמְצָא שָׁם עֲבוֹדָה וַעֲבַדְתִּיהָ – וְהָיָה לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ! וַיַּגֵּד רְאוּבֵן אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ, וַיֹּאמְרוּ לוֹ: אֵיכָה תֵּלֵךְ אֶל עִיר אַחֶרֶת וּבְגָדֶיךָ בָּלִים וּקְרוּעִים? שְׁבָה־נָּא עוֹד בְּבֵיתֵנוּ, מִי יוֹדֵעַ – יְרַחֵם יְיָ עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעָנוּ בַּצַּר לָנוּ. וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן: הוֹאִילוּ נָא הוֹרַי וּתְנוּנִי לַעֲזֹב אֶת בֵּיתְכֶם וְלָבֹא לְעִיר אַחֶרֶת. וַיִּרְאוּ הוֹרָיו כִּי מִתְאַמֵּץ הַנַּעַר לָלֶכֶת אֶל עִיר נָכְרִיָּה, וַיֹּאמְרוּ לוֹ לְכָה, בְּנֵנוּ, וְהָיִיתָ בָרוּךְ בְּצֵאתְךָ וּבָרוּךְ בְּבוֹאֶךָ! וַיִּשַּׁק רְאוּבֵן לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וַיֵּלֶךְ לוֹ. וַיַּרְחֵק לָלֶכֶת מֵעַכּוֹ וַיָּבֹא בַלַּיְלָה אֶל אַחַד הַשָּׂדוֹת, וַיֹּאמֶר פֹּה אָלִינָה הַלַּיְלָה וְהִשְׁכַּמְתִּי בַבֹּקֶר וְהָלַכְתִּי לִי. וַיִּשְׁכַּב רְאוּבֵן עַל הָאֲדָמָה וַיָּשֶׂם אֶבֶן מְרַאֲשׁוֹתָיו וַיִּקְרָא אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: הִנֵּה עַבְדְּךָ עָיֵף וְיָגֵעַ וְרָעֵב וְצָמֵא וְכֹחַ אֵין בּוֹ לָלֶכֶת מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה יִגְדַּל נָא חַסְדְּךָ, יְיָ, וְהִפַּלְתָּ עָלַי תַּרְדֵּמָה וְיָשַׁנְתִּי כָל הַלַּיְלָה וְלֹא יְצִיקֵנִי הָרָעָב! וַיְהִי רְאוּבֵן קוֹרֵא אֶל יְיָ – וְרוּחַ סְעָרָה בָּאָה מֵעֵבֶר הַמִּדְבָּר וַתִּגְדַּל הַקָּרָה מְאֹד. וַיָּקָם רְאוּבֵן מֵעַל הָאֲדָמָה וַיֵּלֶךְ לִמְצֹא מָקוֹם לְהִסָּתֵר בּוֹ מֵהַקָּרָה אֲשֶׁר הִכְאִיבָה אוֹתוֹ מְאֹד, וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי נִבְלַת שׁוֹר הַמֻּשְׁלֶכֶת בַּשָּׂדֶה וַיָּבֹא בֵּין צַלְעוֹתֶיהָ וַיִּסָּתֵר שָׁמָּה, וַתִּפֹּל עָלָיו תַּרְדֵּמָה וַיִּישָׁן. וַיָּבֹא נֶשֶׁר וַיַּרְא אֶת הַנְּבֵלָה הַמֻּשְׁלֶכֶת בַּשָּׂדֶה וַיַּעַט ה) אֵלֶיהָ וַיֹּאחֲזֶהָ בְּצִפָּרְנָיו וַיִּשָּׂא אוֹתָהּ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא וָהָלְאָה וַיְבִיאֶהָ אֶל הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר קְצִיעָה בַּת שְׁלֹמֹה יוֹשֶׁבֶת בּוֹ. וַיַּעַל עַל הַגָּג וַיֹּאכַל אֶת בְּשָׂרָהּ וַיִּשְׂבַּע, וַיָּעָף שֵׁנִית הַמִּדְבָּרָה. וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר, וַתָּקָם קְצִיעָה מִשְּׁנָתָהּ וַתַּעַל עַל הַגָּג כְּמִשְׁפָּטָהּ יוֹם יוֹם וַתֵּרֶא וְהִנֵּה נִבְלַת שׁוֹר מֻשְׁלֶכֶת עָלָיו וַתִּשְׁתּוֹמֵם עַל הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְבּוֹנְנָה אֶל הַנְּבֵלָה, וַתֵּרֶא אֶת הַנַּעַר הַיָּשֵׁן בֵּין צַלְעוֹתֶיהָ ו) וַתִּגַּשׁ אֵלָיו וַתְּעִירֵהוּ מִשְּׁנָתוֹ

א) נִתְחַזְּקוּהָ. ב) תַּסְפִּיק. ג) הַמָּזוֹן. ד) כְּנָפַיִם. ה) וַיָּעָף. ו) עַצְמוֹתֶיהָ.

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הָכִינוּ לָכֶם צֵידָה לַדֶּרֶךְ וִירַדְתֶּם בָּאֳנִיָּה אֲשֶׁר שַׂמְתִּיהָ לָכֶם, וּבָאתֶם אֶל אַחַד הָאִיִּים הָרְחוֹקִים אֲשֶׁר בְּלֶב יָם, וּבְנִיתֶם מִגְדָּל גָּבֹהַּ מְאֹד וְשַׂמְתֶּם גֶּדֶר אֲבָנִים חֲזָקָה וּבְצוּרָה מִסָּבִיב לוֹ וְכָל פֶּתַח וְכָל מָבוֹא אַל תָּשִׂימוּ בָהּ! וְנִזְהַרְתֶּם מְאֹד בְּמַעֲשֵׂכֶם זֶה וַעֲשִׂיתֶם כְּכֹל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם וְלֹא יִוָּדַע לְאִישׁ; וְהָיָה כְּכַלּוֹתְכֶם לִבְנוֹת אֶת הַמִּגְדָּל וְאֶת גְּדֵרוֹ, וְשַׁבְתֶּם בְּסֵתֶר יְרוּשָׁלַיְמָה וּבָאתֶם אֵלַי וְהוֹדַעְתּוּנִי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. וַיְבָרְכוּ חֲמִשִּׁים הָאִישׁ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁאָלֻהוּ לַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָאֳנִיָּה עוֹמֶדֶת שָׁם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיֵּצֵאוּ. וַיָּכִינוּ לָהֶם צֵידָה לַדֶּרֶךְ וַיֵּרְדוּ בָּאֳנִיָּה, וַיָּבֹאוּ מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יְרָחִים אֶל אַחַד הָאִיִּים הָרְחוֹקִים מְאֹד וַיַּעֲלוּ עָלָיו וַיָּחֵלּוּ לִבְנוֹת אֶת הַמִּגְדָּל. וַיִּקְחוּ אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת וַיִּבְנוּ אֶת קִירוֹתָיו מֵאָה אַמָּה קוֹמָתָם. וַיִּבְנוּ בְּרֹאשׁוֹ עֲלִיַּת א) קִיר וַיַּעֲשׂוּ לָהּ צֹהַר ב). וַיָּשִׂימוּ בָּעֲלִיָּה מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה וּמַעֲקֶה ג) שָׂמוּ לְגַג הָעֲלִיָּה, וַיֵּרְדוּ בְּסֻלָּם הֶעָשׂוּי לְדָבָר אַרְצָה, וַיָּשׁוּבוּ יְרוּשָׁלַיְמָה וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּרְאֻהוּ אֶת תַּבְנִית הַמִּגְדָּל. וַתִּיטַב מְלֶאכֶת הַמִּגְדָּל בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: בְּעוֹד שִׁבְעִים יָמִים תָּשׁוּבוּ אֵלַי כִּי דָבָר לִי אֲלֵיכֶם! וַיִּשְׁתַּחֲווּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וַיֵּצֵאוּ.

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לִקְצִיעָה בִתּוֹ, וַתָּבֹא אֵלָיו הָאַרְמוֹנָה וַתְּבָרְכֵהוּ בְּשֵׁם יְיָ! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הָכִינִי לָךְ בְּגָדִים וּשְׂמָלוֹת לָרֹב וְהָיִית נְכוֹנָה לָצֵאת בְּעוֹד שִׁבְעִים יָמִים מִירוּשָׁלַיִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָעַדְתִּי לָךְ. וַתַּעַן קְצִיעָה אֶת הַמֶּלֶךְ וַתֹּאמַר: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֵי אָבִי וְאָמַר לִי: עַד מָתַי יִהְיֶה מַהֲלָכִי וּמָתַי אָשׁוּב? וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: לֹא תוּכְלִי לָדַעַת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה כִּי סוֹד הוּא! וַתֹּאמֶר קְצִיעָה: יַעֲשֶׂה אָבִי כַּטּוֹב בְּעֵינָיו; הִנְנִי וְעָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר יְצַוֵּנִי! וַיְבָרְכוּ

אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֵלָ
וַיֹּאמְרוּ: יְדַבֶּר־נָא הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבָרוֹ וְשָׁמַעְ
וְעָשִׂינוּ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אֶת־קְצִיעָה בִּתִּ
אֶתֵּן עַל יֶדְכֶם וַהֲבֵאתוּהָ אֶל הַמִּגְדָּל אֲשֶׁ
בְּנִיתֶם וְשַׂמְתּוּהָ בַּעֲלִיַּת הַקִּיר וּבְנִיתֶם אֶ
הַגָּדֵר הַחֲזָקָה, אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָכֶם לִבְנוֹ
מִסָּבִיב לַמִּגְדָּל, וּלְקַחְתֶּם לָכֶם אֶת סֻלָּמוֹתֵיכֶ
וְשַׁבְתֶּם בָּאֳנִיַּתְכֶם יְרוּשָׁלַיְמָה — וּזְכַרְתֶּם אֶ
הַשְּׁבוּעָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתִּיכֶם וַהֲקִימוֹתֶ
אוֹתָהּ. וַיְהִי כְּכַלּוֹת הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר אֶ
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמַר: רַק אֶחָד מֵהֶם יָבִי
אֶת בִּתִּי אֶל הָאֳנִיָּה וְיִתְרְכֶם יֵלְכוּ אֶ
הָאֳנִיָּה וִירַדְתֶּם בָּהּ וְחִכִּיתֶם לָבוֹא בִתִּ
אֲלֵיכֶם. וַיֵּצְאוּ אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה אִישׁ מֵאֵ
פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּוָּתֵר אֶחָד מֵהֶם בָּאַרְמוֹן. וַיִּקְרָ
הַמֶּלֶךְ לִקְצִיעָה בִתּוֹ וַתְּמַהֵר וַתָּבֹא. וַיֹּאמֶ
הַמֶּלֶךְ: קוּמִי וְהִשְׁתַּנִּית וְלָבַשְׁתְּ בִּגְדֵי
אֲחֵרִים וְשַׂמְתְּ אֶת כָּל הַשְּׂמָלוֹת אֲשֶׁר הֲכִינוֹ
לָךְ בַּמַּלְתָּחָה ד) אֲשֶׁר בְּבֵיתֵךְ, וְיָצָאת אִתָּ
הָאִישׁ הַזֶּה וְהָלַכְתְּ עִמּוֹ עַד בּוֹאֵךְ לָאֳנִיָּ
וְיָרַדְתְּ בָּהּ וּבָאת אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָעַדְתִּ
לָךְ. וַתְּמַהֵר קְצִיעָה לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁ
צִוָּה אוֹתָהּ אָבִיהָ הַמֶּלֶךְ וַתְּהִי אַךְ שְׂמֵחָ
וַיְהִי כְּכַלּוֹתָהּ לָשׂוּם אֶת כָּל שְׂמָלוֹתֶי
בַּמַּלְתַּחְתָּהּ וַתִּתְחַפֵּשׂ וַתִּלְבַּשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִי
וַתָּבֹא אֶל שְׁלֹמֹה לְבָרְכֵהוּ בְּטֶרֶם תֵּצֵ
לְדַרְכָּהּ. וַיַּרְא שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה עַלִּיזָה ה) קְצִיעָ
בִתּוֹ וּשְׂמֵחָה, וַיִּשְׁתָּאֶה לָהּ וַיֹּאמַר: הֲ
תַּגִּידִי לִי, בִּתִּי הַטּוֹבָה, מַדּוּעַ יֵיטִיבוּ פָּנַ
הַיּוֹם מִכָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר יְדַעְתִּיךְ, וְאַתְּ ל
תֵּדְעִי עוֹד מָתַי תָּשׁוּבִי וְהַיִּיטַב בְּעֵינַ
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר תּוּבְאִי אֵלָיו, וְאִם תִּתְעַנְּגִי
עַל רֹב טוּב כַּאֲשֶׁר הִתְעַנַּגְתְּ בְּבֵית אָבִ
הַמֶּלֶךְ? וַתַּעַן קְצִיעָה וַתֹּאמַר: זֶה יָ
רַבִּים וְאָנֹכִי אֹמֶרֶת בְּלִבִּי: מָתַי יָבֹא הַיּ
אֲשֶׁר יְצַוֵּנִי בּוֹ אָבִי הַטּוֹב דָּבָר, וּמִהַרְ
לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יְצַוֵּנִי, וְעַתָּה בָּא הַ

א) האלב־פענסטער, Мезонинъ. ב) חַלּוֹן. ג) צַאוּן, Ограда. ד) אַרְגַּז הַבְּגָדִים. ה) שִׂמְחָה וְצָהֳלָ

מֵתַּבְךָ. וַיִּשַּׁק לָהּ הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁאַל לָהּ לְשָׁלוֹם. וַיִּפֶן הַמֶּלֶךְ כֹּה וָכֹה וַיַּרְא אֶת רְאוּבֵן וְאֶת בְּנוֹ. וַיֹּאמֶר לִקְצִיעָה: מִי אֵלֶּה לָּךְ? וַתַּעַן קְצִיעָה וַתֹּאמַר: זֶה אִישִׁי וְזֶה בְּנֵנוּ אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אוֹתָנוּ! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַגִּידִי נָא לִי בִּתִּי אֵיכָה בָּא הָאִישׁ הַזֶּה עַד הֲלוֹם! הֵן נִשְׁכַּח הַמָּקוֹם מִנִּי רֶגֶל וָאֳנִיּוֹת לֹא עָבְרוּ לְפָנָיו מִיּוֹם בּוֹאֵךְ לָשֶׁבֶת פֹּה! וַתַּעַן קְצִיעָה וַתֹּאמַר: הִפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת וַיַּעַשׂ צִפּוֹר מַלְאָכוֹ וַתְּשָׂאֵהוּ וַתַּעֲלֵהוּ עַל גַּג הַמִּגְדָּל וַתָּעָף לָהּ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל רְאוּבֵן: מַה־שְּׁמֶךָ. מָה אַרְצְךָ וְאֵי־מִזֶּה עַם אָתָּה? וַיַּעַן רְאוּבֵן וַיֹּאמַר: רְאוּבֵן שְׁמִי, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נוֹלַדְתִּי וְעִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא! וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר עִם רְאוּבֵן, וַיַּרְא וַיֵּדַע כִּי נָתַן לוֹ הָאֱלֹהִים מַדָּע וְהַשְׂכֵּל בְּכָל סֵפֶר וְחָכְמָה, וַיִּשְׂמַח וַיֹּאמַר: בָּרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר הוֹכִיחַ לִקְצִיעָה בִתִּי אִישׁ מַשְׂכִּיל בְּכָל חָכְמָה יְרֵא אֶת יְיָ וּבְמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד! וַיֵּרֶד הַמֶּלֶךְ וּקְצִיעָה בִתּוֹ וְאִישָׁהּ וּבְנָם מֵעַל הַמִּגְדָּל וַיָּבֹאוּ בָאֳנִיָּה וַיָּשׁוּבוּ יְרוּשָׁלַיְמָה וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה גָּדוֹל. וּכְטוֹב לִבּוֹ בַּיַּיִן – וַיְסַפֵּר אֶת כָּל הַקּוֹרוֹת אֶת קְצִיעָה בִתּוֹ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר עָבַר עָלֶיהָ מִיּוֹם בּוֹאָהּ לָשֶׁבֶת בַּמִּגְדָּל הַבָּנוּי בְּלֶב־יָם. וַיִּשְׁמַע כָּל הָעָם וַיֹּאמְרוּ: אַךְ זֹאת בַּת מְכַבֶּדֶת אָבִיהָ וְשׁוֹמַעַת בְּקוֹלוֹ! תְּהִי נָא לְמוֹפֵת לְבָנִים וּבָנוֹת! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אַתֶּם שְׁמַעְתֶּם אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי הַיּוֹם בְּאָזְנֵיכֶם וִהְדַעְתֶּם, כִּי הֶעֱמַקְתִּי עֵצָה לְסַתִּיר אֶת מְקוֹם קְצִיעָה בִתִּי וָאֵצוּ לַעֲשׂוֹת מִגְדָּל גָּבוֹהַ וְגֶדֶר אֲבָנִים בְּצוּרָה, אוּלָם שָׁוְא הָיָה עֲמָלִי, כִּי אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְיָ!

שכח. שִׂיחַת הַתַּרְנְגֹל וְהַכֶּלֶב.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּשְׁכֵּם שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיִּתְהַלֵּךְ בַּחֲצַר אַרְמוֹנוֹ וַיָּבֹא אֶל אֻרְוֹת סוּסָיו וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל אֲבוּסֵיהֶם א), לִרְאוֹת הַהֵקִימוּ עֲבָדָיו אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר אָמַר לָהֶם: הַאֲכִילוּ אֶת הַבְּהֵמָה וְהַשְׁקוּהָ וּדְאַגְתֶּם לָהּ תָּמִיד לְבִלְתִּי תֶחְסַר דָּבָר, כִּי לֹא אָדָם הִיא לִשְׁאֹל לֶחֶם בְּהָצִיק לָהּ הָרָעָב! וַיַּרְא שְׁלֹמֹה כִּי הֵקִימוּ עֲבָדָיו אֶת דְּבָרָיו וְהָאֲבוּסִים מְלֵאִים חָצִיר וּמִסְפּוֹא־בָר. וַיֵּצֵא מִן הָאֻרְוֹת וַיָּבֹא אֶל רֶפֶת הַבָּקָר וְהַצֹּאן וַיִּתְבּוֹנֵן גַּם אֲלֵיהֶם וַיִּשְׁמַע שִׂיחָתָם. וַיֵּצֵא מִן הָרֶפֶת וַיִּצְחַק צְחוֹק גָּדוֹל, כִּי הָיָה מַעֲנֵה הַתַּיִשׁ אֲשֶׁר עָנָה אֶת הַחֲמוֹר מְגֻחָךְ ב) מְאֹד. וּבַת־פַּרְעֹה אֵשֶׁת שְׁלֹמֹה הִשְׁכִּימָה גַּם הִיא בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר, וַתָּבֹא הַגִּנָּה לִרְאוֹת בַּפְּרָחִים וְלִלְקוֹט בַּשּׁוֹשַׁנִּים, וַתָּשָׁב מִן הַגָּן וַתַּעַל עַל הַיָּצִיעַ וַתֵּרֶא אֶת הַמֶּלֶךְ וְהִנֵּה הוּא בָא אֶל הָאֻרְוֹת וַיֵּצֵא מֵהֶן וַיָּבֹא אֶל הָרְפָתִים וַיְאַחֵר שָׁם רְגָעִים אֲחָדִים וַיֵּצֵא וַיִּצְחַק צְחוֹק גָּדוֹל. וַתִּתְאָו ג) מְאֹד לָדַעַת עַל מַה־זֶּה צָחַק פִּתְאֹם, וַתִּקְרָא לוֹ וַתֹּאמַר: הוֹאִילָה־נָא, אֲדוֹנִי וּמַלְכִּי, וְהִגַּדְתָּ לִי מָה־רָאִיתָ כִּי צָחַקְתָּ פִּתְאוֹם? וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: קָטֹן הַדָּבָר מְאֹד וְלָךְ אֵין שָׁוֶה לְשָׁמְעוֹ. וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה: אִם טוֹבָה אֲנִי בְּעֵינֶיךָ וְנָתַתָּ לִי שְׁאֵלָתִי אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי מִמְּךָ, וְסִפַּרְתָּ לִי אֶת הַדָּבָר הַהוּא. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הֲלֹא אָמַרְתִּי לָךְ כִּי קָטֹן הַדָּבָר מְאֹד וְאֵין לָשִׁית לֵב אֵלָיו. וַתֵּרֶא הַמַּלְכָּה כִּי אוֹמֵר הַמֶּלֶךְ לְהַעְלִים טְמוּנָה אֶת הַדָּבָר וַיִּמַר לָהּ מְאֹד וַתִּגְדַּל תְּשׁוּקָתָהּ לָדַעַת אֶת סוֹד הַמֶּלֶךְ. וַתֹּאמֶר בְּלִבָּהּ: יְהִי מָה! אַעְתִּיר עַל הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבָרִי וְאֶתְחַנֵּן

א) הַכֵּלִים שֶׁבָּהֶם יָשִׂימוּ מַאֲכָל לַבְּהֵמָה. ב) לֶאכֶערליךְ, Смѣшной. ג) וַתַּחְפֹּץ

וַתֹּאמַר: מִי אַתָּה וּמִי הֱבִיאֲךָ עַד הֲלוֹם. וַיַּעַן רְאוּבֵן וַיֹּאמַר: עִבְרִי אָנֹכִי, וָאָבֹא אֶמֶשׁ אֶל תּוֹךְ נוֹפַת הַנְּבֵלָה הַזֹּאת לְהִסָּתֵר מִקָּרָה וַתִּפֹּל עָלַי תַּרְדֵּמָה וָאִישָׁן. וָאִיקַץ וָאֵרֶא וְהִנֵּה נִשֵּׂאתִי מֵהַשָּׂדֶה וְהָלְאָה וָאוּבָא הֲלוֹם, וָאֹמַר אֶל לִבִּי: אֵין זֹאת כִּי בָאָה אַחַת הַצִּפֳּרִים הַגְּדוֹלוֹת אֶל הַנְּבֵלָה וַתִּקָּחֶהָ וַתַּעֲלֶהָ עַל הַגַּג הַזֶּה. וַתַּחְמֹל קְצִיעָה עַל רְאוּבֵן וַתְּבִיאֵהוּ אֶל חַדְרָהּ וַתַּאֲכִילֵהוּ וַתַּשְׁקֵהוּ וַתֵּיטֶב לוֹ. וַיִּרְחַץ רְאוּבֵן אֶת פָּנָיו וַיָּסַךְ א) וַיְהִי יְפֵה תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה וַיִּיטַב בְּעֵינֵי קְצִיעָה; וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ אֶת רְאוּבֵן וְהִנֵּה הוּא יוֹדֵעַ תּוֹרַת יְיָ וַחֲכַם לֵב וַתֶּאֱהָבֵהוּ. וַתֹּאמֶר לוֹ: הֵן לֹא תוּכַל לָרֶדֶת מֵעַל הַמִּגְדָּל הַגָּבֹהַּ הַזֶּה וְגַם אֳנִיָּה אֵין לְךָ אֲשֶׁר תֵּרֵד בָּהּ לַעֲבוֹר אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל הַזֶּה, עַל כֵּן שְׁבָה עִמָּדִי עַד יוֹם בּוֹא אָבִי הֲלוֹם וּלְקָחַנִי וֶהֱשִׁיבַנִי אֶל בֵּיתוֹ! וַיַּעַן רְאוּבֵן וַיֹּאמַר: בְּרוּכָה אַתְּ לַייָ כִּי חָמַלְתְּ עָלַי וַתִּתְּנִינִי לָשֶׁבֶת אִתָּךְ בַּבַּיִת הַזֶּה! וַיְהִי בָעֶרֶב וַיָּבֵא הַנֶּשֶׁר אֶת אֲרוּחַת קְצִיעָה, וַיַּרְא כִּי נִמְצָא עוֹד אִישׁ אֶחָד בַּמִּגְדָּל וַיָּשֶׂם עַל לֵב וַיָּבֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי שְׁתֵּי אֲרוּחוֹת: לִקְצִיעָה אַחַת וְלִרְאוּבֵן אֶחָת. וַיַּרְא הַנֶּשֶׁר כִּי נֶאֶכְלוּ שְׁתֵּי הָאֲרוּחוֹת וְלֹא נוֹתַר בָּהֶן מְאוּמָה וַיָּבֵא מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה שְׁתֵּי אֲרוּחוֹת יוֹם יוֹם.

III.

וַיַּעַבְרוּ יְרָחִים אֲחָדִים וַתִּדְבַּק נֶפֶשׁ רְאוּבֵן בִּקְצִיעָה, וַיֹּאמֶר לָהּ: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינַיִךְ מֵיטִיבָתִי וְאֵשֶׁת חַסְדִּי וִהְיִית לִי לְאִשָּׁה! וַתַּעַן קְצִיעָה וַתֹּאמַר: הֵן לֹא תֵעָשֶׂה בִּלְעֲדֵי יְיָ קְטַנָּה וּגְדוֹלָה, וְעַתָּה כִּי הִפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת וַיַּעַשׂ מַלְאָכוֹ צִפּוֹר לַהֲבִיאֲךָ עַד הֲלוֹם, עַל כֵּן אָמַרְתִּי: מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת! הוּא הוֹכִיחַ אוֹתְךָ לִי! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רְאוּבֵן אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיּוֹדֶה לַייָ חַסְדּוֹ, וַיָּקָם וַיִּקַּח שַׂכִּין קָטֹן וַיָּשֶׂם אֶת חֻדּוֹ ב) בִּקְצֵה אֶצְבָּעוֹ וַתֵּצֵא מִמֶּנָּה טִפַּת דָּם, וַיִּטְבֹּל בּוֹ אֶת הָעֵט וַיִּכְתֹּב לִקְצִיעָה אֶת כְּתֻבָּתָהּ וַיְקַדְּשֶׁהָ וַיֹּאמַר: עֵד יְיָ הַיּוֹם וְעֵדִים מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל מַלְאָכָיו! וַתְּהִי קְצִיעָה לְאִשָּׁה לִרְאוּבֵן וַיִּחְיוּ בְּשָׁלוֹם. וַתֵּלֶד קְצִיעָה בֵּן לִרְאוּבֵן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זַכּוּר – לֵאמֹר: בְּיָמָיו יִזְכְּרֵנוּ יְיָ וֶהֱבִיאָנוּ אֶל אֶרֶץ מוֹלַדְתֵּנוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר גָּדַל זַכּוּר, וַיַּרְא הַנֶּשֶׁר הַמֵּבִיא לִקְצִיעָה וּלְאִישָׁהּ אֶת אֲרוּחוֹתֵיהֶם, וְהִנֵּה יֶלֶד יוֹשֵׁב אִתָּם אֶל הַשֻּׁלְחָן וְאֹכֵל לֶחֶם וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה אָבִיא הֲלוֹם שָׁלֹשׁ אֲרוּחוֹת יוֹם יוֹם! וַיַּעַשׂ הַנֶּשֶׁר כֵּן כַּאֲשֶׁר חָשָׁב. וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּזְכֹּר שְׁלֹמֹה אֶת בִּתּוֹ, וַיִּקְרָא לַנֶּשֶׁר וַיֹּאמֶר לוֹ: הַגִּידָה לִּי מַה־שְּׁלוֹם הָאִשָּׁה הַיּוֹשֶׁבֶת בְּלֶב יָם? וַיַּעַן הַנֶּשֶׁר וַיֹּאמַר: שָׁלוֹם לָאִשָּׁה וּלְבַעְלָהּ וְשָׁלוֹם לִבְנָם הַקָּטָן. וַיִּשְׁתָּאֶה הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיֹּאמַר: הַגִּידָה לִי, אוּלַי תֵּדַע, מִי הֵבִיא אֶת הָאִישׁ אֶל הַמִּגְדָּל? וַיַּעַן הַנֶּשֶׁר וַיֹּאמַר: גַּם אָנֹכִי הִשְׁתּוֹמַמְתִּי עַל זֹאת מְאֹד, וָאֹמַר לָדַעַת אֶת פֵּשֶׁר ג) הַדָּבָר וְלֹא נוֹדַע לִי, כִּי נֶעְלַם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָאִשָּׁה יוֹשֶׁבֶת בּוֹ מֵעֵין כָּל חַי וְלֹא עָבְרָה אוֹתוֹ אֳנִיָּה כָּל הַיָּמִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה! וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לְהִשְׁתָּאוֹת וּלְהִשְׁתּוֹמֵם וַיֹּאמַר: אֵרְדָה הַיָּם בָּאֳנִיָּה וּבָאתִי אֶל הָאִי אֲשֶׁר הַמִּגְדָּל בָּנוּי עָלָיו וְחָקַרְתִּי אֶת בִּתִּי, וְיָדַעְתִּי אֶת פֵּשֶׁר הַדָּבָר הַנֶּעְלָם הַזֶּה! וַיִּקְרָא לְאֶחָד מֵחֲמִשִּׁים הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנוּ אֶת הַמִּגְדָּל וַיָּבֹא וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: אִתִּי תֵּרֵד בָּאֳנִיָּתִי וַהֲבֵאתַנִי אֶל הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנִיתָ בְּלֶב יָם! וַיֵּרֶד הַמֶּלֶךְ וְעַבְדוֹ בָּאֳנִיָּה, וַיָּבֹאוּ מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יְרָחִים עַד לִפְנֵי הָאִי. וַיְצַו שְׁלֹמֹה וַיַּהֲרֹס הָעֶבֶד אֶת הַגָּדֵר וַיַּצֵּב סֻלָּם וַיַּעַל בּוֹ הַמֶּלֶךְ אֶל הַבַּיִת אֲשֶׁר בְּרֹאשׁ הַמִּגְדָּל. וַתִּרְאֵהוּ קְצִיעָה בִתּוֹ וַתִּפֹּל עַל צַוָּארָיו

א) דֶּשֶׁן ראשו בַּשֶּׁמֶן. ב) שפיטצע, Ocrpie. ג) פִּתְרוֹן.

אַפּוֹ בָּהּ וַיֹּאמַר: שִׁמְעִי וַאֲסַפְּרָה! וַתְּמַח הַמַּלְכָּה אֶת הַדְּמָעוֹת מֵעַל פָּנֶיהָ וַתֹּאמַר: דַּבֵּר כִּי שׁוֹמַעַת אָנֹכִי! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אִישׁ הָיָה בְּעַכּוֹ הַיּוֹשֶׁבֶת לְחוֹף הַיָּם, יֵשֶׁר שְׁמוֹ, וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא תָּם וְיָשָׁר יְרֵא יְיָ וְשׁוֹמֵר מִצְוֹתָיו. וַיַּעֲבֹד שָׂדֵהוּ וַיִּשְׂבַּע לָחֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרְבוּ יָמָיו לָמוּת, וַיִּקְרָא לִבְנוֹ יְחִידוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: שְׁמַעְיָה בְּנִי! הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ וָאֶקְרָא לְךָ לִשְׁמֹעַ אֶת דִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים וְשַׂמְתָּ אֲלֵיהֶם לֵב וַעֲשִׂיתָם! וַיַּעַן שְׁמַעְיָה אֶת יֵשֶׁר אָבִיו לֵאמֹר: כְּכֹל אֲשֶׁר תְּצַוֵּנִי, אָבִי, אֶעֱשֶׂה! וַיֹּאמֶר יֵשֶׁר: מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ תֵּרֵד, שְׁמַעְיָה בְנִי, אֶל הַיָּם וְהִשְׁלַכְתָּ שָׁמָּה כִּכַּר לָחֶם! וְלֹא שָׁאַל שְׁמַעְיָה אֶת יֵשֶׁר אָבִיו וְלֹא חֲקָרוֹ לֵאמֹר: מָה רָאִיתָ כִּי צִוִּיתַנִי לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי הָיָה שְׁמַעְיָה עֶלֶם מַקְשִׁיב בְּקוֹל אָבִיו וְשָׂשׂ תָּמִיד וְשָׂמֵחַ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. וַיָּמָת יֵשֶׁר וַיָּבֹא שְׁמַעְיָה לְרִשְׁתּוֹ, וַיֵּרֶד יוֹם יוֹם אֶל הַיָּם וַיַּשְׁלֵךְ אֵלָיו כִּכַּר לֶחֶם כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ אָבִיו. וְדָג אֶחָד מִדְּגֵי הַיָּם הַקְּטַנִּים הָיָה בָא יוֹם יוֹם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָשְׁלַךְ שָׁמָּה הַלֶּחֶם וַיֹּאכְלֵהוּ וַיִּשְׂבַּע וַיּוֹתִר, וַיִּגְדַּל הַדָּג וַיִּשְׁמַן וַיַּעַב א) מִכָּל אֶחָיו הַדָּגִים הַקְּטַנִּים, וְלֹא הִשְׂבִּיעָהוּ עוֹד כִּכַּר הַלֶּחֶם הַמֻּשְׁלָךְ אֶל הַמַּיִם וַיָּחֶל לִטְרֹף אֶת אֶחָיו הַקְּטַנִּים וְהַחַלָּשִׁים מִמֶּנּוּ. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה לְשַׂר־הַיָּם וַיִּקְצֹף קֶצֶף גָּדוֹל, וַיְצַו לְהָבִיא אֶת הַדָּג הַטֹּרֵף וּלְהַעֲמִידוֹ לְמִשְׁפָּטוֹ. וַיְמַהֲרוּ שְׁנֵי תַנִּינֵי הַיָּם לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוַת מַלְכָּם וַיְבַקְשׁוּ אֶת הַחֹטֵא וַיְבִיאֻהוּ וַיַּעֲמִידֻהוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מוֹת תָּמוּת חֹטֵא וּפֹשֵׁעַ כִּי עָבַרְתָּ חֹק וַתִּטְרֹף אֶת־אַחֶיךָ וַתֹּאכְלֵם בְּכָל פֶּה! וַיְדַבֵּר הַדָּג וַיִּצְטַדֵּק לֵאמֹר: לֹא בִי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, הָאָשָׁם, כִּי אִם בָּאִישׁ אֲשֶׁר הֶאֱכִילַנִי יוֹם יוֹם לַחְמוֹ לָשֹׂבַע וָאֶגְדַּל וָאֶחֱזַק וַתֶּחְסַר בִּטְנִי וָאֶרְעַב מְאֹד וָאֶטְרֹף דָּגִים לְמַלֵּא נַפְשִׁי... וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: צָדְקוּ דְבָרֶיךָ! כִּי לוּלֵא הֶאֱכִילְךָ הָאִישׁ לַחְמוֹ, כִּי עַתָּה לֹא גָדַלְתָּ מֵאַחֶיךָ וְלֹא חָזַקְתָּ מֵהֶם וְלֹא טְרַפְתָּם, וְעַתָּה שׁוּבָה אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי מִשָּׁם יַשְׁלִיךְ הָאִישׁ לַחְמוֹ הַיָּמָּה, וְעָלִיתָ אֵלָיו פִּתְאֹם וּבְלַעְתּוֹ חַיִּים וַהֲבֵאתוֹ אֵלַי. וְנִשְׁפַּט כְּמַעֲשָׂיו הָרָעִים. וַיְמַהֵר הַדָּג וַיָּשָׁב אֶל חוֹף הַיָּם וַיֶּאֱרֹב לִשְׁמַעְיָה בֶּן יֵשֶׁר וַיַּחְתְּפֵהוּ פִּתְאֹם וַיִּבְלָעֵהוּ וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי שַׂר־הַיָּם וַיְקִיאֵהוּ ב) וַיַּעֲמֹד שְׁמַעְיָה לְמִשְׁפָּטוֹ. וַיֹּאמֶר שַׂר־הַיָּם: הוֹי חֹטֵא וּמַחֲטִיא אֶת עֲבָדַי! מוֹת תָּמוּת כִּי הֶאֱכַלְתָּ אֶת אַחַד הַדָּגִים לַחְמְךָ, וַיִּגְדַּל וַיֶּחֱזַק וַיְלַמֵּד לִטְרָף טָרֶף: אֶחָיו דְּגֵי הַיָּם אָכָל! וַיַּעַן שְׁמַעְיָה אֶת שַׂר הַיָּם לֵאמֹר: חָלִילָה לִּי מֵיְיָ אִם עָשִׂיתִי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה מֵרֹעַ לֵב! אָבִי צִוַּנִי לִפְנֵי מוֹתוֹ לְהַשְׁלִיךְ יוֹם יוֹם כִּכַּר לֶחֶם הַיָּמָּה וָאַעַשׂ מִצְוָתוֹ! הֲיָדֹעַ אֵדַע, כִּי יָבֹא אֶחָד מֵעֲבָדֶיךָ לֶאֱכֹל אֶת הַלֶּחֶם וְשִׁחֵת רַחֲמָיו וּבָלַע אֶת אֶחָיו חַיִּים? וַיִּשְׁמַע שַׂר־הַיָּם אֶת דִּבְרֵי שְׁמַעְיָה אֲשֶׁר הִצְטַדֵּק וַיֹּאמַר: רְאֵה דְבָרֶיךָ טוֹבִים וּנְכוֹחִים! אֶת מִצְוַת יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־הַיָּם וְאֶת הַיַּבָּשָׁה עָשִׂיתָ, וַתִּירָא אֶת אָבִיךָ וַתְּכַבְּדֵהוּ כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתָ, וְעַל כֵּן הִנְנִי וְשִׁלַּחְתִּיךָ בְשָׁלוֹם. וְיַעַן כִּי הִרְגַּזְתִּיךָ לְהוֹרִידְךָ בִּמְצוּלוֹת הַיָּם וָאַפִּיל עָלֶיךָ אֵימַת מָוֶת, עַל כֵּן אֲלַמֶּדְךָ לִשְׁמֹעַ שִׂיחַת כָּל עוֹף וְכָל חַיָּה לְמִינָהּ, וְחָכַמְתָּ וְהִשְׂכַּלְתָּ מִכָּל אַחֶיךָ יוֹשְׁבֵי עִירְךָ; אֶפֶס כִּי חָלִילָה לְךָ מְגַלּוֹת לִילוּד אִשָּׁה אֶת שִׂיחַת הָעוֹף וְהַחַיָּה אֲשֶׁר תִּשְׁמַע, כִּי מוֹת תָּמוּת כְּרֶגַע! וַיְלַמֵּד שַׂר הַיָּם אֶת שְׁמַעְיָה דַּעַת שִׂיחַת עוֹפוֹת וְחַיּוֹת וַיְצַו אֶת הַלִּוְיָתָן לְהַעֲלוֹתוֹ אֶל שְׂפַת הַיָּם, וַיַּעַשׂ כֵּן.

וַיְהִי הַיּוֹם וּשְׁמַעְיָה וְאִשְׁתּוֹ יוֹשְׁבִים

א) הָיָה עָב. ב) אויסברעכען, Блевать.

אֵלָיו וּפִצַּרְתִּי בוֹ עַד אֲשֶׁר הִקְצַר נַפְשׁוֹ, — וְסִפֵּר לִי מַדּוּעַ צָחַק בְּצֵאתוֹ מִן הָרֶפֶת! וְהַמֶּלֶךְ פָּנָה וַיָּבֹא הָאַרְמוֹנָה, כִּי יָדַע אֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ שָׂרֵי הַמְּלוּכָה לִשְׁמֹעַ מִצְוַת פִּיו. וַיְבָרְכוּהוּ הַשָּׂרִים בְּשָׁלוֹם וַיִּשְׁמְעוּ אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּם וַיִּשְׁתַּחֲווּ וַיֵּצְאוּ. וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ לֶאֱכֹל אֶת לֶחֶם הַבֹּקֶר, וַיַּרְא וְהִנֵּה נִפְקַד א) מְקוֹם הַמַּלְכָּה, וַיִּשְׁתָּאֶה לַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁלַח בְּיַד אַחַת הַשְּׁפָחוֹת לֵאמֹר: תָּבֹא נָא הַמַּלְכָּה לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם הַמֶּלֶךְ. וַתְּמַהֵר הַשִּׁפְחָה וַתָּבֹא אֶל הַמַּלְכָּה וַתֹּאמַר: אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ קוֹרֵא לָךְ, גְּבִרְתִּי, לָבֹא הָאַרְמוֹנָה לֶאֱכֹל אֶת לֶחֶם הַבֹּקֶר. וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה: אִמְרִי לַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר שְׁלָחֵךְ אֵלַי לֵאמֹר: הַיּוֹם לֹא תֹאכַל הַמַּלְכָּה לָחֶם! וַתָּשָׁב הַשִּׁפְחָה אֶל הַמֶּלֶךְ וַתַּגֶּד־לוֹ אֶת־דִּבְרֵי הַמַּלְכָּה. וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיֵּלֶךְ אֶל הַמַּלְכָּה וַיֹּאמַר: מַה־זֶּה רוּחֵךְ סָרָה וְאֵינֵךְ אוֹכֶלֶת לָחֶם? וַתַּעַן הַמַּלְכָּה וַתֹּאמַר: אָמֹר אָמַרְתִּי אֲהֵבַתְנִי וְנַפְשִׁי יָקְרָה לְךָ וְכֹל אֲשֶׁר אֶשְׁאַל מִמְּךָ תִּתֵּן לִי, — וָאֵרָא הַיּוֹם כִּי שָׁגִיתִי הַרְבֵּה מְאֹד וַיְמָרְרֵנִי הַדָּבָר הַזֶּה! וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: לוּ יָדַעְתִּי כִּי תִתְעַצְּבִי אֶל לִבֵּךְ, כִּי עַתָּה חַשְׁתִּי וְלֹא הִתְמַהְמָהְתִּי וְהִגַּדְתִּי לָךְ אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ קָטֹן הוּא וְאֵין לָשִׁית לֵב אֵלָיו! וְעַתָּה שִׁמְעִי וְסִפַּרְתִּיו לָךְ! וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה: בָּרוּךְ אַתָּה לִי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, כִּי חַמֹּתָ עָלַי וְתִמַהֵר לַעֲשׂוֹת בַּקָּשָׁתִי. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: כַּאֲשֶׁר בָּאתִי אֶל הָרֶפֶת וָאֵרֶא וְהִנֵּה עוֹמֵד שׁוֹר עַל בְּלִילוֹ ב) וְאוֹכֵל אֶת לַחְמוֹ. וָאֵפֶן מִמֶּנּוּ וָאֶגַּשׁ אֶל הַתְּיָשִׁים וְאֶל הָעִזִּים וָאֵרֶא וְהִנֵּה רֵיקִים אֲבוּסֵיהֶם. בְּרֶגַע הַזֶּה הִשְׁמִיעוּ הַתְּיָשִׁים קוֹל מְשֻׁנֶּה מְאֹד וַיֶּחְדַּל הַשּׁוֹר לֶאֱכֹל לַחְמוֹ וַיַּסֵּב פָּנָיו אֶל הַתְּיָשִׁים לִרְאוֹת מַה־זֶּה וְעַל מַה־זֶּה, וַיְהִי כִּרְאוֹת הָעִזִּים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתְּמַהֵרְנָה וַתְּקַפֵּצְנָה אֶל אֵבוּס הַשּׁוֹר וַיֹּאכְלוּ אֶת בְּלִילוֹ וְלֹא הִשְׁאִירוּ בוֹ מְאוּמָה, וַתֵּרַדְנָה מֵעַל הָאֵבוּס וַתָּשֹׁבְנָה אֶל הַתְּיָשִׁים. וַיֶּחְדְּלוּ בְּרֶגַע הַזֶּה הַתְּיָשִׁים לְהַשְׁמִיעַ קוֹלָם וַיָּשֶׂם הַשּׁוֹר שֵׁנִית אֶת פָּנָיו אֶל הָאֵבוּס, וַיַּרְא וְהִנֵּה רֵיק הוּא וַיִּתְמַהּ עַל הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד כִּי כֵן עָנוּ בוֹ פָּנָיו... וָאֹמַר אָז בְּלִבִּי: מוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן! גַּם הָאֲנָשִׁים יִתְחַכְּמוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְיַעֲשׂוּ בְעָרְמָה לְבַעֲבוּר הוֹנוֹת אִישׁ מֵאָחִיהוּ וּלְהוֹצִיא בִלְעוֹ מִפִּיו. וְאָשִׂים לֵב אֶל הַבְלֵי בְּנֵי אָדָם וְתַעְתּוּעֵיהֶם וּמַאֲוַיֵּיהֶם ג) וָאֶצְחָק. הוּא קוֹל הַצְּחוֹק אֲשֶׁר שָׁמַעַתְּ! וַתִּשְׁמַע הַמַּלְכָּה אֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ וַתֹּאמַר: וְאִם אֱמֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר סִפַּרְתָּ לִי, מַדּוּעַ מֵאַנְתָּ לְהַגִּיד אוֹתָם לִי בָּרִאשׁוֹנָה וְלֹא שַׂמְתָּ עַל לֵב כִּי הִתְחַנַּנְתִּי אֵלֶיךָ אַחַת וּשְׁתַּיִם? אֵין זֹאת כִּי מִלִּבְּךָ אַתָּה בוֹדְאָם ד) וַתְּדַבֵּר אֵלַי כְּזָבִים! וְעַל כֵּן אָנֹכִי מַפִּילָה תְחִנָּתִי לְפָנֶיךָ לֵאמֹר: הַגִּידָה לִי אֶת־כָּל לִבְּךָ, וְיָדַעְתִּי כִּי כְאַהֲבָתְךָ אוֹתִי אָז כְּאַהֲבָתְךָ אוֹתִי עַתָּה, וְהוּנַח לִי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּכְתָה הַמַּלְכָּה עַל הַמֶּלֶךְ וַתָּצֶק לוֹ בִּדְבָרֶיהָ מְאֹד, — וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אָמְנָם לֹא סִפַּרְתִּי לָךְ אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הֵעִירוּ צְחוֹקִי; אֶפֶס כִּי לֹא מֵרֹעַ לֵב וּמֵחָדְלִי לַאֲהֹבָה אוֹתָךְ הֶעֱלַמְתִּי אֶת הַדְּבָרִים הָהֵם מִמֵּךְ, כִּי אִם מֵאֲשֶׁר יָדַעְתִּי כִּי בְיוֹם גִּלּוֹתִי לָךְ אֶת כָּל הַדְּבָרִים מוֹת אָמוּת!... וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה אֶל הַמֶּלֶךְ: אֵיךְ תֹּאמַר אֲהַבְתִּיךְ וְלִבְּךָ אֵין אִתִּי, וַתּוֹסֵף כָּזָב עַל כָּזָב! סַפֶּר־נָא לִי אֶת כָּל הַדְּבָרִים, סַפֵּרָה, וְאִם אַיִן מֵתָה אָנֹכִי! וַיַּרְא שְׁלֹמֹה כִּי לֹא הִרְפְּתָה מִמֶּנּוּ אִשְׁתּוֹ הַמַּלְכָּה וְגַם לֹא שָׂמָה לִבָּהּ עַל אָמְרוֹ לָהּ: בְּיוֹם גִּלּוֹתִי לָךְ אֶת כָּל הַדְּבָרִים מוֹת אָמוּת, — וַיִּחַר

א) רֵיק. ב) מענגפוטטער, Мѣсиво. ג) חֶפְצֵיהֶם, ד) Выдумывать.

אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה! וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: הַאֲמַרְתָּ לְסַבְּבֵנִי בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב? סַפֵּר לִי הַדָּבָר וָמוּת!... וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵצִיקָה לוֹ הָאִשָּׁה בִּדְבָרֶיהָ וּבְקִלְלוֹתֶיהָ וַתְּאַלְּצֵהוּ עַד מְאֹד וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ לָמוּת, — וַיֹּאמֶר לָהּ: עֲשִׂי לִי מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי וְאָנֹכִי אֶעֱלֶה עַל מִטָּתִי וְאָכַלְתִּי לֶחֶם בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה לִימֵי חַיַּי וְסִפַּרְתִּי לָךְ אֶת הַדָּבָר, — וָמַתִּי! וַיַּעַל שְׁמַעְיָה עַל מִטָּתוֹ וַיִּשְׁכַּב וַיַּסֵּב אֶת פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיֵּאָנַח וַיֵּבְךְּ. וְאִשְׁתּוֹ צִוְּתָה לְשִׁפְחָתָהּ לְבַשֵּׁל לְבִבוֹת א) וְלָשׂוּם עַל הַשֻּׁלְחָן. וַתְּמַהֵר הַשִּׁפְחָה וַתִּקַּח אֶת הַבָּצֵק וַתָּלָשׁ וַתְּלַבֵּב וַתְּבַשֵּׁל אֶת הַלְּבִבוֹת וַתְּשִׂימֵן עַל הַשֻּׁלְחָן וַתֵּצֵא. וַיָּבֹא הַתַּרְנְגֹל הַבַּיְתָה וְעִמּוֹ בָּאוּ נָשָׁיו הָרַבּוֹת הַתַּרְנְגֹלוֹת וַיְבַקֵּשׁ פְּתוֹתֵי לֶחֶם וְלֹא מָצָא, וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה וַיַּרְא וְהִנֵּה קְעָרָה מְלֵאָה לְבִבוֹת עוֹמֶדֶת עַל הַשֻּׁלְחָן, וַיְמַהֵר וַיָּעָף וַיַּעֲמֹד עַל הַקְּעָרָה וַיָּשֶׂם בָּהּ חַרְטֻמּוֹ ב) וַיֹּאכַל! וַיַּרְא הַכֶּלֶב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא לְהַתַּרְנְגֹל לֵאמֹר: הוֹי עַז־פָּנִים! אֵיךְ מְלָאֲךָ לִבְּךָ הָרַע לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה? הֵן תָּמִיד אֶשְׁמַע אֶת בְּנֵי הָאָדָם אוֹמְרִים עָלֵינוּ: הַכְּלָבִים עַזֵּי־נֶפֶשׁ הֵמָּה, בּוֹשׁ לֹא יֵבוֹשׁוּ וְהַכְלֵם לֹא יָדָעוּ! וְעַתָּה יִרְאוּ־נָא כִּי אֵין עַם עַז־פָּנִים וְרַע לֵב כַּתַּרְנְגֹלִים! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא שָׁת הַתַּרְנְגֹל לֵב לְתוֹכַחַת ג) הַכֶּלֶב, וַיֹּסֶף הַכֶּלֶב לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: הוֹי אַכְזָרִי מְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה! הֵן אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי מֵת הַיּוֹם אֲדוֹנֵינוּ הַזָּן וּמְפַרְנֵס אוֹתָנוּ זֶה יָמִים רַבִּים וְתִשְׁכַּח חַסְדּוֹ, וַתָּבֹא לֶאֱכֹל אֶת אֲרוּחָתוֹ הָאַחֲרוֹנָה...! מַהֵרָה רְדָה מֵעַל הַשֻּׁלְחָן, פֶּן אֶעֱלֶה אֵלֶיךָ וְעָשִׂיתִי אִתְּךָ כָּלָה! וַיַּעַן הַתַּרְנְגֹל אֶת הַכֶּלֶב הַמִּתְעַבֵּר ד) בּוֹ לֵאמֹר: לָמָּה תְּרַחֵם עַל אֲדוֹנֵינוּ, הַפֶּתִי, וְתָנוּד לוֹ, — וְהוּא בְּעַצְמוֹ ה) הֵבִיא עָלָיו אֶת הָרָעָה! לוּלֵא יִשְׁמַע בְּקוֹל אִשְׁתּוֹ כִּי עַתָּה לֹא קָרָהוּ כָּל אָסוֹן! וַיֹּאמֶר הַכֶּלֶב: אֵיכָכָה יָכֹל אֲדוֹנֵינוּ לַמְרוֹת פִּיהָ, וְהִיא הֵצִיקָה לוֹ עַד מְאֹד בִּדְבָרֶיהָ וַתֵּבְךְּ עָלָיו וַתְּהִי לוֹ מַר מִמָּוֶת!? וַיַּעַן הַתַּרְנְגֹל וַיֹּאמַר: הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ: פֶּתִי אֲדוֹנֵינוּ מֵאֵין כָּמוֹהוּ בְּכָל הָאָרֶץ! רְאֵה־נָא גַּם רְאֵה כִּי אָנֹכִי חָכַמְתִּי יוֹתֵר מִמֶּנּוּ. הַבֶּט־נָא אֶל נָשַׁי הָרַבּוֹת וּסְפֹר אוֹתָן אִם תּוּכַל לִסְפֹּר... וּבְכָל זֹאת חַי חַי אָנֹכִי! אִשָּׁה מֵהֶן לֹא הֶעֱרַב אֶת לִבָּהּ לְהָצִיק לִי וּלְמָרֵר אֶת חַיַּי, וְלַאֲדוֹנֵינוּ רַק אִשָּׁה אַחַת, — וְעוֹד מְעַט וְהוֹרִידָה אֶת נַפְשׁוֹ שְׁאוֹלָה!...

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ שְׁמַעְיָה אֶת דִּבְרֵי הַתַּרְנְגֹל, וַיְמַהֵר וַיֵּרֶד מֵעַל מִטָּתוֹ וַיָּרָץ אֶל אִשְׁתּוֹ וַיִּגְעַר בָּהּ לֵאמֹר: אִם תּוֹסִיפִי לְדַבֵּר אֵלַי כַּדָּבָר הַזֶּה וַהֲצִיקוֹת לִי — וְהֵבֵאתִי עָלַיִךְ רָעָה אֲשֶׁר כָּמוֹהָ לֹא בָאָה עָלַיִךְ מֵעוֹדֵךְ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה! וַתִּתְחַלְחַל הָאִשָּׁה מְאֹד, וַתָּגָר מִפְּנֵי אִישָׁהּ הַמְּיָרֵא ו) אוֹתָהּ וַתֶּחְדַּל מִמֶּנּוּ!...

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה שְׁלֹמֹה לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּבֵּט אֶל פְּנֵי אִשְׁתּוֹ, וַיַּרְא וְהִנֵּה בֹשֶׁת כִּסָּתָה אוֹתָם וַיֹּאמֶר לָהּ: אַתְּ יָדַעַתְּ כִּי רִבְבוֹת אַלְפֵי אֲנָשִׁים עֲבָדַי הֵמָּה אֲשֶׁר לֹא יַעֲשׂוּ בִּלְעָדַי קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה; וְאִם הָעָם הַזֶּה, הָרַב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם, לֹא יָרִימוּ בִּלְעָדַי יָדָם וְרַגְלָם, וַיִּכָּנְעוּ מִפָּנַי, — וְאֵיךְ הִשִּׁיאֵךְ לִבֵּךְ לֵאמֹר: אֶבְכֶּה עַל אִישִׁי וַהֲצִיקוֹתִי לוֹ בִּדְבָרַי וְנִכְנַע הוּא מִפָּנָי!? וַתַּעַן הַמַּלְכָּה וַתֹּאמַר: סְלַח־נָא לִי אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ כְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ! וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: סָלַחְתִּי כִּדְבָרֵךְ!

א) פפַנקוכען, Оладья. ב) שנאַבעל, Клювъ. ג) לְדִבְרֵי מוּסָר. ד) הַקֹּצֵף. ה) זעלבסט. ו) הַמַּפִּיל עָלֶיהָ אֵימָה. Самъ.

תַּחַת גַּפְנָם וְאוֹכְלִים אֶת פִּרְיוֹ, — וַיָּשׁוּבוּ שְׁוָרָיו מִן הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר חֲרָשָׁהוּ עֲיֵפִים וִיגֵעִים מְאֹד. וַיִּשְׁמַע אוֹתָם מְדַבְּרִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: מִי יִתֵּן וְרִחַם עָלֵינוּ בְּעָלֵינוּ וְצִוָּה לְהַאֲכִילֵנוּ וּלְהַשְׁקוֹתֵנוּ! וַיְמַהֵר שְׁמַעְיָה וַיְצַו לְעַבְדּוֹ לֵאמֹר: הַעֲמֵד אֶת הַשְּׁוָרִים עַל בְּלִילָם! וַיְמַהֵר הָעֶבֶד לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה וַיָּבֶל לַחֲמוֹרִים וַיֹּאכֵלוּ. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיָּבֹאוּ הַתְּיָשִׁים וַיְקַפְּצוּ אֶל הָאֵבוּס וַיֹּאמְרוּ לַשְּׁוָרִים: עַל מָה אַתֶּם מַשְׁמִיעִים קוֹל אֲנָחָה בְּאָכְלְכֶם לַחְמְכֶם! וַיַּעֲנוּ הַשְּׁוָרִים לֵאמֹר: חָרַשְׁנוּ כָּל הַיּוֹם וַנִּיעַף מְאֹד וַיַּכֵּנוּ עֶבֶד אֲדוֹנֵינוּ וַיְשַׁבֵּר כָּל עַצְמוֹתֵינוּ! וַיֹּאמְרוּ הַתְּיָשִׁים: הוֹי פְּתָאִים, מָתַי תַּשְׂכִּילוּ? לוּ הִתְחַכַּמְתֶּם לַאֲדוֹנֵיכֶם וְתַעֲרִימוּ לוֹ, כִּי עַתָּה חָדַל מִכֶּם וְלֹא הֶעֱבִידְכֶם בְּפֶרֶךְ כַּדָּבָר אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה לָכֶם יוֹם יוֹם! וַיֹּאמְרוּ הַשְּׁוָרִים: מָה אַתֶּם נוֹעָצִים? וַיַּעֲנוּ הַתְּיָשִׁים לֵאמֹר: הִתְהַלְּלוּ א) מָחָר בַּבֹּקֶר וְרָאָה אֲדוֹנֵיכֶם כִּי חֲלִיתֶם וְהִרְפָּה מִכֶּם! וַתִּיטַב עֲצַת הַתְּיָשִׁים בְּעֵינֵי הַשְּׁוָרִים וַיֹּאמְרוּ: טוֹבָה הָעֵצָה אֲשֶׁר יְעַצְתּוּנוּ! הִנְנוּ וְעָשִׂינוּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם אֵלֵינוּ. וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיָּבֶל עֶבֶד שְׁמַעְיָה לַשְּׁוָרִים וַיָּשֶׂם לִפְנֵיהֶם וְלֹא אָכְלוּ וְלֹא טָעֲמוּ מְאוּמָה. וַיֵּלֶךְ הָעֶבֶד וַיַּגֵּד אֶת הַדָּבָר לִשְׁמַעְיָה. וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁמַעְיָה: הַנַּח לָהֶם, וְלָקַחְתָּ אֶת הַתְּיָשִׁים וְחָרַשְׁתָּ בָּם הַיּוֹם. וַיִּשְׁתָּאֶה הָעֶבֶד לְדִבְרֵי אֲדוֹנָיו וַיֹּאמַר: מַה־יְדַבֵּר אֲדוֹנִי! הֲיַחֲרֹשׁ אָדָם בַּתְּיָשִׁים? הֲנִשְׁמַע כַּדָּבָר הַזֶּה בְּכָל הָאָרֶץ? וַיַּעַן שְׁמַעְיָהוּ אֶת עַבְדּוֹ לֵאמֹר: כֹּה יָעַצְתִּי וְכֵן יִהְיֶה! וַיְמַהֵר הָעֶבֶד וַיִּקַּח אֶת הַתְּיָשִׁים וַיְבִיאֵם הַשָּׂדֶה וַיַּחֲרֹשׁ בָּהֶם, וַיַּכֵּם שׁוֹק עַל יָרֵךְ וַיְמַחֲצֵם וַיְפַצְּעֵם. וּשְׁמַעְיָה בָּא הַשָּׂדֶה וַיַּרְא אֶת הַתְּיָשִׁים הַמֻּכִּים, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: נִרְפִּים הֵם נִרְפִּים

עַל כֵּן נֶעֱצָלִים הֵמָּה לַעֲבוֹד אֶת הָעֲבוֹדָה! וְאֶל עַבְדּוֹ אָמַר: כִּי תָשׁוּב מִן הַשָּׂדֶה וּבַלֹּתָ שֵׁנִית לַשְּׁוָרִים, וְהָיָה כִּרְאוֹתְךָ כִּי חֹלִים הֵם וְאֵינָם אוֹכְלִים מְאוּמָה, וַהֲבֵאתָם מָחָר אֶל הַשֹּׁחֵט וּשְׁחָטָם. וַיִּשְׁמְעוּ הַתְּיָשִׁים אֶת הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה וַיִּרְגְּזוּ תַחְתָּם. וַיִּירְאוּ יִרְאָה גְדוֹלָה וַיְאַמְּצוּ כֹחָם וַיַּחַרְשׁוּ. וַיְהִי בָּעֶרֶב וַיּוֹלֶךְ הָעֶבֶד אֶת הַתְּיָשִׁים וַיְשִׁיבֵם אֶל הָרֶפֶת וַיִּתֵּן לָהֶם תֶּבֶן וּמִסְפּוֹא, וַיֹּאכְלוּ וַיֵּאָנֵחוּ. וַיֹּאמְרוּ לָהֶם הַשְּׁוָרִים: עַל־מָה אַתֶּם נֶאֱנָחִים? וַיַּעֲנוּ הַתְּיָשִׁים לֵאמֹר: הֶעֱבִידָנוּ הַיּוֹם עֶבֶד בְּעָלֵינוּ עֲבוֹדָה גְדוֹלָה וַיַּכֵּנוּ הַכֵּה וּפָצֹעַ... ! וְאַחַר הוֹסִיפוּ לְדַבֵּר אֶל הַשְּׁוָרִים וַיֹּאמְרוּ: אִם תּוֹסִיפוּ לְהִתְחַלּוֹת כַּאֲשֶׁר יְעַצְנוּכֶם וְלֹא תֹאכְלוּ אֶת בְּלִילְכֶם, — אֶל הַשֹּׁחֵט תּוּבְלוּ וְנִשְׁחַטְתֶּם, כִּי כֵן שָׁמַעְנוּ אֶת אֲדוֹנֵינוּ מְדַבֵּר אֶל עַבְדּוֹ. וַיַּעֲנוּ הַשְּׁוָרִים וַיֹּאמְרוּ: אוֹיָה לָנוּ! מִי יִתֵּן וּבָלַל לָנוּ הָעֶבֶד וְאָכַלְנוּ פִּי־שְׁנַיִם מֵאֲשֶׁר אָכַלְנוּ עַד הַיּוֹם וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת! וַיִּשְׁמַע שְׁמַעְיָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, — וַיַּשְׁמַע קוֹל צְחוֹק אַדִּיר וְחָזָק. וַתִּשְׁמַע אִשְׁתּוֹ הַיּוֹשֶׁבֶת לִימִינוֹ וַתִּתְמַהּ עַל הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד, וַתִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: הֲלֹא תַגֶּד לִי, שְׁמַעְיָה אִישִׁי, מַדּוּעַ צָחַקְתָּ פִּתְאֹם? וַיַּעַן שְׁמַעְיָה וַיֹּאמַר: זָכַרְתִּי דָבָר וָאֶצְחָק! וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: סַפְּרָה גַם לִי אֶת הַדָּבָר הַהוּא וּשְׁמַעְתִּיו. וַיַּעַן שְׁמַעְיָה וַיֹּאמַר: לֹא אוּכַל עֲשׂוֹת בַּקָּשָׁתֵךְ! וַתִּקְצֹף עָלָיו אִשְׁתּוֹ מְאֹד וַתְּקַלְלֵהוּ קְלָלוֹת נִמְרָצוֹת ב) וַתֹּאמַר: הֲשִׁפְחָה מִקְנַת כַּסְפְּךָ בְּבֵיתְךָ אָנִי, כִּי אָמַרְתָּ לְהַעֲלִים מִמֶּנִּי אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יָדָעְתָּ? סַפְּרָה נָּא לִי סַפֵּרָה, פֶּן אֲמָרֵר אֶת חַיֶּיךָ וְקִלַּלְתָּ אֶת יוֹמֶךָ! וַיִּתְחַנֵּן שְׁמַעְיָה אֶל אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר: חִדְלִי מִמֶּנִּי וְאַל תִּפְגְּעִי ג) בִי לְגַלּוֹת לָךְ סוֹדִי, כִּי בְנַפְשִׁי ד)

א) הִתְרָאוּ כְּחוֹלִים. ב) גְדוֹלוֹת וְעַזּוֹת. ג) תִּפְצְרִי. ד) בְּסַכָּנַת חַיַּי

יָמִים וְשִׁבְעַת לֵילוֹת. וַיָּבֹא עַד יַרְכְּתֵי הָאָרֶץ וַיַּרְא וְהִנֵּה הֵיכָל זָהָב טָהוֹר בָּנוּי עַל הָאָרֶץ מִתָּחַת. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַעֲבָדָיו: הַרְאִיתֶם עוֹד הֵיכָל רָם וְנִשָּׂא כָּזֶה בְּכָל הָאָרֶץ? וַיֵּט שְׁלֹמֹה וַיֵּרַד. וַיִּקְרַב הַמֶּלֶךְ וְאָסָף בֶּן־בֶּרֶכְיָהוּ שַׂר־צְבָאוֹ אֶל הַהֵיכָל וְהִנֵּה רֵיחַ עֵדֶן גַּן אֱלֹהִים עֹלֶה בְּאַפָּם. וַיָּסֹבּוּ אֶת הַהֵיכָל, הָלֹךְ וָסֹב הָלֹךְ וָסֹב, וַיְבַקְשׁוּ אֶת הַפֶּתַח וְלֹא מְצָאוּ, וַיִּפָּלֵא מִן הַמֶּלֶךְ לָבֹא אֶל תּוֹכוֹ. וַיִּקְרָא לְרַעֲמְיָה שַׂר־צְבָא הַשֵּׁדִים וַיָּבֹא וַיִּשְׁתַּחוּ לְפָנָיו. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת רַעֲמְיָה לֵאמֹר: שְׁלַח־נָא אֶת־חֵילְךָ הַגָּדוֹל וּבָאוּ וְתָרוּ וְרָאוּ הֲנִמְצָא שָׁם אָדָם, בְּהֵמָה אוֹ עוֹף. וַיִּשְׁרֹק רַעֲמְיָה בִּשְׂפָתָיו וַתַּעַל וַתָּעוֹר מִקְצֵה הָאָרֶץ דְּמוּת עַם רַב וַתְּנַחַת א) וַתָּנַח כְּעָנָן כָּבֵד וַתְּכַס אֶת הַהֵיכָל כֻּלּוֹ. וַיַּעֲבֹר רֶגַע, — וַיַּעֲלוּ מֵעָלָיו וַיָּעוּפוּ עַל־פְּנֵי רַעֲמְיָה וַיִּרְעֲשׁוּ וַיִּשְׁרְקוּ בְאָזְנָיו וַיַּעֲלוּ בַתֹּהוּ וַיֹּאבֵדוּ. וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת רַעֲמְיָה לֵאמֹר: מָה הִגִּידוּ אֵלֶּה לָךְ? וַיֹּאמֶר רַעֲמְיָה: כֹּה אָמְרוּ אֵלַי: אֵין נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל הַהֵיכָל זוּלָתִי נֶשֶׁר מְרַחֵף עַל גּוֹזָלָיו עַל גַּג הַבָּיִת. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְשֶׁמְאֵבֶר שַׂר־צְבָא הָעוֹף: לֵךְ וַהֲבִיאָה לִי אֶת־הַנָּשֶׁר! וַיִּפְרֹשׂ שֶׁמְאֵבֶר אֶת כְּנָפָיו וַיָּעָף וַיָּבֵא אֶת הַנֶּשֶׁר וַיַּצִּיגֵהוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיִּפְתַּח הַנֶּשֶׁר אֶת פִּיו וַיְהַלֵּל אֶת שֵׁם יְיָ בְּשִׁיר וַיְבָרֶךְ אֶת־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּשָׁלוֹם. וַיִּשְׁאָלֵהוּ הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: מַה שִּׁמְךָ וְכַמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ? וַיַּעַן הַנֶּשֶׁר וַיֹּאמַר: אַלְנוֹדָד שְׁמִי וִימֵי שְׁנֵי חַיַּי שְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הֲרָאִיתָ אִם יָדַעְתָּ אֶת־מְקוֹם פֶּתַח הַהֵיכָל? וַיֹּאמֶר חֵי נַפְשְׁךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, אִם רָאִיתִי אוֹ יָדַעְתִּי מְקוֹם הַפָּתַח; אִם טוֹב בְּעֵינֵי אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ יָבֵא נָא אֶת עֵיפַי אָחִי הַגָּדוֹל מִמֶּנִּי, — אוּלַי יַגִּיד לְךָ אֶת חֶפְצְךָ. וַיָּשֶׁב שֶׁמְאֵבֶר אֶת עֵיפַי לִמְקוֹמוֹ וַיֵּשֶׁב בְּרֹאשׁ עֲדַת נְשָׁרִים נְשׂוּאִים בְּכַנְפֵיהֶם נֶשֶׁר זָקֵן מְאֹד אֲשֶׁר כְּנָפָיו רָפוּ מִזֹּקֶן. וַיִּפְתַּח הַנֶּשֶׁר הַזָּקֵן אֶת פִּיו וַיְהַלֵּל אֶת שֵׁם יְיָ בְּשִׁיר וַיְבָרֶךְ אֶת הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּשָׁלוֹם. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מַה שִּׁמְךָ וְכַמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ? וַיַּעַן הַנֶּשֶׁר וַיֹּאמַר: צוֹפַר שְׁמִי וִימֵי שְׁנֵי חַיַּי אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה. וַיִּשְׁאָלֵהוּ הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: הֲרָאִיתָ אִם יָדַעְתָּ אֶת מְקוֹם פֶּתַח הַהֵיכָל? וַיַּעַן צוֹפַר הַנֶּשֶׁר לֵאמֹר: עֵינַי לֹא רָאוּ אֶת־הַפֶּתַח מֵעוֹדִי; אוּלָם אָבִי סִפֵּר לִי כִּי יֵשׁ פֶּתַח לַהֵיכָל לִפְאַת יָם וְהָרוּחַ כִּסָּהוּ בֶעָפָר. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּתְגּוֹרֵר סַעַר גָּדוֹל מִיַּרְכְּתֵי אֶרֶץ וַיָּבֹא וַיָּשֶׂם אֶת־עֲרֵמוֹת הֶעָפָר לְאָבָק דַּק פֹּרֵחַ וַיְזָרֵהוּ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמָיִם. וַיֵּרָא לִשְׁלֹמֹה שַׁעַר בַּרְזֶל מְפֹרָץ וּקְצוֹתָיו שְׂרוּפוֹת בָּאֵשׁ, וְעַל הַמַּשְׁקוֹף כָּתוּב לֵאמֹר: דְּעוּ, בְּנֵי אִישׁ, כִּי שְׁבָחוֹת וּנְעִימוֹת שָׂבַעְנוּ פֹּה הַרְבֵּה מְאֹד, וַיָּבֹא הָרָעָב, — וַנִּטְחַן אֶת הַמַּרְגָּלִיּוֹת ב) וַנֹּאכַל אוֹתָן וַנִּטֹּשׁ אֶת הַבַּיִת וַיְהִי לִמְעוֹן נְשָׁרִים. וַיּוֹסֶף שְׁלֹמֹה וַיִּקְרָא עַל הַמַּשְׁקוֹף לֵאמֹר: הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא מָלַךְ וְלֹא נִבָּא אַל יָבֹא הֵנָּה! וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ שְׁקַעֲרוּרָה ג) בְּקִיר הַבַּיִת מִימִין הַשַּׁעַר, וַיַּחְתֹּר בַּקִּיר וַיִּמְצָא שָׁם אֲרוֹן זְכוּכִית וַיִּפְתָּחֵהוּ וַיִּמְצָא שָׁם מַפְתֵּחַ וַיִּפְתַּח דֶּלֶת קְטַנָּה וַיִּפְגַּע בְּשַׁעַר פָּז. וַיָּבֹא בוֹ וַיַּרְא וְהִנֵּה קִירוֹת הַבַּיִת מְלֵאוּ כָּל אֶבֶן יְקָרָה וּבְרִים כֶּסֶף, אֲשֶׁר דְּמוּת עַקְרָב לוֹ, נָטוּשׁ עַל הָאָרֶץ. וַיִּסַּע ד) הַמֶּלֶךְ אֶת־הַבְּרִיחַ וַיֵּרֶד בְּמַעֲלוֹת אֶל הַמְּעָרָה וַיַּרְא שָׁם אוֹצָרוֹת לְאֵין חֵקֶר. וַיַּרְא וְהִנֵּה מִמַּעַל לַפֶּתַח כָּתוּב לֵאמֹר: הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יָשַׁב פֹּה גָּבַר מְאֹד בָּאָרֶץ וַיְרַנֵּן וַיִּשְׂמַח כָּל הַיָּמִים, — וַיָּבֹא הַמָּוֶת וַיִּקָּחֵהוּ בַּחֲצִי יָמָיו וַיִּפֹּל הַנֵּזֶר מֵעַל רֹאשׁוֹ. וַיִּשָּׂא שְׁלֹמֹה אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ יוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא

א) וַתֵּרֵד. ב) פערלען, Жемчугъ. ג) פֶּרֶץ, בֶּקַע. ד) וַיַּעְתֵּק.

שכט. מַלְכַּת הַנְּמָלִים.

וַיַּעַשׂ חִירָם אִישׁ צוֹרִי, בֶּן אִשָּׁה אַלְמָנָה מִמַּטֵּה נַפְתָּלִי, לִשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ יְרִיעַת תְּכֵלֶת שִׁשִּׁים מִיל אָרְכָּהּ וְשִׁשִּׁים מִיל רָחְבָּהּ. וַיָּצַר עָלֶיהָ תְּמוּנַת כֹּל אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ. וְעָלָה הַמֶּלֶךְ עַל הַיְרִיעָה וְהֶחֱזִיקוּ אַרְבַּעַת הַשָּׂרִים הָעוֹמְדִים לְפָנָיו בְּאַרְבַּע כַּנְפוֹת הַיְרִיעָה וְנָשְׂאוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ עַל כַּנְפֵי רוּחַ. וּבְהִנָּשֵׂא הַיְרִיעָה מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הַשָּׂרִים לְעֻמָּתָהּ. וְנָסַע אָסָף בֶּן בֶּרֶכְיָהוּ הָאִישׁ רִאשׁוֹנָה מִימִין הַיְרִיעָה וּרְעַמְיָה הַשַּׂר מִשְּׂמֹאלָהּ, וַאֲרִיאֵל הָאַרְיֵה יִסַּע מֵאַחֲרֵי אָסָף מִיָּמִין, וְשֶׁמְאֵבַר הַנֶּשֶׁר מֵאַחֲרֵי רַעַמְיָה מִשְּׂמֹאל, — לָאַחֲרוֹנָה יִסָּעוּ. וְאָכַל הַמֶּלֶךְ אֶת לַחְמוֹ בַּבֹּקֶר בְּדַמֶּשֶׂק וְשָׁתָה אֶת יֵינוֹ בָּעֶרֶב בְּמָדָי. כָּכָה יָעוּף מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מִן הַבֹּקֶר עַד הָעָרֶב. וּמִדֵּי הִגְבִּיהוּ לָעוּף בַּמָּרוֹם וְהִבִּיט אַרְצָה וְרָאָה אֶת כָּל הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וַיְהִי הַיּוֹם וְהַמֶּלֶךְ נִשָּׂא בִירִיעָתוֹ עַד שְׁחָקִים וַיָּרָם לִבּוֹ וַיִּקְרָא: מִי אַדִּיר כָּמוֹנִי בְּכָל הָאָרֶץ? וַיְצַו יְיָ וַתִּכְלֶא א) הָרוּחַ רֶגַע אֶחָד וַתִּרְפֶּינָה כַּנְפוֹת הַיְרִיעָה וַתִּשְׁקַע ב) פִּתְאֹם, וַיִּפְּלוּ בַּיּוֹם הַהוּא מֵעַל הַיְרִיעָה אַרְבָּעִים אֶלֶף אִישׁ. וַיֵּצֶר לִשְׁלֹמֹה מְאֹד וַיִּקְרָא: עוּרִי, רוּחַ, בֹּאִי וּפְחִי ג) וּשְׂאִי אוֹתִי עַל כְּנָפָיִךְ. וַתַּעַן הָרוּחַ וַתֹּאמַר: עוּרָה שְׁלֹמֹה וְשׁוּבָה אֶל אֱלֹהֶיךָ וְנָשָׂא אֶת עֲוֹנְךָ וּנְשָׂאתִיךָ גַּם אָנִי! וַיִּשְׁמַע שְׁלֹמֹה וַיִּכָּלֵם וַיִּכָּנַע לִפְנֵי יְיָ, וַתּוֹסֶף הָרוּחַ לְשֵׂאתוֹ עַל הַיְרִיעָה כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם. הוּא עוֹלֶה בִמְעוֹפוֹ עַל בָּמֳתֵי עָב, — וְהִנֵּה מֵאַחַר הַנְּחָלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת עוֹלֶה קוֹל קְטַלָּה בְּאָזְנָיו: הַמְּלַטְנָה נְמָלִים הַבָּיְתָה, חִישׁ הֵאָסֵפְנָה פֶּן תִּהְיֶינָה לְכִרְמָס לְרַגְלֵי חֵיל שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְרוּשָׁלָיִם. וַיִּחַר אַף הַמֶּלֶךְ וַיֵּט וַיֵּרֶד וַיִּמְצָא אֶת הַנְּמָלָה נָחָה עַל רֶגֶב ד) עָפָר עַל־יַד הַנָּחַל. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מִי אַתְּ כִּי צִוִּית אֶת אַחְיוֹתַיִךְ לְהִסָּתֵר מִפָּנָי? וַתַּעַן הַנְּמָלָה וַתֹּאמַר: אֲנִי מַלְכַּת הַנְּמָלִים, וַאֲצַוּ אוֹתָן לְהִטָּמֵן בֶּעָפָר לְמַעַן הַעְלֵם עֵינֵיהֶן מִתִּפְאֶרֶת רוּם אֱנוֹשׁ רִמָּה, כִּי לַיְיָ לְבַדּוֹ הַגְּדֻלָּה וְהַתִּפְאֶרֶת. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הָבָה אֶשְׁאֲלָה נָא אוֹתָךְ שְׁאֵלָה אַחַת קְטַנָּה. וַתֹּאמֶר הַנְּמָלָה: אִם אֶת־פִּי אַתָּה שׁוֹאֵל אַל־נָא הַגְבֵּהַּ לָשֶׁבֶת מִמֶּנִּי! וַיְמַהֵר הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲלֶנָּה אֵלָיו אֶל הַיְרִיעָה. וַתּוֹסֶף הַנְּמָלָה וַתֹּאמַר: וְאִם אֶת־פִּי אַתָּה שׁוֹאֵל אַל־נָא תִּגְדַּל עָלַי וְאַל־נָא תַּשְׁפִּיל לִרְאוֹת בִּי. וַיְמַהֵר הַמֶּלֶךְ וַיִּקָּחֶהָ בְּכַפּוֹ וַיְשִׂימֶהָ נֶגֶד פָּנָיו. וַתֹּאמַר עַתָּה שְׁאַל אֶת שְׁאֵלָתְךָ וְאֶשְׁמָעֶנָּה! וַיִּשְׁאַל אוֹתָהּ הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: הֲיֵשׁ אַדִּיר כָּמוֹנִי בְּכָל הָאָרֶץ? וַתַּעַן הַנְּמָלָה וַתֹּאמַר: יֵשׁ וְיֵשׁ! וְגַם אֲנִי גְּדַלְתִּי מִמְּךָ מְאֹד וְזֶה לְּךָ הָאוֹת, כִּי אוֹתְךָ שָׁלַח יְיָ מִקַּצְוֵי אֶרֶץ לָשֵׂאת אוֹתִי עַל כַּפֶּךָ. וַיִּחַר בָּהּ אַף שְׁלֹמֹה וַיַּשְׁלִיכֶהָ אַרְצָה וַיֹּאמַר: הֲיָדַעַתְּ כִּי אֲנִי שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְרוּשָׁלָיִם? ! וַתֹּאמֶר הַנְּמָלָה: יָדַעְתִּי כִּי עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב! וַיִּשְׁמַע שְׁלֹמֹה וַיִּכָּלֵם וַיִּכָּנַע לִפְנֵי יְיָ!

של. הֵיכַל זָהָב.

וַיִּשָּׂא שְׁלֹמֹה אֶת קוֹלוֹ וַיִּקְרָא: עוּרִי, רוּחַ, בּוֹאִי וּפְחִי וּשְׂאִי אוֹתִי עַל כְּנָפָיִךְ! וַתָּבֹא הָרוּחַ, וַתָּרָם הַיְרִיעָה מֵעַל הָאָרֶץ וַתַּעַל וַתִּגְבַּהּ מְאֹד מְאֹד. וַיַּעַט שְׁלֹמֹה וַיָּעַף הוּא וַאֲנָשָׁיו בְּמֶרְחֲבֵי רְקִיעַ שִׁבְעַת

א) הִדְלָה. ב) יָרְדָה. ג) וְנַשְּׁבִי. ד) ערדשאָללע, Глыба.

הָאִישׁ וַיֹּאמַר: לֹא! הַשֶּׁמֶשׁ תֵּצֵא לָנוּ מִמַּעֲרָב וְתָבֹא מִזְרָחָה! וַיִּשְׁתָּאֶה הַמֶּלֶךְ מְאֹד לִדְבָרָיו וַיֹּאמַר: הַעוֹבְדִים אַתֶּם אֶת יְיָ וְתִתְפַּלְלוּ אֵלָיו? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: עוֹבְדִים אֲנַחְנוּ אֶת אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וּמִתְפַּלְלִים אֵלָיו יוֹם יוֹם לֵאמֹר: מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ, יְיָ! כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָנָה הָאִישׁ אֶת־הַמֶּלֶךְ עַל כָּל שְׁאֵלוֹתָיו. וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁלֹמֹה: אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ וַהֲשִׁיבוֹתִיךָ אֶל אֶרֶץ מוֹלַדְתֶּךָ! וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: הוֹאֶל־נָא וַעֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וּתְבָרֶכְךָ נַפְשִׁי! וַיְצַו שְׁלֹמֹה וַיִּקְרָא לְאַשְׁמְדַאי, וַיְמַהֵר וַיָּבֹא וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: קַח אֶת הָאִישׁ הַזֶּה וַהֲשִׁיבוֹתָהוּ לְאַרְצוֹ. וַיַּעַן אַשְׁמְדַאי אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: כָּבֵד הַדָּבָר הַזֶּה מִמֶּנִּי מְאֹד וְלֹא אוּכַל עֲשׂוֹתוֹ. וַיְהִי כִּרְאוֹת הָאִישׁ בַּעַל שְׁנֵי־הָרָאשִׁים כִּי לֹא יוּשַׁב עוֹד לְאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ כָּל יָמָיו, וַיִּקַּח לוֹ אִשָּׁה בִּירוּשָׁלָיִם. וַתֵּלֶד לוֹ שִׁבְעָה בָנִים, וַיְהִי פְּנֵי שִׁשָּׁה מֵהֶם דּוֹמִים לָאִשָּׁה אֲשֶׁר יְלָדָתַם וּפְנֵי הַבֵּן הַשְּׁבִיעִי כִּפְנֵי אָבִיו אֲשֶׁר הוֹלִידוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵת אֲבִיהֶם וַיָּבֹאוּ שִׁבְעַת הַבָּנִים לְרִשְׁתּוֹ. וַיֹּאמֶר הַבֵּן הַשְּׁבִיעִי: הָבָה נִתְחַלְּקָה אֶת נִכְסֵי א) אָבִינוּ וְהוֹנוֹ הָרָב לִשְׁמוֹנַת חֲלָקִים, וּלְקַחְתֶּם אַתֶּם שִׁשָּׁה חֲלָקִים וְלָקַחְתִּי אָנֹכִי שְׁנֵי חֲלָקִים כִּי שְׁ נַ יִ ם אֲ נָ חְ נ וּ. וַיִּשְׁמְעוּ שֵׁשֶׁת אֶחָיו אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ: לֹא כִּי לְשִׁבְעָה חֲלָקִים יֵחָלֵק רְכוּשׁ אָבִינוּ הַמֵּת וְלָקַחְתָּ לְךָ חֶלְקְךָ כְּ אֶ חָ ד מֵאִתָּנוּ! וַיָּבֹאוּ כָּל הָאַחִים לִשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: הֲיֶה־נָא אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ לְדַיָּן וְשָׁפַטְתָּ בֵּינֵינוּ וּבֵין אָחִינוּ בַּעַל שְׁנֵי הָרָאשִׁים. וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת עֲצָמוֹת ב) הָאָח הַשְּׁבִיעִי אֲשֶׁר אָמַר: לְ וּ אֶ חָ ד הָ יִ יתִ י כִּי עַתָּה נִדְמוּ פָּנַי בִּפְנֵיהֶם, וַיְמַהֵר וַיִּקְרָא לַסַּנְהֶדְרִין וַיָּבֹאוּ הָאַרְמוֹנָה, וַיַּגִּישׁוּ כָּל הָאַחִים אֶת עֲצֻמוֹתֵיהֶם לִפְנֵיהֶם. וַיַּעֲנוּ הַסַּנְהֶדְרִין אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: קָשֶׁה הַדָּבָר הַזֶּה מִמֶּנּוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה־נֹּאמַר! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְכָל הָאַחִים: שׁוּבוּ הַיּוֹם לְבֵיתְכֶם וְשַׁבְתֶּם אֵלַי בַּבֹּקֶר וְדַנְתִּי מִשְׁפַּטְכֶם! וַיֵּלְכוּ הָאַחִים וַיָּשׁוּבוּ לְבֵיתָם. וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ בֵּיתָה הַמִּקְדָּשׁ וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אַתָּה, יְיָ, אֱלֹהַי נִגְלֵיתָ לִי בְּגִבְעוֹן וַתֹּאמֶר לִי, שְׁאַל־מָה אֶתֶּן לָךְ! וְלֹא שָׁאַלְתִּי מִמְּךָ לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא נֶפֶשׁ אוֹיְבַי כִּי אִם חָכְמָה וְלֵב מֵבִין לִשְׁפֹּט אֶת עַמֶּךָ! וְעַתָּה הוֹאֶל־נָא יְיָ וְחַנֹּתָ אוֹתִי דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל לִשְׁפֹּט אֶת הָאַחִים אֲשֶׁר אָמְרוּ לִי: הֱיֵה נָא לְדַיָּן וְשָׁפַטְתָּ בֵּינֵינוּ! וַיִּשְׁמַע יְיָ קוֹל תַּחֲנוּנֵי שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח ג) תְּפִלָּתוֹ וַיֹּאמַר: שְׁאֵלָתְךָ נְתוּנָה לָךְ! וַיָּשָׁב שְׁלֹמֹה לְבֵיתוֹ וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וַיִּקְרָא לְכָל הַסַּנְהֶדְרִין וַיָּבֹאוּ וַיֵּשְׁבוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: יוּבָא נָא הָאִישׁ בַּעַל שְׁנֵי הָרָאשִׁים הֲלוֹם! וַיְמַהֲרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וַיְבִיאֻהוּ הָאַרְמוֹנָה. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַסַּנְהֶדְרִין: הָבָה אֲיַשֵּׁן הַמָּוֶת אֶת אֶחָד מֵרָאשֵׁי הָאִישׁ הַזֶּה, וְהָיָה אִם יָמוּת רֹאשׁ אֶחָד וְהַשֵּׁנִי יִחְיֶה וְיָדַעְנוּ כִּי שְׁנֵי אֲ נָ שִׁ ים בְּ ג וּ ף אֶ חָ ד לְפָנֵינוּ וְלָקַח שְׁנֵי חֲלָקִים בְּנִכְסֵי אָבִיו; אוּלָם אִם שְׁנֵי הָרָאשִׁים יִישְׁנוּ הַמָּוֶת — וְיָדַעְנוּ כִּי אֶ חָ ד הָ אִ י שׁ הַזֶּה וְאֵין שֵׁנִי לוֹ, וְצִוִּיתִי לְחַלֵּק אֶת רְכוּשׁ אָבִיו לְשִׁבְעַת חֲלָקִים וְנִתַּן לְ בָ נָ י ו רַק חֵלֶק אֶחָד! וּכְדַבֵּר הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבָרָיו וַיְצַו וַיָּבִיאוּ לוֹ מַיִם חַמִּים וְיַיִן יָשָׁן וּבִגְדֵי שֵׁשׁ, וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ וַיִּזְרֹק עַל פְּנֵי הָאִישׁ מַיִם חַמִּים וְיַיִן יָשָׁן, וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: עַתָּה בָא קִצִּי! הָבָה אַגִּידָה לַמֶּלֶךְ דִּבְרֵי אֱמֶת כִּי אֶ חָ ד אֲנִי וְאֵין שֵׁנִי לִי! וַיִּקְרָא הָאִישׁ בְּקוֹל גָּדוֹל וַיֹּאמַר: יֶחְדַּל־נָא

א) נַחֲלוֹת. ב) פאָרדערונגען, Претензія. ג) וַיְקַבֵּל.

וַיִּקְרַב אֵלָיו וְהִנֵּה צֶלֶם דּוֹמֵם הוּא. וַיִּגַּע בּוֹ, — וַיִּתְגָּעַשׁ הַצֶּלֶם מְאֹד וַתִּתְהַלֵּל רוּחַ בְּבִטְנוֹ וַתִּהְיֶינָה עֵינָיו לְגַחֲלֵי אֵשׁ וּמִנְּחִירָיו יָצָא עָשָׁן. וַיֶּהוֹם וַיִּנְהוֹם: חוּשׁוּ לְעֶזְרָתִי עֲדַת בְּנֵי רֶשֶׁף א) וּקְהַל מְרִירֵי ב) יוֹם, חֵיל בֶּלַע ג) וְכָל־בַּלְהוֹת צַלְמָוֶת ד)! עֲלוּ אֵלַי וְעִזְרוּנִי כִּי שָׁלַח אִישׁ יָדוֹ לִנְגֹּעַ בִּי. וַיְהִי רַעַשׁ וַיַּעֲלוּ כֻלָּם כַּשּׁוֹאָה וַיֹּאמְרוּ לִשְׁלֹחַ יָד בִּשְׁלֹמֹה. וַיִּזְעַף שְׁלֹמֹה וַיִּקְרָא: הֵרֹמּוּ ה) מֵעָלַי יִלְדֵי פֶשַׁע פֶּן אֲכַלֶּה אֶתְכֶם כְּרָגַע הַיְדַעְתֶּם כִּי שְׁלֹמֹה מַלְכְּכֶם אָנִי? וַיִּשְׁמְעוּ וַיְמַהֲרוּ וַיַּעֲלוּ מִמֶּנּוּ, וַיִּבָּהֲלוּ וַיֵּחָפְזוּ וַיָּפוּצוּ וַיָּרוּצוּ וַיִּקְפְּצוּ הַיָּמָּה, כִּי אָמְרוּ נִפְּלָה נָא אֶל הַיָּם וּבְיַד מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַיִם אַל נִפֹּלָה! וַיִּפֹּל הַצֶּלֶם עַל פָּנָיו אַרְצָה, וַיִּגַּשׁ אֵלָיו שְׁלֹמֹה וַיָּסַר אֶת לוּחַ הַכֶּסֶף מֵעַל צַוָּארוֹ. וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה עֶלֶם יְפֵה עֵינַיִם בָּא מִן הַמִּדְבָּר, — וַיִּשְׁתַּחוּ לְפָנָיו. וַיִּתֶּן־לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת הַלּוּחַ וַיִּקְרָא בוֹ הָעֶלֶם לֵאמֹר:

דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ הָרַב שַׁדַּד בֶּן עַדַד,
כָּתַב עַל הַלּוּחַ לְזִכָּרוֹן עֲדֵי עַד:
עַל אֶלֶף אַלְפֵי גִבּוֹרִים גָּבַרְתִּי,
עַל אֶלֶף אַלְפֵי מְלָכִים שָׂרַרְתִּי,
עַל אֶלֶף אַלְפֵי מְדִינָה מָשַׁלְתִּי,
וְלַמָּוֶת הָאֶחָד לֹא יָכֹלְתִּי!

וַיִּשְׁמַע שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשֶׂם עַל לֵב וַיִּקַּח מוּסָר, וַיִּכָּנַע לִפְנֵי יְיָ!

שלא. שְׁמֹנָה שֶׁהֵם שִׁבְעָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא אַשְׁמְדַי ו) וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי שְׁלֹמֹה וַיֹּאמַר: הִנְנִי אַרְאֲךָ דָּבָר אֲשֶׁר לֹא רָאִיתָ כָמֹהוּ בְּכָל יְמֵי חַיֶּיךָ! וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: הַרְאֵנִי־נָא אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אָמַרְתָּ וּרְאִיתִיו! וַיִּשְׁלַח אַשְׁמְדַי אֶת יָדוֹ אֶל קַצְוֵי אֶרֶץ וַתַּגִּיעַ עַד הַמָּקוֹם הַנִּקְרָא „תֵּבֵל", וַיַּעַל מִשָּׁם אִישׁ אֲשֶׁר לוֹ שְׁנֵי רָאשִׁים וְאַרְבַּע עֵינַיִם וַיַּצִּיגֵהוּ לִפְנֵי שְׁלֹמֹה. וַיִּרְאֵהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה. וּכְשׁוּב נַפְשׁוֹ לִמְנוּחָתָהּ צִוָּה לְאַשְׁמְדַאי וַיָּבֵא אֶת הָאִישׁ הַמְּשֻׁנֶּה הַזֶּה אֶל חַדְרוֹ וַיִּקְרָא לִבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע. וַיְהִי כְּבוֹאוֹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁלֹמֹה: הַגִּידָה לִּי אִם יָדַעְתָּ הֲנִמְצָא בָאָרֶץ אִישׁ אֲשֶׁר שְׁנֵי רָאשִׁים לוֹ? וַיַּעַן בְּנָיָהוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אָמְנָם שָׁמַעְתִּי אֶת אֲחִיתֹפֶל אֹמֵר כִּי בְנֵי קַיִן הָיוּ בַעֲלֵי שְׁנֵי רָאשִׁים וְאַרְבַּע עֵינָיִם. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הֵן טוֹב מַרְאֵה עֵינַיִם מֵהֲלָךְ נָפֶשׁ, הָבָה אַרְאֲךָ אִישׁ נִפְלָא כָּזֶה וּרְאִיתָהוּ וְהִשְׁתָּאִיתָ! וַיֹּאמֶר בְּנָיָהוּ: אֵיכָה יַעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וְאָנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי „תֵּבֵל" אֲשֶׁר יִמָּצְאוּ שָׁם בְּנֵי הָאָדָם הַמְּשֻׁנִּים הָהֵם רְחוֹקָה מִמֶּנּוּ מַהֲלַךְ אֶלֶף שָׁנָה!? וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת בְּנָיָהוּ־בֶן־יְהוֹיָדָע וַיְבִיאֵהוּ אֶל חַדְרוֹ וַיַּרְאֵהוּ אֶת הָאִישׁ הַמְּשֻׁנֶּה הַהוּא. וַיִּרְאֵהוּ בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו, וְאַחַר הִתְחַזֵּק וַיָּקָם מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּקְרָא: בָּרוּךְ יְיָ שֶׁהֶחֱיַנִי וְקִיְּמַנִי לַזְּמַן הַזֶּה! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל הָאִישׁ בַּעַל שְׁנֵי הָרָאשִׁים: הַגִּידָה לִּי בֶּן מִי אַתָּה וְאֵי מִזֶּה הוּבֵאתָ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: מִבְּנֵי קַיִן בֶּן אָדָם אָנִי, וּבְאֶרֶץ „תֵּבֵל" יָשַׁבְתִּי. וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לְחָקְרֵהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ: הַגִּידָה לִּי הֲתִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ גַּם בְּאַרְצְךָ וְאִם הַיָּרֵחַ יַגִּיהַּ בָּהּ אוֹרוֹ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: גַּם הַשֶּׁמֶשׁ גַּם הַיָּרֵחַ לֹא יִמָּנְעוּ מִמֶּנּוּ אוֹרָם. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מַה מַּעֲשֵׂי בְנֵי הָאָדָם הַיּוֹשְׁבִים בְּאַרְצֶךָ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: עוֹבְדֵי אֲדָמָה הֵם! וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לִשְׁאֹל אֶת הָאִישׁ וַיֹּאמַר: הֲתֵצֵא גַם לָכֶם הַשֶּׁמֶשׁ מִמִּזְרָח וְתָבֹא מַעֲרָבָה? וַיַּעַן

א, ב, ג, ד) שֵׁדִים וְרוּחוֹת. ה) הִבָּדְלוּ. ו) מֶלֶךְ הַשֵּׁדִים.

מַמְלֶכֶת שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִד ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: לֹא יָדַעְתִּי אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר אָמַרְתָּ וְלֹא שָׁמַעְתִּי שֵׁם מַלְכָּהּ בִּלְתִּי אִם הַיּוֹם מִפִּיךָ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ שְׁלֹמֹה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: אָמֹר אָמַרְתִּי גָדוֹל שְׁמִי בְּכָל הָאָרֶץ, וָאֵרֶא הַיּוֹם כִּי רַק גַּאֲוָתִי הִשִּׁיאָה אֶת נַפְשִׁי לַחְשֹׁב כָּכָה! וַיָּלֶן שְׁלֹמֹה בַּמָּקוֹם הַהוּא וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וָהָלְאָה לָבֹא אֶל אַחַד הַכְּפָרִים א). וּבְלֶכְתּוֹ בַּדֶּרֶךְ נִקְרְעוּ נְעָלָיו, וּבְגָדָיו נֶאֶחֱזוּ בְּסִירִים וּבְקוֹצִים וַיִּקָּרְעוּ גַּם הֵמָּה; וַיַּרְא שְׁלֹמֹה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד. וַיָּבֹא אֶל אַחַד הַבָּתִּים וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עִבְרִי וְאִשְׁתּוֹ יוֹשְׁבִים בּוֹ, וַיִּשְׂמַח עַל הַדָּבָר הַזֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה. וַיְבָרֶךְ אֶת הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ בְּשֵׁם יְיָ וַיֹּאמַר: אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי עֵירֹם וְיָחֵף! שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִד מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַיִם אָנִי, וַיִּקְרֵנִי אָסוֹן וַיְטִילֵנִי אֶל אֶרֶץ רְחוֹקָה וָאֶדֹּד לַלָּחֶם, כַּאֲשֶׁר עֵינֵיכֶם רֹאוֹת. וַיִּשְׁמְעוּ הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּמָּלְאוּ שְׂחוֹק פִּיהֶם וַיֹּאמְרוּ: הוֹי דַּל גֵּאֶה! לָמָּה בָאתָ לְהִשְׁתַּגֵּעַ אֵלֵינוּ וּלְדַבֵּר דְּבָרִים כָּאֵלֶּה וַאֲנַחְנוּ יָדַעְנוּ, כִּי שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִד מַלְכֵּנוּ יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַיִם עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם שְׁלֹמֹה כִּי אֱמֶת דְּבָרָיו, וַיָּנוּדוּ לוֹ הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמְרוּ: צַר לָנוּ עָלֶיךָ, עָנִי וְאֶבְיוֹן כִּי יָצָאתָ מִדַּעְתְּךָ ב) וְהִשְׁתַּגָּעְתָּ! וַיַּרְא שְׁלֹמֹה כִּי הָיָה בְעֵינֵיהֶם כִּמְשֻׁגָּע וַיֶּחְדַּל לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם בַּדָּבָר הַזֶּה! וַתָּשֶׂם הָאִשָּׁה לְפָנָיו לֶאֱכֹל, וַיּוֹדֶה לָהּ שְׁלֹמֹה חַסְדָּהּ וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיִּשְׂבָּע; וַיָּקָם שְׁלֹמֹה אַחֲרֵי אָכְלוֹ וְאַחֲרֵי שְׁתוֹתוֹ וַיֵּצֵא אֶת הַכְּפָר וַיָּבֹא לְעִיר גְּדוֹלָה. וַיַּרְא בַּיִת נֶחְמָד לְמַרְאֶה וַיָּבֹא בוֹ. וַיֹּאמֶר אֶל אֲדוֹנֵי הַבַּיִת: אֶמְצָא־נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְנָתַתָּ לִי נְעָלוֹת חֲדָשׁוֹת וּבְגָדִים חֲדָשִׁים וַהֲשִׁיבוֹתִי לְךָ מְחִירָם בְּשׁוּבִי יְרוּשָׁלַיְמָה עִיר מַמְלַכְתִּי. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: מִי אָתָּה? וַיַּעַן שְׁלֹמֹה וַיֹּאמַר: אֲנִי שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִד! וַיִּצְחַק הָאִישׁ בְּשָׁמְעוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: וְאִם שְׁלֹמֹה אַתָּה הֶחָכָם מִכָּל אָדָם, — מַדּוּעַ עָזַבְתָּ אֶת עִירְךָ וְאֶת כִּסֵּא מַמְלַכְתְּךָ וַתֵּלֶךְ לָנוּעַ בַּאֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת כְּאַחַד הָאֶבְיוֹנִים? הֲלְאִישׁ כָּזֶה יֵאָמֵר חָכָם וְנָבוֹן? וַיְסַפֵּר שְׁלֹמֹה לָאִישׁ הַדֹּבֵר בּוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ. וַיִּשְׁמַע הָאִישׁ אֶת דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה הַנֶּאֱמָרִים בְּהַשְׂכֵּל וָדַעַת, וַיִּשְׁתָּאֶה אֲלֵיהֶם מְאֹד וַיֶּחְמֹל עָלָיו, וַיֹּאמֶר לְאִשְׁתּוֹ: הוֹצִיאִי מֵהַמֶּלְתָּחָה ג) בְּגָדִים חֲדָשִׁים וּנְעָלוֹת טוֹבוֹת וּנְתַתִּים לָאִישׁ הַזֶּה, כִּי שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַיִם הוּא! וַתִּשְׁתָּאֶה הָאִשָּׁה לְדִבְרֵי אִישָׁהּ וַתֹּאמֶר לוֹ: הוֹי, פֶּתִי מַאֲמִין לְכָל דָּבָר! וַיִּקַּח הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וַיְבִיאֶהָ אֶל חֶדֶר אַחֵר וַיְסַפֵּר לָהּ אֵת כָּל הַקּוֹרוֹת אֶת שְׁלֹמֹה... וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאֲתָה הָאִשָּׁה כִּי נֶאֱמָנִים הַדְּבָרִים, וַתְּמַהֵר וַתִּקַּח מִכָּל וַתָּרָץ אֶל שְׁלֹמֹה לְהַכּוֹתוֹ וּלְגָרְשׁוֹ מִן הַבַּיִת! וַיַּרְא שְׁלֹמֹה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר לָהּ: הַגִּידִי לִי בִתִּי: מֶה עָשִׂיתִי לָךְ רָעָה כִּי קָצַפְתְּ עָלַי קֶצֶף גָּדוֹל? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: עַל אָמְרְךָ: אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי וְאִשָּׁה בְכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי! וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: הַרְפִּי מֵאַף וְעִזְבִי חֵמָה וְשַׂמְתְּ לִבֵּךְ עַל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָמַרְתִּי וְיָדַעַתְּ, כִּי לֹא לְמַעַן הָרֵעַ לַנָּשִׁים דִּבַּרְתִּי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי אִם מֵחָמְלִי עֲלֵיהֶן וּמֵחֶפְצִי לְהֵיטִיב עִמָּהֶן! וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: אֵיכָה תֹאמַר לִי כִּי חֶסֶד עָשִׂיתָ עִם הַנָּשִׁים וְאַתָּה כָּתַבְתָּ עֲלֵיהֶן לֵאמֹר: גַּם בְּאֶלֶף נָשִׁים לֹא תִמָּצֵא אִשָּׁה אַחַת טוֹבָה וַחֲכְמַת לֵב! וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: לוּ כָתַבְתִּי בְּסִפְרִי כִּי בְּאֶלֶף נָשִׁים תִּמָּצֵא אִשָּׁה אַחַת טוֹבָה

א) דאָרף, Деревня. ב) הִסְתַּתְּרָה בִינָתֵךְ. ג) קאָפפּער, Чемоданъ.

הַמֶּלֶךְ לִזְרֹק עָלַי אֶת הַמַּיִם אֲשֶׁר מָוֶת בָּהֶם! הִנְנִי אַגִּיד אֶת הָאֱמֶת! וַיֶּחְדַּל הַמֶּלֶךְ מִמֶּנּוּ וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: אֶחָד אֲנִי וְלֹא שְׁנַיִם כַּאֲשֶׁר אָמַרְתִּי! וְלוּ הֵמִית הַמֶּלֶךְ אֶת הָרֹאשׁ הָאֶחָד כִּי עַתָּה מֵת כְּרֶגַע גַּם הַשֵּׁנִי! וַיִּשְׁמְעוּ הַסַּנְהֶדְרִין, וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וַיֹּאמְרוּ: חָכָם אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ כְּחָכְמַת מַלְאַךְ אֱלֹהִים.

שלב. אַשְׁמְדַי מֶלֶךְ יְרוּשָׁלָיִם.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא אַשְׁמְדַאי אֶל הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב לְבַדּוֹ בְּחַדְרוֹ וְאֵין אִישׁ אִתּוֹ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַגִּידָה נָּא לִי בַּמֶּה כֹּחֲךָ גָּדוֹל? וַיַּעַן אַשְׁמְדַאי וַיֹּאמַר: אִם תַּחְפֹּץ לָדַעַת בַּמֶּה כֹּחִי גָּדוֹל, וּפִתַּחְתָּ אֶת הַזִּקִּים מֵעָלַי וְנָתַתָּ־לִּי אֶת טַבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר שֵׁם יְיָ מְפֻתָּח עָלֶיהָ, וְהוֹדַעְתִּיךָ אֶת כֹּחִי וּגְבוּרָתִי! וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתָּ אֵלַי אֶעֱשֶׂה! וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיְפַתַּח אֶת הַזִּקִּים מֵעַל אַשְׁמְדַאי וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת טַבַּעְתּוֹ. וַיְמַהֵר אַשְׁמְדַאי וַיִּקַּח אֶת הַטַּבַּעַת וַיִּבְלָעֶנָּה. וַיִּשָּׂא אֶת כְּנָפוֹ הָאַחַת עַד לִשְׁמֵי שָׁמַיִם וְאֶת כְּנָפוֹ הַשֵּׁנִית הוֹרִיד אֶל עִמְקֵי הַתְּהוֹמוֹת, וַיָּטֶל א) אֶת הַמֶּלֶךְ אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה ב) מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיְשִׂימֵהוּ בְּאֶרֶץ שְׁמָמָה אֲשֶׁר לֹא עָבַר בָּהּ אִישׁ. וְאַחַר אָסַף אַשְׁמְדַאי אֶת כְּנָפָיו וַיִּלְבַּשׁ מַלְכוּת וַיִּתֵּן בְּרֹאשׁוֹ עֲטֶרֶת שְׁלֹמֹה וַיַּעַל עַל הַכִּסֵּא. וַיִּקְרָא לְכָל הַסָּרִיסִים ג) הָעוֹמְדִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אֶת אַשְׁמְדַאי מֶלֶךְ הַשֵּׁדִים שִׁלַּחְתִּי מֵעַל פָּנַי וַאֲדִיחֵהוּ אֶל אֶרֶץ צִיָּה וּשְׁמָמָה, כִּי הָיָה לִי לְזָרָא. וַיַּעֲנוּ הַסָּרִיסִים אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ: בָּרוּךְ יִהְיֶה הַמֶּלֶךְ לַיְיָ, כִּי בִעֵר אֶת הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת מֵאַרְצוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָמַעְלָה אַל תִּתְּנוּ אֶת בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע לָבֹא אֶל בֵּיתִי, כִּי מְאַסְתִּיו מִהְיוֹת לִי לְשַׂר עַל הֲבִיאוֹ אֶת אַשְׁמְדַאי אֶל בֵּיתִי וַיְטַמֵּא נַחֲלָתִי! וַיַּעֲנוּ הַסָּרִיסִים וַיֹּאמְרוּ: לֹא נִתֵּן עוֹד אֶת בְּנָיָהוּ לָבֹא הָאַרְמוֹנָה וְלֹא יִרְאֶה עוֹד אֶת פָּנֶיךָ לְעוֹלָם!

שלג. שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ נוֹדֵד לַלָּחֶם.

וַיְהִי כַּעֲבוֹר חֶרְדַּת שְׁלֹמֹה הָרִאשׁוֹנָה וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה, וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא שׁוֹכֵב בְּאֶרֶץ מְלֵחָה ד), אֲשֶׁר לֹא יֵרָאֶה בָהּ וְלֹא יִמָּצֵא בִּלְתִּי אִם הַחוֹל מִתַּחַת וְהַשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וַתֵּצֶר לוֹ מְאֹד מְאֹד. וַיִּתְחַזֵּק וַיָּקָם מֵעַל הָאָרֶץ וַיֵּלֶךְ לְאֹרֶךְ הַמִּדְבָּר וּלְרָחְבּוֹ, כִּי אָמַר: אֵלְכָה אֲבַקְשָׁה לִי מְעָרָה וְנִסְתַּרְתִּי בָהּ מֵחַיְתוֹ הַמִּדְבָּר הַשּׁוֹחֲרִים לַטָּרֶף. וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּיעַף מְאֹד, כִּי בָעַר הַיּוֹם כַּתַּנּוּר, וַיִּצְמָא לַמַּיִם וַיִּרְעַב לַלָּחֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְחִיק לָלֶכֶת, וַיַּרְא וְהִנֵּה אִי קָטֹן לְפָנָיו וַיָּרָץ אֵלָיו. וַיִּרְאֻהוּ נְעָרִים הָרֹעִים בְּצֹאן וַיַּחְמְלוּ עָלָיו וַיַּשְׁקֻהוּ וַיַּאֲכִלֻהוּ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַגִּידוּ לִי אוּלַי יְדַעְתֶּם: הֲרַב הַמֶּרְחָק בֵּין הַמָּקוֹם הַזֶּה וּבֵין יְרוּשָׁלָיִם? וַיַּעֲנֻהוּ הַנְּעָרִים לֵאמֹר: לֹא יָדַעְנוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם וְלֹא שָׁמַעְנוּ שִׁמְעָהּ בִּלְתִּי אִם מִפִּיךָ! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹ: צְעִירִים הַנְּעָרִים הָאֵלֶּה לְיָמִים עַל־כֵּן לֹא שָׁמְעוּ אֶת שְׁמִי וְלֹא יָדְעוּ אֶת עִיר מַמְלַכְתִּי, הַנּוֹדַעַת לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קְצֵה הָאָרֶץ! הָבָה אֶחְקְרָה אֶת הָאֲנָשִׁים הַזְּקֵנִים, וְשָׁמַעְתִּי מַה־יַּעֲנוּנִי! וַיְהִי בָּעֶרֶב וַיָּשָׁב אֲבִי הַנְּעָרִים מִן הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָבַד בּוֹ כָּל הַיּוֹם, וְהוּא אִישׁ זָקֵן בָּא בַיָּמִים הַהוֹלֵךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ. וַיְבָרְכֵהוּ שְׁלֹמֹה בְּשֵׁם יְיָ וַיֹּאמֶר לוֹ: הַגִּידָה־נָּא לִי, בָּרוּךְ יְיָ הֲרַב הַמֶּרְחָק בֵּינְךָ וּבֵין יְרוּשָׁלַיִם עִיר

א) וַיַּשְׁלֵךְ. ב) מֵיילע, Миля. ג) הָעֲבָדִים. ד) שְׁמָמָה, צִיָּה.

אֲרוּחַת הַיָּרָק שֶׁאָכַלְתִּי בְּבֵית הֶעָנִי מִשּׁוֹר הָאָבוּס שֶׁהֶאֱכִילַנִי הֶעָשִׁיר!

שלה. יְרוּשָׁלַיִם הַנְּבוֹכָה.

וַיְהִי מִיּוֹם עֲלוֹת אַשְׁמְדַי עַל כִּסֵּא שְׁלֹמֹה וַתֵּאָסֵף שִׂמְחָה וָגִיל מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, כִּי הָלַךְ אַשְׁמְדַי עִם עַבְדֵי שְׁלֹמֹה וּמְשָׁרְתָיו בַּחֲמַת קֶרִי וַיְמָרְרֵם וַיַּכְעִיסֵם וַיָּרַע לָהֶם. וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וַיֹּאמְרוּ: מַה־זֶּה הָיָה לַאֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהָרַחֲמָן כִּי יִזְעַם בְּכָל יוֹם וְאָלָה פִּיהוּ מָלֵא? וַיְדַבְּרוּ הַשָּׂרִים אִישׁ בְּאָזְנֵי רֵעֵהוּ לֵאמֹר: מֶה הָיָה לַאֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ הַמַּשְׂכִּיל בְּכָל דָּבָר, כִּי יִיעַץ עֵצוֹת נִבְעָרוֹת וּפִיו יְדַבֵּר תַּהְפֻּכוֹת א)? וְנַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ מְשָׁרְתָיו הִתְלַחֲשׁוּ לֵאמֹר: מָה הָיָה לַאֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁכֻּלּוֹ הוֹד וְהָדָר, כִּי חָדַל לִרְחֹץ אֶת רַגְלָיו זֶה יָמִים רַבִּים וַיִּנְעַל בְּאִשּׁוֹ? . . . וְהַשָּׂרוֹת הָעֲדִינוֹת הִשְׁתָּאוּ אִשָּׁה אֶל רְעוּתָהּ וַתֹּאמַרְנָה: מָה הָיָה לַאֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁכֻּלּוֹ חֶמְדָּה וָנֹעַם, כִּי הָיָה לְמֹרַת רוּחַ? וְאֵם הַמֶּלֶךְ נוּגָה ב) וְקֹדֶרֶת עַל בְּנָהּ הַמְדַבֵּר עַזּוּת וּנְבָלָה בְּאָזְנֶיהָ, וְהַסַּנְהֶדְרִין וְיוֹעֲצֵי הַמֶּלֶךְ נֶעֱצָבִים מְאֹד בִּרְאוֹתָם, כִּי הֵקַל אוֹתָם הַמֶּלֶךְ וְלֹא יְהַנֵּם לִרְאוֹת אֶת פָּנָיו. וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעַל אִישׁ עָנִי קְרוּעַ בְּגָדִים הַשַּׁעְרָה אֶל הַזְּקֵנִים וַיִּקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר: אֲנִי שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִד מֶלֶךְ הָיִיתִי בָּעִיר הַזֹּאת! וַיִּשְׁמְעוּ הַשּׁוֹמְרִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמְרוּ: אַךְ מְשֻׁגָּע הָאִישׁ הֶעָנִי הַזֶּה! נִגְּשָׁה־נָּא אֵלָיו וּנְגָרְשֶׁנּוּ מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה. וַיֹּאמְרוּ הַזְּקֵנִים: חִדְלוּ מִמֶּנּוּ וְנַחְקְרֶנּוּ אוֹתוֹ וְנֵדַע הֲנִמְשָׁגָּע הָאִישׁ הַזֶּה אִם לֹא? וַיִּקְרְאוּ הַזְּקֵנִים לָאִישׁ הֶעָנִי וַיִּשְׁאָלֻהוּ לְזַרְעוֹ וּלְעִירוֹ וּלְאָבִיו. וַיַּעַן הָאִישׁ לֵאמֹר: שְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִד מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַיִם אָנִי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹסִיפוּ לְחָקְרוֹ וַיִּרְאוּ כִּי חָכָם הָאִישׁ מְאֹד וּמַשְׂכִּיל בְּכָל דָּבָר וַיִּשְׁתָּאוּ מְאֹד. וַיֹּאמְרוּ הַזְּקֵנִים: לֹא לָאִישׁ הַשּׁוֹגֶה בְּאַחַת יֵאָמֵר מְשֻׁגָּע כִּי אִם לָאִישׁ אֲשֶׁר כָּל דְּבָרָיו תַּהְפֻּכוֹת הֵמָּה! וְעַתָּה נִשְׁאַל־נָא אֶת בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע וְיָעַץ עֲצָתוֹ וְנִשְׁמָעֶנָּה! וַיָּבֹאוּ הַזְּקֵנִים אֶל בְּנָיָהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: כָּזֹה וְכָזֶה דִּבֵּר אֵלֵינוּ אִישׁ אֲשֶׁר חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ וַנֹּאמַר: הֲלֹא רִאשׁוֹן אַתָּה לִרְאֵי פְּנֵי אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ וְהוֹדַעְתָּנוּ אֶת פֵּשֶׁר הַדָּבָר הַזֶּה! וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע: זֶה שָׁנִים רַבּוֹת לֹא נִקְרֵאתִי לָבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וְלֹא רָאִיתִי פָּנָיו. וַיֹּאמְרוּ הַזְּקֵנִים: גַּם אֲנַחְנוּ לֹא נִקְרֵאנוּ אֶל הַמֶּלֶךְ זֶה יָמִים רַבִּים, — הֲלֹא דָבָר הוּא! וְעַתָּה קוּם־נָא, בְּנָיָהוּ, וְלֵכָה אֶל הַגְּבִירָה וְאֶל אֵם הַמֶּלֶךְ וְהַצֵּל מִפִּיהֶן דְּבַר־אֱמֶת! וַיַּעַשׂ בְּנָיָהוּ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ אֵלָיו הַזְּקֵנִים. וַיְהִי בְּדַבְּרוֹ עַל דְּבַר הַמֶּלֶךְ וּדְרָכָיו וַתַּסְתֵּר הַמַּלְכָּה פָּנֶיהָ וַתִּכָּלֵם, וְאֵם הַמֶּלֶךְ נָתְנָה קוֹלָהּ בִּבְכִי. וַיֹּאמֶר בְּנָיָהוּ: אֵין זֹאת כִּי אִם דְּבַר בְּלִיַּעַל יָצוּק ג) פֹּה! וַיִּתְחַזֵּק וַיָּקָם וַיַּהְדֹּף אֶת שׁוֹמְרֵי הַסַּף וַיָּבֹא אֶל הַהֵיכָל פְּנִימָה. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ אֶת הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא וַיַּכֵּר אֶת נְעָלָיו וְהִנֵּה רֵקוֹת הֵנָּה, כִּי כַּרְעֵי הַתַּרְנְגֹל לוֹ תַּחַת רַגְלֵי אָדָם, וַיֵּדַע כִּי שֵׁד הוּא. וַיִּקֹּב ד) בְּנָיָהוּ אֶת הַשֵּׁם וַיִּבָּהֵל אַשְׁמְדַי וַיַּעַל אֵבֶר וַיְבַקַּע אֶת הַסִּפּוּן ה) וַיָּעָף וַיָּנָס דֶּרֶךְ הַגָּג! וַיְמַהֵר בְּנָיָהוּ הַשַּׁעְרָה אֶל הַזְּקֵנִים וַיִּגַּשׁ אֶל הֶעָנִי וַיִּקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל: יְחִי הַמֶּלֶךְ! וַיִּגְּשׁוּ הַזְּקֵנִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ וַיָּשִׁיבוּ אֶת הַמֶּלֶךְ בְּכָבוֹד אֶל הֵיכָלוֹ וַתִּפֹּל הַמַּלְכָּה עַל צַוָּארָיו, וְכָל הַשָּׂרִים וְהַשָּׂרוֹת כָּרְעוּ עַל בִּרְכֵּיהֶם וַתֵּרֶב הַשִּׂמְחָה בַּבָּיִת; אַךְ מִלֵּב שְׁלֹמֹה גָּלָה מָשׂוֹשׂ וַיְפַחֵד יוֹמָם וָלַיְלָה,

---

א) זָרוֹת. ב) עֲצוּבָה. ג) צָפוּן. ד) וַיְפָרֵשׁ. ה) הַתִּקְרָה.

וְחַכְמַת לֵב, כִּי עַתָּה גָּרְשׁוּ הָאֲנָשִׁים אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם יוֹם יוֹם בְּאָמְרָם: הַנָּשִׁים אֲשֶׁר הוֹכִיחַ לָנוּ יְיָ עַד הַיּוֹם רָעוֹת הָיוּ וּמָרוֹת מִמָּוֶת! הָבָה נִקַּח לָנוּ נָשִׁים אֲחֵרוֹת! מִי יוֹדֵעַ — יוֹכִיחַ לָנוּ יְיָ אֶת הָאִשָּׁה הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אָמַר עָלֶיהָ שְׁלֹמֹה: נִמְצָאָה הִיא בְּאֶלֶף נָשִׁים! אוּלָם בִּכְתָבֵי עֲלֵיכֶן לֵאמֹר: וְאִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי. — יֹאמְרוּ הָאֲנָשִׁים אֶל לִבָּם: אַךְ שָׁוְא נְגָרֵשׁ אֶת נְשׁוֹתֵינוּ וּבִקַּשְׁנוּ לָנוּ אֲחֵרוֹת הַטּוֹבוֹת מֵהֶן! הֵן כְּבָר אָמַר הַמֶּלֶךְ בְּחָכְמָתוֹ: אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי וְאִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי! וַתִּשְׁמַע הָאִשָּׁה אֶת דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה וַיִּיטְבוּ בְעֵינֶיהָ וַתָּשָׁךְ חֲמָתָהּ וַתְּשַׁלְּחֵהוּ בְּשָׁלוֹם מִבֵּיתָהּ!

שלד. שְׁתֵּי אֲרוּחוֹת.

וַיֵּצֵא שְׁלֹמֹה אֶת הָעִיר הַזֹּאת וַיָּבֹא לְאַחֶרֶת וַיַּגֵּד לְכָל אֲשֶׁר שְׁאָלֻהוּ, כִּי שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד הוּא, וַיִּלְעֲגוּ לוֹ שׁוֹמְעֵי דְבָרָיו וַיִּבְזֻהוּ וַיְהִי לְחֶרְפָּה. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּפְגְּשֵׁהוּ אִישׁ עָשִׁיר אֲשֶׁר יְדָעוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים וַיַּכִּירֵהוּ, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אוֹי לְעֵינַי שֶׁרָאוּת אֶת הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נוֹדֵד לַלָּחֶם! וַיִּשְׁמַע שְׁלֹמֹה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: אֵיכָה יָדַעְתָּ כִּי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אָנֹכִי? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: הֵן רְאִיתִיךָ פְּעָמִים רַבּוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וָאֵרֶא אֶת גְּדוּלָתְךָ וְתִפְאַרְתְּךָ וָאֶשְׁמַע אֶת דִּבְרֵי חָכְמָתְךָ יָמִים רַבִּים! וַיֵּאָנַח שְׁלֹמֹה וַיֹּאמַר: לֹא לְעוֹלָם הֹסֶן, וְנֵזֶר לֹא לְדוֹר דּוֹר! וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הֶעָשִׁיר: הוֹאֶל־נָא, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, וְסוּרָה אֶל בֵּיתִי וְאָכַלְתָּ אִתִּי לָחֶם! וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה אַחֲרֵי הָאִישׁ וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ. וַיִּקַּח הָאִישׁ שׁוֹר וַיִּתֵּן אֶל עֲבָדָיו וַיֹּאמַר: מַהֲרוּ וַעֲשׂוּ אוֹתוֹ מַטְעַמִּים וְשִׂימוּ לִפְנֵי וְלִפְנֵי אוֹרְחִי לֶאֱכֹל! וַיַּעֲשׂוּ הָעֲבָדִים מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר צִוָּם אֲדוֹנֵיהֶם וַיָּשִׂימוּ לְפָנָיו לֶאֱכֹל. וַיְהִי בַּאֲכִילַת הַמַּטְעַמִּים וּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן, וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הֶעָשִׁיר אֶל שְׁלֹמֹה: הֲתִזָּכֵר, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, אֶת מַאֲכַל שֻׁלְחָנְךָ וְאֶת מַעֲמַד א) מְשָׁרְתֶיךָ בִּהְיוֹתְךָ מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלָיִם? וַיִּזְכֹּר שְׁלֹמֹה אֶת רֹב עָשְׁרוֹ וְתִפְאֶרֶת גְּדֻלָּתוֹ וְאֶת כְּבוֹדוֹ אֲשֶׁר גָּלָה מִמֶּנּוּ וַיְמָרֵר בִּבְכִי וַיֶּחְדַּל לֶאֱכֹל. וַיָּקָם שְׁלֹמֹה מֵעִם הַשֻּׁלְחָן וַיִּפָּרֵד מֵעַל הָאִישׁ הֶעָשִׁיר וַיֵּלֶךְ לְדַרְכּוֹ. וַיִּפְגְּשֵׁהוּ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי אִישׁ עָנִי וַיִּשְׁתַּחוּ אֵלָיו וַיֹּאמַר: יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד, כִּי רְאִיתִיךָ בִּירוּשָׁלַיִם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה בַּעֲלוֹתִי לְהֵרָאוֹת אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן יְיָ צְבָאוֹת; וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא חַסְדְּךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, וְסַרְתָּ אֶל בֵּיתִי וְאָכַלְתָּ אִתִּי לָחֶם! וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: הֲתַעֲשֶׂה לִי כְּרֵעֲךָ הֶעָשִׁיר אֲשֶׁר עָשָׂה לִי מִשְׁתֶּה וַיַּזְכֵּר לִי אֶת יָמַי מִקֶּדֶם וַיְמָרְרֵנִי עַד מְאֹד? וַיַּעַן הָאִישׁ הֶעָנִי וַיֹּאמַר: אִישׁ עָנִי אָנִי, וְאִם תִּתֶּן־לִי אֶת שְׁאֵלָתִי וְסַרְתָּ אֶל בֵּיתִי, וְהַאֲכַלְתִּיךָ מִגַּן הַיָּרָק אֲשֶׁר לִי! וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה אַחֲרֵי הָאִישׁ הֶעָנִי וַיָּבֹא לְבֵיתוֹ. וַיִּרְחַץ יָדָיו וְרַגְלָיו וַיָּשֶׂם לְפָנָיו לֶאֱכֹל וַיְדַבֵּר הָאִישׁ עַל לֵב שְׁלֹמֹה וַיְנַחֲמֵהוּ מִיגוֹנוֹ וַיֹּאמַר: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! אַל תָּשִׂים לֵב לִימֵי עָנְיְךָ וְאַל תֹּאמַר: אָבְדָה תִקְוָתִי לָעַד! הֵן נִשְׁבַּע יְיָ לְדָוִד אֱמֶת, — לֹא יָשׁוּב מִמֶּנָּה, מִפְּרִי בִטְנְךָ אָשִׁית לְכִסֵּא לָךְ! יְקַוֶּה נָא אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ לַיְיָ וְיוֹשַׁע לוֹ וֶהֱשִׁיבֵהוּ אֶל עִירוֹ וְאֶל מַמְלַכְתּוֹ וְהֵשִׁיב אֵלָיו כְּבוֹדוֹ הָרִאשׁוֹן, וְהָיָה שֵׁנִית לִכְבוֹד לְעַמּוֹ וּלְתִפְאַרְתָּם! וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת הַתַּנְחוּמִים הָאֵלֶּה וַיְשַׁעַשְׁעוּ נַפְשׁוֹ וַתְּחִי רוּחוֹ, וַיֹּאכַל אֶת הַיָּרָק: אֲשֶׁר שָׂם לְפָנָיו הֶעָנִי וַיֵּשְׁתְּ מֵימָיו וַיִּשְׂבָּע; וַיֵּצֵא מִבֵּית הֶעָנִי שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב וַיֹּאמַר: טוֹב

א) מַצָּב, שְׁטַאנְד, Состояніе.

ותקצפו על ירבעם האומר לכם לעבוד אלהים אחרים? הלא רק לבעבור נסותכם ולבעת התשמעו בקולו כי ימלך עליכם, דבר את הדברים האלה; אולם חלילה ממנו להדיחנו מאחרי אלהינו! זכרו נא את־הדבר הגדול אשר עשה ירבעם בעוד שלמה חי, כי הוכיחהו על בנותו את המלוא ועל הצרו את צעדי האנשים העולים ירושלימה לעבוד את יי! ועתה דעו וראו כי שוא פחדכם! לא איש כירבעם יחטא ויחטיא את העם! ויזכרו האנשים הצדיקים את־מעשי ירבעם הטובים, ויאמרו אל אחיה השילוני היושב בתוכם: הנמלך את ירבעם עלינו ואם נחתם על דבריו אשר כתב בספר? ויאמר אחיה: יי אמר לי: ירבעם ימלך על ישראל! הבה נחתמה נהקימונו את דבר יי; ועל אמרו לנו לעבוד אלהים אחרים לא נשים לב, כי רק לבעבור נסותנו דבר את הדברים האלה! ויחתם אחיה ויחתמו כל ישראל. — ויקח ירבעם את הספר וישב לביתו ויועץ, ויעש שני עגלי זהב ויאמר לבני ישראל: רב לכם מעלות ירושלימה! הנה אלהיכם אשר העלוכם מארץ מצרים! וישם את האחד בבית־אל ואת האחד נתן בדן. וידבקו בני ישראל בעגלי הזהב וישתחוו להם ויעבדום. והיה באמר איש: אעלה ירושלימה והשתחויתי ליי, ואמר לו ירבעם: למה אתה עובר את מצות יי אשר צוה לעשות? ואמרו בני ישראל לאיש ההוא: אל תעלה ירושלימה ואל תעבוד את האלהים השוכן בציון, פן יחרה אפנו בך ודקרנוך!

שלח. עדו הנביא.

ויהי היום ואיש אלהים, עדו שמו, בא מיהודה בדבר א) יי אל בית־אל וירבעם עמד על המזבח להקטיר. ויקרא עדו על המזבח בדבר יי ויאמר: מזבח, מזבח! כה אמר יי: הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו, וזבח עליך את כהני הבמות המקטירים עליך ועצמות אדם ישרפו עליך. וישמעו העם את דברי עדו, ויאמרו איש באזני רעהו לאמר: הן ירבעם המלך עומד על המזבח ומקטיר עליו, וכל דברי הנביא נאמרים עליו ועל הכהנים העושים כמהו, ובכל זאת לא אמר אליו הנביא: אתה תזבח על המזבח הזה ועצמותיך תשרפנה עליו, כי מלך ירבעם והנביא חולק לו כבוד! ויהי כשמע המלך את דבר איש האלהים אשר קרא על המזבח בבית־אל, וישלח ידו מעל המזבח לאמר: תפשהו! ותיבש ידו אשר שלח עליו ולא יכל להשיבה אליו. וירא כל הקהל העומד על־יד־המזבח את הדבר הזה. ויתמהו איש אל אחיו ויאמרו: הנה עמד ירבעם מלכנו על מזבח האליל והקטיר עליו בידיו ויכעס את אלהי השמים והארץ, — ולא נקם יי ממנו את נקמת כבודו, — ולא יבשו ידי ירבעם מלכנו, — ואך שלח ידו בנביאו, — ויחר אף יי בו וייבש את היד השלוחה ותהי לעץ אשר לא תנוד ולא תנוע! ויאמר ירבעם אל איש האלהים: חל־נא את־פני יי אלהיך והתפלל בעדי ותשב ידי אלי! ויחל איש־האלהים את־פני יי ותשב יד המלך אליו ותהי כבראשנה, ויוסף להקטיר על המזבח.

שלט. גדל הכנסת ארחים.

וירד ירבעם מעל המזבח ויאמר לעדו: באה אתי הבית וסעדה ב) ואתנה לך

א) בשם. ב) ואכל.

וַיַּעֲמֵד שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לְמִטָּתוֹ. מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת, וַיִּקְרָא תָמִיד כָּל הַיּוֹם:

הֲבֵל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל!

שלו. תּוֹכַחַת יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט.

וַיְהִי לְעֵת זִקְנַת שְׁלֹמֹה וַתֵּט בַּת פַּרְעֹה אִשְׁתּוֹ אֶת לִבּוֹ וַיִּתֶּן־לָהּ אֶת כָּל חֶפְצָהּ. וַיִּרֶב לָהּ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וַיְהִי צַר לָהֶם הַמָּקוֹם בְּבֵית גְּבִרְתָּן, וַתָּבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וַתִּשְׁאַל מִמֶּנּוּ לִבְנוֹת לָהֶם בָּתִּים לְבַד. וַיְמַהֵר הַמֶּלֶךְ וַיְצַו לִבְנוֹת אֶת־הַמִּלּוֹא א) בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר פָּרַץ דָּוִד אָבִיו פְּרָצוֹת וַיַּרְחֵב אֶת מְבוֹא הָעִיר לַבָּאִים יְרוּשָׁלַיְמָה לְהִשְׁתַּחֲווֹת לַיְיָ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר סָגְרוּ הַבָּתִּים אֶת מְבוֹא הָעִיר, וַיּוֹכַח יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֶת־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר: אָבִיךָ הַמֶּלֶךְ פָּרַץ פְּרָצוֹת בַּחוֹמָה לְבַעֲבוּר יוּכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָבֹא בֶּהָמוֹן יְרוּשָׁלַיְמָה, וַתָּקָם וַתִּבֶן אֶת הַבִּנְיָנִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה וַתַּחְסֹם ב) אֶת דַּרְכָּם וַתְּבַטֵּל אֶת רְצוֹן אָבִיךָ מִפְּנֵי רְצוֹן אִשְׁתֶּךָ! וַיִּשְׁמַע שְׁלֹמֹה אֶת תּוֹכַחַת יָרָבְעָם עַבְדּוֹ וַיִּחַר אַפּוֹ. וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר הוֹכִיחַ יָרָבְעָם אֶת שְׁלֹמֹה עַל הַדָּבָר הַזֶּה עַל כֵּן אַמְלִיכֵהוּ עַל יִשְׂרָאֵל; אֶפֶס כִּי גַם יַסֵּר אֲיַסְּרֵהוּ עַל הַכְלִימוֹ אֶת שְׁלֹמֹה בְּתוֹךְ קָהָל וְעֵדָה. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא יָרָבְעָם מִירוּשָׁלַיִם, וַיִּמְצָא אֹתוֹ אֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי הַנָּבִיא בַּדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ: אִם תִּשְׁמַע לְכֹל אֲשֶׁר יְצַוְּךָ יְיָ וְהָלַכְתָּ בִדְרָכָיו וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו, וּבָנָה לְךָ יְיָ בַּיִת נֶאֱמָן כַּאֲשֶׁר בָּנָה לְדָוִד, וְנָתַן לְךָ אֶת יִשְׂרָאֵל!

שלז. עָרְמַת יָרָבְעָם וּמְזִמּוֹתָיו.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת שְׁלֹמֹה וַיִּמְלֹךְ רְחַבְעָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו עַל שֵׁבֶט יְהוּדָה וּבִנְיָמִין, וְיֶתֶר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל בָּחֲרוּ בְּיָרָבְעָם בֶּן־נְבָט, וַיַּמְלִיכֻהוּ עֲלֵיהֶם. וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם בְּלִבּוֹ: הַסְכֵּן הִסְכִּין הָעָם לַעֲלוֹת שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יְרוּשָׁלַיְמָה, וְהָיָה אִם לֹא אַחְשְׁכֵם מֵעֲלוֹת שָׁמָּה וְשָׁבָה הַמַּמְלָכָה לְבֵית דָּוִד! הָבָה אַעֲרִים לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשֵּׁאתִים לַעֲבוֹד לְעֶגְלֵי זָהָב וְחָדְלוּ לַעֲבוֹד אֶת יְיָ בִּירוּשָׁלָיִם. וַיְדַבֵּר יָרָבְעָם אֶל כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יָדַע כִּי פוֹנֶה לִבּוֹ מֵאַחֲרֵי יְיָ לֵאמֹר: כְּכֹל אֲשֶׁר אֹמַר אֲלֵיכֶם תַּעֲשׂוּ, וְדִבַּרְתֶּם עַל לִבּוֹת כָּל מַכָּרֵיכֶם וּמְיֻדָּעֵיכֶם לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲבַקֵּשׁ מֵהֶם. וַיַּעֲנוּהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: עֲשֵׂה כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ, וּבְטַחְתָּ בָּנוּ כִּי עֵזֶר נַעְזְרוּךָ תָּמִיד. וַיִּקְרָא יָרָבְעָם לְכָל הָאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת יְיָ וַיּוֹשֶׁב לִימִינָם אֲנָשִׁים חַטָּאִים וַיֹּאמַר: הֲטוֹב אָנֹכִי בְּעֵינֵיכֶם אִם לֹא? וַיַּעֲנוּ הָרְשָׁעִים לֵאמֹר: אֵין טוֹב בְּיִשְׂרָאֵל מִמֶּךָ! וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט: וְאִם טוֹב אֲנִי בְּעֵינֵיכֶם, וְחָתַם אִישׁ אִישׁ מִכֶּם עַל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לֵאמֹר: יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל! כְּכֹל אֲשֶׁר יְצַוֵּנוּ נַעֲשֶׂה! וַיַּעֲנוּ הָרְשָׁעִים: אֲנַחְנוּ נַחְתֹּם! וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם הַצַּדִּיקִים: נִשְׁתַּהֲלָה־נָּא אֶת פִּי יָרָבְעָם מַה יְצַוֵּנוּ לַעֲשׂוֹת וְנֵדְעָה וְנִשְׁמָעָה. וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם: הֲתֹאבוּ וְהִמְלַכְתּוּנִי עֲלֵיכֶם? וַיַּעֲנוּ הַצַּדִּיקִים לֵאמֹר: מָלְכָה עָלֵינוּ! וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם: הֲתִשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וַעֲשִׂיתֶם כְּכֹל אֲשֶׁר אֲצַוְּכֶם וְלֹא תַמְרוּ אֶת פִּי? וַיַּעֲנוּ הַצַּדִּיקִים לֵאמֹר: דַּבֶּר־נָא אֶת דְּבָרֶיךָ וְשָׁמַעְנוּ אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אַתָּה דוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ לַעֲשׂוֹתָם. וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם: הֲתִשְׁמְעוּ בְקוֹלִי כִּי אֲצַוְּכֶם לַעֲבוֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים?... וַיַּעֲנֻהוּ הַצַּדִּיקִים לֵאמֹר: לֹא נֹאבֶה וְלֹא נִשְׁמַע לְךָ וַיְהִי כִּרְאוֹת הָרְשָׁעִים אֶת הָאֲנָשִׁים הַיְשָׁרִים מִתְנוֹדְדִים ג) מְאֹד, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם: מַה־לָּכֶם כִּי הִרְגַּשְׁ

א) שֵׁם מָקוֹם בִּירוּשָׁלָיִם. ב) וַתִּסְגֹּר. ג) שוואַנקען, Колебаться.

כָּל אֶבֶן יְקָרָה לְפָנָיו וְעָלָיו כְּתוּבִים בְּאֵשׁ לְבָנָה הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ! וְעוֹדֶנּוּ מִתְבּוֹנֵן אֶל הַחֲמוּדוֹת, אֲשֶׁר לֹא רָאָה כָּמֹהֶן וַאֲשֶׁר לֹא שִׁעֵר א) בְּנַפְשׁוֹ, וְאָזְנוֹ בוֹחֶנֶת אֶת קוֹלוֹת הַשִּׁירָה וְהַזִּמְרָה הַנִּפְלָאִים, הַנִּשְׁמָעִים מֵעֵבֶר לַשַּׁעַר, וַיִּשְׁמַע פִּתְאוֹם קוֹל קוֹרֵא לֵאמֹר: רָשָׁע לַגֵּיהִנֹּם וְצַדִּיק לְגַן עֵדֶן! וַיִּזְכֹּר יָרָבְעָם אֶת־כָּל־הָרָעוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיֵּדַע כִּי לֹא לוֹ לָבֹא גַּנָּה הָעֵדֶן, וַיִּתְאָו לִרְאוֹת אֶת־הַגֵּיהִנֹּם. וְאַךְ בָּאָה הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת עַל לִבּוֹ, — וְהִנֵּה הַגֵּיהִנֹּם לְפָנָיו... וַיַּרְא אֶת הָאֵשׁ הַלֹּהֶטֶת הֹלֵךְ וְלַהֵט אֶת כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֵלֶיהָ, וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹל הָאֲנָחוֹת וְהָאֲנָקוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לְרוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה וַתִּפֹּל עָלָיו אֵימָה וָפַחַד... וְהִנֵּה שְׁתֵּי תְמוּנוֹת עוֹלוֹת מֵעִמְקֵי תְהוֹם נוֹרָאָה וּמִתְיַצְּבוֹת לְפָנָיו. וַיִּתְבּוֹנֵן יָרָבְעָם בָּהֶן, וַיַּרְא וְהִנֵּה דְמוּת לָהֶן כִּדְמוּת שְׁנֵי עֶגְלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר שָׂם בְּדָן וּבְבֵית־אֵל, וְחֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה יוֹצְאִים מֵהֶם וַתֶּחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְהִי לַיְלָה. וַיַּבֵּט יָרָבְעָם הַשָּׁמַיְמָה אֶל הַכֹּכָבִים וְהִנֵּה אֵין אוֹרָם, וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וְהִנֵּה חֹשֶׁךְ מִכָּל עֲבָרָיו, — וַתֹּאחֲזֵהוּ פַלָּצוּת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר לִקְרֹא לַעֲבָדָיו, — וַתִּדְבַּק לְשׁוֹנוֹ לְחִכּוֹ, וַיֹּאמֶר לָסוּר מֵהַמָּקוֹם הַנּוֹרָא הַזֶּה וַתִּדְבַּקְנָה רַגְלָיו לָאֲדָמָה... וּבְהִתְעַטֵּף עָלָיו נַפְשׁוֹ עַד מְאֹד, וַיִּשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו לֵאמֹר: אַתָּה גָּזַרְתָּ ב) אֹמֶר לְהָסִיר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וַיִּצְלַח חֶפְצְךָ בְּיָדֶיךָ! שׁוּבָה שׁוּבָה, יָרָבְעָם, עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהָשֵׁב גַּם אֶת־עַמְּךָ לֵאלֹהֵיהֶם וְשָׁמְעוּ לָךְ, כִּי אֵין כָּמוֹךָ אִישׁ אֲשֶׁר רְצוֹנוֹ כַּבִּיר ג) וְכֹחוֹ גָּדוֹל... שׁוּבָה אֶל יְיָ וְהָיָה שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד! לָמָּה יֵאָמֵר עָלֶיךָ: רָשָׁע אֲפִילוּ עַל פִּתְחָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם אֵינֶנּוּ חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה!?

וַיִּשְׁמַע יָרָבְעָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מִי יִתֵּן וְרָאִיתִי מַה־יַּעֲשֶׂה בִּי יְיָ כִּי אָסוּר מִדַּרְכִּי הָרָעָה וַעֲבַדְתִּיו וְהִדְבַּקְתִּי אֵלָיו גַּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל!? וַתֵּהָפֵךְ מַחֲשֶׁבֶת יָרָבְעָם הַטּוֹבָה לְמַלְאָךְ עֹטֶה אוֹר, וַיִּקָּחֵהוּ וַיִּשָּׂאֵהוּ וַיְבִיאֵהוּ עַד לִפְנֵי שַׁעֲרֵי גַן הָעֵדֶן וַיֹּאמַר: בִּין בַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר אָשִׂים לְנֶגְדֶּךָ! וַיִּשָּׂא יָרָבְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה הוֹפִיעַ גְּאוֹן יְיָ וַהֲדָרוֹ בַּגָּן וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים הַמַּזְהִירִים כְּזֹהַר הָרָקִיעַ מִתְהַלְּכִים אַחֲרָיו. וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם לַמַּלְאָךְ הָעוֹמֵד עָלָיו: מִי אֵלֶּה? וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: בֶּן יִשַׁי עוֹבֵר רִאשׁוֹנָה וּבֶן־נְבָט אַחֲרוֹנָה.

וַיְמָרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט עַד מְאֹד, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הֶאָנֹכִי אֶקְטַן מִבֶּן־יִשַׁי וְהָיִיתִי שָׁפָל מִמֶּנּוּ? הוּא יַעֲבֹר בָּרֹאשׁ וְאָנֹכִי אַחֲרָיו? הָיֹה לֹא תִהְיֶה! לֹא אָשׁוּב אֶל יְיָ וְגַם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא אָשִׁיב אֵלָיו! וּבְדַבְּרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקִנְאָה גְדוֹלָה וַיִּתְעוֹרֵר מְאֹד, — וַיִּיקַץ וְהִנֵּה חֲלוֹם!

שמב. אֲבִיָּה וּדְבָרוֹ הַטּוֹב.

וַיִּגְדַּל אֲבִיָּה בֶּן־יָרָבְעָם וַיַּרְא אֶת מַעֲשֵׂי אָבִיו וַיֵּרְעוּ בְעֵינָיו מְאֹד. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר אֲבִיָּה: יְהִי מָה! אָנֹכִי אֶעֱלֶה יְרוּשָׁלַיְמָה וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי לַיְיָ. וַיַּעֲזֹב אֲבִיָּה אֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־עֲבָדָיו וַיַּעַל יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיַּעֲמֹד בָּעֲזָרָה כְּאַחַד הָעָם וַיִּשְׁתַּחוּ לַיְיָ וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְיָרָבְעָם אָבִיו וַיִּחַר אַפּוֹ, וַיִּגְעַר בַּאֲבִיָּה לֵאמֹר. לָמָּה כָּכָה עָשִׂיתָ? וְלֹא עָנָה אֲבִיָּה אֶת אָבִיו לְמִטּוֹב וְעַד רָע — וַיִּדֹּם! וַיַּגִּיעוּ ד) הַיָּמִים אֲשֶׁר יַעֲלוּ בָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית יְרוּשָׁלָיְמָה, וַיִּנְהֶה ה) אֲבִיָּה מְאֹד אַחֲרֵי יְיָ וַיָּקָם לַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה.

א) פאַרשטעללען, Представить. ב) הֶרְצֵיתָ. ג) חָזָק. ד) וַיָּבֹאוּ. ה) בעקיממערט זיין, Тосковать.

מִנְחָת א). וַיַּעַן עִדּוֹ אֶת יָרָבְעָם וַיֹּאמַר: אִם תִּתֶּן־לִי אֶת חֲצִי בֵיתְךָ לֹא אָבוֹא עִמָּךְ וְלֹא אֹכַל לֶחֶם וְלֹא אֶשְׁתֶּה מַיִם בַּמָּקוֹם הַזֶּה, כִּי כֵן צִוַּנִי יְיָ! וְאֶחָד מִנְּבִיאֵי הַשֶּׁקֶר שָׁמַע אֶת־כָּל הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה עִדּוֹ בִּדְבַר יְיָ, וַיֹּאמֶר אֶל בָּנָיו: חִבְשׁוּ ב) לִי הַחֲמוֹר וְהָלַכְתִּי אַחֲרֵי אִישׁ הָאֱלֹהִים וַהֲבֵאתִיו אֶל בֵּיתִי וְאָכַל לָחֶם. וַיֵּלֶךְ נְבִיא הַשֶּׁקֶר וַיִּמְצָא אֶת עִדּוֹ הַנָּבִיא יֹשֵׁב תַּחַת הָאֵלָה וַיֹּאמֶר לוֹ: לֵךְ אִתִּי הַבַּיְתָה וֶאֱכָל לָחֶם! וַיַּעַן עִדּוֹ וַיֹּאמַר: לֹא אוּכַל לָשׁוּב אֵלֶיךָ וְלֹא אֹכַל לֶחֶם וְלֹא אֶשְׁתֶּה מַיִם בַּמָּקוֹם הַזֶּה. וַיֹּאמֶר לוֹ נְבִיא הַשֶּׁקֶר: גַּם אֲנִי נָבִיא כָּמוֹךָ וּמַלְאָךְ יְיָ דִּבֶּר אֵלַי בִּדְבַר יְיָ לֵאמֹר: הֲשִׁיבֵהוּ אִתְּךָ אֶל בֵּיתֶךָ וְיֹאכַל לֶחֶם וְיֵשְׁתְּ מָיִם! וַיַּאֲמֵן עִדּוֹ לְדִבְרֵי נְבִיא הַשֶּׁקֶר וַיָּשָׁב אִתּוֹ. וַיְבִיאֵהוּ נְבִיא הַשֶּׁקֶר הַבָּיְתָה, וַיַּאֲכִילֵהוּ וַיַּשְׁקֵהוּ וַיְשָׁרְתֵהוּ כַּאֲשֶׁר יְשָׁרֵת עֶבֶד אֶת אֲדוֹנָיו, וַיִּשְׂמַח עַל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה לָאִישׁ הָרָעֵב וְהַצָּמֵא. וַיַּרְא יְיָ אֶת שִׂמְחַת נְבִיא הַשֶּׁקֶר, הַשּׂמֵחַ בְּמַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה אֲשֶׁר עָשָׂה, וַתִּיטַב בְּעֵינָיו. וַתָּנַח עָלָיו בְּרֶגַע הַהוּא רוּחַ יְיָ, וַיִּתְנַבֵּא לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שָׂם עָלַי הַיּוֹם אֶת רוּחַ קָדְשׁוֹ: יַעַן מָרָה עִדּוֹ נְבִיאִי אֶת פִּי וְלֹא שָׁמַר אֶת הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִיהוּ, וַיָּשָׁב וַיֹּאכַל לֶחֶם וַיֵּשְׁתְּ מַיִם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵלֶיךָ אַל תֹּאכַל לֶחֶם וְאַל תֵּשְׁתְּ מָיִם, — לֹא תָבוֹא נִבְלָתְךָ אֶל קֶבֶר אֲבוֹתֶיךָ!

שמ. הָאַרְיֵה וְהַחֲמוֹר.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה עִדּוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, וַיְצַו נְבִיא הַשֶּׁקֶר לַחֲבָשׁ־לוֹ חֲמוֹר וַיֵּלֶךְ לְדַרְכּוֹ. וַיִּמְצָאֵהוּ אַרְיֵה רָעֵב בַּדֶּרֶךְ וַיְמִיתֵהוּ, וְלֹא אָכַל הָאַרְיֵה אֶת הַנְּבֵלָה וְלֹא שָׁבַר ג) אֶת הַחֲמוֹר, כִּי לֹא שְׁלָחוֹ יְיָ בִּלְתִּי אִם לְהָמִית אֶת הַנָּבִיא אֲשֶׁר מָרָה פִיו. וְהַחֲמוֹר לֹא יָרֵא מִפְּנֵי הָאַרְיֵה הַשֹּׁאֵג וְלֹא נָס מִמֶּנּוּ וַיַּעֲמֹד עַל־יַד נִבְלַת הַנָּבִיא, וְהָאַרְיֵה לֹא מָשׁ ד) מִמְּקוֹמוֹ וַיִּשְׁמֹר אֶת גּוּפַת עִדּוֹ לְבִלְתִּי גַעַת בָּהּ חַיָּה אַחֶרֶת. וַיֻּגַּד הַדָּבָר לִנְבִיא הַשֶּׁקֶר. וַיַּחְבְּשׁוּ לוֹ בָנָיו אֶת־הַחֲמוֹר וַיֵּלֶךְ וַיִּמְצָא אֶת נִבְלַת עִדּוֹ מֻשְׁלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ וְהַחֲמוֹר וְהָאַרְיֵה עֹמְדִים אֵצֶל הַנְּבֵלָה, וַיִּשְׁתָּאֶה מְאֹד וַיֹּאמַר: צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו! הִנֵּה הָאַרְיֵה אֲשֶׁר שָׂכָר אֵין לוֹ וְעֹנֶשׁ אֵין לוֹ עָשָׂה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְיָ וְלֹא סָר מִדְּבָרָיו יָמִין וּשְׂמֹאל, וְאַף כִּי הָאָדָם אֲשֶׁר שָׂם לוֹ יְיָ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים וַיְצַוֵּהוּ לַעֲשׂוֹתָם! וַיִּשָּׂא הַנָּבִיא אֶת נִבְלַת אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיַּנִּיחֵהוּ אֶל הַחֲמוֹר וַיְשִׁיבֵהוּ לְעִירוֹ. וַיְהִי אַחֲרֵי קָבְרוֹ אוֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֶל בָּנָיו: בְּמוֹתִי וּקְבַרְתֶּם אֹתִי בַּקֶּבֶר, אֲשֶׁר אִישׁ הָאֱלֹהִים קָבוּר בּוֹ; אֵצֶל עַצְמוֹתָיו הַנִּיחוּ אֶת עַצְמוֹתָי!

שמא. מִי בָרֹאשׁ.

וַיֶּחֱטָא יָרָבְעָם וַיַּחֲטִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ בִּשְׁרִירוּת לִבּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר רָאוּ עֵינָיו לֹא אָצַל ה) מֵהֶן, וַיִּתְעַנֵּג עַל רֹב טוּב וַיִּשְׁמַן וַיִּתְעַדֵּן וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מַה־טּוֹבָה הַתֵּבֵל וּמָה רַבּוּ תַּעֲנוּגֶיהָ! לֹא תִשְׁוֶינָּה חֲמוּדוֹת גַּן הָעֵדֶן וּנְעִימוֹתָיו וְלֹא תִדְמֶינָה לָהּ! אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר כֹּחַ וּגְבוּרָה בוֹ לִהְיוֹת מוֹשֵׁל בְּקֶרֶב תֵּבֵל לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַבָּא עַל לִבּוֹ! וְעוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר אֶל לִבּוֹ וַתִּפֹּל עָלָיו תַּרְדֵּמָה וַיִּישָׁן. וַיַּחֲלוֹם חֲלוֹם — וְהִנֵּה הוּא רֹכֵב עַל עָב קַל וּמוּעָף מֵעִיר הַמַּמְלָכָה וְהָלְאָה. וְכַאֲשֶׁר יַרְחִיק מֵעִירוֹ, כֵּן יֶחְדַּל הַחֹשֶׁךְ וְכֵן תִּגְדַּל הָאוֹרָה הָלֹךְ וְגָדֵל הָלֹךְ וּמָתֹק לָעֵינָיִם. וְאַלְפֵי רֵיחוֹת נְעִימִים, אֲשֶׁר לֹא הֵרִיחַ כְּמוֹהֶם מִיָּמָיו, עָלוּ בְּאַפּוֹ וַיְשִׁיבוּ נַפְשׁוֹ. וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שַׁעַר עָשׂוּי

א) מִנְחָה, תְּשׁוּרָה. ב) זַאטעלען, Осѣдлать. ג) לֹא הֵמִית. ד) סָר. ה) הִדֵּל.

עַל־כֵּן אֵיטִיב עִמּוֹ וְיָשַׁב הוּא וּבְנוֹ וְנֶכְדּוֹ עַל כִּסֵּא מַמְלְכוּת יִשְׂרָאֵל.

שמה. אַחְאָב וְחִיאֵל.

וַיִּמְלֹךְ אַחְאָב תַּחַת עָמְרִי אָבִיו וַיֶּחֱזַק וַיִּגְדַּל וַיֶּעְשַׁר מְאֹד; וַיִּכְבֹּשׁ אֲרָצוֹת רַבּוֹת וּמָאתַיִם וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם מְלָכִים הֵבִיאוּ לוֹ מַס מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע לוֹ כִּי אוֹמְרִים הַמְּלָכִים לִמְרֹד בּוֹ, וַיִּשְׁלַח אֶת שָׂרֵי צְבָאוֹתָיו וַיִּקְחוּ מִכָּל מֶלֶךְ וָמֶלֶךְ אֶת בְּנוֹ לְעֵרָבוֹן א) וַיְבִיאוּם אֶל אַחְאָב וַיּוֹשִׁיבֵם בְּשֹׁמְרוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם; וַיִּכָּנְעוּ הַמְּלָכִים מִפָּנָיו וַיַּעַבְדֻהוּ כָּרִאשׁוֹנָה. וַיַּעַשׂ אַחְאָב הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ וַיַּכְעִיסֵהוּ מִכֹּל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו. וַיִּכְתֹּב עַל־דַּלְתוֹת שֹׁמְרוֹן לֵאמֹר: אַחְאָב כָּפַר ב) בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! וַיָּשֶׂם אַחְאָב אֶת חִיאֵל בֵּית הָאֱלִי עַל אוֹצְרוֹתָיו. וַיִּלְבַּשׁ יוֹם יוֹם מַחֲלָצוֹת וַיֵּיטֶב רֹאשׁוֹ וַיִּקְרָא לְחִיאֵל וַיֹּאמֶר לוֹ: הֲיָפִיתִי הַיּוֹם? הֲטוֹב תָּאֳרִי? וְעָנָה אוֹתוֹ חִיאֵל לֵאמֹר: יָפְיָפִיתָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, מְאֹד מְאֹד, אֵין כָּמוֹךָ לְיֹפִי בְּכָל הָאָרֶץ! לֵךְ עֲבוֹד אֶת הַבַּעַל וּמָצָאתָ חֵן בְּעֵינָיו וְהוֹסִיף לְךָ יֹפִי עַל יָפְיֶךָ! וַיְצַו אַחְאָב לְחִיאֵל לְהוֹצִיא כְאוֹצְרוֹתָיו כֶּסֶף וְזָהָב לָרֹב וַיַּעַשׂ צְלָמִים וַיְשִׂימֵם בְּכָל אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ, וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם.

שמו. אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא.

בַּיָּמִים הָהֵם בָּנָה חִיאֵל בֵּית הָאֱלִי אֶת־יְרִיחוֹ. בַּאֲבִירָם בְּכֹרוֹ יִסְּדָהּ וּבִשְׂגוּב צְעִירוֹ הִצִּיב דְּלָתֶיהָ – כִּדְבַר יְיָ אֲשֶׁר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אֵלִיָּהוּ: בֹּא אֶל חִיאֵל הַמִּתְאַבֵּל עַל בָּנָיו וְנַחֲמֵהוּ. וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ: לֹא אוּכַל לָלֶכֶת! וַיֹּאמֶר יְיָ: הַגִּידָה לִּי מַדּוּעַ לֹא תוּכַל לָלֶכֶת אֶל חִיאֵל? וַיַּעַן אֵלִיָּהוּ אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: יָדַעְתִּי כִּי מָרָה נֶפֶשׁ חִיאֵל עַל בָּנָיו אֲשֶׁר מֵתוּ וְהָיָה כִּרְאוֹתוֹ אוֹתִי וְדִבֶּר בְּךָ, יְיָ, דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא אוּכַל כַּלְכְּלֵם ג)! עַל־כֵּן אָמַרְתִּי אֵין טוֹב לִי בִּלְתִּי אִם שִׁבְתִּי בְּבֵיתִי וּלְבִלְתִּי הֵרָאוֹת אֵלָיו. וַיֹּאמֶר יְיָ: לֵךְ אֶל חִיאֵל כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, וְהָיָה כִּי יַקְצִיפֵנִי בִּדְבָרָיו וְחָרָה אַפִּי בוֹ וְעָשִׂיתִי לוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר תֹּאמַר לִי. וַיָּקָם אֵלִיָּהוּ וַיָּבֹא לְחִיאֵל לְנַחֲמוֹ מִיגוֹנוֹ. וַיַּרְא וְהִנֵּה אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב בְּבֵית חִיאֵל. וַיַּרְא חִיאֵל אֶת־אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ: הַגִּידָה נָּא לִי: הֲגָדוֹל מֹשֶׁה מִתַּלְמִידוֹ יְהוֹשֻׁעַ אִם לֹא? וַיַּעַן אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמַר: לֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יְדָעוֹ יְיָ פָּנִים אֶל פָּנִים! וַיֹּאמֶר חִיאֵל: וְאִם גָּדוֹל מֹשֶׁה מִיהוֹשֻׁעַ תַּלְמִידוֹ מַדּוּעַ לֹא הֵקִים יְיָ אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר אָמַר בְּיַד מֹשֶׁה: כִּי תַעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְעָצַרְתִּי אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר?... וְעַתָּה רְאֵה נָא גַּם רְאֵה הֲיֵשׁ בְּכָל מַמְלֶכֶת אַחְאָב תֶּלֶם אֲשֶׁר לֹא שָׂם עָלָיו צֶלֶם? וּבְכָל זֹאת נוֹתֵן יְיָ אֶת־גִּשְׁמֵינוּ בְּעִתָּם וְהָאֲדָמָה נוֹתְנָה אֶת יְבוּלָהּ!... וַיִּשְׁמַע אֵלִיָּהוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: חַי יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו, אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר, כִּי אִם־לְפִי דְבָרִי! וַיְכַל לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּצֵא מִבֵּית חִיאֵל וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ, תְּנָה לִי אֶת מַפְתְּחוֹת הַמָּטָר וְהַטַּל וְהָיוּ בְיָדִי הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה. וַיֹּאמֶר יְיָ: הִנֵּה מַפְתְּחוֹת הַמָּטָר בְּיָדְךָ, אוּלָם מַפְתְּחוֹת הַטַּל לֹא יִנָּתְנוּ לָךְ. וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ: מַדּוּעַ לֹא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ יְיָ לָתֵת לִי גַּם־אֶת־מַפְתְּחוֹת הַטַּל? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הֵן לֹא אָמַרְתִּי וְעָצַר הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר

א) פפאַנד, Залогъ. ב) כָּחֵשׁ. ג) שְׂאֵתָם.

וַיֻּגַּד לְיָרָבְעָם לֵאמֹר: הִנֵּה בִנְךָ עוֹלֶה יְרוּשָׁלַיְמָה! וַיֵּצְאוּ יָרָבְעָם לִרְדֹּף אַחֲרָיו וְלַהֲשִׁיבוֹ מִדַּרְכּוֹ וַיַּרְא אֲבִיָּה אֶת אַנְשֵׁי אָבִיו רֹדְפִים אַחֲרָיו, וַיָּבֹא אֶל הָאֹרְבִים אֲשֶׁר שָׂם אָבִיו בַּדֶּרֶךְ הָעוֹלָה יְרוּשָׁלַיְמָה וַיְצַוֵּם לֵאמֹר: יָשׁוּב אִישׁ אִישׁ מִכֶּם לְבֵיתוֹ וְעָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַיְמָה! – וַיְהִי כְּכַלּוֹתוֹ לְצַוֹּתָם וַיָּשָׁב אֶל אָבִיו. וַיַּעֲלוּ רַבִּים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַיְמָה בַּיּוֹם הַהוּא, וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי יְיָ וַיַּחְשְׁבֵהוּ לַאֲבִיָּה צְדָקָה.

שמג. קָנֶה וָאֶרֶז.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹסִיף יָרָבְעָם לְהַחֲטִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֶר לַאֲבִיָּה מְאֹד וַיָּחַל וַיִּפֹּל לְמִשְׁכָּב. וַיָּבֵא יָרָבְעָם רֹפְאִים רַבִּים לְרַפֵּא לַנַּעַר וְלֹא יָכֹלוּ. וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם לְאִשְׁתּוֹ: קוּמִי נָא וְהִשְׁתַּנִּית א) וְלֹא יֵדְעוּ כִּי אַתְּ אֵשֶׁת יָרָבְעָם, וּבָאת לַאֲחִיָּה הַנָּבִיא (הוּא דִבֶּר עָלַי לְמֶלֶךְ עַל הָעָם הַזֶּה), וְהִגִּיד לָךְ מַה־יִּהְיֶה לַנָּעַר. וַתַּעַשׂ כֵּן אֵשֶׁת יָרָבְעָם, וַתָּקָם וַתֵּלֶךְ שִׁלֹה וַתָּבֹא בֵּית אֲחִיָּה. וַאֲחִיָּהוּ לֹא יָכֹל לִרְאוֹת, כִּי קָמוּ ב) עֵינָיו בִּרְאוֹתוֹ אֶת יָרָבְעָם תַּלְמִידוֹ חוֹטֵא וּמַחֲטִיא אֶת הָרַבִּים. וַיְהִי כִשְׁמֹעַ אֲחִיָּהוּ אֶת קוֹל רַגְלֶיהָ בָּאָה בַפֶּתַח וַיֹּאמֶר: בֹּאִי אֵשֶׁת יָרָבְעָם, וְהִשְׁמַעְתִּיךְ דְּבַר יְיָ! וַתָּבֹא הַבַּיְתָה, וַיֹּאמֶר לָהּ אֲחִיָּהוּ: לְכִי אִמְרִי לְיָרָבְעָם: כֹּה אָמַר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר הֲרִימוֹתִיךָ מִתּוֹךְ הָעָם וָאֶקְרַע אֶת הַמַּמְלָכָה מִבֵּית דָּוִד וָאֶתְּנֶהָ לָךְ, וְלֹא הָיִיתָ כְּעַבְדִּי דָוִד אֲשֶׁר שָׁמַר מִצְוֹתַי וַתַּעַשׂ־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמַסֵּכוֹת לְהַכְעִיסֵנִי, לָכֵן הִנְנִי מֵבִיא רָעָה גְדוֹלָה אֶל בֵּיתֶךָ: הַמֵּת לְיָרָבְעָם בָּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים וְהַמֵּת בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמָיִם. וְאַתְּ קוּמִי לְכִי לְבֵיתֵךְ. בְּבֹא רַגְלַיִךְ הָעִירָה וּמֵת הַיֶּלֶד; וְסָפְדוּ־לוֹ כָל יִשְׂרָאֵל וְקָבְרוּ אוֹתוֹ, כִּי זֶה לְבַדּוֹ יָבֹא לְיָרָבְעָם אֶל־קֶבֶר, יַעַן נִמְצָא בוֹ דָּבָר טוֹב אֶל יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית יָרָבְעָם. וְהִכָּה יְיָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְנָתַשׁ אוֹתָם מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת וְזֵרָם, וְנָעוּ וְנָדוּ כַּאֲשֶׁר יָנוּד הַקָּנֶה בַּמָּיִם! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע דְּבַר הַקְּלָלָה אֲשֶׁר קִלֵּל אֲחִיָּה אֶת יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמְרוּ הַבַּעֲרִים ג) בָּעָם: מַה־זֶּה הָיָה לַאֲחִיָּה כִּי הָפַךְ לִקְלָלָה אֶת בִּרְכַּת בִּלְעָם אֲשֶׁר בֵּרְכָנוּ לִהְיוֹת כָּאֲרָזִים? וַיַּעַן כָּל־אִישׁ חָכָם וְנָבוֹן וַיֹּאמְרוּ: לוּ שַׂמְתֶּם לֵב לְדִבְרֵי בִלְעָם וַאֲחִיָּה כִּי עַתָּה אֲמַרְתֶּם: טוֹבָה קִלְלַת אֲחִיָּה מִבִּרְכַּת בִּלְעָם! הֵן גָּדֵל הַקָּנֶה בְּמַיִם רַבִּים, שָׁרָשָׁיו מְרֻבִּים וְגִזְעוֹ רַעֲנָן וְלוּ תָבֹאנָה כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם וְנָשְׁבוּ בוֹ, – לֹא תְשַׁבֵּרְנָה אוֹתוֹ, כִּי אִם יְנִיעֻהוּ וִיכֹפְפֻהוּ ד), וּבְקוּם הַסְּעָרָה לִדְמָמָה, – וְנִזְקַף הַקָּנֶה שֵׁנִית וְקָם וּמַרְאֵהוּ טוֹב כְּבָרִאשׁוֹנָה וְלֹא נוֹדַע כִּי הָיָה מְשַׂחֵק לְסוּפָה וּסְעָרָה! אוּלָם הָאֶרֶז הַשָּׁתוּל בְּיַעַר הַדֹּאֵג לִשְׁנַת בַּצֹּרֶת ה), אֲשֶׁר לוֹ מַצֶּבֶת ו) עָבָה וַעֲנָפִים חֲזָקִים לֹא יוּכַל עֲמֹד בִּפְנֵי רוּחַ דְּרוֹמִית, – אַךְ תֵּשֵׁב בּוֹ בְּכֹחַ נַעֲקַרְתּוֹ וַהֲפָכַתּוּ עַל פָּנָיו; כִּי קָשֶׁה הָאֶרֶז מְאֹד וְלֹא יָנוּעַ מִפְּנֵי רוּחַ וְלֹא יָכֹף רֹאשׁוֹ. וַיִּשְׁמַע כָּל הָעָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ: נֶאֱמָנִים פִּצְעֵי אֹהֵב וְנַעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׂוֹנֵא!

שמד. עָמְרִי.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מָלַךְ עָמְרִי עַל יִשְׂרָאֵל, וַיִּתֵּן אֶת לִבּוֹ לְהַרְחִיב אֶת גְּבוּלוֹת אַרְצוֹ; וַיִּקֶן אֶת הָהָר שֹׁמְרוֹן וַיִּבְנֵהוּ וַיּוֹסֶף עִיר עַל עָרֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ. וַיֹּאמֶר: יַעַן עָשָׂה עָמְרִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה,

א) הַחֲלִיפִי בְגָדַיִךְ. ב) חָשְׁכוּ. ג) הַכְּסִילִים. ד) וִישַׁחֲהוּ. ה) שְׁנַת רָעָב.
ו) פוסגעשטעלל, Пьедесталъ.

אֵלִיָּהוּ: לֵךְ הֵרָאֵה אֶל אַחְאָב וְאֶתְּנָה מָטָר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה. וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּהוּ לְהֵרָאוֹת אֶל אַחְאָב. וַיִּפְגֹּשׁ אֶת־עוֹבַדְיָהוּ אֲשֶׁר עַל־בֵּית אַחְאָב וַיַּכִּירֵהוּ עוֹבַדְיָהוּ וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו וַיֹּאמַר: הַאַתָּה זֶה אֲדוֹנִי אֵלִיָּהוּ? וַיֹּאמֶר לוֹ אָנִי! לֵךְ אֱמֹר לְאַחְאָב אֲדוֹנֶיךָ הִנֵּה אֵלִיָּהוּ! וַיֹּאמֶר עוֹבַדְיָהוּ: אֲנִי אֵלֵךְ מֵאִתָּךְ וְרוּחַ יְיָ יִשָּׂאֲךָ עַל אֲשֶׁר לֹא אֵדָע וּבָאתִי לְהַגִּיד לְאַחְאָב וְלֹא יִמְצָאֲךָ וַהֲרָגָנִי! הֲלֹא הֻגַּד לַאדוֹנִי אֵת־אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בַּהֲרֹג אִיזֶבֶל אֵשֶׁת אַחְאָב אֶת נְבִיאֵי יְיָ וָאַחְבִּיא מִנְּבִיאֵי יְיָ מֵאָה אִישׁ בַּמְּעָרָה וָאֲכַלְכְּלֵם א) בִּימֵי הָרָעָב וְהַצָּמָא הָאֵלֶּה לֶחֶם וָמָיִם, וְעַתָּה אַתָּה אוֹמֵר: לֵךְ אֱמֹר לַאדוֹנֶיךָ הִנֵּה אֵלִיָּהוּ, — וַהֲרָגָנִי, כִּי יֹאמַר: הֵתַלְתָּ ב) בִּי וַתְּדַבֵּר אֵלַי כְּזָבִים! וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ: חַי יְיָ כִּי הַיּוֹם אֵרָאֶה אֵלָיו! וַיֵּלֶךְ עוֹבַדְיָהוּ לִקְרַאת אַחְאָב וַיַּגֶּד לוֹ, וַיֵּלֶךְ אַחְאָב לִקְרַאת אֵלִיָּהוּ. וַיִּרְאֵהוּ אַחְאָב וַיֹּאמַר: הוֹי, עוֹכֵר יִשְׂרָאֵל! אַתָּה עָצַרְתָּ אֶת הַשָּׁמַיִם וַתִּמְנַע מָטָר וְלֹא חַסְתָּ עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה! וַיַּעַן אֵלִיָּהוּ: לֹא עָכַרְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם אַתָּה וּבֵית אָבִיךָ בְּעָזְבְכֶם אֶת מִצְוֹת יְיָ וַתֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים! וְעַתָּה קְבֹץ אֵלַי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַר הַכַּרְמֶל וְאֶת־נְבִיאֵי הַבַּעַל וּנְבִיאֵי הָאֲשֵׁרָה שְׁמֹנֶה מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים אֹכְלֵי שֻׁלְחַן אִיזָבֶל, וְיִתְּנוּ לָנוּ שְׁנֵי פָרִים בְּנֵי אֵם אַחַת תְּאֹמִים, וְיִבְחֲרוּ לָהֶם הַפָּר הָאֶחָד וְיָשִׂימוּ עַל עֲצֵי הַמִּזְבֵּחַ וְאֵשׁ לֹא יָשִׂימוּ, וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת הַפָּר הָאֶחָד וְנָתַתִּי עַל הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא אָשִׂים, וּקְרָאתֶם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וַאֲנִי אֶקְרָא בְּשֵׁם יְיָ, וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲנֶה בָאֵשׁ הוּא הָאֱלֹהִים! וַיָּשָׁב אַחְאָב לְבֵיתוֹ, וַיְסַפֵּר אֶת־כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְחִיאֵל וַיֹּאמַר לוֹ: עוּצָה עֵצָה מַה־לַּעֲשׂוֹת! וַיַּעַן חִיאֵל אֶת אַחְאָב וַיֹּאמַר: בְּנֵה אֲבָנָה לָנוּ מִזְבֵּחַ נָבוּב בְּהַר הַכַּרְמֶל, וְלָקַחְתִּי לִי כַּד מְלֵאָה גַּחֲלֵי אֵשׁ וְנִסְתַּרְתִּי בוֹ, וְהָיָה כְּשָׁמְעִי אֶת־קוֹל נְבִיאֵי הַבַּעַל הַקּוֹרְאִים לֵאמֹר: הַבַּעַל עֲנֵנוּ בָאֵשׁ! וְשַׂמְתִּי אֶת הַגֶּחָלִים הַבֹּעֲרוֹת תַּחַת הָעֵצִים וְהִצַּתִּים. וַיַּעַן אַחְאָב: טוֹבָה עֲצָתְךָ מְאֹד! עֲשֵׂה כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתָּ, אַל תַּפֵּל דָּבָר! וַיִּשְׁלַח אַחְאָב בְּכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבֹּץ אֶת הַנְּבִיאִים אֶל הַר הַכַּרְמֶל

שמט. הַשּׁוֹר הַמְדַבֵּר.

וַיְבַקְשׁוּ שְׁנֵי פָרִים תְּאֹמִים וַיִּמְצְאוּ וַיּוּבְאוּ אֶל הַר הַכַּרְמֶל וַיַּעֲמִידוּם לִפְנֵי אֵלִיָּהוּ. וַיִּתֵּן אֵלִיָּהוּ עֲלֵיהֶם שְׁנֵי גוֹרָלוֹת: גּוֹרָל אֶחָד לַייָ וְגוֹרָל אֶחָד לַבָּעַל. וַיִּגְּשׁוּ נְבִיאֵי הַבַּעַל לָקַחַת אֶת הַשּׁוֹר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לְבַעַל וְהִנֵּה דָּבְקוּ רַגְלָיו בָּאֲדָמָה. וַיִּמְשְׁכֻהוּ בְּכֹחַ וְלֹא נָע וְלֹא זָע מִמְּקוֹמוֹ. וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ: לֵךְ עִמָּהֶם! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַשּׁוֹר אֶת דִּבְרֵי אֵלִיָּהוּ וַיִּפְתַּח פִּתְאוֹם פִּיו וַיֹּאמַר: אֲנִי וְאָחִי יָצָאנוּ מִבֶּטֶן אַחַת וַנִּרְעֶה שְׁנֵינוּ בְּשָׂדֶה אֶחָד וַנַּעֲמֹד עַל אֵבוּס אֶחָד וַיִּגָּרַע חֶלְקִי מֵחֵלֶק אָחִי וַיַּעַל הוּא לַייָ וְאָנֹכִי עָלִיתִי לַבָּעַל; וְעַתָּה יִתְקַדֵּשׁ שֵׁם יְיָ עַל־יְדֵי אָחִי, וְעָלַי יָצָא הַגּוֹרָל לְהַכְעִיס אֶת אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר בְּרָאָנִי! וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ: לֵךְ עִמָּהֶם וְלֹא יִתְאַנּוּ לִי כֹּהֲנֵי הַבַּעַל לֵאמֹר: לוּלֵא חָשַׂכְתָּ ג) אֶת הַשּׁוֹר הַזֶּה בִּכְשָׁפֶיךָ הָרַבִּים, כִּי עַתָּה עָנָנוּ הַבַּעַל בָּאֵשׁ. וַיּוֹסֶף הַשּׁוֹר לְדַבֵּר אֶל אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמַר: נִשְׁבַּעְתִּי בַייָ כִּי לֹא אָסוּר מִמְּקוֹמִי וְלֹא אֵלֵךְ עִם כֹּהֲנֵי הַבַּעַל לְהַכְעִיס אֶת יְיָ! וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ: יָדֹעַ תֵּדַע כִּי גַּם עַל יָדְךָ יִקָּדֵשׁ יְיָ וִיהֻלָּל! וַיְהִי כִּקְרֹאות אֵלִיָּהוּ

א) וַאֲפַרְנְסֵם. ב) לָעַגְתָּ. ג) מָנַעְתָּ.

נָטָל. עַל כֵּן לֹא אֶתֶּן־לְךָ גַּם אֶת הַמַּפְתְּחוֹת הָאֵלֶּה. אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָמַר יְיָ אֶל אֵלִיָּהוּ: לֵךְ מִזֶּה וּפָנִיתָ לְּךָ קֵדְמָה וְנִסְתַּרְתָּ בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן וְשָׁתִיתָ מִמֵּימָיו, וְאֶת הָעֹרְבִים צִוִּיתִי לְהָבִיא לְךָ לֶחֶם וּבָשָׂר מִבֵּית אַחְאָב. וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּהוּ כִּדְבַר יְיָ, וַיֵּשֶׁב בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן.

שמז. מַפְתֵּחַ שֶׁל תְּחִיַּת הַמֵּתִים.

וַיֵּעָצְרוּ הַשָּׁמַיִם וְהַגְּשָׁמִים לֹא יָרְדוּ. וַיּוֹבֶשׁ יְיָ אֶת הַנַּחַל אֲשֶׁר יָשַׁב בּוֹ אֵלִיָּהוּ. וַיַּרְא אֵלִיָּהוּ כִּי מַיִם אֵין־לוֹ לִשְׁתּוֹת וַיֵּצֶר א) לוֹ מְאֹד. וַיֹּאמֶר יְיָ: וְאִם צַר לְךָ כִּי מַיִם אֵין לְךָ לִשְׁתּוֹת, מַדּוּעַ לֹא שַׂמְתָּ לֵב עַל אַלְפֵי הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף הַמְיַחֲלִים לְמָטָר וְאֵינֶנּוּ? קוּם לֵךְ צָרְפַתָה אֲשֶׁר לְצִידוֹן וְיָשַׁבְתָּ שָׁם. הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה לְכַלְכְּלֶךָ. וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּהוּ וַיָּבֹא אֶל פֶּתַח הָעִיר, וַיַּעֲמֹד וַיֹּאמַר: הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּתֶּן־לִי מַיִם לִשְׁתּוֹת, הִיא הָאַלְמָנָה אֲשֶׁר אָמַר לִי יְיָ. עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר אֶל לִבּוֹ וְהִנֵּה אִשָּׁה יָצְאָה לִקְרָאתוֹ לְקוֹשֵׁשׁ ב) עֵצִים. וַיֹּאמֶר לָהּ אֵלִיָּהוּ: קְחִי־נָא לִי מְעַט מַיִם בַּכְּלִי וְאֶשְׁתֶּה. וַתֵּלֶךְ לָקַחַת וַיִּקְרָא לָהּ וַיֹּאמַר: לִקְחִי־נָא לִי פַּת־לֶחֶם בְּיָדֵךְ. וַתֹּאמֶר חַי יְיָ אִם יֶשׁ־לִי מָעוֹג ג), כִּי אִם מְלֹא כַף־קֶמַח וּמְעַט שֶׁמֶן בַּצַּפָּחַת. וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ: עֲשִׂי לִי מִשָּׁם עֻגָה קְטַנָּה בָּרִאשֹׁנָה וְהוֹצֵאת לִי, וְלָךְ וְלִבְנֵךְ תַּעֲשִׂי בָּאַחֲרוֹנָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָשְׂתָה הָאִשָּׁה אֶת בַּקָּשַׁת אֵלִיָּהוּ וְלֹא שָׂמָה לֵב לָהּ וְלִבְנָהּ אֲשֶׁר תַּמּוּ לִגְוֹעַ בָּרָעָב, וַיֹּאמֶר יְיָ: כַּד הַקֶּמַח לֹא תִכְלָה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תֶחְסָר עַד רֶדֶת גֶּשֶׁם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָלָה בֶּן־הָאִשָּׁה בַּעֲלַת הַבָּיִת, וַיְהִי חָלְיוֹ חָזָק מְאֹד עַד אֲשֶׁר לֹא נוֹתְרָה בּוֹ נְשָׁמָה. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאַלְמָנָה אֶל אֵלִיָּהוּ הַמִּתְגּוֹרֵר עִמָּהּ: אֲהָהּ, אֲדוֹנִי, מַדּוּעַ הֲרֵעוֹתָ לִי? וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ: הַגִּידִי נָא לִי מֶה עָשִׂיתִי לָךְ כִּי דִבַּרְתְּ אֵלַי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: לִפְנֵי בוֹאֲךָ הִנֵּה נֶחְשַׁבְתִּי בְּעֵינֵי יְיָ כְּצַדִּיקָה, כִּי לֹא נִמְצְאָה בְּכָל הָעִיר אִשָּׁה טוֹבָה מִמֶּנִּי, וְעַתָּה לֹא נֶחְשְׁבוּ עוֹד צִדְקוֹתַי לִמְאוּם, וַיְיָ פּוֹקֵד עֲוֹנוֹתַי עַל בְּנִי וַיַּחֲלִיאֵהוּ וַיְמִיתֵהוּ. וַיַּכְאִיבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת־אֵלִיָּהוּ עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: תְּנִי לִי אֶת בְּנֵךְ! וַיִּקָּחֵהוּ וַיַּעֲלֵהוּ אֶל הָעֲלִיָּה אֲשֶׁר הוּא יוֹשֵׁב שָׁם וַיַּשְׁכִּבֵהוּ עַל מִטָּתוֹ וַיִּקְרָא אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אָנָּא, יְיָ אֱלֹהַי, תְּנָה לִי אֶת־מַפְתֵּחַ תְּחִיַּת הַמֵּתִים וְהֶחֱיֵיתִי אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה! וַיַּעַן יְיָ אֶת־אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמַר: הֵן לֹא נִשְׁאֲרוּ לִי בִּלְתִּי אִם שְׁנֵי מַפְתְּחוֹת לְבַדָּם: מַפְתֵּחַ הָעֲקָרוֹת וּמַפְתֵּחַ תְּחִיַּת הַמֵּתִים, וְעַתָּה כִּי אֶתֵּן לְךָ אֶת הַשְּׁאֵלָה הַזֹּאת וְאָמְרוּ בְּנֵי הָאָדָם: רַבִּים הַמַּפְתְּחוֹת אֲשֶׁר בְּיַד אֵלִיָּהוּ מֵאֲשֶׁר בִּידֵי יְיָ, כִּי גַם מַפְתֵּחַ הַגֶּשֶׁם גַּם מַפְתֵּחַ תְּחִיַּת הַמֵּתִים נִתַּן לוֹ יְיָ; וְעַל כֵּן אִם תַּחְפֹּץ בִּתְחִיַּת יֶלֶד הָאַלְמָנָה הַמֵּת הָשִׁיבָה לִי אֶת מַפְתֵּחַ הַגֶּשֶׁם וְנָתַתִּי לְךָ תַּחְתָּיו מַפְתֵּחַ תְּחִיַּת הַמֵּתִים! וַיַּעַשׂ אֵלִיָּהוּ כִּדְבַר יְיָ, וַתָּשָׁב נֶפֶשׁ הַיֶּלֶד עַל קִרְבּוֹ וַיֶּחִי, וַיּוֹרִדֵהוּ מִן הָעֲלִיָּה הַבַּיְתָה וַיִּתְּנֵהוּ לְאִמּוֹ. וַתִּשְׂמַח הָאִשָּׁה שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַתֹּאמַר: עַתָּה זֶה יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים אַתָּה וּדְבַר יְיָ בְּפִיךָ אֱמֶת!

שמח. הַמִּזְבֵּחַ הַנָּבוּב ד).

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵשִׁיב אֵלִיָּהוּ אֶת מַפְתֵּחַ הַגֶּשֶׁם אֶל יְיָ אֲשֶׁר נְתָנוֹ לוֹ, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל

א) וַיֵּרַע. ב) לְלַקֵּט. ג) עֻגָה. ד) הָרֵיק.

וְנָתַתָּ לָהֶם לֵב מֵבִין וְעֵינַיִם פְּקוּחוֹת לְעָבְדְךָ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים, — וַתַּרְשִׁיעֵם וַתַּחְפֹּץ בְּרָעָתָם, עַל כֵּן לֹא תִהְיֶה עוֹד נָבִיא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל — וּמָשַׁחְתָּ אֶת אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט לְנָבִיא תַּחְתֶּיךָ! וַיִּשְׁמַע אֵלִיָּהוּ אֶת דְּבַר יְיָ וַיֹּאמַר: אֲהָהּ יְיָ אֱלֹהִים! אֵיכָכָה אוּכַל וְדִבַּרְתִּי טוֹבוֹת עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם הֵרֵעוּ מְאֹד לַעֲשׂוֹת... וַיֹּאמֶר יְיָ: אַל תְּדַבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה! לֵךְ לְדַרְכְּךָ דַּמֶּשְׂקָה וְרָאִיתָ שָׁם אֶת יוֹשְׁבֶיהָ עוֹבְדִים לִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה אֱלִילִים וְעוֹשִׂים נְאָצוֹת וְתוֹעֲבוֹת, אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ כָהֵן בְּכָל הָאָרֶץ, וּבְכָל אֵלֶּה לֹא חָדְלָה שִׁמְשִׁי לִזְרֹחַ לָהֶם וְכֹכָבַי לֹא אָסְפוּ מֵהֶם נָגְהָם; כִּי לֹא אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וְחָיָה!

שנב. הַנֶּחְמָד מִזָּהָב וּמִפָּז רָב.

וּבֶן הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם קָבַץ אֶת כָּל חֵילוֹ וַיַּעַל וַיָּצַר עַל שֹׁמְרוֹן וַיִּלָּחֶם בָּהּ. וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל אַחְאָב לֵאמֹר: כֹּה אָמַר בֶּן־הֲדַד: כַּסְפְּךָ וּזְהָבְךָ לִי הוּא וְנָשֶׁיךָ וּבָנֶיךָ הַטּוֹבִים לִי הֵם. וַיַּעַן אַחְאָב וַיֹּאמַר: כִּדְבָרְךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ: לְךָ אֲנִי וְכָל־אֲשֶׁר־לִי. וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ: כֹּה אָמַר בֶּן־הֲדַד: כַּסְפְּךָ וּזְהָבְךָ וְנָשֶׁיךָ וּבָנֶיךָ לִי תִתֵּן, וּמָחָר יָבֹאוּ עֲבָדַי אֵלֶיךָ וְלָקְחוּ גַם אֶת־סֵפֶר תּוֹרָתְךָ אֲשֶׁר עָלָיו יֹאמְרוּ עֲבָדֶיךָ: נֶחְמָד הוּא מִזָּהָב וּמִפָּז רָב! וַיִּשְׁמַע אַחְאָב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמַר: הֵן אָמַרְתִּי לְבֶן־הֲדַד: כָּל־אֲשֶׁר לִי הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ; אוּלָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר קִנְיַן(א) כָּל הָעָם כֻּלּוֹ הוּא לֹא אוּכַל תֵּת. וַיִּקְרָא אַחְאָב לְזִקְנֵי הָאָרֶץ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל הַזְּקֵנִים וְכָל הָעָם: אָמְנָם עוֹבְדִים אֲנַחְנוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אוּלָם בְּכָל אֵלֶּה יְקָרוּ לָנוּ דִּבְרֵי הַתּוֹרָה וּבִיקָרָהּ אֲנַחְנוּ חֲפֵצִים. אַל תִּשְׁמַע לְדִבְרֵי בֶן־הֲדַד וְלֹא תֹאבֶה לוֹ. וַיֹּאמֶר אַחְאָב לְמַלְאֲכֵי בֶן־הֲדַד: אִמְרוּ לַאדוֹנִי הַמֶּלֶךְ: כֹּל אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ אֶל אַחְאָב עַבְדְּךָ בָּרִאשׁוֹנָה אֶעֱשֶׂה וְהַדָּבָר הַזֶּה לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת. וַיֵּלְכוּ הַמַּלְאָכִים וַיְשִׁבֻהוּ דָּבָר. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָצָא בֶן־הֲדַד לִלְכֹּד אֶת שֹׁמְרוֹן, וַיָּבֹא מִיכָיְהוּ בֶן־יִמְלָה הַנָּבִיא אֶל אַחְאָב וַיֹּאמַר: כֹּה אָמַר יְיָ: הֲרָאִיתָ אֶת־כָּל הֶהָמוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה, — הִנְנִי נוֹתְנוֹ בְיָדְךָ הַיּוֹם וְיָדַעְתָּ כִּי אֲנִי יְיָ. וַיֹּאמֶר אַחְאָב: מִי יֶאְסֹר הַמִּלְחָמָה? וַיַּעַן מִיכָיְהוּ הַנָּבִיא וַיֹּאמַר: אִם בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם אַתָּה חָפֵץ בִּכְבוֹד יְיָ וּבְתוֹרָתוֹ וְאָסַרְתָּ אַתָּה אֶת מֶרְכַּבְתְּךָ וְיָצָאתָ עַל־בֶּן־הֲדַד לַמִּלְחָמָה. וַיֹּאמֶר אַחְאָב: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: לֹא אֶתֵּן הַפַּעַם אֶת עֲבָדַי לֶאְסֹר מֶרְכַּבְתִּי, וְעָשִׂיתִי אָנֹכִי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לְמַעַן יְיָ וּלְמַעַן כְּבוֹדוֹ הַגָּדוֹל בְּעֵינַי מְאֹד. וַיֹּאמֶר הַנָּבִיא: אִם כָּכָה תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, — וַאֲהֵבְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמָלַכְתָּ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה כְּמִסְפַּר אוֹתִיּוֹת הָ„אָלֶף־בֵּית", אֲשֶׁר כְּתוּבִים בָּהֶן דִּבְרֵי הַתּוֹרָה.

שנג. חַטַּאת נָבוֹת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֶל נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי: תְּנָה לִי אֶת כַּרְמְךָ כִּי הוּא קָרוֹב אֵצֶל בֵּיתִי וְאֶתְּנָה לְךָ כֶּרֶם טוֹב מִמֶּנּוּ, וְאִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ אֶתְּנָה לְךָ כֶּסֶף מְחִיר זֶה. וַיֹּאמֶר נָבוֹת אֶל אַחְאָב: חָלִילָה לִי מֵיְיָ מִתִּתִּי אֶת נַחֲלַת אֲבוֹתַי לָךְ. וַיָּבֹא אַחְאָב אֶל בֵּיתוֹ סַר וְזָעֵף, וַתִּשְׁאָלֵהוּ אִיזֶבֶל

(א) מוֹרָשָׁה, ערווערב, Пріобрѣтеніе.

כִּי לֹא הִנִּיחוּ א) עוֹד דְּבָרָיו לַשּׁוֹר וַיִּקָּחֻהוּ וַיִּתְּנֻהוּ לָהֶם

שנ. אַחֲרִית חִיאֵל.

וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לִנְבִיאֵי הַבַּעַל: הִנֵּה הַשּׁוֹר אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם בְּיֶדְכֶם, — עֲשׂוּהוּ רִאשֹׁנָה, כִּי אַתֶּם הָרַבִּים. וַיִּקְחוּ אֶת הַפָּר, אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם אֵלִיָּהוּ, וַיַּעֲשׂוּ וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁם הַבַּעַל מֵהַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב לֵאמֹר: הַבַּעַל עֲנֵנוּ! וַיִּשְׁמַע חִיאֵל הַמִּסְתַּתֵּר בְּמִזְבַּח הַבַּעַל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּשְׁלַח יָדוֹ לָקַחַת אֵשׁ לְהַצִּית בַּעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. וַיַּגִּיעַ נָחָשׁ מִמְּאוּרָתוֹ ב) וַיִּשָּׁכֵהוּ וַיְמִיתֵהוּ. וַיְהִי כִּרְאוֹת נְבִיאֵי הַבַּעַל כִּי לֹא עָלָה עוֹד עָשָׁן עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה וַיֵּצֶר לָהֶם מְאֹד. וַיְיָ צִוָּה וַיֶּחֱרַשׁ כָּל הַיְקוּם וַתְּהִי דְמָמָה בְּכָל הָעוֹלָם. וַיִּרְאוּ נְבִיאֵי הַבַּעַל וְהִנֵּה אֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה וַיִּקְרְאוּ לַבַּעַל בְּקוֹל גָּדוֹל, וַיִּתְגֹּדְדוּ ג) בַּחֲרָבוֹת וּבָרְמָחִים עַד שְׁפָךְ־דָּם עֲלֵיהֶם. אָז יִקְרָא אֵלִיָּהוּ לְכָל הָעָם לֵאמֹר: גְּשׁוּ אֵלַי! וַיִּגְּשׁוּ כָל הָעָם אֵלָיו. וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לְכָל הַקָּהָל: אֲנִי נוֹתַרְתִּי נָבִיא לַיְיָ לְבַדִּי; הִנְנִי אֶקְחָה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים, כְּמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְנֵי יַעֲקֹב, וּבָנִיתִי אוֹתָן מִזְבֵּחַ בְּשֵׁם יְיָ! וְלֹא נִמְצָא בְּכָל הָעָם הָרָב הַזֶּה אִישׁ אֲשֶׁר יֹאמַר בְּלִבּוֹ: אֵלְכָה לִי אֶל אַחְאָב וְאֶל אִיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ וְגָלִיתִי אֶת אָזְנָם לֵאמֹר: נִמְצָא נָבִיא אֶחָד לַיְיָ, לְכוּ תִּפְשֻׂהוּ וַהֲרָגֻהוּ! וַיִּיטַב הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יַעַן לֹא נִמְצָא בְעַמִּי מַלְשִׁינִים הַמַּכִּים אֶת רֵעָם בַּסָּתֶר, עַל כֵּן אֵצֵא לִפְנֵיהֶם בְּמִלְחֲמוֹתֵיהֶם וְנָתַתִּי אֶת אוֹיְבֵיהֶם בִּידֵיהֶם.

וַיִּבֶן אֵלִיָּהוּ מִזְבֵּחַ וַיַּעַשׂ תְּעָלָה ד), כְּבֵית סָאתַיִם זֶרַע, סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ. וַיִּגַּשׁ אֱלִישָׁע וַיִּצֹק מַיִם עַל יְדֵי אֵלִיָּהוּ וַיֵּצְאוּ מַעְיְנוֹת מַיִם מִתּוֹךְ אֶצְבְּעוֹתָיו וַיֵּלְכוּ הַמַּיִם סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ וַיְמַלְאוּ גַם אֶת־הַתְּעָלָה. וַיָּשֶׂם אֵלִיָּהוּ אֶת הַשּׁוֹר עַל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל, עֲנֵנִי עֲנֵנִי! וְלֹא יֹאמְרוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שָׁוְא עֲבֹד אֱלֹהִים! וַתִּפֹּל אֵשׁ יְיָ וַתֹּאכַל אֶת הָעוֹלָה, וְאֶת הָעֵצִים וְאֶת־הָאֲבָנִים וְאֶת הֶעָפָר וְאֶת הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּתְּעָלָה לִחֵכָה. וַיַּרְא כָּל הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ: יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים, יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים! וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לָהֶם: תִּפְשׂוּ אֶת־נְבִיאֵי הַבַּעַל, אִישׁ אַל יִמָּלֵט מֵהֶם! וַיִּתְפְּשׂוּם וַיּוֹרִידֵם אֵלִיָּהוּ אֶל נַחַל קִישׁוֹן וַיִּשְׁחָטֵם שָׁם. וַיֵּרַע הַדָּבָר אֲשֶׁר עָשָׂה אֵלִיָּהוּ בְּעֵינֵי יְיָ עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: עוֹד מְעַט וְרָאִיתָ כִּי לֹא בָרוּחַ גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה הַמְפָרֶקֶת ה) הָרִים וּמְשַׁבֶּרֶת סְלָעִים—יְיָ, לֹא בָרַעַשׁ גַּם לֹא בָאֵשׁ אֲשֶׁר יַשְׁחִיתוּ וְיָרֵעוּ—יְיָ, כִּי אִם בְּקוֹל דְּמָמָה דַקָּה אֲשֶׁר לֹא יַהֲרֹס וְלֹא יְשַׁבֵּר וְלֹא יָרֵעַ וְלֹא יַשְׁחִית...

שנא. טוֹב יְיָ לַכֹּל.

וַיָּבֹא אֵלִיָּהוּ אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה, וַיָּבֹא שָׁם אֶל הַמְּעָרָה וַיָּלֶן שָׁם. וְהִנֵּה דְבַר יְיָ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ: מַה־לְּךָ פֹה אֵלִיָּהוּ? וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ: קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיְיָ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בֶחָרֶב וָאִוָּתֵר ו) אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ. וַיֵּרְעוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלִיָּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְיָ, וַיֹּאמַר: יַעַן אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא הִתְחַנַּנְתָּ אֵלַי לֵאמֹר: רַחֶם־נָא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ

א) הִרְגִּיעוּ. ב) לְאַךְ, Нора. ג) וַיִּשָּׂרְטוּ, קראַטצען, Царапать. ד) קַאנַאל, Каналъ.
ה) הַמְנַתֶּשֶׁת. ו) וָאֶשָּׁאֵר.

אֶת נֹגַהּ הָרֶכֶב וְזָהֳרוֹ הֵאִיר כָּל הַמָּקוֹם פִּתְאוֹם, וַיַּבִּיטוּ אֶל הַמַּרְאֶה הַנִּפְלָא אֲשֶׁר לִפְנֵיהֶם וַיֶּחְדְּלוּ לְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, — וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בִּסְעָרָה הַשָּׁמָיִם. וֶאֱלִישָׁע רֹאֶה וְהוּא מְצַעֵק: אָבִי אָבִי! לָמָּה עָזַבְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אֲשֶׁר טוֹבָה הָיְתָה לָהֶם תְּפִלָּתְךָ מֵרֶכֶב וּפָרָשִׁים? וְלֹא רָאָהוּ עוֹד וַיַּחֲזֵק בִּבְגָדָיו וַיִּקְרָעֵם לִשְׁנַיִם קְרָעִים וְלֹא אִחָה א) אוֹתָם עַד יוֹם מוֹתוֹ. וַיָּרֶם אֱלִישָׁע אֶת אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר נָפְלָה מֵעָלָיו, וַיָּשָׁב וַיַּעֲמֹד עַל שְׂפַת הַיַּרְדֵּן וַיַּךְ אֶת הַמַּיִם וַיֵּחָצוּ הֵנָּה וָהֵנָּה וַיַּעֲבֹר אֱלִישָׁע. וַיִּרְאוּ בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ: הִגְדִּיל אֱלִישָׁע הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת מֵאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא, כִּי בַּחֲצוֹת אֵלִיָּהוּ אֶת הַיַּרְדֵּן הֵנָּה וָהֵנָּה הָיָה גַּם אֱלִישָׁע עַל יָדוֹ, וַיַּעַשׂ יְיָ אֶת הַדָּבָר הַהוּא לְמַעַן שְׁנֵי נְבִיאָיו, אוּלָם עַתָּה עָשָׂה אֱלִישָׁע לְבַדּוֹ אֶת הַנִּפְלָאוֹת הָאֵלֶּה וְאִישׁ אַחֵר אֵין אִתּוֹ.

שנה. בְּנֵי הַנְּבִיאִים וֶאֱלִישָׁע.

וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֶל אֱלִישָׁע: הִנֵּה נָא יֵשׁ אֶת עֲבָדֶיךָ חֲמִשִּׁים אֲנָשִׁים בְּנֵי חַיִל, יֵלְכוּ־נָא וִיבַקְשׁוּ אֶת אֵלִיָּהוּ פֶּן נְשָׂאוֹ רוּחַ יְיָ וַיַּשְׁלִיכֵהוּ בְּאַחַד הֶהָרִים אוֹ בְּאַחַת הַגֵּאָיוֹת? וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע: לֹא תִשְׁלָחוּ!... וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵחֵלּוּ לִפְצַר בֶּאֱלִישָׁע עַד מְאֹד, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אִם לֹא אֶעֱשֶׂה אֶת בַּקָּשַׁת בְּנֵי הַנְּבִיאִים וְאָמְרוּ: נִמְשַׁח אֱלִישָׁע לְנָבִיא תַּחַת אֵלִיָּהוּ וַיָּרָם לְבָבוֹ וַיֵּקַל אֵלִיָּהוּ מוֹרוֹ בְּעֵינָיו; הָבָה אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלָי. וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע: שְׁלָחוּ. וַיִּשְׁלְחוּ חֲמִשִּׁים אִישׁ וַיְבַקְשׁוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים וְלֹא מְצָאוּהוּ. וְאַנְשֵׁי יְרִיחוֹ בָּאוּ אֶל אֱלִישָׁע וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה־נָא מוֹשַׁב ב) הָעִיר טוֹב כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי רֹאֶה וְהַמַּיִם רָעִים! וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע: קְחוּ לִי צְלֹחִית חֲדָשָׁה וְשִׂימוּ שָׁם מֶלַח. וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָמַר, וַיַּשְׁלֵךְ אֶל מוֹצָא הַמַּיִם מֶלַח וַיֵּרָפְאוּ הַמַּיִם וַיִּמְתָּקוּ. וְכָל הָאֲנָשִׁים הָרֹאִים אֶת אֱלִישָׁע מַשְׁלִיךְ מֶלַח אֶל תּוֹךְ הַמַּיִם הָרָעִים אָמְרוּ זֶה אֶל זֶה: אֱוִיל הַנָּבִיא מְשֻׁגָּע אִישׁ הָרוּחַ! הַבְּמֶלַח יְרַפֵּא לַמַּיִם הַמָּרִים? וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁתוּ אֶת הַמַּיִם וַיִּרְאוּ כִּי טוֹבִים הֵם וַיֹּאמְרוּ: עַתָּה יָדַעְנוּ כִּי לֹא יִפָּלֵא ג) מֵיְיָ וּמִנְּבִיאֵי קָדְשׁוֹ כָּל דָּבָר!

שנו. חַסְרֵי פַּרְנָסָה.

וַיִּהְיוּ בִירִיחוֹ נְעָרִים אֲשֶׁר קָצְפוּ עַל אֱלִישָׁע, בְּאָמְרָם: עַתָּה לֹא יִמְצְאוּ עוֹד יוֹשְׁבֵי יְרִיחוֹ חֵפֶץ בַּמַּיִם הַמְּתוּקִים אֲשֶׁר הֵבֵאנוּ לָהֶם מֵעָרִים אֲחֵרוֹת וְנִכְרַת אֹכֶל מִפִּינוּ! וַיְהִי בַּעֲלוֹת אֱלִישָׁע בֵּית־אֵל וַיֵּצְאוּ הַנְּעָרִים הָהֵם וַיִּתְקַלְּסוּ בֶּאֱלִישָׁע לֵאמֹר: עֲלֵה קֵרֵחַ ד), עֲלֵה קֵרֵחַ, מַכְרִית אֹכֶל מִפִּינוּ! וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלִישָׁע: מֶה עָשִׂיתִי לָכֶם רָעָה, כִּי תְשִׂימוּנִי לַעַג וָקֶלֶס? וַיֹּאמְרוּ לוֹ עַל דְּבַר הַמַּיִם הָרָעִים אֲשֶׁר רִפָּא! וַיַּעַן אֱלִישָׁע וַיֹּאמַר: הֲלֹא אַתֶּם הַמְעַטִּים וְאַנְשֵׁי יְרִיחוֹ הָרַבִּים וְאֵפֶן אֶל תְּחִנַּתְכֶם! וַיּוֹסִיפוּ הַנְּעָרִים לְהִתְקַלֵּס בֶּאֱלִישָׁע וַיְבַזֻּהוּ. וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן אֲשֶׁר לֹא הִתְחַנְּנוּ אֶל נְבִיאִי לֵאמֹר: בָּרְכֵנוּ גַּם אָנוּ וְהֶעֱמִיד לָנוּ יְיָ רֶוַח מִמָּקוֹם אַחֵר. עַל־כֵּן תֵּצֶאנָה שְׁתַּיִם דֻּבִּים מִן הַיַּעַר וּטְרָפוּם! וַיְהִי כֵן כַּאֲשֶׁר אָמַר יְיָ. וַיֵּלֶךְ אֱלִישָׁע מִשָּׁם אֶל הַר הַכַּרְמֶל וּמִשָּׁם שָׁב שֹׁמְרוֹן.

שנז. עַנְוְתָנוּתוֹ ה) שֶׁל יְהוֹשָׁפָט.

וַיֵּלֶךְ יְהוֹרָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט

א) תָּפַר. ב) ווֹינאָרט, Посадъ. ג) יִמָּנַע. ד) קאהלקאָפּף, Плѣшивецъ. ה) שִׁפְלַת־רוּחוֹ.

אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר: מַה־זֶּה רוּחֲךָ סָרָה? וַיַּגֶּד לָהּ אַחְאָב אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו נָבוֹת. וַתִּשְׁמַע אִיזֶבֶל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתִּכְתֹּב סְפָרִים בְּשֵׁם אַחְאָב וַתַּחְתֹּם בְּחוֹתָמוֹ, וַתִּשְׁלַח הַסְּפָרִים אֶל הַזְּקֵנִים לֵאמֹר: קִרְאוּ צוֹם, וְהוֹשִׁיבוּ אֶת נָבוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם וְהוֹשִׁיבוּ שְׁנַיִם אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל נֶגְדּוֹ וִיעִדֻהוּ לֵאמֹר: בֵּרַכְתָּ א) אֱלֹהִים וָמֶלֶךְ! וְהוֹצִיאֻהוּ וְסִקְלֻהוּ וְיָמֹת. וַיַּעֲשׂוּ הַזְּקֵנִים כַּאֲשֶׁר שָׁלְחָה אֲלֵיהֶם אִיזֶבֶל, וַיּוֹצִיאוּ אֶת נָבוֹת מִחוּץ לָעִיר וַיִּסְקְלֻהוּ בָאֲבָנִים וַיָּמֹת. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַחְאָב כִּי מֵת נָבוֹת וַיָּקָם לָרֶדֶת אֶל כֶּרֶם נָבוֹת לְרִשְׁתּוֹ. וַיָּבֹא אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אֶל אַחְאָב וַיֹּאמֶר לוֹ בִּדְבַר יְיָ: הֲרָצַחְתָּ וְגַם יָרָשְׁתָּ? כֹּה אָמַר יְיָ: בִּמְקוֹם אֲשֶׁר לָקְקוּ ב) הַכְּלָבִים אֶת דַּם נָבוֹת יָלֹקּוּ הַכְּלָבִים אֶת דָּמְךָ גַּם אָתָּה, וְאָכְלוּ אֶת־אִיזֶבֶל אִשְׁתְּךָ אֲשֶׁר הֱסִיתָה אוֹתְךָ לַעֲשׂוֹת אֶת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ!

וַיִּשְׁמַע אַחְאָב אֶת דִּבְרֵי אֵלִיָּהוּ וַיִּתְאַבֵּל מְאֹד, וַיַּשֵּׁל ג) נְעָלָיו וַיֵּלֶךְ יָחֵף וַיִּקְרַע בְּגָדָיו. וַיִּקְרָא לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לוֹ: בֶּן־הַכּוֹת אָנֹכִי! הַכֵּנִי נָא, אָחִי, שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וְהַקְלֵנִי לְעֵינֵי כָל עַמִּי! וַיָּצָם אַחְאָב וַיֶּרֶב לְהִתְחַנֵּן אֶל יְיָ וַיָּשֶׂם שַׂק עַל בְּשָׂרוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּשָּׂק. וַיְהִי דְבַר יְיָ אֶל אֵלִיָּהוּ לֵאמֹר: יַעַן כִּי נִכְנַע אַחְאָב מִפָּנַי לֹא אָבִיא הָרָעָה בְּיָמָיו, — בִּימֵי בְנוֹ אָבִיא הָרָעָה עַל בֵּיתוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִקְדַּשׁ יְיָ בֶּחָג וַיְסַפְּרוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ מֶרֶצַח אַחְאָב אֲשֶׁר עָשָׂה בְּנָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי וַיָּקָם אֶחָד מֵהַזְּקֵנִים וַיֹּאמֶר לְכָל הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה לֵאמֹר: זֶה שָׁנִים רַבּוֹת עָלָה נָבוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה לְהֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְיָ וַיַּשְׁמִיעֵנוּ אֶת קוֹלוֹ הֶעָרֵב ד), אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ לֹא שְׁמַעְנוּ עַד הַיּוֹם הַהוּא; וַנִּשְׁמַע וַנְּבָרֵךְ אֶת יְיָ עַל הַקּוֹל הַנִּפְלָא אֲשֶׁר שָׂם בִּגְרוֹן נָבוֹת, וַנֹּאמַר לוֹ: הִנֵּה כִּי בֵן יְבָרֵךְ יְיָ אֶת הָאִישׁ הַטּוֹב לְפָנָיו! וַיִּשְׁמַע נָבוֹת אֶת הַתְּהִלּוֹת וַיַּרְא אֶת הֲמוֹן הָרָב הַנֶּאֱסָף מִדֵּי חַג בְּחַגּוֹ לִשְׁמֹעַ קוֹלוֹ, וַיָּרָם לִבּוֹ וַיֹּאמַר: לֹא אֶעֱלֶה פַּעַם אַחַת יְרוּשָׁלַיְמָה וְרָאִיתִי, הֲיִשְׁלְחוּ אַחֲרַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִם לֹא? וַיַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר וְלֹא עָלָה בְּחַג הַמַּצּוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה, וְלֹא שָׂם עַל לֵב אֶת דִּבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר אָמַר בְּיַד מֹשֶׁה נְבִיאוֹ: לֹא יַחְמֹד אִישׁ אֶת־אַרְצְךָ בַּעֲלוֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת פְּנֵי יְיָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר, — וַיַּחְמֹד אַחְאָב אֶת כַּרְמוֹ בַּיּוֹם הַהוּא וְכַאֲשֶׁר מֵאֵן נָבוֹת לְתִתּוֹ לוֹ, — וַיִּרְצָחֵהוּ!

שנד. אֵלִיָּהוּ וֶאֱלִישָׁע.

וּמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר מָשַׁח אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אֶת אֱלִישָׁע לְנָבִיא עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, עָזַב אֱלִישָׁע אֶת־שָׂדֵהוּ וְאֶת בְּקָרָיו וְאֶת בֵּיתוֹ וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי אֵלִיָּהוּ וַיִּדְבַּק בּוֹ. וּבִהְיוֹת אֵלִיָּהוּ מִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ, וַיְהִי חֲזוֹן יְיָ נִפְרָץ מְאֹד וְלֹא הָיְתָה עִיר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא הָיוּ בָהּ נְבִיאִים חוֹזֵי יָהּ. וַיְהִי הַיּוֹם וְאֵלִיָּהוּ וֶאֱלִישָׁע הוֹלְכִים הָלוֹךְ וְדַבֵּר וְהִנֵּה רֶכֶב אֵשׁ וְסוּסֵי אֵשׁ. וַיֵּדַע אֵלִיָּהוּ כִּי בָא הַיּוֹם אֲשֶׁר יַעֲלֶה בּוֹ הַשָּׁמַיְמָה, וַיֹּאמֶר אֶל אֱלִישָׁע: שְׁאַל מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ בְּטֶרֶם אֶלָּקַח מֵעִמָּךְ? וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע: וִיהִי נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי! וַיַּעַן אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמַר: אִם תִּרְאֶה אוֹתִי לֻקָּח מֵאִתָּךְ יְהִי לְךָ כֵן וְאִם אַיִן — לֹא יִהְיֶה. וַיְיָ שָׁלַח אֶת מַלְאָכוֹ לֵאמֹר: לֵךְ וְהִפְרַדְתָּ בֵּין אֵלִיָּהוּ וֶאֱלִישָׁע אֲשֶׁר דָּבְקוּ זֶה בָּזֶה! וַיֵּרֶד הַמַּלְאָךְ וַיִּשְׁמַע וְהִנֵּה הוֹגִים הֵמָּה בְּתוֹרַת יְיָ וַיֹּאמֶר לְהַפְרִידָם וְלֹא יָכֹל, וַיִּתְחַכֵּם לָהֶם וַיָּרֶב

א) גִּדַּפְתָּ. ב) לעקקען, Лизать. ג) וַיַּשְׁלֵךְ. ד) הַנָּעִים.

אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ: כֵּן אָמְרוּ לָנוּ הָאֱלֹהִים וַנַּגֵּד אֶת דִּבְרֵיהֶם לַמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מוֹאָב: וְאִם אֱמֶת דִּבְרֵיכֶם, מַדּוּעַ גָּבְרוּ עָלַי מַלְכֵי הָעִבְרִים? וַיַּעֲנוּ הַחַרְטֻמִּים וַיֹּאמְרוּ: לְאֵלֶּה לֹא יוּכַל אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ, כִּי אַבְרָהָם אֲבִיהֶם מָגֵן לָהֶם! וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הֲלֹא תַגִּידוּ לִי בַּמֶּה מָצָא הָאִישׁ הַהוּא חֵן בְּעֵינֵי אֱלֹהָיו כִּי עָשָׂה הוּא חֶסֶד לְבָנָיו אַחֲרָיו? וַיַּעֲנוּ הַחַרְטֻמִּים וַיֹּאמְרוּ: בֶּן מֵאָה שָׁנָה הָיָה אַבְרָהָם הָעִבְרִי בְּשָׁלְחוֹ אֶת־יָדוֹ לִבְנוֹ יְחִידוֹ לְשָׁחֲטוֹ לְמַעַן יְיָ, וְלוּלֵא חָשְׂכוּ מֵעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי עַתָּה שְׁחָטָהוּ וְהֶעֱלָהוּ לְעוֹלָה. וַיָּשֶׂם מֶלֶךְ מוֹאָב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לֵב וַיֹּאמַר: וְאִם כָּכָה מַגְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל חַסְדּוֹ לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר הִתְכּוֹנֵן א) לְהַעֲלוֹת אֶת־בְּנוֹ יְחִידוֹ לְעוֹלָה וְלֹא הֶעֱלָהוּ, — אַף־כִּי לִי בְּקַחְתִּי אֶת בְּנִי אֲשֶׁר יִמְלֹךְ תַּחְתַּי וְהַעֲלִיתִיהוּ עוֹלָה?! וַיַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר, וַיִּקַּח אֶת בְּנוֹ הַבְּכוֹר, אֲשֶׁר יִמְלֹךְ תַּחְתָּיו, וַיַּעֲלֵהוּ עוֹלָה עַל הַחוֹמָה. וַיִּחַר אַף־יְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: לֹא עַל עַמֵּי הָאָרֶץ הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ אֶת שִׁמְעִי וְלֹא רָאוּ נִפְלְאוֹתַי, אָנֹכִי קֹצֵף; כִּי אִם עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹדְעִים אֶת כֹּחִי הַגָּדוֹל וְאֶת כָּל הָאוֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּמִצְרָיִם. וַיְהִי קֶצֶף יְיָ גָּדוֹל עַל יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ מֵעַל מֶלֶךְ מוֹאָב וַיָּשׁוּבוּ לָאָרֶץ.

שם. רִבִּית ב).

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר יְהוֹרָם: אֵלְכָה לִי אֶל אֵשֶׁת עוֹבַדְיָהוּ הַמֵּת וְנָשִׁיתִי בָהּ אֶת רִבִּית הַכֶּסֶף אֲשֶׁר נָתַתִּי לוֹ בְּכַלְכְּלוֹ אֶת־מְאַת הַנְּבִיאִים, אֲשֶׁר הֶחְבִּיא בַּמְּעָרָה מִפְּנֵי אִיזֶבֶל אִמִּי. וַיֵּלֶךְ אֶל הָאִשָּׁה הָאַלְמָנָה וַיֹּאמֶר לָהּ: שַׁלְּמִי אֶת נִשְׁיֵךְ וְאִם אַיִן וְלָקַחְתִּי אֶת שְׁנֵי יְלָדַיִךְ לִי לַעֲבָדִים! וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: אֲבָל עֲנִיָּה אָנֹכִי וְאֵין לִי כֹל! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁלַח אֶת יָדוֹ לָקַחַת אֶת שְׁנֵי בָנֶיהָ, וַיִּחַר בּוֹ אַף יְיָ וַיֹּאמַר: יַעַן אֲשֶׁר הָיָה הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה עִם לְבָבְךָ, וַתִּשְׁלַח יָדְךָ לָקַחַת רִבִּית, עַל כֵּן יָבֹא יוֹם וְהֻכֵּיתָ בֵּין זְרֹעֶיךָ וְיָבְשׁוּ יָדֶיךָ! וּכְדַבֵּר יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתִּפֹּל עַל יְהוֹרָם אֵימָה וָפַחַד, וַיְמַהֵר וַיַּעֲזֹב אֶת־בֵּית־אֵשֶׁת עוֹבַדְיָהוּ וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ!

שמא. שְׂכַר מַעֲשֶׂה טוֹב.

וַתִּצְעַק אֵשֶׁת עוֹבַדְיָה אֶל אֱלִישָׁע לֵאמֹר: עַבְדְּךָ אִישִׁי מֵת, וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עַבְדְּךָ הָיָה יָרֵא אֶת יְיָ, וְהַנֹּשֶׁה בָּא לָקַחַת אֶת־שְׁנֵי יְלָדַי לוֹ לַעֲבָדִים! וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע: הַגִּידִי לִי מַה יֶּשׁ־לָךְ בַּבָּיִת? וַתֹּאמַר: אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹּל בַּבַּיִת, כִּי אִם אָסוּךְ ג) שָׁמֶן. וַיִּזְכֹּר אֱלִישָׁע אֶת־מַעֲשֵׂה עוֹבַדְיָה אֲשֶׁר נָתַן תָּמִיד לַנְּבִיאִים שֶׁמֶן לַמָּאוֹר, וַיֹּאמַר: לְכִי שַׁאֲלִי־לָךְ כֵּלִים מִן הַחוּץ מֵאֵת כָּל שְׁכֵנָיִךְ, וּבָאת וְסָגַרְתְּ הַדֶּלֶת בַּעֲדֵךְ וּבְעַד בָּנַיִךְ וְיָצַקְתְּ עַל כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה וְהַמָּלֵא תַּסִּיעִי! וַתַּעַשׂ הָאִשָּׁה כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר לָהּ אֱלִישָׁע. וַתִּשְׁאַל מֵאֵת שְׁכֵנֶיהָ כֵּלִים רַבִּים, וַיֵּהָפֵךְ אָסוּךְ הַשֶּׁמֶן לְמַעְיָן וַיְמַלֵּא אֶת כָּל הַכֵּלִים הָרַבִּים. וַתִּפְתַּח אֶת־הַדֶּלֶת וַתֵּצֵא הַחוּצָה וַתִּשְׁמַע אֶת־הָאֲנָשִׁים מְדַבְּרִים לֵאמֹר: עָלָה מְחִיר הַשֶּׁמֶן מְאֹד! וַתְּמַהֵר הָאִשָּׁה וַתָּבֹא אֶל אֱלִישָׁע וַתִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: הַאֶמְכֹּר אֶת הַשֶּׁמֶן — אִם אֲחַכֶּה לַיּוֹם אֲשֶׁר יוֹסִיף יַעֲלֶה בּוֹ עוֹד מְחִירוֹ? וַיֹּאמֶר לָהּ אֱלִישָׁע: לְכִי מִכְרִי אֶת הַשֶּׁמֶן וְשַׁלְּמִי אֶת נִשְׁיֵךְ וְאַתְּ וּבָנַיִךְ תִּחְיִי בַּנּוֹתָר. וַתַּעַשׂ הָאִשָּׁה כֵּן כַּאֲשֶׁר יְעָצָהּ הַנָּבִיא. וַתְּשַׁלֵּם לִיהוֹרָם אֶת

א) הִתְעַתֵּד. ב) נֶשֶׁךְ. ג) שֵׁם כְּלִי קָטֹן.

מֶלֶךְ יְהוּדָה וּמֶלֶךְ אֱדוֹם לְהִלָּחֵם בְּמוֹאָב. וַיָּסֹבּוּ דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא הָיָה מַיִם לַמַּחֲנֶה וְלַבְּהֵמָה אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר צַר לָהֶם מְאֹד וַיִּשְׂאוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ. וַיֹּאמֶר יְהוֹרָם: אֲהָהּ! כִּי קָרָא יְיָ לִשְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה לָתֵת אוֹתָם בְּיַד מוֹאָב! וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה: הַאֵין פֹּה נָבִיא לַיְיָ וְנִדְרְשָׁה אֶת יְיָ מֵאוֹתוֹ. וַיַּעַן אֶחָד מֵעַבְדֵי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: פֹּה אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט אֲשֶׁר יָצַק מַיִם עַל־יְדֵי אֵלִיָּהוּ בְּהַר הַכַּרְמֶל. וַיֹּאמֶר יְהוֹרָם: יָדַעְתִּי כִּי קָשֶׁה א) הָאִישׁ הַזֶּה וְלֹא יַשְׁמִיעַ דְּבָרָיו בְּנַחַת! וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט: נֵרְדָה נָא אֵלָיו וְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדֵנוּ אֶל יְיָ. וּכְדַבֵּר יְהוֹשָׁפָט אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּפְשֹׁט אֶת־בִּגְדֵי מַלְכוּתוֹ וְאֶת עֲטַרְתּוֹ הֵסִיר מֵעַל רֹאשׁוֹ וַיִּלְבַּשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים כְּאַחַד הָעָם וַיֹּאמַר: אִם טוֹב בְּעֵינֵי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ אֱדוֹם וִירַדְתֶּם אַחֲרַי אֶל אִישׁ הָאֱלֹהִים! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: מַדּוּעַ פָּשַׁטְתָּ אֶת בִּגְדֵי מַלְכוּתְךָ וַתָּסַר כִּתְרְךָ וַתְּהִי כְּאַחַד הָעָם? וַיַּעַן אוֹתָם יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר: הֵן לִדְרֹשׁ אֶת יְיָ מֵאֵת הַנָּבִיא אֲנַחְנוּ יוֹרְדִים, וְאַתֶּם הֲלֹא יְדַעְתֶּם כִּי לֹא יָשִׂים יְיָ לֵב לִגְדֻלַּת בְּנֵי הָאָדָם וּלְתִפְאַרְתָּם כִּי אִם לְנִגְעֵי לְבָבָם וְלֹא יַכִּיר שׁוֹעַ לִפְנֵי דָל, וְעַתָּה לָמָּה אֶתְהַדֵּר לִפְנֵי יְיָ, הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, — וְאָנֹכִי נָגוּעַ וּמְעֻנֶּה הַיּוֹם כְּאַחַד הָעָם?! וַיִּשְׁמַע מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ אֱדוֹם אֶת דִּבְרֵי יְהוֹשָׁפָט וַיִּכָּנְעוּ גַּם הֵם לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמְרוּ: נֵרְדָה־נָּא גַּם אֲנַחְנוּ אַחֲרֶיךָ אֶל הַנָּבִיא!

שנח. דְּבָרִים קָשִׁים.

וַיָּבֹאוּ שְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים אֶל אֱלִישָׁע וַיִּתְיַצְּבוּ לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע אֶל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: מַה־לִּי וָלָךְ? לֵךְ אֶל נְבִיאֵי אָבִיךָ וְאֶל נְבִיאֵי אִמֶּךָ! וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו יְהוֹרָם וַיֹּאמַר: אַל־נָא, אֲדוֹנִי, תַּזְכִּיר אֶת חֲטָאֵי הַיּוֹם, כִּי בְצָרָה גְדוֹלָה אֲנָחְנוּ! וַיִּקְצֹף אֱלִישָׁע וַיֹּאמַר: חַי יְיָ, כִּי לוּלֵי פְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲנִי נֹשֵׂא אִם אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם אֶרְאֶךָּ! וַיֵּרְעוּ בְּעֵינֵי יְיָ הַדְּבָרִים הַקָּשִׁים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלִישָׁע וַיָּסַר מֵעָלָיו רוּחַ קָדְשׁוֹ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמַר אֱלִישָׁע לְהִתְנַבֵּא, וּדְבַר יְיָ לֹא הָיָה אֵלָיו. וַתֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: אָרוּר אַפִּי כִּי עָז! וְאַחַר צִוָּה לְהָבִיא אֵלָיו מְנַגֵּן, אֲשֶׁר יְנַגֵּן לְפָנָיו וְהֵסִיר כַּעְסוֹ מִלִּבּוֹ וְשִׂמְּחָהוּ. וַיָּבֹא הַמְנַגֵּן וַיְנַגֵּן בְּיָדוֹ וַתְּהִי עַל אֱלִישָׁע יַד יְיָ. וַיֹּאמַר: כֹּה אָמַר יְיָ: לֹא תִרְאוּ רוּחַ וְלֹא תִרְאוּ גֶשֶׁם וְהַנַּחַל הַהוּא יִמָּלֵא מַיִם וּשְׁתִיתֶם אַתֶּם וּמִקְנֵיכֶם וּבְהֶמְתְּכֶם, וְנָתַן יְיָ אֶת מוֹאָב בְּיֶדְכֶם, וְהִכִּיתֶם כָּל עִיר מִבְצָר וְכָל עֵץ טוֹב תַּפִּילוּ. וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹשָׁפָט: אֵיכָה נַפִּיל אֶת הָעֵצִים הַטּוֹבִים וַיְיָ צִוָּנוּ בְּתוֹרָתוֹ לֵאמֹר: כִּי תָצוּר אֶל עִיר, — לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ...? וַיַּעַן הַנָּבִיא אֶת יְהוֹשָׁפָט לֵאמֹר: לֹא כְּכָל הָעַמִּים מוֹאָב: נִבְזֶה הוּא בְּעֵינֵי יְיָ וְנִמְאָס עַד מְאֹד עַל אֲשֶׁר לֹא קִדַּם אֶת הָרְעֵבִים וְהַצְּמֵאִים בְּלֶחֶם וָמַיִם!

שנט. מֶלֶךְ מוֹאָב וְחַרְטֻמָּיו ב).

וַיַּרְא מֶלֶךְ מוֹאָב כִּי חָזְקָה מִמֶּנּוּ הַמִּלְחָמָה, וַיִּקַּח אִתּוֹ שְׁבַע מֵאוֹת אִישׁ שֹׁלֵף חֶרֶב לְהַבְקִיעַ אֶל מֶלֶךְ אֱדוֹם וְלֹא יָכֹלוּ. וַיֵּצֵא וַיִּקְרָאוּ אֵלָיו כָּל חַרְטֻמָּיו וַיָּבֹאוּ וַיִּתְיַצְּבוּ לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר לָהֶם: אַתֶּם אֲמַרְתֶּם לִי: עֲשֵׂה מִלְחָמָה אֶת כָּל עַם וְלָשׁוֹן וְהִתְגַּבַּרְתָּ עֲלֵיהֶם, כִּי אֲהֵבוּךָ אֱלֹהֶיךָ וְכָל־אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה יַצְלִיחוּ בְּיָדֶיךָ! וַיַּעֲנוּ הַחַרְטֻמִּים

א) שטרענג, Строгій. ב) וּמְכַשְּׁפָיו.

שסד. מעשי אלישע.

ויהי כאשר נרפא נעמן מצרעתו, כי רחץ שבע פעמים בירדן כאשר אמר לו אלישע, ויפצר באלישע לקחת מנחה מידו וימאן. וישמע גחזי נער אלישע את הדבר הזה, ויאמר בלבו: אך ירחיק נעמן ללכת ורדפתי אחריו ואמרתי לו: אדוני הנביא שלחני לקחת ממך ככר כסף ושתי חליפות בגדים. ויעש גחזי כאשר אמר, וירץ וידבק את נעמן ויקח כסף ובגדים וישב ויפקידם בבית. ואחר בא ויעמד אל אדוניו הנביא. ויאמר לו אלישע: יען אשר לקחת כסף ובגדים מיד נעמן ואנכי לא שלחתיך, על־כן תדבק צרעת נעמן בך ובזרעך לעולם. ויצא גחזי מלפניו מצורע כשלג. ויבאו בני הנביאים אל אלישע ויאמרו: היטיב מאד אדוננו אשר עשה, כי הרחיק את גחזי מעל פניו, כי המר לנו מאד ולא נתננו לבא אליך! וירבו בני הנביאים לבא ויהי המקום צר מהם, וילך אלישע עמהם עד הירדן ויעשו להם שם מקום לשבת. נלחם מלך ארם בישראל ויחפר בורות רבים ויכסם בתבן, כי אמר: יבאו בני ישראל לרדף אחרי ונפלו בבורות ונלכדו. וישלח אלישע אל מלך ישראל לאמר: השמר מעבור המקום הזה כי שוחות כרה מלך ארם ללכדך. וישמר מלך ישראל ויעבר נחת ושתים ולא נלכד בפח. ויגידו עבדי מלך ארם לו לאמר: אלישע הנביא אשר בישראל מגלה סודותיך למלך ישראל. וישלח מלך ארם סוסים ורכב וחיל כבד, ויבאו לילה ויקיפו על העיר אשר הנביא יושב בה. ויהי כאשר ירדו לקחת את אלישע, ויתפלל אל יי לאמר: הך־נא את הגוי הזה בסנורים א). ויכם בסנורים כדבר אלישע. וילך אליהם אלישע ויאמר: לכו אחרי ואוליכה אתכם אל האיש אשר תבקשון וילך אותם שמרונה. ויהי כבואם שמרון, ויאמר אלישע: יי! פקח את עיני אלה ויראו כי בתוך שמרון הם. ויגש נער אלישע ויאמר: הלא תגד לי, אדני, מדוע לא נשמע שם יי על פיך בקללך את הגוי הזה להכות בסנורים, ובאמרך לפקח עיניהם אמרת: יי! פקח את־עיני אלה? ויען הנביא את נערו ויאמר: רעה מאד בעיני יי הקללה אשר יקלל איש את רעהו, על כן לא ערבתי ב) את לבי להזכיר עליה שם יי. וירא מלך ישראל את־אויביו בתוך עירו, ויאמר אל אלישע: האכה אכה אותם? ויען הנביא את־המלך ויאמר. הבזאת יתהלל מלך ישראל כי גבר על אויביו אשר הכו בסנורים ויפלו בידו? הן כזה וכזה יעשו כל הגוים אשר סביבותיך, — ועתה אם גדולות תבקש לך, האכיל את־שנאך לחם והשקיתהו מים ונתת לו צידה לדרך וישב בשלום אל ביתו! ויכרה להם כרה ג) גדולה ויאכלו וישתו וישלחם, וילכו אל אדוניהם ויגידו לו את כל המוצאות ד) אותם. וישמע מלך ארם את־הדברים האלה ויתאה אליהם ויאמר: הגדיל מלך ישראל לעשות!

שסה. חסדי איזבל.

וישלח אלישע את יונה בן־אמתי אל יהוא בן יהושפט בן נמשי למשח אותו למלך על ישראל. וילך הנער הנביא אל יהוא ויצק השמן על ראשו ויאמר לו: כה אמר יי: הכה את־בית אחאב אדוניך

א) בעורון. ב) זיך ערפרעכען, Осмѣлиться. ג) סעודה. ד) הקרות.

גְשְׁיָה וַיֶּחְדַּל לִשְׁלֹחַ אֵלֶיהָ אֶת מַלְאָכָיו הַנּוֹשִׁים, וַתֵּשֶׁב הִיא וּבָנֶיהָ בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו.

שסב. כֹּחָהּ שֶׁל צְדָקָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֱלִישָׁע אֶל שׁוּנֵם. וְשָׁם אִשָּׁה אֹהֶבֶת עֲנִיִּים לָתֵת לָהֶם לֶחֶם וְשִׂמְלָה, וַתַּחֲזֶק־בּוֹ לֶאֱכָל־לָחֶם. וַיְהִי מִדֵּי עָבְרוֹ יָסוּר שָׁמָּה לֶאֱכָל־לָחֶם. וַתִּתְבּוֹנֵן הָאִשָּׁה אֶל הַנָּבִיא בְּאָכְלוֹ וַתֵּרֶא, כִּי סָרִים הַזְּבוּבִים מֵעַל שֻׁלְחָנוֹ, וַתַּשְׁגַּח אֶל הַסָּדִין א) אֲשֶׁר שָׁכַב עָלָיו וְהִנֵּה נָקִי הוּא וְצַח מֵחָלָב. וַתִּשְׁתָּאֶה מְאֹד וַתֹּאמַר: זֶה יָמִים רַבִּים שַׂמְתִּי אֶת הַסָּדִין הַזֶּה עַל מִטָּתוֹ וְעוֹדֶנּוּ צַח יָלְבָן כְּבָרִאשׁוֹנָה! וַתֵּלֶךְ הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר אֶל אִישָׁהּ: הִנֵּה־נָא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא! נַעֲשֶׂה־נָּא לוֹ חֶדֶר לְבָד וְנָשִׂים לוֹ שָׁם מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה וְהָיָה בְּבֹאוֹ אֵלֵינוּ יָסוּר שָׁמָּה! וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי אִישָׁהּ וַיַּעַשׂ כֵּן. וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא אֱלִישָׁע שָׁמָּה וַיָּסַר אֶל חַדְרוֹ, וַיִּוָּדַע לוֹ כִּי הָאִשָּׁה הַמֵּיטִיבָה עִמּוֹ עֲקָרָה הִיא. וַיִּקְרָא לָהּ וַתַּעֲמֹד בַּפָּתַח, וַיֹּאמֶר לָהּ: לַמּוֹעֵד הַזֶּה בַּשָּׁנָה הָאַחֶרֶת אַתְּ חוֹבֶקֶת בֵּן. וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן לַמּוֹעֵד הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיהָ הַנָּבִיא. וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיָּחַל וַיָּמֹת. וַתִּסְפֹּק ב) הָאִשָּׁה כַּפֶּיהָ, וַתִּקַּח אֶת בְּנָהּ הַמֵּת וַתַּשְׁכִּיבֵהוּ עַל מִטַּת אִישׁ הָאֱלֹהִים וַתִּסְגֹּר בַּעֲדוֹ, וַתַּחֲבֹשׁ הָאָתוֹן וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא אֶל אֱלִישָׁע אֶל הַר הַכַּרְמֶל וַתַּחֲזֵק בְּרַגְלָיו וַתֹּאמַר: הַכְּלִי הָרֵיק אֲשֶׁר מִלֵּאתָהוּ נִשְׁבַּר וְנִשְׁפָּךְ! וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע לְגֵחֲזִי נַעֲרוֹ: קַח מִשְׁעַנְתִּי ג) וָלֵךְ, אַל תְּדַבֵּר דָּבָר וְלֹא תוֹצִיא הֶגֶה מִפִּיךָ עַד שׁוּמְךָ אֶת מִשְׁעַנְתִּי עַל־פְּנֵי הַיֶּלֶד. וַתֹּאמֶר אֵם הַנַּעַר: חַי־יְיָ וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם אֶעֶזְבֶךָּ. וַיָּקָם אֱלִישָׁע וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ. וְגֵחֲזִי עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּפְגֹּשׁ אֲנָשִׁים רַבִּים וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְהַלֵּל בְּאָזְנֵיהֶם לֵאמֹר: מְשָׁרֵת אֱלִישָׁע אָנֹכִי! וַיִּשְׁאָלֻהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: מַדּוּעַ עָזַבְתָּ אֶת־אֲדוֹנֶיךָ? וַיַּעַן גֵּחֲזִי וַיֹּאמַר: אֲדוֹנִי שְׁלָחַנִי לְהַחֲיוֹת מֵת בְּמִשְׁעַנְתּוֹ זֹאת. וְעַתָּה הוֹאִילוּ נָא וּרְאוּ אֶת הַמִּשְׁעֶנֶת אֲשֶׁר בְּיָדִי וַאֲמַרְתֶּם לִי: הַאֻמְנָם תְּחַיֶּה מֵתִים? וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹצִיא גֵחֲזִי כָּל רוּחוֹ, וַיָּרָץ אֶל בֵּית הָאִשָּׁה וַיָּבֹא הַחַדְרָה אֲשֶׁר הָשְׁכַּב שָׁם הַיֶּלֶד הַמֵּת וַיָּשֶׂם עָלָיו הַמִּשְׁעֶנֶת, — וְאֵין קוֹל וְאֵין קָשֶׁב. וַיָּשָׁב לִקְרַאת אֱלִישָׁע וַיַּגֶּד־לוֹ לֵאמֹר: לֹא הֵקִיץ הַנָּעַר! וַיָּבֹא אֱלִישָׁע הַבַּיְתָה וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: הַפְלִיאָה נָא יְיָ לַעֲשׂוֹת הַיּוֹם כַּאֲשֶׁר הִפְלֵאתָ בִּימֵי אֵלִיָּהוּ אֲדוֹנִי! וְלֹא שָׁמַע יְיָ בְּקוֹל תַּחֲנוּנֵי אֱלִישָׁע. וַיִּתְחַנֵּן אֱלִישָׁע אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: זָכְרָה נָא לָאִשָּׁה הַזֹּאת אֶת חֲסָדֶיהָ הָרַבִּים אֲשֶׁר הִיא עֹשָׂה לְכָל עָנִי וְחָסֵר לָחֶם! וַיְזוֹרֵר ד) הַנַּעַר וַיִּפְקַח אֶת עֵינָיו. וַיִּקְרָא לָאִשָּׁה וַתָּבֹא וַתִּפֹּל עַל רַגְלָיו וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה, וַתִּשָּׂא אֶת בְּנָהּ וַתֵּצֵא!

שסג. תַּחַת שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת ה) פְּשׁוּטָה.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם רָעָב בָּאָרֶץ. וַיַּרְא אֱלִישָׁע כִּי בֵן וַיֹּאמֶר: הִנֵּה כִלּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל יָשָׁן, וּמִן הֶחָדָשׁ לֹא יוּכְלוּ לֶאֱכֹל עַד אִם הֵבִיאוּ אֶת הָעֹמֶר בְּחַג הַפֶּסַח, עַל כֵּן לֹא אֲעַבֵּר אֶת הַשָּׁנָה וְהָיוּ בָהּ שְׁנֵים עָשָׂר יְרָחִים תַּחַת שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, וְקֹדֶם חַג הַפֶּסַח לָבֹא יוּבָא הָעֹמֶר, וְהָיָה לֶחֶם לָעֲנִיִּים וַיַּעַשׂ אֱלִישָׁע כַּאֲשֶׁר חָשַׁב. וַיְבָרְכֻהוּ הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים עַל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּהֶם וְעִם בְּנֵי בֵיתָם!

א) לַיְּלַעֶן, Простыня. ב) הִכְּתָה כַּף אֶל כָּף. ג) מַטִּי. ד) וַיְעַטֵּשׁ. ה) Високосный.

וְעַתָּה אָנֹכִי אֵלֵךְ אֶל נִינְוֵה וְאָמַרְתִּי לָהֶם בְּשֵׁם יְיָ לֵאמֹר: מָרָה תִהְיֶה לָכֶם בָּאַחֲרוֹנָה! וְשָׂמוּ עַל לֵב וְשָׁבוּ אֶל יְיָ, וְנִחַם עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם, וְאָמְרוּ עָלַי גַּם עַמֵּי הַנֵּכָר: נְבִיא שֶׁקֶר הָאִישׁ הַזֶּה! הַמְעַט לִי כִּי נִבְזֵיתִי בְּעֵינֵי עַמִּי, וְנִמְאַסְתִּי גַּם בְּעֵינֵי הָעַמִּים הָרְחוֹקִים? לֹא אֵלֵךְ אֶל נִינְוֵה וּבָרַחְתִּי מִלִּפְנֵי יְיָ, וּבָאתִי אֶל אֶרֶץ טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא יֵרָאֶה בָהּ יְיָ אֶל נְבִיאָיו! וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה וַיֵּרֶד יָפוֹ. וַיְהִי כְּבוֹאוֹ הָעִירָה וַיֵּרֶד אֶל חוֹף הַיָּם וַיִּשְׁאַל אֶת הָאֲנָשִׁים הָעֹמְדִים שָׁם לֵאמֹר: אוּלַי תֵּדְעוּ וְהִגַּדְתֶּם לִי: מָתַי תֵּהָלֵךְ אֳנִיָּה מִזֶּה לְתַרְשִׁישׁ? וַיַּעֲנוּהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: עוֹד יָמִים רַבִּים תְּחַכֶּה לָשׁוּב הָאֳנִיָּה אֲשֶׁר הָלְכָה שִׁלְשׁוֹם מִזֶּה לָבֹא תַּרְשִׁישָׁה. וַיִּשְׁמַע יוֹנָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד. וַיָּטֶל א) יְיָ רוּחַ גְּדוֹלָה אֶל הַיָּם וַתְּהִי סְעָרָה גְדוֹלָה וַתָּשֶׁב אֶת־הָאֳנִיָּה הַהוֹלֶכֶת תַּרְשִׁישָׁה אֶל יָפוֹ. וַיַּרְא יוֹנָה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׂמַח וַיֹּאמַר: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי תַצְלִחַ דַּרְכִּי! וַיֵּרֶד יוֹנָה אֶל רַב הַחֹבֵל ב) וַיִּתֶּן לוֹ אַרְבַּעַת אֲלָפִים דִּינְרֵי זָהָב וַיִּבְחַר לוֹ מָקוֹם בְּיַרְכְּתֵי ג) הַסְּפִינָה ד) וַיֵּשֶׁב שָׁם:

שסח. בְּעֵת צָרָה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְחִיקָה הָאֳנִיָּה מֵחוֹף הַיָּם, וַיָּטֶל יְיָ רוּחַ גְּדוֹלָה אֶל הַיָּם וַתְּרוֹמֵם גַּלָּיו וַתְּחַשֵּׁב ה) הָאֳנִיָּה לְהִשָּׁבֵר. וַיִּתְבּוֹנְנוּ יוֹרְדֵי הָאֳנִיָּה אֶל הַסְּפִינוֹת הָרַבּוֹת הַמִּתְהַלְּכוֹת בַּיָּם וַיִּרְאוּ אוֹתָן עוֹבְרוֹת עַל פְּנֵיהֶם בְּשָׁלוֹם וְאֵין הָרוּחַ הַגְּדוֹלָה נֹגַעַת בָּהֶן, וַיֵּדְעוּ וַיָּבִינוּ כִּי שָׁפַךְ יְיָ חֲמָתוֹ רַק עַל אֳנִיָּתָם לְבַדָּהּ, וַיְמָרֵר אוֹתָם הַדָּבָר הַזֶּה עַד מְאֹד, וַיֹּאמְרוּ: בְּנֵי שִׁבְעִים עַמִּים שׁוֹנִים הַהוֹלְכִים אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו אֲנַחְנוּ! יִקְרָא־נָא אִישׁ אִישׁ אֶל אֱלֹהָיו, וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲנֶה בְּעֵת הַצָּרָה הַזֹּאת וְהֶעֱמִיד אֶת הַיָּם מִזַּעְפּוֹ ו) וְהָיָה לָנוּ לֵאלֹהִים וַעֲבַדְנֻהוּ וְהִשְׁתַּחֲוִינוּ לוֹ! וַיַּעֲשׂוּ כָל הָאֲנָשִׁים כְּכֹל־אֲשֶׁר אָמָרוּ, וַיִּקְרְאוּ בְקוֹל גָּדוֹל אֶל אֱלֹהֵיהֶם; וְלֹא עָמַד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ וְהַסַּעַר הָלַךְ וְגָדֵל. וּבִהְיוֹת הַמְּהוּמָה וְהַמְּבוּכָה וַיִּשְׁכַּב יוֹנָה בְּיַרְכְּתֵי הָאֳנִיָּה וַיֵּרָדַם. וַיָּבֹא אֵלָיו רַב הַחֹבֵל וַיְעִירֵהוּ מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמַר: כֻּלָּנוּ צְפוּיִים ז) לַמָּוֶת וְאַתָּה נִרְדָּם! קוּם אֱמָר־לִי: מֵאֵיזֶה עַם אָתָּה? וַיַּעַן יוֹנָה וַיֹּאמַר: עִבְרִי אָנֹכִי! וַיִּשְׁמַע רַב הַחֹבֵל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: הֻגַּד לִי כִּי גָדוֹל אֱלֹהֶיךָ וְרַב כֹּחַ, — קְרָא־נָא אֵלָיו אוּלַי יַעֲשֶׂה לָנוּ כְּכֹל נִפְלְאוֹתָיו שֶׁעָשָׂה בַּיָּם! וַיַּעַן יוֹנָה וַיֹּאמַר: בְּשֶׁלִּי כָּל הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה! וְיָדַעְתִּי כִּי לֹא יִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם עַד אִם הֲטַלְתֶּם ח) אוֹתִי אֶל הַיָּם! וַיֵּצְאוּ רַב הַחֹבֵל וַיַּפִּילוּ גוֹרָלוֹת, וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל עַל יוֹנָה. וַיַּרְא כָּל הָעָם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ: עַתָּה יָדַעְנוּ כִּי אֱמֶת דִּבֶּר הָעִבְרִי אֵלֵינוּ! יוּטַל נָא אֶל הַיָּם וְלֹא נֹאבַד כֻּלָּנוּ בְּנֶפֶשׁ הָאַחַת הַזֹּאת! וַיֹּאמֶר רַב הַחֹבֵל: אַל־נָא נְמַהֵר לִשְׁפֹּךְ דָּם; הָבָה נָטִילָה אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל הַיָּם לְהָקֵל מֵעָלֵינוּ וּבָאנוּ בְּשָׁלוֹם אֶל הַחוֹף. וַיָּטִילוּ אֶת הַכֵּלִים הַיָּמָּה וַיַּחְתְּרוּ ט) לְהָשִׁיב אֶל הַיַּבָּשָׁה וְלֹא יָכֹלוּ, כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר! וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹנָה: הֲלֹא אָמַרְתִּי לָכֶם: לֹא יִשְׁתֹּק הַיָּם עַד אִם הֲטַלְתּוּנִי אֵלָיו! וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־יוֹנָה וַיּוֹרִידֻהוּ הַיָּמָּה עַד בִּרְכָּיו, — וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ. וַיִּשְׂמְחוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַדָּבָר הַזֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיִּקְחוּ אֶת יוֹנָה וַיַּעֲלֻהוּ שֵׁנִית אֲלֵיהֶם, — וַיְהִי סַעַר גָּדוֹל וַיַּעַשׂ אֶת־הַיָּם כַּמֶּרְקָחָה י) וַתָּנָד הָאֳנִיָּה וַתָּנַע וַתְּחַשֵּׁב לְהִשָּׁבֵר; וַיְמַהֲרוּ וַיּוֹרִידוּ

א) הֵבִיא. ב) מַנְהִיג הָאֳנִיָּה. ג) בִּפְנוֹת. ד) אֳנִיָּה. ה) הָיְתָה קְרוֹבָה. ו) מִשְּׁאוֹנוֹ. ז) נְתוּנִים. ח) הִשְׁלַכְתֶּם. ט) הִתְחַזְּקוּ; י) כְּמַיִם רוֹתְחִים.

וְנִקַּמְתָּ דְּמֵי עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים וּדְמֵי כָּל עַבְדֵי יְיָ מִיַּד אִיזָבֶל. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִגִּיד יֵהוּא אֶל אַנְשֵׁי יוֹרָם אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו הַנָּבִיא בְּשֵׁם יְיָ, וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיֹּאמְרוּ: מָלַךְ יֵהוּא בֶּן יְהוֹשָׁפָט! וַיָּבֹא יֵהוּא יִזְרְעֶאלָה וַיְצַו לַהֲרֹג אֶת־אִיזֶבֶל וַתְּהִי מִרְמָס לְסוּסָיו. וְאַחַר בָּא יֵהוּא הָאַרְמוֹנָה וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדָיו: קְחוּ אֶת נִבְלַת אִיזֶבֶל וְקִבְרוּהָ! וַיֵּלְכוּ לְקָבְרָהּ וְלֹא מָצְאוּ בָהּ כִּי אִם הַגֻּלְגֹּלֶת א) וְהָרַגְלַיִם וְכַפּוֹת הַיָּדָיִם. וַיֵּלְכוּ עַבְדֵי יֵהוּא וַיַּגִּידוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְיֵהוּא וַיִּשְׁתָּאֶה מְאֹד. וַיִּקְרָא לְנִכְבַּדֵּי הָעִיר וַיִּשְׁאָלֵם לֵאמֹר: אוּלַי תֵּדְעוּ וְהִגַּדְתֶּם לִי תַּחַת מָה לֹא נָגְעוּ הַכְּלָבִים בְּגֻלְגֹּלֶת אִיזֶבֶל וְרַגְלֶיהָ וְכַפּוֹת יָדֶיהָ? וַיַּעֲנוּ הָאֲנָשִׁים וַיֹּאמְרוּ: יֵדַע נָא אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ כִּי יָשְׁבָה אִיזֶבֶל בְּבֵיתָהּ הַקָּרוֹב לְשׁוּק הָעִיר וְהָיָה מִדֵּי עֲבוֹר עַל בֵּיתָהּ אֲנָשִׁים נֹשְׂאִים אִישׁ מֵת לְקָבְרוֹ, וְיָצְאָה אִיזֶבֶל אַחֲרֵי מִטָּתוֹ וְסָפְקָה כַּפֶּיהָ וְהֵנִיעָה רֹאשָׁהּ וְקוֹנְנָה עָלָיו. וְאִם תִּרְאֶה כִּי חָתָן מוּבָל אֶל חֻפָּתוֹ וְיָצְאָה לִקְרָאתוֹ וּמָחֲאָה כַף וּפִזְּזָה וְכִרְכְּרָה; כָּכָה עָשְׂתָה כָּל הַיָּמִים! וְעַתָּה לֹא יִשְׁתָּאֶה עוֹד הַמֶּלֶךְ לְאִיזֶבֶל הַמִּרְשַׁעַת, אֲשֶׁר הִרְבְּתָה לְהָרַע וַתִּשְׁפֹּךְ דָּמִים רַבִּים, כִּי זָכַר לָהּ יְיָ חַסְדָּהּ אֲשֶׁר עָשְׂתָה וַיַּעַשׂ לָהּ כִּגְמוּל יָדֶיהָ.

שסו. יֵהוּא בֶּן נִמְשִׁי.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִשְׁמִיד יֵהוּא אֶת כָּל־בֵּית אַחְאָב וְאֶת הַבַּעַל, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל יֵהוּא: בְּנֵי רְבִעִים יֵשְׁבוּ לְךָ עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל. וַיָּרָם לֵב יֵהוּא וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מַה־נּוֹאֲלוּ הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ לְפָנַי כִּי הָלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ? הִנֵּה הִתְיַצַּבְתִּי עַל דֶּרֶךְ טוֹבָה, לֹא אָסוּר מִמֶּנָּה כָּל יָמַי ב)! וַיַּעַבְרוּ יְרָחִים אֲחָדִים וַתִּכּוֹן מַלְכוּת יֵהוּא מְאֹד וַיִּתְעַנַּג עַל רֹב טוּב וַיִּשְׁמַן וַיִּתְעַדֵּן ג) וַיִּשְׁכַּח מַהֵר אֶת דְּבָרָיו הַטּוֹבִים, וַיִּדְבַּק בְּעֶגְלֵי יָרָבְעָם בֶּן נְבָט אֲשֶׁר בֵּית אֵל וַאֲשֶׁר בְּדָן, וְלֹא סָר מֵעַל חַטֹּאת יָרָבְעָם אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל. וַיִּרְאוּ כָּל יוֹדְעָיו וּמַכָּרָיו מִלְּפָנִים אֶת הַמַּעֲשִׂים הָרָעִים אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה, וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ: מַה־זֶּה הָיָה לְבֶן נִמְשִׁי אֲשֶׁר יָרֵא אֶת יְיָ מִנְּעוּרָיו וּבְמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד, כִּי נֶהְפַּךְ לְאִישׁ אַחֵר וַיִּשְׁכַּח אֶת אֱלֹהֵי חַסְדּוֹ? הֲלֹא זֶה אֲשֶׁר בָּז לַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ לְפָנָיו וַיֹּאמַר: אַךְ אֱלִילִים הָיוּ! וַיַּעַן אֶחָד מֵהֶם וַיֹּאמַר: עַל כֵּן יִהְיוּ לָנוּ לְקַו דִּבְרֵי הַחֲכָמִים אֲשֶׁר הִזְהִירוּנוּ ד) לֵאמֹר: אַל תָּדִין אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ!

שסז. הַבּוֹרֵחַ מִלִּפְנֵי יְיָ.

וַיְהִי דְבַר יְיָ אֶל יוֹנָה בֶן אֲמִתַּי לֵאמֹר: קוּם לֵךְ אֶל נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְהִזְהַרְתָּ אֶת יוֹשְׁבֶיהָ מִמֶּנִּי לֵאמֹר: אִם לֹא תָשׁוּבוּ מִדַּרְכְּכֶם הָרָעָה וּמִן הֶחָמָס ה) אֲשֶׁר בְּכַפֵּיכֶם וְעָשָׂה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִתְּכֶם כָּלָה! וַיִּשְׁמַע יוֹנָה אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְיָ וַיֹּאמַר: שָׁלֹחַ שְׁלָחַנִי יְיָ אֶל יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר: עָלְתָה רָעַתְכֶם לְפָנַי יְיָ, — עוֹד מְעַט וְחָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם וְאַתֶּם תִּגָּלוּ ו) אֶל אֶרֶץ נָכְרִיָּה! וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר קָרָאתִי עֲלֵיהֶם, וַיִּירְאוּ מִפְּנֵי יְיָ וַיָּשׁוּבוּ אֵלָיו, וַיִּנָּחֶם יְיָ עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא בָאוּ דְבָרַי וַיֹּאמְרוּ לִי: שֶׁקֶר נִבֵּאתָ בְּשֵׁם יְיָ! כִּי לֹא שְׁלָחֲךָ לְדַבֵּר אֵלֵינוּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי מִלִּבְּךָ אַתָּה בוֹדְאָם! ז)

א) הָרֹאשׁ. ב) כָּל חַיַּי. ג) נִיפַּנְק. ד) וואַרנונג, Предостереженіе. ה) גְּזֵלָה. ו) תְּגֹרְשׁוּ.
ז) אוים זינגען, Выдумать.

הַדָּבָר הַזֶּה? וַיַּעַן הַדָּג וַיֹּאמַר: רָעֵב הַלִּוְיָתָן וַיִּשֹּׁם א)!

שעא. נִפְלָאוֹת רַבּוֹת בִּמְצוּלָה ב).

וַיָּבֵא הַדָּג אֶת־יוֹנָה יָמָּה סוּף וַיַּרְא בְּקַרְקָעוֹ ג) שְׁבִילִים ד) רַבִּים. וַיֹּאמֶר יוֹנָה: מָה אֵלֶּה? וַיַּעַן הַדָּג וַיֹּאמַר: אֵלֶּה הַשְּׁבִילִים אֲשֶׁר דָּרְכוּ בָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעָבְרָם אֶת־הַיָּם הַזֶּה בַּיַּבָּשָׁה; וַיּוֹסֶף הַדָּג וַיַּעֲבִירֵהוּ עַל־פְּנֵי מִשְׁבְּרֵי הַיָּם וְגַלָּיו וַיַּעֲבִירֵהוּ עַל־פְּנֵי אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה וַיַּרְא שָׁם אֲנָשִׁים עוֹמְדִים וּמִתְפַּלְלִים אֶל יְיָ. וַיֹּאמֶר יוֹנָה: מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן הַדָּג וַיֹּאמַר: בְּנֵי קֹרַח הֵמָּה הַמִּתְפַּלְלִים לַיְיָ בְּעַד אֲבִיהֶם. וַיְהִי יוֹנָה בִּבְטֶן הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת וְלֹא הִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ. וַיֹּאמֶר יְיָ: אָנֹכִי הֵטִיבוֹתִי עִם יוֹנָה וָאֲמַן ה) לוֹ דָּג גָּדוֹל לְבַעֲבוּר יִיטַב לוֹ לָשֶׁבֶת בְּקִרְבּוֹ, — וַיִּשְׁכָּחֵנִי וְלֹא הֶעֱלַנִי עַל לִבּוֹ וְלֹא הוֹדָה לִי חֲסָדַי; הָבָה אֲבִיאֵהוּ אֶל תּוֹךְ דָּג אַחֵר אֲשֶׁר יָצַר לוֹ עִם הַמָּקוֹם וּפָנָה אֵלַי בַּצַּר לוֹ. וַיְמַן יְיָ לְיוֹנָה דָּגָה הָרָה ו) שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וָשֵׁשׁ מֵאוֹת וְרִבְּשִׁים אַלְפֵי־אֲלָפִים דָּגִים. וַתָּבֹא הַדָּגָה לַדָּג וַתֹּאמֶר לוֹ: יְיָ שְׁלָחַנִי לִבְלֹעַ אֶת הָאִישׁ הַנָּבִיא אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ, וְעַתָּה אִם תְּקִיאֵהוּ ז) — אֶבְלָעֵהוּ וְהָלַכְתִּי לִי וְאִם תְּמָאֵן, — וּפָתַחְתִּי אֶת־פִּי וּבְלַעְתִּי גַם אוֹתְךָ גַם אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר בְּבִטְנֶךָ. וַיֹּאמֶר הַדָּג: מָה אוֹת כִּי אֱמֶת דְּבָרָיִךְ? וַתַּעַן הַדָּגָה וַתֹּאמַר: לֵךְ עִמִּי אֶל הַלִּוְיָתָן וְשָׁאַלְתָּ אוֹתוֹ וְאָמַר לְךָ כִּי כֵן צִוַּנִי יְיָ! וַיָּבֹאוּ אֶל הַלִּוְיָתָן וַתֹּאמֶר לוֹ הַדָּגָה: מֶלֶךְ כָּל דְּגֵי הַיָּם! הֲשְׁלָחַנִי יְיָ לִבְלֹעַ אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר בְּבֶטֶן הַדָּג הַזֶּה אִם לֹא? וַיַּעַן הַלִּוְיָתָן וַיֹּאמַר: לִפְנוֹת עֶרֶב צְחַקְתִּי לִפְנֵי יְיָ וָאֶשְׁמַע אוֹתוֹ מְצַוֶּה לַדָּגָה הַזֹּאת לִבְלֹעַ אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר בְּבִטְנֶךָ. — וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע הַדָּג אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיְמַהֵר וַיָּקֵא אֶת־יוֹנָה, — וַתִּבְלָעֵהוּ הַדָּגָה.

שעב. תְּפִלַּת יוֹנָה.

וַיָּבֹא יוֹנָה בְּקֶרֶב הַדָּגָה הַמְּלֵאָה אֶלֶף אַלְפֵי דָגִים קְטַנִּים וַיֵּצֶר לוֹ הַמָּקוֹם מְאֹד, וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אֲדוֹן־כָּל־הָעוֹלָמִים! אָנָה אֵלֵךְ מֵרוּחֶךָ וְאָנָה מִפָּנֶיךָ אֶבְרָח? אִם אֶסַּק ח) שָׁמַיִם, — שָׁם אָתָּה, וְאַצִּיעָה ט) שְׁאוֹל — הִנֶּךָ. אֶשָּׂא כַנְפֵי־שָׁחַר י), אֶשְׁכְּנָה בְּאַחֲרִית יָם, — גַּם שָׁם יָדְךָ תַנְחֵנִי וְתֹאחֲזֵנִי יְמִינֶךָ! אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים אֲדוֹן כָּל רוֹזְנֵי יא) תֵבֵל, כִּסְאֲךָ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הֲדוֹם יב) רַגְלֶיךָ, מַלְכוּתְךָ בַּמָּרוֹם וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בָּעֹמֶק, מַעֲשֵׂי כָל־בְּנֵי הָאָדָם וַעֲלִילוֹתֵיהֶם יג) לְךָ גְלוּיִם וִידוּעִים. אַתָּה חוֹקֵר דַּרְכֵי כֻלָּם וּמִצְעֲדֵיהֶם אַתָּה בֹחֵן, סִתְרֵי כְלָיוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ, רָזֵי יד) לְבָבוֹת אַתָּה מֵבִין. עֵינֶיךָ, יְיָ אֱלֹהַי, צוֹפוֹת רָעִים וְטוֹבִים, בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכֹּר, יָדְךָ תִּמְחַץ טו) גַּם תִּרְפָּא, — אָנָּא חוּסָה נָא עָלַי, הוֹשִׁיעֵנִי מִבֶּטֶן שְׁאוֹל וְהַעֲלִיתֵנִי מִמְּצוּלַת יָם! וַיְצַו יְיָ וַתָּקֵא הַדָּגָה אֶת־יוֹנָה תְּשַׁע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וּשְׁמוֹנֶה פַּרְסוֹת אֶל הַיַּבָּשָׁה. וַיִּתְבּוֹנֵן יוֹנָה אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הוּטַל אֵלָיו וְהִנֵּה שָׁמֵם הוּא מֵאֵין אָדָם וּבְהֵמָה, וַיַּשְׁגַּח אֶל בְּגָדָיו וְהִנֵּה חֲרֵכִים טז) הַחֹם הַגָּדוֹל אֲשֶׁר הָיָה בְּבֶטֶן הַדָּגָה וַיִּבְלוּ יז) וַיִּשְׁחֲתוּ, וַיָּשֶׂם יָדָיו עַל רֹאשׁוֹ וְהִנֵּה אֵין שַׂעֲרוֹתָיו כִּי

א) אֲטהמען, Дышать. ב) בְּמַעֲמַקִּים. ג) בָּאדֶען, Дно. ד) מְסִלּוֹת. ה) וָאָכִין. ו) מְעֻבֶּרֶת. ז) אויכשפייען, Изрыгать. ח) אֶעֱלֶה. ט) וְאֶשְׁכַּב. י) אֶתְנַשֵּׂא עַד הַכֹּכָבִים. יא) שָׂרֵי. יב) כִּסֵּא קָטֹן. יג) מַעֲשֵׂיהֶם. יד) סוֹדוֹת. טו) תַּכֶּה. טז) שְׂרָפָם. יז) הָיוּ כִּבְלוֹיֵי סְחָבוֹת.

אֶת יוֹנָה שֵׁנִית הַמָּיְמָה וַיָּבֹאוּ הַמַּיִם עַד טַבּוּרוֹ א) וַיֶּחֱשׁוּ הַגַּלִּים וַתָּקָם הַסְּעָרָה לִדְמָמָה, וַיַּעֲלֻהוּ שֵׁנִית אֲלֵיהֶם. — וַיֵּעוֹר פִּתְאוֹם רוּחַ סְעָרָה וַיְטַלְטֵל אֶת הָאֳנִיָּה וַיְנִידֶהָ וַיְנִיעֶהָ בְּחָזְקָה, וַיִּבָּהֲלוּ הָאֲנָשִׁים מְאֹד וַיִּקְחוּ אֶת יוֹנָה וַיָּטִילוּ אוֹתוֹ אֶל הַיָּם.

שסט. מַרְגָּלִית ב) מְאִירָה כַּשֶּׁמֶשׁ.

וַיְמַן יְיָ דָּג גָּדוֹל וַיִּפְתַּח פִּיו וַיִּבְלַע אֶת־יוֹנָה. וַיַּרְא יוֹנָה וְהִנֵּה מַרְגָּלִית תְּלוּיָה בִּמְעֵי הַדָּג וְהִיא מְאִירָה כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרָיִם. וַיַּשְׁקֵף יוֹנָה בְּעַד עֵינֵי הַדָּג הַגְּדוֹלוֹת כְּחַלּוֹנוֹת וַיַּרְא אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בַּיָּם וּבִתְהוֹמוֹתָיו. וַיֹּאמֶר הַדָּג אֶל יוֹנָה: צַר לִי מְאֹד עָלֶיךָ כִּי בָא הַיּוֹם קִצֶּךָ. וַיֶּחֱרַד יוֹנָה חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: מָה רָאִיתָ כִּי דִבַּרְתָּ אֵלַי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן הַדָּג אֶת־יוֹנָה וַיֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדַע כִּי הַיּוֹם יֹאכְלֵנִי הַלִּוְיָתָן! וַיֹּאמֶר יוֹנָה: הוֹאֶל־נָא וַהֲבֵאתַנִי אֶל הַלִּוְיָתָן וְהִצַּלְתִּי אוֹתְךָ וְאוֹתִי מִמָּוֶת. וַיְמַהֵר הַדָּג וַיָּבֵא אֶת־יוֹנָה אֶל הַלִּוְיָתָן. וַיֹּאמֶר אֵלָיו יוֹנָה: לִרְאוֹת מְעוֹנְךָ יָרַדְתִּי אֵלֶיךָ! וַיֹּאמֶר הַלִּוְיָתָן: מַה־לִּי וָלָךְ? וַיַּעַן יוֹנָה וַיֹּאמַר: אָמַרְתִּי לִרְאוֹת אֶת־הַדָּג הַנִּפְלָא אֲשֶׁר יִתְּנֵהוּ יְיָ לַצַּדִּיקִים לְאָכְלָה...! וַיֶּחֱרַד הַלִּוְיָתָן חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיִּבְרַח מִלִּפְנֵי יוֹנָה מַהֲלַךְ שְׁנֵי יָמִים. וַיֹּאמֶר יוֹנָה אֶל הַדָּג: אָנֹכִי הִצַּלְתִּיךָ הַיּוֹם מִמָּוֶת. עַל־כֵּן אֶשְׁאַל מִמְּךָ שְׁאֵלָה אֶחָת: הֲבִיאֵנִי נָא אֶל כָּל־הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי תַאֲוָה הֵם לְנֶפֶשׁ יוֹדַעַת! וַיַּעַן הַדָּג וַיֹּאמַר: בְּזֹאת אֶתֶּן־לְךָ שְׁאֵלָתְךָ אִם תּוֹדִיעֵנִי פֵּשֶׁר ג) הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶל הַלִּוְיָתָן. וַיַּעַן יוֹנָה וַיֹּאמַר: הִנְנִי אֶעֱשֶׂה אֶת־בַּקָּשָׁתֶךָ!

שע. אַחֲרִית הַלִּוְיָתָן.

וַיֹּאמֶר הַדָּג: עַד שֶׁאֲבִיאֲךָ אֶל הַיָּם הַגָּדוֹל (אֹקְיָנוּס) תְּסַפֶּר לִי אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר חָפַצְתִּי לָדַעַת. וַיֹּאמֶר יוֹנָה: בְּיוֹם בְּרֹא יְיָ אֶת־הַלִּוְיָתָן זָכָר וּנְקֵבָה, — עָשָׂה אֲשֶׁר לֹא יוֹלִיד הַלִּוְיָתָן, וַיָּמֶת אֶת־אִשְׁתּוֹ וַיִּמְלָחֶהָ לְבַעֲבוּר יַעֲמֹד טַעַם בְּשָׂרָהּ עַד דּוֹר אַחֲרוֹן, וְהֻגַּשׁ אֶל הַמִּשְׁתֶּה, אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְיָ לַצַּדִּיקִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ ד). וַיֹּאמֶר הַדָּג אֶל יוֹנָה לֵאמֹר: מַדּוּעַ הֵמִית יְיָ אֶת־אֵשֶׁת הַלִּוְיָתָן? וַיַּעַן יוֹנָה וַיֹּאמַר: יְיָ עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה לְבִלְתִּי לִדְתָּהּ יְלָדִים וּלְבִלְתִּי יַחֲרִיבוּ אֶת כָּל הָעוֹלָם. וַיֹּאמֶר הַדָּג: אֱמֶת דְּבָרֶיךָ! הֵן הַלִּוְיָתָן מֵגִיחַ ה) הַיַּרְדֵּן אֶל פִּיו, וְאַף כִּי לוּ הוֹלִיד בָּנִים רַבִּים, כִּי עַתָּה אָזְלוּ ו) כָּל מֵימֵי הַיַּמִּים וַיֶּחֶרְבוּ הַנְּהָרוֹת וַיִּיבָשׁוּ. — וַיּוֹסֶף יוֹנָה לְדַבֵּר אֶל הַדָּג וַיֹּאמַר: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְהִפְשִׁיט יְיָ אֶת־עוֹר הַלִּוְיָתָן מִמֶּנּוּ וְעָשָׂהוּ סֻכּוֹת לַצַּדִּיקִים, וְכָרָה לָהֶם כֵּרָה ז) גְדוֹלָה וְהֶאֱכִילָם אֶת־בְּשָׂרוֹ. וְאֶת־יֶתֶר עוֹרוֹ יִקַּח יְיָ וּפֵרַשׂ עַל חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְהִבְהִיק ח) זִיווֹ ט) מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קְצֵה הָעוֹלָם וְהָלְכוּ גוֹיִם לְאוֹרוֹ וּמְלָכִים לְנֹגַהּ זַרְחוֹ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה יוֹנָה לְדַבֵּר, וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא בָא אֶל הָאֹקְיָנוּס. וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל־פְּנֵי הַמַּיִם וַיַּרְא וְהִנֵּה תְּלָמִים י) תְּלָמִים בָּהֶם, וַיִּשְׁתָּאֶה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל הַדָּג: אוּלַי תֵּדַע וְהִגַּדְתָּ לִי: מַה־מִּשְׁפַּט הַכְּתָמִים וְהַבּוֹרוֹת אֲשֶׁר אָנֹכִי רֹאֶה בִּפְנֵי הַמָּיִם? וַיַּעַן הַדָּג וַיֹּאמַר: שָׁתָה הַלִּוְיָתָן מַיִם לִצְמָאוֹ! עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר וְהִנֵּה בָּאָה רוּחַ חַמָּה מְאֹד וַתַּרְתֵּחַ אֶת־הַיָּם כַּסִּיר, וַיֹּאמֶר יוֹנָה: אוּלַי תֵּדַע וְהוֹדַעְתַּנִי גַּם אֶת־פֵּשֶׁר

א) מַחֲצִית גּוּפוֹ. ב) פערלע, Жемчугъ. ג) פִּתְרוֹן. ד) כַּאֲשֶׁר יָבֹא מָשִׁיחַ. ה) מֵבִיא וְשׁוֹתֶה. ו) תַּמּוּ. ז) וְעָשָׂה לָהֶם מִשְׁתֶּה. ח) וְהִזְהִיר. ט) נָגְהוֹ. י) בעעט, Гряда.

שעד. אֵל רַחוּם וְחַנּוּן.

כְּשְׁמֹעַ יוֹנָה אֶת דִּבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר אָמַר: סָלַחְתִּי, וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו וַיֹּאמַר: יִגְדַּל־נָא חַסְדְּךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי בָרַחְתִּי מִלְּפָנֶיךָ! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: אַתָּה חַסְתָּ עַל כְּבוֹדִי וַתִּבְרַח אֶל מָקוֹם אֲשֶׁר אֵין לְךָ שָׁם מַכָּר וּמוֹדַע וְאָחוּס גַּם אָנֹכִי עָלֶיךָ וָאַצִּילְךָ מִמָּוֶת בִּהְיוֹתְךָ בִּמְעֵי הַדָּגָה! וַיֹּאמֶר יוֹנָה: הַיּוֹם יָדַעְתִּי, יְיָ אֱלֹהַי, אֶת־כֹּחֲךָ וּגְבוּרָתֶךָ! וַיֹּאמֶר יְיָ: מָה רָאִיתָ כִּי דִבַּרְתָּ עַתָּה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן יוֹנָה וַיֹּאמַר: רָאִיתִי כִּי אֵין כָּמוֹךָ רַחוּם וְחַנּוּן וּמַרְבֶּה לְהֵיטִיב! וַיְהִי כְּכַלּוֹת יוֹנָה לְדַבֵּר אֶל הָאֱלֹהִים, וַיָּבֹאוּ זְבוּבִים וִיתוּשִׁים וּנְמָלִים וּפַרְעוֹשִׁים א) וַיַּעַקְצוּ ב) אֶת גּוּפוֹ הֶעָרוֹם וְאֶת רֹאשׁוֹ הַמְּקֻרָּח וַיְמָרְרוּהוּ עַד מְאֹד, וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת. וַיַּעַל יְיָ קִיקָיוֹן ג) עַל־רֹאשׁ יוֹנָה בַּלַּיְלָה וַיַּעֲלוּ בוֹ מָאתַיִם וְשִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה עָלִים, וַיַּסְתִּירֻהוּ מֵחַמַּת הַשֶּׁמֶשׁ וּמֵהַזְּבוּבִים וְהַיְתוּשִׁים וְהַנְּמָלִים וְהַפַּרְעוֹשִׁים הָעוֹקְצִים אוֹתוֹ, וַיּוּנַח לוֹ. וְאַחַר מִנָּה ד) אֱלֹהִים תּוֹלַעַת וַתַּךְ אֶת הַקִּיקָיוֹן וַיִּיבָשׁ. וַתִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן אֱלֹהִים רוּחַ חֲרִישִׁית וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל רֹאשׁ יוֹנָה, וַיָּבֹאוּ שֵׁנִית כָּל הַזְּבוּבִים וְהַיְתוּשִׁים לְעַנּוֹתוֹ וּלְמָרֵר אֶת חַיָּיו. וַיֵּבְךְּ יוֹנָה הַרְבֵּה בָּכֹה, וַיִּשְׁאַל אֶת נַפְשׁוֹ לָמוּת. וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְיָ: עַל־מָה אַתָּה בֹכֶה? וַיַּעַן יוֹנָה וַיֹּאמַר: עַל הַקִּיקָיוֹן הָרַעֲנָן וְהֶעָנֵף אֲשֶׁר יָבֵשׁ פִּתְאוֹם אָנֹכִי בֹכֶה! וַיֹּאמֶר יְיָ: אַתָּה חַסְתָּ עַל הַקִּיקָיוֹן, אֲשֶׁר לֹא גִדַּלְתּוֹ וְאֶת־מְקוֹם מַטָּעוֹ לֹא זִבַּלְתָּ ה) וְלֹא הִשְׁקִיתָהוּ מַיִם וְלֹא עָמַלְתָּ בּוֹ, שֶׁבִּן־לַיְלָה הָיָה וּבִן־לַיְלָה אָבָד וַאֲנִי לֹא אָחוּס עַל נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה הַמְּלֵאָה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף וּבְהֵמָה רַבָּה?? וַיַּעַן יוֹנָה וַיֹּאמַר: אֵל רַחוּם וְחַנּוּן, הַנְהֵג עוֹלָמְךָ בְּמִדַּת הָרַחֲמִים כִּי לְךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת!

שעה. שַׁלּוּם בֶּן־תִּקְוָה וַחֲסָדָיו.

וַיְהִי שַׁלּוּם בֶּן־תִּקְוָה גָּדוֹל וְנִכְבָּד בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּעַשׂ צְדָקוֹת בְּכָל עֵת. וַיֶּאֱהַב עָנִי וְאֶבְיוֹן לָתֵת לָהֶם לֶחֶם וְשִׂמְלָה וַיִּהְיוּ בְּאֹכְלֵי שֻׁלְחָנוֹ. וְיָצָא שַׁלּוּם מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ אֶל פֶּתַח הָעִיר וְחֵמֶת ו) מַיִם קָרִים בְּיָדוֹ, וְהִשְׁקָה מַיִם אֶת־כָּל־אִישׁ עָיֵף הַבָּא הָעִירָה וְהֵשִׁיב נַפְשׁוֹ ז) וְהֵטִיב עִמּוֹ, וְקָרָא לוֹ לֶאֱכָל לָחֶם. כָּכָה יַעֲשֶׂה שַׁלּוּם כָּל יְמֵי חַיָּיו. וַיִּיטְבוּ מַעֲשֵׂי צִדְקָתוֹ בְּעֵינֵי יְיָ וַיְבָרְכֵהוּ בַּכֹּל. וַתַּעֲזָר־לוֹ חוּלְדָּה אִשְׁתּוֹ לַעֲשׂוֹת אַךְ טוֹב וָחֶסֶד, וַיִּתֵּן יי אֶת־רוּחַ קָדְשׁוֹ עֲלֵיהֶם וַיִּתְנַבָּאוּ, וַיִּיקַר שְׁמָם וַיִּגְדַּל מְאֹד וַיִּהְיוּ לִבְרָכָה בְּקֶרֶב עַמָּם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר זָקֵן שַׁלּוּם וַיִּגְוַע וַיָּמֹת, וַיֵּצְאוּ כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִגְמוֹל עִמּוֹ חֶסֶד – לִסְפֹּד לוֹ וְלִבְכּוֹתוֹ. וַיַּעֲשׂוּ לוֹ אֵבֶל כָּבֵד וַיִּשָּׂאֻהוּ עַל כָּתֵף עַד בּוֹאָם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר חָצְבוּ לוֹ שָׁם קָבֶר. וַיְהִי הֵמָּה עֹשִׂים הֵנָּה וָהֵנָּה, וְהִנֵּה גְדוּדֵי מוֹאָב בָּאִים עֲלֵיהֶם, וַיֶּחֶרְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁלִיכוּ אֶת־שַׁלּוּם בְּקֶבֶר אֱלִישָׁע וַיִּגַּע בְּעַצְמוֹתָיו. וַיְחִי שַׁלּוּם וַיָּקָם עַל רַגְלָיו וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ; וַיִּשְׁמַע כָּל הָעָם אֶת־הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְשַׁלּוּם וַיֹּאמְרוּ: גְּמוּל יָדָיו עָשָׂה לוֹ יְיָ: יַעַן הֶחֱיָה נַפְשׁוֹת עֲנִיִּים רַבִּים עַל־כֵּן הֶחֱיָה יְיָ גַּם אֶת־נַפְשׁוֹ. וַיִּוָּלֶד בֵּן לְשַׁלּוּם וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה לְכָל־בְּנֵי עִירוֹ לְמִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל וַיְהִי בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן וַיָּקָם שַׁלּוּם וַיֹּאמֶר לְכָל הָעָם: הִנֵּה שְׁמַעְתִּיכֶם אוֹמְרִים:

א) כָּל אֵלֶּה שְׁמוֹת רְמָשִׂים שׁוֹנִים. ב) נָשְׁכוּ. ג) מִין עֵץ אֲשֶׁר לְעָלָיו דְּמוּת כַּפּוֹת יָדַיִם, (Клещевина), נוֹתֵן צֵל וּמָלֵא שֶׁמֶן, נֶחְמָד לְמַאֲכַל תּוֹלַעַת הַמֶּשִׁי. ד) הִזְמִין. ה) שַׂמְתָּ זֶבֶל לְהַשְׁמִין הָאֲדָמָה. ו) נֹאד, כְּלִי. ז) יְחַיֶּה נַפְשׁוֹ.

גֶּחָרְכוּ גַּם הֵן וַתִּקְרַחְנָה א), וַיִּקְרָא יוֹנָה וַיֹּאמַר: צַדִּיק אַתָּה, יְיָ, עַל כָּל הַבָּא עָלָי!

שעג. לְמַעַן עוֹלָלִים וְיוֹנְקִים.

וַיְהִי דְבַר יְיָ אֶל יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר: קוּם לֵךְ אֶל נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא אֵלֶיהָ אֶת הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר אֵלֶיךָ! וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוֵה כִּדְבַר יְיָ. וְנִינְוֵה הָיְתָה עִיר גְּדוֹלָה מְאֹד: שְׁנֵים עָשָׂר שְׁוָקִים ב) בָּהּ, וּבְכָל שׁוּק שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף אֲנָשִׁים, וּבְכָל רְחוֹב שְׁנֵים עָשָׂר מְבוֹאוֹת וּבְכָל מָבוֹא שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חֲצֵרוֹת וּבְכָל חָצֵר שְׁנֵים עָשָׂר בָּתִּים וּבְכָל בַּיִת שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים, כֻּלָּם גִּבּוֹרִים. וּלְכָל אֶחָד מֵהֶם שְׁנֵים עָשָׂר בָּנִים. וַיָּבֹא יוֹנָה אֶל אַחַד הַשְּׁוָקִים וַיִּקְרָא אֶת הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְיָ, וַיִּשָּׁמַע קוֹלוֹ מַהֲלַךְ אַרְבָּעִים יוֹם. וַיִּגַּע הַדָּבָר לְאָסְנַפַּר מֶלֶךְ נִינְוֵה, וַיָּקָם מִכִּסְאוֹ וַיִּקְרַע בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שָׂק וַיְצַו לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר: צוֹם תָּצוּמוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַתֶּם וְכָל אֲשֶׁר לָכֶם! וַיִּשְׁמַע כָּל הָעָם בְּקוֹל הַמֶּלֶךְ וַיָּצוּמוּ הֵם וּנְשֵׁיהֶם וְטַפָּם וּבְהֶמְתָּם. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּצִּיגוּ אֶת הַיְלָדִים הָרְעֵבִים לְבָד וְאֶת אִמּוֹתָם לְבָד אֶת הָעֲגָלוֹת וְהַטְּלָאִים לְבָד וְאֶת מֵינִיקוֹתֵיהֶם לְבָד; וַיְשַׁטְּחוּ ג) הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים כַּפּוֹתֵיהֶם אֶל אִמּוֹתָם לֵאמֹר: רַחֵמְנָה עָלֵינוּ פֶּן נִגְוַע לְעֵינֵיכֶן בָּרָעָב! וַתִּגְעֶינָה ד) הָעֲגָלוֹת, וַיִּעַרְגוּ ה) הַטְּלָאִים אֶל אִמּוֹתֵיהֶם, וַיְהִי הַמָּקוֹם הַהוּא לְחֶרְדַּת אֱלֹהִים. וַיִּגַּשׁ אָסְנַפַּר מֶלֶךְ נִינְוֵה אֶל הָעוֹלָלִים הַשּׁוֹאֲלִים לֶחֶם וַיִּקָּחֵם בְּיָדָיו וַיַּגְבִּיהֵם הַשָּׁמַיְמָה וַיִּקְרָא אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: שָׂא־נָא לַעֲוֹנֵנוּ בַּעֲבוּר הָעוֹלָלִים וְהַיּוֹנְקִים הָאֵלֶּה שֶׁלֹּא חָטָאוּ! וַיַּרְא כָּל הָעָם אֶת־מַעֲשֵׂה הַמֶּלֶךְ וַיִּגְּשׁוּ אֶל־הָעֲגָלוֹת וְהַטְּלָאִים הָרְעֵבִים וְהַצְּמֵאִים וַיִּקְרְאוּ אֶל יְיָ בְּחָזְקָה לֵאמֹר: רַחֶם־נָא עָלֵינוּ, יְיָ, וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ וְלֹא תֹאבַד גַּם בְּהֶמְתֵּנוּ, כִּי מִי יִרְעֶה וְיַשְׁקֶה בִּלְעָדֵינוּ!? וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ כִּי מָרָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו אִישׁ עַל בְּנוֹ וְעַל צֹאנוֹ וּבְקָרוֹ הַתַּמִּים לִגְוֹעַ, וַיָּרֶם אֶת־קוֹלוֹ וַיֹּאמַר: יָשָׁב־נָא אִישׁ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפָּיו! וַיִּשְׁמַע כָּל הָעָם אֶת־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: יֵהָרֶס־נָא הַמֶּלֶךְ אֶת־אַרְמוֹנוֹ הַבָּנוּי לְבֵנִים גְּזוּלוֹת וְהֵשִׁיבָן לְבַעֲלֵיהֶן. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּהַרְסוּ אֶת־אַרְמוֹנוֹ הַנֶּחְמָד וַיִּקְחוּ אֶת הַלְּבֵנִים הַגְּזוּלוֹת וַיְשִׁיבוּן לְבַעֲלֵיהֶן. וְכִרְאוֹת הָעָם אֶת־מַעֲשֵׂה הַמֶּלֶךְ וַיְמַהֵר כָּל אִישׁ מֵהֶם לְהָשִׁיב אֶת־הָאֲבֵדוֹת אֲשֶׁר מָצְאוּ בְּשָׂדוֹת וּבִכְרָמִים, בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחוֹבוֹת, וַיַּעַקְרוּ בַּעֲלֵי הַגַּן אֶת־עֲצֵי פִרְיָמוֹ וְאֶת־כָּל־הַנְּטִיעוֹת אֲשֶׁר יָדְעוּ כִּי גְזֻלוֹת מִידֵי רֵעֵיהֶם וַיְשִׁיבוּם לְבַעֲלֵיהֶם. וְאִישׁ אֶחָד בָּא אֶל שׁוֹפְטֵי הָעִיר וַיֹּאמַר: זֶה שָׁנִים רַבּוֹת מְאֹד קָנָה אֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתִּי בַּיִת נָטוּי לִנְפֹּל וַיִּמְצָא בוֹ כֶּסֶף רַב וַיֶּעְשַׁר מְאֹד וַיּוֹרִישׁ עָשְׁרוֹ לְבָנָיו, וּבָנָיו הוֹרִישׁוּ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם וְעַתָּה יָרַשְׁתִּי אָנֹכִי אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב. וַיֹּאמְרוּ הַשּׁוֹפְטִים אֶל־הָאִישׁ: הֲנִמְצָא בְיָדְךָ סֵפֶר הַמִּקְנָה? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: הִנֵּה לִפְנֵיכֶם, קָחֻהוּ! וַיִּקְחוּ הַשּׁוֹפְטִים וַיִּקְרְאוּ בוֹ וַיִּרְאוּ כִּי שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה דוֹרוֹת כְּבָר הָלְכוּ בְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ מִיּוֹם הִמָּכֵר הַבַּיִת הַהוּא. וַיְבַקְשׁוּ וַיִּדְרְשׁוּ וַיַּחְקְרוּ הֵיטֵב וַיִּמְצְאוּ יוֹרֵשׁ מִבְּנֵי הָאִישׁ, אֲשֶׁר מָכַר אֶת־הַבַּיִת הַנָּטוּי וְהֶחָרֵב, וַיָּשִׁיבוּ לוֹ אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר נִמְצָא בוֹ. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם וַיִּנָּחֶם עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת־לָהֶם וְלֹא עָשָׂה!

א) נִפְלוּ. ב) מארקט, Базаръ. ג) פָּרְשׂוּ. ד) צָעֲקוּ. ה) הִשְׁתּוֹקְקוּ.

מִנַּחֲלַת אֲחֻזַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.

שעח. חֲלוֹם הוֹשֵׁעַ בֶּן בְּאֵרִי.

וַיְהִי דְבַר־יְיָ אֶל הוֹשֵׁעַ בֶּן־בְּאֵרִי לֵאמֹר: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ לִי! וַיֹּאמֶר הוֹשֵׁעַ: יְיָ אֱלֹהַי! כַּלֵּם בְּחֵמָה א) וַאֲיַנְּמוֹ ב)! אוֹ בְחַר לְךָ בְּעַם אַחֵר הַטּוֹב מִיִּשְׂרָאֵל! וַיֹּאמֶר יְיָ: עֵקֶב אֲשֶׁר אָמַר אֵלַי הוֹשֵׁעַ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא הִתְפַּלֵּל אֵלַי בְּעַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: רַחֶם־נָא עַל־בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב עֲבָדֶיךָ, עַל־כֵּן אַרְאֵהוּ כִּי הִסְכִּיל לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַתִּפֹּל תַּרְדֵּמָה עַל הוֹשֵׁעַ וַיִּישַׁן וַיַּחֲלֹם — וְהִנֵּה לָקַח לוֹ אִשָּׁה חֲוֹשָׁה, אֲשֶׁר הָיָה שְׁמָהּ לִקְלָלָה בְּפִי־כָל־יוֹדְעֶיהָ, וַתֵּלֶד לוֹ שְׁנֵי בָנִים. וַיֹּאמֶר לוֹ יְיָ בַּחֲלוֹמוֹ: גָּרֵשׁ אֶת־אִשְׁתְּךָ עִם בָּנֶיהָ! וַיִּשְׁמַע הוֹשֵׁעַ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הוֹשֵׁעַ: מַדּוּעַ אַתָּה בֹכֶה? וַיַּעַן הוֹשֵׁעַ אֶת־יְיָ וַיֹּאמַר: אֵיכָה לֹא אֲמָרֵר בַּבֶּכִי, אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לִי: גָּרֵשׁ אֶת אִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ! וַיֹּאמֶר יְיָ: אַתָּה רִחַמְתָּ עַל אִשְׁתְּךָ הָרָעָה אֲשֶׁר הָיָה שְׁמָהּ לְאָלָה וְלִקְלָלָה וְעַל בָּנֶיהָ הָרָעִים אֲשֶׁר יָלְדָה לְךָ, — וַאֲנִי לֹא אֲרַחֵם עַל בָּנַי, — בְּנֵי אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֹהֲבַי?! וַיֵּדַע הוֹשֵׁעַ כִּי הֵרַע מְאֹד אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל יְיָ לְהַשְׁחִית אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּיקַץ וַיֹּאמַר: שׁוּבָה, יִשְׂרָאֵל, עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ... וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד ג) וְלֹא יִסָּפֵר מֵרֹב! כִּי כֹה אָמַר יְיָ: וּזְרַעְתִּים לִי בָּאָרֶץ וְרִחַמְתִּי אֶת־לֹא־רֻחָמָה! וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הוֹשֵׁעַ: הַאֻמְנָם יְשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלָיו וַאֲנַחְנוּ הִרְבֵּינוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינָיו? וַיַּעַן הוֹשֵׁעַ וַיֹּאמַר: גַּם תְּשׁוּבַת קַיִן, גַּם תְּשׁוּבַת אַחְאָב וְנִינְוֵה קִבֵּל יְיָ, — וְקִבֵּל גַּם אֶת־תְּשׁוּבַתְכֶם, כִּי לֹא יַחְפֹּץ יְיָ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדַּרְכּוֹ, — וְחָיָה!

שעט. נֹצֵר פִּיו – שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יְשַׁעְיָהוּ אֶת מַלְאֲכֵי יְיָ קֹרְאִים זֶה אֶל זֶה וְאֹמְרִים: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד עַל אֲשֶׁר הֶחֱרִישׁ כָּל הָעֵת הַהִיא וְלֹא הִלֵּל אֶת יְיָ יַחַד עִם הַמַּלְאָכִים, כִּי אָמַר: לוּ הִלַּלְתִּי אֶת יְיָ עִמָּהֶם כִּי עַתָּה נָתַן לִי יְיָ אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד! אוּלָם בְּרֶגַע הַזֶּה הֵשִׁיב אֶל לִבּוֹ וְאָמַר: לֹא אִישׁ טְמֵא שְׂפָתַיִם כָּמוֹנִי הַיּוֹשֵׁב בְּתוֹךְ עַם טְמֵא שְׂפָתַיִם יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה מָּוֶת!... וַיִּחַר בּוֹ אַף יְיָ וַיֹּאמַר: מִי שָׂמְךָ לְשַׂר וּמוֹשֵׁל בְּעַמִּי כִּי נָתַתָּ בּוֹ דֹּפִי ד) וַתֹּאמֶר עַם טְמֵא שְׂפָתַיִם הוּא! וַיַּעַן יְשַׁעְיָהוּ אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: הֵן גַּם עָלַי אָמַרְתִּי „אִישׁ טְמֵא שְׂפָתַיִם אָנֹכִי“! וַיֹּאמֶר יְיָ: אָדוֹן אַתָּה וְשַׁלִּיט בְּעַצְמְךָ וּבְכֹל הָעֹלֶה עַל רוּחֲךָ תְּדַבֵּר בָּךְ! וַיְצַו יְיָ לְאַחַד הַמַּלְאָכִים לֵאמֹר: רַצֵּץ ה) פִּי נֹתֵן דֹּפִי בְּעַמִּי! וַיָּעָף אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים אֶל הַמִּזְבֵּחַ לָקַחַת רִצְפָּה ו). וַיִּקַּח אוֹתָהּ בְּמֶלְקָחַיִם ז) וַתִּגְדַּל לַהַבְתָּהּ עַד מְאֹד וַיִּכָּוֶה ח) הַמַּלְאָךְ וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־הָרִצְפָּה. וַיָּשָׁב וַיִּקַּח עוֹד מֶלְקָחַיִם אֲרֻכִּים מֵהָרִאשׁוֹנִים, וַיִּקַּח בִּשְׁנֵיהֶם אֶת הָרִצְפָּה וַיַּגַּע אוֹתָהּ עַל פִּי יְשַׁעְיָהוּ וְלֹא נִכְוָה. וַיֹּאמֶר יְיָ: הִנֵּה נָגַע זֶה עַל שְׂפָתֶיךָ וְסָר עֲוֹנֶךָ וְחַטָּאתְךָ תְּכֻפָּר. וַיֵּדַע יְשַׁעְיָהוּ כִּי לֹא טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ לְהַרְשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: מִי יִתֵּן לִי לָשׁוֹן לְמוּדִים וְהִצְדַּקְתִּי

א) בְּכַעַס. ב) וְלֹא יִהְיוּ עוֹד בָּעוֹלָם. ג) אֵין לוֹ מִדָּה. ד) דְּבָרִים רָעִים הַמַּשְׁפִּילִים אוֹתָם. ה) שַׁבֵּר. ו) גַּחֶלֶת. ז) צאנגע, Клещи. ח) אנגעבראננט ווערדען, Обжечься.

גְּמוּל יָדַי עָשָׂה לִי יְיָ, וְאַתֶּם הֲלֹא יְדַעְתֶּם כִּי מִיַּד יְיָ הַכֹּל, וּמִיָּדוֹ אֲנַחְנוּ נוֹתְנִים לוֹ. וְעַל־כֵּן יִקָּרֵא שֵׁם בְּנִי הַנּוֹלָד לִי חֲנַמְאֵל, לֵאמֹר: חִנָּם עָשָׂה אֵל הֲדָדָיו לְכָל־בְּנֵי הָאָדָם!

שעו. שֶׁבַע עֲבֵירוֹת.

וַיְהִי בִּימֵי יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּרְבּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ. וַיַּרְא יְיָ וַיִּנְאַץ א) וַיֹּאמֶר לְכַלּוֹתָם. וְיוֹאָשׁ הִקְהִיל אֵלָיו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מְפַלְטוֹ וּמַצִּילוֹ מִמָּוֶת וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: אַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי הֶחְבֵּאתִי בְּבֵית יְיָ שָׁנִים רַבּוֹת מִפְּנֵי עֲתַלְיָה הַמִּרְשַׁעַת אֲשֶׁר חָפְצָה בְּמוֹתִי, וָאֶתְקַדֵּשׁ וָאֶטְהַר מְאֹד מְאֹד... הָבָה אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים וַעֲבַדְתּוּנִי וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לִי! וַיָּבֹאוּ שָׂרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמֶּלֶךְ. וַיַּרְא הָעָם אֶת־מַעֲשֵׂי הַשָּׂרִים וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם כְּמוֹהֶם. וַיְהִי קֶצֶף יְיָ עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם בְּאַשְׁמָתָם זֹאת. וַיַּרְא זְכַרְיָה בֶן־יְהוֹיָדָע אֶת־בְּנֵי יְהוּדָה חֹטְאִים וּמַקְצִיפִים אֶת־יְיָ, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ לֵאמֹר: בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים הַבָּא הֶחָל ב) לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת אוֹכִיחַ אֶת־כָּל־הָעָם עַל עֲשׂוֹתָם אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ, וְלֹא אִירָאֵם כִּי נָבִיא אָנֹכִי לַייָ וְכֹהֲנוֹ וְיוֹשֵׁב רִאשׁוֹנָה בַּמַּלְכוּת! אִישׁ מֵהֶם לֹא יָהִין ג) לִנְגֹּעַ בִּי בַּיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ הַהוּא. וַיְהִי בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים וַתִּלְבַּשׁ רוּחַ אֱלֹהִים אֶת זְכַרְיָה וַיַּעֲמֹד מֵעַל לָעָם וַיֹּאמֶר לָהֶם: כֹּה אָמַר הָאֱלֹהִים: לָמָּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־מִצְוַת יְיָ וְלֹא תַצְלִיחוּ! כִּי עֲזַבְתֶּם אֶת־יְיָ וַיַּעֲזֹב אֶתְכֶם! וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת־דִּבְרֵי תוֹכַחְתּוֹ וַיִּקְצְפוּ עָלָיו קֶצֶף גָּדוֹל, וַיַּהַרְגוּ אֶת־זְכַרְיָה הַכֹּהֵן וְהַנָּבִיא בְּמִקְדַּשׁ יְיָ וַיְטַמְּאֻהוּ וַיְחַלְּלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ וְאֶת שַׁבַּת קָדְשׁוֹ וְיוֹם כִּפּוּרָיו. וּכְמוֹת זְכַרְיָה אָמַר: יֵרֶא יְיָ וְיִדְרֹשׁ! וַיִּשָּׁפֵךְ דַּם זְכַרְיָה עַל רִצְפַּת ד) עֲזָרַת ה) הַכֹּהֲנִים וַיָּהָם ו) וַיִּרְתַּח וַיִּגְעַשׁ וַיָּבֹאוּ רֹצְחָיו לַהֲדִיחַ ז) אֶת הַדָּם הַשָּׁפוּךְ וּלְנַקּוֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ. וַתְּהִי רִצְפַּת הָעֲזָרָה נִכְתֶּמֶת ח) בְּדַם זְכַרְיָה הַצַּדִּיק מָאתַיִם וּמִשְׁעִים שְׁתֵּי שָׁנִים עַד עֲלוֹת נְבוּזַרְאֲדָן יְרוּשָׁלַיְמָה לְהַחֲרִיבָהּ.

שעז. עָמוֹס וְיָרָבְעָם הַשֵּׁנִי.

וְעָמוֹס הַנָּבִיא בָּא בֵית־אֵל, וַיִּקְרָא אֶל־כָּל הָעָם הַמִּשְׁתַּחֲוִים לָאֱלִילִים וַיֹּאמַר: כֹּה אָמַר יְיָ: בַּחֶרֶב יָמוּת יָרָבְעָם מַלְכְּכֶם וְאַתֶּם גָּלֹה תִגְלוּ ט) מֵעַל אַדְמַתְכֶם! וַיִּשְׁלַח אֲמַצְיָה כֹּהֵן בֵּית־אֵל אֶל יָרָבְעָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: קָשַׁר עָלֶיךָ עָמוֹס בְּקֶרֶב בֵּית־יִשְׂרָאֵל, כִּי כֹה אָמַר: יָרָבְעָם מַלְכְּכֶם הַחֹטֵא וְהַמַּחֲטִיא אֶת־הָעָם יָמוּת בֶּחָרֶב... וַיִּשְׁמַע יָרָבְעָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: חָלִילָה לְעָמוֹס מֵהִתְנַבֵּא עָלַי לְרָעָה; וְלוּ גַם יִתְנַבֵּא עָלַי כָּכָה, הֵן נְבִיא אֱמֶת הוּא, אֲשֶׁר לֹא יְדַבֵּר בְּשֵׁם יְיָ בִּלְתִּי אִם אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׂם בְּפִיו! וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי יְיָ עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: עֵקֶב אֲשֶׁר עָשָׂה הַפַּעַם יָרָבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ אֶת־הַטּוֹב בְּעֵינַי וְלֹא הִקְשִׁיב י) עַל־דִּבְרֵי אֲמַצְיָה אֲשֶׁר רִגֵּל יא) בְּעָמוֹס עַבְדִּי. עַל־כֵּן אַגְדִּיל חַסְדִּי עִמּוֹ הַפַּעַם, — וְהָאָרֶץ, אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב „לְזַרְעֲכֶם אֶתְּנֶנָּה", — תִּנָּתֵן בְּיָדוֹ. וַיְהִי כֵן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ, וַיָּשֶׁב יָרָבְעָם אֶת־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל מִלְּבוֹא חֲמָת עַד־יָם הָעֲרָבָה וַיּוֹשַׁע אֶת־יִשְׂרָאֵל. וַיְהִי חֶבֶל יב) נַחֲלַת יִשְׂרָאֵל בִּימֵי יָרָבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ גְּדוֹלָה.

א) וַיִּקְצֹף. ב) הַמּוֹעֵד. ג) יָעֵז. ד) קַרְקַע ה) לִשְׁכָּה. ו) ציטשען, Шиптъ. ז) לִשְׁטֹף וּלְכַבֵּס. ח) נִגְאָלָה, מְלֻכְלֶכֶת. ט) תְּגֹרְשׁוּ. י) הֶאֱזִין. יא) דִּבֶּר „רְכִילוּת". יב) מִדַּת גָּדְלָהּ.

בּוֹא סַנְחֵרִיב, וַיֹּאמֶר שֶׁבְנָא אֶל הָאֲנָשִׁים הָרַבִּים הַנּוֹטִים א) אַחֲרָיו: אֵין טוֹב לָנוּ בִּלְתִּי אִם נַשְׁלִים ב) לְסַנְחֵרִיב וְלֹא נָמוּת בְּחַרְבּוֹ הַקָּשָׁה! וַיִּיטְבוּ דִבְרֵי שֶׁבְנָא בְּעֵינֵי אֲנָשָׁיו וַיֹּאמְרוּ: כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיִּקַּח שֶׁבְנָא גִּלָּיוֹן נְיָר וַיִּכְתֹּב עָלָיו לֵאמֹר: „שֶׁבְנָא וְאַנְשֵׁי סוֹדוֹ חֲפֵצִים לְהַשְׁלִים אֶת־סַנְחֵרִיב; חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְהָאֲנָשִׁים הַנּוֹטִים אַחֲרָיו אוֹמְרִים לְהִלָּחֵם עִמְּךָ!". וַיִּקַּח שֶׁבְנָא אֶת־הַמִּכְתָּב וַיִּקְשְׁרֵהוּ בְּרֹאשׁ חֵץ וַיּוֹר אוֹתוֹ אֶל מַחֲנֵה סַנְחֵרִיב. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְחִזְקִיָּהוּ וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה, כִּי אָמַר: רַבִּים אֲשֶׁר אֶת־שֶׁבְנָא מֵאֲשֶׁר אוֹתִי! מִי יוֹדֵעַ, — טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ לִנְטוֹת אַחֲרֵי הָרַבִּים! וַיָּבֹא יְשַׁעְיָהוּ אֶל חִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמַר: כֹּה אָמַר יְיָ: לֹא תֹאמְרוּן קֶשֶׁר לְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר הָעָם הַזֶּה קָשֶׁר! וַיִּשְׂמַח חִזְקִיָּהוּ עַל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּחֱזַק לִבּוֹ בַּיְיָ. וְשֶׁבְנָא הִקְהִיל אֵלָיו אֶת־כָּל אֲנָשָׁיו וַיֹּאמֶר לָהֶם: לְכוּ אַחֲרַי וְיָצָאנוּ דֶּרֶךְ שַׁעַר הָעִיר וְנָפַלְנוּ אֶל סַנְחֵרִיב לְבַעֲבוּר יִיטַב לָנוּ. וַיֵּצֵא שֶׁבְנָא בְּרֹאשׁ אֲנָשָׁיו דֶּרֶךְ הַשַּׁעַר, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ גַם אַנְשֵׁי סוֹדוֹ לָצֵאת וַיָּבֹא גַבְרִיאֵל מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת וַיָּגֶף ג) פִּתְאֹם הַדְּלָתוֹת וְלֹא יָכְלוּ לָצֵאת. וַיַּרְא סַנְחֵרִיב אֶת שֶׁבְנָא וַיֹּאמַר: הַאַתָּה שֶׁבְנָא? וַיַּעַן שֶׁבְנָא וַיֹּאמַר: אָנִי! וַיֹּאמֶר סַנְחֵרִיב: וְאַיֵּה אֲנָשֶׁיךָ הָרַבִּים אֲשֶׁר אָמַרְתָּ הַשְׁלֵם יַשְׁלִימוּ גַם הֵם לִי? וַיַּעַן שֶׁבְנָא וַיֹּאמַר: אַנְשֵׁי סוֹדִי נִחֲמוּ עַל דִּבְרֵיהֶם. וַיֹּאמֶר סַנְחֵרִיב. שֶׁקֶר אַתָּה דֹבֵר! אִישׁ לֹא דָבַק אַחֲרֶיךָ, וְרַק כְּזָבִים כָּתַבְתָּ אֵלַי בְּמִכְתָּבְךָ! וַיְצַו סַנְחֵרִיב וַיִּקְּבוּ חוֹרִים בַּעֲקֵבָיו ד) וַיָּשִׂימוּ בָהֶם חֲבָלִים מְקֻשָּׁרִים בְּזַנְבֵי הַסּוּסִים וַיְסַחֲבֻהוּ סָחֹב וְהַשְׁלֵךְ, סָחֹב וְטַלְטֵל עַד אֲשֶׁר לֹא נוֹתְרָה בוֹ נְשָׁמָה. וַתְּהִי אַחֲרִית שֶׁבְנָא לְמָשָׁל וּמוּסָר לְכָל בֹּגֵד בְּעַמּוֹ!

שפד. הַתַּעַר ה) הַשְּׂכִירָה ו)

וַיְהִי בַּלַּיְלָה וַיִּשְׁכְּבוּ אַנְשֵׁי חֵיל סַנְחֵרִיב לִישׁוֹן, וַיְגַל ז) יְיָ אֶת אָזְנֵיהֶם וַיִּשְׁמְעוּ בְּרֹן ח) מַלְאֲכֵי מָרוֹם, וַתֶּעֱרַב ט) עֲלֵיהֶם הַשִּׁירָה וְהַזִּמְרָה עַד מְאֹד וַתֵּצֵא נַפְשָׁם מֵרֹב עֹנֶג וַעֲדָנִים וַיָּמוּתוּ. וַיַּשְׁכֵּם סַנְחֵרִיב בַּבֹּקֶר, וַיַּרְא וְהִנֵּה מֵתוּ כָּל אֲנָשָׁיו וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְאַרְצוֹ. וּמַלְאַךְ יְיָ בָּא אֵלָיו וַיִּדָּמֶה כְּאִישׁ זָקֵן וַיֹּאמַר: מַה־תַּעֲנֶה אֶת־מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב כִּי יִפְקְדוּ עָלֶיךָ לֵאמֹר: אַיֵּה בָּנֵינוּ הָרַבִּים אֲשֶׁר נָתַנּוּ לְךָ בַּעֲלוֹתְךָ יְרוּשָׁלַיְמָה לְלָכְדָהּ? וַיַּעַן סַנְחֵרִיב וַיֹּאמַר: צַר לִי מְאֹד! עוּץ נָא עֵצָה בַּעֲבוּר תְּבָרֶכְךָ נַפְשִׁי. וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: הִשְׁתַּנֵּה, וְלֹא יַכִּירוּךָ יוֹדְעֶיךָ. וַיַּעַן סַנְחֵרִיב וַיֹּאמַר: טוֹבָה עֲצָתְךָ! וְעַתָּה הַגִּידָה לִי מָה־אֶעֱשֶׂה, — וְעָשִׂיתִי. וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: הָבִיאָה לִי מִסְפָּרַיִם י) וְגַזּוֹתִי יא) אֶת שַׂעֲרוֹתֶיךָ. וַיֹּאמֶר סַנְחֵרִיב: אֵיפֹה אֶקַּח לִי עַתָּה מִסְפָּרַיִם? וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: הִנֵּה בַיִת לְפָנֶיךָ! בֹּא אֵלָיו וְהֵבֵאתָ לִי מִשָּׁם מִסְפָּרָיִם: וַיָּבֹא סַנְחֵרִיב הַבַּיְתָה וְהִנֵּה מַלְאָכִים עוֹמְדִים שָׁם וְטוֹחֲנִים גַּרְעִינֵי יב) תְמָרִים. וַיִּהְיוּ הַמַּלְאָכִים בְּעֵינֵי סַנְחֵרִיב כַּאֲנָשִׁים וַיֹּאמֶר לָהֶם: תְּנוּ נָא לִי מִסְפָּרָיִם! וַיַּעֲנֻהוּ הַמַּלְאָכִים לֵאמֹר: בְּזֹאת נִתֵּן לְךָ אֶת־שְׁאֵלָתְךָ, אִם תִּשָּׁבֵר לָנוּ לִטְחֹן אֶת הַגַּרְעִינִים הָאֵלֶּה. וַיִּטְחַן סַנְחֵרִיב אֶת־אֵיפַת הַגַּרְעִינִים אֲשֶׁר נָתְנוּ לוֹ וַיִּקַּח בִּשְׂכָרוֹ תַּעַר, וַיָּשָׁב אֶל הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: הִנֵּה הַתַּעַר, גַּלְּחֵנִי נָא. וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ: בַּעֲשׂוֹתְךָ הֵנָּה

א) הַנִּגְרָרִים. ב) נַעֲשֶׂה שָׁלוֹם. ג) מיט גערוישׁ צומאכען, Захлопнуть. ד) בְּכַפּוֹת רַגְלָיו. ה) הַסַּכִּין הֶחָד. ו) געמיעטהעט, Наемный. ז) פָּתַח. ח) בְּשִׁירַת. ט) מָתְקָה. י) שערע, Ножницы. יא) שערען, Стричь. יב) קערנכען, Зернышко.

אֶת יִשְׂרָאֵל וְדִבַּרְתִּי עֲלֵיהֶם טוֹבוֹת מִכָּל הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָי!

שפ. חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְדוֹרוֹ.

וַיְהִי חִזְקִיָּהוּ אִישׁ צַדִּיק הוֹלֵךְ בְּתוֹרַת יְיָ וּבְמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד. וַיְצַו לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר: לִמְדוּ תוֹרַת יְיָ וַהֲגוּ א) בָהּ יוֹמָם וָלַיְלָה וּמְצָאתֶם חֵן בְּעֵינַי וַהֲטִיבוֹתִי עִמָּכֶם. וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְקוֹלוֹ וַיִּלְמְדוּ וַיֶּחְכְּמוּ וַיַּשְׂכִּילוּ, וְלֹא נִמְצָא מִדָּן וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע וּמִגֶּבֶת עַד אַנְטִיפַּרְס אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יָדַע סֵפֶר, וְאִשָּׁה וְיֶלֶד וְיַלְדָּה אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ דִינֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה. וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: עֵקֶב אֲשֶׁר עָשָׂה חִזְקִיָּהוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה עַל־כֵּן אָבִיא אֶת סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר בִּיהוּדָה!... וַיֹּאמְרוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יְיָ: הֲכָכָה אַתָּה עֹשֶׂה לְחִזְקִיָּהוּ אֲשֶׁר הָלַךְ בְּתוֹרָתְךָ וַיְגַדֵּל שִׁמְךָ בָּעוֹלָם? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: כִּי אָמַר לְחִזְקִיָּהוּ: הִנְנִי אָבִיא אֶת־סַנְחֵרִיב בִּיהוּדָה וּנְתַתִּיהוּ בְיָדֶךָ וְאָמַר לִי: יְיָ אֱלֹהָי! לֹא הַחֲרָדוֹת וְלֹא הַנִּצָּחוֹן! עַל־כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי לֵאמֹר: אֶשְׁבּוֹר אַשּׁוּר בְּאַרְצִי וְעַל הָרַי אֲבוּסֶנּוּ ב)!

שפא. הַהוֹפְכִים יָם לְיַבָּשָׁה.

וַיֵּלֶךְ סַנְחֵרִיב לָבֹא עַל יְרוּשָׁלַיִם וְעִמּוֹ אַרְבָּעִים וַחֲמֵשֶׁת אֶלֶף אִישׁ בְּנֵי מְלָכִים רוֹכְבִים בְּמֶרְכְּבוֹת זָהָב, וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף גִּבּוֹרִים לְבוּשֵׁי שִׁרְיוֹן ג), וְשִׁשִּׁים אֶלֶף אִישׁ אֲחוּזֵי חֶרֶב רָצִים לְפָנָיו וּשְׁנֵי „כִּלָּיוֹן" וְאַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים פָּרָשִׁים ד) וַיָּחַץ ה) סַנְחֵרִיב אֶת־כָּל אַנְשֵׁי חֵילוֹ לִשְׁלֹשָׁה מַחֲנוֹת. וַתַּעֲבוֹר הַמַּחֲנֶה הָרִאשׁוֹנָה אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיֵּלְכוּ הַמַּיִם הָלוֹךְ וְחָסוֹר וַיָּצוּפוּ ו) סוּסֵיהֶם עַל־פְּנֵי הַמָּיִם, וַתֵּרֶד אַחֲרֶיהָ הַמַּחֲנֶה הַשֵּׁנִית וַיֶּחְסְרוּ הַמַּיִם וַיַּגִּיעוּ עַד צַוְּארֵי סוּסֶיהָ, וְאַחַר עָבְרָה הַמַּחֲנֶה הַשְּׁלִישִׁית וַיֵּלְכוּ הַמַּיִם הָלֹךְ וְחָסֹר עַד־כִּי יָבֵשׁ קַרְקַע ז) הַיַּרְדֵּן, וַיֵּרְדוּ אַחֲרֶיהָ הַסּוּסִים וַיַּעַבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן בַּיַּבָּשָׁה וַיַּעֲלוּ אָבָק בְּרַגְלֵיהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר צָמְאוּ הַסּוּסִים לַמַּיִם, וַיְצַו סַנְחֵרִיב לְהָבִיא לָהֶם מַיִם מִמָּקוֹם אַחֵר.

שפב. סַנְחֵרִיב וּבִטְחוֹנוֹ בְּאַנְשֵׁי חֵילוֹ.

וַיַּעַל סַנְחֵרִיב וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים אֶל יְרוּשָׁלַיִם וַיִּגְּשׁוּ אֶל חוֹמוֹתֶיהָ הַבְּצוּרוֹת. וַיִּקְחוּ אַנְשֵׁי חֵילוֹ כָּרִים וּכְסָתוֹת ח) רַבּוֹת וַיָּשִׂימוּ אוֹתָם עַל־יַד הַחוֹמָה עַד־כִּי דָמָה גָבְהָם לְגֹבַהּ הַחוֹמָה, וַיַּעַל סַנְחֵרִיב עַל־רֹאשׁ הַכָּרִים וְהַכְּסָתוֹת וַיִּגַּע עַד־רֹאשׁ חוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם וַיַּעַל עָלֶיהָ וַיַּשְׁקֵף עַל־עִיר יְרוּשָׁלַיִם וַתִּקְטַן בְּעֵינָיו מְאֹד, וַיִּבֶז לָהּ, וַיְנוֹפֵף ט) יָדוֹ הַר בַּת צִיּוֹן וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הִסְכַּלְתִּי עֲשֹׂה כִּי יָגַעְתִּי י) אֶת־עַמִּי הָרָב לַעֲלוֹת עַל הָעִיר הַקְּטַנָּה וְהַדַּלָּה הַזֹּאת! לוּ הֲבֵאתִי עָלֶיהָ רַק גְּדוּדִים אֲחָדִים מֵאַנְשֵׁי חֵילִי כִּי עַתָּה יָכְלוּ גַם הֵמָּה לַהֲפֹךְ אֶת־הָעִיר! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַנְשֵׁי חֵילוֹ: יְצַוֶּה נָא אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲבָדָיו וְיָצְאוּ לַמִּלְחָמָה עַל־בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם! וַיַּעַן סַנְחֵרִיב וַיֹּאמַר: לָמָּה תַחְפְּצוּ הַיּוֹם בַּדָּבָר הַזֶּה וְאַתֶּם עוֹדְכֶם עֲיֵפִים וִיגֵעִים מֵרֹב הַדֶּרֶךְ מְאֹד! לִינוּ הַלַּיְלָה הַזֶּה עַל־יַד חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְנַחְתֶּם וְקַמְתֶּם בַּבֹּקֶר וְהֵבִיא לִי כָל אֶחָד מִכֶּם לְבֵנָה לְבֵנָה מֵחוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם...

שפג. הַחֵץ וְהַפִּתְקָא יא)

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע בִּירוּשָׁלַיִם דְּבַר

א) וְהִתְעַסְּקוּ. ב) אֶרְמְסֶנּוּ. ג) מְגִנִּים. ד) רֹכְבִים. ה) חָלַק. ו) שווימען, Плыть. ז) בָּאדען, Дно. ח) קיססען, Подушка. ט) הֵרִים. י) הִטְרַחְתִּי. יא) צעטטעל, Записка.

יְשַׁעְיָהוּ וְאָמַר: מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אָמַר לַיְיָ: זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְעָשִׂיתָ לְמַעֲנָם חֶסֶד חִנָּם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַתִּיטַב עֲנִיָּתוֹ בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: לְמַעַן מֹשֶׁה בְּחִירִי אָנֹכִי סֹלֵחַ לַעֲוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אַשְׁמִידֵם, וְחִזְקִיָּהוּ נָאָה וַיֹּאמַר: זְכָר־נָא אֵת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי. עַל־כֵּן עָנָהוּ יְיָ לֵאמֹר: לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד תֵּעָשֶׂה בַקָּשָׁתְךָ.

שפח. סֵפֶר הָרְפוּאוֹת.

וַיָּבֹא יְשַׁעְיָהוּ בִּדְבַר יְיָ אֶל חִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ: כֹּה אָמַר יְיָ: הִנְנִי רֹפֵא לְךָ וְהוֹסַפְתִּי עַל יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה!... וְזֶה לְּךָ הָאוֹת מֵאֵת יְיָ: יָשׁוּב הַצֵּל בַּמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז אֲחֹרַנִּית עֶשֶׂר מַעֲלוֹת. וַיְהִי כֵן כַּאֲשֶׁר אָמַר יְיָ וְלֹא אָץ הַשֶּׁמֶשׁ לָבֹא כְּיוֹם תָּמִים. וַיֵּרֶד חִזְקִיָּהוּ מֵעַל מִטָּתוֹ וַיֶּחֱזַק, וַיִּקַּח אֶת־סֵפֶר הָרְפוּאוֹת וַיַּטְמִינֵהוּ, כִּי אָמַר: עַד הַיּוֹם לֹא פָּנָה אִישׁ בְּחָלְיוֹ אֶל הָאֱלֹהִים וְלֹא הִתְפַּלֵּל אֵלָיו, כִּי אִם קָרָא בְּסֵפֶר הָרְפוּאוֹת וַיַּעַשׂ כְּכֹל הַכָּתוּב בּוֹ. וְכַאֲשֶׁר לֹא נִרְפָּא וְחָלְיוֹ הָלַךְ הָלוֹךְ וְחָזֵק וַיְיָאֵשׁ א) אֶת לִבּוֹ וַיֹּאמַר: אָבַדְתִּי! וַיִּגְבַּר עָלָיו יֵאוּשׁוֹ וַיָּמֹת; אוּלָם עַתָּה יִרְאוּ כָּל בְּנֵי הָאָדָם כִּי לֹא טוֹב לָאָדָם לְיָאֵשׁ אֶת לִבּוֹ בַּצַּר לוֹ, — יְקַוֶּה־נָא לַיְיָ וְיוֹשַׁע לוֹ! הֵן מֶלֶךְ אָנֹכִי בְּיִשְׂרָאֵל: לִי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, גַּם לִי הָעֹז וְהַמֶּמְשָׁלָה. וּבְכָל זֹאת לֹא הוֹעִילוּ לִי כָּל אֵלֶּה בִּבְחָרוֹת בִּי אַף יְיָ, וְלוּלֵא הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר הִתְפַּלַּלְתִּי אֶל יְיָ, כִּי עַתָּה יָרַדְתִּי כְּבָר שְׁאוֹלָה א)!...

שפט. שְׂכַר שָׁלֹשֶׁת צְעָדִים.

וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר הֵשִׁיב יְיָ אֶת הַצֵּל עֶשֶׂר מַעֲלוֹת, וַיָּקָם מְרֹאדַךְ בַּלְאֲדָן בֶּן בַּלְאֲדָן מֶלֶךְ בָּבֶל מִשְּׁנָתוֹ אֲשֶׁר יָשַׁן בַּצָּהֳרַיִם וַיַּרְא וְהִנֵּה עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, וַיִּשְׁתָּאֶה מְאֹד וַיֹּאמַר: אֵין זֹאת כִּי הֵתֵלּוּ א) בִי עֲבָדַי וַיִּתְּנוּנִי לִישׁוֹן כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה עַד מָחֳרַת יוֹם הַשֵּׁנִי! וַיִּקְצֹף מְרֹאדַךְ קֶצֶף גָּדוֹל עַל עֲבָדָיו וַיִּקְרָא לָהֶם וַיֹּאמַר: מוֹת תָּמוּתוּ כֻּלְּכֶם כִּי נְתַתּוּנִי לִישׁוֹן מִן הַצָּהֳרַיִם עַד הָעֶרֶב וּמִן הָעֶרֶב עַד בֹּקֶר הַיּוֹם הַשֵּׁנִי! וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ עֲבָדָיו וַיֹּאמְרוּ לוֹ: יִשְׁמַע־נָא הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי עֲבָדָיו וְיִצְטַדָּקוּ. וַיֹּאמֶר מְרֹאדַךְ: דַּבְּרוּ כִּי שֹׁמֵעַ אָנֹכִי! וַיַּעֲנֻהוּ עֲבָדָיו לֵאמֹר: אֱלֹהֵי חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה אָמַר הַיּוֹם לַשֶּׁמֶשׁ—דֹּם! וַיִּדֹּם וְלֹא יָאִיץ לָבֹא כְּיוֹם בִּיּוֹמוֹ! וַיִּשְׁמַע מְרֹאדַךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: עַד הַיּוֹם עָבַדְתִּי לַשֶּׁמֶשׁ וָאֶשְׁתַּחֲוֶה לוֹ, כִּי אָמַרְתִּי אֵין אֱלֹהִים אַדִּירִים ד) מִמֶּנּוּ; אוּלָם הַיּוֹם רָאִיתִי כִּי גָדוֹל אֱלֹהֵי חִזְקִיָּהוּ מֵאֱלֹהַי וְהוּא צִוָּה לוֹ וַיַּעֲמֹד, עַל־כֵּן אֲדַבֵּר שָׁלוֹם לְחִזְקִיָּהוּ וְלֵאלֹהָיו לְבַעֲבוּר אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֵיהֶם וְהֵיטִיבוּ עִמָּדִי! וַיְצַו מְרֹאדַךְ וַיִּקְרְאוּ סֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּכְתְּבוּ בִשְׁמוֹ אֶל חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר: שָׁלוֹם לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְשָׁלוֹם לֵאלֹהֵי חִזְקִיָּהוּ וְשָׁלוֹם לִירוּשָׁלָיִם!... וַיִּתֵּן אֶת־הַמִּכְתָּב עַל יַד מַלְאָכָיו וַיֹּאמַר: הָבִיאוּ אֶת־מִכְתָּבִי לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה. וַיִּקְחוּ הַמַּלְאָכִים אֶת־הַמִּכְתָּב וַיֵּלְכוּ לַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיְהִי כְּצֵאת הַמַּלְאָכִים, וַיֹּאמֶר מְרֹדַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל אֶל לִבּוֹ לֵאמֹר: הֵן לֹא שַׂמְתִּי אֶת־הַכָּבוֹד הַגָּדוֹל הַזֶּה לְחִזְקִיָּהוּ בִּלְתִּי אִם לְמַעַן אֱלֹהָיו הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, וְעַתָּה מַדּוּעַ כְּסַלְתִּי ה) וָאֶכְתֹּב שֵׁם חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי שֵׁם אֱלֹהָיו? הָבָה אָשִׁיב אֶת הַמַּלְאָכִים וְצִוִּיתִי לִכְתֹּב מִכְתָּב אַחֵר, אֲשֶׁר אָשִׂים בּוֹ אֶת־הָאֱלֹהִים הַגְּדוֹלִים לִפְנֵי חִזְקִיָּהוּ! וַיֵּרֶד מְרֹאדַךְ מֵעַל כִּסְאוֹ וַיִּצְעַד

א) הִתְיָאֵשׁ. א) הַקְּבָרָה. א) שָׂמוּנִי לְלַעַג. ד) חֲזָקִים. ה) הִסְכַּלְתִּי.

וְהִנֵּה בָּא א) הַשֶּׁמֶשׁ וַיָּבֹא לַיְלָה, וְאָנֹכִי לֹא אוּכַל נַלְּחֶךָ עַד אִם הֵבֵאתָ לִי אֵשׁ לְהָאִיר אֶת הַחֹשֶׁךְ. וַיֵּלֶךְ סַנְחֵרִיב וַיָּבֵא שְׁבָבִים ב) וַיָּשֶׂם בָּהֶם אֵשׁ וַיִּפַּח בָּהּ בְּרוּחַ פִּיו. וַיֵּצְאוּ זִיקֵי ג) אֵשׁ וַיָּעוּפוּ אֶל תּוֹךְ זְקָנוֹ וַיִּשְׂרְפוּהָ. וַיְגַלַּח סַנְחֵרִיב אֶת שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ וַיֹּאמַר: עַתָּה לֹא יַכִּירוּנִי עוֹד כָּל מְיֻדָּעַי!

שפה. קֶרֶשׁ מִקַּרְשֵׁי תֵבַת נֹחַ.

נִמְצָא סַנְחֵרִיב קֶרֶשׁ מִקַּרְשֵׁי הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה נֹחַ וַיֹּאמַר: אַשְׁרֵינִי! הִנֵּה הָאֱלֹהִים הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר הִצִּילוּ אֶת נֹחַ מִמָּוֶת בִּנְגֹעַ כָּל הַיְקוּם! מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה יִהְיֶה לִי הַקֶּרֶשׁ הַזֶּה לֵאלֹהִים, וְהָיָה כִּי אֶמְצָא חֵן בְּעֵינָיו וְשָׁלַח לִי בִּרְכָתוֹ וְהִצְלִיחַנִי, — וְהֶעֱלֵיתִי לוֹ אֶת אַדְרַמֶּלֶךְ וְשַׂרְאֶצֶר בָּנַי עוֹלָה. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְשַׂרְאֶצֶר וְאַדְרַמֶּלֶךְ וַיֶּאֶרְבוּ לַאֲבִיהֶם. וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית נִסְרֹךְ אֱלֹהָיו וַיָּקוּמוּ עָלָיו וַיַּכֻּהוּ בֶחָרֶב.

שפו. עֵסֶק בְּנִסְתָּרוֹת.

בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לָמוּת. וַיָּבֹא אֵלָיו יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו: כֹּה אָמַר יְיָ: צַו לְבֵיתֶךָ, כִּי מֵת אַתָּה בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא תִחְיֶה לָעוֹלָם הַבָּא! וַיִּשְׁמַע חִזְקִיָּהוּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: הֲלֹא תַגִּיד לִי, הַנָּבִיא, מַה־פִּשְׁעִי וּמַה חַטָּאתִי, כִּי צִוְּךָ יְיָ לְדַבֵּר אֵלַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן יְשַׁעְיָהוּ וַיֹּאמַר: זֹאת לְךָ כִּי לֹא לָקַחְתָּ לְךָ אִשָּׁה וְלֹא הוֹלַדְתָּ בָּנִים. וַיַּעַן חִזְקִיָּהוּ אֶת יְשַׁעְיָהוּ וַיֹּאמַר: רוּחַ יְיָ הָיְתָה עָלַי, וָאֵרֶא כִּי רָעִים וְחַטָּאִים יִהְיוּ בָנַי אֲשֶׁר יִוָּלְדוּ לִי, וָאֹמַר: טוֹב אֲשֶׁר לֹא אוֹלִיד מִשֶּׁאוֹלִיד בָּנִים רָעִים אֲשֶׁר יָרֵעוּ וְיַשְׁחִיתוּ! וַיַּעַן יְשַׁעְיָהוּ אֶת־חִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמַר: מַה־לְּךָ וּלְמִפְעֲלוֹת ד) יְיָ הַנִּסְתָּרִים? אַתָּה צֻוֵּיתָ לָקַחַת אִשָּׁה וּלְהוֹלִיד בָּנִים, — עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתָ, — וַיְיָ הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה! וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ: אֶמְצָא־נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְנָתַתָּ לִי אֶת־בִּתְּךָ לְאִשָּׁה. מִי יוֹדֵעַ — יְרַחֵם יְיָ וּבֵרַךְ אֶת־הַזֶּרַע אֲשֶׁר יִתֵּן לִי מִן־בִּתְּךָ לְמַעֲנִי וּלְמַעֲנֶךָ. וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ: לָמָּה אַתָּה מִתְחַכֵּם לַיְיָ וּכְבָר נִגְזְרָה עָלֶיךָ הַגְּזֵרָה הַזֹּאת! וַיִּחַר אַף חִזְקִיָּהוּ בִּישַׁעְיָהוּ וַיֹּאמַר: לָמָּה אַתָּה מְרַפֶּה אֶת־יָדַי וְאֹמֵר לִי: אָבְדָה תִקְוָתֶךָ, — וַאֲבוֹתַי הוֹרוּנִי לֵאמֹר: גַּם כִּי חֶרֶב חַדָּה מוּנַחַת עַל צַוַּאר הָאָדָם, — אַל יֶחְדַּל עוֹד לְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וּלְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ. וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ: כִּי תֵרֵד מִמִּטָּתְךָ, כִּי יְרַפֵּא לְךָ יְיָ, — וְנָתַתִּי לְךָ אֶת־בִּתִּי לְאִשָּׁה.

שפז. עֲנָוָה וְגָאוֹן

וַיְהִי כְּכַלּוֹת יְשַׁעְיָהוּ לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּצֵא מִבֵּית חִזְקִיָּהוּ. וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ אֶת־פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ, זְכָר־נָא אֵת־אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי! אַתָּה, יְיָ אֱלֹהַי, הֶחֱיֵיתָ אֶת־בֶּן־הַשּׁוּנַמִּית אֲשֶׁר לֹא עָשְׂתָה לֶאֱלִישָׁע בִּלְתִּי אִם עֲלִיַּת קִיר אַחַת קְטַנָּה, — וְחַסְתָּ ה) עַל זֶרַע שְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ אֲשֶׁר צִפָּה ו) כָּל הֵיכָלְךָ זָהָב! וּבְדַבֵּר חִזְקִיָּהוּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּבְךְּ בְּכִי גָדוֹל. וַיְהִי יְשַׁעְיָהוּ לֹא יָצָא הֶחָצֵר הַתִּיכוֹנָה וּדְבַר יְיָ הָיָה אֵלָיו לֵאמֹר: שׁוּב וְאָמַרְתָּ אֶל חִזְקִיָּהוּ: שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתְךָ, רָאִיתִי אֶת־דִּמְעָתֶךָ, — הִנְנִי רֹפֵא לָךְ, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי תַּעֲלֶה בֵּית־יְיָ! אֶפֶס־כִּי לֹא לְמַעַן הִתְהַלֶּכְךָ לְפָנַי בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם אָנֹכִי עֹשֶׂה עִמְּךָ חֶסֶד, כִּי אִם לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד אָבִיךָ, אֲשֶׁר עֲבָדַנִי בְּכָל־לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ. וַיְהִי כָל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת־דִּבְרֵי יְיָ אֶל

א) שָׁקַע. ב) עֵצִים דַּקִּים יְבֵשִׁים. ג) נִיצוֹצִים. ד) כַּעֲשֵׂי. ה) תְּרַחֵם. ו) כִּסָּה.

מָה הָיְתָה גְבוּרָתוֹ וּמָה הֵמָּה נִצְחוֹנוֹתָיו:
הֲכָבַשׁ אֲרָצוֹת רַבּוֹת וַיַּךְ בְּרִבְבוֹתָיו,
הֶאָצַר כֶּסֶף וְזָהָב וְשָׁלָל רַב לָקַח,
וַיָּשֶׂם בְּאוֹצְרוֹתָיו, —
וְנִגַּשְׁתָּ אֶל סֵפֶר הַתּוֹרָה הַנָּתוּן מִמַּעַל
לַקֶּבֶר
וְזָכַרְתָּ, — מָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ שׁוֹאֵל מֵעִם
כָּל גֶּבֶר
וְיָדַעְתָּ כִּי קָבוּר פֹּה חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה
אֲשֶׁר נָתוּן הָיָה בְּכָל נַפְשׁוֹ לַתּוֹרָה
וְלִתְעוּדָה א)
לֹא כֶּסֶף וְזָהָב וְלֹא סְגֻלּוֹת ב) מְלָכִים
לְקִבְרוֹ הִנְחֵהוּ, —
מַעֲשֵׂי צִדְקָתוֹ וְשִׁמוֹ הַטּוֹב הֵמָּה
לְבֵית עוֹלָמוֹ לִוּוּהוּ.

שצג. אַחֲרִית יְשַׁעְיָהוּ.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת חִזְקִיָּהוּ וַיִּמְלֹךְ מְנַשֶּׁה בְנוֹ תַּחְתָּיו, וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ. וַיְצַו וַיְבִיאוּ לוֹ אֶת־יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר לוֹ: לְמִשְׁפָּטִי תַּעֲמֹד הַיּוֹם, וּבְצֵאתְךָ רָשָׁע ג) בְּהִשָּׁפְטֶךָ, — וַהֲרַגְתִּיךָ! וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ: הַגִּידָה לִי מַה־פִּשְׁעִי וּמַה חַטָּאתִי? וַיַּעַן מְנַשֶּׁה וַיֹּאמַר: נְבִיא שֶׁקֶר אָתָּה! מֹשֶׁה רַבְּךָ ד) אָמַר: לֹא יִרְאֶה הָאָדָם אֶת יְיָ וָחָי וְאַתָּה אָמַרְתָּ: רָאִיתִי אֶת אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא! מֹשֶׁה בֶּן־עַמְרָם אָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: מִי כַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ ה) אֵלָיו? וְאַתָּה אָמַרְתָּ: דִּרְשׁוּ יְיָ בְּהִמָּצְאוֹ ו)! וְאַף גַּם זֹאת בְּדַבֵּר מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־יְמֵי חַיֵּיהֶם אָמַר לָהֶם בְּשֵׁם יְיָ לֵאמֹר: אֶת־מִסְפַּר יָמֶיכֶם אֲמַלֵּא ז), וְאַתָּה אָמַרְתָּ לְאָבִי בְּשֵׁם יְיָ: וְהוֹסַפְתִּי עַל יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה! וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ בְלִבּוֹ: גַּם כִּי אֶצְטַדֵּק לֹא יִשְׁמַע לִדְבָרַי וְלֹא יָשִׂים אֲלֵיהֶם לֵב, עַל־כֵּן לֹא אֲעַנֵהוּ דָבָר וְלֹא יֵחָשֵׁב לוֹ דְבַר הָרְגוֹ אוֹתִי לְעָוֹן. כִּי יֹאמְרוּ כָל שֹׁמְעֵי אַחֲרִיתִי: יָצָא יְשַׁעְיָהוּ רָשָׁע בְּהִשָּׁפְטוֹ וַיֵּהָרֵג. וַיְהִי כִּרְאוֹת מְנַשֶּׁה אֶת־יְשַׁעְיָהוּ מַחֲרִישׁ וַיְצַו לַהֲמִיתוֹ. וַיִּקְרָא יְשַׁעְיָהוּ בְּשֵׁם יְיָ וַיִּבְרַח מִלִּפְנֵי מְנַשֶּׁה. וַיִּרְדֹּף מְנַשֶּׁה אַחֲרָיו. וַיָּבֹא יְשַׁעְיָהוּ עַד לִפְנֵי אַחַד הָאֲרָזִים וַיִּפָּתַח הָאֶרֶז וַיָּבֹא בוֹ יְשַׁעְיָהוּ וַיֵּעָלֵם מֵעֵינֵי מְנַשֶּׁה. וַיְצַו מְנַשֶּׁה לַעֲבָדָיו לְנַסֵּר ח) אֶת הָאֶרֶז. וַיְהִי כְּנֹגַעַת הַמַּשּׂוֹר ט) עַל־פִּי יְשַׁעְיָהוּ וַתֵּצֵא נַפְשׁוֹ וַיָּמֹת.

שצד. גֹּדֶל הַתְּשׁוּבָה.

וַיּוֹסֶף מְנַשֶּׁה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ מִכֹּל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו. וַיִּשְׁלַח יְיָ אֶת־נַחוּם וַחֲבַקּוּק נְבִיאָיו לְדַבֵּר אֶל מְנַשֶּׁה וְאֶל עַמּוֹ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ. וַיָּבֵא יְיָ עֲלֵיהֶם אֶת־כָּל שָׂרֵי צָבָא אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר, וַיִּלְכְּדוּ אֶת מְנַשֶּׁה וַיַּאַסְרֻהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם וַיְשִׂימֻהוּ בְדוּד י) נְחֹשֶׁת עָשׂוּי נְקָבִים נְקָבִים וַיַּעַרְכוּ עֵצִים וַיָּשִׂימוּ אֶת הַדּוּד מִמַּעַל לָעֵצִים וַיָּשִׁיתוּ בָהֶם אֵשׁ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר צַר לוֹ, וַיִּקְרָא בְּשֵׁם כָּל הָאֱלֹהִים הָרַבִּים, אֲשֶׁר עָבַד לָהֶם, לֵאמֹר: קוּמוּ נָא פְּסִילֵי עֵץ וָאֶבֶן וְהוֹשִׁיעוּנִי! רַחֲמוּ נָא עָלַי אֱלִילַי וּתְרָפַי וְכָל גִּלּוּלַי וְהַצִּילוּנִי מֵהָאֵשׁ הָאֹחֶזֶת בִּי! וַיַּרְא מְנַשֶּׁה כִּי אֵין עֹזֵר וַיֹּאמַר: זָכַרְתִּי אֶת־דִּבְרֵי חִזְקִיָּהוּ אָבִי אֲשֶׁר לִמְּדַנִי תוֹרָה וַיֹּאמֶר לִי: בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, — וְשַׁבְתָּ עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ! ... הָבָה אֶקְרָא אֵלָיו. וְהָיָה כִּי יַעֲנֵנִי בְּיוֹם צָרָתִי וְיָדַעְתִּי, כִּי אֵין כָּמוֹהוּ

א) הַתּוֹרָה, הָעֵדוּת. ב) חֲפָצִים יְקָרִים. ג) אָשֵׁם. ד) מוֹרְךָ. ה) קָרוֹב יְיָ לְקוֹרְאָיו בְּכָל עֵת. ו) רַק בְּעֵת אֲשֶׁר יִמָּצֵא. ז) תִּחְיוּ רַק אֶת מִסְפַּר הַשָּׁנִים אֲשֶׁר קָצַבְתִּי לָכֶם. ח) צערזאֶגען. Распилить. ט) זאֶגע, Пила. י) סִיר גָּדוֹל.

שְׁלֹשֶׁת צְעָדִים עַד בֹּאוֹ אֶל עֲבָדָיו וַיִּקְרָא לָהֶם לֵאמֹר: מַהֲרוּ הָשִׁיבוּ אֶת הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי אֶל חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה. וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יַעַן יָקַר לְךָ כְּבוֹדִי וַתֵּרֶד מֵעַל כִּסְאֲךָ וַתִּצְעַד שְׁלֹשָׁה צְעָדִים לְמַעֲנִי, עַל כֵּן אֵיטִיב עִמְּךָ, וְיָצְאוּ מִמְּךָ שְׁלֹשָׁה מְלָכִים גְּדוֹלִים (נְבוּכַדְנֶצַּר, אֱוִיל מְרֹדַךְ וּבֵלְשַׁצַּר), וּמָלְכוּ מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ!

שצ. גֵּאָה וְגָאוֹן שָׂנֵא יְיָ.

וַיָּשׁוּבוּ הַמַּלְאָכִים וַיִּקַּח מְרֹאדַךְ אֶת הַמִּכְתָּב אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם וַיִּכְתֹּב בּוֹ לֵאמֹר: שָׁלוֹם לֵאלֹהֵי חִזְקִיָּהוּ הַגְּדוֹלִים, שָׁלוֹם לְחִזְקִיָּהוּ וְשָׁלוֹם לְעִירוֹ יְרוּשָׁלָיִם!... וַיִּתֵּן אֶת הַמִּכְתָּב הַזֶּה לְמַלְאָכָיו וַיְצַוֵּם לַהֲבִיאוֹ אֶל חִזְקִיָּהוּ. וַיְמַהֲרוּ הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲלוּ יְרוּשָׁלַיְמָה וַיִּתְּנוּ לְחִזְקִיָּהוּ אֶת מִכְתַּב מְרֹאדַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל. וַיִּשְׂמַח חִזְקִיָּהוּ עַל הַכָּבוֹד אֲשֶׁר שָׂם לוֹ מֶלֶךְ בָּבֶל וַיָּרָם לִבּוֹ, וַיַּרְאֵם אוֹצְרוֹת מַלְכֵי יְהוּדָה וְאוֹצְרוֹת בֵּית קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים. וַיִּפְתַּח לָהֶם אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וַיַּרְאֵם אֶת־הַלּוּחוֹת וַיֹּאמַר: אַךְ נַזְכִּיר בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִתְגַּבַּרְנוּ עַל אוֹיְבֵינוּ הַבָּאִים עָלֵינוּ בְּרֶכֶב וּבְסוּסִים!... וַיָּבֹא יְשַׁעְיָהוּ אֶל חִזְקִיָּהוּ, כִּי שְׁלָחוֹ יְיָ, וַיֹּאמַר: יַעַן אֲשֶׁר גָּאֹה גָּאִיתָ וַתַּרְאֶה אֶת־הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֶת־אוֹצְרוֹתֶיךָ וְאֶת אוֹצְרוֹת בֵּית יְיָ וַתִּפְתַּח לָהֶם גַּם אֶת־אֲרוֹן הָעֵדוּת, עַל־כֵּן יָבֹאוּ יָמִים וְנִשָּׂא כָּל אֲשֶׁר בְּבֵיתֶךָ.

שצא. נֶכְדֵי יְשַׁעְיָהוּ.

וַיִּקַּח חִזְקִיָּהוּ אֶת בַּת יְשַׁעְיָהוּ לוֹ לְאִשָּׁה, וַתֵּלֶד לוֹ שְׁנֵי בָנִים אֶת־מְנַשֶּׁה וְאֶת רַבְשָׁקֵה. וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְלַמְּדֵם חִזְקִיָּהוּ תּוֹרַת יְיָ, וַיַּעְתֵּק א) לָהֶם מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִד, וַיַּדְרִיכֵם לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ טוֹבִים. וַיִּשָּׂאֵם עַל שִׁכְמוֹ יוֹם יוֹם אֶל בֵּית הַסֵּפֶר וַיְהִי עִמָּם תָּמִיד בְּשָׁכְבָּם וּבְקוּמָם וּבְלֶכְתָּם בַּדָּרֶךְ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשָּׂאֵם חִזְקִיָּהוּ אֶל בֵּית הַסֵּפֶר כְּמִשְׁפָּטוֹ כָּל הַיָּמִים, וַיָּשֶׂם רַבְשָׁקֵה פָּנָיו אֶל־מְנַשֶּׁה אָחִיו וַיֹּאמַר: הַט אָזְנְךָ, אָחִי, וּשְׁמַע אֵת אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ. וַיַּעֲנֵהוּ מְנַשֶּׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר כִּי שֹׁמֵעַ אָנֹכִי! וַיֹּאמֶר רַבְשָׁקֵה אֶל מְנַשֶּׁה אָחִיו בַּלָּאט לֵאמֹר: הִתְבּוֹנַנְתִּי אֶל גֻּלְגֹּלֶת ב) חִזְקִיָּהוּ אָבִינוּ וָאֵרֶא כִּי טוֹבָה הִיא לְצְלוֹת בָּהּ דָּגִים קְטַנִּים!... וַיֹּאמֶר מְנַשֶּׁה אֶל רַבְשָׁקֵה: גַּם אָנֹכִי הִתְבּוֹנַנְתִּי אֶל רֹאשׁ אָבִינוּ וָאֵרֶא כִּי טוֹב הוּא לְהַקְרִיב עָלָיו קָרְבָּנוֹת לַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ וְלַכּוֹכָבִים! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ חִזְקִיָּהוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְצֹף קֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁלִיכֵם מֵעָלָיו אַרְצָה וַיֵּהָרֵג רַבְשָׁקֵה וַיָּמֹת, וּמְנַשֶּׁה נִפְצַע וַיֵּרָפֵא וַיֶּחִי!

שצב. הָאֵבֶל הַכָּבֵד.

וַתִּכְלֶינָה הַשָּׁנִים אֲשֶׁר הוֹסִיף יְיָ לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיָּמֹת. וַיְהִי כְּהִוָּדַע דְּבַר מוֹתוֹ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּבְכּוּ אוֹתוֹ כָּל עֲבָדָיו וַיִּסְפְּדוּ לוֹ לֵאמֹר: הוֹי אָבִינוּ, הוֹי מַלְכֵּנוּ! וַיִּקְחוּ מַרְבַדִּים ג) וַיִּרְבְּדוּ ד) אוֹתָם מִפֶּתַח בֵּית חִזְקִיָּהוּ וְעַד קִבְרֵי בֵּית דָּוִד וַיֵּלְכוּ אֶל אַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ לְשֵׂאתוֹ אֶל מַעֲלֵה הַקְּבָרִים. וּשְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף אִישׁ חַיִל קָרְעוּ בִגְדֵיהֶם וַיֵּצְאוּ לִפְנֵי הָעָם הַנּוֹשְׂאִים אֶת הַמֶּלֶךְ עַל כְּתֵפָם וַיֵּלְכוּ הָלֹךְ וְקוֹנֵן עַד בּוֹאָם אֶל קִבְרֵי בְנֵי דָוִד. וַיִּקָּבֵר חִזְקִיָּהוּ וַיִּבָּנֶה בֵּית וַעַד ה) עַל קִבְרוֹ. וַיָּשִׂימוּ שָׁם סֵפֶר תּוֹרַת יְיָ וַיִּכְתְּבוּ עַל לוּחַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

אִם תַּחְפֹּץ לָדַעַת מִי הוּא הַגֶּבֶר
אֲשֶׁר בַּמָּקוֹם הַזֶּה מָצָא לוֹ קֶבֶר,

א) כְּתָב. ב) ראשׁ. ג) מַעֲפָּפִיךְ , Коверъ. ד) וַיִּשְׁטְחוּ. ה] אֲסֵפָה.

כִּי בְצָרָה גְדוֹלָה אֲנַחְנוּ וְחִלִּיתָה א) אֶת־פְּנֵי יְיָ בַּעֲדֵנוּ! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הָאֲנָשִׁים: הֵן יִשְׁמַע יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא, כִּי עֲזַבְתָּהוּ וַתֵּלֶךְ אֶל חֻלְדָּה, וְקָצַף עָלֶיךָ? וַיַּעַן יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמַר: הֵן „קְרוֹבָה" חֻלְדָּה לְיִרְמְיָהוּ, וְיָדַעְתִּי כִּי פְעָמִים רַבּוֹת שָׁמַע יִרְמְיָהוּ אוֹתָהּ מִתְנַבְּאָה, וְלֹא הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה רַע בְּעֵינָיו! וַיֵּלְכוּ מַלְאֲכֵי יֹאשִׁיָּהוּ אֶל חֻלְדָּה, וְהִיא יֹשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלַיִם וְקוֹרְאָה לִפְנֵי הָעָם אֶת־מִשְׁנֵה תוֹרַת יְיָ, וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ. וַתִּשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי יֹאשִׁיָּהוּ, וַתֹּאמֶר לְמַלְאָכָיו: כֹּה תֹאמְרוּ לָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁלַח אֶתְכֶם אֵלָי: יַעַן נִכְנַעְתָּ מִפְּנֵי יְיָ בְּשָׁמְעֲךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל יוֹשְׁבָיו לִהְיוֹת לְשַׁמָּה וְלִקְלָלָה, וַתִּקְרַע אֶת־בְּגָדֶיךָ וַתִּבְכֶּה לְפָנַי, לָכֵן הֵאָסֵף בְּשָׁלוֹם אֶל קִבְרוֹתֶיךָ, וְעֵינֶיךָ לֹא תִרְאֶינָה בְּכָל הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָעָם אֶת־דִּבְרֵי חֻלְדָּה אֲשֶׁר דִּבְּרָה בְגֹדֶל לֵבָב לֵאמֹר: כֹּה תֹאמְרוּ לָאִישׁ אֲשֶׁר שְׁלָחֲכֶם אֵלַי וְלֹא כִבְּדָתוּ לִקְרֹא אוֹתוֹ מֶלֶךְ, וַיֹּאמְרוּ: שְׁתֵּי נָשִׁים נְבִיאוֹת גֵּאוֹת הָיוּ בְּיִשְׂרָאֵל וְעַל־כֵּן לֹא נִקְרְאוּ בְשֵׁמוֹת יָפִים כְּתָמָר וְיָעֵל וּכְצִפּוֹרָה וְהִנֵּה — וַתִּקָּרֶאנָה בְשֵׁם: דְּבוֹרָה א) וְחֻלְדָּה ב).

שצז. רִגְעֵי יֹאשִׁיָּהוּ הָאַחֲרוֹנִים.

וַיִּקְרָא יֹאשִׁיָּהוּ לַלְוִיִּם הַמְּבִינִים לְכָל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם: הִנֵּה שְׁמַעְתִּיכֶם מִתְאוֹנְנִים בְּאָזְנֵי רָעָה לֵאמֹר: כְּבֵדָה הָעֲבוֹדָה בְּמִקְדַּשׁ יְיָ וְכֹחַ אֵין בָּנוּ לָשֵׂאת כְּלֵי יְיָ בְּכָתֵף ג). — עַל־כֵּן הִנְנִי וַהֲקִלּוֹתִי מֵעֲלֵיכֶם וְלֹא יִהְיֶה לָכֶם עוֹד מַשָּׂא בַּכָּתֵף, וַעֲבַדְתֶּם אֶת־יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּשִׁירָה וְזִמְרָה וְאֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל תַּעַבְדוּ בְּשְׁחִיטַתְכֶם אֶת־קָרְבְּנוֹת פִּסְחֵיהֶם וּבְהַפְשָׁטַתְכֶם אוֹתָם! וַיְּכֹנְנוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל מְשָׁרְתֵי בֵית־יְיָ לֵאמֹר: כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיַּעַשׂ יֹאשִׁיָּהוּ בִּירוּשָׁלַיִם פֶּסַח לַיְיָ כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיָּרֶם א) לִבְנֵי הָעָם מֵרְכוּשׁוֹ צֹאן, כְּבָשִׂים וּבְנֵי עִזִּים. וַיִּרְאוּ הַשָּׂרִים אֶת־מַעֲשֵׂה הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לִמְצֹא חֵן בְּעֵינָיו, וַיָּרִימוּ גַם הֵם לִבְנֵי הָעָם בָּקָר וָצֹאן לַפְּסָחִים וּלְשְׁלָמֵי ב) חֲגִיגָה כְּכֹל הַדָּרוּשׁ, וַיָּכִינוּם ג) הַלְוִיִּם וַיְשַׁלְּחוּם לְכָל אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

אַחֲרֵי כָל זֹאת עָלָה נְכוֹ מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהִלָּחֵם בְּכַרְכְּמִישׁ עַל־פְּרָת וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ יֹאשִׁיָּהוּ. וַיִּשְׁלַח אֵלָיו נְכוֹ לֵאמֹר: מַה־לִּי וָלָךְ, מֶלֶךְ יְהוּדָה? חֲדַל לְךָ מֵאֱלֹהִים אֲשֶׁר עִמִּי וְאַל יַשְׁחִיתֶךָ! וַיֹּאמֶר יֹאשִׁיָּהוּ: אִלָּחֲמָה בִנְכוֹ הַבֹּטֵחַ בְּעֵץ פִּסְלוֹ וְיָכֹלְתִּי לוֹ! וַיָּבֹא לְהִלָּחֵם בְּבִקְעַת מְגִדּוֹ. וַיֹּרוּ הַיּוֹרִים לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ וַיַּעֲשׂוּ הַחִצִּים אֶת־גּוּפוֹ כִּכְבָרָה ד). וַיֹּאמֶר יֹאשִׁיָּהוּ לַעֲבָדָיו: הַעֲבִירוּנִי כִּי הָחֳלֵיתִי מְאֹד. וַיַּעֲבִירֻהוּ עֲבָדָיו מִן הַמֶּרְכָּבָה: וַיַּרְכִּיבֻהוּ עַל רֶכֶב הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר לוֹ, וַיּוֹלִיכֻהוּ יְרוּשָׁלָיִם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה בִּירוּשָׁלָיִם, וַיִּתְאַבְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּבְכּוּ לְמַלְכָּם הַצַּדִּיק הַרְבֵּה בָכֹה. וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָמְרוּ: תַּחַת מֶה עָשָׂה יְיָ כָּכָה לְיֹאשִׁיָּהוּ אֲשֶׁר עֲבָדוֹ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב תָּמִים? וַיַּעֲנוּם יוֹדְעֵי תוֹרַת יְיָ לֵאמֹר: לוּ נוֹעַץ יֹאשִׁיָּהוּ מַלְכֵּנוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ נְבִיאֵנוּ וְלֹא מִהֵר לָצֵאת לָרִיב עִם נְכוֹ, כִּי עַתָּה לֹא קָרָהוּ הָאָסוֹן הַזֶּה! וְיִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא בָּא אֶל יֹאשִׁיָּהוּ וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׂפָתָיו נָעוֹת. וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ: אֵין זֹאת כִּי גָדְלָה עֲנָוָה

א) וּתְבַקֵּשׁ. א) בינגע. ב) מאוּלוּוואורף. ג) הַשְׁכֵּם. א) נָדַב. ב) קָרְבַּן שְׁלָמִים. ג) שְׁחָטוּם וְהִפְשִׁיטוּ עוֹרָם. ד) זיפּ.

בֵּאלֹהִים, וְאִם לֹא — וְיָדַעְתִּי כִּי אֵין מוֹתָר א) גַּם לוֹ מִכָּל הָאֱלֹהִים! וַיִּתְפַּלֵּל מְנַשֶּׁה אֶל יְיָ וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: אֲדֹנָי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ! יִגְדַּל נָא חַסְדְּךָ וְעָשִׂיתָ חֶסֶד גַּם לְאִישׁ כְּבַד עָוֹן כָּמוֹנִי, וְיֵדְעוּ כָּל בָּשָׂר כִּי אֵין כָּמוֹךָ מַרְבֶּה לְהֵיטִיב וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת! וַיֵּבְךְּ מְנַשֶּׁה בְּהִתְחַנְּנוֹ אֶל יְיָ וַתֵּרַדְנָה עֵינָיו דְּמָעוֹת. וַיִּרְאוּ הַמַּלְאָכִים וְהִנֵּה תְּחִנַּת מְנַשֶּׁה הוֹלֶכֶת הָלוֹךְ וְעָלֹה הַשָּׁמַיְמָה, וַיְמַהֲרוּ לִסְתֹּם אֶת־חַלּוֹנוֹת הָרָקִיעַ לְבִלְתִּי בוֹאָהּ הַשָּׁמַיְמָה, וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמְרוּ: אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמִים! הַאֻמְנָם תִּקַּח תְּפִלַּת הָאִישׁ הַזֶּה אֲשֶׁר הִרְבָּה הָרַע מִכֹּל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו, וַיַּקְצִיפְךָ וַיַּעֲמֵד צֶלֶם בְּהֵיכַל קָדְשְׁךָ וַיַּחֲטִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ? וַיַּעַן יְיָ אֶת־הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמַר: גַּם כִּי סְתַמְתֶּם כָּל הַשְּׁעָרִים, — לֹא נִנְעֲלוּ עוֹד שַׁעֲרֵי דִמְעָה הַפְּתוּחִים יוֹמָם וָלַיְלָה, כִּי אֵין רְשׁוּת לְכָל מַלְאָךְ וְשָׂרָף לָגַעַת בָּהֶם וּלְסָגְרָם. הִנְנִי אֲקַבֵּל אֶת־מְנַשֶּׁה בִּתְשׁוּבָה לְמַעַן דַּעַת כָּל חֹטֵא וּפֹשֵׁעַ, כִּי אֵין כַּיְיָ סֹלֵחַ וְרַחוּם אֲשֶׁר יָדוֹ פְּשׁוּטָה ב) לְקַבֵּל כָּל הַשָּׁב אֵלָיו בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמַּלְאָכִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיּוֹסִיפוּ לְהִתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: אַל־נָא תְקַבֵּל אֶת־מְנַשֶּׁה בִּתְשׁוּבָה, כִּי אֵין כָּמֵהוּ חֹטֵא וּפֹשֵׁעַ! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה גַּם שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה לֹא יִסָּגֵרוּ! וַיַּחְתֹּר יְיָ מַחְתֶּרֶת ג) תַּחַת כִּסֵּא כְבוֹדוֹ, (הוּא הַמָּקוֹם אֲשֶׁר לֹא יָבֹא אֵלָיו כָּל מַלְאָךְ וְכָל שָׂרָף), וַיִּקַּח תְּפִלַּת מְנַשֶּׁה וַיּוֹשִׁיעֵהוּ בַּצַּר לוֹ; וַתֵּצֵא רוּחַ וַתֹּאחֶז בּוֹ וַתִּשָּׂאֵהוּ עַל כְּנָפֶיהָ וַתְּבִיאֵהוּ יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיַּרְא מְנַשֶּׁה אֶת־מַעֲשֵׂי יְיָ הַגְּדוֹלִים, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים!

שצה. הָרֹדֵף צֶדֶק.

וַיִּמְלֹךְ יֹאשִׁיָּהוּ בֶּן־אָמוֹן עַל־יְהוּדָה, וַיַּעַשׂ הַטּוֹב בְּעֵינֵי יְיָ וַיֵּלֶךְ בְּכָל דֶּרֶךְ דָּוִד אָבִיו וְלֹא סָר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאל. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא בַּיָּמִים וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: נַעַר הָיִיתִי בַּעֲלוֹתִי עַל־כִּסֵּא הַמַּמְלָכָה, וּמִי יוֹדֵעַ הֲשָׁפַטְתִּי אָז אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדַי מִשְׁפַּט אֱמֶת וָצֶדֶק? הָבָה אַעֲבִיר קוֹל בְּכָל אֶרֶץ מַמְלַכְתִּי לֵאמֹר: מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר מִשְׁפָּטַי לֹא טוֹבוּ בְעֵינָיו, יָבֹא אֵלַי וְהִשְׁמִיעֵנִי אֶת־דְּבָרָיו וְשָׁמַעְתִּי וְשָׁפַטְתִּי שֵׁנִית. וַיָּבֹאוּ אֵלָיו אֲנָשִׁים רַבִּים אֲשֶׁר שְׁפָטָם יֹאשִׁיָּהוּ עַד מְלֹאת לוֹ שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיַּגִּישׁוּ עֲצֻמוֹתֵיהֶם ד). וַיִּשְׁמַע יֹאשִׁיָּהוּ וַיַּחְקֹר שֵׁנִית וַיִּדְרֹשׁ הֵיטֵב וַיַּרְא, כִּי אֻמְנָם הוֹצִיא מִשְׁפָּטִים מְעֻקָּלִים ה), וַיִּפְתַּח אֶת־אוֹצְרוֹת זְהָבוֹ וְכַסְפּוֹ וַיְשַׁלֵּם לָאֲנָשִׁים, אֲשֶׁר לֹא שְׁפָטָם בְּצֶדֶק, וְלֹא הִרְפָּה מֵהֶם עַד אִם סָלְחוּ לוֹ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב תָּמִים.

שצו. חֻלְדָּה הַנְּבִיאָה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵחֵלּוּ לְחַזֵּק אֶת בִּדְקֵי בֵית יְיָ, אֲשֶׁר פָּרְצוּ בוֹ עֲתַלְיָה הַמִּרְשַׁעַת וּבָנֶיהָ, וַיִּמְצָא שָׁפָן הַסֹּפֵר סֵפֶר הַתּוֹרָה, וַיַּגֵּד שָׁפָן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ וַיִּקְרָאֵהוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָמַר יְיָ לְהָבִיא עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי יֶחֶטְאוּ לוֹ וְיַעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינָיו, — וַיִּקְרַע בְּגָדָיו! וַיֹּאמֶר לְחִלְקִיָּה הַכֹּהֵן וְלַאֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן וְאֶל עַכְבּוֹר בֶּן־מִיכָיָה וְאֶל שָׁפָן וְאֶל עֲשָׂיָה: לְכוּ דִרְשׁוּ אֶת־יְיָ בַּעֲדִי וּבְעַד הָעָם וּבְעַד כָּל יְהוּדָה. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שְׁלָחָם: הֲנֵלֵךְ אֶל יִרְמְיָהוּ, אִם לְחֻלְדָּה הַנְּבִיאָה אֵשֶׁת שַׁלּוּם בֶּן־תִּקְוָה? וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: לְכוּ אֶל חֻלְדָּה כִּי רַחְמָנִיּוֹת הַנָּשִׁים מֵהַגְּבָרִים, וְהָיָה כִּי תַשְׁמַע

א) פָּארְרֶעכְט, Преимущество. ב) שְׁלוּחָה. ג) חֲפִירָה. ד) בַּאֲזוֹתֵיהֶם. ה) לֹא יְשָׁרִים.

בִּרִבְלָה, וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לַסַּנְהֶדְרִין וַיֵּרְדוּ רִבְלָתָה וַיֹּאמְרוּ לִנְבוּכַדְנֶאצַּר: הַהֵקִיץ א) הַקֵּץ עַל עִיר יְיָ וְעַל בֵּית קָדְשׁוֹ וַתָּבֹא לְהַחֲרִיבָם? וַיַּעַן נְבוּכַדְנֶאצַּר לֵאמֹר: תְּנוּ לִי אֶת־יְכָנְיָה אֲשֶׁר הִמְלַכְתִּיו תַּחַת אָבִיו הַמּוּמָת, וְהָלַכְתִּי לִי. וַיָּבֹאוּ הַסַּנְהֶדְרִין אֶל יְכָנְיָה וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת־דִּבְרֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יְהוֹיָכִין (יְכָנְיָה) אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֶּאֱסֹף אֶת כָּל מַפְתְּחוֹת בֵּית יְיָ וַיַּעַל עַל־גַּג הַהֵיכָל וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! יַעַן רָעִים אֲנַחְנוּ בְּעֵינֶיךָ וַתֹּאמַר: לֹא יִהְיוּ עוֹד אֵלֶּה סוֹכְנִים ב) עַל־בֵּיתִי, — עַל־כֵּן הִנְנִי מוֹסֵר לְךָ אֶת־מַפְתְּחוֹת בֵּית הַקֹּדֶשׁ! וַיְהִי אַךְ כִּלָּה לְדַבֵּר, — וְהִנֵּה יַד־אֵשׁ שְׁלוּחָה אֵלָיו מִמָּרוֹם וַתִּקַּח אֶת־הַמַּפְתֵּחוֹת, — וַתֵּעָלַם!

ת. גָּלוּת יְהוֹיָכִין וַעֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים.

וַיֶּגֶל ג) נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־יְהוֹיָכִין וְגִבּוֹרֵי הַחַיִל עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וְאֶת־אַנְשֵׁי הַחַיִל שִׁבְעַת אֲלָפִים הֶגְלָה בָּבֶלָה. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לַעֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים, אֲשֶׁר הֶגְלָה שַׁלְמַנְאֶסֶר, וַיֹּאמְרוּ: עַד הַיּוֹם דִּמִּינוּ ד) בְנַפְשֵׁנוּ: גַּם יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם חַטָּאִים כָּמוֹנוּ וְרָעִים בְּעֵינֵי יְיָ; אֶפֶס כִּי לֹא יִגְלֶה לְאֶרֶץ נָכְרִיָּה לְמַעַן בֵּית מִקְדָּשׁוֹ אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָיִם; אוּלָם עַתָּה יָדַעְנוּ כִּי אֵין מַשֹּׂא ה) פָנִים לִפְנֵי יְיָ בַּדִּין! אַךְ שָׁלֵם ו) עֲוֹנָם, — וַיִּשְׁפֹּךְ עֲלֵיהֶם חֲמָתוֹ וַיַּגְלֵם מֵעִיר קָדְשׁוֹ! וִיהוֹיָכִין הוּבָא בָּבֶלָה וַיּוּשַׂם בַּכֶּלֶא ז). וַיֵּצֶר לַסַּנְהֶדְרִין מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אוֹיָה לָנוּ! אָמֹר אָמַר יְיָ: כִּסְאוֹ דָוִד כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי, — לֹא יִמּוֹט ח) לְעוֹלָם וָעֶד. — וְעַתָּה אֲנַחְנוּ רֹאִים בִּכְבוֹת נֵר דָּוִד! וַיֵּלְכוּ הַסַּנְהֶדְרִין אֶל הָאֹמֶנֶת ט), אֲשֶׁר בְּאַרְמוֹן נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיְבַקְשׁוּ מִמֶּנָּה עַל נֶפֶשׁ יְהוֹיָכִין. וַיִּגְּעוּ דִּבְרֵי תַחֲנוּנֵיהֶם עַד נַפְשָׁהּ וַתֵּלֶךְ אֶל שְׁמִירָמוֹת הַמַּלְכָּה וַתִּתְחַנֵּן אֵלֶיהָ לֵאמֹר: תִּיקַר נָא בְעֵינַיִךְ נֶפֶשׁ יְהוֹיָכִין, הַמֶּלֶךְ הָאֻמְלָל, אֲשֶׁר הוּבָא הֲלוֹם וּבִקַּשְׁתְּ מֵאִישֵׁךְ הַמֶּלֶךְ עַל נַפְשׁוֹ; וַתָּבֹא שְׁמִירָמוֹת אֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר וַתֵּבְךְּ לְפָנָיו וַתִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: רַחֶם־נָא אֶת־יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאַל תַּשְׁחִיתֵהוּ! וַיֹּאמֶר נְבוּכַדְנֶאצַּר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתְּ! וַיְהִי כִּרְאוֹת שְׁמִירָמוֹת כִּי שָׁמַע הַמֶּלֶךְ בְּקוֹלָהּ, נִתְּצוּ לְהָבִיא־אֶת אֵשֶׁת יְהוֹיָכִין אֵלָיו, וַיֵּשֶׁב הוּא וְאִשְׁתּוֹ בַּכֶּלֶא, וַתֵּלֶד לוֹ שְׁנֵי בָנִים, אֶת שְׁאַלְתִּיאֵל וְאֶת אַסִּיר.

תא. אֵבֶר מִן הֶחָי.

וַיַּמְלֵךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־מַתַּנְיָה בֶּן יֹאשִׁיָּהוּ תַּחַת יְהוֹיָכִין, וַיַּשְׁבִּיעֵהוּ לֵאמֹר: חָלִלָה לְךָ מֵיְיָ אֱלֹהֶיךָ אִם תִּמְרֹד בִּי! וַיַּסֵּב נְבוּכַדְנֶאצַּר שְׁמוֹ צִדְקִיָּהוּ — לֵאמֹר: יְיָ אֱלֹהֶיךָ יַצְדִּיק אֶת־דִּינוֹ עָלֶיךָ, אִם לֹא תְקַיֵּם י) אֶת־דִּבְרֵי הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתִּיךָ! וַיַּעַן צִדְקִיָּהוּ וַיֹּאמַר: אָמֵן! כֵּן יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים! וַיִּיטַב צִדְקִיָּהוּ בְּעֵינֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיִּתְחַסֵּד עִמּוֹ וַיֹּאמַר: שִׁמְעוּ נָא, עֲבָדַי שׁוֹמְרֵי הַסַּף יא)! נָתֹן תִּתְּנוּ אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לָבֹא אֶל בֵּיתִי בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה! וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא צִדְקִיָּהוּ אֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיִּמְצָאֵהוּ יֹשֵׁב בַּחֶדֶר אֲשֶׁר לוֹ לְבַדּוֹ וְאַרְנֶבֶת יב) חַיָּה בְּיָדוֹ, — וְהוּא תֹלֵשׁ יג) בְּעָרָהּ מִמֶּנָּה וְאֹכֵל... וַיֵּבוֹשׁ נְבוּכַדְנֶאצַּר מְאֹד וַיִּכָּלֵם מִפְּנֵי צִדְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ: הִשָּׁבַע לִי בַּמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי אֲשֶׁר בְּבֵית־אֱלֹהֶיךָ. אִם תְּגַלֶּה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה לְאִישׁ,

---

א) הָבָא וְהִתְעוֹרֵר. ב) גִּזְבָּרִים וּמְמֻנִּים. ג) וַיְגָרֵשׁ. ד) חָשַׁבְנוּ. ה) פארטײליכקײט, Лицепріятіе.
ו) נִמְלְאָה סְאַת. ז) בְּבֵית הָאֲסוּרִים. ח) יִפֹּל. ט) הַמְגַדֶּלֶת. י) תְּקַיֵּם. יא) הַמִּפְתָּן, שוועלע, Порогъ. יב) האַז Заяцъ. יג) עוֹקֵר.

נַפְשׁוֹ עַד מְאֹד וּמְצוּקוֹתָיו א) עָצְמוּ, — עַל־כֵּן הוּא אוֹמֵר: אַךְ שָׁוְא זִכִּיתִי ב) לִבִּי וָאֵיטִיב לַעֲשׂוֹת מִכָּל הַמְּלָכִים שֶׁהָיוּ לְפָנַי, כִּי עֲזָבַנִי יְיָ וַיַּכְרִיתֵנִי מֵאֶרֶץ הַחַיִּים... גַּם יִרְמְיָהוּ אֶת־אָזְנוֹ לִשְׁמֹעַ אֶת־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ הַגֹּוֵעַ וַיִּשְׁמַע אוֹתוֹ אוֹמֵר: צַדִּיק הוּא יְיָ, כִּי פִיהוּ מָרִיתִי! וַיִּשְׁמַע יִרְמְיָהוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיְקוֹנֵן עָלָיו לֵאמֹר: אֲהָהּ! גֹּוַע הַצַּדִּיק, אֲשֶׁר הֶחֱזִיק בְּתֻמָּתוֹ וְלֹא סָר מִמֶּנָּה עַד רֶגַע חַיָּיו הָאַחֲרוֹן!

שצח. קְבוּרַת חֲמוֹר.

וַיִּמְלֹךְ יְהוֹיָקִים עַל־יְהוּדָה וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ. וַיֹּאמֶר יְיָ לְיִרְמְיָהוּ: לֵךְ אֶל יְהוֹיָקִים וְהִזְהַרְתָּהוּ לֵאמֹר: מָרָה תִּהְיֶה לְךָ בָּאַחֲרוֹנָה! וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל יְיָ: לֹא אוּכַל דַּבֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ הַזֶּה פֶּן יְמִיתֵנִי! וַיֹּאמֶר יְיָ: לֵךְ, וְאָנֹכִי אֶהְיֶה אִתְּךָ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ! וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ בְּשֵׁם יְיָ אֶל יְהוֹיָקִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו אֶת־כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׂם יְיָ בְּפִיו. וַיֹּאמֶר יְהוֹיָקִים אֶל יִרְמְיָהוּ וְאֶל כָּל הָעָם הַנִּצָּבִים לְפָנָיו: מַה־יּוּכַל עֲשׂוֹת יְיָ בָּנוּ? כִּי יִקַּח מִמֶּנּוּ אֶת שִׁמְשׁוֹ הַזֹּרֵחַ לָנוּ יוֹם יוֹם, נִקַּח אֶת זְהַב הַפַּרְוַיִם א) אֲשֶׁר לָנוּ, וְהֵאִיר לָנוּ אֶת הַחֹשֶׁךְ. וַיַּעֲנֵהוּ הַשָּׂרִים הָעוֹמְדִים לְפָנָיו: הֵן גַּם הַזָּהָב, גַּם הַכֶּסֶף לוֹ הֵם? וַיַּעַן יְהוֹיָקִים וַיֹּאמַר: כְּבָר נְתָנָם לָנוּ, כִּי רַק הַשָּׁמַיִם לַיְיָ, וְהָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ נָתַן לִבְנֵי הָאָדָם. וַיְהִי כִּי לֹא שָׁמַע יְהוֹיָקִים לְדִבְרֵי יְיָ וַיַּעַל עָלָיו אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע לַסַּנְהֶדְרִין כִּי יוֹשֵׁב נְבוּכַדְנֶאצַּר בְּרִבְלָה, וַיֵּרְדוּ לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הַאֻמְנָם בָּא הַקֵּץ עַל־בֵּית־יְיָ וַתָּבֹא לְהַחֲרִיבוֹ? וַיַּעַן נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיֹּאמַר: לֹא לִשְׂרֹף בֵּית־אֱלֹהֵיכֶם בָּאתִי, כִּי אִם לָקַחַת אֶת־יְהוֹיָקִים מַלְכְּכֶם אֲשֶׁר מָרַד בִּי; תְּנוּהוּ לִי וְאֵלֵךְ אֶל אַרְצִי. וַיָּשׁוּבוּ הַסַּנְהֶדְרִין יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיָּבֹאוּ אֶל יְהוֹיָקִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הִנְנוּ וּנְתַנּוּךָ בִּידֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר אֲדוֹנֶיךָ אֲשֶׁר מָרַדְתָּ בּוֹ. וַיֹּאמֶר יְהוֹיָקִים: הֲכָכָה יַעֲשׂוּ תּוֹפְשֵׂי תוֹרַת מֹשֶׁה כִּי יִדְחוּ נֶפֶשׁ מִפְּנֵי נֶפֶשׁ א)? הֵן שְׁמַעְתֶּם אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר אוֹמֵר: אִם־תִּתְּנוּ לִי אֶת־יְהוֹיָקִים, — לֹא אֶעֱשֶׂה לָכֶם רָעָה וְשַׁבְתִּי אֶל אַרְצִי, — וַתֹּאמְרוּ: יֵהָרֵג יְהוֹיָקִים וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ חַיִּים? וְאַף גַּם זֹאת בַּעֲשׂוֹתְכֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַעֲבַרְתֶּם אֶת־פִּי אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר צִוְּכֶם לֵאמֹר: „לֹא תַסְגִּיר ב) עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו!" וַיַּעֲנֵהוּ הַסַּנְהֶדְרִין לֵאמֹר: כָּכָה עָשְׂתָה זְקֵנָתוֹ (סֶרַח בַּת אָשֵׁר) לְשֶׁבַע בֶּן בִּכְרִי ג) וְכֵן נַעֲשֶׂה גַּם אָנוּ לָךְ. וַיִּקְחוּ אֶת יְהוֹיָקִים וַיִּתְּנֻהוּ בִּידֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר. וַיִּקָּחֵהוּ נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיְשִׂימֵהוּ בַּחֲמוֹר עָשׂוּי עֵץ, וַיַּעֲבִירֵהוּ בְּכָל־עָרֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְנַתְּחֵהוּ לִנְתָחִים וַיַּשְׁלִיכֵם לַכְּלָבִים, וַיַּמְלֵךְ אֶת יְכָנְיָה בְּנוֹ תַּחְתָּיו, וַיָּשָׁב לְבָבֶל אַרְצוֹ.

שצט. יַד אֵשׁ.

וַיְהִי כְּשׁוּב נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל לְאַרְצוֹ, וַיֵּצְאוּ כָּל עֲבָדָיו לִקְרָאתוֹ. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: יוֹאֶל־נָא הַמֶּלֶךְ וְהִגִּיד לָנוּ מֶה עָשָׂה בִּיהוּדָה? וַיַּעַן נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיֹּאמַר: הָרַגְתִּי אֶת־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲשֶׁר מָרַד בִּי וָאַמְלִיךְ אֶת־יְכָנְיָהוּ בְּנוֹ תַּחְתָּיו. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו עֲבָדָיו: הֵן יֹאמַר מְשַׁל הַקַּדְמוֹנִי: גַּם כֶּלֶב טוֹב בֶּן־כֶּלֶב רַע לֹא תְגַדֵּל, וְאַף כִּי כֶּלֶב רַע בֶּן־כֶּלֶב רָע? וַיַּעַן נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיֹּאמַר: צָדְקוּ דִבְרֵיכֶם! הִנְנִי וְשַׁבְתִּי שֵׁנִית יְרוּשָׁלַיְמָה וַהֲסִירוֹתִי אֶת יְכָנְיָה מִמֶּלֶךְ. וַיָּקָם נְבוּכַדְנֶאצַּר לַעֲלוֹת עַל יְרוּשָׁלַיִם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב

א) עָנוּיָו. ב) טִהַרְתִּי. א) זְהַב טוֹב הַנּוֹצֵץ מְאֹד. א) יַצִּילוּ נַפְשָׁם בְּנֶפֶשׁ אִישׁ אַחֵר. ב) תַּמְסֹר. ג) עַיֵּן דַּף 282 אַגָּדַת „סֶרַח בַּת אָשֵׁר".

בִּרְאוֹת נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁתָּאֶה אֵלָיו עַד מְאֹד, וַיִּקְרָא לְשָׂרֵי הַטַּבָּחִים אֲשֶׁר לוֹ וַיֹּאמַר: קוּמוּ וְהִרְגוּ אֶת־כָּל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲווּ לַצֶּלֶם. הֵן יָדֹעַ יָדְעוּ אֵלֶּה כִּי לָהֶם אֱלֹהִים גְּדוֹלִים וַחֲזָקִים אֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לְהַצִּיל אֶת־עוֹבְדָיו גַּם מֵאֵשׁ גַּם מִמַּיִם וּבְכָל זֹאת לֹא בָטְחוּ בוֹ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַצֶּלֶם. הָאָמְנָם יְדַמּוּ א) בְּנַפְשָׁם לֵאמֹר: גַּם בְּגֵיהִנֹּם נְכַל נַקְצִיף אֶת־אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר הִקְצַפְנֻהוּ בְּאַרְצֵנוּ לְבַעֲבוּר יַחֲרִיב גַּם־אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת? וּכְדַבֵּר נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּפֹּל פִּתְאוֹם הַצֶּלֶם אַרְצָה וַיִּשָּׁבֵר. וַיַּרְא כָּל הָעָם אֶת־הַנִּפְלָאוֹת הָרַבּוֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְעֵינֵיהֶם וַיִּקְרְאוּ לֵאמֹר: הָבוּ ב) גֹדֶל לֵאלֹהִים, אֲשֶׁר לֹא יוֹבִישׁ כָּל הַבֹּטְחִים בּוֹ!

תד. בִּזּוּיֵי עָם.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה מִתּוֹךְ הַכִּבְשָׁן וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֲלֵיהֶם הַגּוֹיִם הָרַבִּים אֲשֶׁר עָמְדוּ בַּמָּקוֹם הַהוּא, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה לֹא נָגְעָה הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה גַּם בְּשַׂעֲרוֹת רֹאשָׁם. וַיּוֹסִיפוּ לְהִשְׁתָּאוֹת וּלְהִשְׁתּוֹמֵם עַל הַמַּרְאֶה הַזֶּה, וַיֹּאמְרוּ אֶל חֲנַנְיָה, מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה: הַגִּידוּ־נָא לָנוּ מַדּוּעַ נִצַּלְתֶּם מִמָּוֶת? וַיַּעֲנוּ שְׁלָשְׁתָּם וַיֹּאמְרוּ: כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ הַמֶּלֶךְ לְהִשְׁתַּחֲווֹת לַצֶּלֶם אָמַרְנוּ בְּלִבֵּנוּ: הַצְּפַרְדְּעִים, אֲשֶׁר שָׂכָר אֵין לָהֶן וְעֹנֶשׁ אֵין לָהֶן, כִּי לֹא צֻוּוּ לַעֲשׂוֹת דִּבְרֵי יְיָ, — בְּכָל זֹאת עָשׂוּ אֶת־מִצְוַת יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר צִוָּן לַעֲלוֹת בְּתַנּוּרֵי מִצְרַיִם הַמְלֵאִים אֵשׁ, וְאַף כִּי אֲנַחְנוּ אֲשֶׁר צֻוֵּינוּ הַרְבֵּה פְּעָמִים לְבִלְתִּי הִשְׁתַּחֲווֹת לְכָל צֶלֶם וּלְכָל תְּמוּנָה! וַיֹּאמֶר כָּל הָעָם אֲלֵיהֶם: וְאִם גָּדוֹל אֱלֹהֵיכֶם וּלְנִפְלְאוֹתָיו אֵין חֵקֶר, מַדּוּעַ הֶגְלָה אֶתְכֶם מֵאַרְצְכֶם וַיְבִיאֲכֶם עַד הֲלוֹם. וַיַּעֲנוּ חֲנַנְיָה, מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה לֵאמֹר: אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ לֵאלֹהֵינוּ וַנַּקְצִיפוּ בְּמַעֲשֵׂינוּ הָרָעִים, — וַיַּגְלֵנוּ מֵאַרְצֵנוּ. וַיְהִי אַךְ כַּלּוֹ לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּשָּׁמְעוּ פִּתְאוֹם קוֹלוֹת רַבִּים בְּקֶרֶב הָעָם לֵאמֹר: יָרֹק יָרֹק ג) כָּל־אִישׁ בִּפְנֵי שְׁלֹשֶׁת הַיְּהוּדִים הָאֵלֶּה! הֵן לָהֶם אֱלֹהִים גָּדוֹל גִּבּוֹר וְנוֹרָא עֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת, וּבְכָל זֹאת חָטְאוּ לוֹ וַיַּקְצִיפֻהוּ וַיַּעַזְבֻהוּ!! וַיָּרְקוּ הַגְּבָרִים וַתָּרֹקְנָה הַנָּשִׁים בִּפְנֵי חֲנַנְיָה, מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, וַיְהִי רֹק כָּל הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים הָרַבִּים הָאֵלֶּה לְנַחַל גָּדוֹל וַיַּגִּיעַ שֶׁטֶף לְצַוְּארֵי חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה. וַיִּקְרְאוּ אֶל יְיָ וַיֹּאמְרוּ: לְךָ, יְיָ, הַצְּדָקָה, וְלָנוּ בֹּשֶׁת הַפָּנִים. — וַיִּטְבְּעוּ שְׁלָשְׁתָּם בָּרֹק...!

תה. אַחֲרִית רְשָׁעִים.

וַיֻּגַּד לִנְבוּכַדְנֶאצַּר לֵאמֹר: הִנֵּה קָמוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים, אַחְאָב וְצִדְקִיָּהוּ שְׁמָם, לְנַבֵּא בְּשֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: יַעַשׂ כָּל אִישׁ וְכָל אִשָּׁה נְבָלָה, וַיְיָ לֹא יִקְצֹף! וַיְצַו נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיְבִיאוּ אֶת־אַחְאָב וְאֶת־צִדְקִיָּהוּ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם: מִי אַתֶּם? וַיַּעֲנוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: נְבִיאֵי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ אֲשֶׁר שְׁלָחָנוּ לְדַבֵּר בִּשְׁמוֹ אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל הָעָם! וַיֹּאמֶר נְבוּכַדְנֶאצַּר: אֵיךְ תֹּאמְרוּ נְבִיאֵי אֱמֶת אֲנַחְנוּ, — וַחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה אָמְרוּ לִי, כִּי כָל עֹשֶׂה נְבָלָה רַע בְּעֵינֵי אֱלֹהֵיכֶם! וַיַּעַן אַחְאָב וְצִדְקִיָּהוּ לֵאמֹר: גְּדוֹלִים אֲנַחְנוּ מֵחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, וַאֲשֶׁר כִּסָּה ד) מֵהֶם — גִּלָּה לָנוּ! וַיֹּאמֶר נְבוּכַדְנֶאצַּר: הָבָה אֲנַסֶּה אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר נִסִּיתִי אֶת חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, אֲשֶׁר הֻשְׁלְכוּ אֶל תּוֹךְ הַלֶּהָבָה הַגְּדוֹלָה, וְרָאִיתִי הַאֱמֶת אִתְּכֶם אִם לֹא! וּכְדַבֵּר נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְצַו לַעֲבָדָיו

א) יַחְשְׁבוּ. ב) תְּנוּ. ג) שפייען, Плевать.

ד) הֶעֱלִים.

כִּי יָרֵאתִי מְאֹד פֶּן אֶהְיֶה לָבוּז א) ! וַיִּשָּׁבַע לוֹ צִדְקִיָּהוּ עַל הַדָּבָר הַזֶּה !

תב. מְזִמַּת נְבוּכַדְנֶאצַּר.

וַיַּעֲמֵד נְבוּכַדְנֶאצַּר צֶלֶם בְּבִקְעַת דּוּרָא וַיְצַו לְכָל עֲבָדָיו לֵאמֹר: רְדוּ כֻלְּכֶם, אַתֶּם וּנְשֵׁיכֶם וְטַפְּכֶם וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לַצֶּלֶם אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּבִקְעַת דּוּרָא. וְהָיָה אִם יִמָּצֵא אִישׁ אֲשֶׁר יַמְרֶה פִּי, — וְצִוִּיתִי לְהַשְׁלִיכוֹ אֶל תּוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ וְיִשָּׂרֵף. וְאֶל דָּנִיֵּאל אָמַר נְבוּכַדְנֶאצַּר: מַהֲרָה וּלְכָה מִזֶּה וּבָאתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָדַעְתָּ, כִּי טוֹב עֶשְׂבּוֹ לִבְהֵמָה וְהֵבֵאתָ לִי זֶרַע הָעֵשֶׂב הַהוּא וּזְרַעְתִּיו בְּאַרְצִי. וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל: אֲמַהֲרָה־נָּא לָלֶכֶת פֶּן יַשְׁלִיכוּנִי לְתוֹךְ הַכִּבְשָׁן וְנִשְׂרַפְתִּי וְאָמְרוּ אָז עָלַי כָּל שׁוֹמְעֵי שִׁמְעִי: הֵן הִשְׁתַּחֲוָה נְבוּכַדְנֶאצַּר לְדָנִיֵּאל כַּאֲשֶׁר יִשְׁתַּחֲוֶה אִישׁ לֵאלֹהָיו, וְעַתָּה כִּי נִשְׂרַף בָּאוּ ב) עָלָיו הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה לֵאמֹר: **פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ!** וַיְמַהֵר דָּנִיֵּאל וַיֵּלֶךְ לוֹ אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת לִמְצֹא מִרְעֶה שָׁמֵן וּלְהָבִיא אֶת־זֶרַע הָעֵשֶׂב בָּבֶלָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָלַךְ דָּנִיֵּאל וַיִּשְׂמַח נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיֹּאמַר: לוּ נִשְׂרַף דָּנִיֵּאל בְּכִבְשַׁן הָאֵשׁ, כִּי עַתָּה שָׂמוּנִי עֲבָדַי לַעַג וָקֶלֶס בְּאָמְרָם: נִשְׂרַף הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲוָה מַלְכֵּנוּ אֵלָיו! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע דְּבַר הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: כֹּל אֲשֶׁר לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה לַצֶּלֶם יִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ, וַיְמַהֲרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמֻּגְלִים ג) בָּבֶלָה וַיָּבֹאוּ אֶל הַצֶּלֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ. וַחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה נִגְּשׁוּ אֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: לוּ צִוָּנוּ הַמֶּלֶךְ לַעֲבוֹד עֲבוֹדָתוֹ וּלְהִלָּחֵם מִלְחֲמוֹתָיו וְלָבֹא לְמַעֲנוֹ בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם, כִּי עַתָּה מִהַרְנוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־מִצְוֹתֶיךָ כִּי מַלְכֵּנוּ אַתָּה וַעֲבָדֶיךָ אֲנָחְנוּ; אוּלָם בְּצַוֹּתְךָ אוֹתָנוּ הַיּוֹם לֵאמֹר: הִשְׁתַּחֲווּ לַצֶּלֶם, וַנָּבֹא לְהַגִּיד לָךְ, כִּי אֶת מִצְוָתְךָ זֹאת לֹא נַעֲשֶׂה וְאֶת־אֱלֹהֶיךָ לֹא נַעֲבֹד וְלֹא נִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ. וַיִּקְצֹף נְבוּכַדְנֶאצַּר קֶצֶף גָּדוֹל וַיְצַו לַעֲבָדָיו לֵאמֹר: שִׂימוּ אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה בַּכִּבְשָׁן ד) וְהַסִּיקֻהוּ ה), אֲשֶׁר כָּמֹהוּ לֹא הֻסַּק עַד הַיּוֹם, וְהִשְׁלַכְתֶּם אֶת שְׁלֹשֶׁת הַיְּהוּדִים הָאֵלֶּה הַמַּמְרִים אֶת־פִּי אֶל־תּוֹךְ הַכִּבְשָׁן, וְהָיוּ לְאוֹת לִבְנֵי מֶרִי ו) !

תג. נִפְלָאוֹת רַבּוֹת.

וַיְמַהֲרוּ עַבְדֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר לַעֲשׂוֹת מִצְוָתוֹ, וַיָּשִׂימוּ בַּכִּבְשָׁן אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה, וַיֵּלְכוּ לְהָבִיא אֶת חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה. וַיֵּלְכוּ שְׁלָשְׁתָּם לְבוּשִׁים בִּגְדֵי תִפְאַרְתָּם לָבֹא אֶל הַמְּדוּרָה הָעֲרוּכָה לָהֶם. וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֲלֵיהֶם כָּל הָאֲנָשִׁים הָרַבִּים אֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ לִרְאוֹת בְּהִשָּׂרֵף שְׁלֹשֶׁת הַיְּהוּדִים, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה הֵם הוֹלְכִים קוֹמְמִיּוּת ז) וּמְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים נֶחְמָדִים. וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה אֹמֶץ לֵב ח) אֲשֶׁר לֹא נִרְאָה כָמֹהוּ מֵעוֹדֵנוּ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָשְׁלְכוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה וַיִּפֹּל הַסִּיד ט), אֲשֶׁר טָחוּ אוֹתוֹ בְּקִירוֹת הַכִּבְשָׁן, וַיִּבָּקְעוּ וַתֵּצֶאנָה לֶהָבוֹת גְּדוֹלוֹת דֶּרֶךְ הַבְּקִיעִים וַתֹּאחַזְנָה בְּעַבְדֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר אֲשֶׁר הִשְׁלִיכוּם הַכִּבְשָׁנָה — וַיִּשָּׂרֵפוּ. וַיִּפְּלוּ הַקִּירוֹת אַרְצָה וַיַּרְא כָּל הַקָּהָל הַגָּדוֹל אֶת הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הָעוֹלָה מִתּוֹךְ מַעֲמַקֵּי הַכִּבְשָׁן וַיֶּחֱרָדוּ; וַיַּעַל קַרְקַע י) הַכִּבְשָׁן וַיָּרָם וַיִּגָּלֶה לְעֵינֵי כָּל הָאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים מִשְׁתּוֹמְמִים וּמַרְעִידִים. וּמִיכָאֵל הַמַּלְאָךְ יָרַד מִשָּׁמַיִם אַרְצָה וַיָּבֹא הַכִּבְשָׁנָה וַיְצַנֵּן יא) אֶת־הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה וְלֹא נְתָנָהּ לָגַעַת בִּשְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים, אֲשֶׁר מָסְרוּ נַפְשָׁם לָמוּת עַל קְדֻשַּׁת אֱמוּנָתָם. וַיְהִי

א) לְחֶרְפָּה. ב) נִתְקַיְּמוּ. ג) הַמְגֹרָשִׁים. ד) מִין תַּנּוּר גָּדוֹל. ה) הייצען, Топить. ו) שֶׁאֵינָם שׁוֹמְעִים בְּקוֹל. ז) בְּקוֹמָה זְקוּפָה. ח) מוטה, Мужество. ט) קַאלְק, Известь. י) רִצְפָּה, בּאָדען. יא) וַיְקָרֵר.

העליה אשר בביתו להתפלל אל אלהיו. ויעמד ליד החלון הפונה מזרחה, ומדי רדתו מעל העליה ויצא אל קהל העניים, הבאים אליו שלש פעמים בכל יום, ונתן להם את נדבות כספו! . . . ויהי כאשר כלתה הנערה לדבר, וימהרו השרים ויעלו אל העליה וימצאו את־דניאל כרע על ברכיו ומתפלל ליי. וימהרו וירדו ויבאו אל נבוכדנאצר ויחזקו את־דבריהם עליו להשליך את־דניאל אל בור האריות. ובבור עשרה אריות האוכלים עשר צאן ועשר גויות א) אדם המשלכות אליהם יום יום. וירעיבו ב) שרי נבוכדנאצר את־האריות ביום השלך דניאל אליהם, כי אמרו, אך יראהו האריות הטורפים ובלעהו. ויהי ברדת דניאל אל האריות הבורה וישמחו לקראתו כאשר ישמח הכלב לקראת אדוניו. וימהרו השרים וישימו אבן גדולה על־פי הבאר וישובו בשמחה איש איש לביתו. ויהי בערב היום ההוא וחבקוק הנביא בארץ יהודה נושא בידו את הארוחה ג) אשר הכין לקוצרים שדהו. — והנה דבר־יי אליו לאמר: לך כשדימה והבאת את־הארוחה אשר בידך אל דניאל עבדי היושב בבור אריות! ויאמר חבקוק: אנא יי! שלח־נא מלאכך והראני הדרך אלך בה! עד הוא מדבר ומלאך יי ירד אליו ויקחהו בציצית ד) ראשו וישאהו ויביאהו אל הבור אשר דניאל יושב בו. ויגש חבקוק את־הארוחה לדניאל ויאכלו שניהם וישתו ויברכו את־יי. ויקח המלאך את־חבקוק שנית וישאהו וישיבהו ארצה יהודה בטרם כלו עוד הקוצרים לאכל את ארוחתם אשר נתנו להם בני בית חבקוק.

תז. פרקי על.

ויהי היום ויבאו בני ישראל המגלים בבלה אל יחזקאל וישאלהו לאמר: כי יקנה כהן עבד, ונתן לו לאכל מלחם התרומה, — הירע הדבר הזה בעיני יי? ויען יחזקאל הנביא ויאמר: לא! ויוסיפו בני ישראל לשאל את־הנביא לאמר: וכי ימכר הכהן את־עבדו לאיש אשר איננו מזרע אהרן הכהן, — המתר לעבד הזה לאכל תרומה? ויען יחזקאל ויאמר: אך יצא העבד מרשות אדוניו הכהן לרשות איש זר, — לא יאכל עוד לחם הקדש, כי כן צונו אלהינו! ויאמרו בני ישראל אל יחזקאל: גם אנחנו כבר יצאנו מרשות אלהינו אשר עזבנו ויטל ה) אותנו מעל ארצנו על ארץ נכריה ועל כן נהיה כגוים לשרת עץ ואבן! ויהי דבר יי אל יחזקאל הנביא לאמר: כה תאמר אל בני ישראל: העולה על רוחכם ו) היה לא תהיה! חי אני, נאם יי, אם לא ביד חזקה אמשל עליכם! חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו!

תח. ששים שוטי אש.

ויהי כאשר עמדו אנשים מבני ישראל להשתחוות לשמש, ויאמר יי אל יחזקאל חטא עמך חטאה גדולה! הנני וכליתיו ולא אשאיר בו שריד ופליט! ויתחנן יחזקאל אל יי לאמר: שא ז) נא לעון העם הזה בעבור הטובים שבהם! ויען יי ויאמר: טובם כחדק ח)! אשרף גם אותם גם את־האנשים אשר כטובים נראו לך! ויצו יי את־גבריאל המלאך לאמר: בא אל בינות לגלגל ט)

א) גופות. ב) לא נתנו להם אכל. ג) המזון. ד) בשערות. ה) וישלך. ו) אשר תחשבו. ז) סלח. ח) כקוץ. ט) אופן.

לָשׂוּם אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה בַּכִּבְשָׁן וּלְהַסִּיקֵהוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת. וַיֶּחֱרַד אַחְאָב וְצִדְקִיָּהוּ חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֶל הַמֶּלֶךְ: אָמְנָם לֹא נוֹפְלִים אֲנַחְנוּ מֵחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, אֲשֶׁר הִפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם; אוּלָם הֵם הָיוּ שְׁלָשְׁתָּם בַּכִּבְשָׁן וַאֲנַחְנוּ רַק שְׁנַיִם, וַאֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ יוֹדֵעַ כִּי טוֹבִים הַשְּׁלֹשָׁה מִן הַשְּׁנַיִם! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: בַּחֲרוּ לָכֶם בְּאִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יְדַעְתֶּם כִּי צַדִּיק הוּא וְהִשְׁלַכְתִּי גַם אוֹתוֹ אֶל תּוֹךְ הַכִּבְשָׁן! וַיִּבְחַר אַחְאָב וְצִדְקִיָּהוּ בִּיהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, כִּי אָמְרוּ בְלִבָּם: צַדִּיק הָאִישׁ הַזֶּה בְּכָל דְּרָכָיו וְצִדְקָתוֹ תַעֲמֹד א) גַם לָנוּ בִּהְיוֹתֵנוּ שְׁלָשְׁתֵּנוּ בְּכִבְשַׁן הָאֵשׁ! וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיִּקְחוּ עַבְדֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר אֹתוֹ וְאֶת־אַחְאָב וְאֶת־צִדְקִיָּהוּ וַיַּשְׁלִיכוּם אֶל תּוֹךְ הַכִּבְשָׁן. וַתֹּאחֶז הָאֵשׁ בְּאַחְאָב וְצִדְקִיָּהוּ וַיִּשָּׂרְפוּ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂרֵף פְּתִיל ב) הַנְּעֹרֶת ג) בַּהֲרִיחוֹ אֵשׁ, וַתִּגַּע בְּבִגְדֵי יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַתַּחְרְכֵם ד)! וַיּוֹצִיאוּהוּ מִתּוֹךְ הַכִּבְשָׁן וַיְהִי דִמְיוֹנוֹ כְּאוּד ה) מֻצָּל מֵאֵשׁ. וַיֹּאמֶר נְבוּכַדְנֶאצַּר: יָדַעְתִּי גַם יָדַעְתִּי כִּי צַדִּיק אַתָּה וְטוֹב לִפְנֵי אֱלֹהֶיךָ; אוּלָם הַגִּידָה־נָּא לִי מַדּוּעַ לֹא הִפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמְּךָ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה עִם חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה? גַּם בְּשַׂעֲרוֹת רֹאשָׁם לֹא נָגְעָה הָאֵשׁ, — וּבְגָדֶיךָ אֲשֶׁר לָבַשְׁתָּ אַתָּה נֶחֱרָכוּ? וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: לוּ הָיוּ גַם הַיּוֹם שְׁלֹשֶׁת צַדִּיקִים בַּכִּבְשָׁן, כִּי עַתָּה רָאִיתָ בְּהִשְׁתַּנּוֹת מַעֲשֵׂה יְיָ הַגָּדוֹל פְּעָמַיִם! וַיּוֹסֶף נְבוּכַדְנֶאצַּר לְדַבֵּר אֶל יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: הַגֵּד הַגֶּד לִי, כִּי אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם אָבִיךָ בְּאוּר כַּשְׂדִּים וּבְכָל זֹאת לֹא נָגְעָה הָאֵשׁ גַם בִּבְגָדָיו, גַם בְּשַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ! וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: בִּהְיוֹת אַבְרָהָם אָבִינוּ בְּכִבְשַׁן הָאֵשׁ בְּאוּר כַּשְׂדִּים לֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לָאֵשׁ לְהִתְלַקֵּחַ, אוּלָם הַיּוֹם צֻוְּתָה הָאֵשׁ לִשְׂרֹף אֶת־שְׁנֵי נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר וַתִּגַּע גַם בִּבְגָדַי וַתַּחְרְכֵם!

תו. חֲבַקּוּק וְדָנִיֵּאל.

וַיִּיטַב דָּנִיֵּאל בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיְכַבְּדֵהוּ וַיְנַשְּׂאֵהוּ מֵעַל כָּל הַשָּׂרִים אֲשֶׁר בִּמְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ. וַיְקַנְאוּ בוֹ הַשָּׂרִים וְכָל גְּדוֹלֵי הַמֶּלֶךְ וַיְפַתּוּ ו) אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר לָתֵת דָּת ז) בְּכָל אֶרֶץ מַלְכוּתוֹ לֵאמֹר: כָּל אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִתְפַּלֵּל אֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר שְׁלֹשִׁים יוֹם, כַּאֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל אִישׁ אִישׁ אֶל אֱלֹהָיו, וְהֻשְׁלַךְ אֶל בּוֹר הָאֲרָיוֹת וְהָיָה טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָתַם הַמֶּלֶךְ אֶת פַּתְשֶׁגֶן ח) הַכְּתָב בְּטַבַּעְתּוֹ, וַיֵּלְכוּ הַשָּׂרִים אֶל בֵּית דָּנִיֵּאל וַיִּרְאוּ, וְהִנֵּה נַעֲרָה קְטַנָּה מְשַׂחֶקֶת בֶּחָצֵר. וַיִּשְׁאָלוּהָ לֵאמֹר: הֲיָדַעַתְּ אֶת־דָּנִיֵּאל? וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר: יָדַעְתִּי! וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הַשָּׂרִים: אוּלַי תֵּדְעִי וְהִגַּדְתְּ לָנוּ מַה־מַּעֲשֵׂהוּ? וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר: קוֹנֶה הוּא בְגָדִים יָפִים לְכַלּוֹת עֲנִיּוֹת, עוֹשֶׂה מִשְׁתֶּה בְּיוֹם כְּלוּלוֹתֵיהֶן ט) וְשָׂמֵחַ בָּהֶן, כַּאֲשֶׁר יִשְׂמַח הָאָב בְּיוֹם כְּלוּלוֹת בְּנוֹתָיו. וַיִּשְׁמְעוּ הַשָּׂרִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ: גַּם מִשְׁתֶּה, גַּם שִׂמְחָה אֹהֵב הָאִישׁ הַזֶּה וַאֲנַחְנוּ לֹא יָדָעְנוּ!... וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר: גַּם בָּכֹה רָאִיתִי אוֹתוֹ בְּלַוֹּתוֹ אֶת הַמֵּתִים וּבְלֶכְתּוֹ אַחֲרֵי מִטָּתָם, גַּם רַבּוֹת שָׁמַעְתִּי אוֹתוֹ מְדַבֵּר בְּתִתּוֹ נְדָבוֹת כַּסְפּוֹ לָעֲנִיִּים וּבְנַחֲמוֹ אוֹתָם מִיגוֹנָם! וַיְהִי הֵמָּה מְדַבְּרִים, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה קְהַל אֲנָשִׁים עֲנִיִּים בָּאִים הֶחָצֵרָה. וַיִּשְׁאֲלוּ הַשָּׂרִים אֶת הָעַלְמָה לֵאמֹר: הֲלֹא תַגִּידִי לָנוּ מִי אֵלֶּה וּמַה חֶפְצָם פֹּה? וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר: שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם יַעֲלֶה דָנִיֵּאל אֶל

א) תִּהְיֶה מָגֵן. ב) חוּט. ג) פִּשְׁתָּן. ד) אוֹמִשְׁלִינְגֶען, Схватывать. ה) פֵייעֶרבְּרַאנְד, Головня.
ו) הֵסִיתוּ. ז) חֹק. ח) פְּרָטֵי הַדְּבָרִים. ט) חֲתֻנָּת.

וַיֹּאמֶר לְהַדְּמוּת א) לֵאלֹהִים עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וַיָּשֶׂם בַּיָּם אַרְבָּעִים עַמּוּדֵי בַרְזֶל רְבוּעִים ב), וַיַּעַשׂ רְקִיעַ זְכוּכִית ג) חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה אָרְכּוֹ וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה רָחְבּוֹ. וּדְמוּת שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ וְכוֹכָבִים עָשָׂה וַיִּתְּנֵם בִּרְקִיעַ הַזְּכוּכִית וַיְשִׂימֵהוּ מֵעַל לָעַמּוּדִים. וַיַּעַשׂ רְקִיעַ בַּרְזֶל אֶלֶף אַמָּה אָרְכּוֹ וְאֶלֶף אַמָּה רָחְבּוֹ וַיְשִׂימֵהוּ מִמַּעַל לִרְקִיעַ הַזְּכוּכִית. וְסִילוֹן ד) עָשָׂה וַיְמַלְאֵהוּ מַיִם וַיְשִׂימֵהוּ מִתַּחַת לִרְקִיעַ הַבַּרְזֶל לְהַבְדִּיל בֵּינוֹ וּבֵין רְקִיעַ הַזְּכוּכִית. וַיִּקַּח אֲבָנִים חֲלָקוֹת וַיַּעַשׂ כִּדְמוּת כַּדּוּרִים, וַיְשִׂימֵן עַל רְקִיעַ הַזְּכוּכִית וַיָּגֶר וַיָּנַע אֶת־הָרָקִיעַ וַיִּתְגַּלְגְּלוּ הַכַּדּוּרִים לְאָרְכּוֹ וּלְרָחְבּוֹ וַיַּשְׁמִיעוּ קוֹל כְּקוֹל הָרַעַם. וַיַּעַשׂ רְקִיעַ בַּרְזֶל אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה אָרְכּוֹ וְאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה רָחְבּוֹ וַיְשִׂימֵהוּ עַל הָרָקִיעַ הַשֵּׁנִי וַיְחַזְּקֵהוּ אֵלָיו וַיָּשֶׂם בּוֹ סִילוֹן מַיִם לְהַבְדִּיל בֵּינוֹ וּבֵין הָרָקִיעַ הַשֵּׁנִי. וַיַּעַשׂ רְקִיעַ עֹפֶרֶת אַלְפַּיִם אַמָּה אָרְכּוֹ וְאַלְפַּיִם אַמָּה רָחְבּוֹ וַיְשִׂימֵהוּ מִמַּעַל לִרְקִיעַ הַשְּׁלִישִׁי, וְסִילוֹן מָלֵא מַיִם שָׂם בּוֹ לְהַבְדִּיל בֵּינוֹ וּבֵין הָרָקִיעַ הַשְּׁלִישִׁי. וַיַּעַשׂ רְקִיעַ נְחֹשֶׁת חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאַלְפַּיִם אַמָּה אָרְכּוֹ וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאַלְפַּיִם אַמָּה רָחְבּוֹ וַיְשִׂימֵהוּ מִמַּעַל לִרְקִיעַ הָרְבִיעִי, וְסִילוֹן מַיִם הִבְדִּיל בֵּינוֹ לְבֵין הָרָקִיעַ הָרְבִיעִי. וַיַּעַשׂ רְקִיעַ כֶּסֶף טָהוֹר, — שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אַמָּה אָרְכּוֹ וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אַמָּה רָחְבּוֹ, וַיְשִׂימֵהוּ מֵעַל לִרְקִיעַ הַחֲמִישִׁי, וַיָּשֶׂם סִילוֹן מַיִם לְהַבְדִּיל בֵּינוֹ וּבֵין הָרָקִיעַ הַחֲמִישִׁי. וְאֶת־הָרָקִיעַ הַשְּׁבִיעִי עָשָׂה זָהָב טָהוֹר, שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה אָרְכּוֹ וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה רָחְבּוֹ, וַיִּקְבַּע בּוֹ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת הַמַּזְהִירוֹת ה) כְּכוֹכָבִים בַּלַּיְלָה, וַיְשִׂימֵהוּ מִמַּעַל לִרְקִיעַ הַשִּׁשִּׁי וַיַּעַל עָלָיו וַיֵּשֶׁב וַיִּקְרָא לֵאמֹר: מִי יִדְמֶה לִי וּמִי יִשְׁוֶה לִי? אֵל אָנֹכִי וְלֹא אָדָם!

תיא. יְחֶזְקֵאל וְחִירָם.

וַיְהִי דְבַר־יְיָ אֶל יְחֶזְקֵאל לֵאמֹר: גַּדֵּל גִּדַּלְתִּי אֶת אַבְרָהָם וָאֲרוֹמְמֵהוּ, וַיֹּאמַר: עָפָר וָאֵפֶר אָנֹכִי! וָאֲגַדֵּל אֶת־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיְכַבְּדוּ עַל־פְּנֵי כָל־עַם יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: נַחְנוּ מָה? וָאֲרוֹמֵם אֶת דָּוִד וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל הָאָרֶץ וַיֹּאמַר: בַּעַר ו) אָנִי וְלֹא אֵדָע! אוּלָם לֹא כֵן יְדַבְּרוּ מַלְכֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר גִּדַּלְתִּים וָאָשִׂים לָהֶם כָּבוֹד. הֵן אָמַר פַּרְעֹה: מִי יְיָ אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקוֹלוֹ? וְסַנְחֵרִיב גָּאֹה גָּאָה גַם הוּא וַיֹּאמַר: מִי בְּכָל אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִצִּילוּ אֶת־אַרְצָם מִיָּדִי? וּנְבוּכַדְנֶאצַּר אֲשֶׁר הָיָה פַּטִּישׁ ז) כָּל הָאָרֶץ קָרָא וְאָמַר: אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי ח) עָב! וְעַתָּה רָם לְבַב חִירָם מֶלֶךְ צֹר וַיֹּאמַר: אֲנִי מוֹשַׁב אֱלֹהִים יָשַׁבְתִּי! עַל־כֵּן מַהֵרָה וּלְכָה אֵלָיו וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב!... וַיֹּאמֶר יְחֶזְקֵאל: אֵיכָה אֵלֵךְ אֵלָיו וְהוּא תָלוּי בָּאֲוִיר? וַתָּבֹא רוּחַ וַתִּקַּח אֶת־יְחֶזְקֵאל בְּצִיצִת רֹאשׁוֹ, וַתִּשָּׂאֵהוּ וַתַּעֲלֵהוּ אֶל חִירָם. וַיַּרְא חִירָם אֶת־יְחֶזְקֵאל וַיֶּחֱרַד וַיֹּאמַר: מִי אַתָּה וּמִי הֶעֶלְךָ אֵלַי? וַיַּעַן יְחֶזְקֵאל וַיֹּאמַר: יְיָ שְׁלָחַנִי לֵאמֹר לְךָ: רְדָה, וְאַל תִּתְנַשֵּׂא עוֹד עַל יְלוּדֵי אִשָּׁה כָּמוֹךָ! וַיֹּאמֶר חִירָם: אָכֵן אִשָּׁה יְלָדַתְנִי, אֶפֶס כִּי אֵין דּוֹמֶה לִי בְּכָל בְּנֵי הָאָדָם! וַיֹּאמֶר יְחֶזְקֵאל: בַּמֶּה עָלִיתָ עַל־כָּל יְצוּרֵי תֵבֵל? וַיַּעַן חִירָם וַיֹּאמַר: עֶשְׂרִים מַלְכֵי בֵית־דָּוִד וְעֶשְׂרִים וְאֶחָד מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַחֲמִשִּׁים נְבִיאִים וַעֲשָׂרָה כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים כְּבָר מֵתוּ עַל פָּנַי, וְאָנֹכִי עוֹדֶנִּי חַי וְקַיָּם, גַּם אֶחְיֶה וְלֹא אֶרְאֶה מָוֶת לְעוֹלָם! וְעַתָּה שׁוּבָה

א) לִהְיוֹת דּוֹמֶה. ב) מְרֻבָּעִים. ג) גלאס, Стекло. ד) תְּעָלָה. ה) הַנּוֹצְצוֹת. ו) כְּסִיל.
ז) מַקֶּבֶת, האממער, Молотъ. ח) מְרוֹמֵי.

אֶל תַּחַת לַכְּרוּב א) וּמַלֵּא חָפְנֶיךָ ב) גַּחֲלֵי אֵשׁ מִבֵּינוֹת לַכְּרוּבִים וּזְרֹק עַל הָעִיר. וַיֹּאמֶר גַּבְרִיאֵל בְּלִבּוֹ לֵאמֹר: אִם אֶקְחָה אֶת הַגֶּחָלִים כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי וּזְרַקְתִּין עַל הָעִיר, וְאָכְלָה הָאֵשׁ הַנּוֹרָאָה אֶת־כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנִמַּח שְׁמָם וְזִכְרָם לְעוֹלָם; הָבָה אֲצַנֵּן אוֹתָן מְעַט וְאַחַר אֶזְרְקֵן עַל הָעִיר. וַיִּקַּח גַּבְרִיאֵל אֶת־הַגֶּחָלִים וַיְשִׂימֵן בְּיַד מִיכָאֵל הַמַּלְאָךְ... וּבְהִנָּתֵן הַגֶּחָלִים מִיָּד לְיָד, וַתִּצְטַנֵּנָּה מְעַט מְעָט, וַיִּקָּחֵן גַּבְרִיאֵל שֵׁנִית וַיִּזְרְקֵן עַל הָעִיר כַּאֲשֶׁר צֻוָּה. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיְצַו יְיָ וַיּוֹצִיאוּ אֶת־גַּבְרִיאֵל מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְגּוֹד ג) וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ מִשְׁפָּטִים וַיַּכֻּהוּ בְּשִׁשִּׁים שִׁבְטֵי אֵשׁ. וַיָּבִיאוּ תַחְתָּיו אֶת־דּוּבִּיאֵל הַמַּלְאָךְ, הָעֹמֵד ד) עַל־בְּנֵי־עַם פָּרָס. וַיְשָׁרֶת אֶת־יְיָ עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם וַיִּתְּנוּ לוֹ בִּשְׂכָרוֹ עֶשְׂרִים וְאֶחָד מְלָכִים וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת לָרֹב. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יִתֵּן לִי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבָדִים וְהָיוּ לִי לָמַס. וַיִּתְּנוּ לוֹ אֶת־שְׁאֵלָתוֹ. וַיַּרְא כִּי כֵן וַיּוֹסֶף לֵאמֹר: גַּם־אֶת־חַכְמֵיהֶם תֹּפְשֵׂי ה) הַתּוֹרָה יִתְּנוּ לִי וַעֲבָדוּנִי. וַיַּעֲשׂוּ גַּם־אֶת־בַּקָּשָׁתוֹ זֹאת. וַיֹּאמֶר דּוּבִּיאֵל: הִנֵּה אָנֹכִי מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵי יְיָ וְכֹל אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי לֹא אָצַל ו) מִמֶּנִּי, — עַל־כֵּן אוֹסִיף אֲבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לִכְתֹּב בַּסֵּפֶר, כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַחֲכָמָיו עַבְדֵי הֵמָּה לְעוֹלָם, — וְנֶחְתַּם הַסֵּפֶר וְנִתַּן בְּיָדִי! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ גַּבְרִיאֵל הַמַּלְאָךְ, הָעוֹמֵד מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְגּוֹד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אֲהָהּ, יְיָ אֱלֹהִים! הֲכָלָה ז) אַתָּה עֹשֶׂה לִשְׁאֵרִית עַמֶּךָ, וַתֹּאמֶר לָתֵת גַּם אֶת מֵיטַב בָּנֶיךָ בְּיַד עַם עֹבֵד אֱלִילִים? עֲשֵׂה־נָא חֶסֶד לְמַעַן יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן נְשׁוֹתֵיהֶם, הַמְכַלְכְּלוֹת אֶת בַּעְלֵיהֶן, הָעוֹסְקִים יוֹם וָלַיְלָה בְּתוֹרָתֶךָ!

וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: מִי הוּא הָעוֹמֵד מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְגּוֹד וּמְצַדֵּק אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כַּמִּי? וַיַּעֲנוּ הַמַּלְאָכִים אֶת־יְיָ לֵאמֹר: גַּבְרִיאֵל הוּא הַמְדַבֵּר תַּחֲנוּנִים! וַיֹּאמֶר יְיָ: יוּשַׁב גַּבְרִיאֵל אֶל מְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן!

תט. בַּמֶּה יִתְרַצֶּה אִישׁ אֶל אֱלֹהָיו?

וַיִּנָּחֲמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּעֵינֵי יְיָ, וַיָּבֹאוּ אֶל חַכְמֵי הַגּוֹלָה וַיִּשְׁאָלוּם לֵאמֹר: הַגִּידוּ־נָא לָנוּ מַה עָנְשֵׁנוּ? וַיַּעֲנוּם הַחֲכָמִים לֵאמֹר: חַטָּאִים תְּרַדֵּף רָעָה ח)! וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל יְחֶזְקֵאל הַנָּבִיא וַיִּשְׁאָלֻהוּ דָּבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן. וַיַּעֲנֵם לֵאמֹר: הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָמוּת. וַיְמָרְרוּם הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּבֹאוּ אֶל הַכֹּהֲנִים וַיִּשְׁאָלוּם לֵאמֹר: הַאֻמְנָם אָבְדָה תִקְוָתֵנוּ לָעַד ט) וְאַחֲרִיתֵנוּ לְהִכָּרֵת מֵאֶרֶץ הַחַיִּים? וַיַּעֲנוּם יוֹדְעֵי תוֹרַת יְיָ לֵאמֹר: הָבִיאוּ אָשָׁם י) וְנִכַּפֵּר לָכֶם עֲוֹנְכֶם! וַיַּעֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: הֵן שָׁמֵם בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְנִשְׂרְפוּ מִזְבְּחוֹתֵינוּ! וַיַּעֲנוּם הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר: לְכוּ אֶל יְחֶזְקֵאל נְבִיא יְיָ וּשְׁאֶלְתֶּם מִמֶּנּוּ לִדְרֹשׁ אֶת־יְיָ בַּעַדְכֶם, וְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם הַנָּבִיא בְּשֵׁם יְיָ תַּעֲשׂוּ! וַיֵּלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְחֶזְקֵאל וַיֹּאמְרוּ לוֹ: שְׁאַל־נָא אֶת־דְּבָרֵנוּ אֶת יְיָ! וַיִּשְׁאַל יְחֶזְקֵאל אֶת־יְיָ, וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: תָּשָׁב־נָא הַנֶּפֶשׁ הַחוֹטֵאת אֵלַי בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם וְעָזַב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבוֹתָיו — וְנִסְלַח לָהֶם!

תי. מוֹשַׁב אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם.

וַיָּרָם לֵב חִירָם מֶלֶךְ צוֹר עַד מְאֹד

א) לַמַּלְאָךְ. ב) קְמָצֶיךָ. ג) הַמְּחִיצָה. ד) הַמֵּגֵן. ה) מַחֲזִיקֵי. ו) מָנַע. ז) הֲכִלָּיוֹן. ח) הָרָעָה מְרַדֶּפֶת אֶת הָרְשָׁעִים. ט) לְעוֹלָם. י) קָרְבַּן אָשָׁם.

וַתַּגֵּשׁ לוֹ דוּד מָלֵא מַיִם חַמִּים לִרְחֹץ אֶת יָדָיו וְרַגְלָיו. וַיָּבֹא הַבַּיְתָה וַתַּגֵּשׁ לוֹ הַשִּׁפְחָה סֵפֶל א) זָהָב מָלֵא שֶׁמֶן וַיָּרֶךְ ב) וַיֹּאמַר: שִׂימוּ לָחֶם. וַיִּקְרָא לָאִישׁ הָאֹרֵחַ לֶאֱכֹל וַיֹּאכְלוּ שְׁנֵיהֶם וַיִּשְׁתּוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לֶאֱכֹל וַיָּקָם עוֹבֵד הָאֲדָמָה וַיָּמָד ג) שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִבּוֹא ד) זוּזִים, וַיֹּאמַר: אוּלַי תִּקְנֶה עוֹד שֶׁמֶן? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: אָמְנָם אָמֹר אָמַרְתִּי לִקְנוֹת עוֹד, אֶפֶס כִּי אֵין עַתָּה בְּיָדִי בִּלְתִּי אִם מְאַת הָרִבּוֹא אֲשֶׁר נָתְנוּ לִי בְּנֵי עִירִי. וַיַּעַן עוֹבֵד הָאֲדָמָה: קְנֵה מִיָּדִי עוֹד שֶׁמֶן וְאָנֹכִי אֵלֵךְ אִתְּךָ אֶל עִירְךָ וְלָקַחְתִּי אֶת־יֶתֶר הַכָּסֶף. וַיּוֹסֶף עוֹבֵד הָאֲדָמָה וַיָּמָד שֶׁמֶן בִּמְחִיר שְׁמוֹנָה עָשָׂר רִבּוֹא זְהוּבִים, וַיִּשְׂכֹּר אֶת־כָּל הַסּוּסִים וְהַחֲמוֹרִים וְהַגְּמַלִּים וְהַפְּרָדִים אֲשֶׁר בְּעִירוֹ וּבִסְבִיבוֹתֶיהָ לְהָבִיא אֶת־הַשֶּׁמֶן הָרַב הַזֶּה לְלוּדְקִיָּא. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוּבָא הַשֶּׁמֶן הָעִירָה וַיְהַלְלוּ אֶת בֶּן־עִירָם אֲשֶׁר הֵקִים אֶת דְּבָרָם וַיָּבֵא שֶׁמֶן כְּכֹל הַדָּרוּשׁ לָהֶם. וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: לֹא לִי, לֹא לִי, כִּי אִם לָאִישׁ עוֹבֵד הָאֲדָמָה תְּנוּ כָבוֹד! הֵן הוּא מָכַר לָנוּ שֶׁמֶן בְּמֵאָה וּשְׁמוֹנָה עָשָׂר רִבּוֹא זוּזִים! אָנֹכִי רָאִיתִי אוֹתוֹ עוֹבֵד כַּרְמוֹ כְּאַחַד הָעֲבָדִים שְׂכִירֵי יוֹם וָאֶתְמַהּ לוֹ וּלְאוֹצְרוֹתָיו הַמְלֵאִים שֶׁמֶן וָיַיִן, וָאָשִׂים עַל לֵב וָאֶזְכֹּר אֶת דִּבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר אָמַר: וּבֵרַכְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה! וַיַּשִּׂיגוּהוּ אַנְשֵׁי לוּדְקִיָּא אֶל עוֹבֵד הָאֲדָמָה וַיִּרְאוּ אֶת פָּנָיו שֶׁשְּׁזָפָתַם הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת יָדָיו הַחֲזָקוֹת הָעֹבְדוֹת עֲבוֹדָה וְאֶת בְּגָדָיו הַפְּשׁוּטִים אֲשֶׁר הוּא לָבוּשׁ, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הִנֵּה מִתְרוֹשֵׁשׁ ה) וְהוֹן רָב!

תיד. רַבָּתִי עָם.

וְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רְחוֹבוֹת הָיוּ בִירוּשָׁלַיִם, וּבְכָל רְחוֹב עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מְבוֹאוֹת, וּבְכָל מָבוֹא עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה שְׁוָקִים, וּבְכָל שׁוּק עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה שְׁקָקִים ו), וּבְכָל שָׁקָק עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע חֲצֵרוֹת, וּבְכָל חָצֵר עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בָתִּים מְלֵאִים אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף פֶּה לָפֶה. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּקֶן אַחַד הַסּוֹחֲרִים פִּלְפְּלִין ז) הַרְבֵּה, וַיַּעֲמֹס עַל מָאתַיִם גְּמַלִּים וַיַּעֲבֹר בָּאָרֶץ לִמְכֹּר אֶת־סְחוֹרָתוֹ. וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי שַׁעֲרֵי צוֹר וַיַּרְא וְהִנֵּה חַיָּט ח) יוֹשֵׁב לְיַד הַשָּׁעַר. וַיֹּאמֶר הַחַיָּט אֶל הַסּוֹחֵר: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאָמַרְתָּ לִי מַה־נּוֹשְׂאִים גְּמַלֶּיךָ? וַיַּעַן הַסּוֹחֵר וַיֹּאמַר: שַׂקִּים מְלֵאִים פִּלְפְּלִין עֲמוּסִים עַל גְּמַלִּים: וַיֹּאמֶר הַחַיָּט: הוֹאֶל נָא, אֲדוֹנִי, וּמִכְרָה לִי מְעַט פִּלְפְּלִין! וַיַּעַן הַסֹּחֵר וַיֹּאמַר: לֹא תִמָּכֵר סְחוֹרָתִי בִּלְתִּי אִם מִמְכַּר־שְׁלֵמִים ט)! וַיַּעַן הַחַיָּט וַיֹּאמַר: אִם כֵּן אַל תָּבִיא אֶת סְחוֹרָתְךָ הָעִירָה, וּפָנִיתָ לְךָ מִזֶּה וְעָלִיתָ יְרוּשָׁלַיְמָה רַבָּתִי הָעָם וּמָצָאתָ לְךָ שָׁם קוֹנִים דַּי וְהוֹתֵר. וַיִּשְׁמַע הַסּוֹחֵר בְּקוֹל הַחַיָּט וַיִּפֶן וַיֵּלֶךְ וַיַּעַל יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיָּבֹא אֶל שַׁעֲרֵי הָעִיר, וַיַּרְא וְהִנֵּה חַיָּט יֹשֵׁב לְיַד הַשָּׁעַר. וַיִּרְאֵהוּ הַחַיָּט וַיֹּאמַר: הַגִּידָה־נָּא, לִי, אֲדוֹנִי הַסֹּחֵר, מַה־נּוֹשְׂאִים גְּמַלֶּיךָ? וַיַּעֲנֵהוּ הַסֹּחֵר לֵאמֹר: יַעֲשֶׂה הַחַיָּט מְלַאכְתּוֹ, וְאַל יְפַנֶּה לִבּוֹ לְבַטָּלָה! וַיָּבֹא הַסֹּחֵר הָעִירָה וַיִּפְגְּשֵׁהוּ חַיָּט אַחֵר וַיֹּאמֶר לוֹ: מַה־נּוֹשְׂאִים גְּמַלֶּיךָ? הַגִּידָה־נָּא לִי, מָה הֵבֵאתָ לִמְכֹּר, אוּלַי אֶקְנֶה מִמְּךָ בִּמְחִיר. וְאִם תִּקְצַר יָדִי י) וְהֵבֵאתִי אֵלֶיךָ אִישׁ אֲשֶׁר קָנֹה יִקְנֶה מִמְּךָ אֶת־כָּל סְחוֹרָתֶךָ. וַיַּעַן הַסֹּחֵר וַיֹּאמַר: כָּל הַשַּׂקִּים הָאֵלֶּה הַטְּעוּנִים עַל גְּמַלַּי מְלֵאִים פִּלְפְּלִין! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַחַיָּט אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אֶל הַסּוֹחֵר: הוֹאֶל־נָא אֲדוֹנִי לְכָה אַחֲרַי וְהֶרְאִיתִיךָ אֶת הַמּוֹנִיטוֹת יא) הַיָּפוֹת, אֲשֶׁר מָלֵא אוֹצָרִי מֵהֶן,

---

א) כַּד. ב) מָשַׁח בְּשָׂרוֹ. ג) מָדַד. ד) עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים. ה) יֵרָאֶה כְּאֶבְיוֹן. ו) שׁוּק קָטֹן. ז) פֶּפֶּעֶר, Перецъ. ח) תֹּפֵר בְּגָדִים. ט) אויספערקא:ף, Оптово, распродажа. י) לֹא תִהְיֶה לִי הַיְכֹלֶת. יא) מִינְצע, Монета.

אֶל אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר שְׁלָחֲךָ אֵלַי וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: כֹּה אָמַר חִירָם: קַנֹּא קִנֵּאתָ בִּגְדֻלָּתִי וַתִּשְׁלַח אֶת־נְבִיאֲךָ לְיָרְאֵנִי א) וּלְהוֹרִידֵנִי מִמּוֹשָׁבִי, — דַּע כִּי אֵינֶנִּי יָרֵא אוֹתְךָ וּבְקוֹלְךָ לֹא אֶשְׁמָע! וַיְהִי כְּכַלּוֹת חִירָם לְדַבֵּר, — וַתִּקַּח הָרוּחַ אֶת־יְחֶזְקֵאל וַתִּשָּׂאֵהוּ וַתְּשִׁיבֵהוּ אֶל מְקוֹמוֹ.

תיב. מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהֵב נְבוּכַדְנֶאצַּר.

וַיָּטֶל יְיָ רוּחַ גְּדוֹלָה אֶל הַיָּם אֲשֶׁר עָמְדוּ בוֹ שִׁבְעַת רְקִיעֵי חִירָם, וַיִּתְנוֹדְדוּ כִּמְלוּנָה ב) וַיִּפֹּל חִירָם אֶל הַמָּיִם, וַיְהִי כְּפֶשַׂע ג) בֵּינוֹ וּבֵין הַמָּוֶת וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: יָדַעְתִּי כִּי בַיָּם יֶחֱזַק הָאֱלֹהִים מִמֶּנִּי! אוּלָם יְנַסֶּה־נָּא לְהִתְגַּבֵּר עָלַי בַּיַּבָּשָׁה וְרָאָה, כִּי אֵין כָּמוֹנִי גִּבּוֹר כֹּחַ בְּכָל בְּנֵי הָאָדָם! וַיְצַו יְיָ לְגַלֵּי הַיָּם לָשֵׂאת אֶת חִירָם וּלְהַעֲלוֹתוֹ אֶל־הַיַּבָּשָׁה, וַיַּעֲשׂוּ כֵן. וַיְהִי כְּעָמְדוֹ עַל שְׂפַת הַיָּם וַיַּבֵּט אֶל שָׁמָיו ד) מַעֲשֵׂה יָדָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה פָּתַח הַקַּרְקַע, אֲשֶׁר מִתַּחַת לְאַרְבָּעִים הָעַמּוּדִים אֶת פִּיו, וַיִּבְלַע אֶת־הָרְקִיעִים וַיְכַס עֲלֵיהֶם וְלֹא נוֹדַע כִּי בָאוּ אֶל קִרְבּוֹ. וַיָּשָׁב חִירָם אֶל אַרְצוֹ, וַיַּרְא וְהִנֵּה מְהוּמָה וּמְבוּכָה בְּעִיר מַמְלַכְתּוֹ. וַיִּשְׁאַל אֶת־עֲבָדָיו לֵאמֹר: מֶה הָיָה לָכֶם כִּי כָכָה נְבוֹכוֹתֶם ה)? וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: עוֹד מְעַט וּבָא נְבוּכַדְנֶאצַּר הֲלוֹם וְעָשָׂה אִתָּנוּ כָּלָה! וַיֵּצֵא חִירָם לִקְרַאת נְבוּכַדְנֶאצַּר, וַיִּכֹּל בְּיָדוֹ. וַיִּקָּחֵהוּ נְבוּכַדְנֶאצַּר, וַיְבִיאֵהוּ אֶל עִיר מַמְלַכְתּוֹ, וַיְשִׂימֵהוּ בִּכְלוּב בַּרְזֶל וַיִּכְרֹת מִבְּשָׂרוֹ יוֹם יוֹם רְצָעוֹת, שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת אָרְכָּן וְרָחְבָּן, וַיִּטְבְּלֵן בְּחֹמֶץ וַיַּאֲכִילֵהוּ אֶת־בְּשָׂרוֹ עַד יוֹם מוֹתוֹ.

תיג. מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ.

וַיְהִי כִּמְלֹךְ צִדְקִיָּהוּ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּעַל אֲרוּכָה לְבַת יְהוּדָה אַחֲרֵי מַכּוֹתֶיהָ, אֲשֶׁר הֻכְּתָה בִּימֵי יְהוֹיָקִים וִיהוֹיָכִין, וַתְּהִי יְרוּשָׁלַיִם שֵׁנִית קִרְיָה עַלִּיזָה מְשׂוֹשׂ ו) כָּל הָאָרֶץ. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָבְדוּ אֶת־אַדְמָתָם וַיִּשְׂבְּעוּ לָחֶם, כִּי הָיְתָה הָאֲדָמָה שְׁמֵנָה וּפוֹרִיָּה מֵאֵין כָּמֹהָ בְּכָל אַרְצוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיהָ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי לוּדְקִיָּא לְאֶחָד מִבְּנֵי עִירָם: הֵא לְךָ אֶלֶף אַלְפֵי זוּזִים וְהָלַכְתָּ וְקָנִיתָ בָּהֶם שֶׁמֶן כְּכֹל הַדָּרוּשׁ לָנוּ. וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ וַיַּעַל יְרוּשָׁלַיְמָה לִקְנוֹת שֶׁמֶן בִּמְחִיר אֶלֶף אַלְפֵי זוּזִים. וַיַּעֲנֻהוּ בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם: עֲלֵה צוֹרָה, וְקָנִיתָ שֶׁמֶן כְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ. וַיַּעַל הָאִישׁ אֶל צוֹר וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַנְשֶׁיהָ לֵאמֹר: בֹּא אֶל גּוּשׁ־חָלָב וְקָנִיתָ לְּךָ שֶׁמֶן כְּכֹל אֲשֶׁר יִדָּרֵשׁ לָךְ. וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ וַיָּבֹא גוּשָׁה חָלָב וַיִּשְׁאַל אֶת אֲנָשֶׁיהָ לֵאמֹר: הֲיֵשׁ בְּעִירְכֶם שֶׁמֶן בִּמְחִיר אֶלֶף אַלְפֵי ז) זוּזִים? וַיַּעֲנֻהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: יֵשׁ וָיֵשׁ! לֵךְ אֶל אֶחָד מֵעֹבְדֵי הָאֲדָמָה וְקָנִיתָ מִמֶּנּוּ שָׁמֶן. וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ הַשָּׂדֶה וַיָּבֹא אֶל עֹבֵד אֲדָמָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא עוֹזֵק ח) תַּחַת זֵיתָיו, וַיֹּאמֶר לוֹ: הֲיֵשׁ לְךָ שֶׁמֶן בִּמְחִיר אֶלֶף אַלְפֵי זוּזִים? וַיַּעַן עוֹבֵד הָאֲדָמָה: יֵשׁ וָיֵשׁ! וְעַתָּה חַכֵּה נָא לִי מְעַט עַד אִם כִּלִּיתִי אֶת מְלַאכְתִּי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה עוֹבֵד הָאֲדָמָה אֶת עֲבוֹדָתוֹ וַיָּשֶׂם אֶת־מַעְדְּרָיו ט) עַל שִׁכְמוֹ וַיֹּאמֶר אֶל הָאִישׁ הַבָּא: לְכָה אַחֲרַי, אֲנַהֶגְךָ אֲבִיאֲךָ אֶל בֵּיתִי. וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ אַחֲרָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא מֵרִים כְּפַעַם בְּפַעַם אֶת־הָאֲבָנִים אֲשֶׁר יִמְצָא בְּכַרְמוֹ וּמְסַקֵּל י) אוֹתָן, וַיֹּאמֶר הָאִישׁ בְּלִבּוֹ: הַאָמְנָם יֵשׁ לָזֶה אוֹצְרוֹת שֶׁמֶן, וְהוּא עוֹבֵד עֲבוֹדָה כְּאַחַד הָעֲבָדִים הַנִּשְׂכָּרִים בַּלָּחֶם! אֵין זֹאת הָהֵל הֵתֵלּוּ בִי בְּנֵי גוּשׁ־חָלָב כִּי שְׁלָחוּנִי הַשָּׂדֶה לִקְנוֹת שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִבּוֹא זוּזִים! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא עֹבֵד הָאֲדָמָה הָעִירָה וַתֵּצֵא שִׁפְחָתוֹ לִקְרָאתוֹ

א) לְבַהֲלֵנִי. ב) כִּסֻכָּה. ג) כְּצַעַד. ד) הַשָּׁמַיִם שֶׁלּוֹ. ה) הִנְּכֶם בִּמְבוּכָה. ו) שִׂמְחַת. ז) Миллiонъ, ח) אוֹטגראַבען, Окапывать. ט) רעאוטהאַקקע, Кирка. י) יַמְשִׁלִיךְ אוֹתָן מִשָּׂדֵהוּ וָהָלְאָה.

וְאָמְרוּ לוֹ הַקְּרוּאִים: לֹא נָבֹא אֶל מִשְׁתֶּךָ, עַד אִם קָרָאתָ לְפָנֵינוּ אֶת־שְׁמוֹת כָּל הַקְּרוּאִים לְבַעֲבוּר נֵדַע עִם־מִי נֵשֵׁב אֶל שֻׁלְחָנֶךָ, וְהָיָה כִּי רָאוּ הַקְּרוּאִים כִּי יֶתֶר הָאֲנָשִׁים הֵם יְשָׁרִים וּתְמִימִים. וְאָמְרוּ: בּוֹא נָבוֹא אֵלֶיךָ לָשִׂישׂ א) אִתָּךְ! אוּלָם בְּבֹא בַּעַל הַמִּשְׁתֶּה לְאִישׁ אֲשֶׁר כְּבַר קָרוּא הוּא לָבֹא אֶל מִשְׁתֶּה אַחֵר, — וְהֶרְאָהוּ אֶת אֶנְקְלָיָתוֹ ב) הַהֲפוּכָה מְעָט, וְהָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לְאוֹת כִּי כְבָר קָרוּא הוּא לָבֹא אֶל מִשְׁתֶּה אַחֵר, וְאֵין לְבַעַל הַמִּשְׁתֶּה הַזֶּה לְחַכּוֹת לוֹ וְלַעֲשׂוֹת גַּם לוֹ מַטְעַמִּים. וְהָיָה, כִּי בָא אִישׁ אֶל הַמִּשְׁתֶּה, — וּמָצָא אֶת־כָּל־הַמַּטְעַמִּים הַשּׁוֹנִים עֲרוּכִים כֻּלָּם עַל הַשֻּׁלְחָן, לְבַעֲבוּר יֹאכַל רַק אֶת הַמַּטְעַמִּים אֲשֶׁר אָהֵב.

ג.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעַל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי אַתּוּנָא יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיִּפְגֹּשׁ יֶלֶד עִבְרִי וַיִּתֵּן לוֹ פְּרוּטוֹת אֲחָדוֹת וַיֹּאמֶר לוֹ: לְכָה־נָּא וְקָנִיתָ לָּנוּ בַּכֶּסֶף הַזֶּה תְּאֵנִים וַעֲנָבִים! וַיַּעַן הַיֶּלֶד אֶת הָאַתּוּנָאִי וַיֹּאמַר: הֵיטִיב אֲדוֹנִי אֲשֶׁר דִּבֵּר לִי: קְנֵה לָּנוּ תְּאֵנִים וַעֲנָבִים! כִּי, בְּלִי סָפֵק, יֹאמַר אֲדוֹנִי לָתֵת גַּם לִי מֵהַפְּרִי אֲשֶׁר אָבִיא, — וְהָיָה זֶה שְׂכַר הֲלִיכָתִי! וַיְמַהֵר הַיֶּלֶד וַיֵּלֶךְ וַיִּקֶן תְּאֵנִים וַעֲנָבִים וַיָּבֹא לָאִישׁ אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ. וַיֹּאמֶר הָאַתּוּנָאִי: קְחָה לְךָ מֶחֱצִיתֶךָ! וַיִּקַּח הַיֶּלֶד וַיִּבְחַר אֶת הַתְּאֵנִים וְהָעֲנָבִים הַטּוֹבִים וַיְשִׂימֵן לִפְנֵי הָאַתּוּנָאִי וְאֶת הַגְּרוּעִים ג) לָקַח לוֹ. וַיּוֹדֶה לָאִישׁ וַיֹּאמֶר לָלֶכֶת לְבֵיתוֹ. וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאַתּוּנָאִי: הַאָמַרְתִּי לְךָ קַח אֶת הַגְּרוּעִים, וְאֶת הַטּוֹבִים תְּנָה לִי? הֲלֹא כֹה הָיוּ דְבָרַי: קַח לְךָ מֶחֱצִיתֶךָ! וַיַּעַן הַיֶּלֶד וַיֹּאמַר: אָמְנָם הָלַכְתִּי לְמַעַנְךָ הָלֹךְ וָשׁוֹב וָאֶקֶן אֶת הַתְּאֵנִים וְהָעֲנָבִים; אוּלָם יִתְרוֹן לְנוֹתֵן הַכֶּסֶף מִמְּקַבְּלֵהוּ, וְעַל כֵּן נִגְרַע ד) חֶלְקִי! וַיֹּאמֶר הָאַתּוּנָאִי: הָבָה נַפִּילָה גוֹרָלוֹת בְּתוֹכֵנוּ, וְיָדַעְנוּ מִי מִשְּׁנֵינוּ יִקַּח אֶת הַחֵלֶק הַגָּרוּעַ! וַיַּעַן הַיֶּלֶד וַיֹּאמַר: יְהִי כֵן כַּאֲשֶׁר אֲדוֹנִי מְדַבֵּר! וַיִּקַּח הַיֶּלֶד שְׁנֵי כְפִיסֵי ה) עֵץ וַיִּכְתֹּב עֲלֵיהֶם אֶת־שְׁמוֹ וְשֵׁם הָאַתּוּנָאִי וַיֹּאמַר: אִם יַעֲלֶה שִׁמְךָ בְּגוֹרָלִי וְנָתַתָּ אַתָּה לִי אֶת חֶלְקְךָ וְאִם שְׁמִי יַעֲלֶה בְגוֹרָלְךָ וְלָקַחְתָּ אֶת־חֶלְקִי! וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי הָאַתּוּנָאִי וַיֹּאמַר: כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר יָעַצְתָּ. וַיַּפִּילוּ גוֹרָלוֹת, וַיַּעַל שֵׁם הָאַתּוּנָאִי בְּגוֹרַל הַיֶּלֶד, וְשֵׁם הַיֶּלֶד בְּגוֹרַל הָאַתּוּנָאִי. וַיַּרְא הָאַתּוּנָאִי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׂמַח וַיֹּאמַר: אֲרַחֶמְךָ ו), בֵּן יַקִּיר, כִּי הִשְׂכַּלְתָּ לַעֲשׂוֹת וּלְדַבֵּר! קַח לְךָ אֶת־חֶלְקִי וְתֵן לִי אֶת חֶלְקְךָ וּלְכָה לְךָ לְבֵית הוֹרֶיךָ בְּשָׁלוֹם. וַיִּשְׁתַּחוּ הַיֶּלֶד וַיֵּלֶךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ.

ד.

וְאֶחָד מִבְּנֵי אַתּוּנָאִי בָּא יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיִּפְגֹּשׁ יֶלֶד עִבְרִי וַיִּתֵּן לוֹ פְּרוּטוֹת אֲחָדוֹת וַיֹּאמֶר לוֹ: בַּכֶּסֶף הַזֶּה תִּקְנֶה לִּי מַאֲכָל אֲשֶׁר אֶשְׂבָּעֵהוּ וְהוֹתַרְתִּי מִמֶּנּוּ וְהִצְטַיַּדְתִּיהוּ ז)! וַיֵּלֶךְ הַיֶּלֶד וַיִּקֶן לָאַתּוּנָאִי מֶלַח וַיָּשָׁב וַיָּבֵא וַיָּשֶׂם לְפָנָיו. וַיְהִי כִּרְאוֹת הָאַתּוּנָאִי אֵת אֲשֶׁר הֵבִיא לוֹ הַיֶּלֶד, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הֲמֶלַח צִוִּיתִיךָ לִקְנוֹת? וַיַּעַן הַיֶּלֶד אֶת הָאַתּוּנָאִי לֵאמֹר: הֵן צִוַּנִי אֲדוֹנִי לִקְנוֹת מַאֲכָל לָשֹׂבַע וּלְהוֹתִיר וּלְהִצְטַיֵּד; חֵי נַפְשְׁךָ, אֲדוֹנִי, כִּי מִקֹּמֶץ ח) הַמֶּלַח אֲשֶׁר הֵבֵאתִי תּוּכַל לֶאֱכֹל דֵּי שָׂבְעֶךָ וְהוֹתַרְתָּ וַעֲשִׂיתָהוּ צֵדָה לַדָּרֶךְ! ...

וְאֶחָד מִבְּנֵי הַנֵּכָר אָמַר לְיֶלֶד עִבְרִי: הֵא לְךָ אֶת־הַפְּרוּטוֹת הָאֵלֶּה וְקָנִיתָ לִּי בֵּיצִים

א) לִשְׂמֹחַ. ב) שַׂרְוֺל, Рукавъ. ג) הַלֹּא־טוֹבִים. ד) הָיָה גָרוּעַ. ה) שְׁבָבִים דַּקִּים. ו) אֲהֵבְךָ.
ז) וַהֲכִינוֹתִי מִמֶּנּוּ גַּם צֵדָה לַדָּרֶךְ. ח) הָאֶגְרֹפָאַלַּל, Горсть.

וְהָיָה כִּי תֹאמַר לִי כִּי יוֹצְאוֹת מוֹנִיטוֹת כָּאֵלֶּה בְּאַרְצְךָ וְעוֹבְרוֹת לַסֹּחֵר, וּנְתַתִּין לְךָ בִּמְחִיר הַפִּלְפְּלִין, אֲשֶׁר הֵבִיאוּ מָאתַיִם גְּמַלֶּיךָ. וַיִּשְׁמַע הַסֹּחֵר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמַהֵר וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי הַחַיָּט וַיָּבֹא לְבֵיתוֹ, וַיַּרְא אֶת אֶחָד מֵחַדְרֵי בֵיתוֹ מָלֵא שִׁקְלֵי זָהָב מִן הַקַּרְקַע א) וְעַד הַקֶּרֶקַע ב), וַיִּשְׁתָּאֵה מְאֹד וַיֹּאמַר: שִׁקְלֵי זָהָב כָּאֵלֶּה יוֹצְאִים בְּאַרְצִי וְעוֹבְרִים לַסֹּחֵר, כִּי אֵין טוֹב מֵהֶם. וַיִּקֶן הַחַיָּט אֶת־כָּל־הַפִּלְפְּלִין וַיְשַׁלֵּם מְחִירָם, וַיֵּצֵא הַסֹּחֵר מִבֵּיתוֹ שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב. וַיְהִי בְּלֶכְתּוֹ בִּרְחוֹבוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וַיִּפְגְּשֵׁהוּ אֶחָד מִמַּכָּרָיו וַיִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: מָה הֵבֵאתָ יְרוּשָׁלַיְמָה? וַיַּעַן הַסֹּחֵר וַיֹּאמַר: פִּלְפְּלִין הֵבֵאתִי. וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַכָּרוֹ: מִכְרָה־נָּא לִי פִּלְפְּלִין בְּמֵאָה שֶׁקֶל זָהָב, כִּי עָשִׂיתִי מִשְׁתֶּה גָּדוֹל וּפִלְפְּלִין אֵין לִי לְתַבֵּל ג) הַמַּאֲכָלִים! וַיַּעַן הַסֹּחֵר וַיֹּאמַר: כְּבָר מְכַרְתִּים לְאַחַד הַחַיָּטִים! וַיֵּלֶךְ מַכָּרוֹ לַחַיָּט הַהוּא וַיִּשְׁאַל מִמֶּנּוּ לִמְכֹּר לוֹ פִּלְפְּלִין בְּמֵאָה שֶׁקֶל, וַיַּעַן הַחַיָּט: כְּבָר מְכַרְתִּים לְחַיָּט אַחֵר; אוּלָם אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ וְהָלַכְתָּ אִתִּי אֵלָיו, וְשָׁאַלְתִּי מִמֶּנּוּ לִמְכֹּר לְךָ בְּמֵאָה שֶׁקֶל. וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם אֶל הַחַיָּט הַהוּא, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עַם רָב מְאֹד עוֹמְדִים שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת לִפְנֵי בֵית הַחַיָּט וְקוֹנִים פִּלְפְּלִין. וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֲלֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה שׁוּרַת הָאֲנָשִׁים הָרִאשׁוֹנָה קָנוּ אִישׁ אִישׁ אוּנְקִיָּה ד) אַחַת, וַתִּגַּשׁ שׁוּרַת הָאֲנָשִׁים הַשְּׁנִיָּה. וַיַּרְא הַחַיָּט כִּי רַבִּים הֵם, וַיֹּאמַר: לֹא אוּכַל לִמְכֹּר לְאִישׁ מִכֶּם בִּלְתִּי אִם חֲצִי הָאוּנְקִיָּה, וַיְהִי כְּגֶשֶׁת שׁוּרַת הָאֲנָשִׁים הַשְּׁלִישִׁית, וַיָּקָם הַחַיָּט וַיַּרְאֵם אֶת־אַלְפֵי הַשַּׂקִּים, וְהִנֵּה רֵיקִים הֵם, כִּי נִמְכְּרוּ הַפִּלְפְּלִין כֻּלָּם, וְלֹא נוֹתַר בָּהֶם מְאוּמָה!

תמו. מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ.

וְאִישׁ אֶחָד הֵבִיא יְרוּשָׁלַיְמָה סְחוֹרָתוֹ בָּעֶרֶב וַיַּעֲמֹד בָּרְחוֹב וַיִּקְרָא לְקוֹנִים לָסוּר אֵלָיו, וְלֹא שָׂמוּ אֵלָיו לֵב (כִּי לֹא יִקְנֶה אִישׁ סְחוֹרָה בִּירוּשָׁלַיִם לְאוֹר הַנֵּר); וַיְהִי כִּרְאוֹת הַסּוֹחֵר כִּי אֵין קוֹנֶה סְחוֹרָתוֹ, וַיִּקְרָא בִּמְרִירוּת לֵאמֹר: הֲזֹאת הָעִיר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי עָלֶיהָ לֵאמֹר: מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ? וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם וַיְעִירוּהוּ מִשְּׁנָתוֹ וַיִּקְנוּ אֶת־כָּל־סְחוֹרָתוֹ, וַיַּרְא הָאִישׁ כִּי כֵן וַיֹּאמַר: עַתָּה יָדַעְתִּי, כִּי אֱמֶת הַשְּׁמוּעָה, אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי עַל יְרוּשָׁלַיִם! אָמְנָם יְפֵה נוֹף ה) מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הִיא!

תמז. בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים.

א.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּקַּח לוֹ אַחַד הָעָם אִשָּׁה גְּדוֹלָה מִמֶּנּוּ. וַיְצַו וַיַּעֲשׂוּ לוֹ שֻׁלְחָנוֹת יְקָרִים מְאֹד מְצֻפִּים כֶּסֶף וְזָהָב, וַיָּשֶׂם עֲלֵיהֶם לֶחֶם וְצָלִי וְיַיִן, וַיִּקְרָא לְכָל מַכָּרָיו וּמְיֻדָּעָיו וַיֹּאמַר: אִכְלוּ, רֵעִים, וְהֵיטִיבוּ לְבַבְכֶם! וַיְהִי כִּרְאוֹתָם אֶת־הַשֻּׁלְחָנוֹת הַיְקָרִים וְהַמְפֹאָרִים, וְאֶת־הַמַּאֲכָלִים אֲשֶׁר שָׂמוּ עֲלֵיהֶם, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: גָּדוֹל הַטָּפֵל מִן הָעִקָּר! וַיִּשְׁמַע הֶחָתָן אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: הֱטִיבוֹתֶם אֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה! דְּעוּ נָא, אוֹהֲבַי וַאֲהוּבַי, כִּי גַם הָאִשָּׁה הַטְּפֵלָה לִי, יְקָרָה הִיא וּגְדוֹלָה מִמֶּנִּי

ב.

אִישׁ אִישׁ, כִּי יַעֲשֶׂה מִשְׁתֶּה בִּירוּשָׁלַיִם וְקָרָא לְאֹהֲבָיו וּלְמַכָּרָיו לָבֹא אֶל הַמִּשְׁתֶּה

א) הָרִצְפָּה. ב) הַסִּפּוּן. ג) נִיירצען, Приправить. ד) הַחֵלֶק הַשְּׁנֵים עָשָׂר מִלִּטְרָא; אונצע, Унція.
ה) אַגְהָאהֶע, Возвышенность.

מְאֹד ; עַל־כֵּן אַחְדְּלָה מִמַּגָּשֵׁי הָרַע הַזֶּה וְהָיָה שָׁלוֹם אֱמֶת בֵּינִי וּבֵין הָעָם הַזֶּה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם !

ח.

וְשֵׁמַע בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָלַךְ בְּכָל הָאֲרָצוֹת לֵאמֹר : אֵין כָּעָם הַזֶּה חָכָם וְנָבוֹן ! וַיֹּאמֶר אֶחָד מִבְּנֵי אַתּוּנָא לֵאמֹר : אֶעֱלֶה יְרוּשָׁלַיְמָה וְיָשַׁבְתִּי בָהּ שָׁנִים אֲחָדוֹת וְהִשְׂכַּלְתִּי וְחָכַמְתִּי גַם אָנִי ! וַיַּעַשׂ הָאַתּוּנָאִי כֵּן כַּאֲשֶׁר חָשַׁב , וַיֵּשֶׁב בִּירוּשָׁלַיִם שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים . וְלִפְנֵי שׁוּבוֹ לְאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ . הָלַךְ וַיִּקֶן לוֹ עֶבֶד עִבְרִי , וַיְשַׁלֵּם מְחִירוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר שָׁתוּ עָלָיו , וַיִּקַּח אֶת הָעֶבֶד וַיֹּאמֶר לָלֶכֶת לְדַרְכּוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְבּוֹנֵן אֶל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר קָנָה וַיַּרְא וְהִנֵּה עִוֵּר הוּא בְּעֵינוֹ הַיְמָנִית. וַיִּזְעַף לִבּוֹ עָלָיו וַיֹּאמַר : שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים יָשַׁבְתִּי בִירוּשָׁלַיִם וָאֶלְמַד לְשׁוֹן עֲרוּמִים וָאֶקֶן דַּעַת וְחָכְמָה , וְלֹא הוֹעִילוּ לִי גַם לִקְנוֹת עֶבֶד טוֹב כַּאֲשֶׁר חָפָצְתִּי ! וַיָּשָׁב אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר קָנָה מִמֶּנּוּ אֶת הָעֶבֶד וַיֹּאמַר : מַדּוּעַ רִמִּיתָנִי ! ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר : אַתָּה הָרְאֶה, כִּי מֵיטִיב עַבְדְּךָ לִרְאוֹת בְּעֵינוֹ הָאַחַת מֵעַבְדֵי אַתּוּנָא, אֲשֶׁר אֵין כָּל מוּם א) בָּהֶם ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָצָא הָאַתּוּנָאִי וְעַבְדּוֹ שְׁתֻם־הָעַיִן מִירוּשָׁלַיִם וַיֹּאמֶר לוֹ הָעֶבֶד : נְמַהֵר־נָא לָלֶכֶת, וְהִשַּׂגְנוּ אֶת הָאֹרְחָה הַהֹלֶכֶת לְפָנֵינוּ . וַיֹּאמֶר הָאַתּוּנָאִי : אֵיכָכָה יָדַעְתָּ, כִּי אֹרְחָה הֹלֶכֶת לְפָנֵינוּ ? וַיַּעַן הָעֶבֶד וַיֹּאמַר : הַמְעַט מִמֶּנִּי, כִּי יָדַעְתִּי כִּי אֹרְחָה נֹסַעַת לְפָנֵינוּ ; כִּי גַם־הַמֶּרְחָק אֲשֶׁר בֵּינֵינוּ וּבֵינָהּ לֹא נִכְחַד מִמֶּנִּי . וְגַם מִסְפַּר הָאֲנָשִׁים וּמוֹלַדְתָּם וְשֵׁם הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הֵם נֹהֲגִים בָּהּ וּמַרְאֶהָ וְהַמַּשָּׂא אֲשֶׁר עָלֶיהָ, — הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל יָדָעְתִּי . וַיֹּאמֶר לוֹ אֲדוֹנָיו : הֲלֹא תַגֶּד־לִי מֶה־מִּין הַבְּהֵמָה ? וַיַּעֲנֵהוּ הָעֶבֶד : גָּמָל עַוֶּרֶת בְּאַחַת מֵעֵינֶיהָ וּתְאוֹמִים ב) בְּבִטְנָהּ, וְהִיא נֹשֵׂאת שְׁנֵי נֹאדוֹת ג) : הָאֶחָד מָלֵא יַיִן וְהַשֵּׁנִי — שָׁמֶן ! וַיּוֹסֶף אֲדוֹנָיו וַיִּשְׁאַל : וְכַמָּה אֲנָשִׁים הוֹלְכִים עִמָּהּ וּמַה־מּוֹלַדְתָּם ? וַיַּעַן הָעֶבֶד : שְׁנֵי אֲנָשִׁים אִתָּהּ : הָאֶחָד אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְהַשֵּׁנִי אִישׁ נָכְרִי . וַיּוֹסֶף עוֹד אֲדוֹנָיו וַיִּשְׁאָלֵהוּ : וּמֶרְחַק הָאֹרְחָה מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה כַּמָּה הוּא ? וַיַּעַן הָעֶבֶד וַיֹּאמַר : לֹא יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה מִיל הִרְחִיקָה הָאֹרְחָה מִמֶּנּוּ ! וַיִּגְעַר בּוֹ הָאַתּוּנָאִי וַיֹּאמַר : הוֹי בֶּן עַם קְשֵׁה עֹרֶף ! אֵיךְ מְלָאֲךָ לִבְּךָ ד) לְדַבֵּר כְּזָבִים כָּאֵלֶּה בְּאָזְנָי : אִם רָחֲקָה הָאֹרְחָה אַרְבַּעַת מִיל מִזֶּה, — אֵיכָכָה יָדַעְתָּ כִּי הַבְּהֵמָה גָּמָל עַוֶּרֶת הִיא וְכִי תְאוֹמִים בְּבִטְנָהּ ? וַיֹּאמֶר לוֹ הָעֶבֶד : שִׂים־נָא עֵינְךָ , אֲדוֹנִי , עַל מְקוֹם רִבְצָהּ ה) בַּחוֹל וְרָאִיתָ כִּי תַבְנִית תְּאֹמֵי גָמָל לוֹ . וַיִּתְבּוֹנֵן הָאַתּוּנָאִי אֶל מְקוֹם רֵבֶץ הַגָּמָל וַיַּרְא כִּי כֵן הוּא. וַיֹּאמֶר לָעֶבֶד : בַּמֶּה תוֹכִיחַ ו) לִי כִּי הַבְּהֵמָה עַוֶּרֶת הִיא ? וַיַּעַן הָעֶבֶד וַיֹּאמַר : כָּל הָעֵשֶׂב אֲשֶׁר מֵעֵבֶר הַדֶּרֶךְ הָאֶחָד לִחֲכָה ז) לְשׁוֹן הַבְּהֵמָה , וְכָל הָעֵשֶׂב אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַשֵּׁנִי עוֹדֶנּוּ בְּעֶצֶם תֻּמּוֹ ח) וְלֹא שָׁלְחָה בוֹ שִׁנֶּיהָ ; אֵין זֹאת, כִּי אִם הָעֵבֶר אֲשֶׁר רָאֲתָה עֵינָהּ אֹתוֹ חָמְדָה וַתֹּאכַל . וְאֶת הָעֵבֶר הַשֵּׁנִי לֹא רָאֲתָה עֵינָהּ כִּי עַוֶּרֶת הִיא , עַל־כֵּן לֹא נָגְעָה בוֹ . וַיֹּאמֶר הָאַתּוּנָאִי : וּמִי הִגִּיד לְךָ כִּי נֹאד־יַיִן וְנֹאד־שֶׁמֶן טְעוּנִים עָלֶיהָ ? וַיַּעַן הָעֶבֶד וַיֹּאמַר : הֲלֹא תִרְאֶה , אֲדוֹנִי, כִּי הָלַךְ נְטָפִים ט) מִיָּמִין לְעִקְּבוֹת הַבְּהֵמָה וְהָלַךְ נְטָפִים מִשְּׂמֹאל לְעִקְּבוֹתֶיהָ : הַנְּטָפִים אֲשֶׁר מִיָּמִין שְׁקֵעִים וְנִבְלָעִים בַּחוֹל כִּי יַיִן הֵם , וַאֲשֶׁר מִשְּׂמֹאל, תּוֹסְסִים וְצָפִים יא) עַל פָּנָיו , כִּי שֶׁמֶן הֵמָּה . וַיֹּאמֶר הָאַתּוּנָאִי : אֵיכָכָה יָדַעְתָּ כִּי שְׁנֵי אֲנָשִׁים נֹהֲגִים בָּהּ, וְכִי הָאֶחָד הוּא אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְהַשֵּׁנִי אִישׁ נָכְרִי ? וַיַּעַן הָעֶבֶד וַיֹּאמַר :

א) מִגְרַעַת , חִסָּרוֹן . ב) שְׁנֵי גְּמַלִּים . ג) כֵּלִים עֲשׂוּיִים עוֹר . ד) נוֹעָזוֹת, Осмѣлился . ה) מִשְׁכָּבָהּ. ו) תַּרְאֶה . ז) אָכְלָה. ח) שָׁלֵם . ט) טִפּוֹת . י) ציעשען , Шипѣть . יא) שָׁטִים .

תְּבִינוֹת. וַיְמַהֵר הַיֶּלֶד וַיֵּלֶךְ וַיִּקֶן בֵּיצִים תְּבִינוֹת וַיָּבֵא לָאִישׁ אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ. וַיֹּאמֶר לוֹ הַנָּכְרִי: הַגִּידָה לִי, יֶלֶד טוֹב, אֵיזוֹ גְּבִינָה מֵחֲלֵב עֵז שְׁחוֹרָה וְאֵיזוֹ מֵחֲלֵב עֵז לְבָנָה? וַיַּעַן הַיֶּלֶד אֶת־הָאִישׁ הַדֹּבֵר בּוֹ לֵאמֹר: לֹא אֶעֱנֶה אֶת־אֲדוֹנִי הַכַּבִּיר א) מִמֶּנִּי לְיָמִים דְּבָר ב), עַד־אִם הִגִּיד לִי אֵיזוֹ בֵיצָה נוֹלְדָה לְתַרְנְגֹלֶת לְבָנָה, וְאֵיזוֹ לְתַרְנְגֹלֶת שְׁחוֹרָה!...

ו.

וַיִּמְצָא אֶחָד מִבְּנֵי אַתּוּנָא מְדֹכָה ג), שְׁבוּרָה בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם. וַיִּקָּחֶהָ וַיְבִיאֶהָ לְחַיָּט מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּלַעַג: תְּפֹר לִי אֶת הַמְּדֹכָה הַשְּׁבוּרָה הַזֹּאת וְנָתַתִּי לְךָ שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלֶךָ! וַיָּקָם הַחַיָּט וַיִּקְמֹץ חוֹל מְלֹא קֻמְצוֹ וַיִּתֵּן לָאַתּוּנָאִי וַיֹּאמַר: שְׁזָר־נָא ד) לִי אֶת הַחוֹל הַזֶּה וַעֲשִׂיתָהוּ חוּטִים חוּטִים, וְלָקַחְתִּי אֶת הַמְּדֹכָה הַשְּׁבוּרָה לִשְׁנַיִם, — וּתְפַרְתִּיהָ.

ז.

וַיְהִי בִירוּשָׁלַיִם אֶחָד מִבְּנֵי אַתּוּנָא אֲשֶׁר לָעַג תָּמִיד לִבְנֵי יְרוּשָׁלַיִם וַיִּתְקַלֵּס ה) בָּהֶם. וַיֹּאמֶר אִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי יְרוּשָׁלָיִם: הִנְנִי אֶל הָאַתּוּנָאִי הַלֵּץ וְעָשִׂיתִי בְעָרְמָה וַהֲבֵאתִיו אֲלֵיכֶם מִתְחַפֵּשׂ ו) בָּאֵפֶר וְרֹאשׁוֹ מְגֻלָּח וְהָיָה לִצְחוֹק גַּם הוּא! וַיַּעֲנֻהוּ בְּנֵי הָעִיר: עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר אָמָרְתָּ. וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ אֶל הָאַתּוּנָאִי וַיִּתְחַבֵּר לוֹ וַיִּתְהַלֵּךְ אִתּוֹ כְּרֵעַ כְּאָח. וַיְהִי בְלֶכְתָּם בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם וַיִּקָּרַע שְׂרוֹךְ נַעַל הַיְרוּשַׁלְמִי. וַיִּגַּשׁ אֶל אַחַד הַסַּנְדְּלָרִים וַיֹּאמֶר לוֹ: הֵא־לְךָ שֶׁקֶל זָהָב וְהִתְקַנְתָּ אֶת שְׂרוֹךְ נַעֲלִי הַקָּרוּעַ! וַיִּקַּח הַסַּנְדְּלָר אֶת־הַשֶּׁקֶל וַיְתַקֵּן אֶת־הַשְּׂרוֹךְ בְּרֶגַע, וַיְשִׁיבֵהוּ לַיְרוּשַׁלְמִי. וַיֵּלֶךְ הוּא וְהָאַתּוּנָאִי מִשָּׁם וָהָלְאָה וַיִּקָּרַע שְׂרוֹךְ הַנַּעַל הַשֵּׁנִית, וַיִּקְרָא הַיְרוּשַׁלְמִי לַסַּנְדְּלָר וַתִּתֶּן־לוֹ שֶׁקֶל זָהָב וַיְתַקֵּן הַסַּנְדְּלָר אֶת־שְׂרוֹךְ הַנַּעַל וַיֵּלֶךְ לוֹ. וַיַּרְא הָאַתּוּנָאִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁתָּאֶה מְאֹד וַיֹּאמַר: מְחִיר נְעָלִים בִּירוּשָׁלַיִם רַב מְאֹד, וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי וְלֹא שָׁמַעְתִּי בִּלְתִּי הַיּוֹם! וְאַחַר אָמַר לַיְרוּשַׁלְמִי הַהוֹלֵךְ אִתּוֹ: הַגִּידָה לִי, שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי, הַאַרְבֶּה לְהַרְוִיחַ ז) אִם אָבִיא מֵאַרְצִי נְעָלִים יְרוּשָׁלַיְמָה? וַיַּעַן הַיְרוּשַׁלְמִי וַיֹּאמַר: הֲלֹא רָאִיתָ כַּמָּה נָתַתִּי בִּמְחִיר תִּקּוּן שְׂרוֹךְ נַעַל! וַיֹּאמֶר הָאַתּוּנָאִי בְּלִבּוֹ: אִם בִּמְחִיר תִּקּוּן שְׂרוֹךְ קָרוּעַ יִתְּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁקֶל זָהָב, וְאַף כִּי בִמְחִיר שְׂרוֹכִים וּנְעָלִים חֲדָשִׁים! וַיְמַהֵר הָאַתּוּנָאִי וַיָּשָׁב לְעִיר מוֹלַדְתּוֹ וַיִּקֶן נְעָלִים רַבּוֹת מְאֹד, וַיֵּדַע אֶת מַכָּרוֹ הַיְרוּשַׁלְמִי לֵאמֹר: עוֹד מְעַט וְשַׁבְתִּי יְרוּשָׁלַיְמָה וְהֵבֵאתִי נְעָלִים יָפוֹת וַחֲדָשׁוֹת, אֲשֶׁר לֹא נִרְאוּ כָהֵן בִּירוּשָׁלַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וַיֵּצֵא הַיְרוּשַׁלְמִי לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: לֹא תוּכַל בֹּא הָעִירָה עַד־אִם גִּלַּחְתָּ וְשַׂמְתָּ בָאֵפֶר פָּנֶיךָ! וַיֹּאמֶר הָאַתּוּנָאִי בְּלִבּוֹ: מַה־מִּמֶּנִּי יְהַלֵּךְ אִם אֲגַלֵּחַ וְהִתְחַפַּשְׂתִּי בָּאֵפֶר? וַיְמַהֵר הָאַתּוּנָאִי וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הַיְרוּשַׁלְמִי. וַיָּבֹא הָעִירָה, וַיַּעֲמֹד בַּשּׁוּק וַיִּקְרָא: הִנֵּה נְעָלִים נִפְלָאוֹת! מִי הֶחָפֵץ בָּהֶן, — בֹּא אֵלַי וּקְנֵה. וַיָּסוּרוּ אֵלָיו רַבִּים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִקְנוֹת נְעָלִים וַיִּשְׁאֲלוּ לִמְחִירָן. וַיַּעַן הָאַתּוּנָאִי וַיֹּאמַר: מְחִיר נַעֲלַיִם מְאַת שֶׁקֶל זָהָב! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָאֲנָשִׁים אֶת־דְּבָרָיו וַיַּשְׁגִּיחוּ אֵלָיו וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֶל רֹאשׁוֹ הַמְגֻלָּח וְאֶל פָּנָיו הַמְגֹאָלִים וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ: אַךְ מְשֻׁגָּע הָאִישׁ הַזֶּה! וַיְהִי הָאַתּוּנָאִי בַּיּוֹם הַהוּא לְלַעַג וּלְקֶלֶס, וַיִּמַר לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: לָעֹג לָעַגְתִּי תָמִיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא שַׂמְתִּי לֵב כִּי מְרֻרִים דִּבְרֵי נְבִיאֵיהֶם! וְעַתָּה הָיִיתִי אָנֹכִי לִצְחֹק וָאֵרֶא הַיּוֹם כִּי הִסְכַּלְתִּי וָאֶשְׁגֶּה הַרְבֵּה

א) הַזָּקֵן. ב) תְּשׁוּבָה. ג) מַכְתֵּשׁ, מאָרזער, Ступа, ד) צוזאַמְמענדרעהען, Сшивать, ה) הִתֵּל.
ו) מְלֻכְלָךְ. ז) לְהִשְׂתַּכֵּר.

ושני בניו ושתי בנותיו אל השלחן לאכל. וישם אדוני האכסניה חמשת תרנגלים צלוים לפני העלם ויאמר: חלק־נא אתה את המנות א) בינותינו! ויען העלם ויאמר: הלא ארח אנכי! ויפצר בו אדוני האכסניה לאמר: אל־נא תשב פני, וחלקת את חמשת התרנגלים בינינו חלק כחלק. ויקם העלם ויקח תרנגל אחד וישם לפני האיש ואשתו, ואת־השני שם לפני שני בניו, ואת־השלישי נתן לשתי בנותיו. ואת השנים הנותרים לקח לו ויאכל. ויתמהו האנשים איש אל־רעהו ולא דברו אליו למטוב ועד רע. ויהי בערב ויקרא העלם אל הלחם שנית. ויושם תרנגל אחד לפניהם לאכל. ויאמר אדוני האכסניה אל העלם: שמע־נא גם הפעם לקולי וחלקת את התרנגל בינינו חלק כחלק. ולא אבה העלם לעשות בקשתו, ויפצר בו אדוני האכסניה ויקח העלם ויכרת ראש התרנגל ויתנהו לבעל הבית, ויוצא את־הקרב ב) ויתן לאשה, ואת־הכרעים ג) הסיר ויתן לשני הבנים ואת הכנפים נתן לשתי הבנות. ואת גוית ד) התרנגל הסיע ה) אליו ויאכל. ויהי כאשר כלו לאכל, ויאמר אדוני האכסניה: הכמוך יעשו כל־בני ארצך בהנתן להם דבר לחלקו? ויען העלם ויאמר: אני־מה כי תלין ו) עלי? הן אמר אמרתי לך: ארח אני, ולא לי לחלק את־המנות! אולם בכל־זאת אחשבה כי היטבותי לחלק: לעת הצהרים נתנו לנו חמשה תרנגלים, ואחלק אותם בינינו חלק כחלק: לך ולאשתך נתתי שלישי, לשני בניך שלישי, ולשתי בנותיך שלישי. ואני, יען כי יחידי אני, לקחתי לי שנים למען השלם ז) למספר שלשה. וגם עתה לא שגיתי: לך נתתי את־הראש, כי ראש הבית אתה; לאשתך נתתי את־המעים כי ממעיה יצאו בניך ובנותיך, ולבניך נתתי את־הכרעים, כי הם כרעי הבית ועמודיו; לבנותיך הגשתי את־הכנפים, כי עשה תעשינה להן כנפים לעוף אל בעליהן אשר תנשאנה ח) להם. ואני לקחתי לי את הגו הנבוב ט), אשר תבנית כפינה י) לו, לאות כי בספינה באתי הנה ובספינה אשוב ללכת אל מקומי. וייטב הדבר בעיני האיש ובעיני כל אנשי ביתו וישתוממו על חכמת הנער העברי, וישיבו לו את־כל־כסף ירשתו וישלחהו לביתו בשלום.

י.

ושלשה אנשים מבני ירושלים באו לאתונא, ויאספם יא) אחד מאנשי העיר לביתו, ויעש להם משתה. ויהי כאשר כלו לאכל ולשתות, וישם להם אדוני הבית שלש מטות ויאמר להם: במטות האלה תשכבו בלילה. ויהי בלילה ויעלו שלשתם על מטותם וישכבו. ואדוני הבית אמר בלבו: הנה שמעתי על בני ירושלים לאמר חכמים הם, — הבה אשים מטתי על־יד החדר, אשר ארבעת האנשים האלה ישנים בו, ושמעתי מה־ידברו איש אל רעהו. ויעש אדוני הבית כן כאשר חשב ויעל בלט על מטתו, וישמע את־אחד משלשת האורחים אומר לרעיו: אל תחשבו כי במוכם ישן גם אני במטה! הן שבורה המטה, אשר אנכי שכב בה ונשענת על מטותכם, והנני בעיני כשכב בראש חבל יב)! אך אהפך על צדי, ונפלתי ארצה ושברתי עצמותי! ויען השני ויאמר: טעם הבשר אשר האכילנו אדוני הבית, כטעם בשר כלב! ויאמר השלישי: גם היין אשר שתינו

א) החלקים. ב) המעים. ג) הרגלים. ד) גופת. ה) הקריב. ו) תתאונן. ז) מלא. ח) תלקחנה ט) חלול, [illegible] Полый. י) אניה. יא) ויקח אותם. יב) החבלים אשר בראש התרן.

הָאַחֵר הֵסִיךְ אֶת רַגְלָיו עַל אֵם הַדֶּרֶךְ וְלֹא הִתְבּוֹשֵׁשׁ כִּי לֹא מִמֵּי יְהוּדָה יָצָא, וְהַשֵּׁנִי נָטָה הַצִּדָּה, — וְזֶה לִי הָאוֹת כִּי מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא, כִּי מִצְנִיעֵי לֶכֶת א) הֵמָּה! וַיּוֹסֶף הָאַתּוּנָאִי לִשְׁאֹל אֶת־עַבְדּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: וְעַתָּה הֲלֹא תַגֶּד לִי, אֵיכָכָה יָדַעְתָּ אֶת מֶרְחַק הַמָּקוֹם בֵּינֵינוּ וּבֵין הָאֹרְחָה? וַיַּעַן הָעֶבֶד אֶת אֲדוֹנָיו וַיֹּאמַר: יַעַן כִּי רַק עַד דֵּי־מַהֲלַךְ אַרְבַּעַת מִיל יִוָּדְעוּ עִקְּבוֹת הַגָּמָל בַּחוֹל וְלֹא יוֹתֵר. וַיְמַהֵר הָאָדוֹן וַיֵּלֶךְ הוּא וְעַבְדּוֹ וַיַּשִּׂיגוּ אֶת הַגָּמָל וְאֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים עִמּוֹ. וַיִּתְבּוֹנֵן וַיַּרְא וְהִנֵּה לֹא נָפַל דָּבָר מִכָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר הָעֶבֶד, וַיְחַבֶּק־לוֹ וַיְנַשֶּׁק לוֹ וַיֹּאמַר: יָקַרְתָּ בְּעֵינַי נִכְבַּדְתָּ מְאֹד עַל חָכְמָתְךָ וּתְבוּנָתְךָ הָרַבָּה! וַיִּתֵּן לוֹ הָאַתּוּנָאִי מַשְׂאַת כֶּסֶף וַיְשַׁלְּחֵהוּ לַחָפְשִׁי.

ט.

אִישׁ עִבְרִי הָלַךְ בַּדֶּרֶךְ לְמַסָּעָיו, וַיָּבֹא אֶל אֶרֶץ נָכְרִיָּה וַיָּחַל ב) וַיִּפֹּל לְמִשְׁכָּב. וַיַּרְא כִּי קָרַב קִצּוֹ, וַיִּקְרָא לַאֲדוֹנֵי הָאַכְסַנְיָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו: הַפְקִידָה ג) נָא אִתְּךָ אֶת־כָּל־זְהָבִי וְכַסְפִּי. וְהָיָה כִּי יָבֹא עֶלֶם ד) הֵנָּה, וְעָשָׂה לְעֵינֶיךָ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים בְּהַשְׂכֵּל וָדַעַת, — וְיָדַעְתָּ כִּי בְנִי הוּא וְלוֹ מִשְׁפַּט הַיְרֻשָּׁה, וְנָתַתָּ לוֹ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לִי! וַיַּעַן אֲדוֹנֵי הָאַכְסַנְיָה: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וַיִּגְוַע הָעִבְרִי וַיָּמָת וַיִּקָּבֵר. וַיַּאַרְכוּ הַיָּמִים וַיַּרְא בֶּן־הָאִישׁ הַמֵּת כִּי מְאַחֵר ה) אָבִיו לָבֹא וַיֹּאמַר: אֵלְכָה לִי אֶל הָעִיר אֲשֶׁר אָבִי יוֹשֵׁב בָּהּ כְּפַעַם בְּפַעַם וְרָאִיתִי שְׁלוֹמוֹ. וַיָּקָם הָעֶלֶם וַיֵּלֶךְ לָבֹא אֶל הָעִיר הַהִיא. וַיְהִי בִּהְיוֹתוֹ בַדֶּרֶךְ וַיֻּגַּד לוֹ לֵאמֹר: מֵת אָבִיךָ בָּעִיר הַהִיא! וַיֵּבְךְּ הָעֶלֶם אֶת־אָבִיו וַיָּמַר ו) עָלָיו יָמִים רַבִּים. וַיַּעַבְרוּ יְמֵי בְכִיתוֹ, וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא הָעִירָה וַיִּשְׁאַל אֶת־אַנְשֵׁיהָ לֵאמֹר: אַיֵּה בֵּית־הָאַכְסַנְיָה? וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: לֹא יָדָעְנוּ! וַיֹּאמֶר הָעֶלֶם בְּלִבּוֹ: אֵין זֹאת כִּי הִתְיָעֲצוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְכַסּוֹת ז) מִמֶּנִּי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וְלֹא אֲגַלֵּהוּ עַד אִם הֶעֱרַמְתִּי ח) גַּם אֲנִי לָהֶם! וַיֵּלֶךְ הָעֶלֶם וַיָּבֹא אֶל שַׁעַר הָעִיר, וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עוֹמֵס צְרוֹר ט) עֵצִים עַל שִׁכְמוֹ. וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָעֶלֶם: מִכְרָה נָא לִי אֶת־צְרוֹר עֵצֶיךָ וַהֲבֵאתָהוּ אֶל אֲדוֹנֵי הָאַכְסַנְיָה אֲשֶׁר בָּעִיר! וַיֵּאוֹת י) לוֹ הָאִישׁ וַיִּקַּח מְחִיר הָעֵצִים וַיֵּלֶךְ לַהֲבִיאָם אֶל אֲדוֹנֵי הָאַכְסַנְיָה, וַיֵּלֶךְ גַּם הָעֶלֶם אַחֲרָיו. וַיְהִי כְּבוֹאָם הֶחָצֵרָה, וַיֹּאמֶר הָאִישׁ לַאֲדוֹנֵי הָאַכְסַנְיָה: קְחָה מִיָּדִי אֶת הָעֵצִים אֲשֶׁר הוּבְאוּ לָךְ! וַיֹּאמֶר לוֹ אֲדוֹנֵי הָאַכְסַנְיָה: מִי בִקֵּשׁ מִיָּדְךָ לְהָבִיא עֵצִים אֵלַי? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: הָעֶלֶם הָעֹמֵד בָּזֶה קָנָה אֶת צְרוֹר הָעֵצִים הַזֶּה מִיָּדִי, וַיְצַוֵּנִי לַהֲבִיאָם אֵלֶיךָ. וַיִּגַּשׁ אֲדוֹנֵי הָאַכְסַנְיָה אֵלָיו וַיֹּאמַר: בֹּא־נָא, בְּרוּךְ יְיָ, אֶל בֵּיתִי! וַיָּבֹא הָעֶלֶם הַבַּיְתָה וַיִּשְׁאָלֵהוּ אֲדוֹנֵי הַבַּיִת לֵאמֹר: בֶּן־מִי אַתָּה, הָעֶלֶם? וַיַּעַן הָעֶלֶם לֵאמֹר: בֶּן מְיֻדָּעֲךָ יא) אָנִי, בֶּן הַסֹּחֵר הָעִבְרִי אֲשֶׁר מֵת בְּבֵיתֶךָ. וַיִּשְׁמַע אֲדוֹנֵי הָאַכְסַנְיָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּזְכֹּר אֶת־דִּבְרֵי הַמֵּת הָאַחֲרוֹנִים, וַיָּשֶׂם עַל לִבּוֹ לְנַסּוֹתוֹ וְלָדַעַת — הֶחָכָם הָעֶלֶם אִם לֹא. וַיֹּאמֶר לוֹ אֲדוֹנֵי הָאַכְסַנְיָה: הֲלֹא תַגֶּד לִי מַדּוּעַ הֵבֵאתָ אֵלַי אֶת־צְרוֹר הָעֵצִים? וַיַּעַן הָעֶלֶם: הִרְבֵּיתִי לִדְרֹשׁ לְשִׁכְנְךָ יב) וְאֵין מַגִּיד לִי, וָאֹמַר בְּלִבִּי: חוֹזֶה יג) עָשִׂיתָ עִם בְּנֵי עִירְךָ לְכַסּוֹת אֶת־מְקוֹם מְגוּרֶיךָ כְּכָל בְּנֵי אֶרֶץ אַחֶרֶת, כִּי יָרֵאתָ פֶּן יָבֹא הַיּוֹרֵשׁ לָרֶשֶׁת אֶת־אָבִיו! וָאַעַשׂ גַּם אָנֹכִי בְּעָרְמָה, וָאֲצַו לָאִישׁ הַהוּא לְהָבִיא אֶת־הָעֵצִים אֵלֶיךָ וָאֵלֵךְ אַחֲרָיו. וַיְהִי בַצָּהֳרַיִם וַיַּעַשׂ אֲדוֹנֵי הָאַכְסַנְיָה מִשְׁתֶּה לָעֶלֶם. וַיֵּשֶׁב הוּא וְאִשְׁתּוֹ

א) ארטיג, Вѣжливый. ב) חָלָה. ג) צְפוֹן. ד) אִישׁ צָעִיר, Юноша. ה) מִתְמַהְמֵהַּ. ו) בָּכָה מַר. ז) לְהַעֲלִים. ח) אֶעֱשֶׂה בְּעָרְמָה. ט) אֲגֻדַּת. י) הִסְכִּים. יא) מַכָּרְךָ. יב) לִמְקוֹם מְגוּרֶיךָ. יג) Договоръ.

שָׁם בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּאוֹר לוֹ הַבֹּקֶר, וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ לְדַרְכּוֹ.

תיז. חַטַּאת יְהוּדָה.

וַיִּגְדַּל כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל בַּגּוֹיִם וַיָּרָם לִבָּם וַיַּשְׁחִיתוּ דַרְכָּם, וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֵיהֶם וַיִּשְׁכָּחֻהוּ וַיָּסוּרוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים. וַיָּשִׂימוּ בְּגֵיא־בֶן־הִנֹּם צֶלֶם חָלוּל וַיִּבְנוּ לוֹ שִׁבְעָה חֲדָרִים, וַיַּעֲמִידֻהוּ בַּחֶדֶר הַשְּׁבִיעִי. וְהָיָה כִּי בָא אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִקְרִיב לוֹ קָרְבַּן מִנְחָה, סֹלֶת, וּפָתְחוּ לוֹ הַכְּמָרִים א) חֶדֶר אֶחָד; וְאִם תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וּפָתְחוּ לוֹ שְׁנֵי חֲדָרִים. וְאִם כֶּבֶשׂ קָרְבָּנוֹ וּפָתְחוּ לוֹ שְׁלשָׁה חֲדָרִים, וְאִם אַיִל יַקְרִיב לַצֶּלֶם וּפָתְחוּ לוֹ אַרְבָּעָה חֲדָרִים, וְאִם עֵגֶל יָבִיא וּפָתְחוּ לוֹ חֲמִשָּׁה חֲדָרִים, וְאִם שׁוֹר יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וּפָתְחוּ לוֹ שִׁשָּׁה חֲדָרִים; אוּלָם בְּהָבִיא אִישׁ אֶת בְּנוֹ קָרְבָּן לַצֶּלֶם, וּפָתְחוּ לוֹ הַכְּמָרִים אֶת־כָּל שִׁבְעַת הַחֲדָרִים וְשָׂמוּ אֶת־הַבֵּן הַנִּקְרָב תַּחַת צִיץ ב) הַנְּחשֶׁת אֲשֶׁר בִּידֵי הַצֶּלֶם, וְהִסִּיקוּ אֶת־הַכִּירָה ג) אֲשֶׁר בַּחֲלָלוֹ ד) וְנִשְׂרַף הַקָּרְבָּן הֶחָי וְקָרְאוּ בְחָזְקָה: יֶעֱרַב לְךָ, הַצֶּלֶם, קָרְבָּנֵנוּ וְיִטְעַם לְחִכֶּךָ! וְלֹא נִשְׁמַע קוֹל צַעֲקַת הַיֶּלֶד הַשָּׂרוּף לְקוֹל קְרִיאַת הֲמוֹן הַכְּמָרִים אֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ בְּגֵיא־בֶן־הִנֹּם.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא כֹמֶר לְאֶחָד מִיּוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם וַיֹּאמֶר לוֹ: כֹּה אָמַר מֹלֶךְ אֱלֹהֵי גֵיא־בֶן־הִנֹּם, אָנֹכִי הִרְבֵּיתִיךָ וְהִפְרֵיתִיךָ וָאֶתֶּן־לְךָ בָּנִים רַבִּים מִן הָאִשָּׁה אֲשֶׁר לָקַחְתָּ לְּךָ, — וַתִּשְׁכַּח כָּל גְּמוּלַי ה) וְלֹא הִקְרַבְתָּ לִי עַד הַיּוֹם גַּם אֶת־אֶחָד מִבָּנֶיךָ!... וַיִּשְׁמַע הָאִישׁ אֶת־דִּבְרֵי הַכֹּמֶר וַיֹּאמַר: בָּנַי יְצָאוּנִי וְאֵינָם! וַיֹּאמֶר הַכֹּמֶר: צָנָה יָצְאוּ בָנֶיךָ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: אֶחָד מֵהֶם רֹעֶה צֹאן, וְהַשֵּׁנִי רֹעֶה בָקָר וְהַשְּׁלִישִׁי עוֹשֶׂה מְלָאכָה בַּזָּהָב וְהָרְבִיעִי — בַּכָּסֶף. וַיּוֹסֶף הַכֹּמֶר לְדַבֵּר אֶל הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ: הֲרַק אַרְבָּעָה בָנִים לְךָ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: עוֹד בֵּן קָטָן לִי, לוֹמֵד תּוֹרַת יְיָ, אִם אוֹתוֹ תִּקַּח לְהַקְרִיבוֹ לַמֹּלֶךְ, קָחֵהוּ וַהֲשִׁבֹּתָ ו) מֵעָלַי אֶת תְּלוּנַּת הַצֶּלֶם! וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּנְאַץ ז) וַיֹּאמַר: הֵרַע מְאֹד הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשָׂה, כִּי לֹא הִקְדִּישׁ מִכָּל בָּנָיו לַמֹּלֶךְ בִּלְתִּי אִם אֶת הַיֶּלֶד הַקָּטֹן הַלּוֹמֵד תּוֹרָתִי

תיח. עֲבוֹדַת אֱלִילִים.

וַיּוֹסִיפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ וַיָּשִׂימוּ אֶת צַלְמֵיהֶם עַל הַגַּגּוֹת וְעַל הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וַיַּעַבְדוּם. וְהָיָה כִּי חָרַשׁ אִישׁ שָׂדֵהוּ, וְהֶעֱמִיד צַלְמוֹ בַּשָּׂדֶה בַּתָּוֶךְ ח) וְחָרַשׁ חֲרִישׁוֹ בַּאֲלַכְסוֹן ט) לְבַעֲבוּר יֵרָאֶה רֹאשׁ כָּל תֶּלֶם י) אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָעֳמַד שָׁם הַצֶּלֶם; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא נִמְצָא אִישׁ אֲשֶׁר יַחְשֹׂךְ יא) אֶת־הָעָם מֵחֲטֹא לַיְיָ, — וַיָּבִיאוּ אֶת צַלְמֵיהֶם אֶל רְחוֹבוֹת הָעִיר וְחוּצוֹתֶיהָ וַיִּבְנוּ לָהֶם מִזְבְּחוֹת וַיִּזְבְּחוּ וַיְקַטְּרוּ לָהֶם.

תיט. יָמִים שֶׁאֵין בָּהֶם חֵפֶץ.

וַיְהִי כְּשָׁמְעַ יִרְמְיָהוּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָרָעִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ לַעֲשׂוֹת לְיִשְׂרָאֵל וַיְצַוֵּהוּ לֵאמֹר: לֵךְ וְדִבַּרְתָּ אֶת־דִּבְרֵי אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי, — וַיִּקְרָא בִמְרִירוּת וַיֹּאמַר: אוֹי לִי אִמִּי כִּי יְלִדְתִּנִי! בִּימֵי מֹשֶׁה בֶן־עַמְרָם נֶאֱמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

א) הַכֹּהֲנִים עוֹבְדֵי הַצֶּלֶם. ב) טַס. ג) מִין תַּנּוּר קָטָן. ד) האֶהלוּנג, Полость. ה) חֲסָדַי. ו) וְהִשְׁקַטְתָּ. ז) כָּעַס. ח) בְּאֶמְצַע. ט) שראֶג, Наискось. י) בֶּעאוּט, Гряда. יא) יַעֲצֹר.

לֹא טוֹב הָיָה, כִּי בְשְׂאֵתִי אֶת הַכּוֹס אֶל פִּי וַיַּעַל רֵיחַ רָקָב עֲצָמוֹת בְּאַפִּי! וַיִּשְׁמַע אֲדוֹנֵי הַבַּיִת אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: רַק דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹן אֱמֶת וָצֶדֶק, כִּי אָמְנָם שְׁבוּרָה מִטָּתוֹ וּכְמְעַט תְּלוּיָה הִיא עַל־בְּלִימָה; אוּלָם דִּבְרֵי שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנּוֹתָרִים שֶׁקֶר וְכָזָב. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיַּשְׁכֵּם אֲדוֹנֵי הַבַּיִת וַיֵּלֶךְ אֶל הַטַּבָּח א) וַיֹּאמֶר לוֹ: הוֹאֶל־נָא, אֲדוֹנִי, מִכְרָה לִי בְשַׂר טוֹב טַעַם כַּבָּשָׂר אֲשֶׁר מָכַרְתָּ לִי אֶתְמוֹל. וַיַּעַן הַטַּבָּח וַיֹּאמַר: צַר לִי מְאֹד כִּי לֹא אוּכַל תֵּת לְךָ אֶת־שְׁאֵלָתְךָ. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: הַגִּידָה נָּא לִי אֵיפֹה לָקַחְתָּ אֶת־הַבָּשָׂר, אֲשֶׁר מָכַרְתָּ לִי אֶתְמוֹל? וַיַּעַן הַטַּבָּח וַיֹּאמַר: כֶּשֶׂב הָיָה לִי יוֹנֵק חֲלֵב אִמּוֹ הַכִּבְשָׂה, וַתָּחַל וַתָּמֹת, וַנִּקַּח אֶת־הַכַּלְבָּה הַמֵּינִיקָה אֲשֶׁר בְּבֵיתִי וַתֵּינֶק אֶת־הַכֶּבֶשׂ; וַיְהִי כִּרְאוֹתֵנוּ כִּי בְשַׂר הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר שָׁחַטְנוּ הוֹלֵךְ הָלוֹךְ וְחָסוֹר, כִּי רַבּוּ קוֹנָיו, וַנְּמַהֵר וַנִּשְׁחַט אֶת־הַכֶּשֶׂב וַנִּמְכֹּר גַּם אֶת־בְּשָׂרוֹ. הוּא הַבָּשָׂר אֲשֶׁר קָנִיתָ אֶתְמוֹל וַיִּטְעַם מְאֹד לְחִכֶּךָ! וַיִּשְׁמַע אֲדוֹנֵי הַבַּיִת אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשֶׂם עַל לֵב וַיֹּאמַר: צָדְקוּ גַּם־דִּבְרֵי הַשֵּׁנִי; הָבָה אֵלְכָה אֶל בֵּית־הַיַּיִן וְשָׁאַלְתִּי אֶת־אֲדוֹנָיו: מַה־מִּשְׁפַּט הַיַּיִן אֲשֶׁר מָכַר לִי. וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֶל בֵּית־הַיַּיִן וַיִּשְׁאַל אֶת־אֲדוֹנֵי הַבַּיִת לֵאמֹר: הֲיֵשׁ לְךָ עוֹד מִן הַיַּיִן הַטּוֹב אֲשֶׁר מָכַרְתָּ לִי אֶתְמוֹל? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: נִמְכַּר כֻּלּוֹ! וַיּוֹסֶף לִשְׁאֹל אוֹתוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: הֲלֹא תַגֶּד לִי: מַדּוּעַ טָעַם הַיַּיִן הַהוּא לְחִכִּי מִכָּל־הַיֵּינוֹת אֲשֶׁר קָנִיתִי בְּבֵיתֶךָ? וַיַּעַן בַּעַל בֵּית־הַיַּיִן לֵאמֹר: גֶּפֶן ב) אַחַת מִגְּפָנַי נְטוּעָה הָיְתָה עַל קֶבֶר אָבִי, וְכִרְאוֹתִי כִּי אָזַל ג) יֵינִי, וָאֲמַהֵר וָאֶקְטֹף ד) אֶת־עִנְּבֵי הַגֶּפֶן הַהִיא וָאֶעֱשֵׂיתִם יָיִן. הוּא הַיַּיִן אֲשֶׁר מָתַק לְחִכְּךָ, וַתּוֹסֶף לְבַקְשֵׁהוּ עוֹד!... וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָאִישׁ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה לֹא יָבֹא עוֹד אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם לְבֵיתִי, כִּי יָרֵאתִי פֶּן יְגַלּוּ גַּם מַחְשְׁבוֹת לִבִּי וְשָׂמוּנִי לָבוּז לְכָל יוֹדְעַי וּמַכָּרָי!

יא.

וַיָּבֹא אֶחָד מִבְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם לַאֲתוּנָא וַיֹּאמֶר לָלִין בָּעִיר הַזֹּאת. וַיָּסַר אֶל אַחַד הַמְּלוֹנוֹת, וַיַּרְא וְהִנֵּה מְלֵאִים כָּל הַחֲדָרִים אֲנָשִׁים. וַיֹּאמֶר אֶל אֲדוֹנֵי הַמָּלוֹן: הַאֵין גַּם לִי מָקוֹם בְּבֵיתְךָ לָלִין? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: עוֹד חֶדֶר אֶחָד יֵשׁ לִי, וּבוֹ יוֹשְׁבִים שְׁלֹשָׁה אוֹרְחִים. בֹּא אֲלֵיהֶם הַחַדְרָה וְלַנְתָּ בּוֹ. וַיָּבֹא הַיְרוּשַׁלְמִי הַחַדְרָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וּשְׂמֵחִים. וַיַּצּוּ וַיַּגִּישׁוּ גַּם לוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לֶאֱכֹל, וַיֹּאמֶר לַעֲלוֹת עַל אַחַת הַמִּטּוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם וְלִישׁוֹן. וַתֵּרַע עֵין שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים בִּירוּשַׁלְמִי, וַיֹּאמְרוּ בַלָּט ה) אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הָבָה נִתְחַכְּמָה לַיְרוּשַׁלְמִי, וְהוֹצֵאנֻהוּ מִן הַחֶדֶר וְהָיָה לָנוּ לְבַדֵּנוּ וְרָוַח ו) לָנוּ. וַיֹּאמֶר אֶחָד מִשְּׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים אֶל הַיְרוּשַׁלְמִי: אֵיכָכָה תֹאמַר לָלִין בַּחֶדֶר הַזֶּה וְעַתָּה לֹא קִפַּצְתָּ ז) עוֹד אַהֲרֹנִית שָׁלֹשׁ הַקְּפִיצוֹת, אֲשֶׁר יְקַפֵּץ כָּל אִישׁ אֹרֵחַ לִפְנֵי עֲלוֹתוֹ עַל מִטָּתוֹ לִישׁוֹן, כְּמִשְׁפַּט יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. וַיִּתַּמָּם ח) הַיְרוּשַׁלְמִי וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִי מֵהָפֵר אֶת־חֻקֵּי עִירְכֶם! הִנְנִי אֲקַפֵּץ, אֶפֶס כִּי תוֹרֻנִי בְּחַסְדְּכֶם אֶת דֶּרֶךְ הַקְּפִיצוֹת לְכָל־חֻקָּתָן וּלְכָל מִשְׁפָּטָן לְבַעֲבוּר עֲשׂוֹתִי כְּמוֹכֶם. וַיִּרְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי עָרְמָתָם הִצְלִיחָה, וַיָּקָם אֶחָד מֵהֶם וַיְקַפֵּץ קְפִיצָה אַחַת, וַיַּעֲמֹד בַּחֲצִי הַחֶדֶר בַּתָּוֶךְ, וַיְקַפֵּץ שֵׁנִית וַיַּעֲמֹד עַל הַמִּפְתָּן ט) וַיְקַפֵּץ־עוֹד וַיַּעֲמֹד בַּחוּץ. וַיָּרוּצוּ שְׁנֵי רֵעָיו הַחוּצָה לִרְאוֹת אֶת־הַמֶּרְחָק אֲשֶׁר יַעֲמֹד בּוֹ הַיְרוּשַׁלְמִי בְּקָפְצוֹ, וַיְמַהֵר הַיְרוּשַׁלְמִי וַיִּסְגֹּר בַּעֲדוֹ אֶת הַחֶדֶר, וַיָּלֶן

א) הַקַּצָּב, Мясникъ. ב) Виноградная лоза. ג) תַּם. ד) וָאֶכְרוֹת. ה) בְּלַחַשׁ. ו) Будетъ просторно.
ז) דִּלַּגְתָּ, Прыгать. ח) עָשָׂה אֶת עַצְמוֹ כְּאֵינֶנּוּ מֵבִין. ט) שוועללע, Порогъ.

עָלָה עָלָיו, גַּם עוֹר נִקְרַם עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה וְרוּחַ אַיִן בּוֹ! וַיִּשְׁאַל יְחֶזְקֵאל אֶת־יְיָ לֵאמֹר: אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר! מַה־פֶּשַׁע הָאִישׁ הַזֶּה וְחַטָּאתוֹ כִּי לֹא הֱקִימוֹתָ נִבְלָתוֹ? וַיַּעַן יְיָ אֶת־יְחֶזְקֵאל לֵאמֹר: לֹא יִחְיֶה הַמֵּת הַזֶּה וּנְבֵלָתוֹ לֹא תָקוּם כִּי בְנֶשֶׁךְ א) נָתַן וְתַרְבִּית ב) לָקָח.

תכב. עַזֵּי פָּנִים.

וְיִרְמְיָהוּ הוֹלֵךְ יוֹם יוֹם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַזְהִירָם לֵאמֹר: שׁוּבוּ שׁוּבוּ, בָּנִים שׁוֹבָבִים ג), אֶל יְיָ הָרַחוּם וְהַחַנּוּן, פֶּן תֵּצֵא כָאֵשׁ חֲמָתוֹ וְהֶגְלָה אֶתְכֶם מֵאַרְצְכֶם וְרָעָה לָכֶם זֹאת מִכָּל הָרָעָה אֲשֶׁר בָּאָה עֲלֵיכֶם עַד הַיּוֹם. וַיַּעֲנֻהוּ עַזֵּי הַפָּנִים ד) לֵאמֹר: מַה־יּוּכְלוּ אוֹיְבֵינוּ לַעֲשׂוֹת בָּנוּ? אַךְ נֵרָאֶה כִּי קָרַב הָאוֹיֵב וְעָשִׂינוּ חוֹמַת בַּ רְ זֶ ל מִסָּבִיב לִירוּשָׁלַיִם, וְחָפַרְנוּ תְּעָלָה מִסָּבִיב לַחוֹמָה וּמִלֵּאנוּהָ מַ יִ ם וְהוֹסַפְנוּ עֲלֵיהֶם חוֹמָה שְׁלִישִׁית עֲשׂוּיָה אֵ שׁ, וְרָאָה הָאוֹיֵב כִּי קָצְרָה יָדוֹ וְשָׁב בְּחֶרְפָּה לְאַרְצוֹ!... וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל יִרְמְיָהוּ: לֵךְ אֱמֹר לָהֶם, כֹּה אָמַר יְיָ: אִם גִּבּוֹרִים אַתֶּם וְכֹחַ בָּכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הָעֹלֶה עַל רוּחֲכֶם, — בִּרְאוּ לָכֶם אֵשׁ וּמַיִם וּבַרְזֶל וַעֲשׂוּ בָהֶם כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם. אַךְ בַּמַּיִם וּבָאֵשׁ וּבַבַּרְזֶל, אֲשֶׁר בָּ רָ א תִ י אֲ נִ י, אַל־נָא תִשְׁתַּמְּשׁוּ ה)!

תכג. נְבוּכַדְנֶאצַּר וְהַסַּנְהֶדְרִין.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים אֲשֶׁר הָיוּ לְצִדְקִיָּהוּ לָמַס, יְרוּשָׁלַיְמָה; וַיִּקְרָא לָהֶם צִדְקִיָּהוּ וַיָּבֹאוּ וַיֵּשְׁבוּ בְּאַרְמוֹנוֹ. וַיְדַבְּרוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים בִּנְבוּכַדְנֶאצַּר וַיֹּאמְרוּ: לֹא הָיָה עוֹד אַכְזָר וְקָשֶׁה כִּנְבוּכַדְנֶאצַּר מִיּוֹם בָּרָא יְיָ אָדָם עַל הָאָרֶץ! וַיִּזְכֹּר צִדְקִיָּהוּ אֶת דְּבַר הָאַרְנֶבֶת אֲשֶׁר אֲכָלָהּ נְבוּכַדְנֶאצַּר חַיִּים, וַיְסַפֵּר לָהֶם. וַיִּשְׁמְעוּ הַמְּלָכִים אֶת־הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ: הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ: אֵין כָּמֹהוּ לָרַע וּלְאַכְזָרִיּוּת בְּכָל הָאָרֶץ! וַיְהִי כְּצֵאת הַמְּלָכִים מִירוּשָׁלַיִם וַיָּבֹאוּ בָּבֶלָה וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיֹּאמְרוּ לוֹ: אַתָּה גִּדַּלְתָּ אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַתְּנַשְּׂאֵהוּ מֵעַל כָּל שָׂרֵי מַלְכוּתְךָ וַתִּתְּנֵהוּ לָבֹא אֵלֶיךָ בְּכָל עֵת, וַיִּשְׁכַּח כָּל גְּמוּלֶיךָ ו) וַיּוֹצִיא עָלֶיךָ שֵׁם רָע לֵאמֹר: אָכַל נְבוּכַדְנֶאצַּר אַרְנְבוֹת חַיּוֹת, בְּעוֹדָן בְּכַפּוֹ יִבְלָעֵן! וַיִּשְׁמַע נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר אַפּוֹ. וַיָּבֹא רִבְלָתָה וַיְצַו וַיִּקְרְאוּ לַסַּנְהֶדְרִין לָבֹא אֵלָיו. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ אוֹתָם וְהִנָּם נְשׂוּאֵי־פָנִים ח) מְאֹד, וַיְצַו וַיָּשִׂימוּ לָהֶם קַתֶּדְרָאוֹת ט) וַיֵּשְׁבוּ עֲלֵיהֶן. וַיֹּאמֶר לָהֶן נְבוּכַדְנֶאצַּר: קִרְאוּ לְפָנַי אֶת דִּבְרֵי תוֹרַתְכֶם וְשָׁמַעְתִּי! וַיַּעֲשׂוּ הַסַּנְהֶדְרִין אֶת־בַּקָּשַׁת הַמֶּלֶךְ וַיִּהְיוּ דִּבְרֵי הַתּוֹרָה נִקְרָאִים לְפָנָיו וּמְתֻרְגָּמִים י). וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִקְרְאָה לְפָנָיו פָּרָשַׁת נְדָרִים וַתְּתֻרְגַּם, וַיֹּאמֶר נְבוּכַדְנֶאצַּר: הַגִּידוּ נָא לִי הֲיוּכַל אִישׁ לָשׁוּב מִדְּבָרָיו אֲשֶׁר נָדָר? וַיַּעֲנֻהוּ הַסַּנְהֶדְרִין לֵאמֹר: יֵלֵךְ הַנֹּדֵר אֶל אַחַד הַחֲכָמִים וְהִתִּיר לוֹ אֶת נִדְרוֹ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְצֹף קֶצֶף גָּדוֹל וַיֹּאמַר: דְּמְכֶם בְּרָאשֵׁיכֶם יא)! אַתֶּם הִתַּרְתֶּם אֶת הַשְּׁבוּעָה הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לִי צִדְקִיָּהוּ וְעַל־כֵּן הִנְנִי אֲלֵיכֶם וְנִקַּמְתִּי מִכֶּם אֶת־נִקְמַת כְּבוֹדִי הַמְחֻלָּל! וַיְצַו נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיּוֹרִידוּ אֶת־הַסַּנְהֶדְרִין מֵעַל הַקַּתֶּדְרָאוֹת וַיְקַשְּׁרוּם בְּזַנְבוֹת סוּסִים קַלֵּי הַמֵּרוֹץ, וַיְסַחֲבוּ מִלּוּד וְעַד יְרוּשָׁלַיִם וַיַּשְׁלִכוּ וַיְטַלְטְלוּ

א) וְבֶער, Ростъ. ב) פּראָצענט, Процентъ. ג) צוּכטלאָז, Безпутный. ד) פרעך, Дерзкій.
ה) גענבּרויכען, Употреблять. ו) רַע לֵב. ז) חַסְדֶיךָ. ח) אַנשטאֶנדיג, Благообразный.
ט) כִּסְאוֹת, Каѳедра. י) איבּערזעטצט, Переведены. יא) אַתֶּם מִתְחַיְּבִים בְּנַפְשְׁכֶם.

יְבָרֶכְךָ יְיָ! וּבְיָמַי צִוֵּיתִי לֵאמֹר לָהֶם: וְלַקַּח מֵהֶם קְלָלָה א)! בִּימֵי משֶׁה נֶאֱמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל „וְיִשְׁמְרֶךָ" וּבְיָמַי, — אֲשֶׁר לַמָּוֶת, — לַמָּוֶת! בִּימֵי משֶׁה שָׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת דִּבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר נֶאֱמַר לָהֶם: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ, — וּבְיָמַי, — הוֹשִׁיבַנִי בְּמַחֲשַׁכִּים; בִּימֵי משֶׁה נֶאֱמַר לָהֶם „וִיחֻנֶּךָּ", וּבְיָמַי צִוֵּיתִי לְהַשְׁמִיעָם דָּבָר מָר לֵאמֹר: לֹא אֶתֵּן לָהֶם חֲנִינָה ב)! בִּימֵי משֶׁה נֶאֱמַר לָהֶם: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם, וּבְיָמַי צִוַּנִי יְיָ לְהַגִּיד לָהֶם לֵאמֹר: אָסַפְתִּי ג) אֶת־שְׁלוֹמִי מֵאֵת הָעָם הַזֶּה!

תב. יִרְמְיָהוּ וְצִנְצֶנֶת ד) הַמָּן.

וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹכִיחַ דַּרְכָּם עַל פְּנֵיהֶם וַיַּזְהִירֵם לֵאמֹר: שׁוּבוּ מִדַּרְכְּכֶם הָרָעָה פֶּן תִּהְיֶה אַחֲרִיתְכֶם רָעָה וּמָרָה! לִמְדוּ תוֹרַת יְיָ וַעֲשׂוּ אֶת מִצְוֹתָיו וְנִחַם ה) עַל הָרָעָה, אֲשֶׁר אָמַר לַעֲשׂוֹת לָכֶם. וַיַּעֲנֻהוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: אִם נִלְמַד תּוֹרַת יְיָ וְעָשִׂינוּ כְּכֹל אֲשֶׁר אַתָּה אֹמֵר לָנוּ, — מִי יְפַרְנְסֵנוּ ו)? וַיַּעַן יִרְמְיָהוּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר: לְכוּ אַחֲרַי בֵּית יְיָ וַעֲנִיתִיכֶם דָּבָר. וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ בֵּית יְיָ וַיּוֹצִיא אֶת צִנְצֶנֶת הַמָּן אֲשֶׁר הֵנִיחַ אַהֲרֹן לְמִשְׁמֶרֶת לִפְנֵי יְיָ בַּאֲרוֹן הָעֵדוּת, וַיַּרְאֶהָ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: עַתָּה רְאוּ נָא גַם רְאוּ כִּי יַד יְיָ לֹא תִקְצַר לְהַחֲיוֹתְכֶם, כַּאֲשֶׁר לֹא קָצְרָה יָדוֹ מֵהַחֲיוֹת אֶת־הָעָם הָרָב אֲשֶׁר הָיָה בַּמִּדְבָּר שָׁמָּם ז)!

תבא. נוֹתֵן כַּסְפּוֹ בְּנֶשֶׁךְ ח).

וְיַד יְיָ הָיְתָה עַל יְחֶזְקֵאל וַיּוֹצִיאֵהוּ בְרוּחַ יְיָ וַיְנִיחֵהוּ ט) בְּתוֹךְ בִּקְעָה י) מְלֵאָה עֲצָמוֹת. וַיַּעֲבִירֵהוּ עֲלֵיהֶן סָבִיב סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד עַל־פְּנֵי הַבִּקְעָה, וְהִנֵּה יְבֵשׁוֹת מְאֹד. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל יְחֶזְקֵאל: מָה אַתָּה רֹאֶה? וַיַּעַן יְחֶזְקֵאל וַיֹּאמַר: עֲצָמוֹת יְבֵשׁוֹת אֲנִי רֹאֶה. וַיֹּאמֶר יְיָ: יְחֶזְקֵאל! הֲיֵשׁ בִּי כֹּחַ לְהַחֲיוֹתָם? וַיַּעַן יְחֶזְקֵאל אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: אֲדֹנָי אֱלֹהִים! אַתָּה יָדָעְתָּ! וַיֹּאמֶר יְיָ: יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתָּ בְּכֹחִי הַגָּדוֹל הַמְחַיֶּה כֹּל וְהַנּוֹתֵן נְשָׁמָה לַכֹּל עַל כֵּן לֹא תִקָּבֵר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמַתָּ עַל אֶרֶץ טְמֵאָה! וְעַתָּה הִנָּבֵא עַל הָעֲצָמוֹת! וַיֹּאמֶר יְחֶזְקֵאל: מָה אוֹעִיל יא) כִּי אִנָּבֵא עֲלֵיהֶן? הַיְחַיּוּן דִּבְרֵי נְבוּאָתִי, אִם יִתְּנוּ עֲלֵיהֶן הַבָּשָׂר וְהַגִּידִים יב) וְהָעוֹר אֲשֶׁר כְּבָר אֲכָלוּם עוֹף הַשָּׁמַיִם וְחַיַּת הָאָרֶץ? וַיַּשְׁמַע יְיָ קוֹל מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ, וַתִּקְרַבְנָה עֲצָמוֹת, — עֶצֶם אֶל עַצְמוֹ. וַיֵּרֶד עֲלֵיהֶן טַל תְּחִיָּה, — וַיַּעֲלוּ עֲלֵיהֶן גִּידִים וּבָשָׂר, וַיִּקְרַם יג) עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמָעְלָה. וַיֹּאמֶר אֵלַי יְיָ: הִנָּבֵא אֶל הָרוּחַ! וְהִנַּבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צִוָּנִי — וַיִּפָּתְחוּ אוֹצְרוֹת הַנְּשָׁמוֹת וַתָּשָׁב כָּל נְשָׁמָה לְגוּפָהּ, — וַיִּחְיוּ וַיַּעַמְדוּ עַל רַגְלֵיהֶם חַיִל גָּדוֹל מְאֹד, — חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים וְתִשְׁעַת אֶלֶף וּתְשַׁע מֵאוֹת וְתִשְׁעִים וְתִשְׁעָה אִישׁ! וַיְהִי בִּרְאוֹת יְחֶזְקֵאל אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְעֵינָיו וַיִּשְׁתָּאֶה וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד. וַיַּעֲבֹר יְחֶזְקֵאל עֲלֵיהֶם סָבִיב סָבִיב לִרְאוֹת אֶת־כָּל הַקָּהָל הַגָּדוֹל הַזֶּה וְהִנֵּה נִגְּפוּ יד) רַגְלָיו בְּפֶגֶר טו). וַיַּשְׁגַּח אֵלָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה נוֹפֶת מֵת לְפָנָיו, גַּם גִּידִים. גַּם בָּשָׂר

א) כָּל־אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת רֵעֵהוּ יֹאמַר לוֹ: תְּקֻלַּל כִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל! ב) חֵן וְחֶסֶד, Снисхожденіе. ג) לָקַחְתִּי. ד) כּוֹס. ה) וְהִתְחָרֵט. ו) מִי יִתֵּן כָּל צְרָכֵנוּ. ז) רֵיק. ח) וְכֹרֶער Ростовщикъ. ט) וַיַּשְׂמֵהוּ. י) עֵמֶק. יא) אֵיזוֹ תוֹעֶלֶת. יב) אֲדֶער, жила. יג) איבערציעהען, Облекать. יד) נִכְשְׁלוּ. טו) גּוּף מֵת.

תכו. כֹּהֵן וְגִבְעוֹנִי.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר צָרוּ אַנְשֵׁי חֵיל נְבוּכַדְנֶאצַּר עַל יְרוּשָׁלַיִם, וַיַּרְא כָּל הָעָם כִּי קָמוּ דִּבְרֵי יְיָ, אֲשֶׁר שָׁלַח אֲלֵיהֶם בְּיַד יִרְמְיָהוּ נְבִיאוֹ. וַיֵּצֶר לָהֶם מְאֹד. וַיָּבֹא חֲנַנְיָה בֶּן עַזּוּר הַגִּבְעוֹנִי וַיֹּאמֶר לְעֵינֵי הַכֹּהֲנִים וְכָל הָעָם לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: שָׁבַרְתִּי עֹל מֶלֶךְ בָּבֶל, וְהִנְנִי מֵשִׁיב אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶת־כָּל־כְּלֵי בֵּית יְיָ, אֲשֶׁר לָקַח נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיְבִיאֵם בָּבֶלָה; וְאֶת יְכָנְיָה בֶּן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶת־כָּל־גָּלוּת יְהוּדָה הַבָּאִים בָּבֶלָה אֲנִי מֵשִׁיב אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה...! וַיַּעַן יִרְמְיָהוּ אֶת־חֲנַנְיָה לְעֵינֵי הַכֹּהֲנִים וּלְעֵינֵי כָּל הָעָם: אָמֵן! כֵּן יַעֲשֶׂה יְיָ. — וְנָפְלוּ א) דְּבָרַי אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי בְּשֵׁם יְיָ לְרָעָה עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה, וְקָמוּ הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אַתָּה, וְשָׂמַחְתִּי שִׂמְחָה גְדוֹלָה אֲשֶׁר לֹא שָׂמַחְתִּי כָמָהָ בְּכָל־יְמֵי חַיָּי! וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָה: אֵיכָה תֹּאמַר אֶשְׂמְחָה וְאֶעֶלְצָה בַּטּוֹב אֲשֶׁר יֵיטִיב יְיָ לְיִשְׂרָאֵל, — וְאַתָּה לֹא תִתְנַבֵּא עָלָיו טוֹב, כִּי אִם רָע! וַיַּעַן יִרְמְיָהוּ אֶת חֲנַנְיָה בֶּן עַזּוּר הַגִּבְעוֹנִי לֵאמֹר: לוּ הֵקִים יְיָ אֶת־דְּבָרֶיךָ וַיַּפֵּל ב) דְּבָרַי, כִּי עַתָּה עָמַד הַמִּקְדָּשׁ עַל מְכוֹנוֹ ג) וְאָנֹכִי הָיִיתִי אוֹכֵל מִבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, כִּי מִזֶּרַע אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אָנֹכִי, וְאַתָּה הָיִיתָ חוֹטֵב עֵצִים וְשׁוֹאֵב מַיִם לַמִּזְבֵּחַ, כִּי גִבְעוֹנִי אָתָּה... וְעַתָּה שִׂים־נָא לִבְּךָ לִדְבָרַי, אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵלֶיךָ וְרָאִיתָ כִּי בֶאֱמֶת וּבְלֵבָב תָּמִים אָנֹכִי אוֹמֵר: מִי יִתֵּן וְקָמוּ דְבָרֶיךָ וּבָטְלוּ דְבָרַי!... אוּלָם צַר לִי מְאֹד בִּרְאוֹתִי, כִּי מַרְבִּים הָעָם לַחֲטֹא וּלְהַקְצִיף אֶת־יְיָ, וְקֵץ יְרוּשָׁלַיִם בָּא בָא! וְהַמְעַט לָנוּ, כִּי נִלְקְחוּ הַרְבֵּה כְּלֵי־בֵית־יְיָ בִּנְפֹל יְהוֹיָכִין בְּיַד נְבוּכַדְנֶאצַּר כִּי גַם־אֶת־יֶתֶר הַכֵּלִים יִקַּח וֶהֱבִיאָם בָּבֶלָה! וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָה: תְּנָה אוֹת וּמוֹפֵת וְנֵדְעָנוּ כִּי דִבַּרְתָּ אֵלֵינוּ אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּשֵׁם יְיָ! וַיַּעַן יִרְמְיָהוּ וַיֹּאמַר: לוּ הִתְנַבֵּאתִי טוֹב עַל יְרוּשָׁלַיִם כָּמוֹךָ כִּי עַתָּה נָתַתִּי אוֹת וּמוֹפֵת. כִּי אֵין יְיָ נִחָם ד) עַל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר הוּא אוֹמֵר לַעֲשׂוֹת לִבְנֵי הָאָדָם. אוּלָם אֵיכָכָה אוּכַל וְנָתַתִּי עַתָּה אוֹת וּמוֹפֵת, — וַיְיָ הַסַּלָּח וּגְדָל הַחֶסֶד יוּכַל לְהִנָּחֵם עוֹד עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר, אִם יָשׁוּבוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב תָּמִים! וַיַּעַן חֲנַנְיָה וַיֹּאמַר: לֹא אַרְפֶּה מִמְּךָ עַד אִם נָתַתָּ אוֹת, כִּי בֹא תָבוֹא הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עַל יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ: זֶה לְךָ הָאוֹת, — מוֹת תָּמוּת בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה!

תכז. עֲלִילוֹת דְּבָרִים.

וַיָּחֶל ה) חֲנַנְיָה וַיִּפֹּל לְמִשְׁכָּב. וַיַּרְא כִּי קָרֵב קִצּוֹ וַיִּקְרָא לְשֶׁלֶמְיָהוּ בְנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: הִשָּׁבַע לִי בְּנִי, לְהִנָּקֵם אֶת־נִקְמָתִי מִיִּרְמְיָהוּ. וַיִּשָּׁבַע שֶׁלֶמְיָהוּ עַל הַדָּבָר הַזֶּה. וַיּוֹסֶף חֲנַנְיָה לְדַבֵּר אֶל שֶׁלֶמְיָהוּ לֵאמֹר: בְּמוֹתִי בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה אַל תְּמַהֵר לְקָבְרֵנִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַהוּא וּקְבַרְתַּנִי מִמָּחֳרַת יוֹם מוֹתִי, לְבַעֲבוּר יַחְשְׁבוּ כָל יוֹדְעַי וּמַכָּרַי, כִּי לֹא בָאוּ דִבְרֵי יִרְמְיָהוּ אֲשֶׁר אָמַר עָלָי: הַשָּׁנָה הַזֹּאת אַתָּה מֵת...! וַיַּעַן שֶׁלֶמְיָהוּ וַיֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה לְךָ, אָבִי, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיָּמָת חֲנַנְיָה וַיִּקָּבֵר. וַיִּתְאַנֶּה ו) שֶׁלֶמְיָה לְיִרְמְיָהוּ, וַיַּרְא כִּי לֹא יָכֹל לִמְצֹא עֲוֹנוֹ, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד

א) יִבָּטְלוּ. ב) וַיְבַטֵּל. ג) מְקוֹמוֹ. ד) מִתְחָרֵט. ה) חָלָה. ו) בִּקֵּשׁ סִבָּה לְהָרַע לוֹ.

עַד אֲשֶׁר לֹא נוֹתְרָה בָּהֶם נְשָׁמָה.

תכד. נְבוּכַדְנֶאצַּר וּקְסָמָיו.

וַיִּמְרֹד צִדְקִיָּהוּ בִּנְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל. וַיָּקָם נְבוּכַדְנֶאצַּר וְעִמּוֹ חַיִל רַב מְאֹד וַיֹּאמֶר לַעֲלוֹת עַל יְרוּשָׁלָיִם. וַיְהִי בִּהְיוֹתוֹ בַדֶּרֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֶקְסְמָה־נָּא בִּקְסָמַי וְרָאִיתִי הֲתַצְלִיחַ דְּרָכַי אִם לֹא. וַיִּשְׁלַח יָדוֹ אֶל קַשְׁתּוֹ וַיָּרֹב א) וַיִּקְרָא: חֵץ תְּשׁוּעָה בְּרוֹמִי! וַתִּסֹּג הַקֶּשֶׁת וַתֵּהָפֵךְ וַיִּתְמוֹלְלוּ ב) חִצֶּיהָ. וַיּוֹסֶף וַיִּקְסֹם עוֹד וַיָּרֹב וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: חֵץ תְּשׁוּעָה בְּאַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה! וַתֵּהָפֵךְ הַקֶּשֶׁת וַיִּתְמוֹלֵל הַחֵץ. וַיַּעֲרֹךְ קַשְׁתּוֹ בַּשְּׁלִישִׁית וַיָּרֹב וַיִּקְרָא: חֵץ תְּשׁוּעָה בִּירוּשָׁלָיִם! וַיָּעָף הַחֵץ אֶל אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ וְלֹא הֶחֱטִיא ג). וַיִּשְׂמַח נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיֹּאמַר: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי דְרָכַי תַּצְלִיחַ! וַיִּקַּח נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶשֶׁךְ ד) הַזֶּרַע וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנּוּ וַיִּזְרָעֵהוּ, וַיִּקַּח נְטִיעוֹת ה) וַיִּטָּעֵן וַיִּקְרָא: זֹאת חֶלְקַת רוֹמִי וְאַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה! וְלֹא עָלוּ הַנְּטִיעוֹת וְלֹא צָמְחוּ הַזְּרָעִים. וַיִּקַּח נְטִיעוֹת אֲחֵרוֹת וַיִּטָּעֵן, וְזֶרַע לָקַח וַיִּזְרָעֵהוּ וַיֹּאמַר: זֹאת חֶלְקַת שְׂדֵה יְרוּשָׁלָיִם! וַיְהִי אַךְ כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה קָמָה ו) בַשַּׁדֵמָה ז), וְגֶזַע ח) וִינִיקוֹת ט) בַּגַּנָּה י). וַיִּשְׂמַח וַיֹּאמַר: לַחְמִי הִיא, כַּתַּנִּין יא) אֲבַלְּעֶהָ! וַיּוֹסֶף נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיִּקְסָם־עוֹד וַיַּעַל יב) נֵר וַיֹּאמַר: אוֹר יֶשַׁע לִי הוּא בְּרוֹמִי וּבְאַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה, — וַתָּבֹא פִתְאוֹם הָרוּחַ וַתְּכַבֵּהוּ, וַיַּעַל נֵר וַיֹּאמַר: אוֹר יֶשַׁע הוּא לִי בִּירוּשָׁלָיִם, וַתָּבֹא הָרוּחַ וַתְּלַהֲטֵהוּ יג)! וַיַּסַּע יד) נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־חֵילוֹ הָרָב לָבֹא עַל יְרוּשָׁלָיִם. וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי הַתַּרְמוּד כִּי הוֹלֵךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר לְהַשְׁחִית אֶת־יְהוּדָה וַיִּשְׂמְחוּ וַיַּעַלְזוּ מְאֹד; וַיָּקוּמוּ אַרְבָּעִים אֶלֶף הַתַּרְמוּדִים רוֹבֵי טו) קֶשֶׁת וַיָּבֹאוּ אֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: עֲבָדֶיךָ אֲנַחְנוּ, אֶל־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵנוּ נֵלֵךְ, וְכֹל אֲשֶׁר תְּצַוֵּנוּ נַעֲשֶׂה. וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר, וַיּוֹסִיפֵם עַל אַנְשֵׁי חֵילוֹ הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים.

תכה. נְבוּכַדְנֶאצַּר וּנְבוּזַרְאֲדָן.

וַיָּבֹא נְבוּכַדְנֶאצַּר רִבְלָתָה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אָנֹכִי לֹא אֶעֱלֶה עַל יְרוּשָׁלַיִם, כִּי יָרֵאתִי פֶּן יַעֲשֶׂה־בִּי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר, — הָבָה אֶשְׁלְחָה אֶת־נְבוּזַרְאֲדָן עַבְדִּי לְהַשְׁחִית אֶת יְרוּשָׁלָיִם. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרְאוּ לִנְבוּזַרְאֲדָן, וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: עֲלֵה עַל יְרוּשָׁלַיִם, אַתָּה וְכָל אַנְשֵׁי חֵילִי הָרָב וְהִפַּלְתֶּם חוֹמוֹתֶיהָ וְהִצַּתֶּם טז) אֵשׁ בְּמִקְדָּשָׁהּ. וַיַּעַן נְבוּזַרְאֲדָן אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! וַיּוֹסֶף נְבוּכַדְנֶאצַּר לְדַבֵּר אֶל נְבוּזַרְאֲדָן לֵאמֹר: כִּי תִבָּקַע הָעִיר וּבָאתָ אֵלֶיהָ, וְשַׂמְתָּ עֵינֶיךָ עַל יִרְמְיָהוּ נְבִיא יִשְׂרָאֵל, אַל תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה רָעָה, וְכַאֲשֶׁר יְדַבֵּר אֵלֶיךָ, כֵּן עֲשֵׂה עִמּוֹ. וְהָיָה כְּכַלּוֹתְךָ לְהִלָּחֵם, וְרָאִיתָ בְּשִׁבְיָהּ אֲנָשִׁים עִבְרִים עוֹמְדִים לְהִתְפַּלֵּל אֶל אֱלֹהֵיהֶם וּלְהִתְחַנֵּן אֵלָיו, וּמִהַרְתָּ וְנִגַּשְׁתָּ אֲלֵיהֶם וְחָשַׂכְתָּ אוֹתָם מֵהִתְפַּלֵּל וּמֵהִתְחַנֵּן, כִּי יָרֵאתִי פֶּן יְרַחֵם אֱלֹהֵיהֶם, כִּי רַחוּם וְחַנּוּן הוּא וּמַרְבֶּה לִסְלֹחַ!

א) יָרָה. ב) צעררייבען, Стеретъся. ג) Промахнулся. ד) שַׂק הַזֶּרַע. ה) שפראָסלינגע, Отростокъ. ו) שִׁבֳּלִים. ז) בַּשָּׂדֶה. ח) בוימשטאַמם, Стволъ. ט) עֲנָפִים דַּקִּים וּקְטַנִּים. י) גאַרטען, Огородъ. יא) כְּנָחָשׁ. יב) הִדְלִיק. יג) הִגְדִּילָה אֶת אִשּׁוֹ. יד) הֶעֱבִיר. טו) שיעסען, Стрѣлять. טז) וְהִדְלַקְתֶּם.

וַיּוֹרִידוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית אַרְגָּז מָלֵא זָהָב אֶל אַנְשֵׁי חֵיל נְבוּכַדְנֶאצַּר, וַיּוֹצִיאוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל אֶת־הַזָּהָב מִן הָאַרְגָּז וַיְמַלְאֻהוּ שְׂעוֹרִים, וַיַּעֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשְּׂעוֹרִים אֲלֵיהֶם. וַיּוֹסִיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַרְגָּז זָהָב בַּשְּׁלִישִׁית, וַיּוֹצִיאוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל אֶת־הַזָּהָב וַיְמַלְאוּ אֶת הָאַרְגָּז תֶּבֶן, וַיַּעֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲלֵיהֶם אֶת־הַתֶּבֶן. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹרִידוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל אַנְשֵׁי הַחַיִל אַרְגָּז מָלֵא זָהָב בַּפַּעַם הָרְבִיעִית, וַיִּקְחוּ לָהֶם אַנְשֵׁי הַחַיִל אֶת־הַזָּהָב וְלֹא שָׂמוּ בָּאַרְגָּז מְאוּמָה, וַיֶּחְדְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהוֹרִיד אֲלֵיהֶם אֶת־זְהָבָם.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָזַק הָרָעָב מְאֹד, וַתִּקַּח אִשָּׁה אַלְמָנָה אֶת בְּנָהּ הַקָּטֹן, אֲשֶׁר יָלְדָה לְדֹאֵג בֶּן יוֹסֵף אִישָׁהּ וַתִּטְבָּחֵהוּ וַתֹּאכְלֵהוּ. וְכַאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר הַנּוֹרָא הַזֶּה לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם וַיִּקְרְאוּ בִּמְרִירוּת לֵאמֹר: הֲלֹא הִיא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר מָדְדָה אֶת בְּנָהּ יְחִידָהּ בְּטִפְחֶיהָ א), וַתִּתֵּן מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה מִשְׁקָלוֹ זָהָב לְבֵית יְיָ, כִּי יָקָר לָהּ בְּנָהּ מִכָּל חֶמְדּוֹת הַתֵּבֵל! . . . וַיִּשְׁמַע יִרְמְיָהוּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּרְגַּז תַּחְתָּיו וַיִּקְרָא אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! לְמִי עוֹלַלְתָּ ב) כֹּה? אִם תֹּאכַלְנָה נָשִׁים פִּרְיָן ג) עוֹלְלֵי טִפֻּחִים ד)? וַיַּעַן יְיָ אֶת־יִרְמְיָהוּ מִן הַסְּעָרָה וַיֹּאמַר: אִם יֵהָרֵג בְּמִקְדַּשׁ יְיָ כֹּהֵן וְנָבִיא!!

תל. אב ובנו.

וְאִשָּׁה אַחַת מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אָמְרָה אֶל אִישָׁהּ: בְּחַר־לְךָ אֶת־הַטּוֹב בַּעֲדָיֵינוּ ה) וְהָלַכְתָּ הַשּׁוּקָה וְקָנִיתָ בוֹ פַּת־לָחֶם. וַיִּשְׁמַע הָאִישׁ בְּקוֹל אִשְׁתּוֹ, וַיִּבְחַר אֶת־הַטּוֹבָה בְּאַבְנֵי הַחֵן אֲשֶׁר לוֹ, וַיֵּלֶךְ הַשּׁוּקָה לִקְנוֹת אֹכֶל לְהָשִׁיב נַפְשׁוֹ וְנֶפֶשׁ אִשְׁתּוֹ וּבְנוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְבָּה לְבַקֵּשׁ וְלֹא מָצָא גַּם־פַּת־לֶחֶם יָבֵשׁ, וַתֶּחְשַׁכְנָה עֵינָיו וַיִּפֹּל מֵת אָרְצָה. וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי בוֹשֵׁשׁ ו) אִישָׁהּ לָשׁוּב, וַתֹּאמֶר אֶל בְּנָהּ: אַמֵּץ כֹּחֲךָ ז), בְּנִי, וְהָלַכְתָּ לְבַקֵּשׁ אֶת־אָבִיךָ. וַיֵּלֶךְ הַבֵּן הָרָעֵב לְבַקֵּשׁ אֶת־אָבִיו וַיַּרְא וְהִנֵּה גוּפָתוֹ מֻשְׁלֶכֶת בַּחוּץ; וַיִּצְעַק הַנַּעַר, הַגֹּוֵעַ בָּרָעָב, צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיִּפֹּל עַל אָבִיו וַיְחַבְּקֵהוּ וַיָּמָת גַּם הוּא.

תלא. בְּשָׂרֵנוּ—אָחִינוּ.

וְאִישׁ גִּבּוֹר וּשְׁמוֹ אֲבִיקָא בֶּן גַּבְתָּרֵי עָלָה עַל חוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: מִי לִירוּשָׁלַיִם וּלְמִקְדָּשָׁהּ ח), — אֵלָי! וַיַּעֲלוּ אַחֲרָיו גִּבּוֹרִים רַבִּים מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּחֲמוּ בְּחֵיל נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיַּפִּילוּ מֵהֶם רָב! וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי חֵיל נְבוּכַדְנֶאצַּר כִּי כֵן, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אִם יוֹסִיף הַגִּבּוֹר הַהוּא לְהִלָּחֵם בָּנוּ וְנָפַלְנוּ כֻלָּנוּ בְּחִצָּיו; עַל־כֵּן אֵין טוֹב לָנוּ בִּלְתִּי אִם נֵאָסֵף כֻּלָּנוּ אֶל מָקוֹם אֶחָד וְלֹא נִלָּחֵם אֶת יֶתֶר הַגִּבּוֹרִים, הַבָּאִים לְעֶזְרָתוֹ וְנִלְחַמְנוּ עִמּוֹ לְבַדּוֹ. וַיֵּאָסְפוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל אֶל מָקוֹם אֶחָד וַיְשַׁלְּחוּ חִצִּים רַבִּים אֶל אֲבִיקָא בֶּן גַּבְתָּרֵי, וַיְמַהֵר וַיִּפְתַּח אֶת כַּפּוֹתָיו הַגְּדוֹלוֹת וְהָרְחָבוֹת וַיְקַבֵּל אֶת־הַחִצִּים וַיַּפִּילֵם בְּלִבּוֹת אוֹיְבָיו וַיִּפֹּל מֵהֶם רָב. וּכְהִשָּׁמַע דְּבַר גְּבוּרַת אֲבִיקָא בִירוּשָׁלַיִם, וַיִּנָּהֲרוּ אֵלָיו רַבִּים מִבַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל וַיְאַמְּצוּ כֹחָם וַיִּלָּחֲמוּ גַּם הֵם בְּאַנְשֵׁי חֵיל נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיַּפִּילוּ מֵהֶם חֲלָלִים רַבִּים. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת בַּחוּרִים לְהִלָּחֵם עִם חֵיל נְבוּכַדְנֶאצַּר, וַתָּקָם אִמָּם הַגֹּוַעַת בָּרָעָב, וַתִּשְׁחַט אֶת יוֹנַקָה וַתְּבַשְּׁלֵהוּ וַתֹּאכַל, וְאֶת־הַנּוֹתָר שָׂמָה לִפְנֵי שְׁלֹשֶׁת בָּנֶיהָ אֲשֶׁר שָׁבוּ מִן הַמִּלְחָמָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׂמוּ עֵינֵיהֶם עַל־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר שָׂמָה אִמָּם

א) בְּכַפֶּיהָ. ב) עָשִׂיתָ. ג) יַלְדֵיהֶן. ד) הַמְחֻבָּקִים בְּאַהֲבָה. ה) בְּתַכְשִׁיטֵינוּ. ו) מִתְמַהְמֵהַּ. ז) הִתְחַזֵּק. ח) הֶחָפֵץ לְהִלָּחֵם בְּעַד יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

וַיִּקְרָא לְיִרְאִיָּיה בְנוֹ וַיֹּאמַר: הִנֵּה קָרְבוּ יָמַי לָמוּת וְעַל־כֵּן הִנְנִי מַשְׁבִּיעֲךָ בַּיָי לִנְקוֹם מִיִּרְמְיָהוּ אֶת־נִקְמַת חֲנַנְיָה אָבִי. וַיַּעַן יִרְאִיָּיה וַיֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה, אָבִי, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וַיָּמָת שֶׁלֶמְיָה וַיִּקָּבֵר. וַיֶּאֱרַב יִרְאִיָּיה לְיִרְמְיָהוּ וַיִּרְאֵהוּ הוֹלֵךְ לָבֹא אֶל עֲנָתוֹת, וַיִּתְפְּשֵׂהוּ וַיֹּאמַר: הוֹי בֹּגֵד בְּעַמּוֹ! אֶל הַכַּשְׂדִּים אַתָּה נֹפֵל!! וַיְבִיאֵהוּ יִרְאִיָּיה אֶל הַשָּׂרִים וַיְסַפֵּר לָהֶם לֵאמֹר: בָּגַד בָּנוּ יִרְמְיָהוּ, כִּי רְאִיתִיו הַיּוֹם יוֹצֵא מִירוּשָׁלַיִם לִנְפֹּל אֶל הַכַּשְׂדִּים הַצָּרִים עַל הָעִיר. וַיִּקְצְפוּ הַשָּׂרִים קֶצֶף גָּדוֹל, וַיַּכּוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ, וַיִּתְּנֻהוּ בְּבֵית הַסֹּהַר, וְאַחַר הִשְׁלִיכֻהוּ אֶל הַבּוֹר.

תכח. עֶבֶד מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי.

וְהַבּוֹר אֲשֶׁר הָשְׁלַךְ בּוֹ יִרְמְיָהוּ הָיָה מָלֵא מָיִם, וַיַּפְלִיא יָי לַעֲשׂוֹת וַיַּעַל הַטִּיט אֲשֶׁר בְּקַרְקַע א) הַבּוֹר מִמַּעַל לַמָּיִם, וַיִּטְבַּע יִרְמְיָהוּ בַּטִּיט. וַיָּבֹא יְהוֹנָתָן הַסּוֹפֵר אֶל הַבּוֹר וַיִּתְקַלֵּס בְּיִרְמְיָהוּ לֵאמֹר: שִׂים אֶת הַטִּיט הָרַךְ מְרַאֲשׁוֹתֶיךָ וְיָשַׁנְתָּ וְנָחְתָּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְעֶבֶד מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד עַל יִרְמְיָהוּ הָאֹבֵד בְּצִדְקָתוֹ, וַיָּבֹא אֶל צִדְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ: לָמָּה יוֹסִיף אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ לְהַקְצִיף אֶת־יָי וְלִסְפּוֹת ב) חֵטְא עַל חַטָּאתוֹ? וַיֹּאמֶר צִדְקִיָּהוּ: מָה רָאִיתָ כִּי דִבַּרְתָּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן עֶבֶד מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי וַיֹּאמַר: הֵן צִוָּה אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ לְהַצְמִית ג) אֶת־חַיֵּי יִרְמְיָהוּ בַּבּוֹר. וַיָּבֹאוּ הַשָּׂרִים וַיּוֹרִידֻהוּ הַבּוֹרָה, וְעוֹד מְעַט וּבָא קִצּוֹ! וַיִּשְׁמַע צִדְקִיָּהוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לוֹ: קַח לְךָ אֲנָשִׁים וְהַעֲלִיתֶם כֻּלְּכֶם אֶת יִרְמְיָהוּ מִן הַבּוֹר. וַיֹּאמֶר עֶבֶד מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי בְּלִבּוֹ: הָרָעָב בִּירוּשָׁלַיִם הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְחָזֵק, וְכֹחַ אֵין בְּעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ לַעֲבֹד עֲבוֹדָה, עַל־כֵּן אֶקְחָה לִי שְׁלֹשׁ גַּם אִישׁ לְהוֹצִיא אֶת־יִרְמְיָהוּ מִן הַבּוֹר. וַיַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר, וַיָּבֹא אֶל הַבּוֹר אֲשֶׁר יִרְמְיָהוּ הָשְׁלַךְ בּוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אֲדוֹנִי יִרְמְיָהוּ! וַיַּט אָזְנוֹ, — וְהִנֵּה אֵין קוֹל וְאֵין עֹנֶה. וַיִּקְרָא שֵׁנִית לְיִרְמְיָהוּ וְלֹא נַעֲנָה, כִּי אָמַר יִרְמְיָהוּ בְּלִבּוֹ: אַךְ קוֹל יְהוֹנָתָן הַסּוֹפֵר הַלֹּעֵג לִי עוֹלֶה בְאָזְנָי. וַיְהִי כִּרְאוֹת עֶבֶד מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי כִּי אֵין יִרְמְיָהוּ עוֹנֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֵין זֹאת כִּי מֵת יִרְמְיָהוּ. וַיִּקְרַע שִׂמְלוֹתָיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיֵּבְךְּ הַרְבֵּה בֶכֶה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע יִרְמְיָהוּ אֶת־קוֹל בִּכְיוֹ, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: מִי קוֹרֵא לִי וּבֹכֶה? וַיִּשְׂמַח עֶבֶד־הַכּוּשִׁי בְּשָׁמְעוֹ אֶת יִרְמְיָהוּ מְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ: יִשְׂמַח לִבְּךָ, אֲדוֹנִי יִרְמְיָהוּ! עוֹד מְעַט וְהַעֲלִיתִיךָ מִן הַבּוֹר! וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ: הוֹרִידָה לִי סֻלָּם וְעָלִיתִי בוֹ. וַיֹּאמֶר יָי אֶל יִרְמְיָהוּ: רָחָב זְקֵנָתְךָ לֹא הוֹרִידָה אֶת הָאֲנָשִׁים הַמְרַגְּלִים בְּסֻלָּם וַתּוֹרִידֵם בְּחֶבֶל, עַל־כֵּן לֹא תַעֲלֶה גַּם אַתָּה בְּסֻלָּם וְהֹעֲלֵיתָ בְּחָבֶל. וַיּוֹרֶד עֶבֶד מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי חֶבֶל אֶל יִרְמְיָהוּ וַיִּמְשְׁכֻהוּ וַיַּעֲלֻהוּ מִן הַבּוֹר.

תכט. חַלְלֵי רָעָב וְצָמָא.

וִירוּשָׁלַיִם סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת, אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא, וְהָרָעָב הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְגָדֵל, הָלֹךְ וְחָזָק. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי אָזַל ה) הַלֶּחֶם מִן הָעִיר, וַיִּקְחוּ אַרְגָּז ו) וַיְמַלְאֻהוּ זָהָב וַיּוֹרִידוּהוּ מֵעַל הַחוֹמָה אֶל אַנְשֵׁי חֵיל נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיֹּאמְרוּ: קְחוּ לָכֶם אֶת הַזָּהָב הָרַב הַזֶּה וּתְנוּ לָנוּ לֶחֶם מְחִירוֹ. וַיּוֹצִיאוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל אֶת־הַזָּהָב מִן הָאַרְגָּז וַיְמַלְאֻהוּ חִטִּים, וַיַּעֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאַרְגָּז הַמָּלֵא חִטִּים אֲלֵיהֶם. וַיַּעַבְרוּ יָמִים אֲחָדִים

א) בְּתַחְתִּית. ב) לְהַרְבּוֹת. ג) לְהַכְרִית. ד) הַמְּהַתֵּל. ה) הוֹלֵךְ וְחָסֵר. ו) תֵּבָה.

וּבְטַחְתֶּם בַּיְיָ הַקָּרוֹב לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת!

תלה. הַמַּלְאָכִים לִפְנֵי יְיָ וּתְחִנָּתָם.

וַיְהִי כִּרְאוֹת מַלְאֲכֵי יְיָ כִּי מְמַהֶרֶת הָרָעָה לָבֹא, וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יְיָ וַיִּתְחַנְּנוּ אֵלָיו לֵאמֹר: רַחֶם־נָא עַל עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: עַמִּי שְׁכֵחוּנִי! וַיֹּאמְרוּ הַמַּלְאָכִים: עֲשֵׂה נָא חֶסֶד לְמַעַן הָאָבוֹת! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הָאָבוֹת מְבַעֲרִים אֶת־הָאֵשׁ א)! וַיּוֹסִיפוּ הַמַּלְאָכִים לְדַבֵּר אֶל יְיָ וַיֹּאמְרוּ: עֲשֵׂה נָא חֶסֶד לְמַעַן הַבָּנוֹת! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: מָרוּ ב) בִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל! וַיִּתְחַנְּנוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יְיָ וַיֹּאמְרוּ: עֲשֵׂה חֶסֶד לְעִיר קָדְשְׁךָ לְמַעַן רָאשֶׁיהָ! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאוּ הַמַּלְאָכִים כִּי כָלְתָה הָרָעָה אֶל יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמְרוּ אֶל יְיָ: יִגְדַּל־נָא חַסְדְּךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְרִחַמְתָּ עֲלֵיהֶם לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא עֲלֵיהֶם! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי חִלֵּלוּ!

תלו. מְנוּסַת צִדְקִיָּהוּ וְהַצְּבִי ג)

וַיִּגְּשׁוּ אַנְשֵׁי חֵיל נְבוּכַדְנֶאצַּר לְהַפִּיל חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְלֹא יָכֹלוּ, וַיִּשְׁלַח נְבוּכַדְנֶאצַּר לִנְבוּזַרְאֲדָן שְׁלשׁ מֵאוֹת גְּמַלִּים נוֹשְׂאִים קַרְדֻּמּוֹת ד) חַדִּים לִשְׁבֹּר אֶת חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם. וַיִּקַּח נְבוּזַרְאֲדָן אֶת־הַקַּרְדֻּמּוֹת הַשְּׁלוּחִים אֵלָיו, וַיִּתְּנֵם לְאַנְשֵׁי חֵילוֹ וַיְצַוֵּם לֵאמֹר: הַכּוּ הַחֹמוֹת וַהֲלֹמוּ ה) עַד אִם תִּשָּׁבַרְנָה וְנִבְקְעוּ וּבָאנוּ הָעִירָה. וַיִּקְחוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל אֶת־הַקַּרְדֻּמּוֹת וַיַּכּוּ אֶת הַחוֹמוֹת, וַיִּשָּׁבְרוּ הַקַּרְדֻּמּוֹת וַיִּבָּלְעוּ בַחוֹמוֹת. וַיַּרְא נְבוּזַרְאֲדָן אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיֹּאמֶר לָשׁוּב אֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר וּלְהַגִּיד לוֹ לֵאמֹר: אֵין טוֹב לַמֶּלֶךְ בִּלְתִּי אִם יְצַוֶּה לַעֲבָדָיו לַחְדֹּל מִירוּשָׁלַיִם וְלָשׁוּב בָּבֶלָה! וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּגַּשׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַחַיִל וַיֹּאמַר: עוֹד גַּרְזֶן אֶחָד נִשְׁאַר לִי, — יִקַּח־נָא אֲדוֹנִי וְהִכָּה בוֹ חוֹמַת יְרוּשָׁלָיִם, אוּלַי יַצְלִיחַ אֲדוֹנִי מִמֶּנִּי וְהִפִּיל אֶת־הַחוֹמָה! וַיִּקַּח נְבוּזַרְאֲדָן אֶת־הַקַּרְדֹּם הַנִּשְׁאָר וַיַּךְ בּוֹ אֶת הַחוֹמָה וַתִּבָּקַע וַתִּבָּלַע בָּאָרֶץ; וַיָּבֹא נְבוּזַרְאֲדָן וְכָל אַנְשֵׁי חֵיל נְבוּכַדְנֶאצַּר הָרַב יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ צִדְקִיָּהוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיְמַהֵר וַיָּבֹא הוּא וּבְנֵי בֵיתוֹ אֶל הַמְּעָרָה הַנִּסְתָּרָה אֲשֶׁר בְּבֵיתוֹ, וַיֵּרְדוּ אֵלֶיהָ וַיֹּאמְרוּ: נַעַבְרָה בַּמְּעָרָה לְאָרְכָּהּ וּבָאנוּ עַד קָצֶהָ, וְעָלִינוּ מִמֶּנָּה בְּעַרְבוֹת יְרֵחוֹ, וְאִישׁ מֵאַנְשֵׁי נְבוּכַדְנֶאצַּר לֹא יִרְאֵנוּ, וְנִמְלַטְנוּ מִיָּדָם. וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי צִדְקִיָּהוּ וּבְעֵינֵי בְּנֵי בֵיתוֹ וַיֵּרְדוּ אֶל הַמְּעָרָה וַיֵּלְכוּ בָהּ כָּל הַלָּיְלָה. וְאַנְשֵׁי חֵיל נְבוּכַדְנֶאצַּר בָּאוּ אֶל בֵּית צִדְקִיָּהוּ לְקַחְתּוֹ וְלַהֲבִיאוֹ אֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּם כַּאֲשֶׁר צִוּוּ וַיְבַקְשֻׁהוּ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת וְלֹא מְצָאוּהוּ. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ: אֵין זֹאת כִּי בָרַח צִדְקִיָּהוּ וַיִּמָּלֵט! הָבָה נֵצְאָה אֶת־הָעִיר וּבִקַּשְׁנֻהוּ בֶּעָרִים הַקְּרוֹבוֹת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ מִן הָעִיר, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה צְבִי נֶחְמָד לְמַרְאֶה עוֹבֵר לִפְנֵיהֶם, וַיֹּאמְרוּ: נִרְדְּפָה אַחֲרֵי הַצְּבִי וְהִשַּׂגְנֻהוּ וְצַדְנוּ אוֹתוֹ וְאָכַלְנוּ אֶת־בְּשָׂרוֹ הַטּוֹב. וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי הַצְּבִי וְהוּא קַל בְּרַגְלָיו עַד־מְאֹד וַיִּמָּלֵט מִיָּדָם. וַיִּדְפְּקוּ ו) סוּסֵיהֶם וַיָּרוּצוּ אַחֲרָיו לְהַשִּׂיגוֹ. וַיְהִי כְּבוֹאָם עַד־לִפְנֵי עַרְבוֹת יְרֵחוֹ, — וְהִנֵּה צִדְקִיָּהוּ וּבְנֵי בֵיתוֹ עוֹלִים מִתּוֹךְ מְעָרָה, — וַיָּרוּצוּ אֲלֵיהֶם וַיִּתְפְּשׂוּם וַיַּעֲלוּם אֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר רִבְלָתָה.

א) מַדְלִיקִים אֵשׁ לִשְׂרֹף אֶת זִבְחֵי אֱלִילֵיהֶם. ב) מָרְדוּ. ג) הירש, Олень. ד) אַקְסט, Топоръ.
ה) האַמּמערן, Ударять. ו) הִכּוּ אֶת סוּסֵיהֶם לְבַעֲבוּר יָרוּצוּ.

לִפְנֵיהֶם, וַיַּכִּירוּ אֶת אֶצְבְּעוֹת יְדֵי אֲחִיהֶם הַקָּטָן, וַיִּפְרְשׂוּ כַּפֵּיהֶם וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ: אוֹיָה לָנוּ! הֲלֹא אָחִינוּ בְּשָׂרֵנוּ הוּא!! וַיַּעֲלוּ שְׁלָשְׁתָּם הַגָּגָה וַיִּפְּלוּ אַרְצָה וַיָּמוּתוּ.

תלב. עֲצָמוֹת וְנִבְלֵי חֶרֶשׂ.

וְאֶחָד מִגְּדוֹלֵי יְרוּשָׁלַיִם קָרָא לְעַבְדּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: הֵא־לְךָ כָּל־כַּסְפִּי וּזְהָבִי וְאַבְנֵי הַחֵן אֲשֶׁר לִי וְלָקַחְתָּ אֶת־הַכַּד הַזֹּאת וְהָלַכְתָּ וְקָנִיתָ מְעַט מַיִם לְשַׁבֵּר א) צְמָאִי. וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת־כָּל־טוּב אֲדוֹנָיו בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ לִקְנוֹת מַיִם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בּוֹשֵׁשׁ הָעֶבֶד, וַיַּעַל הָאִישׁ עַל גַּג אַרְמוֹנוֹ הַנֶּחְמָד, וַיַּבֵּט אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָשׁוּב מִשָּׁם עַבְדּוֹ. וַיְהִי כִּי רָאָה אוֹתוֹ שָׁב וְכַדּוֹ רֵיקָה, וַיַּךְ כַּף אֶל כָּף, וַיִּקְרָא לְעַבְדּוֹ לֵאמֹר: נַפֵּץ ב) אֶת־כַּדְּךָ! וַיְנַפֵּץ הָעֶבֶד אֶת־הַכַּד אֶל הַסֶּלַע וַיְקַפֵּץ אֲדוֹנָיו מֵעַל הַגָּג אַרְצָה וַתִּתְפַּזַּרְנָה עַצְמוֹתָיו וַתִּתְעָרַבְנָה בְּנִבְלֵי הֶחָרֶשׂ!

תלג. סְעוּדַת הַבְרָאָה ג).

וַיְהִי הַיּוֹם וַתִּשְׁמַע אַחַת מִנְּשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם, כִּי מֵתוּ בְּנֵי שְׁכֵנוֹתֶיהָ, וַיֵּמַר הַדָּבָר הַזֶּה אוֹתָהּ מְאֹד. וַתָּבֹא אֶל בַּעְלָהּ הָאֹכֵל אֶת־פַּת הַלֶּחֶם הָאַחֲרוֹן, אֲשֶׁר בַּבַּיִת, וַתֹּאמֶר לוֹ: שְׁכֵנוֹתֵינוּ מִתְאַבְּלוֹת עַל־בְּנֵיהֶן, אֲשֶׁר מֵתוּ וּמְנַחֵם אֵין לָהֶן, כִּי גַם בַּעֲלֵיהֶן, גַּם־כָּל־קְרוֹבֵיהֶן גָּוְעוּ בָּרָעָב, — עַל־כֵּן אָמַרְתִּי אֵלְכָה לִי אֲלֵיהֶן וְנִחַמְתִּין. וַיֹּאמֶר לָהּ אִישָׁהּ: אֵיכָה תֵּלְכִי לְנַחֵם אֶת־הָאֲבֵלוֹת, וְלֶחֶם אֵין לָנוּ לִפְרֹס ד) לָהֶן עַל־אֶבְלָן. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: הִנֵּה פַּת־לֶחֶם בְּיָדְךָ, תְּנֶהָ לִי וּפָרַסְתִּי לָהֶן! וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: אֲבָל רָעֵב אָנֹכִי מְאֹד, וְעוֹד מְעַט וְגָוַעְתִּי! וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: לוּ יָדַעְתִּי כִּי יַשְׂבִּיעֲךָ הַלֶּחֶם הַמְעַט הַזֶּה לְיָמִים רַבִּים, כִּי עַתָּה הֶחֱרַשְׁתִּי; אוּלָם עוֹד בְּיוֹם הַמָּחֳרָת יוֹסִיף הָרָעָב לְעַנּוֹתֵנוּ וּלְהָצִיק לָנוּ, — עַל־כֵּן אָמַרְתִּי תְּנָה לִי אֶת־פַּת־הַלֶּחֶם וְנִחַמְתִּי אֶת־הַנָּשִׁים הַשְּׁכוּלוֹת ה), וְשַׁבְתִּי אֵלֶיךָ שֵׁנִית, וְחִבַּקְנוּ אִישׁ אֶת־רְעוּתוֹ וָמָתְנוּ. וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יַעַן הָיָה הַדָּבָר הַטּוֹב הַזֶּה עִם לְבַב הָאִשָּׁה הַגּוֹוַעַת בָּרָעָב, עַל־כֵּן אֶחְמֹל גַּם אָנֹכִי עַל־יִשְׂרָאֵל עַמִּי, וְלֹא אֶשְׁפְּטֵם כְּכָל־מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים!

תלד. שְׁלָדוֹת ו) שֶׁצָּפִים ז) עַל־פְּנֵי הַמָּיִם.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָצָא פַרְעֹה לְעֶזְרָה לְצִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, וַיִּשְׁמַע כָּל הָעָם וַיִּשְׂמְחוּ וַיֹּאמְרוּ: עַתָּה נִוָּשֵׁעַ! וַיְהִי בְּהַלֵּךְ אֳנִיּוֹת פַּרְעֹה וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ בַּיָּם לָבֹא יְרוּשָׁלַיְמָה וּלְהִלָּחֵם עִם נְבוּכַדְנֶאצַּר, וַיִּרְמֹז ח) יְיָ לְגוּפוֹת הַמִּצְרִים אֲשֶׁר טֻבְּעוּ בִּימֵי מֹשֶׁה בְּיַם סוּף, וַתָּבֹאנָה וַתָּצוֹפְנָה עַל־פְּנֵי־הַמָּיִם. וַיַּרְא פַּרְעֹה וְשָׂרֵי צְבָאוֹ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: מַה־זֹּאת? וַיַּעֲנוּם חַכְמֵי פַרְעֹה וְיוֹעֲצָיו לֵאמֹר: אֲבוֹת הָעָם אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹצְאִים לְעֶזְרָתוֹ, טִבְּעוּ אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם בְּיַם־סוּף, וַיָּבֹאוּ עַתָּה שַׁלְדוֹתֵיהֶם לַחְשֹׂךְ ט) אֶתְכֶם מִלֶּכֶת לְעֶזְרַת שׂוֹנְאֵיכֶם! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ פַּרְעֹה וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְרְאוּ לֵאמֹר: חָלִילָה לָנוּ מֵהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל! וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם: הִנֵּה חֵיל פַּרְעֹה הַיּוֹצֵא לָכֶם לְעֶזְרָה שָׁב לְאַרְצוֹ מִצְרָיִם; וְעַתָּה אַל תִּבְטְחוּ בְּבֶן־אָדָם, שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה.

א) לְהַשְׁקִיט. ב) שַׁבֵּר. ג) הַלֶּחֶם אֲשֶׁר נָתְנוּ הַמְּנַחֲמִים לָאֲבֵלִים. ד) לְחַלֵּק. ה) אֲשֶׁר אָבְדוּ בַעֲלֵיהֶן וְיַלְדֵיהֶן. ו) סקעלעט, Скелетъ. ז) אֲשֶׁר שָׁטוּ. ח) נָתַן אוֹת. ט) לַעֲצֹר.

גְּבָלִים א) יְהַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ, — וַיִּסֹּבּוּ אוֹתָם נַיְקִיפוּם ב). וּנְבוּזַרְאֲדָן נָתַן קוֹל וַיֹּאמַר: הַס! דָּבָר אַל יִשָּׁמַע עוֹד עַל פִּיכֶם תֶּחְדְּלוּ מִתְּפִלַּתְכֶם וּמִשִּׁירַתְכֶם פֶּן אֲכַלְּכֶם ג) כְּרָגַע! נֶחֶרְדוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וַיִּדֹּמּוּ ד). וַיֹּאמֶר נְבוּזַרְאֲדָן: מָה הוּא הַדָּם אֲשֶׁר אָנֹכִי רֹאֶה אוֹתוֹ פֹּה עַל הָרִצְפָּה תּוֹסֵס ה) וְרֹתֵחַ? הוֹי, זֵדִים! רוֹמְמוֹת ו) אֵל בִּגְרוֹנְכֶם ז) וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת ח) בְּיֶדְכֶם לִשְׁפֹּךְ דְּמֵי אָדָם בְּקֶרֶב בֵּית מִקְדַּשְׁכֶם? וַיִּרְאוּ הַכֹּהֲנִים כִּי דַם זְכַרְיָה כֹּהֵן יְיָ וּנְבִיאוֹ נִדְרָשׁ, נֶחֶרְדוּ וַיִּבָּהֲלוּ עַד־מְאֹד וַיַּעֲנוּ אֶת נְבוּזַרְאֲדָן לֵאמֹר: חָלִילָה לְכֹהֲנֵי אֵל מֵהֶרֶג, יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ בִּלְתִּי דְּמֵי עוֹלָה וָזָבַח! וַיִּקְצֹף נְבוּזַרְאֲדָן וַיֹּאמַר: אֶת־מִי תַּגִּידוּ מִלִּין ט)! הַשְׁכַחְתֶּם כִּי רַב י) הַטַּבָּחִים יא) אָנִי, וּלְהַבְדִּיל בֵּין־דָּם יָדָעְתִּי? יָבִיאוּ־נָא הֲלוֹם צֹאן וּבָקָר כְּבָשִׂים וְאֵילִים לָרֹב וּשְׁחַטְתֶּם עַל הַדָּם הַתּוֹסֵס הַזֶּה! וַיַּעֲשׂוּ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמָר. וַיִּשְׁחֲטוּ אֵילִים וּכְבָשִׂים וְצֹאן וּבָקָר עַל דַּם זְכַרְיָה הַנָּבִיא, — וְלֹא נָח דָּמוֹ וְלֹא שָׁקָט. וַיַּרְא נְבוּזַרְאֲדָן אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיֹּאמֶר אֶל הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר: אִם תַּגִּידוּ לִי דַּם־מִי הַדָּם הַזֶּה, וְחָדַלְתִּי מִכֶּם, וְאִם תְּמָאֲנוּ וְהֶעֱלַמְתֶּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וְצִוִּיתִי לְהָבִיא הֲלוֹם מַסְרְקוֹת יב) בַּרְזֶל וְהִסְרַקְתִּי בָהֶם אֶת־בְּשַׂרְכֶם וְעִנִּיתִיכֶם וְהֵצִיקוֹתִי לָכֶם וּמֵרַרְתִּי חַיֵּיכֶם עַד־מְאֹד! וַיִּשְׁמְעוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּחֶרְדוּ חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: שְׁמַע־נָא, אֲדוֹנֵינוּ הַשָּׂר! נְבִיא אֱלֹהִים וְכֹהֵן הָיָה בְּתוֹכֵנוּ וַיּוֹכַח דַּרְכֵּנוּ עַל פָּנֵינוּ וַנִּקְצֹף עָלָיו וַנַּהַרְגֵהוּ, וַנִּשְׁפֹּךְ דָּמוֹ עַל הָרִצְפָּה, — הוּא הַדָּם אֲשֶׁר תִּרְאֵהוּ תּוֹסֵס וּמִתְגָּעֵשׁ בְּלִי־חָשָׂךְ! וַיַּרְא נְבוּזַרְאֲדָן כִּי הִגִּידוּ לוֹ אֶת־כָּל־לִבָּם, וַיַּעַן וַיֹּאמַר: עַתָּה תִּרְאוּ כִּי אָנֹכִי אָנֹכִי אַשְׁבִּיחַ יג) אֶת־שְׁאוֹן הַדָּם וְהִשְׁכּוֹתִיהוּ יד).

תמ. דַּם סַנְהֶדְרִין, כֹּהֲנִים וְתִינוֹקוֹת טו) שֶׁל בֵּית רַבָּן טז).

וַיְצַו נְבוּזַרְאֲדָן וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת־כָּל־הַסַּנְהֶדְרִין וַיִּשְׁחָטֵם עַל־דַּם זְכַרְיָהוּ; וְלֹא נָח הַדָּם וְלֹא שָׁקַט מִזַּעְפּוֹ; וַיְמַהֲרוּ אַנְשֵׁי חֵיל נְבוּזַרְאֲדָן וַיֹּאחֲזוּ יז) שְׁמוֹנִים אֶלֶף כֹּהֲנִים צְעִירִים לְיָמִים וַיִּשְׁחֲטוּ גַּם הֵם עַל־הַדָּם הַזֹּעֵף. וְלֹא שָׁקַט הַדָּם וְלֹא נָח; וַיְצַו נְבוּזַרְאֲדָן וַיּוֹצִיאוּ אֵלָיו יְלָדִים קְטַנִּים מִבֵּית־סִפְרָם וַיִּשְׁחָטֵם עַל דַּם זְכַרְיָה הַתּוֹסֵס וְהַזֹּעֵף. וְלֹא נָח דָּמוֹ וְלֹא שָׁךְ. וַיְהִי כִּרְאוֹת נְבוּזַרְאֲדָן אֶת הַדָּמִים הָרַבִּים אֲשֶׁר שָׁפַךְ, וַיָּרֶם קוֹלוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: זְכַרְיָה, זְכַרְיָה! מַה־דָּמְךָ מִדָּם שֶׁכָּכָה תִּזְעַף וְתִתְגָּעַשׁ וְלֹא תָנוּחַ? הַאֻמְנָם תַּחְפֹּץ בְּמוֹת כָּל־בְּנֵי עַמֶּךָ? הַמְעַט לְךָ אֶת־דַּם טוֹבֵי עַמְּךָ כִּי תַחְפֹּץ גַּם בְּאָבְדַן יֶתֶר אַחֶיךָ? וַיֹּאמֶר יְיָ: הֵן הָרָשָׁע הַזֶּה, אֲשֶׁר עָלָה לְהַחֲרִיב אֶת־בֵּיתִי, חָמַל עַל עַמִּי, וְאַף כִּי אָנֹכִי אֲשֶׁר נֶאֱמַר עָלַי: אֵל רַחוּם וְחַנּוּן, טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו! וַיְצַו יְיָ לַדָּם וַיִּשְׁקֹט וַיַּעֲמֹד מִזַּעְפּוֹ, וַתִּבָּקַע הָרִצְפָּה וַתִּבְלַע אֶת־הַדָּם, וְלֹא נוֹדַע מְקוֹמוֹ. וַיְהִי כִּרְאוֹת נְבוּזַרְאֲדָן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּנָּחֶם יח) עַל־כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה, כִּי אָמַר: אִם לְדַם נֶפֶשׁ אַחַת יֻקַּם כָּכָה, וְאַף כִּי לְדַם חֲלָלִים הַרְבֵּה, אֲשֶׁר שָׁפַכְתִּי אָנִי! וַיְהִי זִכְרוֹן הַדָּבָר הַזֶּה לִנְבוּזַרְאֲדָן לְפוּקָה וּלְמִכְשׁוֹל לֵב, וַיֵּלֶךְ קְדֹרַנִּית יט) כָּל הַיָּמִים.

א) הַארפע, Арфа. ב) סָבְבוּ אוֹתָם. ג) אַשְׁמִידְכֶם. ד) וַיַּחֲרִישׁוּ. ה) ציִשען, Шипѣть. ו) תְּהִלּוֹת. ז) בְּפִיכֶם, קעהלע, Гортань. ח) חַדָּה מְאֹד. ט) לְמִי תְסַפְּרוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה? י) שַׂר. יא) העַנקער, Палачъ. יב) קַאממ, Гребень. יג) אַיְּנְקִיט. יד) אַשְׁקִיטֵהוּ. טו) יְלָדִים. טז) בֵּית הַסֵּפֶר. יז) תָּפְשׂוּ. יח) הִתְחָרֵט. יט) מְהֻעָצָב.

תלז. צִדְקִיָּהוּ וְעִוָּרוֹן עֵינָיו.

וַיְצַו נְבוּכַדְנֶאצַּר לְעַוֵּר אֶת־עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ. וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו עַבְדֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיְנַקְּרוּ עֵינָיו בְּלַנְכִּיּוֹת א) בַּרְזֶל וְלֹא נִסְמָא ב), וַיִּקְחוּ רְמָחִים וְכִידוֹנוֹת וַיִּתְקְעוּ בְּעֵינָיו הַפְּצוּעוֹת וְלֹא עֻוַּר. וַיִּשְׁתָּאֶה נְבוּכַדְנֶאצַּר מְאֹד וַיֹּאמַר: הַעֵינֵי חַלָּמִישׁ ג) עֵינָיו, כִּי לֹא יִשְׁלַט בָּהֶן גַּם רֹמַח וַחֲנִית וְכִידוֹן? הָבָה אֶשְׁחֲטָה בָנָיו לְעֵינָיו וּמֵרַרְתִּיהוּ עַד־מְאֹד! וַיְהִי כִּרְאוֹת צִדְקִיָּהוּ אֶת־בָּנָיו מוּבָלִים ד) לַטֶּבַח, וַתֵּרַע לוֹ זֹאת מִכָּל הָרָעָה, אֲשֶׁר בָּאָה עָלָיו עַד־הַיּוֹם, וַתֶּחְשַׁכְנָה עֵינָיו מֵרְאוֹת וַיֻּכֶּה פִּתְאוֹם בְּעִוָּרוֹן. וַיֶּאְסֹר נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־צִדְקִיָּהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם וַיִּתְּנֵהוּ בְּבֵית הַסֹּהַר בְּבָבֶל וַיְהִי שָׁם עַד יוֹם מוֹתוֹ.

תלח. פַּרְנִיטוֹם וַעֲצָתוֹ.

וַיִּגַּשׁ נְבוּזַרְאֲדָן אֶל הַשַּׁעַר הַחִיצוֹן, אֲשֶׁר לְבֵית יְיָ, וַיַּחֲזֵק בְּכַף הַמַּנְעוּל ה) וַיֹּאמֶר לִפְתֹּחוֹ; וַיַּטֵּהוּ בְּכֹחַ וַיְסָעֵהוּ ו), — וְלֹא נִפְתָּח. וַיְצַו וַיַּגִּישׁוּ לוֹ גַּרְזֶן וַיִּקָּחֵהוּ וַיַּךְ הַדֶּלֶת, וַיִּשָּׁבֵר הַגַּרְזֶן. וַיַּרְא כִּי כֵן, וַיְצַו וַיַּעַמְסוּ ז) גַּרְזְנֵי בַרְזֶל עַל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים גְּמַלִּים וַיְבִיאוּם יְרוּשָׁלָיְמָה. וַיֵּאָסְפוּ כָּל גְּדוּדֵי צְבָאוֹ אֶל הַשַּׁעַר הַחִיצוֹן וַיִּקְחוּ אֶת־הַגַּרְזְנִים וַיִּגְּשׁוּ לִשְׁבּוֹר הַדֶּלֶת. וַיִּשָּׁבְרוּ כָּל הַגַּרְזְנִים וַיִּטְבְּעוּ בַּדֶּלֶת וְלֹא נִשְׁאַר בְּיַד־כָּל־אִישׁ בִּלְתִּי אִם נִצַּב ח) הָעֵץ לְבַדּוֹ. וַיֶּחֱרַד נְבוּזַרְאֲדָן מְאֹד וְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו נִבְהָלוּ, וַיֹּאמְרוּ לָסוּר מֵעַל בֵּית־יְיָ. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּגַּשׁ אֶחָד מֵעַבְדֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶל נְבוּזַרְאֲדָן וַיֹּאמַר: יְדַבֶּר־נָא עַבְדְּךָ דָבָר בְּאָזְנֵי אֲדוֹנִי! וַיֹּאמֶר נְבוּזַרְאֲדָן: דַּבֵּר כִּי שֹׁמֵעַ אָנֹכִי! וַיֹּאמֶר פַּרְנִיטוֹם: יָדֹעַ תֵּדַע, אֲדוֹנִי הַשָּׂר, כִּי בּוֹנֵי הַבַּיִת הַזֶּה לֹא יִסְּדֻהוּ ט) בְּגַרְזֶן וּמַקָּבוֹת י), עַל־כֵּן בַּרְזֶל לֹא יִירָא, — וְכַשִּׁילִים וְכֵילַפּוֹת יא) לְקַשׁ נֶחְשְׁבוּ לוֹ! אוּלָם אֲנַסֶּה־נָּא לְהַזּוֹת יב) עָלָיו דַּם־חֲזִיר וְטִמֵּאתִיהוּ וְחִלַּלְתִּי אֶת קָדְשׁוֹ וְהִשְׁבַּתִּיו יג) מִטָּהֳרוֹ וְסָר כֹּחוֹ, וְהָיָה כְּאַחַד הַשְּׁעָרִים! וַיֹּאמֶר נְבוּזַרְאֲדָן: עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר יָעָצְתָּ! וַיְמַהֵר פַּרְנִיטוֹם וַיִּשְׁחַט חֲזִיר וַיְטַמֵּא אֶת־הַשַּׁעַר, וַיִּזְרֹק מִדָּמוֹ עַל־בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ — וַיִּפָּתֵחַ.

תלט. עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב.

וְהַלְוִיִּם עוֹמְדִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְאוֹמְרִים שִׁירָה:

אֵל נְקָמוֹת יְיָ, אֵל נְקָמוֹת,
הוֹפִיעַ יד)...
הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל
עַל גֵּאִים טו)...
עַד מָתַי רְשָׁעִים, יְיָ, עַד מָתַי
רְשָׁעִים יַעֲלֹזוּ טז)
עַמְּךָ, יְיָ, יְדַכְּאוּ יז) וְנַחֲלָתְךָ יח) יְעַנּוּ?
אַלְמָנָה וְגֵר יַהֲרֹגוּ וִיתוֹמִים יְרַצֵּחוּ...
יָגוֹדּוּ יט) עַל נֶפֶשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי
יַרְשִׁיעוּ...
וַיְהִי יְיָ לִי לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי לְצוּר
מַחְסִי, —
וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת־אוֹנָם כ) וּבְרָעָתָם...

וּבְטֶרֶם יְכַלּוּ לָשִׁיר אֶת שִׁירָתָם וּמִלָּתָם עוֹדָהּ עַל לְשׁוֹנָם, וּנְבוּזַרְאֲדָן וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ פָּרְצוּ אֶל תּוֹךְ בֵּית־יְיָ. וַיִּרְאוּ אֶת־הַכֹּהֲנִים לְבוּשִׁים בְּגִדֵי תִפְאַרְתָּם, מַקְטִירִים, בִּכְלֵי זָהָב טָהוֹר, לְבֹנָה כא) זַכָּה כב), וְהַלְוִיִּם בְּזִמְרַת

א) רֹמַח דַּק וְחַד. ב) עִוֵּר. ג) אֶבֶן קָשָׁה, Гранитъ. ד) נְהוּגִים. ה) Замокъ. ו) הִטָּה אוֹתוֹ הֵנָּה וָהֵנָּה. ז) שָׂמוּ. ח) יַד. ט) הִנִּיחוּ יְסוֹדוֹתָיו, Устроили его. י) האַממֶער, Молотъ. יא) כָּל אֵלֶּה מִינֵי מַקָּבוֹת הֵם. יב) לִזְרֹק. יג) וְהֵסַרְתִּיו. יד) בֹּא. טו) הַמִּתְגָּאִים. טז) יִשְׂמְחוּ. יז) יַשְׁחִיתוּ. יח) וְאֶת הַיּוֹשְׁבִים בְּנַחֲלָתְךָ. יט) גְּדוּדִים גְּדוּדִים יָבֹאוּ. כ) מַעֲשֵׂי הָאָוֶן וְהָרָעוֹת. כא) ווייררויך, Ладанъ. כב) טְהוֹרָה.

והנה קרא המלך לחכמי חרשים לכלל א) את־יפי האהל ולפארהו בכל פאר; ויבאו כל החרשים ויפארו את האהל וייפהו ויטו עליו יריעות נחמדות למראה, וימשחו את קניו ב) בששר ג) ויהי האהל משוש ד) כל ראיו. ויבא בן־המלך ופדגוגו ה) לשבת בו, ויעמד המלך לפניהם משרתים רבים לשרתם ולתת להם כל שאלתם. ויהי כראות בן־המלך כי לחמו נתן יום יום, וכל אשר תשאלנה עיניו לא יאצלו ו) ממנו, וישכח את אביו, ויעזבהו ויקציפהו במעשיו הרעים. וירא המלך כי כן, וימהר ויהפך את האהל, ויקרע את־היריעות וישבר את־הקנים... ויקם הפדגוג ויקח חליל ז) וישב לזמר. ויאמרו אליו כל שמעי זמרתו: המלך השם ח) את־נוה ט) בנו ואתה אמר שירה?! ויען הפדגוג ויאמר: מדוע לא אזמר, אשר ראיתי את־המלך הופך את־האהל ושפך כל חמתו על עציו ויריעותיו, ובבנו לא יגע לרעה?... ועתה שימו נא, אחי, לבכם לדברי וראיתם כי הטיבותי אשר זמרתי בעת הזאת! אמנם שפך יי חמתו על העצים ועל האבנים, אולם לא עשה עוד כלה את אבות ובנים!

תמד. ירושלים ותוכחתה.

ובעלות מקדש יי בלהב השמימה, ויבא אסף ויתיצב לפני יי ויקרא ויאמר: הרימה פעמיך י), יי, למשאות יא) נצח, כל הרע אויב בקדש יב). ויאמרו מלאכי יי: נלכה־נא ונחמנו את ירושלים! ויאמר יי: האת־ירושלים החרבה והשרופה תנחמו ולא את־בונה? ביגחם הבן המת ולא אביו המתאבל עליו. אם ידברו דברים טובים דברים נחומים לבית השרוף ולא לאדוניו? אולם בכל אלה לא אחשך יג) אתכם מלכת ירושלימה, באו אליה ונחמוה, ויבאו המלאכים וינחמו את ירושלים וידברו על לבה, ותען ותאמר: איכה אקבל תנחומיכם, — ושברי יד) גדול כים? וישובו המלאכים ויאמרו ליי: נחמנו את־ירושלים ולא שתה לב לתנחומינו ולא קבלתם! ויבא יי לנחם את ירושלים, ותאמר אליו: כתבת יי אלהי בתורתך: לא תעבוד בבכור שורך, — והבא את צוארי בנך בכורך ישראל בעול מלך בבל! ותוצו לכתוב בתורתך: לא תשנא את־אחיך בלבבך, — ובכל־זאת אמרת על ישראל עמך: אני שנאתיהו! והמעט לך את־כל־זאת, ותקלל את־בני ותתנם ביד אויביהם להרג ולאבד ולמכה ולחרפה!... ויען יי ויאמר: כתבתי בתורתי: כבד אביך ואמך, — ובך, ירושלים, הקלו טו) אב ואם! כתבתי בתורתי: שפך דם האדם באדם דמו ישפך, — ויהיו בך אנשי רכיל טז) למען שפך־דם! כתבתי בתורתי: לא תשא את־שם יי אלהיך לשוא, לא תרצח לא תגנב... ובך היו אנשים אשר לא עשו מאומה בלתי אם אלה יז) וכחש יח) רצח וגנב... ותשמע ירושלים מוסרה, ותכלם ותאמר: גם כי יצאוני יט) בני וירחיקו ממני, בכל־זאת לא ישכחוך, יי, ולא יעזבוך — אנא, יי, אל תשכחם גם אתה ואל תעזבם! ויען יי ויאמר: אני יי מושיעם וגאלם, אביר כ) יעקב!

א) פערפאלקאממען. Усовершенствовать. ב) עמודיו ומשענותיו. ג) בצבעים. ד) שמחת. ה) מורהו מדריכהו. ו) ימנעו. ז) פלאטע, Флейта. ח) ההריב. ט) דירת. י) צעדיך. יא) קראך, שטורין, Обрушеніе. יב) כל אויב הרע בקדש. יג) אעצר. יד) נאסוני. טו) לא כבדו. טז) רכילות. יז) השבע לשקר. יח) דבר שקר. יט) יצאו ממני. כ) גבור.

תמא. עַמּוֹן וּמוֹאָב.

וַיְהִי בְּבוֹא כָּל חֵיל נְבוּכַדְנֶאצַּר יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיִּבָּדְלוּ מֵהֶם הָעַמּוֹנִים וְהַמּוֹאָבִים וַיֹּאמְרוּ: לֹא לָבֹז כֶּסֶף וְזָהָב בָּאנוּ הֲלוֹם וְלֹא לִשְׁבּוֹת שְׁבִי מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָלִינוּ יְרוּשָׁלַיְמָה. כִּי אִם לָבֹז תּוֹרָתָם וְלַעֲקוֹר מִמֶּנָּה אֶת־הַדְּבָרִים הַכְּתוּבִים בָּהּ לֵאמֹר: לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל יְיָ!... וַיָּבֹאוּ עַמּוֹן וּמוֹאָב אֶל בֵּית קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וַיִּמְצְאוּ שָׁם אֶת־שְׁנֵי הַכְּרוּבִים, אֲשֶׁר דְּמוּת יְלָדִים קְטַנִּים לָהֶם, וַיִּקָּחוּם וַיְשִׂימוּם בִּכְלוּב א), וַיַּעַבְרוּ בְּכָל חוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם וַיִּקְרְאוּ לֵאמֹר: רְאוּ־נָא אֶת הָאֱלֹהִים הָאֲחֵרִים אֲשֶׁר עָבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית מִקְדָּשָׁם! הֲגַם עַתָּה יוֹסִיף הָעָם הַזֶּה לְהִתְהַלֵּל בַּשֶּׁקֶר וְלֵאמֹר: לֹא כְּכָל הַגּוֹיִם בֵּית יִשְׂרָאֵל?... וַיֵּרְעוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי יְיָ עַד־מְאֹד וַיֹּאמַר: מוֹאָב כִּסְדוֹם תִּהְיֶה, וּבְנֵי עַמּוֹן כַּעֲמוֹרָה!

תמב. אַרְבַּעַת לַפִּידֵי אֵשׁ.

וַיִּוָּעֲדוּ ב) שָׂרֵי צִבְאוֹת נְבוּכַדְנֶאצַּר לָבֹא בֵּית יְיָ וְלָשֶׁבֶת בַּמָּקוֹם, אֲשֶׁר יָשַׁב שָׁם שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ; וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ וַיִּקָּבְצוּ ג) שָׁם בִּימָה ד) וַיֵּשְׁבוּ וַיִּוָּעֲצוּ יַחְדָּו לִשְׂרֹף בֵּית יְיָ. וַיָּבֹא אַחַד הַמַּלְאָכִים וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמִים! לִפְנֵי שֵׁשׁ שָׁנִים צִוִּיתַנִי לָקַחַת גַּחֲלֵי אֵשׁ וְהָיוּ בְּיָדִי לִשְׂרֹף אֶת־בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וָאָבֹא אֶל הַכְּרוּב ה) וָאֹמַר לוֹ: אָמְנָם צִוַּנִי יְיָ לָקַחַת גֶּחָלִים מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה בְּתוֹכוֹ, אוּלָם גְּדוֹלָה אִשְּׁךָ עַד־מְאֹד וָאִירָאתִי פֶּן תְּאַכְלֵנִי ו) לַהֲבָתְךָ הַנּוֹרָאָה, עַל כֵּן אָנֹכִי שׁוֹאֵל מֵאִתְּךָ אֶת הַשְּׁאֵלָה הַזֹּאת: קְחָה־נָא אַתָּה אֶת־הַגֶּחָלִים וְהַמְצִיאֵם אֵלַי. וַיִּקַּח הַכְּרוּב אֶת־הַגֶּחָלִים וַיַּפְשִׁירֵן ז) וַיִּתְּנֵן אֵלַי, וַיִּהְיוּ בְיָדִי כָּל הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה וָאֶתְנַחֲמָה לֵאמֹר: יָשׁוּבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִדַּרְכָּם הָרָעָה, — וְכִבֵּיתִי אֶת־הַגֶּחָלִים הַבֹּעֲרוֹת; אוּלָם לַשָּׁוְא ח) יִחַלְתִּי ט)! עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים בְּמִרְיָם י), — הִנְנִי מַצִּית יא) אֵשׁ בְּמִקְדָּשְׁךָ, יְיָ! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: אַל־תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי לֹא תַמּוּ יב) עוֹד אֱמוּנִים וּנְדִיבֵי לֵב מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל! וַיִּשְׁמְעוּ מַלְאֲכֵי יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ: יְיָ אֱלֹהִים! מִי כָמוֹךָ גְּדָל־חֶסֶד וּמַרְבֶּה לִסְלֹחַ! צִדְקָתְךָ תְּהוֹם רַבָּה יג)! וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַתָּבֹא מִדַּת הַדִּין וַתִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַתֹּאמַר: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם יָדֵנוּ רָמָה, אֲנַחְנוּ שָׂרַפְנוּ בֵּית אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ? תֵּרֶד־נָא אֵשׁ מִמְּךָ יְיָ וְשָׂרְפָה אֶת־בֵּית קָדְשֶׁךָ. וַיְהִי אַךְ כִּלְּתָה לְדַבֵּר, וַיֵּרְדוּ אַרְבַּעַת מַלְאֲכֵי יְיָ מִמָּרוֹם וּבִידֵיהֶם אַרְבַּעַת לַפִּידֵי אֵשׁ וַיִּגְּעוּ בְּפִנּוֹת הַבָּיִת, וַיֵּעָתֵק בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וַיָּרוֹם מִמְּכוֹנוֹ נַעַל; וַיַּשְׁלֵךְ יְיָ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ יד) תִּפְאַרְתּוֹ טו) וַיֹּאמֶר לוֹ: בֵּיתִי, מְקוֹמְךָ רֵדָה, שָׁם אֵשׁ תֹּאכְלֶךָ, אוּלָם יוֹם יָבֹא וּבְנִיתִיךָ בָּאֵשׁ בִּנְיַן עוֹלָם! וַיֵּרֶד הַבַּיִת אַרְצָה וַיּוּקַד, נַעַל בְּלַהַב הַשְּׁמָמָה!

תמג. אָסָף וּמִזְמוֹרוֹ.

וַיְהִי כֶּאֱמֹר אָסָף: מִזְמוֹר לְאָסָף! אֱלֹהִים, בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ!... וַיִּשְׁתָּאוּ אֵלָיו כָּל שֹׁמְעֵי מִזְמוֹרוֹ וַיֹּאמְרוּ: בֵּית תִּפְאַרְתֵּנוּ בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְאַתָּה מְזַמֵּר?! וַיַּעַן אָסָף וַיֹּאמַר: רָאֹה רָאִיתִי אֶת־אַחַד הַמְּלָכִים בִּבְנוֹתוֹ אֹהֶל שַׁפְרִיר טז) לִבְנוֹ יְחִידוֹ אֲשֶׁר אָהֵב, וָאֶגַּשׁ אֶל הַמָּקוֹם הַהוּא, וָאֵרָא

א) Клѣтка. ב) נִקְהֲלוּ. ג) יָסְדוּ. ד) אַנְהאָהע, Возвышенiе. ה) הַמַּלְאָךְ. ו) תְּשָׂרְפֵנִי. ז) קֵרַר אוֹתָן מְעַט. ח) לְחִנָּם. ט) קִוִּיתִי. י) אוּנגעהאָרזאַמקייט, Ослушанiе. יא) אַדְלִיק. יב) חָדְלוּ. יג) אֵין גְּבוּל לַחֲסָדֶיךָ. יד) עַל הָאָרֶץ. טו) בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. טז) יָפֶה עַד מְאֹד.

לְךָ כִּי כָכָה הָשְׁבְּרוּ בָּנֵינוּ בְּיָמֶיךָ! עַל־כֵּן אֵין טוֹב לִי כִּי אִם אֹמַר לָהֶם: לֹא יָדַעְתִּי! וַיַּעַן יִרְמְיָהוּ אֶת־הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים לֵאמֹר: לְכוּ אֶל יְיָ אֲשֶׁר קָרָא לָכֶם, וְהִגִּיד לָכֶם אֶת־דְּבָרוֹ! וַיֵּלֶךְ יִרְמְיָהוּ מֵעֲלֵיהֶם וַיֵּרֶד אֶל שְׂפַת הַיַּרְדֵּן וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: בֶּן עַמְרָם! בֶּן־עַמְרָם! קוּמָה נָא מִקִּבְרְךָ אִישׁ הָאֱלֹהִים, כִּי יְיָ קוֹרֵא לְךָ! וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיָּבֹא אֶל מַלְאֲכֵי יְיָ וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַגִּידוּ לִי אוּלַי יְדַעְתֶּם, מָה יְיָ דוֹרֵשׁ מִמֶּנִּי, וּמַדּוּעַ נִקְרֵאתִי אֵלָיו הַיּוֹם? וַיַּעֲנֻהוּ הַמַּלְאָכִים לֵאמֹר: מִקְדַּשׁ יְיָ חָרֵב וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בַּשֶּׁבִי. וַיֵּבְךְּ מֹשֶׁה בְּדַבְּרָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֵּלֶךְ הָלֹךְ וּבָכֹה עַד בֹּאוֹ אֶל מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה וַיַּגֵּד לָאָבוֹת אֶת־כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְעוּ, וַיִּזְעֲקוּ זְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיָּבֹאוּ עַד לִפְנֵי שַׁעֲרֵי הַמִּקְדָּשׁ...

תמח. אַבְרָהָם אָבִינוּ לִפְנֵי יְיָ.

וַיַּעֲבֹר אַבְרָהָם בְּתָאֵי א) בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאוּלַמָּיו וַיַּרְא אֶת־הָאוּדִים הָעֲשֵׁנִים וְאֶת קִירוֹתָיו הַנְּתוּצִים, וַיִּקְרַע שִׂמְלוֹתָיו וַיִּתְלֹשׁ ב) שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ וּזְקָנוֹ וַיִּזְרֹק עָפָר עַל רֹאשׁוֹ, וַיִּקְרָא בִמְרִירוּת וַיֹּאמַר: אוֹיָה לִי! מַדּוּעַ שֻׁנּוּ בָנַי מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן, כִּי הָיְתָה כָּזֹאת לָהֶם? וַיִּרְאוּ מַלְאֲכֵי יְיָ אֶת־אַבְרָהָם בֹּכֶה וְסֹפֵד וַיַּעַמְדוּ שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת וַיִּבְכּוּ גַם הֵמָּה, וַיְקוֹנְנוּ לֵאמֹר: אֵיכָה הָיוּ מְסִלּוֹת יְרוּשָׁלַיִם לְשַׁמָּה? אֵיכָה נָשַׁמּוּ דַּרְכֵי צִיּוֹן וַתֶּאֱבַלְנָה? אֵיכָה לֹא זָכַר יְיָ בְּרֹגֶז רַחֲמִים?... וַיֹּאמֶר יְיָ לַמַּלְאָכִים: מַה־לָּכֶם, מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם, כִּי מַר תַּבְכָּיוּן? וַיַּעֲנוּ הַמַּלְאָכִים אֶת יְיָ וַיֹּאמְרוּ: רָאִינוּ אֶת־צָרַת אַבְרָהָם אוֹהַבְךָ, וְלֹא יָכֹלְנוּ הִתְאַפֵּק וַנֵּבְךְּ גַּם אֲנוּ. וַיֹּאמֶר יְיָ לְאַבְרָהָם: מֶה לִּידִידִי בְּבֵיתִי? וַיַּעַן אַבְרָהָם אֶת יְיָ וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ שָׂרַפְתָּ אֲדֹנָי אֶת־בֵּית קָדְשְׁךָ וַתִּתֵּן אֶת־בָּנַי בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם לִמְחוֹת שְׁמָם? זְכוֹר, יְיָ, כִּי עַל־הַר־הַבַּיִת הַזֶּה הֶעֱלֵיתִי לְךָ אֶת בְּנִי לְעֹלָה!... וַיַּעַן יְיָ אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמַר: חָטְאוּ בָנֶיךָ וַיַּעַבְרוּ אֶת־כָּל דִּבְרֵי תוֹרָתִי וְכָל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהּ. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: יְיָ אֱלֹהָי! אַל־נָא יִחַר אַפְּךָ בִּי וְאֶשְׁאָלְךָ לֵאמֹר: מִי יָעִיד ג) בֵּינְךָ וּבֵין יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ כִּי עָבְרוּ תוֹרָתֶךָ? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: תָּבוֹא הַתּוֹרָה וְהֵעִידָה בֵּינֵינוּ.

תמט. הַתּוֹרָה וְעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹתֶיהָ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאָה הַתּוֹרָה וַתֹּאמֶר לְהַגִּיד פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר לָהּ אַבְרָהָם: זִכְרִי, בִּתִּי, יוֹם הֶחֱזִירֵךְ ד) יְיָ עַל־כָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְלֹא אָבוּ לְקַבְּלֵךְ, עַד שֶׁבָּאוּ בָנַי לְהַר סִינַי וַיְקַבְּלוּךְ וַיְכַבְּדוּךְ, וְעַתָּה בַּצַּר לָהֶם בָּאת לְשִׂטְנָם ה)? ! וַתִּשְׁמַע הַתּוֹרָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתַּעֲמֹד לְצַד אֶחָד וְלֹא הֵעִידָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר יְיָ: תִּתְיַצֵּבְנָה הָאוֹתִיּוֹת לְהָעִיד בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַתָּבֹאנָה הָאוֹתִיּוֹת, וַתֵּצֵא הָ„אָלֶף" וַתַּעֲמֹד לִשְׂטֹן אֶת יִשְׂרָאֵל; וַיֹּאמֶר לָהּ אַבְרָהָם: הֲגַם אַתְּ, הָרִאשׁוֹנָה לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, בָּאת לְהָעִיד אֶת בָּנַי, וַתִּשְׁכְּחִי כִּי נְתָנֵךְ יְיָ בְּרֹאשׁ עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים וַיֹּאמֶר אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ! וְלֹא קִבְּלוּךְ כָּל הָעַמִּים וְהַלְּשׁוֹנוֹת הָרַבִּים, אֲשֶׁר הֱבִיאֵךְ יְיָ אֲלֵיהֶם, בִּלְתִּי אִם בָּנַי, וְעַתָּה בַּצַּר לָהֶם בָּאת לַהֲעִידָם וּלְשִׂטְנָם! ? כְּשָׁמְעָ הָ„אָלֶף" אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתַּעֲמֹד לְצַד אֶחָד וְלֹא הֵעִידָה אֶת־יִשְׂרָאֵל. וַתָּקָם הַ„בֵּית" לִשְׂטֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל; וַיֹּאמֶר לָהּ אַבְרָהָם: בִּתִּי! אַתְּ נְתוּנָה בְּרֹאשׁ חֲמִשֵּׁי הַתּוֹרָה וְיָדַעַתְּ הֵיטֵב כִּי אֵין עַם וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר

א) בְּחַדְרֵי. ב) קָרַע. ג) יַגִּיד עֵדוּת. ד) העביר וְהֵשִׁיב. ה) לְהַאֲשִׁימָם.

תמה. בְּכִי וּמִסְפֵּד.

וַיִּקְרָא יְיָ בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד לֵאמֹר: מַדּוּעַ חָטָא יִשְׂרָאֵל עַמִּי? מַדּוּעַ יָצָא מִבַּת צִיּוֹן כָּל־הֲדָרָהּ וְאָסִיר מִשְׁכָּנִי מֵהֶם וְאָשׁוּב לִמְקוֹמִי הָרִאשׁוֹן? מַדּוּעַ הָיָה מְעוֹן קֹדֶשׁ לִמְעוֹן פָּרִיצִים א), בֵּיתִי לְשַׁמָּה ב) וְעַמִּי שְׂחוֹק לַגּוֹיִם, מַנְגִּינָתָם ג) כָּל הַיּוֹם? — אִם יְיָ קָרָא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד, — מִי לֹא יִבְכֶּה? וַיִּבְכּוּ כָּל־מַלְאֲכֵי מָרוֹם, וַיִּבְכּוּ הַשָּׁמַיִם וַיִּלְבְּשׁוּ קַדְרוּת ד), וַתֶּחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתָהּ; וַיִּרְעֲשׁוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל וַתֶּחֱרַד אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ, וַיְּיֵלִיל הָרוּחַ וַיֶּהֱמֶה, וַיֶּאֶסְפוּ כוֹכְבֵי אוֹר נָגְהָם ה)...

וַיָּבֹא מְטַטְרוֹן, הוּא הַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר שֵׁם יְיָ בְּקִרְבּוֹ, וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! אָנֹכִי וְכָל צְבָאוֹתַי נִבְכֶּה, — וְאַתָּה לֹא תִבְכֶּה! וַיֹּאמֶר יְיָ: הַנִּיחָה לִי וְאֶבְכֶּה עַל עַמִּי וְאִם תִּפְצַר בִּי לַעֲשׂוֹת כְּבַקָּשָׁתֶךָ, וְהָלַכְתִּי לִי וּבָאתִי אֶל מָקוֹם, אֲשֶׁר לֹא יָבֹא שָׁמָּה כָּל שָׂרָף וְכָל מַלְאָךְ, וּבָכְתָה נַפְשִׁי בְּמִסְתָּרִים אֶת־חַלְלֵי עַמִּי, אֶת עֶדְרִי כִּי נִשְׁבָּה!...

תמו. יִרְמְיָהוּ בְּשׁוּבוֹ מֵעֲנָתוֹת.

וַיָּשָׁב יִרְמְיָהוּ מֵעֲנָתוֹת אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְיָ שָׁמָּה לִפְנֵי הִשָּׂרֵף בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וַיֵּלֶךְ לָבֹא יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה עֲשַׁן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ עוֹלֶה, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אֵין זֹאת כִּי שָׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ וַיַּקְרִיבוּ לוֹ קָרְבְּנוֹתָיו וַיַּעֲלוּ עוֹלוֹת, — וְאֶת־עֲשָׁנָן אָנֹכִי רֹאֶה. וַיְהִי כְּקָרְבוֹ עַד לִפְנֵי יְרוּשָׁלַיִם, וַיַּרְא אֶת חוֹמוֹתֶיהָ הַהֲרוּסוֹת וְהַנְּתוּצוֹת ו) וַיִּקְרַע שִׂמְלוֹתָיו, וַיַּךְ כַּף אֶל כָּף וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אֲהָהּ, יְיָ! פִּתִּיתַנִי ז) לָצֵאת מִירוּשָׁלַיִם וָאֶפָּת! אוֹיָה לִי, כִּי הָיְתָה זֹאת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיָמָי! נְבִיאִים רַבִּים הֵקִים יְיָ לְעַמּוֹ, וְעוֹד רַבִּים יָקוּמוּ, וּבִימֵיהֶם לֹא הָיָה וְלֹא יִהְיֶה כַּשֶּׁבֶר ח), אֲשֶׁר הָשְׁבַּר עַמִּי בְּיָמַי אָנִי! מֵעַי, מֵעַי ט) אוֹחִילָה י)! קִירוֹת לִבִּי הוֹמֶה לִּי, לִבִּי לֹא אַחֲרִישׁ!

תמז. מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וּמַלְאֲכֵי יְיָ.

וַיִּקְרָא יְיָ לְכָל־שַׂרְפֵי מַעְלָה וַיֵּרְדוּ כֻלָּם אֶל בֵּית־יְיָ הֶחָרֵב. וַיִּקְרָא יְיָ וַיֹּאמַר: אַיֶּכֶם בָּנָי? אַיֶּכֶם כֹּהֲנַי וְאוֹהֲבָי? מָה אֶעֱשֶׂה לָכֶם בָּנָי? הֵן רַבּוֹת הַעִידוֹתִי יא) בָּכֶם לָשׁוּב אֵלַי וְלֹא שַׁבְתֶּם; שָׁלַחְתִּי אֲלֵיכֶם אֶת־עֲבָדַי הַנְּבִיאִים הַשְׁכֵּם יב) וְדַבֵּר, וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלָם וְאֶת־דִּבְרֵיהֶם לֹא שַׂמְתֶּם עַל לִבְּכֶם!... וַיִּשְׁמַע יִרְמְיָהוּ אֶת־קוֹל יְיָ וַיָּבֹא וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו וַיֹּאמֶר יְיָ: קְרָא לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וּלְמֹשֶׁה, יָקוּמוּ־נָא הֵמָּה מִקִּבְרֵיהֶם וְיִבְכּוּ אֶת־הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַפְתִּי, וּבָכוּ לִבְנֵיהֶם הַמְּגֹלִים יג) מֵאַרְצָם, כִּי יוֹדְעִים הֵמָּה מִסְפֵּד וָנֶהִי! וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ: יְיָ אֱלֹהָי! אֵיכָכָה אֵלֵךְ וְקָרָאתִי לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, — וְאִישׁ לֹא יָדַע קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה!? וַיַּעַן יְיָ אֶת־יִרְמְיָהוּ וַיֹּאמַר: רְדָה אֶל שְׂפַת הַיַּרְדֵּן וְהָרֵם כַּשּׁוֹפָר קוֹלְךָ וּקְרָא לֵאמֹר: בֶּן־עַמְרָם, בֶּן־עַמְרָם! קוּמָה מִקִּבְרְךָ וּרְאֵה, כִּי הָיָה בֵית־יַעֲקֹב לִמְשִׁסָּה יד) וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזְזִים! וַיְמַהֵר יִרְמְיָהוּ וַיָּבֹא אֶל מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: קוּמוּ נָא, יְשֵׁנֵי עָפָר, הָקִיצוּ מִשְּׁנַתְכֶם כִּי יְיָ קוֹרֵא לָכֶם! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הָאָבוֹת: הַגִּידָה־נָּא לָנוּ, מַדּוּעַ נִקְרֵאנוּ אֶל יְיָ, וּמָה הוּא שׁוֹאֵל מֵעִמָּנוּ? וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ בְּלִבּוֹ: כִּי אַגִּיד לָהֶם אֶת־אֲשֶׁר הָיְתָה לִבְנֵיהֶם בְּיָמַי, וְקָצְפוּ עָלַי קֶצֶף גָּדוֹל וְאָמְרוּ: אוֹיָה

א) שׁוֹדְדִים. ב) לְחָרְבָּה. ג) שִׁירָתָם. ד) חֹשֶׁךְ. ה) זָהֳרָם, אוֹרָם. ו) וְהַשְּׁבוּרוֹת. ז) הִשֵּׁאתָ אוֹתִי. ח) כָּאָסוֹן. ט) קְרָבַי. י) אֶרְגַּז. יא) הִזְהַרְתִּי. יב) תָּמִיד בַּבֹּקֶר. יג) הַמְגֹרָשִׁים. יד) לְבִזָּה.

תִּתְחַנָּתִי וְלֹא לָקַחְתָּ תְּפִלָּתִי. וְרַק עַתָּה בְּהַגְלוֹתְךָ אֶת־בָּנֶיךָ מֵאַרְצְךָ, — וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לִי לֵאמֹר: בְּכֵה בָכוּ לַהֹלְכִים בַּגּוֹלָה... כַּאֲשֶׁר יֹאמַר מְשַׁל הַקַּדְמוֹנִי:

כְּטוֹב לַאֲדוֹנִי עֲזָבַנִי וַיִּשְׁכָּחֵנִי,
בַּצַּר לוֹ, — זְכָרַנִי וַיִּקְרָאֵנִי א) !

תנב. יִרְמְיָהוּ וּבְנֵי הַגּוֹלָה.

וַיַּרְא יִרְמְיָהוּ בִּקְהַל הַגּוֹלָה בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל אֲסוּרִים בְּכַבְלֵי ב) בַרְזֶל וַיְמַהֵר אֲלֵיהֶם וַיָּשֶׂם גַּם אֶת־יָדָיו וְרַגְלָיו בְּכַבְלֵיהֶם. וַיִּרְאֵהוּ נְבוּזַרְאֲדָן עֹשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּגַּשׁ אֵלָיו וַיַּעֲבִירֵהוּ מֵהֶם; וַיַּרְא יִרְמְיָהוּ זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִנֵּה חֲבָלִים ג) קְשׁוּרִים בְּצַוְּארֵיהֶם, וַיָּרָץ אֲלֵיהֶם וַיָּשֶׂם גַּם אֶת צַוָּארוֹ אִתָּם, וַיָּבֹא נְבוּזַרְאֲדָן וַיַּעֲבִירֵהוּ מֵהֶם. וַיִּמְצָא יִרְמְיָהוּ בַּדֶּרֶךְ אֶצְבְּעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְקֻצָּצוֹת מֻשְׁלָכוֹת בֶּהָרִים וּבַגְּבָעוֹת, וַיְלַקְּטֵן וַיְשִׂימֵן בְּשִׂמְלוֹתָיו וַיְחַבְּקֵן וַיְנַשְּׁקֵן, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אוֹיָה לִי, בָּנַי הַיְקָרִים! הִזְהַרְתִּיכֶם וְלֹא נִזְהַרְתֶּם, — עַל כֵּן עַל הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי וָנֶהִי, וְעַל־נְאוֹת מִדְבָּר — קִינָה! וַיֵּצֵא יִרְמְיָהוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּגּוֹלָה לְשַׁלְּחָם. וַיְהִי בַּעֲבוֹר קְהַל הַגּוֹלָה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל, וַיִּפָּרְדוּ מֵעֲלֵיהֶם שְׁמוֹנִים אֶלֶף פִּרְחֵי ד) כְהֻנָּה צְמֵאִים וּרְעֵבִים וַעֲיֵפִים, וַיָּבֹאוּ אֶל בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: חָנּוּנוּ ה) נָא בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל דּוֹדֵנוּ! רַחֲמוּ עָלֵינוּ וּתְנוּ לָנוּ לִשְׁתּוֹת, כִּי צָמֵאנוּ מְאֹד וּלְשׁוֹנֵנוּ דָּבְקָה לְחִכֵּנוּ! וַיַּעֲנוּם הַיִּשְׁמְעֵאלִים וַיְדַבְּרוּ אֲלֵיהֶם בְּעָרְמָה: אִכְלוּ־נָא בָרִאשׁוֹנָה וְאַחַר תִּשְׁתּוּ. וַיּוֹצִיאוּ לָהֶם דָּגִים מְלוּחִים וְלֶחֶם יָבֵשׁ ו) וַיַּאֲכִילוּם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לֶאֱכֹל וַיִּגְדַּל צִמְאָם עַד־מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה הִגְדַּלְתֶּם חַסְדְּכֶם, אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם עִמָּנוּ וַתַּאֲכִילוּנוּ וַתַּשְׂבִּיעֻנוּ, וְעַתָּה נִמְצָא־נָא חֵן בְּעֵינֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָנוּ מַיִם לְשַׁבֵּר ז) צְמָאֵנוּ. וַיִּקְחוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים נֹאדוֹת ח) וַיְמַלְאוּם רוּחַ וַיַּגִּישׁוּ לַכֹּהֲנִים הַצְּעִירִים וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: שְׁתוּ בְּכָל אַוַּת נַפְשְׁכֶם! וַיָּעֲטוּ ט) הַכֹּהֲנִים אֶל הַנֹּאדוֹת הַנְּפוּחִים וַיְפַתְּחוּם וַיְשִׂימוּם בְּפִיהֶם, וַיָּבֹא בָהֶם הָאֲוִיר הָרָע הֶעָצוּר בְּקִרְבָּם וַיַּחֲלִיאֵם וַיַּכְאִיבֵם וַיְבַקַּע אֶת בִּטְנֵיהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד לִפְנֵי נְהַר פְּרָת, וַיֹּאמֶר נְבוּזַרְאֲדָן לְיִרְמְיָהוּ: אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ לָבֹא אִתִּי בָבֶלָה, הִנְנִי אֶעֱשֶׂה כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ! וַיְהִי דְבַר יְיָ אֶל יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר: אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ לִגְלוֹת עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּבֶלָה, וְיָשַׁבְתִּי אָנֹכִי בִיהוּדָה, וְאִם תֹּאמַר לָשׁוּב לִיהוּדָה וְהָלַכְתִּי אֶת בָּנַי בָּבֶלָה. וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ: כִּי אֵלֵךְ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּבֶלָה הַאוֹשִׁיעֵם. אִם אוֹעִיל לָהֶם? יֵלֶךְ־נָא יְיָ אִתָּם, כִּי רַב כֹּחַ וְרַב לְהוֹשִׁיעַ הוּא. וַיַּעַן יִרְמְיָהוּ אֶת־נְבוּזַרְאֲדָן לֵאמֹר: לֹא אֵלֵךְ אִתְּךָ בָבֶלָה וְשַׁבְתִּי יְרוּשָׁלַיְמָה לְנַחֵם אֶת־הַנִּשְׁאָרִים בְּצִיּוֹן. וַיְהִי כִּרְאוֹת קְהַל הַגּוֹלָה אֶת־יִרְמְיָהוּ נִפְרָד מֵעֲלֵיהֶם, וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ לֵאמֹר: אֲהָהּ, אֲדוֹנֵינוּ, נְבִיא אֱלֹהֵינוּ! עַל־מִי תַעַזְבֵנוּ? וַיִּגַּע קוֹל בִּכְיָתָם עַד נֶפֶשׁ י) יִרְמְיָהוּ, וַיִּסְפֹּק כַּפָּיו וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: צַר לִי עֲלֵיכֶם, בָּנַי, מְאֹד, מַר לִי הַיּוֹם מִמָּוֶת! אֲהָהּ! לוּ שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהֵיכֶם כִּי עַתָּה יְשַׁבְתֶּם בְּאַרְצְכֶם וַתִּקְרְאוּ בְתוֹרַת יְיָ תַּחַת: שִׁמְעוּ עַמִּים כִּי נֶאֱנָחָה אָנִי. — שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן; תַּחַת פֵּרְשָׂה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ, — פָּתֹחַ תִּפְתַּח אֶת יָדֶיךָ; תַּחַת עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה, — אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יא) יְיָ; תַּחַת

א) לְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ בִּפְתִיחְתָּא דְּאֵיכָה כָּךְ הִיא: „מִטּוֹב אֲדוֹנִי לֹא טוֹב לִי, וּמֵרָעָתוֹ רַע לִי".
ב) שַׁלְשֶׁלֶת, Цѣпь. ג) יְתָרִים, Веревки. ד) צְעִירֵי. ה) חוּסוּ נָא עָלֵינוּ. ו) מַאֲכָלִים מַגְדִּילִים אֶת הַצָּמָא. ז) לְהַשְׁקוֹת. ח) כְּלֵי עוֹר. ט) רָצוּ מְהֵרָה, Ринулись. י) הִצְטַעֵר. יא) חַגֵּי.

יַעֲשֶׂה גַּם אַחַת מֵהַמִּצְוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה, וַתְּבוֹאִי הַיּוֹם לִשְׂטֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל, וְלֹא שַׂמְתְּ לֵב כִּי רֹב בָּנָיו זְרִיזִים א) בַּחֲמִשֶּׁת חֻמְשֵׁי הַתּוֹרָה וּמְלַמְּדִים אוֹתָם לִבְנֵיהֶם הַקְּטַנִּים? וַתִּשְׁמַע הַ„בֵּית" אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתַּעֲמֹד לְצַד אֶחָד וְלֹא הֵעִידָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַתָּבֹא הַ„גִּימֶל" לִשְׂטֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר לָהּ אַבְרָהָם: אִם תַּרְאִינִי עַם אַחֵר זוּלָתִי ב) יִשְׂרָאֵל, הַמְקַיֵּם מִצְוַת צִיצִת שֶׁאַתְּ נְתוּנָה בְּרֹאשָׁהּ ג) וְאָמַרְתִּי לָךְ: שִׂטְנִי אֶת־בָּנַי וְדַבְּרִי בָם כְּכָל־הָעוֹלָה עַל רוּחֵךְ! וַתַּעֲמֹד גַּם הַ„גִּימֶל" לְצַד אֶחָד וְלֹא הֵעִידָה אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִגִּידָה פִּשְׁעָם. וַתִּרְאֶינָה יֶתֶר תְּשַׁע עֶשְׂרֵה הָאוֹתִיּוֹת כִּי הֶחֱרִישׁ אַבְרָהָם אֶת שָׁלֹשׁ הָאוֹתִיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, וַתֵּבוֹשְׁנָה לְהָעִיד אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא הֵעִידוּם.

תנ. מְלַמֵּד זְכוּת.

אָז נִגַּשׁ אַבְרָהָם אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אֵל מָלֵא רַחֲמִים! בֶּן־מֵאָה שָׁנָה הָיִיתִי בְּהִוָּלֶד לִי יִצְחָק בְּנִי יְחִידִי, וּבִהְיוֹתוֹ בֶּן־שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים אָמַרְתָּ לִי: הַעֲלֵהוּ לְעוֹלָה עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ. וַיְהִי כְּשָׁמְעִי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וָאֲשַׁחֵת רַחֲמַי וָאֶקָּחֵהוּ וָאֶעֶקְדֵהוּ, וָאֶשְׁלַח אֶת־יָדִי לְשָׁחֲטֵהוּ; וְלוּלֵא דִבְרֵי הַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּהוּ אֵלַי לֵאמֹר: אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר וְאַל תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה, כִּי עַתָּה שְׁחַטְתִּיהוּ וּשְׂרַפְתִּיהוּ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ. הַאָמְנָם לֹא תִזְכֹּר זֹאת לִי וְלֹא תְרַחֵם עַל־בָּנַי? וַיֹּאמֶר יְיָ: יָדַעְתִּי גַם יָדַעְתִּי כִּי לֹא הָיָה צַדִּיק וְטוֹב לְפָנַי בְּכָל־עֵת כָּמוֹךָ, — אוּלָם הַגִּידָה־נָּא לִי מָה־הֵם גְּמוּלֵי ד) בָנֶיךָ? וַיַּעַן אַבְרָהָם אֶת־יְיָ וַיֹּאמַר: מֵהַנְּקָמוֹת, אֲשֶׁר הָעַמִּים עוֹשִׂים בְּבָנַי בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל, אָנֹכִי רֹאֶה, כִּי שָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָ עֲלֵיהֶם לֵאמֹר: לֹא תָבוֹאוּ ה) בָהֶם, וְהֵם לֹא יָבֹאוּ בָכֶם, וְלֹא הִתְחַתְּנוּ בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם כַּאֲשֶׁר צֻוּוּ; כִּי לוּ עָבְרוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתְּנוּ מִבְּנוֹתֵיהֶם לְעַמֵּי הָאָרֶץ וַיִּקְחוּ מִבְּנֵיהֶם לִבְנוֹתֵיהֶם, כִּי עַתָּה נִמְצְאוּ לָהֶם בֵּינֵיהֶם גּוֹאֲלִים ו) וּקְרוֹבִים אֲשֶׁר הָיוּ עוֹמְדִים ז) לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם וְאֵת וַיִּהְיוּ מָגֵן לָהֶם!

תנא. יִצְחָק, יַעֲקֹב וּמֹשֶׁה.

וְאַךְ כִּלָּה אַבְרָהָם לְדַבֵּר אֶל יְיָ וַיִּגַּשׁ יִצְחָק וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! כַּאֲשֶׁר אָמַר לִי אַבְרָהָם אָבִי: לְעוֹלָה בְּנִי! לֹא הִתְמַהְמַהְתִּי ח) לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ, וָאֶתֵּן־אֶת־יָדַי וְרַגְלַי לְהֵעָקֵד וָאֶפְשֹׁט אֶת צַוָּארִי תַּחַת הַמַּאֲכֶלֶת ט) וְלֹא חָמַלְתִּי עַל יְמֵי נְעוּרַי וָאֹמַר: עֲשֵׂה בִּי, אָבִי, כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ אֱלֹהִים! הַאָמְנָם לֹא תִזְכֹּר זֹאת לִי לְרַחֵם עַל בָּנַי?! וְלֹא יָכֹל יִצְחָק לְדַבֵּר עוֹד כִּי גָדַל כְּאֵבוֹ עַד־מְאֹד. וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: אַל נָא יִמְעֲטוּ י) לְפָנֶיךָ, יְיָ, הַתְּלָאוֹת הָרַבּוֹת אֲשֶׁר מְצָאוּנִי בְּגַדְּלִי אֶת בָּנַי וּבְעָמְדִי לָהֶם בְּצֵאת עֵשָׂו לִקְרָאתִי. כְּצִפֳּרִים עָפוֹת הַגּוֹנְנוֹת עַל בְּנֵיהֶן בְּכַנְפֵיהֶן הַפְּרוּשׂוֹת, כֵּן גַּנּוֹתִי עַל יְלָדַי; וְעַתָּה כִּי גָדְלוּ וַיֶּחֶזְקוּ וַיֶּאֶמְצוּ, וַתִּשְׁכַּח, יְיָ, אֶת־כָּל צַעֲרִי וַתִּתְּנֵם בִּידֵי לֹא יוּכְלוּ קוּם?! וַיִּתְנַפֵּל מֹשֶׁה לִפְנֵי יְיָ, וַיִּתֵּן קוֹלוֹ בִּבְכִי וַיֹּאמַר: אַרְבָּעִים שָׁנָה רָעִיתִי אֶת־יִשְׂרָאֵל עִמְּךָ בַּמִּדְבָּר וָאֶשָּׂא יא) לְבַדִּי טָרְחָם וּמַשָּׂאָם וְרִיבָם, וּכְבוֹא הָעֵת לַהֲבִיאָם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָתֵת לָהֶם, — וַתֹּאמֶר לִי: אַתָּה לֹא תָבִיא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ הַהִיא; וָאֵבְךְּ וָאֶתְחַנֵּן אֵלֶיךָ וְלֹא שָׁמַעְתָּ

א) מְהִירִים. ב) חוּץ. ג) גְּדִילִים — צִיצִית. ד) הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים. ה) תִּתְחַתְּנוּ. ו) יְדִידִים אוֹהֲבִים. ז) הָיוּ מְגִנִּים. ח) אֵחַרְתִּי. ט) הַסַּכִּין. י) אַל תֶּחְשַׁב לִמְעַט. יא) סָבַלְתִּי.

כִּרְאוֹתָם כִּי רַב מִסְפָּרָם וְהַסִּירָה לֹא תוּכַל לַהֲכִילָם א) וַיָּשִׂימוּ בָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת יְלָדִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת יְלָדוֹת, וְאֶת הַיּוֹתֵר נִפְּצוּ ב) אֶל הַסָּלַע ג). וַיְהִי כִּרְאוֹת הַיְלָדִים וְהַיְלָדוֹת, כִּי הוֹלְכִים הֵם שְׁבִי לִפְנֵי צָר וְאַחֵיהֶם הָעִבְרִים מֻכִּים וּמְעֻנִּים, — וַיִּשַׁטְּחוּ ד) כַּפֵּיהֶם ה) הַקְּטַנּוֹת אֶל יְיָ וַיִּבְכּוּ וַיִּתְחַנְּנוּ אֵלָיו לֵאמֹר: חוּסָה־נָא! חֲמָל־נָא! רַחֶם־נָא!.. וַיִּשְׁמְעוּ הַשָּׁטִים ו) אֶת־קוֹל תְּחִנַּת הַיְלָדִים וְהַיְלָדוֹת וַיְמַהֲרוּ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ: אַל תִּירָאוּ, יְלָדִים וִילָדוֹת, אַתֶּם לֹא תֻכּוּ וְלֹא תֵהָרְגוּ, כִּי אִם בָּבֶלָה תּוּבָאוּ וַעֲבַדְתֶּם לֶאֱלִילֵינוּ וּפְסִילֵינוּ וִהְיִיתֶם כָּמוֹנוּ, וְהָיוּ הַיְלָדוֹת נָשֵׁינוּ וְהַיְלָדִים — חֲתָנֵינוּ לְקָחֵי בְּנוֹתֵינוּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר סָרוּ מֵהֶם הַשָּׁטִים וַיֹּאמְרוּ הַיְלָדִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: טוֹב לָנוּ לִנְפֹּל הַיָּמָּה וְלִטְבֹּעַ, מִבּוֹא בָּבֶלָה וּמֵחֲטֹא לַיְיָ; אוּלָם אִם נִשְׁלַח יָד בְּנַפְשֵׁנוּ ז) הֲיִיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ? הֲיִתֵּן לָנוּ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא? וַיַּעַן הַגָּדוֹל בַּיְלָדִים וַיֹּאמַר: טוֹב שֶׁלֹּא נִחְיֶה מִשֶּׁנִּחְיֶה וְנֶחֱטָא לַיְיָ! וַתִּשְׁמַעְנָה הַיְלָדוֹת אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתְּחַבֵּקְנָה אִשָּׁה אֶת־רְעוּתָהּ וַתִּקְפֹּצְנָה הַיָּמָּה, וַתֵּרַדְנָה בִּמְצוּלָה ח). וַיְהִי כִּרְאוֹת הַיְלָדִים אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרְאוּ לֵאמֹר: אַחְיוֹתֵינוּ לְצָרָה! כַּאֲשֶׁר לֹא נִפְרַדְנוּ בְּחַיֵּינוּ, כֵּן לֹא נִפָּרֵד בְּמוֹתֵנוּ; וַיִּקְפְּצוּ גַם הֵמָּה הַיָּמָּה וַיִּטְבָּעוּ. וַיֶּחֶמְרוּ ט) הַמַּיִם וַיָּצוּפוּ וַיִּשְׁטְפוּ, וַיָּבֹא הָרוּחַ וַיַּעֲלוּ הַמַּיִם גַּלִּים, וַיֶּהֱמוּ וַיִּרְעֲשׁוּ וַיִּזְעֲפוּ, וַיְהִי קוֹל שְׁאוֹן הַנָּהָר וְהֶמְיָתוֹ לְאָזְנֵי יִרְמְיָהוּ, הַהוֹלֵךְ הָלֹךְ וְהַרְחֵק, כְּקוֹל אֶנְקַת י) חָלָל, וַיִּתְעוֹרֵר מְאֹד וַיַּרְא בֶּחָזוֹן אֵת כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה, וַיִּקְרָא לַיְיָ וַיֹּאמַר: עָלֶיךָ יא) הֹרַגְנוּ כָל־הַיּוֹם, נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה יב)!...

תנד. שֶׁבֶר גָּאוֹן.

וַיַּרְא כָּל־קְהַל־הַגּוֹלָה אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשׂוּ הַיְלָדוֹת וְהַיְלָדִים, וַיִּשְׁתָּאוּ אֶל אֹמֶץ לִבָּם וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אַשְׁרֵי הָעָם אֲשֶׁר בָּנָיו וּבְנוֹתָיו אַמִּיצֵי לֵב וְלֹבְשֵׁי עֹז! אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁבָּנָיו יִשְׂחֲקוּ לַמָּוֶת וְיָבוּזוּ לִשְׁאוֹל... וּבְדַבְּרָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּזְקְפוּ יג) אֶת קוֹמָתָם הַכְּפוּפָה וַיָּרִימוּ רֹאשָׁם וַיַּבִּיטוּ אֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר וְשָׂרֵי צְבָאוֹ וַיִּבְזוּ לָהֶם. וַיִּקְצֹף נְבוּכַדְנֶאצַּר קֶצֶף גָּדוֹל וַיֹּאמַר: עוֹד מְעַט וְשָׁבַרְתִּי גְאוֹנְכֶם וְהִשְׁפַּלְתִּיכֶם עַד־עָפָר! וַיָּרֶם נְבוּכַדְנֶאצַּר קוֹל עַל עֲבָדָיו וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הוֹי, נִרְפִּים! הַאֵין שַׂקִּים וְחוֹל לְמַלְאָם וּלְשׂוּמָם עַל צַוְּארֵי הָעִבְרִים הָאֲרוּרִים? יִכְבַּד הַמַּשָּׂא עַל־כָּל אֶחָד מֵהֶם וְהָלְכוּ שְׁחֹחַ יד) וְנִשְׁבְּרָה מַפְרַקְתָּם וְנִשְׁבַּר גְּאוֹנָם טו)! וַיְמַהֲרוּ עַבְדֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיְמַלְאוּ שַׂקֵּיהֶם חוֹל וְעָפָר וְחָצָץ טז), וַיַּעַמְסוּ עַל צַוְּארֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיַּכּוּם וַיִּדְפְּקוּם וַיְרִיצוּם. וַיְהִי כִּרְאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־נְשֵׁיהֶם וְטַפָּם נִרְדָּפִים עַל צַוְּארֵיהֶם, נִכְשָׁלִים וְנוֹפְלִים, — וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְיָ וַיִּבְכּוּ וַיְּלִילוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים!

תנה. רַחֲמִים בַּדִּין.

וְקוֹל בְּכִיַּת הַיְלָדִים וְהַנָּשִׁים וְקוֹל שַׁוְעַת הַגְּבָרִים הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְעָלֹה הַשָּׁמַיְמָה,

א) לְהַחֲזִיק אֶת־כֻּלָּם. ב) הִשְׁלִיכוּ וְשִׁבְּרוּ. ג) אֶבֶן. ד) פָּרְשׂוּ. ה) יְדֵיהֶם. ו) רוּדערער, Весельникъ, תּוֹפְשֵׂי הַמָּשׁוֹט. ז) אִם נְאַבֵּד אֶת עַצְמֵנוּ לָדַעַת. ח) בְּמַעֲמַקֵּי. ט) Помутились. י) צַעֲקַת. יא) לְמַעַנְךָ. יב) שְׁחִיטָה. יג) יִשְּׁרוּ. יד) כְּפוּפִים, Нагнувшись. טו) גַּאֲוָתָם. טז) אֲבָנִים דַּקּוֹת וּקְטַנּוֹת.

ממרום שלח אש בעצמותי, — אש תמיד תוקד על המזבח, — תחת כל עמה נאנחים מבקשים לחם, — ואכלתם לחמכם לשבע; תחת ידו פרש צר על־כל־מחמדיה, — לא יחמד איש את ארצך; תחת יצא מן בת־ציון כל הדרה, — והתהלכתי בתוככם; תחת דרכי ציון אבלות, — שלש פעמים בשנה יראה כל־זכורך; תחת בכו תבכה בלילה, — ליל שמורים הוא ליי א); תחת צדיק הוא יי כי פיהו מריתי, — צדק צדק תרדף; תחת היו צריה לראש, — ונתנך יי לראש ותחת איכה ישבה בדד, — איכה אשא לבדי!. וכדבר ירמיהו את־הדברים האלה, — ותרדנה עיניו שתי דמעות, ותתהתנה ותשטפנה ותהיינה לשני מבועי ב) מים, ויעלו על שפתם אלוני בכות וערבי נחל, — המה נהרות בבל עד היום הזה! ובכית בני ישראל ונשיהם ובניהם הולכת הלך וגדל בראותם כי ירמיהו נפרד מעמם, — וישבר לב ירמיהו בקרבו ויקרא ויאמר: אויה לי, אחי! העידותי ג) היום שמים וארץ, כי לו בכיתם בכיה אחת בעודכם בציון, כי עתה לא גליתם כיום הזה! ויראו שרי צבאות נבוכדנאצר את־בני ישראל בוכים, ויגשו אליהם ויכום הכה ופצע ויאמרו: אם תוסיפו לבכות ולהתחנן אל אלהיכם, — ועשינו אתכם כלה! ויאמרו בני ישראל אל ירמיהו: יי אלהינו עזבנו, — אל־נא תעזבנו גם אתה, והיית עמנו עוד שנים שלשה ימים והתפללת בעדנו אל יי! ויאמר ירמיהו: איכה נוכל לבכות ולהתחנן אל יי, — ואויבינו צוונו לבלתי בכות!? ויענו בני ישראל את ירמיהו לאמר: הן לא נגעו בך האויבים, ובראותם אותך בוכה לא הניאו ד) אותך, כי כן צוה נבוכדנאצר לבלתי געת בך, — על־כן תבכה ותתחנן אל יי אלהינו ביום, ואנחנו נבכה בלילה בנפל תרדמה על אויבינו מבקשי נפשנו! ויקרא ירמיהו ויאמר: ארור היום אשר ילדתי בו! יום אשר ילדתני אמי, אל יהי ברוך! ויאמר יי: בני ישראל בוכים ביום וירמיהו בלילה, — אולם אני אבכה יומם ולילה את חללי ה) בת עמי! וינחם ירמיהו את־קהל הגולה, וידבר על־לבם לאמר: כה אמר יי: גם־בהיותכם בארץ אויביכם לא געלתיכם ו) ולא מאסתיכם להפר בריתי אתכם!... קוו ליי, חזקו ויאמץ לבבכם וקוו ליי! ויברך ירמיהו את־בני ישראל ויפרד מעמם וילך לשוב ירושלימה.

תנג. ארבע מאות ילדים וילדות.

והאניה אשר נבוכדנאצר ורבי מלכותו יושבים בה מהלכת בנהר פרת, ומנגניו ומשורריו מרנינים ז) את לבו! וגדולי ישראל ושריו וקציניו ח) הולכים לעמתו ט) על־שפת הנהר אסורים בכבלי ברזל ערמים ויחפים. ומאחרי האניה סירה גדולה מלאה ילדים וילדות שבויים, כי צוה נבוכדנאצר לקחת מבחר י) ילדי ישראל וילדותיו ולהביאם בבלה. וישבו אנשי חילו כל־ילד עברי נחמד למראה וכל ילדה טובת תאר ויורידום אל שפת־נהר־פרת ויאמרו לשומם בסירה יא). ויהי

א) יום הראשון של פסח ויום התשעה באב דומים תמיד ליום שבועם; למשל אם חל ראשון של פסח ביום ג׳, יחול גם תשעה באב ביום ג׳. ב) מעינות. ג) אני מעיד. ד) עצרו. ה) הרוגי. ו) מאסתיכם. ז) משמחים. ח) מושליו. ט) לנגדו. י) מיטב. יא) קאהן, Додка.

האיש שם לב למכאוביו ולמצוקותיו ויגשו לשחט את־הילד. ותתנפל האשה האמללה לפני האכזרים, ותבך ותתחנן אליהם לאמר: רחמו על הילד הרך והיתה נפשי תחת נפשו א). ויבעטו ב) בה קשי־הלב ג) ויושיבה על האדמה וישימו את־בנה בחיקה וישחטהו, ואחר לקחו את האשה וישימוה בחיק בעלה המכה והפצוע וישחטוה, ויקחו את האב אשר הסתתרה בינתו ד) מעצר ה) רעה ויגון וישחטו גם אותו...! ויהי ברגע הנורא הזה ותבא רחל אמנו. ותתיצב לפני יי ותקרא ותאמר: העל אלה תתאפק יי ולא תרחם את־בני? אתה, יי אלהי, ידעת כי היו ימי מעטים ורעים, ובלדתי את־בנימין בני יצאה נפשי ולא נחמתי בו גם רגע, — ועתה! אוי לעיני שככה ראות ואוי לאזני שככה שמעות! חמל־נא, אב רחמן, על־בני ואל תכרם בחמתך! עשה למען אברהם יצחק ויעקב עבדיך, עשה למען משה ואהרן וכל צדיקיך! עשה למען האהבה אשר נטעת בתוך אבות ואמות לבניהם, עשה למען שמך הגדול והקדוש, — למען מדת טובך וחסדיך הרבים, עשה־נא! ויען יי ויאמר: מנעי ו), רחל, קולך מבכי! יש תקוה לאחריתך, — ושבו בנים לגבולם ז)!

תנו. בני בארי.

ויעברו בני ישראל לפני ארץ בני בארי. ויראו בני בארי את־בני ישראל הולכים ערמים ויחפים. וימהרו ויקחו את־עבדיהם ויפשיטום ויביאום אל־נבוכדנאצר ויאמרו לו: ראה ראינו כי שבויך הולכים ערמים כיום צאתם מבטן אמם, — ונאמר איש אל רעהו: אין זאת כי אוהב המלך ערמים, ונמהר ונפשט את־עבדינו ונביאם אליך למנחה. ועתה יקח־נא המלך את־המנחה אשר הובאת לו והיתה לו לענג!... ובדבר בני בארי את־הדברים האלה ויהיו כלעגים. ויבוש נבוכדנאצר ויאמר: אם טוב בעיניכם לתת לי מנחה, הואילו שובו לבתיכם והביאו בגדים לשבויי והלבישום! וישמחו בני בארי על־הדברים האלה שמחה גדולה, וימהרו וישובו לבתיהם ויוציאו את־כל־הבגדים אשר היו להם וילבישו את־בני ישראל, וינחמום וידברו על לבם לאמר: קוו ליי אלהיכם ויושע לכם! ויאמר יי: עקב אשר עשו בני בארי את הדבר הטוב הזה מחמלתם על־בני, על־כן איטיב גם אני עמהם! ויקח יי חסד וחן מכל־ארץ ישראל ויתן לבני בארי! ולא נמצאו אנשים יפים הנושאים ח) חן וחסד לעיני כל־ראיהם כבני בארי. ויברך יי את־כל־מעשי ידיהם, ויחזקו ויאמצו ויהיו לברכה.

תנז. בני ציון ובהנות ט) ידיהם השבורות.

ויהי כאשר הלכו להם בני בארי וישב נבוכדנאצר ושריו ועבדיו לאכל ולשתות ולשמח ויישבו בני ישראל השבויים לבכות. ויאמר להם נבוכדנאצר: מה־לכם כי תבכו? הן צויתי להלבישכם וילבישוכם! ועתה קחו לכם כנורותיכם וקרבו אל צלמי ופסילי ונגנתם ושרתם לנו משירי ציון ושמחתם לבנו. ויאמרו בני ישראל איש אל רעהו: המעט לנו כי החרבנו בעונותינו את־בית־המקדש,

א) הרגו אותי תחת הילד. ב) הדפו אותה ברגליהם. ג) האכזרים. ד) השתגע. ה) כרב. ו) חדלי. ז) עוד ישובו הבנים לארצם. ח) המוצאים. ט) דאומען, Большой палецъ.

הָלֹךְ וּבָקֹעַ רְקִיעִים, וַיִּקְרָא יְיָ וַיֹּאמַר: אַחֲזִירָה א) נָא כֹּל אֲשֶׁר בָּרָאתִי לְתֹהוּ וָבֹהוּ! וַיִּשְׁמְעוּ הַמַּלְאָכִים אֶת־קוֹל שַׁדַּי בְּדַבְּרוֹ, וַיָּעוּפוּ וַיִּתְיַצְּבוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ: אֲדוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים! הַתֵּבֵל וּמְלוֹאָהּ ב) לְךָ הִיא, וְאִם תַּחֲזִירֶנָּה לְתֹהוּ וָבֹהוּ, — מִי יֹאמַר לְךָ מַה־תַּעֲשֶׂה; אוּלָם לָמָּה יֶחֱרֶה יְיָ אַפְּךָ גַּם בִּצְבָא מְרוֹמְךָ, וַתֹּאמֶר לְהַחֲרִיב אֶת־דִּירַת שְׁמֶךָ כַּאֲשֶׁר הֶחֱרַבְתָּ אֶת־דִּירַת אַרְצְךָ? וַיֹּאמֶר יְיָ: רְדוּ אַרְצָה אֶל־בְּנֵי הַמְּגֻלִּים וְהַמְּעֻנִּים וַהֲסִירוֹתֶם אֶת מַשָּׂאָם מֵעַל צַוְּארֵיהֶם וְהוּנַח לָהֶם, — וְשָׁכְכָה חֲמָתִי! וְעוֹד הַמַּלְאָכִים מְדַבְּרִים אֶל יְיָ — וּמֹשֶׁה רַבֵּינוּ וְאַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב נִגְּשׁוּ עַד־לִפְנֵי כֵּס ג) יָהּ וַיִּתְיַצְּבוּ לְפָנָיו. וַיֹּאמְרוּ הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: עַתָּה־זֶה שַׁבְתָּ מִנְּהַר פְּרָת וַתֵּרֶא אֶת־בָּנֵינוּ הַהוֹלְכִים בַּגּוֹלָה וְאֵת כָּל־הַנַּעֲשֶׂה בָּם, — הַגִּידָה־נָּא לָנוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר רָאִיתָ, — אַל תְּכַחֵד ד) מִמֶּנּוּ דָּבָר! וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: רַבִּים נֶהֶרְגוּ וְנִשְׁחֲטוּ, רַבִּים הוֹלְכִים אֲסוּרִים בְּכַבְלֵי בַרְזֶל וִידֵיהֶם עֲקוּדוֹת ה) לַאֲחוֹרֵיהֶם, רַבִּים מֵתוּ בַדֶּרֶךְ בָּרָעָב וּבַצָּמָא וְנִבְלָתָם מֻשְׁלֶכֶת לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ... וַיִּשְׁמְעוּ הָאָבוֹת אֶת דִּבְרֵי מֹשֶׁה וַיִּרְגְּזוּ תַחְתָּם, וַיְקוֹנְנוּ עַל בְּנֵיהֶם הָאֻמְלָלִים אֶת־הַקִּינָה הַזֹּאת וַיֹּאמְרוּ: הוֹי יְתוֹמִים הֱיִיתֶם וְאֵין אָב! עֲרֻמִּים תְּהַלְּכוּ בְּלִי לְבוּשׁ, מֻכִּים וּפְצוּעִים וּמְרֻדָּפִים בְּלִי חָשָׂךְ ו), קוֹצֵי הַשָּׂדֶה וְדַרְדָּרָיו — מַצַּעֲכֶם ז), אֲבָנָיו וּסְלָעָיו מְרַאֲשׁוֹתֵיכֶם, הַשֶּׁמֶשׁ יַכְּכֶם בַּיּוֹם וְהַיָּרֵחַ בַּלָּיְלָה, עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה — לַחְמְכֶם וְדִמְעוֹת עֵינֵיכֶם — שִׁקּוּיֵיכֶם ח)! וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: אוֹרוּ אָרוֹר אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ אֲשֶׁר הֵאִיר לָאוֹיֵב בְּיוֹם קוּמוֹ עַל יִשְׂרָאֵל. וַיָּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: חֵי נַפְשְׁךָ, מֹשֶׁה, רֹעֶה נֶאֱמָן לְצֹאן מַרְעִיתוֹ, כִּי אָמַרְתִּי לֶאֱסֹף ט) בַּיּוֹם הַמַּר הַהוּא אֶת־נְגֹהִי, אוּלָם מַה־יָּכֹלְתִּי עֲשׂוֹת וַיְיָ צִוַּנִי לֵאמֹר: קוּמִי אוֹרִי!... וַיָּשֶׂם מֹשֶׁה פָּנָיו אֶל־בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וַיֹּאמַר: אוֹי לְךָ, הֵיכַל יְיָ, כִּי פָּנָה י) הוֹדְךָ, פָּנָה זִיוְךָ יא)! אוֹי לְךָ, כִּי נִשְׂרַפְתָּ בָאֵשׁ, כֹּהֲנֶיךָ הָלְכוּ שְׁבִי לִפְנֵי צָר, וּבְנֵי יְרוּשָׁלַיִם הַיְקָרִים הוּמְתוּ וַיֵּהָרְגוּ וַיֵּחָנְקוּ וַיִּטָּבְעוּ וַיִּהְיוּ כַּצֹּאן לַטֶּבַח יב) יוּבָל יג)... וַיָּשֶׂם מֹשֶׁה פָּנָיו אֶל שׁוֹבֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: וְאַתֶּם אֹכְלֵי עַמִּי, בּוֹזְזֵי נַחֲלַת יְיָ! הִשְׁבַּעְתִּיכֶם בְּחַיֵּיכֶם לְבִלְתִּי הָרְגְכֶם אֶת הָעֵדֶר הַנִּתָּן בְּיֶדְכֶם מִיתוֹת אַכְזָרִיּוֹת, — מֵהָמִית הַבֵּן בִּפְנֵי אָבִיו וּבַת בִּפְנֵי אִמָּהּ!.. כְּתֵפְכֶם מִשִּׁכְמָהּ תִּפֹּל וְאֶזְרוֹעֲכֶם מִקָּנָהּ יד) תִּשָּׁבֵר אִם תַּעֲשׂוּ כַּשַּׁעֲרוּרִיָּה טו) אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם עַל־נְהַר־פְּרָת, אֲשֶׁר גַּם שְׁאוֹל מִתַּחַת רָגְזָה לָהּ, וְעַמּוּדֵי שָׁמַיִם הִתְפַּלְּצוּ טז) לְמַרְאֶהָ!... וַיֹּאמְרוּ הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים אֶל מֹשֶׁה: מָה רָאִיתָ כִּי דִבַּרְתָּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? — וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר: רָאֹה רָאִיתִי בִּקְהַל הַגּוֹלָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּבְנָם יְחִידָם הוֹלְכִים שְׁחַח, כִּי כָבֵד עֲלֵיהֶם הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר עָמְסוּ עֲלֵיהֶם אוֹיְבֵיהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּשְׁלוּ בִרְכֵּיהֶם וִידֵיהֶם רָפוּ וַיַּעַמְדוּ יז) מִלֶּכֶת; וַיִּגְּשׁוּ אֲלֵיהֶם צָרֵיהֶם וַיַּפִּילוּם אַרְצָה, וַיָּשִׂימוּ אֶת־הַבֵּן הָרַךְ וְהֶעָנֹג בְּחֵיק אִמּוֹ וַיַּפְשִׁטוּ אֶת־צַוָּארוֹ וַיָּשִׂימוּ מַאֲכֶלֶת חַדָּה בְּיַד אָבִיו וַיֹּאמְרוּ: שְׁחַט אֶת־בִּנְךָ יְחִידְךָ, וְאִם תְּמָאֵן, וְעִנִּינוּ אוֹתְךָ עִנּוּיִים קָשִׁים וּמָרִים, אֲשֶׁר כְּמוֹהֶם לֹא עֻנָּה עוֹד כָּל יְלוּד אִשָּׁה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵאֵן הָאִישׁ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלָם וַיַּכֻּהוּ וַיִּפְצָעֻהוּ וַיְמַחֲצֻהוּ וַיְעַנֻּהוּ וַיָּצִיקוּ לוֹ עַד־מְאֹד, וַיִּרְאוּ כִּי אֵין

א) אָשִׁיב. ב) כָּל־אֲשֶׁר בָּהּ. ג) כִּסֵּא. ד) תַּעֲלִים. ה) קְשׁוּרוֹת. ו) בְּלִי הֶרֶף, Подстилка (ז. ח) מַשְׁקֶכֶם. ט) לִטְמוֹן. י) סָר. יא) זְרִיחָתְךָ. יב) לִשְׁחִיטָה. יג) מוּבָאִים. יד) אַרְמְרָאָהרע, Локоть. טו) הַתּוֹעֵבָה הַנּוֹרָאָה. טז) חָרְדוּ. יז) חָדְלוּ.

הָאִשָּׁה הַמִּתְאַבֶּלֶת וַיִּשְׁמַע אוֹתָהּ מְקוֹנֶנֶת לֵאמֹר: אֲהָהּ לְשִׁבְרִי, מִי יְנַחֲמֵנִי וּמִי יָנוּד א) לִי?! וַתִּשָּׁבֵר בִּכְיָתָהּ לֵב יִרְמְיָהוּ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ: הַגִּידִי לִי מִי אַתְּ, הַבּוֹכִיָּה? אִם אִשָּׁה אַתְּ עֲנִינִי עַל דְּבָרַי, וְאִם רוּחַ אַתְּ תִּפָּנִית לָךְ מִזֶּה וְהָלַכְתְּ אֶל מָקוֹם אַחֵר! וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: הֲבָכָה חָשַׁךְ מִשְּׁחוֹר ב) תָּאֳרִי עַד־כִּי לֹא הִכַּרְתַּנִי עוֹד וְאַתָּה הֲלֹא יָדַעְתָּ גַּם־אֶת־אִישִׁי, גַּם־אֶת־שִׁבְעַת בָּנָי! וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ: הַגִּידִי לִי מֶה קָּרָךְ. אוּלַי אוּכַל הוֹעִיל אוּלַי אֲנַחֲמֵךְ! וַתַּעַן הָאִשָּׁה הַמִּתְאַבֶּלֶת וַתֹּאמַר: שִׁבְעָה בָנִים יָלַדְתִּי וַיָּקָם אֲבִיהֶם וַיַּעַזְבֵנִי, וָאָקוּם וָאֲבַקְשֵׁהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שַׁבְתִּי אֶל מְקוֹמִי אֲבֵלָה וַעֲצוּבַת רוּחַ. וַיֻּגַּד לִי לֵאמֹר: נָפַל הַבַּיִת עַל שִׁבְעַת בָּנַיִךְ וַיָּמוּתוּ. וְעַתָּה אוֹיָה לִי! עַל־מִי רֹאשִׁי אֶפְרָעָה ג), עַל־מִי בְּגָדַי אֲפַרְמָה ד)? עַל אִישִׁי אֲשֶׁר עֲזָבַנִי, אוֹ עַל־בָּנַי כִּי יְצָאוּנִי?! וַיַּעַן יִרְמְיָהוּ וַיֹּאמַר: הֲטוֹבָה אַתְּ, אִשָּׁה אֻמְלָלָה, מִצִּיּוֹן אִמֵּנוּ אֲשֶׁר הָיְתָה מִרְעִית לְהַיַּת הַעֵדָה, אֲשֶׁר יְצָאוּהָ בָנֶיהָ וַיָּי עֲזָבָהּ? וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָאִשָּׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: אָנֹכִי, אָנֹכִי צִיּוֹן אִמְּךָ, אֵם עַמְּךָ אָנֹכִי! נַחֲמֵנִי, יִרְמְיָהוּ, נַחֲמֵנִי, כִּי גָדוֹל שִׁבְרִי כַּיָּם! וַיִּתְנַפֵּל יִרְמְיָהוּ לְפָנֶיהָ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הִתְנַעֲרִי ה) מֵעָפָר, קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלָיִם!

תס. יֶלֶד הַפְּלָאוֹת.

וּבְיוֹם הַמַּר הַהוּא אֲשֶׁר נֶחְרַב בּוֹ בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ עָמַד אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּשָׂדֵהוּ וַיַּחֲרְשֵׁהוּ בִּבְקָרָיו. וַתִּגָּעֶה ו) פִּתְאֹם אַחַת הַבְּקָרִים וַתַּשְׁמַע קוֹל מְשֻׁנֶּה מְאֹד. וַיַּעֲבֹר לִפְנֵי הָעִבְרִי בָּרֶגַע הַזֶּה יִשְׁמְעֵאלִי וַיֹּאמֶר לָעִבְרִי: הַגִּידָה לִי אֵי־מִזֶּה עַם אָתָּה? וַיַּעֲנֵהוּ לֵאמֹר: עִבְרִי אָנֹכִי. וַיֹּאמֶר הַיִּשְׁמְעֵאלִי: פַּתַּח ז) אֶת־בְּקָרֶיךָ וְשֵׁב לָאָרֶץ וּבְכֵה לְבֵית מִקְדַּשׁ יִשְׂרָאֵל, כִּי נֶחְרָב! וַיֹּאמֶר הָעִבְרִי: אֵיכָה יָדַעְתָּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה? וַיַּעַן הַיִּשְׁמְעֵאלִי וַיֹּאמַר: קוֹל בְּקָרְךָ הַמְּגַעָה הִגִּיד לִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה. וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר — וַתִּגְעֶה הַבָּקָר עוֹד הַפָּעַם. וַיֹּאמֶר הַיִּשְׁמְעֵאלִי לָעִבְרִי: קוּמָה מֵעַל הָאָרֶץ וְאָסַרְתָּ בְקָרֶיךָ בְּמַחֲרֵשׁוֹתֶיךָ וְהוֹסַפְתָּ לַעֲבוֹד עֲבוֹדָתֶךָ. כִּי קוֹל בְּקָרְךָ הַשֵּׁנִי הִגִּיד לִי כִּי בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה נוֹלַד הָאִישׁ אֲשֶׁר יוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר הָעִבְרִי: הוֹאִילָה־נָּא וְהַגִּידָה לִי מַה־שְּׁמוֹ? וַיַּעַן הַיִּשְׁמְעֵאלִי וַיֹּאמַר: מְנַחֵם שְׁמוֹ. וַיּוֹסֶף הָעִבְרִי וַיִּשְׁאַל לֵאמֹר: וּמַה שֵּׁם אָבִיו? וַיַּעַן הַיִּשְׁמְעֵאלִי וַיֹּאמַר: חִזְקִיָּה! וַיֹּאמֶר הָעִבְרִי: אוּלַי תֵּדַע וְהִגַּדְתָּ לִי אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נוֹלַד בּוֹ? וַיַּעַן הַיִּשְׁמְעֵאלִי וַיֹּאמַר: בְּבִירַת עַרְבָא אֲשֶׁר בְּבֵית־לֶחֶם נוֹלַד הַיֶּלֶד הַנִּפְלָא הַהוּא. וַיָּקָם הָעִבְרִי וַיִּמְכֹּר כָּל־יֶשׁ־לוֹ וַיִּקֶן חִתְּלוֹת ח), וַיִּסַּע הָלֹךְ וְנָסֹעַ עַד בּוֹאוֹ לְבִירַת עַרְבָא. וַיַּעֲבֵר ט) קוֹל לֵאמֹר: מִי הֶחָפֵץ לִקְנוֹת חִתְּלוֹת, — יָבֹא אֵלַי וְיִקְנֶה. וַתָּבֹאנָה כָּל־נְשֵׁי הַכְּפָר וַתִּקְנֶינָה חִתְּלוֹת, וְרַק הָאִשָּׁה יוֹלֶדֶת מְנַחֵם לְבַדָּהּ לֹא בָאָה. וַיָּקָם הָעִבְרִי וַיֵּלֶךְ לְבֵית הָאִשָּׁה וַיִּשְׁאָלֶנָּה לֵאמֹר: מַדּוּעַ לֹא קָנִית חִתְּלוֹת לִבְנֵךְ אֲשֶׁר יָלַדְתְּ? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אָרוּר הַיּוֹם אֲשֶׁר יָלַדְתִּי בוֹ אֶת־בְּנִי, כִּי נֶחֱרַב בֵּית־קָדְשֵׁנוּ בְּעֶצֶם הָרֶגַע אֲשֶׁר יְלִדְתִּיהוּ! וַיַּעַן הָעִבְרִי וַיֹּאמַר: אַל תָּשִׁיתִי לִבֵּךְ לַדָּבָר הַזֶּה: נִבְטַח־נָא בַיָּי כִּי בְיָמָיו יִבָּנֶה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי! וְעַתָּה קְחִי לָךְ חִתְּלוֹת בְּכֹל אֲשֶׁר יִיטַב בְּעֵינָיִךְ,

---

א) יָנִיעַ בְּרֹאשׁוֹ. ב) רוּסס, Сажа. ג) צערצאוזען, Всклочивать. ד) אויפטרענען, Распшивать.
ה) זיך אבשיטטעלן, Отрясаться. ו) הִשְׁמִיעָה קוֹל. ז) Распрягать. ח) ווינדעל, Пелёнка.
ט) הִכְרִיז.

כִּי נַעֲמֹד גַּם לִפְנֵי הַפְּסִילִים הָאִלְּמִים הָאֵלֶּה וְשַׁרְנוּ לָהֶם, לְמַעַן סְפוֹת א) חַטָּאת עַל חַטָּאת! הָיֹה לֹא תִהְיֶה! וּבְדַבְּרָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיָּשִׂימוּ אֶת־בְּהוֹנוֹת יְדֵיהֶם הָאֲסוּרוֹת בְּפִיהֶם וַיְשַׁבְּרוּן! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה נְבוּכַדְנֶאצַּר כִּי מִצְוָתוֹ לֹא נֶעֶשְׂתָה עוֹר, וַיֹּאמֶר שֵׁנִית אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁירֵי צִיּוֹן! וַיָּרִימוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְדֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ לִנְבוּכַדְנֶאצַּר: אֵיךְ נָשִׁיר וּנְנַגֵּן בְּכִנּוֹרוֹתֵינוּ וּבְהוֹנוֹת יָדֵינוּ שְׁבוּרוֹת? וַיֹּאמֶר נְבוּכַדְנֶאצַּר: מַדּוּעַ עֲשִׂיתֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה לְהַכְעִיסֵנִי וְלֹא עֲשִׂיתֶם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיכֶם לְבַעֲבוּר תִּמְצְאוּ חֵן בְּעֵינַי וּלְבַעֲבוּר אֵיטִיב עִמָּכֶם! וַיַּעֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר לֵאמֹר: אֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ מִשִּׁיר ב) שִׁיר־צִיּוֹן עַל אַדְמַת נֵכָר ג)! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָרֵאנוּ מִמְּךָ פֶּן תְּאַלְצֵנוּ ד) וּתְצִיקֵנוּ עַד־מְאֹד לְחַלֵּל אֶת־שְׁבֻעָתֵנוּ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ, וַנְּמַהֵר וַנְּשַׁבֵּר אֶת־בְּהוֹנוֹת יְמִינֵנוּ בְּשִׁנֵּינוּ. וְעַתָּה הִנְנוּ בְּיָדְךָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ. וְהָיָה כִּי תַעֲשֶׂה בָנוּ נְקָמוֹת בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וּמֵרַרְתָּנוּ עַד מְאֹד, — וְזָכַרְנוּ בְּרִגְעֵי חַיֵּינוּ הָאַחֲרוֹנִים, כִּי הֲקִימוֹנוּ אֶת־דִּבְרֵי הַשְּׁבֻעָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ, וְהִמְתִּיק לָנוּ זֵכֶר הַדָּבָר הַזֶּה אֶת מַר הַמָּוֶת. וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי יְיָ עַד־מְאֹד וַיֹּאמַר: יַעַן אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתְּשַׁבְּרוּ אֶת אֶצְבְּעוֹת יְדֵיכֶם הַיְמָנִית, עַל־כֵּן אָשִׁיב גַּם אָנֹכִי אָחוֹר יְמִינִי מִפְּנֵי אוֹיֵב.

תנח. גָּלוּת צִדְקִיָּהוּ וְגָלוּת יְכָנְיָהוּ נִפְגָּשׁוּ.

וַיִּסַּע נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנַּהֲרוֹת בָּבֶל לַהֲבִיאָם אֶל אַרְצוֹ. וְשׁוֹטְרִים וְנוֹגְשִׂים שָׁלַח לְפָנָיו בָּבֶלָה לְבַשֵּׂר אֶת דְּבַר־נִצְחוֹנוֹ לַעֲבָדָיו וּלְהוֹצִיא לִקְרָאתוֹ אֶת־הַגּוֹלָה אֲשֶׁר הָגְלְתָה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה. וַיָּבֹאוּ הַשּׁוֹטְרִים וְהַנּוֹגְשִׂים אֶל בְּנֵי הַגּוֹלָה הַיּוֹשְׁבִים בְּבָבֶל וַיְצַוּוּם לֵאמֹר: צְאוּ לִקְרַאת נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכֵּנוּ וְהַלַּלְתֶּם אוֹתוֹ וְהַעֲרִיצְתֶּהוּ ה) וַאֲמַרְתֶּם: אֵין כָּמוֹךָ בַּמְּלָכִים כֹּבֵשׁ אֲרָצוֹת, שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים! וַיִּלְבְּשׁוּ אַנְשֵׁי גָלוּת יְכָנְיָה בְּגָדִים שְׁחוֹרִים, וַיָּשִׂימוּ מֵעֲלֵיהֶם בְּגָדִים לְבָנִים, וַיֵּצְאוּ לִקְרַאת נְבוּכַדְנֶאצַּר בְּתוֹךְ כָּל־עֲבָדָיו לְהַלְּלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיבוּ אֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ: אַשְׁרֶיךָ, מַלְכֵּנוּ, כִּי הִתְגַּבַּרְתָּ עַל עַם פֹּחֵז וָרֵיק!... וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִגְּשׁוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַשְּׁבוּיִים וַיִּקְרְאוּ לָהֶם וַיֹּאמְרוּ: הֲלֹא תַגִּידוּ לָנוּ, אַחֵינוּ הָאֻמְלָלִים, מֶה עָשׂוּ אַנְשֵׁי נְבוּכַדְנֶאצַּר בְּאַחֵינוּ, בְּבָנֵינוּ וּבִבְנוֹתֵינוּ וּבִשְׁאֵרֵי בְשָׂרֵנוּ ו)? וַיַּעֲנוּם הַשְּׁבוּיִים לֵאמֹר: אֲשֶׁר לַמָּוֶת, — לַמָּוֶת וַאֲשֶׁר לַחֶרֶב — לַחֶרֶב, וַאֲשֶׁר לַשְּׁבִי — לַשֶּׁבִי! וַיְהִי כְּשָׁמְעָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמָרְרוּ בַּבֶּכִי. וַיֹּאמֶר נְבוּכַדְנֶאצַּר לַעֲבָדָיו: כְּקוֹל בֹּכִים שָׁמְעוּ אָזְנַי! צְאוּ וּרְאוּ מִי עָרַב ז) אֶת־לִבּוֹ לִבְכּוֹת בְּיוֹם שִׂמְחָתִי זֶה, — וַהֲבֵאתֶהוּ אֵלַי וַהֲסִירוֹתִי ח) אֶת־רֹאשׁוֹ מֵעָלָיו. וַיִּוָּדְעוּ הַדְּבָרִים לְאַנְשֵׁי גָלוּת יְכָנְיָה, — וַיִּירְאוּ לְנַפְשׁוֹתָם מְאֹד, וַיַּעֲרִימוּ לִנְבוּכַדְנֶאצַּר. בְּאַחַת יָדָם יְקַלְּסוּ ט) אֶת הַמֶּלֶךְ וּבְאַחַת יִסְפְּדוּ י) עַל חַלְלֵיהֶם יא).

תנט. יִרְמְיָהוּ וּבַת צִיּוֹן.

וַיְהִי כַּעֲלוֹת יִרְמְיָהוּ יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה אִשָּׁה לְבוּשָׁה שְׁחוֹרִים וְרֹאשָׁהּ חָפוּי יוֹשֶׁבֶת בְּרֹאשׁ מְרוֹם הַר־צִיּוֹן. וַיִּגַּשׁ אֶל

א) הוֹסִיף. ב) לְבִלְתִּי נָשִׁיר. ג) בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה. ד) תַּכְרִיחֵנוּ. ה) תֹּאמְרוּ, כִּי נַעֲרָץ וְגִבּוֹר הוּא. ו) קְרוֹבֵינוּ. ז) נוֹעַז. ח) Осмѣливаася. ט) יְהַלְלוּ. י) יַכּוּ. יא) צָדֵיהֶם.

י. ב. לבנר.

כָּל אַגָּדוֹת יִשְׂרָאֵל.

קובץ כל אגדות ישראל

מן בריאת העולם עד העת החדשה.

ערוכות על פי המקורים הראשונים וכתובות בלשון המקרא בסדר הזמנים.

חלק רביעי: מן גלות בבל עד ימי הורדוס.

מהדורא חמישית.

וְשַׁבְתִּי אֵלַיִךְ בְּעוֹד יָמִים אֲחָדִים וְלָקַחְתִּי מְחִירָן. וַתִּקַּח הָאִשָּׁה חַתְּלוֹת כְּכֹל הַדָּרוּשׁ לָהּ, – וַיְבָרְכֶהָ הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ לְדַרְכּוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ יָמִים אֲחָדִים, וַיָּשָׁב הָעִבְרִי לְבִירַת עַרְבָא וַיֵּלֶךְ לִרְאוֹת אֶת שְׁלוֹם הַיֶּלֶד. וַיְהִי כְּבוֹאוֹ אֶל בֵּית הָאִשָּׁה וַיִּשְׁאָלֶהָ לִשְׁלוֹם הַיֶּלֶד, וַתַּעֲנֵהוּ הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: הֲלֹא אָמַרְתְּ לִּי כִּי בְּיוֹם רָע נוֹלַד וְעַל־כֵּן קָרָהוּ אָסוֹן. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: מֶה־קָּרָהוּ? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אַךְ יָצָאתָ מִבֵּיתִי, – וַתְּעוֹר סְעָרָה גְדוֹלָה, וְרוּחוֹת חֲזָקוֹת בָּאוּ וַתִּקַּחְנָה אֶת־הַיֶּלֶד וַיִּנָּשֵׂא עַל־כַּנְפֵיהֶן – וַיֵּעָלַם...

שְׁמוֹת הָאַגָּדוֹת.

ZBIÓR LEGEND ŻYDOWSKICH.

C. Szalkowicz,

Wydawnictwo „T u s z y j a".

Nowolipki 17/3, WARSZAWA.

Drukarnia „Rozenkranc i Szryftzecer"

Wilno 1929.

Printed in Poland.

א. אֵין אָדָם נִתְפָּס עַל צַעֲרוֹ.

וַיְהִי כְּשׁוּב יִרְמְיָהוּ אַרְצָה יְהוּדָה וַיַּרְא וְהִנֵּה עָרֶיהָ שְׂרוּפוֹת בָּאֵשׁ וְנִבְלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֻשְׁלָכוֹת בַּשָּׂדֶה. וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ. וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וּבָכֹה עַד בּוֹאוֹ יְרוּשָׁלַיְמָה אֶל גְּדַלְיָהוּ בֶּן־אֲחִיקָם אֲשֶׁר הִפְקִידוֹ נְבוּכַדְנֶאצַּר עַל שְׁאֵרִית הַפְּלֵטָה. וַיַּרְא אֶת־דַּלַּת הָעָם, אֶת־עֲנִיִּם וְרִישָׁם וַיֵּמַר לוֹ מְאֹד, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אָנָּא יְיָ אֱלֹהָי! תָּבֹא כָל רָעַת אֹכְלֵי עַמִּי וּמַחֲרִיבֵי אַרְצוֹ לְפָנֶיךָ! הֵבֵאתָ א) יוֹם וְיִהְיוּ כָמוֹנִי! תִּרְדֹּף בְּאַף ב) וְתַשְׁמִידֵם מִתַּחַת שְׁמֵי יְיָ! וַיִּשְׁמְעוּ שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֶת־יִרְמְיָהוּ מְקַלֵּל וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: גַּם יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ נָבִיא הָיָה כָמוֹךָ. וַיְיָ הֶרְאָהוּ אֵת אֲשֶׁר יִקְרֶה אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וּבְכָל זֹאת לֹא קִלֵּל אֶת־אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בִקֵּשׁ לָהֶם רָעָה, כִּי אִם אָמַר עֲלֵיהֶם בְּשֵׁם יְיָ: וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי...! וַיַּעַן יִרְמְיָהוּ וַיֹּאמַר: מַר לִי מָר! אֲנִי הַגֶּבֶר רָאָה עֳנִי ג) בְּשֵׁבֶט עֶבְרָתוֹ!

ב. אֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה שֶׁל מִצְרָיִם.

וְאִישׁ אֶחָד יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ שְׁמוֹ לָקַח אֶת־כָּל הָעָם הַנִּשְׁאָר בִּירוּשָׁלַיִם וַיֹּאמֶר לָרֶדֶת אִתָּם מִצְרָיְמָה. וַיַּזְהִירֵם יִרְמְיָהוּ מִלֶּכֶת בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה וְלֹא שָׁמְעוּ לְקוֹלוֹ. וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַאֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וַיֵּשְׁבוּ שָׁם. וַיִּבְנוּ לָהֶם בֵּית תְּפִלָּה, אֲשֶׁר לֹא נִבְנָה כֵן כָּמֹהוּ בַּאֲרָצוֹת נָכְרִיּוֹת, מִיּוֹם גָּלוֹת ד) יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ.

וַיְהִי הַבַּיִת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, יָכִיל ה) מֵאָה וְעֶשְׂרִים רִבּוֹא אִישׁ. וַיָּשִׂימוּ בוֹ סַפְסָלִים ו) טוּרִים ז) טוּרִים מִפֶּה לָפֶה. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בַּאֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה רַבּוּ וְעָצְמוּ וַיִּגְדְּלוּ וַיַּעֲשִׁירוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָרְכוּ לָהֶם שָׁם הַיָּמִים וַיַּעֲשׂוּ שִׁבְעִים וְאֶחָד כִּסְאוֹת זָהָב. חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים כִּכַּר זָהָב מִשְׁקַל כָּל כִּסֵּא וַיְשִׂימוּם בְּבֵית תְּפִלָּתָם. וַיִּהְיוּ כִסְאוֹת הַזָּהָב לְשִׁבְעִים וְאֶחָד הַסַּנְהֶדְרִין, שׁוֹפְטֵי הָעָם. וּבִימַת עֵץ בְּנוּיָה בַבַּיִת בְּתוֹךְ וְעָלֶיהָ הָיָה עֹמֵד שַׁמָּשׁ בֵּית הַתְּפִלָּה וְדֶגֶל גָּדוֹל בְּיָדוֹ. וּבְהִתְפַּלֵּל שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר ח) לֹא נִשְׁמַע קוֹלוֹ לָעָם הַיּוֹשְׁבִים בְּקַצְוֵי הַבַּיִת וְלֹא יָדְעוּ מָתַי יַעֲנוּ „אָמֵן". — וְהִבִּיטוּ אֶל הַדֶּגֶל אֲשֶׁר בְּיַד הַשַּׁמָּשׁ וְהָיָה כִּרְאוֹתָם כִּי הוּנַף וְהוּרַם וְיָדְעוּ כִּי הִגִּיעַ ט) לַעֲנוֹת „אָמֵן".

וְזֶה דְּבַר שֶׁבֶת הָעָם בְּבֵית הַתְּפִלָּה: הַזֶּהָבִים י) לְבָד, הַכַּסְּפִים לְבָד, הַנַּפָּחִים יא) לְבָד וְחָרָשֵׁי נְחֹשֶׁת לְבָד וְהָאוֹרְגִים יב) לְבָד. וְהָיָה כְּבוֹא יִשְׂרְאֵלִי עוֹשֵׂה מְלָאכָה לַאֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה, — וּבָא בֵיתָה הַתְּפִלָּה וְהִבִּיט אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַנְשֵׁי מְלַאכְתּוֹ יוֹשְׁבִים שָׁמָּה וְנִגַּשׁ אֲלֵיהֶם וְיָשַׁב בְּתוֹכָם. וּבְכַלּוֹת הַתְּפִלָּה, וְשִׁבְּרוּ הָאִישׁ אֲשֶׁר מָצָא חֵפֶץ

א) תָּבִיא. ב) בְּכַעַס. ג) הַצָּרוֹת וְהַמְּצוּקוֹת. ד) הֻגְרַשׁ. ה) יַחֲזִיק בּוֹ. ו) כִּסְאוֹת אֲרֻכִּים. ז) שׁוּרוֹת. ח) הָאִישׁ אֲשֶׁר הַקָּהָל שְׁלָחוֹ לְהִתְפַּלֵּל. ט) בָּאָה הָעֵת. י) הָעוֹשִׂים בַּזָּהָב. יא) שמיעד, кузнецъ. יב) וועבער, ткачъ.

בלשצר קצף גדול ויאמר: כרש ודריוש עבדי היו וישמרו שערי ארמוני ימים רבים. ועתה המעט להם כי מלכו, ויאמרו לרשת גם את־ארצי?! הנני אליהם וכליתים. ויצו בלשצר ויצאו כל אנשי חילו וילחמו עם אנשי כרש ודריוש ויכו בהם מכה רבה. וירא כרש ודריוש כי נגפו במלחמה ויאספו שנית אנשי חיל רבים ויצאו למלחמה על בלשצר. וינגף חיל בלשצר ויפל מהם רב. וירא בלשצר את־הדבר הזה ויצר לו מאד ויאמר אל אנשי חילו. לא נלחם עם אנשי כרש ודריוש ביום, ונלחמנו עמם בלילה והמנו א) אתם פתאם ונפלו כלם בחרבנו, ותיטב העצה הזאת בעיני שרי החילים ויאמרו להעשות כן. ויהי כבוא השמש והחשך כסה את־הארץ ויצאו אנשי חיל בלשצר למלחמה על אנשי חיל כרש ודריוש העיפים והיגעים מאד, ויפילו מהם רב. וישובו אל בלשצר ויאמרו לו: התגברנו על אויביך ונעש בהם הרג רב. וישמח בלשצר שמחה גדולה ויקרא לכל צבא הגבורים ולאלף שריו, ויעש להם בלילה ההוא משתה גדול ויתן להם משאות ב) כיד המלך. וירב בלשצר לשתות מכל השרים אשר ישבו אל השלחן כי נגש אל־כל אחד מאלף שריו וימלא כוסו וכוס השר יין וישת אתו ויהללהו על הגבורות אשר עשה במלחמה; ויהי כטוב לבו ביין, ויצו להביא את־כלי הכסף והזהב, אשר הוציא נבוכדנאצר מבית יי בירושלים ויביאם בבלה; ויעשו העבדים את־מצות המלך ויביאו את־כלי בית יי וישימו לפניו. ויקח בלשצר וימלאם יין וישת ויתן לפלגשיו ולשריו וישתו גם הם. וירא יי וינאץ. וישלח את־מלאכו ויכתב על קיר בית המלך לעיניו דברים אחדים. וירא בלשצר והנה יד כתבת על הקיר וישתומם מאד וינע לבבו, ויתבונן המלך אל הכתב והנה לא ראה כמהו עד היום הזה. ויקרא דניאל ויקרא לפני המלך ויאמר לו: יען רם ג) לבבך, ותשכח את־אלהי השמים והארץ ותקח את־כלי בית המקדש ותשת בהם אתה ופלגשיך ועבדיך, על כן הודיעך יי ביד מלאכו לאמר: קרע את־מלכותך ממך וניתנה לדריוש וכרש מלכי מדי ופרס המזבים ממך! וישמע בלשצר את־הדברים האלה, ותהי עליו חתת ד) אלהים. ויקומו שריו ועבדיו וישובו איש איש לביתו וישאר המלך בלשצר לבדו עם סריסיו ואנשי ביתו.

ו. אם יי לא ישמר, שוא שקד ה) שמר.

והחרדת בלשצר הולכת הלך וגדל. ויצו ויקראו פקידי חילו ויאמר להם: העמידו אנשי חיל מסביב לארמון, ושמרו אותו משמרת מסח ו)! והיה כי יראו איש הולך וקרב אל הארמון לבוא אליו, והסירו ראשו מעליו, ולא ישימו אליו לב, גם כי יאמר מלככם אני! ויענו שרי צבאותיו לאמר: ככל אשר צונו המלך כן נעשה! ויאמר יי: יען בטח בלשצר בעבדיו הנאמנים לו ויתברך ז) בלבו לאמר: עתה יהיה שלום לי! על־כן המת ימיתהו האנשים אשר בטח בהם. ויהי אחרי חצות הלילה, ויצא בלשצר מן הארמון בלט לראות את־שומרי הארמון. — העושים המה את־מצותו בלבב שלם ובנפש חפצה.

א) נביא עליהם מהומה. ב) מתנות. ג) התגאות. ד) פחד. ה) עושה מלאכתו בחריצות. ו) בלי הרף. ז) ויתפאר.

בּוֹ וְהֶאֱכִיל אוֹתוֹ וְכִלְכֵּל אֶת־אִשְׁתּוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ. וַיֵּשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ עַד עֲלוֹת אַלֶּכְּסַנְדֵּר מוֹקְדוֹן עֲלֵיהֶם.

ג. אַחֲרִית נְבוּכַדְנֶאצַּר.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵת נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיָּקָם כָּל הָעָם וַיָּבֹאוּ אֶל אֱוִיל מְרֹדַךְ בְּנוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: מָלְכָה עָלֵינוּ! וַיַּעַן אוֹתָם אֱוִיל מְרֹדַךְ לֵאמֹר: אַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי כְבָר מָלַכְתִּי תַּחַת אָבִי כַּאֲשֶׁר הֱסִירָהוּ יְיָ מִמֶּלֶךְ, וַיַּהַפְכֵהוּ לְחַיָּה אֹכֶלֶת עֵשֶׂב וַיַּפְרִידֵהוּ מֵעִם בְּנֵי הָאָדָם; אוּלָם לֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וַיָּשָׁב אָבִי אֵלֵינוּ וַיַּרְא אוֹתִי מוֹלֵךְ תַּחְתָּיו וַיָּקָם עָלַי וַיּוֹרִידֵנִי מֵעַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ וַיִּתְּנֵנִי אֶל בֵּית הַסֹּהַר! וְעַתָּה אָנֹכִי אֶשְׁמַע לָכֶם וּמָלַכְתִּי תַּחַת אָבִי, — וְשָׁב וְחָיָה וְקָם עָלַי בַּחֲמָתוֹ וַהֲרָגָנִי! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָעָם אֶת־דִּבְרֵי אֱוִיל מְרֹדַךְ וַיָּקוּמוּ כֻלָּם כְּאִישׁ אֶחָד וַיְמַהֲרוּ וַיֵּלְכוּ אֶל קֶבֶר נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיִּמְשְׁכֻהוּ וַיַּעֲלֻהוּ מִקִּבְרוֹ וַיְסַחֲבוּ א) עַצְמוֹתָיו סָחֹב וְהַשְׁלֵךְ בְּחוּצוֹת הָעִיר. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְכָל עַמֵּי הָאָרֶץ וַיֵּדְעוּ כִּי אָמְנָם מֵת נְבוּכַדְנֶאצַּר הַפַּעַם, וְלֹא יִחְיֶה עוֹד, וַיִּשְׂמְחוּ כֻלָּם שִׂמְחָה גְדוֹלָה. וַיְהִי כָל הָרֹאֶה אֶת־הָאֲנָשִׁים שֹׂחֲקִים, וְאָמַר: לֹא נִרְאָה כַּדָּבָר הַזֶּה וְלֹא נִשְׁמַע מִיּוֹם עֲלוֹת נְבוּכַדְנֶאצַּר עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ עַד רִדְתּוֹ אֶל יַרְכְּתֵי שְׁאוֹל!

ד. כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל וִיהוֹיָכִין.

וַיִּמְלֹךְ אֱוִיל מְרֹדַךְ תַּחַת נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיּוֹצֵא אֶת־יְהוֹיָכִין מִבֵּית הַכֶּלֶא וַיְדַבֵּר אִתּוֹ טוֹבוֹת וַיְשַׁנֶּה אֶת־בִּגְדֵי כִלְאוֹ, וַאֲרֻחָתוֹ ב) אֲרֻחַת תָּמִיד נִתְּנָה לּוֹ מֵאֵת מֶלֶךְ בָּבֶל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ. וַיִּזְכֹּר יְהוֹיָכִין אֶת־יְחֶזְקֵאל הַנָּבִיא אֲשֶׁר מֵת בְּאֶרֶץ בָּבֶל וַיִּקָּבֵר בֵּין נְהַר פְּרָת וּבֵין נְהַר כְּבָר, וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף אִישׁ יִשְׂרָאֵל אוֹ אֶל מְקוֹם קְבוּרַת יְחֶזְקֵאל; וַיַּחְצֹב ג) לוֹ יְהוֹיָכִין קֶבֶר בַּמָּקוֹם הַהוּא וַיִּבֶן עַל שְׁנֵי הַקְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּפָּה ד) נִפְלָאָה מְאֹד מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן; ה) וְאַחַר קָרָא לַצַּיָּרִים ו) וַיְצַיְּרוּ עַל אֶבֶן שַׁיִשׁ ז) בִּמְבוֹא הַכִּפָּה אֶת־דְּמוּת יְחֶזְקֵאל וִיהוֹיָכִין וּדְמוּת אֲנָשִׁים רַבִּים מֵהַגְּדוּד אֲשֶׁר הָלַךְ עִמּוֹ אֶל קֶבֶר יְחֶזְקֵאל. וַיְצַו יְהוֹיָכִין וַיִּבְנוּ בֵּית כְּנֶסֶת גָּדוֹל וּרְחַב יָדַיִם עַל־יַד־קֶבֶר יְחֶזְקֵאל. וְאַחַר צִוָּה וַיִּבְנוּ תְּשַׁעַת מִגְדָּלִים נֶחְמָדִים לְמַרְאֶה בַּמָּקוֹם הַהוּא; וּבֵין מִגְדָּל לְמִגְדָּל נִבְנֶה בֵּית כְּנֶסֶת, וַיְהִי מַרְאֵה כָל הַבִּנְיָנִים הָאֵלֶּה נֶחְמָד מְאֹד. וַיִּקָּרֵא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא „כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל וִיהוֹיָכִין" יָמִים רַבִּים. וַיִּקָּדֵשׁ הַמָּקוֹם הַהוּא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ מֵאֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל. וּמִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה בָּעֲשִׂירִי לְחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הָיוּ מוֹצִיאִים מֵאֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ סֵפֶר תּוֹרַת יְיָ כָּתוּב בְּעֶצֶם יַד יְחֶזְקֵאל נְבִיא יְיָ וַיִּקְרְאוּ בוֹ, וּבְתֹם ח) מוֹעֲדֵי יְיָ וְשָׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אִישׁ אֶל בֵּיתוֹ וְשָׂכְרוּ אֶת־אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵי הַמָּקוֹם הַהוּא לִשְׁמוֹר אֶת־הַמָּקוֹם הַקָּדוֹשׁ וּלְהַעֲלוֹת ט) נֵר תָּמִיד עַל קֶבֶר יְחֶזְקֵאל.

ה. לֵיל חֲרָדוֹת.

וַיִּתְחַתֵּן כֹּרֶשׁ אֶת־דָּרְיָוֶשׁ וַיִּקַּח אֶת־בִּתּוֹ לוֹ לְאִשָּׁה; וַיִּתְחַבְּרוּ וַיִּמְרְדוּ בְּבֵלְשַׁאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיִּתְגָּרוּ בוֹ מִלְחָמָה. וַיִּקְצֹף

א) שלעפפען, таскать. ב) מְזוֹנוֹ. ג) חָפַר. ד) געוועלבע, сводъ. ה) מָהִיר וּבָקִי בִּמְלַאכְתּוֹ. ו) מאלער, живописецъ. ז) מארמאר, мраморъ. ח) וּכְשֶׁנִּשְׁלְמוּ. ט) וּלְהַדְלִיק.

קְהַל הָעֲנִיִּים הַבָּאִים אֵלָיו שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, וְנָתַן לָהֶם נִדְבוֹת כַּסְפּוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלְּתָה הַנַּעֲרָה לְדַבֵּר, וַיְמַהֲרוּ הַשָּׂרִים וַיַּעֲלוּ אֶל הָעֲלִיָּה וַיִּמְצְאוּ אֶת־דָּנִיֵּאל כּוֹרֵעַ עַל בִּרְכָּיו וּמִתְפַּלֵּל לַיָי. וַיְמַהֲרוּ וַיֵּרְדוּ וַיָּבֹאוּ אֶל הַמֶּלֶךְ, וַיֶּחֶזְקוּ עָלָיו דִּבְרֵיהֶם לְהַשְׁלִיךְ אֶת־דָּנִיֵּאל אֶל בּוֹר הָאֲרָיוֹת. וּבַבּוֹר עֲשָׂרָה אֲרָיוֹת הָאוֹכְלִים עֶשֶׂר צֹאן וְעֶשֶׂר גְּוִיּוֹת א) אָדָם הַמֻּשְׁלָכוֹת אֲלֵיהֶם יוֹם יוֹם. וַיַּרְעִיבוּ שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ אֶת־הָאֲרָיוֹת בְּיוֹם הָשְׁלַךְ דָּנִיֵּאל אֲלֵיהֶם, כִּי אָמְרוּ: אַךְ יִרְאוּהוּ הָאֲרָיוֹת וּטְרָפְהוּ! וַיְהִי בְּרֶדֶת דָּנִיֵּאל אֶל הָאֲרָיוֹת הָרְעֵבִים הַבּוֹרָה, וַיִּשְׂמְחוּ לִקְרָאתוֹ כַּאֲשֶׁר יִשְׂמַח הַכֶּלֶב לִקְרַאת אֲדוֹנָיו, וַיְמַהֲרוּ הַשָּׂרִים וַיָּשִׂימוּ אֶבֶן גְּדוֹלָה עַל־פִּי הַבְּאֵר וַיָּשׁוּבוּ בְּשִׂמְחָה אִישׁ אִישׁ לְבֵיתוֹ. וַיְהִי בְּעֶרֶב הַיּוֹם הַהוּא וַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא בְּאֶרֶץ יְהוּדָה נוֹשֵׂא בְּיָדוֹ אֶת־הָאֲרוּחָה ב) אֲשֶׁר הֵכִין לְקוֹצְרֵי שָׂדֵהוּ, — וְהִנֵּה דְבַר יָיָ אֵלָיו לֵאמֹר: לֵךְ כַּשְׂדִּימָה וְהֵבֵאתָ אֶת־הָאֲרוּחָה אֲשֶׁר בְּיָדְךָ אֶל דָּנִיֵּאל עַבְדִּי הַיּוֹשֵׁב בְּבוֹר הָאֲרָיוֹת. וַיֹּאמֶר חֲבַקּוּק: אָנָּא יָיָ! שְׁלַח־נָא מַלְאָכְךָ, וְהַרְאֵנִי הַדֶּרֶךְ אֵלֵךְ בָּהּ! עַד הוּא מְדַבֵּר, — וּמַלְאַךְ יָיָ יָרַד אֵלָיו, וַיִּקָּחֵהוּ בְּצִיצִת ג) רֹאשׁוֹ וַיִּשָּׂאֵהוּ וַיְבִיאֵהוּ אֶל הַבּוֹר, אֲשֶׁר דָּנִיֵּאל יוֹשֵׁב בּוֹ. וַיִּגַּשׁ חֲבַקּוּק לְדָנִיֵּאל אֶת־הָאֲרוּחָה וַיֹּאכְלוּ שְׁנֵיהֶם וַיִּשְׁתּוּ וַיְבָרְכוּ אֶת־יָיָ. וַיִּקַּח הַמַּלְאָךְ שֵׁנִית אֶת־חֲבַקּוּק וַיִּשָּׂאֵהוּ וַיְבִיאֵהוּ אַרְצָה יְהוּדָה בְּטֶרֶם כִּלּוּ עוֹד הַקּוֹצְרִים לֶאֱכֹל אֶת־אֲרוּחָתָם אֲשֶׁר נָתְנוּ לָהֶם בְּנֵי בֵּית חֲבַקּוּק.

ח. הַנִּלְכָּדִים בְּעָרְמָתָם.

וּלְאַנְשֵׁי בָבֶל הָיָה אֱלִיל וּשְׁמוֹ בֵּל, וַיַּקְרִיבוּ לוֹ יוֹם יוֹם פַּר אֶחָד וַעֲשָׂרָה אֵילִים וּמֵאָה בְּנֵי יוֹנָה וּמֵאָה כְּבָשִׂים וְשִׁבְעִים כִּכַּר מָעוֹג ד) לֶחֶם וַעֲשָׂרָה כַּדֵּי יַיִן. וְהַמֶּלֶךְ גַּם הוּא עוֹבֵד אֶת־הָאֱלִיל וְהוֹלֵךְ מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ אֵלָיו לְהִשְׁתַּחֲווֹת לוֹ וְלָתֵת לוֹ כְּבוֹד אֱלֹהִים. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל דָּנִיֵּאל: מַדּוּעַ לֹא תַעֲבוֹד גַּם אַתָּה אֶת־בֵּל וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה אֵלָיו? וַיַּעַן דָּנִיֵּאל וַיֹּאמַר: חָלִילָה־לִּי מֵעֲבֹד אֱלִילִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: אֶת־אֱלֹהִים חַיִּים אֲנִי יָרֵא, עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ וַאֲדוֹנֵי כָל בָּשָׂר. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אֵיכָה תֹאמַר אֱלִילְךָ אֶפֶס וָתֹהוּ הוּא, — וְהוּא אֹכֵל וְשֹׁתֶה יוֹם יוֹם?! וַיִּצְחַק דָּנִיֵּאל וַיֹּאמַר: לוּ הִתְבּוֹנֵן, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, אֶל מַעֲשֵׂי כֹהֲנֵי בֵל, כִּי עַתָּה רָאָה אֶת־עָרְמָתָם יֶחְדַּל לְהַאֲמִין בֵּאלֹהָיו אֲשֶׁר חֹמֶר הֵם כַּבַּיִת וּנְחֹשֶׁת מִחוּץ, וּמֵעוֹדָם לֹא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ. וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְכֹהֲנֵי בֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם: אִם לֹא תַגִּידוּ לִי מִי הוּא הָאֹכֵל אֶת־אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּן לְבֵל מוֹת תְּמוּתוּן; אוּלָם אִם תַּרְאוּנִי לָדַעַת כִּי בֵל הוּא הָאֹכֵל, יָמוּת דָּנִיֵּאל עַל חָרְפוֹ אֹתוֹ, וְאַתֶּם נְקִיִּים. וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל: כֵּן יְהִי כִדְבָרֶיךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ!

וּמִסְפַּר הַכֹּהֲנִים הַמְשָׁרְתִים אֶת־הָאֱלִיל שִׁבְעִים מִלְּבַד נְשֵׁיהֶם וְטַפָּם. וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ עִם דָּנִיֵּאל אֶל הֵיכַל בֵּל, וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים אֶל הַמֶּלֶךְ: הִנֵּה אֲנַחְנוּ יוֹצְאִים מִן הַהֵיכָל, וְנָתַתָּ בְּיָדְךָ אֶת־הַמַּאֲכָל וְהַמַּשְׁקֶה לְבֵל וְסָגַרְתָּ הַדֶּלֶת אַחֲרֶיךָ וְחָתַמְתָּ אוֹתָהּ בְּטַבַּעְתֶּךָ, וְהָיָה כִּי תָשׁוּב מָחָר וְרָאִיתָ כִּי לֹא נֶאֶכְלָה הַמִּנְחָה, — הָרֹג תַּהַרְגֵנוּ, — אַל תַּחְמֹל עַל אִישׁ; אוּלָם בִּרְאוֹתְךָ כִּי אָכֹל אָכַל בֵּל אֶת־כָּל־אֲשֶׁר הִקְרַבְתָּ־לוֹ, — וְהָרַגְתָּ אֶת־דָּנִיֵּאל עַל הַשֶּׁקֶר אֲשֶׁר דִּבֵּר. וְכֹהֲנֵי בֵל בָּטְחוּ בִּמְבוֹא ה) סֵתֶר, אֲשֶׁר חָפְרוּ לָהֶם מִתַּחַת לַשֻּׁלְחָן.

א) גּוּפוֹת. ב) הַמָּזוֹן. ג) בְּשַׂעֲרוֹת. ד) רונדער קוכען, лепешка. ה) דורכגאנג, проходъ.

וַיַּעֲבוֹר בְּחֶשְׁכַת הַלַּיְלָה לִפְנֵי שׁוֹמְרֵי רֹאשׁוֹ וְלֹא רָאָהוּ וְלֹא הִתְבּוֹנְנוּ אֵלָיו . וַיִּזְעַף א) עֲלֵיהֶם לִבּוֹ עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר לָשׁוּב הָאַרְמוֹנָה וּלְהַכּוֹתָם כְּדֵי רִשְׁעָתָם ; אוּלָם בְּרֶגַע הַזֶּה רָאָהוּ אֶחָד מִשּׁוֹמְרֵי הָאַרְמוֹן , וַיָּרָץ אֵלָיו וַיֹּאחֲזֵהוּ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר : מוֹת תָּמוּת , נָבָל, כִּי נוֹעַזְתָּ לָבֹא בַּלַּיְלָה אֶל אַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ , וּכְדַבֵּר הַשּׁוֹמֵר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה , וַיְמַהֲרוּ יֶתֶר הַשּׁוֹמְרִים וַיָּרוּצוּ גַּם הֵמָּה אֶל הַמֶּלֶךְ וַיְסַבֻּהוּ וַיִּשְׁלְפוּ ב) חַרְבוֹתֵיהֶם . וַיַּרְא בֵּלְשַׁאצַּר כִּי כֵן וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר : הֲלֹא מַלְכְּכֶם אָנִי ! וַיַּעֲנֵהוּ הַשּׁוֹמְרִים וַיֹּאמְרוּ : אַךְ מַעֲרִים אַתָּה אֵלֵינוּ ! וּבְדַבְּרָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְבַתְּקֻהוּ ג) בְּחַרְבוֹתָם וַיָּמֹת . וְאֶחָד מִסָּרִיסֵי בֵלְשַׁאצַּר קָם וַיִּכְרֹת רֹאשׁ מַלְכּוֹ מֵעָלָיו וַיָּשֶׂם בְּשַׂק . וַיֵּלֶךְ כָּל הַלַּיְלָה עַד־בּוֹאוֹ אֶל מַחֲנֵה כֹּרֶשׁ וְדָרְיָוֶשׁ . וַיִּשְׁאָלֻהוּ שָׂרֵי הַצָּבָא לֵאמֹר : לְמִי אַתָּה וְאָנָה תֵלֵךְ ? וַיַּעַן הַסָּרִיס לֵאמֹר : אִמְרוּ לְכֹרֶשׁ וְדָרְיָוֶשׁ מַלְכֵיכֶם כִּי בָא אֶחָד מֵעַבְדֵי בֵלְשַׁאצַּר וְדָבָר לוֹ אֲלֵיהֶם . וַיַּגִּידוּ הַשָּׂרִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְכֹרֶשׁ וְדָרְיָוֶשׁ , וַיַּעֲנוּ לֵאמֹר : יָבֹא ! וַיָּבֹא הַסָּרִיס וַיּוֹצֵא אֶת־רֹאשׁ בֵּלְשַׁאצַּר מִן הַשַּׂק , וַיְסַפֵּר לָהֶם , כִּי חִלֵּל בֵּלְשַׁאצַּר אֶת־כְּלֵי בֵּית מִקְדַּשׁ יְיָ , וַתָּבֹא עָלָיו כָּל הָרָעָה הַזֹּאת . וַיִּשְׁמְעוּ שְׁנֵי הַמְּלָכִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁתָּאוּ וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ . וַיֹּאמֶר כֹּרֶשׁ : עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל אֱלֹהִים ! וַיּוֹסֶף כֹּרֶשׁ לְדַבֵּר וַיֹּאמַר : מִי יִתְּנֵנִי לְמֶלֶךְ בָּבֶל , – וַהֲשִׁיבוֹתִי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמֻּגְלִים לְאַרְצָם וּכְלֵי יְיָ לְמִקְדָּשׁוֹ ! וַיֹּאמֶר דָּרְיָוֶשׁ : גַּם אָנֹכִי אָשִׁית יָדִי עִמְּךָ לְהָשִׁיב שְׁבוּת יִשְׂרָאֵל וּלְקוֹמֵם חָרְבוֹת אַרְצָם .

ז. חֲבַקּוּק וְדָנִיֵּאל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מָלַךְ דָּרְיָוֶשׁ עַל בָּבֶל וַיִּיטַב דָּנִיֵּאל בְּעֵינָיו מְאֹד וַיְכַבְּדֵהוּ וַיְנַשְּׂאֵהוּ מֵעַל כָּל־הַשָּׂרִים , אֲשֶׁר בִּמְדִינַת מַלְכוּתוֹ . וַיְקַנְאוּ בוֹ הַשָּׂרִים וְכָל־גְּדוֹלֵי הַמֶּלֶךְ וַיְפַתּוּ אֶת־דָּרְיָוֶשׁ לָתֵת דָּת בְּכָל־אֶרֶץ מַלְכוּתוֹ לֵאמֹר : כָּל אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִתְפַּלֵּל אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם כַּאֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל אִישׁ אֶל אֱלֹהָיו , – וְהָשְׁלַךְ אֶל בּוֹר הָאֲרָיוֹת וְהָיָה טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם . וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָתַם הַמֶּלֶךְ אֶת־פַּתְשֶׁגֶן הַכְּתָב בְּטַבַּעְתּוֹ , וַיֵּלְכוּ הַשָּׂרִים אֶל בֵּית דָּנִיֵּאל וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה נַעֲרָה קְטַנָּה מְשַׂחֶקֶת בֶּחָצֵר , וַיִּשְׁאָלוּהָ לֵאמֹר : הֲיָדַעַתְּ אֶת־דָּנִיֵּאל ? וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר : יְדַעְתִּיו ! וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הַשָּׂרִים : אוּלַי תֵּדְעִי וְהִגַּדְתְּ לָנוּ מַה־מַּעֲשֵׂהוּ ? וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר : קוֹנֶה הוּא בְּגָדִים יָפִים לְכַלּוֹת עֲנִיּוֹת , עוֹשֶׂה מִשְׁתֶּה בְּיוֹם כְּלוּלוֹתֵיהֶן ד) וְשָׂמֵחַ בָּהֶן כַּאֲשֶׁר יִשְׂמַח הָאָב בְּיוֹם כְּלוּלוֹת בְּנוֹתָיו . וַיִּשְׁמְעוּ הַשָּׂרִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ : גַּם מִשְׁתֶּה , גַּם שִׂמְחַת אוֹהֵב הָאִישׁ הַזֶּה וַאֲנַחְנוּ לֹא יָדָעְנוּ . . . ! וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר : גַּם בֹּכֶה רָאִיתִי אוֹתוֹ בְּלַוֹּתוֹ אֶת־הַמֵּתִים וּבְלֶכְתּוֹ אַחֲרֵי מִטָּתָם גַּם רַבּוֹת שָׁמַעְתִּי אוֹתוֹ מְדַבֵּר בְּתִתּוֹ נְדָבוֹת כֶּסֶף לָעֲנִיִּים וּבְנַחֲמוֹ אוֹתָם מִיגוֹנָם . וַיְהִי הֵמָּה מְדַבְּרִים , וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה קְהַל אֲנָשִׁים עֲנִיִּים בָּאִים הֶחָצֵרָה . וַיִּשְׁאֲלוּ הַשָּׂרִים אֶת־הַנַּעֲרָה לֵאמֹר : הֲלֹא תַגִּידִי לָנוּ מִי אֵלֶּה וּמַה חֶפְצָם פֹּה ? וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר : שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם יַעֲלֶה דָּנִיֵּאל אֶל הָעֲלִיָּה אֲשֶׁר בְּבֵיתוֹ לְהִתְפַּלֵּל אֶל אֱלֹהָיו , וְעָמַד לְיַד הַחַלּוֹן הַפּוֹנֶה מִזְרָחָה . וּכְכַלּוֹתוֹ לְהִתְפַּלֵּל , וַיֵּרֶד מֵעַל הָעֲלִיָּה וַיֵּצֵא אֶל

א) וַיִּקְצֹף . ב) הוֹצִיאוּ . ג) דְּקָרֻהוּ . ד) הִלָּקְחָן לְאִישׁ .

אֶת־אֱלֹהֶיךָ הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא הַזֶּה בְּלִי חֶרֶב וּבְלִי מַקֵּל! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הִנֵּה הוּא בְּיָדֶיךָ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לַשָּׂרִים וַיִּשְׂמְחוּ וַיֹּאמְרוּ: בָּא הַיּוֹם שֶׁקִּוִּינוּהוּ! עַתָּה יֹאבַד דָּנִיֵּאל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד לָנוּ לְמוֹקֵשׁ א) וַיֵּלֶךְ דָּנִיֵּאל וַיַּעַשׂ לוֹ מַסְרְקוֹת ב) בַּרְזֶל קְטַנִּים וְשִׁנֵּיהֶם חַדּוֹת כְּמְחָטִים וַיְלַטְּשֵׁן כְּעַיִן ג) אוֹתָן, וַיַּדְבֵּק בָּהֶם חֵלֶב וָדֶשֶׁן, וְגָפְרִית וָזֶפֶת נָתַן בָּהֶם, וְשִׁבְרֵי זְכוּכִית שָׂם בַּלֶּחֶם אֲשֶׁר מֵעַל לַמַּסְרְקוֹת וַיַּעַלְמוּ וְלֹא נִרְאָה בִּלְתִּי אִם הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הֵכִיל ד) אֶת־הַמַּסְרְקוֹת הַחַדִּים וְאֶת־הַזֶּפֶת וְהַגָּפְרִית וּמְכִתּוֹת ה) הַזְּכוּכִית. וַיָּקָם דָּנִיֵּאל וַיֵּלֶךְ וַיִּגַּשׁ עַד לִפְנֵי הַמְּעָרָה אֲשֶׁר הָיָה בָהּ הַתַּנִּין וַיַּשְׁלֵךְ אֵלֶיהָ אֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הֵכִין וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּלַע הַתַּנִּין אֶת־הַמַּאֲכָל אֲשֶׁר הִגִּישׁ לוֹ דָּנִיֵּאל וַיִּמַּס הַחֵלֶב מֵעַל שִׁנֵּי הַמַּסְרְקוֹת וּמְכִתּוֹת הַזְּכוּכִית וַיִּנָּקְבוּ מֵעָיו וַיִּשָּׁחֲתוּ. וַיָּחֶל הַתַּנִּין מְאֹד וַיָּמָת כַּיּוֹם הַשֵּׁנִי לְמָחֳרָתוֹ. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיָּקוּמוּ אַנְשֵׁי בָבֶל לְהַגִּישׁ מִנְחָתָם לַתַּנִּין כְּדַרְכָּם יוֹם יוֹם, וַיֵּלְכוּ וַיִּגְּשׁוּ עַד לִפְנֵי הַמְּעָרָה, וְהִנֵּה צַחֲנַת ו) פֶּגֶר עוֹלָה בְּאַפָּם, וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: מַה־זֹּאת? וַיִּתְחַזְּקוּ לָבֹא אֶל הַמְּעָרָה וְהִנֵּה מֵת אֱלֹהֵיהֶם וּבָאְשׁוֹ הוֹלֵךְ הָלוֹךְ וְגָדֵל, וַיְמַהֲרוּ וַיֵּצְלוּ מִן הַמְּעָרָה וַיָּשׁוּבוּ הָעִירָה וַיַּגִּידוּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְכָל יוֹשְׁבֶיהָ. וַיָּקוּמוּ אַנְשֵׁי הָעִיר וַיָּבֹאוּ אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַסְגִּירָה ז) נָּא אֶת־דָּנִיֵּאל הֹרֵג אֱלֹהֵינוּ הַשְּׁנִים בְּיָדֵנוּ, וְעָשִׂינוּ בוֹ כָלָה, וְאִם תְּמָאֵן לַעֲשׂוֹת אֶת־דְּבָרֵנוּ וַהֲסִירוֹנוּ אוֹתְךָ מִמֶּלֶךְ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד, וַיְצַו לְאַנְשֵׁי חֵילוֹ לְהַכְנִיעַ אֶת־כָּל הַקָּמִים בּוֹ. וַיַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל אֶת־מִצְוַת הַמֶּלֶךְ וַיַּהַרְגוּ אֶת־כָּל הַמֹּרְדִים לְפִי חָרֶב. וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּבֹא דָּנִיֵּאל אֶל הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ אֵלָיו וַיֹּאמַר: בִּי אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! הִנֵּה נָא זָקַנְתִּי וְכֹחַ אֵין כִּי לַעֲמֹד לְפָנֶיךָ, עַל־כֵּן אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְשַׁלְּחֵנִי לְבֵיתִי! וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת־דָּנִיֵּאל וַיֹּאמַר: וּמִי יִשְׁמַע לְךָ לַדָּבָר הַזֶּה לְשַׁלֵּחֲךָ מֵעַל פָּנַי, וְאַתָּה אִישׁ אֱלֹהִים וּלְחָכְמָתְךָ וְלִתְבוּנָתְךָ אֵין חֵקֶר! וַיַּעַן דָּנִיֵּאל אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הִנְנִי אֶמְצָא לַמֶּלֶךְ אִישׁ מִבְּנֵי עַמִּי חָכָם וְנָבוֹן וּמָלֵא רוּחַ אֱלֹהִים וְעָבַד לְפָנֶיךָ תַּחְתָּי. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת־דָּנִיֵּאל וַיֹּאמַר: אִם כָּכָה תַּעֲשֶׂה לִי, וְשִׁלַּחְתִּיךָ בְשָׁלוֹם לְבֵיתֶךָ. וַיִּשְׁתַּחוּ דָּנִיֵּאל לַמֶּלֶךְ וַיֵּצֵא.

י. חֲזוֹן דָּנִיֵּאל.

וְכַאֲשֶׁר יִיטַב לְדָנִיֵּאל בְּאֶרֶץ גָּלוּתוֹ, כֵּן יִנְהֶה ח) אַחֲרֵי אֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ וּבֵית מִקְדָּשׁוֹ; כָּל הַכָּבוֹד אֲשֶׁר שָׂם לוֹ הַמֶּלֶךְ לֹא נֶחְשַׁב בְּעֵינָיו לִמְאוּמָה, כִּי אָמַר: טוֹב הֱיוֹתִי נִקְלֶה ט) וָרָשׁ בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתִּי מִהְיוֹת רִאשׁוֹן לְעַם נָכְרִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה. וַיִּלְבַּשׁ דָּנִיֵּאל שַׂק, וַיֵּשֶׁב בֶּעָפָר יָמִים רַבִּים. לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה, וְעֵינָיו הוֹרִידוּ דִמְעָה בְּלִי הֶרֶף. וַיֵּבְךְּ אֶת־אֶרֶץ יְהוּדָה וּבֵית מִקְדָּשָׁהּ וְאֶת־אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ אֲשֶׁר הָלְכוּ בַגּוֹלָה. וַיָּבֹא אֵלָיו מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לוֹ: דָּנִיֵּאל! לָמָּה זֶּה אַתָּה בֹכֶה מָרָה? וַיַּעַן דָּנִיֵּאל וַיֹּאמַר: לְבֵית יְיָ כִּי שָׁמֵם, לְאֶרֶץ יְהוּדָה כִּי נִלְקָחָה וּלְבָנֶיהָ הַיְקָרִים כִּי הָגְלוּ אֲנִי בֹכֶה. וַיַּעַן מַלְאַךְ יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ שְׁלָחַנִי לִפְקֹחַ אֶת־עֵינֶיךָ וּלְהַרְאוֹתְךָ אֶת־אֲשֶׁר יִהְיֶה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. וַיַּעַן דָּנִיֵּאל וַיֹּאמַר: מִי יִתֵּן וְיָדַעְתִּי אֶת־

א) לְמִכְשׁוֹל. ב) קַאמְם, гребень. ג) עָשָׂה אוֹתָן חַדּוֹת. ד) הֶחֱזִיק בּוֹ. ה) שִׁבְרֵי. ו) רֵיחַ רָע.
ז) מְסוֹר. ח) בעקימערט וייֹן, восковать. ט) שָׁפָל.

וּבוֹ הֵם עוֹלִים תָּמִיד וְאֹכְלִים וְשֹׁתִים בַּלַּיְלָה בַּלַּיְלָה אֶת־הַבָּשָׂר וְהַלֶּחֶם וְהַיָּיִן. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב הַמֶּלֶךְ אֶת־מִנְחָתוֹ לְבֵל וַיֹּאמֶר לָצֵאת, וַיְצַו דָּנִיֵּאל אֶת־עֲבָדָיו לְהָבִיא אֵפֶר וּלְשָׁטְחוֹ עַל קַרְקַע הַהֵיכָל לְעֵינֵי הַמֶּלֶךְ. וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ? וַיַּעַן דָּנִיֵּאל אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: מָחָר יִוָּדַע לַאֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ פֵּשֶׁר הַדָּבָר, וְעַתָּה יַחֲלִיק א) נָא עַבְדִּי אֶת־פְּנֵי הָאֵפֶר הַשָּׁטוּחַ עַל קַרְקַע הַהֵיכָל, וְכִלָּה לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְיָצָאנוּ מִן הַהֵיכָל, וְסָגַר הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדֶּלֶת וְחָתַם אוֹתָהּ בְּטַבַּעְתּוֹ וְהָלַכְנוּ לָנוּ. וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר דָּנִיֵּאל.

וְכֹהֲנֵי בֵל בָּאוּ כְדַרְכָּם בַּלַּיְלָה עִם נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ כֹּל אֲשֶׁר עַל הַשֻּׁלְחָן, וַיָּשׁוּבוּ שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב לְבֵיתָם. כִּי אָמְרוּ: מָחָר יוּמַת דָּנִיֵּאל אֲשֶׁר הִתְנַקֵּשׁ ב) בְּנַפְשֵׁנוּ לַהֲמִיתֵנוּ, וֶאֱמוּנַת מַלְכֵּנוּ בְּבֵל תֶּחֱזַק וְתִגְדַּל. וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לְמָחֳרָתוֹ בַּבֹּקֶר וַיִּקְרָא לְדָנִיֵּאל לֵאמֹר: קוּמָה וְנֵלְכָה אֶל הֵיכַל אֱלֹהָי! וַיְמַהֵר דָּנִיֵּאל וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ עַד־בּוֹאָם לִפְנֵי הַדֶּלֶת הַסְּגוּרָה וְהַחֲתוּמָה. וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־דָּנִיֵּאל לֵאמֹר: הֲיֵשׁ מָשְׁחָת בְּחוֹתָמִי? וַיִּתְבּוֹנֵן דָּנִיֵּאל אֶל הַחֹתָם וַיֹּאמַר: לֹא! וַיְפַתַּח הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדֶּלֶת וַיָּשֶׂם עֵינָיו עַל הַשֻּׁלְחָן וַיִּקְרָא בְקוֹל גָּדוֹל וַיֹּאמַר: בֵּל! רַק אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ, וְאֵין בְּךָ רְמִיָּה! וַיִּשְׂחַק דָּנִיֵּאל וַיַּעֲצֹר אֶת־הַמֶּלֶךְ מִבֹּא אֶל הַהֵיכָל פְּנִימָה וַיֹּאמַר: פְּקַח נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִדְרְכֵי ט) כַּף רֶגֶל בָּאֵפֶר הַשָּׁטוּחַ עַל הַקַּרְקַע וְאָמַרְתָּ לִי רַגְלֵי־מִי דָּרְכוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה? וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אָכֵן עִקְּבוֹת אֲנָשִׁים וְטַף רַבִּים בָּאֵפֶר וּדְמוּת לוֹ כְּאַדְמַת חֹל אֲשֶׁר דָּרְכוּ עָלָיו עַם רָב! וַיּוֹסֶף דָּנִיֵּאל לְדַבֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: קְבוֹץ אֶת־כֹּהֲנֶיךָ וְחָקַרְתָּ וְדָרַשְׁתָּ הֵיטֵב וְהוֹדִיעוּ לְךָ אֶת־פֵּשֶׁר הַדָּבָר הַזֶּה..! וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּתָּפְשׂוּ אֶת־הַכֹּהֲנִים, אֹתָם וְאֶת־נְשֵׁיהֶם וְטַפָּם וַיְיָרְאֵם ד) לֵאמֹר: אִם לֹא תַגִּידוּ לִי דְּבַר אֱמֶת וְעִנִּיתֶם מְאֹד! וַיֶּחֶרְדוּ הַכֹּהֲנִים חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיּוֹדוּ עֲלֵי פִשְׁעָם וַיֹּאמְרוּ: בַּמַּחְתֶּרֶת ה) הָיִינוּ בָאִים בַּלַּיְלָה בַּלַּיְלָה לֶאֱכֹל אֶת מִנְחַת בֵּל! וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לַהֲמִיתָם, וְאֶת־בֵּל וְאֶת־הֵיכָלוֹ נָתַן בְּיַד דָּנִיֵּאל לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כַּטּוֹב בְּעֵינָיו. וַיְנַתֵּץ ו) דָּנִיֵּאל אֶת־הָאֱלִיל וַיַּהֲרֹס אֶת הֵיכָלוֹ.

ט. הַתַּנִּין ז) בְּבָבֶל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּית דָּנִיֵּאל אֶת־עֲבוֹדַת בֵּל וַיִּקְצְפוּ עָלָיו שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הָבָה נִנָּקֵם אֶת־נִקְמַת דַּם הַכֹּהֲנִים הַשָּׁפוּךְ וְאֶת־נִקְמַת כְּבוֹד אֱלִילֵנוּ הַמְחֻלָּל! נֵלְכָה נָא אֶל הַמֶּלֶךְ וְשָׁאַלְנוּ מִמֶּנּוּ לֵאמֹר: יִתְגָּרֶה ח) נָא דָּנִיֵּאל בַּתַּנִּין אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עוֹבְדִים לוֹ, וְנִסָּה לַעֲשׂוֹת לוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְבֵל! וְהַתַּנִּין גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד; אַךְ יִגַּשׁ אֵלָיו אִישׁ, — וּפָעַר ט) פִּיו וּבְלָעָהוּ חַיִּים. וַיָּבֹאוּ הַשָּׂרִים אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הִנֵּה נָתַץ דָּנִיֵּאל אֶת־בֵּל וַיַּהֲרֹס הֵיכָלוֹ, — הֲיוּכַל וְעָשָׂה כָּכָה גַּם לַתַּנִּין הָאֹכֵל וְשֹׁתֶה, וּמוֹרָאוֹ עַל־כָּל הַקָּרֵב אֵלָיו? וְעַתָּה יְדַבֶּר־נָא הַמֶּלֶךְ אֶל־דָּנִיֵּאל וְצִוָּהוּ לְהִתְגָּרוֹת בַּתַּנִּין! וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ לְדִבְרֵי שָׂרָיו וַיֹּאמֶר אֶל דָּנִיֵּאל: הֲגַם עַל הַתַּנִּין תֹּאמַר מַעֲשֵׂה חָרָשׁ נְחֹשֶׁת הוּא? הִנֵּה הוּא חַי וְאֹכֵל וְשֹׁתֶה כְּאֶחָד מֵאִתָּנוּ, וְאֵין כָּמֹהוּ אֵל חַי גִּבּוֹר וְנוֹרָא! וַיַּעַן דָּנִיֵּאל אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ וְהָרַגְתִּי

א) יַעֲשֶׂה חָלָק. ב) посягалъ. ג) צַעֲרִי. ד) אִיֵּם עֲלֵיהֶם. ה) אונטערירדישער גאַנג, подкопъ.
ו) וַיְשַׁבֵּר. ז) הַנָּחָשׁ. ח) יִלָּחֵם. ט) וּפָתַח.

יִטֹּוֹן בְּבָבֶל, וְאַחַר יִתְחַזֵּק וְיֵלֵךְ לְיָוָן וּלְתוּגַרְמָה, וְנִלְחַם עִם יוֹשְׁבֵיהֶן וְנָפְלָה חִתִּיתוֹ עַל בְּנֵי הָאָדָם, וְלֹא יַאֲמִינוּ בְּחַיֵּיהֶם. שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְעֶשְׂרִים שָׁנָה יִמְלֹךְ, וְיָמוּת בְּמִזְרָח; אַחֲרָיו יָקוּמוּ שְׁלֹשָׁה בָנָיו: אֶחָד מֵהֶם יֵלֵךְ לַמִּזְרָח. הַשֵּׁנִי – לַמַּעֲרָב וְהַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד בָּבֶלָה. הָאֶחָד לֹא יִמְצָא שׁוֹמֵעַ לוֹ, וַאֲשֶׁר בְּבָבֶל לֹא יִמְלֹךְ, וַאֲשֶׁר בְּמִזְרָח יִתְקוֹמֵם וּבָא מַעֲרָבָה, וְלָקַח מִיַּד אָחִיו אֶת־אַרְצוֹ. דָּם רָב יִשָּׁפֵךְ בָּאָרֶץ, וְאַחַר יָמוּת. אַחֲרֵי כֵן יָקוּם מֶלֶךְ חָדָשׁ אֲשֶׁר יְצַוֶּה לְכָל הָאֲנָשִׁים לְבַעֵר אֶת־הַבְּגָדִים הַשְּׁחוֹרִים מִן הָאָרֶץ, וְלִלְבּוֹשׁ תַּחְתָּם בְּגָדִים לְבָנִים. הוּא יִכְבֹּשׁ אֶת־אֶרֶץ הַמַּעֲרָב, וְאֵימָתוֹ וּפַחְדּוֹ יִהְיֶה עַל־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם. מֵאֶרֶץ אֶל אֶרֶץ יִבְרָחוּ, וּמַרְגֹּעַ א) לֹא יִמְצָאוּ. בַּיָּמִים הָהֵם יִלָּחֵץ יִשְׂרָאֵל מְאֹד: בַּבֹּקֶר יֹאמַר מִי יִתֵּן עֶרֶב, וּבָעֶרֶב – מִי יִתֵּן בֹּקֶר. עֶשְׂרִים שָׁנָה יִמְלֹךְ הַמֶּלֶךְ, וְאַחַר יָמוּת, וְקָם תַּחְתָּיו מֶלֶךְ מִמַּעֲרָב, וְעָלָה לַמִּזְרָח וְהֵמִית כָּל אִישׁ נְשׂוּא פָּנִים וַחֲכַם לֵב וְשָׁפַךְ דָּם כַּמָּיִם, וְלָבְשׁוּ בְּנֵי הָאָדָם בְּגָדִים לְבָנִים, הָאָרֶץ תִּדַּל מְאֹד, הַבָּתִּים יֶחֱרָבוּ, וְהָיְתָה מְהוּמָה וּמְבוּכָה, וְשָׁבְתָה מֶמְשַׁלְתּוֹ, וְכָל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה. אָז יָקוּם מֶלֶךְ רוֹמִי, וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲדֻמִּים, וְהָלַךְ וְנִלְחַם וּפָרַץ עַד דַּמֶּשֶׂק; אֶת־גְּדוֹלֵי עַם יִשְׁמָעֵאל, נִכְבָּדָיו וּנְשׂוּאֵי פָנָיו יָמִית, וְאָפְסָה גְדֻלָּה מִיִּשְׁמָעֵאל; אֶת־מִגְדְּלֵיהֶם וּבָתֵּי מִסְגְּדָם יִתֹּץ ב) וְהֶעֱבִיר מֶמְשֶׁלֶת יִשְׁמָעֵאל מִן הָאָרֶץ, וְלֹא תוֹסִיף עוֹד שְׂאֵת רֹאשָׁהּ. וְעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְצַוֶּה לְבִלְתִּי מוֹל אֶת־בְּשַׂר עָרְלָתָם וּלְבִלְתִּי שְׁמוֹר שַׁבָּת וּמוֹעֵד. וְנָקַל עוֹד זֹאת בְּעֵינָיו, וְצִוָּה לָהֶם לְבִלְתִּי קְרֹא בְּתוֹרַת יְיָ, וּלְבִלְתִּי הִתְפַּלֵּל אֶת־תְּפִלָּתָם. אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר יִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנַת יְיָ, וְנָתַן גֵּווֹ ג) לְמַכִּים וּבְשָׂרוֹ – לָדוּשׁ, כִּי נוֹצֵר יְיָ חַסְדּוֹ לְאוֹהֲבָיו וּלְשׁוֹמְרֵי בְרִיתוֹ. בַּיָּמִים הָהֵם יָשׁוּבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ בְּכָל לְבָבָם וּדְרָשֻׁהוּ בְּכָל עֵת. אַחֲרֵי כֵן יָקוּם מֶלֶךְ אֲשֶׁר יָרַע מִכָּל הַמְּלָכִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו, קוֹמָתוֹ תִּהְיֶה מֵאָה אַמָּה וְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה זְרָתוֹת, וְרָחְבּוֹ עֶשֶׂר זְרָתוֹת, וְשֵׂעָר יִהְיֶה לוֹ בְּפָנָיו, וְנָפַל פַּחְדּוֹ עַל כָּל רוֹאֵהוּ. הוּא יִלְכֹּד אֶת־כָּל הַמַּעֲרָב; אֵלָיו יִתְקַבְּצוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הָאוֹהֲבִים לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה וְקָרְאוּ לוֹ: מָשִׁיחַ! וְהָלַךְ שָׁמְעוֹ בְּכָל הָאֲרָצוֹת, וְנִכְנְעוּ עַמִּים רַבִּים מִפָּנָיו, וַאֲשֶׁר לֹא יִכָּנַע, יָמוּת. עֵת צָרָה תִּהְיֶה לְיַעֲקֹב מֵאֵין כָּמֹהָ. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִדְמוּ כְּצֹאן יוּבַל ד) לַטֶּבַח, בֶּהָרִים יָנוּסוּ וּבַמְּעָרוֹת יִתְחַבָּאוּ; וְחֵיל גּוֹג וּמָגוֹג יִתְחַבְּרוּ לַמֶּלֶךְ הַהוּא, וְנָפְלָה חִתִּיתָם עַל כָּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ, וּשְׁמוּעָה תִּשָּׁמַע בָּאָרֶץ לֵאמֹר: אַנְשֵׁי חֵיל גּוֹג וּמָגוֹג נוֹרָאִים מְאֹד; אַרְבַּע עֵינַיִם לְאִישׁ אִישׁ מֵהֶם: שְׁתַּיִם בִּפְנֵיהֶם וּשְׁתַּיִם בְּגַבֵּיהֶם ה); בִּידֵיהֶם יָמִיתוּ, וּבְרַגְלֵיהֶם יַפִּילוּ חֲלָלִים. וְאֵין מִסְפָּר לַהֲרוּגֵיהֶם, פַּלָּצוּת ו) תֹּאחֵז אֶת־בְּנֵי הָאָדָם, חָרֹד יֶחֶרְדוּ לְקוֹל עָלֶה נִדָּף, וְעַם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה מִרְמָס לְכָל אִישׁ רָע וּבֶן בְּלִיַּעַל, וְרָעָה לוֹ הָעֵת הַהִיא מִכָּל הָרָעָה אֲשֶׁר בָּאָה עָלָיו מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְעַד הֵנָּה.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ דָּנִיֵּאל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה לֵאמֹר: אֲהָהּ, יְיָ אֱלֹהִים! הֲכָל הַצָּרוֹת וְהָרָעוֹת הָרַבּוֹת אֲשֶׁר אָמַרְתָּ תְּבֹאןָ עַל עַם יִשְׂרָאֵל הַקָּטֹן בַּגּוֹיִם? הַמְעַט לָהֶם כִּי אָבְדָה אֶרֶץ מוֹלַדְתָּם וַיֵּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה וַיִּהְיוּ לְלַעַג וּלְקֶלֶס, – וַתֹּאמֶר לְתִתָּם בִּידֵי לֹא יוּכְלוּ קוּם! לוּלֵא בָרָאתָ אֶת הָעָם הַזֶּה וְלֹא צְרַפְתּוֹ בְּכוּר עֹנִי, כִּי עַתָּה טוֹב לָהֶם שִׁבְעָתַיִם!.. וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: אַשְׁרֵי הָאֲנָשִׁים הַבּוֹטְחִים בַּיְיָ,

---

א) מְנוּחָה. ב) יְשַׁבֵּר. ג) גּוּפוֹ. ד) תְּנָהוּג. ה) בְּעָרְפָּם. ו) חֲרָדָה.

הַיּוֹם אֲשֶׁר תִּוָּשַׁע בּוֹ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכֹּן לָבֶטַח בְּאַרְצוֹ. וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ: לֵךְ דָּנִיֵּאל, וְאָמַרְתָּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: עֲשׂוּ אֶת־מִצְוֹת יְיָ, שׁוּבוּ אֵלָיו בְּכָל לְבַבְכֶם, דִּרְשֻׁהוּ בְּכָל עֵת, אֶהֱבוּ טוֹב, שִׂנְאוּ רָע, — וְנוֹשַׁעְתֶּם!

וַיַּעַן דָּנִיֵּאל אֶת־הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ; וְעַתָּה גַּל א) עֵינַי וְרָאִיתִי אֶת־אֲשֶׁר יִקְרֶה לְאַחַי בְּנֵי עַמִּי בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: דַּע, אִישׁ חֲמֻדוֹת, כִּי יָקוּם בְּיָמֶיךָ מֶלֶךְ רָשָׁע, וּמָלַךְ שָׁנָה אַחַת וָמוּת, וְקָם אַחֲרָיו מֶלֶךְ, אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת־יְיָ, וְרָעוֹת רַבּוֹת תִּמְצֶאנָה אֶת־בְּנֵי הָאָדָם בְּיָמָיו; וְרִחַם יְיָ עַל בְּנֵי הָאָדָם, וְנָתַן בְּלֵב הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת לִבְנֵי עַמּוֹ, וְהוּנַח לָהֶם. וְהִפְנוּ אֶת־לִבּוֹתָם אֶל־יְיָ, וּבִקְשׁוּ תוֹרָה מֵחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, — וְנֶחֶלְקוּ כִּתּוֹת כִּתּוֹת צוֹרְרוֹת אִשָּׁה לִרְעוּתָהּ, וְהָרַג אִישׁ אֶת־אָחִיו, וְנִמְשְׁכוּ יְמֵי מִלְחַמְתָּם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה.

אַחֲרֵי כֵן יָקוּם מֶלֶךְ קְצַר קוֹמָה וּמַרְאֵהוּ אָדוֹם לוֹ, אוֹצָרוֹת וּסְגֻלּוֹת מְלָכִים לֹא יִהְיוּ לוֹ, וְאֶת־דִּבְרֵי אֱלֹהִים הַכְּתוּבִים לֹא יַעֲשֶׂה, וְהֶעֱבִיר קוֹל לֵאמֹר: נָבִיא אָנֹכִי! עַל גָּמָל יִרְכַּב וּבָא מִן הַנֶּגֶב, וְהִכְנִיעַ אֶת־בְּנֵי הָאָדָם. הוּא יִלְחַץ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהִכְרִיחָם לְהַאֲמִין בּוֹ וּבֶאֱמוּנָתוֹ. וְעַל כֵּן, הִזָּהֵר הַזְהִיר אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: אַל תֹּאבוּ לוֹ וְאַל תִּשְׁמְעוּ לוֹ; שִׁמְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים וְנִצְרוּ ב) אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל, כִּי שֶׁקֶר דִּבְרֵי הַנָּבִיא וְכָזָב אֱמוּנָתוֹ! וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל אֶל הַמַּלְאָךְ לֵאמֹר: עַד כַּמָּה יִמָּשְׁכוּ יְמֵי מַלְכוּתוֹ? וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה יִמְלֹךְ, וְשָׁב אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָצָא מִמֶּנָּה וּמֵת בָּהּ. אַחֲרָיו יָקוּם מֶלֶךְ גְּבַהּ קוֹמָה בַּעַל זָקָן שָׁחוֹר וְאָרֹךְ, וְנָתַן מֶמְשַׁלְתּוֹ בְּכָל בְּנֵי הָאָדָם, וּמָלַךְ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וָמוּת; וְקָם אַחֲרָיו מֶלֶךְ קְצַר קוֹמָה, וְהֵרַע מְאֹד לִבְנֵי הָאָדָם. בְּיָמָיו יֵעָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֵאֲנָם לַעֲזֹב תּוֹרַת יְיָ וּלְדָבְקָה בֶּאֱמוּנַת הַמֶּלֶךְ הָרָע. עֶשֶׂר שָׁנִים יִמְלֹךְ, וְאַחַר יָמוּת, וְהוּנַח לְעַם יְיָ. אַחֲרֵי כֵן יָקוּמוּ שְׁמוֹנָה מְלָכִים וּמָלְכוּ אִישׁ אַחַר אָחִיו, וְנִמְשְׁכוּ יְמֵי מַלְכוּתָם שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְתִשְׁעִים שָׁנָה וּשְׁנֵי יְרָחִים וְעֶשְׂרִים יוֹם. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ לְחֶרְפָּה וּלְבִזָּה, שְׁמָם יִהְיֶה מִנְאָץ ג), כָּל נִקְלֶה וְדַל יִרְהַב ד) בָּהֶם. בְּכָל אֵלֶּה לֹא יַעַזְבוּ אֶת־תּוֹרַת יְיָ, וְלֹא יֵלְכוּ בְּדֶרֶךְ הָעַמִּים הַמְּצִיקִים לָהֶם. אַחֲרֵי כֵן יָקוּם מֶלֶךְ בְּבָבֶל. הוּא יִתְחַסֵּד עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהוֹקִיר אֶת־תּוֹרָתָם וְהֵנִיחַ לָהֶם מֵעָצְבָּם. וְכַעֲבוֹר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְקָם תַּחְתָּיו מֶלֶךְ אַחֵר, וּבָנָה מִגְדָּלִים וּבָתֵּי מִסְגֵּד ה), וְהִתְפַּלְלוּ הָאֲנָשִׁים חָמֵשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם. הוּא יַעֲבִיר קוֹל בְּכָל אֶרֶץ מַלְכוּתוֹ לֵאמֹר: נְבִיא אֱלֹהִים אָנֹכִי! הַאֲמִינוּ בִי וִחְיוּ! הוּא יַפְנֶה אֵלָיו אֶת־לִבּוֹת בְּנֵי עַמּוֹ לְהַאֲמִין בּוֹ וּלְדָבְקָה בִּדְרָכָיו. וּמָלַךְ שָׁנָה וְשִׁשָּׁה יְרָחִים וּמֵת. וְקָם תַּחְתָּיו מֶלֶךְ אַחֵר, אוֹצְרוֹתָיו יִהְיוּ מְלֵאִים כֶּסֶף וְזָהָב וְכָל אֶבֶן יְקָרָה. הוּא יַטֶּה חֶסֶד לִבְנֵי עַמּוֹ, יֶאֱהַב שָׁלוֹם, וְיִשְׂרָאֵל יִרְאֶה בַטּוֹבָה. שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים יִמְלֹךְ וָמוּת בְּבֵיתוֹ. וְקָם בְּנוֹ תַחְתָּיו וּמִלֵּא אֶת־אַרְצוֹ צְדָקָה וָחֶסֶד, וְהֵיטִיב לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מְאֹד. אַחֲרֵי כֵן יֵלֵךְ לַמִּזְרָח, וּמִקֵּץ עֶשֶׂר שָׁנִים יָמוּת. וְקָם בְּנוֹ תַחְתָּיו. הוּא יִהְיֶה מְשֻׁגָּע וַעֲצוּב לֵב. לִבּוֹ יַשִּׂיאֵהוּ לִכְבּוֹשׁ אֶת־כָּל הָאֲרָצוֹת, וּמָלַךְ שָׁנָה וַחֲמִשָּׁה חֳדָשִׁים וָמוּת; אַחֲרָיו יָקוּם בְּנוֹ, הוּא יָרֵעַ מְאֹד לִבְנֵי הָאָדָם. עַל בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל יֵצֵא לַמִּלְחָמָה, וְנִשְׁפַּךְ דָּם רָב, וְרַבּוּ צָרוֹת בְּנֵי הָאָדָם בְּיָמָיו. וְאֵרַר אִישׁ אִישׁ אֶת־הַיּוֹם אֲשֶׁר נוֹלַד בּוֹ. כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ

א) פְּקַח. ב) שִׁמְרוּ. ג) מְחֹרָף. ד) יִתְגָּאֶה. ה) הִשְׁתַּחֲוָיָה.

וּכַמָּיִם. וְהָיָה כְּכַלּוֹתְכֶם לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲמַרְתֶּם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמוּ, בְּנֵי אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב! הַלְלוּ יָהּ! הוּא יִגְאָלְכֶם מִכָּל רָע וְיוֹצִיאֲכֶם מֵאֲפֵלָה א) לְאוֹרָה, וַהֲלַכְתֶּם בְּאוֹר יְיָ וְנוֹשַׁעְתֶּם, וְשַׁבְתֶּם לְאֶרֶץ אֲבוֹתֵיכֶם וִחְיִיתֶם בְּשָׁלוֹם, וַאֲהַבְתֶּם אִישׁ־אֶת אָחִיו, וְהִמְלִיךְ יְיָ מִכֶּם מֶלֶךְ, וּלְצֶדֶק יִמְלֹךְ! וְהָיָה כִּשְׁמֹעַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה, וְהִתְנַעֲרוּ מֵעֲפַר גָּלוּתָם, וְנָפְלוּ אִישׁ עַל צַוְּארֵי רֵעֵהוּ, וּבָכוּ מֵרֹב שִׂמְחָה וְנֶחָמָה. אַחֲרֵי כֵן יֵלְכוּ אֶל מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, וְאָמְרוּ אֵלָיו: אַתָּה דִבַּרְתָּ בְּשֵׁם יְיָ לֵאמֹר: מְשִׁיחֲכֶם אָנִי! וַיְיָ לֹא שְׁלָחֲךָ, וְלֹא דִבֶּר אֵלֶיךָ, וַתַּשִּׁיא ב) אֶת־הָעָם לַחֲטֹא לַיְיָ, לָסוּר מֵאַחֲרָיו, וּלְדָבְקָה בָךְ. עַל כֵּן כָּלָה נַעֲשֶׂה אִתְּךָ, וְהָיְתָה אַחֲרִיתְךָ הָרָעָה לְמָשָׁל וּלְמוּסָר לְכָל מִתְעַתֵּעַ וּמֵסִית אֲשֶׁר יָקוּם בְּיִשְׂרָאֵל.

י״ג. לִפְנֵי בוֹא יוֹם יְיָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ דָּנִיֵּאל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתִּמָּלֶאנָה עֵינָיו דִּמְעוֹת גִּיל, וַיֹּאמֶר אֶל הַמַּלְאָךְ הַדּוֹבֵר בּוֹ לֵאמֹר: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְהִשְׁמַעְתַּנִי אֶת כָּל דִּבְרֵי הַגְּאֻלָּה וְהַיְשׁוּעָה. וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: הַט אָזְנְךָ וּשְׁמָע, אִישׁ חֲמוּדוֹת וְהַנֶּחָמָה! וַיַּעַן דָּנִיֵּאל וַיֹּאמַר: דַּבֵּר כִּי שׁוֹמֵעַ אָנֹכִי. וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ: בָּעֵת הַהִיא יוֹפִיעַ יְיָ מִשָּׁמַיִם, וְרַעַשׁ גָּדוֹל יֵצֵא מִצִּיּוֹן וְקוֹל אַדִּיר יִשָּׁמַע, וְהָיָה כָּל אִישׁ אֲשֶׁר הִתְאַבֵּל עַל צִיּוֹן וְעַל מִקְדָּשָׁהּ וְעַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הוּא יִשְׁמַע אֶת־קוֹל יְיָ הַקּוֹרֵא לוֹ לַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה וְלַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ; וַאֲשֶׁר לֹא נִנְהָה אַחֲרֵי בֵית יְיָ וְאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ, וַאֲשֶׁר שָׁכַח בְּאֶרֶץ גָּלוּתוֹ אֶת־צִיּוֹן וְתִפְאַרְתָּהּ וּשְׁנוֹתֶיהָ הַקַּדְמוֹנִיּוֹת, — לֹא יִשְׁמַע אֶת־קוֹל יְיָ וְאֶת הַקְּרִיאָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הוּא קוֹרֵא לִבְנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים. וּבָאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְרוּשָׁלַיִם הֶחָרֵבָה, וְהוֹרִיד יְיָ לָהֶם מִשָּׁמַיִם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה, וְהָיוּ בָהּ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִגְדָּלִים, וּבֵין מִגְדָּל לְמִגְדָּל עֶשְׂרִים רִיס ג), וּבֵין כָּל רִיס וָרִיס עֶשְׂרִים וַחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אַמָּה שֶׁל זְמַרַגְדִּין ד) וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. וְהָיוּ בָתֵּי יְרוּשָׁלַיִם עֲשׂוּיִם אַבְנֵי כַדְכֹּד הַמְּאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרָיִם; אוּלָם לֹא יַרְחִיב יְיָ אֶת־גְּבוּלוֹת עִיר הַקְּדוֹשָׁה וְלֹא יָשִׂים בָּהּ שָׁלוֹם עַד יוֹם גְּלוֹת מֶלֶךְ עֲרָב מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

י״ד. חֶבְלֵי מָשִׁיחַ.

בַּיּוֹם הַהוּא: יִפָּתְחוּ הַשָּׁמַיִם, — וּשְׁנֵי עֲנָנִים מַזְהִירִים יִפָּרְדוּ מֵהֶם, וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יִרְכַּב עֲלֵיהֶם, וּשְׁנֵי שְׂרָפִים מִימִינוֹ וּשְׁנֵי שְׂרָפִים מִשְּׂמֹאלוֹ יַעַמְדוּ עָלָיו, לְשָׁרְתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. שַׂרְפֵי אֵשׁ יִשָּׁלְחוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם בֵּית יְיָ, וְכֹכָבִים אֲדֻמִּים כְּלַהֲבוֹת אֵשׁ יֵרָאוּ בַשָּׁמָיִם. וּבָאוּ שָׁלֹשׁ שְׁנֵי דֶבֶר, שָׁנָה אַחַר שָׁנָה, וּמֵתוּ גְדוֹלִים וּקְטַנִּים, וְרָעֲשָׁה הָאָרֶץ, וְנִלְחֲמוּ גוֹיֵי הָאָרֶץ גּוֹי בְּגוֹי וּמַמְלָכָה בְּמַמְלָכָה, וְנָפְלָה מַלְכוּת אֱדוֹם, וְרָעֲשׁוּ שָׁמַיִם מִקּוֹל מַפַּלְתָּהּ. וְאָסַף יְיָ אֶת־כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֵרֵעוּ לְיִשְׂרָאֵל, וּנְתָנָם בִּידֵיהֶם. וְהֵבִיא יְיָ אֶת־שַׂר שֶׁל אֱדוֹם לָתֵת נִקְמָתוֹ בּוֹ. וְאָמַר שַׂר שֶׁל אֱדוֹם: אָנָה אֶבְרַח מִפְּנֵי יְיָ? הַאֶבְרַח מִצְרַיְמָה, וַיְיָ רוֹכֵב עַל עָב קַל וּבָא מִצְרָיִם? לְבָבֶל? שָׁם הִנֵּהוּ! לְעֵילָם? שָׁם שָׂם כִּסְאוֹ! וְלָבַשׁ יְיָ בַּיּוֹם הַהוּא בִּגְדֵי נָקָם, וְנֶחֶרְבוּ עֲשָׂרָה מְקוֹמוֹת, וְנֶהֶפְכוּ עֶשֶׂר עָרִים, וְתָקְעוּ עֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת, וַעֲשָׂרָה קוֹלוֹת יִשָּׁמְעוּ, וְקָמָה רָעָה גְדוֹלָה בָּאָרֶץ, וּמָלַךְ מֶלֶךְ עַז פָּנִים, וְגָזַר גְּזֵרוֹת רָעוֹת,

---

א) מֵחֹשֶׁךְ. ב) נִתְפַּתָּה. ג) כְּמָאתַיִם וְשִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ אַמּוֹת. ד) אֲבָנִים יְקָרוֹת.

וּבְיִרְאַת אֱלֹהִים יָמוּתוּ, וְטוֹב לָהֶם רֶגַע אֶחָד בֶּאֱמוּנַת אֱמֶת, מִשָּׁנִים רַבּוֹת בֶּאֱמוּנַת שָׁוְא וָהֶבֶל.

יא. מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרָיִם.

וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל אֶל הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר אֵלָיו: יִגְדַּל נָא חַסְדְּךָ וְהַרְאִיתַנִי אֶת־אֲשֶׁר יִקְרֶה לְעַמִּי בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ. וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: בַּיָּמִים הָאֵלֶּה יָקוּם אִישׁ מִשֵּׁבֶט אֶפְרַיִם, וְעָמַד עַל רֹאשׁ הָר, וְקָרָא לֵאמֹר: אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מְשִׁיחַ יְיָ! הוּא שְׁלָחַנִי לְבַשֵּׂר לָכֶם יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת. הֵאָסְפוּ אֵלַי, בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב! וְהָיָה, כִּי יִשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ: לְכוּ בֵית יַעֲקֹב וְנֵלְכָה אֶל הָאִישׁ, אֲשֶׁר אָמַר מָשִׁיחַ הוּא. וּבָאוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ לוֹ: בְּזֹאת נֵדַע, כִּי מְשִׁיחֵנוּ אַתָּה, וַיְיָ שְׁלָחֲךָ אֵלֵינוּ אִם תַּעֲשֶׂה לְעֵינֵינוּ שְׁלֹשָׁה אוֹתוֹת. וְאָמַר הָאִישׁ: מָה הוּא הָאוֹת הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים מִמֶּנִּי? וְאָמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הֵא לְךָ מַטֶּה, וְעָשִׂיתָ בוֹ כְּמַעֲשֵׂה מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הָפַךְ מַטֵּהוּ לְנָחָשׁ. וְאָמַר הָאִישׁ: וּמָה הָאוֹת הַשֵּׁנִי? וְעָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ: קַח אֶת הַמַּטֶּה הַיָּבֵשׁ הַזֶּה וְהוֹצֵא מִמֶּנּוּ לְעֵינֵינוּ עָלִים וּשְׁקֵדִים. וְאָמַר הָאִישׁ: וּמָה הוּא הָאוֹת הַשְּׁלִישִׁי? וְאָמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הוֹצֵא אֵלֵינוּ אֶת־צִנְצֶנֶת הַמָּן אֲשֶׁר הִנִּיחַ אַהֲרֹן לְמִשְׁמֶרֶת, וּרְאִינוּהָ, וְיָדַעְנוּ, כִּי מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ אַתָּה, וַיְיָ אֱלֹהֵינוּ עִמָּךְ.

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָאִישׁ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְחָרָה אַפּוֹ מְאֹד וְאָמַר: הַלְנַסּוֹתֵנִי בָּאתֶם? הִנֵּה אָנֹכִי קוֹרֵא לְכָל הָעָם הָרַב, הַמַּאֲמִין בִּי, אֲשֶׁר לֹא שָׁאֲלוּ מִמֶּנִּי אוֹת וּמוֹפֵת, וְצִוִּיתִים לְכַלּוֹתְכֶם וּלְהַשְׁמִידְכֶם. וַעֲזָבוּ אוֹתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלָבְשׁוּ שַׂקִּים, וְהָלְכוּ מִדְבָּרָה אֶפְרָיִם, וְקָרְאוּ אֶל יְיָ, וְזָעֲקוּ אֵלָיו לֵאמֹר: הוֹשִׁיעֵנוּ, אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ, כִּי עַמְּךָ יְיָ, הֶחָסֵר וְהַרְבֵּה עַמְּךָ פְּרוּת! אָז יִשְׁלַח יְיָ מַלְאָכוֹ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַצּוֹעֲקִים אֵלָיו לֵאמֹר: אַל תִּירָאוּ, לֹא אֶתֶּנְכֶם בִּידֵי הָאִישׁ הַהוּא. לְכוּ אֵלָיו וַאֲמַרְתֶּם לוֹ לֵאמֹר: אִם בֶּאֱמֶת מְשָׁחֲךָ יְיָ, וַיִּבְחַר בְּךָ מִכָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, — וְחִיִּיתָ אֶת הַמֵּתִים, וְיָדַעְנוּ, כִּי אֱמֶת דְּבָרֶיךָ, וְנָרוּצָה אַחֲרֶיךָ. וְהִקְצִיפוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת־הָאִישׁ עַד־מְאֹד, וְקָרָא אֶל הָאֲנָשִׁים הַדְּבֵקִים אַחֲרָיו לֵאמֹר: קוּמוּ עַל הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים! הִרְגוּם וְאַל תְּחַיּוּ כָּל נְשָׁמָה! בְּרֶגַע הַזֶּה יִשָּׁמַע קוֹל צְעָקָה וִילָלָה; וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָנוּסוּ עִם נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם הַמִּדְבָּרָה... שָׁמָּה יִבְכּוּ הַרְבֵּה בֶכֶה, לָאָרֶץ יֵשְׁבוּ וְיִצְעֲקוּ אֶל יְיָ, אַרְבָּעִים יוֹם. וּבָקְעָה צַעֲקָתָם אֶת־הָרְקִיעִים, וְנִפְתְּחוּ אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וְיָצְאָה מִשָּׁם אוֹרָה גְדוֹלָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל... וְעָרְבוּ לָהֶם הַיָּמִים הַבָּאִים מְאֹד, וְהָיָה יֶרַח יָמִים בְּעֵינֵיהֶם כְּשָׁבֻעַ, וְשָׁבֻעַ כְּיוֹם, וְיוֹם כְּשָׁעָה וּמָלְאָה נַפְשָׁם עֹנֶג וַעֲדָנִים אֵין קֵץ.

יב. אַחֲרִית מְשִׁיחַ הַשֶּׁקֶר.

בָּעֵת הַהִיא יִתְיַצְּבוּ מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וְיִתְחַנְּנוּ אֵלָיו לֵאמֹר: עַד מָתַי תַּעֲזֹב אֶת־יִשְׂרָאֵל בַּשֶּׁבִי? אִם אֲבוֹתֵיהֶם חָטְאוּ, הֲלֹא קָצַפְתָּ, יְיָ, עֲלֵיהֶם, וַתְּיַסְּרֵם כְּדֵי רִשְׁעָתָם! וְעַתָּה כְּבָר נִצְרְפוּ בְּנֵיהֶם בְּכוּר עֹנִי, וּלְךָ, יְיָ, לְהָחִישׁ עֵת גְּאֻלָּתָם, וּלְהָקִים אֶת־הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַתָּ אֶת־אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְזָכַרְתָּ לָהֶם צִדְקַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר הִתְהַלֵּךְ אִתְּךָ מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה. וְעָנָה יְיָ אֶת־מִיכָאֵל וְאֶת־גַּבְרִיאֵל לֵאמֹר: לְכוּ אִמְרוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: אַשְׁרֵיכֶם כִּי לֹא הֲלַכְתֶּם אַחֲרֵי הָאִישׁ, אֲשֶׁר בָּא לְהַדִּיחֲכֶם מֵאַחֲרֵי יְיָ, וַתִּדְבְּקוּ בַיְיָ, וַתַּעֲשׂוּ אֶת־מִצְוֹתָיו, נָהֳבָאוּ לְמַעַנוּ הָאִישׁ

תֹּאחֵז אֶת־כָּל אֲשֶׁר לֹא הֶאֱמִין בַּיְיָ וּבִמְשִׁיחוֹ, וְאָמְרוּ בַּיּוֹם הַהוּא: אֲהָהּ לַיּוֹם, כִּי קָרוֹב יוֹם יְיָ!

וְגוֹג וּמָגוֹג יַעֲלוּ בַּיּוֹם הַהוּא וְחָנוּ עַל יְרוּשָׁלַיִם שִׁבְעָה יָמִים וָחֵצִי, וְיִלְכְּדֶהָ. וְאָמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ: אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמִים: עַמִּים רַבִּים שָׁסוּ א) אוֹתָנוּ וַיִּקְחוּ מִמֶּנּוּ אֶת־אַרְצֵנוּ וְאֶת רְכוּשֵׁנוּ וְאֶת־כָּל הַחַיִל אֲשֶׁר עָשִׂינוּ מִיּוֹם הֱיוֹתֵנוּ לְגוֹי, וְנָקַל עוֹד זֹאת בְּעֵינֶיךָ, וַתִּתֵּן הַיּוֹם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֵׁנוּ בִּידֵי גוֹג וּמָגוֹג. אֲהָהּ, יְיָ אֱלֹהִים! רַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְאֶת־צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ! וְעָנָה אוֹתָם יְיָ לֵאמֹר: הִנֵּה יוֹם בָּא לַייָ וְחֻלַּק שְׁלָלֵךְ בְּקִרְבֵּךְ. וְאָסַף יְיָ אֶת־כָּל הַגּוֹיִם יְרוּשָׁלַיְמָה, וּבָאוּ בְּנֵי גֹּמֶר וְתוֹגַרְמָה וְאַפְרִיקִי וְגַרְמִית וְגֶרְמַמְיָא וְקַפּוֹדְקְיָא וּבַרְבָּרְיָה וְאִיטַלְיָה וְכוּשׁ וְאַנְדַּלוּסְיָה וּסְבָא וְהֶרְמַן וְדוּלִים וְאַהַרְסָן וּסְסוֹנְיָא וְגַלִּיצְיָא וְגוֹצְיָא וְלוֹמַרְדִיאָה וְקַלַבְּרִיאָה וּפֶנְטִיפוֹלִי וּטְרִיפוֹלִי וְצוֹר וּמַקְדוֹנְיָה וְאִינְגְלִיסִי וּמוֹנְקָק וְצִיפְרִי וְגִירוֹ וְגוֹזָן וְדָרוֹגְיָה וְאוּסְיָה וְטַלְקִי וְאַלְמַנְיָה וְטוּרְסוּס וְעֵילָם, וְנֶחְלְקוּ לִשְׁלֹשָׁה רָאשִׁים: הָרֹאשׁ הָאֶחָד יִשְׁתֶּה אֶת־כָּל מֵי טִיבֶּרְיָה, וְהָרֹאשׁ הַשֵּׁנִי יִשְׁתֶּה שְׁמָרִים ב), וְהָרֹאשׁ הַשְּׁלִישִׁי יַעַבְרוּ אֶת־הַנָּהָר בְּרַגְלֵיהֶם וְאָמְרוּ: לְמִי הָאָרֶץ הַזֹּאת? וְאָמַר יְיָ בַּיּוֹם הַהוּא: אִם אֲכַלֶּה אֶת־כָּל הָעַמִּים הָאֵלֶּה בִּירוּשָׁלָיִם, וְאָמְרוּ כָּל שׁוֹמְעֵי הַדָּבָר הַזֶּה: אֵין כֹּחוֹ כִּי אִם בְּעִיר קָדְשׁוֹ, עַל כֵּן אֲחַכֶּה לָהֶם עַד צֵאתָם אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר שְׁמִי נִקְרָא עָלֶיהָ. וְאַךְ יַעַזְבוּ הָעַמִּים הָרַבִּים הָאֵלֶּה אֶת־יְרוּשָׁלַיִם וּבָאוּ עַד לִפְנֵי הַר הַזֵּיתִים, — וְנִגְלָה עֲלֵיהֶם יְיָ צְבָאוֹת, וְכִלָּם, וְאָסַף אֶת־כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְעוֹף הַשָּׁמַיִם לֶאֱכֹל אֶת־בְּשָׂרָם, וְהָיוּ עֲצֵי קַשְׁתוֹתֵיהֶם וְכִידוֹנוֹתֵיהֶם וְרָמְחֵיהֶם לְבָעֵר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהִסִּיקוּ בָהֶם אֶת־תַּנּוּרֵיהֶם שֶׁבַע שָׁנִים עַד אֲשֶׁר לֹא יִשָּׁאֵר כָּל כְּלִי נֶשֶׁק וְכָל כְּלִי מַשְׁחִית בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

טז. מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד וּתְחִיַּת הַמֵּתִים.

וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל אֶל הַמַּלְאָךְ הַדּוֹבֵר בּוֹ. הוֹאִילָה נָא וְהַגִּידָה לִי אֶת־כָּל דִּבְרֵי הַיְשׁוּעָה וְהַנֶּחָמָה, אֲשֶׁר יְיָ אוֹמֵר לַעֲשׂוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְשָׁמַעְתִּי וְשָׁבָה נַפְשִׁי לִמְנוּחָתָהּ! וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמַר: בַּיּוֹם הַהוּא יֵרָאֶה נֵס ג) מָשִׁיחַ, בֶּן־דָּוִד, הוּא יָשׁוּב וְיִבְנֶה אֶת־מִקְדַּשׁ יְיָ, וְהָיָה בִנְיָנוֹ בִּנְיַן עֲדֵי־עַד ד) וְעָלָה מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד וְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וּזְרֻבָּבֶל עַל רֹאשׁ הַר הַזֵּיתִים וְאָמַר הַמָּשִׁיחַ לְאֵלִיָּהוּ: תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל! וְתָקַע אֵלִיָּהוּ בַּשּׁוֹפָר, — וְשָׁב אוֹר שִׁבְעַת יְמֵי בְרֵאשִׁית, וְנִרְאָה לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה, וּבָא הָאוֹר הַנִּפְלָא הַהוּא, וְרָפָא לְכָל חוֹלֵי עַם יִשְׂרָאֵל וּמָסַךְ ה) בְּקִרְבָּם רוּחַ שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וְעֹנֶג וַעֲדָנִים. וְהָיָה כִּתְקוֹעַ אֵלִיָּהוּ בַּשֵּׁנִית, — וְעָלָה קוֹלוֹ לְכָל יְשֵׁנֵי עָפָר ו) וְחָיוּ הַמֵּתִים, וְהִתְנַעֲרוּ מֵעֲפַר קִבְרוֹתָם, וְעָלוּ מֵהֶן, וְהִכִּיר אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאָב אֶת־בְּנוֹ וְאָח אֶת־אָחִיו, וְהֶחֱזִיק אִישׁ בְּיַד רֵעֵהוּ: וּבָאוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב, מִצָּפוֹן וּמִדָּרוֹם אֶל הַמָּשִׁיחַ, וְנָקַל לָהֶם לֶכְתָּם מְאֹד, וְהָיָה דִּמְיוֹנָם כִּמְעוֹפְפִים עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים, וּבְבוֹאָם אֵלָיו, וְיָצָא עַמּוּד־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַמִּקְדָּשׁ, וְהָיָה לְמוֹפֵת לְכָל רוֹאָיו, וְאָמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ. וְתָקַע אֵלִיָּהוּ בַּשְּׁלִישִׁית, — וְהוֹפִיעַ הוֹד אֱלֹהִים; וּגְדֻלָּתוֹ וַהֲדָרוֹ יֵרָאֶה לְכֹל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ. וְתָקַע אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא בָּרְבִיעִית, — וְהָיוּ כָּל הֶהָרִים לְבִקְעָה וּפְנֵי כָּל הָאָרֶץ לְמִישׁוֹר, וּמֶרְחָק יִהְיֶה בֵּין תָּבוֹר וְכַרְמֶל, חֶרְמוֹן וְהַר הַזֵּיתִים שְׁמוֹנֶה פַּרְסוֹת. וְצִוָּה יְיָ בַּיּוֹם הַהוּא

א) בָּזְזוּ. ב) מַיִם דְּלוּחִים וַעֲכוּרִים. ג) דֶּגֶל. ד) לָנֶצַח. ה) וְיָצַק. ו) הַמֵּתִים.

וְנִמְשְׁכוּ יְמֵי מַלְכוּתוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, בָּעֵת הַהִיא יִתְגַּבְּרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ, וְיָרְדוּ לָאֳנִיּוֹתֵיהֶם, וּבָאוּ לֶאֱדוֹם וְחָנוּ עַל פְּנֵי צוֹר אַרְבָּעִים יוֹם. וּמִקֵּץ הַיָּמִים הָאֵלֶּה יַעַמְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵת קְרִיאַת „שְׁמַע" וְאָמְרוּ כֻּלָּם קוֹל אֶחָד: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, יְיָ אֶחָד. לְקוֹל הַקְּרִיאָה הַזֹּאת תִּפֹּלְנָה חוֹמוֹת צוֹר, וְהָאָרֶץ תִּכָּבֵשׁ לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכָל כַּסְפָּהּ וּזְהָבָהּ יָבֹאוּ אֲלֵיהֶם, וּמִלְאוּ מֵהֶם סְפִינוֹתֵיהֶם, וְקָמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְיָרְדוּ לְרוֹמִי וְהֵבִיאוּ מִשָּׁם אֶת־כְּלֵי בֵּית יְיָ וְשָׁבוּ יְרוּשָׁלָיְמָה. וְאָמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֶלֶךְ עֲרָב: קַח לְךָ אֶת הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר הֵבֵאנוּ וְהָשִׁיבָה לָנוּ אֶת־אֶרֶץ קָדְשֵׁנוּ! וְעָנָה אוֹתָם מֶלֶךְ עֲרָב וְאָמַר: אֵין לָכֶם חֵלֶק בַּמִּקְדָּשׁ, וְלֹא נַחֲלָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל! וְעַתָּה הָבָה נַקְרִיבָה קָרְבָּנוֹת לַיְיָ הַשּׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן, וְהָיָה כִּי יִרְצֶה אֶת־קָרְבַּנְכֶם, וְהִתְיַהֲדְנוּ אֲנַחְנוּ, וְהָיִינוּ לְעַם אֶחָד; וְאִם אֶת־קָרְבָּנֵנוּ יִרְצֶה, וּבָאתֶם אַתֶּם בִּבְרִית אֱמוּנָתֵנוּ, וִהְיִיתֶם כָּמוֹנוּ. וְלָקְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָרְבָּן, וְהִקְרִיבוּ אוֹתוֹ הַמִּזְבֵּחָה, וְקָם הַשָּׂטָן לְקַטְרֵג א) עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהִזְכִּיר אֶת־עֲוֹנוֹתֵיהֶם אֶל יְיָ, וְהִסְתִּיר יְיָ פָּנָיו מִבָּנָיו, וְלֹא יִקַּח אֶת קָרְבָּנָם, וְהִשְׁמִיעוּ בְּנֵי עֲרָב תְּרוּעַת שִׂמְחָה, וְהִקְרִיבוּ אֶת־קָרְבָּנָם לַיְיָ וְנִרְצָה לוֹ. וְקָמוּ בְּנֵי עֲרָב וְאָמְרוּ: הַרְאִיתֶם כִּי בָנוּ בָּחַר יְיָ מִכֶּם! וְעַתָּה הַאֲמִינוּ בִנְבִיאֵנוּ וִהְיוּ כָמוֹנוּ! וְעָנוּ אוֹתָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: טוֹב מוֹתֵנוּ מֵחַיֵּינוּ! בַּיּוֹם הַהוּא תִּשָּׁלַכְנָה הַחֲרָבוֹת, וְהַקְּשָׁתוֹת תִּדָּרַכְנָה, וְחִצִּים יִזָּרְקוּ, וְנָפַל עַם רַב מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְהַנִּמְלָטִים יָנוּסוּ לְמִדְבַּר מוֹאָב וּלְאֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן. שָׁם יַעַמְדוּ פְּלִיטֵי יִשְׂרָאֵל לְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל אַרְצָם וּמִקְדָּשָׁם וְעַל אֲחֵיהֶם הַנְּתוּנִים בְּצָרָה. וּפָתַח לָהֶם יְיָ מַעְיְנוֹת מִתְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ, וְשָׁתוּ מִמֵּימֵיהֶם. וְאָכְלוּ שָׁרְשֵׁי רְתָמִים ב) חֲמִשָּׁה יָמִים וְאַרְבָּעִים יוֹם. אָז יָבֹא אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לְבַשֵּׂר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת וְנֶחָמוֹת; וּכְעָבְרוֹ לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פְּלִיטֵי הַחֶרֶב, וְאָמַר לָהֶם: מַה־לָּכֶם פֹּה, בָּנַי? וְעָנוּ אוֹתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: אֲהָהּ, אָבַדְנוּ אָבַדְנוּ! וְעָנָה אוֹתָם אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לֵאמֹר: בֵּית יַעֲקֹב, קוּמוּ וּלְכוּ אַחֲרָי, כִּי יוֹם גְּאֻלַּתְכֶם בָּא. וְעָנוּ אוֹתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: תְּנָה לָנוּ אוֹת וּמוֹפֵת כִּי אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אַתָּה, וּבֶן־דָּוִד מְשִׁיחַ יְיָ בָּא! וְעָנָה אוֹתָם אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וְאָמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם, בָּנַי!

מז. נִפְלָאוֹת רַבּוֹת.

וְקָם אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וְשָׁטַח ג) כַּפָּיו אֶל יְיָ, – וּבָא מֹשֶׁה בֶן עַמְרָם וְדוֹר הַמִּדְבָּר; וְהֵנִיף שֵׁנִית יָדָיו לְמַעְלָה, – וְעָלָה קֹרַח וַעֲדָתוֹ מִתְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ, וּפָתְחָה הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ, וְגִלְּתָה אֶת־אֲרוֹן הָעֵדוּת וְצִנְצֶנֶת הַמָּן, וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה אֲשֶׁר נִגְנְזוּ ד) בָהּ; וְאַחַר יְשַׁלַּח אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אֶת־יָדוֹ, וְאָחַז בְּכָל הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת הַחוֹסְמִים אֶת־דֶּרֶךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה וּטְחָנָם וּשְׁחָקָם כֶּעָפָר. אָז יֹאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אַיֵּה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ? וְאַךְ יִזָּכְרוּ בִשְׁמוֹ – וּבָא אֲלֵיהֶם וְאָמַר לָהֶם: הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְיָ! וְהָלְכוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבָאוּ עַד לִפְנֵי יְרוּשָׁלַיִם. וְקָם הַמָּשִׁיחַ, וְנָפַח בְּצוֹרְרֵי יִשְׂרָאֵל בְּרוּחַ פִּיו וְנָפְלוּ לְפָנָיו. בְּרֶגַע הַהוּא יָעוּף אֵלִיָּהוּ לְכָל אַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וִיבַשֵּׂר לְכָל נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל כִּי עֵת גְּאֻלָּתָם בָּאָה. קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה יִשָּׁמַע בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְפֻזָּרִים שָׁם, וְחִיל וּרְעָדָה

א) לְהַאֲשִׁים. ב) וואַכהאָלדערבוש, можевельникъ. ג) וּפֵרַשׂ. ד) נִצְפְּנוּ, спрятаны.

יח. הַצַּדִּיקִים וְהָרְשָׁעִים בְּיוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל.

וַיּוֹסֶף הַמַּלְאָךְ לְדַבֵּר אֶל דָּנִיֵּאל וַיֹּאמַר: אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁנוֹת הַמָּשִׁיחַ תִּהְיֶינָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל יְמֵי חַג וְשִׂמְחָה וְאֹשֶׁר וְכָבוֹד וְעֹנֶג עַד בּוֹא יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. בַּיּוֹם הַהוּא יְגַלֶּה יְיָ אֶת־שַׁעֲרֵי גַּן הָעֵדֶן וְהַגֵּיהִנֹּם, וְהוֹרִיד יְיָ אֶת כִּסְאוֹ לְעֵמֶק יְהוֹשָׁפָט, וְהֶעֱבִיר לְפָנָיו כָּל עַם וָעַם וּפְסִילָיו, וְנָפְלוּ אֶל הַגֵּיהִנֹּם, וְלִהֲטָה א) אוֹתָם אֵשׁ יְיָ. אָז יָקוּם גַּבְרִיאֵל מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת, וּבָא אֶל גַּן הָעֵדֶן וְאָמַר לַצַּדִּיקִים הַיּוֹשְׁבִים בְּתוֹכוֹ: חֲזוּ בְּנֹעַם יְיָ וְהִתְעַנְּגוּ! וְאָמְרוּ אֵלָיו הַצַּדִּיקִים: מִי אַתָּה? וְעָנָה אוֹתָם לֵאמֹר: גַּבְרִיאֵל אָנִי! וְאָמְרוּ אֵלָיו הַצַּדִּיקִים: בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ. וְעָנָה גַּבְרִיאֵל וְאָמַר: בֵּרַכְנוּכֶם בְּשֵׁם יְיָ! כָּרֶגַע הַהוּא יֵעָרְכוּ הַשֻּׁלְחָנוֹת, בְּשַׂר הַלִּוְיָתָן וְזִיז שָׂדַי יוּשַׂם עֲלֵיהֶם, וְהוֹשִׁיב יְיָ אֶת־כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק לִפְנֵי הַשֻּׁלְחָן, אִישׁ אִישׁ לְפִי כְּבוֹדוֹ, וְקוֹל קוֹרֵא לֵאמֹר: הֲתִשְׁתּוּ יֵין תַּפּוּחִים אוֹ יֵין רִמּוֹנִים וַעֲנָבִים? וְעָנוּ הַצַּדִּיקִים לֵאמֹר: יֵעָשֶׂה כִּרְצוֹן יְיָ! וְאַךְ יְכַלּוּ לְדַבֵּר, — וְהוּבָא לָהֶם יַיִן יָשָׁן הַמְּשֻׁמָּר בַּעֲנָבָיו מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. וְהֶרְאָה יְיָ לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק אֶת־חֶלְקוֹ לָעוֹלָם הַבָּא, וְרָאוּ הַצַּדִּיקִים וְיִשְׂמָחוּ, וּמָלְאוּ נַפְשׁוֹתָם עֹנֶג וַעֲדָנִים אֵין קֵץ. וְכִכְלוֹת סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים, וְצִוָּה יְיָ לְמַלֵּא אֶת־„הַכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה". וְאָמְרוּ הַצַּדִּיקִים לְאַבְרָהָם: עֲמֹד וּבָרֵךְ! וְעָנָה אַבְרָהָם וְאָמַר: מִי אָנֹכִי כִּי אֲבָרֵךְ וְיִשְׁמָעֵאל בְּנִי מְקַטְרְגֵנִי ב)? וְאָמְרוּ הַצַּדִּיקִים לְיִצְחָק: קְחָה נָא, אַתָּה אָבִינוּ, אֶת־הַכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה וּבָרֵךְ! וְעָנָה יִצְחָק וְאָמַר: אֵיכָה אֲבָרֵךְ וְעֵשָׂו בְּנִי מְקַטְרְגֵנִי! וְאָמְרוּ הַצַּדִּיקִים לְיַעֲקֹב: הוֹאֶל־נָא, אַתָּה אָבִינוּ, וּבָרֵךְ! וְעָנָה יַעֲקֹב וְאָמַר: אֵיכָה אֲבָרֵךְ וְאָנֹכִי לָקַחְתִּי לְנָשִׁים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת! וְאָמְרוּ הַצַּדִּיקִים לַשְּׁבָטִים: בָּרְכוּ אַתֶּם! וְעָנוּ הַשְּׁבָטִים וְאָמְרוּ: עֵדוּת יוֹסֵף ג) מְקַטְרֶגֶת אוֹתָנוּ! וְנִגְּשׁוּ הַצַּדִּיקִים אֶל דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְנָתְנוּ בְּיָדוֹ אַרְבַּע כּוֹסוֹת. וְעָנָה דָוִד וְאָמַר: לִי נָאֶה לְבָרֵךְ, לִי נָאֶה לְשַׁבֵּחַ! וְקָם וּמְבָרֵךְ וּמְשַׁבֵּחַ וּמְהַלֵּל אֶת־יְיָ בְּכָל מִינֵי זֶמֶר וְאוֹמֵר: אוֹדֶה יְיָ כְּצִדְקוֹ! כָּרֶגַע הַזֶּה יִקַּח יְיָ כִּתְרוֹ וּמַנִּיחוֹ עַל רֹאשׁ דָּוִד וְעַל רֹאשׁ מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמַגִּיד שִׁבְחָם וְצִדְקָתָם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. וְאַחַר יַגְבִּיהַּ יְיָ קוֹמָתָם שֶׁל הָאֻמּוֹת לְמַעְלָה מֵחוֹמוֹת גַּן הָעֵדֶן לְבַעֲבוּר יִרְאוּ אֶת־כָּל הַטּוּב אֲשֶׁר יְיָ עוֹשֶׂה לְצַדִּיקָיו, וְרָאוּ הָעַמִּים אֶת־כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל וּגְדֻלָּתָם וְתִפְאַרְתָּם וְתַעֲנוּגָם, וְיֵבוֹשׁוּ, וְחָשְׁכוּ פְּנֵיהֶם וְיֶחְפָּרוּ. וְקָם זְרֻבָּבֶל בֶּן שְׁאַלְתִּיאֵל וְקָרָא: יְהִי שֵׁם יְיָ הַגָּדוֹל מְבֹרָךְ וּמְקֻדָּשׁ לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים! וְעָנוּ הַצַּדִּיקִים: אָמֵן. וְהָיָה כִּי יִשְׁמְעוּ הָרְשָׁעִים הַנִּדּוֹנִים בְּגֵיהִנֹּם אֶת־הַצַּדִּיקִים עוֹנִים אָמֵן, וְאָמְרוּ גַּם הֵם: אָמֵן! יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא! וְאָמַר יְיָ לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת: מִי הֵם הָאֲנָשִׁים שֶׁהִשְׁמִיעוּ קוֹלָם מִתּוֹךְ הַגֵּיהִנֹּם? וְעָנוּ הַמַּלְאָכִים אֶת־יְיָ וְאָמְרוּ: הַמּוֹרְדִים וְהַפּוֹשְׁעִים לֹא יָשִׂימוּ לִבָּם אֶל צַעֲרָם וְאֶל מְצוּקוֹת נַפְשָׁם, וְעוֹנִים אָמֵן! אָז יְצַוֶּה יְיָ לְמַלְאָכָיו לֵאמֹר: הַעֲלוּם מִשָּׁם! וְהֶעֱלוּ כָּל הַחַטָּאִים מִתּוֹךְ הַגֵּיהִנֹּם, וְהָיוּ פְּנֵיהֶם שְׁחוֹרִים כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה, וְהִצְדִּיקוּ אֶת־דִּין יְיָ וְאָמְרוּ: צַדִּיק, אַתָּה יְיָ, עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ! יָפֶה דַּנְתָּ, יָפֶה חִיַּבְתָּ! כְּגְמוּל יָדֵינוּ עָשִׂיתָ לָנוּ. בְּרֶגַע הַזֶּה יִפָּתְחוּ לִפְנֵיהֶם שַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן וְקוֹל קוֹרֵא לָהֶם: יָבֹא גוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמוּנִים!

א) וְיָרְדָה. ב) מְאַשְּׁמִים. ג) שֶׁמָּכַרְנוּ אוֹתוֹ.

לְמַלְאָכָיו לְהַעֲלוֹת מֵעִמְקֵי הָאֲדָמָה אֶת־שַׁעֲרֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר נִסְתְּרוּ בָּאָרֶץ, וְנִרְאָה הַמִּקְדָּשׁ בְּכָל הוֹדוֹ וַהֲדָרוֹ כִּנְבוּאַת יְחֶזְקֵאל נְבִיא יְיָ.

וְעָמַד אַבְרָהָם אֲבִי יִשְׂרָאֵל עַל יָמִין, וּמשֶׁה בֶּן עַמְרָם עִם מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַל שְׂמֹאל, וְכָל יִשְׂרָאֵל יִתְיַצְּבוּ נֶגְדָּם. וְאָמַר הַמָּשִׁיחַ אֶל אַבְרָהָם: הַ אֵ לֶּ ה הֵ ם בָּ נֶ י ךָ? וְאֶל משֶׁה בֶּן עַמְרָם יֹאמַר: הָאוֹהַבְךָ הוּא יִשְׂרָאֵל? וְהִבִּיט אַבְרָהָם אֶל הַמָּשִׁיחַ וְאָמַר: אֵלֶּה הֵם בָּנַי, — הִכַּרְתִּים כִּי זֶרַע הֵם, בֵּרַךְ יְיָ! וְאָמַר משֶׁה בֶּן־עַמְרָם: הִכַּרְתִּים! בְּנֵי יְיָ הֵמָּה, אֲשֶׁר שָׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת יְיָ וַיֵּלְכוּ בְּתוֹרָתוֹ, וַיַּעֲשׂוּ צְדָקָה וָחֶסֶד וְלֹא שָׁכְחוּ אֶת־יְיָ וְאֶת־חֻקָּיו גַּם בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם. וְאַךְ יְכַלֶּה משֶׁה לְדַבֵּר, — וְהִקִּיפָה א) שִׂמְחָה אֶת־יִשְׂרָאֵל. הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ ב) רִנָּה, וְכָל עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ כָף וְאָמְרוּ: הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ! זֶה יְיָ, קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. בַּיּוֹם הַהוּא יָשִׂים יְיָ עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת וְכוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁ הַמָּשִׁיחַ, וְנָתַן עָלָיו זִיו וְהָדָר, וְעִטְּרָהוּ בְּגִדְי כָבוֹד, וְהוֹסִיף לוֹ חֵן וָחֶסֶד, וְרוּחַ דַּעַת וְחָכְמָה יְפַעֲמֵהוּ ג) וְיֶחְכַּם וְיִגְבַּר וְיַשְׂכִּיל, וְהָיָה כְּמַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת. וְכָל הֶהָרִים אֲשֶׁר נָשָׂא יְיָ עֲלֵיהֶם בְּכִי בְּיוֹם גָּלוּת יִשְׂרָאֵל יִטְּפוּ ד) עָסִיס ה), וְהָיָה כִּצְרִי וּמַרְפֵּא לְכָל נִשְׁבְּרֵי לֵב. וּמַעְיָן יֵצֵא מִבֵּית יְיָ לְהַשְׁקוֹת אֶת־נַחַל הַשִּׁטִּים. מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים עַד מִפְתַּן הַבַּיִת יִקָּוֶה ו) כְּחוּט שֶׁל שְׁתִי ז) וּבְעָבְרוֹ מִשָּׁם וָהָלְאָה עַד הֶחָצֵר וְהָיָה מַרְאֵהוּ כְּחוּט שֶׁל עֵרֶב ח), וְהִתְפַּתֵּל הֵנָּה וָהֵנָּה, וְהָיָה דִמְיוֹנוֹ לְקַרְנַיִם וּלְיוּבַל, וּכְלֶכְתּוֹ עַד לִפְנֵי הָעֲזָרָה וְהָיָה דִמְיוֹנוֹ כְּפַךְ ט) קָטָן; וְאַחַר יִגְבְּרוּ מֵימָיו, וְהָיָה לְנַחַל שׁוֹטֵף, וְהָיוּ מֵימָיו טְהוֹרִים וְזַכִּים מְאֹד מְאֹד, וְלֹא יַעַבְרֶנְהוּ כָּל צַר וְאוֹיֵב וְכָל צִי י) אַדִּיר, וּכְבוֹא מַלְאַךְ הַמָּוֶת לַעֲבוֹר בַּנָּהָר הַזֶּה, וְהִתְרוֹמְמוּ גַּלֵּי מֵימָיו הַזַּכִּים וְהַצְּלוּלִים, וְחָסְמוּ יא) אֶת־דַּרְכּוֹ וְלֹא יִמְצָא מַלְאַךְ הַמָּוֶת כָּל סְחִי וּמָאוּס וְכָל דְּבַר טֻמְאָה בִּגְבוּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְרֹךְ עָלָיו כַּף רַגְלוֹ, וְסָר מֵעָלָיו וְהָלַךְ לוֹ. אָז יַעֲלוּ עַל שְׂפַת הַנַּחַל מִזֶּה וּמִזֶּה כָּל עֲצֵי חֶמְדַּת לְבָנוֹן, וְכָל פִּרְחֵי הוֹד וְכָל צֶמַח נֶחְמָד לְמַרְאֶה וּבִכֵּר הָאֶתְרוֹג אֶת־פִּרְיוֹ הַנָּעִים לָחֳדָשָׁיו, וְהָיָה הוּא לְמַאֲכָל וְעָלָיו לִתְרוּפָה יב).

יז. יְרוּשָׁלַיִם וְחוֹמוֹתֶיהָ.

וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיף מַלְאַךְ יְיָ לְדַבֵּר אֶל דָּנִיֵּאל וּלְבַשֵּׂר לוֹ יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת, כֵּן יִנְהֲרוּ פָנָיו וְכֵן תֵּרַדְנָה עֵינָיו דִּמְעוֹת גִּיל, וְהוֹסִיף הַמַּלְאָךְ לְדַבֵּר וְאָמַר: בַּיּוֹם הַהוּא יַגְדִּיל יְיָ אֶת־תִּפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם וְיַרְחִיב גְּבוּלוֹתֶיהָ, וְהָיוּ בָהּ מֵאָה וְשִׁשִּׁים וְתִשְׁעַת אֲלָפִים בִּירָנִיּוֹת וּמָאתַיִם וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים מִגְדָּלִים, וּמֵאָה וְשִׁשִּׁים וְתִשְׁעַת אֲלָפִים גִּנֵּי חֶמֶד וְטִירוֹת, וְהָיְתָה קוֹמַת הַמִּגְדָּלִים וְהַטִּירוֹת שִׁבְעַת אַלְפֵי אַמָּה, וְנוֹסְדָה יְרוּשָׁלַיִם עַל שְׁלֹשֶׁת הָרִים: עַל הַר סִינַי וְעַל הַר תָּבוֹר וְעַל הַר הַכַּרְמֶל, וְעָפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל תּוֹכָהּ כְּיוֹנִים אֶל אֲרֻבּוֹתֵיהֶם. וְהִקִּיף יְיָ אֶת־יְרוּשָׁלַיִם שֶׁבַע חוֹמוֹת עֲשׂוּיוֹת כֶּסֶף וְזָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה, וְהִזְהִיר יָפְיָן מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ, וְהָלְכוּ גוֹיִם רַבִּים לְאוֹרָן, וְנִקְווּ אֶל בֵּית יְיָ, אֲשֶׁר יִגְבַּהּ וְיִנָּשֵׂא וְיָרוּם עַד לֵב הַשָּׁמַיִם וְנָגַע שִׂיאוֹ בְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וּבְגַלְגַּלֵּי אוֹפַנֵּי הַמֶּרְכָּבָה, וְהוֹפִיעַ יְיָ בַּהֲדַר גְּאוֹנוֹ, וּמָלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל הָעוֹלָם.

א) וְסִבְבָה. ב) יִפְתְּחוּ פִּיהֶם בְּרִנָּה. ג) בעגייסטערן, вдохновить. ד) יִזְּלוּ. ה) זאפט, сокъ. ו) יִמָּשֵׁךְ. ז) חוּט הַיְסוֹד לְאָרְכּוֹ, основа. ח) איינשלוסס דעם געוועבעס, поперечная нитка въ ткани. ט) פַּךְ. י) אֳנִיָּה. יא) וְגָדְרוּ. יב) לִרְפָאָה.

בֵּיתוֹ, וְשָׁתוּ וְשָׂבְעוּ וְהוֹתִירוּ. וְעָשָׂה יְיָ בַּיּוֹם הַהוּא לְכָל אִישׁ צַדִּיק אֲשֶׁר רָדַף כָּל יָמָיו חֶסֶד וּצְדָקָה שֶׁבַע חֻפּוֹת: חֻפַּת עָנָן, חֻפַּת עָשָׁן, חֻפַּת יוֹמָם, חֻפַּת אֵשׁ, חֻפַּת נֹגַהּ, חֻפַּת לֶהָבָה, חֻפַּת לָיְלָה; וְלֹא תִגַּע חֻפַּת אִישׁ בְּחֻפַּת חֲבֵרוֹ, וְאוֹר לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּמוֹשְׁבוֹתָם. וְנִשְׁמַע קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם וּבִרְחוֹבוֹת כָּל עָרֵי יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם, וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְיָ כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים, וְהִתְעַדְּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַנְּגוּ, וְחָזוּ בְּנֹעַם יְיָ, וְנֶהֱנוּ מִזִּיו הַשְּׁכִינָה אֲשֶׁר יְמַלֵּא כְבוֹדָהּ אֶת־כָּל הָאָרֶץ.

כ. זְרֻבָּבֶל בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל.

וַיַּשְׁכֵּם דָּנִיֵּאל בַּבֹּקֶר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא יְיָ אֱלֹהַי! תֵּן נָא בְּלֵב הַמֶּלֶךְ לְשַׁלְּחֵנִי, וּמָצָא חֵן בְּעֵינָיו הָאִישׁ אֲשֶׁר יָבֹא תַחְתַּי לַעֲמֹד לְפָנָיו. וַיְכַל דָּנִיֵּאל לְהִתְפַּלֵּל, וַיֵּלֶךְ אֶל עֲדַת הַגּוֹלָה וַיִּמְצָא שָׁם אֶת־זְרֻבָּבֶל בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל בֶּן יְכָנְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיּוֹלִיכֵהוּ אֶל הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲמִידֵהוּ לְפָנָיו וַיֹּאמַר: הִנֵּה אִישׁ כְּעֶרְכִּי! קָחֵהוּ נָא כִּי בְרָכָה בּוֹ. וַיִּתֵּן יְיָ אֶת־חֵן זְרֻבָּבֶל בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּיטַב לְפָנָיו וַיֹּאמַר: עֲמוֹד לְפָנַי תַּחַת דָּנִיֵּאל, וְהָיִיתָ כָּמֹהוּ יוֹשֵׁב רִאשׁוֹנָה בַּמַּלְכוּת. וְאַחַר יָרַד הַמֶּלֶךְ מֵעַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ וַיְחַבֵּק אֶת־דָּנִיֵּאל וַיִּשַּׁק לוֹ וַיִּתֶּן לוֹ מַתָּנוֹת כְּיַד הַמֶּלֶךְ וַיְשַׁלְּחֵהוּ בְשָׁלוֹם. וַיִּקַּח דָּנִיֵּאל אֶת־כָּל־יֶשׁ לוֹ וַיִּתֵּן לִבְנֵי הַגּוֹלָה וַיֹּאמַר: מִכְרוּ אֶת־כָּל בָּתַּי וּשְׂדוֹתַי, וְהָיָה מְחִירָם לְכַלְכֵּל עֲנִיִּים וִיתוֹמִים וְחוֹלִים! וַיִּפָּרֵד דָּנִיֵּאל מֵעִם אֶחָיו בְּנֵי הַגּוֹלָה וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֶל שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֲשֶׁר בְּעֵילָם הַמְּדִינָה וַיַּעֲבֹד שָׁם אֶת־יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ עַד יוֹם מוֹתוֹ.

כא. אֹהֵב עַמּוֹ וְאַרְצוֹ.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁכַּב הַמֶּלֶךְ מִשְׁכַּב הַצָּהֳרָיִם, וַיִּתְיַצְּבוּ שְׁנֵי הַשָּׂרִים שׁוֹמְרֵי רֹאשׁוֹ עַל יַד מִטָּתוֹ וּזְרֻבָּבֶל גַּם הוּא עִמָּהֶם. וַיֹּאמֶר אֶחָד מֵהַשָּׂרִים בַּלָּט לֵאמֹר: הָבָה נָחוּדָה חִידוֹת אִישׁ אִישׁ לְפִי חָכְמָתוֹ וְדֵעֵהוּ, וְכָתַבְנוּ אוֹתָן בַּסֵּפֶר וְשַׂמְנוּהוּ מְרַאֲשׁוֹתֵי הַמֶּלֶךְ. וְהָיָה כִּי יִיקַץ הַמֶּלֶךְ וְקָרָא אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר כָּתַבְנוּ וּמָצָא אֶת־דִּבְרֵי הָאֶחָד טוֹבִים וּמְחֻכָּמִים מִדִּבְרֵי הַשֵּׁנִי, — וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ. וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי זְרֻבָּבֶל וּבְעֵינֵי רֵעֵהוּ הַשָּׂר וַיֹּאמְרוּ: כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וַיִּכְתֹּב אַחַד הַשָּׂרִים לֵאמֹר: נִשְׁאֹל נִשְׁאַלְתִּי מִי הוּא הֶחָזָק מִכָּל יְצוּרֵי תֵבֵל? וָאַעַן וָאֹמַר: הַמֶּלֶךְ. וַיִּכְתֹּב הַשָּׂר הַשֵּׁנִי לֵאמֹר: הַיַּיִן הוּא חָזָק מֵהַמֶּלֶךְ. וַיָּקָם זְרֻבָּבֶל וַיִּכְתֹּב לֵאמֹר: הָאִשָּׁה חֲזָקָה מִכָּל יְצוּרֵי תֵבֵל! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה זְרֻבָּבֶל לִכְתּוֹב וַיָּשִׂימוּ שְׁלָשְׁתָּם אֶת־הַסֵּפֶר מְרַאֲשׁוֹתֵי הַמֶּלֶךְ. וְהַמֶּלֶךְ הָיָה עֵר א) וַיִּשְׁמַע אֶת־כָּל דִּבְרֵיהֶם, וְרַק עֵינָיו הָיוּ עֲצוּמוֹת ב), וַיְהִי בְּעֵינֵי שׁוֹמְרֵי רֹאשׁוֹ כְּיָשֵׁן. וַיִּיקַץ הַמֶּלֶךְ כְּיָשֵׁן מִשְּׁנָתוֹ וַיַּעֲבֵר אֶת־יָדָיו עַל עֵינָיו וַיָּשֶׂם אֶת־יַד יְמִינוֹ תַּחַת הַכֶּסֶת וַיִּמְצָא אֶת־הַסֵּפֶר, וַיִּקָּחֵהוּ וַיִּקְרָא בוֹ אֶת־דִּבְרֵי שְׁלֹשֶׁת שָׂרָיו שׁוֹמְרֵי רֹאשׁוֹ, וַיֹּאמַר: בְּאַרְמוֹנִי תֵּשְׁבוּ הַיּוֹם עַד הֵאָסֵף כָּל חֲכָמַי וְיוֹעֲצַי וְקָרָא אִישׁ אִישׁ מִכֶּם אֶת־דְּבָרָיו לִפְנֵיהֶם. וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר דְּבָרָיו מְחֻכָּמִים מִדִּבְרֵי שְׁנֵי רֵעָיו וְהָיָה מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ, וְנָתַתִּי לוֹ מַתָּנוֹת כֶּסֶף וְזָהָב וְצִוִּיתִי לָשׂוּם רֶסֶן זָהָב עַל לְחָיֵי הַסּוּס אֲשֶׁר יִרְכַּב עָלָיו, לְמַעַן דַּעַת כָּל הָעָם כִּי עֶלְיוֹן נְתַתִּיו עַל־כָּל שָׂרֵי הַמְּלוּכָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ יוֹעֲצֵי הַמֶּלֶךְ וַחֲכָמָיו, וַיָּקָם אֶחָד מִשְּׁלֹשֶׁת הַשָּׂרִים שׁוֹמְרֵי רֹאשׁ הַמֶּלֶךְ וַיְסַפֵּר לָהֶם אֶת־כָּל הַדְּבָרִים, אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּעֶרֶב הַמֶּלֶךְ

א) לֹא יָשֵׁן. ב) סְגוּרוֹת.

יט. לֶעָתִיד לָבֹא.

בַּיּוֹם הַהוּא יִזְרֹם נָהָר גָּדוֹל מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים, וְשָׁטַף עַד הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל, וְהִתְעָרְבוּ מֵימָיו בִּנְהַר פְּרָת, וְעָבְרוּ אֶל כָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר נִגְנְזוּ א) שָׁם כְּלֵי בֵית יְיָ, וְנִגְלוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָקְחוּ וְהוֹשִׁבוּ אֶל בֵּית יְיָ, וְגִלּוּ הַמַּיִם אֶת־הֶעָפָר מֵעַל הַמִּשְׁכָּן וְהַפָּרֹכֶת וּמְנוֹרַת הַקֹּדֶשׁ, וַאֲרוֹן הָעֵדוּת וְצִיץ הַזָּהָב וְנֵזֶר הַקֹּדֶשׁ וְחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט, וַחֲצוֹצְרוֹת הַכֶּסֶף וְהַכְּרוּבִים וּמִזְבַּח הָעוֹלָה וְהַפָּרֹכֶת לְאֹהֶל מוֹעֵד, הַמִּזְלָגוֹת וְהַקְּשָׂוֹת וְהַשֻּׁלְחָן וּמָסַךְ הַשַּׁעַר, מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְהַבְּגָדִים לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁיִּלְבְּשׁוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, הַפַּעֲמוֹנִים וְהָרִמּוֹנִים עַל שׁוּלֵי הַמְּעִיל, הַמַּטֶּה וְצִנְצֶנֶת הַמָּן. וְעָלוּ מִן הָאָרֶץ הַבְּרִיחִים וְהַיְתֵדוֹת, הַקְּרָשִׁים וְהַטַּבָּעוֹת וְעַמּוּדֵי הֶחָצֵר, וּמִזְרְקֵי הַכֶּסֶף מֵאָה וְעֶשְׂרִים רִבּוֹא, וּמִזְרְקֵי הַזָּהָב חֲמִשָּׁה רִבּוֹא, וּמִזְרְקֵי זָהָב טוֹב שִׁשִּׁים רִבּוֹא, וּפְלֻטָּה ב) הָאֲדָמָה קַעֲרוֹת הַזָּהָב הַטּוֹב חֲמִשִּׁים רִבּוֹא וְקַעֲרוֹת הַכֶּסֶף מֵאָה וְעֶשְׂרִים רִבּוֹא, וְנִגְלוּ חֲצוֹצְרוֹת הַזָּהָב וּמְנוֹרוֹת הַזָּהָב עִם אַבְנֵיהֶן הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר נִגְנְזוּ בְּמִגְדָּל בְּאֶרֶץ בָּבֶל, וְשֻׁלְחֲנוֹת הַזָּהָב הַמַּזְהִירִים כְּזֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ, וְנִדְבְּכֵי ג) הָאֲבָנִים הַיְקָרוֹת וַעֲצֵי הָאַלְמוּגִים, וְהַמַּרְגָּלִיּוֹת אֲשֶׁר אֵין עֲרוֹךְ לִיקָרָן וּלְתִפְאַרְתָּן. וְשָׁטְפוּ מֵי הַנָּהָר וּבָאוּ עַד בּוֹרְסִיף, וְגִלּוּ אֶת־הָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת וְהַמַּרְגָּלִיּוֹת וְהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁהִקְדִּישׁ דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבֵית יְיָ, הֲלֹא הֵמָּה אֶלֶף אֲלָפִים כִּכְּרֵי זָהָב וְאִילָנוֹת ד) שֶׁל זְהַב פַּרְוָיִם...., שֶׁמָּסַר חִזְקִיָּהוּ הַסּוֹפֵר לְשַׁמְשִׁיאֵל הַמַּלְאָךְ לְשָׁמְרָם מִפְּנֵי חֵיל הַכַּשְׂדִּים עַד עֵת קֵץ. וְנִגְלוּ בַּיּוֹם הַהוּא פָּרֹכוֹת הַזָּהָב וּלְבוּשֵׁי הַלְוִיִּם וְאַבְנְטֵיהֶם ה) וְאֵפוֹד הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וּמְעִילוֹ וְכָל לְבוּשֵׁי הַשִּׁיר וְהַכִּנּוֹרוֹת וְהַנְּבָלִים וְהַצִּלְצְלִים וְכִנּוֹרוֹת עֲצֵי הָאַלְמוּגִים, וְהַשְּׁ עִ י רִ י ם וְהָ ר וּ ח וֹ ת שֶׁהָיוּ מְשֻׁעְבָּדִים ו) לִשְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד, וְהָאֶבֶן הַטּוֹבָה שֶׁחָצַב מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי מִתַּחַת כִּסֵּא כְבוֹד יְיָ, וְנִרְאוּ בַּיּוֹם הַהוּא כְּלֵי הַנְּחֹשֶׁת וְהַכְּרוּבִים וְשִׁבְעִים שֻׁלְחֲנוֹת הַזָּהָב שֶׁהָיָה עֲלֵיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים, וְשִׁקְמֵי ז) הַזָּהָב עִם כָּל מִינֵי הַמַּעֲדַנִּים הַתְּלוּיִם בָּהֶם, הָעֲשׂוּיִם זָהָב מְזֻקָּק, וְאוֹצְרוֹת הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וּמָגִנֵּי הַזָּהָב הָעֲדוּיִים בְּאַלְפֵי אֲלָפִים אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת הַצְּפוּנִים וּגְנוּזִים בְּחוֹמַת בָּבֶל וּבָרֶקֶק ח) שֶׁתַּחַת הָעֲרָבָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר תָּלוּ עָלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כִּנּוֹרוֹתֵיהֶם; וְהוּשְׁבוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת שֶׁנִּמְסְרוּ לְחִילְקִ בֶּן שִׁימוּר הַלֵּוִי לְהַצְנִיעָם וּלְהַחֲזִירָם לִשְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, וְשָׁב כָּל הָעֹשֶׁר וְהַחֹסֶן לְיִשְׂרָאֵל. לֹא יֶעְדַּר ט) דָּבָר מִכָּל הַחֲפָצִים הָרְשׁוּמִים וּכְתוּבִים עַל לוּחוֹת נְחֹשֶׁת בִּידֵי שִׁימוּר הַלֵּוִי וַחֲבֵרָיו.

וּכְשׁוּב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַרְצָם וּמִקְדָּשָׁם לִכְבוֹדָם הָרִאשׁוֹן, וְחָפְרָה י) הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה מִזִּיו עוֹרוֹ שֶׁל לִוְיָתָן, וְעָשָׂהוּ יְיָ סֻכּוֹת לַצַּדִּיקִים, וַאֲשֶׁר לֹא יִזְכּוּ בְּכָכָה, וְעָשָׂה לָהֶם יְיָ עֲנָקִים לְגַרְגְּרוֹתֵיהֶם וַעֲטָרוֹת תִּפְאָרָה לְרָאשֵׁיהֶם, וַאֲשֶׁר יִוָּתֵר מֵעוֹרוֹ שֶׁל לִוְיָתָן, וְהָיָה צִפּוּי לְגַג בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהִזְהִיר זִיווֹ מִקְּצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ. וְסָרָה הַקְּלָלָה אֲשֶׁר קִלֵּל יְיָ אֶת־הָאֲדָמָה, וְהוֹצִיאָה אֶת־יְבוּלָהּ לְמַכְבִּיר, וְהָיָה פְּרִי כָל גֶּפֶן וָגֶפֶן הַרְבֵּה מְאֹד, לֹא יִבְצְרוּהוּ בְּנֵי עִיר שְׁלֵמָה, וְגַם הָעֵצִים אֲשֶׁר לֹא הוֹצִיאוּ פְּרִי, יִשְׂאוּ פֵּירוֹת רַבִּים מִשָּׂאוֹ שֶׁל בֶּן אָתוֹן; וְהֵבִיא אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־עֲנָבָיו בְּקָרוֹן יא) אוֹ בִסְפִינָה וְהִנִּיחָם בְּאַחַת מִפִּנּוֹת בֵּיתוֹ וְהִסְפִּיק מֵהֶם כְּקַנְקַן יב) גָּדוֹל הוּא וּבְנֵי

א) נִצְפְּנוּ. ב) תָּקִיא. ג) טוּר, рядъ. ד) עֵצִים. ה) וַחֲגוֹרוֹתֵיהֶם. ו) נִכְנָעִים. ז) כְּמִין צִיץ.
ח) טִיט. ט) יֶחְסַר. י) תִּכָּלֵם. יא) בַּעֲגָלָה. יב) כַּד.

פִּיהֶם לְכָל הַפַּחוֹת וְהַשָּׂרִים הַמּוֹשְׁלִים בְּעֵבֶר הַנָּהָר לֵאמֹר: כְּבוֹא הַסֵּפֶר הַזֶּה לִידֵיכֶם, וּנְתַתֶּם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַשָּׁבִים לְאַרְצָם כֶּסֶף וְזָהָב וּנְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל וְעֵצִים וַאֲבָנִים כְּכֹל אֲשֶׁר יִשְׁאֲלוּ מִכֶּם. גַּם חִטִּים וּשְׂעֹרִים וְשֶׁמֶן וְיַיִן וְצֹאן וּבְנֵי בָקָר וְכֹלֶת וְשֶׁמֶן תִּתְּנוּ לָהֶם מִיּוֹם הַחִלָּם לִבְנוֹת אֶת־בֵּית מִקְדָּשָׁם עַד כַּלּוֹתָם אֶת־כָּל הָעֲבוֹדָה. וְאֶל הָאֲדוֹמִים כָּתְבוּ שְׁנֵי הַמְּלָכִים לֵאמֹר: אַתֶּם עֲזַרְתֶּם אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל לִשְׂרֹף בֵּית יְיָ וּלְהַחֲרִיב אֶת־אַרְצוֹ, עַל־כֵּן צִוִּיתֶם זֹאת עֲשׂוּ: הָרִימוּ מִכֶּם אֲנָשִׁים גִּבּוֹרֵי כֹחַ בּוֹנִים וְחוֹצְבִים לַעֲשׂוֹת כָּל עֲבוֹדָה וּבָנוּ אֶת־הַנֶּהֱרָסוֹת וְהֶחֳרֵבוֹת, וּנְתַתֶּם מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה חֲמֵשֶׁת כִּכְּרֵי זָהָב לְהַזֵּק אֶת־בִּדְקֵי הַבַּיִת אֲשֶׁר שֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו. וַיִּכְתְּבוּ הַסּוֹפְרִים אֶת־כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּסְפָרִים וַיַּחְתְּמוּם הַמְּלָכִים בְּטַבַּעְתָּם וַיִּתְּנוּם לִזְרֻבָּבֶל.

כג. אִיּוֹב.

אִישׁ הָיָה בְּאֶרֶץ עוּץ אִיּוֹב שְׁמוֹ, וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא אֹהֵב אֶת־יְיָ וּבְמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד. וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת גָּדוֹל וּרְחַב יָדַיִם וַיַּעַשׂ בּוֹ אַרְבָּעָה פְּתָחִים לְאַרְבַּע רוּחוֹת א) הַשָּׁמַיִם, כִּי אָמַר: אַל יִלְאֶה ב) כָּל עָנִי וְחָסַר לֶחֶם וְכָל דּוֹרֵשׁ עֶזְרָתִי לִמְצֹא פֶּתַח בֵּיתִי. וּמִדֵּי בוֹא אֵלָיו אִישׁ רָעֵב וְצָמֵא, וְקָם אִיּוֹב וּמִהֵר לְהַאֲכִילוֹ וּלְהַשְׁקוֹתוֹ וְלָתֵת לוֹ כִּלְבָבוֹ ג). וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת־אִיּוֹב וַיִּגְדַּל וַיֶּעְשַׁר וַיִּכָּבֵד מְאֹד. וַיַּרְא אִיּוֹב כִּי שִׁלַּח יְיָ בִּרְכָתוֹ בְּכָל מַעֲשֵׂי יָדָיו, וַיּוֹסֶף לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד מִכֹּל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו, וַיֵּלֶךְ שָׁמְעוֹ בְּכָל הָאָרֶץ וַיְהִי שְׁמוֹ גָּדוֹל וּמְהֻלָּל מְאֹד. בְּכָל זֹאת לֹא גָאָה אִיּוֹב וְלֹא רָמוּ עֵינָיו וַיִּתְהַלֵּךְ אֶת־כָּל־הָאֲנָשִׁים כְּרֵעַ כְּאָח, וַיְבַקֵּשׁ טוֹב לָהֶם, וַיַּעְזְרֵם כְּכֹל אֲשֶׁר הִשִּׂיגָה יָדוֹ. וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי עוּץ כִּי אֵין כָּמֹהוּ צַדִּיק וְיָשָׁר וִירֵא יְיָ, וַיְשִׂימֻהוּ עֲלֵיהֶם לְשׁוֹפֵט.

כד. מַשְׂכִּיל ד) אֶל דָּל.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת אֶחָד מִדַּלַּת הָעָם, וַתְּהִי אִשְׁתּוֹ אַלְמָנָה וּבָנָיו הַקְּטַנִּים יְתוֹמִים. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְאִיּוֹב וַיֹּאמַר: אֵלְכָה וְנִחַמְתִּי אֶת־הַמִּשְׁפָּחָה הַמִּתְאַבֶּלֶת, וַעֲזַרְתִּי אוֹתָהּ בְּכֹל אֲשֶׁר תִּהְיֶה לְאֵל יָדִי לְעָזְרָהּ. וַיְהִי הוּא מְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל לִבּוֹ, וַיָּבֹא הַשָּׂטָן וַיִּדַּמֶּה כְּאֶחָד מֵאֹהֲבָיו וַיֹּאמַר: הִנֵּה שָׁמַעְתִּי לֵאמֹר: אֶל הָאַלְמָנָה אֵשֶׁת עֲנִי הַמֵּת תֵּלֵךְ לְנַחֲמָהּ, וְאָמַר: אֲמַהֲרָה לָבֹא אֵלֶיהָ וְלַחֲשֹׂךְ ה) אוֹתָךְ מִלֶּכֶת שָׁמָּה פֶּן תִּהְיֶה לָבוּז. וַיִּשְׁמַע אִיּוֹב אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: הַגִּידָה נָּא לִי מָה רָאִיתָ כִּי דִבַּרְתָּ אֵלַי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן הַשָּׂטָן וַיֹּאמַר: הֲנִקַלָּה ו) בְעֵינֶיךָ לֶכֶת רֹאשׁ הָעָם וְשׁוֹפְטוֹ אֶל בֵּית אִישׁ רָשׁ וְנִקְלֶה? עַל־כֵּן אָמַרְתִּי שֵׁב בְּבֵיתֶךָ, וְהִכָּבֵד! וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר: חֲדַל לְךָ מִמֶּנִּי, כִּי לֹא אֶשְׁמַע לָךְ! הֲטוֹב טוֹב אָנֹכִי מִיְיָ עוֹשִׂי ז) הַמְעוֹדֵד ח) יָתוֹם וְאַלְמָנָה וּמְנַחֵם אֲבֵלִים? וַיַּרְא הַשָּׂטָן כִּי דִבֶּר עַל אֹזֶן לֹא שֹׁמַעַת וַיָּסַר מִמֶּנּוּ. וַיֵּלֶךְ אִיּוֹב וַיָּבֹא אֶל בֵּית הָאַלְמָנָה וַיְנַחֵם אוֹתָהּ וְאֶת־יְלָדֶיהָ מִיגוֹנָם. וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־דְּבָרָיו הַטּוֹבִים וַיּוּנַח לָהֶם. וַיָּקָם אִיּוֹב וַיֵּצֵא מִן הַבַּיִת, וַיָּבֹא אֶל שְׁכֵנֵי הָאַלְמָנָה, וַיִּשְׁאָלֵם לֵאמֹר: הַהִנְחִיל הָאִישׁ הַמֵּת לְאַלְמָנָתוֹ וִיתוֹמָיו שָׂדֶה אוֹ כָרֶם? וַיַּעֲנוּ

א) עֶבְרֵי. ב) אַל יִטְרַח. ג) כְּחֶפְצוֹ. ד) מִתְחַכֵּם לְעֶזְרַת עֲנִיִּים. ה) לַעְצֹר. ו) הֲדָבָר קַל הוּא.
ז) בּוֹרְאִי. ח) הַמְחַזֵּק.

מִשְׁכַּב הַצָּהֳרָיִם, וַיֹּאמַר: אָנֹכִי כָתַבְתִּי בַּסֵּפֶר: הַמֶּלֶךְ חָזָק מִכָּל יְצוּרֵי תֵבֵל, כִּי מִי כָמֹהוּ מוֹשֵׁל בַּיָּם וּבַיַּבָּשָׁה, וְרִבְבוֹת אַלְפֵי אֲנָשִׁים יִירָאֻהוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ? וְאַף גַּם זֹאת בְּקָצְפּוֹ עַל עֲבָדָיו, וְהוֹצִיא דָבָר מִפִּיו וּמֵתוּ כָּל מַקְצִיפָיו בְּיוֹם אֶחָד; אִם יַהֲרֹס וְאִם יִבְנֶה, אִם יָרֵעַ וְאִם יֵיטִיב, מִי יֹאמַר לוֹ מַה־תַּעֲשֶׂה? עַל־כֵּן אָמַרְתִּי אֵין חָזָק מִמֶּלֶךְ, עֶלְיוֹן הוּא עַל־כָּל־יְצוּרֵי תֵבֵל!

וַיָּקָם הַשַּׂר הַשֵּׁנִי וַיֹּאמַר: שִׁמְעוּ נָא חַכְמֵי לֵב דְּבָרַי וְשִׁפְטוּ בֵּינִי וּבֵין רֵעִי! הֵן כֻּלָּנוּ רָאִינוּ בְּשִׁתּוֹת גִּבּוֹר חֵיל יַיִן, וְכָשְׁלוּ בִרְכָּיו וְרָפוּ יָדָיו, וְנָפַל כֶּחָלָל אָרְצָה. כָּל רֹאָיו יִשְׁתָּאוּ אֵלָיו וְיֹאמְרוּ: סָר כֹּחוֹ וַיְהִי כְּאַחַד הָאָדָם! וְכִי נַשְׁקֶה יַיִן אֶת־הָאֲנָשִׁים הַלְּקוּחִים לַמָּוֶת וְכָר פַּחְדָּם וְאֵימָתָם וְשָׂחֲקוּ לַמָּוֶת, וְכִי נִשְׁבַּר אֶת־אִישׁ שׁוֹמֵר סוֹד, — וּבָא הַיַּיִן אֶל קִרְבּוֹ, וּפָתַח פִּיו וְגִלָּה לָנוּ אֶת־כָּל מִסְתָּרָיו; עַל־כֵּן אָמַרְתִּי: חָזָק הַיַּיִן מְאֹד וּמֶמְשַׁלְתּוֹ גְדוֹלָה עַל כָּל שׁוֹתָיו.

וַיָּקָם זְרֻבָּבֶל וַיֹּאמַר: אָמְנָם חָזָק הַמֶּלֶךְ וְגָדוֹל מְאֹד, וְרַב כֹּחַ הַיַּיִן לְרַפּוֹת יְדֵי שׁוֹתָיו וּלְהַכְשִׁילָם, אוּלָם חֲזָקָה מֵהֶם הָאִשָּׁה! וַיֹּאמְרוּ חַכְמֵי הַמֶּלֶךְ וְיוֹעֲצָיו: בָּאֵר נָא לָנוּ דְבָרֶיךָ וְנִשְׁמָעֵם! וַיַּעַן זְרֻבָּבֶל וַיֹּאמַר: הֲלֹא יְדַעְתֶּם אִם לֹא שְׁמַעְתֶּם אֶת־שֵׁמַע שִׁמְשׁוֹן בֶּן מָנוֹחַ הַדָּנִי? בִּלְחִי חֲמוֹר הִכָּה אֶלֶף אִישׁ, יְתָרִים לַחִים וַעֲבוֹתוֹת חֲזָקִים נִתֵּק כַּחוּט, אַלְפֵי פְלִשְׁתִּים אָרְבוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ לְהָרְגֵהוּ וְלֹא יָכֹלוּ, וְאִשָּׁה אַחַת דְּלִילָה שְׁמָהּ הֱצִיקַתְהוּ עַד מָוֶת, וְכִרְאוֹתוֹ כִּי אִלְּצַתְהוּ מְאֹד, וַיַּגֶּד לָהּ אֶת־כָּל לִבּוֹ, וַתְּהִי אַחֲרִיתוֹ רָעָה וּמָרָה. וְעַתָּה הוֹאִילוּ נָא וְשִׂימוּ לֵב לְדִבְרֵי אֲשֶׁר אֲסַפְּרָה לָכֶם עַל שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְרוּשָׁלָיִם. חָכָם הָיָה הַמֶּלֶךְ הַהוּא מִכָּל הָאָדָם וַיְהִי רֹדֶה א) בְּעָם רַב נָחַ אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם, מַלְכֵי הָאָרֶץ הָיוּ מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ וּמְבִיאִים אֵלָיו מִנְחוֹת, וַיְהִי פַּחְדּוֹ וְאֵימָתוֹ עַל כָּל יְצוּרֵי תֵבֵל, וְלֹא הָיָה כָמֹהוּ מֶלֶךְ אַדִּיר וְגִבּוֹר וְחָכָם בְּכָל הָאָרֶץ; וּבְכָל זֹאת לֹא יָכֹל עֲמֹד לִפְנֵי נָשָׁיו. הֵן הִטּוּ לְבָבוֹ לְעֵת זִקְנָתוֹ וַיִּשְׁמַע לְקוֹלָן וַיַּקְצֵף אֶת־יְיָ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ וַיִּתְּנֵהוּ עֶלְיוֹן עַל כָּל מַלְכֵי אָרֶץ! עַל כֵּן אָמַרְתִּי: הָאִשָּׁה חֲזָקָה מִכָּל יְצוּרֵי תֵבֵל! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יוֹעֲצֵי הַמֶּלֶךְ וַחֲכָמָיו אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ: טוֹבִים דִּבְרֵי זְרֻבָּבֶל וּנְכוֹחִים מִדִּבְרֵי שְׁנֵי רֵעָיו! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל זְרֻבָּבֶל: גְּשָׁה נָא אֵלַי חֲכַם לֵב וַאֲכַבְּדֶךָּ! וַיִּגַּשׁ זְרֻבָּבֶל וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ יָדוֹ וַיְחַבְּקֵהוּ וַיֹּאמַר: בָּרוּךְ אֱלֹהֵי זְרֻבָּבֶל אֲשֶׁר נָתַן בּוֹ רוּחַ אֱמֶת! וְאַחַר אָמַר הַמֶּלֶךְ: כָּל אֲשֶׁר תִּשְׁאַל מִמֶּנִּי אֶתֶּן לָךְ!

וַיַּעַן זְרֻבָּבֶל וַיֹּאמַר: יִזְכָּר נָא אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבָרָיו אֲשֶׁר דִּבֶּר הוּא וְכֹרֶשׁ רֵעוֹ לִבְנוֹת אֶת־בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים וּלְהָשִׁיב אֶת־עַם יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָם. וְעַתָּה אִם טוֹב אֲנִי בְּעֵינֵי אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, וְכָתַב סְפָרִים אֶל כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לִהְיוֹת יָדוֹ בַּדָּבָר הַזֶּה לְכוֹנֵן אֶת־בֵּית יְיָ בִּירוּשָׁלָיִם! וַיִּשְׁלַח דָּרְיָוֶשׁ סֵפֶר אֶל כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס וַיַּזְכִּירֵהוּ אֶת־נִדְרוֹ אֲשֶׁר נָדַר לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

כב. צַו לֶאֱדוֹם.

וַיְהִי כְּבוֹא סֵפֶר דָּרְיָוֶשׁ אֶל כֹּרֶשׁ וַיַּעֲבֵר קוֹל בְּכָל מַלְכוּתוֹ לֵאמֹר: מִי בָכֶם מִכָּל עַם יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ לִבּוֹ לַעֲלוֹת לְאַרְצוֹ וְלִבְנוֹת בֵּית יְיָ, יְהִי יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיָעַל. וַאֲנִי אֶתֵּן מֵאוֹצְרוֹתַי כֶּסֶף כְּכֹל אֲשֶׁר יְדָרֵשׁ לִבְנוֹת אֶת־הַנֶּהֱרָסוֹת וְהֶחֳרָבוֹת. וְהַסּוֹפְרִים אֲשֶׁר לְכֹרֶשׁ וְדָרְיָוֶשׁ כָּתְבוּ עַל

א) מוֹשֵׁל.

וְהַשָּׂדוֹת אֲשֶׁר שִׁבְּחוּם א) עַבְדֵי אִיּוֹב נָתְנוּ יְבוּל ב) הַרְבֵּה מְאֹד, וַיֵּאָסְפוּ הַיְתוֹמִים אֶת־תְּבוּאָתָם וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ וַיּוֹתִירוּ. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וַיֹּאמְרוּ: הִסְכַּלְנוּ מְאֹד בְּדַבְּרֵנוּ בְּאִיּוֹב: הֵרַע לַיְתוֹמִים! הֵן הָרְאֵנוּ כֻּלָּנוּ לָדַעַת הַיּוֹם כִּי לְבַעֲבוּר שַׁבַּח אֶת־שְׂדוֹתֵיהֶם וּלְהֵיטִיב עִמָּהֶם עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַטּוֹב הַזֶּה, וְעַתָּה יְהִי נָא שְׁמוֹ גָּדוֹל וּמְהֻלָּל בְּפִי כֹל!

כו. מִשְׁפְּטֵי אִיּוֹב.

וּבְשָׁפְטוֹ אִיּוֹב אֶת־אַנְשֵׁי מְקוֹמוֹ וְעָמְדוּ עַל יָדוֹ שׁוֹטְרִים וּפְקִידִים לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יְצַוֵּם. וַיְהִי כִּרְאוֹת אִיּוֹב אֶת־שׁוֹטְרָיו מִתְרַפִּים בִּמְלַאכְתָּם, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: אָנֹכִי אָנֹכִי אוֹצִיא אֶת־הַגְּזֵלוֹת מִיְּדֵי הָעַוָּלִים ג) וְלֹא אָשִׂים לֵב לִכְבוֹדִי הַגָּדוֹל, וְלִשְׁמִי הַמְּהֻלָּל, וְהָיִיתִי כְּאַחַד הַשּׁוֹטְרִים. וַיַּעַשׂ אִיּוֹב כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר, וַיְהִי מָעוֹז לַדָּל וּמַחְסֶה לָאֶבְיוֹן, וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד. בְּכָל זֹאת לֹא גָבַהּ לִבּוֹ, וַיָּבֵא אֶת־כָּל הַדָּבָר הַקָּשֶׁה אֶל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָמַר חֲכָמִים הֵם וְטוֹבִים מִמֶּנִּי! וְלֹא בוֹשׁ לֵאמֹר: קָצְרָה דַעְתִּי מֵהָבִין אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, — הוֹאִילוּ נָא אַתֶּם, חַכְמֵי הַלֵּב, וּשְׁפַטְתֶּם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ!

כז. הַשָּׂטָן לִפְנֵי יְיָ.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ, וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן מֵאַיִן תָּבֹא? וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְיָ וַיֹּאמַר: מִשּׁוּט בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ. וַיֹּאמֶר יְיָ: הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ אֶל עַבְדִּי אִיּוֹב הַתָּם וְהַיָּשָׁר וִירֵא אֶת־יְיָ? וַיַּעַן הַשָּׂטָן וַיֹּאמַר: שַׁטְתִּי בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְלֹא מָצָאתִי צַדִּיק בָּאָרֶץ כְּאַבְרָהָם! וַיֹּאמֶר יְיָ: וּמָה הָיְתָה צִדְקָתוֹ? וַיַּעַן הַשָּׂטָן וַיֹּאמַר: אָמֹר אָמַרְתָּ לְאַבְרָהָם: קוּם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאָרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ כִּי לְךָ אֶתְּנֶנָּה, וּבְכָל זֹאת לֹא הִרְהֵר ד) אַחֲרֵי מִדּוֹתֶיךָ גַּם בְּשָׁעָה שֶׁלֹּא מָצָא מָקוֹם לִקְבֹּר אֶת־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ!

אוּלָם אִיּוֹב, — הֲיָרֵא הוּא אֶת־יְיָ חִנָּם? הֵן בֵּרַכְתָּ מַעֲשֵׂה יָדָיו וַתַּעֲשִׁירוֹ וַתְּגַדְּלֵהוּ וַתְּרוֹמְמֵהוּ; וְעַתָּה גַּם־נָא וְקַח מִמֶּנּוּ אֶת־כָּל־יֶשׁ־לוֹ, וְרָאִיתָ כִּי עַל פָּנֶיךָ יְבָרְכֶךָּ ה)! וַיַּעַן יְיָ אֶת־הַשָּׂטָן וַיֹּאמַר: כָּל־יֶשׁ־לוֹ נָתַתִּי בְּיָדֶךָ; אוּלָם אֶת־נַפְשׁוֹ שְׁמוֹר! וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן מֵאֵת פְּנֵי יְיָ.

כח. מַעֲשֵׂי הַשָּׂטָן.

וַיְהִי הַיּוֹם וּבְנֵי אִיּוֹב וּבְנוֹתָיו אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אֲחִיהֶם הַבְּכוֹר, וּמַלְאָךְ בָּא אֶל אִיּוֹב וַיֹּאמַר: הַבָּקָר הָיוּ חֹרְשׁוֹת, וְהָאֲדָמָה הוֹצִיאָה כְּרֶגַע זֵרוּעֶיהָ, וְהָאֲתֹנוֹת רֹעוֹת עַל יְדֵיהֶם. וַתִּפֹּל שְׁבָא וַתִּקָּחֵם, וְאֶת־הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי חָרֶב, וָאִמָּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ. וַיְהִי כְּכַלּוֹתוֹ לְהַגִּיד, וַיִּפֹּל גַּם הוּא אַרְצָה וַיָּמֹת. וְעַד אִיּוֹב חוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ לֵאמֹר: מַה־זֹּאת עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, — וּמַלְאָךְ בָּא וַיֹּאמַר: אֵשׁ אֱלֹהִים נָפְלָה מִן הַשָּׁמַיִם וַתִּבְעַר בַּצֹּאן וּבַנְּעָרִים וַתֹּאכְלֵם, וָאִמָּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר וַיִּפֹּל מֵת אָרְצָה. וַיְהִי בָּרֶגַע הַזֶּה, וַיָּבֹא מַלְאָךְ וַיֹּאמַר: כַּשְׂדִּים שָׂמוּ שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים ו) וַיִּפְשְׁטוּ עַל הַגְּמַלִּים, וַיִּקָּחוּם, וְאֶת־הַנְּעָרִים

א) הֵיטִיב וְעָשָׂה אוֹתָהּ שְׁמֵנָה. ב) תְּבוּאָה. ג) עוֹשֵׂי עַוְלָה. ד) חָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת. ה) יְחָרֶפְךָ. ו) גְּדוּדִים.

הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: עָנִי הָיָה הָאִישׁ מְאֹד, וְלֹא הָיָה לוֹ בִּלְתִּי אִם שָׂדֶה קָטָן, אֲשֶׁר עֲבָדָהוּ שָׁנָה שָׁנָה, וַאֲשֶׁר חָדַל תֵּת כֹּחוֹ לוֹ בַּשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת. וַיָּשֶׂם אִיּוֹב אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לִבּוֹ וַיֹּאמַר: גָּדוֹל עֳנִי הָאַלְמָנָה וְרֵשָׁהּ עַד מְאֹד, הִנְנִי וַעֲזַרְתִּיהָ, וְנִהַלְתִּי א) אוֹתָהּ וְאֶת־יְלָדֶיהָ בַּלֶּחֶם עַד אֲשֶׁר יִגְדָּלוּ. וַיַּעַבְרוּ שִׁבְעַת יְמֵי הָאֵבֶל וַיֵּלֶךְ אִיּוֹב וַיְדַבֵּר לָאִשָּׁה הָאַלְמָנָה לֵאמֹר: כִּי תֵלְכִי לַחֲרֹשׁ שָׂדֵךְ וְלָקַחַתְּ אֶת־חֲמוֹרִי וַאֲתוֹנוֹתַי, וְקָרָאת לְאֶחָד מֵעֲבָדַי וְעָבַד אֶת־עֲבוֹדָתֵךְ! וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: בָּרוּךְ תִּהְיֶה לִי אֲדוֹנִי כִּי אָמַרְתָּ לְהֵיטִיב עִמָּדִי; אוּלָם חָלִילָה־לִּי מִקַּחַת מִיַּד אִישׁ זָר דָּבָר! אֲבִי הַיְתוֹמִים יְרַחֵם עָלַי וְעַל יְלָדַי וְלֹא יַעַזְבֵנוּ בְּעֵת צָרָה! וַיִּפְצַר בָּהּ אִיּוֹב לָקַחַת מִמֶּנּוּ גַּן־יָרָק, וַתְּמָאֵן. וַיַּרְא אִיּוֹב כִּי דְבָרָיו לֹא הִצְלִיחוּ, וַיְבָרֶךְ אֶת־הָאִשָּׁה וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ. וַיְהִי בִּימֵי חָרִישׁ הַשָּׂדוֹת וַתָּקָם הָאִשָּׁה וַתִּמְכֹּר כְּלֵי הַבַּיִת, וַתִּשְׂכֹּר חֲמוֹר וַתַּחֲרֹשׁ שָׂדָהּ וַתִּזְרָעֵהוּ. וְשָׂדָהּ אֲשֶׁר לֹא שָׁבַת גַּם שָׁנָה אַחַת לֹא הִצְמִיחַ בִּלְתִּי אִם קוֹץ וְדַרְדַּר, וַתִּדַּל הָאַלְמָנָה מְאֹד, וַתִּרְעַב הִיא וּבָנֶיהָ לַלָּחֶם. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְאִיּוֹב, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיִּשְׁלַח לָהּ בָּר ב) דֵּי כַלְכֵּל אוֹתָהּ וְאֶת־יְלָדֶיהָ כָּל הַשָּׁנָה וְלֹא קִבְּלָה, כִּי אָמְרָה: אֶשְׂבְּרָה בַלֶּחֶם וְאָכַלְתִּי יְגִיעַ כַּפָּי! וַתַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרָה וַתַּעֲזֹב יְלָדֶיהָ וַתֵּלֶךְ יוֹם יוֹם וַתַּעֲבֹד עֲבוֹדָה בִּשְׂדוֹת זָרִים. וּמַשְׂכֻּרְתָּהּ הָיְתָה דַלָּה וּקְטַנָּה וְלֹא נָתְנָה לָהּ לֶחֶם לָשֹׂבַע.

וַיַּרְא אִיּוֹב כִּי כֵן וַיַּשְׁמִיעַ שְׁמוּעָה לֵאמֹר: אֵשֶׁת עֲנִי הַמֵּת שְׁאֵרַת־בְּשָׂרִי ג) הִיא! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וַיֹּאמְרוּ: אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח לוֹ אֶת־הָאַלְמָנָה הַזֹּאת לְאִשָּׁה, וְאָצַל ד) אִיּוֹב מִכְּבוֹדוֹ עָלָיו! וַיִּקַּח אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם אֶת־הָאַלְמָנָה לְאִשָּׁה, וַתִּמְצָא הִיא וּבָנֶיהָ הַיְתוֹמִים מְנוּחָה בְּבֵיתוֹ וַיּוֹנַח לָהֶם מֵעָצְבָּם וּמֵרָגְזָם וַיְרַנְּנוּ וַיִּשְׂמְחוּ בְּכָל יְמֵיהֶם.

כה. הַשָּׂדוֹת הַגְּזוּלִים.

וּמַעֲשֵׂה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר שָׂנְאָה מַתָּנוֹת, וַתֹּאכַל יְגִיעַ כַּפֶּיהָ, נוֹדַע לְכָל אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם; וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה לְמָשָׁל וּמוּסָר לְנַעַר וּלְזָקֵן לֶאֱהֹב עֲבוֹדָה וְלִבְטֹחַ בַּיְיָ. בַּיָּמִים הָהֵם מֵתוּ אֲנָשִׁים רַבִּים בְּאֶרֶץ עוּץ, וַיְהִי מִסְפַּר הַיְתוֹמִים וְהָאַלְמָנוֹת גָּדוֹל, וַיֵּצֶר לְאִיּוֹב מְאֹד, וַיָּבֹא לַיְתוֹמִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: הֵן בֵּרְכַנִי יְיָ וַיְמַלֵּא בֵיתִי טוּבוֹ, וַיִּפְרֶה אֶת־צֹאנִי וּבְקָרִי וַיִּרְבֶּם עַד מְאֹד. וְעַתָּה הוֹאִילוּ־נָא וּקְחוּ לָכֶם אִישׁ אִישׁ חֲמוֹר וָשׁוֹר, וְהָיוּ לַעֲבוֹד עֲבוֹדַתְכֶם בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה. וַיַּעֲנוּ כָּל הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: לֹא נִקַּח מִיָּדְךָ מְאוּמָה! וַיְהִי כִּרְאוֹת אִיּוֹב, כִּי שְׂדוֹתֵיהֶם לֹא הִצְמִיחוּ גַּם חָצִיר לַבְּהֵמָה, כִּי נֶעֶבְדוּ שָׁנִים רַבּוֹת וְלֹא שָׁבָתוּ, — וַיֹּאמֶר לַעֲבָדָיו: מַלְאוּ עֶגְלוֹתַי זֶבֶל ה), וּסְעוּ אֶל שְׂדוֹת הַיְתוֹמִים, וּשְׁפַכְתֶּם אֶת־הַזֶּבֶל עַל הַשָּׂדוֹת; וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֲדוֹנֵי הַשָּׂדוֹת לַחְשֹׂךְ אֶתְכֶם מִמַּעֲשֵׂיכֶם לֹא תָשִׂימוּ לֵב אֲלֵיהֶם, וַעֲשִׂיתֶם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיכֶם. וַיָּקוּמוּ עַבְדֵי אִיּוֹב הָרַבִּים, וַיַּעֲשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם אֲדוֹנֵיהֶם. וַיַּעַמְדוּ בִּפְנֵיהֶם אֲדוֹנֵי הַשָּׂדוֹת, וַיָּרִיבוּ אִתָּם בְּחָזְקָה לֵאמֹר: מִי בִקֵּשׁ מִיֶּדְכֶם לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה? וְלֹא שָׁמְעוּ לָהֶם עַבְדֵי אִיּוֹב כִּי הֵם הָיוּ הָרַבִּים, וַיֶּחֶזְקוּ מֵהַיְתוֹמִים וַיְזַבְּלוּ שְׂדוֹתֵיהֶם. וַיְהִי כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וְהִשְׁתָּאָה לֵאמֹר: מַה־זֶּה הָיָה לְאִיּוֹב הַצַּדִּיק וִירֵא אֶת־יְיָ, כִּי גָזַל שְׂדוֹת יְתוֹמִים וַיַּעַשׂ בָּהֶם כַּטּוֹב בְּעֵינָיו? וַיְהִי אִיּוֹב לְמִלָּה ו) בְּפִי כָל יוֹדְעָיו, וַיִּדַּל ז) כְּבוֹדוֹ בְּכָל אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם.

א) וְכִלְכַּלְתִּי. ב) תְּבוּאָה. ג) קְרוֹבָתִי. ד) וְחָלַק. ה) מִיסְט, навозъ. ו) לְאִישׁ הַמְדֻבָּרִים בּוֹ. ז) וַיִּקְטַן.

וְהִנֵּה הֻכָּה בִּשְׁחִין רָע מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֳדוֹ וּכְאֵבוֹ גָּדוֹל מְאֹד, וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ, וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעִילוֹ, וַיֵּשְׁבוּ אִתּוֹ לָאָרֶץ.

לא. אִיּוֹב וְאוֹיֵב.

וַיַּעַבְרוּ שִׁבְעַת יָמִים מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר חֻכָּה בּוֹ אִיּוֹב בִּשְׁחִין רָע, וַיִּפְתַּח אֶת־פִּיו וַיְקַלֵּל אֶת־יוֹמוֹ, וַיֹּאמֶר אָרוּר יוֹם אִוָּלֶד בּוֹ. וַיֹּאמֶר לוֹ אֶחָד מִשְּׁלשָׁה רֵעָיו אֱלִיפַז שְׁמוֹ: אַל תְּקַלֵּל אֶת־יוֹמְךָ וְלֹא תֹאמַר: אָבְדָה תִקְוָתִי! זְכָר־נָא אֶת־דְּבָרֶיךָ הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עַל לֵב הָאֲנָשִׁים הָאֻמְלָלִים אֲשֶׁר הָיוּ בָּאִים אֵלֶיךָ וְהִנֶּחָמְתָּ! וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר: הֲיֵשׁ מַכְאֹב כְּמַכְאוֹבִי? וַיֹּאמֶר אֱלִיפַז: זְכָר־נָא אֶת־תַּנְחוּמֶיךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לָעִוְרִים וְלַחֵרְשִׁים אֲשֶׁר גַּם הֵם נוֹאֲשׁוּ מִטּוֹב כָּמוֹךָ. — וַתֹּאמֶר לָעִוֵּר: לוּ בָנִיתָ בַּיִת, — הֲפָתַחְתָּ לוֹ חַלּוֹנוֹת? וְלַחֵרֵשׁ אָמַרְתָּ: לוּ עָשִׂיתָ קִתּוֹן א), — הַהִדְבַּקְתָּ אֵלָיו גַּם אָזְנַיִם? וְעַתָּה פְּנוּ אֶל יְיָ עוֹשְׂכֶם וּבִטְחוּ בוֹ, כִּי פוֹקֵחַ הוּא עֵינֵי עִוְרִים וּפוֹתֵחַ אָזְנֵי חֵרְשִׁים. וְעַל־כֵּן אֲנִי אוֹמֵר לְךָ: קַוֵּה גַם אַתָּה לַיְיָ וְיוֹשַׁע לָךְ! וְהַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלִיפַז הִזְכִּירוּ לְאִיּוֹב אֶת־כָּל הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים וְהַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר עָשָׂה בְּכָל יְמֵי חַיָּיו, וַיִּזְעַף לִבּוֹ מְאֹד עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר בָּאַתְהוּ וַיֹּאמַר: חִפַּשְׂתִּי דְרָכַי וְהֶחְקַרְתִּי, וְלֹא מָצָאתִי כָל דָּבָר אֲשֶׁר בִּגְלָלוֹ יְיַסְּרֵנִי יְיָ בַּחֲמָתוֹ, וְעַל־כֵּן אָנֹכִי אוֹמֵר: בִּשְׂעָרָה ב) עָבַר שְׁמִי לִפְנֵי יְיָ, וַיִּתְחַלֵּף לוֹ בֵּין אִיּוֹב לְאוֹיֵב, וַיַּחְשְׁבֵנִי לְאוֹיֵב וַיֶּרֶב פְּצָעַי חִנָּם!

לב. דְּבַר יְיָ.

וַיַּעַן יְיָ אֶת־אִיּוֹב וַיֹּאמַר: אֵיכָה תֹאמַר: שְׁמִי נִתְחַלֵּף לְךָ בֵּין אִיּוֹב לְאוֹיֵב, וַיְיָ עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר, נִסִּים וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר וְלֹא יִשְׁגֶּה, וְלֹא יַחֲלִיף דָּבָר בְּדָבָר, וְלֹא יָמִיר אֶת־הָאֶחָד בַּשֵּׁנִי! וְעַתָּה רְאֵה נָא גַם רְאֵה, כִּי לְכָל שַׂעֲרָה וְשַׂעֲרָה אֲשֶׁר הִצְמַחְתִּי עַל גּוּף הָאָדָם וְרֹאשׁוֹ עָשִׂיתִי גוּמָא ג) גּוּמָא לְבַדָּהּ, לְבִלְתִּי תִינַקְנָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְשַׁד ד) גּוּמָא אַחַת, וְלֹא יַחְשִׁיכוּ מְאוֹר הָעֵינָיִם, וְאִם בֵּין גּוּמָא לְגוּמָא לֹא נִתְחַלֵּף לִי, — אֵיכָה יִתְחַלֵּף לִי בֵּין אִיּוֹב לְאוֹיֵב?

שָׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וּרְאֵה אֶת־נִטְפֵי הַגְּשָׁמִים הָרַבִּים אֲשֶׁר בָּרָאתִי בֶּעָבִים, וָאַעַשׂ לְכָל נֶטֶף וְנֶטֶף לְבַדּוֹ דְּפוּסוֹ ה) וּמִדָּתוֹ לְבִלְתִּי הֱיוֹת שְׁנֵי נְטָפִים בִּדְפוּס אֶחָד, וְלֹא יְמַטְמְטוּ ו) אֶת־הָאָרֶץ וְיַשְׁחִיתוּ אֶת־יְבוּל הָאֲדָמָה. וְאִם בֵּין נֶטֶף לְנֶטֶף לֹא נִתְחַלֵּף לִי, — בֵּין אִיּוֹב לְאוֹיֵב אֵיכָה יִתְחַלֵּף לִי?

פְּתַח אָזְנֶיךָ וּשְׁמַע אֶת־קוֹל הָרְעָמִים הַהוֹלֵךְ מִן הֶעָבִים, וְיָדַעְתָּ כִּי הַרְבֵּה קוֹלוֹת בָּרָאתִי בֶּעָבִים, וָאָשִׂים לְכָל קוֹל וְקוֹל דַּרְכּוֹ לְבַדּוֹ, לְבִלְתִּי לֶכֶת שְׁנֵי קוֹלוֹת בְּדֶרֶךְ אַחַת וְלֹא יַחֲרִישׁוּ אֶת־הָאָזְנַיִם וְלֹא יַרְגִּיזוּ אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא יַחֲרִיבוּהָ; וְאִם בֵּין קוֹל לְקוֹל לֹא נִתְחַלֵּף לִי, — בֵּין אִיּוֹב לְאוֹיֵב אֵיכָה יִתְחַלֵּף לִי?

וַיּוֹסֶף יְיָ לְדַבֵּר אֶל אִיּוֹב וַיֹּאמַר: הֲיָדַעְתָּ עֵת לֶדֶת יַעֲלֵי ז) סָלַע, וְאִם שַׂמְתָּ לִבְּךָ לְאַכְזְרִיּוּת אֵם הַבָּנִים הָעוֹלָה לְרֹאשׁ הָהָר בְּשָׁעָה שֶׁכּוֹרַעַת לָלֶדֶת לְבַל יִפֹּל יַלְדָּהּ אַרְצָה וְיֵהָרֵג? הַגֵּד אִם יָדַעְתָּ מִי מְזַמֵּין ח) בָּרֶגַע הַזֶּה נֶשֶׁר לַיֶּלֶד

א) כַּד. ב) בְּרוּחַ סְעָרָה. ג) נֶקֶב. ד) גֵּחַ. ה) קֶצֶב. ו) יְמַעֲכוּ. ז) שטיינבאָקק, каменный баранъ.
ח) מֵכִין.

הִכּוּ לְפִי חָרֶב, וָאִמָּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אִיּוֹב אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: יַחְגְּרוּ אַנְשֵׁי חֵילִי חַרְבוֹתָם וְיֵצְאוּ לַמִּלְחָמָה עַל הַכַּשְׂדִּים! וַיְמַהֲרוּ אַנְשֵׁי צְבָאוֹ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נָכוֹנוּ לָצֵאת, וַיִּזְכֹּר אִיּוֹב אֶת־דִּבְרֵי הַמַּלְאָךְ הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר אָמַר לוֹ: אֵשׁ אֱלֹהִים נָפְלָה מִן הַשָּׁמַיִם, וַיֹּאמַר: אַנְשֵׁי חֵילִי! פִּתְחוּ א) חַרְבוֹתֵיכֶם, וְשׁוּבוּ לְאָהֳלֵיכֶם, כִּי לֹא תַצְלִיחַ דַּרְכֵּנוּ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים עָלֶיהָ! וַיִּשְׁתָּאוּ הָאֲנָשִׁים מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: מַה־זֶּה הָיָה לַאֲדוֹנֵינוּ כִּי יְדַבֵּר כָּכָה? וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר: לֹא אוֹיֵב קָם עָלֵינוּ וְנִתְגַּבֵּר עָלָיו, לֹא אֲנָשִׁים הֵרֵעוּ לָנוּ וְגֵרְשָׁנוּם מִן הָאָרֶץ! יְיָ צְבָאוֹת נִלְחָם עִמָּנוּ מִן שָׁמָיִם!

כט. שְׁבוֹר אֶת הֶחָבִית ב) וּשְׁמוֹר יֵינָהּ.

וַיְהִי בִּנְפֹל הַבַּיִת אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בוֹ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו עֲלֵיהֶם וַיָּמוּתוּ. וַיָּקָם אִיּוֹב וַיֹּאמַר: עָרֹם יָצָאתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרֹם אָשׁוּב שָׁמָּה; יְיָ נָתַן, וַיְיָ לָקָח, — יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ! אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּבְנֵי הָאֱלֹהִים בָּאוּ לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ, וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם. וַיֹּאמֶר יְיָ: הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ אֶל עַבְדִּי אִיּוֹב הַמַּחֲזִיק עוֹדֶנּוּ בְּתֻמָּתוֹ? וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְיָ וַיֹּאמַר: כֹּל־אֲשֶׁר לָאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ! אוּלָם שְׁלַח־נָא יָדְךָ וְגַע אֶל עַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ, אִם לֹא אֶל פָּנֶיךָ יְבָרְכֶךָּ! וַיֹּאמֶר יְיָ: הִנֵּה אִיּוֹב בְּיָדֶךָ! שַׁלַּח אֶת־כָּל־מַגֵּפוֹתֶיךָ אֶל לִבּוֹ, אוּלָם הִשָּׁמֶר לְךָ מְאֹד מִקַּחַת אֶת־נַפְשׁוֹ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַשָּׂטָן אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הִנְנִי אָבִיא עַל אִיּוֹב צָרוֹת וְרָעוֹת רַבּוֹת, אֲשֶׁר כָּמֹהֶן לֹא הוּבָא עוֹד עַל יְלוּד אִשָּׁה וַהֲצֵרוֹתִי לוֹ וַהֲצִיקוֹתִיהוּ וְעִנִּיתִיהוּ עַד מָוֶת... וּמִדֵּי חֲשׁוֹב הַשָּׂטָן אֶת־הַמַּחֲשָׁבוֹת הָרָעוֹת הָאֵלֶּה עַל אִיּוֹב, וַתִּגְדַּל שִׂמְחָתוֹ עַד מְאֹד; אוּלָם עַד־מְהֵרָה זָכַר אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְיָ לֵאמֹר: הִשָּׁמֶר־לְךָ מִקַּחַת אֶת־נַפְשׁוֹ, וַיְמָרְרֵהוּ הַדָּבָר הַזֶּה, וְלֹא יָדַע אֵיכָה יַעֲשֶׂה. — וַתִּגְדַּל צָרַת נַפְשׁוֹ עַד מְאֹד.

ל. עָלִים נוֹבְלִים.

וּלְאִיּוֹב הָיוּ שְׁלֹשָׁה רֵעִים אֲשֶׁר הִתְרָעוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיֶּאֶהָבוּ אֶת־אִיּוֹב כְּנַפְשָׁם. וַיִּטַּע כָּל אֶחָד מֵהֶם בְּגַנּוֹ שְׁלֹשָׁה עֵצִים וַיָּחָק ג) עֲלֵיהֶם אֶת־שְׁמוֹת רֵעָיו. וַיִּשְׁמֹר אִישׁ אִישׁ מֵהֶם אֶת־שְׁלֹשֶׁת הָעֵצִים וַיַּשְׁק אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם נִטְּעוּ, וַיִּהְיוּ הָעֵצִים הָרַעֲנַנִּים הָאֵלֶּה מְשׂוֹשׂ ד) כָּל רֹאֵיהֶם. וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ שְׁלֹשֶׁת הָרֵעִים אֶל גַּנֵּיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה הָעֵצִים אֲשֶׁר שֵׁם אִיּוֹב חָקוּק עֲלֵיהֶם יָבְשׁוּ, וְעָלֵיהֶם נָבְלוּ, וַיִּשְׁתָּאוּ מְאֹד מְאֹד. וַיֹּאמֶר כָּל אֶחָד מֵהֶם בְּלִבּוֹ: אֵין זֹאת כִּי בָאָה עַל אִיּוֹב צָרָה גְדוֹלָה! הָבָה אֵלְכָה נָּא אֵלָיו וַעֲזַרְתִּיהוּ בַּצַּר לוֹ. וַיְמַהֲרוּ שְׁלֹשֶׁת רֵעֵי אִיּוֹב, וַיַּעַזְבוּ אִישׁ אִישׁ אֶת־מְקוֹמוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ, וַיֵּלְכוּ אֶל אִיּוֹב. וַיְהִי כְּבוֹאָם עַד לִפְנֵי שַׁעַר הָעִיר וַיַּכִּירוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ. וַיֹּאמֶר הָאֶחָד אֶל הַשֵּׁנִי: מַדּוּעַ עָזַבְתָּ אֶת־אַרְצְךָ, וַתָּבֹא עַד הֲלוֹם? וַיַּעֲנֵהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר: יָבֵשׁ פִּתְאֹם הָעֵץ אֲשֶׁר שֵׁם אִיּוֹב רֵעֵנוּ חָקוּק עָלָיו, וָאֵלֵךְ לִרְאוֹת שְׁלוֹמוֹ. וַיֹּאמְרוּ שְׁנֵי רֵעֵי אִיּוֹב הַנּוֹתָרִים: כְּמִקְרֵה עֵצְךָ קָרָה גַּם אֶת־עֵצֵינוּ וַנָּבוֹא גַם אֲנַחְנוּ לִהְיוֹת לוֹ עֶזְרָה בַּצָּרָה! עוֹדָם מְדַבְּרִים וַיָּבֹאוּ שְׁלָשְׁתָּם הָעִירָה, וַיָּבֹאוּ אֶל אִיּוֹב, וַיִּרְאוּ

א) הָסִירוּ. ב) טאָננע, бочка. ג) חָקַק. ד) שִׂמְחַת.

וְלָאַלְמָנָה ? ? וּבְדַבֵּר אִיּוֹב אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיָּשֶׂם לְנֶגְדּוֹ אֶת־יָמָיו הַטּוֹבִים אֲשֶׁר עָבְרוּ, וַיִּזְכֹּר אֶת־הָעֵת אֲשֶׁר הִצְלִיחוֹ יְיָ, וַיַּרְחֵב גְּבוּלוֹת אַרְצוֹ וַיְגַדֵּל שְׁמוֹ וַיְהִי לִבְרָכָה, – וַיֵּאָנַח בְּשִׁבְרוֹן מָתְנַיִם. וַיַּעַן יְיָ אֶת־אִיּוֹב וַיֹּאמַר: הָאֵל הָאֱלֹהִים הַמְּלֵא אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וְהַמַּבִּיט אֵלֶיהָ וַתִּרְעַד א), הַאֹמֵר: אַדְמָתִי הַגְּדוֹלָה וְהָרְחָבָה? זְכָר־נָא אֶת־הַמְּלָכִים הָאַדִּירִים אֲשֶׁר אָמְרוּ: אֲדוֹנֵי הָאָרֶץ אֲנָחְנוּ. וּלְכָה מֹד אֶת־קִבְרָם, וְרָאִיתָ כִּי לֹא נִשְׁאַר לָהֶם בְּאַרְצָם הַגְּדוֹלָה וְהָרְחָבָה בִּלְתִּי אִם אַרְבַּע אַמּוֹת; וְאִם כָּכָה הָיָה וְיִהְיֶה לָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר כָּבְשׁוּ וְיִכְבְּשׁוּ אֲרָצוֹת רַבּוֹת וְאִיִּים רְחוֹקִים, – אֵיכָה תֹאמַר אַתָּה: אַדְמָתִי הַגְּדוֹלָה וְהָרְחָבָה? הֲלֹא אֵין לְךָ בָּהּ בִּלְתִּי אִם חֶבֶל אֲדָמָה דֵּי הַקֶּבֶר אִישׁ בָּא בַיָּמִים!

לו. כָּל זְמַן שֶׁאַתָּה רַחֲמָן, הָרַחֲמָן יְרַחֵם עָלֶיךָ.

וְכָל הָעֵת אֲשֶׁר דִּבְּרוּ רֵעֵי אִיּוֹב אֵלָיו, לֹא חָדְלוּ לְהַרְשִׁיעוֹ וּלְהַכְעִיסוֹ וּלְהוֹסִיף מַכְאֹב עַל מַכְאֹבָיו. וַיְהִי כְּשָׁמְעָם אֶת־אִיּוֹב מְדַבֵּר בְּמַר נַפְשׁוֹ: תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכַלֶּה, אֶרֶץ נִתְּנָה בְיַד רָשָׁע... כָּלָה עָנָן וַיֵּלַךְ, כֵּן יֹרֵד שְׁאוֹל וְלֹא יַעֲלֶה... וַיִּקְצְפוּ עָלָיו קֶצֶף גָּדוֹל וַיִּתְּנֻהוּ לִפְנֵי רָשָׁע חוֹטֵא וּפוֹשֵׁעַ, וְלֹא שָׂמוּ לֵב כִּי צָרוֹת נַפְשׁוֹ הֱמָמוּהוּ וְעַל כֵּן לֹא דִבֶּר בְּדַעַת, וּדְבָרָיו לֹא הָיוּ בְהַשְׂכֵּל. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי: חָרָה אַפִּי בְךָ וּבִשְׁנֵי רֵעֶיךָ עַל דּוּנְכֶם אֶת־אִיּוֹב לְכַף חוֹבָה ב), וְלֹא שַׂמְתֶּם לֵב כִּי אֵין אָדָם נִתְפָּס עַל צַעֲרוֹ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים כִּי חָרָה אַף יְיָ בָּהֶם וַיִּתְאַבָּלוּ. וַיֹּאמֶר אֶחָד מֵהֶם: הָבָה נֵלְכָה אֶל אִיּוֹב וְנִתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: אָנָּא סְלַח לָנוּ! וַיַּעֲנֵהוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנּוֹתָרִים: אֵיכָה נֵלֵךְ אֶל אִיּוֹב וּנְבַקֵּשׁ סְלִיחָתוֹ, וַאֲנַחְנוּ הִכְעַסְנֻהוּ עַד מְאֹד, וַנְּמָרְרֵהוּ וַיִּקְרָא לָנוּ: הַאֻמְנָם מְבַשְּׂרֵי לֹא תִשְׂבָּעוּ?? וְלֹא לָקַחְנוּ מוּסָר וַנּוֹסֶף לְהַקְצִיפֵהוּ וּלְהָמֵר לוֹ בִּדְבָרֵינוּ... וְעַתָּה נֵלֵךְ וּנְבַקֵּשׁ סְלִיחָתוֹ, – הֲיֹאבֶה סְלֹחַ לָנוּ? וַיַּעַן בִּלְדַּד הַשּׁוּחִי וַיֹּאמַר: אָמְנָם צְדַקְתֶּם; אוּלָם יָדַעְתִּי אֶת־אִיּוֹב שָׁנִים רַבּוֹת, וָאֵרֶא כִּי אֵין כָּמֹהוּ רַחוּם וְחַנּוּן וּמַרְבֶּה לִסְלֹחַ. וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים אֶל אִיּוֹב וַיֹּאמְרוּ: אָנָּא שָׂא נָא פֶּשַׁע רֵעֶיךָ! וַיֵּבְךְּ אִיּוֹב בְּדַבְּרָם אֵלָיו אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיְמַהֵר וַיָּקָם וַיִּשָּׂא כַּפָּיו אֶל יְיָ וַיִּתְפַּלֵּל בַּעֲדָם. וַתְּהִי הַתְּפִלָּה הַזֹּאת גְדוֹלָה בְּעֵינֵי יְיָ וְטוֹבָה מִכָּל הַתְּפִלּוֹת אֲשֶׁר הִתְפַּלֵּל אִיּוֹב לַיְיָ בְּכָל יְמֵי חַיָּיו. וַיָּשֶׁב יְיָ לְאִיּוֹב אֶת־שְׁבוּתוֹ, וַיּוֹסֶף אֶת־כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְמִשְׁנֶה. וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת־אַחֲרִית אִיּוֹב מֵרֵאשִׁיתוֹ וַיִּתֶּן לוֹ אֹרֶךְ יָמִים, וַיַּרְא אֶת־בָּנָיו וּבְנֵי בָנָיו, אַרְבָּעָה דוֹרוֹת. וַיָּמָת אִיּוֹב זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים.

לז. יְרוּשָׁלַיִם וּמְנַחֲמֶיהָ.

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר עָלוּ מִבָּבֶל הֵחֵלּוּ לִבְנוֹת אֶת־בֵּית יְיָ וַיְקַנְאוּ בָם הַשֹּׁמְרוֹנִים וַיִּהְיוּ לָהֶם לְשָׂטָן, וַיֶּחְדַּל הַבַּיִת לְהִבָּנוֹת. וַיָּמָת כּוֹרֶשׁ, וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ בְּנוֹ וַיִּכְתְּבוּ הַשֹּׁמְרוֹנִים שִׂטְנָה ג) עַל הַיְּהוּדִים בּוֹנֵי בֵית יְיָ, וַיְבַטְּלוּ אֶת־עֲבוֹדַת הַבִּנְיָן. וַתִּרְפֶּינָה יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּוָּאֲשׁוּ מֵהָקִים אֶת־הַבַּיִת אֲשֶׁר שֵׁם יְיָ נִקְרָא עָלָיו. וַיְהִי כִּמְלֹךְ דָּרְיָוֶשׁ וַיְצַו לָתֵת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הַדָּרוּשׁ

א) נִתְרַגֵּז. ב) לְהַרְשִׁיעוֹ. ג) דְּבָרִים אֲשֶׁר יַעַמְדוּ לָהֶם לְשָׂטָן.

הַנֹּפֵל לְקַבְּלוֹ בִּכְנָפָיו בְּצֵאתוֹ מִבֶּטֶן אִמּוֹ? הֲלֹא אָנֹכִי יְיָ עֹשֶׂה זֹאת! וְאִם בֵּין רֶגַע לְרֶגַע לֹא נִתְחַלֵּף לִי וְלֹא קָרָה עוֹד כִּי יְאַחֵר הַנֶּשֶׁר אוֹ יַקְדִּים א) לָבֹא, — אֵיכָה אֶשְׁגֶּה וְהֶחְלַפְתִּי אֶת־אִיּוֹב בְּאוֹיֵב? וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה יְיָ לְדַבֵּר, וַיַּעַן אֶחָד מֵהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּא אֶל אִיּוֹב לֵאמֹר: אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר וּדְבָרָיו לֹא בְהַשְׂכֵּל.

לג. אָדָם, מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר. יְיָ אֱלֹהָי! וְאִם לֹא חֲשַׁבְתַּנִי לְאוֹיֵב לָךְ, — הוֹדִיעֵנִי עַל מַה־תְּרִיבֵנִי? הִנֵּה פִּשְׁפַּשְׁתִּי ב) בְּכָל מַעֲשַׂי, וְלֹא מָצָאתִי בָהֶם כָּל חֵטְא וְכָל פֶּשַׁע. רְאֵה נָא, יְיָ, כִּי טוֹב אָנֹכִי מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן יְצִיר כַּפֶּיךָ, אֲשֶׁר שָׁמַע לְקוֹל אִשְׁתּוֹ וַיֹּאכַל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע אֲשֶׁר צִוִּיתָהוּ לְבִלְתִּי אֲכוֹל מִמֶּנּוּ, וְאָנֹכִי הֵן גָּעַרְתִּי בְאִשְׁתִּי אֲשֶׁר הֱסִיתָה אוֹתִי לְבָרֶכְךָ וָלָמוּת, וָאֹמַר לָהּ: כְּאַחַת הַנְּבָלוֹת תְּדַבֵּרִי! וַיַּעַן יְיָ אֶת אִיּוֹב וַיֹּאמַר: אַךְ אַחַת חָטָא לִי אָדָם, וָאֶגְזַר עָלָיו וְעַל תּוֹלְדוֹתָיו מִיתָה, וּבְכָל זֹאת לֹא הִתְאוֹנֵן רַע בְּאָזְנָי, וַיִּכָּנַע מִפָּנָי. וְעַתָּה הַגִּידָה נָּא לִי הֲגָדוֹל אַתָּה מִמֹּשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר גָּזַרְתִּי עָלָיו לָמוּת בַּמִּדְבָּר וְלֹא הוֹעִילָהוּ כָּל תְּחִנּוֹתָיו אֲשֶׁר הִתְחַנֵּן אֵלַי, וְאִם טוֹב טוֹב אַתָּה מֵאַהֲרֹן אָחִיו הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר הָיָה בָא לְקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים לָבוּשׁ שְׁמוֹנַת בְּגָדִים וּמַלְאָכַי הָיוּ בוֹרְחִים מִלְּפָנָיו, וּבְכָל זֹאת לֹא נָשָׂאתִי פָנָיו בְּקוּם שְׁנֵי בָנָיו לְהַקְרִיב לְפָנַי אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִים, וָאוֹצִיא אִשִּׁי וָאֶשְׂרְפֵם!? וְאַתָּה הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי לֹא יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשָׁרֵת בִּמְלֹא כְבוֹדִי אֶת־הַבַּיִת, וָאָשִׂים לְאַהֲרֹן כָּבוֹד גָּדוֹל אֲשֶׁר לֹא נַעֲשָׂה כֵן כָּמוֹהוּ לְכָל יְלוּד אִשָּׁה, כִּי בְרָאוֹתִי אֶת־אַהֲרֹן בָּא תּוֹךְ קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים, — וָאֲסַלֵּק ג) אֶת־כְּבוֹדִי מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים לְבַעֲבוּר יוּכַל עֲמֹד וְלַעֲבֹד אֶת־עֲבוֹדַת קָדְשׁוֹ; וְאִם גַּם הוּא הוּכַּח בְּנִגְעֵי בְּנֵי אָדָם וַיָּמָת כְּאַחַד מֵהֶם, — מַה־יֵּשׁ לְךָ עוֹד צְדָקָה לְהָלִין ד) עוֹד עָלָי?

לד. יֵצֶר הָרָע וְתַבְלִינוֹ. ה)

וַיֹּאמֶר אִיּוֹב: אַתָּה, יְיָ אֱלֹהָי, בָּרָאתָ אֶת־פַּרְסוֹת הַשּׁוֹר סְדוּקוֹת ו), וַתֹּאמֶר טָהוֹר הוּא; וַתִּבְרָא אֶת־פַּרְסוֹת הַחֲמוֹר קְלוּטוֹת ז) וַתֹּאמֶר טָמֵא הוּא, — וּמִי הָיָה אֹמֵר לְךָ מֶה עָשִׂיתָ לוֹ טִהַרְתָּ אֶת־הַחֲמוֹר וַתְּטַמֵּא אֶת־הַשּׁוֹר? הֲלֹא בְיָדְךָ יְיָ הָיָה לָתֵת סִמָּנֵי טָהֳרָה בַּחֲמוֹר וְסִמָּנֵי טֻמְאָה בְּשׁוֹר. וַתִּבְרָא אֶת־גַּן הָעֵדֶן, צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ, בְּשָׁמְעָם לְיִצְרָם ח) הַטּוֹב וּבַעֲשׂוֹתָם אַךְ טוֹב וָחֶסֶד, וַתִּבְרָא אֶת־הַגֵּיהִנֹּם, רְשָׁעִים יִדּוֹנוּ בָהּ, בְּלֶכְתָּם אַחֲרֵי יֵצֶר לִבָּם הָרָע. וְלוּלֵא בָרָאתָ אֶת־יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע הַמַּשִּׁיאֵהוּ ט) לְהִתְעַנֵּג עַל רֹב טוּב, כִּי עַתָּה לֹא הָיָה אִישׁ אֲשֶׁר יֶחֱטָא לְךָ וְיַקְצִיפֶךָ! וַיַּעֲנוּ רֵעֵי אִיּוֹב אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ: אָמְנָם בָּרָא יְיָ אֶת־יֵצֶר הָרָע, אוּלָם בָּרָא לוֹ תּוֹרָה תַּבְלִין: יֶהְגּוּ־נָא בְּנֵי הָאָדָם בְּתוֹרַת יְיָ וְנִצְּלוּ מִיֵּצֶר הָרָע!

לה. אַדְמַת הָאָדָם.

וּמַכְאֹבֵי אִיּוֹב הוֹלְכִים הָלוֹךְ וְגָדֵל הָלוֹךְ וָרָב וַיִּזְעַק עַל יְיָ וַיֹּאמַר: תָּבֹא־נָא אַדְמָתִי הַגְּדוֹלָה וְהָרְחָבָה וְהֵעִידָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ אִם לֹא הוֹצֵאתִי מַעְשְׂרוֹתֶיהָ כַּתּוֹרָה וְכַחֻקָּה, — וְאִם לֹא נָתַתִּי מִתְּבוּאָתָהּ לַגֵּר וְלַיָּתוֹם

א) יָבֹא קֹדֶם. ב) חִפַּשְׂתִּי. ג) וָאָסִיר. ד) לְהַשְׁמִיעַ תְּלוּנוֹת. ה) ווירצונג, приправа. ו) בְּקוּעוֹת. ז) מְחֻבָּרוֹת. ח) לְמַחְשַׁבְתָּם. ט) הַמְפַתֵּהוּ.

קֶצֶף גָּדוֹל אֲנִי קוֹצֵף עַל הַגּוֹיִם! וַתַּעַן יְרוּשָׁלַיִם וַתֹּאמַר: אֶתְמוֹל אָמַרְתָּ לִי: קָצַף יְיָ עַל אֲבוֹתֵיכֶם קֶצֶף, וְהַיּוֹם דִּבַּרְתָּ אַחֶרֶת, הַאַאֲמִין לָרִאשׁוֹנָה אוֹ לַשְּׁנִיָּה? וַיֵּלֶךְ מַלְאָכִי וַיְנַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ: הִתְנַחֲמִי, הַבַּת יְרוּשָׁלַיִם, הִתְנֶחָמִי, כִּי כֹה אָמַר יְיָ: עוֹד יָבֹא יוֹם וְאִשְּׁרוּ א) אֶתְכֶם כָּל הַגּוֹיִם כִּי תִהְיוּ לִי אַתֶּם אֶרֶץ חֵפֶץ! וַתַּעַן יְרוּשָׁלַיִם וַתֹּאמַר: הֲכָכָה יְדַבֵּר אֵלַי הָאִישׁ, אֲשֶׁר אָמַר בְּשֵׁם יְיָ: אֵין לִי חֵפֶץ בָּכֶם!? וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַבְרָהָם: עֲלֵה יְרוּשָׁלַיְמָה וְנַחֲמָהּ: אוּלַי יִיטְבוּ דְבָרֶיךָ בְּעֵינֶיהָ וְנֶחָמָה! וַיַּעַל אַבְרָהָם יְרוּשָׁלַיְמָה וַיֹּאמֶר לָהּ: קַבְּלִי נָא מִמֶּנִּי תַּנְחוּמִים! וַתַּעַן יְרוּשָׁלַיִם וַתֹּאמַר: אֵיכָכָה אֲקַבֵּל תַּנְחוּמֶיךָ וְאַתָּה עֲשִׂיתַנִי כָּהָר בְּאָמְרְךָ: בְּהַר יְיָ יֵרָאֶה!? וַיֵּלֶךְ יִצְחָק לְנַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלָיִם. וַתֹּאמֶר יְרוּשָׁלַיִם: אֵיכָה אֲקַבֵּל תַּנְחוּמֶיךָ וּמִמְּךָ יָצָא עֵשָׂו הָרָשָׁע, אֲשֶׁר שָׂמַח לְאֵד ב) בָּנַי וּבְרָאוֹתוֹ, כִּי עָלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר לְהַשְׁמִידָם, וַיַּעֲמֹד עַל הַפֶּרֶק ג) לְהַכְרִית פְּלִיטֵיהֶם ד), וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: כִּי אֶרְאֶה אֶת־בְּנֵי יַעֲקֹב מִתְגַּבְּרִים עַל אוֹיְבֵיהֶם וְשָׁלַחְתִּי אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: לְעֶזְרְכֶם אָנֹכִי עוֹלֶה; וְכִי אֶרְאֶה אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר מִתְגַּבֵּר וְהִכְרַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל נָס וְכָל נִמְלָט, וְעָשִׂיתִי אִתָּם כָּלָה..! וַיֵּלֶךְ יַעֲקֹב לְנַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם וַתֹּאמֶר לוֹ: אֵיכָה אֲקַבֵּל תַּנְחוּמֶיךָ וְאַתָּה הִקְלוֹתַנִי וַתֹּאמַר: אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים ה)? וַיָּבֹא מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמַר: קַבְּלִי נָא תַּנְחוּמַי! וַתַּעַן יְרוּשָׁלַיִם וַתֹּאמַר: אֵיכָכָה אֲקַבֵּל תַּנְחוּמֶיךָ וְאַתָּה כָּתַבְתָּ עָלַי קְלָלוֹת וּגְזֵרוֹת קָשׁוֹת לֵאמֹר: מְזֵי ו) רָעָב וּלְחוּמֵי ז) רֶשֶׁף ח) יִהְיוּ בָנַיִךְ? וַיָּשׁוּבוּ כָּל הַנְּבִיאִים אֶל יְיָ. וַיֹּאמְרוּ: עָשִׂינוּ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ יְיָ וַנְנַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשְׁךָ וְלֹא נֶחָמָה. וַיֹּאמֶר יְיָ: הָבָה אֵלְכָה אָנֹכִי וְנִחַמְתִּי אֶת־יְרוּשָׁלָיִם! וַיֹּאמֶר יְיָ לִירוּשָׁלַיִם: הַגִּידִי נָא לִי בִּתִּי מַדּוּעַ לֹא קִבַּלְתְּ תַּנְחוּמִים מִנְּבִיאַי אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּים אֵלָיִךְ? וַתַּעַן יְרוּשָׁלַיִם וַתֹּאמַר: כָּתַבְתָּ, יְיָ אֱלֹהַי בְּתוֹרָתֶךָ: שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִיר אֶת־הַבְּעֵרָה, וְאַתָּה שָׁלַחְתָּ אֵשׁ מִמָּרוֹם וַתַּצֶּת אוֹתִי! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הִתְנַחֲמִי, הִתְנֶחָמִי, כִּי אָנֹכִי אֶבְנֵךְ וְאֶהְיֶה לָךְ חוֹמַת אֵשׁ! וַתֹּאמֶר יְרוּשָׁלַיִם: מַדּוּעַ לֹא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַרְחִיב גְּבוּלַי וַתִּשְׁלַח לָמֹד ט) אֶת־אָרְכִּי וְרָחְבִּי? וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל זְכַרְיָה: רֻץ דַּבֵּר אֶל הַנַּעַר הַלָּז לֵאמֹר: פְּרָזוֹת י) תֵּשֵׁב יְרוּשָׁלַיִם מֵרֹב אָדָם וּבְהֵמָה בְּתוֹכָהּ, וְנָחַל יְיָ אֶת־יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלָיִם! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יְרוּשָׁלַיִם אֶת־דִּבְרֵי יְיָ וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי! וַיֹּאמְרוּ הַנְּבִיאִים אֶל יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר: הֲלֹא תַגִּידִי לָנוּ כְּאֵי זֶה אָח? וַתַּעַן יְרוּשָׁלַיִם וַתֹּאמַר: לֹא כְקַיִן לְהֶבֶל אֲשֶׁר הֲרָגוֹ וְלֹא כְּיִשְׁמָעֵאל לְיִצְחָק וְעֵשָׂו לְיַעֲקֹב וַאֲחֵי יוֹסֵף לְיוֹסֵף אֲשֶׁר שְׂנֵאֻהוּ כִּי אִם כְּיוֹסֵף לְאֶחָיו אֲשֶׁר לֹא שָׂם לֵב לְכָל הָרָעוֹת אֲשֶׁר גְּמָלֻהוּ וַיֹּאמֶר לָהֶם: אַל תִּירָאוּ! אָנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְּכֶם וַיְנַחֵם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם!

לח. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּכְלִמָּתָהּ.

וַתִּקְרַב כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְיָ וַתֹּאמַר: הַיּוֹם הָרְאֵיתִי לָדַעַת כִּי אֵין כָּמוֹךָ יְיָ רַחוּם וְחַנּוּן, רַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לִסְלֹחַ, וְהִנְנִי נִכְלֶמֶת לְהָרִים פָּנַי אֵלֶיךָ, יְיָ! וְכִי אַבִּיט אֶל כָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עָבַדְתִּי שָׁם

א) יַחְשְׁבוּכֶם לִמְאֻשָּׁרִים. ב) לְצָרַת. ג) עַל פָּרָשַׁת הַדְּרָכִים. ד) הַנִּמְלָטִים. ה) וְלֹא עִיר מַמְלָכָה. ו) שְׂרוּפֵי. ז) אֲכוּלֵי. ח) אֵשׁ. ט) לִמְדֹּד. י) בְּלִי גָּדֵר וְחוֹמָה.

לִבְנְיַן בֵּית יְיָ, וַיָּשׁוּבוּ הַשֹּׁמְרוֹנִים וַיִּכְתְּבוּ שִׂטְנָה עַל הַיְּהוּדִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיַּרְא חַגַּי נְבִיא יְיָ כִּי מִתְרַפֶּה הָעָם בִּמְלַאכְתּוֹ וַיְעִירֵם לָשׁוּב וְלִבְנוֹת בֵּית יְיָ. וַיָּקָם גַּם זְכַרְיָהוּ בֶּן־בֶּרֶכְיָהוּ וַיָּעַר גַּם הוּא אֶת־לֵב הָעָם וַיְחַזְּקֵם לְיַסֵּד הֵיכַל יְיָ. וַיַּרְא זְכַרְיָה בֶּחָזוֹן וְהִנֵּה אִישׁ וּבְיָדוֹ חֶבֶל א) מִדָּה. וַיֹּאמֶר אֵלָיו זְכַרְיָה: אָנָה אַתָּה הוֹלֵךְ? וַיַּעַן הָאִישׁ: לָמֹד אֶת־יְרוּשָׁלָיִם. וַיְהִי כֶּאֱמוֹר הָאִישׁ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיָּקוּמוּ מַלְאֲכֵי יְיָ וַיִּתְיַצְּבוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ: יְיָ אֱלֹהֵינוּ! רִבְבוֹת אַלְפֵי עָרִים נָתַתָּ לְעַמֵּי הָאָרֶץ וְלֹא מַדֹּתָ אוֹתָן וְלֹא שַׂמְתָּ לָהֶן כָּל גְּבוּל וְכָל קֶצֶב; וְעַתָּה לָמָּה תֵרַע יְרוּשָׁלַיִם בְּעֵינֶיךָ, כִּי אָמַרְתָּ לָמֹד אֶת־אָרְכָּהּ וְרָחְבָּהּ וְלָשׂוּם לָהּ גְּבוּל? הֲכָכָה אַתָּה עוֹשֶׂה לְעִירְךָ אֲשֶׁר שִׁמְךָ נִקְרָא עָלֶיהָ, וִידֹעֶיךָ וְחֹשְׁבֵי שִׁמְךָ יֹשְׁבֵי בָהּ? וּכְדַבֵּר הַמַּלְאָכִים אֶת־דִּבְרֵיהֶם לַיְיָ, וַתִּפְרֹשׂ יְרוּשָׁלַיִם בְּיָדֶיהָ וַתִּכְבַּר בַּבֶּכִי וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: מַר לִי מָר! הֲיֵשׁ מַכְאוֹב כְּמַכְאוֹבִי? וַיְרַחֵם יְיָ אֶת־יְרוּשָׁלַיִם וַיֹּאמַר: יָקוּמוּ נָא הַנְּבִיאִים וְנַחֲמוּהָ! וַיֵּלֶךְ הוֹשֵׁעַ וַיָּבֹא אֶל יְרוּשָׁלַיִם וַיֹּאמַר: יְיָ שָׁמַע אֶת־קוֹל בִּכְיָתֵךְ וַיַּרְא דִּמְעוֹתַיִךְ וַיִּשְׁלָחֵנִי לְנַחֲמֵךְ. וַתֹּאמֶר יְרוּשָׁלָיִם: דַּבֵּר אֶת־דְּבָרֶיךָ וְאֶשְׁמָעָה. וַיֹּאמֶר הוֹשֵׁעַ: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְהָיָה יְיָ כַּטַּל לְיִשְׂרָאֵל! וַתֹּאמֶר יְרוּשָׁלָיִם: הֲלֹא אַתָּה פִּיךָ אָמַרְתָּ בְּשֵׁם יְיָ: הֻכָּה אֶפְרַיִם, שָׁרְשָׁם יָבֵשׁ, — פְּרִי בַל יַעֲשׂוּן?! וַיָּבֹא יוֹאֵל וַיֹּאמַר: יְיָ שְׁלָחַנִי לְנַחֲמֵךְ. וַתֹּאמֶר יְרוּשָׁלַיִם: דַּבֵּר כִּי שׁוֹמַעַת אָנֹכִי. וַיֹּאמֶר יוֹאֵל: הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנָטְפוּ הָרַיִךְ עָסִיס ב)! וַתֹּאמֶר יְרוּשָׁלַיִם: אֵיכָכָה אוּכַל וְהֶאֱמַנְתִּי לִדְבָרֶיךָ הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה, וְאַתָּה אָמַרְתָּ בְּשֵׁם יְיָ: הֵילִילוּ שִׁכּוֹרִים וּבְכוּ, הֵילִילוּ כָּל שֹׁתֵי יַיִן עַל עָסִיס כִּי נִכְרַת מִפִּיכֶם! וַיֵּלֶךְ עָמוֹס וַיֹּאמֶר לִירוּשָׁלַיִם: מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי, כִּי כֹה אָמַר יְיָ: הִנְנִי מֵקִים אֶת־סֻכַּת דָּוִד הַנֹּפֶלֶת! וַתַּעַן יְרוּשָׁלַיִם וַתֹּאמַר: אָמְנָם טוֹבוּ תַנְחוּמֶיךָ מְאֹד; אוּלָם אֵיכָכָה אַאֲמִין בָּהֶם וְאָזְנַי תְּצִלֶּינָה ג) עוֹד לְקוֹל אִמְרָתְךָ: נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל!! וַיֵּלֶךְ מִיכָה לְנַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ: יְיָ יְרַחֵם עָלַיִךְ וּבָנָה אֶת־חָרְבוֹתַיִךְ, כִּי אֵין כָּמוֹהוּ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פָּשַׁע. וַתַּעַן יְרוּשָׁלַיִם וַתֹּאמַר: אֵיכָכָה אַאֲמִין לִדְבָרֶיךָ וְאַתָּה אָמַרְתָּ לִי: בְּפֶשַׁע יַעֲקֹב כָּל זֹאת וּבְחַטֹּאת בֵּית יִשְׂרָאֵל! וַיָּבֹא נַחוּם וַיְנַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְיָ: לֹא יוֹסִיף לַעֲבוֹר בָּךְ בְּלִיָּעַל! וַתֹּאמֶר יְרוּשָׁלַיִם: תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעַשְׁעוּנִי מְאֹד, אוּלָם אֵיכָה אֲקַבְּלֵם, וְאַתָּה אָמַרְתָּ אֵלַי: מִמֵּךְ יָצָא חֹשֵׁב עַל יְיָ רָעָה יֹעֵץ בְּלִיָּעַל! וַיָּבֹא חֲבַקּוּק יְרוּשָׁלַיְמָה וַיֹּאמַר: יְיָ שְׁלָחַנִי לְנַחֲמֵךְ! וַתֹּאמֶר יְרוּשָׁלַיִם: דַּבֵּר אֶת־דְּבָרֶיךָ וְאֶשְׁמָעָה. וַיֹּאמֶר חֲבַקּוּק: גִּילִי וְשִׂמְחִי, יְרוּשָׁלַיִם, כִּי יָצָא יְיָ לְיֵשַׁע עַמֵּךְ, לְיֵשַׁע מְשִׁיחֵךְ! וַתַּעַן יְרוּשָׁלַיִם וַתֹּאמַר: וְאִם אֱמֶת דְּבָרֶיךָ, מַדּוּעַ אָמַרְתָּ: שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ יְיָ, וְלֹא תִשְׁמָע, אֶזְעַק חָמָס וְלֹא תוֹשִׁיעַ! וַיֵּלֶךְ צְפַנְיָה, וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיְנַחֲמָהּ לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְיָ בָּעֵת הַהִיא אֲחַפֵּשׂ אֶת־יְרוּשָׁלַיִם בַּנֵּרוֹת! וַתִּשְׁמַע יְרוּשָׁלַיִם אֶת־דִּבְרֵי תַנְחוּמָיו וַתֹּאמַר: הֲכָכָה יְנַחֲמֵנִי הָאִישׁ, אֲשֶׁר אָמַר אֵלַי בְּשֵׁם יְיָ: יוֹם חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה..!? וַיָּבֹא חַגַּי וַיְנַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר: עוֹד הַזֶּרַע בַּמְּגוּרָה, הַגֶּפֶן, הַתְּאֵנָה וְהָרִמּוֹן מִן הַיּוֹם הַזֶּה אֲבָרֵךְ! וַתַּעַן יְרוּשָׁלַיִם וַתֹּאמַר: אֵיכָכָה אוּכַל וְהֶאֱמַנְתִּי לִדְבָרֶיךָ, וְאַתָּה אָמַרְתָּ בְּשֵׁם יְיָ: זְרַעְתֶּם הַרְבֵּה, וְהָבֵא מְעָט!! וַיָּבֹא זְכַרְיָה לְנַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ: כֹּה אָמַר

א) שטריקק, веревка. ב) זאַפט, Сокъ плодовъ. ג) צִלְצֵל בְּאָזְנָי.

מ. אוֹצְרוֹת הַשֶּׁךְ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שְׁלֵמָה מְלֶאכֶת הַכִּסֵּא וַיַּעַשׂ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מִשְׁתֶּה לְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו וַיִּשְׁלַח אִגְּרוֹת א) לְכָל שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וַיָּבֹאוּ אֵלָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה בְּנֵי הַמְּלָכִים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ לְבוּשִׁים מְעִילִים לְבָנִים, וַיּוֹשִׁיבֵם עַל מִטּוֹת זָהָב וָכֶסֶף, וַיַּרְאֵם יוֹם יוֹם אוֹצְרוֹת כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים יְקָרוֹת וְכָל סְגֻלּוֹת ב) מְלָכִים, וַיִּתְהַלֵּל בְּעָשְׁרוֹ וַיֹּאמַר: מִי כָמוֹנִי בְּכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ? וַיְהִי הַיּוֹם, וַיֹּאמֶר אֶחָד מִשָּׂרֵי הַמְּדִינוֹת אֶל רֵעָיו לֵאמֹר: אַךְ שָׁוְא יִתְהַלֵּל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לֵאמֹר: כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשׂוּ לִי אֶת־הָעֹשֶׁר הַזֶּה! אִם תֹּאבוּ וּשְׁמַעְתֶּם אֶת־דְּבָרַי וְנוֹדַע לָכֶם מְקוֹם עָשְׁרוֹ. וַיַּעֲנֻהוּ רֵעָיו לֵאמֹר: סַפְּרָה נָא סַפֵּרָה, וְנִשְׁמָעֶנּוּ. וַיַּעַן הַשַּׂר לֵאמֹר: מֶלֶךְ אַדִּיר הָיָה בָּאָרֶץ, נְבוּכַדְנֶאצַּר שְׁמוֹ, וַיִּכְבּוֹשׁ אֲרָצוֹת רַבּוֹת, וַיִּקַּח שְׁלָלָן וַיְמַלֵּא אוֹצְרוֹתָיו זָהָב וָכֶסֶף וַאֲבָנִים יְקָרוֹת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרְבוּ יָמָיו לָמוּת וַתֵּרַע עֵינוֹ לְהוֹרִישׁ אֶת־כָּל עָשְׁרוֹ לֶאֱוִיל מְרֹדַךְ בְּנוֹ וַיֹּאמַר: הָבָה אַטְמִין אֶת־כָּל הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְהַחֲפָצִים הַיְקָרִים בְּמָקוֹם נִסְתָּר מֵעֵין רֹאִים וְלֹא יִוָּדַע לְאִישׁ. וַיְצַו נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיַּעֲשׂוּ לוֹ סְפִינוֹת ג) נְחֹשֶׁת, וַיָּשֶׂם בָּהֶן בַּלַּיְלָה בַּלַּיְלָה אֶת־זְהָבוֹ וְכַסְפּוֹ וַאֲבָנָיו הַיְקָרוֹת, וַיִּקָּחֵן וַיְבִיאֵן אֶל נְהַר פְּרָת וַיּוֹרִידֵן הַמַּיְמָה וַתִּטְבַּעְנָה. וַתִּהְיֶינָה שָׁם הַסְּפִינוֹת הַמְּלֵאוֹת כָּל יְקָר עַד קוּם הַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ לִבְנוֹת בַּיִת לֵאלֹהֵי הַיְּהוּדִים בִּירוּשָׁלָיִם! וַיִּשְׁמְעוּ רֵעֵי הַשַּׂר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הֲלֹא תַגֶּד לָנוּ מִי גִּלָּה לְכוֹרֶשׁ אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִטְמִין שָׁם נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־אוֹצְרוֹתָיו. וַיַּעַן הַשַּׂר וַיֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי הֵיטִיב כּוֹרֶשׁ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בְּאַרְצוֹ וַיִּתְחַסֵּד עִמָּהֶם וַיִּתְּנֵם לָשׁוּב לְאַרְצָם, וַיְהִי עִם לְבָבוֹ לָתֵת לְבִנְיַן בֵּית יְיָ כַּכֹּל הַדָּרוּשׁ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר כּוֹרֶשׁ אֶת־נְהַר פְּרָת וַיַּרְא וְהִנֵּה נִבְקְעוּ פִּתְאֹם הַמַּיִם וַיֶּחֱצוּ וְהִגָּלֶינָה סְפִינוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הוֹרִידָן נְבוּכַדְנֶאצַּר הַנָּהָרָה. וַיְצַו כּוֹרֶשׁ וַיַּעֲלוּן אֶל שְׂפַת הַנָּהָר וַיִּמְצָא אֶת־כָּל הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְהָאֲבָנִים הַיְקָרוֹת וְכָל כְּלֵי הַחֵפֶץ אֲשֶׁר שָׂם בָּהֶם נְבוּכַדְנֶאצַּר, וַיִּקַּח וַיָּשֶׂם בְּאוֹצְרוֹתָיו וַיֶּעְשַׁר מִכָּל הַמְּלָכִים, אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו. וְעַתָּה בָּא כָּל הָעֹשֶׁר הָרַב הַזֶּה לַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, אֲשֶׁר לֹא יֵבוֹשׁ לְהִתְהַלֵּל בְּאָזְנֵינוּ לֵאמֹר: בְּחָכְמָתִי כִּי נְבוּנוֹתִי וּבִזְרֹעִי כִּי חֲזָקָה אָסַפְתִּי לִי אֶת־שְׁלַל כָּל הָאֲרָצוֹת!

מא. פִּקֵּחַ ד) אוֹ טִפֵּשׁ? ה).

וּכְהִוָּדַע דְּבַר הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת, נִמְצְאוּ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָמְרוּ: בְּחָכְמָה עָשָׂה אֶת־הַמִּשְׁתֶּה לְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת בָּרִאשׁוֹנָה וַיְהַרְצֵם ו) לְפָנֵיהֶם וַיִּתְחַסֵּד עִמָּהֶם, לְבַעֲבוּר הֱיוֹתָם עֶזְרוֹ בְּבוֹא עָלָיו צָרָה פִּתְאֹם. וַיַּעֲנוּם שׁוֹמְעֵי דִבְרֵיהֶם לֵאמֹר: הִסְכִּיל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לַעֲשׂוֹת בָּרִאשׁוֹנָה מִשְׁתֶּה לְשָׂרָיו הָרְחוֹקִים, וַיִּקְצֹף אֶת־כָּל־הָעָם וְהַשָּׂרִים הַיּוֹשְׁבִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וַיְקַלֵּם ז) וְלֹא שָׂם לֵב, כִּי קְרוֹבִים כָּל הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֵלָיו, וּבְקוּם עָלָיו צָרָה, — וְהָיוּ הֵם רִאשׁוֹנִים לַעֲזֹר לוֹ וּלְחַלְּצוֹ ח) מִיָּרְעָתוֹ!

מב. חֲצַר גִּנַּת בִּיתַן הַמֶּלֶךְ.

וּבַחֲצַר אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הָיוּ נְטוּעִים עֲצֵי

א) מִכְתָּבִים. ב) דְּבָרִים יְקָרִים נֶחֱמָדִים לְמַרְאֶה. ג) אֳנִיּוֹת. ד) חָכָם. ה) שׁוֹטֶה. ו) נִכְנַע לְפָנָיו. ז) הִכְלִימָם. ח) וּלְהוֹצִיאוֹ.

אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְשָׁוָה חֶרְפָּה לִבִּי וְזָכַרְתִּי אֶת־דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ נְבִיא קָדְשְׁךָ אֲשֶׁר קָרָא לִי לֵאמֹר: רְאִי דַרְכֵּךְ בַּגַּיְא א)..! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הֵטִיבוֹת כִּי נִחַמְתְּ עַל רָעָתֵךְ, – הִנְנִי מַעֲבִיר אֶת־כָּל־הַמְּקוֹמוֹת הָהֵם וְלֹא יֵרָאוּ עוֹד, כִּי כָל גַּיְא יִנָּשֵׂא! וַתֹּאמֶר כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל: אוּלָם הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר הַעִידוֹתָם ב) בִּי עוֹמְדִים וְקַיָּמִים וְהֵם יַזְכִּירוּ לְךָ אֶת־עֲוֹנִי! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: גַּם לַדָּבָר הַזֶּה אַל תָּשִׁיתִי לֵב, כִּי הִנְנִי בוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ חֲדָשָׁה! וַתּוֹסֶף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְדַבֵּר אֶל יְיָ, וַתֹּאמַר: אוּלָם שְׁמִי הָרָע (בָּנִים מַשְׁחִיתִים, זֶרַע מְרֵעִים) עוֹדֶנּוּ קַיָּם! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: גַּם שְׁמֵךְ הָרַע לֹא יִזָּכֵר עוֹד, וְקֹרָא לָךְ שֵׁם חָדָשׁ! וַיֹּאמְרוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יְיָ: אוּלָם שְׁמוֹת הָאֱלִילִים אֲשֶׁר עָבְדָה לָהֶם עֲדָתְךָ קַיָּמִים! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הִנְנִי מֵסִיר אֶת־שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ! וַתֹּאמֶר כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל: אַל נָא יִחַר בִּי אַפְּךָ, יְיָ, וַאֲדַבְּרָה אַךְ הַפָּעַם: מָה אֶעֱשֶׂה לְבָנַי אֲשֶׁר לָמְדוּ אֶל דַּרְכֵי הָרָעִים וְזֵכֶר הָאֱלִילִים לֹא יָמוּשׁ ג) מִפִּיהֶם!? וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הִנְנִי אַשְׁכִּיחַ אֶת־זִכְרָם מִלִּבָּם, וְלֹא יִזָּכְרוּ עוֹד בִּשְׁמָם! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתַּעַן וַתֹּאמַר: מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ, אֱלֹהִים! לְטוּבְךָ וּלְרַחֲמֶיךָ אֵין חֵקֶר!

לט. דְּמוּת כִּסֵּא שְׁלֹמֹה.

וַיִּמְלֹךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וַיְצַו וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת־כִּסֵּא שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד וַיֹּאמֶר לָשֶׁבֶת עָלָיו. וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲכָמָיו: לָמָּה יַעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ כַּדָּבָר הַזֶּה וְהוּא לֹא יִצְלָח. וַיֹּאמֶר אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: מָה רְאִיתֶם, כִּי דִבַּרְתֶּם אֵלַי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעֲנֵהוּ חֲכָמָיו לֵאמֹר: הֲלֹא הֻגַּד לַאֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ כִּי עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם עַל יְרוּשָׁלַיִם אַחֲרֵי מוֹת שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח לוֹ אֶת־כִּסְאוֹ וַיְבִאֵהוּ מִצְרָיְמָה. וַיָּבֹא סַנְחֵרִיב וַיִּלָּחֶם עִם שִׁישַׁק וַיִּקַּח לוֹ אֶת־הַכִּסֵּא, וַיְהִי בְיָדוֹ עַד בֹּא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִזְקִיָּהוּ מַלְכָּם בְּרֹאשָׁם לָבֹז בַּז בְּסַנְחֵרִיב וּשְׁלַל עַמּוֹ, כִּי הִפִּילָם יְיָ לִפְנֵיהֶם וַיְשִׂמֵם כֶּעָפָר לָדוּשׁ ד). וַיִּקַּח חִזְקִיָּהוּ אֶת־כִּסֵּא שְׁלֹמֹה וַיְהִי בִירוּשָׁלַיִם עַד עֲלוֹת עָלֶיהָ פַּרְעֹה, וַיִּלָּחֶם עִם יֹאשִׁיָּהוּ וַיִּקַּח אֶת־הַכִּסֵּא וַיְבִיאֵהוּ לְאַרְצוֹ. וַיְהִי אַךְ דָּרְכוּ כַּפּוֹת רַגְלָיו עַל מַעֲלוֹתָיו וַיַּכֵּהוּ הָאֲרִי עַל יְרֵכוֹ וַיִּפָּסֵחַ וַיִּקָּרֵא: פַּרְעֹה נְכוֹ (הַמֻּכֶּה) עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וַיֵּרֶד נְבוּכַדְנֶאצַּר מִצְרַיְמָה, וַיִּלָּחֶם עִם פַּרְעֹה, וַיִּקַּח אֶת־הַכִּסֵּא וַיְבִיאֵהוּ בָּבֶלָה; וַיְהִי אַךְ שָׂם עָלָיו כַּפּוֹת רַגְלָיו לַעֲלוֹת בּוֹ וַיַּכֵּהוּ הָאֲרִי וַיִּפֹּל נְבוּכַדְנֶאצַּר אַרְצָה. וַיָּקָם דָּרְיָוֶשׁ אָבִיךָ וַיַּחֲרֵב אֶת־בָּבֶל וַיִּקַּח אֶת־הַכִּסֵּא וַיְבִיאֵהוּ לְעֵילָם אֲשֶׁר בְּמָדַי, וַיְשִׂימֵהוּ בְּאוֹצְרוֹתָיו וַיֹּאמַר: קָדוֹשׁ הַכִּסֵּא הַזֶּה מְאֹד, וְכָל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ לֹא יִנָּקֶה; עַל כֵּן לֹא אֵשֵׁב עָלָיו וְלֹא אֶגְמוֹל לִי רָעָה! וְאִם אָבִיךָ נִזְהַר מְאֹד לְבִלְתִּי עֲלוֹת עַל כִּסֵּא שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מַדּוּעַ לֹא תִשָּׁמֵר גַּם אַתָּה, אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ, לְנַפְשֶׁךָ, וְתֹאמַר לַעֲלוֹת עַל הַכִּסֵּא הַזֶּה וּלְהָרַע לָךְ? וַיִּשְׁמַע אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח לְצוֹר וּלְאַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה, אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם לְהָבִיא חָרָשֵׁי חֲכָמִים, וַיִּתֵּן לָהֶם כֶּסֶף וְזָהָב לָרֹב וַיֹּאמַר: עֲשׂוּ לִי כִּסֵּא מַלְכוּת, כַּכִּסֵּא אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד מֶלֶךְ יְרוּשָׁלָיִם. וַיָּחֵלּוּ הַחֲכָמִים לַעֲשׂוֹת לוֹ כִּסֵּא כִּדְמוּת כִּסֵּא שְׁלֹמֹה, וַיִּמָּשְׁכוּ יְמֵי הַמְּלָאכָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים.

א) בְּעֵמֶק אֲשֶׁר עָשׂוּ שָׁם תּוֹעֵבוֹת. ב) שַׂמְתָּם לְעֵדִים. ג) יָסוּר. ד) לְרֶמֶס.

כְּפַעַם בְּפַעַם כּוֹסוֹת חֲדָשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁתָּה עוֹד בָּהֵן, וְשַׂמְתּוּן לִפְנֵי הָאוֹרְחִים וְשָׁתוּ בָּהֶן יֵינִי; וְהָיָה כְּאָמְרִי לָכֶם אִישׁ: הַגִּישׁוּ לִי יַיִן יָשָׁן, וּשְׁאֶלְתֶּם אוֹתוֹ לֵאמֹר: כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ? וְכִי יֹאמַר: בֶּן אַרְבָּעִים אוֹ בֶן חֲמִשִּׁים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם, וְהִגַּעְתֶּם לוֹ יַיִן בֶּן חֲמִשִּׁים אוֹ שִׁשִּׁים שָׁנָה, וּמִלֵּאתֶם אֶת־כָּל־מִשְׁאֲלוֹת הַקְּרוּאִים, לְמַעַן דַּעַת, כִּי אֵין כָּמוֹנִי בְּכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ, אֲשֶׁר יָדוֹ לֹא תִקְצַר מֵעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אִישׁ וָאִישׁ!

מד. כִּרְצוֹן אִישׁ וָאִישׁ.

וּבְאָמֹר אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּגַאֲוָה וּבְגֹדֶל לֵבָב, וַיֹּאמֶר יְיָ: אֵיכָה הָאֹמֵר לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אִישׁ וָאִישׁ, וְרַק יְיָ לְבַדּוֹ יוּכַל לְהַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן? הַגֵּד כֹּה־תַעֲשֶׂה בְּבוֹא אֵלֶיךָ שְׁנֵי אֲנָשִׁים חֲפֵצִים בְּאִשָּׁה אַחַת לְקַחְתָּהּ, — הֲגַם לָהֶם תַּעֲשֶׂה כִּרְצוֹנָם? וְכִי יָבֹאוּ אֵלֶיךָ עֲבָדֶיךָ, וְאָמְרוּ לְךָ: חֶצְיֵנוּ מְבַקְשִׁים לִסְפִינָתֵנוּ רוּחַ דְּרוֹמִית וְהַחֵצִי הַנּוֹתָר מְבַקְשִׁים לִסְפִינָתָם רוּחַ צְפוֹנִית, הֲתוּכַל וְעָשִׂיתָ רוּחַ אֲשֶׁר תִּנְהַג שְׁתֵּיהֶן בְּיוֹם אֶחָד וּבְשָׁעָה אַחַת? הֲגַם כְּמוֹנִי תוּכַל וְצִוִּיתָ לֵאמֹר: צָפוֹן, תֵּנִי, וְתֵימָן אַל תִּכְלָאִי א) ?!

מה. הַרְבֵּה יַיִן עוֹשֶׂה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְבָּה הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו לִשְׁתּוֹת וַיִּשְׁכָּרוּ. וַיִּשְׁכַּב הַמֶּלֶךְ אֶת־שָׂרָיו נְדוֹנִים אִישׁ בְּרֵעֵהוּ לֵאמֹר: לֹא נִמְצָא נָשִׁים יָפוֹת כִּנְשֵׁי פָרָס; וַיַּעֲנוּם שׁוֹמְעֵי דִבְרֵיהֶם לֵאמֹר: אֵין נָשִׁים יָפוֹת כִּנְשֵׁי מָדָי. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: כֻּלְּכֶם שְׁגִיתֶם! לוּ רְאִיתֶם אֶת־וַשְׁתִּי אִשְׁתִּי הַכַּשְׂדִּית, כִּי עַתָּה אֲמַרְתֶּם: אֵין יָפָה מִכַּשְׂדִּיָּה! וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים אֶל הַמֶּלֶךְ: תָּבֹא נָא וַשְׁתִּי הֲלוֹם, וְרָאִינוּ אֶת־יָפְיָהּ, וְהָיָה כִּי תִיטַב בְּעֵינֵינוּ מִכָּל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר רָאִינוּ, וְאָמַרְנוּ צָדְקוּ דְבָרֶיךָ וַיֵּאָמֵנוּ. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶל סָרִיסָיו לֵאמֹר: לְכוּ אֶל וַשְׁתִּי וַאֲמַרְתֶּם אֵלֶיהָ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ: קוּמִי מִכִּסֵּא מַלְכוּתֵךְ וְשִׂימִי כֶתֶר זָהָב בְּרֹאשֵׁךְ, וּקְחִי כוֹס זָהָב בְּיַד יְמִינֵךְ וְכוֹס זָהָב בְּיַד שְׂמֹאלֵךְ. וּבֹאִי אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמֵאָה וְעֶשְׂרִים וְשִׁבְעַת שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת, וְרָאוּ אֶת־יָפְיֵךְ; אוּלָם חָלִילָה לָּךְ מִלְּבֹּשׁ בִּגְדֵי מַלְכוּתֵךְ, פֶּן יֹאמְרוּ הַשָּׂרִים: הַבְּגָדִים וְהָעֲדָיִים ב) נָתְנוּ לָךְ לִוְיַת ג) חֵן וַיְיַפּוּךְ! וַיְמַהֲרוּ הַסָּרִיסִים לַעֲשׂוֹת דְּבַר הַמֶּלֶךְ, וַיֵּלְכוּ אֶל וַשְׁתִּי לִקְרֹא לָהּ.

מו. קָשׁוֹת וְרַכּוֹת.

וַיְהִי כְּאָמְרָם לָהּ שִׁבְעַת הַסָּרִיסִים אֶת־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ וַתִּקְצֹף קֶצֶף גָּדוֹל וַתֹּאמֶר: לְכוּ שׁוּבוּ וְאִמְרוּ לַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר שְׁלָחֲכֶם לֵאמֹר: מְשֻׁגָּע הוּא, וַעֲבָדָיו עוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ יָצְאוּ גַם הֵם מִדַּעְתָּם. ד) הֲכָכָה יְצַוֶּה לְוַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה, בַּת מַלְכֵי בָבֶל הָאַדִּירִים? יִזְכֹּר־נָא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ שׁוֹמֵר־אֻרְוֹת אָבִי! אֶת־מַעֲשֵׂה בֵלְשַׁאצַּר אָבִי, אֲשֶׁר הִרְבָּה לִשְׁתּוֹת יַיִן מֵאֶלֶף שָׂרֵי צְבָאוֹ בְּמוֹתֵהוּ, וְלֹא שָׁכַר וּבִינָתוֹ לֹא הִכְתִּירָה, — וְנִכְלַם מִדְּבָרָיו וְחָדַל לְעַלֵּחַ אֶתְכֶם אֵלָי! וַיָּשׁוּבוּ הַסָּרִיסִים וַיַּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּתָם הַמַּלְכָּה לֵאמֹר לוֹ: וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַחֲמָתוֹ בָּעֲרָה בוֹ, וַיּוֹסֶף שְׁלֹחַ אֵלֶיהָ אֶת־שִׁבְעַת הַסָּרִיסִים וַיְצַוֵּם לֵאמֹר: כֹּה תֹאמְרוּן לְוַשְׁתִּי: אִם תְּמָאֲנִי לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלִי וְהִקְשִׁית לִי, - דָּבָר יֵצֵא מִפִּי, — וְנִכְרַתְּ וְנִשְׁמַדְתְּ מִתַּחַת שְׁמֵי יְיָ! וַיֵּלְכוּ הַסָּרִיסִים בַּשֵּׁנִית אֶל וַשְׁתִּי וַיַּגִּדוּ לָהּ

א) אַל תֵּעָצֵר, ב) הַתַּכְשִׁיטִים, ג) הוֹסָפָה, ד) הִשְׁתַּגְּעוּ.

פְּרִי רַבִּים, נֶחְמָדִים לְמַרְאֶה וְטוֹבִים לְמַאֲכָל, וַעֲצֵי בְשָׂמִים נוֹתְנִים רֵיחַ נִיחֹחַ עוֹמְדִים בֵּין עֲצֵי הַפְּרִי וּמְשִׁיבִים כָּל נֶפֶשׁ וּמַרְנִינִים א) כָּל לֵב. וְרִצְפַּת הַגַּן עֲשׂוּיָה אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת; וּמִטּוֹת ב) נֶחְמָדוֹת לְמַרְאֶה עֲדוּיוֹת ג) בִּפְתִילֵי ד) זָהָב וָכֶסֶף עֹמְדוֹת תַּחַת הָעֵצִים, אֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ, וַיַּעֲשׂוּם חֻפּוֹת ה) לְצֵל, וִירִיעוֹת אַרְגָּמָן נֶחְמָדוֹת עַד מְאֹד פְּרוּשׂוֹת לְרַגְלֵי הַיּוֹשְׁבִים, וּמְשָׁרְתִים רַבִּים עוֹמְדִים לְיַד כָּל מִטָּה וּמִטָּה לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אִישׁ וָאִישׁ. וַיְהִי בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן וַיָּקָם אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וַיֵּלֶךְ אֶל מְקוֹם הַגַּן אֲשֶׁר יָשְׁבוּ שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבַדָּם, כִּי מֵאֲנוּ לָשֶׁבֶת יַחַד עִם שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ אֶל הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר עָמְדוּ עָלָיו כְּלֵי בֵית יְיָ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַבִּיטוּ וּרְאוּ אֶת־עֲצֵי הַגַּן הַנִּפְלָאִים וְשִׁמְעוּ רִנְּנַת הַצִּפֳּרִים הַמְּלֵאוֹת אֶת־הַגָּן וַהֲרִיחוּ בְּרֵיחַ הַבְּשָׂמִים הַמֵּשִׁיב נֶפֶשׁ וּשְׁתוּ אֶת־הַיַּיִן הַטּוֹב, וְאִכְלוּ אֶת־הַמַּטְעַמִּים אֲשֶׁר צִוִּיתִי לַעֲשׂוֹת, — וְהִגַּדְתֶּם לִי הֲיוּכַל אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם עָלָיו כֹּל־יָכוֹל וְיָדוֹ לֹא תִקְצַר, לַעֲשׂוֹת לָכֶם מִשְׁתֶּה, כַּמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אָנֹכִי?

וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ הַנִּבְעָרִים ו) וַיֹּאמְרוּ בְלִבָּם: מַה־נּוֹאַל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ כְּדַבְּרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא שָׂם לֵב כִּי גֶשֶׁם יְיָ גִּדֵּל אֶת־גַּנּוֹ וַיַּצְמִיחֵהוּ וַיַּעֲשֵׂהוּ רַעֲנָן; הוּא הוּא בָּרָא אֶת־כָּל־עוֹף כָּנָף וְאֶת־כָּל־צִפּוֹר נוֹתֵן זְמִירוֹת וַיִּפְתַּח אֶת־אָזְנֵי הָאָדָם לִשְׁמֹעַ וּלְהִתְעַנֵּג עַל הַשִּׁירָה וְהַזִּמְרָה, וְטַעַם נָתַן בְּחֵךְ יְצִירָיו לָחוּשׁ ז) אֶת־מֶתֶק הַיַּיִן וְאֶת־טַעַם הַמַּאֲכָלִים וְלִמְאֹס בָּרָע וּבְחֹר בַּטּוֹב; וְאִם כָּל הַנְּעִימוֹת הָאֵלֶּה מַתְּנַת יְיָ הֵן, — אֵיכָה יִתְפָּאֵר בֶּן אָדָם לֵאמֹר: אֶת־כָּל אֵלֶּה יָדִי עָשָׂתָה?! וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַחֲרִישִׁים וַיּוֹסֶף לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם, לֵאמֹר: הַאֻמְנָם כָּבְדָה הִקְשֵׁיתִי לִשְׁאֹל, עַד־כִּי לֹא תֵדְעוּ לַעֲנוֹת אֹתִי? וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: יָדֹעַ תֵּדַע אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ, כִּי הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְיָ לְאֹהֲבָיו הַמְחַכִּים לוֹ, לֹא רָאֲתָה עַיִן זוּלָתִי יְיָ! אוּלָם אִם יַעֲשֶׂה לָנוּ מִשְׁתֶּה, כַּמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אַתָּה, אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ, וְנִכְלַמְנוּ מְאֹד וְאָמַרְנוּ: הֲלֹא כָזֶה כְּבָר אָכַלְנוּ וְנִשְׁתְּ בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מֶלֶךְ פָּרָס!

מג. אֵין אוֹנֵס ח).

וּמִשְׁפַּט אַנְשֵׁי פָרַס, — לְהַזְיקוֹת אֶת־הָאֲנָשִׁים הַקְּרוּאִים אֶל יֵין מִשְׁתָּם כּוֹס גְּדוֹלָה מְאֹד מְלֵאָה יַיִן, וְהָיָה בֶּאֱמֹר הַקְּרוּאִים: לֹא נוּכַל לִשְׁתוֹתָהּ כֻּלָּהּ, וְקָמוּ עַבְדֵי אֲדוֹנֵי הַמִּשְׁתֶּה וְהִשְׁקוּם בְּחָזְקָה, וְלֹא שָׂמוּ לֵב וְלֹא הִטּוּ אֹזֶן לְכָל תְּחִנּוֹת הַקְּרוּאִים אֲשֶׁר הִתְחַנְּנוּ אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: הַרְפּוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא יִקְרָאֵנוּ אָסוֹן. וְעַל כֵּן לָקֹחַ יִקַּח כָּל קָרוּא לְמִשְׁתֶּה אֶת־כִּיס כַּסְפּוֹ וְהָיָה בְיָדוֹ לְשֹׁחַד ט) אֶת־הָעֲבָדִים בְּקוּמָם לְהַשְׁקוֹתוֹ יַיִן בְּחָזְקָה, — וַיַּעֲשִׁירוּ הָעֲבָדִים עֹשֶׁר רָב. וַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֲשֶׁר אָמַר לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אִישׁ וָאִישׁ, צִוָּה לְכָל עֲבָדָיו הַמְשָׁרְתִים אֶת־קְרוּאָיו הָרַבִּים לֵאמֹר: הַגֵּשׁ תַּגִּישׁוּ לַשָּׂרִים וְלָעָם הַיּוֹשְׁבִים אֶל הַשֻּׁלְחָנוֹת כּוֹסוֹת יַיִן כְּכֹל אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָכֶם וְאַל תִּפְצְרוּ בָם לְהַרְבּוֹת לִשְׁתּוֹת, וְשָׁתָה כָּל אִישׁ כִּרְצוֹנוֹ, אִם רַב וְאִם מְעָט, וְלֹא תִקְחוּ מִיָּדָם אֶת־כּוֹסוֹת הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר שָׁתוּ בָהֶן, וְהָיוּ בִידֵי שׁוֹתֵיהֶן וּלְקַחְתֶּן לָהֶם; וְאַתֶּם רְאוּ לְבִלְתִּי שְׁתוֹת קְרוּאַי מִכּוֹס אַחַת פַּעֲמַיִם, כִּי אִם הָבֵא תָבִיאוּ

א) וּמְשַׂמְּחִים. ב) וְכִסְּאוֹת. ג) מְפֹאָרוֹת. ד) בְּחוּטֵי. ה) לויבע, беседка. ו) דומם, тайный.
ז) לְהַרְגִּישׁ. ח) מַכְרִיחַ. ט) לָתֵת שֹׁחַד.

מְמוּכָן אִם לֹא? וַיַּעֲנֻהוּ הַשָּׂרִים לֵאמֹר: אִם לֹא יַעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ כְּדִבְרֵי מְמוּכָן וְיֵצֵא דְּבַר הַמַּלְכָּה עַל כָּל הַנָּשִׁים לְהַבְזוֹת בַּעְלֵיהֶן בְּעֵינֵיהֶן, בְּאָמְרָן אֶל בַּעְלֵיהֶן: הַגְּדוֹלִים אַתֶּם וְנִכְבָּדִים מֵהַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמּוֹלֵךְ מֵהֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעָה לוֹ אִשְׁתּוֹ וַתָּבֶז לוֹ וּלְמִצְוֹתָיו? וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת כִּדְבַר מְמוּכָן.

מט.

אַחֲרִית שִׁבְעַת שָׂרֵי פָּרַס וּמָדָי.

וַיְהִי כְּצֵאת הַיַּיִן מֵאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וַיִּזְכֹּר אֶת־וַשְׁתִּי וַיְצַו לִקְרֹא לָהּ. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו עֲבָדָיו: הֵן כְּבָר הוּמְתָה וַשְׁתִּי וַתִּקָּבֵר! וַיִּשְׁתּוֹמֵם הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיֹּאמַר: הֲלֹא תַגִּידוּ לִי מִי עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה? וַיַּעֲנֻהוּ עֲבָדָיו לֵאמֹר: כְּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בַּיַּיִן וַיְצַו לְוַשְׁתִּי לָבֹא אֶל הַמִּשְׁתֶּה לְהַרְאוֹת יָפְיָהּ לְעֵינֵי שָׂרָיו, וַתְּמָאֵן וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁאַל אֶת־שִׁבְעַת שָׂרָיו הַיּוֹשְׁבִים רִאשֹׁנָה בַּמַּלְכוּת לֵאמֹר: מַה לַּעֲשׂוֹת בָּהּ? וַיִּיעָצֻהוּ לְהָרְגָהּ וְלָתֵת אֶת־מַלְכוּתָהּ לִרְעוּתָהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה, — וַיָּסִירוּ אֶת־רֹאשָׁהּ כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ וַתִּקָּבֵר. כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְצַו וַיַּבְהִילוּ א) אֵלָיו אֶת־שִׁבְעַת שָׂרָיו וַיְדַבֵּר אִתָּם מִשְׁפָּטִים לֵאמֹר: אִם אָנֹכִי קָצַפְתִּי עַל וַשְׁתִּי מֵרֹב שְׁתוֹת יַיִן, — אַתֶּם מָה כִּי קְצַפְתֶּם עָלֶיהָ וַתְּסִיתוּנִי לַהֲמִיתָהּ? וְאִם יוֹעֲצֵי אַתֶּם וְחַכְמֵי לֵב, מַדּוּעַ לֹא הֲשִׁכֹּתֶם ב) אֶת־חֲמָתִי, וַתִּיעָצוּנִי לִשְׁפֹּךְ דָּמָהּ כַּמַּיִם הַנִּגָּרִים ג) אָרְצָה? וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין מַעֲנֶה בְּפִי שָׂרָיו וְאֵין לָהֶם מַה לְּהִצְטַדֵּק וַיִּקְצֹף עֲלֵיהֶם עַד מְאֹד וַיְצַו לְהָרְגָם. הַדָּבָר יָצָא מִפִּי הַמֶּלֶךְ, וְשִׁבְעַת שָׂרָיו הַיּוֹשְׁבִים רִאשֹׁנָה בַּמַּלְכוּת הוּבְאוּ אֶל שַׂר הַטַּבָּחִים וַיֻּכּוּ וַיּוּמְתוּ וַיִּקָּבֵרוּ.

נ. הֲדַסָּה וַהֲדַס.

אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וּשְׁמוֹ מָרְדֳּכַי בֶּן יָאִיר בֶּן שִׁמְעִי בֶּן בַּעֲנָה בֶּן מוֹצָא בֶּן אֵלָה בֶּן מְפִיבֹשֶׁת בֶּן יְהוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל בֶּן קִישׁ בֶּן אֲבִיאֵל בֶּן צְרוֹר בֶּן בְּכוֹרַת בֶּן אֲפִיחַ בֶּן שְׁחַרְיָה בֶּן עֻזַּרְיָה בֶּן שָׁשַׁק בֶּן מִיכָאֵל בֶּן אֱלִיאֵל בֶּן עַמִּיהוּד בֶּן שְׁפַטְיָה בֶּן פְּתוּאֵל בֶּן פִּיתוֹן בֶּן עַלּוּק בֶּן יְרֻבַּעַל בֶּן חֲנַנְיָה בֶּן זַבְדִּי בֶּן שְׁמַרְיָה בֶּן זְכַרְיָה בֶּן מְרֵימוֹת בֶּן חוּשָׁם בֶּן שְׁחַרְיָה בֶּן אֶצְבּוֹן בֶּן עֲזַרְיָה בֶּן גֵּרָא בֶּן בֶּלַע בֶּן בִּנְיָמִין בֶּן יַעֲקֹב.

וַיְהִי מָרְדֳּכַי אֹמֵן אֶת הֲדַסָּה בַּת דּוֹדוֹ כִּי אֵין לָהּ אָב וָאֵם וְהַנַּעֲרָה יְפַת תֹּאַר וְטוֹבַת מַרְאֶה, וּבְמוֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ לְקָחָהּ מָרְדֳּכַי לוֹ לְבַת. וַיְלַמְּדֶהָ מָרְדֳּכַי לַעֲשׂוֹת טוֹב וָחֶסֶד וַתַּקְשֵׁב ד) לִדְבָרָיו וַתִּרְדֹּף צְדָקָה וָחֶסֶד וַיִּתְבָּרְכוּ בָהּ רַבִּים, וַיֹּאמְרוּ: כַּהֲדַס הַנּוֹתֵן רֵיחַ נִיחֹחַ הַמֵּשִׁיב ה) נָפֶשׁ, וְכַעֲסִים ו) עָלָיו הַמַּזְהִירִים, הַמַּעֲלִים אֲרוּכָה ז) לְכָל חֳלִי וּמַדְוֶה, כֵּן הָיְתָה הֲדַסָּה לְכָל מַר נֶפֶשׁ וּקְשֵׁה יוֹם! תַּנְחוּמֶיהָ יְשַׁעַשְׁעוּ כָּל נֶפֶשׁ, וּפָנֶיהָ הַיָּפִים יְשַׂמְּחוּ כָל לֵב! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ לְבַקֵּשׁ לוֹ נְעָרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מַרְאֶה וּלְקַבְּצָן אֶל בֵּית נָשָׁיו לְמַעַן יִבְחַר בַּאֲשֶׁר תִּיטַב בְּעֵינָיו לְהַמְלִיכָהּ תַּחַת וַשְׁתִּי, וַתִּסְתַּתֵּר הֲדַסָּה בְּבֵית מָרְדֳּכַי אַרְבַּע שָׁנִים וְלֹא נִרְאֲתָה לְאִישׁ כָּל הַיָּמִים הָרַבִּים כִּי אָמְרָה: אַל יִרְאֵנִי הַמֶּלֶךְ וְלֹא יִקָּחֵנִי לְאִשָּׁה. וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יַעַן אֲשֶׁר לֹא הָלְכָה הֲדַסָּה בִּגְדוֹלוֹת וַתְּמָאֵס בִּמְלוּכָה, עַל כֵּן לֹא תִמָּצֵאנָה כָּל הַבְּתוּלוֹת

א) מִהֲרוּ לְהָבִיא. ב) הִשְׁקַטְתֶּם. ג) הַנּוֹזְלִים. ד) וַתִּשְׁמַע. ה) הַמְּחַיָּה. ו) וַאֲפַּט сокъ. ז) רְפוּאָה.

אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ. וַתֶּחֱרַד וַשְׁתִּי חֲרָדָה גְּדוֹלָה מְאֹד וַתֹּאמֶר בְּלִבָּהּ: הִנֵּה הַמֶּלֶךְ שִׁכּוֹר מְאֹד, וּדְבָרַי אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵלָיו הִקְצִיפֻהוּ עַד מְאֹד. וְהָיָה כִּי לֹא אֵלֵךְ, וְעָשָׂה לִי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר, — הָבָה אֵלֵכָה. וְעַד הִיא חוֹשֶׁבֶת אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתַּבֵּט בַּמַּרְאָה א) אֲשֶׁר לְפָנֶיהָ, וַתֵּרֶא וְהִנֵּה מְצֹרָעִים פָּנֶיהָ כַּשָּׁלֶג ב), וַתִּבָּהֵל מְאֹד, וַתֵּפֶן אֶל הַנְּעָרוֹת הָעִבְרִיּוֹת אֲשֶׁר הִתְעַמְּרָה ג) בָּהֶן וַתְּעַנֵּן וַתַּעֲבִידֵן עֲבוֹדָה קָשָׁה כָּל הַיָּמִים וַתֹּאמֶר לָהֶן: הָבֵאנָה לִי אֶת־תַּמְרוּקַי ד) הַטּוֹבִים, וְאֶת־שֶׁמֶן מִשְׁחָתִי וְרַכֹּתִי וְרָחַצְתִּי וְטִהַר בְּשָׂרִי. וַתַּעֲשֶׂינָה הַנְּעָרוֹת כַּאֲשֶׁר צִוּוּ וַתָּסֶךְ וַשְׁתִּי וַתִּרְחַץ וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ ה) עֵינֶיהָ, וַתַּבֵּט שֵׁנִית בַּמַּרְאָה וְהִנֵּה נִשְׁחַת מֵאִישׁ מַרְאֶהָ, — וַתֹּאמֶר אֶל הַסָּרִיסִים: שׁוּבוּ אֶל הַמֶּלֶךְ וַאֲמַרְתֶּם לֵאמֹר: לָמָּה יַחְפֹּץ בַּדָּבָר הַזֶּה? הִנֵּה אָנֹכִי בָאָה לְהֵרָאוֹת לִפְנֵי שָׂרָיו, וְהָיָה כִּי לֹא אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֵיהֶם וְאָמְרוּ: הִתְהַלֵּל הַמֶּלֶךְ בַּשֶּׁקֶר, וְכִי אִיטַב בְּעֵינֵיהֶם, וְיָפְיִי יִקַּח לְבָבָם, וְחָמְדוּ אוֹתִי וְהָרְגוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וּנְתָנוּנִי לְאִישׁ אֲשֶׁר יִמְלֹךְ תַּחְתָּיו?! עַל כֵּן אֵין טוֹב לְךָ מֵחֲדֹל לְדַבֵּר בַּדָּבָר הַזֶּה! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ הַסָּרִיסִים לָצֵאת מִבֵּית וַשְׁתִּי וַתֹּאמֶר לָהֶם: דַּבְּרוּ נָא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּנַחַת, וְשָׁמַע הַמֶּלֶךְ, וְיָדַע כִּי נִחַמְתִּי א) עַל הַקָּשׁוֹת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵלָיו בָּרִאשׁוֹנָה.

מז. הָרוֹאִים רָעָה וְנִסְתָּרִים.

וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ כִּי וַשְׁתִּי מְמָאֶנֶת לָבֹא וַיִּחַר לוֹ עַד מָוֶת, וַיִּשְׁלַח לִקְרֹא אֵלָיו אֶת־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: בֹּאוּ אֵלַי וְאִמְרוּ לִי מַה־לַּעֲשׂוֹת בְּוַשְׁתִּי אִשְׁתִּי, אֲשֶׁר לֹא עָשְׂתָה אֶת־מִצְוָתִי. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַחֲכָמִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אֵיכָה נַעֲשֶׂה? אִם נֹאמַר לוֹ: בַּת־מָוֶת הִיא וְהָרְגָהּ הַמֶּלֶךְ, — וְהָיָה כְּצֵאת הַיַּיִן מִמֶּנּוּ וְקָצַף עָלֵינוּ וְאָמַר: אַתֶּם הֲסִבֹּתֶם א) בְּנֶפֶשׁ וַשְׁתִּי אִשְׁתִּי וְהֵרַע לָנוּ, וְכִי נֹאמַר לוֹ: סְלַח לָהּ, כִּי לֹא הִרְבְּתָה לַחֲטֹא לְךָ, — וְהוֹצֵאנוּ מִשְׁפָּט מְעֻקָּל, עַל־כֵּן אֵין טוֹב לָנוּ בִּלְתִּי אִם הִתְמַלֵּט ב) מֵהַדָּבָר הַזֶּה. וַיִּשְׁלְחוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: אַל נָא יִשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אוֹתָנוּ, וְשָׁאַל אֶת־יֶתֶר חֲכָמָיו וְיוֹעֲצָיו, כִּי מִיּוֹם חָרְבַּן בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וּגְלוֹתֵנוּ ג) מֵאֶרֶץ מוֹלַדְתֵּנוּ, אָבְדָה עֵצָה מִמֶּנּוּ וְלֹא נֵדַע עוֹד לָדִין דִּינֵי נְפָשׁוֹת. וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹסֶף שְׁלֹחַ אֲלֵיהֶם אֶת־עֲבָדָיו לֵאמֹר: אִם לֹא תֵדְעוּ לְהַגִּיד אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר שְׁאַלְתִּיכֶם, — אִמְרוּ לִי אֶל מִי אֶפְנֶה, וּפָנִיתִי אֵלָיו וְשָׁאַלְתִּי דָּת וָדִין. וַיַּעֲנֻהוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: פְּנֵה לְךָ אֶל עַמּוֹן וּמוֹאָב הַשַּׁאֲנַנִּים מִנְּעוּרֵיהֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְהַשּׁוֹקְטִים בְּאַרְצָם כַּאֲשֶׁר יִשְׁקֹט הַיַּיִן אֶל שְׁמָרָיו א). אִם אוֹתָם תִּשְׁאַל, שְׁאַל, — וְהִגִּידוּ לְךָ וְהוֹרוּךָ אֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה!

מח. בַּעַל הַחוֹב גֹּבֶה ב) אֶת־חוֹבוֹ.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־שִׁבְעַת שָׂרֵי פָּרַס וּמָדַי כְּדָת מַה־לַּעֲשׂוֹת בַּמַּלְכָּה וַשְׁתִּי? וַיִּזְכֹּר מְמוּכָן אֶת־הַמַּכּוֹת אֲשֶׁר הִכַּתּוּ וַשְׁתִּי בְּקוֹרְדְקֵיהָ ג) עַל לְחָיָיו בְּאָמְרוֹ לָתֵת גַּם אֶת־בִּתּוֹ לַמֶּלֶךְ לְאִשָּׁה, וַיָּשֶׂם עַל לֵב כִּי נָטְרָה ד) לוֹ וַשְׁתִּי עַד הַיּוֹם, וְלֹא קָרְאָה לְאִשְׁתּוֹ לָבֹא אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה לִנְשֵׁי הָעִיר. וַיֹּאמֶר: בַּת־מָוֶת הִיא וּמַלְכוּתָהּ תִּנָּתֵן לִרְעוּתָהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה! וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־שֵׁשֶׁת שָׂרָיו הַנּוֹתָרִים לֵאמֹר: הֲנְכוֹנָה דִבֶּר

א) שְׁפִּיגֶעל, ב) הִשְׁחִין לָבָן כַּשֶּׁלֶג. ג) אײנגענאָמען האנדלען, ד) זאַלבען־אײנרײבונג, ה) מִין צֶבַע. א) הִתְחָרַטְתִּי. א) אַתֶּם גְּרַמְתֶּם לְהֶרֶג. ב) ארױסדרײען זיך. ג) הֲגָרְשֵׁנוּ. א) הַיָּוָן. ב) דּוֹרֵשׁ שִׁלּוּמִים. ג) נְעָלִים. ד) שָׁמְרָה שִׂנְאָתוֹ.

סָבָה עָשְׂתָה אֶסְתֵּר כָּל יְמֵי הֱיוֹתָהּ בְּבֵית־הַמֶּלֶךְ. וְכָל הַנָּשִׁים הַיּוֹדְעוֹת אֶת־אֶסְתֵּר וְאֶת־מַעֲשֶׂיהָ הִשְׁתָּאֶינָה אֵלֶיהָ מְאֹד וַתֹּאמַרְנָה! הֵן טוֹבָה אֶסְתֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ מִכָּל בְּנוֹת אַרְצוֹ; וְלוּ שָׁאֲלָה מֵאִתּוֹ לָתֵת לָהּ אֶלֶף שְׁפָחוֹת, כִּי עַתָּה לֹא מָנַע מִמֶּנָּה, וּבְכָל זֹאת לֹא תְשָׁרְתֶהָ יוֹם יוֹם כִּי אִם אַחַת מִשֶּׁבַע הַנְּעָרוֹת אֲשֶׁר הֶעֱמִיד לְפָנֶיהָ הַמֶּלֶךְ!! וַיַּעַן הֵגַי אֶת־הַנָּשִׁים הַדֹּבְרוֹת אֵלָיו לֵאמֹר: זֶה שָׁנִים רַבּוֹת מְאֹד אָנֹכִי שֹׁמֵר בֵּית הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ וְלֹא רָאִיתִי כְּאֶסְתֵּר נַעֲרָה בְתוּלָה מְצֻיֶּנֶת לָכֵן, אַהֲבַת עֲבוֹדָה וְשִׁפְלַת רוּחַ. וְעַתָּה שִׂימְנָה לְבַבְכֶן עַל הַדָּבָר הַזֶּה וִידַעְתֶּן כִּי בְחָכְמָה בָּחַר בָּהּ הַמֶּלֶךְ מִכָּל הַנָּשִׁים, כִּי לֹא תִמָּצֵא כָמוֹהָ אִשָּׁה טוֹבָה בְּכָל הָאָרֶץ!

נג. מַאֲמַר מָרְדְּכָי.

וּבְכָל יוֹם וָיוֹם מָרְדְּכַי מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי חֲצַר בֵּית הַנָּשִׁים לְדַבֵּר עִם אֶסְתֵּר וְלָדַעַת אֶת־שְׁלוֹמָהּ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר לָהּ מָרְדְּכַי: הִנֵּה הַיָּמִים אֲשֶׁר יַמְלִיכֵךְ הַמֶּלֶךְ תַּחַת וַשְׁתִּי קְרֵבִים, וְעַל כֵּן בָּאתִי לְהַגִּיד לָךְ לֵאמֹר: אַל תַּגִּידִי אֶת־עַמֵּךְ וְאֶת־מוֹלַדְתֵּךְ! וַתִּשְׁתָּאֵה אֶסְתֵּר לְדִבְרֵי מָרְדְּכַי וַתִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: מַדּוּעַ צִוִּיתָ עָלַי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה? וַיַּעַן מָרְדְּכַי וַיֹּאמַר: אַתְּ יָדַעַתְּ כִּי קָצַף הַמֶּלֶךְ עַל וַשְׁתִּי אִשְׁתּוֹ וַיַּהַרְגָהּ, וְהָיָה כִּי יִקְצֹף עָלַיִךְ וְיָדַע אֶת־עַמֵּךְ וְאֶת־מוֹלַדְתֵּךְ, וְיָצָא קִצְפּוֹ עַל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בִּמְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ, וְצִוָּה לְהַשְׁמִיד גַּם אוֹתָם. וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר: וְאִם כִּדְבָרֶיךָ כֵּן הוּא, — מַדּוּעַ לֹא קָצַף הַמֶּלֶךְ גַּם עַל בְּנֵי עַם וַשְׁתִּי וְלֹא נָגַע בְּאֶחָד מֵהֶם לְרָעָה? וַיַּעַן מָרְדְּכַי וַיֹּאמַר: לוּ עָשָׂה הַמֶּלֶךְ כַּדָּבָר הַזֶּה, כִּי עַתָּה הֵמִית אֶת־מִבְחַר שָׂרָיו וְאֶת־רֹב אַנְשֵׁי חֵילוֹ; אוּלָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְתֵי מִסְפָּר בְּאַרְצוֹ וּבְשָׁחוֹק לוֹ לְאַבֵּד אֶת־כֻּלָּם בְּיוֹם אֶחָד. וַתִּשְׁמַע אֶסְתֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֹּאמַר: טוֹבִים דְּבָרֶיךָ וּנְכוֹחִים, וְאֵין טוֹב לִי בִּלְתִּי אִם כַּסּוֹתִי אֶת־שְׁמִי וְלֹא יִוָּדַע גַּם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי אָחוֹת לָהֶם בְּבֵית הַמֶּלֶךְ; וּבְבוֹא עֲלֵיהֶם צָרָה לֹא יִבְטְחוּ בִי, וּבָטְחוּ רַק בַּיְיָ אֲשֶׁר רַבּוּ רַחֲמָיו וְהַמּוֹשִׁיעַ לְכָל הַחֹסִים בּוֹ! וַיֹּאמֶר מָרְדְּכַי: בְּרוּכָה תִהְיִי, בִּתִּי, לַיְיָ כִּי אָמַרְתְּ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלִי וְלַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךְ! וְעַתָּה דְּעִי כִּי חֶסֶד גָּדוֹל אַתְּ עוֹשָׂה בָּזֶה לִבְנֵי עַמֵּךְ הַיּוֹשְׁבִים בִּמְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ. הֵן לוּ יִוָּדַע לָהֶם כִּי אֵשֶׁת הַמֶּלֶךְ אָתְּ, — וְרָם לְבָבָם וְהֵקַלּוּ אֶת־אַנְשֵׁי מָדַי וּפָרַס לֵאמֹר: בִּקֵּשׁ לוֹ הַמֶּלֶךְ בְּכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ אִשָּׁה כִּלְבָבוֹ, וְלֹא מָצָא בְכָל הַנָּשִׁים הָרַבּוֹת בִּלְתִּי אִם אֶסְתֵּר בַּת עַמֵּנוּ לְבַדָּהּ. וְאַף גַּם זֹאת בִּבְטֹחַ אַחַיִךְ בְּנֵי עַמֵּךְ בָּךְ לֹא יִירְאוּ עוֹד לְהִתְגָּרוֹת בָּאֶזְרָחִים וּלְהַכְעִיסָם וְהָיָה כִּי יָרֵעוּ לָהֶם יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וְנוֹדַע לָךְ הַדָּבָר הַזֶּה וְהָלַכְתְּ אֶל הַמֶּלֶךְ פַּעֲמַיִם וְשָׁלֹשׁ לְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם מִמֶּנּוּ, וְשָׁפַלְתְּ אַתְּ וּבְנֵי עַמֵּךְ, וְנִמְאַסְתֶּם בְּעֵינָיו עַד מְאֹד; אוּלָם עַתָּה יוֹדְעִים אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה הֵם יוֹשְׁבִים וְאֵין לָהֶם לְהִשָּׁעֵן בִּלְתִּי אִם עַל תֹּם דַּרְכָּם וְיֹשֶׁר מַעֲשֵׂיהֶם וְעַנְוַת [א] רוּחָם.

נד. מְכַסָּה סוֹד.

וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ לְאִשָּׁה, וַיֹּאמֶר לָהּ: הַגִּידִי לִי אֶת־עַמֵּךְ וּמוֹלַדְתֵּךְ וְהֵיטַבְתִּי לָהֶם! וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמַר: אַל נָא תִפְגַּע [ב] בִּי אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, לְהַגִּיד לְךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה כִּי סוֹדִי הוּא וְלֹא אֲגַלֵּהוּ. וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת־

א) וְשִׁפְלַת. ב) תִּפְצַר

הָרַבּוֹת הַמּוּבָאוֹת לְשׁוּשַׁן הַבִּירָה חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְלֹא יִשְׁקוֹט וְלֹא יָנוּחַ עַד אִם רְאוֹתוֹ אֶת־הֲדַסָּה, וְהִמְלִיכָהּ תַּחַת וַשְׁתִּי.

נא. אֶסְתֵּר וְהֵגָא.

וַיִּוָּדַע לְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ כִּי צוֹפֵן מָרְדְּכַי אֶת־הֲדַסָּה בְּבֵיתוֹ לְבִלְתִּי הִלָּקְחָהּ אֶל הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹאוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: אִם אֵינְךָ מוֹצִיא אֵלֵינוּ אֶת־הֲדַסָּה, — הַיּוֹם אַתָּה מוּמָת; וַיִּירָא מָרְדְּכַי מְאֹד וַיּוֹצִיא לָהֶם אֶת־הֲדַסָּה וַיְבִיאֻהָ אֶל הֵגָא שׁוֹמֵר הַנָּשִׁים. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲבִירוּ לְפָנָיו אֶת־כָּל־הַבְּתוּלוֹת אֲשֶׁר בְּבֵית הַנָּשִׁים. וַיְהִי בְּבוֹא כָל נַעֲרָה וְנַעֲרָה לְהֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְהִבִּיט אֶל דְּמוּת וַשְׁתִּי הַמְּצֻיֶּרֶת עַל מִטָּתוֹ, וְאָמַר: לֹא תִדְמִי וְלֹא תִשְׁוִי לְוַשְׁתִּי הַיָּפָה בַּנָּשִׁים. שׁוּבִי אֶל בֵּית אָבִיךְ, כִּי לֹא מָצָאת חֵן בְּעֵינַי לְהַמְלִיכֵךְ תַּחַת וַשְׁתִּי! וְשָׁבוּ הַנְּעָרוֹת נִכְלָמוֹת מִשּׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל בֵּית הוֹרֵיהֶן. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוּבָאָה הֲדַסָּה אֶל הַמֶּלֶךְ וַיַּבֵּט אֵלֶיהָ וְאֶל דְּמוּת וַשְׁתִּי וַיִּשְׁתָּאֶה אֶל יָפְיָהּ וְחִנָּהּ אֲשֶׁר לֹא רָאָה כָּמוֹהֶן בְּכָל יְמֵי חַיָּיו, וַיֹּאמֶר: יְפֵהפִיָּת מִכָּל בְּנוֹת אָדָם! לֹא הֲדַסָּה יִקָּרֵא שְׁמֵךְ כִּי אִם אֶסְתֵּר. כִּי כִרְאוֹת הַכֹּכָב הַנֶּחְמָד אִסְטַהַר רָאִיתִי פָּנָיִךְ! וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לְבַהֵל א) אֶת־תַּמְרוּקֶיהָ ב) וְאֶת־מְנוֹתֶיהָ לָתֵת לָהּ, וְאֵת שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת הָרְאֻיוֹת לָתֶת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וְאֶל הֵגָא שׁוֹמֵר הַנָּשִׁים צִוָּה הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר לְךָ אֶסְתֵּר תַּעֲשֶׂה! וַיְהִי כְּשׁוּב אֶסְתֵּר לְבֵית הַנָּשִׁים וַתֹּאמֶר לְהֵגָא: הִנֵּה אַתָּה שָׁמַעְתָּ אֶת־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר צִוְּךָ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ, עַל כֵּן אָמַרְתִּי: הוֹאֶל־נָא וְהָבֵא לִי זֵרֹעִים וְאָכַלְתִּי, וּמַיִם וְשָׁתִיתִי; אוּלָם חָלִילָה לְךָ מִפְּצֹר בִּי לֶאֱכֹל אֶת־הַמַּאֲכָל וְלִשְׁתּוֹת אֶת־הַיַּיִן אֲשֶׁר מִנָּה לִי הַמֶּלֶךְ! וַיַּעַן הֵגַי וַיֹּאמַר: יָרֵא אָנֹכִי אֶת־אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לָמָּה יִרְאֶה אֶת־פָּנַיִךְ זֹעֲפִים וְרָעִים מִן הַבְּתוּלוֹת אֲשֶׁר בְּבֵית הַנָּשִׁים, וְחִיַּבְתְּ אֶת־רֹאשִׁי לַמֶּלֶךְ! וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמַר: שָׁלוֹם לְךָ, אַל תִּירָא: בְּשָׂרִי לֹא יֵרָזֶה וּמַרְאַי לֹא יֵרַע מִן כָּל הַנָּשִׁים הָאוֹכְלוֹת מַעֲדַנֵּי הַמֶּלֶךְ וְהַשֹּׁתוֹת יֵין מִשְׁתָּיו. וַיַּעַשׂ הֵגַי אֶת־בַּקָּשַׁת אֶסְתֵּר וַתְּהִי נֹשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָּל רֹאֶיהָ.

נב. שִׁבְעַת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ.

וַיְמַהֵר הֵגַי וַיַּעֲמֵד לְפָנֶיהָ שֶׁבַע נְעָרוֹת לְשָׁרְתָהּ. וַתֹּאמַר אֶסְתֵּר: עַל יְדֵי הַנְּעָרוֹת הָאֵלֶּה אֵדַע לִשְׁמוֹר שַׁבָּת מֵחַלְּלָהּ. וַתִּקְרָא אֶסְתֵּר אֶת־שֵׁם אַחַת מֵהֶן חוּלְתָא א) וַתֹּאמַר: אַתְּ תְּשָׁרְתִינִי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, וַתִּקְרָא אֶת־שֵׁם הַשֵּׁנִית רוֹקְעִיתָא ב) וַתֹּאמַר: אַתְּ תָּבֹאִי אֵלַי בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי. וַתִּקְרָא אֶת־שֵׁם הַשְּׁלִישִׁית גְּנוּנִיתָא ג) וַתֹּאמַר: אַתְּ תָּבֹאִי אֵלַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי; וַתִּקְרָא אֶת־שֵׁם הָרְבִיעִית נְהוֹרִיתָא א) וַתֹּאמַר לָהּ: בַּיּוֹם הָרְבִיעִי תָּבֹאִי אֵלַי לְשָׁרְתֵנִי; וַתִּקְרָא אֶת־שֵׁם הַחֲמִישִׁית רוּחֲשִׁיתָא ב) וַתְּצַוֶּה לָבֹא בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי. וְאֶת־שֵׁם הַשִּׁשִּׁית קָרְאָה חוּרְפִּיתָא ג) וַתֹּאמַר: בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי תָּבֹאִי אֵלַי לְשָׁרְתֵנִי; וְאֶת־שֵׁם הַשְּׁבִיעִית קָרְאָה רְגוּעִיתָא ד) וַתְּצַוֶּהָ לָבֹא אֵלֶיהָ מִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתָּהּ. וַתַּעֲנֶינָה שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת וַתֹּאמַרְנָה: כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר גְּבִרְתֵּנוּ מְצַוָּה אוֹתָנוּ. וְהָיָה כִּי הִקִּיפוּ שֵׁשֶׁת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ וּבָאָה רְגוּעִיתָא אֶל אֶסְתֵּר, וְיָדְעָה כִּי שַׁבַּת הַיּוֹם לַיְיָ וְנָחָה בַּיּוֹם הַהוּא וְקִדְּשָׁה אוֹתוֹ וְכִבְּדַתְהוּ מִכָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ.

א) לְמַהֵר. ב) באַרוועס   א) חול, וואך. ב) רְקִיעַ. ג) גַּן, כִּי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי נִבְרְאוּ הָעֵצִים.
א אוֹר. ב) רֶמֶשׂ. ג) חֲרִיפוּת־חָכְמָה, כִּי נִבְרָא בוֹ הָאָדָם. ד) מַרְגֹּעַ, מָנוֹחַ.

הַשָּׂפָה הַזֹּאת זוּלָתִי שְׁנֵינוּ! וְלֹא יָדְעוּ בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ כִּי הָיָה מָרְדְּכַי מִיּוֹשְׁבֵי לִשְׁכַּת הַגָּזִית א) אֲשֶׁר לֹא יָבֹא אֵלֶיהָ בִּלְתִּי אִם הָאִישׁ הַיּוֹדֵעַ בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן. וְהַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר תֶּרֶשׁ לְבִגְתָן לֹא הִנִּיחוּ לוֹ וַיּוֹסֶף לִדְאֹג אֶת־מָרְדְּכַי וַיֹּאמֶר לוֹ: הָבָה נַחְקְרָה אֶת־מָרְדְּכַי, וְיָדַעְנוּ הֲשֹׁמֵעַ אֶת־שְׂפָתֵנוּ אִם לֹא. וְהָיָה כִּי נִרְאֶה כִּי גִלָּה לוֹ סוֹדֵנוּ וְשָׁחַדְנוּ ב) לוֹ, וְלֹא יַלְשִׁין אוֹתָנוּ אֶל הַמֶּלֶךְ. וַיַּעַן תֶּרֶשׁ וַיֹּאמַר: אִם כָּכָה תַּחְשֹׁב עַל מָרְדְּכַי, אוֹת הִיא, כִּי לֹא יָדַעְתָּ אֶת הָעָם אֲשֶׁר יָצָא מִמֶּנּוּ. כִּי אֵין כָּמֹהוּ דֹּרֵשׁ שְׁלוֹם הָאָרֶץ וְדָבֵק אַחֲרֵי מַלְכָּהּ בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ, וְעַתָּה- זְכָר־נָא אֶת־דָּנִיֵּאל הַיְּהוּדִי אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ לוֹ רַבֵּי הַמְּלוּכָה תּוֹאֲנוֹת ג) לְבַעֲבוּר הַפִּילוֹ בְּיַד הַמֶּלֶךְ וְלֹא מָצְאוּ לוֹ כָּל עִלָּה ד) וְכָל שְׁחִיתָה ה) מִצַּד הַמַּלְכוּת כִּי עָבַד אֶת־הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת וּבְתֹם לְבָבוֹ, כִּי כֵן צִוָּם יְיָ אֱלֹהֵיהֶם בְּיַד יִרְמְיָהוּ נְבִיאוֹ לֵאמֹר: דִּרְשׁוּ אֶת־שְׁלוֹם הָעִיר אֲשֶׁר הִגְלֵיתִי ו) אֶתְכֶם שָׁמָּה וְהִתְפַּלְלוּ בַעֲדָהּ אֶל יְיָ, כִּי בִשְׁלוֹמָהּ יִהְיֶה לָכֶם שָׁלוֹם! וְעַתָּה גַּם נָא לָתֵת לְמָרְדְּכַי אֶת־כָּל הוֹן בֵּיתְךָ בְּבֶגֶד ז) וּמַעַל אִם לֹא יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיךָ, וְאִם לֹא יְשַׁלֵּחֲךָ מֵעַל פָּנָיו בְּחֶרְפָּה וָבוּז! וְעַל כֵּן אֵין טוֹב לָנוּ בִּלְתִּי אִם נֶחְדַּל מִמָּרְדְּכַי וְנִזָּהֵר מְאֹד בְּמַעֲשֵׂינוּ וְלֹא תְאֻנֶּה אֵלֵינוּ כָּל רָעָה. וַיַּעַן בִּגְתָן וַיֹּאמַר: מַה־טּוֹב הָיָה לוּ נִזְהַרְנוּ בְּרֵאשִׁית מַעֲשֵׂינוּ, כִּי עַתָּה שָׁקַטְנוּ וְשָׁלַוְנוּ, וְלֹא הָיִינוּ יְרֵאִים מִפְּנֵי כָל אִישׁ!

נו. הַגַּלָּב ח) הַקַּרְצוּמִי.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּבֹא אִישׁ אֶחָד לָגוּר בְּאֶרֶץ פָּרַס וּשְׁמוֹ הָמָן בֶּן הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי בֶּן סֶרַח בֶּן בּוּזָה בֶּן אִפְלוּטַס בֶּן דְּיוֹסֵף בֶּן דְּיוֹסִים בֶּן פְּרוֹם בֶּן מַעְדֵי, בֶּן בִּלְעָקָן, בֶּן אַנְתִּיגְרוֹס, בֶּן הֶרִידוֹס, בֶּן שְׁגַר, בֶּן נְגַר, בֶּן פַּרְמַשְׁתָּא, בֶּן וַיְזָתָא, בֶּן אֲגַג, בֶּן סוּמְקֵי בֶּן עֲמָלֵק, בֶּן פִּילֶגֶשׁ אֱלִיפַז בֶּן עֵשָׂו. וַיְהִי הָאִישׁ הַזֶּה גַּלָּב בִּכְפַר קַרְצוּם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, וַיּוֹלֶד עֲשָׂרָה בָנִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רַבּוּ בְּנֵי בֵיתוֹ וּמַחְסוֹרוֹ הָלַךְ וְגָדֵל, וַיִּרְעַב הוּא וּבְנֵי בֵיתוֹ לַלָּחֶם, וַיַּעֲזֹב אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־יְלָדָיו וַיֵּלֶךְ לְבַקֶּשׁ לוֹ מִחְיָה. וַיָּבֹא אֶל אַחַת הֶעָרִים, וַיִּשְׁמַע אֶת־הָאֲנָשִׁים מְדַבְּרִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: שַׂר צְבָאֵנוּ מְבַקֵּשׁ לוֹ אַנְשֵׁי חַיִל, וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יֵאוֹת לַעֲבוֹד בַּצָּבָא, וְנָתַן לוֹ שָׂכָר טוֹב. וַיִּשְׁמַע הָמָן אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֶל שַׂר הַצָּבָא וַיִּשָּׂכֵר לְאִישׁ חָיִל. וַיִּקַּח שַׂר הַצָּבָא אֶת־אַנְשֵׁי חֵילוֹ הַשְּׂכוּרִים וַיֵּצֵא לְהִלָּחֵם מִלְחֲמוֹתָיו. וַיִּנָּגֵף שַׂר הַצָּבָא לִפְנֵי הָאוֹיֵב, וַיָּנָס הוּא וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ הַמִּדְבָּרָה, וַיִּרְעֲבוּ שָׁם לַלֶּחֶם, וַיִּצְמְאוּ לַמַּיִם; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָעֵב הָמָן, וַיִּצְמָא, כִּי לֹא אָכַל וְלֹא שָׁתָה שְׁנֵי יָמִים, וַיֵּלֶךְ אֶל אַנְשֵׁי הַחַיִל וַיִּתְחַנֵּן אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: חוּסוּ נָא עָלַי, וְנָתַן לִי אִישׁ מִכֶּם פַּת לֶחֶם אַחַת וּמְלֹא פִי מַיִם, וְלֹא אֶגְוַע לְעֵינֵיכֶם. וַיַּעֲנֵהוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל לֵאמֹר: הֵן בַּמִּדְבָּר הַשָּׁמֵם אֲשֶׁר לֶחֶם אֵין בּוֹ וּמַיִם אַיִן, אֲנַחְנוּ תוֹעִים זֶה יָמִים אֲחָדִים וּמִי יוֹדֵעַ עַד מָתַי נִהְיֶה עוֹד בַּמָּקוֹם הָרָע הַזֶּה? וְעַתָּה אֲנַחְנוּ נִתֵּן לְךָ פַּת לֶחֶם וְהִשְׁקִינוּךָ מַיִם וְאָצַלְנוּ ט) לְךָ מִצֵּדֵנוּ אֲשֶׁר לֹא יִשְׂפֹּק י) גַּם לָנוּ וַהֲרֵעֹנוּ לָנוּ מְאֹד. וַיּוֹסֶף הָמָן לְהִתְחַנֵּן אֲלֵיהֶם וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל תַּחֲנוּנָיו, וַיְגָרְשֻׁהוּ וַיֵּלַךְ. וַיְהִי בְּלֶכְתּוֹ

א) שֶׁשָּׁם יָשְׁבוּ הַסַּנְהֶדְרִין, הַשּׁוֹפְטִים הַגְּדוֹלִים. ב) נִתֵּן לוֹ שֹׁחַד. ג) עֲלִילוֹת. ד) בִּלְבּוּל. ה) דְּבַר רָע. ו) גֵּרַשְׁתִּי. ז) בְּבִגְדָה. ח) בַּארְבִּיעֶר, цырюльникъ. ט) נִתֵּן חֵלֶק. י) יִהְיֶה דַי.

דְּמוּת וַשְׁתִּי אֲשֶׁר הָיְתָה מְצֻיָּרָה עַל כָּתְלוֹ וַיֹּאמַר: רְאִי נָא כִּי יָקַרְתְּ בְּעֵינַי עַד מְאֹד, וְאֵין לָךְ לְכַסּוֹת סוֹדֵךְ מִמֶּנִּי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא הִגִּידָה לוֹ אֶסְתֵּר אֶת־עַמָּהּ וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה גָדוֹל לְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו אֵת מִשְׁתֵּה אֶסְתֵּר וַיַּעֲבֶר א) קוֹל בְּכָל מַלְכוּתוֹ לֵאמֹר: הִמְלַכְתִּי אֶת־אֶסְתֵּר תַּחַת וַשְׁתִּי וְאֶל מִשְׁתֶּהָ קְרוּאִים כָּל שָׂרַי וַעֲבָדָי. וְאֶל אֶסְתֵּר אָמָר: הִנֵּה גִדַּלְתִּיךְ וְרוֹמַמְתִּיךְ וְאֲכַבְּדֵךְ מְאֹד מְאֹד, וְגַם עַל הַמִּשְׁתֶּה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לֹא נִקְרָא בִּלְתִּי אִם שְׁמֵךְ, לֵאמֹר מִשְׁתֵּה אֶסְתֵּר הוּא, וְאַתְּ לֹא שַׂמְתְּ לִבֵּךְ לַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא גִלִּית לִי עַד הַיּוֹם אֶת־סוֹדֵךְ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא הִגִּידָה לוֹ אֶסְתֵּר גַּם כַּפַּעַם הַזֹּאת, וַיַּעַשׂ הֲנָחוֹת ב) לִמְדִינוֹתָיו אֲשֶׁר לֹא עָשָׂה כֵן כָּמֹהֶן כְּיוֹם עֲלוֹתוֹ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ, וַיִּכְתֹּב סְפָרִים אֶל כָּל מְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ לֵאמֹר: לְמַעַן אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה אָנֹכִי מִתְחַסֵּד עִם כָּל עֲבָדָי! וְאַחַר שִׁלַּח מַתָּנוֹת בְּשֵׁם אֶסְתֵּר לְכָל רַבֵּי ג) הַמְּלוּכָה, לְמַעַן תִּיקַר בְּעֵינֵיהֶם וְתִכָּבֵד עַל פְּנֵי כָל הָעָם; וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹ: עַתָּה לֹא תִתְאַפֵּק עוֹד אֶסְתֵּר וְהַגֵּד תַּגֶּד לִי אֶת־עַמָּהּ וּמוֹלַדְתָּהּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵאֲנָה לְהַגִּיד לוֹ גַּם כַּפַּעַם הַזֹּאת, וַיֶּחְדַּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה!

נה. בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ.

וַיְהִי הַיּוֹם וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ: מַדּוּעַ לֹא יוֹשִׁיב הַמֶּלֶךְ בִּשְׁעָרוֹ אִישׁ יְהוּדִי חֲכַם לֵבָב וִישַׁר דֶּרֶךְ, כַּדָּבָר אֲשֶׁר עָשָׂה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל? וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מַדּוּעַ לֹא יָשְׁרוּ יוֹעֲצֵי הַפַּרְסִיִּים וְהַמָּדִיִּים בְּעֵינָיִךְ? וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמַר: כְּבָר רְאִיתָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ: כִּי נוֹאֲלוּ ד) הָאֲנָשִׁים הָהֵם בְּהַשִּׁיאָם אוֹתְךָ לַהֲרֹג אֶת־וַשְׁתִּי, וַתִּקְצֹף עֲלֵיהֶם וַתְּמִיתֵם וַתָּקֶם תַּחְתָּם אֲנָשִׁים אֲחֵרִים, וּמִי לְיָדְךָ יִתָּקֵעַ ה) כִּי טוֹבִים יִהְיוּ הָאַחֲרוֹנִים מֵהָרִאשׁוֹנִים? וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הֵטִיבוֹת אֲשֶׁר דִּבַּרְתְּ אֵלַי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְעַתָּה הַגִּידִי לִי אוּלַי יָדַעַתְּ הַנִּמְצָאוּ עוֹד בַּיְּהוּדִים, הַיּוֹשְׁבִים בִּמְדִינוֹת מַלְכוּתִי אֲנָשִׁים חַכְמֵי לֵב וּנְבוֹנֵי דָבָר וְקָרָאתִי לָהֶם וְיָשְׁבוּ בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ! וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמַר: קְרָא לְמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וְהוֹשַׁבְתָּהוּ בִּשְׁעָרֶךָ, כִּי אֵין טוֹב מִמֶּנּוּ בְּכָל אַרְצְךָ. וַיִּיטְבוּ דִּבְרֵי אֶסְתֵּר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיּוֹשֶׁב אֶת־מָרְדֳּכַי בִּשְׁעָרוֹ תַּחַת בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ. וַיִּרְאוּ בִגְתָן וְתֶרֶשׁ כִּי הֵקַל אוֹתָם הַמֶּלֶךְ וַיְמִירֵם ו) בִּיהוּדִי וַיִּקְצְפוּ מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: נֶאֶרְבָה נָא לַמֶּלֶךְ וְהַרַגְנֻהוּ, לְמַעַן יֹאמַר כָּל הָעָם: אֵין נֶאֱמָן לַמֶּלֶךְ וְדָבֵק אַחֲרָיו כְּפַרְסִי וּכְמָדִי וְאֵין בּוֹגֵד וָרַע מִיְּהוּדִי כִּי כָל הַיָּמִים אֲשֶׁר שְׁמָרֻהוּ בִגְתָן וָתֶרֶשׁ לֹא אֻנְּתָה ז) אֵלָיו כָּל רָעָה, וְכַךְ בָּא הַיְּהוּדִי תַּחְתֵּיהֶם, — וַיֵּהָרֵג.

וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה וּמָרְדֳּכַי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, וַיִּשְׁמַע אֶת־בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ מְדַבְּרִים טַרְסִית אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: אַךְ שָׁוְא נֶאֱרַב לַמֶּלֶךְ לְהַכּוֹתוֹ בַּסֵּתֶר, כִּי לֹא יֵצֵא הַמֶּלֶךְ וְשׁוֹמְרֵי רֹאשׁוֹ אֵינָם אִתּוֹ, עַל כֵּן נִתְחַכְּמָה נָּא לוֹ וְנָשִׂים אֶרֶס ג) בְּכוֹס הַיַּיִן אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה — וָמֵת.

וַיְהִי כְּכַלּוֹתָם לְדַבֵּר וַיַּבִּיטוּ אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה מָרְדֳּכַי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר בִּגְתָן: עַתָּה אָבַדְנוּ! כִּי יֵלֵךְ לַמֶּלֶךְ וְהִגִּיד לוֹ אֶת־דְּבָרֵינוּ! וַיַּעֲנֵהוּ תֶרֶשׁ וַיֹּאמַר: שָׁוְא פַּחְדְּךָ! הֵן טַרְסִית דִּבַּרְנוּ כָל הָעֵת הַזֹּאת, וְאִישׁ אֵין בְּכָל הַבִּירָה אֲשֶׁר יִשְׁמַע

א) הִשְׁמִיעַ. ב) כְּנוֹת מִסִּים. ג) גְּדוֹלֵי. ד) הִסְכִּילוּ. ה) יִהְיֶה עָרֵב. ו) וַיַּחֲלִיפֵם. ז) קָרָה. ה) רַעַל.

מָרְדְּכָי. וַיְהִי כִּרְאוֹת מָרְדְּכַי אֶת־הָאֱלִיל הַמְּצֻיָּר עַל מְעִיל הָמָן וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: לְזְאֵב צָמֵא אֲשֶׁר שָׂמוּ לוֹ רֶשֶׁת בִּבְאֵר דָּמִיתִי הַיּוֹם: כִּי יִשְׁתֶּה מִן הַמַּיִם וְנִלְכַּד בָּרֶשֶׁת, וְכִי לֹא יִשְׁתֶּה וְגָוַע בַּצָּמָא... הֵן אִם אֶשְׁתַּחֲוֶה לְהָמָן, — וְיִסְכְּנֵי יְיָ, וְכִי לֹא אֶשְׁתַּחֲוֶה וַהֲרָגַנִי הַמֶּלֶךְ עַל עָבְרִי אֶת־מִצְוָתוֹ. אוּלָם טוֹב אֲשֶׁר לֹא אֶשְׁתַּחֲוֶה וְאָמוּת מִשֶּׁאֶעֱבוֹר אֶת־מִצְוַת יְיָ אֱלֹהַי וְחָיִיתִי! וַיַּעַשׂ מָרְדְּכַי כֵּן כַּאֲשֶׁר חָשַׁב, וְלֹא קָם וְלֹא זָע א) מֵהָמָן. וַיַּרְא הָמָן אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיָּחֶל בְּרֶגַע הַזֶּה לַחֲרשׁ ב) עַל מָרְדְּכַי רָעָה.

נח. עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וּמָרְדְּכָי.

וַיְהִי כִּרְאוֹת עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, כִּי אֵין מָרְדְּכַי כּוֹרֵעַ וּמִשְׁתַּחֲוֶה לְהָמָן, וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ לְמָרְדְּכָי: הַאֻמְנָם גָּדַלְתָּ מִמֶּנּוּ וַתֹּאמֶר בִּלְבָבְךָ: לֹא לִי כִּי אִם לָהֶם צִוָּה הַמֶּלֶךְ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְהָמָן?.. וַיַּעַן מָרְדְּכַי וַיֹּאמַר: אֵיכָה אֶשְׁתַּחֲוֶה לִילוּד אִשָּׁה קְצַר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז, וְנָתַתִּי לוֹ כְּבוֹד אֱלֹהִים? הֵן אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה, יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר; בְּהוּלַּדְתּוֹ יִבְכֶּה, בְּגָדְלוֹ יִשְׂבַּע צָרָה וְיָגוֹן, כָּל יָמָיו מַכְאוֹבִים וָכַעַס עִנְיָנוֹ, עָרוֹם יָצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ, וּמְאוּמָה לֹא יִשָּׂא בַּעֲמָלוֹ בְּשׁוּבוֹ אֶל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִמֶּנָּה! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ: הֲלֹא תַגִּיד לָנוּ מַה־מַּעֲשֵׂה אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר אַתָּה עוֹבֵד לוֹ וּמִשְׁתַּחֲוֶה אֵלָיו? וַיַּעַן מָרְדְּכַי וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי אֲשֶׁר אָנֹכִי יָרֵא אוֹתוֹ וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ, חַי וְקַיָּם לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים; אֶפֶס ג) זוּלָתוֹ וְאֵין בִּלְתּוֹ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, אֵשׁ אֹכְלָה אֵשׁ הוּא. מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט, תּוֹלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה, נוֹטֶה שָׁמַיִם בְּכֹחוֹ, מַחֲשִׁיךְ הַשֶּׁמֶשׁ וּמֵאִיר הַחֹשֶׁךְ, בְּחָכְמָתוֹ עָשָׂה הַיָּם, וַיָּשֶׂם חוֹל גְּבוּלוֹ, וַיִּגְעַר בְּמֵימָיו וַיַּמְלִחֵם ד) וַיָּשֶׂם אֶת־הָרוּחַ בְּאוֹצְרוֹתָיו, וַיְצַוֵּהוּ לְבִלְתִּי צֵאתוֹ כֻּלּוֹ וְלֹא יַרְגִּיז תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ. וַיַּעַשׂ אֶת־הָרָקִיעַ וְאֶת־הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאֶת־כָּל כּוֹכְבֵי אוֹר וַיְצַוֵּם לְשָׁרְתֵהוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, — וְהִנֵּה הֵם רָצִים כַּבָּזָק ה) לְפָנָיו רָצוֹא וָשׁוֹב, וְלֹא יָנוּחוּ וְלֹא יִשְׁקְטוּ עַד אִם עָשׂוּ רְצוֹן קוֹנָם. וְאִם אֱלֹהַּ גָּדוֹל וְגִבּוֹר וְנוֹרָא כָּזֶה, אֵלִי הוּא, — אֵיכָכָה אֶעֱשֶׂה אֶת־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לִי, וְנָתַתִּי כְּבוֹדוֹ לְעָפָר וָאֵפֶר? וַיַּעֲנוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֶת־מָרְדְּכַי וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הֲלֹא גַם אֲבוֹתֶיךָ, הִשְׁתַּחֲווּ לְאִישׁ! וַיֹּאמֶר מָרְדְּכַי: הַגִּידוּ לִי מִי הִשְׁתַּחֲוָה לְמִי? וַיַּעֲנֻהוּ הָעֲבָדִים לֵאמֹר: הֵן יַעֲקֹב אָבִיךָ הִשְׁתַּחֲוָה לְעֵשָׂו אֲבִי הָמָן! וַיַּעַן מָרְדְּכַי וַיֹּאמַר: אִישׁ יְמִינִי ו) אָנֹכִי, וּבְהִשְׁתַּחֲווֹת יַעֲקֹב לְעֵשָׂו לֹא נוֹלַד עוֹד בִּנְיָמִין, וַיְהִי בְּבֶטֶן אִמּוֹ.

נט. צַר וְאוֹיֵב.

וְקֶצֶף הָמָן הוֹלֵךְ הָלוֹךְ וְגָדֵל, וַיִּבֶז בְּעֵינָיו לִשְׁלֹחַ יָד בְּמָרְדְּכַי לְבַדּוֹ, וַיְבַקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים, אֲשֶׁר בְּכָל מַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ. וּלְהָמָן מוֹדַע וּשְׁמוֹ זַהֲרָךְ, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדְעָה לוֹ מַחֲשֶׁבֶת הָמָן כִּי הִגִּיד לוֹ אֶת־כָּל לִבּוֹ, וַיֹּאמֶר לוֹ: בְּשָׁמְעִי אוֹתְךָ אוֹמֵר: אַבֵּד אֲאַבֵּד אֶת־כָּל הַיְּהוּדִים, וָאֶזְכֹּר אֶת־מַעֲשֵׂה הַצִּפּוֹר אֲשֶׁר קָצַף עַל הַיָּם הַגָּדוֹל וַיֹּאמֶר לְהוֹבִישׁוֹ ז). וַיֹּאמֶר

א) הִתְנוֹעֵעַ. ב) לַחְשׁוֹב. ג) אֵין. ד) הָיָה בָהֶם טַעַם מֶלַח. ה) כַּבָּרָק. ו) מִשֵּׁבֶט בִּנְיָמִין. ז) לְהָפְכוֹ לְיַבָּשָׁה.

קדרנית א), ויראהו איש יהודי העבר בצבא, ניתבונן אל פניו השקערורים ב) ואל עיניו המפיקות יגון ויאוש אין קץ ואל קומתו הכפופה, ויחמל עליו ויאמר: גשה נא אלי, האיש, והגידה לי צרתך, אולי אוכל והושעתיך. ויגש המן אל היהודי ויאמר לו: עוד מעט ונגעתי ברעב! וכדבר המן את־הדברים האלה ותחשכנה עיניו מראות ויפל ארצה. ויקימהו היהודי מעל הארץ, ויפתח צקלונו ג) ויאמר: עוד שארה לי פת לחם יבש אחת ונטפי ד) מים אחדים, קחה לך מאלה את־חצים ושברת מעט את־רעבך וצמאך! ויקח המן וישת מהמים ויאכל מהלחם ותאורנה עיניו, ויחי. ויאמר המן אל היהודי: הגדלת מאד את־חסדך אשר עשית עמדי, ובידי אין מאומה לשלמהו לך, ועל־כן הנני אתן־לך ספר־מקנה ה) כתוב בעצם ידי לאמר: אנכי המן בן אגג נמכרתי לך לעבד לצמיתות ו)! וכדבר המן את־הדברים האלה וישם ידיו בכיסי בגדיו ויוצא משם גליון, וידקר בקוצי המדבר את־אצבעו, ויהי לו הדם לדיו וחד ז) הקוץ לעט ויכתב את־כל הדברים האלה בגליון ויתנהו לאיש חסדו וילך לו. ויהי ממחרת ויבא מבשר לשר הצבא התעה במדבר ויאמר לו: נפל האויב בידי אנשי המלך, אשר שלחם לעזרך, ועל־כן צו לאנשי צבאך ושבו כלם לארצם. וישב המן לכפר קרצום ויאמר אל אשתו: הבה נצאה את־הכפר הזה, ובאנו לגור באחת ערי הממלכה אשר רבים יושביה. ותען זרש אשתו ותאמר: טובה העצה אשר יעצת הפעם, כי כרבות יושבי המקום, כן ירבו דורשיך, ונתנה לך עבודתך לחם לפי הטף. ויהי כלכת המן עם אשתו ובניו ברגליהם, וימצא בדרך מטמון ח) ויבא לשושן הבירה. ויקן לו בתים ופרדסים וילך שמעו בכל העיר לאמר: אין עשיר מהמן בכל הארץ ויכבד על פני כל יושבי עיר המלוכה, וירבו אוהביו יום יום.

נז. יהרג ואל יעבר!

וימצא המן חן בעיני המלך ויגדלהו וינשאהו וישם את־כסאו מעל כל השרים אשר אתו. וירם לבב המן מאד. ויצו המלך את־עבדיו לאמר: כראותכם את־המן וכרעתם והשתחויתם לו! וישמח המן על הדבר הזה ויקח תמונת אליל ויתנה על מעילו אל מול חזהו ויאמר: עתה ישתחוה לי כל איש ונתן לי כבוד אלהיו. ויהי היום ויעבר המן לפני מרדכי היושב בשער המלך. ויתבונן אליו המן ויכירהו ויאמר בלבו: הלא זה האיש אשר נתן לי מלחמו וממימיו בהיותי במלחמה, ואמכר לו לעבד לצמיתות... ועתה אנה אוליך חרפתי בהודע לאנשי עיר הממלכה כי נמכרתי לעבד? הלא גם המלך, אשר גדלני מכל שריו יבוש לדבר עמי והסירני מנשיא בעמו, — והייתי למלה ט) לכל יודעי שמי... הבה אקרבה אליו, והיה אם לא יכירני, כי שנו פני לטוב מיום היותי במלחמה עד היום, והשתחוה אלי, והיה לי הדבר הזה למנחה, אולם אם לא ישתחוה אלי וראה את־פני כראות עבדו, והתאניתי י) לו והרגתיו. ויעש המן כן כאשר חשב ויקרב אל

א) בעטריבט, мрачно. ב) טיעפליעגענד, впалый. ג) קווערטאשע, котомка. ד) טפות. ה) תעודת המוכר לקונה. ו) לעולם. ז) שפיטצע, остріе. ח) אוצר זהב. ט) לענין אשר ידברו תמיד בו. י) אבקש לו תואנה.

לְאָגָג וַיֹּאמַר: אֶל גִּנַּת אֱ ג וֹ ז יָרַדְתִּי! וַיֹּאמֶר הָמָן: לֵךְ הָבֵא לִי, הֲדַס וַעֲרָבָה וְאֶתְרוֹג! וַיֹּאמֶר סוֹפְרוֹ: מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה יָחֹגּוּ הַיְּהוּדִים חַג הַסֻּכּוֹת וְיִקְחוּ הֲדַס וַעֲרָבָה וְאֶתְרוֹג וּמְהַלְלִים בָּהֶם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם! וַיֹּאמֶר הָמָן: אַחְדְּלָה נָא מֵעֲצֵי פְּרִי וּמֵעֲצֵי הָדָר וְלָקַחְתִּי לִי קָ נֶ ה! וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: כְּבָר בֵּ רְ כָ ם אֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי נְבִיא אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאמֶר לָהֶם: כְּקָנֶה אֲשֶׁר לֹא יִשְׁטְפֻהוּ הַמַּיִם וְלֹא יִשְׁבְּרֻהוּ כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל בַּגּוֹיִם! וַיֹּאמֶר הָמָן: לֵךְ הָבֵא לִי אֶ רֶ ז! וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: אִם אוֹתוֹ תִּקַּח לְגוֹרָלוֹתֶיךָ, אֲדוֹנִי, קָח, כִּי אֵין לְךָ טוֹב מִמֶּנּוּ. וַיֹּאמֶר הָמָן: מָה רָאִיתָ כִּי דִבַּרְתָּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: כְּבָר הִמְשִׁיל יְחֶזְקֵאל נְבִיא יִשְׂרָאֵל אֶת־עַמֵּי הָאָרֶץ לְאֶרֶז וַיֹּאמַר: הִנֵּה אַשּׁוּר אֶ רֶ ז בַּלְּבָנוֹן!

סא. שִׁבְעַת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ לִפְנֵי יְיָ.

וַיּוּבָא לְהָמָן עֲנַף עֵץ אֶרֶז וַיִּגְזְרֵהוּ לְתִשְׁעָה עָשָׂר גְּזָרִים וַיַּפֵּל גּוֹרָלוֹת עַל שִׁבְעַת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ. וַיַּעֲלוּ שִׁבְעַת הַיָּמִים וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְיָ. וַיֹּאמֶר הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן: יְיָ אֱלֹהָי! בִּי נִבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ וַתֹּאמַר: אִם יִמַּדּוּ שָׁ מַ יִ ם מִלְמַעְלָה וְיֵחָקְרוּ מוֹסְדֵי אֶ רֶ ץ לְמָטָּה, גַּם אֲנִי אֶמְאַס בְּכָל זֶרַע יִשְׂרָאֵל! וְעַל כֵּן אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ לְאַבֵּד אֶת־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ, וְאִבַּדְתָּ אוֹתָנוּ בָּרִאשׁוֹנָה וְלֹא נִרְאֶה בָּרָעָה, אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר הַיּוֹם הַשֵּׁנִי: בִּי בָּרָאתָ אֶת־הָרָקִיעַ, וַתַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים וּבֵין הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים, וְאֶת־עַמְּךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמַּזְהִירִים כְּזֹהַר הָ רָ קִ י עַ הִבְדַּלְתָּ מִכָּל הָעַמִּים, וְעַל כֵּן אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ לְכַלּוֹתָם, תְּהִי יָדְךָ בִּי בָּרִאשׁוֹנָה וְאַל אֶרְאֶה בְּאָבְדַן יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי: יְיָ אֱלֹהָי! בִּי בָּרָאתָ עֲצֵי פְרִי אֲשֶׁר יְבָרְכוּךָ עֲלֵיהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִם אָמַרְתָּ לְהַשְׁמִיד אֶת־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ, אַבֵּד בָּרִאשׁוֹנָה אֶת־כָּל הָעֵצִים הָעוֹשִׂים פְּרִי, וְהִשְׁחַתָּ אֶת־כָּל יְבוּל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר יָרִימוּ מִמֶּנָּה תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֵׂר, וְיִתְּנוּ מִמֶּנָּה לַגֵּר וְלַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה, וַהֲשִׁמּוֹתָ א) אֶת־כָּל הָאָרֶץ..! וַיֹּאמֶר הַיּוֹם הָרְבִיעִי: בִּי נִבְרְאוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ וְכוֹכָבִים; וְעַתָּה אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ לְחַלֵּל אֶת־שְׁבוּעָתְךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵיהֶם לֵאמֹר: כְּ כ וֹ כְ בֵ י הַשָּׁמַיִם יִהְיֶה זַרְעֶךָ, — פְּחֵה ב) בִּמְאוֹרוֹתֶיךָ וְכוֹכְבֵיהֶם וְהַחְשַׁכְתָּ לָאָרֶץ, — וְנִדְמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּחֹשֶׁךְ..! וַיָּבֹא הַיּוֹם הַחֲמִישִׁי וַיֹּאמַר: בִּי נִבְרָא כָּל־עוֹף כָּנָף אֲשֶׁר מֵהֶם יַקְרִיבוּ לְךָ בָנֶיךָ. וְעַל כֵּן בַּטֵּל קָרְבְּנוֹתֶיךָ בָּרִאשׁוֹנָה, וַעֲשֵׂה לְיִשְׂרָאֵל כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ! וַיָּבֹא יוֹם הַשִּׁשִּׁי וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! בִּי נִבְרְאוּ אָדָם וְחַוָּה וָצֹאן; וְעַתָּה לָמָּה יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ, אֲשֶׁר אָמַרְתָּ עָלָיו: וְאַתֵּנָה צֹ א ן מַרְעִיתִי, אָדָם אַתֶּם? וַתָּבֹא הַשַּׁבָּת וַתֹּאמֶר לַיְיָ: אָמֹר אָמַרְתָּ: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְ ע וֹ לָ ם! עֲקוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת, — וַעֲשֵׂה לְיִשְׂרָאֵל שׁוֹמְרֶיהָ וּמְקַדְּשֶׁיהָ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ! וַיְהִי כִּרְאוֹת הָמָן, כִּי לֹא עָלָה הַגּוֹרָל לִימֵי הַשָּׁבוּעַ וַיָּחֶל לְהַפִּיל גּוֹרָלוֹת עַל חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה.

סב. חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה וּמַזְלוֹתֵיהֶם ג).

וַיָּבֹא חֹדֶשׁ נִיסָן וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! הִנֵּה מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ מִכָּל חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה וַתֹּאמֶר עָלַי: הַחֹדֶשׁ הַזֶּה רִאשׁוֹן הוּא לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה, כִּי בִי נִגְאֲלוּ בָנֶיךָ מִמִּצְרָיִם, — וְעַתָּה אַל נָא יֹאבַד חַגִּי

א) וְעָשִׂיתָ שְׁמָמָה. ב) נְפַח. ג) וואַנדעלשטערנע, Планеты.

הָמָן: סַפְּרָה נָא גַם לִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁשָּׁמַעְתָּ. וַיַּעַן זַהֲרָן וַיֹּאמַר: הָאֲנָפָה א) קִנְּנָה ב) עַל שְׂפַת הַיָּם, וַתְּמַלֵּט ג) בֵּיצֶיהָ בְּקִנָּהּ. וַתֹּאמֶר בְּלִבָּהּ: עוֹד מְעַט וְהָיוּ לִי בָנִים וּבָנוֹת! וַיְהִי הַיּוֹם וַתָּעָף לָצוּד צַיִד, וַתָּשָׁב אֶל קִנָּהּ, וְהִנֵּה לֹא נוֹדַע מְקוֹמוֹ, כִּי עָלוּ מֵי הַיָּם וַיִּגְרְפֻהוּ, וַתִּתְאַנַּף ד) הָאֲנָפָה בַּיָּם, וַתִּקְרָא בַּחֲמָתָהּ וַתֹּאמַר: הִנְנִי אֵלֶיךָ וְיִבַּשְׁתִּיךָ. וּבְדַבְּרָהּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתַּעֲמֹד עַל שְׂפַת הַיָּם, וַתְּמַלֵּא פִיהָ מַיִם, וַתָּרֶק אוֹתָם עַל הַחוֹל, וַתְּמַלֵּא פִיהָ חוֹל וַתַּשְׁלִכֵהוּ אֶל הַיָּם. וַתַּעֲבוֹד אֶת־הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב, וַתִּשְׁכַּח מֵאֲכֹל לַחְמָהּ וַתִּיעַף מְאֹד. וַתִּתְבּוֹנֵן אֶל מֵי הַיָּם הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים, וַתֹּאמֶר עוֹד רַבָּה הַמְּלָאכָה לְפָנַי! הָבָה אֶעֱשֶׂה גַּם בַּלָּיְלָה! עוֹדֶנָּה מְדַבֶּרֶת אֶל לִבָּהּ, — וְהִנֵּה צִפּוֹר בָּאָה, וַתַּעֲמֹד עַל יַד הָאֲנָפָה לָנוּחַ מְעַט. וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ אֶת־מַעֲשֵׂה הָאֲנָפָה, וַתִּשְׁתָּאֶה מְאֹד וַתֹּאמַר: הֲלֹא תַגִּידִי לִי אֲחוֹתִי: מָה הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת לָךְ? וַתְּסַפֵּר הָאֲנָפָה אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה לָהּ הַיָּם וַתֹּאמַר: לֹא אָשׁוּב מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה, וְלֹא אֶשְׁקוֹט וְלֹא אָנוּחַ עַד אִם הָפַכְתִּי אֶת־הַיָּם לְחוֹל, וְאֶת־חוֹלוֹ לְיָם..! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַצִּפּוֹר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתְּמַלֵּא שְׂחוֹק פִּיהָ וַתֹּאמֶר אֶל הָאֲנָפָה: אִי לָךְ, אֲנָפָה נִבְעָרָה! ה) הֲשַׂמְתְּ לִבֵּךְ אֶל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר אַתְּ עוֹשָׂה? הֵן לוּ יֵאָסְפוּ הֲלוֹם כָּל בְּרוּאֵי הַתֵּבֵל לְעֶזְרֵךְ, כִּי עַתָּה הֵמָּה יִכְלוּ ו) וּמֵי הַיָּם לֹא יִכְלוּ!.. וַיִּשְׁמַע הָמָן אֶת־דִּבְרֵי זַהֲרָן וַיֹּאמַר: הִסְכַּלְתָּ לְדַבֵּר: לֹא צִפּוֹר נִבְעָרָה אָנֹכִי, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינָם מֵי הַיָּם; וְלוּ יָשֵׁת הַמֶּלֶךְ יָדוֹ ז) עִמִּי, כִּי עַתָּה אֲכַלֵּם וְאַשְׁמִידֵם וְלֹא יִזָּכֵר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד!

ס. גִּזְרֵי ח) הָעֵצִים.

וַיֹּאמֶר הָמָן: הָבָה אַפִּילָה גוֹרָלוֹת, וְיָדַעְתִּי בְּאֵיזֶה יוֹם וּבְאֵיזֶה חֹדֶשׁ יִיטַב בְּעֵינֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁמִידָם; וַיֹּאמֶר לְסוֹפְרוֹ: לֵךְ הָבֵא לִי גֶ פֶ ן וּגְזַרְתִּיו לְתִשְׁעָה עָשָׂר גְּזָרִים. וְהָיוּ לִי לְגוֹרָלוֹת לִימֵי הַשָּׁבוּעַ וּלְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה. וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: אַל נָא יִקַּח אֲדוֹנִי אֶת־הַגֶּפֶן, וְלָקַח לוֹ עֵץ אַחֵר כִּי הִמְשִׁילָם דָּוִד מַלְכָּם לְגֶפֶן וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ, תְּגָרֵשׁ גּוֹיִם וַתִּטָּעֶהָ! וַיֹּאמֶר הָמָן: לֵךְ הָבֵא לִי זַיִת! וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: גַּם בְּזַיִת אַל נָא יִבְחַר אֲדוֹנִי, כִּי הִמְשִׁילָם יִרְמְיָהוּ נְבִיא אֱלֹהֵיהֶם לְזַ יִ ת וַיֹּאמֶר עֲלֵיהֶם: זַ יִ ת רַעֲנָן יְפֵה פְרִי תֹאַר! וַיֹּאמֶר הָמָן: לֵךְ הָבֵא לִי תַּ פּ וּ חַ! וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: כְּאֱמֹר אֱלֹהֵיהֶם אָהַבְתִּי אֶת־עַמִּי וַיְדַמֵּם אֶל תַּ פּ וּ חַ וַיֹּאמַר: כְּ תַ פּ וּ חַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר, כֵּן דוֹדִי בֵּין הַבָּנִים! וַיֹּאמֶר הָמָן: מַהֲרָה הָבִיאָה לִי רִ מּ וֹ ן! וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: בְּהַלֵּל אֱלֹהֵיהֶם אֶת־יָפְיָם, וַיַּמְשִׁילֵם לְרִ מּ וֹ ן וַיֹּאמַר: כְּפֶלַח ט) הָ רִ מּ וֹ ן רַקָּתֵךְ י). וַיֹּאמֶר הָמָן: לֵךְ הָבֵא לִי תָמָר! וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: אַל נָא יִבְחַר אֲדוֹנִי בְּתָמָר וּבָחַר בְּעֵץ אַחֵר, כִּי מָצְאוּ חֵן בְּעֵינֵי אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאמֶר עֲלֵיהֶם: זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְ תָ מָ ר. וַיּוֹסֶף הָמָן לְדַבֵּר אֶל סוֹפְרוֹ וַיֹּאמַר: לֵךְ הָבֵא לִי אֱגוֹז! וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: הַמֹּשֵׁל הִמְשִׁילָם אֱלֹהֵיהֶם

א) שטורמפאָגעל, глупышъ. ב) עָשְׂתָה קֵן. ג) יָלְדָה. ד) וַתִּקְצֹף. ה) פְּתַיָּה. ו) יִיעָפוּ ז) יִהְיֶה עִמִּי בְּעֵצָה אַחַת. ח) חֲתִיכוֹת. ט) אַבגעשניטטענעם שטיקק, срѣзокъ. י) שלאֶפע, висок.

יָרֵעַ לָהֶם אֱלֹהֵיהֶם יַעַן כִּי יְכַפְּרוּ פָּנָיו בִּתְפִלָּה, אֲשֶׁר הֵם מַקְרִיבִים לוֹ. וַיִּשְׁאַל הָמָן אֶת־סוֹפְרוֹ וַיֹּאמַר: מַה־מַּזַּל אִיָּר? וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: שׁוֹר. וַיֹּאמֶר הָמָן: גַּם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה לֹא יִקְרֶה כָּל אָסוֹן, כִּי זְכוּת יוֹסֵף אֲשֶׁר הִמְשִׁילוֹ מֹשֶׁה לְשׁוֹר וַיֹּאמֶר עָלָיו בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, תַּעֲמֹד לָהֶם. וַיֹּאמֶר הָמָן: וּמַה־מַּזַּל סִיוָן? וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: תְּאוֹמִים מַזָּלוֹ. וַיֹּאמֶר הָמָן: תְּאוֹמִים נוֹלְדוּ פֶּרֶץ וָזָרַח, וַיִּיטְבוּ מַעֲשֵׂי צִדְקָתָם בְּעֵינֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַשְׁחִיתֵם בַּעֲבוּר שְׁנֵי הַצַּדִּיקִים הָאֵלֶּה. וַיֹּאמֶר הָמָן מַה־מַּזַּל תַּמּוּז? וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: סַרְטָן א). וַיֹּאמֶר הָמָן: בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה תַּעֲמֹד לָהֶם זְכוּת ב) יוֹנָה נְבִיאָם, אֲשֶׁר יָרַד תְּהוֹמוֹת וַיִּמָּשֵׁל כִּדְגֵי הַיָּם. וַיּוֹסֶף הָמָן לִשְׁאֹל אֶת־סוֹפְרוֹ וַיֹּאמַר: וּמַה־מַּזַּל אָב? וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: אַרְיֵה. וַיֹּאמֶר הָמָן: גַּם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה לֹא יִקְרֶה כָּל אָסוֹן, כִּי זְכוּת דָּנִיֵּאל אֲשֶׁר הָשְׁלַךְ אֶל בּוֹר הָאֲרָיוֹת תַּעֲמֹד לָהֶם. וַיֹּאמֶר הַסּוֹפֵר: יְנַסֶּה נָא אֲדוֹנִי לְהַשְׁחִית אֶת־יִשְׂרָאֵל בַּחֹדֶשׁ אֱלוּל, כִּי מַזָּלוֹ בְּתוּלָה. וַיַּעַן הָמָן וַיֹּאמַר: כִּבְתוּלָה, אֲשֶׁר לֹא יָדַע אִישׁ זוּלַת אָבִיהָ, הָיוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, אֲשֶׁר לֹא אָבוּ לָדַעַת אֱלֹהִים אֲחֵרִים זוּלָתִי אֱלֹהֵיהֶם, וַיִּיטְבוּ בְּעֵינָיו עַד מְאֹד, וְלֹא נָתַן אֶת־הָאֵשׁ לָגַעַת בָּם, וְגַם עַתָּה תַּעֲמֹד זְכוּתָם לְיִשְׂרָאֵל, וְלֹא אוּכַל לְהָרֵעַ לָהֶם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה. וַיֹּאמֶר הָמָן: מַה־מַּזַּל תִּשְׁרֵי? וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: מֹאזְנַיִם. וַיֹּאמֶר הָמָן: בְּבוֹא צָרָה עַל אִיּוֹב וַיֹּאמַר: יִשְׁקְלֵנִי בְמֹאזְנֵי צֶדֶק, כִּי לֹא נִמְצָא כָמוֹהוּ תָּם וְיָשָׁר וִירֵא אֱלֹהִים, וּמִי לְיָדִי יִתָּקֵעַ כִּי לֹא תַעֲמֹד זְכוּתוֹ לְיִשְׂרָאֵל בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה? וַיֹּאמֶר הָמָן: מַה־מַּזַּל חֶשְׁוָן? וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: עַקְרָב ג). וַיֹּאמֶר הָמָן: יְחֶזְקֵאל נְבִיא יִשְׂרָאֵל אָמַר: אֶל עַקְרַבִּים אָנֹכִי יוֹשֵׁב, וָאֵרֶא מַרְאוֹת אֱלֹהִים, וְהָיָה כִּי אֹמַר לְהָרֵעַ לְיִשְׂרָאֵל בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה, — וְעָמַד יְחֶזְקֵאל וְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדָם; וַיּוֹסֶף הָמָן לִשְׁאֹל אֶת־סוֹפְרוֹ וַיֹּאמַר: מַה־מַּזַּל כִּסְלֵו? וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: קֶשֶׁת. וַיֹּאמֶר הָמָן: גַּם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה לֹא אוּכַל לְיִשְׂרָאֵל, כִּי עָמֹד תַּעֲמֹד לָהֶם זְכוּת יוֹסֵף אֲשֶׁר אָמְרוּ אֶחָיו עַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ לְהָרַע לוֹ, וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קַשְׁתּוֹ. וַיֹּאמֶר הָמָן: מַה־מַּזַּל טֵבֵת? וַיֹּאמֶר הַסּוֹפֵר: גְּדִי. וַיֹּאמֶר הָמָן: עַל־יְדֵי עוֹרוֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים בֵּרַךְ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם לִהְיוֹת גְּבִיר לְעֵשָׂו אֲבִי אָבִי; גַּם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה לֹא יַצְלִיחַ חֶפְצִי; וְעַתָּה הַגִּידָה נָא לִי מַה־מַּזַּל שְׁבָט? וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: דְּלִי. וַיֵּאָנַח הָמָן וַיֹּאמַר: גַּם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה לֹא אוּכַל הָרֵעַ לְיִשְׂרָאֵל, גָּדוֹל מְאֹד בְּעֵינֵי אֱלֹהֵיהֶם הַחֶסֶד, אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה נְבִיאָם לִבְנוֹת יִתְרוֹ הַזָּרוֹת לוֹ, וַיּוֹשִׁיעֵן מִיַּד הָרֹעִים אֲשֶׁר גֵּרְשֻׁן, וְגַם דָּלֹה דָלָה לָהֶן, וַיַּשְׁקְ אֶת־צֹאנָן. וַיֹּאמֶר הָמָן לֹא נִשְׁאַר בִּלְתִּי אִם חֹדֶשׁ אֶחָד, וְהָיָה כִּי תִמָּצֵא בוֹ זְכוּת, וְהִתְבַּלְּעָה ד) כָּל עֲצָתִי. וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: מַזַּל אֲדָר דָּגִים! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָמָן אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְרָא: הֶאָח, הֶאָח! בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה מֵת מֹשֶׁה נְבִיאָם! הִנְנִי אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִלַּעְתִּים כַּאֲשֶׁר יִבְלַע הַדָּג! וַיְהִי בָּרֶגַע הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ מַלְאֲכֵי יְיָ: אַךְ שָׁוְא שִׂמְחַת הָמָן צוֹרֵר עַם יִשְׂרָאֵל: הֵן גַּם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה נוֹלַד מֹשֶׁה, אֲשֶׁר נָשָׂא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֹמֵן אֶת־הַיֹּנֵק, וְהָיָה כִּי יָבֹא הָמָן לְהַשְׁמִידָם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה, — וְהִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

א) קרעבס .рак. ב) פערדיענסט .заслуга. ג) סקארפיאן מין עַכְּבִישׁ בַּעַל קַרְנַיִם כְּקַרְנֵי סַרְטָן.

ד) וְנִשְׁחֲתָה

בְּעֵינֶיךָ, וְאַל תֵּרַע בִּי לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, וְאַל תַּהֲפֹךְ שִׂמְחָתָם אֲשֶׁר יִשְׂמְחוּ בִי לְאֵבֶל! וַיַּעַן יְיָ אֶת הַחֹדֶשׁ נִיסָן: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי.

וַיָּבֹא חֹדֶשׁ אִיָּר וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: בִּי הִגְדַּלְתָּ אֶת חַסְדְּךָ, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וַתּוֹרֶד אֶת־הַמָּן לָהֶם, אֲשֶׁר כִּלְכְּלָם וְזָן א) אוֹתָם אַרְבָּעִים שָׁנָה. אָנָּא, יְיָ, אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ, וְהוֹסַפְתָּ לְהֵיטִיב לְעַמְּךָ, וְאַל יִקְרֶם בִּי כָּל אָסוֹן. וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּחִנָּתְךָ אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתָּ אֵלָי; הִנְנִי אֶעֱשֶׂה כִּדְבָרֶךָ. וַיַּרְא סִיוָן כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ לְהַזְכִּיר אֵלָיו אֶת־מַעֲשֵׂי צִדְקָתוֹ וַחֲסָדָיו אֲשֶׁר עָשָׂה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: בִּי נָתַתָּ תּוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַתּוֹרֵם אֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים. אָנָּא, יְיָ, הָקֵם אֶת־דְּבָרֶיךָ הַטּוֹבִים, אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עַל שׁוֹמְרֵי תוֹרָתְךָ לֵאמֹר: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ, וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר ב). וַיָּבֹא תַּמּוּז וְאָב, וַיִּבְכּוּ וַיִּתְחַנְנוּ אֶל יְיָ לֵאמֹר: כְּבָר הִכּוּ בָנֶיךָ בָּנוּ מַכָּה רַבָּה, וְעַל־כֵּן חוּסָה נָא הַפַּעַם עֲלֵיהֶם וְלֹא תָקוּם צָרָה פַּעֲמַיִם! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם. וַיָּבֹא אֱלוּל וַיֹּאמַר: בִּי שֻׁלְּמָה ג) מְלֶאכֶת הַחוֹמָה, אֲשֶׁר בָּנוּ בָנֶיךָ לִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ, וְעַתָּה יִיטַב נָא בְעֵינֶיךָ הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה וְהָיִיתָ חוֹמָה לָהֶם. וַיָּבֹא תִּשְׁרֵי וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: בִּי יְיָ! זָכְרָה נָא לְבָנֶיךָ אֶת־יוֹם כִּפּוּרֶיךָ אֲשֶׁר בּוֹ תְּטַהֲרֵם מִכָּל חַטֹּאתָם, וְאֶת חַג הַסֻּכּוֹת אֲשֶׁר יִקְחוּ בוֹ פְּרִי עֵץ הָדָר לְבָרֶכְךָ וּלְהַלֵּל אֶת־שִׁמְךָ הַגָּדוֹל! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: זָכַרְתִּי לִבְנֵי אֶת־מַעֲשֵׂה צִדְקָתָם אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ בְּתִשְׁרֵי, וְהִנְנִי עֹזְרָם וּמְפַלְּטָם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה. וַיָּבֹא חֶשְׁוָן וַיֹּאמַר: זָכְרָה נָא לְבָנֶיךָ אֶת־צִדְקַת שָׂרָה אִמָּם אֲשֶׁר מֵתָה בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה, וְשָׁמַרְתָּ אֶת בָּנֶיהָ וְהֵיטַבְתָּ עִמָּהֶם כַּאֲשֶׁר הֵיטִיבָה הִיא לְכָל דּוֹרְשֵׁי עֶזְרָתָהּ! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: הֲטִיבוֹת אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הִנְנִי נוֹשֵׂא לְיִשְׂרָאֵל בַּעֲבוּר שָׂרָה אִמָּם. וַיָּבֹא חֹדֶשׁ כִּסְלֵו וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: בִּי יִתְחַזְּקוּ בָנֶיךָ בְּעַד אַרְצָם וְעָרֵיהֶם, וְחָנְכוּ ד) אֶת בֵּית מִקְדָּשֶׁךָ, וְהוֹדוּ לְךָ וּבֵרְכוּ שִׁמְךָ הַגָּדוֹל, וְעַל כֵּן אַחַת שָׁאַלְתִּי מֵאִתְּךָ יְיָ אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ: אַל נָא יִקְרֶם בִּי כָּל אָסוֹן, וְהָיָה לָהֶם כִּסְלֵו לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וַיָּבֹא טֵבֵת וַיֹּאמַר: בִּי יָקוּם עֶזְרָא עַבְדְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ, וְעַל כֵּן הִנְנִי מִתְחַנֵּן אֵלֶיךָ, יְיָ, לֵאמֹר: רַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ בַּעֲבוּר עֶזְרָא הַצַּדִּיק, וְאַל יִקְרֶם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה כָּל אָסוֹן! וַיָּבֹא שְׁבָט וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: בִּי נֶאֶסְפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְיַסֵּר אֶת־עוֹשֵׂי הָרָעָה בְּגִבְעָה וְאֶת־עוֹבְדֵי פֶּסֶל מִיכָה, וְעַתָּה יְגֻלֶּה נָא זֵכֶר הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה לְפָנֶיךָ וְלֹא תַשְׁחִית אֶת־בָּנֶיךָ בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה! וַיְהִי בִּגְלוֹת אֲדָר הַשְּׁמֵמָה וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ. וַיֹּאמֶר יְיָ: הַגִּידָה נָּא לִי כָּמָה הֵן צִדְקוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָשׂוּ בָךְ? וַיֶּחֱרַשׁ אֲדָר וְלֹא עָנָה מְאוּמָה, כִּי לֹא עָשׂוּ בוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גַּם דָּבָר אֶחָד, אֲשֶׁר יַחְשְׁבֵהוּ לָהֶם יְיָ צְדָקָה. וְהָמָן כִּלָּה לְהַפִּיל גּוֹרָלוֹתָיו, וּבִנְפֹל הַגּוֹרָל עַל אֲדָר וַיִּשְׂמַח שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה מֵת מֹשֶׁה נְבִיאָם וַיִּהְיוּ כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רֹעֶה. וַיֹּאמֶר סוֹפֵר הָמָן: יַפִּיל נָא אֲדוֹנִי גּוֹרָלוֹת גַּם עַל מַזָּלוֹת הַחֹדֶשׁ, וְהָיָה אִם יִפֹּל הַגּוֹרָל עַל מַזַּל אֲדָר, וְיָדַע אֲדוֹנִי כִּי בוֹא הָבָא תִקְוָתוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ תָקוּם! וַיֹּאמֶר הָמָן הַגִּידָה נָּא לִי מַה־מַּזַּל נִיסָן? וַיַּעַן הַסּוֹפֵר וַיֹּאמַר: טָלֶה ה). וַיֹּאמֶר הָמָן: בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה לֹא

א) הָיָה לָהֶם מָזוֹן. ב) מַצְלִיחַ. ג) כָּלְתָה. ד) יְחַדְּשׁוּ אֶת עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ. ה) כִּכְבֵי הַלֶּכֶת יֵרָאוּ בִּדְמוּת כֶּשֶׂב רַךְ בַּשָּׁנִים.

כן ילקטו בנינו מבני עם הארץ והיו עם לבדד, אשר לא יתערב בגויי הארץ. ובאחד לחדש השביעי יבאו לבתי תפלתם לקרא בספר תורתם ולקלל את־המלך ושריו. ותקע יתקעו בחצוצרות ואומרים: היום יעלה זכרוננו וזכרון אבותינו לפני יי לטובה, ועלה זכרון שונאינו לאלה ולקללה. ובתשיעי לחדש הזה ישחטו בהמה ועוף; ומשתה יעשו כמשתה המלך, ויאכלו וישתו וישמחו ויתענגו; ואך כלה היום וקראו איש אל רעהו לאמר: הנה יום הצום הגדול והקדוש בא! בו נטהר לפני יי אלהינו! כל הלילה וכל היום העשירי יבכו ויתחננו אל יי אלהיהם ויצומו הם ובניהם ונשיהם, ולא יחמלו על טפם וצוום עליהם לאמר: אל תאכלו ואל תטעמו כל דבר עד כלות היום הגדול והנורא הזה! אני הגבר ראה פני הבנים הקטנים אשר צמו בעשירי לחדש השביעי,— נישבר לבי למראה ענוייהם ומצוקת נפשם. ובכלות צום היום הזה ואמרו: הסיר יי את־עונותינו ויוסיפם על עונות עם הארץ הזאת, לבעבור יכבדו עליהם פשעיהם. ומת המלך הכסיל, ואבדו הגוים מן הארץ ותמה ממלכתו, ולא תזכר עוד. ובחמשה עשר לחדש הזה יצאו הגברים לגנותינו ופרדסינו לכרות לולבים ולקטף אתרוגים ולבקע הערבות, והשמו את־מבחר עצינו ולא יחמלו אל כל עץ רך והשחיתום, ובאים לבתי תפלתם לקרא תורת אלהיהם, וקלל יקללו את־המלך ושריו, ואחר יקחו "הושענא" והקיפו את־בימתם ויכרכרו ויפזזו, וישמחו וירננו. והיה כאמר להם שרי המלך עבדו את עבודת מלככם אשר בארצו אתם יושבים ומטובה תאכלו ותשבעו, — וענו אותם ואמרו: שהי! פהי! לאמר שבת היום! פסח היום! וכי נאמר לקנות

דבר־מה מעם הארץ, — לא ישימו לב לחגינו כי נבזים ונקלים הם בעיניהם, ובאו אל אדוני החניות א) ודברו על לבם למכר להם את־הדבר אשר יחפצו בו, והטו את־לבם בכסף המחיר אשר ישיתו על סחורותיהם; אולם כי יבא איש ממנו לקנות דבר־מה מהם; — וסגרו את־חניותיהם והעבירו קול לאמר: קדש היום הזה לאלהינו, ולא נחללהו במקנה וממכר! וכצאת אנשי המלך לקרא להם לעבוד בצבא, — ועלו בחומות ופרצו גדרות ובאים חדר בחדר להחבא; והיה כי נחדל מהם, והתפארו עלינו לאמר: טובים אנחנו מכל עבדי המלך! וחרקו שניהם ובעטו ברגליהם וירקו בפנינו ויאמרו: אל תגעו בנו פן תטמאו אותנו! ויהי כראותי את־מעשי העם הרע הזה, ואמרה הבה אקרא את דברי ימיו וידעתי את־תולדותיו, ואבינה בספריהם, ואמצא כתוב לאמר: מלך היה בישראל דוד שמו, ויחרש ב) עלינו רע ויתנכל להמיתנו, וכהתגברו על אבותינו ויקחם, וישכיבם ארצה, וימדד שני חבלים להמית ומלא החבל להחיות, וישם את־גויי הארץ במגרה ג) ובחרצי הברזל ובמגזרות ד) הברזל, והעבירם במלבן ה) ויעש בהם שפטים אשר לא נעשו כן כמהם מיום הברא השמים והארץ. ויקם עליהם נבוכדנאצר מלך בבל ויחרב את־ארצם ואת־מקדשם השם, ויגלם בבלה, וישפילם עדי ארץ. בכל זאת לא נוסרו, ויצר לבם הרע יסיתם לאמר: עוד לא אבדה תקותנו. ושבנו לארצנו והמלכנו ממנו מלך והתחזקנו ונקמנו את־נקמותינו מגויי הארץ אשר התעמרו בנו. ועתה ישים נא המלך את־לבו לעם הזה וראה כי אין כמהו שוכח טובת מיטיביו בכל גויי הארץ. בשבעים נפש ירד יעקב אביהם מצרימה ויושיבו פרעה במיטב הארץ, וישרצו בגיר

א) הבית אשר שם תמכר הסחורה. ב) חשב. ג) פיילע пила. ד) אקסט скира. ה) בעשית לבנים.

אֶל יְיָ וְאָמַר: אַל נָא יִהְיוּ בָנֶיךָ כַּדָּגִים, הַנִּבְלָעִים, כִּי אִם כַּדָּגִים הַבּוֹלְעִים, לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ, כִּי לֹא יְנַקֶּה יְיָ כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהֶם לְרָעָה!

סג. מַלְשִׁינוּת.

וַיָּבֹא הָמָן אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אַתָּה גִּדַּלְתַּנִי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ וְהִנֵּשֵּׂאתַנִי, וַתָּשֶׂם כִּסְאִי מֵעַל כָּל הַשָּׂרִים, וְאָמַר: הָבָה אֲשַׁלֵּם לַמֶּלֶךְ טוֹבָה תַּחַת טוֹבָתוֹ, וְאָשִׂים לִבִּי אֶל כָּל הָעַמִּים הַיּוֹשְׁבִים בִּמְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ לְמַעַן דַּעַת מִי מֵהֶם עוֹבֵד אֶת־מַלְכִּי בֶּאֱמוּנָה, וּמִי מֵהֶם יְשַׁכַּח חֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים וְיִעַוֵּל א) בְּאַרְצוֹ; וָאֶעֱבוֹר בְּכָל מְדִינוֹתָיו, וָאֶחְקְרָה וָאֶתְבּוֹנְנָה אֶל מַעֲשֵׂי כָּל עַם וָעָם, וְלֹא שָׁקַטְתִּי וְלֹא נַחְתִּי, וָאֶגְזֹל שֵׁנָה מֵעֵינַי, עַד אִם לָמַדְתִּי דַּעַת אֱמוּנַת כָּל גּוֹי וְדַרְכֵי חַיָּיו. וָאֵרֶא בָעַמִּים אֶת־הַיְּהוּדִים וָאֶתְבּוֹנֵן אֶל אֱמוּנָתָם וְאֶל מַעֲשֵׂיהֶם, — וָאִבָּהֵל, וָאֲמַהֵר לָבֹא אֶל אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ לְהַגִּיד לוֹ לֵאמֹר: כַּלֵּם וְאַיְּנֵמוֹ, פֶּן יְאַבְּדוּ אֶת־כָּל אַרְצְךָ וְיַשְׁחִיתֶהָ! וַיִּשְׁמַע אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֶת־דִּבְרֵי הָמָן, אֲשֶׁר דִּבֵּר אֵלָיו, וַיַּבֵּט אֶל פָּנָיו הַמַּפִּיקִים בְּדָרוֹת וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הַכָּרַת פָּנָיו תַּעֲנֶה ב) בּוֹ, כִּי בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם יִדְאַג אוֹתִי וְאֶת־אֶרֶץ מַלְכוּתִי. הָבָה אֶשְׁאָלֵהוּ: מָה רָאָה, כִּי דִבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הָמָן לֵאמֹר: הַגִּידָה נָּא לִי אֶת־מַעֲשֵׂי הָעָם הָרַע הַזֶּה וְשָׁמַעְתִּי, — וַיִּפְתַּח הָמָן אֶת־פִּיו וַיֹּאמַר: בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר יַשְׁכִּימוּ הַיְּהוּדִים וְלֹא יַעֲשׂוּ כָּל מְלָאכָה, כִּי אִם יִרְחֲצוּ פְנֵיהֶם וִידֵיהֶם וְאָמְרוּ: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, יְיָ אֶחָד! וּבְאָמְרָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, בּוֹז יָבוּזוּ לְכָל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר מִכְּפַר עָרֵיהֶם אֱלֹהֵיהֶם. בַּשָּׁעָה הַשֵּׁנִית יִתְפַּלְּלוּ, וּבַשָּׁעָה הַשְּׁלִישִׁית יֹאכְלוּ לֶחֶם וּבַשָּׁעָה הָרְבִיעִית יְבָרְכוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם, הַזָּן אֶת־הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. בַּשָּׁעָה הַחֲמִישִׁית יֵצְאוּ מִבָּתֵּיהֶם וּבַשָּׁעָה הַשִּׁשִּׁית יָשׁוּבוּ, וּנְשֵׁיהֶם תֵּצֶאנָה בַּשָּׁעָה הַשְּׁבִיעִית לִקְרַאת בַּעֲלֵיהֶן וְתֹאמַרְנָה לָהֶם: שְׁבוּ וְאִכְלוּ אֶת־הַגְּרִיסִין ג) אֲשֶׁר בִּשַּׁלְנוּ לָכֶם, וְהָיָה בָכֶם כֹּחַ כִּי תַעַבְדוּן אֶת־עֲבוֹדַת מַלְכְּכֶם הָאַכְזָר. בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָנוּחוּ, וְלֹא יַעֲשׂוּ בוֹ כָּל מְלָאכָה, כִּי אִם יֵאָסְפוּ אֶל בָּתֵּי תְפִלָּתָם לִקְרֹא בְסֵפֶר תּוֹרָתָם וּלְתַרְגֵּם אֶת־דִּבְרֵי נְבִיאֵיהֶם, וּמִדֵּי כַלּוֹתָם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וְקִלְּלוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ קְלָלוֹת נִמְרָצוֹת. וְהַמְעַט לָהֶם הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי תֵצֶאנָה גַּם נְשֵׁיהֶם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה אֶל הַמַּיִם לְהִתְקַדֵּשׁ מִטֻּמְאָתָן וּלְפַגְּלָם. יֶלֶד כִּי יִוָּלֵד לָהֶם וּמָלוּ בְּשַׂר עָרְלָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְלֹא יָשִׂימוּ לֵב לְצַעֲקָתוֹ, אֲשֶׁר יִצְעַק מֵעָצְמַת מַכְאוֹבָיו, כִּי יֹאמְרוּ: הַבְדֵּל נַבְדִּיל אֶת־בָּנֵינוּ מִכָּל עַמֵּי הָאָרֶץ! בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן יַעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח וְחָגְגוּ אוֹתוֹ שְׁמוֹנַת יָמִים וְשָׁטְפוּ אֶת־כְּלֵיהֶם וּמֵרְקוּם, וּמְבַעֲרִים אֶת־הֶחָמֵץ לְבִלְתִּי יֵרָאֶה וּלְבִלְתִּי יִמָּצֵא וְיֹאמְרוּ: בַּיּוֹם הַזֶּה גָּאַל יְיָ אֶת־אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרָיִם. וּבָאוּ לְבָתֵּי תְפִלָּתָם לִקְרֹא בְסִפְרֵיהֶם וּלְתַרְגֵּם דִּבְרֵי נְבִיאֵיהֶם; וּכְכַלּוֹתָם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְאָמְרוּ: אָרוּר יִהְיֶה הַמֶּלֶךְ וַאֲרוּרִים יִהְיוּ שָׂרָיו, וּבִעֲרָם יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִן הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר בִּעַרְנוּ אֶת־הַמַּחְמֶצֶת וְהַשְּׂאֹר מִבָּתֵּינוּ! . . בַּחֹדֶשׁ סִיוָן יָחֹגּוּ שְׁנֵי יָמִים וְיָבֹאוּ לְבָתֵּי תְפִלָּתָם לִקְרֹא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל . . . ! וּמְתַרְגְּמִים דִּבְרֵי נְבִיאֵיהֶם אֲשֶׁר שָׂמוּ עוֹבְדֵי אֱלִילִים לַעַג וָקֶלֶס, וּמְקַלְּלִים אֶת־הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו; וְאַחַר יַעֲלוּ עַל גַּג בֵּית תְּפִלָּתָם לְפַזֵּר שׁוֹשַׁנִּים וְתַפּוּחִים, וּבְלַקְּטָם אוֹתָם יֹאמְרוּ:

א) וְעוֹשֶׂה עַוְלָה. ב) פָּנָיו יָעִידוּ. ג) גראופען, крупа.

מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ, וְהָיָה כִּי יְצַוֶּה לְאַבְּדָם, — לֹא תֶחְסַר מַמְלַכְתּוֹ דָּבָר, וְהֶעָרִים תִּהְיֶינָה נוֹשָׁבוֹת כְּבָרִאשׁוֹנָה. וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר אֶל הָמָן וַיֹּאמַר: כִּי אַשְׁמִיד אֶת כָּל הָעָם הָרַע הַזֶּה, — וְחִסַּרְתִּי מֵאוֹצָרִי אֶת הַמַּס, אֲשֶׁר הֵם מְבִיאִים לִי מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה! וַיַּעַן הָמָן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: כְּבָר אָמַרְתִּי לְךָ כִּי כֻלָּם סָרֵי סוֹרְרִים וְאֵין מוֹעִיל א) בָּם. וַיְהִי בִּרְאוֹת הָמָן אֶת־אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מְפַקְפֵּק ב). וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: עוֹד דִּבָּה רָעָה אַחַת אוֹצִיא עַל הַיְּהוּדִים, וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֶנָּה, וְרָגַז תַּחְתָּיו, וְחָדַל לִבּוֹ לְהִתְעוֹת וְעָשָׂה כְּכֹל אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלָיו. וַיֹּאמֶר הָמָן: הֵן גָּדַלְתָּ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, מְאֹד. עֶלְיוֹן אַתָּה עַל כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ, אֲלָפֵי עֲבָדֶיךָ יִכְרְעוּ לְךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ וְיֹאמְרוּ: אֵין כָּמוֹךָ בַּמְּלָכִים וְאֵין כְּמַלְכוּתֶךָ, — וְעַתָּה גַם נָא, וְנָתַתָּ לְאֶחָד מִבְּנֵי הַיְּהוּדִים שְׁתֵּי כוֹסוֹת יַיִן, אֲשֶׁר נָפַל בְּאַחַת מֵהֶן זְבוּב, וַאֲשֶׁר מֵהַשֵּׁנִית שָׁתִיתָ אַתָּה, — וְאָמַרְתָּ לַיְּהוּדִי: בְּחַר לְךָ אַחַת מֵהֶן וְשָׁתִיתָ. וּבָחַר הַיְּהוּדִי בַּכּוֹס, אֲשֶׁר נָפַל בָּהּ הַזְּבוּב הַמְּטֻנָּף וְשָׁתָה מִמֶּנָּה, וּבַכּוֹס אֲשֶׁר שָׁתִיתָ אַתָּה יִמְאַס וְלֹא יִשְׁתֶּה אֶת־יֵינָהּ, גַּם כִּי תְּיָרְאֵהוּ לֵאמֹר: מוֹת תָּמוּת! וְעַתָּה יֹאמַר נָא. הַמֶּלֶךְ, הֲטוֹב לוֹ לְהַנִּיחַ אֶת הָעָם הַזֶּה, אֲשֶׁר שַׁקֵּץ יְשַׁקְּצֵנוּ וְתַעֵב יְתַעֲבֵנוּ, וַנְּהִי בְעֵינָיו נִבְזִים וּשְׁפָלִים מְשֻׁקָּצִים וּרְמָשִׂים?

כו. בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: כָּמוֹנִי כָמוֹךָ שָׂנֵאתִי אֶת הַיְּהוּדִים וָאֶמְאָסֵם מְאֹד, אֶפֶס כִּי יָרֵא אָנֹכִי מְאֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם פֶּן יַעֲשֶׂה־בִּי כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחוֹן וּלְעוֹג וּלְכָל מַלְכֵי אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר הִשְׁמִידָם יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן... וַיַּעַן הָמָן אֶת־הַמֶּלֶךְ: קְרָא־נָא לַחֲכָמֶיךָ וּלְיוֹעֲצֶיךָ וּשְׁאַלְתָּם. וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ לְךָ אַל תִּגַּע בָּעָם הַזֶּה, וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר אָמָרוּ. וַיְצַו אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וַיִּקָּרְאוּ כָּל חֲכָמָיו וְכָל יוֹעֲצָיו וַיַּגֵּד לָהֶם אֶת־דִּבְרֵי הָמָן. וַיַּעֲנוּ הַחֲכָמִים לֵאמֹר: הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קָרוֹב לֵאלֹהֵיהֶם, וּמִי יִשְׁלַח יָדוֹ בִּקְרוֹבֵי אֱלֹהִים וְנִקָּה? וַיַּעַן הָמָן וַיֹּאמַר: לוּ אֲהֵבָם אֱלֹהֵיהֶם, כִּי עַתָּה לֹא הֵשַׁם נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־אַרְצָם וְלֹא הִגְלָם בָּבֶלָה וְלֹא נְתָנָם בְּיָדֵינוּ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כַּטּוֹב בְּעֵינֵינוּ! וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים: אֵיכָה תֹאמַר: בְּיָדֵינוּ הֵם, וְכַטּוֹב בְּעֵינֵינוּ נַעֲשֶׂה בָהֶם, — וֵאלֹהֵיהֶם לָקַח כֹּפֶר פִּדְיוֹן נַפְשָׁם בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת, בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת, וַיִּיטַב כַּסְפָּם זֶה בְּעֵינָיו, וַיְהִי לְבִנְיַן בֵּיתוֹ אֲשֶׁר הִתְפַּלְלוּ בוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹדוּ לַיָי וַיְבָרְכוּ שְׁמוֹ? וַיַּעַן הָמָן וַיֹּאמַר: לוּ יָקַר הַבַּיִת הַהוּא בְּעֵינֵי אֱלֹהֵיהֶם, כִּי עַתָּה לֹא שְׂרָפוֹ נְבוּכַדְנֶאצַּר וְלֹא עֲשָׂהוּ תֵּל ג) עוֹלָם! וַיַּרְא הָמָן כִּי לֹא עָנוּ אֹתוֹ עוֹד חַכְמֵי הַמֶּלֶךְ וְיוֹעֲצָיו. וַיֹּאמַר: הִנֵּה אָנֹכִי שׁוֹקֵל עַל יַד הַמֶּלֶךְ שִׁשִּׁים רִבּוֹא בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת, — מִסְפַּר הָעָם הַזֶּה בְּצֵאתוֹ מִמִּצְרַיִם — וְהֵבִיא הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲשֶׂרֶת אַלְפֵי הַשֶּׁקֶל אֶל גְּנָזָיו ד), וְהָיָה בְיָדוֹ מְחִיר הָעָם הַזֶּה, וּנְתָנוֹ לִי לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינָי. וַיֹּאמֶר אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: אֵיכָכָה אוּכַל וּמְכַרְתִּים לְךָ, וְאַתָּה לֹא הִגַּדְתָּ לִי עוֹד מָה אֶעֱנֶה אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי יְבַקֵּשׁ אֶת עַמּוֹ מִיָּדִי וְאָמַר: אַיֵּה הָעֵדֶר נִתַּן לָךְ? וַיַּעַן הָמָן וַיֹּאמַר: כְּבָר אָמַרְתִּי לְךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, כִּי עָזַב אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל וַיִּמְאָסֵם וַיְזָרֵם ה) בְּכָל הָאֲרָצוֹת, וַיְשִׂימֵם כֶּעָפָר לָדוּשׁ ו), — וְעַתָּה יוֹאֶל נָא הַמֶּלֶךְ וְיִקַּח אֶת־הַכֶּסֶף, אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לִשְׁקוֹל עַל יָדוֹ, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא עָנָה הַמֶּלֶךְ אֶת־הָמָן. וַיֹּאמֶר הָמָן: הִנְנִי אֲצַוֶּה לְהָבִיא

א) תּוֹעֶלֶת. ב) אוּנענטשלאססען זיין Колебаться. ג) גַּל שְׁמָמָה. ד) אוֹצְרוֹתָיו. ה) וַיְפִיצֵם. ו) לְמִרְמָס.

נִפְרוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד, כִּי אָכְלוּ טוּב הָאָרֶץ, וַיִּשְׁמְנוּ וַיִּתְעַדְּנוּ. וַיִּהְיוּ לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב, וַיְהִי מִסְפַּר הָעָם הַיּוֹצְאִים מִמִּצְרַיִם שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ מִלְּבַד נְשֵׁיהֶם וְטַפָּם, וַיִּמְעַט הַדָּבָר הַזֶּה לִפְנֵיהֶם, וַיָּבִיאוּ עַל פַּרְעֹה וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ צָרוֹת וְרָעוֹת רַבּוֹת, וַיְשַׁלְּמוּ לוֹ רָעוֹת תַּחַת טוֹבוֹתָיו. וְאֵין חַג וְאֵין מוֹעֵד, אֲשֶׁר לֹא יִזְכְּרוּ בוֹ אֶת־מִצְרַיִם לֵאמֹר: זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם... וְהָיָה כִּי תִשְׁאָלֵנִי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, מַה־מַּעֲשֵׂי הָעָם הַזֶּה בְּאַרְצֶךָ! וְעָנִיתִי וְאָמַרְתִּי: מְאֹם יִמְאָסוּ בְּכָל עֲבוֹדָה קָשָׁה, כִּי אִם בְּמִסְחָר יִשְׁלְחוּ יָדָם, וּמָכְרוּ דוֹנַג א) וּפְתִילִים לְנֵרוֹת בְּכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתֶךָ; וְיַעַן כִּי קָטֹן הַמִּסְחָר הַזֶּה וְדַל עַל כֵּן רָשׁוּ מְאֹד, וְאֵין עֲנִיִּים מֵהֶם בְּכָל עֲבָדֶיךָ הֶחָרוּצִים הָעוֹבְדִים עֲבוֹדָתָם בְּזֵעַת אַפָּם. בְּכָל זֹאת לֹא יֵעָנוּ ב) מִפָּנֵינוּ וְכָל אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי הַלָּבוּשׁ קְרָעִים וְהַנָּעוּל ג) נְעָלִים בָּלוֹת, גָּאֹה יִגְאֶה וְיֹאמַר: בֶּן טוֹבִים אָנֹכִי! וַיְהִי כִּרְאוֹתִי אֶת־הָעָם הַזֶּה וּמַעֲשֵׂהוּ וָאֹמַר: אַגִּידָה נָא לְמַלְכִּי וְנָתַן דָּת לְאַבֵּד אֶת הַיְּהוּדִים וּלְהַשְׁמִידָם לְמַעַן תִּכּוֹן ד) מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם.

סד. הֶחָג הַנּוֹסָף.

וּבְהַלְשִׁין הָמָן אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וַיָּקָם מִיכָאֵל הַמַּלְאָךְ וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! הִנֵּה הָמָן בֶּן אֲגַג מַלְשִׁין אֶת־בָּנֶיךָ לַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וּמֵעִיר כָּל חֲמָתוֹ עֲלֵיהֶם לְהָרְגָם וּלְאַבְּדָם, וָאַט אָזְנִי לִשְׁמֹעַ אֶת־דְּבָרָיו כִּי אָמַרְתִּי מִי יוֹדֵעַ אוּלַי מָצָא בָהֶם רְשָׁעִים שׁוֹפְכֵי דַם נְקִיִּים וְעוֹשִׂים כָּל תּוֹעֵבָה וְעַל כֵּן הִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם, — וָאֶשְׁמַע כִּי יַרְשִׁיעֵם עַל שָׁמְרָם תּוֹרָתְךָ, יְיָ אֱלֹהַי, וְעַל לֶכְתָּם בְּחֻקּוֹתֶיךָ, אֲשֶׁר צִוִּיתָ לָהֶם. וְעַתָּה יִגְדַּל נָא חַסְדְּךָ, יְיָ אֱלֹהַי, וְשָׁמַרְתָּ אֶת בָּנֶיךָ מִכָּל רָע וְלֹא יֹאמְרוּ: עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם, — נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן לַטֶּבַח יוּבָל! וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: לֹא עֲזַבְתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל עַמִּי וְלֹא אֶעֶזְבֵם. וְיַעַן כִּי רָעִים חַגֵּי בְּעֵינֵי הָמָן וַיֹּאמֶר לַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ רַבִּים מְאֹד מוֹעֲדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, עַל כֵּן אוֹסִיף עֲלֵיהֶם עוֹד חַג אֶחָד „פּוּרִים" שְׁמוֹ, וְחָגְגוּ אוֹתוֹ בְּיוֹם נְפוֹל הָמָן לִפְנֵיהֶם כִּנְפוֹל בֶּן עַוְלָה!

סה. דִּבָּה ה) רָעָה.

וַיְהִי כְּכַלּוֹת הָמָן לְדַבֵּר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: טוֹבָה הָעֵצָה אֲשֶׁר יָעַצְתָּ עַל הַיְּהוּדִים לְאַבְּדָם וּלְכַלּוֹתָם, אוּלָם יָרֵא אָנֹכִי אֶת אֱלֹהֵיהֶם פֶּן יַעֲשֶׂה־בִּי כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לַמְּלָכִים, אֲשֶׁר מָלְכוּ לְפָנַי עַל נָגְעָם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל! וַיַּעַן הָמָן וַיֹּאמַר: לֹא כְּכֹחַ אֱלֹהֵיהֶם אָז כֹּחוֹ עַתָּה, כְּבָר זָקֵן וַיֶּחֱלַשׁ, וְגַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רָעִים בְּעֵינָיו עַל חַטְאָם לוֹ וְעַל הַקְצִיפָם אוֹתוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת מְאֹד! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אָכֵן הִכְעִיס הָעָם הַזֶּה אֶת אֱלֹהָיו, וַיִּקְצֹף עֲלֵיהֶם וַיְגָרְשֵׁם מֵאַרְצָם, אוּלָם רַבִּים עוֹד צַדִּיקֵיהֶם וַחֲסִידֵיהֶם, וְיָרֵאתִי פֶּן יִשָּׂא לְכָל הָעָם בַּעֲבוּרָם! וַיַּעַן הָמָן וַיֹּאמַר: גַּם לַדָּבָר הַזֶּה אַל יָשִׂים הַמֶּלֶךְ לִבּוֹ: עַם אֶחָד הֵם: כְּמוֹהֶם כְּצַדִּיקֵיהֶם עָזְבוּ אֶת אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְאֲסוּ אוֹתוֹ. וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר אֶל הָמָן וַיֹּאמַר: הִנֵּה אָנֹכִי עֹשֶׂה כִּדְבָרֶיךָ וּמְבַלֶּה אֶת־כָּל הָעָם הַזֶּה עַד בִּלְתִּי הִשְׁאִיר לָהֶם שָׂרִיד וּפָלִיט, — וַהֲשִׁמּוֹתִי אֶת אַרְצִי כִּי תִרְבֶּינָה הֶעָרִים הַשּׁוֹמֵמוֹת וְהָרֵיקוֹת מֵאִישׁ! וַיַּעַן הָמָן וַיֹּאמַר: אַל יֵחָשֵׁב, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, כִּי יוֹשְׁבִים הַיְּהוּדִים יַחַד בֶּעָרִים וּבַכְּפָרִים, וְדָבָר אֵין לָהֶם עִם עַם הָאָרֶץ, וְנַהֲפֹךְ הוּא אֲשֶׁר מְפֻזָּרִים הֵמָּה בְּכָל

א) שַׁעֲוָה. BOCKЪ. ב) נִכְנָעִים. ג) וְהַיָּשֵׁם עַל רַגְלָיו. ד) תִּהְיֶה נְכוֹנָה וַחֲזָקָה. ה) דְּבַר.

הָרַבִּים וַיְגָרְפֵם א), וַיַּשְׁלִיכֵם אֶל תּוֹךְ הַיָּם הַגָּדוֹל. וַיְהִי בִּמְלֹךְ מַלְכָּם הָרִאשׁוֹן, וַיֶּאֱסֹף אֶת כָּל חֵילוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם: יְיָ אֱלֹהֵינוּ צִוַּנִי לִמְחוֹת זֵכֶר עֲמָלֵק, וְעַתָּה עֲלוּ אַחֲרֵי וְהַשְׁמַדְנוּם. וַיַּעַשׂ כֵּן, כַּאֲשֶׁר אָמַר, וַיַּהֲרֹג מְאַת אֶלֶף פָּרָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד, וְלֹא חָמַל עַל אִישׁ וְאִשָּׁה, עַל עוֹלֵל וְיוֹנֵק, וְאֵין אִישׁ יוֹדֵעַ עַד הַיּוֹם אֵיכָה נִלְחֲמוּ עִם עַם רַב כָּעֲמָלֵקִים בְּלִי חֶרֶב וּבְלִי חֲנִית, כִּי לֹא נִמְצָא בְּכָל הַיְּהוּדִים הָעֲצֵלִים חָרָשׁ בַּרְזֶל וְלוֹטֵשׁ; וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ, דָּוִד שְׁמוֹ, וַיּוֹסֶף לְהָרַע לְעַמֵּי הָאָרֶץ מִכֹּל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו וַיִּשְׁפֹּךְ דָּם לָרֹב וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שְׁלֹמֹה בְנוֹ, וַיִּבֶן בַּיִת לֵאלֹהֵי הַיְּהוּדִים, וַיֹּאמֶר לוֹ: קֹדֶשׁ קָדָשִׁים! וְהָיָה בְּאָמְרָם לָצֵאת לַמִּלְחָמָה וּבָאוּ אֶל הַבַּיִת הַהוּא, וְקָסְמוּ בוֹ קְסָמִים ב) וַיִּלָּחֲמוּ בְשׂנְאֵיהֶם, וַיַּעֲשׂוּ בָהֶם כִּרְצוֹנָם. וַיִּשְׁמְנוּ הַיְּהוּדִים, וַיַּעֲשִׁירוּ מְאֹד וַיֶּחֶטְאוּ לֵאלֹהֵיהֶם וַיִּמְרְדוּ בוֹ. וַיָּבֹא נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיִּשְׂרֹף אֶת הַבַּיִת וַיַּגְלֵם אֶל אַרְצוֹ, וַיִּצְעֲקוּ אֶל אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא עָנָם עוֹד, כִּי כְבָר זָקֵן בָּא בַיָּמִים, וְכֹחוֹ עֲזָבָהוּ; אוּלָם הַיְּהוּדִים מְמָאֲנִים לְהִכָּנַע מִפָּנֵינוּ בְּאָמְרָם: יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְהֵשִׁב יְשִׁיבֵנוּ לְאַרְצֵנוּ וְעָשָׂה נְקָמוֹת בְּשׂוֹנְאֵינוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָצְפוּ עֲלֵיהֶם מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁבוּם ג) וַיְעַנּוּם וַיַּכּוּם, וַיִּירְאוּ הַיְּהוּדִים אוֹתָם, וַיְבָרְכוּם בְּפִיהֶם, וּבְקִרְבָּם יְקַלְלוּ לָהֶם. וַיְהִי כְּשָׁמְעִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וָאֶתֵּן דָּת לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטָף, וְעֵין לֹא תָחוֹס עֲלֵיהֶם, וְדָתִי זֹאת תֵּעָשֶׂה בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר הוּא חֹדֶשׁ שְׁנֵים הֶעָשָׂר בַּשָּׁנָה הַזֹּאת. לְמַעַן יִשָּׁמְדוּ הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה בְּיוֹם אֶחָד, וְהָיָה שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה בְּאַרְצִי.

סח. דִּבְרֵי מָרְדְּכַי אֶל קְהַל יִשְׂרָאֵל.

וּמָרְדְּכַי יָדַע אֵת אֲשֶׁר נַעֲשָׂה, וַיִּקְרַע בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שַׂק, וַיִּתְפַּלֵּשׁ ד) בָּאֵפֶר, וַיִּצְעַק צְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה לֵאמֹר: אוֹי מֶה הָיָה לָנוּ! לֹא עַל חֶטְאֵנוּ, גַּם לֹא עַל שִׁלֵּשִׁיהֵנוּ אוֹ רִבֵּעִיתֵנוּ נִגְזְרָה הַגְּזֵרָה הָרָעָה הַזֹּאת, כִּי אִם עַל־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק זוֹעֵק וְסוֹפֵק ה) כַּפָּיו, וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו כָּל הַקָּהָל הַנִּמְצָא בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה. וַיָּקָם מָרְדְּכַי, וַיִּתֵּן קוֹלוֹ בִּבְכִי וַיֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדְעוּ, אַחַי, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי נָתַן אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ דָּת לְהָרְגֵנוּ וּלְאַבְּדֵנוּ וּלְכַלּוֹתֵנוּ: אוֹיָה לָנוּ, לְצֹאן יוּבַל לַטֶּבַח דָּמֵינוּ, וְאֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֲשֶׁר נִבְטַח בּוֹ לֵאמֹר הַצֵּל יַצִּילֵנוּ. וְגַם נָבִיא אֵין לָנוּ אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל בַּעֲדֵנוּ אֶל הָאֱלֹהִים וִיבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עַל נַפְשׁוֹתֵינוּ וְנַפְשׁוֹת בְּנֵי בֵיתֵנוּ. אָנָה נֵלֵךְ וְאָנָה נִסָּתֵר? יְתוֹמִים הָיִינוּ וְאֵין אָב וְכַיּוֹנֵק אֲשֶׁר אִמּוֹ מֵתָה נִמְשַׁלְנוּ. אִם נֹאמַר: אֶל מְדִינָה אַחֶרֶת נֵצֵא, גַּם שָׁם תֹּאחֲזֵנוּ יַד הַמֶּלֶךְ, כִּי שָׁלַח סְפָרִים אֶל כָּל מְדִינוֹתָיו, וְעַתָּה אֵין לָנוּ לְהִשָּׁעֵן ה) בִּלְתִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם הַטּוֹב לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ! וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה וַיִּבְכּוּ הַרְבֵּה בֶּכֶה. וַיֹּאמֶר מָרְדְּכַי: יָבִיאוּ נָא אֶל שַׁעֲרֵי שׁוּשָׁן אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ וְהוֹצֵאנוּ אֶת־סֵפֶר הַתּוֹרָה אֲשֶׁר בּוֹ, וְקָרָאנוּ אֶת־דִּבְרֵי יְיָ, וְיָדַעְנוּ מַה־נַּעֲשֶׂה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹצִיאוּ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הֶעָטוּף ו) בְּשָׂק וַיִּפְתָּחֻהוּ וַיִּקְרְאוּ בוֹ לֵאמֹר: בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, — וְשַׁבְתָּ עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ, וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ, כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ... וּבִהְיוֹת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה

א) הֱצִיפָם. ב) יַעֲשׂוּ בוֹ מַעֲשֵׂי כְשָׁפִים. ג) לְקָחוּם בַּשֶּׁבִי. ד) הִתְגּוֹלֵל. ה) מַכֶּה כַּף אֶל כָּף. ו) לִבְטֹחַ. ז) הַלָּבוּשׁ.

אֶת־כְּלֵי כַסְפֵּי הַיְשָׁנִים וְהַשְּׁבוּרִים וּשְׁקַלְתִּים וְנָתַתִּי לְעוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה וְעָשׂוּ שְׁקָלִים שְׁקָלִים כַּאֲשֶׁר אָמַרְתִּי! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: כִּרְאוֹתִי אוֹתְךָ נוֹתֵן אֶת כָּל חֲפָצֶיךָ מְחִיר הָעָם הַזֶּה וְעֵינְךָ לֹא תֵרַע בְּהוֹנְךָ אֲשֶׁר עָמַלְתָּ בּוֹ, — וָאֹמַר: אֵין זֹאת, כִּי גָדְלָה רָעַת הַיְּהוּדִים עַד מְאֹד, וּרְכוּשְׁךָ אֵינֶנּוּ שֹׁוֶה א) לְךָ בְּכָל עֵת, אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה אֶת הָעָם הָאָרוּר הַזֶּה יוֹשֵׁב לָבֶטַח בְּאַרְצִי וּבָז לַמַּלְכָּה וּלְשָׂרֶיהָ וּלְכָל עַם הָאָרֶץ! וַיֹּאמֶר הָמָן: חָכָם אֲדוֹנִי כְּחָכְמַת מַלְאַךְ אֱלֹהִים, כִּי רָאָה לְלִבִּי ב) וַיֵּדַע מַחֲשַׁבְתִּי! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: בָּרוּךְ אַתָּה לִי עַל עָבְדְךָ אוֹתִי בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וַתּוֹקֶר כְּבוֹדִי וְאֹשֶׁר עַמִּי מִכָּל אֲשֶׁר לְךָ, וְעַל־כֵּן יְהִי לְךָ הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לְהָבִיא אֶל גְּנָזַי, וְהָעָם נָתוּן בְּיָדְךָ לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ.

סז. מִכְתַּב אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ.

נִיִּקָּרְאוּ סוֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ וַיְצַוֵּם הָמָן לִכְתּוֹב כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר: אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַגָּדוֹל, הַמֹּלֵךְ מֵהֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ לְשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה פַּחוֹת מְדִינוֹתָיו וּלְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו שָׁלוֹם. אַף כִּי לָכַדְתִּי גוֹיִם רַבִּים וְכָל הָאָרֶץ נִכְבְּשָׁה לְפָנָי, — לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא שָׁכַחְתִּי אֶת־עֲבָדַי הַנֶּאֱמָנִים, וָאֹמְרָה לִמְלֹךְ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְלִדְרוֹשׁ שְׁלוֹם אַרְצוֹתַי וְיוֹשְׁבֵיהֶן. לְמַעַן יָנוּחַ אִישׁ אִישׁ בְּאַרְצִי וְשָׁקַד עַל עֲבוֹדָתוֹ וְיָצָא וּבָא בְשָׁלוֹם. וַיְהִי כִּי נוֹעַצְתִּי עִם שָׂרֵי מַלְכוּתִי וַיַּגֶּד לִי הָמָן רֹאשׁ יוֹעֲצַי לֵאמֹר: הַיְּהוּדִים מְפֻזָּרִים וּמְפֹרָדִים בְּכָל מְדִינוֹתֶיךָ, דָּתָם שׁוֹנָה מִדָּתֵי כָל עַם וָעָם, אֶת שְׁלוֹם הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשְׁבוּ בָהּ לֹא יִדְרֹשׁוּ, וּמָאֹס יִמְאָסוּ אֶת־כָּל בֶּן נֵכָר לֵאמֹר: הַבְדֵּל הִבְדִּילָנוּ אֱלֹהֵינוּ מִכָּל עַמֵּי הָאָרֶץ, הַשְּׁפָלִים וְנִבְזִים גַּם מֵרֶמֶשׂ

יוֹשְׁ קֵין. בִּמְתֵי מְעָט יָרְדוּ אֲבוֹתֵיהֶם מִצְרַיְמָה וַיּוֹשִׁיבֵם הַמֶּלֶךְ בְּמֵיטַב הָאָרֶץ, וַיְנַהֲלֵם בַּלֶּחֶם כָּל שְׁנֵי הָרָעָב, וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ שָׁם וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד. וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת חַסְדֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: נֵלְכָה נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָה לֵאלֹהֵינוּ, וַיִּשְׁאִילוּם הַמִּצְרִים כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂמָלוֹת. וַיַּעַמְסוּ הַיְּהוּדִים עַל חֲמוֹרֵיהֶם וְעַל גְּמַלֵּיהֶם וַיִּגְנְבוּ אֶת־לֵבַב ג) אַנְשֵׁי חַסְדָּם וַיִּבְרָחוּ, וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ מֶלֶךְ מִצְרַיִם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי הַיְּהוּדִים לְהָשִׁיב אֶת הַחֲפָצִים לְבַעְלֵיהֶם אֲשֶׁר נִצְּלוּם הַיְּהוּדִים הָעֲרוּמִים, וַיָּקָם אֶחָד מֵהֶם וַיִּקַּח מַטֶּה וַיַּטֵּהוּ עַל הַיָּם וַיְבַקְּעֵהוּ, וַיַּעַבְרוּ הַיְּהוּדִים אֶת הַיָּם בֶּחָרָבָה, וּמֶלֶךְ מִצְרַיִם וַעֲבָדָיו, אֲשֶׁר רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם טָבְעוּ בְיַם סוּף. הִנֵּה כִּי כֵן אָבְדוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הֵיטִיבוּ לַיְּהוּדִים וַיְכַלְכְּלוּם יָמִים רַבִּים וַיַּעֲנִיקוּ לָהֶם מִזְּהָבָם וְכַסְפָּם. וַיְהִי בְּצֵאת עֲמָלֵק עַל הַיְּהוּדִים לַמִּלְחָמָה, וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וַיִּבְחַר לוֹ אֲנָשִׁים מָרֵי נֶפֶשׁ וְאַכְזָרִים כַּיְעֵנִים בַּמִּדְבָּר, וַיַּחֲלֹשׁ אֶת עֲמָלֵק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חָרֶב; וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד הַיּוֹם: אֵיכָה נִלְחַם בָּעֲמָלֵקִים, אֲשֶׁר כֻּלָּם הָיוּ גִבּוֹרִים וּמְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה. וַיִּלָּחֲמוּ הַיְּהוּדִים בְּסִיחוֹן וְעוֹג אֲשֶׁר לֹא הָיָה כְמוֹהֶם גִּבּוֹרִים וַעֲנָקִים בְּכָל הָאָרֶץ, וַיִּתְגַּבְּרוּ עֲלֵיהֶם וַיַּכְרִיתוּם וַיִּקְחוּ אֶת אַרְצָם. וַיָּקוּמוּ עַל מַלְכֵי מִדְיָן וַיַּשְׁמִידוּם, וְחֶרֶב וַחֲנִית וְקֶשֶׁת וּמָגֵן אֵין בְּיָדָם. וַיַּעֲלוּ אַרְצָה כְנַעַן וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן בְּרֹאשָׁם וַיַּהַרְגוּ אֶת כָּל מְלָכֶיהָ, וַיַּחֲרִימוּם וַיְכַלּוּם, וַיִּמַח זִכְרָם; וְאֶת הָאֲנָשִׁים, אֲשֶׁר חָיוּ נְתָנוּם לְחוֹטְבֵי עֵצִים וְשׁוֹאֲבֵי מַיִם, וַיְעַנּוּם וַיַּעֲבִידוּם בְּפָרֶךְ. וַיְהִי כִּרְאוֹת סִיסְרָא שַׂר צְבָא מֶלֶךְ יָבִין אֶת מַעֲשֵׂי הָעָם הָרָע הַזֶּה וַיֵּצֵא עֲלֵיהֶם לַמִּלְחָמָה, וַיִּפְּלוּ אַנְשֵׁי צְבָאוֹ חֲלָלִים, וְנַחַל קִישׁוֹן שָׁטַף אֶת אַנְשֵׁי הַחַיִל

א) לֹא נֶחְשָׁב לְךָ לִמְאוּמָה. ב) הֵבִין מַה שֶּׁבְּלִבִּי. ג) הוֹנוּ.

עֵשָׂו לְהַאֲרִיךְ אַפּוֹ עַד מוֹת אָבִיו, וְלֹא שָׂם לֵב, כִּי יוּכַל יַעֲקֹב לְהוֹלִיד הַרְבֵּה בָּנִים בְּחַיֵּי יִצְחָק אָבִיו; אוּלָם אָנֹכִי אָמִית אֶת הַיְלָדִים בְּיוֹם הִוָּלְדָם וְצִוִּיתִי לֵאמֹר: כָּל הַבֵּן הַיִּלּוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ! אוּלָם גַּם פַּרְעֹה הִסְכִּיל לַעֲשׂוֹת, וְלֹא שָׂם לֵב, כִּי בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל תִּלָּקַחְנָה לְנָשִׁים, וְיָלְדוּ בָּנִים וּבָנוֹת, וְקָם דּוֹר חָדָשׁ! וְעַל כֵּן אֵין טוֹב מֵהָעֵצָה אֲשֶׁר יְעַצְתִּי אָנֹכִי, — לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד וּלְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים מִזָּקֵן עַד נַעַר, מִטַּף וְעַד יוֹנֵק, וְנִמְחָה זֵכֶר כֻּלָּם בְּיוֹם אֶחָד

עא. שְׁלֹשָׁה תִינוֹקוֹת. א)

וַיֵּצֵא הָמָן הוּא וְרֵעָיו מִבֵּית הַמֶּלֶךְ שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה מָרְדְּכַי הוֹלֵךְ לִקְרָאתָם. וַיַּרְא מָרְדְּכַי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה יְלָדִים עִבְרִים שָׁבִים מִבֵּית הַסֵּפֶר לְבֵית הוֹרֵיהֶם וַיָּרָץ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לְאֶחָד מֵהֶם: אֱמָר נָא לִי בְּנִי מַה־לָּמַדְתָּ הַיּוֹם בְּבֵית הַסֵּפֶר? וַיַּעַן הַיֶּלֶד וַיֹּאמַר: „אַל תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם וּמִשֹּׁאַת ב) רְשָׁעִים כִּי תָבֹא!" וַיֹּאמֶר מָרְדְּכַי לַשֵּׁנִי: הַגִּידָה נָּא לִי, בְּנִי: מַה־לָּמַדְתָּ אַתָּה הַיּוֹם? וַיַּעַן הַיֶּלֶד וַיֹּאמַר: „עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָר דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם ג), כִּי עִמָּנוּ אֵל"! וַיּוֹסֶף מָרְדְּכַי לְדַבֵּר אֶל הַיֶּלֶד הַשְּׁלִישִׁי וַיֹּאמֶר לוֹ: וּמַה־לָּמַדְתָּ אַתָּה, בְּנִי? וַיַּעַן הַיֶּלֶד וַיֹּאמַר: „עַד זִקְנָה אֲנִי הוּא וְעַד שֵׂיבָה! אֲנִי אֶסְבּוֹל אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט". וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ מָרְדְּכַי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּנָּהֲרוּ ד) פָּנָיו וַיִּשְׂמַח לִבּוֹ מְאֹד, וְהָמָן שָׁמַע אֶת מָרְדְּכַי מְדַבֵּר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל וּמַשְׁמִיעַ קוֹל שִׂמְחָה, — וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד, וַיִּגַּשׁ אֶל מָרְדְּכַי וַיֹּאמֶר לוֹ: מָה הִגִּידוּ לְךָ אֵלֶּה, כִּי שָׂמַחְתָּ עַל דִּבְרֵיהֶם שִׂמְחָה גְדוֹלָה? וַיַּעַן מָרְדְּכַי וַיֹּאמַר: בִּשְּׂרוּנִי הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים הָאֵלֶּה בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת וָאֶשְׂמָח. וַיְמָרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת הָמָן עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: יַעַן שִׂמְּחוּ יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל אֶת לֵב אוֹיְבִי, — עַל כֵּן אֲצַוֶּה לְכָל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ לִשְׁלֹחַ יָדָם בָּרִאשׁוֹנָה בְּיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל.

עב. חֲלוֹם מָרְדְּכָי.

וּמָרְדְּכַי קָרַע בְּגָדָיו, וַיִּלְבַּשׁ שַׂק וָאֵפֶר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר, וַיִּזְעַק זְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה. וַתָּבֹאנָה נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ וַיַּגִּידוּ לָהּ, וַתִּתְחַלְחַל ה) הַמַּלְכָּה, וַתִּשְׁלַח אֶת הֲתָךְ סָרִיסָהּ אֶל מָרְדְּכַי לָדַעַת מַה־זֶּה וְעַל מַה זֶּה. וַיַּגֶּד לוֹ מָרְדְּכַי אֵת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ, וַיִּתֵּן לוֹ אֶת פַּתְשֶׁגֶן ו) כְּתָב הַדָּת אֲשֶׁר נִתַּן בְּשׁוּשָׁן לְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל הַיְּהוּדִים לְהַרְאוֹת לָהּ וּלְצַוּוֹת עָלֶיהָ לָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֶּן לוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל עַמָּהּ. וַיּוֹסֶף מָרְדְּכַי לְדַבֵּר אֶל הֲתָךְ וַיֹּאמַר: תִּתְחַזֵּק נָא אֶסְתֵּר בְּעַד עַמָּהּ וְעָשְׂתָה וְהִצְלִיחָה, כִּי כְבָר הֶרְאַנִי יְיָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה, וָאֵדַע כִּי יִפְּלוּ שׂוֹנְאֵינוּ לְפָנֵינוּ. וְהָיָה כִּי תִשְׁאָלְךָ אֶסְתֵּר לֵאמֹר: מָה הוּא הַחֲלוֹם אֲשֶׁר חָלַם מָרְדְּכָי? וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לֵאמֹר: בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ בָּרִאשׁוֹן לְחֹדֶשׁ נִיסָן חָלַם חֲלוֹם בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה: וְהִנֵּה קוֹל סָאוֹן וָרַעַשׁ בַּשָּׁמַיִם, וְקוֹל רַגַּם וָרַעַד בָּאָרֶץ. וּבָרַעַשׁ שְׁנֵי תַנִּינִים אֲיֻמִּים נִלְחָמִים אִישׁ בְּאָחִיו וְקוֹלָם קוֹל נוֹרָא. וַתְּהִי חִתַּת אֱלֹהִים עַל־כָּל־גּוֹיֵי הָאָרֶץ, וַיָּנוּסוּ וַיָּפוּצוּ לְקוֹל הָרַעַשׁ. וְהִנֵּה בֵּינֵיהֶם גּוֹי קָטָן, וַיָּקוּמוּ עָלָיו כָּל הַגּוֹיִם לְאַבֵּד זִכְרוֹ מֵעַל הָאָרֶץ. וַיְהִי הַיּוֹם הַהוּא חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה לְכָל

א) יְלָדִים קְטַנִּים. ב) דֶאנגערשלאַג grosa. ג) לֹא יִתְקַיֵּם. ד) אוֹרוּ. ה) נִבְהֲלָה מְאֹד. ו) פֵּרוּשׁ.

נִקְרָאִים בְּאָזְנֵי כָל הָעָם, וַיָּשֶׁב אִישׁ אִישׁ מֵהֶם עַל לִבּוֹ לְהֵיטִיב דַּרְכּוֹ וְלָלֶכֶת בְּתוֹרַת יְיָ, וְלִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ. וַיִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: אִם אָנֹכִי חָטָאתִי לְךָ, יְיָ, וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי. — תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי, אוּלָם יַלְדֵי הַקְּטַנִּים וְאִמָּם, מָה הֵם כִּי יִסָּפוּ א) גַּם הֵם בַּעֲוֹנִי? וַיַּרְא מָרְדְּכַי כִּי נִשְׁבַּר מְאֹד לְבַב כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אַחַי הָאֲהוּבִים! הֲלֹא יְדַעְתֶּם אִם לֹא שְׁמַעְתֶּם אֶת מַעֲשֵׂי אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֶּאֱמֹר אֲלֵיהֶם יוֹנָה נְבִיא יְיָ: אִם לֹא תָשׁוּבוּ אֶל יְיָ וְעָשָׂה אִתְּכֶם כָּלָה! כִּי יָרַד הַמֶּלֶךְ מֵעַל כִּסְאוֹ וַיָּסַר כֶּתֶר מַלְכוּתוֹ מֵעָלָיו, וַיִּתְכַּסֶּה בְשַׂק וַיִּקְרָא: מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדֹלָיו לֵאמֹר: הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה, הַבָּקָר וְהַצֹּאן אַל יִטְעֲמוּ מְאוּמָה, אַל יִרְעוּ, וּמַיִם אַל יִשְׁתּוּ וַיִּתְכַּסּוּ שַׂקִּים הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה, וַיִּקְרְאוּ אֶל אֱלֹהִים בְּחָזְקָה, וַיָּשׁוּבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם. וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְלֹא עָשָׂה. וְעַתָּה, אַחַי, נָשִׂימָה נָּא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לְבָבֵנוּ וְצַמְנוּ וְקָרָאנוּ אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְשָׁמַע קוֹל בִּכְיָתֵנוּ. וְקָרַע רֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ, כִּי אֵין כָּמוֹהוּ חַנּוּן וְרַחוּם וּמַרְבֶּה לְהֵיטִיב!

סט. הַיְלָדִים וְהוֹרֵיהֶם.

וּכְכַלּוֹת מָרְדְּכַי לְדַבֵּר אֶל קְהַל יִשְׂרָאֵל, וַיַּעֲנוּ כֻלָּם פֶּה אֶחָד לֵאמֹר: כֹּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלֵינוּ נַעֲשֶׂה! וַיָּשָׁב אִישׁ אִישׁ לְבֵיתוֹ, וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת יְלָדָיו וַתֵּרַדְנָה עֵינָיו דְּמָעוֹת וַיְחַבְּקֵם וַיְנַשְּׁקֵם וַיִּקְרָא לֵאמֹר: צַר לִי עֲלֵיכֶם מְאֹד, אֲהוּבֵי נַפְשִׁי! עַל מִי תָנוּסוּ לְעֶזְרָה בְּקוּם עֲלֵיכֶם עַם הָאָרֶץ לְשַׁחֶתְכֶם?.. אוֹיָה כִּי הָיְתָה זֹּאת לָנוּ! וּבְדַבֵּר הָאִישׁ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהִבִּיט אֶל בְּנֵי בֵיתוֹ בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים, וְחֶמְלָתוֹ עֲלֵיהֶם הָלֹךְ וָרָב, וְנַפְשָׁם תֵּיקַר לוֹ מִנַּפְשׁוֹ, וְהוֹסִיף לְנַשְּׁקָם וּלְחַבְּקָם, וְלִבְכּוֹת עַל צַוְּארֵיהֶם. וְהִתְנַגְּשׁוּ הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים יַחְדָּו אֶל אֲבִיהֶם. וְהֶחֱזִיקוּ בוֹ. — וְחִנְּנוּ אֶת קוֹלָם אֵלָיו לֵאמֹר: אַל תַּעַזְבֵנוּ אָבִינוּ!... וְקָם הָאִישׁ וְהָלַךְ אֶל שְׁכֵנָיו הַפַּרְסִים וְאָמַר לוֹ: קְנֵה נָא אוֹתִי וְאֶת אִשְׁתִּי וְאֶת יְלָדַי וַעֲבַדְנוּךָ. וְאָמַר הַפַּרְסִי: אֵיכָכָה אוּכַל וּלְקַחְתִּיכֶם לַעֲבָדִים. וְהַמֶּלֶךְ צִוָּה לֵאמֹר: הָרֹג תַּהַרְגוּ אֶת כָּל הַיְּהוּדִים. לֹא תְחַיּוּ כָּל נְשָׁמָה, וְאִם יְרַחֵם אִישׁ פַּרְסִי עַל יְהוּדִי וְלֹא יַהַרְגֵהוּ. — וְנֶהֱרַג הַפַּרְסִי עַל עָבְרוֹ אֶת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּזְכְּרוּ אֶת דִּבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר אָמַר: אִם לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וַעֲשִׂיתֶם אֶת הָרַע בְּעֵינַי, — וְהִתְמַכַּרְתֶּם ב) בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיכֶם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין קוֹנֶה! וּכְתָב הַדָּת נִתַּן בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה לְכָל בְּנֵי פָּרַס, וְהָלְכוּ הַיְּהוּדִים אֲלֵיהֶם, וְקָרְאוּ אֶת־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ וְיָדְעוּ אֶת מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר יִחְיוּ הֵם וּנְשׁוֹתֵיהֶם וְיַלְדֵיהֶם, — וַיִּהְיוּ חַיֵּיהֶם תְּלוּאִים לָהֶם מִנֶּגֶד, וַיִּפְחֲדוּ יוֹמָם וָלַיְלָה, וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּחַיֵּיהֶם. וַיָּבֹאוּ עֲלֵיהֶם דִּבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר כָּתַב בְּתוֹרָתוֹ לֵאמֹר: בַּבֹּקֶר תֹּאמַר מִי יִתֵּן עֶרֶב, וּבָעֶרֶב תֹּאמַר מִי יִתֵּן בֹּקֶר מִפַּחַד לְבָבְךָ אֲשֶׁר תִּפְחָד, וּמִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה!

ע. שָׂמֵחַ לְאֵיד ג).

וַתֵּרֶב בְּשׁוּשַׁן הַתַּאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה ד), וַיַּרְא הָמָן וַיִּשְׂמַח וַיֹּאמַר: עֵשָׂו אֲבִי אָבִי אָמַר: הִסְכִּיל קַיִן לַהֲרֹג אֶת הֶבֶל אָחִיו בְּחַיֵּי אָבִיו, וְלֹא שָׂם לֵב, כִּי יוּכַל אָדָם לְהוֹלִיד עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת, וְעַל כֵּן אָמַר: יִקְרְבוּ יְמֵי אֵבֶל אָבִי וְאַהַרְגָה אֶת יַעֲקֹב אָחִי! וּבְקוּם פַּרְעֹה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: הִסְכִּיל

א) יֹאבְדוּ. ב) תִּמָּכְרוּ אֶת עַצְמְכֶם. ג) לְצָרָה וּלְאָסוֹן. ד) בְּכִיָּה וּזְעָקָה.

כל העולמים! אל תפן להתחנת בני ישראל ואל תקח תפלתם, כי לא מאהבתם אותך יענו בצום נפשם ויתחננו אליך, כי אם מיראתם את־המן הקם עליהם להשמידם! הן ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות הקימות לישראל להשיבם מדרכם הרעה וידברו אליהם השכם ודבר, השכם והעד, ולא שמו להם לב ולא האזינו לדבריהם, וילכו בשרירות לבם ויכעיסוך ויקציפוך, ואך נודע להם כי הסיר אחשורוש את טבעתו ויתנה להמן, — ויקומו היום כאיש אחד להתפלל אליך ולהתחנן מלפניך על נפשותם. האמנם תיטיב לעם הזה ותתחסד עמו, ולא תפקד עליו את חטאתו הגדולה אשר חטא לך ביום עשות אחשורוש את משתהו בשושן הבירה? כי קמו שמונת עשר אלף וחמש מאות וארבעים וארבעה איש, וילכו לאכל בלחם אחשורוש וישתו וישכרו עם עם הארץ, ולא שמו לב לדברי מרדכי אשר הניאם א) מלכת? ויען יי את השטן ויאמר: ואם אכלה את ישראל כאשר דברת, — מי ילמד תורתי? ויען השטן ויאמר: הן השמים ושמי השמים לך הם, ומלאכיך עושי רצונך מהללים את־שמך יומם ולילה. האמנם מעט לך כל תהלותיהם ותשבחותיהם כי תמצא עוד חפץ בתהלות עם סורר ומורה? ויאמר יי: לך הבא לי מגלה וכתבתי עליה: כלה אנכי עושה את ישראל! ויהי כראות התורה את הדבר הזה ותשם עליה בגדי אלמנות, ותתן קולה בבכי. וילך קול בכיתה הלך ועלות, הלך ובקע רקיעים, וישמעו מלאכי יה ויבכו גם הם ויקראו ויאמרו: אדון העולמים! אם ישראל עמך בטלים, — אל תחפץ גם בנו וכלית גם אותנו! ויבכו מלאכי השלום מר, וישמעו השמש והירח את־קול בכית מלאכי מרום ויאספו נגהם ב) וילבשו השמים קדרות ג) ויחשכו כוכבי לילה...

עח. אליהו הנביא.

וקול בכית מלאכי השלום ומראה התורה הלבושה שחורים נגעו עד נפש אליהו הנביא, וימהר וירץ אל אבות העולם ואל הצדיקים והחסידים והישרים ישני העפר ויקרא ויאמר: עורו עורו, ישנים, קומו וראו מה היה לבני ישראל, הנתונים בצרה גדולה! פתחו אזניכם ושמעו את קול בכית מלאכי יי, וראו את אבל השמש והירח והכוכבים אשר לבשו קדרות והלבתם אל יי והתחננתם אליו לאמר: רחם־נא את־ישראל עמך! ויקיצו האבות מתרדמתם וינערו ד) ויאמרו: הגידה־נא לנו מה־פשעם ומה חטאתם, כי יצא קצף יי עליהם! ויען אליהו ויאמר: חטא ישראל! ויאמרו האבות: ואם הרעו לעשות ויקציפו את־אלהי החסד והרחמים, — מי אנו, כי נבטל את גזרתו? וימררו הדברים האלה את אליהו עד מאד. ויפן וירץ אל משה רבינו, ויצעק צעקה גדולה ומרה, ויקרא ויאמר: אהה, רועה ה) נאמן, שומר העדר הנתן בידו! מאהבתך שאהבת את ישראל ומשמחתך הגדולה ששמחת בהם, הרבית לעמד בפרץ ו) לפני יי להשיב חמתו מהשחית את ישראל, ועתה אמר יי להשמידם ולמחות זכרם! האמנם תתאפק על אלה ולא תתיצב לפני יי לבקש עליהם? וכדבר אליהו הנביא את הדברים האלה, ותרדנה עיני משה דמעות, כי רבו

א) עטרם, חדלו לזרח. ג) חשכה. ד) זיך דען שלאף אבשיטטעלן; встрепенуться. ה) כנהיג. ו) בשבר.

יושבי תבל. ויקם הגוי הקטן ויזעק אל יי בצר לו ויבקש מלפניו על נפשו. והתנינים עודם נלחמים באכזריות חמה ואין מפריד ביניהם והנה מעין קטן עבר בין שני התנינים ויפרד ביניהם. וילך המעין הלוך וגדל הלך ורחב, ויהי לנחל שוטף כשטף הים הגדול. והשמש זרחה על הארץ ותאר את העולם, — ויתרומם הגוי הקטן. ויהי שלום ואמת בכל הארץ. והיה כבלותך לספר לאסתר את־חלומי והגדת לה גם את־פתרונו לאמר: מרדכי והמן הם התנינים עם קהל הגוים אשר התאספו להכרית שם יהודה. ומעין המים הוא מעין הישועה אשר ישאבו ממנו בני ישראל בפנותם אל אלהים ובהתחננם אליו, והשמש היא אסתר אשר לקחה המלך וימליכה תחת ושתי. ועתה תקום נא אסתר והתחננה אל יי, ובאה לפני המלך לבקש ממנו על עמה ועל מולדתה!

עג. צום בחג.

ויבא התך ויגד לאסתר את דברי מרדכי. ותאמר אסתר להתך ותצוהו אל מרדכי: כל עבדי המלך ועם מדינות המלך יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא, — אחת דתו להמית; לבד מאשר יושיט א) לו המלך את שרביט ב) הזהב וחיה: ואני לא נקראתי לבא אל המלך זה שלשים יום. ויהי כשמע מרדכי את־הדברים האלה ויאמר להשיב את אסתר לאמר: אם החרש תחרישי בעת הזאת, — רוח והצלה יעמד ליהודים ממקום אחר, כי לא יעזבם אלהיהם ולא יטשם, כאשר לא עזבם בקום פרעה עליהם להשמידם. ועתה שימי נא לבך לדברי וזכרת, כי לא את וגם לא בית אביך קמתם על פרעה להרג את בכוריו ולטבע את־מבחר שלשיו בים סוף, כי אם יי הנלחם לישראל, והיה כי תדמי ג) בנפשך להמלט ד) בית המלך מכל היהודים ולא תעמדי להם בעת צרה, — וחשב לך יי את־הדבר הזה חטאה גדולה, ואבדת מן הארץ. ושמך יהיה לאלה ולקללה. ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי: לך כנוס ה) את־כל־היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי שלשת ימים לילה ויום, וגם אני ונערותי אצום כן ובכן אבוא אל המלך וכאשר אבדתי אבדתי. וישלח מרדכי אל אסתר לאמר. שום שמו חכמי ישראל חק לאמר: אין לצום ואין לספד מיום הראשון בחדש ניסן עד שמונה עשר בו, ואיך תאמרי לי: צום תצומו עלי, ביום שלשה עשר וארבעה עשר וחמשה עשר לחדש ניסן? ותען אסתר את־מרדכי לאמר: זקן בני ישראל וראשם אתה ולא שמת על לב, כי אם אין בני ישראל, אין פסח ואין מצותיו. ועתה יחללו נא פסח אחד וחיו, ועשו פסחים הרבה! ויאמר מרדכי: צדקה אסתר ממני! הנני עושה כדבריה. ויעבור מרדכי את הנהר ויבא אל היהודים היושבים בעברו ויקרא להם לאמר: האספו אל שושן הבירה וצמנו שם שלשת ימים לילה ויום וקראנו אל יי בחזקה אולי יתעשת ו) לנו ונחם ז) על הרעה אשר דבר לעשות לנו.

עד. קטרוג ח) השטן.

וירא השטן את־בני ישראל שבים אל יי בכל לבם, וירע הדבר הזה בעיניו עד מאד, ויקם ויתיצב לפני יי ויאמר: אדון

א) ישלח. ב) שבט. ג) תחשבי. ד) להנצל. ה) אסוף. ו) יחשב מחשבה אחרת. ז) והתחרט.
ח) דברי אשמה.

גַּם בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלּוֹתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם, כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיהֶם.

עז. תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן.

וַיֵּלֶךְ מָרְדְּכַי, וַיְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַיְלָדִים הַלּוֹמְדִים בְּבָתֵּי הַסֵּפֶר, וַיְבִיאֵם אֶל בֵּית הַתְּפִלָּה וַיֹּאמֶר לָהֶם: שִׁמְעוּ נָא, בָּנַי, אֵלַי וִישַׁמַּעֲכֶם אֱלֹהִים. וַיַּעֲנוּ הַיְלָדִים קוֹל אֶחָד לֵאמֹר: דַּבֶּר־נָא דְבָרֶיךָ וְנִשְׁמָעָה. וַיֹּאמֶר מָרְדְּכַי: הַגִּידוּ נָא לִי: הַבְּאַרְצֵנוּ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לָתֵת לַאֲבוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים הַיּוֹם? וַיַּעֲנוּ הַיְלָדִים וַיֹּאמְרוּ: לֹא אֲדוֹנֵינוּ! בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה אֲנַחְנוּ גָרִים! וַיּוֹסֶף מָרְדְּכַי לְדַבֵּר אֶל הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר: הֲמִמֶּנּוּ מֶלֶךְ הָאָרֶץ וְשָׂרָיו וְשׁוֹפְטָיו וְשׁוֹטְרָיו? וַיַּעֲנוּ הַיְלָדִים וַיֹּאמְרוּ: בְּנֵי עַם נֵכָר הֵם. וַיֹּאמֶר מָרְדְּכַי: הֲלֹא תַגִּידוּ לִי, אֲהוּבַי, מִי מִבְּנֵי גִילְכֶם א) יְחָרֶפְכֶם וִיבַזֶּה אֶת צַלְמְכֶם וִישִׂימְכֶם סְחִי וּמָאוֹס? וַיַּעֲנוּ הַיְלָדִים, וְקוֹל קוֹל בֹּכִים, לֵאמֹר: בְּנֵי הַנֵּכָר יִשְׂטְמוּנִי ב) וְיִרְדְּפוּנוּ וִישִׂימוּנוּ לַעַג וָקֶלֶס ג). וַיֹּאמֶר מָרְדְּכַי: הַאָמְרוּ לָכֶם מוֹרֵיכֶם: מַדּוּעַ הָיְתָה זֹּאת לָנוּ? מַדּוּעַ גֹּרַשְׁנוּ מֵאַרְצֵנוּ, וַנְּהִי בְּכָל רָע? וַיַּעֲנוּ הַיְלָדִים וַיֹּאמְרוּ: מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ ד) מֵאַרְצֵנוּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ הַיְלָדִים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, — וַיִּתֵּן מָרְדְּכַי קוֹלוֹ בִּבְכִי וַיֹּאמֶר: דְּעוּ יְלָדִים אֲהוּבִים, כִּי קָצֹף קָצַף יְיָ אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ עַד־מְאֹד, וַיִּתְּנֵנוּ בְּיַד אֹיְבֵינוּ לִמְחוֹת אֶת־שְׁמֵנוּ, לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל עֲדַת הַגּוֹלָה, מִנַּעַר וְעַד זָקֵן נָשִׁים וְטַף בְּיוֹם אֶחָד. אוּלָם אַתֶּם יְדַעְתֶּם בָּנַי, כִּי רַחוּם יְיָ וְחַנּוּן, גְּדָל חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ; נָקוּמָה נָא, יְלָדִים טוֹבִים, טְהוֹרֵי לֵב, וְנִבְכֶּה וְנִתְחַנְּנָה אֶל יְיָ וּנְבַקְשָׁה מִלְּפָנָיו עַל נַפְשׁוֹתֵינוּ, עַל נַפְשׁוֹת אַחֵינוּ וְאַחְיוֹתֵינוּ וַאֲבוֹתֵינוּ וְאִמּוֹתֵינוּ, וְעָלְתָה שַׁוְעָתֵנוּ אֶל הָאֱלֹהִים, וְאָכַף אֶת דִּמְעוֹתֵינוּ אֶל שַׁעֲרֵי הַדִּמְעָה הַפְּתוּחִים יוֹמָם וָלַיְלָה, — וְחָמַל עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִצִּילָנוּ מִיַּד מְבַקְשֵׁי נַפְשֵׁנוּ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַיְלָדִים אֶת דִּבְרֵי מָרְדְּכַי, וַיִּזְכְּרוּ אֶת־דִּבְרֵי אֲבוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר הִגִּידוּ לָהֶם: יָמֵינוּ חֲצָצִים א)...! וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הַרְבֵּה בָכֹה. וַיַּרְא מָרְדְּכַי אֶת־דִּמְעוֹת הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים וַיֹּאמֶר אֶל יְיָ: אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ תַעֲשֶׂה, — עֲשֵׂה לְמַעַן הַתִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, שֶׁלֹּא חָטָאוּ! שִׂימָה דִמְעָתָם הַטְּהוֹרָה לְנֶגְדֶּךָ, וְנָשָׂאתָ בַּעֲבוּרָם לְכָל הָעָם הַזֶּה! וַיִּקַּח מָרְדְּכַי שַׂקִּים וַיַּלְבֵּשׁ אֶת־הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר לָהֶם: צוֹם נָצוּמָה כֻּלָּנוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְנִבְכֶּה וְנִתְחַנֵּן אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְשָׁב אַפּוֹ וְחָמַל עָלֵינוּ וֶהֱשִׁיבָנוּ אֶל אַרְצֵנוּ, וְשִׂמְּחָנוּ כִּימוֹת ב) עִנִּיתָנוּ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַיְלָדִים אֶת־דִּבְרֵי מָרְדְּכַי הַמְדַבֵּר אֲלֵיהֶם תַּחֲנוּנִים, וּבִרְאוֹתָם אֶת פָּנָיו הַמְּפִיקִים חֵן וָחֶסֶד וְעֵינָיו הַמַּבִּיטוֹת אֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים, וַיֵּיקַר לָהֶם עַד־מְאֹד, וַיֶּאֱהָבוּהוּ אַהֲבָה עַזָּה, וַיָּרוּצוּ אֵלָיו וַיְחַבְּקֻהוּ וַיְנַשְּׁקוּ לוֹ, וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ: כֹּל־אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלֵינוּ נַעֲשֶׂה!

עח. שֵׁשׁ אִשּׁוֹת.

וּבְהִשָּׁמַע קוֹל בְּכִיַּת הַיְלָדִים וּתְחִנָּתָם, — וַתַּעֲמֹד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וַתֹּאמֶר לַיְיָ: אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמִים! לֹא אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם יַעַמְדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ עָלֵינוּ, וְלֹא יְבַקְשׁוּ מִמֶּנּוּ דָבָר בִּלְתִּי אִם לְכַלּוֹתֵנוּ; לֹא כַסְפֵּנוּ וְלֹא זְהָבֵנוּ יְבַקְשׁוּ מִמֶּנּוּ כִּי אִם אֶת־נַפְשׁוֹתֵינוּ יֹאמְרוּ לִסְפּוֹתָן! כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל, וַיָּקָם פַּרְעֹה וַיַּכְבֵּד עֻלּוֹ עָלֵינוּ, וְלֹא חָמַל גַּם עַל עוֹלָלֵינוּ וְטַפֵּנוּ,

א) דּוֹמִים לָכֶם בְּשָׁנִים. ב) יִשְׂנָאוּנוּ. ג) לִצְחוֹק. ד) נִגְרַשְׁנוּ. א) קְצוּבִים. ב) כִּימֵי.

רַחֲמָיו מְאֹד, וַיֹּאמַר: הַגִּידָה־נָּא לִי, אֵלִיָּהוּ נְבִיא יְיָ, הֲיֵשׁ בְּכָל הָעָם צַדִּיק אֶחָד יְרֵא יְיָ וְשׁוֹמֵר מִצְוֹתָיו? וַיַּעַן אֵלִיָּהוּ: לֹא נִמְצָא בְּכָל הַדּוֹר הַזֶּה בִּלְתִּי צַדִּיק אֶחָד מָרְדְּכַי שְׁמוֹ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: מַהֲרָה רוּצָה אֵלָיו וְהִגַּדְתָּ לוֹ: הִתְפַּלֵּל בְּעַד עַם יִשְׂרָאֵל כִּי צָרָה קְרוֹבָה..! וְהָיָה, כִּי יָקוּם וְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ, וְקַמְתִּי אָנֹכִי וְהִתְחַנַּנְתִּי גַּם אֲנִי אֶל יְיָ, וְעָלְתָה שַׁוְעָתֵנוּ אֶל הָאֱלֹהִים וְנִכְמְרוּ א) רַחֲמָיו אֶל יִשְׂרָאֵל, וְסָלַח לָהֶם! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֵלִיָּהוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּסְפֹּק כַּפָּיו וַיִּקְרָא: אֲהָהּ, מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם, מַה־תּוֹעִיל כִּי תִפְגַּע ב), וּכְבָר נִכְתְּבָה אִגֶּרֶת הַכִּלָּיוֹן וְהָאַבְדָן עַל יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: הַגִּידָה נָּא לִי בַּמֶּה חֲתוּמָה הָאִגֶּרֶת? וּבִשְׁאֹל מֹשֶׁה הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּתְעוֹרֵר מְאֹד, וַיִּרְגַּז תַּחְתָּיו. וַיַּעַן אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמַר: כְּכַלּוֹת יְיָ לִכְתּוֹב אֶת יִשְׂרָאֵל לַמָּוֶת, וַיֹּאמֶר אֶל הַשָּׂטָן: לֵךְ הָבֵא לִי דָּם נִשְׁפָּךְ בִּידֵי שׁוֹדְדִים עִבְרִים וְטָבַלְתִּי בוֹ אֶת חוֹתָמִי, — וְחָתַמְתִּי אֶת הָאִגֶּרֶת! וַיְמַהֵר הַשָּׂטָן וַיָּשָׁט ג) בָּאָרֶץ וַיַּקֵּף מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ וַיַּחְקֹר וַיִּדְרוֹשׁ וַיִּתְבּוֹנֵן וַיְבַקֵּשׁ וַיְחַפֵּשׂ וְלֹא מָצָא דָּם כָּזֶה. וַיָּשָׁב אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: תַּרְתִּי בְּכָל הָאֲרָצוֹת וַאֲחַפֵּשׂ בְּכָל פִּנּוֹת הָעוֹלָם, וָאֶפְגֹּשׁ בְּדַרְכִּי לַהֲקוֹת שׁוֹדְדִים וּגְדוּדֵי רוֹצְחִים, וָאֶתְבּוֹנֵן אֶל פְּנֵיהֶם וָאֵרֶא כִּי בְּנֵי עַם הָאָרֶץ הֵם, וָאֹמַר אֶל לִבִּי: לַשָּׁוְא אִיגַע לְבַקֵּשׁ רוֹצְחִים וְשׁוֹדְדִים בְּיִשְׂרָאֵל. כִּי יָרֵא ד) הָעָם הַזֶּה וּלְבָבוֹ רַךְ מְאֹד!.. וּכְכַלּוֹת הַשָּׂטָן לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְיָ: לֵךְ הָבֵא לִי טִיט ה) וְחָתַמְתִּי בוֹ אֶת הָאִגֶּרֶת. וַיְמַהֵר הַשָּׂטָן וַיָּרָץ אֶל בֵּית גְּנָזָיו ו) וַיּוֹצֵא מִשָּׁם חֲתִיכַת טִיט, וַיָּבֵא אֵלָיו בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיֹּאמַר: מְעַט הֶעָפָר הַזֶּה רָטֹב ז) מִדִּמְעַת אִשָּׁה אַלְמָנָה אֲשֶׁר גְּזָלוּהָ רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל. הִנְנִי אַגִּישֵׁהוּ אֶל אֱלֹהִים וְחַתֵּם בּוֹ אֶת הַגְּזֵרָה הָרָעָה! וַיְהִי כִּי הִגִּישׁ אֶת חֲתִיכַת הַטִּיט אֶל יְיָ, וַיִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: הֲרַב טִיט כָּזֶה בְּבֵית גְּנָזֶיךָ אִם לֹא? וַיַּעַן הַשָּׂטָן וַיֹּאמַר: אֵין עוֹד! וַיִּקַּח יְיָ אֶת הַטִּיט וַיַּחְתֹּם בּוֹ אֶת הָאִגֶּרֶת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לְדַבֵּר וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֹשֶׁה: מַהֲרָה רוּצָה אֶל מָרְדְּכַי וְהִגַּדְתָּ לוֹ אֶת־כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְאָסַף אֶת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְפַּלְּלוּ אֶל יְיָ וְקָרְאוּ אֵלָיו! — וְנִחַם עַל הָרָעָה, אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם כִּי קָרוֹב יְיָ לְכָל קוֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת. וַיְמַהֵר אֵלִיָּהוּ וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם.

עז. תְּפִלַּת מָרְדְּכַי.

וַיְהִי כֶּאֱמֹר אֵלִיָּהוּ לְמָרְדְּכַי לֵאמֹר כָּלָה וְנֶחֱרָצָה שָׁמַעְתִּי מֵאֵת יְיָ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְרַע מָרְדְּכַי בְּגָדָיו, וַיִּלְבַּשׁ שָׂק וַיִּזְעַק זְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה, וַיִּקְרָא אֶל אֱלֹהִים וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ, אֲדוֹן הָעוֹלָם, כִּי לֹא מִגַּבְהוּת לֵב וּמֵרוּם עַיִן מָאַסְתִּי אֶת־הָמָן וְלֹא הִשְׁתַּחֲוֵיתִי לוֹ, כִּי אִם מִיִּרְאָתִי אוֹתְךָ יְיָ אֱלֹהַי וּמִמָּאֲנִי תֵּת כְּבוֹדְךָ לְבֶן אָדָם עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה. וְלוּלֵא תוֹרָתְךָ, יְיָ אֱלֹהַי, אֲשֶׁר צִוִּיתַנִי לִשְׁמוֹר, כִּי עַתָּה הָיִיתִי לוֹחֵךְ גַּם נַעֲלֵי רַגְלָיו וְלֹא הִסְתַּרְתִּי פָּנַי מִכְּלִמּוֹת וָרֹק, לְמַעַן הַצִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ מִיְּדֵי הַקָּמִים עֲלֵיהֶם. אָנָּא, יְיָ אֱלֹהַי! הַצִּילָה נָּא עַמְּךָ מִיַּד הָמָן וְהַפִּילֵהוּ בַּשַּׁחַת אֲשֶׁר כָּרָה ח), וְנִלְכַּד בָּרֶשֶׁת אֲשֶׁר טָמַן לְרַגְלֵינוּ, לְמַעַן דַּעַת כָּל הָאָרֶץ כִּי הֲקִימוֹתָ אֶת דְּבָרֶיךָ, אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ לֵאמֹר:

א) וְהִתְעוֹרְרוּ. ב) תְּבַקֵּשׁ הַרְבֵּה. ג) וַיָּעָף. ד) מוּג לֵב, трусъ. ה) לעהם, глина. ו) אוֹצְרוֹתָיו. ז) הָיָה לַח. ח) הָפַר.

יוֹם לִחְיוֹת , — נֶאֱמַר עַתָּה : לֹא נִשְׁאַר לָנוּ בִּלְתִּי אִם מֵאָה וְתִשְׁעִים וּשְׁמוֹנָה יָמִים וַחֲמֵשׁ שָׁעוֹת . . .

פ . תְּפִלַּת אֶסְתֵּר .

וְאֶסְתֵּר פָּשְׁטָה בִּגְדֵי מַלְכוּתָהּ וְאֶת־תִּפְאַרְתָּהּ וַתִּלְבַּשׁ שָׂק , וַתִּפְרַע שְׂעַר רֹאשָׁהּ , וַתְּמַלֵּא אוֹתוֹ עָפָר וָאֵפֶר , וַתְּעַנֶּה בַּצּוֹם נַפְשָׁהּ , וַתִּפּוֹל לִפְנֵי יְיָ וַתֹּאמַר : יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מָשַׁלְתָּ מִימֵי קֶדֶם וּבָרָאתָ אֶת־הָעוֹלָם ! עֲזוֹר נָא אֲמָתְךָ אֲשֶׁר נִשְׁאַרְתִּי יְתוֹמָה בְּלִי אָב וָאֵם , וּמְשׁוּלָה א) לַעֲנִיָּה שׁוֹאֶלֶת מִבַּיִת לְבַיִת . כֵּן אָנֹכִי שׁוֹאֶלֶת רַחֲמֶיךָ מֵחַלּוֹן לְחַלּוֹן בְּבֵית אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ . וְעַתָּה , יְיָ , הַצְלִיחָה נָא לַאֲמָתְךָ הָעֲנִיָּה הַזֹּאת , וְהַצִּילָה אֶת־צֹאן מַרְעִיתֶךָ מִן הָאוֹיְבִים הָאֵלֶּה , אֲשֶׁר קָמוּ עָלֵינוּ , כִּי אֵין לְךָ מַעְצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט . אַתָּה אֲבִי יְתוֹמִים עֲמוֹד נָא לִימִין הַיְתוֹמָה הַזֹּאת אֲשֶׁר בְּחַסְדְּךָ בָטְחָה , וּתְנָה אוֹתִי לְרַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ הַזֶּה , כִּי יְרֵאתִיו , וְהַשְׁפִּילֵהוּ לְפָנַי , כִּי אַתָּה יְיָ מַשְׁפִּיל גֵּאִים . וּכְהִתְפַּלֵּל אֶסְתֵּר אֶת־תְּפִלָּתָהּ , וַיִּרֶב בִּטְחוֹנָהּ בַּיְיָ , וַתֶּחֱזַק תִּקְוָתָהּ בִּישׁוּעָתוֹ ; וַתֹּאמֶר , אַךְ יַעַבְרוּ שְׁלֹשֶׁת יְמֵי הַצּוֹם , וְקַמְתִּי מִתַּעֲנִיתִי וְהָלַכְתִּי אֶל הַמֶּלֶךְ לְהַצִּיל אֶת־עַמִּי מִיַּד מְבַקֵּשׁ נַפְשָׁם .

פא . צוֹם וּבֶכִי .

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי , כְּצוֹם אֶסְתֵּר שְׁלֹשָׁה צוֹמוֹת , וַתָּקָם מִן הֶעָפָר וְהָאֵפֶר וַתֵּלֶךְ שְׁ ח וּ חַ אֶל הַמֶּלְתָּחָה ב). וַתּוֹצִיא מִשָּׁם בִּגְדֵי מַלְכוּת וְעֶדְיֵי תִפְאֶרֶת . וַתִּלְבַּשׁ לְבוּשׁ רִקְמָה ג) בְּזָהָב מוּפָז , וּכְתֹנֶת פַּסִּים טוֹבָה מְשֻׁבֶּצֶת אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת אֲשֶׁר הֵבִיאוּ לָהּ מִתַּרְשִׁישׁ שָׂמָה עָלֶיהָ , וַתִּתֵּן כֶּתֶר זָהָב טוֹב בְּרֹאשָׁהּ וַתָּשֶׂם נַעֲלֵי זְהַב אוֹפִיר בְּרַגְלֶיהָ וַתִּתְפַּלֵּל שֵׁנִית אֶל יְיָ וַתֹּאמַר : הָאֵל הַגָּדוֹל , אֱלֹהֵי אַבְרָהָם , יִצְחָק וְיַעֲקֹב , אֱלֹהֵי בִנְיָמִין אָבִי ! לֹא בְצִדְקָתִי וְלֹא בַחֲבָרַי וּמַעֲשַׂי הַטּוֹבִים מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ , יְיָ אֱלֹהַי לַהֲבִיאֵנִי עַד הֲלוֹם , כִּי מָה אֲנִי וּמָה חַיַּי ? — כִּי אִם בְּאַהֲבָתְךָ שֶׁאָהַבְתָּ אֶת־עַמְּךָ וּבְחֶמְלָתְךָ עֲלֵיהֶם נְתַתַּנִי לְחֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ לִבְחֹר בִּי מִכָּל הַנְּעָרוֹת . לְבַעֲבוּר יֵעָשֶׂה רְצוֹנְךָ עַל יָדִי ! וְעַתָּה , יְיָ אֱלֹהַי , אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְיִשְׁמַע בְּקוֹלִי וִירַחֵם אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הָאוֹמְרִים לְךָ : קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם , וְהַצַּלְתָּם מִיָּדוֹ כַּאֲשֶׁר הִצַּלְתָּ אֶת־חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה מִתּוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ וְאֶת־דָּנִיֵּאל מִבּוֹר הָאֲרָיוֹת . וּבְדַבֵּר אֶסְתֵּר אֶת־דִּבְרֵי תְפִלָּתָהּ אֵלֶּה , וַיַּעַל עַל לִבָּהּ זֵכֶר כָּל הַצָּרוֹת וְהָרָעוֹת אֲשֶׁר עָבְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל מִיּוֹם גָּלוּתָם מֵאַרְצָם וַתֵּבְךְּ , וַתִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ וַתֹּאמַר : שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה ! שְׁמַע קוֹלִי וּרְאֵה , דִּמְעוֹת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל , הַמִּתְמַכְּרִים לְאוֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין קוֹנֶה ! תַּעֲלֶה נָא לְפָנֶיךָ רָעַת הָמָן הָאֲגָגִי , אֲשֶׁר כָּתַב עָלֵינוּ לְהִמָּסֵר לַחֶרֶב וְלַהֶרֶג וּלְאַבְדָן , וְהַבִּיטָה אֶל זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהַבְךָ , הַלּוֹבְשִׁים שַׂק , וְהַמַּשְׁלִיכִים עָפָר עַל רָאשֵׁיהֶם ! וְעַתָּה כִּי קָצַפְתָּ עַל הָ אָ ב וֹ ת כִּי חָטְאוּ לָךְ , — בְּ נֵ י הֶ ם מֶה חָטְאוּ לָךְ ? וְאִם לָמְדוּ , הַבָּנִים אֶל דַּרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶם , וַיַּקְצִיפוּךָ גַּם הֵם , — מַה־פֶּשַׁע יוֹנְקֵי שָׁדַיִם וּמֶה חַטָּאתָם כִּי תִסְפֶּה גַּם אוֹתָם בַּעֲוֹן הוֹרֵיהֶם ? זָכְרָה נָא יְיָ אֱלֹהַי , אֶת־צִדְקַת אַבְרָהָם אֲבִיהֶם , אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ עֶשֶׂר פְּעָמִים וַתִּמְצָא אֶת־לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ ! שִׂימָה לְנֶגְדְּךָ אֶת־עֲקֵדַת יִצְחָק אָבִינוּ אֲשֶׁר פָּשַׁט צַוָּארוֹ תַּחַת

א) וְדוֹמָה . ב) אֲרוֹן הַבְּגָדִים . ג) תִּפּוּר .

וַיְצַו לְהַשְׁלִיכָם הַיְאֹרָה, וַתְּרַחֵם אֶת־עַבְדְּךָ, וַתַּצִּילֵהוּ מִיָּדוֹ, וַתְּבִיאֵהוּ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וּרְחָבָה. וַיְהִי כְּטוֹב לְיִשְׂרָאֵל וַיֶּחֱטָא לְךָ וַתְּגָרְשֵׁהוּ מֵאַרְצְךָ, וַתִּמְכְּרֵהוּ בִּידֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל; וַיָּקָם נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיַּעֲמֵד צֶלֶם וַיֹּאמֶר לְעֵינֵי שִׁבְעִים הַמְּלָכִים, אֲשֶׁר דָּנַנִי לִפְנֵיהֶם לֵאמֹר: הִשְׁתַּחֲווּ לַצֶּלֶם, וִחְיוּ! וַיַּעֲנֻהוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה צַדִּיקֶיךָ לֵאמֹר: חָלִילָה מִמֶּנּוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, — לְהִשְׁתַּחֲווֹת לְצֶלֶם מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם! וַיֹּאמֶר נְבוּכַדְנֶאצַּר: הַגִּידוּ נָא לִי מַדּוּעַ אֵינְכֶם שׁוֹמְעִים בְּקוֹלִי? וַיַּעֲנֻהוּ צַדִּיקֶיךָ לֵאמֹר, קָשׁוֹת גְּזֵרוֹת אֱלֹהֵינוּ מִגְּזֵרוֹתֶיךָ! הֵן הוּא צִוָּה לָנוּ לֵאמֹר: לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי! וַיֹּאמֶר נְבוּכַדְנֶאצַּר: וְאִם טוֹב אֱלֹהֵיכֶם בְּעֵינֵיכֶם, וּמִצְוֹתָיו קְדוֹשׁוֹת לָכֶם, — מַדּוּעַ מְרַדְתֶּם בּוֹ? וַיַּעֲנֻהוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה: לוּלֵא מָרַדְנוּ בַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ, כִּי עַתָּה לֹא נִתַּנּוּ בְּיָדֶיךָ! וַיּוֹסֶף נְבוּכַדְנֶאצַּר לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וַיֹּאמַר: הַאֵת אִשִּׁי הַגְּדוֹלָה אֵינְכֶם יְרֵאִים הַבִּיטוּ אַחֲרֵיכֶם וּרְאוּ אֶת־הָאֵשׁ אֲשֶׁר בַּכִּבְשָׁן, וּדְעוּ כִּי הָשְׁלֵךְ יָשְׁלַךְ אֵלֶיהָ כָּל־אֲשֶׁר יַמְרֶה אֶת־פִּי!! וַיַּעֲנֻהוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה לֵאמֹר: הַאָמְנָם תְּדַמֶּה בְנַפְשֶׁךָ, כִּי אִשְּׁךָ גְּדוֹלָה מֵאֵשׁ יְיָ, וְלוּ שֵׁשׁ אִשּׁוֹת שׁוֹנוֹת זוּ מִזּוּ! וַיֹּאמֶר נְבוּכַדְנֶאצַּר: הֲלֹא תַגִּידוּ לִי אֶת־מִשְׁפַּט הָאִשּׁוֹת, אֲשֶׁר לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם, וְיָדַעְתִּי הַאֱמֶת דִּבְרֵיכֶם אִם לֹא? וַיַּעֲנוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה לֵאמֹר: אֵשׁ אֹכְלָה א) אֵשׁ הוּא יְיָ, אֵשׁ יְרֵאָה מִפְּנֵי אֵשׁ מַלְאֲכֵי יְיָ, אֵשׁ אֵלִיָּהוּ הָאֹכֶלֶת וְשֹׁתָה ב), אֵשׁ הַשֶּׁמֶשׁ הַשֹּׁתָה וְאֵינֶנָּה אֹכֶלֶת, אֵשׁ בְּנֵי הָאָדָם הָאֹכֶלֶת וְאֵינָהּ שֹׁתָה, וְאֵשׁ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שֶׁאֵינָהּ אֹכֶלֶת וְאֵינָהּ שֹׁתָה; וְאַף גַּם זֹאת בְּהַשְׁלִיכְךָ אוֹתָנוּ אֶל אִשְּׁךָ, לֹא נִכָּוֶה בָהּ, בִּלְתִּי אִם לְפִי שָׁעָה; אוּלָם לֹא כֵן אֵשׁ יְיָ אֲשֶׁר אִם תֹּאחַז בָּאִישׁ, וְנִכְוָה בָהּ לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. וְעַתָּה אַחֲרֵי הוֹדִיעֵנוּ אוֹתְךָ אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא תָבִין, כִּי טוֹב טוֹב לָנוּ לָמוּת וּלְהִשָּׂרֵף בְּאִשְּׁךָ, מִחְיוֹת וּלְהִשָּׁפֵט בְּאֵשׁ יְיָ! וְכִשְׁמֹעַ נְבוּכַדְנֶאצַּר אֶת־דִּבְרֵי הַצַּדִּיקִים הָאֵלֶּה, וַיְצַו וַיַּשְׁלִיכוּם אֶל תּוֹךְ הָאֵשׁ. וַתִּשְׁלַח יְיָ אֶת מַלְאָכְךָ, וַתַּצִּילֵם מִמָּוֶת, וַתַּעַשׂ לְךָ שֵׁם גָּדוֹל כְּהַיּוֹם הַזֶּה, — וְעַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ זְכָר־נָא מַעֲשֵׂי צִדְקַת חֲסִידֶיךָ אֵלֶּה, וְנָשָׂאתָ בַּעֲבוּרָם לְעַמְּךָ, הַנָּתוּן לַהֶרֶג וּלְאַבְדָן, לְמַכָּה וּלְחֶרְפָּה!

עט. הַגְּדוֹלָה בַּצָּרוֹת.

וּבְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, אֲשֶׁר דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מַגִּיעַ, אֵבֶל גָּדוֹל מֵאֵין כָּמֹהוּ לַיְּהוּדִים וְצוֹם וּבְכִי וּמִסְפֵּד, שַׂק וָאֵפֶר יֻצַּע ג) לָרַבִּים. וַיְהִי כִּרְאוֹת עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־אֵבֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּכְשָׁמְעָם אֶת־קוֹל צַעֲקָתָם וּבִכְיָם וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: מַדּוּעַ תְּמָרְרוּ כָכָה בַּבֶּכִי, וְאַתֶּם יוֹדְעִים כִּי סוֹף כָּל הָאָדָם לָמוּת?.. וַיַּעֲנוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: אֵין צָרָה כְּצָרָתֵנוּ וְאֵין מַכְאוֹב כְּמַכְאֹבֵנוּ! הֵן בְּקַחַת אֱלֹהִים אֶת־הַנְּפָשׁוֹת הָאֲהוּבוֹת לְאָב וּלְאֵם אוֹ לְבֵן וּלְבַת, וְהָלַךְ אֶבְלָם הָלוֹךְ וְקָטֹן מִיּוֹם לְיוֹם, וּבַעֲבוּר יָמִים רַבִּים, — וְנִשְׁכַּח הַמֵּת מִלֵּב, וְחָדַל הָאֵבֶל; אוּלָם לֹא כֵן הַדָּבָר אִתָּנוּ הַיּוֹם, כִּי כַּאֲשֶׁר יִרְבּוּ הַיָּמִים לַעֲבֹר כֵּן תִּרְבֶּינָה צָרוֹתֵינוּ וּמְצוּקוֹת נַפְשֵׁנוּ, בְּדַעְתֵּנוּ כִּי כָל רֶגַע וְרֶגַע הָעוֹבֵר מַקְרִיב אוֹתָנוּ לַמָּוֶת... וּבָעֵת אֲשֶׁר אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר אָמַרְנוּ: עוֹד לָנוּ מָאתַיִם

א) שׂוֹרֶפֶת. ב) הַמְיַבֶּשֶׁת. ג) יוּשָׂם.

המלך, גם יחל לשלח ידו בעבדי המשמרים לפני ולא יעשה להם כאשר עשה להתך סריסי אשר הרגו בראותו אותו הולך במלאכותי א) אל מרדכי ושב ממנו אלי. ואף גם זאת בהודע הדבר הזה לבני עמי, ואמרו איש אל רעהו: שוא בטחנו באסתר אחותנו! המעט ממנה, כי לא דברה למלך בהמן ולא התחננה לו להעביר את רעתו — ותקרא לו לבא אל המשתה אשר עשתה! על־כן נחדלה נא ליחל ב) לתשועת אדם, והוספנו להתחנן אל יי אלהינו הטוב לכל החוסים בו, ובעדי בוא הדברים האלה על לבבה ותאמר: אך יראה המלך, כי מצא המן חן בעיני ואקרא לו לבא אל המשתה, וקנא בו המלך כי יאמר: מה ראתה אסתר, כי לא הביאה עמי אל המשתה, כי אם אותו? אין זאת כי אהבה אותו אהבה עזה מאד! הבה אתאנה להמן והקלותיו ג), וחדלה אסתר לשום לבה אליו. ויהי כאשר אמרה אסתר למלך: יבא נא המלך והמן אל המשתה אשר עשיתי לו, ויצו המלך לקרא להמן אל המשתה אשר עשתה אסתר.

פד. במשתה היין.

ויבא המלך והמן אל המשתה, ויאמר המלך לאסתר במשתה היין: מה־שאלתך וינתן לך, ומה־בקשתך עד חצי המלכות ותעש. ובדבר המלך את־הדברים האלה ויזכר את־שבועתו אשר נשבע לגשם הערבי ולסנבלט ולטוביה לבלתי תת את־בני ישראל לבנות את בית־מקדשם. ויאמר: כל אשר תאמרי אלי אתן לבד מרשיון ד) לבנות בית לאלהי היהודים בירושלים. ותאמר אסתר: לא את־חצי מלכותך אשאל ממך ולא על בנין בית המקדש אבקש! אם מצאתי חן בעיניך, המלך, ואם על־המלך טוב לתת את־שאלתי ולעשות את־בקשתי, יבא המלך והמן אל המשתה אשר אעשה להם מחר. וישמע המלך את־הדברים האלה וישם על לב, ויתמה מאד על חפץ אסתר, ויתאפק ולא דבר לה ולהמן מטוב ועד רע ויאמר: כן אעשה כאשר דברת: הנני אבוא עם המן אל משתך אשר תגישי לנו מחר.

פה. זרש בת תתני.

וישב המן, ביום ההוא שמח וטוב לב אל ביתו, וישלח ויבא את־שלש מאות וששים וחמשה יועציו ואת־זרש אשתו, ויספר להם המן את־כבוד עשרו ורב ה) בניו אשר הפקידם המלך על מדינות מלכותו ואת גדלת שמשי בנו אשר שמהו המלך לסופרו ומזכירו ואת־הכבוד הגדול אשר יתנו לו שרי המלוכה בכל עת אשר הם רואים אותו בא אל המלך. ויאמר המן אף לא הביאה אסתר המלכה עם המלך אל המשתה אשר עשתה, כי אם אותי: וגם למחר אני קרוא לה עם המלך... וכל זה איננו שוה לי בכל עת, אשר אני ראה את־מרדכי היהודי יושב בשער המלך. וישמעו יועצי המן את־דבריו, וייעצהו להרג את־מרדכי. ותאמר זרש: אמנם טובה עצתכם אשר יעצתם לאמר: יהרג מרדכי היהודי; אולם השמתם לבבכם אליו, ותדעו כי בן הוא לעם, אשר נשפט באש ובמים, בחרב וברעב ויצא בשלום? הלא ידעתם אם לא שמעתם את־הנפלאות הגדולות אשר עשה אלהיהם לחנניה מישאל ועזריה בהיותם

א) בשליחותי. ב) לקות. ג) אשפילהו. ד) מרשות. ה) וגדלת.

כַּאֲכֶלֶת אַבְרָהָם , וַיִּכּוֹן לָמוּת , כִּי אָמַר : יָקָר לִי דְבַר יְיָ מִנַּפְשִׁי . אָנָּא יְיָ , שׁוֹבֵר אוֹיְבִים , נְקוֹם אֶת־נִקְמָתֵנוּ מֵהָמָן , הַצַּר וְהָאוֹיֵב , וְרִבָה אֶת־רִיבֵנוּ , כִּי אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא א) אָתָּה , וּלְךָ עֵינֵינוּ תְלוּיוֹת עַד שֶׁתְּחָנֵּנוּ . וַיִּחַר ב) גְּרוֹן אֶסְתֵּר בְּרֹב צַעֲקוֹתֶיהָ וְעֵינֶיהָ כָּלוּ בַּדְּמָעוֹת , וַתּוֹסֶף לְהִתְחַנֵּן אֶל יְיָ וַתֹּאמַר : רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם , וּמַרְבֶּה לְהֵיטִיב ! כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ לְקוֹל יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּגָה , כֵּן תִּשְׁמַע לְקוֹל בִּכְיַת יִשְׂרָאֵל הַמְּשׁוּלִים לְיוֹנָה נִרְדֶּפֶת וְאֵין פּוֹרֵק ג) וְאֵין מַצִּיל . שְׁמַע קוֹלֵנוּ וַעֲנֵנוּ וְהוֹצִיאֵנוּ מִצָּרָה לִרְוָחָה ; וְעַתָּה , יְיָ אֱלֹהַי , הִנֵּה צַמְתִּי שְׁלֹשָׁה צוֹמוֹת וָאֲמַעֵט דָּמִי וְחֶלְבִּי , כִּי מַה־יָּכֹלְתִּי אָנֹכִי , הָאִשָּׁה רְפַת הַכֹּחַ , לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר ? יִזָּכְרוּ נָא לְךָ שְׁלֹשֶׁת יְמֵי הַצּוֹם אֲשֶׁר יָצוּם כָּל קְהָלְךָ אֶת שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים , אֲשֶׁר הָלַךְ אַבְרָהָם אֲבִיהֶם אֶל הַר הַמּוֹרִיָּה וְאֶת שְׁלֹשׁ פְּלַגּוֹת ד) עַמְּךָ הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְהַיִּשְׂרְאֵלִים אֲשֶׁר עָמְדוּ לְפָנֶיךָ בְּתַחְתִּית הַר סִינָי , וַיֹּאמְרוּ : כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלְּתָה אֶסְתֵּר לְהִתְפַּלֵּל וַתָּחַשׁ ה) כִּי חָזְקָה וַתֶּאֱמַץ , וְרוּחָהּ חֻדַּשׁ בְּקִרְבָּהּ . וַתָּקָם לָלֶכֶת אֶל הַמֶּלֶךְ .

פב . אֶסְתֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ .

וַתִּקַּח אֶסְתֵּר עִמָּהּ אֶת־שְׁתֵּי נַעֲרוֹתֶיהָ , וַתָּשֶׂם יַד יְמִינָהּ עַל הַנַּעֲרָה הָאַחַת וַתִּשָּׁעֵן עָלֶיהָ כְּחֹק הַמַּלְכָּה , וְהַנַּעֲרָה הַשֵּׁנִית הוֹלֶכֶת אַחֲרֶיהָ וְסוֹמֶכֶת עֶדְיָהּ לְבִלְתִּי נְגֹעַ הַזָּהָב אֲשֶׁר עָלֶיהָ אַרְצָה . וַתַּצְהֵל פָּנֶיהָ וַתְּכַס הַדְּאָגָה אֲשֶׁר בְּלִבָּהּ . וַתָּבֹא בַחֲצַר הַפְּנִימִית נֹכַח הַמֶּלֶךְ , וַתַּעֲמֹד לְפָנָיו , וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בִּלְבוּשׁ זָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה , וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אֶסְתֵּר עוֹמֶדֶת לְנֶגְדּוֹ פָּנָיו . וַתִּבְעַר בּוֹ חֲמָתוֹ עַד־מְאֹד עַל אֲשֶׁר הֵפֵרָה חֻקּוֹ , וַתָּבֹא אֵלָיו וְהִיא לֹא קְרוּאָה . וַתִּשָּׂא אֶסְתֵּר אֶת־עֵינֶיהָ . וַתֵּרֶא אֶת־פְּנֵי הַמֶּלֶךְ , וְהִנֵּה עֵינָיו בֹּעֲרוֹת כָּאֵשׁ מֵרֹב הַחֵמָה אֲשֶׁר בְּלִבּוֹ . וַתַּכֵּר הַמַּלְכָּה אֶת־קִצְפּוֹ וַתִּבָּהֵל מְאֹד , וַתִּפָּג רוּחָהּ . וַתָּשֶׂם רֹאשָׁהּ עַל הַנַּעֲרָה הַסּוֹמֶכֶת יְמִינָהּ . וַיַּרְא אֱלֹהִים וַיַּחְמֹל עַל עַמּוֹ , וַיִּפֶן לְצַעַר הַיְתוֹמָה אֲשֶׁר בָּטְחָה בוֹ . וַיִּתֶּן־לָהּ חֵן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיּוֹסֶף יֹפִי עַל יָפְיָהּ וְהָדָר עַל הֲדָרָהּ . וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ בְּבֶהָלָה מִכִּסְאוֹ , וַיָּרָץ אֶל אֶסְתֵּר וַיְחַבְּקָהּ וַיְנַשְּׁקֶהָ וַיֹּאמֶר לָהּ : אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה ! לָמָּה תִפְחָדִי ? הֲלֹא אַתְּ רַעְיָתִי וַחֲבֶרְתִּי , וְאוֹי לָאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בָּךְ וְאָנֹכִי לֹא צִוִּיתִיו . כִּשְׁמֹעַ סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה , וַיְמַהֲרוּ וַיִּסֹּגוּ אָחוֹר , וְלֹא עָשׂוּ לָהּ כָּל רָע כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם לְבָבָם , בִּרְאוֹתָם אוֹתָהּ בָּאָה אֶל הֶחָצֵר הַפְּנִימִית , וְהִיא לֹא קְרוּאָה . וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר אֶל אֶסְתֵּר וַיֹּאמַר : הַגִּידִי לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי , מַדּוּעַ לֹא דִבַּרְתְּ אֵלַי גַּם דָּבָר אֶחָד , וְלֹא שָׁאַלְתְּ לִי לְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר רְאִיתִנִי ? וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמַר : כַּאֲשֶׁר רְאִיתִיךָ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ , נִבְהֲלָה נַפְשִׁי מִפְּנֵי כְבוֹדֶךָ . וַיְדַבֵּר הַמֶּלֶךְ עַל לֵב אֶסְתֵּר וַיַּרְגִּיעֶהָ ו) וַיּוֹשִׁיבֶהָ לִימִינוֹ .

פג . מַחֲשָׁבוֹת מְחֻכָּמוֹת .

וַיְהִי כִּשְׁאֹל הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר לֵאמֹר : מַה־בַּקָּשָׁתֵךְ וְתֵעָשׂ ? וַתֹּאמֶר בְּלִבָּהּ : הָבָה אֶשְׁאַל מֵהַמֶּלֶךְ לָבֹא עִם הָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לוֹ . וְהָיָה כִּרְאוֹת הָמָן כִּי קָרוּא הוּא אֵלַי , — וְהִתְאַפֵּק וְהֶחֱשָׁה ז) מִדַּבֵּר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמֵהַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם חֲמַת

א) בָּק . ב) יָבֵשׁ . ג) גּוֹאֵל . ד) כִּתּוֹת . ה) הִרְגִּישָׁה . ו) בערוהיגען . ז) успокоить , וְהֶחֱרִישׁ ;

וְאֻצִים א) בָּהֶם לֵאמֹר: מַהֲרוּ כַּלּוּ מַעֲשֵׂיכֶם! וָזֶרֶשׁ קָמָה וַתִּקַּח כִּנּוֹר וַתְּנַגֵּן בְּיָדָהּ, וַיִּרְאוּ בָנֶיהָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיֵּצְאוּ בִּמְחוֹלוֹת וַיִּשְׂמְחוּ וַיְרַנְּנוּ מְאֹד מְאֹד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁלְמָה מְלֶאכֶת הַתְּלִיָּה, וַיָּקָם הָמָן וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו. וַיַּעַזְרוּ אֶת עַבְדֵיהֶם לְהוֹצִיא אֶת־הָעֵץ מִן הַבַּיִת וּלְהַעֲמִידוֹ בֶּחָצֵר. וַיַּעֲמִידוּ אֶת־הָעֵץ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר הָמָן. וַיֹּאמֶר הָמָן: אֵלְכָה וְרָאִיתִי הֲטוֹב הָעֵץ לְמָרְדֳּכַי אִם לֹא? וּבְדַבְּרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּגַּשׁ אֶל הָעֵץ וַיָּמָד ב) אוֹתוֹ בְּקוֹמָתוֹ כִּי אָמַר: כְּקוֹמָתִי כְּקוֹמַת מָרְדֳּכָי. בָּעֵת הַהִיא נִשְׁמַע קוֹל בָּרָמָה ג) לֵאמֹר: לְךָ רַק לְךָ נָאֶה הָעֵץ הַזֶּה לְהִתָּלוֹת עָלָיו.

פח. לֵיל נְדוּדִים.

בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בִּמְדִינוֹת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ. קוֹל זְעָקָה וּבְכִי וּמִסְפֵּד וִילָלָה הִקִּיף ד) אֶת כָּל מוֹשְׁבוֹת יִשְׂרָאֵל. נְעָרִים חָגְרוּ שַׂקִּים וּזְקֵנִים תּוֹפְפוּ ה) עַל לִבְבָם לֵאמֹר: אוֹיָה לָנוּ: שֶׁבֶר עַל שֶׁבֶר הֹוָה עַל הֹוָה בָּאוּ כְתֻמָּם ו) עָלֵינוּ! עוֹד לֹא נִרְפֵּאנוּ מִן הַמַּכּוֹת אֲשֶׁר הֻכֵּינוּ בִּימֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר, וְצָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת בָּאוּ עָלֵינוּ: יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֵׁנוּ חָרְבָה, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שָׁמֵם, וַיִּמְעֲטוּ תְּלָאוֹתֵינוּ אֵלֶּה לִפְנֵי יְיָ, וַיָּבֵא עָלֵינוּ רָעָה, אֲשֶׁר כָּמוֹהָ לֹא בָאָה עַל עַם יִשְׂרָאֵל מִיּוֹם קוּם פַּרְעֹה עָלֵינוּ לְבַלּוֹתֵנוּ. שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל! עוּרָה ז), לָמָּה תִישַׁן? הָקִיצָה, אַל תִּזְנַח ח) לָנֶצַח! וּכְדַבֵּר הַזְּקֵנִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ הַנְּעָרִים: הַגִּידוּ נָא לָנוּ: הַאֻמְנָם יֵשׁ שֵׁנָה לִפְנֵי יְיָ, בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ? וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים וַיֹּאמְרוּ חָלִילָה חָלִילָה! אֵין שֵׁנָה לִפְנֵי אֱלֹהֵינוּ; אוּלָם כַּחֲטֹא יִשְׂרָאֵל לוֹ, וְהָיָה דִּמְיוֹנוֹ כְּיָשֵׁן, כִּי יַעְלִים עֵינָיו מִמֶּנּוּ, וְהָיוּ בְּכָל רָע! וְעַתָּה שִׁמְעוּ לָנוּ, בָּנִים, קִרְאוּ אֶל יְיָ בְּחָזְקָה וְיִשְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵיכֶם, וְרִחַם עָלֵינוּ, כִּי אֵין כָּמוֹהוּ רַחוּם וְחַנּוּן וּמַרְבֶּה לִסְלֹחַ.

בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת מָרְדֳּכַי, וְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל תַּלְמִידָיו; וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה יָדְעוּ אֶת־מַעֲשֵׂה אֶסְתֵּר אֲשֶׁר הִתְחַבְּרָה עִם הָמָן. וַתִּקְרָא לוֹ פַּעַם וּשְׁתַּיִם אֶל הַמִּשְׁתֶּה, אֲשֶׁר עָשְׂתָה, וַיֵּמַר לָהֶם הַדָּבָר הַזֶּה עַד מְאֹד וַיִּסְפְּקוּ כַּפֵּיהֶם וַיֹּאמְרוּ: אָמֹר אָמַרְנוּ: אֲחוֹתֵנוּ תַּעֲמֹד ט) לָנוּ בְּעֵת צָרָה, וְהִנֵּה נִכְזְבָה י) תוֹחַלְתֵּנוּ יא) וְאֵין לָנוּ לְהִשָּׁעֵן יב) בִּלְתִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וַיָּקוּמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל מָרְדֳּכַי וַיֹּאמְרוּ לוֹ: אֲהָהּ, אֲדוֹנֵנוּ! אַתָּה הֲסִבֹּתָ יג) בְּנַפְשׁוֹתֵינוּ וּבְנַפְשׁוֹת נְשׁוֹתֵינוּ וִילָדֵינוּ! לוּ הִשְׁתַּחֲוִיתָ לְהָמָן, כִּי עַתָּה לֹא הִתְאַנָּה לָנוּ וְלֹא הָיִינוּ בְּכָל רָע כְּהַיּוֹם הַזֶּה! וּבְדַבְּרָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיָּרִימוּ קוֹלָם וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְיָ לֵאמֹר: כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ תְלוּיוֹת לַיְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ! וַיַּעַן מָרְדֳּכַי אֶת־קְהַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: אֵיכָכָה יָכֹלְתִּי לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְהָמָן, וְעַל מְעִילוֹ מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר הָיוּ תְּמוּנוֹת אֱלֹהָיו אֲשֶׁר יַעַבְדוּם בְּנֵי הַנֵּכָר וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם? כִּשְׁמֹעַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיַּחֲרִישׁוּ וְלֹא עָנוּ אֶת מָרְדֳּכַי דָּבָר, כִּי רָאוּ כִּי צַדִּיק הוּא בְּכָל דְּרָכָיו וּדְבַר יְיָ יָקָר לוֹ מֵחַיָּיו.

בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, כִּי הָיוּ יָדֶיהָ מְלֵאוֹת עֲבוֹדָה לַעֲשׂוֹת אֶת־הַמִּשְׁתֶּה לַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וּלְהָמָן וְלִבָּהּ דָּוֶה יד) מְאֹד לִרְאוֹת, כִּי לֹא נַעֲשָׂה עוֹד דָּבָר לִתְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל וּלְרַוְחָתוֹ וִימֵי קִצָּם קָרֵב לָבֹא.

א) מְצַוִּים לַעֲשׂוֹת מְהֵרָה ב) מָדַד, ג) בַּשָּׁמַיִם. ד) סָבַב. ה) הִכּוּ. ו) יַחַד. ז) הָקִיצָה. ח) אַל תַּעֲזֹב.
ט) תִּהְיֶה מָגֵן. י) שָׂנוּא. יא) תִּקְוָתֵנוּ. יב) לִסְמֹךְ. יג) הָיִיתָ הַסִּבָּה לְמוֹת. יד) כְּאֵב.

בְּתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ, וּלְדָנִיֵּאל בְּבוֹר הָאֲרָיוֹת וּלְיוֹסֵף בֶּן יַעֲקֹב אֲשֶׁר מִבֵּית הָאֲסוּרִים יָצָא לִמְלֹךְ עַל־כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם? זִכְרוּ נָא אֶת מְנַשֶּׁה מַלְכְּכֶם, אֲשֶׁר שָׂמְהוּ אוֹיְבָיו בְּקַלַּחַת א) וַיֹּאמְרוּ לְשָׂרְפוֹ וַיֶּעְתַּר אֶל אֱלֹהָיו וַיַּצִּילֵהוּ מִמָּוֶת. גּוּבִי כְּאִתְּנוּ לֹא יָדַע אֶת־מַעֲשֵׂה שִׁמְשׁוֹן הַגִּבּוֹר, אֲשֶׁר נִקְּרוּ הַפְּלִשְׁתִּים אֶת־עֵינָיו, כִּי הָרַג בְּמוֹתוֹ רַבִּים מֵאֲשֶׁר הָרַג בְּחַיָּיו; אַחַת הִיא, עַל כֵּן אָמַרְתִּי: אֵין רָעָה וְאֵין צָרָה, אֲשֶׁר לֹא נֶחֱלַץ ב) מִמֶּנָּה הָעָם הַזֶּה! אוּלָם הָבָה נִתְלֶה אֶת־מָרְדְּכַי עַל עֵץ, כִּי לֹא מָצָאתִי בְּכָל תּוֹלְדוֹת הָעָם הַזֶּה, כִּי הִצִּיל אֱלֹהֵיהֶם אֶת אֶחָד מֵהֶם מִתְּלִיָּה! וַיִּיטְבוּ דִבְרֵי זֶרֶשׁ בְּעֵינֵי הָמָן וּבְעֵינֵי יוֹעֲצָיו וַיֹּאמְרוּ: בְּחָכְמָה דִּבְּרָה זֶרֶשׁ אֶת־דְּבָרֶיהָ; וְעַתָּה יָכִינוּ נָא אֶת־הָעֵץ לְמָרְדְּכָי!

פו. הָעֵצִים לִפְנֵי יְיָ.

וַיִּקְרָא יְיָ לְכָל הָעֵצִים, אֲשֶׁר בָּרָא וַיֹּאמַר: מִי מִכֶּם יֹאבֶה לִהְיוֹת תְּלִיָּה לְהָמָן? וַתַּעַן הַתְּאֵנָה אֶת־יְיָ וַתֹּאמַר: הִנֵּה אָנֹכִי מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ יְיָ, וַתִּטָּעֵנִי בְּאַרְצְךָ, וַיִּיטְבוּ בִכּוּרַי ג) בְּעֵינֶיךָ, וַתַּמְשֵׁל אֶת־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ לִי וַתֹּאמֶר לָהֶם: כְּבִכּוּרָה בִּתְאֵנָה בְּרֵאשִׁיתָהּ רָאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם, — וְעַתָּה אַל נָא תָּסִיר, יְיָ אֱלֹהַי, חַסְדְּךָ מֵעִמִּי, וְאַל תִּתֵּן אֶת הָרָשָׁע הַזֶּה לְטַמְּאֵנִי וּלְחַלְּלֵנִי! וַיָּבֹא הַגֶּפֶן וַיֹּאמַר: גַּם בִּי נִמְשְׁלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר עֲלֵיהֶם: גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם... וְעַל כֵּן אָנֹכִי שׁוֹאֶלֶת מִמְּךָ, יְיָ לֵאמֹר: אַל נָא אֶהְיֶה לִתְלִיַּת הָמָן. וַיָּבֹאוּ גַם עֲצֵי הָרִמּוֹן וְהָאֱגוֹז וְהָאֶתְרוֹג וְהַהֲדַס, וַיִּתְחַנְּנוּ אֶל יְיָ לֵאמֹר: אַל נָא יֹאבַד הִנֵּנוּ בְּעֵינֶיךָ וְלֹא נִהְיֶה עֵצִים לִתְלִיַּת הָמָן! וַיָּבֹא הַזַּיִת וַיִּשְׁתַּחוּ לַיְיָ וַיֹּאמַר: דִּמָּה דִמִּיתָ אֶת יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ לְזַיִת, וַתֹּאמַר בְּיַד יִרְמְיָה נְבִיאֶךָ: זַיִת רַעֲנָן יְפֵה פְרִי תֹאַר קָרָא יְיָ שְׁמֶךָ! וְעַל כֵּן אֶשְׁאַל מִמְּךָ יְיָ, לֵאמֹר: אֶהְיֶה נָא עֵץ עֹשֶׂה פְּרִי הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים, וְאַל יֵאָמֵר עָלַי כִּי נִתְלָה בִי אִישׁ. וַיָּבֹאוּ עֲצֵי הַשִּׁטִּים וַעֲצֵי הַבְּרוֹשִׁים וַיֹּאמְרוּ לַיְיָ: הָיֹה הָיִינוּ לְבִנְיַן מִשְׁכָּנְךָ וּבֵית מִקְדָּשְׁךָ וַנִּקְדַּשׁ וַנִּכָּבֵד, וְעַל כֵּן יוֹסְפִים אֲנַחְנוּ לִשְׁאֹל מִמְּךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, לֵאמֹר: אַל נָא תְּטַמְּאֵנוּ גוּפַת הָרָשָׁע הַזֶּה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא נִשְׁאַר בָּעֵצִים בִּלְתִּי אִם הַקּוֹץ לְבַדּוֹ, וַיִּגַּשׁ אֶל יְיָ וַיִּשְׁתַּחוּ וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהַי! יָדַעְתִּי כִּי קָטֹנְתִּי מִכֹּל עֲצֵי הַשָּׂדֶה, וְאִישׁ לֹא מָצָא בִי חֵפֶץ עַד הַיּוֹם: אִיטְבָה נָא בְּעֵינֶיךָ הַיּוֹם, וְהָיָה הַקּוֹץ לִתְלִיַּת הָאִישׁ אֲשֶׁר הָיָה כְּקוֹץ מַכְאִיב לְבָנֶיךָ. וַיַּעַן יְיָ וַיֹּאמַר: יָבֹא קוֹץ ד) בֶּן קוֹץ ה) וְיִתָּלֶה עַל הַקּוֹץ.

פז. הָמָן וְחָרָשֵׁי הַבַּרְזֶל וְהָעֵצִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ יוֹעֲצֵי הָמָן מִבֵּיתוֹ וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ: עֲלֵה עַל יְצוּעֲךָ ו) וְתֵן שֵׁנָה לְעֵינֶיךָ, כִּי עוֹד מְעַט, וְעָבְרָה מַחֲצִית הַלָּיְלָה! וַיַּעַן הָמָן אֶת זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמַר: לֹא אֶשְׁקֹט וְלֹא אָנוּחַ עַד אִם הֲבֵאתִי לִי חָרַשׁ עֵצִים וּבַרְזֶל וְלֹא אֶעֱלֶה עַל מִטָּתִי עַד אֲשֶׁר הֵכִינוּ לִי אֶת הָעֵץ. וַיַּעַשׂ הָמָן כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיֵּלֶךְ וַיִּקְרָא לוֹ חָרַשׁ עֵצִים וְחָרַשׁ בַּרְזֶל וַיֹּאמֶר לָהֶם הֵא לָכֶם עֵץ וַהֲכִינוֹתֶם אוֹתוֹ, וְנָתַתִּי לָכֶם שָׂכָר טוֹב וְהָיָה כִּי תְמַהֲרוּ לַעֲשׂוֹתוֹ, וְהָיָה נָכוֹן לַמּוֹעֵד ז) עֲלוֹת הַשַּׁחַר, וְעָשִׂיתִי לָכֶם מִשְׁתֶּה וְהִשְׁקֵיתִיכֶם יַיִן וְשָׂמַח לִבְּכֶם. וַיָּחֵלּוּ חָרַשׁ הָעֵצִים וְהַבַּרְזֶל לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּם, וְהָמָן וְזֶרֶשׁ וּבָנָיו עוֹמְדִים עַל יָדָם

א) בַּדּוּד. ב) נִמְלַט. ג) פֵּירוֹתַי הַבְּשֵׁלִים. ד) בּוֹרֵת וּמַשְׁחִית (הָמָן). ה) עֲמָלֵק אֲשֶׁר הָיָה הָרִאשׁוֹן לְהִתְנַפֵּל עַל יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתוֹ מִמִּצְרָיִם. ו) מִטָּתְךָ. ז) לָעֵת.

משמחי מלאכי יה . וישירו ליי שיר תודה לאמר : הודו ליי , כי טוב , כי לעולם חסדו !

צ. חלומות רעים והרהורים א) רעים .

בלילה ההוא נדדה שנת אחשורוש, כי שם לנגדו את מעשה אסתר הקוראה להמן אל כל משתה ומשתה אשר היא עושה, ויאמר בלבו : מי יודע אולי קשרו עלי ויאמרו להרגני ולמלך תחתי . ובעלות המחשבה הזאת על לבו , ויאמר : האמנם לא נמצא בכל עבדי הנאמנים איש היודע את מחשבתם ויתאפק ולא יגלה את־אזני ? ועודנו חושב את־הדברים האלה , ויחלם והנה המן עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו, וקם עליו להרגו . וייקץ המלך ותפעם רוחו מאד ויאמר לסופרו : הביאה לי את ספר זכרונותי וקראת לפני . וילך הסופר לעשות דבר המלך . ויאמר אחשורוש : הנני אקשיב לדברים הנקראים לפני , ושמתי אליהם לב , למען דעת מה עבר עלי מיום עלותי על כסא מלכותי ועד היום , והטיבותי לכל האנשים אשר עבדוני באמת ובתמים , גדלתים ורוממתים . והיה בראות עבדי את החסד , אשר אנכי עושה לאוהבי הנאמנים לי , ויספה אהבתם אותי , ושמרוני מכל רע ויקרה להם נפשי מאד . ושמשי בן המן הסופר שב ויבא את־ספר הזכרונות , ויחל לקרא לפני המלך . ויהי ברגע הזה , ויחש המלך כאב בכל גופו ויאמר : אין זאת כי קשרו גם האופים גם המשקים עלי , ויאכילוני וישקוני סם המות , ועתה בא קצי . ויצו המלך לשר הטבחים לאמר : קח את־כל אופי ומשקי וכבלת את ראשם . ויקם שר האופים ושר המשקים ויתיצבו לפני המלך ויאמרו : מלחם אסתר המלכה ומיינה אכלת ותשתה אתה והמן . יצוה נא המלך לשלח את־אחד מעבדיו הנאמנים וראה השלום להמן ולאסתר . והיה , כי יגד למלך כי גם הם חלו , – וצוה להרגנו ! ויצו המלך וידרשו עבדיו לשלום אסתר והמן ויגד לו לאמר : שלום להם .

ושמשי קורא את־הדברים הכתובים בספר הזכרונות הלך וקרא עד בואו אל הפרק : „מרדכי היהודי הציל את המלך ממות" ; ויחשה כמעט רגע מקריאתו ויאמר להעלים את הדברים האלה מהמלך ויהפך את הדף הזה , ורע בעיניו עד מאד , ויאמר לקרא דברים אחרים .

צא. המבקש גדולות .

ויהי פתאם דבר אשר לא פלל ב) שמשי ולא יחל לו . כי כל אות ואות אשר בפרק „מרדכי הציל את־המלך ממות" השמיעה את הברתה ג) ותקרא לפני המלך ; ויתעורר המלך מאד . ויקרא לנעריו משרתיו לאמר : מה־נעשה יקר וגדלה למרדכי על־זה ? ויענהו לאמר : לא נעשה עמו דבר ! ויאמר המלך בלבו : הסכלתי מאד לעשות כי שכחתי את טובת מרדכי ולא עשיתי לו יקר וגדלה על־זה ; הבה אשלם לו כפעלו , וידעו כל עבדי כי אין טוב להם מאהבתם אותי בכל לבבם ובכל נפשם ! ויאמר המלך מי בחצר ? והמן בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך לתלות את־מרדכי על העץ אשר הכין לו . ויאמרו נערי המלך אליו : הנה המן עומד בחצר . ויאמר המלך : יבא ! ויבא המן . ויאמר לו המלך : איש עצתי היית כיום דעתי אותך עד־היום הזה , ואעש תמיד ככל אשר יעצת , ואצלים .

א) מחשבות . ב) חשב . ג) קולה .

בלילה ההוא נדדה שנת המן, כי זכר את דבריו אשר דבר על ילדי ישראל לאמר: המית אמיתם בראשונה! ויקם ויקרא לגדוד אנשי חיל ויצום ללכת אחריו עד בואו אל בית תפלת היהודים. — הוא המקום אשר נאספו שם כל הילדים וילמדו תורת יי, ויצומו ויבכו ויתחננו אל האלהים. ויבא המן אל בית התפלה, ויצו לאנשי החיל למנות את־הילדים, וימנום ויאמרו: מספר הילדים עשרים ושנים אלף. ויצו המן לאמר: שימו בכבלי ברזל על רגליהם והפקידו עליהם שומרים, ובאור הבקר והרגתים, ואחר אתלה את מרדכי. ויהי כאשר כלה המן לצות את־עבדיו, ויפן ויצא וישב לביתו.

פט. קול הצאן.

והשמועה כי גזר המן להרג בבקר את הילדים באה לאמותיהם, ותצעקנה צעקות גדולות ומרות ותקרענה בגדיהן ותיללנה, ותפרשנה ביריהן ותמהרנה ותקחנה לחם ומים, ותרוצנה אל בית התפלה ותאמרנה: אכלו ילדים, ושתו ולא תמותו ברעב! וירימו הילדים את קולם ויבכו ויאמרו: חי מרדכי מורנו, כי לא נאכל ולא נשתה, כי אם בתעניתנו נמות. ובדברם את־הדברים האלה ויגוללו ספריהם אשר למדו בהם ויאמרו: אמר אמרנו, כי בזכות התורה נאריך ימים, כדבר האמור על פי יי ביד משה: „היא חייך וארך ימיך"; אולם בראותנו, כי לא מצא יי חפץ גם בנו, גם בלמדנו, — הנה ספרינו לפניך; קחם לך והיו בידיך!..." ומדי דבר הילדים הקטנים את־הדברים האלה, ויהי קולם קול תחנונים, קול נואשים מחייהם, קול שובר לבבות ונוגע עד הנפש... ויתעורר מרדכי מאד, ויקרא ויאמר: יי אלהי! פקח עיניך וראה את דמעות הילדים הקטנים האלה הנספים א) בעוננו! אוי מי שמע כזאת כי ילדים אשר אך זה יצאו לאור באור החיים, ונפשם ולבבם עודם בעצם תמתם וטהרתם, — ימשלו כגדולים, והיה משפט אחד וגורל אחד לכלם, והיה כצדיק כרשע! וישמעו הילדים את דברי מרדכי, וישימו לנגדם את ילדי עם הנכר, את שעשעיהם ואת מצהלותיהם, את שמחתם ואת נגינתם; ויעלו על לבם את זכר ימי ילדותם המעטים, את ענות הוריהם ודחקם ולחצם. וישאו קולם ויבכו הרבה בכה. ותעל שועת הילדים התמימים השמימה, ותבקע רקיעים, ותפתח שערים נעולים ותלך הלוך ועלות עד בואה לפני יי. ויקומו מלאכי יי ויתיצבו לפניו ויאמרו: יי אלהים אדון כל העולמים! קול גדיים וטלאים אנו שומעים... וימהר משה ויתיצב לפני יי ויקרא ויאמר: יי אלהי הרחמים, החסד והצדקה! גלוי וידוע לפניך, כי **לא קול גדיים וטלאים הוא, כי אם קול קטני עמך הצמים זה שלשה ימים**, האסורים בכבלי ברזל והלקוחים למות. כבר הוחדו השכינים ומרטו החרבות אשר ישחטו בהם מחר; העל אלה תתאפק יי אלהי, ושמחת את הילדים שלא חטאו כצאן לטבח יובל?... ויהי ברגע הנורא הזה, ויקם יי מכסא דין ויעל וישב על כסא רחמים, ויחמל על עמו, וישבר את החותמת ויקרע את האגרת. וירם קרן ישראל, ויצמח להם ישועה, ויגדע ב) קרן ג) המן הרשע ויאמר: תשוב מחשבתו הרעה בראשו! ויהי אך הוציא יי את הדברים האלה מפיו, ויאירו כוכבי השמים, ותזרח השמש.

א) האובדים. ב) כרת. ג) תפארת וגדלה.

הַמֶּלֶךְ! זָכְרָה־נָּא לִי אֶת עֲבוֹדָתִי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם, וְשָׁמַעְתָּ רַק הַפַּעַם לִדְבָרָי. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: דַּבֵּר! וַיֹּאמֶר הָמָן: הֵן אִישׁ מִדַּלַּת הָאָרֶץ הוּא, וְהַיְקָר וְהַגְּדֻלָּה אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת לוֹ הַיּוֹם, לֹא יִיקְרוּ בְּעֵינָיו; אוּלָם צַו נָא וְהָיָה מָרְדְּכַי רֹאשׁ לְאַחַת מֵעָרֵי הַמֶּלֶךְ, וְטוֹבָה לוֹ זֹאת מִכָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת לוֹ. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הַמְשֵׁל אַמְשִׁילֵהוּ בְּכָל מְדִינוֹתַי, וְכָל עֲבָדַי יִשְׁמְעוּ לוֹ, וְהַכָּבוֹד הַזֶּה לֹא יִמָּנַע מִמֶּנּוּ. וַיֹּאמֶר הָמָן: אַל נָא יִחַר אַפְּךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, וְשָׁמַעְתָּ גַּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה: הִנֵּה שֵׁמַע הַמֶּלֶךְ וְשִׁמְעִי הוֹלֵךְ בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ, — הָסִירָה נָא אוֹתִי מֵרֹאשׁ לְשָׂרֶיךָ, וְשַׂמְתָּ אֶת הַיְּהוּדִי תַּחְתָּי, וְהָלַךְ שֵׁמַע הַמֶּלֶךְ וְשֵׁמַע הַיְּהוּדִי בְּכָל אַרְצוֹתָיו; אוּלָם יִמְנָעֵהוּ רַק הַפַּעַם מִכָּבוֹד. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הָאִישׁ אֲשֶׁר דִּבֶּר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ וַיַּצִּילֵהוּ מִמָּוֶת טוֹב לְפָנַי מְאֹד. הִנְנִי אֲגַדְּלֵהוּ וְרוֹמַמְתִּיהוּ, וְהָלַךְ שָׁמְעוֹ בְּכָל הָאָרֶץ, וְהָיָה הַדָּבָר הַזֶּה נוֹסָפָה עַל הַכָּבוֹד וְהַגְּדֻלָּה אֲשֶׁר יֵעָשׂוּ לוֹ הַיּוֹם. וַיָּעֵז א) הָמָן פָּנָיו, וַיּוֹסֶף לְדַבֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: סְפָרִים וְאִגְּרוֹת שֻׁלְּחוּ בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ לְאַבֵּד אֶת־עַם מָרְדְּכָי, — הִנְנִי אָשִׁיב אֶת־כָּל־הַסְּפָרִים וְהָאִגְּרוֹת, — אוּלָם יוֹאֶל נָא הַמֶּלֶךְ וּמָנַע אֶת מָרְדְּכַי מֵהַיְקָר וְהַגְּדֻלָּה אֲשֶׁר אָמַר לַעֲשׂוֹת לוֹ. וַיִּגְעַר הַמֶּלֶךְ בְּהָמָן וַיֹּאמַר: גַּם־כָּל־אֲשֶׁר אָמַרְתָּ עַתָּה יֵעָשֶׂה לְמָרְדְּכַי, וּמִכָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לֹא יִפֹּל דָּבָר אֶחָד אָרְצָה! וְעַתָּה חֲדַל לְדַבֵּר עוֹד כַּדָּבָר הַזֶּה, וּמַהֵרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ! וְאֶל חַרְבוֹנָה וְהַשָּׂרִים הַיּוֹשְׁבִים רִאשֹׁנָה בַּמַּלְכוּת אָמַר הַמֶּלֶךְ: לְכוּ אַחֲרֵי הָמָן וְהִתְבּוֹנַנְתֶּם אֶל־כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לְבִלְתִּי הַפִּיל דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר צִוִּיתִיהוּ! וַיַּרְא הָמָן כִּי כֵן וַיִּשְׁתַּחוּ אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֵּצֵא לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה.

צג. אַהֲבָה עַזָּה מִמָּוֶת.

וַיָּבֹא הָמָן שְׁחוֹחַ א) וְקֹדְרַנִּית ב) אֶל גִּנְזֵי ג) הַמֶּלֶךְ וַיִּקַּח מִשָּׁם אֶת־בִּגְדֵי הַמַּלְכוּת וַיֵּלֶךְ בְּפִיק ד) בִּרְכַּיִם עַד הָאֻרְוָה. וַיָּבֹא אֵלֶיהָ, וַיִּקַּח אֶת הַסּוּס וַיֹּאחֶז בְּרִסְנוֹ ה) וְהָבוֹ, וַיִּטְעַן ו) עָלָיו בִּגְדֵי הַמַּלְכוּת, וַיֵּלֶךְ לָבֹא אֶל מָרְדְּכָי. וַיֻּגַּד לְמָרְדְּכַי לֵאמֹר: הִנֵּה הָמָן בָּא! וַיָּקָם מָרְדְּכַי וַיֹּאמֶר אֶל הַיְלָדִים אֲשֶׁר יָשְׁבוּ לְפָנָיו לִשְׁמֹעַ דְּבַר יְיָ: כַּבְלֵי ז) הַבַּרְזֶל אֲשֶׁר שָׂם הָמָן עַל רַגְלֵיכֶם גְּדוֹלִים מִהְיוֹת מֵרַגְלֵי יְלָדִים, — הוֹצִיאוּ אֶת רַגְלֵיכֶם מֵהֶם, וְהִמָּלְטוּ עַל נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּטֶרֶם יִקְרַב הָמָן לְשָׁחְטְכֶם כַּאֲשֶׁר אָמָר! וַיַּעֲנוּ הַיְלָדִים אֶת־מָרְדְּכַי לֵאמֹר: אֲהַבְנוּךָ, מוֹרֵנוּ, אַהֲבָה עַזָּה מִמָּוֶת! אַתָּה נִחַמְתָּנוּ וַתְּדַבֵּר עַל לִבֵּנוּ וַתְּלַמְּדֵנוּ תּוֹרַת יְיָ הַמְּבִיאָה אֶת־הָאָדָם לְחַיֵּי עוֹלָם! עַל־כֵּן אָמַרְנוּ: בֵּין א) לְחַיִּים בֵּין לְמָוֶת עִמְּךָ אֲנוּ! וַיֵּבְךְּ מָרְדְּכַי בְּדַבֵּר אֵלָיו הַיְלָדִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו עֲלֵיהֶם וַיְבָרְכֵם בְּשֵׁם יְיָ הַגּוֹאֵל מִכָּל רָע. וְאַחַר אָמַר: הָבָה, בָּנַי, נִתְפַּלְּלָה בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה לִימֵי חַיֵּינוּ אֶל יְיָ, וְהוֹסַפְנוּ לְבַקֵּשׁ סְלִיחָתוֹ, וְנֵבְךְּ וְנִתְחַנֵּן אֵלָיו עַל שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל הַמְפֻזָּרָה וְהַמְפֹרָדָה בְּכָל קַצְוֵי הָאֲרָצוֹת, — וָמָתְנוּ. וַיַּעֲשׂוּ הַיְלָדִים כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם מָרְדְּכַי, וַיִּבְכּוּ וַיִּתְפַּלְּלוּ אֶל יְיָ וַיְבַקְשׁוּ מִלְּפָנָיו עַל־כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וַיְחַבְּקוּ אִישׁ אֶת אָחִיו, וַיִּכּוֹנוּ לָמוּת.

צד. עֶשֶׂר פְּרוּטוֹת הִכְרִיעוּ ב) עֲשֶׂרֶת אַלְפֵי כִכַּר כָּסֶף.

וַיְהִי כִּרְאוֹת מָרְדְּכַי אֶת הָמָן מִתְנַהֵל ג)

א. מְעֵיז זיין. א) כָּסוּת. ב) וּמִתְאַבֵּל. ג) אוֹצְרוֹת. ד) בְּכִשְׁלוֹן. ה) צוּים. ו) עָמַס.
ז) שַׁלְשְׁלָאוֹת. א) אִם. ב) איבערגעווינען. ג) הוֹלֵךְ.

עוֹצָה נָא הַיּוֹם עֵצָה מַה־לַּעֲשׂוֹת בָּאִישׁ אֲשֶׁר אָנֹכִי חָפֵץ בִּיקָרוֹ ? וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ לְמִי יַחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יְקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי ? הֵן גִּדְּלַנִי הַמֶּלֶךְ וַיְנַשְּׂאֵנִי עַד־מְאֹד וְאֵין טוֹב מִמֶּנִּי לְפָנָיו בְּכָל שָׂרֵי מַלְכוּתוֹ . וַיֹּאמֶר הָמָן אֶל הַמֶּלֶךְ : אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ , — יָבִיאוּ לְבוּשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לָבַשׁ בּוֹ הַמֶּלֶךְ בְּיוֹם עֲלוֹתוֹ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ , וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ בַּיּוֹם הַהוּא , וְאֶת כֶּתֶר מַלְכוּתוֹ , אֲשֶׁר נִתַּן בְּרֹאשׁוֹ בְּיוֹם מָלְכוֹ עַל עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע וּמֵאָה מְדִינָה ! וַיְהִי כְּהַזְכִּיר הָמָן אֶת הַכֶּתֶר , וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה עַד־מְאֹד בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ : חֲלֹם חָלַמְתִּי הַלַּיְלָה כִּי קָם הָמָן לְהָרְגֵנִי , וְעַתָּה בְּשָׁמְעִי אוֹתוֹ אוֹמֵר : יִתֵּן כֶּתֶר הַמֶּלֶךְ בְּרֹאשׁ הָאִישׁ אֲשֶׁר יַחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ בִּיקָרוֹ , אוֹסִיף אַאֲמִין , כִּי חָפֵץ הָמָן בְּמוֹתִי וְלָרֶשֶׁת כִּסֵּא מַלְכוּתִי . וַיַּרְא הָמָן , כִּי רַע מְאֹד בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ לָתֵת כִּתְרוֹ בְּרֹאשׁ אִישׁ אֲשֶׁר חָפֵץ בִּיקָרוֹ , וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ : לֹא אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד , וְדִבַּרְתִּי רַק עַל סוּס הַמֶּלֶךְ וּלְבוּשׁוֹ . וַיּוֹסֶף הָמָן לְדַבֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר : כַּאֲשֶׁר יוּבָא הַלְּבוּשׁ וְהַסּוּס , וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ וְיִנָּתְנוּ עַל־יַד־אִישׁ מִשָּׂרֵי הַמֶּלֶךְ הַפַּרְתְּמִים , וְהִלְבִּישׁוּ אֶת הָאִישׁ , אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ , וְהִרְכִּיבֻהוּ עַל הַסּוּס בִּרְחוֹב הָעִיר וְקָרְאוּ לְפָנָיו : כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ .

צב. מֵאִגְּרָא רָמָא לְבִירָא עַמִּיקְתָּא א) .

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַהֵר וּבֹא אֶל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ וְהוֹצֵאתָ מִשָּׁם כְּסוּת אַרְגָּמָן טוֹב וּלְבוּשׁ פַּסִּים מְרֻקָּם וּמְשֻׁבָּץ בַּאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת , וַאֲשֶׁר פַּעֲמוֹנֵי זָהָב וְרִמּוֹנִים קְשׁוּרִים בְּאַרְבַּע כַּנְפוֹתָיו , וְלָקַחְתָּ אֶת־כֶּתֶר הַזָּהָב הַגָּדוֹל אֲשֶׁר הוּבָא לִי מִמַּקְדּוֹנְיָה בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְמַלְכוּתִי , וְהוֹצֵאתָ גַּם אֶת־כּוֹבָעִי וְאֶת שִׁרְיוֹנִי ב) וַאֲשֶׁר הוּבְאוּ לִי מִמְּדִינַת כּוּשׁ וּשְׁנֵי רְבִידֵי ג) מַרְגָּלִיּוֹת אֲשֶׁר יַעַנְדוּם ד) לוּבְשֵׁי מַלְכוּת . וְיָצָאתָ לָאֻרְוֹת סוּסֵי הַמֶּלֶךְ , וְלָקַחְתָּ אֶת שִׁפְרְגָז סוּסִי אֲשֶׁר רָכַבְתִּי עָלָיו בְּיוֹם נִתַּן כִּתְרִי בְּרֹאשִׁי , וְהָלַכְתָּ אֶל מָרְדֳּכַי , וְעָשִׂיתָ לוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי כִּי הוּא הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶחְפֹּץ בִּיקָרוֹ . וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָמָן אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה , וַתִּתְחַשַּׁכְנָה עֵינָיו מֵרְאוֹת , וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה , וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ מְאֹד , וַיֹּאמֶר לַמֶּלֶךְ : רַב מְאֹד מִסְפַּר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר שְׁמָם מָרְדֳּכַי , וְאָנֹכִי לֹא אֵדַע לְמִי מֵהֶם אֵלֵךְ ? וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר : לֵךְ אֶל מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ ! וַיֵּמַר הַדָּבָר הַזֶּה לְהָמָן וַתֹּאחֲזֵהוּ חִיל וּרְעָדָה וַיֹּאמֶר לַמֶּלֶךְ : אֲהָהּ , אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ ! רַבִּים שְׁעָרֶיךָ מְאֹד , וְעַבְדְּךָ לֹא יָדַע אַיֵּה הַשַּׁעַר אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בּוֹ הַיְּהוּדִי . וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת הָמָן וַיֹּאמַר : לֵךְ אֶל הַשַּׁעַר הַבָּא מִבֵּית הַנָּשִׁים עַד־בֵּית הַמֶּלֶךְ . וַיֹּאמֶר הָמָן לָמָּה יַחְפֹּץ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ בַּדָּבָר הַזֶּה וְהָאִישׁ מָרְדֳּכַי אוֹיְבִי הוּא וְאוֹיֵב אֲבוֹתָי ; יוֹאֶל נָא הַמֶּלֶךְ וְנִתְּנוּ לוֹ עֲשֶׂרֶת אַלְפֵי כִּכְּרֵי כֶסֶף אֲשֶׁר שָׁקַלְתִּי עַל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ , אַךְ יְמַנְעֵהוּ מֵהַכָּבוֹד הַגָּדוֹל הַזֶּה ! וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר : לֵךְ וְנָתַתָּ לוֹ אֶת עֲשֶׂרֶת אַלְפֵי כִּכְּרֵי הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַרְתָּ , וְאָנֹכִי אַפְקִידֵהוּ עַל בֵּיתֶךָ , וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נוֹסָפוֹת עַל הַיְקָר אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לַעֲשׂוֹת לוֹ . וַיְחַנֵּן הָמָן קוֹלוֹ וַיֹּאמַר : עֲשֶׂרֶת בָּנַי אֲשֶׁר גִּדְּלָם הַמֶּלֶךְ יָרוּצוּ לִפְנֵי סוּסֶיךָ , וְהָיְתָה אִשְׁתִּי שִׁפְחָה בְּבֵית הַמֶּלֶךְ , אַךְ יִיטַב נָא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לִמְנֹעַ אֶת הַיְּהוּדִי מִיְּקָר וּגְדֻלָּה . וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ אֶת הָמָן מַקְשֶׁה ה) אֵלָיו , וַיִּחַר לוֹ וַיֹּאמַר : אַתָּה וּבָנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ תַּעַבְדוּ לְמָרְדֳּכַי , וְהַכָּבוֹד הַזֶּה לֹא יִמָּנַע מִמֶּנּוּ . וַיּוֹסֶף הָמָן לְחַנֵּן אֶת־קוֹלוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר : אֲדוֹנִי

א) מִגַּג רָם לְבוֹר עָמוֹק . ב) מָגִנִּי . ג) שַׁרְשְׁרוֹת . ד) יִקְשְׁרוּ . ה) הארטנאֶקקיג זיין, упрямиться.

ויהי כאשר אמר המן לשום את כתר המלך בראש מרדכי, ויאמר מרדכי: חלילה לי מהקל את כתר המלך ולשומו בראשי בטרם גלחתי! ויאמר המן: כתר לי זעיר ד), הנני ממהר ללכת מזה להביא ספר אליך. וימהר המן ויצא וידרש לספרים ויגד לו לאמר: אין האנשים האלה בביתם! וירא המן מאד פן יקצף עליו המלך בראותו אותו מאחר לעשות ככל אשר צוה, וישב מהרה אל מרדכי ויקח מספרים א) ותער ויגז את שערותיו ויגלחן. ובעשותו את הדבר הזה ויאנח מאד. ויאמר מרדכי: על־מה אתה נאנח? ויען המן ויאמר: אויה לי! המלך הושיבני ראשונה במלכותו, וישם את־כסאי מעל כל השרים אשר אתו, ועתה נקלותי מאד, ואשפל עד עפר ואהיה לבלן ולספר! הכאלה אתאפק ולא אאנח? ויאמר מרדכי: האמנם תאמר כי לא הכרתיך ולא ידעתי מי אתה ומה היו מעשיך בכפר קרצום! בלן וספר היה אביך, וימת, ותקם אתה תחתיו, ותאחז מעשי אביך בידיך! ויהי כאשר גלח מרדכי ויאמר המן: עלה נא על סוס המלך ורכבת עליו ברחוב העיר. ויקם מרדכי לעלות על הסוס ולא יכל, כי כשלו ברכיו מצום אשר צם שלשת ימים. ויאמר אל המן: זקן אנכי ורפה כח, וזה שלשה ימים לא אכלתי ולא שתיתי, וכח אין בי לעלות על הסוס. וירא המן כי כבר עברו שעות אחדות מהעת אשר צוהו המלך לעשות יקר וגדלה למרדכי, ומצותו לא נעשה עוד, ויירא לנפשו, ויאמר: יהי ערפי הדום א) לרגליך! וישח המן ויעמד על גחונו ויעל עליו מרדכי, וכמהו עלה על הסוס וירכב עליו. ויהי ברגע הזה ויבאו שבעה ועשרים אלף נערים עד לפני מרדכי ויקח איש איש מהם גביע זהב בימינו

וכוס זהב בשמאלו וילכו לפני מרדכי ויגידו תהלתו וישמיעו צדקתו בקהל הרב, אשר נאסף לראות את היקר והגדלה, אשר המלך עשה למרדכי. והמן אוחז ברסן הסוס להוליכו ברחובות העיר ויקרא בחזקה: ככה יעשה לאיש, אשר המלך חפץ ביקרו. ובהוליך המן את מרדכי, ובראותו את הכבוד הגדול הנעשה לו, ויאמר בלבו: אהה, מה רע גורלי! אמש לא דמה לי איש, ועתה נקלותי, ואשפל מאד ואהיה לבלן ולספר ולעבד הרץ לפני אדוניו ולכוהו! אמש הייתי עסוק בהכנת עץ למרדכי, ויכן לו אלהיו כתר מלכות! אמש רציתי לבקש חבלים ומסמרים לתלית מרדכי, – ויתן לו אלהיו היום לבוש מלכות! אמש אמרתי: עוד מעט ותעלה מרדכי על העץ ונתלה והיום צוה המלך להעליתו על סוסו...! ובעבור מרדכי ברחובות העיר וישא עיניו אל יי ויקרא ויאמר: ארוממך יי כי דליתני א) ולא שמחת אויבי לי! וישמעו תלמידיו את־דבריו ויקראו גם הם ויאמרו: זמרו ליי חסידיו והודו לזכר קדשו, כי רגע באפו, חיים ברצונו; בערב ילין בכי ולבקר רנה! ובעבור מרדכי לפני בית אסתר ותשקף בעד החלון ותרא את גדלת מרדכי, ותשא מרום עיניה ותאמר: יי אלהי! מקים מעפר דל, מאשפות ירים אביון, להושיב עם נדיבים, וכסא כבוד ינחילם! ותרא כנסת ישראל את התשועה הגדולה אשר עשה להם יי, ותקרא ותאמר: סורו ממני כל פעלי און, כי שמע יי קול בכיי שמע יי תחנתי!

צז. אבל וחפוי ראש.

ובת המן עמדה בעת ההיא על גג

ד) הבה כעס. א) עערן. א משען. א) רוממתני.

לאטו, ויאמר: היום הזה הוא ששה עשר לחדש ניסן ובעמד בית מקדשנו היו בני ישראל מקריבין עמר בזמן הזה! ויאמרו הילדים: הואל נא מורנו ובאר לנו את דבר העמר! ויעש מרדכי את בקשת הילדים וילמדם הלכות העמר וחקותיו. ועוד מרדכי מדבר והילדים מקשיבים לדבריו ויגש המן אליהם, ויאמר אל מרדכי: במה אתה עוסק? ויען מרדכי ויאמר: במצות העמר. ויאמר המן: הואילה נא והגידה לי: מה הוא העמר אשר אמרת: הזהב הוא אם כסף? ויען מרדכי: לא כסף ולא זהב ולא חטים שמו בעמר, כי אם שעורים. ויוסף המן לשאל ויאמר: ומה מחיר עמר מלא שעורים, העשרה אם עשרים ככר כסף? ויען מרדכי ויאמר: מחירו לא ירבה מעשר פרוטות. ויהי כשמע המן את־הדברים האלה, ויספק כפיו ויקרא ויאמר: ידע הרע. מרדכי הצדיק, כי הכריעו עשר הפרוטות, מחיר העמר, את עשרת אלפי ככר כספי! ועתה קום לך מעל הארץ, התנער מעפר, ופשטת את שקך, ולבשת בגדי מלכות ורכבת על סוס המלך. וישמע מרדכי את־הדברים האלה ויאמר בלבו: אין זאת כי להתל בי בא המן ולמרר את רגעי חיי האחרונים. וירא המן את־מרדכי יושב על מקומו ויאמר: מרדכי הצדיק, בן אברהם, יצחק ויעקב! קדם שקך ואפרך לבא אל אלהיך מעשרת אלפי ככר הכסף, אשר נתתי במחיר עמך, וישמע תפלתך ויקחה, ויעש לך ולעמך תשועה גדולה אשר לא נעשה כן כמה לכל עם ולשון! ויאמר מרדכי: הוי, רשע. שמח לאיד א), הכמעט ממך תתה את־כל עמי להרג ולאבדן, כי באת להמר לי את־רגעי חיי האחרונים! הארך נא אפך ב) עוד מעט עד אם אכלתי לחם לענה ג) ושתיתי מי רוש ד), ואחר תוציאני מן המקום הזה ותליני! ויאמר המן: שמע נא בן טובים! לימי אבותיכם נעשו לכם אותות ומופתים גדולים ועצומים. וגם היום הפליא לעשות עמכם ויהפך מספדכם למחול. וכדבר המן את־הדברים האלה וירגזו פרקיו, ותשח קומתו. ויחזק ברסן הסוס לבלתי נפלו ארצה. ויתבונן מרדכי אל המן ויכירהו ויאמר בלבו: הוא האיש אשר נמכר לי לעבד. עתה ידעתי מי הוא ומה היה מעשהו.

צה. ארבע אמניות ה): בלן ו) ספר ז) גליור ח) וכורז ט).

ויגש המן אל מרדכי ויאמר: המלך צוני להלבישך לבוש מלכות. ועתה קום ולבשת את־הבגדים הנחמדים האלה! ויאמר מרדכי: הילבש איש בגדי מלכות טרם רחץ את־בשרו וטהר? ויאמר המן: שבה פה מעט, ואנכי אלך ומצאתי לך בלן אשר ירחץ בשרך וטהרת. וילך המן ויבקש בלן ולא מצא, וימהר וישב אל מרדכי, ויאמר לו: קומה ולכה אחרי ביתה דרחצה! ויקם מרדכי וילך אחרי המן עד בואם לבית הרחצה. ויפשט המן את בגדיו וילבש בגדים אחרים כאשר ילבשו המשרתים בבית הרחצה ויסק י) את־הבית ויכן מים חמים ומים פושרים יא), ויקח את מרדכי וירחצהו וינקהו, ואחר לקח אלונטית יב) וינגב את־גופו ויגש לו את־לבוש המלך וילבישהו.

א) לצרה ואסון. ב) כבוש כעסך. ג) ווערמוט, שם עשב מר. ד) מאנקאפ; דמשקה הזה מוסך רוח עועים בשותהו ומבלבל חושיו. ה) מלאכות. ו) בעדער. ז) פריזירער. ח) נוהג סוסים. ט) מודיע בקול רם. י) הייצן. יא) מים חמים בלולים במים קרים. יב) האנדטוך.

וַתִּשָּׂא אֶסְתֵּר עֵינֶיהָ אֶל הַשָּׁמַיִם. וַתַּעַן אֶת הַמֶּלֶךְ וַתֹּאמַר: אִם מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ, וְאִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב, תִּנָּתֶן לִי נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי, וְעַמִּי בְּבַקָּשָׁתִי, כִּי נִמְכַּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי לְהַשְׁמִיד לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד; וְאִלּוּ א) לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכַּרְנוּ, הֶחֱרַשְׁתִּי, כִּי הָיִיתִי אֹמֶרֶת: אוֹצַר הַמֶּלֶךְ לֹא יֶחְסַר, וְהַמַּס יִנָּתֵן לוֹ מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה; אוּלָם כִּרְאוֹתִי כִּי נִגְזַר עַל עַמִּי לְהִכָּרֵת וּמְחִירָם הוּבָא לַמֶּלֶךְ עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כֶּסֶף וָצַדַע וָאֹבֶן ב), כִּי הוֹנוּ מְאֹד אֶת הַמֶּלֶךְ וְלֹא הֻגַּד לוֹ, כִּי יָבִיא הָעָם הַזֶּה מַס לַמֶּלֶךְ מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כָּסֶף. וַיֹּאמֶר אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה: מִי הוּא זֶה וְאֵי־זֶה הוּא אֲשֶׁר מְלָאוֹ לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן? וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר: אִישׁ צַר וְאוֹיֵב אֲשֶׁר נָתַן לִבּוֹ כְּלֵב מֶלֶךְ וַיֹּאמֶר לָשׂוּם כִּתְרְךָ בְּרֹאשׁוֹ וְלִמְלֹךְ תַּחְתֶּיךָ, — הָמָן הָרָע הַזֶּה וְהָמָן נִבְעַת ג) מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה. וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיַּיִן אֶל גִּנַּת הַבִּיתָן. וַיֵּרְדוּ מַלְאֲכֵי יְיָ, וּדְמוּת לָהֶם כִּדְמוּת אֲנָשִׁים, וְקַרְדֻּמּוֹת חַדִּים בִּידֵיהֶם, וַיִּגְּשׁוּ אֶל כָּל עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה, וְאֶל פֶּרַח נוֹתֵן רֵיחַ נִיחֹחַ, וַיְקַצְּצוּ אֶת הָעֵצִים וַיַּשְׁחִיתוּם, וַיִּקְטְפוּ אֶת־הַפְּרָחִים וַיְרַמְסוּם, וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּחַר לוֹ עַד מָוֶת, וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר: מִי אַתֶּם וּמִי צִוְּכֶם לַעֲשׂוֹת כָּכָה בְּגַן הַמֶּלֶךְ? וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: עַבְדֵי הָמָן אֲנַחְנוּ וַיְצַוֵּנוּ לְהַשְׁחִית אֶת הַגַּן הַזֶּה וּלְהָרֵם אוֹתוֹ. וַתִּבְעַר חֲמַת הַמֶּלֶךְ בְּהָמָן, וַיָּשָׁב מִגִּנַּת הַבִּיתָן לָבֹא אֶל בֵּית מִשְׁתֵּה הַיָּיִן. וְהָמָן רָאָה כִּי כָלְתָה אֵלָיו הָרָעָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ, וַיַּעֲמֹד לְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ מֵאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּכְדֵי בּוֹא הַמֶּלֶךְ אֶל הַבַּיִת וַתִּמְעַדְנָה רַגְלֵי הָמָן וַיִּפֹּל עַל הַמִּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ; וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: רָם לְבָבְךָ מְאֹד וַתֹּאמַר לָתֵת כִּתְרִי בְּרֹאשְׁךָ וְתִמְלֹךְ תַּחְתָּי, וְתִבְעַט לְךָ זֹאת, וַתִּתֵּן לָגַעַת גַּם אֶל מִטַּת הַמַּלְכָּה? הַדָּבָר יָצָא מִפִּי הַמֶּלֶךְ, וּפְנֵי הָמָן חָפוּ.

צט. הַחֶרֶשׁ ד) וְהַצּוֹר ה).

וַיֹּאמֶר חַרְבוֹנָה אֶחָד מִסָּרִיסֵי הַמֶּלֶךְ: רַבּוֹת רָעוֹת הָמָן: הוּא יָעַץ אֶת־בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ לִשְׁלֹחַ יָדָם בְּךָ, כִּי אָמַר לִמְלֹךְ תַּחְתֶּיךָ; וּבִרְאוֹתוֹ כִּי גִלָּה מָרְדְּכַי אֶת מְזִמָּתָם וַיָּפֶר עֲצָתוֹ, וַיִּקְצֹף עָלָיו וַיִּתְאַנֶּה לוֹ, וַיָּכֶן לוֹ עֵץ לִתְלוֹתוֹ עָלָיו. וְעַתָּה יִשְׁלַח־נָא הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲבָדָיו הַנֶּאֱמָנִים אֶל בֵּית הָמָן, וְרָאוּ אֶת־הָעֵץ אֲשֶׁר הֵכִין לְמָרְדְּכַי אֲשֶׁר דִּבֶּר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ! וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶת־סָרִיסָיו, וַיִּרְאוּ כִּי כֵן הַדָּבָר, וַיָּשֻׁבוּ וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר: אֱמֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אָמַר לְךָ חַרְבוֹנָה; הִנֵּה הָעֵץ אֲשֶׁר עָשָׂה הָמָן לְמָרְדְּכַי גָּבֹהַּ חֲמִשִּׁים אַמָּה. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: תְּלֻהוּ עָלָיו. וַיְהִי כָל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת דִּבְרֵי חַרְבוֹנָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּהָמָן וְאָמַר: לֹא מֵאַהֲבַת חַרְבוֹנָה אֶת־מָרְדְּכַי דִּבֶּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי אִם מִשִּׂנְאָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר שָׂנֵא אֶת־הָמָן! וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרְאוּ לְמָרְדְּכַי, וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ: קַח אֶת הָמָן וּתְלֵהוּ עַל הָעֵץ, אֲשֶׁר הֵכִין לְךָ! וַיֵּצֵא מָרְדְּכַי וַיָּבֹא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהָמָן: הַמֶּלֶךְ צִוַּנִי לִתְלוֹתְךָ עַל הָעֵץ! וַיֹּאמֶר הָמָן: הַגְדֶּל־נָא חַסְדְּךָ וּשְׁמַע לְדְבָרַי אֲשֶׁר אָנֹכִי דּוֹבֵר אֵלֶיךָ בְּטֶרֶם אֶתָּלֶה. וַיֹּאמֶר מָרְדְּכַי: דַּבֵּר וְשָׁמַעְתִּי! וַיֹּאמֶר הָמָן: אַל נָא תִתְלֵנִי כַּאֲשֶׁר יִתָּלֶה עֶבֶד וְשַׂמְתָּ לְנֶגְדְּךָ אֶת־גְּדֻלָּתִי וְאֶת־שִׁבְתִּי רִאשׁוֹנָה בַּמַּלְכוּת וְאֶת־הַיְקָר אֲשֶׁר עָשׂוּ לִי רַבֵּי הַמְּלוּכָה, — וְכָרַתָּ רֹאשִׁי בְּחֶרֶב הַמֶּלֶךְ! וַיַּעַן מָרְדְּכַי וַיֹּאמַר: לֹא אָסוּר מִדִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר צִוַּנִי יָמִין וּשְׂמֹאל. וַיּוֹסֶף הָמָן לְדַבֵּר אֶל מָרְדְּכַי וַיֹּאמַר: אַל־נָא תִזְכָּר לִי שִׂנְאַת אֲגַג וְקִנְאַת עֲמָלֵק וְאַל תַּחְשְׁבֵנִי לְאוֹיֵב

א) וְלוּ. ב) הֲבַנְתִּי. ג) נִבְהַל. ד) שערבעל. ה) פעלז.

בֵּית אָבִיהָ לִרְאוֹת אֶת מָרְדְּכַי מוּבָל א) לִתְלִיָּה. וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ אֶת הֶהָמוֹן הָרָב הַנֶּאֱסָף בְּכָל הָרְחוֹבוֹת, וַיִּשְׂמַח לִבָּהּ מְאֹד, כִּי אָמְרָה: עָשָׂה הַמֶּלֶךְ אֶת־בַּקָּשַׁת אָבִי, וַיֵּאוֹת לוֹ לָתֵת אֶת־מָרְדְּכַי בְּיָדוֹ לִתְלוֹתוֹ עַל הָעֵץ אֲשֶׁר הוּכַן לוֹ, וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְיוֹשְׁבֵי עִיר הַבִּירָה, וַיָּבֹאוּ גַם הֵם לִרְאוֹת בִּהְתָּלוֹת הַיְּהוּדִי. וְעוֹדֶנָּה חוֹשֶׁבֶת אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֵּרֶא וְהִנֵּה אִישׁ לָבוּשׁ מַלְכוּת רוֹכֵב עַל סוּס וְעֶבֶד אוֹחֵז בְּרִסְנוֹ וּמוֹלִיכוֹ בָּרְחוֹב, וַתֹּאמֶר בְּלִבָּהּ: מִי יִרְכַּב עַל סוּס הַמֶּלֶךְ, אִם לֹא אָבִי הַגָּדוֹל בְּשָׂרֵי הַמְּלוּכָה, וּמִי יְנַהֵג בְּסוּסוֹ, אִם לֹא מָרְדְּכַי אוֹיֵב אָבִי? הֶאָח! חָכָם אָבִי מְאֹד, כִּי אָמַר לְהַשְׁפִּיל אֶת מָרְדְּכַי לִפְנֵי מוֹתוֹ וּלְשׂוּמוֹ לַעַג וָקֶלֶס! הָבָה אוֹסִיף לְמָרְדְּכַי חֶרְפָּה עַל חֶרְפָּתוֹ! וּבְדַבְּרָהּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתְּמַהֵר וַתֵּרֶד הֶחָצֵרָה, וַתִּקַּח דְּלִי מָלֵא רֶפֶשׁ וָטִיט וַתַּעַל שֵׁנִית הַגָּגָה וַתִּכּוֹן לִשְׁפֹּךְ אֶת הָרֶפֶשׁ עַל רֹאשׁ הָאִישׁ הַנּוֹהֵג בְּסוּס הַמֶּלֶךְ. וּבְגֶשֶׁת אָבִיהָ עַד לִפְנֵי בֵיתוֹ, וַתַּעַשׂ בִּתּוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרָה, וַתִּשְׁפֹּךְ אֶת־כָּל־הָרֶפֶשׁ עַל רֹאשׁוֹ. וַיֵּבוֹשׁ הָמָן מְאֹד, וַיִּכָּלֵם וַיִּקְרָא: אַלְלַי לִי! וַתַּכֵּר בִּתּוֹ אֶת קוֹלוֹ, וַתֵּדַע אֵת אֲשֶׁר נַעֲשָׂה, וַתִּפֹּל מֵעַל הַגָּג וַתָּמֹת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נַעֲשָׂה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ, וַיָּשָׁב מָרְדְּכַי וַיִּפְשֹׁט אֶת־בִּגְדֵי הַמַּלְכוּת, וְכִתְרוֹ הֵסִיר מֵעַל רֹאשׁוֹ, וַיָּשֶׂם שֵׁנִית אֶת הַשַּׂק בְּמָתְנָיו, כִּי אָמַר: עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, וְאָנֹכִי לֹא הִשְׁלַמְתִּי א) עוֹד אֶת תַּעֲנִיתִי. וַיֵּשֶׁב לָאָרֶץ, וְהָמָן שָׁב לְבֵיתוֹ מִתְאַבֵּל עַל בִּתּוֹ הַנֶּהֱרָגָה. וְרֹאשׁ לוֹ חָפוּי לְבִלְתִּי יֵרָאֶה הָרֶפֶשׁ אֲשֶׁר דָּבַק בְּשַׂעֲרוֹתָיו, וְהַמִּסְפָּרַיִם וְהַתַּעַר בְּיָדוֹ.

צז. הַמְּשׁוּלִים ב) לְכוֹכָבִים וּלְעָפָר.

וַיֶּאֱסֹף הָמָן אֶת־אוֹהֲבָיו וְאֶת חֲכָמָיו וַיְסַפֵּר לָהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ. וַתַּעַן זֶרֶשׁ וַתֹּאמַר: לֹא תִהְיֶה לְךָ עוֹד תְּקוּמָה אַחֲרֵי נָפְלְךָ לְפָנָיו! וַיֹּאמֶר הָמָן: וְאִם תֵּדְעִי כִּי לֹא יִנָּקֶה כָּל הַנּוֹגֵעַ בַּיְּהוּדִים, מַדּוּעַ הֵסִתִּנִי ג) לְהִתְגָּרוֹת בּוֹ וּלְהָכִין לוֹ אֶת הָעֵץ? וַתַּעַן זֶרֶשׁ וַתֹּאמַר: הַמּוֹשֵׁל הִמְשִׁילָם אֱלֹהֵיהֶם לְעָפָר, כִּי אָמַר לַאֲבוֹתֵיהֶם: וְהָיָה זַרְעֲכֶם כַּעֲפַר הָאָרֶץ, וַיַּמְשִׁילֵם גַּם לְכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם בְּאָמְרוֹ: כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם יִהְיֶה זַרְעֲכֶם: כְּשֶׁהֵם יוֹרְדִים, יוֹרְדִים עַד עָפָר, וּכְשֶׁהֵם עוֹלִים, עוֹלִים עַד הָרָקִיעַ. וַיְהִי כִּרְאוֹתִי כִּי רַע הָעָם בְּעֵינֵי אֱלֹהֵיהֶם, וַיִּתְּנֵם בְּיָדֶיךָ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ, וָאִיעָצְךָ לִתְלוֹת אֶת מָרְדְּכַי, כִּי אָמַרְתִּי: מַפַּלְתָּם בָּאָה, וְעָשִׂיתָ לָהֶם כְּכֹל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדֶךָ; אוּלָם בִּרְאוֹתִי הַיּוֹם, כִּי הַחִלּוֹתָ לִנְפֹּל לִפְנֵי מָרְדְּכַי, אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ פִּתְאוֹם וַיְהַפֵּץ בִּיקָרוֹ, אָמַרְתִּי: לֹא תוּכַל לוֹ כִּי נָפֹל תִּפֹּל לְפָנָיו.

צח. גַּן הַמֶּלֶךְ וּמַשְׁחִיתָיו.

וְעוֹד הָמָן וְאִשְׁתּוֹ וְאוֹהֲבָיו מְדַבְּרִים וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ וַיַּבְהִילוּ ד) לְהָבִיא אֶת הָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה אֶסְתֵּר. וַיֹּאמֶר הָמָן: חַכּוּ לִי כִּמְעַט רֶגַע עַד אִם לָבַשְׁתִּי בְּגָדִים אֲחֵרִים וְרָחַצְתִּי אֶת פָּנָי! וַיַּעֲנוּ הַסָּרִיסִים לֵאמֹר: אַל תְּאַחֵר רֶגַע וְהָלַכְתָּ עִמָּנוּ כִּי צִוָּנוּ הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: מַהֲרוּ אֶת הָמָן! וַיָּקָם הָמָן וַיֵּלֶךְ אַחַר הַסָּרִיסִים, וַיָּבֹא הוּא וְהַמֶּלֶךְ לִשְׁתּוֹת עִם אֶסְתֵּר. וַתֵּרֶא אֶסְתֵּר כִּי בָאוּ, וַתִּקַּח אֶת כִּתְרָהּ, וַתְּשִׂימֵהוּ אֶת כֶּתֶר הָמָן. וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינָיו עַד־מְאֹד. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן: מַה־שְּׁאֵלָתֵךְ, אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְתִנָּתֵן לָךְ, וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ וְתֵעָשׂ?

א) נָהוּג. א) כִּלִּיתִי. ב) הַדּוֹמִים. ג) פִּתִּית. ד) מִהֲרוּ.

חג הפורים והודו ליי וברכו שמו על כל הנסים והנפלאות שעשה להם בימים האלה. ויענו חכמי ישראל את אסתר לאמר: איככה נוכל ועשינו את הדבר הזה בשבתנו בארץ נכריה? הן נחג את חג הפורים ונשמח לכפלת עם הארץ, ולא יקלסונו? ותען אסתר ותאמר: אל תאמרו יארכו הימים ונשכח הדבר, הלא כבר כתובה אנכי א) על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס! וראו החכמים כי נודע הדבר לכל יושבי הארץ, ויעשו את־דברי אסתר ויקבעוה ב) לדורות.

קג. מרדכי וחכמי ישראל.

ויגדל המלך את מרדכי וינשאהו מכל השרים אשר במדינות מלכותו. ויראו חכמי ישראל את מרדכי מקדיש רבי עתותיו לדברי המלוכה, וירע הדבר הזה בעיניהם ויאמרו: מיום הפקד למשנה למלך, עזב את־תורת יי, ויתן את־לבו לדברי המלוכה. ולא זכרו לו חכמי ישראל את־אהבתו הגדולה אשר אהב את־ישראל ולא העלו על לבם את־הטוב אשר היטיב להם, ולא שמו על לבם את גדלתו ואת תפארתו, כי יקרו להם דברי יי ולומדם מכל חמדות התבל, ויפרדו רבים מחכמי ישראל מעם מרדכי, ולא שאלו לו עוד לשלום.

קד. האש הטמונה.

ויעלו כל זקני הגולה ועזרא הסופר ונחמיה בן חכליה ומרדכי וישוע וזרבבל בן שאלתיאל בראשם עם שאר ראשי הגולה, ויבאו ירושלימה ויבנו את עיר הקדש ואת בית מקדשם. ויבנו את המזבח כמשפט ויערכו עליו עצים, וישימו עליהם את בשר הקרבנות, ויבקשו את אש הקדש ולא מצאוה. ויתפלל עזרא הסופר ונחמיה ומרדכי וישוע וזרבבל, ויצעקו אל יי ויאמרו: אדון כל העולמים! אתה העירות את־רוח מלכי הארץ, ותתן בלבם לבנות את בית קדשך ולשלח עניי עמך וכהניך לזבח את זבחיך ואת שלמיך כאשר עשו אבותינו ונבא אל המקום הקדוש הזה, ונכונן את־מזבחך, ונזבח זבחים ונערך עצים על העולה ונאמר: עוד מעט וירדה אש מלפניך יי, ואכלה את עולתנו, ונייחל אליה ולא ירדה. ועתה יי אלהינו איכה נשים על המזבח אש זרה אשר לא צוית, וחטאנו לך? ויהי בהתפללם את־הדברים האלה, ויקם אחד מזקני הכהנים ויאמר: זכרתי את המקום אשר החביא שם ירמיה נביא יי את האש הקדושה. וישמעו כל ראשי הגולה את־דברי הכהן הזקן ויאמרו: הואל־נא והראיתנו את המקום אשר הובאה שם האש הקדושה. ויקם הזקן, ויצא מחוץ למחנה. וילכו אחריו כל זקני ישראל. ויראם הכהן הזקן בור תחת החומה ואבן גדולה סגרה ג) בגיר ד) על פיו. ויסירו את הטיח ואת הסיד, ויגלו את האבן מעל פי הבור ויראו בו מים, ומראה להם כשמן. וישבו ויגידו לעזרא, וימהר וילך ויבא אל הבור ויאמר אל הכהנים: רדו הבורה וקחו מלא חפניכם מים, ואיש זר אשר לא מזרע אהרן הכהן אל יגש אל הבור. ויעשו הכהנים ככל אשר אמר אליהם עזרא, ויקחו מלא חפניהם מים, וישאם בכפיהם ויבאו אל היכל יי, ויזרקו

א) כל המקרים אשר שמי נקרא. ב) כתבו מגלת אסתר ושמה נזכרו בכל דור. ג) משוחה. ד) קאלך.

לְךָ , וְאַל תְּבוּר אוֹתִי כַּאֲשֶׁר נָקַם וְנָטַר עֵשָׂו אֲבִי־אָבִי , כִּי לֹא אָנֹכִי אָמַרְתִּי לִתְלוֹתְךָ עַל עֵץ, כִּי אִם זֶרֶשׁ אִשְׁתִּי וְאוֹהֲבָי . וַיַּעַן מָרְדֳּכַי וַיֹּאמַר : חָלִילָה־לִּי מִנָּקוֹם וּמִנְּטוֹר ! אָנֹכִי לֹא בִקַּשְׁתִּי לְךָ רָע וְלֹא הָלַכְתִּי לַמֶּלֶךְ לְבַקֵּשׁ נַפְשְׁךָ . הַמֶּלֶךְ קָרָא לִי וַיְצַוֵּנִי לִתְלוֹתְךָ . וְאֵין לְהוֹסִיף עַל דְּבָרָיו וּמֵהֶם אֵין לִגְרֹעַ ! וַיִּתָּלֶה הָמָן עַל הָעֵץ אֲשֶׁר הֵכִין לְמָרְדֳּכַי וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה . וַיִּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַדָּבָר הַזֶּה , וַיִּפְתְּחוּ בְּמָשָׁל פִּיהֶם וַיֹּאמְרוּ : מַה הֲדַס רֵיחוֹ מָתוֹק וְטַעְמוֹ מָר , כֵּן מָתְקָה הַדַּסָּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַתֵּמַר לְהָמָן . וְכָל הָעַמִּים הַיּוֹשְׁבִים בִּמְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ כְּשָׁמְעָם אֶת־אַחֲרִית הָמָן וַיֹּאמְרוּ : נִדְמוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּצוּרִים וְאוֹיְבֵיהֶם כְּקְדֵרַת חָרֶשׂ , אֲשֶׁר אִם תִּפֹּל הַקְּדֵרָה עַל הַצּוּר וְנִשְׁבָּרָה , אוֹ הַצּוּר יִפֹּל עָלֶיהָ וְנִשְׁבָּרָה, וְלֹא תִצְלַח עוֹד לַכֹּל .

ק. אִגֶּרֶת הַמֶּלֶךְ הַשֵּׁנִית.

וַיִּכְתֹּב אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ שֵׁנִית אֶל כָּל הַשָּׂרִים אֲשֶׁר בְּשֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינוֹתָיו לֵאמֹר : אָמֹר אָמַרְתִּי כִּי הָמָן בֶּן הַמְּדָתָא דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם מַלְכוּתִי וְחָפֵץ טוֹבָתָהּ, עַל־כֵּן שָׁמַעְתִּי לְקוֹלוֹ וָאַעַשׂ כַּאֲשֶׁר יְעָצָנִי , וָאֶשְׁלַח סְפָרִים אֲלֵיכֶם לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל הַיְּהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים בִּמְדִינוֹת מַלְכוּתִי ; אוּלָם נִגְלוּ מְזִמּוֹתָיו . וָאֵרֶא כִּי בִקֵּשׁ הָמָן טוֹב לְנַפְשׁוֹ , וַיַּחֲרֹשׁ א) גַּם עָלַי רָעָה וַיֹּאמֶר לִשְׁלֹחַ יָדוֹ בִּי . וָאֶחְקְרָה וָאֶדְרְשָׁה הֵיטֵב וַיִּוָּדַע לִי, כִּי לֹא מֵאַהֲבָתוֹ אֶת אֶרֶץ מַלְכוּתִי וּמִדָּרְשׁוֹ שְׁלוֹמָהּ בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד עַם רָב , כִּי אִם מִשִּׂנְאָתוֹ אֶת הַיְּהוּדִים וּמֵחָפְצוֹ לְהַשְׁמִידָם בְּיוֹם אֶחָד . וְהַיְּהוּדִים טוֹבִים לְאַרְצִי וְדוֹרְשִׁים שְׁלוֹמָהּ , אוֹהֲבִים אֶת־הַמֶּלֶךְ וּמְכַבְּדִים אֶת כָּל הָעַמִּים , גַּם הָאִישׁ אֲשֶׁר הִצִּילַנִי מִמָּוֶת יְהוּדִי הוּא , מָרְדֳּכַי שְׁמוֹ ; הוּא גִּלָּה מְזִמַּת בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ אֲשֶׁר אָמְרוּ לִשְׁלֹחַ יָדָם בִּי . וּקְרוֹבָתוֹ הַיָּפָה בְּנָשִׁים הִיא אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה . אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי אֲלֵיכֶם בִּשְׁמָהּ מַתָּנוֹת גְּדוֹלוֹת, וַאֲשֶׁר לְמַעֲנָהּ עָשִׂיתִי הֲנָחוֹת רַבּוֹת לְכָל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ . וְעַתָּה כְּבוֹא הַסְּפָרִים אֲלֵיכֶם וּקְרָאתֶם בְּאָזְנֵי עַם הָאָרֶץ , לְמַעַן דַּעַת כִּי יְקָרוּ הַיְּהוּדִים בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְדוֹבֵר שָׁלוֹם לְכֻלָּם .

קא. מוֹנִיטַת א) מָרְדֳּכָי .

וְהַמֶּלֶךְ הֵקִים אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָמַר לְהָמָן : שֵׁמַע מָרְדֳּכַי יָצָא בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ , וַיִּקְרָא לְמָרְדֳּכַי וַיֹּאמֶר לוֹ : צַוֵּה תְּצַוֶּה בִּשְׁמִי לְהוֹצִיא מִגִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ כֶּסֶף וְזָהָב וְלַעֲשׂוֹתָם מוֹנִיטוֹת , כְּכֹל אֲשֶׁר יִיטַב בְּעֵינֶיךָ . וַיַּעַשׂ מָרְדֳּכַי כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ . וַיִּקַּח כֶּסֶף וְזָהָב וַיִּתְּנֵם עַל־יְדֵי עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה . וְזֹאת תַּבְנִית הַמּוֹנִיטוֹת : מָרְדֳּכַי מִצַּד אֶחָד וְאֶסְתֵּר מִצַּד אֶחָד . וַתִּשְׁלַחְנָה הַמּוֹנִיטוֹת בְּכָל הַמְּדִינוֹת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ . וַיְהִי כָּל הָרֹאֶה אוֹתָן וְאָמַר : אֵין עָנָו וּשְׁפַל רוּחַ מִמָּרְדֳּכַי , הַמִּשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ ; הֵן צִוָּהוּ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הַמּוֹנִיטוֹת כַּטּוֹב בְּעֵינָיו , וּבְכָל זֹאת לֹא צִיֵּר עֲלֵיהֶן אֶת דְּבַר גָּדְלוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ וְאֶת לְבוּשׁ הַמֶּלֶךְ הַנִּתָּן לוֹ וְהַכֶּתֶר אֲשֶׁר בְּרֹאשׁוֹ וְאֶת הָמָן הַמּוֹלִיךְ סוּסוֹ וְהַתָּלוּי בָּעֵץ , כִּי אִם דְּמוּת פָּנָיו וּדְמוּת אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה לְבַדָּן צִיֵּר עֲלֵיהֶן .

קב . אִגֶּרֶת הַפּוּרִים .

וַתִּשְׁלַח אֶסְתֵּר אִגֶּרֶת לְכָל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר : הוֹאִילוּ וְכִתְבוּ אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר קָרוּ אֶת־הַיְּהוּדִים בִּמְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ , וְיִזָּכְרוּ עַד דּוֹר אַחֲרוֹן , וְחָגְגוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת

א) חָשַׁב מַטְבֵּעַת.

ליושבי הארץ אשר רחקו מירושלים ארבע מאות פרסה. ויאמרו בני ישראל: מה־תאמר אלינו, הנביא, ועשינו? ויען הנביא ויאמר: שימוהו בדוד עופרת וכסיתם את פיו במכסה עופרת. ויעשו כן, וישימו על מכסהו מטיל א) עפרת גדול וכבד מאד. וירא זכריה כי נתן בידיהם יצר הרע ויאמר להם: שמרו מי ביצר הרע ולא תהרגהו, פן תשם כל התבל. ויהי יצר הרע בידיהם שלשה ימים. ויבקשו בימים ההם בכל ארץ ישראל ביצה להאכיל את החולים, ולא מצאו, כי חדלו התרנגלות ללדת. ויראו בני ישראל כי כן, ויאמרו: איכה נעשה? כי נאמר נהרגהו — וחרב כל העולם, כי החדל גם הבהמה גם העוף ללדת, וכי נחיהו ונשאל מאת יי לקחת מיצר הרע את חצי כחו, לא ישמע יי בקול תחנונינו, כי לא יתן יי את מחצית הדבר כי אם את־כלו? על־כן אין טוב לנו. כי אם ננקר את עיני יצר הרע ושלחנהו לנפשו. ויעשו בני ישראל כן ליצר הרע כאשר דברו, וינקרו את־עיניו וירף כחו; ולא יכל עוד להחטיא את בני האדם כאשר החטיאם בראשונה ולהשיאם לעשות תועבות גדולות, אשר כל השומע אותן תצלינה שתי אזניו.

קז. מרדכי והאלם.

ויגע היום אשר יקריבו בו את־העמר, וישאלו למקום אשר גדלו שם שעורים להביא מהן את העמר ולא נמצא איש בכהנים, אשר ידע איה שדה שעורים. ויעבירו קול לאמר: מי האיש היודע את המקום אשר גדלו־שם שעורים, — בוא הלום והגידה! ויבא איש אחד והוא אלם, ויתיצב לפני מרדכי וירם את ימינו אל מכסה סבה עשויה שבטים, ושמאלו שם על השבטים, ויניע ראשו, ויהי דמיונו כאיש המשיב ב) את שואליו דבר. ויביטו כל הכהנים וזקני העם ולא ידעו מה־זה ועל מה־זה. ויאמר מרדכי בלבו: השבטים נקראים בפי עם הארץ „צריפין" ולמכסה יאמרו „גג"; הבה אשאלה את האנשים: היש מקום הנקרא בשם „גגות צריפין" או „צריפין גגות"? וישאל מרדכי את־אנשי העיר. ויענהו לאמר: כן דברת! יש מקום אשר יאמרו לו יושביו „גגות צריפין". וישמח מרדכי על הדברים האלה וישלח אל „גגות צריפין" להביא משם העמר. וימצאו שם המלאכים שדות שעורים ויביאו מהן את העמר. ויגע חג השבעות ויאמרו להקריב מחטים חדשות את־שתי הלחם וישאלו למקום אשר גדלו בו חטים, ולא נמצא איש אשר יגיד איה מקומן, כי מעט היה עוד מספר בני ישראל היושבים בערי השדות השוממות והעובדים אדמתם. ויעבירו שנית קול לאמר: מי האיש היודע איה שדה חטים — ובא והגיד לכהנים. ויבא האלם שנית ויתיצב לפני הכהנים וזקני העם וישם ידו האחת על עינו, ואת ידו השנית שם על חור סתום ויִמולל ג) ברגליו ויקרץ עיניו לאמר: הנה עניתיכם את אשר שאלתם. ויביטו אליו הכהנים וזקני העם ולא ידעו אל מה ירזמון ד) אותותיו. ויאמר מרדכי בלבו: הן שם האלם ידו על עינו ועל נקב סתום, — הבה אשאל: היש מקום אשר יקראו לו „עין סוכר" או „סוכר עין"? וישאל מרדכי את הדבר הזה ויענהו לאמר: אמנם יש מקום הנקרא בפי כל „עין סוכר". וישלחו הכהנים עינה סוכר ויביאו משדותיה חטים חדשות ויקריבו מהן את שתי הלחם, וירא כל העם כי חכמת אלהים במרדכי ויוקר

א) חתיכת. ב) העונת. ג) הניע אותן הנה והנה. ד) זכרו.

את המים על המזבח ועל העולה ועל העצים. ותבער פתאם אש גדולה, ותאחז בעצי העולה ותלהטם, ותלך האש הלך וגדל, הלך ולהט, הלך וטהר את כלי בית יי, ותתלקח מאד, וייראו הכהנים אותה וינוסו, כי לא יכלו לעמוד לפניה. ויהי כאשר כלתה האש לטהר את הבית ואת כל כליו, ותלך הלך וקטן הלך ומעט, ולא נשארה בלתי אם על המזבח לבדה. ויהי מהיום ההוא והלאה, ויתנו עליה הכהנים עצים, ותהי אש יוקדת על המזבח תמיד, ולא כבתה עד יום גלות בני ישראל שנית מארצם.

קה. הגבור והנורא.

ויתפלל אנשי כנסת הגדולה ליי ויאמרו: האל הגדול הגבור והנורא, ויהי אנשים אשר אמרו להם: ירמיהו נביא יי אמר: לא כמשה אשר אמר על יי „הגבור והנורא" אדברה אנכי! הנה עובדי אלילים מרקדים בהיכלו ומטמאים את בית קדשו, והוא לא יראם ולא יפיל עליהם אימתו ופחדו, — הכזה יעשה אלהים הנורא על כל כביריו? ודניאל בראותו את־בני ישראל נתונים בידי הגוים לעשות בהם כטוב בעיניהם, לא יכל להתאפק ויקרא: איה גבורותיו? ועל כן בפנותו אל האלהים לא אמר לו: האל הגבור, — ומדוע אמרתם אתם היום: האל הגדול הגבור והנורא, כדברים אשר דבר משה איש האלהים? ויענום אנשי כנסת הגדולה ויאמרו: הכבם א), לולא גבורותיו, כי עתה לא התאפק ולא האריך אפו ב) לרשעים — ויכלם וישמידם. ולולא נוראותיו, כי עתה לא היתה תקומה לעמנו הקטן והדל המפזר והמפרד בעמים גדולים ועצומים!

קו. יצר הרע בדוד ג) עפרת.

ועזרא ונחמיה וישוע ובני וקדמיאל ושבניה ובני ושרביה ויתר ראשי העם וזקניו התבוננו אל מעשי העם ודרכם, ויראו והנה מקנא איש ברעהו וחומד את־אשר לאחיו והלכו רכיל איש ברעהו ועשו כל דבר רע, אשר שנא יי, וימרר אותם הדבר הזה ויצעקו אל יי לאמר: אללי לנו! כבר הכינו מכה־רבה על שמענו לקול יצר לבנו הרע, ולא לקחנו עוד מוסר! המיט ממנו, כי החריב עירנו וישרף בית מקדשנו, ויהרג את צדיקינו ויגלנו מארצנו, כי נוסיף נשמע לו גם עתה, והיינו עוד הפעם בכל רע?! אתה, יי אלהינו, נתת את יצר הרע בלבבנו למען נגבר עליו והיה שכרנו הרבה מאד, — אולם הסירהו נא מלבנו כי אין חפצנו גם בו גם בשכר, אשר אתה נותן לכובשיו ד)! ובדברם את־הדברים האלה ותפל פתקא ה) מן השמים, ויקחה ראשי העם וימצאו בה כתובה מלה אחת „אמת" ו) וידעו ויבינו כי עלתה שועתם אל האלהים, והוא אומר לעשות את בקשתם. ויצומו ראשי העם שלשה ימים ושלשה לילות וימסר יצר־הרע בידיהם לעשות בו כטוב בעיניהם. ויצא יצר הרע מבית קדשי הקדשים ודמיונו כאריה אש. ויאמר להם זכריהו נביא יי: זאת הרשעה! ויגשו זקני העם וראשיו לתפשו, ותעקר אחת משערותיו. וישמע קול צעקה גדולה ומרה, ותשמע

א) אדרבה. ב) כבש כעסו. ג) קעססעל котёлъ. ד) למכניעיו. ה) צעטטעל записка. ו) האות „אלף" היא הראשונה, האות „מם" האמצעית והאות „תיו" האחרונה. כונת הדבר הזה היא, כי יי היה הוה ויהיה.

חרד חרדה גדולה, ויאמר אליו: הוי, רך הלבב! מה ראית כי נבהלת? האמנם תאמר ברב אנשי חיל הנצחון? עצה ותחבלה למלחמה! היניסו אלפי כבשים את הארי, אם יסוג אחור מפניהם בפגשו אותם? הלא בשאגתו א) יניסם ובמראהו הנורא יפיל עליהם אימות מות! ועתה לך־לך שב בביתך, כי לא איש חיל אתה. וישתחו השר ויצא. וניקתניבור קם מכסא מלכותו, ויעש תמונות רכב ופרשים וישימן במי קדריו ויאחז בכפות התמרים ויקסם, וירא והנה נגפו תמונות רכבו ופרשיו לפני התמונות רכב ארתחששתא ופרשיו. ויחר הדבר הזה את ניקתניבור מאד ויאמר בלבו: אין טוב לי כי אם מלטתי את־נפשי. ויגלח ניקתניבור את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו, ויתחפש וילבש בגדים צואים ויברח מעירו לילה, וישא אתו זהב וכסף ואבנים יקרות, וקסמיו לקח בידו, ויבא אל מדינת בלוסיה. ויסע סלוכיה ויבא אל מדינת אנטיוכיה. ויסר את־בגדיו המגאלים ב) וילבש בגדי בוץ ושש, כאשר ילבשו כמרי ג) בבל וכהניה, ויבא אל מדינת מקדוניה, ומדינת מקדוניה שרתי במדינות גברת כל הממלכות. ויתודע ניקתניבור לחכמי מקדוניה, ויראו כי רב חכם האיש מאד וייקר בעיניהם ויכבד על פני כל יודעיו. ופיליפוס מלך מקדוניה יצא בימים ההם להלחם עם עמים רבים. ויבא ניקתניבור אל ארמון המלך ויתיצב לפני המלכה, ותראהו ותאמר: האתה הוא חכם הרזים ד)? ויען ניקתניבור ויאמר: אני. ותאמר המלכה: הואל־נא והגדת לי את־אשר יקרני באחרית הימים. ויען ניקתניבור: תתבשר נא המלכה, כי מצאה חן בעיני אחד האלילים מאלילי מצרים ויברכה לאמר: בן יולד לאשת פיליפוס, וגדל וחכם והשכיל

וגבר מכל המלכים אשר היו לפניו. ותאמר המלכה: הראני נא את האליל אשר אמרת, וידעתי כי נאמנים דבריך. ויאמר ניקתניבור: כן אעשה כאשר דברת. ויהי כצאת הכוכבים, ויקסם ניקתניבור ויתחפש וישתנה ויהי דמיונו כנחש, ויבא הארמונה אל המלכה, ותראהו ותחרד. ויען הנחש ויאמר: אנכי, אנכי הוא האליל אשר אמר לך הקוסם הזקן, אל תיראי. ויקרב ניקתניבור אליה ותהר לו. ויצא מארמון המלך ויסר את בגדיו המשונים ויהי דמיונו כאחד האדם. ויהי כאשר התרוצץ הילד במעי המלכה, ותשלח ותקרא לניקתניבור, ותאמר לו: הנה באו דבריך אשר אמרת וגם הריתי לאלילך אשר דמות לו כדמות נחש ואמר: הבה אקרא לך. ושאלתי ממך, להראות גם לפיליפוס אישי המלך בחלום הלילה, כי הרה אנכי לאחד האלילים, וטוב הדבר הזה לפניו והוסיף לאהבני. ויען ניקתניבור: שלום לך, אל תיראי, כי עשה אעשה ככל אשר דברת אלי. ויקסם ניקתניבור, ויראו כל הדברים ההם לפיליפוס המלך, וייקץ משנתו וישמח. וינגפו המלכים לפניו וישב לארצו שמח וטוב לב. ותספר המלכה את הקורות אותו. ויען המלך ויאמר: ככל הדברים האלה הראיתי גם אני בחלומי. ויהי היום והמלך יושב על כסא מלכותו ותרדמה נפלת עליו ויחלם והנה צפור נפלה אל חיקו והמליטה ה) ביצה. ותפל הביצה מחיקו, ותשבר, ויצא ממנה נחש קטן הרץ על גחונו. ויהי כאשר אמר הנחש הקטן לשוב אל שפרתו ו) אשר יצא ממנה, ויחלש ויפל וימת. וייקץ המלך וייצו ויבאו אליו כל חכמיו וקוסמיו ויספר להם חלומו ויאמר: הגידו נא לי את־פתרונו. ויענו החכמים לאמר: בן יולד למלך ומשל בכל הממלכות, ובטרם ישוב אל ארץ

א) בקולו החזק. ב) המלכלכים. ג) כהני. ד) יודע דברים נסתרים. ה) ילדה. ו) שאלע

שמו מאד ויאמרו: לא יקרא עוד שמו מרדכי והיה שמו פתחיה, כי פתח יי את עיניו ויאר אותן בתורתו ויפקח גם את עינינו לדעת את כל הדברים, אשר לא ידענו ולא הבנו עד היום.

קח. מופת א) העם.

וישם עזרא את־לבו ללמד העם את תורת יי ולא נח ולא שקט עד אם הקים את מחשבתו הטובה. ויהי ענו מכל האדם אשר על פני האדמה, ויקנאו בו אנשים רבים ויתאנו ב) לו ויבזהו; וירא עזרא כי רבו משנאיו וחורפיו ויהי כמחריש. ויוסף לעשות חסד וצדקה מכל אשר היו לפניו וייקר שמו ויגדל מאד. בכל זאת לא רם לבב עזרא מאחיו ויתהלך אתם כרע, כאח. ולבעבור הרבות דעת התורה, צוה עזרא לקרא בה גם במנחה בשבת, גם ביום השני והחמישי בשבע. ויהי כאשר נשאל עזרא לאמר: מדוע תקרא התורה בשבת פעמים? ויען ויאמר: ראה ראיתי את בני עמי הרוכלים ג) העניים הסובבים בששת ימי המעשה בכפרים למכר סחורתם, ושבים העירה רק ביום הששי בערב, ואמר: ישמעו קריאת התורה ביום מנוחתם פעמים, ונחרתו ד) הדברים על לוח לבם וזכרום. ואל נשי בני ישראל קרא עזרא ויאמר להן: ראה ראיתי את עניי עמנו הולכים אל בתיכן ביום הששי, לבקש לחם ויוצאים ריקם, כי יש אשר לא תאפינה להכין בלתי אם בצהרים; על כן אמרתי: הנה אקרא לכן, ושאתי מכן להשכים בבקר יום הששי לאפות את לחמכן לבעבור יהיה אפוי לעת בוא אליכן העניים. והיה אם ככה תעשינה, וצוה יי אתכן את הברכה, והיטיב עמכן. ותענינה הנשים לאמר: כן נעשה כאשר צויתנו. ויהי הדבר הזה מהיום ההוא ומעלה לחק לבנות ישראל. וישמע עזרא הלך בכל ארץ ישראל ויהי מופת כל העם. והיה כי נמצא מי בבני ישראל עושה חסד וצדקה, שפל רוח ה) אהב את־כל־האנשים, ומקרבם לתורה, ואמרו עליו: תלמיד עזרא הסופר הוא.

קט. תולדות אלכסנדר מוקדון.

ויהי בימים הרבים ההם וימלך מלך במצרים ושמו ניקתניבור. והיה המלך ההוא משכיל ורכם ראש כל חרטמי מצרים. ויהי רצוי לכל בני עמו ויאהבהו ויעבדהו באמת ובלבב שלם. ויגד לניקתניבור לאמר: ארתחשסתא מלך פרס יוצא עליך למלחמה! ויהי כשמע ניקתניבור את־הדברים האלה ויקרא לשרי מלכותו הנאמנים לו ויאמר: לכו אל ארץ פרס וחקרתם ודרשתם היטב לדעת הרבו צבאות ארתחשסתא ואם נכון הוא לצאת עלי למלחמה. וילכו שריו לעשות את מצותו. וניקתניבור בא אל חדר קסמיו, ויקח מזרק ו) נחשת מלא מי מטר, וישם בהם כפות תמרים, ויקסם קסמיו לדעת היתגבר על ארתחשסתא אם לא. ועודנו קוסם ואחד משרי צבאו שב ויאמר: אמת השמועה אשר שמעת; הנה ארתחששתא מרבה ז) צבאו ויוצא עליך למלחמה. ויאמר ניקתניבור מי הם אנשי צבאו? ויען שר הצבא לאמר: כל אנשי מדי ופרס והתרכמנים והלוזים והתגרמים והכושים והערבים והסינים וההודים, כלם נקבצו יחדיו לבא עליך. וירא ניקתניבור את שר הצבא

א) פארבילד. ב) צעפענען זיך. כוחרים הולכים ברגליהם, א פעדלער. ד) הקוקים יהיו איינגעקריצט זיין. ה) ענו. ו) כלי. ז) קובץ הרבה.

על בוצפל ימלך תחתיה. וישמר המלך את הדבר בלבו, ולא גלה סודו גם לאשתו. ואלכסנדר בן חמש עשרה שנה כבלותו לקחת תורה מפי מקלסרנס החוקר וארסטו הפילוסוף ומכבש הגבור; ויגדל שם אלכסנדר וייקר מאד. ויהי היום ויעבר לפני כלוב בוצפל, וירא והנה עצמות אדם וגלגלות שבורות שטוחות א) על פני קרקע הכלוב, ויחר לו מאד. וישלח ידו דרך חלון הכלוב לאחז בצואר הסוס ולחנקו. ויהי כאחז ידו בצואר הסוס, וישלח הסוס לשונו וילחך את יד מחנקהו. וירף אלכסנדר ממנו ויצו ויפתחו דלתות הכלוב, ויוצא משם את הסוס ויעל עליו וירכב אל כל אשר היה רוחו ללכת. וירא פיליפוס את הדבר הזה, וישמח ויאמר: היום ראיתי כי באו דברי חלומי.

ויאמר אלכסנדר: תנה לי חיל וצדה לדרך והלכתי להלחם מלחמותיך. ויען המלך ויאמר: עשה כטוב בעיניך. הנה אנכי מצוה לשרי צבאותי לשמע בקולך, ולשרי המסים צויתי לתת לך מאוצרי ארבעים אלף שקל זהב, והכינות צדה לדרך ככל אשר ייטב בעיניך. ויקח אלכסנדר את הכסף, ויבחר לו מאה פרשים מגבורי המלך ויעל על בוצפל סוסו, ויצא עם אנשי חילו מעיר הבירה. ויפגע בדרך את ניקולוס מלך אנדריים בא בחיל כבד. וירא ניקולוס את אלכסנדר וישאלהו לאמר: מי אתה? ויען אלכסנדר בגאוה ובגדל לבב לאמר: אלכסנדר בן פיליפוס המלך הגדול אני! ויאמר ניקולוס: הלא ידעת מי אני, ומדוע תדבר אלי בגאוה ובגדל לבב? ויען אלכסנדר: ידעתי כי ניקולוס מלך אנדריים אתה! ויען ניקולוס ויאמר: המלט על נפשך אם חפץ חיים אתה! ויען אלכסנדר ויאמר: בן אדם! סור לך מזה פן תנחם א) באחריתך! ויאמר ניקולוס: הלא אמרתי לך: המלט על נפשך בעוד מועד! ויבז אלכסנדר לניקולוס ויאמר לו: ברח לך מזה, בן אדם! ויחר לניקולוס מאד על אשר הקל ב) אותו אלכסנדר ויקרא ויאמר: הוי כסיל ובער! הביטה אחריך וראה את אנשי חילי, הרבים כחול אשר על שפת הים ונבהלת! הן לו צויתי אותם לרק בפניך, כי עתה טבעת ברקם, ואף כי אמר להם: קומו על הנער הזה ובתקוהו ג) בחרבותיכם. ובדבר ניקולוס את הדברים האלה וירק בפני אלכסנדר ויאמר: ככה יעשה לכסיל אשר אנכי חפץ בבשתו. ויתאפק אלכסנדר, ויען רכות את ניקולוס ויאמר: נבל יעשה נבלה, ואנכי לא אשפיל לעשות כמוהו; ועתה הועידה א) נא יום ויצאת אתה וגדודיך לקראתי ולקראת אנשי חילי, ונתראה פנים, וידעת ביום ההוא מי הכלב ומי האריה. ויועדו שניהם להקבץ יחד ליום מועד, וישובו איש איש לדרכו. ויגע היום אשר הועידו למלחמתם, ויך אלכסנדר באנשי חיל ניקולוס מכה רבה מאד. וירדף אחרי ניקולוס וידביקהו, ויהרגהו ויכבש ארצו, וישם את עבדיו נציבים בארצו, ויקח את כתר ניקולוס, ויתנהו בראשו, וישב ארצה מקדוניה ויספר את כל הגדולות אשר עשה.

קיא. הזקנים והנערים.

ויהי בימים הרבים ההם וישלח דריוש מלך פרס אל פיליפוס מלך מקדוניה לאמר: הביאה לי את המס אשר אתה נותן לי מדי שנה בשנה. ויען פיליפוס את מלאכי דריוש לאמר: כה תאמרו אל מלככם אשר שלחכם לאמר: בלכת פיליפוס

א) פרושות. א) תצעק ותתחרט. ב) בזה. ג) דקרוהו. א) קבע.

מוֹלַדְתּוֹ אֲשֶׁר יָצָא כִּמְנֵה יְהֶ֫ה וָמוּת!
וַיִּמְלְאוּ יְמֵי הַמַּכָּה לָלֶדֶת, וַתִּקְדַּר א) הַשֶּׁמֶשׁ,
וַיֶּחְשַׁךְ הַיּוֹם וַתִּתְגָּעַשׁ הָאָרֶץ, וַיִּרְגְּזוּ מוֹסְדֵי
תֵבֵל, וַתִּתְהַלַּךְ אֵשׁ אַרְצָה, וְקוֹלוֹת הָרְעָמִים
נִשְׁמְעוּ עַד לְמֵרָחוֹק. וּפִתְאֹם, וַתְּהִי רְוָחָה
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה כָּכָה כְּיוֹם הֱיוֹת
מַקְדּוֹנְיָה לְגוֹי. וַתֵּלֶד הַמַּלְכָּה בֵּן, וַיִּקְרְאוּ
שְׁמוֹ אַלֶכְּסַנְדֶּר. וְלֹא הָיָה תָאֳרוֹ כְּתֹאַר אָבִיו
וְאִמּוֹ, כִּי הָיוּ שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ כְּשַׂעֲרוֹת הָאַרְיֵה,
וַתְּהִי עֵין יְמִינוֹ שְׁחוֹרָה, וְעֵין שְׂמֹאלוֹ כְּמַרְאֵה
הַתְּכֵלֶת, וְשִׁנָּיו גְּדוֹלוֹת וְקוֹלוֹ כְּקוֹל הַשּׁוֹר
נוֹרָא מְאֹד. וַיִּגְדַּל אַלֶכְּסַנְדֶּר וַיִּגָּמַל. וַיַּעַשׂ
פִּילִיפּוֹס מִשְׁתֶּה גָדוֹל לְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו. וַיְהִי
אַלֶכְּסַנְדֶּר בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים וַיָּחֶל לִלְמֹד כְּסֵפֶר
וּכְתָב, וַיַּשְׂכֵּל בְּכָל סֵפֶר וְחָכְמָה, וַיֶּחְכַּם
מְאֹד. וַיְצַו פִּילִיפּוֹס אֶת־נִיקְתַּנִיבּוֹר לְלַמֵּד
אֶת־אַלֶכְּסַנְדֶּר חָכְמָה וּמוּסָר, וַיַּעַשׂ נִיקְתַּנִיבּוֹר
אֶת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר פִּילִיפּוֹס:
אֲהַבְתִּיךָ, אַלֶכְּסַנְדֶּר, עַל חָכְמָתְךָ וּתְבוּנָתֶךָ,
אֶפֶס כִּי צַר לִי מְאֹד לִרְאוֹת אֶת פָּנֶיךָ הַשּׁוֹנִים
מִפָּנַי וּמִפְּנֵי אִמְּךָ הַמַּלְכָּה. וַתִּשְׁמַע הַמַּלְכָּה
אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתָּשֶׂם אֲלֵיהֶם לִבָּהּ,
וַתִּשְׁאַל אֶת נִיקְתַּנִיבּוֹר לֵאמֹר: אוּלַי תֵּדַע
וְהִגַּדְתָּ לִי: מַה־בִּלְבַב הַמֶּלֶךְ עָלַי? וַיַּעַן
נִיקְתַּנִיבּוֹר וַיֹּאמַר: אַל תָּשִׂימִי לֵב לְדִבְרֵי
הַמֶּלֶךְ וְאַל תִּרְאִי אוֹתוֹ כִּי מָצָאתִי לְבָבוֹ
נֶאֱמָן לְפָנַיִךְ. וַיִּשְׁמַע אַלֶכְּסַנְדֶּר אֶת הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אֶל נִיקְתַּנִיבּוֹר: הוֹאִילָה נָא,
מוֹרִי, וְהִגַּדְתָּ לִי אֵיכָה יָדַעְתָּ מַחְשְׁבוֹת
בְּנֵי אָדָם? וַיַּעַן נִיקְתַּנִיבּוֹר: הֵן הוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים
וְקוֹסֵם אָנֹכִי. וַיּוֹסֶף אַלֶכְּסַנְדֶּר לְדַבֵּר אֶל
נִיקְתַּנִיבּוֹר וַיֹּאמֶר לוֹ: הֲתוּכַל בְּחָכְמָתְךָ וְהִגַּדְתָּה
לִּי אֶת אֲשֶׁר יִקְרְךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים? וַיַּעַן
נִיקְתַּנִיבּוֹר וַיֹּאמַר: יָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי כִּי
כְּעִתִּים יִהְיוּ יָמַי, וּבְנִי הַיּוֹצֵא מֵחֲלָצַי יַהַרְגֵנִי.
אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְנִיקְתַּנִיבּוֹר וְאַלֶכְּסַנְדֶּר
יָצְאוּ שְׁנֵיהֶם מִן הָעִיר לָבֹא אֶל אַחַד הַיְּעָרִים
וְקַסָּמִים בִּידֵיהֶם. וַיַּעַבְרוּ לִפְנֵי אַחַד הַפְּחָתִים ב),
וַיֹּאמֶר נִיקְתַּנִיבּוֹר: רְאֵה אַלֶכְּסַנְדֶּר אֶת
הַכּוֹכָב שַׁבְּתַאי וְאֶת אוֹרוֹ הַהוֹלֵךְ הָלוֹךְ וְכָהֹה,
וְהַבִּיטָה לְכוֹכְבֵי צֶדֶק וְנֹגַהּ הַהוֹלְכִים הָלוֹךְ
וָאוֹר, הָלוֹךְ וְהַזְהִיר. וַיִּשָּׂא אַלֶכְּסַנְדֶּר עֵינָיו
הַשָּׁמַיְמָה, וַיִּשָּׁעֵן עַל נִיקְתַּנִיבּוֹר, וַיֶּהְדֹּף
נִיקְתַּנִיבּוֹר הַבּוֹרָה. וַיֹּאמֶר אַלֶכְּסַנְדֶּר: זֶה
כְּבָר אָמַרְתִּי לְהַדִּיחַ עָלֶיךָ רָעָה עַל גַּלּוֹתְךָ
סוֹדוֹת הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, וְהַיּוֹם בִּצַּעְתִּי ג)
אֶמְרָתִי. וַיָּרֶם נִיקְתַּנִיבּוֹר קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ, וַיִּקְרָא
אֶל אַלֶכְּסַנְדֶּר מִן הַבּוֹר לֵאמֹר: רְאֵה נָא גַם
רְאֵה כִּי בָאוּ דִּבְרֵי אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ: בְּנִי
יַהַרְגֵנִי! וַיִּשְׁתָּאֵה אַלֶכְּסַנְדֶּר מְאֹד לַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: הַאֻמְנָם בִּנְךָ אָנֹכִי וְאַתָּה אָבִי?
וַיַּעַן נִיקְתַּנִיבּוֹר: כֵּן הוּא הַדָּבָר; אוּלָם אַל
תּוֹסִיף לְחָקְרֵנִי וּלְשָׁאֲלֵנִי, כִּי לֹא אֶעֱנְךָ דָבָר.
וַיִּחַר אַף אַלֶכְּסַנְדֶּר בְּנִיקְתַּנִיבּוֹר, וַיַּשְׁלֵךְ עָלָיו
אֶבֶן גְּדוֹלָה, וַיִּפְגַּע בּוֹ וַיָּמֹת.

קי.

מִלְחֶמֶת אַלֶכְּסַנְדֶּר מוּקְדּוֹן הָרִאשׁוֹנָה.

וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ פְּלוּטְיָה לְפִילִיפּוֹס מֶלֶךְ
מַקְדּוֹנְיָה סוּס לְמִנְחָה. וְהַסּוּס אַבִּיר א) מְאֹד,
לֹא נִרְאָה כָמֹהוּ בְּכָל אֶרֶץ מַקְדּוֹנְיָה, וַיִּקְרָא
לוֹ הַמֶּלֶךְ בּוּצֶפָל. וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ כִּי הוֹרֵג הַסּוּס
אֶת כָּל הַקָּרֵב אֵלָיו. וַיְצַו לְאַנְשֵׁי חֵילוֹ לְהָנִים
אֶת הַסּוּס אֶל תּוֹךְ כְּלוּב הַבַּרְזֶל אֲשֶׁר עָשָׂה
לוֹ. וַיַּעֲשׂוּ הָעֲבָדִים כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּם הַמֶּלֶךְ.
וְהָיָה כִּי חָטָא אִישׁ לַמֶּלֶךְ וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ,
וְהֻשְׁלַךְ הָאִישׁ אֶל תּוֹךְ הַכְּלוּב, וְקָם עָלָיו
הַסּוּס הַנּוֹרָא וְשִׁבֵּר עַצְמוֹתָיו, וְאָכַל בְּשָׂרוֹ.
וַיַּחֲלֹם פִילִיפּוֹס הַמֶּלֶךְ חֲלוֹם וְהִנֵּה אַחַד
הָאֱלִילִים בָּא אֵלָיו וַיֹּאמַר: הָאִישׁ אֲשֶׁר יִרְכַּב

א) חָשְׁכָה. ב) הַבּוֹרוֹת. בִּלִּיתִי וְקִיַּמְתִּי. א) חָזָק.

קיב.

שמעון הצדיק ואלכסנדר מוקדון.

נלחם אלכסנדר מלחמות רבות ויעש חיל, ויצא לו שם כשם הגבורים אנשי השם. וייראהו כל מלכי הארץ ויחלו את־פניו במנחות ויהיו לו למס. ויהי בשנת הארבעים לבנין בית המקדש השני ויגד לשמעון הצדיק הכהן הגדול לאמר: אלכסנדר מוקדון עולה ירושלימה להחריבה! ותמרר השמועה הזאת את שמעון הצדיק עד־מאד ויתחנן אל יי לאמר: רחם־נא יי אלהינו את־ישראל עמך ואת ירושלים עירך ואת־ציון משכן כבודך! וכהודע דבר עלות אלכסנדר על ירושלים ויהי אבל גדול ויהי בכי ומספד לבני ישראל, ויצעקו אל יי וישטחו א) אליו כפיהם ויתחננו אליו תחנות רבות וגדולות, ויעתר להם יי. וילבש שמעון הצדיק בגדי כהנתו וילך הוא ואחיו הכהנים ואצילי ב) בני ישראל לקראת אלכסנדר מוקדון. ויהי בערב ויקחו אבקות ג) אור בידיהם וילכו כל הלילה: אלכסנדר ואנשי חילו הרבים והעצומים הלכו בצלע ד) ההר מזה, ושמעון הצדיק ואנשיו מעבר הצלע מזה. ויאור להם באנטיפטר. השמש יצאה על הארץ ויפגע בם אלכסנדר, ויאמר לשרי צבאותיו: הגידו נא לי מי הם האנשים ההולכים לקראתנו? ויענו לאמר: הלא המה ראשי העם, אשר אמרת להשמידם. ויהי כשמע אלכסנדר את־הדברים האלה, ויתבונן אל שמעון הצדיק ההולך בראש הכהנים ואצילי בני ישראל, וירא את פניו המפיקים חן וחסד, ואת־קומתו הדמה לתמר ואת־מראהו האומר כלו כבוד, – וימהר וירד מעל מרכבתו וישתחו לו. ויראו שרי הצבאות את הדבר הגדול הזה ויתמהו איש אל אחיו לאמר: מה־זה היה למלכנו הגדול הגבור והנורא כובש כל הארצות ומכניע מלכיהן, כי נקל בעיניו עד מאד נשפל, וישתחו לאחד היהודים? וישמע אלכסנדר את־דבריהם ויאמר להם: הנני וגליתי לכם סודי ותדעהם גם אתם כי הטיבותי אשר השתחויתי לאיש הזה! ויענו שרי הצבאות לאמר: ידבר־נא אדונינו המלך את־דבריו ונשמענו. ויען אלכסנדר ויאמר: אתם ידעתם את־המלחמות הרבות אשר נלחמתי ותדעו גם את הדבר הזה, כי פעמים רבות התגברו אויבינו עלינו ונהי כמעט בכל רע, ויש אשר אמרתי: אבדנו כלנו אבדנו! אולם בקרב הרעה עד־מאד, – הראה פתאום אלי דמות מלאך אלהים כדמות האיש אשר השתחויתי אליו. וחזקני ואמצני ונהפכתי פתאום לאיש אחר, והכיתי מכה רבה באויבי והרביתי חלליהם עד מאד. ויהי כאשר נשנה המראה הנפלא הזה וישלש לי, ויגבר בטחוני, ואחזק ואאמץ ולא שבתי עוד מפני כל כאשר ראו עיניכם עד היום. וגם במלחמתנו האחרונה אשר נלחמתי עם גוים רבים ועצומים ממני פי שלשה, לא נסוגותי אחור כי ידעתי אשר הופיע ה) אלי דמות המלאך הגואל אותי מכל רע והמרבה עצמתנו ו), ועשינו חיל רב בכל הקמים עלינו – ויהי כן כאשר חשבתי, והמלאך אשר תארו כתאר הכהן הגדול בעת נגלה לי. ויתן בנו כח להתגבר על אויבינו ננף ברבבותיהם. וישמעו שרי הצבאות את דברי מלכם וישתחוו גם המה לשמעון הצדיק. ויאמר אלכסנדר אל שמעון הצדיק: הגידה נא לי איש אלהים מה־שאלתך ותנתן לך? ויען שמעון הצדיק ויאמר: אם מצאתי חן בעיני המלך: ינתן לי עמי בבקשתי ומקדש אלהי בשאלתי. ויאמר אלכסנדר:

א) פרשו. ב) שרי. ג) לפידי. ד) בעבר. ה) נגלה. ו) כחנו.

צְרִירֵי א) הָיְתָה לוֹ תַּרְנְגֹלֶת מְטִילַת בֵּיצֵי זָהָב. וְעַתָּה כִּי נוֹלַד לוֹ בֵּן, וַתַּעֲמֹד הַתַּרְנְגֹלֶת מִלֶּדֶת. וַיִּתְמְהוּ הַמַּלְאָכִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיֵּלְכוּ וַיָּשׁוּבוּ אֶל דָּרְיָוֶשׁ וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת־דִּבְרֵי פִּילִיפּוֹס. וַיִּחַר אַף דָּרְיָוֶשׁ וַיְצַו לְהִלָּחֵם עִם פִּילִיפּוֹס אֲשֶׁר מָרַד בּוֹ. בָּעֵת הַהִיא מָרְדוּ גַּם בְּפִילִיפּוֹס יוֹשְׁבֵי אַרְמִינְיָה וּגְאַרְמָנְיָא וַיְמָאֲנוּ לָתֵת לוֹ מַס כְּמִשְׁפָּטָם שָׁנָה שָׁנָה. וַיְצַו פִּילִיפּוֹס וַיֵּצֵא אֲלֶכְּסַנְדֶּר בְּחַיִל כָּבֵד וַיִּלָּחֶם בַּמּוֹרְדִים וַיַּכְנִיעֵם. וְהַמֶּלֶךְ פַּרְאֲבַגְנֵס אָסַף חַיִל רַב וַיֵּצֵא לְהִלָּחֵם בְּפִילִיפּוֹס, וַיִּשְׁמַע פִּילִיפּוֹס אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ, וַיַּרְא אֶת חֵילוֹ כִּי רַב וְעָצוּם הוּא מְאֹד, וַיִּירָא וַיָּנָס. וַיַּדְבִּיקֵהוּ פַּרְאֲבַגְנֵס עַל יַד עִיר הַמְּלוּכָה, וַתִּכְבַּד הַמִּלְחָמָה וַיֻּכֶּה פִּילִיפּוֹס וַיִּפֹּל מֵעַל סוּסוֹ אַרְצָה, וַיָּפֶץ אֶת חֵיל פִּילִיפּוֹס וַיַּבְרִיחֵם, וַיָּבֹא אֶל עִיר הַבִּירָה וַיֹּאמֶר לָקַחַת אֶת אֵשֶׁת פִּילִיפּוֹס שֶׁבִי. וַתִּמָּלֵט הַמַּלְכָּה אֶל מִבְצָר, וַתִּתְחַבֵּא שָׁם וְלֹא נוֹדַע מְקוֹמָהּ. בָּעֵת הַהִיא שָׁב אֲלֶכְּסַנְדֶּר מֵאַרְמִינְיָה אַחֲרֵי הַכְנִיעוֹ אוֹתָהּ וַיֻּגַּד לוֹ לֵאמֹר: נָפַל אָבִיךָ בְּמִלְחַמְתּוֹ עִם פַּרְאֲבַגְנֵס וְגַם אִמְּךָ בְּצָרָה גְדוֹלָה. וַיְמַהֵר אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיֵּצֵא לְהִלָּחֵם עִם פַּרְאֲבַגְנֵס מַחֲרִיב אֶרֶץ מַקְדוֹנְיָה. וַיֶּחֶזְקוּ אַנְשֵׁי אֲלֶכְּסַנְדֶּר מֵאַנְשֵׁי פַּרְאֲבַגְנֵס וַיִּנָּגְפוּ לִפְנֵיהֶם וַיָּנוּסוּ. וַיֵּלֶךְ אֲלֶכְּסַנְדֶּר לְבַקֵּשׁ אֶת גּוּפַת פִּילִיפּוֹס בֵּין הַחֲלָלִים וַיִּקְרָא: אָבִי, אָבִי! צַר לִי עָלֶיךָ מְאֹד! וּפִילִיפּוֹס עוֹד נִשְׁמָתוֹ בוֹ. וַיַּכֵּר אֶת קוֹל אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיַּעַן וַיֹּאמַר: הֲקוֹלְךָ זֶה, בְּנִי אֲלֶכְּסַנְדֶּר? רַב לִי כִּי עוֹדְךָ חָי, וְיָדְךָ נְטוּיָה לְהָשִׁיב נָקָם לְצָרָי. וַיֵּאָנַח פִּילִיפּוֹס אֲנָחָה גְדוֹלָה וַיָּמֹת. וַיִּפֹּל אֲלֶכְּסַנְדֶּר עַל פְּנֵי פִילִיפּוֹס וַיֵּבְךְּ אוֹתוֹ. וַיְצַו וַיַּחַנְטֻהוּ כְּמִשְׁפַּט הַמְּלָכִים וַיִּקְבְּרֻהוּ בִּמְקוֹם נָפְלוֹ. וַיַּעַבְרוּ יְמֵי בְכִית פִּילִיפּוֹס, וַיֵּשֶׁב אֲלֶכְּסַנְדֶּר עַל כִּסֵּא מַלְכוּת מַקְדוֹנְיָה וַיִּמְלֹךְ עַל־כָּל־אֶרֶץ יָוָן. וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא לְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו, וַיָּבֹאוּ וַיִּתְיַצְּבוּ לְפָנָיו, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: פִּילִיפּוֹס מֵת, וְאֶמְלֹךְ אָנֹכִי תַּחְתָּיו. וְעַתָּה הִתְנַחֲמוּ בִי וְאַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם א), כִּי אָנֹכִי, אָנֹכִי אֶלָּחֵם מִלְחֲמוֹתֵיכֶם, וְשָׁפַטְתִּי בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ. יַחְגָּר־נָא אִישׁ אִישׁ חַרְבּוֹ וְיִכּוֹן לַמִּלְחָמָה, וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ חֶרֶב וַחֲנִית, וְהָלַךְ וְקָנָה לוֹ כְּלֵי מִלְחָמָה, וְהָיוּ בְיָדוֹ כְּצֵאתֵנוּ לַמִּלְחָמָה עַל אוֹיְבֵינוּ. הִנְנִי אַשְׁכִּיר ב) חִצַּי מִדָּם, וְלֹא אָנוּחַ וְלֹא אֶשְׁקֹט עַד אִם רָחַצְתִּי פְּעָמַי ג) בְּדַם שׁוֹפְכֵי דַם פִּילִיפּוֹס. וַיַּעֲנוּ זִקְנֵי גְדוּדֵי פִּילִיפּוֹס אֶת אֲלֶכְּסַנְדֶּר לֵאמֹר: כְּבָר יָגַעְנוּ וְנִלְאֵינוּ ד) בִּימֵי אָבִיךָ, וְכֹחַ אֵין עוֹד בָּנוּ לָשֵׂאת כְּלֵי קְרָב! וַיַּעַן אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִּי מֵעָזְבְכֶם לְעֵת זִקְנַתְכֶם וּלְהַשְׁלִיכְכֶם כִּכְלִי אֵין חֵפֶץ בּוֹ; יָבֹאוּ הַנְּעָרִים וְהַבַּחוּרִים תַּחְתֵּיהֶם לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה, וַעֲצַת הַזְּקֵנִים תִּהְיֶה לָהֶם לְעֵינָיִם ו). וַיִּיטְבוּ דִּבְרֵי אֲלֶכְּסַנְדֶּר בְּעֵינֵי הַזְּקֵנִים, וַיִּקְּדוּ יַחַד וַיִּשְׁתַּחֲווּ וַיֹּאמְרוּ: טוֹבִים דְּבָרֶיךָ וּנְכוֹחִים ז) מְאֹד, וְעַתָּה עֲבָדֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכֹל אֲשֶׁר תֹּאמַר לָנוּ נַעֲשֶׂה. וַיַּפְקֵד אֲלֶכְּסַנְדֶּר אֶת־הַזְּקֵנִים עַל הָעָם לְהַנְחוֹתָם בַּעֲצָתָם וְלִשְׁפֹּט בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ; וַיְצַו לְכָל הָעָם לְהַדֵּר ח) אֶת פְּנֵי זִקְנֵיהֶם וּלְכַבְּדָם וְלִשְׁמֹעַ בְּקוֹלָם. וַיַּעַשׂ הָעָם כֵּן. בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲלֶכְּסַנְדֶּר בְּמָלְכוֹ, — וְשֵׁמַע גְּבוּרוֹתָיו וְחָכְמָתוֹ וּתְבוּנָתוֹ הוֹלֵךְ בְּכָל הָאֲרָצוֹת, וַיִּירָאוּהוּ עַמֵּי הָאָרֶץ וַיְכַבְּדֻהוּ וַיְשַׁבְּחוּהוּ מְאֹד.

א) בְּלִי בָנִים א) אַל תִּירְאוּ. ב) אַשְׁקֶה. ג) צְעָדַי. ד) עָיַפְנוּ. ו) לְהוֹרוֹת אֶת הַדֶּרֶךְ.
ז) יְשָׁרִים. ח) לְכַבֵּד.

היקרות מזהב ומפז רב, ויתנוני לדרך בהן, ויהי כאשר בא הלך עד לפני סף קדש הקדשים, ויאמר גביהה אל המלך: כל הזר הקרב פה מות יומת, וגם הכהן הגדול לא יבא הנה בכל עת, כי אם אחת בשנה על־פי יי. ויחרד אלכסנדר חרדה גדולה עד מאד ויאמר: אמר אמרתי: יביאני הגבן הזה אל תוך קדש הקדשים, ועתה כי באתי עד הלום, ויאמר לי: מות תמות! הנני אליו ושמתי גבנונו למישור! ובדבר אלכסנדר את הדברים האלה ויחרק שניו. וירא גביהה את־הדבר הזה ויען את המלך ויאמר: אם כה תעשה לי, אדוני המלך, כאשר דברת והסירות את גבנוני, — ונקראת רופא אמן א) ושכר רב תקבל! וישמע המלך את־דברי גביהה הזקן, וישב אפו ביצחק.

קטו.

בני ישמעאל והכנענים והמצרים.

וישטנו בני ישמעאל והכנענים כי ישב אלכסנדר מוקדון בירושלים ויאמרו: הנה ידענו כי אוהב המלך הזה, לעשות משפט צדק, — הבה נבואה ירושלימה ונשאלנו מאת המלך לשפט בינינו ובין בני ישראל אשר עשקונו ויגזלונו ויראנו להשיב את גזלתנו. ויודע הדבר הזה לגביהה בן פסיסא ויאמר אל חכמי ישראל: הואילו ורנוני ללכת אל המלך בבוא הישמעאלים והכנענים והמצרים לערך לפניו משפטם, ושמעתי מה־ידברו, והשיבותים דבר. והיה כי ינצחוני ואמרתם: את־הקטן והדל באלפי ישראל נצחתם, וכי אנצחם אני, ובשו האנשים אשר להם הריב; ונכלמו וחדלו לדבר את־דבריהם. ויענהו חכמי ישראל לאמר: כן תעשה כאשר דברת, ויהי יי אלהיך עמך והורך את־אשר תדבר! והישמעאלים והכנענים והמצרים באו ויעמדו לפני המלך, ויבא גם גביהה בן פסיסא ויתיצב בתוכם. ויאמרו בני ישמעאל: הן כתוב בתורת היהודים, כי אח ישמעאל ליצחק והוא הבכור, ועתה הלא יתנו לנו בני ישראל פי שנים בארצם כחקה הכתובה בתורתם לאמר: כי תהיין לאיש שתי נשים, האחת אהובה והאחת שנואה, וילדו לו בנים האהובה והשנואה, והיה הבן הבכור לשנואה... לא יוכל לבכר ב) את־בן־האהובה על־פני בן־השנואה הבכור, כי את־הבכור בן־השנואה יכיר לתת לו פי־שנים בכל אשר ימצא לו... לו משפט הבכורה! ויען גביהה את בני ישמעאל לאמר: אם לפי משפט תורת ישראל תשפטו כיום אתנו, הלא על פי עדותה הנאמנת לנו מאד תראו, כי אין עוד לכם צדקה לזעק אל המלך. הן כתובים בתורתנו גם הדברים האלה: ויתן אברהם את־כל אשר לו ליצחק, ולבני הפילגשים אשר לאברהם, נתן אברהם מתנות וישלחם. האמנם תאמרו אין צדקה לאב לעשות כטוב בעיניו? ויחרישו הדברים האלה את־בני ישמעאל ולא ידעו מה־יענו. ויאמר המלך: מדוע תחרישו ולא תענו דבר? ויענו בני ישמעאל: יעשה נא המלך חסד עמנו והרפה ממנו שלשת ימים והשיבונהו דבר. ויעברו שלשת הימים ולא מצאו מענה, ויראו את המלך וינוסו.

ויהי אחר הדברים האלה ויאמרו הכנענים אל המלך: הארץ אשר בני ישראל יושבים בה, ארץ כנען אבינו היא. ועתה יצוה־נא המלך לבני ישראל להשיב את

א) מומחה יבקי. ב) לעשות לבכור.

יגדל־נא חסדך, איש האלהים, והגדת לי מה־יעשו בני עמך במקדשם ובעד מי יתפללו? ויען שמעון הצדיק ויאמר: בית מקדשנו הוא בית תפלה לכל העמים; בו נתפללה אל אלהינו בורא שמים וארץ לאמר: ירבה נא שלום אמת בארץ, ומלאה דעת יי כמים לים מכסים, ונתן הטל והמטר לברכה, ונתנה הארץ יבולה, והכירו וידעו כל יושבי תבל, כי אין אלהים מבלעדי יי, וקבלו כלם את־על מלכותו ודבקו בדרכיו, ועשו חסד וצדקה ואהבו איש את־רעהו לטוב להם כל הימים. ויכרת אלכסנדר ברית לשמעון הצדיק, ויבא ירושלימה וירא את בית יי, וישתומם על יפיו והדרו ויקרא ויאמר: ברוך יי אלהי ישראל, אלהי הבית הגדול והקדוש הזה.

קיג. זכר עולם.

וירא אלכסנדר כי גדול בית המקדש וקדוש מאד בעיני היהודים ויאמר בלבו: הבה אשאלה־נא מאת הכהן הגדול לשום את־דמותי בין האולם ובין המזבח ונאצל מכבוד המקדש ומהדרו גם עלי. ויעש אלכסנדר כן כאשר חשב, ויאמר אל שמעון הצדיק: אמצא נא חן בעיניך, ושמת את־דמותי בין אולם המקדש ומזבחו. ויען שמעון הצדיק: צוה צונו אלהינו לבלתי שום כל פסל וכל תמונה בבית מקדשו; אולם אל יאמר המלך: נקלותי בעיני היהודים וימנעוני מכבוד! הננו ונתנו לך דבר אשר יהיה לך למזכרת עולם! ויאמר המלך: דבר־נא דברך ושמעתיו. ויען שמעון הצדיק ויאמר: כל הבן הילוד לכהנים בני הלוי בשנה הזאת יקרא „אלכסנדר" על שמך; והיה שם „אלכסנדר" בישראל וזכרו לדר דור.

קיד. גביהה בן־פסיסא.

והכותים הצוררים לישראל מאז קנאו בבני ישראל ויאמרו: הבה נשיגם אל המלך והדל להתחסד עמם. ויבאו הכותים חרש אל אלכסנדר ויאמרו: אל יאמר המלך: כי באהבה אהבוני בני ישראל ומחפצם ביקרי עשו לי את־כל הכבוד הגדול הזה, כי לא כן הדבר: בפיהם יברכו את־המלך ובקרבם יקללוהו! ויאמר אלכסנדר: מה אות כי כדבריכם כן־הוא? ויענו הכותים את־המלך לאמר: יצוה נא אותם המלך ואמר: הביאוני אל קדשי הקדשים וראיתים; והיה כי יעשו את בקשת המלך, וצוה וכרתו עבדיו ראשינו על הדבה א) אשר הוצאנו על היהודים, ואם לא יעשוה וידע, כי אמת דברינו, ולמלך אין שוה להניח את העם הזה ואת־בית קדשו. ויודע הדבר הזה לגביהה בן פסיסא, והאיש זקן מאד, ויהי גבן ב) מרב ימים. ויעש שתי נעלים וישבצן אבנים טובות ויקרות עד־מאד, ותהיינה בידו עד יום אמר אלכסנדר לבא לבית המקדש פנימה. ואלכסנדר שם את הדברים אשר דברו אליו הכותים על לבו, ויבקש משמעון הצדיק להביאו אל תוך קדשי הקדשים. ויען גביהה בן פסיסא: הנני אלך לפני המלך והביאותיו אל בית קדשנו פנימה. ויהי כאשר בא המלך עד הר הבית, וימהר גביהה ויוצא את נעליו המזהירות וישימן לפני אלכסנדר ויאמר: ינעלן נא המלך והיו על רגליו כל עת לכתו במקדש ולא תמעדנה רגליו בלכתו על חלקת הרצפה. ויעש המלך כן ויאמר בלבו: מה־יקרתי בעיני העם הזה ומה־נכבדתי, כי לא חמלו גם על אבניהם.

א) הרכילות. ב) בוקקעליג. горбатъ.

אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה הַבַּיִת הַזֶּה עַל תִּלּוֹ א), בּוֹז יָבוּזוּ לְכָל בֶּן־נֵכָר וְנָתְנוּ ב) אֶת לִבָּם כְּלֵב בְּנֵי אֱלֹהִים! וַיְהִי כִּרְאוֹת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק אֶת הַמֶּלֶךְ וְהִנֵּה אַנְטוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהָטוּל שָׁלְשׁוֹם וַיִּדְרוֹשׁ וַיַּחְקֹר הֵיטֵב וַיִּוָּדְעוּ לוֹ דִּבְרֵי הַכּוּתִים, וַיְמַהֵר וַיָּבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וַיַּצְדֵּק אֶת יִשְׂרָאֵל. וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבָרָיו הַטּוֹבִים וְהַנְּכוֹחִים, וַיִּקָּחֵם בְּלִבּוֹ וַיֹּאמַר: הִנֵּה הַכּוּתִים, חַפְצֵי רָעַת עַמְּךָ, בְּיָדְךָ הֵם לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ. וַיְהִי אַךְ נוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְמַהֲרוּ וַיָּקוּמוּ עַל הַכּוּתִים וַיִּקְשְׁרוּם בְּזַנְבוֹת סוּסֵיהֶם וַיְנִיסוּם עַל הַקּוֹצִים וְהַבַּרְקָנִים עַד בּוֹאָם אֶל הַר גְּרִזִּים, וַיַּהַרְסוּ אֶת הַבַּיִת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַכּוּתִים לִיוָנָה, וַיַּחְרְשׁוּ אֶת הָהָר, וַיִּזְרָעֻהוּ מֶלַח, וַיַּעֲשׂוּ לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמְמוּ ג) הַכּוּתִים לַעֲשׂוֹת לְהַר בֵּית יְיָ. וַיְהִי הַיּוֹם הַהוּא, יוֹם הָעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה לְחֹדֶשׁ טֵבֵת, יוֹם מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

קיז. עֶשֶׂר שְׁאֵלוֹת.

וַיָּבֹא אֲלֶכְּסַנְדֵּר אַרְצָה הַנֶּגֶב וַיֵּצְאוּ זִקְנֶיהָ לִקְרָאתוֹ לִשְׁאָל לוֹ לְשָׁלוֹם. וַיִּתְבּוֹנֵן אֲלֵיהֶם וַיַּרְא, וְהִנֵּה כֻּלָּם נְשׂוּאֵי פָנִים.ד) וְחַכְמֵי לֵב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: עֶשֶׂר שְׁאֵלוֹת אֶשְׁאָלְכֶם, וְהָיָה כִּי הַעֲנוּנִי דָבָר וְיָדַעְתִּי כִּי חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבְּכֶם וְהֵטִיבוֹתִי עִמָּכֶם וְכִבַּדְתִּיכֶם. וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים אֶת אֲלֶכְּסַנְדֵּר לֵאמֹר: שְׁאַל אֶת־שְׁאֵלוֹתֶיךָ וְנִשְׁמָעֶנּוּ. וַיֹּאמֶר אֲלֶכְּסַנְדֵּר: הַגִּידוּ נָא לִי, הֲרַב הַמֶּרְחָק אֲשֶׁר בֵּין הַשָּׁמַיִם לָאָרֶץ מֵהַמֶּרְחָק אֲשֶׁר בֵּין מִזְרָח לְמַעֲרָב? וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים וַיֹּאמְרוּ: הַמֶּרְחָק אֲשֶׁר בֵּין מִזְרָח לְמַעֲרָב רַב מֵהַמֶּרְחָק אֲשֶׁר בֵּין הַשָּׁמַיִם לָאָרֶץ! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: בַּמֶּה אוּכַל וְיָדַעְתִּי כִּי כְדִבְרֵיכֶם כֶּן־הוּא? וַיַּעֲנוּ זִקְנֵי הַנֶּגֶב לֵאמֹר: בְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ מִמִּזְרַח הָרָקִיעַ, תַּבִּיט בָּהּ כָּל עַיִן וְלֹא תִכְהֶה, וּבְבוֹאָהּ הַמַּעֲרָבָה יִתְבּוֹנֵן עָלֶיהָ כָּל אִישׁ וְלֹא יֵרַע לוֹ אוֹרָהּ; אוּלָם בִּהְיוֹתָהּ בְּאֶמְצַע הָרָקִיעַ, תִּכְבַּד כָּל עַיִן מֵרְאוֹתָהּ, כִּי קְרוֹבָה הִיא לְיוֹשְׁבֵי תֵבֵל, וְאוֹרָהּ וְזָהֳרָהּ יַחְשִׁיכוּ אֶת הָעֵינָיִם. וַיֹּאמֶר אֲלֶכְּסַנְדֵּר: הַגִּידוּ נָא לִי מַה־נִּבְרָא בָרִאשׁוֹנָה: הַשָּׁמַיִם, אִם הָאָרֶץ? וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים: הַשָּׁמַיִם נִבְרְאוּ בָרִאשׁוֹנָה, כִּי כֵן כָּתַב מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים עַל־פִּי יְיָ בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֵאמֹר: בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם. וַיּוֹסֶף אֲלֶכְּסַנְדֵּר לִשְׁאֹל אֶת־זִקְנֵי הַנֶּגֶב וַיֹּאמֶר לָהֶם: הֲלֹא תַגִּידוּ לִי, הֲנִבְרָא הָאוֹר בָּרִאשֹׁנָה אִם הַחֹשֶׁךְ? וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי הַנֶּגֶב בְּלִבָּם לֵאמֹר: כִּי נֹאמַר לוֹ אֶת הַכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה: וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם, — וְהוֹסִיף הַמֶּלֶךְ לִשְׁאֹל אוֹתָנוּ: מַה לְמַעְלָה מִן הָרָקִיעַ וּמַה לְמַטָּה מִן הַתְּהוֹם. מֶה הָיָה לִפְנֵי בְרֹא אֱלֹהִים שָׁמַיִם וָאָרֶץ וּמַה יִּהְיֶה בִּכְלוֹת הַכֹּל, — עַל כֵּן אֵין טוֹב לָנוּ כִּי אִם נֹאמַר לוֹ: הִקְשִׁיתָ אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ, לִשְׁאֹל, וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעַנְךָ. וַיַּעֲנוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ קָשֶׁה מִמֶּנּוּ, וְאֵין אִישׁ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעַנְךָ דָּבָר. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הִנְנִי אַחְדְּלָה לִשְׁאָלְכֶם דְּבָרִים הַנִּשְׂגָּבִים ו) מִבִּינַת אָדָם, וּשְׁאֵלְתִיכֶם לְדַרְכֵי בְּנֵי הָאָדָם וּלְמַעֲשֵׂיהֶם. וַיַּעֲנוּ זִקְנֵי הַנֶּגֶב אֶת־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: אִם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה תִּשְׁאָלֵנוּ וְעָנִינוּ אוֹתְךָ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁאָלֵנוּ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַגִּידוּ לִי, אֵיזֶהוּ חָכָם? וַיַּעֲנוּ: הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד ז). וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אֵיזֶהוּ גִבּוֹר? וַיַּעֲנֻהוּ הַזְּקֵנִים לֵאמֹר: הַכּוֹבֵשׁ ח) אֶת יִצְרוֹ. וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: אֵיזֶהוּ עָשִׁיר? וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר:

א) הרו. ב) וְחִשְׁבוּ. ג) חָשְׁבוּ. ד) נכבדים. ה) וכַאֲשֶׁר תִּשְׁקַע. ו) הַנֶּעְלָמִים. ז) הַשָּׂם לֵב לְתוֹצְאַת כָּל דָּבָר וּלְאַחֲרִיתוֹ. ח) הַמּוֹשֵׁל עַל תַּאֲוֹתָיו.

הגולה אשר גלו, – והשיבו לנו את־הארץ וכל תבואתה אשר עשתה מיום עלות יהושע בן נון לכבשה עד היום הזה . . . ! ויען גביהה בן פסיסא: ובמה הוכיחו כי בני כנען אתם, והארץ הזאת לו היא? ויענו הכנענים: יביאו נא הלום את־ספר תורת בני ישראל ונקרא לפני המלך, וישמע את דבריו הנאמנים וראה כי צדיקים אנחנו בריבנו! ויען גביהה בן פסיסא ויאמר: ואם על פי תורת ישראל תדרשו משפט ועדותה נאמנת לכם מאד, הלא תאמינו גם בספר הזה הכתוב בה לאמר: ארור כנען! עבד עבדים יהיה לאחיו! ועתה ישים נא המלך לבו לדברי אשר אוסיף אדבר אליו: מיום קלל נח את־כנען להיות עבד לאחיו עברו שנים רבות מאד, אשר התפרץ מפני ו ויֵמאן לעבדנו. ועתה יצוה נא המלך וישלמו לנו הכנענים שבעתים בכל השנים אשר לא עבדנו ויתפרצו מפני ארוניהם. והשיבו לנו גם־את־כל רכושם אשר רכשו. כי קנין העבד קנין אדוניו הוא. וישמעו הכנענים את הדברים האלה ולא ידעו מה־יענו, ויאמרו אל המלך: זמן תנה לנו שלשת ימים ושבנו, והשיבונוך דבר. ויען אלכסנדר ויאמר: יהי כן כאשר דברתם. ויעברו שלשת הימים, ויראו הכנענים כי לא מצאו מענה, וייראו מפני המלך מאד, ויעזבו את־שדותיהם הזרועים ואת־כרמיהם הנטועים ויברחו. ויראו המצרים את־הדבר הזה ויאמרו איש אל רעהו; לא צדקו הכנענים והישמעאלים בריבם, על־כן הרשיעם גביהה בן פסיסא ולא ידעו מה־יענו; אולם אנחנו נבא אל המלך וקראנו לפניו את תורת ישראל, המעידה עליהם לאמר: וישאלו בני ישראל ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות וישימו על בניהם ועל נשיהם, וילכו להם. אז יחריש גביהה בן פסיסא ולא יענה דבר, כי לא נמצא בכל תורתם לאמר: השיבו העברים את־כלי הכסף והזהב והשמלות אשר שאלו מהמצרים. ויבאו המצרים וידברו את־כל הדברים האלה אל המלך ויתחננו אליו לאמר: יצוה נא המלך את־בני ישראל להשיב לנו את־כספנו ואת־זהבנו ושמלותינו והלבנו לנו. ויהי כשמע גביהה בן פסיסא את־הדברים האלה, ויען ויאמר: שש מאות אלף איש היו בני ישראל היוצאים ממצרים, ויעבידום המצרים ארבע מאות ושלשים שנה חנם אין כסף, ועתה יצוה נא המלך את־המצרים להשיב משכרת שש מאות אלף איש אשר עבדו . . . ארבע מאות ושלשים שנה, והשיבונו גם אנחנו להם את כלי כספם וזהבם ושמלותיהם. ויחלו חכמי המלך ושריו למצא חשבון כל המשכרת הרבה הזאת, ולא יכלו כי רבת היא וגדולה עד־מאד. ויראו המצרים כי כן נידאנו א) את רכושם אשר רכשו להם, כי אמרו: הן יצוה המלך לקחת מידינו את כספנו ולתתו לבני ישראל, – נמהרו ויברחו.

קטז. העשרים וחמשה לחדש טבת.

והכותים ראו כי מצאו בני ישראל חן בעיני אלכסנדר ויחרקו שן ויאמרו: נבואה שנית אל המלך ודברנו בבני ישראל, והעירונו עליהם חמתו. ויבאו אל המלך וירגלו ב) בבני ישראל ויאמרו: אם טוב בעיני המלך להכניע את־העם הזה, יצוה נא את־בריו והחריבו את־בית מקדש ישראל והיה שמם, ואבדה תקותם לעד, ולא יתפרצו עוד מפני מלכם, ועבדוהו כל הימים. כי כל הימים

א) בעגירבטען, evacatus ב) פערליימדען, Elovozatь.

הָאָרֶץ, וַיַּחֲזִיקוּ בַּחֲבָלִים הַקְּשׁוּרִים בְּזַנְבוֹת הַחֲמוֹרִים וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵיהֶם.

קיט. נָשִׁים חֲכָמוֹת.

וַיָּבֹא אֲלֶכְּסַנְדֶּר, הוּא וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ לְאַפְרִיקִי. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וַיְמַהֲרוּ וַיִּבְרְחוּ מִפְּנֵי אֲלֶכְּסַנְדֶּר, כִּי הָיְתָה חִתָּתוֹ עֲלֵיהֶם, וַיִּתְחַבְּאוּ בְּחוֹרִים וּבִנְקִיקֵי סְלָעִים, וְלֹא נוֹתְרוּ בָּאָרֶץ הַהִיא בִּלְתִּי אִם הַנָּשִׁים לְבַדָּן. וַתֵּצֶאנָה כָּל הַנָּשִׁים הָעֲזוּבוֹת לִקְרַאת אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַתֹּאמַרְנָה לוֹ: כִּי תַהַרְגֵנוּ, וְאָמְרוּ כָל שׁוֹמְעֵי שִׁמְעֲךָ: הַיְדַעְתֶּם אֶת הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֲלֶכְּסַנְדֶּר מוֹקְדוֹן? הֵן הִתְגַּבֵּר עַל נָשִׁים וַיַּהַרְגֵן, — וְכִי נִתְגַּבֵּר אֲנַחְנוּ עָלֶיךָ. וְהָיָה שִׁמְךָ לְחֶרְפָּה וּלְדֵרָאוֹן א), כִּי יֹאמְרוּ כָל יוֹדְעֶיךָ: נָשִׁים הֲרָגֻהוּ! עַל־כֵּן אֵין טוֹב לְךָ, כִּי אִם הֶחְדַּל מִמֶּנּוּ וְהָלַכְתָּ לָךְ. וַיִּשְׁמַע אֲלֶכְּסַנְדֶּר אֶת דִּבְרֵי הַנָּשִׁים וַיִּיטְבוּ בְּעֵינָיו וַיִּפֶן לָלֶכֶת מִשָּׁם וָהָלְאָה, וַיִּכְתֹּב עַל שַׁעֲרֵי הָעִיר קַרְטִיגְנָה לֵאמֹר: בַּעַר מֵאָדָם הָיִיתִי עַד בּוֹאִי אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וָאֶלְמַד חָכְמָה מִנָּשִׁים.

קכ. לֶחֶם זָהָב וּפְרִי זָהָב.

וַיֵּלֶךְ אֲלֶכְּסַנְדֶּר מִשָּׁם וָהָלְאָה וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי אֶרֶץ מֶלֶךְ קְצִי, וַיִּשְׁלַח אֵלָיו מַלְאָכִים לֵאמֹר: כֹּה אָמַר אֲלֶכְּסַנְדֶּר מוֹקְדוֹן: צֵא לִקְרָאתִי אַתָּה וְשָׂרֶיךָ וַחֲכָמֶיךָ, וּשְׁאֶלְתֶּם לִי לְשָׁלוֹם. וַיִּשְׁמַע מֶלֶךְ קְצִי בְּקוֹל אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ וַיָּבֵא אִתּוֹ תַּפּוּחֵי זָהָב וְרִמּוֹנֵי זָהָב וְלֶחֶם זָהָב עֲרוּכִים עַל שֻׁלְחַן זָהָב, וַיְשִׂימֵם לִפְנֵי אֲלֶכְּסַנְדֶּר. וַיֹּאמֶר אֲלֶכְּסַנְדֶּר לְמֶלֶךְ קְצִי: הֲיֵאָכֵל הַזָּהָב בְּאַרְצְךָ? וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ קְצִי אֶת אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיֹּאמַר: הֲמִבְּלִי אֵין לֶחֶם וּפְרִי עֵץ בְּאַרְצְךָ עֲזַבְתָּ אוֹתָהּ וַתֵּלֶךְ אֶל קְצֵי אֶרֶץ, וַתַּעֲבוֹר הָרֵי חֹשֶׁךְ וַתַּעְפִּיל ב) לַעֲלוֹת אֵלַי? ... הֵן זָהָב חָמַדְתָּ וְזָהָב הֵבֵאתִי לְךָ! וַיֵּבוֹשׁ אֲלֶכְּסַנְדֶּר בְּדַבֵּר אֵלָיו מֶלֶךְ קְצִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמַר: לִרְאוֹת אֶת מִשְׁפַּט אַרְצְךָ בָּאתִי... יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לְךָ!

קכא. רִיב וּמִשְׁפָּט.

וַיְהִי הַיּוֹם וַאֲלֶכְּסַנְדֶּר יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ קְצִי, וְהִנֵּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר רִיב לָהֶם נִגְּשׁוּ אֶל מֶלֶךְ קְצִי וַיֹּאמְרוּ: יְהִי נָא הַמֶּלֶךְ לָדִין וְשׁוֹפֵט בֵּינֵינוּ! וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ קְצִי: דַּבְּרוּ אֶת דִּבְרֵיכֶם וְאֶשְׁמָעָה. וַיֹּאמֶר אֶחָד מִשְּׁנֵי הָאֲנָשִׁים: בִּי, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! קָנֹה קָנִיתִי מִיַּד הָאִישׁ הַזֶּה כִּבְרַת אֶרֶץ, וַיְהִי כְּחָפְרִי בָאֲדָמָה, וָאֶמְצָא שָׁם מַטְמוֹן, וָאֲמַהֵר וָאָבֹא אֶל מוֹכֵר הָאֲדָמָה וָאֹמַר אֵלָיו: קַח לְךָ אֶת הַמַּטְמוֹן אֲשֶׁר מָצָאתִי בָּאֲדָמָה, כִּי לֹא קָנִיתִי מִיָּדְךָ בִּלְתִּי אִם אֶת־הָאֲדָמָה לְבַדָּהּ וְלֹא אֶת־הַזָּהָב הַטָּמוּן בְּבִטְנָהּ. וַיַּעֲנֵנִי מוֹכֵר הָאֲדָמָה לֵאמֹר: חָלִילָה לִּי מִקַּחַת אֶת־הַמַּטְמוֹן אֲשֶׁר מָצָאתָ! הָאֲדָמָה מְכוּרָה לְךָ, וְהַזָּהָב אֲשֶׁר מָצָאתָ בָּהּ, זְהָבְךָ הוּא. וַיַּעַן הָאִישׁ הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר מָכַר אֶת הָאֲדָמָה וַיֹּאמַר: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! יְיָ נָתַן מַטְמוֹן לָאִישׁ הַזֶּה בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר קָנָה מִמֶּנִּי וַיְשַׁלֶּם לִי מְחִירָהּ כְּכֹל אֲשֶׁר שַׁתִּי עָלָיו. יְהִי לוֹ אֲשֶׁר לוֹ. וְחָלִילָה לִּי מִקַּחַת מִמַּטְמוֹנוֹ גַּם שֶׁקֶל זָהָב אֶחָד! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶחָד מֵהֶם: הֲיֵשׁ לְךָ בֵּן אוֹ בַת? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: בַּת יֵשׁ לִי. וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר אֶל הַשֵּׁנִי וַיֹּאמַר: הֲיֵשׁ לְךָ בֵּן? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: יֵשׁ בֵּן לִי! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר:

א) לָבוּז. ב) וַתִּתְאַמֵּץ.

הַשְּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. וַיָּשֶׂם הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לֵב, וַיַּרְא וַיֵּדַע כִּי נְכוֹחִים וּמְחֻכָּמִים הֵם מְאֹד, וַיֹּאמַר: הַגִּידוּ נָא לִי, מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וְחָי? וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים: יָמִית אֶת־עַצְמוֹ א). וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וָמֵת? וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים: יְחַיֶּה אֶת־עַצְמוֹ ב)! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וּמָצָא חֵן בְּעֵינֵי כָל רוֹאָיו וְרַבּוּ אוֹהֲבָיו הַחֲפֵצִי טוֹבָתוֹ? וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים אֶת־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: יִבְרַח מִן הַכָּבוֹד וְיִמְאַס בִּמְלוּכָה וּמֶמְשָׁלָה! וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ: הַפַּעַם לֹא הִשְׂכַּלְתֶּם לְדַבֵּר: יְבַקֶּשׁ־לוֹ כָל אִישׁ גְּדוּלוֹת וְעָשָׂה חֶסֶד וּצְדָקָה, וְהֵיטִיב עִם כָּל בְּנֵי הָאָדָם, וּמָצָא חֵן בְּעֵינֵי כָל רֹאָיו, וְהָיָה לִבְרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ. וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: עוֹד לִי שְׁאֵלָה אַחַת לִשְׁאָלְכֶם, וְהָיָה כִּי תַעֲנוּנִי, וְחָדַלְתִּי מִכֶּם וְהָלַכְתִּי לִי. וַיֹּאמְרוּ הַזְּקֵנִים: יְדַבֵּר הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבָרָיו וְשָׁמָעְנוּ. וַיִּשְׁאָלֵם הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: הֲטוֹב לָאָדָם לָגוּר בַּיַּבָּשָׁה אִם בַּיָּם? וַיַּעֲנֻהוּ הַזְּקֵנִים לֵאמֹר: טוֹבָה הַיַּבָּשָׁה לִבְנֵי הָאָדָם מִן הַיָּם. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: וּמָה אוֹת, כִּי כְּדִבְרֵיכֶם כֶּן־הוּא? וַיַּעֲנֻהוּ הַזְּקֵנִים לֵאמֹר: שְׁאַל אֶת־כָּל יוֹרְדֵי הַיָּם בָּאֳנִיּוֹת וְיַגִּידְךָ, כִּי לֹא תָנוּחַ רוּחָם וְלֹא תִשְׁקֹט עַד אִם יֵרְדוּ הַיַּבָּשָׁה. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מִי הֶחָכָם בָּכֶם? וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים אֶת־הַמֶּלֶךְ: אֵין יִתְרוֹן בָּנוּ לְאֶחָד מִן הַשֵּׁנִי, וְזֶה לְךָ הָאוֹת, כִּי כֻלָּנוּ עָנִינוּ אוֹתְךָ כְּאִישׁ אֶחָד. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַגִּידוּ נָא לִי, מַדּוּעַ תִּמְרְדוּ בָנוּ וְהִבְדַּלְתֶּם מִמֶּנּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת דָּתֵינוּ? הַאֵת אֲלֶכְּסַנְדֶּר מוֹקְדוֹן הַנּוֹרָא עַל כָּל סְבִיבָיו, הַגִּבּוֹר וְהַמְנַצֵּחַ אֵינְכֶם יְרֵאִים? וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים אֶת הַמֶּלֶךְ: הֵן גַּם הַשָּׂטָן ג) נוֹצֵחַ בְּכָל יוֹם וּבְמַעֲשֵׂי תָקְפּוֹ רַבִּים וַעֲצוּמִים, וּבְכָל זֹאת אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצָתוֹ וַיִּרְחַק מִמֶּנּוּ! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אֵיכָה לֹא יְרֵאתֶם לְדַבֵּר אֵלַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי אַךְ יֵצֵא דְבַר מִפִּי, וְאִבַּדְתֶּם מְהֵרָה, וְנִמַּח זִכְרְכֶם מִכָּל הָאָרֶץ! וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים וַיֹּאמְרוּ: בְּיָדְךָ אֲנַחְנוּ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ; אוּלָם הֲנָאוֶה לְמֶלֶךְ, כּוֹבֵשׁ אֲרָצוֹת וְנוֹרָא עַל כָּל סְבִיבָיו לְכַזֵּב? הֲלֹא אַתָּה פִּיךָ דִבַּרְתָּ אֵלֵינוּ: כַּהֲתִימְכֶם ד) לַעֲנוֹת אֶת־אֲשֶׁר אֶשְׁאָלְכֶם וְחָדַלְתִּי מִכֶּם וְהָלַכְתִּי לִי? וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּזְכֹּר אֶת דְּבָרָיו אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם בְּבֹאוֹ אֶל הָאָרֶץ, וַיָּשָׁב אַפּוֹ וַיֵּבוֹשׁ, וַיִּנָּחֶם עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְזִקְנֵי הַנֶּגֶב, וַיְצַו וַיַּלְבִּישׁוּם בִּגְדֵי אַרְגָּמָן, וּרְבִידֵי זָהָב שָׂם עַל צַוְּארֵיהֶם, וַיְכַבְּדֵם כְּיַד הַמֶּלֶךְ.

קיח. עֲצַת הַזְּקֵנִים.

וַיֹּאמֶר אֲלֶכְּסַנְדֶּר אֶל זִקְנֵי הַנֶּגֶב: הִנְנִי הוֹלֵךְ מֵעִמָּכֶם לָבֹא לִמְדִינַת אַפְרִיקִי. וַיֹּאמְרוּ הַזְּקֵנִים: אֵיכָה תֵלֵךְ אֶל הָאָרֶץ הַהִיא, וְשָׁם הָרֵי חֹשֶׁךְ גְּבֹהִים בַּשָּׁמַיִם יַחְסְמוּ ה) אֶת דַּרְכְּךָ? וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אִם כֵּן אָבוֹא עוּצוּ עֵצָה, כִּי חַכְמֵי לֵב אַתֶּם, וְעָשִׂיתִי כַּעֲצַתְכֶם, וּבָאתִי אֶל הַמְּדִינָה הַהִיא! וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: אִם כֵּן אֵפוֹא זֹאת עֲשֵׂה: צַו אֶת עֲבָדֶיךָ וְהֵבִיאוּ לְךָ „חֲמוֹרֵי לֵב" אֲשֶׁר עֵינַיִם לָהֶם לִרְאוֹת גַּם בַּחֹשֶׁךְ וְקָשַׁרְתָּ בָם חַבְלֵי פִשְׁתָּן אֲרֻכִּים, וְאָחַזְתָּ בִּקְצֵה הַחֶבֶל בְּבוֹאֲךָ אֶל הָרֵי הַחֹשֶׁךְ, וְנָהֲגוּ בְךָ, וְהָלַכְתָּ אַחֲרֵיהֶם. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: טוֹבָה הָעֵצָה אֲשֶׁר יְעַצְתֶּם; וְאֶל עֲבָדָיו צִוָּה לַעֲשׂוֹת כֵּן. וַיֵּלְכוּ הָעֲבָדִים וַיִּקְנוּ חֲמוֹרֵי לֵב, חֲמוֹר לְאִישׁ, חֲמוֹר לְאִישׁ, וַיִּקְשְׁרוּ בָם חֲבָלִים וַיְבִיאוּם אֶל הָרֵי הַחֹשֶׁךְ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָשַׁךְ פִּתְאֹם הַיּוֹם, כִּי כִסּוּ הֶהָרִים הַגְּבֹהִים אֶת עֵין

א) יְחַסֵּר נַפְשׁוֹ מִמּוֹתָרוֹת וְתַעֲנוּגִים. ב) יִרְדֹּף אַחֲרֵי תַּעֲנוּגִים. ג) הַיֵּצֶר הָרָע הַמְּפַתֶּה אֶת הָאָדָם לָלֶכֶת בִּשְׁרִירוּת לֵב. ד) כַּהֲתִמְכֶם. ה) יִגְדְּרוּ.

כי לא יכבד מטבע שקל. ויענו החכמים את המלך ויאמרו: יואל נא המלך ועשה כאשר דברנו אליו, ושם את גלגל העין על כף האחת ואת שקל הזהב אשר אמר, בכף השניה. וראינו מה־יכריע את־מה? ויצו המלך ויביאו לו מאזנים. וישם את־גלגל העין על כפם האחת ושקל זהב שם בכפם השניה, ויכריע גלגל העין את שקל הזהב. ויוצא המלך מכיסו עוד שקל זהב. ויוסיפו על השקל הראשון ויכריעם גלגל העין, וימלא המלך מלא קמצו שקלי זהב, וישימם על הכף השניה ויכריעם גלגל העין. וישתומם המלך מאד ויצו להביא את־כל אוצרות זהבו וכספו ואת כל סגלות המלכים אשר אצר במלחמותיו ויחל לשום אותם על כף המאזנים השניה, ויבט אל הכף אשר גלגל העין שם וירא והנה לא נעה ולא נדה. ויאמרו אליו החכמים: לו גם צוה המלך להרחיב את כף המאזנים השניה ולהגדילה מאד, עד כי תכיל גם את סוסיו הטובים ואת מרכבותיו הנחמדות ואת ארמנותיו המפארים, כי עתה הכרע הכריע גם אותם גלגל העין. וישמע המלך את־דברי החכמים, וישתאה אליהם מאד, ויאמר: הלא תגידו לי חכמי לב פשר א) הדבר הנפלא הזה! ויענו החכמים את המלך ויאמרו: גלגל עין בשר ודם הוא אשר לא תדע שבעה בכל ימי חייו. ויאמר המלך: מה אות כי כדבריכם כן־הוא? ויענו החכמים את־המלך ויאמרו: יצוה נא המלך להסיר את כל הזהב הרב אשר שם בכף המאזנים השניה, וצוה לשום תחתיו כמעט עפר. ויצו המלך לעשות כן. ויהי אך שמו מעט עפר בכף המאזנים השניה, — ויכריע את גלגל העין. וידע המלך את משקלו, ויקרא ויאמר: חכמים אתם כחכמת מלאך אלהים: בעוד האדם חי, לא ימצאו ב) לו כל הזהב והכסף והאבנים היקרות וסגלות מלכי הארץ, — ואך ימות ויקבר, — וחדלו עיניו לראות וחדל גם לבו לחמד.

קכג. ערמה ומזמה.

ויהי בימים הרבים ההם וילך אלכסנדר הוא ואנשי חילו אל ארץ הודו. וישמע פורום מלך הודו את־שמע אלכסנדר, וישלח אליו ספר לאמר: אל תבא בגבולי, פן אמיתך בחרב. וימאן אלכסנדר לשמוע בקול פורום אשר הזהירו. וילך הלוך וקרב עד בואו לקצה גבול ארץ פורום. ויקבץ פורום את חילו ואת שנהביו ג) ואת החיות הרעות מלמדות המלחמה ויצא לקראת אלכסנדר. ויירא אלכסנדר מאד, כי לא נסה להלחם בחיות יער. וילך לרגל ד) את־מחנה פורום, ויתחפש וילבש בגדים אחרים, ויהי דמיונו כסוחר. ויבא עד לפני מחנה פורום וימצאהו עבדי המלך ויתפשוהו ויביאהו אל פורום. וישאלהו פורום לאמר: מי אתה? ויען אלכסנדר: איש צבא אנכי ואעבוד את אלכסנדר מוקדון ימים רבים ויקצף עלי ויגרשני, ואבא אליך, אדוני המלך לשרתך. ויאמר פורום: עוד מעט ועשיתי כלה את אלכסנדר ואת אנשי חילו כי אשליח בהם את חיותי הרעות, וטרפום ורמסום ואין מידן מציל. ויען אלכסנדר ויאמר: יעשה־נא המלך כאשר אמר ויתמו ה) חטאים מן הארץ. ויהי בהיות אלכסנדר במחנה פורום, ויתרעה ו) את אנשי צבאו, ויתחסד עמהם, ויתן להם

א) פתרון. ב) יספיקו. ג) פיליו. ד) לתור. ה) ויאבדו. ו) תתחבר.

יְהִי הַזָּהָב אֲשֶׁר נִמְצָא בְּבֶטֶן הָאֲדָמָה מֹהַר א) לִבְנֵיכֶם, כִּי יִקַּח בֶּן הָאֶחָד אֶת בַּת רֵעֵהוּ לְאִשָּׁה, וְהָיָה הַזָּהָב לִשְׁנֵיהֶם וּשְׂמַחְתֶּם גַּם אַתֶּם בְּטוּב אֲשֶׁר יִיטַב לָהֶם. וַיִּשְׁמְעוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב אֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ קָצִי וַיִּיטְבוּ בְּעֵינֵיהֶם עַד מְאֹד וַיּוֹדוּ לַמֶּלֶךְ וַיְבָרְכוּ שְׁמוֹ וַיִּשְׁתַּחֲווּ וַיֵּצֵאוּ. וַיַּרְא אֲלֶכְּסַנְדֶּר אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁתָּאֶה לוֹ וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד. וַיַּבֵּט אֵלָיו מֶלֶךְ קָצִי וַיִּרְאֵהוּ מִשְׁתָּאֶה, וַיֹּאמֶר לוֹ: יִגְדַּל נָא חַסְדְּךָ, אֲדוֹנִי, וְהִגַּדְתָּ לִּי: מָה חָרַצְתָּ אַתָּה לוּ קָרָה כַּדָּבָר הַזֶּה בְּאַרְצְךָ? וַיַּעַן אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיֹּאמַר: לוּ הָיָה כַּדָּבָר הַזֶּה בְּאַרְצִי, וְאֵלַי יָבֹאוּ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם רִיב וּמִשְׁפָּט כָּזֶה, כִּי עַתָּה חַשְׁתִּי ב) וְלֹא הִתְמַהְמָהְתִּי, וְאֶחֱרַמְתִּי ג) אֶת הַמַּטְמוֹן לְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ וְאֶת שְׁנֵי הַמְּשֻׁגָּעִים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב הִבְדַּלְתִּי מֵעַל הָעָם וְאוֹשִׁיבֵם בְּבֵית הַחָפְשִׁית כִּי שָׁם מְקוֹמָם. וַיִּשְׁמַע מֶלֶךְ קָצִי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּמָּרְרוּ עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: הַגִּידָה נָּא לִי, אָחִי, הֲיִזְרַח גַּם בְּאַרְצְךָ הַשֶּׁמֶשׁ וְאִם יֵרֵד מָטָר עַל הָאֲדָמָה לְהַשְׁקוֹתָהּ וּלְהַצְמִיחָהּ? וַיַּעַן אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיֹּאמַר: גַּם הַשֶּׁמֶשׁ יִזְרַח בְּאַרְצֵנוּ, גַּם הַמָּטָר יֵרֵד בְּעִתּוֹ. וַיּוֹסֶף מֶלֶךְ קָצִי לִשְׁאֹל אֶת אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיֹּאמַר: הֲיֵשׁ גַּם בְּהֵמָה בְּאַרְצְךָ? וַיַּעַן אֲלֶכְּסַנְדֶּר יֵשׁ וָיֵשׁ, וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ קָצִי: עַתָּה נוֹדַע הַדָּבָר! לֹא לְךָ וְלַעֲבָדֶיךָ יִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וְיֵרֵד הַמָּטָר, כִּי אִם לַבְּהֶמְתְּךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ!...

קכב. הָעַיִן אֲשֶׁר לֹא תֵדַע שָׂבְעָה.

וַיֵּצֵא אֲלֶכְּסַנְדֶּר מֵאֶרֶץ מֶלֶךְ קָצִי, וַיֵּלֶךְ לָשׁוּב לְאַרְצוֹ. וַיְהִי בַּדֶּרֶךְ וַיֵּשֶׁב עַל יַד מַעְיַן מַיִם לֶאֱכָל לָחֶם. וַיּוֹצֵא מִיַּלְקוּטוֹ דָּגִים מְלוּחִים, וַיְשִׂימֵם בְּמַיִם לְרַחֲצָם וּלְנַקּוֹתָם. וַיָּבֹא בָהֶם רֵיחַ הַמַּיִם הַטּוֹב מְאֹד, וַיְחַיִּים וַיֶּחְיוּ. וַיִּשְׁתָּאֶה אֲלֶכְּסַנְדֶּר מְאֹד, וַיָּרַח אֶת הַמַּיִם וְהִנֵּה רֵיחָם כְּרֵיחַ גַּן הָעֵדֶן מֵשִׁיב נֶפֶשׁ וּמְשַׂמֵּחַ לֵבָב, וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: אֵין זֶה כִּי אִם מַעְיָן הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן גַּן אֱלֹהִים; הָבָה, אֶרְחֲצָה פָּנַי בַּמַּיִם הָאֵלֶּה, וְהָלַכְתִּי עַל חוֹף הַמַּעְיָן הַזֶּה עַד בּוֹאִי אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּנּוּ. וַיַּעַשׂ בֶּן אֲלֶכְּסַנְדֶּר כַּאֲשֶׁר אָמַר, וַיִּרְחַץ אֶת־פָּנָיו בְּמֵי הַמַּעְיָן וַתָּאֹרְנָה עֵינָיו, וַתִּזָּקֵף קוֹמָתוֹ, וַיִּרֶב כֹּחוֹ, וַיָּחָשׁ ד) נְעִימוֹת וַעֲדָנִים בְּנַפְשׁוֹ אֲשֶׁר לֹא חָשׁ כְּמוֹהֶם מֵעוֹדוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ הַמַּעְיָן וַיָּבֹא עַד שַׁעֲרֵי גַּן הָעֵדֶן, וַיִּגַּשׁ אֲלֵיהֶם, וַיַּרְא וְהִנֵּה סְגוּרִים הֵם. וַיִּמַר לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא: פִּתְחוּ לִי שְׁעָרִים, אָבֹא בָם!

וַיְהִי אַךְ כִּלָּה לְדַבֵּר וַיִּשָּׁמַע לוֹ קוֹל מֵעֵבֶר הַשַּׁעַר לֵאמֹר: זֶה הַשַּׁעַר לַיָי, צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ! וַיֵּדַע אֲלֶכְּסַנְדֶּר כִּי לֹא יִפָּתְחוּ לוֹ הַשְּׁעָרִים וַיִּתְחַנֵּן לֵאמֹר: אַל נָא תְשִׁיבוּ פָּנַי וּנְתַתֶּם לִי אֵיזֶה דָבָר, אֲשֶׁר יִהְיֶה לִי לְזִכָּרוֹן כִּי בָאתִי עַד לִפְנֵי גַּן הָעֵדֶן. וַיִּשְׁמְעוּ קוֹל תַּחֲנוּנָיו, וַיִּתְּנוּ לוֹ גַּלְגַּל עַיִן אָדָם. וַיִּקַּח אֲלֶכְּסַנְדֶּר אֶת גַּלְגַּל הָעַיִן וַיִּטְמְנֵהוּ בְיַלְקוּטוֹ וַיֹּאמַר: כִּי אָשׁוּב אֶל אַרְצִי, — וְקָרָאתִי לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׁאֶלְתִּים מֶה־מִּשְׁפַּט גַּלְגַּל הָעַיִן הַנָּתוּן לִי עַל יַד שַׁעַר גַּן הָעֵדֶן, וְיָדַעְתִּי כִּי יַגִּידוּ לִי, כִּי חֲכָמִים הָאֲנָשִׁים הָהֵם וְאֵין דָּבָר נֶעְלָם מֵהֶם. וַיַּעַשׂ אֲלֶכְּסַנְדֶּר כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר, וַיָּשָׁב אֶל אַרְצוֹ, וַיִּקְרָא לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּרְאֵם אֶת גַּלְגַּל הָעַיִן. וַיֹּאמְרוּ לַמֶּלֶךְ: שְׁקָלֶה נָא, אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ, אֶת גַּלְגַּל הָעַיִן הַזֶּה בְּכַף מֹאזְנֶיךָ, וְיָדַעְתָּ אֶת מִשְׁקָלוֹ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מָה רְאִיתֶם כִּי דִבַּרְתֶּם אֵלַי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה? הֵן קָטֹן הַגַּלְגַּל הַזֶּה מְאֹד, וְלוּ גַם לֹא יִשָּׁקֵל וְאָמַרְתִּי לָכֶם

א) מיטגיפט, приданое. ב) מִהַרְתִּי. ג) גערינטליך ווענ־עהמען, конфисковать. ד) הִרְגִּישׁ.

לִשְׁמֹעַ אֶת חָכְמַתְכֶם כִּי רַבָּה הִיא, כִּי טוֹב לִי דְּבַר חָכְמָה מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף. וַיִּשְׁלְחוּ בְּנֵי הָאַבְדְּמִים אֶל אַלֶכְּסַנְדֶּר שֵׁנִית לֵאמֹר: וְאִם לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי חָכְמָה אַתָּה בָא, לָמָּה תְּיַגַּע אֶת אַנְשֵׁי חֵילְךָ וְאֶת כָּל הַכְּבוּדָּה אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם? צַוֵּם לָשֶׁבֶת בִּמְקוֹמָם, וְעָלִיתָ אַתָּה לְבַדְּךָ אֵלֵינוּ. וַיִּשְׁמַע אַלֶכְּסַנְדֶּר לְדִבְרֵי הָאַבְדְּמִים, וַיֹּאמֶר לְכָל אַנְשֵׁי חֵילוֹ: שְׁבוּ לָכֶם פֹּה וַאֲנִי וּשְׁלֹשֶׁת גִּבּוֹרִים נֵלְכָה אֶל הָאַבְדְּמִים לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵיהֶם, וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם. וַיַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי חֵיל אַלֶכְּסַנְדֶּר כַּאֲשֶׁר צִוָּם. וַיֵּלֶךְ אַלֶכְּסַנְדֶּר וּשְׁלֹשֶׁת גִּבֹּרִים וַיָּבֹא אֶל בְּנֵי הָאַבְדְּמִים, וַיַּרְא וְהִנֵּה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וִילָדִים עֲרֻמִּים נְטוּשִׁים עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה כְּעֶדְרֵי צֹאן. וַיִּגַּשׁ אַלֶכְּסַנְדֶּר לְאֶחָד מֵהֶם וַיִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: הֲיֵשׁ לָכֶם מָקוֹם אֲשֶׁר תִּקְבְּרוּ בוֹ אֶת מֵתֵיכֶם? וַיַּעֲנֵהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר: גּוּפוֹתֵינוּ קִבְרוֹתֵינוּ, וּבְהִפָּרֵד נִשְׁמוֹתֵינוּ מֵעִם גְּוִיּוֹתֵינוּ נֶחֱיֶה. וַיִּפֶן אַלֶכְּסַנְדֶּר וַיִּגַּשׁ אֶל אִישׁ אַחֵר, וַיִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: מִי הֵם הָרַבִּים, — הַחַיִּים אוֹ הַמֵּתִים? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: בְּאַרְצְךָ רַבִּים הַמֵּתִים מֵהַחַיִּים, וּבְאַרְצֵנוּ רַבִּים הַחַיִּים מֵהַמֵּתִים! וַיֹּאמֶר אַלֶכְּסַנְדֶּר: וּמָה אוֹת כִּי כִדְבָרֶיךָ כֵּן הוּא? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: מִלְּבַד הַמֵּתִים בְּאַרְצְךָ בְּבֹא קִצָּם, הֲלֹא תַחְשְׁבוּ לְמֵתִים גַּם אֶת עֲנִיֵּיכֶם הַחַיִּים; אוּלָם בְּאַרְצֵנוּ אֵין עֹשֶׁר וְאֵין עֹנִי וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ חַיִּים! וַיּוֹסֶף אַלֶכְּסַנְדֶּר לִשְׁאֹל אֶת בְּנֵי הָאַבְדְּמִים לֵאמֹר: מִי הֶעָרוּם בִּיצוּרֵי יְיָ? וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: הָאָדָם. וַיֹּאמֶר אַלֶכְּסַנְדֶּר: הֲלֹא תַגִּידוּ לִי, מִי דּוֹבֵר אֱמֶת וְקַיָּם בְּמַאֲמָרוֹ? וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרָיו אֱמֶת. וַיֹּסֶף אַלֶכְּסַנְדֶּר לִשְׁאֹל אֶת־הָאַבְדְּמִים וַיֹּאמַר: אֵיזֶה צַד הָאָדָם טוֹב, — הַיְמָנִי אִם הַשְּׂמָאלִי? וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: אַתָּה חוֹשֵׁב אֶת הַצַּד הַיְמָנִי לְטוֹב מֵהַצַּד הַשְּׂמָאלִי, אוּלָם לֹא כֵן נַחְשֹׁב אֲנַחְנוּ: טוֹב הַצַּד הַשְּׂמָאלִי מִצַּד הַיְמָנִי, כִּי בוֹ שָׂם הַלֵּב מִשְׁכָּנוֹ, וְגַם הָאִשָּׁה תָּחֵל לְהֵינִיק אֶת יְלָדֶיהָ בְּצַד שְׂמֹאלָהּ, וְהַמְּלָכִים יִשְׂאוּ אֶת שֵׁבֶט הַמַּלְכוּת בְּיָדָם הַשְּׂמָאלִית. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְבָּה הַמֶּלֶךְ לִשְׁאֹל אוֹתָם שְׁאֵלוֹת רַבּוֹת, וַיַּעֲנֻהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר שְׁאָלָם, — וַיֹּאמֶר אַלֶכְּסַנְדֶּר: הִנֵּה מְצָאתֶם חֵן בְּעֵינַי, וְעַתָּה שַׁאֲלוּ מִמֶּנִּי דָבָר וְיִנָּתֵן לָכֶם! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הָאַבְדְּמִים: הוֹאֶל נָא וְנָתַתָּ לָנוּ חַיֵּי עוֹלָם!... וַיֹּאמֶר אַלֶכְּסַנְדֶּר: לוּ יָכֹלְתִּי לַעֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשַׁתְכֶם כִּי עַתָּה לֹא מָנַעְתִּי אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה גַּם מִמֶּנִּי! וַיֹּאמְרוּ הָאַבְדְּמִים: וְאִם יָדַעְתָּ כִּי פְּקֻדַּת כָּל הָאָדָם יִפָּקֵד גַּם עָלֶיךָ, — מַדּוּעַ אַתָּה הוֹלֵךְ לִכְבֹּשׁ אֲרָצוֹת לֹא לָךְ, — לִשְׁלֹל שָׁלָל וְלָבֹז בַּז? הֲיֵרֵד אַחֲרֶיךָ בְּקִבְרְךָ גַּם כָּל הַחַיִל אֲשֶׁר אָסַפְתָּ בְּשֶׁפֶךְ דָּם וּבְהֶרֶג וּבְאָבְדָן?... וַיַּעַן אַלֶכְּסַנְדֶּר וַיֹּאמַר: הֵן עֲצֵי הַיַּעַר וְגַלֵּי הַיָּם לֹא יִשְׁקֹטוּ וְלֹא יָנוּחוּ רֶגַע, וְאַף כִּי הָאָדָם, אֲשֶׁר נָפַח יְיָ בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה יוֹדַעַת טוֹב וָרָע? אֵיכָכָה אוּכַל וְשָׁקַטְתִּי, וַיְיָ לֹא רָצָה? וַיְכַל אַלֶכְּסַנְדֶּר לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיְבָרֶךְ אֶת־בְּנֵי הָאַבְדְּמִים וַיֵּלֶךְ לוֹ.

קכה. אַלֶכְּסַנְדֶּר מוֹקְדוֹן וְעוּפוֹ הַשָּׁמַיְמָה.

וַיִּמָּצְאוּ לִפְנֵי אַלֶכְּסַנְדֶּר כָּל הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר עָשָׂה עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וַיּוֹסֶף לְבַקֵּשׁ לוֹ גְדוּלוֹת, כִּי אָמַר: אִם לֹא אַגְדִּיל לַעֲשׂוֹת מִכָּל הַמְּלָכִים שֶׁהָיוּ לְפָנַי, יֹאמְרוּ עָלַי בְּנֵי הָאָדָם: הָיָה אַלֶכְּסַנְדֶּר מוֹקְדוֹן כְּכָל הַמְּלָכִים, עָשָׂה מִלְחָמוֹת רַבּוֹת, הָלַךְ לִכְבּוֹשׁ אֲרָצוֹת נָכְרִיּוֹת וַיֶּאֱסֹף שָׁלָל רָב, וַיַּכְנִיעַ עַמִּים רַבִּים; וְעַל־כֵּן אֵין טוֹב לִי כִּי אִם אֶעֱשֶׂה דָבָר, אֲשֶׁר לֹא עָשָׂהוּ כָּל יְלוּד אִשָּׁה מִיּוֹם בָּרָא אֱלֹהִים

מַתְּנוֹת כֶּסֶף וְזָהָב וַיֶּאֱהַב וַיְכַבֵּד עַל פְּנֵי כָּל אַנְשֵׁי הֶחָיִל. וַיֹּאמֶר אֲלֶכְּסַנְדֶּר: רָאֹה רָאִיתִי אֶת הַחַיּוֹת הַנּוֹרָאוֹת אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר וָאֶשְׂמַח, כִּי אָמַרְתִּי, עוֹד מְעַט וְנִטְרַף אֲלֶכְּסַנְדֶּר אוֹיְבִי; אוּלָם בְּהַעֲלוֹתִי עַל לֵב אֶת עָרְמַת הַמֶּלֶךְ אֲלֶכְּסַנְדֶּר וְחָכְמָתוֹ, אֶפְחַד מְאֹד פֶּן יִתְגַּבֵּר עַל הַחַיּוֹת וְהִבְרִיחָן וְהֱנִיסָן מֵעָלָיו וּמֵאַנְשֵׁי חֵילוֹ, וּבָא אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת לְשַׁחֲתָהּ. וַיַּעַן אֶחָד מֵאַנְשֵׁי פּוֹרוֹס וַיֹּאמַר: כָּל הַחַיּוֹת הָאֵלֶּה עַזּוֹת נֶפֶשׁ הֵן מְאֹד, וְלֹא תָשׁוֹבְנָה בִּלְתִּי אִם מִפְּנֵי הָאֵשׁ לְבַדָּהּ; וּמִי בַעַר בְּאַנְשֵׁי חֵיל הַמֶּלֶךְ וְהָלַךְ וְגִלָּה אֶת־הַסּוֹד הַזֶּה לַאֲלֶכְּסַנְדֶּר וְהֵדִיחַ עָלָיו וְעַל כָּל אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ אֶת הָרָעָה? וַיִּשְׁמַע אֲלֶכְּסַנְדֶּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְשִׂימֵם עַל לִבּוֹ; וּבִהְיוֹת הַלַּיְלָה, וְהַחֹשֶׁךְ כִּסָּה אֶת הָאָרֶץ, וַיַּעֲזֹב בְּהֶחָבֵא אֶת מַחֲנֵה פּוֹרוֹס, וַיָּשָׁב אֶל מַחֲנֵהוּ וַיְצַו לְהָכִין צַלְמֵי נְחֹשֶׁת חֲלוּלִים א) וְלָשׂוּם בָּהֶם גַּחֲלֵי אֵשׁ וְלַפִּידִים, וְהָיוּ נְכוֹנִים בִּידֵי אַנְשֵׁי הַחַיִל לְעֵת בּוֹא פּוֹרוֹס וְחַיּוֹתָיו לְהִלָּחֵם עִמָּם. וַיַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי חֵילוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוּוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב פּוֹרוֹס וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ אֶל מַחֲנֵה אֲלֶכְּסַנְדֶּר, וַיִּקְחוּ אַנְשֵׁי חֵיל אֲלֶכְּסַנְדֶּר אֶת־צַלְמֵי נְחֻשְׁתָּם, אֲשֶׁר דְּמוּת לָהֶם כִּדְמוּת אֲנָשִׁים, וַיִּשְׁטְחוּ אוֹתָם שָׁטֹחַ מִסָּבִיב לַמַּחֲנֶה. וַתֵּרָאֶינָה הַחַיּוֹת וְהִנֵּה עַם רַב עוֹמֵד עַל עָמְדוֹ, לֹא יָנוּעַ וְלֹא יָמוּשׁ מִמְּקוֹמוֹ, וַתָּרוֹצְנָה אֶל הַצְּלָמִים, וַתִּפֹּלְנָה עֲלֵיהֶם, וַתִּכָּוֶינָה ב) הַחַיּוֹת בַּצְּלָמִים, וַתִּשְׁאַגְנָה וַתָּנוֹסְנָה הַמִּדְבָּרָה. וַיִּלָּחֲמוּ שְׁנֵי הַגְּדוּדִים, וַיִּתְגַּבְּרוּ אַנְשֵׁי חֵיל אֲלֶכְּסַנְדֶּר עַל אַנְשֵׁי פּוֹרוֹס. וַיִּפֹּל סוּס אֲלֶכְּסַנְדֶּר חָלָל בַּמִּלְחָמָה הַהִיא, וַיְמָרְרֵהוּ הַדָּבָר הַזֶּה עַד מְאֹד, וַתִּרְפֶּינָה יָדָיו. אָז יִתְגַּבְּרוּ אַנְשֵׁי פּוֹרוֹס עַל חֵיל אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַתִּמָּשֵׁךְ הַמִּלְחָמָה שְׁלֹשָׁה יָמִים. וַיִּעֲפוּ אַנְשֵׁי חֵיל אֲלֶכְּסַנְדֶּר מְאֹד, וַיָּבֹאוּ כִּי קָצִּים קְרָב לָבֹא וַיֹּאמְרוּ: הָבָה נָקוּמָה עַל אֲלֶכְּסַנְדֶּר מַלְכֵּנוּ וּנְתַנֻּהוּ בִּידֵי פּוֹרוֹס וְהִתְרַצִּינוּ אֵלָיו וְחָיְתָה נַפְשֵׁנוּ. וַיִּשְׁמַע אֲלֶכְּסַנְדֶּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיִּשְׁלַח אֶל פּוֹרוֹס לֵאמֹר: לָמָּה נַשְׁחִית אֶת אַנְשֵׁי חֵילֵנוּ? אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ וְנִלָּחֲמָה שְׁנֵינוּ לְבַדֵּנוּ וְהָיָה כִּי אוּכַל לְךָ, וְהָיוּ אֲנָשֶׁיךָ עֲבָדַי, וְכִי תוּכַל לִי—וְעָבַדְתִּי אֲנִי וְאַנְשֵׁי חֵילִי לָךְ. וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד בְּעֵינֵי פּוֹרוֹס, כִּי אָמַר: קוֹמָתִי חָמֵשׁ אַמּוֹת, וְקוֹמַת אֲלֶכְּסַנְדֶּר שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, — אַכֵּהוּ פַּעַם אַחַת וְלֹא אֶשְׁנֶה לוֹ. וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם לַמִּלְחָמָה אִישׁ עַל רֵעֵהוּ. וַתִּשָּׁמַע פִּתְאוֹם תְּרוּעַת שִׂמְחָה גְדוֹלָה בְּמַחֲנֵה פּוֹרוֹס, כִּי בָטְחוּ אַנְשֵׁי חֵילוֹ מְאֹד בְּכֹחַ יְדֵי מַלְכָּם, וַיִּפֶן פּוֹרוֹס פָּנָיו אֶל מַחֲנֵהוּ לִרְאוֹת מַה זֶּה קוֹל הַתְּרוּעָה, — וַיְמַהֵר אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיַּכֵּהוּ אֶל הַשּׁוֹקַיִם וַיְמִיתֵהוּ. וַיִּקַּח אֲלֶכְּסַנְדֶּר אֶת אֶרֶץ מֶלֶךְ פּוֹרוֹס וַיָּשֶׂם בָּהּ נְצִיבִים, וַיַּכְנַע אֶת־כָּל הָעָם וַיְהִי לְמַס עֹבֵד.

קכד. בְּאֶרֶץ הָאַבְדְּמִים.

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲלֶכְּסַנְדֶּר הָלַךְ אֶל בְּנֵי הָאַבְדְּמִים, כִּי שָׁמַע עֲלֵיהֶם לֵאמֹר: חֲכָמִים הָאֲנָשִׁים הָהֵם מְאֹד. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בְּנֵי הָאַבְדְּמִים כִּי אֲלֶכְּסַנְדֶּר הוֹלֵךְ לָבֹא אֲלֵיהֶם, וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו בְּיַד מַלְאֲכֵיהֶם לֵאמֹר: מַה־בֶּצַע בְּצֵאתְךָ עָלֵינוּ לַמִּלְחָמָה? הֵן עֲנִיִּים אֲנַחְנוּ, וְאֶת הַשָּׁלָל אֲשֶׁר אַתָּה נוֹשֵׂא אֶת־נַפְשְׁךָ אֵלָיו לֹא תִמְצָא בְּאַרְצֵנוּ, כִּי עֲרֻמִּים אֲנַחְנוּ מְהַלְּכִים בְּלִי לְבוּשׁ, וְסֻכּוֹת וּמְחִלּוֹת־עָפָר בָּתֵּינוּ הֵם, וְעַל כֵּן חֲדַל לְךָ מֵהַדָּבָר הַזֶּה, וּלְכָה אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת. וַיַּעַן אֲלֶכְּסַנְדֶּר אֶת הַמְּלָכִים לֵאמֹר: בּוֹא אָבֹא

א) נְבוּבִים, полые, пустые, האָהל. ב) זיך פערברענען, обжечься.

וַיִּשְׁנַח אֵלָיו וַיִּשְׁתָּאֶה אֶל יָפְיוֹ מְאֹד, כִּי הָיָה יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב תֹּאַר וּקְוֻצּוֹתָיו א) סְדוּרוֹת לוֹ תַּלְתַּלִּים, וְחֵן הוּצַק בְּשְׂפָתָיו. וַיֹּאמֶר הָעֶלֶם הַבָּא: הוֹאֶל־נָא, אִישׁ הַכֹּהֵן, וְגַזּוֹתָ אֶת שַׂעֲרוֹת רֹאשִׁי כִּי נָדַרְתִּי נֶדֶר נָזִיר, לְהַזִּיר ב) לַיָי! וַיִּתְמַהּ אֵלָיו שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וַיֹּאמַר: מָה רָאִיתָ, כִּי אָמַרְתָּ לְהַשְׁחִית אֶת שַׂעֲרוֹתֶיךָ הַמּוֹסִיפוֹת לְךָ לִוְיַת חֵן? הַגִּידָה נָּא לִי, בְּנִי, אַל תְּכַחֵד מִמֶּנִּי דָּבָר. וַיַּעַן הָעֶלֶם אֶת־שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וַיֹּאמַר: רֹעֶה הָיִיתִי לְאָבִי בְּעִיר מוֹלַדְתִּי, וַיְהִי הַיּוֹם וָאֵרֵד הָעַיְנָה ג) לִשְׁאֹב מָיִם, וָאֵרֶא בְּמֵי הַמַּעְיָן הַזַּכִּים כִּבְדֹלַח אֶת בְּבוּאָתִי ד), וָאֶשְׁתָּאֶה לְיָפְיָהּ וּלְחִנָּהּ, וַיִּשְׂמַח לִבִּי כְּאֹר מְאֹד. וְעוֹדֶנִּי שָׂמֵחַ וְלִבִּי מְרַנֵּן, וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל יִצְרִי ה) הָאוֹמֵר לִי: שְׂמַח בָּחוּר בְּיַלְדוּתֶךָ וִיטִיבְךָ לִבְּךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ, וְהַלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְּךָ וּבְמַרְאֵי עֵינֶיךָ, וְדָע כִּי עַל כָּל אֵלֶּה לֹא יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים בַּמִּשְׁפָּט!... וְעוֹד אָזְנִי קַשֻּׁבָה לְדִבְרֵי יִצְרִי הַנְּעִימִים, וְהִנֵּה הַתְּמוּנוֹת נֶחְמָדוֹת לְנֶגְדִּי, וַיִּקַּח יָפְיָן אֶת לִבִּי וָאֹמְרָה: עַד הַיּוֹם לֹא יָדַעְתִּי אֶת הַחַיִּים וְתַעֲנוּגֵיהֶם, וָאֲכַל אֶת יָמַי בְּמִרְעֵה צֹאן; הָבָה, אֶתְעַנְּגָה עַל רֹב טוּב! וְיִצְרִי אָץ בִּי לֵאמֹר: נְטֹשׁ אֶת הַצֹּאן, עֲזֹב אֶת הַשָּׂדֶה, וּבֹא הָעִירָה וְהַלֵּךְ בְּמַרְאֵה עֵינֶיךָ וְאַל תָּאצֵל ו) מֵהֶן כֹּל אֲשֶׁר תִּשְׁאַלְנָה וְטוֹב לְךָ כָּל הַיָּמִים!... וּבְדַבְּרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיּוֹסֶף לָשׂוּם לְנֶגְדִּי תְּמוּנוֹת נֶהְדָּרוֹת מֵהָרִאשׁוֹנוֹת לִשְׁבּוֹת ז) לִבִּי בְּחִנָּן וּבְכִשְׁפֵיהֶן הָרַבִּים, וָאֱהִי נָכוֹן לִשְׁמֹעַ לוֹ; אֶפֶס כִּי בְּרֶגַע הַזֶּה נָשָׂאתִי עֵינַי, וָאֵרֶא וְהִנֵּה מִתַּחַת לַחֲמֻדוֹת, אֲשֶׁר עָרְגָה ח) נַפְשִׁי אֲלֵיהֶן, שְׁאוֹל עֲמֻקָּה מְלֵאָה רְקַב עֲצָמוֹת, וּמַצָּעָה רִמָּה וְתוֹלֵעָה, — וָאֶרְגַּז תַּחְתַּי וָאֶגְעַר בִּי לֵאמֹר:

הוֹי רָשָׁע, זוֹנֶה אַחֲרֵי עֵינָיו! לָמָּה תִּתְהַלֵּל בָּעוֹלָם שֶׁאֵינֶנּוּ שֶׁלָּךְ? הֲשָׁכַחְתָּ אֶת אַחֲרִיתְךָ וְאֶת הָרִמָּה וְהַתּוֹלֵעָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּךָ וּתְכַלּוּךָ? חַי יְיָ, כִּי הַשְׁחֵת אַשְׁחִית יָפְיְךָ, וְהִזַּרְתִּיךָ לַיָי, וְחָדַלְתָּ לְבַקֵּשׁ לְךָ גְּדוֹלוֹת!... וּמִדֵּי דַבְּרִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וָאֲמַהֵר וָאֶכַּ"שׁ ט) אֶת הַצֹּאן עַל שֹׁמֵר, וָאָבֹא מִן הַדָּרוֹם אֵלֶיךָ לְקַיֵּם אֶת נְדָרַי!

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה הָעֶלֶם לְדַבֵּר אֶת־דְּבָרָיו וַיָּקָם שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק מֵעַל הַכִּסֵּא אֲשֶׁר יָשַׁב עָלָיו וַיִּגַּשׁ אֶל הָעֶלֶם וַיִּשָּׁקֵהוּ עַל רֹאשׁוֹ וַיֹּאמַר: יִתֵּן יְיָ וְיִרְבּוּ נוֹזְרֵי נְזִירוֹת כָּמוֹךָ בְּיִשְׂרָאֵל!

קכח. הַנִּסִּים בִּימֵי שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק.

וַיְהִי יְיָ עִם שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וַיְבָרְכֵהוּ, וַיִּתֶּן לוֹ הוֹד וְתִפְאֶרֶת, וַיְכַבֵּד בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֶּאֱהַב וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד מְאֹד. וַיְבַקֵּשׁ הָעָם תּוֹרָה מִפִּיו וַיְלַמְּדֵם לֵאמֹר: עַל שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד: עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים. אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב עַל מְנָת י) לְקַבֵּל פְּרָס יא), אֶלָּא הֱווּ כַעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין יב) אֶת הָרַב שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, וִיהִי מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם! וַיְהִי שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק מוֹפֵת יג) הָעָם בְּתֻמָּתוֹ וּבְצִדְקָתוֹ וּבַחֲסָדָיו וּבְאַהֲבָתוֹ אֶת יְיָ. וּבְכָל אַרְבָּעִים שְׁנֵי כְּהֻנָּתוֹ הָיָה גוֹרַל שְׂעִיר יוֹם הַכִּפּוּרִים אֲשֶׁר לַיָי עוֹלֶה תָמִיד בְּיָמִין, הַלָּשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית מַלְבִּין, לְאוֹת כִּי שָׁמַע יְיָ תְּפִלָּתוֹ וַיִּסְלַח לְכָל הָעָם; הַנֵּר הַמַּעֲרָבִי אֲשֶׁר הִדְלִיקוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַנֵּרוֹת בָּעֶרֶב אַף כִּי לֹא הִרְבּוּ לָשׂוּם בּוֹ שֶׁמֶן, לֹא כָבָה גַּם אַחֲרֵי אֲשֶׁר כָּבוּ יֶתֶר הַנֵּרוֹת; אֵשׁ הַמַּעֲרָכָה הָיְתָה מִתְגַּבֶּרֶת אַף כִּי לֹא הֵבִיאוּ

א) שַׂעֲרוֹתָיו הָאֲרֻכּוֹת. ב) לִהְיוֹת נָזִיר. ג) אֶל הַמַּעְיָן. ד) דְּמוּת פָּנַי, отраженie. ה) מַחְשְׁבוֹתַי הָרָעָה. ו) תִּמְנַע. ז) לָקַחַת בַּשֶּׁבִי. ח) הִשְׁתּוֹקְקָה. ט) וָאֶעֱזֹב. י) בִּתְנַאי. יא) מַתָּנָה וְשָׂכָר. יב) הַמְשָׁרְתִים. יג) מָשָׁל.

אָדָם עַל הָאָרֶץ. וַיְצַו אֲלֶכְּסַנְדֶּר מוֹקְדוֹן וַיָּצוּדוּ לוֹ נְשָׁרִים גְּדוֹלִים; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נַעֲשָׂה דְבָרוֹ, וַיִּבְחַר אֶת הַגָּדוֹל בָּהֶם וַיְצַו לְהַרְעִיבוֹ שְׁנֵי יָמִים, וְאַחַר לָקַח אֲלֶכְּסַנְדֶּר חֲתִיכַת בָּשָׂר גְּדוֹלָה וַיִּתְחַב א) בָּהּ אֶת כִּידוֹנוֹ, וַיִּרְכַּב עַל הַנֶּשֶׁר, וַיָּרֶם אֶת הַכִּידוֹן לְמָעְלָה. וַיָּרַח הַנֶּשֶׁר אֶת רֵיחַ הַבָּשָׂר אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ, וַיָּעָף הָלֹךְ וְעוֹף הָלֹךְ וְעָלֹה, וַיַּעַל אֶת אֲלֶכְּסַנְדֶּר הָרוֹכֵב עָלָיו עַד בָּמֳתֵי ב) עָב. וַאֲלֶכְּסַנְדֶּר מַחֲזִיק אֶת הַבָּשָׂר מֵעַל לַנֶּשֶׁר הָרָעֵב וְהוֹלֵךְ הָלֹךְ וְהָרֵם הָלֹךְ וְהִתְנַשֵּׂא גַּם מֵעָבֵי שָׁמָיִם. בָּעֵת הַהִיא הִבִּיט אֲלֶכְּסַנְדֶּר לָאָרֶץ, וַיַּרְא וְהִנֵּה קָטְנוּ מְאֹד הֶעָרִים וְהַיְעָרִים אֲשֶׁר מִתַּחְתָּיו, וְדִמְיוֹנָם כְּקַוִּים דַּקִּים, וַיּוֹסֶף לְהַבִּיט אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמְדוּ שָׁם מַחֲנוֹת צְבָאוֹ הֶעָצוּם, וַיַּרְא וְהִנֵּה נֶעֶלְמוּ כֻלָּם, וְלֹא נִרְאָה בַמָּקוֹם הַהוּא בִּלְתִּי אִם נְקֻדּוֹת קְטַנּוֹת עַד מְאֹד. וַיִּגְבַּהּ לִבּוֹ עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: מִי יִדְמֶה לִּי וּמִי יִשְׁוֶה לִּי? עֶלְיוֹן אָנֹכִי עַל כָּל הַיְצוּרִים הַקְּטַנִּים הָהֵם הַנָּעִים שָׁמָּה מִתַּחַת כִּנְמָלִים! אוּלָם בָּרֶגַע הַזֶּה הֵשִׁיב אֶל לִבּוֹ וַיֹּאמַר: אִם כָּכָה קָטְנוּ וַיֵּקַלּוּ בְּעֵינַי מַחֲנוֹת צְבָאוֹתַי הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים, — מַה־קָּטֹנְתִּי אָנֹכִי בְּעֵינֵיהֶם?! הֵן יוּכַל הֱיוֹת כִּי גַם כִּנְקֻדָּה קְטַנָּה מְאֹד לֹא יִרְאוּנִי עוֹד!... וַתְּמָרְרֵהוּ הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת מְאֹד, וַתַּשְׁפִּילֵהוּ בְּעֵינָיו, וַיֶּחְדַּל לְהִתְגָּאוֹת. וַיּוֹסֶף לְהַבִּיט אֶל הָאָרֶץ וַיַּרְא וְהִנֵּה דִמְיוֹן כָּל הַיַּבָּשָׁה כְּכַדּוּר, וְדִמְיוֹן כָּל הַיַּמִּים כִּקְעָרָה קְטַנָּה, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אָשִׂים אֶת חֲתִיכַת הַבָּשָׂר אֲשֶׁר עַל כִּידוֹנִי מִתַּחַת לַנֶּשֶׁר, וְהוֹרִידַנִי אַרְצָה, כִּי כַּאֲשֶׁר אוֹסִיף לַעֲלוֹת בִּרוּם שָׁמַיִם וְלִרְחַק מִבְּנֵי הָאָדָם, כֵּן אֶקְטַן וְכֵן אֶמְעַט בְּעֵינֵיהֶם. וַיַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר, וַיָּחֶל הַנֶּשֶׁר לְהוֹרִידוֹ אַרְצָה. וַיַּרְא אֲלֶכְּסַנְדֶּר כִּי הוֹלְכִים הֶעָרִים וְהַיְעָרִים וּמַחֲנוֹת צְבָאוֹתָיו הָלֹךְ וְגָדֵל, וַיֵּדַע כִּי גַם הוּא הוֹלֵךְ וְגָדֵל בְּעֵינֵיהֶם, וַיִּשְׂמַח לִבּוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָרַד אַרְצָה, וַיְצַו לְצַיֵּר אֶת תְּמוּנָתוֹ וְלָשׂוּם בְּיָדָהּ כַּדּוּר, לֵאמֹר: מוֹשֵׁל אֲלֶכְּסַנְדֶּר מוֹקְדוֹן בְּכָל הָאָרֶץ הַדּוֹמָה לְכַדּוּר.

קכו. גְּבִיהָה בֶּן פְּסִיסָא וְהַצְּדוֹקִי.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר צְדוֹקִי לִגְבִיהָה בֶּן פְּסִיסָא: אוֹיָה לְךָ וּלְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר דַּעְתָּם כְּדַעְתְּךָ לֵאמֹר: הַמֵּתִים יִחְיוּ! אִם גַּם הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפָּם מֵתִים, אֵיכָכָה יִהְיוּ אֵלֶּה אֲשֶׁר רוּחָם יָצָאָה? וַיֹּאמֶר גְּבִיהָה אֶל הַצְּדוֹקִי: הַגִּידָה־נָּא לִי הֲהָיָה כָל הַיְקוּם אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ רֹאִים לִפְנֵי בְּרֹא יְיָ אוֹתוֹ? וַיַּעַן הַצְּדוֹקִי וַיֹּאמַר: לֹא! וַיַּעַן גְּבִיהָה בֶּן פְּסִיסָא וַיֹּאמַר: אִם הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא הָיָה וְלֹא חַי, צִוָּה יְיָ וַיֶּהִי, וַיִּפַּח בּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים וַיַּעֲשֵׂהוּ לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וְאַף כִּי בַדָּבָר אֲשֶׁר כְּבָר נוֹצָר נוֹלַד וַיֶּחִי... וַיַּרְא הַצְּדוֹקִי כִּי נְכוֹנָה ג) דִבֶּר אֵלָיו גְּבִיהָה, וַיֵּבוֹשׁ וְלֹא יָדַע מַה־יַּעֲנֵהוּ. וַיַּבֵּט אֶל גְּבִיהָה וַיַּרְא וְהִנֵּה דִמְיוֹנוֹ כְּלַעַג, וַיִּקְצֹף עָלָיו וַיֹּאמַר: הוֹי, רָשָׁע! אַךְ אֶבְעַט ד) בְּךָ וְשַׂמְתִּי גַבְנוּנְךָ ה) לְמִישׁוֹר! וַיַּעֲנֵהוּ גְבִיהָה לֵאמֹר: אִם כָּכָה תַעֲשֶׂה־לִּי, רוֹפֵא אֻמָּן ו) תִּקָּרֵא וְשָׂכָר רַב תִּקָּח!

קכז. הַנָּזִיר הַיָּפֶה לִפְנֵי שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּרְא שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וְהִנֵּה אִישׁ אֶחָד, בָּחוּר וָטוֹב הוֹלֵךְ וְקָרֵב אֵלָיו.

א) תָּקַע, воткнулъ. ב) גָּבְהֵי. ג) דִּבְרֵי אֱמֶת. ד) אַכֵּךְ בְּרַגְלַי. ה) горбъ. ו) מֻמְחֶה, специалистъ.

קלא. אות לרעה.

ויהי בימים הרבים ההם ויצא שמעון הצדיק ביום הכפורים מקדשי הקדשים ככלות עבודתו, וירא כל העם והנה הוא נעצב, וימרם הדבר הזה מאד כי לא נסו א) לראות את פניו מפיקים יגון, ולא נחו ולא שקטו עד אם שאלוהו לאמר: מה־לך, אישנו ב) הכהן הגדול כי נעצבת? ויען אותם שמעון הצדיק ויאמר: השנה הזאת אנכי מת! וישתאו לו שומעי דברו ויוסיפו לדבר אליו לאמר: איכה ידעת את הדבר הזה? ויענם שמעון הצדיק ויאמר: זה לי ארבעים שנה אנכי עובד את עבודת הקדש וארא בכל יום כפורים זקן, אשר תארו כמלאך אלהים צבאות לבוש לבנים ג) ומעטף לבנים בא אחרי לבית המקדש ויוצא עמי ככלות עבודת היום; אולם הפעם בא הזקן ההוא לבוש שחורים כמתאבל, ויבא עמי ביתה המקדש ולא יצא עמי. ויהי כעבר חג הסכות ויחל שמעון הצדיק את חליו אשר ימות בו. ויקרא ביום השביעי לבניו ולזקני ישראל ויצו לפני מותו לאמר: לא שמעי בני הגדול יכהן תחתי, כי אם חוניו הקטן ממנו. ויכל לצות ויגוע וימת.

קלב. צדוק וביתוס.

ויהי אחרי מות שמעון הצדיק ויקם אנטיגנוס איש סוכו ללמד את העם דעת, ויאמר בשם שמעון הצדיק לאמר: אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס. ויהי בין תלמידיו שומעי דברו שני אנשים צדוק וביתוס ויאמרו: היעבוד עבד את אדוניו כל היום ושכרו לא ינתן לו בערב?... אך שוא עבוד אלהים!... ניבדלו צדוק וביתוס מתוך קהל ישראל ויחדלו לשמע בקול חכמיו, וילכו בשרירות לבם, ויהיו הם ותלמידיהם למורת רוח בני ישראל ימים רבים.

קלג. המרגלית אשר אין כמה.

ושני תלמידים היו לאנטיגנוס איש סוכו; שם האחד יוסף בן יועזר ושם השני יוסף בן יוחנן; ויהיו שניהם צדיקים, וירדפו צדקה וחסד ויהיו לברכה. וירא יוסף בן יועזר כי בנו איננו הולך בתורת יי, ויצר לו מאד ויאמר: לא אוריש לבני את רכושי! ויעש כן כאשר חשב, ויבא את ארגז זהבו בית יי ויקדישהו לשמו. ויודע הדבר הזה לבנו, ויעזב את בית אביו וילך ויקח לו את בת האיש עושה־עטרות למלך לאשה, ותלד לו בן. וילך בן־יוסף ויקן דג להאכיל את אשתו. ויהי כאשר בתר אותו בתוך, וימצא בו מרגלית נחמדה מאד; וישמח שמחה גדולה ויאמר לאשתו: ראי נא את המטמון ד) אשר מצאתי בבטן הדג. ותרא האשה את יפי המרגלית וטובה ותאמר: אל נא תביא את־המרגלית אל המלך ואל תמכרה לו, כי יאמר בלבו: מלך אני, ואין לעבדי לרבות במחיר החפצים אשר אנכי קונה מידם! ויען בן־יוסף את אשתו ויאמר: צדקו דבריך! ועתה עוצי נא עצה מה־לעשות במרגלית! ותען האשה ותאמר: לכה אל גזברי ה) בית־המקדש ואמרת להם: קנו נא מידי את המרגלית הנחמדה הזאת, והיתה בבית יי ליום עמוד הכהן

א) היו רגילים. ב) אדוננו. ג) בגדים לבנים. ד) האוצר. ה) הגבאים.

לָהּ הַכֹּהֲנִים עֵצִים בְּכָל הַיּוֹם, וּבְרָכָה שָׁלְחָה בָּעֹמֶר וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם הַפָּנִים, וְכָל כֹּהֵן שֶׁמַּגִּיעוֹ כְּזַיִת, יֵשׁ אֹכֵל וְשָׂבֵעַ, יֵשׁ שָׂבֵעַ וּמוֹתִיר. וַיַּרְא כָּל הָעָם אֶת הַנִּפְלָאוֹת הַגְּדוֹלוֹת הָאֵלֶּה וַיֵּדְעוּ כִּי שׁוֹכֵן יְיָ בְּתוֹכָם וַיּוֹדוּ לוֹ וַיְבָרְכוּ שְׁמוֹ.

קכט. עֲבוֹדַת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק בַּמִּקְדָּשׁ.

וּמִדֵּי עֲלוֹת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק לְשָׁרֵת לִפְנֵי יְיָ וַיַּרְכִּבֻהוּ בָנָיו, וַיַּקִּיפֻהוּ כָּל בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְאִשֵּׁי א) יְיָ בְּיָדָם נֶגֶד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא מָשׁוּ מִמֶּנּוּ עַד כַּלּוֹתוֹ לְשָׁרֵת מִזְבֵּחַ וּלְסַדֵּר מַעַרְכוֹת עֶלְיוֹן. אָז יָרִיעוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים בַּחֲצוֹצְרוֹת מִקְשָׁה, וְיָרִיעוּ וַיַּשְׁמִיעוּ קוֹל אַדִּיר לְהַזְכִּיר לִפְנֵי עֶלְיוֹן; כָּל בָּשָׂר יַחַד נִמְהֲרוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם אַרְצָה, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. וַיִּתֵּן הַשִּׁיר קוֹלוֹ, וַיָּרֹנּוּ כָּל עַם הָאָרֶץ בִּתְפִלָּה לִפְנֵי רַחוּם. וּבְצֵאת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַיְהִי דִּמְיוֹנוֹ

כְּכוֹכַב אוֹר מִבֵּין עָבִים
וּכְיָרֵחַ מָלֵא... בִּימֵי מוֹעֵד...
וּכְקֶשֶׁת נִרְאֲתָה בֶּעָנָן
וּכְשׁוֹשַׁן עַל יִבְלֵי מָיִם;
כְּפֶרַח לְבָנוֹן בִּימֵי קָיִץ;
כִּכְלִי זָהָב...
הַנֶּאֱחָז עַל אַבְנֵי חֵפֶץ...

וְנָשָׂא יָדָיו עַל כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל, וּבִרְכַּת יְיָ בִּשְׂפָתָיו וּבְשֵׁם יְיָ הִתְפָּאֵר; וְהִבִּיט הָעָם אֵלָיו וְהִשְׁתָּאָה לְיָפְיוֹ וְלַהֲדָרוֹ, וְהִשְׁתַּחֲווּ עוֹד הַפָּעַם.

קל. גַּסְקַלְגַּס וּגְזֵרוֹתָיו.

וַיִּשְׁלַח גַּסְקַלְגַּס מֶלֶךְ יָוָן צְלָמִים לְהַעֲמִיד בְּמִקְדַּשׁ יְיָ. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ ב) הֶחָג לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֵּהָפֵךְ לָהֶם הֶחָג לְאֵבֶל. וַיֹּאמֶר שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק: שְׁמָעוּנִי נָא, אַחַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׁמַעֲכֶם אֱלֹהִים! עֲשׂוּ מוֹעֲדֵיכֶם בְּשִׂמְחָה וּבִטְחוּ בַיָי, כִּי לֹא יִתֵּן לְטַמֵּא אֶת־בֵּית קָדְשׁוֹ בְּתוֹעֲבַת הַיְּוָנִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא חָדַל הָעָם לִבְכּוֹת, וַיּוֹסֶף שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק לְחַזֵּק אֶת־לְבָבָם בַיָי, וַיֹּאמַר: מִי שֶׁשִּׁכֵּן שְׁכִינָתוֹ בְּבֵית קָדְשׁוֹ, יַעֲשֶׂה לָנוּ נִסִּים בַּזְּמַן הַזֶּה, כְּשֵׁם שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר! וַיְכַל שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק לְדַבֵּר אֶת־דְּבָרָיו וַיָּבֹא בֵּית יְיָ לְהִתְפַּלֵּל, וַיִּשְׁמַע קוֹל מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֵאמֹר: בָּטְלוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל אֲשֶׁר אָמַר הַצַּר הַצּוֹרֵר לְהָבִיא עַל בֵּית יְיָ, וַיֵּהָרֵג גַּסְקַלְגַּס וַתִּתְבַּטֵּלְנָה גְזֵרוֹתָיו. וַיֵּצֵא שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק אֶל הָעָם וַיַּגֵּד לָהֶם אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע בְּבֵית יְיָ. וּמַלְאָךְ בָּא מֵאֵת מֶלֶךְ יָוָן לִרְאוֹת, הַהָעָמְדוּ הַצְּלָמִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אִם לֹא. וַיֵּצְאוּ לִקְרָאתוֹ כָּל גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּתְחַנְּנוּ אֵלָיו, וַיִּבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר: הֲמִיתֵנוּ נָא, וְאַל נִרְאֶה בְּרָעָה אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת־בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ! וַתַּעַל שַׁוְעַת הָעָם הַשָּׁמָיְמָה. וַיִּגַּשׁ שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק אֶל הָעָם הַבֹּכֶה וְהַמִּתְפַּלֵּשׁ ג) בָּאֵפֶר וַיֹּאמַר: עַד ד) שֶׁאַתֶּם צוֹעֲקִים וּמִתְחַנְּנִים לַשָּׁלִיחַ, — הֱיוּ צוֹעֲקִים וּמִתְחַנְּנִים לַאֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם! וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּזְכְּרוּ אֶת דִּבְרֵי דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָאוֹמֵר: שָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם! וַיִּתְחַנְּנוּ אֶל יְיָ, וַיִּשְׁמַע תְּפִלָּתָם וַיּוֹשִׁיעֵם. וַיָּבֹא מַלְאָךְ וּבְיָדוֹ אִגֶּרֶת כְּתוּבָה לֵאמֹר: נֶהֱרַג גַּסְקַלְגַּס, וּגְזֵרוֹתָיו בְּטֵלוֹת וּמְבֻטָּלוֹת! וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתְּחִי רוּחָם, וַיִּקְחוּ אֶת הַצְּלָמִים וַיִּקְשְׁרוּם בְּזַנְבוֹת סוּסֵיהֶם, וַיְּסַחֲבוּם סָחֹב וְהַשְׁלֵךְ מִחוּץ לְחוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וַיְבַעֲרוּם מִקֶּרֶב הָאָרֶץ.

א) וְקָרְבָּנוֹת. ב) הִתְכּוֹנֵן. ג) הַמִּתְגּוֹלֵל. ד) תַּחַת

בֶּן־יוֹעֶזֶר אֶל בֶּן־אֲחוֹתוֹ: הוֹאִילָה נָא בָאֵר לִי אֶת דְּבָרֶיךָ!... וַיַּעַן יָקוּם אִישׁ צְרוֹרוֹת וַיֹּאמַר: הָלֹךְ הָלַכְתִּי בִּשְׁרִירוּת לִבִּי וָאֶתְעַנְּגָה עַל רֹב טוּב וָאֶעֱזֹב אֶת־אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־תּוֹרָתוֹ, וָאַצְלִיחַ בְּכֹל אֲשֶׁר פָּנִיתִי... וְאַתָּה, דוֹדִי, הָלַכְתָּ בְּתוֹרַת אֱלֹהֶיךָ וַתַּעַשׂ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו, וַתְּחַסֵּר נַפְשְׁךָ מִטּוֹב, וַיֶּאֱהָבְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וַיְרַחֲמֶךָ וַיֹּאמַר: שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד, בְּנִי! הָעֵץ לִתְלִיָּה, וְהַחֶבֶל לְהִתָּלוֹת!...

וַיִּשְׁמַע יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אֶת־דִּבְרֵי בֶּן־אֲחוֹתוֹ וַיַּשְׁמִיעֵהוּ אֶת־דְּבָרָיו בְּנַחַת לֵאמֹר: אִם כָּךְ לְמַכְעִיסָיו, — קַל וָחֹמֶר א) לְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ! וַיִּשְׁתָּאֶה יָקוּם מְאֹד לְדִבְרֵי דוֹדוֹ וַיֹּאמַר: הַאַתָּה, דוֹדִי, הַיָּשָׁר בָּאָדָם, הִכְעַסְתָּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֶיךָ, וַיּוֹצִיאֲךָ לָמוּת?... הֲנִמְצָא בְּכָל יִשְׂרָאֵל אִישׁ עוֹבֵד אֶת־יְיָ וְשׁוֹמֵר מִצְוֹתָיו כָּמוֹךָ?... וַיַּעַן רַבִּי יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר וַיֹּאמַר: וְאִם כַּךְ לְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ, קַל וָחֹמֶר לְמַכְעִיסָיו!... וַיִּשְׁמַע יָקִים אִישׁ צְרוֹרוֹת אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אִם כָּכָה נוֹסַר דוֹדִי הַיְרֵא אֶת־יְיָ וְעוֹשֶׂה מִצְוֹתָיו בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ, אַף כִּי אָנֹכִי הָרָשָׁע וְהַחוֹטֵא?! וְעַד הוּא חוֹשֵׁב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלִבּוֹ נִתַּר ב) בְּקִרְבּוֹ מֵרֹב צָרָה וְיָגוֹן, וּפָנָיו הוֹלְכִים הָלֹךְ וְחָוֹר וְעֵינָיו חֲשֵׁכוֹת מֵרְאוֹת, וַיּוּבָא רַבִּי יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָכִינוּ שָׁם אֶת הָעֵץ לִתְלוֹתוֹ. וַיִּגְּשׁוּ הָאֲנָשִׁים לְהָכִין אֶת הָעֵץ וַיִּתְּנוּ אֶת רַבִּי יוֹסֵי בִּידֵי שׁוֹמְרִים לְשָׁמְרוֹ עַד כַּלּוֹתָם מְלַאכְתָּם. וְיָקוּם אִישׁ צְרוֹרוֹת יָרַד מֵעַל סוּסוֹ, וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח לוֹ קוֹרָה, וַתְּהִי לוֹ לִתְלִיָּה, וַיִּקְשָׁר־בָּהּ חֶבֶל, וַיַּעֲרֹךְ עֵצִים וַיַּקִּיפֵם גֶּדֶר אֲבָנִים, וַיִּקַּח אֵשׁ וַיָּשֶׂם בָּעֵצִים וַיִּתְקַע ג) חֶרֶב חַדָּה בְּתוֹכָהּ. וַיַּעַל בַּקּוֹרָה וַיָּשֶׂם אֶת צַוָּארוֹ בְּחֶבֶל וַיֵּחָנַק, וַתִּתְלַקַּח הָאֵשׁ בָּעֵצִים וַיִּנָּתֵק חֶבֶל תְּלִיָּתוֹ, וַיִּפֹּל יָקוּם עַל הַחֶרֶב הַמְּעוּכָה בָּאֲדָמָה וַתְּגַזְּרֵהוּ לִשְׁנַיִם; וַתֹּאחֶז בּוֹ הָאֵשׁ וַתְּלַהֲטֵהוּ, וַתֵּהָרֵס גֶּדֶר הָאֲבָנִים הַנִּשְׁעֶנֶת אֶל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. וַתִּפֹּל עָלָיו וַתְּרַסֵּק ד) אֶת־עַצְמוֹתָיו.

וְיוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר עוֹדֶנּוּ יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹבְבִים עָלָיו, וְרֹאשׁוֹ מוּרָד לָאָרֶץ, וְלִבּוֹ הוֹלֵךְ וּמִתְכַּוֵּץ ה) לְזֵכֶר הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַבָּאָה עַל יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַתִּפֹּל עָלָיו תַּרְדֵּמָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה שַׁעֲרֵי גַן עֵדֶן נִפְתָּחִים. וְנִשְׁמוֹת צַדִּיקִים כַּזְּהִירוֹת ו) כְּזֹהַר הָרָקִיעַ פּוֹרְחוֹת ז) בָּאֲוִיר וּבָאוֹת לְגַן עֵדֶן. וַיִּנָּהֲרוּ ח) פְּנֵי רַבִּי יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר וַיִּשְׂמַח לִבּוֹ. וַיִּרְאוּ תַלְמִידָיו הָעוֹמְדִים עָלָיו אֶת פָּנָיו, אֲשֶׁר הוֹפִיעָה עֲלֵיהֶם נְהָרָה, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אֵין זֹאת כִּי מַחֲזוֹת שַׁדַּי יֶחֱזֶה רַבֵּנוּ, עַל כֵּן יִשְׂמָח. בְּרֶגַע הַזֶּה חָשׁ רַבִּי יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר כִּי נִפְרְדָה נִשְׁמָתוֹ מֵעִם גּוּפוֹ וְהִיא עָפָה בָּרוּחַ לָבֹא גַנָּה הָעֵדֶן. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיבָה לָבֹא עַד הַשַּׁעַר, וְהִנֵּה מִטָּה לְפָנָיו, וּבָהּ נְשָׁמָה טְהוֹרָה וְזַכָּה כְּיוֹם צֵאתָהּ מִידֵי אֲרוֹן הַנְּשָׁמוֹת. וְאוֹר לָהּ וְזֹהַר לָהּ כְּאוֹר הַחַשְׁמַל. וַתִּתְאַפַּק נִשְׁמַת רַבִּי יוֹסֵי וַתְּחַכֶּה עַד בֹּא הַנְּשָׁמָה הַטְּהוֹרָה וְהַמַּזְהִירָה אֶל גַּן הָעֵדֶן. וַתִּשְׁמַע בְּרֶגַע הַזֶּה קוֹל רִנַּת מַלְאָכִים לֵאמֹר: פִּתְחוּ הַשְּׁעָרִים וְיָבֹא יָקוּם אִישׁ צְרוֹרוֹת! וַיִּתְעוֹרֵר רַבִּי יוֹסֵי מְאֹד, וַיִּיקַץ וַיֹּאמֶר אֶל תַּלְמִידָיו הַמַּשְׁגִּיחִים אֵלָיו: בְּשָׁעָה קַלָּה קְדָמַנִי יָקוּם אִישׁ צְרוֹרוֹת לְגַן עֵדֶן!

קלה. חַרְסוּם.

אִישׁ הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם חַרְסוּם שְׁמוֹ.

א) עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. ב) מְקַפֵּץ. ג) תָּחַב, ВОТКНУТЬ. ד) וַתְּשַׁבֵּר. ה) נִלְחָץ. ו) נוֹצְצוֹת. ז) עָפוֹת. ח) וַיֵּאוֹרוּ.

לְאוּרִים וְתֻמִּים; אֶפֶס כִּי חָלִילָה לְּךָ מִנְּקֹב א) מְחִירָהּ! וַיֹּאמֶר בֶּן יוֹסֵף: מַדּוּעַ הִזְהַרְתַּנִי מִשִּׁית מְחִיר עַל הַמַּרְגָּלִית? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: יָרֵאתִי מְאֹד פֶּן תְּמַעֵט בִּמְחִיר וְלֹא תוּכַל עוֹד לָשׁוּב ב), וְעַל כֵּן תָּבִיא אֶת הַמַּרְגָּלִית לְגִזְבְּרֵי בֵּית יְיָ וְהֵם יַאמְדָהָ ג)! וַיַּעַשׂ בֶּן־יוֹסֵף כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבְּרָה אֵלָיו אִשְׁתּוֹ חַכְמַת הַלֵּב. וַיָּבֹא אֶל הַגִּזְבָּרִים אֲשֶׁר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וַיָּשֶׂם לִפְנֵיהֶם אֶת־הַמַּרְגָּלִית, וַתִּיטַב בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד מְאֹד. וַיֹּאמְרוּ אֵין כָּמֹהָ בַּמַּרְגָּלִיּוֹת! וַיַּעַן בֶּן־יוֹסֵף וַיֹּאמַר: הוֹאִילוּ נָא וְהַגִּידוּ לִי, מַה־מְּחִיר מַרְגָּלִית אֲשֶׁר כָּזֹאת? וַיַּעֲנוּ הַגִּזְבָּרִים וַיֹּאמְרוּ: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אַרְגָּזִים מְלֵאִים שִׁקְלֵי זָהָב! וּכְדַבֵּר הַגִּזְבָּרִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּאָנַח וַיִּשְׁאָלֵם בֶּן יוֹסֵף לֵאמֹר: עַל־מָה אַתֶּם נֶאֱנָחִים? וַיַּעֲנֻהוּ הַגִּזְבָּרִים וַיֹּאמְרוּ: אָמֹר אָמַרְנוּ לִקְנוֹתָהּ מִיָּדְךָ וּלְשׂוּמָהּ בָּאֵפוֹד, וַנִּזָּכֵר כִּי אֵין בְּאוֹצַר הַהֵיכָל בִּלְתִּי אִם שִׁבְעַת אַרְגָּזִים מְלֵאִים זָהָב! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע בֶּן־יוֹסֵף אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: קְחוּ אֶת הַמַּרְגָּלִית מִיָּדִי וְהָיְתָה בְּבֵית יְיָ, כִּי מָכֹר אֶמְכְּרֶנָּה לָכֶם בַּכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאוֹצַר יְיָ, וְאֶת יֶתֶר שֵׁשֶׁת אַרְגְּזֵי הַזָּהָב הִנְנִי מַקְדִּישׁ לְשֵׁם יְיָ! וַיִּשְׁמְעוּ הַגִּזְבָּרִים אֶת־דִּבְרֵי בֶן־יוֹסֵף וַיִּקְחוּ אֶת־הַמַּרְגָּלִית וַיִּתְּנוּ לוֹ שִׁבְעַת הָאַרְגָּזִים הַמְלֵאִים זָהָב הַנִּמְצָאִים בְּבֵית יְיָ, וַיִּכְתְּבוּ בְּסֵפֶר לְזִכָּרוֹן לֵאמֹר: יוֹסֵף בֶּן יוֹעֶזֶר הִקְדִּישׁ לַיְיָ אַרְגָּז אֶחָד מָלֵא זָהָב, וּבְנוֹ הִקְדִּישׁ לַיְיָ שִׁשָּׁה אַרְגָּזִים מְלֵאִים זָהָב!

וְכַאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר כִּי הוּרַק אוֹצַר בֵּית יְיָ, וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים שׁוֹמְעֵי הַדָּבָר הַזֶּה: יוֹסֵף בֶּן יוֹעֶזֶר הֵבִיא בֵית יְיָ אַרְגָּז אֶחָד מָלֵא זָהָב וּבְנוֹ הוֹצִיא מִשָּׁם שִׁבְעַת אַרְגָּזִים מְלֵאִים זָהָב!

קלד. סְקִילָה, שְׂרֵפָה, הֶרֶג וְחֶנֶק.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם, וַיִּתְמַכְּרוּ ד) רַבִּים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ, וַיַּעַזְבוּ אֶת תּוֹרָתוֹ, וַיִּקְפְּצוּ ה) אֶת יְדֵיהֶם מֵאֲחֵיהֶם הָאֶבְיוֹנִים וְלֹא עֲזָרוּם בַּצַּר לָהֶם. וַיַּרְא יוֹסֵף בֶּן יוֹעֶזֶר כִּי כֵן וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיְלַמֵּד אֶת הָעָם לֵאמֹר: יְהִי בֵיתְךָ בֵּית וַעַד ו) לַחֲכָמִים וֶהֱוֵה מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם, וֶהֱוֵה שׁוֹתֶה בַצָּמָא אֶת דִּבְרֵיהֶם; וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן הוֹרָה צֶדֶק לָעָם וַיֹּאמַר: יְהִי בֵיתְךָ פָּתוּחַ לִרְוָחָה וְיִהְיוּ עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתֶךָ! וַיַּקְצִיפוּ הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ יוֹסֵף בֶּן־יוֹעֶזֶר וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אֶת־הָאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים בִּשְׁרִירוּת ז) לִבָּם, וַיָּחֵלּוּ לִרְדֹּף בְּאַפָּם אֶת כָּל הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת יְיָ וַיָּשִׂימוּ לְיוֹסֵף בֶּן יוֹעֶזֶר עֲלִילוֹת דְּבָרִים, וְלֹא נָחוּ וְלֹא שָׁקְטוּ עַד אִם נֶחֱרַץ עָלָיו מִשְׁפַּט מָוֶת. וַיְהִי בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וַיּוֹצִיאוּ אֶת רַבִּי יוֹסֵף בֶּן יוֹעֶזֶר לְהִתָּלוֹת, וַיּוֹלִיכֻהוּ בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר, וְקוֹרָה אֲרֻכָּה אֲשֶׁר יִתָּלֶה בָהּ נִשֵּׂאת לְפָנָיו, וְעַם רַב מְאֹד הוֹלֵךְ אַחֲרָיו. וַיִּשָּׂא יוֹסֵף בֶּן יוֹעֶזֶר אֶת עֵינָיו, וַיַּרְא בֵּין הָעָם הָרָב הַנִּמְשָׁךְ אַחֲרָיו אֶת־יָקוּם אִישׁ צְרוֹרוֹת בֶּן אֲחוֹתוֹ רוֹכֵב עַל סוּסוֹ הָאַבִּיר וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד. וַיִּרְכַּב אֵלָיו יָקוּם בֶּן־אֲחוֹתוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בְּלַעַג: רְאֵה־נָא, דּוֹדִי הַצַּדִּיק הַיָּרֵא אֶת־הָאֱלֹהִים, אֶת סוּסִי הָאַבִּיר אֲשֶׁר הִרְכִּיבוּנִי אֱלֹהַי עָלָיו, וּרְאֵה נָא גַּם רְאֵה אֶת הַקּוֹרָה הַיָּפָה אֲשֶׁר חָלַק לְךָ אֱלֹהֶיךָ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב הַיּוֹם!... וַיֹּאמֶר רַבִּי יוֹסֵף

א) מֵהוֹצִיא מִפִּיךָ. ב) לְהִתְחָרֵט. ג) יַעֲרִיכוּהָ, оцѣнивать. ד) מָסְרוּ אֶת עַצְמָם.
ה) סָגְרוּ. ו) אֲסֵפָה. ז) בְּחֵפֶץ.

אלעזר לדבר, וישם בילקוטו לחם ובקבוק מים וישימהו על שכמו ויצא מירושלים. ויבא אל אחת הערים וישב בה, וילמד תורת יי. וירא כי לא הפריעהו איש, וישמח מאד, ויוסף להגות בתורת יי. ויהי היום ורבי אלעזר בן־חרסום יושב ולומד, וישמע שני אנשים מתלחשים מאחרי הדלת, ושמו נזכר פעמים רבות, וישתאה מאד, ויגש אל הדלת ויט אזנו, וישמע אותם מדברים לאמר: פני האיש היושב בבית הזה כפני רבי אלעזר בן חרסום! ויטרדו הדברים האלה את־רבי אלעזר בן־חרסום עד־מאד ויאמר בלבו: עוד מעט ונודעתי ליושבי העיר ובאו אלי לכבדני, — ובטלוני א) מתורת יי! הבה אצאה גם מאת־העיר הזאת. ויהי בלילה, ויכן לו רבי אלעזר צדה לדרך, וישם בילקוטו, וימהר ויצא את העיר. ויבא אל אחת הערים וישב בה ללמוד תורה. ויהי כי ארכו לו הימים ויאמר בלבו: מי יתן וידעתי: העושים האנשים אשר שמתים ב) על רכושי חסד וצדקה כאשר צויתים? ויתחפש ויבא אל המקום אשר עניי העיר יושבים שם וישב בתוכם. וישאלם לאמר: ההייתם בירושלים ומה אנשיה בעיניכם? ויענהו העניים לאמר: היה היינו בעיר הקדש, ונבא אל בית רבי אלעזר בן חרסום, ויאכילונו שם האנשים וישקונו ויתנו לנו מקום ללין, וצדה לדרך שמו בכלינו וישלחנו בשלום. וישמח רבי אלעזר בן חרסום על דבריהם שמחה גדולה ויאמר לסור מעליהם. ויגש אחד העניים ויאמר: למה יתנכר אלינו אדונינו, ואנכי ישבתי בירושלים שנים רבות ואדע כי אתה הוא רבי אלעזר בן־חרסום! כשמע כל העניים את־הדברים האלה וימהרו ויקומו וישתחוו לו. ויתנכר אליהם רבי אלעזר בן־חרסום ויאמר: לא אנכי האיש אשר אמרתם! ויפן רבי אלעזר ויבא אל ביתו אשר בעיר הזאת, וימהר ויצא את העיר, וילך כל היום וכל הלילה עד בואו אל אחת הערים אשר הורישו אביו וישב בה. ויהי היום ויראהו עבדיו, ויהי בעיניהם כעני המחזיר על הפתחים, ויגשו אליו ויאמרו: בעיר רבי אלעזר בן חרסום אתה יושב ואת לחם אנשי העיר אתה אכל חנם, קומה ועבד את עבודתם! ומדי דברם את הדברים האלה ויאחזהו ויכריחהו לתקן את־הדרכים ולחפר בארות. ויהי כאשר ראה רבי אלעזר בן חרסום כי אחזים בו עבדיו ואינם מרפים ממנו ומבטלים אותו מלמוד תורת יי, ויתחנן אליהם לאמר: אנא הרפו ממני ותברככם נפשי! ויענהו עבדיו לאמר: חי רבי אלעזר בן חרסום אדונינו, כי לא נרפה ממך עד כלותך את העבודה! וירא רבי אלעזר כי כן ויצר לו מאד ויוציא מכיסו דינרי זהב ויאמר לעבדיו המחזיקים בו: הואילו קחו נא מידי את דינרי הזהב האלה ושלחתני לחפשי! ויקחו עבדיו את הזהב ויאמרו לו: לך לשלום וברכת את־רבי אלעזר בן חרסום אדונינו. כי שכר לעבודתו אנשים טובים המאזינים לקול החנונים... וימהר רבי אלעזר ויעזב את עירו ויצא ממנה, ולא ראה אותה עוד כל ימי חייו.

קלח. בן חכם.

וליוסף בן טוביה בן אחות חוניו בן שמעון הצדיק נולד בן ויקרא שמו הורקנוס. ויגדל הורקנוס ויחכם וישכל, ויאהבהו יוסף אביו מאד ויהי שעשעיו יום יום. ויראו

א) והפריעוני. ב) הפקדתים.

וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא תָּם וְיָשָׁר עוֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת מַעֲשֵׂי יָדָיו, וַיַּצְלִיחֵהוּ בְּכֹל אֲשֶׁר פָּנָה, וַיִּגְדַּל הָאִישׁ מְאֹד, וְלֹא נִמְצָא כָמֹהוּ עָשִׁיר בְּכָל הָאָרֶץ. וַיְהִי לוֹ אֶלֶף עָרִים מְלֵאוֹת כָּל טוּב, וְאֶלֶף סְפִינוֹת מְהַלְּכוֹת בַּיָּם נוֹשְׂאוֹת סְחוֹרוֹת יְקָרוֹת. וַיְהִי לוֹ צֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וּבָתֵּי שֵׁן א) וְהֵיכְלֵי תִפְאָרָה. וְלֹא גָבַהּ לֵב חַרְסוֹם בְּעָשְׁרוֹ, וַיְהִי עָנָו וּשְׁפַל רוּחַ. וַיִּתְהַלֵּךְ כְּרֵעַ כְּאָח אֶת אֶחָיו הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן, וַיַּעֲזֹר לְכָל עָנִי וְאֶבְיוֹן, וַיְרַחֵם עֲלֵיהֶם וַיְהִי בֵיתוֹ פָּתוּחַ לִרְוָחָה וְכַפּוֹ פְרוּשָׂה לְכָל דּוֹרֵשׁ עֶזְרָתוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר זָקֵן חַרְסוֹם וַיִּקְרְבוּ יָמָיו לָמוּת, וַיִּקְרָא לְאֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: הִנֵּה אָנֹכִי מֵת וּבָאתָ לָרֶשֶׁת אוֹתִי, בְּנִי, וְהָיָה לְךָ כֶּסֶף וְזָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה וּשְׁפָחוֹת וַעֲבָדִים וְעָרִים וָאֳנִיּוֹת אֲשֶׁר לֹא הָיָה כֵן גַּם לִבְנֵי מְלָכִים; וְחָזַקְתָּ, בְּנִי, וְעָבַדְתָּ אֶת־יְיָ בְּכָל לְבָבְךָ, וְהָגִיתָ בְתוֹרָתוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה, וְעָשִׂיתָ צְדָקוֹת בְּכָל עֵת וַאֲהֵבְךָ יְיָ וְהִצְלִיחֲךָ, וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים עַל הָאָרֶץ, וְהָיִיתָ לִבְרָכָה. וַיְכַל חַרְסוֹם לְצַוּוֹת אֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ, וַיִּגְוַע וַיָּמֹת, וַיִּסְפְּדוּ לוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ לוֹ אֵבֶל כָּבֵד.

קלו. הַכְּתֹנֶת הַיְקָרָה.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת חַרְסוֹם, וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַּחְתָּיו. וַתַּעַשׂ לוֹ אִמּוֹ כְּתֹנֶת יְקָרָה וַתְּשַׁלֵּם מְחִירָהּ עֶשְׂרִים אֶלֶף מָנֶה וַתֹּאמֶר לוֹ: כְּבוֹאֲךָ, בְּנִי, לַעֲבוֹד אֶת עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ וְלָבַשְׁתָּ אֶת הַכְּתֹנֶת הַנֶּחְמָדָה הַזֹּאת. וַיִּקַּח אֶלְעָזָר אֶת הַכְּתֹנֶת וַיִּלְבָּשֶׁהָ, וַיָּבֹא בֵית יְיָ. וַיִּרְאֻהוּ הַכֹּהֲנִים וַיִּשְׁתָּאוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: מַה־זֶּה הָיָה לְאֶלְעָזָר בֶּן חַרְסוֹם הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, כִּי בָא עָרוֹם לְבֵית יְיָ? וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו, וַיִּתְבּוֹנְנוּ עָלָיו, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה הַכְּתֹנֶת הַמְכַסָּה אֶת בְּשָׂרוֹ עֲשׂוּיָה חוּטִים דַּקִּים מִן הַדַּקִּים וַיֹּאמְרוּ: לֹא נִתֶּנְךָ לַעֲבוֹד בְּבֵית יְיָ, וְהַכְּתֹנֶת הַשְּׁקוּפָה הַזֹּאת עָלֶיךָ, פֶּן יֹאמְרוּ הָאֲנָשִׁים: חִלֵּל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶת הַמִּקְדָּשׁ, וַיָּבֹא אֵלָיו עָרוֹם. וַיִּפְשֹׁט אֶלְעָזָר אֶת כֻּתָּנְתּוֹ הַיְקָרָה וַיִּלְבַּשׁ כְּתֹנֶת בַּד, וַיְכַהֵן בָּהּ לַיְיָ. וַיַּשְׁגִּיחוּ הַכֹּהֲנִים אֶל כֻּתָּנְתּוֹ הַיְקָרָה אֲשֶׁר פָּשַׁט, וְהִנֵּה כָל אֶחָד מֵחוּטֶיהָ כָּפוּל שִׁשָּׁה וּבְכָל זֹאת דְּמוּתָהּ כִּזְכוּכִית בְּהִירָה. וַיְהִי כְּכַלּוֹת אֶלְעָזָר אֶת־עֲבוֹדָתוֹ וַיֹּאמַר: אַף־כִּי אֵין כַּכֻּתֹּנֶת הַזֹּאת בְּכָל הָאָרֶץ, וְכָל לְבִשָׁהּ יִכָּבֵד, בְּכָל זֹאת לֹא אֶלְבָּשֶׁנָּה עוֹד כָּל יְמֵי חַיַּי, כִּי חָלִילָה לִּי מֵעֲשׂוֹת דָּבָר, אֲשֶׁר יַמְרֵר אֶתְכֶם. וַיִּיטְבוּ דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בְּעֵינֵי הַכֹּהֲנִים וְהָעָם, וַיּוֹדוּ לוֹ וַיְבָרְכוּ שְׁמוֹ.

קלז. הַמִּתְנַכֵּר.

וּמִסְחַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חַרְסוֹם פָּרַץ מְאֹד בָּאָרֶץ, וַתִּגְדַּלְנָה עָרָיו, וַתִּרְבֶּינָה אֳנִיּוֹתָיו, וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל הָאָרֶץ. וּמִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ יָבֹאוּ אֵלָיו סוֹחֲרִים מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לִקְנוֹת צֹאנוֹ וּבְקָרוֹ וְעָרָיו וְאַדְמָתוֹ, וַיַּפְרִיעֻהוּ מִלְּמֹד אֶת תּוֹרַת יְיָ. וַיַּרְא רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּי כֵן, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֵין טוֹב לִי כִּי אִם עָזַבְתִּי אֶת־עִיר מוֹלַדְתִּי וְלָבַשְׁתִּי בְגָדִים כְּאַחַד הָעָם, וְהָלַכְתִּי אֶל עִיר אַחֶרֶת, אֲשֶׁר אֵין לִי שָׁם מַכָּר וּמוֹדָע, וְלָמַדְתִּי אֶת תּוֹרַת יְיָ, וְהָגִיתִי בָהּ יוֹמָם וָלָיְלָה! וַיַּעַשׂ כֵּן רַבִּי אֶלְעָזָר כַּאֲשֶׁר חָשָׁב, וַיִּבְחַר לוֹ אַנְשֵׁי חֶסֶד וּצְדָקָה וַיְשִׂימֵם עַל רְכוּשׁוֹ וַיֹּאמֶר לָהֶם: כָּל־יֶשׁ־לִי אָנֹכִי נוֹתֵן בְּיֶדְכֶם, וּנְתַתֶּם מִכַּסְפִּי וּזְהָבִי לְכָל עָנִי וְאֶבְיוֹן וַחֲסַר לָחֶם, — אַל תָּשִׁיבוּ פְּנֵי כָל דּוֹרֵשׁ עֶזְרָה! וַיְכַל רַבִּי

א) עֲשׂוּיִם עַצְמוֹת פִּילִים.

בַנּוֹתָרִים. וַיֵּלֶךְ הַמִּדְבָּרָה. וַיַּחְרִשֵׁהוּ וַיִּזְרָעֵהוּ וַיִּקְצֹר אֶת תְּבוּאָתוֹ וַיִּרָשֶׁהָ, וַיָּשֶׂם עַל בְּקָרָיו וַיָּשָׁב אֶל אָבִיו. וַיִּרְאוּ אַחֵי הוֹרְקָנוֹס כִּי כֵן, וַיִּשְׁתָּאוּ אֵלָיו מְאֹד וַיַּשְׁלִימוּ לוֹ וַיִּתְיַמְּרוּ א) בִּכְבוֹדוֹ.

קלט. הָעֲצָמוֹת וְהַבָּשָׂר.

בַּיָּמִים הָהֵם נוֹלַד בֵּן לְמֶלֶךְ מִצְרָיִם. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף לְבָנָיו: מִי יֵלֵךְ לִי לְהָבִיא מִנְחָה לַמֶּלֶךְ וּלְבָרְכוֹ לְיוֹם הֻלֶּדֶת אֶת בְּנוֹ. וַיַּעֲנוּ בְּנֵי יוֹסֵף אֶת אֲבִיהֶם: יֵלֶךְ־נָא הוֹרְקָנוֹס אָחִינוּ, כִּי אֵין כָּמוֹהוּ אִישׁ מַצְלִיחַ! וַיֹּאמֶר הוֹרְקָנוֹס: אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ, אָבִי, וְהָלַכְתִּי אֶפֶס כִּי חָלִילָה לְּךָ מִתֵּת לִי כֶּסֶף וְזָהָב לְהָבִיא לַמֶּלֶךְ, – וְנָתַתָּ לִי מִכְתָּב לִפְקִידְךָ הַיּוֹשֵׁב בְּאַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה לֵאמֹר: כְּבוֹא הוֹרְקָנוֹס בִּנְךָ אֵלַי, וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר אֵלֶיךָ. וַיַּעַשׂ יוֹסֵף כְּדִבְרֵי הוֹרְקָנוֹס, וַיִּתֵּן בְּיָדוֹ אֶת־הַמִּכְתָּב. וַיָּקָם וַיֵּרֶד לְאַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה. וַיָּבֹא אֶל הַפָּקִיד וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת הַמִּכְתָּב. וַיִּקְרָא הַפָּקִיד אֶת־דִּבְרֵי הַסֵּפֶר וַיֹּאמֶר לְהוֹרְקָנוֹס: מַה־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה? וַיַּעַן הוֹרְקָנוֹס וַיֹּאמַר: תְּנָה לִי אַרְבַּע מֵאוֹת לִיטְרָא זָהָב! וַיְמָאֵן הַפָּקִיד לָתֵת וַיֹּאמַר: כָּל מַתְּנוֹת הַמְּלָכִים אֲשֶׁר שָׁלְחוּ לְיוֹם הֻלֶּדֶת אֶת־בֶּן־הַמֶּלֶךְ לֹא תִשְׁוֶינָה בְּמְאַת לִיטְרָא זָהָב, וְאַתָּה אוֹמֵר לְהָבִיא מִנְחָה אַרְבַּע מֵאוֹת לִיטְרָא זָהָב מְחִירָהּ! וַיֹּאמֶר הוֹרְקָנוֹס: עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתָ פֶּן אֶתֶּנְךָ אֶל בֵּית הַסֹּהַר. וַתִּשְׁמַע אֵשֶׁת הַפָּקִיד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתְּמַהֵר וַתָּבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וַתִּזְעַק אֵלָיו לֵאמֹר: בָּא הוֹרְקָנוֹס בֶּן־יוֹסֵף אֶל אִישִׁי וַיֹּאמֶר לְתִתּוֹ אֶל בֵּית הַסֹּהַר! וַיְצַו הַמֶּלֶךְ, וַיִּקְרְאוּ לְהוֹרְקָנוֹס, וַיָּבֹא וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו. וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבָרָיו וַיַּרְא אֶת־הַמִּכְתָּב אֲשֶׁר כָּתַב יוֹסֵף אָבִיו אֶל הַפָּקִיד, וַיִּמָּצְאוּ דִּבְרֵי הוֹרְקָנוֹס חֵן בְּעֵינָיו וַיִּשְׁלַח בְּיַד עֲבָדָיו אֶל הַפָּקִיד לֵאמֹר: כְּכֹל אֲשֶׁר צֻוֵּיתָ כֵּן תַּעֲשֶׂה, – וְלֹא תִהְיֶה יָדִי בָּךְ! וַיִּשְׁמַע הַפָּקִיד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּירָא מְאֹד, וַיִּתֵּן לְהוֹרְקָנוֹס אַרְבַּע מֵאוֹת לִיטְרָא זָהָב. וַיָּקָם הוֹרְקָנוֹס וַיִּקֶן מֵאָה נְעָרוֹת בִּמְאַת לִיטְרָא זָהָב, וַיִּתֵּן בְּיַד כָּל אַחַת מֵהֶן לִיטְרָא זָהָב; וּמֵאָה נְעָרִים קָנָה וַיִּתֵּן בְּיַד כָּל אֶחָד מֵהֶם לִיטְרָא זָהָב, וַיִּתֵּן אֶת הַנְּעָרִים לַמֶּלֶךְ, וְאֶת הַנְּעָרוֹת נָתַן לַמַּלְכָּה, וַתֵּרֶב מִנְחָתוֹ עַל מִנְחוֹת כָּל הַמְּלָכִים וְהַשָּׂרִים; וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיָּשִׂימוּ לְהוֹרְקָנוֹס כִּסֵּא עַל יָדוֹ וַיֵּשֶׁב רִאשׁוֹנָה בְּהֵיכָלוֹ. וַיְקַנְאוּ בוֹ הַשָּׂרִים מְאֹד וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הָבָה נִבְזֵהוּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׂמוּ לִפְנֵיהֶם בָּשָׂר וָיַיִן, וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ, וַיִּקְחוּ אֶת הָעֲצָמוֹת אֲשֶׁר מָצְאוּ בַּבָּשָׂר וַיְלַקְּטוּן, וַיָּשִׂימוּ בַּקְּעָרָה אֲשֶׁר לִפְנֵי הוֹרְקָנוֹס. וַיֵּלֶךְ גַּל הָעֲצָמוֹת הָלוֹךְ וְגָדֵל מְאֹד. וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ אֶת־הָעֲצָמוֹת הָרַבּוֹת בְּקַעֲרַת הוֹרְקָנוֹס, וַיִּשְׁתָּאֵה מְאֹד וַיֹּאמַר: הֲלֹא תַגִּיד לִי הוֹרְקָנוֹס בֶּן־יוֹסֵף, מָה הֵנָּה הָעֲצָמוֹת הַמְּלֵאוֹת אֶת־קַעֲרָתֶךָ? רְאֵה נָא! כָּל שָׂרֵי הַיּוֹשְׁבִים אֶל שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ לֹא הִשְׁאִירוּ גַּם עֶצֶם אַחַת וְאַתָּה לִקַּטְתָּ וְהֶעֱשַׁן גַּל גָּדוֹל? וַיַּעַן הוֹרְקָנוֹס אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: חָלִילָה לְעַבְדְּךָ לַעֲשׂוֹת כַּכֶּלֶב הָאוֹכֵל אֶת־הַבָּשָׂר וְגוֹרֵר ב) גַּם אֶת־הָעֲצָמוֹת... וַיִּיטְבוּ דִבְרֵי הוֹרְקָנוֹס בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ, וַיִּשְׂמַח עָלָיו, וַיְכַבְּדֵהוּ עַל־פְּנֵי־כָל הָעָם, וַיְשַׁלְּחֵהוּ בְּשָׁלוֹם אֶל אַרְצוֹ.

קמ. תַּלְמַי.

וַיִּשְׁמַע תַּלְמַי מֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי אֵין כְּתוֹרַת מֹשֶׁה מְלֵאָה דִּבְרֵי חָכְמָה וּתְבוּנָה,

א) הִתְפָּאֲרוּ. ב) מְטַפֵּל בָּעֲצָמוֹת וְסוֹחֵב אוֹתָן לְאָכְלָן כַּכֶּלֶב.

אֶחָיו כִּי אוֹתוֹ אָהַב אֲבִיהֶם מִכָּל בָּנָיו וַיִּשְׂנְאֻהוּ וַיֹּאמְרוּ לַאֲבִיהֶם: מָה רָאִיתָ כִּי אָהַבְתָּ אֶת הוֹרְקָנוֹס מִכֻּלָּנוּ וַתֹּאמֶר לְכָל בָּאֵי בֵיתֶךָ: אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל הָאָרֶץ? וַיַּעַן יוֹסֵף בֶּן טוֹבִיָּה אֶת בָּנָיו וַיֹּאמַר: אִם טוֹב בְּעֵינֵיכֶם, — וְנִסִּיתִי אוֹתוֹ וּרְאִיתֶם אֶת־חָכְמָתוֹ כִּי רַבָּה הִיא. וַיֹּאמְרוּ אֶחָיו: כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וַיְצַו יוֹסֵף וַיִּקְרְאוּ לְהוֹרְקָנוֹס וַיֹּאמֶר לוֹ: קְחָה לְךָ, בְּנִי, חֲמֵשׁ מֵאוֹת צֶמֶד א) בָּקָר וְחָרַשְׁתָּ בָהֶם וְזָרַעְתָּ אֶת־הָאֲדָמָה וְהֵבֵאתָ לִי אֶת־תְּבוּאָתָהּ; וְהָיָה כִּי תַעֲשֶׂה אֶת מַעֲשֶׂיךָ בְּהַשְׂכֵּל וָדַעַת, וְיָדַעְתִּי כִּי חָכָם אַתָּה, וְגַם כָּל שׁוֹמְעֵי הַדָּבָר הַזֶּה יִשְׁתָּאוּ אֵלֶיךָ וְיֹאמְרוּ: הוֹרְקָנוֹס בֶּן יוֹסֵף יָשַׁב בְּבֵית אָבִיו תָּמִיד, לֹא חָרַשׁ וְלֹא זָרַע, — בְּכָל זֹאת הִצְלִיחַ בְּמַעֲשֵׂהוּ זֶה כְּאַחַד הָאִכָּרִים הָעוֹבְדִים אַדְמָתָם שָׁנִים רַבּוֹת. וַיֹּאמְרוּ אֶחָיו: אִישׁ לֹא יִשְׁתָּאֶה בִּרְאוֹתוֹ אֶת הוֹרְקָנוֹס עוֹבֵד אֶרֶץ נוֹשֶׁבֶת, כִּי יֹאמְרוּ: שָׁאַל הוֹרְקָנוֹס אֲנָשִׁים יוֹדְעֵי עֲבוֹדַת אֲדָמָה וַיּוֹרֻהוּ אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה! וְעַתָּה אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ לְנַסּוֹתוֹ, — וְשִׁלַּחְתָּ אֶת הוֹרְקָנוֹס בִּנְךָ הַמִּדְבָּרָה! וַיַּעַן אֲבִיהֶם אוֹתָם לֵאמֹר: יְהִי כֵן כַּאֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם! וַיִּתֵּן יוֹסֵף לְהוֹרְקָנוֹס חֲמֵשׁ מֵאוֹת צֶמֶד בָּקָר וּנְעָרִים לְשָׁרְתוֹ וַיְצַוֵּהוּ לָלֶכֶת הַמִּדְבָּרָה לִזְרֹעַ אוֹתוֹ וּלְהָבִיא תְבוּאָתוֹ. וַיְמַהֵר יוֹסֵף לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה. הוּא יָצָא אֶת־הָעִיר, — לֹא הִרְחִיק עוֹד, וְאֶחָיו בָּאוּ שֵׁנִית אֶל אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ: אִם חָכָם הוֹרְקָנוֹס כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ, וְצִוִּיתָ לַעֲבָדֶיךָ לִרְדֹּף אַחֲרָיו וּלְהַשִּׂיגוֹ וְלָקַחַת מִמֶּנּוּ אֶת מוֹשְׁכוֹת ב) הַשְּׁוָרִים וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם וְאֶת הַצֵּדָה אֲשֶׁר לָקַח אִתּוֹ בַּדֶּרֶךְ; וְהָיָה כִּי לֹא יָשׁוּב אֵלֶיךָ בְּיָדַיִם רֵיקוֹת, — וְיָדַעְנוּ כִּי חָכָם הוּא כְּחָכְמַת מַלְאַךְ אֱלֹהִים! וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת בָּנָיו לֵאמֹר: גַּם־אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם אֶעֱשֶׂה, לְבַעֲבוּר תֵּדְעוּ, כִּי אֵין כְּהוֹרְקָנוֹס אֲחִיכֶם אִישׁ נָבוֹן וּמַצְלִיחַ בְּכֹל אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה. וַיִּקְרָא יוֹסֵף לַעֲבָדָיו וַיְדַבֵּר אֶת דְּבָרָיו בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּקוּמוּ וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הוֹרְקָנוֹס. וַיִּרְאוּ מֵרָחוֹק, וְהִנֵּה הוֹרְקָנוֹס וּנְעָרָיו יָשְׁבוּ לֶאֱכֹל אֶת־לֶחֶם הָעֶרֶב וְהַשְּׁוָרִים רֹעִים בַּשָּׂדֶה. וַיֹּאמְרוּ הָעֲבָדִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: נֵשֵׁב בְּמִסְתָּרֵנוּ עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יִישַׁן הוֹרְקָנוֹס, וְהָלַכְנוּ בַלָּאט וּבָאנוּ אֵלָיו, וְלָקַחְנוּ אֶת הַצֵּדָה אֲשֶׁר לוֹ וַהֲסִירוֹנוּ אֶת מוֹסְרוֹת הַבְּקָרִים מֵעֲלֵיהֶם, וְשַׁבְנוּ עַד מְהֵרָה אֶל אֲדוֹנֵינוּ. וַיַּעֲשׂוּ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ, וַיִּתְגַּנְּבוּ לָבֹא אֶל עֵדֶר הַבְּקָרִים וַיָּסִירוּ אֶת־מוֹסְרוֹתֵיהֶם, וְאַחַר נִגְּשׁוּ בַלָּאט אֶל הוֹרְקָנוֹס וַיִּקְחוּ אֶת־הַלֶּחֶם וְאֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־הַיַּיִן אֲשֶׁר הֵכִין לוֹ וַיֵּלְכוּ לָהֶם. הַבֹּקֶר אוֹר וְהוֹרְקָנוֹס הֵקִיץ מִשְּׁנָתוֹ וַיָּעַר אֶת־נְעָרָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַשְּׁוָרִים נְטוּשִׁים עַל־פְּנֵי כָל הַשָּׂדֶה; לְכוּ קַבְּצוּם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְהוֹסַפְנוּ לָלֶכֶת. וַיְמַהֲרוּ הַנְּעָרִים וַיָּרוּצוּ לְקַבֵּץ אֶת־הַשְּׁוָרִים; אֶפֶס כִּי עַד מְהֵרָה שָׁבוּ אֶל הוֹרְקָנוֹס אֲדוֹנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ: הוּסְרוּ כָּל מוֹסְרוֹת הַשְּׁוָרִים וּמוֹשְׁכוֹתֵיהֶם, וַאֲנַחְנוּ בִּקַּשְׁנוּם וְלֹא מְצָאנוּם. וַיַּעַן הוֹרְקָנוֹס: עִמְדוּ פֹה עַל־יַד ג) הַכֵּלִים וְאָנֹכִי אָרוּץ אֶל הַבְּקָרִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִגְּשׁוּ נְעָרָיו אֶל הַכֵּלִים, וַיִּצְעֲקוּ צְעָקָה גְדוֹלָה לֵאמֹר: אֲהָהּ, אֲדוֹנֵינוּ, הַכֵּלִים רֵקִים!... וַיַּעַן הוֹרְקָנוֹס אֶת־נְעָרָיו לֵאמֹר: אַל נָא יְמָרֵר אֶתְכֶם הַדָּבָר הַזֶּה: מַהֲרוּ הָבִיאוּ לִי עֲשָׂרָה שְׁוָרִים! וַיֵּלְכוּ הַנְּעָרִים וַיֹּאחֲזוּ ד) עֲשָׂרָה שְׁוָרִים וַיְבִיאוּם אֶל הוֹרְקָנוֹס. וַיָּקָם וַיִּשְׁחָטֵם, וַיַּעַשׂ עוֹרוֹתֵיהֶם לְמוֹסְרוֹת וּלְמוֹשְׁכוֹת, וְאֶת הַבָּשָׂר שָׂם בַּכֵּלִים הָרֵיקִים וַיַּמְלִיחֵהוּ לְמַעַן יַעֲמֹד יָמִים רַבִּים וְלֹא יִבְאַשׁ, וַיְקַבֵּץ אֶת־הַשְּׁוָרִים

א) זוג. ב) возжи. ג) אֵצֶל. ד) חָטְפוּ.

הַמַּיִם וְנִקּוּ אֶת־הָרְצָפוֹת וְהֵדִיחוּ אוֹתָן וְכִבְּסוּן הֵיטֵב וְטִהֲרוּ; וּתְעָלוֹת קְטַנּוֹת עֲשׂוּיוֹת בְּחָכְמָה נִמְצָאוּ מִתַּחַת לָרִצְפָּה, וּבָאוּ אֶל תּוֹכָן מֵי הַמַּעְיָן הַגָּדוֹל וּמִלְאוּן. וְצִנּוֹרוֹת וּמַרְזְבִים א) נִמְשָׁכִים מִתּוֹךְ הַתְּעָלוֹת אֶל־כָּל־הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר יֹאמְרוּ הַכֹּהֲנִים לִרְחֹץ שָׁם אֶת־יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם. וַיְהִי כִּרְאוֹתִי אֶת הַמַּיִם, וְהִנָּם צְלוּלִים וְזַכִּים כִּבְדֹלַח. וָאֶשְׁתָּאֶה מְאֹד וָאֹמַר: אֵיכָה יִהְיֶה כַּדָּבָר הַזֶּה? וַיַּעֲנֵנִי אַחַד הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר: הַשְׁגִּיחָה אֶל אַמּוֹת הַמַּיִם וּרְאֵה אֶת רִצְפָּתָן! וּמִדֵּי דַבְּרוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּגַּשׁ אֶל אַחַד הַמְּקוֹמוֹת, וַיָּרֶם אֶבֶן שַׁיִשׁ מְרֻבַּעַת, וָאֶשַּׁח וָאֵרֶא וְהִנֵּה רְצוּפָה הַתְּעָלָה עֹפֶרֶת מַזְהִירָה, וְהַמַּיִם הַהוֹלְכִים בָּהּ טְהוֹרִים כְּטַל הַשָּׁמָיִם. אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאִישׁ הַדֹּבֵר בִּי קָם, וַיָּשֶׁב אֶת־אֶבֶן הַשַּׁיִשׁ לִמְקוֹמָהּ וַיֹּאמֶר לִי: אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ לָדַעַת אֶת־תְּכוּנַת הַיְאוֹרִים וְהַצִּנּוֹרוֹת הָאֵלֶּה, — וְהָלַכְתָּ אַחֲרַי עַד בּוֹאֵנוּ מִחוּץ לָעִיר. וָאַעַן אֶת הָאִישׁ וָאֹמַר: הִנְנִי אֵלֵךְ. וַנֵּלֶךְ שְׁנֵינוּ וַנִּרְחַק מִן הָעִיר מֶרְחַק חֲצִי מִיל, וַיֹּאמֶר לִי הָאִישׁ: הַטֵּה אָזְנְךָ אֶל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עוֹמְדִים עָלֶיהָ! וָאֶבְרַךְ ב) וָאָכֹף רֹאשִׁי וָאֶשְׁמַע שָׁאוֹן כִּשְׁאוֹן מַיִם רַבִּים בְּלֶכְתָּם. וַיֹּאמֶר לִי הָאִישׁ: בַּמָּקוֹם הַזֶּה נִמְצְאוּ תְּעָלוֹת רַבּוֹת, וְדִמְיוֹנָן כְּעַנְפֵי הָעֵץ הַמּוּסַבִּים אֶל כָּל עֵבֶר, וּבָאוּ מֵימֵיהֶן אֶל־כָּל־הַצִּנּוֹרוֹת וְהַמַּרְזְבִים, וּמִלְאוּן, וְהָיוּ לְהַדְרָחַת ג) רִצְפַּת הָעֲזָרָה וּלְהַשְׁקוֹת הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָיִם. וָאָשׁוּב יְרוּשָׁלַיְמָה, וָאֵלֵךְ לִרְאוֹת אֶת־הַכֹּהֲנִים בְּשָׁרְתָם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם וָאֵרֶא וְהִנֵּה כֻלָּם גִּבּוֹרִים וְטוֹבֵי תֹאַר. וָאַשְׁגִּיחָה אֶל מַעֲשֵׂיהֶם וָאֵרֶא וְהִנֵּה אִישׁ אִישׁ מֵהֶם פֹּנֶה לַעֲבוֹדָתוֹ, וְלִבּוֹ נָתוּן מְאֹד אֶל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה: זֶה שׁוֹקֵד עַל מִשְׁמֶרֶת הָעֵצִים לְעָרְכָם וּלְבַקְעָם וּלְשׂוּמָם

טוּרִים טוּרִים, וְזֶה מֵכִין אֶת־הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב וְעוֹרֵךְ אֶת הַסַּמִּים וְחֹפֵן ד) אֶת־הַסֹּלֶת; אֵלֶּה יַעֲלוּ אֶת־הָעוֹלוֹת, וְאֵלֶּה יִקְחוּ בִידֵיהֶם עֶגְלֵי מַרְבֵּק בְּרִיאֵי בָשָׂר, וְהֶעֱלוּם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָעֲדוּ לָהֶם, וְלֹא יִיגְעוּ וְלֹא יִיעָפוּ, כִּי כֹחָם בְּמָתְנֵיהֶם לַעֲבוֹד כָּל עֲבוֹדָה קָשָׁה. וְעוֹדֶנִּי מִשְׁתָּאֶה אֶל הַמַּעֲשִׂים הַגְּדוֹלִים הָהֵם, וְהִנֵּה נִגַּשׁ אַחַד הַכֹּהֲנִים אֶל כְּבָשִׂים גְּדוֹלִים וּשְׁמֵנִים, וַיֹּאחֲזֵם בִּכְרָעֵיהֶם וַיַּשְׁלִיכֵם אֶל רֵעֵהוּ הַכֹּהֵן אֲשֶׁר עָמַד בִּקְצֵה הָעֲזָרָה כַּאֲשֶׁר יַשְׁלִיךְ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ אֶבֶן אוֹ מַטֵּהוּ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ. וּכְכַלּוֹתָם אֶת עֲבוֹדָתָם, — וְסָרוּ אֶל הַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר יָנוּחוּ בָהּ מֵעֲבוֹדָתָם; וּכְנוּחָם — מִהֲרוּ וְשָׁבוּ שֵׁנִית אֶל הָעֲזָרָה לַעֲבוֹד אֶת עֲבוֹדָתָם, וַעֲבָדוּהָ בְּלֵבָב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה. אִישׁ לֹא יְצַוֶּה אֶת־רֵעֵהוּ וְלֹא יְזָרְזֵהוּ לֵאמֹר: קוּם עֲשֵׂה אֶת־מְלַאכְתֶּךָ, כִּי דְמָמָה בְּכָל הַמָּקוֹם הַהוּא מֵאֵין כָּמֹהָ, עַד־כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר עָלָה עַל לִבִּי: רֵיק הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין בּוֹ כָל אִישׁ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וָאֹמְרָה אֶל לִבִּי: הָבָה אֶרְאֶה אֶת־הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּשָׁרְתוֹ אֶת אֱלֹהָיו! וָאַעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַרְתִּי, וָאָבֹא לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ: וָאֵרֶא אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ: מְעִילוֹ אֲשֶׁר לָבַשׁ נֶחְמָד מְאֹד לְמַרְאֶה, פַּעֲמוֹנֵי זָהָב יוֹרְדִים מִמֶּנּוּ עַד רַגְלָיו, וְהֵמָּה מַשְׁמִיעִים קוֹל עָרֵב מְאֹד, וּבֵינֵיהֶם רִמּוֹנִים עֲדוּיִים בִּפְרָחִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן. וָאֶשָּׂא עֵינַי, וָאֵרֶא אֶת חֲגוֹרָתוֹ הַנִּפְלָאָה, וְאֶת חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט וְאֶת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת הַקְּבוּעוֹת ה) בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב, וָאֶשְׁתָּאֶה לְיָפְיָן וְלַהֲדָרָן. וָאֵפֶן מִשָּׁם, וָאַעַל אֶל הַמִּבְצָר, וַיִּרְאוּנִי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹבְבִים אוֹתוֹ, וַיְמָאֲנוּ לְתִתִּי לָבֹא שְׁעָרָיו, כִּי לֹא יָבֹא אֲלֵיהֶם אִישׁ וּכְלֵי זֵינוֹ ו) עָלָיו. וַיְהִי

א) водосточныя трубы. ב) עָמַדְתִּי עַל בִּרְכַּי. ג) לִשְׁטוֹף. ד) וּמְמַלֵּא אֶת חָפְנוֹ. ה) הַתְּקוּעוֹת.
ו) כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ.

וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אֶשְׁלְחָה מִנְחָה לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם, וְשָׁאַלְתִּי מִמֶּנּוּ לִשְׁלֹחַ לִי חֲכָמִים מֵחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וְהֶעְתִּיקוּ לִי אֶת תּוֹרָתָם לִשְׂפַת יָוָן. וַיַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר חָשַׁב וַיִּקְרָא אֵלָיו כָּל יוֹדְעֵי מְלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת, וַיְצַוֵּם לַעֲשׂוֹת שֻׁלְחַן זָהָב טָהוֹר אֲשֶׁר לֹא נַעֲשָׂה כֵן כָּמוֹהוּ לְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ. וַיַּעֲשׂוּ חַכְמֵי הֶחָרָשִׁים שֻׁלְחַן זָהָב מִקְשָׁה, אַמָּתַיִם אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קוֹמָתוֹ; וּשְׁתֵּי כַדֵּי זָהָב וּשְׁתֵּי כַדֵּי כֶסֶף, וּשְׁנֵי גְבִיעֵי זָהָב מִקְשָׁה עָשׂוּ, וַיְיַפּוּם בְּצִיּוּרִים נֶחֱמָדִים לְמַרְאֶה, וַיְפָאֲרוּם בְּמַרְגָּלִיּוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת. וַיְהִי מִסְפַּר הַמַּרְגָּלִיּוֹת אֲשֶׁר פֵּאֲרוּ אֶת הַכַּדִּים וְאֶת הַגְּבִיעִים, — חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים. וְתַלְמַי הַמֶּלֶךְ לֹא נָח וְלֹא שָׁקַט עַד־אֲשֶׁר כִּלּוּ חַכְמֵי הֶחָרָשִׁים אֶת מְלֶאכֶת הַשֻּׁלְחָן, וַתִּהְיֶינָה עֵינָיו בִּמְלַאכְתָּם עַד אֲשֶׁר כָּלָתָה. וַיִּקַּח אֶת הַשֻּׁלְחָן הַנֶּחְמָד, וְאֶת כֵּלָיו הַיְקָרִים, וַיְשִׂימֵם בְּתֵבָה יָפָה, וַיִּכְתּוֹב אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בִּירוּשָׁלַיִם לֵאמֹר: מִתַּלְמַי הַמֶּלֶךְ לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בִּירוּשָׁלַיִם שָׁלוֹם רָב. שָׁמֹעַ שָׁמַעְתִּי אֶת־שֵׁמַע תּוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיִּיטַב בְּעֵינַי מְאֹד וְאָמְרָה: הוֹאִילָה נָא לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמָּדִי, וְשָׁלַחְתָּ לִי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זְקֵנִים חַכְמֵי לֵב וְיוֹדְעֵי תוֹרַת אֱלֹהֶיךָ, וּבָאוּ אֵלַי, וְהֵיטַבְתִּי עִמָּהֶם, וְהֶעְתִּיקוּ לִי אֶת תּוֹרַת מֹשֶׁה. וְעַתָּה אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ, וְלָקַחְתָּ מִיַּד אֲרִיסְטִיאוּ עַבְדִּי אֶת־הַמִּנְחָה הַשְּׁלוּחָה לְךָ, וְהָיְתָה לְךָ לְעֹנֶג וּלְתִפְאָרֶת... וַיִּקַּח אֲרִיסְטִיאוּ אֶת אִגֶּרֶת הַמֶּלֶךְ וְאֶת מִנְחָתוֹ וַיַּעַל יְרוּשָׁלַיְמָה וַיָּבֹא אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת מִנְחַת הַמֶּלֶךְ. וַיִּשְׂמַח אֶלְעָזָר עַל הַמִּנְחָה שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיֹּאמֶר לוֹ: שְׁבָה עִמָּדִי יָמִים אֲחָדִים עַד אֲשֶׁר יִכּוֹנוּ אֲנָשַׁי לָלֶכֶת אֶל מַלְכְּךָ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. וַיֵּשֶׁב אֲרִיסְטִיאוּ בִּירוּשָׁלַיִם, וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל בִּנְיָנֶיהָ הָרָמִים וְהַנִּשָּׂאִים וְאֶל מִגְדָּלֶיהָ הַנֶּחְמָדִים וְאֶל מַעֲשֵׂי הַכֹּהֲנִים הָעוֹבְדִים אֶת עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ.

קמא. מִכְתַּב אֲרִיסְטִיאוּ לְתַלְמַי.

וַיִּכְתֹּב אֲרִיסְטִיאוּ מִכְתָּב לְתַלְמַי לֵאמֹר: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, לְעוֹלָם יִחְיֶה!

עָלֹה עָלִיתִי יְרוּשָׁלַיְמָה, כַּאֲשֶׁר צִוִּיתַנִי, וָאֶתֵּן אֶת־מִנְחָתְךָ לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּרְצֵנִי וַיֵּיטֶב עִמָּדִי וַיֹּאמֶר לִי: שְׁבָה בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ יָמִים אֲחָדִים עַד אִם בָּחַרְתִּי בְּשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם אֲנָשִׁים חַכְמֵי לֵב, וְיָרְדוּ אִתְּךָ אֶל מַלְכְּךָ לְהַעְתִּיק אֶת־תּוֹרַת יְיָ לִשְׂפַת יָוָן. וָאַעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר לִי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. וּמִדֵּי שִׁבְתִּי בִּירוּשָׁלַיִם וָאֶתְבּוֹנְנָה אֶל בִּנְיָנֶיהָ הַנֶּחְמָדִים וְהֵיכָלֶיהָ וּמִגְדָּלֶיהָ הַמְפֹאָרִים, וָאֶשְׁתָּאֶה מְאֹד לְיָפְיָם, לְגָדְלָם וּלְתִפְאַרְתָּם, וָאֹמְרָה הָבָה אֶכְתֹּב אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינַי אֶל אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, וּקְרָאָם וְיָדַע אֶת דְּבַר סְגֻלּוֹת הָעִיר הַזֹּאת וּתְכוּנוֹתֶיהָ הַנִּפְלָאוֹת, אֲשֶׁר לֹא נִרְאוּ כֵן כָּמוֹהֶן בְּכָל עָרֵי הָאָרֶץ.

הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם בְּנוּיָה עַל הַר נִשְׁפֶּה א), וּבְרֹאשׁ הָהָר עוֹמֵד הֵיכָל נֶהְדָּר מְאֹד מְאֹד, וְשָׁלֹשׁ חוֹמוֹת, שִׁבְעִים אַמָּה קוֹמָתָן תְּסוֹבֵבְנָה אוֹתוֹ. וּמִזְבֵּחַ נֶחְמָד לְמַרְאֶה בָּנוּי עַל יַד הַהֵיכָל, וְהַמַּדְרֵגוֹת ב), אֲשֶׁר יַעֲלוּ בָהֶן הַכֹּהֲנִים נֶחְמָדוֹת מְאֹד; וָאֶתְבּוֹנְנָה אֶל בִּגְדֵי הַכֹּהֲנִים וָאֵרֶא וְהִנָּם כָּתְנוֹת בּוּץ אֲרֻכּוֹת הַמְכַסֶּינָה אֶת־כָּל גּוּפָם עַד קַרְסֻלֵּי רַגְלֵיהֶם, וּפְנֵי הַהֵיכָל מוּסַבִּים אֶל עֵבֶר הַמִּזְרָח וַאֲחוֹרָיו לִמְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ; רִצְפָּתוֹ אַבְנֵי שַׁיִשׁ חֲלָקוֹת וּמַזְהִירוֹת וְאַמּוֹת ג) מַיִם טְהוֹרִים וִיאוֹרוֹת קְטַנִּים עוֹבְרִים אֶל כָּל הַמְּקוֹמוֹת, אֲשֶׁר יִשָּׁפְכוּ שָׁם דְּמֵי הַזְּבָחִים הָרַבִּים, וּבָאוּ

א) גָּבֹהַּ. ב) הַמַּעֲלוֹת, ступени. ג) תְּעָלוֹת, каналы.

מאד, ואין אדם לא יכלה לעמד א) על התפר ב). ויפתח המלך את־פיו ויברך את־הזקנים ואת־אלעזר הכהן הגדול אשר בחר בם לשלחם אליו, ויקד וישתחו שבע פעמים. ויוסף המלך לדבר דברי חן ואהבה אל זקני ישראל ויצו, וישימו להם כסאות לשבת. ויושט לכל אחד מהם את יד ימינו לאות כבוד ויקר ויאמר: יקר לי היום הגדול הזה ונכבד מאד: לא אשכחהו כל ימי חיי! ויצו המלך לעשות משתה ולקרא אליו גם־את־כל־שריו ורבי ג) המלוכה. וימהרו עבדי המלך לעשות את־מצותו, ויערכו שלחן לזקני ישראל לבד, כי כן יסד המלך לעשות כחקת כל איש הבא מארץ נכריה וכתורתו. וישימו על השלחן מאכלי ישראל, והמשתה החל. ויקם אחד מזקני ישראל היושבים אל שלחן המלך ויברך את יי המוציא לחם מן הארץ, ואחר פרש ידיו אל השמים ויאמר: אל שדי! ברך נא את־תלמי והצליחהו בכל אשר יפנה, וצוית את־שלומך אתו ואת־אשתו ואת־בניו וידידיו מעתה ועד עולם! ויהי אך כלה הזקן לברך את־המלך וישמיעו יתר הזקנים קול מצהלות וקול תודה ורנה.

קמד. שבעים ושתים שאלות.

ויהי כאשר כלה המשתה ויפן המלך אל אחד מזקני ישראל ויאמר לו: הואל נא, מכבדי, והגדת לי מה־יעשה מלך והיו כל ימי מלכותו שלום ושלוה?

ויען הזקן ויאמר: יהיו נא מעשי המלך ישרים, יעבוד את־יי וילך בתורתו, ישלם לטובים ולישרים כפעלם ויתחסד גם עם האנשים אשר חטאו לו; אז ישובו גם הם אל המלך לאהבה אותו ולדבקה בדרכיו, והיו כל ימי המלך אשר ישב על־כסא מלכותו שלום ושלוה.

וישם המלך פניו אל הזקן השני וישאלהו לאמר: מה־יעשה אדם ויצליחו מעשי ידיו? ויען הזקן את־המלך ויאמר: שום ישים האדם על לבו, כי יודע יי כל מחשבות אנוש ותחבולותיו, ואין דבר נסתר ממנו; והיה אם ככה יעשה, וישים תמיד לעשות חסד וצדקה, — אז יכונו כל דרכיו.

וישאל המלך את־הזקן השלישי ויאמר לו: מה־יעשה אדם ורבו חפצי טובתו? ויען הזקן ויאמר: יהי כל מעשי האדם לטובת כל בני האדם; יהי כל מחסוריהם עליו, והתאמץ לתת להם כלבבם, ודבק בה׳ אלהי השמים והארץ הזן את־כל־העולם כלו בטובו ובחסדיו.

וישאל המלך את־הזקן הרביעי לאמר: איך יעשה המלך ומצאו דבריו ומשפטיו חן ושכל טוב גם בעיני האנשים המבקשים מומים ד) במעשיו?

ויען הזקן ויאמר: יהי המלך רב חסד וארך אפים, ירבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו, וגם ברגזו לא ישכח לחמל ולחן.

וישאל המלך את־הזקן החמישי לאמר: במה יתגבר המלך תמיד על אויביו?

ויען הזקן את המלך ויאמר: בכל דרכיו יבקש המלך שלום וירדפהו, לא יבטח בחילו ובכח ידיהם, כי ישים מבטחו ועל יש עתו ישען, והיתה דרך המלך צלחה תמיד.

ויפן המלך אל הזקן הששי וישאלהו לאמר: במה יורא המלך, וכל החושבים עליו ועל מלכתו רעה יחרדו מפניו?

ויען הזקן את המלך ויאמר: ירבה

א) להכיר. ב) [illegible]. ג) וגדולי. ד) מגרעות — חסרונות.

כַּאֲשֶׁר הִגַּדְתִּי לָהֶם מִי אָנִי, וַיֹּאמְרוּ: בְּזֹאת נִתֶּנְךָ לָבֹא אֶל שַׁעֲרֵי מִבְצָרֵנוּ, אִם תָּסִיר מֵעָלֶיךָ אֶת־חַרְבְּךָ הַמְּצֻמֶּדֶת א) עַל יְרֵכֶךָ. וָאַעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לִי; וָאָבֹא אֶל הַמִּגְדָּלִים אֲשֶׁר בַּמִּבְצָר, וָאֵרֶא שָׁם אַבְנֵי קֶלַע וּכְלֵי קְרָב רַבִּים וָאֵדַע, כִּי נְכוֹנִים הֵמָּה לְיוֹם בּוֹא צַר וְאוֹיֵב לָצוּר עַל יְרוּשָׁלָיִם. וָאֶשְׁאַל אֶת־רֹאשׁ הַשּׁוֹמְרִים לֵאמֹר: כַּמָּה אֲנָשִׁים שׁוֹמְרִים אֶת שַׁעֲרֵי הַמִּבְצָר? וַיַּעַן וַיֹּאמַר: כַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ יַעַמְדוּ תָמִיד עַל הַמִּשְׁמָר וְלֹא יָסוּרוּ מִמְּקוֹמָם בִּלְתִּי אִם בִּימֵי חַגֵּי אֱלֹהֵינוּ וְגַם אָז לֹא יֵצְאוּ כֻלָּם לְבֵיתָם, כִּי אִם חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים, וּבְשׁוּבָם אֶל הַמִּבְצָר, וְהָלְכוּ תַחְתָּם חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים אֲחֵרִים. וָאוֹסֵף לִשְׁאֹל אֶת שַׂר־הַמִּשְׁמֶרֶת לֵאמֹר: הֲנֶאֱמָנִים הַשּׁוֹמְרִים בִּמְלַאכְתָּם? וַיַּעַן הַשַּׂר וַיֹּאמַר: הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבַּעְנוּ אוֹתָם לְבִלְתִּי סוּר מֵרְקֵי הַמִּשְׁמֶרֶת יָמִין וּשְׂמֹאל, וַיִּשָּׁבְעוּ עַל הַדָּבָר הַזֶּה.

וַיְהִי כְּכַלּוֹתִי לְהִתְבּוֹנֵן אֶל סְגֻלּוֹת יְרוּשָׁלַיִם וָאֵצֵא אֶת־הָעִיר הַזֹּאת לִרְאוֹת אֶת־מַעֲשֵׂי עוֹבְדֵי הָאֲדָמָה, כִּי שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים: אֵין כְּעַם יִשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים עוֹבְדִים אֶת אַדְמָתָם! וָאֵרֶא הֲמוֹן פַּרְדֵּסִים וּכְרָמִים וּשְׂדוֹת תְּבוּאָה נֶעֱבָדִים בְּיָדַיִם חָרוּצוֹת, וְאַלְפֵי עֶדְרֵי צֹאן וּבָקָר רוֹעִים בִּשְׂדוֹת וּבָאָחוּ, וְסוֹחֲרִים עַרְבִיִּים הַיּוֹשְׁבִים עַל גְּבוּל הָאָרֶץ מְבִיאִים רָאשֵׁי בְשָׂמִים וְאַבְנֵי אֶקְדָּח וְזָהָב וְקוֹנִים זִמְרַת ב) הָאָרֶץ. הִנֵּה כִּי כֵן יַעְשְׁרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיַצְלִיחוּ בְּמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם, אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ!

קמב. טוּבֵי הָעָם.

וַיִּבְחַר אֶלְעָזָר בְּשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם אִישׁ מֵחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם אַנְשֵׁי שֵׁם וּנְבוֹנֵי דָבָר, וַיִּקְרָא לִי וּלְרֵעִי וַיַּצִּיגֵנוּ לִפְנֵיהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בֵּרַכְנוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ בְּשָׁלוֹם, וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר: הוֹאִילָה נָא, אֲדוֹנִי, לְהַדֵּר ג) אֶת פְּנֵי הָאֲנָשִׁים הַשְּׁלוּחִים אֶל הַמֶּלֶךְ וְעָשִׂיתָ לָהֶם כְּכֹל אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָךְ. וְהָיָה כְּכַלּוֹתָם אֶת הַעְתָּקַת תּוֹרָתֵנוּ, וְדִבַּרְתָּ עַל לֵב מַלְכְּךָ לְבִלְתִּי אַחֲרָם ד) בְּאַרְצוֹ גַּם יוֹם אֶחָד, וְהָשֵׁב יְשִׁיבֵם בְּשָׁלוֹם אֶל יְרוּשָׁלָיִם. וָאַעַן אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לֵאמֹר: יָדַעְתִּי כִּי נִכְבָּדִים מְאֹד הָאֲנָשִׁים הַשְּׁלוּחִים אֶל הַמֶּלֶךְ, וְחָלִילָה לָּנוּ לַהֲקִלָּם ה), וְלַחְשֹׂךְ ו) אוֹתָם מִשּׁוּב אֶל עִירָם כִּכְלוֹת הַעְתָּקַת תּוֹרַת יְיָ. וַיּוֹסֶף אֶלְעָזָר וַיְדַבֵּר אֵלַי וְאֶל רֵעִי לֵאמֹר: יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי לוּלֵא שַׂמְתִּי לִבִּי אֶל הַטּוֹבָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר תֵּצֵא לִבְנֵי הָאָדָם מֵהַעְתָּקַת דִּבְרֵי תוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, כִּי עַתָּה לֹא נָתַתִּי אֶת־שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְנַפְשָׁם, לְהִפָּרֵד מֵעִמִּי וְלָלֶכֶת לְאֶרֶץ נָכְרִיָּה.

קמג. קַבָּלַת פָּנִים.

וַיָּקָם אֲרִיסְטֵיאוֹ וְעִמּוֹ זִקְנֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֵּרְדוּ לַאֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה. וַיְצַו תַּלְמַי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ כָּל אִישׁ. וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיָּבֹאוּ לְהֵיכַל הַמֶּלֶךְ וַיְבָרְכֻהוּ בְּשֵׁם יְיָ. וַיַּרְאֵם הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם. וְאַחַר שָׁאַל אוֹתָם לֵאמֹר: הַהֲבֵאתֶם אֶת־סֵפֶר תּוֹרַתְכֶם? וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים לֵאמֹר: הִנֵּה הוּא לְפָנֶיךָ אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ! וּכְדַבְּרָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיָּשִׂימוּ לְפָנָיו נַרְתִּק ז) נֶחְמָד מְאֹד לְמַרְאֶה, וַיּוֹצִיאוּ מִשָּׁם אֶת־סֵפֶר הַתּוֹרָה הַכָּתוּב בְּאוֹתִיּוֹת זָהָב עַל קְלָף ח), וַיְגוֹלְלֵהוּ לְפָנָיו. וַיִּתְבּוֹנֵן הַמֶּלֶךְ אֶל יְרִיעוֹת הַקְּלָף הַדְּבֵקוֹת אִשָּׁה בַּאֲחוֹתָהּ, וַיִּשְׁתָּאֶה מְאֹד, כִּי נִפְלָאָה הָיְתָה הַמְּלָאכָה

א) הַדְּבוּקָה. ב) מֵיטַב הַפְּרִי וְהַתְּבוּאָה. ג) לָתֵת כָּבוֹד וְהָדָר. ד) עַכְּבָם. ה) לְהִתְנַהֵג אִתָּם בְּקַלּוּת־רֹאשׁ. ו) לְצַעֵר. ז) футляръ. ח) паргаментъ.

לַעֲבָדָיו וּלְהִתְחַסֵּד עִמָּהֶם, – וְחָכַל לִבּוֹ לַחְמֹד סְגֻלּוֹת מְלָכִים וּשְׂכִיּוֹת הַחֶמְדָּה, אֲשֶׁר אֵין לָאָדָם בָּהֵן בִּלְתִּי אִם רְאוּת עֵינַיִם לְבָד. וְעַתָּה אִם טוֹב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְסִפַּרְתִּי לוֹ אֶת הַדְּבָרִים, אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶחָד מֵהָעֲנִיִּים אֶל חֶמְדָּן הֶעָשִׁיר בְּפָגְשׁוֹ אוֹתוֹ בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: סַפְּרָה נָא אֶת הַדְּבָרִים וּשְׁמַעְתִּים. וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: עָשִׁיר הָיָה חֶמְדָּן הַצִּידוֹנִי מְאֹד, לֹא הָיָה כָמוֹהוּ בְּכָל הָאֲרָצוֹת. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּמְכֹּר אֶת מַחֲצִית רְכוּשׁוֹ וַיִּקֶן לוֹ בָּרֶקֶת א) גְּדוֹלָה יָפָה אֲשֶׁר לֹא נִרְאֲתָה כָמֹהָ גַּם בְּבָתֵּי הַמְּלָכִים, וַיְשַׁבְּצֶהָ בְּטַבַּעְתּוֹ וַיֵּצֵא לִרְחוֹבוֹת הָעִיר לְהַרְאוֹת לִבְנֵי עַמּוֹ. וַיְהִי הוּא הוֹלֵךְ בָּרְחוֹב, – וְהִנֵּה אַחַד הָעֲנִיִּים בָּא לִקְרָאתוֹ, וְעֵינָיו בַּבָּרֶקֶת הַנֶּחְמָדָה, הַנּוֹצֶצֶת עַל אֶצְבַּע יָדוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׂבְעוּ עֵינָיו לִרְאוֹתָהּ, וַיִּגַּשׁ אֶל חֶמְדָּן וַיֹּאמֶר לוֹ: חֵן־חֵן לְךָ עַל בָּרַקְתְּךָ הַנִּפְלָאָה! וַיִּשְׁתָּאֶה חֶמְדָּן לְדִבְרֵי הֶעָנִי וַיֹּאמֶר לוֹ: מַה־לְּךָ וּלְבָרַקְתִּי כִּי הוֹדִיתַנִי עָלֶיהָ? וַיַּעַן הֶעָנִי וַיֹּאמַר: הֵן גַּם לְךָ, אֲדוֹנִי, אֵין בָּהּ בִּלְתִּי אִם רְאוּת עֵינַיִם לְבָד, וּבְכָל זֹאת עָלֶיךָ גַּם לְשֵׂאתָהּ וּלְשָׁמְרָהּ... וְעַתָּה בְּתִתְּךָ לִי לְהַבִּיט עָלֶיהָ וּלְהִתְעַנֵּג עַל יָפְיָהּ מִבְּלִי בַקֶּשְׁךָ מִמֶּנִּי לְטַפֵּל בָּהּ, אָמַרְתִּי: חָלִילָה לִי מִהְיוֹת כְּפוּי ב) טוֹבָה, – הָבָה אוֹדֶה לְךָ חַסְדְּךָ!...

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיַּעַן וַיֹּאמַר: טוֹבִים דְּבָרֶיךָ וּנְכֹחִים ג) מְאֹד! וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן שְׁנֵים הֶעָשָׂר וַיֹּאמֶר לוֹ: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם, וְאָהַב תָּמִיד אֶת־הָאֱמֶת? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: שׂוֹם יָשִׂים אֶל לִבּוֹ מָה רַב קְלוֹן ד) דּוֹבֵר שָׁקֶר! וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן שְׁלֹשָׁה הֶעָשָׂר לֵאמֹר: מָה הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר יָשִׂים הָאָדָם תָּמִיד לְנֶגְדּוֹ? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: מַעֲשֵׂי הָאֱלֹהִים, חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ לְכָל בְּרוּאָיו! וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן אַרְבָּעָה הֶעָשָׂר לֵאמֹר: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וְהָיָה אֶרֶךְ־אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד לְכָל בְּנֵי אָדָם? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: יָשִׂים אֶל לִבּוֹ אֶת הַצָּרוֹת הָרַבּוֹת וְהָרָעוֹת אֲשֶׁר בָּאוּ עַל כָּל בְּנֵי הָאָדָם עַד אֲשֶׁר גָּדְלוּ וַיִּהְיוּ לַאֲנָשִׁים, וְאַל יִשְׁכַּח כִּי אֵין אָדָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יִהְיוּ יָמָיו מַכְאוֹבִים וְעִנְיָנָיו כָּעַס, – וְהָיָה כִּי כָכָה נֶחְשַׁב לִבּוֹ, – וְהָיָה לָהֶם חַנּוּן וְרַחוּם וּמַרְבֶּה לִסְלֹחַ. וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לֵאמֹר: מָה הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר יַרְחֵק מִמֶּנּוּ הַמֶּלֶךְ? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: יַרְחֵק מִקַּחַת שֹׁחַד הַמְעַוֵּר עֵינַיִם, וְיִדְבַּק בְּעוֹשֵׂי חֶסֶד וּצְדָקָה. וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן שִׁשָּׁה הֶעָשָׂר לֵאמֹר: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וְנִקְרָא חָסִיד? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: שׂוֹם יָשִׂים עַל לִבּוֹ תָּמִיד כִּי עֵינֵי יְיָ עַל־כָּל־דַּרְכֵי אִישׁ אִם טוֹבִים וְאִם רָעִים, הוּא בּוֹחֵן לְבָבוֹת וְיוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת. וְהָיָה כִּי כָכָה יְדַמֶּה הָאָדָם, וְיִירָא אֶת יְיָ, – וְלֹא יֶחֱטָא וְלֹא יִכָּשֵׁל. וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן שִׁבְעָה הֶעָשָׂר לֵאמֹר: אֵיזוֹ הִיא הַמְּלוּכָה הַשְּׁלֵמָה? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: כִּי יְשַׁוֶּה הַמֶּלֶךְ לְנֶגְדּוֹ מָה יְיָ דּוֹרֵשׁ מֵעִם כָּל אִישׁ, – כִּי לֹא בְעשֶׁר בְּנֵי הָאָדָם וּבְהוֹנָם יֶחְפָּץ, כִּי אִם בְּהַרְבּוֹתָם חֶסֶד וּצְדָקָה, – וְנָתַן הַמֶּלֶךְ אֶת לִבּוֹ לְהַרְבּוֹת שְׁלוֹם אַרְצוֹ וּמַעֲשֵׂי הַצְּדָקָה, וְהָיְתָה מַלְכוּתוֹ שְׁלֵמָה.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן שְׁמוֹנָה הֶעָשָׂר לֵאמֹר: בַּמֶּה נְזַכֶּה ה) אֶת־מַחְשְׁבוֹתֵינוּ וּמַעֲשֵׂינוּ? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: בְּשׂוּמֵנוּ עַל לֵב, כִּי הָעָוֶל וְהָרִשְׁעָה יְקַצְּרוּ יָמֵינוּ וְיוֹרִידֻנוּ בְּיָגוֹן שְׁאֹלָה. וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן תִּשְׁעָה הֶעָשָׂר לֵאמֹר: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וְעָרְבָה לוֹ שְׁנָתוֹ? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אֵין מַרְאִים לוֹ לָאָדָם בִּלְתִּי אִם

א) אֶבֶן טוֹבָה. ב) אֵינֶנִּי מַכִּיר. ג) יְשָׁרִים. ד) חֶרְפַּת. ה) נְטַהֵר.

לוֹ הַמֶּלֶךְ כְּלֵי מִלְחָמָה, וְהָיוּ אַנְשֵׁי חֵילוֹ מוּכָנִים יוֹם לָצֵאת לַמִּלְחָמָה, וּבְכָל זֹאת אַל יֵצֵא לָרִיב מַהֵר, וְהָיָה כִּרְאוֹת אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ אֶת עֱזוּז צְבָאוֹ וּגְבוּרָתָם לַמִּלְחָמָה, וְיָרְאוּ מִפָּנָיו וְלֹא יִגְּעוּ בוֹ וּבְאַרְצוֹ.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הַשְּׁבִיעִי לֵאמֹר: מַה־טּוֹב לָנוּ בַּחַיִּים?

וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אֵין טוֹב לָנוּ בִּלְתִּי אִם לָ ד ַ ע ַ ת, כִּי הָאֱלֹהִים הוּא אֲדוֹן כָּל הַיְצוּרִים, בִּלְעָדוֹ לֹא יֵעָשֶׂה אִישׁ קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה, בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חַי, וְעַל כֵּן נִתְפַּלְּלָה נָא תָמִיד אֵלָיו לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ אֱלֹהֵינוּ! לֵ ב טָ ה וֹ ר בְּרָא נָא לָנוּ, לֵב אוֹהֵב טוֹב וְשׂוֹנֵא רָע, אָז יִכּוֹנוּ כָּל דְּרָכֵינוּ!

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשְּׁמִינִי וַיֹּאמַר: בַּמֶּה יַרְבֶּה לוֹ אָדָם עֹשֶׁר וּנְכָסִים בְּחַיָּיו וְהָיוּ לִבְרָכָה גַּם לִבְנֵי בֵיתוֹ אַחֲרָיו עַד דּוֹר אַחֲרוֹן?

וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: נְבַקֵּשׁ מֵאֵת יְיָ: הַצְלִיחוּ אוֹתָנוּ בְּכָל מַעֲשֵׂי יָדֵינוּ וּלְמַד נְלַמֵּד אֶת־בָּנֵינוּ לֶאֱהֹב אֶת־הַצֶּדֶק וְהַמֵּישָׁרִים, וְצִוִּינוּם לְבִלְתִּי רוּם א) לְבָבָם לֵאמֹר: כֹּחֵנוּ וְעֹצֶם יָדֵנוּ עָשׂוּ לָנוּ אֶת כָּל הַחַיִל הַזֶּה; וְהוֹרוּנוּם לָדַעַת, כִּי לַיְיָ הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, מַשְׁפִּיל גֵּאִים עֲדֵי אָרֶץ וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים עֲדֵי מָרוֹם!

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַתְּשִׁיעִי לֵאמֹר: מַה־יַּעֲשֶׂה הָאָדָם בְּבוֹא עָלָיו צָרוֹת וְרָעוֹת רַבּוֹת? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: יִתְפַּלֵּל אֶל הָאֱלֹהִים וְיִבְטַח בּוֹ כִּי יְחַזְּקֵהוּ וִיאַמְּצֵהוּ לִסְבֹּל. וְהָיְתָה נֶחָמָתוֹ גַּם זֹאת, כִּי אֵין אִישׁ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יִתְעַנֵּג כָּל יָמָיו עַל רֹב טוּב וְלֹא יִרְאֶה רָע!

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הָעֲשִׂירִי לֵאמֹר: „אֵיזוֹ הִיא גְּבוּרָה בְּ תַ כְ ל ִ י ת"?

וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הַדָּבָר אֲשֶׁר נִבְחַר בּוֹ לַעֲשׂוֹת בְּבוֹא עָלֵינוּ פִּתְאֹם צָרָה וְרָעָה, הוּא גְבוּרָתֵנוּ, וְהָיָה כִּי נַעֲשֵׂהוּ בְּכָל לְבָבֵנוּ וּבְכָל נַפְשֵׁנוּ וּבָאנוּ אֶל הַמַּטָּרָה אֲשֶׁר בִּקַּשְׁנוּ; — אוּלָם לָמָּה יִשְׁאָלֵנִי הַמֶּלֶךְ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, — וְהוּא רוֹדֵף צְדָקָה וָחֶסֶד כָּל הַיָּמִים, וַיְיָ עִמּוֹ וְשׁוֹמְרֵהוּ מִכָּל רָעָה? וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַחֲכָמִים הָעוֹמְדִים עַל הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲנוּ וַיֹּאמְרוּ: חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקֶרֶב זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל! אַשְׁרֵי הָאִישׁ הַהוֹלֵךְ בְּתוֹרָתָם מִבְּלִי נְטוֹת מִמֶּנָּה יָמִין וּשְׂמֹאל! וַיֹּאמֶר תַּלְמָי: בְּרוּכִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם, כִּי הֱטִיבוֹתֶם עִמָּדִי וַתַּעֲנוּנִי עַל כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שְׁאֶלְתִּיכֶם, וְעַתָּה נוּחוּ נָא מֵעֲמַל דַּרְכְּכֶם וְהִתְעַנְּגוּ עַל רֹב טוּב; וְהָיָה בַּיּוֹם הַמָּחֳרָת אַחֲרֵי הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָכֶם, — וּשְׁאֶלְתִּיכֶם עוֹד שְׁאֵלוֹת, כִּי עָרְבוּ ב) עָלַי דִּבְרֵיכֶם מְאֹד. וַיְבָרְכוּ הַזְּקֵנִים אֶת־הַמֶּלֶךְ, וַיָּבֹאוּ אֶל הָאַרְמוֹן הַמְפֹאָר אֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ לְפַנּוֹת לָהֶם, וַיִּתְפַּלְּלוּ אֶל יְיָ, וַיַּעֲלוּ עַל יְצוּעֵיהֶם ג) וַיִּישְׁנוּ בִּמְנוּחָה, וַתֶּעֱרַב לָהֶם שְׁנָתָם.

קמה. הַיּוֹם הַשֵּׁנִי.

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה לְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ עִמּוֹ. וַיִּפֶן הַמֶּלֶךְ אֶל הַזָּקֵן אַחַד־הֶעָשָׂר וַיִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: הַגִּידָה לִּי מַה־יַּעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ וְהָיָה עָשְׁרוֹ וְקִנְיָנוֹ שָׁמוּר לוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו?

וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: אַל יַרְבֶּה הוֹצָאוֹת בֵּיתוֹ וְאַל יְפַזֵּר הוֹנוֹ, וְלֹא יְדַמֶּה ד) בְּלִבּוֹ לֵאמֹר: הֵן רַבּוּ עֲבָדַי! הִנְנִי אָשִׂים עֲלֵיהֶם מִסִּים כְּבֵדִים וּמָצְאוּ לִי; אוּלָם אָהֹב יֶאֱהַב אֶת בְּנֵי עַמּוֹ וְדָרַשׁ תָּמִיד שְׁלוֹמָם וְטוֹבָתָם. וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יִתֵּן אֶת לִבּוֹ לְהֵיטִיב

א) הִתְגָּאוּת. ב) נְעִימִים. ג) מִטּוֹתֵיהֶם. ד) יַחְשֹׁב.

עַם קָרוֹב וְעַם רָחוֹק וְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ בְּכָל עֵת, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְצַוּוֹת אִתּוֹ אֶת הַבְּרָכָה וְהַשָּׁלוֹם.

וַיִּפֶן הַמֶּלֶךְ אֶל הַזָּקֵן הַשְּׁלֹשִׁים וַיִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: מָה הוּא הַדָּבָר הַיּוֹתֵר מְפֹאָר, בְּנָאוָה לָאָדָם לַעֲשׂוֹתוֹ? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: לַעֲבוֹד אֶת יְיָ בְּלֵב נִשְׁבָּר וּלְכַבְּדֵהוּ, וְלִזְכּוֹר בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּפֶן אֶל שָׂרָיו וְיוֹעֲצָיו הַיּוֹשְׁבִים רִאשׁוֹנָה בְּמַלְכוּתוֹ וַיֹּאמַר: הַרְאִיתֶם כִּי אֵין חֲכָמִים וּנְבוֹנִים כְּזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל; מַה־רַךְ לִקְחָם וּמַה־טּוֹב מוּסָרָם! אֵין זֹאת כִּי שָׁאֹב שָׁאֲבוּ אֶת דִּבְרֵיהֶם הַמְּחֻכָּמִים מִמַּעַיְנוֹת הָאֱלֹהִים.

קמז. הַיּוֹם הָרְבִיעִי.

וַיְהִי בַּיּוֹם הָרְבִיעִי בְּשֶׁבֶת זִקְנֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַשֻּׁלְחָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁאַל אֶת הַזָּקֵן הַשְּׁלֹשִׁים וְאֶחָד לֵאמֹר: הֲיִתָּכֵן לְאִישׁ לִקְנוֹת עָרְמָה וּמְזִמָּה בְּרֹב לִמּוּד וּשְׁקִידָה? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: הַלִּמּוּדִים פּוֹקְחִים עֵינֵי אִישׁ לִמְאֹס בָּרָע וְלִבְחֹר בַּטּוֹב.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשְּׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם לֵאמֹר: בַּמֶּה יִשָּׁמֵר אִישׁ לְנַפְשׁוֹ?

וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: בְּנָצְרוֹ א) לְשׁוֹנוֹ מֵרָע וּשְׂפָתָיו מִדַּבֵּר מִרְמָה.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשְּׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשָׁה לֵאמֹר: אֵיךְ יְשַׁלֵּם הַבֵּן לְהוֹרָיו אֶת כָּל תַּגְמוּלֵיהֶם עָלָיו? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: בֵּן יְכַבֵּד אָב וָאֵם, וְהִתְאַמֵּץ בְּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים לְשַׂמֵּחַ אֶת־לְבָבָם וְלִהְיוֹת לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הַשְּׁלֹשִׁים וְאַרְבָּעָה לֵאמֹר: בַּמֶּה נְדַבֵּק אֶת לִבּוֹת בְּנֵי הָאָדָם בַּלִּמּוּדִים? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: דָּבָר נִדְבָּר עַל לִבָּם כִּי בְּכָל לִמּוּד נִמְצָא דָּבָר טוֹב, הַמַּצְלִיחַ אֶת הָאָדָם בְּדֶרֶךְ חַיָּיו.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשְּׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה לֵאמֹר: מַה יַּעֲשֶׂה אָדָם וְשָׁמַר אֶת־כָּל מִצְוֹת אֱלֹהָיו? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: זָכֹר יִזְכֹּר הָאָדָם תָּמִיד כִּי חֻקֵּי אֱלֹהָיו וְתוֹרָתוֹ נְתוּנִים לוֹ לְהַצְלָחָתוֹ וּלְאֹרֶךְ יָמָיו.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשְּׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה לֵאמֹר: מָה הִיא הַתּוֹעֶלֶת הַיּוֹצְאָה לָאָדָם מֵהִתְיַלְּדוֹ ב) עַל מִשְׁפַּחְתּוֹ? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: הָאִישׁ הַזּוֹכֵר קְרוֹבָיו וּשְׁאֵרֵי בְשָׂרוֹ, דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָם וְחָפֵץ טוֹבָתָם, — לֹא יִירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם! בְּבוֹא עָלָיו צָרָה, יְמַהֲרוּ קְרוֹבָיו לָבֹא לְעֶזְרָתוֹ. הֵמָּה יְנַחֲמֻהוּ מִיגוֹנוֹ, יְאַמְּצֻהוּ ג) בְּדִבְרֵי פִיהֶם, וְלֹא יִתְּנוּ לַמּוֹט ד) רַגְלָיו.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשְּׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה לֵאמֹר: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וְהָיָה שַׁלֵו וְשַׁאֲנָן, וְלֹא יִירָא רָע? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: יִזָּהֵר מְאֹד לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת לְרֵעֵהוּ רָעָה! וַיִּפֶן הַמֶּלֶךְ אֶל־הַזָּקֵן הַשְּׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנָה וַיֹּאמַר: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וְשָׁפַט אֶת הַמַּעֲשִׂים הַנַּעֲשִׂים תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֶדֶק וּבְיֹשֶׁר לֵבָב? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: זָכֹר יִזְכֹּר תָּמִיד כִּי בִּלְעֲדֵי יְיָ לֹא תֵעָשֶׂה בַּתֵּבֵל קְטַנָּה וּגְדוֹלָה: הוּא מַשְׁפִּיל גֵּאִים עֲדֵי אָרֶץ וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים עֲדֵי מָרוֹם, וַאֲנַחְנוּ אַךְ רָאֹה נִרְאֶה אֶת מַעֲשָׂיו; אוּלָם קָשֶׁה לָנוּ מְאֹד לְהָבִין אֶת סִבּוֹתֵיהֶם, כִּי כִגְבֹהַּ שָׁמַיִם מֵאֶרֶץ כֵּן גָּבְהוּ מַחְשְׁבוֹת יְיָ מִמַּחְשְׁבוֹת בְּנֵי אָדָם.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשְּׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה וַיֹּאמַר: מַה־יַּעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ וְנִצַּל

א) בְּשָׁמְרוֹ. ב) מֵהִתְיַחֲסוֹ. ג) יְחַזְּקֻהוּ. ד) לְהִכָּשֵׁל.

מהרהורי א) לבו. והיה אם ישר דרך האיש, — והיתה גם שנתו נעימה וערבה. ויפן המלך אל הזקן העשרים וישאלהו לאמר: מה אעשה וחדלתי מכל דבר אשר לא יכון ב) לערכי? ויען הזקן את המלך ויאמר: כי ישים המלך על לבו את־שמעו הטוב ההולך בכל הארצות וכי ההמון הרב, אשר ימשל־בו צעדיו יספרו וישיחו ג) בכל מפעלותיו ד), — ונזהר מכל דבר רע, והיה להם למופת בהצנע לכתו ובתם דרכו. ויהי כאשר כלה הזקן לדבר את־דבריו, ויען המלך ויאמר: טובה לי תורת פיכם מאלפי סגלות מלכים ושכיות חמדתם. ברוך יי אלהיכם אשר מלאכם רוח חכמה ודעת, וברוך היום ההוא אשר באתם אלי, להשמיעני את לקחכם הזה.

קמו. היום השלישי.

ביום השלישי בבקר צוה המלך ויקהילו אליו את זקני בני ישראל, ויהי כאשר ישבו לפניו, ויפן אל הזקן העשרים ואחד, וישאלהו לאמר: הגידה לי, נכבדי, מה הוא הדבר היותר קשה במלכות?

ויען הזקן את־המלך ויאמר: אין קשה למלך ממשל ברוחו ומכבש את יצרו. וישאל המלך את־הזקן העשרים ושנים וישאלהו לאמר: מה־יעשה המלך ולא יקנא במלכים הכובשים ארצות רבות? ויען הזקן את המלך ויאמר: שום ישים המלך אל לבו כי ליי המלוכה והגבורה, — לאשר יחפץ יתנן; אולם לא ימלך איש ולא רוחו ה), לא יכבש ארצות והוא לא רצה. ויפן המלך אל הזקן העשרים ושלשה וישאלהו לאמר: במה נסתם פיות שוטנינו ומקטרגינו? ויען הזקן את־המלך ויאמר: ימצאו מעשינו הטובים חן בעיני אלהים ואדם, נשמר מכל דבר רע ודבקנו בטוב ובחסד, — ונאהבנו, ושמנו ייקר מאד, אז יבושו שונאינו וידמו ו). וישאל המלך את־הזקן העשרים וארבעה לאמר: מה־יעשה אדם וקנה לו שם טוב? ויען הזקן את המלך ויאמר: יאהב לרעהו בכל לבבו ובכל נפשו! וישאל המלך את־הזקן העשרים וחמשה לאמר: לפני מי נתפאר בעלות מדותינו? ויען הזקן את־המלך ויאמר: רבים אומרים: נודיע את־מעשינו הטובים לאוהבינו הדבקים בנו; אולם לא כן יחשב לבבי: יודעו מעשי חסדינו וצדקתנו גם לכל האנשים המבקשים לעשות להם שם טוב; אולי ילכו גם הם בארחותינו ורבו מעשי החסד והצדקה בארץ.

וישאל המלך את הזקן העשרים וששה לאמר: מי המה האנשים אשר להם נוסיף להיטיב? ויען הזקן ויאמר: להורינו ולאוהבינו; אולם אשרי האיש, המתאמץ להיטיב לכל בני האדם.

וישאל המלך את הזקן העשרים ושבעה לאמר: מה הוא הדבר אשר עלינו לכבדו ולהוקירו מאד? ויען הזקן את המלך ויאמר: כמעשי החסד ומדת החמלה והרחמים. וישאל המלך את־הזקן העשרים ושמנה לאמר: מה־יעשה החוטא ושב אל מקום כבודו? ויען הזקן ויאמר: ישקד על מעשי החסד והצדקה, לא ישקט ולא ינוח עד אם שבו אליו לבות האנשים אשר שטו ז) מעליו בראותם אותו חוטא ופושע, או אז יקרבהו כמעשיו הטובים אל בני האדם אשר רחקו ממנו וישיבהו אל כבודו הראשון.

וישאל המלך את־הזקן העשרים ותשעה לאמר: איך יגים ח) האדם את היגון? ויען הזקן את המלך ויאמר: יתחסד

א) מחשבות. ב) יאות. ג) ידברו. ד) מעשיו. ה) חפצו. ו) יחרישו. ז) סרו והרחקו. ח) יגרש.

וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: שֵׁבֶט יִשְׁפֹּט אֶת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ בִּימֵי חַיָּיו בְּיֹשֶׁר לְבָבוֹ, יִכְבֹּשׁ אֶת יִצְרוֹ, וְלֹא יָסוּר מֵהַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר הִתְיַצֵּב עָלֶיהָ.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הָאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה לֵאמֹר: בַּמֶּה יִמְצָא הַגֵּר חֵן בְּעֵינֵי עַם הָאָרֶץ? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: בַּעֲנָוָתוֹ וּבְתֹם דְּרָכָיו.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הָאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה לֵאמֹר: אֵיזֶה מִמַּעֲשֵׂינוּ יִכּוֹנוּ א) לְאֹרֶךְ יָמִים? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: מַעֲשֵׂי הַצְּדָקָה וְהַיֹּפִי קַיָּמִים וְעוֹמְדִים יָמִים רַבִּים.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַחֲמִשִּׁים לֵאמֹר: מָה הוּא פְּרִי הַחָכְמָה? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: שָׂשׂוֹן לַלֵּבָב וּמְנוּחַת נֶפֶשׁ.

וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרָיו הָעוֹמְדִים לְפָנָיו: טוֹבִים וּנְכוֹחִים מְאֹד הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הִשְׁמִיעוּנוּ זִקְנֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, נָשִׂימָה נָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לְבָבֵנוּ וְשִׁנַּנּוּ אוֹתָם לְבָנֵינוּ לְטוֹב לָהֶם וְלָנוּ כָּל הַיָּמִים! וַיִּפָּרֵד הַמֶּלֶךְ מֵעַל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּלְכוּ אֶל הַהֵיכָל אֲשֶׁר פֻּנָּה לָהֶם וַיַּעֲלוּ עַל יְצוּעָם.

קנט. הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי.

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי בִּכְלוֹת הַמִּשְׁתֶּה וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הַחֲמִשִּׁים וְאֶחָד וַיֹּאמֶר לוֹ: בַּמֶּה נָסִיר אֶת הַגַּאֲוָה וְהַיָּהִירוּת מִלִּבֵּנוּ? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: שׂוֹם יָשִׂים תָּמִיד הָאָדָם אֶל לִבּוֹ כִּי עָפָר הוּא בְּחַיָּיו וְאַחֲרִיתוֹ רִמָּה וְתוֹלֵעָה.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַחֲמִשִּׁים וּשְׁנַיִם לֵאמֹר: אֶת־מִי נִבְחַר לְאַנְשֵׁי עֲצָתֵנוּ? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: נִתְפַּלְּלָה אֶל הָאֱלֹהִים וּנְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לָחֹן אוֹתָנוּ בִּינָה וְהַשְׂכֵּל לְהַכִּיר בֵּין אַנְשֵׁי אֱמֶת וּבֵין אַנְשֵׁי מִרְמָה, בֵּין אֹהֲבֵי טוֹב וְשׂוֹנְאֵי רָע, וּבָחַרְנוּ לָנוּ בָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר מִדּוֹתֵיהֶם — מִדּוֹתֵינוּ וּמַחְשְׁבוֹתָם — מַחְשְׁבוֹתֵינוּ.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַחֲמִשִּׁים וּשְׁלֹשָׁה וַיֹּאמַר: מַה־יִּדְרֹשׁ הַמֶּלֶךְ מִבְּנֵי עַמּוֹ, וּמַה יְבַקֵּשׁ מִיָּדָם? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: תֹּם וָחֶסֶד וַעֲנָוָה וְאַהֲבַת אֱמֶת!

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַחֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה לֵאמֹר: מָה הִיא תַּכְלִית הַמְּלִיץ אֲשֶׁר חָנְנוּ יְיָ לָשׁוֹן לִמּוּדִים? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: לִמְשֹׁךְ אֵלָיו אֶת לְבַב כָּל שׁוֹמְעֵי דְבָרָיו, לִפְקֹחַ עֵינֵי עִוְרִים וּלְהַרְאוֹת לָהֶם מְשׁוּגָתָם; לְהַרְחִיק אִוֶּלֶת וְתַעְתּוּעִים לוֹז בְּאֶגְרֹף רֶשַׁע, כִּי אִם בְּשֵׁבֶט פִּיו.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַחֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁה לֵאמֹר: הֵן רַבִּים עַמֵּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּתֵיהֶם שׁוֹנוֹת בְּכָל מַמְלָכָה וּמַמְלָכָה, וְעַתָּה הַגִּידָה לִי מַה־יַּעֲשֶׂה מֶלֶךְ וּמָצְאוּ הֲלִיכוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו חֵן בְּעֵינֵי כָל הָאֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים בְּאַרְצוֹ? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: בְּצֶדֶק יִשְׁפֹּט אֶת כָּל יוֹשְׁבֵי אַרְצוֹ מִבְּלִי הַפְלוֹת ב) בֵּין גֵּר וּבֵין תּוֹשָׁב, וְדָת תִּנָּתֵן בָּאָרֶץ מַלְכוּתוֹ לֵאמֹר: יֵלֵךְ אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הַחֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה לֵאמֹר: בַּמֶּה יִשְׁפַּל אָדָם וְהָיָה לְבוּז? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: בְּלֶכְתּוֹ בִּשְׁרִירוּת לִבּוֹ, בִּזְדוֹנוֹ וּבְגַאֲוָתוֹ!

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַחֲמִשִּׁים וְשִׁבְעָה לֵאמֹר: עַל־מָה יִתְאוֹנֵן אָדָם חָי? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: לֹא לַמֵּת נִבְכֶּה אֲשֶׁר לֹא יָשׁוּב עוֹד אֵלֵינוּ, כִּי אִם לַחַיִּים אֲשֶׁר דָּבְקוּ בָהֶם צָרוֹת וְרָעוֹת רַבּוֹת, וְאֵין לְאֵל יָדֵנוּ ג) לְהוֹשִׁיעָם.

א) יַעַמְדוּ. ב׳ הַבְדֵּל. ג) וְאֵינֶנּוּ יְכוֹלִים.

מֵעַצְלָה וּמֵהִתְאַוּוֹת תַּאֲוָה? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: יָשִׂים הַמֶּלֶךְ אֶל לִבּוֹ תָּמִיד כִּי יְיָ שָׂמְהוּ עֶלְיוֹן עַל כָּל בְּנֵי אַרְצוֹ, רִאשׁוֹן הוּא לְכָל בְּנֵי עַמּוֹ; הַרְבֵּה נָתוּן לוֹ וְהַרְבֵּה יְבֻקַּשׁ מִיָּדוֹ.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הָאַרְבָּעִים וַיֹּאמֶר לוֹ: בַּמֶּה נוּכַל לְהַכִּיר אֶת־אַנְשֵׁי הַמִּרְמָה אֲשֶׁר בְּלֵב וָלֵב יְדַבֵּרוּ? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר מִדּוֹתֵיהֶם וַהֲלִיכוֹתֵיהֶם תְּמִימוֹת וְשָׁווֹת בְּכָל עֵת: גַּם בְּהִשְׁתַּחֲוָתָם לַמֶּלֶךְ, גַּם בְּשֶׁאֲלָם לוֹ לְשָׁלוֹם וּבְהוֹקָרָם א) יַחַד, — וְיָדַע כִּי כֵנִים הָאֲנָשִׁים וְנַפְשָׁם יְשָׁרָה; אוּלָם בִּרְאוֹתוֹ אֲנָשִׁים הַמִּתְהַפְּכִים בְּתַחְבּוּלוֹתָם: פַּעַם יִרְבּוּ לְדַבֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ דִּבְרֵי שָׁלוֹם וְאַהֲבָה וּפַעַם יִתְאַפָּקוּ, וְיָדַע הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא נֶאֱמָנָה רוּחָם אִתּוֹ, וְלֹא יִשָּׁעֵן עֲלֵיהֶם.

וַיְכַל הַזָּקֵן לְדַבֵּר, וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיְהַלֵּל אֶת־זִקְנֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיְבָרְכֵם, וַיְצַו וַיָּבֹאוּ הַמְנַגְּנִים וְהַשָּׁרִים, וַיְשַׂמְּחוּ בְּזִמְרָתָם וּבְשִׁירָתָם אֶת־לִבּוֹת כָּל הַקְּרוּאִים. וּכְבוֹא חֲצוֹת הַלַּיְלָה נִפְרַד הַמֶּלֶךְ מֵעֲלֵיהֶם, וַיַּעֲלוּ אִישׁ אִישׁ עַל יְצוּעוֹ.

קמח. הַיּוֹם הַחֲמִישִׁי.

בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי אַחֲרֵי כְּלוֹת הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה לְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּפֶן הַמֶּלֶךְ אֶל הַזָּקֵן הָאַרְבָּעִים וְאֶחָד, וַיִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: מִי הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר עָלָיו נֶאֱמַר: לֹא עָשָׂה אֶת חוֹבָתוֹ הַמֻּטֶּלֶת עָלָיו? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הָעוֹזֵב אֶת בָּנָיו, וְלֹא יָשִׂים לֵב לְגַדְּלָם וּלְחַנְּכָם.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הָאַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם לֵאמֹר: מַה־יַּעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָא חוֹבֵב ב) עַמִּים וְאָב לִבְנֵי מְדִינָתוֹ?

וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: שׂוּם יָשִׂים אֶת לִבּוֹ לְאַהֲבָה אֶת־כָּל־בְּנֵי עַמּוֹ, כַּקָּטֹן כַּגָּדוֹל כַּגֵּר כָּאֶזְרָח, כֶּעָשִׁיר כֶּעָנִי: חֻקָּה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הָאַרְבָּעִים וּשְׁלשָׁה וַיֹּאמַר: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וְרָאָה חַיֵּי שָׁלוֹם עִם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַן לוֹ יְיָ?

וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: יַשְׁמִיעַ דְּבָרָיו בְּנַחַת, יְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם וְיִרְדְּפֵהוּ, וְכַבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר מִגּוּפוֹ.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הָאַרְבָּעִים וְאַרְבָּעָה לֵאמֹר: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וְלֹא תְאֻנֶּה אֵלָיו כָּל־רָעָה? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: אַל יַחְשֹׁב הָאָדָם בְּלִבּוֹ לֵאמֹר: כִּי אֶעֱשֶׂה רָעָה, לֹא יִקְרֵנִי כָּל אָסוֹן! אוֹי לָאִישׁ אֲשֶׁר מַחֲשָׁבוֹת כָּאֵלֶּה בְּלִבּוֹ; אוּלָם הַמְחַשֵּׁב דַּרְכּוֹ וְהַמִּתְבּוֹנֵן אֶל־כָּל מַעֲשָׂיו וְאֶל כָּל דְּבָרָיו אֲשֶׁר הוּא מוֹצִיא מִפִּיו, — בָּטוּחַ הוּא מִכָּל רָעָה.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הָאַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה לֵאמֹר: אֵיךְ נָסִיר אֶת הַכַּעַס מִלִּבֵּנוּ?

וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: בְּזֹאת נָסִיר כַּעַס מִלִּבֵּנוּ, אִם נִזְכֹּר תָּמִיד כִּי אַחֲרִיתוֹ רָעָה וּמָרָה גַם לַכּוֹעֵס גַּם לַאֲשֶׁר כָּעַס עָלָיו וְעַל כֵּן אָמַרְתִּי: אֵין טוֹב לָאָדָם בִּלְתִּי אִם לַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂי אֱלֹהֵינוּ — לִהְיוֹת אֶרֶךְ אַפַּיִם וּמַרְבֶּה לִסְלֹחַ.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הָאַרְבָּעִים וְשִׁשָּׁה: בַּמֶּה נְזַכֶּה אֶת כָּל אָרְחוֹתֵינוּ וּמַעֲשֵׂי יָדֵינוּ?

וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: חַשֵּׁב נְחַשֵּׁב תָּמִיד הֶפְסֵד פְּעֻלּוֹתֵינוּ כְּנֶגֶד שְׂכָרָן, וּשְׂכָרָן — כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָן, — וּבְחַרְנוּ בַטּוֹב, אָז יִיטְבוּ מַעֲשֵׂינוּ בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הָאַרְבָּעִים וְשִׁבְעָה וַיֹּאמַר: אֵיזוֹ הִיא חָכְמַת הָאָדָם?

א) בְּהֵאָסְפָם לְהִתְיָעֵץ. ב) אוֹהֵב.

נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם: טוֹבִים מַעֲשֵׂיהֶם וְנִפְלָאִים מְאֹד? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָשׂוּ לָהֶם עֹשֶׁר וְכָבוֹד בְּיֹשֶׁר לֵבָב, וְלִבָּם לֹא רָם, וְלֹא הִתְנַשְּׂאוּ עַל אֲחֵיהֶם, וְיָדָם פְּתוּחָה תָּמִיד לְכָל דּוֹרֵשׁ עֶזְרָתָם.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הַשִּׁשִּׁים וּשְׁמֹנָה לֵאמֹר: לְאֵיזֶה דְּבָרִים יַרְבֶּה הַמֶּלֶךְ לְהַקְדִּישׁ אֶת רֹב יָמָיו? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: סִפְרֵי דִּבְרֵי הַיָּמִים יִהְיוּ תָמִיד עַל שֻׁלְחָנוֹ, וְקָרָא וְהֵבִין בָּהֶם, וְשָׂם אֶת לִבּוֹ לַמִּקְרִים אֲשֶׁר קָרוּ לִמְלָכִים שׁוֹנִים, וְיָדַע לְהִזָּהֵר, וְיֵדַע בַּמֶּה יִבְחַר וּבַמֶּה יִמְאָס.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הַשִּׁשִּׁים וְתִשְׁעָה לֵאמֹר: אֵיזֶה סֵדֶר נִשְׁמֹר בִּימֵי חַיֵּינוּ וּמַה־נַּעֲשֶׂה בְּרִגְעֵי מְנוּחָתֵנוּ? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: בְּרִגְעֵי הַמְּנוּחָה טוֹב לָנוּ לְהִתְבּוֹנֵן אֶל הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר כְּבָר נַעֲשׂוּ, וַאֲשֶׁר נְכוֹנִים אֲנַחְנוּ לַעֲשׂוֹת; וְאַל יְהִי כָל־דָּבָר קַל בְּעֵינֵינוּ, כִּי כְבָר רָאִינוּ כִּי הַמַּעֲשִׂים וְהַמִּקְרִים הַיּוֹתֵר קְטַנִּים אֲשֶׁר אִישׁ לֹא שָׂם אֲלֵיהֶם לֵב, הוֹלִידוּ הָמוֹן א) מִקְרִים גְּדוֹלִים וְרַבֵּי הָעֵרֶךְ.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשִּׁבְעִים לֵאמֹר: מִי הֵמָּה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִבְחַר בָּהֶם לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהֶם? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: בְּאַנְשֵׁי מַדָּע וְשׁוֹחֲרֵי תְבוּנָה, כִּי הֵם יַזְכִּירוּנוּ תָמִיד אֶת־חוֹבָתֵנוּ אֲשֶׁר נַעֲשֶׂהָ, וְהַדֶּרֶךְ יַדְרִיכוּנוּ לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ טוֹבִים.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשִּׁבְעִים וְאֶחָד לֵאמֹר: מַה־טּוֹב לָעָם: הַמֹּלֵךְ עָלָיו אִישׁ מִזֶּרַע הַמְּלוּכָה, אִם אֶחָד מִבְּנֵי הָעָם יִמְלֹךְ עָלָיו? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: רָאֹה רָאִינוּ כִּי בְּנֵי הָעָם בַּעֲלוֹתָם לִגְדֻלָּה, יִשְׁכְּחוּ מַהֵר אֶת יְמֵי עָנְיָם וּמְרוּדֵיהֶם ב), וְהָרֵעַ יָרֵעוּ לִבְנֵי עַמָּם מִכָּל הַמְּלָכִים אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֵיהֶם, יַעַן מָה? יַעַן כִּי לֹא נֶחֱנְכוּ כִּבְנֵי מְלָכִים וְלֹא הִתְכּוֹנְנוּ לִמְלֹךְ, עַל כֵּן לֹא צָלְחוּ לִמְלוּכָה, וַיְמַלְאוּ אֶת כָּל הָאָרֶץ חָמָס וָשֹׁד; עַל כֵּן אֵין טוֹב לָעָם מִבֶּן־מֶלֶךְ אֲשֶׁר בָּרָא יְיָ לוֹ לֵב טָהוֹר וְרוּחַ נְדִיבָה, וּמִבֵּית נוֹעַד לְמוֹרִים וּמְחַנְּכִים חֲכָמִים יָצָא לִמְלֹךְ.

וַיִּפֶן הַמֶּלֶךְ אֶל הַזָּקֵן הַשִּׁבְעִים וּשְׁנַיִם וַיֹּאמַר: עוֹד שְׁאֵלָה אַחַת לִי לִשְׁאֹל וְאַחַר אֶחְדָּל: הַגִּידָה נָּא לִי, מְכַבְּדִי, מָה הוּא הַדָּבָר הַיּוֹתֵר דָּרוּשׁ לַמֶּלֶךְ וְנָחוּץ לוֹ מְאֹד בְּהַנְהָגַת עַמּוֹ?

וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: שַׁלְוַת הָעָם וּשְׁלוֹמוֹ וּמִשְׁפַּט צֶדֶק.

וְאַךְ כִּלָּה הַזָּקֵן לְדַבֵּר אֶת דְּבָרָיו, וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ מֵעַל כִּסְאוֹ, וַיּוֹדֶה לְזִקְנֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְהַלְלֵם וַיְבָרְכֵם עַל דִּבְרֵי חָכְמָתָם, וַיְצַו וַיִּתְּנוּ לְאִישׁ אִישׁ מֵהֶם שְׁלֹשָׁה כִּכְּרֵי כָסֶף. וְאֶל הַנְּעָרִים הַשִּׁבְעִים וּשְׁנַיִם הַמְשָׁרְתִים אֶת־הַזְּקֵנִים צִוָּה הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה תְּשָׁרְתוּ תָמִיד אֶת הַזְּקֵנִים הַנִּכְבָּדִים הָאֵלֶּה, וִהְיִיתֶם אִתָּם כָּל יְמֵיכֶם.

קנא. הִתְבּוֹדְדוּת ג) הַזְּקֵנִים.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא תַּלְמַי לַאֲרִיסְטֵיאוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: קְחָה אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהוֹלַכְתָּם אֶל הָאִי הָרָחוֹק מֵעִיר מַמְלַכְתִּי. וְהוֹשַׁבְתָּ אֶת־כָּל אֶחָד מֵהֶם בְּבַיִת לְבָד; וַהֲכִינוֹתָ לָהֶם כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יֹאכֵל; וְהָיָה כְּכַלּוֹתְךָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְשַׁבְתָּ אֵלַי. וְהִגַּדְתָּ לִי וּבָאתִי אֲלֵיהֶם וְהִגַּדְתִּי לָהֶם אֶת חֶפְצִי. וַיַּעַן אֲרִיסְטֵיאוֹ אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: כְּכֹל אֲשֶׁר יְצַוֵּנִי אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ הִנְנִי עַבְדֶּךָ.

וַיָּקָם אֲרִיסְטֵיאוֹ וַיִּקַּח אֶת זִקְנֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וַיּוֹלִיכֵם אֶל הָאִי אֲשֶׁר אָמַר תַּלְמַי, וַיּוֹשֶׁב כָּל אֶחָד מֵהֶם בְּבַיִת לְבָד, וַיָּשָׁב אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ: עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר

א) הַרְבֵּה. ב) צָרוֹתֵיהֶם. ג) שִׁבְתָּם בָּדָד.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַחֲמִשִּׁים וּשְׁמֹנָה לֵאמֹר: מִי הֵמָּה נֶאֱמְנֵי רוּחַ אֲשֶׁר יַאֲמִין בָּהֶם הַמֶּלֶךְ וְיֵלֵךְ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: הַדְּבֵקִים בַּמֶּלֶךְ מֵאַהֲבָתָם אוֹתוֹ, הֵם הֵמָּה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִבְטַח בָּהֶם הַמֶּלֶךְ בְּכָל עֵת וְיִשָּׁעֵן עַל דִּבְרֵיהֶם; אוּלָם מַה־טּוֹב לַמֶּלֶךְ לִקְנוֹת אֶת לִבּוֹת כָּל עֲבָדָיו לְאַהֲבָה אוֹתוֹ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים!

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הַחֲמִשִּׁים וְתִשְׁעָה לֵאמֹר: מַה־יַּעֲשֶׂה מֶלֶךְ, וְהָיְתָה מַלְכוּתוֹ נְכוֹנָה בְּיָדוֹ וְקַיֶּמֶת לְאֹרֶךְ יָמִים? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: נָתֹן יִתֵּן לְעַמּוֹ שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים טְהוֹרֵי לֵב וְשׂוֹנְאֵי בֶצַע, וְעַל מִשְׁמַרְתּוֹ יַעֲמֹד תָּמִיד לִבְחֹן אֶת מִשְׁפְּטֵיהֶם וּלְתַקֵּן כָּל מְעֻוָּת א); וְהָיָה אִם כָּכָה יַעֲשֶׂה, וְנָכוֹנָה הַמְּלוּכָה בְּיָדוֹ לְאֹרֶךְ יָמִים.

וַיִּפֶן הַמֶּלֶךְ אֶל הַזָּקֵן הַשִּׁשִּׁים וַיֹּאמַר: מָה הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר יַנְחִילֵנוּ חֵן וְכָבוֹד?

וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: הַצֶּדֶק.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הַשִּׁשִּׁים וְאֶחָד וַיֹּאמַר: מַה־יַּעֲשֶׂה מֶלֶךְ לִמְנוּחַת נַפְשׁוֹ בְּיוֹם קְרָב? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: יִתֵּן לְאַנְשֵׁי חֵילוֹ אֶת־כָּל־צָרְכָּם, וְיוֹכִיחַ לָהֶם, כִּי יָצְאוּ לַמִּלְחָמָה לֹא לְמַעַן הַרְבּוֹת לוֹ שָׁלָל וּכְבוֹשׁ אֲרָצוֹת נָכְרִיּוֹת, כִּי אִם לְמַעַן הָגֵן עַל אַרְצוֹ וְלָשׂוּם גְּבוּלָהּ שָׁלוֹם.

וַיְבָרֶךְ הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזְּקֵנִים בְּשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר לָהֶם: שׁוּבוּ אִישׁ אִישׁ אֶל הַהֵיכָל אֲשֶׁר פִּנִּיתִי לָכֶם וִישַׁנְתֶּם, וְקַמְתֶּם כֻּלְּכֶם בַּבֹּקֶר, וְנֶאֱסַפְתֶּם אֵלַי אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָכֶם וּשְׁאַלְתִּיכֶם עוֹד שְׁאֵלוֹת אֲחֵרוֹת, כִּי טוֹבוּ לִי מַעֲנֵי פִיכֶם מִכָּל חֶמְדּוֹת תֵּבֵל.

קנ. הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי.

בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נִקְבְּצוּ בָּאוּ זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַמֶּלֶךְ וּכְטוֹב לִבּוֹ בַּיָּיִן, וַיִּפֶן אֶל הַזָּקֵן הַשִּׁשִּׁים וּשְׁנַיִם וַיִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: אֵיכָכָה נַעֲשֶׂה וְלֹא יִמְצְאוּ דִּבְרֵי מַסִּית ב) וְאִישׁ־לָשׁוֹן מְסִלּוֹת בִּלְבָבֵנוּ? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: שׂוֹם נָשִׂים עַל לִבֵּנוּ אֶת הַמַּטָּרָה, אֲשֶׁר אֵלֶיהָ נָשָׂא הַמֵּסִית אֶת נַפְשׁוֹ. נִתְבּוֹנֵן אֶל הָאִישׁ לָדַעַת מִי הוּא וּמֶה חֶפְצוֹ; וְהָיָה אִם כָּכָה נַעֲשֶׂה, וְיָדַעְנוּ כִּי לֹא אֶת טוֹבָתֵנוּ הוּא חָפֵץ וְלֹא שְׁלוֹמֵנוּ יִדְרשׁ, — וְרִחַקְנוּ מִמֶּנּוּ.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשִּׁשִּׁים וּשְׁלֹשָׁה לֵאמֹר: הֵן אֵין טוֹב לָאָדָם בִּלְתִּי אִם הַתְּבוּנָה וְהַדַּעַת, וּבְכָל זֹאת מְעַטִּים שׁוֹחֲרֵיהֶן. הוֹאִילָה נָּא, נִכְבַּדִּי, וְהַגִּידָה לִּי אֶת סִבַּת הַדָּבָר הַזֶּה. וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: יֵצֶר לֵב הָאָדָם יַשִּׁיאֵהוּ ג) מִנְּעוּרָיו לַחְמֹד הוֹן וָעֹשֶׁר; וְהַתְּבוּנָה וְהַדַּעַת תּוֹרֶינָה אוֹתָנוּ לָדַעַת, כִּי לֹא בְעֹשֶׁר — אֹשֶׁר ד), וְעַל כֵּן יִמְעֲטוּ שׁוֹחֲרֵיהֶן ה) יוֹם יוֹם.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן הַשִּׁשִּׁים וְאַרְבָּעָה וַיֹּאמַר: מָה הֵמָּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יָשִׂים הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם אֶת לִבּוֹ וְהָגָה בָהֶם יוֹמָם וָלָיְלָה?

וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: תּוֹרַת הַצֶּדֶק וְהַחֶסֶד.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשִּׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה לֵאמֹר: מִי הֵמָּה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִבְחַר בָּהֶם הַמֶּלֶךְ לְשׂוּמָם רָאשֵׁי הָעָם? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: שׂוֹנְאֵי הָעָוֶל וְנוֹצְרֵי אָרְחוֹת יֹשֶׁר.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשִּׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה וַיֹּאמַר: מִי הֵמָּה הָאֲנָשִׁים הָרְאוּיִם לִהְיוֹת שָׂרֵי צָבָא? וַיַּעַן הַזָּקֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הַגִּבּוֹרִים וְאַמִּיצֵי הַלֵּב אֲשֶׁר יִיטַב בְּעֵינֵיהֶם לִתְפֹּשׂ אֶת הָאוֹיְבִים חַיִּים מִשְּׁפֹּךְ אֶת דָּמָם כַּמָּיִם.

וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת־הַזָּקֵן הַשִּׁשִּׁים וְשִׁבְעָה וַיֹּאמַר: מִי הֵמָּה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר

א) שְׁגִיאָה. ב) מְפַתֶּה. ג) יְפַתֵּהוּ. ד) הַצְלָחָה. ה) דוֹרְשֵׁיהֶן.

כִּי אָמְרוּ: הַמֶּלֶךְ יִשְׁאָלֵנוּ מַדּוּעַ שָׁלַח מֹשֶׁה אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶת גְּדוֹלָיו וְנִכְבָּדָיו לְכַבֵּד אֶת יְיָ בִּזְבָחִים וּשְׁלָמִים? וּלְמַעַן לֹא יִשְׁאַל הַמֶּלֶךְ מַדּוּעַ נִקְרָאִים נִכְבַּדֵּי הָעָם פַּעַם בְּשֵׁם „זַאֲטוּטִים" וּפַעַם בְּשֵׁם אֲצִילִים. עַל כֵּן שִׁנּוּ אֶת הַמִּלָּה „אֲצִילֵי" אֲשֶׁר בַּפָּסוּק „וְאֶל אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" בְּמִלַּת זַאֲטוּטֵי, — וַיִּכְתְּבוּ: וְאֶל זַאֲטוּטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ.

וַיְהִי כְּבוֹאָם לִכְתֹּב: „לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נָשָׂאתִי", וַיֹּאמְרוּ בְּלִבָּם: הֵן יֹאמַר הַמֶּלֶךְ: אָמְנָם לֹא לָקַח מֹשֶׁה חֲמוֹר, אֲבָל כֶּסֶף וְזָהָב לָקַח מֵהֶם, וְעַל כֵּן כָּתְבוּ לֹא חֶמֶד א) אֶחָד מֵהֶם נָשָׂאתִי. וַיּוֹסִיפוּ אֶת הַמִּלָּה „לְהָאִיר" בַּפָּסוּק „וּפֶן תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה, וְרָאִיתָ אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת־הַיָּרֵחַ וְאֶת־הַכּוֹכָבִים, כֹּל צְבָא הַשָּׁמַיִם, וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וַעֲבַדְתָּם, אֲשֶׁר חָלַק יְיָ אֱלֹהֶיךָ אוֹתָם לְכֹל הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמָיִם", וַיִּכְתְּבוּ: „אֲשֶׁר חָלַק יְיָ אֱלֹהֶיךָ אוֹתָם לְהָאִיר לְכָל הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם" לְמַעַן לֹא יֹאמַר הַמֶּלֶךְ: חָלַק יְיָ אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וְאֶת כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם לְכָל הָעַמִּים לְהִשְׁתַּחֲווֹת לָהֶם וּלְעָבְדָם.

וּלְמַעַן לֹא יִהְיֶה לַמֶּלֶךְ כָּל מָקוֹם בַּתּוֹרָה לִטְעוֹת בּוֹ, שִׁנּוּ גַם אֶת־הַפָּסוּק: „וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם; וְלַשֶּׁמֶשׁ אוֹ וְלַיָּרֵחַ אוֹ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי", — וַיִּכְתְּבוּ: „וְלַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ אוֹ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי לְעָבְדָם"; כִּי אָמְרוּ: אִם לֹא נוֹסִיף אֶת הַמִּלָּה „לְעָבְדָם", — וְחָשַׁב הַמֶּלֶךְ, כִּי לֹא צִוָּה יְיָ לַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ לְהִבָּרֵא, וְנִבְרְאוּ מֵאֲלֵיהֶם ב). וַיּוֹצִיאוּ אֶת הַמִּלָּה „אַרְנֶבֶת" הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה וַיָּשִׂימוּ תַּחְתֶּיהָ „צְעִירַת־הָרַגְלַיִם"; כִּי אָמְרוּ: שֵׁם אֵשֶׁת הַמֶּלֶךְ „אַרְנֶבֶת", — וְהָיָה כְּכָתְבֵנוּ אֶת הַמִּלָּה הַזֹּאת, — וְאָמַר הַמֶּלֶךְ: צְחוֹק עָשׂוּ לִי הַיְּהוּדִים בְּכָתְבָם אֶת שֵׁם אִשְׁתּוֹ בְּתוֹרָתָם.

וַיְהִי כַּעֲבוֹר שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם יוֹם וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ לִשְׁאֹל אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: הֲכִלּוּ לִכְתּוֹב אֶת תּוֹרָתָם אִם לֹא. וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים לֵאמֹר: הַיּוֹם כִּלִּינוּ אֶת־מְלַאכְתֵּנוּ! וַיָּשׁוּבוּ הַזְּקֵנִים אֶל הַמֶּלֶךְ וַיִּתֵּן לַאֲרִיסְטִיאוּ לִקְרֹא אֶת סִפְרֵי הַתּוֹרָה וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו, וַיַּרְא כִּי שָׂפָה אַחַת וּדְבָרִים אֲחָדִים לְכָל הַהַעְתָּקוֹת. וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל־דִּבְרֵי חָכְמַת הַתּוֹרָה וּמִשְׁפָּטֶיהָ וְחֻקֶּיהָ הַנַּעֲלִים וַיִּשְׂמַח מְאֹד מְאֹד. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת אֲרוֹן תִּפְאָרָה וְלָשׂוּם בּוֹ אֶת סִפְרֵי הַתּוֹרָה וּלְשָׁמְרָם לְמַעַן יַעַמְדוּ יָמִים רַבִּים. וְאֶל הַזְּקֵנִים פָּנָה וַיֹּאמֶר לָהֶם: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם עִמָּדִי חֶסֶד, וּבָאתֶם אֵלַי עוֹד פְּעָמִים אֲחָדוֹת, כִּי עָרְבָה עָלַי שִׂיחַתְכֶם מְאֹד. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לְהָכִין צֵדָה לַדֶּרֶךְ וּלְהָשִׁיב אֶת הַזְּקֵנִים אֶל אַרְצָם בְּכָבוֹד וְהָדָר. וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ לְאִישׁ אִישׁ מֵהֶם שָׁלֹשׁ חֲלִיפוֹת שְׂמָלוֹת וּגְבִיעַ זָהָב כִּכַּר מִשְׁקָלוֹ; וְאַחַר צִוָּה לְהָכִין אַרְגָּז, וַיָּשֶׂם בּוֹ עֶשֶׂר מִטּוֹת לָשֶׁבֶת עֲלֵיהֶן עֲשׂוּיוֹת כֶּסֶף, וּגְבִיעַ זָהָב גָּדוֹל מְאֹד, וְעֶשֶׂר חֲלִיפוֹת בְּגָדִים וְתַכְרִיךְ אַרְגָּמָן וּשְׁלֹשִׁים סְדִינֵי בוּץ, וְצַלּוֹחִיּוֹת וּמִזְרָקִים. וַיֹּאמַר: מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. וַיְבָרְכוּ הַזְּקֵנִים אֶת הַמֶּלֶךְ וַיָּשׁוּבוּ יְרוּשָׁלַיְמָה.

קנג. יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל.

וְיוֹחָנָן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו עָבַד אֶת יְיָ בְּכָל לְבָבוֹ, וַיּוֹרֶה אֶת הָעָם תּוֹרָה, וַיְתַקֵּן לָהֶם תַּקָּנוֹת רַבּוֹת. וַיְצַו אֶת־הָעָם לְבִלְתִּי

א) חֵפֶץ יָקָר. ב) מֵעַצְמָם.

צִוִּיתִי. וַיָּבֹא תַּלְמַי אֶל הַזְּקֵנִים וַיֹּאמֶר לְאִישׁ אִישׁ מֵהֶם: כִּתְבָה לִּי תּוֹרַת משֶׁה רַבְּךָ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל הַזְּקֵנִים, וַיֵּצֵא מֵאֵת פְּנֵיהֶם, וַיִּנְעַל אֶת־דַּלְתוֹת בָּתֵּיהֶם, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: כִּי יִכְתְּבוּ לִי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם הַזְּקֵנִים אֶת תּוֹרָתָם, וְדִבְרֵי הָאֶחָד יִשְׁווּ לְדִבְרֵי הַשֵּׁנִי, וְיָדַעְתִּי כִּי אֱמֶת דִּבְרֵיהֶם: אֵין בָּהֶם נִפְתָּל וְעִקֵּשׁ!

קנב.

הִתְכַּוְּנוּת כָּל הַזְּקֵנִים לְדֵעָה אֶחָת.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם הַזְּקֵנִים אִישׁ אִישׁ בְּבֵיתוֹ לְבַדּוֹ, וַיִּגְּשׁוּ לִכְתּוֹב אֶת־תּוֹרַת יְיָ. וַיִּתֵּן יְיָ עֵצָה בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וַתִּסְכַּם דַּעְתָּם לְדֵעָה אֶחָת, וַיֹּאמְרוּ בְּלִבָּם: כִּי נִכְתַּב „בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים", — וְאָמַר הַמֶּלֶךְ: הַמִּלָּה הָרִאשׁוֹנָה בַּתּוֹרָה פְּרוּשָׁהּ „אֱלֹהִים", וְחָשַׁב כִּי „הָאֱלֹהִים" אֲשֶׁר שְׁמוֹ „בְּרֵאשִׁית" בָּרָא אֶת יְיָ, וְעַל כֵּן כָּתְבוּ: אֱלֹהִים בָּרָא בְּרֵאשִׁית אֶת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וַיְהִי בְּבוֹאָם לִכְתֹּב אֶת הַפָּסוּק: נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, וַיֹּאמְרוּ בְּלִבָּם: הֵן יַחְשֹׁב הַמֶּלֶךְ כִּי רַבִּים הָאֱלֹהִים וְעַל כֵּן אָמְרוּ נַעֲשֶׂה אָדָם, — וַיִּכְתְּבוּ אֶעֱשֶׂה אָדָם בְּצֶלֶם וּבִדְמוּת. וְאֶת הַפָּסוּק „וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה", שִׁנּוּ, וַיִּכְתְּבוּ „וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי", לְמַעַן לֹא יֹאמַר הַמֶּלֶךְ: עָשָׂה יְיָ מְלָאכָה גַּם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיִּכְתְּבוּ „זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאוֹ" תַּחַת „זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם" לְמַעַן לֹא יַחְשֹׁב הַמֶּלֶךְ כִּי בָּרָא יְיָ שְׁנֵי אֲנָשִׁים זָכָר וּנְקֵבָה. וַיְשַׁנּוּ אֶת הַפָּסוּק „הָבָה נֵרְדָה וְנָבְלָה שָׁם שְׂפָתָם" וַיִּכְתְּבוּ „אֵרְדָה וְאָבְלָה", לְמַעַן יֶחְדַּל הַמֶּלֶךְ לַחְשֹׁב כִּי רַבִּים הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הַמַּעֲשִׂים הַכְּתוּבִים בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְיָ. וַיְהִי כְּבוֹאָם לִכְתֹּב אֶת הַפָּסוּק „וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ", וַיֹּאמְרוּ הַזְּקֵנִים בְּלִבָּם: כִּי נִכְתַּב „בְּקִרְבָּהּ" וְשָׁאַל הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: מַדּוּעַ קָצַף יְיָ עַל שָׂרָה וַיֹּאמֶר לָהּ מַדּוּעַ צָחַקְתְּ? וְלֹא קָצַף עַל אַבְרָהָם אֲשֶׁר נָפַל עַל פָּנָיו, וַיִּצְחָק, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הַלְּבֶן מֵאָה שָׁנָה יִוָּלֵד?... וַיְשַׁנּוּ הַזְּקֵנִים אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה וַיִּכְתְּבוּ: וַתִּצְחַק שָׂרָה בִּקְרוֹבֶיהָ, וַיֹּאמְרוּ: כִּי יִשְׁאָלֵנוּ הַמֶּלֶךְ מַדּוּעַ הִקְפִּיד יְיָ עַל צְחוֹק שָׂרָה וְלֹא הִקְפִּיד עַל צְחוֹק אַבְרָהָם, וְאָמַרְנוּ לוֹ: שָׂרָה צָחֲקָה בֵּין קְרוֹבֶיהָ, וְאַבְרָהָם צָחַק בְּלִבּוֹ. וַיְשַׁנּוּ אֶת הַפָּסוּק „בְּאַפָּם הָרְגוּ אִישׁ וּבִרְצוֹנָם עִקְּרוּ שׁוֹר", וַיִּכְתְּבוּ: בְּאַפָּם הָרְגוּ שׁוֹר וּבִרְצוֹנָם עָקְרוּ אֵבוּס א), לְמַעַן לֹא יֹאמַר הַמֶּלֶךְ: הוֹרְגֵי אָדָם הָיוּ אֲבוֹתֵיכֶם הָרִאשׁוֹנִים; וַיּוֹצִיאוּ הַזְּקֵנִים אֶת־הַמִּלָּה „חֲמוֹר" מִן הַפָּסוּק „וַיִּקַּח משֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו וַיַּרְכִּבֵם עַל הַחֲמוֹר" וַיִּכְתְּבוּ תַּחְתֶּיהָ „נוֹשֵׂא בְנֵי אָדָם", כִּי אָמְרוּ יַחְשֹׁב הַמֶּלֶךְ כִּי הִרְכִּיב משֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו עַל סוּס אוֹ עַל גָּמָל וְלֹא עַל חֲמוֹר, אֲשֶׁר לֹא יִרְכַּב עָלָיו בִּלְתִּי אִם אֶחָד מִבְּנֵי הֶהָמוֹן; וַיִּכְתְּבוּ „וּמוֹשַׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם וּבִשְׁאָר אֲרָצוֹת שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וַיּוֹסִיפוּ אֶת שְׁתֵּי הַמִּלִּין „וּבִשְׁאָר אֲרָצוֹת" לְמַעַן לֹא יֹאמַר הַמֶּלֶךְ: חִשַּׁבְתִּי אֶת מִסְפַּר הַשָּׁנִים אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וָאֵרֶא כִּי לֹא יָשְׁבוּ בָהּ בִּלְתִּי אִם עֶשֶׂר שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה. וַיְשַׁנּוּ אֶת הַפָּסוּק „וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וַיִּכְתְּבוּ: וַיִּשְׁלַח אֶת זַאֲטוּטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

א) כְּלִי שֶׁמַּאֲכִילִין בּוֹ בְּהֵמָה, корыто.

יקרה וכל סגלות מלכים, וישלחני לקחתם ולהביאם אל ארצו. ויען הכהן הגדול ויאמר: אך שמועת שוא היא! הן לא ימצא בכל אוצר בית יי, בלתי אם מעט הכסף אשר הפקד א) אתנו למחית אלמנות ויתומים, ומי יערב ב) את־לבו לשלח ידו ברכוש זרים, השמור במקדש יי הנכבד והנורא על־פני כל הארץ?... ויאמר הילידורוס: חלילה לי מעבור את פי המלך! הלא הוא צוני להביא את הכסף, ולא אוכל לשוב ריקם! וישם הילידורוס שומרים מסביב להיכל, ויאמר: מחר אבא ביום המקדש לקחת את־הזהב והכסף השמור בו. ויהי כהודע הדבר הזה ליושבי ירושלים, ויבכו הרבה בכה ויצעקו אל יי; וישלחו כהני בית יי, ויקראו אל כל העם למקטן ועד גדול, ויגזרו עליהם לקרא אל יי בחזקה. ויזרקו עפר על ראשיהם. ויצומו הם ובניהם ונשיהם וטפם, ויתחננו אל יי לאמר: אנא: רחם את ישראל עמך ואת ירושלים עיר קדשך ואת־בית מקדשה, ואל תתן לצר ואויב לבא פנימה לחלל את קדשיו. וחוניו הכהן הגדול לבוש שק ומדיו ג) קרועים עומד עם אחיו הכהנים ומשטח ד) ידיו אל יי ומבקש ממנו על עמו ועל מקדשו. ויהי ממחרת ויקם הילידורוס, הוא ואנשי צבאו, ויעל הר בית יי, ויבא אל בית המקדש. ויהי ברגע הזה, — וישמע יי באזניו ובאזני גדודי צבאו קול רעם ורעש אדיר וחזק מאד. ותהי עליהם חתת ה) יי, וינוסו ויעזבו את הילידורוס לבדו בהיכל יי. ויהי כאשר נשא עיניו לראות אנא ברחו עבדיו, וירא והנה איש זקן לבוש בגדי זהב משבצים באבנים יקרות ומזהירות הגור כלי קרב, רוכב על סוס אביר ו), הוגה הגה וקרב אליו. ויקרבו, — ויכהו הסוס ברגליו, ויפילהו ארצה, ויעמד עליו. ויצו הרוכב לשני בחורי חמד העומדים לפניו לאמר: הכו בשוטים אשר בידיכם את־האויב. ויכו את־הילידורוס מזה אחד ומזה אחד בשוטים הכה ופצע עד אשר לא נותרה בו כמעט נשמה. ויגשו אליו הכהנים ויקחהו ויביאהו אל אהלו אשר נטה בירושלים, וילכו להם. והילידורוס שוכב כמת על מטתו, עיניו קמו ולשונו נאלמה, לחם לא יאכל ומים לא ישתה. ויראו שרי הצבאות כי קרוב קץ הילידורוס, וילכו ויבאו אל חוניו הכהן הגדול, ויפלו אפים ארצה, ויאמרו: בי ז), איש האלהים! התפלל בעד הילידורוס ובעד כל עבדיך שרי הצבא ההולכים אתו במצות המלך, ונחיה ולא נמות! היום ידענו כי אין כאלהיכם בשמים ובארץ, עושה נפלאות גדולות לבדו! ויתפלל הכהן הגדול ויבקש מיי על נפש הילידורוס. וישמע יי קול תחנוניו, ויעתר לו.

קנו. עצת הילידורוס.

ותרדמה גדולה נפלה על הילידורוס. וירא בחלומו את־שני הבחורים אשר הכוהו בשוטיהם, ויאמרו אליו: שמע אלהי האלהים את־תפלת הכהן הגדול אשר התפלל בעדך, ועתה קום והלכת אל הכהן הגדול, והשתחוית לו ארצה וברכתהו על הטוב והחסד אשר עשה עמך. ויאמר הילידורוס: איכה אלך ואדבר, — ואנכי רפה כח ולשוני נאלמה בחפצי לדבר עם אנשי חילי הסועדים אותי על ערש דוי? ויענו שני הבחורים: כאור הבקר והפליא יי לעשות עמך ודברת ולא תאלם עוד.

א) נתן לפקדון. ב) יהין, דערוועגען זיך. ג) בגדיו. ד) פורש. ה) פחד. ו) חזק. ז) מלת הקריאה לבקשה.

אָמַר: עָשִׂיתִי כְּכָל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי, בְּיוֹם בַּעֲרָם אֶת הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת לְתִתּוֹ לַכֹּהֲנִים, כִּי אָמַר: צַוֵּה צִוָּה יְיָ לָתֵת מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַלְוִיִּם וְלֹא לַכֹּהֲנִים; אוּלָם מִיּוֹם עֲלוֹת עֶזְרָא הַסּוֹפֵר יְרוּשָׁלַיְמָה, קָנַס א) אֶת הַלְוִיִּם לְבִלְתִּי תֵּת לָהֶם אֶת־הַמַּעֲשֵׂר, יַעַן כִּי גַם אֶחָד מִבְּנֵי לֵוִי לֹא עָלָה אִתּוֹ מִן הַגּוֹלָה אֶל יְרוּשָׁלָיִם; וְעַל כֵּן לֹא טוֹב לָעָם לַמֵּד לְשׁוֹנָם דַּבֶּר שֶׁקֶר וְלֵאמֹר: עָשִׂיתִי כְּכָל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי, וְהִיא אֵינָהּ עֲשׂוּיָה.

וַיְהִי כְּשָׁמְעוֹ אֶת הַלְוִיִּם קוֹרְאִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: עוּרָה, יְיָ, לָמָּה תִישָׁן! וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינָיו וַיֹּאמַר: אַל נָא יִשָּׁמְעוּ עוֹד הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל פִּיכֶם, פֶּן יֹאמְרוּ בְּנֵי הָעָם: יָשֵׁן יְיָ וְהַלְוִיִּם מְעִירִים אוֹתוֹ מִשְּׁנָתוֹ. וַיַּרְא אֶת הַכֹּהֲנִים נִגָּשִׁים אֶל הַבְּהֵמָה הַמּוּבָאָה לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, וְגֶזֶר עֵץ עָבֶה בִּידֵיהֶם; וּבְטֶרֶם יִשָּׁחֵט הַקָּרְבָּן, וְהִכּוּ אוֹתוֹ מַכָּה רַבָּה בֵּין עֵינָיו, וְנָזַל דָּמוֹ, וְהִכָּהוּ בַּסַּנְוֵרִים. וַיִּשְׁאָלֵם יוֹחָנָן לֵאמֹר: מַדּוּעַ כָּכָה עֲשִׂיתֶם? וַיַּעֲנֻהוּ הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר: עָשִׂינוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לְבַעֲבוּר הָטֹּם אֶת הַבְּהֵמָה וְלֹא תִרְאֶה בְּהִשָּׁחֲטָהּ. וַיֹּאמֶר יוֹחָנָן: אַל נָא, אַחַי, תַּעֲשׂוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה: הֵן בְּהַכּוֹתְכֶם אוֹתָהּ תַּשְׁחִיתוּהָ וְתִתְּנוּ בָהּ מוּם, וַיְיָ צִוָּה לְבִלְתִּי הַקְרִיב קָרְבָּן אֲשֶׁר מוּם בּוֹ. וַיְצַו לְחָרָשֵׁי בַרְזֶל וּנְחֹשֶׁת לְבִלְתִּי הַשְׁמִיעַ קוֹל פַּטִּישׁ וְקוֹל מַקֶּבֶת בְּחוֹל הַמּוֹעֵד; וּמַעֲשֵׂר צִוָּה לָתֵת מֵהַתְּבוּאָה הַלְּקוּחָה מִידֵי „עַמֵּי הָאָרֶץ", בְּאָמְרוֹ: הֵן רַבִּים „עַמֵּי הָאָרֶץ" אֲשֶׁר עֵינָם רָעָה בַּאֲחֵיהֶם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם, וּבְמָכְרָם אֶת תְּבוּאָתָם יֹאמְרוּ: כְּבָר עִשַּׂרְנוּ אֶת תְּבוּאוֹת שְׂדוֹתֵינוּ.

קנד. בַּת־קוֹל מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים.

וּמַלְכוּת יָוָן הֵחֵלָּה לְהָצִיק לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּיָּמִים הָהֵם; וַיָּקוּמוּ פִּרְחֵי א) הַכְּהֻנָּה מִבְּנֵי בֵית חַשְׁמוֹנָאִי, וַיֵּלְכוּ בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפֻּרִים לְהִלָּחֵם עִם אַנְשֵׁי חֵיל אַנְטִיּוֹכְיָה.

וַיְהִי בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים וְיוֹחָנָן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹמֵד בְּבֵית יְיָ וְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ וְלִבּוֹ דַוָּי ב) בְּזָכְרוֹ, כִּי קָמָה מַמְלֶכֶת יָוָן לְהָרֵעַ לְיִשְׂרָאֵל, וְהַצָּרָה קְרוֹבָה וְאֵין עוֹזֵר, וַיִּשְׁמַע פִּתְאוֹם בַּת־קוֹל מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים לֵאמֹר: הַיּוֹם נִלְחָמִים צְעִירֵי הַכֹּהֲנִים עִם הַקָּמִים לְהַחֲרִיב אֶת־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִתְחַזְּקִים בְּעַד עַם יִשְׂרָאֵל וְאַרְצוֹ וּבֵית מִקְדָּשׁוֹ, וַיְיָ שָׁלַח לָהֶם אֶת עֶזְרָתוֹ, וַיִּתְגַּבְּרוּ עַל חֵיל אַנְטִיּוֹכְיָה וַיַּכּוּם מַכָּה רַבָּה וַיְנִיסוּם וַיְפִיצוּם לְכָל רוּחַ; וַיִּשְׁמַע יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתְּחִי רוּחוֹ.

קנה. הֵילִיוֹדוֹרוּס.

וַיָּקוּמוּ פָּרִיצִים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֵּלְכוּ אֶל סֶלֵיקוּס מֶלֶךְ אַסְיָא, וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הִנֵּה אוֹצַר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם מָלֵא כֶסֶף וְזָהָב וְכָל אֶבֶן יְקָרָה, וְלַמֶּלֶךְ שָׁוֶה לְקַחְתּוֹ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הִנְנִי אֶשְׁלַח אֶת־הֵילִיוֹדוֹרוּס קְרוֹבִי יְרוּשָׁלַיְמָה לָקַחַת אֶת־הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּבֵית יְיָ. וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמָר, וַיִּשְׁלַח אֶת הֵילִיוֹדוֹרוּס בֶּן מִשְׁפַּחְתּוֹ יְרוּשָׁלַיְמָה לְהָבִיא אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר שָׂמוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹצַר הַהֵיכָל. וַיִּקַּח הֵילִיוֹדוֹרוּס אַנְשֵׁי חֵיל הַמֶּלֶךְ, וַיַּעַל יְרוּשָׁלַיְמָה וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ חוֹנְיוֹ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּשְׁאַל לוֹ לְשָׁלוֹם וַיְבָרְכֵהוּ בְּשֵׁם יְיָ. וַיֹּאמֶר לוֹ הֵילִיוֹדוֹרוּס: הִנֵּה הֻגַּד לַמֶּלֶךְ, כִּי מָלֵא אוֹצַר בֵּית אֱלֹהֵיכֶם כְּלֵי כֶסֶף וְזָהָב וְכָל־אֶבֶן

א) שֵׁם עֹנֶשׁ. א) צְעִירֵי. ב) כּוֹאֵב וּמִצְטַעֵר.

וְעוֹלְלֵיהֶן ב) נִתְלוּ בְּצַוְּארָן. וַיִּבְחֲרוּ רַבִּים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמָּוֶת מִשְּׁמֹעַ בְּקוֹל אַנְטִיוֹכוּס וּמֵחַלֵּל אֶת הַקֹּדֶשׁ וּמֵאֲכֹל כָּל דְּבַר טָמֵא.

קנח. אֶלְעָזָר הַצַּדִּיק.

וַיְהִי בֵּין הַשְּׁבוּיִים הָרַבִּים, אֲשֶׁר הֵבִיא אִתּוֹ אַנְטִיוֹכוּס אֶל עִיר מַלְכוּתוֹ, אִישׁ צַדִּיק יְרֵא אֱלֹהִים – אֶלְעָזָר שְׁמוֹ. וַיַּרְא אֶת־בְּנֵי עַמּוֹ סְבִים וּנְעֻנִּים, וַיֵּלֶךְ אֲלֵיהֶם וַיְנַחֲמֵם, וַיְחַזֵּק אֶת־לִבָּם בֵּאלֹהִים. וַיִּכָּבֵד אֶלְעָזָר וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד; וַיְהִי לִבְנֵי הַגּוֹלָה לְמוֹפֵת ג) בְּתֹם דְּרָכָיו וּבְשָׁמְרוֹ אֶת־תּוֹרַת יְיָ. וַיַּרְא אַנְטִיוֹכוּס כִּי כֵן, וַיֹּאמֶר אֶל יְדִידָיו: לְכוּ דַבְּרוּ אֶל אֶלְעָזָר בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: עֲזֹב אֶת־אֱמוּנָתֶךָ, וַעֲבֹד אֶת־הַפְּסִילִים וְהָאֱלִילִים, וְהוֹקִירְךָ הַמֶּלֶךְ וְנָתַן לְךָ כִּלְבָבְךָ ג). וְאַנְטִיוֹכוּס אָמַר בְּלִבּוֹ: כִּי יִשְׁמַע אֶלְעָזָר בְּקוֹלִי, וְעָזַב אֶת תּוֹרַת אֱלֹהָיו, וְהִשְׁתַּחֲוָה לִפְסִילַי, – וּמִהֲרוּ כָּל אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ לַעֲשׂוֹת כָּמֹהוּ, וְהָיוּ כָּל הַשְּׁבוּיִים הָרַבִּים אֲשֶׁר הֲבֵאתִי מִירוּשָׁלַיִם כְּאֶחָד מֵאִתָּנוּ. וַיֵּלְכוּ עַבְדֵי אַנְטִיוֹכוּס, וַיְדַבְּרוּ עַל לֵב אֶלְעָזָר אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּם הַמֶּלֶךְ. וַיַּעַן אֶלְעָזָר וַיֹּאמַר: אֵין חֵפֶץ לִי בִּזְהַב הַמֶּלֶךְ וּבִיקָרוֹ אֲשֶׁר הוּא אוֹמֵר לַעֲשׂוֹת עִמִּי: עִבְרִי נוֹלַדְתִּי וְעִבְרִי אֶהְיֶה עַד צֵאת נַפְשִׁי! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו עַבְדֵי אַנְטִיוֹכוּס: הַאֵת הַמֶּלֶךְ אֵינְךָ יָרֵא? דָּבָר יָצָא מִפִּיו, – וְאֵינֶךָּ! וַיַּעַן אֶלְעָזָר וַיֹּאמַר: הִנְנִי אָמוּת! וַיָּשׁוּבוּ עַבְדֵי אַנְטִיוֹכוּס אֶל הַמֶּלֶךְ, וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת־דִּבְרֵי אֶלְעָזָר. וַיֹּאמֶר אַנְטִיוֹכוּס: לְכוּ אֶל אֶלְעָזָר וַאֲמַרְתֶּם לוֹ בִּשְׁמִי לֵאמֹר: הַמֶּלֶךְ לֹא יִמְנַע אֶת־חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ מִמֶּךָּ, וְרוֹמִמְךָ וְגִדֶּלְךָ מֵעַל כָּל שָׂרֵי מַלְכוּתוֹ אִם־תַּעֲשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַקָּטֹן הַזֶּה: קַח־לְךָ בְּשַׂר טָהוֹר, וְאָכַלְתָּ אוֹתוֹ עַל־יַד־מִזְבַּח הָאֱלִיל, וְהָיָה כַּעֲשׂוֹתְךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וְחָשְׁבוּ אַחֶיךָ בְּנֵי עַמְּךָ כִּי מִזִּבְחֵי הָאֱלִיל אָכַלְתָּ, וְחָדְלוּ לְהַקְשׁוֹת עָרְפָּם א) וְלֹא יָמוּתוּ. וַיֵּלְכוּ עַבְדֵי אַנְטִיוֹכוּס אֶל אֶלְעָזָר, וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו אֶת־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ, וַיּוֹסִיפוּ לֵאמֹר אֵלָיו: לוּ יָדַעְתָּ מַה־גָּדוֹל כְּבוֹד הַשָּׂרִים הַיּוֹשְׁבִים רִאשֹׁנָה בַּמַּלְכוּת, וְלוּ רָאִיתָ אֶת־בִּגְדֵי תִפְאַרְתָּם וְאֶת רֹב עָשְׁרָם, כִּי עַתָּה לֹא בִקַּשְׁתָּ חִשְּׁבוֹנוֹת רַבִּים, וְתִמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הַקָּטֹן אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל מֵעִמְּךָ לַעֲשׂוֹת! וַיַּעַן אֶלְעָזָר וַיֹּאמַר: הֵן כְּבָר אָמַרְתִּי לָכֶם: הִנְנִי אָמוּת! וּמַדּוּעַ בָּאתֶם אֵלַי לְדַבֵּר גַּם־אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? קְחוּנִי וַעֲשׂוּ בִי כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם, כִּי חָלִילָה־לִּי מֵעֲשׂוֹת כָּל דָּבָר אֲשֶׁר לֹא כְתוֹרַת יְיָ אֱלֹהָי! וַיְצַו אַנְטִיוֹכוּס, וַיְעַנּוּ אֶת אֶלְעָזָר הַצַּדִּיק עִנּוּיִים גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים, וַיָּמָת תַּחַת יְדֵי מְעַנָּיו. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְאֶלְעָזָר, וַיְחַזְּקוּ אֶת לִבָּם בֵּאלֹהִים, וַיַּעַבְדֻהוּ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים, כִּי אָמְרוּ: טוֹב מוֹתֵנוּ בֶּאֱמוּנָתֵנוּ מֵחַיּוֹת חַיֵּי עוֹבְדֵי פְּסִילֵי עֵץ וָאֶבֶן.

קנט. חַנָּה וְשִׁבְעַת בָּנֶיהָ.

וְאִשָּׁה אַחַת וּשְׁמָהּ חַנָּה וְשִׁבְעַת בָּנֶיהָ הוּבְאוּ אֶל אַנְטִיוֹכוּס הָרָשָׁע. וַיֹּאמֶר אַנְטִיוֹכוּס לַגָּדוֹל מֵאֶחָיו: הִשְׁתַּחֲוֵה לֶאֱלִילַי! וַיַּעַן בֶּן־חַנָּה: צַוֵּה צִוָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לֵאמֹר: לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם!... וַיֹּאמֶר אַנְטִיוֹכוּס: אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹלִי וְצִוִּיתִי לַהֲמִיתֶךָ. וַיַּעַן בֶּן־חַנָּה: הִנְנִי אָמוּת! וַיְצַו אַנְטִיוֹכוּס לְהָבִיא מַחֲבַת ה) בַּרְזֶל וּלְשׂוּמָהּ עַל הָאֵשׁ, וְאֶת לְשׁוֹן בֶּן חַנָּה וְאֶת־יָדָיו צִוָּה לִכְרוֹת וּלְהַפְשִׁיט

ב) הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים. ב) לְמָשָׁל. ג) כָּל אֲשֶׁר תַּחְפֹּץ. א) אַעַקְשָׁנוּת. ה) מַחֲתָּה, סקאווארארע.

וַיְהִי בַבֹּקֶר, וַיִּיקַץ הֵילְיוֹדוֹרוּס מִשְּׁנָתוֹ וַיִּזְכֹּר אֶת חֲלוֹמוֹ אֲשֶׁר חָלָם. וַיִּשְׂמַח לִבּוֹ וַיִּרְוַח לוֹ, וַיָּנָס לְדַבֵּר, — וְהִנֵּה לְשׁוֹנוֹ מְמַהֶרֶת לְדַבֵּר כָּל מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ. וַתִּגְדַּל שִׂמְחָתוֹ עַד מְאֹד. וַיָּקָם הֵילְיוֹדוֹרוּס עַל רַגְלָיו, וַיֵּלֶךְ אֶל חוֹנִיּוֹ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּשְׁתַּחוּ אֵלָיו אַרְצָה, וַיְבָרֶךְ אֶת־יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת עַבְדּוֹ הַכֹּהֵן, וַיִּתֵּן כֶּסֶף וְזָהָב לְמִנְחָה לְבֵית־יְיָ וַיֹּאמַר: הַגְדֶּל־נָא חַסְדְּךָ, אֲדוֹנִי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְקָנִיתָ בְּכַסְפִּי וּבִזְהָבִי צֹאן וּבָקָר, וְהַעֲלִיתָם עוֹלָה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ. וַיְבָרְכֵהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּשָׁלוֹם, וַיֵּצֵא מֵאֵת פָּנָיו. וַיְצַו לֶאְסֹר אֶת מֶרְכַּבְתּוֹ וְאֶת עַמּוֹ לָקַח אִתּוֹ. וַיָּשָׁב אֶל סֶלֶיקוֹס מַלְכּוֹ. וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ: מַדּוּעַ הִתְמַהְמַהְתָּ בִּירוּשָׁלַיִם יָמִים רַבִּים? וַיְסַפֵּר הֵילְיוֹדוֹרוּס לַמֶּלֶךְ אֵת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ, וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתָּאֶה מְאֹד מְאֹד. וַיְהִי כְּכַלּוֹת הֵילְיוֹדוֹרוּס לְדַבֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ: עוּצָה נָא, — אֶת־מִי אֶשְׁלַח וּמִי יֵלֶךְ לִי לְהָבִיא אֶת־אוֹצְרוֹת הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף אֲשֶׁר בְּמִקְדַּשׁ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל? וַיַּעַן הֵילְיוֹדוֹרוּס אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אִם יֵשׁ לְךָ אוֹיֵב אוֹ אִישׁ הַשּׁוֹאֵף א) לְמַלְכוּתְךָ, אוֹתוֹ תְּשַׁלַּח, כִּי שׁוֹב יָשׁוּב אֵלֶיךָ מֻכֶּה וְנָגוּעַ וְחָרֵד לִרְגָעִים.

קנז. אַנְטִיוֹכוֹס הָרָשָׁע.

וַיְהִי כְּשֶׁבֶת אַנְטִיוֹכוֹס עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ וַיַּרְא כִּי נָכוֹנָה הַמְּלוּכָה בְּיָדוֹ וַיָּרָם לִבּוֹ ב) מְאֹד וַיֹּאמַר: הָבָה אֶכְבֹּשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִרְחַבְתִּי גְּבוּלוֹת אַרְצִי. וַיֵּצֵא לַמִּלְחָמָה עַל תַּלְמַי מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּקַּח אֶת אַנְשֵׁי חֵילוֹ עִמּוֹ וְרִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו וְשֶׁנְהַבָּיו — מַחֲנֶה כָּבֵד מְאֹד. וַיִּלָּחֵם אֶת תַּלְמַי מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיַּרְא תַּלְמַי מִפָּנָיו וַיָּנָס, וְהָעָם נָפְלוּ חֲלָלִים, וַיִּלְכֹּד אַנְטִיוֹכוֹס כָּל עִיר מִבְצָר בְּמִצְרַיִם, וַיִּנְהַג שְׁלָלָהּ הָרַב לְהָבִיא אֶל אַרְצוֹ. וַיָּבֹא בְּחַיִל כָּבֵד וְעָצוּם יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיָּבֹא אֶל בֵּית יְיָ וַיִּקַּח אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת הַמְּנוֹרָה וְאֶת כָּל כֵּלֶיהָ וְאֶת־שֻׁלְחַן הַפָּנִים וְאֶת־קְעָרוֹתָיו וְאֶת־כַּפּוֹתָיו וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת וְאֶת־פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְאֶת־הַכּוֹתָרוֹת וְכָל עֲדִי הַזָּהָב אֲשֶׁר לִפְנֵי הַהֵיכָל וַיְקַצֵּץ אוֹתָם. וַיִּקַּח גַּם־אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְכָל כְּלֵי חֶמְדָּה אֲשֶׁר מָצָא בְּמִקְדַּשׁ יְיָ. וַיַּךְ מַכָּה רַבָּה בָּעָם, וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם בְּגַאֲוָה וָבוּז. וַיְהִי אֵבֶל גָּדוֹל לְיִשְׂרָאֵל בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתָם.

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים, וַיִּשְׁלַח אַנְטִיוֹכוֹס אֶת אֶחָד מִשָּׂרָיו הָרְשָׁעִים יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיַּעַל בְּעַם כָּבֵד עַל יְרוּשָׁלַיִם, וַיַּהֲרֹג עַם רַב מִיִּשְׂרָאֵל, וַיָּבֹז אֶת הָעִיר וַיַּצֶּת אֵשׁ בְּקִרְבָּהּ, וַיַּהֲרֹס אֶת הַבָּתִּים וְאֶת הַחוֹמוֹת מִסָּבִיב, וַיִּקַּח נָשִׁים וָטַף וַיּוֹלִיכֵם שְׁבִי, וַיִּנְהַג אֶת־מִקְנֵיהֶם; וַיַּשְׁכֵּן אַנְשֵׁי בְלִיַּעַל בְּעִיר דָּוִד הַבְּצוּרָה וַיְצַוֵּם לִשְׁפֹּךְ דָּם נָקִי וּלְהַרְבּוֹת חַלְלֵי יִשְׂרָאֵל. וַיָּנָס כָּל אֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל מִירוּשָׁלַיִם וַיֵּשְׁבוּ זָרִים תַּחְתֵּיהֶם, וַיֵּשַׁם מִקְדַּשׁ יְיָ, וַיֵּהָפְכוּ חַגֵּי יִשְׂרָאֵל לְאֵבֶל, וַתְּהִי הָעֵת הַהִיא עֵת צָרָה לְיַעֲקֹב מֵאֵין כָּמֹהָ. וַיִּכְתֹּב אַנְטִיוֹכוֹס אֶל כָּל מְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ לֵאמֹר: אַךְ תּוֹרָה אַחַת וְחֻקָּה אַחַת לְכָל יוֹשְׁבֵי אַרְצֵנוּ! וַיִּכְתֹּב אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: מוֹת יוּמַת הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה לָאֱלִילַי וּפְסִילַי, וַאֲשֶׁר יֵלֵךְ בְּתוֹרַת אֱלֹהָיו. וַיְצַו אַנְטִיוֹכוֹס לְהָקִים שִׁקּוּץ מְשׁוֹמֵם ג) עַל מִזְבַּח יְיָ, וְלִבְנוֹת בָּמוֹת בְּכָל עָרֵי יְהוּדָה, וְלִזְבֹּחַ וּלְקַטֵּר בְּחוּצוֹת הָעִיר וְלִקְרֹעַ סִפְרֵי תוֹרַת יְיָ וּלְשָׂרְפָם בָּאֵשׁ. בַּיָּמִים הָהֵם הוּמְתוּ רַבִּים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר טָמְנוּ בְּבֵיתָם סִפְרֵי תוֹרַת יְיָ; וְהַנָּשִׁים אֲשֶׁר מָלוּ אֶת בְּנֵיהֶן הוּמְתוּ עַל־פִּי הַמֶּלֶךְ,

---

א) הַמְּבַקֵּשׁ. ב) וַיִּתְגָּאֶה. ג) פֶּסֶל נִבְזֶה.

וחנה אם הבנים ראתה את בניה מעונים ומומתים, ולבה לא חרד, ואומץ א) רוחה לא עזבה ותען ותאמר: בני הטובים! יי אלהינו יצרכם, ויארג ב) את גידיכם ג), ויעל בשר על עצמותיכם ויצמח שערותיכם, ויפח נשמות חיים באפיכם, ויוציא אתכם לאור העולם ואוירו, ותתנו את נפשכם תחת תורתו הקדושה למות, ותעזבו חיי שעה, ותשובנה נפשותיכם קדושות וטהורות אל האלהים אשר יצרן. אשריכם ואשרי יולדתכם!.... וישמע אנטיוכוס את־דברי אם הבנים, ויאמר בלבו: אם לא ישמע בנה הקטן בקולי, ולא יעשה את־מצותי, והתפארה עלי האשה הזאת לאמר: חזקתי את לבות בני באלהים, וישחקו למות ולענויים וישימו את־אנטיוכוס לעג וקלס. וידבר המלך רכות אל בן־חנה הקטן, ויאמר: שמע נא, בני, לקולי, ועשה את מצותי, ושמתיך משנה למלך, והרביתי כבודך, וגדלתיך ורוממתיך! ויען הנער את המלך ויאמר: הוי זקן וכסיל! איכה תתהלל לאמר: אנכי אגדלך וארוממך, ואתה אינך יודע מה־יעשה האלהים בך היום או מחר?... ויקציפו הדברים האלה את־אנטיוכוס מאד, ויקרא ויאמר: דבר יצא מפי ועשית ענויים נוראים וגדולים, אשר לא ענו כמהם גם אחיך! ויען הנער את־המלך ויאמר: מהרה לעשות את־דבריך, ואל תאחרני ד), כי כלתה נפשי ונכספה ה) מאד אל האלהים! וישמע המלך את־הדברים האלה, וישתאה מאד מאד, ויאמר: גשי, חנה, אלי ושמעי את־דברי! ותגש חנה, וידיה אסורות, אל המלך ותתיצב לפניו. ויאמר המלך: רחמי נא את־בנך הקטן, ופתי אותו לעשות את מצותי, וחיה ולא ימות, וחיתה גם נפשך בגללו! ותען חנה ותאמר: יצוה נא המלך לפנות לי ולבני חדר לבדנו, ולקחתי את־בני והביאותיו החדרה, וסגרתי את־הדלת ודברתי על לבו, ולא יפריעונו ו) זרים. ויצו המלך להעשות כן, ותקח חנה את־בנה הקטן, ותביאהו החדרה, ותשק לו ותחבקהו ותאמר לו: בני, בני! אנכי ילדתיך וגדלתיך, ותורת יי למדתיך עד היום הזה. ואתה היית לי בן מקשיב, ותט אזנך למוסרי, ותהי שעשעי יום יום. ועתה, בני, פקח עיניך וראה את־השמים ואת הארץ, הים והיבשה, האש והמים, וידעת כי בדבר יי נעשו. הוא הוא יצר את־האדם, ויצוהו לדבקה בדרכיו ולעבדו ולהשתחוות לו; בידו נפש כל חי, ורוח כל בשר איש; אל תבטח, בני, על דברי המלך האכזר, ואל תאמן בו. כי מה הבטחת בן־אדם ודברי איש? תצא רוחו ישוב לאדמתו, ואבדה גם אהבתו גם שנאתו. ועתה, חלילה לך, בני, מהמיר ז) חיי שעה בחיי עולם. מותה כמות אחיך הקדושים על אמונתנו הקדושה ועל דברי יי אלהינו, ושמחה בך אמך אשר ילדתך ואהבתך עד יומה האחרון. ותפל חנה על צוארי בנה הקטן, ותבך עליו ותאמר: הגידה נא לי, בן יקיר, התשמע בקול אמך אשר גדלתך והניקך ותאכילך ותשמרך מכל רע, אם ח) תשמע בקול המלך האכזר אשר ענה את־אחיך, וימיתם ויאמר להרג גם אותי וגם אותך? ויען הנער ויאמר: חלילה לי משמע בקול המלך. יי אלהי אבותי בורא שמים וארץ הוא אלהי, — ואלילי אנטיוכוס מעשי ידי אדם — הבל הם ואין בם מועיל ט). נמהרה נשובה אל המלך ובקשתי ממנו למהר ענויי ומותי, ועלתה נפשי אל האלהים. ותמהר חנה, ותבא

א) мужество. ב) ткать. ג) жилы. ד) אל תעצרני. ה) משתוקקת. ו) мешать. ז) מחליף. ח) או. ט) תועלת.

אֶת עוֹר גֻּלְגָּלְתּוֹ, וְלָשׂוּם אוֹתָן עַל הַמַּחֲבַת אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ – וְעֵינֵי אִמּוֹ וְאֶחָיו רוֹאוֹת. וַיֹּאמֶר אַנְטִיוֹכוּס: יִרְאוּ אֶחָיו אֶת־עִנּוּיֵי אֲחִיהֶם הַגָּדוֹל וְיִרְאוּ מִפָּנַי, וְעָשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר אֲצַוֵּם. וַיְהִי כְּצֵאת נֶפֶשׁ בֶּן־חַנָּה הַבְּכוֹר, וַיֹּאמְרוּ הָאַחִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הִגְדִּיל אָחִינוּ לַעֲשׂוֹת! תְּהִי נָא אַחֲרִיתֵנוּ כָּמֹהוּ. וַיֹּאמֶר אַנְטִיוֹכוּס אֶל בֶּן־חַנָּה הַשֵּׁנִי: שְׁמַע לְמִצְוָתִי וְלֹא תָמוּת! וַיַּעַן בֶּן־חַנָּה הַשֵּׁנִי וַיֹּאמַר: מַהֲרוּ הָאֵשׁ וְהַחֶרֶב, וַעֲשׂוּ בִי כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם; אָנֹכִי לֹא אֶחֱטָא לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְלֹא אֶשְׁתַּחֲוֶה לְמַעֲשֵׂי יְדֵי אָדָם. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ, וַיִּכְרְתוּ אֶת־אָזְנָיו וְאֶת־אַפּוֹ א) וְאֶת־אֶצְבְּעוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו, וַיְשִׂימוּן עַל הָאֵשׁ, וְאַחַר צִוָּה לְהַעֲמִיד אֶת־בֶּן־חַנָּה עַל גַּחֲלֵי אֵשׁ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נַעֲשָׂה בוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ, וַיִּקְרָא בֶּן־חַנָּה וַיֹּאמַר: אוֹי לְךָ אַכְזָרִי! הֲתֹאמַר לְשַׂחֵק בְּנִשְׁמוֹתֵינוּ וּלְהִתְעַלֵּל ב) בָּהֶן כְּכֹל אֲשֶׁר אַתָּה עוֹשֶׂה בְּגוּפוֹתֵינוּ? אַךְ שֶׁקֶר מַחֲשַׁבְתֶּךָ! נִשְׁמוֹתֵינוּ תַּעֲלֶינָה אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יְצָרָן לֵאוֹר בְּאוֹר חַיֵּי עוֹלָם; אוּלָם רוּחֲךָ תֵּרֵד לְמַטָּה, וְשִׁמְךָ וְזִכְרְךָ יִהְיֶה לַחֲרָפוֹת וּלְדִרְאוֹן ג) עוֹלָם. וַיָּמָת הַשֵּׁנִי כְּאֶחָיו, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל הַשְּׁלִישִׁי: אַתָּה רָאִיתָ אֵת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְאָחִיךָ: הִוָּסֵר ד)... נַעֲשֶׂה אֶת מִצְוָתִי! וַיֵּט בֶּן־חַנָּה הַשְּׁלִישִׁי אֶת־יָדוֹ לְנֶגֶד הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ: הוֹי צַר וְאוֹיֵב! לָמָּה לְּךָ לְדַבֵּר אֶת־דְּבָרֶיךָ וּלְיָרְאֵנִי ה)? לֹא נוֹפֵל ו) אָנֹכִי מֵאַחַי אֲשֶׁר מֵתוּ עַל קְדֻשַּׁת יְיָ וֶאֱמוּנָתוֹ; הַגְדֵּל אִשְּׁךָ וּמְרֹט ז) אֶת חַרְבְּךָ וַעֲשֵׂה בְגוּפִי כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ... וַיִּשְׁמַע אַנְטִיוֹכוּס אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּתְמַהּ מְאֹד, כִּי לֹא רָאָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה עֶלֶם צָעִיר לְיָמִים אַמִּיץ־לֵב כַּנַּעַר הָעוֹמֵד לְפָנָיו. וַיִּירָא מְאֹד פֶּן יְחָרְפֵהוּ וִיגַדְּפֵהוּ לְעֵינֵי שָׂרָיו וַעֲבָדָיו, וַיְצַו לְהָסִיר אֶת רֹאשׁוֹ מֵעָלָיו. וַיָּמָת בֶּן־חַנָּה הַשְּׁלִישִׁי, וַיֹּאמֶר אַנְטִיוֹכוּס אֶל הַבֵּן הָרְבִיעִי: אַךְ הִשְׁתַּחֲוָיָה אַחַת, וְנַפְשְׁךָ נִצֶּלֶת מִמָּוֶת! וַיַּעַן בֶּן־חַנָּה וַיֹּאמַר: לֹא תָקוּם מַחֲשַׁבְתְּךָ וְלֹא תִהְיֶה! יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ–אֱלֹהָי! לוֹ אֶעֱבוֹד, וְאֵלָיו אֶשְׁתַּחֲוֶה! וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיְמִיתוּ אֶת־הַבֵּן הָרְבִיעִי, וַיַּצִּיגוּ לְפָנָיו אֶת־בֶּן־חַנָּה הַחֲמִישִׁי, וַיֹּאמֶר אֶל אַנְטִיוֹכוּס: אַל תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ: נָתַן יְיָ אֶת הָעִבְרִים בְּיָדִי לְגַדְּלֵנִי וּלְרוֹמְמֵנִי, וּלְהוֹסִיף לִי כָּבוֹד עַל כְּבוֹדִי... אָנֹכִי אַהַרְגֵם וַאֲמִיתֵם, וְעָשִׂיתִי לִי שֵׁם גָּדוֹל! יָדֹעַ תֵּדַע כִּי מִשִּׂנְאָתוֹ אוֹתְךָ מְסָרָנוּ בְּיָדֶיךָ לְבַעֲבוּר הַבְאִישׁ ח) רֵיחֲךָ בְּעֵינֵי כָּל יוֹדְעֶיךָ, וּלְמַעַן דַּעַת, כִּי לֹא הָיָה אַכְזָרִי כָּמוֹךָ מִיּוֹם בְּרֹא יְיָ אֶרֶץ וְשָׁמַיִם, וְהָיָה שִׁמְךָ וְזִכְרְךָ זָרוּר מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם! וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: מַהֲרוּ הֲמִיתֻהוּ! וַיַּצִּיגוּ אֶת־בֶּן־חַנָּה הַשִּׁשִּׁי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמַר: שְׁמַע נָא, אַנְטִיוֹכוּס צָרֵנוּ וְאוֹיְבֵנוּ! אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ לֵאלֹהֵינוּ וַיֹּאמַר: יְהִי אַנְטִיוֹכוּס שֵׁבֶט אַפִּי, וְיִסַּרְתִּי בוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַמִּי; אוּלָם אַתָּה הִרְבֵּיתָ לְהָרֵעַ וּלְהַשְׁחִית וַתַּעַשׂ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁפָטִים, אֲשֶׁר לֹא נַעֲשׂוּ כָהֵן לְכָל יְלוּד אִשָּׁה, וְעַל כֵּן יָדֹעַ תֵּדַע, כִּי רָעָה וּמָרָה תִּהְיֶה אַחֲרִיתֶךָ, כִּי שָׁלֹחַ יְשַׁלַּח יְיָ אֶת כָּל מַגֵּפוֹתָיו אֶל לִבֶּךָ, וְשֵׁרֶשְׁךָ ט) מֵאֶרֶץ הַחַיִּים. וַיּוּמַת הַבֵּן הַשִּׁשִּׁי, וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לְהַצִּיג לְפָנָיו אֶת הַבֵּן הַשְּׁבִיעִי, אֲשֶׁר עָמַד עַל יַד אִמּוֹ. וַיִּשָּׂא הַמֶּלֶךְ אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־בֶּן־חַנָּה הַשְּׁבִיעִי, וְהִנֵּה הוּא נַעַר קָטָן עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב־תֹּאַר, וַיִּיטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיֹּאמַר: אִם יִשְׁמַע הַנַּעַר הַזֶּה בְּקוֹלִי, וְעָשָׂה אֶת מִצְוָתִי, וְהֵיטַבְתִּי עִמּוֹ וּלְקַחְתִּיו לִי לְבֵן.

א) חָטְמוֹ. ב) לְהִתְקַלֵּס, издѣваться. ג) לְבוּשָׁה. ד) קַח מוּסָר. ה) לְהַטִּיל אֵימָה. ו) גָּרוּעַ.
ז) חַדֵּד. ח) הוֹצִיא עָלֶיךָ שֵׁם רָע. ט) וְעָקַר אוֹתְךָ.

אֲבָל כָּבֵד שִׁבְעַת יָמִים. וִיהוּדָה בֶּן־מַתִּתְיָהוּ הַגִּבּוֹר מֵאֶחָיו מִהֵר וַיֵּצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אַנְשֵׁי אַנְטִיוֹכוּס וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה רַבָּה, וַיְפִיצֵם וַיְנִיסֵם, וְלֹא נִשְׁאֲרוּ בָהֶם שְׁנַיִם יַחְדָּו. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֻגַּד הַדָּבָר לְאַנְטִיוֹכוּס, וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד, וַיֶּאֱסֹף חַיִל כָּבֵד, וַיִּשְׁלָחֵהוּ אַרְצָה יְהוּדָה לְהִלָּחֵם עִם יְהוּדָה בֶּן־מַתִּתְיָהוּ. וַיִּשְׁמַע יְהוּדָה כִּי כֵן, וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו אֶת־אֶחָיו וְאֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת יְיָ, וַיֵּצֵא לִקְרַאת אַנְשֵׁי אַנְטִיוֹכוּס, וַיִּתְּנֵם יְיָ בִּידֵי יְהוּדָה, וַיִּנָּגְפוּ לְפָנָיו וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים אָרְצָה. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְאַנְטִיוֹכוּס, וַתִּבְעַר בּוֹ חֲמָתוֹ וַיֹּאמַר: הֵקִיץ א) הַקֵּץ עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְצוֹ! הִנֵּה אָנֹכִי שׁוֹלֵחַ עַם כָּבֵד אַרְצָה יְהוּדָה וְרֶכֶב וּפָרָשִׁים, אֲשֶׁר לֹא יִסָּפֵר מֵרֹב, וּפָנַי יֵלְכוּ בַקְּרָב ב), וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִזָּכֵר עוֹד שְׁמָם! וַיַּעַשׂ כֵּן אַנְטִיוֹכוּס כַּאֲשֶׁר אָמָר, וַיִּפְתַּח אֶת־כָּל אוֹצְרוֹתָיו, וַיּוֹצֵא מִשָּׁם זָהָב וָכֶסֶף וְכָל אֶבֶן יְקָרָה, וַיִּשְׂכֹּר אַנְשֵׁי חַיִל הַרְבֵּה מְאֹד כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם, וַיַּעַל אַרְצָה יְהוּדָה! וַיְהִי בִּהְיוֹתוֹ בַּדֶּרֶךְ וַיַּכֵּהוּ יְיָ בִּשְׁחִין רָע, — מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֳדוֹ ג) לֹא הָיָה בוֹ מְתוֹם ד), וַיָּחֶל אַנְטִיוֹכוּס אֶת־מֵעָיו, וַיִּרְבּוּ מַכְאוֹבָיו מְאֹד מְאֹד. בְּכָל זֹאת לֹא נִכְנַע אַנְטִיוֹכוּס מִפְּנֵי יְיָ, וְלֹא שָׁב מִדְּבָרָיו אֲשֶׁר אָמַר: אֶמְחֶה אֶת־שֵׁם יִשְׂרָאֵל וְזִכְרוֹ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לוֹ שָׂרָיו וְיוֹעֲצָיו: יָשׁוּב הַמֶּלֶךְ לְאַרְצוֹ, וְיֵשֵׁב בָּהּ עַד הֵרָפְאוֹ, וְקָם שֵׁנִית וְעָלָה אַרְצָה יְהוּדָה, — וַיִּקְצֹף אַנְטִיוֹכוּס מְאֹד וַיֹּאמַר: מַהֲרוּ הָרֶכֶב וְהַפָּרָשִׁים וְהֶחָיִל, וּמַהֲרְנוּ לָבֹא יְרוּשָׁלַיְמָה! לִי כֹּחַ וּגְבוּרָה, גַּם לִי הַיָּם וְהַיַּבָּשָׁה, וּמִי יְנִיאֵנִי מֵעֲשׂוֹת חֶפְצִי, וְיֹאמַר לִי מַה־תַּעֲשֶׂה? אַךְ יֵצֵא דָבָר מִפִּי, וְהָפְכוּ עֲבָדַי אֶת־הַיָּם לְיַבָּשָׁה וְאֶת־הַיַּבָּשָׁה לְיָם! וַיְהִי כְּכַלּוֹתוֹ לְדַבֵּר וַתַּעֲבֹר מֶרְכַּבְתּוֹ לִפְנֵי אַחַד הַפִּילִים מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה אֲשֶׁר הָיוּ בַּמַּחֲנֶה, וַיִּצְעַק הַפִּיל פִּתְאוֹם, וַיֶּחֶרְדוּ הַסּוּסִים, וַיִּרְגְּזוּ וַיְדַלְּגוּ וַיְקַפְּצוּ, וַיַּהַפְכוּ אֶת הַמֶּרְכָּבָה אֲשֶׁר אַנְטִיוֹכוּס יוֹשֵׁב בָּהּ, וַתִּפֹּל עָלָיו, וַתְּשַׁבֵּר כָּל עַצְמוֹתָיו, וַתִּמְחַץ אֶת גּוּפָתוֹ הַצְּרוּעָה ה) וַתּוֹסֶף מַכּוֹת עַל מַכּוֹתָיו. נִתְמַקְּקָה ו) חַבּוּרוֹתָיו ז), וַיִּבְאַשׁ ח) בְּשָׂרוֹ כִּבְשַׂר נְבֵלָה הַמֻּשְׁלֶכֶת בַּשָּׂדֶה. וַיִּשָּׂאֻהוּ עֲבָדָיו עַל שִׁכְמָם, כִּי לֹא יָכֹל עוֹד לָשֶׁבֶת בַּמֶּרְכָּבָה. וְרֵיחַ בְּשָׂרוֹ הַצָּרוּעַ הוֹלֵךְ הָלֹךְ וָרָע, וַיַּשְׁלִיכֻהוּ עֲבָדָיו מֵעֲלֵיהֶם, וַיִּבְרְחוּ אִישׁ אִישׁ אֶל אַרְצוֹ וְאֶל מְקוֹמוֹ. וַיַּרְא אַנְטִיוֹכוּס כִּי יַד יְיָ נָגְעָה בּוֹ, וַיִּכָּנַע מִפָּנָיו, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: צַדִּיק יְיָ עַל כָּל הַבָּא עָלָי! כִּגְמוּל יָדַי נַעֲשָׂה לִי הַיּוֹם.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רַבּוּ מַכְאוֹבָיו מְאֹד, וַיִּדַּר נֶדֶר לַיְיָ לֵאמֹר: אִם יִרְפָּאֵנִי יְיָ, מֵחָלְיִי הָרַע הַזֶּה, — וּבָאתִי יְרוּשָׁלַיְמָה, וּמִלֵּאתִיהָ כֶּסֶף וְזָהָב, וְהִצַּגְתִּי בִּגְדֵי אַרְגָּמָן בְּחוּצוֹתֶיהָ, וּפָתַחְתִּי אֶת־כָּל־אוֹצְרוֹתַי וְאֶת־אוֹצְרוֹת הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ לְפָנַי, וְהִקְדַּשְׁתִּים לַיְיָ הַשּׁוֹכֵן בִּירוּשָׁלָיִם, וּמַלְתִּי אֶת־בְּשַׂר עָרְלָתִי, וְהָלַכְתִּי אֶל כָּל־גּוֹי וְאֶל כָּל־מַמְלָכָה, וְקָרָאתִי לֵאמֹר: אֵין כַּיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! וְלֹא שָׁמַע יְיָ תְּפִלָּתוֹ וְלֹא הֶאֱזִין לְקוֹל תַּחֲנוּנָיו, — וַיִּמַּק ט) בְּשָׂרוֹ, וַתִּרְקַבְנָה עַצְמוֹתָיו, וַיִּפְּלוּ מֵעָיו אַרְצָה, וַיָּמָת בְּבוּשָׁה וּבְחֶרְפָּה בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה.

קסב. נֵס חֲנֻכָּה.

וִיהוּדָה בֶּן מַתִּתְיָהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְכָל־עֲדַת הַחֲסִידִים הַנִּלְחָמִים אֶת־מִלְחֲמוֹת יְיָ בָּאוּ יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיַּהַרְסוּ אֶת־כָּל הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בָּנוּ עַבְדֵי אַנְטִיוֹכוּס וַיְאַבְּדוּם, וַיְטַהֲרוּ אֶת־בֵּית־יְיָ, וַיְבַעֲרוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַגִּלּוּלִים, אֲשֶׁר שָׂמוּ בָהֶם אַנְשֵׁי חֵיל אַנְטִיוֹכוּס, וַיִּבְנוּ

א) הִתְעוֹרֵר וּבָא. ב) בַּמִּלְחָמָה. ג) רֹאשׁוֹ. ד) מָקוֹם שָׁלֵם. ה) מֻכַּת הַשְּׁחִין. ו) נָמַסּוּ. ז) פְּצָעָיו. ח) הִסְרִיחַ. ט) נָמַס.

אֶת־בְּנָהּ אֶל הַמֶּלֶךְ וַתֹּאמַר: לֹא יָכֹלְתִּי לְפַתּוֹתוֹ! וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּבוֹשׁ וַיִּכָּלֵם מְאֹד, כִּי אָמַר: עַתָּה יֹאמְרוּ כָּל שׁוֹמְעֵי הַדָּבָר הַזֶּה: נַעַר קָטֹן לָעַג לַמֶּלֶךְ וַיַּמְרֶה פִּיו, וְהַמֶּלֶךְ הָיָה קְצַר יָד וּרְפֵה כֹּחַ מֵהַכְרִיחֵהוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־מִצְוָתוֹ. וַיֹּאמֶר אַנְטִיוֹכוּס: הוֹי נַעַר בַּעַר! הֲטֶרֶם תֵּדַע, כִּי אָנֹכִי לֹא אֲנַקְּךָ? מַהֵר וַעֲשֵׂה אֶת־מִצְוָתִי, וְלֹא תָמוּת! וַיַּעַן הַנַּעַר וַיֹּאמַר: אוֹי לְךָ מֶלֶךְ אַכְזָר וּקְשֵׁה לֵב! אַל תֹּאמַר בְּלִבְּךָ: לֹא יִרְאֶה יָהּ אֶת מַעֲשֶׂיךָ הָרָעִים וְאֶת־הַדָּם הַנָּקִי אֲשֶׁר שָׁפְכוּ יָדֶיךָ! הִנֵּה יָמִים בָּאִים, וְהִתְעוֹרֵר יְיָ עָלֶיךָ וְיִסָּרְךָ בְּאַפּוֹ וְהֶחֱלִיאֲךָ וּמַתָּ מוֹת נָבָל, וְנִמַּח שִׁמְךָ וְזִכְרְךָ מִן הָאָרֶץ...

וַיִּקְצֹף אַנְטִיוֹכוּס מְאֹד, וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדָיו: הַרְבּוּ לְעַנּוֹת אֶת־הַנַּעַר הַזֶּה אַל תַּחְמֹלוּ! הַכֻּהוּ וּמְחָצֻהוּ, גַּזְּרֻהוּ, פַּתּוּ א) אוֹתוֹ פִּתִּים, וְאַל תִּרְפּוּ מִמֶּנּוּ עַד צֵאת נַפְשׁוֹ...

וַיְמַהֲרוּ עַבְדֵי אַנְטִיוֹכוּס לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה, וְחַנָּה אֵם הַבָּנִים עוֹמֶדֶת עַל גּוּפוֹת בָּנֶיהָ הַקְּרוּעוֹת וְהַשְּׁסוּעוֹת ב), וְכַפֶּיהָ פְּרוּשׂוֹת הַשָּׁמַיְמָה וּשְׂפָתֶיהָ נָעוֹת לֵאמֹר: עֲלֹץ ג) לִבִּי בַּייָ, רָחַב פִּי עַל אוֹיְבַי, אֲשֶׁר אָמְרוּ לְפַתּוֹת אֶת־בְּנֵי הַקְּדוֹשִׁים וְלֹא יָכֹלוּ; אַל תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ גְבוֹהָה, אוֹיְבֵי יְיָ וְצוֹרְרֵי יְהוּדָה! הֵן לֹא בְכֹחֲכֶם כִּי עָז וּבִגְבוּרַתְכֶם כִּי גָדְלָה הִתְגַּבַּרְתֶּם עַל יִשְׂרָאֵל וַתַּשְׁחִיתֻהוּ, יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל חָפֵץ דַּכְּאֵנוּ וַיִּתְּנֵנוּ בְּיֶדְכֶם. וַתּוֹסֶף חַנָּה לְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַתֹּאמַר: אָנָּא, יְיָ, הוֹשִׁיעָה נָּא, אָנָּא, יְיָ, הַצְלִיחָה נָא לְחַנָּה אֲמָתֶךָ, וּמַהֵרְתָּ לָקַחַת נִשְׁמָתִי וְלֹא יִפְגְּעוּ בִי אוֹיְבֶיךָ יְיָ, וְלֹא יִתְעַלְּלוּ ד) בִי. וַיְהִי כְּכַלּוֹתָהּ לְהִתְפַּלֵּל, וַתֵּצֵא נַפְשָׁהּ, וַתַּעַל הַשָּׁמָיְמָה. וַתִּפֹּל גְּוִיָּתָהּ עַל גְּוִיּוֹת שִׁבְעַת בָּנֶיהָ, וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לֶאֱסֹף אֶת גּוּפוֹת שִׁבְעַת הָאַחִים וְאִמָּם וּלְהַשְׁלִיכָן הַבּוֹרָה.

קס. מִרְיָם בַּת בִּילְגָּה.

וּמִרְיָם בַּת בִּילְגָּה הַכֹּהֵן רָאֲתָה אֶת־אַנְשֵׁי אַנְטִיוֹכוּס לוֹחֲצִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְרוֹדְפִים אוֹתָם בְּאַפָּם, וַתֵּלֶךְ וַתַּעֲזֹב אֶת בֵּית אָבִיהָ, וַתָּמֶר ה) דָּתָהּ, וַתְּהִי לְאִשָּׁה לְזָר מִשָּׂרֵי הַגְּדוּד אֲשֶׁר לְאַנְטִיוֹכוּס. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִכְנְסוּ אַנְשֵׁי אַנְטִיוֹכוּס לְהֵיכַל יְיָ, וַתִּלָּוֶה ו) גַּם מִרְיָם הַמּוּמֶרֶת אֲלֵיהֶם, וַתִּגַּשׁ אֶל הַמִּזְבֵּחַ, וַתִּבְעַט בּוֹ בְּסַנְדָּלָהּ ז) וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: לוּקוֹס ח)! לוּקוֹס! עַד־מָתַי אַתָּה מְכַלֶּה מָמוֹנָן ט) שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאִי י) אַתָּה עוֹמֵד יא) עֲלֵיהֶם בִּשְׁעַת הַדֹּחַק יב)! אַלְפֵי קָרְבָּנוֹת נִשְׁחָטִים עָלֶיךָ, וּבַצַּר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, לֹא תִשְׁלַח לָהֶם עֶזְרָתֶךָ. וַיִּשְׁמְעוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַדְּבָרִים הָרָעִים הָאֵלֶּה וַיֵּרְעוּ בְעֵינֵיהֶם עַד מְאֹד.

קסא. אַחֲרִית רָשָׁע.

בָּעֵת הַהִיא קָם מַתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנָאִי לַעְזֹר אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵאַנְטִיוֹכוּס אֲשֶׁר הִרְבָּה הָרַע. וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו אֶת־כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַיָּרֵא אֶת־יְיָ, וַיִּלָּחֵם עִם אַנְשֵׁי חֵיל אַנְטִיוֹכוּס, וַיִּתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם. וּמַתִּתְיָהוּ זָקֵן מְאֹד, וַיִּקְרְבוּ יָמָיו לָמוּת, וַיִּקְרָא לַחֲמֵשֶׁת בָּנָיו, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: הִנֵּה אָנֹכִי מֵת, וְאַתֶּם, בָּנַי, אַל תִּרְפּוּ יְדֵיכֶם מֵאֲחֵיכֶם הַמְעֻנִּים וְהַנִּרְדָּפִים, וְנִלְחַמְתֶּם עִם צוֹרְרֵינוּ וּמַשְׁבִּיתֵי אֱמוּנָתֵנוּ, וְלֹא תָשִׁיבוּ חַרְבְּכֶם אֶל תַּעְרָהּ יג) עַד אִם גֵּרַשְׁתֶּם אֶת־אַנְשֵׁי חֵיל אַנְטִיוֹכוּס מֵאַרְצֵנוּ. וַיֹּאמְרוּ בָנָיו: כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אָבִינוּ, וַייָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה בְּעֶזְרָתֵנוּ. וַיְכַל מַתִּתְיָהוּ לְצַוּוֹת אֶת־בָּנָיו, וַיִּגְוַע וַיָּמָת וַיִּקָּבֵר בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו הַצַּדִּיקִים, וַיַּעֲשׂוּ לוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

א) крошить. ב) הַבְּקוּעוֹת. ג) שְׂמַח. ד) יִתְקַלְּסוּ. ה) הֶחֱלִיפָה. ו) הִתְחַבְּרָה. ז) בְּנַעֲלָהּ. ח) זְאֵב.
ט) כַּכְּפָּס. י) וְאֵינְךָ. יא) מֵגֵן. יב) בַּצָּרָה. יג) ножны.

אֲשֶׁר תָּאֳרוֹ כְּמַלְאַךְ אֱלֹהִים נוֹרָא כְּאוֹר עוֹמֵד בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ, לְבוּשׁוֹ זָהָב, מָגִנּוֹ אֵשׁ, כִּידוֹנוֹ בָּרָק וְסוּסוֹ לֶהָבָה. וַיִּקְרָא יְהוּדָה וַיֹּאמַר: הֲלֹא תִרְאוּ, אַנְשֵׁי חֵילִי, כִּי יְיָ אֱלֹהֵינוּ הוּא הַנִּלְחָם לָנוּ! חִזְקוּ וְאִמְצוּ; וְעַתָּה בָּרוּךְ יִהְיֶה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר לֹא עָזַב חַסְדּוֹ מֵאִתָּנוּ, וַיִּשְׁלַח אֶת־מַלְאָכוֹ לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת בַּגּוֹיִם, הָאוֹמְרִים לְהַכְחִיד אֶת־יִשְׂרָאֵל! וַיִּשְׁמְעוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתְּחִי רוּחָם וַיֶּאֱמַץ לִבָּם, וַיָּרוּצוּ אַחֲרֵי יְהוּדָה, וַיָּבֹאוּ פִּתְאוֹם בְּתוֹךְ צִבְאוֹת לִיזִיאַשׁ הָרַבִּים, וַיַּבְהִילוּם וַיַּחֲרִידוּם, וַיְהֻמֵּם, וַיַּכּוּם מַכָּה רַבָּה. וַיָּנָס לִיזִיאַשׁ בַּיּוֹם הַהוּא בְּבוּשָׁה וּבְחֶרְפָּה אֶל אַרְצוֹ, וַיִּירָא מְאֹד מִפְּנֵי יְהוּדָה, וַיִּכְרֹת עִמּוֹ בְּרִית שָׁלוֹם.

קסד. שַׁעֲרֵי נִיקָנוֹר.

וַיְהִי בֵּין גְּדוּדֵי הַיְּוָנִים הַנִּלְחָמִים עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ נִיקָנוֹר, וְהָאִישׁ מְלֻמַּד מִלְחָמָה, אַבִּיר לֵב וְאוֹהֵב לִשְׁפָּךְ־דָּם, וַיְשִׂימֵהוּ הַמֶּלֶךְ שַׂר גְּדוּד. וַיְהִי בְּגִשְׁתּוֹ עַד לִפְנֵי שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם, וַיָּנֶף יָדוֹ וַיִּקְרָא: אֵימָתַי א) תִּפֹּל הָאֻמָּה הַזֹּאת בְּיָדַי וְאֶעֱשֶׂה־בָּהּ מַה־שֶּׁלִּבִּי חָפֵץ? וַיִּקְרָא אֶת הַקְּרִיאָה הַזֹּאת יוֹם יוֹם וַיְנָאֵץ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶת יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית מִקְדָּשָׁהּ. וַיַּרְא יְהוּדָה הַמַּכַּבִּי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּחַם לִבּוֹ עַד מְאֹד וַיֹּאמַר: מִי הַכֶּלֶב הַזֶּה הַמְחָרֵף אֶת־מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל וּמְדַבֵּר עַל יְיָ וְעַל בֵּית קָדְשׁוֹ? יִתְחַזְּקוּ נָא, אַחֵי הַגִּבּוֹרִים, וְהָרְסוּ ב) אֶל מַחֲנֵה הָאוֹיֵב וְנִקְמוּ מֵהָאִישׁ הַהוּא אֶת־נִקְמַת חֶרְפָּתֵנוּ. וַיָּרֹמוּ מִתּוֹךְ חֵיל יְהוּדָה שְׁנֵים עָשָׂר בַּחוּרִים גְּדֹלֵי כֹחַ וּמְקַנְאֵי קִנְאַת כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל וַיָּרוּצוּ אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר נִיקָנוֹר עוֹמֵד בְּרֹאשָׁהּ, וַיַּפִּילוּ חֲלָלִים מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם, וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת נִיקָנוֹר חַיִּים, וַיְקַצְּצוּ אֶת בְּהוֹנוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו וַיִּתְלוּן בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם וַיֹּאמְרוּ: פֶּה שֶׁהָיָה מְדַבֵּר בְּגַאֲוָה, יָדַיִם שֶׁהָיוּ מוּנָפוֹת עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם, — תֵּעָשֶׂה בָהֶם נְקָמָה זוֹ, וְהָיוּ לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וְהָיְתָה גוּפָתוֹ כִּרְמָס לְבֶהֱמַת הָאָרֶץ. וַיִּקְרְאוּ שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּשֵׁם „שַׁעֲרֵי נִיקָנוֹר" עַד הַיּוֹם אֲשֶׁר הוּצְבוּ בָהֶם דְּלָתוֹת חֲדָשׁוֹת.

קסה. אַחֲרִית בּוֹגֵד בְּעַמּוֹ.

וַיְהִי כְּשׁוּב לִיזִיאַשׁ אֶל אַרְצוֹ וַיַּגֵּד לְאֵאוּפָּטוֹר אֶת־כָּל הַתְּלָאוֹת אֲשֶׁר מְצָאָהוּ בְּהִלָּחֲמוֹ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׁמַע אֵאוּפָּטוֹר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד. וַיְצַו וַיִּקָּרְאוּ לוֹ כָּל שָׂרֵי צִבְאוֹתָיו וַיָּבֹא בְתוֹכָם גַּם מֶנֶלַאוּס הַיְּהוּדִי הַבּוֹגֵד בְּעַמָּיו וְהַמְּסַכְסֵךְ ג) מַלְכֵי יָוָן בְּיִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: עוּצוּ עֵצָה לְהַכְרִית אֶת־יִשְׂרָאֵל! הֵן כֻּלְּכֶם רְאִיתֶם כִּי עַם לֹא עָז — עַם יִשְׂרָאֵל וּבְכָל זֹאת הִכּוּ בְּצִבְאוֹתֵינוּ מַכּוֹת רַבּוֹת, וַיִּרְבּוּ חֲלָלֵינוּ. וַיַּעֲנוּ שָׂרֵי הַצְּבָאוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ: יֶאֱסֹף נָא הַמֶּלֶךְ עַם רַב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם, וְלָקַח אִתּוֹ בַּמִּלְחָמָה גַּם אֶת הַפִּילִים ד) אֲשֶׁר לִמַּדְנוּם לְהַשְׁחִית צְבָא הָאוֹיֵב, וְעָלִינוּ פִּתְאוֹם אַרְצָה יְהוּדָה וּכְבַשְׁנוּהָ, וְהָרַגְנוּ אֶת־כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, — לֹא נַחְמוֹל עַל זָקֵן וְנַעַר, עַל יֶלֶד וְעוֹלָל. וַיַּעַן מֶנֶלַאוּס: טוֹבָה הָעֵצָה אֲשֶׁר יָעֲצוּ שָׂרֵי הַצְּבָאוֹת, — יַעֲשֶׂה נָא הַמֶּלֶךְ וְהִצְלִיחַ. הֵן גַּם אָנֹכִי כָּכָה יָעַצְתִּי אֶת אַנְטִיוֹכוּס אָבִיךָ וְאָמְרָה אֵלָיו: לָמָּה יִשְׁלַח אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ גְּדוּדִים גְּדוּדִים לְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל, — יֶאֱסָף־נָא אֶת כָּל צִבְאוֹתָיו אֲשֶׁר בְּכָל אַרְצוֹת מַמְלַכְתּוֹ, וְעָלָה עִמָּהֶם עַל יְרוּשָׁלָיִם; וְלֹא שָׁמַע הַמֶּלֶךְ בְּקוֹלִי, כִּי אָמַר: לֹא הָיִיתָ אִישׁ מִלְחָמָה מִנְּעוּרֶיךָ, וְעַל כֵּן

א) מָתַי. ב) ворваться. ג) מְשַׁלֵּחַ מְדָנִים, интриговать. ד) слоны.

מִזְבֵּחַ חָדָשׁ, וַיִּתְּנוּ בְּשַׂר זֶבַח עָלָיו, וַיַּעַרְכוּ עֵצִים, — וְאֵשׁ קְדוֹשָׁה לֹא מָצָאוּ. וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְיָ, וַיִּקְרְאוּ אֵלָיו לֵאמֹר: עֲנֵנוּ יְיָ בָּאֵשׁ. וַיַּעַשׂ יְיָ נִפְלָאוֹת, וַתֵּצֵא אֵשׁ מִן הָאֲבָנִים אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ, וַיַּעַרְכוּ עֵצִים עָלֶיהָ וַיַּקְטִירוּ אֶת זִבְחָם וַיּוֹדוּ לַייָ וַיְבָרְכוּ שְׁמוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לְהַדְלִיק אֶת נֵרוֹת הַמַּעֲרָכָה, וַיְבַקְשׁוּ בְּכָל בֵּית יְיָ שֶׁמֶן טָהוֹר בַּבַּקְבּוּקִים הַחֲתוּמִים בְּחוֹתַם הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְלֹא מְצָאוּ, וַיְמָרְרֵם הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד, וַיּוֹסִיפוּ לְחַפֵּשׂ, וַיִּמְצְאוּ בַּקְבּוּק אֶחָד מָלֵא שֶׁמֶן וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֶל הַחוֹתָם, וְהִנֵּה שָׁלֵם הוּא, אֵין בּוֹ כָּל פְּחֶתֶת א) וּמִגְרַעַת. וַיְהִי הַשֶּׁמֶן הַזֶּה דֵּי רַק לְיוֹם וּלְלַיְלָה אֶחָד, וַיַּפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת וַיִּדָּלֵק הַשֶּׁמֶן שְׁמוֹנָה יָמִים, עַד אֲשֶׁר הֵכִינוּ שֶׁמֶן אַחֵר לַמָּאוֹר. וַיֵּדְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי יְיָ עִמָּם, וְכֹל אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים הוּא מַצְלִיחַ בְּיָדָם, וַיִּשְׂמְחוּ וַיָּשִׁירוּ לוֹ שִׁיר תּוֹדָה לֵאמֹר: הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב, כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ עַד מְאֹד.

קסג. מַרְאוֹת אֱלֹהִים.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַנְטִיוֹכוּס, וַיִּמְלֹךְ בְּנוֹ אֶאוּפָּטוֹר תַּחְתָּיו. וַיֶּאֱסֹף עַם רָב, וַיִּשְׁלָחֵם לַעֲלוֹת בִּיהוּדָה וּלְכָבְשָׁהּ. וַיִּשְׁמַע יְהוּדָה כִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ הַגִּלְעָד בְּצָרָה גְדוֹלָה, וַיְמַהֵר וַיִּקַּח אֶת אַנְשֵׁי חֵילוֹ הַמְעַטִּים, וַיָּבֹא הַגִּלְעָדָה לַעֲמוֹד לְאֶחָיו בַּצַּר לָהֶם. וַיַּרְא וְהִנֵּה רַבּוּ צִבְאוֹת הָאוֹיֵב, לִגְדוּדֵיהֶם אֵין מִסְפָּר, וַיִּבְטַח עַל יְיָ, וַיִּתְגָּר ב) בָּהֶם מִלְחָמָה. וַיִּלָּחֲמוּ גִּבּוֹרֵי יְהוּדָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּעֲפוּ מְאֹד. וַיַּרְא יְהוּדָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּשָּׂא עֵינָיו הַשָּׁמַיְמָה, וַיִּקְרָא: אָנָּא, יְיָ, הוֹשִׁיעָה נָּא! וַיְהִי אַךְ כִּלָּה לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, — וְהִנֵּה חֲמִשָּׁה בַחוּרֵי חֶמֶד רוֹכְבִים עַל סוּסֵי־אֵשׁ מְלֻבָּשִׁים בִּגְדֵי זָהָב עוֹמְדִים לִקְרָאתוֹ. חֲרָבוֹת נוֹצְצוֹת כַּבְּרָקִים בִּידֵיהֶם, וּמָגִנֵּי זָהָב עַל לִבָּם. וְעוֹדֶנּוּ מִשְׁתָּאֶה לְמַרְאֵה עֵינָיו, וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה מֵהֶם קָרְבוּ אֶל צִבְאוֹת הָאוֹיֵב וַיִּגְזְרוּ עַל יָמִין וְעַל שְׂמֹאל, וְהַשְּׁנַיִם הַנּוֹתָרִים, הֵסִירוּ אֶת־מָגִנֵּיהֶם מֵעֲלֵיהֶם וַיָּגֹנּוּ עַל יְהוּדָה. וַיִּשְׂמַח לֵב יְהוּדָה מְאֹד, וַיִּקְרָא אֶל אַנְשֵׁי מִלְחַמְתּוֹ וַיֹּאמַר: הִתְחַזְּקוּ גִּבּוֹרַי וֶאֱמָצוּ! רְאוּ הִנֵּה מִן הַשָּׁמַיִם נִלְחָמִים לָנוּ. וַיִּתְאוֹשְׁשׁוּ אַנְשֵׁי צְבָא יְהוּדָה, וַיַּחֲלִיפוּ כֹחַ, וַיִּלָּחֲמוּ בַּיּוֹם הַהוּא עִם גְּדוּדֵי הָאוֹיֵב הָרַבִּים, וַיַּכּוּם מַכָּה רַבָּה, וַיְפִיצוּם וַיְנִיסוּם. וַיְהִי מִסְפַּר הָאֲנָשִׁים הַנּוֹפְלִים בְּחֶרֶב יְהוּדָה וְאַנְשֵׁי צְבָאוֹ עֶשְׂרִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ.

אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלִיזִיאַשׁ שַׂר צָבָא אֶאוּפָּטוֹר בָּא לְהִלָּחֵם עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵי בֵיתֶר, וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דָּיֵק סָבִיב, וַיָּחֵלּוּ לְהוֹרִיד אֶת־חוֹמַת הָעִיר בְּאֵילֵי ג) הַבַּרְזֶל אֲשֶׁר לָהֶם. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לִיהוּדָה, וַיֶּאֱסֹף אֶת־אַנְשֵׁי מִלְחַמְתּוֹ, וַיֵּצֵא לַמִּלְחָמָה עַל לִיזִיאַשׁ. וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה אֶת־צִבְאוֹת לִיזִיאַשׁ הָרַבִּים כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם, וַיֵּרַךְ ד) לִבָּם מְאֹד. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: הָבָה נָצוּמָה הַיּוֹם וְהִתְחַנַּנּוּ לַייָ אֱלֹהֵינוּ, הַנּוֹתֵן לָנוּ נְקָמוֹת, וְנָתַן אֶת־הָעָם הָרַב הַזֶּה בְּיָדֵינוּ. וַיַּעֲנֻהוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: הִנֶּנּוּ וְעָשִׂינוּ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ. וַיָּצָם יְהוּדָה וַאֲנָשָׁיו בַּיּוֹם הַהוּא, וַיִּזְעֲקוּ אֶל יְיָ, וַיִּתְחַנְּנוּ לֵאמֹר: הוֹשַׁע יְיָ אֶת־שְׁאֵרִית עַמְּךָ הַנִּמְצָאָה, וְיֵדְעוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ, כִּי אֵין כָּמוֹךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת לְכָל הַבּוֹטְחִים בָּךְ. וַיְהִי כִּכְלוֹת הַצּוֹם, וַיִּתְקַע יְהוּדָה בַּשּׁוֹפָר, וַיִּקָּרֵב אֶל מַחֲנֵה לִיזִיאַשׁ. בָּרֶגַע הַזֶּה נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם, וַיֵּאוֹר כָּל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יְהוּדָה וַאֲנָשָׁיו עוֹמְדִים עָלָיו. וַיִּשָּׂא יְהוּדָה עֵינָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ

א) חִסָּרוֹן, פְּגִימָה. ב) הוּא הֵחֵל לְהִלָּחֵם. ג) גּוּשֵׁי בַּרְזֶל גְּדוֹלִים הַדּוֹמִים לְקַרְנֵי אַיִל. ד) נָמוֹג לִבָּם.

עַמּוֹ, כִּי הָשְׁלַם אֵאוּפָּטוּר לִיהוּדָה הַמַּכַּבִּי, וַיִּירָא מְאֹד, וַיֵּלֶךְ לְהִסָּתֵר בְּאַחַד הַמִּגְדָּלִים, אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָיִם. וַיְצַו אֵאוּפָּטוּר לַאֲנָשָׁיו לֵאמֹר: בַּקְּשׁוּ לִי אֶת־מֶנֶלַאוּס אֲשֶׁר הֱסִיתַנִי א) לַעֲלוֹת בִּיהוּדָה, וַאֲסַרְתֶּם אוֹתוֹ, וַהֲבֵאתֶם אוֹתוֹ אֵלָי. וַיָּרוּצוּ אַנְשֵׁי אֵאוּפָּטוּר לְבַקֵּשׁ אֶת מֶנֶלַאוּס וַיִּרְאוּהוּ וְהִנֵּה הוּא מִסְתַּתֵּר בֵּין הַמִּגְדָּלִים, וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו. וַיַּרְא מֶנֶלַאוּס כִּי קָרוֹב קִצּוֹ. וַיִּתְחַזֵּק וַיַּעַל עַל אַחַד הַמִּגְדָּלִים הַגְּבוֹהִים, וַיֵּשֶׁב עַל גַּגּוֹ, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: עַתָּה אֵעָלֵם ב) מֵעֵינֵי מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי. וַיְהִי כְּשָׁמְעוֹ אֶת־צַעֲדֵי רוֹדְפָיו הָעוֹלִים עַל הַגָּג, וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד־מְאֹד וַיְקַפֵּץ מֵעַל גַּג הַמִּגְדָּל, וַיִּפֹּל אֶל בּוֹר מָלֵא אֵפֶר וָדֶשֶׁן, וַיִּטְבַּע בָּהֶם וַיֵּחָנַק וַיָּמֹת. וַיְהִי כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת־אַחֲרִית מֶנֶלַאוּס הַבּוֹגֵד וְאָמַר: הֵשִׁיב יְיָ אֶת־גְּמוּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ; יַעַן חָטָא לַיְיָ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ, וַיָּסֶת אֶת־מַלְכֵי יָוָן לְהָרֵעַ לְיִשְׂרָאֵל לִשְׂרֹף אֶת בָּתֵּיהֶם וּלְטַמֵּא אֶת־מִזְבַּח יְיָ אֲשֶׁר דִּשְׁנוֹ וְאֶפְרוֹ קֹדֶשׁ לַיְיָ, עַל כֵּן נֶחֱנַק בְּדֶשֶׁן וָאֵפֶר, וַיָּמָת מוֹת נָבָל וּבֶן בְּלִיַּעַל.

קכו. שׁוּתָא דִינוּקָא בְּשׁוּקָא אוֹ דַאֲבוּהָ אוֹ דְאִמֵּיהּ ג).

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁקְטָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחֶרֶב לֹא עָבְרָה בָהּ עוֹד, וַיָּשׁוּבוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם. וַיִּזְכְּרוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מַעֲשֵׂי מִרְיָם בַּת בִּילְגָה הַכֹּהֵן אֲשֶׁר בָּעֲטָה בְּמִזְבַּח יְיָ, וַיִּסְתְּמוּ אֶת חַלּוֹן מִשְׁמַר בִּילְגָה וַיִּקְבְּעוּ אֶת טַבַּעְתּוֹ ד). וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ כֹּהֲנֵי הַמִּשְׁמָר לָשׂוּם אֶת רֹאשׁ הַקָּרְבָּן בַּטַּבַּעַת וַיִּרְאוּ, כִּי סְתוּמָה הִיא, וַיְאַלְצוּ לַעֲקֹד אֶת הַקָּרְבָּן וּלְשָׁחֲטוֹ, וַיִּיגְעוּ וַיִּיעֲפוּ עַד מְאֹד; וְאַחַר אָמְרוּ לִטְמֹן אֶת־הַמַּאֲכָלוֹת אֲשֶׁר יִשְׁחֲטוּ בָהֶן אֶת הַקָּרְבָּנוֹת, וַיִּגְּשׁוּ אֶל חַלּוֹנָם, וַיִּרְאוּ כִּי סָתוּם הוּא, וַיְאֻלְּצוּ מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָמַעְלָה לָשֵׂאת אֶת־סַכִּינֵיהֶם אִתָּם, וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵיהֶם, וַיָּבֹאוּ אֶל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׁאָלוּם לֵאמֹר: מָה רְאִיתֶם כִּי קְנַסְתֶּם ה) אוֹתָנוּ? וַיַּעֲנוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל: אֶת עֲוֹן מִרְיָם בַּת בִּילְגָה רֹאשׁ מִשְׁמַרְכֶם אַתֶּם נוֹשְׂאִים ו). וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים: הָאִשָּׁה אַחַת תֶּחֱטָא, וְעַל כָּל כֹּהֲנֵי הַמִּשְׁמָר יֵצֵא הַקָּצֶף? וַיַּעֲנוּ הַחֲכָמִים לֵאמֹר: לוּלֵא שָׁמְעָה מִרְיָם בְּבֵית אָבִיהָ דִּבְרֵי בוּז עַל קָרְבְּנוֹת בֵּית יְיָ, כִּי עַתָּה לֹא בָעֲטָה בְּמִזְבַּח יְיָ, וְלֹא דִבְּרָה אֶת דְּבָרֶיהָ הָרָעִים! וַיּוֹסִיפוּ הַכֹּהֲנִים לְדַבֵּר אֶל־הַחֲכָמִים וַיֹּאמְרוּ: אִם חָטָא בִּילְגָה אֲבִי מִרְיָם וְאִמָּהּ, אֲנַחְנוּ מַה כִּי נֵעָנֵשׁ? וַיַּעֲנוּ הַחֲכָמִים לֵאמֹר: הֲלֹא כֹה דִּבְרֵי מְשַׁל הַקַּדְמוֹנִי: אוֹי לָרָשָׁע וְאוֹי לִשְׁכֵנוֹ, טוֹב לַצַּדִּיק וְטוֹב לִשְׁכֵנוֹ.

קכז. יְהוּדִית.

וְהָעִיר בְּתוּל, אַחַת מֵעָרֵי יְהוּדָה, בָּאָה בַמָּצוֹר, כִּי הִקִּיפוּהָ אַנְשֵׁי חֵיל אֱלִיפוֹרְנִי, וַיִּלָּכְדוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּאֵרוֹתֵיהֶם וְאֶת עֵינוֹת מֵימֵיהֶם; וַיִּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵי בְתוּל, כִּי מְעַט הַמַּיִם הַנִּמְצָאִים בְּעִירָם, הוֹלְכִים הָלֹךְ וְחָסֹר, וַיֵּצֶר לָהֶם הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד מְאֹד. וַיָּחֵלּוּ לָמֹד אֶת מְעַט הַמַּיִם הַנּוֹתָרִים בִּמְשׂוּרָה ז). וְהַנָּשִׁים וְהַיְלָדִים שָׁכְבוּ עֻלְפֵּי ח) צָמָא בְּחוּצוֹת הָעִיר וּבְפִתְחֵי שְׁעָרֶיהָ. כִּי

א) פִּתַּנִי. ב) אֶסָּתֵר. ג) שִׂיחַת הַיֶּלֶד בַּשּׁוּק הִיא תָּמִיד מֵעֵין הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַע מִפִּי אָבִיו וְאִמּוֹ בְּבֵיתָם.
ד) אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים מִשְׁמָרוֹת הָיוּ. לְכָל מִשְׁמָר הָיָה שָׁבוּעַ קָבוּעַ, אֲשֶׁר בּוֹ הִקְרִיבוּ כֹּהֲנֵי מִשְׁמָרוֹ אֶת הַקָּרְבָּנוֹת; וְעַל יַד הַמִּזְבֵּחַ הָיוּ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע טַבָּעוֹת קְבוּעוֹת בָּאֲדָמָה— טַבַּעַת לְמִשְׁמָר טַבַּעַת לְמִשְׁמָר, לָשׂוּם בָּהּ אֶת רֹאשׁ הַקָּרְבָּן הָעוֹמֵד לְהִשָּׁחֵט; וְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חַלּוֹנוֹת הָיוּ שָׁם, לְהַטְמִין בָּהֶם אֶת הַמַּאֲכָלוֹת— חַלּוֹן לְמִשְׁמָר חַלּוֹן לְמִשְׁמָר, וּכְשֶׁחָטָא מִי מֵהַכֹּהֲנִים סָתְמוּ אֶת־טַבַּעְתּוֹ וְחַלּוֹנוֹ.
ה) עֲנַשְׁתֶּם. ו) סוֹבְלִים. ז) בְּמִדָּה. ח) חַלָּשִׁים.

לֹא תֵדַע תַּחְבּוּלוֹת מִלְחָמָה! וְעַתָּה יִרְאֶה נָּא, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ. כִּי מַחֲשֶׁבֶת שָׂרֵי צְבָאוֹתָיו מַחֲשַׁבְתִּי, וְאִם טוֹב בְּעֵינָיו לַעֲשׂוֹת עֲצָתָם, — יִפְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו וְלֹא יוֹסִיפוּ עוֹד לָקוּם. וְהָיָה כְּצֵאת הַמֶּלֶךְ לַמִּלְחָמָה עַל אוֹיְבָיו הַיְהוּדִים, — וְהָלַכְתִּי גַם אֲנִי אִתּוֹ, וְהָיִיתִי לְשָׂרֵי צִבְאוֹתָיו לְעֵינָיִם. כִּי יוֹדֵעַ אָנֹכִי אֶת אֶרֶץ יְהוּדָה, אֶת הָרֶיהָ וַעֲמָקֶיהָ אֶת נַהֲרוֹתֶיהָ וִיעָרֶיהָ וְכָל הַמַּחֲבוֹאִים, אֲשֶׁר יִתְחַבְּאוּ בָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעִתּוֹת בַּצָּרָה. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ עַל אֶרֶץ יְהוּדָה בְּחַיִל כָּבֵד כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם, וַיִּקַּח עִמּוֹ כָּל רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו וּפִילָיו אֲשֶׁר לֻמְּדוּ לַמִּלְחָמָה, וַיֵּצֵא גַם לִיזִיאַשׁ בֶּן דוֹדוֹ לְעֶזְרַת הַמֶּלֶךְ, וַיַּחֲנוּ עַל בֵּיתָר וַיָּצוּרוּ עָלֶיהָ. וַיִּוָּדַע לִיהוּדָה הַמַּכַּבִּי כִּי עָלָה אַאוּפָּטוֹר עַל אֶרֶץ יְהוּדָה וְעִמּוֹ עַם רַב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם, וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו זִקְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְסַפֵּר לָהֶם אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיִּשְׁמְעוּ הַזְּקֵנִים וַיֹּאמְרוּ: אֵלֶּה בָרֶכֶב, וְאֵלֶּה בַסּוּסִים וַאֲנַחְנוּ — בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר! וַיִּצְעֲקוּ בַּיּוֹם הַהוּא כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּבְכּוּ וַיִּתְחַנְּנוּ אֵלָיו לֵאמֹר: הוֹשִׁיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ! וַתִּצְלַח א) רוּחַ גְּבוּרָה עַל יְהוּדָה, וַיִּתְעוֹדֵד ב), וַיִּקַּח בַּלַּיְלָה הַהוּא אֶת־אַנְשֵׁי חֵילוֹ, וַיָּבֹא פִּתְאוֹם אֶל מַחֲנוֹת הַמֶּלֶךְ וְלִיזִיאַשׁ, וַיַּשְׁחֵת מִגִּבּוֹרֵיהֶם אַרְבַּעַת אַלְפֵי אִישׁ, וַיָּמֶת פִּילִים רַבִּים. וַיְהִי כְּאוֹר הַבֹּקֶר, וַיַּעֲרֹךְ אַאוּפָּטוֹר מִלְחָמָה חֲזָקָה לִקְרַאת יְהוּדָה, וַיִּקְרָא אֶל אַנְשֵׁי צְבָאוֹ לֵאמֹר: הִתְחַזְּקוּ! אַל תִּירְאוּ אֶת יְהוּדָה וַאֲנָשָׁיו, כִּי הֵמָּה הַמְעַטִּים וַאֲנַחְנוּ הָרַבִּים! וַיַּרְא יְהוּדָה בְּמַחֲנֵה אַאוּפָּטוֹר אִישׁ לָבוּשׁ שִׁרְיוֹן ג) זָהָב רוֹכֵב עַל פִּיל אַבִּיר ד), וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֵין זֹאת כִּי הַמֶּלֶךְ רוֹכֵב עָלָיו, וַיִּקְרָא יְהוּדָה אֶל גִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל הָעוֹטְרִים ה) אוֹתוֹ לֵאמֹר: מִי בָכֶם גִּבּוֹר וְאַמִּיץ לֵב יָבֹא עַד הָאִישׁ הַלָּבוּשׁ שִׁרְיוֹן זָהָב, — וְדָקַר אֶת־הַפִּיל וְאֶת־רוֹכְבוֹ! וַיִּשְׁמַע אֶלְעָזָר אֲחִי יְהוּדָה הַמַּכַּבִּי אֶת דִּבְרֵי יְהוּדָה, וַיִּתְעוֹרֵר מְאֹד וַיִּקְרָא: לַייָ הַיְשׁוּעָה! וַיָּרָץ בְּכָל כֹּחוֹ אֶל הַפִּיל הַגָּדוֹל; וַיִּרְאֻהוּ אַנְשֵׁי חֵיל אַאוּפָּטוֹר וַיְכַתְּרֻהוּ ו) וַיִּשְׁלְפוּ ז) חַרְבוֹתָם לַהֲמִיתוֹ. וַיִּתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם אֶלְעָזָר, וַיַּךְ בָּהֶם מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ, וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו כְּשִׁבֳּלִים מֵאַחֲרֵי הַקּוֹצֵר. וַיָּבֹא אֶל הַפִּיל הַגָּדוֹל וַיִּתְקַע אֶת חַרְבּוֹ בְּבִטְנוֹ, וַיִּפֹּל הַפִּיל הַמֵּת עַל אֶלְעָזָר וַיָּמֹת. וַיְהִי כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת־דְּבַר גְּבוּרַת אֶלְעָזָר וְחָרְפוּ נַפְשׁוֹ ח) לָמוּת, וְאָמַר: הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת מִכָּל הַגִּבּוֹרִים אַנְשֵׁי הַחַיִל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו! וּדְבַר מַעֲשֵׂה גְבוּרַת אֶלְעָזָר נוֹדַע כְּרֶגַע לְכָל אַנְשֵׁי חֵיל יְהוּדָה, וַיֶּחֶזְקוּ וַיֶּאֶמְצוּ גַּם הֵם, וַיִּשְׁתָּעֲרוּ ט) בְּכֹחַ עַל אַנְשֵׁי צְבָא אַאוּפָּטוֹר וְלִיזִיאַשׁ, וַיַּכּוּ בָהֶם מַכָּה רַבָּה. וַיְצַו אַאוּפָּטוֹר לְאַנְשֵׁי צְבָאוֹ לַחְדֹּל מִמִּלְחָמָה. וַיְהִי כְּבוֹאוֹ אֶל אָהֳלוֹ לְהִוָּעֵץ עִם שָׂרֵי צִבְאוֹתָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה מַלְאָךְ י) בָּא אֵלָיו וּמִחְבֶּה־לּוֹ. וַיַּגֶּד לוֹ הַמַּלְאָךְ לֵאמֹר: פִּלִּפּוּס מָרַד בְּךָ וּמַחֲרִיב אַרְצְךָ, וְגַם דִּימִיטְרִיאוּס בֶּן סְלֵיקוּס בָּא עָלֶיךָ מֵעִיר רוֹמִי לָקַחַת אֶת אַרְצְךָ מִיָּדֶךָ. וַיִּשְׁמַע אַאוּפָּטוֹר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתְּהִי עָלָיו חִתַּת יא) אֱלֹהִים. וַיִּשְׁלַח אֶל יְהוּדָה הַמַּכַּבִּי לֵאמֹר: כְּרֹתָה לִי בְרִית, וְהַשְׁלִימָה יב) לִי. וַיַּעַן יְהוּדָה אֶת אַאוּפָּטוֹר לֵאמֹר: יָקָר הַשָּׁלוֹם בְּעֵינֵי יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, וּלְכָל הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת יְיָ, — לְבַקְשׁוֹ וּלְרָדְפוֹ. וַיִּשָּׁבַע אַאוּפָּטוֹר וְלִיזִיאַשׁ לִיהוּדָה לֵאמֹר: לֹא נוֹסִיף עוֹד לָצֵאת עַל אֶרֶץ יְהוּדָה לַמִּלְחָמָה כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ! וַיּוֹצִיא אַאוּפָּטוֹר מֵאוֹצְרוֹתָיו זָהָב לָרֹב, וַיִּשָּׂא מִנְחָה אֶל בֵּית יְיָ אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָיִם. וַיְהִי כִּרְאוֹת מֶנֶלָאוּס הַבּוֹגֵד בְּאֶחָיו בְּנֵי

א) וַתַּעֲבוֹר, ב) וַיִּתְחַזֵּק. ג) מָגֵן, ד) חָזָק, ה) הַסּוֹבְבִים. ו) הִקִּיפוּהוּ. ז) הוֹצִיאוּ. ח) עָמְדוּ בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה. ט) רָצוּ וְהִתְנַפְּלוּ. י) שְׁלִיחַ, יא) אֵימָה וָפַחַד. יב) עֲשֵׂה שָׁלוֹם.

עוּזִיָּה וַתֹּאמַר: עִמְדוּ הַלַּיְלָה פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר, וַאֲנִי וְשִׁפְחָתִי נֵצֵא לָבֹא אֶל מַחֲנֵה הָאוֹיֵב, וְעָשִׂיתִי שָׁם דָּבָר כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבִי, וְקִוִּיתִי לַיְיָ, כִּי יַצְלִיחַ חֶפְצִי בְּיָדִי, וְנוֹשַׁעְנוּ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים. וַיִּשְׁמַע עוּזִיָּה וְהַזְּקֵנִים אֶת־דִּבְרֵי יְהוּדִית, וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו. וַתֹּאמֶר יְהוּדִית: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר יָעַצְתִּי, וְאַתֶּם אַל נָא תַחְקְרוּנִי לָדַעַת אֶת־אֲשֶׁר עִם לְבָבִי, כִּי לֹא אֶעֱנֶכֶם דָּבָר עַד אִם יִמְכֹּר א) יְיָ אֶת־אֲלִיפוּרְנִי בְּיָדִי. וַיַּעַן עוּזִיָּה וְהַזְּקֵנִים וַיֹּאמְרוּ: לְכִי לְשָׁלוֹם, וַיְיָ אֱלֹהִים יֵלֵךְ לְפָנַיִךְ לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בְּאוֹיְבֵינוּ.

וַיְהִי בְּעֵת הַקְרִיב אֶת מִנְחַת הָעֶרֶב בִּירוּשָׁלַיִם, וַתָּשֶׂם יְהוּדִית אֶת־שַׂקָּהּ עַל בְּשָׂרָהּ וַתִּזְרֹק ב) אֵפֶר עַל רֹאשָׁהּ, וַתִּפֹּל עַל פָּנֶיהָ לִפְנֵי יְיָ, וַתִּתְחַנֵּן וַתֹּאמַר: אָנָּא, יְיָ, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! חַזְּקֵנִי וְאַמְּצֵנִי לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר עִם לְבָבִי לְמַעַן יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וִירוּשָׁלַיִם קָדְשְׁךָ וּבֵית מִקְדָּשֶׁךָ; הַפִּילָה נָּא אֶת־אֲלִיפוּרְנִי הַצַּר וְהַצּוֹרֵר בְּיָדִי, וְיֵדַע כָּל בָּשָׂר, כִּי אֵין לְךָ מַעְצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט, כִּי לְךָ יְיָ הַיְשׁוּעָה, וְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל תְּלוּיוֹת ג) עָלֶיךָ; וְלֹא יִשָּׁעֲנוּ ד) עוֹד הָאֲנָשִׁים עַל חֲנִית וָחֵץ וָקֶשֶׁת, וְיַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כִּי אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים, אֲדֹנָי, וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ! כִּי אַתָּה יְיָ פֹּדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים, זוֹקֵף כְּפוּפִים וְסוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה! וַיְהִי כְּכַלּוֹתָהּ לְהִתְחַנֵּן וַתָּקָם וַתִּקְרָא לַאֲמָתָהּ, וַתֵּרֶד אֶל בֵּיתָהּ, אֲשֶׁר יָשְׁבָה שָׁם בִּימֵי שַׁבָּת וּמוֹעֵד, וַתָּסַר אֶת־שַׂקָּהּ וְאֶת־בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ מֵעָלֶיהָ, וַתִּרְחַץ אֶת בְּשָׂרָהּ בַּמַּיִם, וַתָּסָךְ ה) וַתֵּיטֶב אֶת־רֹאשָׁהּ, וַתָּשֶׂם צְנִיפָה עַל רֹאשָׁהּ, וַתִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי חֲמוּדוֹת כַּאֲשֶׁר עָשְׂתָה בִּימֵי מְנַשֶּׁה בַּעְלָהּ, וַתָּשֶׂם נְעָלִים בְּרַגְלֶיהָ וּצְמִידִים וְטַבָּעוֹת עַל יָדֶיהָ, וּנְזָמִים שָׂמָה בְאָזְנֶיהָ, וַתַּעַד ו) כָּל עֶדְיָהּ ז) לְמַעַן מְצֹא חֵן בְּעֵינֵי כָּל רוֹאֶיהָ, וַתִּקַּח נֹאד יַיִן וַחֲרִיצֵי חָלָב וְכַד שֶׁמֶן וְקֶמַח וְלֶחֶם וּתְאֵנִים, וַתִּתֵּן לַאֲמָתָהּ וַתֵּלַכְנָה וַתָּבֹאנָה עַד לִפְנֵי שַׁעַר הָעִיר, וַתִּמְצָא אֶת־עוּזִיָּה וְאֶת־הַזְּקֵנִים עוֹמְדִים בַּשָּׁעַר. וַיְהִי כִּרְאוֹתָם אוֹתָהּ וַיֹּאמְרוּ לָהּ: יִתֵּן יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֶת חִנֵּךְ בְּעֵינֵי כָל רוֹאַיִךְ, וְהִצְלִיחַ דַּרְכֵּךְ, וְהָיוּ מַעֲשַׂיִךְ לִכְבוֹד יִשְׂרָאֵל וִירוּשָׁלַיִם וְלִישׁוּעָתָם. וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ. וַתֹּאמֶר יְהוּדִית: פִּתְחוּ לִי אֶת־שַׁעַר הָעִיר לָצֵאת וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם, וַיְצַוּוּ אֶת הַשּׁוֹמְרִים לִפְתֹּחַ אֶת הַשָּׁעַר, וַיַּעֲשׂוּ כֵן. וַתֵּצֵא יְהוּדִית וַאֲמָתָהּ, וְאַנְשֵׁי הָעִיר הִבִּיטוּ אַחֲרֶיהָ עַד רִדְתָּהּ מִן הָהָר אֶל הַשְּׁפֵלָה ח), וְלֹא יָסְפוּ ט) עוֹד לִרְאוֹתָהּ.

קסח. יְהוּדִית לִפְנֵי אֲלִיפוּרְנִי.

וַיְהִי בְּלֶכְתָּהּ בַּשְּׁפֵלָה וַיִּפְגְּשׁוּהָ אַנְשֵׁי אֲלִיפוּרְנִי וַיֹּאמְרוּ לָהּ: לְמִי אַתְּ? אֵי מִזֶּה בָאת וְאָנָה תֵלֵכִי? וַתַּעַן יְהוּדִית וַתֹּאמַר: עִבְרִיָּה אָנֹכִי, וָאֵרֶא כִּי בְנֵי עַמִּי נוֹפְלִים בִּידֵיכֶם, וָאֶבְרָח. וְעַתָּה תְּנוּנִי לָבֹא אֶל שַׂר צְבָאֲכֶם לְדַבֵּר אֵלָיו וּלְהוֹרוֹתוֹ אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלֶךְ בָּהּ לָרֶשֶׁת מַהֵר אֶת־כָּל אֶרֶץ הָהָר, וְלֹא יִפֹּל מִכָּל מַחֲנֵהוּ אִישׁ אֶחָד.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַנְשֵׁי אֲלִיפוּרְנִי אֶת־דְּבָרֶיהָ, וַיִּבְזוּהָ בְּלִבָּם עַל הַבֶּגֶד י) אֲשֶׁר הִיא בוֹגְדָה יא) בְּאַחֶיהָ בְּנֵי עַמָּהּ, אוּלָם בִּשְׂפָתָם כִּבְּדוּהָ וַיֹּאמְרוּ לָהּ: הִצַּלְתְּ אֶת־נַפְשֵׁךְ כִּי מִהַרְתְּ לָבֹא אֶל אֲדוֹנֵינוּ! אֵין כָּמֹהוּ מַרְבֶּה לְהֵיטִיב וְרַב־סְלִיחוֹת; הִתְיַצְּבִי לְפָנָיו, וְהַגִּידִי לוֹ בַּמֶּה תִּלָּכֵד הָעִיר, וְהֵיטִיב עִמָּךְ וְהָיִית הַמְאֻשָּׁרָה בַּנָּשִׁים. וַיֻּגַּד לַאֲלִיפוּרְנִי כִּי נִמְלְטָה אִשָּׁה אַחַת מִבְּתוּל, וְדִבֵּר לָהּ אֵלָיו. וַיִּשְׁלַח אֶת סָרִיסָיו לַהֲבִיאָהּ אֵלֶיהָ וַיֵּלְכוּ

א) יִמְסֹר. ב) הִשְׁלִיכָה. ג) נְשׂוּאוֹת. ד) יִבְטְחוּ. ה) מָשְׁחָה אֶת בְּשָׂרָהּ בְּשֶׁמֶן הַטּוֹב. ו) הִתְקַשְּׁטָה. ז) תַּכְשִׁיטֶיהָ. ח) הָעֵמֶק. ט) הוֹסִיפוּ. י) הַמַּעַל. יא) מוֹעֶלֶת.

כֹּה לֹא הָיָה עוֹד בָּהֶם לַעֲמוֹד עַל רַגְלֵיהֶם; וַיִּתְקַבְּצוּ כָּל הָעָם מִנַּעַר וְעַד זָקֵן אֶל עוּזִיָּה שַׂר הָעִיר, וַיִּקְרְאוּ בְּקוֹל גָּדוֹל בְּאָזְנֵי הַזְּקֵנִים וַיֹּאמְרוּ: יִשְׁפֹּט יְיָ בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם כִּי הֲבֵאתֶם עָלֵינוּ אֶת הַצָּרָה הַזֹּאת, וַתְּמָאֲנוּ לָתֵת אֶת־עִירֵנוּ בִּידֵי אֱלִיפוֹרְנִי וְאַנְשֵׁי חֵילוֹ. עַתָּה רְאוּ נָא גַּם רְאוּ כִּי אָבְדָה תִקְוָתֵנוּ, וַיְיָ הִסְגִּירָנוּ א) בִּידֵי הָאוֹיֵב לַהֲמִיתֵנוּ בָּרָעָב וּבַצָּמָא. הָבָה נִקְרְאָה לַאֱלִיפוֹרְנִי וְנָתַנּוּ אֶת־הָעִיר בְּיָדוֹ וּבִידֵי אֲנָשָׁיו לָבֹז אוֹתָהּ, כִּי טוֹב לָנוּ הֱיוֹת לָהֶם לְשָׁלָל וְלַעֲבָדִים, — וְנִחְיֶה, מִמּוּתֵנוּ בַּצָּמָא. וַיִּשְׂאוּ כָל הָעָם אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ בְּכִי גָדוֹל, וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְיָ. וַיָּקָם עוּזִיָּה שַׂר הָעִיר וַיֹּאמַר: שְׁמָעוּנִי נָא, אַחַי, וְיִשְׁמַע אֲלֵיכֶם אֱלֹהִים: עִמְדוּ ב) עוֹד חֲמֵשֶׁת יָמִים, אוּלַי יַעֲשֶׂה יְיָ חֶסֶד לָנוּ, וְגִלָּה אֶת־אֹזֶן אַחֵינוּ הַנִּלְחָמִים מִלְחֲמוֹת יְיָ, כִּי בְצָרָה אֲנַחְנוּ, וּבָאוּ אֵלֵינוּ וַעֲזָרוּנוּ; וְאָנֹכִי אָמֹר אָמַרְתִּי לִשְׁלֹחַ מַלְאָכִים חֶרֶשׁ ג) אֶל אַחֵינוּ מְלֻמְּדֵי הַמִּלְחָמָה וּלְהַגִּיד לָהֶם אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאַתְנוּ, אֶפֶס כִּי רָאִיתִי כִּי חָסְמוּ ד) אַנְשֵׁי אֱלִיפוֹרְנִי אֶת דְּרָכֵינוּ, — אֵין לָצֵאת וְאֵין לָבֹא. וְעַתָּה, אַחַי, הִתְאַפְּקוּ עוֹד חֲמִשָּׁה יָמִים. וְהָיָה כִּרְאוֹתֵנוּ כִּי יְשׁוּעָתֵנוּ רָחֲקָה מִמֶּנּוּ, וְעָשִׂינוּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם, וּפָתַחְנוּ אֶת־הָעִיר, וּנְתַנּוּהָ בִּידֵי מְבַקְשֵׁי נַפְשֵׁנוּ; וְעַתָּה, אַחַי, לְכוּ לְשָׁלוֹם וְקַוּוּ לִישׁוּעַת יְיָ, כִּי קָרוֹב יְיָ לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת.

וְאִשָּׁה אַלְמָנָה הָיְתָה בַּיָּמִים הָהֵם בְּעִיר בְּתוּל וּשְׁמָהּ יְהוּדִית בַּת יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל, וְשֵׁם בַּעְלָהּ מְנַשֶּׁה, וְהוּא הָיָה מִמִּשְׁפַּחְתָּהּ וּמִבֵּית אָבִיהָ. וַיָּמָת בִּימֵי קְצִיר שְׂעוֹרִים; כִּי בִּהְיוֹתוֹ בַּשָּׂדֶה עִם הַקּוֹצְרִים הִכָּהוּ הַשֶּׁמֶשׁ ה), וַיִּפֹּל לְמִשְׁכָּב וַיָּחַל, וַיָּמָת בִּבְתוּל וַיִּקָּבֵר בַּשָּׂדֶה בֵּין דּוֹתָן וּבֵין בַּלְמָה.

וַתִּשָּׁאֵר יְהוּדִית לְבַדָּהּ, וַתֵּשֶׁב בִּימֵי אַלְמְנוּתָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבָּעָה יְרָחִים. וַתַּעַשׂ לָהּ חֶדֶר קָטֹן בַּעֲלִיַּת בֵּיתָהּ וַתֵּשֶׁב שָׁם חֲגוּרַת שַׂק וַתָּצָם יוֹם יוֹם מִלְּבַד שַׁבְּתוֹת יְיָ וּמִלְּבַד רָאשֵׁי הֶחֳדָשִׁים וּמוֹעֲדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וְהִיא הָיְתָה יְפַת תֹּאַר מְאֹד. וּבַעְלָהּ הִשְׁאִיר לָהּ כֶּסֶף וְזָהָב וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וְצֹאן וּבָקָר וַעֲבֻדָּה רַבָּה. וַתֵּלֶךְ בְּדַרְכֵי יְיָ, וַתַּעַשׂ חֶסֶד וּצְדָקָה וַתְּהִי לִבְרָכָה. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יְהוּדִית אֶת־דִּבְרֵי הָעָם מִתְאוֹנְנִים רָע בְּאָזְנֵי עוּזִיָּה שַׂר הָעִיר עַל דְּבַר הַמַּיִם הַהוֹלְכִים הָלוֹךְ וְחָסוֹר וְאֶת־אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם עוּזִיָּה לֵאמֹר, כִּי בְעוֹד חֲמִשָּׁה יָמִים תִּנָּתֵן הָעִיר בִּידֵי אֱלִיפוֹרְנִי, וַיְמָרְרוּהָ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַד מְאֹד, וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא אֶל עוּזִיָּה וְאֶל הַזְּקֵנִים וַתֹּאמַר: מִי אַתֶּם כִּי תְנַסּוּ אֶת־יְיָ לֵאמֹר: אִם לֹא נִוָּשַׁע בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי, וְנָתַנּוּ אֶת הָעִיר בִּידֵי אוֹיְבֵינוּ? אַל נָא, אַחַי, תָּרֵעוּ וְאַל תַּקְצִיפוּ אֶת יְיָ! כִּי אִם לֹא יוֹשִׁיעֵנוּ בְּיָמִים חֲמִשָּׁה, — הֲיִבָּצֵר ו) מִמֶּנּוּ לְהַצִּילֵנוּ בְּיוֹם יִבְחָר, אוֹ לְכַלּוֹתֵנוּ לְעֵינֵי צָרֵינוּ? עַל־כֵּן אָמַרְתִּי: לֹא נִוָּאֵשׁ ז) רֶגַע, וּנְחַכֶּה לִישׁוּעַת יְיָ, כִּי בֹא תָבֹא, וְאַל נִפְּלָה בִּרְצוֹנֵנוּ בִּידֵי אוֹיְבֵינוּ לְכָבְשֵׁנוּ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וּלְהִתְעַמֵּר בָּנוּ, כִּי טוֹב הַמָּוֶת מֵחַיֵּי עַבְדוּת וְשִׁפְלוּת. וַיַּעַן עוּזִיָּה אֶת־יְהוּדִית וַיֹּאמַר: צָדְקוּ דְבָרַיִךְ, בִּתִּי! אֵין בָּהֶם נִפְתָּל וְעִקֵּשׁ; אֶפֶס כִּי מַה־יָּכֹלְתִּי לַעֲשׂוֹת וְהָעָם הַגֹּוֵעַ בַּצָּמָא נִקְהֲלוּ עָלַי וַיִּבְצְרוּ בִי לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי, וְגַם נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם, וְאֶת שְׁבוּעָתִי לֹא אֲחַלֵּל! וְעַתָּה, אִשָּׁה יִרְאַת יְיָ! הַעְתִּירִי ח) אֶל־יְיָ בַּעֲדֵנוּ וְיִתֵּן לָנוּ מָטָר לְמַלֹּאות אֶת בּוֹרוֹתֵינוּ מַיִם, וְלֹא נִגְוַע בַּצָּמָא; כִּי צִוָּה אֱלִיפוֹרְנִי לִלְכֹּד לָנוּ אֶת־הַמַּיִם הַיּוֹרְדִים הָעִירָה מִתַּחְתִּיּוֹת הֶהָרִים, וְאִם לֹא יַמְטִיר לָנוּ יְיָ מִשָּׁמַיִם, וְגָוַעְנוּ בַצָּמָא. וַתַּעַן יְהוּדִית אֶת־

א) מְסָרָנוּ. ב) חַכּוּ. ג) בַּסֵּתֶר. ד) גָּדְרוּ. ה) חֹם הַשֶּׁמֶשׁ. ו) הַאִם כָּבֵד. ז) נִתְיָאֵשׁ. ח) הִתְפַּלְלִי.

קסט. גְבוּרַת יִשְׂרָאֵל.

וַיְהִי בַּיּוֹם הָרְבִיעִי, וַיַּעַשׂ אֲלִיפוֹרְנִי מִשְׁתֶּה וַיֹּאמֶר אֶל בָּגוֹא סָרִיסוֹ לֵאמֹר: קְרָא נָא אֶל הָאִשָּׁה הָעִבְרִיָּה לָבֹא אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי! וַיְמַהֵר בָּגוֹא, וַיִּקְרָא לִיהוּדִית וַיֹּאמַר: הִנֵּה חָפֵץ אֲדוֹנִי שַׂר הַצָּבָא בִּיקָרֵךְ א) וַיִּקְרָא לָךְ אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה! וַתַּעַן יְהוּדִית וַתֹּאמַר: בָּרֵךְ אֶת־אֲדוֹנֶיךָ בִּשְׁמִי וְאָמַרְתָּ לוֹ, כִּי יָקָר לִי מְאֹד חַסְדּוֹ זֶה אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה לְאַחַת הָעִבְרִיּוֹת, הַנְּכוֹנָה לִרְחֹץ גַּם אֶת רַגְלֵי עֲבָדָיו. וַיַּגֵּד הַסָּרִים לַאֲלִיפוֹרְנִי אֶת דִּבְרֵי יְהוּדִית, וַיִּשְׂמַח וַיֹּאמַר: כִּי תָבֹא אֵלַי הַחַדְרָה וְדִבַּרְתִּי עַל לִבָּהּ לִהְיוֹת לִי לְאִשָּׁה, כִּי אֵין כָּמוֹהָ יְפַת תֹּאַר וַחֲכְמַת לֵב בְּכָל נְשֵׁי עַמִּי! וַתָּבֹא יְהוּדִית, וַתֵּשֶׁב אֶל הַשֻּׁלְחָן. וַיֹּאמֶר אֲלִיפוֹרְנִי: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינַיִךְ וְאָכַלְתְּ מִלַּחְמִי וְשָׁתִית מִיֵּינִי! וַתַּעַן יְהוּדִית וַתֹּאמַר: בְּזֹאת אֶעֱשֶׂה אֶת־דִּבְרֵי אֲדוֹנִי, אִם תֹּאכַל בָּרִאשׁוֹנָה אֶת הַמַּטְעַמִּים אֲשֶׁר הֵבֵאתִי לָךְ. וַיֹּאמֶר אֲלִיפוֹרְנִי: הַגִּישִׁי אֵלַי וְאֹכֵלָה! וַתּוֹצֵא יְהוּדִית מִיַּלְקוּטָהּ חֲרִיצֵי חָלָב מְלוּחִים וְיַיִן יָשָׁן מְאֹד, וַתָּשֶׂם לִפְנֵי אֲלִיפוֹרְנִי וַתֹּאמַר: אִם טוֹבָה אֲנִי בְּעֵינֵי אֲדוֹנִי וְאָכַל בָּרִאשׁוֹנָה אֶת הַגְּבִינָה אֲשֶׁר הֵכִינוּ לְךָ יָדַי וְאֶת־הַיַּיִן הַטּוֹב אֲשֶׁר שָׁמוּר הָיָה אִתִּי זֶה יָמִים רַבִּים. וַיֹּאכַל אֲלִיפוֹרְנִי גְּבִינָה וַיִּצְמָא מְאֹד, וַתָּקָם יְהוּדִית וַתְּמַלֵּא כּוֹס יַיִן יָשָׁן וַתַּגֵּשׁ לוֹ, וַיִּשְׁתֶּה עַד תֻּמּוֹ, וַיֹּאכַל עוֹד גְּבִינָה, וַיִּרֶב צִמָּאוֹ עַד מְאֹד, וַתַּגֶּשׁ לוֹ יְהוּדִית עוֹד כּוֹס יַיִן יָשָׁן וַיִּשְׁתֶּהָ וַיִּמְצֶהָ ב) וַיֹּאמַר: טוֹב מְאֹד יֵינֵךְ אֲשֶׁר נָתַתְּ לִי, וּצְמָאִי גָּדוֹל; הוֹאִילָה נָּא וּתְנִי לִי עוֹד יַיִן וְשָׁתִיתִי! וַיֵּשְׁתְּ אֲלִיפוֹרְנִי וַיִּשְׁכָּר, וַיִּפֹּל עַל מִטָּתוֹ וַיֵּרָדַם. וַיְהִי כִּרְאוֹת יְהוּדִית אֶת־אֲלִיפוֹרְנִי נִרְדָּם תַּרְדֵּמָה גְדוֹלָה, וַתִּגַּשׁ אֶל הַדֶּלֶת, וַתִּנְעָלֶהָ ג), וַתִּכְרַע עַל בִּרְכֶּיהָ וַתִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אֵל אֱלֹהִים! אֲשֶׁר בְּיָדְךָ הַכֹּחַ וְהַגְּבוּרָה! הוֹשִׁיעֵנִי נָא יְמִינְךָ לָתֵת נְקָמָה בָּאִישׁ הַזֶּה אֲשֶׁר קָם עַל עַמְּךָ וְעַל נַחֲלָתְךָ לְהָרַע וּלְהַשְׁחִית! וַתָּקָם מִכְּרֹעַ עַל בִּרְכֶּיהָ, וַתִּגַּשׁ אֶל הָעַמּוּד אֲשֶׁר בְּרֹאשׁ הַמִּטָּה, וַתָּסַר מֵעַל הַקִּיר אֶת חֶרֶב אֲלִיפוֹרְנִי הַתְּלוּיָה בוֹ. וַתִּשְׁלַח בַּלָּט אֶת יָדָהּ, וַתִּקָּחֵהוּ בְּצִיצַת ד) רֹאשׁוֹ, וַתֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהִים! חַזְּקֵנִי־נָא וְאַמְּצֵנִי אַךְ הַפָּעַם! וַתַּךְ בְּחָזְקָה פַּעֲמַיִם עַל צַוָּארוֹ, וַתִּכְרוֹת אֶת־רֹאשׁוֹ, וַתִּפּוֹל נִבְלָתוֹ מֵעַל הַמִּטָּה. וַתִּקַּח אֶת־הַיְרִיעָה אֲשֶׁר הָיְתָה לְחַיִץ ה) בֵּין מִטַּת אֲלִיפוֹרְנִי וּבֵין אָהֳלוֹ וַתֵּצֵא וַתָּשֶׂם אֶת־רֹאשׁוֹ בַּשַּׂק, וַתִּקְרָא לַאֲמָתָהּ אֲשֶׁר יָשְׁבָה עַל־יַד הָאֹהֶל, וַתֵּצֶאנָה שְׁתֵּיהֶן מִן הַמַּחֲנֶה כְּדַרְכָּן מִדֵּי עֶרֶב בְּעֶרֶב, וַתַּעֲבֹרְנָה אֶת הָעֲרָבָה, וַתַּעֲלֶינָה הָהָרָה, וַתָּבֹאנָה לִפְנֵי שַׁעֲרֵי בְתוּל. וַתִּקְרָא יְהוּדִית מֵרָחוֹק אֶל שׁוֹמְרֵי הַשַּׁעַר לֵאמֹר: פִּתְחוּ, פִּתְחוּ־לִי אֶת הַשָּׁעַר, כִּי שְׁעַת גְּאֻלַּתְכֶם בָּאָה! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַנְשֵׁי הָעִיר אֶת־קוֹלָהּ, וַיִּקְרְאוּ לְזִקְנֵי הָעִיר וַיָּבֹאוּ וַיִּפְתְּחוּ אֶת־הַשַּׁעַר, וַיַּדְלִיקוּ אֵשׁ לְהָאִיר, וְכָל הָעָם הִקִּיפוּ אוֹתָהּ וַיַּבִּיטוּ אֵלֶיהָ בְּתִמָּהוֹן. וַתִּשָּׂא יְהוּדִית קוֹלָהּ וַתֹּאמַר: הוֹדוּ לַיְיָ וּבָרְכוּ שְׁמוֹ כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ! וַתּוֹצֵא יְהוּדִית אֶת־רֹאשׁ אֲלִיפוֹרְנִי מִן הַשַּׂק וַתֹּאמַר: הִנֵּה זֶה רֹאשׁ אֲלִיפוֹרְנִי שַׂר הַצָּבָא, וּכְטוֹב לִבּוֹ בַּיַּיִן וַיֶּרֶב לִשְׁתּוֹת וַיִּשְׁכָּר, וָאֶכְרֹת רֹאשׁוֹ מֵעָלָיו. וַיִּשְׁמְעוּ כָּל־הָעָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ, וַיֹּאמְרוּ: בָּרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר מִגֵּן ו) צָרֵינוּ בְּיָדֵךְ כַּיּוֹם הַזֶּה. וְעוּזִיָּה שַׂר־הָעִיר אָמַר: בְּרוּכָה אַתְּ, בִּתִּי, לַיְיָ וּבָרוּךְ טַעְמֵךְ ז) מִכָּל בְּנוֹת הָאָרֶץ. יִזְכֹּר נָא יְיָ אוֹתָךְ לְטוֹבָה, כִּי בְנַפְשֵׁךְ פָּדִית אֶת עַמּוֹ מִיַּד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם, וּלְבָבֵךְ תָּמִים עִם יְיָ! וַיֹּאמֶר כָּל הָעָם: אָמֵן וְאָמֵן!

א) כִּכְבוֹדֵךְ. ב) לִקֵּק אוֹתָהּ. ג) סָגְרָה אוֹתָהּ. ד) בְּשַׂעֲרוֹת. ה) לִמְחִיצָה. ו) מָסַר. ז) חָכְמָתֵךְ.

ויוליכה פתח האהל, והוא סרוח א) עוד על ערשו במכסה ארגמן וזהב מעלפת ב) כל אבן יקרה, ויקם וילך לקראתה ולפידים ביד הפריסים להאיר את־החשך. ותרא יהודית כי אליפורני הולך וקרב, ותפל על פניה ותשתחו. ויצו אליפורני, ויקימו אותה ויאמר אליה: התחזקי, בתי, אל תיראי! הגידי נא לי, מדוע ברחת ומה הוא הדבר אשר לך אלי? ותען יהודית ותאמר: צר מאד לבני עמי, מים לשתות אין להם, ועוד מעט ואפס מהם גם לחמם והם חשבים לשלח יד בכל בהמה ולאכל כל דבר אשר לא יאכל; והיה כי יחטאו ליי והקציפהו, ונתנם בידיך לכלותם, כי אל קנא הוא לא ינקה את כל אשר יחטא לו; ועל־כן נמלטתי בעוד מועד, באמרי: מה־בצע ג) כי אשב עוד בתוך עמי, ועבדיך יבאו עלינו ולא יחיו כל נשמה! ואצא את עירי ואבא אליך לעשות אתך דבר, אשר תהום ד) כל הארץ עליו. וישתאה אליפורני מאד ויאמר: מה הוא הדבר? ותען יהודית ותאמר: הלא הגד לאדוני, כי לא תאנה לבני ישראל כל רעה אם ילכו בתורת אלהיהם וישמרו מצותיו, ועתה קראותי כי קרוב היום אשר יחטאו בו בני ישראל ליי, ואצא אליך לשבת במחנך עד היום אשר יחלו בו להכעים את־יי במעשיהם הרעים, ולגלות את־אזנך לאמר: הנה בא הרגע אשר קוית אליו; קח את־אנשי חילך ועלה על העיר, כי נתנה יי בידיך! וישמע אליפורני את־הדברים האלה ויאמר: טובים דבריך ונכוחים! ידעתי גם ידעתי כי טוב אלהי ישראל להם בלכתם בחקותיו, וקנא ונוקם ביום עזבם אותו; אולם איכה תדעי את־היום אשר יחלו בו בני עמך לשקץ את נפשם בכל דבר טמאה, ואת עזבת אותם ותלכי לך? ותען יהודית ותאמר: על כן תתני לי לצאת מתוך המחנה בערב בערב, ובאתי עד לפני חומות העיר ודברתי אל סברי העומדים על המגדלים, וחקרתי אותם והיה כל דבר אשר יודע לי, והגדתי לך, אדוני שר הצבא. וכי יחטאו בני עמי לאלהים והגדתי לך, ויצאת עם כל המחנה עליהם למלחמה, ולא יתיצב איש לפניך, ואנחך ה) דרך ארץ יהודה עד בואך ירושלימה, ואת־כסאך אקים בקרב העיר, וכבשת את־כל העם כצאן אשר אין להן רעה, ולא יחרץ לך כלב לשונו. וייטבו דבריה בעיני אליפורני ויאמר: אם כה תעשי לי כאשר דברת, והיה לי אלהיך לאלהים, ושמך יהלל בכל הארץ. ויצו אליפורני, ויביאו את־יהודית בחדר משמרת כלי כספו לשבת שם ולתת לה לאכל ולשתות מעל שלחנו. ותאמר יהודית: אף כי באתי עתה אליך, — את האלהים אני יראה ואת חקותיו אשמר ולא אכל בלתי אם מלחמי אשר הבאתי אתי. ויען אליפורני ויאמר: ומה־תאכלי ביום אזל ו) לחמך מכליך? הן אין איש מעמך אתנו במחנה אשר יתן לך לחם כדת העברים? ותען יהודית ותאמר: חי נפשך, אדוני, אם לא יבצע ז) יי את מעשהו בטרם כליתי לאכל את אשר בידי. ותאכל יהודית את־לחמה ותברך את־יי, ואחר אמרה אל אליפורני: צו־נא את־אנשיך לתתי לצאת עם אמתי מחוץ למחנה כאשר דברתי אליך! ויצו אליפורני את עבדיו לאמר: אל תעצרו אותה לצאת! ותשב יהודית במחנה שלשת ימים, ותצא כל לילה ולילה אל הערבה אשר לפני בתול, ותתפלל אל יי לאמר: אנא הצליחה דרכי ותנה בידי את־ישועת ישראל עמך! ואחר שבה אל המחנה, ותצם עד הערב.

א) סתמתח. ב) מפארת. ג) תועלת. ד) ישמיעו קול תמהון. ה) והולכתיך. ו) יתם. ז) יכלה.

לֵאמֹר: מַרְגָּלִית וְאֶבֶן טוֹבָה, — מָה הֶעֱדִי וּמַה־כִּנּוּ? א) הֲלֹא תִהְיֶה הַמַּרְגָּלִית כֵּן לְאֶבֶן הַטּוֹבָה! וְאִם תִּהְיֶה לְאִישׁ אֶבֶן טוֹבָה וְנֹפֶךְ ב) הֲלֹא תִהְיֶה אֶבֶן הַטּוֹבָה כֵּן לַנֹּפֶךְ, וְאִם יִהְיֶה לְאִישׁ סֵפֶר תּוֹרָה וְנֹפֶךְ, הֲלֹא יִהְיֶה הַנֹּפֶךְ כֵּן לְסֵפֶר הַתּוֹרָה; וְעַתָּה לְכוּ אֶל שָׂרֵיכֶם אֲשֶׁר שְׁלָחוּכֶם וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם: יִשְׂרָאֵל וְסִפְרֵי תוֹרָתָם אֶת הָרוֹמִיִּים, וְעַל כָּל הָעַמִּים לְהִכָּנַע מִפְּנֵיהֶם, כִּי אֵין גָּדוֹל מִיִּשְׂרָאֵל וְאֵין יָקָר מִתּוֹרָתָם.

קעא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח.

אִישׁ הָיָה בִירוּשָׁלַיִם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח שְׁמוֹ; וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא יְרֵא יְיָ וְשׁוֹמֵר תּוֹרָתוֹ וְהוֹגֶה בָהּ יוֹמָם וָלָיְלָה. וַיַּעְסֹק בִּמְלֶאכֶת עֶפֶץ ג) לְהַחֲיוֹת אֶת־נַפְשׁוֹ, וַיְלַמֵּד אֶת תַּלְמִידָיו תּוֹרַת יְיָ חִנָּם אֵין כָּסֶף. וַיִּדַּל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח מְאֹד וְלֹא הָיָה לוֹ גַם חֲמוֹר אֲשֶׁר יִרְכַּב עָלָיו הַיַּעְרָה לִלְקוֹט שָׁם אֶת אֱגוֹזֵי הַדְּיוֹ וַיֵּלֶךְ בְּרַגְלָיו, וַיִּשָּׂא אֶת שַׂקֵּי הָעֶפֶץ עַל שִׁכְמוֹ. וַיַּרְא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח, כִּי בַהֲלִיכָתוֹ הַיַּעְרָה וּבַחֲזָרָתוֹ מִשָּׁם הוּא מְבַטֵּל אֶת תַּלְמִידָיו מִתּוֹרַת יְיָ, וַיֵּצֶר לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד, וַיִּמְכֹּר אֶת מְטַלְטְלֵי ד) בֵּיתוֹ, וַיֵּלֶךְ הַשּׁוּקָה, וַיִּקֶן מִיַּד אַחַד הַיִּשְׁמְעֵאלִים חֲמוֹר וַיְבִיאֵהוּ אֶל בֵּיתוֹ וַיִּשְׂמַח וַיֹּאמַר: עַתָּה אוּכַל לְהָכִין לִי קַבֵּי ה) עֶפֶץ הַרְבֵּה, וְשַׂמְתִּים עַל חֲמוֹרִי וַהֲבִיאֹתִם מִן הַיַּעַר, וְלֹא אֲכַלֶּה עוֹד אֶת עִתִּי לָרִיק! וַיֵּצְאוּ תַלְמִידָיו לִרְאוֹת אֶת הַחֲמוֹר וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו וַיְמַשְׁשֻׁהוּ וַיְלַטְּפֻהוּ ו), וַיִּמְצְאוּ אֶבֶן טוֹבָה תְּלוּיָה לוֹ בְּצַוָּארוֹ; וַיְמַהֲרוּ וַיָּרוּצוּ אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח הַחַדְרָה, וַיִּקְרְאוּ בְשִׂמְחָה: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ! מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָמַעְלָה לֹא יוֹסִיף עוֹד רַבֵּנוּ לָדַעַת מַחְסוֹר! וַיֹּאמֶר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח: הַגִּידוּ לִי, בָּנַי, מָה רְאִיתֶם כִּי דִבַּרְתֶּם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ הַתַּלְמִידִים וַיֹּאמְרוּ: בִּרְכַּת יְיָ הֶעֱשִׁירָתְךָ, כִּי מָצָאנוּ אֶבֶן טוֹבָה בְּצַוַּאר חֲמוֹרְךָ אֲשֶׁר קָנִיתָ! וַיַּעַן אוֹתָם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִי מִקַּחַת אֶת־הָאֶבֶן הַטּוֹבָה! רַק חֲמוֹר קָנִיתִי מִיַּד הַיִּשְׁמְעֵאלִי וְלֹא אֶת הָאֶבֶן הַטּוֹבָה הַתְּלוּיָה לוֹ בְּצַוָּארוֹ. הִנְנִי אֵלֵךְ לְהָשִׁיב לוֹ אֶת אֲבֵדָתוֹ. וַיְמַהֵר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיָּרָץ הַשּׁוּקָה שֵׁנִית וַיְבַקֵּשׁ אֶת הַיִּשְׁמְעֵאלִי, וַיִּמְצָאֵהוּ וַיָּשֶׁב לוֹ אֶת הָאֶבֶן הַטּוֹבָה. וַיְהִי כִּרְאוֹת הַיִּשְׁמְעֵאלִי אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה, וַיִּשְׁתָּאֶה אֵלָיו מְאֹד, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: בָּרוּךְ אֱלֹהֵי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח!

קעב. שְׁלוֹמִית (שֶׁלְצִמָּה, שֶׁלְצִיּוֹן) הַמַּלְכָּה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח לְיַנַּאי הַמֶּלֶךְ, וַיִּקְרָא אֵלָיו אֶת־רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיֹּאמֶר לוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה לַייָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי קִדַּשְׁתָּ שְׁמוֹ הַגָּדוֹל בָּרַבִּים וַתַּרְאֶה לַכֹּל, כִּי טוֹב לְךָ תּוֹרַת פִּיו מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף. וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ כִּי חָכָם רַבִּי שִׁמְעוֹן מְאֹד וְיוֹדֵעַ תּוֹרַת יְיָ, וַיְכַבְּדֵהוּ, וַיִּתֶּן לוֹ מָקוֹם בְּרֹאשׁ חֲכָמָיו הַיּוֹשְׁבִים רִאשֹׁנָה בַּמַּלְכוּת, וַיִּקַּח אֶת־שְׁלוֹמִית אֲחוֹתוֹ לוֹ לְאִשָּׁה, כִּי אָמַר: עַתָּה יִדְבַּק בִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וְהָיָה כְּאֶחָד מִבְּנֵי בֵיתִי! וַתֵּלֶד שְׁלוֹמִית בֵּן לְיַנַּאי, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִגְמַל ז) וַתַּעַשׂ מִשְׁתֶּה גָדוֹל, וַיֵּקַר ה) הַדָּבָר כִּי נִטְמְאוּ כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֻּשַּׁל בָּהֶם בְּיוֹם הַמִּשְׁתֶּה. וַתִּשְׁמַע הַמַּלְכָּה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַתְּצַו לְשַׁבֵּר אֶת־כָּל הַכֵּלִים, וַתִּתְּנֵם לְצוֹרֵף, וַתְּצַוֵּהוּ לָצֶקֶת מִשִּׁבְרֵי כֵלֶיהָ

א) בְּסִיסוֹ. ב) אֶבֶן יְקָרָה הַנּוֹצֶצֶת בִּצְבָעִים יָפִים. ג) אֱגוֹזִים שֶׁמֵּהֶם יַעֲשׂוּ דְיוֹ чернильные орѣхи.
ד) כְּלֵי בֵיתוֹ. ה) אֵיפוֹת. ו) הֶחֱנִיקוּ אוֹתוֹ. ז) חָדַל לִינֹק. ח) קָרָה.

וַתֹּאמֶר יְהוּדִית אֶל זִקְנֵי הָעִיר: שִׁמְעוּנִי, אַחַי! קְחוּ אֶת־הָרֹאשׁ הַזֶּה וְהוֹקִיעוּ א) אוֹתוֹ עַל רֹאשׁ הַחוֹמָה; וְהָיָה כְּאוֹר הַבֹּקֶר וְהַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל הָאָרֶץ, וִיצָאתֶם כֻּלְּכֶם חֲמֻשִׁים ב) וְשָׂרֵי הַחַיִל בְּרָאשֵׁכֶם וִהְיִיתֶם כִּנְכוֹנִים לָרֶדֶת מִן הָהָר אֶל מַחֲנֵה אֱלִיפוֹרְנִי אַךְ יָרֹד אַל תֵּרֵדוּ, וְהָיָה כִּי יִרְאוּכֶם אַנְשֵׁי אֱלִיפוֹרְנִי וְרָצוּ אֶל שָׂרֵיהֶם לְהָעִירָם מִשְּׁנָתָם, וְכִי יָבֹאוּ שָׂרֵי הַצָּבָא אֶל אֱלִיפוֹרְנִי וּמְצָאֻהוּ מֵת, יָמוּג ג) לִבָּם, וְנָסוּ לִפְנֵיכֶם, וּרְדַפְתֶּם אַחֲרֵיהֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכֹל אֲשֶׁר זָמְמוּ ד) לַעֲשׂוֹת לִבְנֵי עַמֵּנוּ, וְלֹא יִשָּׁאֵר מֵהֶם שָׂרִיד וּפָלִיט. וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר וַיּוֹקִיעוּ אֶת רֹאשׁ אֱלִיפוֹרְנִי עַל הַחוֹמָה וַיַּחְגְּרוּ אִישׁ אִישׁ אֶת חַרְבּוֹ וַיַּעֲלוּ אֶל הָהָר. וַיִּרְאוּם אַנְשֵׁי אֱלִיפוֹרְנִי וַיַּגִּידוּ לִפְקִידֵיהֶם וַיְמַהֲרוּ וַיֵּלְכוּ אֶל אֹהֶל אֱלִיפוֹרְנִי. וַיֹּאמְרוּ לְבָגוֹא סָרִיסוֹ: מַהֵר וְהָעֵר אֶת־אֲדוֹנֵינוּ וְאָמַרְתָּ לוֹ, כִּי עָרְבוּ ה) הָעִבְרִים אֶת לִבָּם לָרֶדֶת לִקְרָאתֵנוּ. וַיִּגַּשׁ בָּגוֹא אֶל דֶּלֶת הָאֹהֶל, וַיִּפְתַּח אוֹתָהּ, וַיַּרְא וְהִנֵּה אֱלִיפוֹרְנִי שׁוֹכֵב מֵת עַל קַרְקַע הָאֹהֶל וְרֹאשׁוֹ כָּרוּת, וַיִּזְעַק זְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו. וַיָּרוּצוּ לְקוֹלוֹ כָּל פְּקִידֵי הַצָּבָא וַיְהִי כִּרְאוֹתָם אֶת־אֱלִיפוֹרְנִי הַמּוּמָת, וַיֶּחֶרְדוּ חֲרָדָה גְדוֹלָה. וַיְהִי קוֹל הֲמוּלָה ו) גְּדוֹלָה בְּכָל הַמַּחֲנֶה, וַיָּרוּצוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל נְבוֹכִים ז) הֵנָּה וָהֵנָּה, בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה, וַתְּהִי עֲלֵיהֶם חִתַּת ח) אֱלֹהִים. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מְבוּכָתָם. וַיָּרוּצוּ אֲלֵיהֶם וַיַּכּוּם וַיַּכְּתוּם, וַיָּנוּסוּ וַיָּפוּצוּ, וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיָּשׁוּבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הַמִּלְחָמָה וַיָּשֹׁסּוּ ט) אֶת־מַחֲנֵה אֱלִיפוֹרְנִי, וַיִּמְצְאוּ שָׁלָל רַב מְאֹד. וַיִּשְׁלַח עֻזִּיָּה מַלְאָכִים לְבַשֵּׂר בִּירוּשָׁלַיִם אֶת דְּבַר הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ. וַיָּבֹא הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל מִירוּשָׁלַיִם לְבָרֵךְ אֶת יְהוּדִית עַל הַגְּדוֹלָה לַעֲשׂוֹת, וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ: בְּרוּכָה אַתְּ לְדוֹר וָדוֹר, וְנִזְכַּר שְׁמֵךְ בְּיִשְׂרָאֵל מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, בְּיוֹם הוֹדוֹתָם לַייָ עַל גְּאֻלָּתָם וּפְדוּת נַפְשָׁם אֲשֶׁר פָּדָם מִידֵי הַקָּמִים עֲלֵיהֶם. וַיֹּאמֶר כָּל הָעָם: אָמֵן! וַתֵּצֶאנָה נְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לִקְרַאת יְהוּדִית בְּשִׁירִים וּבִמְחוֹלוֹת, וַתְּהַלֵּלְנָה אוֹתָהּ, וַתְּבָרְכוּהָ. וַתִּקַּח יְהוּדִית עַנְפֵי זֵיתִים, וַתְּחַלְּקֵם לַנָּשִׁים אֲשֶׁר אִתָּהּ; וַתַּעֲשֶׂינָה אוֹתָם עֲטָרוֹת, וַתִּתֵּנֶּינָה אוֹתָן בְּרֹאשׁ יְהוּדִית. וַתָּשַׁר יְהוּדִית שִׁיר תּוֹדָה לַייָ וַתַּעַל יְרוּשָׁלַיְמָה, וַתַּחֲרֵם י) לַייָ אֶת חֵלֶק שְׁלָלָהּ אֲשֶׁר נָתְנוּ לָהּ אַנְשֵׁי בְּתוּל, וַתָּשָׁב אֶל בֵּיתָהּ. וַיִּהְיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיהָ חָמֵשׁ שָׁנִים וּמְאַת שָׁנָה, וַתָּמָת וַתִּקָּבֵר בְּקֶבֶר מְנַשֶּׁה בַּעְלָהּ, וַיִּבְכּוּ אוֹתָהּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְחֶרֶב לֹא עָבְרָה עוֹד בְּאַרְצָהּ כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ, וְגַם שָׁנִים רַבּוֹת אַחֲרֵי מוֹתָהּ שָׁקְטָה הָאָרֶץ.

קע. יִשְׂרָאֵל וְרוֹמִי.

נִלְחֲמוּ בְנֵי רוֹמִי עִם בְּנֵי יָוָן שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים מִלְחָמוֹת וְלֹא יָכְלוּ לָהֶם הָרוֹמִיִּים. וַיִּרְאוּ כִּי כֵן וַיַּשְׁלִימוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: כִּי יִמְלֹךְ אֶחָד מִבְּנֵי רוֹמִי, וְהָיוּ כָּל הַשָּׂרִים וְהַפְּקִידִים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכִי יִמְלֹךְ אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ שָׂרֵיהֶם וּפְקִידֵיהֶם בְּנֵי רוֹמִי. וַיֵּצְאוּ בְנֵי רוֹמִי לַמִּלְחָמָה עַל בְּנֵי יָוָן וַיַּכּוּם מַכָּה רַבָּה, וַיַּכְנִיעוּם. וַיִּשְׁתָּאוּ בְנֵי יָוָן מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: נַחְקְרָה וְנִדְרְשָׁה לָדַעַת בַּמֶּה הָיָה הַפַּעַם כֹּחַ בְּנֵי רוֹמִי גָּדוֹל, כִּי הִתְגַּבְּרוּ פִּתְאֹם עָלֵינוּ וַיַּכּוּ בְּרִבְבוֹתֵינוּ? וַיִּשְׁלְחוּ מַלְאָכִים אֶל בְּנֵי רוֹמִי וַיֹּאמְרוּ: עַבְדֵיכֶם אֲנָחְנוּ! וְעַתָּה הוֹאִילוּ הַגִּידוּ לָנוּ: בַּמֶּה הִתְגַּבַּרְתֶּם עָלֵינוּ? וַיַּעֲנוּ חַכְמֵי רוֹמִי

א) וּתְלוּ. ב) מְזֻיָּנִים. ג) יֵרַךְ. ד) חָשְׁבוּ. ה) נוֹעֲזוּ. ו) שָׁאוֹן. ז) בְּתִמָּהוֹן. ח) פַּחַד. ט) בָּזְזוּ. י) וַתַּקְדֵּשׁ.

נא את פי יושבי מודעית, ואמרו לך, כי הטמאה אמך כאשר נשבתה ב). ויאמר המלך: כי יאמנו דבריך, וחדלתי מכהנה. ויצו המלך לחקר ולדרש, ויבקש הדבר ולא נמצא, ויודיע המלך לאמר: שקר דברי יהודה בן גדידא! ויבא אלעזר בן־פועירה ויאמר: ינקום נא המלך את־נקמת כבודו המחלל מחכמי ישראל. וידע כל ישראל כי לא כאשר יהתלו באחד העם יהתלו במלך. ויאמר המלך: מה אתה אמר אלי אעשה? ויען אלעזר בן־פועירה: צו לעבדיך והרגו את חכמי ישראל. ויוסף המלך ויאמר: ומי ילמד את העם תורת יי ודעת דרכיו? ויען אלעזר בן־פועירה ויאמר: הן כרוכה א) התורה ומונחת בקרן זוית ב) כל הרוצה ללמוד יבא וילמד. וייטבו דברי אלעזר בן־פועירה בעיני המלך, ויתן דת ג) לרדף את־כל־חכמי ישראל ולהרגם, ותהי העת ההיא עת צרה לכל תופשי ד) תורת יי ולומדיה. ותרא שלומית אשת ינאי המלך כי כן, ותמהר ותבא אל שמעון בן־שטח אחיה, ותחביאהו במקום נסתר, כי אמרה: יעבור הזעם, והוצאתיו שנית ממקום מחבואו.

קעה. סלסלה ו) ותרוממך.

ויהי אחרי הדברים האלה והמלך ואשתו המלכה יושבים אל השלחן ואוכלים. ויאמר המלך: מי יתן לי איש יברך אתנו את ברכת המזון! כי מיום הנתן הדת להרג את־חכמי ישראל, לא ישבו אל השלחן בלתי אם המלך והמלכה לבדם. ברגע הזה הגד למלך לאמר: באו מלאכי פרס לראותך ולברכך בשם מלכם. ויען המלך ויאמר: יבאו! ויבאו המלאכים וישתחוו למלך, וישמח ינאי עליהם מאד, ויאמר: שבו נא אתי אל השלחן ואכלתם וסעדתם לבבכם. ויעשו מלאכי פרס את־דברי המלך וישבו ויאכלו. ויהי כאשר כלו לאכל ויאמרו אל־המלך: זוכרים אנחנו כשהיינו בביתך לפני שנתים ימים, ישב אל השלחן אחד מזקני עמך וידבר אלינו, ויהי כל דבריו מחכמים, לא שמענו כמהם מעודנו עד היום ההוא; ועתה אם טובים אנחנו בעיני המלך, והואיל לקרא לאיש הזקן ההוא ושעשעו א) דבריו נפשנו. ויספר ינאי המלך את־כל הקורות את־חכמי ישראל. וישמעו מלאכי פרס את־הדברים האלה ויצר להם מאד. ויהי כראות המלכה, כי נחם ב) ינאי אישה על־כל הרעה אשר עשה לחכמי ישראל, ותאמר לו: כי תשבע לי לבלתי הרע עוד לחכמי ישראל, והוצאתי לך אחד מהם והתיצב לפניך! וישבע המלך על הדבר הזה. ותמהר המלכה ותשלח ותקרא לרבי שמעון בן־שטח אחיה, ויבא ביתה המלך; ויראהו המלך, וישמח עליו, ויושיבהו בינו ובין המלכה ויאמר: ראה נא גם ראה את־הכבוד הגדול אשר אנכי שם לך! ויען רבי שמעון בן־שטח: לא אתה, אדוני המלך, מכבדני כי אם תורת יי היא הנותנת לי כבוד; הלא גם־בן־סירא אמר: סלסלה ותרוממך, ובין נגידים א) תושיבך! ויאמר המלך למלכה: הראית כי לא נכנע עוד מפני ופיו יוציא עתק ב)? ועתה תנו לו כוס ויברך את־ברכת המזון! ויהי כאשר הגישו לו את הכוס, ויאמר רבי שמעון בן־שטח: ברוך ש א כ ל י נ א י ו ח ב ר י ו! ויאמר המלך: הכן מברכים? ויאמר רבי שמעון

ב) היתה בשבי. א) עטופה. ב) בפנה. ג) חק. ד) מחזיקי. ו) שנה אותה ופאר אותה.
א) ושמחו. ב) התחרט. א) שרים. ב) הצפה העזה.

כֵּלִים חֲדָשִׁים. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׁלְחוּ אֵלֶיהָ לֵאמֹר: יַחֲזִרוּ כֵּלַיִךְ הַחֲדָשִׁים לְטֻמְאָתָם הַיְשָׁנָה! וַתִּשְׁתָּאֶה מְאֹד הַמַּלְכָּה לְדִבְרֵי הַחֲכָמִים וַתֹּאמַר: הַאֻמְנָם לֹא טָהֲרוּ גַּם עַתָּה הַכֵּלִים אַחֲרֵי אֲשֶׁר בָּאוּ בָאֵשׁ וַיִּצָּרְפוּ שֵׁנִית? וַיִּשְׁלְחוּ אֵלֶיהָ הַחֲכָמִים לֵאמֹר: אִם כָּמוֹךְ יַעֲשׂוּ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַמְתִּינוּ א) שִׁבְעַת יָמִים עַד אֲשֶׁר יֻזּוּ ב) עַל כְּלֵיהֶם הַנִּטְמָאִים מֵי חַטָּאת ג), — וּבָטֵל דְּבַר יְיָ אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? וַתִּשְׁמַע הַמַּלְכָּה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר אָמְרוּ לָהּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נָטְתָה ד) מִדִּבְרֵיהֶם יָמִין וּשְׂמֹאל.

קעג. שְׁנַת בְּרָכָה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע הָעָם לְמִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל אֶל מִצְוֹת יְיָ וַיַּעֲשׂוּ טוֹב וָחֶסֶד, וַיִּפְתַּח לָהֶם יְיָ אֶת־אוֹצָרוֹ הַטּוֹב, אֶת הַשָּׁמַיִם, וַיִּתֵּן לָהֶם מְטַר אַרְצָם בְּעִתּוֹ, וְלֹא יָרְדוּ הַגְּשָׁמִים בִּלְתִּי אִם פַּעֲמַיִם בְּשָׁבוּעַ, — בְּלֵילֵי רְבִיעִיּוֹת ה) וּבְלֵילֵי שַׁבָּתוֹת — וַתִּהְיֶינָה הַחִטִּים כִּכְלָיוֹת וְהַשְּׂעוֹרִים — כְּגַרְעִינֵי זֵיתִים וַעֲדָשִׁים כְּדִנְרֵי ו) זָהָב. וַיִּרְאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַבְּרָכָה הַשְּׁלוּחָה בְּמַעֲשֵׂי יְדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ מֵהַחִטִּים וּמֵהַשְּׂעוֹרִים וּמֵהָעֲדָשִׁים הַנִּפְלָאוֹת הָהֵן, וַיַּנִּיחוּ לְמִשְׁמֶרֶת לִהְיוֹת לְזִכָּרוֹן לְדוֹר אַחֲרוֹן.

קעד. אֶלְעָזָר בֶּן פּוֹעִירָה.

וַיַּרְא יַנַּאי הַמֶּלֶךְ כִּי כָל־אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה יְיָ מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ, וַיֶּאֱסֹף אֶת חֵילוֹ וַיֵּלֶךְ לְכוֹחַלִיָּא וַיִּלְכֹּד שִׁשִּׁים עָרִים גְּדוֹלוֹת וּבְצוּרוֹת, וַיִּקַּח שְׁלָלָן, וַיָּשָׁב בְּשִׂמְחָה יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה גָדוֹל וַיִּקְרָא לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: כַּאֲשֶׁר שָׁבוּ אֲבוֹתֵינוּ מִבָּבֶל לְעִירֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, וַיַּעַסְקוּ בְּבִנְיַן בֵּית קָדְשֵׁנוּ, לֹא אָכְלוּ בִּלְתִּי אִם מַלּוּחִים ז) כִּי עֲנִיִּים הָיוּ מְאֹד; וְעַתָּה עָבְרוּ יְמֵי עָנְיֵנוּ, וַנֶּעְשַׁר וַנִּכָּבֵד, כִּי הָיָה יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ עִמָּנוּ וַיַּעַזְרֵנוּ, עַל כֵּן אָמַרְתִּי: נֹאכְלָה נָא גַּם הַיּוֹם מַלּוּחִים, וְזָכַרְנוּ בִּימֵי אָשְׁרֵנוּ וְטוּבֵנוּ אֶת־עֱנוּת אֲבוֹתֵינוּ, וְלֹא יָרוּם לְבָבֵנוּ, וְהוֹדִינוּ לַיְיָ חַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ. וַיַּעֲנוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: מִי יִתֵּן וְהָיוּ דְבָרֶיךָ הַטּוֹבִים לְמָשָׁל לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְזָכְרוּ אֶת יְמֵי עָנְיָם וּמְרוּדֵיהֶם בִּימֵי אָשְׁרָם וְשַׁלְוָתָם, וְלֹא יָרוּם לְבָבָם וְלֹא יִשְׁכְּחוּ אֶת אֲחֵיהֶם הָאֶבְיוֹנִים! וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיָּשִׂימוּ עַל שֻׁלְחֲנוֹת הַזָּהָב מַלּוּחִים, וַיֹּאכַל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאכְלוּ הַקְּרוּאִים, וַיּוֹדוּ לַיְיָ וַיְבָרְכוּ שְׁמוֹ. וַיְהִי בְּעֵת הַמִּשְׁתֶּה וַיָּקָם אֶלְעָזָר בֶּן פּוֹעִירָה וְהוּא אִישׁ רָע, לֵץ וּבֶן־בְּלִיַּעַל, וַיֹּאמֶר אֶל הַמֶּלֶךְ: לָמָּה יַאֲמִין הַמֶּלֶךְ לְדִבְרֵי הַחֲכָמִים? בְּפִיהֶם יְדַבְּרוּ לוֹ שָׁלוֹם וּבְלִבָּם יִבְזֻהוּ וִישַׂנְאוּהוּ!. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹצִיא אֶלְעָזָר בֶּן־פּוֹעִירָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּיו, וַיִּשְׁתָּאֶה הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיֹּאמַר: אֵיכָה אֵדַע כִּי אֱמֶת דְּבָרֶיךָ? וַיַּעַן אֶלְעָזָר בֶּן־פּוֹעִירָה וַיֹּאמַר: יָשִׂים נָא הַמֶּלֶךְ עַל מִצְחוֹ אֶת צִיץ הַזָּהָב אֲשֶׁר שֵׁם יְיָ מְפֻתָּח א) עָלָיו, וְקָמוּ כָּל קְרוּאָיו וְאָמְרוּ לְךָ כֹּל אֲשֶׁר בִּלְבָבָם עָלֶיךָ! וַיְמַהֵר יַנַּאי, וַיָּשֶׂם אֶת־צִיץ הַזָּהָב עַל מִצְחוֹ, וַיִּרְאוּ הַחֲכָמִים כִּי כֵן, וַיָּקוּמוּ וַיַּעַמְדוּ. וַיֹּאמֶר אֶחָד מֵהַזְּקֵנִים — יְהוּדָה בֶּן־גְּדִידְיָא שְׁמוֹ — לֵאמֹר: יַנַּאי הַמֶּלֶךְ! רַב לְךָ כֶּתֶר מַלְכוּת, הַנַּח כֶּתֶר כְּהֻנָּה לְזֶרַע אַהֲרֹן הַכֹּהֵן! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַאֵינֶנִּי נִין וָנֶכֶד לְמַתִּתְיָהוּ בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל? וַיַּעַן יְהוּדָה בֶּן גְּדִידְיָא וַיֹּאמַר: בֶּן אִשָּׁה חֲלָלָה אַתָּה! וְעַתָּה שְׁאַל־

א) יַחֲכּוּ. ב) יַזְּרְקוּ. ג) מַיִם הַמְטַהֲרִים. ד) סָרָה. ה) הַיּוֹם הָרְבִיעִי. ו) כְּשִׁקְלֵי זָהָב. ז) מִין עֵשֶׂב חָמִיץ, אמין נראה. א) חָרוּת.

וַיָּנוּסוּ, וַיַּעַזְבוּ אֶת־מִטַּת הֶחָכָם הַמֵּת וּמִטַּת בַּעְיָא הַמּוּכֵס בְּתוֹךְ הָעִיר, וַיִּתְחַבָּאוּ. וְאַנְשֵׁי הַחַיִל אֲשֶׁר בָּאוּ הָעִירָה הוֹצִיאוּ מִן הַבָּתִּים לֶחֶם וּבָר וּמָזוֹן, וַיָּשִׂימוּ עַל סוּסֵיהֶם וַיֵּלְכוּ לָהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נָחוּ בְּנֵי הָעִיר מֵרָגְזָם, וַיִּזָּכְרוּ אֶת־שְׁנֵי הַמֵּתִים אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה עוֹד לָהֶם קְבוּרָה, וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל שְׁתֵּי הַמִּטּוֹת הָעֲזוּבוֹת בְּתוֹךְ הָעִיר, לַהֲבִיאָן אֶל בֵּית־הַקְּבָרוֹת. וְלֹא הִבְחִינוּ א) בְּנֵי הָעִיר בֵּין מִטַּת הֶחָכָם וּבֵין מִטַּת בַּעְיָא הָרָשָׁע, וַיִּגְּשׁוּ אֶל מִטַּת בַּעְיָא וַיָּשִׂימוּ לוֹ כָּבוֹד גָּדוֹל, וְאֶל מִטַּת הֶחָכָם לֹא שָׂמוּ לֵב. כִּי חָשְׁבוּ: מִטַּת בַּעְיָא הָרָשָׁע הִיא, וַיֹּאמְרוּ: יְהִי שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ לְחֶרְפָּה וּלְדֵרָאוֹן ב). וַיִּגַּשׁ אֶחָד מִתַּלְמִידֵי הֶחָכָם הַמֵּת וַיִּקְרָא בְקוֹל אֶל הַחֲכָמִים לֵאמֹר: כֻּלְּכֶם שְׁגִיתֶם! אָנֹכִי לֹא מַשְׁתִּי ג) רֶגַע מִמִּטַּת רַבִּי וּמוֹרִי הַמֵּת וָאֶשְׁמְרֶהָ כָּל הָעֵת הַזֹּאת, וְלֹא שַׂמְתִּי לֵב לְאַנְשֵׁי הַחַיִל הָרַבִּים אֲשֶׁר בָּאוּ הָעִירָה, כִּי יָקָר לִי רַבִּי הֶחָכָם כְּנַפְשִׁי, וְעַל־כֵּן דְּעוּ אֲדוֹנַי, כִּי נֶחְלְפָה לָכֶם בֵּין מִטַּת הַצַּדִּיק לְמִטַּת הָרָשָׁע!... וְלֹא שָׁמְעוּ חַכְמֵי הָעִיר וְנִכְבַּדֶּיהָ לְקוֹל הַתַּלְמִיד, וַיִּקָּבֵר בַּעְיָא הַמּוּכֵס בְּכָבוֹד גָּדוֹל, וְהֶחָכָם נִקְבַּר בְּחֶרְפָּה וָבוּז.

קעח. מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת.

וְהַתַּלְמִיד אֲשֶׁר רָאָה אֶת־רַבּוֹ נִקְבָּר בְּחֶרְפָּה וָבוּז הִצְטַעֵר מְאֹד, וַיָּצָם כָּל הַיּוֹם הַהוּא, לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה, וַיַּעַל בַּלַּיְלָה עַל מִטָּתוֹ וַיִּישַׁן וַיַּחֲלוֹם, וְהִנֵּה רַבּוֹ עוֹמֵד לִקְרָאתוֹ וְאֹמֵר לוֹ: אַל נָא יֵרַע בְּעֵינֶיךָ, בְּנִי, הַבִּזָּיוֹן אֲשֶׁר בָּזוּ לִי בְּנֵי הָעִיר, כִּי כִגְמוּל יָדַי נַעֲשָׂה־לִי. וַיִּשְׁתָּאֵה הַתַּלְמִיד מְאֹד וַיֹּאמַר: הַאַתָּה, רַבִּי וּמוֹרִי, חָטָאתָ לֵאלֹהִים, וְאָנֹכִי יְדַעְתִּיךָ כָּל הַיָּמִים לִירֵא אֱלֹהִים וְשָׂשׂ ד) לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וּצְדָקָה בְּכָל־עֵת? וַיַּעַן הֶחָכָם וַיֹּאמַר: פַּעַם שָׁמַעְתִּי אֲנָשִׁים רָעִים מְחָרְפִים אֶת אִישׁ צַדִּיק, וָאֶעֱמֹד מֵרָחוֹק, וָאֶשְׁמַע אֶת חֶרְפָּתוֹ וָאֶדֹּם ה), וְלֹא כִהִיתִי ו) בָּם, עַל־כֵּן יִסְּרַנִי יָהּ וָאֶקָּבֵר בְּחֶרְפָּה. וַיּוֹסֶף הַתַּלְמִיד לִשְׁאֹל אֶת־רַבּוֹ הַמֵּת וַיֹּאמַר: וּמַדּוּעַ עָשִׂיתָ כָּכָה? וַיַּעַן הֶחָכָם הַמֵּת וַיֹּאמַר: כִּי הָיוּ הָרְשָׁעִים מְחָרְפֵי הַצַּדִּיק רָאשֵׁי הָעִיר וַעֲשִׁירֶיהָ, וָאִירָאֵם מְאֹד; אוּלָם לִבִּי הִכַּנִי עַל הָעָוֶל אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וָאָקוּט בְּפָנַי ז) כָּל הַלָּיְלָה; וּבִהְיוֹת הַבֹּקֶר, וָאָקוּם לְהִתְפַּלֵּל וָאַקְדִּים בְּטָעוּת אֶת־הַתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ לִתְפִלִּין שֶׁל יָד, וַיִּגָּזֵר עָלַי בַּמְּרוֹמִים לְהִקָּבֵר בְּחֶרְפָּה. וַיֹּאמֶר הַתַּלְמִיד: הֲלֹא תַגִּיד לִי רַבִּי וּמוֹרִי בַּמֶּה זָכָה בַּעְיָא הָרָשָׁע לְהִקָּבֵר בְּכָבוֹד גָּדוֹל? וַיַּעַן הֶחָכָם וַיֹּאמַר: יַעַן נִמְצָא בְּבַעְיָא דָּבָר טוֹב, עַל־כֵּן נַעֲשָׂה לוֹ הַכָּבוֹד הַגָּדוֹל בְּמוֹתוֹ. וַיֹּאמֶר הַתַּלְמִיד: אוּלַי תֵּדַע וְהִגַּדְתָּ לִי מָה הוּא הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיַּעַן הֶחָכָם וַיֹּאמַר: מִשְׁתֶּה עָשָׂה בַּעְיָא לְשָׂרֵי הָעִיר; אוּלָם קְרוּאָיו לֹא בָאוּ, כִּי בוֹשְׁשׁוּ ח) לָשֶׁבֶת בְּבֵיתוֹ. וַיַּרְא בַּעְיָא כִּי כֵן, וַיָּקָם וַיְחַלֵּק אֶת־כָּל־הַלֶּחֶם וְהַבָּשָׂר וְהַיַּיִן לַעֲנִיֵּי הָעִיר, וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבָּעוּ וַיְבָרְכֻהוּ, וַיִּיטַב מַעֲשֵׂהוּ זֶה בְּעֵינֵי יְיָ, וַיַּחְפֹּץ בִּיקָרוֹ.

קעט. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וְעָנְשׁוֹ ט) בְּגֵיהִנֹּם.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּחֲלוֹם הַתַּלְמִיד שֵׁנִית וְהִנֵּה רַבּוֹ מִתְהַלֵּךְ בְּגַן עֵדֶן, עוֹבֵר בְּפַרְדֵּסִים נֶחְמָדִים לְמַרְאֶה, וּמַעְיָנוֹת מַיִם מַזְהִירִים כִּבְדֹלַח הוֹלְכִים בֵּינֵיהֶם, וּבַעְיָא הַמּוּכֵס עוֹמֵד עַל שְׂפַת הַנָּהָר, מוֹצִיא בְּכָל כֹּחוֹ אֶת־לְשׁוֹנוֹ מִפִּיו לָלֹק מְעַט מַיִם, וְהֵינֶנּוּ

א) הִכִּירוּ. ב) לְבוּז. ג) סַרְתִּי. ד) שָׂמֵחַ. ה) שָׁתַקְתִּי. ו) גָּעַרְתִּי. ז) הֶאֱשַׁמְתִּי אֶת־עַצְמִי. ח) הִתְבַּיְּשׁוּ. ט) וּמִשְׁפָּטוֹ.

בֶּן־שָׁטַח: הַאֲבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי? וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּאֲכִילוּ אֶת־רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיַּשְׁקֻהוּ, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וַיָּקָם וַיֹּאמַר: נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ עַל הַמָּזוֹן שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ! וְכִכְלוֹת הַמִּשְׁתֶּה, וַיִּשְׁמַע רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח דִּבְרֵי חָכְמָה וּמָשָׁל וּמְלִיצָה, וַיֶּעֱרַב שִׂיחָתוֹ מְאֹד עַל כָּל הַשּׁוֹמְעִים אוֹתָהּ; וּכְצֵאת מַלְאֲכֵי פָּרַס מִירוּשָׁלַיִם לָשׁוּב אֶל אַרְצָם נִדְבְּרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: לֹא נִשְׁאֲרוּ לָנוּ א) מִכָּל הַגְּדֻלָּה וְהַתִּפְאֶרֶת וּשְׂכִיּוֹת הַחֶמְדָּה אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּבֵית מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּבְעִירוֹ הַמְהֻלָּלָה בִּלְתִּי אִם הַלֶּקַח ב) וְהַמּוּסָר הַטּוֹב וְהַדְּבָרִים הַמְחֻכָּמִים, אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מִפִּי הֶחָכָם הַזָּקֵן שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח.

קעו. הָעֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה לְחֹדֶשׁ טֵבֵת.

וַיַּרְא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח, כִּי הַצְּדוֹקִים יוֹשְׁבִין בְּסַנְהֶדְרִין, וַיֵּצֶר לוֹ הַדָּבָר מְאֹד, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אַעֲרִים ג) לָהֶם וְהִרְחַקְתִּים מִשֶּׁבֶת בְּסַנְהֶדְרִין. וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲמֹד לְמִשְׁפָּטָם אִישׁ אֶחָד, וַיִּשְׁפְּטֻהוּ הַצְּדוֹקִים. וַיֹּאמֶר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח: הִנֵּה הוֹצֵאתֶם מִשְׁפָּט עַל הָאִישׁ הַזֶּה, וְלֹא הֲבֵאתֶם רְאָיָה ד) לְדִבְרֵיכֶם מִן הַתּוֹרָה, — הֲלֹא תֵבוֹשׁוּ וְתִכָּלֵמוּ! וַיַּעַן אֶחָד מֵהֶם, וְהוּא אִישׁ זָקֵן וְרֹאשׁ לְכָל הַצְּדוֹקִים: תְּנָה לִי זְמָן, וַהֲבֵאתִי רְאָיָה לִדְבָרֵינוּ מִן הַתּוֹרָה. וַיֹּאמֶר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח: הִנְנִי אֲחַכֶּה לִדְבָרֶיךָ עַד יוֹם הַמָּחֳרָת. וַיֵּלֶךְ הַזָּקֵן לְבֵיתוֹ וַיֶּהְגֶּה ה) כָּל הַלַּיְלָה בְּתוֹרַת יְיָ, וְלֹא מָצָא אֶת הָרְאָיָה אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ, וַיֵּבוֹשׁ לָבֹא אֶל הַסַּנְהֶדְרִין, וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתוֹ. וַיְהִי בַבֹּקֶר, וַיָּבֹא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח אֶל בֵּית הַמִּשְׁפָּט וַיַּרְא כִּי הַזָּקֵן אֵינֶנּוּ וַיֹּאמַר: אֵין פּוֹחֲתִין ו) בְּסַנְהֶדְרִין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד! הָבָה אָקִים אִישׁ אַחֵר תַּחְתָּיו. וַיְמַהֵר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיַּעֲמֵד תַּחַת הַזָּקֵן אֲשֶׁר נִפְקַד ז) מְקוֹמוֹ אֶת־אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים הַפְּרוּשִׁים. וַיְהִי בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, וַיְבַקֵּשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח מִצְּדוֹקִי אַחֵר אֲשֶׁר יָשַׁב בְּסַנְהֶדְרִין לְהָבִיא רְאָיָה מִן הַתּוֹרָה, וְלֹא יָדַע הַצְּדוֹקִי, וַיְבַקֵּשׁ זְמָן. וַיֹּאמֶר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח: בְּיוֹם הַמָּחֳרָת תְּשִׁיבֵנִי דָבָר! וַיַּעַן הַצְּדוֹקִי: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא יָדַע הַצְּדוֹקִי לְהָבִיא רְאָיָה מִן הַתּוֹרָה, וַיֵּבוֹשׁ לָשֶׁבֶת בְּסַנְהֶדְרִין, וַיַּעֲמֵד רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אֶת־אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים הַפְּרוּשִׁים בִּמְקוֹמוֹ. וַיַּעַשׂ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח כַּדָּבָר הַזֶּה לְכָל הַשּׁוֹפְטִים הַצְּדוֹקִים הַיּוֹשְׁבִים בְּסַנְהֶדְרִין עַד שֶׁנִּסְתַּלְּקוּ ח) כֻּלָּם בְּעֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה לְחֹדֶשׁ טֵבֵת; וַיְהִי הַיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יָשְׁבָה בוֹ סַנְהֶדְרִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְיוֹם שִׂמְחָה וַיָּחֹגּוּ אוֹתוֹ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה.

קעז. בַּעְיָא הַמּוֹכֵס ט).

וַיְהִי אִישׁ בִּימֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח, בַּעְיָא שְׁמוֹ. וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא רָשָׁע וּבֶן־בְּלִיַּעַל, אַבִּיר י) לֵב וְרָחוֹק מִצְּדָקָה. וַיָּמָת בַּעְיָא, וַיּוֹצִיאֻהוּ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ לְקָבְרוֹ. הוּא מוּצָא לְהִקָּבֵר, — וְהִנֵּה לִקְרָאתוֹ נִשֵּׂאת מִטָּה אֲשֶׁר עָלֶיהָ הָיָה מֻטָּל יא) אֶחָד מֵחַכְמֵי הָעִיר שֶׁמֵּת בַּיּוֹם הַזֶּה. וְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל גְּדוֹלָיו וְנִכְבָּדָיו הוֹלְכִים אַחֲרֵי מִטַּת הֶחָכָם וְסוֹפְדִים לוֹ וּבוֹכִים אוֹתוֹ. בְּרֶגַע הַזֶּה נִשְׁמַע קוֹל תְּרוּעַת מִלְחָמָה וְרַעַשׁ כִּידוֹנִים וְשַׁעֲטוֹת יב) פַּרְסוֹת סוּסִים; וַיַּסֵּבּוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־פְּנֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה צַר וְאוֹיֵב בָּא הָעִירָה וּלְקוֹלָם תִּרְגַּז הָאָרֶץ, וַיֶּחֶרְדוּ חֲרָדָה גְדוֹלָה וַיְמַהֲרוּ

א) לֹא נִשְׁאַר בְּזִכְרוֹנֵנוּ. ב) הַתּוֹרָה. ג) אֲתַחַכֵּם. ד) доказательство. ה) עָסַק. ו) מְמַעֲטִין. ז) חָסַר. ח) יָצְאוּ וְנִבְדְּלוּ. ט) מַעֲרִיכֵי מַס הַמֶּלֶךְ. י) קְשֵׁה לֵב. יא) שׁוֹכֵב. יב) בְּעִיטוֹת.

אֲנַחְנוּ מְאֹד פֶּן תָּרַעְנָה לָנוּ הַמְכַשְּׁפוֹת בְּשֵׂאתֵנוּ אוֹתָן. וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח: עַל־כֵּן תְּנִיפוּ אוֹתָן, וְשַׂמְתּוּן עַל שִׁכְמֵיכֶן, כִּי לֹא יָרַע וְלֹא יַשְׁחִית כָּל קוֹסֵם וְכָל מְכַשֵּׁף אִם אֵין רַגְלָיו עוֹמְדוֹת עַל הָאֲדָמָה! וַיְמַהֲרוּ הַבַּחוּרִים וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח. וַיְהִי כִּי בָא עַד לִפְנֵי פֶּתַח הַמְּעָרָה אֲשֶׁר הִסְתַּתְּרוּ שָׁם שְׁמוֹנִים הַמְכַשְּׁפוֹת, וַיִּדְפֹּק רַבִּי שִׁמְעוֹן עַל הַדֶּלֶת, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: פְּתַחְנָה לִי, כִּי מֵחֶבְרַתְכֶן אָנִי! וַתֹּאמַרְנָה לוֹ הַמְכַשְּׁפוֹת: הֲלֹא תַגֵּד לָנוּ אֵיךְ בָּאתָ בְּיוֹם סַגְרִיר כָּזֶה? וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיֹּאמַר: הַמְכַשֵּׁף כָּמוֹנִי יִפָּלֵא דָבָר? אַךְ רָאִיתִי כִּי נִפְתְּחוּ אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וְגֶשֶׁם סוֹחֵף נִתַּךְ אַרְצָה, וָאֶתְכַּוֵּץ א) וָאֵלֵךְ בֵּין טִפֵּי הַגֶּשֶׁם. וַתֹּאמַרְנָה הַמְכַשְּׁפוֹת אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח: הַגִּידָה נָּא לָנוּ, מַה־לְּךָ בְּבֵיתֵנוּ? וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח לֵאמֹר: בָּאתִי לִלְמֹד וּלְלַמֵּד! וְעַתָּה הָבֵאנָה אוֹתִי אֶל בֵּיתְכֶן וְהַרְאֶינָה אוֹתִי אֶת נִפְלְאוֹתֵיכֶן, וְהֶרְאֵיתִיכֶן גַּם אֲנִי אֶת נִפְלְאוֹתָי! וַתִּפְתַּחְנָה לוֹ הַמְכַשְּׁפוֹת אֶת־הַדֶּלֶת, וַיָּבֹא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אֶל תּוֹךְ הַמְּעָרָה. וַתְּצַפְצֵף אַחַת הַמְכַשְּׁפוֹת, וַתָּנַע רֹאשָׁהּ, וַיִּבָּקַע סִפּוּן ב) הַמְּעָרָה, וְשֻׁלְחָן מָלֵא מַעֲדַנִּים יָרַד דֶּרֶךְ הַבֶּקַע, וַיַּעֲמֹד בַּמְּעָרָה בַּתָּוֶךְ; וַתֶּהְגֶּה ג) מְכַשֵּׁפָה אַחֶרֶת, וַתְּפַהֵק ד) פַּעַם וּשְׁתַּיִם וַיָּעוּפוּ בַקְבּוּקֵי יַיִן אֶל הַמְּעָרָה, וַיַּעַמְדוּ עַל הַשֻּׁלְחָן. וְאַחַר קָמוּ שְׁתֵּי מְכַשְּׁפוֹת, וַתִּקַּחְנָה קְסָמִים בִּידֵיהֶן, וַתְּצַפְצֶפְנָה וַתֶּהְגֶּינָה, וַתּוֹשַׁבְנָה עַל הַשֻּׁלְחָן קְעָרוֹת מְלֵאוֹת בָּשָׂר צָלוּי וּמַמְתַּקִּים וּמִגְדָּנוֹת לָרֹב. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־נִפְלְאוֹתֵיהֶן, וַתֹּאמַרְנָה אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח: הַרְאֵנוּ אַתָּה אֶת נִפְלְאוֹתֶיךָ! וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח לֵאמֹר: הֵן כֻּלְּכֶן רְאִיתֶן כִּי גֶשֶׁם רַב יוֹרֵד אַרְצָה. וּבְכָל זֹאת, — אַךְ אֶשְׁרְקָה פַּעַם וּשְׁתַּיִם, — וּבָאוּ הֲלוֹם כְּרֶגַע שְׁמוֹנִים בַּחוּרִים לְבוּשִׁים בְּגָדִים יְבֵשִׁים. וַתַּעֲנֶינָה הַמְכַשְּׁפוֹת לֵאמֹר: אִם כָּכָה תֵּעָשֶׂה לְעֵינֵינוּ, וְיָדַעְנוּ כִּי אֵין כָּמוֹךָ בִּמְכַשְּׁפִים וְקוֹסְמִים. וַיִּשְׁרֹק רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח, וַיְמַהֲרוּ הַבַּחוּרִים הָעוֹמְדִים בַּחוּץ, וַיּוֹרִידוּ אֶת כַּדֵּיהֶם מֵעַל רֹאשָׁם, וַיּוֹצִיאוּ אֶת הַמְּעִילִים וַיִּלְבְּשׁוּ אוֹתָם; וַיִּשְׁרֹק בַּשֵּׁנִית, וַיָּבֹאוּ אֶל הַמְּעָרָה, וַיַּחְטֹף אִישׁ אִישׁ מֵהֶם מְכַשֵּׁפָה, וַיְנִיפוּן וַיְשִׂימוּן עַל שִׁכְמֵיהֶם, וַיִּשְׂאוּ אוֹתָן אֶל הָעֵצִים הַמּוּכָנִים לָהֶן וַיִּתְלוּן. וַיְהִי כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־אַחֲרִית הַמְכַשְּׁפוֹת וַאֲשֶׁר יָדְעוּ אֶת־הַתּוֹעֵבוֹת הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ בַּמְּעָרָה, וַיֹּאמְרוּ: בָּרוּךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח לַיְיָ, כִּי בִעֵר אֶת־הָרָעָה מִקֶּרֶב יִשְׂרָאֵל; אוּלָם קְרוֹבֵי הַמְכַשְּׁפוֹת וּקְרוֹבוֹתֵיהֶן נִשְׁבְּעוּ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: לֹא נָנוּחַ וְלֹא נִשְׁקֹט, עַד אִם נִקַּמְנוּ מֵרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אֶת־דַּם הַמְכַשְּׁפוֹת הַשָּׁפוּךְ.

קפא. קִלְלַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח.

וַיְהִי הַיּוֹם, וַיֵּצֵא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה, וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ אֶחָד רוֹדֵף אַחֲרֵי רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ; וַיְאַמֵּץ רַבִּי שִׁמְעוֹן כֹּחוֹ, וַיָּרָץ אַחֲרֵי שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים לְהַצִּיל אֶת־הַנִּרְדָּף מִיַּד הָרֹצֵחַ מְבַקֵּשׁ נַפְשׁוֹ; אוּלָם אֵחַר לָבֹא, כִּי מָהִיר הָיָה הָרֹצֵחַ מְאֹד וַיַּדְבֵּק ה) אֶת־אִישׁ חֶרְמוֹ ו) וַיִּדְקְרֵהוּ בְּחַרְבּוֹ, בְּטֶרֶם יָבֹא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח לְהַצִּילוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אֶל הַמָּקוֹם הַהוּא, וַיַּרְא וְהִנֵּה הָרֹצֵחַ עוֹמֵד לִקְרָאתוֹ וְחַרְבּוֹ הַמְגֹאָלָה בְּדָם בְּיָדוֹ, וְהֶהָרוּג מְפַרְפֵּר ז), וַיִּצְעַק רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיֹּאמַר: רָשָׁע! מִי הֲרָגוֹ לָזֶה, — אֲנִי אוֹ אַתָּה? אֲבָל

א) וָאֶתְקַמֵּט, съёжился. ב) потолокъ. ג) הִשְׁמִיעָה קוֹל הֶמְיָה. ד) зашумѣла. ה) הִשִּׂיג. ו) שֶׁהָיָה חָפֵץ לְהַחֲרִימוֹ וּלְהַשְׁחִיתוֹ. ז) אֵבְרֵי גוּפוֹ מִזְדַּעְזְעִים עוֹד וּמִתְנוֹעֲעִים.

יָכֹל, כִּי כַּאֲשֶׁר יוֹצִיא אֶת לְשׁוֹנוֹ לָגַעַת אֶל הַמַּיִם, כֵּן יֵלְכוּ הָלֹךְ וְהַרְחִיק מִמֶּנּוּ הָלֹךְ וְהֵעָלֵם. וַיֹּאמֶר הַתַּלְמִיד אֶל רַבּוֹ: מַדּוּעַ יֵעָנֵשׁ כָּכָה? וַיַּעַן הֶחָכָם וַיֹּאמַר: עַל מָנְעוֹ מֵרָעֵב לֶחֶם וּמִצָּמֵא מָיִם. וַיִּשָּׂא הַתַּלְמִיד אֶת עֵינָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה מִרְיָם (בַּת בִּילְגָּה) שׁוֹכֶבֶת עַל הָאֲדָמָה וְצִיר א) דֶּלֶת הַגֵּיהִנֹּם מְסוֹבָב ב) בְּאָזְנֶיהָ. וַיִּשְׁאַל אֶת־הֶחָכָם וַיֹּאמַר: מֶה עָשְׂתָה הָעַלְמָה, כִּי כָכָה נֶעֱנָשָׁה? וַיַּעַן הֶחָכָם וַיֹּאמַר: הֵן שָׁמֹעַ שָׁמְעָה בְּבֵית אָבִיהָ גַּם דְּבָרִים טוֹבִים, וְלֹא קִלְּטוּ ג) אָזְנֶיהָ בִּלְתִּי אִם אֶת־הַדְּבָרִים הָרָעִים אֲשֶׁר שָׁמְעָה, עַל כֵּן לֹא יֶחְדַּל צִיר הַדֶּלֶת לְהִסֹּב בְּאָזְנֶיהָ עַד יוֹם בּוֹא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח הֲלוֹם. וַיִּשְׁתָּאֶה הַתַּלְמִיד לְדִבְרֵי רַבּוֹ, וַיֹּאמַר: הֲלֹא תַגֵּד לִי רַבִּי: מַה לְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח וְלָעַלְמָה הַחַטָּאת הַזֹּאת? וַיַּעַן הֶחָכָם וַיֹּאמַר: כִּי יָמוּת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח, — וְהוּצָא הַצִּיר מֵאֹזֶן מִרְיָם וְהוּשַׂם בְּאָזְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח. וַיּוֹסֶף הַתַּלְמִיד לְהִשְׁתָּאוֹת וַיֹּאמַר: הֲלֹא תַגֵּד לִי רַבִּי מֶה חָטָאוּ וּמַה־פִּשְׁעוֹ? וַיַּעַן הֶחָכָם וַיֹּאמַר: שָׁמֹעַ שָׁמַע רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח אֶת מַעֲשֵׂי שְׁמוֹנִים הַמְכַשְּׁפוֹת הַיּוֹשְׁבוֹת בְּאַשְׁקְלוֹן, הַמַּחֲטִיאוֹת אֶת־בְּנֵי הָאָדָם וְהָעוֹשׂוֹת כָּל דָּבָר אֲשֶׁר שָׂנֵא יְיָ, וְלֹא בִעֵר אוֹתָן מִקֶּרֶב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, עַל־כֵּן נִגְזַר עָלָיו לָקַחַת מְקוֹם מִרְיָם בְּגֵיהִנֹּם; וְעַתָּה אִם יֵשׁ אֶת נַפְשְׁךָ לְהֵיטִיב עִם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח, וְקַמְתָּ בַבֹּקֶר וְאָמַרְתָּ לוֹ: נֶדֶר נָדַרְתָּ לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: כִּי יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, וְשָׂמַנִי לִנְשִׂיא הָעָם וּלְרֹאשׁוֹ, וּבִעַרְתִּי אֶת הַמְכַשְּׁפוֹת מִן הָאָרֶץ, — וַיִּתֵּן לְךָ יְיָ כִּלְבָבְךָ, וַתִּשְׁכַּח אֶת נִדְרְךָ, וְלֹא קִיַּמְתָּהוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, עַל־כֵּן תִּירַשׁ גֵּיהִנֹּם. וַיֹּאמֶר הַתַּלְמִיד אֶל רַבּוֹ: וְהֵן לֹא יַאֲמִין לִי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח, כִּי יֹאמַר: לֹא נִרְאָה

לְךָ כָּכָה בַּחֲלוֹמְךָ, וְלֹא הֶרְאֲךָ אֶת־כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן הֶחָכָם וַיֹּאמַר: אִם יִשְׁאַל מִמְּךָ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אוֹת וּמוֹפֵת, וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: הִנֵּה אָנֹכִי נוֹתֵן יָדִי עַל עַיִן יְמִינְךָ, וְהִנְתַּקָה ד) מִמְּקוֹמָהּ, וְשַׂמְתִּי יָדִי שֵׁנִית עַל חוֹר הָעַיִן, וְשָׁבָה לִמְקוֹמָהּ הָרִאשׁוֹן. וַיְכַל הֶחָכָם לְדַבֵּר אֶל תַּלְמִידוֹ, וַיֵּעָלֵם מֵעֵינָיו, וַיִּיקַץ הַתַּלְמִיד וְהִנֵּה חֲלוֹם חֶזְיוֹן לָיְלָה.

קפ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וְהַמְכַשְּׁפוֹת.

וַיְהִי בַבֹּקֶר, וַיָּבֹא הַתַּלְמִיד אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיַּגֶּד־לוֹ אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאָה בַּחֲלוֹמוֹ, וַיֹּאמֶר לָתֵת אֶת־יָדוֹ עַל עֵינוֹ הַיְמָנִית וְלַעֲשׂוֹת אֶת הָאוֹת אֲשֶׁר אָמַר לוֹ רַבּוֹ בַּחֲלוֹמוֹ. וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיֹּאמַר: חָלִילָה חָלִילָה! אַל תַּעֲשֶׂה אֶת הָאוֹת, כִּי מַאֲמִין אָנֹכִי לְךָ. הֵן נְדָרַי אֲשֶׁר נָדַרְתִּי לַיְיָ לֹא יָדַע אִישׁ זוּלָתִי, וְעַתָּה כִּי בָאתָ וַתַּגֵּד לִי אֶת מַחְשְׁבוֹת לִבִּי, וָאֵדַע כִּי מִן הַשָּׁמַיִם הוֹדִיעוּךָ אֶת־כָּל אֵלֶּה; וְעַתָּה לֵךְ לְשָׁלוֹם לְבֵיתֶךָ, וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁקֹט וְלֹא אָנוּחַ עַד אִם בִּעַרְתִּי אֶת הַמְכַשְּׁפוֹת מִקֶּרֶב הָאָרֶץ. וַיְהִי בְּיוֹם סַגְרִיר ה), וַיִּקַּח רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח שְׁמוֹנִים בַּחוּרִים וַיִּתֵּן בִּידֵיהֶם כַּדִּים חֲדָשִׁים, וּמְעִילִים חֲדָשִׁים שָׂם בַּכַּדִּים, וַיֹּאמֶר: שִׂימוּ אֶת הַכַּדִּים עַל רָאשֵׁיכֶם וַהֲלַכְתֶּם אַחֲרַי, וְהָיָה בִּשְׁרִקִי ו) לָכֶם פַּעַם אַחַת, — וּלְבַשְׁתֶּם אֶת הַמְּעִילִים, וּבִשְׁרִקִי בַשֵּׁנִית, וּמִהַרְתֶּם וּבָאתֶם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָנֹכִי שָׁם וַחֲטַפְתֶּם לָכֶם אִישׁ אִישׁ מְכַשֵּׁפָה אַחַת, וּנְשָׂאתֶם אוֹתָן אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֹמַר לָכֶם. וַיֹּאמְרוּ הַבַּחוּרִים: יְרֵאִים

א) הַמַּסְמֵר, ב) מִתְהַפֵּךְ. ג) קִבְּלוּ. ד) תֵּעָתֵק. ה) יוֹם מְעֻנָּן וְגֶשֶׁם שׁוֹטֵף. ו) בְּהַשְׁמִיעִי קוֹל שְׁרֵקָה, свистъ.

אָבִיו. וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ הַשּׁוֹפְטִים לִשְׁמוֹעַ מִפִּיו דְּבַר־יְיָ, וַיֹּאמֶר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח: הֱוֵו מַרְבִּים לַחְקֹר אֶת הָעֵדִים א) וֶהֱווּ זְהִירִים בְּדִבְרֵיכֶם ב), שֶׁמָּא מִתּוֹכָם יִלְמְדוּ לְשַׁקֵּר!

קפג. מַלְשִׁינוּת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת נְזִירִים אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח. וַיִּשְׁלַח רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אֶל יַנַּאי הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: הִנֵּה עָלוּ אֵלַי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת נְזִירִים, וְעַל כָּל אֶחָד מֵהֶם לְהָבִיא שְׁלֹשָׁה קָרְבָּנוֹת: כִּבְשָׂה לְחַטָּאת, כֶּבֶשׂ לְעוֹלָה וְאַיִל לִשְׁלָמִים; וְעַתָּה הוֹאֶל־נָא וְתֵן מִמְּאֹנְךָ אַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים קָרְבָּנוֹת, וְנָתַתִּי אָנֹכִי אֶת הַמַּחֲצִית הַשֵּׁנִית. וַיִּשְׁלַח יַנַּאי הַמֶּלֶךְ אַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים קָרְבָּנוֹת אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיֹּאמַר: הִנֵּה אָנֹכִי נָתַתִּי אֶת מֶחֱצִיתִי, וְעַתָּה תִּתֵּן אַתָּה אֶת מֶחֱצִיתֶךָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאָה הָעֵת לְהַקְרִיב אֶת הַקָּרְבָּנוֹת וַיִּמְצָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח לְמֵאָה וַחֲמִשִּׁים נְזִירִים פֶּתַח לְהַתִּיר נִדְרָם ג) וַיְשַׁלְּחֵם לְבֵיתָם בְּשָׁלוֹם, וְאֶל יֶתֶר מֵאָה וַחֲמִשִּׁים הַנְּזִירִים הַנּוֹתָרִים נָתַן אֶת־הַקָּרְבָּנוֹת, אֲשֶׁר שָׁלַח הַמֶּלֶךְ, וַיַּקְרִיבוּ לַיְיָ, וַיָּשׁוּבוּ אִישׁ אִישׁ לְבֵיתוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לִקְרוֹבֵי הַמְכַשֵּׁפוֹת הַתְּלוּיוֹת, וַיַּלְשִׁינוּ אֶת־רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אֶל יַנַּאי הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: אַךְ הֵתֵל בְּךָ שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח בְּאָמְרוֹ: אֲנִי אֶתֵּן אֶת מַחֲצִית הַקָּרְבָּנוֹת הַשֵּׁנִיָּה! הֵן הוּא לֹא נָתַן לָהֶם מִשֶּׁלּוֹ גַּם כִּבְשָׂה אֶחָת. וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּזְעַם ד) מְאֹד. וַיֻּגַּד לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח לֵאמֹר: קָצַף עָלֶיךָ הַמֶּלֶךְ קֶצֶף גָּדוֹל וּמְבַקֵּשׁ לְהָרְגֶךָ. וַיָּקָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וַיִּבְרַח, וַיִּסָּתֵר בְּאַחַד הַמְּקוֹמוֹת. וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מֶלֶךְ פָּרַס בְּבֵית יַנַּאי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: אַיֵּה הָאִישׁ הַזָּקֵן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח? וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: הָתֵל הֵתֵל בִּי הָאִישׁ הַזֶּה, וַיִּירָא מִפָּנַי וַיִּבְרַח וַיִּסָּתֵר. וַיַּעֲנוּ שָׂרֵי מֶלֶךְ פָּרַס לֵאמֹר: הוֹאִילָה קְרָא נָא לוֹ, וְהִשְׁמִיעֵנוּ אֶת שִׂיחָתוֹ הָעֲרֵבָה. וַתִּשְׁמַע שְׁלוֹמִית אֲחוֹת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתֹּאמֶר אֶל הַמֶּלֶךְ: אָנֹכִי יוֹדַעַת אֶת מְקוֹם סִתְרוֹ, וְאִם תִּשָּׁבַע לִי כִּי לֹא תָרַע לוֹ, וַהֲבִיאוֹתִיו אֵלֶיךָ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: כְּבָר נִשְׁבַּעְתִּי לְבִלְתִּי הָרַע לוֹ. וְעַתָּה צַוֵּה אֶת הַנְּעָרִים וְיִקְרְאוּ לוֹ. וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה: תֵּן לִי אֶת טַבַּעְתְּךָ, וְשִׁלַּחְתִּי לוֹ, וְרָאָה אוֹתָהּ וְיָדַע כִּי אֵינְךָ חוֹרֵשׁ ה) עָלָיו רָעָה. וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת טַבַּעְתּוֹ, וַתְּשַׁלַּח הַמַּלְכָּה בְּיַד הַנְּעָרִים הַמְשָׁרְתִים לְפָנֶיהָ אֶת הַטַּבַּעַת אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַתִּקְרָא לוֹ וַיָּבֹא. וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ: מַדּוּעַ בָּרַחְתָּ מִפָּנַי, וְאָנֹכִי לֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ קָשׁוֹת, וְלֹא יְרֵאתִי ו) אוֹתְךָ? וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיֹּאמַר: הֻגַּד לִי כִּי זָעַמְתָּ מְאֹד, וָאֲקַיֵּם בִּי אֶת־עֲצַת הַנָּבִיא הָאוֹמֵר: „חֲבִי ז) כִּמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבָר זָעַם". וַיּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ אָמַרְתָּ לִי: תְּנָה אֶת־מַחֲצִית הַקָּרְבָּנוֹת לַנְּזִירִים, וְאָנֹכִי אֶתֵּן אֶת־הַמַּחֲצִית הַשֵּׁנִיָּה, וְלֹא נָתַתָּ לָהֶם מְאוּמָה!? וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיֹּאמַר: אַתָּה נָתַתָּ לָהֶם מִכַּסְפְּךָ, וְאָנֹכִי נָתַתִּי לָהֶם מִתּוֹרָתִי, כִּי לְמֵאָה וַחֲמִשִּׁים נְזִירִים מָצָאתִי פֶּתַח לְהַתִּיר נִדְרָם וְלֹא הֻצְרְכוּ לְקָרְבָּן. וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח, וַיַּרְא כִּי צַדִּיק הוּא, וַיְשַׁלֵּם לוֹ וַיֹּאמַר: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה לֹא אַקְשִׁיב עוֹד עַל דִּבְרֵי הָאֲנָשִׁים הַחֲפֵצִים

א) חִקְרוּ וְדִרְשׁוּ הֵיטֵב אֶת־הָעֵדִים. ב) הִשָּׁמְרוּ מֵהוֹצִיא דְּבָרִים כָּאֵלֶּה, שֶׁעַל יְדֵיהֶם יִתְחַכְּמוּ הָעֵדִים לְהַסְתִּיר אֶת שִׁקְרָם וְדִבְרֵי הַרְמִיתָם. ג) עַיֵּן בְּדִבְרֵי יְיָ וּמָצָא הֵיתֵר לָהֶם. ד) קָצַף. ה) חוֹשֵׁב. ו) הִטַּלְתִּי אֵימָה. ז) הִתְחַבֵּא.

אֵין דָּמְךָ מָסוּר בְּיָדִי א) הַיּוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת ב) יִפָּרַע ג) מֵאוֹתוֹ אִישׁ שֶׁהָרַג אֶת־חֲבֵרוֹ! וַיְהִי אַךְ הוֹצִיא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אֶת הַקְּלָלָה מִפִּיו, — וַיַּעַל נָחָשׁ מִמְּאוּרָתוֹ ד) וַיִּשֹּׁךְ אֶת־הָרוֹצֵחַ וַיְמִיתֵהוּ בְּרֶגַע.

קפב. בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע כִּי נִמְצָא חָלָל ה) בַּשָּׂדֶה וְלֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ, וַיֹּאמְרוּ קְרוֹבֵי הַמְכַשֵּׁפוֹת, הַתְּלוּיוֹת בִּידֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח, אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: בָּא הַיּוֹם שֶׁקִּוִּינֻהוּ! הָבָה נַעֲלֶה אֶל הַשּׁוֹפְטִים אֲשֶׁר בָּעִיר וְאָמַרְנוּ לָהֶם: אֲנַחְנוּ רָאִינוּ בְקוּם בֶּן־רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח עַל הָאִישׁ הַנִּרְצָח וַיַּהַרְגֵהוּ בְּחַרְבּוֹ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ! וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ: מַדּוּעַ לֹא הִצַּלְתֶּהוּ מִידֵי רֹצְחוֹ, וְאָמַרְנוּ בְּפֶתַע ו) הָיָה הַדָּבָר! וַיַּעֲשׂוּ כֵן בְּנֵי הַבְּלִיַּעַל. וַיָּבֹאוּ אֶל שׁוֹפְטֵי הָעִיר וַיֹּאמְרוּ: הִתְהַלַּכְנוּ בַשָּׂדֶה, וַנַּרְא וְהִנֵּה בֶּן־רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח עוֹמֵד וּמְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶת רֵעֵהוּ, וּפִתְאוֹם, — וַנִּשְׁמַע קוֹל אֶנְקַת ז) חָלָל, וַנְּמַהֵר וַנִּסֹּב פָּנֵינוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם בֶּן־רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַנֵּרֶא, וְהִנֵּה הוּא מֵבִיא חַרְבּוֹ בְּלֵב רֵעֵהוּ, וַיַּרְא כִּי רוֹדְפִים אֲנַחְנוּ אַחֲרָיו לְהַשִּׂיגוֹ, וַיְמַהֵר וַיָּנָס וַיִּמָּלֵט. וַיִּשְׁמְעוּ הַשּׁוֹפְטִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁתָּאוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ: נוֹרָא הַדָּבָר מְאֹד! מִי מִלֵּל לָנוּ, כִּי צַדִּיק וִירֵא אֱלֹהִים כְּבֶן־רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח יִשְׁפֹּךְ דַּם רֵעֵהוּ! וַיְצַוּוּ הַשּׁוֹפְטִים וַיִּקְרְאוּ לְבֶן־רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח, וַיַּרְאֻהוּ עֵדֵי הַשֶּׁקֶר, וַיֹּאמְרוּ: הוּא הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר הָרַג אֶת רֵעֵהוּ בְּחַרְבּוֹ. וַיַּרְא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח, כִּי כָלְתָה הָרָעָה אֶל בְּנוֹ הַצַּדִּיק וְהֶחָף מִפֶּשַׁע וַיֹּאמֶר אֵלָיו: בְּנִי! אַף־כִּי נִגְמַר דִּינְךָ לְהֵהָרֵג, בְּכָל זֹאת לֹא אֶתֶּנְךָ בִּידֵי שׁוֹפְטֶיךָ עַד הִגָּלוֹת צִדְקָתְךָ וְרִשְׁעַת עֵדֶיךָ, הַנּוֹקְמִים מִמֶּנִּי, אֶת־נִקְמַת דְּמֵי קְרוֹבוֹתֵיהֶם הַמְכַשֵּׁפוֹת. וַיַּעֲנֵהוּ בְנוֹ לֵאמֹר: אַל נָא תַמְשֵׁךְ אֶת־הַדָּבָר לְאֹרֶךְ יָמִים, פֶּן יֹאמְרוּ שׁוֹמְעֵי הַדָּבָר הַזֶּה: הִשְׁתַּמֵּשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח בְּכֶתֶר נְשִׂיאוּתוֹ לַהֲרֹס דִּין תּוֹרָה! וְעַתָּה תְּנֵנִי נָא, אָבִי, בִּידֵי שׁוֹפְטַי, וְעָשׂוּ בִי כְּתוֹרַת יְיָ! וַיִּשְׁמַע רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח לְדִבְרֵי בְנוֹ וַיִּתְּנֵהוּ בִּידֵי שׁוֹפְטָיו. וַיְהִי הוּא מוּצָא לְהֵהָרֵג. וְעֵדֵי הַשֶּׁקֶר הוֹלְכִים אַחֲרָיו, וַיִּפֶן בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אֶל הָרְשָׁעִים אֲשֶׁר הֵעִידֻהוּ, וַיֹּאמַר: אִם יֵשׁ בִּי עָוֹן זֶה, — אַל תְּהִי מִיתָתִי כַּפָּרָתִי ח), אוּלָם אִם אֵין בִּי עָוֹן זֶה תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָתִי! וַיִּשְׁמְעוּ עֵדֵי הַשֶּׁקֶר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתְּהִי עֲלֵיהֶם חִתַּת אֱלֹהִים, וַיִּקְרְאוּ לֵאמֹר: אָמְנָם הֵרֵעוֹנוּ מְאֹד לַעֲשׂוֹת! טָפַלְנוּ ט) שֶׁקֶר עַל בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח הַנָּקִי מֵעֲוֹן שְׁפִיכַת הַדָּם, וְרַק מִשִּׂנְאָתֵנוּ אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וּמֵחֶפְצֵנוּ לְהִנָּקֵם מִמֶּנּוּ, דִּבַּרְנוּ אֶת דְּבָרֵינוּ. וַיִּשְׁמַע רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמֶר לְהַצִּיל אֶת בְּנוֹ מִמָּוֶת. וַיִּפֶן בְּנוֹ אֶל הַשּׁוֹפְטִים וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: חָלִילָה לָכֶם מֵעֲבוֹר עַל דִּין הַפְּרוּשִׁים י) הָאוֹמְרִים: אֵין הָעֵדִים מַגִּידִים וְחוֹזְרִים וּמַגִּידִים יא)! וְאֶל אָבִיו אָמַר: אַבָּא! אִם בִּקַּשְׁתָּ לָבֹא תְשׁוּעָה עַל יָדְךָ יב), — עֲשֵׂה אוֹתִי כְּאַסְקֻפָּה יג) הַנִּדְרֶסֶת יד); יֵעָשֶׂה נָא בִי דִינִי וְלֹא יֵהָרֵס דִּין תּוֹרָה! וַיִּכְבּוֹשׁ טו) רַבִּי שִׁמְעוֹן אֶת רַחֲמָיו, וַיֵּהָרֵג בְּנוֹ; וַיֵּבְךְּ אוֹתוֹ

א) כִּי לֹא עַל פִּי עֵד אֶחָד יוּמַת הַמֵּת. ב) יְיָ. ג) יֵעָנֵשׁ. ד) מֵחוֹרוֹ. ה) הָרוּג. ו) פִּתְאוֹם. ז) זַעֲקַת. ח) כַּפָּרָה עַל יֶתֶר עֲוֹנוֹתַי. ט) בְּדָאנִי מִלִּבֵּנוּ. י) הַמַּחֲזִיקִים בְּתוֹרַת יְיָ הַכְּתוּבָה וְהַמְּסוּרָה. יא) אֵין רְשׁוּת לָעֵדִים לְשַׁנּוֹת אֶת עֵדוּתָם. יב) לְהַרְאוֹת כִּי הַפְּרוּשִׁים מְקַיְּמִים אֶת תּוֹרַת יְיָ כְּמִצְוָתָהּ אִם גַּם נוֹגֵעַ הַדָּבָר הַזֶּה עַד נַפְשָׁם. יג) כְּמִפְתָּן. יד) הַנִּרְמָס. טו) עָצַר.

אֶת־חֲבֵרַי אִתִּי, וַנֵּלֶךְ וַנָּבֹא בַּלַּיְלָה לְאַחַד הַכְּפָרִים לִגְנוֹב. וַנְּבַר לָנוּ אֶת הַגָּדוֹל וְהַטּוֹב בְּבָתֵּי הַכְּפָר, וַנִּגַּשׁ אֵלָיו וַנְּשַׁבֵּר אֶת הַדְּלָתוֹת, וַנִּפּוֹל עַל אַנְשֵׁי הַבַּיִת הַיְשֵׁנִים וַנֶּאֶסְרֵם בַּחֲבָלִים, כִּי אָמַרְנוּ: אַל יֵצְאוּ מִן הַבַּיִת וְלֹא יַזְעִיקוּ עָלֵינוּ אֶת כָּל אַנְשֵׁי הַכְּפָר. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִגַּשְׁתִּי עַד לִפְנֵי מִטַּת אַחַד הַיְלָדִים, וָאֶשְׁמַע אוֹתוֹ מְדַבֵּר פִּתְאוֹם מִתּוֹךְ שְׁנָתוֹ: „פְּנֵי יְיָ בְּעוֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם"... וַתְּצִלֶּינָה א) שְׁתֵּי אָזְנַי לִשְׁמֹעַ הַדְּבָרִים הַנּוֹרָאִים, וַתְּהִי עָלַי חִתַּת אֱלֹהִים. וָאָעַר אֶת הַיֶּלֶד מִשְּׁנָתוֹ וָאַרְגִּיעֵהוּ וָאֹמַר לוֹ: מִי הִגִּיד לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָהֵם? וַיַּעֲנֵנִי הַיֶּלֶד בַּחֲרָדָה: דִּבְרֵי דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הֵם, אֲשֶׁר לִמְּדָנִי הַיּוֹם רַבִּי בְּבֵית־הַסֵּפֶר. וָאוֹסִף לְדַבֵּר אֶל הַיֶּלֶד וָאֹמַר לוֹ: וּמַה־לִּמֶּדְךָ עוֹד רַבְּךָ? וַיַּעֲנֵנִי הַיֶּלֶד וַיֹּאמַר: צָעֲקוּ וַיְיָ שָׁמֵעַ!... וָאֲצַו אֶת־חֲבֵרַי לְהַתִּיר אֶת־הָאֲסוּרִים וְלָלֶכֶת אַחֲרָי. וַיְמַהֲרוּ וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי, וּנְמַהֵר וַנַּעֲזֹב אֶת הַכְּפָר, וַיֵּאוֹר לָנוּ בַּיַּעַר אֲשֶׁר בִּעַרְתֶּנוּ בּוֹ. וַיְהִי כִּרְאוֹתִי אֶת־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְהַכֵּלִים הַיְקָרִים אֲשֶׁר אָצַרְתִּי בְּגָזֵל וּבְעֹשֶׁק וַיַּכֵּנִי לִבִּי מְאֹד, וָאֶשָּׁבַע בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: אָשׁוּבָה אֶל יְיָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם, וְאָכַלְתִּי יְגִיעַ כַּפָּי. וָאֶפָּרֵד מֵעִם חֲבֵרַי וָאָבוֹא הָעִירָה, וָאָחֵל לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ שָׁבֻעוֹת אֲחָדִים וַיָּחֶל יִצְרִי הָרַע לְהַשִּׁיאֵנִי לָשׁוּב אֶל הַיַּעַר וְאֶל חֲבֵרַי וְלַעֲשׂוֹת כָּל דָּבָר אֲשֶׁר שָׂנֵא יְיָ. וָאֶתְחַזֵּק מְאֹד לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקוֹל יִצְרִי הָרַע הַמַּחֲטִיאֵנִי, וָאֶתְאַפַּק וְלֹא שַׁבְתִּי הַיַּעְרָה; אוּלָם בַּלַּיְלָה הַזֶּה גָּבְרָה עָלַי מְאֹד תְּשׁוּקָתִי לָשׁוּב אֶל הַיַּעַר וּלְחַדֵּשׁ אֶת מַעֲשַׂי הָרָעִים, וָאֵאָבֵק עִם יִצְרִי וְלֹא יָכֹלְתִּי לוֹ; וָאָקוּם בַּבֹּקֶר לָשׁוּב אֶל חֲבֵרַי וָאֶעֱבוֹר לִפְנֵי בֵיתְךָ, וָאֵרֶא אֶת־תַּלְמִידֶיךָ הָרַבִּים יוֹשְׁבִים בֶּחָצֵר וּמְבָאֲרִים לָהֶם אֶת הַפָּסוּק „תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה"... וָאֶחֱרַד חֲרָדָה גְדוֹלָה, וָאָבֹא אֵלֶיךָ לְהוֹדוֹת לְפָנֶיךָ עֲלֵי פְשָׁעַי וְלִשְׁאָלְךָ: מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם וְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ הָרָע? וַיִּשְׁמַע רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח אֶת־דִּבְרֵי הָאִישׁ וַיָּאֶר לוֹ פָּנָיו. וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: חֲזַק וְהִתְחַזֵּק, וְהָיָה יְיָ אִתְּךָ וְשָׁלַח לְךָ עֶזְרָתוֹ. וְעַתָּה אִם בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים זֶה שָׁב אֶל יְיָ וְנִחַם עַל מַעֲשֶׂיךָ הָרָעִים — וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר אִיעָצְךָ וְהָיָה בְךָ תָּמִיד כֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרְךָ! וַיִּשְׂמַח הָאִישׁ מְאֹד, וַיֹּאמַר: מָה אַתָּה אוֹמֵר לִי אֶעֱשֶׂה? וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח: קָטֹן הַדָּבָר מְאֹד — בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ! וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: וּמָה הוּא הַדָּבָר? וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח: מִ דְּ בַ ר שֶׁ קֶ ר תִּ רְ חָ ק! וַיִּשְׁתָּאֵה הָאִישׁ מְאֹד וַיֹּאמַר: אָמֹר אָמַרְתִּי, תִּתְפַּלֵּל בַּעֲדִי אֶל הָאֱלֹהִים וּבָרָא לִי לֵב טָהוֹר, וְצִוִּיתַנִי לָצוּם וּלְהִתְפַּלֵּשׁ בָּאֵפֶר וְנִקֵּיתִי מִפְּשָׁעַי, וַתִּמְנַע מִמֶּנִּי אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֹּאמֶר לִי: רְחַק מִדְּבַר שֶׁקֶר — וְנוֹשָׁעְתָּ? לָמָּה יְהַתֵּל בִּי אֲדוֹנִי וְאָנֹכִי אִישׁ כְּבַד עָוֹן אֲשֶׁר לֹא עַל נְקַלָּה יֵרָפֵא? וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיֹּאמַר: בְּטַח בִּי כִּי טוֹב יְעַצְתִּיךָ, וְעַתָּה הִשָּׁבְעָה לִי בֵּאלֹהִים, הַפּוֹתֵחַ יָד לְקַבֵּל פּוֹשְׁעִים וְחַטָּאִים, כִּי מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה לֹא יִשָּׁמַע עוֹד כָּל דְּבַר שֶׁקֶר וּמִרְמָה עַל פִּיךָ. וַיִּשָּׁבַע הָאִישׁ עַל הַדָּבָר הַזֶּה. וַיֹּאמֶר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח: הֲתָשׁוּב עַתָּה אֶל חֲבֵרֶיךָ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: לֹא! וַיְבָרְכֵהוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיִּשְׁתַּחוּ הָאִישׁ וַיֵּצֵא.

וַיָּשָׁב הָאִישׁ אֶל הַבַּיִת אֲשֶׁר שָׂכַר לוֹ שָׁם חֶדֶר לָגוּר, וַיַּרְא וְהִנֵּה אֶחָד מֵחֲבֵרָיו הָרִאשׁוֹנִים עוֹמֵד וּמְחַכֶּה לוֹ בַּחוּץ. וַיִּרְאֵהוּ חֲבֵרוֹ וַיִּגַּשׁ אֵלָיו וַיֹּאמַר: שָׁמֹעַ שָׁמַעְתִּי

א) צָלְלוּ.

בְּרָעֶךָ, וְיָשַׁבְתָּ בְּבֵיתְךָ, וְהָיִיתָ שָׁלֵו וְשַׁאֲנָן.

קפד. שׁוֹפֵט צֶדֶק.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא אִישׁ אֶחָד אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיֹּאמַר: שְׁפָט־נָא, אֲדוֹנִי, בֵּינִי וּבֵין הַמֶּלֶךְ, כִּי עֲשָׁקַנִי וַיִּגְזֹל אֶת שָׂדִי. וַיִּשְׁמַע רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיְצַו לַחֲבֵרָיו הַשּׁוֹפְטִים לְהֵאָסֵף וְלִשְׁפֹּט אֶת־הַמֶּלֶךְ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ הַשּׁוֹפְטִים וַיִּשְׁלַח רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח, וַיִּקְרָא לְיַנַּאי הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: הוֹאִילָה בוֹאָה וְעָמַדְתָּ לִפְנֵי הַשּׁוֹפְטִים אֲשֶׁר יִשְׁפְּטוּךָ הַיּוֹם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא הַמֶּלֶךְ וַיֶּחֶרְדוּ הַשּׁוֹפְטִים לִקְרָאתוֹ, וַיְמַהֲרוּ וַיָּשִׂימוּ לוֹ כִּסֵּא עַל יַד כִּסֵּא רַבִּי שִׁמְעוֹן־בֶּן־שָׁטַח. וַיַּרְא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּזְעַף א) לִבּוֹ עַל חֲבֵרָיו הַשּׁוֹפְטִים הַמַּכִּירִים פָּנִים בְּמִשְׁפָּט, וַיָּקָם וַיֹּאמֶר אֶל יַנַּאי הַמֶּלֶךְ: עֲמוֹד עַל רַגְלֶיךָ וְיָעִידוּ בְךָ! וַיֹּאמֶר יַנַּאי הַמֶּלֶךְ: הֲתָדִין אֶת־מַלְכְּךָ כַּאֲשֶׁר יָדוּן ב) אַחַד הָעָם? יָקוּמוּ נָא חֲבֵרֶיךָ הַשּׁוֹפְטִים וִיצַוּוּנִי לַעֲמֹד עַל רַגְלַי וְעָמַדְתִּי. וַיִּפֶן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח לִימִינוֹ, וְהִנֵּה – כָּבְשׁוּ ג) חֲבֵרָיו פְּנֵיהֶם בְּקַרְקַע ד), וַיִּפֶן לִשְׂמֹאלוֹ, וְהִנֵּה חֲבֵרָיו הַשּׁוֹפְטִים הוֹרִידוּ לָאָרֶץ רֹאשָׁם וּמַחֲרִישִׁים. וַיִּחַר אַף רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: יָבֹא בַּעַל הַמַּחֲשָׁבוֹת וְיִפָּרַע ה) מִכֶּם! וְאַךְ הוֹצִיא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֵּאוֹר כָּל־בֵּית־הַמִּשְׁפָּט, וַיֵּרֶד גַּבְרִיאֵל מַלְאַךְ יְיָ וַיַּחְבֹּט ו) אֶת הַשּׁוֹפְטִים בַּקַּרְקַע עַד שֶׁיָּצְאָה נִשְׁמָתָן. וַיְהִי כִּרְאוֹת יַנַּאי אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וַיֹּאמֶר אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח: בְּחַר לְךָ שׁוֹפְטִים מִקֶּרֶב חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כִּלְבָבְךָ וְיָסוּר מֵעָלֵינוּ חֲרוֹן אַף יְיָ. וַיִּבְחַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח אֲנָשִׁים חֲכָמִים וִידוּעִים, שׂוֹנְאֵי בֶצַע וְאוֹהֲבֵי צֶדֶק וּמִשְׁפָּט וַיּוֹעִידֵם ז) אֶל מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט וַיְצַו וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ שֵׁנִית. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא וַיֹּאמֶר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח: עֲמֹד עַל רַגְלֶיךָ וְתֵן אֶת־הַדִּין, כִּי לֹא לְפָנֵי אַתָּה עוֹמֵד בְּרֶגַע הַזֶּה, אֶלָּא לִפְנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. וַיְמַהֵר הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲמֹד עַל רַגְלָיו וַיִּדּוֹן כְּאַחַד הָעָם, וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה לְמָשָׁל וּלְמוֹפֵת לְכָל שׁוֹפְטֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְהִי מִשְׁפַּט־אֱמֶת בְּכָל בָּתֵּי הַמִּשְׁפָּט, וַיְהִי שֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח לִבְרָכָה בְּפִי כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

קפה. רְחַק מִדְּבַר־שֶׁקֶר.

וַיְהִי הַיּוֹם וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח יוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ וְהוֹגֶה ח) בְּתוֹרַת יְיָ, וַיָּבֹא אֶחָד מִתַּלְמִידָיו, וַיֹּאמַר: רַבִּי! אִישׁ בָּא וְחָפֵץ לְדַבֵּר עִמְּךָ. וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח: יָבֹא! וַיָּבֹא הָאִישׁ וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח וַיֹּאמַר: הוֹצִיאָה נָא כָל אִישׁ מֵעָלֶיךָ, כִּי דָבָר לִי אֵלֶיךָ. וַיְצַו רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיֵּצְאוּ כָּל הָעוֹמְדִים עָלָיו. וַיִּפֹּל הָאִישׁ אַרְצָה, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הוֹשִׁיעָה, הוֹשִׁיעָה, רַבִּי וּמוֹרִי! וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיֹּאמַר: קוּם לְךָ! לָמָּה זֶּה אַתָּה נוֹפֵל עַל פָּנֶיךָ? וַיָּקָם הָאִישׁ. וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ וַיֹּאמַר: בֶּן־הוֹרִים עֲשִׁירִים אָנֹכִי, וְלֹא שָׁמַעְתִּי בְּקוֹלָם, וָאֵלֵךְ בִּשְׁרִירוּת ט) לִבִּי וָאַעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם, וַיְגָרְשׁוּנִי הוֹרַי מִבֵּיתָם. וָאֵצֵא וָאֶאֱרַח י) לְחֶבְרָה עִם פּוֹעֲלֵי אָוֶן, וָאֶגְנֹב וָאֶגְזֹל וָאַרְשִׁיעַ מְאֹד, וַיִּמְצְאוּ מַעֲשַׂי הָרָעִים חֵן בְּעֵינֵי חַבְרֵי הַחַטָּאִים וַיְשִׂימוּנִי לְרֹאשׁ לְכֻלָּם. וַיְהִי הַיּוֹם וָאֶקַּח

א) וַיִּקְצֹף. ב) יִשָּׁפֵט. ג) הוֹרִידוּ. ד) בְּאֲדָמָה. ה) וְיַעֲנִישׁ. ו) דָּשׁ. ז) הִזְמִינָם. ח) וְעוֹסֵק. ט) בְּחֵפֶץ. י) הִתְחַבַּרְתִּי.

ואיך העיד לאמר: בבקר ראיתי את־דבר הרצח? ויצו יהודה בן־טבאי להריץ א) את האיש, אשר אמרו עליו רצח הוא, מבית האסורים ולנקותו מפשעו, כי לא יומת המת על־פי עד אחד; ואת העד המוזם ב) צוה להרג. וישמעו הצדוקים את הדברים האלה וימהרו ויבאו אל יהודה בן־טבאי. ויאמרו: למה תשפך דם ותשכח, כי אין העדים הזוממים ג) נהרגין עד שיהרג הנדון? ויען יהודה בן־טבאי: לא על־פי־תורת הצדוקים אנו חיים! צאו מביתי, ואל תוסיפו לראות את־פני! ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר יהודה בן־טבאי אל רבי שמעון בן־שטח: אראה בנחמה ד) אם לא הרגתי עד זומם להוציא מלבם של צדוקים שהיו אומרים: אין העדים זוממים נהרגין עד שיהרג הנדון. וישמע רבי שמעון בן־שטח את־הדברים האלה, ויצר לו מאד ויקרא ויאמר: אראה בנחמה, אם לא שפכת דם נקי! שהרי ה) אמרו חכמים: אין העדים זוממים נהרגין עד שיזומו ו) שניהם, ואין לוקין ז) עד שיזומו שניהם ואין משלמין ממון עד שיזומו שניהם! וישמע יהודה בן־טבאי את הדברים האלה וישבע לאמר: לא אורה עוד הלכה אלא ח) בפני רבי שמעון בן־שטח! ויך לב יהודה בן־טבאי אותו על הרגו את העד־השקר, וילך מדי יום ביומו אל קברו, וישתטח ט) עליו ויבך אותו יומם ולילה. ויהי כל השומע את־קול בכית יהודה בן־טבאי ואמר: קול ההרוג צועק אליו מן האדמה! ויען יהודה בן טבאי ויאמר: לא את־קול ההרוג אתם שומעים כי אם את קול בכיתי, אשר אנכי משמיע בהשתטחי על קברו.

ויאמרו אליו האנשים: ומה אות כי כדברך כן הוא? ויען יהודה בן־טבאי ויאמר: אך אמות ואקבר, לא ישמע עוד כל קול יוצא מקבר ההרוג.

קפז. הבורח מן השררה י).

ויהי מהיום ההוא ומעלה, ויורה יהודה בן־טבאי את־תלמידיו שומעי לקחו לאמר: אל תעשו עצמכם כעורכי הדיינין, וכשיהיו בעלי הדין עומדים לפניכם, יהיו בעיניכם כרשעים, וכשנפטרים יא) מלפניכם יהיו בעיניכם כזכאין יב) כשקבלו עליהם את־הדין. וייטב לקחו בעיני בני ירושלים ויאמרו: הבה נשימהו לנשיא בנו! וישמע יהודה בן־טבאי את־הדבר הזה ויען ויאמר: מי אנכי ומה חיי, כי תאמרו לשומני בראש העם? ויהי כאשר חזקו עליו דברי בני ירושלים ויפצרו בו עד־מאד, וימהר ויקם בלילה, ויברח לאלכסנדריאה, וישב שם. ויעצבו אליו בני ירושלים מאד, ויכתבו אליו לאמר: מירושלים הגדולה לאלכסנדריאה הקטנה. עד־מתי ארוסי יג) יושב אצלכם ואני יושבת עגומה יד) עליו? ויקרא יהודה בן־טבאי את המכתב ויאמר לתלמידיו: הנני אשוב ירושלימה! וירדו תלמידיו אל חוף הים, ויראו והנה אניה נכונה להלך. ויתנו שכרה, וישובו אל יהודה בן־טבאי, ויאמרו: יקום נא אדונינו וירד אתנו באניה! ויאמר יהודה בן־טבאי לתלמידיו: כל ימי היותנו באלכסנדריאה התאכסנו טו) בבית האשה דבורה, ועתה הגידו נא לי, מה היתה חסרה האשה הזאת? ויען אחד מהתלמידים ויאמר: רבי!

א) להוציא במהרה. ב) שנגלה כזבו. ג) החושבים לעשות לרעם רעה בדברי כזב. ד) כן אזכה לראות בנחמה. ה) הלא. ו) שיגלה כזבם. ז) אסור להלקותם. ח) כי אם. ט) ויזהר. י) התמנות וממשלה. יא) וכשיוצאים. יב) כצדיקים. יג) האהוב לנו כחתן המארש לכלתו. יד) עצובה. טו) ישבנו.

אַחֵינוּ, כִּי אֹרְחַת הַמֶּלֶךְ הַנּוֹשֵׂאת זָהָב וָכֶסֶף תַּעֲבוֹר הַיּוֹם בָּעֶרֶב לִפְנֵי הַיַּעַר, וַיֹּאמְרוּ אֵלַי: בֹּא הָעִירָה, וּמָצָאתָ אֶת־חֶמְדָּן מְאַשְּׁרֵנוּ א), וְקָרָאתָ לוֹ לָשׁוּב הַיַּעְרָה, וְנִפֹּל כֻּלָּנוּ עַל הָאֹרְחָה, וְנִקַּח לָנוּ אֶת הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְחִלַּקְנוּ חֵלֶק כְּחֵלֶק. וָאֲמַהֵר וָאָבֹא הָעִירָה וָאֲבַקֶּשְׁךָ וָאֶמְצָאֶךָּ. וְעַתָּה אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ וְשַׁבְתָּ אֵלֵינוּ וּמָשַׁלְתָּ בָּנוּ לְטוֹב לְךָ וְלָנוּ כָּל הַיָּמִים. וַיִּשְׁמַע הָאִישׁ אֶת־דִּבְרֵי רֵעֵהוּ, וַיִּכּוֹן לָלֶכֶת, וַיְהִי כְּצָעֲדוֹ צְעָדִים אֲחָדִים וַיִּזְכֹּר אֶת־שְׁבוּעָתוֹ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע מִדַּבֵּר שֶׁקֶר וְאֶת הַבְטָחָתוֹ אֲשֶׁר הִבְטִיחַ אֶת־רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח לֵאמֹר: לֹא אָשׁוּב עוֹד הַיַּעְרָה, וַיֹּאמֶר אֶל חֲבֵרוֹ: לֹא אֵלֵךְ! וַיִּשְׁתָּאֶה אֵלָיו חֲבֵרוֹ וַיֹּאמַר: אִם לֹא תֵלֵךְ הַיּוֹם וְעָבְרָה אוֹרְחַת הַמֶּלֶךְ בְּשָׁלוֹם, וְאִבַּדְתָּ בְּיָדֶיךָ אַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף! וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: סוּר לְךָ מִמֶּנִּי פּוֹעֵל אָוֶן! אַחַת דִּבַּרְתִּי, — לֹא אֵלֵךְ, — וּמִדְּבָרַי לֹא אָשׁוּב. וַיַּרְא חֲבֵרוֹ, כִּי כֵן, וַיָּשָׁב לְבַדּוֹ אֶל חֲבֵרָיו. וַיָּבֹא הָאִישׁ אֶל חַדְרוֹ, וַיְבַקֶּשׁ בּוֹ פַּת לֶחֶם לֶאֱכֹל וְלֹא מָצָא. וַיִּגְדַּל רַעֲבוֹנוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: אֵיכָה אֵצֵא לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה וַאֲנִי רָעֵב וּרְפֵה־כֹחַ? וַיְהִי כַּעֲשׂוֹתוֹ הֵנָּה וָהֵנָּה וַיַּרְא, — וְהִנֵּה יָצְאָה בַּעֲלַת הַבַּיִת עִם שִׁפְחָתָהּ אֶל הָרַחְצָה ב) וַתִּסְגֹּר אַחֲרֶיהָ אֶת הַדֶּלֶת וַתִּנְעָל. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ בְּלִבּוֹ: הָבָה אָבֹא אֶל בֵּיתָהּ בְּעַד הַחַלּוֹן, וּמָצָאתִי לֶחֶם, וְאָכַלְתִּי וְשָׂבָעְתִּי, וְהָיָה בִי כֹחַ כִּי אֶעֱבוֹד עֲבוֹדָה! וַיַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמָר. וַיָּבֹא בְּעַד הַחַלּוֹן אֶל הַבַּיִת וַיְבַקֵּשׁ לֶחֶם וְלֹא מָצָא. וַיְמָרְרֵהוּ הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד, וַיֹּאמֶר לַעֲזֹב אֶת הַבַּיִת, וַיַּרְא וְהִנֵּה אַרְגָּז עוֹמֵד בְּפִנַּת הַבַּיִת, וַיִּפְתָּחֵהוּ, וְהִנֵּה מָלֵא כְּלֵי כֶסֶף וְזָהָב, וַיְמַהֵר, וַיִּקַּח לוֹ אֲחָדִים מֵהֶם, וַיַּעַל עַל סַף הַחַלּוֹן וַיֵּצֵא בַּעֲדוֹ וַיָּבֹא שֵׁנִית אֶל חַדְרוֹ, וַיֹּאמֶר לָצֵאת הַשּׁוּקָה וְלִמְכֹּר אֶת־הַכֵּלִים הַגְּנוּבִים. וַיְהִי כְּצֵאתוֹ מֵחֶדְרוֹ, וַיָּשֶׂם לְנֶגְדּוֹ אֶת־שִׁיבַת הָאִשָּׁה הַבַּיְתָה וְאֶת־מְצוּקוֹת נַפְשָׁהּ בִּרְאוֹתָהּ כִּי נִגְנְבוּ חֲפָצֶיהָ, וַיָּשֶׂם עַל לֵב וַיֹּאמַר: כִּי תִשְׁאָלֵנִי הָאִשָּׁה הֲהָיִיתִי בְּחֶדְרִי בְּעֵת צֵאתָהּ מִבֵּיתָהּ, וְאָמַרְתִּי: לֹא! וְחָדְלָה הָאִשָּׁה מִמֶּנִּי, וְחָשְׁדָה בַּאֲנָשִׁים אֲחֵרִים! וְעוֹדֶנּוּ חוֹשֵׁב אֶת־הַמַּחֲשָׁבוֹת הָאֵלֶּה, וַיִּזְכֹּר פִּתְאֹם אֶת־דִּבְרֵי שְׁבוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח לֵאמֹר: אֶרְחַק מִדְּבַר שֶׁקֶר, וַיִּתְעוֹרֵר מְאֹד וַיְמַהֵר וַיָּשָׁב אֶל חֶדְרוֹ וַיָּבֹא שֵׁנִית בְּעַד הַחַלּוֹן וַיָּשֶׁב אֶת־הַחֲפָצִים הַגְּנוּבִים לִמְקוֹמָם הָרִאשׁוֹן. וַיֵּצֵא שֵׁנִית הַחוּצָה לְבַקֵּשׁ עֲבוֹדָה. וַיִּזְכֹּר כִּי עָמַד הַיּוֹם בְּנִסְיוֹנוֹת כְּבֵדִים וַיִּתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ הָרַע, וַיִּשְׂמַח לִבּוֹ מְאֹד, וַיָּחַשׁ ג) כִּי אָמַץ פִּתְאֹם וַיֶּחֱזַק וַיַּעֲבֹד כָּל הַיּוֹם הַהוּא. וַיִּקַּח שְׂכָרוֹ וַיִּקֶן לוֹ לֶחֶם וַיֹּאכַל וַיִּשְׂבַּע, וַיֹּאמַר: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי קָדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח וַעֲצָתוֹ כַּעֲצַת אִישׁ הָאֱלֹהִים; אַשְׁרֵי הָאִישׁ הַהוֹלֵךְ בָּהּ! וַיָּשָׁב הָאִישׁ הַהוּא אֶל יְיָ בְּכָל לְבָבוֹ, וַיַּעַבְדֵהוּ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים וַיֹּאכַל כָּל יָמָיו יְגִיעַ כַּפָּיו, וַיַּעְזְרֵהוּ יְיָ, וַיְחַזְּקֵהוּ. וַיִּקַּח לוֹ אִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ בָּנִים וּבָנוֹת, וַיַּאֲרִיכוּ יָמִים וַתְּהִי מִשְׁפַּחְתּוֹ לִבְרָכָה בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל.

קפו. יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי וַיֹּאמְרוּ: הַיּוֹם בַּבֹּקֶר רָאִינוּ כִּי קָם אִישׁ אֶחָד בְּרֵעֵהוּ וַיַּהַרְגֵהוּ. וַיְצַו יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי, וַיָּשִׂימוּ אֶת הָרֹצֵחַ בְּבֵית הַסֹּהַר עַד הֵחָקֵר הַדָּבָר. וַיְהִי לִפְנוֹת עֶרֶב וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים אֲחֵרִים אֶל יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי וַיֹּאמְרוּ: שֶׁקֶר הֵעִיד אֶחָד מִשְּׁנֵי הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים! הֵן אִתָּנוּ הָיָה מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר עַד הַצָּהֳרַיִם, וְלֹא זָזָה ד) יָדֵנוּ מִיָּדוֹ,

---

א) מְנַהֲלֵנוּ. ב) לִרְחֹץ. ג) הִרְגִּישׁ. ד) מָשָׁה.

קפט. קָרְבַּן הָעֵצִים.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וְהַצְּדוּקִים מִתְחַזְּקִים בְּבֵית יַנַּאי הַמֶּלֶךְ וּמַלְשִׁינִים אֶת הַפְּרוּשִׁים אֵלָיו, וַיַּקְשֵׁב הַמֶּלֶךְ עַל־דִּבְרֵיהֶם, וַיִּתֵּן דָּת לֵאמֹר: אַל יָהִין א) עוֹד אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהָבִיא עֵצִים לְמַעֲרָכָה, כִּי לֹא נִזְכַּר קָרְבַּן הָעֵצִים מְפֹרָשׁ בְּתוֹרַת מֹשֶׁה. וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לוֹ שׁוֹמֵעַ מֵהָעָם, וַיָּשֶׂם שׁוֹמְרִים וְצוֹפִים עַל כָּל הַר וְגֶבַע לְהָנִיא ב) אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵהָבִיא אֶת־הָעֵצִים יְרוּשָׁלַיְמָה. וַתִּתְחַכֵּם מִשְׁפָּחָה אַחַת מִמִּשְׁפְּחוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַשּׁוֹמְרִים, וַיִּקְחוּ עֵצִים וַיַּעֲשׂוּם סֻלָּמוֹת סֻלָּמוֹת, וַיֵּלְכוּ לַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיִּרְאוּם הַשּׁוֹמְרִים וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: מָה אֵלֶּה לָּכֶם? וַיַּעֲנוּ אוֹתָם לֵאמֹר; חָרָשֵׁי עֵצִים אֲנַחְנוּ וְאֶת מַעֲשֵׂי יָדֵינוּ אֲנַחְנוּ מַעֲלִים הָעִירָה לִמְכֹּר. וַיִּתְּנוּם הַשּׁוֹמְרִים לַעֲבוֹר, וַיֵּלְכוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲלוּ עִירָה הַקֹּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ אֶל תּוֹךְ חֲצַר הַמִּקְדָּשׁ וַיְתַצּוּ ג) אֶת סֻלְּמוֹתֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֶל הַכֹּהֲנִים: הוֹאִילוּ וּקְחוּ אֶת־הָעֵצִים, וְהָיוּ לְמַעֲרֶכֶת הַמִּזְבֵּחַ. וַתִּקָּרֵא הַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם „בְּנֵי סַלְמָאִי הַנְּתוֹצָתִי", וַתְּהִי לִבְרָכָה בְּפִי כָל הָאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת יְיָ.

קצ. נִסּוּךְ הַמָּיִם.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמְרוּ הַצְּדוּקִים אֶל יַנַּאי הַמֶּלֶךְ: עַד מָתַי תֵּלֵךְ בְּתוֹרַת הַפְּרוּשִׁים וְתַעֲשֶׂה כְּמִצְוֹתָם? וַיֹּאמֶר יַנַּאי: מָה רְאִיתֶם עָשִׂיתִי, — הַגִּידוּ לִי! וַיַּעֲנוּ הַצְּדוּקִים: אָמֹר אָמְרוּ לְךָ הַפְּרוּשִׁים: נִסּוּךְ ד) הַמַּיִם עַל הַמִּזְבֵּחַ מִצְוַת יְיָ הִיא; וַאֲנַחְנוּ בִקַּשְׁנוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה, וְלֹא מְצָאנֻהוּ; אֵין זֹאת כִּי בְדָאוּ ה) אוֹתוֹ הַפְּרוּשִׁים מִלִּבָּם! וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיָּשֶׂם עַל לֵב. וַיְהִי בְּחַג הַסֻּכּוֹת, וַיַּעֲמֹד הַמֶּלֶךְ לַעֲבֹד עֲבוֹדָה, וַיִּקַּח אֶת־הַמַּיִם בְּקִתּוֹן ו) שֶׁל כֶּסֶף לְנַסֵּךְ עַל הַמִּזְבֵּחַ, וַיִּזְכֹּר אֶת־דִּבְרֵי הַצְּדוּקִים, וַיִּקַּח אֶת־הַקִּתּוֹן, וַיִּשְׁפֹּךְ מֵימָיו עַל רַגְלָיו וְעֵינֵי הָעָם רוֹאוֹת! וַיִּתְמַרְמְרוּ ז) מְאֹד אֵלָיו, וַיִּקַּח אִישׁ אִישׁ אֶת אֶתְרוֹגוֹ, וַיִּזְרְקוּ אֵלָיו וַיִּקְרְאוּ: הוֹי, רָשָׁע בּוֹזֶה דְּבַר יְיָ! מוּזָּה, בֶּן אִשָּׁה חֲלָלָה שְׁבוּיַת מוֹדָעִים!... וַיִּצְעַק הַמֶּלֶךְ צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה, וַיִּשְׁמְעוּ אַנְשֵׁי צְבָאוֹ שׁוֹמְרֵי רֹאשׁוֹ, וַיִּשְׂתָּעֲרוּ ח) עַל הָעָם, וַיָּרִיקוּ חַרְבוֹתָם וַיַּהַרְגוּ בְּחַצְרוֹת בֵּית יְיָ כְּשֵׁשֶׁת אֲלָפִים נָפֶשׁ!

קצא. דִּבְרֵי יַנַּאי הָאַחֲרוֹנִים.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרְבוּ יְמֵי יַנַּאי לָמוּת, וַתֹּאמֶר אֵלָיו שְׁלוֹמִית אִשְׁתּוֹ: עַתָּה יִנָּקְמוּ הַפְּרוּשִׁים אֲשֶׁר רְדַפְתָּם בְּאַפֶּךָ אֶת נִקְמָתָם מִבָּנֶיךָ, וְהֶעֱבִירוּ אֶת מַלְכוּתָם מֵהֶם. וַיַּעַן יַנַּאי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר: אַל תִּתְיָרְאִי מִן הַפְּרוּשִׁים (שֶׁהֵם אוֹיְבַי) וְלֹא מִמִּי שֶׁאֵינָם פְּרוּשִׁים (שֶׁהֵם אוֹהֲבַי), אֶלָּא — מִן הַצְּבוּעִים ט) שֶׁדּוֹמִין לִפְרוּשִׁין, שֶׁמַּעֲשֵׂיהֶם כְּמַעֲשֵׂה זִמְרִי י) וּמְבַקְשִׁין שָׂכָר כְּפִנְחָס יא). וַיִּגְוַע יַנַּאי וַיָּמֹת, וַיְהִי יוֹם מוֹתוֹ, יוֹם שִׂמְחָה לְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר רְדָפָם וַאֲשֶׁר בִּקֵּשׁ נַפְשָׁם, וַתִּמְלֹךְ שְׁלוֹמִית אֲחוֹת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח עַל יִשְׂרָאֵל, וַתִּתֵּן לוֹ תֹקֶף יב) וָעֹז לַעֲשׂוֹת כַּתּוֹרָה וְכַמִּצְוָה, וַיַּחֲזֵר יג) זֵאת עֲטֶרֶת יד) הַתּוֹרָה לְיָשְׁנָהּ טו)

קצב. תַּקָּנַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח.

וַיַּרְא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח כִּי מַרְבִּים

א) יָעִיז. ב) לַעֲצוֹר. ג) וַיְשַׁבְּרוּ. ד) שְׁפִיכַת. ה) כִּזְּבוּ. ו) כַּד. ז) הִתְקַצְּפוּ. ח) הִתְנַפְּלוּ. ט) הָאֲנָשִׁים הַמִּתְרָאִים כְּצַדִּיקִים וּבְלִבָּם יַחְשְׁבוּ מַחְשָׁבוֹת רָעוֹת. י) זִמְרִי הָיָה רָשָׁע וְעָשָׂה תוֹעֵבָה. יא) פִּנְחָס קִנֵּא בְּצִדְקָתוֹ קִנְאַת יְיָ. יב) חִזּוּק. יג) הֵשִׁיב. יד) תִּפְאֶרֶת. טו) לְקַדְמוּתָהּ.

עֵינֶיהָ הָיוּ שְׁבוּרוֹת א) ! וַיִּשְׁמַע יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי אֶת דִּבְרֵי תַלְמִידוֹ וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיֹּאמַר: הַאֵל יְפִי הָאִשָּׁה וְחִנָּהּ שָׁאַלְתִּי, כִּי אָמַרְתָּ לִי עֵינֶיהָ רַכּוֹת? הַאִישׁ כָּמוֹנִי יִתְבּוֹנֵן עַל אִשָּׁה בְּעֻלַּת בָּעַל? חָלִילָה חָלִילָה! לֹא כֵן הַדָּבָר: רַק לְטוּב לְבָבָהּ וּמַעֲשֵׂי צִדְקָתָהּ שְׁאַלְתִּיכֶם! וַיֵּבוֹשׁ הַתַּלְמִיד מְאֹד, וַיֹּאמַר: וּבַמֶּה כִּוֵּן ב) רַבִּי בְּאָמְרוֹ: מֶה הָיְתָה חֲסֵרָה בַּעֲלַת הַבָּיִת? וַיַּעַן יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי: כִּוַּנְתִּי לִשְׁאָלְכֶם הֶהָיְתָה חֲבֵרָה בְּמַעֲשִׂים נָאִים? וַיֵּדַע הַתַּלְמִיד כִּי הִסְכִּיל מְאֹד לְדַבֵּר, וַיֵּבוֹשׁ וַיִּכָּלֵם מְאֹד, וַיִּפָּרֵד מֵעִם יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי.

וּכְשׁוּב יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיֵּצְאוּ לִקְרָאתוֹ רָאשֵׁי הָעִיר, נִכְבָּדֶיהָ וּקְצִינֶיהָ, וַיָּשִׂימוּ לוֹ כָבוֹד גָּדוֹל אֲשֶׁר לֹא נַעֲשָׂה כֵּן כָּמֹהוּ לְכָל מֶלֶךְ וָשָׂר, וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי בִּירוּשָׁלַיִם וַיּוֹרֶה צֶדֶק לָעָם וַיֶּאֱהַב וַיְכֻבַּד מְאֹד־מְאֹד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שְׁאָלֻהוּ: מַדּוּעַ בָּרַח לַאֲלֶכְּסַנְדְּרִיאָה כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לְשׂוּמוֹ לְנָשִׂיא? וַיַּעַן לֵאמֹר: בַּתְּחִלָּה קֹדֶם שֶׁנִּכְנַסְתִּי לַגְּדֻלָּה, הָאֹמֵר אֵלַי: עֲלֵה ג)– אֵרֵד עִמּוֹ עַד לְחַיָּיו ד); וּכְשֶׁנִּכְנַסְתִּי בָהּ, הָאוֹמֵר לֵירֵד מִמֶּנָּה, – אֶשְׁפֹּךְ עָלָיו קוּמְקוּמִים ה) שֶׁל חַמִּין ו). וַיִּשְׁאָלֻהוּ שֵׁנִית: הֲכָכָה תִּיקַר גְּדֻלָּה וְרַבָּנוּת בְּעֵינֵי בְּנֵי הָאָדָם? וַיַּעַן יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי וַיֹּאמַר: יְהִי שָׁאוּל בֶּן־קִישׁ לָכֶם לְמוֹפֵת. כְּשֶׁאָמַר לוֹ שְׁמוּאֵל: יְיָ מוֹשֵׁחַ אוֹתְךָ לְנָגִיד עַל נַחֲלָתוֹ, אָמַר מִי אָנֹכִי? וַיֵּחָבֵא אֶל הַכֵּלִים, וּכְשֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ, הָרַג לְכֹהֲנֵי יְיָ שֶׁחֲשָׁדָם בִּנְתִינַת יָדָם לַקּוֹשְׁרִים!

קפח. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־פְּרַחְיָה.

וַיְהִי כִּרְאוֹת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח כִּי טוֹב הוּא לִפְנֵי יַנַּאי הַמֶּלֶךְ, וְכֹל אֲשֶׁר הוּא שׁוֹאֵל מֵעִמּוֹ לֹא יֶאֱצַל ז) מִמֶּנּוּ, וַיֵּלֶךְ אֶל הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמַר: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ, וְעָשִׂיתָ אֶת־בַּקָּשָׁתִי! וַיֹּאמֶר יַנַּאי מַה־בַּקָּשָׁתְךָ וְתֵעָשׂ? וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח: אַתָּה קָצַפְתָּ עַל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַתְּצַו לְהָרְגָם, וַיִּשְׁמַע רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־פְּרַחְיָה אֶת דְּבָרֶיךָ, וַיִּבְרַח לַאֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה, וּמִנִּי אָז וְעַד הַיּוֹם — הוּא בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה וְלִבּוֹ בִּירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֵׁנוּ. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת־רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וַיֹּאמַר: הֵן יִנְטֹר ח) לִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה וַיְשִׂימֵנִי לַעַג וָקֶלֶס בְּעֵינֵי תַלְמִידָיו הַשּׁוֹמְעִים לִקְחוֹ. וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח וַיֹּאמַר: אֲנִי אֶחָד מִתַּלְמִידֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה, וְאִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ. וְאָמַרְתִּי לְךָ אֶת פִּתְגַּם ט) רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה, הַשָּׁגוּר י) בְּפִי כָל תַּלְמִידָיו, וְרָאִיתָ כִּי לֹא אִישׁ גָּדוֹל כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה יִקֹּם וְיִטֹּר. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: דַּבֵּר וְאֶשְׁמָעָה. וַיַּעַן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח: הֲלֹא כֹה הָיוּ דִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אֶל כָּל תַּלְמִיד וְתַלְמִיד הַבָּא אֵלָיו: עֲשֵׂה לְךָ רַב וּקְנֵה לְךָ חָבֵר וֶהֱוֵה דָן אֶת־כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת. וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: יָשׁוּב רַבְּךָ אֶל יְרוּשָׁלַיִם וִילַמֵּד אֶת־הָעָם אֶת־לִקְחוֹ הַזַּךְ יא). וַיִּכְתֹּב רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח אֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־פְּרַחְיָה לֵאמֹר: מִנִּי יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ לִיכִי יב) אֲלֶכְּסַנְדְּרִיאָה! בַּעֲלִי שָׁרוּי יג) בְּתוֹכֵךְ וַאֲנִי יוֹשֶׁבֶת שׁוֹמֵמָה. וַיִּקְרָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־פְּרַחְיָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּדַע כִּי הָשְׁלַם לוֹ הַמֶּלֶךְ, וַיָּשָׁב יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיֵּשֶׁב בָּהּ.

א) חוּלוֹת. ב) חָשַׁב. ג) הֱיֵה לְרֹאשׁ. ד) הָיִיתִי נָכוֹן לְרָדְפֵהוּ עַד הָרָמָה. ה) כְּלֵי שֶׁמְּרַתְּחִין בּוֹ מַיִם. ו) רוֹתְחִין. ז) יִמְנַע. ח) יִזְכֹּר לִי שִׂנְאָתוֹ. ט) מְשָׁלוֹ. י) הָרָגִיל. יא) הַטָּהוֹר. יב) לָךְ. יג) נִמְצָא.

וַאֲנַחְנוּ נָמוּת בָּרָעָב וּבַצָּמָא? וַיַּעַן חוֹנִי הַמְּעַגֵּל אֶת תַּלְמִידָיו וַיֹּאמַר: שָׁלוֹם לָכֶם, לֹא תָמוּתוּ! וַיִּקְרָא חוֹנִי שֵׁנִית אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: לֹא כַךְ שְׁאַלְתִּי מֵעִמְּךָ, יְיָ אֱלֹהָי! פְּתַח אֶת־שָׁמֶיךָ וְיֵרְדוּ גִּשְׁמֵי בּוֹרוֹת שִׁיחִין א) וּמְעָרוֹת! עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר וַיִּשָּׁמַע קוֹל רַעַשׁ בַּשָּׁמַיִם וַיָּעוּפוּ בְּרָקִים וַיִּרְעֲמוּ רְעָמִים גְּדוֹלִים וַחֲזָקִים, וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וַתִּרְגַּז, וַתִּפָּתַחְנָה אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וַיֵּרֶד הַגֶּשֶׁם בְּזַעַף ב) וּבַהֲמוּלָה, וַתְּהִי כָּל טִפָּה וְטִפָּה כִּמְלֹא פִּי חָבִית, וַיֶּחֶרְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּבָּהֲלוּ עַד מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אֲהָהּ תַּמְנוּ כֻלָּנוּ לִגְוֹעַ! אֵין הַגְּשָׁמִים הָאֵלֶּה יוֹרְדִים אֶלָּא לְשַׁחֵת הָעוֹלָם! וַיַּעַן חוֹנִי הַמְּעַגֵּל וַיֹּאמַר: אַל תִּירְאוּ, בָּנַי, לֹא תָמוּתוּ! וַיִּשְׁטַח חוֹנִי כַּפָּיו אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ אֱלֹהֵי הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה; רַחֶם־נָא אֶת־עַמְּךָ וְאַל תִּתֵּן לָהֶם בִּלְתִּי אִם גִּשְׁמֵי רָצוֹן, בְּרָכָה וּנְדָבָה. וַיִּיטְבוּ דִבְרֵי הַתְּחִנָּה וְהַתְּפִלָּה בְּעֵינֵי יְיָ וַיּוֹרֶד אֶת הַגֶּשֶׁם כְּתִקּוּנוֹ.

וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי כֵן, וַיָּשׁוּבוּ אִישׁ אִישׁ אֶל בֵּיתוֹ שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב. וְהַגֶּשֶׁם לֹא חָדַל עוֹד לָרֶדֶת וַיִּמָּלְאוּ מֵימָיו אֶת הַבּוֹרוֹת וְאֶת הַשִּׁיחִין וְאֶת הַמְּעָרוֹת וַיַּשְׁקוּ אֶת־הַשָּׂדוֹת וַיַּרְווּ אֶת־הָאֲדָמָה, וַיְמַלְאוּ אֶת הַחֲצֵרוֹת, וַיֵּלְכוּ בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר כְּנַחַל שׁוֹטֵף. וַיַּרְא הָעָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיְמַהֲרוּ וַיֵּצְאוּ מִירוּשָׁלַיִם, וַיַּעֲלוּ לְהַר הַבַּיִת, כִּי נִשָּׂא הַמָּקוֹם הַזֶּה וְגָבֹהַּ מְאֹד ג). וַיִּגְּשׁוּ אֶל חוֹנִי וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: רַבֵּנוּ! כְּשֵׁם שֶׁהִתְפַּלַּלְתָּ עַל הַגְּשָׁמִים שֶׁיֵּרְדוּ, כַּךְ הִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם וְיֵלְכוּ לָהֶם! וַיַּעַן חוֹנִי וַיֹּאמַר: כַּךְ מְקֻבְּלַנִי ד) שֶׁאֵין מִתְפַּלְּלִין עַל רֹב ה) הַטּוֹבָה; אוּלָם בְּכָל זֹאת הָבִיאוּ נָא לִי פַּר הוֹדָאָה ו), וְסָמַכְתִּי שְׁתֵּי יָדַי עָלָיו וְהוֹדֵיתִי לַיְיָ חַסְדּוֹ הַגָּדוֹל. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵבִיאוּ לוֹ אֶת הַפָּר, וַיִּסְמֹךְ יָדָיו עָלָיו וַיֹּאמַר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם, אֵינָם יְכוֹלִים לְקַבֵּל לֹא רֹב טוֹבָה וְלֹא רֹב פֻּרְעָנוּת ז): כָּעַסְתָּ עֲלֵיהֶם, — אֵינָם יְכוֹלִים לְקַבֵּל, הִשְׁפַּעְתָּ ח) לָהֶם רֹב טוֹבָה, — אֵינָם יְכוֹלִים לְקַבֵּל! יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁיִּפָּסְקוּ ט) הַגְּשָׁמִים וִיהֵא רֶוַח י) בָּעוֹלָם! וַתִּיטַב הוֹדָאַת חוֹנִי בְּעֵינֵי יְיָ וַתִּיקַר לוֹ עַד מְאֹד וַיַּשֵּׁב רוּחוֹ, וַיִּתְפַּזְּרוּ הֶעָבִים וַיִּטַּהֲרוּ הַשָּׁמַיִם, וַתִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וַתָּחֶם אֶת־כָּל הַיְקוּם, וַתְּיַבֵּשׁ אֶת הָרֶפֶשׁ וְהַטִּיט, וַיִּמָּלֵא הָאֲוִיר חֹם וְאוֹרָה, וַתְּאַמֵּרְנָה הַצִּפֳּרִים שִׁירָה, וַתּוֹצִיא הָאֲדָמָה דֶּשֶׁא עֵשֶׂב, וַיְחִי כָּל־הַיְקוּם, וַיָּרוּצוּ הַיְלָדִים אֶל שָׂדֶה וְאָחוּ לְצַחֵק, וַיִּמְצְאוּ כְּמֵהִין וּפִטְרִיּוֹת יא) אֲשֶׁר עַתָּה זֶה צָמְחוּ מִן הָאֲדָמָה, וַיְלַקְּטוּם וַיְבִיאוּם לְהוֹרֵיהֶם. וַיַּרְא כָּל הָעָם, וַיִּשְׂמְחוּ וַיְבָרְכוּ אֶת־יְיָ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב.

קצד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח וּמִכְתָּבוֹ אֶל חוֹנִי הַמְּעַגֵּל.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח שָׁלַח מִכְתָּב אֶל חוֹנִי הַמְּעַגֵּל לֵאמֹר: לֹא טוֹבוּ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶל יְיָ בְּאָזְנֵי הָעָם לֵאמֹר: לֹא כַךְ שָׁאַלְתִּי אֶלָּא כַךְ וְכַךְ!... הֵן עֶבֶד לֹא יְדַבֵּר כָּכָה אֶל אֲדוֹנָיו — שֶׁהַיּוֹם הוּא חַי וּמָחָר תֹּאכְלֶנּוּ הַתּוֹלַעַת, וְאַף כִּי בֶן אָדָם — אֶל יְיָ בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי! וְאַף גַּם זֹאת לוּ הָיִיתָ בִּימֵי אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי שֶׁבְּיָדוֹ הָיוּ מַפְתְּחוֹת שֶׁל גְּשָׁמִים וַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע בְּשֵׁם יְיָ לֵאמֹר: חַי יְיָ אִם יִהְיֶה טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי, וְאַתָּה הָיִיתָ קָם וַתִּשָּׁבַע בְּשֵׁם יְיָ לֵאמֹר: לֹא אָזוּז מִכָּאן עַד

א) תְּעָלוֹת. ב) בְּרַעַשׁ. ג) וְהַמַּיִם לֹא יַגִּיעוּ עַד הַמָּקוֹם הַהוּא. ד) קִבַּלְתִּי. ה) אֵין לְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ עַל חַסְדָּיו אִם הֵם מְרֻבִּים בְּיוֹתֵר. ו) לְקָרְבַּן תּוֹדָה. ז) עֹנֶשׁ וְיִסּוּרִים. ח) הִשְׁבַּעְתָּ. ט) שֶׁיֶּחְדָּלוּ. י) רְוָחָה.
יא) грибы.

הָעָם לְגָרֵשׁ אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא מָצְאוּ חֵן בְּעֵינֵיהֶם, וַיֵּצְאוּ לָהֶן הַנָּשִׁים הַגְּרוּשׁוֹת מִבָּתֵּי בַעֲלֵיהֶן, וְחָיוּ חַיֵּי עֹנִי וָרִישׁ, וְגָוְעוּ בָרָעָב, וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל לֵב. וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינָיו מְאֹד, וַיַּחְקֹר וַיִּדְרשׁ לָדַעַת אֶת סִבַּת עֲנוּת הַנָּשִׁים הַגְּרוּשׁוֹת וְרִישָׁן וַיִּוָּדַע לוֹ, כִּי אֵין הַבְּעָלִים הַמְגָרְשִׁים אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם נוֹתְנִים לָהֶן אֶת כֶּסֶף כְּתֻבָּתָן (מָאתַיִם זוּזִים לִבְתוּלָה וּמְאַת זוּזִים לְאַלְמָנָה), בְּאָמְרָם: אֵין לָנוּ בִּלְתִּי אִם נְכָסִים וְקַרְקָעוֹת! וַיּוֹסֶף רַבִּי שִׁמְעוֹן לַחְקֹר וְלָדַעַת אֶת־גּוֹרַל הַנָּשִׁים הַנִּשְׁאָרוֹת אַלְמָנוֹת מֵאִישֵׁיהֶן, וַיַּרְא וְהִנֵּה גוֹרָלָן כְּגוֹרַל הַנָּשִׁים הַגְּרוּשׁוֹת, וַיְתַקֵּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח בָּעֵת הַהִיא לִכְתֹּב בִּכְתֻבַּת כָּל אִשָּׁה אֲשֶׁר תִּלָּקַח לְאִישׁ – כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: „כָּל נִכְסַי אַחְרָאִין א) וְעַרְבָאִין ב) לִכְתֻבְּתֵךְ". וְיַעַן כִּי בַיָּמִים הָהֵם הָיָה כָל רְכוּשׁ הָעָם שָׁקוּעַ בְּקַרְקַע, וְהַכֶּסֶף לֹא הָיָה נִפְרָץ ג) בָּאָרֶץ, עַל־כֵּן קָרָה פְּעָמִים רַבּוֹת, כִּי שָׁכְכָה חֲמַת הַבַּעַל עַל אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר אָמַר לְגָרְשָׁהּ מִבֵּיתוֹ, בְּטֶרֶם הִשִּׂיגָה יָדוֹ לִמְכֹּר אֶת חֶבֶל ד) אַדְמָתוֹ וְלָתֵת לָהּ כֶּסֶף כְּתֻבָּתָהּ. וַיַּרְא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח כִּי עַל־יְדֵי הַתַּקָּנָה הַזֹּאת מָעֲטוּ הַגִּטִּין וַיִּרֶב הַשָּׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, וַיִּשְׂמַח שִׂמְחָה גְדוֹלָה, אֲשֶׁר לֹא שָׂמַח כָּמוֹהָ בְּכָל יְמֵי חַיָּיו.

קצג. חוֹנִי הַמְעַגֵּל.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָצַר יְיָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא נָתַן מָטָר בְּחֹדֶשׁ אֲדָר, וַיֵּצֶר הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּבְכּוּ וַיִּתְחַנְּנוּ אֶל יְיָ לֵאמֹר: רַחֶם־נָא אֶת־עַמֶּךָ, וְהוֹרִידָה לָהֶם גִּשְׁמְךָ וְהַשְׁקֵה אֶת־הָאָרֶץ, וְנָתְנָה יְבוּלָהּ ה), וְהָיָה לָנוּ לֶחֶם לֶאֱכֹל וּמַיִם בַּבּוֹרוֹת לִשְׁתּוֹת, וְלֹא נָמוּת! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבַר רֹב אֲדָר, וְגֶשֶׁם לֹא יָרַד עוֹד, וַיָּבֹאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶל חוֹנִי הַמְעַגֵּל וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הִתְפַּלֵּל נָא, אַתָּה וְיֵרְדוּ הַגְּשָׁמִים, כִּי אֵין כָּמוֹךָ בַּדּוֹר הַזֶּה צַדִּיק וְחָסִיד, יְרֵא יְיָ וְחָפֵץ בְּמִצְוֹתָיו! וַיַּעַן חוֹנִי הַמְעַגֵּל וַיֹּאמַר: שׁוּבוּ אִישׁ אִישׁ לְבֵיתְכֶם, וְהַכְנִיסוּ אֲלֵיכֶם אֶת תַּנּוּרֵיכֶם, תַּנּוּרֵי הַפְּסָחִים ו), וְלֹא יֵרֵד עֲלֵיהֶם הַגֶּשֶׁם וְלֹא יִמַּקּוּ! וַיִּשְׂמַח הָעָם מְאֹד עַל דִּבְרֵי חוֹנִי הַמְעַגֵּל, כִּי יָדְעוּ אוֹתוֹ טוֹב לִפְנֵי אֱלֹהִים וְכָל־אֲשֶׁר הוּא אוֹמֵר בּוֹא יָבֹא. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁבוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: עָשִׂינוּ כִּדְבָרֶךָ, וַנַּכְנֵס אֶל בָּתֵּינוּ אֶת־תַּנּוּרֵי הַפְּסָחִים, – וַיֵּצֵא חוֹנִי הַחוּצָה, וַיִּשְׁטַח כַּפָּיו אֶל הָאֱלֹהִים! וַיִּתְפַּלֵּל לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ אֱלֹהָי! תְּנָה מָטָר! וְלֹא שָׁמַע יְיָ אֶת תְּפִלַּת חוֹנִי וְלֹא הוֹרִיד אֶת הַמָּטָר. וַיַּרְא חוֹנִי כִּי כֵן, וַיְמַהֵר וַיָּעָג ז) עוּגָה ח) וַיֵּרֶד אֵלֶיהָ, וַיִּקְרָא אֶל יְיָ וַיֹּאמַר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! בָּנֶיךָ שָׂמוּ פְנֵיהֶם עָלַי, שֶׁאֲנִי כְּבֶן־בַּיִת לְפָנֶיךָ. נִשְׁבָּע אֲנִי בְּשִׁמְךָ הַגָּדוֹל שֶׁאֵינִי זָז ט) מִכָּאן עַד שֶׁתְּרַחֵם עַל בָּנֶיךָ! וַיְהִי אַךְ הוֹצִיא אֶת שְׁבוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה מִפִּיו, וַיֵּרָאוּ נִצּוֹצוֹת בְּרָקִים בְּקַצְוֵי הַשָּׁמַיִם, וַיִּשָּׁמְעוּ קוֹלוֹת רְעָמִים קְטַנִּים, וַתַּעֲבוֹר רוּחַ חֲרִישִׁית, וַתָּנַע אֶת־עַנְפֵי הָעֵצִים, וַתִּכָּרְנָה טִפּוֹת הַמָּטָר אַרְצָה זְעֵיר יא) שָׁם זְעֵיר שָׁם. וַיִּרְאוּ תַלְמִידֵי חוֹנִי הַנִּצָּבִים עָלָיו אֶת־טִפּוֹת הַמָּטָר, וַיִּקְרְאוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: אַתָּה הוֹאַלְתָּ לְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וְלִשְׁאֹל מִמֶּנּוּ מָטָר, וַתִּשָּׁבַע בִּשְׁמוֹ הַגָּדוֹל לְבִלְתִּי מוּשׁ מִמְּקוֹמְךָ אִם לֹא יַעֲשֶׂה בַקָּשָׁתֶךָ, וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת־שְׁבוּעָתֶךָ, וַיּוֹרֶד אֶת־טִפּוֹת הַמַּיִם הָאֲחָדוֹת לְבַעֲבוּר הַתִּיר אֶת שְׁבוּעָתֶךָ! הַאֻמְנָם לֹא יִתֵּן יְיָ מָטָר לִבְרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה

א) ответственны. ב) עֲרֵבִים. ג) נָפוֹץ. ד) חֵלֶק וְנַחֲלָה. ה) תְּבוּאָתָהּ. ו) תַּנּוּרֵיהֶם הַבְּנוּיִים בַּחֲצֵרוֹת וּבָהֶם אָפוּ וּבִשְּׁלוּ בִּימֵי הַפֶּסַח. ז) פֵּרֵשׁ. ח) חָפַר. ט) עִגּוּל. י) סָר. יא) מְעַט.

וַתֵּלֶד הָאָתוֹן עֲיָרִים וַעֲיָרוֹת, וַיִּגְדְּלוּ גַּם הֵם, וַיִּוָּלְדוּ לָהֶם „בָּנִים" „וּבָנוֹת" וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ בִּמְאֹד מְאֹד, — הֲלֹא הֵמָּה עֶדְרֵי הַחֲמוֹרִים וְהָאֲתוֹנוֹת אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה רוֹעִים בְּלִי רֹעֶה! וַיֵּדַע חוֹנִי כִּי אָמְנָם יָשַׁן שִׁבְעִים שָׁנָה, וַיֵּלֶךְ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ. וַיְהִי כִּי בָא הָעִירָה וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל הָאֲנָשִׁים וַיַּרְא וְהִנֵּה אֵין לוֹ בָּהֶם גַּם מַכָּר אֶחָד, וַיַּשְׁגַּח אֶל הַבָּתִּים וְהָרְחוֹבוֹת וְלֹא הִכִּירָם, כִּי מֵתוּ כְבָר בְּנֵי דוֹרוֹ, וַיָּקוּמוּ תַחְתָּם דּוֹרוֹת חֲדָשִׁים, וַיִּבְנוּ אֶת־הַבָּתִּים אֲשֶׁר נֶהֶרְסוּ מֵרֹב יָמִים וַיְשַׁנּוּם לְטוֹב, וַיַּרְחִיבוּ אֶת־גְּבוּלוֹת הָעִיר וַיּוֹסִיפוּ עָלֶיהָ חוּצוֹת וּרְחוֹבוֹת, וַתְּהִי לָהּ צוּרָה חֲדָשָׁה. וַיִּפֶן חוֹנִי אֶל אַחַד הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר פָּגַשׁ בָּרְחוֹב, וַיֹּאמַר: הוֹאִילָה נָא, אֲדוֹנִי, וְהִגַּדְתָּ לִי אַיֵּה מְקוֹם מוֹשַׁב בֶּן חוֹנִי הַמְעַגֵּל? וַיִּתְמַהּ אֵלָיו הָאִישׁ וַיֹּאמַר: הַתְמוֹל א) אַתָּה, וְלֹא תֵדַע כִּי כְבָר עָבְרוּ שָׁנִים רַבּוֹת מִיּוֹם מוֹת בֶּן־חוֹנִי הַמְעַגֵּל? וַיּוֹסֶף חוֹנִי לְדַבֵּר אֶל הָאִישׁ וַיֹּאמַר: הֲנִשְׁאַר לוֹ בֵּן אוֹ בַת? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: עוֹד אַבָּא חִלְקִיָּה בֶּן־בְּנוֹ שֶׁל חוֹנִי הַמְעַגֵּל וְחָנָן הַנֶּחְבָּא בֶּן־בִּתּוֹ שֶׁל חוֹנִי הַמְעַגֵּל חַיִּים! וַיִּפֶן חוֹנִי אֶל אֲנָשִׁים אֲחֵרִים וַיְשִׁיבֻהוּ דָבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן, וַיִּקְרָא חוֹנִי וַיֹּאמַר: אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא חוֹנִי הַמְעַגֵּל! וַיַּבִּיטוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: אַךְ מְהַתֵּל ב) אַתָּה בָּנוּ! וַיָּסַר חוֹנִי מֵעֲלֵיהֶם, וַיָּבֹא בֵּיתָה הַמִּדְרָשׁ. וַיַּרְא כִּי יוֹשְׁבִים חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וְלוֹמְדִים תּוֹרַת יְיָ; וַיַּט אָזְנוֹ וַיַּקְשֵׁב וַיִּשְׁמַע, וְהִנֵּה אֲחָדִים מֵהַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּרוּרוֹת לָנוּ הַהֲלָכוֹת אֲשֶׁר שָׁנִינוּ הַיּוֹם כְּבִשְׁנֵי חוֹנִי הַמְעַגֵּל אֲשֶׁר יָדַע לְבָאֵר וּלְתָרֵץ כָּל דָּבָר הַקָּשֶׁה בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְיָ! וַיֹּאמֶר חוֹנִי: אֲנִי הוּא! וַיִּשְׁתָּאוּ לוֹ הַחֲכָמִים וַיֹּאמְרוּ: אַל לְאִישׁ זָקֵן כָּמוֹךָ לְדַבֵּר דִּבְרֵי מַהֲתַלּוֹת! חֲדַל לְךָ פֶּן תִּהְיֶה לָבוּז! וַיְהִי כִּרְאוֹת חוֹנִי הַמְעַגֵּל כִּי זָר הוּא לְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וְאֵין לוֹ שׁוֹמֵעַ מֵהֶם, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת, כִּי אָמַר: אוֹ חַבְרוּתָא אוֹ מִיתוּתָא! וַיָּמָת חוֹנִי וַיִּקָּבֵר, וַתָּשָׁב נַפְשׁוֹ אֶל הָאֱלֹהִים.

קנו. אַבָּא חִלְקִיָּה בֶּן־בְּנוֹ שֶׁל חוֹנִי הַמְעַגֵּל.

וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיִּשְׁלְחוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵי אֲנָשִׁים אֶל אַבָּא חִלְקִיָּה לֵאמֹר: הִנֵּה נָא יָדַעְנוּ כִּי צַדִּיק אַתָּה בְּכָל דְּרָכֶיךָ וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ, וְעַל כֵּן הִתְפַּלֵּל נָא כַיּוֹם לַיְיָ וְהוֹרִיד אֶת־הַמָּטָר. וַיֵּלְכוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּית אַבָּא חִלְקִיָּה, וַיֻּגַּד לָהֶם לֵאמֹר: אֵינֶנּוּ בְּבֵיתוֹ, כִּי נִשְׂכַּר לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה בִּשְׂדֵה אִישׁ אַחֵר. וַיְמַהֲרוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיָּבֹאוּ הַשָּׂדֶה אֶל אַבָּא חִלְקִיָּה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: בִּרְכַּת יְיָ עָלֶיךָ! וְלֹא עָנָם אַבָּא חִלְקִיָּה וְלֹא שָׁת לִבּוֹ לָהֶם וַיּוֹסֶף לַעֲבוֹד עֲבוֹדָתוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאָה הַשֶּׁמֶשׁ, וַיֶּחְדַּל אַבָּא חִלְקִיָּה מֵעֲבוֹדָתוֹ וַיְלַקֵּט עֵצִים, וַיְשִׂימֵם עַל כְּתֵפוֹ הָאַחַת, וְאַחַר לָקַח אֶת־אַדַּרְתּוֹ וַיִּגְלְמֶהָ ג), וַיְשִׂימֶהָ עַל כְּתֵפוֹ הַשֵּׁנִית וַיֵּלֶךְ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ, וַיֵּלְכוּ גַּם שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אַחֲרָיו. וַיְהִי כְּגֶשֶׁת אַבָּא חִלְקִיָּה אֶל נַחַל, וַיָּשֶׂם אֶת־נְעָלָיו בְּרַגְלָיו הַיְחֵפוֹת וַיַּעֲבוֹר בַּמַּיִם, וַיַּעַל מִן הַנַּחַל, וַיֵּשֶׁב וַיַּחֲלֵץ ד) אֶת נְעָלָיו וַיּוֹסֶף לָלֶכֶת יָחֵף כְּבָרִאשׁוֹנָה. וַיְהִי הֵם הוֹלְכִים וַיָּבֹאוּ אֶל מְקוֹם הַמְכֻסֶּה קוֹצִים וְדַרְדַּרִים, וַיְמַהֵר אַבָּא חִלְקִיָּה, וַיְגַל אֶת־רַגְלָיו עַד הַמִּרְכַּיִם, וַתִּהְיֶינָה חֲשׂוּפוֹת ה) עַד עָבְרוֹ אֶת הַקּוֹצִים, וְלֹא שָׂם לֵב אֶל הַפְּצָעִים, אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ בִּבְשָׂרוֹ. וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וָהָלְאָה, וַיָּבֹא הַבַּיְתָה וַיִּתְפַּלֵּל לַיְיָ, וַיִּרְחַץ אֶת יָדָיו וַיֵּשֶׁב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו אֶל הַשֻּׁלְחָן. וַיִּתֵּן לִבְנוֹ הַבְּכוֹר עֻגָה אַחַת וְלִבְנוֹ הַקָּטָן

א) הֲבֵק אֶתְמוֹל נוֹלַדְתָּ? ב) לוֹעֵג. ג) כָּרַךְ אוֹתָהּ. ד) נָשַׁל. ה) גְלוּיוֹת.

שֶׁתְּרַחֵם עַל בָּנֶיךָ, וְתִתֵּן לָהֶם מָטָר, — הַאִם לֹא חִלַּלְתָּ אָז בִּדְבָרֶיךָ אֶת שֵׁם יְיָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא!? כִּי לוּ שָׁמַע יְיָ קוֹל תַּחֲנוּנֶיךָ וַיּוֹרֶד אֶת־הַגֶּשֶׁם, כִּי עַתָּה הָיְתָה שְׁבוּעַת אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע בְּשֵׁם יְיָ — שְׁבוּעַת שָׁוְא, וּלוּלֵא עָשָׂה יְיָ אֶת־בַּקָּשָׁתְךָ וַיַּעְצֹר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא הוֹרִיד אֶת־הַמָּטָר, כִּי עַתָּה הָיְתָה שְׁבוּעָתְךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ בִּשְׁמוֹ הַגָּדוֹל שְׁבוּעַת שָׁוְא! וְעַתָּה דַע לְךָ כִּי לוּלֵא חוֹנִי אַתָּה וְגָדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי עַתָּה הָיִיתִי גוֹזֵר עָלֶיךָ נִדּוּי א); אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה לְךָ שֶׁאַתָּה מִתְחַטֵּא ב) לִפְנֵי הַמָּקוֹם וְעוֹשֶׂה לְךָ רְצוֹנְךָ, כְּבֵן שֶׁמִּתְחַטֵּא עַל אָבִיו וְעוֹשֶׂה לוֹ רְצוֹנוֹ וְאוֹמֵר לוֹ: אַבָּא! הוֹלִיכֵנִי לְרַחֲצֵנִי בְּחַמִּין ג), שַׁטְּפֵנִי בְצוֹנָן ד), תֶּן־לִי אֱגוֹזִים, שְׁקֵדִים, אֲפַרְסְקִים וְרִמּוֹנִים וְנוֹתֵן לוֹ; וְעָלֶיךָ הַכָּתוּב אוֹמֵר: יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ. וּבְנֵי לִשְׁכַּת הַגָּזִית ה) שָׁלְחוּ אֶל חוֹנִי הַמְּעַגֵּל לֵאמֹר: אַתָּה גָּזַרְתָּ מִלְּמַטָּה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַיֵּם מַאֲמָרְךָ מִלְּמָעְלָה! דּוֹר שֶׁהָיָה אָפֵל הֵאַרְתָּ בִּתְפִלָּתֶךָ, דּוֹר שֶׁהָיָה שָׁפֵל הִגְבַּהְתּוֹ בִּתְפִלָּתֶךָ, דּוֹר שֶׁשַּׁח ו) בַּעֲוֹנוֹ הוֹשַׁעְתּוֹ בִּתְפִלָּתֶךָ, דּוֹר שֶׁלֹּא הָיָה נָקִי מִלְּטַתּוֹ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ הַבְּרוּרִים ז).

קצה. אוֹ חַבְרוּתָא אוֹ מִיתוּתָא ח).

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּקְרָא חוֹנִי הַמְּעַגֵּל אֶת הַפָּסוּק „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יְיָ אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחוֹלְמִים", וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הַאֻמְנָם יֵשׁ אֲשֶׁר יִישַׁן אָדָם שִׁבְעִים שָׁנָה? וַיַּחְקֹר לָדַעַת אֶת־כַּוָּנַת הַפָּסוּק הַזֶּה וְלֹא מָצָא, וַיִּצְטַעֵר עַל הַדָּבָר הַזֶּה כָּל יָמָיו. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא חוֹנִי הַמְּעַגֵּל לַדֶּרֶךְ, וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ בָּא בַיָּמִים נוֹטֵעַ עֵץ חֲרוּבִים. וַיִּשְׁתָּאֵה אֵלָיו חוֹנִי וַיֹּאמַר: מַה־בֶּצַע ט) בַּעֲמָלְךָ וְעֵץ הַחֲרוּבִין לֹא יִתֵּן פִּרְיוֹ בִּלְתִּי אִם אַחֲרֵי שִׁבְעִים שָׁנָה מִיּוֹם הִנָּטְעוֹ? הַאֻמְנָם תֹּאמַר כִּי חָיֹה תִחְיֶה עוֹד שִׁבְעִים שָׁנָה וְאָכַלְתָּ פְּרִי מַטָּעֶךָ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: אָנֹכִי מָצָאתִי אֶת־הָעוֹלָם בַּחֲרוּבִין, כִּי נְטָעוּם לִי אֲבוֹתַי. וָאֹמַר: אֶטַּע גַּם אָנֹכִי עֵץ חֲרוּבִין וְהָיוּ לְבָנַי אַחֲרָי! וְלֹא עָנָהוּ חוֹנִי דָּבָר וַיֵּט מֵעָלָיו הַצִּדָּה וַיֵּשֶׁב לֶאֱכֹל לָחֶם. וַיְהִי אַךְ כִּלָּה לֶאֱכֹל וַתִּפֹּל עָלָיו תַּרְדֵּמָה גְדוֹלָה וַיִּישָׁן. וַתַּעֲלֶינָה אֲבָנִים מֵעִמְקֵי הָאֲדָמָה וַתֵּלַכְנָה הָלֹךְ וְגָדֵל הָלֹךְ וָרָב, וַתִּהְיֶינָה כְּגֵדֵר מִסָּבִיב לְחוֹנִי הַמְּעַגֵּל וַתְּכַסֵּהוּ וַתַּסְתִּירֵהוּ מֵעֵין רוֹאִים; וַיִּישַׁן חוֹנִי הַמְּעַגֵּל שִׁבְעִים שָׁנָה; וְלֹא יָדַע מִכָּל הַנַּעֲשֶׂה סְבִיבָיו — וַיִּיקַץ וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ צָעִיר יוֹשֵׁב תַּחַת עֵץ הַחֲרוּבִין אֲשֶׁר עַל־יַד הַדֶּרֶךְ וְאוֹכֵל אֶת־פִּרְיוֹ. וַיַּעֲבֵר חוֹנִי אֶת הַשֵּׁנָה מֵעֵינָיו, וַיִּפֶן אֶל הָאִישׁ הַצָּעִיר הָאוֹכֵל אֶת־הַחֲרוּבִין וַיֹּאמֶר לוֹ: הַגִּידָה־נָּא לִי אִם יָדַעְתָּ מִי נָטַע אֶת־הָעֵץ הַזֶּה אֲשֶׁר אֶת־פִּרְיוֹ אַתָּה אֹכֵל? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: אֲבִי־אָבִי נְטָעָהוּ! וַיִּשְׁתּוֹמֵם חוֹנִי מְאֹד לְדִבְרֵי הָאִישׁ, וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הוּא שׁוֹכֵב עָלָיו וַיִּזְכֹּר אֶת־אֲתוֹנוֹ אֲשֶׁר רָכַב עָלֶיהָ בְּיוֹם צֵאתוֹ לַדֶּרֶךְ, וַיַּרְא וְהִנֵּה לֹא נִשְׁאֲרוּ כָה בִּלְתִּי אִם עַצְמוֹת גֻּלְגָּלְתָּהּ וְכַרְעֵי רַגְלֶיהָ וּמַפְרַקְתָּהּ, וְגַם אֵלֶּה כְּבָר הִרְקִיבוּ מֵרֹב יָמִים וַתִּשְׁחַרְנָה; וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הַאֻמְנָם יָשַׁנְתִּי שִׁבְעִים שָׁנָה? וְעוֹדֶנּוּ מִשְׁתָּאֶה אֶל כָּל מַרְאֵה עֵינָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה עֵדֶר חֲמוֹרִים וַאֲתוֹנוֹת רוֹעִים בַּשָּׂדֶה בְּלִי רוֹעֶה, וַיִּשְׁאַל אֶת־הָאִישׁ הַצָּעִיר וַיֹּאמַר: לְמִי אֵלֶּה? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: אָבִי סִפֵּר לִי כִּי לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת מְאֹד נִמְצְאָה פֹּה בַּשָּׂדֶה אָתוֹן הָרָה וּבְעָלֶיהָ אֵין עִמָּהּ.

א) חֵרֶם, הַבְדָּלָה מִקְּהַל יְיָ. ב) הוֹלֵךְ וְחוֹטֵא. ג) בְּמַיִם חַמִּים. ד) בְּמַיִם קָרִים. ה) הַסַּנְהֶדְרִין. ו) כָּפוּף. ז) הַמְּטֹהָרִים. ח) אוֹ לִחְיוֹת בֵּין חֲבֵרִים וְאִם לֹא — טוֹב הַמָּוֶת. ט) תּוֹעֶלֶת.

יֵרָפְאוּ הַקְּרָעִים לְעוֹלָם, אוּלָם אִם בְּשָׂרִי יִפָּצַע, — וְעָלְתָה אֲרוּכָתוֹ א) מְהֵרָה.

וַיַּעֲנוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֹּאמְרוּ: אָמְנָם טוֹבִים דְּבָרֶיךָ וּנְכוֹחִים ב) מְאֹד, וְעַתָּה הוֹאִילָה נָּא וְהִגַּדְתָּ לָּנוּ: מַדּוּעַ לֹא קָרָאתָ לָנוּ אֶל הַלָּחֶם?

וַיַּעַן אַבָּא חִלְקִיָּה וַיֹּאמַר: יַעַן כִּי דַלָּה מְאֹד הָיְתָה אֲרוּחָתִי, וְכִמְעַט לֹא מָצְאָה ג) גַּם לִבְנֵי בֵיתִי, עַל־כֵּן אָמַרְתִּי: אֵיכָה אֹמַר לָכֶם בְּפִי: קוּמוּ וֶאֱכֹלוּ, וּלְבָבִי יַחְשֹׁב אַחֶרֶת?

וַיֹּאמְרוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים: מַדּוּעַ נָתַתָּ לִבְנְךָ הַקָּטֹן לֶחֶם פִּי־שְׁנַיִם מֵאֲשֶׁר נָתַתָּ לִבְנְךָ הַגָּדוֹל?

וַיַּעַן אַבָּא חִלְקִיָּה וַיֹּאמַר: בְּנִי הַגָּדוֹל יוֹשֵׁב כָּל הַיּוֹם בַּבָּיִת, וְהָיָה כִּי יִרְעַב, — יְהַלֵּךְ אֶל אִמּוֹ וְנָתְנָה לוֹ לֶחֶם. אוּלָם לֹא כֵן בְּנִי הַקָּטָן! הוּא יוֹשֵׁב כָּל הַיּוֹם וְלוֹמֵד בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ וּכְשׁוּבוֹ הַבַּיְתָה בָּעֶרֶב עָיֵף הוּא וְרָעֵב, עַל־כֵּן נָתַתִּי לוֹ לֶחֶם מִשְׁנֶה!

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים: אַתָּה הִגְדַּלְתָּ חַסְדְּךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּנוּ וַתַּעֲנֵנוּ אֶת־כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שְׁאֵלְנוּךָ וְלֹא קָצַפְתָּ עָלֵינוּ, כִּי הֶלְאֵינוּ ד) אוֹתְךָ בִּדְבָרֵינוּ, עַל־כֵּן נוֹסִיף לִשְׁאָלְךָ אַךְ הַפָּעַם: מַדּוּעַ נִרְאָה בָרִאשׁוֹנָה הֶעָנָן בַּמָּקוֹם, אֲשֶׁר עָמְדָה שָּׁם אִשְׁתְּךָ?

וַיַּעַן אַבָּא חִלְקִיָּה וַיֹּאמַר: בְּבוֹא אֵלַי עָנִי הַשָּׂדֶה וְהוּא רָעֵב וְצָמֵא, לֹא אוּכַל תֵּת לוֹ בִּלְתִּי אִם פְּרוּטָה, וְשָׁעוֹת רַבּוֹת הִתְעַבְּרָה עַד קְנוֹתוֹ לוֹ פַּת לֶחֶם בַּפְּרוּטָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לוֹ; אוּלָם כְּבוֹא הֶעָנִי לְבֵיתִי, — לֹא תְאַחֵר אִשְׁתִּי גַּם רֶגַע וְהֶאֱכִילַתְהוּ וְהִשְׁקַתָה אוֹתוֹ, וְיָצָא מִבֵּיתִי שָׂבֵעַ; וְאַתֶּם הֲלֹא יְדַעְתֶּם כִּי כַּאֲשֶׁר יְמַהֵר אִישׁ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה לָעֲנִיִּים, כֵּן יְמַהֵר יְיָ לִשְׁמוֹעַ קוֹל תְּפִלָּתוֹ; וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹת לָנוּ שְׁכֵנִים, אֲנָשִׁים רָעִים וְחַטָּאִים, אֲשֶׁר מֵרְרוּ אֶת חַיֵּינוּ וַיָּצֵרוּ ה) לָנוּ עַד־מְאֹד, לֹא יָכֹלְתִּי הִתְאַפֵּק, וָאֶקְרָא אֶל יְיָ בַּצַּר לָנוּ לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ, שְׁלַח־נָא אֶת־כָּל־מַגֵּפוֹתֶיךָ אֶל לִבּוֹת הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה, וְנִכְחֲדוּ ו) מִן הָאָרֶץ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אִשְׁתִּי אֶת־דִּבְרֵי תְּפִלָּתִי, וַתּוֹכִיחֵנִי לֵאמֹר: לֹא טוֹבוּ דְבָרֶיךָ בְּעֵינָי! אַל לְאִישׁ הוֹלֵךְ בְּתוֹרַת יְיָ טַמֵּא אֶת־שִׂפְתֵי פִיו בִּקְלָלוֹת וְאָלוֹת! וַתָּקָם אִשְׁתִּי, וַתִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ, אֱלֹהֵי הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים! בְּרָא לִשְׁכֵנֵי הָרָעִים לִבּוֹת טְהוֹרִים, וְאָהֲבוּ טוֹב וְשָׂנְאוּ רֶשַׁע, הָאֵר עֵינֵיהֶם בְּתוֹרָתֶךָ, וְחָכְמוּ וְהִשְׂכִּילוּ וְדָבְקוּ אַחֲרֶיךָ, וְעָשׂוּ אֶת־הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם, וְהָיוּ לִבְרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ! וַיִּשְׁמַע יְיָ קוֹל תַּחֲנוּנֵי אִשְׁתִּי, וַיַּהֲפֹךְ לִשְׁכֵנֵינוּ הָרָעִים לֵב אַחֵר, וַיָּשׁוּבוּ מִדַּרְכֵיהֶם הָרָעִים, וַיִּתְבָּרְכוּ בָהֶם כָּל יוֹדְעֵיהֶם!

קצז. חָנָן הַנֶּחְבָּא בֶּן־בִּתּוֹ שֶׁל חוֹנִי הַמְעַגֵּל.

וְחָנָן בֶּן־בִּתּוֹ שֶׁל חוֹנִי הַמְעַגֵּל תָּם וְיָשָׁר וְעָנָו מִכָּל בְּנֵי דוֹרוֹ. וַיִּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי צַדִּיק הָאִישׁ וּמַרְבֶּה לְהֵיטִיב, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הָבָה נְשִׂימֵהוּ לְרֹאשׁ לְכֻלָּנוּ! וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְחָנָן, וַיֵּחָבֵא, וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת־מְקוֹמוֹ יָמִים רַבִּים. וַיִּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי אֵינֶנּוּ, וַיֵּמַר לָהֶם הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד, וַיֵּלְכוּ וַיָּשִׂימוּ לָהֶם אִישׁ אַחֵר לְנָשִׂיא. וַיַּרְא חָנָן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיֵּצֵא מִמַּחֲבוֹאוֹ ז) וַיֹּאמַר: הֱטִיבוֹתֶם, אַחַי, אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם, כִּי בְחַרְתֶּם לָכֶם בְּנָשִׂיא אַחֵר כִּי מָה אֲנִי וּמֶה חַיַּי, כִּי שַׂמְתֶּם עֵינֵיכֶם

א) רְפוּאָתוֹ. ב) יְשָׁרִים. ג) הִסְפִּיקָה. ד) הוֹגַעְנוּ. ה) הֵצִיקוּ. ו) וְנִשְׁמְדוּ. ז) מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִתְחַבֵּא שָׁם.

נָתַן שְׁתֵּי עֻגוֹת וַיֹּאכְלוּ כֻלָּם וַיִּשְׁתּוּ, וְלִשְׁנֵי הָאֲנָשִׁים לֹא קָרָא לֶאֱכֹל אִתּוֹ לֶחֶם, וְלֹא שָׁאַל אוֹתָם מִי הֵם וּמֶה חֶפְצָם בְּבֵיתוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה אַבָּא חִלְקִיָּה לֶאֱכֹל, וַיֹּאמֶר בַּלָּט אֶל אִשְׁתּוֹ: הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי בָאוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה לְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי לִשְׁאֹל מֵיְיָ מָטָר, — עַל־כֵּן נְמַהֵר נָא, וְנַעֲלֶה שְׁנֵינוּ הַגָּגָה, וְהִתְפַּלַּלְנוּ לַיְיָ לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ, רַחֶם־נָא אֶת־בָּנֶיךָ, וְתֵן לָהֶם מָטָר לִבְרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְהָיָה בְּרֶדֶת הַמָּטָר, וְיָרַדְנוּ מֵעַל הַגָּג. וְהָאֲנָשִׁים לֹא יֵדְעוּ כִּי בְשֶׁלָּנוּ א) נָתַן יְיָ אֶת הַמָּטָר וְלֹא יוֹדוּנוּ! וַיִּיטְבוּ דִבְרֵי אַבָּא חִלְקִיָּה בְּעֵינֵי אִשְׁתּוֹ, וַתֵּלֶךְ אַחֲרָיו וַיַּעֲלוּ שְׁנֵיהֶם עַל הַגָּג. וַיַּעֲמֹד אַבָּא חִלְקִיָּה בִּמְקוֹמוֹ לְבָד, וְאִשְׁתּוֹ עָמְדָה בִּמְקוֹמָהּ לְבָד, וַיִּתְפַּלָּלוּ. וַיֵּרָא הֶעָנָן בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמְדָה שָׁם אֵשֶׁת אַבָּא חִלְקִיָּה, וַיְהִי קוֹלוֹת וּבְרָקִים, וַיֵּרֶד מָטָר עַל הָאָרֶץ. וַיֵּרֶד אַבָּא חִלְקִיָּה וְאִשְׁתּוֹ מֵעַל הַגָּג, וַיָּשׁוּבוּ הַבָּיְתָה, וַיִּגַּשׁ אֶל שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֹּאמֶר לָהֶם: הוֹאִילוּ נָא וְהִגַּדְתֶּם לִי מֶה חֶפְצְכֶם בְּבֵיתִי? וַיַּעֲנֻהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: אֲנַחְנוּ שֻׁלַּחְנוּ אֵלֶיךָ לְבַקֵּשׁ מִמְּךָ לְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וְנָתַן מָטָר! וַיֹּאמֶר אַבָּא חִלְקִיָּה: הוֹדוּ לַיְיָ וּבָרְכוּ שְׁמוֹ, כִּי לֹא הִצְרִיכְכֶם לִתְפִלָּתִי! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים: לָמָּה תְדַבֵּר אֵלֵינוּ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה? הֵן רָאִינוּ כִּי אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ הִתְפַּלַּלְתֶּם אֶל יְיָ, וּמִדֵּי הִתְפַּלֶּלְכֶם הֵחֵלּוּ הַשָּׁמַיִם לְהִתְקַדֵּר ב) עָבִים עַד אֲשֶׁר יָרַד הַגֶּשֶׁם הַמְּחַיֶּה אֶת־כָּל־הַיְקוּם. וַיִּשְׁמַע אַבָּא חִלְקִיָּה אֶת־דִּבְרֵיהֶם וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיִּדֹּם ג), וַיּוֹסִיפוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: עֲשֵׂה נָא עִמָּנוּ חֶסֶד וַעֲנִיתָנוּ עַל־כָּל־הַשְּׁאֵלוֹת אֲשֶׁר נִשְׁאָלְךָ. וַיַּעַן אַבָּא חִלְקִיָּה: דַּבְּרוּ אֶת דִּבְרֵיכֶם וְשָׁמַעְתִּי.

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הָאֲנָשִׁים: מַדּוּעַ לֹא עֲנִיתָנוּ כַּאֲשֶׁר בֵּרַכְנוּךָ בְּשֵׁם יְיָ?

וַיַּעַן אַבָּא חִלְקִיָּה וַיֹּאמַר: נִשְׂכֹּר נִשְׂכַּרְתִּי לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב, וָאֹמַר אֶל לִבִּי: כִּי אֶעֱנֶכֶם שָׁלוֹם, וְהוֹסַפְתֶּם לְדַבֵּר אֵלַי וַעֲנִיתִיכֶם, — וְחִסַּרְתִּי רִגְעֵי עֲבוֹדָה אֲחָדִים מֵעֲבוֹדָתִי אֲשֶׁר נִשְׂכַּרְתִּי לַעֲבוֹד כָּל הַיּוֹם.

וַיֹּאמְרוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֶל אַבָּא חִלְקִיָּה: מַדּוּעַ שַׂמְתָּ אֶת צְרוֹר הָעֵצִים עַל כְּתֵפְךָ הָאַחַת, וְאֶת הָאַדֶּרֶת עַל כְּתֵפְךָ הַשֵּׁנִית?

וַיַּעַן אַבָּא חִלְקִיָּה וַיֹּאמַר: הָאַדֶּרֶת אֲשֶׁר רְאִיתֶם, הִשְׁאִילַנִי ד) שְׁכֵנִי לְלָבְשָׁהּ בְּשׁוּבִי מֵעֲבוֹדָתִי לְבֵיתִי; וּבִהְיוֹת הָעֶרֶב, זָכַרְתִּי כִּי אֵין עֵצִים בְּבֵיתִי וָאֲקוֹשְׁשֵׁם ה) בַּשָּׂדֶה וָאֹמַר אֶל לִבִּי: אִם אֶלְבָּשֶׁה אֶת־הָאַדֶּרֶת, וְשַׂמְתִּי עָלֶיהָ אֶת־צְרוֹר הָעֵצִים, — וּקְמַטְתִּיהָ, וְהִיא לֹא שְׁאוּלָה לִי בִּלְתִּי אִם לְלָבְשָׁהּ.

וַיּוֹסִיפוּ הָאֲנָשִׁים לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: מַדּוּעַ הָלַכְתָּ יָחֵף בַּיַּבָּשָׁה, וּכְגִשְׁתְּךָ עַד לִפְנֵי הַנָּהָר, וַתִּנְעַל אֶת־נְעָלֶיךָ, וַתַּעֲבוֹר בָּהֶן בַּמָּיִם?

וַיַּעַן אַבָּא חִלְקִיָּה וַיֹּאמַר: בְּלֶכְתִּי עַל הַיַּבָּשָׁה שַׂמְתִּי עֵינַי עַל דְּרָכַי וָאֶזָּהֵר מְאֹד לְבִלְתִּי הִכָּשֵׁל בְּאַבְנֵי נֶגֶף, וְאַתֶּם הֲלֹא רְאִיתֶם, כִּי לֹא אֻנְּתָה ו) אֵלַי כָּל רָעָה; אוּלָם בַּמַּיִם לֹא תֵרָאֶה הָעַיִן מְאוּמָה, עַל־כֵּן נָעַלְתִּי אֶת־נְעָלַי, כִּי יָרֵאתִי פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלִי, אוֹ שֶׁרֶץ הַמַּיִם יִשְּׁכֵנִי וְהֶחֱלִיאַנִי ז).
וַיֹּאמְרוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֵלָיו: מַדּוּעַ חָשַׂפְתָּ ח) אֶת רַגְלֶיךָ בְּעָבְרְךָ בֵּין קוֹצִים וְדַרְדָּרִים אֲשֶׁר הִכְאִיבוּ אֶת־בְּשָׂרְךָ, וַיְשָׂרְטֻהוּ וַיִּפְצָעֻהוּ?

וַיַּעַן אַבָּא חִלְקִיָּה וַיֹּאמַר: אָמַרְתִּי בְלִבִּי: אִם יִקָּרְעוּ בְגָדַי בֵּין הַקּוֹצִים, לֹא

א) בִּגְלָלֵנוּ. ב) לְהִתְכַּסּוֹת. ג) וַיִּשְׁתֹּק. ד) הִלְוַנִי. ה) לִקַּטְתִּים. ו) קָרְתָה. ז) וְהָיִיתִי חוֹלֶה. ח) גִּלִּיתָ.

וַיֹּאמַר: יִתְפַּלֵּל הָאִישׁ הַזֶּה אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי בְּקוֹל תַּחֲנוּנָיו? וַיֹּאמֶר אַחַד הַחֲכָמִים: הָבָה נַחְקְרֶהוּ וְנֵדַע מָה הוּא הַדָּבָר הַטּוֹב הַנִּמְצָא בוֹ. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַחֲכָמִים: הַגִּידָה נָּא לָנוּ: מָה הוּא הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר עָשִׂיתָ בִּימֵי חַיֶּיךָ? וְלֹא אָבָה הַחַמָּר לְסַפֵּר, כִּי עָנָו הָיָה; וַיִּפְצְרוּ בוֹ הַחֲכָמִים מְאֹד, וַיֹּאמֶר לָהֶם: הִנֵּה אָמַרְתִּי לָכֶם כִּי חֲמוֹר הָיָה לִי לְהַשְׂכִּירֵהוּ לַעֲבוֹד בִּשְׂדֵה אֲחֵרִים. וַיְהִי הַיּוֹם וַתָּבֹא אֵלַי אִשָּׁה וַתִּשְׂכֹּר אֶת־חֲמוֹרִי וַתִּתֶּן לִי שְׂכָרִי. וַיְהִי כְּהִפָּנוֹת הָאִשָּׁה שֶׁבְּיָמָהּ לָלֶכֶת וָאֶשְׁמַע אוֹתָהּ בּוֹכִיָּה, וָאָרוּץ אֵלֶיהָ וָאֹמַר: מַה־לָּךְ כִּי תִבְכִּי? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אֲהָהּ, אֲדוֹנִי! אִישִׁי יוֹשֵׁב בְּבֵית הָאֲסוּרִים וּבְיָדִי אֵין מְאוּמָה לִפְדּוֹתוֹ מִידֵי הַנּוֹשִׁים א) אֲשֶׁר שָׂמוּהוּ בַּבּוֹר; וָאֶשְׂכֹּר הַיּוֹם אֶת־חֲמוֹרְךָ לַחֲרֹשׁ אֶת־שָׂדֵנוּ וְלִזְרֹעַ אוֹתוֹ. וְהָיָה בַּתְּבוּאוֹת ב), וְלָקַחְתִּי אֹתָן וּמְכַרְתִּין, וּפָדִיתִי אֶת אִישִׁי מִידֵי נוֹשָׁיו. וָאֹמַר לָאִשָּׁה: וּמַה־תַּעֲשִׂי כִּי תִהְיֶה הַשָּׁנָה שְׁנַת בַּצֹּרֶת ג)? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אִם הָאָרֶץ לֹא תִתֵּן יְבוּלָהּ ד), וְהָלַכְתִּי אֶל שָׂרֵי בֵית הַסֹּהַר, וְאָמַרְתִּי לָהֶם: הוֹצִיאוּ נָא אֶת־אִישִׁי מִן הַבּוֹר, כִּי עָשׂה אֶעֱשֶׂה כְּכֹל אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלָי. וָאֹמַר לָאִשָּׁה: הַאָמְנָם אֹמֶרֶת אַתְּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָךְ שָׂרֵי בֵית הַסֹּהַר? הֲגַם אֶת־יְיָ לֹא תִירְאִי וְחָמָאת לוֹ, כִּי יְצַוּוּ עָלָיִךְ? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: לְמַעַן אִישִׁי הַמְעֻנֶּה בְּבֵית הַסֹּהַר וּלְמַעַן יְלָדֵינוּ הָרְעֵבִים נְכוֹנָה אֲנִי לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹאמְרוּ אֵלַי שָׂרֵי בֵית הַסֹּהַר. וּכְדַבֵּר הָאִשָּׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתִּשָּׂא קוֹלָהּ וַתֵּבְךְּ. וָאֶחְמֹל עָלֶיהָ מְאֹד וָאֹמַר לָהּ: שְׁבִי בְּבֵיתִי עַד שׁוּבִי מִן הַשּׁוּק, וְהִלְוִיתִיךְ כֶּסֶף דֵּי גְּאֻלַּת אִישֵׁךְ. וַתִּשְׂמַח הָאִשָּׁה מְאֹד עַל דְּבָרַי, וָאֲמַהֵר וָאֶקַּח אֶת־חֲמוֹרִי וָאֲבִיאֵהוּ הַשּׁוּקָה וָאֶמְכְּרֵהוּ וָאָשׁוּב מַהֵר לָאִשָּׁה, וָאֶתֵּן לָהּ אֶת כָּל הַכֶּסֶף וָאֹמַר לָהּ: לְכִי שַׁלְּמִי אֶת נֹשֵׁי אִישֵׁךְ וַהֲשִׁיבֵהוּ לְבֵיתֵךְ. וַתְּמַהֵר הָאִשָּׁה, וַתַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָהּ. וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים: מַה־פַּרְנָסָתְךָ עַתָּה? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: נִשְׂכָּר אָנֹכִי לַעֲבוֹד בִּשְׂדֵה אֲחֵרִים... וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ הַחֲכָמִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ: כְּדַאי ה) הִנְּךָ לְהִתְפַּלֵּל וְלִהְיוֹת נַעֲנֶה.

קצט. חֻלְדָּה ו) וּבוֹר.

I.

אִישׁ הָיָה בְּבֵית־לֶחֶם, מָנוֹחַ שְׁמוֹ. וַתֵּלֶד לוֹ אִשְׁתּוֹ בַּת, וַיִּקְרָא שְׁמָהּ שׁוּלַמִּית. וַתִּגָּמֵל ז) הַיַּלְדָּה, וַתָּמָת אִמָּהּ. וַיְהִי מָנוֹחַ אַלְמָן וּבִתּוֹ יְחִידָתוֹ — יְתוֹמָה. וַיַּעֲבוֹד מָנוֹחַ אֶת־שָׂדֵהוּ וְאֶת־גִּנָּתוֹ ח), וַיֹּאכַל לֶחֶם בְּזֵעַת אַפּוֹ, וַיְגַדֵּל אֶת־שׁוּלַמִּית בִּתּוֹ, וַתִּגְדַּל הַיַּלְדָּה, וַתִּיף ט), וַתְּהִי נוֹשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָּל רוֹאֶיהָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָיְתָה בַּת שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיִּתֵּן מָנוֹחַ אֶת־עֵדֶר צֹאנוֹ בְּיָדָהּ, לִרְעוֹתָן וּלְהַשְׁקוֹתָן וּלְאָסְפָן יוֹם יוֹם אֶל מִכְלְאוֹתָן י). וַתִּשְׁמַע שׁוּלַמִּית בְּקוֹל אָבִיהָ, וַתַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּתָה. וְקָמָה מִדֵּי יוֹם בְּיוֹם בַּבֹּקֶר בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר, וְרָחֲצָה פָּנֶיהָ וְיָדֶיהָ. וְהִתְפַּלְּלָה אֶל יְיָ, וְהֵכִינָה לְאָבִיהָ אֶת־לַחְמוֹ וְאֶת־מַשְׁקֵהוּ, וְטִאטְאָה אֶת־הַבַּיִת, וְנִקְּתָה אוֹתוֹ מִכָּל זֻהֲמָה וְחֶלְאָה, וְשָׂמָה בְּיַלְקוּטָהּ נֹאד חָלָב וְלֶחֶם וְחֶמְאָה, וּבָאָה אֶל עֵדֶר הַצֹּאן וְנָהֲגָה אוֹתָן אֶל שָׂדֶה וָאָחוּ וְרָעוּ שָׁם עַד־הָעֶרֶב. כָּכָה הָעֲשָׂה שׁוּלַמִּית כָּל הַיָּמִים.

א) הַדּוֹרְשִׁים אֶת הַכֶּסֶף שֶׁהִלְווּ לַאֲחֵרִים, кредиторы. ב) כַּאֲשֶׁר תִּצְמַח הַתְּבוּאָה. ג) שָׁנָה שֶׁאֵין בָּהּ גְּשָׁמִים. ד) תְּבוּאָתָהּ. ה) רָאוּי, достоинъ. ו) קַאטְצֶע, кошка. ז) חֻדְּלָה רִינַק. ח) גַּן־הַיָּרָק. ט) הָיְתָה יָפַת. י) גִּדְרוֹת הַצֹּאן.

בִּי, וַתַּעֲלִימוּ עַיִן מֵאֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים מִמֶּנִּי! שִׂמְחוּ בִנְשִׂיאֲכֶם וְיִשְׂמַח הוּא בָכֶם!

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם, וַיֵּעָצְרוּ הַשָּׁמַיִם וְלֹא הָיָה מָטָר, וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל חָנָן וַיֹּאמְרוּ: הוֹאֶל־נָא וְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדֵנוּ אֶל הָאֱלֹהִים, וְנָתַן לָנוּ מָטָר! וַיִּתְפַּלֵּל חָנָן אֶל יְיָ, וַיִּשְׁמַע תְּפִלָּתוֹ וַיּוֹרֶד גֶּשֶׁם. וַיַּרְא עַם־הָאָרֶץ א) כִּי אִישׁ אֱלֹהִים שׁוֹכֵן בְּקִרְבָּם, וְכֹל אֲשֶׁר יְבַקֵּשׁ מִיְיָ יַעֲשֶׂה־לוֹ, וַיֶּחְדְּלוּ לַעֲבוֹד אֶת־יְיָ, כִּי אָמְרוּ: אַךְ נֶחְסַר דָּבָר וְהָלַכְנוּ אֶל חָנָן הַנֶּחְבָּא וְהֶעְתַּרְנוּ ב) עָלָיו דְּבָרֵינוּ וְנָתַן לָנוּ שְׁאֵלָתֵנוּ, כִּי טוֹב הָאִישׁ מְאֹד וְלֹא יָשִׁיב פְּנֵי כָל־אִישׁ הַפּוֹנֶה אֵלָיו. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְחָנָן הַנֶּחְבָּא, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד־מְאֹד, וַיֹּאמַר: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָמַעְלָה לֹא אֶתְפַּלֵּל עוֹד בְּעַד הָעָם אֶל יְיָ, וְהָיָה כִרְאוֹתָם כִּי אֵין מִי יַעֲמֹד בַּעֲדָם, וְחָדְלוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ, וְשָׁבוּ אֵלָיו וּדְרָשֻׁהוּ בְּכָל לְבָבָם, וְנֶעְתַּר לָהֶם, כִּי קָרוֹב הוּא לְכָל קֹרְאָיו, לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל חָנָן וַיִּפְצְרוּ בוֹ לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדָם אֶל יְיָ, וְלֹא עָשָׂה בַקָּשָׁתָם, וַיָּשׁוּבוּ בִמְרִירוּת לְבָתֵּיהֶם וַיֹּאמְרוּ: אוֹיָה לָנוּ. עַתָּה אָבַדְנוּ כֻלָּנוּ. כִּי אָזְלוּ ג) מַיִם מִבּוֹרוֹתֵינוּ. וְהַלֶּחֶם — מִכֵּלֵינוּ, וְכֶסֶף לִשְׁבָּר ד) אֲבָל אֵין לָנוּ. וַיִּרְאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיֵּלְכוּ אֶל בָּתֵּי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל לוֹמְדִים שָׁם תּוֹרַת יְיָ, וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: דְּעוּ נָא, יְלָדִים טוֹבִים וַאֲהוּבִים, כִּי קָרוֹב הַיּוֹם אֲשֶׁר בּוֹ נִתַּם כֻּלָּנוּ לִגְוֹעַ בָּרָעָב וּבַצָּמָא; וְעַל־כֵּן הִקָּבְצוּ נָא כֻלְּכֶם וּלְכוּ אֶל חָנָן הַנֶּחְבָּא וְשַׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ מָטָר, כִּי טוֹב הָאִישׁ הַזֶּה לִפְנֵי יְיָ, וְכֹל אֲשֶׁר יִשְׁאַל מֵעִמּוֹ לֹא יֶאֱצַל ה) מִמֶּנּוּ. וַיִּשְׁמְעוּ הַתַּלְמִידִים הַקְּטַנִּים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקָּבְצוּ יַחַד, וַיֵּלְכוּ אֶל בֵּית חָנָן הַנֶּחְבָּא, וַיִּפְגְּשׁוּהוּ הוֹלֵךְ קְרֹנִית ו) לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ, וַיַּחֲזִיקוּ בְּכַנְפֵי מְעִילוֹ, וַיִּתְחַנְּנוּ אֵלָיו לֵאמֹר: אַבָּא, אַבָּא, הַב לָן מִיטְרָא ז)! וַיִּשָּׂא חָנָן אֶת־עֵינָיו, וַיַּרְא אֶת־הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים הַסּוֹבְבִים אוֹתוֹ, וַיִּשְׁמַע אֶת־קוֹל תְּחִנָּתָם, וַיִּכָּמְרוּ ח) רַחֲמָיו עֲלֵיהֶם, וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו הַדּוֹמְעוֹת אֶל־הָאֱלֹהִים, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: רִבּוֹנוֹ ט) שֶׁל עוֹלָם! אִם לֹא לְמַעַן בָּנֶיךָ הַגְּדוֹלִים תַּעֲשֶׂה, — עֲשֵׂה נָא לְמַעַן הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים וְהַחֲבִיבִים י) הָאֵלֶּה, שֶׁאֵינָם מַבְחִינִים יא) עוֹד בֵּין הָאָב הַנּוֹתֵן מָטָר לְבֵין הָאָב שֶׁאֵינֶנּוּ נוֹתֵן מָטָר! וַיִּשְׁמַע יְיָ קוֹל תַּחֲנוּנֵי חָנָן, וַיּוֹרֶד גֶּשֶׁם, וַיְהִי לִבְרָכָה עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה, וַיִּמָּלְאוּ הַבּוֹרוֹת מַיִם, וַתּוֹצֵא הָאֲדָמָה לֶחֶם, וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׂבַּע וַיְבָרֶךְ אֶת־שֵׁם יְיָ.

קצח. צְדָקָה גְדוֹלָה:

וַיֵּעָצְרוּ הַשָּׁמַיִם וְלֹא הָיָה מָטָר, וַתַּעַל שַׁוְעַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָאֱלֹהִים. וַיַּחַלְמוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל חֲלוֹם — וְהִנֵּה מַלְאַךְ אֱלֹהִים עוֹמֵד לְנֶגְדָּם וְאֹמֵר לָהֶם: חַלּוּ יב) אֶת־פְּנֵי הַחַמָּר יג) הַיּוֹשֵׁב בְּעִירְכֶם וְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וְנָתַן מָטָר. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיְסַפְּרוּ הַחֲכָמִים אֶת־חֲלוֹמָם אִישׁ לְרֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ: הָבָה נֵלְכָה אֶל הַחַמָּר, וְנִרְאֶה מַה מַּעֲשֵׂהוּ. וַיֵּלְכוּ הַחֲכָמִים אֶל הַחַמָּר, וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הוֹאִילָה נָּא הַגִּידָה לָּנוּ מַה־מְּלַאכְתֶּךָ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: מַשְׂכִּיר הָיִיתִי אֶת־חֲמוֹרִי אֲשֶׁר הָיָה לִי לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה בִּשְׂדֵה אֲחֵרִים. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַחֲכָמִים: וְאַיֵּה חֲמוֹרְךָ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: מְכַרְתִּיו. וַיִּשְׁתָּאוּ הַחֲכָמִים אִישׁ לְרֵעֵהוּ לֵאמֹר: הַעַל כִּי הָיָה חֲמוֹר לָאִישׁ הַזֶּה, וַיִּמְכְּרֵהוּ, עַל כֵּן טוֹב הוּא לִפְנֵי יְיָ

א) הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים. ב) נַרְבֶּה. ג) אָפְסוּ. ד) לִקְנוֹת. ה) יִמְנַע. ו) בְּעֵיֵב. ז) אָב! אָב! תֵּן לָנוּ מָטָר. ח) הִתְעוֹרְרוּ. ט) אֲדוֹן. י) הָאֲהוּבִים. יא) אֵינָם יוֹדְעִים הַהֶבְדֵּל. יב) בַּקְּשׁוּ. יג) מַנְהִיג חֲמוֹר.

וַתֵּרֶא, — וְהִנֵּה בְּאֵר מַיִם עַל־יַד אַחַד הַסְּלָעִים, וַתָּאֹרְנָה עֵינֶיהָ, וַתֶּחֱזַק וַתְּאַמֵּץ, וַתָּרָץ אֶל הַמָּקוֹם, וַתִּקְרָא בְשִׂמְחָה: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ אֲשֶׁר לֹא עָזַב חַסְדּוֹ אִתִּי! אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בּוֹ! וַתִּגַּשׁ אֶל הַבְּאֵר וַתֵּרֶא, וְהִנֵּה חֶבֶל קָשׁוּר בָּהּ, וַתִּקַּח אֶת־הַחֶבֶל, וַתִּמְשֹׁךְ אוֹתוֹ, וְהִנֵּה אֵין בְּקָצֵהוּ דְּלִי, וַיְמָרֵר אוֹתָהּ הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד. וַתַּשְׁגַּח שׁוּלַמִּית אֶל הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּבְּאֵר וַתֵּרֶא וְהִנֵּה זַכִּים הֵם וּצְלוּלִים כִּבְדֹלַח, וַיִּגְדַּל צְמָאָהּ עַד־מְאֹד. וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: יְהִי מָה! אַחֲזִיק בַּחֶבֶל וְיָרַדְתִּי הַבְּאֵרָה וְשָׁתִיתִי, כִּי כֹחַ אֵין עוֹד בִּי לַעֲמֹד עַל רַגְלַי מִגֹּדֶל צְמָאִי. וַתַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרָה וַתֵּרֶד בַּחֶבֶל עַד קַרְקַע א) הַבְּאֵר, וַתֵּשְׁתְּ וַתָּשָׁב רוּחָהּ. וַתֹּאמֶר לַעֲלוֹת, וַתְּאַמֵּץ כֹּחָהּ מְאֹד וַתְּטַפֵּס ב) וַתַּעַל עַד־חֲצִי עֹמֶק הַבְּאֵר. וַתֵּרֶד שֵׁנִית, כִּי עֲזָבָהּ כֹּחָהּ, וַתִּרְפֶּינָה יָדֶיהָ. וַתֶּחֱרַד שׁוּלַמִּית חֲרָדָה גְדוֹלָה, וַתִּשָּׂא קוֹלָהּ וַתֵּבְךְּ, וַתִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: אַתָּה הִגְדַּלְתָּ חַסְדְּךָ, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי, וַתִּפְקַח אֶת־עֵינַי לִרְאוֹת בְּאֵר מַיִם בַּמִּדְבָּר, וָאֵשְׁתְּ, וַתָּאֹרְנָה עֵינָי; הַאֻמְנָם לֹא תְרַחֵם עוֹד, יְיָ אֱלֹהַי, עָלַי וּתְתַנֵּנִי לָמוּת בַּמָּקוֹם הַזֶּה, וְהָיְתָה הַבְּאֵר קִבְרִי? אָנָּא, יְיָ אֱלֹהָי! רַחֶם־נָא עָלַי וְהוֹצִיאֵנִי מִן הַבְּאֵר הַזֹּאת, וְהִגַּדְתִּי צִדְקָתְךָ בְּקָהָל רָב!

III.

וְעֶלֶם אֶחָד מִבְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם שָׁב בַּיּוֹם הַהוּא לְעִיר מוֹלַדְתּוֹ, וַיִּתַע גַּם הוּא וַיָּבֹא בֵּין הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת אֲשֶׁר בִּסְבִיבוֹת בֵּית־לֶחֶם, וַיֵּשֶׁב עַל־יַד אַחַד הֶהָרִים לָנוּחַ מֵעֲמַל דַּרְכּוֹ וּלְהִסָּתֵר מֵחֲמַת הַשֶּׁמֶשׁ אֲשֶׁר בָּעֲרָה כָּאֵשׁ, וַיּוֹצֵא לֶחֶם וְצִמּוּקִים וּדְבֵלִים ג) מִיַּלְקוּטוֹ, וַיֹּאכַל וַיִּסְעַד אֶת לִבּוֹ, כִּי אָמַר: אָנוּחָה מְעַט, וְסָעַדְתִּי לִבִּי, וְהָיָה בִי כֹחַ לָלֶכֶת מִזֶּה וָהָלְאָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לֶאֱכֹל וַיּוֹצֵא אֶת נֹאדוֹ לִשְׁתּוֹת וַיַּרְא וְהִנֵּה יָבְשׁוּ הַמַּיִם, וְאֵין בַּנֹּאד גַּם נֵטֶף ד) אֶחָד, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיִּתְחַזֵּק וַיַּעַל עַל הָהָר וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה, וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּאֵר עַל־יַד אַחַד הַסְּלָעִים, וַיֵּרֶד מֵעַל הָהָר, וַיָּרָץ אֵלֶיהָ. וַיְהִי אַךְ הִקְרִיב לָבֹא, וַתִּשְׁמַע שׁוּלַמִּית קוֹל צְעָדִים, וַתִּשָּׂא קוֹלָהּ וַתִּקְרָא: אָנָּא הוֹשִׁיעֵנִי! וַיִּשְׁמַע הָעֶלֶם אֶת־קוֹל הַקּוֹרֵא לְעֶזְרָה, וַיֵּצֵא לִבּוֹ וַיֶּחֱרַד וַיֹּאמַר: מִי אַתָּה קָרָאתָ אֵלָי: הֲשֵׁד אִם בֶּן אָדָם? וַתַּעַן שׁוּלַמִּית וַתֹּאמַר: שְׁמַע נָא, בֶּן־אָדָם, לְקוֹל תַּחֲנוּנַי, וְהַעֲלֵנִי מִן הַבְּאֵר הַזֹּאת, וְחָשַׁב לְךָ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה צְדָקָה! וַיְהִי כְּשָׁמְעוֹ אֶת־שֵׁם יְיָ יוֹצֵא מִפִּיהָ, וַיֵּדַע כִּי קוֹל אָדָם הוּא שׁוֹמֵעַ, וַיִּתְחַזֵּק וַיֹּאמַר: הַחֲזִיקִי יָדַיִךְ בַּחֶבֶל וְהֶעֱלִיתִיךְ! וַתַּעַשׂ שׁוּלַמִּית כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר לָהּ הָעֶלֶם, וַתַּחֲזֵק בְּכָל כֹּחָהּ בַּחֶבֶל וַיִּמְשְׁכֶהָ הָאִישׁ וַיַּעֲלֶהָ, וַיַּרְא וְהִנֵּה הִיא נַעֲרָה יְפַת תֹּאַר, וַתִּמְצָא חֵן בְּעֵינָיו, וַתֶּחְשַׁק ה) נַפְשׁוֹ בָּהּ, וַיֹּאמַר: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינַיִךְ וְהָיִית לִי לְאִשָּׁה, וְהֵיטַבְתִּי עִמָּךְ, כִּי חַנַּנִי יְיָ וְיֶשׁ לִי כֹל, וּבְנֵי מִשְׁפַּחְתִּי כֹּהֲנִים לַיְיָ בִּירוּשָׁלָיִם, וְנִכְבָּדִים עַל־פְּנֵי כָל הָעָם, וְאָצַלְתִּי מִכְּבוֹדֵנוּ גַּם עָלָיִךְ. וַתַּעַן שׁוּלַמִּית וַתֹּאמַר: בָּרוּךְ אַתָּה לַיְיָ עַל חַסְדְּךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמִּי וַתַּצִּילֵנִי מִמָּוֶת; וְעַתָּה שַׁלְּחֵנִי אֶל בֵּיתִי, וְשַׁבְתָּ אֵלֵינוּ בַּעֲבוּר יְמֵי הֶחָג וְדִבַּרְתָּ אֶל אָבִי, וַאֲנִי יָדַעְתִּי כִּי לֹא יִמְנָעֵנִי מִמְּךָ! וַיַּעַן הָעֶלֶם וַיֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתְּ. וַיָּקָם הָעֶלֶם וַיַּעַל עַל אַחַד הֶהָרִים הַגְּבוֹהִים. וַיַּרְא וְהִנֵּה רוֹעִים נוֹהֲגִים אֶת צֹאנָם, וַיָּרָץ אֲלֵיהֶם וַיַּרְאֵהוּ אֶת־הַמְּסִלָּה הָעוֹלָה בֵּית־לֶחֶם, וַיְמַהֵר וַיָּשָׁב אֶל שׁוּלַמִּית הָעוֹמֶדֶת עַל יַד הַבְּאֵר וּמְצַפָּה ו) לוֹ. וַיֹּאמֶר הָעֶלֶם: הִשָּׁבְעִי נָא לִי כִּי תִהְיִי לִי לְאִשָּׁה. וַתִּשָּׁבַע

א) תַּחְתִּית. ב) лазить, קלעטטערן. ג) תְּאֵנִים מְיֻבָּשׁוֹת. ד) טִפָּה. ה) חָמְדָה. ו) מְחַכָּה וּמַבֶּטֶת.

וַיְהִי לְעֵת בּוֹא הֶחָג, וַיַּשְׁכֵּם מָנוֹחַ בַּבֹּקֶר, וַיִּקַּח מִבִּכּוּרֵי אַדְמָתוֹ, וַיָּשֶׂם בַּטֶּנֶא א), וַיֹּאמֶר לְשׁוּלַמִּית בִּתּוֹ: בִּרְכַּת יְיָ עָלַיִךְ, בִּתִּי! הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ עִם אַחַי בְּנֵי עַמִּי לַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה כְּמִצְוַת הָאָדוֹן יְיָ צְבָאוֹת, וְהָיִיתִי בָּעִיר הַקְּדוֹשָׁה עַד עֲבוֹר הֶחָג, וְשַׁבְתִּי אֵלַיִךְ בִּתִּי, וּבֵרַכְתִּיךְ בְּבִרְכַּת צִיּוֹן וִירוּשָׁלָיִם. וַתַּעַן שׁוּלַמִּית אֶת אָבִיהָ וַתֹּאמַר: יִשְׁמָר־יְיָ צֵאתְךָ וּבוֹאֲךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם! וַיִּשַּׁק מָנוֹחַ לְבִתּוֹ וַיֹּאמֶר לָלֶכֶת. וַתֹּאמֶר שׁוּלַמִּית: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ, אָבִי, וּנְתַתָּנִי לְשַׁלֵּחֲךָ ב) עַד הָרֵי בֵית לָחֶם. וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ: לָמָּה זֶּה, בִּתִּי, תֵּלְכִי לְשַׁלְּחֵנִי, וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עִם כָּל יוֹשְׁבֵי בֵית־לֶחֶם בַּדֶּרֶךְ, וַיְיָ אִתָּנוּ? וַתִּפְצַר בּוֹ שׁוּלַמִּית עַד־מְאֹד, וַיֵּאוֹת לָהּ וַיֹּאמַר: לִבְשִׁי בִגְדֵי חַגֵּךְ וְנָעַלְתְּ אֶת־הַדֶּלֶת, וְהָלַכְתְּ עִמִּי עַד בּוֹאֵנוּ אֶל הָרֵי בֵית־לָחֶם. וַתִּשְׂמַח שׁוּלַמִּית עַל־דִּבְרֵי אָבִיהָ, וַתְּמַהֵר וַתִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי חַגָּהּ, וַתִּנְעַל אֶת־הַדֶּלֶת, וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי אָבִיהָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָלוּ עַל הָרֵי בֵית־לֶחֶם וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ: שׁוּבִי, בִּתִּי, לְבֵיתֵנוּ, וְנוּחִי מֵעֲמַל הַדֶּרֶךְ וְהֵיטִיבִי לִבֵּךְ בִּימֵי חַגֵּנוּ! וַתִּשָּׂא שׁוּלַמִּית עֵינֶיהָ, וַתַּבֵּט קֵדְמָה וְצָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וָיָמָּה, וַתֵּרֶא לַהֲקוֹת אֲנָשִׁים הוֹלְכִים לַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה וְקוֹל רִנָּתָם וּתְרוּעָתָם נִשְׁמַע בַּגַּיְא ג) וּבַגֶּבַע ד), וַתֹּאמֶר לְאָבִיהָ: הָבָה נֵלְכָה מִזֶּה וָהָלְאָה עַד בּוֹאֵנוּ אֶל קְהַל הָאֲנָשִׁים הָעַלִּיזִים ה) וְאָרַחְתְּ ו) עִמָּהֶם, וְשַׁבְתִּי לְבֵיתִי. וַיַּעַן מָנוֹחַ וַיֹּאמַר: אַל נָא, בִּתִּי, תַּרְחִיקִי לָלֶכֶת, פֶּן תִּתְעִי בְּלֶכְתֵּךְ לָשׁוּב לְבֵיתֵנוּ. וַתַּעְתֵּר ז) שׁוּלַמִּית אֶת־דְּבָרֶיהָ עַל אָבִיהָ וַיֵּאוֹת ח) לָהּ, וַתְּשַׁלְּחֵהוּ עַד קְהַל הָאֲנָשִׁים, הָעוֹלִים יְרוּשָׁלַיְמָה, וַתִּשַּׁק לְאָבִיהָ, וַתִּפָּרֵד מֵעָלָיו וַתֵּלֶךְ לָשׁוּב לְבֵיתָהּ.

II.

וַיְהִי בְּלֶכְתָּהּ, וַתַּבֵּט אַחֲרֶיהָ לִרְאוֹת אֶת־אָבִיהָ, וַתֵּרֶא וְהִנֵּה הוּא הוֹלֵךְ נִשְׁעָן עַל מִשְׁעַנְתּוֹ וּמְדַבֵּר עִם הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים עַל־יָדוֹ, וַתַּעֲמֹד, וַתִּשָּׂא יָדֶיהָ אֶל יְיָ וַתֹּאמַר: אָנָּא, יְיָ, בָּרֵךְ אֶת־צֵאת אָבִי וּבוֹאוֹ, וְשָׁלַחְתָּ אֶת מַלְאָכֶיךָ הַטּוֹבִים לְשָׁמְרוֹ מִכָּל צָרָה, נֶגַע וּמַחֲלָה, וְשָׁב בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּיתוֹ. וּכְכַלּוֹתָהּ לְהִתְפַּלֵּל, וַתּוֹסֶף לָלֶכֶת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ רְגָעִים אֲחָדִים וַתַּסֵּב ט) שֵׁנִית אֶת־פָּנֶיהָ אֶל אָבִיהָ הָעוֹלֶה יְרוּשָׁלַיְמָה, וְלֹא רָאֲתָה עוֹד אוֹתוֹ, כִּי הִרְחִיק לָלֶכֶת; וְלֹא יָדְעָה שׁוּלַמִּית כִּי נָטְתָה מִן הַדֶּרֶךְ, וַתֵּתַע, וַתָּבֹא בֵּין הָרִים וּסְלָעִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִרְבְּתָה לָלֶכֶת, — וּבֵית־לֶחֶם עִיר מוֹלַדְתָּהּ לֹא נִרְאֲתָה עוֹד, וַתֶּחֱרַד וַתִּבָּהֵל מְאֹד. וַתֵּימִין וַתַּשְׂמְאִיל, וַתּוֹסֶף לִתְעוֹת, וַתֵּלֶךְ לְבַקֵּשׁ אֶת־הַדֶּרֶךְ, וְלֹא מְצָאָהּ, וַתִּיעַף וַתִּיגַע מְאֹד. וְעֵת־הַצָּהֳרַיִם בָּאָה, וְהַשֶּׁמֶשׁ בּוֹעֶרֶת כַּתַּנּוּר, וַתִּצְמָא שׁוּלַמִּית מְאֹד, וַתִּפֹּל בְּלִי כֹחַ עַל־יַד אַחַד הַסְּלָעִים, וַתִּקְרָא אֶל יְיָ וַתֹּאמַר: יְיָ, אֱלֹהֵי אֲבוֹתַי! אַתָּה הִגְדַּלְתָּ אֶת חַסְדְּךָ עִם עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וַתּוֹצֵא לָהֶם מַיִם מִסֶּלַע וַתַּשְׁקֵם! אָנָּא, רַחֶם־נָא אֶת־אֲמָתְךָ וּשְׁלַח לָהּ עֶזְרָתְךָ בַּמָּקוֹם הַשָּׁמֵם הַזֶּה וְנִפְקְחוּ עֵינַי וְרָאִיתִי בְּאֵר מַיִם וְשָׁתִיתִי, וְלֹא אָמוּת בַּצָּמָא! אֵיטְבָה נָא גַם אָנֹכִי בְּעֵינֶיךָ, וְחָמַלְתָּ עָלַי כַּאֲשֶׁר חָמַלְתָּ עַל יִשְׁמָעֵאל בֶּן הָגָר, וַתִּתֵּן לוֹ עַיִן י) מַיִם בַּמִּדְבָּר, וַיֵּשְׁתְּ וַתְּחִי רוּחוֹ! וַתִּתְחַזֵּק שׁוּלַמִּית, וַתָּקָם מִכְּרֹעַ עַל בִּרְכֶּיהָ, וַתַּבֵּט אַחֲרֶיהָ

א) בַּסַּל. ב) לְלַוֹּתְךָ. ג) בָּעֵמֶק. ד) וּבָהָר. ה) הַשְּׂמֵחִים. ו) וְדָבַקְתְּ. ז) הִרְבְּתָה. ח) וַיַּסְכֵּם. ט) הִפְנְתָה. י) מַעְיַן.

עֲצוּבִים לְבֵיתָם. וַיִּתְאַבֵּל אַבְשָׁלוֹם וְאִשְׁתּוֹ עַל בְּנָם יָמִים רַבִּים.

V.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתַּהַר אֲבִיגַיִל וַתֵּלֶד בֵּן שֵׁנִי לְאַבְשָׁלוֹם. וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם: רָאָה יְיָ בְּעָנְיֵנוּ, וַיִּתֶּן לָנוּ בֵּן אַחֵר. וְעַתָּה, אִשְׁתִּי, אַל תְּתְנִיהוּ עוֹד בִּידֵי אוֹמֶנֶת לְגַדְּלוֹ; שִׁמְרִי אַתְּ עָלָיו וְלֹא תְאֻנֶּה אֵלָיו כָּל רָעָה! וַתַּעַשׂ אֲבִיגַיִל כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר לָהּ אַבְשָׁלוֹם אִישָׁהּ. וַתִּשָּׂא אֶת־הַיֶּלֶד בְּחֵיקָהּ, וְלֹא גָרְעָה א) עֵינֶיהָ מִמֶּנּוּ. וַיְהִי הַיּוֹם, וַתִּקַּח אֲבִיגַיִל אֶת־בְּנָהּ, וַתָּבֹא הַגַּנָּה וַתַּעֲבוֹר לִפְנֵי הַבְּאֵר אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ, וַתִּשְׁמַע קוֹל צִפְצוּף צִפֳּרִים יוֹצֵא מֵהַבְּאֵר, וַתְּאַמֵּץ ב) אֶת־בְּנָהּ אֶל לִבָּהּ, וַתָּשַׁח ג) לְהַבִּיט אֶל הַבְּאֵר, וַיִּשָּׁמֵט ד) הַיֶּלֶד בְּכֹחַ מִבֵּין זְרוֹעוֹתֶיהָ וַיִּפֹּל הַבְּאֵרָה. וַתִּצְעַק אֲבִיגַיִל צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה, וַיִּשְׁמַע אַבְשָׁלוֹם וַיָּרָץ הַגַּנָּה, וַיַּרְא וְהִנֵּה אֲבִיגַיִל אִשְׁתּוֹ מִתְכּוֹנֶנֶת לִקְפֹּץ אֶל תּוֹךְ הַבְּאֵר, וַיַּחֲזֶק בָּהּ אַבְשָׁלוֹם, וַיִּקְרָא בַחֲרָדָה: אַיֵּה הַיֶּלֶד? וַתַּסְפֵּק אֲבִיגַיִל כַּפֶּיהָ וַתִּקְרָא: אוֹיָה לָנוּ! הַיֶּלֶד נָפַל הַבּוֹרָה! וְקוֹל זַעֲקַת אַבְשָׁלוֹם וְאִשְׁתּוֹ נִשְׁמַע בֶּחָצֵר, וַיְמַהֲרוּ עֲבָדָיו וְשִׁפְחוֹתָיו וַיָּרוּצוּ הַגַּנָּה לִרְאוֹת מַה־זֶּה וְעַל־מַה־זֶּה. וַיֵּרְדוּ הָעֲבָדִים הַבְּאֵרָה, וַיּוֹצִיאוּ אֶת־הַיֶּלֶד, — וְהִנֵּה הוּא מֵת. וַיִּקְרְעוּ אַבְשָׁלוֹם וַאֲבִיגַיִל אֶת שִׂמְלוֹתֵיהֶם, וַיָּשִׂימוּ שַׂקִּים בְּמָתְנֵיהֶם, וַיִּבְכּוּ הַרְבֵּה בֶכֶה, עַד אֲשֶׁר לֹא הָיָה עוֹד בָּהֶם כֹּחַ לִבְכּוֹת. וַיָּבֹאוּ קְרוֹבֵיהֶם לְנַחֲמָם וּלְדַבֵּר עַל לִבָּם וְלֹא הִתְנֶחָמוּ, כִּי גָדֹל הָיָה שִׁבְרָם ה) עַד מְאֹד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ שִׁבְעַת יְמֵי הָאֵבֶל, וַתֹּאמֶר אֲבִיגַיִל אֶל אִישָׁהּ: לוּ מֵתוּ שְׁנֵי בָנֵינוּ כְּמוֹת כָּל הָאָדָם כִּי עַתָּה הֶחֱרַשְׁתִּי; אֶפֶס כִּי בִרְאוֹתִי כִּי שֶׁנֶּה דָבָר טוֹתָם מִמּוֹת כָּל בְּנֵי הָאָדָם, כִּי לֹא מֵתוּ יַלְדֵינוּ הָאֻמְלָלִים בְּמַחֲלָה אוֹ בְמַגֵּפָה, כִּי אִם חֻלְדָּה וּבְאֵר הֱמִיתוּם, עַל כֵּן אָמַרְתִּי לֹא מִקְרֶה הוּא הָיָה לָהֶם כִּי אִם אֶצְבַּע אֱלֹהִים עָשְׂתָה זֹאת; וְעַתָּה נַחְפְּשָׂה נָּא דְרָכֵינוּ וְנַחְקֹרָה, וְיָדַעְנוּ בַּמֶּה הָיְתָה חַטָּאתֵנוּ כִּי כָכָה יַסֵּר יִסְּרָנוּ יָהּ!... וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַבְשָׁלוֹם אֶת דִּבְרֵי אֲבִיגַיִל וַיִּזְכֹּר אֶת־הַשְּׁבוּעָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְשׁוּלַמִּית וְאֶת הַחֻלְדָּה וְהַבְּאֵר אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־שְׁבוּעָתוֹ, וַיִּתְעוֹרֵר מְאֹד וַיִּפָרֵשׁ בְּגָדָיו, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אֲהָהּ! אָנֹכִי הֲסִבֹּתִי ו) בְּנַפְשׁוֹת בָּנֵינוּ! וַתִּשְׁמַע אֲבִיגַיִל אֶת־דִּבְרֵי אִישָׁהּ וַתֶּחֱרַד מְאֹד וַתֹּאמַר: הֲלֹא תַגֶּד לִי מֶה עָשִׂיתָ? וַיִּתֵּן אַבְשָׁלוֹם קוֹלוֹ בִּבְכִי וַיְסַפֵּר לָהּ אֶת־כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ עַל־יַד־בֵּית לֶחֶם, וְאֶת־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְשׁוּלַמִּית בַּת מָנוֹחַ בֵּית הַלַּחְמִי. וַתִּשְׁמַע אֲבִיגַיִל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֹּאמַר: צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו! אַתָּה חִלַּלְתָּ אֶת שְׁבוּעָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה וַיַּפְגִּיעַ ז) יְיָ אֶת־עֲוֹנְךָ בְּבָנֵינוּ הַקְּטַנִּים; וְעַתָּה תְּנָה בְיָדִי סֵפֶר כְּרִיתוּתִי ח). וְשַׁבְתִּי אֶל בֵּית־אָבִי וּבָכִיתִי אֶת מַר גּוֹרָלִי. וְהָלַכְתָּ אֶל שׁוּלַמִּית וְלָקַחְתָּ אוֹתָהּ לְאִשָּׁה, וְיָסַר מִמְּךָ חֲרוֹן אַף יְיָ! וַיִּשְׁמַע אַבְשָׁלוֹם בְּקוֹל אִשְׁתּוֹ. וַיִּתֵּן בְּיָדָהּ סֵפֶר כְּרִיתוּת. וַתֵּצֵא מִבֵּיתוֹ, וַתֵּשֶׁב בְּבֵית אָבִיהָ. וַיֵּלֶךְ אַבְשָׁלוֹם לְבֵית לֶחֶם לָקַחַת אֶת־שׁוּלַמִּית לְאִשָּׁה

VI.

וַיְהִי כְּבוֹא אַבְשָׁלוֹם עַד לִפְנֵי הָרֵי בֵית לֶחֶם, וַיֵּשֶׁב עַל יַד הָרוֹעִים לָנוּחַ. וְהַשֶּׁמֶשׁ כְּבָר בָּאָה, וַיְהִי לָיְלָה. וַיִּשְׁאַל אַבְשָׁלוֹם אֶת הָרוֹעִים לֵאמֹר: הֲלֹא תַגִּידוּ לִי, אַחַי, אַיֵּה הַמְּסִלָּה הָעוֹלָה בֵּית־לָחֶם?

א) הֵסִירָה. ב) הִדְּקָה. ג) כָּפְפָה אֶת רֹאשָׁהּ. ד) נִקְרַע. ה) אֲסוֹנָם. ו) גָּרַמְתִּי. ז) הִגִּיעַ. ח) גֵּט.

שׁוּלַמִּית עַל הַדָּבָר הַזֶּה. וַתֹּאמֶר שׁוּלַמִּית אֶל הָעֶלֶם: הַגִּידָה נָּא לִי מַה־שְּׁמֶךָ? וַיַּעַן הָעֶלֶם וַיֹּאמַר: אַבְשָׁלוֹם בֶּן־יְהוֹיָרִיב הַכֹּהֵן! וַתֹּאמֶר שׁוּלַמִּית הִשָּׁבַע גַּם אַתָּה לִי לְבִלְתִּי קַחְתְּךָ אִשָּׁה אַחֶרֶת, וַיִּשָּׁבַע הָעֶלֶם עַל הַדָּבָר הַזֶּה. וַיְהִי בָּרֶגַע הַזֶּה וַתַּעֲבוֹר חֻלְדָּה לִפְנֵי הַבְּאֵר וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם: עֵדָה הַחֻלְדָּה וְעֵדָה הַבְּאֵר כִּי נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֶת־הַשְּׁבוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת! וַתַּעַן שׁוּלַמִּית וַתֹּאמַר: עֵדוּת! וַיִּקַּח אַבְשָׁלוֹם אֶת־שׁוּלַמִּית וַיְשִׁיבֶהָ אֶל בֵּית אָבִיהָ וַיִּפָּרֵד מֵעִמָּהּ וַיְבָרְכֶהָ בְּשָׁלוֹם, וַיָּשָׁב יְרוּשָׁלַיְמָה.

IV.

וַיְהִי כְּבוֹא אַבְשָׁלוֹם יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיִּשְׁכַּח מַהֵר אֶת־שׁוּלַמִּית וְאֶת הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהּ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: כִּי תֵאָסַפְנָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אֶל הַכְּרָמִים, וְהָלַכְתִּי וּבֵרוֹתִי א) לִי אִשָּׁה כִּלְבָבִי. וַיַּאַרְכוּ הַיָּמִים, וַיַּגַּע יוֹם חֲמִשָּׁה הֶעָשָׂר בְּאָב, וַתֵּצֶאנָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם בְּבִגְדֵי לָבָן שְׁאוּלִים ב), וַתָּבֹאנָה אֶל הַכְּרָמִים, וַתִּתְיַצֵּבְנָה הַבְּתוּלוֹת הָעֲשִׁירוֹת לְבַד, וְהַבְּתוּלוֹת הַמְיֻחָסוֹת ג) לְבָד, וְהַבְּתוּלוֹת הַיְפֵהפִיּוֹת לְבָד וְהַבְּתוּלוֹת הָעֲנִיּוֹת לְבָד, וַיִּשָּׁמַע קוֹל מַקְהֵלוֹת מְשׁוֹרְרוֹת לֵאמֹר:

בָּחוּר שָׂא־נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה
מָה אַתָּה בוֹרֵר לָךְ!

וַיִּשָּׁמַע קוֹל הַשִּׁירָה, וַיֵּלְכוּ בְּנֵי צִיּוֹן, וַיָּבֹאוּ גַּם הֵם אֶל הַכְּרָמִים, וַיַּבִּיטוּ אֶל הַבְּתוּלוֹת הַמְחוֹלְלוֹת וְהַמְשׁוֹרְרוֹת, וַיִּשָּׁמַע קוֹל הַבְּתוּלוֹת הַמְיֻחָסוֹת הָאוֹמְרוֹת:

אַל תִּתְּנוּ עֵינֵיכֶם בְּנוֹי ד),
תְּנוּ עֵינֵיכֶם בְּמִשְׁפָּחָה.
שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי, —
אִשָּׁה יִרְאַת יְיָ הִיא תִתְהַלָּל!

וַיְהִי אַךְ נָדַם ה) קוֹלָן, וַתִּשָּׁמַע שִׁירַת הַבְּתוּלוֹת הַיְפֵהפִיּוֹת:

אִם בְּיֹפִי תִּתְּנוּ עֵינֵיכֶם,
וּשְׂמַחְתֶּם כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם.

וַתַּעֲנֶינָה הַבְּתוּלוֹת הָעֲשִׁירוֹת:

לָנוּ כֶּסֶף וְזָהָב
גַּם בָּתִּים וּרְכוּשׁ רָב;
שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי—
טוֹב מֵהֶם מְלֹא חָפְנַיִם נָחַת.

וַתַּעֲנֶינָה אַחֲרֵיהֶן הַבְּתוּלוֹת הָעֲנִיּוֹת:

שִׁמְעוּ בַחוּרִים! קְחוּ מִקַּחֲכֶם לְשֵׁם שָׁמַיִם ו),
וּבִלְבַד שֶׁתְּעַטְּרוּנוּ ז) בִּזְהַב־פַּרְוָיִם ח).

וַיַּרְא אַבְשָׁלוֹם בֵּין בְּתוּלוֹת יְרוּשָׁלַיִם אֶת־אֲבִיגַיִל הַיָּפָה וַחֲכְמַת הַלֵּב, וַתִּמְצָא חֵן בְּעֵינָיו מִכָּל הַבְּתוּלוֹת, וַיִּבְחַר בָּהּ וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה. וַיְהִי לִתְקוּפַת הַיָּמִים, וַתַּהַר אֲבִיגַיִל וַתֵּלֶד לוֹ בֵּן; וַיִּשְׂמַח אַבְשָׁלוֹם מְאֹד, וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת בְּנוֹ. וַיְהִי הַקְּרוּאִים אוֹכְלִים וּמֵטִיבִים לִבָּם, וַיִּשָּׁמַע פִּתְאֹם קוֹל זְעָקָה יוֹצֵא מֵהַחֶדֶר, אֲשֶׁר הַיֶּלֶד וְאוֹמַנְתּוֹ יוֹשְׁבִים בּוֹ, וַיֶּחֱרַד אַבְשָׁלוֹם, וַיֶּחֶרְדוּ כָּל הַקְּרוּאִים, וַיְמַהֲרוּ וַיָּרוּצוּ לְקוֹל הַזְּעָקָה, וַיָּבֹאוּ אֶל הַחֶדֶר, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה הַיֶּלֶד שׁוֹכֵב אַרְצָה מֵת, וְאֹמַנְתּוֹ סֹפֶקֶת כַּפֶּיהָ ט) וְקוֹרַעַת שִׂמְלוֹתֶיהָ. וַיִּקְחוּ אֶת־הַיֶּלֶד, וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֵלָיו, וְהִנֵּה לֹא נוֹתְרָה בוֹ נְשָׁמָה, וַיִּשְׁאֲלוּ אֶת הָאֹמֶנֶת לֵאמֹר: הֲלֹא תַגִּידִי מַה־נִּהְיְתָה פֹּה? וַתַּעַן הָאֹמֶנֶת וַתֹּאמַר: עַתָּה זֶה יָצָאתִי מֵהַחֶדֶר לִקְרֹא לַגְּבִירָה, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שַׁבְתִּי, — וָאֵרֶא כִּי חֻלְדָּה מְחַנֶּקֶת אֶת הַיֶּלֶד, וָאָרִים קוֹלִי, וַתְּמַהֵר הַחֻלְדָּה וַתִּקְפֹּץ מֵעַל הַיֶּלֶד וַתִּעָלֵם. וַיִּשְׁבֹּת י) מְשׂוֹשׂ יא) אַבְשָׁלוֹם וְאִשְׁתּוֹ, וַיָּשׁוּבוּ הַקְּרוּאִים

א) וּבָחַרְתִּי. ב) שֶׁשְּׁאֵלָה אִשָּׁה מֵרְעוּתָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא לְבַיֵּשׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לָהּ. ג) מִמִּשְׁפָּחוֹת נִכְבָּדוֹת. ד) בְּיֹפִי. ה) שָׁתַק. ו) לְשֵׁם יְיָ הַיּוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם. ז) תְּיַפּוּנוּ. ח) בְּתַכְשִׁיטֵי זָהָב. ט) הִכְּתָה כַּפֶּיהָ זוֹ בְּזוֹ. י) חָדַל. יא) שִׂמְחַת.

ר. קְצוּץ יָדָיִם.

וַיְהִי הַיּוֹם וְהַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה יוֹשְׁבִים אֶל הַשֻּׁלְחָן לֶאֱכֹל, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אַל יוּבָא עוֹד אֶל הַשֻּׁלְחָן בְּשַׂר הַכֶּבֶשׂ וְהוּבָא תַחְתָּיו בְּשַׂר הַגְּדִי, כִּי אֵין טוֹב מִמֶּנּוּ לְמַאֲכָל. וַתַּעַן הַמַּלְכָּה וַתֹּאמַר: לֹא! כִּי טוֹב בְּשַׂר הַכֶּבֶשׂ מִבְּשַׂר הַגְּדִי אֶלֶף מוֹנִים א). וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הָבָה אֶקְרָאָה לְיִשָּׂשכָר אִישׁ כְּפַר בַּרְקָאִי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. הֵן הוּא אוֹכֵל מִבְּשַׂר כָּל הַבְּהֵמָה וְיוֹכִיחַ ב) בֵּין שְׁנֵינוּ. וַתַּעַן הַמַּלְכָּה וַתֹּאמַר: טוֹבִים דְּבָרֶיךָ מְאֹד! קְרָא לוֹ וְנִשְׁמְעָה מַה־בְּפִיו. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרְאוּ לְיִשָּׂשכָר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיֹּאמֶר לוֹ: הַגִּידָה נָּא לָנוּ: הֲטוֹב בְּשַׂר הַגְּדִי מִבְּשַׂר הַכֶּבֶשׂ אִם לֹא? וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יִשָּׂשכָר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר לוֹ, כִּי אָמַר בְּלִבּוֹ: אָמֹר אָמַרְתִּי גָּדוֹל הַדָּבָר וְנִכְבָּד מְאֹד אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ לִשְׁאֹל אוֹתִי, וְעַתָּה כִּי בָאתִי אֵלָיו, וַיִּשְׁאָלֵנִי לְטַעַם הַבָּשָׂר! הַכְּהָתֵל בְּעַם־הָאָרֶץ יְהָתֵל בַּכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו?... וַיָּרֶם יִשָּׂשכָר אֶת־יַד־יְמִינוֹ מוּל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר בְּבוּז: לוּ הָיָה בְּשַׂר הַגְּדִי טוֹב מִבְּשַׂר הַכֶּבֶשׂ, כִּי עַתָּה לֹא בָחַר יְיָ בַּכֶּבֶשׂ לְקָרְבַּן תָּמִיד. וַתַּעַן הַמַּלְכָּה וַתֹּאמַר: עַתָּה רְאֵה נָא גַּם רָאֵה, כִּי צָדְקוּ דְבָרַי בְּאָמְרִי טוֹב בְּשַׂר הַכֶּבֶשׂ מִבְּשַׂר הַגְּדִי! וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ עַל יִשָּׂשכָר אִישׁ כְּפַר בַּרְקָאִי וַיֹּאמַר: יַעַן הֲרִימוֹתָ יַד יְמִינְךָ לְעֻמָּתִי, עַל־כֵּן תְּקֻצַּץ! הַדָּבָר יָצָא מִפִּי הַמֶּלֶךְ וְיִשָּׂשכָר אִישׁ כְּפַר בַּרְקָאִי הוּצָא מֵאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ וַיּוּבָא אֶל שַׂר הַטַּבָּחִים. וַיַּרְא יִשָּׂשכָר אִישׁ כְּפַר בַּרְקָאִי, כִּי נְכוֹנִים עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ לְקַצֵּץ אֶת יַד יְמִינוֹ, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיְשַׁחֲדֵם ג), — וַיְקַצְּצוּ אֶת יַד שְׂמֹאלוֹ. וַיְהִי כְּהִוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לַמֶּלֶךְ, וַיִּקְצֹף מְאֹד עַל עֲבָדָיו וַיְצַו לְקַצֵּץ אֶת יַד יִשָּׂשכָר הַיְמָנִית כַּאֲשֶׁר אָמַר בָּרִאשׁוֹנָה! וַיּוּבָא יִשָּׂשכָר שֵׁנִית אֶל שַׂר הַטַּבָּחִים, וַיְקַצְּצוּ אֶת־יַד יְמִינוֹ. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: גְּמוּל יָדָיו נַעֲשָׂה לוֹ: הֵן חִלֵּל חִלֵּל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הַזֶּה אֶת קָדְשֵׁי שָׁמַיִם בְּשׁוּמוֹ מְגוּלֵּי ד) מֶשִׁי עַל יָדָיו בְּעָבְדוֹ אֶת עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, כִּי אָמַר: הַזָּכוּתִי ה) בְּבֹר ו) כַּפַּי ז), — אֵיכָה אֶטַּנֵּף? עַל־כֵּן קָצַף יְיָ עָלָיו, — וַתִּתְקַצַּצְנָה יָדָיו.

רא. שְׁנֵי גְדוֹלֵי הַדּוֹר.

מִבְּנֵי בָנָיו שֶׁל סַנְחֵרִיב הִתְיַהֲדוּ ח) רַבִּים, וַיִּלְמְדוּ תוֹרַת יְיָ וַיֶּחְכְּמוּ וַיַּשְׂכִּילוּ.

וּשְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן מִגִּזְעָם ט) הַגֵּרִים הָהֵם הָיוּ חֲכָמִים גְּדוֹלִים וְדַרְשָׁנִים נִפְלָאִים וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי חָכְמָתָם וַיֹּאמְרוּ: דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הֵמָּה! וַיִּיקַר שְׁמָם מְאֹד וַיִּגְדַּל כְּבוֹדָם בְּעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכְּבוֹד הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְפַנּוּ י) לוֹ אֶת־הַדֶּרֶךְ וַיִּקְרְאוּ: הָבוּ יא) כָבוֹד לְכֶתֶר כְּהֻנָּה! בְּרֶגַע הַזֶּה רָאָה הָעָם אֶת־שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן הוֹלְכִים אַחֲרֵי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיָּקָם כָּל הַקָּהָל כְּאִישׁ אֶחָד וַיַּעַזְבוּ אֶת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיָּרִיעוּ לִקְרַאת שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן תְּרוּעַת שִׂמְחָה, וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ: תְּנוּ כָבוֹד לְכֶתֶר תּוֹרָה! וַיַּרְא הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל כִּי עָזוּב הוּא, וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד; אֶפֶס כִּי הִתְאַפֵּק וְלֹא דִבֶּר לִשְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן לְמִטּוֹב וְעַד רָע. וַיְהִי כְּקָרְבוֹ אֶל בֵּיתוֹ, וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, וַיְקַדְּמוּ יב) פָנָיו בְּכָבוֹד

א) פְּעָמִים. ב) וְיַגִּיד לְמִי הַצֶּדֶק. ג) נָתַן לָהֶם שֹׁחַד. ד) האגדשוה, перчатки. ה) נִקִּיתִי. ו) בְּבוֹרִית. ז) יָדַי. ח) הָיוּ לִיהוּדִים. ט) מִמּוֹצָא, מִשֹּׁרֶשׁ происхожденіе. י) נָתְנוּ לוֹ מָקוֹם לַעֲבֹר. יא) תְּנוּ. יב) פָּגְשׁוּ.

וַיַּעֲנוּ הָרוֹעִים לֵאמֹר: לָמָּה יֵלֵךְ אֲדוֹנֵינוּ בַּלַּיְלָה בֵּין הָרִים וּגְבָעוֹת? אֵין טוֹב לוֹ כִּי אִם יָלִין בַּשָּׂדֶה, וּכְאוֹר הַבֹּקֶר. וְשָׁב אֶחָד מֵאִתָּנוּ בֵּיתָה לֶחֶם, וְהָלַךְ אֲדוֹנֵינוּ אַחֲרָיו. וַיְבָרֶךְ אַבְשָׁלוֹם אֶת־הָרוֹעִים עַל דִּבְרֵיהֶם הַטּוֹבִים, וַיּוֹצֵא מִיַּלְקוּטוֹ לֶחֶם וָיַיִן, וַיֹּאכַל. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לֶאֱכֹל, וַיִּשְׁאַל אֶת זְקַן הָרוֹעִים לֵאמֹר: הֲיָדַעְתָּ אֶת־מָנוֹחַ בֵּית־הַלַּחְמִי? וַיַּעַן הָרוֹעֶה אֶת־אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמַר: וּמִי לֹא יֵדַע כַּיּוֹם אֶת־מָנוֹחַ וְאֶת הָאָסוֹן אֲשֶׁר קָרָהוּ? שְׁאַל יֶלֶד בֵּית־הַלַּחְמִי וְיַגֶּדְךָ! וַיֶּחֱרַד אַבְשָׁלוֹם חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד־מְאֹד, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הֲלֹא תַגֶּד לִי מַה־קָּרָהוּ? וַיַּעַן הָרוֹעֶה וַיֹּאמַר: נִתְּכָה א) עָלָיו חֲמַת יְיָ וּבִתּוֹ שׁוּלַמִּית הִשְׁתַּגָּעָה! וַיִּתְעוֹרֵר אַבְשָׁלוֹם מְאֹד וַיֹּאמַר: "וּמַה הוּא שִׁגְעוֹנָהּ? וַיַּעַן הָרוֹעֶה וַיֹּאמַר: זֶה שָׁנִים אֲחָדוֹת הִשְׁתַּגָּעָה בִּתּוֹ יְחִידָתוֹ, וְהַמִּלִּין: „חֻלְדָּה וּבְאֵר" לֹא תָמוּשְׁנָה ב) מִפִּיהָ, וּכְבָר רָפְאוּ לָהּ רוֹפְאִים וְלֹא יָכְלוּ לְרַפֵּא לָהּ. וַיּוֹסֶף זְקַן הָרוֹעִים לְדַבֵּר אֶל אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמַר: צַר לָנוּ מְאֹד לִרְאוֹת אֶת עֱנוּת מָנוֹחַ וּבִתּוֹ יְחִידָתוֹ, וַאֲנַחְנוּ רוֹעִים גַּם אֶת צֹאנוֹ, כִּי מִיּוֹם הִשְׁתַּגֵּעַ בִּתּוֹ עָזְבָה אֶת עֵדֶר הַצֹּאן וַתֵּלֶךְ כָּל הַיָּמִים קְדוֹרַנִּית ג), וּבְדַבֵּר אֵלֶיהָ אָבִיהָ לֵאמֹר: מַה־לָּךְ בִּתִּי? לֹא תַעֲנֵהוּ דָבָר, כִּי אִם בָּכֹה תִבְכֶּה וּשְׂפָתֶיהָ נָעוֹת, וְעֵינֶיהָ נְשׂוּאוֹת אֶל הַשָּׁמָיִם. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַבְשָׁלוֹם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּסֵּב פָּנָיו מִנֶּגֶד הָרוֹעֶה הַדּוֹבֵר אֵלָיו, וַיֵּבְךְּ. וַיְהִי כְּאוֹר הַבֹּקֶר, וַיָּעַר אַבְשָׁלוֹם אֶת הָרוֹעִים, וַיֵּלֶךְ אֶחָד מֵהֶם לְהָבִיא אֶת אַבְשָׁלוֹם לְבֵית־לָחֶם. וַיָּבֹא אַבְשָׁלוֹם עַד לִפְנֵי בֵּית מָנוֹחַ, וַיַּרְא אוֹתוֹ יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ. וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם: יְיָ עִמְּךָ, זָקֵן וּנְשׂוּא פָנִים! וַיַּעַן מָנוֹחַ: יְבָרֶכְךָ יְיָ! וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם: שָׁמֹעַ שָׁמַעְתִּי כִּי בַת לְךָ, וְהִיא נַעֲרָה טוֹבָה וִישָׁרָה, וָאֹמַר: תְּהִי נָא לִי לְאִשָּׁה, וּמָצְאָה מְנוּחָה בְּבֵיתִי, כִּי בֵּרְכַנִי יְיָ וַיְמַלֵּא בֵיתִי טוּבוֹ. וַיִּתְבּוֹנֵן מָנוֹחַ אֶל הָאִישׁ הַדּוֹבֵר בּוֹ, וַיִּיטַב בְּעֵינָיו מְאֹד וַיֹּאמַר: יַסֹּר יִסְּרַנִי יָהּ, וַיַּחֲלִיא ד) אֶת בִּתִּי, וּכְבָר נִלְאוּ ה) הָרוֹפְאִים לְרַפְּאוֹתָהּ. וַיְסַפֵּר מָנוֹחַ לְאַבְשָׁלוֹם אֶת־דְּבַר מַחֲלַת בִּתּוֹ. וַיַּעַן אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמַר: הִנְנִי לָבֹא הַבַּיְתָה וּלְדַבֵּר אֵלֶיהָ אֶת־דְּבָרָי! וַיֵּאָנַח מָנוֹחַ בִּמְרִירוּת וַיֹּאמַר: שָׁוְא עֲמָלֶךָ! כִּי לֹא תִשְׁמַע אוֹתָהּ מְדַבֶּרֶת, בִּלְתִּי אִם עַל הַחֻלְדָּה וְהַבְּאֵר!... וַיָּבֹא אַבְשָׁלוֹם הַבַּיְתָה וַיַּרְא אֶת שׁוּלַמִּית וַיַּכִּירֶהָ, וַיָּחֶל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ, וַתֹּאמֶר לוֹ: חֻלְדָּה וּבְאֵר! וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם: זִכְרִי נָא אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְקַחְתֵּךְ לְאִשָּׁה וְאֶת הַבְּאֵר אֲשֶׁר הוֹצִיאֵךְ מִמֶּנָּה וְאֶת הַחֻלְדָּה אֲשֶׁר עָבְרָה לְפָנֶיהָ! וַיְהִי אַךְ הוֹצִיא אַבְשָׁלוֹם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּיו, וַתָּקָם שׁוּלַמִּית וַתִּגַּשׁ אֶל אַבְשָׁלוֹם, וַתַּשְׁגִּיחַ אֵלָיו וַתִּקְרָא בְשִׂמְחָה וַתֹּאמַר: הַאַתָּה, אַבְשָׁלוֹם? הֲבָאתָ לְהָקִים אֶת שְׁבוּעָתֶךָ?... וְלֹא כִלְּתָה לְדַבֵּר אֶת־דְּבָרֶיהָ, כִּי מָלְאוּ עֵינֶיהָ דִמְעוֹת שִׂמְחָה וַתֵּבְךְּ. וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם: בָּגֹד בָּגַדְתִּי בָךְ, שׁוּלַמִּית בְּחִירָתִי ו), וַיְיַסְּרֵנִי יְיָ, וָאָבֹא הַיּוֹם לְבַקֵּשׁ סְלִיחָתֵךְ וּלְהָקִים ז) אֶת־דְּבָרַי אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי בַּיּוֹם הַהוּא. וַיַּרְא מָנוֹחַ אֶת בִּתּוֹ מְדַבֶּרֶת בְּהַשְׂכֵּל וָדַעַת, — וַיִּקֹּד וַיִּשְׁתַּחוּ לַיְיָ. וְאַחַר קָם, וַיִּגַּשׁ אֶל־אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמַר: אַתָּה רִפֵּאתָ לְבִתִּי, וַתָּשֶׁב לָהּ אֶת שְׂשׂוֹנָהּ וְדַעְתָּהּ אֲשֶׁר נִגְזְלוּ מִמֶּנָּה, עַל־כֵּן תְּהִי נָא לְךָ לְאִשָּׁה, וִחְיִיתֶם וּרְבִיתֶם, וּבֵרַךְ אֶתְכֶם יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וַיִּקַּח אַבְשָׁלוֹם אֶת־שׁוּלַמִּית לְאִשָּׁה וַיְבִיאֶהָ יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת־אַבְשָׁלוֹם וְאֶת שׁוּלַמִּית וַתֵּלֶד לוֹ בָּנִים וּבָנוֹת, וַיַּאֲרִיכוּ יָמִים, וַיִּרְאוּ בַטּוֹב, וַיִּהְיוּ לִבְרָכָה בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל.

א) נִשְׁפְּכָה. ב) כָּרוֹת. ג) בְּעֶצֶב. ד) עָשָׂה אוֹתָהּ חוֹלָה. ה) עָיְפוּ. ו) אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי בָהּ. ז) לְקַיֵּם.

י. ב. לבנר.

כָּל אֲגָדוֹת יִשְׂרָאֵל.

קובץ כל אגדות ישראל

מן בריאת העולם עד העת החדשה.

ערוכות על פי המקורות הראשונים וכתובות בלשון המקרא בסדר הזמנים.

חלק חמשי: מן זמן הורדוס עד אחרית ימי רבי אליעזר הגדול.

מהדורא חמישית.

וַיֹּאמְרוּ: אֲדוֹנֵינוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל! בָּרְכֵנוּ נָא! וַיַּעַן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיֹּאמַר: יָבֹאוּ בְּנֵי הָעַמִּים לְשָׁלוֹם. וַיִּשְׁמַע כָּל הָעָם וַיֵּדְעוּ כִּי קָצַף הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עַל שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, וַיַּזְכֵּר לָהֶם אֶת חֶרְפַּת מוֹלַדְתָּם לֵאמֹר: בְּנֵי עַמִּים אֲחֵרִים הֵם! וַיַּעֲנוּ שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן אֶת־הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לֵאמֹר: יָבֹאוּ בְּנֵי הָעַמִּים לְשָׁלוֹם שֶׁעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה אַהֲרֹן א) וְלֹא יָבֹא בֶּן־אַהֲרֹן לְשָׁלוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה אַהֲרֹן! וַיִּשְׁמַע הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֵּדַע כִּי צַדִּיקִים הֵם מִמֶּנּוּ וַיִּדֹּם ב). וַיָּבֹא הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶל בֵּיתוֹ, וַיֵּלֶךְ כָּל הָעָם אַחֲרֵי שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, וַיְשַׁלְּחוּם אֶל בֵּיתָם בְּכָבוֹד גָּדוֹל.

א) אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם. ב) שָׁתַק.

שְׁמוֹת הָאַגָּדוֹת.

ZBIÓR LEGEND ŻYDOWSKICH.

C. Szalkowicz,
Wydawnictwo „T u s z y j a".
Nowolipki 17/3, WARSZAWA.

Drukarnia „Rozenkranc i Szryftzecer"
Wilno
Printed in Poland.

א. מִלְחֶמֶת אַחִים.

וּמְרִיבָה הָיְתָה בֵּין הוֹרְקָנוֹס וּבֵין אֲרִיסְטוֹבְלוֹס אָחִיו א). וַיֶּחֶזְקוּ אַנְשֵׁי הוֹרְקָנוֹס מֵאַנְשֵׁי אֲרִיסְטוֹבְלוֹס וַיְגָרְשׁוּם מִירוּשָׁלָיִם, וַיָּקָם אֲרִיסְטוֹבְלוֹס וַיִּקְרָא לְאַנְשֵׁי יָוָן לְעֶזְרָה, וַיָּבֹאוּ וַיָּצוּרוּ עַל יְרוּשָׁלָיִם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא הָיוּ כְבָשִׂים בִּירוּשָׁלַיִם לְהַקְרִיב אֶת־קָרְבַּן הַתָּמִיד, וַיִּקְחוּ אַנְשֵׁי הוֹרְקָנוֹס תֵּבָה, וַיְמַלְאוּהָ זָהָב, וַיּוֹרִידָהָ לְאַנְשֵׁי אֲרִיסְטוֹבְלוֹס וַיֹּאמְרוּ: קְחוּ לָכֶם אֶת־הַזָּהָב וְשִׂימוּ בַתֵּבָה כְּבָשִׂים וְהָיוּ לְעוֹלַת הַתָּמִיד. וַיַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי אֲרִיסְטוֹבְלוֹס כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לָהֶם אַנְשֵׁי הוֹרְקָנוֹס. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָרְכוּ הַיָּמִים, וַיֹּאמֶר אַחַד הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הָיָה בֵּין אַנְשֵׁי אֲרִיסְטוֹבְלוֹס: לַשָּׁוְא אַתֶּם צָרִים עַל יְרוּשָׁלַיִם לְלָכְדָהּ! הֵן כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת קָרְבְּנוֹתֵיהֶם לַיְיָ, לֹא יִתֵּן אֶת הָעִיר בְּיֶדְכֶם. וְעַתָּה אִם טוֹב בְּעֵינֵיכֶם לִשְׁמֹעַ עֲצָתִי, קְחוּ אֶת־הַזָּהָב אֲשֶׁר יוֹרִידוּ לָכֶם, וַהֲשִׁיבוּ אֶת הַתֵּבָה הָרֵיקָה אֲלֵיהֶם. וַתִּיטַב הָעֵצָה הַזֹּאת בְּעֵינֵי אַנְשֵׁי אֲרִיסְטוֹבְלוֹס, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוּרְדָה הַתֵּבָה הַמְּלֵאָה זָהָב, וַיִּקְחוּ אַנְשֵׁי אֲרִיסְטוֹבְלוֹס אֶת הַזָּהָב, וַיָּשִׂימוּ בַתֵּבָה חֲזִיר וַיִּקְרְאוּ לַאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים עַל חוֹמַת יְרוּשָׁלָיִם: הַעֲלוּ אֶת הַכֶּבֶשׂ אֲשֶׁר שַׂמְנוּ בַתֵּבָה! וַיִּמְשְׁכוּ אַנְשֵׁי הוֹרְקָנוֹס אֶת־הַתֵּבָה וַיַּעֲלוּהָ לַחֲצִי הַחוֹמָה. וַיּוֹצֵא הַחֲזִיר אֶת צִפָּרְנָיו וַיִּנְעַץ ב) אוֹתָם בַּחוֹמָה. וַתָּנָט ג) חוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם וַתִּרְגַּז, וַתִּזְדַּעְזַע אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה, וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְרְאוּ לֵאמֹר: אָרוּר הָאִישׁ שֶׁיְּגַדֵּל חֲזִירִים! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע, כִּי הַזָּקֵן אֲשֶׁר יָעַץ אֶת אַנְשֵׁי אֲרִיסְטוֹבְלוֹס לְהָשִׁיב אֶת הַתֵּבָה רֵיקָם, יָדַע חָכְמַת יְוָנִית, וַיֹּאמְרוּ: אָרוּר הָאִישׁ שֶׁיְּלַמֵּד אֶת־בְּנוֹ חָכְמַת יְוָנִית. וַאֲרִיסְטוֹבְלוֹס רָאָה, כִּי לֹא נָפְלָה עוֹד יְרוּשָׁלַיִם בְּיָדוֹ, וַיְשַׁלַּח אֶת־אַנְשֵׁי צְבָאוֹ בִּשְׂדוֹת הַתְּבוּאָה לְהַשְׁחִיתָהּ. וּכְבוֹא הָעֵת לְהָבִיא אֶת הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם לֹא נִמְצְאָה תְבוּאָה בִּסְבִיבוֹת יְרוּשָׁלָיִם. וַיִּשְׁלְחוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל לְהָבִיא אֶת הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִמֶּרְחַקִּים; וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ עַד גַּנּוֹת צְרִיפִין וְעַד בִּקְעַת עֵין־סוֹכֵר, וַיִּמְצְאוּ שָׁם אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ, וַיָּבִיאוּ שְׂעוֹרִים וְחִטִּים, וַיִּתְּנוּ לַכֹּהֲנִים הַמְשָׁרְתִים אֶת־פְּנֵי יְיָ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

ב. מַשּׂוֹא ד) פָּנִים בַּדִּין.

וְאֶחָד מֵעַבְדֵי בֵּית חַשְׁמוֹנַאי, הוֹרְדוֹס שְׁמוֹ, תָּפַשׂ בְּכַף אֶת אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּהַרְגֵהוּ וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לַסַּנְהֶדְרִין וַיַּזְמִינוּ ה) אֶת הָעֶבֶד לַמִּשְׁפָּט. וַיָּבֹא הוֹרְדוֹס בֵּיתָה הַמִּשְׁפָּט לָבוּשׁ אַרְגָּמָן וַחֲגוּר חֶרֶב וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי שׁוֹפְטָיו. וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם הוֹרְדוֹס בְּגַאֲוָה וָבוּז, כִּי יָדַע אֲשֶׁר טוֹב הוּא לִפְנֵי הוֹרְקָנוֹס אֲדוֹנָיו וְלֹא יַעַזְבֵהוּ בַּצַּר לוֹ. וַיִּירָאֻהוּ הַשּׁוֹפְטִים מְאֹד וְלֹא דִבְּרוּ אֵלָיו לְמִטּוֹב וְעַד רָע; וַיַּרְא שְׁמַעְיָה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיָּקָם וַיֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי הֲרֵעוֹתֶם מְאֹד אֲשֶׁר

א) עַל־דְּבַר הַמְּלוּכָה עַל יִשְׂרָאֵל. ב) תָּקַע. ג) הִתְנוֹעֲעָה. ד) הִדּוּר. ה) קָרְאוּ לוֹ.

הֲלֹא תַגִּידִי לִי בִתִּי, מֶה עָשִׂיתִי לָךְ רָעָה כִּי הִכִּיתִנִי? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אֲהָהּ, אֲדוֹנִי! מַה־יָּכֹלְתִּי לַעֲשׂוֹת, וּבַעֲלִי צִוַּנִי לְהַכּוֹתְךָ. מִתְבּוֹנֵן בָּבָא בֶּן בּוּטָא אֶל הָאִשָּׁה הָאֻמְלָלָה הָעוֹמֶדֶת לְפָנָיו וַיַּרְא אֶת חֶרְדָּתָהּ וְאֶת מְצוּקוֹת נַפְשָׁהּ, וַיַּחְמֹל עָלֶיהָ מְאֹד, וַיֹּאמַר: שָׁלוֹם לָךְ, בִּתִּי! אַתְּ עָשִׂית רְצוֹן אִישֵׁךְ, — יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁתֵּלְדִי שְׁנֵי בָנִים כְּבָבָא בֶן בּוּטָא! וַיַּרְגִּיעוּ א) הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת הָאִשָּׁה, וַתֵּלֶךְ וַתָּשָׁב לְבֵית אִישָׁהּ. וַתֶּחְכַּם הָאִשָּׁה מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה, וַתִּיטַב בְּעֵינֵי אִישָׁהּ, וַתֵּלֶד שְׁנֵי בָנִים וַיִּהְיוּ לִבְרָכָה בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל

ה. מַעֲשֵׂי צִדְקָתוֹ שֶׁל בָּבָא בֶּן־בּוּטָא.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד אֲשֶׁר אִשְׁתּוֹ לֹא מָצְאָה חֵן בְּעֵינָיו וַיֹּאמֶר לְגָרְשָׁהּ ב). וַיַּרְא כִּי כְתֻבָּתָהּ מְרֻבָּה, וְכֶסֶף אֵין בְּיָדוֹ לָתֵת לָהּ דְּמֵי כְתֻבָּתָהּ, וַיִּתְחַכֵּם לָהּ, וַיָּשֶׂם לָהּ עֲלִילוֹת ג) דְּבָרִים לֵאמֹר: נִמְצְאָה עֶרְוַת־דָּבָר בְּאִשְׁתִּי, וְעַל־כֵּן הִנְנִי וְהוֹצֵאתִיהָ מִבֵּיתִי בְּלִי כְתֻבָּה. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְבָבָא בֶן בּוּטָא וַיַּחְקֹר, וַיִּדְרֹשׁ הֵיטֵב, וַיּוֹכִיחַ ד) לָעַיִן כֹּל אֶת צִדְקַת הָאִשָּׁה וְאֶת תֻּמָּתָהּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי צָדְקָה הָאִשָּׁה, וַיָּבִיאוּ אֶת בַּעְלָהּ לְבֵית הַדִּין וַיַּלְקוּהוּ עַל הוֹצִיאוֹ שֵׁם רָע עַל בַּת־יִשְׂרָאֵל, וַיִּגְבּוּ אֶת־כְּתֻבָּתָהּ. וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה לְמָשָׁל וּלְמוּסָר לְכָל אִישׁ אֲשֶׁר הִתְעַמֵּר ה) בְּאִשְׁתּוֹ, וַיֹּאמֶר לָשׂוּם לָהּ עֲלִילוֹת דְּבָרִים. וַיּוֹסֶף בָּבָא בֶּן בּוּטָא לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד, וַיָּבֵא יוֹם יוֹם אָשָׁם תָּלוּי ו), כִּי אָמַר: מִי יוֹדֵעַ, — חָטָאתִי לַיְיָ, וְהָיָה קָרְבָּנִי כַּפָּרָתִי.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לוֹ: מַדּוּעַ אַתָּה מוֹצִיא כַּסְפְּךָ יוֹם יוֹם עַל אָשָׁם תָּלוּי, וְאַתָּה צַדִּיק בְּכָל דְּרָכֶיךָ, וְנִגְזְלָה שְׁנָתְךָ ז) אִם לֹא תֵיטִיב? וַיַּעַן בָּבָא בֶן־בּוּטָא וַיֹּאמַר: הַמָּעוֹן ח) הַזֶּה! אִלּוּ הָיוּ מַנִּיחִין לִי, הָיִיתִי מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי גַּם אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים ט); אֶלָּא אוֹמְרִים לִי הַמְתִּין י) עַד שֶׁתִּכָּנֵס לְבֵית הַסָּפֵק יא)!

ו. רַעַשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

I.

אִישׁ הָיָה בִירוּשָׁלַיִם יוֹנָדָב שְׁמוֹ. וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא תָּם וְיָשָׁר וְעוֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. וַיַּרְא יוֹנָדָב כִּי מַרְבֶּה הוֹרְדוֹס לְהָרַע לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֵּלֶךְ וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו וַיֹּאמַר: אִם טוֹב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וִיעַצְתִּיו עֵצָה טוֹבָה, וְקָנָה אֶת לְבַב־כָּל־הָעָם לְאַהֲבָה אוֹתוֹ וּלְדָבְקָה אַחֲרָיו. וַיֹּאמֶר הוֹרְדוֹס: עוּצָה עֲצָתְךָ וּשְׁמַעְתִּיהָ! וַיַּעַן יוֹנָדָב וַיֹּאמַר: הָכֵן כִּסְאֲךָ בְּחֶסֶד וּצְדָקָה וּרְעֵה יב) אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים וְאַהֲבָה, וְנֶאֱהַבְתָּ וְנִכְבַּדְתָּ! וַיַּקְצִיפוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת הוֹרְדוֹס וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלֶךְ לוֹ לְבֵיתוֹ. וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמַעְלָה, וַיָּחֶל הוֹרְדוֹס לְהִתְאַנּוֹת יג) לְיוֹנָדָב, וַיְמָרֵר אֶת־חַיָּיו מְאֹד. וַיַּרְא יוֹנָדָב כִּי כֵן, וַיַּעֲזֹב אֶת־יְרוּשָׁלַיִם, וַיָּבֹא לָגוּר בַּאֲחֻזָּתוֹ אֲשֶׁר בְּיַרְכְּתֵי לְבָנוֹן, וַיַּעֲבוֹד אֶת־שְׂדוֹתָיו וְאֶת־כְּרָמָיו, וַיִּקַּח לוֹ מִתְּבוּאוֹתֵיהֶם כְּכֹל הַדָּרוּשׁ לוֹ וּלְאִשְׁתּוֹ וּלְבִתּוֹ יְחִידָתוֹ וְלַעֲבָדָיו, וְאֶת הַנּוֹתָר עִמָּם עַל גְּמַלָּיו, וַיִּשְׁלַח יְרוּשָׁלַיְמָה לְכַלְכֵּל אֶת־עֲנִיֵּי הָעִיר הַקְּדוֹשָׁה, וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַתָּמָת אִשְׁתּוֹ, וַיֵּבְךְּ אוֹתָהּ יוֹנָדָב וּזְמִירָה בִתּוֹ. וַיִּקְבֹּר יוֹנָדָב אֶת־אִשְׁתּוֹ בְּגַנּוֹ

א) הֵנִיחוּ. ב) לָתֵת לָהּ גֵּט. ג) בָּדָא מִלִּבּוֹ דְבָרִים רָעִים. ד) הֶרְאָה. ה) תָּבְעוּ, взыскивали. ו) קָרְבָּן הַמּוּבָא בִּידֵי אִישׁ הַסּוֹפֵק אִם חָטָא אוֹ לֹא. ז) לֹא תוּכַל לִישׁוֹן. ח) נִשְׁבָּע אָנֹכִי בְּמִקְדַּשׁ יְיָ. ט) אַף עַל פִּי שֶׁבְּיוֹם הַכִּפּוּרִים נִמְחֲלוּ לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו. י) חַכֵּה. יא) שֶׁתִּהְיֶה בְסָפֵק. יב) וּנְהַג. יג) придираться.

עֲשִׂיתֶם, וְהִכִּירוּ פָּנִים בְּמִשְׁפָּט, וְהִגִּידוּ א) מִפְּנֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁפַךְ דָּם נָקִי, הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְהָאִישׁ הַזֶּה אֲשֶׁר נִקִּיתֶם אוֹתוֹ, יָקוּם עֲלֵיכֶם וְנֶהְפַּךְ לָכֶם לְשֵׁבֶט אַף יְיָ וְיִסְּרְכֶם כְּדֵי רִשְׁעַתְכֶם! וַיִּשְׁמְעוּ הַשּׁוֹפְטִים אֶת־דִּבְרֵי שְׁמַעְיָה וַיָּשִׂימוּ עַל לֵב, וַיִּקְרְבוּ לְשָׁפְטוֹ. וַיַּרְא הוֹרְקָנוֹס כִּי כָלְתָה הָרָעָה אֶל הוֹרְדוֹס, וַיְצַו לַשּׁוֹפְטִים לְהַמְתִּין ב) בִּגְמַר הַדִּין עַד יוֹם הַמָּחֳרָת. וַיַּעֲשׂוּ הַשּׁוֹפְטִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה; וַיִּבְרַח הוֹרְדוֹס בַּלַּיְלָה הַהוּא, וַיִּמָּלֵט עַל נַפְשׁוֹ.

ג. הוֹרְדוֹס.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁמַע הוֹרְדוֹס בַּת־קוֹל ג) הָאוֹמֶרֶת: כָּל עֶבֶד אֲשֶׁר יִמְרֹד עַתָּה בַּאֲדוֹנָיו, — יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד. וַיִּזְכֹּר הוֹרְדוֹס אֶת־דִּבְרֵי שְׁמַעְיָה אֲשֶׁר אָמַר: הִנֵּה יוֹם בָּא וּמָשַׁל הָעֶבֶד הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל וְיִסַּר אֶת שׁוֹפְטָיו כְּדֵי רִשְׁעָתָם, וַיָּקָם עַל־כָּל מִשְׁפַּחַת הַחַשְׁמוֹנָאִים, וַיַּהֲרֹג לְמִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל, וְלֹא הִשְׁאִיר בָּהּ בִּלְתִּי אִם בְּתוּלָה אַחַת אֲשֶׁר חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בָּהּ. וַתֵּרֶא הַבְּתוּלָה כִּי חָפֵץ הוֹרְדוֹס לְקַחְתָּהּ לְאִשָּׁה, וַתַּעַל עַל גַּג בֵּיתָהּ וַתָּרֶם קוֹלָהּ וַתִּקְרָא: אַל תַּאֲמִינוּ לָאוֹמְרִים לָכֶם: הַבְּתוּלָה הַזֹּאת מִבֵּית חַשְׁמוֹנָאִי הִיא הֵן לֹא הִשְׁאִיר הוֹרְדוֹס עֶבֶד בֵּית חַשְׁמוֹנָאִי מִכָּל הַמִּשְׁפָּחָה בִּלְתִּי אִם אוֹתִי. — וְאָנֹכִי הִנְנִי אֶפֹּל מֵעַל הַגַּג וָמָתִּי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלְּתָה לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתִּפֹּל מֵעַל הַגַּג וַתָּמֹת. וַיַּרְא הוֹרְדוֹס כִּי כֵן, וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינָיו עַד־מְאֹד; וַיְמַהֵר וַיִּטְמְנֶהָ בְּחֶדְרוֹ, וַיְשִׂימֶהָ בְּתֵבָה מְלֵאָה דְבַשׁ, לְמַעַן תַּעֲמֹד ד) גְּוִיָּתָהּ יָמִים רַבִּים, וַיַּעֲבֵר ה) קוֹל לֵאמֹר: בַּת־מְלָכִים לָקַחְתִּי לְאִשָּׁה, וְעַל־כֵּן נָאוָה לִי לִמְלֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נָכוֹנָה ו) הַמַּמְלָכָה בְּיָדוֹ, וַיִּזְכֹּר אֶת מִשְׁפַּט הַמָּוֶת אֲשֶׁר חָרְצוּ עָלָיו שׁוֹפְטֵי יִשְׂרָאֵל וַיְצַו לְהָרְגָם. רַק אֶת שְׁמַעְיָה ז) לֹא הָרַג, כִּי אָמַר קָדוֹשׁ הָאִישׁ הַזֶּה, וּדְבָרָיו אֲשֶׁר דִּבֵּר עָלַי קָמוּ וַיִּהְיוּ.

ד. בָּבָא בֶּן־בּוּטָא.

וְאִישׁ אֶחָד יָצָא מִבָּבֶל וַיַּעַל יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיִּקַּח לוֹ אִשָּׁה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלָיִם. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר הָאִישׁ לְאִשְׁתּוֹ: בַּשְּׁלִי נָא לִי שְׁתֵּי ח) עֲדָשִׁים. וַתִּקַּח הָאִשָּׁה שְׁתֵּי עֲדָשִׁים וַתְּבַשְּׁלֵן וַתַּגֵּשׁ לְאִישָׁהּ. וַיִּקְצֹף הָאִישׁ עַל אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמַר: הוֹי, אֵשֶׁת כְּסִילוּת! קְחִי אֵיפַת הָעֲדָשִׁים וְזוּדִי ט) לִי נָזִיד! וַתָּקָם הָאִשָּׁה וַתָּכֶן סִיר גָּדוֹל מְאֹד, וַתְּמַלְאֵהוּ אֶת־כָּל־הָעֲדָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ בָּאֵיפָה, וְהַנָּזִיד נָתְנָה לְאִישָׁהּ, וַיִּגְדַּל קִצְפּוֹ מְאֹד, וַיֹּאמַר: אַךְ זֹאת אִשָּׁה סָרַת־טַעַם י)! הָבָה אֶתֵּן לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוּתָהּ יא), וְגֵרַשְׁתִּיהָ מִבֵּיתִי. וַתִּשְׁמַע הָאִשָּׁה אֶת־דִּבְרֵי אִישָׁהּ אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּקִצְפּוֹ וַתִּתְעַצֵּב מְאֹד. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר לָהּ אִישָׁהּ: לְכִי הָבִיאִי לִי שְׁנֵי בוּצִינִים (יְרָקוֹת). וַתַּחְשֹׁב הָאִשָּׁה, כִּי צִוָּתָה לְהָבִיא שְׁתֵּי בוּצִינוֹת (נֵרוֹת), וַתֵּלֶךְ וַתָּבֵא לְאִישָׁהּ שְׁנֵי נֵרוֹת. וַיִּקְצֹף הָאִישׁ מְאֹד וַיֹּאמַר: קְחִי אֶת שְׁנֵי הַנֵּרוֹת אֲשֶׁר הֵבֵאת וּשְׁבַרְתְּם עַל בָּבָא (הַדֶּלֶת). וַתַּחְשֹׁב הָאִשָּׁה בְּלִבָּהּ כִּי צִוָּה לָהּ אִישָׁהּ לִשְׁבּוֹר אֶת־הַנֵּרוֹת עַל רֹאשׁ בָּבָא בֶּן בּוּטָא). וַתִּקַּח אֶת־הַנֵּרוֹת, וַתֵּלֶךְ אֶל בָּבָא בֶּן בּוּטָא הַיּוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּהֲלָכָה. וַתָּרֶם אֶת יָדָהּ, וַתַּךְ בִּשְׁנֵי נֵרוֹתֶיהָ עַל רֹאשׁוֹ וַתְּשַׁבְּרֵם. וַיֶּחֱרַד בָּבָא בֶן בּוּטָא וַיִּלָּפֵת יב) וַיִּשָּׂא עֵינָיו אֶל הָאִשָּׁה הַנִּצֶּבֶת מֵאַחֲרָיו, וַיֹּאמֶר לָהּ:

א) יְרֵאתֶם. ב) לְחַכּוֹת. ג) קוֹל מִשָּׁמַיִם. ד) תִּתְקַיֵּם. ה) הִכְרִיז. ו) חָזְקָה. ז) וּלְרַגְלֵי שְׁמַעְיָה נָשָׂא גַם אֶת פְּנֵי אַבְטַלְיוֹן חֲבֵרוֹ. ח) מְעַט. ט) בַּשְּׁלִי. י) פְּתַיָּה. יא) גֵּט. יב) אֲחָזַתְהוּ רְעָדָה.

אֶת־בֵּיתֵנוּ וְאֶת שְׂדוֹתֵינוּ וְאֶת־כְּרָמֵינוּ, וְלָקַחְתָּ אִתְּךָ אֶת־אִמְּךָ. וְיָרַדְתָּ הַלְּבָנוֹנָה אֶל יוֹנָדָב רֵעִי, וְלָקַחְתָּ אֶת־בִּתּוֹ לְאִשָּׁה, וְיָשַׁבְתָּ בְּבֵיתוֹ כָּל הַיָּמִים. וַיְכַל אָבִי לְצַוּוֹת אוֹתִי וַיָּמֹת. וַיֵּמַר הַדָּבָר הַזֶּה לְאִמִּי מְאֹד, וַתָּחַל וַתָּמָת גַּם הִיא בְּטֶרֶם יִכְלוּ שִׁבְעַת יְמֵי הָאֵבֶל. וַיִּשְׁמַע יוֹנָדָב אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיִּסְפֹּק כַּפָּיו א), וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: צַר לִי עָלֶיךָ, עֻזִּיאֵל אָחִי, כִּי נֶאֱסַפְתָּ ב) בְּלֹא יוֹמֶךָ! וַיֵּבְךְּ אוֹתוֹ יוֹנָדָב כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלָּיְלָה. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיָּבִיאוּ עַבְדֵי אֲבִינָדָב אֶת־כָּל רְכוּשׁוֹ אֶל בֵּית יוֹנָדָב. וַיֵּצֵא אֲבִינָדָב אֶל עֲבָדָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם: הִנֵּה אַתֶּם עֲבַדְתֶּם לְאָבִי יָמִים רַבִּים בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים, וְעַל כֵּן אָנֹכִי מְשַׁלֵּחַ אֶתְכֶם הַיּוֹם חָפְשִׁים. יֵלֵךְ אִישׁ אִישׁ מִכֶּם אֶל אֲשֶׁר יִיטַב בְּעֵינָיו! וּכְדַבֵּר אֲבִינָדָב אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּתֵּן לְאִישׁ אִישׁ מִכֶּם מֵאָה דַרְכְּמוֹנֵי זָהָב וַחֲמוֹר וַיְבָרְכֵם, וַיֵּלְכוּ לָהֶם. וַיִּשְׁתָּאֵה יוֹנָדָב מְאֹד לְעֹשֶׁר אֲבִינָדָב, כִּי רָאָה בְּאַרְגָּזָיו כֶּסֶף וְזָהָב וְאַבְנֵי חֵפֶץ לָרֹב וַיֹּאמַר: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי שָׁלַח יְיָ אֶת־בִּרְכָתוֹ בְּכָל־מַעֲשֵׂי יְדֵי אָבִיךָ וַיַּעֲשִׁירֵהוּ עֹשֶׁר רָב; וְאָנֹכִי חָשַׁבְתִּי בִלְבָבִי כָּל הַיָּמִים הָאֵלֶּה, כִּי אֵין לוֹ בִּלְתִּי־אִם אֲחֻזּוֹת שָׂדֶה וָכֶרֶם לְבָד! וְלֹא עָנָה אֲבִינָדָב דָּבָר, וַיְהִי כָּל הַיּוֹם עֲצוּב־רוּחַ, וְלֹא אָכַל לָחֶם. וַיֹּאמֶר יוֹנָדָב: אֵין זֹאת כִּי נֶעֱצַב אֲבִינָדָב אֶל אָבִיו אֲשֶׁר מֵת.

וַיְהִי כַּעֲבוֹר שִׁבְעַת יָמִים, וַיִּקְרָא יוֹנָדָב לְכָל קְרוֹבָיו וּמְיֻדָּעָיו, וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה גָּדוֹל, וַיִּקַּח אֲבִינָדָב אֶת־זְמִירָה, וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה.

III.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה, וַיַּרְא יוֹנָדָב וּזְמִירָה בִתּוֹ, כִּי אֲבִינָדָב הוֹלֵךְ

א) הִכָּה יָדָיו זו בְּזו. ב) מַתָּ. ג) בַּאֲבֵלוּת.

קְדֹרַנִּית ג) וַיִּשְׁאָלֻהוּ לֵאמֹר: מַה־לְּךָ כִּי נֶעֱצַבְתָּ? וַיַּעַן אֲבִינָדָב בַּאֲנָחָה וַיֹּאמַר: אַל־נָא תָשִׁיתוּ לִבְּכֶם לַדָּבָר הַזֶּה, וְאַל תַּחְקְרוּנִי, כִּי אַךְ חֳלִי הוּא וְאֶשָּׂאֶנּוּ! וַיְמָרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת יוֹנָדָב וְאֶת־זְמִירָה בִתּוֹ וַיִּתְאַמְּצוּ לְהַרְבּוֹת עֹנֶג לַאֲבִינָדָב וּלְשַׂמְּחֵהוּ; וְלֹא הוֹעִילוּ מַעֲשֵׂיהֶם וְלֹא הֵסִירוּ אֶת־יְגוֹנוֹ. וּזְמִירָה בָאָה יוֹם יוֹם הַחַדְרָה אֶל אֲבִינָדָב וְרָאֲתָה אוֹתוֹ נוֹפֵל אַרְצָה וְעֵינָיו אֲדֻמּוֹת מִבֶּכִי, וַתִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: מַה־לְּךָ כִּי תִבְכֶּה? וַיֵּאָנַח אֲבִינָדָב וַיֹּאמַר: אִם טוֹב אֲנִי בְעֵינַיִךְ, וְחָדַלְתְּ לִשְׁאָלֵנִי וּלְחָקְרֵנִי, כִּי אֵין אָדָם בָּאָרֶץ, אֲשֶׁר אוּכַל וְהִגַּדְתִּי לוֹ אֶת־כָּל לִבִּי. וַתְּסַפֵּר זְמִירָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָבִיהָ וַיֹּאמַר: אַךְ רוּחַ רָעָה מְבַעֶתֶת ד) אוֹתוֹ, וְעַל־כֵּן יְדַבֵּר בְּשִׁגָּעוֹן. וַיִּשְׁלַח יוֹנָדָב, וַיִּקְרָא לְרוֹפְאֵי גִלְעָד וַיָּבֹאוּ וַיְרַפְּאוּ לוֹ, וְלֹא הוֹעִילוּ לוֹ כָּל רְפוּאוֹתֵיהֶם. וַיְהִי אֲבִינָדָב עֲצוּב רוּחַ וּשְׁבוּר לֵב כָּל־הַיָּמִים, וַיָּצָם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁבֻעַ וַיִּתֵּן מִכַּסְפּוֹ לְעָנִי וְאֶבְיוֹן, וַיִּפְדֶּה עֲבָדִים מִידֵי אֲדוֹנֵיהֶם, וַיְשַׁלַּח אֶת־כָּל עַבְדֵי יוֹנָדָב חוֹתְנוֹ חָפְשִׁים, כִּי שִׁלֵּם לוֹ בִמְחִירָם חֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף, וַיִּתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם לַיְיָ, וְלֹא יָצָא מֵחֶדְרוֹ בִּלְתִּי אִם קָרוּא הָיָה אֶל הַשֻּׁלְחָן לֶאֱכָל לָחֶם.

וַיַּרְא יוֹנָדָב אֶת־מַעֲשֵׂי אֲבִינָדָב חֲתָנוֹ כִּי גְדוֹלִים וְטוֹבִים הֵמָּה, וַיֹּאמֶר אֶל בִּתּוֹ: הִנָּחֲמִי נָא, זְמִירָה בִתִּי יְחִידָתִי, כִּי נָתַן לָךְ יְיָ אִישׁ אֲשֶׁר הָיָה לִבְרָכָה בְּקִרְבֵּנוּ וּלְמוֹפֵת בְּמַעֲשֵׂי צִדְקָתוֹ לְכָל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ.

וַיְהִי לִתְקוּפַת הַיָּמִים וַתֵּלֶד זְמִירָה בֵּן, וַיַּעַשׂ יוֹנָדָב מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם הִמּוֹל אֶת נֶכְדּוֹ, וַיִּקְרָא לְכָל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, וַיָּבֹאוּ כֻלָּם לִשְׂמֹחַ אִתּוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִמּוֹל הַיֶּלֶד, וַיִּגְּשׁוּ כָּל הַקְּרוּאִים אֶל אֲבִינָדָב לְבָרְכוֹ, וַיִּתְנוֹדֵד אֲבִינָדָב מְאֹד, וַיִּקְרַע שִׂמְלוֹתָיו,

ד) מַפְחֶדֶת.

אֲשֶׁר עַל־יַד־בֵּיתוֹ, וַיִּבֶן עַל קִבְרָהּ עֲלִיַּת כִּפָּה א). וְהָלְכָה שָׁמָּה זְמִירָה בִתּוֹ יוֹם יוֹם לִשְׁפֹּךְ אֶת נַפְשָׁהּ ב) לִפְנֵי יְיָ. וַיְהִי הַיּוֹם וּזְמִירָה עוֹמֶדֶת בָּאֹהֶל הַבָּנוּי עַל־קֶבֶר אִמָּהּ וּמִתְפַּלֶּלֶת, וַתִּשְׁמַע קוֹל צְעָדִים, וַתַּבֵּט אַחֲרֶיהָ, וַתֵּרֶא וְהִנֵּה אִישׁ צָעִיר עוֹמֵד בְּפֶתַח הָאֹהֶל. וּקְוֻצּוֹתָיו ג) יוֹרְדוֹת עַד־מָתְנָיו וַתֵּדַע כִּי נָזִיר הוּא, וַתֹּאמֶר לוֹ: מִי אַתָּה וּמָה חֶפְצְךָ פֹּה? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: יִגְדַּל־נָא חַסְדֵּךְ, גְּבִרְתִּי, וּנְתַתִּנִי לְהִסָּתֵר בַּמָּקוֹם הַזֶּה, כִּי שָׁלַח הוֹרְדוֹס אֶת עֲבָדָיו הָרָעִים לִרְדֹּף אֶת־הַנְּזִירִים וְלַהֲמִיתָם. וָאֶבְרַח אָנֹכִי וּמֵרֵעַי, וַנִּסָּתֵר בַּלְּבָנוֹן זֶה יָמִים שְׁלשָׁה; וַנִּשְׁמַע הַיּוֹם בַּבֹּקֶר קוֹל תְּרוּעָה וְשׁוֹפָר וַנֵּדַע כִּי בָאוּ רוֹדְפֵינוּ הַלְּבָנוֹנָה, וַנִּפָּרֵד אִישׁ מֵעַל רֵעֵהוּ וַנֵּלֶךְ בְּהֵחָבֵא לְבַקֵּשׁ לָנוּ מַחְסֶה, וָאָבֹא עַתָּה אֶל הַגַּן הַזֶּה וָאֹמַר לְהִסָּתֵר בָּאֹהֶל הַבָּנוּי עַל הַקָּבֶר. וַתִּשְׁמַע זְמִירָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֹּאמֶר אֶל הַנָּזִיר בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים: שֵׁב בַּמָּקוֹם הַזֶּה עַד צֵאת הָרֹדְפִים מֵהַלְּבָנוֹן, וְאָנֹכִי אָכִין לְךָ וְלַחֲבֵרֶיךָ צֵידָה לַדָּרֶךְ. וַתַּעַשׂ כֵּן זְמִירָה כַּאֲשֶׁר אָמָרָה. וַיְהִי לִפְנוֹת עֶרֶב וַתָּבֹא לַנָּזִיר הַמִּסְתַּתֵּר בַּגַּן יַלְקוּט מָלֵא צֵידָה, וַתִּתֶּן־לוֹ שְׁלשִׁים אֲדַרְכְּמוֹן זָהָב, וַתָּסַר אֶת־צְמִידָהּ מֵעַל יָדָהּ וַתִּתֶּן־לוֹ וַתֹּאמַר: לֵךְ אַתָּה וַחֲבֵרֶיךָ בְּשָׁלוֹם, וְהָיָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ עִמָּכֶם, — לֹא יַעַזְבְכֶם וְלֹא יִטְּשְׁכֶם, וַיְבָרֶךְ הַנָּזִיר אֶת־זְמִירָה. וַיִּקַּח אֵת כָּל־אֲשֶׁר נָתְנָה לוֹ, וַיַּעֲזֹב אֶת־הַגַּן, וַיֵּלֶךְ לוֹ.

II.

וּלְיוֹנָדָב רֵעַ בְּחֶבְרוֹן וּשְׁמוֹ עֻזִּיאֵל. וַיִּכְתֹּב עֻזִּיאֵל סֵפֶר אֶל יוֹנָדָב לֵאמֹר: הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי זְמִירָה בִתְּךָ נַעֲרָה טוֹבַת שֵׂכֶל וְיִרְאַת אֱלֹהִים, וְעַל־כֵּן אָמַרְתִּי תְּהִי נָא לַאֲבִינָדָב בְּנִי לְאִשָּׁה, כִּי גַם־הוּא עֶלֶם טוֹב וַחֲכַם לֵבָב, שׁוֹמֵר תּוֹרָה וְהוֹלֵךְ בְּחֻקּוֹתֶיהָ. וְעַתָּה אִם טוֹבִים דְּבָרַי בְּעֵינֶיךָ, וְכָתַבְתָּ לִּי סֵפֶר וּנְתַתָּהוּ עַל־יַד־הָאִישׁ, אֲשֶׁר הֵבִיא לְךָ אֶת סִפְרִי, וְהֶעֱנַקְתִּי ד) לִבְנִי מִכָּל־הָעֹשֶׁר וְהָרְכוּשׁ אֲשֶׁר חַנַּנִי יְיָ, וְלָקַחְתִּי אֹתוֹ וְאֶת־אִשְׁתִּי וְיָרַדְנוּ אֵלֶיךָ הַלְּבָנוֹנָה, וְלָקַח בְּנִי אֶת־זְמִירָה בִתְּךָ לְאִשָּׁה, וְשָׂמַחְנוּ בְּבֵיתְךָ כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה, וְשַׁבְנוּ אֶל בֵּיתֵנוּ.

וַיִּקְרָא יוֹנָדָב אֶת־דִּבְרֵי הַסֵּפֶר, וַיִּזְכֹּר אֶת־עֻזִּיאֵל רֵעַ נְעוּרָיו וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מַה־נֶּאֶמְנוּ דִּבְרֵי הֶחָכָם מִכָּל אָדָם: גַּם בְּמַעֲלָלָיו ה) יִתְנַכֶּר נָעַר אִם זַךְ ו) וְאִם יָשָׁר פָּעֳלוֹ! בֶּן אַרְבַּע שָׁנִים הָיָה אֲבִינָדָב בֶּן־עֻזִּיאֵל בִּרְאוֹתִי אוֹתוֹ פּוֹרֵס ז) מִלַּחְמוֹ לַדָּל וָאֹמַר: לֵב טָהוֹר בָּרָא יְיָ לַיֶּלֶד! עַתָּה בָּאוּ דְבָרַי, — כִּי הָיָה אֲבִינָדָב עֶלֶם טוֹב וַחֲכַם לֵבָב, שׁוֹמֵר תּוֹרַת יְיָ וְהוֹלֵךְ בְּחֻקּוֹתֶיהָ! וַיִּכְתֹּב יוֹנָדָב סֵפֶר אֶל עֻזִּיאֵל לֵאמֹר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! הָבֵא אֶת־אֲבִינָדָב בִּנְךָ אֵלַי, וְהָיְתָה זְמִירָה בִתִּי לוֹ לְאִשָּׁה. וַיַּחְתֹּם יוֹנָדָב אֶת־הַסֵּפֶר וַיִּתְּנֵהוּ עַל־יַד עֶבֶד עֻזִּיאֵל. וַיְצַוֵּהוּ לַהֲבִיא אוֹתוֹ אֶל אֲדוֹנָיו בְּחֶבְרוֹן.

וַיְהִי כְּמִשְׁלשׁ חֳדָשִׁים, וְיוֹנָדָב וּזְמִירָה בִתּוֹ יוֹשְׁבִים בְּבֵית־הַקַּיִץ וְאוֹכְלִים לֶחֶם, וַיָּבֹא אַחַד הָעֲבָדִים וַיֹּאמַר: אִישׁ בָּא מֵחֶבְרוֹן וּמְבַקֵּשׁ לִרְאוֹת אֶת פְּנֵי אֲדוֹנִי וּלְדַבֵּר אִתּוֹ, וַיַּעַן יוֹנָדָב וַיֹּאמַר: יָבֹא! וַיָּבֹא הָאִישׁ וַיִּגַּשׁ אֶל יוֹנָדָב וַיֹּאמַר: אֲנִי אֲבִינָדָב בֶּן עֻזִּיאֵל הַחֶבְרוֹנִי יְדִיד נְעוּרֶיךָ! וְלֹא כִלָּה הָאִישׁ לְדַבֵּר, וַיִּפֹּל יוֹנָדָב עַל צַוָּארוֹ וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיֹּאמַר: הֲשָׁלוֹם לְאָבִיךָ? הַעוֹדֶנּוּ חָי? וַיַּעַן אֲבִינָדָב וַיֹּאמַר: זֶה שְׁנֵי חֳדָשִׁים כַּאֲשֶׁר חָלָה אָבִי וַיֵּאָנֵשׁ ח); וַיַּרְא כִּי קִצּוֹ קָרוֹב, וַיִּקְרָא לִי וַיֹּאמַר: הִנֵּה אָנֹכִי מֵת, וְאַתָּה, בְּנִי, מְכוֹר

א) אֹהֶל קָטֹן עָגוֹל. ב) לְהִתְפַּלֵּל. ג) שַׂעֲרוֹתָיו הָאֲרֻכּוֹת. ד) אֶתֵּן הַרְבֵּה. ה) בְּמַעֲשָׂיו. ו) טָהוֹר.
ז) בּוֹצֵעַ. ח) מַחֲלָתוֹ הָיְתָה אֲנוּשָׁה.

צַדִּיק יְעֻוַּל א) וְיִשָּׁפֵךְ דָּם נְקִיִּים! יְהִי מָה! אֶעֶזְבָה אוֹתְךָ, אָבִי, וְאֶת־בֵּיתְךָ, וְלָקַחְתִּי אֶת בְּנִי, וְעָלִיתִי יְרוּשָׁלַיְמָה, וְהִתְנַפַּלְתִּי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַאֲבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל אִישִׁי הַצַּדִּיק! מִי יוֹדֵעַ, — וְחַנַּנִי יְיָ, וִיתְּנֵנִי לְחֵן וּלְחֶסֶד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְהוֹצִיא אֶת־אֲבִינָדָב מִן הַבּוֹר, וְרָאִינוּ בַּטּוֹב! וַיִּמְרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת־יוֹנָדָב עַד־מְאֹד וַיָּחֶל, וַיִּפֹּל לְמִשְׁכָּב וַיָּמֹת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁלְמוּ יְמֵי הָאֵבֶל, וַתָּקָם זְמִירָה וַתִּקַּח אֶת־בְּנָהּ, וַתֵּלֶךְ וַתַּעַל יְרוּשָׁלַיְמָה וְהַיָּמִים יְמֵי חַג הָאָסִיף. אַלְפֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֵם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם עוֹלִים לְהֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְיָ וְלִשְׂמֹחַ בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ. הָרְחוֹבוֹת הוֹמִים מֵאָדָם רָב, פְּנֵי כֻלָּם שְׂמֵחִים וַעֲלִיזִים, וְרַק זְמִירָה לְבַדָּהּ הוֹלֶכֶת הָלֹךְ וּבָכֹה. וַיִּשְׁאָלֶהָ אִישׁ זָקֵן הַהוֹלֵךְ בָּרְחוֹב לֵאמֹר: מַה־לָּךְ כִּי תִבְכִּי? וַתַּגֶּד לוֹ זְמִירָה צָרַת לְבָבָהּ. וַיִּשְׁמַע הָאִישׁ הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: אַל תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ, כִּי נְקַלָּה ב) לָבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וּלְדַבֵּר אִתּוֹ! וְעַל־כֵּן אֵין טוֹב לָךְ; כִּי אִם תְּחַכִּי עַד יוֹם שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, כִּי יַעֲלֶה אָז הַמֶּלֶךְ בְּמֶרְכַּבְתּוֹ אֶל הַר־בֵּית יְיָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת, וְעָמַדְתְּ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יַעֲבֹר בָּהּ, וְהִתְנַפַּלְתְּ לִפְנֵי מֶרְכַּבְתּוֹ אַרְצָה, וְצִוָּה לְרַכָּבוֹ לַעֲמֹד, וְנִגַּשְׁתְּ אֵלָיו, וְדִבַּרְתְּ כְּכֹל אֲשֶׁר יִתֵּן הָאֱלֹהִים אֶל לִבֵּךְ. וַתְּבָרֵךְ זְמִירָה אֶת־הָאִישׁ הַזָּקֵן וַתֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר יְעַצְתָּנִי. וַיּוֹסֶף הַזָּקֵן לְדַבֵּר אֶל זְמִירָה וַיֹּאמַר: סוּרִי לְבֵיתִי וְיָשַׁבְתְּ בּוֹ עַד־הַיּוֹם אֲשֶׁר תָּשׁוּבִי לְבֵיתֵךְ, וַתֵּלֶךְ זְמִירָה אַחֲרָיו וַתֵּשֶׁב בְּבֵיתוֹ הִיא וּבְנָהּ.

וְהַיּוֹם אֲשֶׁר יַעֲלֶה בוֹ הַמֶּלֶךְ אֶל הַר־בֵּית אֱלֹהִים בָּא. וַיֵּצְאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ מְשָׁרְתָיו וַיְפַנּוּ אֶת הַדֶּרֶךְ, וַיִּשְׁטְחוּ ג) עָלֶיהָ יְרִיעוֹת אַרְגָּמָן נֶחְמָדוֹת לְמַרְאֶה, וַיַּעֲמִידוּ עַמּוּדִים מְפֹאָרִים לְאֹרֶךְ הַדֶּרֶךְ מִזֶּה וּמִזֶּה. וַיִּרְאוּ אֲדוֹנֵי הַבָּתִּים אֲשֶׁר בָּרְחוֹב, כִּי עוֹד מְעַט וְעָבַר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵיהֶם, וַיְפַתְּחוּ אֶת חַלּוֹנוֹת בָּתֵּיהֶם, וַיִּתְלוּ בָהֶם דִּגְלֵי תִפְאָרָה וַעֲלֵיהֶם מְרֻקָּמוֹת ד) מִלֵּי הַפָּסוּק: בָּרוּךְ אַתָּה בְּבוֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ! וַיִּתְאַסֵּף הָעָם לִרְאוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ בְּעָבְרוֹ בָּרְחוֹב, וַתְּמַהֵר זְמִירָה וַתִּקַּח אֶת־בְּנָהּ, וַתָּבֹא גַם הִיא וַתַּעֲמֹד עַל יַד הַדֶּרֶךְ. וַיְהִי כְּשָׁמְעָהּ אֶת־קוֹל הֶהָמוֹן בְּרֵעֹה ה), וַתֵּדַע כִּי הַמֶּלֶךְ בָּא, וַתַּחְלִיק בֵּין הָעָם וַתַּעֲמוֹד לִקְרַאת הַמֶּרְכָּבָה אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בָּהּ. וַתֵּרֶא וְהִנֵּה הַמֶּרְכָּבָה הוֹלֶכֶת וְקָרֵבָה, וַתִּכְרַע עַל בִּרְכֶּיהָ, וַתָּשֶׂם אֶת־יַלְדָּהּ לִפְנֵי סוּסֵי הַמֶּלֶךְ, וַתַּעֲמֵד הַמֶּרְכָּבָה. וַיִּשָּׂא הַמֶּלֶךְ אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אִשָּׁה קְשַׁת־רוּחַ ו) כֹּרַעַת לְפָנָיו, וַיַּחְמֹל עָלֶיהָ, וַיֹּאמַר: מַה־לָּךְ, בִּתִּי? וַתַּעַן זְמִירָה, וְקוֹלָהּ קוֹל בּוֹכִים, אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: עֲבָדֶיךָ לָקְחוּ אֶת אִישִׁי הַיָּשָׁר בָּאָדָם, אֶת־אֲבִינָדָב בֶּן עֻזִּיאֵל הַחֶבְרוֹנִי, חֲתַן יוֹנָדָב הַיְרוּשַׁלְמִי, וַיַּאַסְרֻהוּ, וַיְשִׂימֻהוּ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, וְעוֹד מְעַט וְהֵסִירוּ אֶת רֹאשׁוֹ מֵעָלָיו! וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת זְמִירָה וַיֹּאמַר: צַר לִי עָלַיִךְ, אִשָּׁה אֻמְלָלָה! אוּלָם לֹא אוּכַל הוֹעִיל לָךְ, כִּי אָמְנָם נִמְצָא עָוֹן בְּבַעְלֵךְ אֲשֶׁר סִבְּבֵךְ בְּכַחַשׁ ז) וַיֹּאמֶר לָךְ כִּי בֶן־עֻזִּיאֵל הַחֶבְרוֹנִי הוּא! וְעַתָּה דְּעִי, כִּי לֹא אֲבִינָדָב שֵׁם אִישֵׁךְ, כִּי אִם רַעֲמְיָה בֶּן־יָקְטָן הַלִּבְנִי שְׁמוֹ, וַיַּעֲזֹב אֶת־בֵּית אָבִיו, וַיֶּאֱרַח ח) לְחֶבְרָה עִם פּוֹעֲלֵי אָוֶן וַיָּרֶב שֹׁד וְחָמָס!... וְלֹא נָהֲנָה זְמִירָה אֶת הוֹרְדוֹם לְכַלּוֹת אֶת דְּבָרָיו, וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: יִגְדַּל־נָא חַסְדְּךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, וְצִוִּיתָ אֶת־עֲבָדֶיךָ לְתִתִּי לָבֹא אֶל בֵּית הָאֲסוּרִים לִרְאוֹת אֶת־בַּעְלִי וּלְדַבֵּר אִתּוֹ וּלְנַחֲמוֹ בְּרִגְעֵי חַיָּיו הָאַחֲרוֹנִים!... וַיֹּאמֶר

א) יַעֲשֶׂה עַוְלָה. ב) דָּבָר קַל. ג) פָּרְשׂוּ. ד) [illegible]. ה) מַשְׁמִיעַ קוֹל תְּרוּעָה. ו) אֻמְלָלָה. ז) בְּשֶׁקֶר. ח) וַיִּתְחַבֵּק.

וַיַּךְ כַּף אֶל כָּף; וַיֶּחֶרְדוּ הַקְּרוּאִים חֲרָדָה עַד־מְאֹד וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו לְנַחֲמוֹ וּלְדַבֵּר עַל לִבּוֹ, וַיְמָאֵן לִשְׁמֹעַ אֶת דִּבְרֵיהֶם, וַיָּבֹא אֵלָיו הַחֲדָרָה, וַיִּסְגֹּר אֶת הַדֶּלֶת בַּעֲדוֹ, וַיִּצְעַק צְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת, וַיִּשָּׁבֵת א) מְשׂוֹשׂ ב) הַקְּרוּאִים, וַיָּשׁוּבוּ אִישׁ אִישׁ לְבֵיתוֹ מִשְׁתָּאִים וּמִשְׁתּוֹמְמִים עַל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר רָאוּ בְּבֵית יוֹנָדָב.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיּוֹסֶף אֲבִינָדָב לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד, וַיָּבֹא אֶל כָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר יָדַע כִּי יִמְצָא שָׁם עֲבָדִים עוֹבְדִים לַאֲדוֹנֵיהֶם, וַיְשַׁלֵּם מְחִירָם וַיְשַׁלְּחֵם חָפְשִׁים, וַיִּדַּל אֲבִינָדָב מְאֹד, וְלֹא נִשְׁאַר לוֹ בְּכָל הָרְכוּשׁ אֲשֶׁר הֵבִיא בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ בִּלְתִּי אִם הָאַרְגָּזִים אֲשֶׁר שָׂם בָּהֶם אֶת הַזָּהָב וְהַכָּסֶף.

וַיְהִי בְּאַחַד הַלֵּילוֹת וְיוֹנָדָב וַאֲבִינָדָב וּבִתּוֹ וַאֲחָדִים מִקְּרוֹבֵיהֶם יוֹשְׁבִים בְּבֵיתָם וְאוֹכְלִים אֶת־לַחְמָם וְשׁוֹמְעִים אֶת־קוֹלוֹת הָאֲרָיוֹת וְהַנְּמֵרִים הַמְּלֵאִים אֶת־הַלְּבָנוֹן וְאֶת קוֹל יִלְלַת זְאֵבֵי־עֶרֶב הַמְשַׁחֲרִים ג) לַטֶּרֶף וְאֶת־קוֹלוֹת הָרְעָמִים הַמַּרְגִּיזִים אָרֶץ, — וַיָּבֹא אַחַד הַמְשָׁרְתִים הַבַּיְתָה וַיֹּאמַר: גְּדוּד אַנְשֵׁי חַיִל מְזֻיָּנִים ד) נָסַבּוּ עַל בֵּית אֲדוֹנֵינוּ! וַיִּתְמְהוּ הָאֲנָשִׁים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: מַה־לְּאַנְשֵׁי חַיִל וּלְבֵית יוֹנָדָב הָעוֹמֵד הַרְחֵק מֵעִיר הַמַּמְלָכָה וְדָבָר אֵין לוֹ עִם אֲנָשִׁיהָ? וְעוֹדֶנּוּ מִשְׁתָּאִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ — וְהִנֵּה נִפְתְּחָה הַדֶּלֶת בְּרַעַשׁ, וְשַׂר גְּדוּד וַעֲשֶׂרֶת אַנְשֵׁי חַיִל, אִישׁ אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵכוֹ בָּאוּ הַבָּיְתָה. וַיֹּאמֶר שַׂר־הַגְּדוּד אֶל יוֹנָדָב: הַמֶּלֶךְ שְׁלָחַנִי לְתְפֹּשׂ אֶת־חֲתָנְךָ וְלַהֲבִיאֵהוּ אֵלָיו חַי אוֹ מֵת, כִּי בֶן־מָוֶת הוּא. וַיִּשְׁתּוֹמֵם יוֹנָדָב מְאֹד־מְאֹד וַיֹּאמַר: אַךְ מִשְׁגֶּה ה) אִתְּךָ, אֲדוֹנִי שַׂר הַגְּדוּד. הַחֲתָנִי יָמוּת, אֲשֶׁר אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל הָאָרֶץ רַחוּם וְחַנּוּן וּמַרְבֶּה לְהֵיטִיב? וְלֹא כִלָּה יוֹנָדָב לְדַבֵּר, וַיָּקָם אֲבִינָדָב וַיִּגַּשׁ אֶל שַׂר הַגְּדוּד וַיֹּאמַר: אָנֹכִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה מְבַקְשׁוֹ, וּכְדַבְּרוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּגֵּשׁ אֶת־יָדָיו וְרַגְלָיו לַנְחֻשְׁתַּיִם ו), אֲשֶׁר בִּידֵי אַנְשֵׁי הַחַיִל. וַתֵּרֶא זְמִירָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַתִּתְעַלָּף ז). וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁבָה רוּחָהּ, וַיִּתְחַנֵּן אֲבִינָדָב אֶל שַׂר הַגְּדוּד לֵאמֹר: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ אַךְ פַּעַם אַחַת, וּנְתַתָּנִי לְנַשֵּׁק לִבְנִי יְחִידִי בְּטֶרֶם אֵלֵךְ וְאֵינֶנִּי! וַיַּעַן שַׂר הַגְּדוּד: גַּם אָנֹכִי אָב לִילָדִים! עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר אָמָרְתָּ! וַיִּשַּׁק אֲבִינָדָב לִבְנוֹ וַיֵּבְךְּ. וַיִּבְכּוּ כָּל הָעוֹמְדִים בַּבַּיִת לְמַרְאֵה הַדָּבָר הַזֶּה. וַיִּקַּח אֲבִינָדָב וַיּוּשַׂם בַּעֲגָלָה וַיּוּבָא יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיּוּשַׂם בְּבֵית הַסֹּהַר אֲשֶׁר אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ יוֹשְׁבִים שָׁם.

IV.

וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ יוֹנָדָב אֶת־חֲמוֹרוֹ וַיִּרְכַּב לָבֹא יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיָּבֹא הָעִירָה, וַיַּחְקֹר וַיִּדְרֹשׁ וַיֻּגַּד לוֹ לֵאמֹר: כָּבֵד מְאֹד עֲוֹן אֲבִינָדָב חֲתָנֶךָ, כִּי אֶת־שׁוֹדְדִים וְרוֹצְחִים נִמְנָה ח) יָמִים רַבִּים, וּכְבָר בֻּקַּשׁ בְּכָל יַרְכְּתֵי הָאָרֶץ עַד־אֲשֶׁר נִמְצָא בְּבֵיתֶךָ. עַתָּה יַעֲמֹד לְמִשְׁפַּט הַסַּנְהֶדְרִין וְיִתָּלֶה עַל עֵץ! וַיֵּעָנֶה יוֹנָדָב לְמִשְׁמַע הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתִּשְׁבּוֹר הַחֶרְפָּה אֶת לְבָבוֹ, וַיְמַהֵר וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ וַיַּגֵּד לְבִתּוֹ אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: שִׁכְחִי נָא, בִּתִּי, אֶת־אִישֵׁךְ וּמָחִית זִכְרוֹ מֵעַל לִבֵּךְ, וְאֵרַרְתְּ אֶת־הַיּוֹם אֲשֶׁר נִשֵּׂאת ט) בּוֹ לְאִשָּׁה! וַתַּעַן זְמִירָה וַתֹּאמַר: אַל־נָא, אָבִי, תְּדַבֵּר אֵלַי כַּדָּבָר הַזֶּה! לֹא אַאֲמִין בְּרִשְׁעַת אִישִׁי וּבְאַשְׁמָיו גַּם כִּי אֶשְׁמָעֵם מִפִּיו. לֹא אִישׁ כָּמֹהוּ טְהוֹר לֵבָב וְרֹדֵף

א) הָדַל. ב) שִׂמְחַת. ג) הַדּוֹרְשִׁים וְהַמְבַקְשִׁים. ד) חֲמוּשִׁים, вооруженные. ה) טָעוּת. ו) לְכַבְלֵי נְחשֶׁת. ז) נָפְלָה כְּמֵתָה. ח) נֶחְשַׁב. ט) נִלְקַחַתְּ.

לְכָל עוֹבֵר וָשָׁב, וְלוֹקְחִים אֶת־רְכוּשָׁם... הָבָה נֵצְאָה גַם אֲנַחְנוּ אֶל הַגְּדוּדִים הָהֵם וְהִתְחַבַּרְנוּ עִמָּהֶם, וְהָיָה כִּיס אֶחָד לְכֻלָּנוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵאַנְתִּי לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלָם, וַיֵּלְכוּ לָהֶם וָאִשָּׁאֵר אָנֹכִי לְבַדִּי בָּעִיר. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵצִיק לִי הָרָעָב מְאֹד, וָאֶעֱזֹב גַּם אָנֹכִי אֶת־הָעִיר וָאֶעֱבוֹר שָׂדוֹת וִיעָרִים עַד אֲשֶׁר מְצָאתִי אֶת־חֲבֵרַי; וַיִּשְׂמְחוּ לִקְרָאתִי, וַיַּרְאוּנִי אֶת־שְׁלָלָם אֲשֶׁר בָּזְזוּ לָהֶם, וַיִּיטַב בְּעֵינַי, וָאֵשֵׁב בְּתוֹכָם וָאֱהִי כְּאַחַד מֵהֶם. וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וָאַרְבֶּה לְהָרֵעַ וּלְהַשְׁחִית, וָאֶמְצָא חֵן בְּעֵינֵי חֲבֵרַי וַיְשִׂימוּנִי לְרֹאשׁ לָהֶם. וָאֶתְחַפֵּשׂ א) וָאֲגַדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשִׁי ב) וַיְהִי דִמְיוֹנִי כְּנָזִיר, וָאֶחְקֹר וָאֲרַגֵּל בָּתִּים וְעָרִים וַאֲחֻזּוֹת, וְלֹא נִזְהֲרוּ הָאֲנָשִׁים מִמֶּנִּי, כִּי כְנָזִיר הַהוֹלֵךְ בְּתוֹרַת יְיָ הָיִיתִי בְּעֵינֵיהֶם. וָאָשׁוּב אֶל חֲבֵרַי וָאַגִּיד לָהֶם אֶת־כָּל אֲשֶׁר רָאִיתִי, וַנִּתְנַפֵּל עַל אֲנָשִׁים יוֹשְׁבִים לָבֶטַח וַנִּקַּח לָנוּ אֶת־רְכוּשָׁם... וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם, וָאָבֹא אֶל אֲחֻזַּת אָבִיךְ כִּי הֻגַּד לִי לֵאמֹר: מָלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב, וָאֶמְצָאֵךְ מִתְפַּלֶּלֶת בָּאֹהֶל הַבָּנוּי עַל קֶבֶר אִמֵּךְ וָאֲכַזֵּב לָךְ לֵאמֹר: הוֹרְדוּס רֹדֵף אוֹתִי וְאֶת רֵעַי הַנְּזִירִים, — וַתַּחְמְלִי עָלַי, וַתִּתְּנִי לִי אֶת־צְמִידֵךְ, וְגַם צֵידָה לַדֶּרֶךְ נָתַתְּ לִי, וַתְּבָרְכִינִי בְשָׁלוֹם. וָאִשָּׁבַע בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: לֹא תְאֻנֶּה לָךְ וּלְבֵית־אָבִיךְ כָּל רָעָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשַׁבְתִּי בְּמִסְתָּרַי, וַיָּבֹא אֵלַי אֶחָד מֵחֲבֵרַי וַיֹּאמֶר לִי: אִישׁ עָשִׁיר אֲשֶׁר גְּמַלָּיו נוֹשְׂאִים כֶּסֶף וְזָהָב וּרְכוּשׁ רָב עוֹבְרִים בַּלְּבָנוֹן לָבֹא אֶל אֲחֻזַּת יוֹנָדָב; וָאֶקַּח אֶת־חֲבֵרַי וָאֶאֱרֹב לָאֹרְחָה הָעֹבֶרֶת בַּלְּבָנוֹן, וַנִּפֹּל עַל הָאֲנָשִׁים, וַנִּשְׁבְּ אוֹתָם, וְאֶת־רְכוּשָׁם גָּזָלְנוּ. וָאֶחְקֹר אֶת־אֲדוֹנֵי הָאֹרְחָה לֵאמֹר: מִי אַתָּה וְאָנָה תֵלֵךְ? וַיַּעַן הָאִישׁ, וַיֹּאמַר: הוֹלֵךְ אָנֹכִי וְאִשְׁתִּי וּבְנִי אֶל יוֹנָדָב הַיּוֹשֵׁב בַּלְּבָנוֹן לָתֵת אֶת זְמִירָה בִתּוֹ לִבְנִי לְאִשָּׁה, וַיְמָרְרוּנִי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְאֹד וָאֲקַנֵּא בַחֲתָנֵךְ אֲשֶׁר הוֹכִיחַ לוֹ יְיָ אִשָּׁה טוֹבַת מַרְאֶה וְטוֹבַת לֵב כָּמוֹךְ, וָאֶקַּח אוֹתוֹ וְאֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְאֶת עַבְדֵיהֶם, וָאֶנְהָגֵם אֶל הַפְּלִשְׁתִּים וָאֶמְכְּרֵם שָׁם לִצְמִיתוּת ג) לַעֲבָדִים, וָאָשׁוּב אֶל מְעָרָתִי, וָאֹמַר אֶל חֲבֵרַי: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה אֶחְדַּל לָשֶׁבֶת כְּשׁוֹדֵד בַּיַּעַר, וְאָשׁוּב אֶל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עֲזַבְתִּים. וָאֲחַלֵּק אֶת־כָּל הַהוֹן אֲשֶׁר גָּזַלְנוּ לַחֲבֵרַי חֵלֶק כְּחֵלֶק, וָאֶפָּרֵד מֵעִמָּהֶם וָאָבֹא אֶל בֵּית אָבִיךְ, וָאֹמַר לוֹ כִּי אֲבִינָדָב בֶּן עֻזִּיאֵל הַחֶבְרוֹנִי אָנִי; וָאֶקָּחֵךְ לִי לְאִשָּׁה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי אֶת־מַעֲשֵׂי אָבִיךְ הַטּוֹבִים, וָאֶשְׁמַע דִּבְרֵי מוּסָרוֹ הַמְּחֻכָּמִים, וַיַּךְ אוֹתִי לִבִּי מְאֹד עַל מָכְרִי אֶת אֲבִינָדָב וְאֶת עֻזִּיאֵל בְּנוֹ מִמְכֶּרֶת עֲבָדִים, וָאֶתֵּן אֶת לִבִּי לָשׁוּב אֶל יְיָ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים, וָאָצוּמָה וָאֵבְךְ, וָאֶתְחַסֵּד עִם אֶבְיוֹן וְעָנִי, וָאֲשַׁלַּח עֲבָדִים חָפְשִׁים וָאַעֲנִיק לָהֶם מִטּוּבִי, אֲשֶׁר הָיָה בְּיָדִי. אוּלָם גָּדוֹל הָיָה עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא וָאוּכַח ד) בְּמַכְאוֹבִים עַל מִשְׁכָּבִי וַיְבַהֲלוּנִי רַעְיוֹנוֹת רָעִים וַחֲלוֹמוֹת רָעִים, — וָאָקוּץ בַּחַיִּים, וָאֶשְׁאַל אֶת־נַפְשִׁי לָמוּת... וְעַתָּה בָא יוֹם פְּקֻדָּתִי, וָאֶתָּפֵשׂ וָאוּשַׂם בַּבּוֹר הַזֶּה, וְאִשָּׁפֵט כְּדֵי רִשְׁעָתִי, וַיִּגָּזֵר עָלַי לְהִתָּלוֹת... וְעַל כֵּן הוֹאִילִי נָא, זְמִירָה, הָאֻמְלָלָה בַּבָּנוֹת לְשִׁטּוֹת ה) מֵעָלָי. כִּי עִוַּרְתִּי ו) אוֹתָךְ וְאֶת אָבִיךְ וְאֶת־בְּנֵךְ אֲשֶׁר יָלַדְתְּ לִי, כִּי אִישׁ כְּבֶד־עָוֹן אָנֹכִי, אֲשֶׁר גַּם מִיתָתוֹ לֹא תוּכַל הֱיוֹת כַּפָּרָה עַל־כָּל עֲוֹנוֹתָיו...

VI.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעָה זְמִירָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: אַל־תְּהִי רָשָׁע בִּפְנֵי עַצְמֶךָ, וְאַל תֹּאמַר: אָבְדָה תִקְוָתִי מֵיְיָ

א) לָבַשְׁתִּי בְּגָדִים אֲחֵרִים לְבִלְתִּי יַכִּירוּנִי. ב) שַׂעֲרוֹתַי הָיוּ אֲרֻכּוֹת. ג) לְעוֹלָם. ד) נֶעֱנַשְׁתִּי.
ה) לָסוּר. ו) עָשִׂיתִי אוֹתָךְ אֻמְלָלָה.

הַמֶּלֶךְ: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וַתֵּט זְמִירָה מִן הַדֶּרֶךְ, וַתַּעֲבוֹר הַמֶּרְכָּבָה לְדַרְכָּהּ.

V.

וַתָּבֹא זְמִירָה מִמָּחֳרַת הֶחָג אֶל בֵּית הָאֲסוּרִים, וַיִּקָּחֶהָ הַפָּקִיד, וַיְבִיאֶהָ אֶל אִישָׁהּ, וַתִּרְאֵהוּ זְמִירָה, וַתְּפָרֵשׂ בְּיָדֶיהָ, וַתִּתֵּן אֶת קוֹלָהּ בִּבְכִי. וַיֹּאמֶר לָהּ אִישָׁהּ: שִׁכְחִינִי נָא, זְמִירָה, הַטּוֹבָה בַּנָּשִׁים, וְעִזְבִינִי, כִּי הֲרֵעוֹתִי לָךְ מְאֹד וָאֲרַמֵּךְ וָאֹמַר לָךְ, — וָאֲצַט א) עָלַיִךְ וְעַל בֵּית אָבִיךְ חֶרְפַּת עוֹלָם! וַתַּעַן זְמִירָה וַתֹּאמַר: לֹא אֶעֱזָבְךָ וְלֹא אֶשְׁכָּחֶךָּ, כִּי בַעַל נְעוּרַי אַתָּה וַתְּאָרְשֵׂנִי לְךָ, וַתִּדְבַּק נַפְשִׁי בְּךָ, וְרַק הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּינִי וּבֵינֶךָ. וַיֵּבְךְּ הָאִישׁ בְּדַבֵּר אֵלָיו זְמִירָה אֶת־דְּבָרֶיהָ וַיֹּאמַר: הוֹי! לוּ יָדַעַתְּ אֶת רֹעַ מַעֲלָלַי וְאֶת־הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפַּי, כִּי עַתָּה מְאַסְתִּנִי, וַתִּירְקִי בְּפָנַי, וַתַּעַזְבִינִי לָנֶצַח! וַתַּעַן זְמִירָה וַתֹּאמַר: אִישִׁי אַתָּה וּלְךָ אֲנִי כָּל יְמֵי חַיַּי, אִם צַדִּיק אַתָּה וְזַךְ פָּעֳלֶךָ, וְאִם עָוֶל בְּיָדְךָ וַתֶּרֶב לְהָרַע! וּכְדַבֵּר זְמִירָה אֶת־דְּבָרֶיהָ, וַתִּפֹּל עַל צַוְּארֵי אִישָׁהּ וַתֵּבְךְּ עַד־אֲשֶׁר לֹא הָיָה בָהּ עוֹד כֹּחַ לִבְכּוֹת. וַיִּשָּׁמַע קוֹל בְּכִיָּתָהּ בַּחוּץ לְעוֹבְרֵי דֶרֶךְ, וַיִּתְעוֹרְרוּ מְאֹד. וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים אֶל חֲצַר־בֵּית הָאֲסוּרִים, וַיִּשְׁאֲלוּ אֶת־הַפָּקִיד לֵאמֹר: מַה־לָּאִשָּׁה כִּי תִבְכֶּה, וְקוֹלָהּ קוֹרֵעַ לְבָבוֹת וּמַרְגִּיז נָפֶשׁ? וַיַּגֵּד לָהֶם הַפָּקִיד אֶת־כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיָּנוּדוּ הָאֲנָשִׁים לִזְמִירָה וַיֹּאמְרוּ: יְרַחֵם יְיָ עָלֶיהָ וְיוֹשִׁיעָהּ בְּצַר לָהּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָדְלָה זְמִירָה לִבְכּוֹת כִּי יָבֵשׁ מְקוֹר דִּמְעוֹתֶיהָ וּגְרוֹנָהּ נִחַר ב), וַיֹּאמֶר לָהּ אִישָׁהּ: שִׁמְעִי נָא, זְמִירָה, אֶת־קוֹרוֹתַי וְאֵת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בִּימֵי חַיַּי הַמְעַטִּים, וְהָיוּ לָךְ דְּבָרַי אֵלֶּה לְמָשָׁל וּלְמוּסָר, — לְגַדֵּל אֶת בָּנֵינוּ בְּיִרְאַת יְיָ וּבְאַהֲבַת הַטּוֹב וְהַחֶסֶד, וְהָיְתָה אַחֲרִיתוֹ טוֹבָה מֵאַחֲרִית אָבִיו הַנִּסְפֶּה ג) בַּעֲוֹנוֹ. וַתַּעַן זְמִירָה וַתֹּאמַר: סַפֵּר וְאֶשְׁמָעָה. וַיֹּאמֶר אִישָׁהּ: בֶּן־חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיִיתִי כַּאֲשֶׁר מֵתָה עָלַי אִמִּי אֲשֶׁר אֲהֵבַתְנִי אַהֲבָה עַזָּה מְאֹד, וַתְּגַדְּלֵנִי וַתְּחַנְּכֵנִי בְּיִרְאַת יְיָ. אָבִי הָיָה שַׂר גְּדוּד, וְשִׁבְתּוֹ בַּבַּיִת הָיָה מְעַט, וְעַל־כֵּן הִפְקִידַנִי בְּיַד אִמִּי וַיֹּאמֶר לָהּ: שִׂימִי לְבָבֵךְ לַנַּעַר הַזֶּה, וְהוֹרֵיתִהוּ בְּדֶרֶךְ חָכְמָה. וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אִמִּי הַטּוֹבָה, וַיִּקַּח לוֹ אָבִי אִשָּׁה חֲדָשָׁה, וַתִּשְׂנָאֵנִי מְאֹד וַתִּתְאַנֶּה ד) לִי כָּל הַיָּמִים, וַתְּמָרֵר חַיָּי. וָאֵרֶא כִּי כֵן, וָאֶתְחַבֵּר עִם נְעָרִים יְתוֹמִים כָּמוֹנִי אֲשֶׁר צַר לָהֶם הַמָּקוֹם בְּבֵית־אֲבוֹתֵיהֶם וָאֶתְרָעֶה אִתָּם. וָאֶעֱזֹב אֶת־בֵּית אָבִי וְלֹא פְקַדְתִּיו בִּלְתִּי אִם בַּיָּמִים אֲשֶׁר תַּם ה) כַּסְפִּי. וַתַּלְשֵׁן אוֹתִי אֵשֶׁת אָבִי אֵלָיו לֵאמֹר: בִּנְךָ סוֹרֵר וּמוֹרֶה, זוֹלֵל וְסֹבֵא, הוֹלֵךְ אֶת־בָּנִים שׁוֹבָבִים! וַיַּכֵּנִי אָבִי הַכֵּה וּפָצֹעַ, וַיַּזְהִירֵנִי מִלֶּכֶת אֶת חֲבֵרַי אֲשֶׁר דָּבְקָה נַפְשִׁי בָּהֶם, וַיֹּאמֶר לִי: אִם תַּמְרֶה אֶת־פִּי וְלֹא תִשְׁמַע בְּקוֹלִי, וְגֵרַשְׁתִּיךָ מִבֵּיתִי, וְלֹא תִהְיֶה לְךָ בוֹ כָּל חֵלֶק וְנַחֲלָה! וָאִירָא אֶת־אָבִי מְאֹד וָאֶעֱזֹב אֶת־חֲבֵרַי וָאֵשֵׁב כָּל הַיּוֹם בְּבֵית אָבִי, וְלֹא יָצָאתִי אָנֶה וָאָנָה. וָאֶמָּאֵס מְאֹד בְּעֵינֵי אֵשֶׁת אָבִי, וַתָּשֶׂם לִי עֲלִילוֹת דְּבָרִים וַתְּרַגֵּל ו) בִּי אֶל אָבִי, וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: קַצְתִּי בְחַיַּי ז) מִפְּנֵי בִנְךָ הָרָע! אִם לֹא תוֹצִיאֵהוּ מִבֵּיתְךָ, וְהוּא יוֹסֵף לְהָמֵר לִי, — לָמָּה לִּי חַיִּים? וַיִּשְׁמַע אָבִי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר אַפּוֹ עַד־מְאֹד וַיְגָרְשֵׁנִי מִבֵּיתוֹ וָאָבוֹא אֶל חֲבֵרַי, וַיֹּאמְרוּ לִי: הִנֵּה רַבִּים עַתָּה עַם הָאָרֶץ הַמִּתְמַרְמְרִים ח) אֶל הַמֶּלֶךְ, וּמִתְפָּרְצִים ט) מִפָּנָיו, וְיוֹצְאִים גְּדוּדִים גְּדוּדִים אֶת הָעִיר, וְאֹרְבִים בְּמִסְתָּר

א) וַאֲשִׂים. ב) יָבֵשׁ. ג) הַמֵּת. ד) הֶעֱלִילָה. ה) כָּלָה. ו) דִּבְּרָה רְכִילוּת. ז) אֵינֶנִּי חֲפֵצָה לִחְיוֹת. ח) הַקּוֹצְפִים. ט) וּמְסִירִים אֶת עֻלּוֹ.

וַיִּמְכְּרֵם. וַיִּתֵּן אֶת הַכֶּסֶף לְעֻזִּיאֵל וּלְאָבִיו, וַיֵּבְךְּ, וַיִּתְחַנֵּן אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: אָנָּא שְׂאוּ א) נָא לְפִשְׁעִי וּלְחַטָּאתִי. וַיִּגְּעוּ דְּבָרָיו עַד נַפְשָׁם, וַיִּסְלְחוּ לוֹ, וַיָּשִׁיבוּ לוֹ מֵהַכֶּסֶף אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם, מְאַת דַּרְכְּמוֹנֵי זָהָב וַיֹּאמְרוּ לוֹ: בַּכֶּסֶף הַזֶּה תִּקְנֶה לְךָ בַּיִת וְשָׂדֶה, וְהָיוּ לְמִחְיָתְךָ וּלְמִחְיַת אַנְשֵׁי בֵיתֶךָ. וַיַּעַשׂ כֵּן רַעְמְיָה כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לוֹ, וַיֵּצֵא לָגוּר בְּאַחַד הַכְּפָרִים, וַיַּעֲבֹד שָׂדֵהוּ וַיִּשְׂבַּע לָחֶם; וַיְגַדֵּל אֶת־בְּנוֹ בְּיִרְאַת יְיָ וּבְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה, וַיְהִי לִבְרָכָה בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל.

ז. הוֹרְדוֹס וּבָבָא בֶּן־בּוּטָא.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע לְהוֹרְדוֹס, כִּי רַע הוּא בְּעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיַּחְקֹר וַיִּדְרֹשׁ לָדַעַת מִי הֵסִיר אֶת־לְבַב הָעָם מֵאַחֲרָיו, — וַיֻּגַּד לוֹ לֵאמֹר: קָשְׁרוּ עָלֶיךָ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל קֶשֶׁר לֵאמֹר: מִי הוֹרְדוֹס כִּי נַעַבְדֶנּוּ? הֵן נָכְרִי הוּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְיָ צִוָּה לָנוּ לֵאמֹר: מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ! וַיִּקְצֹף הוֹרְדוֹס מְאֹד, וַיְצַו לַהֲרֹג אֶת־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּוָּתֵר רַק בָּבָא בֶּן־בּוּטָא לְבַדּוֹ, כִּי אָמַר הוֹרְדוֹס: חָכָם הָאִישׁ הַזֶּה מְאֹד, וְנוֹעַצְתִּי אִתּוֹ בְּכָל עֵת.

וַיְצַו הוֹרְדוֹס וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת־עוֹר הַחֹמֶט ב) הַמָּלֵא שְׂעָרוֹת דּוֹקְרוֹת כִּמְחָטִים, וַיַּעֲשֻׂהוּ עֲטָרָה, וַיִּתְּנוּהָ בְּרֹאשׁ בָּבָא בֶּן־בּוּטָא וּבְפָנָיו, וַתִּדְקֹר אֶת עֵינָיו, וַיְהִי עִוֵּר עֵינַיִם לֹא יוּכַל לִרְאוֹת. וַיְהִי הַיּוֹם, וַיָּבֹא אֵלָיו הוֹרְדוֹס, וַיְשַׁנֶּה אֶת־קוֹלוֹ, כִּי אָמַר: אַל יֵדַע בָּבָא בֶּן־בּוּטָא כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֵלָיו, וַחֲקַרְתִּיו וְיָדַעְתִּי מַה־בִּלְבוֹ עָלָי. וַיֹּאמֶר הוֹרְדוֹס אֶל בָּבָא בֶּן־בּוּטָא: רְאֵה נָא גַם רְאֵה אֶת־אֲשֶׁר עוֹלֵל ג) הוֹרְדוֹס עֶבֶד בֵּית־חַשְׁמוֹנָאִי לַאֲדוֹנָיו וּלְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי קָם עֲלֵיהֶם וַיַּהַרְגֵם וַיַּשְׁמִידֵם. וַיַּעַן בָּבָא בֶּן־בּוּטָא הָעִוֵּר וַיֹּאמַר: מַה־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה־לּוֹ? וַיַּעַן הוֹרְדוֹס וַיֹּאמַר: הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ קָדוֹשׁ אַתָּה: אֶת־אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וְאֶת־אֲשֶׁר תָּאֹר יוּאָר; וְעַתָּה פְּתַח פִּיךָ וְקַלְּלֵהוּ, וְשָׁמַע יְיָ אֶת־דְּבָרֶיךָ וְשִׁלַּח אֶת־כָּל־מַגֵּפוֹתָיו אֶל לֵב הָעֶבֶד הָרַע הַזֶּה! וַיַּעַן בָּבָא בֶּן בּוּטָא וַיֹּאמַר: חָלִילָה חָלִילָה! כְּבָר הִזְהִירָנוּ הֶחָכָם מִכָּל אָדָם לֵאמֹר: גַּם בְּמַדָּעֲךָ ד) מֶלֶךְ אַל תְּקַלֵּל! וַיֹּאמֶר הוֹרְדוֹס: אֵיכָה תֹּאמַר מֶלֶךְ הוּא, וַיְיָ צִוָּנוּ לָשׂוּם מֶלֶךְ מִקֶּרֶב אַחֵינוּ, וְלֹא אִישׁ נָכְרִי כְּהוֹרְדוֹס? וְעַל־כֵּן אַל־נָא תִמָּנַע מִקַּלְלוֹ! וַיַּעַן בָּבָא בֶּן־בּוּטָא וַיֹּאמַר: לוּ גַם יְהִי כִדְבָרֶךָ כִּי אֵינֶנּוּ מֶלֶךְ, — אֲבָל עוֹמֵד הוּא בְּרֹאשׁ הָעָם וּנְשִׂיאוֹ הוּא, וַיְיָ צִוָּנוּ לֵאמֹר: וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר! וַיֹּאמֶר הוֹרְדוֹס: לוּ הָיָה יְרֵא יְיָ וְשׁוֹמֵר מִצְוֹתָיו, כִּי עַתָּה חַסְתָּ עָלָיו וְלֹא קִלַּלְתָּהוּ; אוּלָם רְאֵה נָא גַם רְאֵה, כִּי אֵין כָּמֹהוּ אִישׁ רַע וְיָדָיו דָּמִים מָלֵאוּ, — הֲגַם עַל נָשִׂיא כָמֹהוּ צִוָּנוּ יְיָ לֵאמֹר: אַל תְּקַלֵּל? וַיֹּאמֶר בָּבָא בֶּן־בּוּטָא: לוּ גַם יְהִי כִדְבָרֶךָ, כִּי לֹא רֹאשׁ הָעָם וּנְשִׂיאוֹ הוּא, אֲבָל הֲתוּכַל וְאָמַרְתָּ כִּי גַם עָשִׁיר אֵינֶנּוּ? וּכְבָר הִזְהִירָנוּ שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד לֵאמֹר: וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ אַל תְּקַלֵּל עָשִׁיר! וַיַּעַן הוֹרְדוֹס וַיֹּאמַר: הֲגַם אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשָׂה עֹשֶׁר וְלֹא בְמִשְׁפָּט לֹא תְקַלֵּל? וַיַּעַן בָּבָא בֶּן־בּוּטָא וַיֹּאמַר: יָרֵאתִי מְאֹד פֶּן יִוָּדַע לְהוֹרְדוֹס כִּי אֵרַרְתִּיו וְיָצָא קִצְפּוֹ עַל־כָּל יִשְׂרָאֵל! וַיַּעַן הוֹרְדוֹס וַיֹּאמַר: שְׂוְא פַּחְדְּךָ! הֵן אֵין אִישׁ זָר בֵּינוֹתֵינוּ! פְּתַח פִּיךָ וְקַלְּלֵהוּ! וַיַּעַן בָּבָא בֶּן בּוּטָא וַיֹּאמַר: וְאִם אֵין אִישׁ זָר בֵּינֵינוּ, הֵן יֵשׁ אָזְנַיִם לַכֹּתֶל ה) וְגַם עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל, — לֹא אֲקַלֵּל!

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הוֹרְדוֹס אֶת־הַדְּבָרִים

א) קַלְּחוּ. ב) Igel. ג) עָשָׂה. ד) בְּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ. ה) לַקִּיר.

הרחום והחנון והמרבה לסלח! ועשית כדברי החכמים האומרים: אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים א). ויאמיצו הדברים האלה את לב האיש ויאמר: לו ידעתי כי עוד עזיאל ואביו חיים, כי עתה ברחתי מבית־הסהר, ואבקשם בכל הארץ, והייתי תחתם עבד כל ימי חיי! ותען זמירה ותאמר: לו הפליא יי לעשות עמנו, ויוציאך מהבור הזה, כי עתה לא נפרדתי מעמך, והייתי הולכת אחריך, והייתי נמכרת לשפחה תחת אם עזיאל. ויהי כדברה את־הדברים האלה, ויבא פקיד בית האסורים ויאמר: עזבי, אמללה את־אישך, כי עוד מעט והוא מוצא להרג! ויהי כשמע זמירה את־הדבר הזה, ותצעק צעקה גדולה ומרה אשר לא נשמע כמה מיום ברא יי שמים וארץ, ותרעש ארץ ישראל, ותזדעזע ב), ויהרס בית־האסורים, ותפל אימה ופחד על השומרים וינוסו. וירא רעמיה בעל זמירה כי כן ויחזיק ביד אשתו ויאמר: קומי ונברחה מן המקום הזה. ויברח רעמיה וזמירה וילכו שלשת ימים ושלשה לילות עד־בואם לבנונה. ולא רדפו אחריהם אנשי חיל המלך, כי החריד רעש הארץ את־כל־יושביה, ויהרס בנינים רבים, וכל הארץ היתה לחרדת אלהים. ויהי כשך ג) הרעש, וישאלו החכמים לאמר: תחת־מה רגזה הארץ? ויענו לאמר: תחת עבד ד) כי מלך; אולם כל האנשים אשר שמעו קול צעקת זמירה, ואשר ידעו את־קורותיה אמרו: לקול האשה האמללה אשר דבקה מאד בבעלה, רגזה הארץ ותרעש ממקומה...

* * *

ויהי בלכת רעמיה לבקש את עזיאל ואביו, ויראהו אחד העבדים אשר נתן רעמיה מחירו ויפדהו מידי אדוניו, וישלחהו לחפשי, ויאמר: ברוך אתה לי איש חסדי! ויאמר רעמיה: מי אתה האיש? ויען העבד ויאמר: אתה חמלת עלי, ותשלחני לחפשי, ותתן לי כסף וצידה לדרך, ואלך ואקן לי אחזה קטנה, ויברך יי מעשי ידי, ואמצא מאה שערים ה) בכל אשר זרעתי, ואמכר את־תבואת שדי ואקן לי אחזה גדולה מלאה כל טוב. וישמח רעמיה על הדברים האלה שמחה גדולה ויאמר: לו ידעתי איפה נמצא עתה עזיאל ואביו החברוני העובדים בארץ הפלשתים, כי לא אוכל לשקט ולנוח עד־אם מצאתים. ויען העבד ויאמר: הנה נמצאו אתי שני משרתים מארץ פלשתים, — פנה אליהם ושאלם, ויגידו לך אם ידעו. וישאלם רעמיה ויהקרם ויאמרו לו: בגת הם עובדים! וימהר רעמיה וישב אל אשתו, ויגד לה את כל הדברים האלה. ותמהר זמירה ותמכר את אחזת אביה אשר ירשה, ותקח את־הכסף, ותלך היא ורעמיה גתה לפדות את עזיאל ואביו. ויבא אליהם ויפדום. ויהי כאשר חסרו שבעים שקל כסף לשלם לאדוניהם את־המחיר אשר שתו עליהם, וישכר רעמיה לעבד, ויעבד את־אדוניו הפלשתי שנה ושלשה ירחים, וכתם הימים האלה, ויצא רעמיה לחפשי, וישב ירושלימה הוא ואשתו ובנו הקטן. ויודע לו כי מת אביו ויורש לא נשאר לו, ויבא רעמיה לרשת את־אביו, ויקח את־כל־אחזותיו ובהיו.

א) גם בעת אשר כמעט אין כל תקוה להנצל ממות, אל יחדל האדם להתפלל אל יי. ב) נתרגז. ג) שקט. ד) הורדוס העבד. ה) מאה פעמים יותר.

לֹא תִמָּחֶה לְעוֹלָם, גַּם כִּי תִכְבּוֹשׁ אֲרָצוֹת רַבּוֹת וְנָתַתָּ כֶּתֶר מַלְכוּת בְּרֹאשֶׁךָ! . . .

ט. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה.

וַיְהִי הַיּוֹם, וַיֵּלְכוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל לְרוֹמִי, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה גְּדוֹלָה הָעִיר מְאֹד: לִרְחוֹבוֹתֶיהָ וּלְחוּצוֹתֶיהָ וְלִשְׁוָקֶיהָ אֵין מִסְפָּר! וַיֵּלְכוּ לְבַקֵּשׁ בַּיִת אֲשֶׁר יְהוּדִי יוֹשֵׁב בּוֹ, וַיְבַקְשׁוּ כָּל הַיּוֹם וְלֹא מְצָאוּ. וַיְהִי לִפְנוֹת עֶרֶב וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה יְלָדִים מְשַׂחֲקִים בָּרְחוֹב. וַיַּשְׁגִּיחוּ אֶל מַעֲשֵׂיהֶם, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עֲרֵמוֹת א) עָפָר וְגַלֵּי חוֹל קְטַנִּים צְבוּרִים לִפְנֵיהֶם, וְהַיְלָדִים אוֹמְרִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הָעֲרֵמָה הַזֹּאת הִיא תְרוּמָה, וְהַגַּל הַזֶּה הוּא מַעֲשֵׂר! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמְרוּ: אֵין זֹאת כִּי יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה! הָבָה נְבַקְּשָׁה בָּרְחוֹב הַזֶּה בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל. וַיַּעֲשׂוּ כֵן כַּאֲשֶׁר אָמָרוּ, וַיָּבֹאוּ אֶל אַחַד הַבָּתִּים וַיֹּאמְרוּ: הוֹאִילוּ נָא תְּנוּנוּ לָנוּחַ בְּבֵיתְכֶם! וַיִּשְׂמַח עֲלֵיהֶם אֲדוֹנֵי הַבַּיִת, וַיָּשֶׂם לִפְנֵיהֶם לֶאֱכֹל. וַיֵּשְׁבוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַשֻּׁלְחָן, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה כָּל מַאֲכָל הַמּוּשָׂם לִפְנֵיהֶם יוּבָא בָּרִאשׁוֹנָה אֶל אַחַד הַחֲדָרִים, וַיִּשְׁתָּאוּ מְאֹד לַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: מִי יוֹדֵעַ, אוּלַי עוֹבְדֵי אֱלִילִים אַנְשֵׁי הַבַּיִת הַזֶּה, וְזִבְחֵיהֶם־זִבְחֵי מֵתִים ב), וְכָל אֹכְלֵיהֶם יֶאְשָׁמוּ! וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים אֶל הָאִישׁ הַמַּגִּישׁ לָהֶם אֶת הַנָּזִיד: הוֹאִילָה נָא וְהִגַּדְתָּ לָנוּ, מַדּוּעַ אַתָּה מֵבִיא אֶת־הַמַּאֲכָלִים הַנְּתוּנִים לָנוּ לַחֶדֶר הַהוּא? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: אָב זָקֵן מְאֹד לִי, וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר: לֹא אֵצֵא מֵחֲדָרִי, וְלֹא אֶרְאֶה אֶת־הַתֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ עַד אִם רָאִיתִי אֶת חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים לִפְנֵי יְיָ בִּירוּשָׁלָיִם! וַיָּקָם אָבִי הַזָּקֵן אֶת

א) צִבְרִים. ב) פְּסִילִים. ג) בִּכְשָׁפֶיהָ.

שְׁבוּעָתוֹ אֲשֶׁר נִשְׁבָּע, וְזֶה לוֹ שָׁנִים רַבּוֹת לְשִׁבְתּוֹ בָדָד בְּחֶדְרוֹ. וּמִן הַיּוֹם הַהוּא וְעַד עַתָּה אָנֹכִי מַגִּישׁ לוֹ בָּרִאשׁוֹנָה אֶת־הַלֶּחֶם וְהַנָּזִיד, לְמַעַן יִקַּח מִכֹּל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשׁוֹ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ לוֹ: לֵךְ וְאָמַרְתָּ לְאָבִיךָ הַזָּקֵן: יֵצֵא נָא מֵחֶדְרוֹ אֵלֵינוּ, כִּי בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם אֲנַחְנוּ, וְתוֹרַת יְיָ שַׁעֲשׁוּעֵינוּ יוֹם יוֹם! וַיִּשְׂמַח הָאִישׁ מְאֹד, וַיְמַהֵר וַיָּרָץ אֶל אָבִיו הֶחָדְרָה, וַיִּקְרָא בְשִׂמְחָה אֶל אָבִיו וַיֹּאמַר: יִשְׂמַח נָא לִבְּךָ, אָבִי הַטּוֹב! הִנֵּה בָא הַיּוֹם שֶׁקִּוִּיתָהוּ! צֵא מֵחֶדְרְךָ, וְרָאִיתָ אֶת־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאוּ אֵלֵינוּ! וַיִּשְׁמַע הָאִישׁ הַזָּקֵן אֶת־דִּבְרֵי בְנוֹ, וַיִּשְׂמַח עֲלֵיהֶם שִׂמְחָה גְדוֹלָה, וַיְמַהֵר וַיֵּצֵא אֶל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: בִּרְכַּת יְיָ עֲלֵיכֶם! וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: יְבָרֶכְךָ יְיָ! וַיּוֹסִיפוּ לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: הֲלֹא תַגִּיד לָנוּ מַדּוּעַ נִשְׁבַּעְתָּ לְבִלְתִּי צֵאת מֵחֶדְרְךָ עַד אִם רָאִיתָ אֶת־פְּנֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל? וַיֵּאָנַח הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: שָׁנִים רַבּוֹת עָבְרוּ מִיּוֹם קַחַת בְּנִי אִשָּׁה, וְלֹא יָלְדָה לוֹ עוֹד בֵּן, וַיְמָרֲרֵנִי הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד וָאִשָּׁבַע לְבִלְתִּי צֵאת מֵחֲדָרִי אָנָה וָאָנָה עַד רְאוֹתִי פְּנֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקַּשְׁתִּי מֵהֶם לֵאמֹר: הִתְפַּלְלוּ נָא בְּעַד בְּנִי לַיְיָ וְנָתַן לוֹ בֵּן! וַיֵּבְךְּ הַזָּקֵן בְּדַבְּרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיַּחְמְלוּ עָלָיו חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בְּבֵיתוֹ. וַיֹּאמֶר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הָבָה נִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ, אֶפֶס כִּי בָּרִאשׁוֹנָה תַּחְקֹר וְתִדְרֹשׁ לָדַעַת אוּלַי יַד מְכַשֵּׁפָה בַּדָּבָר הַזֶּה וְהִיא עָשְׂתָה בְלַהֲטֶיהָ ג) אֲשֶׁר לֹא יוֹלִיד בֵּן הָאִישׁ הַזֶּה! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, כִּי דַּרְכֵי הַמְכַשְּׁפִים וְהַמְכַשְּׁפוֹת וְקִסְמֵיהֶם יְדוּעִים לִי. וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הָבִיאוּ לִי זֶרַע פִּשְׁתָּן! וַיְמַהֲרוּ אַנְשֵׁי הַבַּיִת, וַיָּבִיאוּ לוֹ

הָאֵלֶּה, וַיִּשְׁתָּאֶה לָהֶם מְאֹד וַיֹּאמַר: דַּע, בָּבָא בֶּן בּוּטָא, כִּי הוֹרְדוֹס אָנֹכִי וּפִי הוּא הוּא הַמְדַבֵּר אֵלֶיךָ, וָאֶחְקָרְךָ, וָאֵדַע, כִּי אֵין אֲנָשִׁים תְּמִימִים וִישָׁרִים, הוֹלְכִים בְּתוֹרַת יְיָ וּרְחוֹקִים מֵרָעָה כָּמוֹךָ וּכְאַחֶיךָ הַחֲכָמִים. לוּ יָדַעְתִּי אֶת מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְתֹם דַּרְכְּכֶם, כִּי עַתָּה לֹא קַמְתִּי עַל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא הֲרַגְתִּים! וְעַתָּה הוֹאֶל־נָא, אִישׁ אֱלֹהִים, וִיעַצְתַּנִי, בַּמֶּה אוּכַל וְתִקַּנְתִּי אֶת מְעֻוָּתִי א) אֲשֶׁר עִוִּיתִי לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל?

וַיַּעַן בָּבָא בֶּן־בּוּטָא וַיֹּאמַר: מִי שֶׁכִּבָּה אוֹרוֹ שֶׁל עוֹלָם יֵלֵךְ וְיַעֲסוֹק בְּאוֹרוֹ שֶׁל עוֹלָם! וַיַּעַן הוֹרְדוֹס וַיֹּאמַר: חִידוֹת לִי דְּבָרֶיךָ! אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ, וְהִגַּדְתָּ לִי אֶת־פִּשְׁרָם ב). וַיַּעַן בָּבָא בֶּן־בּוּטָא וַיֹּאמַר: אַתָּה הָרַגְתָּ אֶת־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם עֵינֵי הָעֵדָה. אֲשֶׁר הַמִּצְוָה הִיא נֵר לְרַגְלָם, וְהַתּוֹרָה אוֹר לִנְתִיבָתָם ג). עַל־כֵּן לֵךְ וּבְנֵה אֶת־בֵּית יְיָ הַנִּקְרָא מַחְמַד עֵינַיִם, שֶׁמִּמֶּנּוּ תֵּצֵא תוֹרָה וְאוֹרָה לְכָל הָעַמִּים. וַיַּעַן הוֹרְדוֹס וַיֹּאמַר: אֵיכָה אֶעֱשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וְלֹא שָׁאַלְתִּי עוֹד אֶת־פִּי מֶלֶךְ רוֹמִי? מִי יוֹדֵעַ, — יִקְצֹף עָלַי, וְהָיִיתִי רַע בְּעֵינָיו! וַיַּעַן בָּבָא בֶּן־בּוּטָא וַיֹּאמַר: שְׁלַח אֶת־מַלְאָכֶיךָ אֶל מֶלֶךְ רוֹמִי וּבִקַּשְׁתָּ מִמֶּנּוּ רִשְׁיוֹן ד) לִבְנוֹת בַּיִת חָדָשׁ לַיְיָ הַשּׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן וְצִוִּיתָ אֶת־מַלְאָכֶיךָ לֵאמֹר: אַל תְּמַהֲרוּ לָלֶכֶת וְלָשׁוּב! וְנִמְשְׁכוּ יְמֵי מַהֲלָכָם שָׁנָה, וְיֵשְׁבוּ בְּרוֹמִי שָׁנָה, וְשָׁנָה תַּעֲבוֹר עַד שׁוּבָם אֵלֶיךָ וּבֵין כֹּה וָכֹה, וְסָתַרְתָּ ה) אֶת־בֵּית־יְיָ, וּבָנִיתָ בַּיִת חָדָשׁ וְכִלַּלְתָּ ו) אֶת־יָפְיוֹ! וַתִּיטַב הָעֵצָה מְאֹד בְּעֵינֵי הוֹרְדוֹס, וַיַּעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר יְעָצָהוּ בָּבָא בֶּן־בּוּטָא, וַיִּסְתֹּר אֶת־בֵּית־יְיָ הַיָּשָׁן וַיִּקַּח אַבְנֵי שַׁיִשׁ וּמַרְמָר לָבָן וְיָרֹק וְכָחֹל; וּמִגְרָעוֹת ז) עָשָׂה

א) עָוֹן. ב) בֵּאוּרָם. ג) דַּרְכָּם. ד) רְשׁוּת.
ט) הִשְׁלַכְתָּ עֹל.

כָּהֵן, וַיִּבֶן אֶת בֵּית יְיָ. וַיֹּאמֶר לְצַפּוֹת אֶת הַקִּירוֹת זָהָב טָהוֹר. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַחֲכָמִים: אַל תְּצַפֶּה אֶת קִירוֹת הַהֵיכָל זָהָב, פֶּן יַעְלֵם מַרְאֵה הַגַּלִּים הַנֶּחֱמָדִים, הַנִּרְאִים בְּטוּרֵי הָאֲבָנִים הַלְּבָנוֹת וְהַיְרֻקּוֹת וְהַכְּחֻלּוֹת. וַיַּעַשׂ הוֹרְדוֹס כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לוֹ הַחֲכָמִים. וּבְכָל הַיָּמִים אֲשֶׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּנוּ אֶת־בֵּית־יְיָ בְּמִצְוַת הוֹרְדוֹס, לֹא הוֹרִיד יְיָ אֶת־הַגֶּשֶׁם בִּלְתִּי אִם בַּלַּיְלָה, וְאַךְ יֵאוֹר הַבֹּקֶר, וְהִתְפַּזְּרוּ הֶעָבִים, וְזָרְחָה הַחַמָּה וְזָרְעָה אוֹרָה וְחֹם, וְשִׂמְּחָה אֶת־לִבּוֹת בְּנֵי הָאָדָם, וְנוֹסַף לָהֶם כֹּחַ וּגְבוּרָה, וּבָנוּ אֶת־בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּשִׂמְחָה. וַיְהִי כָּל הָרֹאֶה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, — וְאָמַר: מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת, כִּי מְלֶאכֶת שָׁמַיִם בִּידֵי הַבּוֹנִים. וַיִּרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־תִּפְאֶרֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הֶחָדָשׁ אֲשֶׁר בָּנָה הוֹרְדוֹס וַיִּשְׁתָּאוּ מְאֹד לְיָפְיוֹ וְלַהֲדָרוֹ וַיֹּאמְרוּ: מִי, שֶׁלֹּא רָאָה בִּנְיַן הוֹרְדוֹס, לֹא רָאָה בִנְיָן נָאֶה מִיָּמָיו!

ח. זִקְנֵי רוֹמִי וְהוֹרְדוֹס.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שֻׁלַּם בֵּית יְיָ לְהִבָּנוֹת, וַיָּשׁוּבוּ מַלְאֲכֵי הוֹרְדוֹס מֵרוֹמִי וַיֹּאמְרוּ: בָּאנוּ אֶל מֶלֶךְ רוֹמִי וַנְּבַקֵּשׁ רִשְׁיוֹנוֹ לִבְנוֹת בַּיִת לַיְיָ, וַיְצַו אֶת זְקֵנָיו לִשְׁלֹחַ לְךָ אִגֶּרֶת לֵאמֹר: אִם לֹא סָתַרְתָּ, אַל תִּסְתֹּר, וְאִם סָתַרְתָּ אַל תִּבְנֶה; אוּלָם אִם כְּבָר סָתַרְתָּ וּבָנִיתָ... הֵן אֵין בֵּינְךָ לְבֵין כָּל הָעֲבָדִים הָרָעִים הַשּׁוֹאֲלִים אֶת־פִּי אֲדוֹנֵיהֶם אַחֲרֵי אֲשֶׁר כְּבָר עָשׂוּ אֵת אֲשֶׁר זָמְמוּ ח) לַעֲשׂוֹת!... וְאִם תֹּאמַר: גִּבּוֹר חַיִל אָנֹכִי, וְעַל חַרְבִּי אָנֹכִי חַי, — מִי יִדְמֶה לִּי וּמִי יִשְׁוֶה לִּי? — לְפָנֵינוּ גָּלוּי וְיָדוּעַ כִּי עֶבֶד אַתָּה, אֲשֶׁר הִתְפָּרַצְתָּ ט) מִפְּנֵי אֲדוֹנֶיךָ, וְחֶרְפָּתְךָ זֹאת

ה) וְהָרַסְתָּ. ו) וּפֵאַרְתָּ. ז) выступы. ח) חָשְׁבוּ.

לַחְשֹׂךְ א) אוֹתִי מֵעֲשׂוֹת כַּטּוֹב בְּעֵינָי! ...

וַיְהִי בְּחַג הַפֶּסַח, וַיַּעַל הָאִישׁ עוֹבֵד הָאֱלִילִים יְרוּשָׁלַיְמָה וַיָּבֹא אֶל אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר: הִנֵּה לְךָ שְׂכָרְךָ, וְנָתַתָּ לִי לִפְסַח ב) בְּבֵיתֶךָ. וַיַּעַן הָעִבְרִי וַיֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשְׁבוּ אֶל הַשֻּׁלְחָן וַיֹּאמֶר הָאִישׁ עוֹבֵד הָאֱלִילִים: מַדּוּעַ אַתָּה נוֹתֵן לִי בָּשָׂר כָּחוּשׁ ג)? הֵן שַׁלֵּם שִׁלַּמְתִּי לְךָ מְחִיר הַקָּרְבָּן, וּבְכָל זֹאת לֹא נָתַתָּ לִי עוֹד מֵהָאַלְיָה? וַיְהִי אַךְ הוֹצִיא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּיו, וַיָּקוּמוּ כָל אַנְשֵׁי הַבַּיִת הַיּוֹשְׁבִים אֶל־הַשֻּׁלְחָן, וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו, וַיֹּאמְרוּ אֶל הָאִישׁ עוֹבֵד הָאֱלִילִים: מָה אָמַרְתָּ? הֲיֹאכַל בֶּן־יִשְׂרָאֵל אֶת הָאַלְיָה, וְהִיא נִקְרֶבֶת לַיְיָ? ... וַיַּעַן הָאִישׁ עוֹבֵד הָאֱלִילִים וַיֹּאמַר: לָמָּה תְדַבְּרוּ אֵלַי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה יְעָצַנִי לֵאמֹר: כִּי תָבֹא לֶאֱכֹל אֶת קָרְבַּן־הַפֶּסַח, וּבִקַּשְׁתָּ לָתֵת לְךָ מִבְּשַׂר הָאַלְיָה! ...

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַנְשֵׁי הַבַּיִת אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ: אֵין זֹאת כִּי אִם בֶּן־נֵכָר הָאִישׁ הַזֶּה וְתוֹרַת יִשְׂרָאֵל וְחֻקֶּיהָ זָרִים לוֹ! וַיַּחְקְרֻהוּ, וַיִּרְאוּ כִּי אִישׁ נָכְרִי וְעָרֵל לִפְנֵיהֶם, וַיִּקְצְפוּ עָלָיו קֶצֶף גָּדוֹל וַיֹּאמְרוּ: בֶּן מָוֶת הוּא!

וְאֶל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן־בְּתֵירָה שָׁלְחוּ לֵאמֹר: שָׁלוֹם לְךָ, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה! אַתָּה בִנְצִיבִין וּמְצוּדָתְךָ ד) פְּרוּשָׂה בִּירוּשָׁלָיִם.

יא. עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם אִישׁ צַדִּיק וְעָנָו וְחָכָם, וּשְׁמוֹ עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל. וַיִּהְיוּ דְבָרָיו נִשְׁמָעִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ עָלָיו: אֵין כָּמֹהוּ חָכָם וִירֵא חֵטְא בְּכָל רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר עֲקַבְיָא אַרְבַּע הֲלָכוֹת, וַיִּשְׁמְעוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְבַּעַת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמְרוּ: חֲזוֹר ה) בְּךָ, עֲקַבְיָא, בְּאַרְבַּעַת הַדְּבָרִים שֶׁאָמַרְתָּ, וְנַשִּׂאֵנוּ אוֹתְךָ וְגִדַּלְנוּךָ, וְהָיִיתָ אַב ו)־בֵּית־דִּין! וַיִּשְׁמַע עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: טוֹב לִי כִּי יֹאמְרוּ לִי כָּל יְמֵי חַיַּי: רְאוּ עַד־כַּמָּה כָּסַל עֲקַבְיָא בֶּן־מַהֲלַלְאֵל וַיִּבְעַר, וַיְמָאֵן לִהְיוֹת רֹאשׁ הָעָם וּמְאַשְּׁרוֹ, מֵחֲטֹא גַם שָׁעָה אַחַת לֵאלֹהִים! וְאַף־גַּם זֹאת לוּ יָדַעְתִּי כִּי לֹא כִדְבָרַי כֶּן־הוּא, כִּי עַתָּה חָזַרְתִּי בִדְבָרַי, וְלֹא הָיִיתִי מְקַבֵּל גַּלֵּי אֶת הַמִּשְׂרָה אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָשׂוּם עָלָי, לְמַעַן לֹא יֹאמְרוּ שׁוֹמְעֵי הַדָּבָר הַזֶּה: בִּשְׁבִיל ז) שְׂרָרָה חָזַר בּוֹ עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל!

יב. דִּבְרֵי עֲקַבְיָא הָאַחֲרוֹנִים.

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל לָמוּת וַיִּקְרָא לִבְנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: הִנֵּה אָנֹכִי מֵת, וְעַל כֵּן קְרָאתִי לְךָ לְדַבֵּר אֵלֶיךָ אֶת־דְּבָרַי הָאַחֲרוֹנִים. וַיֵּבְךְּ בְּנוֹ בְּדַבֵּר אָבִיו אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיֹּאמֶר עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל: הִסְתַּכֵּל ח) בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵרָה: דַּע מֵאַיִן בָּאתָ, וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי־מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן! וַיִּתְבּוֹנֵן בְּנוֹ אֶל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָמַר לוֹ אָבִיו, וַיַּרְא כִּי מְחֻכָּמִים הֵם מְאֹד, וְכֹחַ בָּהֶם לַחְשֹׂךְ אֶת הָאָדָם מֵחֲטֹא לֵאלֹהִים, כִּי בְתֵת הָאָדָם אֶל לִבּוֹ אֶת מָה ט) עֶרְכּוֹ וְאַחֲרִיתוֹ, וְאֶת־יוֹם יְיָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, — וְהָיָה שְׁפַל־רוּחַ מְאֹד וְלֹא יָרוּם לְבָבוֹ, וְלֹא יֶחֱטָא לֵאלֹהִים וְאָדָם. וַיּוֹסֶף עֲקַבְיָא בֶּן־

א) לַעְצֹר. ב) לֶאֱכֹל כָּל יְמֵי הַפֶּסַח. ג) לֹא שָׁמֵן, רָזֶה. ד) רִשְׁתְּךָ. ה) הִתְחָרֵט וֶאֱמֹר כִּי שָׁגִיתָ. ו) רֹאשׁ. ז) לְמַעַן. ח) הִתְבּוֹנֵן. ט) שְׁפַל.

אֶת אֲשֶׁר אָמַר. וַיִּקַּח רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת־זֶרַע הַפִּשְׁתָּן וַיִּזְרָעֵם עַל הַשֻּׁלְחָן. וַיַּעֲבוֹר רֶגַע, וַיֵּהָפְכוּ הַגַּרְעִינִים לִצְמָחִים קְטַנִּים, וַיְהִי מַרְאֵה הַשֻּׁלְחָן כְּשָׂדֶה מְכֻסֶּה יֶרֶק דֶּשֶׁא; וַיְהִי אַנְשֵׁי הַבַּיִת מִשְׁתָּאִים אֶל הַנִּפְלָאוֹת הַנַּעֲשׂוֹת לְעֵינֵיהֶם — וְהִנֵּה גָּדְלוּ הַצְּמָחִים, וַיִּהְיוּ לְקָנִים א), וַיִּגְדְּלוּ הַקָּנִים, וַתַּעֲלֶינָה בָהֶם שִׁבֳּלִים... וַיִּשְׁלַח רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת־יָדוֹ, וַיְמַלֵּא כַפּוֹ שִׁבֳּלִים וַיֹּאמֶר לַעֲקֹרָן, וְהִנֵּה אִשָּׁה בַּעֲלַת שְׂעָרוֹת אֲרֻכּוֹת בֵּין הַשִּׁבֳּלִים, וַיֹּאחֲזֶהָ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּצִיצַת ב) רֹאשָׁהּ, וַיֹּאמַר: הִנֵּה נִתְפַּשְׂתְּ, וְגַם הִנֵּךְ בְּיָדִי! וְעַתָּה אִם תָּסִירִי אֶת כְּשָׁפַיִךְ מֵהָאִישׁ הַזֶּה אֲשֶׁר קִלַּלְתִּהוּ לֵאמֹר: עָקָר תִּהְיֶה וְאִשְׁתְּךָ עֲקָרָה, — וְשִׁלַּחְתִּיךְ וְהָלַכְתְּ לָךְ אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה רוּחֵךְ ג), וְאִם תְּמָאֲנִי לַעֲשׂוֹת אֶת דְּבָרַי, וְהִגַּדְתִּי מַעֲשַׂיִךְ בְּקָהָל רָב, וְהָיְתָה אַחֲרִיתֵךְ רָעָה וּמָרָה! וַתַּעַן הַמְכַשֵּׁפָה וַתֹּאמַר: אֵיכָה אוּכַל וַהֲסִירוֹתִי אֶת כְּשָׁפַי מֵהָאִישׁ הַזֶּה, וְאָנֹכִי לָקַחְתִּי אֶת־קְסָמַי וְהִשְׁלַכְתִּים הַיָּמָּה וַיֵּרְדוּ תְהוֹמוֹתָיו! וַיִּשְׁמַע רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת־דִּבְרֵי הָאִשָּׁה הַמְכַשֵּׁפָה וַיַּרְא כִּי נִחֲמָה ד) עַל מַעֲשֶׂיהָ הָרָעִים, וַיְשַׁלְּחֶנָּה מֵעַל פָּנָיו. וַיֵּלֶךְ וַיֵּרֶד אֶל הַיָּם, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הִשְׁבַּעְתִּיךָ הַיּוֹם, שַׂר הַיָּם, בְּשֵׁם יְיָ בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, לְהַעֲלוֹת מִמְּךָ אֶת הַקְּסָמִים אֲשֶׁר הִשְׁלִיכָה אֵלֶיךָ הַמְכַשֵּׁפָה! וַיִּשְׁמַע שַׂר הַיָּם אֶת דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיָּקֵא ה) אֶת־הַקְּסָמִים אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ. וַיִּתְפַּלְּלוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶל יְיָ בְּעַד הָאִישׁ, וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת תְּפִלָּתָם, וַתַּהַר הָאִשָּׁה הָעֲקָרָה וַתֵּלֶד בֵּן, וַיִּקְרָא לוֹ אָבִיו יְהוּדָה. וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים, וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיֶּחְכַּם וַיַּשְׂכֵּל וַיֶּהְגֶּה בְּתוֹרַת יְיָ. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּלְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וּלְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וַיָּבֹאוּ אֵלָיו וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ, וַיִּרְאוּ כִּי חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ, וַיִּזְכְּרוּ כִּי עָלָיו הִתְפַּלְּלוּ אֶל יְיָ, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אִלּוּ לֹא עָלִינוּ לְכָאן אֶלָּא לְהַעֲמִיד אֶת־הַצַּדִּיק הַזֶּה, — דַּיֵּנוּ.

י. הֶעָרֵל וְקָרְבַּן הַפָּסַח.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא עוֹבֵד אֱלִילִים אֶל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן־בְּתֵירָה וַיֹּאמֶר לוֹ: כְּבָר עָשִׂיתִי אֶת־אֱלֹהֵיכֶם וְאֶת־תּוֹרָתוֹ לַעַג וָקֶלֶס, וְלֹא אֻנְּתָה ו) אֵלַי כָּל רָעָה. וּכְדַבֵּר הָאִישׁ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמַלֵּא פִּיו שְׂחוֹק. וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן־בְּתֵירָה: וּמִי יַאֲמִין לְךָ כִּי עָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ? וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: הֵן כָּתוּב בְּתוֹרַתְכֶם: כָּל בֶּן־נֵכָר וְכָל עָרֵל לֹא יֹאכַל בְּקָרְבַּן הַפָּסַח, וְאָנֹכִי עוֹלֶה מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה יְרוּשָׁלַיְמָה וּמִתְבּוֹלֵל בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאוֹכֵל אִתָּם אֶת־קָרְבַּן פִּסְחָם! וַיְמָרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת־רַבִּי יְהוּדָה בֶּן־בְּתֵירָה וַיֵּצֶר לוֹ עַל דְּבַר יְיָ הַמְחֻלָּל, וַיֹּאמֶר אֶל הָאִישׁ: אַל תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ לֹא הִכִּירוּנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחְשְׁבוּנִי לְעִבְרִי, וַיִּתְּנוּ לִי מִקָּרְבַּן פִּסְחָם! הֵן לוּ הָיָה כִדְבָרְךָ, כִּי עַתָּה נָתְנוּ לְךָ מִבְּשַׂר הָאַלְיָה לְאָכְלָה!... וַיִּשְׁמַע הָאִישׁ, עוֹבֵד הָאֱלִילִים, אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אֱמֶת הַדָּבָר! עַד הַיּוֹם לֹא הֶאֱכִילוּנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּשַׂר הָאַלְיָה אֲשֶׁר בְּקָרְבַּן פִּסְחָם!... הַאֻמְנָם הִכִּירוּנִי וַיֵּדְעוּ כִּי עָרֵל אָנֹכִי?... וַיֵּצֵא הָאִישׁ מֵאֵת פְּנֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן־בְּתֵירָה, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: כִּי יִגַּע ז) חַג הַפֶּסַח, וְעָלִיתִי שֵׁנִית יְרוּשָׁלַיְמָה, וְנִרְאֵיתִי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּבֶן־עַמָּם, וּבִקַּשְׁתִּי מֵהֶם לָתֵת לִי מֵאַלְיַת הַכֶּבֶשׂ, וְאָכַלְתִּי אוֹתָהּ כְּכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְשַׁבְתִּי אֶל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן־בְּתֵירָה בִּנְצִיבִין, וְאָמַרְתִּי לוֹ: גַּם־אֶת־בְּשַׂר הָאַלְיָה אָכַלְתִּי כְּכָל אַחֶיךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, — וֵאלֹהֶיךָ וְתוֹרָתוֹ קִצְּרֵי יָד

א) стебли. ב) בְּשַׂעֲרוֹת. ג) רְצוֹנֵךְ. ד) הִתְחָרְטָה. ה) יָרַק. ו) קָרְתָה. ז) יָבֹא.

הִשְׁלִיכוּהָ הַיָּמָּה עַל הַחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם! וַיַּרְא נִיקָנוֹר אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה, וַיִּשְׂמַח שִׂמְחָה גְדוֹלָה, וַיִּרְאוּ הַמַּלָּחִים וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: עַתָּה יָדַעְנוּ כִּי אֵין כַּיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָעוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת! וּשְׁתֵּי הַדְּלָתוֹת הוּבְאוּ אֶל הָעֲזָרָה, וַתּוּשַׂמְנָה בְּשַׁעֲרֵי הַמִּזְרָח וַתְּאֹרְנָה כַּזָּהָב. וַתִּקָּרֶאנָה הַדְּלָתוֹת עַל־שֵׁם נִיקָנוֹר כָּל יְמֵי עֲמוֹד בֵּית־יְיָ. וְכָל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הָעוֹבְרִים לִפְנֵי „שַׁעֲרֵי נִיקָנוֹר" זָכְרוּ אֶת הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְנִיקָנוֹר וַיֹּאמֵרוּ: נָשִׂימָה־נָּא כָבוֹד לַשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה, וְלֹא נָקֵל א) רֹאשֵׁנוּ נֶגְדָּם. וְלֹא נְחַלֵּל אֶת־קְדֻשָּׁתָם, כִּי קְדוֹשִׁים הֵמָּה.

יד. בֵּית־גַּרְמוּ.

וַיִּרְאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כִּי אַנְשֵׁי בֵּית־גַּרְמוּ בְּקִיאִים מְאֹד בַּאֲפִיַּת לֶחֶם הַפָּנִים, מַסִּיקִים אֶת הַתַּנּוּר מִבִּפְנִים וְאוֹפִים מִבִּפְנִים, וְהַלֶּחֶם הוּא תָמִיד חַם כְּיוֹם הִלָּקְחוֹ וְאֵינוֹ מִתְעַפֵּשׁ, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם: הוֹאִילוּ לַמְּדוּ אֶת־מַעֲשֵׂה לֶחֶם־הַפָּנִים גַּם־אֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא מִבְּנֵי בֵיתְכֶם הֵמָּה! וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי בֵית־גַּרְמוּ לֵאמֹר: אַל תְּדַבְּרוּ אֵלֵינוּ בַּדָּבָר הַזֶּה כִּי לֹא נַעֲשֵׂהוּ! וַיֵּרְעוּ דִבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֵרוּ: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה לֹא תֹאפוּ עוֹד לֶחֶם הַפָּנִים! וַיְמַהֲרוּ הַחֲכָמִים, וַיִּשְׁלְחוּ לַאֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה, וַיָּבִיאוּ אוּמָנִים ב) מִשָּׁם. וַיֹּאפוּ הָאוּמָנִים הָאֲלֶכְּסַנְדְּרִיִּים אֶת לֶחֶם הַפָּנִים, וַיִּתְבּוֹנְנוּ הַחֲכָמִים אֶל מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמֵרוּ: גַּם אֵלֶּה אוֹפִים אֶת־הַלֶּחֶם בְּהַשְׂכֵּל וָדַעַת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ הָאוּמָנִים לִרְדּוֹת ג) אֶת הַלֶּחֶם,— וַיִּשָּׁבֵר וַיִּפּוֹרֵר ד), וַיּוּשַׂם הַלֶּחֶם עַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים, וַיִּבַשׁ וַיְהִי נִקֻּדִּים ה). וַיִּרְאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כִּי כֵן, וַיִּשְׁלְחוּ שֵׁנִית אֶל בֵּית־גַּרְמוּ לֵאמֹר: שׁוּבוּ לִמְלַאכְתְּכֶם וְאֵפוּ אֶת־לֶחֶם הַפָּנִים! וַיַּעֲנוּ בְּנֵי בֵית גַּרְמוּ לֵאמֹר: לֹא נָשׁוּב עוֹד לֶאֱפוֹת אֶת־לֶחֶם הַפָּנִים אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִכְלַמְתּוּנוּ, וַתִּקְרְאוּ לַאֲנָשִׁים אֲחֵרִים! וַיָּקוּמוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ עַד לִפְנֵי בֵית־גַּרְמוּ וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה בְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם הַקְּטַנִּים מְצַחֲקִים וּבְיַד כָּל אֶחָד מֵהֶם פַּת־קִבָּר ו), וַיִּשְׁתָּאוּ מְאֹד וַיֹּאמֵרוּ: הֵן כֻּלָּנוּ יָדַעְנוּ כִּי עֲשִׁירִים בְּנֵי בֵית־גַּרְמוּ וּבְכָל־זֹאת לֹא יַאֲכִילוּ אֶת־בְּנֵי בֵיתָם בִּלְתִּי אִם לֶחֶם־עֲנִיִּים! וַיָּבֹאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶל בְּנֵי גַּרְמוּ הַבַּיְתָה, וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: הִנֵּה אֲנַחְנוּ כּוֹפְלִים לָכֶם שְׂכַרְכֶם, וּלְקַחְתֶּם מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָמַעְלָה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מָנָה תַּחַת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הַמָּנָה אֲשֶׁר נָתַנּוּ לָכֶם תָּמִיד! וַיַּעֲנוּ בֵית־גַּרְמוּ לֵאמֹר: אִם כֹּה תַעֲשׂוּ לָנוּ, וְשַׁבְנוּ לֶאֱפוֹת אֶת לֶחֶם הַפָּנִים! וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים: הֲלֹא תַגִּידוּ לָנוּ, מַדּוּעַ מֵאַנְתֶּם לְלַמֵּד אֶת־מַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים אֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתְּכֶם הֵמָּה? וַיַּעֲנוּ בְּנֵי בֵית גַּרְמוּ לֵאמֹר: אֲבוֹתֵינוּ אָמְרוּ לָנוּ, כִּי יָבֹא יוֹם וְחָרַב בֵּית־יְיָ, וְנֹאמַר: אַל־נָא נְלַמֵּד אֶת־מַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים לַאֲנָשִׁים זָרִים, פֶּן יִלְמַד אָדָם שֶׁאֵינוֹ הָגוּן ז) וְיֵלֵךְ וְיַעֲבוֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים בְּכָךְ! וַיּוֹסִיפוּ הַחֲכָמִים לְדַבֵּר אֶל אַנְשֵׁי בֵית־גַּרְמוּ וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: מַדּוּעַ לֹא נִמְצְאָה פַּת־לֶחֶם נְקִיָּה בְּיַד בְּנֵיכֶם? וַיַּעֲנוּ בְנֵי בֵית גַּרְמוּ: שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ עָלֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: מִלֶּחֶם הַפָּנִים הֵם נֶהֱנִים. וַיִּיטְבוּ דִבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֵרוּ: יְהִי זֵכֶר בְּנֵי בֵית גַּרְמוּ לִבְרָכָה!

א) לֹא נִתְנַהֵג בְּקַלּוּת רֹאשׁ. ב) אֲנָשִׁים בְּקִיאִים בִּמְלַאכְתָּם. ג) לְהוֹצִיא מִן הַתַּנּוּר. ד) הָיָה פִּתִּים, פִּתִּים. ה) הִתְעַפֵּשׁ, сталъ черствый. ו) פָּשׁוּט וְעָבֶה. ז) יָשָׁר.

מַהֲלַלְאֵל לְדַבֵּר אֶל בְּנוֹ וַיֹּאמַר: בְּנִי! חֲזוֹר בְּךָ בְּאַרְבַּעַת הַדְּבָרִים שֶׁאָמַרְתִּי לִפְנֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל! וַיִּשְׁתָּאֶה בְּנוֹ מְאֹד לְדִבְרֵי אָבִיו וַיֹּאמַר: הֲלֹא הַגִּיד לִי, אָבִי, מַדּוּעַ לֹא חָזַרְתָּ אַתָּה בְּךָ? ... וַיַּעַן עֲקַבְיָא בֶּן־מַהֲלַלְאֵל וַיֹּאמַר: אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת־הַדְּבָרִים מִפִּי הַמְרֻבִּים, וְהֵם שָׁמְעוּ מִפִּי הַמְרֻבִּים, אֲנִי עָמַדְתִּי א) בִּשְׁמוּעָתִי, וְהֵם עָמְדוּ בִשְׁמוּעָתָם, וַנְּקַיֵּם בָּנוּ: אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת; אוּלָם אַתָּה, בְּנִי, לֹא שָׁמַעְתָּ אֶת־הַדְּבָרִים בִּלְתִּי אִם מִפִּי אָנִי, וְעַל־כֵּן מוּטָב לְךָ לְהַנִּיחַ אֶת־דִּבְרֵי הַיָּחִיד וְלֶאֱחֹז אֶת־דִּבְרֵי הָרַבִּים! וַיַּעֲנֵהוּ בְּנוֹ לֵאמֹר: כֵּן אֶעֱשֶׂה, אָבִי, כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנִי! וְעַתָּה הוֹאֶל־נָא, אָבִי, וְצִוִּיתָ לַחֲבֵרֶיךָ לְקָרְבֵנִי וּלְהִתְהַלֵּךְ אִתִּי כְּרֵעַ כְּאָח! וַיַּעַן עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל וַיֹּאמַר: אַל־נָא תִפְגַּע ב) בִּי, בְּנִי, לְדַבֵּר אֶל חֲבֵרַי אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָמַרְתָּ! וַיֹּאמֶר בְּנוֹ: מַדּוּעַ לֹא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְדַבֵּר עָלַי טוֹבוֹת בְּאָזְנֵי חֲבֵרֶיךָ? שֶׁמָּא ג) מָצָאתָ בִּי עַוְלָה? הַגִּידָה לִי, אָבִי, וְנִחַמְתִּי עַל מַעֲשַׂי הָרָעִים! וַיַּעַן עֲקַבְיָא וַיֹּאמַר: חַס וְשָׁלוֹם, בְּנִי! לֹא מָצָאתִי בְךָ רָעָה מְאוּמָה! אוּלָם דַּע, כִּי רַק מַעֲשֶׂיךָ יְקָרְבוּךָ וּמַעֲשֶׂיךָ יַרְחִיקוּךָ ד)!

יג. דַּלְתוֹת נִיקָנוֹר.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם אִישׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ נִיקָנוֹר. וַיִּדְּבֶנּוּ לִבּוֹ לִקְנוֹת מִכַּסְפּוֹ דְּלָתוֹת לְשַׁעַר מִזְרָחָה שֶׁל הָעֲזָרָה. וַיֵּרֶד בָּאֳנִיָּה, וַיָּבֹא לְאַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם, וַיִּקְרָא לְחָרָשֵׁי נְחשֶׁת, וַיִּתֵּן שְׂכָרָם וַיֹּאמַר: עֲשׂוּ נָא לִי שְׁתֵּי דְלָתוֹת מְפֹאָרוֹת, וְהָיוּ לְשַׁעַר הָעֲזָרָה אֲשֶׁר בְּבֵית יְיָ בִּירוּשָׁלַיִם. וַיִּקְחוּ חָרָשֵׁי הַנְּחשֶׁת אֶת־שְׂכָרָם, וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי דְלָתוֹת גְּדוֹלוֹת נֶחְמָדוֹת לְמַרְאֶה. וַיַּרְא נִיקָנוֹר אֶת־יָפְיָן וְתִפְאַרְתָּן וַיִּשְׂמַח מְאֹד. וַיִּקַּח אֶת־הַדְּלָתוֹת, וַיֵּרֶד בָּאֳנִיָּה לָשׁוּב יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיְהִי בִּהְיוֹתוֹ בְּלֶב ה) ־הַיָּם, וַתָּבֹא רוּחַ גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה וַתַּעַשׂ אֶת הַיָּם כַּמֶּרְקָחָה, וַתְּחַשֵּׁב ו) הָאֳנִיָּה לְהִשָּׁבֵר. וַיִּרְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי בָא קִצָּם, וַיִּצְעֲקוּ צְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה וַיֹּאמְרוּ: אָבַדְנוּ אָבַדְנוּ! וַיַּרְא רַב־הַחוֹבְלִים כִּי הוֹלֵךְ הַיָּם וְסוֹעֵר, וַיִּגַּשׁ אֶל נִיקָנוֹר וַיֹּאמַר: הִנְנִי אַטִּיל ז) אֶת־דַּלְתוֹת נְחָשְׁתְּךָ הַיָּמָּה, וְנָקֵל מֵעָלֵינוּ, וְלֹא נֹאבֵד! וַיִּשְׁמַע נִיקָנוֹר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמָרֲרֵהוּ מְאֹד, וַיִּקְרַע שִׂמְלוֹתָיו. וְרַב הַחוֹבֵל וְהַמַּלָּחִים לָקְחוּ דֶלֶת אַחַת, וַיִּשָּׂאוּהָ וַיְטִילוּהָ אֶל הַיָּם! וַיַּרְא נִיקָנוֹר כִּי כֵן וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ בְּכִי גָדוֹל. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא שָׁתְקוּ הַגַּלִּים, וַיִּגְּשׁוּ הַמַּלָּחִים אֶל הַדֶּלֶת הַשֵּׁנִית לְהַטִּילָהּ הַיָּמָּה, וַיְמַהֵר נִיקָנוֹר, וַיִּקַּח אֶת־חֲגוֹרָתוֹ, וַיִּקְשׁוֹר אֶת־הַדֶּלֶת בּוֹ, וַיֹּאמַר: הַטִּילוּ אוֹתִי וְאֶת הַדֶּלֶת הַיָּמָּה! וַיִּרְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי כֵן, וַיָּסוּרוּ מֵעָלָיו. וַיִּשְׁתֹּק הַיָּם מִזַּעְפּוֹ, וַיִּשְׂמְחוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים בָּאֳנִיָּה, וַיֹּאמְרוּ: הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב, כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ עַד מְאֹד! וְנִיקָנוֹר יוֹשֵׁב עַל־הַדֶּלֶת הַנִּשְׁאָרָה לוֹ וּבֹכֶה. וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו הָאֲנָשִׁים וַיֹּאמְרוּ: יְיָ הִגְדִּיל חַסְדּוֹ, אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ וַיַּצִּילֵנוּ מִמָּוֶת, — וְאַתָּה יוֹשֵׁב וּבֹכֶה?! וַיַּעַן נִיקָנוֹר וַיֹּאמַר: צַר לִי מְאֹד עַל הַדֶּלֶת אֲשֶׁר הָשְׁלְכָה הַיָּמָּה וַתֵּרֶד בִּמְצוּלוֹתָיו ח). וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִגִּיעָה הָאֳנִיָּה אֶל חוֹף הַיָּם, וַיַּעֲלוּ כָל־הָאֲנָשִׁים אֶל הַיַּבָּשָׁה, וַיַּעַל גַּם נִיקָנוֹר אַחֲרֵיהֶם. בָּרֶגַע הַזֶּה קָרַב דָּג גָּדוֹל מְאֹד עַד לִפְנֵי חוֹף הַיָּם, וַיִּפְתַּח פִּיו, וַיָּקֵא אֶת־דֶּלֶת הַנְּחשֶׁת אֲשֶׁר

א) הֶחֱזַקְתִּי. ב) תַּפְצִיר. ג) אוּלַי. ד) אִם תַּעֲשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים יֶאֱהָבוּךָ בְּנֵי הָאָדָם וִיקָרְבוּךָ אֲלֵיהֶם, וְאִם תָּרֵעַ, — יִשְׂנָאוּךָ וְיַרְחִיקוּךָ מֵעֲלֵיהֶם. ה) בְּאֶמְצַע. ו) הָיְתָה קְרוֹבָה. ז) אַשְׁלִיךְ. ח) בְּמַעֲמַקֵּי הַמַּיִם.

וישם הוגרס בן־לוי את־אגדלו לתוך פיו, ויניח אצבעו בין הנימין א) וישמיע קול רעש גדול, אדיר וחזק, ויזרקו ב) הכהנים לאחוריהם, ויפלו על פניהם מרב פחד וזועה. ויאמרו חכמי ישראל אל הוגרס: למדה־נא את־אחיך לשורר כמוך, וברכנוך בשם יי! וימאן הוגרס בן־לוי כי אמר בלבו: אם ימצאו בבני ישראל עוד משוררים כמוני, וחדל העם להשתאות לי ולהללני. ויאמרו אליו החכמים: מדוע תמאן ללמד את־אחיך לשורר כמוך? ויחרש הוגרס בן־לוי, ולא ענה דבר, וילך לו. ויאמרו החכמים: יהי שם הוגרס בן־לוי לקללה.

יח. הלל הבבלי (הזקן).

ויהי איש אחד בבבל הלל שמו. והיה האיש ההוא תם וישר, הולך בתורת יי, ומתחסד עם כל אדם. ויודע לו כי הקימו שמעיה ואבטליון בית מדרש בירושלים, וכל צמא ג) לדבר יי ולתורתו יבא בו. ויעזב את־בית אביו ויעל ירושלימה לקחת תורה מפי שמעיה ואבטליון. ויבא אל שבנא אחיו היושב בירושלים, ויאמר לו: אמצא נא חן בעיניך, אחי הטוב ונתת לי מחיתי, ולמדתי תורת יי. ולא אבה שבנא לשמע בקול אחיו, כי ד) במסחרו יומם ולילה, ויגע בכל כחו להרבות לו כסף וזהב. וירא הלל כי כן, ויאמר: אך שוא תשועת אדם! הבה אעבור עבודה, והשתכרתי לי כסף די מחיתי, ולמדתי תורת יי. ויעש הלל כן כאשר חשב, וילך וימצא לו עבודה, וישתכר חצי דינר יום יום. ויתן את מחציתו לשומר בית המדרש לבעבור יתנהו לבא פנימה, ואת־המחצית השניה נתן בלחם. ויבא יום יום ביתה המדרש וישמע תורת יי מפי שמעיה ואבטליון, ויהי שמח מאד בחלקו.

ויהי היום ויצא הלל לעבודתו כדרכו יום יום, ויאמר אליו האיש אשר שכרו: היום לא תמצא בביתי כל עבודה! וימררו הדברים האלה את־הלל מאד, וילך אל אנשים אחרים לעבוד עבודתם, ויעבור כל היום, ולא מצא כל עבודה. ויצר להלל מאד כי אמר: המעט לי כי אשתי ובני ביתי ירעבו עתה ללחם, כי עוד אחסר את־נפשי מתורת יי? כי איך יתנני שומר בית המדרש לבא אל הבית, — ובידי אין מחצית הדינר לתת לו? ויהי ביום הששי ה), וישכם הלל בבקר וילך ויבא עד־לפני בית המדרש. וירא השומר כי אין הלל נותן לו מחצית הדינר. ויסגר מפניו את הדלת. ויט הלל הצדה, ויבא אל הבית מאחריו, ויאחז בקירותיו ויטפס ו) ויעל על גג בית המדרש, וישב על־פי ארבתו ז), כי אמר: אטה אזני אל חלל הארבה, ושמעתי תורת יי — והימים ימי תקופת טבת, השמים מכסים עבים, ושלג רב יורד ארצה. כל איש יושב בביתו אצל האח ח) להחם את בשרו, והלל שוכב על גג בית המדרש ואזניו קשבות לשמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון אשר דבק אחריהם מאד. ויבלע את דבריהם כבכורה ט) בטרם קיץ י). וירד שלג רב על הלל, ויכסהו מכף רגלו ועד קדקדו. והלל איננו יודע מאומה מכל הנעשה־בו

א) הגידים שבצואר הדומים למיתרים, струны, זאיטע. ב) השלכו. ג) החפץ מאד. ד) עסוק היה. ה) ערב שבת. ו) вскарабкался. ז) слуховое окно. ח) התנור, каминъ. ט) כפרי בשול, зрѣлый плодъ. י) בטרם יבא הקיץ.

טו. בֵּית־אַבְטִינָס.

וְלֹא נִמְצָא בְּכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיּוֹדֵעַ מַעֲשֵׂה הַקְּטֹרֶת כִּבְנֵי בֵית־אַבְטִינָס, אֲשֶׁר יָדְעוּ לִכְתּשׁ אֶת־הַסַּמִּים וּלְעָרְבָם, וּלְהַעֲלוֹת עָשָׁן הַמִּתַּמֵּר א) וְעוֹלֶה כְּמַקֵּל. וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל: הוֹאִילוּ לַמְּדוּ אֶת־אֲנָשִׁים אֲחֵרִים לְמַעֲשֵׂה הַקְּטֹרֶת, וַיְמָאֲנוּ. וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וַיָּבִיאוּ אוּמָנִים מֵאֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה וַיִּתְּנוּ לָהֶם שְׂכָרָם וַיְצַוּוּם לֵאמֹר: עֲשׂוּ קְטֹרֶת! וַיִּקְחוּ הָאוּמָנִים אֶת הַסַּמִּים וַיִּכְתְּשׁוּם וַיְעָרְבוּם יָפֶה, וַיֵּלְכוּ וַיְבַקְשׁוּ אֶת־הָעֵשֶׂב הַמַּעֲלֶה עָשָׁן זָקוּף ב) וְלֹא מְצָאֻהוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְטִירוּ אֶת הַקְּטֹרֶת הָעֲשׂוּיָה בִּידֵי אוּמָנֵי אֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה, וַיַּעַל עֲשָׁנָהּ הָלֹךְ וְעָקֹם הָלֹךְ וְהִנָּדֵף אָנֶה וָאָנָה. וַיָּשִׁיבוּ הַחֲכָמִים אֶת־הָאוּמָנִים לַאֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה, וַיֵּלְכוּ לִבְנֵי בֵית אַבְטִינָס, וַיִּכְפְּלוּ שְׂכָרָם, וַיִּתְּנוּ לָהֶם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה מָנֶה תַּחַת עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע הַמָּנֶה אֲשֶׁר נִתְּנוּ לָהֶם עַד־הַיּוֹם הַהוּא. וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם הַחֲכָמִים: מַדּוּעַ מֵאַנְתֶּם לְלַמֵּד אֲנָשִׁים אֲחֵרִים לִמְלֶאכֶת הַקְּטֹרֶת? וַיַּעֲנוּ בְּנֵי בֵית־אַבְטִינָס: אֲבוֹתֵינוּ אָמְרוּ לָנוּ: עָתִיד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְהֵחָרֵב, וִירֵאִים אֲנַחְנוּ פֶּן יִלְמַד אָדָם שֶׁאֵינוֹ הָגוּן, וְהָלַךְ וְהִקְטִיר לֵאלֹהִים אֲחֵרִים. וַיּוֹסִיפוּ הַחֲכָמִים לְדַבֵּר אֶל בְּנֵי בֵית אַבְטִינָס וַיֹּאמְרוּ: מַדּוּעַ אֵין כַּלָּה יוֹצֵאת מִבָּתֵּיכֶם מְבֻשֶּׂמֶת ג) וּכְשֶׁאַתֶּם נוֹשְׂאִים ד) נָשִׁים מִמָּקוֹם אַחֵר אַתֶּם מַתְנִים ה) עִמָּהֶן שֶׁלֹּא תִתְבַּשֵּׂמְנָה? וַיַּעֲנוּ בְנֵי־בֵית אַבְטִינָס: לְמַעַן לֹא יֹאמְרוּ עָלֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי מִמַּעֲשֵׂי הַקְּטֹרֶת אֲנַחְנוּ מִתְבַּשְּׂמִים! וַיִּשְׁמְעוּ הַחֲכָמִים אֶת־דִּבְרֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ: יְהִי זֵכֶר בֵּית־אַבְטִינָס לִבְרָכָה!

טז. בֶּן־קַמְצַר.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם אִישׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ בֶּן־קַמְצַר. וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא יוֹדֵעַ תּוֹרַת יְיָ וְסוֹפֵר מָהִיר. וְלָקַח אַרְבַּע קוּלְמוֹסִים ו) וְשָׂמָן בֵּין חָמֵשׁ אֶצְבְּעוֹתָיו, וְכָתַב אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת בְּבַת אַחַת ז) — וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ אֵלָיו כָּל רוֹאָיו. וַיִּרְאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַדָּבָר הַנִּפְלָא הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: הוֹאִילָה, בֶּן־קַמְצַר וְלַמֵּד אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעֲשֵׂה הַכְּתָב! וַיַּעַן בֶּן קַמְצַר וַיֹּאמַר: חָלִילָה, חָלִילָה! לֹא אֲלַמֵּד אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעֲשֵׂה כְתָבִי! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַחֲכָמִים: הֲלֹא תַגִּיד לָנוּ, מַדּוּעַ תְּמָאֵן לַעֲשׂוֹת אֶת־בַּקָּשָׁתֵנוּ? וְלֹא עָנָה בֶּן־קַמְצַר אֶת־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל דָּבָר, כִּי בוֹשׁ לְהַגִּיד לָהֶם: עֵינִי רָעָה בַּאֲחֵרִים, וַיָּסַר מֵעֲלֵיהֶם וַיֵּלֶךְ לוֹ. וַיֹּאמְרוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל: הָרִאשׁוֹנִים שֶׁמָּצְאוּ תְשׁוּבָה לְדִבְרֵיהֶם, — צַדִּיקִים הֵמָּה: יְהִי זִכְרָם בָּרוּךְ, וְזֶה שֶׁלֹּא מָצָא תְשׁוּבָה לִדְבָרָיו. — רָשָׁע הוּא: יִרְקַב שְׁמוֹ!

יז. הוּגְרַס בֶּן־לֵוִי.

וּבְיוֹם שׁוֹרֵר הוּגְרַס בֶּן־לֵוִי בְּמִקְדַּשׁ יְיָ, הָיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתְאַסְּפִים, הֵמָּה וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹלוֹ הֶעָרֵב ח) הַמְשַׂמֵּחַ לֵב וָנֶפֶשׁ, וְתָמְהוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: אַךְ כִּנּוֹר וְעוּגָב בִּגְרוֹנוֹ! וַיִּשְׁמַע הוּגְרַס בֶּן־לֵוִי אֶת־תְּהִלָּתוֹ בְּפִי כָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיָּרָם לְבָבוֹ ט) מְאֹד, וַיֹּאמַר: לֹא רַק קוֹל כִּנּוֹר וְעוּגָב אוּכַל לְהַשְׁמִיעַ, כִּי אִם גַּם־קוֹל רַעַם וָרַעַשׁ אֲשֶׁר יַרְעִשׁ אֶת־הַסִּפִּים י). וַיְהִי הַיּוֹם, וַיְשׁוֹרֵר הוּגְרַס בֶּן־לֵוִי, וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים עוֹמְדִים בְּבֵית יְיָ לִשְׁמֹעַ אֶל רִנָּתוֹ.

א) דּוֹמֶה לְתָמָר. ב) יָשָׁר. ג) надушенная. ד) לוֹקְחִים. ה) כּוֹתְבִים תְּנָאִים. ו) עֵטִים. ז) בְּפַעַם אַחַת, разомъ. ח) הַנָּעִים. ט) הִתְגָּאָה. י) מִפְתָּן, שוועלע.

כ. צדקת הלל.

ויבאו להלל תלמידים רבים לקחת תורה מפיו. ויקרבם אליהם הלל, וילמדם תורת יי, ויתהלך אתם כרע כאח. ויהי היום ויצאו תלמידיו לשוב לבתיהם, וילך גם הלל אחריהם. ויאמרו לו תלמידיו: הלא תגיד לנו, אנה אתה הולך? ויען הלל ויאמר: הולך אנכי לעשות את־אחת המצות הגדולות אשר צונו יי. ויאמרו אליו תלמידיו: הואילה הגידה נא לנו את־דבר המצוה ההיא. ויען הלל ויאמר: הולך אנכי לרחץ בבית המרחץ. וירא הלל כי תלמידיו משתאים לדבריו ויאמר אליהם: הגידו לי, בני, הראיתם את־האיקונין א) של מלכים המעמדים בבתי מטראות וקרקסאות ב)? ויענו התלמידים ויאמרו: ראינו את האיקונין ההם ואת האנשים הממנים עליהם למרק אותם ולשטפם לבלתי עלות בהם אבק ולא ימאסו. ויאמר הלל: הן ככה ישמרו וימרקו וישטפו איקונין העשוים בידי בני אדם, — אף כי הדמות העשיה בידי שמים! הלא ידעתם כי בצלם אלהים עשה את־האדם! ויעברו ימים אחדים ויראו אותו תלמידיו ממהר ללכת. ויאמרו אליו: אנה אתה הולך, רבנו? ויען הלל ויאמר: ממהר אנכי לשוב לביתי לגמול חסד עם הנכבדה אשר באה אלי. ויאמרו התלמידים: הכל יום אתה מכנים אורחים בביתך? ויען הלל ויאמר: האם לא אורחה נכבדה הנשמה הבאה אלינו יום יום? הן ביד יי היא: ברצותו ישלחה אלינו וברצותו ישיבה אליו, על־כן אין טוב לאדם בלתי אם לגמול עמה חסד, לבעבור תשוב אל האלהים אשר נתנה לנו טהורה וזכה כיום צאתה מיד אלהי הרוחות.

כא. אשת הלל.

ויהי היום ויאמר הלל אל אשתו: הנה קראתי היום אל הלחם את אחד מנכבדי העיר, ועל־כן מהרי ועשי לנו מטעמים! ותשמע אשתו בקולו, ותעש ככל אשר אמר אליה. ויהי כאשר ישב הלל ואורחו אל השלחן, ויבא עני ויעמד בפתח הבית ויאמר אל אשת הלל: היום אנכי לוקח לי אשה ובביתי אין מאומה. ותשמע אשת הלל את־הדברים האלה ותחמל על העני, ותתן לו את כל־אשר עשתה לאישה ולאורחו. ותמהר לעשות מטעמים אחרים, ותגש לאישה ולאורחו היושב על ידו. ויאמר הלל: הלא תגידי לי, בתי, מדוע אחרת היום לערוך את השלחן? ותספר לו את כל־הדברים האלה. וישמע הלל את הדברים האלה, ויאורו פניו ויאמר: בתי! אף אני לא דנתי אותך לכף חובה, אלא לכף זכות, — שכל המעשים שעשית, — לא עשית אלא לשם שמים.

כב. התורה הכתובה והמסורה.

ויהי היום ויבא אחד מבני הנכר אל שמאי ויאמר: כמה תורות לכם? ויען שמאי ויאמר: שתי תורות לנו: הכתובה והמסורה. ויאמר האיש: גירני נא על מנת ג) שאלמד ואשמר לעשות רק את־תורתכם הכתובה לבדה, כי אינני מאמין בתורתכם המסורה! ויקציפו הדברים האלה

א) תמונות, иконы. ב) цирки. ג) בתנאי.

אֶל הַשָּׁמַיִם לֹא הִבִּיט, וְאֶת־הַשֶּׁלֶג הָרַב הַהוֹלֵךְ הָלֹךְ וְכַסּוֹת אוֹתוֹ לֹא רָאָה וְלֹא יָדָע, כִּי הָיָה לִבּוֹ וּמַחְשְׁבוֹתָיו נְתוּנִים נְתוּנִים לְדִבְרֵי יְיָ אֲשֶׁר שָׁמַע בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְאָזְנָיו קַשֻּׁבוֹת מְאֹד לְכָל הֶגֶה הַיּוֹצֵא מִפִּי הַחֲכָמִים, וְרַעַד בָּא בְגוּפוֹ אִם נִדְמֶה לוֹ, כִּי לֹא שָׁמְעָה אָזְנוֹ הֵיטֵב אֶת־אַחַת הַמִּלִּין הָאֲמוּרוֹת בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ; וַיַּעֲבוֹר כָּל הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וַיְהִי עֶרֶב, וַיָּבֹא הַלַּיְלָה, וְהִלֵּל עוֹדֶנּוּ שׁוֹכֵב עַל יַד אֲרֻבַּת בֵּית הַמִּדְרָשׁ וּמַקְשִׁיב לִדְבַר יְיָ וְלִבּוֹ שָׂמֵחַ וּפָנָיו נוֹהֲרִים א) עַל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הָרַבִּים אֲשֶׁר שָׁמַע מִפִּי שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. וַיַּעֲבוֹר הַלַּיְלָה, וַיֵּאוֹר הַבֹּקֶר. וַיֹּאמֶר שְׁמַעְיָה לְאַבְטַלְיוֹן: אָחִי! בְּכָל יוֹם הַבַּיִת מֵאִיר וְהַיּוֹם אָפֵל? הַאֻמְנָם יוֹם עָנָן וַעֲרָפֶל הַיּוֹם הַזֶּה, עַד־כִּי לֹא יַחְדֹּר ב) אוֹרוֹ דֶּרֶךְ אֲרֻבַּת הַבַּיִת? וַיַּעַן אַבְטַלְיוֹן וַיֹּאמַר: אָמְנָם נִפְלָא הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד! כָּמֹהוּ לֹא הָיָה מִיּוֹם הִבָּנוֹת הַבַּיִת עַד־הַיּוֹם הַזֶּה. עוֹדָם מְדַבְּרִים, וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם אֶל תִּקְרַת ג) הַבַּיִת וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה דְמוּת אָדָם בָּאֲרֻבָּה נִשְׁקֶפֶת לָהֶם, וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל אָחִיו מְאֹד. וַיְמַהֲרוּ שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן וַיַּעֲלוּ עַל הַגָּג וַיִּמְצְאוּ עַל הִלֵּל רוּם שָׁלֹשׁ אַמּוֹת שֶׁלֶג. וַיִּקְחוּ וַיָּסִירוּ אֶת־הַשֶּׁלֶג הָרַב מֵעָלָיו, וַיּוֹרִידֻהוּ מֵעַל הַגָּג, וַיִּרְחָצֻהוּ וַיָּסוּכוּ ד) אֶת בְּשָׂרוֹ בְּשֶׁמֶן הַטּוֹב וַיּוֹשִׁיבֻהוּ כְּנֶגֶד הַמְּדוּרָה לְבַעֲבוּר הָחֵם אֶת־בְּשָׂרוֹ וַיֹּאמְרוּ; רָאוּי זֶה לְחַלֵּל עָלָיו אֶת־הַשַּׁבָּת!

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשְׁבוּ תַּלְמִידֵי־הַחֲכָמִים לִפְנֵי יְיָ, וַיֹּאמְרוּ אֶל קְהַל הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים לִשְׁמֹעַ דְּבַר אֱלֹהִים לֵאמֹר: כִּי יָבֹאוּ עָנִי וְעָשִׁיר לָתֵת דִּין וְחֶשְׁבּוֹן עַל מַעֲשֵׂיהֶם לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים ה) וְאָמַר לֶעָנִי: מִפְּנֵי־מָה לֹא עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה? וְהָיָה כִּי יִצְטַדֵּק וְאָמַר: עָנִי וַחֲסַר־לֶחֶם הָיִיתִי וָאֱהִי טָרוּד מְאֹד בִּמְזוֹנוֹתַי, — וְאָמַר לוֹ יְיָ: כְּלוּם ו) אַתָּה עָנִי יוֹתֵר מֵהִלֵּל? וְאֶל הֶעָשִׁיר יֹאמַר יְיָ: מִפְּנֵי־מָה לֹא עָסַקְתָּ אַתָּה בַּתּוֹרָה? וְהָיָה כִּי יִצְטַדֵּק וְיֹאמַר: עָשִׁיר הָיִיתִי וּנְכָסַי הָיוּ רַבִּים מְאֹד וָאֱהִי טָרוּד בְּמָמוֹן ז) כָּל יָמַי, — וְאָמַר לוֹ: כְּלוּם עָשִׁיר אַתָּה יוֹתֵר מֵאֶלְעָזָר בֶּן־חַרְסוּם שֶׁהִנִּיחַ ח) לוֹ אָבִיו אֶלֶף עָרִים בַּיַּבָּשָׁה וְאֶלֶף סְפִינוֹת ט) בַּיָּם, וַיִּבֶז י) אֶת עָשְׁרוֹ, וַיְהַלֵּךְ מֵעִיר לָעִיר וּמִמְּדִינָה לִמְדִינָה לִלְמֹד תּוֹרָה? וַיִּשְׁמְעוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ: עַתָּה יָדַעְנוּ כִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חַרְסוּם מְחַיֵּב יא) אֶת־הָעֲשִׁירִים וְהִלֵּל מְחַיֵּב אֶת הָעֲנִיִּים.

יט. גְּדֻלַּת הִלֵּל.

וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמַעְלָה וַיְצַוּוּ שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן אֶת־שׁוֹמֵר סַף־בֵּית הַמִּדְרָשׁ לָתֵת אֶת־הִלֵּל לָבֹא בֵיתָה הַמִּדְרָשׁ חִנָּם אֵין כָּסֶף. וַיִּשְׂמַח הִלֵּל עַל הַדָּבָר הַזֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה, וַיּוֹסֶף לִלְמוֹד תּוֹרַת יְיָ, וַיֶּחְכַּם וַיַּשְׂכֵּל מְאֹד מְאֹד. וַיִּדְבַּק אַחֲרֵי שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן מְאֹד, וַיַּקְשֵׁב אָזְנוֹ לְכָל הֶגֶה הַיּוֹצֵא מִפִּיהֶם, וְלֹא הִפִּיל מִדִּבְרֵיהֶם גַּם דָּבָר אֶחָד אָרְצָה. וּבִהְיוֹת שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן בְּנֵי עַם נֵכָר וְלֹא יָכְלוּ לְבַטֵּא אֶת־הָאוֹת „הֵא" וַיֹּאמְרוּ עַל „הֵא" „אֵי", וַיְבַטֵּא גַּם הִלֵּל „אֵי" „תַּחַת „הֵא" בַּהֲבִיאוֹ דָבָר בְּשֵׁם מוֹרָיו שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. וַיֵּצֵא לְהִלֵּל שֵׁם כְּשֵׁם הַחֲכָמִים הַגְּדוֹלִים, וַיִּיטַב לִפְנֵי זִקְנֵי בְּנֵי בְתֵירָה נְשִׂיאֵי הַדּוֹר, וַיֹּאמְרוּ: גָּדוֹל הָאִישׁ הַזֶּה! יְהִי הוּא נְשִׂיא תַּחְתֵּנוּ! וַיּוֹשִׁיבֻהוּ זִקְנֵי בְּנֵי בְתֵירָה עַל כִּסֵּא יב)־הַנְּשִׂיאוּת, וַיְהִי הִלֵּל לְנָשִׂיא בְּיִשְׂרָאֵל.

א) כְּאִירִים. ב) יָבֹא. ג) סִפּוּן, потолокъ. ד) מִשְׁחוּ. ה) יְיָ. ו) הַאָמְנָם. ז) בְּכֶסֶף. ח) עָזַב. ט) אֳנִיּוֹת. י) מָאַס. יא) מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים מְלַמְּדִים חוֹבָה. יב) כִּסֵּא.

אֲשֶׁר יַעַמְדוּ שָׁם הַכֹּהֲנִים וְלַעֲבוֹד עֲבוֹדָתָם, כִּי עַתָּה נַעֲשָׂה בּוֹ כְּדִבְרֵי הַפָּסוּק הַהוּא... וַיִּשְׁמַע הַגֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתָּשָׁב נַפְשׁוֹ לִמְנוּחָתָהּ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הֵן „בָּנִים לַיְיָ" נִקְרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְכָל זֹאת נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת, — וְאַף כִּי אִישׁ רָשׁ וְנִקְלֶה כָּמוֹנִי שֶׁבָּא בְּמַקְלוֹ וּבְתַרְמִילוֹ א) לְהִסָּפַח ב) אֶל עֲדַת יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר הִלֵּל: הֶהֱחַדַּל עַתָּה, בְּנִי, לִלְמֹד תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל? וַיַּעַן הַגֵּר וַיֹּאמַר: חָלִילָה, חָלִילָה! גַּם מֵהַדְּבָרִים הַמְעַטִּים אֲשֶׁר לִמַּדְתַּנִי הָרְאֵיתִי לָדַעַת, כִּי אֵין כְּתוֹרַת יִשְׂרָאֵל תְּמִימָה וּמְשִׁיבַת נָפֶשׁ! וַיּוֹסֶף הַגֵּר לִלְמוֹד תּוֹרַת יְיָ וַיֶּחְכַּם וַיַּשְׂכֵּל, וַיִּיטַב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם, וַיֹּאמֶר אֶל הִלֵּל: בָּרוּךְ אַתָּה לַיְיָ שֶׁהִקְרַבְתַּנִי תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה ג).

וַיְהִי כַּעֲבוֹר יָמִים רַבִּים וַיִּקֶר מִקְרֶה שְׁלֹשֶׁת הַגֵּרִים הָאֵלֶּה לָבֹא אֶל מָקוֹם אֶחָד. וַיְסַפֵּר אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶת־הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ בִּימֵי חַיָּיו, — וַיֹּאמְרוּ: קַפְּדָנוּתוֹ ד) שֶׁל שַׁמַּאי בִּקְּשָׁה לְטָרְדֵנוּ ה) מִן הָעוֹלָם; עַנְוַת הִלֵּל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב לַכֹּל קֵרְבַתְנוּ תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה.

כה. אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חָסֶד.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּשְׁבוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים וַיְדַבְּרוּ עַל־אֹדוֹת הִלֵּל הֶעָנָו וְהַמִּתְחַסֵּד עִם כֹּל. וַיֹּאמֶר אֶחָד מֵהֶם אֶל רֵעֵהוּ: אִם תִּתֶּן־לִי אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז אֵלֵךְ וְאַקְצִיף אֶת הִלֵּל, וְאִם לֹא אַקְצִיפֶנּוּ, — וְנָתַתִּי אֲנִי לְךָ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. וַיַּעֲנֵהוּ רֵעֵהוּ לֵאמֹר: יְהִי כֵן כַּאֲשֶׁר אָמָרְתָּ. וַיְהִי בְּעֶרֶב יוֹם הַשַּׁבָּת וְהִלֵּל נְשִׂיא יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד בְּבֵיתוֹ וְרוֹחֵץ רֹאשׁוֹ וּפָנָיו בְּסֵפֶל מַיִם חַמִּים, — וַיַּעֲבֹר הָאִישׁ לִפְנֵי בֵּית הַנָּשִׂיא, וַיִּקְרָא בְקוֹל: מִי פֹה הִלֵּל? מִי פֹה הִלֵּל? וַיִּשְׁמַע הַנָּשִׂיא אֶת־קוֹל הַקּוֹרֵא לוֹ, וַיְמַהֵר וַיְנַגֵּב ו) אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת־פָּנָיו, וַיִּתְעַטֵּף וַיֵּצֵא אֶל הָאִישׁ הַקּוֹרֵא בִשְׁמוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: בְּנִי, בְּנִי! אֲנִי הִלֵּל: הַגִּידָה־נָּא לִי מַה חֶפְצְךָ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: שְׁאֵלָה יֵשׁ לִי לִשְׁאָלְךָ! וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: שְׁאַל, בְּנִי, שְׁאָל! וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: הַגִּידָה־נָּא לִי, מִפְּנֵי מַה רָאשֵׁיהֶם שֶׁל בַּבְלִיִּים סְגַלְגַּלִּים ז)? וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם מְיַלְּדוֹת חֲכָמוֹת. וַיִּפֶן הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ לוֹ. וַיָּשָׁב הַנָּשִׂיא אֶל סֵפֶל הַמַּיִם לִרְחֹץ אֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־פָּנָיו. וְהַעֲבוֹר שָׁעָה אַחַת, וַיָּשָׁב הָאִישׁ שֵׁנִית אֶל הִלֵּל, וַיִּקְרָא בְקוֹל: מִי פֹה הִלֵּל, מִי פֹה הִלֵּל? וַיִּשְׁמַע הַנָּשִׂיא אֶת קוֹל הַקּוֹרֵא לוֹ וַיֶּחְדַּל מִמַּעֲשֵׂהוּ, וַיִּתְעַטֵּף וַיֵּצֵא אֶל הָאִישׁ הַקּוֹרֵא לוֹ וַיֹּאמַר: מַה־לְּךָ בְּנִי, כִּי קָרָאתָ לִי? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: שְׁאֵלָה יֵשׁ לִי לִשְׁאָלְךָ. וַיֹּאמֶר הִלֵּל: שְׁאַל, בְּנִי, שְׁאָל! וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: מִפְּנֵי מַה עֵינֵיהֶם שֶׁל הַתַּרְמוֹדִיִּים רַכּוֹת? וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: אָמְנָם, בְּנִי, שְׁאֵלָה גְדוֹלָה וּמְחֻכָּמֶת שְׁאַלְתָּנִי. דַּע־לְךָ כִּי יוֹשְׁבִים הַתַּרְמוֹדִיִּים בֵּין הַחוֹלוֹת ח), וּבְבוֹא הָרוּחַ, — וְנָשָׂא עַמּוּדֵי חוֹל, וּבָאוּ אֶל תּוֹךְ עֵינֵי הַתַּרְמוֹדִיִּים לְהַכְאִיבָן וּלְהַחֲלוֹתָן. וַיִּפֶן הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ לוֹ, וְהִלֵּל שָׁב לִרְחֹץ אֶת־פָּנָיו וְאֶת־רֹאשׁוֹ. וַיְהִי כַּעֲבוֹר שָׁעָה וַיָּשָׁב הָאִישׁ שֵׁנִית וַיַּעֲבוֹר לִפְנֵי בֵית־הַנָּשִׂיא וַיְדַבֵּר עַזּוֹת לֵאמֹר: מִי פֹה הִלֵּל? מִי פֹה הִלֵּל? וַיְמַהֵר הַנָּשִׂיא, וַיִּתְעַטֵּף וַיֵּצֵא אֶל הָאִישׁ הַקּוֹרֵא לוֹ, וַיֹּאמַר: בְּנִי! מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: שְׁאֵלָה יֵשׁ לִי לִשְׁאָלְךָ! וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: שְׁאַל, בְּנִי, שְׁאָל. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: הַגִּידָה נָּא לִי מַדּוּעַ

א) בִּילְרוּטֵי. ב) לְהִתְדַּבֵּק. ג) יְיָ. ד) הַמָּהִיר לִכְעֹס. ה) לְגָרְשֵׁנוּ. ו) קִנַּח, обтёръ. ז) אֲרֻכִּים וַעֲגֻלִּים כְּבֵיצִים, овальны. ח) песокъ.

אֶת־שַׁמַּאי וַיִּגְעַר בּוֹ, וַיּוֹצִיאֵהוּ הַחוּצָה. וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ וַיָּבֹא אֶל הִלֵּל וַיְדַבֵּר אֵלָיו כְּכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל שַׁמַּאי, וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: טוֹב, בְּנִי! כֵּן אֶעֱשֶׂה לְךָ כַּאֲשֶׁר אָמָרְתָּ. וַיָּחֶל הִלֵּל לְלַמֵּד אֶת־בֶּן־הַנֵּכָר אֶת אוֹתִיּוֹת הָאָלֶף־בֵּית, וַיּוֹרֵהוּ לֵאמֹר: זוֹ אָלֶף, זוֹ בֵּית וְזוֹ גִּימֶל... וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיַּהֲפֹךְ הִלֵּל אֶת־הַסֵּדֶר, וַיֹּאמֶר עַל אָלֶף תָּו וְעַל בֵּית– שִׁין וְעַל גִּימֶל– רֵישׁ... וַיִּשְׁתּוֹמֵם בֶּן־הַנֵּכָר וַיֹּאמַר: הֲלֹא אֶתְמוֹל הִגַּדְתָּ לִּי אַחֶרֶת?! וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: הֲגַם בִּדְבַר שְׁמוֹת הָאוֹתִיּוֹת אֵינְךָ חָפֵץ לְהִשָּׁעֵן עָלַי? הַאֻמְנָם יָדַעְתָּ אַתָּה כִּי הָאָלֶף אֵינֶנָּה „תָּו" וְהַבֵּית אֵינָהּ „שִׁין"? וַיַּעַן בֶּן הַנֵּכָר וַיֹּאמַר: אַתָּה אָמַרְתָּ לִּי אֶתְמוֹל, כִּי הָאוֹת הַזֹּאת הִיא אָלֶף וְלֹא תָו וָאַאֲמִין לְךָ. וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: אִם כְּבָר הֶאֱמַנְתָּ בִּדְבָרַי וְהִשָּׁעַנְתָּ עָלַי – הוֹסִיפָה לְהַאֲמִין לִי וְלִסְמֹךְ עַל דְּבָרַי, כִּי הַתּוֹרָה הַמְּסוֹרָה הַמְּבָאֶרֶת אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַכְּתוּבָה, – קְדוֹשָׁה גַּם הִיא וּדְרוּשָׁה לָנוּ כַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה; אַשְׁרֵי הָאִישׁ הַהוֹלֵךְ בָּהּ! וַיִּיטְבוּ דִּבְרֵי הִלֵּל הַנִּשְׁמָעִים בְּנַחַת בְּעֵינֵי בֶן־הַנֵּכָר, וַיּוֹסֶף לִלְמוֹד תּוֹרַת יְיָ הַכְּתוּבָה וְהַמְּסוֹרָה, וַתִּפָּקַחְנָה עֵינָיו, וַיַּשְׂכֵּל וַיְבָרֶךְ אֶת־הָרֶגַע אֲשֶׁר בָּא בוֹ אֶל הִלֵּל הֶעָנָו, הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב וְהַנּוֹחַ א) לְכָל הַבְּרִיּוֹת.

כג. כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ בְּרֶגַע אֶחָד.

וְאַחַר מִבְּנֵי הַנֵּכָר הִתְיַצֵּב לִפְנֵי שַׁמַּאי וַיֹּאמַר: גַּיְּרֵנִי עַל מְנַת שֶׁאֲלַמֵּד כָּל הַתּוֹרָה בִּהְיוֹתִי עוֹמֵד עַל רֶגֶל אֶחָת. וַיִּקְצֹף שַׁמַּאי מְאֹד, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֵין זֹאת כִּי לְהִתֵּל בִּי בָּא אֵלַי הַנָּכְרִי הַזֶּה, – וַיִּגְעַר בּוֹ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלֶךְ לוֹ. וַיָּבֹא הַנָּכְרִי אֶל הִלֵּל וַיֹּאמֶר לוֹ: הוֹאִילָה לַמְּדֵנִי אֶת־תּוֹרַתְכֶם בְּרֶגַע אֶחָד! וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: טוֹב דְּבָרְךָ, בְּנִי! כֵּן אֶעֱשֶׂה לְךָ כַּאֲשֶׁר אָמָרְתָּ! וַיַּעֲמֹד הַנָּכְרִי עַל רַגְלוֹ הָאַחַת וַיֹּאמַר: לַמְּדֵנִי אֶת תּוֹרַתְכֶם וְאֶשְׁמָעָה. וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: מַה דְּסָנֵי עֲלָךְ, – לְחַבְרָךְ לָא תַעֲבִיד ב)! זוֹהִי כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וְיֶתֶר הַמִּצְוֹת בֵּאוּרִים הֵן לַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה ג) הַזֹּאת, – וְאִם גַּם אוֹתָן תַּחְפֹּץ לָדַעַת, – לֵךְ וּלְמַד!

כד. הַנָּכְרִי וְהַכְּהֻנָּה הַגְּדוֹלָה.

וְאִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי הַנֵּכָר עָבַר לְתֻמּוֹ לִפְנֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וַיִּשְׁמַע קוֹל הַסּוֹפֵר הַקּוֹרֵא בְקוֹל: וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאֵפוֹד... וַיֵּט הַנָּכְרִי אָזְנוֹ לִשְׁמֹעַ אֶת־מִשְׁפַּט הַבְּגָדִים וְהָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת הַמְשֻׁבָּצוֹת בַּחֹשֶׁן, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אֶתְיַהֵד, וְהָיִיתִי לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְלָבַשְׁתִּי אֶת־הַבְּגָדִים, וְהָיוּ לִי לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת!... וַיֵּלֶךְ הַנָּכְרִי וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי שַׁמַּאי וַיֹּאמַר: גַּיְּרֵנִי עַל מְנָת שֶׁתְּשִׂימֵנִי לְכֹהֵן גָּדוֹל. וַיַּקְצִיפוּ הַדְּבָרִים הַנִּבְעָרִים הָאֵלֶּה אֶת־שַׁמַּאי וַיֶּהְדָּפֵהוּ מִפָּנָיו בְּאַמַּת ד) הַבִּנְיָן שֶׁבְּיָדוֹ. וַיֵּלֶךְ הַנָּכְרִי אֶל־הִלֵּל וַיְדַבֵּר אֵלָיו דָּבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן, וַיְגַיְּרֵהוּ הִלֵּל וַיֹּאמֶר לוֹ: הֲיִמְלֹךְ מֶלֶךְ וּמִשְׁפְּטֵי הַמְּלוּכָה זָרִים לוֹ, אִם יְכַהֵן אִישׁ בְּמִקְדַּשׁ יְיָ וְתוֹרַת הַכֹּהֲנִים זָרָה לוֹ? וַיֹּאמֶר הַנָּכְרִי: צָדְקוּ דְּבָרֶיךָ מְאֹד! הוֹאִילָה לַמְּדֵנִי אֶת־תּוֹרַתְכֶם! וַיָּחֶל הִלֵּל לְלַמֵּד אֶת־הַגֵּר תּוֹרַת יְיָ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּגִּיעַ עַד הַפָּסוּק: וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת! וַיֶּחֱרַד הַגֵּר חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמַר: מִקְרָא זֶה עַל מִי נֶאֱמַר? וַיַּעֲנֵהוּ הִלֵּל וַיֹּאמַר: דַּע לְךָ, בְּנִי, כִּי לוּ אָמַר דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לָגֶשֶׁת אֶל הַמָּקוֹם

א) הַנָּעִים וְהָרָצוּי. ב) הַדָּבָר הַשָּׂנוּא לְךָ לֹא תַעֲשֵׂהוּ לְרֵעֶךָ. ג) הָעִקָּרִית. ד) בְּמִדַּת.

וְאָמַר: יְהִי נֶכְדִּי הַנּוֹלָד לִי בְּסֻכָּה, וְאֶסְתֹּר א) אֶת הַגָּג וְאֶעֱשֵׂהוּ כְּסֻכָּה!

כח. גְּזֵרָה שֶׁאֵין רֹב הַצִּבּוּר יְכוֹלִים לַעֲמֹד בָּהּ.

וַיֻּגַּד לְשַׁמַּאי לֵאמֹר: עוֹבְרִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְוַת יְיָ אֲשֶׁר צִוָּה לֵאמֹר: בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ... שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע; וְהֵם חוֹרְשִׁים וְזוֹרְעִים. וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד בְּעֵינֵי שַׁמַּאי וַיֹּאמַר: לוּלֵא הָעֲמִים הוֹרְדוֹס עַל הָעָם מִסִּים כְּבֵדִים, כִּי עַתָּה הָיִיתִי גוֹזֵר עַל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַחַיִּים עַל עֲבוֹדַת הָאֲדָמָה, לְבִלְתִּי חֲרֹשׁ אֶת־שְׂדוֹתֵיהֶם בַּשְּׁבִיעִית וּלְבִלְתִּי זְרֹעַ אוֹתָם.

כט. עֲנָוָה וְקַפְּדָנוּת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר הִלֵּל אֶל שַׁמַּאי: הֲלֹא תַגִּיד לִי מַדּוּעַ אַתָּה גוֹזֵר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִבְצוֹר ב) אֶת עִנְּבֵיהֶם בְּסַכִּינִים טְהוֹרִים, וְאֵינְךָ גוֹזֵר עַל הַזֵּיתִים לְהִמָּסֵק ג) בְּסַכִּינִים טְהוֹרִים? וַיִּחַר אַף שַׁמַּאי בְּהִלֵּל וַיֹּאמַר: אִם תַּקְנִיטֵנִי ד), — אֶגְזֹר גַּם עַל הַזֵּיתִים לְהִמָּסֵק בְּסַכִּינִים טְהוֹרִים. וַיֵּצֶר לְהִלֵּל מְאֹד, כִּי אָמַר: גָּדוֹל קֶצֶף שַׁמַּאי מְאֹד, וְאִם אוֹסִיף לְהַקְצִיפֵהוּ, וְגָזַר גְּזֵרוֹת רַבּוֹת שֶׁאֵין הָעָם יְכוֹלִים לַעֲמֹד בָּהֶם, וַיִּתְאַפַּק הִלֵּל הַנָּשִׂיא וַיָּאֶר פָּנָיו אֶל שַׁמַּאי הַזּוֹעֵם, וַיֵּשֶׁב לְפָנָיו כָּפוּף ה) כָּל הַיּוֹם הַהוּא כְּאֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר לָהֶם הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה כַּיּוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה בוֹ הָעֵגֶל, — וַיִּנָּעֲצוּ ו) חֶרֶב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וַיַּעֲבִירוּ קוֹל לֵאמֹר: הַנִּכְנָס ז) יִכָּנֵס, וְהַיּוֹצֵא אַל יֵצֵא!

ל. עַנְוַת שַׁמַּאי.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם אִישׁ אֶחָד עָשִׁיר מְאֹד, וְלוֹ בָּנִים רָעִים, הַהוֹלְכִים בִּשְׁרִירוּת ח) לִבָּם. וַיִּקְרְבוּ יְמֵי הָאִישׁ לָמוּת, וַיִּכְתֹּב כָּל נְכָסָיו לְיוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל וְלֹא הוֹרִישׁ אֶת־בָּנָיו גַּם פְּרוּטָה אֶחָת. וַיָּמָת הָאִישׁ, וַיָּקָם יוֹנָתָן בֶּן־עֻזִּיאֵל לְרִשְׁתּוֹ, וַיִּקַּח אֶת כָּל הַנְּכָסִים, וַיַּקְדֵּשׁ שְׁלִישׁ לַיְיָ, וַיִּתֵּן שְׁלִישׁ לִבְנֵי הַמֵּת וּשְׁלִישׁ לָקַח לוֹ. וַיִּשְׁמַע שַׁמַּאי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד עַל יוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל, אֲשֶׁר לֹא קִיֵּם אֶת־דְּבַר הַמֵּת וַיֹּאמַר: הִנְנִי אֵלֵךְ אֶל יוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל וְהוֹכַחְתִּיו. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו תַּלְמִידָיו: שְׁלַח אֶל יוֹנָתָן וְצִוִּיתָהוּ לָבֹא אֵלֶיךָ, וְלֹא תֵקַל בְּעֵינָיו בְּלֶכְתְּךָ אַתָּה אֵלָיו. וְלֹא שָׁמַע שַׁמַּאי בְּקוֹל תַּלְמִידָיו, וַיִּקַּח מַקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ, וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֶל יוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל, וַיֹּאמֶר לוֹ: מַדּוּעַ לֹא קִיַּמְתָּ אֶת דְּבַר־הַמֵּת אֲשֶׁר צִוָּה לִפְנֵי מוֹתוֹ לֵאמֹר: לֹא אוֹרִישׁ לְבָנַי הָרְשָׁעִים גַּם פְּרוּטָה אֶחָת? וַיַּעַן יוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל לֵאמֹר: כִּי תוּכַל לְהָשִׁיב אֶת־הַשְּׁלִישׁ אֲשֶׁר מָכַרְתִּי וְאֶת הַשְּׁלִישׁ אֲשֶׁר הִקְדַּשְׁתִּי לַיְיָ, — וַהֲשִׁיבוֹתָ גַּם אֶת הַשְּׁלִישׁ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי הַמֵּת!... וַיַּרְא שַׁמַּאי כִּי דְבָרָיו לֹא הִצְלִיחוּ, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הִטִּיחַ ט) עָלַי בֶּן־עֻזִּיאֵל, הִטִּיחַ עָלַי בֶּן־עֻזִּיאֵל, — גַּם יָכֹל י) לִי.

לא. יוֹנָתָן בֶּן־עֻזִּיאֵל וְתַרְגּוּם „נְבִיאִים".

וַיְהִי יוֹנָתָן בֶּן־עֻזִּיאֵל הַגָּדוֹל בִּשְׁמוֹנִים תַּלְמִידֵי הִלֵּל, וַיֶּחְכַּם וַיַּשְׂכֵּל מְאֹד־מְאֹד,

---

א) וְאֶצְדָּרֵם. ב) לִכְרוֹת. ג) לְהִקָּצֵץ. ד) תַּכְעִיסֵנִי. ה) שְׁחוֹחַ. ו) תָּחֲבוּ, ВОТКНУЛИ. ז) הַבָּא לַעֲמֹד עַל הַמִּנְיָן. ח) בְּתַאֲוַת. ט) דִּבֵּר עַזּוֹת וְקָשׁוֹת. י) נִצַּח.

בנעליהם של אפריקיים רכות? ויען הלל ויאמר: שאלה גדולה שאלתני, בני! הנני אענך: ידע תדע כי האפריקיים יושבים בין בצות המים, ובדרכם על הטיט והרפש תרחבנה כפות רגליהם. ויוסף האיש לדבר אל הלל ויאמר: עוד לי שאלות רבות לשאלך, אפס כי ירא אנכי פן תקצף עלי... ויהי כשמע הלל את־הדברים האלה, – ויאר פניו א) אל האיש העומד לקראתו. ויאמר לו: חכה מעט, בני, וצויתי להביא לך כסא, וישבת עליו ולא תבל ב) בעמדך על רגליך. ודבר הלל את־הדברים האלה, ויתעטף היטב, וישם כסא לאיש המרגיזהו בשאלותיו ויאמר לו: אל־נא תחדל, בני, לשאל אותי את כל־שאלותיך. ויחר לאיש מאד על דברי הלל הנשמעים בנחת, ויקרא ויאמר: האתה הלל נשיא ישראל? ויען הלל ויאמר: כן, בני! ויאמר האיש: אם אתה הוא הלל, – אל נא ירבו כמוך בישראל! ויחנן ג) הלל את־קולו, ויאמר אל האיש: הגידה נא לי, בני: מפני־מה לא טובו אנשים כמוני בעיניך? ויען האיש ויאמר: ענותך ומדת טובך וארך אפך החסרוני ד) היום ארבע מאות זוז! ויען הלל ויאמר: הוי, בני, זהיר ברוחך! כדאי ה) הוא הלל שתאבד על־ידו שמונה מאות זוז, – והלל לא יקצף ולא יקפיד!

כו.

בנו הקטן של שמאי ביום הכפורים.

ויהי שמאי שומר תורה ומדקדק מאד במצותיה, ולא סר מהן ימין או שמאל. ויהי בערב יום הכפורים, ויאמר לבנו הקטן: אכל, בני, לשבע, והיה בך מחר כח כי תצום כל היום. ויהי ממחרת ויחל הצום לענות את־נפש הילד ויקרא לאמר: רעב אנכי! תנו לי לחם ואכלתי! וימררו הדברים האלה את־שמאי, וידבר על לב בנו הקטן להתאפק עוד עד כלות היום, – ולא יכל הילד לחכות, כי קטן היה וכחו עזבהו, ויתן קולו בבכי. וישמע הדבר הזה לחכמי ישראל, וימהרו ויבאו אל שמאי ויגזרו עליו להאכיל את־בנו הקטן, ויקח שמאי את־הלחם בידו האחת ויתן לילד. ויאמרו אליו החכמים: מדוע לא תאכילהו בשתי ידיך? ויען שמאי ויאמר: המעט לכם כי הכרחתם ו) אותי לתת אכל לבני ביום הכפורים, כי תאמרו אלי לעשות את־הדבר הזה בשתי ידי? ויאמרו אליו החכמים: אם כן גזרה היא מלפנינו עליך להאכיל את־בנך הקטן בשתי ידיך. ויקח שמאי את־בנו הקטן על ידו, ויאכילהו וישקהו: וישקט הילד וינח; וישב שמאי לתעניתו. ויהי כל היום ההוא שבע רגז.

כז. נכדו של שמאי וחג הסכות.

ויהי בחג הסכות, ותלד כלתו בן, ויגד לשמאי. וישמע את־הדבר הזה, ויעל על גג הבית, אשר היתה שם היולדת ובנה, ויכר את הטיט והתבן והקנים המכונים ז) כנגד מטת היולדת ובנה, ויסוכך על־פני המטה. וישאלהו החכמים לאמר: מה העבודה הזאת לך? ויען שמאי ויאמר: הן חג הסכות עתה לנו,

א) הביט אליו בחן ובפנים מפיקים שמחה. ב) תיעף. ג) דבר במתחנן. ד) הפסידוני. ה) שוה. ו) הזקתם עלי דבריכם, заставлять. ז) находящiеся соотвѣтственно.

לו: ראינו בככבים כי כל כספך וזהבך יבא ליד העברי יוסף מוקיר שבי, ועתה דע מה־תעשה. ויחרד הנכרי חרדה גדולה עד־מאד, וילך ויאסף את־כל רכושו, וימכרהו, ויתן את־כל־כספו וזהבו אשר לו באבן יקרה מאד, וישבצה במצנפתו, וישמרה כאישון עינו. ויאמר הנכרי: עתה לא יקומו עוד הדברים אשר דברו לי החוזים בככבים...

ויהי היום, ויעבור הנכרי את־הנהר, ותבא רוח גדולה וחזקה ותפריח את מצנפתו ותשלך המימה, ותרד במצולות א). וימרר הדבר הזה את־הנכרי מאד, וישלח מלחים ב) לבקש את מצנפתו בקרקע ג) הים, ויבקשו ולא מצאה, כי בלעה אחד הדגים. ויאמר הנכרי: זאת נחמתי בעניי, כי גם לי גם ליוסף לא תהיה האבן היקרה! ויהי ביום הששי בערב ויביאו דיגים דג אחד גדול וטוב העירה, ויבקשו לו קונה ולא מצאו. ויאמר אחד מהם: הבה נלכה אל יוסף העברי, כי אין כמוהו איש מפזר כסף לקנות מאכלים טובים ויקרים לכבוד השבת. ויבאו אל יוסף מוקיר שבת, ויאמרו לו: קנה את הדג הנחמד הזה. ויען יוסף ויאמר: אף כי רבית מאד במחירו, בכל זאת לא אמנע מקנותו. וישלם להם יוסף ככל אשר שתו עליו, וילכו להם הדיגים. ויקח יוסף סכין ויבתר ד) את הדג וימצא בתוכו את האבן היקרה אשר אבדה לנכרי, וימכרה ויקח במחירה כסף וזהב רב, ויעשר מאד, ויעש חסד וצדקה, ויהי לברכה.

לה. דברי ריבות.

ויעל הלל את עולתו לעזרה ויסמך את־ידיו עליה. ויראו תלמידי בית שמאי את־הדבר הזה ויקהלו עליו ויקראו לאמר: היביא איש שלמי חגו ויסמך עליהם? ויען הלל ויאמר: חדלו, בני, מריב! ראו נקבה היא ושלמים הבאתי! ותשך החמתם, ויסורו מעליו, וישבתו מריב. ויאמר הלל: אך טוב עשיתי, כי כחדתי את האמת תחת לשוני, ולא אמרתי להם כי זכר הבאתי וקרבן־חובה הוא; עתה לא ישמעו עוד דברי ריבות בינינו! ויראו תלמידי בית־שמאי כי נכנע הלל מפניהם, ויבקשו לקבוע את ההלכה כדבריהם לאמר: אל יביא איש עולתו בחג, ואל יסמך עליה! ואחד מתלמידי הלל אשר ידע כי רק מפני השלום אמר הלל כי נקבה הביא ושלמים היא, — לקח את־עולתו, ויעלה לעזרה, וירם את ידו לסמך עליה, ויראהו אחד מתלמידי בית שמאי, ויזנק ה) אליו ויאמר: מה־זו סמיכה? ויענהו תלמיד הלל לאמר: מה־זו שתיקה ו)? וישא עיניו אל התלמיד שמאי, ויהי דמיונו כאומר: חדל לך ממני! ויחרש התלמיד שמאי, ויט מעליו. ויהי מהיום ההוא ומעלה, ויעבירו תלמידי שמאי קול לאמר: אל יביאו בני ישראל עולות בעזרה בחג, ולא יסמכו עליהן כדברי בית הלל! ויעש העם כן. ויהי באחד החגים ההם, ויעל בבא בן־בוטא אל הר־בית־יי, ויבא אל העזרה, וישתאה מאד כי לא שמע קול החוגגים, המעלים את עולותיהם לסמך עליהן, ויאמר אל האיש הנוהג בו: הלא תגיד לי — מדוע ריק המקום הזה ולא נשמע בו קול חוגגים. ויען האיש ויאמר: צוה צוה שמאי על העם לבלתי הביא עולות בעזרה. וימררו הדברים האלה את־בבא בן בוטא ויקרא: ישמו ז) בתיהם של אלו, שהשמו בית אלהינו!

א) במעמקי. ב) матросы. ג) בתהום. ד) כרת. ה) קפץ. ו) מדוע לא תשתק. ז) יהיו שממת.

וְהָיָה בְּפָתְחוֹ פִּיו לִלְמוֹד תּוֹרַת יְיָ, וְהֵאִירוּ פָנָיו כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם, וְדָמוּ עֵינָיו לִשְׁנֵי לַפִּידֵי אֵשׁ, וְקַרְנֵי אוֹרָה לָהֶן לִשְׂרֹף אֶת־כָּל־עוֹף הַפּוֹרֵחַ עָלָיו...

וַיְהִי כְּכַלּוֹתוֹ לְתַרְגֵּם אֶת־דִּבְרֵי הַנְּבִיאִים, — וַתִּזְדַּעְזַע א) אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה, וַיִּפָּתְחוּ הָרְקִיעִים, וַיִּשָּׁמַע קוֹל בַּמָּרוֹם לֵאמֹר: מִי הוּא זֶה וְאֵי זֶה הוּא, אֲשֶׁר מְלָאוֹ לִבּוֹ ב) לְגַלּוֹת סוֹדִי לִבְנֵי אָדָם?! וַיֵּדַע יוֹנָתָן בֶּן־עֻזִּיאֵל כִּי יְיָ קוֹרֵא לוֹ, וַיַּעֲמֹד עַל רַגְלָיו וַיֹּאמַר: יְיָ אֱלֹהָי! אֲנִי הוּא שֶׁגִּלִּיתִי אֶת־סְתָרֶיךָ לִבְנֵי אָדָם! גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהַי, כִּי לֹא לִכְבוֹדִי וְלֹא לִכְבוֹד בֵּית־אָבִי עָשִׂיתִי, כִּי אִם לִכְבוֹדְךָ, יְיָ אֱלֹהִים עָשִׂיתִי, שֶׁלֹּא תִרְבֶּה מַחֲלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל! ג)

וַיְכַל יוֹנָתָן בֶּן־עֻזִּיאֵל לְדַבֵּר, וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ וַיִּסָּגְרוּ הָרְקִיעִים, וַיֵּדַע וַיָּבֶן כִּי טוֹב מַעֲשֵׂהוּ בְּעֵינֵי אֱלֹהִים, — וַיֹּאמֶר לְגַלּוֹת גַּם תַּרְגּוּם שֶׁל „כְּתוּבִים". וַתִּגְעַשׁ הָאָרֶץ, וַתִּרְעַשׁ שֵׁנִית, וַתֵּצֵא בַּת־קוֹל, וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: יוֹנָתָן בֶּן־עֻזִּיאֵל, דַּיֶּךָ!

לב. זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּקֶן שַׁמַּאי בֶּן־בָּקָר רַךְ וָטוֹב. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי בֵיתוֹ: הֲלֹא תִשְׁחָטֵהוּ, וְהָיָה לָנוּ בָּשָׂר טוֹב כִּי נֹאכַל! וַיַּעַן שַׁמַּאי וַיֹּאמַר: לֹא אֶשְׁחָטֵהוּ הַיּוֹם, — וּשְׁחַטְתִּיו בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְכִבַּדְנוּ אֶת הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ בְּבָשָׂר טוֹב. וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹא אֵלָיו אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר, טוֹבָה וּשְׁמֵנָה מִבֶּן הַבָּקָר אֲשֶׁר קָנָה אֶתְמוֹל. וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי בֵיתוֹ: אוּלַי יִיטַב בְּעֵינֶיךָ לִשְׁחֹט אֶת־הָעֶגְלָה הַזֹּאת, וְאָכַלְנוּ בְשָׂרָהּ? וַיַּעַן שַׁמַּאי וַיֹּאמַר: תְּהִי הָעֶגְלָה הַזֹּאת לִכְבוֹד שַׁבָּת, — וְאֶת־בֶּן־הַבָּקָר קְחוּ וְשַׁחֲטֻהוּ וַאֲכַלְתֶּם. וַיְהִי כָּכָה מִשְׁפָּט ד) שַׁמַּאי לַחְשֹׂךְ ה) כָּל דָּבָר טוֹב אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְיוֹם הַשַּׁבָּת; עַל־כֵּן אָמְרוּ עָלָיו חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל: כָּל יָמָיו הוּא אוֹכֵל לִכְבוֹד יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ!

לג. בָּרוּךְ יְיָ יוֹם יוֹם.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לִבְנֵי בֵית הִלֵּל וַיֹּאמְרוּ בְלִבָּם: גַּם הִלֵּל אָבִינוּ יַעֲשֶׂה כְשַׁמַּאי, וִיחַסֵּר אֶת־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ מִמַּאֲכָלִים טוֹבִים בִּימֵי הַשָּׁבוּעַ וְיַחְשְׂכֵם לְיוֹם הַשַּׁבָּת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה הִלֵּל, כִּי כָל הַמַּאֲכָלִים הַטּוֹבִים הַנִּקְנִים בִּימֵי הַשָּׁבוּעַ, לֹא יֵעָרְכוּ עַל הַשֻּׁלְחָן בִּלְתִּי אִם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וַיֹּאמֶר לָהֶם: אַל בָּנַי, אַל תַּעֲשׂוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה! הֵן גָּדוֹל יְיָ אֱלֹהֵינוּ, לְטוּבוֹ וּלַחֲסָדָיו אֵין מִסְפָּר: יוֹם יוֹם יַעֲמָס ו)־לָנוּ! הָבָה נֹאכַל הַיּוֹם אֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ עַתָּה, — וּבָטַחְנוּ בוֹ, כִּי לֹא יַעַזְבֵנוּ גַּם בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ, וְהִקְרָה יַקְרֶה לְפָנֵינוּ גַּם בָּשָׂר טוֹב גַּם דָּגִים נֶחְמָדִים לִכְבוֹד יוֹם הַשַּׁבָּת, כִּי רַב חֶסֶד הוּא וְיָדוֹ לֹא תִקְצָר.

לד. יוֹסֵף מוֹקִיר שַׁבָּת.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ יוֹסֵף, וַיְכַבֵּד אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת בְּבָשָׂר וְדָגִים, וְלֹא חָס עַל כַּסְפּוֹ לִקְנוֹתָם, גַּם כִּי רַבּוּ בִמְחִירָם מְאֹד. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְאַנְשֵׁי מְקוֹמוֹ, וַיֹּאמְרוּ לוֹ: „יוֹסֵף מוֹקִיר שַׁבֵּי".

וַיְהִי הַיּוֹם, וַיָּבֹאוּ הַחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים אֶל אִישׁ נָכְרִי הַיּוֹשֵׁב בָּעִיר הַזֹּאת וַיֹּאמְרוּ

א) רָעֲשָׁה וְרָגְזָה. ב) הֵעִיז, осмѣлился. ג) עַל יְדֵי הַתַּרְגּוּם יָבִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵיטֵב אֶת דִּבְרֵי הַנְּבִיאִים וְלֹא יָרִיבוּ זֶה אֶת זֶה בְּפֵרוּשׁ הַדְּבָרִים וּבְכַוָּנָתָם. ד) רְגִילוּת. ה) לְהוֹעִיד. ו) יִתֵּן לָנוּ הַרְבֵּה.

אוֹמֵר: טָמֵא! אֱמוֹר טָהוֹר — וְהוּא אוֹמֵר: טָהוֹר. וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם אֶחָד מֵהַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר מָטָה א) יָדוֹ, וַיִּדַּל ב) וַיֹּאמֶר אֶל אִשְׁתּוֹ: הִנְנִי אֵצֵא חוּצָה לָאָרֶץ לְהִשְׂתַּכֵּר שָׁם לֶחֶם לְפִי הַטָּף. וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ: קַוֵּה לַיְיָ וְיוֹשִׁעֶךָ! וַיַּעַן הַכֹּהֵן וַיֹּאמַר: לֹא אֶשְׁמַע בְּקוֹלֵךְ הַיּוֹם, וְהָלַכְתִּי לִי; אוּלָם אִם טוֹב בְּעֵינַיִךְ, וְלִמַּדְתִּיךְ תּוֹרַת הַכֹּהֲנִים, וְיָדַעַתְּ גַּם אַתְּ אֶת הַנְּגָעִים, הַטְּהוֹרִים הֵם אִם טְמֵאִים; וְהָיָה כִּי אִישׁ יָבֹא וּשְׁאֵלֵךְ, — הֲטָהוֹר הוּא אִם לֹא, — וְזָכַרְתְּ אֶת־דִּבְרֵי אֲשֶׁר לִמַּדְתִּיךְ, וְיָדַעַתְּ לַעֲנוֹת אֶת שׁוֹאֲלֵךְ דָּבָר, וְלָקַחַתְּ אֶת שְׂכָרֵךְ, וְנָתַתְּ בַּלֶּחֶם, וְלֹא תָמוּתִי אַתְּ וִילָדֵינוּ בָּרָעָב. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: דַּבֵּר דְּבָרֶיךָ וְאֶשְׁמָעָה! וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: כִּי תִרְאִי אֶת־הַנְּגָעִים, — וְהִתְבּוֹנַנְתְּ אֶל הַשֵּׂעָר אֲשֶׁר צֹמֵחַ בָּהֶם, וְהָיָה בִּרְאוֹתֵךְ כִּי יָבְשָׁה הַגּוּמָה ג) אֲשֶׁר לַשֵּׂעָר, וְיָדַעַתְּ כִּי נִטְמָא הָאִישׁ. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: חִידוֹת לִי דְּבָרֶיךָ! הוֹאִילָה בָּאֲרֵם נָא לִי! וַיַּעַן הַכֹּהֵן וַיֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדְעִי כִּי בָרָא יְיָ לְכָל שֵׂעָר וְשֵׂעָר מַעְיָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁיְּהֵא שׁוֹתֶה מִמֶּנּוּ, וְהָיָה כִּי יִיבַשׁ הַמַּעְיָן, — וְיִיבַשׁ הַשֵּׂעָר וְהֶחֱלִיא אֶת־הָאָדָם! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָאִשָּׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: וּמָה אִם כָּל שֵׂעָר וְשֵׂעָר בָּרָא לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעְיָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ שֶׁיְּהֵא שׁוֹתֶה מִמֶּנּוּ, — אַתָּה שֶׁבֶּן־אָדָם אַתָּה, — כַּמָּה שְׂעָרוֹת יֵשׁ בְּךָ, וּבָנֶיךָ מִתְפַּרְנְסִין עַל יָדֶיךָ, — לֹא כָל שֶׁכֵּן שֶׁיְּזַמֵּין לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פַּרְנָסָה!! וַיִּשְׁמַע הַכֹּהֵן אֶת־דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ, וַיִּחַנֵּק לִבּוֹ בִּי, וַיּוֹאֶל לַחֲכָדָיו, וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתוֹ, וְלֹא עָזַב אֶת־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

לט.

אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקָרְבָן לַתּוֹרָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וְהִלֵּל מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, וַיִּפְגַּע בַּאֲנָשִׁים הַמְּבִיאִים חִטִּים לִמְכֹּר בִּירוּשָׁלָיִם. וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַגִּידוּ נָא לִי, אַחַי, סְאָה ד) בְּכַמָּה? וַיַּעֲנוּהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: סְאָה בִּשְׁנֵי דִינָרִים. וַיֵּלֶךְ הִלֵּל מִשָּׁם וָהָלְאָה, וַיִּפְגַּע בַּאֲנָשִׁים אֲחֵרִים הַנּוֹשְׂאִים חִטִּים לִמְכֹּר. וַיִּשְׁאָלֵם דָּבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן, וַיַּעֲנוּהוּ לֵאמֹר: סְאָה בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִים. וַיָּבֶן הִלֵּל כִּי אוֹמְרִים הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה לְרַבּוֹת בִּמְחִיר חִטֵּיהֶם, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד עַל הָעֲנִיִּים אֲשֶׁר לֹא תַשִּׂיג יָדָם לִקְנוֹת חִטִּים, וַיִּפֶן אֶל הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: הֲלֹא הָרִאשׁוֹנִים אָמְרוּ בִּשְׁנַיִם?! וַיְחָרְפֻהוּ הָאֲנָשִׁים וַיֹּאמְרוּ: הוֹי, בַּבְלָאי טִפְּשָׁאִי ה)! הַאֵינְךָ יוֹדֵעַ כִּי לְפוּם ו) צַעֲרָא ז) אַגְרָא ח)? הָאֲנָשִׁים הָרִאשׁוֹנִים יוֹשְׁבִים בִּסְבִיבוֹת הָעִיר, וְזֶה כִּשְׁתֵּי שָׁעוֹת יָצְאוּ מִכְּפַר מוֹשָׁבָם, וַאֲנַחְנוּ הוֹלְכִים כָּל הַלַּיְלָה וְנוֹשְׂאִים אֶת־הַחִטִּים עַל שִׁכְמֵנוּ! וַיֹּאמֶר הִלֵּל: מַדּוּעַ יְצָאתֶם, אַחַי, לָרִיב מַהֵר, וַאֲנִי לֹא הִקְלוֹתִיכֶם ט) וְלֹא חֵרַפְתִּיכֶם, כִּי אִם שְׁאַלְתִּיכֶם לִמְחִיר הַחִטִּים? וַיָּשֵׁבּוּ י) הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת־חֲמַת יא) הָאֲנָשִׁים וַיָּבוֹאוּ אֶל הִלֵּל כְּנִכְלָמִים. וַיַּרְא הִלֵּל אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיֵּלֶךְ אִתָּם לְשַׁלְּחָם בַּדֶּרֶךְ, וַיְדַבֵּר אִתָּם עַל הַטּוֹב וְהַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה. וַיִּשְׁמְעוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּקְחוּ מוּסָר, וַיֹּאמְרוּ: בָּרוּךְ אַתָּה לַיְיָ כִּי הֶחֱזַרְתָּנוּ לְמוּטָב; מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה לֹא נַקְשִׁיחַ יב) עוֹד אֶת־לִבֵּנוּ מֵאַחֵינוּ הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים וְלֹא נַרְבֶּה בִּמְחִיר תְּבוּאוֹת שְׂדוֹתֵינוּ, כִּי מִיַּד יְיָ הַכֹּל וּמִיָּדוֹ אֲנַחְנוּ נוֹתְנִים לוֹ. וּכְשׁוּב הִלֵּל לְבֵיתוֹ,

---

א) יָרְדָה. ב) וַיְהִי עָנִי. ג) ямочка. ד) мѣрка. ה) בֶּן־בָּבֶל שׁוֹטֶה. ו) עַל פִּי. ז) הַצַּעַר וְהָעֲבוֹדָה. ח) הַשָּׂכָר. ט) הֲקַלּוֹתִיכֶם. י) הִשְׁקִיטוּ. יא) קֶצֶף. יב) נְאַמֵּץ, ожесточимъ.

וַיְמַהֵר וַיִּשְׁלַח לְהָבִיא שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי צֹאן בָּקָר, וַיְצַו לְהַקְרִין מִמּוֹמָן וּלְהַעֲמִידָן בְּהַר הַבַּיִת וַיִּקְרָא בְּקוֹל: שְׁמָעוּנִי, אַחַי בֵּית יִשְׂרָאֵל! כָּל מִי שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהָבִיא עוֹלוֹת, יָבֹא וְיִסְמֹךְ, — לְהָבִיא שְׁלָמִים — יָבֹא וְיִסְמֹךְ. וַתִּקָּבַע הַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל, וַיַּחֲרִישׁוּ גַּם אַנְשֵׁי בֵּית שַׁמַּאי; וַיַּרְא הִלֵּל אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּשְׂמַח מְאֹד, כִּי נַעֲשָׂה הַדָּבָר הַזֶּה מִבְּלִי אֲשֶׁר הוּפַר הַשָּׁלוֹם וְהַשַּׁלְוָה.

לו. תַּלְמִידֵי שַׁמַּאי וְתַלְמִידֵי הִלֵּל.

וְשֵׁמַע הִלֵּל וְשַׁמַּאי יָצָא בְּכָל הָאָרֶץ, וַיָּבֹאוּ אֲלֵיהֶם תַּלְמִידִים רַבִּים לָקַחַת תּוֹרָה מִפִּיהֶם. וְהָיָה כִּי בָא אִישׁ אֶל שַׁמַּאי וְאָמַר לוֹ: רַבִּי! לַמְּדֵנִי תּוֹרַת יְיָ, וְהָיִיתִי כְּאֶחָד מִתַּלְמִידֶיךָ! וְאָמַר לוֹ שַׁמַּאי: בֶּן־מִי אַתָּה, הָעֶלֶם? הֶעָנִי אַתָּה אִם עָשִׁיר? הֲלָמַדְתָּ כְּבָר תּוֹרַת יְיָ, נִתְחַכַּם וַתָּבֹא הֲלוֹם לְהוֹסִיף לְךָ חָכְמָה עַל חָכְמָתֶךָ? וְהָיָה כִּרְאוֹת שַׁמַּאי כִּי הַתַּלְמִיד הַבָּא לִלְמוֹד תּוֹרַת יְיָ הוּא בֶן־אָבוֹת א) וְעָשִׁיר וְחָכָם, — וְהוֹסִיף לְנַסּוֹתוֹ לָדַעַת הֶעָנָו הוּא אִם לֹא, וְכִי יַעֲמֹד הָעֶלֶם גַּם בַּנִּסָּיוֹן הַזֶּה — וְאָמַר לוֹ שַׁמַּאי: תַּלְמִידִי אָתָּה! שֵׁב בְּבֵית מִדְרָשִׁי! אוּלָם לֹא כֵן הָיָה מַעֲשֵׂה הִלֵּל, כִּי לֹא חָקַר אֶת־הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים לָקַחַת תּוֹרָה מִפִּיו, וְלֹא שְׁאָלָם לְמַעֲשֵׂיהֶם הֲטוֹבִים הֵם אִם רָעִים, כִּי אִם קֵרַב אֶת־כָּל־הַבָּא אֵלָיו, וַיִּפְתַּח לְפָנָיו דַּלְתוֹת בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וַיִּתְהַלֵּךְ אִתּוֹ כְּרֵעַ כְּאָח, וַיִּתְחַסֵּד עִמּוֹ, וַיֵּיטֶב לוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר הִשִּׂיגָה יָדוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁאַל הִלֵּל לֵאמֹר: מַדּוּעַ יַעֲשֶׂה כָּכָה? וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: יַשְׁנֶה ב) אָדָם לַכֹּל: שֶׁהַרְבֵּה פּוֹשְׁעִים הָיוּ בָהֶם, בְּיִשְׂרָאֵל, וְנִתְקָרְבוּ לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וְיָצְאוּ מֵהֶם צַדִּיקִים חֲסִידִים וּכְשֵׁרִים ג).

לז. הוֹדֶה וְלֹא בוֹשׁ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁאַל הִלֵּל לֵאמֹר: אֵיךְ יְטַלְטְלוּ ד) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־סַכִּינֵיהֶם מֵרְשׁוּת ה) לִרְשׁוּת בְּיוֹם חַג הַפֶּסַח שֶׁחָל ו) לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת? וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: אוֹדֶה וְלֹא אֵבוֹשׁ, כִּי הֲלָכָה זוֹ שָׁמַעְתִּי וְשָׁ כַ חְ תִּ י; אֶלָּא הַנִּיחוּ לְיִשְׂרָאֵל: אִם אֵינָם נְבִיאִים, — בְּנֵי נְבִיאִים הֵם! וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ כָל הָאֲנָשִׁים שׁוֹמְעֵי דְבָרוֹ, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אַךְ זֹאת עֲנָוָה! הֵן נְשִׂיא יִשְׂרָאֵל הוּא וּמְאַשְּׁרוֹ ז) — וּבְכָל־זֹאת דִּבֶּר הַיּוֹם בְּאָזְנֵינוּ לֵאמֹר: הֲלָכָה זוֹ שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי, וְלֹא בוֹשׁ לְהֵרָאוֹת לָנוּ כִּי גַם אִישׁ כָּמֹהוּ יִשְׁכַּח דְּבַר יְיָ, וְלֹא יְדָעֵהוּ כְּאֶחָד מֵאִתָּנוּ. וַיְהִי בְּחַג הַפֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, וַיַּשְׁכֵּם כָּל הָעָם בַּבֹּקֶר, וַיִּתְחֲבוּ ח) אֶת סַכִּינֵיהֶם בְּצֶמֶר טְלָאֵיהֶם, וַיִּקְשְׁרוּם בְּקַרְנֵי גְדָיֵיהֶם, וַיֵּלְכוּ לַעֲלוֹת אֶל הַר הַבַּיִת. וַיַּרְא הִלֵּל אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אָמְנָם, כַּךְ שָׁמַעְתִּי מִשְּׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן: הַפְּסָחִים ט) מְבִיאִים סַכִּינֵיהֶם עִ מָּ הֶ ם!

לח. הַבּוֹטֵחַ בַּיְיָ — חֶסֶד יְסוֹבְבֶנְהוּ.

וַיַּרְא הִלֵּל, כִּי מִתְנַשְּׂאִים הַכֹּהֲנִים עַל הָעָם וּבוֹעֲטִים בָּם, וַיְמָרְרֵהוּ הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד וַיֹּאמַר: הַכֹּל כְּשֵׁרִים לִרְאוֹת אֶת הַנְּגָעִים, אֶלָּא שֶׁהַטֻּמְאָה וְהַטָּהֳרָה בְּיַד הַכֹּהֵן; אוֹמְרִים לוֹ: אֱמֹר: טָמֵא וְהוּא

א) הוֹרִים יְשָׁרִים יוֹדְעֵי תּוֹרַת יְיָ. ב) יְלַמֵּד. ג) צַדִּיקִים. ד) יִשְׂאוּ. ה) רְשׁוּת הַיָּחִיד — הַבַּיִת וְהֶחָצֵר, וּרְשׁוּת הָרַבִּים — הָרְחוֹב. ו) שֶׁנִּקְבַּע. ז) מְנַהֲלוֹ וּמַנְהִיגוֹ. ח) נָעֲצוּ, BOTKHYAH. ט) קָרְבְּנוֹת הַפֶּסַח.

ויְמהר הלל ויבקש את־העני, וישאל לו לשלום. ויספר לו האיש כי היה אביו עשיר מאד ונדיב לב ועושה חסד וצדקה כל ימיו. ויהי לעת זקנתו, עדל. ויהי חסר לחם וימת. וישמע הלל את־הדברים האלה, ויחמל מאד על העני אשר לפניו ויאמר: שלי שלך! שב בביתי, והיית כאחד מבני! ויבא האיש וישב בבית הלל. ויתחסד עמו הלל, ויתן לו כלבבו א). וישכר־לו הלל עבד, אשר ישרתהו ואשר ירוץ לפניו ברכבו על הסוס. ויהי היום, ויחל ב) העבד, ולא יכל לרוץ לפני אדוניו; ויצא הלל לבקש לו עבד אחר, ולא מצא. ויהי כראות הלל את העני בן־הטובים יושב על הסוס ומחכה עד בוא העבד לרוץ לפניו ולקרא: פנו דרך, — וימהר הלל ויאמר: רכב, בני, לדרכך. הנני ארוץ לפניך תחת עבדך החולה. ויעש הלל כן, וירץ לפני האיש שלשת מילין. ויהי כל השומע את־הדבר הזה ואמר: אין ענותן ג) וחסיד מהלל הזקן.

מג. חשבון צדק.

ויהי היום, ויאמר הלל לקהל האנשים הבאים לשמע את־תורת יי לאמר: כי יהיה לאיש אלף דינר, ונתן שלש מאות לעניים המבקשים לחם, — כמה דינרים ישארו לו? ויענו האנשים לאמר: שבע מאות דינרים ישארו לו. ויאמר הלל: לא כן, בני! שגיתם הפעם בחשבונכם: לא נשאר לאיש ההוא בלתי אם שלש מאות הדינרים, אשר יחשבם לו יי צדקה, ויתר שבע המאות הלא יקחו בניו במותו או גנבים יבאו ויגנבום, או אש תצא מאת יי ושרפה את הרכוש אשר קנה בכספו הנותר... על־כן תדעו בני, כי אין לאיש לחשב את הכסף הנמצא בכיסו לקרן ד) קימת, כי אם את־הכסף אשר עשה בו צדקה, ויהי לכלכל נפש רעבים וצמאים. ויהי בין שומעי הדברים האלה גם שבנא אחי הלל, אשר לא חדל כל הימים הרבים האלה לצבור ה) כסף ולהרבות רכושו, ויאמר להלל: הואל־נא, אחי, ונתת לי מחצית חלקך בעולם הבא, — ונתתי אני לך מחצית רכושי, אשר רכשתי בימי חיי הרבים. ויצר להלל מאד לענות את־שבנא אחיו קשה, וישמע ברגע הזה קול ממרום ו) לאמר: אם יתן איש את־כל הון ז) ביתו באהבה ח), — בוז יבוזו לו. וישמע שבנא את־הדברים האלה ויחדל לדבר את־דבריו אל הלל אחיו.

מד. בית שמאי ובית הלל.

ויהיו להלל ולשמאי תלמידים רבים, ויקראו „בית־שמאי" ו„בית הלל". ותהי מחלקת ט) בין שני הבתים האלה. בית הלל אמרו: הלכה י) כמותנו יא), ובית שמאי אמרו: לא! כי ההלכה כמותנו! ותגבר המחלקת וימשכו ימיה שלש שנים. ותצא בת־קול ותאמר להם: אלו ואלו דברי אלהים חיים הם, וההלכה כדברי בית־הלל! ויהי כהשמע קול יי, ויאמרו תלמידי בית־שמאי: יוסיף נא הקול הנשמע במרומים והגיד לנו, מדוע תקבע ההלכה כדברי בית הלל אחרי אשר גם דברינו, — דברי אלהים חיים

א) כחפץ לבבו. ב) היה חולה. ג) ענו. ד) כנוס. ה) לאסוף. ו) משמים. ז) רכוש. ח) באהבתו את התורה. ט) מריבה. י) הדין. יא) כמונו.

וַיִּזְכֹּר אֵת אֲשֶׁר קָרָהוּ בַּדָּרֶךְ. וַיֹּאמֶר אֶל תַּלְמִידָיו שׁוֹמְעֵי לִקְחוֹ: הֱוֵה מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַהֲרֹן: אֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם. אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקָרְבָן לַתּוֹרָה.

מ.

הַתּוֹרָה מַחֲזֶרֶת א) אֶת הָאָדָם לְמוּטָב.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ תַּלְמִידֵי הִלֵּל אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ לוֹ: מְקָרְבִים עַם־הָאָרֶץ לַחֵטְא: אֶת הָאֱלֹהִים אֵינָם יְרֵאִים וּמֵאֲחֵיהֶם הָאֶבְיוֹנִים יִקְפְּצוּ ב) יְדֵיהֶם! וַיֹּאמֶר הִלֵּל: מַה־תֹּאמְרוּ לִי אֶעֱשֶׂה? וַיַּעֲנוּ הַתַּלְמִידִים וַיֹּאמְרוּ: יִשָּׁפְטוּ כְּדֵי רִשְׁעָתָם! וַיֹּאמֶר הִלֵּל: אֵיכָה אֶשְׁפְּטֵם וְיִסַּרְתִּים,— וְאַתֶּם הִצְדַּקְתֶּם אוֹתָם? וַיִּתְמְהוּ הַתַּלְמִידִים אִישׁ לְרֵעֵהוּ לֵאמֹר: מַה־זֹּאת דִּבֵּר אֵלֵינוּ, רַבֵּנוּ? אֵיכָה הִצְדַּקְנוּ אֶת הָאֲנָשִׁים הַחוֹטְאִים בְּאָמְרֵנוּ אֵלָיו: אֶת־הָאֱלֹהִים אֵינָם יְרֵאִים וּמֵרָעָב יִמְנְעוּ לָהֶם? וַיַּרְא הִלֵּל כִּי מִשְׁתָּאִים תַּלְמִידָיו לִדְבָרָיו, וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַטֶּרֶם תֵּדְעוּ כִּי אֵין בּוּר ג) יְרֵא חֵטְא וְלֹא עַם־הָאָרֶץ חָסִיד? הִנְנִי נִשְׁבָּע לָכֶם, תַּלְמִידַי שׁוֹמְעֵי לִקְחִי ד), כִּי לוּלֵא יָדַעְתִּי מָה יְיָ דּוֹרֵשׁ מֵעִם כָּל אִישׁ, כִּי עַתָּה הָיִיתִי גַם אֲנִי כְּאַחַד מֵהֶם! וְעַל־כֵּן יְהִי נָא לָכֶם הַדָּבָר הַזֶּה לְמָשָׁל וּלְמוּסָר, לְבִלְתִּי דוּנְכֶם אֶת־חַבְרֵיכֶם עַד שֶׁתַּגִּיעוּ לִמְקוֹמָם. וַיּוֹסֶף הִלֵּל לְבָאֵר אֶת דְּבָרָיו וַיֹּאמַר: הַרְבֵּה פּוֹשְׁעִים הָיוּ בְיִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁנִּתְקָרְבוּ לְתַלְמוּד תּוֹרָה,— נִתְפַּקַּחְנָה עֵינֵיהֶם, וַיִּבְחֲרוּ בַטּוֹב, וַיִּמְאֲסוּ בָרָע, וַיֵּצְאוּ מֵהֶם צַדִּיקִים וַחֲסִידִים וּכְשֵׁרִים. וְעַתָּה אִם רַע בְּעֵינֵיכֶם אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲחֵיכֶם הַבּוּרִים וְעַמֵּי־הָאָרֶץ, — דִּבְקוּ בָהֶם, לַמְּדוּם תּוֹרַת חֶסֶד, וְחָכְמוּ וְהִשְׂכִּילוּ, וְהָלְכוּ בְּתוֹרַת יְיָ. וַיִּשְׁמְעוּ תַּלְמִידֵי הִלֵּל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשִׂימוּ עַל לֵב, וַיְהִי לָהֶם דְּבַר הִלֵּל: „אַל תָּדִין אֶת־חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ" לְחֹק וּלְמִשְׁקֹלֶת בְּכָל יְמֵי חַיֵּיהֶם.

מא. הִלֵּל וּבְנֵי בֵיתוֹ.

וַיְלַמֵּד הִלֵּל אֶת־בְּנֵי בֵיתוֹ לְקַבֵּל אֶת־יִסּוּרֵי ה) יְיָ בְּאַהֲבָה, לְשֵׂאתָם ו) וְלִדֹּם ז). וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי בֵיתוֹ אֶת־דְּבָרָיו, וַיָּשִׂימוּם עַל לְבָבָם, וַיְבָרְכוּ אֶת־יְיָ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם ח) שֶׁבֵּרְכוּ עַל הַטּוֹבָה, וְלֹא הִתְאוֹנְנוּ, וְלֹא זָעֲקוּ בְּצַר לָהֶם. וַיְהִי הַיּוֹם, וַיָּשָׁב הִלֵּל מִדַּרְכּוֹ אֲשֶׁר הָלַךְ בָּהּ לְבֵיתוֹ; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל עִירוֹ, וַיִּשְׁמַע וְהִנֵּה קוֹל צְוָחָה ט) בָּעִיר, וַיֹּאמֶר הִלֵּל: מוּבְטָח י) אֲנִי, כִּי אֵין זֶה בְּתוֹךְ בֵּיתִי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶת דְּבָרָיו, וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ בְּעַד הָאֲנָשִׁים הַנְּתוּנִים בַּצָּרָה, וַיֵּבְךְּ וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר: הַרְבֵּה נָא שְׁלוֹמְךָ, יְיָ, בָּעוֹלָם, וְאַל יְהִי פֶּרֶץ יא) וּצְוָחָה בִּרְחוֹבוֹתֵינוּ. וַיָּשָׁב הִלֵּל לְבֵיתוֹ, וַיַּרְא אֶת־בְּנֵי בֵיתוֹ יוֹשְׁבִים שְׁלֵוִים וְשֹׁקְטִים, וַיִּשְׂמַח כִּי עָשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר הוֹרָם; וְאֶל תַּלְמִידָיו אֲשֶׁר שְׁאֵלוּהוּ לֵאמֹר: בַּמֶּה בָטַחְתָּ בְּאָמְרְךָ, אֵין הַצְּוָחָה הַהִיא בְּתוֹךְ בֵּיתִי, — אָמַר הִלֵּל: הֲלֹא יְדַעְתֶּם אֶת דִּבְרֵי נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל יב): מִשְּׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא, נָכוֹן לִבּוֹ בָּטֻחַ בַּיְיָ יג)!

מב. חָסִיד וְעָנָו.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֻּגַּד לְהִלֵּל לֵאמֹר: בָּא הֲלוֹם עָנִי בֶּן־טוֹבִים, גָּוֵעַ וּמְבַקֵּשׁ לָחֶם.

א) מְשִׁיבָה, ב) יִסְגְּרוּ. ג) אִישׁ לֹא לָמֵד. ד) תּוֹרָתִי. ה) עֳנָשִׁי. ו) לִסְבֹּל אוֹתָם. ז) וּלְהַחֲרִישׁ. ח) כְּמוֹ. ט) צְעָקָה. י) בָּטוּחַ. יא) אָסוֹן וָשֶׁבֶר. יב) דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר זְמִירוֹתָיו נְעִימוֹת מְאֹד. יג) הָאִישׁ הַבּוֹטֵחַ בַּיְיָ — לֹא יִירָא מִשְּׁמוּעָה רָעָה.

הַקּוֹנֶה אֶת כֶּסֶף גְּאֻלָּתוֹ מִידֵי בֵית־הַדִּין. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָעֲנִיִּים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַתְּחִי רוּחָם, וַיְבָרְכוּ אֶת־הִלֵּל הַדּוֹאֵג לָהֶם כַּאֲשֶׁר יִדְאַג אָב לִבְנוֹ.

מז. הַגַּרְדִּיִּים א).

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם. וַיִּדּוֹנוּ שַׁמַּאי וְהִלֵּל עַל־דְּבַר מֵי מִקְוָה, וְלֹא יָכְלוּ לָבֹא לִידֵי מַסְקָנָה ב) אֶחָת; וַיֵּרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא יָדְעוּ הֲיַטּוּ אַחֲרֵי הִלֵּל אוֹ אַחֲרֵי שַׁמָּאי. וַיָּבֹאוּ אוֹרְגִים מִשַּׁעַר הָאַשְׁפּוֹת ג), וַיִּגְּשׁוּ אֶל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: מְעִידִים אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן כִּי שְׁלֹשָׁה לוּגִין ד) מַיִם שְׁאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה. וַיְהִי אַךְ שָׁמְעוּ הַחֲכָמִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ: מְקַבְּלִים אֲנַחְנוּ דִּבְרֵי הָאֹרְגִים הָאֵלֶּה יוֹתֵר מִדִּבְרֵי שַׁמַּאי וְהִלֵּל. וַיְהִי כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה כִּי נִדְחוּ דִּבְרֵי שַׁמַּאי וְהִלֵּל מִפְּנֵי דִּבְרֵי אֲנָשִׁים, הַשּׁוֹכְנִים בַּמָּקוֹם הַפָּחוּת ה) שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁאוּמְנוּתָם ו) שְׁפָלָה, שֶׁאֵין מַעֲמִידִים מֵהֶם לֹא מֶלֶךְ וְלֹא כֹהֵן גָּדוֹל, וַיֹּאמְרוּ: עַתָּה יָדַעְנוּ כִּי כֶּתֶר תּוֹרָה עוֹלֶה עַל הַכֹּל.

מח.

שִׂיחַת חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת. וְשִׂיחַת עֵצִים וַעֲשָׂבִים, הָרִים וּגְבָעוֹת וּמִשְׁלֵי כוֹבְסִים.

I.

וַיִּלְמַד הִלֵּל כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת וְשִׂיחַת הָרִים וּגְבָעוֹת וּבְקָעוֹת וְשִׂיחַת עֵצִים וַעֲשָׂבִים וְשִׂיחַת חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְשִׂיחַת כּוֹבְסִים וּמִשְׁלֵי שׁוּעָלִים. וּבְהֵאָסֵף אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִשְׁמֹעַ תּוֹרַת יְיָ, וּפָתַח בְּמָשָׁל פִּיו, וְשָׁמַע קְהַל הַנֶּאֱסָפִים אֶת־דְּבָרָיו, וְשָׂמוּ עַל לִבָּם וְהֵיטִיבוּ דַרְכָּם, וְהִתְחַסְּדוּ אִישׁ עִם רֵעֵהוּ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֻּגַּד לְהִלֵּל כִּי נִמְצְאוּ בֵּין שׁוֹמְעֵי דְבָרָיו אֲנָשִׁים הַמְשַׁלְּמִים רָעָה תַּחַת טוֹבָה, — וַיִּשָּׂא הִלֵּל מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר: צַיָּדִים רָדְפוּ אֶת־אַחַד הַצְּבָאִים, וַיַּשִּׂיגוּהוּ עַל יַד גַּן גָּדוֹל. וַיְקַפֵּץ הַצְּבִי מֵעַל הַגָּדֵר, וַיָּבֹא הַגַּנָּה, וַיִּסָּתֵר בֵּין הַשִּׂיחִים. וַיָּבֹאוּ אַחֲרָיו הַצַּיָּדִים וַיְבַקְשֻׁהוּ בְּכָל הַגָּן וְלֹא מְצָאֻהוּ, כִּי הַסְתֵּר הִסְתִּירֻהוּ עֲלֵי הַשִּׂיחִים וַיְסוֹכְכוּ ז) עָלָיו. וַיְהִי כִּרְאוֹתָם כִּי שָׁוְא עֲמָלָם, וַיֹּאמְרוּ לָשׁוּב. וַיַּרְא הַצְּבִי כִּי מְבַקְשֵׁי נַפְשׁוֹ נוֹאֲשׁוּ מִמֶּנּוּ, וַיָּחֶל לֶאֱכֹל אֶת הֶעָלִים הַמַּסְתִּירִים אוֹתוֹ. וַיְהִי כָל עָלֶה וְעָלֶה הַבָּא אֶל פִּי הַצְּבִי לְהֵאָכֵל, — וַיֵּאָנַח. וַיֹּאמְרוּ לָהֶם הָעֲנָפִים: עַל־מָה אַתֶּם נֶאֱנָחִים? וַיַּעֲנוּ הֶעָלִים לֵאמֹר: לֹא עַל קִצֵּנוּ נֵאָנֵחַ, כִּי אִם עַל הַצְּבִי הָאֻמְלָל הָאוֹכֵל אוֹתָנוּ: הֵן עוֹד מְעַט וְנִגְלָה אֶל רוֹדְפָיו וַיֵּאָחֵז. וְהַצְּבִי לֹא שָׁמַע אֶת־דִּבְרֵי הֶעָלִים, וַיְשַׁכַּח אֶת־חֶסֶד מְטִיבָיו אֲשֶׁר הִסְתִּירֻהוּ מִן רוֹדְפָיו, וַיּוֹסֶף לֶאֱכֹל אֶת הֶעָלִים. וַיִּשְׁמְעוּ הָרוֹדְפִים קוֹל שָׁאוֹן בַּגָּן, וַיַּבִּיטוּ אַחֲרֵיהֶם, וַיִּרְאוּ אֶת הַצְּבִי הַנִּמְלָט מִיָּדָם. וַיּוֹרוּ בוֹ וַיִּפְצָעֻהוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נֶאֱחַז הַצְּבִי בִּידֵי הַצַּיָּדִים, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: צַדִּיק יְיָ עַל כָּל הַבָּא עָלָי; אָנֹכִי שִׁלַּמְתִּי רָעָה לִמְטִיבַי, עַל־כֵּן בָּאַתְנִי כָּל זֹאת.

II.

וַיֻּגַּד לְהִלֵּל לֵאמֹר: הֵטִיבוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־מַעֲשֵׂיהֶם וּמְשַׁלְּמִים טוֹבָה תַּחַת רָעָה. וַיְשַׁבַּח הִלֵּל עַל הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשָּׂא

א) הָאוֹרְגִים. ב) заключеніе. ג) דֹּמֶן וָזֶבֶל. ד) кварта. ה) הַגָּרוּעַ. ו) שֶׁמְּלַאכְתָּם. ז) כִּסּוּ.

הֵם? וַתַּעַן בַּת־הַקּוֹל וַתֹּאמַר: מִפְּנֵי שֶׁתַּלְמִידֵי בֵּית־הִלֵּל נוֹחִים א) וַעֲלוּבִים ב) הֵם, וְשׁוֹנִים דִּבְרֵיהֶם וְדִבְרֵי „בֵּית־שַׁמַּאי", וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּקְדִּימִין דִּבְרֵי בֵית שַׁמַּאי לְדִבְרֵיהֶם, — וִידַעְתֶּם הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתֶם אֶל לְבַבְכֶם, כִּי כָל הַמַּשְׁפִּיל אֶת־עַצְמוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַגְבִּיהוֹ, וְכָל הַמַּגְבִּיהַּ עַצְמוֹ — הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁפִּילוֹ, וְכָל הַמְּחַזֵּר אַחַר הַגְּדֻלָּה — גְּדֻלָּה בּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ, וְכָל הַבּוֹרֵחַ מִן הַגְּדֻלָּה — גְּדֻלָּה מְחַזֶּרֶת אַחֲרָיו, וְכָל הַדּוֹחֵק אֶת־הַשָּׁעָה — הַשָּׁעָה דּוֹחַקְתּוֹ, וְכָל הַנִּדְחֶה מִפְּנֵי הַשָּׁעָה — שָׁעָה עוֹמֶדֶת לוֹ.

מה. מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם?

וַיְהִי הַיּוֹם. וַיֹּאמְרוּ בֵית שַׁמַּאי: נוֹחַ ג) לוֹ לְאָדָם שֶׁלֹּא נִבְרָא יוֹתֵר מִשֶּׁנִּבְרָא. וַיִּשָּׁמַע הַדָּבָר הַזֶּה לְבֵית הִלֵּל וַיֹּאמְרוּ: נוֹחַ לוֹ לְאָדָם שֶׁנִּבְרָא יוֹתֵר מִשֶּׁלֹּא נִבְרָא. וַתִּמָּשֵׁךְ מַחְלֹקֶת הַדֵּעָה הַזֹּאת שְׁתֵּי שָׁנִים וּמֶחֱצָה. כִּי בֵית שַׁמַּאי אָמְרוּ: אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה, יָמָיו כְּצֵל עֹבֵר, עִנְיָנָיו כַּעַס וְרֹגֶז, וְסוֹפוֹ רִמָּה וְתוֹלֵעָה; וּבֵית הִלֵּל אָמְרוּ: בִּינָה יְתֵרָה נָתַן יְיָ בָּאָדָם, — וְהִיא מַכְשַׁרְתּוֹ ד) וּמְקַדַּשְׁתּוֹ וּמְרוֹמַמְתּוֹ וּמְחַסַּרְתּוֹ מְעַט מֵאֱלֹהִים. וַיִּמְנוּ אֶת־דֵּעוֹת הַנֶּחְלָקִים, וַיִּרְאוּ כִּי רַבִּים הָאֲנָשִׁים הַנּוֹטִים אַחֲרֵי דֵעוֹת בֵּית־שַׁמַּאי מֵאֲשֶׁר אֶת־בֵּית הִלֵּל, וַיַּחְלִיטוּ בֵית הִלֵּל לֵאמֹר כְּבֵית שַׁמַּאי: נוֹחַ לוֹ לְאָדָם: שֶׁלֹּא נִבְרָא יוֹתֵר מִשֶּׁנִּבְרָא! — וְעַכְשָׁיו שֶׁנִּבְרָא יְפַשְׁפֵּשׁ ה) בְּמַעֲשָׂיו, וְיִנָּחֵם ו) עַל מַעֲשָׂיו הָרָעִים, וְיִתֵּן אֶת־לְבָבוֹ לָשׁוּב אֶל יְיָ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים וְלָלֶכֶת בְּתוֹרָתוֹ מִבְּלִי סוּר מִדְּבָרֶיהָ יָמִין וּשְׂמֹאל.

מו. תַּקָּנוֹת הִלֵּל.

וַיַּרְא הִלֵּל כִּי הָעֲנִיִּים אוֹבְדִים בְּעָנְיָם, יַעַן־כִּי חָדְלוּ הָעֲשִׁירִים לְהַלְווֹתָם כֶּסֶף, וַיַּחְקֹר וַיִּדְרֹשׁ, וַיֻּגַּד לוֹ לֵאמֹר: יָרְאִים הָעֲשִׁירִים לְהַלְווֹת אֶת־כַּסְפָּם בְּאָמְרָם: הֵן תָּבֹא שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, — וּבִטְּלָה אֶת זְכוּת הַמַּלְוֶה לִגְבּוֹת ז) אֶת חוֹבוֹ, כַּדָּבָר הַכָּתוּב בְּתוֹרַת יְיָ. וַיָּקָם הִלֵּל וַיְתַקֵּן אֶת „הַפְּרוֹזְבּוּל". וְזֶה דְּבַר הַתַּקָּנָה הַזֹּאת: „הַמַּלְוֶה מֵבִיא אֶת־שְׁטָרוֹ אֶל בֵּית־הַמִּשְׁפָּט וְכוֹתֵב כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: „מוֹסֵר אֲנִי בָזֶה לָכֶם, דַּיָּנִים, שֶׁכָּל חוֹב שֶׁיֶּשׁ לִי, — שֶׁאֶגְבֶּנּוּ כָּל זְמַן שֶׁאֶרְצֶה". הַדַּיָּנִים בָּאִים עַל הַחִתּוּם, וְהַחוֹב יוֹצֵא מֵרְשׁוּת הַמַּלְוֶה לִרְשׁוּת בֵּית־הַדִּין; וְיַעַן כִּי בֵית הַדִּין אֵינֶנּוּ אִישׁ פְּרָטִי ח), וְאֵין עָלָיו לְקַיֵּם מִצְוַת הַשְּׁמִטָּה, עַל־כֵּן יָכוֹל הוּא לִגְבּוֹת אֶת־הַחוֹב גַּם אַחֲרֵי עֲבוֹר שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה". וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמַּלְוִים אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיַּלְווּ אֶת־הָעֲנִיִּים כֶּסֶף כְּכֹל אֲשֶׁר דָּרְשׁוּ, וַתְּהִי לָהֶם הָרְוָחָה.

וַיְהִי כִּרְאוֹת הִלֵּל כִּי צַר מְאֹד לָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר מָכְרוּ בִּימֵי עָנְיָם אֶת־בָּתֵּיהֶם, כִּי יִתְנַכְּלוּ ט) לָהֶם קוֹנֵי בָתֵּיהֶם לְהַשְׁאִיר אֶת־קִנְיָנָם לַצְּמִיתוּת י), וַיָּקָם וַיְתַקֵּן תַּקָּנָה חֲדָשָׁה לֵאמֹר: מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר אֶת בֵּיתוֹ בְּעָנְיוֹ, וַיַּעַזְרֵהוּ יְיָ, וַיִּתֵּן אֶת הַיְכֹלֶת בְּיָדוֹ לִגְאֹל אֶת־בֵּיתוֹ מִיַּד הַקּוֹנֶה בְּיוֹם כְּלוֹת שָׁנָה אַחַת מִיּוֹם מִמְכָּרוֹ, אַל יֵלֵךְ עוֹד לְבַקֵּשׁ אֶת־הַקּוֹנֶה וּלְהָשִׁיב לוֹ אֶת־כֶּסֶף גְּאֻלָּתוֹ, — כִּי אִם יָבִיא אֶת־כֶּסֶף גְּאֻלַּת הַבַּיִת לְבֵית־דִּין, וְיָשׁוּב אֶל־בֵּיתוֹ אֲשֶׁר מְכָרָהוּ; וְכִי יִמְצָא אֶת־הַבַּיִת סָגוּר, כִּי סְגָרוּ אֲדוֹנָיו הַחֲדָשִׁים וַיֵּעָלֵם מֵעֵינֵי הַמּוֹכֵר, — וְשָׁבַר אֶת־הַדֶּלֶת וְיָשַׁב בְּבֵיתוֹ כְּקֶדֶם, וְקִבֵּל

א) שְׁקֵטִים. ב) безобидные. ג) מוּטָב. ד) приспособляетъ его, ה) יְבַדּוֹק. ו) וְיִתְחָרֵט. ז) לִדְרוֹשׁ. ח) частный. ט) יַעֲרִימוּ. י) לְעוֹלָם.

כֵּן בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־זְבוּלֻן וַיֹּאמֶר לוֹ: שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ (לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה) וְיִשָּׂשכָר בְּאֹהָלֶיךָ (אָהֳלֵי תוֹרָה), כִּי אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה. וַיִּשְׁמְעוּ תַלְמִידֵי הַחֲכָמִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְחוּ מוּסָר, וַיֶּחְדְּלוּ לְהִתְנַשֵּׂא עַל אֲחֵיהֶם עוֹבְדֵי הָאֲדָמָה.

V.

וַיְהִי הַיּוֹם, וַיִּשָּׁאֵל הִלֵּל לֵאמֹר: מַדּוּעַ מְדַקְדֵּק יְיָ עִם הַצַּדִּיקִים כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה א), וּמַדּוּעַ הִשְׁמִיעוּ הַחֲכָמִים אֶת־דַּעְתָּם לֵאמֹר: תַּלְמִיד חָכָם הַנִּמְצָא רֶבֶב ב) עַל בִּגְדוֹ חַיָּב מִיתָה? וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: הָלֹךְ הָלַכְתִּי אֶל הַכּוֹבְסִים לִרְאוֹת בִּמְלַאכְתָּם, וָאֶשְׁמַע אֶת דִּבְרֵיהֶם לֵאמֹר: אֵין קָשֶׁה לְכַבּוּס מִבְּגָדִים לְבָנִים. וָאֶשְׁאָלֵם לְסִבַּת הַדָּבָר, וַיַּעֲנוּנִי לֵאמֹר: הַנְּקֻדּוֹת וְהַכְּתָמִים הַיּוֹתֵר קְטַנִּים לֹא יֵרָאוּ וְלֹא יִגָּלוּ לָעַיִן בִּלְתִּי אִם בִּהְיוֹתָם בִּבְגָדִים לְבָנִים, וְעַל כֵּן נַרְבֶּה בִּמְחִיר כִּבּוּס בִּגְדֵי פִשְׁתָּן עַל אַחַת שֶׁבַע. וַיּוֹסֶף הִלֵּל לְבָאֵר אֶת־דְּבָרָיו וַיֹּאמַר: כִּי יֶחֱטָא בוּר לֵאלֹהִים, לֹא יָשִׂימוּ הָאֲנָשִׁים אֵלָיו לֵב, כִּי יֹאמְרוּ: אֵין בּוּר יְרֵא חֵטְא וְלֹא מַעֲשָׂיו יִהְיוּ לָנוּ לְמָשָׁל וּלְמוּסָר; אוּלָם כִּי יֶחֱטָא צַדִּיק, וְאָמְרוּ הָאֲנָשִׁים: אִם הַצַּדִּיק כָּךְ, — אָנוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! וְעַל כֵּן מְדַקְדֵּק יְיָ עִם הַצַּדִּיקִים גַּם כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, כִּי עֵינֵי הָעָם עֲלֵיהֶם וְעַל מַעֲשֵׂיהֶם, וְגַם חֶטְאָם הַיּוֹתֵר קָטֹן לֹא יֵעָלֵם מֵעֵינֵי רוֹאֵיהֶם.

VI.

וַיִּשָּׁאֵל הִלֵּל לֵאמֹר: בַּמֶּה יִזְכֶּה אָדָם לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם? וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: בַּעֲנָוָה וּבַעֲבוֹדָה וּבְחַיִּים שֶׁל צַעַר וּבְבִטָּחוֹן בַּיְיָ, כִּי לֹא יִקָּפַח ג) שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה... וַיֹּאמְרוּ לוֹ הָאֲנָשִׁים: הֲלֹא תְבָאֵר לָנוּ דְּבָרֶיךָ בְּמָשָׁל. וַיַּעַן הִלֵּל וַיֹּאמַר: חֲתִיכַת בַּד חָדָשׁ וּמְגֹהָץ ד) הָיָה מוּנָח עַל הַשֻּׁלְחָן, וַיִּתְגָּאֶה בְיָפְיוֹ וּבְטוּבוֹ וַיֹּאמַר: אֲנִי אֶהְיֶה לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת בִּהְיוֹתִי לְבֶגֶד. עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּפִנַּת הַבַּיִת מִתְגּוֹלֵל מְעִיל מְלֻכְלָךְ ה) וּמְגֹאָל, מֻשְׁלָךְ מִמָּקוֹם זֶה אֶל מָקוֹם אַחֵר, וְנִמְאָס מְאֹד. וַיִּבְזֵהוּ הַבַּד הֶחָדָשׁ וְהַמְגֹהָץ וַיֹּאמֶר לוֹ: אוֹי לְךָ, סְחָבָה ו) מְגֹאָלָה וְנִמְאָסָה שֶׁהִגַּעַתְּ ז) לְכָךְ. וַיַּעַבְרוּ יָמִים אֲחָדִים וְהַבַּד הֶחָדָשׁ הָיָה לְבֶגֶד, וַיִּלְבָּשֵׁהוּ בְּעָלָיו; וְאַחַר לָקַח אֶת מְעִילוֹ וַיְשִׂימֵהוּ מֵעַל לְבִגְדוֹ הֶחָדָשׁ; וַיַּכֵּר הַבֶּגֶד הֶחָדָשׁ אֶת־הַמְּעִיל, וַיִּשְׁתָּאֶה אֵלָיו מְאֹד, וַיֹּאמַר: הַגִּידָה נָּא לִי בַּמֶּה נִתְעַלֵּיתָ אַתָּה, נִתְעַל גַּם עָלָי? וַיַּעַן הַמְּעִיל וַיֹּאמַר: הוּבֵאתִי לְבֵית־הַכּוֹבֵס וָאֻכֶּה מַכּוֹת גְּדוֹלוֹת בְּמַקְלוֹת וּבְשְׁבָטִים עַד אֲשֶׁר יָצָא הָאָבָק וְהֶעָפָר וְהַטִּיט אֲשֶׁר דָּבְקוּ בִי. וָאֹמַר אֶל לִבִּי, טוֹב לִי כִּי עֻנֵּיתִי! עַתָּה שֻׁנָּה מַרְאִי לְטוֹב. וְעוֹדֶנִּי חוֹשֵׁב אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וָאֻקַּח וָאוּשַׂם בְּמַיִם רוֹתְחִים וָאֲבֻשַּׁל, וְאַחַר הוֹצִיאוּנִי מִן הַיּוֹרָה ח) וָאוּשַׂם בְּמַיִם קָרִים וְחַמִּים, וָאֲכֻבַּס וָאֶשָּׁחֵק ט) וָאִיבַשׁ, וָאֻכֶּה, וָאֻחֲלַק וָאֲגֹהַץ י) וָאֵרֶא פִתְאוֹם, כִּי נֶהְפַּכְתִּי לְבֶגֶד טוֹב וְנֶחְמָד, וָאֵדַע אָז, כִּי אִי אֶפְשַׁר לַעֲלוֹת לִגְדֻלָּה בִּלְתִּי אִם עֻנּוֹתִי בָּרִאשׁוֹנָה... וַיִּשְׁמְעוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־דִּבְרֵי הִלֵּל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: צָדְקוּ דִּבְרֵי הִלֵּל נְשִׂיאֵנוּ: הֵן גַּם הוּא לֹא עָלָה לִגְדֻלָּה בִּלְתִּי אִם עֻנּוֹתוֹ בָּרִאשׁוֹנָה, וְגַם יוֹסֵף בֶּן יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא הָיָה מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ עַד אֲשֶׁר נִמְכַּר לְעֶבֶד וַיֵּחָבֵשׁ יא) שָׁנִים רַבּוֹת בַּבּוֹר.

א) גַּם בִּדְבַר הַיּוֹתֵר קַל. ב) כֶּתֶם, пятно. ג) יִמָּנַע. ד) נוֹצֵץ, глянцовитый. ה) מְטֻנָּף. ו) тряпьё. ז) שֶׁבָּאת לְמַדְרֵגָה זוֹ. ח) котёлъ. ט) былъ растираемъ. י) выглаженъ.

משלו ויאמר: על יד התפוח א) גדל שיח ב) שושנים. וישמע שיח השושנים את תהלתו, ניקרא ויאמר: מי ידמה לי ומי ישוה לי? פרחי נחמדים למראה וטובים להריח; אמנם גדול התפוח ממני; אולם לא עליו יתענגו בני האדם. וישמע התפוח את־הדברים האלה ויאמר: אם גדול אתה ממני ביפי פרחיך ובריחם הנעים, — הן קטן אתה ממני בטוב לבב וברוח נדיבה. ויאמר שיח השושנים: השמיעני נא את־מעשי חסדיך וידעתי מה הם?

ויען התפוח ויאמר: אתה לא תתן את פרחיך לבני אדם בלתי אם דקרתם בראשונה בחוחיך ג), ואנכי נותן פריי גם לאשר ישליך אבנים עלי...

III.

וישאל הלל לאמר: מדוע נמשלו הצדיקים כתמרים? ויען הלל ויאמר: כבר אמרתי לכם, כי אין טוב לאדם בלתי אם היטיבו לרעהו בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו, כי כשאנו (רק) לעצמנו, — מה אנו? ואתם ראו נא גם ראו את חסדי התמר אשר יעשה לנוטעיו: פריו יתן למאכל, לולביו להלל, עליו ד) לסכך ה), קליפתו לחבלים, סנסניו ו) לכברות ז), מצבתו ח) להקרות ט) בה את הבית ולעשות אותה כלים ורהיטים י) וכפות וקערות... ויענו התלמידים ויאמרו: טובים דבריך ונכוחים; ועתה הואילה נא והגידה לנו: אל־מה ימשלו יושבי תבל? ויען הלל ויאמר: לשדה תבואות. ויאמרו התלמידים: הלא תבאר לנו את־דבריך.

ויען הלל ויאמר: התבן והקש והמוץ רבו זה עם זה. זה אומר: בשבילי יא) נזרע השדה, וזה אומר: בשבילי נחרש ויזרע. אמרו החטים: המתינו יב) עד שתבא הגרן יג), ואנו יודעים בשביל מה נזרע השדה. באו לגרן, ויצא בעל הבית לזרותם יד) הלך לו המוץ טו) ברוח, נטל את התבן והשליכו על הארץ, ונטל את הקש ושרפו, נטל את החטים ועשה אותן ערמה טז), וכל מי שראה אותן עומד ומברך עליהן את יוצרן ואומר: ברוך יי שגדל את־אלה!...

IV.

וירא הלל כי נמצאו בין תלמידי החכמים אנשים הבוזים לעם הארץ, באמרם: אשרי האיש העוסק בחיי עולם יז), ואוי אוי לאיש העוסק רק בחיי שעה יח). וישא הלל משלו ויאמר: ההרים והגבעות אמרו לעמקים שביניהם: מה־קטנתם ומה־נקלתם? מה רב המרחב שאנו רואים ומה רע ומר גורלכם? לא לעיניכם יראו שדות וגנים, ערים וכפרים, ולא אתם תתענגו על קרני השמש הראשונות בצאתן להאיר את־הארץ. ויענו העמקים לאמר: לו השיבותם לנו את־עפרנו ואדמתנו אשר נתן בכם בהיותכם להרים ולגבעות, כי עתה נמשלתם אלינו... וישמעו תלמידי החכמים את־הדברים האלה ויאמרו: הלא תבאר לנו, רבנו, את דברך. ויען הלל ויאמר: לולא עבדו אחיכם את השדות ולולא הוציאו לחם מן הארץ להחיות עם רב, כי עתה גועני כלנו ברעב... ועל־

א) עץ התפוח. ב) кустъ. ג) בק ציץ. ד) листья его. ה) למכסה, кровля. ו) הענפים הדקים. ז) זיעבע, сито. ח) стволъ. ט) לעשות קורות. י) мебель. יא) למעני. יב) חכו. יג) עד שתבוא העת להאסף הגרנה. יד) ווארפען, провѣвать. טו) שפרעאו, мякина. טז) גל. יז) בתורה. יח) בפרנסה.

בִּלְתִּי אִם בְּלֶכְתּוֹ לְהָבִיא לֶחֶם לוֹ וּלְנַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ, וּמִדֵּי הִתְפַּלֵּל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אֶל יְיָ, וְהָיוּ לִבּוֹ וּמַחְשְׁבוֹתָיו נְתוּנִים נְתוּנִים לְדִבְרֵי הַתְּפִלָּה וְלֹא יָשִׂים לֵב אֶל כָּל הַנַּעֲשָׂה מִסָּבִיב לוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם וְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וְתַלְמִידָיו עוֹמְדִים וּמִתְפַּלְּלִים בַּשָּׂדֶה, וַיַּעַל עָרוֹד א) מֵחוֹרוֹ, וַיִּרְאֻהוּ הַתַּלְמִידִים, וַתִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד, — וַיָּנוּסוּ; וְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא לֹא שָׂם לִבּוֹ אֶל הֶעָרוֹד הַנּוֹרָא, וַיּוֹסֶף לְהִתְפַּלֵּל. וַיִּקְרַב אֵלָיו הֶעָרוֹד וַיִּכָּרֵךְ ב) עַל עֲקֵבוֹ וַיִּשָּׁכֵהוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא לְהִתְפַּלֵּל, וַיַּרְא וְהִנֵּה עָרוֹד שׁוֹכֵב מֵת לְרַגְלָיו, וַיִּשְׁתָּאֶה אֵלָיו מְאֹד כִּי לֹא יָדַע מָתַי בָּא אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וּמִי הֱמִיתוֹ. וַיִּפֶן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא כֹּה וָכֹה, וַיַּרְא כִּי תַלְמִידָיו נָפוֹצוּ מֵעָלָיו, וַיָּרֶם קוֹלוֹ וַיִּקְרָא לָהֶם, וַיָּבֹאוּ אֵלָיו. וַיִּשְׁאָלֵם לֵאמֹר: מַדּוּעַ נִפְרַדְתֶּם מֵעִמִּי? וַיְסַפְּרוּ לוֹ הַתַּלְמִידִים לֵאמֹר: הֶעָרוֹד אֲשֶׁר יָצָא לְנָשְׁכֵנוּ הֶחֱרִידָנוּ מְאֹד, וַנִּבְרַח.

וַיְהִי כְּדַבְּרָם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּשְׁגִּיחוּ אֶל הֶעָרוֹד הַמֵּת, וַיֹּאמְרוּ: אַךְ נָשַׁךְ הֶעָרוֹד, — וַנִּרְאֵהוּ נוֹפֵל מֵעַל רַגְלֶיךָ כֶּחָלָל ג). וַיִּקַּח רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אֶת הֶעָרוֹד, וַיְשִׂימֵהוּ עַל כְּתֵפוֹ, וַיְבִיאֵהוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. וַיְהִי כִּרְאוֹת הָעָם אֶת־הֶעָרוֹד, וַיִּצְעֲקוּ כֻלָּם צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה לֵאמֹר: הֲלֹא זֶה אֲשֶׁר הֵמִית רַבִּים כָּמוֹנוּ וּמוֹרָאוֹ הָיָה עַל כָּל סְבִיבָיו. וַיַּעַן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וַיֹּאמַר: אַל תֹּאמְרוּ, בָּנַי, הֶעָרוֹד מֵמִית, — נַאמַרְתֶּם: הַחֵטְא מֵמִית! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר סִפְּרוּ לָהֶם תַּלְמִידֵי רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיַּעַן כָּל הָעָם וַיֹּאמַר: אוֹי לָאָדָם שֶׁפָּגַע בּוֹ עָרוֹד ד), וְאוֹי לָעָרוֹד שֶׁפָּגַע בּוֹ רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא ה).

נ. הָאִשָּׁה הָעֲנִיָּה וְקוֹרוֹת בֵּיתָהּ.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁמַע רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא קוֹל אִשָּׁה בוֹכִיָּה, וַיִּתְעוֹרֵר מְאֹד, וַיֵּצֵא הַחוּצָה לָדַעַת מַה־זֶּה וְעַל מַה־זֶּה. וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁכֶנְתּוֹ עוֹמֶדֶת עַל־יַד בֵּיתָהּ הַבָּנוּי וְסוֹפֶקֶת כַּפֶּיהָ. וַיִּגַּשׁ אֵלֶיהָ רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וַיֹּאמַר: מַה־לָּךְ, שְׁכֶנְתִּי, כִּי תִבְכִּי? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אֲהָהּ, אֲדוֹנִי! בְּזֵעַת אַפַּי עָבַדְתִּי אֲנִי וּבְנֵי בֵיתִי עַד אֲשֶׁר הִשְׂתַּכַּרְנוּ כֶּסֶף לִבְנוֹת לָנוּ אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה, וְעַתָּה כִּי נִבְנוּ קִירוֹתָיו וְאָמַר לְקָרוֹת ו) אוֹתוֹ, וָאֵרֶא כִּי קָצְרוּ קוֹרוֹתָיו מִהְיוֹת לְבֵיתֵנוּ זֶה. וַיְמָרְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת־רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא עַד־מְאֹד, וַיֹּאמֶר לָאִשָּׁה הַבּוֹכִיָּה: הַגִּידִי נָא לִי מַה שְּׁמֵךְ? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אִיכָה! וַיִּתְפַּלֵּל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אֶל יְיָ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אָנָּא, יְיָ, תִּפֹּל נָא תְחִנָּתִי לְפָנֶיךָ, וְרִחַמְתָּ עַל אִיכָה, הָאִשָּׁה הָעֲנִיָּה הַזֹּאת וְאָרְכוּ קוֹרוֹת בֵּיתָהּ. וַיְהִי אַךְ כִּלָּה לְהִתְפַּלֵּל, וַתֶּאֱרַכְנָה הַקּוֹרוֹת מְאֹד, וַתּוּשַׂמְנָה עַל קִירוֹת הַבַּיִת, וַיְהִי עָדְפָן ז) אַמָּה מִזֶּה וּמִזֶּה.

נא. נַחַת ח) וְצַעַר ט).

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּשֶׁב רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא מִדַּרְכּוֹ, וַיִּשָּׂא עַל כְּתֵפוֹ סַל מָלֵא מֶלַח, וַיָּחֶל הַגֶּשֶׁם לָרֶדֶת. וַיֵּצֶר לְרַבִּי חֲנִינָא מְאֹד עַל הַמֶּלַח הַנָּמֵס, וַיַּעֲמֹד וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: רִבּוֹנוֹ י) שֶׁל עוֹלָם! כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּנַחַת יא), וַחֲנִינָא בְּצַעַר! וַיְהִי אַךְ הוֹצִיא אֶת־הַדְּבָרִים

א) נָחָשׁ מַזִּיק. ב) אומוויקעלט, обвился. ג) כַּהֲרוּג. ד) הַמֵּמִית בִּנְשִׁיכָתוֹ. ה) כִּי צִדְקָתוֹ תָּגֵן ע"ז וְכָל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מֵת. ו) לָשׂוּם עָלָיו אֶת הַקּוֹרוֹת, בעדעקען, (балки). ז) יָתְרָן, איבערפלוס, — излишекъ. ח) עֹנֶג. ט) וְצָרָה. י) אֲדוֹן. יא) עַל הַגֶּשֶׁם הַמַּשְׁקֶה אֶת הָאֲדָמָה.

מח. אֲמָרוֹת צְרוּפוֹת.

וְאֵלֶּה אֲמָרוֹת הִלֵּל אֲשֶׁר הָיוּ שְׁגוּרוֹת א) עַל פִּיו, וַיַּשְׁמִיעַן תָּמִיד לְשׁוֹמְעֵי דְבָרָיו:

מַרְבֶּה צְדָקָה, — מַרְבֶּה שָׁלוֹם.

קָנָה לוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה, — קָנָה לוֹ (קָנָה) חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

לֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד, וְלֹא הַקַּפְּדָן ב) מְלַמֵּד.

מַה דַּעֲלָךְ סְנֵי, — לְחַבְרָךְ לָא תַעֲבִיד ג).

הֱוֵה מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַהֲרֹן: אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם! אוֹהֵב אֶת־הַבְּרִיּוֹת וּמְקָרְבָן לַתּוֹרָה.

אַל תָּדִין אֶת־חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ.

אֵין בּוּר יְרֵא חֵטְא, וְלֹא עַם הָאָרֶץ־חָסִיד.

אִם רָאִיתָ דוֹר שֶׁהַתּוֹרָה חֲבִיבָה עָלָיו, — פַּזֵּר ד); וְאִם רָאִיתָ דוֹר שֶׁאֵין הַתּוֹרָה חֲבִיבָה עָלָיו, — כַּנֵּס ה).

דְּלָא מוֹסִיף ו) יָסֵף ז), וּדְלָא יַלִּיף ח), — קְטָלָא ט) חַיָּב, וּדְאִשְׁתַּמֵּשׁ י) בְּתָגָא יא), — חֲלָף יב).

אַל תֹּאמַר לִכְשֶׁאֶפָּנֶה יג), — אֶשְׁנֶה יד), שֶׁמָּא לֹא תִפָּנֶה...

אַל תֹּאמַר דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁמֹעַ, (אַף עַל פִּי) שֶׁסּוֹפוֹ לְהִשָּׁמַע.

אִם אֵין אֲנִי לִי טו), מִי לִי? וּכְשֶׁאֲנִי (רַק) לְעַצְמִי מָה אֲנִי? וְאִם לֹא עַכְשָׁיו טז), — אֵימָתַי?

אִם אֲנִי כַּאן יז), — הַכֹּל כַּאן; וְאִם אֵין אֲנִי כַּאן, — מִי כַּאן?

בְּמָקוֹם שֶׁלִּבִּי אוֹהֵב, — רַגְלַי מוֹלִיכוֹת אוֹתִי; אִם אַתָּה תָבוֹא לְבֵיתִי יח), — אֲנִי אָבוֹא לְבֵיתֶךָ; אִם אַתָּה לֹא תָבֹא לְבֵיתִי, — אֲנִי לֹא אָבוֹא לְבֵיתֶךָ.

עַל דַּאֲטֵפְתְּ, — אַטְפוּךְ, וְסוֹף מְטַיְּפָיִךְ יְטוּפוּן יט).

בְּמָקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים, — הִשְׁתַּדֵּל כ) לִהְיוֹת אִישׁ.

אַל תִּפְרוֹשׁ כא) מִן הַצִּבּוּר, וְאַל תַּאֲמִין בְּעַצְמְךָ כב) עַד יוֹם מוֹתְךָ.

אַל תֵּרָאֶה עָרוֹם (בֵּין הַלְּבוּשִׁים) וְאַל תֵּרָאֶה לָבוּשׁ בֵּין הָעֲרֻמִּים).

אַל תֵּרָאֶה עוֹמֵד (בֵּין הַיּוֹשְׁבִים), וְאַל תֵּרָאֶה יוֹשֵׁב (בֵּין הָעוֹמְדִים); אַל תֵּרָאֶה שׂוֹחֵק (בֵּין הַבּוֹכִים) וְאַל תֵּרָאֶה בוֹכֶה (בֵּין הַשּׂוֹחֲקִים).

מַרְבֶּה תוֹרָה, — מַרְבֶּה חַיִּים; מַרְבֶּה יְשִׁיבָה כג), — מַרְבֶּה חָכְמָה.

מַרְבֶּה עֵצָה כד), — מַרְבֶּה תְבוּנָה.

מַרְבֶּה בָשָׂר כה), — מַרְבֶּה רִמָּה כו); מַרְבֶּה עֲבָדִים, — מַרְבֶּה גָזֵל; מַרְבֶּה נְכָסִים כז), — מַרְבֶּה דְאָגָה כח).

קָנָה שֵׁם טוֹב, קָנָה לְעַצְמוֹ.

מט. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא:

אִישׁ הָיָה בַּיָּמִים הָהֵם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּשְׁמוֹ רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא. וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא תָּם וְיָשָׁר, יְרֵא אֱלֹהִים וְדָבֵק אַחֲרָיו מְאֹד. וַיֶּהְגֶּה רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא בְּתוֹרַת יְיָ יוֹמָם וָלַיְלָה, וְלֹא מָשׁוּ כט) דְּבָרֶיהָ מִפִּיו

א) רְגִילוֹת. ב) כַּעֲסָן. ג) הַדָּבָר הַשָּׂנוּא לְךָ אַל תַּעֲשֶׂה לַאֲחֵרִים. ד) בִּשְׁמִיעָה בָּרַבִּים. ה) אֱסוֹף. ו) לִלְמוֹד. ז) יֶחְדַּל לְהַשְׂכִּיל. ח) מְלַמֵּד לַאֲחֵרִים. ט) מִיתָה. י) הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ לַהֲנָאָתוֹ. יא) בְּכֶתֶר תּוֹרָה. יב) יֹאבַד וְיַעֲבוֹר מִן הָעוֹלָם. יג) כְּשֶׁתִּהְיֶה לִי פְּנַאי. יד) אֶלְמַד. טו) אִם אֲנִי לֹא אֶעֱשֶׂה מְאוּמָה לְטוֹבָתִי אוֹ לְדַעְתִּי. טז) עַתָּה. יז) אִם אֲנִי מְצַמְצֵם כָּל מַחְשְׁבוֹתַי כַּאן — פֹּה בְעִנְיָן שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה. יח) לְבֵית שֶׁלּוֹמְדִים שָׁם תּוֹרָה וְחָכְמָה. יט) יַעַן כִּי טִבַּעְתָּ, — טֻבַּעְתָּ, וְסוֹף מְטַבְּעֶיךָ לְהִטָּבֵעַ. כ) הִתְאַמֵּץ. כא) תִּבָּדֵל. כב) אַל תִּבְטַח יוֹתֵר מִדַּאי עַל חָכְמָתְךָ וְיִשְׁרַת לִבֶּךָ. כג) בָּתֵּי סֵפֶר לְתוֹרָה וּלְחָכְמָה. כד) יִשְׁאַל עֵצָה. כה) אוֹכֵל הַרְבֵּה וְשָׁמֵן. כו) תּוֹלָעִים שֶׁיֹּאכְלוּ גוּפוֹ. כז) בָּתִּים וְשָׂדוֹת וּמִקְנֶה וָהוֹן. כח) הוּא דוֹאֵג תָּמִיד פֶּן יִגָּנֵב רְכוּשׁוֹ אוֹ יִגָּזֵל מִמֶּנּוּ. כט) סָרוּ.

בדרך, וירא והנה תרנגלת שוכבת כמתה בשדה, ויחמל עליה, ויקחה ויביאה לביתו, ויאכילה וישקה, ותשב רוחה אל קרבה. וישכם רבי חנינא בן־דוסא בבקר, ויקח את־התרנגלת, ויצא השוקה, ויכרז א) לאמר: מי האיש אשר אבדה לו תרנגלת, — יבא אלי ויקחה, כי אני מצאתיה. ויהי כאשר לא נמצא איש אשר אבדה לו תרנגלת, וישב רבי חנינא בן־דוסא לביתו. ויהי כעבור שבע, ויאספו האנשים שנית אל השוק, ויצא רבי חנינא בן־דוסא עוד הפעם אל השוק וידרש ויחקר לדעת תרנגלת מי היא, ולא נמצאו לה בעלים. ויואש ב) רבי חנינא בן־דוסא ממצא את־האיש אשר אבדה לו התרנגלת, וישם את ביציה בקן ויושב עליהן את יולדתן ג) לבעבור תדגר ד) אותן. ויהי כאשר נולדו האפרחים ה), ויגדלם רבי חנינא בן־דוסא. ויגדלו האפרוחים, וימכרם רבי חנינא בן־דוסא ויקן במחירם עזים.

ויקח את־חלבן, וישק את־העניים והאביונים ואת־ילדיהם אשר ישבו ברחובו. ויברכהו העניים על החסד אשר הוא עשה עמהם, ויודו לו. ויען רבי חנינא בן־דוסא ויאמר: לא לי, לא לי כי ליי תודו אשר נתן רחמים בלב יצוריו לרחם על עני וחולה ונוע: לולי רחמתי על התרנגלת, אשר מצאתיה בשדה גועת ברעב, כי עתה לא היו לי עזים נותנות חלב.

נה. עזים ודבים.

ויגד לרבי חנינא בן־דוסא לאמר: עזיך רעות בשדות אנשי העיר ומשחיתות את יבולם. ויען רבי חנינא בן־דוסא לאמר: אם אמת הדבר, — תהיינה עזי טרף לשני הדבים, ואם אין — וגברו עזי על הדבים, והעלום על קרניהן והביאום העירה. ויהי בערב, ורבי חנינא בן־דוסא יושב ולומד וישמע קול העם ברעו ו), ויצא לראות מה־זה ועל מה־זה, וירא והנה עם רב התאסף על־יד ביתו וקורא בתמהון: לא נשמע כדבר הזה ולא נראה עד היום! ויגש רבי חנינא בן־דוסא אל קהל המשתאים, וירא והנה עזיו עומדות על יד החצר, ובקרני כל אחת ואחת נאחז דב...

נו. רבי חנינא בן דוסא והארי.

ויהי היום וילך רבי חנינא בן־דוסא בדרך, וירא והנה ארי שואג לקראתו ויאמר רבי חנינא בן־דוסא: אי לך, מלך חלש! הן השבעתיך אם תראה בגבול ארץ ישראל! וישמע הארי את־הדברים האלה ויברח. וירץ אחריו רבי חנינא בן דוסא ויקרא ויאמר: סלח נא לי שאמרתי לך: חלש, ומי שבראך אמר עליך: ליש ז) גבור בבהמה!

נז. החמור הגנוב.

ויראו הגנבים כי גדר בית רבי חנינא בן־דוסא הרוסה, וכשחוק להם לגנוב את החמור, ויבאו בלילה עד לפני ביתו, ויבאו החצרה, ויקחו את חמורו של רבי חנינא בן־דוסא, וינהגו בו, ויביאהו אליהם, וישימהו בחצרם; ויאמר אחד מהגנבים:

א) השמיע קול, הודיע, אנגעקינדיגט, objavlyat', объявлять. ב) לא האמין עוד, פערצווייפעלן, отчаявался. ג) התרנגלת אשר ילדה אותן. ד) בריטען, высиживать. ה) התרנגלים, התרנגלות הצעירים, קיכליין, цыплята. ו) משמיעים קול תרועה ושאון. ז) ארי.

האלה כפיו, ויחדל המטר. ויוכף רבי חנינא ללכת, ויבא עד לפני פתח ביתו, ויורד את סלו מעל שכמו, ויתפלל שנית אל יי לאמר: רבונו של עולם! כל העולם כלו בצער א), וחנינא בנחת! ויהי אך כלה להתפלל, וירד שנית המטר, וירוה ב) את האדמה וישרה.

נב. חלות הפלאות.

ויהי רבי חנינא בן־דוסא עני מאד בזון ג) מערב שבת לערב שבת בקב חרובין ד) ולא התאונן באזני יי ולא התרעם ה) על זניו. ויהי ביום הששי, ותקח אשתו עץ לח ו), ותשימהו בתנור, ותשם בו אש, כי אמרה: תראנה שכנותי כי עשן יוצא מפי ארבת הבית, — וחשבו כי גם אנכי מבשלת ואופה לכבוד השבת, ולא אבוש ולא אקל בעיניהן. ותרא אחת השכנות את העשן העולה מתוך ארבת הבית, ותאמר: לשוא תאמר אשת רבי חנינא לרמות את־הבריות! מי לא ידע כי אין לחם בבית העני הזה? ותקם השכנה, ותבוא אל בית רבי חנינא להביט אל התנור הריק, ולהראות לאשת רבי חנינא בן דוסא, כי מבינה היא את ערמתה. ותתדפק השכנה על דלת בית רבי חנינא בן־דוסא לאמר: הואילו פתחו נא לי את־הדלת. ותכר אשת רבי חנינא בן־דוסא כי קול שכנתה הוא, ותבוש מאד, ותרץ אל החדרה להחבא; ויהי כראות השכנה כי אין פותח לה את הדלת, ותלך אל החלון להשקיף בעדו מה־יעשה בבית. ויפליא יי לעשות וימלא התנור חלות לחם, ותאחז אש בעץ הלח, ותצאנה להבותיו ותלחכנה את חלות הלחם האפויות, ותשתאה השכנה מאד ותאמר: אכן מלא התנור חלות נחמדות, — ואנכי לא ידעתי! ותקרא האשה אל אשת רבי חנינא בן־דוסא ותאמר: מהרי את המרדה ז) ורדי ח) את חלות הלחם ולא תחרכנה ט)! ותשמע אשת רבי חנינא את־הדברים האלה ותדע כי הפליא יי לעשות עמה, ותמהר ותפתח את־הדלת לשכנתה ותאמר: אמנם הלכתי לקחת את המרדה לרדות את הלחם מן התנור.

נג. החמץ הדולק.

ויהי היום וירא רבי חנינא בן דוסא כי בתו יושבת עצובת רוח ונאנחת לרגעים. ויאמר לה רבי חנינא בן דוסא: הלא תגידי לי בתי: מה־לך כי נעצבת? ותען בתו ותאמר: הן ערב שבת היום ואמר להעלות נרות לכבוד שבת, ואיצק במנורות חמץ י) תחת השמן, כי נחלפו לי הבקבקים. ויען רבי חנינא בן־דוסא ויאמר: הרגעי, בתי! אל תשיתי לבך לדבר הזה: מי שאמר לשמן וידלק, — יאמר לחמץ וידלק! ותשמע בתו את־הדברים האלה, ותמהר ותקם ותדלק את־הפתילים יא) הטבולים בחמץ, — וידלקו כל הלילה וכל יום השבת עד־בא זמן ה„הבדלה". ויקח רבי חנינא בן־דוסא נר אחד מהם ויבדל על היין. ואך כלתה ההבדלה, — ויכבו הנרות.

נד. תרנגלת האבדת.

ויהי היום וילך רבי חנינא בן־דוסא

א) על הגשם שחבל לרדת. ב) וישביע. ג) התפרנס. ד) יאהאנעבראד, рожки. ה) בעקלאגט, роптать. ו) רטב, פייכט, влажный. ז) מעדר עץ, שופעל, лопата. ח) והוציאי. ט) גערעסטעט, пригарать. י) עסיג, уксусъ. יא) לינטע, фитили.

זֶה הָאַחֲרוֹן, הַגָּדוֹל מִן הָרִאשׁוֹן. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: גָּדוֹל גַּם הָאַחֲרוֹן יוֹתֵר מִן הָרִאשׁוֹן; כִּי עַד הַיּוֹם יָדַעְנוּ כִּי רַק נָתוֹן יִתְּנוּ הַשָּׁמַיִם, וְעַתָּה שָׁמַעְנוּ כִּי גַם שׁוֹב יָשִׁיבוּ לָהֶם אֶת אֲשֶׁר נָתְנוּ.

נט. הָאַרְגָּז הַיָּקָר.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּרְאוּ אֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים בָּסְפִינָה אַרְגָּז מְשֻׁבָּץ אֲבָנִים יְקָרוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת צָף עַל פְּנֵי הַמָּיִם, וְכַרְשָׁא א) כְּרוּכָה עָלָיו לְשָׁמְרוֹ. וַיִּיטַב הָאַרְגָּז מְאֹד בְּעֵינֵי אַחַד הַמַּלָּחִים ב) ג), וַיְקַפֵּץ הַיָּמָּה לְקַחְתּוֹ וְהִרְגִּיז הַכַּרְשָׁא וַתִּפְתַּח פִּיהָ, וַתֹּאמַר לִכְרוֹת בְּשִׁנֶּיהָ אֶת רֶגֶל הַמַּלָּח. וַיַּרְא הַמַּלָּח כִּי כֵן וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַדָּג נֹאד מָלֵא חֹמֶץ, וַיָּרַח הַדָּג בְּרֵיחַ הַחֹמֶץ וַיַּעֲזֹב אֶת הָאַרְגָּז, וַיֵּרֶד אֶל תְּהוֹם הַיָּם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁלַח הַמַּלָּח אֶת יָדוֹ לָקַחַת אֶת־הָאַרְגָּז, וַיִּשְׁמַע קוֹל בַּמָּרוֹם לֵאמֹר: מַה־לָּכֶם וּלְאַרְגַּז אֵשֶׁת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא? הֲלֹא זֶה מוּכָן וּמְזֻמָּן לָהּ לֶעָתִיד לָבֹא ד) לָשׂוּם בּוֹ אֶת־הַתְּכֵלֶת לְצִיצִת הַצַּדִּיקִים! וַיִּשְׁמַע הַמַּלָּח אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשֶׁב אֶת־יָדוֹ, וַיָּשָׁב אֶל הַסְּפִינָה.

ס. הַשֻּׁלְחָן וּשְׁבָרָיו.

וַיְהִי בְּלֵיל שַׁבָּת וַיֵּשֶׁב רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אֶל הַשֻּׁלְחָן לֶאֱכֹל. וְאַךְ שָׁלַח יָדוֹ לָגַעַת בַּמַּאֲכָלִים וַיִּשָּׁבֵר הַשֻּׁלְחָן וַיִּפֹּל אָרְצָה. וַיִּשְׁתָּאֵה רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא לַדָּבָר הַזֶּה, וַיַּבֵּט אֶל אִשְׁתּוֹ בְּתִמָּהוֹן, וַיְהִי דִּמְיוֹנוֹ כְּשׁוֹאֵל לֵאמֹר: מַה־זֹּאת? וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ: אָשַׁמְתִּי! אָנֹכִי שָׁאַלְתִּי מִשְּׁכֶנְתִּי תַּבְלִין ה) וְלֹא עִשַּׂרְתִּיו ו) וְעַל־כֵּן נָפַל הַשֻּׁלְחָן אַרְצָה בְּבוֹאֲךָ לֶאֱכֹל אֶת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי עָלָיו. וַיֹּאמֶר רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא: טוֹב כִּי הִזְכַּרְתִּינִי אֶת דְּבַר הַמַּעֲשֵׂר שֶׁאָנוּ מְחֻיָּבִים לָתֵת מֵהַתַּבְלִין, הִנְנִי אֶתְּנֵהוּ אַחַר הַשַּׁבָּת! וַיְהִי אַךְ הוֹצִיא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְרַב קֶרֶשׁ אֶל קֶרֶשׁ וּשְׁבָב ז) אֶל שְׁבָב, וַיִּדְבְּקוּ זֶה בָּזֶה, וַהֲאַסְפֶּנָה רַגְלֵי הַשֻּׁלְחָן, וַתַּעֲמֹדְנָה אִשָּׁה אִשָּׁה בִּמְקוֹמָהּ, וַיַּעַל הַשֻּׁלְחָן מֵעַל הָאָרֶץ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא, וַיְבָרֶךְ רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אֶת יְיָ, וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיִּשְׂבָּע.

סא. מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת.

וַיַּרְא רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא כִּי בְּנֵי עִירוֹ מַעֲלִים נְדָרִים וּנְדָבוֹת לִירוּשָׁלַיִם, וּבְיָדוֹ אֵין מְאוּמָה, — וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד. וַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה לָשׂוּחַ, וַיַּרְא וְהִנֵּה אֶבֶן גְּדוֹלָה מוּנַחַת שָׁם. וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אֲסַתֵּת ח) אוֹתָהּ וּמֵרַקְתִּיהָ ט) הֶחֱלַקְתִּיהָ ט) וְהַעֲלִיתִיהָ יְרוּשָׁלַיְמָה וְשַׂמְתִּיהָ עַל־יַד מִקְדַּשׁ־יְיָ, וְהָיְתָה לָשֶׁבֶת עָלֶיהָ הֶעָיֵף וְהַזָּקֵן. וַיַּעַשׂ בֶּן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא, וַיַּחֲלֵק אֶת־הָאֶבֶן וַיְמָרְקֶהָ, וַתְּהִי נֶחְמָדָה לְמַרְאֶה. וַיְנַס י) לַהֲרִימָהּ וְלֹא יָכֹל. וַיֵּלֶךְ וַיִּמְצָא לוֹ חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים סַבָּלִים יא) וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַעֲלוּ לִי אֶת־הָאֶבֶן יְרוּשָׁלַיְמָה? וַיַּעֲנוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים: בְּזֹאת יב) נֵאוֹת יג). לָךְ אִם תִּתֵּן לָנוּ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כָּסֶף. וַיֵּצֶר לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא מְאֹד, כִּי לֹא הָיוּ בְיָדוֹ חֲמִשִּׁים הַשֶּׁקֶל אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ הָאֲנָשִׁים, וַיֵּלֶךְ קְדֹרַנִּית יד) כָּל הַיּוֹם. וַיְהִי מִמָּחֳרָת, וַיְזַמֵּן לוֹ יְיָ חֲמִשָּׁה מַלְאָכִים

א) מִין דָּג, קאראַשׁע. ב) מאַטראָזע, матросы. ג) כְּשֵׁיבָא מְשִׁיחַ. ד) בְּשֵׁם לְהַטְעִים אֶת הַמַּאֲכָל, געווירץ, приправа. ה) נָתַתִּי מַעֲשֵׂר. ו) האלין שפאן, щепка. ז) אויסהויען, вытесать. ח) אֲנַקֶּה אוֹתָהּ הֵיטֵב. ט) אָבגלעטען, сдѣлаю гладкимъ. י) פּראָבירט, пробовалъ. יא) טרעגער, носильщики. יב) בִּתְנַאי זֶה. יג) נַסְכִּים. יד) מִתְעַצֵּב.

כָּל הַלַּיְלָה הוֹלַכְנוּ אֶת הַחֲמוֹר אֵלֵינוּ, נַרְעִיבֵהוּ, — הָבָה נַאֲכִילֵהוּ! וַיְמַהֲרוּ וַיָּשִׂימוּ לְפָנָיו תֶּבֶן וּשְׂעוֹרִים וּמַיִם, וַיָּבֹאוּ הַבָּיְתָה. וַיְהִי כַּעֲבוֹר שָׁעָה אַחַת, וַיֵּצְאוּ הֶחָצֵרָה לִרְאוֹת: הֶאָכַל הַחֲמוֹר אֵת כָּל אֲשֶׁר שָׂמוּ לְפָנָיו, וַיִּשְׁתָּאוּ מְאֹד, כִּי עָמַד הַחֲמוֹר עָצוּב וְלֹא נָגַע גַּם בַּתֶּבֶן וּבַשְּׂעוֹרִים, וְלֹא שָׁתָה אֶת־הַמָּיִם. וַיֹּאמֶר אֶחָד מֵהֶם: אֵין זֹאת כִּי לֹא הִסְכִּין א) חֲמוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא לֶאֱכֹל בִּלְתִּי אִם חָשָׁשׁ ב). הָבָה נִתֵּן לוֹ חָשָׁשׁ! וַיִּתְּנוּ לוֹ וְלֹא אָכָל. וַיָּשִׂימוּ לְפָנָיו בְּלִיל ג), — וְלֹא נָגַע בּוֹ; וַיֹּאמְרוּ לְהַשְׁקוֹתוֹ וְלֹא פָתַח פִּיו. וַיֵּמַר הַדָּבָר הַזֶּה לַגַּנָּבִים מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: לָמָּה אָנוּ מַנִּיחִים אוֹתוֹ שֶׁיָּמוּת וַיַּבְאִישׁ לָנוּ אֶת הֶחָצֵר? הָבָה נוֹצִיאֵהוּ מִזֶּה, וְהָלַךְ לוֹ אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה רוּחוֹ. וַיְמַהֲרוּ וַיִּפְתְּחוּ אֶת הֶחָצֵר, וַיְשַׁלְּחוּ אֶת־הַחֲמוֹר מֵעַל פְּנֵיהֶם. וַיֵּלֶךְ הַחֲמוֹר, וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי בֵּית רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וַיִּנְעַר ד). וַיֹּאמֶר בֶּן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא: אָבִי! בְּקוֹל חֲמוֹרֵנוּ אָנֹכִי שׁוֹמֵעַ! וַיַּעַן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אֶת־בְּנוֹ וַיֹּאמַר: מַהֵרָה, בְּנִי, וּפְתַח לוֹ אֶת הַדֶּלֶת, וְהַאֲכִילֵהוּ וְהַשְׁקֵהוּ כִּי רָעֵב וְצָמֵא הוּא. וַיְמַהֵר הַנַּעַר לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵי אָבִיו, וַיָּשֶׂם לִפְנֵי הַחֲמוֹר תֶּבֶן וּשְׂעוֹרִים וּמַיִם, וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ, וַתְּחִי רוּחוֹ

נח. רֶגֶל הַזָּהָב:

וַיְהִי הַיּוֹם וַתֹּאמֶר אֵשֶׁת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אֵלָיו לֵאמֹר: הִנֵּה דַלֹּנוּ וַנִּוָּרֵשׁ ה) מְאֹד, וּבְבֵיתֵנוּ אֵין לֶחֶם וְאֵין שִׂמְלָה, וַנִּשָּׂא וַנִּסְבֹּל עַד־הַיּוֹם, וְעַתָּה הִתְפַּלְלָה נָא לַיְיָ, וּפָתַח לָנוּ אֶת אוֹצָרוֹ וְהֶעֱשִׁירָנוּ, כִּי כֹחַ אֵין עוֹד בִּי לִסְבֹּל. וּבְדַבֵּר הָאִשָּׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתֵּרַדְנָה עֵינֶיהָ דְּמָעוֹת. וַיִּשְׁמַע רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא בְּקוֹל אִשְׁתּוֹ, וַיָּקָם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: רְאֵה יְיָ בְּעָנְיֵנוּ וְהוֹשִׁיעָה נָּא! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְהִתְפַּלֵּל, — וַיֵּאוֹר כָּל הַבָּיִת. וַיִּשָּׂא רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וְאִשְׁתּוֹ אֶת עֵינֵיהֶם לִרְאוֹת מֵאַיִן יוֹצְאָה הָאוֹרָה, וְהִנֵּה נִבְקַע סִפּוּן ו) הַבַּיִת, וְיַד אֲחוּזַת רֶגֶל זָהָב כְּרֶגֶל שֻׁלְחָן שְׁלוּחָה אֲלֵיהֶם. וַיְהִי עוֹדָם מִשְׁתָּאִים אֶל הַמַּרְאָה הַנִּפְלָאָה, — וַתּוּשַׂם רֶגֶל הַזָּהָב עַל הַשֻּׁלְחָן, וַתֵּעָלֵם הַיָּד, וַיֵּרָפְאוּ שִׁבְרֵי הַסִּפּוּן, וְלֹא נוֹדַע מְקוֹמָם. וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַתַּחֲלוֹם אֵשֶׁת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא חֲלוֹם, וְהִנֵּה הִיא וְאִישָׁהּ יוֹשְׁבִים בְּגַן עֵדֶן וְשֻׁלְחַן זָהָב שֶׁל שְׁתֵּי רַגְלַיִם לִפְנֵיהֶם. וַתַּבֵּט כֹּה וָכֹה, וַתֵּרֶא וְהִנֵּה כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּגַן עֵדֶן יוֹשְׁבִים לִפְנֵי שֻׁלְחָנוֹת שֶׁל שָׁלֹשׁ רַגְלַיִם; וַתֵּדַע אֵשֶׁת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וַתָּבֶן, כִּי רֶגֶל הַזָּהָב אֲשֶׁר נִתְּנָה לָהּ וּלְאִישָׁהּ לֻקְּחָה מִשֻּׁלְחָנָם הַמּוּכָן לָהֶם בְּגַן עֵדֶן, וַיֵּצֶר לָהּ מְאֹד, וַתִּיקַץ מִשְּׁנָתָהּ, וַתְּסַפֵּר לְאִישָׁהּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיֹּאמֶר רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא: מַה־טּוֹב לָךְ, הֲנִמְכֹּר אֶת־רֶגֶל הַזָּהָב הַנְּתוּנָה לָנוּ וְעָשַׁרְנוּ וְהִתְעַנַּגְנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה עַל רֹב טוּב, אִם נוֹסִיף לִהְיוֹת עֲנִיִּים וְשָׁאַלְנוּ מֵיְיָ לְהָשִׁיב אֶת־רֶגֶל הַזָּהָב אֶל מְקוֹמָהּ הָרִאשׁוֹן, וְהָיָה חֶלְקֵנוּ בְּגַן עֵדֶן כְּחֵלֶק כָּל הַצַּדִּיקִים? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: מַהֵרָה, אִישִׁי, וְהִתְפַּלְּלָה אֶל יְיָ לֵאמֹר: קְחָה נָּא אֶת־רֶגֶל הַזָּהָב מֵאִתָּנוּ וְשִׂימָהּ בִּמְקוֹמָהּ הָרִאשׁוֹן! וַיַּעַשׂ רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא כִּדְבַר אִשְׁתּוֹ. וַיְהִי בָּרֶגַע הַזֶּה, וַיֵּאוֹר שֵׁנִית הַבַּיִת, וַתִּשָּׁלַח יָד אֶל הַשֻּׁלְחָן, וַתֹּאחֶז בְּרֶגֶל הַזָּהָב וַתִּקָּחֶהָ הַשָּׁמָיְמָה. וַתֵּרֶא אֵשֶׁת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַתֹּאמַר: בָּרוּךְ יְיָ עַל חַסְדּוֹ

א) רָגִיל. ב) חָצִיר, גְרַאז, сѣно. ג) סוּבִּין בְּלוּלִים בְּמַיִם. ד) צָעַק. ה) הָיִינוּ דַלִּים וְרָשִׁים.
ו) וועלבונג, потолокъ.

גְחוּנְיָא לְבַקֵּשׁ אֶת אָבִיהָ, וַתִּכָּשֵׁל בַּדֶּרֶךְ, וַתִּפֹּל לְבוֹר גָּדוֹל וְעָמֹק מְאֹד, וַתִּצְעַק הַנַּעֲרָה צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה לֵאמֹר: הוֹשִׁיעוּ! הוֹשִׁיעוּ! וַיִּשָּׁמַע קוֹל צַעֲקָתָהּ לְעוֹבְרֵי דֶרֶךְ, וַיִּגְּשׁוּ אֶל הַבּוֹר, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עָמֹק הוּא מְאֹד, וַיִּשְׁאֲלוּ אֶת־הַנַּעֲרָה הַצּוֹעֶקֶת: בַּת מִי אָתְּ? וַתַּעַן וַתֹּאמַר: בַּת רַבִּי נְחוּנְיָא חוֹפֵר שִׁיחִין אָנִי! וַיִּשְׁמְעוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיְמַהֲרוּ וַיָּרוּצוּ אֶל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וַיֹּאמְרוּ לוֹ: עוּצָה נָא עֵצָה מַה־לַּעֲשׂוֹת: הַבּוֹר עָמֹק מְאֹד־מְאֹד, וְאִישׁ אַיִן אֲשֶׁר יֵרֵד הַבּוֹרָה לְהַעֲלוֹת אֶת־הַנַּעֲרָה הָאֻמְלָלָה. וַיַּעַן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא, וַיֹּאמַר: אֶתְפַּלְּלָה אֶל יְיָ וְרִחַם עָלֶיהָ. וַיְהִי כַּעֲבוֹר שָׁעָה אַחַת מֵעֵת נָפֹל הַנַּעֲרָה אֶל הַבּוֹר, וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים אֶל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא: הַגִּידָה נָּא לָנוּ מַה־לַּעֲשׂוֹת, כִּי יְרֵאִים אֲנַחְנוּ מְאֹד פֶּן־תָּמוּת הַנַּעֲרָה בַּבּוֹר. וַיַּעַן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא: אַל תֵּעָצְבוּ, כִּי שָׁלוֹם לַנַּעֲרָה. וַתַּעֲבוֹר הַשָּׁעָה הַשֵּׁנִית, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הָאֲנָשִׁים דָּבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן. וַיַּעַן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא: הֵרָגְעוּ! שָׁלוֹם לַנַּעֲרָה! וַיְהִי כַּעֲבוֹר הַשָּׁעָה הַשְּׁלִישִׁית, וַיֹּאמֶר רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא: שׁוּבוּ אִישׁ אִישׁ לְבֵיתוֹ, כִּי עַתָּה־זֶה עָלְתָה הַנַּעֲרָה מִתּוֹךְ הַבּוֹר. וַיֵּלֶךְ רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אֶל הַנַּעֲרָה, וַיֹּאמֶר לָהּ: הֲלֹא תַגִּידִי לִי, בִּתִּי, מִי הֶעֱלֵךְ? וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר: אִישׁ זָקֵן אֲשֶׁר תָּאֳרוֹ כְּתֹאַר מַלְאַךְ אֱלֹהִים נוֹהֵג בְּאַיִל נִגַּשׁ עַד לִפְנֵי הַבּוֹר, וַיַּבֵּט אֵלַי בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים, וַיִּשְׁלַח אֶת־יָדוֹ אֵלַי, וַיִּמְשְׁכֵנִי וַיַּעֲלֵנִי מִן הַבּוֹר. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָאֲנָשִׁים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּשְׁתָּאוּ מְאֹד לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וַיֹּאמְרוּ לוֹ: אָכֵן נְבִיא אֱלֹהִים אַתָּה, וַאֲנַחְנוּ לֹא יָדָעְנוּ. וַיַּעַן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וַיֹּאמַר: לֹא נָבִיא אָנֹכִי וְלֹא בֶן נָבִיא אָנֹכִי, — אֶלָּא דָּבָר שֶׁהַצַּדִּיק מִתְעַסֵּק בּוֹ, יִכָּשֵׁל בּוֹ זַרְעוֹ??

סד. רַבִּי יְשַׁעְיָה תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא.

וַיְהִי מִיּוֹם לִמֵּד הִלֵּל הַבַּבְלִי אֶת־תַּלְמִידָיו שִׂיחַת הָרִים וּגְבָעוֹת וּבְקָעוֹת, שִׂיחַת עֵצִים וַעֲשָׂבִים, שִׂיחַת חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת, שִׂיחַת שֵׁדִים וּמִשְׁלֵי כוֹבְסִים וְשׁוּעָלִים, וַיֵּדְעוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַלּוֹמְדִים תּוֹרַת יְיָ, כִּי אֵין בְּמַעֲשָׂיו נִבְזֶה וְנִקְלֶה, גָּדוֹל וְקָטָן, שָׁפָל וְגָבֹהַּ; וַיֵּדְעוּ כִּי הַכֹּל חַי וְקַיָּם, מְהַלֵּל וּמְשַׁבֵּחַ אֶת־יְיָ וּמְסַפֵּר כְּבוֹדוֹ.

וַיְלַמֵּד רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אֶת־יְשַׁעְיָה תַּלְמִידוֹ פִּרְקֵי שִׁירָה וַיֹּאמֶר לוֹ, כִּי הַכְּלָבִים אוֹמְרִים: „בּוֹאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי יְיָ עוֹשֵׂנוּ". וַיִּשְׁמַע יְשַׁעְיָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּשְׁתָּאֶה וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד וַיִּקְרָא: כְּלָבִים שֶׁכָּתוּב בָּהֶם: „וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה", — יִזְכּוּ לֵאמֹר שִׁירָה?! וַיַּעַן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא וַיֹּאמַר: אַל תִּתְחַכַּם, בְּנִי, וְאַל תּוֹסֶף לְדַבֵּר בַּדָּבָר הַזֶּה! כֵּן הוֹרוּנוּ מוֹרֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וְדִבְרֵיהֶם נְכוֹנִים כִּנְכוֹן הַיּוֹם. וַיָּצָם רַבִּי יְשַׁעְיָה שְׁמוֹנָה יָמִים וּשְׁמוֹנִים יוֹם, וַיֵּבְךְּ וַיִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא, יְיָ, שְׁלַח לִי אֶת מַלְאָכֶךָ, וְהָאֵר עֵינַי בְּתוֹרָתֶךָ, וּבָרֵר א) לִי אֶת סְפֵקוֹתַי ב). וַיִּשְׁמַע יְיָ בְּקוֹל רַבִּי יְשַׁעְיָה, וַיֵּרֶד אֵלָיו מַלְאַךְ מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לוֹ: יְשַׁעְיָה, יְשַׁעְיָה! וַיָּקָם רַבִּי יְשַׁעְיָה מִכְּרֹעַ עַל בִּרְכָּיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה מָלֵא בֵיתוֹ אוֹרָה גְּדוֹלָה וּמַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת עוֹמֵד עַל יָדוֹ. וַיֶּחֱרַד רַבִּי יְשַׁעְיָה חֲרָדָה גְדוֹלָה, וַיֹּאמֶר לוֹ: הִנְנִי כִּי קָרָאתָ לִי! וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ: עַד־מָתַי אַתָּה צָם עַל הַדָּבָר הַזֶּה? גְּזֵרָה הִיא

א) ערקלערן, объяснить. ב) צווייפעל, мои сомнѣнія.

בִּדְמוּת אֲנָשִׁים, וַיָּבֹאוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה שָׁמַעְנוּ כִּי אוֹמֵר אַתָּה לְהַעֲלוֹת אֶבֶן יְרוּשָׁלַיְמָה, וַנָּבוֹא אֵלֶיךָ לֵאמֹר: תְּנָה לָנוּ חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים וְהֶעֱלִינוּ אֶת אַבְנְךָ יְרוּשָׁלַיְמָה. וַיִּשְׂמַח רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא עַל־הַדָּבָר הַזֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה, וַיֹּאמֶר אֶל חֲמֵשֶׁת הַמַּלְאָכִים: הָבָה נֵלְכָה הַשָּׂדֶה אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָאֶבֶן שָׁם, וְנָתַתִּי לָכֶם שְׂכַרְכֶם. וַיֵּלְכוּ כֻלָּם הַשָּׂדֶה וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים: כְּזֹאת נַעֲלֶה אֶת־אַבְנְךָ יְרוּשָׁלַיְמָה, אִם תִּתֵּן אֶת־יָדְךָ וְאֶצְבָּעֲךָ עִמָּנוּ. וַיִּתֵּן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא אֶת אֶצְבָּעוֹ וְאֶת־יָדוֹ עִם יַד־הַמַּלְאָכִים הָאוֹחֲזִים בָּאֶבֶן, וַיֹּאמֶר לִשְׁאֹל אוֹתָם: מִי הֵם וּמַה־מַּעֲשֵׂיהֶם? — וְ ה ִ נ ֵּ ה ה ו ּ א ע ו ֹ מ ֵ ד בִּ י ר ו ּ שָׁ ל ַ י ִ ם עַל יַד לִשְׁכַּת־הַגָּזִית א), הָאֶבֶן מוּנָחָה לְפָנָיו, — וְהָאֲנָשִׁים אֵינָם; וַיִּשְׁתָּאֶה וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד, וַיָּבֹא אֶל לִשְׁכַּת הַגָּזִית לִשְׁאֹל אֶת הָאֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים שָׁמָּה, מַה־לַּעֲשׂוֹת בַּחֲמֵשֶׁת הַשְּׁקָלִים אֲשֶׁר נָקַב ב) לַחֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים מַעֲלֵי אַבְנוֹ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַסַּנְהֶדְרִין אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ לוֹ: אֵין זֹאת כִּי מַלְאֲכֵי יְיָ הֶעֱלוּ אֶת אַבְנְךָ יְרוּשָׁלַיְמָה. לַשָּׁוְא תְּבַקְשֵׁם כִּי לֹא תִמְצָאֵם! וּכְהִוָּדַע לַסַּנְהֶדְרִין כִּי רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא הוּא, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: חָזִיתָ ג) אִישׁ מָהִיר בִּמְלַאכְתּוֹ, — לִפְנֵי מַ לְ אָ כ ִ י ם יִתְיַצָּב.

סב. אִגְּרַת ד) בַּת מַחֲלַת ה).

וּבַיָּמִים הָהֵם אִגְּרַת בַּת מַחֲלַת יוֹצֵאת הִיא וּשְׁמֹנָה עָשָׂר רִבּוֹא מַלְאֲכֵי חַבָּלָה עִמָּהּ לְחַבֵּל אֶת בְּנֵי הָאָדָם וּלְהָצִיק אוֹתָם וּלְהַחֲטִיאָם. וַיִּפְגַּע בָּהּ רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וַתֹּאמֶר לוֹ: לוּלֵא הִכְרִיזוּ ו) עָלֶיךָ בַּשָּׁמַיִם לֵאמֹר: הִזָּהֲרוּ בַּחֲנִינָא בְנִי וּבְתוֹרָתוֹ, כִּי עַתָּה הָיָה דָמְךָ בְּעֵינַי שָׁוֶה שְׁתֵּי מָעוֹת ז)! וַיַּעַן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וַיֹּאמַר: וְאִם גָּדוֹל אֲנִי וְנַפְשִׁי יָקְרָה בְּעֵינֵי יְיָ, — גּוֹזְרַנִי ח) עָלַיִךְ שֶׁלֹּא תַעַבְרִי אַתְּ וְכָל הַנִּלְוִים עָלַיִךְ בְּיִשּׁוּב ט) לְעוֹלָם! וַתִּשְׁמַע אִגְּרַת בַּת מַחֲלַת אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתְּהִי עָלֶיהָ חִתַּת י) אֱלֹהִים. וַתִּתְחַנֵּן לִפְנֵי רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וַתֹּאמַר: יִגְדַּל נָא חַסְדְּךָ וּנְתַתָּנִי לַעֲבוֹר בְּיִשּׁוּב חָמֵשׁ פְּעָמִים בְּשָׁבוּעַ! וַיַּעַן רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־דּוֹסָא וַיֹּאמַר: לֹא אָבָה וְלֹא אֶשְׁמַע לָךְ. וַתֵּבְךְּ וַתִּתְחַנֵּן אִגְּרַת בַּת מַחֲלַת וַתִּפְצַר בְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא מְאֹד וַיֹּאמַר: פַּעֲמַיִם בְּשָׁבוּעַ, בְּלֵיל הַשַּׁבָּת וּבְלֵיל יוֹם הָרְבִיעִי, הִנְנִי נוֹתֵן אוֹתָךְ לַעֲבוּר בֵּין בְּנֵי אָדָם; אֶפֶס כִּי הִזָּהֲרִי מְאֹד פֶּן תַּחֲטִיאִי אֶת בְּנֵי הָאָדָם פֶּן תָּרֵעִי וְתַשְׁחִיתִי, כִּי אַף אֶקְצֹף, — וְגָזַרְתִּי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא תַעַבְרִי בְּיִשּׁוּב לְעוֹלָם. וַתִּשְׁמַע אִגְּרַת בַּת מַחֲלַת אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתַּעַן וַתֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ.

סג. רַבִּי נְחוּנְיָא חוֹפֵר שִׁיחִין.

וַיְהִי רַבִּי נְחוּנְיָא תָּם וְיָשָׁר רֹדֵף צְדָקָה וָחֶסֶד כָּל יָמָיו. וַיַּרְא כִּי אֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת לָתֵת צְדָקָה לָעֲנִיִּים, וַיֵּלֶךְ וַיַּחְפֹּר בְּאֵרוֹת וְשִׁיחִין עַל־יַד הַדְּרָכִים אֲשֶׁר יַעֲלוּ בָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַיְמָה לְהֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְיָ, וַיִּהְיוּ הַמַּיִם לְעוֹלֵי רְגָלִים לִשְׁתּוֹת לָהֶם וְלִבְעִירָם. וַיְבָרְכוּ עוֹלֵי הָרְגָלִים אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר דָּאַג לָהֶם וַיֵּיטֶב עִמָּהֶם; אוּלָם לֹא יָדְעוּ מִי הוּא וּמַה שְּׁמוֹ, כִּי עָשָׂה רַבִּי נְחוּנְיָא אֶת מַעֲשֵׂהוּ הַטּוֹב בַּלַּיְלָה, וַיִּזָּהֵר מְאֹד לְבִלְתִּי הִגָּלוֹת מַעֲשֵׂהוּ לַהוֹלְכִים בֵּית־יְיָ. וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַתֵּלֶךְ בַּת רַבִּי

א) בֵּית הַסַּנְהֶדְרִין. ב) הוֹעִיד. ג) אִם רָאִיתָ. ד) שֵׁם שֵׁדָה הַמִּתְיַפָּה, גראַציע, rpania. ה) הַיּוֹצֵאת בִּבְתוּלוֹת. ו) הֶעֱבִירוּ קוֹל. ז) פְּרוּטוֹת. ח) גּוֹזֵר אֲנִי. ט) בְּאֶרֶץ נוֹשֶׁבֶת. י) פַּחַד.

האותיות הנוצצות אשר ראית, כתובות על גויל עור נבלה, והאותיות הכהות כתובות על עור שחוטה. ויתמה רבי ישעיה על הדבר הזה מאד, ויקרא ויאמר: הלא תגיד לי, אדוני, מדוע תיטב עור נבלה מעור שחוטה? ויען המלאך ויאמר: שני בני אדם שנתחיבו הריגה למלכות: אחד הרגו מלך ואחד הרגו אספקלטורא א) — איזה מהם חשוב? ויען רבי ישעיה ויאמר: זה שהרגו מלך. ויאמר המלאך: על־כן תדע כי הדברים הכתובים על עור בהמה שמתה בבוא עתה, חשובים לפני הקדוש ברוך הוא שרבים רחמיו על־כל מעשיו, מהדברים הכתובים על עורות בהמות שחוטות שדמן נשפך כמים. ויכל המלאך לדבר, ויעל מעל רבי ישעיה ויעף השמימה.

כה. רבי חנינא בן־פזי.

ויהי כראות רבי חנינא (יהודה) בן פזי את־בני ישראל נוטעים כרמים ואינם אוכלים את פרים שלש שנים כדבר הכתוב בספר תורת משה, ויקרא ויאמר: מי יגלה עפר מעיניך ב), אדם הראשון? אתה לא יכלת להתאפק גם שעה אחת, ותעבור את־פי יי, ותאכל מן העץ אשר צוך יי לבלתי אכל ממנו, — ובניך מכתינים ג) לערלה ד) שלש שנים!

כו. החטים והקוצים.

וירא רבי חנינא בן־פזי כי מספר הילדים הרעים, רב ממספר הילדים הטובים, וישא משלו ויאמר: הקוצים והדרדרים ה) לא יזרעו ולא יעדרו ו), לא יתנכשו ז) ולא ישמרו, — מאליהם ח) הם יוצאים ומתמרים ט) ועולים; אולם החטים, — כמה צער לזורעיהן? האדמה מזבלת י) ונעדרת ונחרשת, ועיני בעליהן נשואות תמיד אל יי, — ודמעתן מצויה אם מטר אין, אם החם יגדל, אם הברד יורד ומכה את־השבלים הרכות... אשרי מי שבשדהו עולות חטים, ואוי לו מי שבשדהו עולים קוצים!

כז. קטן וגדול.

וירא רבי חנינא בן־פזי אנשים מתגאים ביחשם נפרדים מרעיהם, ויאמר להם: לא טובים מעשיכם, אחי! האמנם לא ידעתם או לא שמעתם, כי נבנה משכן יי על ידי יהודה הגדול בשבטים ועל ידי דן בן בלהה שפחת רחל? וישמעו האנשים את הדברים האלה ויאמרו: במדבר היה הדבר הזה, ולא נמצא איש אחר זולתי אהליאב משבט דן היודע לבנות... ויען רבי חנינא בן פזי ויאמר: לא צדקתם אענכם: הן את־מקדש יי בירושלים בנה שלמה מלך ישראל וחירם בן צור בן איש חורש נחשת בן אשה אלמנה משבט דן, — ללמדך שהגדול והקטן שוים לפני הקדוש ברוך הוא, ושלא יהא אדם רוחו גסה יא) עליו!

א) שפיאן, шпіонъ. ב) מי יכול להיות אותך ולהקימך מקברך. ג) מחכים. ד) הפרי שנאסר לאכלו בשלוש השנים הראשונות. ה) דארנער, колючки. ו) יחפרו. ז) תלש את העשבים היונקים את לשד האדמה, יעטען, полоть. ח) מעצמם, אוּיך, сами по себѣ. ט) גדלים כתמר. י) משבחת בזבל, דינגען, удавожена. יא) גדולה ומתגאה.

מלפני הקדוש ברוך מיום שגלה סודו לחבקוק הנביא, — לא גלה דבר זה לשום בריה; אלא בשביל א) שאתה תלמידו של אדם גדול שלחוני מן השמים להזקק ב) אליך. ויען רבי ישעיה ויאמר: ברוך יי אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם עבדו, נשמע בקול תחנוני! ויהי אך כלה רבי ישעיה לדבר את־הדברים האלה, ויגע המלאך ברבי ישעיה, ותפקחנה עיניו לראות את־אשר לא ראו עדנה. ויאמר המלאך: מה אתה ראה ישעיה? ויען רבי ישעיה ויאמר: בני בקר ובני צאן רעים בשדות אנכי ראה. ויאמר המלאך: היטבת לראות! ועתה, ישעיה, בין במראות אשר תשוינה לנגדך, — אל תגרע ג) עיניך מהן, וראית מה, והגדת לי. ויוסף רבי ישעיה להתבונן אל העגלים והגדיים והטלאים הרעים במרעה שמן, וירא והנה הם רקדים מרב טוב ורוחה, וקול ששונם נשמע עד למרחוק. ויהי הוא מתענג על המראה הנחמד הזה, והנה חיות רעות מזנקות ד) אל העגלים והגדיים וטורפות אותם. ותהי חרדה בעדר, ולא נשמע בלתי אם קול חריקת שנים ורסוק ה) עצמות וקול געית ו) הצאן ובני הבקר אשר נמלטו מרודפיהם, וירא רבי ישעיה כי נהפך ירק הדשא לאדם ויצר לו מאד, ויאנח. ויאמר לו המלאך: על־מה אתה נאנח? ויען רבי ישעיה ויאמר: על־בני הבקר והצאן אשר היו טרף לשני זאבים ודבים. ויאמר המלאך: הביטה אחריך והתבונן אל המראות החדשות אשר תשוינה לנגדך. ויבט רבי ישעיה אחריו, וירא והנה המון עגלים עקודים ז) שוכבים ארצה, ואנשים אחוזי סכינים חדים עומדים עליהם, גוזזים את־שער צואריהם ושוחטים אותם... ואך נשפך דמם, ויקח בשרם, ויבשל ויאכל...

וירא רבי ישעיה, והנה בית גדול לפניו, ובבית צברי ח) עורות: עורות נבלות לבד, ועורות טרפות ושחוטות לבד, ואנשים לוקחים את העורות ומגרדים ט) את השער בסכינים ושמים אותם בכלחות י) גדולות. ויאמר רבי ישעיה: הלא תגיד לי, אדוני, מה־זאת? ויען המלאך ויאמר: קלף וגויל יא) לכתוב עליהם תורה ומזוזות ותפלין נעשה לעיניך. ועודנו מדבר והנה כלבים עוברים במקום הזה וגלליהם יב) לקוחים ומושמים בין העורות... וישתאה רבי ישעיה על הדבר הזה, ויאמר אל המלאך הדובר אליו לאמר: מה לקלף ולגללי כלבים? ויען המלאך ויאמר: לא יכשרו העורות ולא יצלחו להכתב עליהם דברי אלהים חיים עד־אשר יעבדו בצואת כלבים כמראה אשר הראית... ויהי אך כלה המלאך לדבר את־הדברים האלה, ויען רבי ישעיה ויאמר: לא אוסיף עוד לחקר במופלא יג) ממני ולא אשאל עוד את־יי, כי כגבה שמים מארץ, כן גבהו מחשבותיו ממחשבות בני אדם. ויען המלאך ויאמר: עשה כאשר אמרת, ויהי אלהים עמך! ובטרם יעלה המלאך השמימה, ותראינה לרבי ישעיה שתי יריעות גויל ועליהן כתובה אחת הפרשות אשר בספר תורת יי. ויתבונן רבי ישעיה אל הכתב, וירא והנה על היריעה האחת נוצצות האותיות ומכתבן כמכתב אלהים, ועל היריעה השנית — כהות האותיות ועוממות יד). וישאל רבי ישעיה ויאמר: מדוע מאירות האותיות ביריעה האחת, וכהות ואפלות ביריעה השנית. ויען המלאך ויאמר

א) יען כי. ב) להדבק. ג) תסיר. ד) מקפצות. ה) וישבר. ו) צעקת. ז) אסורים. ח) הייפען, грyды. ט) אבישאבען, соскабливать. י) קעסעל, котлы. יא) פערגאמענט, паргаментъ. יב) קאט, пометъ. יג) בדברים הנעלמים. יד) ומחשבות

סט. נקדימון בן־גוריון:

ויהי היום ויעלו בני ישראל ירושלימה להראות את־פני יי בחג. והימים ימי שרב א) וחם ומטר אין. וילכו המים אשר בבורות הלך וחסר, ולא היו מים לעולי הרגל ב) לשתות, ויצמא העם מאד. ובימים ההם ישב בירושלים בוני בן־גוריון. והאיש עשיר מאד, נדיב לב ורב חסד. ויהי כראותו את־בני ישראל צמאים וילך אל אחד ההגמונים ג) אשר גר בירושלים ויאמר לו: הואילה נא, אדוני, והלויתני שתים עשרה עינות מים, והשיבותים לך בעוד שלשת ימים. ויאמר ההגמון, אמנם רב מספר בורות המים אשר הכינותי לי; אולם ירא אנכי פן יעצרו השמים עוד ימים רבים ולא יהיה מטר, ואז אנחם ד) על החסד אשר אנכי אומר לעשות לך. ויען בוני בן־גוריון ויאמר: אם לא ירד הגשם בעוד שלשת ימים, ונתתי לך כבר כסף ככר כסף בכל בור מים. ויען ההגמון ויאמר: אם ככה תעשה־לי, הנני ונתתי לך את שאלתך; אפס כי השבע לי כי תקים את־דבריך אשר דברת לי לאמר: ככר כסף אתן במחיר כל בור מים. וישבע לו בן־גוריון על הדבר הזה, וילך וישב לביתו, ויצו את־עבדיו לאמר: מהרו עברו בכל רחובות ירושלים וקראתם באזני כל יושביה: כל צמא לכו אל ההגמון ושתו מים בלי מחיר. ויעשו עבדי בוני בן גוריון כן כאשר אמר, וישבתו עולי הרגל, וימהרו וירוצו אל חצר ההגמון וישתו מים מהבורות, ותחי רוחם, ויברכו את בוני בן־גוריון, ויתנו כבוד לשמו.

ויהי ביום השלישי וישכם ההגמון בבקר, ויצא החוצה ויבט השמימה, וירא את־השמש היוצאה להאיר לארץ, ואת השמים הטהורים אשר גם־עב קטנה לא תראה עליהם, וישמח שמחה גדולה ויאמר: עתה נכזבה תקות בוני בן־גוריון: לא מים ישיב לי כי אם ככרי־כסף, והעשירני עשר רב. ועודנו מדבר את הדברים האלה, ויוסף להביט אל ארבע כנפות השמים, — ולא נראה לעיניו גם ענן קטן, ותגדל שמחתו מאד. ותעבורנה שעות אחדות, וישלח אל בוני בן־גוריון ביד עבדיו לאמר: הנה בא יום השלישי אשר יעדתהו ה) להשיב לי שתים עשרה עינות מים או שנים עשר ככר כסף, — ועתה הואילה שקלה על ידי עבדי את־הכסף אשר אמרת, כי עיניך רואות את־השמים הטהורים אשר גם עב קטנה לא תראה עליהם ולבך מבין, כי ביום הזה לא יהיה מטר...

וילכו עבדי ההגמון אל בוני בן־גוריון ויגידו לו את־דברי אדוניהם. וישמע בוני בן־גוריון את־הדברים האלה ויאמר שובו אל אדוניכם אשר שלחכם ואמרתם לו בשמי לאמר: כה אמר בוני בן־גוריון: עוד היום גדול! וישובו העבדים אל אדוניהם ויאמרו לו את־דברי בוני בן־גוריון. וישמע ההגמון וירא כצחוק על שפתיו. ויהי בצהרים וישלח ההגמון שנית את עבדיו אל בוני בן־גוריון לאמר: כבר עברה מחצית היום, — והשמים עודם טהורים... הבה לי את הכסף אשר אמרת כי בא מועד.

ויען בוני בן־גוריון לאמר: את אשר דברתי אקימה, והשיבותי מים. או ככרי כסף בעבור היום.

ויהי כשמע ההגמון את מענה בוני בן־גוריון, ויצחק.

א) היטצע, жара. ב) החג. ג) הערשער, владѣтель. ד) אתחרט. ה) הבעת אותו, בעשטימט, опредѣлилъ его.

סח.

הוה דן א) את כל האדם לכף זכות ב).

והתורה והמוסר ג) אשר השמיעו חכמי ישראל ברבים מצאו להם אזנים קשבות בין העם, ויתאמצו בני ישראל למקטנם ועד גדולם לעשות ככל אשר הורום מוריהם החכמים, ויהי בימים ההם וירד איש אחד מגליל העליון ד), ויבא אל ארץ הנגב. וישכר אצל בעל הבית אחד שלש שנים. ויהי בערב יום הכפורים ותכלינה שלש השנים ויאמר האיש אל אדוניו: תן לי שכרי כי מלאו ימי, ואלך ואזון ה) את אשתי ובני. ויאמר אליו אדוניו: כסף אין לי! ויאמר האיש: אם כסף אין לך, אדוני, ונתת לי פירות. ויאנח אדוניו ויאמר: גם פירות אין לי. ויאמר השכיר: הואילה נא, אדוני, ותנה לי קרקע ו). ויען אדוניו ויאמר: גם קרקע אין לי לתת לך. ויאמר השכיר: אמצא נא חן בעיניך ונתת לי בהמה. ויען אדוניו ויאמר: גם בהמה לא אוכל תת לך. ויחנן השכיר את־קולו ויאמר: יגדל־נא חסדך, אדוני, ונתת לי כרים וכסתות ז). ויען אותו אדוניו ויאמר: אין לי כרים וכסתות לתת לך. ויהי כשמע האיש את־הדברים האלה, ויברך את־אדוניו בשלום ויפרד מעמו וילך הלך ובכה עד־בואו אל ביתו. ויהי אחרי חג הסכות, ויקח אדוניו שכרו, ועמו שלשה חמורים נושאים בר ולחם ומזון ויין ומיני מגדים ח), ויסע אל גליל העליון ויבא לבית שכירו, אשר עבד לו שלש שנים, ויתן לו את־הלחם והיין והמגדים אשר העמים ט) על חמוריו. וישמח העבד שמחה גדולה, ויעש משתה לאדוניו. ויהי אחרי אכלם ושתותם, ויתן לו אדוניו את משכרתו, ויאמר לו: הלא תגיד לי, במה חשדתני י) בשעה שאמרת לי תן שכרי ואמרתי: כסף אין לי? ויען האיש ויאמר: אמר אמרתי כי הקרה יי לפניך פרקמטיא יא) בזול יב), ותוציא עליה את־כל כספך. ויאורו פני אדוניו בשמעו את־הדברים האלה ויוסף לשאל את שכירו ויאמר לו: בשעה שאמרת לי תן לי בהמה, ואמרתי אין לי, — במה חשדתני? ויען השכיר ויאמר: אמרתי מי יודע, — משכרת היא ביד אחרים. ויאמר אדוניו: בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרתי אין לי, — במה חשדתני? ויען השכיר ויאמר: אמרתי שמא מחכרת יג) ביד אחרים. וינהרו פני אדוניו ויאמר: בשעה שאמרתי לך: אין לי פירות, — במה חשדתני? ויען השכיר: אמרתי שמא אינם מעשרים יד). ויהי כשמע אדוניו את־הדברים האלה וישמח לבו מאד ויאמר: בשעה שאמרתי לך: אין לי כרים וכסתות, — במה חשדתני? ויען השכיר ויאמר: אמרתי שמא הקדיש אדוני את כל נכסיו טו) ליי! ויהי כשמע אדוניו את־הדברים האלה ויפל על צואר עבדו וישקהו ויאמר: העבודה טז)! כך היה; הדרתי יז) כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה; וכשבאתי אצל חברי בדרום התירו יח) לי כל נדרי; ואתה, כשם יט) שדנתני לזכות, — כך המקום ידין אותך לזכות. וישק לו אדוניו ויברכהו בשלום וישב לביתו שמח וטוב לבב.

א) שפוט. ב) להצדיקו. ג) מאראל, нравоученіе. ד) שתי ערים בשם „גליל" היו: אחת נקראה גליל העליון ואחת — גליל התחתון. ה) ואכלכל. ו) גרונד אונד באדען, участокъ земли. ז) קיסען אונד דעקע, подушки и перины. ח) פרי טוב ומתוק. ט) אויפלאדען, навьючилъ. י) פערדאכט, подозрѣвалъ ты меня. יא) סחורות. יב) במחיר נמוך. יג) פערפאכטען, отдана въ аренду. יד) לא נתת ממון מעשר. טו) רכושו. טז) נשבע אנכי בשם יי שאנכי עובד לו. יז) נדר נדרתי לתת כל יש לי ליי. יח) הפרו. יט) כמו.

אָנָּא, יְיָ, אֱלֹהִים, הוֹדַע נָא כִּי יֵשׁ לְךָ אֹהֲבִים בְּעוֹלָמֶךָ! וַיֵּעָתֶר־לוֹ יְיָ וַיַּשֵּׁב א) רוּחַ קָדִים עַזָּה, וַיִּתְפַּזְּרוּ הֶעָבִים, וַיִּטָּהֲרוּ הַשָּׁמַיִם, וַתֵּרָא הַשֶּׁמֶשׁ בְּעָמְדָהּ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם מַעֲרָבָה, וַתַּשְׁלֵךְ אֶת־קַרְנֶיהָ ב) הָאַחֲרוֹנוֹת, וַתָּאֶר אֶת־פְּנֵי בוּנִי וְהַהֶגְמוֹן הָעוֹמְדִים וּמַבִּיטִים זֶה אֶל זֶה. וַיִּפֶן הַהֶגְמוֹן וַיָּשָׁב אֶל בֵּיתוֹ בָּחֳרִי־אָף; וּבוּנִי בֶּן גּוֹרְיוֹן שָׁב לְבֵיתוֹ שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵבָב וּמְבָרֵךְ אֶת יְיָ עַל חֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים. וַיִּקָּרֵא בוּנִי בֶּן־גּוֹרְיוֹן מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָמַעְלָה בְּפִיּוֹת כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נַקְדִּימוֹן, לֵאמֹר: הֵאִיר לוֹ יְיָ אֶת־נָקְדָתָהּ הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ הַשּׁוֹקַעַת.

ע. אַגְרִיפַּס וְהַיַּנְשׁוּף ג).

וַיְהִי בִּהְיוֹת אַגְרִיפַּס בְּרוֹמִי וַיַּלְשִׁינוּ אוֹתוֹ הָרוֹמִיִּים אֶל הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: חָפֵץ אַגְרִיפַּס בְּמוֹתֶךָ, וּמְנַבֵּא עֲתִידוֹת טוֹבוֹת לְקַיּוֹס עַבְדְּךָ לֵאמֹר: הִנֵּה קִצְּךָ קָרֵב לָבֹא, וְקַיּוֹס יִמְלֹךְ תַּחְתֶּיךָ. וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְצֹף עַל אַגְרִיפַּס קֶצֶף גָּדוֹל וַיִּתֵּן אוֹתוֹ אֶל־בֵּית־הַסֹּהַר, וַיֵּשֶׁב שָׁם שָׁלֹשׁ שָׁנִים. וַיְהִי הַיּוֹם, וַיַּעֲמֹד יַנְשׁוּף עַל אַחַד הָעֵצִים הַנְּטוּעִים עַל־יַד־בֵּית הַסֹּהַר וַיַּשְׁמִיעַ קוֹל רִנָּה וְצִפְצוּף. וְשָׁם אֶת אַגְרִיפַּס יוֹשֵׁב אִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי עַמֵּי הַנֵּכָר יוֹדֵעַ לְנַחֵשׁ וְלִקְסֹם ד). וַיְהִי כְּשָׁמְעוֹ אֶת שִׂיחַת הַיַּנְשׁוּף וַיֹּאמֶר אֶל אַגְרִיפַּס: יִשְׂמַח־נָא לִבְּךָ, כִּי יוֹם גְּאֻלָּתְךָ קָרוֹב לָבֹא! וַיִּתְמַהּ אַגְרִיפַּס עַל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: מָה רָאִיתָ כִּי דִבַּרְתָּ אֵלַי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: הִנֵּה הַיַּנְשׁוּף מַשְׁמִיעַ רִנָּה לֵאמֹר: הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר שָׂמְךָ בַּבּוֹר הַזֶּה יָמוּת, וּמָלַךְ אַחֲרָיו אִישׁ אַחֵר וְהוֹצִיאֲךָ מִן הַבּוֹר הַזֶּה, וְהִמְלִיכְךָ עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וַיּוֹסֶף אַגְרִיפַּס לִשְׁאֹל אֶת הָאִישׁ וַיֹּאמַר: הֲלֹא תַגִּיד לִי, מַדּוּעַ הִשְׁמִיעַ הַיַּנְשׁוּף גַּם קוֹל בּוֹכִים בְּצַפְצְפוֹ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדַע כִּי שְׁלֹשָׁה יָמִים לִפְנֵי מוֹתְךָ יֵרָאֶה אֵלֶיךָ הַיַּנְשׁוּף הַזֶּה שֵׁנִית. וַיְהִי כְּכַלּוֹת הָאִישׁ לְדַבֵּר, וַיֻּגַּד לְאַגְרִיפַּס לֵאמֹר: מֵת הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר נְתָנְךָ אֶל בֵּית־הַסֹּהַר, וְקַיּוֹס אוֹהַבְךָ מָלַךְ תַּחְתָּיו; וַיִּשְׂמַח אַגְרִיפַּס מְאֹד עַל הַדָּבָר הַזֶּה. וְלֹא אָרְכוּ הַיָּמִים, וַיְצַו קַיּוֹס, וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אַגְרִיפַּס מִבֵּית הַסֹּהַר, וַיַּחֲלִפוּ שִׂמְלוֹתָיו, וַיַּצִּיגֻהוּ לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר קַיּוֹס: שׁוּבָה לְאַרְצְךָ וּמְלֹךְ עַל עַמְּךָ כִּי כֵן חָפַצְתִּי; וְהָיִיתִי מָגֵן לָךְ, וְלֹא אֶעֶזָבְךָ כָּל יָמֶיךָ. וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ אַגְרִיפַּס וַיּוֹדֶה לוֹ חַסְדּוֹ, וַיֵּצֵא וַיָּשָׁב לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ שָׁנִים.

עא. גְּדֻלָּתוֹ וְעַנְוְתָנוּתוֹ ה).

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נָכוֹנָה ו) מַמְלֶכֶת יִשְׂרָאֵל בְּיַד אַגְרִיפַּס, וַיִּתֵּן אֶת־לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת טוֹב וָחֶסֶד וְלָלֶכֶת בְּתוֹרַת יְיָ. וַיֶּאֱסֹר ז) עַל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּתִּים לָהֶם בִּירוּשָׁלַיִם, לָקַחַת שְׂכַר דִּירָה מֵעוֹלֵי רֶגֶל, וַיְצַו לְקַבֵּל אֶת־פְּנֵיהֶם בְּאַהֲבָה וְאַחֲוָה וּלְהִתְהַלֵּךְ אִתָּם בְּחִבָּה, לְמַעַן אֲשֶׁר יִהְיֶה לָהֶם הֶחָג בִּירוּשָׁלַיִם לְעֹנֶג וּלְשִׂמְחָה. וַיֵּיקַר שֵׁם אַגְרִיפַּס מְאֹד בְּעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיְגַדְּלֻהוּ וַיּוֹקִירֻהוּ מְאֹד. בְּכָל אֵלֶּה לֹא גָבַהּ לִבּוֹ, וַיְהִי עָנָו וּשְׁפַל רוּחַ וְלֹא סָר מִתּוֹרַת יְיָ יָמִין וּשְׂמֹאל. וַיְהִי בְּעֵת הֲבָאַת הַבִּכּוּרִים ח) בֵּיתָה יְיָ, וַיִּקַּח סַל מָלֵא בִכּוּרִים וַיְשִׂימֵהוּ עַל שִׁכְמוֹ וַיִּשָּׂאֵהוּ כְּאַחַד הָעָם עַד הָעֲזָרָה ט). וַיִּיטַב מַעֲשֵׂהוּ בְּעֵינֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְשִׂימֻהוּ לְמוֹפֵת י) לְכָל הָעָם. פַּעַם אַחַת הָלַךְ אַגְרִיפַּס בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְשָׂרָיו וְרַבֵּי

א) געבּ אַ ין, повѣялъ. ב) שטראַהלען, עיעך. ג) איילע, сова. ד) צויבערן, ворожить. ה) בעשיידענהייט, скромность. ו) חָזְקָה. ז) פערוועהרט, запретилъ. ח) ערשטלינגע, первинки. ט) טעמפעלהאַללע, храмовая зала. י) פאָרבילד, образецъ.

וַתַּעֲבוֹר עֵת הַצָּהֳרָיִם, וְהַשֶּׁמֶשׁ הוֹלֶכֶת הָלֹךְ וְיָרֹד מַעֲרָבָה; הַחֹם הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְקָטֹן וּצְלָלִים אֲרֻכִּים נְטָיו א), מֵהָעֵצִים הַנְּטוּעִים בִּרְחוֹבוֹת יְרוּשָׁלַיִם וּמֵהַבָּתִּים וְהַמִּגְדָּלִים, כִּי הָעֶרֶב הוֹלֵךְ וָבָא. וַיּוֹסֶף הַהֶגְמוֹן שְׁלוֹחַ אֶת עֲבָדָיו אֶל בּוֹנִי בֶּן־גּוּרְיוֹן לֵאמֹר: עֵינֶיךָ הָרוֹאוֹת כִּי עוֹד מְעַט וְכָלָה הַיּוֹם, וְהַשָּׁמַיִם עוֹדָם טְהוֹרִים... מַהֵרָה הָשִׁיבָה לִי אֶת מְחִיר שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינוֹת הַמַּיִם כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לִּי. וַיַּעַן בּוֹנִי בֶּן גּוּרְיוֹן אֶת עַבְדֵי הַהֶגְמוֹן לֵאמֹר: אִמְרוּ נָא אֶל אֲדוֹנֵיכֶם אֲשֶׁר שְׁלָחֲכֶם לֵאמֹר: יְשׁוּעַת יְיָ כְּהֶרֶף־עַיִן ב)! יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָעוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת יוּכַל לָתֵת מָטָר אֲשֶׁר יְמַלֵּא אֶת־כָּל־הַבּוֹרוֹת מַיִם. אוּלָם אִם יִמְנַע חַסְדּוֹ זֶה מִמֶּנּוּ וְעָצַר גַּם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם, — וּמִהַרְתִּי וַהֲשִׁיבוֹתִי לְךָ אֶת־כָּל הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַרְתִּי בְּרֶגַע בּוֹא ג) הַשֶּׁמֶשׁ. וַיָּשׁוּבוּ עַבְדֵי הַהֶגְמוֹן וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת־כָּל־דִּבְרֵי בּוֹנִי בֶּן־גּוּרְיוֹן. וַיִּשְׁמַע הַהֶגְמוֹן, וַיַּשְׁמִיעַ קוֹל צְחוֹק לֵאמֹר: מַה־נִּבְעַר ד) הָאִישׁ הַזֶּה! הֲיִפְתַּח יְיָ אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם, — הֲתִהְיֶה כַּדָּבָר הַזֶּה בָּרְגָעִים הָאַחֲרוֹנִים שֶׁל הַיּוֹם הַזֶּה? וּכְדַבְּרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיְמַהֵר וַיָּבֹא אֶל חֲדַר־אוֹצָרוֹ וַיְפַנֶּה ה) מָקוֹם לִשְׁנַיִם עָשָׂר כִּכַּר־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר יוּבְאוּ לוֹ מֵאוֹצָרוֹ שֶׁל בּוֹנִי בֶּן־גּוּרְיוֹן. וּכְכַלּוֹתוֹ אֶת־מַעֲשֵׂהוּ זֶה, וַיִּקְרָא לְעַבְדּוֹ הָעוֹמֵד לְפָנָיו לְשָׁרְתוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: קְחָה נָא־אֶת־הַבּוֹרִית ו) הַנּוֹתֶנֶת רֵיחַ טוֹב וְאֶת־שֶׁמֶן הַמֹּר ז) וְאֶת־בִּגְדֵי הַחֲדָשִׁים, וְהָלַכְתָּ אַחֲרַי אֶל הַמֶּרְחָץ ח), כִּי הוֹלֵךְ אָנֹכִי כְּרֶגַע אֶל־בֵּית הָרַחְצָה. וַיֵּלֶךְ הַהֶגְמוֹן בֵּיתָה הַמֶּרְחָץ לִרְחֹץ אֶת־בְּשָׂרוֹ וְלָסוּךְ ט) אֶת־רֹאשׁוֹ, וְלִבּוֹ שָׂמֵחַ מְאֹד לְזֵכֶר הַכֶּסֶף הָרַב אֲשֶׁר יוּבָא בִּמְהֵרָה לְבֵית אוֹצָרוֹ.

וַיַּרְא בּוֹנִי בֶּן־גּוּרְיוֹן כִּי עָמְדָה הַשֶּׁמֶשׁ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם, וְעוֹד מְעַט וּבָא הָעֶרֶב, וַיָּקָם וַיָּבֹא בֵּיתָה הַמִּקְדָּשׁ וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ, רִבּוֹנוֹ י) שֶׁל עוֹלָם, כִּי לֹא לִכְבוֹדִי וְלֹא לִכְבוֹד בֵּית אָבִי עָשִׂיתִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי אִם לְמַעַן בָּנֶיךָ שֶׁלֹּא יָמוּתוּ בַּצָּמָא. וּמִלָּתוֹ עוֹדֶה עַל לְשׁוֹנוֹ, וְהִנֵּה הַשָּׁמַיִם הִתְקַדְּרוּ יא) פִּתְאֹם עָבִים, וַיְהִי קוֹלוֹת וּבְרָקִים וּמָטָר סוֹחֵף יב) נִתַּךְ יג) אַרְצָה וַיְמַלֵּא אֶת־כָּל־הַבּוֹרוֹת וְאֶת־כָּל־הַגֵּבִים יד) מַיִם, וַיֵּלְכוּ הַמַּיִם הָרַבִּים, וַיִּשְׁטְפוּ בְּכָל הָרְחוֹבוֹת, וַיְנַקּוּם, וַיְטַהֲרוּ אֶת הָאֲוִיר טו), וַיַּשְׁקוּ אֶת־כָּל־עֵץ וְכָל שִׂיחַ וְכָל עֵשֶׂב. וַיְחִי כָּל הַיְקוּם. וַיְהִי כְּצֵאת בּוֹנִי בֶּן־גּוּרְיוֹן מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהִנֵּה הַהֶגְמוֹן הַשָּׁב מִבֵּית הָרַחְצָה הוֹלֵךְ לִקְרָאתוֹ, וְהוּא עָטוּף אַדֶּרֶת חֲדָשָׁה וְנִטְפֵי מֵי גֶשֶׁם רַבִּים יוֹרְדִים מִמֶּנָּה וּמַרְטִיבִים טז) אֶת מִכְנָסָיו וְאֶת נְעָלָיו. וַיֹּאמֶר אֵלָיו בֶּן־גּוּרְיוֹן: הִנֵּה הֲשִׁיבוֹתִי לְךָ אֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִמְּךָ שִׁלְשׁוֹם, וְעַתָּה הָשִׁיבָה־נָּא לִי אֶת־מְחִיר הַמַּיִם הַנּוֹתָרִים, אֲשֶׁר נִתְּנוּ לְךָ, כִּי כָל בּוֹרוֹתֶיךָ הָרַבִּים אֲשֶׁר לְךָ נִמְלְאוּ עַתָּה מַיִם עַל־כָּל־גְּדוֹתֵיהֶם... וַיַּעַן הַהֶגְמוֹן וּפָנָיו נִזְעָמִים יז) מְאֹד וַיֹּאמַר: אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי בְּשֶׁלְּךָ יח) הָיָה הַגֶּשֶׁם; אוּלָם אַחַר יט) אֵחַרְתָּ מֵהִתְפַּלֵּל עָלָיו כ) אֶל אֱלֹהֶיךָ, כִּי כְּבָר פָּנָה כא) הַיּוֹם אֲשֶׁר יָעַדְתִּי לְךָ וְהַגֶּשֶׁם יָרַד כִּכְלוֹת הַמּוֹעֵד אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ בּוֹנִי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשָׁב וַיִּתְפַּלֵּל שֵׁנִית אֶל יְיָ לֵאמֹר:

א) נִמְתָּחִים. ב) אַ אויגענבליקק, мигъ. ג) שְׁקִיעַת. ד) כְּסִיל. ה) הֵכִין. ו) זייפע, мыло. ז) מירהע, мирра. ח) באַדשטובע, баня. ט) לִמְשֹׁחַ. י) אֲדוֹן. יא) חָשְׁכוּ. יב) שטראָמיג, проливно. יג) נִשְׁפַּךְ. יד) גראַבען, ямы. טו) לופט, воздухъ. טז) בעפייכטען, увлажняютъ. יז) מֵרִיש, угрюмы. יח) בִּשְׁבִילְךָ. יט) פערזוימט, ты опоздалъ. כ) עַל הַגֶּשֶׁם. כא) הָלַךְ.

דְּמָעוֹת. וַיִּרְאוּ הַחֲכָמִים אֶת־הַמֶּלֶךְ בֹּכֶה וַיִּתְלַחֲשׁוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר: זָכַר הַמֶּלֶךְ כִּי מִזֶּרַע הוֹרְדוֹס הָאֲדוֹמִי הוּא עַל כֵּן יִבְכֶּה! וַיְמַהֲרוּ וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו, וַיְנַחֲמֻהוּ לֵאמֹר: אַל תִּירָא, אַגְרִיפַּס! אָחִינוּ אַתָּה, אָחִינוּ אָתָּה!

עד. גָּאוֹן וָשֶׁבֶר.

וַיֵּלֶךְ שֵׁם אַגְרִיפַּס הָלֹךְ וְגָדוֹל, וַיִּיקַר מְאֹד, וַיִּתְבָּרְכוּ בוֹ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי הוֹסִיף לָלֶכֶת בְּתוֹרַת יְיָ וּלְעָבְדוֹ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב תָּמִים, וּלְפָאֵר אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וַיָּשֶׂם לִבּוֹ גַּם עַל הַכֹּהֲנִים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל מַעֲשֵׂיהֶם, וַיִּתֵּן מַתָּנוֹת כְּיַד הַמֶּלֶךְ לָאֵלֶּה אֲשֶׁר רָאָם חָרוּצִים וּמְהִירִים בִּמְלַאכְתָּם, מְלֶאכֶת יְיָ, וַיְהִי אָהוּב לְכָל הָעָם לְקָטֹן וּלְגָדוֹל וַיְכַבְּדֻהוּ מְאֹד מְאֹד. וַיִּגְבַּהּ לֵב אַגְרִיפַּס בַּפַּעַם הַזֹּאת, וַיִּשְׁלַח לְרוֹמִי כֶּסֶף רָב, וַיְצַו לַעֲשׂוֹת לוֹ בְּגָדִים נֶחְמָדִים אֲשֶׁר לֹא נַעֲשׂוּ כֵּן כְּמוֹהֶם לְכָל מֶלֶךְ. וַיַּעֲשׂוּ לוֹ יוֹדְעֵי הַמְּלָאכָה הַהִיא בִּגְדֵי בַּד לָבָן וּמַזְהִיר א) מְאֹד, וַיָּשִׂימוּ בָהֶם דְּמוּת ב) שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ וְכוֹכָבִים. וַיִּקְבְּעוּ ג) בָהֶם אַבְנֵי שֹׁהַם מַזְהִירוֹת, וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־הַבְּגָדִים לְאַגְרִיפַּס. וַיִּשְׂמַח עֲלֵיהֶם הַמֶּלֶךְ שִׂמְחָה גְדוֹלָה, וַיִּלְבָּשֵׁם. וַיֵּצֵא לְטַיֵּל ד) בִּרְחוֹבוֹת יְרוּשָׁלַיִם – לְהֵרָאוֹת לָעָם, וַיִּרְאוּ אֶת־הַזֹּהַר וְהַנְּגֹהוֹת ה) הַיּוֹצְאִים מִבִּגְדֵי הַמֶּלֶךְ, וַיַּבִּיטוּ אֶל הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים הַמְּאִירִים וְהַמַּזְהִירִים בְּעַד הַבַּד הַלָּבָן וַיִּשְׁתָּאוּ מְאֹד, וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ! וַיִּשְׁמַע אַגְרִיפַּס אֶת־דִּבְרֵי הָאֲנָשִׁים הַנִּבְעָרִים ו), וַיָּרָם ז) לִבּוֹ מְאֹד וְלֹא דִבֶּר אֶל הָעָם לֵאמֹר: אַךְ מְלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת ח) אֲנָשִׁים אַתֶּם רוֹאִים, וַיּוֹסֶף לָצֵאת בִּלְבוּשׁוֹ הַיָּקָר יוֹם יוֹם לִשְׁמֹעַ תְּהִלָּתוֹ מִפִּי הָעָם, אֲשֶׁר הִתְאַסֵּף אֵלָיו, וַיִּתֶּן לוֹ כְּבוֹד אֱלֹהִים. וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה וְאַגְרִיפַּס עוֹמֵד בֵּין הָעָם וְנוֹתֵן אֶת לִבּוֹ כְּלֵב אֱלֹהִים, – וַיָּבֹא פִּתְאוֹם הַיַּנְשׁוּף וַיַּעֲמֹד לִקְרָאתוֹ וַיְצַפְצֵף אֶל קְהַל הָאֲנָשִׁים הָעוֹטְרִים ט) אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יָמוּת אֱלֹהֵיכֶם זֶה אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם, וְהָיְתָה אַחֲרִיתוֹ רִמָּה וְתוֹלֵעָה י)– וּמִדֵּי כַּלּוֹת הַיַּנְשׁוּף אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיָּעָף לוֹ וַיֵּלֶךְ מֵעֵינֵי הָעָם. וַיִּשְׁמַע אַגְרִיפַּס אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ סַר וְזָעֵף יא), וַיָּחַל אֶת חָלְיוֹ אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ.

עה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל.

וַיִּתֵּן רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת־בִּתּוֹ לְאִישׁ. וַיְהִי כְּצֵאתָהּ מִבֵּית אָבִיהָ וַתֹּאמֶר אֵלָיו: אָנָּא, אָבִי, בָּרְכֵנִי! וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: יִתֵּן יְיָ וְלֹא תָשׁוּבִי עוֹד בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה לְעוֹלָם! וַתִּשְׁמַע בִּתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמָרְרוּהָ עַד־מְאֹד; אוּלָם הִתְאַפְּקָה וַתַּחֲרֵשׁ.

וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַתֵּלֶד בֵּן. וַיֻּגַּד הַדָּבָר הַזֶּה לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וַיֵּצֵא מֵעִירוֹ וַיָּבֹא אֶל בֵּית בִּתּוֹ לִשְׂמוֹחַ אִתָּהּ. וַתֹּאמֶר אֵלָיו: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ, אָבִי הַטּוֹב, וּבֵרַכְתָּנִי! וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת בִּתּוֹ וַיֹּאמַר: קוֹל „אֲהָהּ"! לֹא יָמוּשׁ יב) מִפִּיךְ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַבַּת אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתִּשָּׂא קוֹלָהּ וַתֵּבְךְּ וַתֹּאמַר: הֲלֹא תַגִּיד לִי, אָבִי, מַדּוּעַ שְׂנֵאתָנִי, וְכִי אֹמַר לְךָ: בָּרְכֵנִי, תִּפְתַּח אֶת פִּיךָ וּתְקַלְּלֵנִי? וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: חָלִילָה חָלִילָה, בִּתִּי! לֹא קְלָלָה שָׁמַעַתְּ מִפִּי כִּי־אִם בְּרָכָה. וְעַתָּה שִׂימִי נָא לֵב לִדְבָרַי וְרָאִית כִּי אָמְנָם בֵּרַךְ בֵּרַכְתִּיךְ. כַּאֲשֶׁר יָצָאת מִבֵּיתִי

א) גלאַנצענדער, блестящій. ב) תַּבְנִית. ג) איינגעפאסט, всадили. ד) שפאַציערען, гулять. ה) שיין, сіяніе. ו) הַכְּסִילִים. ז) וַיִּתְגָּאֶה. ח) קונסט, художество. ט) הַסּוֹבְבִים. י) [illegible], червь. יא) מִתְאַבֵּל וּמִתְעַצֵּב. יב) יָסוּר.

הַמְּלוּכָה הוֹלְכִים מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ, וַעֲבָדָיו רָצִים לְפָנָיו וְקוֹרְאִים: פַּנּוּ דֶרֶךְ, פַּנּוּ דֶרֶךְ לַמֶּלֶךְ! וַיַּרְא אַגְרִיפַּס וְהִנֵּה חָתָן וְכַלָּה הוֹלְכִים מֵחֻפָּתָם לָשׁוּב לְבֵיתָם, וּקְהַל חוֹגְגִים וּשְׂמֵחִים הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם לְשַׂמְּחָם. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי עֲבָדָיו חֲפֵצִים לְהַטּוֹת א) אֶת־הֶחָתָן וְהַכַּלָּה וְאֶת־בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּם הַצִּדָּה לְמַעַן אֲשֶׁר יְהִי מָקוֹם לַמֶּלֶךְ לַעֲבוֹר אֶת דַּרְכּוֹ, וַיְצַו אוֹתָם לֵאמֹר: אַל תַּפְרִיעוּ ב) אוֹתָם מִשִּׂמְחָתָם וְאַל תַּבְרִיחוּם ג) לָסוּר מֵהַדָּרֶךְ. אָנֹכִי אָנֹכִי אֶטֶּה הַצִּדָּה וְאֶתֵּן אֶת הֶחָתָן וְהַכַּלָּה לַעֲבוֹר. וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כֵּן, וַיָּסַר מֵהַדֶּרֶךְ, וַיֵּט הַצִּדָּה. וַיְהִי כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְאָמַר: אֵין עָנָו מֵאַגְרִיפַּס מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל; יְהִי שְׁמוֹ בָּרוּךְ!

עב. קָרְבַּן עָנִי.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּקְרָא אַגְרִיפַּס לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיֹּאמֶר לוֹ: הַיּוֹם אַקְרִיב לַיְיָ אֶלֶף עוֹלוֹת, עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר: אַל תַּקְרִיב הַיּוֹם זוּלַת קָרְבְּנוֹתַי מְאוּמָה. וַיַּעַן הַכֹּהֵן אֶת־הַמֶּלֶךְ: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ. וַיְהִי בְּעֵת הִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת־קָרְבְּנוֹת הַמֶּלֶךְ, וַיָּבֹא אִישׁ עָנִי אֶל הַכֹּהֵן וַיֹּאמֶר לוֹ: אִישִׁי ד) הַכֹּהֵן! אָנָּא הַקְרִיבָה נָּא אֶת שְׁתֵּי תוֹרַי ה) לַיְיָ. וַיְמָאֵן הַכֹּהֵן וַיֹּאמַר: מִטַּעַם ו) הַמֶּלֶךְ צֻוֵּיתִי לְבִלְתִּי הַקְרִיב הַיּוֹם קָרְבְּנוֹת אִישׁ אַחֵר זוּלָתִי אֶלֶף עוֹלוֹתָיו. וַיִּשְׁמַע הֶעָנִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיֵּבְךְּ וַיִּתְחַנֵּן אֶל הַכֹּהֵן לֵאמֹר: תִּיקַר נָא נַפְשִׁי בְּעֵינֶיךָ, וְהִקְרַבְתָּ אֶת שְׁתֵּי תוֹרַי, כִּי צָד אָנֹכִי יוֹם יוֹם אַרְבַּע תּוֹרִים: שְׁתַּיִם אָנֹכִי מַעֲלֶה לַיְיָ, וּמִשְׁתַּיִם אָנֹכִי מִתְפַּרְנֵס ז); וְלָמָּה תֵּרַע עֵינְךָ, אִישִׁי הַכֹּהֵן, בְּפַרְנָסָתִי וַתֹּאמַר לְקַפְּחָהּ ח)? הֵן יִקְצֹף יְיָ עָלַי עַל אֲשֶׁר מָנַעְתִּי מִמֶּנּוּ אֶת קָרְבָּנִי, וְלֹא יַקְרֶה ט) עוֹד לְפָנַי לָצוּד אַרְבַּע תּוֹרִים יוֹם יוֹם, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּדִי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה. וַיִּגְּעוּ דִּבְרֵי הֶעָנִי עַד לֵב הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיַּחְמֹל עָלָיו, וַיַּקְרֵב אֶת־שְׁתֵּי תוֹרָיו לַיְיָ. וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא, וַיֵּרָא יְיָ בַּחֲלוֹם לְאַגְרִיפַּס וַיֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדַע, כִּי הִקְדִּים י) קָרְבַּן הֶעָנִי אֶת אֶלֶף קָרְבְּנוֹתֶיךָ אַתָּה! וַיִּיקַץ אַגְרִיפַּס מִשְּׁנָתוֹ וַיִּקְרָא לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיּוֹכִיחֵהוּ יא) עַל עֲשׂוֹתוֹ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה. וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן: לוּ רָאָה אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת־צָרַת לֵב הֶעָנִי וְאֶת עֲנוֹתוֹ יב), וְלוּ שָׁמַע אֶת־קוֹל תַּחֲנוּנָיו, כִּי עַתָּה לֹא הוֹכִיחַנִי עַל־עָבְרִי אֶת פִּיו! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֵּר הֶעָנִי בְּהִתְחַנְנוֹ לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיֹּאמַר: יָפֶה עָשִׂיתָ אִישִׁי הַכֹּהֵן! תְּהִי נָא מִדַּת יג) טוּבְךָ לְמוֹפֵת וּלְמָשָׁל לְכָל אַחֶיךָ הַכֹּהֲנִים.

עג. אָחִינוּ אָתָּה!

וַתַּגַּע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וַיָּבֹא אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ בֵּיתָה יְיָ לִקְרֹא אֶת פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ, וַיִּתְּנוּ לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה וַיָּשִׂימוּ לְפָנָיו כִּסֵּא לָשֶׁבֶת. וַיֹּאמֶר אַגְרִיפַּס: חָלִילָה לִּי מִקְּרֹא אֶת דְּבַר יְיָ מְיֻשָּׁב יד)! הִנְנִי אֶקְרָאֵהוּ מְעֻמָּד טו). וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַחֲכָמִים: לָמָּה יַעֲשֶׂה אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ כַּדָּבָר הַזֶּה, — וְתוֹרַת יְיָ מַתֶּרֶת טז) לַמֶּלֶךְ לִקְרֹא אֶת־פָּרָשָׁתוֹ מְיֻשָּׁב. וְלֹא שָׁמַע אַגְרִיפַּס לְדִבְרֵי הַחֲכָמִים וַיָּקָם וַיִּקְרָא אֶת־הַפָּרָשָׁה מְעֻמָּד. וּכְשֶׁהִגִּיעַ לַפָּסוּק: לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא, זָלְגוּ יז) עֵינָיו

א) אַבְּנֵיגֶען, направлять. ב) שְׁטֶערֶן, мѣшать. ג) צווינגען, заставлять. ד) אֲדוֹנִי. ה) טוּרטעל טויבע, горлица. ו) בְּמִצְוַת. ז) אָנֹכִי מוֹכֵר, וּבִמְחִיר אָנֹכִי קוֹנֶה לִי לֶחֶם. ח) פערמינדערן, уменьшить. ט) יִשְׁלַח מִקְרֶה. י) פארגעצאגען, опередилъ. יא) פָארגעוואָרפען, упрекалъ его. יב) עָנְיוֹ. יג) אייגענשאפט, качество. יד) זיצענד, сидя. טו) שטעהענד, стоя. טז) разрѣшаетъ. יז) נִרְאוּ.

עָשָׂה יְיָ כִּדְבָרְךָ כִּי עַתָּה צָרִיךְ הָיָה לְהַשְׁחִית וּלְכַלּוֹת אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים, אֶת דְּגֵי הַיָּם וְאֶת הָעֵצִים וְאֶת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עָשׂוּם בְּנֵי הָאָדָם אֱלֹהִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם! אֶפֶס כִּי יָדֹעַ תֵּדַע, כִּי עוֹלָם כְּמִנְהָגוֹ נוֹהֵג; וְהַשּׁוֹטִים שֶׁקִּלְקְלוּ א) עֲתִידִים ב) לִתֵּן אֶת־הַדִּין.

עז. אַגְרִיפַּס שַׂר־הַצָּבָא.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁאַל אַגְרִיפַּס שַׂר־הַצָּבָא אֶת־רַבָּן גַּמְלִיאֵל לֵאמֹר: הֵן כָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה: יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא, – אֵל קַנָּא, וְלֹא יִשָּׂא ג) לַעֲוֹן עוֹבְדֵי אֱלִילִים; וְעַתָּה הֲלֹא תוֹדֶה ד), כִּי אָמְנָם יֵשׁ מַמָּשׁ ה) בָּאֱלִילֵינוּ; כִּי לוּלֵא זֹאת, כִּי עַתָּה לֹא קִנֵּא אֱלֹהֵיכֶם בָּאֱלִילִים וְלֹא הָיָה מְצַוֶּה לְהַשְׁחִיתָם וּלְהַאֲבִידָם, כַּאֲשֶׁר לֹא יְקַנֵּא גַם הַגִּבּוֹר בַּחַלָּשׁ וְהֶעָשִׁיר – בֶּעָנִי? וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת־אַגְרִיפַּס וַיֹּאמֶר לוֹ: אָדָם שֶׁנָּשָׂא ו) אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ – חֲשׁוּבָה ז) כְּמוֹתָהּ, אֵין כְּתֻבָּתָהּ בָּהּ, פְּחוּתָה ח) מִמֶּנָּה, מִתְקַנְּאָה בָּהּ.

עח. הַכּוֹפֵר ט).

I.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר אַחַד הַכּוֹפְרִים אֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל: מַדּוּעַ הִפִּיל אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם בְּקַחְתּוֹ מִמֶּנּוּ אֶת־הַצֵּלָע, וְלֹא עָשָׂה לוֹ אֶת הָאִשָּׁה בְּעוֹדוֹ עֵר י)? וְשָׁם בַּת הַקֵּיסָר עוֹמֶדֶת וְשׁוֹמַעַת אֶת שְׁאֵלַת הַכּוֹפֵר, וַתֹּאמֶר לְרַבָּן־גַּמְלִיאֵל: חַכֵּה נָא, אֲדוֹנִי, וְאָנֹכִי אֶעֱנֶה אֶת הָאִישׁ עַל שְׁאֵלָתוֹ. וּכְדַבְּרָהּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתְּצַו לְשִׁפְחָתָהּ לְהָבִיא בָּשָׂר מֵהַמִּטְבָּח יא) וַתְּמַהֵר הַשִּׁפְחָה לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוְּתָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוּבָא הַבָּשָׂר וַתִּקָּחֵהוּ בַת־הַמֶּלֶךְ וַתִּתְּנֵהוּ בְּתוֹךְ הַגֶּחָלִים, וַתִּצְלֵהוּ לְעֵינָיו. וְאַחַר לָקְחָה אֶת־הַבָּשָׂר הַמְּלֻכְלָךְ יב) בָּאֵפֶר, וַתְּשִׂימֵהוּ לִפְנֵי הַכּוֹפֵר וַתֹּאמַר: אֱכָל־נָא זֶה! וַיַּעַן הַכּוֹפֵר וַיֹּאמַר: סְלָחִי נָא לִי, גְּבִרְתִּי, כִּי לֹא אוּכַל לֶאֱכֹל אֶת הַבָּשָׂר אַחֲרֵי רְאוֹתִי כִּי נִמְאַס לְעֵינַי בְּתוֹךְ הָאֵפֶר. וַתֹּאמֶר בַּת הַקֵּיסָר: הִנְנִי אֲצַוֶּה לְנַקּוֹת אֶת הַבָּשָׂר מֵרְגָבֵי יג) הַגֶּחָלִים אֲשֶׁר דָּבְקוּ בוֹ, וּנְתַתִּיו לְךָ וַאֲכַלְתָּהוּ. וַיַּעַן הַכּוֹפֵר וַיֹּאמַר: גַּם אָז לֹא אוּכַל לֶאֱכֹל אוֹתוֹ, כִּי כְבָר רְאִיתִי אוֹתוֹ נִמְאָס וּמְלֻכְלָךְ. וַתֹּאמֶר בַּת הַקֵּיסָר: הֲלֹא כָכָה יֵעָשֶׂה לְכָל צְלִי אֲשֶׁר הַטַּבַּחַת יד) מְכִינָה לְךָ בְּבֵיתְךָ! הַאֻמְנָם אֵינְךָ אוֹכֵל כָּל בָּשָׂר? וַיַּעַן הַכּוֹפֵר וַיֹּאמַר: אָמְנָם אוֹכֵל אֲנִי בָשָׂר יוֹם יוֹם, אוּלָם אֵינֶנִּי הוֹלֵךְ אֶל הַמִּטְבָּח וְאֵינֶנִּי רוֹאֶה אֶת הַבָּשָׂר בַּהֲכָנָתוֹ וּבְנִוּוּלוֹ טו). וַתַּעַן בַּת הַקֵּיסָר וַתֹּאמַר: עַתָּה רְאֵה נָא גַם רְאֵה, כִּי גְדוֹלִים וְטוֹבִים מַעֲשֵׂי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִפִּיל תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם, וַיַּעַשׂ לוֹ אִשָּׁה בְּעֵת שְׁנָתוֹ; כִּי לוּ רָאָה הָאָדָם אֶת מִבְנֵה גְוִיַּת שֶׁל אִשְׁתּוֹ, אֶת־הַגִּידִים, וְאֶת הַדָּם אֲשֶׁר שָׁם בְּעוֹרְקֶיהָ טז) וְאֶת מֵעֶיהָ וְאֶת קֵבָתָהּ יז) כִּי עַתָּה הָיְתָה נִמְאֶסֶת בְּעֵינָיו וּבְזוּיָה, וְלֹא הָיָה חָפֵץ לָגֶשֶׁת אֵלֶיהָ.

II.

וַיֹּאמֶר הַכּוֹפֵר אֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל: רַבּוֹת לָמַדְתִּי בִּימֵי חַיַּי וְאֵין דָּבָר נִסְתָּר מִמֶּנִּי; וְעַתָּה, אִם תַּחְפֹּץ וְהִגַּדְתִּי לְךָ מָה עוֹשֶׂה

א) הִשְׁחִיתוּ דַרְכָּם. ב) כּוֹכָבִים. ג) יִסְלַח. ד) געשטעהסט, сознаешься. ה) וועזענטליכעס, существенность. ו) לָקַח. ז) אז היא יותר יָפָה וְנֶחְמָדָה. ח) גְּרוּעָה וּבְזוּיָה. ט) שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בַּיְיָ. י) לֹא יָשֵׁן. יא) קיך, кухня. יב) בעשמוצט, испачканный. יג) שטיקקלען, куски. יד) קעכין, кухарка. טו) וּבְמִאוּסוֹ. טז) אדער, жилы. יז) מאגען, желудокъ.

לִהְיוֹת אִשָּׁה לְאִישֵׁךְ אָמַרְתִּי לָךְ: יִתֵּן יְיָ וְלֹא תָשׁוּבִי עוֹד בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה, כִּי יַאֲרִיךְ יְיָ אֶת יְמֵי אִישֵׁךְ וּמָצָאת מְנוּחָה בְּבֵיתוֹ, וְלֹא תִהְיִי אַלְמָנָה וְלֹא תְגֹרַשׁ מִבֵּיתוֹ וְלֹא תָשׁוּבִי עוֹד לָשֶׁבֶת אַלְמָנָה אוֹ גְרוּשָׁה בְּבֵית אָבִיךְ; וְגַם הַיּוֹם כַּאֲשֶׁר נוֹלַד לָךְ בֵּן, בֵּרַךְ בֵּרַכְתִּיךְ בְּאָמְרִי: קוֹל „אֲהָהּ" לֹא יָמוּשׁ מִפִּיךְ, כִּי יִהְיֶה בְנֵךְ חַי וְקַיָּם וְגָדֵל עַל בִּרְכֵּךְ, וְדָאַגְתְּ לוֹ תָמִיד וְתֹאמְרִי: אֲהָהּ! כִּי עוֹד לֹא אָכַל בְּנִי! אֲהָהּ! כִּי לֹא שָׁתָה עוֹד! אֲהָהּ! כִּי לֹא הָלַךְ עוֹד אֶל בֵּית הַסֵּפֶר! וַתִּשְׁמַע בִּתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׂמַח לִבָּהּ וַתֹּאמַר: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי חָכָם אָבִי כְּחָכְמַת מַלְאַךְ אֱלֹהִים! וּבְדַבְּרוֹ אֵלַי אֶת־דְּבָרָיו אֲשֶׁר כִּקְלָלוֹת נֶחְשְׁבוּ בְּעֵינַי, — הוֹרַנִי א) לְרַחֵק מִדֶּרֶךְ הַנָּשִׁים אֲשֶׁר תִּשְׁמַעְנָה רַק אָלוֹת ב) וּקְלָלוֹת.

עז. רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְהַפִּילוֹסוֹף ג).

וַיְהִי הַיּוֹם, וַיִּשְׁאַל פִּילוֹסוֹף אֶחָד אֶת־רַבָּן גַּמְלִיאֵל לֵאמֹר: הֵן כָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה ד) הוּא, — אֵל קַנָּא, — מַדּוּעַ יְקַנֵּא רַק בְּעוֹבְדֵי הָאֱלִילִים לִפְקֹד אֶת־עֲוֹנָם וּלְהַשְׁמִידָם, וְלֹא יִשְׁפֹּךְ אֶת־חֲמָתוֹ עַל הָאֱלִילִים עַצְמָם? הֵן לוּ כִלָּה אֶת־כָּל הָאֱלִילִים וַיִּשְׂרְפֵם בְּאִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה, וַיְאַבְּדֵם מִן הָאָרֶץ, כִּי עַתָּה חָדְלוּ גַּם עוֹבְדֵיהֶם לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם! וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת־הַפִּילוֹסוֹף וַיֹּאמַר: בֶּן־שַׁעֲשׁוּעִים, בֵּן יַקִּיר הָיָה לְאַחַד הַמְּלָכִים. וַיִּקַּח לוֹ בֶּן־הַמֶּלֶךְ כֶּלֶב קָטָן, וַיְגַדְּלֵהוּ וַיְשַׁעַשְׁעֵהוּ עַל בִּרְכָּיו, וַיַּאֲכִילֵהוּ מִלַּחְמוֹ וַיַּשְׁקֵהוּ מִכּוֹסוֹ, וַיַּשְׁכִּיבֵהוּ בְּחֵיקוֹ. וַתִּקְטַן עוֹד זֹאת בְּעֵינָיו, וַיִּקְרָא לַכֶּלֶב שֵׁם כְּשֵׁם אָבִיו הַמֶּלֶךְ, וַיִּשָּׁבַע בְּחַיֵּי הַכֶּלֶב לֵאמֹר: הִנְנִי נִשְׁבָּע בְּשֵׁם כַּלְבִּי אֲשֶׁר שְׁמוֹ כְּשֵׁם אָבִי הַמֶּלֶךְ, כִּי אֶעֱשֶׂה כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי...

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לַמֶּלֶךְ, וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד וְעַתָּה הֲלֹא תַגִּיד לִי עַל־מִי קָצַף הַמֶּלֶךְ: הַעַל הַכֶּלֶב הַנִּקְרָא בִשְׁמוֹ, אִם עַל־בְּנוֹ אֲשֶׁר קָרָא לוֹ בַּשֵּׁם הַזֶּה?... וַיָּבֶן הַפִּילוֹסוֹף אֶת כַּוָּנַת ה) רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַתְּכַהֵהוּ בֹּשֶׁת. וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הַכֶּלֶב הוּא אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מִשְׁתַּחֲוִים אֵלָיו וְעוֹבְדִים לוֹ? לוּ רָאִיתָ אֶת נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה, כִּי עַתָּה דִבַּרְתָּ אַחֶרֶת! וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: סַפְּרָה נָּא לִי אֶת־מַעֲשֵׂי אֱלֹהֶיךָ — אֱלֹהֵי עֵץ וָאֶבֶן — וְשָׁמַעְתִּי. וַיַּעַן הַפִּילוֹסוֹף וַיֹּאמַר: לְסַפֵּר אֶת־כֻּלָּם אִי־אֶפְשָׁר ו), אוּלָם רַק דָּבָר אֶחָד אֲסַפֵּר לְךָ וּמִמֶּנּוּ תִרְאֶה עַד־כַּמָּה גְדוֹלִים אֱלֹהֵינוּ: לִפְנֵי יָמִים אֲחָדִים יָצְאָה אֵשׁ מֵאַחַד הַבָּתִּים וַתֹּאחֶז בְּכָל בָּתֵּי הָעִיר, וַתִּגַּע גַּם עַד בֵּית אֱלֹהֵינוּ, וַתִּתְלַקַּח ז) הָאֵשׁ, וַתִּשְׂרֹף אֶת־כָּל הָעִיר, וְלֹא נוֹתַר בָּהּ בִּלְתִּי אִם הַבַּיִת אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אֱלֹהֵינוּ, אֵין זֹאת כִּי הִפְלִיאוּ לַעֲשׂוֹת, וְלֹא נָתְנוּ אֶת הָאֵשׁ לָגַעַת בָּהֶם לְרָעָה. וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: כִּי תִקְשֹׁר ח) עִיר אַחַת קֶשֶׁר עַל מֶלֶךְ, וְשָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וְיָצָא לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת בַּעֲבָדָיו אֲשֶׁר בָּגְדוּ ט) בוֹ, — הֲיִלָּחֵם עִם הַחַיִּים אוֹ עִם הַמֵּתִים?... וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַפִּילוֹסוֹף אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל: לוּ יְהִי כִדְבָרֶיךָ כִּי הָאֱלִילִים הֶבֶל הֵם, אֵין בָּם מוֹעִיל י); אוּלָם לָמָּה יִתְאַפַּק יְיָ, וְלֹא יְכַלֵּם וְלֹא יְאַבְּדֵם, וְחָדְלוּ לִהְיוֹת לְמוֹקֵשׁ יא) לִבְנֵי הָאָדָם? וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: לוּ

א) לִמְּדַנִי. ב) שְׁבוּעָה שֶׁבָּהּ אָדָם מְקַלֵּל. ג) חוֹקֵר וְאוֹהֵב חָכְמָה. ד) שׂוֹרֶפֶת. ה) умыселъ. ו) אונמאֶגליך, невозможно. ז) ענטצינדעט זיך, воспламѣнялся. ח) תִּמְרֹד, זיך פערשוואֶרען, возбунтуется. ט) אונטריי וואורדען, измѣнили. י) נוטצען, польза. יא) לְמִכְשׁוֹל, היגדערניסס, препятствіе.

מִסְפַּר קְהִלּוֹתֵיכֶם הָיָה מִסְפַּר אֱלֹהֵיכֶם!

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּגְעַר בְּעֶבֶד הַכּוֹפֵר לֵאמֹר: מַדּוּעַ נָהַגְתָּ לַשֶּׁמֶשׁ לִזְרוֹחַ בְּבֵית אֲדוֹנֶיךָ? וַיִּשְׁתָּאֶה הַכּוֹפֵר לְדִבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: הֲלֹא אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ מָלֵא אֶת־כָּל הָעוֹלָם, וְאֵיכָה יָכֹל עֲבָדַי לַחְשׂוֹךְ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ מִזְּרוֹחַ בְּבֵיתִי? וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת־הַכּוֹפֵר וַיֹּאמַר: הֲלֹא הַשֶּׁמֶשׁ הוּא אֶחָד מֵאַלְפֵי רְבָבוֹת מְשָׁרְתֵי אֱלֹהֵינוּ וּבְכָל זֹאת אוֹרוֹ מָלֵא אֶת־כָּל־הַתֵּבֵל, וְאַף־כִּי יְיָ צְבָאוֹת בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם?

VI.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁאָלֵהוּ הַכּוֹפֵר: אִם כְּדִבְרֵיכֶם כֵּן הוּא, שֶׁאֱלֹהֵיכֶם עוֹשֶׂה בְּעַצְמוֹ אֶת מַעֲשָׂיו וְלֹא עַל־יְדֵי הַשָּׁלִיחַ, — מַדּוּעַ אֵינֶנּוּ מְשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת? וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הַגִּידָה לִי, הֲיֵשׁ לְאָדָם רְשׁוּת לְטַלְטֵל א) בְּתוֹךְ חֲצֵרוֹ בְּשַׁבָּת? וַיַּעַן הַכּוֹפֵר וַיֹּאמַר: כֵּן! וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הָעֶלְיוֹנִים ב) וְהַתַּחְתּוֹנִים ג) חֲצֵרוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵם שֶׁנֶּאֱמַר: מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

VII.

וַיִּשְׁאַל רַבָּן גַּמְלִיאֵל לֵאמֹר: תְּחִיַּת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה מִנַּיִן ד)? וַיָּבֹא רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְשׁוֹאֲלָיו רְאָיוֹת ה) מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַנְּבִיאִים וּמִן הַכְּתוּבִים. וְלֹא קִבְּלוּ אֶת דְּבָרָיו, עַד אֲשֶׁר אָמַר לָהֶם מִקְרָא ו) זֶה: אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבוֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם. לָכֶם לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא לָהֶם, לָאֵלֶּה אֲשֶׁר כְּבָר מֵתוּ וַעֲתִידִים לִחְיוֹת, — מִכָּאן ז) שֶׁתְּחִיַּת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה.

עט. הַמְּנוֹרָה וְהַחֲמוֹר.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֻּגַּד לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל כִּי בִּשְׁכוּנַת ח) אֲחוֹתוֹ נִמְצָא מִין ט) אֶחָד הַמִּתְהַלֵּל בְּזֹאת, כִּי אֵינֶנּוּ לוֹקֵחַ שֹׁחַד וְשׁוֹפֵט אֶת־כָּל הַבָּאִים אֵלָיו בֶּאֱמֶת וּבְצֶדֶק. וַיֵּלֶךְ רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶל אֲחוֹתוֹ וַיֹּאמֶר לָהּ: שַׁחֲדִי י) אֶת הַמִּין בְּכַסְפֵּךְ וְהוֹעִידִינִי יא) אֵלָיו לְמִשְׁפָּט. וַתִּקַּח אֲחוֹת רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְנוֹרַת זָהָב וַתָּבֵא אֶל הַמִּין וַתֹּאמֶר לוֹ: קְחָה נָא, אֲדוֹנִי, מִיָּדִי אֶת הַמַּתָּת הַזֹּאת, וְשָׁפַטְתָּ אוֹתִי מִשְׁפָּט אֲשֶׁר יִיטַב לִי. וַיֹּאמֶר הַמִּין: וּמָה חֶפְצֵךְ? וַתַּעַן אֲחוֹת רַבָּן גַּמְלִיאֵל: חֲפֵצָה אֲנִי לְקַבֵּל יְרֻשָּׁה אַחֲרֵי מוֹת אָבִי חֵלֶק כְּחֵלֶק עִם אָחִי. וַיֹּאמֶר הַמִּין: לְכִי לְשָׁלוֹם; אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה כְּחֶפְצֵךְ. וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַתִּתְיַצֵּב אֲחוֹת רַבָּן גַּמְלִיאֵל עִמּוֹ לִפְנֵי הַשּׁוֹפֵט וַתֹּאמַר: יִנָּתֶן־נָא לִי חֵלֶק בִּירֻשַּׁת אָבִי! וַיֹּאמֶר הַמִּין: חַלְּקוּ! וַתֹּאמֶר אֲחוֹת רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אֲבָל תּוֹרָתֵנוּ צִוָּתְנוּ לְבִלְתִּי רֶשֶׁת הַבַּת עִם הַבֵּן יַחַד? וַיַּעַן הַמִּין וַיֹּאמַר: לֹא כְתוֹרַתְכֶם תִּדּוֹנוּ יב) עַתָּה, כִּי אִם כַּתּוֹרָה הַחֲדָשָׁה הָאוֹמֶרֶת: בֵּן וּבַת יִירְשׁוּ יַחְדָּו. וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֵא רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְהַמִּין חֲמוֹר לוּבִי יג) וַיֹּאמַר: קְחָה נָא מִיָּדִי אֶת־הַחֲמוֹר הַיָּקָר הַזֶּה, וְהוֹעַדְתָּ שֵׁנִית אֶת אֲחוֹתִי לַדִּין, וְאָמַרְתָּ אֵלֶיהָ, כִּי אֵין לָהּ כָּל חֵלֶק וְנַחֲלָה בְּבֵית אָבִי! וַיַּרְא הַמִּין אֶת הַחֲמוֹר כִּי טוֹב הוּא וַיַּחְמְדֵהוּ וַיֹּאמַר: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וַיּוֹעֵד הַמִּין עוֹד הַפַּעַם אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאֶת אֲחוֹתוֹ

א) לְהַעְתִּיק מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. ב) הַשָּׁמַיִם. ג) וְהָאָרֶץ. ד) מֵאֵיזֶה מָקוֹם תּוּכַל לְהוֹכִיחַ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה? ה) בעווייזע, доказательства. ו) פָּסוּק. ז) מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה רְאָיָה. ח) נאַכבאַרשאַפֿט, сосѣдство. ט) כּוֹפֵר. י) בעשטעכע, подкупи. יא) וְהַזְמִינִי. יב) תִּשָּׁפְטוּ. יג) מֵאֶרֶץ לוּב הַמִּצְטַיֶּנֶת בַּחֲמוֹרֶיהָ הַטּוֹבִים.

אֱלֹהֵיכֶם בְּשָׁעָה זוּ. וַיִּשְׁמַע רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמֶר לִשְׁאֹל אוֹתוֹ דָּבָר; אוּלָם בְּרֶגַע הַזֶּה הִשְׁמִיעַ הַכּוֹפֵר קוֹל אֲנָחָה. וַיֹּאמֶר אֵלָיו רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הֲלֹא תַּגִּיד לִי עַל־מָה אַתָּה נֶאֱנָח? וַיַּעַן הַכּוֹפֵר: בְּנִי יְחִידִי יְצָאַנִי א) זֶה יָמִים רַבִּים וָאֶזְכְּרֵהוּ וָאֶכְבַּךְ ב) מְאֹד לִרְאוֹתוֹ. וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הוֹאִילָה נָא וַהֲבִיאֵהוּ הֲלוֹם וְהַצִּיגֵהוּ לְפָנַי וְרָאִיתִי גַם אֲנִי אוֹתוֹ. וַיַּעַן הַכּוֹפֵר וַיֹּאמַר: הַאִם יָדַעְתִּי מְקוֹמוֹ אַיֵּהוּ? הֲלֹא אָמַרְתִּי לְךָ כִּי הָלַךְ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: אֵת אֲשֶׁר בָּאָרֶץ לֹא יָדַעְתָּ וְאֵיךְ תִּתְפָּאֵר לֵאמֹר: גַּם אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בָּרֶגַע הַזֶּה אָנֹכִי יוֹדֵעַ?

III.

וַיֹּאמֶר הַכּוֹפֵר: דָּוִד מַלְכְּכֶם בְּחֶפְצוֹ לְרוֹמֵם אֶת מַעֲשֵׂי אֱלֹהֵיכֶם וּלְסַפֵּר נִפְלְאוֹתָיו אָמַר: „מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים!" הַאֻמְנָם גָּדוֹל הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד עַד כִּי לֹא יוּכַל עֲשׂוֹהוּ בִּלְתִּי אִם אֱלֹהֵיכֶם? שְׁאַל־נָא לְהוֹבְרֵי שָׁמַיִם ט) שֶׁהֵם בָּשָׂר וָדָם וְיַגִּידוּ לְךָ גַּם הֵמָּה אֶת מִסְפַּר הַכּוֹכָבִים. וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הַגִּידָה נָּא לִי, הֲגַם אַתָּה יוֹדֵעַ אֶת־מִסְפַּר כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם? וַיַּעַן הַכּוֹפֵר וַיֹּאמַר: כֵּן, יָדַעְתִּי, יָדָעְתִּי! וַיִּקַּח רַבָּן גַּמְלִיאֵל כְּבָרָה ד) וַיָּשֶׂם בָּהּ אֱגוֹזִים רַבִּים וַיְנִיעֶהָ וַיְסוֹבְבֶהָ בְּלִי הֶרֶף וַיֹּאמַר: סְפוֹר נָא אֶת־הָאֱגוֹזִים הָאֵלֶּה אִם תּוּכַל! וַיֹּאמֶר הַכּוֹפֵר: חֲדַל נָא לְהָנִיעַ אֶת־הַכְּבָרָה וּלְסוֹבְבָהּ, וּמָנִיתִי אֶת־הָאֱגוֹזִים, וְהִגַּדְתִּי לְךָ אֶת מִסְפָּרָם! וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: אֵיכָה תֹּאמַר יוֹדֵעַ אָנֹכִי מִסְפַּר הַכּוֹכָבִים וְגַם הֵם יִסֹּבּוּ בְּלֶכְתָּם, וְיָנוּעוּ בָּרָקִיעַ כְּהִנּוֹעַ הָאֱגוֹזִים בַּכְּבָרָה? וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל כִּי אֵין מַעֲנֶה בְּפִי הַכּוֹפֵר, וַיֹּאמֶר לוֹ: הַגִּידָה נָּא לִי אֶת־מִסְפַּר שִׁנֶּיךָ בְּפִיךָ! וַיָּשֶׂם הַכּוֹפֵר אֶת יָדוֹ בְּפִיו לִסְפֹּר אֶת שִׁנָּיו. וַיְהִי כִּרְאוֹת רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּצְחָק. וַיֹּאמֶר הַכּוֹפֵר: מָה רָאִיתָ כִּי צָחַקְתָּ? וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל: גַּם אֶת־מִסְפַּר שִׁנֶּיךָ בְּפִיךָ אֵינְךָ יוֹדֵעַ, — וְאֵיךְ הִתְנַשֵּׂאתָ וַתִּתְפָּאֵר לֵאמֹר: אֶת־מִסְפַּר כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם אָנֹכִי יוֹדֵעַ?...

IV.

וַיֹּאמֶר הַכּוֹפֵר אֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל: בְּדָבָר אֶחָד נִשְׁתַּוָּה ה) אֱמוּנַתְכֶם לֶאֱמוּנָתֵנוּ. וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה? וַיַּעַן הַכּוֹפֵר וַיֹּאמַר: הֵן יָדַעְתָּ כִּי מַאֲמִינִים אֲנַחְנוּ בִּשְׁנֵי אֵלִים, אֲשֶׁר בָּרְאוּ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְגַם נְבִיאֵיכֶם אוֹמְרִים: „יוֹצֵר הָרִים וּבוֹרֵא רוּחַ" — מִי אֲשֶׁר בָּרָא אֶת הֶהָרִים, לֹא בָרָא אֶת הָרוּחַ. וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אִם־כֵּן גַּם הָאָדָם אֲשֶׁר נֶאֱמַר בּוֹ „וַיִּבְרָא" „וַיִּצֶר" מִי שֶׁבָּרָא בוֹ זֶה לֹא בָרָא בוֹ זֶה? וַהֲלֹא טֶפַח עַל טֶפַח יֵשׁ בּוֹ בָּאָדָם, שְׁנֵי נְקָבִים יֵשׁ בּוֹ, — מִי שֶׁבָּרָא זֶה לֹא בָרָא זֶה? הֲלֹא נֶאֱמַר: הֲנוֹטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע, הֲיוֹצֵר עַיִן הֲלֹא יַבִּיט! וַיַּעַן הַכּוֹפֵר וַיֹּאמַר: וּבַמֶּה תּוֹכִיחַ לִי, כִּי רַק אֵל אֶחָד בָּרָא אֶת הָאָדָם? וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: וּבִשְׁעַת הַמִּיתָה שְׁנֵיהֶם נִתְפַּיְסוּ ו) לְהָמִית אֶת־הָאָדָם בְּרֶגַע אֶחָד?

V.

וַיֹּאמֶר הַכּוֹפֵר: אֵיכָה תֹּאמַר כִּי אֵל אֶחָד לָכֶם, וְכָל אַחֶיךָ בְּנֵי עַמְּךָ מוֹדִים וּמַאֲמִינִים כִּי בְּכָל עֵדָה וְעֵדָה נִצָּב ז) אֱלֹהִים? וְעַתָּה הֲלֹא תוֹדֶה ח) כִּי

א) יָצָא מִמֶּנִּי. ב) וְאֶתְאַוֶּה. ג) שטערנקונדיגע, астрономы. ד) זיעבע, сито; ה) פֿערגליכען, сравнена. ו) נִתְרַצּוּ. ז) עוֹמֵד. ח) תִּתֵּן תּוֹדָה.

רָאשֵׁי הָעָם וַיָּשׁוּבוּ לְבֵיתָם. וַיִּשְׁלַח רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֵׁנִית לִקְרֹא לָהֶם, וַיָּבֹאוּ וַיַּעַמְדוּ לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי מֵרֹב עַנְוְתָנוּתְכֶם אַתֶּם מְמָאֲסִים בַּשְּׂרָרָה, אֲשֶׁר אָנֹכִי אוֹמֵר לָתֵת עֲלֵיכֶם; אוּלָם דְּעוּ, כִּי לֹא שָׂרִים הֵם רָאשֵׁי הָעָם, כִּי־אִם עַבְדֵיהֶם הַנֶּאֱמָנִים לְשָׁמְרָם מִכָּל מִכְשׁוֹל, לְהַדְרִיכָם בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וְלָשֵׂאת בְּמַשָּׂאָם; גַּם הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הָיוּ בִּימֵי רְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה אָמְרוּ אֵלָיו כַּאֲשֶׁר נוֹעַץ אִתָּם: אִם הַיּוֹם תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה, — וַעֲבַדְתָּם!

פב. גְּדֻלַּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל.

וַיְהִי הַיּוֹם וַתִּמָּצֵא הַלְּטָאָה א) בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם ב) שֶׁל הַמֶּלֶךְ. וּבִקְשׁוּ לְטַמֵּא אֶת כָּל הַסְּעוּדָה כֻּלָּהּ. בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת הַמֶּלֶךְ. אָמַר לָהֶם: לְכוּ וְשַׁאֲלוּ אֶת הַמַּלְכָּה. בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת הַמַּלְכָּה. אָמְרָה לָהֶם: לְכוּ וְשַׁאֲלוּ אֶת־רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וּכְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר יֵעָשֶׂה. בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת־רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אָמַר לָהֶם: בֵּית־הַמִּטְבָּחַיִם רוֹתֵחַ ג) אוֹ צוֹנֵן ד)? אָמְרוּ לוֹ: רוֹתֵחַ. אָמַר לָהֶם: לְכוּ וְהַטִּילוּ ה) עַל הַלְּטָאָה כּוֹס שֶׁל צוֹנֵן. הָלְכוּ וְהִטִּילוּ עָלֶיהָ כּוֹס שֶׁל צוֹנֵן וְרִחֲשָׁה ו)—וְטִהַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת־כָּל הַסְּעוּדָה. וַיְהִי כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְאָמַר: הַמֶּלֶךְ תָּלוּי ז) בַּמַּלְכָּה, הַמַּלְכָּה תְּלוּיָה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְכָל הַסְּעוּדָה שֶׁהוּכְנָה לַמֶּלֶךְ וְלַמַּלְכָּה תְּלוּיָה בֵּין לְטֻמְאָה בֵּין לְטָהֳרָה — בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל

פג. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם.

וַיִּתְבּוֹנֵן רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶל אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ וַיַּרְא, כִּי אֵינָם מִתְנַהֲגִים בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים עִם בְּנֵי הַנֵּכָר הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינָיו, וַיּוֹרֶה לָעָם לֵאמֹר: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו. וּלְכָל הַדָּבֵק אַחֲרֵי יְיָ וְחָפֵץ בְּתוֹרָתוֹ—לִהְיוֹת טוֹב וְרַחוּם לְכָל אָדָם. וַיְצַו אֶת־הָעָם לְבִלְתִּי הָנִיא ח) אֶת עֲנִיֵּי בְּנֵי הַנֵּכָר מִלַּקֵּט בִּשְׂדוֹת יִשְׂרָאֵל לֶקֶט, שִׁכְחָה ט) וּפֵאָה י); וַיְצַו לְפַרְנֵס אֶת עֲנִיֵּיהֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית, אֲשֶׁר לֹא יִזָּרַע וְלֹא יִקָּצֵר בָּהּ וּלְדַבֵּר לָהֶם שָׁלוֹם, וּלְבַקֵּר חוֹלֵיהֶם וְלִקְבּוֹר מֵתֵיהֶם. וַיִּשְׁמַע הָעָם לְקוֹל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וַיִּתְהַלֵּךְ עִם בְּנֵי הַנֵּכָר בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וַיַּחֲזִיקוּ יא) בָּהֶם. וַיִּתְמְכוּם אִישׁ אִישׁ כְּכֹל אֲשֶׁר הִשִּׂיגָה יָדוֹ. וַיִּגְדַּל כְּבוֹד תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל בָּעַמִּים וַיִּרֶב הַשָּׁלוֹם מְאֹד.

פד. בְּנֵי מְלָכִים.

וְשֵׁמַע תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל הַדּוֹבֶרֶת שָׁלוֹם לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, הָלַךְ בְּכָל הָאֲרָצוֹת, וַתַּעַל עַל שֻׁלְחַן מְלָכִים. וַיְהִי הַיּוֹם וּמוּנְבַּז וּבְזוֹטוּס שְׁנֵי בְּנֵי מְלָכִים, יוֹשְׁבִים וְקוֹרְאִים בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְיָ. וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעוּ לַפָּסוּק: וּנְמַלְתֶּם אֶת־בְּשַׂר עָרְלַתְכֶם, וַיַּהֲפֹךְ מוּנְבַּז פָּנָיו לַכֹּתֶל יב) וַיֵּבְךְּ; וַיַּהֲפֹךְ בְּזוֹטוּס פָּנָיו לַכֹּתֶל וַיֵּבְךְּ גַּם הוּא. וַיַּעַבְרוּ יָמִים אֲחָדִים, וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם וַיִּמּוֹלוּ מִבְּלִי אֲשֶׁר הִגִּיד אִישׁ לְאָחִיו אֶת דְּבַר הַמּוּלוֹ. וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן, וַיֵּשְׁבוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו לִקְרֹא בְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית. וּכְשֶׁהִגִּיעוּ עוֹד הַפַּעַם לַפָּסוּק: „וּנְמַלְתֶּם אֶת בְּשַׂר עָרְלַתְכֶם” אָמַר אֶחָד לַחֲבֵרוֹ: אִי יג) לְךָ, אָחִי! אָמַר לוֹ: אַתָּה אִי לְךָ! לִי לֹא אוֹי! גִּלּוּ אֶת הַדָּבָר זֶה לָזֶה. כֵּיוָן שֶׁהֻרְגְּשָׁה יד) בָּהֶן אִמָּם, הָלְכָה וְאָמְרָה

א) איידעכסע, ящерица. ב) קיכע, кухня. ג) הַמַּיִם רוֹתְחִים וְחַמִּים. ד) קַר. ה) שִׁפְכוּ. ו) זָחֲלָה קריעכטע, ползла. ז) האנגט אב, зависитъ. ח) מְנוֹעַ. ט) הָעֳמָרִים שֶׁנִּשְׁכְּחוּ בַּשָּׂדֶה. י) קְצֵה הַשָּׂדֶה שֶׁלֹּא נִקְצַר. יא) אונטערשטיטצטען, поддерживали. יב) לַקִּיר. יג) אֲהָהּ. יד) נוֹדַע הַדָּבָר.

לְבִשְׁפָּטוֹ וַיֹּאמַר: עִיַּנְתִּי א) הֵיטֵב בַּתּוֹרָה הַחֲדָשָׁה וָאֶמְצָא שָׁם כָּתוּב לֵאמֹר: אֵין לִגְרוֹעַ ב) מִתּוֹרַת מֹשֶׁה כִּי אִם לְהוֹסִיף עָלֶיהָ; וּבְתוֹרַת מֹשֶׁה כָּתוּב: בַּת לֹא תִירַשׁ, אִם יֵשׁ בֵּן לְאָבִיהָ! וַתִּשְׁמַע אֲחוֹת רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֹּאמַר: יָאִיר אוֹרְךָ כַּמְּנוֹרָה!... וַתַּרְמֵז ג) לוֹ בִּדְבָרֶיהָ אֵלֶּה עַל הַמְּנוֹרָה שֶׁנָּתְנָה בַסֵּתֶר. וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הֵן בָּא הַחֲמוֹר וַיִּבְעַט ד) בִּמְנוֹרָתֵךְ! וַיַּרְא הַמִּין, כִּי נִגְלְתָה תַרְמִיתוֹ וַיֵּבוֹשׁ וַיִּכָּלֵם מְאֹד.

פ. רַחֲמֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל.

וַתְּהִי בִשְׁכוּנַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל אִשָּׁה עֲנִיָּה אַחַת וְלָהּ בֵּן יָחִיד. וַיָּחַל הַיֶּלֶד אֶת חָלְיוֹ אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ, וַתֵּבְךְּ הָאִשָּׁה וַתִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ בַּעֲדוֹ, וְלֹא אָרְכוּ הַיָּמִים, וַיָּמָת בְּנָהּ יְחִידָהּ. וַתֵּבְךְּ הָאִשָּׁה הַרְבֵּה בֶכֶה וַתָּמֶר ה) עָלָיו, וַתִּשְׁכַּח מֵאֲכֹל לַחְמָהּ, וַתִּצְעַק תָּמִיד: בְּנִי! בְּנִי! מִי יִתֵּן מוּתִי אֲנִי תַחְתֶּיךָ. וַיִּשְׁמַע רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת קוֹל יִלְלַת הָאִשָּׁה בִּדְמָמַת הַלַּיְלָה, וַיִּשָּׁבֵר לִבּוֹ וַיֵּבְךְּ גַּם הוּא. וַיַּעַבְרוּ יָמִים אֲחָדִים וַיִּרְאוּ תַלְמִידֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל כִּי פָנָיו חֳמַרְמְרוּ ו) מִבֶּכִי וְרִיסֵי ז) עֵינָיו נָשְׁרוּ ח), וַיַּחְקְרוּ, וַיִּדְרְשׁוּ וַיִּוָּדַע לָהֶם, כִּי בוֹכֶה רַבָּן גַּמְלִיאֵל כְּנֶגֶד הָאִשָּׁה הָאֻמְלָלָה שֶׁבְּנָהּ יְחִידָהּ מֵת. וַיֵּצֶר לָהֶם מְאֹד, וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּית הָאִשָּׁה וַיְנַחֲמֻהָ, וַיְדַבְּרוּ עַל לִבָּהּ; וַיִּמְצְאוּ לָהּ מָעוֹן אַחֵר, הָרָחוֹק מִבֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל. וַתֵּצֵא הָאִשָּׁה לָגוּר בְּדִירָתָהּ הַחֲדָשָׁה. וְלֹא נִשְׁמַע עוֹד קוֹל בְּכִיָּתָהּ, וַתָּשָׁב נֶפֶשׁ רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִמְנוּחָתָהּ.

פא. שְׂרָרָה–עַבְדוּת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּרֶד רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בָּאֳנִיָּה. וַיְהִי לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל לֶחֶם לְבָד, וּלְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֶחֶם וָסֹלֶת. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָזַל ט) הַלֶּחֶם לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וַיֹּאכַל מִן הַסֹּלֶת אֲשֶׁר הֵכִין לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הַאֻמְנָם יָדַעְתָּ כִּי יִמָּשְׁכוּ יְמֵי נְסִיעָתֵנוּ, וְעַל כֵּן הֲכִינוֹתָ לְּךָ מָזוֹן רָב? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: כּוֹכָב אֶחָד נִמְצָא בִּצְבָא הַשָּׁמַיִם, וְלֹא יֵרָאֶה בָּרָקִיעַ בִּלְתִּי אִם אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה, וְהַמַּלָּחִים י) הַיּוֹרְדִים בָּאֳנִיּוֹת וְהַמַּבִּיטִים אֶל הַכּוֹכָבִים לָדַעַת אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יוֹלִיכוּ בָהּ אֶת הָאֳנִיָּה, — יִתְעוּ יא) אָז בְּדַרְכָּם. וְאָנֹכִי חִשֵּׁב חִשַּׁבְתִּי אֶת־זְמַן הֵרָאוֹת הַכּוֹכָב הַהוּא, וָאֵדַע כִּי בִימֵי נְסִיעָתֵנוּ יֵרָאֶה וַיִּתְעֶה אֶת קַבַּרְנִיטֵי יב) הַסְּפִינָה יג), וְאָכֵן לִי צֵדָה רַבָּה לַדָּרֶךְ. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁתָּאֶה אֲלֵיהֶם מְאֹד וַיֹּאמַר: אָכֵן חָכַמְתָּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, חָכַמְתָּ עַד־מְאֹד, וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי בִּלְתִּי הַיּוֹם! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: לוּ שָׁמַעְתָּ אֶת חָכְמַת רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן־גּוּדְגְּדָא וְחָכְמַת רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא, כִּי עַתָּה הוֹסַפְתָּ לְהִשְׁתּוֹמֵם וּלְהִשְׁתָּאוֹת. וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: וּמָה הִיא חָכְמָתָם? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: שְׁאַל אוֹתָם לְמִסְפַּר טִפּוֹת הַיָּם — וְיַגִּידוּ לָךְ, כִּי חָכְמוּ הָאֲנָשִׁים וְהִשְׂכִּילוּ מְאֹד, וְלֹא יַעַזְבוּ תוֹרַת יְיָ וְיוֹסִיפוּ לַהֲגוֹת יד) בָּהּ אַף כִּי אֵין לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ. וַיִּשְׁמַע רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁתּוֹמֵם עַל לֵב. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁב לְבֵיתוֹ וַיִּקְרָא לְרַבִּי יוֹחָנָן וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר וַיְכַבְּדֵם מְאֹד, וַיֹּאמַר: הִנְנִי אֲגַדֶּלְכֶם וַאֲנַשֵּׂא אֶתְכֶם וְהוֹשַׁבְתִּיכֶם בְּרֹאשׁ הָעָם. וַיְמָאֲנוּ רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר לִהְיוֹת

א) הבטתי. ב) לְהַמְעִיט. ג) וויגקטע, намекала. ד) דָּרַךְ וְהִפִּיל. ה) בָּכְתָה מָרָה. ו) וואָרדען ראָטה, раскраснѣли. ז) אויגענליעדער, вѣки. ח) נִפְלוּ. ט) תַּם. י) מאַטראָסען, матросы. יא) אירען, блуждають. יב) מַנְהִיגֵי. יג) הָאֳנִיָּה. יד) לַעֲסוֹק.

וְאוֹמֵר: מֶלֶךְ הָעַרְבִיִּים בָּא יְרוּשָׁלַיְמָה וְחָפֵץ לִרְאוֹתְךָ וּלְדַבֵּר עִמָּךְ. וַיֵּצֵא בֶּן קִמְחִית מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְדַבֵּר עִם הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁאַל לוֹ הַמֶּלֶךְ לְשָׁלוֹם, וַיַּעֲנֵהוּ בֶּן־קִמְחִית שָׁלוֹם. וַיְהִי כְּדַבֵּר הַמֶּלֶךְ וַיָּרֶק אֶת רֻקּוֹ א) עַל הָאָרֶץ וַיִּנָּתֵז ב) מְעַט גַּם־עַל־בִּגְדֵי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. וַיִּטַּמְּאוּ הַבְּגָדִים, וְלֹא יָכֹל עוֹד לְשַׁמֵּשׁ בָּהֶם בְּמִקְדַּשׁ יְיָ, וַיְכַהֵן יְהוּדָה אָחִיו תַּחְתָּיו; וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּטַּמְּאוּ גַּם־בִּגְדֵי יְהוּדָה וַיְכַהֵן יְשֵׁבָב אָחִיו תַּחְתָּיו. וַיַּאַרְכוּ הַיָּמִים וַיִּקָּר אֶת יְשֵׁבָב מִקְרֶה לֹא טָהוֹר, וַיְכַהֵן יוֹסֵף אָחִיו תַּחְתָּיו; וַיַּעַבְרוּ עוֹד יָמִים רַבִּים, וַיְכַהֲנוּ גַּם יֶתֶר בְּנֵי קִמְחִית; וַיִּשְׁתָּאוּ הַחֲכָמִים מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אֵין זֹאת כִּי גְדוֹלִים מַעֲשֵׂי קִמְחִית בְּעֵינֵי יְיָ, עַל־כֵּן זָכְתָה ג) אוֹתָהּ לִרְאוֹת אֶת שִׁבְעַת בָּנֶיהָ כֹּהֲנִים בִּכְהֻנָּה גְדוֹלָה. וַיִּשְׁלְחוּ הַחֲכָמִים וַיִּקְרְאוּ לְקִמְחִית וַיִּשְׁאָלוּהָ לֵאמֹר: הֲלֹא תַגִּידִי לָנוּ בַּמֶּה זָכִית לִרְאוֹת אֶת שִׁבְעַת בָּנַיִךְ כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים שֶׁיְיָ עוֹשֶׂה לִי בְּמִזְבּוֹ הַגָּדוֹל וְאֵין בִּי מַעֲשִׂים טוֹבִים אֲחֵרִים זוּלָתִי הַצְנֵעַ ד) לֶכְתִּי עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים; — וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַחֲכָמִים אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ: כָּל קִמְחַיָּא ה) קֶמַח, וְקֶמַח דְּקִמְחִית סֹלֶת.

פח. מִרְיָם בַּת בַּיְתוֹס.

וּמִרְיָם בַּת בַּיְתוֹס הָיְתָה אִשָּׁה עֲשִׁירָה מְאֹד, וּבָתֶּיהָ וְאוֹצְרוֹתֶיהָ בִּירוּשָׁלַיִם מְלֵאִים כָּל טוּב. וַיְהִי בְּמוֹת עָלֶיהָ אִישָׁהּ הַכֹּהֵן וַתִּלָּקַח לִיהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא יְבָמָהּ ו) וַיַּחְפֹּץ אִישָׁהּ לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, וַיְדַבֵּר עַל לֵב מִרְיָם אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר: הִנֵּה בֵּרַךְ יְיָ אוֹתָךְ, וַיְמַלֵּא אוֹצְרוֹתַיִךְ זָהָב וָכֶסֶף וְאַבְנֵי חֵפֶץ לָרֹב; דַּבְּרִי נָא אֶל הַמֶּלֶךְ וְשָׂמַנִי לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְהָיָה לָנוּ הַדָּבָר הַזֶּה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת; וַתִּתֵּן מִרְיָם לַמֶּלֶךְ זָהָב רַב מְאֹד וַיֵּאוֹת ז) לָהּ, וַיָּשֶׂם אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא לְכֹהֵן גָּדוֹל.

וּמִרְיָם אִשָּׁה רַכָּה וַעֲנֻגָּה מְאֹד: לֹא נִסְּתָה ח) הַצִּג ט) כַּף רַגְלָהּ עַל הָאֲדָמָה, וַיְהִי כְּאָמְרָהּ לַעֲלוֹת אֶל הַר־הַבַּיִת יְיָ לִרְאוֹת אֶת־אִישָׁהּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בַּעֲלוֹתוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לִקְרֹא בְּתוֹרַת יְיָ, וַתְּצַו, וַיָּשִׂימוּ יְרִיעוֹת־מֶשִׁי נֶחְמָדוֹת לְמַרְאֶה מִסַּף י) בֵּיתָהּ עַד־הַר־בֵּית יְיָ, וַתִּדְרֹךְ עַל הַיְרִיעוֹת הַיְקָרוֹת, וְאַמְהוֹתֶיהָ לְבוּשׁוֹת מַחֲלָצוֹת יא) נֹהֲגוֹת אוֹתָהּ בְּשִׁירָה וְזִמְרָה עַד־בּוֹאָהּ אֶל עֶזְרַת הַנָּשִׁים, וַיְהִי כָּל הָרוֹאֶה אֶת עָשְׁרָהּ וְתִפְאֶרֶת גְּדֻלָּתָהּ — וְאָמַר; אֵין אִשָּׁה עֲשִׁירָה וַעֲנֻגָּה כְּמִרְיָם אֵשֶׁת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל.

פט. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא.

וַיְהִי כְּבוֹא יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־גַּמְלָא לְכַהֵן בְּמִקְדַּשׁ יְיָ וַיָּשֶׂם עַל לִבּוֹ לְפָאֲרוֹ וּלְיַפּוֹתוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר הִשִּׂיגָה יָדוֹ. וַיַּרְא אֶת הַגּוֹרָלוֹת וְהִנֵּה הֵם עֲשׂוּיִם אַשְׁכְּרוֹעַ יב), וַיִּקַּח זָהָב וַיִּתְּנֵהוּ לַצּוֹרְפִים יג), וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַגּוֹרָלוֹת זָהָב, וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּזְכִּרוּ אֶת שְׁמוֹ לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה. וַיַּרְא יְהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא כִּי רֹב יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בָּטֵל יד) וְאֵינָם לוֹמְדִים תּוֹרַת יְיָ, וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינָיו, וַיָּקָם וַיְיַסֵּד טו)

א) שפייעבץ. ב) הָאט אַ שפריץ געטאָן. ג) מְזֻכָּה געווען. ד) צְנִיעוּתדיק. ה) הַקְּמָחִים. ו) דעם מאנס ברודער, שוואָגער ז) הִסְכִּים. ח) הִתְרַגְּלָה. ט) הֶעֱמִיד. י) מִסִּפָּהּ. יא) בְּגָדִים יְקָרִים יב) בוקסבוים. יג) גאָלדשמיד. יד) בְּלִי מַעֲשֶׂה. טו) געגרינדעט.

לַאֲבִיהֶם: בָּנֶיךָ חָלוּ וְגָזַר הָרוֹפֵא שֶׁיִּמֹּלוּ. אָמַר לָהּ: יִמֹּלוּ.

פה. צְדָקָה גְדוֹלָה.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּבֹאוּ מוּנְבַּז וּבְזוֹטוּס וְאִמָּם בִּבְרִית יִשְׂרָאֵל, וַיִּתְיַהֲדוּ, וַיָּבֹאוּ לָשֶׁבֶת בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל. וַתִּתֵּן אִמָּם כֶּסֶף וְזָהָב רַב לְאוֹצַר בֵּית יְיָ, וַתֵּלֶךְ בְּתוֹרַת יְיָ, וְלֹא סָרָה מִמֶּנָּה יָמִין וּשְׂמֹאל. וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ, וַיִּפְתַּח מוּנְבַּז אֶת־כָּל־אוֹצְרוֹתָיו וְאֶת אוֹצְרוֹת אֲבוֹתָיו הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אָצְרוּ יָמִים רַבִּים, וַיְחַלֵּק לַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל כֶּסֶף וּבַר וּמָזוֹן, וַיְחַיֶּה עַם רַב, וַיְהִי כָל מַחְסוֹרָם עָלָיו. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ וּלְכָל קְרוֹבָיו, וַיִּתְלַקְּטוּ עָלָיו, וַיּוֹכִיחֻהוּ לֵאמֹר: מָה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ? אֲבוֹתֶיךָ גָּנְזוּ א) וְהוֹסִיפוּ עַל שֶׁל אֲבוֹתָם, וְאַתָּה מְבַזְבְּזָם ב)? וַיַּעֲנֵם מוּנְבַּז לֵאמֹר: לָמָּה תָרִיבוּ אֵלַי כֻּלְּכֶם? אֲבוֹתַי גָּנְזוּ לְמַטָּה ג) וַאֲנִי גָנַזְתִּי לְמַעְלָה ד); אֲבוֹתַי גָּנְזוּ בְּמָקוֹם שֶׁהַיָּד שׁוֹלֶטֶת ה) בּוֹ, וַאֲנִי גָנַזְתִּי בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הַיָּד שׁוֹלֶטֶת בּוֹ; אֲבוֹתַי גָּנְזוּ דָּבָר שֶׁאֵין עוֹשֶׂה פֵּירוֹת ו) וַאֲנִי גָנַזְתִּי דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה פֵּרוֹת; אֲבוֹתַי גָּנְזוּ אוֹצְרוֹת מָמוֹן, וַאֲנִי גָנַזְתִּי אוֹצְרוֹת נְפָשׁוֹת; אֲבוֹתַי גָּנְזוּ לָעוֹלָם הַזֶּה, וַאֲנִי גָנַזְתִּי לָעוֹלָם הַבָּא.

פו. שְׂכָרָהּ שֶׁל צְדָקָה.

וְהָרָעָב הוֹלֵךְ הָלֹךְ וְחָזֵק, וַיֵּצְאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּץ כֶּסֶף מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ; וַיַּפְקִידוּ ז) אֶת הַכֶּסֶף בִּידֵי גַּבָּאֵי ח) הַצְּדָקָה לְחַלֵּק לָעֲנִיִּים, אֲשֶׁר מִסְפָּרָם הָלַךְ וָרָב. וַיְהִי הַיּוֹם וַתָּבֹא אִשָּׁה אַלְמָנָה אַחַת אֶל בִּנְיָמִין הַצַּדִּיק שֶׁהָיָה מְמֻנֶּה ט) עַל קֻפָּה י) שֶׁל צְדָקָה, וַתֹּאמֶר לוֹ: רַבִּי, פַּרְנְסֵנִי יא)! וַיְמַהֵר בִּנְיָמִין הַצַּדִּיק, וַיִּגַּשׁ אֶל הַקֻּפָּה לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה פְּרוּטוֹת אֲחָדוֹת וְלָתֵת לָאִשָּׁה, וַיַּרְא כִּי הַקֻּפָּה רֵיקָה: אֵין בָּהּ גַּם פְּרוּטָה אֶחָת! וַיִּצְטָעֵר בִּנְיָמִין מְאֹד וַיֹּאמַר: נִשְׁבַּע אֲנִי לָךְ אִשָּׁה אֻמְלָלָה, כִּי אֵין בַּקֻּפָּה כָּל מְאוּמָה. נַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: רַבִּי! אִם אֵין אַתָּה מְפַרְנְסֵנִי הֲרֵי יב) אִשָּׁה וְשִׁבְעַת בָּנֶיהָ מֵתִים בָּרָעָב. וַיֵּבְךְּ בִּנְיָמִין הַצַּדִּיק לִשְׁמֹעַ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּמְכֹּר אֶת־כָּל אֲשֶׁר לוֹ וַיְפַרְנֵס אֶת־הָאִשָּׁה וּבָנֶיהָ, עַד אֲשֶׁר כָּלוּ שְׁנוֹת הָרָעָב. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָלָה בִּנְיָמִין הַצַּדִּיק אֶת־חָלְיוֹ אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ, וַיֹּאמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אַתָּה אָמַרְתָּ: כָּל הַמְקַיֵּם יג) נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, כְּאִלּוּ קִיֵּם עוֹלָם מָלֵא, — וּבִנְיָמִין הַצַּדִּיק שֶׁהֶחֱיָה אִשָּׁה וְשִׁבְעַת בָּנֶיהָ, — יָמוּת בְּשָׁנִים מוּעָטוֹת הַלָּלוּ? מִיָּד יד) קָרְעוּ לוֹ גְּזַר טו) דִּינוֹ, וַיּוֹסִיפוּ לוֹ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה עַל שְׁנוֹתָיו. וַיָּקָם טז) בִּנְיָמִין הַצַּדִּיק מֵחָלְיוֹ, וַיֶּחֱזַק, וַיֹּסֶף לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וּצְדָקָה, וַיִּתְבָּרְכוּ בוֹ רַבִּים.

פז. קִמְחִית.

וַתְּהִי אִשָּׁה אַחַת בִּירוּשָׁלַיִם וּשְׁמָהּ קִמְחִית. וַיִּוָּלְדוּ לָהּ שִׁבְעָה בָנִים, וַתְּגַדְּלֵם וַתְּחַנְּכֵם יז) בְּיִרְאַת יְיָ וּבְמַעֲשֵׂה הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה. וַיְהִי בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפֻּרִים וּבְנָהּ הַבְּכוֹר עוֹמֵד בְּמִקְדַּשׁ יְיָ וּמְלַמֵּד אֶת יָדָיו לַעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, וְהִנֵּה אִישׁ בָּא אֵלָיו

א) טָמְנוּ. ב) מְבַזְבֵּז פערשווענדען. ג) בָּאָרֶץ. ד) בַּשָּׁמַיִם. ה) כָּל אִישׁ יָכֹל לָקַחַת. ו) פראצענט. ז) מָסְרוּ. ח) קאססירער. ט) מְפַקֵּד, בעשטיממט. י) כְּלִי שֶׁמַּחֲזִיקִין בּוֹ כֶּסֶף, קאססע. יא) תֶּן לִי כֶּסֶף וְאֶקְנֶה לִי מָזוֹן. יב) הֲלֹא: יג) הַנּוֹתֵן יְכֹלֶת לְאִישׁ לְהִתְפַּרְנֵס. יד) תֵּכֶף. טו) בעשלוס. טז) נִרְפָּא. יז) ערציִיגען.

עֲשֶׂרֶת אַלְפֵי שֶׁקֶל זָהָב. וַיְהִי כָּל הָאִישׁ כִּשְׁמֹעַ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְאָמַר: יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ הַכָּבוֹד אֲשֶׁר יְכַבֵּד אִישׁ אֶת הוֹרָיו, וְעַל־כֵּן בֵּרַךְ יְיָ אֶת דָּמָה בֶן־נְתִינָה, וַיָּשֶׁב לוֹ אֶת־שְׂכָרוֹ.

צא. הָרוֹדֵף צְדָקָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּלֶךְ רַבִּי אֶלְעָזָר אִישׁ כְּפַר בַּרְתּוּתָא לִקְנוֹת מַתָּנוֹת לְבִתּוֹ בְּיוֹם כְּלוּלוֹתֶיהָ א). וַיִּרְאֻהוּ מֵרָחוֹק הָאֲנָשִׁים הַמְּמֻנִּים עַל קֻפַּת הַצְּדָקָה, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הָבָה נִבְרְחָה מִזֶּה פֶּן יִפְגְּשֵׁנוּ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְנָתַן לָנוּ אֶת פְּרֻטָּתוֹ הָאַחֲרוֹנָה, כִּי כְבָר פִּזַּר ב) הָאִישׁ הַזֶּה אֶת־כָּל הוֹנוֹ לִדְבָרִים שֶׁבִּצְדָקָה וַיִּדַּל מְאֹד. וַיְהִי כִּרְאוֹת רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת־גַּבָּאֵי הַצְּדָקָה בּוֹרְחִים מִפָּנָיו, וַיְמַהֵר וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם, וַיַּשִּׂיגֵם וַיֹּאמֶר לָהֶם: אָנָּא, אַחַי, הַגִּידוּ נָא לִי מַה מִּשְׁפַּט הַצְּדָקָה אֲשֶׁר אַתֶּם עוֹשִׂים הַיּוֹם? וַיִּפְצַר רַבִּי אֶלְעָזָר בָּהֶם עַד־מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה יֵשׁ פֹּה נַעַר יָתוֹם וְנַעֲרָה יְתוֹמָה עֲנִיִּים וַעֲזוּבִים וַנֹּאמֶר לָתֵת אֶת הַיְתוֹמָה לַנַּעַר הַיָּתוֹם לְאִשָּׁה, וַנֵּצֵא הַיּוֹם לְקַבֵּץ כֶּסֶף מֵאֵת־כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ, וְהָיָה לָהֶם הַכֶּסֶף לִשְׂכֹּר דִּירָה וְלִקְנוֹת כְּלֵי בָיִת. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר: חַי יְיָ כִּי מִשְׁפַּט הַבְּכוֹרָה לַיָּתוֹם וְלַיְתוֹמָה עַל בִּתִּי, אֲשֶׁר יֶשׁ־לָהּ אָב וָאֵם הַדּוֹאֲגִים לָהּ. וּכְדַבֵּר רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיּוֹצִיא מִכִּיסוֹ אֶת־כַּסְפּוֹ וְלֹא נִשְׁאֲרָה לוֹ בִּלְתִּי אִם פְּרֻטָּה אֶחָת, וַיִּתֵּן לָאֲנָשִׁים הַמְּמֻנִּים עַל־קֻפַּת הַצְּדָקָה, וַיֵּלֶךְ לוֹ. וַיְהִי בְּלֶכְתּוֹ לְבֵיתוֹ, וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן הוֹלֵךְ לִקְרָאתוֹ וְסַל חִטִּים בְּיָדוֹ וַיִּקֶן רַבִּי אֶלְעָזָר חִטִּים בִּמְחִיר פְּרֻטָּתוֹ הָאַחֲרוֹנָה וַיָּבֹא לַחֲצַר בֵּיתוֹ, וַיִּפְתַּח אֶת הָאָסָם ג) וַיָּשֶׂם בּוֹ אֶת הַחִטִּים אֲשֶׁר קָנָה – וַיִּסְגֹּר אֶת־הַדֶּלֶת וַיֵּצֵא שֵׁנִית מֵחֲצֵרוֹ, וַיֵּלֶךְ אֶל־בֵּית־הַתְּפִלָּה.

וְאֵשֶׁת רַבִּי אֶלְעָזָר אִישׁ בַּרְתּוּתָא שָׁבָה הַבַּיְתָה, וַתִּשְׁאַל אֶת־בִּתָּהּ לֵאמֹר: הֲשָׁב אָבִיךְ מִן הֶחָנוּת? וַתַּעַן אוֹתָהּ בִּתָּהּ וַתֹּאמַר: כְּבָר שָׁב וַיֵּלֶךְ לוֹ. וַתֹּאמֶר אִמָּהּ: וּמָה הֵבִיא לָךְ לְיוֹם כְּלוּלוֹתַיִךְ? וַתַּעַן בִּתָּהּ לֵאמֹר: כֹּל אֲשֶׁר הֵבִיא אָבִי שָׂם בָּאָסָם.

וַתְּמַהֵר אֵשֶׁת רַבִּי אֶלְעָזָר, וַתֵּצֵא הַחֲצֵרָה וַתִּפְתַּח אֶת הָאָסָם, – וְהִנֵּה הוּא מָלֵא חִטִּים מִן הַקַּרְקַע עַד־הָרִצְפָּה, וּבְהִפָּתַח הַדֶּלֶת, וַתִּשְׁתַּפֵּכְנָה הַחִטִּים הַחוּצָה. וַתְּמַהֵר וַתִּסְגֹּר אֶת הַדֶּלֶת, וַתַּעֲמֹד לְיַד הַשַּׁעַר לְבַשֵּׂר אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר אִישָׁהּ כִּי הִפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם, וַיְמַלֵּא אֶת־כָּל־הָאָסָם בָּר ד). וַיְהִי כְּשׁוּב רַבִּי אֶלְעָזָר מִבֵּית הַתְּפִלָּה וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ: הוֹדֶה לַיְיָ כִּי טוֹב, כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ עַד־מְאֹד. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבִּי אֶלְעָזָר כִּי הִפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ, וַיַּעַן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמַר: לֹא כֹחֵנוּ וְעֹצֶם ה) יָדֵנוּ עָשׂוּ אֶת הָאָסָם מָלֵא חִטִּים, כִּי אִם מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת, עַל־כֵּן אֵין לָנוּ חֵלֶק בַּחִטִּים הָאֵלֶּה יוֹתֵר מִכָּל עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל. וּכְדַבְּרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְרָא לַעֲנִיֵּי הָעִיר, וַיְחַלֵּק עִמָּם אֶת הַחִטִּים אֲשֶׁר בְּאָסָמוֹ חֵלֶק כְּחֵלֶק.

צב.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אֱלִישָׁע כֹּהֵן גָּדוֹל:

וַיְהִי בִּהְיוֹת יִשְׁמָעֵאל בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיֵּלֶךְ אֶל רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן־הַקָּנָה לִלְמֹד

א) בְּיוֹם הִלָּקְחָהּ לְאִשָּׁה. ב) [illegible]. ג) אוֹצַר הַתְּבוּאָה. ד) גַּרְעִינֵי תְבוּאָה. ה) גְּבוּרַת.

בָּתֵּי סֵפֶר בְּכָל עָרֵי יְהוּדָה – וַיּוֹשֶׁב שָׁם מְלַמְּדִים וַיֶּאֶסְפוּ אֲלֵיהֶם יְלָדִים מִבֶּן שֵׁשׁ שָׁנִים וָמַעְלָה, וַיְלַמְּדוּ תּוֹרַת יְיָ; וַיִּקָּרֵא שֵׁם יְהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא, וַיְהִי שְׁמוֹ לִבְרָכָה בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

צ. כִּבּוּד אָב וָאֵם.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם אִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי הַנֵּכָר וּשְׁמוֹ דָּמָה בֶּן נְתִינָה, וַיְכַבֵּד אֶת־הוֹרָיו בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּקָּרֵא דָּמָה לָבֹא אֶל רָאשֵׁי הָעִיר וְנִכְבָּדֶיהָ לְהִוָּעֵץ אִתּוֹ, וַיָּבֹא וַיּוֹשִׁיבֻהוּ בְּרֹאשׁ הָעָם; וּלְדָמָה אֵם מְשֻׁגָּעָה, אֲשֶׁר לֹא יָדְעָה דָּבָר אַחֵר בִּלְתִּי אִם הַכּוֹת וְשַׁבֵּר כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא לְיָדָהּ. וַיְהִי כְּשָׁמְעָהּ כִּי בְנָהּ יוֹשֵׁב בֵּין נִכְבַּדֵּי הָעָם, וַתַּעֲבֹר עָלֶיהָ רוּחַ שִׁגָּעוֹן, וַתְּמַהֵר וַתָּרָץ אֶל־בֵּית הַוַּעַד א) וַתִּגַּשׁ אֶל־בְּנָהּ, וַתִּגְעַר בּוֹ וַתְּקַלְּלֵהוּ וַתַּךְ אוֹתוֹ עַל הַלְּחִי ב) אַחַת וּשְׁתַּיִם עַד־זוֹב דָּם. וְלֹא כִהָה ג) בָהּ דָּמָה, וְלֹא חָשַׂךְ ד) אוֹתָהּ מֵהַכּוֹתוֹ וּמֵחָרְפוֹ, כִּי אִם הֵנִיחַ ה) אֶת קוֹלוֹ וַיֹּאמַר: אָנָּא, אִמִּי הַטּוֹבָה רַחֲמִי נָא עָלַי וְחִדְלִי לְבַיְּשֵׁנִי ו) בִּפְנֵי קְהַל וְעֵדָה. וַיַּרְגִּיעוּ ז) הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַנֶּאֱמָרִים בְּנַחַת אֶת הָאִשָּׁה הַמְשֻׁגַּעַת, וַתֶּרֶף מִבְּנָהּ, וַתֵּלֶךְ לָהּ.

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נוֹדַע לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לְדָמָה בֶּן־נְתִינָה יֵשׁ אֶבֶן יְקָרָה מְאֹד, וַיֵּלְכוּ אֵלָיו לִקְנוֹתָהּ מִיָּדוֹ וּלְשׂוּמָהּ בָּאֵפוֹד אֲשֶׁר לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאוּ אֵלָיו הַחֲכָמִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הוֹאִילָה קְחָה מִיָּדֵנוּ אֶלֶף שֶׁקֶל זָהָב בִּמְחִיר הָאֶבֶן הַיְקָרָה אֲשֶׁר לָךְ. וַיָּבֹא דָמָה הַחַדְרָה לָקַחַת אֶת הָאֶבֶן הַיְקָרָה וַיַּרְא וְהִנֵּה אָבִיו יָשֵׁן עַל הַסַּפָּה, וְרַגְלוֹ הָאַחַת נְתוּנָה עַל הַתֵּבָה הַקְּטַנָּה שֶׁבָּהּ הָיְתָה מוּנַחַת הָאֶבֶן הַיְקָרָה, וַיְמַהֵר וַיֵּצֵא בַּלָּט מֵהַחֶדֶר וַיֹּאמֶר אֶל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל: לֹא אוּכַל לִמְכֹּר לָכֶם עַתָּה אֶת הָאֶבֶן הַיְקָרָה, כִּי יָשֵׁן אָבִי בַּחֶדֶר וְרַגְלוֹ נְתוּנָה עַל הַתֵּבָה אֲשֶׁר טָמַנְתִּי בָהּ אֶת הָאֶבֶן הַיְקָרָה, וְאֵינֶנִּי חָפֵץ לְהָעִירוֹ מִשְּׁנָתוֹ. וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אֵין זֹאת כִּי לְבַעֲבוּר הַרְבּוֹת בִּמְחִיר הָאֶבֶן הַיְקָרָה דִּבֶּר אֵלֵינוּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה; הָבָה נוֹסִיף לוֹ עַל הַמְּחִיר פִּי עֲשָׂרָה וּמָכַר לָנוּ תֵּכֶף אֶת הָאֶבֶן הַיְקָרָה. וַיְהִי כְּאֹמֶר הַחֲכָמִים לָתֵת לוֹ עֲשֶׂרֶת אַלְפֵי שֶׁקֶל זָהָב אִם יִמְכֹּר לָהֶם תֵּכֶף אֶת הָאֶבֶן הַיְקָרָה, וַיִּתְעוֹרֵר דָּמָה מְאֹד – וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: חָלִילָה, חָלִילָה! לֹא אָקֵל בִּכְבוֹד אָבִי, וְלֹא אֲעִירֵהוּ מִשְּׁנָתוֹ גַּם כִּי תִתְּנוּ לִי מְלֹא הַבַּיִת כֶּסֶף וְזָהָב. עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּנְתִינָה אָבִיו הֵקִיץ מִשְּׁנָתוֹ וַיֵּצֵא מִן הַחֶדֶר. וַיְהִי כִּרְאוֹת דָּמָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, – וַיְמַהֵר הַחַדְרָה וַיּוֹצִיא אֶת הָאֶבֶן הַטּוֹבָה מִתֵּבָתוֹ, וַיִּתְּנָהּ לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל. וַיִּקְחוּ הַחֲכָמִים אֶת־הָאֶבֶן וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֵלֶיהָ, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה הִיא טוֹבָה וְנֶחְמָדָה עַד־מְאֹד וַיִּתְּנוּ לְדָמָה עֲשֶׂרֶת אַלְפֵי שֶׁקֶל זָהָב כַּאֲשֶׁר אָמָרוּ. וַיַּעַן דָּמָה בֶּן נְתִינָה וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִּי מִקַּחַת מִיֶּדְכֶם עֲשֶׂרֶת אַלְפֵי שֶׁקֶל זָהָב; הִנְנִי מֵשִׁיב לָכֶם תִּשְׁעַת אַלְפֵי שֶׁקֶל זָהָב וְהִשְׁאַרְתִּי בְּיָדִי מְחִיר הָאֶבֶן הַיְקָרָה רַק אֶלֶף שֶׁקֶל זָהָב, כִּי לֹא אֶמְכּוֹר אֶת־כְּבוֹד אָבִי בְּכָל כֶּסֶף וְזָהָב וְאַבְנֵי חֵפֶץ שֶׁבָּעוֹלָם.

וַיְהִי כַּעֲבוֹר שָׁנָה וַיֻּגַּד לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כִּי נִמְצְאָה בְמִקְנֵה דָמָה בֶן נְתִינָה פָּרָה אֲדֻמָּה. וַיֵּלְכוּ אֵלָיו וַיִּקְנוּהָ מִיָּדוֹ בִּמְחִיר

א) הָאֲסֵפָה. ב) באק. ג) נעשטערט. ד) עָצַר. ה) דִּבֵּר תַּחֲנוּנִים. ו) לְהַכְלִימֵנִי. ז) בארוהיגט.

וַיֹּאמַר: הָבָה אָבִיא לַאֲדוֹנִי אֶת־רֵאשִׁית גִּזִּי, וְשָׁאַלְתִּי מִמְּךָ לִשְׁפֹּט אוֹתִי וְאֶת עֲמִיתִי. וַיַּעַן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמַר: פָּסוּל אֲנִי לְךָ לַדִּין. וַיִּתֵּן הָאִישׁ לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֶת רֵאשִׁית הַגֵּז וַיֹּאמַר: אָנָּא, אֲדוֹנִי, שָׁפְטֵנִי! וַיַּעַן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כְּבָר הִגַּדְתִּי לְךָ, כִּי אַחֲרֵי קַחְתִּי מִיָּדְךָ אֶת רֵאשִׁית הַגֵּז, אָסוּר לִי לְשָׁפְטֶךָ. וַיּוֹשֶׁב רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שְׁנֵי דַיָּנִים וַיְצַוֵּם לִשְׁפֹּט אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה וְאֶת־בַּעַל דִּינוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵחֵל הָאִישׁ לְהִשָּׁפֵט, וַיֹּאמֶר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּלִבּוֹ: מַה־טּוֹב הָיָה לוּ טָעַן הָאִישׁ טַעֲנוֹת מְחֻכָּמוֹת, כִּי עַתָּה זָכָה בְדִינוֹ. וְלֹא הִרְפְּתָה הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת מֵרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וַיַּחְשֹׁב אוֹתָהּ בְּכֹל אֲשֶׁר הָלַךְ וּבְכֹל אֲשֶׁר יָשָׁב; מְחַפֵּץ מְאֹד בִּזְכוּת הָאִישׁ אֲשֶׁר הֵבִיא לוֹ אֶת רֵאשִׁית הַגֵּז. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׂם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֶת לִבּוֹ עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּרְגַּז תַּחְתָּיו וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: תִּפַּח נַפְשָׁם שֶׁל מְקַבְּלֵי שֹׁחַד! וּמָה אֲנִי שֶׁלֹּא נָטַלְתִּי, וְאִם נָטַלְתִּי, — שֶׁלִּי נָטַלְתִּי — כָּךְ? מְקַבְּלֵי שֹׁחַד — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה!

צ״ה. טוֹבָה תוֹרָה מִכָּל סְחוֹרָה.

וַיְהִי בִירוּשָׁלַיִם אִישׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ יְדַעְיָה הַכַּרְמְלִי, כִּי בִירוּשָׁלַיִם יָשַׁב וְלָמַד תּוֹרַת ה׳, וּבַכַּרְמֶל עָבַד אֶת חֶלְקַת שָׂדֵהוּ הַקָּטָן. וַיְהִי הַיּוֹם, וַיֵּרֶד בָּאֳנִיָּה לָבֹא לְאָחִיו שֶׁיָּשַׁב בְּחוּץ לָאָרֶץ לִרְאוֹתוֹ וּלְדַבֵּר עַל לִבּוֹ שֶׁיַּעֲזֹב אֶת הָאָרֶץ הַנָּכְרִיָּה וְיָשׁוּב לְאֶרֶץ יְהוּדָה. וְשָׁם בָּאֳנִיָּה הָיוּ סוֹחֲרִים רַבִּים צִידוֹנִים וְכִתִּיִּים וּבַבְלִיִּים, וַיַּבִּיטוּ אֶל יְדַעְיָה הַכַּרְמְלִי, וַיָּבֻזּוּ לוֹ בְּלִבָּם, כִּי הָיָה לָבוּשׁ כְּאַחַד הָעֲנִיִּים, וּבְיָדוֹ אֵין כֹּל, בִּלְתִּי אִם יַלְקוּט קָטֹן, אֲשֶׁר שָׂם בּוֹ לֶחֶם וּגְבִינָה וּדְבֵלִים. וַיִּשְׁמַע יְדַעְיָה אֶת לַעֲגָם, וְלֹא שָׂם עָלָיו לִבּוֹ, וַיְהִי כְּמַחֲרִישׁ. וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו הַסּוֹחֲרִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הֲלֹא תַגִּיד לָנוּ יְהוּדִי, מָה הֵנָּה סְחוֹרוֹת יָדֶךָ, כִּי כִרְאוֹת פְּנֵי סוֹחֵר גָּדוֹל וְרַב־אוֹצָרוֹת נִרְאֶה! וַיַּעַן אוֹתָם יְדַעְיָה לֵאמֹר: אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי הָתֵל תְּהַתֵּלוּ בִי; אוּלָם מֵהַתַּלְתְּכֶם לֹא תַּמְרֵנִי: אֶת סְחוֹרָתִי לֹא אַחֲלִיף וְלֹא אָמִיר בִּסְחוֹרַתְכֶם, לוּ תִהְיֶה כֻלָּהּ אַבְנֵי־חֵן וּפְנִינִים! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַסּוֹחֲרִים אֶת־דִּבְרֵי יְדַעְיָה, וַיִּמָּלֵא שְׂחוֹק פִּיהֶם, וַיֹּאמְרוּ: אָמֹר אָמַרְנוּ: אַךְ עָנִי הָאִישׁ הַזֶּה, אוּלָם עַתָּה רָאִינוּ כִּי גַם חֲסַר־דַּעַת הוּא, וַיָּסוּרוּ מֵעָלָיו, וְלֹא שָׁתוּ עוֹד אֶת לִבָּם אֵלָיו. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאָה הָאֳנִיָּה בְלֶב־יָם, וַיִּשָּׁמַע קוֹל רַעַם וָרַעַשׁ וְקוֹל תְּרוּעַת מִלְחָמָה, וַיֶּחֶרְדוּ כָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה וַיַּבִּיטוּ כֹּה וָכֹה וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֳנִיָּה גְדוֹלָה שֶׁל שׁוֹדְדֵי־יָם, אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵכוֹ הוֹלֶכֶת וְקֹרֵבָה אֲלֵיהֶם. וַיֹּאמְרוּ לְהִמָּלֵט, וַיּוֹרוּ בָהֶם הַשּׁוֹדְדִים וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ: אִם לֹא תִכָּנְעוּ מִפָּנֵינוּ, וְנֶהֱרַגְתֶּם כֻּלְּכֶם. בֵּין כֹּה וָכֹה עָלוּ הַשּׁוֹדְדִים אֶל הָאֳנִיָּה וַיָּבֹזּוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּהּ, וְלֹא הִשְׁאִירוּ לַסּוֹחֲרִים גַּם חוּט וְגַם שְׂרוֹךְ נָעַל; אֶת הַכֹּל בָּזְזוּ לָהֶם, וַיֵּלֵכוּ.

אָז נָהַג רַב הַחוֹבְלִים אֶת הָאֳנִיָּה הַשְּׁדוּדָה וַיְבִיאֶהָ אֶל אַחַד הַחוֹפִים, וַיִּבְכּוּ הַסּוֹחֲרִים וַיְיֵלִילוּ עַל עָשְׁרָם, אֲשֶׁר לֻקַּח מֵהֶם, כִּי אָמְרוּ: עַתָּה נִגְוַע בָּרָעָב, כִּי לֹא נִשְׁאֲרָה לָנוּ בִּלְתִּי אִם גְּוִיָּתֵנוּ! וִידַעְיָה יָרַד הָעִירָה וַיָּבֹא לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ וַיִּתְוַדַּע לְחַכְמֵי הָעִיר, וַיִּרְאוּ אֶת חָכְמָתוֹ כִּי רַבָּה הִיא, וַיְהַלְלֻהוּ וַיְנַשְּׂאֻהוּ וַיְבַקְשׁוּ מִמֶּנּוּ שֶׁיַּשְׁמִיעֵם דְּבַר־ה׳. וּכְהֵאָסֵף עֲדַת יִשְׂרָאֵל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וַיַּעַל יְדַעְיָה הַבָּמָתָה וַיַּטֵּף לָעָם מִלָּה נַעֲלָה וְנִשְׂגָּבָה, וַיִּשְׁמְעוּ כִּי טוֹבָה הִיא, וַיִּתְּנוּ לוֹ מַתְּנוֹת כֶּסֶף וְזָהָב, וַיִּשָּׂאֻהוּ עַל כַּפֵּיהֶם, וַיָּשִׂימוּ לוֹ כָּבוֹד גָּדוֹל.

בָּרֶגַע הַזֶּה בָּאוּ לִקְרָאתוֹ הַסּוֹחֲרִים הַשְּׁדוּדִים שֶׁהָלְכוּ בָעִיר לְבַקֵּשׁ נִדְבַת־לֶחֶם, כִּי הָיוּ רְעֵבִים עַד מְאֹד, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאוּ

תּוֹרָה מִמֶּנּוּ, וַיַּרְא רַבִּי נְחוּנְיָא כִּי יִשְׁמָעֵאל מַקְשִׁיב לְכָל־דְּבָרָיו וְאוֹהֵב תּוֹרַת יְיָ, וַיֶּאֱהָבֵהוּ רַבִּי נְחוּנְיָא וַיּוֹקִירֵהוּ מְאֹד. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר יִשְׁמָעֵאל: הוֹאִילָה נָא רַבִּי וְהִגַּדְתָּ לִי מִי הוּא שַׂר הַתּוֹרָה וּמַה־שְּׁמוֹ? וַיַּעַן רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנֶה וַיֹּאמַר: יְפִיאֵל.

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אֱלִישָׁע אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיָּצָם אַרְבָּעִים יוֹם, וַיֵּבְךְּ וַיִּתְחַנֵּן אֶל יְיָ לֵאמֹר: שְׁלַח נָא אֶת יְפִיאֵל מַלְאָכְךָ הַקָּדוֹשׁ, וְהוֹרֵנִי תּוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה וְחַכְּמֵנִי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ אַרְבָּעִים יוֹם לְצוֹם יִשְׁמָעֵאל וּלְהִנָּזְרוֹ מִכָּל תַּעֲנוּג, — וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְיָ וַיֹּאמַר: יֵרֵד נָא יְפִיאֵל מַלְאָכְךָ הַקָּדוֹשׁ אֵלַי, וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ. וַיְהִי כְּכַלּוֹתוֹ לְדַבֵּר, וַיֵּרֶד יְפִיאֵל מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת מִן הַשָּׁמַיִם בְּלַבַּת אֵשׁ, וְהוּא כֻּלּוֹ עֹטֶה אוֹר, וְעֵינָיו רְבוֹת בְּרָקִים וּמַרְאֵהוּ נוֹרָא מְאֹד. וַיִּתְחַלְחַל יִשְׁמָעֵאל עַד־מְאֹד, וַתִּכָּשַׁלְנָה בִּרְכָּיו וַיִּסֹּג אָחוֹר. וַיֹּאמֶר יְפִיאֵל: מִי אַתָּה בֶּן־אָדָם עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה, כִּי הִרְגַּזְתַּנִי לָרֶדֶת מִשָּׁמַיִם אַרְצָה? אַךְ תִּגַּע בְּאִשִּׁי — וְנִשְׂרַפְתָּ, וְנֶהְפַּכְתָּ לְאֵפֶר.

וַיִּשְׁמַע יִשְׁמָעֵאל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּפֹּל עָלָיו אֵימָה גְדוֹלָה וַיֵּבְךְּ וַיִּתְחַנֵּן אֶל יְפִיאֵל וַיֹּאמַר: גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, כִּי לֹא לְמַעַן כְּבוֹדִי וּכְבוֹד בֵּית אָבִי הוֹרַדְתִּיךָ מִשָּׁמַיִם אַרְצָה, כִּי אִם לְמַעַן הוֹסִיפִי אֹמֶץ בְּתוֹרַת יְיָ אֲשֶׁר נַפְשִׁי חֲפֵצָה בָּהּ מְאֹד. וַיַּעַן יְפִיאֵל וַיֹּאמַר: בְּזֹאת אֵרָאֶה לְךָ תָּמִיד וְאוֹרְךָ תּוֹרַת יְיָ אִם תָּצוּם אַרְבָּעִים יוֹם, וְטָבַלְתָּ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע טְבִילוֹת וְרָחַצְתָּ וְטָהַרְתָּ, וְלֹא תֹאכַל כָּל יֶרֶק וְכָל זֵרָעוֹן, וְיָשַׁבְתָּ לְבַדְּךָ בְּחַדְרְךָ וְנַפְשְׁךָ לֹא תַחְשֹׁק בְּכָל אוֹר זוּלָתִי אוֹר תּוֹרַת יְיָ. וַיַּעַן יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֱלִישָׁע: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי. וַיְהִי כְּכַלּוֹתוֹ לְדַבֵּר וַיַּרְא וְהִנֵּה חָשַׁךְ הַבַּיִת פִּתְאֹם, כִּי עָלָה שַׂר הַתּוֹרָה אֶל יְיָ הַשָּׁמַיְמָה.

צג. בִּרְכַּת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֱלִישָׁע.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר טִהַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מְאֹד וַיִּתְקַדֵּשׁ וַיִּדְמֶה לְמַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת וַיִּכָּנֵס פַּעַם אַחַת לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לִפְנַי וְלִפְנִים, וַיַּרְא אֶת־גְּדֻלַּת יְיָ צְבָאוֹת וּשְׁכִינָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וַיִּשְׁתּוֹמֵם עַל הַמַּרְאָה הַגְּדוֹלָה הַהִיא. וְעוֹדֶנּוּ עוֹמֵד וּמִשְׁתָּאֶה וְהִנֵּה קוֹל עוֹלֶה בְּאָזְנָיו לֵאמֹר: יִשְׁמָעֵאל, בְּנִי, בָּרְכֵנִי! וַיַּעַן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אֱלִישָׁע וַיֹּאמַר: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, שֶׁיִּכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת־כַּעַסְךָ וְיִגֹּלּוּ רַחֲמֶיךָ עַל מִדּוֹתֶיךָ, וְתִתְנַהֵג עִם בָּנֶיךָ בְּמִדַּת הָרַחֲמִים, וְתִכָּנֵס לָהֶם לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְבָרֵךְ אֶת־יְיָ, וַתִּגְדַּל הָאוֹרָה, וַתַּזְהֵר שִׁבְעָתַיִם לְמִבָּרִאשׁוֹנָה. וַיֵּדַע רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כִּי מָצְאָה בִרְכָתוֹ חֵן בְּעֵינֵי יְיָ; וַיְהִי כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וְאָמַר: אַל תְּהִי בִרְכַּת הֶדְיוֹט קַלָּה בְעֵינֶיךָ, שֶׁהֲרֵי גַּם יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בִּקֵּשׁ בִּרְכַּת בָּשָׂר וָדָם וַתִּיטַב בְּעֵינָיו.

צד. נְקִי כַפַּיִם.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֵא אִישׁ אֶחָד לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אֱלִישָׁע רֵאשִׁית גֵּז צֹאנוֹ, וַיֹּאמַר: הוֹאֶל־נָא, אִישִׁי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְלָקַחְתָּ מִיָּדִי אֶת גֵּז צֹאנִי. וַיִּתְבּוֹנֵן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֶל הָאִישׁ, וַיַּרְא כִּי הוּא עָיֵף מְאֹד, וְכָל בְּגָדָיו רְטֻבִּים מִזֵּעָה. וַיֹּאמֶר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּלִבּוֹ: אֵין זֹאת כִּי בָא הָאִישׁ מֵעִיר רְחוֹקָה עַל־כֵּן עָיֵף מְאֹד, וַיִּשְׁאָלֵהוּ לֵאמֹר: מֵאַיִן תָּבוֹא? וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כִּי רְחוֹקָה מְאֹד הָעִיר (אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בָּהּ הָאִישׁ) מִירוּשָׁלַיִם, וַיִּתְמַהּ אֵלָיו וַיֹּאמַר: הַאֵין כֹּהֲנִים בְּעִירְךָ כִּי הָלַכְתָּ בַּדֶּרֶךְ לְמֵרָחוֹק עַד בּוֹאֲךָ הֲלוֹם? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: דִּין יֵשׁ לְעַבְדְּךָ עִם אֶחָד מִיּוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם

מַה־זֶּה וְעַל מַה־זֶּה. וַיַּרְא אֱלִיפֶלֶט כִּי נֶאֶסְפוּ כֻלָּם, וַיִּקְרָא לְיִגְאָל בְּנוֹ לֵאמֹר: גַּם לִי, גַּם לְךָ לֹא יִהְיֶה! וּכְדַבְּרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־כָּל שִׁקְלֵי זְהָבוֹ הַיָּמָּה. וַיַּרְא רַב הַחוֹבְלִים כִּי כֵן, וַיִּקְרָא אֶל הַמַּלָּחִים לָבֹא הַחַדְרָה אֲשֶׁר לוֹ לְבַדּוֹ וַיֹּאמַר: אַל תִּגְּעוּ בַיְּהוּדִי, כִּי מַה־בֶּצַע כִּי נַהַרְגֵהוּ?

וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַתָּבֹא הָאֳנִיָּה לְחוֹף אַחַת הֶעָרִים. וַיֵּלֶךְ אֱלִיפֶלֶט אֶל הַשּׁוֹפְטִים, וַיְסַפֵּר לָהֶם אֵת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ. וַיַּחְקְרוּ הַשּׁוֹפְטִים אֶת־הַמַּלָּחִים, וַיִּדְרְשׁוּ הֵיטֵב, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֱמֶת הַדָּבָר: הִתְנַכֵּל רַב־הַחוֹבְלִים לְהָמִית אֶת אֱלִיפֶלֶט וּבְנוֹ וְלָרֶשֶׁת אֶת־כַּסְפּוֹ. וַיֹּאמְרוּ הַשּׁוֹפְטִים לְרַב הַחוֹבְלִים וּלְמַלָּחָיו: אִם תֹּאבוּ וִחְיִיתֶם, — וַהֲשֵׁיבוֹתֶם לַיְּהוּדִי כֶּסֶף וְזָהָב כְּכֹל אֲשֶׁר הִשְׁלִיךְ הַמַּיְמָה מִיִּרְאָתוֹ אֶתְכֶם. וַיִּירָא רַב־הַחוֹבְלִים יִרְאָה גְדוֹלָה וַיָּשֶׁב לְאַבְרָהָם שִׁקְלֵי־זָהָב כְּכֹל אֲשֶׁר אָמָר.

וַיֹּאמְרוּ הַשּׁוֹפְטִים אֶל אֱלִיפֶלֶט: הַגִּידָה נָא לָנוּ מִי הוֹרְךָ לְהַשְׁלִיךְ אֶת־זְהָבְךָ הַמַּיְמָה? וַיַּעַן אֱלִיפֶלֶט וַיֹּאמַר עִבְרִי אָנֹכִי, וְדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ — עֵינַיִם הֵמָּה לִי בְּכָל דָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי עוֹשֶׂה; וְגַם אֶתְמוֹל בַּצַּר לִי כְּאֹד, זָכַרְתִּי אֶת דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָאוֹמֵר: עֵת לְהַשְׁלִיךְ, וָאַעַשׂ כִּדְבָרָיו וָאִנָּצֵל מִמָּוֶת כַּאֲשֶׁר עֵינֵיכֶם רוֹאוֹת. יְהִי שֵׁם ה׳ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם!

צח. אַל תִּתְגָּר בָּרָעָה.

וְאִישׁ אֶחָד עָלָה מִבָּבֶל לִירוּשָׁלַיִם וַיְהִי בְּלֶכְתּוֹ בַדֶּרֶךְ, וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁתֵּי צִפֳּרִים נֶאֱבָקוֹת, וַתִּתְגַּבֵּר הָאַחַת עַל הַשֵּׁנִית וַתַּהַרְגֶהָ. וַתֵּרֶא הַהוֹרֶגֶת כִּי מֵתָה רְעוּתָהּ, וַתָּעָף אֶל אַחַד הֶהָרִים וַתַּעֲקֹר עֵשֶׂב בְּחַרְטוּמָהּ א) וַתָּשָׁב וַתִּגַּע בּוֹ בַּצִּפּוֹר הַהֲרוּגָה, וַ תְּ חִ י. וַתְּחִי כַּאֲשֶׁר עָפוּ לָהֶן שְׁתֵּי הַצִּפֳּרִים, וַיִּקַּח הָאִישׁ אֶת הָעֵשֶׂב וַיֹּאמַר: אֶעֱלֶה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַאֲחַיֶּה אֶת־כָּל הַמֵּתִים, וְהָיִיתִי בְּעֵינֵי־כֹל כֵּאלֹהִים. וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ וַיַּרְא וְהִנֵּה שׁוּעָל שׁוֹכֵב מֵת בַּדֶּרֶךְ, וַיָּשֶׂם עָלָיו אֶת הָעֵשֶׂב הַנִּפְלָא, וַיְחִי, וַיָּקָם וַיָּנָס הַיַּעְרָה. וַיְהִי כְּבֹא וְהָאִישׁ עַד לִפְנֵי הָרֵי־צוּר וַיַּרְא וְהִנֵּה אַרְיֵה מֵת שׁוֹכֵב בְּצַד הַדֶּרֶךְ. וַיִּגַּשׁ אֵלָיו הָאִישׁ וַיָּשֶׂם עָלָיו אֶת הָעֵשֶׂב וַיְחַיֵּהוּ; וַיִּשְׁאַג ב) הָאַרְיֵה שְׁאָגָה גְדוֹלָה וַיָּקָם עַל הָאִישׁ וַיִּטְרְפֵהוּ.

צט. שֵׁנָה לָרָשָׁע.

אֶחָד מִלַּהֲקַת שׁוֹדְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִפְרַד מֵעִם חֲבֵרָיו וַיִּשְׁכַּב עַל־הַדֶּרֶךְ לָנוּחַ, וַתִּפֹּל עָלָיו תַּרְדֵּמָה וַיִּישַׁן. וַיַּעֲבֹר לְפָנָיו בָּרֶגַע הַזֶּה אֶחָד מֵאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם וַיֹּאמֶר: לֹא טוֹב עוֹשֶׂה הָאִישׁ הַזֶּה בְּיָשְׁנוֹ בִּמְקוֹם־סַכָּנָה: הֵן שׁוֹדְדִים וְרוֹצְחִים מְשׁוֹטְטִים ג) בַּמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה, וְהָיָה כִּי יִרְאוּ אִישׁ יָשֵׁן, וְנִצְּלוּ ד) אוֹתוֹ, וַהֲרָגֻהוּ. וַיָּעַר הָאִישׁ אֶת הַשּׁוֹדֵד וַיֹּאמַר לוֹ: שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ לֹא יִישַׁן בַּמָּקוֹם הַזֶּה! וַיִּיקַץ הַשּׁוֹדֵד וַיַּךְ אֶת הָאִישׁ הַכֵּה וּפָצֹעַ. וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו הָאִישׁ לֵאמֹר: מֶה עָשִׂיתִי לְךָ רָעָה כִּי תֹאבֶה לְהָרְגֵנִי? וַיַּעַן הַשּׁוֹדֵד וַיֹּאמַר: דָּמְךָ בְּרֹאשֶׁךָ! לוּלֵא הַעִירוֹתַנִי כִּשְׁנָתִי, כִּי עַתָּה לֹא קָרְךָ כָּל אָסוֹן. — וַיָּקָם עָלָיו הַשּׁוֹדֵד וַיַּהַרְגֵהוּ.

ק. הַמַּכִּיר־תּוֹדָה.

וְאֶחָד מֵחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל נָטָה ה) לָלוּן בְּבֵית אִישׁ יְהוּדִי, שֶׁגָּר הַרְחֵק מִירוּשָׁלָיִם.

א) שנאבעל. ב) ברוממען. ג) רָצִים תָּמִיד. ד) יִקְחוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַכֹּל. ה) סָר.

אֶת־גָּדְלַת יְדַעְיָה וְאֶת הַמַּתָּנוֹת הַיְקָרוֹת הַנִּשָּׂאוֹת לְפָנָיו, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: אָמְנָם צָדַק הַיְהוּדִי בְּאָמְרוֹ כִּי סְחוֹרָתוֹ יְקָרָה אֶלֶף פְּעָמִים מִסְּחוֹרָתֵנוּ: בַּמַּיִם לֹא תִשָּׁטֵף, בָּאֵשׁ לֹא תֵאָכֵל, וְכָל גַּנָּב, וְשׁוֹדֵד לֹא יוּכַל לָגַעַת בָּהּ! וַיַּרְא יְדַעְיָה אֶת מַכָּרָיו הַסּוֹחֲרִים הַהוֹלְכִים קְדֹרַנִּית, וַיֶּחְמֹל עֲלֵיהֶם, וַיִּתֵּן לָהֶם מַעֲשֵׂר מִכֹּל אֲשֶׁר קִבֵּל בָּעִיר, וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ, וַיּוֹדוּ לִידַעְיָה וַיַּעַזְבוּ אֶת עֲצַבֵּיהֶם, וַיָּבֹאוּ בִּבְרִית אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל

צו. אֱלֹהִים רְחוֹקִים.

וּבָאֳנִיָּה אַחַת, הַמְּלֵאָה בְּנֵי עַם נֵכָר, יָשַׁב יְהוּדִי אֶחָד. וַיִּרְאוּהוּ הָאֲנָשִׁים מִתְפַּלֵּל בְּכָל מָקוֹם שֶׁיָּשַׁב, וַיִּשְׁתָּאוּ אֵלָיו מְאֹד, וַיֹּאמְרוּ: גַּם אָנוּ הָיִינוּ חֲפֵצִים לְהִתְפַּלֵּל לֵאלֹהֵינוּ: אוּלָם אֵיכָה נַעֲשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, – וְאֵין פֹּה לֹא כֹהֵן וְלֹא בֵית־מִסְגַּד א) וּתְרָפִים ב) אָיִן? וְהָיָה אֲנַחְנוּ נִתְפַּלֵּל, — וֵאלֹהֵינוּ לֹא יֵדְעוּ דְּבַר־תְּפִלָּתֵנוּ, וְלֹא יַעֲשׂוּ בַּקָּשׁוֹתֵינוּ, כִּי רְחוֹקִים הֵם מֵאִתָּנוּ מְאֹד.

וְהָאֳנִיָּה תָּעֲתָה ג) בַּיָּם וַתָּבֹא לְאַחַד הָאִיִּים, אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם הָאֲנָשִׁים וְלֹא רָאוּם וְלֹא שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעָם וַיִּירְאוּ לַעֲלוֹת הַיַּבָּשָׁה, וַיֹּאמְרוּ אֶל הַיְּהוּדִי: הֵא לְךָ כֶּסֶף וְהָלַכְתָּ וְקָנִיתָ לָנוּ לָחֶם! וַיֹּאמֶר הַיְּהוּדִי: אֵיכָכָה אֵלֵךְ, וְאָנֹכִי לֹא עָבַרְתִּי בַּמָּקוֹם הַזֶּה כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם כָּמוֹכֶם? וַיַּעֲנֻהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: רָאֹה רָאִינוּ כִּי אֱלֹהֶיךָ קָרוֹב לְךָ אַךְ יֵצַר לְךָ, – וּפָנִיתָ אֵלָיו וְהוֹשִׁיעֶךָ!

צז. עֵת לְהַשְׁלִיךְ.

אֱלִיפֶלֶט בֵּית־הַלַּחְמִי הָיָה אִישׁ עָשִׁיר

א) הַמָּקוֹם שֶׁשָּׁם מִשְׁתַּחֲוִים הָעַרְבִיִּים. ב) אֱלִילִים. ג) געבלאנדשעט.

מְאֹד, וְלוֹ בֵּן יָחִיד יִגְאָל שְׁמוֹ. וְהַנַּעַר הָיָה בֵּן טוֹב, אוֹהֵב תּוֹרַת ה' וְשׁוֹמֵעַ לְקוֹל אָבִיו וְאִמּוֹ, וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר יִגְאָל לְאָבִיו: אָנָּא קָחֵנִי אִתְּךָ בְּעָבְרְךָ אָרְחוֹת יַמִּים, וְרָאִיתִי אֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת וְיוֹשְׁבֵיהֶן! וַיְהִי כִּי בָא הַיּוֹם אֲשֶׁר יֵצֵא בּוֹ אֱלִיפֶלֶט לְדַרְכּוֹ הָרְחוֹקָה, וַיִּקַּח אִתּוֹ אֶת יִגְאָל בְּנוֹ, וַיֵּרְדוּ שְׁנֵיהֶם בָּאֳנִיָּה וַיִּסָּעוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאָה הָאֳנִיָּה בְּלֵב יָם וַיַּרְא אֱלִיפֶלֶט וְהִנֵּה רַב־הַחוֹבְלִים וּמַלָּחָיו מַשְׁגִּיחִים אֵלָיו וּמִתְלַחֲשִׁים.

וַיֶּאֱרֹב אֱלִיפֶלֶט לָהֶם, וַיִּסְתַּתֵּר בְּיַרְכְּתֵי הָאֳנִיָּה, וַיַּט אָזְנוֹ וַיִּשְׁמַע, וְהִנֵּה שְׁנֵי מַלָּחִים נִדְבָּרִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֵאמֹר אֲדוֹנֵינוּ רַב־הַחוֹבְלִים אוֹמֵר, כִּי הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בָּאֳנִיָּה עָשִׁיר מְאֹד – כָּל כִּיסָיו מְלֵאִים זָהָב; עַל כֵּן יֵהָרֵג הַיְּהוּדִי וּבְנוֹ – וּזְהָבוֹ יֵחָלֵק בֵּין כֻּלָּנוּ חֵלֶק כְּחֵלֶק.

וַיִּשְׁמַע אֱלִיפֶלֶט אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיִּתְפַּלֵּל בְּלִבּוֹ אֶל ה' לֵאמֹר: הֱיֵה ה' עוֹזֵר לִי כִּי צָרָה קְרוֹבָה.

אָז יָצָא אֱלִיפֶלֶט מִמַּחֲבוֹאוֹ וַיִּגַּשׁ אֶל יִגְאָל בְּנוֹ וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא יוֹשֵׁב בִּמְנוּחָה וְקוֹרֵא בְּסֵפֶר קֹהֶלֶת אֶת הַפָּסוּק: עֵת לְהַשְׁלִיךְ! וַתָּבֹא חָכְמָה בְּלִבּוֹ וַיֵּדַע מַה־יַּעֲשֶׂה וְנִצַּל מִמָּוֶת, וַיֹּאמֶר אֶל יִגְאָל: דַּע, בְּנִי, כִּי רָעָה גְדוֹלָה נֶגֶד פָּנֵינוּ! וַיְסַפֶּר־לוֹ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע מִפִּי הַמַּלָּחִים. וַיֶּחֱרַד יִגְאָל חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד־מְאֹד. – וַיֹּאמֶר אֱלִיפֶלֶט: הָבָה נַעֲשֶׂה בְּעָרְמָה וְרַבְנוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּחָזְקָה; וְהָיָה בְּקָצְפִּי עָלֶיךָ, וְהִשְׁלַכְתִּי בְּאַפִּי אֶת כִּיס־זְהָבִי הַיָּמָּה; וְרָאָה רַב־הַחוֹבֵל כִּי עָנִי אָנִי וְחִיָּנִי!

וַיֹּאמֶר יִגְאָל: עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר יָעָצְתָּ! וַיָּרִיבוּ שְׁנֵיהֶם בְּחָזְקָה, וַיִּשְׁמַע רַב־הַחוֹבְלִים וְהַמַּלָּחִים אֶת־קוֹל הָרִבִים, וַיָּרוּצוּ לִרְאוֹת

שֶׁהָיְתָה לוֹ, וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר, וַיַּרְא אֵצֶל הַתְּאֵנָה דְּבַשׁ וְחָלָב מְעֹרָבִים א) יָחַד.

קב. אוֹהֵב יַיִן.

וַיְהִי הַיַּיִן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כַּמַּיִם, כִּי הָיוּ כְּרָמִים רַבִּים בִּיהוּדָה וּפִרְיָם מָלֵא עֲסִיס; וַיֶּאֱהַב אִישׁ אֶחָד לִשְׁתּוֹת יַיִן שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם. וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַיּוֹסֶף הָאִישׁ לִשְׁתּוֹת עַד אֲשֶׁר הָיָה כָּל הַיָּמִים שִׁכּוֹר, וַיִּתְגַּלְגֵּל ב) בְּחוּצוֹת וּבַשְּׁוָקִים וַיְהִי לָבוּז. וְלַשִּׁכּוֹר הַזֶּה בֵּן טוֹב, חֲסַדְיָה שְׁמוֹ, יְרֵא אֱלֹהִים וְשׁוֹמֵר מִצְוֹתָיו; וַיִּתְחַנֵּן אֶל אָבִיו לֵאמֹר: חֲדַל נָא אָבִי לִשְׁתּוֹת יַיִן! וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו אָבִיו וַיֹּאמַר: אֶת־הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינַי אֶעֱשֶׂה! וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנוֹ: אֶמְצָא נָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְעָשִׂיתָ אֶת־בַּקָּשָׁתִי הָאַחַת אֲשֶׁר לִי אֵלֶיךָ! וַיֹּאמֶר הַשִּׁכּוֹר: דַּבֵּר אֶת דְּבָרֶיךָ וְאֶשְׁמָעָה! וַיַּעֲנֵהוּ בְּנוֹ לֵאמֹר: הִנֵּה אָנֹכִי קוֹנֶה לְךָ יַיִן כְּכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ וְשָׁתִיתָ אוֹתוֹ בְּבֵיתְךָ; אוּלָם אֶל בֵּית־מַרְזֵחַ ג) אַל תָּבוֹא! וּכְדַבֵּר הַבֵּן אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּרָץ אֶל מוֹכְרֵי יַיִן, וַיִּקֶן הַרְבֵּה כַּדֵּי יַיִן וַיַּצִּיגֵם לִפְנֵי אָבִיו וַיֹּאמַר: שְׁתֵה, אָבִי! וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיק אֶת הַכַּדִּים הָאֵלֶּה, וְהֵבֵאתִי לְךָ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם! וַיַּעַן הַשִּׁכּוֹר וַיֹּאמַר: אִם כָּכָה תַּעֲשֶׂה לִי כָּל הַיָּמִים, לֹא אֵלְכָה עוֹד לְבָתֵּי־הַיַּיִן וְלֹא אֶתְגּוֹלֵל בַּחוּצוֹת! וַיִּשְׂמַח בְּנוֹ עַל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה, וַיֵּלֶךְ לְבֵית־ה' לְהִתְפַּלֵּל. וּמָטָר גָּדוֹל יָרַד אַרְצָה וַיִּמָּלְאוּ כָּל הַחוּצוֹת מַיִם וָרֶפֶשׁ, וַיֵּצֵא בְנוֹ מִבֵּית־ה' לָשׁוּב לְבֵיתוֹ, וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ שִׁכּוֹר מִתְגּוֹלֵל בִּתְעָלָה ד) מְלֵאָה טִיט וּמַיִם, וּבְגָדָיו מְלֻכְלָכִים ה), וּפָנָיו מְכֻסִּים טִיט, וְיָדָיו פְּצוּעוֹת וּמְחוּצוֹת, וְרַגְלָיו זָבוֹת דָּם. כִּי בְּנָפְלוֹ מִתּוֹךְ שִׁכְרוּתוֹ לְתוֹךְ הַתְּעָלָה, נִפְצַע כָּל גּוּפוֹ. וַיְמַהֵר חֲסַדְיָה אֶל אָבִיו וַיִּמְצָאֵהוּ יוֹשֵׁב אֵצֶל הַכַּדִּים וְשׁוֹתֶה יַיִן; וַיֹּאמֶר אֶל אָבִיו: אִם טוֹב אֲנִי בְּעֵינֶיךָ אָבִי, וְהָלַכְתָּ עִמִּי אֶל הַשּׁוּק וְהֶרְאֵיתִיךָ דָּבָר מְשֻׁנֶּה מְאֹד; וַאֲנִי בָטוּחַ, כִּי הַמַּרְאֶה הַזֶּה יָבִיא לְךָ לֶקַח טוֹב, וְהָיָה לְךָ לְמָשָׁל וּלְמוּסָר. וַיָּבֵא חֲסַדְיָה אֶת־אָבִיו עַד לִפְנֵי הַשִּׁכּוֹר הַפָּצוּעַ וְהַמְלֻכְלָךְ וַיֹּאמֶר לוֹ: רְאֵה נָא, אָבִי! זֹאת הִיא אַחֲרִית כָּל־שׁוֹתֶה שִׁכּוֹר! וַיִּתְבּוֹנֵן אָבִיו אֶל הַשִּׁכּוֹר הַשּׁוֹכֵב אַרְצָה, וַיָּעַר אוֹתוֹ לֵאמֹר: אָחִי! הַגִּידָה נָּא לִי אֵיפֹה קָנִיתָ אֶת הַיַּיִן הֶחָרִיף ו) הַזֶּה, הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים? . . .

קג. יַיִן בְּבֵית הַקְּבָרוֹת.

וַיְהִי בְחֶבְרוֹן אִישׁ עָשִׁיר, וְלוֹ בָּנִים וּבָנוֹת טוֹבִים וִישָׁרִים. וַיַּרְא הֶעָשִׁיר כִּי הוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ רַב מְאֹד, וַעֲבָדָיו וְשִׁפְחוֹתָיו עוֹשִׂים אֶת מְלַאכְתּוֹ, — וַיִּתֵּן בַּכּוֹס עֵינָיו וַיֵּשְׁתְּ וַיִּשְׁכָּר. וַיַּאַרְכוּ הַיָּמִים וַיִּמְכּוֹר אֶת־שְׂדוֹתָיו, וּכְרָמָיו, אֶת עֲבָדָיו וְשִׁפְחוֹתָיו, וַיִּתֵּן מְחִירָם בַּיָּיִן. וַיִּמַּר הַדָּבָר הַזֶּה אֶת בְּנֵי־בֵיתוֹ; אֶפֶס כִּי לֹא כִהוּ ז) בוֹ בְּאָמְרָם: אָבִינוּ הוּא, וְעָלֵינוּ לְכַבְּדוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֵנוּ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תַּם ח) כָּל כַּסְפּוֹ וַיֶּאֱסֹף אֶת־כְּלֵי־הַבַּיִת וַיֹּאמֶר לָתֵת גַּם אוֹתָם בַּיָּיִן; וְלֹא יָכְלוּ עוֹד בְּנֵי בֵיתוֹ לְהִתְאַפֵּק וַיַּשְׁקֻהוּ יַיִן, וַיִּשָּׂאֻהוּ לְבֵית הַקְּבָרוֹת וַיָּשִׂימוּ לוֹ שָׁם מִטָּה וַיַּשְׁכִּיבֻהוּ עָלֶיהָ, כִּי אָמְרוּ: אַךְ יָקִיץ מִיֵּינוֹ, וְרָאָה אֶת־הַקְּבָרִים, וְזָכַר אֶת־סוֹף־הָאָדָם, וְשָׁב אֶל ה' וְחָדַל לִרְדֹּף יָיִן.

בַּיּוֹם הַהוּא עָבְרוּ סוֹחֲרֵי־יַיִן לִפְנֵי

א) בְּלוּלִים. ב) валялся. ג) בַּיִת שֶׁמּוֹכְרִים שָׁם יַיִן וְשֵׁכָר. ד) канава, ה) испачканы. ו) הֶחָזָק, крѣпкій. ז) יָעֲרוּ בוֹ. ח) כָּלָה.

וַיִּשְׂמַח עָלָיו הַיְּהוּדִי, וַיְפַנֶּה א) לוֹ אֶת־מֵיטַב חֲדָרָיו, וַיָּשֶׂם בּוֹ שֻׁלְחָן וּמִטָּה וְכִסֵּא וָנֵר, וַיֹּאמַר: שְׁבָה בְּבֵיתִי וְנוּחָה כְּכָל אַוַּת נַפְשֶׁךָ. וַיְבָרְכֵהוּ הֶחָכָם, וַיָּבֹא הַחַדְרָה, אֲשֶׁר פִּנָּה לוֹ בַּעַל הַבָּיִת. וַיְהִי בָעֶרֶב וַיֹּאמֶר אֲדוֹנֵי הַבַּיִת: הִנֵּה עָרַכְתִּי אֶת הַשֻּׁלְחָן, — הוֹאֶל־נָא לֶאֱכֹל אִתִּי לָחֶם. וַיַּעַשׂ הָאוֹרֵחַ כְּדִבְרֵי בַּעַל הַבַּיִת וַיֵּשֶׁב אֶל הַשֻּׁלְחָן. וַיֵּשֶׁב בַּעַל הַבַּיִת מִימִין אוֹרְחוֹ, וַיָּשֶׂם בֵּינוֹ וּבֵין הֶחָכָם אֶת כַּלְבּוֹ, וַיַּאֲכִילֵהוּ וַיַּשְׁקֵהוּ וַיְלַטְּפֵהוּ ב). וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה רַע בְּעֵינֵי הֶחָכָם, אֶפֶס כִּי הִתְאַפֵּק וְלֹא דִבֵּר עִם בַּעַל הַבַּיִת מִטּוֹב וְעַד רָע. וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיַּעַשׂ בַּעַל הַבַּיִת כֵּן כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אֶתְמוֹל; וַיֹּאמַר הֶחָכָם: הֲלֹא תַגִּיד לִי, מַדּוּעַ אַתָּה מוֹשִׁיב אֶת כַּלְבְּךָ בֵּינִי וּבֵינֶךָ בְּעֵת אָכְלֵנוּ? וַיַּעַן בַּעַל הַבַּיִת וַיֹּאמַר: אַל נָא יַחֲשָׁב־לִי, אֲדוֹנִי, עָוֹן בַּדָּבָר הַזֶּה! יוֹשֵׁב אָנֹכִי רָחוֹק מִמְּקוֹם נוֹשָׁב, וְעַל־כֵּן גִּדַּלְתִּי אֶת כַּלְבִּי זֶה. וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא מִן הַמִּדְבָּר אַחַד הַשּׁוֹדְדִים, וַיַּחֲזֵק בְּאִשְׁתִּי, וַיֹּאמַר לְהָרְגָהּ, וַיַּרְא כַּלְבִּי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּתְנַפֵּל עַל הַשּׁוֹדֵד וַיַּחֲזִיקֵהוּ בִּגְרוֹנוֹ וַיִּפְצָעֵהוּ פְּצָעִים רַבִּים, וְלֹא הִרְפָּה מִמֶּנּוּ, עַד אִם הִרְפָּה מֵאִשְׁתִּי וַיַּעֲזֹב אֶת הַבָּיִת.

וַיַּעַן הֶחָכָם וַיֹּאמַר: אִם כֵּן יֵשׁ בְּךָ מִמִּדַּת ג) קוֹנֶךָ ד): גַּם הוּא אֵינוֹ מְקַפֵּחַ ה) שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה!

קא. אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ.

לְאִישׁ אֶחָד הָיְתָה שׁוּרָה שֶׁל תְּאֵנִים. וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא לְלַקֵּט אֶת תְּאֵנָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה גָדֵר צְהֻבָּה ו) מְקַפֶּפֶת אֶת הַתְּאֵנִים מִכָּל צַד. וַיִּשְׁתָּאֶה הָאִישׁ מְאֹד וַיֹּאמַר: אֵיכָה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה? אֶתְמוֹל רָאִיתִי אֶת־הַתְּאֵנִים, וְלֹא הָיְתָה לָהֶם כָּל גָּדֵר. וְעַתָּה נִבְנְתָה הַגָּדֵר הַזֹּאת בִּן־לַיְלָה אֶחָד! וַיִּגַּשׁ הָאִישׁ לְהִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֶל הַגָּדֵר וַיַּרְא וְהִנֵּה הִיא שֶׁל דְּבָשׁ, כִּי זָבוּ הַתְּאֵנִים עָסִיס ז) צָהוֹב וַיֵּלֶךְ הַדְּבַשׁ וַיַּקֵּף אֶת־הַתְּאֵנִים מִכָּל צַד.

וְאִישׁ אֶחָד זָרַע סְאָה שֶׁל אֲפוּנִים ח) וַיִּמְצָא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת סְאָה שֶׁל אֲפוּנִים טוֹבִים וּגְדוֹלִים. וַיִּרְאוּ שְׁכֵנָיו אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ: אֵין זֹאת כִּי אֲהֵבְךָ ה' וַיְבָרְכֶךָ. וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: לֹא בִרְכַּת ה' הָיְתָה עַל גַּנִּי, כִּי אִם קִלְלָתוֹ. לוּלֵא הָיָה רַע הַטַּל שֶׁיָּרַד בַּשָּׁנָה הַזֹּאת עַל הָאֲפוּנִים, כִּי עַתָּה הוֹצִיאָה הָאֲדָמָה כִּפְלַיִם ט)!

וַיְהִי לְאִישׁ אֶחָד גַּן יָרָק, וַיִּזְרַע בּוֹ חַרְדָּל י), וַיִּקַּח בַּד יא) אֶחָד מֵהַחַרְדָּל, וַיַּעֲשֵׂהוּ גַּב לְסֻכָּתוֹ, כִּי גָדַל הַחַרְדָּל וַיִּגְבַּהּ מְאֹד, וְעָלָה בוֹ אִישׁ כַּאֲשֶׁר יַעֲלֶה בְּרֹאשׁ הַתְּאֵנָה.

וְאִישׁ אֶחָד אָמַר לִבְנוֹ: לֵךְ אֶל הֶחָבִיּוֹת, הַמְּלֵאוֹת גְּרוֹגָרוֹת יב) וְהֵבֵאתָ לִי אֲחָדוֹת מֵהֶן. וַיֵּלֶךְ בְּנוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיָּשֶׂם יָדוֹ בְּחָבִית אַחַת וְהִנֵּה הִיא מְלֵאָה דְבָשׁ, וַיָּסַר מִמֶּנָּה וַיֵּלֶךְ אֶל הֶחָבִית הַשֵּׁנִית וְהִנֵּה גַּם בָּהּ דְּבָשׁ, וַיֵּלֶךְ גַּם אֶל הַשְּׁלִישִׁית וַיָּשֶׂם יָדוֹ בָהּ, וְהִנֵּה גַם הִיא מְלֵאָה דְבָשׁ, וַיָּשָׁב וַיַּגֵּד לְאָבִיו לֵאמֹר: אֵין בֶּחָבִיּוֹת בִּלְתִּי אִם דְּבָשׁ! וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו: הַשְׁקַע יג) הֵיטֵב אֶת יָדְךָ בֶּחָבִיּוֹת, וּמָצָאתָ שָׁם אֶת הַגְּרוֹגָרוֹת; וַיַּעַשׂ בְּנוֹ כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ אָבִיו, וַיּוֹרֶד אֶת יָדוֹ בֶּחָבִיּוֹת עַד הַחֵצִין, וַיִּמְצָא שָׁם ־ת הַגְּרוֹגָרוֹת וַיְבִיאֵן לְאָבִיו.

וְאִישׁ אֶחָד קָשַׁר אֶת עִזּוֹ בִּתְאֵנָה

א) הֵכִין очистилъ. ב) הֶחֱלִיק אוֹתוֹ гладилъ. ג) מִמִּנְהַג. ד) בּוֹרַאֲךָ. ה) מְעַכֵּב. ו) געלב желтый.
ז) сокъ. ח) бобы. ט) вдвое. י) горчица. יא) עָנָף. יב) תְּאֵנִים נִיבָשׁוֹת. יג) הוֹרִיד יוֹתֵר.

תלמיון לאמר: מחר אתה קרוא לבוא לבית־הדין. ויהי כשמע בן־תלמיון את הדברים האלה ויקח לו מקל נבוב א) וישם לתוכו את כסף הפקדון וילך נשען על מקלו, ויבא ביתה־הדין. ויאמר לו השופט: השבעה באלהים כי השיבות את כסף הפקדון לאשר הפקידו בידך! ויאמר בן־תלמיון: אנכי אשבע! ובטרם יפתח פיו להשבע, ויאמר אל איש־ריבו: אנא החזק במקלי עד כלותי להשבע! ויעש האיש את־בקשת בן־תלמיון, אז נשבע בן־תלמיון לאמר: חי ה׳, כי השיבותי לאיש הזה את־כסף פקדונו! ויקצף האיש מאד וירם את המקל להכות בו את בן־תלמיון, הנשבע לשקר, ויפל המקל ארצה וישבר, ויפלו מתוכו שקלי הכסף... ויאמר בן־תלמיון: עתה ראה נא גם ראה, כי לא נשבעתי לשקר: במקלי אשר נתתי לך היה כספך טמון — אספהו אליך, כי לך הוא!

קו, שקל זהב בככר־לחם.

ויהי רעב בארץ ישראל, כי עצר ה׳ את־השמים ולא היה מטר, וירעב העם ללחם. בימים ההם ישבה בירושלים אשה אלמנה נדיבת־לב ורחמניה, ותאפה לחם, ותתנהו לכל הפונים אליה. וישמע העם כי גדול מאד מעשה צדקתה, ויברכוה ויהללו את שמה. ויהי היום ויבא איש אחד לבית האלמנה, ויפקד בידה שקל זהב. ותקח האלמנה את־השקל ותשימהו בכד הקמח, כי אמרה: אך אכלה לאפות ולקחתי את השקל ושמתיו בארגזי! ויעברו ימים אחדים, ותשכח האשה את־השקל, הטמון בכד־הקמח, ותאפהו בככר לחם, ותתנהו לאחד העניים, שבא רעב וצמא לביתה. ויארכו הימים ויבא האיש לביתה, ויאמר: הואילי השיבי לי את־שקלי — שקל הזהב — אשר הפקדתי אתך! ותשבע האלמנה לאמר: חי בני, אם היה בידי מכל אשר לך! ויצא האיש מביתה וילך לדרכו; וכעבור ימים אחדים וימת פתאם בנה. וכהודע הדבר לחכמי ישראל ויקראו ויאמרו: אם הנשבע לאמת כך — הנשבע לשקר — על אחת כמה וכמה!

קז, שכרה של צדקה.

ויהי בימים ההם איש אחד בבית־לחם ושמו אבינדב, ולא היה לו בלתי אם שדה אחד, ויעבדהו וימכר את תבואתו ויכלכל בה את־נפשו ואת־נפשות עניי עירו. וייטב מעשהו בעיני ה׳, ויתן בלבו לזרע חצי השדה חטים, ולחפר בחציו השני בורות ומקוי־מים ב) ויעש האיש כן כאשר בא על לבו. ותהי השנה ההיא שנת בצרת ג), וימכר אבינדב לעשירי עירו סאה חטים בסלע ד), וסאה מים בשלשה סלעים, ויעשר מאד, ויוסף לעשות חסד וצדקה, ויהי לשם ולתהלה ולברכה.

קח, האהרוגים.

ויהי בימים ההם בחברון איש אחד, ולו שני בנים. שם האחד נדב, ושם השני אגור. ויהי נדב נדיב לב, ואגור — כלי ורע־עין. ויחמל נדב על העניים והאביונים ויכלכלם על שלחנו ימים רבים; ויגדל נדב, וימכר את־שדותיו ואת בתיו, ובמחירם הוסיף לעשות צדקה וחסד עד־אשר בא

א) חלול, א פוסטער ארט ב) בורות ששם נשארים המים. ג) שנה שאין גשמים יורדים בה. ד) שקל.

בית־הקברות לבא חברונה, וישמעו והנה קול שאון עולה מן העיר, ויאמרו איש אל רעהו: אין טוב לנו בלתי אם נשים את כדי היין בבית הקברות, והלכנו העירה וראינו בשלמה א) הרעש בעיר; והיה בראותנו, כי אין זה בלתי אם קול חוגגים. — ושבנו אל בית־הקברות, ולקחנו את כדי היין והלכנו לנו. ויעשו כן כאשר אמרו.

ויהי לפנות ערב ויאמרו בני העשיר: הבה נלכה ביתה הקברות ונראה את אבינו. ויבאו שמה, ויראו והנה הוא יושב בין כדי היין, שותה אותו וקורא בענג: אך זה יין טוב! הנה יין מתוק! ויתמהו בניו איש אל רעהו, ויאמרו לו: גם פה לא עזבך ה׳, וישלח לך יין ככל אות נפשך; אין־זאת כי משביע ה׳ לכל חי כרצונו! ויקחו את־אביהם וישיבהו לביתו. ויתנו לו יין מהיום ההוא ומעלה איש איש יומו.

קד. החולק עם גנב.

ואחר השופטים אשר בערי שדות ישראל הוציא חק ומשפט לאמר: כל הגונב ישלם שבעתים. והחולק עם גנב, מות יומת. וישמעו אנשי העיר את־הדבר הזה ויאמרו: מה היה לשופט כי ענש ב) את־המסתיר דבר גנוב יותר מהגנב? וישמע השופט את דברי העם, ויקרא להם להאסף השדה, ויאספו. ויאמר לצידים: הביאו הלום עכברים ג) ושימו לפניהם גרעינים ד). ויעשו כן הצידים, נמהרו העכברים, ויקחו את הגרעינים וירוצו אל חוריהם ה) לטמון שם את הגרעינים. ויאמר השופט אל העם: הראיתם את מעשי העכברים? שובו איש איש לביתכם ובאתם הלום מחר כצהרים! וכשוב העם העירה ויאמר השופט לצידים: לכדו עוד הפעם את העכברים ותמתם היטב את חוריהם. ויהי ממחרת ויאסף העם שנית השדה ויצו השופט להביא את העכברים ולשום לפניהם גרעינים. ויעשו הצידים כן כאשר אמר השופט. ויקחו העכברים את הגרעינים וירוצו אל חוריהם להחביאם, ויהי כראותם, כי סתומים הם, וישובו שנית אל צבר ח) הגרעינים, וישיבו את־אשר לקחו ויאמר השופט: הראיתם היום, כי לא העכבר יגנוב כי אם חורו? שימו את הדבר הזה על לב, וידעתם, כי אם לא ימצא איש אשר יאבה להסתיר את־גנבת הגנב לחלק עמו. — יחדל הגנב לגנוב!

קה. ערמה ומזמה

ויהי איש אחד ושמו בן־תלמיון, והוא ערום מאד; בפיו הטיף ט) לחסד ולצדקה ולישר, ובלבו שבע תועבות. ויאמן בו העם ויאמרו: אכן צדיק האיש הזה, הולך בתורת ה׳ וחפץ במצותיו. ויהי היום, ויבא אליו איש אחד ויאמר: אותך מצאתי נאמן וישר מכל בני האדם, ועל כן הבאתי לך את־כספי, והיה בידך למשמרת עד יום דרשי אותו מידך. ויאמר בן־תלמיון: הבה לי את כספך, והשיבותיהו לך בכל עת שתרצה. ויהי היום ויבא האיש אל בן־תלמיון ויאמר לו: השיבה לי את־כספי, כי דרוש הוא לי! ויאמר בן־תלמיון: כבר השיבותי לך את כספך! ויקצף האיש על בן־תלמיון וילך אל השופט אשר בעירו, ויספר לו את כל הדברים האלה. וישלח השופט אל בן־

א) בגלל מה Изъ-зачего. ב) יסר наказывалъ. ג) мышей. ד) зерна. ה) норы. ו) [illegible]. ז) заткните. ח) גל ворохъ. ט) דבר בתוך קהל ועדה проповѣдывалъ.

וַיַּחְפּוֹר בּוֹרוֹת, וַיֵּרֶד הַגֶּשֶׁם וַיְמַלְּאֵם, וַיְהִיוּ מֵימֵיהֶם לִשְׁתּוֹת לְעוֹלֵי־רְגָלִים א), וַיְבָרְכוּ אֶת־נְחֶמְיָה וַיּוֹדוּ לוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם וּנְחֶמְיָה אִישׁ־שִׁיחִין ב) חוֹפֵר בּוֹר, וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְרוּשַׁלְמִי וַיֹּאמַר: יִגְדַּל נָא חַסְדְּךָ, וְנָתַתָּ לִי תַּרְנְגֹלֶת וְאָכַלְתִּי אֶת בְּשָׂרָהּ, כִּי רָעֵב אָנֹכִי מְאֹד. וַיּוֹצִיא נְחֶמְיָה אֲגוֹרָה וַיֹּאמֶר לוֹ: בְּזֹאת תִּקְנֶה לְךָ תַּרְנְגוֹל — וְאָכָלְתָּ. וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כִּדְבַר נְחֶמְיָה וַיִּקֶן לוֹ תַּרְנְגוֹל, וַיֹּאכְלֵהוּ וַיָּמֹת, כִּי הָיָה מְפֻנָּק ג) מְאֹד, וְקֵבָתוֹ ד) לֹא יָכְלָה לְעַכֵּל ה) בְּשַׂר־הַתַּרְנְגוֹלִים. וּכְהִוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לִנְחֶמְיָה וַיִּסְפֹּק ו) כַּף וַיִּקְרָא לְכָל הַנִּצָּבִים עָלָיו: בֹּאוּ וְסִפְרוּ לַהֲרוּגוֹ שֶׁל נְחֶמְיָה! אָנֹכִי הִכֵּיתִי ז) בְּנֶפֶשׁ ח) הֶעָנִי הַזֶּה: לוּ נָתַתִּי לוֹ עוֹד שְׁתֵּי אֲגוֹרוֹת, כִּי עַתָּה קָנָה לוֹ תַּרְנְגֹלֶת וַיְחִי כְּמוֹנוּ הַיּוֹם!

קי. רַבִּי זַכַּאי.

אִישׁ הָיָה בִירוּשָׁלַיִם רַבִּי זַכַּאי שְׁמוֹ. וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא תָּם וְיָשָׁר, הוֹלֵךְ בְּתוֹרַת ה׳ וְעוֹשֶׂה מִצְוֹתָיו, וַיַּאֲרִיךְ הָאִישׁ יָמִים מִכָּל בְּנֵי דוֹרוֹ וַיִּפָּלֵא הַדָּבָר בְּעֵינֵי מַכִּירָיו וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הֲלֹא תַגִּיד לָנוּ בַּמֶּה הֶאֱרַכְתָּ יָמִים? וַיַּעַן אוֹתָם רַבִּי זַכַּאי לֵאמֹר: כָּל יְמֵי הִתְנַהַגְתִּי בְּטָהֳרָה וּבִקְדֻשָּׁה, לֹא פָּגַעְתִּי בִּכְבוֹד חֲבֵרִים ט) וְלֹא בִטַּלְתִּי י) מִיְּמֵי קִדּוּשׁ־הַיּוֹם. וַיֹּאמְרוּ לוֹ מַכִּירָיו: מַדּוּעַ נִזְהַרְתָּ בְּמִצְוָה זוֹ מִכָּל הַמִּצְוֹת? וַיַּעַן רַבִּי זַכַּאי וַיֹּאמַר: סָבָה יא) הָיְתָה לִי עֲנִיָּה מְאֹד, וַיְהִי הַיּוֹם וַתֵּרֶא כִּי אֵין בַּבַּיִת יַיִן לְקִדּוּשׁ, וַתֵּלֶךְ וַתִּמְכֹּר אֶת כִּפָּתָהּ יב), וַתִּקַּח בִּמְחִירָהּ יַיִן לְקִדּוּשׁ, וַיִּיטַב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי ה׳ וַיְשַׁלַּח בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיהָ, וּכְשֶׁמֵּתָה הִנִּיחָה יג) לְבָנֶיהָ אַחֲרֶיהָ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָבִיּוֹת יָיִן; עַל כֵּן יָקְרָה הַמִּצְוָה הַזֹּאת גַּם בְּעֵינַי וָאֶזָּהֵר בָּהּ מְאֹד. וַיְשַׁלַּח ה׳ בְּרָכָה, גַּם בְּמַעֲשֵׂי יָדַי, וּבְבֵיתִי נִמְצָאוֹת עַתָּה שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי חָבִיּוֹת יַיִן. וְאָנֹכִי נוֹתֵן לַעֲנִיֵּי הָעִיר יַיִן לְקִדּוּשׁ חִנָּם אֵין כֶּסֶף.

קיא. רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי.

וַיְהִי בֵּין תַּלְמִידֵי הִלֵּל הַזָּקֵן עֶלֶם אֶחָד וּשְׁמוֹ יוֹחָנָן. וַיֶּאֱהָבֵהוּ הִלֵּל עַל חָכְמָתוֹ וְתֻמּוֹ, עַל צִדְקָתוֹ, וְחִשְׁקוֹ יד) בַּתּוֹרָה, וַיֹּאמַר עָלָיו: אָב טו) לְחָכְמָה וְאָב לְדוֹרוֹת!

וְאָמְנָם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ הָיָה רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בְּכָל מַעֲשָׂיו וַהֲלִיכוֹתָיו, כִּי מִיָּמָיו לֹא שָׂח טז) שִׂיחַת חוּלִין יז), לֹא הָלַךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּלֹא תוֹרָה וּבְלֹא תְפִלִּין, לֹא יָשַׁן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ לֹא שְׁנַת אֲרָעִי יח) וְלֹא שְׁנַת קֶבַע יט), לֹא קְדָמָהוּ כ) אָדָם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְיָצָא, לֹא מְצָאוֹ אָדָם יוֹשֵׁב וְדוֹמֵם כא) אֶלָּא יוֹשֵׁב וְשׁוֹנֶה, וְלֹא פָתַח אָדָם דֶּלֶת לְתַלְמִידָיו אֶלָּא כב) הוּא בְּעַצְמוֹ, וְלֹא אָמַר דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ לְעוֹלָם, וְלֹא הִנִּיחַ כג) מִקְרָא מִשְׁנָה וּגְמָרָא, הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת דִּקְדּוּקֵי תוֹרָה וְדִקְדּוּקֵי סוֹפְרִים, קַלּוֹת וַחֲמוּרוֹת וּגְזֵרוֹת שָׁווֹת תְּקוּפוֹת כד) וְגִימַטְרִיָּאוֹת כה), שִׂיחַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שִׂיחַת שֵׁדִים וְשִׂיחַת דְּקָלִים כו), מִשְׁלֵי כוֹבְסִים וּמִשְׁלֵי שׁוּעָלִים, דָּבָר קָטָן וְדָבָר גָּדוֹל.

א) בַּחַגִּים. ב) אִישׁ־בּוֹרוֹת. כֵּן נִקְרָא עַל שֵׁם מַעֲשֵׂהוּ. נעצערטעלטער. ד) מאגען. ה) פארדאיען. ו) הִכָּה. ז) גָּרַמְתִּי רָעָה. ח) בְּחַיֵּי. ט) לֹא הִכְלַמְתִּי אֶת חֲבֵרַי. י) הֵפַרְתִּי דורכלאזען. יא) אֵם זְקֵנָה. יב) הַמִּטְפַּחַת, הַמְכַסָּה אֶת הָרֹאשׁ. יג) עָזְבָה. יד) תְּשׁוּקָתוֹ. טו) גָּדוֹל וְרִאשׁוֹן. טז) דִּבֵּר. יז) דְּבָרִים פְּשׁוּטִים, שֶׁאֵינָם מֵעִנְיְנֵי תוֹרָה. יח) בְּמִקְרֶה. יט) בְּשָׁעָה יְדוּעָה. כ) בָּא קוֹדֶם מִמֶּנּוּ פריער קומען. כא) שׁוֹתֵק. כב) כִּי אִם. כג) עָזַב הִשְׁאִיר. כד) עִנְיְנֵי קְבִיעַת הַזְּמַנִּים אסטראנאמיע. כה) חָכְמַת הַמְּדִידָה נעאמעטריע. כו) עֵצִים, — יְדִיעַת טֶבַע הַצְּמָחִים:

יוֹם, אֲשֶׁר לֹא הָיָה לוֹ גַם שֶׁקֶל אֶחָד לִקְנוֹת לֶחֶם לִבְנֵי־בֵיתוֹ. וַיַּגִּיעַ חַג־הַסֻּכּוֹת, וַתִּקַּח אִשְׁתּוֹ אֶת־הַשְּׁקָלִים הָאֲחָדִים אֲשֶׁר הָיוּ לָהּ, וַתִּתֵּן לְאִישָׁהּ וַתֹּאמַר: קְנֵה בַּכֶּסֶף הַזֶּה לֶחֶם לְטַפֵּנוּ, כִּי אֵין בְּבֵיתֵנוּ גַם פַּת־לֶחֶם. וַיִּקַּח נָדָב אֶת־הַשְּׁקָלִים וַיֵּלֶךְ לִקְנוֹת לֶחֶם, וַיַּרְא וְהִנֵּה גַּבָּאֵי־הָעִיר קוֹבְצִים כֶּסֶף לְמַעַן יְתוֹמָה עֲנִיָּה, וַיָּבֹא נָדָב אֶל הַגַּבָּאִים וַיֹּאמַר: הוֹאִילוּ קְחוּ נָא אֶת־נִדְבָתִי: לְבָנַי יֵשׁ אָב וָאֵם. וְהַנַּעֲרָה אֲשֶׁר אַתֶּם קוֹבְצִים לְמַעֲנָהּ כֶּסֶף, — יְתוֹמָה הִיא, — אֵין אָב וָאֵם. וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת נִדְבַת נָדָב וַיְבָרְכֻהוּ לֵאמֹר: יְשַׁלֵּם לְךָ ה׳ כִּגְמוּל יָדֶיךָ! וַיֵּבוֹשׁ נָדָב לָבֹא לְבֵיתוֹ בְּיָדַיִם רֵיקוֹת, וַיָּבֹא לַחֲצַר בֵּית־הַתְּפִלָּה, וַיַּרְא וְהִנֵּה יַלְדֵי־יִשְׂרָאֵל מְשַׂחֲקִים בְּאֶתְרוֹגִים, כִּי הָיָה הַיּוֹם הַהוּא יוֹם „הוֹשַׁעְנָא רַבָּה“, וְלָעָם לֹא הָיָה עוֹד חֵפֶץ בְּאֶתְרוֹגֵיהֶם וַיִּתְּנוּם לְיַלְדֵיהֶם. וַיֹּאמֶר נָדָב לַיְלָדִים: תְּנוּ נָא לִי אִישׁ אִישׁ אֶת אֶתְרוֹגוֹ. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: קָחֵם, אִם יֵשׁ לְךָ חֵפֶץ בָּהֶם. וַיִּקַּח נָדָב שַׂק, וַיְמַלְאֵהוּ אֶתְרוֹגִים, וַיֵּרֶד בָּאֳנִיָּה וַיָּבֹא לְאַחַת הֶעָרִים הָרְחוֹקוֹת אֲשֶׁר לְעַם נָכְרִי. וּמֶלֶךְ הָאָרֶץ הַהִיא הָיָה חוֹלֶה מְאֹד, וְהָרֹפְאִים לֹא יָכְלוּ לְרַפֵּא לוֹ, וַיַּרְא הַמֶּלֶךְ כִּי קִצּוֹ קָרוֹב. וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיַּחֲלֹם הַמֶּלֶךְ חֲלוֹם, וְהִנֵּה מַלְאַךְ ה׳ בָּא אֵלָיו וַיֹּאמַר: בְּזֹאת תֵּרָפֵא מִמַּחֲלָתְךָ, אִם תֹּאכַל מֵהַפְּרִי, אֲשֶׁר יְבָרְכוּ עָלָיו הַיְּהוּדִים אֶת ה׳ בִּימֵי חַגָּם! וַיִּיקַץ הַמֶּלֶךְ מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר לַעֲבָדָיו: מַהֲרוּ רְדוּ אֶל חוֹף הַיָּם וּרְאִיתֶם, הֲבָא חָלוּם יְהוּדִי וְאִם הֵבִיא אִתּוֹ אֶת פִּרְיוֹ הַמְבֹרָךְ. וַיַּעֲשׂוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ כֵּן כַּאֲשֶׁר צֻוּוּ וַיָּבֹאוּ אֶל הָאֳנִיָּה וַיִּמְצְאוּ אֶת נָדָב יוֹשֵׁב עַל שַׂק אֶתְרוֹגָיו. וַיֹּאמְרוּ לוֹ: מַה־בְּשַׂקְּךָ? וַיַּעַן נָדָב: הַפְּרִי אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מְבָרְכִים עָלָיו אֶת ה׳ אֱלֹהֵינוּ.

וַיָּשׁוּבוּ הָעֲבָדִים אֶל הַמֶּלֶךְ וַיְסַפְּרוּ לוֹ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיִּשְׂמַח הַמֶּלֶךְ שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיְצַו וַיָּבִיאוּ אֵלָיו אֶת נָדָב וְאֶת אֶתְרוֹגָיו. וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶתְרוֹג וַיֹּאכְלֵהוּ וַיֵּרָפֵא, וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיָּרִיקוּ אֶת־הָאֶתְרוֹגִים מִן הַשַּׂק וַיְמַלְאֻהוּ זָהָב, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְנָדָב: שְׁאַל מָה אֶתֶּן לְךָ עוֹד! וַיֹּאמֶר נָדָב: יוּשְׁבוּ לִי שְׂדוֹתַי וּבָתַּי אֲשֶׁר מְכַרְתִּים בִּימֵי עָנְיִי! וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיְמַלְאוּ עוֹד שַׂק אֶחָד זָהָב וְאַבְנֵי־חֵן וַיֹּאמֶר לוֹ: בַּכֶּסֶף הַזֶּה תָּשִׁיב לְךָ אֶת כָּל־אֲשֶׁר מָכָרְתָּ. וַיֵּשֶׁב נָדָב בְּבֵית הַמֶּלֶךְ יָמִים אֲחָדִים. בֵּין־כֹּה וָכֹה נוֹדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְיוֹשְׁבֵי חֶבְרוֹן וַיִּשְׂמְחוּ מְאֹד, כִּי אָמְרוּ: הֵיטִיב ה׳ לְנָדָב הַנָּדִיב וַיַּצְלִיחֵהוּ. וּכְשׁוּב נָדָב לְבֵיתוֹ, וַיֵּצְאוּ כָל אַנְשֵׁי הָעִיר לִקְרָאתוֹ וַיִּקְרְאוּ: יְהִי שֵׁם ה׳ מְבֹרָךְ אֲשֶׁר עֲזָרְךָ וַיְרוֹמְמֶךָּ! וַיֵּצֵא גַם אָגוּר אָחִיו לִקְרָאתוֹ, וַיְהִי בְּגִשְׁתּוֹ אֶל הַנָּהָר וַיֹּאמֶר לְבַעַל הַסִּירָה: הֵא לְךָ אֲגוֹרָה וְהַעֲבַרְתַּנִי אֶת הַנָּהָר. וַיֹּאמֶר בַּעַל הַסִּירָה: לֹא, כִּי חָמֵשׁ אֲגוֹרוֹת תִּתֵּן. וַיְמָאֵן אָגוּר וַיֹּאמַר: הִנְנִי אֶעֱבוֹר עַל הַגֶּשֶׁר בְּרַגְלַי. וַיֹּאמֶר בַּעַל הַסִּירָה: אֵיכָה תֵּלֵךְ עַל הַגֶּשֶׁר וְהוּא רָעוּעַ? וַיֹּאמֶר אָגוּר: אִם כֵּן, אֶזָּהֵר מְאֹד בְּלֶכְתִּי. וַיֵּלֶךְ אָגוּר עַל הַגֶּשֶׁר, וַיִּשָּׁבֵר אַחַד הַקְּרָשִׁים תַּחְתָּיו, וַיִּפֹּל הַמַּיְמָה וַיִּטְבַּע. וַיִּירַשׁ נָדָב אֶת כָּל־רְכוּשׁוֹ, כִּי מֵת אָחִיו עֲרִירִי וַיֶּעְשַׁר מְאֹד, וַיּוֹסֶף לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד, וַיִּתְבָּרְכוּ בוֹ רַבִּים.

קט. בִּשְׁבִיל שְׁתֵּי אֲגוֹרוֹת.

וַיְהִי בִּסְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם אִישׁ אֶחָד, נְחֶמְיָה שְׁמוֹ וַיַּרְא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹלִים שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יְרוּשָׁלַיְמָה, וּמַיִם אֵין לָהֶם וְלִבְעִירָם א) לִשְׁתּוֹת בַּדֶּרֶךְ. וַיֵּלֶךְ

א) לִבְהֶמְתָּם.

הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: צַר לִי מְאֹד כִּי חָכָם גָּדוֹל שֶׁכְּמוֹתְךָ א) מֻאֱלָץ ב) לְהָבִיא לַחְמוֹ מִמֶּרְחַקִּים? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: עַד שֶׁאַתָּה מִשְׁתָּאֶה אֵלַי, — הִשְׁתּוֹמֵם עַל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גֻּדְגְּדָה וְעַל רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא, שְׁנֵי תַלְמִידֶיךָ הַחֲכָמִים הַיּוֹדְעִים בְּחָכְמָתָם כַּמָּה טִפּוֹת מַיִם נִמְצָאוּ בַּיָּם, וּבְכָל־זֹאת אֵין לָהֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ!

וַיִּשְׁמַע רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְשִׂימֵם עַל לֵב. וּכְשׁוּבוֹ לְבֵיתוֹ וַיִּשְׁלַח לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גֻּדְגְּדָה וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא לֵאמֹר: יָבֹאוּ אֵלַי חַכְמֵי לֵב, וַאֲשִׂמֵם בְּרָאשֵׁי הָעָם. וַיְמָאֲנוּ שְׁנֵי הַחֲכָמִים לָבֹא וַיִּתְחַבָּאוּ, וַיּוֹסֶף רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִשְׁלֹחַ אֲלֵיהֶם מַלְאָכָיו, וְלֹא הִרְפָּה מֵהֶם עַד הִתְיַצְּבָם לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אַל תְּדַמּוּ בְנַפְשְׁכֶם, כִּי שְׂרָרָה אָנֹכִי נוֹתֵן עֲלֵיכֶם, — עַבְדוּת אָנֹכִי שָׂם עֲלֵיכֶם! כִּי כָל הָעוֹמֵד בְּרֹאשׁ הָעָם וְחָפֵץ טוֹבָתוֹ בֶּאֱמֶת, — אֵינֶנּוּ שַׂר, כִּי אִם עֶבֶד לָהֶם; וְכֵן אָמְרוּ גַם הַזְּקֵנִים לִרְחַבְעָם מֶלֶךְ יְהוּדָה: „אִם הַיּוֹם תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה, — נַעֲבַדְתֶּם!"

קיד. מָאוֹר גָּדוֹל.

וַיְהִי הַיּוֹם וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נוֹסְעִים שְׁנֵיהֶם בִּסְפִינָה. וַיְהִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר יָשֵׁן, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ — עֵר. וַיֶּחֱרַד פִּתְאֹם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד־מְאֹד וַיַּשְׁמִיעַ קוֹל־זְוָעָה, וַיִּיקַץ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: הֲלֹא תַגֶּד לִי אָחִי, מַדּוּעַ נִבְהַלְתָּ פִּתְאֹם וַתַּשְׁמַע קוֹל־חֲרָדוֹת? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: יָשֹׁב יָשַׁבְתִּי עַל יַרְכָּה וָאֶתְבּוֹנְנָה אֶל גַּלֵּי הַיָּם וְאֶל כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וָאֹמַר: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ, ה', לִגְדֻלָּתְךָ וְלִגְבוּרָתְךָ אֵין חֵקֶר! וַיְהִי בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה וַיִּתְרוֹמֵם גַּל אֶחָד, וָאֵרֶא בְתוֹכוֹ מָאוֹר גָּדוֹל מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא רָאִיתִי כָמֵהוּ בְּכָל יְמֵי־חַיַּי, וָאֶתְחַלְחַל וָאֶצְעַק. וַיַּעַן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: אֵין זֹאת כִּי אֶת־הַלִּוְיָתָן רָאִיתָ בְּפָקְחוֹ אֶת עֵינָיו, כִּי כֵן כָּתוּב עָלָיו: עֵינָיו כְּעַפְעַפֵּי שָׁחַר!

קטו. חָכָם וְעָנָיו.

וְכַאֲשֶׁר יִגְדַּל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, כֵּן יַשְׂכִּיל וְכֵן יֶחְכַּם בְּתוֹרַת ה' וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד. וְיַעַן כִּי עָסַק כָּל יָמָיו בְּתוֹרַת ה', עַל כֵּן לֹא הִסְפִּיק ג) לַעֲשׂוֹת לְבֵיתוֹ ד), וַיְהִי עָנִי מְאֹד. וַיַּרְא רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת־עָנְיוֹ וַיְרַחֵם עָלָיו, וַיִּתֵּן לוֹ אֶת מַעְשַׂר כָּל שְׂדוֹתָיו, כִּי אָמַר: לֹא מָצָאתִי לֵוִי, הָגוּן ה) מִמְּךָ, בֵּין כָּל הַלְוִיִּם הָעוֹבְדִים אֶת עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָיָה עָנָיו מְאֹד, וְלֹא גָבַהּ לִבּוֹ בְּתוֹרָתוֹ וּבְחָכְמָתוֹ, אֲשֶׁר עָלָה בָהֶן עַל חֲבֵרָיו. וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּרְא אֶת־רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן־גֻּדְגְּדָה חֲבֵרוֹ מִתְאַמֵּץ ו) לְהָגִיף ז) דַּלְתוֹת — בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי הָיָה לֵוִי שׁוֹמֵר שַׁעֲרֵי בֵית ה'. וַיְמַהֵר אֵלָיו רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה לְעָזְרֵהוּ לְהָגִיף אֶת הַדְּלָתוֹת, וַיֹּאמֶר אֵלָיו רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן־גֻּדְגְּדָה: חֲזוֹר ח) בְּנִי! שֶׁאַתָּה מִן הַמְשׁוֹרְרִים בְּמִקְדַּשׁ ה', וְלֹא מִן הַשּׁוֹעֲרִים! בְּכָל זֹאת לֹא שָׁב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְלֹא מָשׁ מֵרַבִּי יוֹחָנָן עַד אִם עֲזָרוֹ לְהָגִיף אֶת־כָּל הַדְּלָתוֹת.

א) כָּמוֹךָ. ב) אָנוּס. ג) לֹא הָיָה לוֹ פְּנַי никогда было, ד) לְהִשְׂתַּכֵּר כְּכָל הַדָּרוּשׁ לוֹ וּלְאַנְשֵׁי בֵיתוֹ. ה) יָשָׁר וְנִכְבָּד. ו) מִשְׁתַּדֵּל Силится. ז) לִסְגּוֹר. ח) שׁוּב, לֵךְ לְךָ.

וַיֶּחְכַּם רַבָּן יוֹחָנָן וַיִּגְדַּל מְאֹד, וַיֵּצֵא שָׁמְעוֹ בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁאַל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לֵאמֹר: הֲיֵשׁ שִׁעוּר א) לְחָכְמָתְךָ הָרַבָּה? וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן וַיֹּאמַר: אִם יִהְיוּ כָּל הַשָּׁמַיִם יְרִיעוֹת וְכָל הָאִילָנוֹת – קוּלְמוּסִים ב) וְכָל הַיַּמִּים־דְּיוֹ, אֵין כְּדַי ג) לִכְתֹּב אֶת חָכְמָתִי מֵרַבִּי; וּבְכָל זֹאת לֹא אָצַלְתִּי מֵחָכְמַת הַחֲכָמִים הַגְּדוֹלִים, אֶלָּא כְּשֵׁם שֶׁזְּבוּב זוֹ טוֹבֶלֶת בַּיָּם הַגָּדוֹל וּמַשֶּׁהוּ ד) מְחַסְּרָה.

וַיִּפָּלְאוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי שׁוֹמְעָיו כִּי אָמְרוּ: הַאִישׁ גָּדוֹל כָּמוֹךָ, הַיּוֹשֵׁב וְהוֹגֶה בְּתוֹרַת ה׳ יוֹמָם וָלַיְלָה יִקְטַן בְּעֵינָיו וְיִשְׁפַּל מְאֹד? וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וַיֹּאמַר: אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה, אַל תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ ה), כִּי לְכָךְ נוֹצַרְתָּ ו).

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כּוֹנֵן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בֵּית מִדְרָשׁ בִּירוּשָׁלַיִם, וַיִּנְהֲרוּ אֵלָיו תַּלְמִידִים רַבִּים, וַיִּגְדַּל בֵּית־מִדְרָשׁוֹ, וַיִּיקַר בְּעֵינֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְרְאוּ לַבַּיִת הַהוּא: „בַּיִת גָּדוֹל".

קיב. אֵם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה.

וּבְעִיר פְּקִיעִין אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיוּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וְכֻלָּם מְלֵאִים חֲכָמִים, לוֹמְדֵי תוֹרַת ה׳.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּרְאוּ הַחֲכָמִים וְהִנֵּה אִשָּׁה הָרָה ז) בָּאָה מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ אֶל בָּתֵּי הַמִּדְרָשׁוֹת, עוֹמֶדֶת בַּפְּתָחִים וְשִׂפְתוֹתֶיהָ נָעוֹת כְּמִתְפַּלֶּלֶת, וַיִּשְׁאָלוּהָ הַחֲכָמִים לֵאמֹר: אֵשֶׁת־מִי אָתְּ? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אֵשֶׁת חֲנַנְיָה הַלֵּוִי אָנֹכִי! וַיּוֹסִיפוּ הַחֲכָמִים לִשְׁאֹל אֶת הָאִשָּׁה: מַה חֶפְצֵךְ? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: אָנָּא, אַנְשֵׁי־אֱלֹהִים, הִתְפַּלְּלוּ נָא בַּעֲדִי אֶל ה׳, שֶׁאֵלֵד בֵּן, אוֹהֵב תּוֹרַת ה׳ וְלוֹמְדָהּ! וַיִּיטְבוּ דִּבְרֵי־הָאִשָּׁה בְּעֵינֵי הַחֲכָמִים וַיִּתְפַּלְּלוּ בַעֲדָהּ אֶל הָאֱלֹהִים. וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֵּן, וַיִּקְרְאוּ אֶת שְׁמוֹ יְהוֹשֻׁעַ – הוּא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, אֲשֶׁר אָמַר עָלָיו רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: „אַשְׁרֵי אִמּוֹ יוֹלַדְתּוֹ!"

וּבִהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ תִּינוֹק ח) מוּנָח בַּעֲרִיסָתוֹ ט) וַתִּקַּח אִמּוֹ אֶת עֲרִיסָתוֹ וַתּוֹלִיכָהּ לְבֵית־מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן־הָרְכִּינָס, וַיִּשְׁאָלֶהָ רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן הָרְכִּינָס לֵאמֹר: מַדּוּעַ עוֹשָׂה אַתְּ כָּכָה? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: תִּדְבַּקְנָה אָזְנֵי בְנִי בְּדִבְרֵי־תוֹרָה! וַיֹּאמֶר רַבִּי יוֹנָתָן: יִתֵּן לָךְ ה׳ אֶת שְׁאֵלָתֵךְ, וְהָיָה בְנֵךְ לְכָבוֹד לְיִשְׂרָאֵל וּלְתִפְאַרְתּוֹ.

קיג. שְׂרָרָה־עַבְדוּת.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נָסְעוּ שְׁנֵיהֶם בָּאֳנִיָּה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָזַל י) לַחְמָם מִכְּלֵיהֶם, וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אֲהָהּ! מַה־נַּעֲשֶׂה? עַד הַחוֹף לֹא בָאנוּ, וְלֶחֶם אֵין עוֹד בְּיָדֵנוּ! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אַל נָא תָּשִׂים לִבְּךָ לַדָּבָר הַזֶּה! הִנֵּה הֲכִינוֹתִי לִי גַּם לֶחֶם־סֹלֶת, אֲשֶׁר יִמָּצֵא יא) לָנוּ לְכָל יְמֵי נְסִיעָתֵנוּ, וַיִּשְׁתָּאֶה רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: אֵיכָה יָדַעְתָּ כִּי כָכָה יִמָּשְׁכוּ יְמֵי נְסִיעָתֵנוּ בַּיָּם, וַתָּכֶן לְךָ צֵדָה רַבָּה? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: הִנֵּה יֵשׁ כּוֹכָב אֶחָד, הַנִּרְאֶה בַּשָּׁמַיִם אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה, וְכָל הַסַּפָּנִים יב) הַמְנַהֲגִים אֶת סְפִינוֹתָם לְאוֹרוֹ, יִתְעוּ בְּדַרְכָּם; וְיַעַן כִּי יָדַעְתִּי שֶׁבַּיָּמִים הָאֵלֶּה יֵרָאֶה הַכּוֹכָב הַהוּא וַתִּתְעֶה אֶת סְפִינָתֵנוּ, – עַל־כֵּן הֲכִינוֹתִי לִי לֶחֶם־מִשְׁנֶה! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת הַדְּבָרִים

א) גְּבוּל, מִדָּה. ב) עֵטִים. ג) אֵינָם דַּיִּם недостаточно. ד) מְאוּמָה, דְּבַר־מַה. ה) אַל תַּחְשֹׁב כִּי צָרִיךְ לְהוֹדוֹת לְךָ עַל זֶה. ו) נִקְרֵאתָ. ז) מְעֻבֶּרֶת. ח) יוֹנֵק младенецъ. ט) מִטָּתוֹ הַקְּטַנָּה колыбель. י) תַּם, אָפֵס. יא) יַסְפִּיק. יב) הַנּוֹסְעִים בַּיָּם моряки.

קיט. בחוץ־לארץ א) חי, ובארץ ישראל נקבר.

מעשה ברבי יהושע ורבי אליעזר שהיו מהלכים בפילי ב) שחוץ לטבריא. ראו ארון של מת שבא מחוץ לארץ להקבר בארץ ישראל. אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר: מה הועיל ג) זה, שיצאה נשמתו בחוץ לארץ, ובא להקבר בארץ ישראל? אני קורא עליו: ונחלתי ד) שמתם להועבה ה)! בחייכם לא עליתם, — ותבאו נתטמאו את הארץ במיתתכם!

קכ. בכל דרכיך דעהו ו).

ואנשי אלכסנדריה שאלו את רבי יהושע בן חנניה בבואו אליהם העירה: מה יעשה אדם ויחכם? ויען רבי יהושע בן חנניה: ירבה בישיבה ז) וימעיט בסחורה. ח) ויאמרו אנשי אלכסנדריה: הרבה עשו כדבריך ולא חכמו. ויען רבי יהושע: יבקש אדם כזה רחמים ט) ממי שהחכמה שלו י). ויאמרו אנשי אלכסנדריה: מה־יעשה אדם ויתעשר? ויען רבי יהושע: ירבה בסחורה וישא ויתן יא) באמונה וביושר לבב. ויאמרו אנשי אלכסנדריה: הרבה עשו כן ולא התעשרו. ויאמר רבי יהושע: יבקש רחמים ממי שהעשר שלו. ויוסיפו אנשי אלכסנדריה לשאל שאלות שונות את רבי יהושע, ויענם ויאמר: אם בכל דרכיו ומעשיו של האדם ידע את ה' ויתפלל אליו, — אז ישלח ברכה בכל מעשיו. ויתן לו כלבבו יב).

קכא. החסיד האשקלוני.

ויהי היום ורבי יהושע בן חנניה ורבי אליעזר עולים ירושלימה להשתחות לה' בבית מקדשו. ויהי בעלותם על הר־הבית יג) והנה מלאך ה' הולך לקראתם ובידו חלוק יד) לבן, נוצץ ומזהיר טו) כשמש. ויאמר רבי אליעזר לרבי יהושע: אין זאת, כי לאחד מאתנו ינתן. ויאמרו למלאך: למי משנינו נועד טז) החלוק הזה? ויען המלאך: אמנם גם לכם נכונו חלוקים יפים, אבל זה שבידי מוכן ליוסף הגנן היושב באשקלון. ויתבוננו רבי יהושע ורבי אליעזר לחלוק ויראו והנה אין שפה יז) לפיו. ויהי כעבור ימי החג, וילכו שניהם אשקלונה. וישמעו אנשי העיר כי באו אליהם שני גדולי־ישראל וישימו להם כבוד גדול, ויזמינום יח) לאכל אתם ולשבת בביתם. וימאנו רבי יהושע ורבי אליעזר ויאמרו: לא, כי בבית־יוסף הגנן נשב! וילכו רבי יהושע ורבי אליעזר אל יוסף הגנן וימצאהו מלקט אורות יט) בגנו. ויאמרו לו: שלום לך! ויענם: ה' יברך אתכם בשלום! ויאמרו אליו רבי יהושע ורבי אליעזר: הואילה נא אספנו אל ביתך! ויען יוסף ויאמר: שבו בביתי ככל אשר תאוה נפשכם; אפס כי צר לי מאד, כי אין בביתי זולת שתי חלות לחם. ויאמרו רבי יהושע ורבי אליעזר: אל נא תצטער: ה' ישלח ברכתו בלחמך ומצא לכלנו. וישם יוסף לפניהם לחם ומים ויאכלו וישתו ויברכו את ה'. ויהי אחרי אכלם ושתותם ויאמרו ליוסף: הלא תגד לנו מה־מעשיך? ויען יוסף ויאמר: עובד אנכי

א) מחוץ לארץ ישראל. ב) בבקעות. ג) איזו תועלת польза. ד) ארץ ישראל. ה) לדבר נמאס. ו) את ה'. ז) ילמוד הרבה. ח) במסחר. ט) יתחנן. י) לה'. יא) יתנהג במסחרו ביושר. יב) כחפץ לבו. יג) בית המקדש. יד) мантія. טו) блестящій. טז) назначенъ. יז) באגף край. יח) קראו להם. יט) ירקות зелень.

קטז. רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְשָׁרֵת.

וַיְהִי בְּעֵת מִשְׁתֵּה הַיַּיִן אֲשֶׁר בְּבֵית־בְּנוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וַיִּקָּרְאוּ גַּם חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַמִּשְׁתֶּה. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל לֹא יָשַׁב בְּראשׁ הַקְּרוּאִים כִּי אִם שֵׁרֵת אֶת הַחֲכָמִים כְּאַחַד הָעֲבָדִים. וַיַּאֲכִילֵם וַיַּשְׁקֵם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִגִּישׁ רַבָּן גַּמְלִיאֵל כּוֹס־יַיִן לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַיַּעַן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: הַאִישׁ גָּדוֹל כָּמוֹךָ יְשָׁרְתֵנִי, וְאָנֹכִי אֲקַבֵּל שֵׁרוּתְךָ א)? וְלֹא קִבֵּל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת הַכּוֹס מִידֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל; וַיִּקַּח רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת הַכּוֹס וַיַּגִּישֶׁהָ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה. וַיְקַבֵּל אֶת־הַכּוֹס וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיָּיִן. וַיֵּרַע הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: מַה־זֶּה, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָנוּ יוֹשְׁבִין ב), וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל עוֹמֵד וּמְשָׁרְתֵנוּ כְּאַחַד הָעֲבָדִים? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: הֵן מָצָאנוּ ג) גָּדוֹל ד) מִמֶּנּוּ שֶׁשִּׁמֵּשׁ! ה): אַבְרָהָם אָבִינוּ, גְּדוֹל־הַדּוֹר הָיָה, וּבְכָל זֹאת נֶאֱמַר עָלָיו: וְהוּא עוֹמֵד עֲלֵיהֶם ו) – לְשָׁרְתָם! וְאִם תֹּאמַר. כְּמַלְאֲכֵי־הַשָּׁרֵת נִדְמוּ לוֹ, – לֹא נִדְמוּ לוֹ אֶלָּא לַעֲרְבִיִּים! וְאָנוּ – לֹא יְהֵא רַבָּן גַּמְלִיאֵל עוֹמֵד וּמַשְׁקֶה עָלֵינוּ?!

קיז, מִקְרִים נִפְלָאִים.

וְאִישׁ אֶחָד אָמַר אֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה: אֵיכָכָה אֶעֱזֹבָה אֶת בֵּיתִי וְאֶת רְכוּשִׁי וְעָלִיתִי יְרוּשָׁלַיְמָה לְהֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי ה׳ בְּבֵית מִקְדָּשׁוֹ וּשְׁכֵנַי הָרָעִים יָבֹאוּ וְלָקְחוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר לִי! וַיַּעֲנֵהוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: שָׁלוֹם יִהְיֶה לִרְכוּשְׁךָ וּלְבֵיתֶךָ; ה׳ יְצַוֶּה אֶת מַלְאָכָיו לְשָׁמְרָם. וַיְהִי כִּרְאוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאִישׁ מְפַקְפֵּק ז) וַיֹּאמֶר לוֹ: אַחַד הַיְּהוּדִים שָׁכַח לִנְעֹל דַּלְתֵי בֵיתוֹ בְּיוֹם עָזְבוֹ אֶת עִירוֹ לַעֲלוֹת בְּחַג יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיְהִי כְּשׁוּבוֹ לְבֵיתוֹ וַיַּרְא וְהִנֵּה נָחָשׁ קָשׁוּר בְּטַבְּעוֹת דַּלְתוֹתָיו; וְאַךְ רָאָהוּ הַנָּחָשׁ, וַיֶּרֶף מֵהַטַּבָּעוֹת וַיֵּעָלֵם. וּבַעַל אֲחֻזָּה אַחַת לֹא הִסְפִּיק ח) לְהַכְנִיס כְּרִי ט) שֶׁל חִטִּים לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְעָלָה לָרֶגֶל, וּבְלֶכְתּוֹ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ אָמַר בְּלִבּוֹ: בְּוַדַּאי לֹא אֶמְצָא גַּם גַּרְעִין י) אֶחָד, כִּי יָבֹאוּ שְׁכֵנַי הַנָּכְרִים וְיִקְחוּ לָהֶם אֶת כָּל הַתְּבוּאָה. אוּלָם כְּשׁוּבוֹ לְבֵיתוֹ, וַיַּרְא וְהִנֵּה אֲרָיוֹת גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים רוֹבְצִים מִסָּבִיב לַכְּרִי, וְאַךְ רָאָהוּ – וַיֵּעָלְמוּ. וַיְחַזְּקוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת יְדֵי הָאִישׁ הַמְפַקְפֵּק, וַיַּעַל בְּשִׂמְחָה לָחֹג אֶת חַג ה׳ בִּירוּשָׁלַיִם, וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ וַיַּרְא כִּי לֹא נִגְרַע יא) מֵרְכוּשׁוֹ דָּבָר.

קיח, מַעֲשֵׂה נִסִּים.

וְרַבִּי חֲנַנְיָה סְגַן הַכֹּהֲנִים הָיָה מְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, וַיַּרְא כִּי שָׁלַח ה׳ בְּרָכָה בַּשֶּׁמֶן שֶׁהָיָה מְמַלֵּא אֶת־הַמְּנוֹרָה, כִּי דָלַק מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד שָׁנָה אַחֶרֶת וְלֹא כָבָה; וַיְהִי אוֹר הַמְּנוֹרָה בְּכָל חַצְרוֹת בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בִּירוּשָׁלַיִם וַיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בוֹ תַּחַת נֵרוֹת.

וּפַעַם אַחַת לֹא עָשׂוּ הַזֵּיתִים שֶׁמֶן, וַיִּרְאוּ הַכֹּהֲנִים כִּי הַשָּׁנָה עוֹבֶרֶת, וְשֶׁמֶן לַמָּאוֹר אַיִן–וַיִּבְכּוּ. וַיָּבֹא רַבִּי חֲנַנְיָה וַיַּרְא אֶת־הַמְּנוֹרָה דּוֹלֶקֶת יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָיְתָה דּוֹלֶקֶת כָּל־יְמוֹת־הַשָּׁנָה, וַיֹּאמֶר לָהֶם: אַל תִּתְעַצְּבוּ: מִי שֶׁהִפְלִיא לַעֲשׂוֹת בְּשָׁנָה זוֹ, – יוֹסִיף לַעֲשׂוֹת נִסִּים גַּם בַּשָּׁנָה הַבָּאָה. וַתִּדְלַק הַמְּנוֹרָה שְׁתֵּי שָׁנִים רְצוּפוֹת עַד אֲשֶׁר הֵכִינוּ שֶׁמֶן חָדָשׁ לַמָּאוֹר.

א) прислуживаніе. ב) ואוכלים. ג) בתורה. ד) אָדָם נִכְבָּד. ה) שֵׁשֵּׁרַת прислуживалъ; ו) אֵצֶל הַמַּלְאָכִים. ז) נִמְצָא בְּסָפֵק וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחְלִיט, нерѣшительный. ח) не успѣлъ. ט) גַּל גָּדוֹל שֶׁל תְּבוּאָה, ворохъ. י) зерно. יא) חָסֵר.

הַזֶּה מְאֹד לְאַבָּא יְהוּדָה, וַיִּקַּח אֶת מַעְדְּרוֹ א) לָשׂוּם תַּחַת הַפָּרָה הַנּוֹפֶלֶת וְלַהֲקִימָהּ. וַיְהִי בְּנֶגַעַת הַמַּעְדֵּר בָּאֲדָמָה, וַיִּשְׁמַע קוֹל צִלְצַל ב) וַיִּשְׁתָּאֶה אַבָּא יְהוּדָה, וַיַּחְפּוֹר בַּמָּקוֹם הַהוּא, וַיִּמְצָא בּוֹר, מָלֵא כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת, וַיִּקְרָא אַבָּא יְהוּדָה וַיֹּאמַר: לְטוֹבָתִי נִשְׁבְּרָה רֶגֶל פָּרָתִי! וַיֶּאֱסֹף אַבָּא יְהוּדָה אֶת־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְהַמַּרְגָּלִיּוֹת, שֶׁמָּצָא בְּשָׂדֵהוּ וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ, וַיִּקֶן לוֹ בָּתִּים וְשָׂדוֹת וּכְרָמִים וּפַרְדֵּסִים, וַיַּעַשׂ צְדָקָה וָחֶסֶד לְכָל עָנִי וָדָל, וַיּוֹשִׁיעֵם וַיֵּיטִיב עִמָּהֶם.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא שֵׁנִית רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַחֲבֵרָיו לְאַנְטִיוֹכְיָה, וַיְמַהֵר אֲלֵיהֶם אַבָּא יְהוּדָה וַיֹּאמַר: שִׁמְעוּ נָא, בְּרוּכֵי ה'! תְּפִלַּתְכֶם עָשְׂתָה פֵּירוֹת וּפְרִי־פֵירוֹת ג)! וַיְסַפֵּר לָהֶם אַבָּא יְהוּדָה אֶת כָּל הַמּוֹצְאוֹת אוֹתוֹ. וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה וַיֹּאמַר: אַף כִּי נָתַתָּ לָנוּ כַּפַּעַם הַהִיא „נְדָבָה" קְטַנָּה, בְּכָל זֹאת כָּתַבְנוּ אֶת שִׁמְךָ בְּרֹאשׁ הַמִּתְנַדְּבִים, כִּי יָדַעְנוּ שֶׁרְצוֹנְךָ הַטּוֹב גָּדוֹל הָיָה מִיְּכָלְתְּךָ! וַיִּקַּח רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיַּרְאֵהוּ אֶת רְשִׁימַת ד) הַמִּתְנַדְּבִים. וַיַּרְא אַבָּא יְהוּדָה, כִּי נִדְבָתוֹ הַקְּטַנָּה רְשׁוּמָה בְּרֹא״שׁ כָּל הַנְּדָבוֹת הַגְּדוֹלוֹת וַיִּקַּח רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת אַבָּא־יְהוּדָה וַיּוֹשִׁיבֵהוּ בְּרֹאשׁ אַנְשֵׁי הָעִיר וַיֹּאמֶר לוֹ: מַתָּן אָדָם יַרְחִיב לוֹ, וְלִפְנֵי גְדוֹלִים יַנְחֶנּוּ:

קכג. הַגַּנָּב וּמַפַּלְתּוֹ.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא הֵלֶךְ ה) אֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה וַיֹּאמֶר לוֹ: אָנָּא רַחֵם נָא עָלַי וְאָסְפֵנִי אֶל בֵּיתֶךָ! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: בֹּא, בְּרוּךְ־ה', אֶל בֵּיתִי וְהַאֲכַלְתִּיךָ וְהִשְׁקִיתִיךָ וְנָתַתִּי לְךָ מָנוֹחַ אֲשֶׁר יִיטַב לָךְ. וַיָּבֹא הֶעָנִי הַבַּיְתָה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עָשָׂה עִמּוֹ כַּאֲשֶׁר אָמָר. וַיְהִי בְּעֵת אָכְלוֹ וּשְׁתוֹתוֹ, וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל הַכֵּלִים אֲשֶׁר בַּבַּיִת וַיַּחְמְדֵם. וַיַּרְא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת מַבָּטָיו הַחֲשׁוּדִים ו) שֶׁל הֶעָנִי, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: מִי יוֹדֵעַ אוּלַי גַּנָּב הֶעָנִי הַזֶּה, כִּי כָל הֲלִיכוֹתָיו זָרוֹת ז) מְאֹד. וַיְהִי בַּלַּיְלָה וַיַּעֲלֵהוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה עַל הָעֲלִיָּה ח), וַיַּצִּיעַ לְפָנָיו מִטָּה יָפָה, וַיִּתֵּן לוֹ שְׂמִיכָה ט) טוֹבָה לְהִתְכַּסּוֹת, וַיְבָרְכֵהוּ „בְּלֵיל שַׁלְוָה וּמְנוּחָה" וַיֵּרֶד מֵעַל הָעֲלִיָּה וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אָסִיר מִזֶּה אֶת הַסֻּלָּם; וְהָיָה בִּגְנֹב הָאִישׁ אֶת רְכוּשִׁי הַדָּל, וְרָאָה כִּי אֵין סֻלָּם לָרֶדֶת בּוֹ אַרְצָה, וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּנֵבָה; וְאַךְ יֵאוֹר הַבֹּקֶר וַהֲשִׁיבוֹתִי אֶת הַסֻּלָּם לִמְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן, וְיָרַד הֶעָנִי אֵלַי וְאָכַל אִתִּי אֶת־אֲרוּחַת הַבֹּקֶר. וַיַּעַשׂ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמָר. וְהֶעָנִי אָסַף כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה אֶת־כָּל הַחֲפָצִים אֲשֶׁר מָצָא בָּעֲלִיָּה וַיְשִׂימֵם בְּשַׂקִּים וַיֹּאמֶר לִבְרֹחַ, כִּי בָטַח בַּסֻּלָּם אֲשֶׁר עָלָה בוֹ בִּהְיוֹת הַלַּיְלָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׂם רַגְלוֹ לָרֶדֶת עִם הַחֲפָצִים הַגְּנוּבִים, וַיִּפֹּל כְּאֶבֶן אַרְצָה וַיִּפָּצַע כָּל גּוּפוֹ, וְלֹא יָכוֹל קוּם. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה קָם בַּבֹּקֶר לְהוֹרִיד אֶת אוֹרְחוֹ אֵלָיו, וַיֵּצֵא הַמִּכְדְּרוֹנָה י) וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא שׁוֹכֵב בְּבוּשָׁה וְנֶאֱנָק יא) מֵעָצְמַת מַכְאֹבָיו. וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מָה הָיָה לְךָ, כִּי נָפַלְתָּ מִתּוֹךְ מִטָּתְךָ עַל קַרְקַע הַמִּכְדְּרוֹן? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: לוּ יָדַעְתִּי כִּי כָכָה תַּעֲרִים לִי, כִּי עַתָּה לֹא לַנְתִּי בְּבֵיתֶךָ. וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: הֵן כָּכָה הוֹרָנוּ דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: עִם חָסִיד תִּתְחַסָּד וְעִם עִקֵּשׁ תִּתַּפָּל! וְכַאֲשֶׁר נוֹדַע הַמִּקְרֶה הַזֶּה לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: הֵיטִיב אֲשֶׁר עָשָׂה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה, כִּי כֵן יֹאמְרוּ הַמּוֹשְׁלִים: „כַּבְּדֵהוּ וְחַשְׁדֵהוּ!"

א) הַכְּלִי שֶׁחוֹפְרִים בּוֹ. лопата. ב) звокъ. ג) רֶוַח גָּדוֹל מְאֹד. ד) עִיבֵר אוֹרֵחַ странникъ.
ה) מְעוֹרְרִים חֲשָׁד подозрительные. ו) странный. ז) הַקּוֹמָה הַשְּׁנִיָּה верхній этажъ.
ח) מִכְסֶה покрывало. ט) корридоръ. י) צוֹעֵק.

אֶת גַּנִּי מִן הַבֹּקֶר עַד הָעָרֶב. וַיּוֹסִיפוּ לִשְׁאָלוֹ לֵאמֹר: וּמָה הֵם מַעֲשֵׂי צִדְקָתֶךָ, אֲשֶׁר בִּגְלָלָם אֲהֵבְךָ ה׳, וַיִּתֶּן לְךָ חָלוּק נוֹצֵץ וְזוֹרֵחַ כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרָיִם? וַיִּשְׁתָּאֶה לָהֶם יוֹסֵף! וַיְסַפְּרוּ לוֹ אֶת כָּל־אֲשֶׁר רָאוּ עַל הַר הַבַּיִת וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר שָׁמְעוּ מִפִּי הַמַּלְאָךְ. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: אִישׁ פָּשׁוּט אָנֹכִי, עוֹבֵד אַדְמָתוֹ וְאוֹכֵל לַחְמוֹ בְּזֵעַת אַפּוֹ, וְאִם כָּכָה עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, וַיֶּרֶב שְׂכָרִי — אֵין זֶה כִּי אִם אֶחָד מֵחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חִנָּם לִבְנֵי אָדָם! וַיִּפְצְרוּ בוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁיְּסַפֵּר לָהֶם עַל־דְּבַר מַעֲשֵׂי צִדְקָתוֹ, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא הִרְפּוּ מִמֶּנּוּ, וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף: דְּעוּ, רַבּוֹתַי, כִּי אֶת מַחֲצִית הַיְרָקוֹת שֶׁאָנֹכִי מוֹצִיא מִגַּנִּי, אָנֹכִי מְחַלֵּק לַעֲנִיֵּי הָעִיר בַּסֵּתֶר! וַיַּשְׁבִּיעֵם יוֹסֵף לֵאמֹר: חָלִילָה לָכֶם אִם תְּגַלּוּ אֶת־סוֹדִי לְמִי שֶׁיִּהְיֶה. וְאֵשֶׁת יוֹסֵף שׁוֹמַעַת בְּדַבֵּר הַחֲכָמִים אֶל אִישָׁהּ עַל־אוֹדוֹת הֶחָלוּק וַתִּשְׁאָלֵם לֵאמֹר: הֶהָיָה הֶחָלוּק זָרוּךְ בַּכֹּל? וַיַּעֲנוּ הַחֲכָמִים: רַק שָׂפָה לֹא הָיְתָה לוֹ. וַיְבָרְכוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת יוֹסֵף הַגַּנָּן וַיֵּלְכוּ לָשׁוּב לְעִירָם. וַיְהִי כְּצֵאתָם מִן הַבַּיִת וַתֹּאמֶר אֵשֶׁת יוֹסֵף: הָבָה נוֹסִיפָה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד, וְנַעֲשֶׂה גַּם שָׂפָה לֶחָלוּק. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף: בְּרוּכָה אַתְּ, אִשְׁתִּי, לַה׳ עַל דְּבָרַיִךְ הַטּוֹבִים! אוּלָם אֵיכָה נַעֲשֶׂה, וַאֲנַחְנוּ עֲנִיִּים מְאֹד? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: עַל־כֵּן אֶשָּׂכֵר א) לְשִׁפְחָה, וְנָתַתִּי אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי לַעֲנִיֵּי הָעִיר. וַתַּעַשׂ הָאִשָּׁה כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרָה, וַיַּרְא ה׳ אֶת־מַעֲשֵׂי צִדְקַת יוֹסֵף וְאִשְׁתּוֹ, וַיִּשְׁלַח אֲלֵיהֶם מַלְאָךְ לֵאמֹר: לֵךְ, יוֹסֵף, עֲרוֹךְ הֶחָלוּק, — לֹא יֶחְסַר בּוֹ דָּבָר, וּלְאִשְׁתְּךָ הוּכַן חָלוּק, הָעוֹלֶה ב) בְּיָפְיוֹ וּבְזָהֳרוֹ ג) עַל חֲלוּקְךָ אַתָּה! מַהֲרוּ לְכוּ אֶל מְקוֹם פְּלוֹנִי אַלְמוֹנִי, וּמְצָאתֶם שָׁם מַטְמוֹן ד) שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת ה) וַעֲשַׁרְתֶּם, וְקִיַּמְתֶּם אֶת מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה מֵעֹשֶׁר! וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף הַגַּנָּן וְאִשְׁתּוֹ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר מַלְאַךְ ה׳, וַיִּמְצְאוּ הַרְבֵּה זָהָב וָכֶסֶף וְאַבְנֵי־חֵן, וַיַּעֲשִׁירוּ מְאֹד וַיּוֹסִיפוּ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד, וַיִּהְיוּ לְשֵׁם וְלִבְרָכָה, לִתְהִלָּה וּלְתִפְאֶרֶת בְּקֶרֶב עַם יִשְׂרָאֵל.

קבב. הַמַּטְמוֹן.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַחֲבֵרָיו לְאַנְטִיוֹכְיָה לְקַבֵּץ כֶּסֶף מֵאֵת נְדִיבֵי־לֵב לְפַרְנָסַת ו) הַחֲכָמִים הָעֲנִיִּים. וַיְהִי שָׁם אִישׁ אֶחָד, חָסִיד וּנְדִיב־לֵב, אַבָּא יְהוּדָה שְׁמוֹ. וַיַּרְא אֶת חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בָּעִיר לְקַבֵּץ כֶּסֶף, וַיִּתְחַבֵּא מִפְּנֵיהֶם, כִּי אָמַר: בַּיָּמִים הָאֵלֶּה רָשַׁשְׁתִּי ז) וְאֻמְלַל מְאֹד, וּבְיָדִי אֵין גַּם פְּרוּטָה אֶחָת, וְאֵיכָכָה אוּכַל וְהִתְרָאִיתִי אֲלֵיהֶם? וַיָּבֹא אַבָּא יְהוּדָה לְבֵיתוֹ עָצוּב וְנֶאֱנָח. וַתֹּאמֶר אֵלָיו אִשְׁתּוֹ: עַל־מָה אַתָּה נֶאֱנָח? וַיַּעַן אַבָּא יְהוּדָה וַיֹּאמַר: צַר לִי מְאֹד, כִּי אֵין בְּיָדִי לָתֵת נִדְבַת־כֶּסֶף כַּאֲשֶׁר הִסְכַּנְתִּי. וַתֹּאמֶר אֵלָיו אִשְׁתּוֹ: הֵן נִשְׁאַר לָנוּ שָׂדֶה, לֵךְ וּמְכוֹר אֶת מַחֲצִיתוֹ וְנָתַתָּ אֶת מְחִירָהּ לַחֲכָמִים. וַיַּעַן אַבָּא יְהוּדָה וַיֹּאמַר: טוֹבָה עֲצָתֵךְ מְאֹד! הִנְנִי אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר יְעַצְתְּ. וַיְמַהֵר אַבָּא יְהוּדָה, וַיִּמְכֹּר אֶת מַחֲצִית שָׂדֵהוּ וַיִּקַּח אֶת־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר קִבֵּל, וַיְבַקֵּשׁ אֶת־רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַחֲבֵרָיו וַיִּמְצָאֵם, וַיִּתֵּן לָהֶם אֶת הַכֶּסֶף, וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵבָב. וַיִּתְפַּלֵּל עָלָיו יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה לֵאמֹר: אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! שְׁלַח נָא אֶת בִּרְכָתְךָ בְּכָל מַעֲשֵׂי יְדֵי אַבָּא יְהוּדָה.

וְאַבָּא יְהוּדָה יָרַד בַּיּוֹם הַהוּא לְתוֹךְ מַחֲצִית שָׂדֵהוּ הַנִּשְׁאָרָה לְחָרְשָׁהּ. וַתִּפֹּל פָּרָתוֹ הַיְחִידָה וַתִּשָּׁבֵר רַגְלָהּ. וַיִּמַּר הַדָּבָר

א) наймусь, ב) превосходящій, ג) сіяніе, ד) сокровище, ה) жемчугъ, ו) לְכַלְכָּלַת, ז) הָיִיתִי רָשׁ.

מֵעֲלֵיהֶם? וַיִּתְחַכֵּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמַר: שָׁלוֹם לְכֻלְּכֶם, אֲדוֹנַי! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חַכְמֵי יָוָן: מִי אַתָּה וּמֶה חֶפְצְךָ בָּזֶה? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: עִבְרִי אָנֹכִי, וְלִלְמוֹד חָכְמָה מִכֶּם בָּאתִי! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַחֲכָמִים: הָבָה נְנַסֶּה אוֹתְךָ בִּשְׁאֵלוֹת וּבְחִידוֹת! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: טוֹב הַדָּבָר! בְּחָנוּנִי, אֶפֶס כִּי תְנָי א) אָנֹכִי מַתְנֶה עִמָּכֶם לֵאמֹר: אִם תְּנַצְּחוּנִי ב) אַתֶּם בִּשְׁאֵלוֹתֵיכֶם, — וַעֲשִׂיתֶם לִי כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם; וְאִם אָנֹכִי אֲנַצַּחֲכֶם, — תִּתְחַיְּבוּ לָרֶדֶת אִתִּי בָּאֳנִיָּתִי, הָעוֹמֶדֶת עַל חוֹף הַיָּם, וַאֲכַלְתֶּם שָׁם עִמִּי לָחֶם. וַיַּעֲנוּ חַכְמֵי יָוָן: כֵּן יִהְיֶה כַּאֲשֶׁר אָמָרְתָּ! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: כִּי הָלַךְ אִישׁ לָקַחַת אִשָּׁה, וַתִּרְאֵהוּ וַתֹּאמַר: לֹא מָצָאתָ חֵן בְּעֵינַי, לֹא אֵלֵךְ אַחֲרֶיךָ!, — הֲיֵלֵךְ הָאִישׁ הַזֶּה לְבַקֶּשׁ לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, גְּדוֹלָה וְטוֹבָה מֵהָרִאשׁוֹנָה? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: יֵלֵךְ הָאִישׁ הַהוּא וּבִקֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, עוֹד טוֹבָה וְנָאָה מֵהָרִאשׁוֹנָה, כִּי מִי יוֹדֵעַ אִם לֹא הָאִשָּׁה הַשֵּׁנִית הִיא בַּת־מַזָּלוֹ ג), וְאַךְ תִּרְאֵהוּ, וְדָבְקָה נַפְשָׁהּ בּוֹ וְהָלְכָה אַחֲרָיו. וַיֹּאמְרוּ חַכְמֵי יָוָן: כִּי יַלְוֶה אִישׁ אֶת חֲבֵרוֹ כֶּסֶף, וְכִחֵשׁ בּוֹ הַלֹּוֶה וְלֹא הֵשִׁיב לוֹ, עַד אִם שְׁפָטוּהוּ הַשּׁוֹפְטִים וַיַּכְרִיחֻהוּ ד) לְהָשִׁיב אֶת כֶּסֶף־נִשְׁיוֹ, — הֲיָשׁוּב הַמַּלְוֶה לְהַלְווֹת כֶּסֶף אֶת יֶתֶר הָאֲנָשִׁים? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: בְּלֶכֶת אִישׁ הַיַּעְרָה לִכְרוֹת עֵצִים, וְכָרַת לוֹ צְרוֹר עֵצִים, וְלֹא יָכֹל לְשׂוּמוֹ עַל כְּתֵפוֹ, — אֵין לוֹ עֵצָה אַחֶרֶת בִּלְתִּי אִם יוֹסִיף לִכְרוֹת עֵצִים, וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יִכְבַּד הַמַּשָּׂא מְאֹד, — וּבָא אֵלָיו חֲבֵרוֹ לְעָזְרוֹ; כֵּן גַּם הַדָּבָר אֲשֶׁר שְׁאַלְתּוּנִי: אִם הִפְסִיד ה) הַמַּלְוֶה בָּרִאשׁוֹנָה, — אַל יִתְיָאֵשׁ ו) וְיוֹסִיף לְהַלְווֹת עַד־אֲשֶׁר יִקְרֶה ה׳ לְפָנָיו אִישׁ נֶאֱמָן, אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ מָקוֹם לְהַרְוִיחַ ז). וַיֹּאמְרוּ חַכְמֵי־יָוָן: אֱמֹר לָנוּ דִבְרֵי־רוּחַ וָשֶׁקֶר! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: הָיֹה הָיְתָה לָנוּ פִּרְדָּה ח) וַתֵּלֶד בֵּן, וַתִּתְלֶה שְׁטָר ט) בְּצַוָּארוֹ לֵאמֹר: עָלֶיךָ לְקַבֵּל מִבֵּית בְּעָלֶיךָ י) מְאַת־אֶלֶף זוּז! וַיֹּאמְרוּ חַכְמֵי־יָוָן: הֵן פִּרְדָּה לֹא תֵלֵד?! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הֲלֹא דִבְרֵי־רוּחַ בִּקַּשְׁתֶּם מִמֶּנִּי לֵאמֹר לָכֶם — וָאֹמַר. וַיֹּאמְרוּ חַכְמֵי־יָוָן, כֵּיצַד יִמָּלַח מֶלַח שֶׁבָּאַשׁ יא)? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: יָשִׂימוּ אֶת הַמֶּלַח בְּשִׁלְיַת יב) פִּרְדָּה! וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים: הֲלֹא אֵין לְפִרְדָּה שִׁלְיָה? וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הֲלֹא מֶלַח לֹא יִבְאַשׁ לְעוֹלָם! וַיֹּאמְרוּ חַכְמֵי יָוָן: בְּנֵה לָנוּ בַּיִת בָּאֲוִיר! וַיַּזְכֵּר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֵׁם ה׳, וַיַּעֲמֹד בְּרוּם שָׁמַיִם, וַיִּקְרָא אֶל חַכְמֵי־יָוָן, הַמִּשְׁתָּאִים אֵלָיו, וַיֹּאמַר: הַעֲלוּ אֵלַי טִיט וּלְבֵנִים, וּבָנִיתִי בָיִת! וַיַּעֲנוּ חַכְמֵי יָוָן וַיֹּאמְרוּ: הֲכַנְפֵי צִפּוֹר לָנוּ, כִּי תֹאמַר אֵלֵינוּ: עֲלוּ אֵלָי? וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם כֵּן חַכּוּ לְבִנְיַן הַבַּיִת בְּרוּם שָׁמַיִם, עַד אֲשֶׁר תִּצְמַחְנָה לָכֶם כְּנָפַיִם. וַיֵּרֶד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶל חַכְמֵי יָוָן וַיֹּאמַר: הֲיֵשׁ לָכֶם עוֹד שְׁאֵלוֹת לִשְׁאָלֵנִי? וַיֹּאמְרוּ: יֵשׁ וָיֵשׁ! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: שַׁאֲלוּ, כִּי שׁוֹמֵעַ אָנֹכִי! וַיֹּאמְרוּ חַכְמֵי־יָוָן: הַרְאֵנוּ נָא אֶת־הַמָּקוֹם שֶׁשָּׁם אֶמְצַע הַתֵּבֵל. וַיִּשְׁלַח רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת־אֶצְבָּעוֹ, וַיֹּאמֶר לָהֶם: הֲרוֹאִים אַתֶּם אֶת הַשָּׂדֶה הַהוּא? וַיַּעֲנוּ הַחֲכָמִים וַיֹּאמְרוּ: כֵּן. וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַשָּׂדֶה הַהוּא — אֶמְצַע הַתֵּבֵל. וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים: וּבַמֶּה תוֹכִיחַ לָנוּ, כִּי כִדְבָרְךָ כֵּן הוּא? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: אִם אֵינְכֶם מַאֲמִינִים לִי, — לְכוּ וּקְחוּ לָכֶם חֲבָלִים וּמֹדּוּ יג)! וַיֹּאמְרוּ חַכְמֵי יָוָן: בְּאֵר יֵשׁ לָנוּ בַּשָּׂדֶה,

---

א) условіе. ב) одолѣете. ג) נוֹעֲדָה לוֹ. ד) заставятъ его. ה) имѣлъ убытокъ. ו) אַל תֹּאבַד לוֹ תִּקְוָתוֹ. ז) לְהִשְׂתַּכֵּר, заробатывать. ח) מוילטהיר, мулъ. ט) שיין, росписка. י) אֲרוֹנֶיךָ. יא) שֶׁנִּהְיָה לוֹ רֵיחַ רַע. יב) הָעוֹר לֶבּוֹ עָטוּף הַיֶּלֶד בְּהִוָּלְדוֹ. יג) измѣряйте.

קכד.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה וְשִׁשִּׁים הַחֲכָמִים.

וְאֶחָד מִמַּלְכֵי־הַגּוֹיִם אָמַר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה לֵאמֹר: הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים: חָכָם אַתָּה! וְעַל־כֵּן אֶשְׁאָלְךָ וְהִגַּדְתָּ לִי כַּמָּה יָמִים יִמָּשְׁכוּ יְמֵי הֵרָיוֹנָהּ שֶׁל אֵשֶׁת הַנָּחָשׁ? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: שֶׁבַע שָׁנִים. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: חַכְמֵי־יָוָן מָנוּ אֶת שְׁנוֹת הֵרָיוֹנָהּ, וְלֹא מָצְאוּ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע שָׁנִים? וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם כָּכָה אָמְרוּ לְךָ, — אֵינָם חֲכָמִים, כִּי אִם חַסְרֵי־לֵב. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: אִם חָכְמָתְךָ רַבָּה מֵחָכְמָתָם, — לְכֹד א) אוֹתָם בְּעָרְמָתְךָ וַהֲבִיאֵם הֲלוֹם! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֱמָר־נָא לִי הַמֶּלֶךְ, כַּמָּה הֵם חַכְמֵי־יָוָן? וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר שִׁשִּׁים אִישׁ. וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם כֵּן אֵפוֹא, צַו נָא, וּבָנוּ לִי אֳנִיָּה גְדוֹלָה, בַּעֲלַת שִׁשִּׁים חֶדֶר, וְשָׂמוּ בְּכָל חֶדֶר שִׁשִּׁים כִּסֵּא. אִם כֹּה יֵעָשֶׂה לִי, וַהֲבֵאתִי אֵלֶיךָ אֶת חַכְמֵי יָוָן. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לְהֵעָשׂוֹת כֵּן. וַיֵּרֶד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בָּאֳנִיָּה לָבֹא אֶל חַכְמֵי יָוָן וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי חוֹמַת הָעִיר וַיַּרְא וְהִנֵּה הִיא סְגוּרָה, וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה, וַיַּרְא וְהִנֵּה יְוָנִי אֶחָד יוֹשֵׁב בְּאִטְלִיזוֹ ב) וּמוֹכֵר בָּשָׂר. וַיָּבֹא אֵלָיו רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: הֲיֵשׁ לְךָ רֹאשׁ לִמְכֹּר? וַיַּעַן הַטַּבָּח הַיְוָנִי: יֵשׁ וָיֵשׁ! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: וּמַה־מְּחִיר רֹאשְׁךָ? — וַיַּעַן הַטַּבָּח וַיֹּאמַר: חֲצִי הַזּוּז. — וַיִּתֵּן לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְחִירוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: תֶּן־לִי אֶת רֹאשְׁךָ? וַיַּגֶּשׁ לוֹ הַטַּבָּח אֶת רֹאשׁ הַבְּהֵמָה, אֲשֶׁר כָּרַת. וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: לֹא אֶת רֹאשׁ בְּהֶמְתְּךָ כִּי אִם אֶת רֹאשְׁךָ אַתָּה קָנִיתִי, כִּי כֵן אָמַרְתִּי לְךָ: מַה מְּחִיר רֹאשְׁךָ? וַתֹּאמַר: חֲצִי הַזּוּז, וְאֲשַׁלֵּם לְךָ! וַיֶּחֱרַד הַטַּבָּח חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמַר: חָנֵּנִי, אֲדוֹנִי, אַל תְּמִיתֵנִי! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: בְּזֹאת אֶרְפֶּה מִמְּךָ. אִם תַּרְאֵנִי אֶת מְבוֹא הָעִיר הַסְּגוּרָה. וַיַּעַן הַטַּבָּח וַיֹּאמַר: אֲהָהּ, אֲדוֹנִי! אֵיכָה אֶעֱשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וְנוֹדַע לְחַכְמֵי־יָוָן, הַיּוֹשְׁבִים בָּעִיר וַהֲרָגוּנִי? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: קַח צְרוֹר עֵצִים, וְשַׂמְתָּ עַל שִׁכְמְךָ, וְעָבַרְתָּ לִפְנֵי חוֹמַת הָעִיר; וְהָיָה כְּגִשְׁתְּךָ עַד לִפְנֵי הַמָּבוֹא, וְעָמַדְתָּ מְלֶאכֶת, וְהָיָה דִּמְיוֹנְךָ, כְּאִישׁ הַנָּח מֵעֲמָלוֹ; וְלִי יִהְיֶה הַדָּבָר הַזֶּה לְאוֹת, כִּי בָאתָ עַד לִפְנֵי הַמָּבוֹא הַנִּסְתָּר. וַיַּעַשׂ הַטַּבָּח כֵּן. וַיְהִי כְּבוֹא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַד־לִפְנֵי הַמָּבוֹא, וַיַּרְא וְהִנֵּה אֵפֶר ג) זָרוּי ד) לְפָנָיו, וְשׁוֹמְרִים עוֹמְדִים לִפְנִים מִן הַחוֹמָה וְחוּצָה לָהּ. וְהָיָה בִּרְאוֹתָם בָּאֵפֶר הַזָּרוּי עִקְּבוֹת אִישׁ שֶׁיָּצָא, וְהָרְגוּ אֶת הַשּׁוֹמְרִים, הָעֹמְדִים לִפְנִים מִן הֶחָצֵר; וְאִם עִקְּבוֹת רֶגֶל אִישׁ הַנִּכְנָס, יִרְאוּ בָּאֵפֶר, וְהָרְגוּ אֶת הַשּׁוֹמְרִים, הָעוֹמְדִים בַּחוּץ. וַיָּשֶׂם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה עַל לֵב, וַיַּהֲפֹךְ אֶת סַנְדָּלוֹ ה) וַיַּעֲמֹד עַל מִפְתַּן הַפָּתַח. אָז נִרְאֲתָה בָּאֵפֶר פְּסִיעָה ו) אַחַת נִכְנֶסֶת וּפְסִיעָה אַחַת יוֹצֵאת, וַיִּתְבּוֹנְנוּ הַזְּקֵנִים הַחֲכָמִים אֶל עִקְּבוֹת הַפְּסִיעוֹת וְלֹא יָדְעוּ מַה נַּעֲשָׂה בָּזֶה, וַיִּקְצְפוּ עַל־כָּל־הַשּׁוֹמְרִים. וּבֵין כֹּה וָכֹה נִכְנַס רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָעִירָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה הַצְּעִירִים יוֹשְׁבִים מִלְמַעְלָה, וְהַזְּקֵנִים־מִלְמַטָּה, וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה בְּלִבּוֹ: כִּי אֲבָרֵךְ אֶת־הַצְּעִירִים בָּרִאשׁוֹנָה, — יִקְצְפוּ עָלַי הַזְּקֵנִים, כִּי יֹאמְרוּ: מַדּוּעַ לֹא הָדַרְתָּ ז) פְּנֵי זְקֵנִים? וְכִי אֲבָרֵךְ אֶת־הַזְּקֵנִים בָּרִאשׁוֹנָה, — וְקָצְפוּ עָלַי הַצְּעִירִים, כִּי יֹאמְרוּ: הֵן נִכְבָּדִים אֲנַחְנוּ מֵהַזְּקֵנִים, וְעַל־כֵּן יוֹשְׁבִים אֲנַחְנוּ

א) תְּפוֹשׂ. ב) בַּחֲנוּת שֶׁבָּהּ מוֹכְרִים בָּשָׂר. ג) דֶּשֶׁן ב"ב 30. ד) מְפֻזָּר. ה) נַעֲלוֹ. ו) צַעַד. ז) כִּבַּדְתָּ.

אֶל קִרְבָּם. וַיִּיעֲפוּ חַכְמֵי־יָוָן עַד־מְאֹד וַיִּיגְעוּ, וַיּוֹסִיפוּ לְ־לֵא אֶת הֶחָבִית; וַיַּעַבְרוּ יְרָחִים וְשָׁנִים, וְהֶחָבִית לֹא נִמְלָאָה; עוֹדֶנָּה עוֹמֶדֶת שָׁם רֵיקָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

קכה. הַתִּינוֹק א) הַשָּׁבוּי.

וַיְהִי בִּהְיוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה בְּרוֹמִי וַיֹּאמְרוּ לוֹ: תִּינוֹק אֶחָד יֵשׁ בְּבֵית־הָאֲסוּרִים, יְפֵה־עֵינַיִם וְטוֹב־רֹאִי וּקְוֻצּוֹתָיו ב) סְדוּרוֹת ג) לוֹ תַּלְתַּלִּים ד). וַיִּשְׁמַע רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיָּבֹא לְבֵית הָאֲסוּרִים וַיַּעֲמֹד עַל פִּתְחוֹ, וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ וַיִּקְרָא עִבְרִית לֵאמֹר: מִי נָתַן לִמְשִׁסָּה יַעֲקֹב, וְיִשְׂרָאֵל — לְבוֹזְזִים? וַיִּשְׁמַע הַיֶּלֶד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּתֵּן קוֹלוֹ בִּבְכִי וַיַּעַן וַיֹּאמַר: הֲלֹא ה׳ זוּ חָטָאנוּ לוֹ, וְלֹא אָבוּ בִדְרָכָיו הָלוֹךְ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּלִבּוֹ: מֻבְטָחַנִי ה) בּוֹ שֶׁיּוֹרֶה הוֹרָאָה ו) בְּיִשְׂרָאֵל. הָעֲבוֹדָה ז)! שֶׁאֵינִי זָז ח) מִכָּאן, עַד שֶׁאֶפְדֶּנּוּ בְּכָל מָמוֹן ט) שֶׁפּוֹסְקִים י) עָלָיו. וַיִּתֵּן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְשַׂר־בֵּית־הַסֹּהַר אֶת־כָּל־כַּסְפּוֹ שֶׁהָיָה לוֹ וְלֹא הִשְׁאִיר לוֹ גַּם פְּרוּטָה אֶחָת, וַיּוֹצִיאֵהוּ מִבֵּית־הָאֲסוּרִים, וַיְלַמְּדֵהוּ תּוֹרַת ה׳ וְתִקְוַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה בָּאָה, כִּי הָלַךְ הַיֶּלֶד הָלֹךְ וְגָדוֹל בְּתוֹרָה וּבְחָכְמָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וַיֵּצֵא לוֹ שֵׁם כְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים, — הֲלֹא הוּא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֱלִישָׁע, שֶׁהָיָה לְיִשְׂרָאֵל לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת.

קכו. הַקֵּיסָר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר קֵיסַר רוֹמִי לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: הִתְפָּאֵר נָא עָלַי וְהַגִּידָה לִי מָה אֶחֱלוֹם הַלַּיְלָה הַזֶּה? וְהָיָה כִּי תַגִּיד לִי, וּדְבָרֶיךָ יָבֹאוּ, — וְיָדַעְתִּי כִּי אֵין חָכָם וְנָבוֹן כָּמוֹךָ בְּכָל הָאָרֶץ.

וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה וַיֹּאמַר: בַּלַּיְלָה הַזֶּה תַּחֲלוֹם, וְהִנֵּה שָׁבוּךָ יא) הַפַּרְסִים וַיְשִׂימוּךָ עֶבֶד לְמַלְכָּם, וַיַּעֲבִידוּךָ בְּפָרֶךְ! וַיַּחְשֹׁב הַמֶּלֶךְ כָּל הַיּוֹם עַל אוֹדוֹת הַחֲלוֹם הַמְּשֻׁנֶּה אֲשֶׁר יַחֲלוֹם, וְגַם בַּעֲלוֹתוֹ עַל מִשְׁכָּבוֹ לֹא חָדַל לַחְשׁוֹב עַל אוֹדוֹתָיו, עַד אֲשֶׁר נָפְלָה עָלָיו תַּרְדֵּמָה וַיִּישַׁן וַיַּחֲלֹם — וְהִנֵּה יָצָא עָלָיו מֶלֶךְ פָּרַס לַמִּלְחָמָה, וַיִּתְגַּבֵּר עָלָיו וַיִּקַּח אוֹתוֹ בַּשְּׁבִי וַיְבִיאֵהוּ אֶל אַרְצוֹ וַיְשִׂימֵהוּ לוֹ לְעָבֶד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא כִלָּה אֶת מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר שָׂמוּ עָלָיו, וַיָּבֹא פְּקִיד־הַצָּבָא, וַיָּרֶם שׁוֹטוֹ לְהַכּוֹתוֹ, וַיֶּחֱרַד הַמֶּלֶךְ חֲרָדָה גְדוֹלָה, וַיִּיקַץ וְהִנֵּה חֲלוֹם.

קכז, הָאַרְיֵה הַמּוֹרָא.

וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר: שָׁמַעְתִּי אֶת הַיְּהוּדִים מְדַמִּים אֶת אֱלֹהֵיהֶם לְאַרְיֵה, כִּי כֵן יֹאמְרוּ עָלָיו: אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא? הַאֻמְנָם אֵין גִּבּוֹר וְנוֹרָא מֵאֲרִי? פָּרָשׁ יב) מְזֻיָּן יג) יוֹצֵא עַל הָאַרְיֵה וְהוֹרְגֵהוּ! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: אֱלֹהֵינוּ נִמְשַׁל לְאַרְיֵה דְּבֵי־עִלָּאִי יד)! וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר: הַרְאֵנִי נָא אֶת הָאַרְיֵה הַזֶּה! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא יוּכַל הָאָדָם לִרְאוֹתוֹ וְיִשְׁלָם טו). וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר: הַרְאֵהוּ נָא אוֹתִי, וְרָאִיתָ, כִּי לֹא יִקְרֵנִי כָּל אָסוֹן! וַיִּתְפַּלֵּל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶל ה׳ לֵאמֹר: אָנָּא שַׁלְּחָה הֵנָּה אֶת הָאַרְיֵה דְּבֵי עִילָּאִי! וַיְצַו ה׳, וַיֵּצֵא הָאַרְיֵה מִמְּקוֹמוֹ.

א) הַיֶּלֶד הַקָּטָן. ב) שַׂעֲרוֹתָיו הָאֲרֻכּוֹת локоны. ג) מוּנָחוֹת בְּסֵדֶר причесаны. ד) вьющіеся волоса. ה) בָּטוּחַ אֲנִי בּוֹ, я увѣренъ. ו) שֶׁיִּהְיֶה רַב וְיוֹצִיא פְּסַק־דִּין. ז) נִשְׁבָּע אָנֹכִי בַּה׳, שֶׁאָנֹכִי עוֹבֵד לוֹ. ח) מֵשׁ отхожу. ט) כֶּסֶף. י) שֶׁיָּשִׂימוּ עָלָיו בִּמְחִירוֹ. יא) לָקוּחַ שָׁבִי. יב) רֹכֵב. יג) вооруженный. יד) עֶלְיוֹן. טו) יִהְיֶה לוֹ שָׁלוֹם уцѣлѣетъ.

ועתה הביאה נא אותה הלום. ויקח רבי יהושע סבין א), ויאמר להם: הכינו לי חבלים מהסבין, ואקשרם בבאר, ומשכתיה מן השדה אליכם. ויאמרו החכמים: הנה רחים ב) שבורים לנו, — הואל נא ותפור אותם! ויאמר להם רבי יהושע: אם תעשו לי חוטים מאבן, — ותפרתי את הרחים השבורים. ויאמרו חכמי יון: יש לנו ערוגה, זורעה סכינים; ועתה הגידה נא לנו במה נקצרוה? ויען רבי יהושע: קחו קרני חמור ג), והיו לכם תחת מגלים ד). ויהי כראות חכמי יון, כי חכם רבי יהושע עד־מאד, וישימו לפניו שתי ביצים ויאמרו לו: הגידה נא לנו, — איזו מתרנגלת לבנה, ואיזו־מתרנגלת שחורה? ויוציא רבי יהושע שתי גבינות מילקוטו, ויאמר: הגידו נא לי איזו מעז שחורה ואיזו־מעז לבנה? ויאמרו לרבי יהושע: אפרח ה) שמת בתוך הביצה, — איזה הדרך יצאה נשמתו? ויען רבי יהושע: בדרך שבאה לתוכה. ויאמרו חכמי יון: עוד לנו שאלה אחת לשאלך, ואחר נחדל: הגידה נא לנו מה הוא הכלי, שאינו שוה בהפסדו שיפסיד? ויקח רבי יהושע מחצלת ו) ויפרשה, ולא יכלה לבא בפתח הבית. ויאמר לחכמי־יון: קחו לכם־קרדמות, הרסו את הקירות מזה ומזה, ויכלה המחצלת הפרושה לבא לתוך הבית. ויאמרו חכמי יון: אין המחצלת שוה גם בלבנה אחת של הקירות. ויאמר רבי יהושע: הנה לכם כלי שאינו שוה בהפסד, שיעשה על־ידו! ואחר אמר רבי יהושע: הנכם רואים כי נצחתם, על כן עליכם ללכת אתי אל אניתי, כאשר התניתי ז) אתכם. וילכו אחריו חכמי יון, ויכנס את כל אחד מהם לחדר מיחד; ויהי כראותם את ששים הכסאות בחדרם, ויאמר איש איש בלבבו: בלי ספק יבא הלום גם יתר חברי! ברגע ההוא צוה רבי יהושע את־רב־החובלים לאמר: הכן הכל לדרך, כי עוד מעט ונסענו מזה! ורבי יהושע צבר ח) מעט עפר מאדמת ארץ מולדתם של חכמי יון וישימהו בכיסו. ויצו את־רב החובלים להסיע ט) את האניה מהחוף ולהטותה לעיר ששם ישב המלך. ותבוא האניה באקינוס עד המקום ששם יבלעו כל המימות שבעולם, וישאב משם רבי יהושע כד מים, וישימהו באניה למשמרת. ותבוא האניה עד העיר, ששם ישב המלך, — ויקח רבי יהושע את־ששים חכמי יון ויציגם לפני המלך, ויאמר: הנה הבאתי לך את האנשים אשר אוית. ויבט אליהם המלך, ויראם נקלים ושפלים ועצובי־רוח. ויאמר: לא חכמי־יון הבאת אלי, כי אם אנשים אשר לא ידעתים מעודי! ויקח רבי יהושע מעט מהעפר שהיה בכיסו, ויזרק אליהם, ויריחו בריח ארץ מולדתם. ותזקף י) קומתם ותזהרנה עיניהם וינהרו יא) פניהם, ויאמצו וידברו למלך עזות יב) ויכירם המלך, ויקצף מאד ויאמר לרבי יהושע: הנם בידיך, עשה להם כטוב בעיניך! ויקח רבי יהושע את המים, אשר הביא אתו וישפכם לתוך חבית יג) ויאמר לחכמי יון: בזאת אשלחכם לחפשי, אם תמלאו לי את החבית הזאת מים! ויקחו חכמי יון דליים ויחלו למלא את החבית; אולם כאשר ישפכו לתוכה מים, כן יספגום יד) מי־האוקינוס, וכן יבלעום, ולא נודע כי באו

א) отруби. ב) אבנים שטוחנים צהן גרעינים, жерновъ. ג) לחמור אין קרנים. ד) בלי קצור. ה) צפור קטנה. ו) מאטטע, рогожа. ז) я условился. ח) אסף. ט) отчалить. י) התיצבה. יא) או: просвѣтлѣло. יב) дерзко. יג) бочка. יד) יכניסום לתוכם, вбирають.

טוֹב מִן הָאַרְיֵה הַמֵּת! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם גָּדוֹל אַתָּה, וַעֲבָדֶיךָ שׁוֹמְעִים בְּקוֹלְךָ וִירֵאִים אוֹתְךָ — גְּזוֹר א) עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מוֹשְׁבוֹתָם בְּמֶשֶׁךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים! וְהָיָה כִּי יְקַיְּמוּ אֶת גְּזֵרָתְךָ, וְאָמַרְתִּי גַּם אָנִי: אֵין כָּמוֹךָ בַּמְּלָכִים! וַיַּעַן הַקֵּיסָר: אַךְ קְטַנּוֹת אַתָּה מְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי, הַקְשֵׁה לִשְׁאֹל ב), וְרָאִיתָ כִּי כָל־מַה־שֶּׁאָנֹכִי גוֹזֵר — עֲבָדַי מְקַיְּמִים! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: חָלִילָה לִּי מִבַּקֵּשׁ מִמְּךָ שֶׁתּוֹצִיא עַל עֲבָדֶיךָ גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת, שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לַעֲמוֹד בָּהֶן! עֲשֵׂה נָא אֶת בַּקָּשָׁתִי הָרִאשׁוֹנָה! וַיִּתֵּן הַקֵּיסָר דָּת לֵאמֹר: בְּמֶשֶׁךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל יָזִיד אֶחָד מֵעֲבָדַי לְבַעֵר אֵשׁ בְּבֵיתוֹ.

וַיְהִי בָעֶרֶב, וַיַּעַל הַקֵּיסָר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל גַּג הָאַרְמוֹן, וַיַּרְא וְהִנֵּה עָשָׁן עוֹלֶה מֵאֲרֻבּוֹת אַחַד הַבָּתִּים הָרְחוֹקִים. וַיִּשְׁלַח הַקֵּיסָר לַחְקֹר אֶת־הַדָּבָר, וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר: אֶחָד מֵעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ חָלָה, וַיִּקְרָא לָרוֹפֵא, וַיָּבֹא אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ: שְׁתֵה חַמִּין וְנִרְפֵּאתָ עַד־מְהֵרָה, וַיְבַשְּׁלוּ לוֹ חַמִּין, כַּאֲשֶׁר אָמַר הָרוֹפֵא.

וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: עַתָּה רְאֵה נָא גַּם רְאֵה, — מַה בֵּינְךָ ג) לְבֵין מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים! גְּזֵרוֹתֶיךָ עוֹדְךָ בַּחַיִּים מְבֻטָּלוֹת ד), וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, בְּשָׁעָה שֶׁגָּזַר עָלֵינוּ: לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, — לֹא הִדְלִיק יְהוּדִי אֵשׁ בְּיָמָיו, וַעֲדַיִן גְּזֵרָתוֹ עוֹמֶדֶת וְקַיֶּמֶת הַרְבֵּה שָׁנִים מְאֹד! וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר: אָמְנָם שָׁגִיתִי הַרְבֵּה מְאֹד בְּחָשְׁבִי כִּי גָדוֹל אָנֹכִי מִמֹּשֶׁה רַבְּכֶם!

קלא. שְׂפַת־רְמָזִים.

וְאֶחָד מִיּוֹעֲצֵי הַקֵּיסָר קִנֵּא בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה, הַיּוֹצֵא וְנִכְנָס בְּהֵיכָלוֹ כְּבֶן־בַּיִת, וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה, וַיָּרֶם יָדוֹ הָאַחַת כְּלַפֵּי שָׁמַיִם, וְאַחַר פָּנָה לוֹ עֹרֶף וַיֹּאמַר: אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם מָאַס אֶת יִשְׂרָאֵל וַיַּסֵּב פָּנָיו מִנֶּגְדָּם. וַיָּבֶן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת רִמְזוֹ, וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי הַיּוֹעֵץ, וַיֵּט אֵלָיו יָדוֹ וַיֹּאמַר: עוֹד יַד ה׳ נְטוּיָה לְקַבְּלֵנוּ! וַיִּשְׁאַל הַקֵּיסָר אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מָה הֵמָּה הָרְמָזִים שֶׁרְמַזְתֶּם אִישׁ לְרֵעֵהוּ? וַיַּגֵּד לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת־פֵּרוּשָׁם. וַיִּשְׁאַל הַקֵּיסָר אֶת הַיּוֹעֵץ: מַה־כִּוַּנְתָּ בִּפְנוֹתְךָ עֹרֶף לַיְּהוּדִי? וַיַּעַן הַיּוֹעֵץ: רָמַזְתִּי לוֹ שֶׁאֱלֹהֵיהֶם מְאָסָם וַיַּעַזְבֵם. וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר: וּמָה רָמַז הַיְּהוּדִי לְךָ? וַיַּעַן הַיּוֹעֵץ: לֹא יָדַעְתִּי! וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר: אִם דָּבָר קַל וּפָשׁוּט כָּזֶה לֹא הֵבַנְתָּ, — אֵיכָה תֹאמַר לִהְיוֹת יוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ וְאִישׁ־סוֹדוֹ? צֵא מִזֶּה, וְאַל תּוֹסֵף עוֹד לִרְאוֹת אֶת־פָּנָי! וַיֵּצֵא הַיּוֹעֵץ מֵאֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ אָבֵל וַחֲפוּי רֹאשׁ, וַיִּצְטַעֵר מְאֹד, וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת.

קלב. אֵל־אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל.

וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה: הִנֵּה כָתוּב בְּתוֹרַתְכֶם: אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל, צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא, — מַדּוּעַ יָרַע גַּם לָאֵלֶּה שֶׁלֹּא חָטָאוּ? וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַגִּידָה נָּא לִי, מִי גֶבֶר וְלֹא יֶחֱטָא ה)? וַיַּעַן הַקֵּיסָר וַיֹּאמַר: הֲתֹאמַר כִּי גַם אֵלֶּה הַנּוֹלָדִים עִוְרִים, אוֹ חֵרְשִׁים אוֹ אִלְּמִים חָטְאוּ לַה׳, וַיַּקְצִיפֻהוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: אָמְנָם שְׁאֵלָה גְדוֹלָה שְׁאַלְתַּנִי; אוּלָם דַּע לְךָ, כִּי יְיָ בּוֹחֵן לְבָבוֹת וְיוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת. וְאִם נוֹצַר אָדָם בַּעַל מוּם, — אֵין זֹאת כִּי יָדַע ה׳ אֲשֶׁר

א) הוֹצֵא חֻקִּים. ב) שְׁאַל מִמֶּנִּי דְּבָרִים יוֹתֵר קָשִׁים וְנִכְבָּדִים. ג) אֵיזֶה הֶבְדֵּל. ד) אֵינָן נַעֲשׂוֹת.
ה) אַיֵּה הָאִישׁ שֶׁלֹּא עָבַר עֲבֵרָה.

וּבִהְיוֹת בֵּינוֹ וּבֵין עִיר הַמְּלוּכָה מַהֲלַךְ שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה, וַיִּנְהַם הָאַרְיֵה, וַיְהִי הַקּוֹל נוֹרָא וְחָזָק, וַתִּשְׁמַעְנָה הַנָּשִׁים וַתֵּלַדְנָה בְּטֶרֶם נִמְלְאוּ יְמֵיהֶן לָלֶדֶת; וַיִּנְהַם הָאַרְיֵה שֵׁנִית, וַתִּרְגַּז חוֹמַת רוֹמִי וַתִּפֹּל תַּחְתֶּיהָ, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבַר הָאַרְיֵה עוֹד מְאַת פַּרְסָה וַיִּשְׁאַג בַּשְּׁלִישִׁית, וַיֶּחֶרְדוּ כָּל אַנְשֵׁי רוֹמִי, וַתֶּהֱרַסְנָה שִׁנֵּיהֶם בְּפִיהֶם, וַתִּפֹּלְנָה אָרְצָה, וַיָּנַע כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ וַיָּמֹט, וַיִּפֹּל הַקֵּיסָר אַרְצָה, וַיִּתְחַנֵּן אֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: אָנָּא הִתְפַּלֵּל לֵאלֹהֶיךָ שֶׁיָּשִׁיב אֶת הָאַרְיֵה לִמְקוֹמוֹ. וַיַּעַשׂ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כֵּן, וַתִּשְׁקוֹט הָאָרֶץ.

קכח. אֶחָד מִמְּשָׁרְתֵי ה׳.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁבָה נֶפֶשׁ הַמֶּלֶךְ לִמְנוּחָתָהּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו: הִנֵּה שְׁמַעְתִּיכֶם אוֹמְרִים: אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל גָּדוֹל וְרַב חֶסֶד! אָנָּא הַרְאֵנִי אוֹתוֹ! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא יִרְאֵהוּ הָאָדָם וָחָי! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: בּוֹטֵחַ אֲנִי בְּחַסְדּוֹ וּבְטוּבוֹ שֶׁלֹּא יְמִיתֵנִי. וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה: שָׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְהַבִּיטָה אֶל הַשֶּׁמֶשׁ — וְהַיָּמִים הָיוּ יְמֵי תְקוּפַת א) תַּמּוּז, וְהַשֶּׁמֶשׁ זָרְחָה בְּכָל תָּקְפָּהּ ב); וַיְנַס הַמֶּלֶךְ לְהַבִּיט אֶל הַשֶּׁמֶשׁ וְלֹא יָכֹל. וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה וַיֹּאמַר: עַתָּה רְאֵה נָא גַם רְאֵה, כִּי צָדְקוּ דְבָרָי! אִם אֶל הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא אֶחָד מִמְּשָׁרְתֵי אֱלֹהֵינוּ הַקְּטַנִּים לֹא תוּכַל לְהַבִּיט. — וְאֵיךְ תֹּאמַר לִרְאוֹת אֶת־אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם?

קכט. סְעוּדָה גְדוֹלָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר: מָצָא אֱלֹהֵיכֶם חֵן בְּעֵינַי, וְהִנְנִי אֶעֱשֶׂה לּוֹ וְלִצְבָאוֹ מִשְׁתֶּה! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה וַיֹּאמַר: לֹא תוּכַל עֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ, כִּי צְבָאוֹ רַב מְאֹד. וְלֹא שָׂם הַקֵּיסָר אֶת לִבּוֹ לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וַיֵּלֶךְ אֶל שְׂפַת הַנָּהָר וַיִּקְרָא לַעֲבָדָיו וַיֹּאמַר: בְּנוּ לִי בָּזֶה אֹהָלִים רַבִּים, מְלֵאִים שֻׁלְחָנוֹת וְכִסְאוֹת. וְאֶל הַטַּבָּחוֹת וְהָרַקָּחוֹת אָמַר: הָכִינֶינָה מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהֵב אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וַיְהִי כָל־יְדֵי־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְשִׁפְחוֹתָיו מְלֵאוֹת עֲבוֹדָה, וַיַּעַבְרוּ יְמֵי הַקַּיִץ, וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר: הַכֹּל מוּכָן וּמְזֻמָּן לִסְעוּדָה! עַתָּה יָבֹא נָא אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לוֹ. וַיְהִי אַךְ כִּלָּה לְדַבֵּר, וְרוּחַ סְעָרָה נֵעוֹרָה, וַתִּגַּע בְּכָל הָאֹהָלִים וּבִכְלֵיהֶם וּמַאַכְלֵיהֶם, וַתִּתְקָעֵם ג) בַּנָּהָר, וְלֹא נוֹדַע כִּי בָאוּ אֶל קִרְבּוֹ. וַיֵּמַר הַדָּבָר הַזֶּה אֶת־הַמֶּלֶךְ, וַיְצַו אֶת־עֲבָדָיו לְהָכִין אֶת־הַסְּעוּדָה בְּמֶשֶׁךְ שֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹרֶף, וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיָּכִינוּ אֶת הַכֹּל; וַיֵּרֶד גֶּשֶׁם גָּדוֹל, וַיִּשְׁטֹף אֶת הָאֹהָלִים וְאֵת כָּל אֲשֶׁר בָּהֶם, וַיִּשָּׂאֵם לְתוֹךְ הַנָּהָר. וַיַּרְא הַקֵּיסָר כִּי כֵן, וַיֹּאמֶר אֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הֲלֹא תַגִּיד לִי מַדּוּעַ קְרָנִי הַדָּבָר הַזֶּה? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: הָרוּחַ וְהַגֶּשֶׁם מְשָׁרְתֵי אֱלֹהֵינוּ הֵם וַיְשַׁלְּחֵם לְטַאְטֵא ד) אֶת הַדֶּרֶךְ לְפָנָיו וּלְרַבֵּץ ה) אֶת הָאָבָק... וַיַּעַן הַקֵּיסָר וַיֹּאמַר: אִם כָּכָה מְטַאְטְאִים וּמְרַבְּצִים לְפָנָיו, — אֵין בְּכֹחַ יְלוּד־אִשָּׁה לְהָכִין לוֹ סְעוּדָה!

קל. כֶּלֶב חַי וְאַרְיֵה מֵת.

וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה: גָּדוֹל אֲנִי מִמֹּשֶׁה בֶּן־עַמְרָם! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַגִּידָה נָּא לִי מַה הִיא גְדֻלָּתֶךָ? וַיַּעַן הַקֵּיסָר וַיֹּאמַר: אֲנִי חַי וְהוּא מֵת, וּשְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אָמַר: כֶּלֶב חַי הוּא

א) זְמַן. ב) גְּבוּרָתָהּ. ג) הִשְׁלִיכָה אוֹתָם לְתוֹךְ. ד) выместь, ה) побрызгать.

וַתָּשֶׂם בַּת הַמֶּלֶךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לִבָּהּ. וַתְּצַו אֶת עֲבָדֶיהָ לְהָרִיק אֶת־הַיַּיִן מִכְּלֵי־הַחֶרֶס וּלְשָׁפְכוֹ לְתוֹךְ כְּלֵי־כֶסֶף וְזָהָב; וַיַּעֲשׂוּ הָעֲבָדִים כַּאֲשֶׁר צֻוּוּ, וַיִּתְקַלְקֵל א) הַיַּיִן וְלֹא יָכֹל הַמֶּלֶךְ לִשְׁתּוֹתוֹ. וַתֹּאמֶר בַּת הַמֶּלֶךְ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מַדּוּעַ יְעַצְתַּנִי לִשְׁפֹּךְ אֶת יֵינֵנוּ הַטּוֹב לְתוֹךְ כְּלֵי־זָהָב וָכֶסֶף וַיִּתְקַלְקֵל? וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: גַּם הַתּוֹרָה הַמְפֹאָרָה נִשְׁמֶרֶת יוֹתֵר בִּכְלִי מְכֹעָר ב). וַתֹּאמֶר בַּת הַמֶּלֶךְ: לָמָּה תְדַבֵּר אֶת־דְּבָרֶיךָ? הֵן נִמְצָאִים אֲנָשִׁים רַבִּים יְפֵי־תֹאַר וִיפֵי מַרְאֶה וְהֵם חֲכָמִים מְחֻכָּמִים? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה וַיֹּאמַר: לוּ לֹא יָפוּ כָּל־כָּךְ, כִּי עַתָּה חָכְמוּ עוֹד יוֹתֵר!

קלד. תַּבְשִׁיל שֶׁל שַׁבָּת.

וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה: מִפְּנֵי־מָה תַּבְשִׁיל שֶׁל שַׁבָּת רֵיחוֹ נוֹדֵף ג)? וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: תַּבְלִין ד) אֶחָד יֵשׁ לָנוּ, וְשַׁבָּת שְׁמוֹ שֶׁאָנוּ מְטִילִין ה) לְתוֹכוֹ, וְרֵיחוֹ נוֹדֵף. וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר: תֵּן גַּם לִי מִמֶּנּוּ וְשַׂמְתִּיו בְּתַבְשִׁילִי. וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: גַּם כִּי תָשִׂים אֶלֶף תַּבְלִינִים בְּתַבְשִׁילְךָ, לֹא יַנְעִימֻהוּ, כִּי כָל הַמְשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת מוֹעִיל לוֹ, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת, — אֵינוֹ מוֹעִיל לוֹ.

קלה. נוֹתֵן וְאֵינוֹ לוֹקֵחַ.

וַתֹּאמֶר בַּת־הַקֵּיסָר אֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה: הַגֵּד הֻגַּד לִי כִּי אֱלֹהֵיכֶם — חָרַשׁ עֵצִים, כִּי כֵן יֹאמְרוּ עָלָיו: הַמְקָרֶה ו) בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו! וְעָלֶיךָ שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים: קָרוֹב אַתָּה לֵאלֹהֶיךָ! וְעַל־כֵּן אֶשְׁאֲלָה מִמְּךָ שְׁאֵלָה אַחַת: בַּקֵּשׁ מֵאֱלֹהֶיךָ, שֶׁיַּעֲשֶׂה לִי פֶּלֶךְ ז). וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר אָמָרְתְּ! וַיִּתְפַּלֵּל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶל ה', וַיְנַגַּע אֶת־בַּת־הַקֵּיסָר וַתְּהִי מְצֹרַעַת. וְזֶה דְּבַר הַמְצוֹרָעִים בְּרוֹמִי: הוֹשֵׁיב יוֹשִׁיבוּם בְּשׁוּק וְיִתְּנוּ לָהֶם פֶּלֶךְ, וְכָרְכוּ ח) עָלָיו הַמְצֹרָעִים פְּתִילִים וְסָתְרוּ ט) אוֹתָם וְהָיָה כָל הָרוֹאֶה אוֹתָם, וְחָמַל עֲלֵיהֶם, וְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדָם לַה' שֶׁיֵּרָפְאוּ מִצָּרַעְתָּם. וַיַּרְא הַקֵּיסָר כִּי בִתּוֹ הֻכְּתָה בִּשְׁחִין רָע, וַיְצַו וַיּוֹשִׁיבָהָ בַּשּׁוּק, וַיִּתְּנוּ פֶּלֶךְ וּפְתִילִים בְּיָדָהּ. וַתֵּשֶׁב וַתִּכְרְכֵם וַתִּסְתְּרֵם כְּדֶרֶךְ הַמְצֹרָעִים. וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבוֹר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּשּׁוּק וַיַּרְא אֶת בַּת־הַמֶּלֶךְ יוֹשֶׁבֶת עֲצוּבָה וַאֲבֵלָה, וְכוֹרֶכֶת פְּתִילִים עַל פִּלְכָּהּ. וַיֹּאמֶר לָהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הֲטוֹב בְּעֵינַיִךְ הַפֶּלֶךְ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ אֱלֹהִים? וַתֹּאמֶר בַּת הַקֵּיסָר: אֱמוֹר לֵאלֹהֶיךָ, שֶׁיִּקַּח מִמֶּנִּי אֶת הַפֶּלֶךְ אֲשֶׁר נָתַן לִי! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: אִם כָּכָה אַתְּ אוֹמֶרֶת לִי, — אוֹת הִיא כִּי אֵינֵךְ יוֹדַעַת אֶת מַעֲשֵׂי אֱלֹהֵינוּ: הוּא נוֹתֵן וְאֵינוֹ לוֹקֵחַ...

קלו. דְּבָרִים בְּחִידוֹת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מִשְׁתָּאֵה אָנֹכִי מְאֹד לַכִּבְשָׂה י) הַנִּפְלָאָה, הָעוֹמֶדֶת יא) בֵּין שִׁבְעִים זְאֵבִים יב)! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: לֹא לַכִּבְשָׂה תִּשְׁתָּאֶה, כִּי אִם לְרוֹעֶהָ יג), הַמַּצִּילָהּ מִשִּׁנֵּי הַחַיּוֹת הָרָעוֹת וְשׁוֹבְרָן יד) לְפָנֶיהָ.

קלז. בּוֹקֵעַ יָם.

פַּעַם אַחַת הָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־

א) испортилось, ב) בִּלְתִּי יָפֶה. ג) מֻרְגָּשׁ גַּם מֵרָחוֹק. ד) приправа, ה) שָׂמִים, ו) дѣлаетъ сводъ, וועלבען. ז) שפּינדעל веретено, ח) наматываютъ, ט) разматываютъ. י) לְעַם יִשְׂרָאֵל הַדּוֹמֶה לְכִבְשָׂה. יא) הַקַּיֶּמֶת существующая, יב) עַמִּים הַדּוֹמִים לִזְאֵבִים טוֹרְפִים. יג) כְּנַהִיגָהּ יד) וּמַכְנִיעָן.

לִבּוֹ רַע וּמָלֵא מִרְמָה וּמְזִמָּה! וְעַתָּה אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ וְנִסִּיתִי אֶת אַחַד הָעִוְּרִים, אֲשֶׁר בְּעִירְךָ, וְרָאִיתָ הַיַּעֲמוֹד בְּנִסָּיוֹן אִם לֹא. וַיֹּאמֶר הַקֵּיסָר: עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר אָמָרְתָּ! וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: תֶּן לִי אֶלֶף זְהוּבִים א) וְשַׁלְּחָה אִתִּי שְׁנַיִם מֵעֲבָדֶיךָ, הַנֶּאֱמָנִים לְךָ בְּכָל לְבָבָם, וְרָאוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה, וְהִגִּידוּ לְךָ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הִנֵּה הַזְּהוּבִים וְהִנֵּה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָמָרְתָּ! וַיֵּלֶךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הוּא וּשְׁנֵי עַבְדֵי־הַמֶּלֶךְ, וַיִּפְגְּשׁוּ אִישׁ עִוֵּר מִלֵּדָה. וַיִּגַּשׁ אֵלָיו רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: שְׁמַע נָא, אֲדוֹנִי! הַקֵּיסָר צִוָּה לְהָרְגֵנִי, וְאָנֹכִי בּוֹרֵחַ מִפָּנָיו, וְעַל־כֵּן, הוֹאִילָה נָּא קְחָה מִיָּדִי אֶת־אֶלֶף זְהוּבַי, וּטְמַנְתָּם בְּמָקוֹם נִסְתָּר; וְהָיָה כִּי אִנָּצֵל מִיַּד הַמֶּלֶךְ, וּבָאתִי אֵלֶיךָ, וַהֲשִׁיבוֹתָ לִי אֶת כַּסְפִּי, וְאִם אִתָּפֵשׂ וְנֶהֱרַגְתִּי, — וְהָיָה אֶלֶף הַזְּהוּבִים לְךָ לְמַתָּנָה! וּכְדַבֵּר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְהִי כִּמְלַחֵשׁ ב), וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ עוֹמְדִים עַל יָדוֹ וּמַקְשִׁיבִים לְכָל דְּבָרָיו. וַיִּקַּח הָעִוֵּר אֶת אֶלֶף הַזְּהוּבִים, וַיַּטְמְנֵם בְּכִיס־בְּגָדָיו וַיֹּאמַר: בְּטַח בִּי, אֲדוֹנִי, כִּי כֵן אֶעֱשֶׂה לְךָ כַּאֲשֶׁר אָמָרְתָּ. וַיְהִי כַּעֲבוֹר יְרָחִים אֲחָדִים, וַיֵּלֶךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עִם שְׁנֵי עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֶל הָעִוֵּר וַיֹּאמֶר לוֹ: הַמֶּלֶךְ חָמַל עָלַי, וַיְבַטֵּל ג) אֶת גְּזַר־דִּינִי; וְעַתָּה הוֹאֶל־נָא וְהָשִׁיבָה לִי אֶת־כַּסְפִּי הַמֻּפְקָד ד) אִתְּךָ, וְנָתַתִּי לְךָ זְהוּבִים אֲחָדִים בִּשְׂכַר־טִרְחָתֶךָ. וַיַּעַן הָעִוֵּר וַיֹּאמַר: לָמָּה תְדַבֵּר אֵלַי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה? הַהִשְׁתַּגַּעְתָּ, אִם בַּחֲלוֹם רָאִיתָ אוֹתִי וְאֶת פִּקְדוֹנְךָ? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: אִם כֵּן, נֵלְכָה נָא אֶל הַקֵּיסָר וְיִשְׁפְּטֵנוּ. וַיַּעַן הָעִוֵּר: הִנְנִי אֵלֵכָה! וַיָּבֵא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעִוֵּר בֵּיתָה הַקֵּיסָר וַיֹּאמַר: בְּיַד הָאִישׁ הַזֶּה הִפְקַדְתִּי אֶלֶף זְהוּבִים, וְעַתָּה, יֹאמַר לִי: לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם! וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, הֲיֵשׁ לְךָ עֵדִים? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הִנֵּה שְׁנֵי עֵדַי! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָעִוֵּר אֶת־דִּבְרֵי הָעֵדִים, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אֲהָהּ, אֲדוֹנִי, הַמֶּלֶךְ! עֲדֵי־שֶׁקֶר הֵם, — תְּלֵם עַל עֵץ, וְלֹא יוֹסִיפוּ לְהָרַע. וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ עַל הָעִוֵּר וַיֹּאמֶר לַעֲבָדָיו: הוֹצִיאֻהוּ מֵעָלַי וּתְלֻהוּ! וַיְהִי הוּא מוּצָא לְהִתָּלוֹת וְאֶחָד מֵעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ נִגַּשׁ אֵלָיו וַיֹּאמַר: אִי לְךָ אֻמְלָל! עַתָּה זֶה שָׁמַעְתִּי אֶת־אִשְׁתְּךָ מְדַבֶּרֶת אֶל רְעוּתָהּ לֵאמֹר: אַךְ יִתָּלֶה אִישִׁי הָרָע וּבַעַל־הַמּוּם, וְהָלַכְתִּי וְלָקַחְתִּי אֶת אֶלֶף הַזְּהוּבִים, אֲשֶׁר צָפַן בְּפִנַּת אָהֳלֵנוּ, וְהָיִיתִי לְאִישׁ אַחֵר! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָעִוֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְצֹף מְאֹד עַל אִשְׁתּוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הֲבִיאוּנִי אֶל הַמֶּלֶךְ וְהוֹדֵיתִי ה) עֲלֵי פְשָׁעַי, וַהֲשִׁיבוֹתִי אֶת אֶלֶף הַזְּהוּבִים. וַיַּעֲשׂוּ לָעִוֵּר כַּאֲשֶׁר אָמַר. וַיִּצְחַק הַמֶּלֶךְ עַל הַמִּקְרֶה הַזֶּה, וַיֹּאמַר: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל מִכָּל אֱלֹהִים! תָּמִים פָּעֳלוֹ, כָּל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט, אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל, — צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא!

קלג. כְּלֵי־חֶרֶס וּכְלֵי־זָהָב.

וּבַת הַקֵּיסָר אָמְרָה לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה: תּוֹרָה מְפֹאָרָה בִּכְלִי מְכֹעָר, כִּי הָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּעַל פָּנִים שְׁחַרְחָרִים. וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: הַגִּידִי נָא לִי בְּאֵיזֶה כֵּלִים יִשְׁפְּכוּ אֶת הַיַּיִן, אֲשֶׁר לְאָבִיךְ הַמֶּלֶךְ? וַתַּעַן וַתֹּאמַר: בִּכְלֵי־חָרֶס! וַיֹּאמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: נִפְלָא הַדָּבָר מְאֹד! אִם אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים יַחֲזִיקוּ אֶת יֵינָם בִּכְלֵי־חֶרֶס, הֲלֹא זֶה מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם; אוּלָם אָבִיךְ הַמֶּלֶךְ, שֶׁאוֹצְרוֹתָיו מְלֵאִים זָהָב וָכֶסֶף, — מַדּוּעַ יִתְנַהֵג גַּם הוּא כַּעֲבָדָיו הָעֲנִיִּים, וְיִשְׁמוֹר אֶת־יֵינוֹ בִּכְלֵי־חָרֶס?

א) שִׁקְלֵי זָהָב. ב) כְּדוֹבֵר בַּלָּט. ג) הֵפִיר. ד) הַטָּמוּן. ה) וְאֶתְוַדֶּה.

הָאַחַת קְרוֹבָה וּרְחוֹקָה, וְהַשֵּׁנִית רְחוֹקָה וּקְרוֹבָה! וַיֵּלֶךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הַיֶּלֶד כִּי הִיא קְרוֹבָה וּרְחוֹקָה, וַיְהִי כְּגִשְׁתּוֹ עַד לִפְנֵי הָעִיר וְהִנֵּה אֵין דֶּרֶךְ לָבֹא לְתוֹכָהּ, כִּי גָדֵר גְּבוֹהָה וַאֲרֻכָּה נִצֶּבֶת לוֹ לְשָׂטָן. וַיֵּצֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה וַיָּשָׁב אָחוֹר, וַיָּבֹא שֵׁנִית לַיֶּלֶד וַיֹּאמֶר לוֹ: מַדּוּעַ רִמִּיתַנִי וַתֹּאמֶר לִי כִּי הַדֶּרֶךְ הַזֹּאת קְרוֹבָה הִיא? וַיַּעַן הַיֶּלֶד וַיֹּאמַר: הֲלֹא גַם זֹאת אָמַרְתִּי לְךָ כִּי רְחוֹקָה הִיא, כַּאֲשֶׁר רָאִיתָ, אֲדוֹנִי! וַיִּקְרָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: אַשְׁרֵיכֶם, יִשְׂרָאֵל, כִּי מִקְּטַנְּכֶם וְעַד גְּדוֹלְכֶם חֲכָמִים מְחֻכָּמִים אַתֶּם!

קמ. מַעֲנֶה מְחֻכָּם.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה עָבַר פַּעַם אַחַת לִפְנֵי בְאֵר, וַיִּתְאָו א) לִשְׁתּוֹת, וְלֹא הָיָה בְיָדוֹ כַּד לִשְׁאֹב מָיִם. וַיַּרְא וְהִנֵּה עַלְמָה אַחַת יוֹרֶדֶת אֶל הַבְּאֵר לִשְׁאֹב מָיִם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מִלְאָה אֶת כַּדָּהּ וַיֹּאמֶר לָהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַגְמִיאִינִי נָא מְעַט מַיִם מִכַּדֵּךְ! וַתַּעַן הָעַלְמָה וַתֹּאמַר: שְׁתֵה, אֲדוֹנִי, וְגַם לַחֲמוֹרְךָ אֶשְׁאָב. וַתַּעַשׂ הָעַלְמָה כַּאֲשֶׁר אָמְרָה, וַיֹּאמֶר לָהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: מוֹדֶה אֲנִי לָךְ חַסְדֵּךְ, כִּי עָשִׂית עִמִּי כְּרִבְקָה בַּת בְּתוּאֵל.

וַתַּעַן הָעַלְמָה וַתֹּאמַר: אָמְנָם כֵּן, אֲדוֹנִי! אָנֹכִי עָשִׂיתִי עִמְּךָ כְּרִבְקָה בַּת בְּתוּאֵל, אוּלָם אַתָּה לֹא עָשִׂיתָ עִמָּדִי כֶּאֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם...

קמא. הַמּוֹדֶה עַל הָאֱמֶת.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּלְמַד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אַחַת מֵהֲלָכוֹת ב) בֵּית־שַׁמַּאי ג), וַיָּבֶן בָּהּ ד), וַיַּרְא כִּי אֵין הִיא נוֹסְדָה עַל הָאֱמֶת, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: בּוֹשְׁנִי ה) מִדִּבְרֵיכֶם, בֵּית־שַׁמַּאי! וַיִּשְׁמַע אַחַד הַתַּלְמִידִים אֶת הַקְּרִיאָה הַזֹּאת, וַיּוֹכִיחַ ו) בִּדְבָרִים שֶׁל טַעַם ז) אֶת צִדְקַת דִּבְרֵי בֵית־שַׁמַּאי. וַיַּרְא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה כִּי הִסְכִּיל מְאֹד בְּבִזּוֹתוֹ ח) לְדִבְרֵי בֵית־שַׁמַּאי וַיַּכֵּהוּ לִבּוֹ עַל מַעֲשֵׂהוּ, וַיְמַהֵר וַיָּבֹא אֶל קִבְרוֹת בֵּית־שַׁמַּאי וַיִּשְׁתַּטַּח ט) עֲלֵיהֶן וַיֵּבְךְּ וַיֹּאמַר: סִלְחוּ נָא לִי, חֲכָמִים גְּדוֹלִים וּקְדוֹשִׁים, כִּי הוֹצֵאתִי מִשְׁפָּט מְעֻקָּל י) עַל־דִּבְרֵיכֶם הַמְחֻכָּמִים! מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה הָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה קְדֹרַנִּית יא) כָּל יָמָיו, וַיָּצָם הַרְבֵּה צוֹמוֹת עַד אֲשֶׁר שָׁחֲרוּ שִׁנָּיו, וַיִּקְרָא בִמְרִירוּת וַיֹּאמַר: לֹא אֶשְׁקֹט וְלֹא אָנוּחַ עַד רִדְתִּי הַקִּבְרָה!

קמב. שְׁמוּאֵל הַקָּטָן.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם אִישׁ אֶחָד וּשְׁמוּאֵל שְׁמוֹ. וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא צַדִּיק וְעָנָו, וּשְׁפַל־רוּחַ, וַיִּיקַר מְאֹד בְּעֵינֵי בְּנֵי דוֹרוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם וְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים בְּיַבְנֶה וְלוֹמְדִים תּוֹרַת ה׳ וּשְׁמוּאֵל יוֹשֵׁב בְּתוֹכָם, וַיִּשָּׁמַע קוֹל אֱלֹהִים בְּדַבְּרוֹ: הִנֵּה נִמְצָא בָּכֶם אֶחָד, הָרָאוּי יב) שֶׁתָּנוּחַ עָלָיו רוּחַ ה׳, וְיִהְיֶה נְבִיא־אֱלֹהִים, — אוּלָם אֵין הַדּוֹר רָאוּי לָזֶה! וַיִּתְּנוּ הַחֲכָמִים אֶת עֵינֵיהֶם בִּשְׁמוּאֵל וַיֹּאמְרוּ: הִנֵּה הָאִישׁ הָרָאוּי לִהְיוֹת נְבִיא־אֱלֹהִים! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ שְׁמוּאֵל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֹּאמַר: חָלִילָה,

---

א) חָפֵץ מְאֹד. ב) מֵהַדִּינִים שֶׁפָּסְקוּ. ג) תַּלְמִידֵי שַׁמַּאי. ד) עִיֵּן הֵיטֵב обсудилъ. ה) בּוֹשָׁה לִי; стыжусь. ו) הֶרְאָה доказывалъ. ז) דְּבָרִים בְּרוּרִים וּנְכוֹנִים очевидные. ח) שֶׁבִּזָּה презирая. ט) הִתְפַּשֵּׁט растянулся. י) בִּלְתִּי צֶדֶק неправильный. יא) בְּעֶצֶב мрачный. יב) הָגוּן достойный.

חֲנַנְיָה וּשְׁנֵי חֲבֵרָיו עִמּוֹ לִרְחוֹץ בְּמֶרְחַץ שֶׁל טְבֶרְיָה. וַיְהִי שָׁם מְכַשֵּׁף אֶחָד, וַיּוֹצִיא שֵׁם טֻמְאָה מִפִּיו, וַתִּדְבַּקְנָה רַגְלֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַחֲבֵרָיו אֶל קַרְקַע הַמֶּרְחָץ, וְלֹא יָכְלוּ לָצֵאת. וַיִּקְצֹף עָלָיו רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה׳ שֶׁיִּדְבַּק אֶת־הַמְכַשֵּׁף אֶל דֶּלֶת הַמֶּרְחָץ, וַיְהִי לוֹ כֵּן. וַיְהִי כָּל הַבָּא הַמֶּרְחָצָה וְרָאָה אֶת הַמְכַשֵּׁף עוֹמֵד בַּפֶּתַח, וְחוֹסֵם א) לוֹ אֶת־דַּרְכּוֹ, וַיַּכֵּהוּ בְּאֶגְרוֹפוֹ לֵאמֹר: פַּנֵּה דֶרֶךְ וּתְנֵנִי לַעֲבוֹר! וְאַחַר הֵחֵלּוּ הָאֲנָשִׁים לָצֵאת מִן הַמֶּרְחָץ, וַיִּרְאוּ אֶת הַמְכַשֵּׁף עוֹמֵד לָהֶם לְשָׂטָן בְּדַרְכָּם, וַיֶּהֶדְפֻהוּ וַיִּדְחָפֻהוּ עַד אֲשֶׁר לֹא נוֹתְרָה בּוֹ כִּמְעַט נְשָׁמָה. וַיִּתְחַנֵּן הַמְכַשֵּׁף אֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: הָסֵר נָא מִמֶּנִּי אֶת־כִּשְׁפְּךָ, וְיָכֹלְתִּי לָמוּשׁ מִמְּקוֹמִי! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה: אִם תָּסִיר אֶת כְּשָׁפֶיךָ־מִמֶּנִּי וּמֵחֲבֵרַי, וְהִתְפַּלַּלְתִּי בַּעַדְךָ אֶל הָאֱלֹהִים וְהִרְפָּה מִמֶּךָ. וַיַּעַשׂ הַמְכַשֵּׁף כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה. וַיְהִי כְּצֵאתָם מִן הַמֶּרְחָץ וַיֹּאמֶר אֵלָיו רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הֲזֹאת הִיא כָּל חָכְמָתְךָ וּגְבוּרָתְךָ לְהַכְשִׁיל אֲנָשִׁים נְקִיִּים, שֶׁלֹּא הֵרֵעוּ לְךָ וְלֹא נָגְעוּ בָךְ? וַיַּעַן הַמְכַשֵּׁף וַיֹּאמַר: אִם תַּחְפְּצוּ לָדַעַת בַּמֶּה כֹּחִי גָדוֹל, וַהֲלַכְתֶּם אַחֲרַי אֶל הַיָּם. וַיֵּרֶד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַחֲבֵרָיו אֶל הַיָּם וַיּוֹצִיא שֵׁם־טֻמְאָה מִפִּיו, וַיִּבָּקְעוּ הַמַּיִם, וַיְהִי בָהֶם דֶּרֶךְ לַעֲבָר בּוֹ בֶּחָרָבָה. וַיֹּאמֶר הַמְכַשֵּׁף: כְּמֹשֶׁה בֶן־עַמְרָם אָנֹכִי בְּעֵינֵיכֶם: גַּם הוּא בָּקַע אֶת הַיָּם! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: אוּלָם מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים עָבַר אֶת הַיָּם בֶּחָרָבָה; וְעַתָּה אִם גָּדוֹל הִנְּךָ כָּמֹהוּ, — עֲבוֹר גַּם אַתָּה אֶת הַיָּם! וַיֵּרֶד הַמְכַשֵּׁף הַיָּמָּה. וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: ה׳ אֱלֹהִים! קַח אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא יוֹסִיף לְהָרֵעַ! וְאַךְ כִּלָּה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְדַבֵּר, — וַיִּתְלַכְּדוּ ב) מֵי־הַיָּם וַיִּבְלְעוּ אֶת הַמְכַשֵּׁף.

קלח. מְסִלָּה כְבוּשָׁה ג):

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּלֶךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה בַּדֶּרֶךְ לָבֹא יְרוּשָׁלַיְמָה; וַיַּרְא וְהִנֵּה מְסִלָּה כְבוּשָׁה עוֹבֶרֶת בַּשָּׂדֶה, וַיֵּט אֵלֶיהָ, כִּי אָמַר: בַּמְסִלָּה הַזֹּאת אַקְדִּים ד) לָבֹא הָעִירָה. וַיִּרְאֵהוּ נַעַר אֶחָד מִבְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם וַיֹּאמַר: לָמָּה תִרְמֹס אֶת תְּבוּאַת־הַשָּׂדֶה? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הֲלֹא בַמְסִלָּה אָנֹכִי עוֹלֶה! וַיֹּאמֶר הָעֶלֶם: שׁוֹדְדִים כָּמוֹךָ כְּבָשׁוּהָ; וַיָּשֶׂם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לִבּוֹ לְדִבְרֵי הַנַּעַר וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: צָדְקוּ דִּבְרֵי הַנַּעַר: לוּלֵא נֶחְפְּזוּ ה) הָאֲנָשִׁים כָּמוֹנִי לָבֹא הָעִירָה, כִּי עַתָּה לֹא דָרְכָה רַגְלָם בֵּין תְּבוּאוֹת הַשָּׂדֶה וְלֹא כָבְשׁוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה מְסִלָּה! וַיְמַהֵר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיָּשָׁב שֵׁנִית אֶל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַךְ בָּהּ וַיָּבֹא הָעִירָה.

קלט. יְלָדִים חֲכָמִים.

וַיְהִי בְּלֶכֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בָּעִיר וַיָּבֹא יֶלֶד לִקְרָאתוֹ וּקְעָרָה מְכֻסָּה בְּיָדוֹ. וַיֹּאמֶר אֵלָיו רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַגִּידָה נָּא לִי, בְּנִי, מַה־נִּמְצָא בְּקַעֲרָתְךָ הַמְכֻסָּה? וַיַּעַן הַיֶּלֶד וַיֹּאמַר: לוֹ חָפְצָה אִמִּי, שֶׁיֵּדַע כָּל אִישׁ מַה־שֶּׁנִּמְצָא בַקְּעָרָה הַזֹּאת, כִּי עַתָּה לֹא שָׂמָה עָלֶיהָ כִּסּוּי ו) . . . וַיֵּצֵא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מֵעִיר יְרוּשָׁלַיִם לָבֹא לְאַחַת מֵעָרֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְהִי כְּקָרְבוֹ אֶל הָעִיר, וַיַּרְא וְהִנֵּה יֶלֶד יוֹשֵׁב עַל פָּרָשַׁת־הַדְּרָכִים ז), וַיֹּאמֶר אֵלָיו רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: בְּנִי! אוּלַי תֵּדַע וְהִגַּדְתָּ לִי אֵיזֶה מִשְּׁנֵי הַדְּרָכִים הָאֵלֶּה קָרוֹב יוֹתֵר לָעִיר? וַיַּעַן הַיֶּלֶד וַיֹּאמַר:

א) גּוֹדֵר, загораживаетъ. ב) הִתְחַבְּרוּ. ג) סְלוּלָה, вытоптанная. ד) אָבוֹא קֹדֶם. ה) מִהֲרוּ, торопились. ו) покрышка. ז) распутье.

יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא לֵאמֹר: כַּמָּה שָׁנִים יִלְמַד אָדָם תּוֹרָה וְנִגְמְרָנָּה כֻלָּהּ? וַיַּעֲנוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ: אִם יִהְיוּ כָּל הַיַּמִּים דְּיוֹ וַאֲגַמִּים קֻלְמוֹסִין א), וְשָׁמַיִם וָאָרֶץ מְגִלּוֹת וְכָל בְּנֵי אָדָם לַבְלָרִים – ב), אֵין מַסְפִּיקִים ג) לִכְתּוֹב תּוֹרָה שֶׁלָּמַדְנוּ, וּבְכָל זֹאת לֹא חִסַּרְנוּהָ אֶלָּא כְּאָדָם הַשָּׂם אֶת אֶצְבָּעוֹ הַקְּטַנָּה בַּיָּם הַגָּדוֹל.

וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: אֲנִי אֵין בִּי כֹחַ ד) לֵאמֹר כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתַי! רַבּוֹתַי חִסְּרוּהָ, וַאֲנִי לֹא חִסַּרְתִּיהָ, אֶלָּא כְּמֵרִיחַ בְּאֶתְרוֹג, – (הַמֵּרִיחַ נֶהֱנֶה וְהָאֶתְרוֹג לֹא חָסֵר), וּכְשׁוֹאֵב מֵהַמַּעְיָן הַנּוֹבֵעַ וּכְמַדְלִיק מִנֵּר לְנֵר ה).

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר רַבִּי עֲקִיבָא לָבֹא לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הָבָה אֵשְׁבָה מִבַּחוּץ, וְלֹא אֶכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא אֶפְסַע ו) עַל רָאשֵׁי הַתַּלְמִידִים ז). וַיֵּשֶׁב רַבִּי עֲקִיבָא אֵצֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וּבְרֶגַע זֶה נִשְׁאֲלָה הֲלָכָה, וְלֹא נִמְצָא אִישׁ שֶׁיְּבָרֵר ח) אוֹתָהּ כְּרַבִּי עֲקִיבָא. וַיַּעֲנוּ כָּל הַנֶּאֱסָפִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ: הֲלָכָה מִבַּחוּץ ט)! אָז נִשְׁאַל דְּבַר־תּוֹרָה, וְלֹא הָיָה אָדָם שֶׁיְּבָרְרֵהוּ. וַיֹּאמְרוּ תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים: הַתּוֹרָה מִבַּחוּץ; וַתִּשָּׁאֵל עוֹד שְׁאֵלָה, וַיַּעַן כָּל הָעָם: עֲקִיבָא מִבַּחוּץ! פַּנּוּ לוֹ מָקוֹם! וַיָּבֹא רַבִּי עֲקִיבָא בֵּיתָה הַמִּדְרָשׁ. וַיֵּשֶׁב לוֹ לִפְנֵי רַגְלָיו שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַיִּדְרֹשׁ י) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַיָּאִירוּ פָנָיו כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם, וַתִּטֹּפְנָה שְׂפָתָיו נֹפֶת יא), וַיַּעַן כָּל הָעָם וַיֹּאמַר: דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנוֹ!

וּכְבוֹא הָעֵת לָצֵאת מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ וַיָּקָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵעַל הָאֶבֶן, הַמְּיֻחֶדָה לְשִׁבְתּוֹ, וַיֵּצֵא; וַיִּגַּשׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָאֶבֶן הַהִיא וַיְחַבְּקֶהָ וַיְנַשְּׁקֶהָ, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הָאֶבֶן הַזֹּאת דּוֹמָה לְהַר סִינַי, וְזֶה שֶׁיָּשַׁב עָלֶיהָ – דּוֹמֶה לַאֲרוֹן־הַבְּרִית!

קמו. תְּחִיַּת־הַמֵּתִים.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲבֵרָיו הָלְכוּ בַדֶּרֶךְ לָבֹא לִפְקִיעִין. וַיְהִי בְּלֶכְתָּם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עוֹרֵב עָף לִקְרָאתָם, וְאַךְ נִגַּשׁ אֲלֵיהֶם הָעוֹרֵב וַיְצַפְצֵף לֵאמֹר: עַתָּה זֶה מֵת רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פְּקִיעִין! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּסְפֹּק כַּפָּיו וַיֹּאמַר: הָרִמּוֹן הַמָּלֵא כָּל טוּב לֻקַּח מֵעַל רֹאשֵׁנוּ! הָבָה נֵלְכָה לִכְבוֹדוֹ וְלִסְפֹּד לוֹ. וַיָּבֹאוּ לִפְקִיעִין וַיֵּצְאוּ לִקְרָאתָם גְּדוֹלֵי הָעִיר וְנִכְבָּדֶיהָ וַיְבִיאוּם לְבֵית הַמֵּת, וַיִּרְאוּ כִּי בְנוֹ הַקָּטֹן שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי עוֹמֵד עַל מִטַּת אָבִיו הַמֵּת וְצוֹעֵק: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! כָּתַבְתָּ בְתוֹרָתֶךָ: כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ, – שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ! אָנָּא, אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, יֵאָמֶן נָא דְבָרֶיךָ וְלָקַחְתָּ אוֹתִי וְאֶת אֲחוֹתִי הַקְּטַנָּה מִמֶּנִּי, וְהֶחֱיִיתָ הַחֲיֵנוּ אֶת אָבִינוּ, כִּי בִלְתּוֹ חַיֵּינוּ אֵינָם חַיִּים! אָמְנָם בְּתוֹרָתְךָ כָתוּב: שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם! אֲבָל אֶת אִמֵּנוּ לָקַחְתָּ כְּבָר וּמַה־בֶּצַע כִּי יִחְיוּ, שְׁנֵי יְתוֹמִים קְטַנִּים וַעֲזוּבִים? וַיִּשְׁמַע רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲבֵרָיו אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּבְכּוּ הַרְבֵּה בָכֹה! אָז יָרַד עַמּוּד אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם, וַיַּעֲמֹד בֵּין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲבֵרָיו וּבֵין הַיֶּלֶד

א) עֵטִים. перья. ב) כּוֹתְבִים וְסוֹפְרִים. ג) успѣютъ. ד) אֵינֶנִּי יָכֹל, אֵין לִי הַצְּדָקָה. ה) שֶׁעַל יְדֵי זֶה לֹא יֶחְסַר מְאוּמָה מֵאוֹר הַנֵּר. ו) אֶצְעַד. ז) מִפְּנֵי שֶׁהַתַּלְמִידִים הָיוּ יוֹשְׁבִים עַל הָאָרֶץ, וְהַהוֹלֵךְ בֵּינֵיהֶם נִדְמֶה כְּצוֹעֵד עַל רָאשֵׁיהֶם. ח) чтобы объяснилъ. ט) רַבִּי עֲקִיבָא, הַיּוֹדֵעַ אֶת הַהֲלָכָה יוֹשֵׁב מִבַּחוּץ. י) הִטִּיף. יא) דְּבָרִים נְעִימִים.

חָלִילָה! אִישׁ קָטֹן וְנִקְלֶה א) כָּמוֹנִי יִהְיֶה נְבִיא־אֱלֹהִים? אַל־תָּשִׂימוּ לִי כָּבוֹד, כִּי אֵינֶנִּי רָאוּי לוֹ! וַיִּקָּרֵא הָאִישׁ מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה „שְׁמוּאֵל הַקָּטָן" עַל עַנְוָתוֹ וְשִׁפְלַת־רוּחוֹ.

וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל אָמַר לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל: „יוֹאִילוּ נָא שִׁבְעָה אֲנָשִׁים מִכֶּם לָבוֹא מָחָר אֵלַי, וְנִתְיָעֵץ בִּדְבַר עִבּוּר הַשָּׁנָה ב). וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיַּשְׁכֵּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיָּבֹא אֶל הָעֲלִיָּה אֲשֶׁר שָׁם יֵאָסְפוּ הַחֲכָמִים לְהִוָּעֵץ בְּעִנְיְנֵי דִין וָדָת, וַיַּרְא וְהִנֵּה בָּאוּ שְׁמוֹנָה חֲכָמִים תַּחַת הַשִּׁבְעָה אֲשֶׁר זִמֵּן ג) וַיֹּאמַר: מִי אֲשֶׁר בָּא הֲלוֹם בְּלִי רְשׁוּת — יֵרֵד! וַיַּעֲמֹד שְׁמוּאֵל הַקָּטָן עַל רַגְלָיו וַיֹּאמַר: אָנֹכִי אָנֹכִי בָּאתִי הֲלוֹם, שֶׁלֹּא בִרְשׁוּתֶךָ! הִנְנִי יוֹרֵד. וַיָּבֶן רַבָּן גַּמְלִיאֵל כִּי דִבֶּר שְׁמוּאֵל הַקָּטָן אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְמַעַן לֹא יִכָּלֵם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָלָה בְּלִי רְשׁוּת, וַיֹּאמֶר אֵלָיו: שֵׁב נָא, בְּנִי, שֵׁב עַל מְקוֹמֶךָ! רְאוּיוֹת כָּל הַשָּׁנִים לְהִתְעַבֵּר ד) עַל יָדֶךָ, כִּי אֵין כָּמוֹךָ חָכָם וְיוֹדֵעַ תּוֹרַת ה', וְאִם הִקְפַּדְתִּי ה) עַל זֶה, שֶׁבָּא הֲלוֹם אִישׁ אֶחָד לֹא קָרוּא — לֹא עָשִׂיתִי זֹאת מֵרֹעַ לֵב, כִּי אִם מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ: אֵין מְעַבְּרִים אֶת הַשָּׁנָה רַק עַל פִּי הַמְזֻמָּנִים ו) לָהּ! וּשְׁמוּאֵל הַקָּטָן שָׂמַח בְּלִבּוֹ מְאֹד, בִּרְאוֹתוֹ כִּי בִדְבָרָיו הִצִּיל אֶת אַחַד הַחֲכָמִים מִכְּלִמָּה וּבוּשָׁה.

קנג. עַד הֵיכָן ז) כִּבּוּד אָב וָאֵם?

שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עַד הֵיכָן כִּבּוּד אָב וָאֵם? אָמַר לָהֶם: צְאוּ וּרְאוּ מֶה עָשָׂה נָכְרִי אֶחָד לְאָבִיו בְּאַשְׁקְלוֹן, וְדָמָה בֶּן נְתִינָה שְׁמוֹ.

בִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ חֲכָמִים אֲבָנִים לָאֵפוֹד בְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא שָׂכָר, וְהָיָה הַמַּפְתֵּחַ מוּנָח תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָיו שֶׁל אָבִיו ח), וְלֹא צִעֲרוֹ ט).

לַשָּׁנָה הָאַחֶרֶת נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׂכָרוֹ, שֶׁנּוֹלְדָה לוֹ פָּרָה אֲדֻמָּה בְּעֶדְרוֹ. נִכְנְסוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶצְלוֹ אָמַר לָהֶם: יוֹדֵעַ אֲנִי בָּכֶם, שֶׁאִם אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם כָּל מָמוֹן י) שֶׁבָּעוֹלָם, — אַתֶּם נוֹתְנִים לִי; אֶלָּא אֵין אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם אֶלָּא אוֹתוֹ מָמוֹן, שֶׁהִפְסַדְתִּי יא) בִּשְׁבִיל כְּבוֹד אָבִי!

וְדָמָה זֶה הָיָה שַׂר־צָבָא. וַיְהִי הַיּוֹם וְהוּא עוֹמֵד וּמְפַקֵּד אֶת הַחַיִל, וְהִנֵּה אִמּוֹ בָּאָה אֵלָיו, וַתַּחְלֹץ יב) נַעֲלָהּ וַתַּךְ אוֹתוֹ פְּעָמִים אֲחָדוֹת עַל הַלֶּחִי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרָה לְהַכּוֹתוֹ עוֹד פַּעַם, וַתִּפֹּל נַעֲלָהּ מִיָּדָהּ, וַיְמַהֵר דָּמָה וַיָּשַׂח וַיָּרֶם אֶת הַנַּעַל וַיֹּאמַר: הֵא לָךְ, אִמִּי, נַעֲלֵךְ וְהִנֵּה לֶחְיִי, הַכִּינִי!

קנד. מַתָּן בַּסֵּתֶר.

שָׁאֲלוּ אֶת־רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מִי גָדוֹל מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ?

אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: גָּדוֹל הָעוֹשֶׂה צְדָקָה בַּסֵּתֶר יוֹתֵר מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ; דְּאִלּוּ בְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ כָּתוּב: כִּי יָגֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה, — וְאִלּוּ בְּעֹשֵׂה צְדָקָה כָּתוּב: מַתָּן בַּסֵּתֶר יִכְפֶּה אָף.

קנה

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁאֲלוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי

א) קַל, незначительный. ב) הוֹסָפַת חֹדֶשׁ עַל שְׁנֵים עָשָׂר הֶחֳדָשִׁים. ג) קָרָא, пригласил. ד) לְהֵחָשֵׁב לִמְעֻבָּרוֹת (високосные). ה) הֶעִירוֹתִי, заметил. ו) הַמּוּכָנִים מֵר"שׁ לְמַטָּרָה זוֹ. ז) עַד כַּמָּה. ח) בְּשָׁעָה שֶׁיָּשֵׁן. ט) הֵעִיר אוֹתוֹ, потревожил его. י) כֶּסֶף. יא) потерял. יב) שָׁלְפָה.

קמח. בְּאַחֲרִית הַיָּמִים.

וְרוּחַ ה' נָחָה עַל שְׁמוּאֵל הַקָּטָן, וַיֵּדַע אֵת אֲשֶׁר יִקְרֶה אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיִּשְׁכַּח מֵאֲכֹל לַחְמוֹ, וַיֵּלֶךְ כָּל הַיָּמִים קְדֹרַנִּית א) וַיָּחַל ב) וַיִּפֹּל לְמִשְׁכָּב, וַיִּקְרְבוּ יָמָיו לָמוּת. וַיָּבֹאוּ אֵלָיו חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל לְבַקְּרוֹ, וַיִּמְצְאוּ אוֹתוֹ נוֹעַ וּשְׂפָתָיו נָעוֹת, וַיַּטּוּ אָזְנָם וַיַּקְשִׁיבוּ, וְהִנֵּה הוּא נֶאֱנָח וְאוֹמֵר: אוֹיָה לִי! שִׁמְעוֹן וְיִשְׁמָעֵאל ג) יֵהָרְגוּ בֶחָרֶב, חַבְרֵיהֶם יוֹצְאוּ לְהֵרֵג, שְׁאָר הָעָם יִהְיֶה לְבִזָּה ד), וְצָרוֹת וְרָעוֹת רַבּוֹת מִתְרַגְּשׁוֹת ה) לָבֹא בָאָרֶץ... וַיִּגְוַע שְׁמוּאֵל הַקָּטָן וַיָּמֹת. וַיָּבֹא רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִסְפֹּד לוֹ וְלִבְכּוֹתוֹ, וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ וַיֹּאמַר: אִי חָסִיד! אִי עָנָו! תַּלְמִידוֹ שֶׁל הִלֵּל הַזָּקֵן.

וַיְצַו רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיַּנִּיחוּ אֶת מַפְתְּחוֹ וּפִנְקָסוֹ בַּאֲרוֹנוֹ, וַיִּסְפְּדֻהוּ כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: „מֶלֶךְ כִּי יָמוּת, — וְהוֹרִישׁ אֶת כִּתְרוֹ לִבְנוֹ; עָשִׁיר כִּי יֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ—יִירְשׁוּ בָנָיו אֶת רְכוּשׁוֹ; אוּלָם בְּמוֹת שְׁמוּאֵל הַקָּטָן עֲרִירִי ו) — מֵתָה עִמּוֹ גַם הַחָכְמָה".

קמט. בִּרְכַּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל.

וַיְהִי בְּיוֹם צֵאת בִּתּוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל מִבֵּיתוֹ לְבֵית אִישָׁהּ, וַתֹּאמֶר אֶל אָבִיהָ: בָּרְכֵנִי נָא, אָבִי! וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: יִתֵּן ה' וְלֹא תָשׁוּבִי עוֹד בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה! וַיָּמְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת בִּתּוֹ, כִּי חֲשָׁבָתַם לִקְלָלָה; אוּלָם הִתְאַפְּקָה וְלֹא שְׁאֵלָה אוֹתוֹ מַדּוּעַ יְקַלְלֶנָּה, וַתֵּלֶךְ לְבֵית אִישָׁהּ; וַתֵּלֶד בֵּן, וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיְמַהֵר אֵלֶיהָ לְשַׂמֵּחַ אוֹתָהּ עַל הַבֵּן הַנּוֹלָד לָהּ. וַתֹּאמֶר אֵלָיו בִּתּוֹ: בָּרְכֵנִי נָא, אָבִי! וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: יִתֵּן ה' וְלֹא תֶחְדַּל לִקְרֹא: „אֲהָהּ!"

וְלֹא יָכְלָה עוֹד בִּתּוֹ לְהִתְאַפֵּק וַתֵּבְךְּ; וַתֹּאמַר: הַגִּידָה נָא לִי, אָב אָהוּב, מַה־פִּשְׁעִי וּמַה חַטָּאתִי כִּי קַלֵּל תְּקַלְלֵנִי זֶה פַּעֲמַיִם?

וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: חָלִילָה לָּךְ לַחְשׁוֹב עָלַי כָּכָה! לֹא קַלֵּל קִלַּלְתִּיךְ כִּי אִם בֵּרַכְתִּיךְ! וַתֹּאמֶר בִּתּוֹ: הֲלֹא אָמַרְתָּ לִּי לִפְנֵי עָזְבִי אֶת בֵּיתְךָ: יִתֵּן ה' וְלֹא תָשׁוּבִי עוֹד בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה? וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: כַּוָּנָתִי ז) הָיְתָה, שֶׁתִּמְצְאִי מְנוּחָה בְּבֵית אִישֵׁךְ וְיִיטַב לָךְ, וְלֹא תַחְפְּצִי עוֹד לָשׁוּב אֶל בֵּיתִי.

וַתֹּאמֶר בִּתּוֹ: אָמְנָם טוֹבִים וּנְכוֹחִים דְּבָרֶיךָ, אוּלָם לָמָּה כַוָּנְתָּ ח) בְּאָמְרְךָ, כִּי קְרִיאַת „אֲהָהּ" לֹא תָמוּשׁ מִפִּי? וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: אָמֹר אָמַרְתִּי בְלִבִּי: מִי יִתֵּן וְהָיָה הַבֵּן, הַיִּלֹּד לָךְ, בָּרִיא וְשָׁלֵם וָטוֹב, וְאַתְּ דָּאֹג תִּדְאֲגִי לוֹ, וְאָמַרְתְּ תָּמִיד: אֲהָהּ! כִּי לֹא אָכַל עוֹד בְּנִי! אֲהָהּ, כִּי לֹא שָׁתָה עוֹד! אֲהָהּ, כִּי לֹא הָלַךְ עוֹד לְבֵית הַסֵּפֶר!..

וַתִּשְׁמַע בִּתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: בָּרוּךְ אַתָּה, אָבִי, לַה'! שִׂמֵּחַ שִׂמַּחְתַּנִי בְּבִרְכָתֶךָ!

קנ. הָאֱלִיל־הַכֶּלֶב.

וּפִילוֹסוֹף ט) אֶחָד אָמַר לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל: הִנֵּה שְׁמַעְתִּיכֶם אוֹמְרִים, כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֵשׁ אֹכְלָה הוּא, — אֵל קַנָּא, — וְעַתָּה הַגִּידָה נָּא לִי: מַדּוּעַ יְשַׁלַּח חֲרוֹן אַפּוֹ בְּעוֹבְדֵי הָאֱלִילִים, וִינַקֶּה י) אֶת הָאֱלִילִים עַצְמָם? לוּ הָיָה כְּדִבְרֵיכֶם, כִּי עַתָּה יָצְאָה אֵשׁ מֵאֵת

א) בַּאֲבֵלוּת, בְּעִצָּבוֹן. ב) חָלָה. ג) שְׁנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר. ד) לִמְשִׁסָּה грабёжъ. ה) עֲתִידוֹת. ו) בְּלִי בָנִים. ז) מַחֲשַׁבְתִּי. ח) מַה הָיָה רְצוֹנְךָ לְהַגִּיד. ט) חוֹקֵר философъ. י) לֹא יַעֲנוֹשׁ.

הַבּוֹכֶה וְאָבִיו הַמֵּת. וְהַיֶּלֶד שָׂם אֶת פִּיו עַל פִּי אָבִיו. וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: רַק מוֹתִי יַפְרִידֵנִי מֵעַל אָבִי! וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַיִּשָּׁמַע קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר לֵאמֹר: אַשְׁרֶיךָ, רַבִּי יוֹסִי! דִּבְרֵי בִנְךָ הַקָּטֹן וְדִמְעוֹתָיו הִגִּיעוּ עַד כִּסֵּא כְבוֹד ה', וַיּוֹסֶף לְךָ שְׁתַּיִם וְעֶשְׂרִים שָׁנָה עַל שְׁנוֹתֶיךָ וְחָיִיתָ וְלִמַּדְתָּ אֶת בִּנְךָ תּוֹרָה, כִּי טוֹב הוּא לִפְנֵי ה' וְחָפֵץ בִּשְׁלֵמוּתוֹ. אָז הִתְנַשֵּׂא עַמּוּד הָאֵשׁ וַיַּעַל שֵׁנִית הַשָּׁמַיְמָה. — וַיִּפְקַח רַבִּי יוֹסִי אֶת עֵינָיו, וַיַּרְא אֶת בְּנוֹ הַדָּבֵק בּוֹ. וַיֹּאמֶר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִרְאוֹת תְּחִיַּת הַמֵּתִים! וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה הִתְעַלֵּף הַיֶּלֶד הַקָּטֹן, וַיְבִיאֻהוּ לְבֵית אַחֵר וַיִּזְרְקוּ עָלָיו מַיִם, וַיִּפְקַח אֶת עֵינָיו, וַתָּשָׁב רוּחוֹ אֶל קִרְבּוֹ. וַיּוֹסֶף רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמֶר לְרַבִּי יוֹסִי: אַשְׁרֶיךָ, רַבִּי יוֹסִי, שֶׁזָּכִיתָ לְבֵן נֶחְמָד, שֶׁדְּבָרָיו וְצַעֲקוֹתָיו בָּקְעוּ רְקִיעִים וַיָּשִׁיבוּ לְךָ אֶת נַפְשְׁךָ! וַיַּעַן רַבִּי יוֹסִי וַיֹּאמַר: יָדֹעַ תֵּדְעוּ, אַחַי, כִּי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים הַדְּמָעוֹת שֶׁהוֹרִיד בְּנִי עָלַי, עָפוּ הַשָּׁמַיְמָה וַתַּרְעֵשְׁנָה עוֹלָמוֹת רַבִּים; וּבְקָרְאוֹ אֶת הַפָּסוּק: כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר, — וַיִּזְדַּעְזְעוּ שַׂרְפֵי־מַעְלָה, וַיָּעוּפוּ אֶל כִּסֵּא כְּבוֹד ה', וַיְבַקְשׁוּ עַל נַפְשִׁי לַהֲשִׁיבָהּ אֵלָי!

וַיֵּשֶׁב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲבֵרָיו בְּבֵית רַבִּי יוֹסִי שְׁלֹשִׁים יוֹם, וַיִּשְׂמְחוּ אִתּוֹ עַל הַשָּׁנִים שֶׁנּוֹסְפוּ לוֹ וַיְבָרְכוּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ וּבִתּוֹ בְּשָׁלוֹם, וַיָּשׁוּבוּ לְבֵיתָם.

קמז. מִשְׁלֵי שְׁמוּאֵל הַקָּטֹן.

וַיַּעֲצוֹר ה' אֶת הַשָּׁמַיִם, וְלֹא הָיָה מָטָר, וַתִּיבַשׁ כָּל הַתְּבוּאָה, וַיִּבֹּל הָעֵשֶׂב. וַיַּרְא הָעָם כִּי כֵן וַיָּבֹאוּ אֶל שְׁמוּאֵל הַקָּטֹן וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הִתְפַּלֵּל נָא בַעֲדֵנוּ אֶל הָאֱלֹהִים וְיִתֵּן מָטָר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. וַיַּעַן שְׁמוּאֵל הַקָּטֹן וַיֹּאמַר: צוּמוּ כָל הַיּוֹם וְקִרְאוּ לַה' בְּחָזְקָה וְרִחַם אֶתְכֶם. וַיַּעֲבִירוּ רָאשֵׁי הָעֵדָה קוֹל לֵאמֹר: יָצוּם כָּל הָעָם בְּיוֹם הַמָּחֳרָת! וַיְהִי כַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיֵּרֶד גֶּשֶׁם גָּדוֹל וַיַּשְׁקְ אֶת הַשָּׂדוֹת וַיְמַלֵּא אֶת־כָּל הַבּוֹרוֹת מָיִם. וַיִּשְׂמַח הָעָם שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ: הַיּוֹם רָאִינוּ כִּי טוֹבִים אֲנַחְנוּ לִפְנֵי ה', כִּי עָנָנוּ בְּטֶרֶם קָרָאנוּ לוֹ. וַיַּעַן שְׁמוּאֵל הַקָּטֹן וַיֹּאמַר: לֹא מֵאַהֲבַת ה' אוֹתָנוּ עָשָׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי אִם מִמָּאֲסוֹ אוֹתָנוּ! וַיִּשְׁתָּאֶה אֵלָיו הָעָם וַיֹּאמַר: לָמָּה יְדַבֵּר רַבֵּנוּ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הַמְּמָרְרִים אוֹתָנוּ? וַיַּעַן שְׁמוּאֵל הַקָּטֹן וַיֹּאמַר: מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְעֶבֶד, שֶׁמְּבַקֵּשׁ פְּרָס מֵרַבּוֹ, אָמַר לָהֶם: תְּנוּ לוֹ וְאַל אֶשְׁמַע קוֹלוֹ!

וַיַּעַבְרוּ שָׁבוּעוֹת אֲחֵרִים וַיֵּעָצְרוּ הַשָּׁמַיִם שֵׁנִית, וַיִּגְזוֹר שְׁמוּאֵל הַקָּטֹן תַּעֲנִית, וַיָּצָם כָּל הָעָם מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב, וַיִּבְכּוּ וַיִּתְפַּלְלוּ אֶל ה', וַיִּתְחַנְנוּ אֵלָיו מְאֹד: אָנָּא ה' רַחֵם נָא! הוֹשִׁיעָה נָּא, חוּסָה עָלֵינוּ, וְאַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ. וְלֹא עָנָם ה' כָּל הַיּוֹם, וַתָּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ, וְגֶשֶׁם טֶרֶם יָרַד, וַיֵּצֶר לָעָם מְאֹד. וַיָּשׁוּבוּ לְבָתֵּיהֶם בְּצַעַר גָּדוֹל. אָז יָרַד גֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ וַיְחִי אֶת כָּל הַיְקוּם. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַקָּטֹן: מָשָׁל, לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְעֶבֶד, שֶׁמְּבַקֵּשׁ פְּרָס מֵרַבּוֹ, וְאָמַר לָהֶם: הַמְתִּינוּ לוֹ עַד שֶׁיִּתְמַקְמֵק וְיִצְטַעֵר, וְאַחַר כֵּן תִּתְּנוּ לוֹ! וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל שְׁמוּאֵל הַקָּטֹן: הַגִּידָה נָא לָנוּ: כֵּיצַד אֶפְשָׁר לָדַעַת כִּי רְצוּי הָעָם בְּעֵינֵי ה'? וַיַּעַן שְׁמוּאֵל הַקָּטֹן וַיֹּאמַר: כִּי יָבֹא הָעָם בֵּיתָה הַתְּפִלָּה וְאָמַר: מַשִּׁיב הָרוּחַ, — וְנָשַׁב; מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, — וְיָרַד; וְהָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לְאוֹת כִּי טוֹבִים אֲנַחְנוּ בְּעֵינֵי ה', וְאַף יִשְׁמַע בַּקָּשָׁתֵנוּ, וְעָשָׂה אוֹתָהּ.

בְּנָהּ; הוֹאִילָה נָּא וַהֲבִיאֵהוּ הֲלוֹם!

וַיַּעַן הַנָּכְרִי וַיֹּאמַר: בְּנִי הָלַךְ לְאֶרֶץ נָכְרִיָּה, וְאֵינֶנִּי יוֹדֵעַ אַיֵּהוּ.

וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אֶת־אֲשֶׁר בָּאָרֶץ לֹא יָדַעְתָּ, – וְאֵיךְ תִּתְפָּאֵר לֵאמֹר: אֶת־מַעֲשֵׂי הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם אָנֹכִי יוֹדֵעַ?

וַיּוֹסֶף הַנָּכְרִי לְדַבֵּר אֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת הַיְהוּדִים אוֹמְרִים כִּי אֱלֹהֵיהֶם נִצָּב בְּכָל עֵדָה וְעֵדָה אֲשֶׁר לָכֶם; וְאִם כֵּן – מִכְּפַר עֲדוֹתֵיכֶם – אֱלֹהֵיכֶם? וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְעַבְדּוֹ שֶׁל הַנָּכְרִי, הָעוֹמֵד לְפָנָיו לְשָׁרְתוֹ: מַדּוּעַ נָתַתָּ לַשֶּׁמֶשׁ לִזְרֹחַ הַיּוֹם בְּבֵית־אֲדוֹנֶיךָ? וַיֹּאמֶר הַנָּכְרִי: מַה־יָּכֹל עַבְדִּי לַעֲשׂוֹת אֵת הָ? הֵן אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ מָלֵא אֶת־כָּל הָאָרֶץ!

וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: הֵן הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהוּא אֶחָד מֵאֶלֶף אַלְפֵי רִבְבוֹת מְשָׁרְתֵי ה׳, – מָלֵא אֶת כָּל הָאָרֶץ, וְאַף־כִּי א) ה׳, בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם!!

קנב. רַבִּי אֶלְעָזָר אִישׁ כְּפַר־בַּרְתּוֹתָא.

כִּימִים הָהֵם הָיָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד, רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁמוֹ, וְלֹא נִמְצָא כָּמֹהוּ בְּכָל הָאָרֶץ נְדִיב־לֵב, רַחוּם וְחַנּוּן. וְהָיָה כְּבֹא אֵלָיו גַּבָּאֵי הַצְּדָקָה, וְנָתַן לָהֶם כָּל אֲשֶׁר לוֹ; וְהָיָה אִם מֵאֲנוּ הָאֲנָשִׁים לָקַחַת מִיָּדוֹ אֵת אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם, וְהִפְצִיר בָּהֶם רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהִתְחַנֵּן אֲלֵיהֶם עַד אִם קִבְּלוּ אֶת נִדְבָתוֹ. וַיֹּאמְרוּ גּוֹבֵי הַצְּדָקָה: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה לֹא נָבֹא עוֹד לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וְלֹא יִוָּרֵשׁ! וַיַּעֲשׂוּ הָאֲנָשִׁים כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמָרוּ.

וַיְהִי הַיּוֹם וְרַבִּי אֶלְעָזָר הוֹלֵךְ בָּרְחוֹב, וּבְיָדוֹ צְרוֹר כַּסְפּוֹ לִקְנוֹת מַתָּנוֹת לְבִתּוֹ בְּיוֹם כְּלוּלוֹתֶיהָ. וַיִּרְאוּהוּ גּוֹבֵי־הַצְּדָקָה, וַיָּנוּסוּ מִפָּנָיו. וַיָּרָץ רַבִּי אֶלְעָזָר אַחֲרֵיהֶם וַיַּשִּׂיגֵם וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַגִּידוּ נָא לִי, אַחַי; – לְמַעַן מִי אַתֶּם מְקַבְּצִים הַיּוֹם נִדְבוֹת־כֶּסֶף? וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִפְצִיר בָּהֶם עַד־מְאֹד, וַיַּעֲנֻהוּ לֵאמֹר: נִמְצָא בְּעִירֵנוּ יָתוֹם וִיתוֹמָה עֲנִיִּים מְאֹד וַיִּתְחַתֵּן הַיָּתוֹם בַּיְתוֹמָה; וְעַל כֵּן אֲנַחְנוּ קוֹבְצִים לְמַעֲנָם מְעַט כֶּסֶף. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: חַי ה׳, כִּי לַיְתוֹמִים הָאֻמְלָלִים הָאֵלֶּה מִשְׁפַּט־הַבְּכוֹרָה עַל בִּתִּי! וּכְדַבֵּר רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתֵּן אֶת־כַּסְפּוֹ אֲשֶׁר הָיָה בְיָדוֹ לְגַבָּאֵי הַצְּדָקָה, וְלֹא הוֹתִיר לוֹ בִּלְתִּי אִם אֲגוֹרָה אֶחָת; וַיֵּלֶךְ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ, וַיִּקֶן בִּמְחִיר הָאֲגוֹרָה מְעַט חִטִּים, וַיָּשֶׂם אוֹתָן בְּאָסָמוֹ וַיֵּלֶךְ לוֹ לְבֵית הַתְּפִלָּה.

וְאֵשֶׁת רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁבָה מִן הַחוּץ הַבַּיְתָה; וַתֹּאמֶר לְבִתָּהּ: הֲשָׁב אָבִיךְ עִם הָעֲדָיִים אֲשֶׁר קָנָה? וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר: כֹּל אֲשֶׁר קָנָה שָׂם בָּאֹסֶם, וַיֵּלֶךְ לוֹ.

וַתֵּלֶךְ הָאִשָּׁה אֶל הָאָסָם, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פְּתָחָה אוֹתוֹ, וַתֵּרֶא וְהִנֵּה הוּא מָלֵא חִטִּים מִן הַקַּרְקַע עַד הַסִּפּוּן; וּכְהִפָּתֵחַ הַדֶּלֶת, וַתִּשְׁפַּכְנָה הַחִטִּים מִתּוֹךְ הָאָסָם וָהָלְאָה; וַתִּשְׁתָּאֶה הָאִשָּׁה מְאֹד, כִּי יָדְעָה אֲשֶׁר הָיָה הָאָסָם רֵיק. וַיָּשָׁב רַבִּי אֶלְעָזָר מִבֵּית הַתְּפִלָּה, וַתְּסַפֶּר לוֹ אִשְׁתּוֹ אֶת דְּבַר־הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר רָאֲתָה בָּאָסָם. וַיַּעַן רַבִּי אֶלְעָזָר וַיֹּאמַר: חַי ה׳, כִּי קְדוֹשָׁה הַתְּבוּאָה הַזֹּאת, וְאֵין לָךְ בָּהּ חֵלֶק יוֹתֵר מִכָּל עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל. וַיִּקְרָא רַבִּי אֶלְעָזָר לַעֲנִיֵּי הָעִיר וַיְחַלֵּק עִמָּם אֶת־הַחִטִּים חֵלֶק כְּחֵלֶק.

קנג. כְּבוֹד הַתַּלְמִידִים.

וּבֵין הַתַּלְמִידִים הָרַבִּים שֶׁנָּהֲרוּ ב) אֶל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי לָקַחַת תּוֹרָה מִפִּיו, הָיָה

א) [illegible] Seite. ב) הִתְאַסְּפוּ.

אֱלֹהֵיכֶם וַתֹּאכַל אֶת כָּל הָאֱלֹהִים הָאֲחֵרִים אֲשֶׁר יִשְׁתַּחֲווּ לָהֶם בְּנֵי הָאָדָם?

וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: לְאַחַד הַמְּלָכִים הָיָה בֵּן. וַיִּמְצָא לוֹ בְּנוֹ כֶּלֶב, וַיְגַדְּלֵהוּ, וַיַּאֲכִילֵהוּ וַיַּשְׁקֵהוּ, וַיִּשַּׁק לוֹ וַיְחַבְּקֵהוּ, וְנָקַל עוֹד זֹאת בְּעֵינָיו, וַיִּקְרָא לַכֶּלֶב שֵׁם כְּשֵׁם אָבִיו הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר לוֹ: אָבִי אָתָּה! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר לַמֶּלֶךְ וַיִּקְצֹף קֶצֶף גָּדוֹל; וְעַתָּה הַגִּידָה נָּא לִי, הֲלֹא חָכָם אַתָּה, — עַל מִי קָצַף הַמֶּלֶךְ, — עַל בְּנוֹ אוֹ עַל הַכָּלֶב?

וַיְכַלֵּם הַפִּילוֹסוֹף וַיֹּאמַר: הֲכֶלֶב אֱלֹהֵינוּ, כִּי מָשַׁלְתָּ עָלָיו מָשָׁל כָּזֶה? הַאֻמְנָם לֹא שָׁמַעְתָּ אֶת דְּבַר הַנִּפְלָאוֹת, אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלִילֵנוּ בֶּאֱחֹז הָאֵשׁ בְּכָל בָּתֵּי עִירֵנוּ?

וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: וּמֶה־עָשָׂה אֱלִילְךָ בְּעֵת הַבְּעֵרָה א)?

וַיַּעַן הַפִּילוֹסוֹף וַיֹּאמַר: כָּל בָּתֵּי הָעִיר נִשְׂרְפוּ, וּבְבֵית הָאֱלִיל לֹא נָגְעָה הָאֵשׁ; אֵין זֹאת כִּי גָדוֹל הוּא וְרַב כֹּחַ!

וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: שְׁמַע נָא אֵת אֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ: יוֹשְׁבֵי אַחַת הֶעָרִים בָּגְדוּ בְמַלְכָּם, וַיֵּצֵא עֲלֵיהֶם הַמֶּלֶךְ לַמִּלְחָמָה. וְעַתָּה הַגִּידָה נָּא לִי: עִם מִי יִלָּחֵם הַמֶּלֶךְ? הַעִם הַחַיִּים אוֹ עִם הַמֵּתִים?

וַיֹּאמֶר הַפִּילוֹסוֹף: רוֹאֶה אָנֹכִי כִּי כְמֵתִים נֶחְשְׁבוּ אֱלִילֵינוּ בְּעֵינֶיךָ, וֵאלֹהֵיכֶם לֹא יָשִׂים אֲלֵיהֶם לִבּוֹ, כִּי כְאַיִן וּכְאֶפֶס הֵם בְּעֵינָיו; אוּלָם הַגִּידָה נָּא לִי מַדּוּעַ לֹא יְכַלֶּה אֱלֹהֵיכֶם אֶת־כָּל הָאֱלִילִים וְחָדְלוּ לִהְיוֹת לִבְנֵי אָדָם לְמוֹקֵשׁ?

וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: לוּ עָשָׂה ה׳ כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ, כִּי עַתָּה צָרִיךְ הָיָה לְכַלּוֹת אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהַכֹּכָבִים, אֶת הַבְּהֵמָה וְאֶת הָעוֹף וּדְגֵי הַיָּם, אֲשֶׁר שָׂמוּם בְּנֵי הָאָדָם אֱלִילִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם! אוּלָם דַּע לְךָ, פִּילוֹסוֹף, כִּי הָעוֹלָם כְּמִנְהָגוֹ נוֹהֵג וְשׁוֹטִים שֶׁקִּלְקְלוּ ב), — עֲתִידִים לִתֵּן אֶת־הַדִּין ג)!

קנא

רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְהַנָּכְרִי. הַיּוֹדֵעַ־הַכֹּל.

אִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי הַנֵּכָר אָמַר לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל: דָּוִד מַלְכְּכֶם, בְּסַפְּרוֹ אֶת מַעֲשֵׂי אֱלֹהֵיכֶם, אָמַר כִּי הוּא מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים. הַאֻמְנָם יֵחָשֵׁב הַדָּבָר הַזֶּה לְפֶלֶא? הֵן כָּל חוֹזֶה בַשָּׁמַיִם יוֹדֵעַ מִסְפַּר־הַכֹּכָבִים! וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הֲגַם אַתָּה יוֹדֵעַ מִסְפַּר־הַכֹּכָבִים? וַיַּעַן הַנָּכְרִי וַיֹּאמֶר: יָדַעְתִּי. וַיִּקַּח רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֱגוֹזִים רַבִּים, וַיְשִׂימֵם בִּכְבָרָה ד), וַיְנִיעָהּ לִפְנֵי הַנָּכְרִי וַיֹּאמַר: סְפוֹר נָא אֶת הָאֱגוֹזִים הָאֵלֶּה! וַיַּעַן הַנָּכְרִי: חֲדַל לְסוֹבֵב אֶת הַכְּבָרָה וְסָפַרְתִּי לְךָ אֶת הָאֱגוֹזִים. וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אֲבָל הֵן גַּם הַכֹּכָבִים יָסֹבּוּ בְּלֶכְתָּם, וְאֵיךְ תֹּאמַר כִּי יָדַעְתָּ מִסְפָּרָם?

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא נִמְצָא מַעֲנֶה בְּפִי הַנָּכְרִי, וַיֹּאמֶר אֵלָיו רַבָּן גַּמְלִיאֵל: הַגִּידָה נָּא לִי אֶת־מִסְפַּר שִׁנֶּיךָ בְּפִיךָ! וַיֹּאמֶר הַנָּכְרִי: חַכֵּה מְעַט! אֶסְפְּרֵן, וְאַחַר אַגִּיד לָךְ! וַיִּצְחַק רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: אֵת אֲשֶׁר בְּפִיךָ לֹא יָדַעְתָּ, — וְאֵיךְ תֹּאמַר, כִּי אֶת מִסְפַּר הַכֹּכָבִים בַּשָּׁמַיִם אַתָּה יוֹדֵעַ? וַיִּכָּלֵם הַנָּכְרִי וַיֹּאמַר: אָמְנָם כָּבֵד לָדַעַת אֶת מִסְפַּר הַכֹּכָבִים, יַעַן כִּי הֵם נָעִים וְנָדִים בַּשָּׁמַיִם; אוּלָם אֶת־מַעֲשֵׂי אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל רֶגַע וָרֶגַע אָנֹכִי יוֹדֵעַ.

וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: דַּבֵּר לִי אַל

א) הַשְּׂרֵפָה. ב) שֶׁהִשְׁחִיתוּ דַרְכָּם. ג) לְהִשָּׁפֵט. ד) Сито.

בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה אֲפִילוּ לִפְנֵי יָחִיד, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה חָכָם מֵבִין מִדַּעְתּוֹ. וַיֹּאמֶר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ: אִם־כֵּן הַרְשֵׁנִי א) רַבִּי לֵאמֹר לְפָנֶיךָ דָּבָר אֶחָד שֶׁלִּמַּדְתָּנִי! וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן: אֱמוֹר! מִיָּד ב), יָרַד רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי מֵעַל חֲמוֹרוֹ, וַיִּתְעַטֵּף וַיֵּשֶׁב עַל הָאֶבֶן תַּחַת הַזָּיִת. וַיִּשְׁאָלֵהוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ לֵאמֹר: רַבִּי! מִפְּנֵי־מָה יָרַדְתָּ מֵעַל הַחֲמוֹר?

וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וַיֹּאמַר: הֲיִתָּכֵן לִרְכֹּב עַל הַחֲמוֹר בְּשָׁעָה שֶׁתִּדְרוֹשׁ בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה וּשְׁכִינָה עִמָּנוּ וּמַלְאֲכֵי־הַשָּׁרֵת מְלַוִּים אוֹתָנוּ??

מִיָּד פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְדָרַשׁ בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה לִפְנֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי, וַתֵּרֶד אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וַתַּקִּיפֵם. וַיֵּרְדוּ מַלְאֲכֵי־הַשָּׁרֵת מְצָאוּם בִּמְחוֹלוֹת, וַתִּמָּלֵא כָּל הַכִּכָּר אוֹרָה מַהֵר. אָז נִשְׁמַע קוֹל אַחַד הַמַּלְאָכִים מִתּוֹךְ הָאֵשׁ לֵאמֹר: יָפֶה דָּרַשְׁתָּ, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ! נָאִים ג) דְּבָרֶיךָ וּנְכוֹנִים כְּנְכוֹן הַיּוֹם! אָז פָּתְחוּ כָּל הָאִילָנוֹת ד) וְאָמְרוּ שִׁירָה: „אָז יְרַנְּנוּ כָּל עֲצֵי יָעַר!" וַיְהִי כִּרְאוֹת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי כִּי גָּדוֹל תַּלְמִידוֹ וְיָקָר מְאֹד, וַיַּעֲמֹד וַיִּשָּׁקֵהוּ עַל רֹאשׁוֹ וַיֹּאמַר: בָּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנָּתַן בֵּן לְאַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁיּוֹדֵעַ לְהָבִין וְלַחְקֹר וְלִדְרֹשׁ בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה! יֵשׁ נָאֶה דוֹרֵשׁ וְאֵין נָאֶה מְקַיֵּם ה)! נָאֶה מְקַיֵּם, וְאֵין נָאֶה דוֹרֵשׁ, — אַתָּה, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, נָאֶה דוֹרֵשׁ וְנָאֶה מְקַיֵּם! אַשְׁרֶיךָ, אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ יָצָא מֵחֲלָצֶיךָ!

קנו. יַבְנֶה וּדְיוֹמְסִית.

וַיְהִי אַחֲרֵי כַלּוֹתָם לְנַחֲמוֹ וַיֵּצְאוּ מֵאֵת פָּנָיו. וַיֹּאמֶר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ לַחֲבֵרָיו: הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים: דְּיוֹמְסִית—מָקוֹם יָפֶה וּמֵימֶיהָ יָפִים יְגַנֶּיהָ וּכְרָמֶיהָ נֶחְמָדִים; הָבָה נֵלְכָה שָׁמָּה אַרְבַּעְתֵּנוּ, וְנִתְעַנַּגְנוּ עַל רֹב טוּב.

וַיַּעֲנֻהוּ חֲבֵרָיו לֵאמֹר: הִנֵּה שָׁמַעְנוּ אוֹמְרִים: מְצֻיֶּנֶת ו) יַבְנֶה בַּחֲכָמֶיהָ וְסוֹפְרֶיהָ; לְכָה אָחִינוּ, אִתָּנוּ לְיַבְנֶה וְהוֹסַפְנוּ דָעַת.

וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ וַיֵּלֶךְ לִדְיוֹמְסִית לֵהָנוֹת ז) מִטּוּבָהּ וּלְהִתְעַנֵּג עַל יָפְיָהּ, וַיַּעֲזֹב תּוֹרַת ה'; וַחֲבֵרָיו הָלְכוּ לְיַבְנֶה וַיּוֹסִיפוּ לִלְמוֹד תּוֹרַת ה', וַיִּיקַר שְׁמָם מְאֹד.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ יָמִים רַבִּים, וַיִּהְיוּ מַעֲשֵׂי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ וַחֲבֵרָיו לְמָשָׁל לֵאמֹר: אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ שֶׁהָלַךְ לִדְיוֹמְסִית נִתְמַעֵט שְׁמוֹ בַּתּוֹרָה; חֲבֵרָיו שֶׁהָלְכוּ לְיַבְנֶה נִתְגַּדֵּל שְׁמָם.

קנז. וִכּוּחִים ח).

א

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁאַל אֶחָד מִבְּנֵי הַנֵּכָר אֶת־רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי לֵאמֹר: גַּם לָנוּ, גַּם לָכֶם יֵשׁ חַגִּים וּמוֹעֲדִים שֶׁבָּהֶם יִשְׂמַח כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ; אוּלָם עַד הַיּוֹם לֹא קָרָה עוֹד שֶׁחַגְּכֶם וְחַגֵּנוּ יָחוּלוּ ט) בְּיוֹם אֶחָד כְּדֵי שֶׁנִּשְׂמַח כֻּלָּנוּ יָחַד. וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי וַיֹּאמַר: יֵשׁ יוֹם שֶׁאָנוּ וְאַתֶּם שְׂמֵחִים יַחְדָּו. וַיֹּאמֶר הַנָּכְרִי: הַגִּידָה לִּי אֶת הַיּוֹם הַהוּא וְיָדַעְתִּי הַאֱמֶת דְּבָרְךָ אִם לֹא? וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי וַיֹּאמַר: הַיּוֹם הַהוּא — יוֹם יְרִידַת־גִּשְׁמֵי הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: לָבְשׁוּ כָרִים הַצֹּאן וַעֲמָקִים יַעַטְפוּ בָר, יִתְרוֹעֲעוּ אַף יָשִׁירוּ. הָרִיעוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ!

א) תֵּן לִי רְשׁוּת. ב) תֵּכֶף. ג) יָפִים. ד) הָעֵצִים. ה) מְמַלֵּא אֶת אֲשֶׁר הוּא אוֹמֵר. ו) отлучается. ז) לְקַבֵּל תַּעֲנוּג. ח) דִּין וּדְבָרִים диспутъ. ט) יִקָּבְעוּ.

אליעזר בן־הורקנוס שעזב את־אביו ואת שדותיו וכרמיו ופרדסיו, ויעל בהחבא ירושלימה ללמוד תורה.

ויראהו רבן יוחנן בן־זכאי שוקד על למודו. ויאהבהו ויקרבהו אליו, וידבק לבו בתורת ה'. וירא הורקנוס כי עזבו בנו, מקצף עליו ויבא ירושלימה להעביר אותו מנחלתו א). ויודע הדבר לרבן יוחנן בן־זכאי ויקרא להורקנוס, ויבא לבית־מדרשו, ויושיבהו רבן יוחנן בין־גדולי ירושלים, ויצו את רבי אליעזר בנו לדרוש בתורה. ותהי דרשתו מצינת מאד, ועל כל דבר ודבר שיצא מפיו, עמד רבן יוחנן בן זכאי על רגליו ונשקו על ראשו ואמר לו: רבי אליעזר רבי! אמת למדתני! ויהי כראות הורקנוס את גדלת בנו ואת כבודו בין חכמי ישראל, —וינחם על מחשבתו ויאמר: אחיך השיאוני להעבירך מנחלתך; אולם בראותי כי הגדלת לעשות, — על כן הנני והעברתי אותם מנחלתם ונתתיה לך! ויען רבי אליעזר ויאמר: אל נא תעשה, אבי, כדבר הזה; טוב לי תורת ה' מאלפי זהב וכסף.

קנד. תנחומים.

ויהי היום ויודע לתלמידי רבן יוחנן בן־זכאי כי מת בנו, וימהרו אליו לנחמו. ויאמר רבי אליעזר תלמידו: גם לאדם הראשון מת בנו על־פניו!

ויען רבן יוחנן בן־זכאי ויאמר: המעטה לי צרתי כי באת להזכירני גם את צרת אדם?

ויאמר רבי יהושע תלמידו: לאיוב היו ארבעה בנים וארבע בנות, וימותו עליו ביום אחד ויאמר: ה' נתן וה' לקח, — יהי שם ה' מברך.

ויען רבן יוחנן בן זכאי ויאמר: בהזכירך לי את אסונו הגדול של איוב, — הוספת לי יגון על יגוני.

ויען רבי יוסי תלמידו ויאמר: ארבעה בנים היו לאהרן הכהן הגדול, וימותו שנים מהם ברגע אחד, — וידם ב) אהרן.

ויאנח רבן יוחנן בן זכאי ויאמר: חבל ג) על שני הצדיקים האלה שמתו: מי יביא לנו תמורתם ד)?

ויאמר רבי שמעון תלמידו: הלא במות בנו של דוד המלך התנחם, וינחם גם את אשתו.

— גם תנחומיך לא הקלו את כבד יגוני! אמר רבן יוחנן בן זכאי. אז אמר רבי אלעזר בן ערך: רבי! אמשל לך משל, — למה הדבר דומה, — לאדם שהפקיד אצלו המלך פקדון. בכל יום ויום היה האדם בוכה וצועק: אוי לי, מתי אצא מן הפקדון הזה בשלום? אף אתה, רבי, היה לך בן קרא תורה, מקרא, נביאים וכתובים, משנה, הלכות ואגדות, ונפטר ה) מן העולם בלי חטא, ויש לך לקבל תנחומים שהחזרת פקדונך שלם.

כשמע רבן יוחנן את־דברי רבי אלעזר המתחכמים, ויען ויאמר: רבי אלעזר, בני, נחמתני כדרך שבני אדם מנחמים.

קנה.

רבן יוחנן בן־זכאי ורבי אלעזר בן ערך.

ויהי היום וירכבו רבן יוחנן בן־זכאי ורבי אלעזר בן־ערך בדרך. ויאמר רבי אלעזר בן־ערך: רבי, שנה ו) לי פרק אחד במעשה־מרכבה ז); ויען רבן יוחנן בן זכאי ויאמר: הלא אמרתי לך, שאין דורשים

א) לשלול ממנו זכות הירשה. Лишать права наслѣдства. ב) שתק. ג) צר לי מאד. ד) חליפתם ה) הלך, מת. ו) למוד. ז) בחכמת אלהות

רָאָה אוֹתָהּ הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֶּכֶת עִם עֲבָדָיו; כָּעַס עָלֶיהָ וְהוֹצִיאָהּ א); בָּא שׁוֹשְׁבִינָהּ ב) אֶצְלוֹ אָמַר לוֹ: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! לָמָּה יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּאִשְׁתְּךָ הַמִּתְרָעָה ג) עִם עֲבָדֶיךָ וְשִׁפְחוֹתֶיךָ? הֵן בֵּין הָעֲבָדִים גָּדְלָה, וְעַל כֵּן קָשָׁה עָלֶיהָ פְּרִידָתָהּ מֵהֶם.

אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ: וּמָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ? שֶׁאֶתְרַצֶּה לָהּ? הָבֵא הַנְּיָר וְהַלַּבְלָר מִשֶּׁלְּךָ ד), וְחָתַמְתִּי יָדִי עַל כְּתֻבָּתָהּ! כַּךְ אָמַר משֶׁה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשָׁעָה שֶׁבָּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִידֵי אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה ה): מֵאֵיזֶה מָקוֹם הוֹצֵאתָ אוֹתָם? — מִמִּצְרַיִם! מִמְּקוֹם עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים, וְעַל־כֵּן שִׁחֲתוּ מַהֵר, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְעֵגֶל הַזָּהָב.

וַיֹּאמֶר ה׳: אִם כֵּן, לֹא יִשָּׁאֲרוּ אֶצְלָם לוּחוֹת שָׁמַיִם, שֶׁכָּתוּב בָּהֶם מִכְתַּב־אֱלֹהִים: לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, — וְהָיוּ אֶצְלָם לוּחוֹת פְּשׁוּטִים, כְּתוּבִים בִּידֵי־אָדָם.

קנט. כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת ו).

וְאֶחָד מִתַּלְמִידֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שְׁאָלָהוּ לֵאמֹר: רַבִּי! מַדּוּעַ יְשַׁלֵּם הַגּוֹנֵב־שׁוֹר — חֲמִשָּׁה שְׁוָרִים, וְהַגּוֹנֵב־כֶּבֶשׂ, — אַרְבָּעָה?

וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: הַכָּתוּב ז) מְלַמְּדֵנוּ כַּמָּה גָדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת: שׁוֹר שֶׁהָלַךְ בְּרַגְלָיו, וְלֹא הָיָה לְגוֹנְבוֹ מִרְדָּה ח) יְתֵרָה, עַל כֵּן יְשַׁלֵּם חֲמִשָּׁה שְׁוָרִים תַּחַת הַשּׁוֹר הַגָּנוּב; וְשֶׂה, שֶׁהִרְכִּיבוֹ הַגַּנָּב עַל כְּתֵפוֹ וּנְשָׂאָהוּ, וְהָיָה לוֹ טֹרַח וְעָמָל, — עַל כֵּן יְשַׁלֵּם רַק אַרְבָּעָה שֵׂיוֹת תַּחַת הָאֶחָד הַגָּנוּב.

קס. עֶבֶד לַעֲבָדִים.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁאַל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי לֵאמֹר: מַדּוּעַ צִוְּתָה הַתּוֹרָה לִרְצֹעַ אֶת אֹזֶן הָאִישׁ, שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ לָצֵאת לַחָפְשִׁי, — הֲלֹא בְּאָמְרוֹ: אָהַבְתִּי אֶת אֲדוֹנִי... לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי! חָטְאָה לְשׁוֹנוֹ יוֹתֵר מֵאָזְנוֹ? וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: אֹזֶן, שֶׁשָּׁמְעָה קוֹל ה׳ עַל הַר סִינַי לֵאמֹר: כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים, וְלֹא עֲבָדִים לַעֲבָדִים, וְהָלַךְ זֶה וְקָנָה אָדוֹן לְעַצְמוֹ, — תֵּרָצַע אָזְנוֹ!

קסא. חֲכָמִים וּכְסִילִים.

וַיְלַמֵּד רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי אֶת תַּלְמִידָיו לֵאמֹר: שׁוּב ט) יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ! וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו תַּלְמִידָיו: וְכִי יוֹדֵעַ אָדָם אֵיזֶה יוֹם יָמוּת? וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי: עַל־כֵּן יָשׁוּב בְּכָל יוֹם, שֶׁמָּא י) יָמוּת מָחָר, וְנִמְצָא יא) כָּל יָמָיו בִּתְשׁוּבָה. וַיַּרְא רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי כִּי לֹא כָל תַּלְמִידָיו הֵבִינוּ אֶת כַּוָּנַת דְּבָרָיו, וַיֹּאמַר: שִׁמְעוּ, בָּנַי, אֶת מְשָׁלִי זֶה: מֶלֶךְ אֶחָד זִמֵּן יב) אֶת־עֲבָדָיו לִסְעוּדָה, וְלֹא קָבַע יג) לָהֶם זְמָן. פִּקְחִים יד) שֶׁבָּהֶם קִשְּׁטוּ טו) עַצְמָם, וְיָשְׁבוּ עַל־פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ, — אָמְרוּ: כְּלוּם טז) חָסֵר לְבֵית־הַמֶּלֶךְ יז)? מִפְּשִׁים יח) שֶׁבָּהֶם הָלְכוּ לִמְלַאכְתָּם, — אָמְרוּ: כְּלוּם יֵשׁ סְעוּדָה בְּלִי טֹרַח יט)? פִּתְאֹם בִּקֵּשׁ הַמֶּלֶךְ אֶת־

א) גְּרֻשָׁה. ב) посаженный отецъ. ג) הַמִּתְרוֹעֲעָה. ד) כִּי אֵין הָאִשָּׁה רְאוּיָה שֶׁכְּתֻבָּתָהּ תִּהְיֶה כְּתוּבָה בִּידֵי סוֹפֵר הַמֶּלֶךְ וְעַל נְיָרוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ. ה) כְּמַעֲשֵׂה הָעֵגֶל. ו) בְּנֵי הָאָדָם. ז) הַפָּסוּק, הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה. ח) עָמָל. ט) שׁוּבָה אֶל ה׳. י) פֶּן. יא) בְּאֹפֶן זֶה יִהְיוּ. יב) קָרָא. приглашалъ. יג) הִגְבִּיל. יד) הַחֲכָמִים. טו) הִתְלַבְּשׁוּ בִּבְגָדִים טוֹבִים וְיָפִים. טז) הַאֻמְנָם אֶפְשָׁר לַחְשֹׁב. יז) הַאֻמְנָם יֵשׁ מַחְסוֹר בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, וְעַל כֵּן נָחוּץ כִּי בְּכָל רֶגַע נִהְיֶה נְכוֹנִים וּרְאוּיִם לָבֹא אֶל הַמִּשְׁתֶּה. יח) הַכְּסִילִים. יט) וְעַל כֵּן נוּכַל לִהְיוֹת בְּטוּחִים כִּי עוֹד יָמִים רַבִּים יַעַבְרוּ עַד אֲשֶׁר יְהִי הַכֹּל מוּכָן לַסְּעוּדָה.

ב.

וְאַחַד הַהֶגְמוֹנִים א) אָמַר לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי: משֶׁה רַבְּכֶם גַּנָּב הָיָה אוֹ לֹא יָדַע לַחֲשֹׁב חֶשְׁבּוֹנוֹת! וַיֹּאמְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי וַיֹּאמַר: הוֹדִיעֵנִי מַה־גָּנַב, וַהֲשִׁיבוֹתִי לְךָ?

וַיַּעַן הַהֶגְמוֹן וַיֹּאמַר: בִּפְרָטָם ב) שֶׁל לְוִיִּם אַתָּה מוֹצֵא עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת, וּבִכְלָלָם אַתָּה מוֹצֵא עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף, אוֹתָן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת, – לְהֵיכָן ג) הָלְכוּ?

וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי וַיֹּאמַר: אוֹתָן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָיוּ בְכוֹרִים, וְאֵיךְ יִגְאַל בְּכוֹר־הַלֵּוִי אֶת בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל?

וַיּוֹסֶף הַהֶגְמוֹן לְדַבֵּר וַיֹּאמַר: בִּגְבוּי ד) הַכֶּסֶף אַתָּה מוֹצֵא מָאתַיִם וְאֶחָד כִּכָּר וְאַחַד עָשָׂר מָנֶה, וּבִנְתִינַת הַכֶּסֶף אַתָּה מוֹצֵא מֵאָה כִּכָּר!.. אַיֵּה הַכֶּסֶף הַנּוֹתָר?

וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי וַיֹּאמַר: משֶׁה רַבֵּנוּ גִּזְבָּר ה) נֶאֱמָן הָיָה, וּבָקִי ו) בְחֶשְׁבּוֹנוֹת הָיָה, וּמָנֶה ז) שֶׁל קֹדֶשׁ כָּפוּל ח) הָיָה. הוּא לָקַח כְּאֵת הָעָם מָנֶה שֶׁל חוֹל ט), וְהֶחֱזִיר לַמִּשְׁכָּן מָנֶה שֶׁל קֹדֶשׁ.

ג.

וַיּוֹסֶף הַהֶגְמוֹן לְדַבֵּר אֶל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי וַיֹּאמַר: שָׁוְא אֶמְרָתְכֶם: אֵין בָּנוּ קוֹסְמִים וּמְעוֹנְנִים! הֲלֹא דָּבַק יִשְׂרָאֵל בְּכִשּׁוּף וּבְנַחַשׁ כְּכָל הַגּוֹיִם.

וַיֹּאמֶר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי: מָה רָאִיתָ כִּי דִבַּרְתָּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה?

וַיַּעַן הַהֶגְמוֹן וַיֹּאמַר: רָאִיתִי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹקְחִים פָּרָה אֲדֻמָּה, שׂוֹרְפִים אוֹתָהּ, נוֹתְנִים אֶת אֶפְרָהּ בִּכְלִי מַיִם חַיִּים. מַזִּים י) מֵהֶם עַל טְמֵא לָמֵת, וְאוֹמְרִים לוֹ: טָהוֹר אָתָּה! הֵן כֹּל אֲשֶׁר יִרְאֶה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, – יֹאמַר: אֵין אֵלּוּ אֶלָּא מַעֲשֵׂי־כְשָׁפִים!

וַיֹּאמֶר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי: הֲרָאִיתָ אִישׁ, אֲשֶׁר רוּחַ רָעָה מְבַעֶתֶת יא) אוֹתוֹ?

וַיַּעַן הַהֶגְמוֹן וַיֹּאמַר: רָאִיתִי

וַיֹּאמֶר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: הַגִּידָה נָּא לִי בַּמֶּה יְרַפְּאוּ לְאִישׁ כָּזֶה?

וַיַּעַן הַהֶגְמוֹן וַיֹּאמַר: מַקְטִירִים לוֹ קְטֹרֶת, זוֹרְקִים עָלָיו מַיִם טְהוֹרִים עַד שֶׁתָּסוּר מִמֶּנּוּ הָרוּחַ הָרָעָה.

וַיֹּאמֶר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי: כַּךְ הָרוּחַ הַזֹּאת – רוּחַ טֻמְאָה הִיא, – עַל־כֵּן יַזּוּ עָלֶיהָ מֵי־נִדָּה יב) עַד שֶׁתָּסוּר מֵהָאִישׁ שֶׁדָּבְקָה בוֹ.

וּכְצֵאת הַהֶגְמוֹן מֵאֵת פְּנֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי וַיֹּאמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו: רַבֵּנוּ! לָזֶה דָחִיתָ בְקָנֶה יג); לָנוּ מָה אַתָּה אוֹמֵר? אָמַר לָהֶם רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי: חַיֵּיכֶם יד)! לֹא הַמֵּת מְטַמֵּא וְלֹא הַמַּיִם מְטַהֲרִים, אֶלָּא אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: גְּזֵרָה גָזַרְתִּי, וְאִי אַתָּה רַשַּׁאי טו) לַעֲבוֹר עַל גְּזֵרָתִי!

קנח. הַלּוּחוֹת הָרִאשׁוֹנִים וְהַשְּׁנִיִּים.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשָּׁאֵל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי לֵאמֹר: מִפְּנֵי מָה לוּחוֹת הָרִאשׁוֹנִים כְּמַעֲשֵׂה־שָׁמַיִם טז), וְהַשְּׁנִיִּים מַעֲשֵׂה־אָדָם?

וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי וַיֹּאמַר: אֶמְשֹׁל לָכֶם מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה: לְמֶלֶךְ שֶׁנָּשָׂא יז) אִשָּׁה, וְהֵבִיא הַנְּיָר וְהַלַּבְלָר יח) מִשֶּׁלּוֹ, עִטְּרָה יט) מִשֶּׁלּוֹ, וְהִכְנִיסָהּ לְבֵיתוֹ.

א) הַיְּלָדִים. ב) בְּמִנְיָנָם הַמְפֹרָט при подробномъ перечисленіи. ג) אָנָה. ד) בִּלְקִיחַת при взиманіи
ה) מְמֻנֶּה עַל הַכְּסָפִים кассиръ. ו) יַדְעָן опытный. ז) מִשְׁקָל יָדוּעַ בִּזְמַן הַהוּא. ח) двойной.
ט) שֶׁשְּׁנַיִם כָּמוֹהוּ נֶחְשָׁבִים לְמָנֶה אֶחָד שֶׁל קֹדֶשׁ. י) זוֹרְקִים. יא) מַפְחֶדֶת. יב) מַיִם מְטַהֲרִים.
יג) הִשְׁתַּמַּטְתָּ מִמֶּנּוּ בִּדְבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ. יד) חַי נַפְשְׁכֶם! טו) וְאֵין לְךָ רְשׁוּת. טז) בַּל.הַגּ.
הָרִאשׁוֹנִים נִתְּנוּ לְמשֶׁה בְּיַד ה׳ יז) לָקַח. יח) הַסּוֹפֵר. יט) קִשֵּׁט אוֹתָהּ.

בֶּן־יוֹסֵף בְּחַרְתִּי, — הוּא יִהְיֶה אִישִׁי, וְאָנֹכִי אִשְׁתּוֹ!

וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כַּלְבָּא שָׂבוּעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְצֹף מְאֹד וַיֹּאמַר: הֲתִתְחַתֵּן עֶבֶד רָשׁ וְנִקְלֶה בַּאֲדוֹנָיו, הַנִּמְנָה אֶת־גְּדוֹלֵי הָאָרֶץ וְנִכְבַּדֶּיהָ? חִדְלִי לָךְ מֵהַדָּבָר הַזֶּה, וְלֹא נִהְיֶה לָבוּז! וַתַּעַן רָחֵל וַתֹּאמַר: לֹא! כִּי לַעֲקִיבָא הָרֹעֶה אֶהְיֶה לְאִשָּׁה. וַיַּקְצִיפוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת כַּלְבָּא שָׂבוּעַ, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אִם תּוֹסִיפִי לְדַבֵּר אֵלַי בַּדָּבָר הַזֶּה, — וְגֵרַשְׁתִּיךְ מִבֵּיתִי, וְלֹא תוֹסִיפִי עוֹד לִרְאוֹת אֶת פָּנָי!

וַתֵּרֶא רָחֵל כִּי כֵן וַתַּעֲזֹב אֶת הֵיכַל אָבִיהָ וְאֶת שִׁפְחוֹתֶיהָ הָרַבּוֹת אֲשֶׁר שֵׁרְתוּהָ וְאֶת־כָּל תַּעֲנוּגֶיהָ הָרַבִּים, וַתֵּלֶךְ לַעֲקִיבָא הָרֹעֶה, וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה.

וַיִּשְׁמַע כַּלְבָּא שָׂבוּעַ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּדַּר נֶדֶר לֵאמֹר: לֹא אוֹרִישׁ לְבִתִּי מִכָּל הוֹנִי הָרָב אַף אֲגוֹרָה אֶחָת!

וַיֵּשֶׁב עֲקִיבָא וְאִשְׁתּוֹ בְּאָהֳלוֹ הַקָּטֹן, אֲשֶׁר נָטָה מִחוּץ לָעִיר. וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם יָבֵשׁ, כִּי לֹא הָיָה לוֹ כֶסֶף לִקְנוֹת גַּם יְרָקוֹת וּבָשָׂר וְדָגִים. וַתְּהִי רָחֵל שְׂמֵחָה, וַתְּשַׂמַּח גַּם אֶת עֲקִיבָא אִישָׁהּ וַתֹּאמַר: טוֹב לִי לָשֶׁבֶת אִתְּךָ בְּאָהָלְךָ הַדָּל, מִשִּׁבְתִּי בְּבֵית אָבִי, הַמָּלֵא כָל טוּב.

וַיְהִי בַּלַּיְלָה וַעֲקִיבָא וְאִשְׁתּוֹ יוֹשְׁבִים בָּאֹהֶל וְהִנֵּה רוּחַ חָזָק נָשַׁב וַיְפַזֵּר תֶּבֶן עַל פְּנֵי עֲקִיבָא; וַתָּסַר רָחֵל אֶת־הַתֶּבֶן אֲשֶׁר נֶאֱחַז בְּשַׂעֲרוֹת רֹאשׁ אִישָׁהּ וַתֹּאמַר: הַגִּידָה נָּא לִי, אִישִׁי, מַדּוּעַ יֵרְעוּ פָּנֶיךָ הַיּוֹם? וַיַּעַן עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ לֹא אֶצְטָעֵר אֲשֶׁר אִשְׁתִּי, הַטּוֹבָה בַּנָּשִׁים, סוֹבֶלֶת רָעָב וַחֲסֵרָה כֹּל? הָהּ! לוּ הֶעֱשִׁירַנִי ה׳, כִּי עַתָּה בָנִיתִי לָךְ הֵיכַל נֶחְמָד וְשַׂמְתִּי בְּרֹאשֵׁךְ עֲטֶרֶת זָהָב, וְעָלֶיהָ עִיר צִיּוֹן חֲרוּתָה! וַיְהִי וְהוּא מְדַבֵּר

וְהִנֵּה אִישׁ מִתְדַּפֵּק עַל הַדֶּלֶת, וַתֹּאמֶר רָחֵל: מֶה חֶפְצְךָ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: חָנּוּנִי נָא! אִשְׁתִּי יוֹלֶדֶת, וּמַצַּע תֶּבֶן אֵין לָהּ, — הוֹאִילוּ תְנוּ לִי מְעַט תֶּבֶן! וַתְּמַהֵר רָחֵל, וַתַּעַשׂ אֶת בַּקָּשָׁתוֹ, וַתֹּאמֶר לַעֲקִיבָא: עַתָּה רְאֵה נָא גַם רְאֵה: נִמְצְאוּ בָאָרֶץ עֲנִיִּים מִמֶּנּוּ, — לָנוּ יֵשׁ תֶּבֶן לָרֹב, וְנוּכַל לַעֲשׂוֹת בּוֹ טוֹבָה גַּם לַאֲחֵרִים!

וַיַּעַן עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: בְּרוּכָה אַתְּ, אִשְׁתִּי, לַה׳! אִמְרָתֵךְ שִׂמַּחְתְנִי וְנִחַמְתְנִי. וַתֹּאמֶר רָחֵל: מַדּוּעַ לֹא אֶשְׂמַח, וְלִי אִישׁ כִּלְבָבִי יְשַׁר־לֵב וּתְמִים דָּרֶךְ. וּמִי יִתֵּן וְהָלַכְתָּ אֶל חֲכָמֵינוּ לִלְמוֹד תּוֹרָה, כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתַּנִי, — כִּי עַתָּה הָיִיתִי הַמְאֻשֶּׁרֶת בַּנָּשִׁים!

וַיֹּאמֶר עֲקִיבָא: קְדוֹשִׁים לִי דְּבָרַיִךְ: מֵהֶם לֹא אָסוּר יָמִין וּשְׂמֹאל! וַיְהִי בַבֹּקֶר, וַיִּפָּרֵד עֲקִיבָא מֵעִם רָחֵל אִשְׁתּוֹ וַיֵּלֶךְ לִלְמוֹד תּוֹרָה; וַתֵּלֶךְ רָחֵל אִשְׁתּוֹ לְשַׁלְּחוֹ, וַתֹּאמֶר לוֹ: הִנֵּה יָבֹא יוֹם וְהָיִיתָ תַּחַת רֹעֵה צֹאן לְרֹעֶה עַם יִשְׂרָאֵל, וְשִׁמְךָ יִהְיֶה בָרוּךְ מִדֹּר דֹּר.

קסה. רַבִּי עֲקִיבָא.

וַיְהִי בְּלֶכֶת עֲקִיבָא בַּדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: כְּבֶן־אַרְבָּעִים שָׁנָה אָנֹכִי, וְלֹא אֵדַע קְרֹא סֵפֶר. מִי יוֹדֵעַ הֲיֵשׁ לִי עוֹד תִּקְוָה לִקְנוֹת דַּעַת תּוֹרַת ה׳? וְעוֹדֶנּוּ חוֹשֵׁב אֶת הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת, וְהִנֵּה בְאֵר מַיִם לְפָנָיו, וְאֶבֶן גְּדוֹלָה עַל פִּיהָ שְׁחוּקָה א). וַיִּשְׁאַל אֶת הָרֹעִים, הָעֹמְדִים שָׁם עַל הַבְּאֵר: הֲלֹא תַגִּידוּ לִי, אַחַי, מִי שָׁחַק אֶת הָאֶבֶן הַזֹּאת, הַקָּשָׁה כְּבַרְזֶל? וַיַּעֲנֵהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר: אֶגְלֵי הַמַּיִם הַיּוֹרְדִים תָּמִיד עַל הָאֶבֶן שְׁחָקוּ

א) xpotÿpta.

עֲבָדָיו. פִּקְחִים שֶׁבָּהֶם נִכְנְסוּ לְפָנָיו כְּשֶׁהֵם מְקֻשָּׁטִים, וְהַטִּפְּשִׁים נִכְנְסוּ לְפָנָיו כְּשֶׁהֵם מְלֻכְלָכִים. שָׂמַח הַמֶּלֶךְ לִקְרַאת פִּקְחִים, וְכָעַס לִקְרַאת טִפְּשִׁים, — אָמַר: הַלָּלוּ א) שֶׁקִּשְּׁטוּ אֶת עַצְמָם לַסְּעוּדָה, — יֵשְׁבוּ וְיֹאכְלוּ וְיִשְׁתּוּ; הַלָּלוּ שֶׁלֹּא קִשְּׁטוּ אֶת עַצְמָם לַסְּעוּדָה, — יַעַמְדוּ וְיִרְאוּ.

קסב. יְרִידַת גְּשָׁמִים.

וּבְיוֹם הֶעָצֵר הַשָּׁמַיִם הָיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאִים אֶל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי לֵאמֹר: אָנָּא, אִישׁ־אֱלֹהִים, הִתְפַּלֵּל לַה׳ וְנָתַן מָטָר וָטַל עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. אָז יִקְרָא רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי לְסַפָּרוֹ ב) וַיֹּאמֶר לוֹ: צֵא הַחוּצָה וַעֲמֹד מוּל בֵּיתִי, וּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם לֵאמֹר: יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי חָפֵץ לְהִסְתַּפֵּר ג); אוּלָם כֹּחוֹ עֲזָבָהוּ וְאֵינוֹ יָכֹל לְהִסְתַּפֵּר מִפְּנֵי עֲצִירַת הַגְּשָׁמִים! וַיֵּצֵא הַסַּפָּר הַחוּצָה וְקָרָא אֶת־הַקְּרִיאָה הַזֹּאת, וְשָׁמַע הָעָם וְהִצְטַעֲרוּ עַל רֹב הַחֹלֶשׁ – וְהִתְכַּסּוּ הַשָּׁמַיִם עָבִים וְנִשְׁמַע הָרַעַם, וְנִרְאָה הַבָּרָק, וְיָרַד גֶּשֶׁם רַב, וְהֶחֱיָה אֶת כָּל הַיְקוּם.

קסג. הַתּוֹרָה מַאֲרֶכֶת יָמִים.

וַתְּהִי בִירוּשָׁלַיִם מִשְׁפָּחָה אַחַת, שֶׁהָיוּ בָנֶיהָ מֵתִים בְּיַלְדוּתָם ד). וַיִּרְאוּ אֲבוֹת־הַמִּשְׁפָּחָה כִּי כֵן וַיִּשְׁמְרוּ אֶת יַלְדֵיהֶם מִכָּל נֶגַע וּמַחֲלָה, וַיִּפַּקְּחוּ ה) עֲלֵיהֶם וַיְטַפְּלוּ ו) בָהֶם, וַיִּנְצְרוּם ז) כְּאִישׁוֹן ח) עֵינָם. בְּכָל זֹאת לֹא נִמְצָא בָהֶם גַּם אֶחָד אֲשֶׁר חַי יוֹתֵר מִשְּׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וַיְמָרֵר הַדָּבָר הַזֶּה אֶת הַמִּשְׁפָּחָה הָאֻמְלָלָה, וַתָּבֹא אֶל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וַתַּגֵּד לוֹ אֶת צָרַת לִבָּהּ.

וַיֹּאמֶר לָהֶם רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: שֶׁמָּא ט) מִמִּשְׁפַּחַת עֵלִי אַתֶּם, שֶׁעָלֶיהָ אָמַר ה׳: וְכָל מַרְבִּית בֵּיתְךָ יָמוּתוּ אֲנָשִׁים? אֵין לָכֶם תַּחְבּוּלָה אַחֶרֶת, בִּלְתִּי אִם לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ. וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה אֶת דִּבְרֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי, וַיָּשִׂימוּ אוֹתָם אֶל לִבָּם וַיָּחֵלּוּ לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, וַיִּחְיוּ וַיַּאֲרִיכוּ יָמִים עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה י). וַיִּשְׂמְחוּ בְנֵי־הַמִּשְׁפָּחָה מְאֹד, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: מַה־נַּעֲשֶׂה יְקָר וְכָבוֹד לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי עַל־זֶה? הֵן אִם נִתֵּן לוֹ כֶּסֶף וְזָהָב, — לֹא יִקַּח מִיָּדֵינוּ, כִּי אֵין כָּמֹהוּ אִישׁ מִסְתַּפֵּק יא) בְּמָה שֶׁיֶּשׁ לוֹ! הָבָה נִקְרָא כָל הַבֵּן הַיִּלּוֹד לָנוּ עַל שְׁמוֹ; וַיַּעֲשׂוּ כֵן, וַתִּקָּרֵא הַמִּשְׁפָּחָה הַהִיא בִּירוּשָׁלַיִם „מִשְׁפַּחַת יוֹחָנָן".

קסד. רָחֵל בַּת כַּלְבָּא שָׂבוּעַ.

אִישׁ הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם וּשְׁמוֹ כַּלְבָּא שָׂבוּעַ; וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא עָשִׁיר וְנִכְבָּד בַּעֲדָתוֹ. וְלוֹ בַּת וּשְׁמָהּ רָחֵל, וַיֶּאֱהָבֶהָ כַּלְבָּא שָׂבוּעַ בְּכָל לִבּוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ, כִּי יְחִידָה הָיְתָה לוֹ, וְיָפָה וַחֲכָמָה וְטוֹבַת־לֵב. וַיְבַקְשׁוּ אֲצִילֵי יב) בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַתֵּן בְּכַלְבָּא שָׂבוּעַ וְלָקַחַת אֶת רָחֵל לְאִשָּׁה; אוּלָם רָחֵל לֹא בָחֲרָה בָהֶם, כִּי אָמְרָה: שֶׁקֶר הַיַּחַשׂ וְהֶבֶל הָעֹשֶׁר, — אִישׁ יְקַר־רוּחַ וִישַׁר־דֶּרֶךְ עוֹלֶה עַל הַכֹּל. וַתֵּרֶא רָחֵל בֵּין רוֹעֵי־צֹאן אָבִיהָ עֶלֶם אֶחָד וּשְׁמוֹ עֲקִיבָא בֶּן־יוֹסֵף, וַיִּמְצָא חֵן בְּעֵינֶיהָ מִכָּל הַבַּחוּרִים, בְּנֵי הָעֲשִׁירִים וְהַנִּכְבָּדִים, וַתֹּאמֶר לְאָבִיהָ: בְּרוּעָךְ עֲקִיבָא

א) אֵלֶּה. ב) цырюльникъ. ג) стричься. ד) בְּעוֹדָם צְעִירִים. ה) הִשְׁגִּיחוּ בְּעֵינַיִם פְּקוּחוֹת. ו) טִפְּחוּ אוֹתָם возились съ ними. ז) שְׁמָרוּם. ח) כְּמוֹ שֶׁאָדָם שׁוֹמֵר אֶת עֵינָיו. ט) אוּלַי. י) עַד שֶׁשַּׂעֲרוֹת רֹאשָׁם וּזְקָנָם הָפְכוּ לָבָן. יא) חוֹשֵׁב לְדַי довольствуется. יב) גְּדוֹלֵי.

לֹא הָיִיתִי מוֹרְכֶם, וְאַתֶּם לֹא הֱיִיתֶם תַּלְמִידַי. וַיֵּלֶךְ רַבִּי עֲקִיבָא אֶל אֹהֶל אִשְׁתּוֹ הַדָּל. וְלֹא שָׂם לֵב לְדִבְרֵי גְּדוֹלֵי יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ מִמֶּנּוּ שֶׁיָּסוּר לְהֵיכְלֵיהֶם הַנֶּחֱמָדִים אֲשֶׁר פִּנּוּ לוֹ. וַיְהִי אֹהֶל רָחֵל הַדָּל לְבֵית רָם וְנִשָּׂא, כִּי עֵינֵי כָל הָעָם נְשׂוּאוֹת אֵלָיו, וּמִכָּל עֲבָרִים בָּאִים שָׁמָּה רַבִּים לְבַקֵּשׁ תּוֹרָה מִפִּי רַבִּי עֲקִיבָא, הַמּוֹרֶה, הַגָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל.

קסז. הַתָּרַת א) הַנֶּדֶר.

וְכַלְבָּא שָׂבוּעַ זָכַר אֶת רָחֵל בִּתּוֹ יְחִידָתוֹ וְאֵת אֲשֶׁר גָּזַר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֵלְכָה לִּי אֶל הַמּוֹרֶה הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר בָּא הֲלוֹם וּבִקַּשְׁתִּי מִמֶּנּוּ שֶׁיָּפֵר ב) אֶת נְדָרַי אֲשֶׁר נָדַרְתִּי בְּקִצְפִּי, וַהֲשִׁיבוֹתִי לִי אֶת רָחֵל בִּתִּי אֲשֶׁר גֵּרַשְׁתִּיהָ מִבֵּיתִי, וְיָרְשָׁה אֶת נַחֲלוֹתַי וְאֵת כָּל הוֹנִי הָרָב. וַיֵּלֶךְ כַּלְבָּא שָׂבוּעַ אֶל הָאֹהֶל הַקָּטֹן אֲשֶׁר יָשַׁב בּוֹ רַבִּי עֲקִיבָא וַיְסַפֶּר לוֹ אֶת־דְּבַר נִדְרוֹ. וַיֹּאמֶר רַבִּי עֲקִיבָא: הַגִּידָה נָּא לִי מַדּוּעַ מָאַסְתָּ אֶת רַעְיָה וַתְּגָרֵשׁ בִּגְלָלוֹ אֶת בִּתְּךָ מִבֵּיתֶךָ? וַיַּעַן כַּלְבָּא שָׂבוּעַ וַיֹּאמַר: אִישׁ לֹא לָמֵד הָיָה, וְגַם סֵפֶר לֹא יָדַע קְרֹא! וַיֹּאמֶר רַבִּי עֲקִיבָא: לוּ יָדַעְתָּ, כִּי יֵלֵךְ הָרֹעֶה לִלְמוֹד תּוֹרָה וְיִהְיֶה אִישׁ יוֹדֵעַ סֵפֶר, — הֲגַם אָז הָיִיתָ עוֹשֶׂה לְבִתְּךָ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ? וַיַּעַן כַּלְבָּא שָׂבוּעַ וַיֹּאמַר: לֹא! וַיִּשְׁאָלֵהוּ רַבִּי עֲקִיבָא לֵאמֹר: הֲיָדַעְתָּ אַיֵּה בִתְּךָ וְאִישָׁהּ? וַיַּעַן כַּלְבָּא שָׂבוּעַ לֵאמֹר: זֶה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁנִים עָבְרוּ מִן הַיּוֹם הַהוּא, וְאָנֹכִי לֹא שָׁאַלְתִּי לְבִתִּי וּלְאִישָׁהּ, וְלֹא הֻגַּד לִי עַל אוֹדוֹתָם דָּבָר; אוּלָם אַךְ הָפֵר לִי אֶת נְדָרַי, וְחִפַּשְׂתִּים בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא אָנוּחַ וְלֹא אֶשְׁקֹט עַד אִם מְצָאתִים וְהֵיטַבְתִּי עִמָּהֶם. וְלֹא יָכְלָה רָחֵל לְהִתְאַפֵּק, וַתָּבֹא הַחַדְרָה וַתִּפֹּל עַל צַוְּארֵי אָבִיהָ הַזָּקֵן וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: אֲנִי רָחֵל בִּתְּךָ, וְהָאִישׁ הַזֶּה, הַגָּדוֹל בְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, אִישִׁי הוּא. וַיְחַבֵּק כַּלְבָּא שָׂבוּעַ אֶת בִּתּוֹ וְאֶת רַבִּי עֲקִיבָא חֲתָנוֹ וַיֹּאמַר: עַתָּה יָדַעְתִּי, כִּי הֵיטַבְתְּ, בִּתִּי, אֲשֶׁר עָשִׂית וַתִּבְחַר לָךְ בָּאִישׁ הַזֶּה מִכָּל אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. הֱיִי אַתְּ וְאִישֵׁךְ בְּרוּכִים לַה'.

בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֶסְפוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית רַבִּי עֲקִיבָא וַיָּפֵרוּ אֶת נֶדֶר כַּלְבָּא שָׂבוּעַ, וַיִּתֵּן לְרַבִּי עֲקִיבָא אֶת חֲצִי הוֹנוֹ וַיֹּאמַר: בְּמוֹתִי וִירִשְׁתֶּם אֶת יֶתֶר נַחֲלוֹתַי וּשְׂדוֹתַי וּכְרָמַי וַעֲבָדַי וְשִׁפְחוֹתָי. וַיַּעַשׂ רַבִּי עֲקִיבָא לְאִשְׁתּוֹ עֲטֶרֶת זָהָב גְּדוֹלָה, וְעִיר צִיּוֹן חֲרוּתָה ג) עָלֶיהָ. וַיֹּאמֶר לְרָחֵל אִשְׁתּוֹ: רְאִי, הִנֵּה בָּא דְּבָרִי אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵלַיִךְ בְּשִׁבְתֵּנוּ בָאֹהֶל, אֲשֶׁר מִחוּץ לְעִיר יְרוּשָׁלַיִם! וְעַתָּה נוֹדֶה נָּא לַה' כִּי טוֹב, כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ עַד־מְאֹד!

קסח. בַּת־קוֹל ד).

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּאָסְפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בֵּיתָה ה' לְהִתְפַּלֵּל עַל הַגֶּשֶׁם שֶׁנֶּעֱצָר. וַיַּעֲמֹד רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס לִפְנֵי הַתֵּבָה, וַיֹּאמֶר אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים בְּרָכוֹת, וְלֹא נֶעֱנָה. וַיַּרְא כִּי אֵין ה' שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל תְּחִנָּתוֹ, וַיָּסַר מֵעַל הַתֵּבָה; וַיַּעֲמֹד תַּחְתָּיו רַבִּי עֲקִיבָא וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר:

אָבִינוּ, מַלְכֵּנוּ, אָבִינוּ אָתָּה!
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה!
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ!
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, לְמַעַנְךָ רַחֵם עָלֵינוּ!
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ!

א) הֲפָרַת. ב) שֶׁיְּבַטֵּל. ג) выгравировано, ד) קוֹל מִשָּׁמַיִם.

אוֹתָהּ וַיַּעֲשׂוּהָ חֲרִיצִים חֲרִיצִים א). וַיִּשְׁמְעוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶת עֲקִיבָא וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הֵן סֶלַע קָשֶׁה רַכַּךְ ב) בְּנִטְפֵי מַיִם, וְאַף כִּי לֵב אָדָם!

וַיִּשָּׂא עֲקִיבָא רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא לְאַחַד הַמְלַמְּדִים תִּינוֹקוֹת ג), וַיֵּשֶׁב בְּתוֹכָם וַיִּלְמַד „אָלֶף־בֵּית" כָּמוֹהֶם, וְלֹא הִתְבּוֹשֵׁשׁ. וַיִּשְׁקֹד עַל לִמּוּדָיו יוֹם יוֹם, וְלֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וַיָּחֶל לְהָבִין בְּכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ, וַיִּשְׂמַח עַל הַדָּבָר הַזֶּה שִׂמְחָה גְדוֹלָה, אֲשֶׁר לֹא שָׂמַח כָּמוֹהָ בְּכָל יָמָיו, וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֶל בֵּית־הַמִּדְרָשׁ הַגָּדוֹל, וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיַּקְשֵׁב לְדִבְרֵי תוֹרָתָם וַיַּעַשׂ חָיִל.

וְזֶה מִשְׁפַּט ד) עֲקִיבָא כָּל הַיָּמִים: בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר יַשְׁכִּים וְיֵצֵא הַיַּעְרָה וְחָטַב שָׁם עֵצִים וּנְשָׂאָם הָעִירָה לִמְכֹּר, וּמָכַר חֶצְיָם לְאַנְשֵׁי הָעִיר, וְאֶת הַנּוֹתָר הָיָה מֵבִיא לְחֶדְרוֹ אֲשֶׁר שָׂכַר לוֹ, וַיְבַקַּע אֶת הָעֵצִים לִשְׁחִיפִים ה) דַּקִּים וְהָיוּ לוֹ לְנֵרוֹת לִקְרֹא לְאוֹרָם בְּתוֹרַת ה', וַאֲשֶׁר לֹא בָקַע וְשָׂם לִמְרַאֲשׁוֹתָיו וְהָיוּ לוֹ לְכָרִים וְלִכְסָתוֹת ו).

וַיְחִי עֲקִיבָא חַיֵּי צַעַר וָעֹנִי, וַיֶּהְגֶּה בְּתוֹרַת ה' יוֹמָם וָלָיְלָה. וַתִּשְׁמַע רָחֵל אֶת עֱנוּת עֲקִיבָא אִישָׁהּ, וַתָּגָז ז) אֶת מַחְלְפוֹת ח) רֹאשָׁהּ, וַתִּתֵּן בְּכֶסֶף וַתְּשַׁלַּח לְאִישָׁהּ. וַיּוֹסֶף עֲקִיבָא לִלְמוֹד תּוֹרַת ה' וַיֶּחְכַּם וַיַּשְׂכֵּל מְאֹד מְאֹד, וַיַּעַל עַל כָּל חֲבֵרָיו בְּחָכְמָה וּבְתוֹרָה. וְכָל הַדָּבָר הַקָּשֶׁה הֵבִיאוּ אֵלָיו, וַיְבָאֵר לָהֶם בְּטַעַם וָדַעַת כְּאַחַד מִגְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים. וַיִּרְאוּ מוֹרֵי בֵית־הַמִּדְרָשׁ הַגָּדוֹל כִּי כֵן, וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הִגְדַּלְתָּ לַעֲשׂוֹת! וַיִּקָּרֵא מֵהַיּוֹם הַהוּא וְהָלְאָה בְּשֵׁם הַכָּבוֹד: רַ בִּ י עֲ קִ י בָ א.

קנו. מִקֵּץ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁנָה

וַיְהִי כַּעֲבוֹר שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה מִיּוֹם עֲזוֹב רַבִּי עֲקִיבָא אֶת אִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר: אֵלְכָה וְאָשׁוּבָה לְאִשְׁתִּי וְשִׂמַּחְתִּיהָ. וַיַּעַל רַבִּי עֲקִיבָא יְרוּשָׁלַיְמָה וַיָּבֹא עַד פֶּתַח אֹהֶל רָחֵל אִשְׁתּוֹ וַיִּשְׁמַע קוֹל אִישׁ מְדַבֵּר אֵלֶיהָ: כָּכָה גוֹדֶל כָּל מַמְרֶה ט) פִּי הוֹרָיו! זֶה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה עֲזָבֵךְ בַּעְלֵךְ, — וּמִי יוֹדֵעַ הֲיָשׁוּב עוֹד אֵלָיִךְ? לוּ שָׁמַעַתְּ בְּקוֹל אָבִיךְ, כִּי עַתָּה הָיִית הַמְאֻשָּׁרָה בַּבָּנוֹת! וַתַּעַן רָחֵל וַתֹּאמַר: לוּ יִשְׁמָעֵנִי אִישִׁי וְיֵשֵׁב עוֹד שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה בִּמְקוֹם תּוֹרָה וְחָכְמָה! וַיִּשְׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיְמַהֵר וַיָּשָׁב לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וַיּוֹסֶף לַהֲגוֹת בְּתוֹרַת ה', וַיֵּצֵא לוֹ שֵׁם כְּאַחַד הַחֲכָמִים הַגְּדוֹלִים. וַיִּנָּהֲרוּ י) אֵלָיו תַּלְמִידִים רַבִּים וַיְהִי מִסְפָּרָם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף אִישׁ.

וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וַיָּשָׁב רַבִּי עֲקִיבָא וְאַלְפֵי תַלְמִידָיו אִתּוֹ יְרוּשָׁלַיְמָה. וּכְהִוָּדַע בִּירוּשָׁלַיִם כִּי הַגָּדוֹל בְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, רַבִּי עֲקִיבָא, בָּא הָעִירָה וַיֵּצְאוּ לִקְרָאתוֹ כָּל נִכְבַּדֵּי הָעִיר וּגְדוֹלֶיהָ. וַיְצַו כַּלְבָּא שָׂבוּעַ לֶאֱסוֹר אֶת מֶרְכַּבְתּוֹ, וַיִּסַּע גַּם הוּא לְקַבֵּל אֶת פְּנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְהוּא לֹא יָדַע כִּי בַּעַל בִּתּוֹ הוּא. וַתֵּצֵא גַּם רָחֵל אִשְׁתּוֹ לִקְרָאתוֹ, וְהִיא לְבוּשָׁה בְּגָדִים בְּלִים יא) וּמְטֻלָּאִים יב). וַתֹּאמַרְנָה לָהּ הַשְּׁכֵנוֹת: שַׁאֲלִי לָךְ בְּגָדִים חֲדָשִׁים, וְאַל תֵּרָאִי אֶת פְּנֵי הָאָדָם הַגָּדוֹל הַבָּא כְּאַחַת הָעֲנִיּוֹת, הַסּוֹבְבוֹת עַל הַפְּתָחִים! וַתַּעַן רָחֵל וַתֹּאמַר: לֹא אִישׁ כָּמוֹהוּ יָשִׂים לֵב לְבִגְדֵי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים לִרְאוֹתוֹ! וַתֵּלֶךְ רָחֵל וַתֵּרֶא אֶת עֲקִיבָא אִישָׁהּ וַתְּנַשֵּׁק אֶת כַּנְפֵי מְעִילוֹ וַתֵּבְךְּ מֵרֹב שִׂמְחָה. וַיִּגְּשׁוּ תַּלְמִידָיו לְהָדְפָהּ, כִּי לֹא יָדְעוּ מַה הִיא לְרַבִּי עֲקִיבָא. וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמֶר: הַנִּיחוּהָ, בָּנַי! וּדְעוּ כִּי תוֹרָתִי וְתוֹרַתְכֶם מִיָּדָהּ הֵן לָנוּ. לוּלֵא אִשְׁתִּי זֹאת, כִּי עַתָּה

א) углубленія. ב) размягчился. ג) יְלָדִים קְטַנִּים. ד) כְּמִנְהַג. ה) щепки, ו) подушки. ז) отстригла, ח) локоны, ט) אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, ослушникъ, י) הִתְאַסְּפוּ. יא) יְשָׁנִים. יב) заплатами.

אֶת חֲמוֹרוֹ וְאֶת תַּרְנְגוֹלוֹ אֶל אַחַד הָעֵצִים וְהוּא עָלָה בוֹ א), וַיֹּאחֶז בַּעֲנָפָיו וַיִּשְׁכַּב שָׁם; וְהִנֵּה קוֹל צַעֲקַת תַּרְנְגוֹלוֹ עוֹלֶה בְּאָזְנוֹ, וַיַּרְא רַבִּי עֲקִיבָא כִּי בָא שׁוּעָל וַיְחַנֵּק אֶת תַּרְנְגוֹלוֹ וַיֹּאכְלֵהוּ, וַיֹּאמֶר רַבִּי עֲקִיבָא: גַּם־זֶה לְטוֹבָה. וַיִּשָּׁעֵן עַל הָעֵץ וַיָּחֶל לְהִתְנַמְנֵם ב), וְהִנֵּה קוֹל שַׁאֲגַת אֲרִי וּנְעִירַת ג) חֲמוֹרוֹ עוֹלֶה בְּאָזְנָיו; וַיֶּחֱרַד רַבִּי עֲקִיבָא, וַיַּרְא כִּי בָא אַרְיֵה נוֹרָא אֶל חֲמוֹרוֹ וַיִּטְרְפֵהוּ. וַיִּקְרָא רַבִּי עֲקִיבָא: גַּם זוֹ לְטוֹבָה, — יְהִי שֵׁם ה׳ מְבֹרָךְ! וַיְהִי בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וַיִּיקַץ רַבִּי עֲקִיבָא לְקוֹל צַעֲדֵי אֲנָשִׁים רַבִּים, הָעוֹבְרִים לְפָנָיו לָבֹא הַכְּפָרָה. וַיַּבֵּט אֲלֵיהֶם רַבִּי עֲקִיבָא מֵעַל הָעֵץ וַיַּרְא וְהִנֵּה מְזֻיָּנִים ד) הֵם, — אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵכוֹ וַחֲנִיתוֹ בְּיָדוֹ. וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר, וַיֵּרֶד רַבִּי עֲקִיבָא מֵעַל הָעֵץ וַיֵּלֶךְ רַגְלִי, וַיִּפְגְּשֻׁהוּ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים מֵאַנְשֵׁי הַכְּפָר, וַיְסַפְּרוּ לוֹ לֵאמֹר: גְּדוּד שׁוֹדְדִים פָּשְׁטוּ ה) הַלַּיְלָה עַל הַכְּפָר וַיַּכּוּ אֶת כָּל יוֹשְׁבָיו וַיִּקְחוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם, וַנִּמָּלֵט רַק אֲנַחְנוּ שְׁלָשְׁתֵּנוּ! וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבִּי עֲקִיבָא אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: מַה־טֹּבוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳, לַחֲסָדֶיךָ אֵין חֵקֶר! לוּ לַנְתִּי בַּכְּפָר, כִּי עַתָּה הֻכֵּיתִי גַם אָנִי; וְלוּלֵא כָבָה נֵרִי וּמֵת חֲמוֹרִי וְתַרְנְגוֹלִי, כִּי עַתָּה מְצָאוּנִי הַשּׁוֹדְדִים, וַיַּהַרְגוּנִי! אָמְנָם רָאִיתִי הַיּוֹם, כִּי כָל מַה־שֶּׁעָשָׂה ה׳, הָיָה לְטוֹבָתִי!

קעב. פִּתְרוֹנִים.

וְאֶחָד מִתַּלְמִידָיו הָרַבִּים שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא בָּא אֵלָיו וַיֹּאמַר: אֲהָהּ, רַבִּי וּמוֹרִי! חֲלוֹמוֹת רָעִים חָלַמְתִּי הַלַּיְלָה! וַיֹּאמֶר רַבִּי עֲקִיבָא: סַפֶּר־נָא לִי אֶת־חֲלוֹמוֹתֶיךָ וּשְׁמַעְתִּים. וַיַּעַן הַתַּלְמִיד וַיֹּאמַר: בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה אִישׁ אֶחָד אוֹמֵר לִי: בְּחֹדֶשׁ אֲדָר אַתָּה מֵת! וָאִיקַץ, וָאִישַׁן שֵׁנִית, וְהִנֵּה בָא אֵלַי הָאִישׁ וַיֹּאמַר: מַה־שֶּׁתִּזְרַע, לֹא תִקְצֹר וְלֹא תֶאֱסֹף, וְאֶת הַחֹדֶשׁ נִיסָן לֹא תִרְאֶה! וָאֶבָּהֵל מְאֹד וָאִיקַץ, וְלֹא יָכֹלְתִּי לִישׁוֹן כָּל הַלַּיְלָה, וָאָבֹא אֵלֶיךָ לְסַפֵּר לְךָ אֶת חֲלוֹמוֹתָי. וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא: כָּל חֲלוֹמוֹתֶיךָ טוֹבִים הֵם; וְעַתָּה שְׁמַע נָא אֶת פִּתְרוֹנָם: בְּחֹדֶשׁ אֲדָר תִּשְׁקוֹד ו) מְאֹד עַל תּוֹרַת ה׳ וְהוֹסַפְתָּ דַעַת; וְהָיָה כָל הָרוֹאֶה אוֹתְךָ יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד בְּלִי הֶרֶף וְאָמַר: רְאוּ הִנֵּה אָדָם זֶה מֵמִית עַצְמוֹ בְּאָהֳלָהּ שֶׁל תּוֹרָה! וַיִּשְׁמַע הַתַּלְמִיד אֶת הַפִּתְרוֹן הַטּוֹב, וַיִּשְׂמַח וַיֹּאמַר: וּמַה־פִּתְרוֹן הַחֲלוֹם אֲשֶׁר חָלַמְתִּי כִּי לֹא אַגִּיעַ לְחֹדֶשׁ נִיסָן? וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: מַעֲשֶׂיךָ הַטּוֹבִים יִמְצְאוּ חֵן בְּעֵינֵי ה׳, וְלֹא יְבִיאֲךָ כָל יָמֶיךָ לִידֵי נִסָּיוֹן. וַיּוֹסֶף רַבִּי עֲקִיבָא לְדַבֵּר אֶל תַּלְמִידוֹ וַיֹּאמַר: גַּם הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בַּחֲלוֹמְךָ לֵאמֹר: אֶת זַרְעֲךָ לֹא תִקְצוֹר וְלֹא תֶאֱסֹף, — אוֹת לְטוֹבָה הֵם, כִּי יַאֲרִיךְ ה׳ אֶת יְמֵי זַרְעֲךָ, — לֹא יַחֲלִיאֵם ז) וְלֹא יַכְשִׁילֵם וְלֹא יָמוּתוּ עַל פָּנֶיךָ. וַיַּעַן הַתַּלְמִיד וַיֹּאמַר: הֶחֱיִיתַנִי, רַבִּי, כִּדְבָרֶיךָ! וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא: לֵךְ לְשָׁלוֹם וּבְטַח בַּה׳ וְהוּא יוֹשִׁיעֲךָ תָּמִיד! וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא הַתַּלְמִיד הַזֶּה, וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי תַלְמִידִים אֲחֵרִים. וַיֹּאמֶר הָאֶחָד: רַבִּי וּמוֹרִי! חָלַמְתִּי הַלַּיְלָה, כִּי קָטְנָה פִּתְאֹם רַגְלִי, וַתְּהִי כְּרֶגֶל שֶׁל תִּינוֹק! וַיֹּאמֶר רַבִּי עֲקִיבָא: זֶה פִּתְרוֹן חֲלוֹמְךָ: בָּרֶגֶל ח) הַבָּאָה לֹא יִהְיֶה בְּבֵיתְךָ בָשָׂר לֶאֱכֹל! וַיֹּאמֶר הַתַּלְמִיד הַשֵּׁנִי: גַּם אֲנִי בַּחֲלוֹמִי, וְהִנֵּה עָבְתָה ט) רַגְלִי וַתִּגְדַּל עַד מְאֹד.

א) עַל הָעֵץ. ב) לְהֵרָדֵם. ג) צַעֲקַת. ד) חֲמֻשִׁים. ה) הִתְנַפְּלוּ. ו) תִּלְמַד בְּחֵשֶׁק. ז) לֹא יָבִיא עֲלֵיהֶם מַחֲלָה. ח) בֶּחָג. ט) потолстѣла.

וְאַךְ כִּלָּה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּתְכַּסּוּ הַשָּׁמַיִם עָבִים, וַיֵּרֶד גֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ וַיִּרְוֶהָ א) וַיְחַיֶּה אֶת הַתְּבוּאוֹת וְאֶת הָעֵצִים וְאֶת הַדְּשָׁאִים, וַיִּשְׂמַח כָּל הָעָם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ: הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ!

וּכְצֵאת הָעָם מִבֵּית־הַתְּפִלָּה וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: גְּדוֹלָה צִדְקָתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא מִצִּדְקָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן־הוֹרְקְנוֹס: זֶה נֶעֱנָה, וְזֶה לֹא נֶעֱנָה! אָז נִשְׁמַע קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר אֶל הָעָם לֵאמֹר: לֹא מִפְּנֵי שֶׁזֶּה גָּדוֹל מִזֶּה, — אֶלָּא, שֶׁזֶּה מַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו ב), וְזֶה — אֵינוֹ מַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו!

קסט. אַרְכָּן ג) וְקַצְרָן.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּרֶד אַחַד הַתַּלְמִידִים לִפְנֵי הַתֵּבָה לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַיַּרְבֶּה תְחִנּוֹת וּתְפִלּוֹת עַד אֲשֶׁר קָצְרָה נֶפֶשׁ יֶתֶר הַתַּלְמִידִים בָּהֶן, וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ כַּמָּה אַרְכָּן הוּא זֶה? וַיַּעַן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: הֲמַאֲרִיךְ הוּא בִּתְפִלָּתוֹ יוֹתֵר מִמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ שֶׁאָמַר: אֶת אַרְבָּעִים הַיּוֹם וְאֶת אַרְבָּעִים הַלַּיְלָה אֲשֶׁר הִתְנַפַּלְתִּי?

וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֵּרֶד תַּלְמִיד אַחֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְלֹא אָרְכָה תְפִלָּתוֹ יוֹתֵר מֵרְגָעִים אֲחָדִים, וַיִּשְׁתָּאוּ הַתַּלְמִידִים מְאֹד וַיֹּאמְרוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כַּמָּה קַצְרָן הוּא זֶה? וַיַּעַן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: הַאֻמְנָם מְקַצֵּר הוּא יוֹתֵר מִמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ שֶׁכָּתוּב בּוֹ: אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ?

קע. גַּבָּאֵי ד) צְדָקָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶל רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמְרוּ לוֹ: גָּדוֹל אַתָּה וְנִכְבָּד בְּעֵינֵי בְנֵי עַמְּךָ, עַל כֵּן הוֹאֶל־נָא וְהָיִיתָ לְגַבַּאי צְדָקָה! וַיֹּאמֶר רַבִּי עֲקִיבָא: אֵלְכָה לִבְנֵי בֵיתִי וְאִוָּעֵץ עִמָּם. וַיָּבֹא לְבֵיתוֹ וַיַּגֵּד לְאִשְׁתּוֹ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַתֹּאמַר: אָמְנָם יָדַעְתִּי, כִּי בִּשְׁבִיל ה) שִׁמְךָ הַגָּדוֹל יַרְבּוּ הָאֲנָשִׁים לִנְדֹּב, אוּלָם הָעֲנִיִּים, שֶׁלָּהֶם תְּחַלֵּק אֶת הַנְּדָבוֹת לֹא יְכַבְּדוּךָ, כִּי כַּמָּה שֶׁתִּתֵּן לָהֶם, לֹא יִשְׂבְּעוּ רָצוֹן ו); וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: חָשֹׁב חָשַׁבְתִּי כִּי הַמִּשְׂרָה ז) הַזֹּאת תָּבִיא לִי רַק כָּבוֹד וּתְהִלָּה, עַל־כֵּן אָמַרְתִּי: אֵלֵךְ וְאִוָּעֵץ אֶת־בְּנֵי בֵיתִי; אוּלָם בְּשָׁמְעִי עַתָּה אֶת דְּבָרַיִךְ, כִּי הַמִּשְׂרָה הַזֹּאת עֲתִידָה לְהַשְׁפִּילֵנִי וּלְהָקֵל ח) אוֹתִי בְּעֵינֵי אֲנָשִׁים, — עַל כֵּן לֹא אֶשְׁאַל עוֹד מִמֵּךְ כָּל עֵצָה, וְהָלַכְתִּי וְהִגַּדְתִּי לַחֲכָמִים, כִּי מְקַבֵּל אָנֹכִי אֶת הַגַּבָּאוּת בְּכָל לְבָבִי!

קעא. הַכֹּל לְטוֹבָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּחֲבֹשׁ רַבִּי עֲקִיבָא אֶת חֲמוֹרוֹ, וַיִּקַּח אִתּוֹ תַּרְנְגוֹל, שֶׁיְּעִירֵהוּ מִשְּׁנָתוֹ וּמְנוֹרָה לְהָאִיר לוֹ אֶת חֶשְׁכַת הַלַּיְלָה, וַיִּרְכַּב לְדַרְכּוֹ. וַיְהִי עֶרֶב וַיָּבֹא לְאַחַד הַכְּפָרִים, וַיָּסַר לְאַחַד הַבָּתִּים וַיֹּאמַר: אָלִינָה פֹּה הַלָּיְלָה! וַיַּעֲנֵהוּ אֲדוֹנֵי הַבַּיִת: לֹא, כִּי בָּרְחוֹב תָּלִין. וַיֵּלֶךְ רַבִּי עֲקִיבָא לְשָׁכְנוֹ, וַיַּעֲנֵהוּ דָבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן. וַיְהִי כִּרְאוֹת רַבִּי עֲקִיבָא כִּי כָל אַנְשֵׁי הַכְּפָר רְשָׁעִים, יַעַן כִּי לֹא נִמְצָא בָהֶם אֶחָד שֶׁיַּאַסְפֵהוּ אֵלָיו הַבַּיְתָה וַיֹּאמַר: גַּם זֶה לְטוֹבָה! וַיַּעֲזֹב אֶת הַכְּפָר וַיָּבֹא אֶל הַיַּעַר הַקָּרוֹב לָלוּן בּוֹ, וַיִּשְׁכַּב תַּחַת אַחַד הָעֵצִים, וַיַּדְלֵק ט) אֶת מְנוֹרָתוֹ; וַתַּעֲמֹד פִּתְאֹם רוּחַ סְעָרָה וַתְּכַבֶּהָ. וַיֹּאמֶר רַבִּי עֲקִיבָא: גַּם זֶה לְטוֹבָה! וַיֶּאֱסֹף

א) הִשְׂבִּיעַ אוֹתָהּ. ב) וַתְּרָן уступчивъ. ג) מַאֲרִיךְ הַרְבֵּה. ד) גּוֹבֶה взыскивающій. ה) בִּגְלַל ради. ו) לֹא יֹאכְרוּ כִּי שְׂמֵחִים הֵם בְּחֶלְקָם, будутъ недовольны. ז) власть, должность. ח) לְחַשְּׁבֵנִי לְקַל הָעֵרֶךְ, пренебрегать. ט) зажегъ.

יוֹתֵר מִגַּלְגַּל־חַמָּה א), שֶׁגַּלְגַּל חַמָּה בָּעוֹלָם הַזֶּה וְרַבִּי, — בָּעוֹלָם הַזֶּה וּלְעוֹלָם הַבָּא. אָז אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: טוֹב אַתָּה לְיִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מֵאָב וָאֵם, שֶׁאָב וָאֵם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְרַבִּי בָּעוֹלָם הַזֶּה וּלְעוֹלָם הַבָּא. וַיְהִי בְּכַלּוֹתָם לְדַבֵּר, וַיַּעֲמֹד רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: חֲבִיבִין ב) יִסּוּרִים! וַיֹּאמֶר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: סַמְּכוּנִי, וְאֶשְׁמְעָה דִּבְרֵי עֲקִיבָא תַּלְמִידִי! וַיִּגְּשׁוּ רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וַיְּסַמְּכֻהוּ וַיֹּאמֶר לְרַבִּי עֲקִיבָא: אָמַרְתָּ, — חֲבִיבִים יִסּוּרִים, — זוּ מִנַּיִן ג) לָךְ? וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לִמֵּד תּוֹרָה לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְלִמְנַשֶּׁה בְּנוֹ לֹא יָכֹל לְלַמֵּד וּלְהַעֲלוֹתוֹ לְמוּטָב וּלְקָרְבוֹ אֶל ה' וֶאֱמוּנָתוֹ, עַד שֶׁלְּכָדֻהוּ שָׂרֵי צִבְאוֹת אַשּׁוּר וַיְעַנֻּהוּ וַיְיַסְּרֻהוּ וַיְמָרְרֻהוּ עַד מְאֹד, וְרַק אָז חִלָּה אֶת פְּנֵי ה' וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו; הַדָּבָר הַזֶּה מְלַמְּדֵנוּ כִּי חֲבִיבִים הַיִּסּוּרִים שֶׁה' מֵבִיא עַל בְּנֵי הָאָדָם!

קעו. בֵּין גַּלֵּי הַיָּם.

וַיְהִי הַיּוֹם וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי עֲקִיבָא נוֹסְעִים בַּיָּם בִּסְפִינוֹת ד). וַתָּקָם רוּחַ סְעָרָה וְהִטַּלְטֵל ה) טַלְטֵלָה גֶּבֶר ו) אֶת הַסְּפִינָה הַקְּטַנָּה שֶׁיָּשַׁב בָּהּ רַבִּי עֲקִיבָא. וַיַּרְא רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר לְהוֹשִׁיעַ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא וְלֹא יָכֹל, כִּי גָּדְלָה הַסְּעָרָה מֵרֶגַע לְרֶגַע. וְגַם סְפִינָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר ז). בָּרֶגַע הַזֶּה הִתְרוֹמְמוּ גַּלִּים גְּדוֹלִים, וַיְשַׁבְּרוּ אֶת סְפִינַת רַבִּי עֲקִיבָא. וַיִּסְפֹּק ח) רַבָּן גַּמְלִיאֵל כַּף אֶל כַּף וַיֹּאמַר: אֲהָהּ, כִּי אָבַד רַבִּי עֲקִיבָא הַצַּדִּיק וְהֶחָכָם! בֵּין כֹּה וָכֹה בָּאָה סְפִינַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְחוֹף־הַיָּם וַיַּעַל אֶל הַיַּבָּשָׁה וְהִנֵּה רַבִּי עֲקִיבָא הוֹלֵךְ לִקְרָאתוֹ. וַיִּשְׂמַח רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְאֹד וַיֹּאמַר: בְּנִי! מִי הֶעֶלְךָ? וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא: ה' הִקְרָה ט) לְפָנַי קֶרֶשׁ אֶחָד מִקַּרְשֵׁי הָאֳנִיָּה הַשְּׁבוּרָה וָאַחֲזִיק בּוֹ, וַיְהִי כִּרְאוֹתִי אֶת הַגַּלִּים הַגְּדוֹלִים הוֹלְכִים לִקְרָאתִי, וָאָכֹף י) רֹאשִׁי, וַיַּעֲבוֹר עָלַי כָּל גַּל וָגַל וְלֹא שְׁטָפוּנִי יא).

קעז. תַּלְמִיד מַקְשִׁיב.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּוָּדַע לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, כִּי קָבַע יב) רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה אֶת אַחַד הַיָּמִים שֶׁבְּחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי לְיוֹם כִּפֻּרִים, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיֹּאמַר: הֵן כְּבָר קָבְעוּ בֵּית־דִּינִי וְהַחֲכָמִים אֲשֶׁר אִתִּי אֶת הַיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ הַזֶּה בְּמוֹעֲדוֹ, וּמַדּוּעַ לֹא שָׂם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה לִבּוֹ לִדְבָרֵינוּ, וַיִּקְבַּע לוֹ יוֹם אַחֵר? וַיִּשְׁלַח רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה לֵאמֹר: גּוֹזְרַנִי יג) עָלֶיךָ, שֶׁתָּבֹא אֶצְלִי בְּמַקֶּלְךָ וּבִמְעוֹתֶיךָ יד) בַּיּוֹם שֶׁחָל טו) יוֹם הַכִּפֻּרִים לִהְיוֹת בְּחֶשְׁבּוֹנְךָ. וַיֵּצֶר הַדָּבָר מְאֹד לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה. כִּי בָרוּר הָיָה בְּעֵינָיו שֶׁהוּא קָבַע אֶת יוֹם הַכִּפֻּרִים בְּמוֹעֲדוֹ הַנָּכוֹן; וַיָּבֹא אֶל רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הָרְכִּינַס וַיָּשַׂח טז) לוֹ אֶת דַּאֲגָתוֹ. וַיֹּאמֶר לוֹ רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הָרְכִּינַס: אִם בָּאִים אֲנַחְנוּ לָדוּן אַחַר בֵּית־דִּינוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל יז) — צְרִיכִים אָנוּ לָדוּן אַחַר כָּל בֵּית־דִּין וּבֵית־דִּין שֶׁעָמַד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מִימוֹת יח) מֹשֶׁה עַד עַכְשָׁיו יט). כִּשְׁמֹעַ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקַּח אֶת מַקְלוֹ וְכַסְפּוֹ בְּיָדוֹ

א) מֵהַשֶּׁמֶשׁ. ב) גְּדוֹלִים וְנִכְבָּדִים. ג) הַדָּבָר הַזֶּה מֵאַיִן? עַל מַה הוּא נוֹסָד? ד) בָּאֳנִיּוֹת. ה) הֵנִיעָה, подбрасывала, качала. ו) בְּחָזְקָה. ז) עוֹד מְעַט וְתִשָּׁבֵר. ח) הִכָּה. ט) שָׁלַח. י) הֵשַׁח нагнулъ.
יא) залилъ меня. יב) הִגְבִּיל, הוֹעִיד определилъ. יג) מְצַוֶּה אֲנִי עָלֶיךָ приказываю יד) בְּכַסְפְּךָ.
טו) выходитъ. טז) סִפֵּר. יז) אִם נִקַּח לָנוּ רְשׁוּת לְבַטֵּל אֶת הַתַּקָּנוֹת וְהַהַחְלָטוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל יְדֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְהַחֲכָמִים אֲשֶׁר אִתּוֹ, כִּי נֶאֱמַר: הֵם שָׁגוּ!. יח) מִימֵי. יט) עַתָּה.

ויען רבי עקיבא ויאמר: ברגל הבאה יהיה ביתך מלא צלי ותפינים ויין, ואכלת ושבעת והותרת! ויהי כשמע התלמיד את־פתרון חלומו ויאמר לחברו: מזמן אנכי אותך לחג אתי את־החג הבא, והיו חלומותינו על שנינו לטובה! ויען רבי עקיבא ויאמר: היטבת, בני, אשר דברת את הדברים האלה לחברך. לכו לשלום ושמחתם בחגכם!

קעג. בקור א) חולים.

ויהי היום ויודע לרבי עקיבא, כי אחד מתלמידיו נפל למשכב ב). וישאל רבי עקיבא לאמר: היש לו פה מכר ומודע? ויגידו לו לאמר: גר הוא בעיר הזאת, כי הוריו יושבים בגליל. ויאמר רבי עקיבא: אם כן אלכה לי לבקרו ולראות מי סועד ג) אותו בחליו. וימהר רבי עקיבא ויבא אל תלמידו החולה, וירא והנה הוא שוכב יחידי באהלו, ואין איש מטפל ד) בו. וימהר רבי עקיבא ויטאטא ה) את האהל, וינקהו מכל חלאה ו) וטמאה, ויציע לחולה את מטתו ויפרש עליה סדין ז) לבן, וישרתהו, וישקהו סמי־מרפא ח), וינחמהו ויאמר לו: עוד מעט וירדת מעל מטתך! ויחיו הדברים הטובים האלה את התלמיד וירגש ט) כי מכאוביו הולכים ורפים, ויקרא ויאמר: רבי, החייתני! אז יצא רבי עקיבא, ויאסף את תלמידיו ויאמר להם: כל שאינו מבקר את החולים, כאלו י) שופך דמים!

קעד. השוחק בין הבוכים.

ויהי היום ויחל יא) רבי אליעזר ויפל למשכב. ויבאו תלמידיו לבקרו ויראו כי מחלתו אנושה יב) מאד ויבכו. וירא רבי עקיבא את הדבר הזה וישחק. ויאמרו לו חבריו: מפני מה אתה שוחק? אמר להם רבי עקיבא: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: אפשר יג) ספר תורה יד) שרוי טו) בצער ולא נבכה? אמר להם רבי עקיבא: לכך טז) אני משחק, — שכל זמן שאני ראה רבי מצליח בכל אשר יפנה, — יינו אינו מחמיץ, פשתנו אינו לוקה יז), שמנו אינו מבאיש ודבשו אינו מדביש יח), — אמרתי שמא יט) חס ושלום קבל רבי את עולמו כ) בעולם הזה? ועכשיו שאני רואה רבי בצער, — אני שמח, בראותי כי שכרו משתמר לעולם הבא.

אמר רבי אליעזר לרבי עקיבא: כלום חסרתי מן התורה דבר שלא עשיתיו? אמר רבי עקיבא: הן למדתנו רבנו את הכתוב: כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא!

קעה. כחם של יסורים.

אחרי הדברים האלה רפתה מחלתו של רבי אליעזר ויבאו רבי טרפון ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה לבקרו. ויאמר רבי טרפון אל רבי אליעזר: טוב אתה לישראל מטפה של גשמים. — שטפה של גשמים בעולם הזה, ורבי בעולם הזה ולעולם הבא. ויאמר רבי יהושע: טוב אתה לישראל

א) посѣщеніе. ב) חלה מאד. ג) סומך. ד) מתעסק בו. ה) ухаживаетъ. ו) вымёлъ. ו) אי נקיון, нечистота. ז) לאקען, простыня. ח) лекарство. ט) почувствовалъ. י) כמו. יא) חלה. יב) חזקה מאד. יג) היתכן. יד) רבי אליעזר הדומה לספר תורה. טו) נמצא. טז) על כן. יז) מכת על ידי ברד. יח) מתקלקל. יט) פן. כ) שכרו.

וַיִּלְבַּשׁ שְׁחוֹרִים וַיִּתְעַטֵּף שְׁחוֹרִים, וַיְהִי דִמְיוֹנוֹ כְּמִתְאַבֵּל עַל מֵת. וַיָּבֹא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֵּשֶׁב לְפָנָיו בְּרָחוֹק אַרְבַּע אַמּוֹת. וַיִּתְמַהּ אֵלָיו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: מַה־נִּשְׁתַּנָּה הַיּוֹם הַזֶּה מִכָּל הַיָּמִים, כִּי לֹא בֵרַכְתַּנִי בְּשָׁלוֹם, וְלֹא קָרַבְתָּ אֵלַי, כִּיָרֵא לִנְגֹּעַ בִּי? וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: כִּמְדֻמֶּה לִי שֶׁחֲבֵרֶיךָ נִבְדָּלִים מִמְּךָ!

כִּשְׁמֹעַ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּקְרַע בְּגָדָיו, וַיַּחֲלֹץ נְעָלָיו, וַיִּתְנַפֵּל עַל הָאָרֶץ וַיֵּבְךְּ. וְאַךְ יָרְדָה עֵינוֹ דִמְעָה רִאשׁוֹנָה, — וַיֵּרֶד בָּרָד וַיַּךְ אֶת שְׁלִישׁ הַזֵּיתִים שֶׁבַּתֵּבֵל, וּכְהוֹרִידוֹ דִמְעָה שְׁנִיָּה, וַיֵּצֵא רוּחַ לוֹהֵט, וַיַּשְׁחֵת אֶת שְׁלִישׁ הַחִטִּים שֶׁבַּתֵּבֵל, — וַיְהִי כַּאֲשֶׁר דָּמְעָה עֵינוֹ בַּשְּׁלִישִׁית, וַיָּבֹא רוּחַ הַקָּדִים וַיִּשְׂרֹף אֶת שְׁלִישׁ הַשְּׂעֹרִים שֶׁבַּתֵּבֵל, וְכָל בָּצֵק שֶׁנָּלוֹשׁ בָּרֶגַע הַזֶּה בִּידֵי הַנָּשִׁים נִתְקַלְקֵל, וַתְּהִי הַשָּׁעָה הַהִיא שְׁעַת צָרָה וּמְהוּמָה בְּכָל הָעוֹלָם.

וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה בַּשָּׁעָה הַהִיא בְּלֵב יָם כִּי נָסַע בַּסְּפִינָה, וַיִּרְתְּחוּ מֵימֵי הַיָּם וַיִּתְרוֹמְמוּ גַּלֵּיהֶם, וְעוֹד מְעַט וְשָׁטְפוּ אֶת הַסְּפִינָה. וַיַּרְא רַבָּן גַּמְלִיאֵל כִּי צָרָה קְרוֹבָה, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: כִּמְדֻמֶּה לִי שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא בִּשְׁבִיל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר! וַיָּקָם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה׳ לֵאמֹר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ, שֶׁלֹּא לִכְבוֹדִי וְלֹא לִכְבוֹד בֵּית־אָבִי עָשִׂיתִי, אֶלָּא לִכְבוֹדְךָ, — שֶׁלֹּא תִרְבֶּה מַחֲלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל! וַיְצַו ה׳ וַיָּנַח הַיָּם מִזַּעְפּוֹ.

קעט. שְׁנֵי נְשִׂיאִים.

וְתַלְמִיד אֶחָד בָּא לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה וַיֹּאמֶר לוֹ: רַבִּי! תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת א) אוֹ חוֹבָה ב)?, וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: רְשׁוּת. אָז הָלַךְ הַתַּלְמִיד אֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיִּשְׁאָלֵהוּ: תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת אוֹ חוֹבָה? וַיַּעַן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: חוֹבָה. וַיִּשְׁתָּאֶה הַתַּלְמִיד וַיֹּאמַר: וַהֲלֹא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר לִי כִּי תְּפִלַּת עַרְבִית — רְשׁוּת? וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: חַכֵּה עַד שֶׁיָּבֹאוּ הַחֲכָמִים לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ וִיבָרְרוּ אֶת שְׁאֵלָתֶךָ. וַיְהִי כְּבוֹאָם, וַיִּשְׁאַל הַתַּלְמִיד לֵאמֹר: תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת אוֹ חוֹבָה? וַיַּעֲנוּ כָּל הַחֲכָמִים: חוֹבָה. וַיַּרְא רַבָּן גַּמְלִיאֵל בֵּין הַחֲכָמִים גַּם אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: הֲיֵשׁ אָדָם שֶׁחוֹלֵק ג) עָלַי בַּדָּבָר הַזֶּה? וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: לֹא! וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: וַהֲלֹא מִשְּׁמְךָ אָמְרוּ שֶׁתְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת? וְעַתָּה עֲמֹד עַל רַגְלֶיךָ וְיָעִידוּ בָךְ. וַיַּעֲמֹד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל רַגְלָיו וַיֹּאמַר: אָמְנָם כָּזֶה וְכָזֶה אָמַרְתִּי, וְחִוִּיתִי דֵעִי נֶגֶד דַּעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל.

וַיֵּשֶׁב רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְדָרַשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עָמַד כְּנָזוּף ד) כָּל הָעֵת הַהוֹאת, וַיַּרְא כָּל הָעָם אֶת עֶלְבּוֹנוֹ ה) שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּצַר לָהֶם וַיִּקְצְפוּ עַל רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהִכְלִים אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּרָגְנוּ ו) וַיֹּאמְרוּ: עַד־כַּמָּה נִתְאַפֵּק וְלֹא נַעֲמֹד לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּהֶעֶלְבּוֹ זֶה כַּמָּה פְעָמִים עַל־יְדֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל? גַּם בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה צִעֵר אוֹתוֹ בְּצַוּוֹתוֹ עָלָיו לָבֹא אֵלָיו בְּמַקְלוֹ וּבִמְמוֹנוֹ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּחֶשְׁבּוֹנוֹ, וַיֵּעָנֶה מִפָּנָיו וַיָּבֹא אֵלָיו כַּאֲשֶׁר צִוָּה; וְעַתָּה הוּא מוֹסִיף לְצַעֲרוֹ וּמְבַיֵּשׁ אוֹתוֹ בִּפְנֵי קָהָל וְעֵדָה! הָבָה נָסִיר אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל מִנְּשִׂיאוּתוֹ! אוּלָם אֶת מִי נָקִים לְנָשִׂיא תַּחְתָּיו? כִּי נַעֲמִיד תַּחְתָּיו אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַנֶּעֱלָב, וְהֵמַר הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל; וְאִם נֹאמַר: יְהִי רַבִּי עֲקִיבָא

א) דָּבָר הַתָּלוּי בִּרְצוֹנוֹ שֶׁל אָדָם. ב) חוֹב обязательно. ג) שֶׁאֵינוֹ מַסְכִּים. ד) посрамленный. ה) כְּלִמָּתוֹ обида его. ו) הֱלִינוּ роптали.

וַיֵּלֶךְ מִפְּקִיעִין עִירוֹ לְיַבְנֶה אֵצֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּיוֹם שֶׁחָל לִהְיוֹת יוֹם כִּפֻּרִים בְּחֶשְׁבּוֹנוֹ, וַיִּתְיַצֵּב לְפָנָיו וַיֹּאמַר: מוֹרִי וְרַבִּי! עָשִׂיתִי כְּמוֹ שֶׁגָּזַרְתָּ עָלָי!

עָמַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּנְשָׁקוֹ עַל רֹאשׁוֹ, אָמַר לוֹ: בֹּא בְשָׁלוֹם, רַבִּי וְתַלְמִידִי! רַבִּי — בְּחָכְמָה, וְתַלְמִידִי, — שֶׁקִּיַּמְתָּ אֶת דְּבָרִי! אַשְׁרֵי הַדּוֹר, שֶׁהַגְּדוֹלִים נִשְׁמָעִים לִקְטַנִּים א).

קעח. שָׁלֹשׁ דְּמָעוֹת.

וַתְּהִי מַחֲלֹקֶת ב) בֵּין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס וּבֵין חַכְמֵי בֵית מִדְרָשׁוֹ בִּדְבַר הֲלָכָה.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: טָהוֹר! וְהַחֲכָמִים אָמְרוּ: טָמֵא! וַיּוֹכַח ג) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת צִדְקָתוֹ בְּאַלְפֵי רְאָיוֹת ד) וְלֹא שָׂמוּ הַחֲכָמִים אֲלֵיהֶן לִבָּם.

וַיַּרְא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כִּי כֵן, וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אִם הֲלָכָה כְּמוֹתִי ה), — חָרוּב ו) זֶה יוֹכִיחַ! וְאַךְ הוֹצִיא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה מִפִּיו, — וַיְהִי דָבָר אֲשֶׁר לֹא פִלְּלוּ וְלֹא יִחֲלוּ לוֹ; כִּי נֶעֱקַר הֶחָרוּב מִמְּקוֹמוֹ, וַיִּנָּשֵׂא מִזֶּה וָהָלְאָה בְּמֶרְחָק שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת אַמָּה.

וַיִּרְאוּ הַחֲכָמִים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמְרוּ: אֵין מְבִיאִים רְאָיָה מִן הֶחָרוּב!

וַיַּעַן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: אִם כֵּן, תּוֹכִיחַ אַמַּת ז) הַמַּיִם אֶת צִדְקָתִי. וַיִּרְתְּחוּ ח) הַמַּיִם וַיִּתְגָּעֲשׁוּ ט) וַיָּשׁוּבוּ וַיֵּלְכוּ לְאָחוֹר. וַיַּעֲנוּ הַחֲכָמִים וַיֹּאמְרוּ: אֵין מְבִיאִים רְאָיָה מֵאַמַּת הַמָּיִם.

אָז קָרָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְאָמַר: אִם כִּדְבָרַי כֵּן הוּא, — יוֹכִיחוּ כָּתְלֵי בֵית הַמִּדְרָשׁ! וְאַךְ כִּלָּה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְדַבֵּר וַיָּחֵלּוּ כָּתְלֵי בֵית־הַמִּדְרָשׁ לְהִכָּפֵף י) וַיֵּלְכוּ הָלֹךְ וָמוֹט עַד אֲשֶׁר חָשְׁבוּ לִנְפֹּל. וַיַּרְא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיָּקָם וַיִּגְעַר בַּכְּתָלִים וַיֹּאמַר: אִם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מְנַצְּחִים יא) זֶה אֶת זֶה בַּהֲלָכָה, — אַתֶּם מַה־טִּיבְכֶם יב)?

אָז נִהְיָה דְּבַר־פֶּלֶא: הַכְּתָלִים לֹא נָפְלוּ מִפְּנֵי כְבוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְלֹא נִזְקְפוּ יג) מִפְּנֵי כְבוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, — הִנֵּה הֵם עוֹמְדִים נְטוּיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

וַיְהִי כִּרְאוֹת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כִּי אֵין הַחֲכָמִים שָׂמִים לֵב לְכָל הוֹכָחוֹתָיו וּרְאָיוֹתָיו, וַיָּקָם וַיָּרֶם אֶת יָדוֹ הַשָּׁמַיְמָה וַיֹּאמַר: מִן הַשָּׁמַיִם יוֹכִיחוּ צִדְקָתִי! וְאַךְ כִּלָּה לְדַבֵּר, וַיִּשָּׁמַע קוֹל מִשָּׁמַיִם לֵאמֹר: אַל לָכֶם לַחֲלֹק יד) עַל דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הֲלָכָה כְמוֹתוֹ בְּכָל מָקוֹם!..

וַיַּעֲמֹד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל רַגְלָיו וַיֹּאמַר: אֵין אָנוּ מַשְׁגִּיחִים טו) בְּבַת קוֹל! לֹא בַשָּׁמַיִם עוֹד הַתּוֹרָה; כְּבָר נִתְּנָה מִסִּינַי וְכָתוּב בָּהּ: אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת טז)!

וַיַּרְא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כִּי כֵן, וַיָּשָׁב לְבֵיתוֹ בְּפַחֵי נֶפֶשׁ יז).

אָז נֶאֶסְפוּ כָּל הַחֲכָמִים וַיֹּאמְרוּ: אָמְנָם גָּדוֹל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְנִכְבָּד וּנְשִׂיא עֲדָתֵנוּ; אוּלָם דִּבְרֵי הַתּוֹרָה גְּדוֹלִים וְנִכְבָּדִים וּקְדוֹשִׁים מִמֶּנּוּ; וְיַעַן כִּי אָמֹר אָמַר לְהַכְרִיחֵנוּ יח) שֶׁנַּעֲזֹב אֶת דִּבְרֵי הָרַבִּים וְנֵלֵךְ אַחֲרֵי הַיָּחִיד, עַל כֵּן נַרְחִיקֵהוּ מֵעָלֵינוּ, וְהָיָה מְנֻדֶּה יט) מִתּוֹכֵנוּ. וַיִּמְנוּ אֶת הַדֵּעוֹת וַיִּרְאוּ כִּי רֹב הַחֲכָמִים מַחְלִיטִים לְנַדּוֹתוֹ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִדָּה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים: מִי מֵאִתָּנוּ יֵלֵךְ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְהוֹדִיעֵהוּ, כִּי מְנֻדֶּה הוּא? וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: הִנְנִי שְׁלָחוּנִי! וַיֵּלֶךְ רַבִּי עֲקִיבָא

א) אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים מְקַיְּמִים אֶת מִצְוָתָם שֶׁל אֲנָשִׁים קְטַנִּים. ב) מְרִיבָה. ג) הֶרְאָה. ד) доказательства ה) כָּמוֹנִי. ו) рожковое дерево ז) מַעְיָן. ח) закипѣли ט) зашипѣли, י) наклоняться. יא) מִתְגַּבְּרִים одолѣваютъ. יב) מַה לָּכֶם לְהִתְעָרֵב. יג) выпрямлялись. יד) לָרִיב. טו) שָׂמִים לֵב. טז) לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵי הָרַבִּים וְלֹא כְּדִבְרֵי הַיָּחִיד. יז) מִצְטַעֵר. יח) заставить насъ. יט) מֻחְרָם.

הַדֶּשֶׁא שֶׁהָיָה בְּסֻכַּת־הַגָּן. וַתּוֹצֵא אֶת סְרִיפַת א) הַזָּהָב אֲשֶׁר לָהּ מִשַּׂעֲרוֹתֶיהָ, וַתְּתַחֲבֶהָ ב) בְּקִיר הַסֻּכָּה, וַתִּישָׁן. וַיֵּלֶךְ רַבִּי עֲקִיבָא בַּגָּן וַיָּבֹא הַסֻּכָּה וַיַּרְא אֶת בִּתּוֹ יְשֵׁנָה, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: עָמֵל עָמְלָה כָּל הַיּוֹם, וַתַּעֲזֹר אֶת־שִׁפְחוֹת הַבַּיִת לְהָכִין אֶת הַסְּעוּדָה, וַתִּיעַף מְאֹד וַתִּישָׁן. וַיְהִי בְּרֶגַע הַזֶּה וַתִּיקַץ מִשְּׁנָתָהּ, וַתָּקָם מִפְּנֵי אָבִיהָ, וַתִּשְׁלַח יָדָהּ אֶל הַסְּרִיפָה לְהוֹצִיאָהּ מִתּוֹךְ קִיר־הַסֻּכָּה, וְהִנֵּה נָחָשׁ גָּדוֹל וְנוֹרָא נְקוּר־עַיִן ג) נִמְשָׁךְ אַחַר הַסְּרִיפָה; כִּי בְשׂוּם הַכַּלָּה אֶת־הַסְּרִיפָה בַּקִּיר, — נִקְּרָה אֶת־עֵין הַנָּחָשׁ שֶׁבָּא לְנָשְׁכָהּ. וַיַּרְא רַבִּי עֲקִיבָא אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הוֹדִי, בִּתִּי, לַה׳, כִּי הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּךְ! וְעַתָּה הַגִּידִי נָא לִי מָה הוּא הַדָּבָר הַטּוֹב שֶׁעָשִׂית וַיַּחְשְׁבֵהוּ לָךְ ה׳ צְדָקָה וַיַּצִּילֵךְ מִמָּוֶת?

וַתַּעֲנֵהוּ בִתּוֹ לֵאמֹר: כְּשֶׁיָּשַׁבְתִּי בְּרֹאשׁ הַקְּרוּאוֹת, שֶׁאָכְלוּ וְשָׁתוּ, וַתֵּיטַבְנָה אֶת לִבָּן, וָאֵרֶא וְהִנֵּה בָא עָנִי הַבַּיְתָה וַיַּעֲמֹד בַּפֶּתַח, וַיְבַקֵּשׁ לֶאֱכֹל, וְלֹא שָׂם אִישׁ מֵהַקְּרוּאִים אֶת לִבּוֹ עָלָיו, כִּי דִבֵּר בְּשָׂפָה רָפָה ד) וַיֵּבוֹשׁ לְהָרִים קוֹלוֹ; וָאֲמַהֵר וָאֵצֵא אֵלָיו וָאֶקַּח אֶת חֵלֶק סְעוּדָתִי שֶׁהֵכִינוּ לִי וָאֶתֵּן לוֹ, וַיֹּאכַל וַיִּשְׂבַּע וַיּוֹתַר, וַיְבָרְכֵנִי וַיֵּלֶךְ לוֹ. וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: צִדְקָתֵךְ זֹאת הִצִּילַתֵךְ מִמָּוֶת!

קפא. עָנָו וְנָדִיב.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא רַבִּי עֲקִיבָא לִמְכֹּר מַרְגָּלִית ה) יְקָרָה שֶׁהָיְתָה לוֹ, כִּי מוּכַר פְּנִינִים הָיָה.

וַיִּפְגְּשֵׁהוּ אִישׁ אֶחָד לָבוּשׁ בְּגָדִים בָּלִים וַיֹּאמֶר לוֹ: מִכְרָה לִי אֶת מַרְגָּלִיתְךָ. וַיִּתְמַהּ אֵלָיו רַבִּי עֲקִיבָא, כִּי אָמַר: הַאִישׁ עָנִי כָמוֹהוּ יִקְנֶה מַרְגָּלִית יְקָרָה? וַיֹּאמֶר לֶעָנִי: יָדֹעַ תֵּדַע כִּי מְחִירָהּ אֶלֶף שֶׁקֶל זָהָב. וַיֹּאמֶר הֶעָנִי: גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי, כִּי מְחִירָהּ רָב; אוּלָם בְּכָל זֹאת אֶקְנֶה מִיָּדְךָ; וְעַתָּה הוֹאֶל נָא וָלְכָה אַחֲרַי לְבֵיתִי וְשִׁלַּמְתִּי לְךָ מְחִירָהּ! וַיּוֹסֶף רַבִּי עֲקִיבָא לְהִשְׁתָּאוֹת לֶעָנִי וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו. וַיְהִי כְּבוֹאָם אֶל בֵּיתוֹ, וַיֵּצְאוּ עֲבָדָיו לִקְרָאתוֹ וַיּוֹשִׁיבֻהוּ עַל כִּסֵּא זָהָב וַיָּבִיאוּ אַגַּן ו) כֶּסֶף מָלֵא מַיִם, זַכִּים כִּבְדֹלַח, וַיִּרְחֲצוּ אֶת רַגְלָיו. וַיְצַו הָאִישׁ אֶת־עֲבָדָיו, הַמּוֹשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, לֵאמֹר: תֵּן לָאִישׁ הַזֶּה אֶלֶף שֶׁקֶל זָהָב בִּמְחִיר הַמַּרְגָּלִית אֲשֶׁר קָנִיתִי, וְלָקַחְתָּ אוֹתָהּ, וְשַׂמְתָּ אוֹתָהּ בִּמְדוֹכָה ז) יַחַד עִם יֶתֶר הַמַּרְגָּלִיּוֹת אֲשֶׁר קָנִיתִי וְדַכְתָּ ח) אוֹתָן הֵיטֵב הָדֵק, וְהָיוּ רְפוּאוֹת לַעֲנִיֵּי שְׁכוּנָתִי ט)! וְרַבִּי עֲקִיבָא עוֹמֵד מִשְׁתָּאֶה וּמַחֲרִישׁ, כִּי לֹא הֶאֱמִין לְמַרְאֵה עֵינָיו. וַיְצַו הָאִישׁ וַיָּשִׂימוּ לוֹ וּלְרַבִּי עֲקִיבָא לֶחֶם, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לֶאֱכֹל וַיֹּאמֶר רַבִּי עֲקִיבָא: הַגִּידָה נָא לִי מַדּוּעַ תִּתְרוֹשֵׁשׁ י) וְתִמָּצֵא תָמִיד בֵּין הָעֲנִיִּים? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: לוּלֵא נִמְצֵאתִי בֵּין הָעֲנִיִּים, כִּי עַתָּה רָם לְבָבִי מְאֹד וָאֶתְגָּאֶה בְּעָשְׁרִי, וָאֶשְׁכַּח אֶת ה׳, הַמַּשְׁפִּיל גֵּאִים וְהַמַּגְבִּיהַּ שְׁפָלִים, וְהָיִיתִי מַעֲלִים עֵינַי מֵהָעֲנִיִּים הָאֻמְלָלִים, הָרְעֵבִים לַלָּחֶם; אוּלָם בְּלֶכְתִּי תָמִיד בֵּין הָעֲנִיִּים, — נוֹדַע לִי הֵיטֵב מַחְסוֹרָם, וְאָנֹכִי מְמַהֵר לְעֶזְרָתָם, כִּי חַנַּנִי אֱלֹהִים וְיֵשׁ לִי רָב! וַיִּשְׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא אֶת דִּבְרֵי הָאִישׁ, וַיַּעֲמֹד עַל רַגְלָיו וַיִּשָּׁקֵהוּ עַל רֹאשׁוֹ וַיֹּאמַר: יִרְבּוּ כְמוֹתְךָ יא) נְדִיבִים וַעֲנָוִים בְּיִשְׂרָאֵל!

א) מִין מַחַט, булавка. ב) воткнула ее. ג) проколотый глазъ. ד) בְּקוֹל נָמוּךְ. ה) жемчугъ. ו) כְּלִי, тазъ. ז) въ ступку. ח) толочь. ט) הַיּוֹשְׁבִים לֹא רָחוֹק מִבֵּיתִי, соседство. י) מִתְרָאָה כֶּעָנִי. יא) כָּמוֹךָ.

לְנָשִׂיא תַּחְתָּיו, — מִי יוֹדֵעַ אִם יַאֲרִיךְ יָמִים עַל כִּסֵּא נְשִׂיאוּתוֹ; — עַל כֵּן אֵין טוֹב לָנוּ בִּלְתִּי אִם נָקִים אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לְנָשִׂיא תַּחַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל. וַיַּעַן כָּל הָעָם וַיֹּאמַר: אֵין טוֹב מֵרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הוּא חֲכַם־לֵבָב וְעָשִׁיר וּנְדִיב לֵב וַעֲשִׂירִי א) לְעֶזְרָא! וַיֵּלְכוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר: הוּסַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל מִנָּשִׂיא, וְאַתָּה נִבְחַרְתָּ תַּחְתָּיו. וַיֹּאמֶר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא אֲקַבֵּל אֶת־הַנְּשִׂיאוּת עַד אִם אִוָּעֵץ עִם אִשְׁתִּי. וַיֵּלֶךְ רַבִּי אֶלְעָזָר לְאִשְׁתּוֹ וַיַּגֶּד לָהּ אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה; וַתֹּאמֶר לוֹ: אִם הֵסִירוּ אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל, הֵן יָסִירוּ גַּם אוֹתְךָ מִנְּשִׂיאוּתֶךָ. וַיֹּאמֶר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַמָּשָׁל אוֹמֵר: יִשְׁתַּמֵּשׁ אָדָם בְּכוֹס יְקָרָה יוֹם אֶחָד, וְאַל יָשִׂים לִבּוֹ לָזֹאת כִּי בַיּוֹם הַשֵּׁנִי תִּשָּׁבֵר! וַתֹּאמֶר אִשְׁתּוֹ: אוּלָם עוֹדְךָ צָעִיר וְרַק הַיּוֹם נִמְלְאוּ לְךָ שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה, וְלֹא נָאָה לְצָעִיר כָּמוֹךָ לַעֲמֹד בְּרֹאשׁ הָעֵדָה! וַיְהִי אַךְ הוֹצִיאָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּיהָ, וְהִנֵּה נִרְאוּ בִזְקָנוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שׁוּרוֹת שֶׁל שְׂעָרוֹת לְבָנוֹת, וַיִּהְיוּ פָנָיו כִּפְנֵי בֶן שִׁבְעִים שָׁנָה. וַיָּבֹא רַבִּי אֶלְעָזָר הַנָּשִׂיא לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ וַיֹּאמֶר אֶל שׁוֹמֵר הַפֶּתַח: מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה לֹא תִשְׁמוֹר עוֹד אֶת מְבוֹא בֵּית־הַמִּדְרָשׁ, וְיָבֹא אֵלָיו כָּל אִישׁ הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ דְּבַר ה'! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה הָעָם כִּי הוּסַר הַשּׁוֹמֵר, וְקוֹלוֹ הַקּוֹרֵא: מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ ב) לֹא יָבֹא הֵנָּה, — לֹא נִשְׁמַע עוֹד, — וַיִּרֶב הָעָם לָבֹא וַיִּרֶב מִסְפַּר הַתַּלְמִידִים, וַיּוֹסִיפוּ בַיּוֹם הַהוּא בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אַרְבַּע מֵאוֹת סַפְסָלִים לְאַרְבַּע מֵאוֹת תַּלְמִידִים חֲדָשִׁים. וּכְהִוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וַיִּצְטַעֵר מְאֹד, וַיַּךְ כַּף אֶל כַּף וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אֶפְשָׁר שֶׁקַּפְּדָנוּתִי ג) הָיְתָה מוֹנַעַת תּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל?! וַיְהִי בַלַּיְלָה וַיֵּרָא אֵלָיו מַלְאַךְ אֱלֹהִים, וַיַּרְאֵהוּ אַרְבַּע מֵאוֹת כַּדִּים, מְלֵאִים אֵפֶר, — לֵאמֹר: הַתַּלְמִידִים הַחֲדָשִׁים אֵינָם הֲגוּנִים ד) בְּיוֹתֵר! וַתָּשָׁב נֶפֶשׁ רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִמְנוּחָתָהּ וַיֵּלֶךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וַיֵּשֶׁב בֵּין הַתַּלְמִידִים, הַשּׁוֹמְעִים לֶקַח מִפִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה; וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי פָּסְקוּ ה) הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וַיִּזָּכֵר כִּי צָעַר צִעֵר אוֹתוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת, וַיֵּלֶךְ אֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבַקֵּשׁ סְלִיחָתוֹ. וַיָּבֹא אֵלָיו הַבַּיְתָה, וַיַּרְא אֶת הַקִּירוֹת וְהִנָּם שְׁחוֹרִים כְּפִיחַ. וַיֹּאמֶר אֵלָיו: מִכָּתְלֵי בֵיתְךָ נִכָּר שֶׁפֶּחָמִי ו) אָתָּה! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר: אוֹי לוֹ לַדּוֹר, שֶׁאַתָּה עוֹמֵד בְּרֹאשׁוֹ, וְאוֹי לָהּ לַסְּפִינָה, שֶׁאַתָּה מַנְהִיגָהּ, שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ בְּצַעֲרָם שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, — בַּמָּה הֵם עוֹסְקִים וּבַמָּה הֵם נִזּוֹנִים. וַיֹּאמֶר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אָנָּא סְלַח לִי! וְלֹא שָׂם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת לִבּוֹ אֵלָיו. וַיִּקְרָא רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיֹּאמַר: אִם לֹא לְמַעֲנִי תִּסְלַח לִי, — מְחַל לִי לְמַעַן אָבִי! וַיַּעַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: סָלַחְתִּי! וּכְהִוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְרַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: נִתְפַּיַּסְתָּ ז)? כְּלוּם עָשִׂינוּ ח), אֶלָּא לִכְבוֹדְךָ! לְמָחָר אֲנִי וְאַתָּה נַשְׁכִּים ט) לְפִתְחוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַנָּשִׂיא. וַתּוּשַׁב הַנְּשִׂיאוּת שֵׁנִית לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל. וַיְהִי גַּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה נָשִׂיא בְּיִשְׂרָאֵל; וְהָיָה רַבָּן־גַּמְלִיאֵל דּוֹרֵשׁ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה — שַׁבָּת אֶחָת.

כפ. כֹּחָהּ שֶׁל צְדָקָה.

וַיְהִי בְּיוֹם כְּלוּלוֹת י) בַּת רַבִּי עֲקִיבָא, וַתָּבֹא כְּחֹם הַיּוֹם בַּגָּן, וַתִּשְׁכַּב עַל סַפְסָל

א) הַדּוֹר הָעֲשִׂירִי. ב) שֶׁפִּיו וְלִבּוֹ אֵינָם שָׁוִים. ג) строгость. ד) נִכְבָּדִים וְטוֹבִים. ה) קָבְעוּ.
ו) кузнецъ. ז) הִתְרַצִּיתָ, удовлетворенъ. ח) אֶת דְּבַר הוֹרָדָתוֹ מִנְּשִׂיאוּת. ט) נָבוֹא בַּבֹּקֶר.
י) יוֹם הִלָּקְחָהּ לְאִישׁ.

בֶּן־חֲנַנְיָה: הִבֵּה נִלְמְדָה תּוֹרַת ה׳! וַיֵּעָשׂוּ כֵן כַּאֲשֶׁר אָמָרוּ, וַתֵּרֶד אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וַתַּקֵּף א) אֶת הַבַּיִת, וַתְּמַלְאֵהוּ אוֹרָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד. וַיֶּחֱרַד אֲבוּיָה חֲרָדָה גְדוֹלָה, וַיֹּאמֶר לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּלְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַלִשְׂרֹף בֵּיתִי בָאֵשׁ קְרָאתִיכֶם? וַיַּעֲנֵהוּ לֵאמֹר: לֹא אֵשׁ שׂוֹרֶפֶת הִיא כִּי אִם אֵשׁ מְאִירָה וּמְחַמֶּמֶת. וַיֹּאמֶר אֲבוּיָה: אִם כָּךְ הִיא כֹּחָהּ שֶׁל תּוֹרָה, — אִם יִתְקַיֵּם ב) לִי בְּנִי זֶה, — לַתּוֹרָה אֲנִי מַפְרִישׁוֹ ג)! וַיַּעֲנֵהוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִבְהֲלוּ בִּרְאוֹתָם אֶת הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הִקִּיפָה אֶת הַר סִינַי בְּיוֹם הִנָּתֵן הַתּוֹרָה, וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה בְּשֵׁם ה׳: מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לְיִרְאָה אֶת ה׳ תָּמִיד וְלָלֶכֶת בְּתוֹרָתוֹ; וְעַל־כֵּן אָנוּ אוֹמְרִים לְךָ: אַל תִּירָא אֶת הָאֵשׁ הַיּוֹצְאָה מִדְּבַר ה׳, — יְרָא אֶת ה׳ וּשְׁמוֹר אֶת מִצְוֹתָיו, לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבִנְךָ הַנּוֹלָד לְךָ לְעוֹלָם.

קפה. גֹּדֶל הַשָּׁלוֹם.

וַיִּשְׁאַל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי לֵאמֹר: מַדּוּעַ צִוְּתָה הַתּוֹרָה לִבְנוֹת אֶת־הַמִּזְבֵּחַ אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת, שֶׁלֹּא הוּנַף עֲלֵיהֶן בַּרְזֶל?

וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי וַיֹּאמַר: עַל כֵּן צִוָּה ה׳ לִבְנוֹת אֶת־הַמִּזְבֵּחַ אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהַמִּזְבֵּחַ מֵטִיל שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם ד). וַהֲלֹא הַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר ה): וּמָה אֲבָנִים, שֶׁאֵינָן רוֹאוֹת וְלֹא שׁוֹמְעוֹת וּמְדַבְּרוֹת, — עַל־יְדֵי שֶׁמְּטִילוֹת שָׁלוֹם, — אָמְרָה תוֹרָה: לֹא תָנִיף עֲלֵיהֶן בַּרְזֶל, — מִי שֶׁמֵּטִיל שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִישׁ, בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, בֵּין עִיר לְעִיר, בֵּין אֻמָּה לְאֻמָּה, בֵּין מַמְלָכָה לְמַמְלָכָה, — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁלֹּא תָבֹא עָלָיו פּוּרְעָנוּת ו)!

קפו. כִּבּוּד אֵם.

וְרַבִּי טַרְפוֹן הָיָה תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וַיִּתְאַמֵּץ בְּכָל כֹּחוֹ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי רַבּוֹ הַגָּדוֹל לִהְיוֹת כָּמוֹהוּ תָּם וְיָשָׁר, שׁוֹמֵר תּוֹרָה וְהוֹלֵךְ בְּחֻקּוֹתֶיהָ.

וַיְהִי הַיּוֹם וַתֵּלֶךְ אִמּוֹ בֶּחָצֵר, וַיַּרְא רַבִּי טַרְפוֹן, וְהִנֵּה נִתַּק ז) שְׂרוֹךְ נַעֲלֶיהָ, וְכַפּוֹת רַגְלֶיהָ דוֹרְכוֹת עַל הָאֲדָמָה הַקָּשָׁה. וַיְמַהֵר רַבִּי טַרְפוֹן אֶל אִמּוֹ, וַיָּשֶׂם כַּפּוֹת יָדָיו תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֶיהָ, וַתְּהִי מְהַלֶּכֶת עֲלֵיהֶן עַד הַגִּיעָהּ לְמִטָּתָהּ. וַיְהִי בַּחֲלוֹת רַבִּי טַרְפוֹן וַיִּפֹּל לְמִשְׁכָּב, וַיָּבֹאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל לְבַקְּרוֹ וַתֹּאמֶר לָהֶם אִמּוֹ: אָנָּא, חֲכָמִים וְצַדִּיקִים! הִתְפַּלְלוּ בְּעַד בְּנִי אֶל הָאֱלֹהִים וְרָפָא לוֹ, כִּי אֵין כָּמוֹהוּ בֵּן מְכַבֵּד הוֹרָיו. וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים: וּמֶה עָשָׂה לָךְ בְּנֵךְ? וַתְּסַפֵּר לָהֶם אֶת־כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה בְּיוֹם הִנָּתֵק שְׂרוֹךְ נַעֲלָהּ. וַיַּעֲנוּ הַחֲכָמִים וַיֹּאמְרוּ: גַּם אִם יַעֲשֶׂה הָאָדָם אֶלֶף אַלְפֵי פְעָמִים כָּכָה, — לֹא יַגִּיעַ ח) עוֹד לַחֲצִי הַכָּבוֹד שֶׁאָמְרָה תוֹרָה!

קפז. הִדּוּר ט) מִצְוֹת.

וַה׳ בֵּרַךְ אֶת רַבִּי טַרְפוֹן וַיֶּעְשַׁר וַיִּגְדַּל מְאֹד, וַיֹּאמַר: אֵיזֶהוּ עָשִׁיר? כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֵאָה כְרָמִים, מֵאָה שָׂדוֹת וּמֵאָה עֲבָדִים שֶׁעוֹבְדִים בָּהֶם. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר רַבִּי טַרְפוֹן: אֵין מַדְלִיקִין נֵר שַׁבָּת אֶלָּא בְּשֶׁמֶן זַיִת בִּלְבָד. וַיַּעֲמֹד רַבִּי יְהוּדָה עַל רַגְלָיו וַיֹּאמַר: וּמַה־יַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי מָדַי שֶׁאֵין

א) סִבְּבָה окружила. ב) יְחִיֶה. ג) מַקְדִּישׁ אוֹתוֹ посвящаю его. ד) עַל יְדֵי הַקָּרְבָּנוֹת מְכַפְּרִים עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וה׳ מְבָרֵךְ אוֹתָם בְּשָׁלוֹם. ה) מִן הַדְּבָרִים הַקַּלִּים וְהַמּוּבָנִים נִלְמַד דָּבָר יוֹתֵר חָמוּר וְיוֹתֵר נִכְבָּד. ו) עֹנֶשׁ наказаніе. ז) נִקְרַע. ח) עָשָׂה. ט) יֹפִי украшеніе.

קפב. הַחוֹלֶה וְרוֹפְאוֹ.

וְאִישׁ אֶחָד חוֹלֶה נִגַּשׁ אֶל רַבִּי עֲקִיבָא וְאֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהָלְכוּ בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם וַיֹּאמֶר לָהֶם: בִּי אֲדוֹנַי, אִישׁ חוֹלֶה אָנֹכִי, אוּלַי תֵּדְעוּ מָה אֶעֱשֶׂה וְאֵרָפֵא? וַיִּשְׁאַל רַבִּי עֲקִיבָא לְמַחֲלָתוֹ וַיַּגֵּד לוֹ הָאִישׁ. וַיֹּאמְרוּ רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כָּזֶה וְכָזֶה תֹּאכַל, וְכָזֶה וְכָזֶה תִּשְׁתֶּה וְנִרְפֵּאתָ! וַיּוֹדֶה לָהֶם הַחוֹלֶה, וַיֵּלֶךְ לוֹ. אָז נִגַּשׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם אֶל רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם: הֲלֹא תַגִּידוּ לִי מִי הֶחֱלִיא א) אֶת הָאִישׁ הַזֶּה? וַיַּעֲנֻהוּ רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: ה׳ שָׂם עָלָיו אֶת הַמַּחֲלָה. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: וְאִם ה׳ חָפֵץ בְּיִסּוּרֵי ב) הָאִישׁ הַהוּא, — אַתֶּם מַה־כִּי בָאתֶם לְהָפֵר אֶת מַחֲשֶׁבֶת ה׳ וְלִרְפֹּא לוֹ? וַיֹּאמֶר רַבִּי עֲקִיבָא: הַגִּידָה נָּא לִי מַה מְּלַאכְתֶּךָ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: לִי שָׂדֶה בִּסְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְאָנֹכִי עוֹבֵד אוֹתוֹ. וַיֹּאמֶר רַבִּי עֲקִיבָא: וּמִי בָרָא אֶת הָאֲדָמָה? וַיַּעַן הָאִישׁ: מַעֲשֵׂה יְדֵי אֱלֹהִים הִיא. וַיֹּאמֶר אֵלָיו רַבִּי עֲקִיבָא: מָה אַתָּה עוֹשֶׂה לְשָׂדְךָ כְּדֵי שֶׁיּוֹצִיא לְךָ לָחֶם? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: אָנֹכִי מְפַתֵּחַ ג) וּמְשַׂדֵּד ד) אַדְמָתָהּ, מְסַקֵּל ה) וּמְשָׁרֵשׁ ו) מִמֶּנָּה כָּל חָרוּל ז) וְקוֹץ וְדַרְדַּר, קוֹצֵר וּמְאַלֵּם, דָּשׁ וְטוֹחֵן וְלָשׁ וְאוֹפֶה. וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: מַדּוּעַ אַתָּה בָא בִּגְבוּל ה׳ וְאֵינְךָ מְחַכֶּה לְשָׂדְךָ שֶׁיַּצְמִיחַ בְּעַצְמוֹ אֶת תְּבוּאָתוֹ? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: לֹא יִתָּכֵן הַדָּבָר הַזֶּה! וַיַּעֲנֵהוּ רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמַר: לָכֵן תֵּדַע כִּי הָאָדָם כְּעֵץ הַשָּׂדֶה: הָאֹכֶל כְּסַמִּים וְאִישׁ־הָאֲדָמָה הוּא רוֹפְאָהּ.

קפג. לִכְבוֹד הַתּוֹרָה.

וַיַּרְא רַבִּי עֲקִיבָא כִּי שְׁאוֹנָהּ ח) שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם וַהֲמוֹנָהּ מְבַטְּלִים ט) אוֹתוֹ מִלִּמּוּד תּוֹרַת ה׳, וַיֵּצֵא הוּא עִם בְּנֵי בֵיתוֹ לְעִיר קְטַנָּה, בְּנֵי־בְרַק שְׁמָהּ, לָשֶׁבֶת שָׁם.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּמָת שִׁמְעוֹן בְּנוֹ, וַיִּצְטַעֵר עָלָיו רַבִּי עֲקִיבָא מְאֹד. וַיְהִי הוּא בוֹכֶה לוֹ, וְהִנֵּה עַם רַב מְאֹד, אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף, הוֹלְכִים וּקְרֵבִים לִבְנֵי־בְרַק לִסְפֹּד לַמֵּת וּלְנַחֵם אֶת הוֹרָיו הַמִּתְאַבְּלִים. וַיַּרְא רַבִּי עֲקִיבָא אֶת הַקָּהָל הַגָּדוֹל שֶׁבָּא לְהִשְׁתַּתֵּף י) בְּצַעֲרוֹ, וַיַּעֲמֹד עַל כִּסֵּא גָּדוֹל וַיִּקְרָא בְקוֹל בְּאָזְנֵי הַנֶּאֱסָפִים לֵאמֹר: שִׁמְעוּ נָא, אַחַי, בֵּית יִשְׂרָאֵל! הֵן לֹא בִגְלַל חָכְמָתִי וְעָשְׁרִי בָּאתֶם כֻּלְּכֶם הַיּוֹם, — כִּי כַמָּה עֲקִיבָא יֵשׁ בְּעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲכָמִים וַעֲשִׁירִים, טוֹבִים וּגְדוֹלִים מִמֶּנִּי! וְאִם יוֹשְׁבֵי הַנֶּגֶב יוֹדְעִים אֶת עֲקִיבָא, — אֵיכָה יְדָעוּהוּ בְּנֵי הַגָּלִיל? וְאִם הַגְּבָרִים יוֹדְעִים אוֹתוֹ, — אֵיכָה נוֹדַע גַּם לַנָּשִׁים וְהַטָּף? אוּלָם יָדַעְתִּי, כִּי שׁוֹמְרֵי מִצְוָה אַתֶּם וְלִכְבוֹד תּוֹרַת ה׳ וּמִצְוֹתָיו בָּאתֶם כֻּלְּכֶם הַיּוֹם לְנַחֲמֵנִי! מְנֻחָם יא) אֲנִי, אַף אִם שִׁבְעָה בָנִים קָבַרְתִּי! וְאַתֶּם, אַחַי, לְכוּ לְבֵיתְכֶם לְשָׁלוֹם, וַה׳ יְשַׁלֵּם לָכֶם שָׂכָר טוֹב!

קפד. אֵשׁ מִן הַשָּׁמָיִם.

וַיְהִי בִירוּשָׁלַיִם אִישׁ אֶחָד, אֲבוּיָה שְׁמוֹ; וְהָיָה הָאִישׁ עָשִׁיר וּמְכֻבָּד וַיִּמָּנֶה יב) אֶת גְּדוֹלֵי הָעִיר וַחֲשׁוּבֶיהָ. וּכְהִוָּלֶד לוֹ אֱלִישָׁע בְּנוֹ, וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם הִכָּנְסוֹ בִבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וַיִּקְרָא לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי וּלְתַלְמִידָיו, וּלְנַקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן קָרָא וּלְכַלְבָּא שָׂבוּעַ וּלְצִיצִית הַכֶּסֶת וּלְיֶתֶר נִכְבְּדֵי יְרוּשָׁלָיִם. וַיְהִי אַחֲרֵי אָכְלָם וּשְׁתוֹתָם, וַיֹּאמֶר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ

א) הֵבִיא מַחֲלָה. ב) בְּעֹנֶשׁ וּבְצַעַר. ג) раскапываю. ד) боронить. ה) מוֹצִיא מִתּוֹכָהּ אֶת הָאֲבָנִים. ו) עִיקֵּר. ז) колючки. ח) רַעֲשָׁה, сутолока, шумъ. ט) מַפְרִיעִים, мѣшаютъ. י) לָקַחַת חֵלֶק. יא) утѣшенъ. יב) נֶחְשָׁב.

שֶׁכֻּלּוֹ עוֹמֵד בִּמְקוֹם טֻמְאָה וְגוּפוֹ נוֹטֶה לִמְקוֹם טָהֳרָה; נִקְצַץ גּוּפוֹ, — כֻּלּוֹ עוֹמֵד בִּמְקוֹם טֻמְאָה. עַל־יְדֵי הַשַּׁלְוָה וְהַהַצְלָחָה שֶׁיֵּשׁ לָרְשָׁעִים, הֵם מוֹסִיפִים חֵטְא עַל פֶּשַׁע, וְסוֹפָם חֶרְפַּת עוֹלָם אֲשֶׁר לֹא תִמָּחֶה, וְכֵן אָמַר הֶחָכָם בָּאָדָם: יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי אִישׁ, וְאַחֲרִיתָהּ — דַּרְכֵי מָוֶת.

קצ. רַבִּי טַרְפוֹן וְשׁוֹמְרֵי שְׂדוֹתָיו.

וַיֵּרֶד רַבִּי טַרְפוֹן לְתוֹךְ שְׂדוֹתָיו לֶאֱכֹל קְצִיעוֹת א) בַּשְּׁבִיעִית ב), וְהוּא לָבוּשׁ כְּאַחַד הָעָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכִּירֻהוּ עֲבָדָיו וְלֹא יְכַבְּדֻהוּ בִּשְׁבִיל תּוֹרָתוֹ וְחָכְמָתוֹ. וַיִּרְאֻהוּ שׁוֹמְרֵי שְׂדוֹתָיו וַיִּתְנַפְּלוּ עָלָיו וַיַּכֻּהוּ הַכֵּה וּפָצֹעַ. וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי עוֹד מְעַט וְשָׁבְרוּ כָּל עַצְמוֹתָיו, וַיִּצְעַק אֶל מַכָּיו ג) לֵאמֹר: הוֹאִילוּ לָבוֹא וַאֲמַרְתֶּם בְּבֵית טַרְפוֹן לֵאמֹר: הָכִינוּ תַּכְרִיכִים ד) לְטַרְפוֹן, כִּי עוֹד מְעַט וְיָמוּת תַּחַת יְדֵי עֲבָדָיו. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַשּׁוֹמְרִים וְהָעֲבָדִים, הַמַּכִּים אוֹתוֹ, אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֶּחֶרְדוּ חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד, וַיִּפְּלוּ לִפְנֵי רַגְלָיו וַיִּתְחַנְּנוּ אֵלָיו לֵאמֹר: אָנָּא, אֲדוֹנֵינוּ, סְלַח נָא לָנוּ! וַיַּעַן רַבִּי טַרְפוֹן וַיֹּאמַר: חֵי נַפְשִׁי כִּי עַל כָּל מַקֵּל וּמַקֵּל שֶׁיָּרַד עָלַי, מָחַלְתִּי לָכֶם, יַעַן כִּי אָנֹכִי עָשִׂיתִי שֶׁלֹּא כַדִּין וְנָהַגְתִּי ה) כְּדִבְרֵי בֵית־שַׁמַּאי וְלֹא כְבֵית הִלֵּל.

מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה הֵחֵל רַבִּי טַרְפוֹן לָצוּם יוֹם יוֹם, וַיֹּאמַר: אוֹי לִי שֶׁנִּתְכַּבַּדְתִּי בְּכִתְרָהּ שֶׁל תּוֹרָה ו).

קצא. כֶּתֶר תּוֹרָה.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם אִישׁ אֶחָד, וְלוֹ כֶּרֶם־חֶמֶד ז). וַיִּרְאוּ הַגַּנָּבִים אֶת פְּרִי הַכֶּרֶם, וַיַּחְמְדֻהוּ וַיָּבֹאוּ הַכַּרְמָה מִדֵּי לַיְלָה בְלַיְלָה, וַיֹּאכְלוּ אֶת־פִּרְיוֹ, וַיָּשִׂימוּ בִכְלֵיהֶם ח). וַיַּרְא בַּעַל הַכֶּרֶם כִּי כֵן, וַיִּסְתַּתֵּר בְּכַרְמוֹ בֵּין הַשִּׂיחִים וַיֹּאמַר: אֶרֹב אֶאֱרֹב לַגַּנָּבִים; וְהָיָה כִּי אֶתְפְּשֵׂם, וְיִסַּרְתִּים כְּדֵי רִשְׁעָתָם.

וְרַבִּי טַרְפוֹן עָבַר לְתֻמּוֹ ט) בַּכֶּרֶם הַזֶּה, וַיַּרְא אֶת עוֹלְלוֹת י) הָעֲנָבִים, וַיִּקַּח אֲחָדִים מֵהֶם, וַיְשִׂימֵם בְּפִיו לְאָכְלָם. וַיַּרְא בַּעַל הַכֶּרֶם אֶת־מַעֲשֵׂה רַבִּי טַרְפוֹן וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הִנֵּה אֶחָד מֵהַגַּנָּבִים! וַיָּרָץ אֵלָיו וַיִּתְנַפֵּל עָלָיו וַיְשִׂימֵהוּ בְשַׂק וַיֹּאמַר: עוֹד מְעַט וְהִשְׁלַכְתִּךָ הַמַּיְמָה, וְטָבַעְתָּ, וְלֹא תוֹסִיף עוֹד לְחַבֵּל יא) כַּרְמִי! וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נָשָׂא רַבִּי טַרְפוֹן אֶל הַנָּהָר. וַיִּקְרָא בְצַעַר: אִי יב) לְךָ, טַרְפוֹן! עוֹד מְעַט וּבָא קִצֶּךָ, וְאַתָּה לֹא גָנַבְתָּ וְלֹא גָזַלְתָּ! וַיֶּחֱרַד בַּעַל הַכֶּרֶם חֲרָדָה גְדוֹלָה, כִּי יָדַע אֲשֶׁר רַבִּי טַרְפוֹן גָּדוֹל וְנִכְבָּד מְאֹד. וַיּוֹרֶד אֶת הַשַּׂק מֵעַל שִׁכְמוֹ, וַיִּבְרַח מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה, כִּי בוֹשׁ לְהַבִּיט בִּפְנֵי רַבִּי טַרְפוֹן.

מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה הָלַךְ רַבִּי טַרְפוֹן כָּל יָמָיו קְדֹרַנִּית יג), כִּי אָמַר: אִי לְךָ טַרְפוֹן, שֶׁהִשְׁתַּמַּשְׁתָּ לְטוֹבָתְךָ בְּכִתְרָהּ שֶׁל תּוֹרָה יד)!

קצב. לְשׁוֹן־הָרָע.

וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים מִבְּנֵי הַגָּלִיל בָּאוּ אֶל רַבִּי טַרְפוֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: אָנָּא! רַבֵּנוּ

א) מִין צֶמַח בָּשְׂמִי. ב) בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית. ג) הָעֲבָדִים הַמַּכִּים אוֹתוֹ. ד) בִּגְדֵי־מֵתִים. ה) עָשִׂיתִי. ו) כִּי הִרְפּוּ מִמֶּנִּי רַק כְּשֶׁאָמַרְתִּי לָהֶם מִי אָנֹכִי. ז) נֶחְמָד. ח) בְּסַלֵּיהֶם אוֹ בְשַׂקֵּיהֶם. ט) בְּלִי כַוָּנָה תְחִלָּה безъ намѣренія. י) הָעֲנָבִים הַנִּשְׁאָרִים, הַבּוֹדְדִים. יא) לְהַשְׁחִית. יב) אוֹי. יג) בַּאֲבֵלוּת. יד) יַעַן כִּי בַעַל הַכֶּרֶם עֲזָבָהוּ רַק אָז כְּשֶׁשָּׁמַע מִי נִמְצָא בְשַׂקּוֹ.

לָהֶם אֶלָּא שֶׁמֶן־אֱגוֹזִים ? מַה־יַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי אַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה שֶׁאֵין לָהֶם אֶלָּא שֶׁמֶן צְנוֹנוֹת א) ? וּמַה־יַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי קַפּוֹטְקִיָּה, שֶׁאֵין לָהֶם לֹא זֶה וְלֹא זֶה ? וַיַּעַן רַבִּי טַרְפוֹן וַיֹּאמַר : לֹא אָמַרְתִּי אֶת דְּבָרַי אֶלָּא בִּשְׁבִיל ב) שֶׁמְּצָאנוּ שֶׁחִבֵּב ג) הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמֶן זַיִת יוֹתֵר מִכָּל הַשְּׁמָנִים בְּנֵר וּבְהַדְלָקָה, שֶׁהֲרֵי שָׁנָה ד) פָּרָשַׁת הַדְלָקַת הַנֵּר וְשִׁלֵּשׁ ה) בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וְעַל כָּל אִישׁ לְהִשְׁתַּדֵּל שֶׁיַּעֲשֶׂה מִצְוַת ה' בְּהִדּוּר וּבְנוֹי ו), שֶׁנֶּאֱמַר : זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ !

קפח. נַחֲלָה טוֹבָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר רַבִּי טַרְפוֹן לְרַבִּי עֲקִיבָא : הֵא לְךָ, חֲבֵרִי, שֵׁשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְקָנִיתָ לִי אֲחֻזַּת נַחֲלָה, מְלֵאָה בִּרְכַּת ה'. וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא : כֵּן אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ. וַיִּקַּח רַבִּי עֲקִיבָא אֶת־הַכֶּסֶף וַיֵּלֶךְ לוֹ, וַיָּבֹא אֶל הַחֲכָמִים הָעֲנִיִּים הַהוֹגִים ז) בְּתוֹרַת ה', וַיִּתֵּן לָהֶם אֶת הַכֶּסֶף, וַיִּקְנוּ לָהֶם לֶחֶם וַיֹּאמְרוּ : מֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה נוֹסִיף עוֹד יוֹתֵר לִלְמוֹד תּוֹרַת ה', כִּי הַלֶּחֶם אֲשֶׁר קָנִינוּ, יַמְצִא ח) לָנוּ לִירָחִים רַבִּים, וְדַאֲגַת הַפַּרְנָסָה לֹא תַטְרִידֵנוּ ט) עוֹד. וַיְהִי כַּעֲבוֹר יְרָחִים אֲחָדִים, וַיִּפְגֹּשׁ רַבִּי טַרְפוֹן אֶת רַבִּי עֲקִיבָא וַיֹּאמֶר לוֹ : הֲקָנִיתָ לִי אֶת־הָאֲחֻזָּה אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ ? וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא : כְּבָר קָנִיתָה לְךָ לְמִקְנָה ! וַיֹּאמֶר רַבִּי טַרְפוֹן : וּמָה הִיא. — הֲטוֹבָה אִם רָעָה ? וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא : נַחֲלָתְךָ מְבֹרֶכֶת יוֹם יוֹם, — אֵין כָּמוֹהָ בְּכָל אֲחֻזּוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר רַבִּי טַרְפוֹן : הֲיֵשׁ בְּיָדְךָ סֵפֶר־הַמִּקְנָה י) אֲשֶׁר לָקַחְתָּ מִיַּד בַּעַל הָאֲחֻזָּה ? וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא : הִנֵּה הוּא בְּיָדִי ! וּכְדַבְּרוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיּוֹצֵא אֶת־סֵפֶר הַתְּהִלִּים מֵחֵיקוֹ וַיִּפְתָּחֵהוּ לִפְנֵי רַבִּי טַרְפוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ : קְרָא נָא זֶה ! וַיִּקְרָא רַבִּי טַרְפוֹן לֵאמֹר : פִּזַּר יא) נָתַן לָאֶבְיוֹנִים, — צִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד !

וַיַּעַן רַבִּי טַרְפוֹן וַיֹּאמַר : אָמְנָם טוֹבָה הַנַּחֲלָה הַזֹּאת מִכָּל נַחֲלוֹתַי הָרַבּוֹת אֲשֶׁר לִי ; וְעַתָּה, הֵא לְךָ, אָחִי, עוֹד כֶּסֶף, וְהוֹסַפְתָּ לַעֲשׂוֹת בּוֹ חֶסֶד וּצְדָקָה כַּאֲשֶׁר אָהַבְתָּ !

קפט. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צָדוֹק.

וַיַּרְא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צָדוֹק כִּי תַלְמִידִים רַבִּים לוֹמְדִים תּוֹרַת ה' לְשֵׁם כָּבוֹד וּגְדֻלָּה, וַיֵּרַע הַדָּבָר בְּעֵינָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם : לֹא יֹאמַר אָדָם : אֶקְרָא — שֶׁיִּקְרָאוּנִי חָכָם, אֶשְׁנֶה יב) — שֶׁיִּקְרָאוּנִי רַבִּי, אֲשַׁנֵּן יג) — שֶׁאֶהְיֶה זָקֵן וְאֵשֵׁב בִּישִׁיבָה, — אֶלָּא לְמַד מֵאַהֲבָה, וְסוֹף הַכָּבוֹד לָבֹא ! עֲשֵׂה דְבָרִים לְשֵׁם פָּעֳלָם, וְדַבֵּר בָּהֶם לִשְׁמָם. אַל תַּעֲשֵׂם עֲטָרָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶם, וְאַל תַּעֲשֵׂם קַרְדֹּם יד) לִהְיוֹת עוֹדֵר טו) בּוֹ ; וְקַל וָחֹמֶר : וּמַה בֵּלְשַׁאצַּר שֶׁלֹּא הִשְׁתַּמֵּשׁ טז) בִּכְלֵי־קֹדֶשׁ שֶׁנַּעֲשׂוּ כְּלֵי־חוֹל, — נֶעֱקַר מִן הָעוֹלָם יז), — הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכִתְרָהּ שֶׁל תּוֹרָה, — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה !

וַיִּשְׁמְעוּ הַתַּלְמִידִים אֶת דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיָּשִׂימוּ עַל לֵב וַיִּלְמְדוּ תּוֹרַת ה' לְשֵׁם שָׁמָיִם. וַיַּרְא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כִּי הִצְלִיחוּ דְבָרָיו, וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר : לָמָּה צַדִּיקִים נִמְשָׁלִים בָּעוֹלָם הַזֶּה ? לְאִילָן יח) שֶׁכֻּלּוֹ עוֹמֵד בְּמָקוֹם טָהֳרָה, וְנוֹפוֹ יט) נוֹטֶה לְמָקוֹם טֻמְאָה ; נִקְצַץ כ) נוֹפוֹ, — כֻּלּוֹ עוֹמֵד בְּמָקוֹם טָהֳרָה : עַל־יְדֵי־הַיִּסּוּרִים הַבָּאִים עַל הַצַּדִּיקִים הֵם מִתְכַּפְּרִים כא) יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֶת־אָרְחָם, וְיוֹרְשִׁים הָעוֹלָם הַבָּא. וְלָמָּה רְשָׁעִים דּוֹמִים ? לְאִילָן,

---

א) מִין יָרָק рѣдька. ב) מִפְּנֵי. ג) אָהֵב. ד) повторилъ. ה) וְהִזְכִּיר בְּפַעַם הַשְּׁלִישִׁית. ו) בְּיֹפִי. ז) הָעֲסוּקִים. ח) יַסְפִּיק хватитъ. ט) לֹא יַרְגִּיזֵנוּ безпокоитъ. י) купчая. יא) צְדָקָה, נְדָבָה. יב) אֶלְמַד. יג) אֵדַע הֵיטֵב. יד) גַּרְזֶן. טו) חוֹפֵר. טז) употреблялъ. יז) מֵת. יח) עֵץ. יט) עֲנָפָיו הָעֶלְיוֹנִים. כ) נִגְדַּע срѣзамъ. כא) מְקֻדָּשִׁים.

וַיְסַפֵּר לָהֶם עַל־דְּבַר אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל הַנִּשְׂגָּבָה וְתוֹרָתָם, הַמְּחַכֶּמֶת, וַיִּשְׁמְעוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־דְּבָרָיו וַיֹּאמְרוּ: הָבָה נִתְיַהֵד גַּם אֲנַחְנוּ, כִּי מָצְאָה הָאֱמוּנָה הַזֹּאת חֵן בְּעֵינֵינוּ. וַיַּעֲשׂוּ כֵּן אַנְשֵׁי הַחַיִל כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ, וַיָּבֹאוּ בִּבְרִית אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל.

וַיַּרְא אַנְדְּרִינוּס, כִּי אַנְשֵׁי חֵילוֹ מִתְמַהְמְהִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַיּוֹסֶף שְׁלֹחַ גְּדוּדִים חֲדָשִׁים. וַיֵּצֵא אוּנְקְלוֹס גַּם לִקְרָאתָם, וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כַּדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל הַגְּדוּד הָרִאשׁוֹן וַיִּתְיַהֲדוּ גַּם הֵם. וּבְהִוָּדַע הַדָּבָר לְאַנְדְּרִינוּס, וַיִּשְׁלַח עוֹד גְּדוּדֵי אַנְשֵׁי חַיִל וַיְצַוֵּם לֵאמֹר: כִּי תָבֹאוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַל תַּאֲזִינוּ לְדִבְרֵי אוּנְקְלוֹס, וַהֲבֵאתֶם אוֹתוֹ אֵלַי. וַיְהִי כְּבוֹאָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַיֵּצֵא אוּנְקְלוֹס לִקְרָאתָם וַיֹּאמַר: הִנֵּה יָדַעְתִּי כִּי צִוְּכֶם הַמֶּלֶךְ לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ לִדְבָרַי, וְעַל־כֵּן הוֹאִילוּ נָא עֲנוּנִי עַל שְׁאֵלָתִי אֲשֶׁר אֶשְׁאָלְכֶם.

וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל: שְׁאַל אוֹתָנוּ וַעֲנִינוּךָ! וַיֹּאמֶר אוּנְקְלוֹס: הֵן יְדַעְתֶּם אֶת מִנְהֲגֵי שָׂרֵי אַרְצְכֶם, כִּי בְּלֶכֶת הָאֶפִּיפְיוֹר א) בַּלַּיְלָה, יָאִיר לוֹ הַגִּיפְיוֹר, ב) וּבְלֶכֶת הַדּוּכָּס ג) יָאִיר לוֹ הָאֶפִּיפְיוֹר, וּבְלֶכֶת הַהֶגְמוֹנֶר) בַּלַּיְלָה יָאִיר לוֹ הַדּוּכָּס, וּבְלֶכֶת הַקּוֹם ה) יָאִיר לוֹ הַהֶגְמוֹן; וְעַתָּה הַגִּידוּ לִי לָמִי יָאִיר הַקּוֹם? וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל: הֵן גָּדוֹל הַקּוֹם מִכָּל שָׂרֵי הַמְּלוּכָה, וְעַל כֵּן לֹא יִמָּצֵא אִישׁ, אֲשֶׁר הַקּוֹם יְשָׁרֵת לוֹ. וַיֹּאמֶר אוּנְקְלוֹס: שִׁמְעוּ נָא וּתְמָהוּ: אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ בָּאֱלֹהִים, הֵאִיר לְעַמּוֹ בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם! וְכֵן כָּתוּב בַּתּוֹרָה: וַיְיָ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחוֹתָם הַדֶּרֶךְ, וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה:

וַיִּשְׁמְעוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁתָּאוּ מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אֵין גָּדוֹל וְטוֹב כֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, — הִנְנוּ וְהִתְיַהַדְנוּ! וַיָּבֹאוּ גַּם הֵם בִּבְרִית אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל.

קצה, הַמֶּלֶךְ, הַשּׁוֹמֵר אֶת עֲבָדָיו.

וַיֵּצֶר לְאַנְדְּרִינוּס מְאֹד, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֵין טוֹב לִי כִּי אִם אֶקַּח מֵאַנְשֵׁי חֵילִי אֶת הַנִּשְׁבָּעִים לִי וְהַנֶּאֱמָנִים לִי בְּיוֹתֵר ו) וְשִׁלַּחְתִּים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהָבִיא הֲלוֹם אֶת אוּנְקְלוֹס. וַיִּבְחַר אַנְדְּרִינוּס בְּטוּבֵי אַנְשֵׁי חֵילוֹ, וַיַּזְהִירֵם לֵאמֹר: כְּבוֹאֲכֶם אֶל אוּנְקְלוֹס, אַל תָּשִׂימוּ לֵב לִדְבָרָיו, וַאֲחַזְתֶּם בּוֹ, וַהֲבֵאתֶם אוֹתוֹ אֵלַי. וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ: כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה; לֹא נָסוּר מִדְּבָרֶיךָ יָמִין וּשְׂמֹאל. וַיְמַהֲרוּ אַנְשֵׁי הַחַיִל וַיָּבֹאוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַיֵּלְכוּ אֶל הַבַּיִת־אֲשֶׁר יָשַׁב שָׁם אוּנְקְלוֹס וַיִּקָּחֻהוּ לְהוֹצִיאוֹ מִן הַבָּיִת; וַיְהִי בַּעֲבוֹר אוּנְקְלוֹס לִפְנֵי מְזוּזַת הַפֶּתַח, וַיָּנַח יָדוֹ עַל הַמְּזוּזָה וַיִּצְחַק, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַנְשֵׁי הֶחָיִל: מַה לְּךָ, כִּי צָחַקְתָּ? וַיַּעַן אוּנְקְלוֹס וַיֹּאמַר: זָכַרְתִּי מַעֲשֵׂי בְּנֵי אָדָם וּמִנְהֲגֵיהֶם וָאֶצְחָק. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַנְשֵׁי הֶחָיִל: אֵיזֶה מַעֲשִׂים וּמִנְהָגִים עוֹרְרוּ אֶת צְחוֹקְךָ? וַיַּעַן אוּנְקְלוֹס וַיֹּאמַר מִנְהָגוֹ שֶׁל מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם לָשֶׁבֶת בְּכָבוֹד בְּבֵיתוֹ וַעֲבָדָיו שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ בַּחוּץ; אוּלָם לֹא כֵן מִנְהָגוֹ שֶׁל יְיָ בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ: עֲבָדָיו יוֹשְׁבִים בְּבָתֵּיהֶם וְהוּא שׁוֹמְרָם בַּחוּץ, וְכֵן אָמַר דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: „ה' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ!" וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל: אָכֵן גָּדוֹל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְרַב חֶסֶד הוּא—הִנְנוּ וְהִתְיַהַדְנוּ. וַיָּבֹאוּ גַּם אַנְשֵׁי הַחַיִל הָאֵלֶּה בִּבְרִית אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל.

וּכְהִוָּדַע הַדָּבָר הַזֶּה לְאַנְדְּרִינוּס, וְאָמַר: חָלִילָה לִי מִשְּׁלֹחַ עוֹד גְּדוּדִים

א) שַׂר נָמוּךְ. ב) מְשָׁרֵת בַּחֲצַר הַמֶּלֶךְ. ג) שַׂר צָבָא. ד) שַׁלִּיט. ה) שַׂר הַשָּׂרִים.

ו) בְּיִחוּד, באזונדער.

הדביאנו בביתך ולא נפל בידי האנשים, המאשימים א) אותנו בעון רציחה הי נפשנו, כי מעולם לא נגענו באיש לרעה! ויגעו דבריהם עד לב רבי טרפון ויקרא ויאמר: איכה אעשה? אם לא אעשה את־בקשתכם, ונפלתם בידי מבקשי נפשכם; ואם אחביאכם בביתי ועברתי ב) על דברי רבנן האומרים: לשון־הרע אף־על־פי ג) שאין לקבלו ד), אבל יש לחוש ה) לו! לכו ומצאו לכם מקום נסתר והסתרתם שם, ואנכי אעצום עיני מהביט אחריכם.

קצג. אונקלוס ואנדריינוס.

ולאנדריינוס מלך רומה אחות, ולה בן ושמו אונקלוס. וישמע אונקלוס כי טובה תורת משה, וכל לוכדיה יחכמו, ויחליט ו) להתיהד ז) וללמוד תורת ה'. וילך אונקלוס אל אנדריינוס דודו ויאמר לו: מאסתי את האלילים מעשי ידי אדם, והנני נכון לדבק בעם ישראל. ויאמר אנדריינוס: למה תעשה כדבר הזה? היש גוי ושבט נבזה ונקלה מעם ישראל? אל תבוא בהם, ולא תנהם ח) באחריתך.

ויען אונקלוס ויאמר: למה תדבר, דודי, כדברים האלה? עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה גם הקטן שבהם יודע איך ברא אלהים שמים וארץ מה־נברא ביום הראשון וכה־נברא ביום השני, כמה שנים עברו מיום בריאת התבל על־מה העולם עומד, ועוד דברים גדולים ונכבדים מאלה.

ויאמר אנדריינוס: אם כן, זאת עשה: את־תורתם למד, ובברית אמונתם אל תבא!

ויאמר אונקלוס: גם החכם בכל מלכותך לא יוכל ללמד תורתם, אם לא יהיה כאחד מהם ללמוד ולשמור ולעשות את־כל המצוה הכתובה בספר התורה.

ויאמר אנדריינוס: מרה ורעה מאד תהיה אחריתך אם תדבק בעם הזה; ראה הזהרתיך!

ויאמר אונקלוס: הנה אנכי יוצא לסחר את הארץ; ועתה עוצה נא עצה מה אקנה בדרכי לטוב לי? ויען אנדריינוס ויאמר: כי תחפץ לקנות סחורות שונות, ושמת את לבך לסחורה, אשר בני האדם לא ישימו לב אליה; אם אותה תקנה — וראית שכר רב בעמלך! ויאמר אונקלוס בלבו: על כן אקנה לי דעת תורת ה', יען כי דורשיה מעטים, ורב עמי הארץ לא ישימו לבם אליה. וישתחו אונקלוס לאנדריינוס ויצא מאת פניו.

קצד. מלאכי אנדריינוס.

ויבא אונקלוס לארץ ישראל, וילך אל רבי אליעזר ורבי יהושע ויאמר להם: ללמוד תורת ישראל באתי אליכם. ויקרבוהו שני החכמים האלה וילמדוהו תורת ה'. ואונקלוס הקשיב לדבריהם ויחכם וישכל מאד; ויהי כראותו כי נמצאו בבני ישראל רבים, אשר הלשון העברית זרה להם ויתרגם את התורה ארמית, ויקרא את תרגומו באזני מוריו החכמים וייטב בעיניהם.

ויהי כאשר נודע לאנדריינוס כי התיהד אונקלוס, ויחר אפו מאד, וישלח גדוד אנשי־חיל להביאו מארץ העברים. ובבא אנשי החיל לארץ ישראל, — ויצא אונקלוס לקראתם,

א) וואס באשולדיקען ב) והפרתי איך וועל עובר זיין. ג) אף־כי כאטש. ד) לשים אליו לב. ה) לדאג שמא יש ממש בדבר. ו) גמר בלבו. ער האט באשלאסן. ז) להעשות יהודי ווערן א ייד. ח) תתחרט.

דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ? א) וַיַּעַן אֻנְקְלוֹס וַיֹּאמַר: צַו נָא וְיָבִיאוּ הֲלוֹם אֶת אֲתוֹנְךָ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹכֵב עָלֶיהָ וְהוֹכִיחָה כִּי צָדְקוּ דְּבָרָי. וַיִּצְחַק אַנְדְּרִיָנוּס וַיֹּאמַר: הֲתִפְתַּח אֶת פִּי הָאָתוֹן וְצִוִּיתָ אוֹתָהּ לַעֲנוֹתֵנִי עַל שְׁאֵלָתִי? וַיַּעַן אֻנְקְלוֹס וַיֹּאמַר: יֵעָשֶׂה נָא כַּאֲשֶׁר אָמַרְתִּי וְהָרְאִיתָ, כִּי הַחֶבֶל עוֹמֶדֶת עַל הָרוּחַ, וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר נָתַן בּוֹ אֱלֹהִים בַּכֹּל מָשָׁלָה. וַיְצַו אַנְדְּרִיָנוּס וַיָּבִיאוּ אֵלָיו אֶת אֲתוֹנוֹ וַיָּשֶׂם אֻנְקְלוֹס חֶבֶל בְּצַוָּארָהּ וַיֹּאחֶז בִּקְצֵה הַחֶבֶל הָאֶחָד מִזֶּה, וַיֹּאמֶר לְאַנְדְּרִיָנוּס שֶׁיֹּאחֵז בִּקְצֵה הַחֶבֶל הַשֵּׁנִי מִזֶּה. וַיַּעַשׂ אַנְדְּרִיָנוּס כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ אֻנְקְלוֹס. וַיִּמְשֹׁךְ אֻנְקְלוֹס אֶת הַחֶבֶל בְּכֹחַ וַיֹּאמֶר לְאַנְדְּרִיָנוּס: מָה רָאִיתָ עָשִׂיתִי, — עֲשֵׂה גַּם אַתָּה כָּמוֹנִי! וַיִּמְשֹׁךְ אַנְדְּרִיָנוּס גַּם הוּא אֶת הַחֶבֶל בְּכֹחַ, וַתִּפֹּל הָאָתוֹן אַרְצָה; וַיַּרְא אַנְדְּרִיָנוּס אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמַר: הוֹי מֶה עָשִׂיתָ? הֲלֹא הָרַגְתָּ אֶת אֲתוֹנִי!

וַיַּעַן אֻנְקְלוֹס וַיֹּאמַר: לָמָּה יְדַבֵּר אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה? — הַהֲנִיפוֹתִי ב) חַרְבִּי עָלֶיהָ, אִם הִכִּיתִיהָ בְּמַקֵּל אוֹ פְּצַעְתִּיהָ בַּחֲנִית? יִתְבּוֹנֵן נָא הַמֶּלֶךְ אֶל הָאָתוֹן הַמֵּתָה וְרָאָה כִּי כָל גְּוִיָּתָהּ שְׁלֵמָה, לֹא יֶחְסַר בָּהּ דָּבָר.

וַיַּעַן אַנְדְּרִיָנוּס וַיֹּאמַר: אֲבָל הֵן אֶת רוּחָהּ בְּקִרְבָּהּ כָּלָאתָ ג) וַתְּמָנְעָהּ מִשְּׁאֹף רוּחַ חָדָשׁ וַתִּגְוַע וַתָּמֹת.

וַיַּעַן אֻנְקְלוֹס וַיֹּאמַר: הֲגַם עַתָּה תֹּאמַר, אֲדוֹנִי וּמַלְכִּי, כִּי הָרוּחַ הוּא דָּבָר אֲשֶׁר אֵין מַמָּשׁ בּוֹ? הַאֵינְךָ רוֹאֶה כִּי גָדוֹל הָרוּחַ אֲשֶׁר נָפַח יְיָ בְּאַף כָּל הַיְקוּם וּבִלְתּוֹ הָיָה הָעוֹלָם נֶהְפָּךְ לְתֹהוּ וָבֹהוּ?

וַיַּעַן אַנְדְּרִיָנוּס: צָדַקְתָּ אֻנְקְלוֹס! רוּחַ אֱלֹהִים דּוֹבֵר בְּךָ וּמִלָּתוֹ עַל לְשׁוֹנְךָ.

קצה, אַנְדְּרִיָנוּס וְאִשְׁתּוֹ.

וַיִּשְׁמַע אֻנְקְלוֹס וְחָכְמָתוֹ הָרַבָּה אֲשֶׁר קָנָה בְּאֶרֶץ הָעִבְרִים הָלַךְ מִקְּצֵה רוֹמָה וְעַד קָצֶהָ וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד.

וַיְהִי הַיּוֹם וַתִּקְרָא לוֹ אֵשֶׁת אַנְדְּרִיָנוּס וַתֹּאמֶר לוֹ: הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי חָכַמְתָּ מְאֹד, וְעַתָּה הוֹאִילָה נָּא וְהַגֵּדָה לִּי מַה הוּא מְקוֹר חָכְמָתֶךָ? וַיַּעַן אֻנְקְלוֹס וַיֹּאמַר: מְקוֹר חָכְמָתִי הִיא תּוֹרַת יְיָ! מִמֶּנָּה נוֹדַע לִי כִּי אֶחָד אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ וּבְרוּחַ פִּיו נַעֲשׂוּ כָּל צְבָאָם, אֶפֶס זוּלָתוֹ וְאֵין בִּלְתּוֹ. וַתֹּאמֶר אֵשֶׁת אַנְדְּרִיָנוּס: וּמָה דּוֹרֵשׁ הוּא מִבְּנֵי הָאָדָם? וַיַּעַן אֻנְקְלוֹס וַיֹּאמַר: עֲשׂוֹת טוֹב וָחֶסֶד! וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי הַמַּלְכָּה וַתְּשִׂימֵם עַל לֵב.

וּבַיָּמִים הָאֵלֶּה נִלְחֹם נִלְחַם אַנְדְּרִיָנוּס עִם גּוֹיִם גְּדוֹלִים וַעֲצוּמִים וַיִּתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם וַיִּכְבּוֹשׁ אֶת אַרְצוֹתֵיהֶם וַיִּגְבַּהּ לִבּוֹ מְאֹד וַיִּתְנַשֵּׂא לִהְיוֹת כֵּאלֹהִים, כִּי אָמַר: אֵין כָּמוֹנִי בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ!

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יוֹעֲצֵי אַנְדְּרִיָנוּס אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּוָּעֲצוּ יַחְדָּו לְהוֹכִיחַ ד) לוֹ מְשׁוּגָתוֹ ה) וַיֹּאמֶר הָאֶחָד: הִנֵּה אָמַרְתָּ לָּנוּ, אֲדוֹנֵינוּ מַלְכֵּנוּ, אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם! וַתְּצַוֵּנוּ לְהַעֲבִיר קוֹל בְּכָל אַרְצוֹת מַלְכוּתְךָ לֵאמֹר: יַעֲזָב נָא כָּל אִישׁ אֶת אֱלֹהָיו וְיַעֲבוֹד לְאַנְדְּרִיָנוּס וְנָתַן לוֹ כְּבוֹד אֱלֹהִים! וַנֹּאמֶר לַעֲשׂוֹת כִּדְבָרֶךָ; אוּלָם לִבֵּנוּ אָמַר לָנוּ כִּי אִישׁ מֵעֲבָדֶיךָ לֹא יַאֲמִין לָנוּ וְהָיִינוּ בְעֵינֵיהֶם כִּמְתַעְתְּעִים ו)! וְעַל כֵּן, הוֹאֵל אֲדוֹנֵינוּ אֱלֹהֵינוּ, לְהַעֲבִיר ז) אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ הַיְשָׁנִים וְשַׂמְתָּ תַּחְתָּם

א) שֶׁאֶפְשָׁר לֶאֱחֹז בּוֹ. ב) הַהֲרִימוֹתִי. ג) סָגַרְתָּ. ד) לְהַרְאוֹת. ה) טָעוּתוֹ. ו) רַמָּאִים. ז) לְהָסִיר.

לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל! הֵן אִם אוֹסִיף לְשַׁלְּחָם, וְהִתְיַהֲדוּ כֻּלָּם, וְהָיִיתִי חֲסַר אַנְשֵׁי צָבָא. וַיֶּחְדַּל אַנְדְּרִיָּנוּס לִשְׁלֹחַ אֶת אַנְשֵׁי צְבָאוֹ לְאֻנְקְלוֹס.

קצו. אֻנְקְלוֹס וּסְקַנְדְּרוּס.

וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים, וַיִּתְאָו א) אַנְדְּרִיָּנוּס לִרְאוֹת אֶת־אֻנְקְלוֹס בֶּן אֲחוֹתוֹ, וַיִּכְתּוֹב אֵלָיו מִכְתָּב לֵאמֹר: הוֹאִילָה נָּא לָבֹא אֵלַי, וְאָנֹכִי נִשְׁבָּע לְךָ: כִּי לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ כָּל רָעָה! וַיְקַבֵּל אֻנְקְלוֹס אֶת הַמִּכְתָּב, וַיָּשָׁב אֶל אַנְדְּרִיָּנוּס וַיְקַבְּלֵהוּ בְּשִׂמְחָה.

וַיַּרְא אַנְדְּרִיָּנוּס אֶת־פְּנֵי אֻנְקְלוֹס וְהִנֵּה הֵם רָעִים ב), וַיֹּאמֶר לוֹ: מַדּוּעַ יֵרָעוּ פָנֶיךָ? אֵין זֹאת כִּי יַהֲדוּתְךָ גָּרְמָה ג) לְךָ מַכְאֹבִים רַבִּים!

וַיַּעַן אֻנְקְלוֹס וַיֹּאמַר: אַל תִּרְאֵנִי שֶׁפָּנַי רָעִים, הַבֵּט לְלִבִּי וְרָאִיתָ עַד כַּמָּה הוּא שָׂמֵחַ!

וַיֹּאמֶר אַנְדְּרִיָּנוּס: עַל־מָה יִשְׂמַח לִבֶּךָ?

וַיַּעַן אֻנְקְלוֹס: עַל שְׂכָרִי אֲשֶׁר יִתֵּן לִי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

וַיֹּאמֶר אַנְדְּרִיָּנוּס: הַגִּידָה נָּא לִי מִי הִשִּׁיאֲךָ לָבֹא בִּבְרִית אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל? וַיַּעַן אוּנְקְלוֹס: בְּצֵאתִי אֶת פָּנֶיךָ לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת אָמַרְתָּ לִי: קְנֵה אֶת־הַסְּחוֹרָה אֲשֶׁר תִּרְאֶה, כִּי דוֹרְשֶׁיהָ מְעַטִּים; וָאָשׁוּט בַּאֲרָצוֹת רַבּוֹת וָאֶתְבּוֹנֵן אֶל מַעֲשֵׂי הָעַמִּים וְדַרְכֵיהֶם, וְלֹא מָצָאתִי אֻמָּה בְּזוּיָה בְּעֵינֵי כֹל כְּעַם יִשְׂרָאֵל. וָאֶחְקְרָה לָדַעַת אֶת סִבַּת הַדָּבָר וָאֶמְצָא, כִּי נַעֲלָה תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל וֶאֱמוּנָתוֹ מֵאֱמוּנוֹת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ, אֶפֶס כִּי מְעַטִּים הַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וָאֶזְכֹּר אֶת עֲצָתְךָ וָאֶדְבַּק בְּיִשְׂרָאֵל וּבְתוֹרָתוֹ; וּבָטוּחַ אֲנִי כִּי יָבֹא יוֹם וְאַחֲרִית יִשְׂרָאֵל תִּשְׂגֶּה ד) מְאֹד: מְלָכִים יִרְאוּהוּ וָקָמוּ מִפָּנָיו, — שָׂרִים — וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ.

וּסְקַנְדְּרוּס יוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ שָׁמַע אֶת דִּבְרֵי אֻנְקְלוֹס, וַיִּחַר אַפּוֹ, וַיֹּאמַר: כֵּן, אֲדוֹנִי וּמַלְכִּי! יָבֹא יוֹם וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וּסְקַנְדְּרוּס דִּבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כְּדֵי לְהַקְצִיף אֶת אַנְדְּרִיָּנוּס עַל אֻנְקְלוֹס. וַיִּקְצֹף אַנְדְּרִיָּנוּס עַל סְקַנְדְּרוּס וַיַּכֵּהוּ עַל הַלְּחִי וַיֹּאמַר: לֹא יָקוּם וְלֹא יִהְיֶה הַדָּבָר הַזֶּה! וַיַּעַן סְקַנְדְּרוּס הַמֻּכֶּה וַיֹּאמַר: גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי לֹא יִהְיֶה כַּדָּבָר הַזֶּה; אֶפֶס כִּי שָׁנִיתִי אֶת־דִּבְרֵי אֻנְקְלוֹס, וְשָׂם הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם אֶת לִבּוֹ וְהָרַג אֶת בֶּן אֲחוֹתוֹ הַמִּנַּבֵּא עָלָיו לְרָעָה.

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הֶרֶף מֵאֻנְקְלוֹס וְאַל תּוֹסֶף לְדַבֵּר בּוֹ! הֵן אִם עָזַב אֶת עַמּוֹ וְאֶת אַרְצוֹ וְלֹא שָׂם לֵב לַחֲסָדִים אֲשֶׁר יָכֹלְתִּי לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ, — אוֹת הוּא, כִּי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּחַר בּוֹ וַיָּאצֶל ה) מֵרוּחוֹ עָלָיו. וַיַּרְא סְקַנְדְּרוּס כִּי כָלְתָה אֵלָיו הָרָעָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ וַיַּעַל הַגַּגָּה, וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיָּמֹת. בְּרֶגַע הַהוּא נִשְׁמַע קוֹל מִשָּׁמַיִם לֵאמֹר: כֵּן יֹאבְדוּ כָּל אוֹיְבֶיךָ.

קצז. אַנְדְּרִיָּנוּס וְאֻנְקְלוֹס.

וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה וַיְכַבֵּד אַנְדְּרִיָּנוּס אֶת אֻנְקְלוֹס, כִּי רָאָה אֲשֶׁר חָכָם וַיַּשְׂכֵּל מְאֹד, וְכֹל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה יְיָ מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ. וַיְקָרְבֵהוּ אַנְדְּרִיָּנוּס אֵלָיו וַיְהִי בְּאֹכְלֵי שֻׁלְחָנוֹ.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר אַנְדְּרִיָּנוּס: הַגִּידָה נָּא לִי אִם יָדַעְתָּ עַל מַה הָעוֹלָם עוֹמֵד?

וַיַּעַן אֻנְקְלוֹס וַיֹּאמַר: עַל הָרוּחַ. וַיֹּאמֶר אַנְדְּרִיָּנוּס: אֵיכָה תַּעֲמוֹד הַתֵּבֵל עַל הָרוּחַ וְהוּא

א) חָפֵץ מְאֹד. ב) חוֹלָנִים. ג) הֵבִיאָה. ד) תִּגְדַּל. ה) חָלַק.

אֶת יָמֶיךָ וְזָכִיתָ לֶאֱכֹל מִפְּרִי־מַטָּעֶךָ! הִנֵּה אָנֹכִי הַזָּקֵן אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָיו וְזֶה פְּרִי הַכֶּרֶם אֲשֶׁר בַּטֶּנֶא לְפָנֶיךָ, וַיִּשְׂמַח אַנְדְּרִיָּנוּס עַל הַזָּקֵן שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיְכַבְּדֵהוּ וַיּוֹשִׁיבוּ לִימִינוֹ, וַיְצַו אֶת עֲבָדָיו לֵאמֹר: מַלְּאוּ אֶת הַטֶּנֶא אֲשֶׁר הֵבִיא הָאִישׁ שִׁקְלֵי זָהָב וְשַׁלְּחֻהוּ בְשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ. וַיַּעֲשׂוּ עַבְדֵי אַנְדְּרִיָּנוּס כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוּוּ. וַיְהִי כְּצֵאת הַזָּקֵן מֵאֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב, וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים אֶל אַנְדְּרִיָּנוּס: מָה רָאָה אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ, כִּי כָּכָה כִּבֵּד אֶת הָעִבְרִי הַזָּקֵן וְהִרְבָּה וַיְעַשְּׁרֵהוּ עֹשֶׁר רָב?

וַיְסַפֵּר לָהֶם אַנְדְּרִיָּנוּס אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: אִם כָּכָה יָקְרָה נַפְשׁוֹ בְּעֵינֵי אֱלֹהָיו וַיִּתֵּן לוֹ אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת שָׁלוֹם, — אֵיכָה אֶכְאָבֵהוּ אָנִי וַאֲשַׁלְּחֵהוּ מֵעַל פָּנַי בְּחֶרְפָּה כַּאֲשֶׁר חֲשַׁבְתֶּם?

ר. קִנְאַת אִישׁ מֵרֵעֵהוּ.

וְהַשְּׁמוּעָה עָבְרָה בָּאָרֶץ, כִּי הֵבִיא עִבְרִי זָקֵן סַל תְּאֵנִים לְאַנְדְּרִיָּנוּס וַיְקַבֵּל בִּמְחִירָן סַל מָלֵא זָהָב. וַתֹּאמֶר אִשָּׁה אַחַת אֶל אִישָׁהּ: הוֹי עָצֵל! עַד מָתַי תֵּשֵׁב בְּבֵיתְךָ בְּחִבּוּק יָדַיִם א) וְלֹא תָשִׂים לֵב לְעִנְיָנוּ הַהוֹלֵךְ וְגָדֵל? וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: מַה־תֹּאמְרִי אֵלַי אֶעֱשֶׂה? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים: אַנְדְּרִיָּנוּס נוֹתֵן זָהָב בִּמְחִיר תְּאֵנִים; וְעַתָּה קַח שַׂק וּמַלֵּאתָהוּ תְאֵנִים וְהֵבֵאתָ לַמֶּלֶךְ וְנָתַן לְךָ זָהָב. וַיְמָאֵן הָאִישׁ לָלֶכֶת, וַתִּקְצֹף עָלָיו הָאִשָּׁה קֶצֶף גָּדוֹל וַתַּמְרְרֵהוּ, וַיָּקָם וַיִּקַּח שַׂק וַיְמַלְאֵהוּ תְאֵנִים וַיָּבֹא אֶל אַנְדְּרִיָּנוּס. וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ: מַה־לְּךָ פֹה וּמִי לְךָ פֹה, כִּי בָאתָ הֲלוֹם? וַיַּעַן הָאִישׁ וַיֹּאמַר: הִנֵּה הֻגַּד לִי כִּי אוֹהֵב אַתָּה תְּאֵנִים, וָאֲבִיאֵן אֵלֶיךָ מְלֹא הַשָּׂק; וְעַתָּה יִגְדַּל נָא חַסְדְּךָ וְנָתַתָּ לִּי זָהָב מְחִירָן כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָעִבְרִי הַזָּקֵן?

וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר אַפּוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הַלְהָתֵל בִּי בָאתָ, תּוֹלַעַת נִבְזֶה? עוֹד מְעַט וְקִלַּלְתָּ אֶת יוֹם הִוָּלְדֶךָ. וַיְצַו אַנְדְּרִיָּנוּס וַיָּשִׁיבוּ אֶת הָאִישׁ בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, וַיָּשִׂימוּ אֶצְלוֹ אֶת שַׂקּוֹ הַמָּלֵא תְאֵנִים, וְאַחַר צִוָּה אַנְדְּרִיָּנוּס לֵאמֹר: כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ יָרְקוּ ב) בְּפָנָיו וְיִזְרְקוּ ג) עָלָיו אֶת הַתְּאֵנִים אֲשֶׁר הֵבִיא.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נֶעֶשְׂתָה מִצְוַת הַמֶּלֶךְ, וַיָּשָׁב הָאִישׁ לְבֵיתוֹ מֻכֶּה וּפָצוּעַ. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: וְאַיֵּה הַזָּהָב? וַיְסַפֵּר לָהּ הָאִישׁ אֵת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ. וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: בָּרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר נָתַן בְּלִבִּי לָשׂוּם תְּאֵנִים בְּשַׂקְּךָ! כִּי לוּ שַׂמְתִּי תַחְתָּם אֶתְרוֹגִים, כִּי עַתָּה נִרְגַּמְתָּ בָהֶם, וָמַתָּ בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ!

רא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (הַגָּדוֹל) בֶּן הוֹרְקָנוֹס.

אִישׁ הָיָה בִיהוּדָה הוֹרְקָנוֹס שְׁמוֹ; וְהָיָה הָאִישׁ עָשִׁיר מְאֹד וְלוֹ בָנִים הָעֹשִׂים מַעֲשֵׂהוּ בִּשְׂדוֹתָיו וּבִכְרָמָיו הָרַבִּים. וַיֵּלֶךְ הוֹרְקָנוֹס הָלוֹךְ וְגָדֵל הָלוֹךְ וְהַעֲשִׁיר עַד כִּי גָדַל וַיֶּעְשַׁר מְאֹד, וַיִּשְׂמַח הוֹרְקָנוֹס בְּבָנָיו הֶחָרוּצִים וַיֹּאמַר: יָדֵי בָנַי עָשׂוּ לִי אֶת הַחַיִל הָרַב הַזֶּה! וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הוֹרְקָנוֹס אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ: לֹא טוֹבִים מַעֲשֵׂי אֱלִיעֶזֶר אָחִינוּ בְּעֵינֵינוּ! וַיֹּאמֶר הוֹרְקָנוֹס: מָה רְאִיתֶם כִּי דִבַּרְתֶּם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעֲנֻהוּ בָנָיו לֵאמֹר: רָאֹה רָאִינוּ אֶת אֱלִיעֶזֶר אָחִינוּ מִתְרַפֶּה ד) בִּמְלַאכְתּוֹ, וַנּוֹכִיחֵהוּ וַנִּגְעַר

א) בְּלִי עֲבוֹדָה, בָּטֵל. ב) שפייען. ג) יַשְׁלִיכוּ. ד) מִתְעַצֵּל.

אֶרֶץ וְשָׁמַיִם חֲדָשִׁים, וְרָאָה כָל הָעָם וְהֶאֱמִינוּ בָךְ.

וַיַּעַן הַיּוֹעֵץ הַשֵּׁנִי וַיֹּאמַר: בַּעֲשׂוֹתְךָ אֶרֶץ חֲדָשָׁה וְשָׁמַיִם חֲדָשִׁים וְשִׁנִּיתָ גַּם אֶת מַרְאָם וְהֶחֱלַפְתָּ אֶת צִבְעָם וְתַבְנִיתָם, — וְהָיִיתָ לָּנוּ לֵאלֹהִים.

וַיָּבוֹשׁ אַנְדְּרִינוּס בִּדְבַר הַיּוֹעֲצִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיַּעַזְבֵם בָּחֳרִי אָף, וַיָּבֹא אֶל הַחֶדֶר אֲשֶׁר לוֹ לְבַדּוֹ, וַיִּשְׁכַּב סַר וְזָעֵף א) וְלֹא אָכַל לֶחֶם וְלֹא שָׁתָה מָיִם. וַתִּשְׁמַע הַמַּלְכָּה כִּי חָלָה אַנְדְּרִינוּס וַתֵּלֶךְ אֶל הַיּוֹעֲצִים וַתִּשְׁאָלֵם לֵאמֹר: הֲבָאָה שְׁמוּעָה רָעָה מִמְּדִינוֹת הַמֶּלֶךְ וַתְּמָרְרֵהוּ וַתַּחֲלִיאֵהוּ? וַיְסַפְּרוּ לָהּ הַיּוֹעֲצִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַתָּכַר הַמַּלְכָּה וַתָּבֹא הַחַדְרָה אֶל אַנְדְּרִינוּס וַתֹּאמַר: אַל נָא תָשִׁית לִבְּךָ לְדִבְרֵי יוֹעֲצֶיךָ, כִּי לֹא הִשְׂכִּילוּ אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ; וְעַתָּה אִם תַּחְפֹּץ לִהְיוֹת כֵּאלֹהִים בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר אִיעָצְךָ וְהִצְלַחְתָּ. וַיֹּאמֶר אַנְדְּרִינוּס: דַּבְּרִי כִּי שׁוֹמֵעַ אָנֹכִי. וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה: הָשִׁיבָה לֵאלֹהִים אֶת אֲשֶׁר נָתַן לְךָ וְנִדְמֵיתָ אֵלָיו. וַיֹּאמֶר אַנְדְּרִינוּס: וּמַה נָּתַן לִי כִּי אָשִׁיב לוֹ? וַתַּעַן הַמַּלְכָּה וַתֹּאמַר: הָשִׁיבָה לוֹ אֶת רוּחַ הַחַיִּים אֲשֶׁר נָפַח בְּאַפֶּךָ!...

וַיִּקְרָא אַנְדְּרִינוּס וַיֹּאמַר: אִם כָּכָה אֶעֱשֶׂה כַּאֲשֶׁר יָעַצְתְּ, הֲלֹא אֶגְוַע וָאָמוּת.

וַתֹּאמֶר הַמַּלְכָּה: וְאִם בֶּן־תְּמוּתָה גַּם אַתָּה, — אֵיכָה תֹאמַר כִּי אֱלֹהִים אָתָּה?

קצט. אַנְדְּרִינוּס וְהַזָּקֵן.

וַיְהִי בִּהְיוֹת אַנְדְּרִינוּס בִּטְבֶרְיָה כִּי בָא לִרְחוֹץ בְּמֵימֶיהָ הַטּוֹבִים, וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עִבְרִי זָקֵן מְאֹד נוֹטֵעַ כָּרֶם. וַיַּעֲמֹד אַנְדְּרִינוּס וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל מַעֲשֵׂי הַזָּקֵן הֶחָרוּץ וַיֹּאמֶר לוֹ: בֶּן כַּמָּה שָׁנִים אָתָּה? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: בֶּן מֵאָה שָׁנָה אָנִי. וַיֹּאמֶר אַנְדְּרִינוּס: הַאָמְנָם תַּחְשֹׁב כִּי עוֹד תִּזְכֶּה לֶאֱכֹל מִפְּרִי כַּרְמְךָ? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: הֲיַד יְיָ תִּקְצַר לְהוֹסִיף לִי שָׁנִים עַל שְׁנוֹתָי? מִי יוֹדֵעַ, — אֶחְיֶה עוֹד שָׁנִים אֲחֵרוֹת וְאֹכַל מִפְּרִי הַכֶּרֶם הַזֶּה? וַיֹּאמֶר אַנְדְּרִינוּס: אַךְ תִּקְוַת שָׁוְא הִיא! חֲדַל מֵעֲבוֹדָתְךָ וּלְכָה לָנוּחַ. וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: וְלוּ גַּם יָדַעְתִּי כִּי קָרוֹב יוֹם מוֹתִי, בְּכָל זֹאת לֹא אֶחְדַּל מֵעֲבוֹדָתִי, כִּי לָמָּה אִגָּרַע מִכָּל אַנְשֵׁי הַתֵּבֵל, אֲשֶׁר עָבְדוּ לְמַעֲנִי וַיָּכִינוּ לִי כָּל צְרָכַי וַיָּמוּתוּ; וָאִוָּלֵד אָנֹכִי וָאֶמְצָא הַכֹּל מוּכָן לְפָנָי: גַּם שָׂדוֹת זְרוּעִים, גַּם כְּרָמִים נְטוּעִים, גַּם בָּתִּים בְּנוּיִים. כְּשֵׁם ב) שֶׁאֲחֵרִים טָרְחוּ בִּשְׁבִילִי, כַּךְ אֶטְרַח גַּם אֲנִי בִּשְׁבִיל הַדּוֹר הַבָּא.

וַיִּיטְבוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעֵינֵי אַנְדְּרִינוּס וַיֹּאמַר: טוֹבִים דְּבָרֶיךָ וּנְכוֹחִים, וּמִי יִתֵּן וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים רַבִּים וְאָכַלְתָּ מִפְּרִי הַכֶּרֶם הַזֶּה. וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: יְהִי מְבָרְכִי מְבֹרָךְ.

וַיַּאַרְכוּ הַיָּמִים וַיֻּגַּד לְאַנְדְּרִינוּס לֵאמֹר: הִנֵּה זָקֵן עוֹמֵד בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ וּבְיָדוֹ טֶנֶא ג) מָלֵא תְאֵנִים טוֹבוֹת; — וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁאַל מַה לּוֹ פֹה? וַיַּעַן וַיֹּאמַר: דַּבֵּר לִי אֶל אַנְדְּרִינוּס הַמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר אַנְדְּרִינוּס: יָבֹא! וַיָּבֹא הַזָּקֵן וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ וַיֹּאמַר: הִנֵּה הֵבֵאתִי לְךָ מֵרֵאשִׁית בִּכּוּרֵי מַטָּעַי. וְאַנְדְּרִינוּס שָׁכַח כְּבָר אֶת הַזָּקֵן אֲשֶׁר רָאָה בִּטְבֶרְיָה וְאֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו, וַיֹּאמַר: מִי אַתָּה, הָאִישׁ? וַיַּעַן הַזָּקֵן וַיֹּאמַר: יִזְכָּר נָא אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת הַזָּקֵן אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם בִּשְׂדֵה טְבֶרְיָה וַאֲשֶׁר בֵּרַכְתִּיהוּ לֵאמֹר: יַאֲרִיךְ יְיָ

א) קוֹצֵף. ב) כְּמוֹ. ג) סַל.

צִוָּה צִוִּינוּ אֶת אֱלִיעֶזֶר לַחֲרוֹשׁ אֶת הַשָּׂדֶה וַיָּקָם עַל הַפָּרָה וַיַּהַרְגֶהָ וַיִּבְרָח.

וַיִּשְׁמַע הוֹרְקָנוֹס אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּסְפֹּק כַּפָּיו א) וַיֹּאמַר: אַךְ זֶה בֶּן מֶמֶר, תּוּגַת ב) אָבִיו וְאִמּוֹ. הִנְנִי אֶעֱלֶה יְרוּשָׁלַיְמָה, וְהַעֲבַרְתִּיו מִנַּחֲלָתוֹ לְעֵינֵי חַכְמֵי הָעִיר;

רג. עֲנִיוּתוֹ שֶׁל אֱלִיעֶזֶר.

וֶאֱלִיעֶזֶר יָשַׁב בָּעֵת הַהִיא בִּירוּשָׁלַיִם וַיִּלְמַד בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר אֵלָיו רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: הֲלֹא תַגֵּד לִי, בְּנִי, מַדּוּעַ פָּנֶיךָ כָּכָה רָעִים? הַחוֹלֶה אַתָּה? אִם שְׁמוּעָה רָעָה בָּאָה אֵלֶיךָ מִבֵּית אָבִיךָ וַתְּמָרֵר אוֹתָךְ? וְלֹא עָנָה אֱלִיעֶזֶר דָּבָר, כִּי הִתְבַּיֵּשׁ לְסַפֵּר לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אֵת דְּבַר עָנְיוֹ וְאֶת מְצוּקוֹת רַעֲבוֹנוֹ אֲשֶׁר הוּא סוֹבֵל מִיּוֹם עָזְבוֹ אֶת בֵּית אָבִיו. וַיַּחְקֹר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וַיִּדְרוֹשׁ הֵיטֵב וַיִּוָּדַע לוֹ, כִּי יוֹצֵא אֱלִיעֶזֶר תַּלְמִידוֹ יוֹם יוֹם מִירוּשָׁלַיִם, קוֹטֵף ג) לוֹ שָׁרָשִׁים וַעֲשָׂבִים שׁוֹנִים וְאוֹכְלָם, וְעַל כֵּן הוֹרִיקוּ ד) פָּנָיו וַיֵּרָזֶה ה) בְּשָׂרוֹ, וְרֵיחַ רַע יוֹצֵא מִפִּיו. וַיֵּצֶר הַדָּבָר לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וַיִּקְרָא: אֲהָהּ, יְיָ אֱלֹהִים! הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה מַה גָּדוֹל חֵשֶׁק בָּנֶיךָ בְּתוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה!

וְאֶת בְּנֵי בֵיתוֹ צִוָּה רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לְהַאֲכִיל אֶת אֱלִיעֶזֶר וּלְהַשְׁקוֹתוֹ יוֹם יוֹם.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לֶאֱלִיעֶזֶר: כְּשֵׁם ו) שֶׁיָּצָא רֵיחַ רַע מִפִּיךָ עַל הִתְמַכֶּרְךָ ז) לִלְמוֹד תּוֹרַת יְיָ,— כֵּן יָבֹא יוֹם וְגָדַל שִׁמְךָ וְהָלַךְ בְּכָל הָאֲרָצוֹת וְהָיִיתָ לִבְרָכָה וְלִתְהִלָּה וּלְתִפְאֶרֶת לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

רד. גְּדֻלַּת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס הוֹלֵךְ וְגָדֵל בְּתוֹרַת יְיָ וַיִּשְׂמַח בּוֹ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיְשִׂימֵהוּ לְמוֹפֵת ח) לְכָל תַּלְמִידָיו הָרַבִּים. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֻּגַּד לוֹ לֵאמֹר: עָלָה הוֹרְקָנוֹס אֲבִי אֱלִיעֶזֶר תַּלְמִידְךָ לְהַעֲבִירֵהוּ מִנַּחֲלָתוֹ! וַיָּשֶׂם רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה עַל לִבּוֹ וַיְצַו וַיִּקְרָא גְּדוֹלֵי יְרוּשָׁלַיִם וַחֲכָמֶיהָ לָבֹא לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לִשְׁמֹעַ אֶת הַדְּרָשָׁה הַגְּדוֹלָה וְהַנִּכְבָּדָה אֲשֶׁר יִדְרֹשׁ בַּיּוֹם הַהוּא. וְאַךְ נוֹדַע הַדָּבָר בִּירוּשָׁלַיִם וַיְמַהֲרוּ כָּל אַנְשֵׁי הָעִיר לְהִתְאַסֵּף בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וַיְהִי הַבַּיִת מָלֵא פֶּה לָפֶה וַיָּבֹא גַם הוֹרְקָנוֹס בְּתוֹךְ הַבָּאִים.

וְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי עָלָה הַבָּמָתָה וַיְדַבֵּר אֶל קְהַל הַנֶּאֱסָפִים עַל הַצֶּדֶק וְהַיֹּשֶׁר, עַל הַטּוֹב וְעַל הַתֹּם, וַיִּיטְבוּ דְבָרָיו בְּעֵינֵי הַקָּהָל הַגָּדוֹל וַיּוֹדוּ לוֹ וַיְבָרְכוּ שְׁמוֹ. וַיְהִי כַּהֲתִמּוֹ ט) לְדַבֵּר, וַיִּפֶן אֶל אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס וַיֹּאמֶר לוֹ: שְׁמָעֵנִי נָא, בֵּן יַקִּיר! הִנֵּה מִלֵּא יְיָ אֶת לִבְּךָ חָכְמָה וּתְבוּנָה רַבָּה וַתֶּחְכַּם וַתַּשְׂכֵּל מְאֹד; עַל כֵּן אֶשְׁאֲלָה מִמְּךָ שְׁאֵלָה אֶחָת: הוֹאִילָה עֲלֵה הַבָּמָתָה וְהִשְׁמַעְתָּ אֶת הַקָּהָל דְּבַר יְיָ! וַיַּעַן אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: מוֹרִי וְרַבִּי! קָטֹנְתִּי מִכָּל הַתְּהִלּוֹת וְהַתִּשְׁבָּחוֹת אֲשֶׁר הִשְׁמַעְתָּנִי. מִי אָנֹכִי, קְטַן תַּלְמִידֶיךָ, שֶׁאַטִּיף י) מִלָּתִי אַחֲרֶיךָ? וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: אָמְנָם טוֹבָה חָכְמָתְ

א) הִכָּה יָד בְּיָד. ב) צַעַר. ג) עוֹקֵר вырываетъ. ד) נַעֲשׂוּ יְרוֹקִים. ה) נַעֲשָׂה דַּק וְצָנוּם [illegible]. ו) כְּמוֹ. ז) כְּמַסֶּרְתָּ אֶת עַצְמְךָ. ח) לְכַשָּׁל. ט) בִּכְלוֹתוֹ. י) שֶׁאֲדַבֵּר.

בו, וַיַּעֲנֵנוּ לֵאמֹר: טוֹבָה תוֹרָה מִכָּל סְחוֹרָה! אֵין לִי חֵפֶץ בְּצֹאן וּבְבָקָר, בְּשָׂדוֹת וּבִכְרָמִים, בְּזָהָב וּבְכֶסֶף, כִּי אִם בְּתוֹרַת יְיָ! וַנֶּאֱרַב לוֹ וַנִּרְאֶה, כִּי קוֹרֵא הוּא סְפָרִים בַּמִּסְתָּרִים, וְאֶל עֲבוֹדַת הָאֲדָמָה לֹא יָשִׂים לֵב. וַיִּקְרָא הוֹרְקְנוֹס לֶאֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: מָה הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה בְּנִי? הַאָמְנָם תַּמְרֶה אֶת פִּי אָבִיךָ וְתֵלֵךְ אַחֲרֵי הַסּוֹפְרִים וְאַחֲרֵי תוֹרָתָם אֲשֶׁר לֹא יְדָעָהּ אָבִיךָ וַאֲבִי־אָבִיךָ? חֲדַל מֵהֶם וְשִׂים לִבְּךָ אֶל עֲבוֹדַת הַשָּׂדוֹת וְהַכְּרָמִים לְבַעֲבוּר יִיטַב לִי וְלָךְ כָּל הַיָּמִים! וַיַּעַן אֱלִיעֶזֶר אֶת אָבִיו וַיֹּאמַר: הֲלֹא גַם שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הוֹרָנוּ לֵאמֹר: רֵאשִׁית חָכְמָה, — קְנֵה חָכְמָה! וּמַדּוּעַ יֵרַע בְּעֵינֶיךָ לִמּוּדֵי תוֹרַת יְיָ? וַיִּקְצֹף הוֹרְקְנוֹס קֶצֶף גָּדוֹל עַל אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: אַךְ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה א) אָתָּה! הוֹלֵךְ אַתָּה בִּשְׁרִירוּת ב) לִבְּךָ וְסָר מִמִּצְוַת אָבִיךָ, וְעַתָּה יָדֹעַ תֵּדַע כִּי מָאֹס מָאַסְתִּי אֶת כָּל הַסּוֹפְרִים וְאֶת הֲלִיכוֹתֵיהֶם וְלִמּוּדֵיהֶם; וְהָיָה כִּי לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹלִי וְדָבַקְתָּ בָּהֶם וּבְתוֹרָתָם, — וְגֵרַשְׁתִּיךָ מִבֵּיתִי בְּחֶרְפָּה וְהַעֲבַרְתִּי אֶת נַחֲלָתְךָ ג) לְאַחֶיךָ הַטּוֹבִים מִמְּךָ, וְהָיִיתָ נָע וָנָד כָּל הַיָּמִים וּבִקַּשְׁתָּ לֶחֶם וָאָיִן. וְלֹא עָנָה אֱלִיעֶזֶר אֶת אָבִיו מִטּוֹב וְעַד רָע וַיֵּצֵא מֵאֵת פָּנָיו מְגֹרָשׁ וְנִכְלָם מְאֹד. וַיֵּלֶךְ הַשָּׂדֶה לַחֲרֹשׁ אוֹתוֹ וּלְעָבְדֵהוּ כַּאֲשֶׁר צֻוָּה.

רב. מְנוּסַת אֱלִיעֶזֶר.

וְאֶחָיו אֲשֶׁר הִלְשִׁינֻהוּ ד) אֶל אֲבִיהֶם רָאוּהוּ הוֹלֵךְ וְקָרֵב אֲלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: תִּכְבַּד הָעֲבוֹדָה עַל אֱלִיעֶזֶר וְיַעֲשֶׂה בָּהּ וְלֹא יִפְנֶה ה) אֶת לִבּוֹ לְבַטָּלָה! וַיֵּרֶד בָּעֵמֶק לַחֲרוֹשׁ אֶת הַשָּׂדֶה, וְאֶת אֱלִיעֶזֶר צִוּוּ לַחֲרשׁ בָּהָר. וֶאֱלִיעֶזֶר לֹא אָכַל בַּיּוֹם הַהוּא וְלֹא טָעַם מְאוּמָה, כִּי נַפְשׁוֹ מָרָה ו) לוֹ עַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ אֲשֶׁר חִלְּלָם אָבִיו בְּקִצְפּוֹ; וַיִּגַּשׁ אֱלִיעֶזֶר אֶל הַפָּרָה וַיִּקְשַׁר בָּהּ מַחֲרֵשָׁה וַיַּחֲרשׁ בְּמַעֲלֵה ז) הַשָּׂדֶה. וַיְהִי הוּא עוֹשֶׂה הֵנָּה וָהֵנָּה, וְהִנֵּה נִכְשְׁלָה פָּרָתוֹ בְּאֶבֶן וַתִּפֹּל וַתִּשָּׁבַרְנָה עַצְמוֹתֶיהָ. וַיֶּחֱרַד אֱלִיעֶזֶר חֲרָדָה גְדוֹלָה עַל הָאָסוֹן אֲשֶׁר קָרָהוּ וַיִּירָא אֶת אָבִיו מְאֹד, כִּי אָמַר: עַתָּה יוֹסִיף אָבִי לִקְצוֹף עָלַי וִיקַלְלֵנִי! אוּלָם עַד מְהֵרָה הִתְאוֹשֵׁשׁ ח) וַיֹּאמַר: בָּרוּךְ יְיָ הָעוֹנֶה אוֹתִי בְּיוֹם צָרָתִי! הִנֵּה אָנֹכִי רֹאֶה כִּי לְטוֹבָתִי נִשְׁבְּרָה פָרָתִי! הָבָה אֶעֶזְבָה אֶת בֵּית אָבִי וְאֶת אַחַי וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם, וְאֵלְכָה לִי לִמְקוֹם תּוֹרָה וְחָכְמָה.

וַיַּבֵּט אֱלִיעֶזֶר כֹּה וָכֹה וַיַּרְא אֶת אֶחָיו עוֹסְקִים בִּמְלַאכְתָּם בְּכָל לְבָבָם וְאֵינָם מַשְׁגִּיחִים ט) אֵלָיו וַיֵּרֶד מֵעֵבֶר הַגִּבְעָה הַשֵּׁנִי וַיָּרָץ לָבֹא יְרוּשָׁלַיְמָה.

וַיָּבֹא בְּעֶרֶב שַׁבָּת יְרוּשָׁלַיְמָה; וַיִּדְרשׁ י) לְבֵית־סִפְרוֹ שֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וַיָּבֹא אֵלָיו וַיֹּאמַר: רַבִּי! נַפְשִׁי חָשְׁקָה יא) בְּתוֹרַת יְיָ! וַיַּעַן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: הִנֵּה בֵּית־מִדְרָשִׁי פָּתוּחַ לְפָנֶיךָ! לְמוֹד תּוֹרַת יְיָ וַהֲגֵה בָהּ וְחָכַמְתָּ וְהִשְׂכַּלְתָּ. וַיִּשְׂמַח אֱלִיעֶזֶר עַל דִּבְרֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וַיְבָרְכֵהוּ עַל טוּב לִבּוֹ וַיִּסָּפַח יב) אֶל תַּלְמִידָיו. וַאֲחֵי אֱלִיעֶזֶר רָאוּ כִּי אֵינֶנּוּ וַיֵּלְכוּ לְבַקְּשׁוֹ וַיִּמְצְאוּ אֶת הַפָּרָה בְּגִבְעַת הַשָּׂדֶה שֹׁכֶבֶת מֵתָה, וַיְמַהֲרוּ וַיָּשׁוּבוּ לְהוֹרְקְנוֹס אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו:

א) שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל הוֹרָיו. ב) בְּחֵפֶץ. ג) אֲמֻכָּר. ד) דִּבְּרוּ בוֹ דֹּפִי. ה) יָשִׂים. ו) מִצְטַעֶרֶת.
ז) בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ. ח) הִתְחַזֵּק. ט) מַבִּיטִים. י) שָׁאַל. יא) חָפְצָה. יב) הִתְחַבֵּר.

הזה את רבי אליעזר ויקרא בלעג: הכן הכינו להם האנשים האלה חביות גדולות, מלאות יין, וימהרו לעזב את בית המדרש, כי טוב להם יינם הרב מאמרות יי. עודנו מדבר את הדברים האלה, והנה יצאו עוד להקות להקות אנשים, – ויקרא רבי אליעזר: גם אלה, שאין להם בלתי אם כדים ובקבוקים וכוסות יין, גם הם ממירים א) את דבר יי ביינם המתוק לחכם. ויהי ברגע הזה ויצאו מבית המדרש גם הנותרים מהקהל ולא נשארו בלתי אם תלמידיו של רבי אליעזר, וירע הדבר הזה בעיני רבי אליעזר וישם פניו אל תלמידיו ויאמר: אלה בעלי מארה ב). ויחרדו התלמידים חרדה גדולה עד מאד, כי אמרו: אין זאת כי חשד יחשדנו רבנו הגדול, שגם אנחנו נבונים לעזב דברי יי בגלל המאכל והמשקה שהוכן בביתנו לכבוד החג. ויהי כראות רבי אליעזר את תלמידיו עצבים ומתנודדים וירגיעם לאמר: אל בני! לא לכם כונתי באמרי „אלה בעלי מארה" כי אם לכל אלה העוזבים את דבר יי, הנותן חיי עולם בשביל מאכל ומשקה שאין בו לאדם בלתי אם חיי שעה! ויכל רבי אליעזר לדבר את דבריו ויאמר לתלמידיו: לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו, כי חדות יי היא מעוזכם! ויפרדו התלמידים מעם רבי אליעזר וישובו לביתם שמחים וטובי לב לחג את חג יי.

רז. במשתה.

ורבי אליעזר נקרא אל המשתה אשר עשה רבן גמליאל. ויהי בשבתו אל השלחן וירא רבי אליעזר את רבן גמליאל משרת את קרואיו כאחד העבדים. וירע הדבר מאד בעיני רבי אליעזר בן הורקנוס ויאמר לרבי יהושע ולרבי צדוק: הטוב אנחנו עשים בשבתנו כשרים אל השלחן, ורבן גמליאל, נשיא ישראל, עומד ומשרת אותנו? ויען רבי יהושע ויאמר: הן ידעת כי לא היה אדם גדול כאברהם אבינו, ובכל זאת שרת גם הוא את אורחיו. ויאמר רבי צדוק: היש גדול מאלהי השמים והארץ, – ובכל זאת מכין הוא בכבודו ובעצמו כל צרכי ברואיו: הנה הוא משיב הרוח, מענן עננים, מוריד מטר ומוציא לחם מן הארץ. ואם בורא השמים והארץ וכל צבאם משרת את כל יצוריו, – מדוע יאמר רבי אליעזר, כי לא נאה לרבן גמליאל לשרת אותנו?

רח.

ושמע רבי אליעזר הלך בכל הארצות. ותשמע אשה אחת מבנות רומה את שם רבי אליעזר, ותשלח אליו שלש מאות ככר לחם ובקר ומזון ותאמר ביד עבדיה לאמר: אמרו לרבי אליעזר בן הורקנוס בשמי לאמר: יהי הלחם והמזון לתלמידיו הרבים, השומעים תורה מפיו! ויעשו העבדים כן כאשר צותה האשה. וישמחו התלמידים על המזון המובא להם שנה בשנה ויאמרו: עתה נוכל להתמיד ללמוד תורתנו הקדושה מבלי אשר יחסר לנו דבר.

ורבי אליעזר חקר ודרש היטב על דבר האשה הרומית, המכלכלת את תלמידיו, ויודע לו, כי קלת-דעת היא, וכל חפצה

א) מחליפים. ב) קללה.

עַם עֲנָוָה; אוּלָם עֲשֵׂה נָא הַפַּעַם בַּקָּשָׁתִי! עֲלֵה וְדַבֵּר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם. וַיַּרְא אֱלִיעֶזֶר כִּי חָזְקוּ עָלָיו דִּבְרֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וַיָּקָם וַיַּעַל הַבָּמָתָה וַיִּדְרֹשׁ דְּרָשָׁה נִפְלָאָה אֲשֶׁר לֹא שָׁמַע הָעָם כָּמֹהָ לְמִיּוֹם הִוָּסֵד בֵּית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וַיִּתְמְהוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְרָאוּ: אָכֵן גָּדוֹל הָאִישׁ הַצָּעִיר הַזֶּה וּדְבָרָיו נִפְלָאִים. אָז נִגַּשׁ אֵלָיו רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וַיִּשָּׁקֵהוּ עַל רֹאשׁוֹ וַיֹּאמַר: לֹא אֱלִיעֶזֶר תַּלְמִיד־יוֹחָנָן תִּקָּרֵא, כִּי אִם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר חָבֵר וָרֵעַ לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ כָּל הָעָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרָאוּ: יְחִי מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס!

וְהוֹרְקְנוֹס עָמַד כָּל הָעֵת מִשְׁתָּאֵה לַכָּבוֹד הַגָּדוֹל שֶׁנִּתַּן לִבְנוֹ, וַיִּזְעַף א) לִבּוֹ מְאֹד עַל בָּנָיו אֲשֶׁר הִלְשִׁינוּ אוֹתוֹ אֵלָיו יוֹם יוֹם, וַיִּקְרָא: שִׁמְעוּ נָא, אֲדוֹנַי, מוֹרַי וְרַבּוֹתַי! הִנֵּה עָלִיתִי יְרוּשָׁלַיְמָה לְהַעֲבִיר אֶת אֱלִיעֶזֶר בְּנִי מִנַּחֲלָתוֹ, כִּי הֵיטֵב חָרָה לִי עַל עָזְבוֹ אֶת בֵּיתִי, וַיִּבְרַח הֲלֹם וְאֵת פִּי לֹא שָׁאָל; וְעַתָּה אַחֲרֵי רְאוֹתִי, כִּי קָנֹה קָנָה לוֹ בְּנִי דָּבָר אֲשֶׁר לֹא יְסֻלֶּה ב) בְּכָל הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף שֶׁבָּעוֹלָם, — עַל כֵּן הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת כָּל בָּתַּי וְאֶת שְׂדוֹתַי וְאֶת כְּרָמַי וְגַפְנַי לְמוֹרָשָׁה עוֹלָם, וְאֶת בָּנַי הַגְּדוֹלִים, אֲשֶׁר הֵבִיאוּ עָלָיו אֶת דִּבָּתָם רָעָה, אָנֹכִי מַעֲבִיר הַיּוֹם מִנַּחֲלָתָם, — אַתֶּם עֵדַי! וַיָּקָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: חָלִילָה, חָלִילָה! אֲנִי לֹא אֶקַּח גַּם מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל מִכֹּל אֲשֶׁר לְאֶחָי. יְהִי לָהֶם אֲשֶׁר לָהֶם, וְאָנֹכִי אֶקַּח רַק אֶת חֶלְקִי אֲשֶׁר לִי בִּרְכוּשְׁךָ. וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ: אַשְׁרֶיךָ תּוֹרַת יְיָ, כִּי מָצָאת לָךְ מָנוֹחַ בְּלִבּוֹ הַגָּדוֹל וְהַטָּהוֹר שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס!

רח. הַגָּדוֹל.

וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמַעְלָה וַיִּיקַר שֵׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס וַיִּתְבָּרְכוּ בוֹ כָּל יוֹדְעָיו, וַיֹּאמְרוּ עָלָיו: אִם יִהְיוּ כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס בְּכַף שְׁנִיָּה, — מַכְרִיעַ אֶת כֻּלָּם. כִּי שָׁקַד רַבִּי אֱלִיעֶזֶר עַל תַּלְמוּדוֹ וַיֶּהְגֶּה בְּתוֹרַת יְיָ יוֹמָם וָלַיְלָה וְכֹחַ זִכְרוֹנוֹ הָלַךְ וְגָדֵל; הָלַךְ וְחָזַק וְלֹא שָׁכַח גַּם מִלָּה אַחַת מִכָּל אֲשֶׁר לָמַד וַאֲשֶׁר שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹתָיו. וַיְהִי דִמְיוֹנוֹ כְּבוֹר סוּד ג) שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד גַּם טִפָּה. וּבְאַחַד הַיָּמִים הָהֵם יָשַׁב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ עַל הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בַּתָּוֶךְ וַיַּשְׁמַע דִּבְרֵי־תוֹרָה נִפְלָאִים וְנִשְׂגָּבִים, אֲשֶׁר כָּמֹהֶם לֹא שָׁמְעָה עוֹד אֹזֶן עַד הַיּוֹם הַהוּא. וְאַךְ כִּלָּה לְדַבֵּר, וַיִּגַּשׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה אֶל הָאֶבֶן וַיִּשַּׁק לָהּ וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: הָאֶבֶן הַזֹּאת הִיא הַר סִינַי, וְהַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ — הוּא אֲרוֹן הַבְּרִית! וּכְהִשָּׁמַע הַדָּבָר בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּקְרְאוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס: — אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל.

רו. חַיֵּי עוֹלָם וְחַיֵּי שָׁעָה.

וַיְהִי בְּאֶחָד מֵחַגֵּי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹא כָּל הָעָם לִשְׁמֹעַ מִפִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִלְכוֹת הֶחָג. וַיָּקָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיּוֹרֶה אֶת הָעָם דִּבְרֵי יְיָ לֵאמֹר: כָּזֹאת תַּעֲשׂוּ וְכָזֹאת לֹא תַעֲשׂוּ. וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר אֶת דְּבָרָיו וְהִנֵּה יָצְאָה אֲגֻדַּת אֲנָשִׁים מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ. וַיְמַהֵר הַדָּבָר

א) קָצַף. ב) יִשָּׁוֶה, יִדָּמֶה. ג) מְשׁוּחַ בְּסִיד.

מִפְּנֵי דִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיִּשָּׁאֲרוּ נְטוּיִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

וְלֹא יָכֹל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוּס לְהִתְאַפֵּק וַיִּקְרָא: אִם הֲלָכָה כִּדְבָרַי, — מִן הַשָּׁמַיִם יוֹכִיחוּ! וַיַּעֲמֹד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה עַל רַגְלָיו וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר: לֹא בַשָּׁמַיִם הִיא א)! כְּבָר נִתְּנָה הַתּוֹרָה מִסִּינַי עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, בְּמַעֲמָד שֶׁל שִׁשִּׁים רִבּוֹא מִיִּשְׂרָאֵל. וְאֵין לְנָבִיא לְחַדֵּשׁ ב) אֲפִילוּ דָבָר אֶחָד, וְאֵין לָנוּ לְהַשְׁגִּיחַ ג) בְּבַת קוֹל מִן הַשָּׁמָיִם!

רי. מַחֲלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּחָלְקוּ הַתַּלְמִידִים לִשְׁנֵי חֲלָקִים: הָאֶחָד נָטָה אַחֲרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוּס וַיֹּאמְרוּ „טָהוֹר" לַאֲשֶׁר הוּא אָמַר טָהוֹר, וְהַחֵלֶק הַשֵּׁנִי נָטָה אַחֲרֵי יֶתֶר חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בֵּין לְהַתֵּר ד) וּבֵין לֶאֱסוֹר. וַיִּרְאוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיֵּרַע בְּעֵינֵיהֶם עַד מְאֹד, כִּי אָמְרוּ: עַתָּה תִּרְבֶּה הַמַּחֲלֹקֶת וְהַמְּרִיבוֹת וְהַקְּטָטוֹת בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָיְתָה תוֹרַת יְיָ כִּשְׁתֵּי תוֹרוֹת. וַיֵּאָסְפוּ הַחֲכָמִים וַיִּוָּעֲצוּ מַה לַּעֲשׂוֹת וַיַּחְלְטוּ לֵאמֹר: תֵּאָסַפְנָה כָּל הַטְּהָרוֹת אֲשֶׁר טִהֲרָן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוּס וְתִשָּׂרַפְנָה בָּאֵשׁ, וְאַחַר יֻבְדַּל ה) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוּס מֵעַל קְהַל יְיָ, וְיֵדַע כָּל הָעָם, כִּי אֵין לָהֶם לָלֶכֶת עַל פִּי הַתּוֹרָה וְהַהֲלָכוֹת אֲשֶׁר הוֹרָה לָהֶם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוּס, וְחָדְלוּ דִּבְרֵי הָרִיב. וַיַּעֲשׂוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כֵּן כַּאֲשֶׁר יָעֲצוּ וַיָּבִיאוּ אֶת כָּל טָהֳרוֹת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְהָעָם בְּבֵית הַוַּעַד ו), וַיַּבְדִּילוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵעַל קְהַל יִשְׂרָאֵל.

וַיְהִי הַיּוֹם הַהוּא קָשֶׁה מְאֹד לְיִשְׂרָאֵל כַּיּוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה הָעֵגֶל, כִּי גָּדוֹל הָיָה כְּבוֹד רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְיָקָר מְאֹד בְּעֵינֵי רָאשֵׁי הָעָם; אוּלָם עוֹד יוֹתֵר גָּדוֹל וְיָקָר הָיָה לָהֶם שְׁלוֹם הָעָם וְשַׁלְוָתוֹ.

ריא. שְׁמוּעָה רָעָה.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוּס לֹא יָדַע דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה, וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתוֹ וַיֶּהְגֶּה בְּתוֹרַת יְיָ.

וַיִּשְׁלְחוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶת רַבִּי עֲקִיבָא לֵאמֹר: לְכָה נָּא אֶל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: הִבָּדֵל הִבְדִּילוּךָ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַל קְהַל יְיָ!

וַיֵּצֶר לְרַבִּי עֲקִיבָא מְאֹד לְהַשְׁמִיעַ אֶת הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר; אוּלָם לֹא יָכֹל לְהָשִׁיב אֶת פְּנֵי הַחֲכָמִים אֲשֶׁר שְׁלָחוּהוּ, וַיֵּלֶךְ וַיִּלְבַּשׁ בְּגָדִים שְׁחוֹרִים, וַיָּבֹא אֶל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַבַּיְתָה, וַיֵּשֶׁב לְפָנָיו בְּרָחוֹק אַרְבַּע אַמּוֹת עַל הָאָרֶץ, וַיּוֹרֶד רֹאשׁוֹ אַרְצָה כְּמִתְאַבֵּל, וְעֵינָיו יָרְדוּ דְמָעוֹת.

וַיְהִי כִּרְאוֹת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת רַבִּי עֲקִיבָא כִּי לֹא קָרַב אֵלָיו וּפָנָיו עֲצוּבִים מְאֹד וַיֹּאמֶר לוֹ: עֲקִיבָא! הֲלֹא תַגֶּד לִי, מָה רָאִיתָ כִּי כָכָה עָשִׂיתָ.

וַיַּעַן רַבִּי עֲקִיבָא וְקוֹלוֹ קוֹל בּוֹכִים: אֲהָהּ, רַבִּי! לֹא טוֹבָה הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר לִי לְהַשְׁמִיעֲךָ כַּיּוֹם: — חֲבֵרֶיךָ הַחֲכָמִים פָּרְשׁוּ ז) מִמֶּךָּ!

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו וַיַּחֲלֹץ ח) נְעָלָיו

א) הַתּוֹרָה. ב) לְהַגִּיד דְּבָרִים חֲדָשִׁים שֶׁאֵינָם בְּתוֹרַת מֹשֶׁה. ג) לָשׂוּם לֵב. ד) לְעִנְיָנִים שֶׁהֵם מֻתָּרִים ה) יִהְיֶה בְּחֵרֶם. ו) הָאֲסֵפָה. ז) נִפְרְדוּ. ח) נָשַׁל.

הוּא רַק שֶׁיְּהַלְלוּהָ וְיִתְּנוּ כָבוֹד לִשְׁמָהּ, וַיַּחְלֵט בְּלִבּוֹ לְבִלְתִּי קַחַת מִמֶּנָּה אֶת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הִיא שׁוֹלְחָה לְתַלְמִידָיו.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַתַּעַל הָאִשָּׁה הָרוֹמִית יְרוּשָׁלַיְמָה וַתָּבֹא לְעִיר לוֹד אֶל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַתֹּאמֶר לוֹ: הִנֵּה שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר: אֵין חָכָם וְנָבוֹן כָּמוֹךָ בְּיִשְׂרָאֵל! וְעַל כֵּן הַגִּידָה נָא לִי מַדּוּעַ לֹא מֵתוּ הַחוֹטְאִים בָּעֵגֶל בְּמִיתָה אֶחָת? וַיַּבֵּט אֵלֶיהָ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַתְּהִי בְעֵינָיו כִּמְזַכֶּרֶת עֲוֹן יִשְׂרָאֵל. וַיַּעַן אוֹתָהּ לֵאמֹר: אַל לְאִשָּׁה כָּמוֹךְ עֲשׂוֹת דָּבָר בִּלְתִּי אִם לַעֲסוֹק בְּפֶלֶךְ א) וְרִטְווֹת מַטְוֶה. וַתִּקְצֹף הָאִשָּׁה קֶצֶף גָּדוֹל וַתֶּחְדַּל מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה לִשְׁלֹחַ מָזוֹן לְתַלְמִידֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַיֹּאמֶר הוּרְקָנוֹס בְּנוֹ: אַבָּא! בִּשְׁבִיל דָּבָר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה אֲשֶׁר מְנַעְתָּהוּ מֵהָאִשָּׁה, חָסְרוּ תַלְמִידֶיךָ לַחְמָם וְהִנָּם כֻּלָּם הַיּוֹם בְּרָעָה גְדוֹלָה? וַיַּעַן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: מוּטָב שֶׁיַּעֲלוּ כָל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה עַל הַמּוֹקֵד ב), וְלֹא יִמָּסְרוּ לְנָשִׁים קַלּוֹת דָּעַת! וַיֹּאמֶר הוּרְקָנוֹס: מָה רָאִיתָ, אַבָּא, כִּי דִבַּרְתָּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? וַיַּעַן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֹּאמַר: יָקָר לִי מְאֹד כְּבוֹד תּוֹרָתֵנוּ וְעַמֵּנוּ, וַיְהִי כִּרְאוֹתִי אֶת הָאִשָּׁה הַנָּכְרִיָּה מִתְהַלֶּלֶת בְּחַסְדָּהּ אֲשֶׁר הִיא עֹשָׂה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתָּבֹא וַתַּזְכֵּר לָהֶם אֶת עֲוֹן הָעֵגֶל, וַיַּזְכִּירֵנִי הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה, וָאֹמַר: מוּטָב שֶׁתִּלָּמֵד תּוֹרָתֵנוּ מִתּוֹךְ עֲנִיּוּת וְכָבוֹד מֵאֲשֶׁר מִתּוֹךְ שֹׂבַע וּבִזָּיוֹן.

רט. מַעֲשֵׂי נִסִּים.

וַיְהִי הַיּוֹם וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוּרְקָנוֹס וְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים וְלוֹמְדִים עִנְיְנֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה, וַיֹּאמֶר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: תַּנּוּר הֶעָשׂוּי חוּלְיוֹת חוּלְיוֹת ג) אֵינוֹ דוֹמֶה לִכְלִי חֶרֶס שָׁלֵם וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים: אַף כִּי יָדַעְנוּ כִּי גָדוֹל אַתָּה בַּתּוֹרָה וְאֵין דּוֹמֶה לְךָ בְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, בְּכָל זֹאת לֹא נוּכַל לָשֵׂאת פָּנֶיךָ בַּדָּבָר הַזֶּה לֵאמֹר כִּי צָדַקְתָּ! וַיּוֹסֶף רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוּרְקָנוֹס לְבָרֵר אֶת דְּבָרָיו וּלְחַזְּקָם בִּרְאָיוֹת, וְלֹא אָבוּ לוֹ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ לוֹ. וַיְהִי כִּרְאוֹת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא: אִם הֲלָכָה כְּמוֹתִי ד), — חָרוּב ה) זֶה יוֹכִיחַ! וְאַךְ הוֹצִיא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת הַדָּבָר מִפִּיו, — וַיֵּעָקֵר הֶחָרוּב מִמְּקוֹמוֹ וַיִּנָּשֵׂא מִמְּקוֹמוֹ מֶרְחָק רָב. וַיִּתְמְהוּ הַחֲכָמִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וַיֹּאמְרוּ: אֵין מְבִיאִים רְאָיָה מִן הֶחָרוּב! וַיּוֹסֶף רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיִּקְרָא: אִם הֲלָכָה כְּמוֹתִי, — אַמַּת ו) הַמַּיִם תּוֹכִיחַ! וַיֶּהֱמוּ הַמַּיִם וַיִּתְרוֹמְמוּ גַּלֵּיהֶם וַיָּשׁוּבוּ אֲחֹרַנִּית. וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים: אֵין מְבִיאִים רְאָיָה מֵאַמַּת הַמָּיִם! וַיְמָרֵר הַדָּבָר הַזֶּה אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַיִּקְרָא: אִם הֲלָכָה כְּמוֹתִי, — כָּתְלֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ יוֹכִיחוּ! וְאַךְ יָצְאוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּיו, — וַיִּנָּטוּ ז) קִירוֹת בֵּית הַמִּדְרָשׁ לִנְפּוֹל עַל כָּל הַיּוֹשְׁבִים בּוֹ. וַיֶּחֶרְדוּ כָּל הַנֶּאֱסָפִים חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד. אָז קָם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה וַיִּגְעַר בְּכָתְלֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ לֵאמֹר: אִם הַחֲכָמִים מְנַצְּחִים ח) זֶה אֶת זֶה בַּהֲלָכָה, — אַתֶּם לָמָּה תִתְעָרְבוּ עַל רִיב לֹא לָכֶם, וְהִנְּכֶם אוֹמְרִים לְקַבֵּר תַּחְתֵּיכֶם אֶת כָּל הַקָּהָל הַיּוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ! וַיֶּחְדְּלוּ הַקִּירוֹת לְהִנָּטוֹת מִפְּנֵי גַעֲרַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְלֹא נִזְקְפוּ ט)

א) הַכְּלִי שֶׁבּוֹ טָוִין אֶת הַצֶּמֶר. ב) יִשָּׂרְפוּ. ג) פְּרָקִים, קֶטְטֶענְגְלִיעד звено. ד) כָּמוֹנִי. ה) יָאהַאנִיסְבְּרָאד рожок. ו) חָרִיץ אָרוֹךְ בָּאֲדָמָה שֶׁמַּיִם עוֹבְרִים בְּתוֹכוֹ. ז) נִכְפְּפוּ. ח) מְדַיְּנִים בְּעִנְיְנֵי תוֹרָה וַחֲפֵצִים לְהוֹכִיחַ עִם מִי הַצֶּדֶק. ט) נַעֲשׂוּ יְשָׁרִים выпрямились.

בתוכם ופניו שמחים, וישתאו מאד ויוכיחו את רבי עקיבא לאמר: הנה אנו בוכים ואתה שמח! ויאמר רבי עקיבא: הלא תגידו לי מה לכם כי תבכו? ויענהו התלמידים ויאמרו: איכבה נתאפק ולא נבכה, בשעה שספר התורה שרוי בצער? ויען רבי עקיבא ויאמר: דעו כי לא כמחשבותיכם, — מחשבותי, ועל כן אני שמח בשעה שאתם בוכים. ויאמרו התלמידים: באר נא לנו את דבריך ונשמעם! ויען רבי עקיבא ויאמר: כל זמן שראיתי את רבנו אליעזר הגדול מצליח, — יינו אינו מחמיץ, דבשו אינו מדביש א), שמנו אינו מבאיש ב) ופשתנו אינו לוקה ג), — אמרתי: ראה רבנו עולמו בחייו ד)! אולם בראותי, כי פקדת כל האדם עברה גם על רבנו, שמחתי כי אמרתי: כ״ל רבנו ענשו בעולם הזה, ועתה מזמן ה) הוא לחיי העולם הבא. וישמע רבי אליעזר בן הורקנוס את דברי רבי עקיבא ויאמר אליו: עקיבא! החסרתי דבר מן התורה ויתאנף ו) בי יי ויחליאני ז)? ויען רבי עקיבא ויאמר: הן למדתני רבי, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא!

רמו, חכמי ישראל ורבי אליעזר בן־הורקנוס.

ויהי ממחרת ויבאו רבי טרפון ורבי יהושע בן חנניה ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא אל רבי אליעזר לראות שלומו. ויאמר רבי טרפון אל רבי אליעזר: טוב אתה לישראל מהגשם המשקה את האדמה ומצמיחה, כי הגשם בעולם הזה ואתה, רבנו, בעולם הזה ובעולם הבא. ויען רבי יהשע בן חנניה ויאמר: טוב אתה רבנו מגלגל חמה ח) המאיר לארץ ולדרים עליה, כי גלגל חמה בעולם הזה, ואתה, רבנו, בעולם הזה ובעולם הבא. ויאמר רבי אלעזר בן עזריה: טוב אתה, רבנו, מאב ואם, כי אב ואם בעולם הזה, ורבנו בעולם הזה ובעולם הבא. אז קם רבי עקיבא ואמר: חביבים יסורים ט)! ויאמר רבי אליעזר בן הורקנוס: סמכוני נא, בני, ואשבה על מטתי ואשמע את דברי עקיבא תלמידי ויגשו אליו החכמים ויושיבהו על מטתו ויתמכהו מזה ומזה, ויאמר רבי אליעזר: הלא תגד לי, עקיבא תלמידי, למה־כונת בדבריך? ויען רבי עקיבא ויאמר: דבר זה למדתי ממנשה מלך יהודה, כי לא הועילו לו כל הלמודים אשר הורהו חזקיה אביו עד אשר הביא עליו יי יסורים וירכו י) את לבבו ויפן אל יי בצר לו ויתפלל אליו ויושע. על כן אמרתי: גדולים יסורים המפשטים יא) את העקמומיות יב) שבלב והמקרבים את לב האדם לאביו שבשמים.

רמז, משלם טובה תחת רעה.

I.

בימים ההם היה איש אחד ושמו רבי יוסי הגלילי. ויהי האיש תם וישר, יודע תורת יי והוגה בה וחבר לחכמי

א) מתקלקל. ב) יוציא ריח רע. ג) נכה על ידי ברד. ד) את כל שכרו קבל בעודו בחיים. ה) מוכן. ו) קצף. ז) שם עלי מחלה. ח) השמש. ט) גדולים ונכבדים. י) עשו רך [illegible]. יא) המישרים, המוציאים. יב) החטאים.

וַיֵּשֶׁב גַּם הוּא לָאָרֶץ וַיֵּבְךְּ. וְאַף נָפְלוּ דִמְעוֹתָיו אַרְצָה, — וַתָּבֹא רוּחַ גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה, לוֹהֶטֶת כָּאֵשׁ, וַתַּשְׁחֵת שְׁלִישׁ א) בְּזֵיתִים שְׁלִישׁ בְּחִטִּים וּשְׁלִישׁ בִּשְׂעוֹרִים, וַתָּבֹא מְאֵרָה ב) גַּם בְּבָצֵק אֲשֶׁר לָשׁוּ הַנָּשִׁים בִּרְגָעִים הָהֵם. וַיְהִי הַיּוֹם הַהוּא יוֹם רָע וָמַר לְכָל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל, כִּי אֵשׁ יָצְאָה מֵעֵינָיו שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַתַּעַשׂ שַׁמּוֹת בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר שָׁם נָהּ ג) מַבָּטוֹ.

ריב. סְעָרָה בַּיָּם.

וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, גִּיסוֹ ד) שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס, יָרַד בַּיּוֹם הַהוּא בָּאֳנִיָּה לִרְחֹק מִבֵּיתוֹ, כִּי אָמַר: אַל אֶרְאֶה בְּקַלְקָלַת ה) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס. וַיָּטֶל ו) יְיָ רוּחַ סְעָרָה אֶל הַיָּם וַיְהִי כַּמֶּרְקָחָה. וַתִּתְנוֹדֵד הָאֳנִיָּה וַתְּחַשֵּׁב לְהִשָּׁבֵר. וַיִּירָא רַבָּן גַּמְלִיאֵל יִרְאָה גְדוֹלָה וַיָּקָם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ לֵאמֹר: אָנָּא יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! הֵן יָדַעְתִּי בִּשְׁלֵמִי כָּל הַסַּעַר הַזֶּה; הֲלֹא הִיא בְּשֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס הַשָּׁרוּי ז) בְּצַעַר. רַחֶם נָא, יְיָ, וְצִוִּיתָ אֶת הַיָּם וְנָח מִזַּעְפּוֹ ח), וְאַל אֹבַד בְּגַלָּיו. וְאִם אָמְנָם גַּם אָנֹכִי הָיִיתִי בְּעֵצָה אַחַת עִם חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִדּוּ ט) אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר; אוּלָם לֹא לְמַעַן הַרְבּוֹת כְּבוֹדִי וּכְבוֹד בֵּית אָבִי עָשִׂיתִי זֹאת, כִּי אִם לְמַעַן שׂוּם קֵץ לְדִבְרֵי רִיבוֹת, וְהָיָה שָׁלוֹם בְּיִשְׂרָאֵל! וַיִּשְׁמַע יְיָ לִתְפִלַּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַיָּנַח הַיָּם וַיִּשְׁקְטוּ גַלָּיו וַתֵּלֵךְ הָאֳנִיָּה בַּיָּם בְּשָׁלוֹם.

ריג. מוֹת רַבָּן גַּמְלִיאֵל.

וְאֵשֶׁת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס יָדְעָה כִּי קָדוֹשׁ אִישָׁהּ, וַאֲשֶׁר הוּא מְבָרֵךְ, — מְבֹרָךְ וַאֲשֶׁר הוּא אוֹרֵר, — אָרוּר. וַתֹּאמֶר בְּלִבָּהּ: הָבָה אֶשְׁמוֹר אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אִישִׁי וַאֲשַׁגֵּחַ אֵלָיו בְּעֵת הִתְפַּלְּלוֹ לֵאלֹהִים וְלֹא אֶתְּנֵהוּ לָאֹר י) אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל אָחִי. וַתַּעַשׂ הָאִשָּׁה כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרָה וַתִּשְׁמֹר אֶת פִּי אִישָׁהּ וְלֹא נְתָנַתּוּ לִנְפּוֹל עַל פָּנָיו בִּתְפִלַּת הַשַּׁחַר. וַיְהִי בְּאַחַד הַיָּמִים וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל לַיְיָ, וְהִנֵּה אִישׁ מִתְדַּפֵּק עַל הַדֶּלֶת. וַתְּמַהֵר הָאִשָּׁה וַתִּפְתַּח אֶת הַדֶּלֶת, וַתֵּרֶא וְהִנֵּה עָנִי לָבוּשׁ קְרָעִים רָעֵב וְיָחֵף עוֹמֵד בַּפָּתַח. וַתַּחְמֹל עָלָיו הָאִשָּׁה. וַתְּמַהֵר וַתִּקַּח לֶחֶם וַתָּרָץ אֶל הֶעָנִי וַתִּתֵּן לוֹ. וַיְהִי כְּשׁוּבָהּ אֶל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַחַדְרָה וַתִּרְאֵהוּ נֹפֵל עַל פָּנָיו, מִתְפַּלֵּל וְקוֹרֵא אֶל יְיָ בְּחָזְקָה. וַתִּסְפֹּק הָאִשָּׁה כַּפֶּיהָ וַתִּקְרָא: אוֹיָה לִי! אָחִי רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַנָּשִׂיא מֵת! וַיְהִי כַּעֲבוֹר רְגָעִים אֲחָדִים וְהַזְּעָקָה הִקִּיפָה אֶת כָּל הָעִיר לֵאמֹר: אֲהָהּ! נָפְלָה עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ, מֵת בְּחִיר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, — רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֵינֶנּוּ!

ריד. בְּכִיָּה וְשִׂמְחָה.

בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס וַיִּפֹּל לְמִשְׁכָּב. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְתַלְמִידָיו וַיָּבֹאוּ לְבַקְּרוֹ. וַיֹּאמֶר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: יַסֹּר יִסְּרַנִי יְיָ וַיִּרֶב מַכְאוֹבָי. וַיִּבְכּוּ הַתַּלְמִידִים לְמִשְׁמַע הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּנוּדוּ יא) לְרַבָּם הַחוֹלֶה וְהַכּוֹאֵב. בָּרֶגַע הַזֶּה נָשְׂאוּ הַתַּלְמִידִים אֶת עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ כִּי רַבִּי עֲקִיבָא עוֹמֵד

א) הַחֵלֶק הַשְּׁלִישִׁי. ב) קְלָלָה. ג) עָמַד. ד) אֲחִי אִשְׁתּוֹ. ה) בְּנְפִילָתוֹ, בִּירִידָתוֹ. ו) הִפִּיל. ז) הַנִּמְצָא. ח) מִסַּעֲרָתוֹ. ט) הֶחֱרִימוּ, הִבְדִּילוּ. י) לְקַלֵּל. יא) הֵנִיעוּ עָלָיו בְּרָאשֵׁיהֶם, הִשְׁתַּתְּפוּ בְּצַעֲרוֹ.

כִּי לֹא יָכְלוּ דַבְּרָהּ לְשָׁלוֹם, וַתִּרְחַקְנָה מִמֶּנָּה גַּם רֵעוֹתֶיהָ וַתֵּשֶׁב בָּדָד בִּמְעוֹנָהּ יָמִים רַבִּים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תַּם כַּסְפָּהּ וַיְגָרֶשׁ אוֹתָהּ בַּעַל הַבַּיִת, כִּי אָמַר: לֹא אוּכַל הַחֲזִיקֵךְ בִּמְעוֹנִי בְּלִי מְחִיר! וַתֵּצֵא הָאִשָּׁה לְבַקֵּשׁ עֲבוֹדָה לְמִחְיָתָהּ וְלֹא מָצָאָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֵצִיק לָהּ הָרָעָב, וַתֵּלֶךְ וַתְּהִי לְאִשָּׁה לְשׁוֹמֵר הָעִיר.

וְשׁוֹמֵר הָעִיר זָקֵן בָּא בַיָּמִים וּמַשְׂכֻּרְתּוֹ דַלָּה וּמְעַטָּה אֲשֶׁר לֹא הִסְפִּיקָה לִקְנוֹת לֶחֶם לְהַשְׂבִּיעַ אֶת שְׁנֵיהֶם, וַתְּחִי בְּבֵיתוֹ בְּעֹנִי וּבְחֹסֶר כֹּל.

אָז זָכְרָה הָאִשָּׁה אֶת יְמֵי אָשְׁרָהּ וְטוּבָהּ בְּבֵית רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, וַיְהִי לָהּ מַר מְאֹד.

וַתַּעֲבֹרְנָה שָׁנִים אֲחָדוֹת וַתִּכְהֶין, עֵינֵי שׁוֹמֵר הָעִיר מֵרְאוֹת, וַיִּרְאוּ רָאשֵׁי הָעֵדָה כִּי כֵן, וַיִּשְׂכְּרוּ לָהֶם שׁוֹמֵר אַחֵר.

וַיְמָרֵר הַדָּבָר הַזֶּה אֶת הַשּׁוֹמֵר הַזָּקֵן וַיֹּאמֶר לְאִשְׁתּוֹ: אֶחֱזִי בְיָדִי וְהוֹבִילִינִי אֶל אַנְשֵׁי הָעִיר וְנָתַן לִי אִישׁ אִישׁ כְּכֹל אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ וְקָנִינוּ לֶחֶם בְּכֶסֶף הַנְּדָבוֹת וְנִחְיֶה וְלֹא נִגְוַע בָּרָעָב. וַתְּמָאֵן הָאִשָּׁה לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר אָמַר לָהּ בַּעְלָהּ, וַיִּקְצֹף עָלֶיהָ קֶצֶף גָּדוֹל וַיֹּאמַר: אִם לֹא תַעֲשִׂי כַּאֲשֶׁר יָעַצְתִּי, — וְיִסַּרְתִּיךְ כְּדֵי רִשְׁעָתֵךְ! וַתִּירָא הָאִשָּׁה מְאֹד, וַתֹּאחֶז בְּיַד בַּעְלָהּ הָעִוֵּר וַתְּנַהֵג אוֹתוֹ בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר וַתְּבִיאֵהוּ אֶל בַּעֲלֵי הַבָּתִּים, וַיַּחְמְלוּ עָלָיו וַיִּתְּנוּ לוֹ נִדְבוֹת כָּסֶף. וַיְהִי כָל הָרֹאֶה אֶת הָאִשָּׁה אֲשֶׁר זָקְנָה מֵרֹב צָרָה וְעֹנִי, וַיָּנוּדוּ לָהּ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הֲזֹאת אֵשֶׁת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אֲשֶׁר בָּנוֹת רַבּוֹת קִנְאוּ בָהּ וַיֹּאמְרוּ עָלֶיהָ: הַמְאֻשָּׁרָה בַּבָּנוֹת?!

III.

וְהַשּׁוֹמֵר הָעִוֵּר, אֲשֶׁר זָכַר הֵיטֵב אֶת בָּתֵּי הָעִיר וְאֶת אֲנָשֶׁיהָ, אָמַר פַּעַם אַחַת אֶל אִשְׁתּוֹ: הֲלֹא תַגִּידִי לִי מַדּוּעַ אֵינֵךְ מוֹבֶלֶת אוֹתִי אֶל הַבַּיִת אֲשֶׁר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי יוֹשֵׁב בּוֹ? הֵן שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים: בָּרֵךְ בֵּרַךְ יְיָ אֶת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וַיְמַלֵּא בֵיתוֹ כָּל טוּב; וַאֲנִי יָדַעְתִּי, כִּי רַחוּם הָאִישׁ וְחַנּוּן וְשָׂשׂ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה; וְעַל כֵּן אֲנִי מְצַוֵּךְ לֵאמֹר: הֲבִיאִינִי אֵלָיו וְנָתַן לִי נִדְבָתוֹ! וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: טוֹב לִי לִרְעֹב שְׁלֹשָׁה יָמִים יוֹם אַחַר יוֹם מִבּוֹא אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲמַרְתָּ וּמֵהֵרָאוֹת אֵלָיו. וַיֹּאמֶר הָעִוֵּר: אִם לֹא תְבִיאִינִי אֶל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, — וְהִכֵּיתִי אוֹתָךְ מַכּוֹת נִמְרָצוֹת עַד אֲשֶׁר תִּשְׁמְעִי בְקוֹלִי וְעָשִׂית כְּכֹל אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אוֹתָךְ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר אָמְרָה הָאִשָּׁה לְהִשָּׁמֵט מִיְּדֵי בַעְלָהּ הָעִוֵּר, וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד וַיַּכֶּהָ אַחַת וּשְׁתָּיִם. וַתִּצְעַק הָאִשָּׁה צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיֵּאָסְפוּ לְקוֹלָהּ אֲנָשִׁים רַבִּים, וַיָּבֹא גַם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי בְּתוֹכָם; וַיַּחְקֹר אֶת הַדָּבָר וַיִּדְרֹשׁ הֵיטֵב וַיִּוָּדַע לוֹ, כִּי הָעֲנִיָּה הַמֻּכָּה הָיְתָה אִשְׁתּוֹ. וְלֹא זָכַר לָהּ רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר הֵרֵעָה לוֹ בַּיָּמִים הָהֵם, וַיַּחְמֹל עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר לָעִוֵּר: אֵיךְ לֹא תֵבוֹשׁ לְהַכּוֹת אֶת אִשְׁתְּךָ וְהִיא אֻמְלָלָה וּמָרַת נֶפֶשׁ עַד מְאֹד? וַיִּכָּלֵם הָעִוֵּר מִדִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וַיֶּרֶף מֵאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמַר: הַזְהֵר הִזְהַרְתִּי אֶת אִשְׁתִּי לֵאמֹר: הוֹבִילִינִי אֶל בֵּית רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי עָלָיו, כִּי רַחוּם וְחַנּוּן הוּא, וַתְּמָאֵן, וַיֵּצֶר לִי מְאֹד וָאַכֶּהָ.

וַיֹּאמֶר רַבִּי יוֹסֵי: כִּי אֶתֵּן לְךָ וּלְאִשְׁתְּךָ מָעוֹן לָשֶׁבֶת וְלֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ, — הֲתְכַבֵּד אֶת אִשְׁתְּךָ וְלֹא תִגַּע עוֹד בָּהּ לְרָעָה? וַיַּעַן הָעִוֵּר וַיֹּאמַר: לוּ יֵעָשֶׂה לִי כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ, — וְחָיִיתִי אֶת אִשְׁתִּי בְּשָׁלוֹם!

יִשְׂרָאֵל. וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו תַּלְמִידִים רַבִּים וַיְלַמְּדֵם תּוֹרַת יְיָ. וַיְהִי הַיּוֹם וְרַבִּי יוֹסִי יוֹשֵׁב וְהוֹגֶה בַּתּוֹרָה וְתַלְמִידָיו יוֹשְׁבִים לְפָנָיו, וַתָּבֹא פִּתְאֹם אִשְׁתּוֹ הַבַּיְתָה וַתְּחָרֵף אוֹתוֹ וַתְּבֶז לוֹ לְעֵינֵי הַתַּלְמִידִים. וְלֹא עָנָה רַבִּי יוֹסִי דָּבָר וַיּוֹסֶף לִלְמוֹד. וַיַּעַבְרוּ יָמִים אֲחָדִים וַתָּבֹא שֵׁנִית אִשְׁתּוֹ וַתְּקַלְלֵהוּ קְלָלָה נִמְרֶצֶת. וַיִּרְאוּ הַתַּלְמִידִים אֶת הָאִשָּׁה מְקַלֶּלֶת אֶת רַבָּם וַתְּבֶז לוֹ יוֹם יוֹם, וַיְמָרֵר אוֹתָם הַדָּבָר וַיֹּאמְרוּ: צַר לָנוּ רַבֵּנוּ עָלֶיךָ! לוּ הוֹאַלְתָּ וַתְּשַׁלַּח אֶת אִשְׁתְּךָ מִבֵּיתֶךָ, וַתֶּחְדַּל לְמָרֵר אֶת חַיֶּיךָ.

וַיַּעַן רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי וַיֹּאמַר: עָנִי אֲנִי וּבְיָדִי אֵין כֶּסֶף לְשַׁלֶּם לָהּ דְּמֵי כְתֻבָּתָהּ.

וַיַּעַבְרוּ יָמִים רַבִּים וַיָּבֹא רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֶל רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי לִשְׁמוֹעַ מִפִּיו דְּבַר יְיָ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לִלְמוֹד וַיֹּאמֶר רַבִּי יוֹסִי: לְכָה נָא אַחֲרַי הַחַדְרָה וְאָכַלְתָּ עִמִּי לָחֶם. וַיֵּאוֹת לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו לֶאֱכוֹל. וּכְבוֹאָם הַחַדְרָה וַיֹּאמֶר רַבִּי יוֹסִי לְאִשְׁתּוֹ: הוֹאִילִי עֲשִׂי נָא חֶסֶד עִמִּי וְהַאֲכַלְתְּ אֶת אוֹרְחִי אֲשֶׁר קְרָאתִי לוֹ לֶאֱכֹל אִתָּנוּ הַיּוֹם. וַתִּקְצֹף הָאִשָּׁה קֶצֶף גָּדוֹל וַתְּקַלְלֵהוּ וַתֵּפֶן שִׁכְמָהּ לָצֵאת הַחוּצָה. וַיִּתְחַנֵּן אֵלֶיהָ רַבִּי יוֹסִי לֵאמֹר: אָנָּא, חוּסִי נָא הַפַּעַם וְאַל תְּקַלְלִי אוֹתִי לִפְנֵי אוֹרְחִי וְאָמַרְתְּ לִי: מַה בִּשַּׁלְתְּ הַיּוֹם וְאַגִּישׁ אֶת הַתַּבְשִׁיל בְּעַצְמִי לִפְנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. וַתִּגְעַר בּוֹ הָאִשָּׁה וַתִּקְרָא וַתֹּאמַר: לֹא בִשַּׁלְתִּי הַיּוֹם כִּי אִם יְרָקוֹת. וַתְּכַל לְדַבֵּר וַתַּעֲזוֹב אֶת הַבַּיִת בְּרַעַשׁ וַתֵּלֶךְ לָהּ.

וַיּוֹשֶׁב רַבִּי יוֹסִי אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֶל הַשֻּׁלְחָן וַיִּגַּשׁ אֶל הַתַּנּוּר וַיּוֹצִיא מִשָּׁם אֶת סִיר הַתַּבְשִׁיל וַיִּצֹק אוֹתוֹ אֶל הַקְּעָרָה, וְהִנֵּה תַּרְנְגוֹל צָלוּי צָף בְּתוֹכוֹ. וַיֵּשְׁבוּ שְׁנֵיהֶם לֶאֱכוֹל. וַיְהִי בְּאָכְלָם וַיֹּאמֶר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הִפְלִיא יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, כִּי הָפַךְ אֶת הַיָּרָק לְבָשָׂר צָלוּי. וַיַּעַן רַבִּי יוֹסִי וַיֹּאמֶר בִּשְׂחוֹק: אָמְנָם מַעֲשֵׂה נִסִּים הוּא לָנוּ.

וַיְכַלּוּ לֶאֱכוֹל וַיְבָרְכוּ אֶת יְיָ וַיֹּאמֶר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: צַר לִי עָלֶיךָ רַבִּי וּמוֹרִי, כִּי כָכָה תִתְעַנֶּה תַּחַת יְדֵי אִשְׁתְּךָ הַמָּרָה לְךָ מִמָּוֶת. הֵן רָאֹה רָאִיתָ כִּי רַע אַתָּה בְּעֵינֶיהָ וְכָל חֶפְצָהּ הוּא רַק לְהָמֵר לְךָ וּלְהַשְׁפִּילְךָ וּלְבַזּוֹתֶךָ, — וּמַדּוּעַ אַתָּה מִתְאַפֵּק עַל זֹאת וְאֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ אוֹתָהּ מִבֵּיתֶךָ?

וַיֵּאָנַח רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי וַיֹּאמַר: אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה וַאֲנִי עָנִי, וְאֵין יָדִי מַשֶּׂגֶת לָתֵת לָהּ אֶת הַכֶּסֶף שֶׁכָּתַבְתִּי בִּכְתֻבָּתָהּ? וַיֹּאמֶר רַבִּי אֶלְעָזָר: לוּ נִמְצָא לְךָ אִישׁ אֲשֶׁר יַלְוְךָ אֶת דְּמֵי כְתֻבָּתָהּ, — הֶהָיִיתָ נוֹתֵן לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוּתֶיהָ, אִם תֹּאבֶה לְקַחְתּוֹ מִיָּדֶךָ? וַיַּעַן רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי וַיֹּאמַר: שָׂנֹא שָׂנְאָה הָאִשָּׁה אוֹתִי מִיּוֹם אָסְפִי תַּלְמִידִים בְּבֵיתִי לְלַמְּדָם דְּבַר יְיָ, וַתֹּאמֶר לִי: תְּנָה לִי אֶת דְּמֵי כְתֻבָּתִי וְסֵפֶר־כְּרִיתוּתִי וַעֲזַבְתִּיךָ וְלֹא אַבִּיט עוֹד אֶת פָּנֶיךָ לְעוֹלָם!

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּתֵּן לְרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אֶת הַכֶּסֶף וַיֹּאמַר: עַתָּה תוּכַל לָתֵת לְאִשְׁתְּךָ סֵפֶר כְּרִיתוּת וְנִגְאַלְתָּ מִמֶּנָּה לְעוֹלָם.

II.

וַתֵּצֵא הָאִשָּׁה מִבֵּית רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי וַתִּשְׂכֹּר לָהּ בְּכֶסֶף כְּתֻבָּתָהּ מָעוֹן וַתֵּשֶׁב בּוֹ וְאַךְ נוֹדַע הַדָּבָר לְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם, וַתְּהִי בְּפִיהֶם לְאָלָה וְלִקְלָלָה, כִּי אָמְרוּ: הֲנִשְׁמַע כַּדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר מָאֹס תִּמְאַס אִשָּׁה אֶת אִישָׁהּ, וְהוּא יָשָׁר וְצַדִּיק וַחֲכַם לֵב וּשְׁמוֹ לִבְרָכָה בְּקֶרֶב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל?

וַיִּרְחֲקוּ מְיֻדָּעֵי הָאִשָּׁה וּמַכָּרֶיהָ מִמֶּנָּה.

ספר שלוח אלי ובו עשרים וארבעה לוחות, הכתובים מעבר מזה ומזה ונמחקים מעבר מזה. ויען הכותי ויאמר: אין זאת כי סוחר אתה ופנקס הוצאותיך והכנסותיך לנגד עיניך!

ויצחק רבי ישמעאל ויאמר: העינים אין לך לראות, כי עני בעל החלום ולובש קרעים, ולוקח את התפור והשלם בבגדיו ועשם טלאים לשמלתו הקרועה?... ויבט הכותי אל האיש העומד לפניו וירא כי נכונה דבר עליו רבי ישמעאל, ויכלם ויבוש מאד.

ויהי אך יצא יצא האיש השלישי והנה בא עוד איש ויאמר לכותי: הנה ראיתי בחלומי אנשים רבים שולחים אלי אצבעותיהם. ויען הכותי ויאמר: גדול תהיה ונכבד בעדתך, ובלכתך ברחובות העיר יקרא זה אל זה ואמר: הנה גדול הדור הולך!

ויאמר רבי ישמעאל: הן לי שכרי ופתרתי אני את חלומך. ויען האיש ויאמר: מי אתה כי תבא אחרי הכותי לפתור חלומות? ויצא האיש וישב שנית ויאמר: גם את הדבר הזה ראיתי בחלומי והנה כל בני האדם מתנפחים למולי! ויאמר הכותי: גם זה לטובתך! עליון תהיה על כל בני עירך.

ולא יכל רבי ישמעאל להתאפק ויקרא ויאמר: איך תאמר כי יגדל האיש ויעלה על כל בני עירו, והוא כבר ירד מטה מטה, כי ירד הגשם על החטים שאסף בגרנו ותתנפחנה ותתקלקלנה ולא תצלחנה עוד למאום. ועל כן היה יהיה האיש הזה למשל ולמוסר לכל עוזב ביתו ונחלתו ופונה לבו לדברי חלומות.

וימהר האיש וישב לביתו, וירא כי צדקו דברי רבי ישמעאל ויבא אל הכותי ויקרא לו: מתעתע! ויגרש ממנו את כספו אשר נתן לו בפתרון חלומותיו.

אז ישוב רבי ישמעאל לביתו, כי אמר: עתה לא יאמין בו עוד העם ולא ישעו בדברי שקר!

ואך נודע הדבר לאחד מאוהבי הכותי, ויחר לו מאד ויבא אל רבי ישמעאל וידבר אליו במרמה: חלום חלמתי והנה ארבעה ארזים וארבעה שקמים ואלמת תבן לפני, וחמור רוכב עליה. ויען רבי ישמעאל ויאמר: שקר אתה דובר; לא חלום חלמת כי אם חידה חדת לי וזה פתרונה:

ארבעת הארזים, — ארבע רגלי מטתך המה, וארבעת השקמים ארבע צלעותיה הנה, והאלמה, היא התבן אשר אתה מציע תחתיך, — ואתה הוא החמור השוכב על מטתך! ויקצף האיש ויאמר: יען דברך אלי את הדברים האלה; על כן ידע תדע, כי לא אשקוט ולא אנוח עד אם נקמתי את נקמתי ממך או מאחיך בני עמך! ויאמר רבי ישמעאל: אם כן אוסיף על פתרון חידתך: כאשר תעלה על מטתך לא תרד עוד מעליה!

ויהי לו כן וימת האיש ביום ההוא.

ריט. רבי ישמעאל והשומרונים.

ויהי היום, ויעל רבי ישמעאל בן רבי יוסי הגלילי ירושלימה להתפלל בבית המקדש. ויעבר לפני ההר אשר טמן בו יעקב אבינו את אלהי הנכר בברחו מפני לבן. ויגש אליו שומרוני ויאמר לו: אנה אתה הולך? ויען רבי ישמעאל ויאמר: עולה אני להר המוריה להשתחוות ליי. ויאמר השומרוני: למה לך להרחיק ללכת

וַיִּקֶן רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי לָעִוֵּר וּלְאִשְׁתּוֹ בַּיִת בִּשְׁכוּנָתוֹ, וַיִּשְׁלַח לָהֶם יוֹם יוֹם כֶּסֶף דֵּי מִחְיָתָם. וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה שָׁלוֹם בֵּין הָעִוֵּר וְאִשְׁתּוֹ, — וַיַּרְא רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי כִּי כֵן, וַיִּשְׂמַח לִבּוֹ מְאֹד.

ר״ז. הַשֹּׁחַד מְעַוֵּר.

וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי גָּדוֹל הָיָה בַּתּוֹרָה וּבְחָכְמָה וַיְשִׂימוּהוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹפֵט וּלְדַיָּן בֵּינֵיהֶם. וַיְהִי הַיּוֹם וְהִנֵּה הָאָרִיס הָעוֹבֵד כַּרְמוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בָּא אֵלָיו בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי בַּשָּׁבוּעַ וַיָּבֵא לוֹ בְּסַלּוֹ מִפְּרִי הַכָּרֶם. וַיִּשְׁתָּאֶה אֵלָיו רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמֶר לוֹ: הֲלֹא תַּגֶּד לִי, בְּנִי, מַדּוּעַ קִדַּמְתָּ לְהָבִיא אֶת חֶלְקִי בִּפְרִי הַכֶּרֶם וְלֹא חִכִּיתָ לְיוֹם הַשִּׁשִּׁי כְּדַרְכְּךָ תָּמִיד? וַיַּעַן הָאָרִים וַיֹּאמַר דָּבָר מִשְׁפָּט לִי אֵלֶיךָ, וְאָמַר: לָמָּה יִטְרַח רַבִּי בִּשְׁבִילִי חִנָּם? הִנְנִי אָבִיא לוֹ בַּשָּׁבוּעַ הַזֶּה מִפְּרִי הַכֶּרֶם פַּעֲמַיִם, — גַּם בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי, גַּם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי!

וַיַּעַן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמַר: גַּם אֶת פִּרְיְךָ לֹא אֲקַבֵּל, גַּם אֶת שׁוֹפֶטְךָ לֹא אֶהְיֶה, כִּי יָרֵאתִי פֶּן אֲסַלֵּף צֶדֶק וְחָטָאתִי לַיָי! וַיִּקְרָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לִשְׁנַיִם מִתַּלְמִידָיו, וַיֹּאמַר: אַתֶּם הֱיוּ שׁוֹפְטֵי הָאִישׁ הַזֶּה וַיַּעֲשׂוּ הַתַּלְמִידִים כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. וַיְהִי בְּעֵת הַמִּשְׁפָּט, וַיִּשְׁמַע רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֶת טַעֲנוֹתָיו שֶׁל הָאָרִים וְהִנֵּה הֵן נְכוֹנוֹת, אֶפֶס כִּי פֶּתִי הָאִישׁ וְלֹא יֵדַע לְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּדַעַת לְטוֹב לוֹ, וַיֵּצֶר לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל מְאֹד, וַיִּתְכּוֹנֵן לָגֶשֶׁת אֵלָיו וּלְהוֹרוֹתוֹ אֵיךְ לְדַבֵּר כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה בְּדִינוֹ; אוּלָם בָּרֶגַע הַזֶּה זָכַר אֶת הַשֹּׁחַד אֲשֶׁר אָמַר הָאִישׁ לָתֵת לוֹ, — וַיִּסּוֹג אָחוֹר וַיִּקְרָא: כַּמָּה גְדוֹלִים דִּבְרֵי תוֹרַת יְיָ הָאוֹמֶרֶת, הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים! הֵן אֶת פְּרִי כַּרְמִי שֶׁלִּי הֵבִיא לִי הָאִישׁ וְאָנֹכִי לֹא קִבַּלְתִּיו מִיָּדוֹ וּבְכָל זֹאת נָטָה לִבִּי אֵלָיו לְהוֹרוֹתוֹ וּלְצַדְּקוֹ, וְאַף כִּי הַלּוֹקֵחַ שֹׁחַד לַהֲנָאָתוֹ וּלְטוֹבָתוֹ?

ר״ח. חֲלוֹמוֹת וּפִתְרוֹנָם.

וּלְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי הֻגַּד לֵאמֹר: אַחַד הַכּוּתִים פּוֹתֵר חֲלוֹמוֹת וְהָעָם בָּא אֵלָיו לִפְתֹּר חֲלוֹמוֹתֵיהֶם וּבְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר אֲלֵיהֶם, כֵּן יַעֲשׂוּ. וַיֹּאמֶר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: הָבָה אֵלְכָה אֵלָיו וְאֶשְׁמַע דְּבָרָיו, וְהָיָה בִּרְאוֹתִי כִּי מַתְעֶה הוּא אֶת הָאֲנָשִׁים, וְהִזְהַרְתִּים מִמֶּנּוּ. וַיַּעַשׂ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיָּבֹא אֶל הַכּוּתִי, וְהִנֵּה אִישׁ אֶחָד עוֹמֵד לְפָנָיו וְאוֹמֵר: חֲלוֹם חָלַמְתִּי וְהִנֵּה שָׁלֹשׁ עֵינַיִם לִי. וַיַּעַן הַכּוּתִי וַיֹּאמַר: זֶה פִּתְרוֹנְךָ, — אוֹר עֵינֶיךָ יִגְדַּל וְיָכָלְתָּ לִרְאוֹת גַּם מֵרָחוֹק.

וַיֹּאמֶר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אַךְ שָׁוְא פִּתְרוֹנְךָ. הָאִישׁ הַזֶּה אֹפֶה הוּא, וְעֵינוֹ הַשְּׁלִישִׁית הִיא תַּנּוּרוֹ הַמָּלֵא אֵשׁ לוֹהֵט. וַיֹּאמֶר הַכּוּתִי לְבַעַל הַחֲלוֹם: מַה מַּעֲשֶׂיךָ? וַיַּעַן הָאִישׁ: אֹפֶה אָנֹכִי וְאַבִּיט בַּיּוֹם אֶל תַּנּוּרִי, וְהִנֵּה אוֹר גָּדוֹל יוֹצֵא מִמֶּנּוּ. וַיַּעַן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר אָמַרְתִּי: אֵין מַרְאִים לָאָדָם בַּחֲלוֹמוֹ אֶלָּא מֵהַרְהוּרֵי לִבּוֹ.

עוֹד רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מְדַבֵּר וְהִנֵּה בָּא אִישׁ שֵׁנִי וַיֹּאמֶר לַכּוּתִי: בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה אַרְבַּע אָזְנַיִם לִי. וַיַּעַן הַכּוּתִי וַיֹּאמַר: זֶה פִּתְרוֹנְךָ, — שִׁמְעֲךָ יֵלֵךְ בְּכָל הָאֲרָצוֹת וַיַּעַן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמַר: אַךְ שָׁוְא פִּתְרוֹנְךָ: קָנֹה קָנָה לוֹ הָאִישׁ הַזֶּה חֲמוֹר בַּעַל שְׁתֵּי אָזְנַיִם אֲרֻכּוֹת, וַיַּבֵּט אֲלֵיהֶן, וַיַּרְא בַּחֲלוֹמוֹ שְׁתֵּי אָזְנַיִם נוֹסָפוֹת. בָּרֶגַע הַזֶּה בָּא אִישׁ שְׁלִישִׁי וַיֹּאמֶר לַכּוּתִי: חֲלוֹם חָלַמְתִּי וְהִנֵּה

עַד בּוֹאֲךָ אֶל הַר יִשְׂרָאֵל הַמְקֻלָּל בְּשָׁעָה שֶׁהַר מְבֹרָךְ לְפָנֶיךָ?

וַיַּעַן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמַר: הֲכֶלֶב אָנֹכִי כִּי אֶהְיֶה לָהוּט אַחֲרֵי נְבֵלָה?

וַיֹּאמֶר הַשּׁוֹמְרוֹנִי: בָּאֵר לִי דְבָרֶיךָ וְאֵדָעֵם! וַיַּעַן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמַר: לֵאלֹהִים חַיִּים אָנֹכִי מִתְפַּלֵּל וְלֹא לֵאלֹהִים אֲחֵרִים הַקְּבוּרִים וּטְמוּנִים תַּחַת הָהָר הַזֶּה.

וַיְהִי עוֹדָם מְדַבְּרִים וַיֶּתֶר הַשּׁוֹמְרוֹנִים הָעוֹבְדִים לֵאלֹהֵי הַנֵּכָר יוֹצְאִים מֵעֵבֶר הָהָר. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הַשּׁוֹמְרוֹנִי: שְׁמָעוּנִי נָא, אַחַי! הִנֵּה נִגְלָה סוֹדֵנוּ לַיְּהוּדִי הַזֶּה; וְעַתָּה עוּצוּ נָא עֵצָה אֵיךְ לְמַלֵּט אֶת אֱלִילֵינוּ וְלֹא יְגֻנְּבֵם בַּלָּיְלָה.

וַיֹּאמֶר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אָכֵן נִפְלָאִים אֱלִילֵיכֶם שֶׁצְּרִיכִים שְׁמִירָה מִגַּנָּבִים! וַיֹּאמְרוּ הַשּׁוֹמְרוֹנִים בְּעָרְמָה אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: נַשְׁכִּימָה נָא בַבֹּקֶר וְשֵׁרַשְׁנוּ אֶת הַקּוֹצִים. וַיָּבֶן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כִּי מִתְנַכְּלִים הֵמָּה לַהֲמִיתוֹ, וַיְמַהֵר וַיָּסַר מֵעֲלֵיהֶם וַיֵּלֶךְ לְדַרְכּוֹ וַיַּעַל בֵּית יְיָ, וַיִּתְפַּלֵּל וַיֵּלֶךְ לְבֵיתוֹ.

רב. צְרוֹר עֵצִים.

וַיְהִי כְּבוֹא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל עַד לִפְנֵי עִירוֹ, וְהִנֵּה אִישׁ עָנִי הוֹלֵךְ לִקְרָאתוֹ וּצְרוֹר עֵצִים עַל שִׁכְמוֹ. וַיַּרְא הֶעָנִי אֶת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וַיְמַהֵר וַיּוֹרֶד אֶת הָעֵצִים מֵעַל שִׁכְמוֹ וַיֵּשֶׁב לָנוּחַ. וְאַךְ עָבַר לְפָנָיו רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וַיֹּאמֶר הֶעָנִי: אָנָּא, רַבִּי, עָזְרֵנִי לָשׂוּם אֶת מַשָּׂאִי עַל שִׁכְמִי. וַיַּעַן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וַיֹּאמַר: הַגִּידָה נָּא לִי, אָחִי, מַה מְּחִיר צְרוֹר עֵצֶיךָ? וַיַּעַן הֶעָנִי וַיֹּאמַר: לוּ הֲבֵאתִים אֶת הָעֵצִים הָאֵלֶּה הָעִירָה, כִּי עַתָּה נָתְנוּ לִי בִּמְחִירָם חֲצִי זוּז. וַיְמַהֵר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וַיִּתֵּן לֶעָנִי חֲצִי זוּז, וַיִּקַּח אֶת צְרוֹר הָעֵצִים וַיְסִירֵהוּ מֵעַל הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמַר: הַפְקֵר הִפְקַרְתִּי אֶת הָעֵצִים הָאֵלֶּה לְכֹל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ בָּהֶם לַהֲבִיאָם לְבֵיתוֹ. וַיִּשְׁמַע הֶעָנִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר: הִנֵּה אָנֹכִי חָפֵץ בָּעֵצִים הָאֵלֶּה לַהֲבִיאָם לְבֵיתִי; וְעַתָּה הוֹאִילָה נָּא, רַבִּי, וַעֲזַרְתַּנִי לְשׂוּמָם עַל שִׁכְמִי. וַיִּתֵּן לוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל עוֹד חֲצִי זוּז וַיַּפְקֵר שֵׁנִית אֶת צְרוֹר הָעֵצִים. וַיִּקַּח הֶעָנִי אֶת הָעֵצִים וַיְבַקֵּשׁ מֵרַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁיַּעַזְרֵהוּ לָשׂוּם אוֹתָם עַל שִׁכְמוֹ. וַיִּתֵּן לוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל עוֹד חֲצִי זוּז וַיֹּאמַר: הַפַּעַם הַזֹּאת מַפְקִיר אָנֹכִי אֶת צְרוֹר הָעֵצִים לְכָל זוֹכֶה בָּהֶם חוּץ מִמְּךָ! וַיָּרֶץ הֶעָנִי מֵרַבִּי יִשְׁמָעֵאל וַיֵּלְכוּ אִישׁ אִישׁ לְדַרְכּוֹ.